

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

DOCTORIS SERAPHICI

S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISC. CARDINALIS

OPERA OMNIA

REVISIT ET RECONDIT

R. P. DAVID FLEMING

PROFESSOR OF THEOLOGY IN THE UNIVERSITY OF TORONTO

NEW YORK

1901

DOCTORIS SERAPHICI

S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISC. CARD.

OPERA OMNIA

AD CLARIS AQUAS QUARACON

1901

EX LIBRIS MUSEI HISTORICO-NATURALIS

1901

DOCTORIS SERAPHICI
S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISCOPI CARDINALIS

OPERA OMNIA

IUSSU ET AUCTORITATE

R.^{MI} P. DAVID FLEMING

TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM S. P. FRANCISCI

VICARII GENERALIS

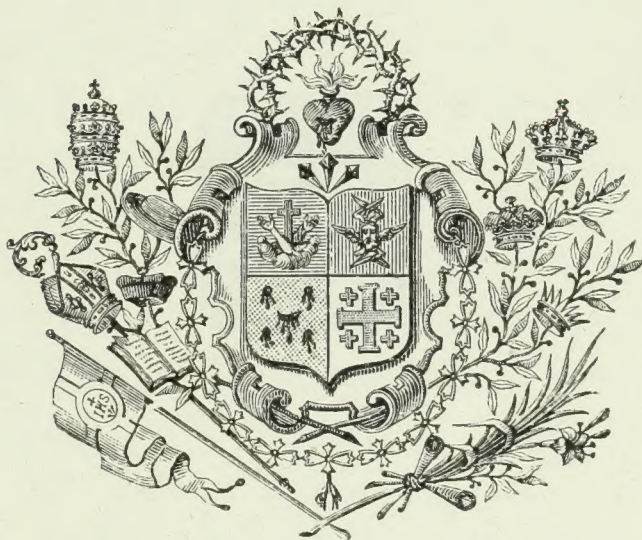
EDITA

STUDIO ET CURA PP. COLLEGII A S. BONAVENTURA

AD PLURIMOS CODICES MSS. EMENDATA

ANECDOTIS AUCTA PROLEGOMENIS SCHOLIIS NOTISQUE ILLUSTRATA

TOMUS X.

AD CLARAS AQUAS (QUARACCHI)

PROPE FLORENTIAM

EX TYPOGRAPHIA COLLEGII S. BONAVENTURAE

MCMII.

DOCTORIS SERAPHICI

S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISCOPI CATHACENSIS

OPERA OMNIA

IN VOLUMINA

R. P. DAVID ELLMANN

TO THE ORIGINAL EDITOR, MESSRS. J. & J. CLAYTON

AT THE PRESS OF

1871

EDITION OF THE OPERA OMNIA, S. R. E. BONAVENTURAE

AD EDITIONEM, MESSRS. J. & J. CLAYTON

PROPRIETAS LITTERARIA.

Proprietas Litteraria.

1871

IN QUARTO, 1871

1871

EDITION OF THE OPERA OMNIA, S. R. E. BONAVENTURAE

1871

DOCTORIS SERAPHICI

S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISC. CARD.

OPERUM OMNIUM

COMPLEMENTUM

TOMUS X.

AD CLARAS AQUAS (QUARACCHI)

PROPE FLORENTIAM

EX TYPOGRAPHIA COLLEGII S. BONAVENTURAE

MCMII.

CONTINENTUR IN HOC TOMO:

1. Dissertatio de scriptis seraphici Doctoris	<i>pag.</i>	1
2. Dissertatio de eius vita	»	39
3. Index alphabeticus noni voluminis	»	75
4. Index locorum S. Scripturae (tom. V.-IX.)	»	181
5. Index locorum Ss. Patrum aliorumque scriptorum (tom. I.-IX.)	»	265

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY
OF THE DIVINITY SCHOOL
CHICAGO, ILL.
NOV 28 1911
158V

PRAEFATIO.

Parvo hoc decimo¹ volumine, complemento aliorum praecedentium, novam omnium operum Seraphici Doctoris editionem, Deo favente, iam absolvimus, opus magni certe et improbi laboris diversorum Patrum, ad quod praeparandum et imprimendum tempus plus quam triginta annorum a nobis insumtum est.

Continentur autem in hoc volumine primo loco duae dissertationes, quarum prima exhibet conspectum syntheticum operum totius collectionis cum iudicio critico de pluribus operibus editis, altera vero agit de ipsa vita S. Doctoris. Sequuntur tres copiosi Indices: primus quidem est Index alphabeticus rerum in tomo IX. contentarum; secundus vero refert locos S. Scripturae, qui in tomis V.-IX. occurrunt, dum in tertio exhibentur loci Ss. Patrum aliorumque auctorum, qui in tota hac editione ab ipso S. Doctore allegantur. Notandum enim, nos in hoc indice non comprehendisse infinitas fere citationes Ss. Patrum, quae a nobis ad calcem elucidationis causa afferuntur. Quanti momenti sint hi Indices, inspicienti facile patebit.

Tandem convenit, ut paucis verbis memoriam faciamus R. P. Quinctiani Müller, Provinciae Saxoniae S. Crucis, strenui collaboratoris nostri per multos annos, qui die 25 Iunii 1902 Erfordii in Germania pie in Domino obiit.

Natus erat Erfordii die 3 Octobris 1841. Studiis litterarum humanitatis vacavit in gymnasio civitatis Heiligenstadt et dein, variis superatis obstaculis, die 6 Maii 1864 Ordinem Minorum ingressus est. Finitis studiis, et die 12 Augusti 1871 sacerdos ordinatus, per paucos annos variis in conventibus curae animarum operam navavit, usque dum anno 1875, procellosa tempestate persecutionis Religiosorum, cum suis confratribus in Hollandiam exulare cogeretur. Sed iam anno insequenti a Reverendissimo P. Ministro Generali pro nova editione operum S. Bonaventurae facienda destinatus, primum per quatuor annos Monachii in bibliotheca regia omne studium adhibuit ad codices diversos vel exscribendos vel conferendos, deinde ad Claras Aquas transmigravit, ubi eosdem improbos labores per plus quam viginti annos cum magna animi fortitudine et industria ad mortem usque continuavit.

Homo erat in primis indefessi et fere incredibilis laboris. Ut collaborator operum S. Bonaventurae sat multos et contentione plenos labores alacri semper

---

¹ Sub hoc numero non comprehenditur tomus *Indicum* in quatuor libros Sententiarum.

animo et libenter subiit, immo sponte sua onus diversorum laborum in se suscepit. Cordi ipsi erat, ut labores sibi demandatos meliore quo posset modo exsequeretur. Ut operibus ab obedientia sibi impositis satisfaceret, neque tempori neque labori pepercit. Secundum et tertium volumen *Analectorum Franciscanorum* ipsius potissimum opera exscripta, cum variis codicibus collata et pro editione praeparata sunt. Omni tempore denique, quod sibi reliquum erat, incubuit ad conscribendas pro variis actis diurnis et ephemeridibus elucubrationes de rebus religiosis et moralibus tractantes.

Optime autem sibi conscius erat, in tantis occupationibus animam nimis distrahi et ad terrena inclinari, nisi continue ad Dominum elevetur “per omnem orationem et obsecrationem orando omni tempore in spiritu „ (Eph. 6, 18.). Dilectus in Domino defunctus confrater praeter laborem aliud non novit nisi orationem. S. Missae celebrationi exercitium viae crucis praemittere consueverat. Ipsam vero S. Missam omni qua poterat devotione et diligentia celebrare solitus erat. Missa finita per sat longum tempus gratiarum actioni et meditationi intentus erat aliis interim Missis devote assistendo vel varias preces recitando. Pluries in die visitationem sanctissimi Sacramenti instituere solebat, quod pium exercitium vix unquam omisit. Praeterea omni hebdomada unum saltem officium Defunctorum recitare consuevit.

Ut vero magis acceptus esset Domino, necesse erat, ut per varias tribulationes probaretur. Diversis abhinc annis arthritide sat gravi longo tempore vexabatur, atque postea ultimis vitae suae annis vix unquam bona valetudine fruebatur. Iam in autumno an. 1900 in Collegio nostro per medium quasi annum tam gravi premebatur infirmitate, ut morti proximus videretur. Viribus utcumque restabilitis an. 1901 iter in Germaniam aggressus est, ut melius curae valetudinis intendere posset. Sed iam in ipso itinere ob cordis vitium periculum mortis incurrit et mox iterum in morbum tam vehementem incidit, ut per totius anni spatium inter mortem vitamque fluctuaret. Morbo semper magis ingravescente, cum pluries mortem sibi imminere putaret, devote semper ad ipsam se praeparavit. Tandem die 24 Iunii, cum agoniae cruciatibus vexaretur, per totum fere diem ad Dominum suspirando continue exclamabat: “Domine, Iesu! veni et accipe spiritum meum „. Ita sine intermissione sanctissimum Nomen Iesu pronuntiando die 25 Iunii 1902 hora prima matutina inter assistentium preces, impetu nervorum consumtus, animam Deo reddidit.

In Collegio S. Bonaventurae, die 12 Augusti 1902.

PP. EDITORES.

DISSERTATIONES

DE SCRIPTIS ET VITA

S. BONAVENTURAE

In praefatione generali ad totam hanc Operum S. Bonaventurae collectionem (tom. I. pag. XXXVI) a nobis scriptum est: « In ultimò tomo nova vita S. Bonaventurae, augenda iis notitiis, quae a nobis, vel aliis hac aetate nostra reperta sunt, publicabitur, in qua etiam quae in Prolegomenis circa eius scripta

et doctrinam passim et sparsim dicta sunt, in unam synthesim colligentur ». Ut igitur his promissis stemus, duplicem dissertationem in hoc tomulo exhibemus, quarum prima est de operibus et opusculis sancti Doctoris, secunda de vita ipsius per modum annalium enarrata.

DISSERTATIO I.

De scriptis seraphici Doctoris.

Notum est, praeter opera genuina iam a saeculis falso attributa esse S. Bonaventurae non pauca scripta; unde primo agitur de operibus a nobis in hac collectione *receptis*, sive genuinis sive nonnullis inter dubia positis; secundo vero de pluribus opusculis perperam ipsi tributis; tertio de doctrina eiusdem.

PARS I.

De operibus legitimis et nonnullis dubiis.

In praefatione generali volumini primo praefixa quaedam dicta sunt de nomine *seraphico*, quod non prius quam saec. XV. Bonaventurae communiter tribuitur; deinde ratio redditur, quare post tot editiones nova haec ab ordine Fratrum Minorum operum omnium collectio suscepta sit; qua occasione vita duorum virorum, qui prae aliis de scriptis S. Bonaventurae optime meriti sunt, adumbratur, scil. vita Patris Benedicti Bonelli (pag. VII) et Patris Fidelis a Fanna (pag. VIII-XI).

Ut autem ad oculos pateat, quanta sit differentia inter iudicia principalium censorum, qui examen criticum circa haec opera instituerunt, exhibita est

S. Bonav. — Tom. X.

tabula 94 operum Vaticanae editionis, addito iudicio Casimiri Oudini, editorum Venetorum, Hyacinthi Sbaraleae et Benedicti Bonelli (pag. XII-XXI); deinde sequitur altera tabula (pag. XXIII-XXVI) referens opuscula 48, quae habentur in tribus voluminibus *Supplementi ad omnia opera Bonaventurae* editi ab eodem Bonelli.

Complura deinde dicuntur circa methodum in editione nostra observatam (pag. XXXI-XXXVIII) et in fine refertur (pag. XXXIX) bulla canonizationis S. Bonaventurae emanata a Sixto IV. anno 1482, decimo octavo Kal. Maii, et etiam Bulla Sixti V, qui eundem anno 1585 pridie Idus Martii inter sanctos Ecclesiae Doctores recensuit.

Primo de opusculis legitimis.

Congruum est, ut praemittamus tabulam omnium operum huius nostrae collectionis.

Tabula omnium huius editionis operum.

1-4. Commentarii in quatuor libros Sententiarum Petri Lombardi; tom. I-IV.

5. Quaestiones disputatae de scientia Christi, de mysterio SS. Trinitatis, de perfectione evangelica; tom. V. pag. 1-198.

6. Breviloquium, ibid. pag. 199-291.

7. Itinerarium mentis in Deum, ibid. pag. 293-316.

8. Opusculum de reductione artium ad theologiam, ibid. pag. 317-325.

9. Collationes in Hexaëmeron, ibid. pag. 327-454.

10. Collationes de septem donis Spiritus sancti, ibid. pag. 455-503.

11. Collationes de decem praeceptis, ibid. pag. 505-532.

12. Sermones selecti de rebus theologicis, ibid. pag. 532-559.

13. Commentarius in librum Ecclesiastes; tom. VI. pag. 1-103.

14. Commentarius in librum Sapientiae, ibid. pag. 105-235.

15. Commentarius in Evangelium Ioannis, ibid. pag. 237-532.

16. Collationes in Evangelium Ioannis, ibid. pag. 533-634.

17. Commentarius in Evangelium Lucae; tom. VII. pag. 1-604.

Appendix dubiorum opusculorum:

18. Expositio in Lamentationes Ieremiae Prophetae, ibid. pag. 605-651.

19. Expositio orationis dominicae, ibid. pag. 652-655.

20. De Triplici via (alias Incendium amoris); tom. VIII. pag. 3-27.

21. Soliloquium de quatuor mentalibus exercitiis, ibid. pag. 28-67.

22. Lignum vitae, ibid. pag. 68-87.

23. De Quinque Festivitatibus pueri Iesu, ibid. pag. 88-98.

24. Tractatus de praeparatione ad Missam, ibid. pag. 99-106.

25. De Perfectione vitae ad Sorores, ibid. pag. 107-127.

26. De Regimine animae, ibid. pag. 128-130.

27. De Sex Alis Seraphim, ibid. pag. 131-151.

28. Officium de Passione Domini, ibid. pag. 152-158.

29. Vitis mystica, ibid. pag. 159-229.

30. Apologia pauperum, ibid. pag. 230-330.

31. Epistola de tribus quaestionibus, ibid. pag. 331-336.

32. Determinationes quaestionum, Pars I. et II, ibid. pag. 337-374.

33. Quare Fratres Minores praedicent et confessiones audiant, ibid. pag. 375-385.

34. Epistola de sandaliis Apostolorum, ibid. pag. 386-390.

35. Expositio super Regulam Fratrum Minorum, ibid. pag. 391-437.

36. Sermo super Regulam Fratrum Minorum, ibid. pag. 438-448.

37. Constitutiones Generales Narbonenses, ibid. pag. 449-467.

38. Epistolae officiales, ibid. pag. 468-474.

39. Regula Novitiorum, ibid. pag. 475-490.

40. Epistola continens 25 memorialia, ibid. pag. 491-498.

41. Epistola de imitatione Christi, ibid. pag. 499-503.

42. Legenda maior S. Francisci, ibid. pag. 504-564.

43. Legenda minor S. Francisci, ibid. pag. 565-579.

Appendix dubiorum opusculorum:

44. Speculum disciplinae, Pars I. et II, ibid. pag. 583-622.

45. Speculum conscientiae, ibid. pag. 623-645.

46. Summa de gradibus virtutum, ibid. pag. 646-654.

47. Collatio de contemptu saeculi, ibid. pag. 655-657.

48. Compendium de virtute humilitatis, ibid. pag. 658-662.

49. Epistola ad quendam Novitium, ibid. pag. 663-666.

50. Rhythmica, ibid. pag. 667-678.

51. Introductio cum opusculo de arte praedicandi; tom. IX. pag. 1-21.

52. Sermones de Tempore, ibid. pag. 23-461.

53. Sermones de Sanctis, ibid. pag. 463-631.

54. Sermones de B. Virgine Maria, ibid. pag. 633-721.

55. Sermones de Diversis, ibid. pag. 722-731.

OBSERVATIONES CIRCA SINGULA HAEC OPERA.

CAP. I.

De Commentario in quatuor libros Sententiarum Petri Lombardi (Tom. I-IV.).

§ I. De his quatuor libris generatim.

1. De his agitur in Prolegomenis ad I. tomum pag. LX, et primo quidem quoad *authenticitatem* indubitam tangitur, quod evidens est ex ipso opere, auctorem ipsius fuisse Franciscanum, discipulum Alexandri

Halensis, Parisiis legentem, et statuitur iuxta Fr. Salimbene, ipsum « licentiatum » fuisse auctoritate B. Ioannis de Parma Ministri generalis et incepisse anno 1248 publice lectiones tradere de Sententiis Petri Lombardi (cfr. ibi et Denifle-Chatelain, *Chartularium Universitatis Parisiensis*, tom. I. pag. 187, nota 5.). Probabile tamen est, eum iam ab anno 1245 inter domestica septa fratribus suis Lombardum explicasse; de hoc vide § 2. pag. LVI et plura infra in secunda dissertatione. Ante Bonaventuram ex Ordine Minorum iam plures exstiterunt cathedraci, ut Alexander

Halensis, qui ante susceptum habitum iam fuit magister Parisiensis; Ioannes a Rupella, eius discipulus, qui primus inter Minores accepit licentiam docendi (Denifle, loc. cit. pag. 158 n. 4.), et obiit die tertio Februarii 1245; Odo Rigaldus, qui anno 1248 factus est episcopus Rhotomagensis, cui succēssit in cathedra Guillelmus de Melitona (Denifle loc. cit. pag. 211 n. 4.). Illos antiquiores Fratres suas de Lombardo lectiones scriptis mandasse, non est dubium, cum eorum nonnulla scripta in codicibus referantur; sed hucusque non sunt typis impressa. Quapropter Commentarius Bonaventurae primus dici debet, qui hoc sensu publici iuris factus est. A multis quidem *Summa* Alexandri vocari solebat *Commentarius in Sententias Lombardi* in sensu largo, non proprio, quod cuilibet inspicienti manifestum est. Non tamen negamus, eundem ante suam *Summam* scripsisse talem Commentarium, postea quoad substantiam in *Summam* receptum. Bonaventura autem ipse testatur, se opus suum composuisse ex *Superiorum praecepto*.

2. Deinde demonstratur relatio, quae est inter *Summam* Alexandri Halensis et hunc Bonaventurae Commentarium (pag. LVII seqq.). Ex ipsis verbis S. Doctoris et ex ipso facto constat, in quaestionibus decidendis eum plerumque sequi magistrum suum Alexandrum, non tamen semper nec caece, eumque multas auctoritates Scripturae et Patrum ex ipso depromere. Expresse hoc dicit praecipue in praelocatione prius anecdota, quam praefiximus prooemio II. libri. Aliqua etiam quasi ad verbum conveniunt cum locis memoratae *Summae*, ut est quaestio de cognitione Dei, II. Sent. d. 23. a. 2. q. 3. Unde saepe dictum est, Bonaventuram plura transcripsisse ex *Summa* Alexandri. Insuper, si verum esset, illum tractatum, qui sub titulo *Summa de virtutibus* impressus est, a fratre Alexandro scriptum esse; dicendum esset, totam fere tractationem de virtutibus theologicis in III. libro Sententiarum quasi ad verbum a Bonaventura sumtam esse ex Alexandro. Sed prorsus aliter res se habet; quod probatur hic (Proleg. pag. LVIII-LXII) et confirmatur aliis auctoritatibus in Proleg. ad III. tomum § 3. pag. IV. col. II. seq., in scholio I. tomi pag. 298 et accuratius in Proleg. ad V. tom. pag. XIII seqq. Rem diffuse ibi discussam paucis propositionibus hic comprehendimus:

a) Certum est, *Summam* Alexandri ab ipso relictam esse imperfectam et mancā in unaquaque quatuor eius partium. Hinc Papa Alexander IV. an. 1256 praecepit fratri Guillelmo de Melitona, ut, adiuvantibus aliis fratribus, suppleret quae *Summae* deerant; nec est dubitandum, hunc Guillelmum in quatuor quos adhuc vixit annis plura de hoc scriptis mandasse.

b) Certum est etiam, exstare aliquem tractatum cum titulo *Summa de virtutibus* impressum, qui manifeste explet magnam illam lacunam, quae in tertia parte *Summae* invenitur inter quaestionem XXVI et quaestionem LXIX.

c) De hoc tractatu controversia magna exorta est inter Waddingum O. M. et fratres Ecchardum et de

Rubeis O. P. Waddingus, seductus a fratre de la Haye, scripserat, S. Thomam in sua *Summa* illam *Summam* virtutum scriptam ab Halensi « pene verbotenus excepisse », quod prorsus veritatem excedit. Pro defensione S. Thomae isti duo patres etiam ultra veritatem progressi sunt, dicentes, praedictam *Summam* de virtutibus non existere sive esse fictam a Minoribus; aliter eam producendam esse. Attamen certe existunt saltem tria exemplaria impressa, quae oculis nostris vidimus: duo quidem Monachii in bibliotheca Regia et tertium in nostro conventu civitatis Belgicae S. Trudonis (St. Trond), quod accuratius examinavimus.

d) Certum etiam est, errare Sbaraleam fere gratis asserentem, nullam additionem post mortem Alexandri factam esse praedictae *Summae*. Quaedam saltem quaestiones de paupertate (*Summa* Alexandri, pars IV. q. 30. 31.), quae quasi ad verbum conveniunt cum Bonaventurianis (tom. V. De perfectione evangelica q. 2. a. 2. pag. 134 seqq.), non possunt esse scriptae ab Alexandro, qui mortuus est 1245 et manifeste non potuit singula argumenta refellere Guillelmi a S. Amore. Hic enim 1255 edidit libellum *Tractatus brevis de periculis novissimorum temporum*; idem paulo post scripsit adversus ea quae Bonaventura contra istum libellum « disputavit in scholis ». Cfr. tom. V. pag. 149 col. I, ubi S. Doctor ponit *replicationem* suam his verbis: « His autem, quae praedicta sunt, conatus est aliquis [Guil. a S. Amore] multipliciter adversari... hoc autem facit respondendo cuidam quaestioni minus sufficienter post collectae in scholis » etc. Hae igitur obiectiones cum replicatione Bonaventurae post mortem Alexandri receptae sunt in editionem *Summae* Alexandri. Hinc manifeste errat Sbaralea.

e) Ex hoc facto videtur esse probabilissimum, etiam alia, quae stilo Alexandri minus conveniunt, in *Summam* inserta esse; illa saltem quaestio de cognitione Dei potius tribuenda est Bonaventurae quam Alexandro, sicut et aliae quaedam quaestiones. In primis accuratius examinandae essent illae quaestiones *Summae*, quae post argumenta *pro* et *contra* longiorem habent conclusionem. Constat enim, auctores *Summarum* praecedentium, ut Guillelmus Antisiodorensis et Praepositivus, habere conclusiones brevissimas vix unius lineae; et etiam Alexander solet non raro conclusionem ad pauca verba restringere, saltem rem non ita diffuse ut Bonaventura in conclusione exponit, sed potius expositionem distribuit in multa argumenta probantia et contrariorum solutionem.

3. Plura testimonia referuntur § 4. pag. LXII col. II. de praestantia huius Commentarii, praecipue ex Gersone; dein pag. seq. tanguntur quaedam S. Doctoris sententiae obsoletae.

4. Saeculo decimo tertio et quarto a pluribus auctoribus opera scripta sunt ad illustrandum hos S. Bonaventurae commentarios. Inter scripta non impressa referuntur (pag. LXIV seqq.) haec:

a) Alexander ab Alexandria O. M.

b) Quidam Henricus, probabiliter Gökemann de Isny, archiepiscopus Moguntinus († 1288) O. M.

c) Ioannes de Alzeya.

d) Ioannes de Erfordia O. M.

e) Ioannes de Fonte O. M.

f) Fr. Kilianus O. M.

g) Richardus Rufus O. M. Anglus et plurimi alii auctores anonymi usque ad numerum 50. Alii tantum indices sive tabulas super commentarios S. Bonaventurae fecerunt (pag. LXIX).

5. Inter auctores hunc Commentarium illustrantes, quorum opera impressa sunt, nominari merentur sequentes (§ 7 pag. LXX):

Guillelmus Vorilongus (Vorlion) O. M., doctor Parisiensis, qui in IV. Sententias scribens, saepe recurrit ad Bonaventuram.

Stephanus Brulifer O. M. scripsit Reportata in quatuor libros S. Bonaventurae.

Nicolaus de Tudeschis O. S. B.

Nicolaus de Nisse O. M.

Pelbartus de Temesvar O. M.

Hugo de Sledstad O. M.

Ex Ordine M. Conv.:

Petrus Carpuleus Cortonensis.

Felix Gabrielli.

Matthaeus Ferchius.

Bonifacius de Augustinis.

Ex Ordine M. Cap.:

Petrus Trigonus, qui magno tomo tractatum Bonaventurae de Deo commentatus est.

Theodorus Foresti (De Trinitate).

Franciscus a Coriolano.

Ioannes Maria Zamorra.

Bonaventura Lingonensis.

Marcellus Regiensis.

Marcus a Baudunio.

Gaudentius Bontempi.

Bartholomaeus a Barberiis.

Franciscus Maria a Bruxellis.

Marcus Antonius Galatius.

Ex Ordine F. M. Recollectorum mentione digni sunt:

Mathias Hauzeur.

P. Henno.

Inter recentes auctores P. Ludovicus a Castropiano O. M. scripsit opusculum: Seraphicus Doctor, disquisitio historico-theologica.

Denique § 8 pag. LXXIII agitur de diversis huius Commentarii editionibus, quae numero sunt viginti novem.

§ II. De primo libro Commentarii, scilicet in I. librum Sententiarum Petri Lombardi.

Hic liber I, quem Petrus Lombardus inscribit *de Unitate et Trinitate*, dividitur a Bonaventura (qui primo quatuor quaestiones prooemii explicavit) in quatuor partes principales (cfr. pag. 29). Prima est circa *frui et uti* (d. 1. et 2.); secunda de Trinitate, secundum quod intelligitur (d. 3-7.); tertia,

de Unitatis et Trinitatis proprietatibus et conditionibus (d. 8-34.); quarta, de conditionibus causalitatis; de scientia, de potentia, de voluntate (d. 35-47.).

1. Pro textus emendatione adhibiti sunt multi codices, quorum syllabus Proleg. pag. LXXVI seqq. exhibetur. Horum 35 sunt cum editione Vaticana collati, qui cum non collatis in toto explent numerum 58. Deinde agitur de hac codicum collatione et de via ac ratione adhibendi lectiones variantes, de tot locis theologicis et philosophicis citandis et de scholiis singulae quaestioni adiectis ibid. a pag. LXXXI seq. — Simul notandum est, in nostra editione pag. 471 post scholion exhiberi ex tribus codicibus anecdotum additamentum hucusque ignotum, quod tractat de subtili quadam quaestione circa *innascibilitatem Patris*. Probabile est, hoc fragmentum ab ipso S. Doctore postea additum esse; saltem est dicendum, illud bene explicare ipsius mentem.

2. Novam etiam textus Petri Lombardi editionem putavimus esse prorsus emendandam accurata quinque codicum et complurium editionum collatione. In hoc nobis erat maxima difficultas superanda, ut, quod in omnibus praecedentibus editionibus desiderabatur, verba ipsius Lombardi, quae solet textibus Ss. Patrum interserere, bene distinguerentur ab his verbis citatis. De his vide ibid. pag. LXXXII seq.

3. Tandem Proleg. pag. LXXXIV seqq. sequitur index auctorum et librorum, qui a Bonaventura secundum Vaticanam editionem citantur in his Commentariis.

Insuper in hoc et tomis sequentibus imprimi fecimus pro antiquitatis amatoribus catalogum ineditum eorum « locorum, in quibus dissentiant frater Bonaventura et frater Thomas ». Hunc catalogum sumsimus ex codice Luneburgensi et Burghesiano, saec. XIII. vel XIV. incipientis. Hae differentiae doctrinae quoad I. librum Sententiarum sunt numero 24, quarum pleraeque non sunt gravioris momenti. Catalogus iste pro hoc tomo habetur ibid. pag. LXX.

§ III. Commentarius in II. librum Sententiarum.

Hic ab auctore (pag. 13) in duas partes principales dividitur, quarum prima est de *hominis conditione*, quae iterum in duas partes subdividitur, secunda vero est de eius *tentatione et lapsu* (a d. 21.), quae iterum tripliciter dividitur.

1. In Prolegomenis huius tomi pag. III continuatur ille de differentiis doctrinae inter Ss. Thomam et Bonaventuram antiquus catalogus. Cum liber secundus agat de multis rebus philosophicis in varias disputatis partes ab antiquis temporibus, numerus harum differentiarum et maior et maioris momenti est, quam relatus pro I. libro Sententiarum. Enumerantur enim hic non minus quam 62 differentes opiniones, quarum plures satis graves sunt. Auctor harum differentiarum non respexit ad *Summam* theologicam S. Thomae, sed tantum ad Commentarium eius in Sententias. De his differentiis plura dicuntur

ibid. pag. V col. I. usque pag. VI col. II. Harum singulae in *scholiis* magis determinantur. Non paucae illae quaestiones etiam nostra aetate a viris doctis non eodem modo solvuntur, quarum *principales* fere sunt:

a) Quaestio, utrum *aevum* sive mensura Angelorum sit simplex, vel divisibilis, sive, quod idem est, utrum in Angelis (ut in Deo) *existentia* non sit distinguenda ab eius *duratione*, quod affirmat S. Thomas, negat S. Bonaventura (vide scholion pag. 63).

b) Utrum Angelus et etiam anima humana componatur ex materia [spirituali] et forma. De hoc vide d. 3. a. 1. q. 1. 2; d. 17. a. 1. q. 2. et scholion pag. 62 seqq. et pag. 416.

c) Utrum mundum non esse aeternum, ratione possit demonstrari, quod Bonaventura tenet contra S. Thomam, qui non certam, sed tantum valde probabilem rationem admittit; vide d. 1. a. 1. q. 2. et ibi scholion.

e) Utrum omnes Angeli differant specie, quod omnino tenet S. Thomas, et Bonaventura negat d. 3. p. 1. a. 2. q. 1; etiam in pluribus aliis de Angelis quaestionibus ipsi non conveniunt.

d) Bonaventura cum Augustino et antiquis Scholasticis admittit *rationes seminales* materiae a principio a Creatore inditas (d. 18. a. 1. q. 2. et 3.), quod S. Thomas negat.

e) Utrum tantum sit unica forma substantialis, ut vult S. Thomas, an sint plures formae substantiales intermediae, quod pluries affirmat S. Bonaventura d. 13. a. 2. q. 2. et ibi scholion. Ex hac et praecedenti differentia doctrinae aliae circa res naturales diversae positiones consequuntur.

f) Utrum gratia insit animae secundum substantiam, d. 26. q. 5; de quo vide ibi scholion.

g) Utrum Adam et Angeli a primo instanti habuerint gratiam, d. 4. a. 1. q. 2; et d. 29. a. 2. q. 2. et ibi scholia.

Notandum tamen primo, Bonaventuram scripsisse prius, quam Thomas fecerit suum Commentarium et deinde Summam. Item, omnes a Bonaventura defensae opiniones non sunt ipsi soli propriae (unde non merentur dici *singulares*), sed erant suo tempore inter doctores Parisienses communiores. Hoc aperte ipse dicit in iam laudata *praelocutione* pag. 1-3.

2. Textus secundi libri correctus est subsidiis 30 codicum et 4 editionum, quibus addendi sunt alii 45 codices non collati.

§ IV. Tertius liber huius Commentarii.

Hic principaliter agit de incarnatione Filii Dei, quem tractatum auctor dividit in tres partes, quarum prima agit de unione naturarum in Christo (d. 1-11.); secunda, qualiter Christus se nostris infirmitatibus conformaverit (d. 12-18.); tertia, qualiter per mortem suam nos a morte liberaverit (d. 19-22.); his additur quarta libri pars de habitibus virtutum (d. 23-40.). Tertia haec pars Commentariorum prae ceteris ab antiquo magni aestimata est.

1. Differentiae doctrinae inter Ss. Thomam et Bonaventuram de mysterio incarnationis non sunt magni momenti (vide Proleg. pag. 1 § 1.) et eo minus urgendae, quia ipse in fine libri dicit, se diligentius in hoc libro observasse, ut *communibus* sententiis adhaereret, et quando non potuerit deprehendere, quae esset via communior, quia sapientes opinentur contra sapientes; tunc se magis uni sententiae adhaerere, ut *tamen aliam minime improbare*. — In illo antiquo catalogo differentiarum inter S. Thomam et Bonaventuram pro tertio libro ponuntur tantum 22 diversae opiniones, quarum maioris momenti videtur esse n. 13. et 14. posita, utrum fides possit esse de demonstrative scitis (d. 24. a. 2. q. 3; cfr. ibi scholion).

2. Textus huius libri correctus est ope 28 codicum et duarum editionum, quibus addendi sunt alii 39 non collati; in toto sunt 67 codices.

In fine huius voluminis d. 40. dub. 3. diffuse agitur de celebri quaestione circa *causalitatem Sacramentorum*, quae proprie spectat ad IV. librum d. 1. p. I. q. 4, ubi etiam ex professo iam tractata erat. Dicit autem auctor in III. libro pag. 895 col. I.: « Haec positio in quarto libro diffusius est explicata, ubi respondetur ad praemissa »; ex quo arguitur, saltem hoc dubium esse posterius scriptum quam d. 1. quarti libri. Probabile est etiam, totum quartum librum prius esse compositum quam librum tertium, praesertim cum pro more illius aetatis multi auctores nec totum Lombardum nec secundum ordinem singulorum librorum commentarentur. Ceterum ex repetita tractatione eiusdem quaestionis et ipsis verbis secundae solutionis arguere licet, S. Doctorem in hac ardua quaestione non sibi plene satisfecisse.

§ V. Quartus liber Commentarii in Sententias.

Hic tractat de *Sacramentis* (d. 1. usque ad d. 42.) et primo in generali, deinde in speciali; et a d. 43. de novissimis.

Catalogus antiquus de differentibus Ss. Bonaventurae et Thomae opinionibus pro quarto libro desideratur; hae tamen in scholiis hinc inde annotatae sunt.

1. Ingens Alexandri Halensis de Sacramentis volumen est mutilum, quia deest expositio trium ultimarum Sacramentorum. Bonaventura in hoc quarto libro pressius quam in aliis partibus sequitur vestigia Alexandri, ita ut passim eum quasi in compendium contraxerit. Hinc etiam quidam defectus doctrinae tunc inter doctores communis, praesertim in tractatu de institutione Sacramentorum et de effectu ex opere operato huius Sacramenti poenitentiae explicari possunt.

2. Textus huius IV. partis magis corruptus erat quam praecedentium librorum, de quo vide Proleg. pag. 1 seq. Ast emendatus est subsidiis 28 codicum et antiquae editionis anno 1491. Citati et non collati sunt alii codices 42, in toto 70 (cfr. ibi pag. II-VII).

§ VI. De notis et scholiis maioris momenti, quae in quatuor huius
Commentarii tomis quaestionibus adiecta sunt.

In sequenti catalogo omissa sunt notae et scholia multa, quae scil. non exhibent nisi citationes, vel talia, quae potius ad solam quaestionem, cui scholion annexum est, explicandam sunt idonea.

In tomo I. haec notantur scholia et notae:

Pag. 8-9. De subiecto, in quo et circa quod est theologia.

- » 12. De theologia ut scientia subalternata.
- » 13-14. De theologia ut scientia practica, vel speculativa variae sententiae.
- » 31, nota 2. De Fabio Mario Victorino.
- » 57. De conceptu fruitionis, eius actu et de controversia circa beatitudinem.
- » 47, nota 3. Circa universale primum.
- » 56. Triplex est infinitum.
- » 58. De proprietatibus numerorum.
- » 70, 71. Defenditur doctrina Bonaventurae contra Ontologistas.
- » 73 et 75. Deus cognoscitur mediate et per creaturas.
- » 87. Quatuor sententiae circa distinctionem potentiarum animae ab eius essentia.
- » 90. Ratio imaginis in anima humana et de triplici habitu eiusdem.
- » 98. Plures termini logicales explicantur secundum Summulas Petri Hispani.
- » 114. Utrum substantia divina generet, contra abbatem Ioachim, vel generetur pag. 118.
- » 126. Quoad generationem Filii triplex necessitas distinguitur.
- » 137. Variae sententiae Scholasticorum circa *principium* quo generandi in divinis.
- » 152. De triplici veritate.
- » 155, nota 10. Quid sit exterius oratio et interius oratio sec. Boethium.
- » 162. De immutabilitate Dei.
- » 167. Duplex est simplicitas.
- » 169. Inter attributa Dei varie distinguitur.
- » 171, nota 6. De Chalcidio philosopho.
- » 174. Utrum Deus sit in genere.
- » 196. De nomine Spiritus S. ut Doni.
- » 208, nota 8. De homiliis Ioan. Chrysostomi a Maurinis non receptis.
- » 214. Contra Graecos de processione Spiritus S.
- » 221. Quadruplex prioritas distinguitur.
- » 229, nota 3. Liber *Regulae fidei* non est S. Hieronymi.
- » 233, nota 12. Ex Petro Hispano ponitur definitio termini *proprii*.
- » 234. Quomodo nomen *processio* conveniat Spiritui S.
- » 237. In quibus assertionibus de processione Spiritus S. magistri conveniant, vel dissentiant.
- » 246. De processione temporali Spiritus S.
- » 249. Sex propositiones de datione Spiritus S.
- » 260. De missione Spiritus S.
- » 280 et 282. De missione visibili Spiritus S.
- » 296. Reprobatur opinio Magistri, quod non sit habitus creatus caritatis.
- » 298. De *primis intentionibus*, atque circa *Summam de virtutibus* scriptam ut supplementum Summae Alexandri Hal.
- » 299, nota 4. De duobus circa amorem Dei opusculis S. Bernardi.
- » 302 seq. Plura exponuntur de theoria S. Bonaventurae circa modum cognoscendi.
- » 309 seq. Scholasticorum opiniones circa augmentum caritatis.

Pag. 316, nota 12. Scotus explicat, quid sit humidum radicale.

- » 331. Circa nomen Spiritus S. *Donum* duplex quaestio resolvitur.
- » 337, nota 8. De auctore vocato *Ambrosiaster*.
- » 339, nota 7. Versio Damasceni a Burgundione Pisano facta dicitur inedita.
- » 343. Quomodo distinguantur identitas, aequalitas et similitudo.
- » 350. De circumincessionem.
- » 357. *Totum* sumitur tripliciter.
- » 359. Utrum in Deo ponantur universale et particulare.
- » 362. Contra pantheismum.
- » 364. Quomodo numerus admittatur in divinis.
- » 369 seq. Potentiae aequalitas in personis divinis.
- » 380 seq. De dictionibus exclusivis.
- » 392. Quo sensu Deus sit nominabile.
- » 396. Quando nomina ad Deum possint transferri.
- » 399. De modo dicendi secundum substantiam et secundum relationem.
- » 410. Explicantur termini *essentia*, *substantia*, *natura*, *persona* aliique.
- » 417. In nota *ad Lectorem* redditur ratio, quare deinceps numerus lectionum variantium restringatur.
- » 422. Plura de significatione termini *unum* et de divina unitate.
- » 438. Ratio *personae* magis explicatur.
- » 441. Definitio *personae* facta a Boethio defenditur.
- » 446, nota 8. Explicatur intentio *prima* et *secunda*.
- » 454. Plura de proprietatibus personalibus in Deo et de distinctione Bonaventurae, quam vocat *attributionis*, quae differt a distinctione virtuali.
- » 459. Multa de actibus proprietatum personalium.
- » 472 seqq. Generatio est potius ratio paternitatis quam e converso, et adduntur quaedam anecdota, quae fortasse pertinent ad ipsum Bonaventuram.
- » 476. De abstractione proprietatis a persona.
- » 483 seq. De nomine et ratione *verbi*.
- » 497, nota 5. De explicatione terminorum *extra genus* et *in genere*.
- » 498 seq. De multiplici sensu termini *Ingenitus* et de notatione *Ingeniti*.
- » 510. *Principium* tripliciter accipitur.
- » 514. Iterum de processione Spiritus S. etiam ex Filio.
- » 522. Plura de nominibus ex tempore dictis de Deo.
- » 541. De ratione *imaginis*.
- » 543. De nomine *imaginis* Filio tributo.
- » 565, nota 4. De libro Anselmi *De Fide Trinitatis et de incarnatione Verbi*.
- » 574. Reprobatur realismus excessivus Gilberti Porretani.
- » 578. Iterum de diversis praedicationibus, in specie de praedicatione denominativa.
- » 602-604. Exponitur doctrina Bonaventurae de *ideis*, et (nunc) approbatur sententia Barth. de Barberiis, quod ipsa differat a sententia S. Thomae.
- » 621. Tripliciter intelligi potest locutio *esse in Deo*.
- » 639 seq. De praesentia Dei in omnibus.
- » 641. Quadruplex modus existendi in loco.
- » 649. Circa modum, quo Deus in rebus existit.
- » 659 et 661. Scholia de motu Angelorum per locum.
- » 670 seq. Generalia de scientia et praescientia Dei.
- » 676. De necessitate *consequentis* et *consequentiae*.
- » 687 seq. Plura de ratione sive medio, quo Deus cognoscat alia a se.
- » 696 seq. Explicatur propositio, quomodo res creatae co-existant aeternitati ratione excessus mensurae aeternitatis.
- » 703 seq. Generalia de praedestinatione.
- » 707, nota 5. De definitione veritatis, quae est: adaequatio rei et intellectus, inquiritur, a quo primo facta sit.

Pag. 710. De causalitate divinae praedestinationis systemata catholica (nota, id quod ibi [n. II.] de scientia media inaccurate dicitur, in tom. II. pag. 647 schol. n. III. melius explicatum est).

- » 715. De divina electione.
- » 730. Generalia de divina praedestinatione, praesertim distinctio inter rationem *volendi* et rationem *voliti*.
- » 734-736. Diversae sententiae catholicorum circa causalitatem divinae praedestinationis.
- » 759. Explicatur *possibile simpliciter* et *possibile secundum quid*.
- » 767. Plura de conceptu infiniti.
- » 778, nota 3. Bonaventura admittit distinctionem inter potentiam absolutam et ordinatam.
- » 783 et 787. Quo sensu mundus possit fieri melior.
- » 789. Utrum mundus potuerit esse antiquior.
- » 807. Voluntas Dei est omnium causa prima et immediata.
- » 821 seq. Deus vult, omnes salvos fieri. Doctrina Bonaventurae de voluntate antecedenti et consequenti.
- » 824. Utrum Deus velit fieri malum.
- » 827. Quo sensu concedendum, quod malum fieri sit bonum.
- » 853. De conformitate humanae voluntatis cum divina.

Scholia et notae in libro II. Commentarii.

- » 18 seq. Errores quatuor circa productionem rerum recensentur, et sensus terminorum *actus* et *potentia* explicatur.
- » 20, nota 6. Commentatores Aristotelis recensentur.
- » 24. Controversia, utrum mundus produci possit ab aeterno.
- » 30. De articulis philosophicis condemnatis ab episcopo Parisiensi an. 1240 et 1270.
- » 33 et 35 seq. Creatio activa et passiva explicatur et haeresis Almarici et Davidis de Dinanto.
- » 37, nota 10. De duobus antiquis versionibus Metaphysicae Aristotelis.
- » 45. *Finis* distinguitur multipliciter.
- » 57 seq. et 60 seq. De *tempore*, *aeco* et *aeternitate* ut mensura existentiae et de diversitate mensurarum plura explicantur.
- » 63. Sententia Bonaventurae de mensura *aevi*.
- » 73. Tria caela distinguuntur.
- » 77 seq. Opiniones variae Scholasticorum de motu Angelorum.
- » 92-94. Plura de materia et forma, et utrum Angeli et animae humanae compositae sint ex quadam spiritali materia et forma.
- » 101. Ponitur in scholio quoddam additamentum ineditum et dubium.
- » 104. Controversia, utrum omnes Angeli sint in eadem specie, explicatur.
- » 107 seq. De principio individuationis.
- » 117. Utrum Angelus in primo instanti fuerit malus.
- » 121. Quaestio, quomodo Angelus singularia extra ipsum cognoscat, diversimode solvitur.
- » 134 seq. Sententiae oppositae theologorum, utrum Angeli a primo instante habuerint gratiam sanctificantem.
- » 140. Cognitio Angelorum matutina et vespertina.
- » 147 et 150. De peccato luciferi.
- » 156. Defenditur doctrina Bonaventurae de conversione Angelorum ad Deum.
- » 177. Opiniones Scholasticorum de *ratione* obstinationis daemonum.
- » 183. Opiniones de confirmatione Angelorum bonorum in gratia.
- » 186. Explicatur locutio, quod necessitas ab intrinseco non opponatur libertati.
- » 196. Cognitio daemonum circa futura contingentia.
- » 199 seq. De educatione formarum ex potentia materiae et de rationibus seminalibus opiniones diversae.

Pag. 216. Quo sensu Scholastici admittant generationem aequivocam.

- » 220. De operibus Angelorum in corporibus assumtis.
- » 243. Plura de hierarchia Angelorum.
- » 245, nota 6. Quaedam de Chalcedii Comment. super Timaeum.
- » 252 et 264. Actus hierarchici Angelorum.
- » 270. Opiniones Scholasticorum de *locutione* Angelorum.
- » 298. Expositio S. Augustini de opere sex dierum excusatur.
- » 301 seq. Opiniones Scholasticorum de prima forma, sub qua creata sit materia.
- » 318 seq. et diffusius pag. 322 seq. Opiniones de luce et de lumine.
- » 329. De generatione lucis in medio et de 12 generationibus et speciebus intentionalibus.
- » 347. Opiniones illius aetatis de motibus caelestium corporum.
- » 376. Sententiae variae, unde productae sint animae irrationalium et de rationibus seminalibus.
- » 379. De pluralitate formarum in mixtis.
- » 396. *Imaginis* ratio et divisio.
- » 406. Imago creata et recreata.
- » 416. Utrum anima humana habeat materiam et formam.
- » 438 et magis explicite 443 seq. De rationibus seminalibus.
- » 454. Circa traducianismum.
- » 466 et 471. Circa *non posse mori* et *posse non mori* in Adamo.
- » 525. Opiniones circa ignorantiam invincibilem.
- » 547. De cognitione Dei in statu innocentiae.
- » 557. Utrum sine gratia Adam potuerit resistere tentationi.
- » 565. De ratione superiori et inferiori.
- » 571. De intellectu agente et possibili.
- » 579. Differunt *sensualitas* et *sensibilitas*.
- » 584. Differunt 4 termini: *vitium*, *peccatum*, *culpa*, *demeritum*.
- » 594. De triplici libertate et duplici voluntario.
- » 606. Relatio, quam habet ratio ad voluntatem in actu libertatis.
- » 611. Duo genera *necessarii* et *voluntarii*.
- » 617. Utrum voluntas non tantum *induci* et *impediri*, sed etiam *cogi* possit.
- » 632. Antiquorum divisio in gratiam *gratis datam* et *gratum facientem*.
- » 636. Habitus creatus gratiae sanctificantis militat contra Lutherum.
- » 646 seq. Gratia comparata in ratione *motoris*. Multa de cooperatione liberi arbitrii et accuratius de *scientia media*.
- » 655 et 658 seq. Plura de antiquis distinctionibus gratiae.
- » 665 et 668. Quomodo gratia augeatur et de distinctionibus meriti.
- » 683 et 687 seq. De praeparatione ad gratiam.
- » 697. De cooperatione hominis cum dono gratiae.
- » 702. Opiniones antiquorum, utrum Adam ante peccatum habuerit gratiam sanctificantem.
- » 717. Possibilis fuit status naturae purae contra Baium aliosque.
- » 721. Triplex conditio in Adamo, ut corrumpere potuerit naturam in omnibus hominibus.
- » 723 seq. Quomodo convenient et quomodo dissentiant Ss. Thomas et Bonaventura quoad essentiam peccati originalis.
- » 733 seq. Opiniones diversae circa modum, quo ex natura Adami aliquid transierit materialiter in veritatem naturae humanae.
- » 751. Quod anima infici possit a carne, defenditur.
- » 762. Solvitur difficultas, quomodo concupiscentia remaneat in baptizatis.
- » 778, nota 2. Unde sit praexcellencia animarum.
- » 795. Quam poenam parvuli in peccato originali decedentes sustineant.

Pag. 805. De malo contra Manichaeos.

- » 816. Triplex est malum, quod formaliter est privatio.
- » 821. Plura de corruptione boni in sensu activo et passivo.
- » 838 seq. Utrum modus, species et ordo possint per malum totaliter corrumpi.
- » 864. De concursu Dei ad actiones humanas etiam malas.
- » 883. Quomodo bonum morale consistat in ordine ad finem et de duplici fine.
- » 891. Quomodo differant *intentio* et *electio* et de duplici intentione.
- » 900 et 904. De conscientia et synderesi.
- » 904 seq. Plura de *habilibus innatis* et *acquisitis*.
- » 928. Utrum opus exterius addat bonitatem actui interiori.
- » 946 seq. Utrum inter actus deliberatos dentur actus indifferentes et de necessitate bonae intentionis.
- » 950. De peccato ut *culpa* et ut *vitium*.
- » 966. Quomodo distinguatur peccatum mortale et veniale.
- » 969. Verba Praepositivi de peccato veniali.
- » 984. Opiniones de peccato in Spiritum S.
- » 1012. De potestate ecclesiastica et saeculari earumque usu.
- » 1014. Quantum se extendat obligatio obedientiae in regularibus.

Scholia et notae in libro III. Commentarii.

- » 11. De congruitate incarnationis et de diversis speciebus unionis.
- » 16. Opiniones diversae, utrum tres personae divinae assumere possint eandem naturam.
- » 28. Controversia, utrum adaequata incarnationis ratio fuerit redemptio humana.
- » 39. Opiniones circa possibilem assumptionem creaturae irrationalis.
- » 51. De ordine in assumptione, et utrum caro assumpta sit mediante anima.
- » 54. Quomodo intelligendum, quod anima Christi fuerit assumpta mediante habitu gratuito.
- » 64 et 69 seq. De controversia circa immaculatam conceptionem B. Mariae Virginis.
- » 74 et 76. De duplici sanctificatione B. Mariae Virginis.
- » 90. Quomodo caro Christi fuerit in parentibus.
- » 106. Quomodo intelligendum, quod Ss. Patres et B. Virgo impetrarunt incarnationem.
- » 113. Utrum active B. Virgo concurrerit ad generationem Filii.
- » 134. Exponitur contra Nestorium distinctio realis inter *naturam* et *personam*.
- » 151 seq., 156 seq. et 173. Famosae tres de Christo, quatenus constituatur *homo*, antiquae controversiae.
- » 159. Iterum de speciebus unionis.
- » 182, nota 7. De Hesychio eiusque explicatione verbi *ephi*.
- » 195. Plura contra adoptianismum.
- » 202. Reprobantur errores circa adorationem Christi.
- » 203, nota 3. Contra errorem Claudii, Taurinensis episc. verba Ionaepisc. Aurelianensis.
- » 205. De cultu imaginum relativo ad prototypum.
- » 232, nota 4. De lectione *adaptatur* pro *adoratur* in loco Hilarii II. de Trin. n. 27.
- » 234. Contra haeresim Adoptianorum.
- » 268. De impeccabilitate Christi.
- » 277. Plura de gratia et sanctificatione Christi.
- » 285. De gratia *capitis* in Christo.
- » 291. Ad quos se extendat influxus gratiae capitis.
- » 298, 302 et 306. De cognitione, quam habuit anima Christi *de Verbo*.
- » 309, 312 et 317 seq. De cognitione, quam habuit anima Christi *in Verbo*.
- » 321 et 323. De cognitione, quam habuit anima Christi *a Verbo*.

- Pag. 347. Hilarius defenditur ab errore ei imputato, quasi in Christo non fuerit sensibilis dolor in natura assumpta.
- » 370. Conformitas voluntatis creatae cum divina voluntate in *ratione volendi*, sed non semper in *volito*.
- » 382 et 385. Opiniones de eo, utrum Christus a primo instante conceptionis meruerit.
- » 402 et 405. Plura de efficacia passionis contra Socinianos et rationalistas.
- » 411. De ratione mediatoris et de controversia inter Protestantas.
- » 419. Anselmi doctrina circa congruentia redemptionis exponitur.
- » 424. Sententia Scoti et Bonaventurae de eo, utrum creatura potuerit pro genere humano satisfacere, et de infinitate malitiae peccati.
- » 429 seq. Controversiae plures Scholasticorum de valore et acceptance satisfactionis Christi.
- » 442. Triplex sensus vocabuli *unionis*.
- » 453. Controversia, utrum in triduo mortis Christus fuerit *homo*.
- » 456. Contra errorem Ubiquistarum.
- » 460. De descensu ad inferos et triplici sensu vocis *inferi*.
- » 473 et 477 seq. Multa principia ponuntur circa fidem.
- » 486 seq. Plura de obiecto fidei et speciatim de analysi actus fidei.
- » 489 et 496. Etiam fides informis est virtus supernaturalis.
- » 503, nota 6. Verba Praepositivi, quomodo quis sciat, se habere gratiam.
- » 514 seq. et 514. Quaestiones circa obiectum fidei.
- » 519 seq. et 524. Utrum fides sit de his, de quibus habetur opinio probabilis, vel habetur cognitio scientialis (contra S. Thomam).
- » 527 et 538 seq. De articulis fidei et Symbolis.
- » 542. De explicite credendis et necessitate *praecepti* et *medii*.
- » 547. Quomodo creverit numerus articulorum credendorum.
- » 558. De virtute spei et eius obiecto materiali et formali.
- » 569 et 571. Circa certitudinem, quae est in spe.
- » 578. Bonum sub ratione *ardui* est obiectum spei, et duo sunt eius actus.
- » 581. In voluntate rationali distinguitur vis concupiscibilis et irascibilis.
- » 598 seq. Utrum distinguatur caritas a gratia sanctificante, et de duplici amore, scil. naturali et supernaturali contra Baium.
- » 605. De merito actuum caritatis, et utrum caritas excludat respectum ad mercedem.
- » 624. Opiniones, utrum creaturae irrationales diligendae sint ex caritate.
- » 641 seq., 647 et 649. De ordine in caritate respectu diligendorum.
- » 659. Quo sensu minima caritas possit resistere cuilibet tentationi.
- » 665. De amore inimicorum.
- » 683. De evacuatione fidei et spei.
- » 690. Caritas in patria non evacuatur, sed dilatatur.
- » 718 seq. Quatenus virtutes cardinales sint in parte animae inferiori.
- » 725 seqq. Plura de controversia circa virtutes cardinales infusas.
- » 739. Disputationes circa distinctionem virtutum et donorum.
- » 757. De timore servili.
- » 777. De quadruplici sapientia et dono scientiae.
- » 784. De duplici actu fortitudinis.
- » 793 et 799. De connexione virtutum gratuitarum et politicarum.
- » 804. Opiniones circa aequalitatem virtutum.
- » 817. Opiniones circa quaestionem, utrum in adimplerone mandatorum modus caritatis cadat sub praecepto.
- » 841 et 850. Plura de mendacio.

Pag. 863. De periurio.

- » 869. Plura de iuramentis.
- » 876. De obligatione iuramenti promissorii.
- » 886. Quomodo differant duae leges, vetus et nova.

Scholia et notae in IV. libro Commentarii.

- » 13. Definitiones Sacramenti.
- » 18. Controversia de ratione causalitatis, quae est in Sacramentis.
- » 26 seq. Quomodo differant Sacramenta veteris et novi testamenti.
- » 38 seq. Quaestiones de efficacia circumcisionis.
- » 45, nota 1. Petrus Hispanus de dictionibus exceptivis.
- » 71. Circa baptisma in nomine Iesu.
- » 78. De tempore, quando institutum fuit baptisma.
- » 83. Quando cessaverint legalia.
- » 101. Quid sit fictio in Sacramentorum susceptione.
- » 113. Effectus baptismi in parvulis.
- » 129. Controversia de verbis Magistri quoad potestatem cooperationis ministri in Sacramentis.
- » 138 seq. Plura de characteribus per baptismum impresso.
- » 154. Quae intentio ministri sit necessaria in collatione baptismi.
- » 164 seq. De institutione confirmationis opinio Bonaventurae in hoc Commentario est explicanda, vel potius reformanda secundum Breviloquium p. VI. c. 4.
- » 190, nota 2. Verba Petri Hispani de regulis amplificationis.
- » 192 seq. Explicantur verba Bonaventurae de forma consecrationis.
- » 202. De duplici manducatione eucharistiae.
- » 218 seq. Circa realem Christi in eucharistia praesentiam.
- » 221 seq. et 236. Plura de modo realis huius praesentiae.
- » 243 et 248. Opiniones circa transsubstantiationem.
- » 255. Verba anecdota cuiusdam Isaac in Dietis.
- » 262. De usu azymi et de die institutionis eucharistiae.
- » 271. Opiniones circa accidentia remanentia in Sacramento.
- » 277. Opiniones de modo, quo operentur illa accidentia.
- » 290. De efficacia huius Sacramenti et de opinione Bonaventurae.
- » 295. Obsoleta opinio Bonaventurae, utrum lege divina praecipiat receptio eucharistiae.
- » 303 seq. Error dicentium, excommunicatum non posse consecrare.
- » 326. Plura de poenitentia.
- » 337. Opiniones circa mensuram gratiae, in qua resurgat lapsus.
- » 351 et 354. Plura de satisfactione.
- » 353. Post scholion sequitur additamentum ineditum, probabilissime non genuinum.
- » 385. Explicatur differens antiquus loquendi modus de attritione et contritione.
- » 400, nota. Marius Victorinus explicat Ciceronem de circumstantiis.
- » 420 et 427. Quaestiones variae de iustificatione.
- » 431. Opinio S. Bonaventurae (ibi n. II.) impugnatur ab Estio.
- » 437 seq. Notanda (ibi n. II.) de usu verborum *instituere* et *insinuare* Sacramentum.
- » 445 et 452. Quando homo obligetur ad confessionem.
- » 472-474. Opinio tum Alexandri Hal. tum Bonaventurae quoad efficaciam potestatis clavium.

Quae in his duobus scholiis et etiam in scholio supra pag. 431 in defensionem S. Bonaventurae et Alexandri dicta sunt, retractatione egent. Re vera utrumque magister adhuc se eximere non potuit de antiqua et pervulgata opinione, quam prorsus tenet Petrus Lombardus, quod remissio *culpa*e etiam in usu Sacramenti poenitentiae fiat virtute contritionis

S. Bonav. — Tom. X.

et ideo ex *opere operantis*, non ex *opere operato* et virtute clavium. In hoc tamen illi duo recesserunt a Lombardo, quod virtuti clavium tribuerunt remissionem *poenae temporalis* et *reconciliationem* scilicet cum *Ecclesia*, non reconciliationem cum *Deo*, quod in scholio illo supponitur. Ceterum omnes Scholastici, licet *subiectivae* dispositioni poenitentis quoad remissionem culpa'e nimis tribuerint usque ad exclusionem efficaciae *obiectivi* Sacramenti; tamen confitebantur necessitatem confessionis et absolutionis virtute clavium. Nesciebant tantum *modum* difficilem, quo utrumque, scilicet necessitas actuum *virtutis* poenitentiae et usus *Sacramenti* poenitentiae ad iustificationem peccatorum debito ordine possit conciliari. Tota haec quaestio erudite et clare tractatur in opusculo: *Die Wirkungen des Bussacramentes*, von Michael Buchberger. Freiburg. Herder 1901.

Pag. 487. De potestate excommunicandi in Ecclesia.

- » 504 seq. Potestas clavium quoad usum sine iurisdictione non est valida (contra Durandum).
- » 519. De poena purgatorii.
- » 532 et 535 seq. Item de poena purgatorii.
- » 567. De sigillo confessionis.
- » 579 seq. De institutione Sacramenti poenitentiae.
- » 590 et 597. De unctione extrema.
- » 623. Quot ordines imprimant characterem.
- » 630 seq. De ordinibus sacris et non sacris.
- » 663 et 667. Varia de Sacramento matrimonii.
- » 682. De indissolubilitate matrimonii rati et consummati.
- » 693 seq. Alia de matrimonio.
- » 708. De consensu requisito et de matrimonio B. Virginis Mariae.
- » 724 seq. Controversia, utrum sit veniale usum facere matrimonii solummodo ob periculum incontinentiae.
- » 749. Utrum polygamia sit contra legem naturae.
- » 759. De libello repudii.
- » 821. Controversia de ratione, quare votum *solemne*, non vero *simplex* irritet *matrimonium*.
- » 890 seq. Quoad resurrectionem *eiusdem* corporis tractatur gravis difficultas, et Bonaventura recurrit ad rationes seminales.
- » 912. Tres opiniones de hoc, quid pertineat ad veritatem naturae.
- » 931. Quaestiones de igne inferni.
- » 940. Quinque receptacula animarum separatarum referuntur.
- » 949. De intercessionem Sanctorum.
- » 958. Sententia Praepositivi de suffragiis Ecclesiae.
- » 970. De conflagratione mundi.
- » 985 et 991. Varia de extremo iudicio.
- » 1001 seq. Plura de beatitudine.
- » 1007 seq. Controversia, utrum beatitudo formaliter sit in actu intellectus, an in actu voluntatis.
- » 1013. Utrum beatitudo Sanctorum crescat post iudicium.
- » 1023. De dote impassibilitatis.
- » 1029. De dote subtilitatis.
- » 1047. Controversia de cognitione animarum separatarum.

CAP. II.

De octo opusculis in tomo quinto contentis.

Huius tomi opuscula ingenium et charisma speciale sancti Doctoris in clarissimam lucem proferunt et non raro quasi clavem praestant ad recte intelligendam reconditam eiusdem doctrinam.

§ I. Quaestiones disputatae.

Usque ad nostram editionem praeclarae hae quaestiones prorsus ignotae et absconditae erant in bibliothecis, excepta illa de paupertate, quae tamen in editionibus erat mutila.

1. Primo igitur tractatur de *scientia Christi* et de *mysterio Trinitatis* pag. 3-15, et in Prolegomenis pag. III-VI. Postquam ibi de singulari harum quaestionum praestantia aliqua dicta sunt (§ 1.), genuinitas earundem invictis argumentis probatur (§ 2.); et deinde (§ 3.) referuntur octo codices antiqui, qui eas exhibent, aliqui tamen non integras. Post pag. LXIV additum est *Facsimile* codicis Vaticani, in quo apparet antiquitas scripturae et nomen auctoris a prima manu scriptum hic verbis: « Incipiunt questiones bone venture de scientia Christi ».

Quoad *mysterium Trinitatis* notanda est methodus prorsus singularis, qua illud exponitur. Postquam enim in I. quaestione duobus articulis probavit, Deum *esse* ut verum indubitabile, et Deum *esse trinum* ut verum credibile, in sequentibus VII quaestionibus probatur in primo articulo veritas aliquorum divinarum attributorum, ut unitatis, simplicitatis, infinitatis, aeternitatis, et in secundo articulo, quomodo cum praedicto attributo possit stare ipsa Trinitas. Nullum cognoscimus auctorem scholasticum, qui simili modo hoc mysterium tractet.

2. Sequuntur *disputationes de perfectione evangelica*, in specie de *humilitate*, de *paupertate*, de *continentia*, de *obedientia*. In Prolegomenis agitur de his in cap. II. (pag. VI col. II, XV col. II.)

Primo ¹disserendum est de quaestione circa *paupertatem*, quia haec ante alias a Bonaventura scripta est. Occasio auctori praebuit doctor Parisiensis Guillelmus de S. Amore, qui contra Fratres S. Dominici et S. Francisci gravissimam litem incepit suo opusculo: *Tractatus brevis de periculo novissimorum temporum*, de qua lite diligentissime tractatur in *Chartulario Parisiensi* edito a celeberrimo P. Denifle O. P. et Chatelain tom. I. Contra illum praeter S. Thomam aliosque etiam Bonaventura egit, dictam quaestionem « in scholis » Parisiensibus tractans. De hac controversia diffuse in Prolegomenis nostris tractatur (§ 2. pag. VI usque XIV). Quae ibi dicuntur breviter in sequentibus propositionibus comprehendimus:

a) Errant Waddingus, Bonelli et post eum auctores Vitae S. Bonaventurae, Fr. Gaspar de Montesanto et Antonius Maria de Vicetia, dicentes, Bonaventuram in congressu Anagninae disputasse contra Guillelmum. Confundunt enim B. Ioannem de Parma, tunc Ministrum generalem, cum Bonaventura paulo post (2 Febr. 1257) electo.

b) Bonaventura laudatam disputationem proposuit in « *scholis* » Parisiensibus, et Guillelmus misit quendam clericum, qui II. articulum de mendicitate Bonaventurae ex ore loquentis exciperet sive reportaret, sed, ut Bonav. dicit, « minus sufficienter ». Tunc Guillelmus hunc articulum Bonaventurae publi-

cavit et asserta de mendicitate refutare suscepit. Hoc opus Guillelmi magna ex parte ex duobus codicibus nos primum publicavimus (loco cit. VII-X). Contra hoc scriptum Bonav. respondit sua *replicatione* (pag. 149, vide etiam Proleg. pag. X-XII).

c) Tertius quaestionis articulus secundo manifeste postea additus est, utrum scilicet pauperes validi, et maxime regulares ad opera manualia « universaliter sint astricti ». Hic in omnibus aliis editionibus est mutilus, quem supplevimus ex codicibus (cfr. pag. 156, nota 1.). Melior horum duorum de paupertate articulorum editio prodiit Romae 1773 studio P. Soldati O. P.

d) Denique valde notandum est, articulos de paupertate quoad *abrenuntiationem et mendicantem* eaque quae contra Guillelmum replicata sunt, insertos esse in Summam Alexandri Hal. p. IV. q. 30. et 31, exceptis paucis variantibus. Manifestum autem est, Alexandrum iam an. 1245 morte praereptum minime respondere potuisse ad *singula* obiecta Guillelmi. Hinc liquet, haec scripta Bonaventurae postea recepta esse in dictam Summam, ut videtur, a Guillelmo de Melitona. Ergo errat Sbaralea, asserens, nihil praedictae Summae additum esse post mortem Alexandri. Mirum sane est, doctissimum Sbaraleam ita hallucinatum esse, ut pro hac sua sententia probanda ad eandem quaestionem Alexandri (p. IV. q. 30. m. 2. a. 2.) provocaverit, quam ex Bonaventura sumtam esse ostendimus.

Secundo, tres aliae quaestiones disputatae sunt de *humilitate* (pag. 117-124), quae in nostra editione primum locum occupat, de *continentia*, quae in tribus articulis agit de continentia coniugali, viduali et virginali (pag. 166-179) et de *obedientia* in tribus articulis (pag. 179-198).

Harum articulus tertius summi momenti est, nempe de obedientia Summo Pontifici debita cum titulo: « Utrum sit conveniens christianae religioni, ut omnes obediant uni ». Nullum novimus documentum ab antiquis Scholasticis scriptum, quod praerogativas Summi Pontificis eiusque in decernendis ex cathedra rebus fidei infallibilitatem tanta argumentorum vi et solida vulgarium obiectorum solutione tractet, sicut haec disputatio. Quando anno 1870 in Concilio Vaticano de hoc dogmate tam acriter disceptatum fuit, haec oportunissima quaestio adhuc latebat in angulis bibliothecarum; etiam nostra aetate vix a quopiam citatur.

3. De codicibus in his quaestionibus a nobis adhibitis vide Proleg. pag. V seq. et pag. XIV seq.

§ II. Breviloquium — Itinerarium mentis in Deum — Opusculum de reductione artium ad theologiam.

Haec tria opuscula a nobis separatim edita sunt in parvo volumine iam bis impresso; haec ab antiquo summis laudibus celebrata sunt.

1. Primum est *Breviloquium* (pag. 201-291). De Breviloquii praestantia referuntur pag. XV § 1. praeconia magnifica Gersonii et Dr. Scheeben. Ab auctore

compositum esse debet iam ante annum 1257, cum in quodam valde antiquo codice Trecensi a librario in fine codicis exhibeatur hic annus, quo exemplar hoc scriptum sit. Praeter hunc codicem, qui in numero collatorum codicum locum vigesimum habet, alii 22 collati sunt pluresque antiquae editiones. Numerus codicum, qui adhuc existunt, est valde magnus, scilicet 227, et comprobatur, quanti veteres aestimaverint hunc librum (de his vide ibid. pag. XVII-XXVI, et de multis editionibus pag. XVI).

2. De celeberrimo opusculo *Itinerarium mentis in Deum* (pag. 296-313) notatur, illud in monte Alvernae scriptum esse anno 1259 circa mensem Octobris, ut auctor testatur in Prologo. Opus est profundissimum et, ut bene intelligatur, supponit passim totius scholasticae doctrinae scientiam. Explicationem eiusdem iam saeculo XV. tentavit quidam lector Provinciae Saxoniae, Bertramus de Alen, de quo plura vide Proleg. pag. XXVI. Ex locis libelli male intellectis Ontologistae tentarunt falsum suum systema fulcire; alii putaverunt, eum confundere *esse primo* a ratione *intellectum* cum Deo. Sed in adiecto scholio (pag. 313-316) defendimus auctorem ab his falsis interpretationibus, in specie probatur, in isto c. V. Itinerarii esse sermonem de contemplatione, quam habet *oculus illuminatus* de « *esse quod est supra nos* ». Agitur ibi non de *primo cognito* rationis, sed de *essentia*, ut dicunt, *metaphysica*, seu de primo constitutivo Dei, ex quo alia omnia Dei attributa logico ordine deduci possunt. De antiquis editionibus huius libelli et de 138 codicibus, quorum 15 sunt collati, vide Proleg. pag. XXVII-XXXIII.

3. *Opusculum de reductione artium ad theologiam* (pag. 319-325).

Circa titulum libelli notandum, ipsum non esse nec antiquum nec convenientem. Plures codices libellum inscribunt « Sermo fratris Boneventure », verbis variis additis. Invenitur etiam titulus: *De Ortu* (sive *Divisione*) *scientiarum*, sed hoc nomine significatur opus alterius auctoris, scil. Roberti Kilwardbi O. P. Opus tamen Bonaventurae est certo genuinum et invenitur in pluribus editionibus antiquis et 34 codicibus, quorum 11 sunt a nobis collati (vide Proleg. pag. XXXIV-XXXVI).

§ III. Collationes in Hexaëmeron; Collationes de septem donis Spiritus S. et Collationes de decem praeceptis.

Haec tria opuscula non sunt scripto exarata a S. Auctore, sed e suggestu Parisiis recitata et ab aliis ex ore dicentis reportata. Ratione temporis primum opusculum est illud de decem praeceptis (vide pag. 457 col. II. in fine prologi), quod recitatum est vel an. 1267, vel, ut alius codex habet, an. 1268; illud de septem donis Spiritus S. est postea praedicatum; sed quod in hoc tomo primo loco impressum est, scil. in *Hexaëmeron*, tempore hiberno anni 1273 Parisiis coram magistris Universitatis praedicatum est. Cum hae collationes sint reportatae, non est mirandum,

quod ibi quoad formam orationis varii defectusprehendantur, qui creverunt pessima prima editione, quam Vaticana cum eam sequentibus reimpressit. Plura de his in Proleg. pag. XXXVI.

1. *Collationes in Hexaëmeron* (pag. 329-449).

Hic titulus iam usu receptus est, et ideo a nobis retentus, sed non ab ipso auctore originem habet et potius inepte impositus, confusionem importat. Minime enim auctor exponit primum Genesis capitulum, ex quo tantum textum in principio sumsit, comparans has collationum illuminationes septem verbis creationis secundum quandam *analogiam*. Ab auctore Chroniconum XXIV Generalium illud aptius vocantur *De Septem Visionibus vel luminibus* (ab aliis: *illuminationibus*). Nec illae apte vocari possunt *sermones*, cum potius sint quaedam *conferentiae scientifico-religiosae* (collationes), coram viris doctis habitae, ut eos praemuniret contra errores tunc inter magistros artium Parisiis grassantes. Quam oportuna haec monitio fuerit contra ingenia incredibiliter luxuriantia, constat ex multis thesibus ab episcopo et Universitate Parisiensi tunc pluries condemnatis, de quibus videri potest cit. Chartularium Parisiense tom. I. pag. 170 seq., 486, 543, 556. Opus S. Bonav. est imperfectum et terminatur cum collatione vigesima tertia post Pascha, quando praedicator a Papa Gregorio X. vocatus fuit in Italiam, ut, creatus cardinalis, praesideret concilio Lugdunensi II. Unde hae *Collationes* ultimum sunt opusculum S. Doctoris, et vere refertum est multifaria et profunda doctrina. Si praescindimus a forma orationis imperfecte reportatae, prae aliis sinceram Bonaventurae doctrinam repraesentat. Multae harum collationum etiam pro nostra aetate sunt magni momenti, praesertim illae, quae agunt de philosophia, de intelligentia per fidem sublevata, de Deo ut exemplari omnium (collat. XII.) etc. Pro studentibus illa de recta via et ratione studendi collatio specialiter notabilia documenta dat. Ultimae de contemplatione et hierarchiis caelestibus et ecclesiasticis sunt profundae et ab ordinaria et communi intelligentia satis remotae. Ut gravitas huius operis eiusque finis principalis facilius percipiatur, adiecimus magnum scholium (pag. 450-454). Cfr. etiam de *praestantia* opusculi Proleg. pag. XXXVII; de *genuinitate* contra Oudinum aliosque ibid. § 2. Multa in textu correximus, magnas insertiones ex sequenti de septem donis Spiritus opusculo irreptas reiecimus, alia omnia addidimus, subsidiis septem codicum collatorum (vide Proleg. XXXIX). Insuper singulis collationibus praefiximus *summaria*, sicut duobus sequentibus opusculis.

2. *Collationes de septem donis Spiritus S.* (pag. 457-503).

Hoc opusculum diversum est ab alio, quod inscribitur *de Septem Donis Spiritus S.*, impresso primum in collectione opusculorum Argentina an. 1494, tum in ed. Vaticana et subsequentibus. Hoc enim scriptum est *spurium* et auctorem habet Fr. Rodolphum de Bibraco (Biberach), eundem, qui scripsit libellum *de Septem itineribus aeternitatis* et floruisse dicitur circa annum 1360. In hoc secundo scripto

ille auctor citat suum libellum primo nominatum. Utrumque opusculum non esse Bonaventurae, codicum testimonio roboratur, de quo plura vide Proleg. pag. XL § 9.

Collationes vero nostras de his donis, sed multo contractas et mutilas, primus publicavit Benedictus Bonelli in suo *Supplemento ad omnia opera Bonav.* tom. III. col. 418 seqq. Quod editae a nobis sint genuinae, duobus perantiquis codicibus probatur et ipsa earum indole et stilo (cfr. ibid. pag. XL seqq. § 3, ubi illi duo codices, qui eas integras habent, recensentur aliique tres, qui plures collationes omittunt).

Haec collationes praedicatae sunt clero Parisiensi, et sunt intellectu faciliores quam illae in Hexaëmeron, abundant tamen sententiis egregiis, etiam nostra aetate opportunis ad praedicandum, quod praecipue valet, de II. collat. de dono fortitudinis, quae est de B. V. Maria.

3. *Collationes de decem praeceptis* (pag. 507-532).

Iam supra diximus, has collationes Parisiis praedicatas esse an. 1267 vel 1268 et ex ore dicentis ab aliis reportatas. Editae sunt primo Coloniae an. 1486 et saepe reimpressae, etiam in ed. Vaticana et posterioribus, sed vitiis plurimis et lacunis foede corruptae. De ipsis duo notanda sunt: primo, extractum quoddam ex his collationibus sine forma sermonis, omissis etiam multis sententiis, publicatum esse a P. Bonelli in suo *Supplemento* (tom. III. col. 344 seqq.). Mirum est, doctum hunc virum asseruisse sine ulla probabili ratione, hoc extractum ab ipso Bonaventura fuisse compositum et post illos sermones scripto publicatum. Praeter hoc aliud etiam excerptum existit in quodam codice, sed ineditum et impresso illo paulo diffusius. De his plura vide Proleg. pag. XLII § 4.

Secundo est notandum, Coloniae an. 1481 apud Ioan. Guldenschaeft prodiisse opus inscriptum: *Praeceptorium Domini Gotscalci Hollen Heremitarum S. Augustini*, cuius prologus eisdem verbis incipit: *Si vis ad vitam ingredi* etc., et etiam in toto multo maiori opere plura passim ex verbis Bonaventurae transcripta esse. Cum habeamus codices genuini operis ex saec. XIII., patet, illum Godescalcum saeculi XV. usum esse collationibus S. Bonaventurae, sicut idem etiam fecit in alio suo opere *de Sacramentis* (quod videtur esse ineditum), transcribens multa ex Commentario Bonaventuriano in IV. Sententiarum.

Contra Oudinum et editores Venetos, qui has *Collationes* volunt esse spurias, praesertim, quia in ipsis ad populum facilius erudiendum recitantur quaedam narratiunculae, defenditur a nobis manifesta earum legitimitas saltem substantialis (loc. cit. § 2.).

Pro correctione plurimorum vitiorum praecedentium editionum adhibuimus sex codices, qui praeter unum saec. XV. omnes valde antiqui sunt. Praeterea, notati, sed non collati sunt alii 23 codices, in toto 29.

§ IV. Sermones selecti de rebus theologicis.

Licet omnes sermones S. Bonaventurae proprie pertineant ad novum tomum, tamen secundum exem-

plum editionum praecedentium praedictae collationes reportatae, a sermonibus separatae in hoc tomo impressae sunt tum propter argumentorum gravitatem, tum quia plures ad unum thema illustrandum unitae sunt. Restabant alii quinque sermones, ita cum praecedentibus opusculis connexi et gravitate et excellentia doctrinae ita eminentes, ut specialem in hoc tomo locum mereri viderentur.

1. Primus est sermo *de triplici testimonio Ss. Trinitatis*, qui connectitur cum quaestione disputata de mysterio Ss. Trinitatis (vide tom. V. pag. 535 et notam 1.). Sumsimus hunc sermonem ex duobus antiquis codicibus, scil. Tudertino et Monacensi, notatis in Prolegom. pag. XLV seq.

2. Secundus sermo primo editus est a P. Bonelli (Supplem. tom. I. col. 375-415), sed cum multis defectibus et cum hoc titulo non conveniente: *Sermo de Seminante*. Nos eundem legitime inscriptum: *de regno Dei in parabolis evangelicis*, subsidio aliorum quinque codicum bonorum valde emendavimus, citatis aliis tribus codicibus non collatis. Regnum Dei ibi egregie explicatur non tantum parabolis de *seminante*, sed secundum 12 parabolas Evangelii.

3. Tertius sermo, in multis codicibus descriptus, est *de Corpore Christi*. Hic et etiam sequens sermo prae aliis praestat stupenda et copiosa doctrina. P. Bonelli (Supplem. III. col. 952-984) eundem edidit ex quodam vitioso apographo codicis recentioris. Collatis aliis et melioribus codicibus, multa vitia et lacunas editionis corrigere potuimus. Citantur et describuntur (Proleg. XLVI-XLVII) 16 codices, quorum 5 sunt a nobis collati. Hic et seq. sermo tam bene scripti sunt, ut non videantur tantum reportati a quodam audiente.

4. Quartus hucusque ineditus sermo est *de Christo uno omnium magistro*. Hic invenitur in eodem codice bibliothecae Monacensis Reg. n. 7776, in quo habentur etiam sermo primus de Ss. Trinitate multique alii Bonaventuriani, ut ex tomo nostro IX. constat, licet ibi omnes sint anonymi. Iam editus est a nobis in opusculo *de Humanae Cognitionis ratione* edito ad Claras Aquas et in praevia dissertatione explicatus.

5. Tractatulus *de Plantatione paradisi* minoris est momenti et editus est a P. Bonelli (Supplem. tom. I. col. 1-22). Fere totus est conflatus ex aliis operibus S. Bonav., praesertim ex *Collationibus* in Hexaëmeron et *Itinerario mentis in Deum*; sed quia etiam in antiquo codice Tudertino inter opera Bonaventuriana reperitur, eum recepimus, tamen dubitantes, utrum ultima eius forma tribuenda sit alii auctori, et fortasse Fr. Petro Ioannis Olivi, qui solebat multa ex Bonaventura in suum usum accipere.

CAP. III.

De genuinis in S. Scripturam Commentariis in sexto et septimo tomo contentis.

Praeter plures certo spurios Commentarios quatuor sunt legitimi, quibus adnumerandus est libellus

intitulatus *Collationes in Ioannem*, qui selectos locos huius Evangelii per modum sermonum vel potius schematum explicat.

§ I. Commentarius in librum Ecclesiastae.

Quod genuinus sit hic Commentarius, omnino constat tum propter eius indolem manifeste Bonaventurianam, quae praecipue in magnifico prologo splendet, tum propter testimonium plurium et meliorum codicum. Nec obstat, quod nonnulli codices alium referant auctorem. Nam, prout *sermones* illius aetatis, parum mutati, diversis auctoribus adscribuntur; ita non raro factum est etiam de *commentariis* in Scripturam, cum a iunioribus baccalaureis vel potius *cursoribus* (ut vocabantur) opera antiquiorum lectorum cum alio prologo et parum mutata adhiberentur; de quo more plura dicuntur in Prolegomenis ad VI. tomm pag. XV seq. § 2. Futilia sunt argumenta, quae ab editoribus Venetis (Diatribae pag. 106) contra authenticitatem huius Commentarii proferuntur et iam a P. Bonelli discussa et confutata sunt.

In Proleg. pag. XVI seq. descripti sunt 25 codices, qui hunc Commentarium habent, quorum septem sunt collati. Notandum est, unum codicem, scil. Assisiensem, ad saec. XIII. attingentem, habere multa additamenta, quae P. Fidelis a Fanna (Ratio novae collectionis etc. pag. 201 seqq.) putavit esse genuina. Sed cum a nobis accuratius examinata sint, invenimus, ea esse descripta ex Commentario cardinalis Hugonis a S. Charo aliisque auctoribus.

§ II. Commentarius in librum Sapientiae (pag. 107-233).

Hic Commentarius, qui incipit: *Diligite lumen sapientiae omnes* etc., cum nomine Bonaventurae primo impressus est Venetiis an 1574 et receptus ab ed. Vaticana et eam subsequentibus. Pluribus antiquis testimoniis constat, Bonaventuram scripsisse Commentarium in hunc librum, fatemur tamen, deesse nobis certum codicum testimonium ad probandum, praedictum commentarium esse scriptum a Bonaventura. Exstant adhuc septem codices nobis noti, qui continent hoc scriptum; tamen ex eorum diligenti examine et ex eis quae Echard (*Scriptores* etc. pag. 245) dicit, nihil certi erui potest. Hoc tantum probari potest, tres praeter Bonaventuram competitores, quibus commentarius tribuitur, scil. Ioannes de Verdiaco O. P., Guillelmus de Altona O. P., Nicolaus Gorran O. P. ob graves rationes non posse esse commentarii huius auctores; unde non remanet nisi quidam « doctor inominatus ». Haec verba inveniuntur in cod. Parisiensi n. 14429. fol. 50, licet manus recentior addiderit in fine: *secundum fratrem Nicholaum Gorran de ordine fratrum Praedicatorum*. Nam de hoc iam constat, eum multos commentarios in sacram Scripturam, paucis mutatis, ab aliis auctoribus sumsisse. De hoc longa disquisitio nostra videri potest in Proleg. pag. XVIII-XXI.

Ceterum hic Commentarius ut genuinus et Bonaventura dignus receptus est ab omnibus saepe citatis censoribus, non exceptis Oudino nec editoribus Venetis. Hoc testimonium nobis visa est ratio sufficiens, ne eum a nostra editione excludamus. Nobis tamen videtur esse probabilissimum, alienum quendam auctorem non pauca mutasse vel etiam omisisse. Hinc hic Commentarius ut prorsus legitimus et certus ingenii Bonaventuriani fructus a nobis asseri nequit.

§ III. Commentarius in Evangelium Ioannis (pag. 239-530).

Nicolaus Gorranus O. P., qui ante an. 1280 (teste Echardo, *Scriptores* pag. 438), Prior fuit in Parisiensi Conventu Praedicatorum, in omnes Scripturae libros commentarios edidisse dicitur. Tamen constat, eum saltem plures suos commentarios mutuasse ab aliis auctoribus, quos cum alio prologo et variis additionibus ac mutationibus publicavit. Per hunc modum etiam commentarium S. Bonaventurae in Ioannem fere integrum, etiam cum genuino prologo auctoris, recepit in Commentarium ab ipso evulgatum et additamentis pluribus auctum. Sub nomine Gorrani talis Commentarius primo editus est a P. Ioanne Pesselio Tilano O. P., Coloniae an. 1537, qui reimpressus est Antwerpiae an. 1615 in folio. Plura de prima illa editione vide Proleg. pag. XXI col. I. seq., ubi etiam differentiae referuntur, quae sunt inter nostram editionem et praedictam. Praescindendo ab additamentis praedictis, ista editione non raro textus a nobis receptus confirmatur. Meritum est P. Benedicti Bonelli, quod primus cognoverit, verum operis auctorem esse S. Bonaventuram (cfr. Prodrum. col. 641), illudque iterum ediderit in suo *Supplemento* (tom. I. col. 416 seqq.), usus solo codice Romano bibliothecae Angelicae Eremit. S. Augustini.

A P. Fideli a Fanna inventi sunt 49 codices, quorum 26 portant *nomen* Gorrani, quamvis non constet, hos omnes habere etiam *textum* ab ipso ampliatum, dum saltem 13 certo habent genuinum textum Bonaventurae, sine additamentis Gorrani, pluresque etiam Bonaventurae nomen.

Praedictis non obstantibus, omnino constat, opus hoc pertinere ad nostrum S. Doctorem. Praeter alia integra fides habenda est codici bibliothecae Ambrosianae in nostro tomo IX. passim relato, qui schema multorum sermonum cum speciali rubrica refert. Illic pro festo S. Ioannis Evangelistae habet rubricam: *Sermo fratris Bonaventure in scholis, quando incepit Ioannem*. — *Ecce intelliget servus meus* etc.; cfr. tom. V. pag. 240, nota 1. et tom. IX. pag. 495, nota 1. — Plura argumenta pro legitimitate istius Commentarii vide Proleg. tomi V. pag. XXI col. II. seq.; P. Fidelis, *Ratio novae collectionis* etc. pag. 93-120; Bonelli locc. citt. — Pro textu emendando inter 49 codices 14 a nobis sunt collati et descripti Proleg. pag. XXII col. II. usque XXVI, ubi etiam de indole et praestantia operis aliqua dicta sunt ad defensionem auctoris contra quosdam, qui, seducti

aliis spuriiis commentariis in ceteris editionibus, Bonaventuram accusarunt, quod in suis commentariis nimis insistat sensibus mysticis explicandis. Re vera in genuinis suis scriptis, post sensus litteralis expositionem tantum parce pro more illius aetatis refert etiam sensus mysticos.

§ IV. *Collationes in Ioannem* (pag. 535-634).

Genuinae hae collationes differunt ab illis collationibus impressis in tom. II. ed. Vaticanae, quae sunt opus Ioannis Gualensis O. Fr. M. Nostrae vero *Collationes*, antea prorsus ignotae, inventae sunt a P. Fideli a Fanna in tribus codicibus antiquis et saeculum XIII. attingentibus; vide Proleg. pag. XXV et ibi in fine *Facsimile* codicis Toletani, qui etiam habet nomen Bonaventurae a prima manu scriptum. Hoc opusculum ita spirat ingenium et stilum Bonaventurianum, ut de vero auctore non dubitatum sit, etiam antequam nomen auctoris in codice Toletano fuit inventum. In parva appendice codicum adiecta sunt quaedam schemata, de quorum auctore non constat. Hoc opusculum aliquatenus est connexum cum Commentario in Ioannem, et selectos versus huius Evangelii explicat per *schemata* ad usum praedicatorum, quorum longiora excellunt sententiarum praestantia. Vide Proleg. pag. XXV seq. descriptionem trium collatorum codicum.

Ibid. pag. XXVI et § 7. praeter alia de indole et praestantia trium huius tomi Commentariorum quaedam dicta sunt de fontibus, quibus usus est auctor. Praeter duplicem *Glossam*, quae communiter sententias Ss. Patrum exhibet, Commentarius in Ioannem continuo utitur expositione Ss. Augustini et Ioannis Chrysostomi et cuiusdam Victoris, qui videtur fuisse episc. Capuae, citati ab Alcuino. Sed *Glossae* in expositione libri Sapientiae citatae plerumque sumtae sunt ex Rabano. De fontibus adhibitis in expositione Ecclesiastae vide scholion pag. 99.

§ V. *Commentarius in Evangelium S. Lucae* (tom. VII. pag. 1-604).

Hoc opus S. Bonaventurae nemo vocavit in dubium nisi editores Veneti, quorum rationes vere fuitiles iam a P. Sbaralea et P. Bonelli penitus eversae sunt tum antiquorum auctorum tum codicum auctoritate (vide Proleg. pag. VII seq. § 1. 2.). Commentarius manifeste indole sua differt a tribus praecedentibus, qui in *scholis* expositi sunt et quaestionibus theologicis abundant. Sed expositio in Lucam magis pro praxi praedicatorum scripta esse videtur; unde non habet quaestiones scholasticas. Videtur etiam post alios esse composita, aut saltem ultimo absoluta. Ultima haec verba adiecimus, quia Salimbene, qui luculentum pro genuinitate et praestantia huius libri reddit testimonium, insinuare videtur, cum Commentariis in Sententias etiam hunc an. 1248 inceptum esse. Sed verba istius sunt nimis ambigua, et ipsum opus potius maturiorem aetatem auctoris insinuat.

Habetur adhuc in 16 codicibus, quorum undecim ad corrigenda multa praecedentium editionum vitia a nobis collati sunt (Proleg. pag. IX-XI § 4.). Quoad fontes Commentarii cfr. pag. IX col. II. In eodem tomo VII. habentur duo *dubia* commentariola, de quibus infra dicetur. In fine additus est index rerum in quatuor commentarios sexti et septimi tomi.

CAP. IV.

Tomus VIII. De genuinis opusculis mysticis et ad Ordinem spectantibus.

Quoad primam classem, scil. opuscula mystica, in tomo octavo habentur opuscula tantum decem genuina, cum in veteribus editionibus multa illegitima exhiberi iam a saeculis constiterit. Ad secundam vero classem pertinent quatuordecim. Sequitur in fine appendix septem dubiorum vel non legitimorum opusculorum.

§ I. *De genuinis libris asceticis* (pag. 3-18).

1. Primum locum occupat libellus *de Triplici Via*, qui alias in editionibus perperam nomen habuit *Incendium amoris*. Falsus hic titulus introductus est ex spurio prologo, qui in fine habuit verba: « Istius libri titulus *Incendium amoris* dicitur ». Sed ipse prologus *insulsus* tantum in tribus recentissimis codicibus inventus est. Variis aliis nominibus in codicibus opusculum inscriptum est, sed convenientius in melioribus titulo illo a nobis recepto.

Certissime est opusculum genuinum, quod invicte probatur contra Oudinum pag. IX § 1. Hoc dici potest quoddam *breviloquium* theologiae mysticae et summa ac ingeniosa orationis brevitate salutaria documenta praebet *omnibus*, praesertim in c. I. et II; c. III. vero altos gradus contemplationis breviter insinuat, ubi tamen notanda est doctrina (§ 7.) de duplici contemplatione per *positionem* et *ablationem*.

Praeter spurium *prooemium* aliae etiam insertiones ineptae in fere omnibus praecedentibus editionibus posita e nostra editione auctoritate codicum eliminatae sunt et reiectae in additamentum I. et II. post opusculum. — Praeterea, in additamentis III. et IV. publicavimus quoddam opusculum speciale *de Pietate* ex aliis genuinis S. Doctoris operibus a quodam ignoto viro compilatum et in paucis mss. genuino libello adiectum.

Quanti aestimatus sit ab antiquo parvus hic libellus probant multae speciales editiones, etiam recentiores, et versiones in linguas alias et codices 299, a nobis descripti in Proleg. pag. X-XXV, quorum viginti duo sunt collati.

2. *Soliloquium*, alias etiam dictum *Imago vitae*, vel *Libellus de quatuor exercitiis* (pag. 28-67).

Omnes confitentur, libellum hunc esse genuinum et omnibus utilem, cum per modum dialogi catenam locorum Ss. Patrum proponat de rebus spiritualibus,

scilicet ad meditanda et contemplanda *interiora*, *exteriora*, *inferiora*, *superiora*. De opusculi materia plura habentur in quodam non genuino prologo, ex bibliotheca Wolfenbutana a nobis exscripto (pag. XXV). — Ipsum opusculum in forma dialogi est quaedam imitatio Hugonis a S. Vict. in *Soliloquio de arrha animae* et aliorum auctorum, ut Isidori (vide pag. 29, notam 6.). Nobis magnus labor sustinendus erat, ut tot textus Ss. Patrum invenirentur, cum in editis et etiam manuscriptis magna circa hoc confusio fuerit et etiam insertio multarum Glossarum (cfr. ibi pag. XXVI col. I.). — De praestantia huius libelli iuvat audire Petrum cardinalem Cameracensem, qui scripsit quoddam commentariolum libelli citatum ibid. pag. XXXII n. 120.

3. *Lignum vitae* (pag. 68-86).

Devotissimum hoc opusculum proponit in 48 punctis totam Iesu Christi vitam meditandam, quam exprimit tum 48 versiculis, tum designato quodam arbore mystico, quo in foliis 48 ipsa 48 *mysteria* et eorum *fructus* 12 repraesentantur. Istis 48 versiculis adduntur in principio alia *quatuor* ad instar prologi (o crux, frutex salvificus etc.) et in fine *octo*, quibus dona Spiritus S. postulantur. Ultimi 8 versiculi desunt in omnibus editionibus, excepta ed. 1. De his 60 versiculis, qui soli sunt genuini, agitur in Proleg. pag. XXXIX, et pictura illius arboris adumbrata explicatur.

Ibidem et pag. seq. tractatur de aliis libris, qui hoc opusculum celeberrimum ampliarunt, et primo de famoso libro Fr. Ubertini de Casali O. Min. *Arbor vitae crucifixi Iesu*, qui ex Bonaventura sumsit multa et praesertim 28 versiculos eosque usque ad 150 adauxit. De aliis similibus operibus et versiculis aliorum auctorum vide ibid. pag. XL col. I.

Nostrae observationes et correctiones multitudine magna antiquorum codicum comprobantur. Horum 29 sunt collati, ex quibus incredibilem lectionum variantium multitudinem collegimus; codices descripti in toto sunt 175.

De genuinitate libelli ab omnibus concessa nulum potest esse dubium.

4. *De Quinque Festivitatibus pueri Iesu* (pag. 88-95).

Hoc opusculum ab Oudino, ab editoribus Venetis et Sbaralea iudicatum est esse spurium, dum Bonelli, in *Prodromo* col. 734 illud defendere nititur. Ratio principalis, propter quam ab illis censoribus reiectum est, in eo posita est, quod libellus in editionibus antecedentibus insertionibus fere duplo adauctus est, ut ex melioribus codicibus constat. Resectis illis insertionibus, quae tractatum foede deturpant, censurae trium illorum censorum corruunt. Vide Proleg. pag. XLIX.

Nec desunt codices ad vindicandum seraphico Doctori hunc libellum, cum inter 21 codices 13 ipsum nominent auctorem, quibus addi debet alius codex ibi descriptus, qui in bibliotheca illa amplius non

habetur. Hoc codicum testimonium confirmatur indiculis Trithemii, Mariani Florentini aliorumque posteriorum.

Prima editio huius libelli est Coloniensis anni 1486. Sententiae mysticae libelli apprime conveniunt sancto Doctori.

Partes in editiones alias insertae in duobus aditamentis in fine operis impressae sunt.

Invenitur hoc opusculum in 21 codicibus, quorum 7 a nobis collati sunt.

5. *Opusculum de praeparatione ad Missam* (pag. 99-106).

Oudinus hoc devotum opusculum ponit inter *incerta*, editores Veneti inter *dubia*; sed Sbaralea et Bonelli inter *certa* opuscula. Praeter auctoritatem plurium indiculorum magnus numerus codicum, qui illud Bonaventurae tribuunt, irrefragabile testimonium Bonaventurae reddit. Sunt enim superstites adhuc 115 codices, quorum 17 collati sunt. In Proleg. pag. L explicatur ratio, quare sex codices libellum adscribant Petro ab Alliaco, cardinali Cameracensi, qui vixit ab anno 1350-1420.

Obiter notamus, verba illa notissima cap. I. n. 9: « Nam, cum sacerdos est absque mortali peccato et in proposito bono, non habens legitimum impedimentum » etc., quae in tot pagellis tribuuntur *Beda*, minime in scriptis Bedae inveniri, sed sunt Bonaventurae tribuenda.

6. *Opusculum de perfectione vitae ad Sorores* (pag. 107-127).

Piissimum hoc opusculum directum est ad quandam abbatissam S. Clarae. Quae fuerit illa abbatissa, certum non est; probabiliter tamen fuit B. Isabella, soror germana S. Ludovici, regis Galliae, cuius festum in Ordine Minorum celebratur die 1. Septembris. Rationes pro hac opinione militantes vide Proleg. pag. XVII.

Prima libelli editio excusa est Argentinae anno 1495. Invenitur in 24 codicibus ibi descriptis, quorum 6 a nobis sunt collati.

7. *Opusculum de regimine animae* (pag. 128-130).

In prima editione, scil. Coloniensi anni 1486, opusculum habet hunc titulum: *Epistola ad dominam Blancam, reginam Hispanie de regimine anime*, qui titulus invenitur etiam in aliquibus editionibus subsequentibus et in nonnullis codicibus; in quodam autem codice Assisiensi in fine habetur: « Explicit meditatio, quam scripsit frater Bonaventura ad postulationem cuiusdam sancte mulieris »; alii codices volunt, scriptum hoc directum esse ad quendam Religiosum (plura vide ibi pag. 128, nota 1. et Proleg. pag. XIX). Ibi recensentur 13 codices, qui opusculum exhibent, quorum sex sunt collati.

8. *Opusculum de sex alis Seraphim* (pag. 131-151).

Pretiosum hoc opusculum, nemine contradicente, est S. Bonaventurae, pro quo iam quasi coevi scriptores testimonium reddunt (vide Proleg. XL). Celeber

Pater Claudius Aquaviva S. I. hoc opusculum separatim excudi et per omnes Provincias disseminari voluit, ut ad praxim referretur.

Prima editio facta est Argentinae anno 1463, quam posteriores editiones secutae sunt. Saepe etiam seorsim editum est et in varias linguas translatum.

Pauci supersunt codices, quorum unus atque antiqua editio collati sunt.

9. *Officium de Passione Domini* (pag. 152-168).

Hoc opusculum inscribitur etiam: *Officium de cruce* vel *Cursus de passione Domini*.

Ab Oudino sine ratione creditur supposititium. Illud genuinum esse, testantur auctor Chronic. XXIV Generalium et antiquus codex Parisiensis. In codicibus, qui miro modo in textu dissentiunt, plerumque est anonymus utpote liber devotionis, et multis lectionibus et mutationibus variatus. Vide Prolog. pag. LXI. Habetur in 38 codicibus a pag. LXI-LXIII descriptis, quorum 6 collati sunt.

10. Opusculum *Vitis mystica* (pag. 159-189).

Hoc opusculum cum titulo: *Tractatus de passione Domini* inter opera S. Bernardi saepius impressum est, et in Breviario Romano lectiones ex ipso assumptae in festo SS. Cordis et Quinque Vulnerum tribuuntur S. Bernardo; sed Mabillonius opusculo hanc praefigit notam: « Non est Bernardi, sed cuiusdam alterius auctoris pii nec indocti nec inelegantis » etc. Idem iudicant Bellarminus et Labbaeus.

Quis sit verus libelli auctor, P. Bonelli, testibus duobus codicibus, determinare voluit, dicens, eum pertinere ad S. Bonaventuram. Dicit tamen, tractatum in illis duobus codicibus esse edito valde breviorum. Nihilominus ipse perperam suspicatus est, breviorum illam in codicibus formam esse indebite contractam, et totum in editionibus Bernardi exhibitum librum, saltem triplo insertionibus ampliatum, spectare ad Bonaventuram, et sic integrum in suo Supplemento tom. III. col. 6-224 cum nomine Bonaventurae edidit.

Nobis autem editionem Bonelli examinantibus visum est, *totum* illum tractatum, qualis inter opera S. Bernardi et a Bonelli publicatus est, non posse seraphico Doctori tribui, quia multa nec stilo nec indoli eiusdem conveniunt. Postquam autem invenimus, inter 16 codices esse 12, qui formam multo breviorum habeant, et insuper hos, excepto uno, etiam nomen Bonaventurae prae se ferre, hanc codicum breviorum formam accuratius examinatum iure ac merito seraphico Doctori esse tribuendam censuimus. Plura vide Proleg. pag. LXIII seqq.

Opusculum multum convenit cum alio S. Bonaventurae libello, qui *Lignum vitae* inscribitur; licet auctor in *Vite mystica* non utatur, ut in altero, stilo tam presso, tamen cor effundit in tenerrimos affectus. Tractatus tamen plenus est gravibus sententiis. In pluribus codicibus libellus inscribitur: « Planctus Bonaventurae de passione Domini ». Omnia illa additamenta, litteris minoribus impressa, post finem genuini opusculi adiecimus.

Descripti sunt sexdecim codices, quorum octo collati sunt.

§ II. De Opusculis ad Ordinem spectantibus.

1. *Apologia pauperum* (pag. 233-330).

Inter opera S. Bonaventurae haec Apologia est insigne ingenii et doctrinae seraphici Doctoris monumentum, et ratione etiam orationis laudatur ab Oudino. Occasio illud scribendi data est a magistro quodam Parisiensi, qui creditur fuisse Geraldus de Abbatis Villa, qui errores iam condemnatos Guillelmi a Sancto Amore peius redintegravit opere suo, quod incipit: « Tantum sibi praesumptionis assumserunt quidam homines » etc. Cfr. pag. 233, nota 3. et Proleg. pag. LXVI.

Hoc opusculum non est scriptum ante annum 1269, cum Bonaventura iam esset Minister generalis Ordinis Minorum. Non est mirandum, quod hunc auctorem, tacito tamen nomine, acrius insectetur quam Guillelmum, cum Sedes Apostolica de re controversa iam iudicium tulisset, condemnans libellum Guillelmi.

Apologia edita est iam in prima, ut videtur, editione opusculorum S. Bonaventurae, quae est sine nomine temporis, loci et typographi, et in fere omnibus subsequentibus editionibus. Exstat in 30 codicibus a nobis adnotatis, quorum 7 cum duabus editionibus sunt collati.

2. *Epistola de tribus quaestionibus ad innominatum Magistrum* (pag. 330-336).

Occasio scribendi hoc certissime genuinum S. Bonaventurae opusculum notatur pag. 331 (non pag. 332, ut dicitur in editione nostra); cfr. etiam Proleg. pag. LXVIII col. I.) et pag. 336, nota 6. Secundum has notas magister ille videtur esse quidam frater Ordinis Praedicatorum, quoad Regulam Fratrum Minorum male informatus.

Non tantum stilus S. Bonaventurae convenit, sed et auctoritas codicum est irrefragabilis in favorem eiusdem; nam, quod rarum est, inter 30 codices nomen Bonaventurae desideratur tantum in quatuor, et illi 26, qui nomen Bonaventurae habent, sunt valde antiqui. Collati sunt 14.

3. *Determinationes quaestionum circa Regulam Fratrum Minorum*, pars I. et II. (pag. 336-381).

Pars operis secunda in aliis editionibus impressa est ut distinctus libellus cum speciali titulo: « Liber apologeticus in eos, qui Ordini Fratrum Minorum adversantur », qui libellus a quatuor illis censoribus saepe nominatis declaratus est genuinus; sed re vera ille non est nisi continuatio primae partis, quod a nobis ex codicibus probatur pag. 350, nota 8. Concedimus tamen, secundam partem non inveniri nisi in editionibus et uno solo codice, cum prima pars inveniatur in 6 codicibus, quorum 3 cum aliquibus editionibus contulimus.

Quamvis etiam secundam partem esse genuinam, a nemine in dubium vocatum sit, nobis tamen non

deest suspicio, quosdam secundae partis locos ab aliis vel adiunctos, vel mutatos esse, quod, deficientibus codicibus, probare non possumus. Vide pag. 356, nota 6. col. II.

4. *Opusculum, quare Fratres Minores praedicant et confessiones audiant* (pag. 373-381).

Hoc opusculum, cui in praecedentibus editionibus subiungitur additamentum manifeste spurium, evidentia doctrinae et stili et testimonio duorum codicum a nobis collatorum iure S. Bonaventurae adscribitur. Illud tamen additamentum (pag. 381-385) esse reiiciendum, quatuor rationibus gravibus probatur pag. 381, nota 9.

5. *Epistola de sandaliis Apostolorum* (pag. 386-390).

Occasio scribendi hoc opusculum fuit assertio cuiusdam innominati, dicentis, Christum et Apostolos incessisse calceatos. Cum Oudin, Sbaralea, editores Veneti et Bonelli opus censeant esse genuinum, illud recepimus. De eadem quidem materia Bonaventura tractat in *Apologia pauperum* cap. 10. n. 10. seqq. et in opusculo *Expositio in Regulam*, cap. 2. n. 16. seqq. in eodem sensu. Hae sententiae in isto libello repetuntur, additis nonnullis aliis testimoniis. Hinc supponi posset, hanc epistolam esse quasi extractum parum mutatum ex duobus illis tractatibus; quam opinionem penitus reprobare non audemus. Tamen etiam in hac hypothesis verum esset, substantiam libelli esse a S. Bonaventura.

Exstat in duobus codicibus, quorum unum contulimus. Vide Proleg. pag. LXXI col. I. II.

6. *Expositio super Regulam Fratrum Minorum* (pag. 391-437).

Hanc expositionem genuinam esse, soli editores Veneti in dubium vocaverunt, quorum fuit rationes bene refellit Bonelli (Vide Proleg. pag. LXXI col. II.). Unus quidem codex libellum tribuit Pecchamo, sed erronee, cum hic *aliam* expositionem composuerit, quae in quodam codice et in opere *Firmamentum Ordinis S. P. Francisci* invenitur impressa una cum sincera expositione S. Bonaventurae. Vide pag. 391, notam 1. Genuinitatem huius expositionis testantur tot testes magnae auctoritatis, tum inter 17 codices 14, qui habent nomen S. Bonaventurae. Horum 17 codicum 7 sunt a nobis collati.

7. *Sermo super Regulam Fratrum Minorum* (pag. 438-448).

Sermonem hucusque ineditum, at sine dubio genuinum ex uno solo codice edidimus; alter codex habet tantum initium sermonis, sed cetera folia avulsa sunt. Vide Proleg. pag. LXXIII col. I.

8. *Constitutiones Generales Narbonenses* (pag. 449-467).

Hae Constitutiones in aliis collectionibus operum S. Bonaventurae non inveniuntur, easque integras primus publicavit cl. P. Franz Ehrle S. I. (Archiv für Literatur und Kirchengeschichte des Mittelalters, tom. VI. pag. 1 seqq.). Teste fratre Salimbene (Chronic. ed. Parm. pag. 405), S. Bonaventura ex anterioribus

Constitutionibus ordinatum corpus perfecit et auctoritate illius Capituli promulgavit.

Unus tantum codex Vaticanus habet primitivas has Constitutiones sine additamentis, quae in multis editionibus et codicibus inveniuntur. Hunc textum iam a P. Ehrle editum denuo collatum publicavimus. Vide Proleg. pag. LXXIII, ubi etiam 14 alii codices, qui illa additamenta vel partem eorum habent, descripti sunt.

In fine editionis nostrae habetur additamentum, quod exhibet Constitutiones Capituli, ut videtur, Lugdunensis anni 1274.

9. *Epistolae (7) officiales* (pag. 468-474).

Harum duae primae et maioris momenti epistolae impressae sunt in collectione opusculorum anni 1484 et in multis subsequentibus editionibus et etiam a Waddingo (Annal. Minor. II. pag. 159 et 290. Prima epistola exstat in 20 codicibus, quorum 6 sunt collati, secunda in 6 codicibus, quorum 3 collati sunt. Vide Proleg. pag. LXXIV seq. Aliarum quinque epistolarum codices citati sunt ad calcem earum (pag. 471-474).

10. *Regula novitiorum* (pag. 475-490).

In Prolegomenis nostris (pag. LXXV seqq.) plura dicta sunt de multis aliis libellis pro instructione novitiorum scriptis, qui in praecedentibus editionibus habentur, in specie: de opusculo *Speculum disciplinae*, de quo infra erit sermo; de alio inscripto *de Profectu Religiosorum* cum duobus prologis, cuius et sequentis libelli auctor est David ab Augusta (opus eius separatim in 16. publicavimus); item, *de Institutione novitiorum*. Omnes hi tractatus tribuuntur in editione Vaticana et multis aliis seraphico Doctori; sed solummodo genuina est *Regula Novitiorum*, cum inter 40 codices 37 pro Bonaventura testentur, nullus pro alio auctore, sed tres sint anonymi. Hoc testimonium confirmatur aliis testibus. Pag. 490, nota 8. habetur quoddam additamentum spurium ex editione Vaticana sumtum. Pag. LXXVII-LXXX describuntur 40 codices, inter quos 14 sunt collati et etiam editio anni 1495. Ex quodam codice Lambacensi (n. 16.) alius prologus hucusque ineditus ibid. pag. LXXIX impressus est.

11. *Epistola continens viginti quinque Memorialia* (pag. 491-498).

Soli editores Veneti ausi sunt, nulla adducta ratione, hoc opusculum reiicere ad *incerta*, cum et indole sua et irrefragabilibus testimoniis certissime sit legitimum. Nam inter 74 codices, quorum 7 et editio anni 1480 sunt a nobis collati, tantum quatuor sunt anonymi, et tres erronee auctorem nominant Bernardum. Descriptio codicum habetur Prolog. pag. LXXX-LXXXV.

Specialiter est notandum, hoc opusculo vitam *interiorem* S. Bonaventurae aliquatenus nobis manifestari, cum contineat *proposita*, quae ipse sibi ad proprium usum collegerat, ut patet ibi pag. 491, nota 1. et 498, col. I.

12. *Epistola de imitatione Christi* (pag. 499-503).

Hanc Epistolam primus publicavit P. Bonelli in suo *Supplemento*, tom. III. col. 1132. Cum ad auctoritatem Waddingi et Bonelli accedat auctoritas plurium codicum, et doctrina satis conveniat Bonaventuriana, hoc parvulum scriptum recepimus, licet stilus sit simplicissimus.

Usi sumus pro collatione quatuor codicibus. Vide Proleg. pag. LXXXV.

13. *Legenda S. Francisci* (pag. 504-565).

Celeberrimam hanc Legendam toties editam esse legitimam, probare opus non est. De laudibus huius Legendae, de multis editionibus et versionibus vide Proleg. pag. LXXXVI, ubi etiam incipit elenchus codicum, scil. 93, quorum 12 sunt collati; cfr. etiam pag. XCI.

14. *Legenda minor S. Francisci* (pag. 565-579).

Pro usu liturgico ipse Sanctus excerpsit minorem Legendam et distribuit in septem titulos, quorum singuli habent novem lectiones. Eandem certitudinem habet haec Legenda ac maior. Multa in ea fere iisdem ut in maiore verbis repetuntur, paucissima adduntur, quae desunt in altera. Bonelli secundum hoc opusculum edidit in suo *Supplemento*, tom. III. col. 1065 seqq., sumtum ex antiquo saeculi XIII. Breviario.

Exhibetur haec Legenda minor in 43 codicibus, quorum duo collati sunt. Antiqua editio huius Legendae prodit Cremonae 1499 per Carolum Dedarleriis.

CAP. V.

Tomus IX. Sermones S. Bonaventurae.

1. His sermonibus praemisimus introductionem, quae primo plura praebet de sermonibus illius aetatis, et deinde tractatum, qui inscribitur *Ars concionandi* sive *praedicandi*, editum iam a Bonelli (*Supplementum* etc., tom. III. col. 385 seqq.), sed mutilum. Usus est Bonelli uno solo codice, qui opus tribuit nostro Doctori. Alios 7 codices invenimus, omnes anonymos, quorum subsidiis omissas duas partes supplere potuimus. Hi tamen valde inter se differunt, et cum etiam opusculum ingenium et stilum S. Bonaventurae non satis prae se ferat, unius codicis testimonium non sufficit, ut inter certa Bonaventurae opera recipiatur. Emendatum igitur illorum codicum ope tractatum tanquam dubium publicavimus (pag. 8-21).

Pag. 5-7 nonnulla diximus de aliis antiquis de arte praedicandi tractatibus, inter quos 6 adhuc sunt inediti.

2. Sermones, quos in hoc tomo publicavimus, exceptis tantum 53 impressis in ed. Vaticana, et paucis a D. Uccelli separatim editis, hucusque erant inediti et vix noti. Illi genuini in Vaticanam recepti sermones de Tempore in nostra editione primum locum in singulis Dominicis occupant. Insuper observandum est, solummodo de his constare testimonio codicum, eos ab ipso S. Bonaventura esse scripto exaratos.

Hic tomus continet primo multos Sermones de Tempore (pag. 23-461). Sed notandum est, inter hos multos non exhibere nisi *schemata*, sumta ex quodam codice bibliothecae Ambrosianae, qui est saeculi XIII, sed magnam eorum partem haberi etiam in alio codice Parisiensi. Codex ille Ambrosianus habet schemata 295, quorum 23 aliis auctoribus saeculi XIII. (3 S. Thomae) tribuuntur. Unicuique schemati praefigitur rubrica de loco et tempore, ubi sermo habitus est, v. g. ad tertium sermonem in Dominica I. Adventus legitur: « Sermo fratris Bonaventurae coram rege Franciae in palatio extra Parisius apud nemus, in prima Dominica de Adventu ante Natale ». Aliae rubricae huic similes sunt, et sic indicantur 50 loci, ubi S. Doctor praedicavit, frequentissime quidem Parisiis et in aliis Galliae locis, in Italia vero: Ianuae, Bononiae, Mediolani, Neapoli, Perusii, Pisis, Romae, Urbeveteri, Viterbii, coram curia Summi Pontificis; porro in Hispania, Barcinonae; in Germania, Coloniae in Capitulo et in provincia Alemanniae superioris.

Secundo loco ponuntur *Sermones de Sanctis* (pag. 463-631), tertio *Sermones de B. V. Maria* (pag. 633-721), quarto *de Diversis* (pag. 723-729). Pag. 733-746 est index Sermonum et thematum et alius index alphabeticus thematum et prothematum.

In Prolegomenis (pag. XI) capite I. agitur de 14 editionibus Sermonum; et notandum, *Sermones de novissimis* ultimo loco positos iterum tractari cum titulo *Tractatus de novissimis* infra parte II. cap. III, scil. de spuriis et dubiis a P. Fideli in suo opere *Ratio novae collectionis* etc. annotatis. Deinde cap. II. (pag. XV) tractatur de codicibus mss., quibus usi sumus, et cap. III. de ratione et via, quam in hac adornanda nostra editione observavimus. Sequitur pag. XXIII tabula illorum (65) codicum, quos adhibuimus.

Secundo opuscula dubia in nostram editionem recepta.

1. In appendicem tomi VII. recepta sunt duo opuscula dubia et minoribus typis impressa. Primum est *Expositio Threnorum Ieremiae Prophetiae* (pag. 607-651), cuius prooemium incipit: « *Tempus plangendi et tempus saltandi*. In verbo isto etc. ». Hoc opusculum videtur potius scriptum a discipulo S. Bonaventurae, Ioanne Pecchamo O. F. Min., qui fuit prius in Ordine Minorum lector S. Palatii atque an. 1279 promotus est ad sedem primatiam Cantuariensem († 1292). Vide Proleg., cap. II. pag. XI seqq.

Primum editus est hic Commentarius Venetiis an. 1474 apud Petrum Franciscum Salvionum, quae editio videtur, mutato aliquatenus titulo, eadem esse cum illa quae habet verba: Venetiis MDLXXIV. (vide Proleg. pag. XII § 1.). Postea receptus est a Vaticana et a subsequentibus editionibus. Solummodo editores Veneti dubitaverunt de genuinitate huius Expositionis, quos Bonelli (vide ibid. § 2.) refutare nititur, innixus

praecipue « pervetustis inventariis Tudertinis »; sed horum inventariorum testimonium est valde aequivocum, ut a nobis ibi ostensum est. Nullum externum testimonium favet Bonaventurae, sed Pitsaeus et codex Pragensis, quem contulimus, opusculum tribuunt « Iohanni Peczano », cui favent etiam criteria interna; vide Proleg., cap. II. § 3. pag. XIII. Auctor exscripsit multa ex libris Rhabani, Hugonis a S. Victore et cardinalis Hugonis a S. Charo, nec stilus bene convenit S. Bonaventurae. Textus in praecedentibus editionibus erat mire depravatus. Praeter codicem Pragensem usi sumus valde antiquo Parisiensi. Propter supra dicta nobis omnino persuasum est, hunc Commentarium S. Bonaventurae tribui non posse.

Secundo, *Expositio orationis dominicae*.

Hic libellus toties impressus ab omnibus receptus erat ut certe Bonaventurianus; convenit etiam satis cum expositione eiusdem orationis in Breviloquio (pars V. cap. 10.) et etiam cum Commentario in Lucam (cap. XI. n. 2-4.); favent insuper multa testimonia posteriorum auctorum. Nihilominus totum opusculum sumtum esse videtur ex libro Papae Innocentii III. *De S. Altaris Mystero*, cap. 16-20, in quo, insertis multis locis Scripturae, libellus est auctus et hinc inde aliquatenus diversus. Adaptatio autem ad septem dona Spiritus S., ad septem beatitudines et septem virtutes sumta est ex Glossa *ordinaria* in Matthaeum cap. VI. v. 8. Non igitur est probabile, S. Bonaventuram hoc opusculum suo nomine publicasse, sed ab aliis illi tributum esse propter similem in Breviloquio expositionem.

2. In appendicem tomi VIII. recepta sunt 7 opuscula dubia vel spuria:

a) *Speculum disciplinae* (pag. 583-622).

Certum est, hoc opusculum non esse scriptum a S. Bonaventura; sed verisimile est, auctorem eiusdem esse fratrem Bernardum a Bessa, socium sive a secretis S. Doctoris. Videtur tamen esse scriptum iussu et cum quadam directione S. Bonaventurae. Oudinus cum editoribus Venetis auctorem nominat Davidem Augustanum O. Min.; Sbaralea vult, eum esse fratrem Ioannem Pecchamum, archiep. Cantuariensem; Waddingus, Sedulius et Bonelli librum attribuant Bonaventurae, addentes, ultimam opusculi imperfecti revisionem factam esse ab alio, scil. a Bernardo de Bessa. Multa de hoc vide Proleg. pag. XCV seqq. Inter has varias opiniones probabilis est solum sententia auctoris Chronic. XXIV Generalium, qui libellum tribuit fratri Bernardo de Bessa, qui in prologo n. 3. dicit: « Hic ergo tractatulus per *Superioris impositionem* exactus »; quo satis innuatur, hoc speculum non a *Ministro generali*, sed a quodam *subdito* esse exaratum. Ipse stilus huius opusculi valde convenit cum alio eiusdem auctoris libello *de Laudibus S. Francisci*. Totum confirmatur quodam codice Parisiensi, relato ab Hauréau, *Notices et Extraits* etc., in quo diserte et plane dicitur: « Compositum a fratre Bernardo de Bessa, Ordinis S. Francisci ». Vide Proleg. pag. XCVIII n. 25.

Libellus saepissime utitur scriptis Hugonis a S. Victore et S. Bernardi. — Hoc speculum invenitur in 25 codicibus, quorum 5 sunt collati et etiam editio Sedulii.

b) *Speculum conscientiae* (pag. 623-645).

De titulo huius operis cum aliis litigat Sbaralea, qui vult, illud esse vocandum *de Arbore mala* vel *de Arbore vitiorum*, dum Oudinus praefert titulum *Arbor cupiditatis* vel *iniquitatis*, et Bonelli defendit titulum *Speculum animae*, quo titulo inscribitur aliud opusculum Pecchami.

Oudinus et editores Veneti reiiciunt opus tanquam spurium, pro quo Oudinus affert quatuor argumenta, a Bonelli et Sbaralea satis refutata. Vide ibid. pag. XCVIII.

Licet hoc opusculum dici non possit S. Doctore prorsus indignum, tamen deficiunt testimonia externa et certa interna: *externa* quidem, cum et in nullo antiquo indiculo inveniat et habeatur in duobus tantum codicibus descriptis pag. XCIX, quorum antiquior Basileensis, qui est collatus, Magistrum *Muntzinger* nominat auctorem, alter quidem et iunior S. Bonaventuram. Nec *interna* criteria satis sunt manifesta, nec desunt quidam loci, qui ab accurato explicandi modo, S. Bonaventurae proprio deficere videntur. Hac ratione ducti, libellum reiecit inter opuscula dubia.

c) *Summa de gradibus virtutum* (pag. 646-654).

Hoc opusculum in editionibus ita erat depravatum, ut Oudinus et editores Veneti non sine ratione illud deriserint tanquam prorsus insulsum. Vix enim erat aliqua linea editionis Vaticanae, quin in ea essent mutanda, vel expungenda saltem aliqua verba; mirum nobis est, opusculum ita foedatum defendi a Sbaralea et Bonelli.

Prima editio huius Summae videtur esse publicata Argentinae an. 1495, nec mentio eius occurrit nisi in indiculis recentissimis, praesertim Mariani Florentini. In melioribus codicibus deerant quidem illa exempla absurda, quae exagitat Oudinus; adhuc tamen satis remanent rationes dubitandi, utrum haec Summa sit legitimum S. Bonaventurae opus. Nam criteria *externa* rem non evincunt, cum illi codices non habeant tantam auctoritatem, tum quia sunt recentiores, id est saec. XV, tum quia manuscripta inveniuntur tantum in bibliothecis Germaniae et Austriae, excepto uno Bruxellensi. Quod attinet ad criteria *interna*, praecipue displicet, quod auctor gradus virtutum distinguit non secundum habitus animi interiores eorumque actus, sed plerumque solummodo secundum *actus externos* et interdum potius *accidentales*. Vide Proleg. pag. C, ubi descripti sunt 20 codices, quorum 5 sunt collati.

d) *Collatio de contemptu saeculi* (pag. 655-657).

Opella haec tantum ab editoribus Venetis declarata est dubia; ipsa est manifeste *fragmentum* et, ut videtur, extractum ex quadam collatione vel sermone. Eam esse S. Bonaventurae, vix probabile est, minime certum. Quatuor enim codices collati scripti sunt initio saeculi XVI, postquam iam ab anno 1495

ed. Argentina hanc Collationem impressit, ita ut illi codices ex hac editione describi potuerint. Vide Proleg. pag. CI.

e) *Compendium de virtute humilitatis* (pag. 658-662).

Hoc Compendium, quod est sine prologo, primum editum est ex uno codice Bavarico a Bonelli (*Supplementum* etc., tom. III. col. 228 seqq.), qui illud Bonaventurae vindicare nisus est. Cum autem S. Doctor iam scripserit vere excellentem de humilitate quaestionem disputatam (vide tom. V. pag. 117 seqq.) et integra capitula in libello de *Perfectione ad Sorores* et in *Regula Novitiorum* et alibi passim multa de humilitate dixerit; non est inverisimile, alium quendam auctorem hoc Compendium composuisse ex scriptis seraphici Doctoris ipsique tribuisse.

Exstant in bibliothecis Germanicis tantum 14 codices sequioris aetatis, quorum 6 sunt collati et solum 7 nomen S. Bonaventurae habent. Vide Proleg. pag. CII.

f) *Epistola ad quendam novitium insolentem* (pag. 663-666).

Haec *Epistola* a nobis ex 5 codicibus primum edita videtur esse fratris Bernardi de Bessa, ut habetur in codice in Proleg. pag. CIII n. 5. descripto; invenitur etiam in tribus aliis codicibus immediate post *Speculum disciplinae*, cum quo et quoad doctrinam et quoad stilum optime convenit.

g) *Rhythmica* (pag. 667-678).

Cum hoc titulo hic publicavimus tantum 5 ex multis Bonaventurae tributis carmina, quae nobis plus minusve certa vel probabilia esse videntur.

1. *Laudismus de S. Cruce.*

Exstat in 5 codicibus, quorum 4 et antiqua editio collati sunt. Vide Proleg. pag. CIII seq. Quod auctor sit S. Bonaventura, satis probabile est.

2. *Philomena.*

Hoc carmen diversis auctoribus tribuitur. Inter 25 codices 17 sunt anonymi, nullus nominat illum Hovedenum, cui Oudinus, editores Veneti, Fabricius et Sbaralea hoc tribuunt opusculum; duo nominant auctorem Bernardum; unus, Alanum; duo, Pecchamum; quatuor, Bonaventuram. Hinc auctoritate codicum nihil certi constare potest; sed stilus minus favere videtur Bonaventurae. Vide Proleg. pag. CIV seq.

3. *De septem verbis Domini in Cruce.*

Hoc canticum primo publicatum est in ed. Argentina an. 1495 et etiam in Bonelli *Supplemento* tom. III. Ex his editionibus et quodam codice Parisiensi editionem Vaticanam correximus.

4. *Planctus de Passione Domini.*

Hoc canticum sumimus ex duobus codicibus Romanis, descriptis Proleg. pag. CVI. Horum antiquior Bonaventuram nominat auctorem, alter vero S. Bernardum.

5. *Corona B. M. Virginis.*

Hanc Sbaralea et Bonelli tribuunt S. Bonaventurae, quod etiam duo codices in Proleg. pag. CVII col. I. descripti confirmant.

PARS II.

De scriptis spuriiis et dubiis a nostra editione exclusis.

Mirum sane est, tot scripta illegitime adscripta esse seraphico Doctori tum in ed. Vaticana tum in Supplemento Bonelli tum in aliis editis vel manuscriptis. De multis spuriiis saepe in Prolegomenis iam locuti sumus, de multis etiam ad sufficientiam, de aliis breviter, de nonnullis hucusque tacuimus. Repetentes et supplentes quod deest, omnia sub uno conspectu in sequentibus ponimus, et primo de scriptis illegitimis in ed. *Vaticanam* receptis; deinde de aliis *Supplemento* Bonelli insertis; denique de reliquis.

CAP. I.

De scriptis in ed. Vaticana Bonaventurae perperam attributis.

1. *Centiloquium.*

Hoc opusculum fere omnibus hucusque visum est esse genuinum, excepto tantum prologo. Prima opusculi editio facta est Zwollis in Hollandia, iterum in opusculorum S. Bonaventurae collectione sine loco et anno, deinde in editione anni 1484 et in subsequentibus. Sed non est dubitandum, hoc opus esse compilatum ab alio auctore, et probabilissime a fratre Marchesino de Regio, cui attribuitur etiam in quodam codice. Hoc diffuse probavimus in Prolegomenis tom. V. pag. XLVIII seqq. § 1, ubi etiam auctores, ex quibus fere totus libellus sumtus est, indicantur, praecipue S. Bonaventura, ita ut vix quarta eius pars remaneat, quae non sit sumta ex S. Bonaventura, et reliqua ex aliis auctoribus ibi citatis.

Non inutilis erit illa observatio, huic paragrapho praefixa, scil. quod post principales Scholasticos in decursu saeculi XIV. incepit aetas *Compendiorum*, quae non raro, licet sint ab aliis facta, auctori, ex cuius operibus sumta sunt, adscribuntur.

2. *Opusculum de Ecclesiastica Hierarchia.*

Hoc primo editum est in collectione Argentina anni 1495 et a Mariano Florentino Bonaventurae tributum est, cui consentiunt Oudinus, editores Veneti, Sbaralea et Bonelli; sed rationes eorum refutatae sunt in Prolegomenis tom. V. pag. XLIX seq. § 2. Opus quidem per se non esset Bonaventura indignum, et hinc inde convenit cum Collationibus in Hexaëmeron; sed alia ei minus convenire videntur. Deficiunt etiam omnia probabilia criteria externa.

3. *Opusculum de tribus virtutibus cardinalibus.*

Primo impressum est hoc fragmentum in eadem collectione Argentina, nec mentio eius fit nisi in catalogis Mariani Florentini et anonymi Pistoriensis. Oudinus putat, illud non esse S. Bonaventura indignum; editores Veneti, esse dubium; Sbaralea, spurium; Bonelli, verisimile.

Sbaraleae assentiendum est; est enim pura compilatio ex Macrobio aliisque, ut loc. cit. Proleg. § 3. probatur. Nullus codex inventus est, qui hunc et proxime sequentem libellum habeat.

4. *Declaratio terminorum theologiae.*

Libellus habetur in eadem collectione Argentina; nemo nisi praedicti duo testes saeculi XVI. ipsi suffragantur cum Sbaralea et Bonelli.

Etiam hoc opusculum est mera compilatio fere iisdem verbis sumta ex Brevisloquio aliisque Bonaventurae scriptis. Desunt codices. Vide cit. Proleg. ibid. § 4.

In eodem tomo V. Proleg. pag. LII agitur de variis opusculorum S. Bonaventurae *editionibus* et pagg. seqq. exhibetur tabula, quae uno conspectu opuscula antiquarum collectionum indicat; deinde cap. XII. Proleg. pag. LIV-LXI habentur antiqui indiculi et catalogi operum S. Bonaventurae. Hic obiter notamus, quoad II. indiculum, scil. Henrici Gandavensis (pag. LV), dubium esse, utrum Henricus sit auctor libri de *Scriptoribus ecclesiasticis*, qui, impressus Coloniae an. 1580, in nullo codice invenitur, teste cl. P. Ehrle S. I. (Archiv für Litt. u. Kirchengesch. tom. I. pag. 400). Hoc confirmat Hauréau, *Notices et extraits etc.*, tom. V. pag. 71.

In *Prolegomenis ad tomum VI. probantur esse spuria*:

5. *Principium S. Scripturae.*

Hoc primum editum est in collectione Argentina an. 1495 et deinde in editione Vaticana aliisque. Illud notatur ut *supposititium* ab Oudino, ab editoribus Venetis et Sbaralea, sed frustra ut genuinum defenditur a Bonelli. Horum rationes discutiuntur Proleg. pag. I seqq. § 2.

Multa quidem ibi sumta sunt ex S. Bonaventura, et tamen tota huius scripti indoles indicat auctorem potius Petrum Ioannis Olivi, discipulum S. Bonaventurae, qui multa scripsit de S. Scriptura. Insuper probatur, nullos testes idoneos nec codices afferri posse pro Bonaventura.

6. *Expositio in Psalterium.*

Primum, quod scimus, haec impressa est in ed. Vaticana. Soli editores Veneti, ipsam esse spuriam, recte censuerunt. P. Fidelis a Fanna (*Ratio etc.* pag. 180) peremptorie demonstravit multis manuscriptis, hoc opus restituendum esse Michaeli Meldensi, archiepiscopo Sennonensi, qui obiit 1199. Vide Proleg. ibid. § 3.

7. *Expositio in Psalmum 118.*

Haec edita est primum Parisiis 1524 et recepta in ed. Vaticanam et subsequentes editiones. Oudinus quidem non negat, ipsam esse Bonaventurae; sed recte Sbaralea, editores Veneti et Bonelli affirmant, eam esse spuriam. Hoc confirmatur auctoritate codicum, ibi descriptorum, quorum 9 sunt anonymi; duo auctorem nominant Ioannem Lemovicensem; unus vero, ut videtur, fratrem Guillelmum de Latia, pro quo manus *recentior* scripsit: Sancti Bonaventure. Vide Proleg. pag. IV § 4.

8. *Expositio in Evangelium Ioannis.*

Haec primum impressa est in ed. Vaticana ex quodam codice, cuius apographum adhuc est in bibliotheca Vaticana (cod. 7723.) inscriptum: « Postilla S. Bonaventurae in Ioannem »; sed testimonio Waddingi nomen Bonaventurae substitutum est, deleto nomine *Ioannis Gualensis*. Opus ab Oudino, Sbaralea et Bonelli dictum est spurium; ab editoribus Venetis, dubium. Certe pro Bonaventura nullum idoneum testimonium afferri potest, sed alius Commentarius longe diversus et in eodem nostro tomo impressus, certissime ad sanctum Bonaventuram spectare, probatum est. Hinc reiicienda est illa *Expositio*. Vide Proleg. pag. V seq. § 5. et tres codices ibi descriptos, quorum unus est anonymus, unus favet Ioanni Gualensi, unus Petro de Scala O. P. († 1295).

Non omnino certum est, illum Ioannem Gualensem esse auctorem.

9. *Collationes in Ioannem.*

Hae editae sunt in Vaticana ex eodem codice descriptae. Eundem habent auctorem ac praecedens *Expositio* et minime S. Bonaventurae conveniunt, qui est auctor aliarum *Collationum*, quas primus invenit P. Fidelis a Fanna, et nos impressimus in fine eiusdem tomi. Vide Proleg. pag. VI § 6.

In *Proleg. tomi VIII. recensentur haec opuscula spuria, quae in VI. tomo ed. Vaticanae inter Rhythmica habentur*:

10. *Officium de compassione Virginis.*

Oudinus, editores Veneti et etiam Sbaralea censent, hoc officium esse prorsus « indignum, quod viro gravi et prudenti tribuatur », et Sbaralea addit, ipsum esse ineptam imitationem officii Bonaventuriani de Passione Domini, in hoc tamen errans, quod illud esse scriptum putet circa annum 1422, cum plures codices saeculi XIV. inveniantur. Bonelli ponit illud inter dubia; nos vero non dubitamus, illud esse spurium. Inter duodecim codices descriptos ibi Proleg. pag. CVII unus solummodo anni 1516 praefert nomen Bonaventurae, duo anteriores auctorem nominant Papam Ioannem XXII, alii sunt anonymi.

11. *Opus contemplationis.*

A saepe citatis quatuor censoribus libellus reiicitur, deficientibus etiam testimoniis nisi recentissimis, cum inveniatur tantum in quatuor codicibus valde recentibus.

12. *Carmina in Salve Regina.*

Hoc opusculum reiicitur a tribus notis viris criticis; tantum Bonelli aliquatenus illud defendere nititur. Ex 15 codicibus plerisque anonymis tantum quatuor, sed recentiores, nomen Bonaventurae prae se ferunt.

13. *Laus B. V. Mariae.*

Canticum hoc ad singulas litteras salutationis angelicae laudes applicat octonis versibus ex S. Scriptura 19 figuras explicans. Tres alii censores opusculum penitus reprobant; Bonelli tamen recte iudicat, inter minus aptas esse etiam plures sententias haud spernendas. Invenitur in uno solo codice recentiore.

14. *Psalterium minus.*

Hoc canticum habet tres quinquagenas strophas iuxta numerum 150 Psalmorum. Solus Bonelli illud carmen ponit inter dubia opuscula. Hoc iam compositum est saltem initio saeculi XIV, teste quodam codice anonymo; quatuor tantum codices recentiores inscribunt Bonaventurae, duo S. Augustino, alii sunt anonymi. Vide elenchum codicum Proleg. pag. CVIII.

15. *Alphabetum Religiosorum* (in Vaticana tom. VII. pag. 564 seqq.).

Duplex Alphabetum in eodem tomo ed. Vaticanae et in Argentina anni 1495 habetur: unum, quod vocatur *boni Monachi*, scriptum oratione soluta, alterum, *Alphabetum Religiosorum* metricè compositum. Primum illud invenitur inter opera Thomae a Kempis, alterum, de quo in codicibus dicitur *ordinatum a Bonaventura*, eo sensu Bonaventurae tribui potest, quod sit brevissimum summarium *Regulae Novitiorum* et libelli 25 *Memorialium*. Licet Sbaralea et Bonelli secundum Alphabetum defenderint, tamen putamus cum Oudino et editoribus Venetis, neutrum esse ab ipso Bonaventura scriptum. — Secundus libellus impressus est in ipsis Proleg. tom. VIII. pag. CIX, ubi etiam invenitur elenchus codicum.

16. *Sententiae sententiarum* (ed. Vaticana, tom. VI. pag. 116).

Hae rhythmice scriptae Sententiae quandam summam quatuor Sententiarum librorum pro adjuvanda memoria exhibent et etiam summam omnium distinctionum Petri Lombardi. Solus Bonelli ineptum opusculum frustra defendere nititur. In nullo codice, quorum tres (Proleg. pag. CX) describuntur, tribuitur Bonaventurae, sed tantum in editione Argentina et sequentibus et in nonnullis indiculis saeculi XVI.

17. Praedictis Rhythmicis subiungimus *Carmen Leoninum de doctrina proficienti*, quod impressum est in Bonelli *Supplemento* etc., tom. III. col. 1168.

Uno innixus codice Veronensi saeculi XV, Bonelli carmen satis amplum tribuit Bonaventurae. Ipse citat alios duos codices cum nomine *Bernardi* et unum anonymum, quibus P. Fidelis a Fanna alios duos recentes adiunxit. Auctor ex doctrina S. Bonaventurae et fratris David de Augusta sententias sumsit et forma valde ineleganti induit. Improbabile est, Bonaventuram hos versus fecisse.

18. *Instructio sacerdotis ad se praeparandum ad celebrandam Missam.*

Solus Bonelli, contra tres alios censores reiicientes opusculum, dubitat, utrum hoc opusculum sit genuinum; sed sine solida ratione. Testibus Bonelli et Sbaralea, invenitur insertum in quibusdam editionibus et codicibus spurii libri *Stimulus amoris*, et ex isto videtur transisse in paucos codices et in ed. Argentinam an. 1495. In fine habetur longa oratio, cuius sententiae fere sumtae sunt ex genuino libello *De praeparatione ad Missam*; cfr. Proleg. pag. CXII art. III, ubi etiam de seqq. agitur.

19. *Expositio Missae.*

Tres censores: Oudinus, editores Veneti, Sbaralea, contra solum Bonelli recte opusculum penitus reiiciunt. Cum constet, Fr. Ioannem de Rupella de *Expositione Missae* scripsisse, opportune examinandum esset, utrum haec expositio conveniat cum supra nominata, an cum alia, quae invenitur in Summa Alexandri Hal.

20. *Fascicularius et de Pugna spirituali.*

Solus Bonelli utrumque opusculum Bonaventurae vindicare nititur, cum et testes idonei deficient, et opusculum sit potius extractum ex opere celebris *Gerardi de Zutphania* (Zerboet) († 1398), qui tamen multa sumsit ex Bonaventura et Fr. David de Augusta. Plura vide Proleg. pag. CXII col. II.

21. *De Tribus Ternariis peccatorum infamibus.*

Hoc fragmentum (deest enim pars II. et III. et etiam, ut videtur, aliquod in parte I.) quoad doctrinam ipsam non esset indignum S. Bonaventura, quamvis ut legitimum non recipiatur a tribus illis censoribus. Solus Bonelli putat, illud esse *certum*, innixus praecipue hoc inani argumento: « Caput tertium ita concluditur: Vide in Centiloquio de peccato veniali latius. Ergo perinde certum est ac ipsum *Centiloquium* »! Sed cum Centiloquium, ut probavimus (tom. V. Proleg. pag. XLVII) *certo* non sit scriptum a Bonaventura, argumentatio illa evertit hypothese Bonelli.

22. *De resurrectione a peccato ad gratiam.*

Ista vice soli editores Veneti, refragantibus tribus aliis censoribus, recipiunt hoc opusculum tanquam genuinum. Haec opinio iam evertitur primis editionibus libelli et etiam unico in quo exstat codice, cum ibi dicatur, quod sit « extractus ex scriptis S. Bonaventurae ».

23. *Exercitia quaedam spiritualia.*

Hoc brevissimum opusculum exhibet quaedam extracta salutaria ex operibus Bonaventurae, David ab Augusta et Thomae a Kempis. Excepto P. Bonelli, non recipitur ab aliis censoribus, deficientibus etiam omnino testimoniis idoneis. Vide Proleg. pag. CXIV.

24. *De septem gradibus contemplationis.*

Exiguum hoc opusculum tribuitur etiam *Humberto de Romanis* Mag. Generali Ord. Praed. et a solo Bonelli S. Bonaventurae. Distinctio quidem illorum septem contemplationis graduum sumta est ex ipsius Commentario in Lucam (tom. VII. pag. 231); sed expositio eorum satis ostendit alienum auctorem ab ipso. Opusculum certo est saec. XIII, sed habet tres differentes recensiones. Antiquiores codices sunt anonymi; posteriores quidem non raro nomen habent Bonaventurae, alii Bernardi, alii abbatis Vercellensis. Stilus tamen omnino differt a Bonaventuriano. Plura vide Proleg. pag. CIV.

25. *Amatorium.*

Hic libellus non exhibet nisi locos extractos ex Bernardo, Anselmo et Hugone a S. Victore. Insuper non est inventus nisi in uno codice saec. XV. exeuntis. Illud opus ex ed. Argentina an. 1495 transit in alias editiones. Frustra defenditur a Bonelli solo ut *certum*.

26. *De remedio defectuum Religiosi.*

Haec Epistola defenditur a Sbaralea et Bonelli ut opus S. Doctore *dignum*, quod concedi potest, quin sit *legitimum* eiusdem scriptum. Invenitur enim insertum in spurio opere *Stimulus amoris*, qui ipse est opusculum ex aliis pluribus auctoribus et cum multis mutationibus compilatum. Sententiae istius opellae multum conveniunt cum genuino libello *Viginti quinque Memorialia* aliisque Bonaventurae scriptis. Illa Epistola ex *Stimulo amoris* videtur potius transivisse in ed. Argentinam an. 1495. Exstat in uno solo codice saec. XV.

27. *Pharetra.*

Haec habetur in plurimis codicibus antiquis, sed sine nomine auctoris (plura vide Proleg. pag. CXV). Concedimus Oudino et editoribus Venetis, hoc opus non esse a Bonaventura scriptum. Alia inedita et diversa Pharetra exstat in duobus codicibus cum nomine Bonaventurae, nec haec videtur esse genuina.

28. *Confessionale.*

Cum in hoc opusculo occurrant citata ex auctoribus Bonaventura posterioribus, reiicitur a quatuor censoribus. Porro Bonelli putat, compilatorem eius esse eundem Marchesinum de Regio, qui etiam *Centiloquium* compilavit. Sed contra hanc suppositionem militant duo codices antiquiores, scil. in biblioth. Monachii cod. 6023. membr. saec. XIV. ante medium, in quo finis libelli habet: « Explicit liber Goelini »; et in biblioth. Sangallensi cod. 789. membr. saec. XIV, qui illud accuratius confirmat, scribens pag. 23: « Incipit prohemium sequentis opusculi: *In Dei tabernaculo* » etc., et pag. 70 col. I.: « Explicit libellus de simplici Informatione simplicium sacerdotum in confessionibus audiendis; nomine Goelini, conscriptus et completus a fre Ulrico de Ahusen, sacerdote Ordinis Sancti Iohannis sacrosancte domus hospitalis Ierosolimitane Anno Dominice incarnationis, 1000° 300° 15°. Indictione 13. etc. Amen ».

Licet pauci codd. saec. XV. habeant nomen Bonaventurae, tamen eorum auctoritas est exigui valoris. Alius codex libellum multis insertionibus auctum, praesertim *Collationibus* S. Bonaventurae *de decem praeceptis*, habetur Viennae in Austria in bibliotheca F. Min. Conventualium in quodam codice saec. XV. Vide de hoc et de *duodecim* seqq. opusculis tom. VIII. Proleg. pag. CXI seq.

29. *De septem Itineribus aeternitatis.*

Hoc opusculum esse spurium, concorditer affirmant quatuor illi censores; Bonelli recte illud tribuit Fr. Rodolpho de Bibraco, quod confirmatur testimonio multorum codicum. Exstat enim in circiter 80 codicibus, vel anonymis, vel cum praedicto nomine, excepto uno solo, qui adscribitur Henrico de Trinaria. Ille Rodolphus est etiam auctor spurii opusculi *de Septem Donis Spiritus S.* in ed. Vaticana impressi. In nonnullis codicibus auctor vocatur Ioannes de Bibraco, insuper alius prologus praefigitur edito.

30. *Stimulus amoris.*

Hoc opusculum ipsa sua indole et orationis forma se manifestat alienum a Bonaventura, licet auctor

multa e scriptis illius vel illi tributis acceperit, sed in forma orationis amplificata. Huius transformationis exemplum praebet nota illa post Missam oratio: *Transfige, dulcissime Domine Iesu* etc., cuius originalis formula simplicissima habetur in legitimo *Soliloquio* c. I. n. 18. Libellus hic media aetate apud plurimos gratia valebat, ut patet ex tot codicibus, versionibus in linguas exteras et ex plurimis fragmentis ex libello transcriptis. Magna tamen varietas in ipso opere et in ordine partium habetur tum in editis tum in codicibus. Cum iam praeparavimus specialem libelli editionem, in hac plura de his publicare in proposito nobis est. Ardua certe quaestio est, quis sit proprie auctor libelli. Hic sufficiat dicere, libellum haberi integrum, vel fere integrum in 221 mss., et eiusque fragmenta in circa 147 mss. Horum saltem octo codices sunt saec. XIV, unus videtur attingere finem XIII, qui attribuitur « cuidam abbati Ord. Cisterciensis ». Versiones in linguam *Germanicam* sunt in 12 mss.; in Gallicam, in 8; in Italicam, in 6; in Hispanicam, in 4. Nomen *Bonaventurae* habent 90 mss.; nomen *Bernardi* alia 32; *Henrici de Balma* (de Baliva) 4, (unus saec. XIV); Fr. Iacobi de Milano; 4, cui favet Barth. Pisanus, quem sequitur etiam Sbaralea, putans tamen, Henricum de Balma, confessarium S. Coletae, postea multa inseruisse, cum tamen sint codices cum eius nomine iam saec. XIV. ante medium scripti. De auctore libri scripsit Prof. C. Douais, Parisiis an. 1858. libellum sub titulo: *De l'auteur du Stimulus amoris*, et recte concludit (pag. 27), Henricum de Balma non esse eiusdem auctorem. Et quis ille sit, nondum exploratum est.

31. *Biblia pauperum.*

Huius opusculi auctor est Fr. Nicolaus de Hanapis O. P. Sub eius nomine separatim editum est an. 1535 Antwerpiae et alibi. Inter fere 60 codices, quos annotatos habemus, praeter paucos anonymos fere omnes testantur, illum Nicolaum esse libelli auctorem. Continet multa exempla collecta ex sacra Scriptura.

32. *Collationes octo ad Fratres Tolosates.*

Habetur opella tantum in tribus codicibus sequioris aetatis et ipsa sua indole se manifestat extractum ex aliis, scil. ex Fr. Hubertino de Casale et Thoma a Kempis.

33. *Summa de essentia et invisibilitate et immensitate Dei.*

Hoc opusculum tribuitur multis auctoribus, praesertim Hieronymo, Augustino, Ambrosio, Anselmo, Eucherio Lugdunensi (ita ab editoribus Venetis) et tanquam dubium etiam Bonaventurae adscribitur ab editoribus Vaticanae, ab Oudino, Sbaralea, Bonelli. Sed iam probatum est a P. Fideli (*Ratio* etc. pag. 186), illud inveniri iam in codicibus saeculo X. anterioribus. Impressum est etiam in appendice tomi VIII. editionis operum Augustini Venetae an. 1733.

34. *De Sex Alis Cherubim.*

Hic libellus certissime est opus Alani ab Insulis O. C., ut auctoritate codicum saec. XII. probavit P. Fidelis a Fanna (loc. cit.). In codicibus ultra viginti

auctor nominatur *Alanus*, in aliis paucis vel Bernardus, vel Ambrosius, vel Bonaventura; alii sunt anonymi. Ab editoribus Vaticanae, ab Oudino, Bonelli, Waddingo ponitur inter *dubia*, a Sbaralea et editoribus Venetis recte inter *spuria*.

35. *Diaeta salutis* (id est via salutis).

Hoc opusculum sub 10 titulis, qui sunt de *peccatis*, de *poenitentia* etc., et decimus de *gloria paradisi*, refert de singulis multos locos sacrae Scripturae aliasque sententias. Impressum quidem est separatim cum nomine Bonaventurae Lugduni iam an. 1496 et postea alibi saepius. Sed in multis codicibus, plerumque anonymis, qui opusculum habent, fere nunquam Bonaventura nominatur ut auctor, sed praeter Aureolum tantum *Guillelmus de Lanicea* O. M. — Teste Sbaralea, haec Diaeta « fere tota sumta est ex *Compendio theologiae pauperis* Fr. Ioannis Rigaldi O. M. ». Recte igitur illi quatuor censores opusculum reiiciunt ut spurium.

36. *Psalterium maius*.

Hoc Psalterium continet 150 Psalmos breves in laudem B. Mariae Virginis compositos, qui in variis codicibus diversimode distribuuntur. A Sbaralea aliisque censetur, libellum esse *spurium*, a Bonelli vero *dubium*. Habetur quidem in pluribus codicibus sequioris aetatis plerumque anonymus, in paucis cum nomine Bonaventurae. Unde nequit tribui Bonaventurae.

37. *Speculum B. Mariae Virginis*.

Hoc opusculum certotribuendum est Fr. Conrado de Saxonia, eidem, qui scripsit plerosque *Sermones* de tempore, qui sunt in ed. Vaticana (vide tom. IX. Proleg. pag. XIII seq.). In sermonibus de *Sanctis* auctor ipse citat pluries hoc suum *Speculum*. Confirmatur hoc claro testimonio cardinalis Ioannis de Turrecremata O. P. et multorum codicum. Exstat opusculum in plurimis codicibus, quorum plerique sunt sine nomine auctoris, pauci nominant diversos improbabilis auctores, sed satis multi illum Conradum vel Conradinum. Plura de hoc in praefatione ad novam quam paramus editionem huius Speculi.

38. *Mystica theologia*.

In plerisque codicibus hic liber inscribitur: *De triplici via ad sapientiam*. Ex ed. Argentina an. 1495 transivit in Vaticanam (tom. VII. pag. 699); tamen editores ipsius opinabantur, illum esse potius compositum a Carthusiano quodam. Impressus etiam est bis inter opera Dionysii Carthusiani sub nomine *Henrici de Balma* O. Carth., scil. Coloniae an. 1534 et iterum Monachii an. 1603. Sumtus est ibi ex uno cod. saec. XV, qui ante paucos annos venalis erat apud antiquarium Lud. Rosenthal (catalog. XL n. 1025.); cfr. Douais, *De l'auteur du Stimulus amoris*, pag. 26. — Quidquid dicat Waddingus (Scriptores O. Min. pag. 55 ed. an. 1806) pro asserendo Bonaventura ut auctore, iam constat apud quatuor illos censores et alios, S. Bonaventuram, cuius nomen in codicibus vix raro nominatur, minime esse eius auctorem, quem editores Veneti volunt esse Carthusianum. Sed quis

sit opusculi auctor, adhuc non liquet. Quaedam ad solutionem huius quaestionis utilia hic notamus:

a. Ex libro Henrici de Calcar Ord. Carth. *Exercitatorium Monachale* prima capitula fere integra et ad verbum inveniuntur in cap. I. (de via purgatoria) huius Mysticae Theologiae (celebris ille Henricus natus est 1328, mortuus 1408). Hoc testatur P. Brucker S. I. in periodico *Études* etc., an. 1900 5 Iunii pag. 695. Ergo vel auctor *Mysticae Theologiae* haec accepit ab hoc Henrico de Calcar, vel hic ex *Mystica Theologia*; quod fieri potuit, si probari potest, eam contineri in codice anteriori. Ceterum a Dom. Lecouteulx memoratur Carthusianus quidam Henricus de Balma mortuus an. 1205.

b. Bonelli in Prodomo (col. 687 seq.) refert, Barth. Pisanum (*Conformit. Lib. I, fruct. 8. p. II. fol. 81*) dicere de Fr. Hugone de Digna O. Min., cuius corpus iacet Marsiliae: « Hic composuit libellum *de Triplici Via ad sapientiam veniendi* ». Unde Bonelli putat, hunc Hugonem esse auctorem, Hugonem de Balma O. M. amplificatorem.

c. Notandus est cod. bibliothecae publicae Trevirensis, cod. 234. (prius 158.), de quo in Commentariis suis P. Fidelis a Fanna habet: « Est in 8. minore, miscellaneus saec. XV. et XIV. Ultimum opusculum a manu saec. XV. habet scriptum in margine superiori: Dominus Henricus de Balma dicitur auctor sequentis libri, qui fuit Carthusianus. Manus coeva et prima: *Incipit tractatus de triplici via ad Deum. Viae Sion lugent, eo quod non sit* etc. Desinit folio penultimo verso: *sine aliqua cogitatione praevia. Explicit tractatus de triplici via* ». Deinde P. Fidelis addit: *Sine dubio est e saeculo XIII*. Hoc iudicium expertissimi paleographi est magni momenti. Demus etiam, scripturam esse saltem an. 1350, semper esset verum, opusculum esse antequam scripto illius Henrici de Calcar tum multo magis illo Henrici de Balma O. M., confessorii S. Coletae († 1439). Et notandum in illo codice principium et finem respondere editis.

d. Si auctoritatem codicum sequi velimus, tunc auctor censendus est *Carthusianus*. Habemus circa 70 codices signatos, numerando etiam *fragmenta* et *versiones*, Italicas septem et duas Hispanicas. Plurimi horum sunt *anonymi*, tres habent nomen *Bonaventurae*, duo Ioannis de Balma (vel Ordinis Praed. vel *eximii professoris*); saltem *quindecim* favent cuidam Carthusiensi, plerumque adiungentes, *Henricus* vel *Hugo de Balma*. Et notandum, nunquam huic nomini adiungi *Ord. Minorum*.

39. *De modo confitendi*.

Satis demonstratum est in Proleg. pag. CXI seq., auctorem operis esse celebrem magistrum *Matthaeum a Cracovia*, licet male intellecta auctoritas Gersonis induxerit Sbaraleam et Bonelli, ut illud tribuerint S. Bonaventurae.

40. *Opusculum: Theologiae veritatis sublimitas*.

De hoc vide Proleg. pag. CXII col. I. Sed addendum est, opinionem Sbaraleae et Bonelli non esse

certam, scil. auctorem esse Fr. Petrum Thomae O. Min. Nam, teste Sbaralea (Supplementum etc. pag. 610) hic fuit discipulus Scoti et defensor immaculatae Conceptionis B. M. Virginis, dum in illo Compendio contraria de hoc opinio ponatur.

41. *Meditationes vitae Christi.*

Censores illi recte reprobant opusculum hoc ut spurium, quod iam insinuavit Barthol. Pisanus, nominans quendam Etruscum, Fr. Ioannem de Caulibus O. M., qui scripserit Meditationes vitae Christi *secundum Bonaventuram*. Dicitur, hunc libellum multum usitatum esse a pictoribus mediæ ævi. Illud exstat adhuc (vel ipsius fragmenta) in multis codicibus, qui tamen valde inter se differunt, ita ut difficile sit, originale opus a transformatis et auctis discernere. Desunt etiam in quibusdam mss. illa verba, quae praebent censori Bonelli fundamentum, ex quo concludit, auctorem esse Fr. Ioannem de Caulibus.

CAP. II.

De aliis scriptis in Supplemento a Bonelli edito Bonaventurae perperam attributis.

In tribus tomis *Supplementi ad omnia opera S. Bonaventurae* editi a P. Benedicto Bonelli impressa sunt 45 scripta, magna ex parte brevia, quae editor declaravit esse *certe* tribuenda Bonaventurae, exceptis sex, quae ipsi videbantur esse tantum *verisimilia*. Nos vero in editionem nostram recepimus ut *genuina* tantum septem horum operum cum nonnullis Epistolis, insuper quaedam tanquam dubia, reiectis aliis multis utpote spuriiis. Ut legitima in tomo nostro V. impressa sunt: *Collationes de septem donis Spiritus S.*; *Sermo de regno Dei descripto in parabolis evangelicis*; *Sermo de sanctissimo corpore Christi*; *Tractatus de plantatione paradisi*. In tomo VI. receptus est ut genuinus *Commentarius in Evangelium S. Ioannis*. In tomo VIII. legitima est *Vitis mystica*, quae in *Supplemento* edita est cum maximis insertionibus, atque *Legenda minor S. Francisci*. Porro, ut *dubium* receptum est *Compendium de virtute humilitatis*. In tomo IX. praeter quasdam partes Sermonum in Introductione habetur ut *dubium* opusculum *Ars praedicandi*, quae mutila est in illo *Supplemento*. Omnia alia scripta, quae collegit Bonelli, visa sunt nobis prorsus illegitima, praesertim duo Commentaria magna, scil. in *Cantica Canticorum* et in *Apocalypsim*.

42. *Commentarius in Cantica Canticorum.*

Omnino constat, hunc Commentarium esse Fr. Petri Ioannis Olivi O. F. M. Contra Bonelli assertionem hoc probatur testimonio codicum et confirmatur auctoritate P. Fidelis a Fanna et cl. P. Franc. Ehrle S. I. Vide tom. VI. Proleg. pag. VI seqq.

43-47. Simul hic uniuntur *quinque Tractatus* de nonnullis Scripturae versibus, quos distinctis titulis in tom. I. sui *Supplementi* edidit Bonelli. Hi pertinent ad eundem Petrum Ioannis Olivi, discipu-

S. Bonav. — Tom. X.

lum S. Bonaventurae; quod ibid. Proleg. pag. VIII seq. probatur. De tractatu de *studio divinarum litterarum* vide etiam tom. V. Proleg. pag. LI § 6.

48. *Commentarius in Apocalypsim.*

Hoc scriptum primo editum est Parisiis 1647 a Ioanne de La Haye O. F. M. et tributum Alexandro de Hales. Sed Bonelli illud denuo edidit in II. tomo sui *Supplementi* et recte quidem negans, auctorem esse Alexandrum, simul perperam illud tribuit Bonaventurae; de quo longa disquisitione tractatur ibid. Proleg. pag. IX-XIV. Probabiliter auctor est Fr. Ioannes Vitalis a Furno, creatus cardinalis 13 Dec. 1312, qui decessit 16 Aug. 1327.

Hoc Commentario abusus est doctus ille Prof. Ign. Döllinger, apostasia sua notus, qui, cum auctorem esse Bonaventuram perperam putaverit, honori huius Sancti praeiudicavit, quasi hic locum illum in *Apocalypsi de meretrice* applicaverit *Sedi Romanae*, id est Romano Pontifici, cum ibi sermo sit de *populo Romano*, iuribus Pontificis illa aetate infensissimo. Plura vide loc. cit. pag. XIV col. I.

49. *Ordinarium vitae religiosae, sive de Partibus domus religiosae.*

Hoc scriptum est ipsa genuina *Regula novitiorum* cum alio prologo, alio ordine partium et paucis additis. Vide tom. VIII. Proleg. pag. CXVI, ubi etiam de omnibus sequentibus spuriiis *Supplementi* scriptis agitur.

50. *Tractatus de tribus virtutibus: humilitate, patientia et caritate.*

Exstat in uno solo codice et per se est vix alicuius meriti.

51-54. Quatuor haec opuscula exigua videntur esse omnino illegitima et excerpta aliunde, scil. a. *Sex Cautelae ad castitatem servandam*; b. *De Silentio ad monialem*; c. *Sex Mandata cuidam iuveni tradita*. d. *De humano Iudicio*. His adiungimus quasdam breves orationes, paraphrasim orationis dominicae, aliam eiusdem orationis expositionem, et porro expositionem salutationis angelicae, quae fulciuntur uno alterove codice sequioris aetatis et nullum meritum habent. Iam supra locuti sumus, tractantes de Collationibus sancti Bonaventurae in decem praecepta, auctorem *Supplementi* recepisse quendam tractatum, qui exhibet quasi extractum harum Collationum. Aliud longius extractum cum titulo: *Expositio decalogi*, incipiens: *Si vis ad vitam ingredi* etc., est adhuc ineditum.

55. *Sermones de laudibus melliflui nominis Iesu.*

De his ut spuriiis egimus in tomo IX. Proleg. pag. XIV col. II.

56. *Sermones triginta duo de Eucharistia.*

Horum auctor est B. Albertus M., minime S. Bonaventura. Vide tom. V. Proleg. pag. LI col. I.

57-59. *Legenda S. Clarae; Lectiones novem de festo S. Clarae; Novem lectiones in Translatione S. Clarae.*

Haec tria scripta *verisimiliter* a S. Doctore composita esse Bonelli censuit eaque denuo edidit in suo

Supplemento tom. III. Sed nunc constat apud omnes, testibus codicibus ipsoque stilo, saltem duo priora scripta esse a Fr. Thoma a Celano, celeberrimo ipsius S. P. Francisci biographo.

60. *Novem lectiones de canonizatione et translatione S. Francisci.*

Haec lectiones verbotenus conveniunt cum cap. XV. *Legendae maioris*, quod tantum distribuitur in novem lectiones, quae in nostra editione ad marginem notatae sunt.

61. *Rhythmicis et leoninis carminibus* nostris in *Supplemento* quaedam adduntur, quae non legitima esse censemus. Idem dicendum de quibusdam brevissimis expositionibus *Pater noster* et *Ave Maria* et quadam *oratione*, quia praeter unum alterumve codicem sequioris aetatis nullo solido testimonio probantur.

CAP. III.

De aliis illegitimis scriptis, vel in editis vel in mss. repertis, quae in nullam horum operum collectionem recepta sunt.

Ad complementum huius tractatus breviter loquendum est de nonnullis opusculis non legitimis, de quibus hucusque nondum mentio facta est. Prae ceteris huc pertinent ea opuscula, quae recensuit P. Fidelis a Fanna in suo libro: *Ratio novae collectionis* etc. pars III. pag. 247 seqq.

§ 1. *De operibus relatis a P. Fidele a Fanna.*

Praenotandum est, P. Fidelem nullum proferre iudicium, utrum illa opuscula sint genuina, vel dubia, vel spuria, sed tantum, se vidisse, ea in mss. tribui seraphico Doctori. Praeter quaedam maiora opera vel spuria, vel saltem valde dubia referuntur ibi multae *Meditationes* et *Orationes*, in paucis codicibus sequioris aetatis Bonaventurae tributae. Notum est, inter opera S. Augustini, Bedae, Bernardi, Anselmi multas meditationes et orationes impressas esse, quarum non paucae ab editoribus inter spuria et dubia reiectae sunt. Infra ostenditur, harum non paucas tribui etiam Bonaventurae. Harum meditationum multae collectae sunt in opusculo impresso Lugduni 1556 sub titulo *Meditationes S. Augustini et Bernardi aliorumque* etc., quod infra interdum citabimus. Tunc lectorem ad praedictas editiones remittimus, quin asseramus, illos Sanctos esse earum auctores. Tamen idem dubium magis etiam respicit Bonaventuram. Alias paucas meditationes nullibi invenire potuimus.

62. Multi *Tractatus philosophici*, scil. de *signis universalibus*; de *negatione*; de *dictionibus exclusivis*; de *verbis*; de *termino universali*; de *adverbio necessario*; de *dictionibus modalibus, possibile et impossibile*; Quaestiones super quatuor libros *Topicarum*; *Quaestiones super librum de Generatione*; *Quaestiones super quatuor libros Meteorum* (qui 4 libri videntur fuisse editi a Fr. Matthaeo Fer-

chio O. M. Conv., ut testatur Sbaralea, *Supplem. Scriptorum* etc.).

Haec quaestiones, quarum magna fragmenta impressa sunt loc. cit. pag. 248-264, inventae sunt in quodam codice S. Isidori de Urbe et paucis aliis, quorum melior est in biblioth. Veneta S. Marci, cod. CC. X. 206, saec. XIV, qui hos tractatus recte tribuit Gualterio Burlaeo, cui etiam stilus favet, non Bonaventurae.

63. *Tractatus de frequenti celebratione pro clericis et communione pro laicis* (*Ratio* etc. pag. 264).

Incipit: « Si quis scire desiderat » etc. — Hoc opusculum quoad primam partem verbotenus sumtum est ex libro Fr. David de Augusta a nobis separatim edito sub titulo: *De exterioris et interioris hominis compositione* etc., libr. III. c. 7. n. 1-4. Altera pars (de *praeparatione ad celebrandum*) unde sumta sit, non invenimus, sed certe non ex Bonaventura eo magis, quia ibi in textu citatur.

64. *Laudatorium* (*Ratio* etc. pag. 264).

Incipit prima pars: *Convertere, anima mea, in requiem tuam* etc. — Hoc opusculum, in genere non indignum S. Doctore, tribuitur Bonaventurae a Fr. Ludovico Pruteno (*Triblogium animae*, part. I. c. 1.), teste Bonelli, *Prodr.* col. 246 seq., et invenitur in octo codicibus, quorum duo antiquiores et saec. XIV. sunt anonymi, alii saec. XV. nominant Bonaventuram ut auctorem. Tamen nonnulla habet, quae ipsi non conveniunt. Inter alia narrat, duas suas sorores pene infantulas esse receptas in claustrum, item etiam patrem suum, mortua matre, et etiam fratrem suum, et tertium fratrem suum superstitem, propter defectum aetatis relictum in saeculo, suo tempore eandem vocationem habiturum esse. Orat etiam, ut Deus, sicut S. Francisco et Augustino, sibi concedat certam de remissione suorum peccatorum revelationem etc. Hinc censemus, illud scriptum esse spurium.

65. *Tractatus de passione Domini* (*Ratio* etc. pag. 266).

Incipit: « Etsi Christus ubique in Scriptura » etc. — Licet in uno codice saec. XV. tribuatur S. Bonaventurae, tamen re vera est fratris Iordani de Quedlimburg, Ordinis Eremitarum S. Augustini, cui in duobus codicibus saec. XV. a prima manu diserte adscribitur.

66. *Tractatus de quibusdam sentimentis et tentationibus spiritualibus* (*Ratio* etc. pag. 266).

Incipit: « Ad honorem Dei dicam tibi aliqua remedia » etc. — Tractatulus hic habetur in 31 mss., quorum 19 sunt sine nomine auctoris, et quinque nominant Gersonem, aliqui Bonaventuram; tamen non est nisi fragmentum sumtum ex tractatu de *Vita spirituali* S. Vincentii Ferrerii, impresso in citata editione Lugdunensi, *Meditationes* etc. pag. 415-419.

67. *Incipiunt ordinationes divini officii* (*Ratio* etc. pag. 266).

Incipit: « De pulsatione ad omnes horas canonicas » etc. — Ista Rubrica iam ante Bonaventurae

gubernium factae sunt, ut testatur P. Ehrle S. I. (Archiv für Litt. u. Kirchen-Geschichte tom. VI. pag. 29 et 21), et quidem iam sub Ministro generali Haymone Anglico in Capitulo Definitorum Montepessulano 1241.

68. *Tractatus de quatuor novissimis* (*Ratio* etc. pag. 266).

Incipit: « Sicut dicit Augustinus » etc. — Hic tractatus idem est cum sermonibus, de quorum editione actum est in prolegomenis tom. IX. pag. XV col. I. Invenitur etiam sub titulo *Cordiale*. Codices, in quibus continetur, sunt saec. XV. (unus anni 1404), quorum duo nomen Bonaventurae habent, alii, etiam ille antiquior, sunt anonymi. Hinc standum est in sententia negante genuinitatem, quam in istis prolegomenis propter criteria interna defendimus.

69. *Epistola ad quandam sanctimoniam feminam, Deo devotam* (*Ratio* etc. pag. 268 n. 24.).

Incipit: « In Christo Iesu sorori dilectissimae N. electorum infimus fr. Bonaventura. Gustare et videre quam suavis est Dominus. Ut tibi scriberem » etc. Haec inscriptio deest in aliis codicibus, qui post verba: *de suavissimo sapore divino*, incipiunt: *ut tibi scriberem* etc. — Non habentur indicia satis probantia, ut Epistola tuto Bonaventurae adscribatur.

70. *Epistola ad quendam sibi dilectum de omnimoda sui resignatione sub voluntate divina* (*Ratio* etc. pag. 269 n. 25.).

Incipit: « Gratia vobis et misericordia » etc. — Exstat in uno codice Lovaniensi, sed parum sapit indolem S. Bonaventurae.

71. *Epistola ad quendam Religiosum sibi dilectum de vigilantia et indefesso profectu in spirituali vita* (*Ratio* etc. pag. 269 n. 26.).

Incipit: « Transfixi cordis amore absorberi » etc. Habetur in eodem codice Lovaniensi; idem de hac atque praecedente Epistola dicendum est.

72. *Regulae seu maximae Theologiae fratris Bonaventurae* (*Ratio* etc. pag. 270 n. 27.).

Constat, hoc opusculum esse Alani ab Insulis Ord. Cist. Impressum est tum separatim tum apud Migne, Patrol. Lat. tom. 110, col. 596 seqq.

73. *Tractatus de quatuor gradibus vitae spiritualis* (*Ratio* etc. pag. 270 n. 28.).

Incipit: « Cum quadam die » etc. — Habetur in tribus codicibus: in codice saec. XIII. bibliothecae Parisiensis Sorbon. 15988, sed sine nomine; in codice Bruxellensi 1520-42. saec. XV. est titulus: « De quatuor gradibus spiritualis exercitii, qui dicitur *Schola claustralium* », est quidem anonymus, sed immediate sequitur Bonaventurae opusculum *Itinerarium mentis in se ipsum* sive *De Triplici Via*; in codice bibliothecae Parisiensis Nationalis saec. XIV. fol. 86 opusculum inscribitur: « Incipit tractatus de IV gradibus vitae spiritualis a fratre Bonaventura ». — Tamen opusculum est valde dubium.

74. *Incipit summa poenitentiae composita a Bonaventura cardinale* (*Ratio* etc. pag. 270 n. 29.).

Prologus incipit: « Quoniam ad remissionem peccatorum... Auctor istius operis, sive causa efficiens,

quod idem est, fuit quidam vir religiosus et summa honestate insignitus et noluit se nominare. Alii dicunt, quod fuit quidam frater minor, qui vocabatur frater Bonaventura ». Hic prologus factus est, ut videtur, a Magistro Ioanne de Salandria, Ord. Cist. Ipsius operis initium est: « Poeniteas cito, peccator, cum sit miserator » etc. Opella, falso adscripta Bonaventurae, est metrica scripta, ipsa est impressa et *Petro Blessensi* tributa apud Migne, Patrol. Lat. tom. 207 col. 1254.

75. *Incipit quaedam meditatio super passionem Domini nostri, quam fecit magister Bonaventura* (*Ratio* etc. pag. 271 n. 30.).

Incipit: « Septies in die laudem dicam tibi. Rogasti me, ut aliquemcumque modum contemplandi » etc. Exstat in multis codicibus, in quibus saepe habetur nomen Bernardi; in uno nominatur Augustinus; in uno, Bonaventura, alii sunt anonymi; sed haec meditatio impressa est inter opera *Bedae*, Migne, Patrol. Lat. tom. 5. col. 561.

76. *De Antichristo et eius ministris ac de eius adventu signis* etc. (*Ratio* etc. pag. 271-273 n. 31.).

Incipit prologus: « Quoniam quidam in tantam audaciam sunt prolapsi » etc. — Citatur a Vorri-longo cum titulo *Compendium de Antichristo* (I. Sent. d. 5. concl. 2), ubi legitur: *Doctoris devoti compendium de adventu Antichristi*, quo insinuat supra notatus libellus. Hoc opus satis diffusum habetur in uno solo codice Parisien. Sorb. Ms. Th. IV. 22 in 8° cum nomine Bonaventurae. Auctor improbatur sententiae abbatis Ioachim et alios pseudoprophetas; opus tamen hoc non videtur esse Bonaventurae. Sed quis illud scripserit, non invenimus. Minime convenit cum alio de Antichristo libro magistri Ioannis Parisiensis O. P., quem exscripsit plagiator Nicolaus de Argentina O. P., de quo erudite scripsit cl. P. Henr. Denifle (Archiv f. Litt. u. Kirchen. tom. IV. pag. 313 seqq.).

77. *Compendium scalarium illuminationum ab infimo ad supremum gradum seraphicae caritatis divinae et christianae ascendentium usque ad caritatem, scilicet Sanctorum in patria, vel ut alias praetitulatus, in Tractatum de sublimitate et excellentia caritatis Dei gradatim ascentis prologus feliciter incipit* (*Ratio* etc. pag. 273-275 n. 32.).

Incipit: *Magister, quod est mandatum magnum in Lege* etc. — Hoc opusculum impressum est inter opera illegitima S. Thomae, tom. 17. pag. 235 seqq. (ed. Parmensis). Apographum nostrum videtur hinc inde esse in brevius contractum. Quis sit auctor, non liquet. Invenimus illud in biblioth. *Lovanii*, canonicorum Regular. saec. XV. chart. in 8. grandi fol. 141 r. adscriptum Bonaventurae; porro habetur *Erfordiae*, cod. 8. 12° membr. saec. XIV. fol. 77 seqq., sed anonymum. Pars libelli habetur etiam in cod. biblioth. *Trevirensis* n. 583. fol. 42 r.

78. *Invitorium fratris Bonaventurae ad amorem sanctae humilitatis et paupertatis* (*Ratio* etc., pag. 275 n. 33.).

Incipit: « Rationalis anima, callida persuasione antiqui hostis » etc. — Hoc opusculum habetur in 3 codicibus, qui omnes sunt saec. XV. et in bibliothecis Anglicis. — Codices habent quidem nomen Bonaventurae; attamen stilus non bene respondet Bonaventuriano, nec aliud probabile testimonium pro Bonaventura afferri potest; unde libellus videtur nobis esse spurius.

79. *Quidam tractatulus a Domino Bonaventura de mysterio sanctae Crucis, et redemptione Domini nostri Iesu Christi* (Ratio etc. pag. 276 n. 34.).

Incipit: « Ut aliquatenus possis comprehendere cum omnibus Sanctis, quae sit longitudo » etc. — Habetur tantum in duobus codicibus Anglicis saec. XV, quorum unus habet nomen Bonaventurae. Libellus quidem est devotus; tamen est saltem valde dubius, cum dicto codici vix fides praestari possit.

80. *Decem gradus perfectae humilitatis editi a S. Bonaventura* (Ratio etc. pag. 277 n. 35.).

Libellus incipit: « Non est dubium, quod si quis bene suos defectus et malitiam cognosceret, quod ipse vix posset pati se ipsum » etc. — Ipse habetur in codice Parisiensi National. n. 18327. fol. 134 v. In duobus codicibus alibi inventis est similis tractatus de gradibus humilitatis, sed tractatus horum duorum codicum non videtur convenire cum eo quem habet cod. Parisiensis. Unde deest sufficiens ratio tribuendi scriptum S. Bonaventurae.

81. *Incipiunt meditationes Bonaventurae* (Ratio etc. pag. 278 n. 36.).

Initium est: « Anima Dei insignita imagine, Salvatoris pio cruore redempta, creaturis ceteris singulari dignitate praerogata » etc. — Opusculum invenitur in 7 codicibus saec. XV, qui omnes in bibliothecis Anglicis exstant. Initium harum meditationum invenitur apud S. Bernardum et in quadam meditatione, impressa inter opera S. Augustini; tamen quod sequitur non convenit illis editis. Hinc suspicamur, hanc meditationem non esse legitimam.

82. *Incipit devota oratio venerabilis Bonaventurae ad Trinitatem* (Ratio etc. pag. 278 n. 37.).

Initium est: « In fide summae et individuae Trinitatis obsecro ineffabilem clementiam tuam » etc. — Invenitur haec oratio in duobus tantum codicibus saec. XV; et licet sit devota, omnino dubium est, deficientibus aliis testimoniis, utrum sit composita a S. Bonaventura.

83. *De proprietate amoris secundum Bonaventuram* (Ratio etc. pag. 279 n. 38.).

Incipit:

« O amor ardens caritas,
Et summa cordis bonitas » etc.

Hi versus habentur in duobus codicibus Anglicis et incertum est, utrum a sancto Bonaventura compositi sint.

84. *Symbolum magistri et Domini Bonaventurae* (Ratio etc. pag. 279-282 n. 39.).

Incipit: *Funiculus triplex difficile rumpitur*, Eccl. 4. « Funiculus iste, quo trahitur a terra ad caelestia, est fides, spes, caritas » etc. Habetur etiam cum titulo: *Scala fidei*, vel *Scala spiritualis de duobus articulis fidei*. — Est opus fratris Aldobrandini, sive Hildebrandi de Tuscanella, O. P. Habetur in 33 codicibus, qui fere omnes sunt anonymi; in nonnullis tamen habetur nomen veri auctoris. Apographum habemus ex cod. monasterii S. Galli, cod. 291. saec. XIV. ineuntis cum inscriptione: « *Symbolum magistri et domini bone Venture: Funiculus triplex* » etc. In codice Assisiensi n. 341. secundum novum catalogum prius erat scriptum: *Aldobrandini de Tuscanella tractatus super Credo*; postea deleto hoc nomine, substitutum est nomen Bonaventurae. Echardus (Scriptores O. P. tom. I. pag. 527) tacet de hoc opere Aldobrandini. Diffuse probat Bonelli, reiiciendum esse hoc scriptum, Prodr. col. 752 seq.

85. *Symbolica theologia* (Ratio pag. 282-288 n. 40.).

Incipit: « Sacrorum enim eloquiorum continentia universalis ad hoc ordinata est » etc. — Opusculum, quamvis sit mutilum, valde diffusum est, et sic explicit: « Liber introductorius ad figurativas locutiones divinarum Scripturarum, qui appellatur Symbolica theologia Bone venture cardinalis ». Haec habetur in solo codice biblioth. Basileensis, cod. A. VI. 34. chart. in 8. saec. XV. Opus certo non est scriptum a S. Bonaventura.

86. *Tractatus de vita et passione Christi compositus a S. Bonaventura* (Ratio etc. pag. 288 n. 42.).

Incipit: « Desere iam, anima, lectulum soporis etc. — Habetur in duobus codicibus saec. XV. sub nomine Bonaventurae, unus tamen addit: *ut dicitur*. Sed tertius cod. qui est antiquior et saec. XIV. tribuit opusculum S. Anselmo. — Hinc huic potius quam Bonaventurae codices favent.

87. *Brevis et valida meditatio de beneficiis Dei Bonaventurae* (Ratio etc. pag. 288 n. 43.).

Incipit: « Non parvum aestimo beneficium » etc. — Haec meditatio habetur in quatuor codicibus, quorum tres, qui sunt saec. XV, auctorem nominant Bonaventuram, sed antiquior Gratianopolitanus, qui est saec. XIV, inscribitur: *Epistola sive meditatio S. Anselmi*; cui potius assentiendum est.

88. *Incipit liber Bonaventurae de imitatione Christi et contemptu omnium vanitatum mundi* (Ratio etc. pag. 288 n. 44.).

Est ipsa *Imitatio Christi*, quae vulgo tribuitur Thomae a Kempis.

89. *Etymologizatio huius nominis Iesus edita a fratre Bonaventura* (Ratio etc. pag. 289 n. 45.).

Incipit: *Oleum effusum nomen tuum* etc. — Exstat in duobus codicibus saec. XV, quorum unus habet nomen Bonaventurae, sed perperam.

90. *Tractatus, qui Soliloquium compassionis, ab aliis Manuale humanae salvationis, praetitulatur* (Ratio etc. pag. 289 n. 46.).

Incipit: « Iesum Nazarenum, a Iudaeis innocenter condemnatum » etc. — Habetur in duobus codicibus; unus est saec. XV, alter saec. XIV. Sed hic tractatus habetur impressus in citato opusculo *Meditationes S. Augustini* etc., pag. 351 seqq.

91. *Incipit liber Domini Bonaventurae de pietate sive libellus de contemplatione* (*Ratio* etc. pag. 289 n. 47.).

Incipit: « Notandum, quod sex sunt potentiae animae » etc. — Hoc opusculum ex operibus Bonaventurae est collectum et in nonnullis codicibus post opusculum *de Triplici Via* positum. Nos in additamento ad libellum *de Triplici Via* hunc spurium librum impressimus in tomo VIII. pag. 19-23.

92. *Tractatus beati Bonaventurae de Religione et tribus votis ipsam concernentibus* (*Ratio* etc. pag. 290 n. 48.).

Incipit: « De Congregatione sive Religione notanda sunt principaliter tria » etc. — Habetur in uno solo codice saec. XV; unde non potest tribui Bonaventurae ob defectum sufficientis testimonii.

93. *Opusculum de Officio Missae* (*Ratio* etc. pag. 290 n. 49.).

Incipit: « Ad honorem Dei principaliter, tuique, frater carissime, ad salutem » etc. — Praeter apographum alium codicem non invenimus nec libellum legitimum esse censemus.

His quae in libello Patris Fidelis a Fanna referuntur, quaedam alia opuscula, ab ipso inventa, quae certo non sunt legitima, adiungimus.

§ 2. *De quibusdam aliis opusculis a P. Fideli inventis.*

94. *Summa grammaticae.*

Opus quod incipit: « Quaestio 1. Utrum constructio ab oratione non differat. — Quaeritur, utrum constructio et oratio sint eadem; et videtur, quod sic ». — Invenitur in codice quodam bibliothecae S. Isidori de Urbe, ubi inscribitur: « S. Bonaventurae Summa Grammaticae ». Opus certo non est Bonaventurae.

95. *Definitiones vitiorum et virtutum secundum Bonaventuram.*

Incipit: « Superbia est singularis excellentiae tumentis animae caecus quidam appetitus ». — Habetur in quatuor codicibus saec. XV, qui omnes, excepto codice Florentino-Laurentiano, sunt anonymi. Ex ipsa indole libelli manifestum est, illud esse quoddam extractum alienum a S. Bonaventura. Idem sentit etiam Bonelli Prodr. col. 754.

96. *Dialogus Bonaventurae de statu Ecclesiae militantis.*

Incipit: « Discipulus: Magister, quid faciam, ut vitam aeternam possideam? Magister respondet: Iesus dicit » etc. — Hic dialogus inventus est tantum in bibliothecarum Germanicarum novem codicibus, qui omnes sunt saec. XV, quorum quinque opus Bonaventurae tribuunt, duo Ioanni Pecchamo (nomen scribitur Pethsanus vel Pichsanus). Opus est omnino indignum S. Doctore, habet tamen extracta ex eius libris, praesertim ex *Apologia Pauperum*.

97. *Tractatus de Arbore caritatis inscriptus S. Bonaventurae.*

Incipit: *Aspiciebam, et ecce, arbor posita erat in medio terrae* etc. — Inventus est in 11 codicibus, quorum plerique sunt anonymi, tres habent nomen Bonaventurae (horum unus est saec. XIV.). Opus, saltem in illa forma, quam prae se ferunt codices, manifeste est indignum tanto Doctore. Ad summum dici poterit, hunc tractatum compositum esse ab aliena manu et auctum secundum quendam Bonaventurae sermonem. Exstat etiam valde amplificatus in uno codice.

98. Aliae quaedam « *Meditationes pulcherrimae* » sunt Bonaventurae tributae in quodam codice saec. XV. biblioth. Nationalis Neapolitanae et iam impressae inter opera S. Anselmi, oratio 15. et 37.

99. *Expositio Symboli.*

Incipit: « *Confortamini et afferte nobis de fructu terrae illius.* Num. 13: Verba sunt ad litteram Moysi ad exploratores » etc. — Inventus est a nobis in uno solo codice. Opus est certe antiquum nec indignum S. Doctore. A manu posteriore et saec. XV. scriptum est in chartula codici exterius affixa nomen Bonaventurae. Hoc testimonium non sufficit, ut ipsi tribuatur.

Quoad sermones S. Bonaventurae plurimi sunt, qui sine ratione sufficienti Bonaventurae tribuuntur, quos hic notare non vacat. Solummodo dicimus, sermones Fr. *Eustachii* O. M., in libello *Ratio novae collectionis* etc., a P. Fideli postea melius instructo propter errorem prius fere communem tributos esse S. Bonaventurae, quia re vera S. Doctore tum in nonnullis codicibus tum ab ipso Gersonio et Trithemio aliisque praeter nomen Bonaventurae (Graece *Eutychi*) etiam nomen *Eustachii* interdum imponebatur. Fuerunt tamen alii in Ordine Minorum Fratres, qui habuerunt nomen *Eustachii*, praesertim Gallus quidam, Bonaventurae coaevus ex civitate Atrebatii (Arras), celebris praedicator, qui praedicavit etiam ter coram rege Galliae, ut patet ex rubricis codicis Ambrosiani, quem in tomo nostro IX. toties adhibuimus. Cfr. nostrum Opusculum *de Humanae cognitionis ratione*, Proleg. pag. XVIII.

Denique observamus, notissimum illud de S. Antonio Paduano responsorium « Si quaeris miracula » a nonnullis falso attribui Bonaventurae, cum nunc satis constet, illud potius esse Fr. *Iuliani a Spira*, qui vitam huius Sancti composuit.

§ 3. *De scriptis spuris a Bonelli in suo Prodro-mo notatis.*

Praeter iam notata opera nonnulla alia hic recensemus.

100. *Pomum crucis* (*Prodr.* etc. col. 708 seq.).

Incipit praefatio: « In nomine Dei Patris omnipotentis; cap. I. *Passio Domini Nostri Iesu Christi secundum Matthaeum.* Ad huius vocis sonitum » etc. — Opusculum impressum est sub nomine Bonaventurae Venetiis 1508. Propter stilum prorsus diversum reiicitur a Sbaralea et Bonelli ut spurium, ut omnia alia, quae sequuntur.

101. *Doctrina cordis* (*Prodr.* etc. col. 109).

Incipit: *Praeparate corda vestra Domino* etc. — Teste Waddingo, versio Hispanica sub nomine Bonaventurae prodit Toleti an. 1525. Sed Sharalea contendit, libellum hunc esse P. Gerardi Leodiensis, Ord. Praed., cui attribuitur etiam a Trithemio, Echardo (Scriptor. Ord. Praed. tom. I. pag. 249) et etiam in libelli editione Parisiensi an. 1506.

102. *De castitate sacerdotum* (*Prodr.* etc. ibid.).

Incipit: « Voce lamentabili et amaro corde » etc. — Impressus est hic liber cum nomine Bonaventurae Lipsiae a Conrado Kachelofen 1491, 1495, 1499.

103. *Viridarium consolationis* (*Prodr.* etc. col. 725).

Opus invenitur in uno codice cum nomine Bonaventurae; ab aliis tribuitur fratri Iacobo de Benevento Ord. Praed.

104. *Arbores de vitiis et virtutibus* (*Prodr.* etc. col. 742).

« Incipit arbor de vitiis in stipite seu radice sua: *Superbia radix omnium vitiorum* » etc. Hae non sunt nisi delineatio virtutum et vitiorum sub figura arboris.

105. *Tractatus de confessione* (*Prodr.* etc. col. 753).

Incipit: « Circa confessionem imprimis sex sunt considerata » etc. — Reiiicitur a Bonelli ut spurium tum propter doctrinam tum propter stilum.

106. *Itinerarium mentis in Deum* (*Prodr.* etc. col. 754).

Incipit: « Ad illuminationes Creatoris nemo intrat » etc. — Opusculum habet quidem in uno codice nomen Bonaventurae; sed, ut dicitur a Bonelli, compositum est a beato Hieronymo de Praga, Eremita Camaldulensi, qui multa sumpsit ex opere genuino Bonaventurae.

107. *De ortu scientiarum* (*Prodr.* etc. ibid.).

Incipit: « Scientiarum alia est divina » etc. — Licet Waddingus putaverit, auctorem operis esse Bonaventuram; tamen certum est, illud esse fratris Roberti Kilwardby Angli, Ord. Praed. Cfr. Echard (Scriptor. Ord. Praed. tom. I. pag. 376) et Hauréau (Extraits et Notices etc. tom. V. pag. 115).

108. *Verbum abbreviatum* (*Prodr.* etc. ibid.).

Incipit: « *Verbum abbreviatum fecit Dominus* » etc. — Opus hoc a Waddingo fide duorum codicum recentiorum tribuitur Bonaventurae, errat tamen, cum scriptum sit a Petro Cantore Parisiensi. Cfr. *Prodr.* etc. col. 465 n. 95.

De nonnullis aliis opusculis in *Prodromo* citatis, praesertim de Commentariis in S. Scripturam, hic tacemus, cum certo sint illegitima.

PARS III.

De doctrina S. Bonaventurae.

Nonnulla de generali indole huius doctrinae diximus in prolegomenis ad tom. I. (pag. LXII § 4.)

et alia multa de specialium quaestionum solutione in scholiis nostris. Restat nunc supplere obiter dicta magisque explicare tum seraphicae huius doctrinae *indolem et characterem*, tum aliorum virorum de *praestantia et utilitate* eiusdem testimonia recensere.

CAP. I.

De indole et speciali characterem Bonaventuranae doctrinae.

I. Doctrina cuiuscumque docti auctoris ut perfecte intelligatur, recurrendum est tum ad id quod ante ipsum ab aliis de re tractata iam traditum erat, tum ad generalem conditionem et spiritum coaetaneorum. Nemo enim ex propria mente haurit et procreat quidquid novi, sed fere totam suae scientiae summam recipiendo sumit ex traditione et sibi appropriat, nec aliquis suum spiritum a vi et commercio efficaci eorum qui circa sunt, penitus potest segregare. Hinc opportunum esse videtur respectu Bonaventurae referre, quid recipiendo ab aliis sibi appropriavit, et quam in excolendo suo spiritu quasi directionem a coaetivis receperit. Silentio praeterimus eruditionem, quam acquisivit studio librorum, quorum catalogum copia mirabilem exhibuimus tom. I. Proleg. pag. LXXXIV seqq.; solummodo insinuamus illos viros, quorum auctoritatem praevaletentem ipse refert in Praelocatione ad II. libr. Sententiarum: « Salvatoris opitulante gratia, ex quo perventum est ad completionem primi Sententiarum, Patrum interveniente instantia, oportet inchoare secundum. At quemadmodum in primo libro sententiis adhaesi et communibus opinionibus magistrorum, et potissime magistri et patris nostri bonae memoriae fratris Alexandri; sic in consequentibus libris ab eorum vestigiis non recedam. Non enim intendo novas opiniones adversare, sed communes et approbatas retexere. Nec quisquam aestimet, quod novi scripti velim esse fabricator; hoc enim sentio et fateor, quod sum pauper et tenuis compiler ».

Hanc de Alexandri et Magistri Petri Lombardi auctoritate sententiam saepe alibi repetit.

Sed etiam *coaevalorum* magistrorum doctrina et generalis studiorum ratio magnam in ipsum vim exercebant. Cum S. Bonaventura vacaret studiis theologicis, et etiam cum ut baccalaureus et postea ut magister publicas lectiones summo applausu haberet, adhuc in scholis auctoritas S. Augustini in quaestionibus non tantum theologicis, sed etiam philosophicis ab antiquo sine competitore primatum obtinebat; non eo quidem sensu, ac si antea scripta Aristotelis opera neglecta fuerint. Nam opera dialectica Philosophi, a Boethio versa, magni semper aestimabantur et in usu erant, immo tempore Alexandri et Bonaventurae etiam alia scripta Aristotelica, ex Arabico in barbaricam latinitatem versa, studiose legebantur; quod patet ex infinitis quasi locis ex istis libris apud utrumque magistrum citatis. Hi tamen loci magis serviebant ad probandam et ornandam conclusionem

iam aliunde acceptam quam ad novam problematum solutionem ex ipsa Peripateticorum doctrina desumendam. Hinc magistri Parisienses, tam saeculares quam regulares et Ordinis Praedicatorum et Minorum, doctrinae Augustini tempore illo communiter adhaerebant.

Attamen post medium saeculi XIII. maior et efficacior Aristotelis auctoritas evasit duorum praecipue virorum ingenio et studio, scilicet B. Alberti Magni et eius discipuli S. Thomae. B. Albertus tamen in rebus praesertim theologicis plerumque adhuc sequebatur in conclusionibus Alexandrum Halensem, sed in scriptis S. Thomae magis apparet applicatio philosophiae Aristotelicae. Ideo orta est quaedam in scholis innovatio et etiam controversia inter eos qui sequebantur vexillum S. Augustini, et eos qui praeponebant aliquatenus Aristotelem. Ita veritatis limites excedens, scribit de Thoma Guillelmus de Tocco (Acta Sanctorum VII Martii, n. 15.): « Erat enim novus in sua lectione movens articulos, novum modum et clarum determinandi inveniens et novas reducens in determinationibus rationes, ut nemo, qui ipsum audisset, nova docere et novis rationibus dubia definire dubitaret, quod eum Deus novi luminis radiis illustraret, qui statim tam certi coepisset iudicii, ut non dubitaret, novas opiniones docere et scribere, quas Deus dignatus esset, noviter inspirare ». De hac studii theologici innovatione et lite erudite scripsit cl. P. Fr. Ehrle S. I. Archiv für Litteratur und Kirchen-Gesch., tom. V. pag. 603-635 (continuatio adhuc deest).

2. Quare minime mirandum est, antiquiores magistros universitatis Parisiensis et etiam Oxoniensis, tum saeculares, tum utriusque Ordinis regulares huius innovationis adversarios fuisse et S. Thomae fortiter contradixisse. Inter magistros Ordinis Praedicatorum partes Augustini tenebant Fratres Rolandus de Cremona, Robertus Fitzacker, Hugo a S. Charo, Petrus a Tarantasia et Robertus Kilwardby. Inter Minores erat antesignanus Fr. Ioannes Pecchamus, qui etiam disputavit contra S. Thomam, aliique discipuli S. Bonaventurae. Licet nullum testimonium existat, quod S. Bonaventura expresse egisset contra S. Thomam, tamen fidelis S. Augustini assecla semper mansit et doctrinam Augustinianam de *rationibus seminalibus* et de *pluralitate formarum* substantialium aliaque semper defendit; insuper defectus Aristotelis acriter impugnavit. Hoc manifestum fit ex ultimo S. Doctoris opere, quod inscribitur: *Collationes in Hexaëmeron*, quod praedicavit tempore hiemali an. 1273. Ibi in Collatione 6. et 7. insectatus est Aristotelem enumerando multos errores eorumque originem. Inter alia in collat. 6. dicit, ipsum execrasse ideas Platonis atque docere, Deum nullum particulare extra se cognoscere; ex isto errore sequi alium errorem, scilicet Deum non habere nec praescientiam nec providentiam, et omnia fieri casu vel necessitate fatali; inde sequi, non esse poenam nec beatitudinem post hanc vitam. Denique ipsi tribuit aliam caecitatem vel caliginem, scilicet de

aeternitate mundi, de unitate intellectus etc. — Mitius describit suam de Augustino et Aristotele sententiam in egregio Sermone: *Christus unus omnium Magister* (tom. V. pag. 572 seq.): « Licet anima secundum Augustinum *connexa sit legibus aeternis*, quia aliquo modo illud lumen attingit secundum supremam aciem intellectus agentis et superiorem portionem rationis, indubitanter tamen verum est, secundum quod dicit Philosophus, cognitionem generari in nobis via sensuum, memoriae et experientiae, ex quibus colligitur *universale* in nobis, quod est principium artis et scientiae. Unde quia Plato totam cognitionem certitudinalem convertit ad mundum intelligibilem, ideo merito reprehensus fuit ab Aristotele. Et hoc ponendo, licet (Plato) videretur stabilire viam *sapientiae*, quae procedit secundum rationes aeternas, destruebat tamen viam *scientiae*, quae procedit secundum rationes creatas. Et ideo videtur, quod inter philosophos datus sit Platoni sermo *sapientiae*, Aristoteli vero sermo *scientiae*. Ille enim principaliter aspiciebat ad superiora, hic vero principaliter ad inferiora. — Uterque autem sermo, scilicet *sapientiae* et *scientiae*, per Spiritum sanctum datus est Augustino tanquam praecipuo expositori totius Scripturae satis excellenter, sicut ex eius scriptis apparet ». Alibi (II. Sent. pag. 22 col. II.) Aristotelem vocat excellentiorem inter philosophos. — De usu Aristotelis a Scholasticis cfr. egregium opus *L'Aristotelismo della Scolastica* del Prof. Salvatore Talamo ed. III. Siena 1881, et praecipue part. II. cap. II. III. IV.

Talis oppositio contra nonnullas S. Thomae theses limites veritatis excessit; nam quaedam Thomae opiniones an. 1277 ab episcopo Parisiensi cum consilio magistrorum reprobatae sunt, et deinde in synodo Londinensi sub archiepiscopo Cantuariensi Kilwardby Ord. Praed. et iterum sub eius successore Pecchamo Ord. Min. damnatae sunt; sed haec nimia reprobatio Angelici Doctoris occasionem dedit, ut capitulum generale Ord. Praed. an. 1278 et 1279 totam S. Thomae doctrinam approbaret et a lectoribus Ordinis saltem ut probabilem tenendam praescriberet. De tota hac controversia vide etiam opus Card. Zigliara, de *Mente Concilii Viennensis* etc., pag. 196-213.

Praeter praedictas rationes, quae mentem nostri Doctoris propensam reddebant in favorem Augustinianismi, etiam aliae non desunt, quae eum movebant in eundem finem. Iam inceperat docere et scribere opus suum principale, scil. Commentarium in Sententias in adhuc iuvenili aetate, antequam illa nova ratio studiorum incepit. Tamen in brevi academicis studiis et lectionibus renuntiare debuit, assumptus, vix annos 35 natus, ad vasti sui Ordinis gubernium, unde plenum mirabilis sui ingenii et doctrinae incrementum assequi non potuit, ut S. Thomas. Magna etiam ratio adhaerendi Augustino erat ingenii innata facultas et proclivitas et quaedam cum Platone et Augustino congruens animi dispositio, quae ipsum magis fecit propendere ad synthesim Augustini quam

ad analysim Aristotelis. Plura de hac eiusdem indole infra dicentur. Nihilominus testantur scripta eius, ipsi non defuisse nec solidam ratiocinationem nec unitam cum ea sublimem mentis elevationem.

3. Ut ex praedictis iam patet, S. Bonaventura (ut conceptu et termino recentium scriptorum utar) eminenter habuit *spiritum conservativum*, alienum ab omni novitatis cupiditate. Hinc dicit in fine III. libri Sententiarum (pag. 896): « Communi sententiae pro viribus meis in omnibus praecedentibus libris adhaesi, tanquam viae securiori, et sicut scio et possum, mihi et aliis consimilibus, parum intelligentibus, persuadeo adhaerendum; et quoniam per totum librum hoc diligentius observavi, ut in his quaestionibus dubiis et difficilibus, in quibus non potui deprehendere, quae esset via communis, quia sapientes opinantur contrarie sapientibus, sic unam partem tanquam magis probabilem sustinerem, ut tamen aliam minime improbarem. Sufficit enim in dubiis scire, quid sapientes senserunt, nec est utile contentionibus deservire. *Multa dicimus et deficimus in verbis, consummator autem sermonum ipse est* » (Eccli. 43, 29.).

Minime tamen illi necessario scientiarum progressui praeiudicare voluit, sed amor rerum traditarum limites assignavit, scilicet « ne amore hominis veritati fiat praeiudicium » (II. Sent. in fine); iterum attendendum esse asserit, ne quidquid ut traditum profertur, at dubium est, pro certo proclametur; nam « ita falsum dicit qui certum proponit ut dubium, sicut qui dubium asserit ut certum » (II. Sent. d. 30. q. 1. ad 1.). De facto, licet auctoritas Magistri apud ipsum magna fuerit, tamen eius doctrinam quoad octo positiones reprobavit. Vide Praelocut. in II. Sent. pag. 2 et pag. 1016¹.

4. Ex locis iam citatis apparet summa *modestia* et *humilitas* S. Doctoris. His adiungimus alium locum notatu vere dignum (II. Sent. in fine pag. 1016): « Si cui autem aliter videtur, et fortassis melius, non invideo; sed hoc rogo, ut, si quis in explanatione duorum librorum praecedentium et etiam duorum sequentium aliquid in hoc opusculo invenerit approbatione dignum, gratias agat Deo, largitori bonorum. In aliis vero locis, ubi invenerit vel falsum, vel dubium, vel obscurum, scribentis insufficientiae benigne indulgeat, qui absque dubio, teste conscientia, *vera* et *aperta* et *communia* dicere concupivit. Quidquid enim sit de verbis, quae foliis comparantur, hoc summopere attendo in inquisitione qualibet observandum, ne quis adeo *laetetur in sententia oris sui* (Prov. 15, 23.) et sic ei inhaereat, ut verba oris alieni despiciat, aspiciens ea oculo minus sano, et sic per tumorem et livorem aditum sibi veritatis praecludat et de numero eorum sit, de quibus dicit Apostolus (II. Tim. 3, 7.), quod *semper sunt discentes et nunquam ad viam veritatis pervenientes*; quod avertat Deus ab omnibus inquisitoribus veritatis ».

Porro libro II. Sent. d. 30. a. 3. q. 1. ad 1. (pag. 731) dicit de auctoritate Hugonis et Magistri, « quod verbis eorum in hac parte magistri communiter non assentiunt, nec ego ipsos bene intelligo; nec tamen affirmo, illos falsum dixisse, sed magis intelligo aliam opinionem ».

5. In seligendis opinionibus magistrorum contrariis elucet summa eiusdem *pietas*. Semper enim inclinat ad eam sententiam, quae magis favet pietati et gloriae Dei. In solutione quaestionis de incarnationis ratione praecipua (III. Sent. d. 1. a. 2. q. 2.) in fine corporis dicit: « Quoniam hic modus dicendi, et si non videatur esse ita subtilis, sicut praecedens, plus consonat pietati fidei in hoc quod auctoritatibus Sanctorum magis concordat et Deum magis honorificat, etiam incarnationis mysterium magis commendat et affectum nostrum ardentius inflamat: ideo concedendum est... quod praecipua ratio incarnationis fuit redemptio humani generis ». Quoad opinionem suam de conceptione B. M. Virginis (III. Sent. d. 3. p. 1. a. 1. q. 2. in corpore) dicit: « Pietati etiam fidei magis concordat, pro eo quod, etsi Mater habenda sit in reverentia, et magna erga ipsam habenda sit devotio, multo maior tamen est habenda erga Filium, ex quo est ei omnis honor et gloria. Et ideo, quia hoc spectat ad excellentem dignitatem Christi, quod ipse est omnium *Redemptor* et *Salvator*, et quod ipse omnibus *aperuit ianuam*, et quod ipse *unus pro omnibus mortuus est* (Rom. 5, 12.); nullatenus ab hac generalitate beata Virgo Maria excludenda est, ne, dum Matris excellentia ampliatur, Filii gloria minuatur; et sic Mater provocetur, quae magis vult Filium extolli et honorari quam se ipsam, utpote Creatorem quam creaturam ». Immo in omnibus suis scriptis intendit, quantum potest, ad augmentum caritatis, « cuius est nos sursum levare ad modum *pennae*, ad bona opera ordinare et movere ad modum *rotae*, per aquas tentationum et tribulationis traducere ad modum *veli*, et ille solus, qui hanc caritatem habet, spectat ad legem Evangelii, quam multo melius et utilius est desiderare quam habere omne donum scientiae et prophetiae; quia qui *addit scientiam* addit onus et dolorem (Eccl. 1. 18.), qui vero caritatem addit et multiplicat sibi meritum et consolationem » (III. Sent. d. 40. q. 3. ad 6.). Praeclare dicit in opusculo de Reductione artium ad theologiam n. 26: « Et hic est fructus omnium scientiarum, ut in omnibus aedificetur fides, honorificetur Deus, componantur mores, hauriantur consolationes, quae sunt in unione Sponsi et sponsae, quae quidem fit per caritatem, ad quam terminatur tota intentio sacrae Scripturae et per consequens omnis illuminatio desursum descendens et sine qua omnis cognitio vana est, quia nunquam pervenitur ad Filium nisi per Spiritum sanctum, qui docet nos omnem veritatem ». — Praeterea eximium monumentum ardentissimae caritatis et devotionis, qua in suis studiis Bonaventura in creaturis Deum contemplabatur et in Deo creaturas, sunt duo illa opera mole quidem exigua, sed spiritu

¹ Hi octo articuli postea ad quindecim aucti sunt; cfr. Denifle, *Chartular.* etc., tom. I. pag. 221, nota.

immensa, nempe *Itinerarium mentis in Deum*, et *Breviloquium*: in illo per scalam creaturarum mens ascendit in Deum, in hoc descendit ex primo principio ad veritates creatas.

6. Ex praemissis facile intelligitur magna eiusdem *moderatio*, qua extremas opiniones abhorrebat, coniuncta cum studio conciliandi varias Scholasticorum opiniones. Admiranda certe in ipso elucet sapientia et ars, qua dissentientes magistrorum opiniones, non tantum disparatas, sed etiam quoad superficiem verborum contrarias, sine detrimento veritatis conciliare, vel saltem inadaequate dicta ad sanum sensum trahere solet, ipse quasi media inter oppositas sententias via ingrediens. — Pro hoc tractandi quaestiones modo ipse rationem affert in quodam additamento, impresso post scholion tomi I. d. 17. p. I. q. 2; quod additamentum, si non est ab ipso Bonaventura scriptum, saltem secundum suam mentem ab aliquo discipulo est compositum. In fine eius dicitur, ut in Proleg. ad I. Sent. pag. LXIII col. I. legitur: « Ex his igitur colligitur, quod multae opiniones videntur esse contrariae, quae tamen in unam coincidunt veritatem. Et propterea omnes opiniones praedictas in praecedentibus sustinui et credo esse sustinendas aliquo modo. Non enim decet, iuniores antiquorum aspernari sententias, sed humiliter venerari et fideliter explicare; quia non est credendum, quod magni amatores et inquisitores veritatis celebres positiones suas dixerint sine causa. In omnibus autem dictis praecipue *causa* dicendi considerata est. Nam quod superficialiter videtur falsum frequenter invenitur verum, cum pertingitur ad intentionem dicentium ». Huiusmodi conciliationis plura exempla in libris Sententiarum inveniuntur, quorum duo in ipsa citata praelocutione occurrunt.

Hinc licet dicere, mentem seraphici Doctoris propter humilem modestiam inclinare in viam magis tritam et *communem*, propter sapientem moderationem in viam *mediam*, propter devotionem et caritatem in viam *pietati* magis consonam.

7. Non sine causa Bonaventura, qui in primis saeculis passim titulo Doctoris *devoti* insignitus erat, postea et nunc communiter *seraphicus* appellari consuevit. Qui titulus non tantum summam laudem insinuat, sed etiam propriam naturalis ingenii et ipsius doctrinae descriptionem. In hoc sensu id quod Dante dicit de S. Dominico et Francisco¹, apte applicari potest ad duos Doctores, angelicum et seraphicum, scilicet ut in angelico Doctore effulgeat splendor cherubici luminis, in seraphico, ardor seraphicae caritatis. Unde iam communiter S. Thomas vocatur Doctor angelicus, ut scholarum theologiarum *cherub*, Bonaventura vero *seraphicus*. Licet duo illi summi Do-

ctores conveniant in principiis et etiam in plerisque conclusionibus specialibus et omnia studia ad unum summum bonum dirigant; nihilominus unusquisque propriam indolem propriumque charisma habere dignoscitur. Quae quidem utriusque indoles aliquatenus insinuat duas illas vitae intellectualis proprietates et ingenii connaturales characteres. Intellectus enim vel se convertit ad rerum *creatarum formas* earumque conceptus clare exprimere et inde per analysim ad generaliora ascendere nititur; vel ad superiora conversus et ad ideas transcendentales, ipsam veritatem primam et infinitam attingere nititur, quae, licet in se sit incomprehensibilis, est tamen ratio omnium rerum, quae ab intellectu nosci et comprehendere possunt. Hae naturales proprietates, si una, exclusa alia, excolitur, efficiunt hominem aut intellectu ieunum aridumque, aut e contrario res ideales, ut vocant, magis phantasia quam ratione persequentem. Modo eminenti has proprietates prae se ferunt Aristoteles et Plato et non sine quodam defectu; unde et in diversas partes abierunt. In S. Thoma vero et Bonaventura, quorum mentes altiore fidei lumine ad maiorem harmoniam tendebant, intelligentiae facilius in studio veritatis concordabant. Attamen in S. Thoma magis praevalet character Aristotelis, in Bonaventura vero magis proprietas Platonis; in illo magis apparet conceptuum analysis, quae subtiliter in quaestionibus obscuris falsum a vero separat; in hoc magis elucet studium syntheseos, magisque amat requiescere in Deo, omnium rerum centro, quam studiose indagare in peripheria res creatas. Scripta S. Thomae magis prae se ferunt rationis inquisitionem et reflexionem et scholarum methodum et formam; Bonaventura vero, ad divina erectus, etiam in modo loquendi magis sequitur S. Augustinum, et in viro scholastico passim etiam mysticus theologus se prodit, dum legentem ad gustum veritatis allicere contendit.

Ob hanc dotem fuerunt, qui Bonaventurae locum inter mysticos quidem principalem assignarent, sed ex numero Scholasticorum fere excluderent; unde novissime quidam theologus scripsit, opera mystica *principalem* eius gloriam efficere. Hoc vero falsum esse vel inde apparet, quod inter novem nostrae editionis tomos *unius* tomi tantum *media pars* est, quae opera mystica contineat. Hinc eo tantum sensu Doctorem nostrum mysticum magis quam scholasticum appellare licet, quod ipse omnes scientias ad Deum ut ad ultimum finem quaerendum et amandum adhibere studet. Plura hac de re vide in egregio opusculo: *Le Séraphin de l'école*, auctore P. Evangelista de Saint-Béat, O. M. Cap. (Paris, Œuvre de St. François, Rue de la Santé, 5. 1900) pag. 40 seqq. et pag. 72 seqq. Auctor hic proprietates operum S. Bonaventurae bene explicat multisque locis apte selectis comprobatur et principales sententias quasi sub uno conspectu ponit. Hinc opusculum commendari meretur omnibus, qui sinceram huius doctrinae notionem acquirere volunt, quin tot voluminum studiis vacare queant. Idem auctor alia plura ad defensionem

¹ « Duo principi ordinò in suo favore,
Che quinci e quindi le fosser per guida,
L' un fu tutto serafico in ardore,
L' altro per sapienza in terra fue
Di cherubica luce uno splendore ».

(PARAD. Cant. II.)

Bonaventuriana doctrinae et in foliis periodicis publicavit.

CAP. II.

Aliorum auctorum de S. Bonaventura eiusque doctrina iudicia et encomia.

1. Praemittimus quaedam de immediatis S. Doctoris discipulis. Licet modico tempore munere lectoris functus sit, tamen reliquit plures discipulos, qui antiquioris scholae Franciscanae, fundatae ab Alexandro Halensi et post Bonaventuram a Richardo a Mediavilla et Scoto speciali modo continuatae, doctrinam plus minusve sectati sunt. Horum primum locum occupat *Pecchamus* (Peckham), anno 1279 promotus ad sedem Cantuariensem. Multa scripsit, maxima ex parte inedita; de quibus vide libellum *De Humanae Cognitionis ratione*, Prolegom. pag. XVI seq., ubi horum operum codices referuntur.

Item, Fr. *Matthaeus ab Aquasparta*, an. 1287 electus Minister generalis Ord. Min., et an. 1288 creatus cardinalis, mortuus an. 1302. De eius operibus cfr. ibid. pag. XIV seq.

Ibidem pag. XVIII seq. commemoratur etiam quidam Fr. *Eustachius* Ord. Min., magister theologiae.

Ibidem pag. XXII refertur *Guillelmus a Falgario*, magister theologiae, vicarius generalis Ordinis, an. 1284 creatus episcopus Albae Helviorum (Viviers).

Ibidem sermo est etiam de Fr. *Alexandro ab Alexandria* (*Lombardo*), ministro Generali Ord. Min., qui mortuus est an. 1314.

Nec praetereundus est notus *Petrus Ioannis Olivi*, mortuus an. 1297, qui in pluribus suis scriptis passim recte utitur operibus S. Bonaventurae, licet quaedam eiusdem opiniones primo ab Ordine suo et deinde a Concilio Viennensi condemnatae sint.

Doctrinam Bonaventurae saepe sequuntur tum B. *Petrus a Tarantasia* Ord. Praed., postea in summum Pontificem electus, qui praesertim in Commentario suo in I. II. IV. Sentent. saepe utitur etiam quoad verba Commentario S. Bonaventurae, tum supra nominatus Fr. *Richardus de Mediavilla*.

De auctoribus multis, qui posteriore tempore doctrinam Bonaventurae vel illustraverunt Commentariis, vel in Compendiis excerpterunt, quorum opera partim sunt edita, partim inedita, cfr. quae diximus tom. I, Proleg. pag. LXIV-LXX.

His addendi sunt quidam Fratres Ord. Praed., scil. Fr. *Raynerius de Pisis*, qui multa in suo opere *Pantheologia* sumsit ex S. Bonaventura, cuius doctrinam in prologo recenset « inter opiniones magis communes et magis approbatas per Ecclesiam catholicam »; *Hieronymus Savonarola*, et B. *Henricus Suso*, qui egregie scripserunt in *Itinerarium mentis in Deum*.

2. Multi tum saeculares tum diversorum Ordinum professores summis laudibus extulerunt doctri-

nam S. Bonaventurae, quorum magnum numerum recenset Bonelli in suo *Prodromo* etc. col. 83-111. Sed prae ceteris audiamus effata Summorum Pontificum.

Clemens IV. in Litteris Apostolicis scriptis VIII. Kal. Decembres 1265 laudat eius « eminentiam scientiae », qui quidem Papa, teste Waddingo (Annales ad an. 1260. n. 30.), seraphici Doctoris Commentario in tertium Sententiarum magnopere delectabatur.

Quoad magnifica praeconia, a Sixto IV. et Sixto V. de vita et doctrina S. Bonaventurae prolata, lectorem remittimus ad eorum Bullas, quae in tomo I, Proleg. pag. XXXIX seqq. et pag. XLV impressae sunt.

De utilitate studii operum S. Bonaventurae sapienter locutus est Papa Leo XIII. in sua Epistola tomo nostrae editionis tertio praefixa. Idem Summus Pontifex in audientia habita 11 Novembris 1890 Fratribus nostris haec de S. Bonaventura dixit: « Vos autem, Franciscanae viri, theologiae Magistrum habetis, cuius volumina nocturna diurna manu catholicae doctrinae explanandae, defendendae versetis. Quemadmodum PP. Dominicani angelicum Doctorem, S. Thomam, sibi vindicant, ita vos, Franciscanae, Doctorem seraphicum, S. Bonaventuram, vobis iure quidem optimo vindicatis. *Is, postquam maxime arduas speculationis summitates conscendit, de mystica theologia tanta perfectione disseruit, ut de ea communi hominum peritissimorum suffragio habeatur facile princeps.* Frequens libensque Nos Doctorem hunc legimus; ex qua lectione incredibili animi voluptate percellimur et fere in aëra levamur; ipse enim manuducit ad Deum ». Vide Acta Ord. Min. an. 1890 pag. 177 seq.

3. Ex multis auctoribus et laudatoribus S. Bonaventurae, qui referuntur in *Prodromo* Bonelli loc. cit., seligimus tantum eos, qui apud omnes magnam auctoritatem habent.

Primum locum occupet Ioannes Gerson († 1429), cancellarius Parisiensis, qui inter alia scripsit in libello *De examinat. doctrinar.*: « Si quaeratur a me, quis inter celebres ceteros doctores plus videatur idoneus; respondeo sine praeiudicio, quod dominus Bonaventura, quoniam in docendo solidus est et securus, pius et iustus et devotus. Praeterea recedit a curiositate, quantum potest, non immiscens positiones extraneas, vel doctrinas saeculares, dialecticas, aut physicas, terminis theologicis adumbratas more multorum; sed dum studet illuminationi intellectus, totum refert ad pietatem et religiositatem affectus. Unde factum, ut ab indevotis Scholasticis, quorum, pro dolor! maior est numerus, ipse minus extiterit frequentatus; cum tamen nulla sublimior, nulla diviniore, nulla salubrior atque suavior pro theologis sit doctrina. Quanto denique diligentius in senectute mea sum revolutus ad studium ipsius, tanto facta est amplius confusa garrulitas mea ». — Et alibi (*Epist. missa Lugdunum ad quendam Minoritam* an. 1426): « *Ignem veni mittere in terram*, dicebat Christus, *et quid volo, nisi ut ardeat?* In

dextera nempe Dei est ignea lex, cuius *eloquium ignitum est vehementer*, cuius *oculi sunt sicut flamma ignis*, cuius praeco, Ioannes, dictus est *lucerna ardens* instar Eliae. Considerans ista noster Eustachius, dominus Bonaventura, voluit esse doctor ardens, sciens, quoniam lucere parum est et saepe vanum, saepe noxium, quoniam *scientia inflat* et daemonium facit. Quid enim *daemon* interpretatur nisi *sciens*, sed absque caritate? Sortitus est ideirco secundum laudem vitae pariter et doctrinae nomen ipse *Bonaventura*, ut antonomastice *Doctor seraphicus* nominetur etc. Docet ignem suum cum lumine; unde mirum, immo miserum et miserabile videtur, ne dicamus damnabile, quo pacto praelatae sunt doctrinae quaedam aliae sub specie subtilitatis plus inquietantes, quasi sciniphes Aegyptiae, quam sabbatum mentis incendio terrae Gessen afferentes. — Secutus est Doctor iste, se testante, doctrinam communem et solidam, quae Parisiis vigeat maxime tempore suo. Unde et allegat ad confirmationem doctrinae suae Parisienses articulos, quos per G. Parisiensem de consilio et assensu magistrorum omnium dicit fuisse damnatos et excommunicatos, vivente et consentiente Fr. Alexandro de Hales, cuius doctrina, quantae sit ubertatis dici satis nequit; de qua fertur respondisse S. Thomas, dum inquireretur, quis esset optimus modus studendi theologiam, respondit, exercere se in uno doctore praecipue. Dum ultra peteretur, quis esset talis doctor: Alexander de Hales, inquit. Testor, me ita legisse pridem in tractatu quodam de visione beata contra Ioannem XXII. Testantur scripta eiusdem S. Thomae, maxime secunda secundae, quam intimum sibi fecerat et familiarem illum, quem laudabat, doctorem Alexandrum ».

« Et ecce, pro dolor! doctores isti duo, Hales et Bonaventura, videntur quasi sepulti cum illis quorum *non est memor amplius*, praesertim in cordis amore. Extolluntur alii quidam, quorum sint utinam! nomina in libro vitae, non enim studiosis invidemus. Sed multae aliquos ipsorum litterae fecerunt sub nomine subtilitatis insanire cum sequacibus ipsorum. Sint alii doctores, qui dicantur cherubici, Bonaventura autem verissimo nomine seraphicus simul et cherubicus, quia inflamat affectum et erudit intellectum, reducit et unit ad Deum per amorem excitativum, dum alii multi solum divaricant et dispergunt intellectum per praecisiones, prioritates et posterioritates, per signa et contingentia, dum tamen unum sit necessarium » etc.

Similia idem repetit in opusculo *De libris legendis* et speciatim de *Breviloquio* et *Itinerario in Deum* haec dicit (consid. V. et VI.): « Bonaventurae opuscula duo tanta sunt arte compendii divinitus composita, ut supra ipsa nihil. *Breviloquium* noto et *Itinerarium*, in quibus processum est duabus viis cognoscendi Deum. Primus namque horum duorum tractatum procedit a primo principio, quod Deus est, usque ad alias veritates sub Deo creditas et habitas. Alius econtra progreditur a creaturis ad Crea-

torem per sex gradus scalares usque ad anagogicos excessus... A triginta annis et amplius citra volui habere familiares mihi praedictos tractatulos, saepe legendo, saepe ruminando etiam usque ad verba, nedum sententias. Et ecce, hac aetate, hoc otio velut ad votum vix perveni ad initium gustus eorundem, qui et repetiti semper mihi novi fiunt et placent ».

Denique in libro *De concordia metaphysicae et logicae* summae laudi Bonaventurae tribuit, quod amator fuerit pacis et concordiae inter doctores, dicens: « Qualis fuit inter ceteros conditionis dominus Bonaventura, qui studuit de variis opinionibus semper elicere illud quod verum apparebat, et cum sobrietate magna dimittere illud quod nimium vel parum videbatur ».

4. S. Antoninus, archiepiscopus Florentinus, Ord. Praed. († 1459) in suis *Chronicis* (part. III. tit. 24. cap. 4.) haec habet de Bonaventura, quem dicit esse devotissimum super omnes: « Bonaventura sicut in luminibus scientiarum et maxime in Scripturis sanctis videbatur mira capacitate proficere, ita in devotionis gratia continuum sumebat gratiae incrementum. Siquidem omnem veritatem, quam percipiebat intellectu, ad formam orationis et laudationis divinae reducens, continuo ruminabat affectu etc. Intellectus eius perspicacitatem omnia opuscula eius redolent iis qui divinam scientiam requirentes, hanc libentius quam vanitatem Aristotelicam venerantur ¹ ».

Dionysius Rickel Carthusianus, Doctor exstasticus († 1471), passim Bonaventuram nominat doctorem *devotum, dignissimum et venerabilem*, referens in tractatu *de Donis Spiritus S.* (tract. 4. addit. 6.) diffusas ex eodem sententias, eumque recenset « inter doctores scholasticos ceteris magis unctos et illuminatos et devotissimos ».

Abbas Ioannes Trithemius († 1516) dicit de eodem (*Scriptor. Ecclesiast.*): Fuit « vir divinis Scripturis eruditissimus et saeculari philosophia nobiliter doctus, ingenio subtilis et clarus eloquio, vita et conversatione devotus atque sanctissimus, cuius ingenium, dotem naturae et vitae puritatem praeceptor eius Alexander contemplans dicere solebat: „In Fratre Bonaventura Adam peccasse non videtur“. — Scripsit multa et profunda et devotissima opuscula, quibus ardentia verba proferens, non minus affectum legentis in Christi amore accendit, quam intellectum doctrinis sanctis illuminat. Omnes enim sui temporis doctores utilitate operum facile praecellit, si spiritum divini amoris et christianae devotionis in eo loquentem attendas. Profundus est, non verbosus; subtilis, non curiosus; disertus, non vacuus; flammantia, non infantia verba proferens. Unde et securius legitur, facilius ab amante intelligitur, utilius frequentatur, dulcius et fructuosius retinetur. Multi doctrinam proferunt, devotionem praedicant multi, pauci scribendo libros docuerunt utramque.

¹ Haec sumta sunt ex catalogo quodam Ministrorum general. Ord. Min.; cfr. *Analect. Francisc.* tom. III. 699.

Bonaventura autem et multos superavit et paucos, dum eius doctrina devotionem, devotio instruit doctrinam. Si ergo et doctus vis esse et devotus, illius opusculis esto intentus ».

In *Epistola* celebris Wimpheling scripta ad eundem Trithemium an. 1491 (ad calcem biblioth. ecclesiast. Alberti Fabricii) dicitur: « An reiiciendus est Bonaventura Italus, quo non est maior, non profundior, non devotior in Scripturis sanctis »? Et alibi in *Epistola* ad quoslibet theologiae studiosos an. 1499 addit: « Si vir tantus, utpote Ioannes Gerson, vir prudens, verax, fidelis, christianissimus, solertissimus explorator doctrinarum, persuadere visus est scholasticis et speculativis theologis, ut prae ceteris theologorum scriptis has quatuor Bonaventurae partes (libros Sententiarum) peculiarius amplectantur; cur nolint studiosi viri, qui in se ipsis docti primum evadere et devoti, deinde magnum animarum fructum, christianae religionis incrementum et Dei laudem et gloriam promovere cupiunt, saluberrimum sequi consilium prudentis Parisiensis cancellarii »? etc.

3. Audiamus etiam celeberrimum inter Scotistas sui aevi theologum Fr. Franciscum de Pitigianis, Aretinum, qui (*Comment. in III. Sent.*, part. I. Praef. ad Lect.) scribit: « Resplendent et alii solida probataque doctrina, summa cum sanctitate coniuncta, qua non modo intellectus illuminatur, sed et affectus ad divina prosequenda allicitur et inflammatur, cuius classis antesignanus est divus Bonaventura, quem qui doctus simul et pius evadere vult, diurna pariterque nocturna manu debet versare ». — Tum de *methodo* loquitur: « Quoad methodum, quam ingenue tenuerunt in disputationibus theologicis... Doctor irrefragabilis, Alexander Halensis, Doctor seraphicus, D. Bonaventura, Doctor angelicus, D. Thomas, Doctor solemnis a Mediavilla et alii quamplures, fateor apud Scotum desiderari, quae res eum maxime obscurum et difficilem reddidit ».

Inter viros sanctitate et scientia ascetica eminentes venerabilis Ludovicus Granatensis saepe commendat opera S. Bonaventurae, et inter alia scripsit (*Memorial. vitae christian.*, tract. III. cap. 10. pag. 314, ed. Venet. 1580): « Omne supra dictum est S. Bonaventurae, cuius testimonium magnae apud omnes auctoritatis sit oportet, cum hic gloriosus Doctor adeo insignis fuerit litteris, sanctitate, altissimo spiritu » etc.

Item, S. Franciscus Salesius (Praef. ad tractatum *de Divino amore*): « Inter Scholasticos, qui melius ac fusius de divino amore tractarunt, quive pietate pariter eminuerunt, recensendi veniunt S. Thomas, qui tractatum de eodem edidit, tanto Doctore dignum¹, nec non S. Bonaventura ac beatus Dionysius Carthusianus » etc.

P. Claudius de la Colombière S. I., cuius causa beatificationis nunc agitur, in *panegyrico* S. Bona-

venturae § 1. n. 4. haec verba apud Bonelli la reddita habet: « Omnes eruditi viri tenent, S. Doctorem hunc Scripturae et scholae scientiam ad altissimum gradum perduxisse; ex magistris omnibus qui ante illum docuerunt, paucos praeditos extitisse aequae sublimi ac perspicaci ingenio, et neminem fuisse, qui tantam soliditatem cum tanta subtilitate coniunxerit, vel maiorem facilitatem ac methodum cum tanto acumine ».

6. Inter Fratres Ordinis Minorum ille catholicus religionis propugnator acerrimus, Fr. Casparus Schatzgeyer (Sasgerus), Minister provincialis¹ eminet, dicit (*Antilutherus*, lib. III. cap. 19.): « Inter ecclesiasticos doctores, quorum doctrinis vel scriptis amplius incumbendum sit, non potest convenienter definiri certa regula; diversi enim diversis delectantur doctrinis vel scriptis. Alii afficiuntur ad speculabilia, alii ad practica, alii ad contemplativa; alii abundanter in via rationali, alii in concupiscibili, alii in irascibili. Quae varietas etiam invenitur inter doctores ipsius Ordinis. Nam Ss. Augustinus et Ambrosius in via rationali; S. Hieronymus, in irascibili; Ss. Gregorius et Bernardus in concupiscibili; moderniores doctores puta S. Thomas, Alexander de Hales, Scotus et alii communiter super Sententias scribentes abundanter in rationali, et ad intellectum excolendum satagunt. Porro S. Bonaventura tam in rationali quam in concupiscibili; *propter quod doctrina eius non incongrue a Religiosis est capessenda*. Cum enim sint in schola Christi constituti, principaliter studium adhibere debent ad excolendum affectum, secundario autem ad illuminandum intellectum, sive in concupiscibili exercere actus hierarchicos, sive non. Nullus magis quam S. Bonaventura, qui magis quam alii, etque salubrius et fructuosius aliis praedicat, quod est in domino, et in magno, et in bono, et in divino amore bene affectus et in moribus laudabiliter institutus ».

7. Inter recentiores praecones S. Bonaventurae duos tantum allegamus, quorum primus est doctissimus Hefeles, episcopus Rottenburgensis, qui in *Kirchenlexicon*, ed. 1. tom. II. pag. 79 haec in latinum versa scribit: « Bonaventura in se coniuncta habet duo illa momenta, unde provenit quidquid in medio aevi nobile erat et sublime, quidquid pulchrum et magnum, scilicet profundam animi pietatem et scientiam splendidam. Has duas dotes in se coniungens, Bonaventura est quasi typus repraesentans lucidam medium aevi partem. Sicut enim ipse ut individua pietatem seraphicam coniunxit cum magna doctrina, quod titulus ipsius honorificus *seraphici Doctoris* insinuat; ita media aetas, generaliter sumpta, quae duo haec momenta uniat, characterem sibi proprium expressit. Horum prima ratio, scilicet *scientia*, produxit illo tempore admirabilem *scholasticae* structuram; sed insuper illa aetas suavissimum ostendit *mysticam*, pietatem dico intimam amanti animarum. His animabus contemplativis tota re-

¹ Hic videtur insinuari ille tractatus, quem supra pag. 27 n. 77. memoravimus.

¹ De ipso egregie scripsit Dr. Nicolaus Paulus, Kaschschütz, Herder i. B. 1898.

natura non est nisi speculum et scala, ut, diversis gradibus illuminationis elevati, quasi appropinquant ad visionem divinam, cum amor Dei sit tum finis tum ratio motiva omnium, quae cogitant, sentiunt et volunt. — Scholastica igitur et mystica inter se unitae indolem medii aevi repraesentant; Bonaventura autem simul est mysticus et scholasticus et utramque sui temporis rationem in se ipso praeclara quasi harmonia expressit ».

Verba secundi theologi, scilicet Prof. Dr. Ios. Scheeben, iam transcripsimus tom. V. Prolegom. pag. XVI col. I.

8. In pluribus Conciliis doctrina S. Bonaventurae ad defensionem veritatis catholicae valida subministravit arma. Hoc praecipue patuit in Concilio *Lugdunensi* II. anno 1274 celebrato, cuius dirigendi et administrandi negotium a Summo Pontifice Gregorio X. ipsi mandatum fuit. Ibi, Latinis et Graecis confitentibus, veluti sol effulsit. Hoc variis historiae documentis probatur et ab ipso Sixto V. asseritur in bulla tom. I. praefixa § 6. Super tanti doctoris obitum tota Ecclesia ingemuit, declarante ipso Papa Gregorio in universorum Patrum concilio, magnam militantem Ecclesiam subiisse iacturam.

Etiam in posterioribus Conciliis, scilicet *Constantiensi* (an. 1417), *Basileensi* (an. 1431), *Florentino* (an. 1438) et in ipso magno Concilio *Tridentino* auctoritas S. Bonaventurae ad retundendos haereticorum conatus pluries cum laude adhibita est. Cfr. Bonelli, Prodom. col. 92 seq.

Hic notari meretur opus P. Ludovici a Castropiano O. Min., quod intitulatur *Seraphicus Doctor Bonaventura in oecumenicis catholicae Ecclesiae conciliis, disquisitio historico-theologica*, Romae an. 1874. Postquam enim plura dixit de praecedentibus Conciliis secundum *Prodromum* (pag. 49), incipit erudite demonstrare, dogmaticas Vaticani duas constitutiones ad unguem conformes esse doctrinae, quam iam ante sex saecula S. Bonaventura clare et solide tradidit. Unde dici potest, ipsum quasi in spiritu summo Pontifici et venerabilibus Patribus adstis-
se, testimonium perhibentem verbo Dei et testimonium Iesu Christi (Apoc. 1, 2.). — Quidquid Concilium docuit de Deo, omnium Creatore, de fide et ratione, multis S. Doctoris locis explicatur et probatur. Cfr. ibi pag. 52-250. Et quoad Constitutionem de Ecclesia eodem modo tractatur de apostolici primatus in B. Petro institutione; de perpetuitate primatus B. Petri in Romanis Pontificibus eiusque vi et ratione; denique de Romani Pontificis infallibili magisterio (pag. 251-368). Hic tamen observandum est, auctori nondum notam fuisse magnificam illam quaestionem disputatam de primatu, quae impressa est in nostro tomo V. pag. 189 seqq., quae titulum habet: « Utrum omnes Christiani debeant obedire uni ». Haec disputatio certe est documentum illius aetatis primum de praerogativis summi Pontificis. Attamen ex libris Bonaventurae tunc notis non deerant testimonia plus quam sufficientia ad ve-

ritatem catholicam probandam (cfr. Dissertatio P. Fidelis a Fanna « *Seraphici Doct. Bonaventurae doctrina de Romani Pontificis primatu et infallibilitate* ». Taurini, Marietti 1870).

Bonelli in suo Prodomo col. 110 seqq. refert etiam plures Universitates antiquas, qui Bonaventuram coluerunt ut doctorem primum, vel ubi habuit saltem cathedram propriam; ita fuit in Universitate Ingolstadiensi, Salisburgensi, Valentina, Ossunensi in Baetica.

9. Concedendum est, per plura saecula in Ordine Fratrum Minorum doctrinam S. Bonaventurae minus frequentatam fuisse; hoc fuit, quando controversiae scholasticae cum schola Thomistica invaluerunt, et Scotus disputationibus, praesertim de immaculata Conceptione B. Mariae Virginis, aptior apparuit in his controversiis ut antesignanus scholae Ordinis. Interdum in Constitutionibus Ordinis solus commendatur Scotus, sed in aliis ille quidem commendatur, sed non excluso Bonaventura et Alexandro Halensi. In novissimis vero Constitutionibus ita legitur (§ 245.): « In doctrinis philosophicis et theologicis antiquae scholae Franciscanae inhaerere studeant, quin tamen ceteros Scholasticos negligant ». Praeter Alexandrum et Scotum expresse nominant etiam Bonaventuram Constitutiones Ordinis compositae in Capitulo generali Interamni et Vallisoleti celebrato. — Apud FF. Capuccinos saltem per duo saecula S. Bonaventura fuit Doctor primarius. Hoc fuse demonstratur in egregio opere P. Prosperi de Martigné O. Cap., *La Scholastique et les traditions Franciscaines*, Paris, Lethiel-leux 1888, pag. 25-40 ¹.

Ex praedictis constat, iure iam communiter S. Bonaventuram per antonomasiam praedicari glorioso titulo *Doctor seraphicus*, sicut S. Franciscus inter Sanctos laudatur ut *Sanctus seraphicus*. Eandem enim indolem particularem, quam veneramus in S. P. Francisco, observamus in doctrina fidelissimi eius discipuli. Unde filiis S. Francisci amor et studium tanti Doctoris praecipue recommendare licet.

10. Haec igitur dicta sint in laudem seraphici Doctoris simulque in gloriam *Patris luminum* (Iac. 1, 17.) et ipsius sanctae *Romanae Ecclesiae*, quae est omnium SS. Doctorum et *mater et magistra*. Ipsa enim sola est Christi *corpus et plenitudo eius* (Eph. 1, 22.). Ipsa omnis indagandae veritatis theologiae suprema est regula; ipsa, fecundata a Spiritu sancto, in decursu saeculorum caelum ecclesiasticum ornavit luminaribus multorum doctorum, qui *viam Dei in veritate docent* (Matth. 22, 16.), methodis quidem et verbis diversis, uno tamen spiritu. *Stella enim a stella differt in claritate* (I. Cor. 15, 41.), *secundum mensuram donationis Christi* (Eph. 4, 7.). Nemini tamen suorum Doctorum Ecclesia tribuit nec in docendo *infallibilitatem* nec ad solvendas omnes difficultates

¹ In hoc libro etiam de scriptis et vita S. Bonaventurae multa habentur. Ipse versus est in linguam Italicam a P. Exprovinciali Luigi da Piedelama O. M., Assisi 1889.

plenam sufficientiam nec ad totius doctrinae revelatae explicationem *adaequatam expressionem*. Primo igitur nulli Doctori tribuit omnimodam *infallibilitatem*, sed observat sententiam S. Augustini docentis¹: « Neque enim quorumlibet disputationes, quamvis catholicorum et laudatorum hominum, velut Scripturas canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salva honorificentia, quae illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atque respuere, si forte invenerimus, quod aliter senserint, quam veritas habet, divino adiutorio vel ab aliis intellecta, vel a nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales volo esse intellectores meorum ».

Secundo, nec unus Doctor Ecclesiae sufficit ad *omnes quaestiones* et continue novas difficultates *solvendas*. Hoc praecipue manifestum est his nostris temporibus, quando castra militantis Ecclesiae undique ab infensissimis hostibus novis semper armis acerrime oppugnantur. Nullum principium nec philosophicum nec theologicum invenitur, quod ab hostibus fidei non pervicaciter negetur et sophisticè et modo ad seducendam plebem apto oppugnetur; nulla scientia profana, quae per fas et nefas non praestet arma ad bellandum contra Ecclesiam catholicam. Hinc necessarium quidem est, ut principia catholica a Ss. Doctoribus illustrata mentibus et cordibus juvenum profunde et firmiter sint impressa; sed hoc non sufficit defensoribus veritatis, nisi valeant multiplici eruditione arma adversariorum et cognoscere et hostibus eripere et in defensionem veritatis convertere.

Tertio, nulli singulari Doctori Ecclesia tribuit perfectam et adaequatam totius *revelatae veritatis expressionem*. Ineffabilia divina mysteria nequeunt perfecte et adaequate exprimi illis conceptibus, quos intellectus a creaturis sumsit et format et via vel causalitatis, vel *eminentiae* ad divina applicat, sed non secundum plenam proprietatem, sed secundum analogiam. Hinc antiqui Scholastici, secuti Pseudodionysium, praeter viam *positionis* posuerunt in theologia ut *eminentiorem* illam viam *negationis* (cfr. tom. VIII. de *Triplici Via* c. III. § 7.). Hoc eloquiorum humanorum defectu iam satis explicatur pluralitas atque diversitas verborum et sententiarum, quibus Ss. Doctores exprimere conati sunt ardua fidei mysteria, ut infinitum et ineffabile divinae veritatis pelagus humanis mentibus humano modo explicarent et accommodarent. Quando ipsa Ecclesia determinatos loquendi modos iam definivit, certe non discedendum est ab usu eorum. Quando tamen Ecclesia in rebus dubiis libertatem concedit sequendi diversas Ss. Doctorum opiniones, non videtur generatim esse utile, ad unum S. Doctorem restringere ambitum catholicae veritatis, immo ipsa pluralitas sententiarum et verborum probatorum auctorum interdum mysterium revelatum reddere potest hominibus suavius et credibilius. Ideo repetere nobis liceat locum sapientis P.

Mathiae Hauzeur O. F. M. (*Collatio totius theologiae inter maiores nostros* etc.), quem tom. I, Prolegom. pag. LXXXII c. I. iam citavimus. Explicat enim, quomodo, in una fide, quae intellectum omnium captivat in obsequium Christi, possit stare pluralitas rationum et modorum loquendi sine detrimento finis a Deo revelante intenti, hasque rationes affert: « Tum quia singuli, inquit, conferunt aliquid ad modum perfectiorem; tum quia non omnes homines idem eodem modo capiunt, sed, ut differunt vultu, sic et saepe animi captu et affectu; hinc varii modi explicandi idem mysterium sunt accommodati ad captum plurimum; tum quia singuli doctores collineant ad eandem veritatem per suum radium lucis naturalis, vel alicuius illuminationis specialis; ergo non tam contradicunt sibi invicem, quam negant sibi videri... Ut enim singuli habent suam quandam sphaeram visus vel auditus, secundum quam de obiectis valde distantibus varie iudicant, sic et singuli habent quandam sphaeram intellectualem, communem quidem circa evidentia, sed velut radiis differentem circa obscura ».

II. Pro conclusione recensemus varia scripta plurimum auctorum ad illustrandam doctrinam S. Bonaventurae composita. Omissi sunt multi articuli impressi in foliis periodicis et libri iam citati in hoc capitulo.

a. *Essai sur la philosophie de Saint Bonaventure* par Amédée de Margerie. Paris, Librairie philosophique de Ladrangé, 1855.

b. *Meditazioni* del P. Alessandro Baroni, O. M. *Amore e scienza*, ossia la mente serafica del glorioso Dottore S. Bonaventura da Bagnorea. Vol. I, sezione I. Firenze, Tipografia Cenniniana, 1874.

c. Eiusdem auctoris, *la-Scuola Francescana*, guidata dal suo serafico Dottore San Bonaventura da Bagnorea, in conformità dei principi del Dottore angelico S. Tommaso. Vol. I. parte 1. e 2. Firenze, ibidem, 1886.

d. *Della vera filosofia e delle dottrine del serafico Dottor San Bonaventura*, studii del P. Marcellino da Civezza O. M. Genova, Tipografia della gioventù, 1874.

e. *Studien zu Bonaventura* von Dr. W. A. Hollenberg. Berlin, Gsellius'sche Buchhandlung, 1862.

f. *Commentatio philosophica*, Dr. Ioseph. Krause, quomodo S. Bonaventura mundum non esse aeternum, sed tempore ortum, demonstraverit. Brunsbergae, 1809.

g. Idem auctor alia dissertatione defendit doctrinam S. Bonaventurae de rationibus seminalibus et formis substantialibus intermediis.

h. *Scholastica, Doctor Seraphicus et schola Franciscana*. Oratio P. Aloysii de Parma (an. 1889 electi in Ministrum Generalem Ordinis). Parmae, typis Rossi-Ubaldi, 1886.

i. Eiusdem *Oratio super characteribus doctrinae Bonaventuriana*. Placentiae, typis episcopalibus Iosephi Tedeschi, 1887.

¹ Epist. 168. (alias 111.) ad Fortunatianum.

l. *Praxis disciplinae et perfectionis* ex opusculis D. Bonaventurae selecta, auctore P. Francisco Pothron O. M. (cum versione Gallica facta a P. Victore-Bernardino a Rhotomago). Romae, Parisius, Torniaci, Desclée,

1901. Originale latinum compositum est a laudato P. Pothron, auctore saec. XVII. Maior pars doctrinae egregii libri sumta est ex operibus non genuinis *Speculi disciplinae* et opusculi *Fr. David ab Augusta*.

DISSERTATIO II.

Vita seraphici Doctoris per modum annalium enarrata.

Quantumvis, tam vivente S. Bonaventura quam eo magis ipso e vivis sublato, fama eius ubique percrebuisset, tamen exactam vitam eiusdem Doctoris nemo ex coaevis aut quasi coaevis posteritati transmisit; quae enim traduntur de eo a fratre Salimbene Parmensi, Francisco Fabrianensi, Bernardo de Bessa, Ubertino a Casali, Angelo Clareno, et postea Bartholomaeo Pisano in *Conformitatibus* sunt pauca obiterque tacta. Scripsit quidem coaevus fr. Ioannes Aegidius Zamorra¹ maiorem, ut videtur, vitam S. Bonaventurae, at ea calamitate temporum vel omnino deperiit, vel adhuc suum diligentem detectorem in aliquo archivo exspectat. Quod non tam oblivioni ac ingratitude tribuendum est quam potius sorti illa aetate fere constanti quoad magnos scriptores, quorum magis scripta admirabilia quam vitae privatae gesta et publicae coevorum ac posterorum attentionem attrahebant exhauriebantque. Plus quam coaevi aut suppartes habent de vita S. Bonaventurae chronica claustralia, praecipue quae vocantur Chronica XXIV Generalium. Fieri tamen non potuit, quin progressu temporis atque historica arte critica proficiente etiam vitae ederentur magis exactae S. Bonaventurae, inter quorum auctores facile omnibus praeeminet Waddingus noster. Sequiori adhuc aetate splendent quidem plures critici historici ut Arturus Monasteriensis, Philippus Labbaeus, Casimirus Oudin, Ioannes Hyacinthus Sbaralea, cl. Patres Bollandistae S. I. ac tandem et praesertim Benedictus Bonelli a Cavalesio. Nihilominus eorum scripta de gestis S. Bonaventurae non praetendunt omnia dubia de medio tollere, aut rem funditus in obiecto exhaustire. Negandum quidem non est, fuisse praeter supra adductos numerum vere grandem scriptorum aliorum, qui gesta S. Bonaventurae texere conati sunt vel speciali libro vitam Sancti enarrantem, vel in historia medii aevi agendo etiam de Bonaventura aliquo tractatu. At maiori ex parte hi scriptores nonnisi trita ex traditione facta repetebant atque de cetero plus ornate quam critice thema suum historicum prosecuti sunt.

Finem, Deo auxiliante, imponentes editioni completae operum S. Bonaventurae aequitas urget nos,

ut ad calcem huius editionis gesta quoque seraphici Doctoris brevi calamo exhibeamus. At hoc in antecessum notare praestat, nobis minime esse propositum ornato stilo diffusoque *vitam* proprie intellectam conscribere, sed potius ad instar annalium brevem praebere conspectum vitae atque operum S. Bonaventurae. Quapropter nostrum est potius arida documenta detecta afferre, composita ordinare, quam ex iisdem ordinatis fulgentem imaginem S. Doctoris ob oculos ponere, quod studiosis, qui psychologiam S. Bonaventurae telam texere velint, relinquimus. Item notamus, nos elenchum biographiarum, quae ex professo de S. Bonaventura agunt, demum in fine huius nostrae dissertationis suppeditaturos esse.

Quae cum ita sint, iam ad rem praestandam gradimur et quidem ita, ut tractemus: 1° de S. Bonaventurae ortu atque in Ordinem seraphicum ingressu; 2° de studiis eius et magisterio et ad doctoratum promotione; 3° de eius in Ministrum Generalem electione et ceteris tempore generalatus gestis; 4° de eius ad dignitatem cardinalitiam electione, de laboribus eius in Concilio Lugdunensi II. peractis et de beato eius obitu; 5° de eius reliquiis, canonizatione atque in Doctorem Ecclesiae evectione.

CAPUT I.

De ortu S. Bonaventurae atque de eius in Ordinem seraphicum ingressu.

1. Bonaventura natus est *Balneoregii*, oppido quodam in Statu ecclesiastico sito sive hodie in districtu Viterbiensi atque nunc Bagnorea vocato. Constat hoc ex quam plurimis scriptoribus, inter quos omni exceptione maior est Fr. Salimbene, qui ad an. 1283 scribit¹: « Frater Ioannes de Parma dedit licentiam Fratri Bonaventurae de *Balneo regis*, ut Parisius legeret ». Praeterea plures codices manuscripti hoc nomen afferunt; in codice quodam saec. XIII. v. gr. dicitur²: « Explicit postilla optima super Ioannem edita a fratre Bonaventura de *Balnoregio*, ordinis fratrum minorum, cardinali, ad usum fratrum minorum ».

2. *Nativitatis* S. Bonaventurae annus est 1221. Ex multis testimoniis fide omnino dignis sufficit unum

¹ In libro inscripto: *De Viris illustribus* sive *Historia canonica et civilis*, Ioannes Aegidius Zamorra, Ord. Min., Hispanus, confecit praedictam vitam, ut ipse auctor, qui ante an. 1300 floruit, testatur in alio suo opere inedito. Cfr. tom. I, Praef. Gen. pag. XXXVI, nota 2.

¹ Chronica, (Parmae 1857) pag. 129.

² Ille codex describitur tom. VI, Proleg. pag. XXV n. 42.

alterumve adducere. Chronica quaedam saec. XIV¹ dicunt, ipsum vita functum esse « aetatis suae anno LIII », quod etiam Chronica XXIV Generalium testantur²; cum autem obierit tempore Concilii Lugdunensis II, id est 1274, ut infra evidenter ostendetur, sequitur, eum anno 1221 esse natum. Omnes ceteri biographi conveniunt in hoc, quorum disertus interpres est Galesinius³ et Waddingus⁴.

3. *Parentes* eius erant Ioannes cognomento Fidenza et Ritella. Praeter testimonia huius rei adducta a cl. Bonelli⁵ nulla alia nova hucusque inventa sunt. A patre videtur accepisse nomen *Ioannes*, quod saepissime in codicibus occurrit. A Nicolao Eymerici Ord. Praed., qui obiit 1393, vocatur *Petrus de Bonaventura*⁶. Accedit etiam nomen *Eutychius*⁷, quo ipsum Graeci in Concilio Lugdunensi II. adunati appellabant. Communissime autem tum a scriptoribus tum in codicum inscriptionibus vocatur *Bonaventura*, quod tamen nomen non raro mutatur in *Bonaventura*, *Bona adventura*, *Bona fortuna* etc.

Cum adhuc esset puerulus, gravissimo est correptus morbo, a quo tamen B. P. N. Francisci — adhuc vivi, an iam mortui, non constat — meritis est liberatus. Audiatur de hoc ipse sanctus Doctor. Praecipua enim causa, quae ipsum ad describendam sancti Francisci vitam incitavit, erat « ea quam ad sanctum Patrem habere teneor — sui ipsius verba sunt — devotio, utpote qui per ipsius invocationem et merita in puerili aetate, sicut recenti memoria teneo, a mortis faucibus erutus, si praeconia eius laudis tacuero, timeo sceleris argui ut ingratus⁸ »; et alibi: « Voto, inquit, pro me languente gravissime ad beatum Patrem Franciscum emisso a matre, cum adhuc essem puerulus, ab ipso sum mortis faucibus erutus et in robur vitae incolumis restitutus⁹ ».

¹ Venetiis, biblioth. S. Marci, class. XXII. cod. 124. (Z. LCCCXCIX) membran. in fol. maiore, fol. 84.

² *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 356.

³ Cap. I. n. 17. Cfr. *Acta Sanctorum* 14 Iul. (Vita S. Bonav. auctore Petro Galesinio).

⁴ *Annal. Min.* ad an. 1221 n. 45.

⁵ « Haec ex Ioanne Medicinae Magistro et Felice Antonii, qui et ipsi a Maioribus acceperant, nec non ex aliis testibus Balneoregiensibus probe sibi comperta refert laudatus Martinus, firmatque Ariostus citatus. Testatur etiam P. Theodorus, se reperisse in mss. Balneoregiensibus memoriae proditum: *Il Padre di S. Bonaventura fu Giovanni della nobil famiglia Fidenza, di Castello, ove nacque* etc. Addit, se quoque invenisse Romae in tabulario Conventus S. Isidori Chronicon ms. Mariani Florentini quatuor tomis in fol. comprehensum, ac tom. I. pag. 101 adnotatum, Bonaventuram habuisse Patrem Ioannem Fidenza medicinae artis magistrum ». Bonelli, *Prodromus* etc. col. 3 nota 1.

⁶ *Director. Inquisitor.*, pars 2. quaest. 43. pag. 340 (edit. Venet. 1607).

⁷ Interdum appellatur etiam *Eustachius*; sed hoc nomen, sicut et *Iacobus*, quod etiam occurrit, videtur per mendum irrepsisse pro *Eutychius* scilicet et *Ioannes*. Cfr. Bonelli, *Prodromus* etc. col. 4, nota q. et supra pag. 29. n. 99.

⁸ *Legenda Maior S. Franc.*, Prolog. n. 3.; tom. VIII. pag. 505.

⁹ *Legenda Minor S. Franc.*, de transitu mortis lect. oct.; tom. VIII. pag. 579. — S. Franciscum exclamasse: *O buona*

Ad hunc grati animi amorem accessit alia seraphicum Patrem diligendi ratio. « Nec te moveat », ipsius sunt ad quendam Magistrum verba¹, « quod Fratres fuerunt in principio simplices et illitterati, immo magis debet hoc in te fidem Ordinis confirmare. Fateor coram Deo, quod hoc est, quod me fecit vitam beati Francisci maxime diligere, quia similis est initio et perfectioni Ecclesiae, quae primo incepit a piscatoribus simplicibus et postmodum profecit ad doctores clarissimos et peritissimos; sic videbis in Religione beati Francisci, ut ostendat Deus, quod non fuit per hominum prudentiam inventa, sed per Christum; et quia opera Christi non deficiunt, sed proficiunt, ostenditur, hoc opus fuisse divinum, dum ad consortium virorum simplicium etiam sapientes non sunt dedignati descendere ».

4. Tam hae rationes specialis amoris versus S. Franciscum quam votum matris effecerunt etiam, ut ipse Bonaventura vitam S. Francisci amplecteretur.

Certum est, sanctum Bonaventuram *iuvenem* adhuc intrasse Ordinem; in antiquo enim catalogo Ministrorum generalium² dicitur: « Septimus a beato Francisco successit praeclarissimus pater frater *Bonaventura de Balneoregio*. Qui cum *iuvenis* intrasset Ordinem » etc. Idem repetit auctor *Chronicorum XXIV Generalium*³.

5. De *anno* autem, quo sancti Francisci habitu est indutus, non est consona scriptorum sententia. Multi enim affirmant, ipsum aetatis suae anno vigesimo secundo adeoque 1243 ad novitiatum Ordinis accessisse. Ita Galesinius⁴, Waddingus⁵, Bollandistae⁶, qui tamen addunt: « at neque hoc omnino exploratum est ». Admittit hoc etiam Oudin⁷, qui ex hac suppositione chronologica erronee infert: « Constat, Bonaventuram nunquam habuisse magistrum Halensem nec studuisse sub illo, dum esset Parisiis »; idem suspicatur Echardus⁸. Alii vero opinantur, sanctum Bonaventuram suscepisse habitum Ordinis anno 1238, annos circa 17 natum. Ita Sbaralea⁹, Bonelli¹⁰, Panfilo da Magliano¹¹.

Ut autem series nostrae argumentationis patescat melius, praemittimus testimonia antiquissima. Tri-

ventura, non constat, cum iam ante ipsum hoc nomen aliis impositum fuerit. Cfr. *Acta Sanctor.*, loc. cit. *Comment.* praevius § 3. n. 24. seq.

¹ *Epist.* de tribus quaest. n. 13; tom. VIII. pag. 336.

² Cfr. *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 699.

³ *Ibid.* pag. 324.

⁴ Cap. IV. n. 25; cfr. *Acta Sanctorum* 14 Iul. (Vita S. Bonav. auctore Petro Galesinio Pronot. Apost. ad Sixtum V Pont. Max., ex editione Henrici Sedulii).

⁵ *Annal. Minor.*, tom. I. ad an. 1243. n. 5.

⁶ *Acta Sanctor.* 14 Iul. (Vita S. Bonav.) § 3. n. 26.

⁷ *De Script. eccles.*, tom. III. ed. Lipsiens. col. 134.

⁸ *Scriptor. Ord. Praed.*, tom. I. pag. 277 seqq.

⁹ *Bullar. Franciscan.*, tom. III. pag. 12 nota et Supplement. ad *Scriptor.*, v. Bonav. pag. 142 et 168.

¹⁰ *Prodrom.* col. 5 seq.

¹¹ *Storia compendiosa di S. Francesco e de' Francescani*, ed. Roma 1874. vol. I. pag. 619. Cfr. tom. I. Praef. Gener. pag. III, nota 1.

haec testimonia, quae sequuntur, sunt pro tota vita S. Bonaventurae magni momenti et saepius adhuc a nobis citanda; hinc ea integra ponimus.

Primum testimonium est B. Francisci a Fabriano, qui an. 1267 Ordinem ingressus, obiit 1322, ac proinde coaevi, quod huc redit: « Vir sanctus et iustus et rectus ac timens Deum, consummatus in artibus apud Parisios, et post ingressum ipsius in Ordinem magister effectus, in sacra theologia *licentiat* (id est, « quia *bacellarius* erat », Salimbene) *sub magistro Alexandro*, primo magistro Ordinis, quem, cum esset in saeculo, tota Parisiensis Universitas sequebatur, sub quo septem Fratres nostri fuerunt licentiatii et magistri effecti in sacra theologia. Hic iam dictus Frater Bonaventura vir eloquentissimus fuit, mirabilis in intellectu sacrae Paginae et totius sacrae theologiae, pulcherrimus sermocinator ad clerum et praedicator ad populum, in cuius praesentia ubique terrarum omnis lingua silebat ¹ ».

Secundum testimonium desumitur ex antiquis Chronicis, quae adscribuntur Bernardo de Bessa, secretario S. Bonaventurae, qui dicit: « Septimus a beato Francisco successit praeclarissimus Pater Frater Bonaventura de Balneoregio. Qui cum iuvenis intrasset Ordinem, tanta bonae indolis honestate pollebat, ut magnus ille magister Alexander diceret aliquando de ipso, quod in eo videbatur Adam non peccasse. Hic, sicut in luminibus scientiarum et maxime in Scripturis sacris videbatur miranda capacitate proficere, ita et in devotionis gratia continuum sumebat augmentum; siquidem omnem veritatem, quam percipiebat intellectu, ad formam orationis et laudationis divinae reducens, continuo ruminabat affectu. Hinc factum est, ut in *septimo anno post ingressum Ordinis* Sententias legeret Parisius et in *decimo reciperet cathedram magistralem* et in XII° vel XIII° ad regimen Ordinis sit assumptus. Decem et octo annis rexit Ordinem et in Lugduno tempore generalis Concilii obiit cardinalis, anno aetatis suae LIII°, episcopus scilicet Albanensis ² ».

Tertium testimonium etiam sumitur ex antiquis Chronicis ³: « Hic Bonaventura, cum iuvenis intrasset Ordinem, clarissimi et alti ingenii adeo in gratia devotionis excelluit, quod omnem veritatem, quam mente concipiebat, in formam divinae laudis et devotae orationis reduceret. Ideo brevi tempore, infuso quasi sibi divinitus speciali lumine, tantum in sacris profecit scripturis... ⁴ post eius ingressum ad Ordinem

sententias Parisius legeret et in decimo ad magisterium sit promotus et in XII. vel XIII. ad regimen Ordinis sit assumptus. Factus episcopus Albanensis in Concilio Lugdunensi, quasi lucerna posita super candelabrum, mirifice resplenduit et pro defensione Mendicantium visus est caelitus destinatus, sed laborum ipsius Concilii pressus onere, vita functus est aetatis suae anno LIII. Cuius mors omnes in Concilio existentes incredibili affecit moestitia. Frater autem Hieronymus illi successit in officio ministerii, qui postea cardinalis et Summus Pontifex fuit ».

6. Quenam ex his duabus sententiis amplectenda sit, inquirendum est.

Si summa argumentorum in favorem anni 1238 perpendatur, concludi potest cum certitudine, Bonaventuram non esse ingressum Ordinem an. 1243, sed probabilissime an. 1238. Certum est enim, Bonaventuram fuisse Parisiis baccalaureum vivente Alexandro Halensi, quod testatur testis synchronus et confrater, B. Franciscus a Fabriano, ipseque Bonaventura vocat Alexandrum suum magistrum et patrem. Cum vero Alexander, historia testante, die 12 Augusti anni 1245 mortuus sit, hinc Bonaventura ingredi Ordinem an. 1243 non potuit; secus enim passivum studium, cui omnes subiici debebant, non finivisset.

Porro secretarius Bonaventurae, Bernardus de Bessa, cui solet adscribi antiquus catalogus ¹ XV Ministrorum generalium, haec habet de Bonaventura: « Hinc factum est, ut in septimo anno post ingressum Ordinis Sententias legeret Parisius et in decimo reciperet cathedram magistralem ». Item legitur in Chronicis antiquissimis ²: « Tantum in sacris profecit Scripturis, *ut anno* (scilicet septimo) post eius ingressum ad Ordinem Sententias Parisius legeret et in decimo ad magisterium sit promotus ». Iam vero, si ista duo testimonia certissima conferantur cum aequo certo testimonio coaevi B. Francisci a Fabriano ³ scribentis: « Post ingressum ipsius in Ordinem magister effectus in sacra theologia, licentiat sub magistro Alexandro primo magistro Ordinis », sequitur, numerum septenarium abstrahendum esse a numero 1245, quo anno Alexander decessit; unde efficitur certe non annus 1243, sed annus 1238. Talis probabilitas est huiusmodi, ut vix, ac ne vix quidem, a certitudine differat, prout ex certissimo illo anno 1248 *licentiat* infra pag. 43 deducetur.

Praeterea recolantur pro ista sententia cetera argumenta, tam historica quam critica adunata a P. Hyacintho Sbaralea ⁴ et a cl. Benedicto Bonelli ⁵ et a fr. Panfilo a Magliano ⁶. Quae conclusio chronologica confirmabitur adhuc infra, cum de eius magisterio et electione in Ministrum generalem sermo instituetur.

¹ Apud Sbaralea, Supplement. ad Scriptor., v. Bonav., pag. 143.

² Analecta Francisc., tom. III. pag. 699; verba hic relata repetunt auctor Chronic. XXIV General., ibid. pag. 324, et alii. Notandum praeterea circa eundem et sequentem textum est, numeros XII et XIII esse corrigendos, ut erit in capite de electione Bonav. in Ministrum Generalem.

³ Venetiis, Biblioth. Marc., class. XXII. cod. 124. (Z. L. CCCXCIX) membr. in fol. maiore saec. XIV. fol. 84.

⁴ Hic secunda manus ponit supra lineam verba *ut anno*; subintelligendum utique est « septimo ».

S. Bonav. — Tom. X.

¹ Analecta Francisc., tom. III. pag. 699.

² Vide supra col. I, not. 2, 3. ac 4. ibid.

³ Vide col. I, not. 1.

⁴ Supplement. ad Scriptor., v. Bonaventura, pag. 168.

⁵ Prodromus etc., col. 5.

⁶ Storia compendiosa etc., vol. I. pag. 619 seq.

Ex quibus sequitur, S. Bonaventuram ingressum esse in Ordinem, id est in novitium, adhuc tempore Eliae¹ Ministri generalis, atque vota emisisse Religionis vel sub Alberto Pisano², qui an. 1239 die 15 Maii Romae renunciatus est generalis Minister; vel adhuc sub eodem Elia, quia ingressus in novitium et emissio votorum eius fluctuare potest inter finem an. 1237 ad initium an. 1239, immo ad finem an. 1239. Non vero ingressus est Ordinem sub Haymone, ut referunt Chronica Glassbergeri³, qui error chronologicus corrigetur infra in capite de magisterio Bonaventurae.

Ad maiorem autem confirmationem gravissimae huius de ingressu in Ordinem quaestionis rogamus, ut quae hic dicta sunt, coniungantur cum illis quae dicentur in duobus sequentibus capitibus de magisterio Bonaventurae et tempore electionis eius ad generalatum; cum quaestiones erant nobis in tantum evolvendae, in quantum se testimonia historica porrigunt.

CAPUT II.

De studiis S. Bonaventurae et de promotione ad baccalaureatum, licentiatum et magisterium.

1. Anno igitur septimo ab ingressu in Religionem baccalaureum factum esse Bonaventuram Parisiis, omnino certum est, non tantum ex supracitatis Bernardo de Bessa et Chronicis Venetis saeculi XIV, sed etiam ex Salimbene Parmensi coaevo⁴, ex Chronicis quoque XXIV Generalium⁵ atque ex suppari testimonio Bartholomaei Pisani⁶. Quoniam vero secundum

¹ Refert Salimbene in suis Chronicis, qui eodem anno est ingressus Ordinem, pag. 50: « Anno Domini 1239... depositus est frater Helyas generalis Minister Ordinis Fratrum Minorum, et substitutus est frater Albertus Pisanus... Et iam in Ordine Fratrum Minorum steteram per unum annum, et tantum plus, quantum a festo Purificationis usque ad diem, qua sol obscuratus fuit in sexta feria, in hora nona, in mense Iunii, tertio die intrante ». Cfr. ibid. pag. 41 seqq.

² Bonelli, Prodrum etc., col. 6, nota (q) scribit: « Haymo renunciatus fuit generalis Minister an. 1239 in Festo omnium Sanctorum ». Sed error est antiquatus; quia Haymo an. 1240 Minister generalis est electus; narrat enim Salimbene pag. 51: « Anno Domini 1240 mortuus est frater Albertus Pisanus, generalis Minister Ordinis Fratrum Minorum, et substitutus fuit frater Haymo Anglicus ». Cfr. *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 216, 233, 246.

³ *Analecta Francisc.*, tom. II. pag. 63: « Sub isto Generali (Haymone) intravit beatus Bonaventura de Balneoregio Religionem nostram ». Cfr. Ioannes de Komorowo, *Memoriale Ordinis Fratrum Minorum*, pag. 405 seqq. (editio Liske et Lorkiewicz, Leopoli 1886).

⁴ Vide pag. 43, notam 1.

⁵ Auctor *Chronicorum dictorum XXIV Generalium* est certe multum posterior Bernardo de Bessa, quem transcribit et ubere aliunde complet. Ille igitur habet: « Hinc factum est, ut in VII. anno post ingressum Ordinis Sententias Parisius legeret et in X. reciperet cathedram magistralem » id est *licentiam publice legendi*. *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 324 seq.

⁶ Pisanus habet ad manus et Bernardum de Bessa et *Chronica antiqua* et alios fontes; scribit enim: « In provincia Burgundiae in Lugduno iacet Pater dominus Frater Bonaventura

B. Franciscum a Fabriano sub Alexandro Halensi sit baccalaureus factus, qui an. 1245 mortuus est, hinc sequitur non tantum, Bonaventuram an. 1238 Ordinem esse ingressum, sed etiam, eum iam an. 1245 Parisiis plures annos commoratum esse. Impossibile enim est, eum ab Alexandro ut baccalaureum Universitati praesentatum fuisse, antequam studia passiva compleverit, quae saltem tres annos durabant. Hinc iure merito assumi potest, eum an. 1242 a superioribus, cum iuvenis optimae spei esse videretur¹, Parisios missum esse studii theologici complendi causa.

Hoc admissio, potest explicari ex una parte magna de sanctis moribus iuvenis Bonaventurae admiratio Alexandri, ut diceret, quod in eo videbatur Adam non peccasse², et ex altera perfecta de ingenii eius capacitate et scientia aestimatio, ut eum brevi post ut baccalaureum proponere potuerit. Isto tantum triennio studii Parisiensis sub Alexandro admissio, explicatur, cur tantopere Bonaventura semper Alexandrum veneratus sit atque eum suum magistrum et fratrem et patrem nominaverit³. Hoc tantum supposito, chronologia gestorum S. Bonaventurae satis plana est tam in documentis historicis allatis quam in analysi factorum vitae S. Doctoris.

2. Item omnino constat alius in vita Bonaventurae terminus, scil. an. 1248. Hoc enim anno *licentiam publice legendi* accepit, teste coaevo Salimbene referente de suo confratre, cum quo eodem tempore circiter Ordinem est ingressus: « Item Frater Ioannes de Parma dedit *licentiam Fratri Bonaventurae de Balneo regis*, ut Parisius legeret, quod nunquam alicubi fecerat, quia bacellarius erat, nec adhuc *cathedratus*, et tunc fecit lecturam super totum Evangelium Lucae, quae pulchra et optima est; et super

de Balneo regio sanctae Romanae ecclesiae cardinalis episcopus Albanensis provinciae Romanae. Qui cum *iuvenis*, miraculo sibi facto per beatum Franciscum, utpote a mortis faucibus liberato, Ordinem intrasset, tantae bonae indolis honestate pollebat, ut magister Alexander de Halis (sic) diceret aliquando de ipso, quod in eo videbatur Adam non peccasse. Hic *in septimo anno* post ingressum Ordinis legit Sententias Parisius, et *in 10. anno* recepit cathedram magistralem. In 13. anno ad regimen Ordinis est assumptus, decem et octo annis Ordinem rexit ».

¹ Coaevus historicus Concilii Lugdunensis II. a Bernardo de Bessa independenter sic Bonaventuram depingit: « Homo eminentis scientiae et eloquentiae, vir quidem sanctitate praecipuus, vita, commiseratione ac moribus excellentissimis decoratus, benignus, affabilis, pius et misericors, virtutibus plenus, Deo et hominibus dilectus ». Et paulo post idem prosequitur: « Hanc ei gratiam concesserat Dominus, quod quicumque eum videbant, ipsius amore incontinenti capiebantur ex corde ». Apud Labbeum edit. Coleti, tom. XIV. Concil. col. 505 et in Conciliorum tomo XXVIII. Parisiis, e typogr. regia 1644, pag. 532 et 533.

² Hoc dictum Bernardi de Bessa (*Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 699) repetunt omnes antiqui chronistae Ordinis, etiam supra citatus Pisanus. Istud dictum coniunctum cum his, quae affert prae laudatus historicus synchronus Concilii, efficit totam imaginem pulchritudinis tum corporis tum animae S. Bonaventurae, qui simul cum S. Francisco est perfectissimus typus medii aevi.

³ Cfr. II. Sent. d. 23. a. 2. q. 3. ad finem.

Sententias quatuor libros fecit, qui usque in hodiernum diem utiles et solemnes habentur. *Currebat tunc annus 1248, nunc* autem agitur annus 1284¹ ». Certum igitur est, S. Bonaventuram anno 1248 licentiatum fuisse ad instantiam Ministri generalis atque abhinc docere publice coepisse in Universitate.

Idem, sed brevius, habet Bernardus de Bessa supra adductus²: « In septimo anno post ingressum Ordinis Sententias legeret Parisius et in *decimo* reciperet cathedram magistralem » (accipiendum de *licentiatu*, cfr. notam 2).

Ista duo testimonia antiquissima et coeua mirifice se complent explicantque. Dum enim Salimbene *pro licentiatu* assignat annum 1248, Bernardus eligit numerum *decem annorum* ab ingressu Religionis. Hinc ex utroque coniuncto habetur certus terminus *a quo* et terminus *ad quem*, scilicet an. 1238-1248, quos annos supra aliis testimoniis demonstravimus pro ingressu et baccalaureatu. Si autem modo quaeritur de anno baccalaureatus, quem Salimbene non habet, tunc secum conferendi sunt antiquissimi: Bernardus (« *septimo* anno post ingressum ») auctor Chronico-

rum Venetorum (« ut *anno* [scilicet septimo] post eius ingressum Sententias Parisius legeret et in *decimo* ad magisterium sit permotus »), auctor Chronicorum XXIV Generalium (« in VII anno post ingressum Ordinis »), Pisanus tandem (« hic in septimo anno post ingressum Ordinis legit Sententias Parisiis ») cum B. Francisco a Fabriano (« licentiatu[s] [scil. baccalaureus] sub Magistro Alexandro »), id est an. 1245.

Ex hoc certo anno 1245 B. Francisci a Fabriano completur quoque annus, qui desideratur apud Salimbene, id est 1248—3=1245; ita ut coevi Salimbene et Franciscus perfecte conveniant. Cum vero annus X. Bernardi compilatorumque conveniat cum Salimbene, et annus septimus Bernardi compilatorumque conveniat cum B. Francisco a Fabriano, sequitur, chronologiam Bernardi, Francisci et Salimbene esse consonam, ita ut uno ictu oculi ignoratus annus ingressus Bonaventurae in Religionem seraphicam percipiatur esse annus 1238 ut certa conclusio ex certis omnino praemissis. Testimonia certa coeua in contrarium non dantur. Pro maiore claritate hic subiungimus conspectum brevem totius rei:

S. BONAVENTURAE

Licentiatu[s] =	an. 1248 Salimbene	= X. an. post eius ingressum Ordinem
		1.) Bernardus de Bessa in catalogo XV General. sive Chronic.
		2.) Chronica Veneta
		3.) Chronica XXIV Generalium
		4.) Bartholom. Pisanus in Conformitatibus
Baccalaureatus =	an. 1245 B. Franciscus Venimbene a Fabriano	= VII. an. post eius ingressum Ordinem
		1.) Bernardus de Bessa ibidem
		2.) Chronica Veneta
		3.) Chronica XXIV Generalium
		4.) Bartholom. Pisanus ibidem
	Ergo	
Ingressus =	an. 1238	=
		1.) Salimbene
		2.) Bernardus
		3.) B. Franciscus
		4.) Chronica Veneta
		5.) Chronica XXIV Generalium
		6.) Bartholom. Pisanus

3. Remanet solvendum triplex dubium. — Primum est, quid fecerit S. Bonaventura et ubi studuerit usque ad an. 1242. iam diximus, eum probabilissime an. 1242 venisse Parisios, ut passivo studio theologico operam navaret. Ubi vero ante an. 1242 studio vacaverit, non constat nec facile constare potest. Verisimile est, eum in aliquo Conventu Pro-

vinciae Romanae, cui nomen dederat, studio vacasse. Invenimus quidem, editorem¹ *Analectorum* Franciscanorum Bonaventurae assignare Conventum Urbevetanum (Orvieto); at haec assertio non probatur, nec constat, illius civitatis Conventum tunc fuisse locum studii. Invenimus² tantum, Bonaventuram an. 1261 fuisse in dicta civitate, ubi secum pugnantes factiones

¹ *Analecta* Francisc., tom. III. pag. 323, not. 7.

² Salimbene in isto loco (pag. 129) adamussim determinat tempus; quamvis enim terminum, quo Bonaventura factus est *licentiatu[s]* et *lecturam* facere coepit, exprimat tantum voce *tunc*, tamen illud mox determinat altero *tunc* scribens: « *Currebat tunc annus 1248* ». *Tunc* autem morabatur Salimbene per octo dies Parisiis. Igitur melius testimonium afferri omnino nequit. Cfr. *Analecta* Francisc., tom. III. pag. 324, not. 6.

² Verba Bernardi: « in *decimo* reciperet *cathedram magistralem* » evidenter intelligenda sunt de cathedra *licentiatu[s]*; secus supponendum esset, eum post tres annos baccalaureatus *magistrum* factum esse, quod falsum est; cfr. Denifle, *Chartular.*, tom. I. pag. 79.

² In libro: *Historie* di Cipriano Manente da Orvieto, Venezia 1561, notatur ad annum 1261 pag. 126: « In questo tempo essendo in Orvieto Podestà il Cardinal Bonaventura di Bagno-rea fece opera col Conte Giordano, che furono restituiti li prigionieri di Orvieto, pagandone la Republica molti danari. E furono rimessi i Ghibellini in Monte Pulciano et in Chiusi... e così fu fatta la pace tra Monaldeschi e Filipeschi per opera di Bonaventura Cardinale... » Notandum, an. 1261 Bonaventuram nondum fuisse cardinalem. Nihil autem obstat, quominus tunc Bonaventura in ista urbe esse potuerit. Quod vero admiratio- nem ingerit, est, quia auctor pag. 125 eum vocat « Podestà »; idem habet Moroni vol. XLIX. pag. 206 col. 2.

pacificaret; sed ex isto sequiore facto et quadam eius benevola adhaesione ad urbem nondum potest argui, eum invenem illic philosophiae studuisse. Res indaganda de cetero non est tanti momenti.

Alterum dubium oritur ex lectione Bernardi de Bessa et compilatorum, ex quibus sunt Chronica XXIV Generalium, quae habent: «Factum est, ut *in VII. anno* post ingressum Ordinis *Sententias Parisius legeret*». Tractatus iste non ita intelligendus est, ac si hoc anno, id est, 1245, iam publice e cathedra docere coepisset, sed quod simpliciter baccalaureus factus est sive habilis declaratus ad Sententias explicandas sub directione magistri; quod ex iisdem Chronicis insinuat, quae brevi post proseguunt, eum cathedram (qua licentiatum) accepisse X. anno; sed evidenter ex Salimbene infertur: «Item fr. Ioannes a Parma dedit licentiam Fratri Bonaventurae de Balneo regis, ut Parisius legeret, quod *nunquam alicubi fecerat*, quia bacellarius erat, *nec adhuc cathedratus*». Potuit quidem iam tunc invenis Bonaventura qua baccalaureus privatim legere sive in Universitate sub ductu magistri sive inter septa Monasterii auditoribus Ordinis usque ad an. 1248; immo et lectura privata et cathedratica sequitur ex obvio sensu verborum horum Chronicorum, si ea cum verbis Salimbene coniungantur: «... ut Parisius legeret, quod *nunquam alicubi fecerat*, quia bacellarius erat, *nec adhuc cathedratus*; et *tunc fecit lecturam* super totum Evangelium Lucae, quae pulchra et optima est». Eodem modo explicandi sunt omnes tractatus, qui catalogum sive Chronica Bernardi de Bessa sunt secuti, praesertim Chronica XXIV Generalium, Pisanus, S. Antoninus, Alexander Ariostus etc.

Ultimum dubium facile solvitur. Glassberger in suis Chronicis ¹ erronee scribit: «Sub isto Generali (Haymone) intravit beatus Bonaventura in Religionem nostram». Ex hoc concludendum tamen non est, Glassbergerum favere sententiae Waddingi, quia, quamvis Glassberger hoc ita generice enuntiet, tamen tempus facti vult determinare, inserens illud inter facta, quae an. 1240 evenerant. Quapropter neutri sententiae favet Glassberger, qui hac in re non est tanti habendus, cum sua Chronica scribere coepit an. 1508. Forsitan Glassbergero erat persuasum, Bonaventuram Ordinem esse ingressum in primo anno regnum Haymonis; sed secundum Chronica XXIV Generalium ² Haymo coepit regere an. 1239 (unus codex ³ habet 1238); ergo combinari potest ingressus per vota 1238-1239. Tamen nihil certi ex hoc deducitur, quia secundum sanam chronologiam Haymo re vera an. 1240 in festo omnium Sanctorum electus est generalis Minister ⁴. Sed neque dubium hoc offi-

cit nostrae sententiae, quia primo Glassberger neque an. 1238 neque an. 1248 favere dicendus est, secundo, quia unicus testis, qui fere tria saecula post factum vixit, pro nihilo putandus est prae testibus coaevis Salimbene, Bernardo, Francisco.

4. Anno igitur 1248, mortuo iamdudum Alexandro, licentiatu fuit Bonaventura. Quo tempore Sanctus incepit publicam in Universitate lecturam de Sententiis et de S. Scriptura, quam usque ad annum 1252 pacifice et solerter continuavit. — Chronica XXIV Generalium hoc tempus gestorum ita breviter stringunt ¹: «Iste frater Bonaventura, antequam esset Generalis, dum teneret Parisius cathedram, veritatem evangelicam clarissimis disputationibus et determinationibus defensavit». Hoc quoque temporis intervallo maior pars eius scriptorum theologicorum originem sumpsit; ut laud obscure chronista Parmensis, qui circa tempus istud circa octo dies in Conventu Parisiensi habitavit, innuit: «et tunc fecit lecturam super totum Evangelium Lucae, *quae pulchra et optima est*; et *super Sententias quatuor libros fecit*, qui usque in hodiernum diem utiles et solennes habentur... Currebat tunc annus 1248... ²». —

Fuit autem Bonaventura tunc lector licentiatu, nondum autem dignitate magistri sive laurea doctorali insignitus, cum hoc demum postea an. 1257, ut videbitur, factum sit.

5. Bernardus in suo catalogo et Chronica XXIV Generalium innuunt obiter, Bonaventuram hoc temporis intervallo debuisse debellare quosdam adversarios: «Hic, antequam esset Minister, dum teneret Parisius cathedram, veritatem evangelicam clarissimis disputationibus et determinationibus *defensavit* ³». Quod re vera factum est; cum in istam periodum cadat celebris illa lis in Universitate Parisiensi inter professores saeculares et regulares. Res sufficienter est nota explorataque historice, quapropter eam tantum partem, quam Bonaventura in praedicta controversia habuit, tangemus.

Usque ad an. 1254 Bonaventura docebat, quin contra Minores aliqua controversiae graviores enascerentur. Cum vero progressu temporis in Universitate magistri ex ambobus Ordinibus novis Mendicantium maiorem influxum nanciscerentur, invidia magistrorum saecularium erat accensa atque continuo sub serena superficie gliscebant usque ad an. 1252. Demum hoc anno in apertam prodiit litem, directam duobus prioribus annis praecipue contra Ordinem Praedicatorum, deinde quoque an. 1254 occasione libri *Evangelium aeternum*, auctore Gerardo de Burgo San Donino ⁴ O. F. M. aliisque multis ex causis ⁵ etiam

¹ Analecta Francisc., tom. II. pag. 63.

² Ibid. tom. III. pag. 246.

³ Ibid. tom. III. pag. 246, not. 2.

⁴ Ibid. tom. III. pag. 246, not. 1. et pag. 696, not. 5. Error multiplex in chronologia chronistarum posteriorum inde provenit, quod Bernardus in suo catalogo seriem tantum et raro annum electionis assignat. Demum, postquam Chronica Salimbene detecta sunt, plures errores corrigi potuerunt.

¹ Analecta Francisc., tom. III. pag. 326.

² Loc. cit. pag. 129.

³ Analecta Francisc., tom. III. pag. 699 et pag. 326.

⁴ Denifle, Chartularium, tom. I. pag. 226-297; Archiv. für Literatur und Kirchengesch., tom. I. pag. 50 seqq.

⁵ Denifle, Chartularium, tom. I. pag. 252 n. 230. Cfr. Salimbene, Chronica, pag. 19 et 129; Wadding, Annales, ad

contra Ordinem Fratrum Minorum. Omnium agmen duxit Guillelmus de S. Amore, qui contra *Evangelium aeternum* Gerardi velut vexillifer tumultuantium an. 1255 famosum perniciosumque librum composuit¹: *Tractatus brevis de periculis novissimorum temporum*, qui incipit: « Ecce, videntes clamabunt foris ». Liber iste non potuit remanere sine refutatione; contra illum insurrexerunt primi calami: S. Thomas Aquinas, quidam frater Minor sive Bertrandus de Baiona, sive, ut alii volunt, Thomas de Eboraco, et S. Bonaventura². Confecit igitur Bonaventura tractatum de paupertate Parisiis, de quo satis dictum est alibi³; sed Anagniae fuerunt praesentes⁴: Hubertus, Magister Praedicatorum, Albertus Magnus, S. Thomas, Minister generalis Ordinis Minorum, scilicet Ioannes de Parma⁵. Ibidem die 5. Octobris 1256 liber Guillelmi fuit condemnatus⁶.

Constat hucusque, S. Bonaventuram usque ad an. 1255 docuisse in Universitate Parisiensi, cum

an. 1251 n. 34.; ad ann. 1255 n. 1 seqq. Sbaralea, Bullarium, tom. II. pag. 32.

¹ Chronica XXIV Generalium ita rem exhibet: « Et eodem anno (1251, sed erronee) oritur dissensio Parisius inter Universitatem clericorum et pauperes Mendicantes religiosos studentes in theologia, incentore malorum Guillelmo de Sancto Amore theologiae doctore, qui, ad sobrietatem non sapiens, contra dictorum Religiosorum pauperum statum libellum diffamatorium promulgavit, asserens, quod non erant in statu salvandorum, nec erat eis meritoria eorum mendicitas et paupertas, cum deberent propriis manibus laborare; quodque de licentia Romani Pontificis seu Dioecesanorum praedicare et confessiones audire non poterant, cum ex hoc curatis praeiudicium inferretur. Intitulabatur autem libellus ille: *Tractatus brevis de periculis novissimorum temporum*, cuius principium erat: *Ecce, videntes clamabunt foris*. Et eodem tempore (debet esse an. 1256) frater Bertrandus de Baiona de Provincia Aquitaniae, theologiae multum famosus magister, sic apte pro Religiosis Mendicantibus peroravit... ». Notandum tamen, auctorem Chronicorum non esse exactum quoad annum publicationis libelli, qui erat an. 1254 vel 1255, nec quoad causam litis. Cfr. *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 272 et ibid. not. 8.

² Vid. tom. V. pag. VI. seq.

³ Ibid., ubi tota quaestio a nobis diffuse exhibetur. Praeterea cfr. in praesenti volumine pag. 10 col. I. et II.

⁴ Thomas Cantimpratanus, O. P., *de Apibus*, l. II. c. 40. n. 23, ubi in editis falso dicitur *Bonaventura*, sed in melioribus codd. supprimitur nomen *Bonav.*, testante P. Denifle, *Chartularium*, tom. I. pag. 333, nota 3. et pag. 339.

⁵ « Eodem autem anno (29 Octobr. 1255) existens Anagniae » (Ioannes de Parma), *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 279.

⁶ Bernardus a Bessa in suo catalogo ita totam rem generice narrat: « Sub huius (Ioannis) ministerio Parisius Guillelmus de Sancto Amore, doctor theologus, sed *ad sobrietatem non sapiens*, contra Religiosorum pauperum statum, et quod de commissione summi Pontificis vel Ordinariorum non possent fidelium confessiones audire sine licentia speciali parochialium sacerdotum, libellum diffamatorium promulgavit. Sed postea, Fratribus pro veritatis defensione instantibus, libellus quidem primo coram Alexandro Papa IV, qui eum de Fratrum suorum consilio, sub anathematis ultione in eos qui tenerent et non delerent, damnaverat, deinde Parisius coram piissimo tunc rege Francorum, nunc Sanctorum aggregato et adscripto catalogo sancto Ludovico, multitudine convocata, solemniter est combustus. Dictus vero Guillelmus de toto Franciae regno expulsus est ». *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 698.

demum isto anno¹ propter litem praedictam illorum magistrorum praelectiones cessarent; atque propterea tamdiu dilatus ei fuit titulus *magistri*, quo demum an. 1257 fuit insignitus. Ubi autem ab an. 1255 usque ad an. 1257, quo electus est Minister generalis et Doctor, moratus sit quidve egerit², non tam facile dirimi potest, quamvis probabile sit, eum potuisse Parisiis studiis et praelectionibus Fratrum incumbere.

Quamvis tempus antecapiamus, tamen propter affinitatem materiae subiungimus in capite de studiis duas quaestiones, scil. quando et sub quibus auspiciis Bonaventura factus sit magister, atque quomodo posterius in orta denuo lite Universitatis Parisiensis se gesserit, id est an. 1257 pro prima et an. 1268 in altera quaestione.

6. Anno 1256 die 5. Octobris, ut dictum est, adhuc ante electionem Bonaventurae in Ministrum generalem, lata fuit in causa magistri Guillelmi a S. Amore ceterorumque sententia peremptoria litteris apostolicis: *Romanus Pontifex*³ etc. Insuper paulo post eodem anno et mense die 23. editum fuit aliud instrumentum publicum, quod exhibet inter alia conditionem, sub qua duobus se subiicientibus magistris Parisiensibus, scilicet Odoni de Duaco et Christiano de Viridunio, canonico Bellvacensi, poena luenda erat, et quam iuramento firmare debebant, nempe: « Secundo, quod fratres Praedicatores et Minores Parisius degentes, magistros et auditores eorum et specialiter ac nominatim Fratres *Thomam de Aquino* de Ordine Praedicatorum et *Bonaventuram* de Ordine Minorum, *doctores theologiae ex tunc*, quantum in eis esset, in societatem scholasticam et ad Universitatem Parisiensem reciperent ut magistros⁴ ». Revera magister nominatus Christianus declaravit hoc idem Parisiis die 12. Augusti 1257 in domo Fratrum Minorum Parisiensium coram viro iurato, mandato a Reginaldo episcopo Parisiensi⁵. Ex hoc consequitur,

¹ Ad istam cessationem studii Parisiensis an. 1255 videntur referri verba Bonaventurae, quae in fine sermonis de S. Marco, Evangelista, in die Sancti huius mane ad S. Antonium pronuntiavit Parisiis: « Oremus pro statu Ecclesiae, praecipue pro studio Parisiensi, *quod modo cessat*, et puto, quod diabolus fecit modo maximam partem suae voluntatis, quando procuravit in cordibus, *quod cessaret*, quia hoc est unum de maioribus damnis, quod ipse possit facere sanctae Ecclesiae, quia studium Parisius est fons, a quo rivuli exeunt per totum mundum et episcopi et archiepiscopi et alii ecclesiarum rectores ». Tom. IX. pag. 524 col. 1.

² Sustinet Bonelli, *Prodromus*, col. 16 et ibid. not. h, quod Bonaventura « cathedram tenuit, nihil obstante lite » et « publicarum praelectionum cursum nequaquam abruperit ». At consideratis his quae diximus, et elucubrationibus *Kirchenlexicon*, ed. 2. tom. XIII. col. 1583 et Denifle, *Chartularium*, tom. I. pag. 252 seqq. sententia Bonelli vix sustineri potest.

³ Cfr. Wadding. ad an. 1256 n. 31; Sbaralea, *Bullarium*, tom. II. pag. 196; Denifle, *Chartularium*, tom. I. pag. 331 n. 288.

⁴ Wadding., ad an. 1256 n. 37; Denifle; *Chartul.*, tom. I. pag. 338 n. 293.

⁵ Denifle, ibid. pag. 364 n. 317.

Bonaventuram fuisse *nominatum* magistrum an. 1256, ac proinde antequam Minister generalis evaserit.

Sed haec Papae determinatio nondum statim executioni data est in ipsa Universitate Parisiensi, sine cuius actu tamen nemo magister evadere potuit. Magistri enim reliqui minime instrumento acquiescentes, viriliter resistebant, quominus Bonaventura decoraretur, antequam privilegia et statuta et ordinationes Universitatis iuramento obsignasset¹, quod Fratres Mendicantes praestare nec voluerunt nec potuerunt. Nec fortasse Bonaventura hoc aegre ferebat, cum interim ad regendam totam Familiam seraphicam destinatus qua Minister generalis, eo facilius bonum publicum Ordinis procurare potuerit. Postea tandem animi academicorum paulatim placabantur, eo magis, quod in fine Alexander IV. praecepit magistris obstinatis die 12. Maii 1257, ordinationem « Quasi lignum vitae » inviolabiliter esse observandam². Immo die 2. Octobris 1257³ peremptoria apparuit bulla: *Cum olim*, ad quam vocem emanatam Universitas manus victas dedit et magistros utriusque Ordinis sine iuramento recipere constituit. Tunc statim ventum est ad actum publicum coram Universitate, sine qua functione nemo magister laureatus esse potuit; factum hoc die 23. Octobris 1257. Hoc die et anno demum, quamvis voluntas Pontificis iam ante annum idem statuisset, tandem lis composita est et duo celeberrimi huius Universitatis doctores eiusque summa et perpetua gloria recepti sunt. Quod factum functionis publicae die 23. Octobris evenisse, asserit Panfilo⁴ et Sbaralea⁵.

7. Sed interim exemplum oppugnandi Ordinem, datum a Guillelmo a S. Amore neque refutatione eius libri a Bonaventura neque condemnatione a Pontifice et combustionem removeri potuit; etenim post Guillelmum plures alii Ordinem libellis famosis calumniare prosequabantur. Apparuit praesertim quidam liber, cui titulus: *Contra adversarium perfectionis christianae et praelatorum et facultatum ecclesiae*, qui incipit: « Tantum sibi praesumptionis assumerunt quidam homines » etc., qui perniciosior quam praedictus fuit. Quis huius libri auctor fuerit, exploratum non est, quamvis ex Chronicis XXIV Generalium⁶ et

ex codice quodam Burghesiano (nunc Vaticano¹) cum magna probabilitate inferatur cum P. Denifle² fuisse Gerardum de Abbatisvilla, magistrum. Contra hunc quoque libellum confecit Bonaventura praeclarum opusculum inscriptum *Apologia pauperum*, incipiens: « Summi legislatoris » etc., in quo opusculo calumniam hunc, tacito tamen eius nomine, acrius refutat quam Guillelmum, quia tunc Sedis apostolicae condemnantis libellum Guillelmi sententia in re controversa iam erat lata. Scripta autem est haec apologia sequioribus annis, et quidem S. Bonaventura existente iam Ministro generali, ut liquet ex Chronicis XXIV Generalium, sive accuratius non ante annum 1268 vel 1269, ut concludi potest ex c. 12 ipsius apologiae: « His enim modis vixerunt hactenus huiusmodi pauperes in magna multitudine *sexaginta annos et amplius*³ ».

CAPUT III.

De S. Bonaventurae in Ministerium generalem electione et de ceteris tempore generalatus eius gestis.

1. Dum Bonaventura Parisiis moratur, Romae voluntur facta summi momenti. Etenim « Frater Ioannes (de Parma), Minister generalis, convocato Romae Capitulo generali, anno ab incarnatione Domini computando 1256, secundum illos vero, qui a Nativitate computant, an. 1257, in festo Purificationis (2 Februarii) beatæ Mariae, in praesentia domini Alexandri Papae IV... cum omnimoda importunitatis instantia, impotentia allegata, a ministerio se absolvi obtinuit⁴ ». Beatus enim ille vir, doctrina et sanctitate eminens⁵, cum non deessent, qui ipsi regularis observantiae studioso adversarentur, generalatus

¹ Cfr. tom. VIII. pag. 233 seqq. et ibid. not. 2. seqq. et ibid. Proleg. pag. LXVI.

² Chartularium, tom. I. pag. 415, not. 2.

³ Cfr. tom. VIII. pag. 233 seqq.

⁴ Chronica XXIV Generalium, Analecta Francisc., tom. III. pag. 286, 287.

⁵ Chronica XXIV Generalium immediate post citata verba allegant verba Fratris Peregrini de Bononia, secundum quae sequeretur, Ioannem fuisse quasi coactum deponere officium suum. Dicunt enim: « Frater tamen Peregrinus de Bononia in sua Chronica sic dicit, quod hic Generalis postquam de legatione Graeciae fuit reversus, aemulis ipsius qui erant multi, accusantibus eum domino Papae Alexandro, idem Papa sibi in secreto praecepit, quod renuntiaret officio et quod nullo modo assentiret, si Ministri eum vellent in officio retinere. Et ego (Peregrinus), inquit, in Capitulo fui mediator inter ipsum et Ministros. Et hoc (scil. auctor Chron. XXIV Gen.) habui ab ore eius » (Peregrini). Attamen iste Peregrinus, quamvis testis oculatus, post quem eandem rem postea retulit Marianus Florentinus in suis Chronicis, non meretur fidem. Constat ex una parte, eum fuisse fautorem factionis alterius ac proinde adversarium Ioannis; ex altera parte eius testimonium est unicum, quod consideratis testimoniis magis fide dignis Salimbene et Bernardi de Bessa, nullum est vocandum. Idem dicendum de Mariano multo posteriore. Cfr. Fr. Luigi da Parma, Vita del Beato Giovanni da Parma, pag. 88-93, Quaracchi 1900.

¹ Denifle, ibid., pag. 242 n. 219.

² Cfr. Analecta Francisc., tom. III. pag. 272, not. 8.

³ Bullaeus, Hist. Univ. Paris., tom. III. pag. 282 et 344. seqq.

⁴ Storia compendiosa, vol. I. pag. 625.

⁵ Scriptores, v. Bonaventura.

⁶ Auctor Chronicorum XXIV Generalium ita rem exhibet integram cum quadam vehementia: « *Existens* (Bonaventura) vero Generalis libellum perniciosissimum, qui *creditur fuisse magistri Geraldii* de Abbatisvilla, per *Apologum* tam eloquenter quam subtiliter confutavit. Hic enim Geraldus maledictus *datus in reprobum sensum* (Rom. I, 28.), doctor tamen theologus Parisius publice contra Religiosos pauperes praedicavit. Tandem cum in beatum Franciscum et eius Ordinis statum linguam laxasset blasphemam, tanta, ut fertur, divina ultione percussus est, ut paralyti dissolutus et lepra respersus interiret, exemplum relinquens omnibus, ut sciant, Iesum suorum esse pauperum defensorem ». Analecta Francisc., tom. III. pag. 326.

officio arduo imparem se putabat¹. Summus quidem Pontifex, aliqui cardinales ipsumque Capitulum, ut munus resumeret, suadebant; neque tamen hisce precibus acquiescere voluit². Alius scriptor, confrater et coevus, totam rem diffuse narrat sic: «Ultimum generale Capitulum, quod sub eo (Ioanne) celebratum fuit, acceleravit, quia *penitus* nolebat esse Minister, et factum est Romae in festo Purificationis anno Domini 1257. Et steterunt per unum diem Ministri et Custodes et Discreti, quod in negotiis Capituli processum non est, quia *penitus* nolebant eum absolvere; tunc ingressus locum Capituli protulit verba sua, secundum quod scivit et voluit dicere. Tunc hi, quibus electio incumbabat, videntes angustiam animae eius, quamvis male libenter, dixerunt ei: Pater, vos, qui visitastis Ordinem et cognovistis mores et conditiones Fratrum, assignetis nobis unum idoneum Fratrem, quem constituamus super hoc opus, et vobis succedat. Et statim assignavit Fratrem *Bonaventuram de Bagnoreto*, et dixit, quod in Ordine meliorem eo non cognoscebat; et statim omnes consenserunt in eum et fuit electus; et rogaverunt Fratrem Ioannem, quod compleret Capitulum; et factum est ita; et praefuit frater Bonaventura XVII annis, et multa bona fecit³». Concludunt iterum Chronica XXIV Generalium⁴: «Octavus Generalis fuit praeclarissimus Pater Frater Bonaventura de Balneoregio Provinciae Romanae, electus in praedicto Capitulo Romae anno ab incarnatione Domini 1256⁵ in festo Purificationis beatae Mariae celebrato, domino Alexandro Papa IV. praesente».

Omnia alia testimonia tam coeva quam posteriora⁶ concordant in die annoque et circumstantiis huius electionis, ex quibus posterioribus unum sufficiat adducere: «Anno Domini 1256⁷, convocato Ca-

pitulo Romae..., idem Generalis cum omnimoda importunitatis instantia, allegata impotentia, a ministerio generali se absolvi in praesentia dicti domini Alexandri IV. in festo Purificationis beatae Mariae obtinuit. Nonus¹ Generalis, vel decimus secundum aliquos, fuit praeclarissimus Pater sanctus Bonaventura de Balneoregio, provinciae Romanae, electus in praedicto Capitulo Romae celebrato Pontificatus dicti domini Alexandri IV. anno secundo²».

2. Porro circa annum electionis in Ministerium generalem inde grave supervenit dubium, quod invenitur testimonium coevum, quod non computando annum electionis a Nativitate Domini, sed ab ingressu Bonaventurae in Ordinem, ab ista computatione discordat. Dum enim Salimbene et Chronica XXIV Generalium assignant an. 1257, ac proinde annos 18³ ab ingressu Bonaventurae in Ordinem, Bernardus de Bessa⁴ in suo catalogo XV Generalium et qui eum secuti sunt⁵ annos tantum XII. sive XIII. assignant, quin adducant annum electionis a Nativitate Domini. Qua ex oppositione testimoniorum hoc sequitur dilemma: vel Bonaventura ingressus est Ordinem an. 1242, non an. 1238, vel factus est Generalis an. 1252, vel Bernardus de Bessa erravit. Primum demonstravimus supra⁶ esse falsum, cum ingressus in Ordinem ponendus sit in an. 1238; secundum item est falsum, cum Salimbene ceteraque testimonia sint irrefragabilia, nihil enim tam certum est quam electio an. 1257, et ex ista computatione omnes aliae in gestis Bonaventurae firmitatem accipiunt. Remanet idcirco, Bernardum erravisse scribentem: «*In XII. vel XIII. ad regimen Ordinis est assumptus*». Cum vero error tam crassus non facile Bernardo, coevo et secretario Bonaventurae, obiciendus sit, dicendum potius est, vel Bernardum computare

¹ Ioannem sponte regimen dimisisse impotentiamque ut causam allegavisse nemo expressius Bernardo de Bessa in catalogo testatur? «Hic Minister (Ioannes), convocato Romae Capitulo generali, in praesentia domini Alexandri Papae IV, qui regimen Ordinis, quod episcopus Ostiensis existens prius habuerat, noluit alteri committere, sed sibi retinere, cum omnimoda importunitatis instantia, impotentia allegata, a ministerio se absolvi obtinuit». *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 698.

² Ibid. pag. 287.

³ Testimonium Salimbene pag. 137 est pretiosissimum tam quoad causam renuntiationis Ioannis et annum circumstantiasque electionis Bonaventurae, quam quoad mox agitandum processum in causa Ioannis. Salimbene enim cognovit optime has res, cum, ab an. 1247-1248 Lutetias Parisiorum profectus, pluries obviasset in Conventibus Ioanni atque cum eo frequenter colloquia habuisset, ut ipse pag. 125 seqq. narrat. Idem dicendum erit de relationibus inter Salimbene et Bonaventuram.

⁴ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 323 seq.

⁵ Id est, secundum rationem nostri calculi chronologici an. 1257, ut ipse auctor Chronicorum supra pag. 46 col. II. notavit. Errant igitur Wadding., ad an. 1256 n. 3 et auctor Chronologiae legalis, pag. 26, qui sustinent, Capitulum locum habuisse an. 1256 Romae die 2 Febr. in Conventu Aracaeli.

⁶ Cfr. Barthol. Pisanus, loc. cit.; Ioannes de Komorowo, *Memoriale*, pag. 105; Angelus Clarenus, cfr. *Archiv. für Litteratur*, pag. 277 seqq.; Glassberger, *Chronica*, *Analecta Francisc.*, tom. II. pag. 73 etc.

⁷ Vide notam 5.

¹ Septimus (Bernardus de Bessa), octavus (citata Chronica XXIV Generalium), nonus (Firmamentum), decimus quoque numeratur generalis Minister Bonaventura passim, prout narrans scriptor S. Franciscum ut primum generalem computat vel omittit; item prout fratrem Eliam bis (cfr. Salimbene, *de Praelato*, pag. 402) vel semel computat Ministerium generalem; immo utrum etiam Petrum Cathanum in elenchum Ministrorum assumat.

² Firmamentum trium Ordinum Beatissimi Patris Nostri Francisci, Paris. Ioan. Petit 1512. fol. 49 r. I. partis.

³ Salimbene habet solam computationem a Nativitate Domini; Chronica XXIV Generalium habent utramque, ea in computatione a Nativitate Domini habent bene an. 1257, in computatione vero ab ingressu sequuntur errorem Bernardi de Bessa sive primi amanuensis scribendo XII. vel XIII.

⁴ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 669.

⁵ Praecipue Chronica XXIV Generalium, quae imitantur omnes posteriores scriptores usque ad Waddingum. Primus Sbaralea rem detegit. Num Chronica anonyma Veneta citata cum aliis testimoniis supra pag. 41 sit secuta Chronica XXIV Generalium, an sit testimonium a parte, non constat; imitatio est probabilior, cum similis modus scribendi non esset communis, ut apparet ex Salimbene.

⁶ Pag. 41. Notandum est, suppositionem Waddingi aliorumque, Bonaventuram an. 1242 vel 1243 in Ordinem esse ingressum, proprie ex hoc Bernardi modo computandi provenisse.

voluisse electionem ab anno, quo Bonaventura baccalaureus factus est; tunc enim vere erant XII. vel XIII. anni; vel Bernardum scripsisse vere XVII. vel XVIII, sed incuria amanuensis antiqui numerum V postea fuisse omissum, et inde omnes, qui Bernardum sequerentur, in eundem errorem incidisse. Nihil hoc errore facilius, quod accidisse tantis exemplis ostendunt chronologi. Hoc idem Sbaralea¹, Bonelli², Panfilo³, noster editor⁴ Chronicorum XXIV Generalium non sine specie magnae verosimilitudinis sunt suspicati.

3. Erat porro tunc Bonaventura aetatis 36 annorum, cum Parisios⁵ nuntius eius electionis pervenerit. Non multo post novus Minister generalis has litteras dedit ad omnes Ministros et Custodes: «...Licet insufficientiam meam ad ferendum onus... Hanc autem Epistolam legi in singulis Conventibus vestrae Provinciae faciatis⁶». Fuit hoc IX. kal. Maii eiusdem an. 1257, ut praeclarus annalista⁷ Ordinis dicit: «Sequentem dedit ad universos Ordinis praelatos epistolam, quam etsi antiquorum nostrorum monumentorum habeant codices, et circumferatur inter viri sancti opuscula, solus tamen Petrus Galestinus locum et tempus scriptionis notavit», id est, «Datum Parisius anno Domini 1257 in festo Georgii Martyris⁸» (23 Aprilis).

Non diu tamen Bonaventura Parisiis degebat; negotia enim gravissimi momenti revocabant eum in Italiam. Tempore aestivo an. 1257, accersitus a Patribus et forsan etiam ab Alexandro Pontifice IV, advenit Romam⁹, ut causam spinis consitam praedecessoris sui Ioannis Parmensis iudicaret.

4. Fuit enim hoc tempore Ordo magnis procellis agitato¹⁰. Iamdudum doctrina abbatis Ioachim inter Fratres Minores plures nacta est adhaerentes¹¹, adeo ut et ipsum Ioannem de Parma ad se attraxerit. Alii vero Fratres erant contra eiusdem doctrinam et prophetias, ut Bonaventura¹². Haec dissensio litem de paupertate magis etiam exacerbabat. Postquam Ioannes de Parma, ut dictum est, dimisit regimen Ordinis, factio laxior accusavit eum, quasi praeter alia ita deditus esset doctrinae Ioachimi, ut fides eius in SS. Trinitatem periclitaretur¹³. Vere autem Ioannes

adhaerens fuit doctrinae abbatis Ioachim, propter quod ex parte huius factionis magnas est passus persecutiones et multas; sed vere quoque vir probus et sanctus fuit. Patet ista duplex res ex omnibus testimoniis coaevis, pro quibus unus loquatur Salimbene¹: «Hic (Ioannes) propter doctrinam abbatis Ioachim, quia nimis adhaesit dictis suis, exosus fuit quibusdam Ministris et Papae Alexandro IV. et Nicolao III, qui ambo, cum essent cardinales, fuerunt Ordinis gubernatores, protectores et correctores; et prius diligebant eum intime sicut semetipsos propter eius scientiam et sanctam vitam». Et infra idem²: «Notandum, quod, quamvis Ioannes de Parma habuerit multos mordaces occasione doctrinae abbatis Ioachim, tamen habuit multos, qui eum dilexerunt». Eodem modo Bernardus de Bessa³: «Successit frater Ioannes Parmensis, vir scientia et religiositate praeclarus, maxime paupertatis et humilitatis amicus». Expressius alibi⁴ Salimbene: «Speculum et exemplar erat omnibus intuentibus, quia tota vita sua honestate et sanctitate plena erat et moribus bonis et perfectis; Deo enim et hominibus gratus erat».

Accusatus igitur Ioannes, se defendere et in nonnullis retractare debuit. Iudicium indictum fuit in Monasterium Castri plebis (Città di Pieve) in Provincia Tusciae⁵ coram Ioanne Gaietano, Protectore Ordinis et cardinali atque coram Ministro generali Bonaventura⁶; refert enim auctor Chronicorum XXIV Generalium⁷: «Sub eodem (Bonaventura) etiam Frater Ioannes Parmensis, praedecessor suus, per doctrinam abbatis Ioachim in *designatione finalium temporum* deceptus, coram domino Ioanne Gaietano, Protectore praedicto et praefato Generali quae astruxerat dedixit». Ante hunc autem iam idem, sed maiori cum specificatione scripserat coaevus Bessa⁸: «Hic Frater Ioannes, postquam absolutus fuit (ab officio generalatus), per doctrinam abbatis Ioachim deceptus in *designatione ultimorum temporum*, coram domino Ioanne Gaietano, qui habebat curam Ordinis, sancti Nicolai in Carcere Tulliano diacono cardinali et Fratre Bonaventura, qui ei successit in officio ministerii, quae astruxerat, dedixit». Retraxisit

¹ Supplementum, v. Bonaventura, pag. 169; Bullarium, tom. III. pag. 12.

² Prodromus, col. 17 seqq.

³ Storia compendiosa, vol. I. pag. 626.

⁴ Tom. III. pag. 325.

⁵ Ibi tunc certe fuit Bonaventura, cum exinde paulo post litteras encyclicas infra commemorandas ad totum Ordinem divulgavit.

⁶ Tom. VIII. pag. 468 seq.

⁷ Wadding., Annales, ad an. 1257 n. 9; eandem Epistolam habet quoque Chronologia historico-legalis, pag. 29 seqq.

⁸ Tom. VIII. pag. 469 in fine.

⁹ Prodromus, col. 21 seqq.

¹⁰ Cfr. Panfilo, Storia compendiosa, vol. I. pag. 510 seqq.

¹¹ Cfr. Ibid. pag. 605 seqq.

¹² Cfr. Comment. in Sententias tom. I. pag. 121 dub. 4.

¹³ Wadding., ad an. 1256 n. 6. seqq., enumerat plura capita accusationis, quae attinxerat ex Mariano et Angelo Clareno;

sed eorum veritas non est comprobata; quia neque Salimbene neque Bernardus de iis loquuntur, utroque tantum dicente, Ioannem in doctrinam Ioachimi incidisse. Cfr. Fr. Luigi da Parma, Vita del Beato Giovanni da Parma, pag. 86, not. 4; pag. 94 seqq. (Quaracchi, 1900).

¹ Chronica, pag. 431 seqq., ubi minutissime frater Salimbene per longum et latum imaginem, dotes eximias animi et virtutes Ioannis Parmensis depingit.

² Ibid. pag. 132 seq.

³ Analecta Francisc., tom. III. pag. 697.

⁴ Chronica pag. 128.

⁵ Ita Wadding., ad an. 1256 n. 5 seqq.

⁶ Ibid. n. 6: «Coniectis sociis in vincula, ultro perrexerunt hominem inopem et mendicum (Ioannem) et compunctum corde mortificare; nec destiterunt, donec generalis Minister Bonaventura destinaret iudices, qui Parmensis acta disquirerent».

⁷ Analecta Francisc., tom. III. pag. 350.

⁸ Ibid. pag. 698-699.

gitur Ioannes errorem, vel potius, ut ardens co-
pyphaeus Spiritualium posteriorum Angelus Clarenus
e exprimit¹: « Assumit innocentis hominis Chri-
sti personam et asserit, se credere et semper cre-
didisse de quaestione illa et de omnibus aliis solum
quod Ecclesia tenet et Sancti docent ».

Fuit igitur Ioannes insons et liber declaratus,
non tamen sine instantia magna Octoboni, Ianuensis,
cardinalis sancti Hadriani, postea Hadriani Papae V,
qui, dum a Bonaventura una et altera pars excipie-
batur, cum audisset de crimine in Ioannem sibi optime
notum iniecto, binas dedit ad Ioannem Gaetanum,
iudicii praesidem et sanctum Bonaventuram litteras
atque inter alia scripsit: « Dolenter audiui processum
contra Ioannem de Parma Ordinis Generalem, eum-
que aemulorice de *haeresi accusari*. Ego eius fidem
pariter cum sanctitate iam dudum expertus sum,
etiam antequam assumerer ad cardinalatum, neque
sanctiorem aut fidiorem cognovi alium; quare non
dubitaverim dicere, quod fides eius fides mea est.
Rogaverim ergo affectuosissime, ne temere aut ex
partium studio procedatur contra hominem sanctum.
Quidquid in eum decreveritis fieri, in me facietis; in-
iuria eius in me redundabit; persona eius, mea est;
in quibuscumque eum condemnaveritis, me etiam
condemnabitis et cum eo esse volo² ».

5. Quomodo autem hic processus in singulis
partibus³ evolveretur, posteritati transmissum non
est. Certum est, quod, quantum ad regimen Ordinis,
« examine facto, non est inventa in eo iniquitas »,
ut loquitur Waddingus⁴; item, eum in fide inteme-
ratum inventum fuisse⁵. Cur nihilominus indagatio
fuerit tam severa, ex solo facto, quod Ioannes ad-
haeserit abbati Ioachimo circa ultima tempora, non
facile coniici potest. Quomodocumque demum res
fuit, auctoritas duarum epistolarum cardinalis Octo-
boni Fieschi⁶ multum contulit, ut Ioannes ab omni
accusatione insons et liber declararetur. Bonaventura
concessit Ioanni libenter, ut sibi eligeret Conventum,
in quo pacifice moraretur. Ioannes perrexit Gre-
gium⁷, ubi S. Franciscus primo diem natalem divini
infantis celebravit.

Inventi sunt, qui partem Bonaventurae habitam
in processu Ioannis vituperaverint. Aliqui, ut posterior
implacabilis Angelus Clarenus, crimini ei verterunt,
quod subdole¹ et dure² Ioannem tractaverit. « Dif-
ficile est dictu, quid in istis et aliis huiusmodi verbis
Clareni sit verum, quid fictum. Si unquam, tunc hic
valeret maxima: Audiatur et altera pars; facile enim
est de viro aliquo post mortem eius res factaque in
medium ferre et accusationes facere, quando iste se
defendere nequeat³ ». Alii, ut Bonaventuram in hac
re a severitate eximant, eum absentem fuisse autu-
mant; quod tamen admitti nequit⁴. Sed Clarenus, qui
primus movit tam graves accusationes severitatis in-
iustitiaeque contra Bonaventuram, non consideravit,
quod Bonaventura fuerit *Minister generalis et iu-
dex*, qui, quamvis invitatus, ex officio *debeuit* iudicio
impartiali praeesse, utramque partem audire atque
innocentem absolvere, ut factum est. Nihil igitur
certi afferri potest contra Bonaventuram.

6. Quoniam unum caput accusationis, quam non-
nulli moverunt contra Bonaventuram, tractavimus;
secundam nonnullorum censuram contra eundem sub-
iungamus. Non enim defuerunt, qui, concedentes ca-
ritatem et mansuetudinem huius Sancti, ex hoc capite
eum vituperaverint, quod quoad verum spiritum S.
Francisci, praesertim in observantia altissimae quam
legislator voluit paupertatis, defecerit, nimisque fa-
verit modo vivendi Conventualium, ut vocantur, qui
rigorem Ordinis a sancto Fundatore, intentum di-
spensationibus fere derogaverint. Alii vero eum prae-
dicant fidelissimum discipulum S. P. Francisci et quasi
alterum Ordinis fundatorem; et re vera, consideratis
omnibus, haec sententia admittenda est.

Quod ut melius intelligatur, pauca praemittenda
sunt. Primo de praedicta accusatione audiamus iudi-
cium famosi Petri Ioannis Olivi, Spiritualium ducis
quoad observantiam paupertatis ad extremas partes
semper inclinati. Hic respectu Bonaventurae facit
obiectionem et hanc solutionem, quas refert P. Ehrle

cludit autem longam de eo narrationem Salimbene, *ibid.* pag.
138: « Multa alia bona vidi et audiui et cognovi de Fratre
Iohanne de Parma, qui fuit generalis Minister, quae essent digna
relatu, quae subiteo et brevitatis causa, et quia ad alia dicenda
festino, et quia Scriptura dicit, Ecclesiastici XI: *Ante mortem
non laudes hominem quemquam*. Vivit enim adhuc... ».

¹ « Defecit autem Fr. Bonaventura in hac parte, teste ipso
Fr. Iohanne, non parum, quia, conferens de praefata quaestione
una simul cum ipso in cella, concordabat ostendendo, se idem
cum ipso sentire, in conspectu vero Fratrum in communi opposi-
tum se sentire monstrabat ». Archiv etc., *ibid.* pag. 277 seqq.

² « Venit Frater Ioannes, cogitur iurare tanquam de haeresi
suspectus, inquiritur sapiens a minus sapientibus, senex a iu-
venibus, sancto Spiritu repletus ab indevotis et sui cordis vo-
luntates sequentibus examinatur. Tunc enim sapientia et sancti-
tas Fr. Bonaventurae eclipsata palluit et obscurata est, et eius
mansuetudo ab agitante spiritu in furorem et iram conversa
defecit in tantum, ut diceret: « Si Ordinis non respicerem ho-
norem, sicut haeticum eum facerem manifeste puniri ». *Ibid.*
pag. 284 seqq.

³ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 350, not. 9.

⁴ P. Ireneo Affò, *Vita del B. Giovanni da Parma*, pag. 122.

¹ In *Historia de septem tribulationibus* in Archiv für Lit-
teratur etc., tom. II. pag. 285.

² Apud Angelum Clarenum in *Historia de septem tribula-
tionibus Ord. Min.* (Archiv etc., tom. II. pag. 106 seqq.) et Wad-
dingum, ad an. 1259 n. 6.

³ Ex processu relato ab Angelo Clareno in *Historia tribula-
tionum* (Archiv etc., tom. III. pag. 106 seqq.; 249 seqq.) apparet,
accusationem factam esse in iis quae pertinent ad regimen et
ad fidem: « *Ex hac secunda causa* et ratione apparenter moti
sunt Fratres et provocaverunt Fr. Bonaventuram ad examinan-
dum fr. Iohannem et socios suos de fide et commoverunt filium
contra patrem et promotum contra promotorem et dilectum
olim discipulum et subditum contra diligentem magistrum et
pastorem ».

⁴ Ad an. 1256 n. 17.

⁵ Supra nota 4.

⁶ Nota 4. relata.

⁷ Salimbene, l. c., pag. 137: « Porro, post absolutionem
suam, Frater Ioannes ivit et habitavit in eremitorio Grecii ». Con-
S. Bonav. — Tom. X.

S. I. ¹: « Quinto, quia Bonaventura et alii, qui de hoc scripserunt, secundum dicta istorum valde laxè vixerunt; ergo videtur, quod non intellexerunt, usum strictum suae laxationi contrarium cadere sub voto. — Ad quintum dicendum, quod hactenus solebant adducere viros solemnes in exemplum perfectionis. Sed heu, Domine Deus! hodie ab istis inducuntur in exemplum laxationis, uno ictu illos vituperando confodientes et ex deducto exemplo se ipsos excaecantes et aliis nobis doctrinam venenatam infundentes. Dico igitur, quid de praedicto Patre sentio. Fuit enim interius optimi et piissimi affectus et in doctrinae verbo praedicans ea quae sunt perfectae paupertatis, sicut ex supra dictis ab eo satis liquere potest. Fragilis tamen fuit secundum corpus, et forte in hoc aliquid humanum sapiens, quod et ipse humiliter, sicut ego ab eo saepius audiui, confitebatur; nec enim maior fuit Apostolo dicente: *In multis offensus omnes*. Tamen in tantum dolebat de communibus laxationibus huius temporis, quod Parisius in pleno Capitulo, me astante, dixit, quod, ex quo fuit Generalis, nunquam fuit, quin vellet esse pulverisatus, ut Ordo ad puritatem beati Francisci et sociorum eius et ad illud quod ipse de Ordine suo intenderat, perveniret. Ex his igitur vir sanctus excusari potuit a *tanto*, etsi non a *toto*; non enim fuit de numero defendentium laxationes et impugnantium Regulae puritatem, aut de numero iniacentium in praedictis impuritatibus, qui eas sequi videntur quasi toto corde. Sed si quid inde passus est, hoc ipsum cum moerore et planctu. Tales autem non sunt censendi, ut credo, esse in mortali, nisi, pensatis hinc inde omnibus circumstantiis, « excessus huiusmodi esset in eis enormis ».

Secundo exponamus mentem S. Francisci circa obligationem, quam profitentibus Regulam suam *obligatorie* voluit imponere.

Verissimum est, S. P. Franciscum amore prorsus singulari erga *strictissimam paupertatem* et vitam *interiorem* et *contemplativam* inflammatum fuisse atque actibus prorsus heroicis utramque vitam coluisse et primos suos discipulos docuisse. Nilominus etiam ad vitae *activae* exercitium pro utilitate Ecclesiae et animarum caelestibus stimulis fortiter trahebatur; proprio tamen suo spiritu minus inclinabat ad vitam activam, immo eam quasi formidabat, cum in pulvere huius saeculi facile fiat detrimentum vitae interioris et etiam altissimae quam cupiebat paupertatis. Hinc, ut legitur in eius vita, in Sancto ortae sunt graves dubitationes, an scilicet et ipse et Fratres eius divina voluntate vocarentur ad vitam activam; tandem multiplici revelatione divina edoctus, cum maximo fervore coepit praedicare. Attamen bene cognoscens humanae na-

turae ad exteriora et mundana inclinationem et multiplicia inter homines pericula ad tepiditatem seducientia, timebat, ne spiritui orationis et devotionis fieret praeiudicium. Hac praecipue ratione permotus, plures composuit Regulas, ut experimento disceret, quomodo utramque illam vitam meliore modo posset congrue componere. Tandem ultimam Regulam composuit et ipse eius approbationem ab Honorio III. anno 1223 obtinuit et ad hanc observandam Fratres voluit obligari. Manifestum autem est, verba huius Regulae statuere multo mitiora et ad humanum usum magis accommodata praecepta, praesertim quoad *usum rerum*, licet quoad *abrenuntiationem* sint strictissima. Idcirco nonnulli perperam opinati sunt, hanc Regulam esse potius defectionem a primitiva idea S. Fundatoris et ab ipsius exemplo.

Sed e contrario magna sapientia in ipsa manifestatur, ut congrue copuletur utraque praedicta vita, ut scilicet tum « sanctae orationis et devotionis spiritus non extinguatur, cui debent cetera temporalia deservire », ut dicitur in Regula (c. 5.), tum ut, salva « celsitudine altissimae paupertatis » (ibid. c. 6.), non excludantur media necessaria vel apta ad fructuose Domino deserviendum in exercitio vitae activae.

Haec igitur ultima Regula est fundamentum legale Ordinis Fratrum Minorum, et qui vovent et observant hanc Regulam « vivendo in obedientia, sine proprio et in castitate » tum ipsi ad alia servanda voto suo non obligati sunt, tum ipse Minister generalis secundum hanc normam gubernare debet Ordinem. Hoc sensu S. Franciscus dicit in suo Testamento, hoc Testamentum non esse aliam Regulam, « quia haec est recordatio, admonitio et exhortatio... ut Regulam, quam Domino promisimus, *melius* catholice observemus ». Idem dicendum est de aliis multis verbis exhortatoriis et de ipso heroico S. P. N. Francisci exemplo.

Qui igitur praeter mandata Dei et Ecclesiae etiam hanc Regulam bene observat, verus est Frater Minor, verus S. Francisci discipulus et vere est in *via* ad obtinendam perfectionem Evangelicam, quae essentialiter consistit in *sola* caritate, ut manifeste docet S. Paulus ¹.

Praeterea notandum est, verba Regulae observari posse variis gradibus, scilicet sensibus strictioribus et minus strictis, quin excedantur limites litteralis intelligentiae. Sufficiat, hoc breviter commemorasse, cum haec observantiae graduum diversitas ex ipso tenore Regulae iam satis appareat et a multis ipsius expositionibus solide comprobetur ².

Notum est, vivente adhuc S. Francisco, inter Fratres incepisse quandam oppositionem contra litteralem Regulae expositionem, duce praesertim Fratre Elia, qui ad laxam vitam inclinabat et aedificatione magnifici sacri Conventus Assisiensis viam largam

¹ Archiv. f. Literatur u. Kircheng., tom. III. pag. 516 seq. Nos hunc textum ex alio codice, qui exstat Pistorii, Biblioth. Forteguerrii, in nonnullis locis correximus, substituentes *vir sanctus* pro *ut sanctus* et a *toto* pro secundo a *tanto*.

¹ Epist. I. Cor. 13.

² Cfr. de hoc S. Bonav., Expositio Regulae et Sermo super Regulam, tom. VIII. pag. 391-488.

manifeste aperuit Ordinemque animorum divisione et partium acerrima contentione turbavit. Hoc dissidium progressum est usque ad lamentabilem divisionem, postea nominibus Conventualium et Spiritualium designatam, quod dissidium tanta in Ordine scandala et tandem an. 1517 perfectam eius in duos distinctos Ordines separationem procreavit.

Ipsae S. Bonaventurae in Ministerio generali praedecessor, Fr. Ioannes de Parma, sanctitate et zelo pro puritate Regulae valde conspicuus, desperans de Ordine reformando et pace inter Fratres conservanda suo officio renunciavit atque S. Bonaventuram ut successorem designavit, ut supra narratum est.

Hoc de conditione Ordinis praelibato, iam facile intelligitur, quam sapienter et recte Bonaventura gubernio et administratione Ordinis functus sit. Reducere tantam subditorum multitudinem ad primitivam austeritatem et strictissimam paupertatem observandam, a S. Patriarcha tum verbis tum exemplo commendatam, sed non praeceptam, impossibile fuit; nec Conventus magnos iam existentes relinquere opportunum fuit. Ut igitur unitas Ordinis et pax conservaretur, insistendum et urgendum imprimis erat, ut omnes Regulam professam saltem in illo gradu perfectionis, quae intra Regulae limites manet, observarent. Contra manifestos abusos fortiter pugnandum erat et ad altiora suaviter suadendum. Haec via media, quae aliena erat a laxatis Conventualium dispensationibus et a quorundam Spiritualium exasperato excessu, norma illa fuit, quam secutus est S. Bonaventura et hoc modo obtinuit, ut sub eius gubernio unitas et pax sufficienter fuerit observata. Quam fortiter contra transgressionem Regulae manifestas insurrexerit, testantur illae duae Epistolae officiales, quae in tom. VIII. pag. 468-474 impressae sunt, et ipsae etiam Constitutiones generales positae ibi pag. 449-467; (cfr. etiam Epistola de tribus quaestionibus, pag. 331 seqq.).

Desideravit quidem Bonaventura perfectissimam puritatis Regulae observantiam, ut testatur supra Petrus Ioannis Olivi, sed impossibilia tentare et in non necessariis, non sapientiae, sed temeritatis est. Minime tamen parvi faciebat verba et exempla S. Francisci ad altiora incitantia, quae in Legenda S. Francisci descripsit. Obiter notamus, efficacissima fuisse illa ad perfectam Regulae puritatem stimulantia verba et exempla sancti Fundatoris; hoc tota historia Ordinis manifeste testatur. Etiam quando in Ordine vel in aliquo Conventu laxior vel depravata vita inolevit, vix deerat saltem aliquis Frater, qui, considerans heroica S. Francisci exempla et salutaria verba, non senserit acres stimulos, ut mores suos etiam ultra praecepta reformaret. Eadem ratione explicatur continuus ille ad reformationem nisus, qui apparet in tot reformationibus, vel partialibus, ut in sacris recessibus, etiam in recentibus Constitutionibus commendatis, vel in generalioribus Familiarum aut totius Ordinis.

7. Cum aliquo modo hic commemoraverimus doctes internas S. Bonaventurae, hinc iuvat hic inserere

quoddam factum, quod mansuetudinem eius et demissionem animi versus minimos Fratres mirifice collustrat. Waddingus istud reponit ad an. 1269, sed cum ad chronologiam nihil conferat, nos illud propter opportunitatem loci hic ponimus, uti ipsis verbis Annalistae¹: « Dum ad hoc Capitulum (Assisiense) pergeret Bonaventura, evenit, ut quidam Frater Fulginas, afflictus, dum illic in patria non posset eundem Bonaventuram, suum primicerium, pro relevanda calamitate propter plurimos circumdantes et itineris comites alloqui, praecesserit Hispellum, atque ad oppidi radices in via occurrerit Generali, non parvo Fratrum sociorumque comitatu stipato, elataque voce transeunti dixerit: ,Venerande Pater, ego percuperem pro mea consolatione te alloqui, et humiliter rogo, ne tuum contempnas subditum, quantumvis humilem fraterculum, tuae tamen curae commissum'. Recessit aliquantulum a comitatu Bonaventura sedensque humi humaniter et placide cum misello, candide audivit, patienter tulit prolixius dicentem et misericorditer consolatus est deprecantem. Commoti Fratres ob tantam moram, exspectantes in via, submurabant dixeruntque, supremum Ordinis virum non ita se deprimere debere, ut occurrenti in via fraterculo assideat in terra adeo longo tempore, relictis gravioribus Patribus sodalitiis, qui eum comitabantur. Quibus ille: ,Non licuit, Fratres, aliter facere. Ego Minister sum et servus, ille meus dominus'; frequenter etenim illa Regulae commemoro verba²: ,Ministri benigne et caritative Fratres recipiant et tantam familiaritatem habeant circa ipsos, ut dicere possint eis et facere, sicut domini servis suis. Nam ita debet esse, quod Ministri sint servi omnium Fratrum'. Ego servus obtemperare debui domini voluntati, et compati laborantis infirmitati ».

Adhuc unum factum, quod nec quidquam ad chronologiam confert; est autem authenticum et pariter humilitatem Bonaventurae illustrat. Bis iam istius alibi³ mentionem fecimus, sed breviter. Hic iam totum referimus cum saepe laudato Salimbene scribenti⁴: « Hic (Frater Marcus) fuit meus specialis amicus; et generalem Ministrum Fratrem Bonaventuram in tantum dilexit, quod post mortem eius, quando recordabatur magnae litteraturae ipsius et omnium gratiarum, quas habebat, ex quadam dulcedine erumpebat in lacrymas. Item, quando Frater Bonaventura generalis Minister clero praedicare debebat, ibat ad eum Frater Marcus et sibi dicebat: ,tu es quidam mercenarius', et, alia vice: ,quando praedicasti, nescivisti, quod diceres; sed spero, quod non facias modo'. Hoc autem ideo Frater Marcus dicebat, ut eum ad melius dicendum provocaret; et tamen Frater Marcus omnes sermones Fratris Bonaventurae scribebat et habere volebat. *Gaudebat* autem Frater Bonaventura,

¹ Ad ann. 1269 n. 5.

² Regula, cap. X.

³ Tom. IX. pag. 3.

⁴ Chronica, pag. 136.

quando Frater Marcus dicebat ei convicia, propter quinque: primo, quia homo erat benignus et patiens; secundo, quia in hoc imitabatur beatum Patrem Franciscum; tertio, quia constabat sibi, quod eum intime diligebat; quarto, quia habebat occasionem vitandi vanam gloriam; quinto, quia habebat occasionem melius praevidendi ».

8. Feliciter autem ad finem perducta causa Ioannis Parmensis, ex Italia redux Bonaventura Parisiis bonum publicum Ordinis meditari curareque prosequabatur. Quod autem eius prudentia regendi et ardens voluntas reformandi Ordinem statim perspecta fuerit et oculos Ecclesiae ad eum direxerit, patet ex tot Bullis, quae mox in principio regiminis Bonaventuriani in bonum Ordinis Pontifex ei transmiserit. Eodem enim anno 1257 die 16 Octobris Viterbii intuitu Bonaventurae eiusque Ordinis publicata est ab Alexandro IV. bulla: *Universis executoribus testamentorum*¹; non multo post eodem anno et mense die 21 alia item Viterbii: *Dilecto filio Fratri Bonaventurae generali Ministro Ordinis Fratrum Minorum*², quae Bonaventurae concessit eandem facultatem in Fratres, qua fruuntur Poenitentarii apostolici; mox eodem anno item Viterbii die 1 Decembris, tertia³, quae de translatione Fratrum agit. Eodem tempore obtinuit Bonaventura facultatem, quod Fratres possent confessiones saecularium personarum excipere. Narrat enim Salimbene⁴: « Nota, quod Fratres Minores habuerunt privilegium a Papa Gregorio IX, quod possent confessiones audire. Frater Bonaventura generalis Minister interrogavit Papam Alexandrum IV, utrum placeret ei, quod Fratres Minores confessiones audirent; et ipse dixit: „Immo volo penitus, quod ipsi audiant, et dicam tibi horribile exemplum et trufatorium“... » Simul circa idem tempus ad exemplum sui Patriarchae stringit foedus amicitiae cum Humberto generali Magistro Ordinis Praedicatorum, divulgans hac in re epistolam encyclicam lectam per omnes Provincias utriusque Ordinis⁵.

Dum haec aliaque multa Bonaventura gerit pro bono Ordinis, in Universitatem Parisiensem revertitur paulatim pax, et Bonaventurae confertur die 23 Octobris 1257 dignitas magistri, ut ostensum est supra⁶.

9. Anno 1258 descendit idem negotiorum causa iterum in Italiam, cum in festo Pentecostes inveniamus eum Pisis praesentem foundationi hospitalis; habetur⁷

¹ Sbaralea, Bullarium Francisc., tom. II. pag. 251 seq.

² Ibid. pag. 253 seqq.

³ Ibid. pag. 265.

⁴ Chronica, pag. 211. Facultas videtur esse concessa paulo ante vel paulo post, quando Bonaventura in Italia fuerit, vel deinde in eam descenderit, quia est oretenus concessa.

⁵ Legitur haec epistola apud S. Antoninum in Hist. III. part. tit. 23. cap. 13. § 5. et apud Petrum Rodulphium a Tossignano in Hist. Seraph. Relig., Lib. I. pag. 307. Errorem chronologicum Rodulphii vide correctum apud Bonelli, Prodromus, col. 25 not. 9.

⁶ Supra pag. 43 seq.

⁷ Pisa, Cartolare dell'Ospedale novo, membran. in fol. saec. XIV. fol. 32. fol. 4 v.

enim instrumentum publicum de foundatione hospitalis novi misericordiae in civitate Pisarum, ubi inter alia legitur: « Sane Frater Bonaventura generalis Minister totius Ordinis fratrum Minorum de mandato dictae bonae memoriae Alexandri Papae iam dicti in praedicta foundatione interfuit et de mandato eiusdem Summi Pontificis omnium bonorum et orationum, quae in dicto suo Ordine fierent ubique per eorum domos, fecit universos benefactores et singulos hospitalis praedicti participes et consortes ». Ut ex instrumento ipso patet, praedicta fundatio locum habuit die Pentecostes anni 1258.

Bonaventura, reversus Parisios, remansit ibi usque ad an. 1259, quo se in montem Alvernae contulit. Interim autem continuo zelo ac ferventi sollicitudine prospiciebat Ordini, qui tam in missionibus operam navare prosecutus est, ut apparet ex Bulla apostolica Alexandri IV. die 19 Aprilis 1258 Viterbii emissa¹, quam inter fideles diversis necessitatibus laborantes multifarie auxilium ferre non destitit, ut consequitur ex praegrandi numero bullarum. Nam ut Ordini undequaque prospectum esset, die 19 Martii 1258 Viterbii apparuit prima²; 20 Ianuarii 1259 Anagninae, secunda³; die 28 eiusdem mensis annique item Anagninae, tertia⁴; die 26 Iulii eiusdem anni similiter Anagninae, quarta⁵ Bulla directa a Pontifice ipsi *generali Ministro Fratrum de Ordine Minorum*. Quae Bullae sunt dictatae sive ad Ministerium generalem Bonaventuram, sive ad alias illustres personas, sed omnes emissae ad bonum Ordinis Fratrum Minorum.

10. Anno 1259 Bonaventura certo in monte Alvernae moratur, et quidem circa initium Octobris; scribit enim ipse⁶: « Cum exemplo beatissimi Patris Francisci hanc pacem anhelis spiritu quaererem, ego peccator, qui loco illius beatissimi post eius transitum septimus, generali Fratrum ministerio per omnia indignus accedo; contigit, ut nutu divino *circa Beati ipsius transitum, anno trigesimo tertio* ad montem Alvernae, tanquam ad locum quietum, amore quaerendi pacem spiritus declinarem ». S. Franciscus autem mortuus est 4 Octobris 1226; ergo Bonaventura an. 1259 moratus est Alvernae, et quidem circa initium Octobris. Hac occasione requiescendi aliquantulum a negotiis Ordinis confecit illic celebre *Itinerarium mentis in Deum*, ut ex prologo ad hoc tam excellens opusculum et ex Chronicis XXIV Generalium liquet, quae referunt⁷: « Eodem anno (1259) in monte Alvernae libellum, qui *Itinerarium mentis in Deum* dicitur, idem Generalis devotissimus compilavit et post fecit alium, quem *Itinerarium*

¹ Apud Bonelli, Prodr., col. 27 et ibid. not. a, ubi adducit excerptum quoddam ex dicta Bulla.

² Sbaralea, Bullarium Francisc., tom. II. pag. 282 seq.

³ Ibid. pag. 318 seq.

⁴ Ibid. pag. 349.

⁵ Ibid. pag. 357 seq.

⁶ Tom. V. pag. 295, n. 2. et Prolegomena pag. XXIV cap. 4. Cfr. Wadding., ad an. 1260 n. 19.

⁷ Analecta Francisc., tom. III. pag. 325.

mentis in se ipsam vocavit ». Utrum eadem occasione Bonaventura conscripserit istud alterum opus, de quo loquuntur Chronica XXIV Generalium, an sequioribus annis, incertum est¹; nam ex particula *post* nihil certi eruitur.

11. Anno 1260 invenimus Bonaventuram iterum in Gallia; etenim in festo Pentecostes huius anni, id est die 23 Maii, celebravit Narbonae in Gallia primum Capitulum generale. Quando Capitulum sit habitum, quidque in eo actum, describunt coevi et posteriores. Bernardus de Bessa loquitur²: « Hic (Bonaventura) in primo Capitulo, quod tenuit Narbonae, Constitutionibus ordinem et formam dedit ». De iisdem Constitutionibus scribit Salimbene³: « Et in illo Capitulo (Romano an. 1239) facta est maxima multitudo Constitutionum generalium; sed non erant ordinatae; quas processu temporis ordinavit Frater Bonaventura, generalis Minister, et parum addidit de suo, sed poenitentias taxavit in aliquibus locis ». Concordat Pisanus⁴, transcribens Bernardum: « Hic in primo Capitulo, quod tenuit Narbonae, Constitutionibus Ordinis formam dedit et ordinem ». Tandem referunt Chronica XXIV Generalium⁵: « Anno Domini 1260 idem Generalis celebravit Narbonae Capitulum generale, in quo Constitutionibus Ordinis formam et ordinem dedit; et quod Fratres de Provincia Aquitaniae festum de sancto Martiali 7 die Iulii facerent, cum Capitulo ordinavit ».

Sed praeter Constitutiones pluresque alias res in eodem Capitulo statuta est res magni momenti. Capitulum rogavit, ut Bonaventura componeret vitam S. Francisci ad introducendam pacem aliqualem inter factiones de die in diem crescentes agitataeque. Bernardus, postquam Capitulum commemoravit, de hoc laconice habet⁶: « Hic (Bonaventura) postmodum vitam beati Francisci conscripsit ». Idem factum iam completum, non autem ordinationem Capituli habent Chronica XXIV Generalium⁷, quae

praeter maiorem commemorant quoque minorem Legendam: « Anno Domini 1261 idem Generalis vitam beati Francisci stilo mirabili compilavit ipsamque diffusam ad compendiosorem formam reducens, taxatis pro die qualibet 9 lectionibus per Octavas eiusdem, Legendam ordinavit, in qua nihil posuit nisi certum et probatum testibus fide dignis ». Idem habet Salimbene¹: « Sed processu temporis a Fratre Bonaventura, generali Ministro, ex his omnibus (Legendis) compilatus est unus (liber) optime ordinatus ». Pisanus² autem narrat et preces Capituli et conscriptam utramque Legendam maiorem et minorem: « Hic Bonaventura postmodum rogatu Capituli generalis Legendam maiorem et minorem B. Francisci composuit, quas modo habet et tenet totus Ordo ». Omnia autem motiva, quae eum ad vitam hanc conscribendam impulerunt, exhibet ipse Bonaventura³: « Ad huius tam venerabilis viri vitam omni imitatione dignissimam describendam indignum et insufficientem me sentiens, id nullatenus attentassem, nisi me Fratrum fervens incitasset affectus, generalis quoque Capituli concors induxisset instantia, et ea quam ad sanctum Patrem habere teneor devotio compulisset ».

Ad tempus huius Capituli pertinent saepe memorati iam Alexandri Pont. IV. duae Bullae: prima inscripta *Dilectis Filiis Generali et universis Provincialibus Ministris Ordinis Fratrum Minorum*, die 9 Augusti 1260, Sublaci⁴, altera *Dilecto Filio Ministro generali Ordinis Fratrum Minorum* 26 Novembris 1260, Laterani⁵.

12. Celebrato Capitulo Narbonensi, Bonaventura constituit statuta huius ad praxim traducere, praecipue autem preces Capituli circa componendam Legendam S. Francisci exsequi. Ut hoc efficeret, debuit quidem prius materiam scriptam colligere et socios adhuc viventes S. Francisci oretenus exquirere. Quapropter, relicta Gallia, contulit se in Italiam, ubi memoriae S. Patriarchae vividissimae erant. Mense Augusti eiusdem anni 1260 invenimus eum in monte Alvernae⁶, ubi praesens est consecrationi ecclesiae; circa initium Octobris moratur Assisii⁷, ubi interest translationi corporis S. Clarae. Dum haec geruntur, haud negligit suum circa vitam S. Francisci intentum; nam ipsemet in eadem profitetur⁸: « Ut igitur vitae ipsius veritas ad posteros transmittenda certius

¹ Tom. VIII. pag. 4., ubi istud aliud opus est impressum; cfr. ibid. Prolegomena, cap. 1. a. 4.

² Analecta Francisc., tom. III. pag. 700.

³ Chronica, pag. 410 (Liber de Praelato).

⁴ Cod. cit. I. lib. fruct. et conf. 8. pars II. vol. I. fol. 117 v. col. I.

⁵ Analecta Francisc., tom. III. pag. 328; cfr. quoque Wadding., ad an. 1260 n. 14, qui tamen in die erravit, scribens 12 Iulii loco 23 Maii. — « Constitutiones Narbonenses » vel « Statuta Narbonensia » inveniuntur tom. VIII. pag. 449 seqq.; cfr. Prolegomena pag. LXXII § VIII.

⁶ Ibid. pag. 700. In suo catalogo Bernardus necesse non habuit diffusius de hac re loqui, cum iam in sua Legenda S. Francisci sive in libro vulgo dicto « de Laudibus beati Francisci » ita scripsisset: « Postremo compertum plenius vitae decursum (S. Francisci) vas admirabile gratiarum, virtutum et scientiae apotheca, Frater Bonaventura, generalis Minister, prius excellens in theologia magister Parisius, postmodum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et Albanensis episcopus, vir tantae auctoritatis, discretionis et morum, ut orbis eum clamaverit summo dignissimum praesulatu, *authentico* nimirum *discretoque sermone descripsit*, caelicis Sancti meritis dignum Deo providente praeconem ». Ibid. pag. 666; cfr. quoque Wadding., ad an. 1260 n. 18.

⁷ Analecta Francisc., tom. III. pag. 328.

¹ Chronica, pag. 60.

² Cod. cit. I. lib. fruct. et conf. 8. pars II. vol. I. fol. 117 v. col. I.

³ Prologus ad Legendam S. Francisci, tom. VIII. pag. 505 n. 3.

⁴ Sbaralea, Bullarium Francisc., tom. II. pag. 403, ubi Pontifex admonet Fratres, ne quaerant novum protectorem Ordinis, cum ipsemet hanc protectionem retenturus sit.

⁵ Ibid. pag. 409.

⁶ Wadding., ad an. 1260 n. 50; hic in margine adducit testimonium Mariani cap. 24. et Rodulphii fol. 264.

⁷ Sbaralea, Scriptores, pag. 169; etiam Marcus Ulyssiponensis.

⁸ Prologus ad Legendam S. Francisci, tom. VIII. pag. 505 n. 4.

mihī constaret et clarius, adiens locum originis, conversationis et transitus viri sancti, cum familiaribus eius adhuc superviventibus collationem habui diligentem, et maxime cum quibusdam, qui sanctitatis eius et conscii fuerunt et sectatores praecipui, quibus propter agnitam veritatem fides est indubitabilis adhibenda ».

Quinam essent hi socii, quos consuluerat, non constat. Probabile est, eum omnes, qui vivebant adhuc, adisse, praesertim autem Fr. Leonem, Fr. Illuminatum et imprimis B. Aegidium, de quo pluries mentionem facit et cum quo pluries est locutus¹. Enumerare tamen Bonaventura eos in sua Legenda non potuit, prudentia motus, cum Legendam esse vellet pacificationem animorum, destinata pro omnibus Fratibus cuiuscunque partis.

Expeditis rebus indagationis, reversus est Bonaventura Parisios, ut tam ex relationibus oretenus acceptis quam ex omnibus Legendis ante ipsum confectis unam genuinam, officialem, ut ita dicamus, vitam compilaret. Narratur, quod, dum Bonaventura praefatam Legendam componebat, quadam die S. Thomas, qui adhuc Parisiis erat, videns eum in cella raptum contemplatione, edixerit de eo: Sinamus Sanctum, quia laborat pro Sancto². Quamvis Legenda praedicta maiori ex parte anno 1261 scripta esset, tamen expolita usque ad ultimum hilum demum an. 1262, immo vero an. 1263, tempore Capituli Pisani primi fuisse videtur; nam Bonaventura loquitur in citata Legenda de B. Aegidio, ac si iam mortus esset³.

¹ Bonaventura, narrans virtutes et *sursumactiones* B. Aegidii expresse testatur: « quemadmodum et ego ipse oculata fide conspexi ». Ibid. pag. 510 n. 4. In vita B. Aegidii adscripta Fratri Leoni habetur dialogus inter Aegidium et Bonaventuram, quem hic integrum portare praestat: « Semel Frater Aegidius dixit Generali Fratri Bonaventurae: Pater mi, multas gratias fecit vobis Deus. Nos insipientes et idiotae, qui nullam sufficientiam accepimus, quid poterimus facere, ut salvemur? Respondit Generalis: Si Deus nullam gratiam daret homini, nisi quod posset eum diligere, sufficeret. Et Frater Aegidius ait: Potest idiota Deum tantum diligere sicut litteratus? Respondit Generalis: Potest una vetula plus etiam quam magister in theologia. Tunc Frater Aegidius in fervore spiritus surrexit, vadens in hortum versus partem, quae respicit civitatem, et clamavit: Vetula pauperula, simplex et idiota, diligas Dominum Deum, et poteris esse maior quam Frater Bonaventura. Et sic fuit raptus, immobilis per tres horas ». *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 101.

² Wadding., ad an. 1260 n. 18. Hac occasione damus aliam inter S. Thomam et Bonaventuram narrationem, ex qua nata videtur traditio de cruce, ad pedes cuius Bonaventura totam sapientiam hauserit. Frater Ioannes Haghen in suis antiquis Chronicis an. 1467 completis, sed diu ante inceptis, ita narrat: « Et vocatus est Bonaventura alio nomine Eustachius. Quodam tempore, respondens beato Thomae, Parisiis occupavit se (Bonaventura) plus in passione Christi, quam in studio. Unde beatus Thomas vidit super caput eius Christum et de vulneribus eius fluere in os Bonaventurae; ideo amplius non est ausus arguere contra illum, scilicet ex veneratione Christi ». *Bibl. Berolin. Reg. Mss. theol. lat.* 415. membran. in fol. saec. XV. fol. 353 v. col. II. ad an. 1271.

³ « Aegidius, vir utique Deo plenus et *celebri memoria dignus* ». *Legenda Maior*, tom. VIII. pag. 510 n. 4.

Mortuus est autem, ut *Chronica XXIV Generalium* testantur¹, die 23 Aprilis 1262.

Ex ista maiori Legenda confecit adhuc Bonaventura aliam breviorē ad usum chori, ut supra in adductis testibus *Chronicorum XXIV Generalium* et Pisani diximus².

Ad hoc tempus spectant duae Bullae Urbani IV, qui Alexandrum IV. in Sede apostolica exceperat: una die 21 Maii 1262, Viterbii³, altera die 29 Maii 1262, item Viterbii⁴.

13. Anno 1263 invenimus Bonaventuram primo Romae, serius Patavii. Hoc anno 1263 « in pleno consistorio coram cardinalibus nec non *Fratre Bonaventura* Ministro generali Ordinis Minorum » constitutum fuit iussu Pontificis Urbani IV, ut committeretur *inquisitionis negotium* Guillelmo et Rorico de Ordine Fratrum Minorum⁵. Fortasse hac quoque occasione factum est, quod idem Urbanus IV. Bonaventurae « duo Evangelia glossanda dimiserit, sed excusans se propter officium, quod habebat, quia Magister generalis erat, Doctor sanctus Frater Thomas supplevit⁶ ».

Iam vero generalatus officium urgebat eum, ut adesset exhumationi ossium sancti Antonii; quae exhumatio Patavii die 8 Aprilis 1263 locum habuit, non die 7, ut Waddingus⁷ aliique dicunt, quod iam Bollandistae⁸ et Bonelli⁹ notaverunt. Solemnitatem bis¹⁰ referunt fere iisdem verbis *Chronica XXIV Generalium*: « Anno Domini 1263 in Octava Dominicae Resurrectionis (hoc anno Pascha cecidit die 1 Aprilis, ac proinde Octava die 8 Apr.) translatus fuit corpus beati Antonii ad praegrādem ecclesiam per Paduanos in eius honorem constructam, praesente Generali. Et eius lingua, quae per 32¹¹ (id est a die 17 Iunii 1231, ac proinde 32 annos, tres menses, decem dies) annos sub terra fuerat, reperta est ita

¹ « Transiit igitur ex hoc mundo ad Patrem sanctus Frater Aegidius anno dominicae incarnationis 1262 in solemnitate sancti Georgii de nocte, a sua conversione anno 52. De quo dicebat dominus Frater Bonaventura, generalis Minister et postea cardinalis, quod in his quae ad animam pertinent, ex Dei speciali sibi data gratia adiuvat, devote invocatus, praestante Domino nostro Iesu Christo, qui in Trinitate perfecta vivit et regnat in saecula saeculorum ». *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 114.

² Pag. 53 col. II.

³ Sbaralea, *Bullarium Francisc.*, tom. II. pag. 443. Bulla inscribitur: *Dilecto Filio Ministro generali Ordinis Fratrum Minorum*.

⁴ Ibid. pag. 446; Bulla confirmat ei omnia privilegia Ordinis.

⁵ Cfr. Bonelli, *Prodromus*, col. 33 cum relativis fontibus.

⁶ Ptolomaeus Lucensis, *Hist. Eccl. Lib.* 22. cap. 24. apud Bonelli ibid.

⁷ Ad an. 1263 n. 14; totum exponitur n. 8. seqq.

⁸ *Acta Sanctorum*, 14 Iulii, Vita S. Bonaventurae, § 4. n. 35.

⁹ *Prodromus*, col. 33.

¹⁰ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 157 et 328 seq.

¹¹ Ita habet auctor *Chronicorum* pag. 328, dum pag. 157 scribit: « quae per XXVII annos et amplius sub terra iacuerat ».

recens et rubicunda, quasi si eadem hora pater sanctissimus decessisset. Quam devotus Generalis, in manibus reverenter accipiens, irrigatus profluvio lacrymarum, coram omnibus huiusmodi verbis eam affari coepit: O lingua benedicta, quae semper benedixisti Dominum et alios benedicere fecisti, nunc manifeste apparet, quantis existis meritis apud Deum! Et infigans ei oscula dulcissima et devota, iussit, eam seorsum honorifice collocari». Factum translationis referunt quoque Salimbene¹ et suppar Bartholomaeus Pisanus² et omnes posteriores.

Num inde Bonaventura statim Pisas sit profectus ad celebranda Comitium, an antea Ravennam divertit, incertum est. Constat tantum, eum his temporibus, anno tamen incerto, Ravennae fuisse praesentem, cum Philippus, huius urbis archiepiscopus, ad preces Bonaventurae recognitionem inventi recenter in quodam Monasterio Ravennatensi corporis S. Elisaei faceret; qua occasione eidem pro reliquiis dentem huius Sancti concessit. Habetur hoc ex coaevo auctore Chronicorum Romanorum Pontificum et Imperatorum³.

14. Anno igitur eodem 1263, paulo post translationem ossium S. Antonii Patavini celebravit Bonaventura Pisis Capitulum generale in festo Pentecostes 20 Maii, non vero Parisiis, ut habet auctor Chronologiae Legalis⁴. In his Comitibus varia sunt decreta summi momenti. Ita Ordo integer novam Provinciae limitationem numerumque accepit, testante Pisano⁵: « In Capitulo Pisis Provinciae Ordinis, ut modo sunt, facta est distinctio ». Praeterea quaedam circa ritum statuta sunt, quae Chronica XXIV Generalium⁶ ita exprimunt: « Eodem vero anno 1263 fuit Pisis generale Capitulum celebratum, in quo aliquae rubricae Breviario sunt additae. Et statutum fuit, quod rubrica illa, quae dicit, quod usque ad Octavam Nativitatis Domini in fine hymnorum dicatur: *Gloria tibi, Domine, qui natus es de Virgine* etc., usque ad Epiphaniam Domini extendatur; et quod Fratres in sermonibus populum inducerent, ut in Completorio, pulsante campana, beatam Mariam aliquibus vicibus salutarent⁷, quia aliquorum solennium est opinio, quod illa hora ipsa fuit per Angelum salutata ». Secundum Waddingum⁸ praedictis rubricis additur: « Ut novae hae festivitates admitterentur in Ordine, videlicet *Conceptionis B. M. V.*⁹,

Visitationis eiusdem, B. Annae, illius genitricis, et Marthae Virginis ». Tandem Legendam, quae in praecedenti Capitulo Narbonensi Bonaventurae commissa fuit, in isto Capitulo ipse obtulit atque Patres Ordinis tam maiorem quam minorem Legendam S. Francisci a S. Bonaventura conscriptam approbaverunt, *suppressis aliis quibusque Legendis*¹.

Idem Capitulum ordinavit, ut cura Clarissarum S. Damiani ab Ordine penitus dimitteretur. Narrationem huius ordinationis exacte producit auctor Chronicorum XXIV Generalium²: « Praefato vero Domino Ioanne, ad protectionem Ordinis deputato, accidit, quod Fratres ex certis temeritatibus Dominarum Sancti Damiani, quibus sibi ius ministeriorum ab Ordine vindicabant, Fratribus petentibus, et generali Capitulo praefato ordinante, et cardinali ipso praedicto assistente, Fratres ipsi sive Ordo ab earum obsequiis fuerunt absoluti per dominum Papam Urbanum, adiuncta declaratione, quod Ordo nullo eis debito tenebatur. Unde ipse idem Papa alium eis cardinalem in Protectorem praefecit, scilicet dominum Stephanum, episcopum Praenestinum. Sed quia hic volebat quasi ex auctoritate Fratres ad ipsarum Monialium obsequia revocare, factum est, quod uni tantum, scilicet Domino Ioanni praefato, uterque fuit Ordo commissus. Qui eis ordinavit Regulam, quam nunc habent, in qua nulla fit mentio de Fratribus Minoribus, sed immediate subiiciuntur Ordinis Protectori. Quam eis misit sub Bulla dicti domini Papae Urbani anno Domini 1263 XV. Kal. Novembris, in qua Regula intitulantur *Sorores Sanctae Clarae*, sub qua vivunt fere omnia monasteria Alamanniae et Italiae Provinciae ».

15. Is cardinalis, Ioannes Gaietanus Orsini nempe, de quo adhuc puero, testantibus Chronicis XXIV Generalium³, S. Franciscus praedixit, eum *fore defensorem sui Ordinis et dominum huius mundi*, fuit

immaculata conceptione B. Mariae erroneam opinionem. Sed haec conclusio ex introductione huius festi non valet. Cfr. tom. III. pag. 69 seq. Insuper in omnibus de hac re sermonibus tom. IX. S. Doctor sibi circa hanc doctrinam semper constat, et discipuli eius Matthaeus ab Aquasparta, successor Bonaventurae posterior in ministerio Generalatus, in sua quaestione inedita, et ipse Ubertinus a Casali, ferventissimus Beatae Virginis cultor, in libro *Arbor vitae cruciferae* contra dogma immaculae conceptionis verbis nimis acerbis loquuntur. Corrigenda est etiam in Proleg. ad tom. I. pag. LXIII, notula 3.

¹ « Utramque historiam (S. Francisci) longiorem et brevior *obtulit triennio post* in Comitibus Pisanis Patribus Ordinis, quas reverenter cum gratiarum actione, *suppressis aliis quibusque Legendis*, admiserunt ». Wadding., ad ann. 1260 n. 18. De ista Legenda et approbatione Capituli erit adhuc fusior sermo triennio post in Comitibus Parisiis habitis.

² Analecta Francisc., tom. III. pag. 329 seq. et Wadding., ad an. 1263 n. 46. seq. de Stephano Hungaro.

³ Ibid. « De quo domino Protectore fertur, ipso familiariter referente, compertum, quod cum esset puer, a patre suo beato Francisco fuisset oblatus, praedixit idem Sanctus, quod non Frater habitu, sed defensor futurus esset sui Ordinis et dominus huius mundi. Et post parvulo humiliter tanquam ratione utenti recommendavit non sine patris eius admiratione suam

¹ Is ea tantum breviter pag. 228 habet: « In qua (Padua) erat (Ghibertus de Gente), quando fuit translatus corpus beati Antonii ad novam ecclesiam, ubi etiam fuit Frater Bonaventura generalis Minister ».

² Pisanus in cod. cit. lib. I. fruct. et conform. 8. pars II. vol. I. habet erronee 25 tantum annos.

³ Cfr. Bonelli, Prodromus, col. 33 seq. et ibid. not. 2.

⁴ Pag. 27.

⁵ Cod. cit. libr. I. fructus et conform. 8. pars 2.

⁶ Analecta Francisc., tom. III. pag. 329.

⁷ Hoc modo videtur introducta « salutatio angelica » sive « Angelus Domini ».

⁸ Ad an. 1263 n. 46.

⁹ Ex huius festi institutione Bonelli (Prodrom. col. 34 seq.) aliique collegerunt, S. Bonaventuram retractasse postea suam de

immediate post celebrationem praefati Capituli ad preces Bonaventurae Patrumque constitutus Protector Ordinis. Saepe laudata Chronica XXIV Generalium¹ rem ita exhibent: « Celebrato vero Capitulo, idem Generalis petivit a Domino Papa Urbano praedicto et obtinuit dominum Ioannem Gaetanum, Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconum cardinalem, in Ordinis Protectorem, quamvis idem dominus Papa dominum Ancherum, nepotem suum, dare Ordini voluisset, sed non acceptantibus Fratribus, supradictum dominum Ioannem, qui postea fuit Papa, dictus Nicolaus III, contulit tanquam Patrem Ordini praecipua devotione coniunctum ».

Circa utramque rem, id est, circa compositionem litis cum Sororibus S. Damiani et electionem cardinalis Ioannis in Protectorem Ordinis habentur duo documenta diplomatica eiusdem anni. Primum est Bulla data apud Montem Flasconem (Montefiascone) ab Urbano IV. die 19 Augusti 1263, incipiens: *Inter personas*, ac directa: *Dilectis Filiis Ioanni Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diacono cardinali et Fratri Bonaventurae Ministro generali Ordinis Minorum*²; in qua Pontifex quaedam circa concordiam Minorum inter et Clarissarum Ordines determinat et litem inter eos dirimit. Alterum documentum est epistola responsiva Bonaventurae data Assisii 5 Octobris 1264 (?), directa: *In Christo sibi carissimo Fratri Laurentio in administratione Tusciae Visitatori Pauperum Dominarum, Frater Bonaventura Ordinis Fratrum Minorum generalis Minister et Servus salutem et pacem in Domino sem-*

Religionem. Hoc cum sciret idem Dominus, pater eius, non nisi post factum voluit revelare, servans verbum in tempore, secundum sententiam Sapientis » (Prov. 25, 11).

¹ Ibidem. His addimus testimonium antiquum Fratris Paulini Veneti, qui an. 1324 a Pontifice Ioanne XXII. ad ecclesiam Puteolanam evectus, in sua *historia satyrica* (cod. Vatic. 1985) olim dicta *Polychronicon Iordani* scribit de S. Bonaventura cap. 234. part. 13. ad annum 1263: « Eodem anno Fr. Bonaventura Generalis Minorum generale Capitulum celebravit Pisis, et communi voto petitur Protector Ordinis dominus Ioannes Gaetani ». — Deinde auctor prosequitur depingere indolem et gesta Bonaventurae ad normam catalogi Bernardi de Bessa. Quae verba eius, cum lucem spargant ad baccalaureatum, licentiatum et ingressum Bonaventurae, portamus hic integra eo fine, ut conferantur cum his, quae dicta sunt pag. 42 seq. supra. « Hic Bonaventura, cum esset iuvenis alti et clarissimi ingenii, in gratia devotionis adeo excrevit, ut omnem pene veritatem mente conceptam in formam divinae laudis et devotae orationis reduceret. Ideo brevi tempore infuso sibi supranaturali lumine anno VII. ad bazalariatum Parisiensem et anno X. post religionis ingressum ad magisterium est permotus, et (anno) XII. vel XIII. ad regimen Ordinis assumptus in facundia nulli sui temporis secundus, et (annos) XVIII Ordinem rexit. Factus episcopus Albanensis in Concilio Lugdunensi quasi lucerna posita super candelabrum mire splenduit et pro defensione Mendicantium visus est caelitus destinatus; sed laborum ipsius Concilii pressus onere, vita functus est aetatis suae anno LIII. Cuius mors omnes in Concilio existentes incredibili affectu moestitia ». Cfr. C. Eubel, Provinciale, pag. 78 seq. et Sbaralea, Scriptores, pag. 170.

² Wadding., Regestum Pontificium, tom. II. pag. 96 n. 9. et Annales, ad an. 1263 n. 16. seq.

*piternum*³; in hac Bonaventura iuxta pactum cum cardinali Protectore et statuta Pontificis visitatores quidem permittit in memorata controversia, sed addit cautionem, ista obsequia Sororibus exhiberi ex caritate, non vero ex iustitia⁴. Waddingus adducit epistolam hanc ad aliud tempus, nempe Assisii III. Nonas Oct. an. Dom. 1264 pontificatus domini Urbani IV. an. III⁵. Videtur tamen ista Epistola esse ponenda 1263 iuxta editores Chronicorum XXIV Generalium⁶; nam Waddingus exhibet in eodem loco responsum Sororum die 1 Iunii 1264; non poterant autem Sorores respondere, si epistola Bonaventurae nondum erat scripta; deinde III. Nonas Octobris 1264 pontificatus Urbani IV. erat annus IV, non vero III; vel potius res tota est amandanda iuxta Papini⁷ et Panfilo⁸ ad an. 1272, quo anno tempore Capituli secunda vice Pisis celebrati lis integra tandem praefato modo composita est, quia hoc anno Bonaventura Assisii fuit.

16. Ab anno 1263 usque ad annum 1265 sequitur hiatus in gestis S. Bonaventurae, cum desint documenta certa. Generatim assignatur ad annum 1264 institutio piaе Confraternitatis dictae *Insignis Societas Regulae Recommendatorum B. Mariae Virginis* (italice Arciconfraternita del Gonfalone) instituta Romae a Bonaventura, si sequior Constitutio Gregorii XIII. die 12 Octobris 1576 sufficiens esset testis; in hac enim legitur⁹: « Cum itaque, sicut accepimus superioribus temporibus, videlicet de anno Domini 1264 in alma Urbe nostra admodum insignis Societas Regulae Recommendatorum eiusdem B. Mariae Virginis primo, et deinde Confalonis nuncupata... canonice instituta... Et inter cetera pro illius felici directione... per S. Bonaventuram, tunc in humanis agentem et Ordinis Fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum professorem, pie statuta et ordinata... ». Alii, ut Odoricus Raynaldus¹⁰, Galesinus¹¹, Thomas Bosius¹², Beringer¹³ factum referunt ad an. 1267, in quo Clemens IV. statuta huius sodalitatis confirmavit; alii ut Bollandistae¹⁴, Ciaconi¹⁵ et Sbaralea¹⁶ ad

¹ Idem, ad an. 1264 n. 3. et in nostro tom. VIII. pag. 471 seqq.

² Vide textum apud Wadding., ad an. 1264 n. 3.

³ Ibid. n. 4.

⁴ Analecta Francisc., tom. III. pag. 330, not. 3. et 4.

⁵ Storia di S. Francesco, part. II. append. n. 6.

⁶ Storia compendiosa, vol. I. pag. 632.

⁷ Cherubini, Bull., Gregorius XIII. n. 38.

⁸ Cfr. Petrus Mocchegiani a Monsano, *Collectio Indulgentiarum* (Ad Claras Aquas 1897) pag. 954 seqq.

⁹ Vita S. Bonaventurae, cap. 4. n. 55. in Actis Sanctorum, 14 Iulii.

¹⁰ Cfr. Petrus Mocchegiani, ibid. pag. 955; et Moroni, *Dizionario*, verb. Arciconfraternita; et Ruggeri, *L'arciconfraternita del Gonfalone*; et Bassi, *Tractatus de Sodalitatis* (Roma 1725) pag. 3 n. 8.

¹¹ Die Ablässe (Paderborn 1893), pag. 478 seqq.

¹² Acta Sanctorum, 14 Iulii (Vita S. Bonaventurae) § 4. n. 37.

¹³ Vitae et res gestae Pont. Rom. et S. R. E. card., tom. II. (Gregorius X.)

¹⁴ Scriptores, pag. 170.

annum 1270. Sbaralea¹ putat, omnes alias confraternitates pias a Bonaventura originem sumsisse, in quantum iis certam formam precum praescripsisse licitur. Exclusa tamen certe videtur opinio, nullas alias confraternitates ante S. Bonaventuram extitisse, quod Muratori recte reprobavit².

Ad idem circiter tempus referunt aliqui epistolam directam a republica Veneta sub duce Raynerio Zeno ad Bonaventuram tunc in Lombardia morantem, in qua dux rogat, ut Generalis velit destinare duos Fratres mittendos Romam ad testificandum miraculum per sacras reliquias Venetiis patratum. Enneor epistolae³: « Raynerius Zeno etc. Religioso et honesto viro Fratri Bo. de Ordine Minorum in Lombardia Ministro generali, amico plurimum honorando salutem, et vitam inceptam ad honorem Altissimi terminare.

« Sicut alia vice Honestati vestrae dicendo misimus, quia de Fratribus et Ordine toto cum tota Venetia confidimus et speramus, ipsorum auxilium et consilium cum fiducia requirimus, cum oportet. Et ecce, volentes ex ipsis duos pro nostri Communis agendis simul cum duobus Praedicatoribus occasione sacrarum reliquiarum ad Romanam Curiam destinare, vos rogando misimus, ut vobis placere deberet, nobis duos ex ipsis concedere occasione praedicta, super quo, sicut vos decuit, placide respondistis, velle vos in hac parte nostrae satisfacere voluntati. Unde cum ad mittendum simus ad praesens praeparati, Fraternalitatem vestram per nos et nostrum Consilium duximus attente deprecandam, quatenus vobis placeat, et velitis ex Fratribus duos nobis assignare, quos sufficientes et idoneos noveritis pro hoc facto, ipsos Ministro Fratrum de Venetiis per vestras litteras nominando.

« Datum die decimo tertio intrante Iunio ».

17. Anno 1264 die 2 Octobris e vita migravit Urbanus IV, et postquam Sedes apostolica vacavit quatuor menses, ei successit die 5 Februarii Clemens IV, qui non minorem admirationem pro S. Bonaventura nutrit quam eius praedecessor. « Anno Domini 1264, ultima die Septembris — uti referunt Chronica XXIV Generalium⁴ — dictus dominus Urbanus Papa ex hac vita migravit Perusii, et dominus Guido Fulcodii, cardinalis et episcopus Sabinensis, electus fuit ibidem

in festo sanctae Agathae sequenti et assumptus ad papatum Clemens IV. eligit nominari; qui erat natione Provincialis et de villa sancti Aegidii oriundus ».

Ad principium anni 1265, et quidem ad diem 23 Ianuarii, spectant quaedam litterae Bonaventurae directae ad decanum, clerum et magistratum Sarburgi, quibus sollicitat, ut Fratres in dicta civitate recipiantur et eis spatium novi aedificandi Monasterii concedatur. Ita chronista B. Müller¹; dum alter chronista Glassberger² ita rem refert, ac si Bonaventura litteris annueret desiderio Capituli Sarburgensi; quod maiorem veritatis speciem habet.

Is Papa Clemens IV. mox Bonaventurae ostendit, quanti eum haberet; contigit enim, quod archiepiscopus Eboracensis, qui erat pinguissimus, pastore suo esset orbat. Quaesitans, quem eveheret ad gradum tam altum, sed munus in Anglia difficile, constituit eligere Bonaventuram, sperans, eum sua sanctitate, prudentia et doctrina muneri parem fore. Bulla, quae hac de re mentionem facit, est nimis magni momenti, ne eam silentio premeremus. Data est Perusii 24 Novembris 1265 et inscripta *Fratri Bonaventurae Ministro generali Ordinis Fratrum Minorum, electo Eboracen.*, et incipit *Summo Pastori Iesu Christi Vicario*, quantum ad rem nostram spectat, haec loquitur³: «... Vacante igitur Eboracensi ecclesia per mortem bonae memoriae Eboracensis episcopi, et electione, quae de dilecto filio, eiusdem ecclesiae decano, in ipsa celebrata exstitit, iustitia per Nos exigente, cassata Nobisque hac vice ipsius ecclesiae provisione retenta, diu super ea vigilavimus, diu super eam sedulis et profundis cogitationibus defiximus mentem nostram, diu ob ipsam nostrum spiritum prospectus varii distraxerunt. Nam pro tam magna et honorabili ecclesia, pro tam nobili et devota Sedis apostolicae filia et pro inclyto et catholico regno Angliae, ipsi Sedi carissimae, ubi eadem ecclesia opibus amplis praedita, refulget archiepiscopalis eminentia dignitatis, ampliori sollicitudine urgebatur. Exacuerunt haec in nobis curam, accenderunt

¹ K. Eubel, Geschichte der oberd. Minoriten Provinz, pag. 209 n. 82: « B. Müller: Anno 1265 die 23 Ianuarii seraphicus Doctor S. Bonaventura, dum totam seraphicam Religionem Minister generalis moderaretur, Sarburgum litteras dedit ad dominum decanum, clerum et magistratum, sollicitans, ut confratres suos Minores benigne ad urbem suam suscipiant et spatium novi aedificandi Monasterii gratiose concedant ».

² « Praecedenti anno Domini, videlicet 1265, decimo Kalendas Februarii, misit Frater Bonaventura, generalis Minister, litteras de Lugduno domino decano et toti Capitulo in Sarburgo in Provincia Argentinae, *annuens desiderio eorum*, et Fratri Alberto, ministro Superioris Alamaniae, dedit in mandatis, ut ad petitionem dictorum dominorum decani et Capituli Sarburgensis Fratres Ordinis nostri ad civitatem Sarburgensem mittat, ut ibidem iuxta desiderium residentiam faciant; et ab illo tempore est ibi Conventus Sarburgensis ». Analecta Francisc., tom. II. pag. 78. Ex Glassbergero praeterea sequeretur, Bonaventuram die 23 Ianuarii 1265 Lugduni moratum esse. Dictae litterae ad nos non pervenerunt.

³ Cfr. Wadding., ad an. 1265 n. 14. et Sbaralea, Bullar. Francisc., tom. III. pag. 60 n. 59.

¹ Scriptores, pag. 170; et Bullar. Francisc., tom. II. pag. 261.

² Antiquit. Ital. Medii Aevi, tom. VI. col. 450 seqq.

³ Venetiis, bibliot. Marcian. class. XXII. 187 (4. X. VII.) chart. in fol. saec. XVIII. collectan. folior. 439; dictae litterae habentur fol. 433. Invenitur impressa epistola apud Muratori, Ser. Italic. Scriptor. tom. XII. col. 509 seq., ubi tamen praeter variantes minoris momenti notandum est loco *fratri Ro.*, ut habet Muratori, scribendum esse *fratri Bo.*, nempe Bonaventurae.

⁴ Analecta Francisc., tom. III. pag. 331. Notamus tamen, auctorem Chronicorum erravisse; non enim die 30 Septembris mortuus est Urbanus, sed die 2 Octobris; cfr. Moroni, Dizionario, col. 86. pag. 12 seqq.; et Hergenröther, Kirchengeschichte, tom. I. pag. 815. Circa electionem Clementis IV. vid. Moroni, ibid., vol. 14. pag. 28; Sbaralea, Bullar., tom. III. pag. 4; Hergenröther, ibid., pag. 815.

vigilantiam, cogitatum auxerunt, ut meditaremur vehementius et diligentius attenderemus, quid ipsi ecclesiae, quid dictae Sedi, quid eidem regno in facienda provisione huiusmodi potius expediret, aspirantes totis affectibus et sollicitis studiis intendentes ad virum dilectum et devotum, Sedis eiusdem ecclesiae praefatae utilem et ipsius regni pacis et concordiae amatorem, ad virum vita conspicuum, insignem scientia, providentia spectabilem, quem diligeret Dominus et in cuius requiesceret bonitate, ad virum pro suis claris operibus digna imitatione sequendum, per quem grex catholicus tanquam per lucis speculum convenienter posset dirigi ad salutem. Unde nostra in his desideria totaliter convertentes ad Dominum, et huiusmodi provisionis negotium eius beneplacito committentes ac sub spe solius suae gratiae fidenter procedentes, de illo habito contractu super hoc cum Fratribus nostris et ipsorum consilio, ad Te direximus nostrae considerationis intuitum, in Te vota nostra firmavimus, in Te noster spiritus plena deliberatione quievit. Attendentes itaque in Te Religionis asperitatem, nitorem vitae, conversationis munditiam, eminentiam scientiae, providentiae circumspeditionem et compositionem gravitatis, et quod tam diu, tam laudabiliter toti Tuo praefuisti Ordini, susceptum generale Ministerium super illum gerendo fideliter et salubriter exsequendo ad magnum honorem ipsius Ordinis et profectum; quodque sic innocenter conversari assidue studuisti sub observantia regulari, quod divina Te semper gratia prosequente, reddidisti Te placidum et amabilem quasi omnibus et ubique, ac propter hoc sperantes firmiter, quod pleno in Te prosequemur affectu, id quod circa praetactam ecclesiam, Sedem eandem et ipsum regnum in hac eiusdem ecclesiae ordinatione avidè affectamus; de persona Tua ipsi ecclesiae auctoritate apostolica providemus, et Te illi praeficimus in archiepiscopum et pastorem, absolventes Te a vinculo Ministerii generalis praefati Ordinis et ad dictam ecclesiam transferentes, liberam tibi transeundi ad illam licentiam concedendo. Ideoque prudentiam tuam monemus et hortamur, attente et affectuose rogamus tibi in virtute obedientiae districte praecipimus et in remissionem iniungimus peccatorum, quatenus eiusdem ecclesiae necessitatem, honorem et commodum dictae Sedis, et statum praefati regni valide his diebus tempestate turbatum et intestina vexatione divulgum, propter quod proborum virorum potentia indiget, quorum diligentia et studio reparetur, solide ac integre reformetur, solerter considerans et sapienter advertens, divinis in hoc beneplacitis aliquatenus non repugnes nostrisque iussionibus difficultatis seu tarditatis obstaculum penitus non opponas, sed vocationi caelesti humiliter acquiescas, et de superno ac nostro confisus auxilio, reverenter et devote suscipias impositum a Domino tibi onus, regendo et dirigendo iuxta datam tibi ab ipso gratiam praedictam ecclesiam et in spiritualibus et temporalibus ampliando, ita quod exinde grande praemium

apud Deum et penes Nos uberius favoris beneficia merearis. Datum Perusii VIII. Kal. Decembris an. I ».

Ad hanc vocem vix acceptam Bonaventura cito reliquit Parisios¹, ubi tunc morabatur, atque ad Pontificem ipsum se contulit, rogans enixe, ut eum ab imposito onere liberaret. Instantiae Bonaventurae fuerunt procul dubio urgentissimae et rationibus roboratae, cum Pontifex re vera precibus eius cesserit. Chronica XV Generalium sive Catalogus adscriptus Bernardo de Bessa rem ita narrant²: « Huic Ministro, scilicet Fratri Bonaventurae, Eboracensem archiepiscopatum pinguius dominus Papa Clemens IV. contulit, sed ipse ad praesentiam Papae de Parisius, ubi tunc erat, se conferens, tam constanter et humiliter cessit, ut ipse dominus cessionem pie admittens, eidem intulerit illud verbum: *Sta in testamento tuo et in illo colloquere et in opere mandatorum tuorum veterasce*³ ». Idem transcribunt ex Bernardo Chronica XXIV Generalium⁴ alique scriptores posteriores.

18. Paulo post reversus Parisios, celebravit ibidem Capitulum generale in festo Pentecostes 1266. Narrant, in his Comitibus Bonaventuram instituisse primam vice pro studentibus Ordinis disputationes publicas, quae deinceps per plura saecula concomitatae sunt unumquodque Capitulum generale⁵. — Statutum quoque fuit in his Comitibus, ut omnes vitae S. Francisci de medio tollerentur, cum earum locum tenere deberet Legenda maior conscripta a S. Bonaventura. Legitur enim⁶: « Item praecipit generale Capitulum per obedientiam, quod omnes Legendae de beato Francisco olim factae deleantur, et ubi inveniri poterunt extra Ordinem, ipsas Fratres studeant amovere, cum illa Legenda, quae facta est per Generalem, sit compilata, prout ipse habuit de ore illorum qui cum beato Francisco quasi semper fuerunt, et cuncta

¹ « Sed ipse de Parisius, ubi tunc erat, ad praesentiam Domini Papae se conferens ». *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 331.

² *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 700.

³ Eccl. 11, 21.

⁴ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 331.

⁵ Wadding., ad an. 1266 n. 4.

⁶ Rinaldi, seraphici viri sancti Francisci Assisiensis vitae duae, (Romae 1806) pag. XI. Hoc decretum Angelus Clarens ante oculos habuisse videtur, cum in suis Chronicis vel Historia tribulationum (Ehrle, *Archiv für Litteratur und Kirchengeschichte*, vol. II. pag. 56) scripserit: « Quae scripta erant in Legenda prima, nova edita a Fratre Bonaventura, deleta et destructa sunt, ipso iubente ». Waddingus (ad an. 1260 n. 18.) amandat decisionem hanc ad praecedens Capitulum Pisanum, ut supra pag. 55 col. II. diximus. Notandum tamen, ardentem Clarens, scribentem *ipso iubente*, et aliquos recentissimos scriptores protestantes detrahere Bonaventurae, ac si ipse destructor litteraturae Franciscanae circa vitam S. Francisci fuisset. Decisio illa facta est a Capitulo, non a Bonaventura, qui certe ad imponendum aliis opus a se conscriptum prorsus incapax erat. Legenda scripta a Bonaventura in finem pacificationis, non sedavit omnino animos, quapropter Capitulum processit ad extrema, stabiliens, ut ceterae Legendae deleantur; agebatur enim de pace in Ordine servata. De cetero decreti tenor optime loquitur de scientia et veracitate sociorum S. Francisci, ad quorum relationem Bonaventura scripsit.

certitudinaliter sciverint, et omnia ibi sint posita diligenter ». — Certum est, Bonaventuram tempore Capituli sermonem habuisse in laudem S. Francisci, applicando ei verba: *Vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi*¹. Hoc eruitur ex Pisano et Ubertino. Ubertinus scribit²: « Ego audiui a solempni doctore istius Ordinis, quod Frater Bonaventura, tunc generalis Minister Ordinis et Doctor solempnis, praesente praefato doctore, qui mihi dixit, quod in Capitulo Parisiensi solempniter praedicavit, quod ipse erat certus et certificatus, quod beatus Franciscus erat Angelus sexti signaculi ». Pisanus³ vero affirmat, prophetiam Apocalypsis septimo esse verbotenus accipiendam de S. Francisco, fuisse Bonaventurae revelatum, et meminit concionis a Bonaventura de S. Francisco habitae. Sermo iste genuinus hucusque inventus non est⁴.

Praeterea multa introducta sunt, quibus collapsa disciplina Ordinis ad purae observantiae statum erigeretur. Hinc emisit Bonaventura epistolam officialem ad omnes Ordinis Ministros provinciales incipientem⁵: *Quoniam ad hoc potissimum invigilare debet sollicita cura rectoris...* Exinde emisit aliam epistolam⁶ ad Fratres universos incipientem: *Cum ego relatione perceperim fide digna etc.*, signatam Parisiis 1266, sexto Kal. Iunii. — Capitulum istud breviter expeditur a chronistis. Chronica XXIV Generalium scribunt⁷: « Anno Domini 1266 fuit Parisius generale Capitulum celebratum ». In assignando die fere omnes historici erraverunt, sequentes Waddingum, qui illud ad mensem Aprilem remittit⁸. Celebratum autem fuit in festo Pentecostes 1266, ut P. Ehrle⁹ invicte probavit.

19. Tempus a Capitulo generali Parisiis adunato usque ad Capitulum Assisii 1269 celebratum est sat obscurum, cum fere nihil de gestis Bonaventurae nobis transmissum sit. Unum ex hac obscuritate erui potest, scilicet, Bonaventuram anno 1267 vel 1268 recitavisse tempore Quadragesimae Parisiis *Collationes de decem praeceptis*¹⁰ et item in alia Quadragesima *Collationes de septem donis Spiritus sancti*¹¹.

¹ Apoc. 7, 2.

² Arbor vitae crucifixae, V. cap. 4.

³ Conformit. lib. III. fructus et conform. III. (in ordine 31.) part. 2. vol. II. fol. 152 r. (cod. cit.). « Insuper ipse dominus cardinalis Frater Bonaventura, dum esset Generalis, fuit divinitus edoctus, quod prophetia illa Apoc. VII. de Angelo habente signum Dei vivi, ad litteram est de B. Francisco ». Item cfr. ibid. fol. 141 v. col. II. (cod. cit.).

⁴ Bonav., tom. IX. pag. 597, not. 9. Cfr. Wadding., ad an. 1266 n. 4.

⁵ Tom. VIII. pag. 470.

⁶ Ibid. pag. 472: Epistola V, ad Fratres universos, in qua confirmat Bonaventura quandam concessionem quoad terminos quaerendi necessaria circa lacum Gardae.

⁷ Analecta Francisc., tom. III. pag. 332.

⁸ Ad an. 1266 n. 4.

⁹ Archiv etc., vol. VI. pag. 39.

¹⁰ Analecta Francisc., tom. III. pag. 332, not. 4.

¹¹ De his et mox memoranda Collationibus fuse tom. V. Prolegom. cap. VI. pag. XXXVI seqq. et ibid. pag. 505 seqq., 455 seqq., 327 seqq. tractavimus; cfr. Sbaralea, Scriptores, v. Bonaventura; Wadding., ad an. 1265 n. 13.

Nam codices Collationum de decem praeceptis habent an. 1267 vel 1268; quod autem has Collationes immediate excipiant aliae Collationes de septem donis Spiritus sancti, insinuat ex harum prima de septem donis commemorante antecedentes: « Alias dixi vobis de lege decalogi, et modo dico vobis de gratia¹ ». Collationes tandem de septem donis excipiebant aliae *Collationes* (sermones) *de Hexaëmeron*, quarum rursus collatio 2. n. 1. et 3. n. 1 mentionem faciunt de illis ut iamdudum habitis². Istaе autem ultimae Collationes de Hexaëmeron recitatae fuerunt Parisiis certe an. 1273 post Pascha, sed non fuerunt ad finem perductae, quia Bonaventura ad cardinalatum hoc anno a Gregorio X. fuit evectus³; quae unica causa fuit interruptionis, ut patet ex additamento cuiusdam anonymi in codicibus et editionibus⁴.

Auctor Chronicorum XXIV Generalium, amandans has collationes erronee ad an. 1265, hac de re ita loquitur⁵: « Tunc enim (tempore evectionis ad archiep. Eboracensem) vernali tempore idem Generalis Parisius existens, legit et exposuit primum capitulum libri Genesis, multis hinc inde quasi innumerabilibus ad lectionem confluentibus. Et inde reportatus est et confectus libellus, qui *de Septem Visionibus* vel *Luminibus* intitulatur. Sed antequam quintam visionem seu expositionem quinti diei complevisset, ad dictam praelationem electus, dictum librum incompletum dimisit ». Auctor Chronicorum igitur erravit, referens rem ad annum, in quo Bonaventurae proposita fuit a Clemente IV. dignitas archiepiscopalis; re vera autem intelligendus est citatus chronista de posteriore promotione; eiusque verba referenda sunt ad annum, in quo Bonaventurae proposita fuit a Gregorio X. dignitas cardinalatus, id est ad an. 1273, ut infra dicetur; secus, ut iam Bonelli⁶ monuit, intelligi non potest, quomodo illa a Clemente proposita, sed a Bonaventura non acceptata dignitas impedimento fuerit, cur Bonaventura opus de Hexaëmeron spatio octo annorum finire non potuerit.

20. Ad hoc tempus quoque, scilicet inter Capitulum Parisiense et Assisiense (1266-1269) inseritur ab auctore Chronicorum XXIV Generalium quoddam miraculum narratum, ut sequitur⁷: « Hic devotus Generalis, cum per multos dies, se indignum communione Christi corporis reputans, minime celebrasset, Dominus eius humilitatem respiciens, cum una die Missam devotius audiret, ad eius confortationem una de particulis hostiae consecratae et iam per sacerdotem divisae solo Domini iussu in os eiusdem Generalis intravit et ipsum gustu suavissimo saginavit ». Fere iisdem verbis repetitur miraculum in Conformitatibus Bartholomaei Pisani. Hac occasione

¹ Ibid. tom. V. Prolegom. pag. XXXVI col. II.

² Ibid. tom. V. pag. XXXVI.

³ Ibid. pag. XXXVI seq.

⁴ Ibid. et pag. 449 seq.

⁵ Analecta Francisc., tom. III. pag. 332.

⁶ Prodrum., col. 53.

⁷ Analecta Francisc., tom. III. pag. 334.

sit nobis licitum, saltem unam dotem afferre internam, pervadentem totum Bonaventurae cor et intellectum et relatam ab intimo eius Bernardo de Bessa¹: «Ite sicut in luminibus scientiarum et maxime in Scripturis sacris videbatur miranda capacitate proficere, ita et in devotionis gratia continuum sumebat augmentum, siquidem omnem veritatem, quam percipiebat intellectu, ad formam orationis et laudationis divinae reducens continuo ruminabat affectu²».

Ad idem tempus spectant quaedam minutiora facta, quae tamen in vitam publicam Bonaventurae et locum, ubi moratus sit, quandam lucem spargunt. Bonaventura enim petivit et anno 1267 a Capitulo generali Ordinis Cisterciensis obtinuit, ne fugitivi unius Ordinis recipiantur sine litteris commendatitiis in alterum Ordinem. Inter statuta huius Capituli legitur³: «Petitio Fratris Bonaventurae de Ordine Minorum, qui petit, quod in Ordine non recipiantur eorum fugitivi sine litteris commendatitiis, exauditur, et orationibus Ordinis ipsum Ordinem suum associat Capitulum generale».

Aliud factum minutum ad annum 1268 narrat Franciscus Gonzaga⁴ de Conventu Meduntino in Gallia, in quo Bonaventura frequenter moratus esse fertur. Adducit scilicet iste scriptor eximius quoddam instrumentum publicum, directum iussu Bonaventurae ad Municipium Meduntinae civitatis, quod ad hoc redit: «In Christo sibi dilectis Maiori Meduntensi et Communitati eiusdem Villae, Frater Petrus Minorum Fratrum in Francia Minister et Servus, salutem et pacem in Domino sempiternam. De voluntate Reverendi Patris nostri Fratris Bonaventurae Ministri volumus et acceptamus, quod sub dominio et patronatu Communitatis vestrae locus Fratrum Minorum de Medunta supponatur; Fratres autem loci et ipsum locum vestrae in Domino recommendamus caritati. Datum Attribati tempore provincialis Capituli. Anno Domini 1268».

Exeunte anno 1268, Bonaventura descendit in Italiam, ut paulatim praepararet Capitulum an. 1269 Assisii celebrandum. Hoc eruitur ex duobus factis, uno Assisii, altero Perusii habito. Sbaralea⁵ enim adducit instrumentum publicum, ex quo apparet, Bonaventuram die 6 Decembris 1268 fuisse Assisii et ibi consensisse in cessionem factam Fr. Illuminato, tunc Ministro provinciali Umbriae, *nomine et vice totius universitatis Ordinis B. Francisci* de Ecclesia S. Ioannis de Mevania.

Adhuc unum factum, sed iam ad principium anni 1269, nempe ad sabbatum 12 Ianuarii refert

Bonelli¹, ex archivio Perusino extractum et sibi a quodam V. Cl. Iosepho comite Garampio, canonico Vaticano, transmissum, his verbis: «Cum per Consilium Communis et Populi Perusini ordinatum esset, quod quoddam exenium usque ad quantitatem centum soldorum deberet fieri domino Fratri Bonaventurae de Ordine Minorum, quod loco eleemosynae habeatur; et etiam evidens causa videatur persona illius Fratris Bonaventurae, quod quidem in parva quantitate pecuniae tanto viro videatur fieri Consulibus Mercatorum et aliis quam pluribus hominibus etc., dominus Uguizo de Bictis consuluit, quod dictum exenium fieri debeat usque ad quantitatem XX Sol. denar. grossorum, quorum quilibet valeat XII denar. minutos» etc.

21. Anno igitur 1269 in festo Pentecostes adunavit Bonaventura Assisii Capitulum generale². Quadruplex statutum, nempe cantationem Missae in honorem B. Virginis quolibet sabbato; recitationem sermonum ad honorem eiusdem; salutationem B. Virginis angelicam ad sonum campanae Completorii³ (unde ortus esse videtur usus recentior); vetitum tandem, ne Fratres vasis stagnis vel vitreis utantur, invenitur tempore huius Capituli, relatum ab auctore Chronicorum XXIV Generalium his verbis⁴: «Anno Domini 1269 vel circa (re vera fuit hoc anno) hic Generalis Assisii generale Capitulum celebravit, in quo fuit definitum, quod ob reverentiam Virginis quolibet sabbato cantetur solemniiter una Missa. Ad cuius etiam honorem Fratres populo praedicent, quod, quando auditur campana Completorii, ipsa Virgo beata aliquoties salutatur. Item, quod Fratres in mensis vasis stagnis non utantur nec etiam pro se cyatis vitreis in Conventu». Salimbene⁵ tantum haec habet: «Item millesimo supraposito (69) factum est generale Capitulum Assisii, *adhuc* generali Ministro Fratre Bonaventura; et nullus erat Papa, quia cardinales concordare non poterant».

Comitiis celebratis, profectus esse statim videtur Bonaventura Parisios, cum ad eundem annum 1269

¹ Prodrumus, col. 45. Recole ibidem, quod ex hoc nihil contra paupertatem Bonaventurae arguendum sit.

² Wadding., ad an. 1269 n. 4; cfr. Chronologia legalis, pag. 28.

³ Idem iuxta auctorem Chronicorum XXIV Generalium (Analecta Francisc., tom. III. pag. 329 et 351) fuit statutum in Comitiis Pisanis 20 Maii 1263. De eadem renovatione decreti loquitur Wadding l. c. Utrum autem cantatio Missae in honorem B. Virginis omni sabbato decisa fuerit in utroque dicto Capitulo, ut vult Waddingus, an in Capitulo Assisiensi an. 1269 demum, ut vult saepe laudatus, sed ignotus auctor Chronicorum, incertum est. Quidquid sit, hic auctor secundum veritatem scribit, in Capitulo Assisiensi Bonaventuram instituisse *solum cantationem Missae in honorem B. M. Virginis*, minime vero scribit, eum instituisse cantationem Missae in honorem B. M. V. *immaculate conceptae*. Hoc ultimum et Wadding. (ad an. 1263 n. 16) et Album generale (pag. 204, not. 3.) et Bonelli (Prodrumus, col. 35 seq.) et multi alii sustinebant; sed erronee; cfr. supra pag. 55 col. I. nota 9.

⁴ Analecta Francisc., tom. III. pag. 351.

⁵ Chronica, pag. 251.

¹ Ibid. pag. 699. Idem repetit auctor Chronicorum XXIV Generalium (Ibid. pag. 324) omnesque alii chronistae Francisc.

² Vide, quae diximus supra pag. 42 col. II. nota 2. 3; et pag. 49. col. II. seqq.

³ Anecd. Martene et Durand, tom. IV. col. 1428.

⁴ Orig. Seraph. Relig. (Romae 1587) pag. 562.

⁵ Supplem. Scriptor. etc., pag. 170 col. II, «ex arch. Coenob. Mevaniae Min. Conv.».

immediate post relatum Capitulum auctor Chronico-
rum XXIV Generalium narret de quadam reforma-
tione pro studentibus Universitatis his verbis¹: « Hic
Generalis Parisius ordinavit pro studentibus illuc de
oto Ordine accedentibus, quod secundum quatuor
octavaria Provinciarum, scilicet Hispanorum, Alama-
norum, Lombardorum et Romanorum, essent ibi
quatuor assistentes, qui pro studentibus utilia propo-
nerent et humiliter procurarent ». Aliunde valde pro-
babile est, Bonaventuram proprie hoc anno 1269
confecisse librum *Apologia Pauperum* contra Ge-
raldum de Abbatisvilla, qui sedatas antea lites Uni-
versitatis iterum quodam pernicioso libro excitavit,
ut supra diximus². Fuit igitur Parisiis.

Censendum ceterum est, Bonaventuram mansisse
diutius Parisiis insistentem operibus conscribendis,
praelectionibus, sermonibus, curae Ordinis ac pie-
tati, cum demum exeunte anno 1271 inveniamus
eum extra Parisios, et quidem Viterbii.

22. Mortuo Clemente IV., Sedes apostolica diutius
solito vacare coepit. Cardinales Viterbii adunati inter se
convenire non poterant circa electionem novi Pontificis.
Omnia, etiam regum, ad accelerandam electionem cona-
mina remanserunt irrita. Venit quoque in hanc urbem
Bonaventura, qui tandem effecit, ut ex sex candi-
datis propositis per compromissum celeriter eligere-
tur consilio eius Theobaldus Placentinus, archidiaconus
Leodiensis, bene notus Bonaventurae et Legatus
apostolicus in Syria³. Rem ita narrat Bartholomaeus
Pisanus⁴: « Qui (Bonaventura) tantae reputationis,
dum esset Generalis, fuit apud cardinales, ut, dum
de electione Summi Pontificis in Perusio (debet esse
Viterbio, eodem modo corrigendus Rodolphus) discor-
darent, libere omnes in eum vota sua compromise-
runt, ut, si se vel alium in Papam nominaret, illum
ipsum eligerent. Et ipse nominavit sanctissimum vi-
rum dominum Gregorium X, qui multis coruscavit
miraculis et iacet Aretii in ecclesia maiori in dioe-
cesi Aretina ». Non sustinemus opinionem Pisani, car-
dinales adeo compromisisse, ut seria voluntate Bo-
naventurae dedissent libertatem etiam *se* nominandi⁵;
sustineri tamen potest, Bonaventurae consilio factum
esse, ut cardinales eligerent Theobaldum. Hoc testa-
tur gravissima auctoritas, Baptista de Ludicibus, ver-
satissimus in processu canonizationis Bonaventurae,
qui dicit⁶: « Cum cardinales Viterbii essent congre-

gati pro novi electione Pontificis, et Deo melius ali-
quid disponente, duobus annis in unum convenire
non possent, essetque Bonaventura tunc Ordinis Ge-
neralis in ea urbe, cuius sanctitatis et integritatis
fama per ora omnium volitabat, inspirante Deo, tan-
tam habuit de illo totum Collegium fidem, tantaque
apud Patres eius fuit auctoritas, *quod ad illius sua-
siones* et exhortationes, omnes congregati cardinales
unanimiter, nemine discrepante, sanctiorem virum,
quem cognoscerent, elegerunt, *quem eis B. Bona-
ventura nominaverat atque proposuerat*, id est
Theobaldum Placentinum, archidiaconum Leodiensem,
et quidem absentem (nam tunc erat in Syria), qui
postea Gregorius X. appellatus est ».

Falso tamen dicitur, Bonaventuram, ut fama fert,
advenientem Viterbium, suasisse civibus, ut clauderent
portas et civitatis et palatii, ne cardinales tem-
pore electionis egredi possent et celerius electionem
perficere cogerentur¹; quam inclusionem eligentium
novum Pontificem *conclave* vocitare solemus.

Theobaldus itaque, postquam Sedes vacavit fere
tres annos, die 1 Septembris 1271 est electus, sed
demum die 10 Februarii 1272 ex Oriente, a Fratribus
Praedicatoribus et Minoribus accersitus, advenit Vi-
terbium, ubi cardinales ipsum exspectabant, et Gre-
gorius X. vocari voluit. Inde Romam profectus, die 27
Martii 1272 coronatus est². Bonaventuram, a quo ali-
quatenus electio haec dependebat, secum Romam con-
duxit novus Pontifex, plurimum consilio eius fisus.
Ita factum est, ut statim in assignandis: Legatis pro
unione Graecorum sollicitanda totum negotium Bona-
venturae committeret. Narrat enim auctor Chronico-
rum XXIV Generalium³: « Huius (Generalis) tempo-
ribus idem dominus Papa Gregorius X. ad partes
Graeciae destinavit viros providos et probatos in of-
ficiis Ordinis, videlicet Fratrem Hieronymum de Esculo⁴,
tunc Ministrum Slavoniae, cum sociis suis, quos
idem Generalis sibi obtulerat, ut Graecos et Tar-
tarios reducerent, relictis erroribus, ad Romanae Ec-
clesiae unitatem ». Quam assertionem auctoris Chro-
nicorum XXIV Generalium historicam esse, confir-
mant ipsius Gregorii X. litterae⁵, in quibus socii

¹ Panfilo, l. c. pag. 636.

² Hefele, Conciliengeschichte (Freiburg i. B. 1890), vol. VI. pag. 41.

³ Analecta Francisc., tom. III. pag. 352.

⁴ Ibid. pag. 352, not. 1.

⁵ Epistolae Pontificis hac in re erant complures, quas Fratres dicti ferre debebant, et in quibus omnium quatuor Fratrum fit mentio. Prima ad Michaellem Palaeologum, imperatorem, emissa est apud Urbem veterem (Orvieto) IX. Kal. Novembris 1272 (Wadding., ad an. 1272 n. 4.); secunda ad patriarcham Graecorum, invitans eum ad Concilium (ibid. n. 5.); tertia inscripta ipsis *Fratribus Hieronymo de Esculo, Raymundo Berengarii, Bonagratiae de Sancto Ioanne in Persiceto, et Bonaventurae de Mugello de Ordine Minorum apostolicae Sedis Nuntiis*, continens instructionem, est data apud Urbem veterem VIII. Kal. Novembris 1272 (ibid. n. 6.); quarta scripta iisdem, concedens iis facultatem dandi salvum conductum, item data est apud Urbem veterem Nonis Novembris 1272 (ibid. n. 7.);

¹ Analect. Francisc., tom. III. pag. 351.

² Pag. 46 col. I. et II.

³ Bonelli, Prodromus, col. 49; Panfilo, Storia compendiosa, vol. I. pag. 636; Wadding., ad an. 1271 n. 4.

⁴ Conformitates, lib. I. fruct. et conform. 8. part. 2. fol. 129 (cod. cit.).

⁵ Ex pluribus scriptoribus, qui Pisanum secuti, illud affirmaverunt (Bonelli, Prodromus, col. 49. not. 6. vocat istud historicum sphalma), notandus praecipue est Galesinus (Acta Sanctorum, 14 Iulii, Vita S. Bonaventurae, cap. 6. n. 76.). De diversis opinionibus consule Wadding., Annales, ad an. 1271 n. I seqq., qui in eligenda sententia castigatissime procedit.

⁶ Apud Steph. Baluzi, Miscellanea, tom. IV. pag. 476 col. II. (Lucae 1764).

Hieronymi numerantur, scil. Raymundus Berengarii, Bonagratia de Sancto Ioanne in Persiceto et Bonaventura de Mugello, omnes de Ordine Fratrum Minorum.

23. Non diu autem permansit Bonaventura Romae, cum mox eodem anno reperiamus eum Pisis celebrantem ibidem secunda vice Comitia¹ generalia an. 1272, in quibus praeter alia emissa sunt nova decreta respicientia curam Sororum Clarissarum² et anniversarium solemne S. Ludovici IX, regis Galliae, post festum S. Bartholomaei institutum³.

Etiam hac vice, Comitiis celebratis, rediit statim Bonaventura Parisios, cum ex illa urbe scripserit paulo post, nempe die 16 Maii an. 1272, epistolam officialem ad Fratres Custodem et Guardianum Pisarum⁴, commendans iis curam Sororum Pisis commorantium. Parisiis morabatur Bonaventura per longius tempus. Anno 1273 die 11 Martii adhuc invenitur ibi, cum hoc die⁵ directae sint ad ipsum litterae Gregorii X, quibus Pontifex imposuit ei officium inquirendi ubique ea quae in proximo concilio generali correctione indigerent. Ad idem tempus et quidem ad diem 20 Martii 1273 spectat epistola Bonaventurae directa ad abbatem sanctae Mariae Blesensis⁶, scripta valde benevole et caritative ad mutuam pacificationem et confirmans quandam cessionem a Provinciali factam.

De cetero Parisiis incubuit Bonaventura studiis, sermonibus et regimini Ordinis, ut ostensum⁷ est, usquedum haec occupatio interrupta est evectione Bonaventurae ad altiore dignitatem.

CAPUT IV.

De electione S. Bonaventurae ad dignitatem cardinalitiam, de laboribus eius in Concilio Lugdunensi II. et de beata eius morte.

1. Antequam loquemur de evectione Bonaventurae ad dignitatem cardinalatus, operae pretium est praemittere ad instar incisi quaedam de relatione, quae intercedebat inter duos magnos viros et sanctos: Ludovicum IX, regem Galliae, et Bonaventuram. Non enim casu factum est, ut in secundo Capitulo Pisano anniversarium solemne S. Ludovici in-

quinta, directa ad omnes potestates, commendans nuntios omnibus, per quos transierint, item data est apud Urbem veterem IV. Kal. Novembris 1272 (ibid. n. 8.); sexta tandem ad regem Siciliae, ut det salvum conductum apocrisiariis imperatoris, data apud Urbem veterem VII. Id. Novembris 1272 (ibid. n. 9.).

¹ Wadding., ad an. 1272 n. 10.

² Papini, Storia di S. Francesco, part. II. append. n. 6; cfr. Panillo, Storia compendiosa, vol. I. pag. 636 seq.

³ Wadding., ibid. n. 10.

⁴ Cfr. Bonav., tom. VIII. pag. 474. Epistola certe Parisiis data est, non in civitate Pisana, sicut dicit Bonelli, Prodromus, col. 51. Fuit igitur Bonaventura iam an. 1272 Parisiis, non demum initio an. 1273, ut ibidem Bonelli sustinet.

⁵ Sbaralea, Bullarium Francisc., tom. III. pag. 197.

⁶ Tom. VIII. pag. 473.

⁷ Supra pag. 59 col. I. et II.

troductum fuerit; sed Bonaventura, memor amicitiae huius sancti regis, hoc ut primam gratiam tempore ipsius coronationis Pontificis a Gregorio X. impetraverat¹. Ludovicus die 25 Augusti 1270 erat mortuus.

Sicut iste sanctus rex in devotis cum aliis sanctis Fratribus Minoribus colloquutionibus summo opere delectabatur, ita quoque cum S. Bonaventura. Cum autem saltem quinque occasiones², quibus isti duo viri secum familiariter collocuti esse dicantur, posteritati transmissae sint, hinc iure merito eorum relationem nomine amicitiae sanctae vocitare possumus.

Ex multis colloquiis conservatis in monumentis, haec breviter ponimus. Accidit, quod regis filius primogenitus esset mortuus. In quodam colloquio habito cum Bonaventura rex expressit suam tristitiam de mortuo filio, sed simul ostendit magnanimam virtutem perfectae unionis cum voluntate divina³. — Alia vice retulit rex Bonaventurae sermonem, quem habuit cum quodam, qui dixerat, regem habere duas coronas, nempe auream et spineam, debereque ad exemplum Iesu Christi tertiam, nempe incorruptibilem regni caelestis, laboribus acquirere⁴. — Nota, satis est divulgata illa inquisitio Ludovici et Bonaventurae de altissima quaestione philosophico-theologica: utrum homo posset praeeligere omnino non esse quam semper in tormentis esse, ut puta in inferno; vel utrum

¹ Wadding., ad an. 1272 n. 10.

² Omnes, exceptis duabus ultimis, inveniuntur in appendice ad Analecta Francisc., tom. I. pag. 413-419. In hac appendice continentur illae narratiunculae, quae aliqualem valorem historicum habent; tota harum collectio (in cod. Vatican. ser. Ottob. n. 522. membran. saec. XIV. fol. 142-306) offert exempla spectantia ad aedificationem et usum praedicatorum.

³ « Cum mortuus esset eius (Ludovici) primogenitus, qui regnaturus erat, cum intime eum diligeret, cognoscens tamen voluntatem Dei, tanta patientia sustinuit, ut dicentibus sibi media nocte: Domine, quiescat et dormiat, nec ulterius turbemini; mortuus est enim puer; respondit: Si est mortuus, et ego eum vero amore dilexi et in diligendo, dum viveret, vere fidelis ei fui; dignum est, ut et in morte ostendam, eum me vere et fideliter dilexisse et animam eius diligere. Et propter hoc non dormiam, donec debitum ei persolvam et vere me diligere eum ostendam. Et vocato capellano, matutinum et Officium Defunctorum complevit pro anima eius ».

« Dixit Fratri Bonaventurae Ministro, quod sic sustinebat, ex quo Deus sic voluerat, quod nollet, eum non esse mortuum. Et cum respondisset Frater Bonaventura: Domine, quomodo est hoc? dixit: Credo et scio, Deum sic voluisse, et ex quo Deus sic voluit, nulla ratione debeo velle contrarium; immo acceptare quod Deo placuit, et non rebellis esse divinae voluntati. — Dixit amicis (?): Quantum doleam vix posset credi. Sed licet magno de morte eius dolore afficiar, tamen mihi ipsi vim inferam, ita quod exterius apparere non poterit. Et sicut dixit, ita et fecit, ut omnis populus vidit ». Ibid. pag. 413-414.

⁴ « Idem (Minister generalis refert). Dicebat ei rex Franciae, quendam ad se accessisse et sibi dixisse: Dominus Deus noster habet tres coronas, unam auream, aliam spineam, tertiam incorruptibilem, scilicet regni caelestis. Duas vobis contulit, sed consulo, quod tertiam laboretis acquirere, quia sine illa aliae parum valent. Videtur mihi, inquit rex, quod multum bene locutus sit, unde verba eius intraverunt cor meum. Ministris autem idem commendabat ». Ibid. pag. 415.

quis deberet praeeligere illud¹ etc. — Pietosum valde et consolans est colloquium illud horum virorum, quando filius regis Petrus vult ingredi in Ordinem Minorum, dum mater tristis evadit, et pater non vult filium impedire servire Deo². — Semel colloquuntur de vitio avaritiae, quae est causa, cur homines in cetera vitia labantur et pereant³. — Item, « hic Generalis (Bonaventura) ad instantiam domini ac sancti Ludovici, regis Franciae, officium devotissimum de Cruce composuit⁴ ». — In eodem codice⁵ invenitur quaedam relatio non inserta in Analectis nostris, ex qua sequeretur, Bonaventuram habuisse fratrem carnalem, qui eum rogabat, ut apud regem intercederet pro obtinenda ei praebenda. Responsio istud denegans est digna S. Bonaventura⁶. — Pretiosa quoque, quamvis

directe non spectet ad Bonaventuram et Ludovicum, est relatio Bonaventurae de quodam colloquio¹, quod habuerunt Fratres de Burgundia cum Delphino, filio regis Ludovici.

2. Anno 1273 die 3 Iunii Bonaventura una cum beato Petro de Tarantasia Ordinis Praedicatorum cardinalis renuntiatus est Urbeveteri (Orvieto), ubi Papa a mense Maio usque ad diem 5 Iunii residebat, postquam Bonaventura ante Pentecosten (die 28 Maii) iam electus erat². Electio Bonaventurae in cardinalem erat factum nimis praeclarum, ut in testimoniis coevorum non relinqueret multa vestigia. Primus est Bernardus de Bessa³, qui tamen haec tantum pauca habet: « Hunc dictus dominus Gregorius X. cardinalatum episcopatus Albanensis coëgit suscipere ». Diffusius, sed in globo, rem refert Salimbene⁴: « Anno Domini 1276, indictione IV, in mense Ianuarii, 21. die eiusdem mensis, in festo sanctae Agnetis, electus fuit in Papam Frater Petrus de Ordine Fratrum Praedicatorum de Burgundia, de civitate Tarantasia, qui cum esset archiepiscopus Lugdunensis, fecit eum cardinalem Papa Gregorius decimus, sicut et Fratrem Bonaventuram generalem Ministrum Ordinis Fratrum Minorum et magistrum Petrum Hispanum et alios duos ». Item diffuse Ptolomaeus Lucensis⁵: « Hic (Gregorius X.) fecit unam ordinationem cardinalium proborum virorum, inter quos duo fuerunt magistri in theologia, quorum unus de Ordine Praedicatorum... vocatusque est Frater Petrus de Tarantasia... Secundus fuit Frater Bonaventura de Ordine Fratrum Minorum, qui similiter fuit magister in theologia et Minister generalis dictorum Fratrum, natione Tuscus, vita et doctrina admodum graciosus ». Auctor Chronicorum XXIV Generalium insistens omnino vestigiis Bernardi item haec tantum

¹ « Refert Frater Bonaventura, generalis Minister, dominum Ludovicum Francorum regem quaesivisse ab eo de illa quaestione, utrum videlicet homo posset praeeligere omnino non esse quam semper in tormentis esse, ut puta in inferno; vel utrum quis deberet praeeligere illud etc. Cui cum respondisset dicens: Domine, quaestio ista duo includit, scilicet perpetuam Dei offensam — neque enim aliter Deus iustus iudex perpetuam infligeret poenam — et interminabilem ipsius poenae sufferentiam, et nullus debet eligere in perpetua Dei offensa remanere; et ideo praeeligendum est non esse quam esse hostem Dei perpetuum. Addidit ipse piissimus Dei cultor et christianissimus rex: Ego teneo me cum sententia Fratris Bonaventurae, et assero vobis, ait circumstantibus, quod ego mallet et praeeligerem omnino non esse et in nihilum redigi quam in aeternum vivere in hoc mundo et semper regnare, sicut regno, cum perpetua offensa Creatoris mei. Oh! virum mirabilem inter mundi principes, orthodoxae fidei singulare lumen, qui nec mori timuit, immo in nihilum redigi, quod natura horret, minime recusavit, ubi absque Dei offensa haberi vita non possit; qui naturale esse maluit perdere, quam in regni deliciis regnique gloria cum Dei offensa perpetuo regnare ». Ibid. pag. 415; cfr. tom. I. pag. 860 (l. Sent. d. 48. dub. I.); et P. Fidelis a Fanna, Ratio, pag. 219 seq.

² « Refert Frater Bonaventura: Regina, inquit rex ad me, molestatur nimis, quia dicitur ei, quod Petrus, filius noster, velit intrare Ordinem Fratrum Minorum. Cui dixi: Habeatis pacem, et nolite tantum de hac materia loqui; tantum enim possetis verba revolvere, quod iuvenis, etsi voluntatem non haberet, fortassis concipiet. Confido namque de Ministro ipsorum, Fratre Bonaventura, quod tantum diligit me, ut hoc non faceret, nisi mihi praediceret. Et nunquid, Frater Bonaventura, non verum dixi? Talia per modum sancti solatii dicebat mihi rex. Cui respondi: Domine, si filius vester huius rei causa venerit ad me, ego referam vobis et ponam super conscientiam vestram. Respondit rex: Non, Frater Bonaventura, hoc non fiet; nolo, quod super conscientiam meam istud relinquatur, si filius meus velit Deo servire, quod ego impediam eum. Pius revera et bonus rex! qui sic pium, sic bonum ad Deum gerebat animum, ut carere mallet solatio filii quam ipsum retrahere a servitio Dei ». Ibid. pag. 416.

³ « Regi Franciae interroganti, pro quo vitio plures homines perirent, respondit Frater Bonaventura, quod vitio avaritiae, quia ad illud omnes homines quasi inclinantur, et casti et continentes et etiam parvuli, ut videmus; non sic ad alia vitia ». Ibid. pag. 416.

⁴ Analecta Francisc., tom. III. pag. 331; cfr. noster tom. VIII. Proleg. pag. XLI; et textus ibid. pag. 152.

⁵ Biblioth. Vatic. cod. Ott. 522. saec. XIV. fol. 321. in 16.

⁶ « Cum frater Fratris Bo. (naventurae) rogaret eum, ut a rege sibi impetraret praebendam, respondit: Vis mihi frater os claudere? Qua fronte alios possem hortari et inducere ad

contemptum mundi et Religionis ingressum, si tibi ea quae mundi sunt, procurarem; et manendi in saeculo et saeculum diligendi occasionem dare procurando talia? » Ibid. fol. 167 r.

¹ « Refert Fr. Bonaventura, Minister generalis, quomodo Fratres de Burgundia assererent, dicentes: Talis Frater, homo valens, magno illi domino Delphyno graviter infirmo dixit, cum gratia visitandi accessisset ad eum sicut homo sibi notus: Ecce, domine, laudare Deum debetis, quia pulcherrimam cameram, lectum mollem et omnia necessaria etc. Qui respondens, ait: Vos, Fratres, super plumetum lectum quiescitis, ego autem super spinas iaceo, et non plumis mollem et suavem mihi praebentibus decubitus, sed pro spinis pungentibus instructum habeo lectum; verum in hoc differimus, quod vos spinas habetis exterius in corpore, ego intus in corde; vos in corde plumas, ego solum in corpore. Ecce, hic iacens in lecto isto sic parato, sic molli, gravibus spinarum punctionibus laceror, cogitans de statu meo, cogitans et timens, ne hostes mei terram meam invadant. Modo cogito de castro illo, qualiter possit defensari, modo de re illa et illa, de illo negotio et illo, et ita nunquam in corde quietem habeo. Erat enim homo in multis guerris » (sic). Ibid. fol. 227 r.

² Cfr. Wadding., ad an. 1273 n. 40; Sbaralea, Scriptores, v. Bonaventura; Hergenröther, Kirchengesch., vol. I. pag. 817.

³ Analecta Francisc., tom. III. pag. 701.

⁴ Chronica, pag. 268.

⁵ In Scriptor. Rer. Ital., tom. XI. Hist. Eccl. Nov. L. 23. c. 22.

verba brevia habet¹: « Anno vero Domini 1274² tempore vernali idem Generalis Parisius existens vocatus fuit a domino Papa Gregorio praedicto, qui ipsum accipere cardinalatum et episcopatum Albanensem *coëgit* ».

Nuntius venit Parisios, ut traderet Bonaventurae diploma pontificium, quod adhuc strictius quam supra nominatum diploma Clementis IV. *praecepit* ei, ut *huic provisioni sine cuiusquam difficultatis obice acquiesceret et ad praesentiam Pontificis absque tarditate aliqua morosae cunctationis accederet*. Diploma hoc³ emissum Florentiae die 23 Iunii 1273 (IX. Kal. Iul.) est tanti momenti, ut illud maiori ex parte hic reportemus:

« Dilecto filio Fratri Bonaventurae Ordinis Minorum generali Ministro, electo Albanensi, salutem et apost. benedictionem. Nostrae promotionis auspiciis (an. 1271 Kalendis Septembris factae) id inter cetera desiderabilia cordis nostri propensiori putavimus procurandum esse consilio, id maioris attentionis instantia promovendum, ut Ecclesiae, quae multa tempestate convellitur, lapides per ordinem sternerentur, et ipsa fundata solidius in sapphiris haberet sua propugnacula, iaspidem et desiderabiles lapides, terminos suos et doctos a Domino filios universos; sicque in iustitia fundaretur et multitudinem pacis filiis suis effundens, a calumnia recederet nec timeret eandem et a pavore nec appropinquaret eidem. Hoc attentioribus agere consideravimus animis, ad hoc multa sollicitudine et diligentia insistendum. Hinc, quoniam pluribus diebus et noctibus in multa lucubratione deductis, ad illum praecipue levavimus oculos, cuius negotium agebatur, supplicantes humiliter et supplicatione humili postulantes, ut ipse, suae lumine claritatis illustrans mentis nostrae iudicium et in suo beneplacito dirigens actus nostros, sua immensa pietate concederet, tales nostro ministerio ad praeminentiam cardinalatus, quorum vita viventes instrueret, quorum fama, dum in omni loco Christi bonus odor existeret, reficeret audientes, quorum consilio confidenter muniti, possemus in dubiis et de ipsorum suffragiis divinum sperare auxilium in adversis, et demum, cum Fratribus nostris cogitationibus profundis instantes et frequentibus collationibus habitis, cum eisdem ad personam tuam, quam virtutum Dominus multis patentibus et latentibus, ut credulitate firma tenemus, virtutibus insignivit, una cum quibusdam aliis a Domino electis, ut credimus, ad honorem huius ministerii eligendam nostrae convertimus considerationis intuitum et de ipsorum Fratrum consilio Albanensi Ecclesiae tunc vacanti de te duximus providendam, te in episcopum praeficientes eidem; ideoque discretionis tuae praesen-

tium tenore *praecipiendo mandamus*, quatenus huic provisioni nostrae in humilitate spiritus *sacris* *cuiusdam difficultatis obice acquiescas*. Praecipimus quoque, ut *ad praesentiam nostram absque tarditate aliqua morosae cunctationis accedas*, una cum nobiscum divinis obsequiis et universalis Ecclesiae servitiis vacaturus ».

Quo celerius Bonaventura illud Pontificis: *praesentiam nostram absque tarditate aliqua morosae cunctationis accedas*, exsequi posset, curam rex Carolus I. de Andegavia (Anjou). Is enim, tu Urbem veteri apud Papam moratus, dedit litteras ballivo in Andegavia et decano S. Martini Andegavensis directas, in quibus ordinat parandas equitaturas ceterasque expensas, ut Bonaventura celeriter peragere posset. Prima¹ epistola huc redit: « Scriptum est ballivo in Andegavia et decano S. Martini Andegavensis. Cum nos de promotione ven. Fratris B(onaventurae), quondam generalis Ministri Ordinis Minorum, in episcopum Albanensem electi, ingere repleti gaudio nostras super hoc ei litteras dirigimus, eius ad apostolicam Sedem celerem expectamus adventum; volumus et districte vobis praecipimus, quatenus, *sicut nostram curam habetis gratiam*, statim, receptis praesentibus, ex parte nostra equitaturas ac expensas omnes necessarias ad ipsius sibi offerre gratanter et honorifice, si eas acceperit, ministrare curetis, nullam in iis commissam negligentiam vel defectum, sicut *indignationem nostram cupitis evitare*. Datum apud Urbem veterem XVIII. Maii primae indictionis ». Haec dies et indicio est re vera 18 Maii 1273. Altera² epistola habet eundem tenorem, directa ad eosdem. His adiungitur ibidem mentio tertiae epistolae his verbis: eodem die ibidem similes (litterae) factae sunt eisdem pater eodem Fratre B(onaventura). Discrepant autem duae epistolae supra dictae in assignando die; dum enim prima habet XVIII. diem Maii primae indictionis, altera fert XXVIII. diem Maii primae indictionis. Quae diversitate primum est deducere, vel eventum Bonaventurae ad cardinalatum locum habuisse iudicari ante diem 18 Maii, vel probabilius amanuensem primae epistolae omisisse per incuriam numerum ante XVIII. Maii primae indictionis.

Traditio universalis, cuius hac in re discretus interpret est Waddingus³, narrat, Bonaventuram profectum Parisiis, pervenisse in coenobium Nemo de Mugello, Conventum Fratrum prope Florentiam, et ibi, dum ipse tergeret utensilia culinae, advenire legatos Pontificios, ferentes ei galerum cardinalitum, sed eum prius legatos audire noluisse, antequam illum laborem non explevisset, immo oblatum galerum in ramum arboris, dictae *corni*, appendere iussisse; demum, expleto munere, verbis: *Postquam*

¹ Analecta Francisc., tom. III. pag. 352 seq.

² Chronista erravit, non isto enim, sed praecedenti anno hoc factum est, ut diximus supra, et ut patebit infra adhuc.

³ Marianus de Ebulo, Formularium litterarum apostolicarum, lib. I. fol. 64; et Wadding., Annales, tom. IV, additiones ad tom. II. pag. 22; et Sbaralea, Bullarium Francisc., tom. III. pag. 205.

¹ Archivum Status Neapolitani, sign. Regest. A. n. 3. 1269 fol. 64.

² Ibid. sign. Regest. A. n. 34. an. 1279. fol. 19.

³ Ad an. 1273 n. 12.

Fratris Minoris explevimus munera, experiamur ista graviora; salutaria haec et salubria, mihi credite, Fratres; illa vero magnarum dignitatum ponderosa et periculosa! eum appropinquasse ad legatos eosque honorifice excepisse et galerum sumsisse.

Praefata traditio de accepto ibi signo cardinalitio confirmatur antiqua Legenda¹ atque verbis Pisani²: « Custodia Florentina habet... locum de Nemore, in quo fuerunt plures Fratres Regulae observantia decorati. In hoc loco etiam fuit beatus Franciscus, et *Fr. Bonaventura cardinalis noster primus, ibidem capellum recepit* ». Porro, certum quoque est, eum mox praesentiam Pontificis adiisse, quia ideo in Italiam venit, ut obediret voci Pontificis: *ad praesentiam nostram absque tarditate aliqua morosae cunctationis accedas*³; sive, ut loquitur Sbaralea⁴, « Bonaventura mense Iulio Mugellum in Tuscia pervenit ibique galero insignisque cardinalitii ornatus, comitem se dedit B. Gregorio X. Lugdunum ad Concilium generale proficiscenti, quo mense Novembri exeunte pervenit »; quia re vera isto tempore Gregorius has regiones transibat, ut coaevus Salimbene⁵ testatur: « Anno Domini 1273, indictione I, in 27 die mensis Septembris, scilicet in festivitate Sanctorum Cosmae et Damiani, venit dominus Papa Gregorius decimus in civitatem Regium cum *cardinalibus suis*; et hospitatus fuit ad Monasterium S. Prosperi; et sequenti die ivit Parmam. Festinabat enim ire Lugdunum ad Concilium faciendum ». Utrum autem Bonaventura in comitatu Papae fuerit usque ad Lugdunum, ut innuere videtur Bernardinus de Coreis⁶; utrum sese huic comitatui adiunxerit in ipso Mugello, ut inferre satagit Bonelli ex antiquo Ioanne Villani⁷, an in alia civitate, explorari hucusque nequit.

Ad idem tempus, quo iam Bonaventura cardinalatus dignitate investitus erat, spectant duae epistolae cuiusdam Henrici de Ysernia, qui Bonaventurae favores expetit qua notarius sive secretarius regis Bohemiae, Ottocari. In prima epistola⁸ laudibus effertur Bonaventura summis, in altera⁹ supplicatur Bonaventura, ut in favorem Henrici ad regem Bohemiae scribat. Ex quo colligere licet, quantopere Bonaventura isti regi Ottocaro acceptus fuerit, cum indicaretur idoneus, qui etiam pro aliis a rege favores impetraret.

Ordinem urgebat quoque negotium electionis novi Ministri generalis, cum Bonaventura qua epi-

scopus et cardinalis regere eum amplius non posset. Fuit autem successor Bonaventurae in regimine Ordinis Hieronymus de Asculo, qui tamen tempore electionis non adfuit, ut narrat coevus Bernardus¹: « Huius (Bonaventurae) tempore Frater Hieronymus, qui ei in regimine Ordinis successit, legatus ad Graecos missus est et cum solemnibus Graecorum nuntiis rediit tempore congregati Concilii in Lugduno ». Et paulo infra idem, postquam innuit, electionem factam esse, iam Concilio inchoato, et quidem in Capitulo Fratrum eodem tempore et in eadem urbe convocato, sic prosequitur²: « Hoc Fratre (Bonaventura) ad cardinalatum assumpto et tempore Concilii generalis Capitulo Lugduni congregato 1274, Frater Hieronymus praedictus absens, quia nondum a legatione redierat, in generalem Ministrum electus est³ ». Idem repetit auctor Chronicorum XXIV Generalium, inquit⁴: « Et in eodem loco Lugduni fuit generale Capitulum congregatum *tempore Concilii* generalis, in quo Frater Hieronymus praedictus ad generale regimen Ordinis,

¹ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 700.

² *Ibid.* pag. 701.

³ Subiungimus hic quendam epistolam S. Bonaventurae adscriptam, quam non posuimus neque in editione nostra neque hic in textum, cum eius authenticitas non videatur omnino certa, ut liquet ex subscripto anno 1272, in quo Lugduni certe non fuit celebratum Capitulum, sed an. 1274; anno vero 1272 fuit quidem Capitulum, sed Pisis secunda vice. Quo non obstante, ponimus eam hic ad an. 1274, ad quem signandum facilius potuit error irrepere, quam in signando verbo Capituli *Lugdunensis*. Haec epistola spargit aliquam lucem in diversas tunc florentes congregationes sive confraternitates, quae cum Bonaventura saepe communicabant. (Vide quae hac de re diximus supra pag. 156 col. II. n. 16.). Exstat haec epistola Cremonae, biblioth. Publica, Cod. C. VII. 12. membran. in 8. saec. XIV. Postquam compiler fol. 3 r. seqq. enumeravit « ordinationes *piae congregationis* beatissimae Virginis ac beatissimi confessoris Francisci apud Fratres Minores de Brixia... », prosequitur fol. 20 r.:

« Littera recommendationis omnium Fratrum de congregatione, quam habuerunt, a Ministro generali in Capitulo generali celebrato apud Lugdunum. — Dilectis in Christo ministro et Fratribus *congregationis beatae Virginis* in civitate Brixensi Fr. Bonaventura Ordinis Fratrum Minorum generalis Minister et servus salutem et pacem Dei, quae exsuperat omnem sensum. Divini muneris donativa sacrae communionis participatione proficiunt et eo copiosius intra possessorum mentes exuberant, quo liberalius in proximorum subsidia diffunduntur. Hinc est, quod vestram devotionem attendens, quam ob Dei reverentiam ad nostrum Ordinem geritis, certis beneficiorum indicis comprobata, dum Fratrum nostrorum inopiam sub obtuitu praemiorum caelestium per continuae pietatis subsidia misericorditer relevatis, Christoque non immerito acceptabile fore, piis ipsam beneficiorum vicissitudinibus compensari, vos ad universa et singula nostrae Religionis suffragia tam in morte recipio quam in vita, plenam vobis participationem bonorum omnium tenore praesentium concedendo, quae per Fratres nostros, ubicunque terrarum morentur, operari dignabitur clementia Salvatoris. Data Lugduni anno Domini 1272 tempore generalis Capituli ».

⁴ *Analecta Francisc.*, tom. III. pag. 353. Paulo infra (pag. 355 seq.) prosequuntur eadem Chronica: « Nonus Generalis fuit Frater Hieronymus de Asculo, Provinciae Marchiae, electus Lugduni anno Domini 1274 tempore generalis Concilii ibidem, ubi per dominum Fratrem Bonaventuram, istius praedecessorem, fuerat generale Capitulum congregatum ».

¹ Citata a Waddingo *ibid.*

² *Cod. cit. lib. I. fructus et conform. 2. part. 2.*

³ *Vid. diploma Pontificium* pag. 164 col. I.

⁴ *Scriptores, v. Bonaventura*, pag. 170 col. II.

⁵ *Chronica*, pag. 261.

⁶ *Apud Bonelli, Prodrum.*, col. 59, et *ibid.* nota (b) citatur: *Hist. Mediolan. part. 2. ad an. 1273.*

⁷ *Ibid.* col. 56.

⁸ *Vide nostrum tom. IX. Introductio*, pag. 3 seq. et *ibid.* nota 9, ubi tenor epistolae et fontes archiviales notantur.

⁹ *Ibid.* et *Bonelli, Prodrum.*, col. 58 in fine.

nondum a legatione reversus, concorditer est electus ». Erat hoc in festo Pentecostes die 20 Maii an. 1274¹. Hieronymus vero reversus est paulo post, die nempe 4 Iulii secundum computationem Waddingi², die vero 24 Iunii secundum Hergenröther³.

3. Bonaventura re vera regimen Ordinis depocere debuit, cum omnes eius vires absorberentur ad ordinationem negotiorum Concilii generalis. Istud enim interim iam Lugduni congregatum expediebat celeriter et prospere res maximi momenti⁴. Quales partes in genere habuerit in dicto Concilio Bonaventura, narrat eius secretarius Bernardus⁵: « Ille dictus dominus Gregorius X. cardinalatum episcopatus Albanensis coëgit suscipere; cuius praesentia et sapientia in illo Concilio a Deo videtur in defensionem Religionum contra multos et magnos adversarios fuisse praeparata ». Idem repetit et aliis gravioribusque notitiis complet auctor Chronicorum XXIV Generalium⁶: « Et tunc (an. 1274) fuit in Lugduno generale Concilium celebratum, mense Maio inchoatum. Cuius (Bonaventurae) praesentia et sapientia in illo Concilio a Deo videtur in defensionem Religionum Mendicantium contra multos et magnos adversarios fuisse praeparata. In eodem namque Concilio erant inter alios tres Praelati nobiles Fratres Minores, videlicet episcopus Tripolitanus et dominus Frater Odo Rigaldi, archiepiscopus Rhotomagensis, magister in theologia, et dominus Frater Bonaventura, cardinalis praedictus. *Qui ex domini Papae iussione principaliter negotia Concilii pertractabant.* Quod quidam attendens, motus invidia, composuit illos vulgatos versus:

Rothomagensis anus et praesul Tripolitanus
Ac Bonaventura tractant papalia iura,
Ordinis immemores, qui tales spernit honores ».

Cum inter alios, ut dicit adductus chronista, Bonaventura *ex domini Papae iussione principaliter negotia Concilii pertractaret*, factum est, ut progressu temporis fama sit orta, eum in praevisionibus munus Praesidis gessisse. Cuius famae est sollemnis interpretes Sixtus IV. Pontifex Maximus, dicens⁷: « Non fefellit (cardinalis Bonaventura) expectationem Summi Pontificis (Gregorii X.), ac sacri Senatus optimus Deoque amicissimus vir; sed in Concilio Lugdunensi *praesidens*, omniaque ad Dei laudem dirigens, sedatis discordiis difficultatibusque sublati, ipsi Ecclesiae maximo usui fuit et ornamento ». lis-

dem elogiis hoc munus effert Sixtus V.¹: « Qui (Gregorius X.) in eius virtute et sapientia ita acquiescebat, ut Concilii recte dirigendi et administrandi partes *ei praecipue* tribuendas esse decerneret »; Bonaventura enim secundum Robertum Liciensem et Ariostum² et Galesinium³ et alios, mandante Pontifice, omnia in sessionibus privatis congerere et parare debebat.

Concilium convocatum fuit, ut deliberaretur praecipue de unione Graecorum, de subsidio Terrae sanctae et de disciplina ecclesiastica. Aperta fuit prima sessio eius die 7 Maii. Inter primam et secundam sessionem habuit locum praedictum Capitulum generale Ordinis Minorum, in quo, praesidente Bonaventura, absens Hieronymus ab Asculo electus fuit Minister generalis, ut dictum est. Die 18 Maii habita est secunda Concilii sessio; qua finita, perlectae sunt coram convocatis denuo praelatis litterae transmissae a nuntiis Fratribus Hieronymo et sociis ceteris de mox advenientibus ad Concilium legatis Graecis⁴. Qua occasione, ut narrat oculatus historicus Concilii⁵, « Frater Bonaventura, Albanensis episcopus, sermocinatus est, proposito themate, quod legitur Baruch⁶: *Exsurge, Ierusalem, sta in excelso et circumspice ad Orientem et inde collige filios tuos ab Oriente usque ad Occidentem* ». Die 7 Iunii habita est tertia sessio; post quam, die scilicet 24 Iunii, adven-runt numerosissimi praelati et legati Graeci⁷; die vero 4 Iulii etiam legati Tartarorum pervenerunt⁸. Interim autem die 29 Iunii Pontifex ipse Missam solemnem celebravit, in qua Epistola et Evangelium et Credo cantata fuerunt tam in Latino quam in Graeco; Bonaventura autem fecit sermonem⁹. Die 6 Iulii habita est quarta sessio, in qua tandem unio cum Graecis denuo contracta est¹⁰; et ita Bonaventura

¹ Tom. I. loc. cit. pag. XLVII § 6. et Acta Sanctor., loc. cit. pag. 835 n. 7.

² Apud Bonelli, Prodrum., col. 59.

³ In vita inserta Actis Sanctorum, loc. cit. pag. 838 cap. 7. n. 78.

⁴ Hic testis oculatus et historicus dicti Concilii, ad rem narrat: « Item, pendente termino tertiae sessionis, Frater Hieronymus et Frater Bonagratia de Ordine Fratrum Minorum, qui missi fuerant nuntii cum duobus Fratribus per Romanam Ecclesiam ad Graecos, *miserunt quasdam litteras domino Papae*, de quibus ipse dominus Papa multum gavisus est et fecit vocare omnes praelatos in maiore ecclesia Lugdunensi; et ibi, omnibus praelatis existentibus in cappis suis, Frater Bonaventura... ». Conciliorum tom. 28. (Parisiis 1644) pag. 528.

⁵ Ibid.

⁶ Baruch. 5, 5.

⁷ Conciliorum tom. 28. ibid. et Analecta Francisc., tom. III. pag. 356: « Tandem, nondum finito Concilio, cum solemnibus Graecorum nuntiis rediit (Hieronymus), negotio, pro quo iverat, feliciter expedito ». Cfr. Hefele, Conciliengeschichte, vol. VI. pag. 134.

⁸ Ibid. et Analecta loc. cit.: « Adfuerunt etiam in eodem Concilio, per eundem Fratrem Hieronymum adducti, nuntii Tartarorum ». Tres horum die 16 Iulii baptizati sunt.

⁹ Conciliorum tom. 28. pag. 529: « Quibus dictis, Frater Bonaventura fecit sermonem suum usque ad finem ».

¹⁰ Hefele, ibid. pag. 142 seqq.

¹ Wadding., Annales, index, v. Hieronymus de Asculo; Ioannes de Komorowo, Memoriale, pag. 106; Eubel, Provinciale, pag. 64; Moroni, Dizionario, vol. 48. pag. 10; P. Panfilo, Storia compendiosa, vol. II. pag. 4 seqq.

² Wadding., ad an. 1274 n. 6.

³ Kirchengeschichte, vol. I. pag. 818.

⁴ Hefele, Conciliengeschichte, vol. VI. pag. 132-151.

⁵ Analecta Francisc., tom. III. pag. 701.

⁶ Ibid. pag. 353.

⁷ Tom. I. Praef. general. pag. XL § 10, et Acta Sanctorum, die 14 Iulii, Vita S. Bonaventurae, pag. 831 n. 5.

adhuc assistere potuit felici exitui Concilii et iubilanti *Te Deum*. Abhinc enim Concilium orbatur assistentia Bonaventura.

4. Etenim¹ « eodem anno et mense, die Dominica, decima quinta eiusdem, hora matutinali obiit clarae memoriae Frater Bonaventura, Albanensis episcopus, qui fuit homo eminentis scientiae et eloquentiae, vir quidem sanctitate praecipuus, vita, commiseratione ac moribus excellentissimis decoratus, benignus, affabilis, pius et misericors, virtutibus plenus, Deo et hominibus dilectus, qui sepultus est ipso die dominico in loco Fratrum Minorum Lugduni, cuius exsequiis interfuit dominus Papa cum omnibus praelatis, qui erant in Concilio, et tota curia. Et Frater Petrus, Ostiensis Episcopus, celebravit Missam et praedicavit, proposito themate, scilicet: *Doleo super te, frater mi Ionatha*². Multae lacrymae et gemitus ibi fuerunt. Hanc ei gratiam concesserat Dominus, ut quicumque eum videbant, ipsius amore incontinenti caperentur ex corde ». Ne hanc relationem testis et historici synchroni dicti Concilii Lugdunensis abrumpamus, prosequimur narrationem de desolatione totius Concilii post mortem Bonaventurae³: « Eodem anno et mense, die decima sexta eiusdem, facta est quinta sessio, in qua... dominus Papa allocutus est Concilium, dicens, quomodo Ecclesia Dei inaeestimabile damnum perpressa fuerat ex obitu Fratris Bonaventurae, Albanensis episcopi, et mandavit omnibus praelatis et omnibus presbyteris per totum mundum, ut quilibet eorum unam Missam deberet cantare pro anima ipsius et aliam pro animabus omnium aliorum, qui mortui sunt adveniando, stando, seu redeundo ad Concilia, sive ad Concilium. Et... continuavit aliam sessionem (ultimam) in crastinum, scilicet decimam octavam eiusdem, et sic dissoluta est quinta sessio ».

Sicut iste testis, ita quoque alter synchronus⁴ innuit, quod tempore huius Concilii « magna mortalitas fuit, et obierunt ibi plures cardinales et multi praelati et alii sine numero ». Tam ista communis mortalitas quam gravitas negotiorum et laborum tempore Concilii Bonaventurae imposita, ut opinatur Baptista de Iudicibus⁵, quam fragilitas corporis Bonaventurae potuerunt insimul esse causa, cur Bonaven-

tura succubuerit. Praecisam tamen mortis causam ignoramus.

Testimonium allatum sufficeret ad testandum modum et tempus beati obitus Bonaventurae; sed aequitas postulat audire quoque auctorem tam saepe iam adductorum Chronicorum XXIV Generalium¹, qui dicit: « Eodem autem tempore, nondum finito Concilio, reverendissimus et recolendae memoriae in Christo Pater dominus Bonaventura, cardinalis praefatus, ad sanctos Patres appositus, triumphantes suo, ut credimus, beatificavit consortio, sed incredibili affecit moestitia militantes. Nam Graeci et Latini, clerici et laici amaris prosequiebantur lacrymis sacrum funus, dolentes de luctuosa tantae subtractione personae. Erat enim tantae humilitatis et gratiae, ut ab omnibus amaretur, tantaque praerogativa donorum divinatorum dotatus, ut Ecclesiae Dei nullum parem sibi relinquere putaretur. Et obiit anno praefato III. Idus² Iulii, aetatis suae LIII. Fuit autem cum magna solemnitate sepultus in ecclesia Fratrum Minorum conventus Lugdunensis, domino Papa cum cardinalibus sacras exsequias celebrante ».

5. Annus igitur, in quo Bonaventura mortuus est, non est alius quam 1274, ut synchronus Concilii historicus citatus asserit nec non Bernardus de Bessa scribens³: « In Lugduno tempore generalis Concilii obiit cardinalis, anno aetatis suae LIII, episcopus scilicet Albanensis ». In hoc conveniunt quidem omnes graviores scriptores. At auctor dictorum Chronicorum, quem multi hac in re sunt secuti, quamvis conveniat in illo anno mortis assignando, aliam tamen, et quidem erroneam, adducit diem mortis referens⁴: « Obiit anno praefato III. Idus Iulii, aetatis suae LIII ». Debet enim esse Idibus Iulii (vel pridie Idus vel potius in nocte diei 14 ad diem 15 Iulii); quia secundum laudatum et supra adductum historicum synchronum Concilii Bonaventura mortuus est *die 15 Iulii hora matutinali*. Concordant Baptista de Iudicibus⁵, Alexander Ariostus⁶, Galesinius⁷, Rudolphus⁸, Waddingus⁹, immo et Bollandistae¹⁰, qui, etsi de S. Bonaventura agant die 14 Iulii propter festivitatem in Ecclesia introductam, tamen aiunt: « Si igitur, teste Concilii historico, S. Bonaventura obiit in Dominica, obiit certissime die XV, quod et ipsemet diserte enuntiat ».

Ad obitum S. Bonaventurae plura sunt orta carmina lugentia. Ex omnibus seligimus epicedium,

¹ Conciliorum tom. 28. pag. 532 seq.

² Lib. II. Reg. I, 26.

³ Conciliorum tom. 28. pag. 533.

⁴ Rer. Italic. Script. tom. 9. col. 787.

⁵ Steph. Baluzi, Miscellanea (Lucae 1764), tom. IV. pag. 476 col. II: « Nam cum in ipso Concilio Lugdunensi gravissimis negotiorum incumbentium fascibus pene opprimeretur et modo contra Graecos, modo contra haereticos vitam Mendicantium impugnantes, aut disputaret, aut scriberet, nihilque omitteret, quod ad munus sanctissimi doctissimique viri et suscepti officii susceptaeque dignitatis pertineret, fatigatus laboribus, in gravissimum incidit morbum; quo in dies et in horas augmentum capiente susceptis cum multa lacrymarum effusione Ecclesiae Sacramentis, mandavit, ut Breviarium, quod solum sibi reservaverat (reliqua enim in pauperes distribuerat) Ordini restitueretur ».

¹ Analecta Francisc., tom. III. pag. 356.

² In assignando die mortis chronista erravit, ut dicetur mox infra.

³ Ibid. pag. 699.

⁴ Ibid. pag. 356.

⁵ Steph. Baluzi, Miscellanea, tom. IV. pag. 477 col. I.

⁶ Apud Bonelli, Prodrum., col. 62.

⁷ Apud Acta Sanctorum, 14 Iulii, pag. 838 cap. 7. n. 83.

⁸ Apud Wadding., ad an. 1274 n. 16.

⁹ Wadding., ad an. 1274 n. 13. seqq.

¹⁰ Acta Sanctorum, 14 Iulii, Commentarius praevius, § 1. n. 10.

quod pro more huius aetatis composuit coaevus B. Franciscus a Fabriano dictus Venimbenus¹:

O lugubris Ecclesiae planctus et plaga dura!
Defunctus est fons gratiae, Frater Bonaventura.
Heu! quanta iactura super tanto Doctore!
Iam iam² suspirat moerens desolata Scriptura.

O quantus luctus hominum, Ecclesiae lamentum³!
Obiit forma cardinum, decor et ornamentum;
O quantum fulcimentum⁴ Ecclesiae Romanae!
Deplorat non inane mundus hoc detrimentum.

O mors, expers clementiae, naturae frangens iura,
Mordidisti nunc impie mundum dira iactura.
Nam de tanti⁵ pressura concussa cardinalis
Tremat universalis Ecclesiae structura⁶.

O Minorum Religio! sume planctum amarum:
Exundare profluvio perfusa lacrymarum.
Suspira, nam⁷ praeclarum perdidisti Doctorem,
Quem patrem et pastorem habuisti praeclarum.

O paupertas egregia huic viro desponsata!
O summi Regis filia per hunc diu servata!
Nunc plora⁸, viduata, verum⁹ tui possessorem,
Qui pro tui amore contempsit¹⁰ multa data.

O puritas clarissima totius honestatis¹¹!
O castitas gratissima spiritibus beatis!
Hunc tuae integritatis plange protectorem
Et castum amatorem tuae fecunditatis.

O profunda humilitas in caelis coronata!
O caelestis sublimitas de¹² terris exaltata!
Nunc permanens¹³ orbata, hunc luge nutritorem¹⁴,
Qui mundanum florem contempsit, te servata.

¹ Hanc neniam versu leonino descriptam habet Waddingus (ad an. 1274 n. 14.) et Bonelli (Prodrum., col. 64 seq.), qui desumsit eam ex Chronicis Fabrianensibus (cfr. ibid. col. 63. not. f. et g.). In reproducendis his versibus uterque maiori ex parte convenit. Nos adducimus lectionem Bonellianam cum his mentione dignioribus variantibus, quos nobis suppeditavit codex Florentinus, qui describitur: Florentiae, biblioth. Laurent. Plut. VII. dextr. cod. 3. membran. in 4. parvo, olim Conv. S. Crucis, saec. XIV. fol. 13 v. col. II: « Incipiunt versus ad commendationem Fratris Bonaventurae cardinalis de balneo regis ». Eisdem versus reproduxit ex codice Fabrianensi (Caldoro) tam in lingua Latina quam in versione Italica P. Aloysius Tassi de Fabriano, Vita del B. Francesco Venimbeni da Fabriano (Fabriano 1893), pag. 60 seqq.

² Wadding. et cod. Florent. habent semel tantum *iam*.

³ Inter hunc et sequentem versum intercalant Wadding. et cod. Flor. istum etiam a nobis receptum: *Obiit forma cardinum, decor et ornamentum*.

⁴ Wadding. habet *nocumentum* pro *fulcimentum*.

⁵ Cod. Flor. habet *dempti* loco *tanti*.

⁶ Hic et praecedens versus deest apud Waddingum.

⁷ Cod. Flor. *nunc* pro *nam*.

⁸ Cod. Flor. *plorat* pro *plora*.

⁹ Cod. Flor. *sponsoque possessore* pro *verum tui possessorem*.

¹⁰ Ita cod. Flor.; alii pro *contempsit* habent *concessit*.

¹¹ Cod. Flor. *in caelis coronata* pro *totius honestatis*; cetera in eo desunt usque ad versum: *O profunda humilitas in caelis coronata*, inclusive.

¹² Cod. Flor. *in* pro *de*.

¹³ Wadding. *hunc plange* pro *nunc permanens*.

¹⁴ Wadding. *moerore* pro *nutritorem*.

O exemplar et speculum sanctae Religionis!
O pastoralis baculus tuae professionis!
Iter egressionis tuae flet gressus virtutum¹,
Teque ductorem tutum habebit suae actionis².

O zelator iustitiae, o pastor pietatis!
O cultor pudicitiae, protector paupertatis!
Tam sexus quam aetatis conditio quaecunque
Te ploret ubicumque doctorem veritatis.

Eia nunc³, piissime Rex, omnium Creator,
Ecclesiae sanctissimae sis⁴ dulcis consolator,
Nobis auxiliator sit in regno caelorum,
Qui nobis⁵ forma⁶ morum fuit manens viator. Amen.

Refert adhuc Waddingus⁷, quendam Fratrem sanctum, Hugonem de Dina, eodem anno transeuntem per Urbem veterem, praeter alia multa praedixisse quoque mortem S. Bonaventurae his verbis: « Frater Bonaventura non ascendet ad altiorem gradum. Ordo Minorum dividetur ».

CAPUT V.

De Reliquiis S. Bonaventurae, de eius canonizatione et ad Doctoratum ecclesiasticum elevatione.

I. Quod, intercedente S. Bonaventura, Deus dignatus sit miracula patrare, videbimus in relatione processus canonizationis atque iam vidimus⁸ in miraculo in ipso Sancto vivente patrato.

Corpus S. Bonaventurae diu mansit in primitivo suo loco, Lugduni in ecclesia Fratrum Minorum. Refert quidem Bartholomaeus Pisanus⁹ de aliqua translatione corporis eius; sed certa est alia translatio corporis ad novam ecclesiam Lugduni in honorem S. Francisci aedificatam habita an. 1434, et haec non potest esse illa quam memorat Pisanus, cum hic mortuus sit iam circa an. 1401. De ista igitur translatione an. 1434 loquitur Martyrologium Franciscanum¹⁰ die 14 Martii his verbis: « Lugduni translatio corporis sancti Bonaventurae cardinalis et episcopi Albanensis, Doctoris seraphici, Ordinis Minorum, cuius sacrum caput, capillamentum, labia, dentes et lingua

¹ In cod. Flor. ita: *Tuae egressionis flet gratia virtutum*.

² In cod. Flor. ita: *Tanquam doctorem tutum suae congregationis*; cetera desunt usque ad versum: *Eia nunc, piissime Rex, omnium Creator*.

³ Cod. Flor. *pater* pro *nunc*.

⁴ Wadding. et cod. Flor. *o* pro *sis*.

⁵ Cod. Flor. deest.

⁶ Cod. Flor. *fuit* hic transponitur.

⁷ Annales, ad an. 1274 n. 15.

⁸ Supra pag. 59 col. II.

⁹ Cod. cit. lib. 1. fructus et conform. 8. pars. II. vol. I. fol. 117 v. col. I: « Huius (Bonaventurae) corpus, dum de sacristia esset positum in sepulcro novo, ubi nunc iacet, corpore redacto in cinere, lingua inventa est sana et integra, ac si nunquam fuisset sepulta. Quod Fratres videntes, eam in pixide eburnea ponentes, in sepulcro eius recondiderunt ».

¹⁰ Cfr. Arturus Monasteriensis, Martyrologium Franciscanum, 14 Martii.

post centesimum sexagesimum annum incorrupta vivoque colore conspersa reperta sunt ¹ ».

Occasione huius translationis positum est sacrum Bonaventurae corpus in urna pretiosa ab ipso Ordinis Generali tunc gubernante, Francisco Samsone, exceptis ossibus brachii, quae, pulero reliquiario inclusa ille secum ferens in Italiam, donavit ecclesiae Ordinis Minorum in Balneoregio. Nunc istae Reliquiae venerantur in cathedrali ecclesia eiusdem oppidi ². Ipse rex Galliae Carolus VIII. vindicavit sibi maxillam capitis inferiorem, alia Reliquia a quodam praesente portata est Venetias, ubi venerationi fidelium est exposita.

Miraculum memoratum circa corpus Sancti huius non tantum Lugdunenses movit, ut Bonaventuram in specialem sibi patronum eligerent, sed etiam fortem dedit impulsus, ut causa canonizationis eiusdem alacrius inciperetur; qua facta, incolae Lugduni regiaeque Galliae familia magnis eleemosynis tum cellam, in qua Sanctus mortuus est, in oratorium verterunt, tum urnam sacri corporis laminibus argenteis ornaverunt, tum caput ipsius pretiosissimo reliquiario incluserunt; porro quolibet anno festum sui Patroni per Octavam integram cum splendida processione, tota plaudente urbe, celebrari, solempni decreto statuerunt ³.

Attamen, subsequentibus saeculis gloriosus nostri Sancti cultus bis sacrilega sepulcri profanatione quasi sublatus est. — Prima haec profanatio accidit an. 1562 mense Maii illo furore Hugonottorum, qui magnam Galliae partem sanguine Catholicorum et sacrorum locorum et rerum vastatione perturbaverunt. Urbe Lugduni proditione occupata, hostes impetum fecerunt in Conventum Minorum, omnia diripuerunt, et pretiosos qui in capella S. Bonaventurae servabantur thesauros praedari incipiebant. Sed P. Guardianus Conventus, nomine Iacobus Gayete, provide sacras Reliquias subtractas et in duabus cistis positas absconderat in loco, quem praeter ipsum duo tantum Fratres noverunt, quos ad cautelam miserat in alium Conventum. Hugonotti crudeliter tractaverunt omnes Fratres, ut ex ore eorum locum acciperent, ubi praedicti thesauri absconditi essent, praecipue illum P. Guardianum. Sed frustra. Tunc iidem omnes Conventus et horti angulos perquisierunt tandemque cistam unam, in qua sacrum corpus erat, invenerunt, altera vero cum capite Bonaventurae remansit eis abscondita. Urnam inventam cum multis aliis sacris imaginibus et supellectilibus rogo in platea ante ecclesiam accenso combusserunt. Deinde ipsum Guar-

dianum cum alio quodam saeculari crudeliter occisum in fluvium proiecerunt.

Prudentia igitur praedicti Guardiani eiusque usque ad mortem constanti fidelitate incolume tunc servatum est pretiosum caput S. Bonaventura. Hoc referunt Franciscus Gonzaga ¹, et Waddingus ² in Annalibus, dicens: « Caput tamen D. Bonaventurae servatum est opera pii Religiosi Minoritae, quem et haeretici miris cruciatibus affecerunt, ut ei ecclesiae thesauros, vasa scilicet sacra, promeret, id quod constanter reticuit ».

Postquam brevi liberatum fuit Lugdunum, Fratres conscii secreti redierunt et Reliquiam capitis sacri in lucem protulerunt cum imagine Crucifixi et calice, quo S. Bonaventura uti solebat. Tunc antiquus cultus eadem solemnitate restitutus fuit et Conventus cum ecclesia pietate et largitionibus benefactorum perfecte reaedificatus.

Secunda profanatio accidit saeculo praeterlapso, durante illa Gallica revolutione execrandae memoriae. Etiam tunc a pio quodam Religioso reliquiarium cum sacro capite subtractum est a furore praedonum et secreto loco absconditum. Conventus et ecclesia tunc penitus destructi sunt. Mortuo tamen illo Religioso, hucusque illa Reliquia, si adhuc existit, omnino latet.

Restat dicere nonnulla de insigni Sancti Reliquia, scil. eius lingua integra et incorrupta, etiam nunc perdita. De eadem refertur in opusculo non genuino *de mellifluo Nomine Iesu* eiusque codicibus sic ³: « Explicit hoc devotissimum opusculum (Sermones de Ss. Nomine Iesu) a domino Bonaventura compositum, cuius lingua post reliqui corporis incinerationem integra et incorrupta remansit, et in Conventu Fratrum Minorum, cuius Ordinis ipse fuit, in civitate Lugdunensi reservatur. Decebat siquidem, ut tam nobile organum, quod tam dulcia et sancta verba resonuerat, nullatenus sentiret corruptionem ». De eadem re luculentissimum habetur testimonium in relatione fide digni testis, Ioan. Baptistae de Iudicibus, scribentis ⁴: « Ceterum non ante multos annos, cum, crescente populi devotione, ex humiliore sepulcro transferri corpus eius et in novum deberet inferri, aperto monumento obesaque carne et cute in reliquis membris, ita lingua illius recens, integra mollisque ac veluti rubens inventa est, ac si eodem die mortuus sepultusque fuisset, immo ac si a vivente tum fuisset abstracta, cuius excellentis miraculi universus clerus et populus Lugdunensis locupletissimus testis fuit; testesque complures hospites advenaeque, qui tanti miraculi

¹ Quidam dixerunt, etiam cor inventum fuisse incorruptum; sed ad firmandam hanc assertionem deficiunt testimonia sufficienter certa. Cfr. Vita S. Bonaventurae P. Antonii-Mariae de Vicetia, pag. 165, nota 1.

² Testé Waddingo (Annal. tom. IV. ad an. 1274 n. 22.). Inscriptio huius reliquiarii est: « Hoc reliquiarium donavit Fr. Franciscus Samson, Generalis, Conventui S. Francisci in Balneoregio Kalendis Maii 1491 ».

³ Histoire abrégée (infra pag. 73 cit.) pag. 179-184.

¹ Origo seraphicae Religionis, parte III. de Provincia S. Bonaventurae et de Conventu Lugdunensi, et Annal. tom. XIX. ad an. 1562.

² Ad an. 1274 n. 22.

³ De isto non genuino opusculo S. Bonaventurae et de codicibus, qui etiam hoc « explicit » referunt, vide nostrum tom. IX. Prolegomena cap. I. pag. XIV col. II. et pag. XV col. I; cfr. Bonelli, Prodromus, col. 69.

⁴ Steph. Baluzi, Miscellanea, tom. IV. pag. 481 col. II.

fama commoti, postea saepe recentem linguam in novo viderunt reconditam tabernaculo ».

2. Miratus est celeberrimus Ioannes Gersonius, Universitatis Parisiensis cancellarius, in quadam epistola ¹, quod canonizatio Bonaventurae tamdiu dilata sit. Qui tamen perpenderit, quales scissurae in sinu Ordinis quaestionesque de paupertate, defuncto Bonaventura, ortae sint; item, quod etiam in aliorum magnorum Sanctorum, ut Ioannis de Capistrano, Iacobi de Marchia aliorumque processu canonizationis Sedes apostolica lente processerit; tandem, quod omnibus solerter explanatis praeparatisque, canonizatio quo posterior, eo gloriosior evaserit, de hoc mirari desistet. Suscepit autem canonizationem Bonaventurae Sixtus Papa IV.

Instantiae, ut Bonaventura inter Sanctos adnumeraretur, magnae et numerosae fuerunt. Principes et reges societatis christianae ², magnae civitates et quamplurimae urbes ³ nec non integer Ordo Fratrum Minorum enixe petebant, ut tandem haec canonizatio perageretur. Accedebant nunquam interrupta cum admiratione lectio operum S. Bonaventurae ⁴, frequentes de hac causa consultationes investigationesque veritatis. Praecedebant processus simplices et solemnes, preces fundebantur ad Altissimum, celebrabantur consistoria secreta et publica, adhibebatur uno verbo diligentia digna tanto negotio. Praecipua autem mentione dignae sunt *Relationes* sive *Orationes* super hac re habitae in pleno consistorio et coram Pontifice vel ad Pontificem transmissae, quarum primam elocutus est disertissimus utriusque iuris doctor Octavianus de Martinis, Sinuessanus ⁵, secundam vero praesentavit Pontifici iurisconsultus Paduanus, Ioannes Franciscus de Pavinis ⁶, tertiam tandem obtulit eidem Pontifici episcopus Ventimiliensis ex Ordine Praedicatorum, Ioannes Baptista de Iudicibus ⁷. Iure dici potest, vix alicuius Sancti canonizationem ante Bonaventuram tam ardentem et universaliter fuisse desideratam postulataque ⁸ quam temporibus Sixti IV. canonizationem Bonaventurae. Tam praedictae *Relationes* quam ipsum *diploma* Pontificis, in quibus hae instantiae et motiva praecipua evolvuntur, luculentissime hoc attestantur.

¹ In epistola missa Lugdunum ad quendam Minoritam an. 1426 (edit. Antwerp. 1706), tom. I. col. 419.

² Enumerati in *Relatione* Octaviani a Martinis, n. 25; cfr. *Acta Sanctorum*, 14. Iulii, pag. 829 seq.

³ Ibid. et Bulla canonizationis *Superna caelestis patria* Sixti IV; cfr. nostrum tom. I. pag. XLI § 13.

⁴ Ibid. et Bulla *Triumphantis Hierusalem* Sixti V. in nostro tomo I. pag. XLVIII § 10.

⁵ *Acta Sanctorum*, ibid. pag. 824 seqq.

⁶ *Rer. Italic. Scriptor.*, tom. 23; Iacobus Maffei Volaterranus in *Diario Romano de Pontificatu et gestis Sixti IV.*

⁷ Steph. Baluzi, *Miscellanea*, tom. IV. pag. 474 seqq.

⁸ « Agimus igitur ipsi Deo quantas possumus gratias, quod nos dignos duxerit, per quos haec canonizatio celebraretur; quae, licet divinis litterarum monumentis exstantibus coruscantibusque miraculis, iam pridem potuerit rite fieri; nunquam tamen antehac vel a principibus, vel ab aliis tanta diligentia fuit petita ». Bulla Sixti IV. *Superna caelestis*, § 13.

Ad stabiliendam autem veritatem miraculorum S. Bonaventurae fuerunt destinati a Papa Sixto IV. tres commissarii, « quorum unus fuit Iulianus Ruverius, cardinalis S. Petri ad Vincula (Protector Ordinis); alter Stephanus, Mediolani archiepiscopus, cardinalis Nardinus; tertius Franciscus Gonzaga, cardinalis Mantuanus ¹ ».

Inter miracula recenset in sua relatione Ioannes de Iudicibus ² duo praesertim, dicens: « Duo huic libello inseruisse sat erit, cum reliqua in processibus abunde recitabuntur », scilicet miraculosam refectio-nem S. Communionis, quam supra narravimus cum chronista, et miraculosam conservationem eius linguae, ut supra de Reliquiis narravimus. Diffuse autem agit non tantum de his duobus, sed etiam de multis aliis, praesertim ad sepulchrum S. Bonaventurae Lugduni et in aliis etiam locis patratis miraculis in sua Oratione sive Relatione Octavianus de Martinis ³. Tandem Sixtus IV. refert ⁴: « Subsecuta sunt tamen post vitam multa maximaque miracula, quae certum sanctitatis eis praebent indicium et nos ad ipsius venerationem inducunt, quem Deus meritis praecedentibus venerandum ostendit ».

Omnibus tandem rite planeque cognitis perfectisque, Sixtus IV. Bonaventuram in Sanctorum Confessorum Pontificum et Doctorum album solemnissimo modo retulit Romae in basilica S. Petri, principis Apostolorum, ad quam maxima multitudo omnis generis et conditionis convenerat. Factum hoc est die octava Resurrectionis Domini sive die 14 Aprilis an. 1482, quo Bulla canonizationis *Superna caelestis patria, civitas Ierusalem*, solemniter fuit publicata, in qua inter alia leguntur ⁵: « Confidentes igitur, quod in hac canonizatione non permittat nos Deus errare, qui omnia in ea quomodolibet requisita, etiam superabundanter observari fecimus et observavimus; de eorundem Fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium omniumque praelatorum in Romana curia existentium unanimi consensu et maturo consilio, de omnipotentis Dei ac beatorum Petri ac Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, beatae memoriae Bonaventuram Balneoregiensem, sacrae theologiae professorem, ex gremio sacri Ordinis Minorum et ex officio generalatus in episcopum cardinalem assumptum; Sanctum esse ac aliorum Sanctorum Dei catalogo adscribendum, adiiciendum et aggregandum fore, ac fideliter firmiterque teneri debere, decernimus; ipsumque sanctorum Confessorum Pontificum et Doctorum (quos sancta Dei veneratur Ecclesia) consortio solemniter in praesentiarum adscribimus aggregamusque per praesentes ». Bulla est signata: *Datum Romae apud S. Petrum, anno*

¹ Galesinius, *Vita*, *Acta Sanctorum*, ibid. pag. 857 n. 89.

² Steph. Baluzi, ibid. pag. 481.

³ *Acta Sanctorum*, ibid. pag. 827 n. 14-25.

⁴ Bulla *Superna caelestis*, § 12.

⁵ Integra Bulla Pontificia invenitur impressa in nostro tomo I. pag. XXXIX-XLIV.

carnationis dominicae millesimo quadringentesimo octogesimo secundo, decimo octavo Kalend. Martii, Pontificatus nostri anno XI.

In eadem Bulla Pontifex statuit, ut anniversaria ista solemnitas secunda Dominica mensis Iulii celebraretur, item ordinatum est, « divinum officium, veluti ob uno Confessore Pontifice et Doctore, tam publice quam privatim (prout contigerit) persolvendum esse »; remissum etiam fuit « dilectis filiis Fratribus praedicti Minorum Ordinis, quatenus huiusmodi officium ob festo Duplici et Octava, eo modo, quo aliorum praedicti Ordinis Sanctorum celebrare festa et Octavas consueverunt, celebrare possent ». Insuper concessae sunt per eandem Bullam numerosae indulgentiae eius votis; atque statutum, ut eius dies festa sit quodammodo festum sacri palatii apostolici, ut in hac die etiam in ecclesia Sanctorum Apostolorum de Urbe eadem indulgentiae lucrari possint, quae lucrantur in ecclesia S. Thomae de Aquino in ecclesia B. Mariae Virginis de Urbe (*Minerva* vulgariter nuncupata); tandem declaratum fuit: « Fratres Minores in alma Universitate Parisiensi eisdem privilegiis posse ac debere uti et gaudere ob ipsius S. Bonaventurae merita, quibus ex apostolicis indultis Fratres Praedicatores in eadem Universitate intuitu et gratia eiusdem S. Thomae potiri et gaudere consueverunt et gaudent, ut et potiri et gaudere quomodolibet poterunt in futurum ».

Praeter hanc Bullam exstat alia epistola Pontificia ¹ eiusdem Papae emissa *Romae apud S. Petrum* ob annulo Piscatoris die 20 Aprilis 1482, Pontificatus nostri anno undecimo, de eadem re tractans directa ad proximum Capitulum generale Fratrum Minorum Brixiae habendum. Accedit tandem eiusdem Sixti IV. Breve ² (pridie Idus Octobris 1482), quod conceduntur quadraginta anni indulgentiarum totidemque quadragenae iis qui eleemosynas elargiuntur ad aedificandum novum sacellum in ecclesia et Conventu S. Leone Regiensi Ordinis Fratrum Minorum in honorem S. Bonaventurae, qui « in dicta domo fuit educatus ».

3. Non multo post complevit Sixtus V. quod in solemniter Sixtus IV. est inauguratus. Anno enim 1487 in festo Translationis corporis S. Bonaventurae, id est die 14 Martii, S. Bonaventura a Sixto Papa V. litteris decretalibus: *Triumphantis Ierusalem*, Romae in basilica Sanctorum duodecim Apostolorum solemnissime inter eximios egregiosque sanctos catholicae Ecclesiae Doctores adnumeratus fuit, illiusque festum 14 Iulii sub ritu Duplici celebrari et collatum datum fuit, cum indulgentiarum elargitione ³.

Auctor synchronus et oculatus, nempe Petrus Blesinius ⁴, protonotarius Apostolicus, ita fere narrat huius solemnitatis actum: «... His igitur ratio-

nibus et aliis, quas longe plures easque maximas litteris suis decretalibus ostendit, adductus Sixtus quintus Pontifex quod de seraphico Doctore Sixtus quartus sanciverat, hoc uberius constituendum duxit. Itaque re mature denique deliberata, de sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio et consensu, ob praeclaram vitae sanctitatem, divinitus testificatam, perennes labores pro Ecclesia Dei susceptos ac praestantem doctrinam cum pietate coniunctam virtutibusque divinis illustrem, cuius splendore illam S. Bonaventura collustravit, dignum eum censuit, quem inter primarios praecipuosque Ecclesiae Doctores annumeraret, de eoque stata anniversaria die festum solemniter fieret, ut de ceteris primariis atque eximiis eiusdem Ecclesiae Doctoribus; ad praescriptum constitutionis Bonifacii Papae octavi. Quare litteras decretales, et illas quidem omnibus rationibus et omni pietatis officio insignes ad sempiternam memoriam confecit eoque nomine edidit; quibus litteris omnia explicantur dilucide. — Et ut recte et solemniter res omnis gereretur, statuit Pontifex certum eius solemnitatis diem, qui fuit pridie Idus Martii, dicatum celebritati Translationis item Sancti Bonaventurae. Basilicam vero in Urbe ad rem rite perficiendam delegit Sanctorum duodecim Apostolorum, quae est Ordinis Minorum, ubi collegium ab eo institutum esse narraui. Illo igitur die bene mane illuc profectus, multis cardinalibus comitantibus, recta ad altare sanctissimi Sacramenti venit, ubi paulisper pie precatus, inde ad sacrarium accedit; quo loco sacris vestibus albi coloris indutus et mitra pretiosa ornatus, tum praelata cruce et cardinalibus cappa violacei coloris, cum tempus Quadragesimae esset, vestitis, ordine prae-euntibus, ad altare maius pergit, ubi etiam paululum oravit. Erat eo loci sedes pontificia, ornata albo vestita, et subsellia cardinalium; qui de more, ubi obedientiae munus Pontifici praestiterunt, loco suo consederunt. Dum Thomas Gualterutius, Secretarius Brevium Pontificis, rochetto et cappa indutus, e suggestu a latere Evangelii decretales illas litteras, quibus inter primarios Ecclesiae Doctores sanctum Bonaventuram Pontifex constituerat, de scripto legit: easque cuncti, qui frequentes aderant, attentissime audierunt ».

In litteris decretalibus Sixti V. inter alia multa leguntur ¹: « Quod igitur a nobis et seraphici Ordinis caritas et sancti Bonaventurae meritorum magnitudo et catholicae Ecclesiae, cuius gubernacula nobis licet immerentibus a Deo commissa sunt, utilitas et aedificatio requirit; habita super his omnibus cum venerabilibus Fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, deliberatione matura; de eorundem consilio et unanimi assensu et ex certa nostra scientia ac de attributae nobis apostolicae potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione doctrinam ipsius S. Bonaventurae a supradictis praedecessoribus nostris Clemente IV,

¹ Cfr. Bonelli, Prodrum., col. 75, ubi eam exhibet integram.

² Bonelli, ibid. col. 76.

³ Integra Bulla Pontificia reperitur impressa in nostro tomo I. pag. XLV-LII.

⁴ Acta Sanctorum, ibid. pag. 859 n. 99 seq.

¹ Bulla *Triumphantis Ierusalem*.

Gregorio X. et Sixto IV. laudatam, in Concilio Lugdunensi maxime spectatam, in Florentino etiam ad res difficiles explicandas adhibitam, gravissimorum virorum auctoritate testificatam et commendatam et eximio Ecclesiae Doctore dignam, nos quoque plurimum in Domino laudamus et commendamus, ac litteris eiusdem Sixti IV. quas pro expressis hoc loco haberi volumus (excepta eius ordinatione de festo die S. Bonaventurae secunda Dominica Iulii celebrando), *harum tenore approbantes et innovantes, ipsum S. Bonaventuram, iure sanctorum Doctorum consortio ab eodem Sixto IV. adscriptum et connumeratum, auctoritate apostolica tenore praesentium inter praecipuos et primarios, qui theologiae facultatis magisterio excelluerunt habendum, ac venerandum esse decernimus et declaramus...* Ut autem Christifidelium devotio ad seraphici huius Doctoris diem festum colendum eiusque opem pie implorandam, eo magis accendatur, quo ex hoc caelestis gratiae dono se uberius conspexerint esse relectos: de omnipotentis Dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus utriusque sexus Christifidelibus tam in dicta civitate et dioecesi Balneoregii, quam in praeclara Galliae urbe Lugduno, ubi ille, bono certamine legitime decertato, cursu consummato, fide servata, ex hoc calamitoso saeculo ad meritum suorum praemium et coronam in caelum feliciter migravit, in almaque Urbe nostra, ubi in hac basilica sanctorum duodecim Apostolorum Collegium a nobis (ut iam diximus) est erectum, constitutis, qui eis festum huiusmodi, ut ceteras de praecepto Ecclesiae servari solitas festivitates, devote colentes, vere poenitentes et sacramentali peccatorum suorum confessione praemissa, eo die sanctissimum eucharistiae Sacramentum sumserint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus et elargimur. Qui vero ecclesias Fratrum Minorum S. Francisci ipso die festo a primis Vesperis usque ad occasum solis eiusdem diei devote visitaverint, pias inibi ad Deum preces (prout sua cuique suggeret devotio) effundentes, decem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis, seu alias quomodolibet debitis poenitentiis, per praesentes litteras perpetuo duraturas, quas sub quibusvis Indulgentiarum revocationibus, vel limitationibus, nullo modo comprehendere volumus, misericorditer in Domino relaxamus». Bulla est signata: *Data Romae apud basilicam sanctorum duodecim Apostolorum, anno Incarnationis dominicae, millesimo quingentesimo octogesimo septimo, pridie Idus Martii, Pontificatus nostri anno tertio. Ego Sixtus episcopus catholicae Ecclesiae subscripsi.* Sequuntur sigillum et subscriptiones cardinalium quinquaginta.

« Lectis litteris — prosequitur laudatus Galesinius, testis oculatus ¹ — mox antiphonam *O Doctor*

optime cantorum chorus solenni modulatione cecinit; quae dum cantabatur, Pontifex, mitra ornatus, stabat. Tum versum bini cantores cantarunt; et ipse Pontifex orationem dixit de Ecclesiae Doctore. Quibus rite peractis, Missam solennem de sancto Doctore cardinalis Asculanus celebravit. Qua sollemniter celebrata, Mauritius Bressius, homo Gallus, vir ad omnes ingenuas disciplinas egregie eruditus, luculentam de sancto Bonaventura orationem habuit ».

4. Pro conclusione animadvertimus, ad formandam vitae huius Sancti internae imaginem consulenda esse non tantum illa vitae eius publicae et privatae exempla, quae nobis historia transmisit, sed etiam et praecipue recurrendum esse ad eiusdem opera scripta, quibus internum spiritum, heroicas virtutes, amorem Dei et orationem mentalem et supernaturalem quasi ad vivum depinxit. In specie describit contemplationem *perfectam* sive doctam ignorantiam, quae ab aliis dicitur *oratio in caligine* quaeque fit sine concursu phantasiae. Multis locis loquitur de hac oratione, qua anima « super se ipsam rapitur in caliginem et excessum », tanquam homo, qui experimento eam sic cognoscit, ut dubitari non possit, eum fuisse elevatum ad tam altum gradum orationis supernaturalis ¹. In genere omnia opera eius mystica sanctitatem eius plus minusve depingunt, praesertim dictum Itinerarium mentis in Deum. Speciali modo quoad *exercitia* pietatis et virtutum attentionem meretur illud opusculum, quod inscribitur *Epistola continens viginti quinque Memoria* ². Illud enim continet proposita, quae primum sibi ipse Doctor seraphicus observanda composuit. Nam inter alia statim in principio epistolae huius scribit ³: « Non tibi tamen alia specialia scribens, nisi ea quae, quamvis rudia et simplicia, *mihi ipsi colligere proponebam*, ex quibus iam plurima bene nosti ». Hoc idem, sed adhuc clarius testatur S. Doctor in fine epistolae ⁴: « Haec autem, carissime, non ideo tibi scripsi, quia te crederem talibus indigere, sed quia *haec eadem collegeram pro me ipso*, cernensque meae constantiae parvitatem, cogitavi ea tibi tanquam coadiutori fideli communicare, ut quod mea pusillanimitate negligentiaque teporis omittitur, tua magnanimitate fervorisque sollicitudine restauretur ». Certe autem Bonaventura non fuit vir, qui iis propositis vitam suam interiorem perfecte non conformaverit, quantumcumque ipse in dicta epistola ex humilitate sustineat contrarium.

5. Tandem, sicut in limine huius conspectus vitae S. Bonaventurae promissimus, adducimus elenchum

¹ Cfr. de hoc Breviloq. pars V. c. 6. in fine et Itinerar. mentis in Deum, c. 7. n. 6; II. Sent. d. 23. a. 2. q. 3. in corp. et ad 6; item tom. V. Quaest. de scientia Christi, q. 7. circa finem corp.; Collationes de Hexaëem., coll. 2. n. 28; Incendium amoris, c. 3. circa finem.

² Cfr. noster tom. VIII, Prolegomena, pag. LXXX seqq.; et textus ibid. pag. 491.

³ Ibid. pag. 491 col. 1.

⁴ Ibid. pag. 498 col. 1.

¹ Acta Sanctorum, ibid. pag. 860 n. 100.

harum biographiarum S. Doctoris, quae ex proposito de ipsa tractaverunt.

Ambrogio Mariani O. F. M., San Bonaventura, Firenze 1874.

Anonymus Fr. Minor Provinciae S. Bonav. in Francia, Histoire abrégée de la Vie de St. Bonaventure, écrite par un Religieux. Cordelier, Lyon 1744.

Anton-Maria da Vicenza O. F. M., Vita di S. Bonaventura, Roma 1874; versio Germanica impressa est Paderborn 1874.

Berth Baumier, Vita S. Bonaventurae.

Gaspere da Monte Santo O. F. M., Gesta e dottrina del Serafico Dottore S. Bonaventura, 2. edit. Firenze 1874.

Isidorus a Buscomari O. F. M., S. Bonaventura Ord. Fratr. Minor. Minister generalis, Roma 1874.

Léopold De Chérancé O. Cap., Saint Bonaventure (1221-1274). Paris, Poussielgue 1899.

Lodovico Marangoni O. M. Conv., Vita di S. Bonaventura, Padova 1874.

Panfilo da Magliano O. F. M., Storia compendiosa di S. Francesco e de' Francescani, Roma 1874.

Prosper de Martigné O. F. M. Cap., *La Scolastique et les traditions franciscaines*, pag. 77 seqq., Paris 1888.

Accedunt quaedam vitae manuscriptae:

Florentiae, biblioth. Illmi Dni Pauli comitis Galleti exstat codex, qui habet vitam sic incipientem: *Incomincia la vita di Sancto Bonaventura Cardinale Albanense et doctore del Ordine de Minori. Nel tempo che papa Honorio tertio resedeva a Roma* etc.

Ibidem, biblioth. National. cod. E. 5. 9. 84. chart. in 8; fol. 100 r.: *Incomincia la vita di S. Bonaventura cardinale Albanensi et doctore del ordine de Minori. — Nel tempo che Papa Honorio tertio resedeva a Roma* etc. Desinit fol. 109.

Ligniciae (in Silesia), biblioth. ecclesiae Ss. Petri et Pauli, cod. 11. chart. in fol. saec. XV. exeuntis; fol. 29 v.: *Incipit vita beati Bonaventure. Capitulum primum de parentibus ipsius beati Bonaventure et de devotione, quam habuit in pueritia et etiam infirmitate ipsius*. Sunt 25 capitula. Desinit fol. 35 v.

Lovanii, cod. 15/a. A manu saec. XV. notatur: *Liber Canonicorum Regularium in Bethleem iuxta Lovanium*. Fol. 4 r.: *Beati Iohannis Bonaventure viri Seraphici ac Doctoris devotissimi Ordinis Fratrum Minorum, primum generalis Ministri, deinde Albanensis episcopi et sancte Romane Ecclesie cardinalis Vita partim ex bulla canonizationis eius partim ex sermonibus tempore canonizationis suae per venerabilem Patrem magistrum Robertum de Licio factis sub compendio in unum collecta incipit feliciter. Seraphicus vir ac Doctor* etc. Desinit fol. 10 v. Allata Bulla Canonizationis, sed non integra, dicitur: *Finit Vita cum canonizatione beati Bonaventure sub brevi compendio an. 1489, XII Augusti*.

Lugduni, biblioth. Civit. cod. 880. chart. in fol.; fol. 1 r.: *La vie de St. Bonaventure cardinal évêque d'Albano, surnommé le docteur Séraphique, Patron de la ville de Lyon, par frère Jean-Bonaventure Fahy, 10 juillet 1746*.

Mediolani, biblioth. Ambrosiana cod. N. 130. pian. superior. chart. saec. XVII. continet: *Compendium Vitae divi Bonaventurae Doctoris Seraphici S. R. E. cardinalis* ¹.

¹ His adiungimus auctorem, cuius nomen in elencho eorum qui de scriptis S. Bonaventurae tractarunt (supra pag. 38 col. II.) omissum est, scil. Casimirum Liborium Tempesti O. M. Conv.: S. Bonaventura etc., *Mystica theologia*, tomii duo, Venetiis 1748.

INDEX ALPHABETICUS

PRAECIPUARUM RERUM ET SENTENTIARUM

QUAE

IN SERMONIBUS NONI VOLUMINIS CONTINENTUR.

Numerus arabicus indicat paginam, littera *a* primam, *b* secundam, columnam.

A

AAR

AARON — designat Apostolos 548 b — designat Christum 164 b

ABEL — promptus erat optima quaecunque sacrificare Deo 126 b — obtulit corde bono 164 a — Sanguis Abel iusti clamat vindictam 727 a — Eius mors est figura Redemptionis 260 a

ABIGAIL — fuit ita sapiens, quod totum regem David pacificavit 521 a — Per ipsam intelligitur anima poenitens *ibid.* — est figura Mariae 742 b

ABISAG — figurat Mariam 660 a

ABNEGATIO — Se ipsum abnegare est se ipsum nihil reputare 263 a — Ille vere se abnegat, qui de se nihil curat, sed ad moriendum pro Christo se parat 551 a

ABRAHAM — est figura Dei Patris 660 a — designat Christum 45 b. 257 b — ambulavit spiritualiter per perfectam circumspeditionem 227 b — In eo patuit, cultum Dei fuisse in Patriarchis 599 b — promisit tantum buccellam panis et occidit vitulum saginatum 257 b — credidit promissioni Angeli, non pensata Sarae senectute 99 a — Civitas ipsi et semini eius promissa est caelum 602 b — aliam civitatem non habuit *ibid.* — promptus erat filium immolare 126 b

— Veri filii Abrahae debent habere sex conditiones 406 a — Veri filii Abrahae sunt imitatores non Adae, sed Christi 61 a — pater fuit fidei nostrae 614 b — figuram gerit contemplativorum *ibid.*

ABSALOM — post osculum reconciliationis statim machinatus est insidias et bellum contra patrem 278 b — erat lascivus, totus vanus et tyrannus 553 b — significat vitium carnis, mundum et diabolum *ibid.*

ABSTINENTIA — est crux quaedam 300 a — facit, ut sensualitas subiaceat rationi

205 b — facit, ne perturbetur ratio ad peccandum *ibid.* — Ad sobrietatem transeundum est per parsimoniam abstinentiae 648 a — Abstinentes vitam beatam consequuntur 600 b

ACCIDENS — si servatur idem, necesse est idem esse subiectum 290 b

ACCIDIA — Ei omnia sunt laboriosa 666 a — appetit otium 511 a — multa mala fecit 460 a — tollit bonum spirituale in homine 477 a — reddit hominem aridum humore gratiae 460 a — magna aggredi pavescit, bona incepta fastidit *ibid.* — facit paralyticum 511 b — Radix accidiosorum exsiccata est a gratia, iustitia, gloria, perseverantia 460 a

— Vitari debet affectus accidia 725 a — Si tentamur de accidia, debemus considerare Christum clavis confixum 261 b — Accidiosus debet se excitare ad bonum et gaudere in laudibus Dei 477 a

ACHAZ — Quare eius vita miraculo fuerit protelata 659 a

ACHOR — interpretatur fratris mei lumen 257 a — tantum valet quantum iracundia fratris 361 b

ACTIO — intelligitur per animal gressibile 647 b

ACTIVUS — In vita activa proficit homo in virtute 470 b — Vita activa consistit circa opera misericordiae 473 a — Vita activa docet, quid sit agendum et non agendum *ibid.* — Perfectio vitae activae consistit in divinae legis impletione 535 a — Ad perfectionem vitae activae quatuor requiruntur 176 a. 649 a — Vitae activae perfectionem respicit custodia divinae legis 685 a

— Activorum germinatio est per subministrationem temporalium 613 b — Haec

ADA

facit fructum magnum 614 a — subministrat temporalia sicut Angeli *ibid.* — debet habere immobilem persistentiam 217 b — debet Deo ministrare in operibus iustitiae, misericordiae, patientiae 85 a — debent esse expositi ad tolerandum constanter 217 b — Bona est pars activorum, melior contemplativorum, sed optima, quae habet utrumque 703 a

— Ad statum actionis eligimur per exercitium bonae operationis 216 b — Christus eos assumit, deducit eisque se ostendit 219 a — Christus transfiguratus voluit in Iacobo confirmare activos 218 b — Vita activa designatur per oleum 473 a — significantur per Iob 610 a — designantur per Iacobum 216 b

ACTUS — Per hoc, quod potentia in actum reducitur, omnis creaturae perfectio ultimatur 110 a — Actus distinguitur intrinsecus, praecambulus, subsequens 145 b — Actus interiores vocantur semitae breves, quoniam quatuor solum passus continent, quibus pedes animae ad mortem currunt 225 b — Actus exteriores vocantur viae, in quibus pedes animae diutius fatigantur *ibid.*

ADAM — Diversi temporis fuit eius creatio et gratiae infusio 399 b — erat particeps aeternae lucis, virtutis, puritatis, iustitiae, vitae, opulentiae, felicitatis 50 b — Quare in statu innocentiae eius corpus nunquam dissolutionem passum fuisset, nec ab intrinseco nec ab extrinseco 399 b. 400 a — In eum immissus est sopor, ut videret altissima 126 b

— voluit Verbum imitari in sapientia ideoque corrui 60 b — se exaltavit 263 a — voluit aequari Deo 223 b — voluit esse sicut Deus 101 b — non desideravit, ut esset Deus *ibid.*

ADA

— utrumque fieri credidit, ut et mulieri morem gereret et postea per poenitentiam poeniteret 47 b — et Eva negligenter egerunt in custodia mandatorum 193 a — non portavit iugum obedientiae 263 a — aurem affectus clausit affectione terrena et aurem intellectus spe consequendi veniam 47 b — a diabolo victus est per lasciviam et malitiam 261 a. — se excusavit et voluit peccatum retorquere in Deum *ibid.* — deceptus est per mulierem *ibid.*

— quando peccavit, statim eiectus fuit a paradiso 63 a. 541 a — positus fuit in hoc mundo sicut in carcere 541 a — quia recessit a fonte lucis, ideo cecidit in tenebras; quia a virtute, in infirmitatem; quia a vita, in mortem 317 a — perdidit esus ligni vitae 63 a — per peccatum a beatitudine descendit ad miseras et defectus huius vitae 398 b — patriarchatum habuit 695 a — Hic translatus est ad Christum *ibid.*

— amisit sibi et suae posteritati innocentiam 28 a — Eius inobedientia fuit nobis causa perditionis 263 a — Eo peccante, genus humanum descendit a paradiso in mundum 401 a — Per eius peccatum cecidimus in malum culpae et poenae 304 a — cum tota posteritate recessit a Deo 50 b — propter peccatum fuit eiectus de paradiso, corruptus in corpore et in anima et etiam filios infectos generavit 47 b — Tota posteritas Adae damnationi subiaceret, nisi esset misericordia Dei 209 b

— comedit cibum vetitum sibi et filiis suis in mortem 254 b — Per Adam venit mors in omnes, qui descendunt ab eius stipe per viam libidinis et concupiscentiae 239 a — In ipso omnes moriuntur ratione primae praevaricationis *ibid.* 273 a

— describitur quoad creationem, praevaricationem, punitionem sub metaphora hominis, qui incidit in latrones 398 a — dicitur vetus homo 439 a — Ei configuramur per peccatum *ibid.* — Vide etiam V. *Peccatum originale.*

ADAMAS — frangitur sanguine hirci 267 b

ADINVENTIONES — lascivorum sunt visio, cogitatio, affectio 428 b

ADMIRATIO — Homo est dignus admiratione, si est mirae virtutis, veritatis, sanctitatis et miri amoris 483 a

ADOPTIO — Anima adoptatur in filiam Domini propter tria 450 b

ADORATIO — solum debetur Maiestati divinae 211 b — demonstrat magnum honorem 694 b — debetur matri a filio *ibid.*

ADULATOR — Eorum lingua dicitur indomabilis 686 a — vivunt de bonis clericorum 532 a — clericos lambunt quasi caucem *ibid.*

ADULTERIUM — Mulier adultera et repudiata non amplius suscipiebatur 189 a

ADVENTUS — Tempus Adventus quare a beato Petro sit ordinatum 32 a — Quando institutum fuerit ieiunium Adventus *ibid.*

— commendatur per influentiam caelestem, per condescendentiam liberalem, per sufficientiam universalem 42 a — Tempore

Adventus tria appetenda sunt 31 a, b — Hoc tempore studeamus gratiam habere in oculis Dei et non mundi 48 b — Haec gratia invenitur per quatuor exercitia *ibid.* — Pro Adventu sunt necessariae serenitas beatæ aeternitatis, tranquillitas mentis, sinceritas fidei, soliditas spei, firmitas caritatis 55 b

— Quatuor Dominicae Adventus designant quatuor adventus Christi 32 a — Quare in prima Dominica Adventus incipiat novus annus ecclesiasticus 35 b — Vide etiam V. *Christus*

ADVERSITAS — probat et discernit bonos et malos 530 a

AEDIFICARE — Quid aedificent super fundamentum fidei perfecti, imperfecti et reprobi 605 b. 608 b

AEDIFICIA — humana in fine mundi ruent 35 a

AGEAS — erat inimicus crucis Christi 468 a — non potens resistere S. Andreae eloquentiae, contra ipsum usus est potentia 472 b — Propter hoc diabolus ipsum tenuit *ibid.*

AEGYPTUS — interpretatur tenebrae 103 b. 181 a. 415 b. 429 a — interpretatur coangustatio 181 a — interpretatur luctus 608 b — designat peccatum 415 b. 527 a — designat imbecillum positum in angustia, qui diffidens perit 189 a — designat animas in purgatorio *ibid.* — designat daemones 432 b — In labore Aegypti intelligitur luxuria 103 b — Terra Aegypti designat statum erroris et infidelitatis 428 b. 429 a — Christo nascente, idola Aegypti corruisse dicuntur 123 b

AEMULATIO — nulli malo parcat 509 a — omne malum detestatur et exterminat *ibid.*

AENIGMA — est similitudo obscura 399 a

AËR — post ultimum iudicium remanet renovatus, serenatus, clarificatus 35 a

AERUGO — designat remorsum conscientiae 428 a

AES — designat fortitudinem 548 a — designat perseverantiam in bono opere 533 a — sonorum designat ratiocinationes Doctorum 472 b

AESTAS — In aestate homines exuunt vestimenta propter nimium calorem 569 b

AESTIMATIO — media est inter rationem et imaginationem 162 b — apprehendit aliquod spirituale bonum *ibid.*

AETERNITAS — est quaedam mensura omnino perpetua et invariabilis 359 a — Ab ipsa descendunt aevum, tempus, aeviterna et temporalia 352 a — designatur per thronum 615 b — Super aeternis sit degustatio et applicatio devota et plena 455 a — In his homo non debet esse multum praesumptuosus aut curiosus 326 a — Eius consideratio multum valet ad sperendam vanitatem 409 b

AETHIOPIA — Negotatio Aethiopiae significat avaritiam 104 a

AEVUM — medium est inter aeternitatem et tempus 622 b

AFFATUS — est via ad interiorem conceptum 660 b

AGN

AFFECTIO — et cognitio est aequalis ambitus 359 a — ad infinita se extendit *ibid.* — creantur ex quatuor humoribus corporis 406 b — Affectuum varietas necessaria est 528 b — Affectus ducit ad consensum 662 a

— Ad dulcores affectuales concurrunt devotio, exultatio, immissio 301 b — Affectus vocantur pedes 36 a — Pes affectionis debet esse discalceatus 472 b — Pes affectionis debet esse circumcisis, inoffensus, stabilis 470 b — Deus magis ponderat affectum quam censum 549 b — pia dicitur odor sacrificii 652 b

— sunt spes, timor, gaudium, amor 232 b — Ex earum deordinatione causatur infirmitas inconstantiae, invidiae, avaritiae *ibid.* — Affectus errat in diligendo 421 a — Earum deordinatio corrumpit humores corporis et generat quadruplicem lepram 406 b — Huius leprae curatio *ibid.* — mundae reddunt animam pulchram; immundae, turpem 570 a — In affectionibus vilibus nihil est de pulcritudine 502 b — carnalis repellit doctrinam Christi 591 b — Affectus non deprimatur ad foeda et immunda 408 a — Inordinatae affectiones sunt vanitas et superbia, carnalitas et immunditia, terrenitas et avaritia, impietas et invidia 131 b — His sunt opposita humilitas et reverentia, castitas et sanctimonia, paupertas et inopia, caritas benigna *ibid.*

AFFLICTIO — humilitatem conservat 597 b — discernunt granum purum a palea inconstantiae 25 a — Afflicti quaerunt locum quietis 690 b — Afflicti non debent desperare, sed humiliter ad suffragium amicorum se convertere 432 a

AGAR — perversio interpretatur 59 a — designat perverse utentes mundana scientia *ibid.*

AGATHA — commendatur ab informatione virtutis et certitudine salutis 513 a, b — fuit contra daemones virtuosa triplici fortitudine *ib.* b. 514 a — fuit coram Angelis speciosa in triplici statu 514 a — fuit inter homines gratiosa triplici prerogativa *ib.* a, b

AGER — significat corpus 194 a — designat divinam incomprehensibilitatem 286 b — vocatur mundus, conscientia, Scriptura et caelum 195 b — vocatur machina mundialis, conscientia mentalis et patria caelestis 193 b

AGERE — Quae foris agimus, verbo apud nos intus edito praevenimus 107 b

AGILITAS — corporis glorificati designatur per amygdalum 283 a — aufert a corpore glorificato omnem indigentiam cibi 284 a

AGNES — bene dicitur Agnes vel Agna, quia soror Agni 507 a — inter alias sponsas Christi est praecipue commendabilis 501 a — totaliter a Sponso suo possessa fuit et possidens *ib.* b — saepe recolebat Agni nomen; passionem et plagas Christi 508 b — Ex hoc dicuntur eius genae ornatæ sanguine *ibid.* — singulari modo amica Agni fuit propter quatuor 503 a — habuit munditiam et patientiam 509 b — Per hoc bene conformis erat Agno *ibid.*

AGN

— dicitur flos candidus et rubicundus 505 a — commendatur a Sponso quatuor 506 a — Coniunctio Christi et Agnetis est coniunctio Sponsi et sponsae 505 a — quare vocetur a Sponso soror, filia, sponsa, amica 506 a-510 b — non audivit nec vidit nec gustavit nisi dilectum 505 a

— fuit pulchra carne, pulchrior mente, pulcherrima fide 503 b — Non fuit in ea macula sub sextuplici respectu *ibid.* — fuit tota pulchra *ibid.* — fuit pulchra, odorifera, Spiritu S. repleta *ib.* a — fuit incorrupta, prudens, amorosa, contemplativa et excessivae caritatis 505 b. 506 a — gratia caritatis tota repleta fuit 501 a — habuit in se puritatem, bonitatem, firmitatem 506 b — ubique reliquit bonum odorem, habuit vitam incorruptam et conscientiam mundam 508 a — Per haec fecit multa miracula *ibid.* — a Spiritu S. magno pondere fixa erat in fide et dilectione Dei 507 b

— Virgo fuit et Martyr 505 a — iuvenula fuit aetate, cana fuit animo 501 a. 506 b — ibat ad martyrium ita gaudentes, quasi ad epulas invitata 523 b — reliquit patrem et matrem et omnia pro Christo 504 a — omnia contempsit propter Deum 507 a, b — semper armata fuit armatura Spiritus S. 502 a — nec dominis nec precibus nec minis flecti potuit 508 a — ita sapienter respondit, ac si fuisset doctrix theologiae 506 b — assimilatur equitatu Pharaonis propter consimile bellum, robur, praesidium, triumphum 501 b — virgo duodecim annorum gladio transfixa est 604 b — Propter eius oblationem Christus multa bona fecit Ecclesiae 505 b

— De ipsa sumendum est exemplum virtutis et fortitudinis 502 a, b — est exemplum contra nostram superbiam et pigritiam 506 a — inventa fuit in Ecclesia et proposita aliis in exemplum 505 b — posita est a Christo in Ecclesia quasi unum magnum lumen ab ipso illuminatum 509 b

AGNUS — est animal mansuetissimum 656 b

— anniculus non poterat veraciter purificare 654 b — anniculus figuram gerebat veri Agni *ibid.*

— paschalis designat Christum 247 b — Eius caput designat Divinitatem Christi; pedes, vestigia humanitatis 249 a. 258 b — Eius intestina designant verborum et mandatorum mysteria 249 a — Eius intestina designant Sacramenta 258 b — Modus edendi agnum paschalem figura fuit modus sumendi eucharistiam 248 a, b. 249 a, b. 258 b. 259 b

ALA — Duabus alis volare est praesumptionem et pusillanimitatem cavere 615 b

ALEXANDER — magnus noluit subigere insulam Fragmariae propter incolarum paupertatem 285 b — Philosophi coram ipso dixerunt, esse plures mundos 139 b — dixit, se velle plures mundos subiugare *ibid.* — moriens dixit: Plebs me dicit filium

lovis; sed plaga mea dicit, quod sum filius hominis 639 a

— rex Syriae interpretatur allevians tenebras 534 b — designat Christum *ibid.*

ALTARE — locus est sacrificii et divinae placationis 260 a

AMAN — superbissimus deiectus et suspensus est 299 b — iracundus tanquam homicida pro Mardocheo fuit suspensus 376 b

AMARITUDO — significat compunctionem 75 b

AMBITIO — non potest esse sine aemulatione 628 b

AMBROSIIUS — cum audiret peccata aliorum, flebat 557 a

AMBULATIO — dicit processum per profectum 163 a — Illi post Dominum ambulant, qui bona opera multiplicant 571 a — Ambulamus digne Deo per usum orationis, studium sapientiae, exercitium gratiae 445 b — Ambulandum est caute et humiliter, non arroganter aut superbe 476 b — Viae caute ambulandi sunt septem 434 b. 435 a

AMENTES — perfunduntur aqua frigida 287 b

AMICUS — Amicorum est idem velle et idem nolle 504 a. 531 b — odit quicquid amico suo est odiosum 571 b — Non est reputandus amicus qui ante mortem dimittit amare 559 b — etiam fidelis, abhorret curare vulnera foetentia nostri corporis 72 b — spirituales praeferendi sunt carnalibus 212 b — Amicitia per turturem designatur 647 b

— Dei non est qui non detestatur omne malum in se et in alio 509 a — Dei nullus est, nisi velit obedire 504 a — Dei nullus est sine sapientia *ib.* b — Dei maxime est qui observat omnia eius beneplacita *ib.* a — Quomodo amicitia conservetur inter nos et Deum *ibid.* — Amicitia perfecta ad Sponsum habetur per quatuor 503 a

AMINADAB — interpretatur volubilis 64 a — significat volubilitatem *ibid.*

AMOR — est vis unitiva 407 b. 508 b. 653 b — Bonum et amor est vis unitiva 643 b — Amoris uniformitas significatur per sponsam ornatam viro suo 601 a — Amans desiderat copulari amato 88 a — transformatur amantem in amatum 98 a. 408 a. 574 b. 593 b. 691 b — Quot res cor diligit, tot sibi unit et componit 407 b — si unitur uni et simplici, acquirit corporis simplicitatem et puritatem *ibid.* 408 a

— volentior est quam potentior 447 b — consummatur, quando homo dolorem non sentit 560 a — distinguitur gratuitus, debitus et ex utroque permixtus 355 a — summus naturalis est matris ad filium, acquisitus sponsae ad sponsum 704 b — summus gratuitus est caritas *ibid.* — Est quadruplex dualitas sanctae coniunctionis amoris 532 a — Huic diabolus opposuit quatuor dualitates malas *ib.* b

— verus non potest esse sine timore 520 b — et timor nos vehunt in viam morum et portant usque ad caelum 716 a b — et timor debent esse coniuncti cum vir-

AND

tutibus cardinalibus *ib.* b — et timor faciunt sanctum 420 b — habet adiunctam compunctionem 258 b — Mirabilis amoris est, in quo simul sunt rigor severitatis et dulcor benignitatis 484 a

— Dei nunquam est otiosus 342 b — Probatio divini amoris exhibitio est operis 238 b — Dei, si est, operatur magna; si autem operari renuit, amor non est 342 b — inter nos et Deum nutritur per bona opera *ibid.* — inter nos et proximum nutritur per mutua obsequia *ibid.*

— Amare debemus Deum aeternum, Christum crucifixum et salutem animarum nostrarum 513 b — Nihil est plenius delectatione quam amare Deum 559 a — Nihil dulcius, nihil iustius quam amare Christum *ibid.* — Debemus amare Deum de toto corde nostro 521 a — divinus omnes amaritudines convertit in dulcedinem 559 a — Gustata dulcedine amoris divini, omnia dulcia extranei generis videntur amara *ibid.* — sanctus designatur per novum Testamentum 521 b

— inflamat concupiscibilem 252 b — exstinguit in mente carnalia desideria 270 b — in affectu elevat ad contemplandum 639 b — facit animam liberam a peccato 643 b — sanctus est una de radicibus sanctitatis 520 b — perficit sanctitatem 521 a — Amoris natura est ignis 704 b — hic est sicut ignis, sed ibi erit sicut caminus 559 b — Grandis sermo est loqui de amore 502 b — Dispositi per ipsum accenduntur, alii non *ibid.* 503 a — Merces amoris est vita aeterna 559 b — haec nos valde debet movere ad amorem *ibid.*

— Tria inclinant ad amorem proprium et retrahunt ab amore divino 424 b — Abstinere debemus ab omni amore creaturae inordinato 646 b — Qui amat mulierem amore libidinoso de illa facit cantilenas 571 b

AMORRHAeus — intelligitur diabolus 52 b

AMPLEXUS — ostendit amorem, qui debetur sponsae 694 b

AMYGDALUS — excellit temporis antecessione 283 a, b — designat dotem agilitatis *ibid.* — designat Christum 284 a

ANAGOGIA — Intellectus anagogicus venit post historicum, allegoricum et tropologicum 657 b — Intellectus anagogicus transvolat in supernam Ierusalem *ibid.*

ANANIAS — descendit in damnationis interitum 474 b

ANCILLA — est sedulior in ministrando et humilior in obediendo quam servi 600 b — designat Ecclesiam 439 a — Mariam designat *ibid.*

ANDREAS — ad unius iussionis vocem secutus est Dominum 551 b — quia primus secutus est Christum et adduxit fratrem, cruce est honoratus 466 b — stabilitus est supra petram 471 b — In huius rei figuram cruci affixus est *ibid.* — diligebatur a Domino in odorem suavitatis 468 a

— Anima eius erat tota ab amore Christi absorpta 463 b — habuit pedem affectionis circumcisum, inoffensum, stabilitum 470 b — secutus est veritatem pede

ANG

directo, munito, accelerato 472 a — eucurrit usque ad Graeciam *ib.* b

— desiderabat ferre continue crucem poenitentiae 464 b — desiderabat crucem, quia sciebat, ibi se invenire vitam aeternam 463 b. 464 a — sciebat, crucem esse lignum vivificantis gratiae 464 b — desiderabat crucem, ut Christo assimilaretur et per poenitentiam gloriam acquireret *ibid.* 465 a — sciebat crucis virtutes et mysterium *ib.* a, b — imitans Magistrum, dedit vestimenta quaestionariis et venit nudus ad crucem 467 a — Eius passio erat acerba, salvifica, desiderata 463 b — fuit impletus benignitate, dum penderet in cruce 468 a — pendens in cruce unam manum habuit ad populum, alteram ad Deum *ibid.* — non patiebatur invitus, sed cum desiderio et delectatione *ibid.*

ANGELUS — Qui de Angelis vellet omnia explicare, transenderet humanam intelligentiam 616 a — Sancti de illis locuti sunt 615 b — Etiam nos de illis loqui debemus *ibid.* — Libenter debemus audire de illis 614 b

— est nomen officii 544 b — dicuntur spiritus per substantiae puritatem; Angeli, per officii executionem; ignis, per domi sublimitatem 620 a — vocantur a Deo possessi ob varias rationes 622 a — Tres solum ex nomine designat sacra Scriptura 521 a. 625 b

— quid sit secundum Dionysium 521 a — sunt producti ex nihilo 316 a. 477 b — in nihilum tenderent, nisi manus Dei teneret eos 316 a — Eorum coaeviternitas non pervenit ad simplicitatem aeternitatis 615 b

— Numerus eorum excedit alios numeros 623 b. 624 a

— Pro unico motu cordis in perpetuum deiectioni sunt de caelo 596 b — non est reparabilis, quia poenitere non potest 574 b

— sunt in caelo empyreo 369 a — Eorum status est nobilior et securior quam status hominum 702 a, b — sunt superiores hominibus per naturam 369 a — aliquando homines in gratia ad eorum ordines assumuntur *ibid.*

— Deus plantavit in eis tres radices virtutum 598 b — Ista sunt plantatae per naturam, confirmatae per gratiam et consummatae per gloriam 599 a — Explicatur eorum excellentia quantum ad charismata gratiarum et quantum ad exercitia meritorum 622 a — Influencia Dei, quae facit ipsos deiformes, debet esse secundum triplicem motum *ib.* b — quare sint deiformes 480 b — faciunt voluntatem Dei respectu eius quod est supra, iuxta et infra 620 a

— Eorum sublimatio est gloriosa, quia Deo propinqua, continua, aperta, perfecta 619 a — in gloria regnant ad modum principum 339 b — semper vident et audiunt Deum 623 a — conscii sunt secretorum divinatorum 622 a — quanto plus replentur illuminationibus aeternis, tanto ditiores sunt 474 a

— sunt Dei acceptabiles ministri ratione intelligentiae, munditiae, obedientiae 619 b. 620 a — designat munditiam 544 b — Semper Angelis cognata est virginitas 521 a — dicuntur intelligentes propter tria 620 a — comparantur ventis 477 b — sunt astra matutina 630 a — Harmonia laudis angelicae significatur per concentum caeli visibilis 612 b

— quantum possunt, de sua scientia magnificant Deum 477 b — pro mille mundis non deflecteret oculos a facie Dei 615 b — omni caritate sunt repleti 366 a — dicuntur ardentes, quia in dono caritatis excellunt 616 a — stabiliti sunt in Deo 615 b — dicuntur silices 689 b — in bono sunt firmati *ibid.* — non possunt peccare, nec amplius mereri praemium substantiale 702 a

— dicuntur clypei propter decorem et perfectionem 689 a — inferiores obediunt superioribus 588 b — minor non invidet maiori, nec maior molestat minorem, nec par aequalem 521 a — se humiliant et omnes virtutes Deo attribuunt 627 b

— Consideratur in eis ordo, operatio et virtus 609 b

— Sunt novem ordines Angelorum 625 a — Quomodo illi a Christo doceantur et pascantur 391 b. 392 a. 402 a, b. 422 b. 444 b — Vide V. *Hierarchia.*

— non operantur per violentiam, sed per iustitiam 611 b — Operationes eorum reducuntur ad contemplativam et ministrativam 615 a — Prima est in ascensione ad superna, secunda in descensione ad humana *ibid.* — Hae significantur in scala Iacob *ibid.* — habent unam actionem simul cum alia *ibid.* — Ostenditur eorum triplex perfectio et duplicis officii executio 619 b — ascendunt per Dei contemplationem, descendunt per nostram informationem *ibid.* — Eorum officium est hominibus ministrare et Dominum contemplari 620 a, b

— Deum contemplantur in eius faciem semper intuitum figendo, eius Maiestati semper assistendo, divinam bonitatem semper laudando 621 b. 622 a — sursum aguntur quadrupliciter 615 a, b — quomodo dici possunt stare in circuitu *ib.* b — uniformitate contemplationis moventur circa thronum Dei 710 a

— sunt nuntii Dei 622 a — cum certitudine cognoscunt veritatem et virtuose exsequuntur visionem divinam *ibid.* — quae vident in luce aeterna nobis annuntiant 505 b — reserant caelestia mysteria 613 a — sunt specula et lumina caelestia *ibid.* — Lex naturae ab iis habet illustrationem, lex Scripturae per eos posita est *ibid.* — annuntiaverunt Salvatoris originem et resurrectionem *ibid.* — adfuerunt in Christi ascensione *ibid.* — illuminarunt Prophetas 689 a

— designantur per custodes 557 b — deputati sunt ad nostram custodiam 369 b — nos regunt per dispensationem a Deo eis datam *ibid.* — vocantur reges terrae *ibid.* — Deus Angelos dedit in ministerium peccatorum 583 b — curam habent

ANG

de grege Domini 505 b — custodierunt synagogam, modo custodiunt Ecclesiam 617 b

— In custoditione intelliguntur universae condescensiones angelicae 622 b — nobis praestant beneficium sanctificationis, illustrationis, protectionis, inflammationis et generalis custoditionis 521 b

— Per duodecim stellas significantur duodecim beneficia, quorum multae sunt ramificationes 631 a, b — eripiunt nos a culpa, corroborant in pugna, dirigunt in via et perducunt in patriam 616 b — non possunt nos curare, nisi habeant collyrium partim acceptum a nobis, partim a Christo 617 a — nobis subveniunt erudiendo, protegendo, promovendo et perducendo ad gloriam 619 a, b — nobis ministrant exempla reverentiae, munditiae, concordiae et clementiae 521 a — Quatuor virtutes specialiter in eis relucunt et per eos in nobis 627 a-629 a — sunt Dei ministri ad nos illuminandum 620 a — Hanc illuminationem non capiunt maligni, praesumptuosi, obstinati *ibid.* — dicuntur nostri, quia ministrant nobis remedia, exempla et beneficia *ib.* b — ministrant nobis tria remedia contra tria mala, quae ex peccato contrahimus *ibid.* — ad nos mittuntur, ut mundemur *ib.* a — quandoque tergebat oculos plorantis 557 a — Istud officium maxime diligunt *ibid.* — ipsi lacrymari non possunt *ibid.* — in tentatione adsunt nobis 502 b — Exemplum *ibid.* — Eorum ministerio poterimus nobis cavere a tentationibus 612 b — assistant devote orantibus, ipsos confortant et orationes eorum Deo offerunt 626 b — excusant nos, quando offerunt orationes nostras *ibid.* — Eorum est perducere animas ad Deum 629 b — Hoc faciunt exercitio quintuplici *ibid.* 630 a, b

— in prosperis et adversis nos custodiunt 612 a — Eorum influenza est ad supportandum 613 a — nos iuvant in malo vitando 619 b — Eorum est nos sublevare 624 a — caritatis beneficia impendunt *ib.* b — faciunt verbum bonum *ibid.* — Eorum beneficium non prodest avaris *ibid.* 625 a

— desiderant perfectionem civitatis caelestis 690 a — diligunt salutem omnium hominum 619 a — specialiter diligunt humiles, bono studio invigilantes, munditiam servantes et in tribulatione patientes *ibid.* — gaudent de salute peccatoris propter benevolentiae et caritatis latitudinem, angelici casus restorationem, praemii accidentalis augmentationem 369 a — gaudent de hominis salute, sed non tristantur de eius damnatione *ib.* b — de nullo tantum tristantur, quantum de casu bonorum hominum 629 a — curant non de rebus, sed de animabus *ibid.*

— videntes Christum sanguinolentum mirantur 274 b — Eorum in Christi nativitate claritas, familiaritas, praedicatio et laus 123 a

— Angelo non conveniebat esse mediatorem inter nos et Deum 27 b. 28 a

ANG

— dicuntur mессores 618 a — Per ipsos exercebitur iudicium 386 a

— Debemus contemnere pulverem temporalium, si volumus ab Angelis confortari 617 b — Qui vult haberi minister Christi verus debet habere novem virtutes respondentes novem choris Angelorum 86 a, b — Quomodo conformemur novem choris Angelorum in ministerio Dei 85 a, b. 86 a — Qui vult esse cum Angelis, oportet, ipsum vivere sicut Angeli 523 a — Quinam sint sicut boni et mali Angeli 617 b. 618 a — Speramus, nos habituros esse Angelos concives nostros 614 b

— Deus laudandus est in Angelis propter ipsorum sublimationem, dilectionem et subventionem 619 a

ANGULUS — designat angustiam 228 a

ANIMA — propria est actus corporis et forma 269 b — Philosophi Arabes dubitaverunt, utrum anima esset vera perfectio corporis *ibid.* — et corpus est una species *ibid.* — in qualibet parte corporis est tota 249 a — individuatur secundum individuationem corporis 269 b

— per essentiam inclinatur ad corpus *ibid.* — naturaliter appetit habitare in corpore, quamdiu sanguis abundat in corde 204 b — communicat carni et participem eam facit spiritualium gaudiorum 82 a — non est beata perfecta beatitudine nisi cum corpore 269 b — Hoc erit in resurrectione generali *ibid.*

— sunt productae ex nihilo 477 b — non est ex traduce 690 a — non infunditur nisi corpori organizato 658 a — quando primo est coniuncta corpori, quasi totaliter versatur circa sensus corporis 209 b — Exemplum *ibid.* — in initio paucas exercet operationes intellectuales *ibid.* — quare dicatur fabricata in malleis, lima et prunis 447 b. 448 a

— est speculum et imago divinae essentiae 369 b — a Patre facta est potentiosa, a Filio sapientiosa, a Spiritu S. amorosa 448 a — per tria assimilatur Trinitati 450 b — secundum omnes suas potentias configuratur Trinitati per sapientiam, gratiam et constantiam 312 b — In ea est quadruplex vis, quae Deum perfecte repraesentat 642 b — Eius imaginem idem fecit in creatione, depinxit in passione, illuminabit in gloria 447 a — Eius similitudo ad Deum consistit in gratuitis, imago in naturalibus potentiis *ib.* b — Dei imagine est insignita et cunctis visibilibus praeposita 88 a — apta nata est in se ipsa videre Deum 396 b

— In anima memoria est gignitiva, intelligentia generabilis, voluntas ex illa emanabilis 447 a, b — assimilatur terrae per sensum, aquae per imaginationem et aëri per rationem 226 a — Perfectio animae est secundum duplicem vitam, quae correspondet ipsius duplici potentiae 470 b — habet aspectum quoad sensibilia et intelligibilia 208 a — Eius vires inferiores superioribus obediunt 588 b

— Eius appetitus est ad infinita 388 b — nullo alio satiatur *ibid.* 359 a — non

quiescit, quousque habeat omne bonum 677 b — in nullo stabilitur nisi in aeternitate 346 b

— nulli melius convenit coniungi quam illi, ad cuius imaginem est facta 173 b. 198 a. 359 a — Quia est imago Dei, capax eius et particeps esse potest 642 b — per affectum coniuncta Deo in ipsum transformatur 408 a — per ardorem Dei efficitur deiformis 246 b. 247 a — per deformitatem superfertur omnibus rebus creatis, in caelo figitur, stabilitur, collocatur 440 b — Ista deformitas fit per triplicem influentiam *ibid.* — Dominus vult, quod anima sancta ad nullum alium nisi ad ipsum respiciat 520 b

— quando unitur Deo aeterno, pura efficitur 581 b — est una, si totaliter tendit in Deum, se ipsum et proximum 407 a — Circa animam cum Deo convivere volentem notantur innocentia, simplicitas, suavitas, satietas 234 b

— Christus habitat in anima spiritualiter 152 a — Ad hoc est construenda per iustitiam, pudicitiam, confidentiam et disciplinam *ib.* a, b — est custodienda per timorem, pudorem, dolorem et amorem 153 a, b — est discutienda per intentionem, considerationem, affectionem, inquisitionem *ib.* b — Ut sit inter ipsam et Christum vinculum indissolubile, requiruntur tria 507 b — Solius Christi amplexibus se servet 694 b

— debet esse quasi Christi soror propter conformitatem, amica per caritatem, columba propter simplicitatem, immaculata propter castitatem 148 a — sic sit configurata Agno, ut velit Christus eam vocare sororem 507 a — dicitur soror Christi, quando caste et munde se custodit 212 b

— dicitur sponsa Sponsi 506 a — Tria vult Sponsus habere in sua sponsa 558 b — quando Christum ferventer diligit, efficitur Christi sponsa et regina *ibid.* — cui loquitur sponsus, vocatur soror, filia, sponsa, amica 506 a — Explicatio *ibid.* 510 b — nulla unitur Christo ut sponso, nisi habeat candidationem mentis et carnis 126 a — quae habent utramque candidationem similes sunt prudentibus virginibus; quae tantum carnis, imprudentibus *ibid.*

— habeat ad Sponsum suum sollicitudinem et ferventem amorem 509 a — a sponso diligitur zelotype *ibid.* — adoptatur in filiam Christi propter splendorem intelligentiae, decorem castitatis, timorem humilitatis 450 b — est filia Christi per imitationem paupertatis, castitatis, obedientiae *ib.* a — dicitur amica Christi propter quadruplicem benevolentiam 508 b

— est Christo conformis, si habet quatuor 506 a — configurata Christo per gratiam et per habitus virtutum et donorum est pulchra 508 b — recedens a Christo infirmatur 302 b — Soluta vinculo animae cum Christo, advenit eius mors 558 b

— fidelis vocatur templum 652 a — iusti sedes Dei est 354 a — fidelis secundum intellectum moralem est habitaculum divinum 671 b — fit domus Dei per gratiam

ANI

324 a — In anima sanctificata fit altare Dei, in quo sacrificium offerendum est Deo *ib.* b — quae est templum Spiritus S., venustat Ecclesiam triumphantem et militantem et trahit Sponsum caelestem ad se 503 a — quae est templum Spiritus S., habet complacentiam in mente divina, ita ut tota Trinitas descendat in ipsam *ibid.* — ut sit templum Spiritus S., debet habere quadruplicem sanctitatem 643 a — cum sit facta templum Spiritus S., non debet cogitare aliquod foedum 503 a

— Eius excellentia causatur et colligitur ex tribus 450 a — per gratiam decoratur 29 a — a Deo habet nobilitari, roborari, refici, illuminari 236 b — non est sancta, casta et pulchra a se, sed a Sponso 559 a — ut possit apparere in conspectu Christi, est purificanda, adornanda, demonstranda, exhilaranda 220 a — ut possit resplendere instar faciei Christi, debet esse decora per compunctionem et confessionem 221 b — debet esse fulgida per lectionem et meditationem *ibid.* — debet esse iucunda per devotionem et dilectionem *ibid.* — Splendor animae similis est splendori solari ex quadruplici ratione 220 a — debet indui septem vestimentis 511 b — eiecta triplici turba, accipit tria dona 453 a — Tunc eius vita fit religiosa tripliciter *ib.* a, b — Stola animae consistit in visione clara, tentione secunda, fruitione quieta 333 a

— per excessum exultationis extra se rapitur et quasi tota in Deum absorbetur 326 a, b — purgata a peccatis et abstracta a sensibilibus experietur dulcedinem divinam 291 a — pulchricatur per contemplationem quadrupliciter 509 b. 510 a, b — quomodo fiat per contemplationem quasi aurora consurgens etc. 510 a — per duodecim immissiones elevatur quintupliciter ad summum bonum 468 b — illuminatur per quinque actus sensuum spiritualium 168 b. 169 a — Explicatur processus animae per varios gradus ascendentis ad sapientiam 286 b — quando elevatur ad Deum, necesse est, ut in ea sit amaritudo 581 b — debet deserere ornamenta saecularia et vacare sibi soli et Deo 287 a — Tunc experietur ineffabilem dulcedinem *ibid.* — ad caelum suspirat clamore triformi 214 a

— Eius cibus est intellectus 695 b — Eius potus est suavitas concepta ex devotione *ibid.* — sancta purissimo grano vescitur 570 b — delectatur in verbo vitae 210 a — nutritur pane vitae et intellectus 400 b

— ducendae sunt in altum maiestatis, claritatis, suavitatis, aeternitatis 375 a, b — debet sursum ferri in Deum secundum motionem omnium virium 40 a — debet tendere in se ipsam per humilitatem, virilitatem, longanimitatem 407 b — debet gloriam suam quaerere non de foris, sed ab intus, in fimbriis aureis, et sit circumamicta varietatibus 450 b. 451 a — Explicatio *ibid.*

— Multa debemus pati pro anima nunquam moritura 513 b — Plus curamus de

ANI

rebus quam de animabus 629 a — Plus diligimus saccum flino plenum, quam animam 644 b — Eius salus omnibus rebus terrenis praeposenda est 312 b — lucranda sunt verbo, exemplo, suffragio, beneficio supportationis 375 b

— quando unitur per amorem creaturae, fit ei similis 381 b — cum innititur bono creato, infirmatur 346 b — manente integra natura, affectu voluntatis corrumpitur vel in melius mutatur 381 b — ad quod se convertit, in ipsum transformatur 539 a — verius est, ubi amat, quam ubi animat 71 a. 616 a

— sine Spiritu S. mortua est 309 b — fit per gratiam civis caelestis; per peccatum, infernalis 324 b — per peccatum facta est infirma, caeca, carnalis 448 a — quae a facie Dei elicitur incurrit vilitatem, imbecillitatem, egestatem, caecitatem 236 a — a Deo elongatur per inordinatum amorem parentum carnalium et rerum temporalium 450 b — a Deo avertitur per gulam et luxuriam 306 b — corrumpitur per petulantiam carnis 509 b — per turpes affectiones deturpatur 570 a — Exspoliatio animae est cavenda, quia per ipsam damnificatur, vilificatur et debilitatur 572 a, b — perturbatur per errorem, livorem, furorem 376 a

— purificatur per poenitentiam et patientiam 534 b — tanquam sapiens domina debet clamare misericordiam de forefacto corporis 521 a — dispersa per imaginationes, cogitationes, affectiones et locutiones, debet recolligi 162 b — Custodes animae sunt timor, pudor, dolor, amor 453 a, b — per sanctam disciplinam et virtuosas operationes est excolenda, ne impleatur vitiis et prurientibus desideriis 194 a — Contra triplicem causam inquietandi debet collocari in fortitudine caritatis, in valle humilitatis et in solitudine paupertatis 675 b — non potest sustentari sine fide quoad esse gratiae 452 a — dirigitur per fidem *ib.* b — sancta debet esse plena aquis devotionis 571 a

— perfecta assimilatur equitatu Pharaonis 501 b — dicitur paradisi irrigatus, quia est locus scaturitionum permanentium, arborum pomiferarum, habitationis virorum deiformium 335 a, b — dicitur mater Dei 448 a — concipit in boni propositi inspiratione, parit in executione *ibid.* — dicitur clypeus aureus propter aureum sanguinem Christi 449 a — dicitur arbor spiritualis 237 a — Quare possit appellari mons 31 a — comparantur ventis 477 b — quae est illuminata sapientia est similis soli propter tria 523 b. 524 a

— illa est quasi ovis, quae non habet arma ad impugnandum, non cornua superbiae, non calces violentiae, non dentes crudelitatis, non ungues rapacitatis, non venenum malignitatis 296 a — si considerat Dei sapientiam in rebus corporalibus, est sicut aurora; si in intellectualibus, sicut luna; si in aeternalibus, sicut sol 326 a — est sicut aurora per rationem, sicut luna per fidem, sicut sol per donum intellectus *ibid.* — fit per devotionem sicut

virgula fumi; per admirationem, sicut aurea luna et sol; per exultationem, deliciis affluens 93 a — Quae sint eius pedes, gressus et calceamenta 451 a — dicitur habere quatuor pedes, quibus currit ad mortem quatuor passibus 225 b

— Per animam accipitur voluntas 421 a — Animam sanctificare est sanctificare affectus amoris et benevolentiae 75 b — designat vitam carnalem 591 b

ANIMALIA — lambunt caucem 532 a

— quatuor significant quatuor Evangelistas 154 a. 598 b — quatuor significant quatuor Evangelia 154 a — Quare non cessent clamare: Sanctus, Sanctus, Sanctus 598 b — oculata designant contemplativos 472 a — Quae designentur per eorum quatuor facies, pennas, manus, pedes et innumerales oculos 528 b. 529 a — De numero pedum Propheta hic non loquitur, quia non est insolitum, quod animal quatuor pedes habeat 529 a — quae vidit Ioannes, designant viros spirituales 163 a

ANNA — uxor Elcanae, per benedictionem divinam meruit fecundari 684 a

ANNUNTIATIO B. M. V. — Materia huius festi est mysterium altissimum, decentissimum et fructuosissimum 659 b — Vide V. Maria.

ANNUS — in sacra Scriptura numeratur saepe pro die 206 a — tertius designat tempus gratiae, quem duo alii praecesserunt 250 a — sextus significat sextam aetatem 670 a — septem designant septem gradus contemplationis 269 a — benignitatis est annus gratiae 682 b

ANTICHRISTUS — In eius diebus erit persecutio et tribulatio 454 a — Quare eius signa vocentur mendacia 24 b — Eius ministri inducunt alios ad falsitatem 25 b — Eius oves sunt impii, quia similes sunt ovi aberranti, aegrotanti et periclitanti 302 a — Eius et suorum percussio et damnatio 34 b — veniet ad iudicium cum pseudo-apostolis et pseudopropheta 72 a

ANTONIUS — abbas dicitur vidisse, quod totus mundus erat plenus laqueis 541 a

— Paduanus commendatur a divinae legis impletionem, divini nominis invocatione et muneris impetratione 535 a — divinum nomen invocavit clamore praedicationis, confessionis, orationis et exultationis 537 b — in semita paupertatis non erat solum Francisci, sed etiam Christi imitator egregius 536 a — ad perfectionem paupertatis motus est propter quadruplex motivum 535 a, b — habuit paupertatem altam, profundam, latam et longam 536 b — Eius paupertas fuit non tantum sufficiens, sed etiam abundans et perfecta 535 a — prae aliis pauperibus specialiter est imitandus ac specialiter venerandus *ibid.*

— litteras non scivit, et tamen bene praedicavit 581 b — flagravat ardentissimo desiderio martyrii 538 b — accepit coronam auream et duplicis aureolae *ibid.*

ANULUS — designat confoederationem benevolentiae divinae 347 b

APIS — succos florum colligit, quos in favos dividit, et commixta quadam sui spiritus proprietate, mel inde conficit 284 b

APO

APOLLO — interpretatur admirandus 218 b — potest figurare Christum *ibid.*

APOSTOLI — dicuntur principes populi 257 a — viderunt divinam Maiestatem in mundana creatura, assumpta natura, propria conscientia 290 a — Per has visiones sunt tripliciter illuminati *ibid.* — audierunt Verbum quatuor modis 402 a — habuerunt complacentiam dilectionis videntes gloriam Christi transfigurati 218 b — periclitantes divinum auxilium reverenter postulaverunt et efficaciter obtinuerunt 188 a — de morte Christi vehementer desolabantur 307 b — dolebant de amissione corporalis praesentiae Christi 289 a — videntes, Christum resurrexisse, valde gaudebant *ibid.* — quamdiu habuerunt consolationem Christi in carne, non receperunt Spiritum amoris 317 b

— in die Pentecostes repleti sunt claritate, pietate, suavitate, caritate, magnanimitate 336 a — in die Pentecostes habebant redundantiam in praedicatione, refulgentiam in conversatione, resonantiam in operatione 332 a — in die Pentecostes repleti sunt abundanti influenza Spiritus S. 337 a — a Spiritu S. ornati sunt copiositate gratiae, dignitate praelaturae, deformitate gloriae 332 b — singulariter et excellenter virtutibus et donis caelestibus a Spiritu S. sunt adornati 331 a — quia ascenderant ad contemplationem et obsecrationem, adimpleti sunt Spiritu S. 319 b — prius virtute Spiritus S. muniti et tunc tanquam propugnatores missi sunt 331 b

— In ipsis Dominus fundavit Ecclesiam 372 b — sunt fundatores et magistri Ecclesiae 341 a — fundaverunt Ecclesiam ministerialiter 603 a — sunt missi ad liberationem Ecclesiae 604 b — Ipsorum fide Ecclesia inconcusse fundatur 602 b — fundaverunt Ecclesiam per spiritum paupertatis 374 a — licet essent positi rectores orbis terrae, non erant superbi 332 b

— Ab eis charismata in Ecclesiam derivantur 689 a — tantas gratias acceperunt, ut etiam in alios redundarent 332 b — Eorum suffragia exercent magnam influentiam in Ecclesia *ibid.*

— fructum attulerunt infideles convertendo 457 a — mundum non converterunt exercitu equorum et divitiis 374 a — debuerunt ignorantes et esurientes reficere cibo caelesti 379 a — iaculis veritatis tam magnos quam pueros aequae feriebant 373 b — vocantur professores Evangelii 372 b — animas suas libenter posuerunt pro salute electorum 374 b

— Christum secuti sunt humiliter, concorditer, perseveranter *ib.* a — Per haec perfecte reducebantur ad Trinitatem *ibid.* — potentes fuerunt in miraculis 682 b — missi sunt tanquam veri testes in universum mundum 308 a — ut nubes volant pluendo, coruscando et tonando 530 b — litteras non addiscerant, pleni tamen sapientia fuerunt et alios instruxerunt 581 b. 582 a — efficacia orationis Christi firmi fuerunt in veritate 523 a

APP

— Eorum dignitas et principatus pro-
tenditur ab altitudine caeli usque ad pro-
funditatem inferni 333 a — habent pote-
statem claudendi caelum et ligandi atque
solvendi *ibid.* — Eorum praecepto subdi-
tur salus et languor omnium et etiam ipsi
spiritus immundi *ibid.* — Magnus honor et
reverentia eis exhibetur a Christianis 332 b

— Eorum caritas diffusa fuit per univer-
sum mundum 331 b — pro salute electo-
rum animas cum desiderio morti tradide-
runt *ibid.* — In Apostolis erat praeclaritas
meritorum, miraculorum et martyrii 150 a
— In eis erat praeclaritas visionis intelle-
ctualis et imaginariae cum certitudinaria
ibid. — Eorum conversatio erat a libidine
et carnalitate sequestrata 332 a — Propterea
faciliter peccatores ad amorem Dei et fidem
attrahebant *ibid.* — Nemo potest enume-
rare eorum gratias, dona et beatitudines
ibid. — fuerunt austeritate rigidi, humili-
tate praediti, caritate fervidi 292 b — erant
mundi et immaculati per contemptum ter-
renorum et appetitum divinarum 238 b —
commendantur a vitae bonitate, sociali
amore, gratiae promissione, apostolatus
dignitate 531 a — Signa in stellis desi-
gnant eorum zelum, promptitudinem ad
martyrium et constantiam 36 b

— habuerunt altissimam paupertatem
337 a — ut essent veri legati, reliquerunt
omnia tanquam pondera gravantia, vincula
detinentia, obstacula praepedientia 373 a
— contenti erant alimentis 207 b — suum
praemium et principatum debent pauper-
tati 373 a, b — spernebant argentum et
aurum quasi lutum 148 a — omnia con-
tempserunt, ut citius post Christum curre-
rent 206 b

— per tria signa fuerunt illuminati
quoad triplex obiectum fidei 181 a — in
eis claruit spiritus consilii 599 a — divi-
num sermonem servaverunt cum puritate
conscientiae 238 b — habuerunt tristitiam
contritionis, compassionis et desolationis
307 a — gavisii sunt veraciter in cogni-
tione primae veritatis, perpetualiter de
acquisitione perpetuae hereditatis, super-
essentialiter cum degustatione divinae sua-
ritatis 291 a, b — habebant gaudium in-
ternae delectationis, mutuae congratulatio-
nis, laetitiae et consolationis 307 b. 308 a

— per sapphiros designantur 604 a —
vocantur montes irrigui 688 b — dicuntur
nubes, quia erant igniti, subtiliati et ele-
vati 530 b — vocantur oves 61 b

— In gloria sunt sicut duodecim stel-
lae 700 a — habent stolam animae et cor-
poris 333 a

— Quomodo unusquisque possit aedifi-
cari super fundamentum Apostolorum 603 a
— nobis ostenduntur ut imitabiles et ve-
nerabiles 552 b — Ipsos imitari debemus
599 a, b — Vide etiam V. *Christus*.

APPETITUS — animae rationalis non sa-
tiatur, etiam si possideret omnes res tem-
porales 310 a — Temporalibus omnibus
adeptis, homines fiunt ardentiores in acqui-
rendo *ibid.* — carnalis est in anima per car-
nem 98 a — elevandus est ad superna 408 a

S. Bonav. — Tom. X.

— quatuor inordinati sunt in quatuor par-
tibus mundi 466 a — Fere omnes per istos
appetitus moriuntur spiritualiter *ibid.* —
Quod quisque plus appetit, de hoc frequen-
tius loquitur 598 a

APPREHENSIO — praecedit appetitum 225
b — designat adiutorium divinum 415 b

AQUA — confluit ad valles 595 b —
descendit ad valles 478 a — tanto altius
ascendit, quanto magis descendit 595 b —
defluens prius dissolvitur, quam tangatur
545 b — recollectae sunt in terra ad mo-
dum pugilli 353 a — Qui vult invenire
aquam necesse habet fodere terram 595 b

— ardebit in fine mundi 34 b — post
ultimum iudicium erit gelata et pervia 35 a

— designat Spiritum S. 634 b — de-
signat affluentiam gratiae sacramentalis 464
b — Per aquas intelligitur abundantia ci-
borum 568 b — designant fluxibilitatem

materiae in se ipsa 353 a — est compun-
ctionis, compassionis, devotionis 356 a, b
— viva designat sapientiam salutarem 338
b — Sub nomine aquae vivae intelligitur
Spiritus S. 339 b — Huius aquae origo est

Christus 340 a, b — dicitur viva, quia
vivaciter scaturit, continue decurrit et loca,
per quae transit, fructuosa facit 339 b —
contradictionis est error 566 b — crassa,
quae combussit sacrificia, significat devo-
tionem lacrymosam 645 b — expiationis
fiebat ex mixtione aquae cum cineribus vi-
tulae rufae, extra castra combustae *ib.* a

AQUILA — potest in altum volare et so-
lem limpidius intueri 528 b — Oculus
aquilae semper tendit in lucem 472 a

— significat virum contemplativum 727
b — Via aquilae in caelo est sicut via
passeris in aëre 314 b — Quomodo et
quare Verbum dicatur aquila 142 b. 143 a

AQUILO — designat adversa 227 b

ARANEAE — se eviscerant, ut faciant tel-
las ad capiendum muscas, et tamen saepe
deficiunt 278 a

ARATRUM — iunctum iugo habet dispo-
sitionem, ut portet fructum 263 b

ARBEE — quatuor interpretatur 608 b
— significat evangelicae doctrinae perfe-
ctionem *ibid.*

ARBITRIUM — liberum est facultas vo-
luntatis et rationis 339 a — liberum gerit
in se imaginem Trinitatis *ibid.* — liberum
sub Deo est potentissimum 448 a

ARBOR — radicitur in terra 381 b —
sunt pyramidales, grossae circa radicem
et graciles supra 510 a — prius recipit
solis influentiam, deinde producit fructus,
et postea habetur super ea, ne pereat, di-
ligens custodia 237 a — ut bene fructifi-
cet, quatuor sunt necessaria 519 a — bona
habet fructum sanum, sapidum, floridum,
indecidivum 384 b — propter bonum
fructum diligentius custoditur, pulchrior red-
ditur, carior habetur, excellentius commen-
datur 518 b — dabunt rorem sanguineum
in fine mundi 34 b

— designat voluntatem 381 b — Sex
arbores significant sex exercitationes vir-
tutum 52 b — Homo bonus quatuor de
causis dicitur arbor bona et producit qua-

ART

druplicem fructum bonum 384 b — non
faciens fructus bonos est illa quae est adul-
terina, arida, infecunda 381 b — Quid
designet mittere stercora circa arborem
382 b — Christus est arbor vitae 119 b
— Arboris novem proprietates applicantur
ad ipsum *ibid.*

— ARCA — auro circumtecta designat
claritatem sapientiae 33 b — testamenti
multitudine mysticarum intelligentiarum est
repleta 715 a — quid significet secundum
intellectum allegoricum, tropologicum, ana-
gogicum et mysticum *ibid.* — testamenti
quadrupliciter consideratur quantum ad
fabricam, continentiam, efficaciam et ho-
noricentiam 715 a-719 a — testamenti
secundum haec omnia significat Mariam
ibid.

ARCHANGELI — mysteria Dei reserant
624 b — faciunt verbum verum *ibid.* —
— arcana nos docent 612 a — Eorum
influentia est ad erudiendum 613 a. 624 a
— nos iuvant in operibus bonis 619 b —
Eorum ministerium non prodest praesumu-
tuosis et superbis 624 b. 625 a

ARCHIDIACONUS — Eius officium erat cu-
stodire et dispensare thesaurum 567 a

ARCUS — generatur a sole 99 a — ge-
neratur in nube rorida ex radio solis re-
cto, fracto et reflexo 658 b — habet va-
rietatem colorum 614 b — caelestis non
videtur nisi de die 113 b — caelestis, crea-
tus a radiis lunae, videtur his de nocte in
quingenta annis *ibid.* — per quadra-
ginta annos ante iudicium non apparere
dicitur *ibid.*

— habet octo proprietates 113 a, b —
Hae proprietates applicantur ad Christum
ibid. — Per illum intelligitur crux Christi
589 a — generatus in nube concava et
rorida comparatur Christo 431 b — si-
gnificat varietatem naturarum in Christo
614 b

ARDOR — debet esse in appetitione de-
siderii 268 b — Spiritus ardoris consumit
omnes carnalitates propter promissiones
divinarum deliciarum 346 a

AREFACTIO — Terra diu arefacta non
fructificat 460 a — designat accidiam *ibid.*

ARGENTUM — Aurum per argentum pal-
lescit 409 a — Christus fecit, quod tan-
tum esset de argento, sicut de lapidibus
148 a — designat integritatem humanae
naturae 634 a — designat virginitatis can-
dorem 714 a — Quaeritur argentum terrae,
quod datur impiis 639 b — Non quaeritur
illud, de quo fiunt virtutes *ibid.*

ARGUMENTUM — arguit mentem, ut con-
sentiat probatae conclusioni 452 a

ARISTOTELES — Aristoteli creditur in as-
signatione fallaciarum 240 b

ARIUS — veniet ad iudicium cum haer-
eticis 72 a

ARMA — designant virtutes 415 b

ARMIGER — designat Christianum 325 a

ARROGANTIA — est detestabile vitium
386 a — oculos cordis vel claudit vel
distorquet 473 a — contemnit Deum 427 a

ARTICULI — in manu hominis sunt qua-
tuordecim 590 a

ART

ARTIFEX — Sapientia artificis manifestatur in opere et relucet in effectu 290 a — Arca vivit in mente artificis 316 b

ARUNDO — est concava et debili ligno composita 544 b — cedit omni vento *ibid.*

ASA — interpretatur plasmatio Domini 637 a — significat animum imbutum legibus sapientialibus *ibid.* — potest designare invidum 233 a

ASCENSIO — dicit motum 320 b — Ascensus tanto est altior, quanto id quod ascendit fuerit levius et purius 373 b

— Ascendere debemus ad conscientiam renovandam, sapientiam investigandam, iustitiam prosequendam, victoriam obtinendam 418 a — Qui vult ascendere ad divinam maiestatem, veritatem, bonitatem debet prius descendere ad suam fragilitatem, caecitatem, servitutem 337 a — Debemus ascendere ad contemplationem et obsecrationem 319 b — Debemus ascendere per devotam orationem, rectam intentionem, serenam contemplationem 418 b — Ascendere super occasum est mortem vincere et temporalia bona transcendere 323 a, b — Ascendere ad orientem est a mortuis resurgere et bona aeterna intrare *ibid.*

— Domini vide V. *Christus.*

ASER — interpretatur beatus 533 a

ASMODAEUS — est genus daemoniorum 502 b

ASPERITAS — exterminat gulam 579 a — Manna pluit in deserto asperitatis 206 a

ASSUERUS — interpretatur beatus 250 a, b — Eius convivium est metaphora et figura convivii Christi *ib.* a — significat Christum 149 a. 257 a

ASSUR — designat diabolum 261 b. 275 b

ASTUTUS — designatur per vulpes 342 b — habent ignem in caudis, quia finaliter praecipitant in errorem *ibid.*

ATOMUS — In atomo est admirabilis sapientia Dei 326 a

AUCTORITAS — Quomodo haberi possit certitudo auctoritatis 150 a — Ad recipiendam auctoritatem faciunt idoneum recessus a malo et profectus in bono 518 b

AUDITUS — refrenandus est per fugam sonorum oblectantium, verborum inutilium et praecipue detrahentium et adulantium 724 b — Qui sperat rem bonam consequi libenter audit loqui de ea 614 b — Auditio verbi divini vide V. *Praedicatio et Verbum.*

AUGUSTINUS — Eius animam perduxerunt Angeli 630 a

AUREOLA — aromatica designat vitae celebritatem 33 b

AURIS — exerceatur in auditu divinorum verborum 725 a — mentium prius erant surdae et obturatae quadrupliciter 398 a — mentium a Christo apertae sunt, quia factae sunt reverentiales, intelligentiales, affectuales, obedienciales *ib.* a, b

AURORA — est rutilans et pulchra et solis nascituri praenuntia 543 b — non habet

magnum lumen respectu lunae et solis 326 a — prius dicitur quam sol, licet ab illo creetur 720 b — Ante eam non apparent colores *ibid.*

AURUM — est perfecti decoris et valoris inter omnia metalla 566 a — pulverizatum dicitur optimum 617 b — quomodo examinetur 137 b — Quaerentes venas terrae, ubi sumitur aurum, quaerunt cum summo studio et multas expensas faciunt 477 b

— Salus animarum hodie viluit pro auro 374 a — Qui vadunt post aurum descendunt in fine in infernum 474 b — Inordinatus appetitus auri et argenti est occasio naufragandi 466 b — Qui diligit aurum videtur parum diligere vitam suam spiritualementem 467 a

— significat fulgentem credulitatem 157 b — significat temporale beneficium 164 b — designat intelligentiam credentium 165 b — designat amoris pretiositatem, eius soliditas tolerantiae strenuitatem 714 a — Si volumus esse aurum, oportet, nos colari igne tentationis 639 a

AUSTERITAS — vitae fuit initium reparationis humanae 208 a — quae sit magna, maior, maxima 466 b

AVARITIA — causatur propter inordinatum amorem prosperitatis mundanae 233 a — appetit abundantiam 511 a — Avari per fas et nefas ditari volunt 152 b — Avari volunt semper alios spoliare 39 a — Avari illicite accipiunt bona temporalia 184 b — Avari corde concupiscunt et opere rapiunt 428 b — Avarus terrena male acquirit et quae habet male retinet 365 a — Avarus vivit de usura et rapina *ibid.*

— Avarus omnis cum multo fervore sequitur mundum 553 a — Avari sunt consopiti aviditate pecuniae 428 b — Avarorum finis et spes sunt divitiae 306 b — Avarus gratuitum vult facere servile, liberum facere venale, communissimum sibi appropriare 194 a — Avarus aedificat domos terrenas et non caelestes 152 b — Quadruplex actus avaritiae 39 a — Avarus totum vendit, etiam spiritualia et se ipsum 624 b — Propter avaritiam fit negotiatio 104 a

— Avari quanto plura acquirunt, tanto plura appetunt 553 a — devorat sive satietate 343 a — Avari de nulla re temporaliter satiari possunt 305 a — Non prius saturabitur cor avari auro, quam saturaretur vento 233 a — Nunquam sistit avari appetitus, quia nunquam invenit soliditatem *ibid.* — Avarus non habet requiem per diem nec per noctem 186 a — Avarus quaerit vanis, vento, mendaciis et umbra fugiente satiari 553 a — non senescit, immo iuvenescit 277 a — Valde avarus est cui Deus non sufficit 212 a

— est radix omnium malorum, pestis occulta, secretum virus, mater hypocrisis, livoris parens, criminum fomes, virtutum aerugo, tinea sanctitatis 208 a — aufert

AZY

omne bonum 343 a — facit hominem aridum et adustum, foetidum et odiosum, infructuosum 233 a — rubiginat avarorum mentes 460 a — Avarus opibus terrenis ita est obcaecatus, ut reputet, in tenebris esse lucem 313 a — deviare facit a prudentia 604 a — Avari non compatiuntur 288 a

— Avarus si audit de divino amore, nihil sentit 98 a — hominem detinet in peccatis usque ad mortem 211 b — Avari sequuntur mundanorum falsa desideria 553 a — Per avaritiam diabolus multos capit 241 b — Avari se illaqueari permittunt a diabolo in aeternum interitum 208 a — Avari et cupidi sedent in humo, cordis affectionibus terrenis adhaerendo 277 a

— divinis consiliis contradicit 666 a — Avari fiunt Deo et Angelis abominabiles, daemonibus similes 201 a — avertit a Spiritu S. 185 b — Avarus offendit Deum, proximum et se ipsum 460 b — separat a Deo 184 a

— Avari deridentes exempla pauperum provocant Deum 676 b — Multa avaris veniunt infortunia 365 a — Avari praeposunt creaturam Creatori, ideoque puniuntur in praesenti et futuro 306 b — Avaris non prodest beneficium Angelorum 624 b — Avari sibi thesaurizant iram Dei 475 a — Avari puniuntur duplici poena 428 b — Avari in vita non sentiunt remorsum conscientiae, sed post mortem *ib.* a, b — Avari gaudent in copia insatiabilis pecuniae, obligantis ad poenam aeternam 306 b — Avari nihil invenient in manibus suis, quia nihil posuerunt in manibus pauperum 159 a — iusto iudicio Dei populus factus est avarus 164 a

— facit hydropicum 514 b — Corda avarorum dicuntur tabernacula praedonum 676 b — Avari sunt simillimi draconi 553 a — Avari significantur per stellas ruinosas 719 b. 720 a — Avarus significatur per iuniperum 52 b

— Si tentamur de avaritia, debemus considerare Christum in cruce nudum 261 b — Ardor avaritiae refrigeratur per gratiam Spiritus S. 186 a — vincenda est per mundanae prosperitatis totalem despectionem 207 a, b — Dominus est, qui liberat hominem a servitute avaritiae 676 b — Avarus ad sequendum Christum debet despiciere terrenam cupiditatem et amplecti paupertatem 232 a — Avarus debet mundari per dulcorem spiritualis laetitiae 185 b

AVERSIO — Non est maior insania quam recedere a Deo 439 a — Duo sunt gradus aversionis a Deo 161 b — Exemplum horum est filius prodigus *ibid.* — Anima septem dietis a Deo avertitur *ibid.*

AVIS — naturaliter sursum se fert 40 a — capta per pedem, potest alas movere, sed sursum non potest volare 541 a — designant daemones 362 b

AZYMA — significant sinceritatem animi 248 b

B

BAB

BABYLON — interpretatur limbus ratione obscuritatis 46 a. 48 a — interpretatur confusio 541 a

— Rex Babylonis designat diabolum 96 a

BACULUS — designat crucem Christi 49 b. 261 b

BALAAM — erat divinator et hariolus 64 b — etsi malus, prophetavit de Christo et Virgine gloriosa 626 b. 627 a — non dixit nisi quod Dominus iubebat 605 b — docuit filios Israel inebriari vino et fornicari 533 b — veniet ad iudicium cum propheta iniquis 72 a

BALSAMUS — fracto vase, effunditur 476 a

BAPTISMUS — fluminis, flaminis et sanguinis non possunt ab invicem separari 55 b — In his tribus operantur aqua, spiritus S., sanguis Christi *ibid.* 356 a, b — est mysterium Trinitatis 356 a — A Spiritu S. et aqua cum passione Christi simul procedit una efficacia 728 a — In baptismo est triplex ratio significandi, sanctificandi, regenerandi 355 b. 356 a — habet virtutem a passione Christi 464 b — consecratus est per passionem Christi 481 a — Quare baptismo oleum iungatur 634 b

— In baptismo deletur peccatum originale et actualis iniquitas 481 a — munitur a macula, sanat ab infirmitate et liberatur ab obligatione 634 b — purgat a peccato 356 a — maiore purificatione purificatur quam circumcisio 634 b — In baptismo daemones eiciuntur 180 a — In baptismo liberamur a morte aeterna in congnatione sanctae crucis *ibid.* — In baptismo transit concupiscentia quantum ad ream poenae, remanet tamen quantum ad exercitium 46 a

— Per ipsum mundamur et Christo implantamur 464 b — Cum per baptismum renascimur, sancti efficimur 599 a — Per ipsum efficimur mundissimi et spirituales 224 a — In baptismo dat nobis Deus thesaurum gratiarum et virtutum 539 b — dicit dignum intrare regnum Dei 356 a — Gratia baptismalis plena gratia est in parvulis 637 b — Exemplum de efficacia *ibid.*

— In baptismo profitemur mori mundo vivere Christo 439 a — In eo ordinem sumus professi, in quo currere debemus 49 b — Dicimus tondi in baptismo, abrenuntiando diabolo et pompis eius 324 b — Baptizati debent esse crucifixi 464 b

— Gratiam baptismalem perditam non poterimus recuperare 635 a — Qui perditur fit servus diaboli *ibid.* — Post baptismum peccantes non iterum baptizari possunt 339 a

BARBA — designat Christi membra principalia 561 a

BARNABAS — plenus erat fide 606 a

BARTHOLOMAEUS — totus erat accensus amore divino 570 a — ostendit suam di-

lectionem per quatuor signa 571 b — commendatur quoad vitae innocentiam, dilectionem praecipuam et consummationem gloriosam 570 a — In ipso erat puritas affectionis, rectitudo intentionis, fecunditas operationis et frequentia orationis 570 a — Propter haec significatur nomine columbae *ibid.* — triplici tunica se expoliavit 572 a — novum et singulare genus martyrii subiit 571 b — designatur per Ionathan 570 a

BASILIVS — primus Religionem invenit 522 b

BEATITUDO — est gaudium de veritate visa 472 b — beatus est ille qui omnia optata sine timore amittendi perpetuo possidet 359 a

— Vitam beatam appetunt superbi, iracundi, accidiosi, avari, gulosi, lascivi, universi 600 a — Quinam eam consequantur *ib.* a b

— Communitas Beatorum describitur sub metaphora civitatis a Deo descendens et ad Deum revertentis 601 a — Variarum explicationes *ibid.* — Civitas Beatorum potest considerari ut in caelis aedificata, in terris fundata, ad Deum reducenda 601 a

— Beatorum civitas a Verbo incarnato quadriformiter aedificatur per gratiam 602 b — Aliqui dixerunt, quod anima disponebatur ad beatitudinem, quando in ipsa describebatur universum esse 504 b — Impossibile est, animam esse beatam, nisi fiat in ea triplex descriptio *ibid.*

— credentium est de Deo audire, tenentium vero ipsum videre 328 b — aeterna consistit in Dei visione 277 b. 278 a — Regnum, in cuius visione beatificatur homo, Christus est 730 b

— est intelligentis et fruientis 449 a — Quomodo ponamur in statu felicitatis aeternae 698 a — est habitus in actu 359 a

— Merces beatitudinis aeternae est ornamentum pretiosum, speciosum, honorabile, incorruptibile 487 b. 488 a — Vita beata est gloriosa, victoriosa, tranquilla, opulenta, deliciosa, sempiterna 600 a — Beatorum civitas, in quantum in caelis aedificata, inter omnia Deo est proximior 101 a — Haec civitas est gloriosa, speciosa, deliciosa, opulenta *ibid.* — Tanta erit ibi pax et pulchritudo, quod nihil erit nisi dulcor, quia tota erit plena deliciis 270 a

— In ipsa nulla est variabilitas, nulla temporalis successio 359 a — est aeterna, nullo modo intereisa 623 a — Beati vitam beatam adepti sunt inamissibiliter 606 b — Beati vinculo indissolubili adhaerebunt summo et incommutabili Bono 26 b

— accendit concupiscibilem 410 a — excludit vanitatem *ibid.* — In Beatis evacuatur fides per visionem, spes per intentionem, caritas viae perficitur per caritatem gloriae 449 b — Beatorum mentes mira-

BEL

biliter et ineffabiliter fulgebunt *ibid.* — Quare Beati dicantur similes Angelis 26 b — Beati per stellas intelliguntur 692 a

— Sapientia divina proponit Beatis rationes aeternas ad contemplandum tripliciter 26 a — Deus se communicat Beatis in eis habitando per gloriam 420 b — Deus distillabit in corpus et animam suavitatem et delectationem perpetuam omnia excedentem 72 a — Filius se repraesentabit Beatis sicut speculam clarissimum 601 b — Spiritus S. Beatis intime coniungitur 602 a — Beati illapsu Spiritus S. reficiuntur et laetificantur *ibid.* — Quomodo diversi ordines Beatorum doceantur et pascantur a Christo 301 b. 302 a. 402 a, b. 422 b. 444 b

— Beati possident Deum et possidentur ab eo 630 b — Beati laudant Deum et ab ipso laudantur 601 b — In hoc maxime consistit eorum gloria *ibid.*

— Beati semper erunt in continua laude et glorificatione 359 a. 409 a — Beati omnes continue laudant, magnificant et adorant Dominum 601 a — Beati contemplatione elevantur ad contuitum Divinitatis 358 b — Beati ponuntur in caelo ad contemplandum immobiliter claritatem Deitatis 26 b — Beati solum intenti sunt divinae suavitati *ibid.* — Beati quidquid boni habent in primum principium resolvunt 498 b. 409 a — Beati omnes erunt omnipotentes voluntatis suae 488 a

— Iuxta uniuscuiusque Beati capacitatem infunditur dulcedo et claritas 602 b — Beatitudo non coaretatur multitudine possidentium 409 a — Singulorum propria per caritatem fiunt communia 653 b — Beati tantum gaudent de bono proximi quantum de bono proprio 409 a, b

— Uniuscuiusque conscientia ab unoquoque Beatorum cognoscetur 602 a

— Beati susceptibles sunt laetitiae, sed non tristitiae 369 b — Beati iuvare non indigent 606 b

— Beatorum mentes ex naturali inclinatione ad corpus retardantur, ne totae ferantur in Deum 690 a — Sancti habent respectum ad carnem propter appetitum corporum suorum 283 a — Beatitudo in resurrectione consummatur 270 a — Ex plenissima beatitudine animae redundat in corpus plenitudo sanitatis 449 a — A corporibus Beatorum in resurrectione amovebitur omnis defectus miseriae 46 b — A corporibus electorum amovebitur omnis deformitas, tarditas, infirmitas, corruptio 333 a — Vide V. *Caelum* et *Gloria*.

— Quatenam regna vicerint Beati 607 a

— Beatitudines intelliguntur per ostia Assueri 705 b

BEHEMOTH — est diabolus 194 a

BELLUAE — quaedam marinae catulos periclitantes intra viscera recipiunt, donec

BEL

praetereat periculum, aut proprio corpore defendunt 293 b

BELLUM — campesire est nobis contra diabolum, civile contra mundum, intestinum contra corpus proprium 266 a

BENEDICTIO — Legimus mulieres ab hominibus benedictas propter decus integritatis, munus fecunditatis et opus virilitatis 683 a

— Qui vult recte benedicere sic debet benedicere bonum, ut tamen redarguat malum 686 a — Ut benedictio nostra sit Deo placita, oportet, quod sit perfecta sub triplici respectu 686 b. 687 a, b

BENEDICTUS — tentatus de peccato carnis proiecit se nudum inter vepres 588 a

BENEFICIUM — Debemus laborare, ut beneficia Dei non iudicia pariant, sed profectum 80 b — divina debent cor nostrum totum transformare in amorem Dei 342 b — Beneficiis divinis debemus respondere per bonas operationes 385 a, b

BENEVOLENTIA — aperit cor nostrum ad susceptionem Spiritus S. 508 b — Ubi est amplitudo benevolentiae, ibi est abundantia gratiae 680 b — Ut sit in nobis plenitudo benevolentiae, haec debet esse conglutinans, corroborans, purificans, pulcrificans 508 b

BENIAMIN — interpretatur filius dexteræ 163 b. 268 b. 431 a — interpretatur filius virtutis 431 a — designat sperantes 165 b — designat intelligentiam veritatis 196 a — designat illum qui est in excessu mentis per contemplationem 268 b

BENIGNITAS — conservat pacem et omnibus condescendit 182 b — exterminat iram 579 a — Nihil amabilius quam benignitas in sublimitate 71 b — Nihil gratiosius quam sublimitas in benignitate *ibid.*

BERNARDUS — per amicitiam Virginis ad magnam scientiam pervenit 691 a

BESTIAE — quatuor sunt quatuor genera vitiorum 426 b

BETHANIA — interpretatur domus obedientiae, afflictionis, doni Dei, gratificata Domino 217 a — Per hanc intelligitur Religio beati Francisci *ibid.*

BETHEL — interpretatur domus Dei 324 a — designat animam, quae fit domus Dei per gratiam *ibid.*

BETHLEHEM — domus panis interpretatur 158 a

BETHSABEE — designat Mariam 692 a

BETHSAMES — interpretatur domus solis 532 b

BLASPHEMANTES — poenam gravem reportabunt 630 a

BONAVENTURA — aliquando stringebatur a diabolo in gutture 404 a — Hoc evenit propter eius peccata, licet non sibi esset conscius de peccato mortali *ibid.* — a crudeli nece tunc liberatus est memoria passionis Christi *ibid.* — dicit, se nescire bene loqui Gallice 519 b — indicat causas, quae eum induxerint ad faciendam praedicationem de beato Francisco 582 b. 583 a

BONITAS — consistit in caritate 583 b — Bonitatis est se ipsum per caritatem ad alium diffundere 215 a — magna se licite communicat malis et inimicis 419 a

BONUM — Quidquid deficit a bono desinit esse 531 a — et finis idem sunt 352 a

— est sui ipsius diffusivum 478 a —

Boni dicuntur nubes gratiosae 658 b

— Quidquid boni habemus, semper est in alium refundendum 480 b — omnia sunt attribuenda Deo 489 b — Homo non est bonus, nisi a Deo bonitatem accipiat 668 b

— Totum bonum dixit qui bonum suavi coniunxit 310 b

— Beneficia naturae consistunt in bonis naturae et famae 447 b — temporalia elargienda sunt aliis, si habemus, quae pro nobis et aliis sufficiunt 475 a — Exemplum de sole *ibid.* — huius mundi valde cito cadunt 544 a — temporalia fluunt et refluunt ut capilli 362 b — mundi non

CAE

sunt nisi sicut bona picta 541 a — temporalia putanda sunt ut stercora 475 b — Multi miseri sunt, qui bona sua, proximorum et Christi dispergunt ad virgines corrumpendas 474 b

— caelestia sub comparatione terrenorum intelligi debent 438 b — Differentia inter bona caeli et mundi maior est quam inter ignem verum et pictum 341 a — Bona huius mundi nullius valoris sunt respectu caelestium *ib.* a, b — Contemplatio bonorum aeternorum facit omne terrenum bonum despicere, omne malum non timere, immo dulce reputare 280 a — spiritualia certius et facilius invenimus quam temporalia 279 b. 280 a

— est faciendum propter amorem iustitiae 311 a — Non bene diligit bonum qui non odit malum 509 a

— Quomodo sit verum: Boni sumus, quia bona facimus 482 b — Quomodo sit verum: Bonum facimus, ergo boni sumus *ibid.*

Bos — In eo significatur promptitudo obedientiae 648 a — Iuga quinque boum designant superfluam occupationem quinque sensuum circa terrena 428 a

BOSRA — interpretatur angustia 274 b

BRIXIUS — ob contumelias contra S. Martinum multas tribulationes passus est 617 b

BRUCHUS — est fetus locustae 458 b — iacens in uno loco radicitus fructus evellit *ibid.* — designat gulam *ibid.*

BUFONES — non possunt sustinere odorem vitis florentis 285 a — fugiunt odorem vinearum 130 b

BUTYRUM — est de nutrimento terrae 471 a — designat Christi humanitatem *ibid.* — designat abundantiam gratiae humanitatis Christi 533 a — designat devotionem 547 b — potius sordidat, quam lavat 470 b. 471 a — Butyro pedes lavare est affectionem de adipe pinguedinis caritatis mundare 471 a

C

CAECILIA — fuit decapitata 604 b

CAECUS — non potest iudicare de coloribus 525 a

— Caecitas est ineptitudo ad cognoscendum verum 56 a — est qui non quaerit nisi bona praesentia 652 a, b

— non dimittebat clamare propter turbam, sed multo magis clamabat 405 b — designat genus humanum 400 a. 555 a — designat omnem, qui indiget illuminari cognitione divinorum 555 a

CAELESTIA — sunt appetenda propter degustationem divinae sapientiae 314 a

CAELUM — dicitur a celando 589 b — dicitur omne, quod est speciosum 353 a

— enumerantur septem vel quindecim 322 b — sunt tres 43 b — Est caelum altum, altius et altissimum 587 a — ultimum est empyreum, quod est immobile 481 a — in caelo intellectuali apparuit si-

gnum crucis in die passionis Christi 586 b — Ordo caeli est, quod sphaera superior suo motu trahit alias 588 a

— stabiliti sunt in locis suis 353 a — quoad nostrum aspectum extensum est ad modum tentorii *ibid.* — extendi videtur ad modum palmi *ibid.* — speciosum est prae aliis creatis corporibus *ibid.* — ornatur luminaribus 408 b — est sublime in situ, speciosum in ornatu et imperturbabile in apparatu 587 a — Quoad caelum notantur sublimis situs, multiformis ornatus, regularis incessus, indefectibilis influxus 320 b. 321 a — est splendoribus illuminans, nubi- bus irrorans, caloribus inflammans et fulgoribus coruscans 590 b — habent efficacem redundantiam, spectabilem refulgentiam, terribilem resonantiam 332 a — commendatur ob continentiam amplam, arcanam et completam 589 a, b. 590 a — fecundat

terram per calorem, humorem et vigorem 97 b

— Qualis erit caeli status post ultimum iudicium 35 a — Motus caeli in fine mundi transibunt quoad operationem et effigiem 41 b

— Per caelum intelliguntur Angeli 432 b. 449 a. 555 b — Caeli concentus significat harmoniam laudis angelicae 612 b

— designant Apostolos 331 a. 332 a — Ornamenta caelorum sunt virtutes praedicantium 581 b

— Adducuntur duodecim acceptiones caeli 352 a, b — Per has multipliciter se manifestat Trinitas 352 a-354 a — repraesentat Trinitatem 97 b — quomodo enarrant gloriam Dei 105 a. 290 a

— sensibile est praecelsum, virtuosum, largifluum et ordinatum 610 a, b — illae proprietates respiciunt dispositionem

CAE

caelestis hierarchiae *ibid.* — differenter aspicitur a paganis, philosophis et veris Christianis 353 b

— secundum intellectum anagogicum est habitaculum divinum 671 b — vocatur regnum gloriae 40 b

— In caelo omnia bona nobis parata sunt 327 a — nihil aliud est quam sensibile et insensibile, rationalium et irrationalium, humanitatis Christi, Dei unius trinique pulcritudo 194 b — Odor huius pulcritudinis totum caelum inebriat *ibid.*

— In eo est omnis mali absentia, omnis boni praesentia et utriusque duratio sempiterna 677 a — In his tribus est laus perfecta *ibid.* — In caelo est superioritas praeminentiae, claritas refulgentiae, copiositas influentiae 43 b. 44 a — est locus summae maiestatis, claritatis, suavitatis, sanctitatis 40 b — In caelo est refulgentia divinae claritatis 420 b — In eo est communicatio gloriae Divinitatis *ibid.* — In paradiso confertur septiforme gaudium septiformiter membra levantibus in Deum 40 a, b — Ibi erit plenitudo quietis, quies securitatis et securitas ubertatis 677 b — In his quietatur desiderium rationalis, irascibilis et concupiscibilis *ibid.*

— Hereditas aeterna est quietata, segura, speciosa, amoena 237 h — est gloriosum, speciosum, delicosum, copiosum 418 a — Regnum caelorum est gloriosum, speciosum, delicosum, opulentum 384 a — dicitur ager, qui est formosus, pretiosus, delicosus 195 b — Ibi est locus tutior, pastus suavior ager uberius 461 b — est felix et sanctus locus appetendus 420 b — Domus caeli desiderabilis est, quia est domus excelsa, ampla, refectiva, aeterna 155 a — est plenum gaudio, iubilo et cantico 449 a

— In caelo sunt octo illuminationes amorosae aeternae radiativae 456 a — Illustris et speciosus est decor caeli 420 b — In eo est multiformitas praemiorum, sed unitas pacis 653 b — Domus aeterna est summe desideranda et per sacra merita requirenda propter quatuor privilegia 31 b. 32 a

— est regnum magnum, interminabile et incoarctabile 224 b — est regnum amoenissimum, nobilissimum et perennissimum 730 a

— Ierusalem superna dicitur libera propter volatum, quo Sancti et Angeli vera libertate feruntur in Deum 235 b. 236 a — Explicatio 236 a — Altera ratio *ibid.* — Ierusalem superna est templum deiforme per reverentiam Patris, refulgentiam lucis, cohaerentiam pacis et consonantiam laudis 653 a b — Ierusalem superna dicitur esse sursum ob quatuor rationes 235 b — Ierusalem beata dicitur mons propter sex proprietates 219 a, b — Ierusalem superna commendatur a sublimitate gloriae, felicitate sapientiae, viscerositate gratiae 235 b — Ierusalem superna est gloriosa, speciosa, deliciosa, opulenta *ibid.* — Civitas superna dicitur mater nostra ob novem rationes 236 a

— Ibi non est metus, defectus, fastidium 104 b. 461 b — Ibi non est locus incertitudinis vel timoris 198 a, b — Ibi non approximat tempestas miseriarum 700 b — In caelo non erit amicorum separatio, corporis infirmitas, rerum amissio 366 a — ibi videbimus, amabimus, laudabimus 653 b — Aliqui dicunt, laudem vocalem debere esse in caelo 449 b

— In caelo videtur claritas Dei et facies Iesu Christi 219 a — In caelo invenitur Christus sempiternaliter 454 b — Gaudium erit sempiternum, quia Sancti adhaerebunt vinculo indissolubili summo et incommutabili Bono 313 b — Civitatis caelestis perfectio fit per conversionem creaturae rationalis in Creatorem 690 a — Quomodo haec conversio fiat *ibid.* — Tantum irascibilis possidebit Deum, rationalis illustrabitur, concupiscibilis dilectione replebitur, quod ora non poterunt cessare a laude 449 a, b

— Consideratio dilationis patriae operatur in nobis amorem et devotionem 308 b — quanto magis desideratur, eo magis erit gloriae dulcedo 313 b — Ad eius memoriam tota anima gaudet 291 a — Spes caelestis patriae excitat in filiis Dei concupiscentias aeternas 314 a — excitat in anima concupiscentias aeternales 291 a — est desiderandum propter odorem Floris divini 194 a

— Caelum ante Christum nullus intrare poterat 728 b — Caelum nullus intrat nisi per Christum 629 b

— Ipsum introeunt virtuosus et humiles 440 a — requirit prope se viros nobilium desideriorum, praeclararum contemplationum, caelestium unctionum, deiformium conversationum 40 b — Ad regni perceptionem non perveniunt, nisi qui prius in terra sanctificantur 670 a — conceditur vincenti peccati voluptatem, mundi vanitatem et hostis calliditatem 730 a — Non introducitur aliquis in caelum, nisi in ipso sit iustitia et sanctitas 618 a — Deus nullum recipit in regnum suum nisi amicum 224 b — Non omnibus pulsantibus conceditur ingressus, sed qui noscuntur esse de familia Christi 327 a — Hi sunt laici fideliter confitentes, clerici veraciter praedicantes, Religiosi assidue comitantes, perfecti eius passionem imitantes *ib.* a, b

— Caelum debemus petere et acquirere 212 a — Qui vult habere caelestem patriam in rememoratione debet surgere ad quatuor 144 a — acquiritur per scientiam Scripturarum et affectum inardescens 427 a — Ad intrandum caelum necessaria est aeternitas bonae voluntatis, impermutabilitas gratituae virtutis et tolerantia humanae miseriae 224 b — Qui cum Christo vult sibi parare sedem in caelo debet sibi parare sedem regalem per humilitatem, magistralem per veritatem, iudicalem per iustitiam, pontificalem per misericordiam 321 a — Debemus aspirare caelestes delicias, donec istis satiemur 280 b

— Ad caelum ascenditur per quindecim mysticos gradus 318 b. 319 a, b —

CAR

Ut ingrediamur caelum, debemus esse locupletati gratiae abundantia, virtutibus et bonis operibus 313 a — Ad caelum eundum est per viam precis, pacis, lucis, laudis 314 b — Ut inhabitemus caelum, debemus transire fluxum carnalis concupiscentiae 131 b — Nullus dignus est venire ad consortium dignitatis aeternae, nisi consortes velit habere 255 b — Ille dignior est venire, qui plures consortes cupit habere *ibid.* — Vide etiam V. *Regnum.*

CAIN — obtulit corde nequam 164 a — significat populum Iudaicum 204 a — venit ad iudicium cum homicidis 72 a

CALAMITA — attrahit ferrum 273 b

CALAMUS — valet ad confortationem cordis 646 a — Per eum intelligitur gratia perficiens *ibid.*

CALCEAMENTUM — fit de pellibus morticinis 66 b. 451 a — est extraneum a pede 66 b — unitur pedi *ibid.* — tegit pedem *ibid.* — muniunt pedes 450 a — Calceamento pes terram calcit 561 a

— dicuntur terrenae affectiones 98 a — designant gratiam 347 b — significat mortalitatem 66 b — designant exempla Sanctorum 451 a — designant Scripturae testimonia 450 a — Quid sit corrigiam calceamenti solvere 66 b

CALEB — est exemplum quoad profectum virtutis 440 a

CALIDUS — designat amantem 636 a

CALIX — designat carnis mortificationem 573 b

CAMELUS — non aequali passu currit oneratus et vacuus 550 b — illud spatium, quod in una die facere consuevit, semper facit et ultra ambulare renuit 552 a — non maius pondus recipit, quam ad quod iuvenis assuevit *ibid.*

CANA — In loco transmigrationis nuptiae incarnationis factae sunt ibi 701 a

CANES — aliqui fugiunt, quando resistitur eis, sed insequuntur fugientem 209 a

CANONICI — Eorum negligentia in choro reprehenditur 571 b

CANTICUM — amoris, quare sit vocatum Canticum canticorum 501 a

CAPPARIS — est herba corruptiva 284 a

CAPRA — facile ascendit 648 a — habet visum acutum 269 b — Potentiae inferiores animae dicuntur capreae *ibid.* — In ea designatur parsimonia abstinentiae 648 a

CAPTIVITAS — est impedimentum ad regnum 56 a

CAPUT — praeeminet ceteris membris corporis 23 b — debet praeesse 206 a — A capite est motus in membra 561 a — A capite sensus et motus ad corpus descendunt 136 a — Ea quae sunt capitis referuntur ad corpus et membra 708 b — In eo omnes sensus reperiuntur 685 a — Homo sine capite non habet virtutem 572 b

— significat verticem mentis 36 a — Per caput intelligitur mens 23 b — nostrum est Christus 570 b — Hoc caput diabolus a multis amputat, et quidam sibi met ipsi amputant *ibid.*

CARBO — quomodo generetur 529 b

CAR

— designant virtutis perfectionem *ibid.*
— designant poenitentes perfectos *ibid.* —
sunt exempla sanctitatis 528 a — denotat
humilitatem 529 b

CARER — nunquam fuit locus gaudii
541 a

CARIATHIARUM — interpretatur villa de-
ficiens 718 a — significat mundum *ibid.*

CARITAS — est amor boni 643 b —
est summus amor gratuitus 704 b —
est de bono alieno gaudere 366 a — con-
sistit in interiore spiritus fervore, qui debet
esse triplex 182 a — Viscera caritatis tra-
hantur de corde alieno 258 a — Deus
proprie et principaliter est obiectum cari-
tatis 419 a — est amor Dei et proximi
615 a. 636 a — Prius est amor Dei, deinde
amor proximi 615 a — est vinculum, quo
ununtur Christus animae 558 b

— se habet ad bona opera sicut ignis
ad ligna 342 a

— per torturem designatur 648 a —
significatur per vineam 64 a — compara-
tur purpureae 638 b

— magnos effectus habet in terris, sed
maiores habebit in patria 560 b — Po-
sita caritate, ponitur omne meritum 419 b
— Ex ipsa nihil procedit nisi meritum
606 b — In ipsa, sed non ex ipsa etiam
opera cremabilia fiunt *ibid.* — meretur
augeri, ut aucta perficiatur 582 a — in
quantum patiens, est origo virtutum acti-
varum 638 b — in quantum est amatrix
Christi, est origo virtutum contemplativa-
rum *ibid.* — Per eam Ecclesia habet sta-
bilitatem 688 b

— facit omnia levia 277 b — dat vi-
vificum esse 531 a — inflamat volunta-
tem 446 b — regulat concupiscibilem 419
a — agit sursum 616 a — ad terrena
desideria quasi insensibilem reddit 270 b
— facit, ut non simus frigidi 182 a —
facit de misero beatum, de simplici sa-
pientem 501 a — facit voluntatem dan-
tis hilarem, concordem, liberalem 164 a.
185 a — mentem ad innumera opera ac-
cendit 420 a — disponit ad delectationem
292 b

— detergit maculas peccati 558 b —
consumit rubiginem culpae 98 a — libe-
rat a septemplex tribulatione 675 b —
dat septiformem incorruptionem contra se-
ptiforme peccatum 138 b

— Qui habet caritatem omnes diligit
et transcendit mundum 258 b — diligit
omnia ex caritate diligenda, et tamen non
habitat nisi in bonis 589 a — dat bene-
volentiam 424 a — Eius magnitudo arguit
odientem 450 a — distinguit bonos a ma-
lis 183 a

— Qui caritatem habet habet et ardo-
rem 636 a — Qui habet caritatem habet
et Deum 501 a — Habet quicquid patet,
quicquid latet in divinis codicibus qui ca-
ritatem servat in moribus 533 a — con-
iungit virtutes contemplativas et operati-
vas 638 b — media est inter virtutes car-
dinales et theologicas *ibid.* — secundum
quid est virtus theologica, secundum quid
cardinalis *ibid.* — est prima inter fructus

spiritus 671 a — est pulcritudo animae
558 b. 559 a

— Per eam anima fit templum Dei
643 b — Ardor caritatis in Deum fervet,
ardet, alienat 64 a — animam convertit
in Deum 559 a — In caritate plenaria ad
Deum erigimur et ad proximum inclina-
mur 576 a — facit experiri dulcedinem
caritatis et bonitatis Dei 671 a — iungit
nos cum Deo 675 b — Per influentiam
eius nascitur homo spiritualiter ex Deo
730 a

— Donum caritatis est maximum dono-
rum 616 a — est magna domina 559 b
— inter virtutes habet maiorem digni-
tatem in merendo 419 b — Est ignis con-
servans 658 a — vocatur calor spiritualis
277 a — est incrementum omnium virtu-
tum 376 a — est mater virtutum 138 b

— summa est ponere animam pro
Christo 516 b — libentissime se impertit
pro peccatoribus 589 a — Eius offi-
cium respicit utilitatem proximi et pertinet
ad activam 457 a — patiens est et beni-
gna 638 b

— quando in cordibus nostris diffusa
sit 331 b — sine bonis operibus non da-
tur caritas 342 b — accenditur aquis tri-
bulationis 341 b — non est, nisi mandata
observentur 212 b — Affectiones caritati-
vae manent, destructis corporibus 481 a

— per veniale remittitur, per mortale
exstinguitur 458 a — refrigeratur per car-
nales delectationes 24 a — perditur per
superbiam, avaritiam et luxuriam 533 a

— Caritatis firmitas necessaria est ad
salutem 55 b — duplex requiritur: una
ad Deum, alia ad proximum 648 a —
Non habitat Dei bonitas, nisi ubi est cari-
tas 643 a — In mandato caritatis non pot-
est dispensari 420 a

— Si quis caritatem non habuerit,
multa sunt, quae animam eius conculeant
676 a — Deus in tali non habet partem
ibid. — Sine caritate nihil dignum est ae-
terna remuneratione 239 b — Quae ca-
rent caritate crescunt ruinae 419 b —
Sine caritate non possumus adhaerere Deo
212 b — Sine caritate nullum donum ac-
ceptatur a Deo 164 a. 185 a — multorum
refriguit, ut non solum pro proximis non
ponant animam, verum etiam nec tempo-
ralem substantiam 298 a

CARMELUS — interpretatur scientia cir-
cumcisionis 287 a. 671 a — designat bo-
nos scholares 287 a

CARNALITAS — Ire post carnales opera-
tiones est maximum peccatum 454 a —
Carnalium principium est a sensualitate,
non a rationis discretionem et rectitudine
584 a

— Motus carnalium cogitationum et af-
fectionum dicuntur spinae et tribuli 588 a

— In peccato carnis distinguuntur tres
gradus, in quibus homo ad mortem spiri-
tualem disponitur, ligatur et occiditur 552
b. 553 a — Porcos pascit qui desideriis et
voluptatibus carnis satisfacere satagit 518 b

— Carnales non possunt videre habitum
castitatis 285 a — impedit gratiam 66 a —

CAR

refrigerat incendium caritatis 24 a — de-
sipit dulcedine Spiritus S. 26 b — Si le-
guntur Cantica divini amoris homini car-
nali, cogitabit carnalia 98 a — Carnales
nauseant super coena Dominica 257 a —
Cor coopertum carnalibus affectionibus nihil
habet puritatis et fructus boni operis 246 b
— tollit memoriam, pervertit intelligen-
tiam, obnubilat providentiam, perturbat
sapientiam 433 b

— Carnalibus praedicator videtur lu-
dens loqui 242 b — Carnales, si in peccatis
moriuntur, experiuntur factis quod nolue-
runt credere verbis *ibid.* — Carnales im-
munditiis suis perdunt lumen rationis *ibid.*
— Carnales totaliter sunt absorpti delecta-
tionibus *ibid.* — Carnales fiunt steriles pro-
pter consumptionem naturalium et spoliatio-
nem spiritualium *ibid.* — Per peccatum
carnis homo fit totus leprosus 522 a — Ille
illustratur figura *ibid.* — deformat concu-
piscibilem 131 a. 242 a — facit lubricos
et voluptuosos 238 b — dissipat cogita-
tiones et perturbat orationem 405 b —
Carnales non exaudiuntur in oratione 390
b. 391 a — nullus est idoneus manuduci
a Principibus, nisi vicerit carnalitatem
624 b. 625 a

— Lepra carnalitatis inficit totum ho-
minem 508 a — si tantum obfuscaret ho-
minis ingenium, propter hoc solum esset
fugienda 210 a — Carnalitati debemus
mori quantum ad actum, consensum et
affectum 270 a — Non est tantum morien-
dum operibus carnis, verum etiam carnali-
bus desideriis *ibid.* — Carnalia desideria
sunt refrenanda 404 a

— Remedium tentationis carnalis sin-
gulare est ignire cor suum in meditationi-
bus castitatis 285 a — Contra carnalita-
tem facienda est iustitia per poenitentiam
365 b — purgatur per compunctionem et
lacrymationem 397 b — deseritur per
mortificationem et omnis occasionis remo-
tionem 428 b

CARO — habet fragilitatem 281 b —
Decor carnis similis est decori floris 488 a

— significat corruptionem vitiosam 108
a — designat carnalitatem 342 a

— Appetitus carnalis est in anima per
carnem 98 a — nostra ex culpa originali
contraxit opacitatem, foeditatem, gravita-
tem, infirmitatem 282 b — gravatur mul-
tiplicius quam anima 82 b

— Carnis corruptione nobis inest pro-
pinitas ad malum et difficultas ad bonum
397 a — omnes inficit 553 b — propi-
nat lasciviam et perducit ad mentis mali-
tiam 261 a — In opere carnis est corruptio
715 b — Requies carnis facit homi-
nem foetidum et abominabilem Deo 91 b
— Carnis amatores sunt similes porcis
552 b — Per eam diabolus nititur nos cap-
tivare 684 b — Qui carnem sequuntur
consequuntur et diabolum 553 b — Ama-
tores sui corporis cum suo principe tra-
dentur inferno *ibid.*

— debet obedire spiritui 25 b. 76 a
— In carne vivere praeter carnem est vita
mirabilis 305 a — ante Christum in toto

CAR

mundo quasi monarchiam obtinebat 108 a — Christus dedit contra carnem exempla, praecepta, arma, remedia *ib.* b — est vincenda 76 a — per discretam disciplinam reprimenda est *ibid.*

— sanatur per repressionem carnalis concupiscentiae 394 a — Continuo labore et dolore carnis spiritus fit quietus 91 b — Gustato spiritu, desipit omnis caro 342 a — Per repressionem carnis videmus Deum in propria conscientia 131 b — signanda est cruce Christi 729 b

— nostra a Christo multipliciter honorata est 282 a. — per Christi resurrectionem recepit modo in spe, sed in futuro in re: speciositatem, puritatem, levitatem, sanitatem *ib.* b. 283 a — nostra non potest communicare Christo in dulcibus, nisi prius communicaverit in amaribus 82 a — dicitur clypeus aereus propter constantiam tribulationis 449 a — Anima communicat carni et participem eam facit spiritualium gaudiorum 82 a

CARPUS — Narratur quaedam visio ipsius 260 b. 729 a

CARUS — In alicuius cari amissione magna est desolatio, in recuperatione magna consolatio 289 a

CASIA — valet ad purgationem sanguinis 646 a — Per eam intelligitur gratia universaliter regens *ibid.*

CASTELLANUS — fidelis conservat castellum commissum 228 a

CASTITAS — est magna virtus 503 b — est decus virtutum et reddit totum ornatum et honestum 588 a — Eius signum est crux Christi *ibid.* — Anima casta est soror Christi 212 b — Anima, quae firmata est castitate, dicitur firmamentum 587 b — vocatur obstetrix, quae suscipit Dominum in die ortus sui 102 b — Cur castitatem servantes dicantur Nazaraei candidiores nive etc. 588 a

— valet contra concupiscentiae ardorem 285 a — est murus nostri cordis 572 a — Carnalitas quotidie perforat murum istum *ibid.*

— Sponsus aeternus non potest amare nisi animam castam 503 b — Non habitat Dei sanctitas, nisi ubi est munditia et castitas 643 a — Per castitatem provocamus Spiritum S. in amorem nostri 184 b — Totus mundus non valet unam animam castam 628 b — Ipsi promittitur regnum caelorum 694 b — Anima sancta potius vellet intrare flammam ignis et per centum annos retrahi a fruitione Dei quam inquinari 503 b

— Qualis sit differentia libidinosorum ad castos 628 a

— Ad castitatem requiruntur quaedam substantialia, quaedam adminicula, quaedam medicantia 247 b — Qui vult habere pudicitiam habeat verecundiam 697 a — Ad eam servandam necesse est nos exercere ad poenitentiam 669 a — non fundatur sine mortificatione 417 a — in corpore macerato et castigato facile custoditur 644 a — Exemplum alicuius anachoretæ tentati a muliere *ibid.* — non debet se exponere spectaculis vanitatum et mulierum 396 b

— sit vera et non in apparentia 66 a — simulata pessima est *ibid.* — Hanc habentem Deus quandoque permittit pessime peccare, ut poeniteat *ibid.*

— In via castitatis ambulat, qui habet munditiam carnis et cordis 76 a — Sinceritas sanctimoniae consistit in candore mentium et corporum et coelibatu morum 301 a — Qui castus est in carne, corde, imaginatione et conversatione est totus candens 503 b — est servanda non tantum in carne et corpore, sed etiam in cogitatione, affectione et visione 397 a — Melior est castitas mentis quam corporis *ibid.* — generatur principaliter in corde 416 b — de corde redundat in corpus 397 a. 416 b — Christus ut infans docet nos puritatem carnis 102 b — Amor Spiritus S. informativus est castitatis 503 a

— Senes et barbati, quibus est difficile servare castitatem, sumant exemplum de beata Agnete 508 a

— Votum castitatis designatur in voce turturis 669 a

CASTRUM — habens fortem murum non timet obsessores 572 a — habens muros debiles multum debet timere *ibid.* — Ad hoc, quod castrorum acies sit ordinata, tria requiruntur 624 a — Ideo assimilatur eis Angelorum hierarchia media *ibid.*

CASUS — Quanto status altior, tanto casus gravior 217 b

CATHARINA — verbo crucis quinquaginta oratores devicit 304 b

CAUSALITAS — Triplex est genus causalitatis 667 b

CAUTELA — perpetua necessaria est omnibus electis Dei 454 a — habetur per consilium 293 a

CAVERNA — maceriae sunt Agni vulnera 508 b

CEDRUS — In cedro soliditas partium resistit sectioni 284 a — Tabulae cedrinae sunt imputribiles et designant conscientiae bonitatem 506 b — Libani significat Christum 30 a — significat sublimitatem utriusque naturae Christi *ib.* b

CENTRUM — est firmum 481 a

CENTUPLUM — perfectionem opulentiae designat 600 b — Quid significet centuplum accipere 447 b

CENTURIO — consideravit divinam Maiestatem, recognovit propriam infirmitatem, professus est divinam virtutem 416 a — Ipsi caelestis gratia appropinquavit *ib.* b — se humiliavit, Christum suscipere non audendo *ibid.*

CERTAMEN — Nemo potest meritorie certare, nisi a divina misericordia vocetur ad bellum spirituale 496 a — Legitime certat qui totus est cum Deo 488 b — cito prorumpens in opprobria incendit iracundiam 460 b. 461 a

CERVUS — est animal errabundum 269 b — habet altum saltum *ibid.* — cum pinguedine nimia gravatum se sentit, de die ad pabula non procedit 550 b — accensus calore desiderat ad fontes aquarum 344 a — emissus designat brevitatis expeditionem 225 a

CHR

CETHAEA — intelligitur concupiscentia carnis 52 b

CHANAAN — avaritia interpretatur 52 b

CHANANAEA — interpretatur praeparata 242 a — bonum fidei accepit ob quatuor rationes *ib.* a, b — gerit figuram Ecclesiae de gentibus congregatae 213 a — designat animam sua peccata deplorantem et ad caelestia suspirantem *ibid.* — nos docet orationem humilem et confessionem veracem *ibid.* — designat superiorem partem rationis, eius filia inferiorem, daemonium ipsam vexans sensitivam 214 a, b — Horum explicatio *ibid.*

CHARISMATA — Stillicidia charismatum de tectis Apostolorum in Ecclesiam distillaverunt 689 a

CHERUBIM — interpretatur plenitudo scientiae 322 a, b. 529 a. 611 a. 623 a. 717 b — designant scientiam Scripturae 469 a — Eorum sapientia significatur per speciem caeli 610 b — Dei sapientia relucet in eis 611 a — respondent Filio 612 b. 613 a — conformantur Filio 623 a — proprie non mittuntur, sed semper assistunt 529 a — nos informant scientiae virtute 619 b — Ascendere super Cherubim est ascendere ad fastigium imperiale 322 a

CHORDA — Decem chordae sunt cultus beatæ Trinitatis cum septem virtutibus 619 a

CHORI — septem, qui erant cum David, significant concursum universitatis fidelium 719 a

CHRISTIANUS — dicitur a Christo 136 b. 265 b. 447 a — fratres sunt Christi 727 a — veri debent in sua conversatione Christum monstrare 139 a — quando eligunt Christum in Dominum, eligunt obligari ad eius imperium 516 a — Nihil valet habere nomen Christiani et non exercere opus Christiani 305 a — verus est qui habet oleum gratiae in vasis suis 137 a — verus debet vivere spiritualiter in Christo et non carnaliter 305 a — verus debet esse universaliter irreprehensibilis in conversationibus, infatigabiliter laborans in administrationibus hierarchicis, christiformiter relucens in exemplis sursumactivis 86 b — Qui vivit mundo et moritur Christo non est verus Christianus 139 a — comparantur novellis olivarum 136 b

— bonus debet esse fecundus bonis operibus ad modum ovis 296 a — debet se exercere in munda affectione, bona operatione et honesta conversatione *ibid.* — habeat sanctitatem et sapientiam 520 a — debet cor suum praeparare ad investigandam legem evangelicam per soliditatem fidei, sinceritatem spei, sedulitatem studii 75 a — Christianis non competit superflue intendere philosophiae, mundanae fallaciae et doctrinis hominum 270 b — verus debet excludere carnales delectationes, immundas affectiones et pravas cogitationes 25 b — Bonus servus Christi similis esse debet monti Sinai 433 a — non debet alium habitum praetendere, nisi qualem veritas professionis exprimit 307 b

— multi sunt similes Herodi 546 b

CHR (1)

CHRISTUS — 1 *Divinitas Christi* 2 *In-
carnatio et nativitas* 3 *Nomina et figurae*
4 *Infantia* 5 *Gratia, sapientia et excellen-
tia* 6 *Mediator et Salvator* 7 *Rex* 8 *Prae-
dicatio et doctrina* 9 *Potentia et miracula*
10 *Apostoli et Ecclesia* 11 *Virtutes* 12
Effectus gratiae 13 *Tentatio et transfigu-
ratio* 14 *Passio* 15 *Resurrectio* 16 *Ascen-
sio* 17 *Imitatio* — Vide etiam V. *Epiphania*,
Eucharistia, *Coena*, *Verbum*.

1 — autonomastice vocandus est Deus
191 b — medius est in Trinitate 60 a —
est contentivum incomprehensibilis Divini-
tatis 199 b — est virtus, fortitudo et sa-
pientia Patris 361 b — Gratia unionis fe-
cit, ipsum vere esse Filium Dei naturalem
685 a — est Deus propter virtuositatem,
veritatem, benignitatem 191 b — Facies
Christi insignita erat divino fulgore 432 b

— non est factus, nec creatus, sed
genitus 64 b — exivit a Patre originali
egressu, non locali 315 a — est splendor
aeternae lucis indeficientis *ib.* b — exivit
a Patre ut imago, lux, verbum, virtus 314 a
— Origo Christi de Matre est supernatu-
rali processione et de Patre est supersub-
stantiali emanatione 38 a — erat infantulus
materna conceptione, sed sempiternus pa-
terna generatione 446 a — solum potuit
explicare suum exitum a Patre 316 b —
describit suum egressum a Patre, ingres-
sum in mundum, decessum de mundo, re-
gressum ad caelum 314 a

— est homo et Deus ex unitate Divi-
nitatis cum humanitate 65 a — est Deus
et homo, et quia est Deus, adorandus est
adoratione laetiae 615 b — secundum hu-
manitatem fuit minutus paulo minus ab An-
gelis, secundum Divinitatem est Angelorum
et omnium Creator et Dominus 535 b —
stat ad aequalitatem Patris in quantum
Deus, et in bonis potioribus eius in quan-
tum homo 58 b — adorandus est cum
humiliatione timoris, expressione honoris,
ostensione amoris, propter suam potentiam,
sapientiam, clementiam 484 b

— est verbum universarum rationum
viventium 51 b — Filius Dei est ars et
ratio omnium viventium 442 a — est Ver-
bum universa praeordinans, originans, con-
servans 315 a. 316 a, b — Sine illustra-
tione Filii Dei nihil boni accipimus neque
veri 697 b — ab ipso manant causae es-
sendi, ratio intelligendi et ordo vivendi
ibid. — est origo omnium creaturarum,
iustitiae, sapientiae 469 b — nos fecit, re-
fecit et perfecit 213 a

— Eius thronus dicitur columna pro-
pter iustitiam, nubes propter arcana iudi-
ciorum et manifestationum supernarum, ex
quibus procedunt comminationes 322 b

2 — Caritas effecit, quod Divinitas uni-
retur carni et quod Christus se subiiceret
morti 589 a — non misit alium, nec scripsit,
immo venit personaliter 27 b — secun-
dum dictamen Spiritus S. incarnatus est
248 b — Adventus Christi in carne existen-
tibus ante Legem erat formidandus 45 a

— quomodo dicatur factus ante Ioan-
nem 64 b. 65 b — sic venit in carnem,

(2)

quod non relinquit suum fontale princi-
pium 107 b — condescendit per novae na-
tivitatis in carne sacramentum 113 a —
quae in carne gessit mirabilibus figuris
praesignavit 528 a

— ante incarnationem erat nobis forti-
tudo improporcionabilis et lux inaccessibi-
lis 90 a, b — iam non est inclusus in Lege
figuraliter, sed apparuit in carne corpora-
liter 282 a — debuit carne obumbrari, ut
homines possent ipsum videre et imitari
90 b — venit in nube humanitatis con-
temperatus, non obscuratus 481 a — si
carnem non assumisset, dolores non sen-
sisset, palpabilis non fuisset, carnem no-
stram non redemisset 108 a — manifestat-
ur coram hominibus per evidentiam hu-
manitatis assumtae 47 b — caro factum
est secundum carnem, praeter carnem, su-
pra carnem, contra carnem, propter car-
nem 107 b — in carne nostra opera dis-
pensationis perfecit et eam multipliciter
honoravit 282 a — in carne nostra natus
et passus est, quievit in sepulcro et resur-
rexit *ibid.* — venit in carne, et in se ipso
carnem subiecit spiritui et subiiciendam
monstravit, docuit et praecepit 108 a, b

— Verbum incarnatum est gratia re-
dolentissimum, sapientia opulentissimum,
gloria formosissimum 30 a — Verbum in-
carnatum est gratiae singularitate altissi-
mum, sapientiae luciformitate speciosissi-
mum, angelicae hierarchiae mysterio ver-
nantissimum *ib.* a, b — In ipso secundum
humanam naturam fuit plenitudo gratiae,
pulcritudo sapientiae et rectitudo iustitiae
658 b — Incarnatio Christi benedicta fuit
propter plenitudinem gratiae 39 b — est
fructus primus nobilitate et purissimus
sanctitate 654 a, b — In sacra Scriptura
Verbi incarnati dignitas exprimitur per se-
ptem figuras 30 b — Verbum incarnatum
a nulla creatura et nulla figura satis expli-
cari potest *ibid.* — Quantum distat caelum
a terra, tantum distat nostra intelligentia
a Christo 667 a

— quia naturam nostram assumpsit, quasi
se annihilavit 262 a — quomodo carnem
assumens se humiliaverit 109 b — In in-
carnatione descendit per humilitatem obe-
dientiae, pietatem misericordiae, sincerita-
tem benevolentiae 318 a — se humiliavit
quoad apparentiam et reputationem huma-
nam 109 b — Deus descendens non de-
gradatur divinam similitudinem, sed exal-
tat humanam naturam 432 b — lumen
Angelorum factus est lumen terrenorum
181 a — descendit per novem choros An-
gelorum et usque ad decimam lineam in
assumptione humanitatis 317 b — Deus de-
scendit in principio de caelo ad confunden-
dam arrogantiam, descendet in ultimo ad
discutiendam humanam vitam, descendit
in incarnatione ad assumendam humanam
naturam 44 a

— naturam humanam sibi copulatam
super Angelos sublimavit 432 b — natu-
ram nostram nobilitavit, redemit, pavit,
beatificavit, erudivit 108 b. 109 a. 110 a, b
— est frater noster et caro nostra 28 a.

CHR (2)

81 a. 282 a — Haec fraternitas facta est
in incarnatione, probata in passione, mani-
festata in resurrectione 81 a — in utero
virginali factus est noster frater, princeps
et pontifex 672 a — incarnatus est, ut
possemus ipsum imitari et nos reformare
60 b — ut intraret sicut eruditor in corda
hominum, necesse fuit, homines elevari sur-
sum, vel Verbum inclinari *ib.* a — in ter-
ram descendit propter zelum animarum
581 a — Verbum debuit inclinari, ne ho-
mines relinquerentur in sua stultitia 60 a
— descendit, ut nos liberaret, dirigeret et
introduceret 322 a — in carne ortus est
sicut sol, fons, flos, speculum ad producen-
dum quadruplicem effectum 95 a — de-
scendit ut virtus potentissima, lux fulgen-
tissima, salus affluentissima 432 b — ad
hoc est humanatus, ut gratiam in nos dif-
fundat 480 a — assumpsit humanitatem, ut
destrueret superbiam diaboli per humilita-
tem 367 a — apparuit infirmus inter omnia,
ut nos ad suam fortitudinem elevarer 109 b

— Verbum incarnatum est solatium
Angelorum, refrigerium salvandorum, prae-
mium creaturarum rationalium 118 a — Ver-
bum incarnatum fuit medium colligantiae in
incarnatione, disciplinae in conversatione,
influentiae vitae in passione 69 a — dedit
viventibus in carne exempla, praecepta,
arma, remedia 108 b — de natura assumpta
fecit commercium, pretium, cibum, specta-
culum, documentum *ibid.* 109 a. 110 b
— Mirabilis est dignatio Christi advenien-
tis, quia Deus aeternus fuit in medio ho-
minum, Agnus innocens in medio peccato-
rum, Salvator gloriosus in medio perdit-
orum 60 a — implet omne desiderium ex
triplici ratione 28 b — dum defectum no-
strae carnis suscepit, homo ad cognoscen-
dum divina redit 400 a

— **conceptus** est in sexta aetate 670 a
— conceptus est de Spiritu S. in columba
apparente 325 a — conceptus est sine li-
bidine 281 b — Conceptio eius fuit viri
perfecti scientia et virtutibus perfecta et
integra circumvallatio 664 a — sine tem-
poris intervallo perfectus Deus, perfectus
homo fuit in Virginis utero 658 a — Hoc
fuit rationabile *ibid.* — si prius fuisset
homo quam Deus, accidentaliter esset Deus
ibid. — in utero Virginis sumsit vestimen-
tum candidum et rubicundum 673 a —
fuit candidatus in incarnatione 580 a —
ex humana natura pullulavit sicut rosa de
spina 670 b — In die conceptionis Chri-
stum apprehenderunt septem mirabiles ope-
rationes 108 a — coronatus est a Patre
diademate regni aeterni, a Virgine Matre
diademate regni temporalis 424 b

— intravit Mariam sine ipsius ruptura
et eam fecundavit 157 b — Christus ve-
nit in uterum virginali in nube parvula
propter humilitatem, candida propter pu-
ritatem, perlustrata propter magisterium
veritatis, imbrifera propter pietatem 41 a
— Adventus Christi in uterum virginali
est universaliter contemplabilis, mysteria-
liter intelligibilis, venerabiliter admirabi-
lis *ibid.* — generatus est in Virgine sine

CHR (2)

adminiculo creaturae 99 a — fuit fructus uteri virginalis 684 b — in utero Virginis accepit pontificalem stolam 673 a — quando de carne Virginis sibi carnem fabricavit, laetificavit Ecclesiam et Patriarchas 698 a — in Virgine umbram sibi fecit, ut posset videri 99 a — intra viscera virginalia sibi desponsavit humanam naturam 710 a

— Decebat, ut conceptio fieret de matre purissima 672 b. 678 a. 709 a — Decebat, Christum habere matrem pulcherriam, purissimam et sanctissimam 661 a — Agnus innocens non debet habere uxorem nisi similem sibi 699 a

— fuit de tribu Iuda 322 a

— est una persona in tribus substantiis 284 a — In Christo in **unitate personae** unitae sunt Divinitas et humanitas 27 b — coniunxit primum Divinitatis ultimo humanitatis in unitate personae 47 b — est geminae gigas substantiae 658 b — Deitas mediante intellectu coniuncta est carni *ib.* a — Desponsatio eius est unio divinae naturae et humanae 96 a — humanam naturam univit Divinitati 27 b — Gratia unionis divinae et humanae naturae distat in infinitum ab omni alia 99 a — Mortalitas unita est Verbo per assumptionem humanitatis 66 b — In eo est caro coniuncta Verbo aeterno 412 a — Humana natura coniuncta est Verbo ut sponsa sponso 214 a — In utero virginali sic coniuncta est humana natura cum Verbo, sicut unitur sponsa cum sponso amore individuo 125 b — Persona Verbi incarnati describitur quoad Divinitatem octupliciter, quoad humanitatem septupliciter 124 a, b

— habuit thesaurum supercaelestem et subcaelestem 295 a — De primo sumisit Deitatem, de secundo humanitatem, quas univit in unitate personae *ibid.* — est scala contingens, immo penetrans caelos per Divinitatem et contingens terram per humanitatem 320 a — In hac scala perficiuntur omnes ascensiones spirituales et omnes perfectiones, glorificationes et dona gratiae et gloriae *ibid.* — habuit rectitudinem Divinitatis inflexibilis et lignum incurvatum humilitate humanitatis 283 a — describitur a fortitudine Divinitatis, a mansuetudine humanitatis, a dispensatione circumcisionis 142 b

— In ipso est natura corporalis, intellectualis, divina 355 a. 614 b — sicut sine mutatione sui mundum facere potuit, ita naturam humanam assumere potuit et ad astra ascendere 316 a — assumens naturam humanam non mutatur, sed assumptum mutatur *ibid.* — habuit similitudinem et naturam hominis, carens tamen veneno peccati 131 b — Ab eius humanitate resplenduit Divinitas 531 b — Christi humanitas replevit Virginis uterum et universum mundum 651 b — in humana natura ostendit suam excellentiam et dignitatem 355 b — Christi natura erat tenera et optime complexionata 726 a

— carnem et animam assumpsit 108 a — non tantum nostram naturam, verum etiam poenalitates suscepit 668 a — carnem

(2)

habentem defectus humanae naturae assumpsit a Patriarchis et regibus 432 b — induit similitudinem culpaе et veritatem poenalitatis nostrae 109 b — Inter eius carnem et spiritum nulla erat rebellio 203 b — in carne non habuit infectionem concupiscentiae nec in anima originalem iniustitiam *ibid.* — Ex parte mentis in ipso erat omnimoda puritas, ex parte carnis nulla rebellio 358 a — Ex hoc oriebatur mira harmonia carnis ad spiritum *ibid.*

— Eius anima omnem dignitatem transcendit 114 b — Eius anima transcendit omnes caelos 258 b — Ipsius animae communicata est omnis scientia 251 a — Anima Christi erat tanto humilior, quanto magis est unita nobilitati divinae naturae 262 b

— Eius caro nulli corruptioni erat obnoxia, ideoque anima fortiori amicitia ei coniungebatur 203 b — In eius carne non erat concupiscentia 133 b — Membra corporis Christi vocantur indumenta 726 a

— Eius **nativitas** est ab aeterno ordinata et a Trinitate omnibus gratiis et benedictionibus adornata 122 a — Nativitas Christi describitur ut praefigurata, praenuntiata, exhibita 128 a — natus est sicut nascitur splendor ex luce, germen ex vite, flos ex ramo 100 a, b — non est natus de muliere per viam concupiscentiae 545 a — supernaturaliter natus est de Maria 248 a — Describitur Christi nativitas in utero et ex utero 124 b — Christi nativitas fuit nova, quia conceptus praeter concupiscentiam, natus supra naturam, nominatus secundum praedestinationem aeternam 134 b

— In quo anno Christus natus sit 123 b — natus est post Ioannem 64 b. 65 a — Cur Angeli in eius nativitate cantaverint canticum pacis 628 b — Nova et mira in Christi nativitate inspicuntur 110 b. 111 a — Tria signa in eius nativitate ostendunt assumptam infirmitatem 24 a — Christo nato, Romae fons olei erupit et defluxit in Tyberim 114 a — Septem mirabilia facta sunt in die nativitatis Christi 97 a — In eius nativitate secundum varias historias ostensa sunt duodecim mirabilia 123 a, b — Quid haec significant *ibid.*

— quare nobis datus sit ut Parvulus 101 a, b — positus est in praesepio bovis et asini, quia instructor fuit populi Iudaici et Christiani 60 a — quamquam pannis involutus et in praesepio reclinatus est rex, cuius sunt omnia 147 a — in loco parvulo natus est, ut nos doceret, quod nullus potest intrare caelum, nisi efficiatur parvulus 146 b — infans, pannis involutus et positus in praesepio, docet nos fugere vanitatem scientiarum, divitiarum et honorum 102 a, b — infans, pannis involutus et positus in praesepio, docet nos puritatem, paupertatem, humilitatem *ib.* b — Describitur eius paupertas in sua nativitate 234 a — in nativitate fecit convivium nuptiale 478 b — Ad has nuptias invitavit milites suos 479 a — habuit milites parvulos, militem iuvenem et senem *ibid.* — Quorum mentes splendor nativitatis Christi

CHR (2)

tetigerit et illuminaverit et quousque penetraverit 126 a, b

— Christi nativitas est amabilis, delectabilis, venerabilis 114 b — In Christo nascente est benignitas, liberalitas, suavitas 82 b — natus plenus est rore gratiae, veritatis, laetitiae et virtutis 118 a, b — natus fuit diadema venustatis gratiae, sapientiae, praecminentiae 121 b — natus habuit pulcritudinem sapientiae, gratiae et affluentiae 96 b — Regi nato adscribuntur sublimitas, claritas, dignitas 169 b — In Christo nato est plenitudo potentiae, sapientiae, pacis 96 b — natus de Virgine ascendit sicut fons puritatis, veritatis, suavitatis, liberalitatis, sanctitatis, bonitatis, claritatis 116 b — natus in se transformavit colorem rubeum per caritatem, aëreum per serenitatem, viridem per amoenitatem, aqueum per pietatem 113 b — Notatur Christi venturi in carne humilitas et nati sublimitas 93 a

— Christus natus apparuit mundo sicut stella, quia est clarissimus, pulcherrimus, nobilissimus, efficacissimus, ordinatissimus, officiosissimus 115 b. 116 a — natus apparuit mundo sicut flos candidissimus, verantissimus, splendidissimus, fragrantissimus, electissimus, saluberrimus 116 a — natus apparuit sicut fons sapientiae, gratiae, iustitiae, vitae, sanctimoniae, gloriae 141 b — natus est mundo sicut paradisus maiestatis, claritatis, suavitatis, sanctitatis 118 b — natus habuit pennam contemptus terrenitatis, voluptatis et vanitatis 129 a — natus habuit pennas caritatis, virtutis et desiderii aeternitatis *ibid.* — natus est sol, quia altissimus, splendidissimus, delectabilissimus, ordinatissimus, officiosissimus, efficacissimus, ferventissimus 122 a

— Quoad Christum natum admiranda est animae petentis importunitas, dantis Dei largitas, dati utilitas ob tres rationes 88 a. 89 a, b. 90 a, b — Christi nativitas describitur gratiosa et nova ut supernis influentiis ex parte Matris et ut aeternis fragrantis ex parte Proles referta 118 b — Nativitas Christi commendatur a regalis prosapiae dignitate et singularis sapientiae fontalitate 114 a — Christi nativitas consideratur quantum ad nobilitatem Virginis et gratiositatem Proles 120 a, b

— Nativitas Christi describitur tripliciter quoad temporis circumstantiam, conditionem venientis et causalitatem 128 a, b — Circa eius nativitatem speculanda sunt temporis idoneitas, loci qualitas, Virginis fecunditas, Proles humilitas, paupertas et asperitas, beati Ioseph sedulitas, pastorum credulitas, superiorum spirituum iucunditas, humani generis felicitas 124 a — In eius nativitate quatuor considerata sunt ex parte Patris, Filii, Matris, Ioseph, Pastorum et Angelorum 122 b. 123 a — Nativitas Christi est mirifica fecunditate ex parte Virginis et iucunda suavitate ex parte Proles 118 b — Christi nativitas describitur sub metaphora floris, rosae, lili, paradisi, areolae, olivae, cellae 122 a, b

— ad hoc natus est, ut homines sanctificaret 598 b — Christi nativitas est

principium salutis humanae et confugium omnis animae 119 b — Eius nativitas est contentiva salutis, manifestativa bonitatis et repraesentativa sapientiae 121 b. 122 a — natus erat mundo speculum, solatium, documentum, indumentum, pretium, praemium 167 b — natus in tempore et parvulus factus est, ut homo efficeretur filius Dei, renasceret in baptismo, de servo fieret liber et de parvulo dignus regno caelorum 146 a, b — natus significavit praedominativam pietatis, misericordiae et gratiae 113 b — natus est ante Mariam nativitate aeterna, quae reservatur in praemium; natus est in ea et ex ea ad remedium 99 b. 100 a, b

— natus humanum genus in Deum fecundavit et angelicam naturam iucundavit 113 b — In Filio nobis datum est magnum donum 101 b — natus est in iucunditatem gloriae nostrae meditationis, contemplationis, locutionis, orationis, devotionis, collationis, conversationis, actionis, aedificationis 120 a — Christi nativitas iucundissima fuit Matri et universitati 135 a — natus illuminat mundum et iucundat universum *ibid.* — Christi nativitas est nobilissima, deliciosissima, uberrima 117 b

— natus est fructus spectabilis, desiderabilis, oblectabilis 38 a — Christi nativitas tollit expectationis dilationem, exigit considerationis attentionem et offert promissionis impletionem 126 a — natus apparet contemplantibus in miraculum ob quinque rationes, desiderantibus in solatium, proficientibus in exemplum sextupliciter 100 b. 102 b — ortus est ut viror virtutis virilibus et virilia proponentibus, ut splendor veritatis pauperibus et humilibus 128 a, b — apparuit in sinceritate munditiae et lenitate misericordiae diligentibus 129 a, b — apparet habentibus humilitatem venustantem, odorem elevantem, fidem illuminantem *ib.* b — nascens nos invitat ad culmina virtutum et ad munera delectationum 118 a

— **Adventum** Christi praecessit illuminatio legis naturae, illustratio Scripturae et revelationis propheticae 60 b — Ante adventum Christi erant in homine defectus potentiae in operatione, experientiae in comprehensione, intelligentiae in cognitione 45 a — Sacrae Scripturae multiformiter loquuntur de Christi adventu, vita et morte 52 b — Christi adventus a Patribus ex triplici ratione erat avide desideratus 28 b — venit post Ioannem sicut sponsus post parvum, sicut rex post nuntiatorem, sicut fulgor meridianus post diluculum 65 a — Christi quadruplex adventus, scil. in carnem, ad iudicium, in mentem, ad mortem 32 a — venit in mundum ad solvendum vincula originalis culpa, in limbum ad dissolvendum vincula reatus poenae, veniet ad iudicium ad exterminandum vincula corporalis miseriae 46 b. 47 a, b. 48 a — propter misericordiam descendit in carnem, in mentem, ad iudicium 432 b

— non venit ut dominator, sed sicut minister 57 b — in primo adventu venit

humilis pro redemptione peccatorum 79 a — non venit fastuosus, sed humilis 54 a — noluit venire fastuosus, sed humilis et mansuetus 28 a, b — non venit pomposus, sed pauper et egenus *ib.* b — venit ut pauper contra avaritiam, ut clemens contra malitiam, ut obediens contra superbiam 39 a — venit pauper quoad actum possidendi, amandi, sperandi, recogitandi *ibid.* — venit clemens, quia mala non amavit, non fecit, non procuravit, sed malis benefecit, malos in bono vicit *ibid.* — venit obediens, quia voluntati Patris obedit, se conformavit, vituperia non curavit, in obedientia vitam finivit *ibid.*

— in primo adventu venit ut rex 66 b — venit ut rex et sponsus 128 b — Adventus Christi est summae maiestatis, claritatis, suavitatis, sanctitatis 40 b — Adventus Christi excellit quantum ad ortum, profectum, fructum 51 b — venit ut lignum vitae purissimae, pulcherrimae, plenissimae, promptissimae 56 b — venit in mundum sicut fons claritatis aeternae, imago bonitatis paternae, speculum et regula salutis humanae 68 b — In Christo est influentia fontis vitae, lucis sapientiae, triumpho victoriosi, felicitatis aeternae 42 a, b — natus in terra ut viator elevatur in caelum, ut comprehensor spiritu et carne calcabat mundum et synderesi habitabat caelum 113 b

— Eius primus adventus est desiderandus 65 b — Consolatio adventus Christi est imploranda et memoranda 49 b — Christi adveniens praesentia est veneranda propter originem ex triplici ratione generosam 38 a — Eius praesentia est desideranda propter triplicem gratiarum plenitudinem *ib.* b — Eius praesentia est formidanda propter iustitiae severitatem quadruplicem *ibid.* — Adventus Christi erat universaliter peroptatus, singulariter praeoptandus, praesentialiter exhibitus 56 a — veniens requirit servos nobilium desiderio, praeclararum contemplationum, caelestium unctionum, deiformium conversationum 40 b — Adventus Christi vocatur regnum gratiae *ibid.* — Eius adventu homo in gratiam restituitur 401 a — ex quo venit, iam non est opus vetustate umbrae, sed novitate gratiae 134 a — Adventus Christi describitur ut mirabiliter graciosus, quia Christus fuit benedictus in incarnatione, conversatione, praedicatione et operatione 39 b — Eius adventus est venerabiliter fructuosus, quia venit in zelo paternae laudis, pacis, veritatis, pietatis, paupertatis et castitatis *ibid.*

— In primo adventu Christi consideranda sunt benignitas Filii Dei venientis, sinceritas populi appetentis, utilitas finis subsequenter 27 b — Adventus Salvatoris describitur quantum ad praesentiam adveniens, utilitatem adventus, modum adveniendi 38 a — ortus est sicut fons ad abluendum quadruplicem immunditiam, sicut flos ad fragrandum per septiformem gratiam, sicut fructus ad reficiendum per multiformem efficaciam, sicut sol ad influendum sapientiam 95 b — desideran-

dus est sicut iustificatio, corroboratio, illuminatio, liberatio 56 b

— advenit ad curandum septem defectus per peccatum originale contractos 51 a — Ex his septem clarescit, quam fuerit necessarius adventus eius *ibid.* — venit, ut hominem liberaret et eius vulnera sanaret 404 b — in primo adventu omnibus fuit causa triplicis utilitatis 29 a — venit in mundum ad destruenda opera diaboli 211 b — adveniens promeruit gentibus gratificationem adoptionis, aperitionem caelestis ianucae, sublimitatem finalis gloriae 29 a, b — replevit mundum puritate, castitate, amoenitate, satietate, suavitate, sanctitate, felicitate 93 a, b — Septem effectus adventus eius indicantur per septem dies creationis 51 a — attulit mundo septem utilitates 93 a, b — Utilitas eius adventus designatur sub metaphora solis stantis, retrocedentis, sublatentis, regyantis 33 b

— venit ut mediator gratiae, doctor sapientiae, pastor animae, ordinator vitae 49 b — venit ut mediator diligendus, doctor reverendus, praecessor imitandus *ibid.* — venit tamquam mediator ad exhibenda remedia, tamquam doctor ad danda documenta, tamquam rex ad demonstranda exempla 27 b — venit nos docere 525 a — venit in mundum ut regula, doctrina forma, rosa 314 a — est fons lucis, virtutis, sanctitatis, legis, immortalitatis, opulentiae, felicitatis 51 b — datus est gratis gentibus ad demonstrandum devia errorum 189 b — venit ut lux ignorantium, virtus infirmorum, sanctitas immundorum, legislator inobedientium, vita mortuorum, copia pauperum, beatitudo miserorum 51 a, b — venit in mundum ad illustrandum credentes per testimonia veritatis, vigorandum sperantes per promissa aeternitatis, inflammandum amantes per incitamenta dilectionis 317 a — venit ad nos sicut regula vitae, doctrina sapientiae, forma iustitiae 50 a

— venit in mundum, ut humiles exaltaret et superbos reprimeret 77 a — venerat confundere superbiam 99 a — venit, ut hominem revocaret ab amore terrenorum et provocaret ad amorem Dei 28 b — venit, ut nos ad interiora revocaret, ad superiora elevaret, ab amore creaturae ad amorem Dei retraheret 196 b — venit in mundum et reaccendit ignem, ut nos ab amore carnalium revocaret et ad amorem caelestium informaret 317 b

— prope est reverentibus suam Maiestatem, credentibus suam veritatem, invocantibus suam pietatem, expectantibus suam aeternitatem 42 a. 70 a — prope est ad liberandum, auxiliandum, remunerandum 71 a, b — surrexit in nobis ad poenitentiam renovandam, indulgentiam impetrandam, petulantiam prosternendam 413 b — prope est in carne ad salvandum, in mente ad curandum, in Sacramento altaris ad reficiendum, in iudicio ad discernendum 72 a, b

3 — interpretatur unctus 646 b — est Sanctus Israel 437 a — vocatur Angelus

CHR (3)

testamenti 38 b. 58 a — Vocatur Angelus magni consilii 342 a — est fructus et radix, principium et finis, Alpha et Omega 671 b — quare vocetur Alpha et Omega, principium et finis, primus et novissimus 110 a — est digitus Dei triplex tripliciter sustentans Ecclesiam, qui descripsit etiam Legem 230 b — erat tenellus per aeternam emanationem 171 b

— Ipsius figuram gerunt Isaac, Iacob, Ioseph, Samson, Samuel, Ionas et Ioannes 666 b — per Isaac intelligitur 672 b — est verus Samson 292 a — comparatur Samsoni 44 a — intelligitur per David 673 a — figuratur multiplici figura per Salomonem 28 b. 242 a. 243 a — Explicatio 243 a — est verus Salomon 96 b. 121 a. 148 a. 171 b. 244 a — Eius liberalitas et sapientia figurata est in Salomone 251 a — est Salomon sapientissimus, pacificus et magnificus 693 a, b — designatur per regem Assuerum 250 b

— dicitur iuvenis habitans cum virgine 663 a — dicitur decimus ratione suae eminentis perfectionis 206 a — est Samaritanus verus 400 b. 401 a. 405 a — est magnus medicus 264 b — dicitur bonus hortulanus 237 a — dicitur amicus, cibus, splendor, calor, curator, pontifex, consolator, liberator, glorificator 44 a, b. 45 a — est sponsus sine macula 247 b — est sponsus habens quadruplicem sponsam 495 b — dicitur sponsus animae, Ecclesiae et naturae assumtae, quia unitur eis amore pudico, benevolo et perpetuo 125 b. 126 a — dicitur sponsus gaudens super animam sibi copulatam 663 a

— designatur per serpentem a Moyse positum 131 b. 727 b — dicitur leo 513 a — vocatur catulus leonis 322 a — dicitur aquila propter sex rationes 142 b. 143 a — dicitur aquila grandis propter potentiam, magnarum alarum propter benevolentiam, longo membrorum ductu propter sempiternitatem, plena plumis propter ornatum universalis creaturae, plena varietate propter formositates suae gloriae 142 b

— est verus Agnus 61 b. 428 b — fuit agnus anniculus, immaculatus, mansuetus 178 a — fuit agnus ratione munditiae, innocentiae, obedientiae, patientiae *ib.* b — est agnus ratione puritatis et innocentiae 204 a — est agnus mundissimus et mitissimus 261 a — cur dicatur Agnus stans 247 b. 248 a — est ovis ratione tractabilitatis et patientiae 204 a — dicitur ovis ob patientiam 648 a — dicitur vera columba 95 b

— est propitiatorium in medio Cherubim 640 a

— est verus sol 317 b — est sol iustitiae 519 a. 548 b. 658 a — dicitur sol spiritualis 246 a. 442 a — est stella splendida et matutina 719 a — est candor lucis aeternae et speculum sine macula 601 b — comparatur luci 135 a — dicitur arcus caelestis propter octo proprietates arcus, quae fuerunt in ipso 113 a — Explicatio *ib.* a, b — comparatur arcui 131 b — Explicatio *ibid.*

(3)

— Christus est fructus ligni vitae 671 a — dicitur lignum fructiferum 669 b — factus est generi humano arbor vitae 419 b — Arboris novem proprietates ad ipsum applicantur *ibid.*

— est fons scaturiens in caelo et in terra 696 a — est fons aquae vivae 340 a, b — est fons hortorum, qui oritur ab horto concluso *ib.* a — fuit ager plenus floribus virtutum 494 b — vocatur ager plenus propter sex privilegia 30 a — est flos pulcherrimus, gratiosissimus et fragrantissimus 92 b — est ros refrigerans et fecundans 127 a — vocatur radix propter tres proprietates 52 a

— est lapis abscissus de monte sine manibus 637 b. 688 a. 700 a — est lapis pretiosissimus et electissimus 516 b — dicitur pes 66 b — Eius vox dicitur iussus; vox Archangeli, tuba Dei 433 a

— est nobilissima, florentissima et verantissima virga de radice Iesse 92 b — venit ut campus florum, hortus liliorum, paradus deliciarum, viridarium pomorum, pratum aromatum, fons benedictionum, fluvius benedictionis 93 a, b — natus erat mundo lilium ex septem causis 117 b. 118 a — nascens comparatur sponso, soli, flori, lilio et margaritae 120 b — Amoenitas Christi designatur sub metaphora rosae, urnae aureae, arcae auro circumtectae et aureolae aromaticae 33 b

— natus vocatur paradus voluptatis 114 b — Eiusdem paradisi duodecim proprietates applicantur ad Christum *ibid.* 115 a, b — natus vocatur paradus caelestis propter quatuordecim eiusdem conditiones 119 a — natus vocatur lignum vitae mundo exhibitum 116 b. 117 a — Eiusdem ligni vitae proprietates applicantur ad Christum *ibid.* — venit ut pilosus et ut caper 128 b — surrexit in nobis sicut sol, fons, speculum 413 b — propter quatuor apparuit inter homines sicut gemma 95 b — natus comparatur fluvio vivido, splendido, igneo, protenso 117 b — natus est sicut stella, facula, rosa, margarita, sapientia, regula, vita 114 a. 414 b. 415 a, b

— est lampas, cuius vitrum est humanitas; oleum, caritas; lumen, Divinitas 531 b — Verbum dicitur pes, natura assumta calceamentum, unio utriusque ligatura 66 a — dicitur amygdalus, habens corticem carnis, testam mentis, nucleum Divinitatis 284 a — est mel in gustu Deitatis et lac in gustu humanitatis 708 a — Deus et homo intelligitur per mel de petra et oleum de saxo durissimo 671 a — est scala secundum humanitatem terram tangens, secundum Deitatem super caelos eminens 535 b — secundum Deitatem designatur per solem retrocedentem, mirabiliter stantem et splendentem 659 a

— Eius humana natura per Rebeccam intelligitur 672 b — Natura eius assumta vocatur solium 81 b. 672 b — Eius natura humana vocatur thuribulum aureum 73 b — Quare eius humanitas dicatur diadema 121 a, b — Humanitas Christi est thronus gratiae 480 a

CHR (5)

4 — accepit circumcisionem, ut imple-ret ea quae fuerunt Patribus promissa 134 b — circumcisis est ad introducendam novitatis sanctitatem *ib.* a — voluit circumcidi et novo modo nominari, ut exhibens novam gratiam imple-ret figuram 135 a — cum esset sine lege, voluit circumcidi ex quinque rationibus 140 b — In die circumcisionis Christo impositum est nomen Salvator 138 a — Circumcisio Christi habuit septem effectus 143 a — Vide etiam V. *Circumcisio*.

— Manifestatio Christi inchoata fuit in apparitione signi et consummata in apparitione signati 156 a — se manifestavit in die Epiphaniae sicut stellam altissimam, splendidissimam, pulcherrimam, efficacissimam 169 a — Magi quaerebant Christum puerum, pauperulum, pro nihilo reputatum et despectum, sed tamen gloriosum 146 a. 149 a — Magi invenerunt puerum pauperem et heredem universorum, humilem et regem, mortalem et Dominum vivum 158 b — Offerenda sunt munera Christo regi, iudici et pontifici 164 a, b

— voluit offerri, ut ostenderet, quod erat oblationum legalium finis 641 a — Christi oblatio fuit consummata in patibulo, sed inchoata in templo 655 a — In eo est omnis legalis oblationis impletio 648 b — venit ad templum materiale quadruplici ex causa 650 a — Ipsum expectantes gerunt figuram fidelium ipsum suscipientium 656 b — Christi adventus ad templum non est utilis nisi quaerentibus sollicite et desiderantibus devote 650 a

— bis de nocte puer delatus est in Aegyptum et reductus a facie infidelium 113 b — liberavit nos de tenebris, sed prius occultatus fuit a facie Herodis 665 a

— inventus est in domo Virginis corporaliter 151 b — Ibi est formatus et inventus a Ioseph et Angelis, natus et inventus a pastoribus et vicinis, lactatus est et inventus a Magis, conversatus et inventus ab Apostolis 151 b. 152 a — inventus est in medio iumentorum, doctorum, latronum, discipulorum 175 b — inventus est in Nazareth in Maria, in Bethlehem cum Maria, in Ierusalem a Maria 156 b — Prima inventio fuit admirabilis, secunda venerabilis, tertia desiderabilis *ibid.* — legitur in templo praesentatus, in templo baiulatus et in templo reinventus 656 b — quare voluerit quaeri in Ierusalem 157 a — invenitur in medio quatuordecim modis in Scriptura 177 a, b — Requirentes Christum gerunt figuram doctorum et praedicatorum 657 a

— humiliter honorat Matrem 718 b — non erat tantum laetitia et gloria Patris, sed etiam Matris 171 b — suscitavit Matrem suam ad curialitatem 65 b

5 — ex quo conceptus est, habebat plenitudinem gratiae, nullis praecedentibus meritis 404 b — In eo est gratia capitis, singularis hominis et unionis 345 a. 648 b — In eo est gratia corporis, gratia animae et gratia unionis 614 b — habet sanctitatem per unionem deificam 598 a —

ab initio habuit Spiritum septiformem in omni plenitudine 666 b — solus accepit totum Spiritum S. 345 b — quare dicitur ter sanctus 598 b

— In ipso erat originalis innocentia 399 b — nec in conceptione nec in natiuitate originale peccatum habuit 719 a — solus est sine peccato actuali et originali 28 b 171 b — immunis fuit a peccati prauitate, pronitate et possibilitate 654 b. 670 b — In eo nulla fuit peccati deformitas 684 b — immunis a peccato non tenebatur ad mortem 27 b — propter speciositatem originalis innocentiae delectat visum 28 b — pulcritudinem habuit propter immunitatem omnis peccati et luminositatem gratiae 670 b

— Ipsi appropriatur **sapientia** 337 b — erat plenus sapientia 322 a — In eo fuit sapientia aeterna infusa et naturalis 614 b — In eo fuit sapientia insita, infusa et gloriosa 658 b — est sapientia Patris, a quo omnis sapientia et intellectus refulget in angelicis spiritibus et humanis 243 a — est liber sapientiae, qui scriptus est intus apud Patrem et foris, quando carnem assumpsit 263 b — Iste liber non apertus est nisi in cruce *ibid.* — Hic liber designatur per librum Moysi 264 a — In Christo est liber sapientiae 477 b — Iste liber unitus est carni, quando factus est homo *ibid.* — quae fecit in carne fulgent auro aeternae sapientiae 95 b

— non didicerat ab homine, sed a Patre, in quantum erat homo 525 a — in quantum erat Deus, omnia sciebat sine discendo *ibid.* — tantum scivit in natiuitate quantum in morte *ibid.*

— est lux sapientiae 180 b — dicitur lux vera propter sapientiae praeclaritatem 66 b — In eo fuit lux sapientiae et lux prudentiae 670 b — Prima designatur per solem, secunda per lunam *ibid.* — Cum ipso est lux divinae sapientiae 358 a — est sapientia divinorum 470 b — in quantum homo magnificatus est propter assumptionem humanitatis in unitate personae, in donis charismatum et sapientia cognitionis 243 a

— est fons sapientiae 468 b — est thesaurus sapientiae et scientiae *ibid.* — De fonte eius sapientiae quodlibet lumen creatum scaturit 474 b — est Verbum approbativum et instructivum 358 a — Licet Dei sapientia esset investigabilis, tamen se fecit imitabilem in doctrina veritatis 472 a — sapienter docuit, sapientius vixit et sapientissime mala poenae toleravit 171 b — erat peritissimus in scientia et cura animarum 240 b — non dat nisi consilium sanum et utile 475 a — Eius sapientia est admiranda, non scrutanda 232 a. 299 b

— vere et proprie vocatur **Magister** 444 b — est summus Magister 420 b — dicitur Magister aeternus 32 a — est verus et bonus magister 407 a — est optimus magistrorum 50 a — est magister veritatis 240 b — singulariter dicitur unus Magister, quia est fontale principium et origo

omnis scientiae 442 a — Eius magisterium commendatur a veritate, potestate, sanctitate 414 a — est magister Angelorum, Beatorum, iustorum 422 a — dicitur magister caelorum ex novem causis 444 b

— fuit Propheta magnus magnitudine septiformi 414 b — est propheta magnus propter excellentiam meritorum, intelligentiam mysteriorum, efficaciam miraculorum 413 b — fuit propheta intimissimus, expertissimus, elevatissimus, penetrantissimus 414 a

— Christi **excellencia** consistit in eo, quod est Dominus incomparabilis, infallibilis, collaudabilis, magnificabilis, propitiabilis 43 a, b — In Christo est excellencia potentiae, sapientiae, misericordiae 488 a, b — In Christo fuit excellencia dignitatis regalis, iudicialis et pontificalis 164 a — In Christo est excellenciae altitudo, gloriae pulcritudo, hierarchiae ordinatio, gratiae plenitudo 320 b. 321 a — Haec singula designantur per quatuor proprietates caeli *ibid.* — excedit et superexcellit omnem creaturam 165 a — In ipso est excellencia virtutis, intelligentia veritatis, affluentia devotionis 407 a — Excellit Ioannem in gratia, potestate, sapientia 65 a — In ipso est celsitudo potestatis, mansuetudo pietatis, promptitudo virtutis 186 b — praesidet cunctis caelestibus spiritibus per eminentiam excellentis magnificentiae 47 b — fuit magnus respectu creaturae non unibilis, unibilis, sensibilis, insensibilis 414 a — Patriarchatus Adam ad ipsum fuit translatus 695 a

— est veritas aeterna ideoque virtus Patris, Angelorum et hominum; veritas plena ideoque emanatio omnium scientiarum et legum; veritas intima ideoque causa omnium bonitatum et speculum sanctitatum 48 b — excellenter dicitur homo propter puritatem in evitatione peccatorum, perspicacitatem in revelatione divinorum occultorum, virtuositatem in operatione miraculorum 357 b. 358 a — In ipso erat immunitas culpae, honestas vitae, perfectio scientiae 443 a — Ideo ipsi est credendum *ibid.* — In Christo est maiestas domini, severitas iudicii, dignitas praesidentiae, virtuositas praevaletiae 488 b — In Christo erat lumen munditiae, laetitiae, sapientiae, gratiae, vitae, famae, gloriae 167 a — habet profunditatem sapientiae, sublimitatem potentiae, aequitatem iustitiae 74 b — In Christo est celsitudo potentiae, plenitudo sapientiae, condescensio misericordiae, longitudo persistentiae 70 a — fuit plenus pulcritudine viae, dignatione clementiae, illustratione sapientiae, perfectione vitae, remuneratione gloriae 56 b — est humiliter reverendus propter scientiam, facundiam, sanctitatem 441 b — In Christo erat humilitas, puritas, sublimitas 179 a

— est summe harmonicum, odoriferum, delectabile 92 b — est fons puritatis, claritatis, innocentiae et sanctitatis 475 b — In Christo est pulcritudo venustatis et pudicitiae, dulcedo pietatis et plenitudo sa-

pientiae, mansuetudo tractabilitatis et patientiae 171 b — est pulcritudo pulcrificativa universorum 709 a — habet speciositatem quantum ad Divinitatem et humanitatem 199 b

— commendatur a doctrina, potestate, sanctitate 414 b — commendatur a cultu maiestatis, studio veritatis, obsequio pietatis, praeconio laudis 176 a — commendatur ab officii dignitate, dicti soliditate, documenti utilitate 441 b — commendatur a doctrina, vita, virtute 413 b — Ipsum commendant benignitas, auctoritas, virtuositas 191 a — commendatur a sapientia, vita, doctrina 444 b — est virtus, veritas, salus 429 b. 431 a — se manifestavit ut lux, virtus et salus 165 a, b — se manifestavit ut lux, virtus, vita 315 b. 316 a, b. 317 a

— est pontifex ad purgandum a culpa, doctor ad illuminandum doctrina, rex ad liberandum a poena, remunerator ad introducendum in gloriam 58 a — est magister sapientissimus, rex potentissimus, iudex rectissimus 74 b. 75 a — est princeps excellens, magister sapiens, pontifex clemens 293 a — est omnium stabilitor, reconciliator et retributor 218 a, b — In ipso est auctoritas regalis, pontificalis, prophetalis 355 a — est Creator, Redemptor, Remunerator 290 a, b — habet respectu bonorum et malorum certitudinalem cognitionem, respectu viatorum regalem gubernationem, respectu vivorum et mortuorum sententialem iurisdictionem 74 b — dicitur rex omnium, humani generis Reparator et Angelorum instaurator 664 b

— habuit nobilissimum et purissimum esse 263 a — est divinissima virtus et divinissimus animus 31 a — est fundamentum omnis praelationis et electionis et complementum 516 b — cuncta vivificat, clarificat, superat 272 a — praeeest omnibus 449 a — est mundo admirabilis et omni animo venerabilis 170 a — fuit benedictus in ingressu, progressu, egressu, regressu 245 b — fuit benedictus benedictione singulari, connaturali et universalis 684 b. 685 a — In eo fuerunt omnes benedictiones Patrum 685 a — Eius gloria est aeterna in incarnatione, magna in passione, suavissima in Spiritus S. missione 332 a

6 — dicitur re et nomine Salvator 132 a — est principium humanae conditionis et reparationis 412 a — Congruum fuit, ut qui medium tenebat in throno medium teneret in officio et qui medium in via fuerat creationis medium existeret in via recreationis 57 a — Idem fabricavit et restauravit humanam naturam 109 b — Si unus fecisset et alius refecisset, genus humanum duo inconvenientia incurreret *ibid.* — factus est peregrinus, ut peregrinos exaltaret 45 b

— assumpsit naturam nostram infirmam per impotentiam, instruxit excaecatam per ignorantiam, redemit captivatam per malitiam 44 a — est principium humanae salvationis 404 a — est finis veteris

CHR (6)

testamenti et initium novi 640 a — est universalis mundi Reparator 50 a. 695 a — ostendit, se esse mundi Redemptorem propter septem rationes 56 a — est Salvator animarum et corporum 261 a — est mediator sufficiens et verus Angelus novi testamenti 58 a — habuit tres actus hierarchicos *ibid.* — est signum reconciliationis, revocationis, curationis 131 b — fuit remedium illuminans praedicando, vivificans moriendo et iustificans resurgendo 73 b. 74 a — mundum illuminando se praeiuit ut exemplum, mundum vivificando et iustificando ostendit in se ipso triumphum 74 b

— est medium congruum officii reconciliativi 57 a — solvit inimicitias inter nos et Deum 27 b — reconciliavit nos Deo per sacrificium 136 a — fecit pacem inter hominem et Deum ut mediator, inter hominem et Angelum ut pacis emptor, inter hominem et hominem ut lapis angularis 292 a — solus poterat discordias hominis reparare 61 b — dicitur summum remedium, quia fuit Deus et homo 72 b

— est misericordia, quam Sancti desiderabant 651 b — est eleemosyna, quae purgat peccata 636 a — purgavit nos ab omni iniquitate 374 b — tulit peccata mundi ablundo maculas, auferendo reatus, remittendo offensas 178 a, b — Per Christum omnes redempti sumus a malo culpae et poenae 304 a — liberavit nos ab universalitate culpae, immensitate offensae, mortalitate naturae, interminabilitate poenae 38 b — nos salvat a debilitate, caecitate, poenaltate 191 b — nos liberavit a pronitate ad malum et difficultate ad bonum 397 a — salvavit populum suum ab iniquitate, ignorantia, tribulatione per veniam, gratiam, potentiam 181 a — salvat nos a culpa, offensis, hostilitatibus daemonum, miseriis 42 b

— se dedit in solatium, cibum, pretium 178 a — se dedit in sacrificium reconciliationis, pretium redemptionis, cibum refectionis 254 a, b — in mysterio coenae pure nos cibavit, in patibulo crucis pie nos redemit, in triumpho resurrectionis potestative nos glorificavit 247 a, b — posuit animam suam in pretium, argumentum, exemplum 295 a — complevit Dei voluntatem debitum praevaricationis solvendo et divinae iustitiae satisfaciendo *ibid.*

— solus satisfacere potuit Deo 605 a — solus potuit nos redimere de maledicto Legis 685 a — ut hominem liberaret, non solvit pretium diabolo, sed Maiestati offensae 254 b — quia peccatum non fecerat, ideo eum fecit Deus ferre peccati poenam, ut ceteris remitteretur offensa, redderetur iustitia et placaretur divinae ultionis vindicta 297 a — purgationem peccatorum fecit, quando se tradidit oblationem Deo 654 b

— est bonus medicus 132 b — est medicus medicorum 186 b — est medicus corporum et animarum 416 a. 423 a. 450 a — est verus medicus conservans animas et corpora 405 a — sanat sine ferro et

(6)

medicamento *ibid.* — curat peccatorem sicut Samaritanus vulneratum a latronibus 350 a — Huius curationis explicatio *ibid.*

— missus est ad congregandum dispersos 61 a, b — Quos congreget a quatuor inordinatis affectionibus 131 b. 179 b. 180 a — amovendo vetustatem peccati introduxit novitatem virtutum 135 a — in sua nativitate et in conversatione aperuit portam prudentiae, in sua passione portam constantiae, in ascensione portam munditiae et in aeterno examine aperiet portam iustitiae 604 a, b. 605 a — est dator vitae et salutis secundum trinam sui potentiam 412 a — Quatuor divitiae, quae sunt in Christo, relevant quatuor paupertates, quae sunt in mundo 425 b. 426 a — contra tria mala peccati praecepit tria bona 423 a — adhibuit tria remedia contra tria damna peccati originalis 400 b. 401 a

— fecit salutis adimpletionem 404 b — in via est salutare nostrum, quia curat a peccato, liberat a persecutione, exiit ab aeterna morte, introducit ad beatam vitam 83 b — vocatur salutare nostrum, quia innocentibus dat sanctimoniam, expectantibus laetitiam, timentibus fiduciam, operantibus spem firmam, pugnantibus victoriam, triumphantibus gloriam, omnibus se offerendo salutem et misericordiam 84 a — salutare nostrum, visus est ab omni carne octo modis *ib.* a, b — salutare nostrum, conservat conscientiam, linguam, vitam, formam, corpus et animam *ib.* b. 85 a — ut salutare nostrum manifestatur sex modis 84 b

— est pastus salvationis omnium, qui digne accedunt ad ipsum 671 a — Post Christum, salutare nostrum, est tutum incedere, huic salutari est securum credere, hoc salutare est securum concupiscere, ipsi est securum adhaerere, ad ipsum est securum attendere 84 b

— fuit in sanctificationem humilibus Magis 130 a — fuit in lapidem offensionis duabus domibus Israel *ibid.* — fuit in laqueum et ruinam habitantibus Ierusalem *ibid.* — Explicatio horum trium *ibid.* — est in lapidem offensionis propter infidelitatem et petra scandalii propter negationem Divinitatis *ibid.* — positus est in ruinam superborum, malignorum, impiorum *ibid.* — translatus est de medio Iudaeorum et venit in medio Christianorum 62 a

— exspoliavit inimicos nostros 664 b — habebat clavem reserandi aditum aeternitatis 29 b — amovit obstaculum, quo ingressus in caelum prohibebatur 432 b — ianuam caeli aperuit 605 a — amovit gladium flammeum de porta paradisi 273 a — aperuit ianuam paradisi 27 b

— Debemus ipsum diligere, quia prior dilexit nos 559 a — totaliter nos emit *ibid.*

— voluit a Maria adiuvari 704 b

— est pastor 61 a — Ipse idem est pastor et pastus 302 b — commendatur a sollicitudine vigilantiae, latitudine benevolentiae, discretionem prudentiae 294 a — est singularis in discretionem et fontalis in

CHR (6)

subventionem 301 a — Eius oves erant dissipatae 61 a — voluit oves dispersas visibiliter visitare, ut eas liberaret, earum vulnera sanaret, ad ovile congregaret et earum debilitatem corroboraret 295 a

— Non nos quaesivimus eum, sed ipse quaesivit nos 302 b — ovem amissam tandem quaesivit, quousque invenit 233 b — ut ovem liberaret a morsibus daemonum, corpus morti exposuit *ibid.* — ut redimeret nos, se obtulit morti sicut ovis 302 b — posuit animam suam non pro ovibus alienis, sed pro ovibus suis 296 a

— Eius oves sunt iusti, qui similes sunt ovi reducendae, deducendae et perducendae 302 b — suum gregem erudit documento praedicationis, pascit sapientiali refectione, defendit virili protectione 294 a, b. 295 a — pascit per praesidia superangelica, angelica et subangelica 301 b — pascit per exempla sanctitatis purificantia, piificantia et pacificantia *ibid.* — nos pascit per splendores intellectuales et dulciores affectuales *ibid.* — pascit per Sacramenta poenitentiae et eucharistiae *ibid.*

— liberat oves suas, quae habent simplicitatem, tractabilitatem, fecunditatem 296 a — ovem inventam et liberatam in quiete gloriae collocavit 294 a — est pastor triumphantis et militantis Ecclesiae 293 a. 301 b — quomodo pascat choros Angelorum et diversos gradus Sanctorum *ib.* b. 302 a

— venit solvere opera diaboli 264 b — habet virtutem contra duplicem manum diaboli 261 b — est pugil aptissimus ad vincendum diabolum *ib.* a — sua sapientia fefellit fraudem proditoris diaboli 275 a — superavit diabolum 266 b — per humilitatem devicit superbum diabolum eiusque exercitum 243 b — Princeps mortis a duce vitae per mortis inductionem superatur 207 a — daemonium erroris eiecit illuminando rationalem; luxuriae, decorando concupiscibilem; superbiae, ordinando irascibilem 223 a — diabolum in abyssum demersit 75 a — electos liberavit et, diabolo ligato, gloriose triumphavit 282 b — devicto diabolo, acquisivit regnum caeleste 273 a

— contra quadruplicem falsitatem diaboli docet et astruit veritatem fidei, morum, operum, praemiorum 240 b. 241 a — tria nocumenta diaboli sanat per contraria medicamenta 230 a

— sicut baiula nube ascendit in nube, sic venturus est ad iudicium baiula nube 322 b — in iudicio erit in perfecto splendore carnis gloriosae 81 b — In Christo redeunte ad iudicium erit sublimitas, subtilitas, severitas 83 a — In iudicio se manifestabit Christus ut lux, virtus et salus 166 a — in secundo adventu veniet ut lux 66 b — ad iudicium veniet in potestate, austeritate, aequitate et claritate 38 b — Eius vox in iudicio erit virtuosa, authentica, sonora 433 a

— Eius secundus adventus erit formidandus 65 b — in secundo adventu veniet ad puniendum malos et ad remunerandum bonos *ibid.* — in secundo adventu

apparebit terribilis pro ingratitude malorum 79 a — in iudicio apparebit bonis blandus, perversis iratus *ibid.* — veniet ad iudicium ad humiles exaltandos et superbos reprimendos 77 a — in die iudicii proliciet reprobos in infernum, electos sublimabit 72 a — increpabit nos propter septem abusus et septem contemptus 213 b

7 — est Rex regum 558 b — est rex et sacerdos 727 a — dicitur princeps regum terrae 451 a — est rex iustitiae 703 b — est rex potentiae, sapientiae et pacis 121 a — est rex gloriae in quantum Deus et in quantum homo 273 a — est rex sapientissimus in creatione, benignissimus in conservatione, districtissimus in extremo examine 438 b — est rex excelsus, gloriosus, benedictus, omnipotens, opulentus, sempiternus et plenus iucunditate 265 a — dicitur rex gloriosus et nobilis, quia est liberalissimus, potentissimus, sapientissimus, mansuetissimus 250 b. 251 a — In Christo regnante habemus videre multiplicationem rationum aeternarum, diversitatem triformium naturarum, pulchritudinem dispositionis hierarchiarum 82 b

— In rege maiestatis notantur duodecim proprietates 252 b. 253 a — est rex naturalissimus, gratiosissimus, rationabilissimus 245 a — Propter hoc debemus ei timorem reverentiae, amorem benevolentiae et debemus nos ei totaliter impendere usque ad mortem *ibid.* — Christo ut regi debemus praestare quatuor 169 b

— Tria sunt tempora, in quibus manifestavit imperium suum, scilicet tempus naturae, legis et gratiae 250 b — Per haec tria manifestavit suam potentiam, sapientiam, benevolentiam *ibid.* — In primo tempore regnavit praefiguratus et postulatus, in secundo pronuntiatus et expectatus, in tertio manifestatus et cum hominibus conversatus *ibid.*

8 — antequam praedicaret, ieiunavit quadraginta diebus 635 b — In hoc ieiunio designatur purificatio evangelica *ibid.* — multum sollicitus erat pascere homines verbo doctrinae 379 b — Eius doctrina exordium sumpsit de paupertate 372 a. 515 a — pro nobis pauper effectus praedicavit paupertatem 604 b — est instructor principalis omnium spirituum 422 a — solus est doctor *ibid.* — in caelo docuit magnificentiam, sed non humilitatem 577 b — est principalis instructor, magister et doctor 402 a — est bonus doctor 419 a — cathedram habet in caelis 60 a — intus corda hominum docet in terris *ibid.*

— sinceriter diligendus est, quia docet veraciter, delectabiliter, efficaciter 443 a — Eius doctrina est tota ad misericordiam et caritatem 294 a — Eius doctrina est facilis ad intelligendum, brevis et utilis ad faciendum *ibid.* — In ipso est doctrina omnis veritatis 359 b — superbis annuntiat in parabolis, sed humilibus aperit sensum parabola 198 b — veritatis iaculis tam magnos quam parvos aequae feriebat 205 b — Eius doctrina erat manifestativa turpium ad modum lucis et moderativa

sceleris ad modum rosis 130 b — voluit doctrinam veritatis communicare etiam malignis iudeis 419 a — voluit iudeos dirigere ad veritatem 222 a, b — refutavit ipsorum argumenta indissolubilibus rationibus *ib.* b — in medio iudeorum stetit ut eruditor verus, informator sanctus et reparator pius 60 a, b. 61 a, b — spiritu veritatis ductus vendentes eiecit de templo 205 b

— docet in terra quadrupliciter 444 b. 445 a — docet decem documenta *ibid.* — docet decem exercitia virtutum 422 b — erudit nos illustrando, elevando, deducendo 38 b — Quomodo doceat in Ecclesia diversos status 402 b. 403 a, b — animat ad audaciam per veritatis annuntiationem 240 a — increpat duritiam per incredulitatis exprobrationem *ibid.* — eliminat errorum fallaciam per veritatis suppositionem *ibid.* — ductus est a spiritu veritatis ad docendum ignarum; aequitatis, ad arguendum iniquum; fortitudinis, ad superandum diabolum, ut auferret spiritum erroris, dissimulationis, pusillanimitatis 205 a — docet veritatem iustitiae in puniendo et pietatem misericordiae in remittendo 28 a — nos dirigit ad opera misericordiae et caritatis, quia vidit invalescere malitiam et carnalitatem 347 a — monet nos ad misericordiam per informationem divinae exemplaritatis, promissionem, punitionem *ibid.* — praemunit nos contra tribulationes finales excitando ad considerationem, pronuntiando consolationem 40 a — instruit ad contemptum terrenorum et desiderium aeternorum, ad gaudium et pacem interiorum *ibid.* — surrexit in nobis ad nostram laetificationem per munditiam, paupertatem, obedientiam, caritatem 414 a, b

— docet humiles et mites vias suas 444 a — docet discipulum vias suas 32 a — Harum viarum quatuor privilegia *ibid.* — damnat angulos ambitionis, latibula personarum acceptionis, delusoria privatae consolationis et conventicula sordidae delectationis 57 b

— docet nos praeoptare paupertatem, castitatem, humilitatem 321 b — nos informat ad humilitatem condescendentiae, perfectae iustitiae, cautelae, disciplinae, tolerantiae 320 b — docet nos spernere temporales possessiones, carnales descensiones, honores et exaltationes 321 b — docet levare omnia membra interiora ad Deum 40 a — docet nos in poenaltate vivere 61 a — imperat poenitere de commissis, abstinere ab illicitis, moderari in licitis 191 a — non prohibet parentes caritate amari, sed inhibet ad parentes carnales carnaliter affici 591 b — prohibendo iram non evacuavit mandatum de non occidendo, sed perfectius voluit illud observari 376 b. 377 a

— dat cuilibet necessariam salutis doctrinam 289 a — est audiendus in suis doctrinis, dictis, consiliis 182 b — Si volumus venire ad convivium Christi, debemus audire eius doctrinam 149 a — non omnes addiscunt Christi doctrinam, sed capere praedam 591 b — Per Christi ser-

mones, exempla et opera multi sunt perturbati, alii rectificati 129 b — A multis ipsi non credebatur 240 b

9 — infinitate suae potentiae cuncta de nihilo produxit in esse naturae et cuncta perficit in esse gratiae 47 b — est virtus sustentans omnia 470 b — est Dominus, quia omnia potest, novit, diligit et regit 49 a, b — habet universalem potestatem super omnem creaturam 61 b — omnia portat 66 b — Eius potentia est adoranda, non imitanda 232 a. 299 a — Debemus admirari eius potentiam, si volumus provocare suam sapientiam in amorem nostri 185 a

— quare miracula sua manifestaverit simplicibus et idiotis 180 b — Mutatio aquae in vinum erat initium signorum Christi non ratione existentiae, sed tantum apparentiae 179 b — nullum curavit corporaliter, quem prius non curaret spiritualiter 232 b. 411 a — quae gessit sanando in corpore, facta sunt spiritualiter in anima 415 a — solo verbo paralyticum perfecte sanavit 423 a — per miraculum ostendit potentiam Divinitatis dimittendi peccata *ibid.* — sanans hydropicum ostendit humilitatem, virtuositatem, liberalitatem 415 a — his volebat confutare iudeos *ibid.* — tripliciter misertus est super turbam 379 a — resuscitavit triplicem mortuum 412 a — facilius suscitavit mortuum, quam excitatur dormiens *ibid.* — spiritualiter infirmum apprehendit per gratiae infusionem, sanavit per culpae expiationem, dimisit per poenae relaxationem 415 a — Valde admirabile est, quod flagello unius tot vendentes eieci sunt de templo 390 a

10 — in vultu oculisque demonstravit aliquod divinum, secus non statim secuti eum fuissent discipuli 432 b. 433 a — Apostolos valde dilexit et maxime in fine 307 b — pascebat suos discipulos sine sollicitudine inter iudeos incredulos 537 a — Apostolos non tantum sollicitavit ad inquirendum beneficium passionis, sed etiam sine inquisitione eis praedixit 307 b — ostendit Apostolis ad consolationem de sua absentia tribulationis meritum et remunerationis praemium 308 b — praedixit Apostolis suam passionem et redemptionem, ut eos fortificaret in fide 202 a — ut discipulos de suo recessu corporali consolaretur, promisit eis Spiritum S. 309 a

— est caput Ecclesiae 561 a — est lapis fundamentalis Ecclesiae 688 a — est totius hierarchiae ecclesiasticae fundamentum 296 b — sibi appropriat dominium in Ecclesia ob tres causas 388 a — est Ecclesiae sponsus 65 a — Desponsatio Christi est unio ipsius cum Ecclesia 96 a — non potuit habere sponsam immaculatam, donec formaretur de latere suo 247 b — venit pro Ecclesia, quamvis processerit de synagoga 51 b — sedet in Ecclesia militante et in caelesti hierarchia 148 b — fovet ordines hierarchiae angelicae et ecclesiasticae 614 b — solus potest Ecclesiam fecundare 65 a — visitavit Ecclesiam ipsam fecundando, illustrando, protegendo 413 b — Eius caro

CHR (11)

sanguine rubricata tempore veris modo refulget in Ecclesia triumphanti 283 a — Sanguis Christi est amandus, quia ipso mundavit Ecclesiam 503 b

11 — Multiplices perfectiones in vita eius relucens designantur per signa in sole 35 b — solus inter perfectos fuit perfectissimus 516 b — In ipso relucens exempla omnis honestatis et sanctitatis 359 b — quidquid verbo docebat facto concordabat 471 b — modum, pacem et ordinem in omnibus conservavit 115 a — In sua conversatione iunctum est honestum cum vero 69 a — bene custodivit veritatem in patientia et sanctitate 523 b — ore docuit et opere adimplevit temperantiam, prudentiam, iustitiam et constantiam 225 a — dicitur habuisse pennas puritatis, humilitatis, veritatis, caritatis, pietatis, paupertatis, sanctitatis 95 a, b — fecit signum pietatis sanans diffidentiam, caritatis sanans invidiam, paupertatis sanans avaritiam 233 b — In ipso sunt virtutes in summo 580 b — semper medium tenuit in omni genere virtutis et perfectionis 57 b — est medium omnis virtutis 710 a

— In ipso erat ardor caritatis 230 b — dedit nobis maximum signum dilectionis 289 b — Dilectio ipsum duxit per angustias toto tempore vitae et ultimum ad crudele supplicium 234 a

— principaliter fulsit in benignitate 565 a — Ad eius benignitatem pertinet afflicti et desolatos consolari 411 a — cum zelo habuit maximam compassionem 484 b — plenus est pietate et misericordia 378 a — de se pontem fecit, ut transirent homines super corpus eius 148 b — natus nunquam apparuit nisi misericors, pius, pacificus et graciosus 113 b — Eius misericordia in parcendo superexaltat severitatem in condemnando 243 b — est pater misericordiae 379 b — habet benignitatem et compatiendam *ibid.* — Inter omnia eius opera praecipua est misericordia contra nostram indigentiam 349 b — nobis miseretur sicut medicus visitando et curando; sicut mater, providendo et sustinendo; sicut dominus, corripiendo et relaxando; sicut magister, illuminando et consolando *ibid.* 350 a, b — est exemplar omnis misericordiae et iustitiae 243 b

— duxit vitam in paupertate et humilitate 584 a — demonstravit nobis exempla humilitatis et inopiae 28 a — factus est humilis contra pompositatem, pauper contra cupiditatem, afflicti contra carnalitem 507 a — sanavit superbiam per humilitatem, luxuriam per castitatem, avaritiam per paupertatem 416 a — Signa in sole significant eius paupertatem, pietatem, humilitatem 36 a — erat pauperrimus 232 a — detestabatur divitias 62 b — fuit sine omni pondere terrenitatis 373 a — Non potuit habere Dominus quod prohibuit in servis 574 a — cibo vescabatur alieno *ibid.* — Quanta fuerit eius paupertas 527 b — Rex ditissimus pauperibus et piscatoribus se sociavit 57 b — habuit altissimam paupertatem 467 a. 537 a

(11)

— quanto magis fuit pauper, tanto magis levis ac sublimis 707 b — in sua humilitate et conversatione fuit gloria Patris 206 a — paupertatem propter nos assumpsit 147 a — pauper factus est, ut humiles pauperes sublevaret et inopes pauperes locupletaret *ib.* b — Eius paupertas fuit causa nostrae opulentiae 158 b — fuit signum paupertatis nostrae *ibid.* — Per paupertatem Christi mundi malitia cognoscitur 28 b

— quia pauper fuit, nullus volebat post eum ire 61 a — Lingimus pulverem pedum ipsius, quando recordamur eius paupertatem 555 b

— sub omnibus voluit humiliari 298 b — fuit humillimus 232 a — fuit sicut agnus inter hoedos et lupos 262 a — fuit tam humilis, ut superbia eum nunquam potuerit attingere 57 b — humiliatus est in conspectu Dei et proximi, in se et coram mundo 263 a — quamquam liber a peccatis, se supposituit oneribus Legis et doloribus mortis 172 a — cum esset innocentissimus, vixit sicut homo miser, pauperulus et unus homo peccator 262 a — maluit vocari fabri filius quam regis 99 a — non loquebatur verba curiosa, superflua, contentiosa, pernicioosa, sed humilia et utilia 358 a — Doctor sapientissimus ad modum pueri simplicissimi ministravit 57 b — multum se humiliavit, quando lavit pedes discipulorum 248 a. 252 b

— tantum se debuit humiliare, quantum se exaltaverat homo superbus 88 a — Christus tantum se humiliavit, quantum Adam superbivit 223 b — se voluntarie in tantum humiliavit, quod Deus non potuit istam placationem non acceptare 260 a — Eius humilitas fuit praeclarissima 305 b — habebat perfectam humilitatem 466 b

— humiliavit se in nostrae redemptionis pretium et directionis exemplum 596 b — per suam humilitatem in incarnatione conculcavit diaboli arrogantiam; in baptismatione, eius astutias; in tentatione, eius fraudulentias; in conversatione, blanditias; in passione, potestatem 320 b — se humiliando nos exaltavit 305 b. 696 b — est humilitatis exemplum 262 a. 367 a — dedit exemplum humilitatis et vilitatis 90 b — se humiliavit, ut ostenderet nobis radicem sapientiae 577 b — ad confundendam iactantiam tantum se humiliavit, ut inter homines conversaretur 206 a — est superbiae medicamentum 367 a. 442 b

— Dominus tantum dilexit obedientiam, quod voluit esse sub obedientia minorum 522 b — Quod Deus feminae obtemperet, est humilitas absque exemplo 664 a — non descendit nec mortuus est nisi propter obedientiam 212 b — quamvis Legi non subiectus, voluit Legem servare, ut exemplum daret obedientiae 650 a — obediens Patri docet nos obedientiam 54 a — Eius obedientia fuit causa salutis 263 a

— iustitiam verbo protulit et facto adimplevit 274 b — dedit nobis documenta pietatis et iustitiae 28 a — fuit exemplar iustitiae 468 a

CHR (12)

— tamdiu clypeum patientiae portavit, donec vitam mortalem terminaret 217 b. 424 b — fuit exemplum patiendi et tribulationem sustinendi 73 b

12 — est nostrum Principium originale 406 b — est caput nostrum 239 b — est caput, a quo fluunt motus et sensus in omnia membra 337 b. 338 a — est caput secundum utramque naturam 338 a — Quae sunt capitis transferuntur ad membra propter assimilationem 576 a — Per Christum habemus subsistere, intelligere, salvari et conservari 49 a, b — Sumus eius discipuli, filii, subditi 188 a

— est fontale principium gratiae 479 b — Gratiae a Christo capite ad membra Ecclesiae descendunt 136 a — ab ipso influunt omnes gratiae tam illustrationis quam operationis in Sanctos 561 a — Ab ipso defluunt charismata gratiarum per modum aquarum viventium 340 a — in quantum Nazarenus confert gratiam 173 b — Gratia Salvatoris describitur tripliciter 42 a — nos consolatur per infusionem gratiae 180 a — per gratiam decorat animam 29 a — per novitatem gratiae sponsavit novam uxorem, fecit novum convivium nuptiale, novam genuit posteritatem 135 b

— Per Christum habemus benignam adoptionem, charismatum Spiritus S. repletionem, bonorum operum promotionem, vitam gratiae, hereditatem regni caelorum 239 a — est fons gratiae, in quantum incarnatus, veniae in quantum crucifixus, gloriae in quantum exaltatus 340 a, b — est dator gratiae et gloriae 261 a — Ipsi attribuitur specialiter distributio donorum Spiritus S. 337 b — solus vere baptizare potest 65 a — solus potest dare Spiritum S. *ibid.* — nobis donavit remissionem peccatorum, infusionem charismatum, consummationem desideriorum 404 a, b — Si volumus irrigari donis divinis, debemus credere in Christum incarnatum cum devotione; in crucifixum, cum compassionem; in exaltatum, cum desiderio et expectatione 340 b. 341 a — Tenemur ipsi propter dona gratiae agere gratias et summam sibi et Deo Patri per ipsum honorificentiam exhibere 338 b — Alios in peccatorum nocte relinquit, alios mirabiliter illuminat 659 b

— est finis et complementum omnis boni 374 a — In Christo est omne bonum 468 a — Habito Christo, habetur omne bonum 173 b — est fons lucis, suavitatis, bonitatis 50 a — est fons omnium bonitatum et sanctitatum 51 b — cum Patre dicitur locus voluptatis, quia ab ipso sunt omnia oblectamenta, in ipsum tendunt et requiescunt omnia desideria, per ipsum veniunt omnia bona 335 a — Quod fecit in vita corporaliter, nunc ab ipso fit continue spiritualiter 395 a — In eo fuit omnium benedictionum collatio et ab ipso est earum effusio 684 b — Ab eo effluunt benedictiones per triplicem viam 685 a — magnificat parvos, locupletat pauperes, glorificat despectos 149 a

— est lux vera 242 b — est lux vera et purissima 189 b — comparatur luci

66 a — est lux illuminativa 358 a — est vera lux, omnium mentium illuminatrix 179 b — est lux omnium scientiarum et luminum 51 b — ut lux malos arguit et manifestabit, bonos dirigit et remunerabit *ibid.* — erat lux inaccessibilis per peccatum 317 a

— illuminat omnia illuminationem receptura 73 a — est origo omnis verae illuminationis, rectae informationis, fructuosae locutionis 31 a — est principium omnis verae illuminationis ad scientiam, informationis ad gratiam, elocutionis ad doctrinam 38 a — pullulat semper charismata spiritualia, lumina sapientialia, exercitia iustitiae 52 a — fecit in anima per gratiam sex illuminationes 246 a, b — Postea sequitur sapor 247 a — illuminat per gratiam 239 b — illuminat totum cor hominis per gratiam, quando illuc intrat 519 a — dat lumina et eloquia veritatis, per quae illustratur anima 317 b — propinat poculum sapientiae 58 b — est causa omnis cognitionis, fidei, ratiocinationis et contemplationis 658 b, 659 a — est radix omnis cognitionis in via et in patria 52 a — rationalem illuminavit, concupiscibilem informavit, irascibilem perfecit 471 b

— est via in exemplo, veritas in documento, vita in praemio 443 a — est via in exemplo, veritas in promissione, vita in praemio 530 b — est via dirigens, veritas docens, vita pascens *ib.* a — notas fecit vias vitae, quae sunt iustitia, misericordia et veritas 326 b — reduxit nos ad vitam 466 a — Divina Veritas commendatur in se et in suo effectu 445 a — Factus est nobis veritas purificans et sanctificans et sapientia 643 a — est lapis angularis stabiliens, lux solaris dirigens, portus salutaris perficiens cor humanum 221 a — nos perficit inflammando, alliciendo, excitando, in statu salutis et caritatis constituendo 39 a

— exhibuit nobis remedia pacis et concordiae 27 b — pacem fecit et mundum indicabit 257 a — Quid sit pax Christi et quando in nobis existat 70 b, 71 a — facit tranquillitatem conscientiae, vitae et gloriae 191 a

— solus cor humanum delectatione complet 31 a — Omnes mundi delectationes nihil sunt respectu delectationis, quam invenit anima in Christo 258 a — In ipso solo possunt quietari humana desideria 404 b — In Christo invenitur gaudium, quod in nulla creatura inveniri potest 414 a — est delectabilis, dulcis, suavis 172 b — Ipse per se placet, per se sufficit ad praemium *ibid.* — in spirituali intellectu sentitur, percipitur et invenitur 657 b — est panis suavis 64 a — Hic panis est desiderandus *ibid.* — Pascua invenimus in contemplatione Christi divinitatis et humanitatis 109 a — est finis omnium inquisitionum 160 b

— habuit gratiosam et universalem fructuositatem 93 b — est fructus de campis Patriarcharum collectus 671 a — fuit fructus benedictus in nascendo, speciosus

in conversando, odoriferus in moriendo, virtuosus in resurgendo et ascendendo et Spiritum S. mittendo 94 b — est fructus speciosissimus, suavissimus, sapidissimus, efficacissimus et pretiosissimus 670 a, b — est fructus benedictus, speciosus, odoriferus, virtuosus 94 b — est fructus florigerus, gratiosus, pretiosus, opulentus *ibid.* 95 a — est fructus incorruptibilis et indeficiens 671 b — Hic non redditur nisi fideliter laborantibus *ibid.* — est fructus vivificus *ib.* a — Hoc fructu reficitur qui per amorem approximat ad ipsum *ibid.*

— est consolator moerentium, afflictorum et desolatorum 148 b — non solum suscepit nos ad convivium, sed etiam ad solatium et obsequium 257 b — In omni necessitate debemus ad ipsum recurrere 188 a — ad se venientes non repellit, sed reficit et potat 341 a — In ipso confidere possunt pauperes, simplices, honesti 444 a — Dulcedo Christi se totaliter diffundebat super peccatores 173 a

— se manifestat credentibus, expectantibus, diligentibus 165 b — se manifestat per revelationes, operationes et condensationes *ibid.* — manifestatur per infusionem gratiae et manuductionem creaturae 180 b — coenat nobiscum per spiritualium et suavium ciborum refectionem 58 b — invitat ad coenam, crucem, requiem 256 a, 262 b — emanavit de se octo odores summe fragrantis, ut totum mundum respergeret et animas attraheret 230 b, 231 a — se abscondit pie in incarnatione abscondendo suam maiestatem, veritatem, ubertatem 241 b — se abscondit iuste in gratiae subtractione ab arrogantibus et oppressoribus *ibid.* — se abscondit dispensative in iustorum probatione occultando ab eis suam maiestatem, veritatem, suavitatem *ibid.*

— Debemus Christum quaerere per orationem, puritatem intentionis et innocentiam operis 173 a — quaeri debet intentione recta, consideratione provida, inquisitione sollicita, affectione praecipua 453 b — quaerendus est sollicite et festinanter 102 b — non invenitur, quando quaeritur dolose, cum inquietudine sollicitudinis et derisorie 92 a, b — quaerendus est pure, sollicite, continue *ibid.* — quaeritur per fidem et desideratur per caritatem 650 a

— Ipsi corda nostra praeparanda sunt diversis modis 75 b — Debemus viam praeparare Domino ut discipuli anhelantes, servi obsequentes, viri poenitentes *ib.* a — Christo via praeparatur per confessionem, castigationem, puram mentis et corporis conservationem *ib.* b — Christo debemus exire obviam gaudendo et exultando 126 a — Debemus obviam ire Christo per affectiones elevatas et desideria sancta 40 a

— Accessus ad Christum fit per fidem 340 b — Ad eum digne accedunt qui credendo, sperando, amando et imitando ei configurantur 671 a — Appropinquamus per fidem incarnationis, propositum imitationis, gemitum orationis 128 a — Stella inducens ad Christum est sacra Scriptura, deducens Virgo beata, perducens Spiritus

S. gratia 150 a — Eius odor debet in nobis excitare desiderium perveniendi ad ipsum 670 b

— invenitur per fidem caelicam, vividam et devotam; per investigationem perspicacem, sobriam et religiosam; per contemplationem plenam gratia, fiducia et tristitia 166 a, b — invenitur a simpliciter viventibus post triduum intentionis puritatis, affectionis sanctitatis, devotionis teneritudinis 174 b, 175 a — invenitur a poenitentibus post triduum contritionis, confessionis, satisfactionis 175 a — invenitur a sustentibus post triduum, quod est agredi confidenter, sustinere patienter, perseverare finaliter *ibid.* — invenitur ab amantibus, qui habent meditationes sursum activas, affectiones transformativas, speculationes refrigerativas *ibid.* — invenitur spiritualiter per sanctimoniam, sapientiam et innocentiam *ib.* b — invenitur tripliciter per studium veritatis, excessum amoris, exercitium virtutis 159 a, b, 160 a — Ad Christum venimus humiliter petendo 58 b

— invenitur spiritualiter intra nos ut sapientia illuminans, extra nos ut sacramentaliter cibans, supra nos ut beatificans 157 a, b — Huic triplici inventioni debemus offerre aurum credulitatis, thus devotionis et myrrham gratiarum actionis *ib.* b, 158 a — invenitur in templo sicut paradisus maiestatis, claritatis, suavitatis, sanctitatis 175 b — invenitur in septem templis 176 b, 177 a — invenitur in loco abiectionis, utpote in stabulo; in loco requietionis, utpote in domo; in loco orationis, utpote in templo 91 a, b — non invenitur in palatio, in monumento et in domo negotiationis *ibid.* 92 a — invenitur in mentis solitudine, sollicitudine et amaritudine 127 b, 128 a — habitat in medio verorum Israelitarum 62 a — inventus dat nobis requiem pacis, aeternitatis et felicitatis 92 b — invenitur in caelo per perseverantiam in oratione et misericordiam 155 a

— pulsatur per internam inspirationem 58 a — loquitur ad cor uniuscuiusque peccatoris *ibid.* — ad nos loquitur inspiratione et praedicatione 388 b — auditur per auditus inclinationem et operis executionem 58 a — Christo aperimus ianuam per peccati confessionem et desertionem *ibid.* — nunquam veniet ad nos, nec nos poterimus occurrere ipsi, nisi bene praeparata fuerit via mentalis habitaculi 75 b — ad nullum venit, in quo amoris concordia non fuerit 531 b — Qui vult Christum intra se habere, debet germinare herbas sanctarum cogitationum, affectionum et operum 669 b — Ad ipsum suscipiendum requiritur benignitas, humilitas et longanimitas 657 a

— habitat in anima spiritualiter 152 a — animam diligit super omnia 258 a — est vita spiritualis animae 553 b — ingreditur cor, si videat ipsum respersum floribus 284 b — intrat per iustificantis gratiae inhabitationem 58 a — oritur per gratiam in cordibus eorum, qui Deum timent

CHR (12)

et verbum suum reverenter audiunt 519 a — Christum videt in propria conscientia qui ei credit firmiter, ipsum diligit sinceriter, imitatur conformiter 243 a — portandus est in ulnis cordis nostri 644 b — amplexandus est per fidem et amorem *ibid.* — est degustandus per viam devotionis, admirationis, exultationis 92 b. 93 a — renuit habitare in animis apertis et inquietis 153 a

— tangit, ut excitet dormientes, stimulet negligentes, dirigat proficientes 186 b — extendit manum, ut captivum liberet, liberatum revocet, ut revocatum sibi ostendat *ibid.* — visum suum extendit super constitutos in contemplatione superna, conversatione praeclara, devotione continua et in mentis ordinatione arcta 308 b. 309 a — stat ad promulgandum perfectionis edicta, decernendum iudicia universa, largiendum aeterna donativa, praestandum tribulatis auxilia 293 b — Per Christum resurgunt impotentes, insipientes, lascivientes 131 a — surgit ad reducendum errantes, erudiendum credentes, confortandum perfectos 191 a

— est verus amicus, qui non deficit 405 a — est verissimus amicus noster 569 b — Deliciae Filii Dei sunt esse cum Apostolis et praelatis 218 b — A Christo cognoscimur esse de familia sua, quia nominamus nos ex parte ipsius, vel quia portamus eius litteras, vel quia manemus cum eo, vel quia similes sumus ad vestes eius 327 a, b — Eiusmodi sunt laici fideliter confitentes, clerici veraciter praedicantes, Religiosi assidue comitantes, perfecti eius passionem viriliter imitantes *ibid.*

— animae infundit veritatem fidei in cognitiva 242 b — Debemus credere in Christum humiliter et cum reverentia 181 a — Ipsi credendum est, quia habet veritatem puram, rectam, honestam 442 b — In Scriptura legimus, quaedam scripta esse in Christo ut in exemplo, vita et signo; de Christo ut generato, incarnato, resuscitato; a Christo, scilicet in tabulis lapideis, animabus beatificandis et in pulveribus terreis; pro Christo, scilicet honorando, audiendo et praedicando 53 a, b — imprimit in creaturis vestigium veritatis et virtutis 470 a, b — Eo ablato remanet, deformitas peccantium et error peccatorum 709 a

— est timendus, honorandus diligendus 180 a, b — est terribilis inimicis, honorabilis domesticis, amabilis egenis 188 b. 191 b — est peccatoribus formidabilis, poenitentibus placabilis, pervenientibus suavis, respectu omnium insuperabilis 71 b — blasphema-tur, quando quis ad eius iniuriam peccata perpetrat 437 a — Si non volumus formidare eius iustitiam, saltem eius curialitati vicem impendamus 196 b

— Eius memoria pertractanda est in mente, sermone, repraesentatione, operatione 394 b — Debemus considerare eius sublimitatem, humilitatem, benignitatem, severitatem, suavitatem et afflictionem 730 b — Inde consequemur gratiam, reveren-

(13)

tiam, poenitentiam, veniam, salutem et laetitiam 731 b — In Christo gloriandum est per quatuor sensus spirituales 142 b — Ad Christum debemus affici maxime per caritatem 248 b — colendus est propter excellentiam, sapientiam, munificentiam, praesentiam 170 a — Non potest honorare Christum ut regem qui non est extra peccatum; non potest audire verba eius ut doctoris qui habet oculos ad mundum; non potest offerre Christo ut pontifici qui adhuc offert diabolo 244 b

— Eius cognitio inchoatur per gratiam et consummatur in gloria 271 b — Per ipsum causaliter habetur felicitas aeterna 698 a — est viatorum adiutor et comprehensorum beatificator 234 a — in quantum Iesus, confert gloriam 173 b — Visio Verbi incarnati est tota merces nostra 83 b — noluit esse solus in convivio iucunditatis, sed vocavit familiares, amicos et servos 478 b — facit convivium caeleste et invitat principes suos 149 a — ad coenam caelestem vocat instanter per documenta et exempla, gratis per beneficia et promissa, generaliter comminando per aeterna supplicia 359 a, b. 360 a

— est panis, qui manducatur in regno Dei 409 a — Hic panis satiat gustum interiorem et exteriorem *ibid.* — Quare sit hic panis magna aviditate appetendus *ibid.* — perfecte satiat animam quoad gustum eius interiorem et exteriorem 358 b — Hic cibus, licet satiet, ob tres rationes non generat fastidium *ibid.* 359 a — Iucundum et delectabile est intueri Christum quoad Deitatem et humanitatem 174 b — Caelum lumine Agni decoratur 601 b — Divinitas est loco solis, humanitas loco lunae *ibid.* — caelum illuminat quantum ad carnem, animam et Deitatem 653 a — inebriat supernam civitatem torrente voluptatis 340 b — in patria beatificat purgando errorem, fugando dolorem, terminando omnem laborem, evacuando timorem 83 a. 84 b — quomodo doceat diversos ordines Angelorum et Beatorum 402 a, b. 422 b. 444 b

— Eius facies est ornativa caelestis curiae, illuminativa militantis Ecclesiae, delectativa devotae animae 221 a, b — Facies Christi desideratur ab omnibus electis Dei 48 b — Christi facies est gloriosa, luminosa, gratiosa, copiosa 49 a — Christi facies est fons et finis omnium honorum, scientiarum, desideriorum et delectationum *ibid.*

13 — Eius tentatio opponitur tentationi protoparentum 208 a — bene ductus est in desertum, eo quod non abhorruit solitudinem, famem et hostem malignum 205 b — Ibi diabolum contrivit constanter et deiecit feliciter *ibid.* — tanto ieiunio in deserto corpus afflixit, ut se sentiret totaliter mortificatum *ibid.* — nullum genus tentationis timebat 208 b — Triplex fuit eius tentatio 624 b — vicit tentationem gulae abstinentia; vanae gloriae; humilitate; avaritiae, paupertate 206 b. 207 a — vicit tentationem gulae per spiritualis cibi degustationem 207 a

CHR (14)

— Diabolus post tentationem deprehendit, in Christo esse sanctimoniam, sapientiam, armaturam 208 b — Diabolus nihil delectabile ei poterat proponere, nullum laqueum tendere, nullum iaculum proicere *ibid.* — Diabolus eum reliquit tanquam insuperabilem et omnia superantem *ibid.* — Post eius tentationem secuta est iucunda tranquillitas *ibid.* — tentatione superata, accesserunt ad eum Angeli 624 b — voluit tentari, ut nos ad resistendum diabolo informaret 205 a. 206 a — per suam tentationem docet nos resistere triplici tentationi diaboli 209 b. 210 b. 211 b

— transfiguratus est ad nutriendum Apostolos in fide 218 b — Christus voluit transfigurari, ut levius crederetur eius resurrectio 216 a — voluit transfigurari, ut gloriam resurrectionis suae praeostenderet *ibid.* — in Petro voluit illuminare praelatos, in Iacobo confirmare activos, in Ioanne inflammare contemplativos 218 a — voluit transfigurari coram tribus testibus, quibus totus mundus crederet 216 a. 218 a — voluit habere testimonium divinum, propheticum et humanum 218 a — quare transfiguratio facta sit in monte 216 a

14 — ingrediens Ierusalem ostendit humilitatem, benignitatem, caritatem 245 a — Eius ingressus in Ierusalem describitur ut universaliter gratiosus et fructuosus 245 b — ingrediens Ierusalem venit ut rex, sponsus, amicus, salvator 246 a

— quaecumque mystica veteris Testamenti adimplevit 204 a — Explicatio *ib.* a, b — potatus fuit amaritudine fellis 637 a — per sex lustra temporum operatus est et septimo positus est in sepulcro et requievit 267 a — potissime fuit in laboribus per dies ante passionem *ibid.* — clamabat pro calice amovendo 256 b — non indigebat confortatione, sed corpus eius mysticum 617 a — non indiguit confortatione Angeli, sed voluit ostendere, quod Angeli assistunt devote orantibus 626 b

— immunis a peccato voluit a peccatoribus iudicari 196 a — In eius passione et condemnatione actum est in omnibus contra Legem 303 b — Explicatio *ibid.*

— Eius passio describitur quoad malignitatem discipuli, contemptibilitatem ultimi opprobrii et acerbiteriam supplicii 202 a — Eius passio describitur sub ratione pretii, exempli, vestigii 296 b — Eius passio fuit impiissima quoad crucifigentes, piissima quoad ipsius et Patris voluntatem 259 b — Eius sanguinis effusio fuit piissima, plenissima et poenalissima 725 b. 726 a — in cruce et per crucem summum habuit dolorem naturalem et summum gaudium rationale 705 a — Eius oblatio per proprium sanguinem fuit pretiosa, sumtuosa, opportuna, amorosa 240 a — Tanti pretii est sanguis Agni, quanti valoris est Agnus 726 b — Passio eius erat voluntaria, necessaria, acerba, opportuna, fructuosa 304 a

— Acerbitatem eius supplicii ostendit nobilitas teneri subiecti, malignitas Iudaici populi, atrocitas amari supplicii 203 b —

Eius passio fuit durius quam alienius hominis, quia eius complexio tenerrima fuit 264 a — fuit rubicundus in passione 580 a — in sua passione totaliter erat aspersus sanguine 274 b — dicitur reptans manibus et pedibus, quia infossas manus et pedes habet 325 a — Nomen scriptum super caput eius nemo novit esse verum nisi Christus et cui sibi placuit revelare 244 b — Maioris virtutis erat in tormentis perseverare quam de cruce descendere 132 a

— Christi mors fuit praefigurata in diversis sacrificiis 647 a — clamans mortuus est, ut ostenderet immensitatem sui doloris in carne et mente 726 b — Eius horribilis clamor in morte ipsis insensibilibus videbatur incutere horrorem 203 b — Hanc vocem non audientes duriores sunt ipsis lapidibus *ibid.* — Qui et quanti fuerint dolores Christi in cruce 204 b — Eius tormentum erat tam acerbum, ut prius obiret quam cum eo crucifixi 202 a. 204 b. 726 a — Anima absque maximo dolore de corpore avelli non potuit 204 b — quandiu sanguis Christi in domicilio vitae abundabat, anima ibi habitare naturaliter appetebat 726 b — fuit princeps Martyrum 513 a

— In eius passione iunctum est infinitum cum supremo 69 a — Divinitate Christi impassibiliter permanente, humanitatis tunica fuit sanguine immersa 726 a — Divinitas nihil mali passa est 266 b — in pugna cum diabolo mortuus fuit secundum carnem 684 b

— poterat sine sanguine daemones fugare, sed decreverat nos salvare per passionem 626 a — Sine eius morte non potuit expiari peccatum 617 a — debuit mori propter mitigandum rigorem divinae iustitiae 223 b — voluntarie recepit mortem pro redemptione hominum 27 b. 307 b — Princeps fortissimus ad crucis patibulum se duci permisit 57 b — non ex obligatione, sed ex dignatione cum desiderio mortem suscepit 295 a

— Quoad Christum immolatum notantur ardor caritatis et honor gratificationis 230 b — Sudor sanguineus non tam ex timore quam ex amore processit 705 a — Sola caritas movit Christum ad patiendum 297 b — passus est pro nobis ex benevolentia et caritate 374 b — non necessitate, sed caritate et potestate passus est 298 a — sic nos dilexit, ut ipsam carnem exponeret pro nobis impiissimis cruciandam 252 a. b — crucifixus est ex caritate 617 a — desiderabat crucem 468 a

— Si stetisset homo in eo quod acceperat a creatione, Filius Dei pro eo non esset mortuus 547 a — pro veritate passus, conculcatus et despectus est 148 a — Deus voluit, Agnum occidi ad solvendum redemptionis pretium, ad prosternendum hominis inimicum, ad probandum virtutis exemplum 239 b — sustinuit mala poenae, ut deleteret mala culpa 432 b — pro nobis attritus fuit 663 a — pro nobis damnatus est et in ara crucis immolatus 230 b — humiliter mortem crucis pro salute nostra

eum desiderio suscepit 202 a — voluit aspergi sanguine proprio, ut nos mundaret 471 a — passus est pro nobis purgandis ab omni iniquitate quantum ad offensam, maculam, sequelam 296 b — Eius sanguis effusus est propter offensas placandas et maculas delendas 260 b — pro peccato crucifixus est 265 a — mortem suscepit propter divinam iustitiam 274 b — ascendit in cruce ad praedam tollendam de potestate daemonum 322 a — ascendit in cruce contra daemones 325 a — Christi arma sunt signa passionis suae *ibid.* — ut omnia ad se traheret per vinculum amoris, voluit exaltari a terra 223 b. 224 a — suscepit mortem temporalem, ut destrueret aeternalem 432 b

— voluit illud, flagellari et conspui, ut destrueret frontis inverecundiam, delectationis complacentiam et elationis superbiam 203 a — fuit morte damnatus, opprobriis affectus, conviciis lacessitus, vinculis ligatus et flagellatus, vestimentis spoliatus, clavis transossus, felle et aceto potatus ad expiandam humanam nequitiam, arrogantiam, invidiam, negligentiam, avaritiam, luxuriam, gulaem 264 a. b. 265 a — Haec passus est, ut nos liberaret a sempiterna damnatione, confusione, maledictione, servitute, pauperie, calamitate, amaritudine 265 b — in aperto portavit coronam ignominiosam, ut omnibus emeret per illam coronam gloriosam 485 b — ascendit in cruce, ut per virtutem passionis perveniremus ad gratiam 324 b — in signum vehementissimi amoris voluit, aperiri pedes, manus et latus, ut nos intra vulnera reciperet et defenderet 295 b

— Eius corpus fuit attritum et proiectum in terra ad modum frumenti 190 a — Sanguis Christi habuit virtutem purgativam, placativam et perfectivam 726 b. 727 a — Cuiuslibet virtutis triplex est effectus 728 a — per suum sanguinem nobis vitam reddidit, maculam deleuit, iram placavit, caelum aperuit 240 a — Passio Christi purgat, illuminat, perficit 296 b — Eius sanguis habet virtutem mundificativam, quia est sanguis Agni immaculati 297 a — Eius sanguis non est sanguis hominis puri, sed hominis et Dei *ibid.* — Eius sanguis purgat carnem et mentem *ibid.*

— suis quinque vulneribus prostravit diabolum 266 a. b — per suam benignitatem in cruce omnem malignitatem tulit 467 b — suo sanguine solvit debitum hominis 274 b — crucifixus confert veniam culpa 173 b — nos a morte aeterna proprio sanguine liberavit 75 a — populum suum liberavit proprio sanguine 243 b — nos salvavit proprio sanguine 428 b — per proprium sanguinem invenit hominem amissum 369 a

— coniunxit nos dissipatos in sua passione 61 b — antiquam discordiam foedere proprii sanguinis concordavit 243 a — per suum sanguinem fecit reparationem concordiae universalis et relaxationem vindictae iudicialis 29 b. 273 a — in patibulo crucis Deo nos confoederavit 673 a

— Sanguis Christi ad proclium nos animavit 729 a

— per vulnera liquorem expressit morborum sanativum et salutis effectivum 130 b — crucifixus est lignum vitae 58 a — crucifixus ad modum cordis influit vitam gratiae in cetera membra corporis mystici *ibid.* — In Christo omnes vivificantur merito suae passionis 239 a. 273 a — in sua passione pro nobis praecipue est exemplum caritatis, humilitatis, longanimitatis 297 b — per sanguinem Christi dedicantur membra nostra, ut sint Spiritus S. templa 728 a — per suam mortem est causa nostrae immortalitatis 159 a — per sanguinem eius reparatur ruina angelica et reconciliatur humana natura 729 a

— Sanguis Christi sanguis uvae dicitur 726 a

— pro omnibus passus est quoad sufficientiam, sed non pro omnibus quoad efficaciam 295 a — Sanguinis Christi virtus sufficiens ad omnes non est efficiens nisi in iis qui debite se disponunt 727 a — Hoc faciunt tria genera hominum *ibid.* — in sanguine suo nos lavat spiritualiter, si adhaereamus ei per fidem, spem, amorem et compassionem 260 b

— intravit in gloriam suam per crucem 469 b — per passionem crucis sublimatus est 221 b — hoc ipso, quod despectus fuit, fuit gloriosus 448 a — per hoc, quod condemnatus fuit et morti adiudicatus, obtinuit regnum *ib.* b — Causa principatus Christi fuit despectus in cruce *ib.* b — multo labore et dolore acquisivit principatum caelestem 172 a

— Debemus partem habere in passione Domini *ib.* b — Nullus omnino potest ipsam videre, nisi sit cum eo crucifixus 232 b — Nemo potest cum Domino regnare, nisi passionem eius fuerit imitatus 449 a. 728 a — Magna debet esse in Christum crucifixum fides et devotio 394 b — nos invitat, ut de suis plagis et vulneribus cogitemus ibique immoremur 508 b — Christi passio designatur per torrentem, in quo debemus fodere per iugem meditationem 341 a — Semper cogitandum est de passione et plagis Christi 509 a

— Si quis bene Christi passionem consideraret ipsumque diligeret, in eius similitudinem transformaretur 260 b — Ipsius passione debemus inflammari ad eius amorem 513 b — Passionis Christi recordatio debet cor nostrum igne caritatis sursum erigere 342 a — Quando ardor passionis veri Solis descendit super cor nostrum, debemus toti liquefieri 524 a — Considerans sanguinem Christi pro nobis effusum, debet inflammari ad eius amorem, mundi contemptum et carnis macerationem 239 b — Si attendamus ad passionis causam, ad personam patientem, ad passionis utilitatem, addiscimus peccatum odire, Deum diligere, iudicium formidare 264 b. 265 a. b

— Consideratio Christi pendentis in cruce est remedium contra vitia capitalia 261 b — in ligno pendens est curatio contra tentationes honorum, deliciarum, divitiarum

CHR (15)

132 a — Qui Christum passum intuentur sanantur et ex ipso intuitu confortantur 727 b — Passio Christi debet nos excitare ad dolorem, lacrymas et compassionem 307 a, b — Si eius memoria est in cordibus nostris, abstinendum est a carnalitate 305 a — Memoria passionis est armatura ad superandum diabolum 403 b. 404 a — Exemplum 404 a — Nihil est, quod ita nos liberet a servitute diaboli, sicut passio Christi 626 a — Hoc significatur per cor piscis positum super carbones et per sanguinem agni in superliminari *ibid.* — Exemplum *ibid.*

— Meditativi passionis Christi habent argentum 639 b — Memoria passionis disponit hominem ad intelligentiam, conservat in eo memoriam, eum ordinat ad vitam aeternam 304 b — Amans Christum crucifixum transfertur vel transformatur in Crucifixum 589 a, b — Qui condolent Christo per compassionem congaudent cum eo per gloriae participationem 308 a — Qui semper meditatur mortem Christi beatus erit hic beatitudine gratiae, sed beator in futuro beatitudine gloriae 304 b

— Qui sanguine Christi non emollitur ad compassionem, devotionem et poenitentiam durior est lapide 509 a — Videmus eum totum perforatum et cruciatum et nihil volumus pro eo facere 466 b

— est laudabilis in sua passione 75 a — Mors eius gratis deputatur ad gratiam, ingratius intorquetur ad culpam 80 a — Eius dolor est mitigandus, non amplius innovandus 203 a — nunc caeditur blasphemis et exonoratur opprobriis peccatorum 427 b — Christi sanguinis offensione universa concitantur 729 a — Christi sanguinis contemptores sunt gravissima poena feriendi 726 b

— Nemo potest armaturam dominicae passionis induere, nisi prius carnis luxuriam per continentiam coarctet 404 a

15 — de morte tertia die suscitatus est 322 a — surrexit per virtutem Divinitatis 504 b — probavit, se resurrexisse per visum, auditum, olfactum, gustum et tactum 276 a — Veritas resurrectionis declaratur quoad certitudinem rei factae et manifestationem propriae personae 280 b — resurgens voluit retinere cicatrices, ut probaret identitatem sui corporis 290 b — non indignit suffragio orationis devotae nec adminiculo ministrationis angelicae, quamvis usus sit obsequio caelestis militiae 273 b — Si credimus, aridam virgam Aaron floruisse, debemus etiam credere, veram carnem Domini resurrexisse 282 a — Eius resurrectio inter omnia opera restorationis plus habet admirationis et difficultatis ad credendum 215 b. 216 a

— Privilegia suae resurrectionis sunt primitas insolitae novitatis, virtuositas propriae potestatis, exemplaritas nostrae necessitatis 272 b — Nullius hominis sepulcrum est tam gloriosum 586 b — descendit per humilitatem et reascendit post resurrectionem super Cherubim 556 a — Quatuor dotes Christi resurgentis referun-

(16)

tur a quatuor Evangelistis 284 a, b — resurrexit sine putredine 281 b — surrexit ante incinerationem et putrefactionem 276 a — de tumulo processit sicut virga Aaron 282 a — In eius passione vita fuit induta morte, in eius resurrectione tota vita resurrexit 26 a — coronatus est corona carnea, spinea, gemmea et aurea 245 b — Ipsum coronavit Mater Virgo diademate carneo, mater synagoga diademate spineo, mater divina iustitia diademate splendido 244 a — devicto mortis imperio, coronatus est diademate novae incorruptionis 273 a — semel mortuus semel tantum resurrexit 276 a

— Eius caro erat deformis in moriendo, sed summae pulchritudinis in resurgendo 172 a — Quanto caro eius fuit vilis in terram proiecta, tanto maiori gloria et honore est circumamicta 244 b —

— Eius caro in conceptione floruit, in passione defloruit, in resurrectione re-floruit 281 b — Eius caro glorificata apparuit in natura nostra *ibid.* — Eius caro floruit sicut rosa, lilium, amygdalus, palma, 283 a — Eius resurrectio proponitur sub ratione floris propter speciositatem, puritatem, levitatem, sanitatem *ibid.*

— est terribilis in resurrectione 75 a — Christi resurrectio ex sui celsitudine quodam modo moritur in nostra opinione, ex sui certitudine fallitur in nostra cognitione, ex sui magnitudine despicitur in nostra proportionem 272 a — Qui ipsum despiciebant in statu passionis et infirmitatis eum adorabant in statu resurrectionis et gloriae 299 a — Post eius resurrectionem amplior effulsit in mundo splendor aeternae lucis 401 a — in nascendo contulit consortium naturae, in patiundo beneficium gratiae, in resurgendo complementum gloriae 272 b — Eius resurrectio est causa nostrae resurrectionis 320 a — est caput et exemplar nostrae resurrectionis 274 a — Resurrectio Christi est exemplar nostrae glorificationis 215 b

— resurgens liberavit hominem ab offensione totalis culpa, obligatione reatus poenae, calamitate corporalis miseriae 274 a — resurgens annuntiat pacem triplicis reconciliationis, optat pacem unionis, hortatur ad pacem conversationis 292 a — resurgens apparet poenitentibus ut condonator, proficientibus ut exauditor, perseverantibus ut consolator, pervenientibus ut praemiator 281 a — resurgens dat veris humilibus gratiae sanctitatem, intelligentiae puritatem, conscientiae incunditatem 292 b — Christo resurgenti debemus conformari perfectione conversionis, sollicitudine operationis, praegustatione contemplationis 276 b — resurgens est nobis exemplum ad Deum requirendum, gratias agendum, divinae gratiae lumen recipiendum, ad ipsum contemplandum 280 b. 281 a

16 — Rationabile erat, quod Christus, quia a summo Patre habuit originem, reverteretur ad suam originem 315 a — Pater paravit sedem Filio sicut regi, magistro, iudici, pontifici 321 a — Amor est, quo Christus ascendit et descendit et nos

CHR (16)

ascendere facit 317 b. 318 a — ascendit de illo loco, in quo est medium caeli respectu terrae 323 b — Quod corpus sursum ferebatur, non erat per violentiam, sed per naturam corporis gloriosi 315 a — ascendit sua virtute et impassibilis et immortalis 323 a — In eius ascensione soli Angeli occurrere potuerunt 694 a — Quomodo possit dici ascendisse ad orientem, et tamen super occasum 323 a — post ascensionem per novem dies fecit quasi festum cum singulis choris Angelorum et die decima cum Apostolis *ib.* 324 a — Eius ascensus fuit signatus in ascensione Iuda 322 a

— fecit mirabilia in ascensione 75 a — Propter virtutes, merita et dignitates ascendit super quindecim orbes mundi et quindecim vitas incorporeas 318 a, b. 319 a. 322 b. 323 a — non tantum ascendisset, si non tantum descendisset 318 a — Sic et nobis est ascendendum 319 a, b — ascendit modo excelso, potestativo, incundo 322 b — qui parvulus fuit in terris maximus est effectus in caelis 340 b — quia in descendendo fuit ceteris humilior, fuit in ascendendo omnibus sublimior 172 a — quantum descendit carnem accipiens, tantum ascendit in gloria 696 a — Christus per decem creaturarum vitas descendit et per easdem ascendit 659 a — in carne transivit a mortalitate ad immortalitatem 314 b — Hic transitus vocatur via colubri *ibid.*

— Eius ascensio consideratur quoad exaltationem humanae naturae et apertionem caelestis ianuae 326 b — Ascensio Christi describitur quantum ad suam praesentiam in hierarchia caelesti et suam influentiam in subcaelesti 319 b — Christi ascensio describitur quoad originale principium, interveniens medium et finale complementum 315 a — Considerari potest ascendentis meritum, ascensionis terminus et fructus 318 a — Ascensio Christi commendatur quoad ascendentis dignitatem, modi ascendendi singularitatem, ascensionis utilitatem 321 b. 322 a — Notatur ascendentis meritum, ascensionis status et effectus 319 b — Eius ascensio explicatur quantum ad terminum excellentem, permanentem, efficacem 320 b — ascendit ut victor, rector, remunerator 322 a

— Via ad caelum nesciebatur, antequam ipse praecederet nos, et erat mala et ardua 326 b — quando ascendit, nobis aperti sunt caeli 614 b — Eius ascensio est causa et exemplar nostrae ascensionis 320 a — ascendendo humanae infirmitatis renovavit virtutem *ibid.* — Post ipsum ascendere debemus per innocentiam, pudicitiam, confidentiam, benevolentiam perseverantiam *ibid.* — Utilitas ascensionis erat liberatio infernalium, effusio divinorum charismatum, reparatio ruinae Angelorum 323 b — ascendendo caeli patefecit ingressum, redintegravit numerum, accumulavit solatium, stabilivit imperium, derivavit influxum 320 a — ascendit ad fastigium imperiale, quo regit, disponit et ordinat omnia

secundum plenitudinem suae sapientiae 322 a, b — postquam ascendit diversimode punit malos et removet vitia et peccata *ib.* b — Solemnitas Ascensionis singularem habet praerogativam, quia in ea Christus laetificat Ecclesiam triumphantem et militantem 319 b

— secum duxit praedam animarum detentorum in limbo inferni 322 a — Patres de limbo liberavit ad implendam divinam promissionem 264 b — descendens in limbum reduxit Patres conferendo eis gloriam 48 a — non solus ascendit, sed alii post eum 326 b — ascendit ante eos ad dirigendum, animandum, adiuvandum, hospitium praeparandum *ibid.* — Haec singula fecit in conversatione, passione, resurrectione, ascensione 327 a — Propter haec debemus esse sapientes in eligendo, audaces in aggrediendo, viriles in prosequendo, avidi in consummando *ibid.* — praecessit sicut ille qui portat cereum de nocte coram magnatibus 326 b

— Qui vult ascendere cum Christo in caelum debet ascendere per gratiam, iustitiam et sapientiam 324 a — Qui vult cum Christo in caelum ascendere debet primo descendere per recognitionem propriae iniquitatis et revisionem fragilitatis 319 b

17 — nos allicit ad imitationem sui et Matris et Apostolorum 35 b — est exemplar, forma et regula vitae nostrae 266 b — se praebuit exemplar universorum et omnium perfectorum 190 a — est forma et exemplar omnium perfectorum 467 a — fuit liber, speculum et exemplar humani generis et totius evangelicae perfectionis 337 a

— natus nunquam apparuit nisi in claritate exemplorum fidelibus 113 b — factus est exemplum septemplex 108 b — Quaelibet Christi actio est nostra instructio 47 a, 183 b, 205 a, 276 b, 416 a, 444 a — fuit signum exemplare in omni actione sua 131 b — Secundum eius exemplum est agendum, patiendum et transeundum 107 b — infirmitatem assumpsit, ut in ea doceret exemplum perfectionis, iustitiae et humilitatis 442 b — In Christo est mira humilitas in ostensione exempli 244 b — est credibilis, imitabilis, diligibilis 61 b — Ambulare ad Christum nos docent novem lumina radiantia 167 b, 168 a

— Valde securum est Christum sequi 729 b — Ipsum sequi est facile, utile, honorabile 354 a — Vestigia eius deducunt ad summam perfectionem 374 b — Si sequimur ipsum, liberabit nos de manu servitutis et introducet nos in regnum pacis 148 b — Sunt qui sequuntur Christum, Agnum mansuetissimum, Doctorem prudentissimum, Regem potentissimum, Patrem praedulcissimum 354 a — Sequi eius vestigia potest esse praesumptuosum, curiosum, gloriosum 299 a — Aliqui sequuntur Christum reprehensibiliter, aliqui laudabiliter, aliqui feliciter 553 b

— est exemplum magnae virtutis 61 a — est vera virtus, et ipsum oportet imitari 639 b — Vestigia Christi, quae debemus sequi, sunt eius exinanitio, humi-

liatio et despectio 263 a — Debemus ipsum imitari quoad virtutem, humilitatem, libertatem 440 a — Debemus ipsum sequi in abdicatione terrenorum, mortificatione carnis, abnegatione voluntatis 299 b, 300 a — Hoc fit perfecte per votum paupertatis, continentiae, obedientiae *ibid.* — Pauperes et nudi debemus sequi ipsum pauperem et nudum 475 b — Eius legati debent esse pauperes 373 a

— Debemus sequi eius humilitatem 232 a — reliquit nobis exemplum caritatis et benevolentiae 374 b — Debemus imitari exemplum caritatis Christi patientis animam ponendo pro honore Dei et salute proximi 298 a — est exemplar patientiae 54 a — Ad patientiam nos informat Christi obedientis promptitudo, conversantis mansuetudo, patientis amaritudo, iudicantis rectitudo, regnantis magnitudo *ibid.* — ad opera misericordiae invitat et se in exemplum misericordiae insinuat 319 b — Non potuit aliquis ipsum imitari in pulcritudine et sapientia 60 b

— In eius vestigiis ponendus est pes affectionis, veritatis et contemplationis 470 b — Illi soli libenter vadunt post Christum qui habent desiderium caelestium 729 b — Qui vult ipsum perfecte sequi debet suam voluntatem subicere voluntati Dei, et qui vult perfectius sequi, etiam voluntati proximi 300 a, b — Ipsum sequi debemus libere et sine coactione 424 b — Debemus ipsum sequi subiectione voluntatis et assumptione poenalitatis per patientiam *ibid.* — Ipsum sequi debemus perseveranter per humilem subiectionem et continuam macerationem 374 b

— Debemus sequi Christum per filialem reverentiam 232 a — Debemus ipsum sequi captivatione libertatis 424 b — Qui vult sequi Christum debet habere paupertatem, pietatem et humilitatem 36 a — Qui intende volunt sequi ipsum debent incedere per viam iustitiae et misericordiae 302 b, 303 a — Qui vult sectari Christum relinquat infantilia desideria 208 a — Non possumus eum sequi per terrenam cupiditatem et vanam gloriam 232 a — Qui sunt imitatores Christi sanati et purgati sunt a sequela peccati 297 b

— induitur per amoris transformationem, veritatis aemulationem, sanctitatis operationem 430 a, b — Christum induimus per contemptum vanitatis, gemitum devotionis, habitum honestatis, amplexum caritatis 43 a — induitur per munditiam, benevolentiam, patientiam 429 b — Induti sumus omnes eodem panno, sed non omnes tingimur eodem colore cum illo 327 b

— Qui concordat Christo iustus est; qui discordat non est iustus 468 a — Sicut Christus mortuus est carne, vivens autem spiritu, debemus mortui in peccato vivere spiritualiter 304 b — Per obedientiam sumus Christi frater, per sanctimoniam eius soror, per misericordiam eius mater 212 b, 213 a

— Debemus esse conformes Christo voluntate et vita per securitatem animi, stabi-

lilitatem voti, utilitatem facti 384 b — Debemus ei conformari in humilitate et paupertate 527 b — Fideles debent esse conformes Christo anima, lingua, vita, fama et morte 42 b — Aliqui volunt configurari Christo nascenti, non autem patienti et morienti 509 b — dicitur homo novus, quem debemus in nostra conversatione monstrare 139 a

— forma veri discipuli consistit in quatuor 591 a, b — Verus Christi discipulus est, qui nulla tentatione separatur ab eius dilectione, nullis opprobriis et suppliciis cessat ab eius nominis confessione 290 a — Talis meretur ab ipso illuminari et a divina bonitate praemiari *ibid.* — Veri Christi discipuli debent esse austeritate rigidi, humilitate praediti, caritate fervidi 292 b — Veri eius discipuli vident eum continue ut doctorem, pontificem, regem *ibid.* — Veri Christi discipuli gaudent de puritate conscientiae, longanimitate patientiae, veritate iustitiae, suavitate repromissae gloriae *ibid.* 293 a — Christi discipuli habeant humiliationem obedientiae, confederationem benevolentiae, perpetuationem perseverantiae 289 a — Non potest esse eius discipulus qui non se humiliat 298 b — Discipulus Christi non est qui eum non imitatur per patientiam 139 a — Tanquam boni milites debemus ferre vexillum et arma ipsius Christi 297 b — Quia sumus discipuli Christi, debemus audire quae fecit 208 a

CIBUS — Nullus potest diu subsistere sine cibo 379 a — Mors de proximo imminet, si homo non valet comedere 432 a — bonus eandem bonitatem retinet in scutella de ligno sicut in argentea 519 b — magis placet in scutella argentea *ibid.* — per orationem est sanctificandus 644 b — Non debemus ad cibum accedere, sicut faciunt bruta animalia *ibid.* — Exemplum de quadam moniali, in quam intravit diabolus *ibid.*

— perfectus mentis consistit in Verbo incarnato 671 a, b — caelestis est Verbum incarnatum 136 a — caelestis est necessarius *ibid.*

CICATRICES — sunt signa probitatis 526 b

CINNAMOMUM — oculo aufert tenebrositatem 646 a — Per illud intelligitur gratia illuminans *ibid.*

CIRCULUS — est figura simplex et perfecta 615 b — potest fieri in corpore, sed non in atomo 326 a

CIRCUMCISIO — dabatur in pactum, remedium et signum 134 a — carnis est signum novitatis mentis 137 a — erat signum amotionis culpae et poenae *ibid.* — purificabat homines ante Christum 634 b

— erat ad tempus servanda 63 a — Erat tempus circumcisionis institutae, impletae et prohibitae 134 a, b, 135 a — Quia iam erat tempus gratiae, circumcisio inhibebatur 135 b — Quia Christus suscepit circumcisionem, ideo debet cessare et iam non valet 133 b, 134 a, b

— Novitas gratiae praeferenda est vetustati circumcisionis 134 a — Qui vult

CIR

spiritualiter circumcidi debet spiritualiter renovari 137 a — Spiritualiter circumcisi liberati sunt *ibid.* — Quatuor actibus debemus esse ipsa circumcisio 142 a

— Per octo dies ante circumcisionem significantur octo gradus virtuales 139 b. 140 a, b — Octo dies ante circumcisionem significant octo luciformes aedificationes 143 b — Octo dies ante circumcisionem sunt octo gradus contemplationis 139 b. 140 a, b — Octo dies ante circumcisionem sunt diversi affectus in poenitentia 143 b

— Dies Circumcisionis est dies boni nuntii 138 a — In hac solemnitate debemus habere consummatam iustitiam, beatam fragrantiam, deliciosam experientiam 142 a

CIRCUMSPECTIO — Attentio providae considerationis reddit circumspectum 23 b — debet esse quoad praeterita, futura, prospera, adversa 227 b

CISTERNA — dissipata designat scientiam humanam et mundanam 338 b

CITHARÆDUS — chordas ita protendit, quod nec nimis sunt extensae nec nimis remissae 288 a — non potest plectro chordas ita ordinare, quod nullius auditum offendant 286 a

CIVITAS — designat congregationem fidelium 423 b — dicuntur Religiones 662 b — Securius est habitare in civitatibus quam in locis desertis *ibid.* — designat vitam aeternam 426 a

CLAMOR — est praedicationis, confessionis et orationis 213 a, b — Hi significantur per tres mulieres *ibid.* — Debemus clamare clamoribus laudis magnificentibus Creatorem, extollentibus Redemptorem, glorificantibus Remuneratorem 214 a — debet esse in imploratione remedii 268 b

CLARA — in obitu suo dixit, se vidisse Dominum gloriae 694 a

CLARITAS — A claritate fidei transformamur in claritatem speciei 449 b — corporis glorificati designatur per rosam 283 b

CLAUDUS — est qui incedit duplici via, modo quaerens temporalia, modo aeterna 652 b

CLAVUS — penetrans carnem Christi factus est clavus reserans caeli ianuam 350 a

CLEMENTIA — est nobilissima pars iustitiae 565 a — maxime competit homini *ibid.* — Qui fugit legem clementiae cadit in legem iustitiae 417 b

CLERICUS — est qui habet Deum partem, vel qui est pars Dei 640 a — habet coronam et capillos tonsos in signum desertionis temporalium 544 a — quando datur ei corona, dicit: Dominus pars hereditatis meae 212 a. 516 a. 640 a

— intelligitur per ludam confitentem 674 a — comparantur lunae 37 a — debent lucere 518 a — debent alios illuminare 604 b — deberent esse montes radiosi 689 a — mali dicuntur montes caliginosi *ibid.* — quaerentes folia verborum et non proferentes fructum merentur a Deo maledici 684 a

— debet sursum levare et speculari 541 a — monentur, ut curent de sancti-

tate 644 a — debent esse assidui in tabernaculo 675 a — maxime debent habere temperantiam 655 b — maxime debent esse modesti 567 b — In clericis iam promotis debet esse modestia quoad ea quae sunt corporis, oris, operis, hominis interioris *ibid.*

— debent intrare per portam munditiae 604 b — sint mundi corde et corpore pudici 568 b — mali reprehenduntur, qui amore carnalium parentum redeunt ad delectationes carnis 362 b

— aliqui facti sunt cupidi 464 a — aliqui plus curant de praebendis impetrandis quam de gratia 157 a — multi curant de divitiis, gloria, honore et scientia 644 a, b — non possunt luxuriari de his quae sunt ad cultum deputata 675 a

— mali comparantur obscuracioni luminarium propter tria 37 a — Reprehenditur negligentia eorum, qui nesciunt Angelorum ordines 625 a — Homo non potest esse cito bonus clericus, nisi multa sit expertus 525 a

CLERUS — idem est quod sors 640 a

CLYPEUS — Nobis datus est clypeus aureus animae et aereus carnis 449 a — aerei figurant partes imaginis naturae, aurei gratiae *ib.* b

COENA — est refectio, quae est in fine diei 357 a. 361 a — est perfecta, si adest singularis dignitas, abundans copiositas, invitantis curialitas 357 a — Magna est benignitas domini invitantis alios per servos; maior, invitantis per se ipsum; maxima, invitantis alienos et extraneos 361 a

— huius mundi carent curialitate, generalitate, satietate, delectationis diuturnitate 362 a — huius mundi plenae sunt vilitate, inhonestate, iniquitate, inanitate, nec carent poenaltate *ibid.* — In coena huius mundi pauperes non habent sufficientiam necessitatis, divites habent superfluitatem usque ad nauseam *ibid.*

— Sicut post coenam pausatur in lecto, sic post vitam erit perfecta quies in Domino 361 a — magna designat gloriam caelestem 357 a — Hanc Christus electis suis in fine mundi exhibebit *ibid.* 361 a — Describitur coenae caelestis praeparatio, convivium vocatio, vocatorum excusatio, aliorum introductio *ibid.*

— caelestis magna est propter hospitum curialitatem, invitatorum generalitatem, satietatem et fertilitatem atque diuturnitatem 361 a, b — caelestis magna est et immensa 358 a — caelestis a nullo potest explicari *ibid.* — caelestis dicitur magna ob quatuor rationes 360 a — caelestis dicitur magna ob sex rationes *ibid.*

— In coena caelesti Christus noluit esse solus, sed de diversis nationibus vocat multos instanter, gratis et generaliter 359 a — Ad ipsam vocamur per specula creaturae, documenta Scripturae, charismata gratiae, exempla iustitiae 360 b — Christus vocando ad coenam vocat laicos ad poenitentiam, clericos ad iustitiam, Religiosos ad gustum divinae sapientiae, doctores et praelatos ad sollicitudinem 362 b

COE

— A vocatione ad coenam se excusant mali activi impediti curiositate; mali contemplativi, impediti cupiditate; mali praelati, impediti voluptate 363 a, b — Multi ad coenam caelestem vocati non veniunt propter superbiam, avaritiam, lasciviam 359 b — Hi pro regno eligunt villam et dominium villanorum, pro copula divina uxorem concubinam *ibid.*

— caelestis transfertur a superbis, divitibus, luxuriosis in humiles, pauperes, caecos et claudos *ibid.* — Qui sint debiles, pauperes, caeci et claudi, qui introducuntur pro obstinatis peccatoribus, malis activis, contemplativis et praelatis 364 b

— caelestis non est materialis, sed sapientialis 358 b — caelestis non est requirenda in exterioribus et rebus creatis, sed in interioribus et causalibus rationibus *ibid.* — caelestis non est requirenda in inferioribus, sed in superioribus 359 a — caelestis non mensurabitur tempore *ibid.*

— In coena caelesti erit iucunditas exultationis, copiositas refectionis, sempiternalitas durationis 358 a, b. 359 a — In his totaliter satiatur anima 358 b — In illa coena purgabitur humana natura ab omni vitio 361 a — In illa coena, omnibus curis mundi dimissis, anima plenarie fruatur Christo *ibid.* — In coena caelesti tot erunt fercula, quot omnium rerum rationes relucent in divina sapientia 358 b

— quam fecit Christus ante mortem discipulis, erat figura coenae caelestis 361 a — Haec coena fuit convivium permagnificum 257 a — Hoc convivium non fuit corporale, sed spirituale *ibid.* — Christus non praeparavit Apostolis refectionem ad luxuriandum, sed spiritualiter reficiendum *ibid.* — Huius coena praeparatio designatur per istam quam fecit Assuerus *ibid.* — Christus in ultima coena fecit convivium purum quantum ad convivendi modum 248 a

— Quoad ultimam coenam considerari potest congruitas in tempore, nobilitas in principe, largitas in munere, dignitas in societate 250 a — Hoc convivium non debuit celebrari ante tempus gratiae *ib.* b — Rex Angelorum in ultima coena discubuit cum principibus orbis terrae *ib.* a — Christus in ultima coena fuit conviva, cibus, hierarcha, famulus 247 b — Christus in ea exposuit Apostolis corpus suum ad convivium 257 a — Dignitas convivantium ostenditur ex puritate innocentiae, magnanimitate constantiae, generositate iustitiae, dignitate praeeminentiae 250 a

— Christus ultimam coenam praeparavit, quando corpus suum confecit 257 a — Christus in ultima coena fecit viginti octo miracula 248 a — Beati sunt qui fuerunt in primo convivio praesentialiter, et qui sunt in eodem per fidem 247 b — Verus Agnus in convivio coenae nos cibavit et refecit in medio Ecclesiae et in medio doctrinae evangelicae et legalis *ibid.* — Christus in ultima coena certificavit dubios, roboravit infirmos, excitavit pigros 352 b — Christus in ultima coena presbyteros ordinavit 257 a

COF

— Christus in ultima coena in signum: suae liberalitatis fecit grande convivium; suae potestatis, grande miraculum; suae veritatis, grande colloquium; suae humilitatis, grande obsequium 251 b — 252 a, b. 253 a — Per haec quatuor spiritus delectatur, roboratur, illustratur, excitatur 251 a — Hoc convivium erat grande, quia a grandi persona, ex grandi amicitia, cum grandi comitiva et propter grandia fercula *ib.* b — Hic se exhibuit in cibum et potum, sicut praedixerat *ibid.* — In Coena Domini recolit Ecclesia institutionem Sacramenti 253 b — Quia pigri sumus, mittit Christus praedicatores, ut nos ad coenam suam hortentur 247 a — Ad hanc coenam invitata est universitas Christianorum *ibid.*

COENACULUM — grande designat dilationem caritatis 258 b

COGITATIO — debet sequi veritatem 472 a — in via veritatis dirigi debent non secundum philosophiam, sed secundum divinam sapientiam 188 b

— nostra non convertitur in sonum, cum loquimur, sed manet integra 103 a — ducit ad affectum 662 a

— Cor non est aperiendum cogitationibus malis, sed angelicis et bonis 508 a — malae fugiendae sunt, ne consentiamus peccato 539 b — Mens restringatur a cogitationibus vanis, foetidis et malignis 725 a — de sensu et imaginatione ascendentes gratia privantur propter malitiam rationis peccato consentientis 226 a — immundae generant in corde quosdam humores corruptos et desideria in carne 76 a

COGNITIO — nostra in via incipit a posteriori 311 a — Cognoscere est intelligentiae 421 a — et affectio est aequalis ambitus 359 a — se extendit ad infinita *ibid.* — prima est fides; secunda, prudentia; tertia, sapientia; quarta, scientia 689 b — perfecta consistit in cognoscendo principium, medium et ultimum 193 a. 202 a. 667 b

— Impossibile est, quod quis perveniat ad comprehensionem lucis alicuius veritatis nisi per lucem infallibilem 564 a — Anima cognoscit se et alia a se in prima luce sicut in speculo 73 a — Qui se bene cognosceret multa alia cognosceret 525 a — Homo devenit in notitiam alterius hominis per tres circumstantias 474 b

— Ex parte Dei debemus cognoscere quatuor 525 a — Non est reputandus otiosus qui insistit cognoscendae veritati 206 b — veritatis pluris meriti est quam exercitatio corporalis 197 b. 206 b

— In via radix omnis cognitionis est Verbum incarnatum, in patria Verbum increatum 52 a

— mystica quid sit et quibus manifestetur 564 b — symbolica quid sit *ibid.*

COLLES — aeterni significant Angelos et sanctos Patres 28 b

COLLIGERE — In legendo noxia sunt relinquenda, utilia eligenda 285 a

COLLYRIUM — est compunctio poenitentiae 66 b

COLORS — perdunt esse formale et pulchrum, discedente luce, et illud recuperant, ea adveniente 419 b — arcus caelestis sunt quatuor 113 b — Nullus pictor potest alios colores distinguere *ibid.* — nobilissimus est sanguis Christi 448 b

COLUBER — est serpens venenosus 539 b — mutat pellem super petram 314 b — Via colubri super petram est sicut via reptilis *ibid.*

COLUMBA — est animal fecundissimum 656 b — est avis piissima 640 a — gemitum habet pro cantu 268 a. 531 a. 640 b — designat poenitentes 531 a — designat illum qui se exercet in gemitu compunctionis 268 a — designat innocentiam vitae propter quatuor 570 a, b. 571 a — significat simplicitatem innocentiae 647 b

COLUMNAE — designant praelatos 518 a — septem designant septem Sacramenta 388 b

COMEDERE — Comedimus ad nostram confusionem, si non obedimus Deo 504 a

COMETA — Quinque sunt genera cometarum 159 b — non generantur a sole nec a stella alia *ibid.*

COMMUNICARE — Stulti sunt qui nolunt accipere et communicare, sed peiores sunt qui accepta fundere recusant 696 b

COMPASSIO — dicitur eleemosyna, qua quis debet primo sibi compati et post aliis 343 b — operatur in nobis sollicitudinem de proximorum salvatione 308 b — Membro patienti cetera membra compatiuntur 667 a — Debemus compati unus alii 557 a — Inter passionem et compassionem debet esse proportio 228 a — debet esse magis de incommodo spirituali quam temporali *ib.* a, b

COMPOSITUM — Pugna in composito est causa dissolutionis 399 b

COMPUNCTIO — debet esse de malis commissis et de bonis omissis 214 b — Eius amaritudo generatur ex consideratione maculae, offensae, sequelae 561 b. 562 a — reddit conscientiam puram et mundam 258 b — Resoluta iniquitate in compunctionem, restituitur aspectus solis iustitiae 226 b — In spiritu compunctionis praecedunt nos Angeli 617 b

CONCEPTIO — animae una est desiderabilis, altera detestabilis 665 a — utraque est septiformis *ib.* a, b — spirituales significantur per septem mulieres *ib.* b

CONCHA — rore plena significat mundum in ortu Salvatoris gratia repletum 127 a

CONCILIIUM — plus est quam iudicium 377 b — non consuevit fieri nisi de gravioribus delictis *ibid.*

CONCORDIA — universalis reparata est per Christum 29 b — Angelorum concordiam studiose imitari debemus 628 b. 629 a

CONCUBINARIUM — concubinas reiciunt pro pulchrioribus 364 a

CONCUPISCENTIA — Homo non est creatus cum rebellionem in carne 588 b — Ab ea nati sunt putridi 715 b — vocatur mater 216 b — facit umbram in carne 283 b

CON

— carnalis omnino devorat sine satietate 343 a — aufert omne bonum *ibid.* — carnalis per fluvium defluentem designatur 431 b — Motus concupiscentiales hominem reddunt sicut feminam 637 a — oculorum facit cupidos et avaros 238 b

— Concupiscentiae affectus vitetur 725 b — Non licet intueri quod non licet concupisci 571 a — Qui concupiscentiam castigat culpam devitat, ex qua omnia mala oriuntur 76 a — Iis solis datur gratia, qui restringunt eam 681 a — expellitur appetitu spirituali 98 a — exstinguitur per evitacionem occasionis 343 b

— transit in baptizato quantum ad reatum poenae, remanet tamen quantum ad exercitium 46 a

— Ex concupiscentia inflammatur animus hominis, acsi esset totus in fornace 578 b — Homo, si accipit gratiam et se humiliat, non sentiet carnis pruritus, vel si sentit, ipso non laeditur *ibid.* — Christus est ros refrigerans animum contra concupiscentiae aestum 427 a

CONCUPISCIBILIS — movetur per promissum 535 b — allicitur beneficio 385 a — rectificatur per caritatem supernam 374 a — allicitur ad dilectionem boni per magnificentiam caeli 407 a — debet refugere suavia 460 a

CONFESSARIUS — tenet locum Dei 393 a

CONFESSIO — Necessarium est ad eam recurrere 725 a — Ad confessionem tenemur tantum propter obligationem praecepti 437 b — Quamvis Dominus mundet per contritionem, nihilominus legat ad sacerdotale officium 425 a — Sacerdotale officium omnibus est reverendum et necessarium *ibid.*

— debet esse pura et perfecta 380 a — Quosnam defectus debeamus integre, veraciter et pure retexere 725 a — Poenitentes debent occulta peccata per confessionem manifestare 226 b. 227 a — Si unum peccatum reticeatur, alterum non dimittitur, et per illud solum peccator damnatur 380 a, b — Similitudo *ibid.* — Confitemens celans veritatem maiorem in se habet quam prius falsitatem 523 a, b — Confessionis veritas pendet ex puritate orationis 725 b — In confessione circumstantiae peccati explicandae sunt 547 a

— perfecta debet esse humilis, utilis et lacrymabilis 397 a — facienda est cum magna humilitate 393 a — debet esse humilis 437 a — sine humilitate cedit in ruinam 368 a — Confitemens sine humilitate caveat, ne imitetur diabolus *ib.* b — Exemplum *ibid.* — debet procedere ex iudicio districto 538 a

— comites habere debet contritionem et satisfactionem 538 a. 725 a — In confessione clamat anima peccatrix per gemitum, ut consequatur misericordiam 313 b — debet fieri cum moerore et planctu 380 a — non habet efficaciam sine contritione 395 a — nihil valet sine proposito emendandi delictum 397 a — non valet ad vitam aeternam, si homo recidit in peccata 645 b

CON

— est sicut medicina expulsiva 550 a — ad orationem reducit 725 b — pura conservat humilitatem 597 b

— Quidam semel in anno veniunt ad confessionem et nesciunt dicere peccata sua 362 b — Multi de ea recedunt peiores quam intraverunt *ibid.* — Aliqui confessionem dicunt sicut fabulam 555 b — Vix potest confessor ab aliquibus extorquere peccatum *ibid.* — Peccata in confessione non sunt dimidianda vel allevianda 437 a, b — Aliqui, ne videantur multum peccatores, dicunt aliqua peccata uni sacerdoti, aliqua alteri *ib.* a — Aliqui in confessione se ipsos iustificant, propria peccata alleviant et aliena gravant *ibid.* — Aggravandum est peccatum proprium *ibid.* — pulchra est honnita 527 a — pulchra ducit ad tenebras inferni *ibid.*

— Dominus non voluit, quod confitemur Angelo puro, sed homini, qui forefecit aliquid 526 b — In confessione non erubescat homo pro modico pudoris, sed timeat pudorem maximum, qui erit in altero saeculo *ibid.*

— Quidam sanctus Papa confitebatur non sedens, sed provolutus ad pedes capellani 368 a

CONFESSOR — In eis est rectitudo iustitiae 613 b — In eis claruit spiritus scientiae 599 a — Ipsos imitari debemus *ib.* b — Eorum caritate Ecclesia pacifice custoditur 603 b — Eorum obedientia et caritas per lapides sculptos designatur 604 a

CONFIDENTIA — nostra Deus est, qui domum animae firmat 152 b — Confidendum est in Filii sapientia, Spiritus S. clementia, Patris potentia 451 a — Confidendum est de Dei misericordia ob tres rationes 452 b — Confidendum est de Dei iustitia per tria *ibid.* 453 a — Non est confidendum de viribus nostris, sed de muneribus divinis 330 a — Qui in homine confidit maledictionem incurrit 686 b

— est causa constantiae 217 b — Confidentes sunt firmi propter soliditatem fortitudinis et patientiae *ibid.* — Confidentes habent tranquillitatem pacis *ibid.* — Confidentes non turbant se ipsum nec scandalizant proximum *ibid.* — Qui in homine confidit maledictionem incurrit 686 b

CONFUSIO — vera accidit homini ex tribus 453 b

CONGREGARE — Debemus nos congregare ad unum principium, ut per istud possimus esse omnia 644 b

CONIUGIUM — Bona est fecunditas coniugalitatis, melior autem castitas virginalis 679 b — Qui ipsum suscipiunt ex amore libidinis Deum a se excludunt 223 a

CONSCIENTIA — vocatur domus 225 b — vocatur lectus 286 b — vocatur civitas, in qua tot sunt palatia, quot recta consilia, sancta desideria, pia exercitia 229 a — vocatur civitas munita, quia ibi habitat multitudo caelestium charismatum et virtutum *ibid.* — Non videntur percepisse divina beneficia qui non libenter quiescunt in civitate ista *ibid.*

— est excolenda et purificanda 199 a — quomodo fit pura 529 b — Debemus eam colere, irrigare, seminare 195 b — est excolenda propter susceptionem divini seminis 194 a — est diligenter excolenda 197 a — Debemus considerare eius semitas et vias 225 b. 226 a

— Domus conscientiae est claudenda, ne diabolus exspoliet animas nostras 572 a — imperfectorum sunt impurae, quia nolunt eas frequentare 228 b — Qui conscientias suas non penetrant, sed alienas suspicando perlustrant, sunt diaboli officiales 226 a — Tales videntur similes latrunculis *ibid.*

— Eius remorsus appellantur aerugo et vermis 428 b — bona non habet vermem corrodentem 506 b

— Conscientiae rectitudo vocatur lex matris et docet bonitatem 680 a — Conscientiae rectitudo est prima dispositio ad gratiam *ibid.* — Scrutinium conscientiae praeparat tranquillitatem 649 b — Puritas conscientiae disponit ad visionem divinae sapientiae 242 a

— Qui vult habere gaudia conscientiae, debet habere animam mundam, vitam religiosam, famam odoriferam 78 a — nostra ex mundi iudiciis non fit indignior 87 b

CONSENSUS — ducit ad opus 662 a — Peccato consentimus, quando volumus ita esse, sicut nequiter cogitamus 539 b

CONSERVATIO — Ad nostram conservationem omnium creaturarum servitia et beneficia occurrunt 420 b — Explicatio *ibid.* — Conservationem meremur a Deo per amorem et timorem *ibid.*

CONSIDERATIO — provida singula disquirat et perquirat 454 a

CONSILIUM — habetur per congregationem sapientium, quae debet esse laudabilis, unanimis, perutilis 293 a — Nemo potest dare unam stillam boni consilii, nisi Dominus illustret mentem 543 a — Aliquando homo simplex dat melius consilium quam aliquis sapientissimus *ibid.*

— Qui ad consilia hodie implenda non est aptus cras minus aptus erit 504 a — Melius est facere consilia quam servare mandata 527 a

— Consilii donum significatur in conceptione Annae 656 a — Consilii donum in Deo debet collocari *ibid.*

CONSOLATIO — mundi non est vera nec perfecta nec temperativa 329 a — terrenae comparatae delectationibus caelestibus magis dicendae sunt desolationes 473 b — Qui desiderat consolationem terrenam amittit caelestem 579 b — Quaerentibus consolationem terrenam appropinquat poena aeterna 104 a

— Spiritus S. est vera, perfecta, temperativa 329 a — divina aufert timorem 24 a — Promissio divinae consolationis reddit benevolam 23 b — Aqua divinae consolationis descendit ad humiles 64 a — divina est pretiosa, nec datur admittentibus alienam 254 b — A consolatione caelesti immundi excluduntur 574 a —

CON

Non datur consolatio cibi caelestis, nisi praecedat afflictio cibi terrestris 206 a — triplex datur perseverantibus 26 a

— Consolari nos debet memoria apud Deum nostrae operationis, forma nobis data sanctae dilectionis, locus devotae orationis, sermo sanctae exhortationis, merces aeternae retributionis 54 b

CONSORTIUM — bonum valet ad vincendum adversarium 516 a — bonorum frequentandum est propter consolationem, eruditionem, intercessionem 227 b

— pravum fugiendum est ob quinque causas 542 a, b — Multi propter mala consortia sunt bonis gratuitis spoliati et in bonis naturalibus vulnerati 227 a — Tales debent cavere a talium societate, nisi, armati zelo caritatis fraternae, sperarent eos ab erroribus revocare *ibid.*

— Quod homo fiat consors divinae naturae est per virtutem et donum Trinitatis 338 a

CONSTANTIA — roborat animam quoad irascibilem 312 b — Eius armatura est divinum adiutorium, quo praemuniti possumus resistere malo et perseverare in bono 313 a — Humana fragilitas non potest perseveranter resistere sine virtute constantiae *ibid.* — Constantiae vigor per portam aquilonarem designatur 604 b — Hanc portam Christus in passione aperuit *ibid.*

CONSTANTINUS — Ipsi apparuit signum crucis in signum victoriae 586 b — Tunc Crucifixum recognovit *ibid.* — Placuit Domino finem imponere tribulationibus per signum crucis ipsi ostensum 587 a — transtulit crucem ad Christianos 266 b

CONSUETUDO — est altera natura 551 b — Eam mutare non possumus *ibid.* — Exempla *ibid.* 552 a — Non facile eraditur quod rudes animi praebiberunt 551 b — inficit et corrumpit affectum 644 a — Per longam assuefactionem in malitia obstinati iam quasi non possunt vitia extirpare 592 a

CONTEMPLATIO — quid sit secundum Richardum 408 a

— Vita contemplativa est, in qua homo proficit in contemplatione 470 b — comparatur vino et lacti 38 b — Intelligitur per avem volatilem 647 a — Contemplativus significatur per aquilam 727 b — Contemplativi significantur per Danielelem 610 a — Eius figuram gerit Abraham 614 b — Vita contemplativa designatur per mel 473 a — Status contemplativorum per Ioannem designatur 246 b — Christus transfiguratus voluit in Ioanne inflammare contemplativos 249 a

— Eius gradus sunt ignis, unctio, ecstasis, contemplatio, gustus, amplexus, requies, et postremo sequitur gloria 269 a — Horum explicatio *ibid.* — Si homo non velit ad has perfectiones venire, magnum tamen est, quod lex christiana illas habet *ib.* b — Omnes alii a Christianis sunt sicci ab ista gratia *ibid.* — Contemplativus debet Deo ministrare in devotionibus, laudibus, oblationibus 85 b — Perfectio vitae contem-

plativae consistit in divini nominis invocatione 335 a — Vitae contemplativae perfectionem respicit frequentia divinae lucis 685 a

— Vita contemplativa est finis vitae activae et praesupponit huius exercitium 246 b — Debet sequi exercitium virtutum activarum et praecedere actionem 639 a, b — Mens primo habet ferri in originale principium suum, deinde habet condescendere in proximum suum 645 a — Vita contemplativa perfectior est quam activa 556 a — Hoc designatur per Mariam et Martham *ibid.* — Germinatio contemplativi facit maiorem fructum quam germinatio acivi 644 a — Bona est pars activorum, melior contemplativorum, sed optima quae habet utrumque 703 a

— Ad ipsam non ascenditur per scientias 309 b — Ad ipsam non ascenditur sine divini luminis illustratione *ibid.* — Ad contemplationem soli digni sunt qui habent pacem 303 a — Per exercitium virtutum pervenimus ad contemplandum Deum 545 b — Ad statum contemplationis assumimur per augmentum dilectionis 216 b — In contemplativis debet esse pia compassio et praedicatio 217 b — Qui vult venire ad excessum contemplationis debet prius se exercere per poenitentiam 291 b — Contemplativi habeant intentionem rectam, fundatam supra veram fidem 472 a — Ad contemplationem aeternorum pervenimus per veram fidem et Christi passionis memoriam 469 a — Per fidem, spem et amorem sursum levamur ad contemplandum 639 b — Oportet, nos sicut Angelos quadrupliciter sursum agere in tempore 615 a

— Contemplativus debet reverti per scrutinium conscientiae, obsequium reverentiae, intuitum sapientiae et amplexum divinae praesentiae 476 b. 649 b — Per haec praeparatur mentis tranquillitas, honoratur Patris maiestas consideratur Filii veritas, degustatur Spiritus S. suavitas *ibid.* — est serena, secreta, excelsa et iucunda 309 b — Qui sic in Deum vult ascendere, mortificet se ipsum et sit in continua oratione 510 b — docet, quid sit sperandum et expectandum 473 a — In illa videt homo effigiem suam et resplendentiam luminis divini 589 b — Contemplativus aspectum habet directum in Christum 727 b — Quanto altius anima per contemplationem fertur, tanto est virtuosior 510 a, b — Quando homo descendit ad Christi humanitatem, ascendit per contemplationem ad ipsius Divinitatem 556 a — Anima illuminata per sapientiam in contemplatione calefit tripliciter 523 b. 524 a — tantam dulcedinem praebet, ut anima magis ebria quam sobria videatur 291 b — Contemplativus a Christo sanatur et confortatur 727 b — Contemplativos Christus assumit, deducit eis se ostendit 219 a — Anima contemplando Deum tota pulcrificatur 509 b — nobilitat affectiones et intentiones 640 a — Quomodo contemplativi ramos expandant, frondeant, floreat et fructus

faciant 218 a — lucis aeternae disponit ad honorificentiam maiestatis divinae 242 a

— Contemplativi debent esse irradiatores aliorum per verbum et exemplum 217 b — Contemplativorum germinatio est per exhibitionem documentorum 613 b — Contemplativus revelat arcana sicut Archangeli 614 a — Contemplativi transmigrant, cum, relicto mundo, spiritus revertitur ad eum qui misit illum 648 b. 649 a

— Mens, quae foris spargitur, intus a caelestium contemplatione evacuatur 530 b

— Simples non debent desperare, quando non habent omnes gradus contemplationis 269 b

CONTEMPTUS — Septem sunt in mundo contemnenda 462 a

CONTINENTIA — est crux quaedam 300 a — triplicem habet gradum 683 b

— Volenti continere necessarium est restringere mentem et carnem 681 b — Ad ipsam conservandam necessariae sunt poenitentia et humilitas 300 a

— Anima continens in vita ducit vitam angelicam 300 a — Qui continentiam et sustinentiam habuerit in omnibus tutus erit 529 a — nobis parat dotem subtilitatis 287 a

— perditur propter superbiam et gulam 300 a — Qui exit extra omnem gradum continentiae non meretur benedictionem 683 b — Quando continentiae murus frangitur, anima multis concupiscentiis conculcatur 661 b

CONTRADICERE — est fatuorum 566 b

CONTRARIA — iuxta se posita magis elucescunt 361 a

CONTRARIETAS — est causa pugnae 399 b

CONTRITIO — quanta et qualis debeat esse in peccatore 380 a — Etiam de modicis debet esse dolor 725 a, b — In ipsa debet esse oleum et vinum, id est spes de venia et compunctio 547 a — debet iungi cum memoria passionis dominicae 645 a — habet aquam in ablutionem et sanctificationem *ibid.*

— assimilatur mari 663 a — est medium optimum ad solvendam peccati delectationem 395 a — est sicut medicina digestiva, maturativa et divisiva 550 a — sanat oculos interioris mentis 625 b — est optimum collyrium *ibid.* — Exempla 626 a — Anima contritae infunditur humilitas, caritas, castitas, quibus exstinguitur superbia, invidia, lascivia 396 b — dissolvit nubes iniquitatis 226 a — omnia peccata consumit 645 b — Hoc significatur per aquam crassam, quae combussit sacrificia *ibid.* — solvit vinculum peccati 397 b — Propter contritionem dolorosam dimittuntur peccata 437 a — Peccata dimittuntur in sola contritione *ib.* b

— alligentium cogitationum non sanantur sine Dei timore, peccati dolore, Christi amore 417 a

CONVERSATIO — ad alterum debet esse conformis ad mentis affectum 699 b — Vacandum est conversationi honestae 724 a

— Haec consistit in directione iustitiae et in discretionem disciplinae *ibid.* — In omni motu nostro nihil fiat, quod cuiusquam aspectum offendant 533 a — Viri sancti conversantur cum Angelis 644 b — Si gerimus opera caelestia, conversatio nostra in caelis est 291 a

— Ex conversatione saecularium trahitur saepe consuetudo loquendi verba levitatis et vanitatis 530 b

CONVERSIO — est donum Dei et a Deo postulanda 437 a — Peccator se debet ad eam praeparare et disponere *ibid.* — Conversus de se debet sumere vindictam, multiplicari in bono opere et dolere de hereditate amissa 287 b — Peccator revertitur ad Deum per septem dietas vel considerationes 461 b — Multi revertuntur uno pede, sed alio avertuntur 262 a — Necesse est aut totaliter converti, aut averti *ibid.* — In conversione ad Deum locupletamur divitiis quadriformibus 425 b. 426 a — Qui sanctitatem appetunt, in errorem lapsi, tardius convertuntur 423 b — Facere de impio pium maioris virtutis et potentiae est quam creare caelum et terram 47 b

CONVICIUM — dissolvit vinculum fraternitatis, suscitatur rixas et incendit lites 376 a — Non possumus reclamare contra omnia convicia 285 b

CONVIVIUM — Consuetudo magnorum est alios in magnis festis vocare ad convivium 478 b — debet esse iuxta exigentiam nuptiarum 136 a — Decens est, quod principalis conviva sit sponsus 247 b — Christus fecit novum convivium nuptiale 135 b — Nullus se debet excusare ab invitatione aeterni convivii 429 b

COR — est in medio hominis 234 a — est fons caloris cunctae vitae 626 a — In eo est fons vitae 204 b. 726 b — Homo sine corde non habet vitam 521 b — Cordis, in quo maior est calor, fortiora sunt opera 589 a — est medium vivifici caloris in sensibus et mediantibus spiritibus influit vitam in cetera membra 57 b. 58 a

— Per cor accipitur intelligentia 421 a — ordinatur in potentiam cognitivam veritatis, excessivam amoris, exercitativam virtutis 459 a

— est quid modicum 521 b — Non debent de eo fieri duae partes, una pro Deo, altera pro diabolo *ibid.* — Necesse est, quod sit vel prostibulum diaboli, vel sit templum Filii Dei 642 b — est habitaculum Dei in credendo 430 a

— de se durum est 342 — De corde procedunt ira, nequitia, dolus 436 b

— est lubricum et instabile, nisi eius appetitus in aliquo satiatur 388 b — inquietum est, donec requiescat in Domino 573 b — quod in aeternitate fixum non est, omni mutabilitate mutabilius est 263 b. 480 b — humanum solus Christus delectatione complet 31 a — nostrum a Christo stabilitur, dirigitur, perficitur 221 a

— describitur sub metaphora bonae terrae 499 a — aperitur Deo per benevolentiam et desiderium fervens 508 b —

COR

Qui vult cor suum mundum et modestum custodire studeat in Domino gloriari 568 a — erigendum est in caelum 397 b — exerceatur in meditationibus sacris 725 a — Qui cor rectum habet ad caelestia tendit 708 a — debet custodiri, ne gratia effundatur 476 a — Non debemus habere cor leporinum, sed cor viri 512 a

CORNU — designat superbiam 428 a

CORONA — imponitur capiti regis ad honorem et gloriam 487 b — In corona aurea sunt quatuor 489 b — nobilis habet quatuor praerogativas 487 a — Corona dignum maxime facit strenuitas militiae 486 a

— significat integritatem virginalem 37 b

— In hoc mundo aliquo modo est corona pretiosa, speciosa, honorabilis, sed nullo modo incorruptibilis 488 a, b — Dominus nobis coronam praeparavit, comparavit, promisit, custodit 485 a, b. 486 a — Quamvis Christus pro omnibus emerit coronam quoad sufficientiam, emit pro solis imitatoribus quoad efficaciam 485 b

— Sanctorum est pretiosa, speciosa, honorabilis, incorruptibilis 487 b. 488 a — sola caelestis est desideranda 488 b — Quomodo acquiratur quadruplex corona caelestis *ibid.* — conservato bono affectu, conservatur et, eo perduto, perditur 486 a — clericorum vide V. *Clericus.*

CORPUS — est compositum ex quatuor elementis 315 a — constat ex quatuor humoribus 406 a — Quatuor qualitates complectuntur corpus humanum 604 a — habet longitudinem et latitudinem et ideo in ipso potest fieri circulus 326 a

— In corpore humano sunt membra principalia et non principalia 517 b — est vas animae, in quantum est materia 643 b — sine anima mortuum est 309 b — non potest sustentari sine anima quantum ad esse naturae 452 a

— Creatura corporalis est commutabilis, ad tempus tamen conservabilis 316 a — non potest diu subsistere, nisi continuis alimoniis sustentetur 379 a, b — Mali humores in corpore generant quandam scabiem et saepe lepram 76 a — Aliter se habent contraria in compositione corporis secundum statum naturae lapsae et institutae 399 b

— plenum est foraminibus sensuum et poenalitibus passionum 700 b — merito comparatur petrae perforatae et maceariae depulsae *ibid.* — humanum fragilius est quam vitrum 546 a — modis innumeris frangitur *ibid.* — multoties offendit Deum 521 a

— debet custodiri, ne per lasciviam gratia effundatur 476 a — per sanctam disciplinam est excolendum, ne impleatur vitiis 194 a — atteratur ieiuniis, vigiliis et laboribus 725 a — debet deprimi et humiliari, ut configuretur corpori Christi 190 a

— in pulverem vilissimam et foetidissimam putredinem redigetur 602 a — Plus diligimus saccum fimo plenum quam animam 644 b

S. Bonav. — Tom. X.

— est receptaculum Spiritus S. per gratiam 643 b — est domus et habitaculum Spiritus S. 29 b — dicitur domus Dei 48 a — mundum et immaculatum est templum Dei 185 a — In ipso anima Deum adorat *ibid.* — Eius portae sunt quinque sensus *ibid.*

— Stola corporis consistit in agilitate, claritate, subtilitate et impassibilitate 333 a — resurgens est spirituale et ab omni contrarietate elevatum per habitum gloriae 273 b — resurgens est dispositum ab anima in perpetuum in vita conservari *ibid.* — Ostenditur quatuor rationibus, quod corpus possit esse indissolubile et perpetuo durabile 273 b. 274 a — glorificatum non est animale, sed spirituale 284 a — A corpore glorificato aufertur omnis corpulentia, remanente tamen corporeitatis veritate et natura 283 b — quando erunt glorificata in caelo, erunt sicut meridies clara 528 a — reformabitur per configurationem claritatis corporis Christi 48 a

— Rarum est, quod corpus elementare convertatur in caeleste 698 b

CORRECTIO — Sine mansuetudine non fit correctio, sed destructio 594 b

CORRUPTIO — Corruptibile de necessitate corrumpitur, si subiacet soli virtuti naturali 400 a — Homo interior corrumpitur tripliciter 441 a — Generatio corruptibilis est ex semine corruptibili 317 a

CREATIO — est de nihilo 353 a — est a potentia infinita *ibid.* — Ipsius principium effectivum est productio potentiae; medium directivum, gubernatio sapientiae; ultimum complementum, consummatio misericordiae et iustitiae 193 a — Deus septem verba dixit in creatione 182 b. 173 a, b — In creatione mundi unum fuit tantum miraculum 248 a — Est creatio in esse naturae et in esse gratiae 583 a

CREATURA — vanitas est, quia de nihilo 338 a — nulla est immensa 353 b — omnis est mutabilis 220 b. 346 b — Creatum omne est vertibile 442 a — est vertibilis et obscurabilis de se et ideo fallibilis 564 a

— omnis facta est propter humanum obsequium 687 a — si nobis subtraherent sua beneficia, non possemus vivere 351 b

— deficit a Creatore 353 b — omnis respectu Dei quasi nihil est 262 a — Inter creaturam et Deum non est comparatio 29 a

— non potest esse perfecta, nisi se convertat ad sapientiam divinam 58 b — Non est sistendum in pulcritudine creaturae, sed tendendum in Creatorem 290 b — Eius cognitio ducit ad cognitionem Creatoris 286 b — Cognitione creaturae elevamur ad cognitionem Dei 290 a — omnis est similitudo et umbra divinae veritatis 29 a — manifestat Dei potentiam, sapientiam, bonitatem 83 a — Magnitudo creaturae clamat magnitudinem Creatoris 104 b — Pulcritudo creaturae est referenda in laudem Creatoris 105 a — omnis est invitanda ad benedicendum Deum 687 a

CRU

— Bona est pars creaturarum, quae Christum habuerunt Deum 703 a — quomodo convertatur in Creatorem 690 a

— Deus quasdam creaturas superius locavit, quasdam inferius reliquit 688 a

CREDERE — oportet nos in simplicitate et humilitate 590 a — Qui incipit credere in Christum dicitur sedere iuxta viam 400 a — Certitudini veritatis Spiritus S. indubitanter est credendum et non scientiis humanis 331 b — Omnibus credere est insipientium 566 b — Stultus non credit, donec vidit 525 b

CRUX — In qua Christus fuit exaltatus, comparatur arbori vitae, arcae Noe, virgae Moysi, ligno dulcoranti aquas, palo aeneum serpentem gestanti, clavi domus David, sceptro aureo Assueri, vehiculo Salomonis 222 a, b — Christi est clavis David 265 b. 589 a — designatur per baculum David, hastam Saulis, gladium Philisthaei et virgam Moysi 266 a, b — Christi dicitur virga, quam extendit, quando suae passionis cogitationem immittit 342 a

— In cruce principaliter scriptae sunt mansuetudo et humilitas 262 a — Christi dicitur thronus misericordiae 259 a — Christi signum est paupertatis 587 b — Christi signum est castitatis, mortificationis carnis, simplicitatis et puritatis 588 a — Christi est signum summae humilitatis et vilificationis 589 a — Christi est signum sapientiae et revelationis mysteriorum Dei *ib.* b — Christi signum est diffusionis gratiae Dei 590 a — designat poenitentiam et mortificationem 375 a

— est liber noster 264 b — Qui hunc librum tantum respicit abhorret eum, sed qui perscrutatur eum interius delectatur in eo *ibid.* — In libro crucis scripta est tota sapientia Christi *ibid.* — In hoc libro scriptum est, qualiter debeamus peccatum odire, Deum diligere, iudicium formidare *ibid.* — Liber crucis signatus est septem sigillis, quae sunt septem considerationes circa passionem Christi *ib.* a — Qui frequenter legeret hunc librum Sapientiae multum inflammaretur ad amorem Dei 265 b — Multi tenent hunc librum clausum et sunt insipientes *ibid.* — Multi hunc librum non ponunt ante oculos nisi in morte *ibid.*

— Per crucem superatus est diabolus 266 b — Pro his, qui volunt salvari, crucis virtus potens est superare omnia diaboli tentamenta 305 b — nos protegit a diaboli tentationibus 448 b — Per crucem totum vincitur, ut fiat quies in anima 469 b — est armatura ad impugnandum diabolum, mundum et corpus proprium 266 a — ardorem peccati refrigerat et vigorem operandi praestat 305 a — In cruce reserata sunt occulta et purgata sunt peccata 469 a — habet quatuor virtutes contra quatuor inordinatos appetitus 466 a

— quadrupliciter est lignum vivificantis gratiae, iustitiae et sapientiae 464 a. 469 b — est lignum dans vitam 464 a — vitam dat, conservat et continuat 465 a — Christi est flagellatrix rebellium, liberatrix fidelium, consolatrix afflictorum 266 b.

CRU

267 a — In cruce possumus invenire sapientiam, mortificationem, paupertatem, humilitatem, virtutem 304 b — Ex corde duro, si percutitur virga crucis, fluent lacrymae, et sic in ipsum influent gratiae 341 a — Per eam arca testamenti aperitur et religatur 265 b

— In cruce invenimus vitam spiritua-lem 305 a — sola prodest ad vitam aeternam 467 a — est debitus modus veniendi ad vitam 464 a — sola potest nos liberare 265 b — Sine cruce omnes currimus ad infernum 266 b — Indecens est in alio gloriari nisi in cruce 305 a — In ea est dulcissimus fructus 471 b

— Per eius memoriam omnis amaritudo convertitur in dulcorem et sedatur omnis tentatio 266 b. 267 a — Optimum est semper in cruce meditari 265 b — Studium crucis dat visum caecis, sanitatem infirmis, vitam mortuis 304 b — Non evadimus mala, nisi sentiamus aliquid de cruce 265 b

— Nulla salus est in domo, nisi cruce munit homo 305 b — Quaedam mulier evasit submersionem, quia signata fuit signo crucis 266 a

— Christi divisionem fecit inter nos et mundum 266 b — Qui crucem derelinquit et Dominum derelinquit 465 b — Nullus de exercitu Christi est, nisi portet signum eius 586 b

— Sub metaphora iugi ad crucem invitamur tanquam ad obedientiae iugum, sapientiae librum, armaturam protectionis, virgam potentiae 262 b — Dura res est invitatio ad crucem *ibid.* — de se est horribilis, sed tamen multum desiderabilis 463 b. 464 a — Christus non invitat ad nudam crucem, sed praemittit refectionem et subiungit requiem 262 b — Non debet nobis videri arduum portare iugum crucis 263 a — si tollatur spontanea voluntate, est iugum suave, salutiferum et gloriosum *ib.* b

— Christi debet tolli, ut humiliemur, erudiamur, tueamur, sublevemur 262 b.

263 a — Debemus tollere librum crucis, ut intelligamus arcana sapientiae Dei 263 b — Crucem manu et humeris circumferre debemus 341 a — Homo continuo portans crucem reportat fructum 263 b — Ad crucem nudam nudi aspirare debemus 467 a

— Crucem portant in angaria qui aeterna despiciunt, temporalia concupiscunt et carnaliter vivunt 263 b — si tollatur in angaria, est iugum asperum, mortale et ignominiosum *ibid.* — Pauci volunt crucem sustinere, quia eius amaritudinem non portant in corde 471 b — Scimus virtutem crucis, sed ad eam non currimus 465 b — Crucis inimici sumus propter quatuor 468 a

— pro mundanis est stultitia 305 b — Christi primo fuit apud Iudaeos, sed imperator Constantinus transtulit ipsam ad Christianos 266 b

— apparebit in die iudicii in signum severitatis 586 b — apparuit in die passionis in signum misericordiae *ibid.* — apparet in corpore Christi mystico *ibid.* — specialiter apparuit Constantino et Francisco in signum victoriae *ibid.* 587 a

CRYSTALLUS — Radius solis totaliter eam penetrat 616 a

CULPA — In omni culpa est offensa, macula, sequela 296 b — principaliter oritur ex carnalitate et cupiditate 270 a — Ignis culpae non est caelestis, sed terrestris 342 b — Ignis culpae libenter accenditur per diabolum et maxime per homines malitiosos *ibid.* — Per ignem culpae mens peccatoris obnubilatur, consumitur, molestatur *ibid.* 343 a — Ignis culpae est extinguendus 343 a — Ratione culpae nullum opus est bonum in genere gratuiti et dignum remuneratione 451 b

— Bonarum mentium est ibi culpam agnoscere, ubi culpa non est 347 b — deffenda est tempore misericordiae, ne deploretur tempore iustitiae acerbitas poenae

DAV

307 a — Culpam persequi debemus in nobis et in aliis, si volumus habere gratiam 342 a — Primo debemus culpam persequi in nobis quam in aliis, et primo in maioribus culpis quam in minoribus *ibid.*

— Christus salvat nos a culpa per gratiam 42 b — Contraria culpae curantur contrariis gratiae 396 b — exstinguitur occasionum evitacione, lacrymarum effusione et extremo examine 343 a, b — purgatur per iustitiam in punitione et detestatione vitiorum per poenitentiam factam in timore Domini 348 a — consumitur per caritatem 98 a

CULTUS — Maxime ei repugnat domum orationis facere domum negotiationis 650 b

CUPIDITAS — est ignis consumens 658 a — magis regnat in senibus quam in iuvenibus 277 a — inclinat cor ad pecuniam et iungit per amorem, ex quo anima fit impura 474 a — generat simulatoriam falsitatem 373 b — Cupidi figurantur per vulpes 389 b — generat fumum 62 b — excaecat oculos cupidorum *ibid.* — per tridentem signatur *ibid.* — praecipitat in profundum 587 b — submergit hominem spiritualiter 467 a

— Cupiditati debemus mori per contemptum mundanae excellentiae, sapientiae, opulentiae 270 b — Eius mortificatio ducit ad vitam perfectae iustitiae *ibid.* 271 a — nunquam expellitur nisi caritate 98 a

CURA — Aliqui plus curant de aliis rebus quam de se ipsis 525 a

CURIOSUS — vult divinae sapientiae vestigia perscrutari 299 b — Curiositas in studio summe damnatur 62 b. 63 a, b

CURSUS — Qui desistit a cursu perditus est 505 b

CUSTODIRE — Grande flagitium perpetrasse putandi sunt qui valde diligenter custodiuntur 285 b

CYPRESSUS — designat suavitatem gratiae 30 b

CYRUS — designat Christum 477 b

D

DAEMONES — potione superbiae suae ceciderunt de caelo 325 a — oderunt Deum propter suam iustitiam 180 a — sunt accusatores nostri coram Deo 626 b — vocantur velatores 396 a — Cur Deus aliquando condescendat potentiae diabolicae 24 b — Partem cum eis habent irreverentes et incontinentes, discordes et immiserordes 629 a — Christus salvat nos ab hostilitatibus daemonum 42 b

DAMNATI — decesserunt extra fidem omnimodam, vel formatam 606 a — iuvare non possunt *ibid.* — super fundamentum fidei aedificaverunt aes, ferrum et plumbum 608 b — perdunt repromissionem, quia contempserunt repromissorem 607 a — possident diabolum et possidentur ab eo 630 b

— vitam beatam perdiderunt irreparabiliter 606 b — nunquam ad caelestem patriam sunt venturi 608 b — proprie dicuntur percussi 607 b — per eadem puniuntur, ex quibus constituuntur 383 b — Ipsi erit durum bellum inter carnem et animam et durius inter poenam et naturam 81 a

DAMNATIO — Causa damnationis pro multis sunt divitiae, deliciae, honores 365 a — Consideratio damnationis angelorum inducit poenitentialem purificationem 635 b

DAMNUM — Quilibet cavet sollicite damnum suum 572 a — non emendatur, nisi tantum vel plus restituatur 223 b

DANIEL — designat contemplativos 610 a

DARIUS — interpretatur fertilis 358 b. 361 b — designat Christum *ibid.*

DATIVUS — acquisitivus est 706 b

DAVID — erat servus gratus in recompensando gratuita dilectionis affectum 439 a — erat rex nobilis et vir cordatus 256 a — erat magnus praeco et ampliatus divinae laudis 413 a — interpretatur manu fortis 266 a, b. 570 a

— designat Christum 266 a, b. 660 a. 718 b — Eius pueri designant Angelos 660 a — verus est Dominus Salvator 554 b

— reprehenditur, eo quod odio habuit diligentes ipsum 559 a — surgit de potestate diabolica virtute Christi 431 a. 424 a — voluit plorare peccatum suum, et tamen non fecerat nisi unum 256 a — flebat frequenter et abundanter *ibid.* — In eius poenitentia erat verecundia et humiliatio

DEB

324 b. 325 a — petiit a Domino irriguum devotionis et lacrymationis 199 b
 — David cadente, nullus praesumat, et David resurgente, nullus desperet 325 a. 560 b
 DEBITUM — a Deo dimittitur propter tria 437 a
 DECACHORDUM — Non est idoneus ad decachordum tangendum Deo qui non habet exercitium 434 a
 DECIMAE — dantur pro ministerio, non e converso 675 a
 DECOR — designat divinam refulgentiam 420 b
 DEFECTUS — proprius est corrigendus, et, si ex officio incumbit, etiam alienus 410 a — Iniusti de defectibus propriis non curant et alienos dissimulant *ibid.* — aliorum plus sunt caritative tolerandi quam temere iudicandi 351 b — triplex fuit in homine ante adventum Christi 45 a
 DEFUNCTI — quomodo differant a viventibus, Beatis et damnatis 606 a — super fundamentum fidei aedificaverunt lignum, foenum, stipulam 608 b — Eis gloria differtur propter imperfectam sanctificationem 605 a — Licet impedimentum extrinsecum ingrediendi caelum in eis sit remotum, remanet tamen intrinsecum *ibid.* — cruciantur in dilatione praemii et in afflictione supplicii 607 a, b.
 — purgandi vitam beatam expectant certitudinaliter 606 b — Promissio, quam expectant, est certissima 607 a — De eius dilatione graviter cruciantur *ibid.* — Manus Domini quondam curans infirmitates, nunc punit iniquitates 608 a
 — Eorum statum designant Galilaea et Galaaditis *ibid.* — per Aegyptum designantur *ib.* b — propter spem non se percussos, sed tactos reputant 607 b
 — Deus ipsos vult salvari 607 b — Deus vult, eos per nos iuvare *ibid.* — Super eorum multitudinem moveri debemus in bonis congratulando, in miseriis condolendo et in necessariis succurrendo 605 b — Ipsi debemus compati propter impossibilitatem proprii iuvaminis et idoneitatem alieni suffragii 606 a, b — Ad condolendum eis conducunt eorum necessitas, nostra ad Deum conformitas et nostra utilitas 607 a — Eis est succurrendum, quia status eorum est miserabilis, reparabilis, nobis utilis, beatificabilis 608 a — Defunctis succurrere debemus per orationem et per operationem *ib.* a, b
 — liberantur per orationem fidelem, simplicem et humilem 608 a, b — Haec designatur per Iudam, Ionatham et Simonem *ibid.*
 — Ex eorum compassione nobis oritur duplex utilitas 607 b — cum ad gloriam pervenerint, suis benefactoribus ingrati esse non poterunt *ibid.* 608 b
 DELECTATIO — est coniunctio convenientis cum convenienti 173 b. 198 a. 359 a. 602 a. 630 b — Originale principium delectationis est voluntas 480 a — est carnalis delectationis, temporalis purgationis, materialis revelationis, spiritualis refectionis, aeternalis fruitionis 55 a

— omnis in praesenti aspersa est amaritudine 173 b. 408 a — carnales non sunt nisi circulationes 481 b — Cum sensibilia non immutent sensum nisi per speciem, in eis non est vera delectatio 602 a — terrena quasi omnis coniuncta est cum amaritudine et fastidio 310 b — terrena omnis amaritudo est et egestas 649 b — foedae et terrenae potius amarificant, quam delectent 408 a

— Qui delectantur circa terrena sunt rustici 254 a — Delectari in rebus mundanis nihil aliud est quam lutum amplecti 524 a — Qui vult delectari in sensibilibus assimilatur puero, fatuo vel cani 602 a — In omnibus delectationibus prohibitis est laqueus, venenum, aculeus mortis 465 b — omnis, quae est contra legem Dei, est plena veneno 210 a — Propter unam delectationem perdidit homo regnum caelorum 481 a

— Respicere verum Solem est valde delectabile 524 a — supernae perfecte delectant 408 a

DELICIAE — pro multis sunt causa damnationis 365 a, b — mundiales nos alienant ab inquirendo regnum Dei 194 a — Amans delicias nunquam detestatur luxuriam 162 a — Qui amant delicias carnales in futuro amittent spirituales et aeternas 365 a — spirituales et carnales sibi repugnant sicut ignis et aqua 675 a

DEMONSTRATIO — Illa maxime demonstramus, quae in admiratione habemus 549 b

DENARIUS — Quot denarios habent avari, tot habent idola 241 b

DENS — putridus corrumpit alios 542 a

DESCENSIO — Debemus descendere per recognitionem propriae iniquitatis et revisionem fragilitatis 319 b

DESERTUM — est locus vilis, sterilis, inhabitabilis et nullis aptus solatiis 546 a — significat mortale peccatum 609 a — propter triplicem proprietatem est locus aptus ad resistendum tentationi 205 b — Mansiones deserti significant transitum de bonis ad meliora 42 a — designat poenitentiam 534 b

DESIDERIUM — unit materiam cum forma 467 a — Omne desiderabile comprehenditur in quatuor 487 a, b — omne est ad bonum pretiosum, speciosum, honorabile aut interminabile *ibid.* — Tria faciunt quamlibet rem desiderabilem, scilicet speciositas in aspectu, utilitas in effectu et deliciositas in gustu 28 b — Desideramus quod exspectamus 46 b

— In complemento desiderii est delectatio 468 a — nostra transferenda sunt in aeternitatem 321 b — debet esse per excessum inflammatae dilectionis 29 a — Celsitudo desiderii consistit in luminosis contuitibus et amorosis excessibus 490 b — Anima debet affici septem desideriiis 462 b

— si perficiatur, delectat animam 602 a — Quodcumque in rebus transitoriis desideratur non satiat 139 b — Solus Deus replet desiderium nostrum *ibid.*

DEU

DESPERATIO — causatur per pusillanimitatem timoris et diffidentiae 232 b — Proclivium peccati facit descendere in profundum desperationis 711 b — Hoc peccatum est inventum a diabolo 429 a — Desperantes non credunt, se posse consequi veniam *ibid.* — Horum fructum operationis et laboris Deus perdit *ibid.* — auferitur per considerationem divinae benignitatis et confidentiam 233 a

DETRACTIO — facit comedere carnes proximorum 677 a — Detrahare est iterare plagas Christi per peccatum 555 b — Non tantum est abominabilis homini fornicatio, quantum Deo detractio 655 b — aliquibus versa est in naturam 436 b

DETRACTOR — omnia iudicat et a nemine vult iudicari 368 b — crucifigit fratrem iudicio falso in corde et perverso in ore *ibid.* — sciunt abscondere laqueos fraudulentiae et doli 436 b — alios capiunt per famae denigrationem, personae laesionem, rerum damnificationem *ibid.* — Eorum lingua dicitur indomabilis 686 a — hodie sunt in amicitia magnatum 436 b

DEUS — est, quo nihil maius cogitari potest 262 a, b — Quae de Deo dicuntur semper sunt magna 467 b — est magnus et excelsus per immensitatem essentiae 223 a — vere solus est 73 a. 531 a — non habet de vanitate annexum 73 a — est summe ens et indeficiens 273 a. 411 b — solus est ens simpliciter sempiternum et quietum 271 b — est actus purus 503 b — non dependet ab aliquo 618 a — est Trinitate personarum perfectus 448 b — vera relatione non refertur ad aliquid extra 618 b

— Stultitia est Iudaeorum dicere, ipsum habere corpus 611 a — non habet membra 470 a — habet vestigia *ibid.* — non habet corpus nisi in persona Verbi incarnati *ibid.* — Quare describatur per figuras membrorum humanorum *ibid.* — Facies eius est pulchritudo sapientiae 616 a — Manus Dei ratione operationis naturalium rerum dicitur Filius, ratione distinctionis articulorum, Spiritus sanctus 590 a

— in hac vita videri non potest 105 b — Immensitas virtutis eius magis est formidabilis et admirabilis quam perscrutabilis et comprehensibilis 653 a — Ipsius non possumus comprehendere sedem, percipere sapientiam nec sustinere ardorem 611 a — Mens non sufficit Deum comprehendere nec admirari 653 a — Nemo potest explicare multitudinem luminositatis et radiationum refulgentium a sapientia divina 611 a — Anima rationalis amiserat cognitionem divinam et ideo debet eam quaerere historice, allegorice, tropologice et anagogice 159 b

— In divina incomprehensibilitate oculus tantum per momentum figi potest 286 b — De Deo loquimur aliquando secundum transsumtionem, aliquando secundum superpositionem, aliquando secundum causalitatem 618 b — videtur in creatura, natura assumpta, conscientia et in sua essentia 104 b. 105 a, b — a quibus videatur

DEU

videtur — videtur in creatura, quae manifestat eius potentiam, sapientiam, bonitatem 83 a — in natura assumpta visus est a Patriarchis et Apostolis et videtur a nobis speculariter, a Beatis perspicaciter *ibid.* — videtur in conscientia per industriam rationis et fidei assensum, per cordis munditiam et intellectus donum, per fervens desiderium et sapientiae gustum *ib.* a, b — videtur in sua essentia praeclare et manifeste, iucunde et gloriose, perpetuo et sine fine *ib.* b

— dono Spiritus S. ex omni genere hominum ad suam cognitionem vocat 452 a — Debemus cognoscere eius iudicia, ut eum timeamus; beneficia, ut eum diligamus; praecepta, ut ea faciamus; exempla, ut eum imitemur 525 a, b

— Ut possimus figere intellectum in gloriam divinae Maiestatis, requiritur gratia, diligentia, amor et devotio 216 a. 217 a — Dei secreta non cognoscimus, nisi intimis desideriis vigeamus 199 b — Ut Deum videamus, requiritur purgatio a peccato et abstractio ab amore mundano 105 b — Purgandus est animus, ut divinam lucem perspicere valeat 656 a — Qui vult ipsum contemplari debet habere purum intellectum 350 b

— videtur a simplicibus, mitibus et humilibus 303 a — Ad videndum Deum in conscientia necessaria est mentalis devotio, sequestratio a tumultu temporalium, cordis quietatio 219 a — Si essemus prompti ad divina beneplacita facienda, revelaret nobis voluntatem suam 580 b — Aliqui devoti idiotae profundius Dominum cognoscent quam litterati indevoti 557 b — Dei consideratio ducit ad humilitatem 596 a

— de omni proprietate, potentia, sapientia, bonitate habet in summa excellentia 503 b — est incomprehensibilis, interminabilis, incomparabilis 687 b — Est potens, investigabilis, caritativus et aeternus *ibid.* 688 a — In Deo est summa veritas, aeternitas, suavitas et fidelitas 730 a — est maiestas, potestas, bonitas, veritas 236 b — Domini magnificentia apparet ratione potentiae, sapientiae, misericordiae 431 a

— Est error dicere, Deum ab aeterno gignendo moveri 107 a — aeternus est de non principiante principians sine sui variatione 67 a — Essentia Dei non mutatur 72 b

— inhabitat immensitatem aeternae Maiestatis per essentiam, mundanam vastitatem per influentiam et Ecclesiam per complacentiam 687 b — est intimus cuilibet rei in essendo, potentissimus in agendo, praesentissimus in cognoscendo 74 b — est in anima et in qualibet potentia animae 73 a

— est per essentiam sanctus 598 a — In nomine *sanctus* dicitur quidquid perfectionis de Deo dici potest *ibid.* — quare dicatur ter sanctus 449 b — tantae puritatis est, quod nihil impurum acceptare et nihil purum detestari potest 633 a — Divinum exemplum est irreprehensibile ideoque dignum imitatione 536 a

— Ipsius sapientiam nihil latet 377 a — Omne, quod factum est, in mente Dei exemplatum est 316 b — Omnium rationes refulgent in arte aeterna, secundum quod se manifestat ad ea 616 a — est inspector cordium 458 b — Apud eius memoriam fixa sunt omnia nostra opera sive caelestia, sive terrestria 291 a — Eius sapientia cognoscit praeterita, praesentia et futura 431 b — Divinum consilium est infallibile 535 b

— Eius sapientia non potest latere 525 b — Sapientia divina non est scrutanda, sed admiranda 431 b — Eius sapientia admiranda est in rebus corporalibus, intellectualibus et aeternalibus 326 a — Eius sapientia est investigabilis 472 a — Viae divinae sapientiae sunt investigabiles 299 b

— Divina intelligentia est virtuosa et stabilis, pretiosa et nobilis, speciosa et delectabilis 430 a, b — Sapientia Dei quantum ad creaturarum illuminationem, cognitionem et gubernationem transcendit omnia 692 b — Eius sapientia omnia originat, gubernat, reparat et consummat 616 a — Secundum dictamen divinae sapientiae homo formatur, regitur et gubernatur 431 b — Sapientia divina est omnium ordinatrix 108 a, b — Sapientia aeterna est principium rationalis creaturae et non cessat loqui ad illam inspiratione occulta 58 b — Sapientia divina est omnium reparatrix 290 a — Divina sapientia seminavit in conscientia caelestes influentias 195 a — Eius scientiae dictamine dirigitur omnis homo 408 b — Sapientia divina diabolum multiformi arte fefellit 413 a

— Ipsius iudicia intelligi possunt in septem Angelis habentibus plagas irae Dei 653 a — Ipsius iudiciorum septem enumerantur proprietates 610 b

— Eius voluntati omnis virtus famulatur 431 b — Ipsius voluntati nihil potest resistere 180 a — Eius potentia non potest flecti nec superari 525 b — Potentia divina est omnium creatrix 290 a — Divina potentia seminavit in mundo spirituales et corporales substantias 194 b — solus potest dimittere et delere peccata 417 a, b

— In Deo est imperturbabilis pietatis fontalitas 70 b — est pax essentialiter intransitive *ibid.* — In Deo est inextinguibilis suavitatis felicitas *ibid.* — aeternus dicitur pax, quia est pacis inspirator, dator et auctor; immisor, fautor et amator; conservator, reformator et promotor; commendator, remunerator et praemiator *ibid.*

— Deus ardor est 611 a

— Sunt quatuor viae a Deo, secundum Deum, ad Deum 445 a, b — est omnium principium, exemplar, finis *ibid.* — est fons gratiae, forma iustitiae, consummatio vitae *ibid.* — est creator, sanctificator et beatificator 580 b — est fons et origo totius pulcritudinis 691 b — A Deo Patre originantur industriae, gratiae et quaecumque habemus 696 a — Opera Divinitatis sunt indivisa 514 a — non indiget requie 448 b — operatur sine labore *ibid.*

DEU

— Eius opera sunt creationis et re-creationis 563 b — Prima sunt profunda, secunda abscondita *ibid.* — quo omnia fecit, eo refecit 109 b — omnia praeordinat in Verbo aeterno 315 b — Pater per Christum suas influentias communicat 696 a — fecit omnia Verbo increato, refecit omnia Verbo incarnato 107 b — fuit potenter operativum in rerum conditione et in rerum reparatione *ibid.* — Magna sunt opera creationis, maiora re-creationis, maxima glorificationis 229 b

— Creator per figulum significatur 714 b — dicendo facit omnia 107 b — Solus Deus potest producere ex nihilo 477 b — Ipsi proprium est de nihilo aliquid operari 694 b — si materia indigeret in agendo, esset imperfectissimus 563 b — omnia produxit sine adiutorio virtutis alienae 651 a — creavit mundum sine sui variatione 67 a — nos creavit per potentiam, et ideo est admirandus 443 b — fecit hominem ad imaginem suam et se fecit imitabilem 60 b — dicitur faber quoad corpus, architectus quoad animam rationalem 448 b — omnia fecit, ut servirent homini 385 a, b — Explicatio *ibid.*

— Creator idem est ac inhabitator, 671 b

— dicitur Dominus noster absolute per excellentiam 705 a — Dominus exercituum est, ut est maiestas praesidens virtutibus angelicis 643 a

— Omne, quod factum est, habet conservari a Deo 316 b — Cuncta in nihilum redirent, nisi divina potentia ea teneret 431 b. 447 b — stabilitatem ferream dat omnibus rebus 447 b — format omnes adjuvando naturam, sed Christum formavit operando supra naturam 199 b

— Voluntas Dei condescensiva complacet sibi ad gubernationem animarum 580 b — per alios vult regi populum suum 525 b — ingreditur in creaturam ut principium, obiectum, donum, actus, virtus supernaturaliter fecundans, ut hypostasis 99 a

— est formidabilis, placabilis, suavis, insuperabilis 71 b — Manus Dei est ulsciscens, tribuens, protegens, praemians 370 a, b — habet duas manus quasi duas vias 526 a — vias, quae sunt a dextris, novit; de sinistris non curat, nisi peccatores prius poenitentiam egerint *ibid.* — Dominus est terribilis inimicis, honorabilis amicis, desiderabilis miseris 431 a

— est optimus, benignissimus et beneficentissimus 668 a — In comparatione Dei nemo invenitur bonus 678 b. 708 b. 714 b — est summum bonum, immo omne bonum 516 a — Omnis copia, quae Deus non est, egestas est 602 b

— solus replet desiderium nostrum 139 b — In ipso est tota dulcedo 439 a — Degustatio Dei fit ore spirituali 630 b — Si quis in eius pulcritudinem ferretur, vilesceret ei mundus 616 a — si nos derelinquit, quasi terra nostra desolatur 580 b — aliquando se abscondit, ut post magis gratanter se offerat 92 b — quamvis

DEU

severe nos tractet, veniet tempus, quando amicis suis totus blandus apparebit 694 a — facit homini magnam gratiam, quando purgat eum per aliqua flagella 350 b — Sicut diligimus manum Dei dantis, ita debemus diligere manum Dei corripientis 558 a

— non vult nisi bonum 580 b — non detestatur nisi malum 342 a — detestatur superbiam, avaritiam, luxuriam 428 a

— Voluntas Dei quoad nos est triplex, scil. obedientiae, sanctimoniae et misericordiae 212 b. 213 a — Divina bonitas in caelo seminavit sempiternas refulgentias 194 b — benignus et misericors noluit esse solus in gloria, sed multos invitavit 357 b — multos vocat et intrare ad suam coenam cogit 361 a — omnes, quantum est de se, cupit salvare 439 a — avidius optat nostram salutem quam aliquod sacrificium 347 a — Deus dicitur praecipitare, quia in poena peccatum ordinet et permittat 661 b

— vocat aversos ad poenitentiam, conversos ad iustitiam, perfectos ad perfectionem 196 a, b — vocat verbo praedicationis, beneficio administrationis, flagello correptionis 385 a — Eius misericordia apparet in vocationis instantia, expectationis patientia, susceptionis clementia 347 a

— Ab eo emanat omnis benedictio 686 b — est auctor omnium bonorum 596 a — A Deo est omne bonum 332 a — In eum refundendum est quidquid boni habemus 694 b — dat, sed non recipit 480 b — Eius beneficia praecurrunt eius iudicia 80 b — Divina bonitas tantae est liberalitatis, ut ad sua dona accipienda invitet; sed exigit praeparationem 311 b. 312 a — Divina bonitas tantae liberalitatis et diffusionis est, ut in nobis sit desiderium accipiendi 312 a

— Divina bonitas ostenditur per multa signa 233 b — nos creavit, redemit, iustificavit 439 a — Pro his debemus nos totos suo servitio impendere *ibid.* — Filium suum misit in mundum, immo dedit Prophetas, Patriarchas et Legem, ut nos moveret ad dilectionem 317 b — Eius bonitas relucet ex hoc, quod nobis praeparavit satietatem et ad eam invitavit 360 a

— est fons lucis, virtutis, puritatis, iustitiae, immortalitatis, opulentiae, felicitatis 50 a, b — est fontale principium et origo totius gratiae 479 b. 480 a — est liberalis communicando aliis quod habet gratiae 480 b — est lux illuminans, vita vivificans et virtus iustificans 73 a — solus est fons vitae 271 b — est vita animae 397 a — animam purgat, illuminat perficit 353 b — assumit nos per collationem gratuita iustificationis 216 b — Pater adoptat quemlibet per gratiam in filium et postea tradit eum Christo in discipulum 238 b

— praevenit per internam inspirationem 415 b — nos adiuvat per gratiam 233 b — adiuvat per boni operis prosecutionem 415 b

— nos vestivit fide, spe et caritate 447 b — nos facit viriles in operatione

potentiae, iucundos in duratione gratiae et rationabiles in intentione gloriae 27 a — venit ad nos per septiformem gratiam 238 b — facit apud nos mansionem per boni operis multiplicationem et consummationem *ibid.* — Quanto abundantius Deus habitat in aliquo, tanto abundantiora tribuit dona 339 b — venit ad humiles 416 b — fugit superbos *ibid.*

— Divinum patrocinium est insuperabile 535 b — est turris fortissima 675 b — Dominus est castrum fortissimum, securissimum et munitissimum 543 a — Quando homo bene est cum Deo, non debet timere tentationes mundi nec infestationes diaboli 542 b — Ad ipsum fugiendum est propter consolationem, securitatem, instructionem *ibid.* 543 a — non recedit a nobis, sed nos recedimus ab ipso 580 b

— est singularis in pietate et benignitate 360 a — consolabitur omnem creaturam humanam 411 a — Dei benignitas ante incarnationem quasi latuit, sed postea claruit 668 a

— Deus dedit nobis Christum per Mariam propter sanitatem 103 a — tradidit Filium suum crucifigendum propter peccatum destruendum 265 a — Mirabilis pietas est, quod Filium tradidit, ut servum redimeret 298 a — in suo Filio dedit omnia quod fuit, habuit, potuit 89 a, b — licet a peccatoribus turpiter contemnatur, tamen non dedignatur mittere Filium 347 a

— Eius benignitas magna fuit, quando invitavit homines per suos servos; maior, quando venit ipse; maxima, quando recipit inimicos et peccatores 361 a, b — Deus benignus est super malos suscipiendo poenitentes et tolerando peccantes 668 b — Benignitas divina parit faciliter 233 a — Dei benignitas convertitur in iram his qui non convertuntur ad poenitentiam 668 b

— Decretum divinae misericordiae promissae est immutabile 223 b — Misericordia Dei erga peccatores poenitentes est magna et admirabilis 189 a — est summe placabilis 71 b. 72 a — est misericors in dimissione debiti 193 b — nos consolatur per condonationem iniquitatis 233 b — miseretur, quando ex anima peccatoris extirpat spinas vitiorum et seminat germen gratiae et gloriae 194 b. 195 a — Larga Dei pietas veniam non dimidiabit 278 a — sanat per se ipsum vulnera delictorum 72 b

— parit faciliter, obliviscitur totaliter, suscipit clementer 243 b — est miserator in parcendo faciliter, misericors in obliviscendo totaliter, longanimis in expectando patienter et multum misericors in suscipiendo clementer 431 b — Ideo non est timenda eius iustitia, sapientia, iudicii severitas et Maiestas *ibid.*

— Misericordia divina descendit solum ad penuriam patientes, poenitentes et perseverantes 378 a — inclinatur aures misericordiae ad preces humiles 413 a — Modus flectendi Dei misericordiam est se ad

DEU

terram proicere 555 b — Petentis sinceritas aurem misericordiae divinae ad audiendum inclinatur 27 a

— pronior est ad miserendum quam ad damnandum 233 b — Misericordia divina maior est quam nostra miseria 429 a — Misericordia divina tanta est, ut etiam de malis faciat bonos 439 b — Misericordia divina cor maxime dilatat 680 b — Eius misericordia non est tanta, ut non sit infernus 585 b

— Misericordia Dei imploranda est, ut nos salvet a debilitate impotentiae, caecitate ignorantiae et poenaltate miseriae 189 b — Misericordia divina tanto plus est commendanda et laude digna, quanto plur nobis necessaria 349 b

— Dominus modo utitur sua misericordia 525 b — Aliter erat in antiqua Lege et aliter erit in futuro *ibid.* — Notatus Dei ad hominem clementia, exhortatio, exhortationis utilitas 418 a, b

— Divinum promissum est inaestimabile et debet omnes attrahere 536 b — est fidelis in promittendo gloriam 486 a — ideo non promittit nisi fidei *ibid.* — Clementia divina est omnium remuneratrix 290 a

— Divina aequitas commendatur a iustitiae concitatione, culpa detestatione, poenae inflictione 427 a — Eius iustitiae non potest obstari 525 b — Aequitas divinae iustitiae ordinem universi conservari iubet, perturbari vetat 275 b — in statera iuxta labores ponderat refectiones 256 b — est iustissimus retributor 596 b — neminem laudat nisi dignum 601 b — iustitia divina coronavit Christum splendido diademate in resurrectione 244 b — a Sanctis laudatur, et ipsos laudat 601 b

— Divina iustitia concitatur per arrogantiam, malevolentiam, demulcentiam 427 a — Ad divinam iustitiam pertinet malefactores punire 383 b — quod exhibuit per misericordiam repetet per iustitiam 438 a — non semper percutit, sed quandoque reservat ad damnationem 640 b — si statim peccatorem puniret, postea cui parceret non haberet 347 b — est iustus in damnatione servi nequam 493 b

— Quod non pertinet ad Dei cultum habeamus quasi mortuum 82 a — Boni ad eum currunt, mali eum contemnunt 696 a — Debemus esse cultores Dei reverentes 576 b — Qui omnia contemnit propter Deum servit soli Deo 207 a — Debemus ipsi servire diligenter et finaliter 443 b — Debemus Deo spiritu servire in puritate, veritate, venustate, tranquillitate 142 a

— prae omnibus aliis in partem eligendus est 516 a — Qui Deum requirunt advertunt omnia discernenda 377 b

— quaerendus est devota precum instantia 413 a — quomodo sit quaerendus 407 b — a quibus inveniatur et a quibus non inveniatur 408 a — quibus appareat *ibid.* — quaerendus est cum sinceritate benevolentiae, serenitate conscientiae, longanimitate perseverantiae 276 a — Hoc fit

DEV

per sublimitatem contemplationis, suavitatem devotionis, aviditatem repressionis *ibid.* — quaerendus est cum filiali reverentia 73 a

— Tres sunt viae eundi ad Deum: recessus a malo, accessus ad bonum et accessus ad optimum 623 b — Ad Deum est revertendum cum timore et amore 186 b. 405 b — Si volumus venire ad Deum, debemus nos humiliare 556 a — Qui approximant Deo puritatem aemulari debent 503 b — Debemus tendere in Deum per fidem, confidentiam et caritatem 407 a

— Obligamur Dominum timere humiliter, ei obedire fideliter et ipsum diligere ferventer 420 a — est timendus propter suam potentiam, sapientiam, iustitiam 525 b — timendus est timore filialis reverentiae 73 b — Quae reverentia sit ipsi exhibenda 555 b — non habet qui ipsum venerationem nisi Angelos et poenitentes *ibid.* — Debemus saltem pietatem vocantis erubescere, si eius iustitiam nolumus formidare 347 a, b

— Deo gratiae agenda sunt propter creationem, gubernationem, vocationem, redemptionem 425 b — Ipsi agenda sunt gratiae pro tribus beneficiis 434 b — est benedicendus propter missionem Spiritus S. 413 a — Debemus Deo offerre munus temporalis beneficii, corporalis obsequii et spiritualis desiderii 464 b

— adorandus est cum puritate et rectitudine intentionis 485 a — Nullus potest perfecte Deum adorare, nisi habeat maximam reverentiam 184 b — Quomodo ad Deum debeamus levare omnia membra interiora 40 a — magnificandus est corde, ore, opere 413 a — est laudandus in Angelis propter tria 619 a — Quidquid humanis dici potest verbis, minus est a laude Dei 595 b

— est diligendus fideliter, sinceriter, indesinenter 421 a — diligendus est propter creationem, conservationem, glorificationem 420 a, b — Deum non possumus diligere, nisi ei uniamur *ib.* b — Hoc fit intelligentia, voluntate, memoria *ibid.*

— Ut Dei amorem acquiramus, excludamus demulcentiam consanguinitatis, avaritiam proprietatis, illecebram delectabilitatis 424 b — Eius amici efficitur per sanctimoniam, obedientiam, poenitentiam, patientiam 417 b. 418 a — Dei amici efficitur per contemptum mundanorum, desiderium aeternorum, sustinentiam adversorum 418 b — Ipsi placemus, si est in nobis obedientiae promptitudo, rectitudinis aemulatio et devotionis suavis 580 b

— Quanto plus aliquis se conformat divinae voluntati, tanto magis divinus est 339 b — Quanto aliquis efficitur magis divinus, tanto Deus abundantius habitat in eo *ibid.*

— Creatura nunquam desiderare ausa est, ut ipsa esset Deus 401 b

— Dei sunt res mundanae et honores 541 b

DEVOTIO — est affectio amoris suavis proveniens ex memoria beneficiorum Chri-

sti 361 a — comparatur aquis pluvialibus 37 b — comparatur favo et melli 38 b — significatur per oleum 153 a — vocatur virgula fumi 325 b — excitatur ex beneficio redemptionis, promissionis Patris et donorum Spiritus S. 326 a — Haec designantur per myrrham, thus et pulverem pigmentarii *ibid.*

— quandoque remittitur, quandoque exstinguitur 458 a — debet abscondi 153 a — Malum est devotionem subiectivam, quae debetur Deo, exhibere hominibus 557 b — debet esse subiectiva, gratifica, amorosa *ibid.* — In signum huius osculamur pedes, manus et os *ibid.*

— amorosa facit unum cum Deo 558 a — recolligit animam 508 b — per desiderium elevat a terrenis 571 a — Per suavitatem devotionis in Deum levatur tota anima 40 a — Devotus a Christo affectualiter suavificatur 38 a — Super devotis requiescit radius divinus 30 b

— Devoti quaerunt locum orationis 691 a

DEXTER — Quae in dextra sunt promptiora habentur 528 b

— Dexterum designat bona aeterna 323 a

DIABOLUS — super omnes voluit exaltari 298 b — voluit Verbum imitari in pulcritudine, ideoque cecidit 60 b — non peccavit ratione desiderati, sed ratione desiderii 529 b — superbientes consilio Dei delecti sunt 412 b — Proelium cum dracone non erat in caelo Sanctorum 354 a — pro uno desiderio est aeternaliter damnatus 529 b — In fronte diaboli apparuerunt signa superbiae 184 a — est grossus et inflatus per superbiam 223 a

— Daemones oderunt Deum propter rigorem iustitiae 233 b — per superbiam amiserat innocentiam 399 b — propterea invidit Adamo ea vestito *ibid.* — voluit, ut primi parentes caderent per superbiam sicut et ipse 466 a — vicit Adamum trahendo ipsum ad lasciviam et ad malitiam 261 a — ipsum decepit per mulierem *ibid.* — pro sua superbia genus humanum impugnavit et de ipso triumphavit 266 a

— vocatur pater 216 b — superbus fuit in caelo et mendax in terra 210 b. 211 b — est magister falsitatis 240 b — omnes fallit 553 b — Eius suggestionem mittimur ad peccandum 427 b — vult, ut servi sui aeternorum intentionem perdant 574 b — in inferno contraria docet et ad contraria deprimit quam Christus in caelo 422 b. — latentes in hoc mundo ad terrenas affectiones pertrahunt et ab amore poenitentiae retrahunt 194 a

— bene scit, quomodo singuli sint tenendi 210 a, b — ex illa parte se offert, ex qua videt hominem magis superabilem 209 b — omnes invadit, sed aliter molles, aliter stabiles 208 b — aut nititur hominem levare in superbiam, aut incurvare ad concupiscentiam terrenorum 209 a — intrat per portas sensuum *ibid.* — Hoc modo primos parentes decepit *ibid.* — nititur homines captivare *ibid.* — immiscet se saporibus, accommodat se sonis *ibid.* —

DIA

abutitur creaturis Dei 131 a. 424 a — nititur hominem elevare in superbiam, vel in desperationem praecipitare 211 a

— omnibus modis et mediis homines tentat 210 a, b — si non potest hominem tentare in iuventute de carnalitate, nec in virilitate de vana gloria, tunc in senectute tentat de cupiditate temporalium 211 a, b — tendunt laqueos a posteriori, ab anteriori, a dexteris et a sinistris 451 b — per hoc volunt revocare, impedire, inficere, capere *ibid.* — in lascivis exstinguit spiritum vitae, in avaris pervertit motum iustitiae, in superbis subtrahit sensum loquelae 230 a — apponit avaris delectamenta mundanae pulcritudinis 208 a — occultis utitur insidiis 514 a — Si quis ad modum ovis se habeat, statim ab eo devorabitur *ibid.* — superplantat falsum semen, id est vitia et peccata 193 a. 194 b — immittunt suggestiones 451 b

— obnubilat intellectum, corrumpit affectum, depravat effectum, inducit defectum 240 b — opprimit irascibilem 131 a. 242 a — excaecat rationalem, deformat concupiscibilem, deordinat irascibilem 222 b — eum in quo habitat, facit caecum per errorem credulitatis et mutum per pudorem confessionis Crucifixi *ibid.* — hominem in morte maxime tentat, ut eum finaliter possit subvertere 239 a

— multum praesumit de sua potestate, carnis fragilitate et mundi vanitate 76 a — Actor perversitatis terminos divinae Maiestatis invadere non formidat 528 a — Deum in membris suis aliquando impugnat *ibid.* — in praesenti Ecclesia multa concitat proelia 354 a — nos impugnat per audaciam, fallaciam et violentiam 329 a — Contra haec venit Spiritus S. *ibid.* — exit de homine, si hic repellit foeditates carnis; sed tunc studet ipsum trahere ad aliud genus peccati 210 b — Septem spiritus nequiores, quos diabolus assumit, sunt spiritus simulationis et hypocrisis *ibid.*

— est draco habens septem capita 481 a — Haec sunt septem peccata capitalia *ibid.* 511 a — septem vitiis capitalibus nos intendit devorare et sibi incorporare 511 a — habet duplicem manum, scilicet attractionem et detentionem in peccato; prima est per Christum debilitata, secunda amputata 261 b — habet latrunculos in comitis viarum insidiantes nobis 572 a — Hi sunt occasiones peccandi *ibid.*

— Debilis est hostis, qui non vincit nisi volentem 209 a. 448 a — non potest nos ad peccatum cogere, sed suadere 448 a

— licet petulantiam carnis non habeat, mundus non est, quia habet impatientiam 509 b — Exemplum, quod intravit in quadam moniali 644 b — libenter ruinosa inhabitat 676 a — et Deus non se invicem compatiuntur in uno habitaculo 222 b

— est faber, qui sufflat ad accendendum ignem peccati 344 b — est vilis canis 209 a — dicitur crudelis bestia 511 b

— est tyrannus pessimus 553 b — sunt satellites, qui ligant hominis manus et pedes 540 a, b — multum nituntur

DIA

sagittare timidos et imbecilles per diffidentiam et desperationem 232 b — peccatores vexat tripliciter 230 a — vexat nos per se ipsum, per antichristum et per exercitum daemonum *ibid.*

— quaerit omnes secum trahere ad infernum 553 b. 630 b — nititur, ut abscindat caput nostrum et auferat arma a nobis 572 b — induit suos milites triplici tunica *ib.* a — omnia mala statim ponit in scripto 526 a — animam ad imaginem Dei factam infecit et interfecit, totaliter a Deo avertit et pervertit 222 b

— in caelo voluit esse aequalis Deo, sed in terra voluit a Christo adorari 211 b — Eius aggressus in tentatione Christi fuit praesumptuosus, processus malitiosus, recessus opprobriosus 207 a — tentavit Christum de gula, vana gloria et avaritia, de quibus etiam tentavit primum parentem 206 a, b — quare primo Christum tentaverit de gula 209 b — quare promiserit divitias et petierit adorari 211 b — voluit sumere experimentum, utrum in Christo lateret fortitudo 208 b — Quare contra Christum Scripturam allegaverit 210 b — in hoc processit sicut tentator, sophista et fraudulentus 211 a

— cautus erat, sed cautiorem invenit Christum 209 b — tentans Christum non habebat facere cum Adamo stulto et insipiente, sed cum Christo astuto et sapiente 206 b — superatur a Christo famelico et debili, despecto et contemptibili, mendico et inopi 207 a — a Christo recessit convictus 208 b — nihil potuit certitudinis investigare, gloriationis reportare, excusationis de sua confusione allegare 207 a

— Liberatio de servitute Pharaonis designat liberationem de servitute diaboli 242 b — Huius servitutis explicatio *ibid.* — Liberatio de eius servitute non est adscribenda humanae infirmitati, sed divinae virtuositati *ibid.* 243 a — Eorum delectio figurata est in deiectione Aegyptiorum 412 b — Eius exterminatio fuit iusta propter suam dolositatem, malignitatem, divinae iustitiae rectitudinem 275 a — Daemones confunduntur per tentationis superationem 451 b

— quia iniuste iniecit manum in Christum, iuste privatus est dominio proprii servi 224 a. 261 b. 275 b — qui iniuste hominem invaserat, per Christi sanguinem spoliatus est 254 b — sua malitia et peccato turbaverat totum universum 275 b — ne de hoc portaret commodum, dignum fuit, eum percuti, privari et puniri *ibid.* — quia iniuste detinebat hominem, ideo iusta fuit eius potestatis exterminatio 272 b

— devictus est in passione Christi 630 b — prostratus est vulneribus Christi 266 a — non poterit stare videns gladium, in quo devictus fuit, scilicet passionem Christi 295 b — A tribus diaboli nocumentis sanamur per Christum 230 a — Quomodo Christus eiiciat daemonium erroris, luxuriae, superbiae 223 a

— Oportet pugnare cum diabolo, vel esse eius servum 481 b — Nullus est, quin habeat pugnare cum diabolo 209 a — Qui non habet industriam pugnandi in magno

periculo est *ibid.* — Debemus prius discere pugnas diaboli, si volumus ei resistere *ibid.* — Debemus confringere diabolica machinamenta 76 a — Satanam debemus spernere et calcare 212 a

— Qui vult de diabolo triumphare debet a Spiritu S. dirigi, in loco munito morari, impugnationem constanter sustinere 205 a — Eius insidias non possumus evitare, nisi Deus tentamenta nostris viribus modifcet 239 a. 415 b. 416 a. 425 a — Ut vincamus diabolum, debemus facere septem circuitus 481 b — Contra eius septem capita debemus habere faciem et virtutem leoninam 511 a, b. 512 a — Secundum exemplum Christi est resistendum triplici eius tentationi 209 a-212 a — Desertum est locus aptus ad resistendum diabolo 205 b — Fugienda est eius suggestio, quae accendit ignem culpae 343 b. 344 a

— supplantatur per humilitatem 232 a — fugit, dum Christi athletam iucundum intuetur 548 a — Per tria vota clauditur daemonibus aditus 162 a — superatur castitate, bona operatione et meditatione passionis Christi 403 b. 404 a — Exemplum 404 a — Arma fortissima ad resistendum diabolo sunt consideratio amissionis gloriae et damnationis aeternae 209 a, b — superatur per considerationem divinae benignitatis et confidentiam 232 b. 233 a — confunduntur propter constantiam severitatis humanae 233 b — pavescit a divina aequitate 275 b

— Christus est armatura, per quam superatur 502 a — Per fidem in Christum curamur a duplici nocumento diaboli 222 b. 223 a, b — si nos tentat, debemus recurrere ad crucem 266 a — Humani generis inimicus abominatur signaculum crucis 729 a — Virtute passionis Christi non laedimur a diabolo 132 a — si invocamus Trinitatem, non timet, sed si invocatur Christus crucifixus, statim expavescit 266 a — facto signo crucis, statim fugit confusus 305 b — nunquam potest melius vinci quam in memoria passionis Christi 295 b — Nihil est, quod ita nos liberat a servitute diaboli sicut passio Christi 626 a — Exemplum *ibid.*

— per auxilium Mariae effugatur 721 a

— Ipsi dat locum, qui spiritum superbiae in corde ponit 210 b — Ipsi assimilamur per septem vitia capitalia 511 b — Secutores diaboli cum suo principe traduntur inferno 553 b — Qui vult vivere cum daemonibus eat cum daemonibus 523 a — Vide etiam V. *Daemon* et *Tentatio*.

DIACONUS — Ipsorum est legere et exponere verba sancti Evangelii 566 a — boni debent esse probati in munditia, pudicitia et parsimonia victuum 568 a, b — praecipue debent esse modesti 567 b

DIADEMA — Christus coronatus est triplici diademate 244 a — Quare humanitas Christi vocetur diadema 421 a, b

DIANA — est stella splendida et solis advenientis indicativa 543 b

DIES — Quomodo debeant quatuor tempora diei expendi 441 a — Domini est

DIL

dies gratiae 690 a — novissimus potest intelligi pro die glorificationis 514 b — novissimus verius intelligitur pro die extremi examinis *ibid.*

— Per tres dies intelligitur vita quantum ad initium, progressum et occasum 717 b — Per tres dies intelligitur triplex votum *ibid.* — sex designant totum tempus vitae 571 a — sex designant sex illuminationes animae 246 a — septimus est sopor 247 a — sex designant sex opera virtutum 267 b — Septenario dierum numero omne tempus comprehenditur 562 a — Septem diebus significatur totum tempus praesentis vitae 61 a — septem designant septem virtutes dona et vitia 278 b

DIFFICILIS — Sumus difficiles ad observantiam praeceptorum et consiliorum 620 b

DIGITUS — Sub tribus digitis intelligitur Dei sapientia, potentia et bonitas 94 a — tres explicantur tribus modis 353 b

DIGNITAS — etiam ecclesiastica non est magni reputanda 623 b

DILECTIO — distinguitur naturalis, acquisita et gratuita 704 b — In ea est consummatio totius legis et iustitiae 724 a — Actus dilectionis Dei est virtutis caritatis ratione incomparabilis praeeminentiae, utilitatis et excellentiae 419 a, b — Praeceptum actus dilectionis est maximum respectu praeceptorum, virtutum, operum *ib.* b — Dei et proximi est primum et radicale fundamentum, ad quod praecepta introducunt *ibid.* — Mandatum de dilectione dicitur novum quoad obligationis firmitatem 289 b — Haec est addita, ne mandatum crederetur dispensabile propter antiquitatem *ibid.* — In hoc mandato cum nullo dispensatur *ibid.*

— Tantum debemus diligere, quantum diligimus vitam 571 b — Innaturale est, quod homo non diligat diligentem ipsum 559 a — Modus diligendi Deum sit sine modo *ib.* b — divina debet esse ad modum mortis et inferni 421 b — Nihil est amandum supra vel praeter Deum *ib.* a — Quid sit Deum diligere ex toto corde 420 a. 421 a, b. 442 a

— aliorum debet esse propter Deum aut in Deo 419 a — Propterea mandatum dilectionis Dei et proximi simile reputatur *ibid.* — aliorum, si non sit propter Deum, est actus naturalis *ibid.* — Invitamur ad pietatem fraternam sub metaphora similitudinis congruentis et examinis deterrentis 440 b — Ut homo recte diligat, diligat fideliter, singulariter, ferventer et finaliter 559 b — non sit seductoria *ibid.*

— Actus dilectionis elicitur a concupiscibili potentia 419 a — divina est fructus bonae operationis 238 b — Ad dilectionem movemur propter quatuor 558 b — Qui habet hierarchicas ascensiones non potest audire nec videre nec gustare nisi dilectum 505 a — Tanto sumus dilectione pleniores, quanto sumus a tumore superbiae saniores 345 a

— Quatuor sunt signa dilectionis 559 b. 571 b — Probatio dilectionis exhibitio

DIL.

est operis 234 a — Manifestum signum dilectionis Dei est devotionis caelestis usus 500 b — Qui vult experiri, utrum diligat Deum, ingrediatur secreta conscientiae 424 b — Diligentes offerunt myrrham mortificationis 166 a — Si diligimus aliquid, anima ei assimilatur 542 b

— est via directa ad vitam 54 b — divina est illuminativa, aspernativa, continuativa 421 a — dat praeceptis efficaciam, virtutibus formam, operibus retributionis mensuram 419 b — totum cor applicat ad capiendam doctrinam 592 a — facit addiscere sine fictione et communicare sine aemulatione *ibid.* — Qui habet calorem dilectionis in corde potest magis virtuosa opera exercere 589 a

— Quando anima ferventer diligit, egreditur extra se 559 b — Dilectio gratiae dicitur lampas ignis et flammae 341 b — inflamat interius et exterius *ibid.* — facit animam languescere prae amore 182 a — vincit mortem 571 b — Quanto maior est dilectio et unio, tanto maior est delectatio 258 a

— Plus placet Deo dilectio et aedificatio proximi quam maceratio corporis proprii 567 a — Si nos diligamus Deum, ipse nos diligit, et desponsabit animas nostras cum Filio suo in paradiso 521 a

— Deus maxime diligit exercentes se in studio caritatis et amoris ipsius 500 b — Lucrum dilectionis est regnum aeternum 558 b — Secundum quantitatem dilectionis erit quantitas remunerationis 630 a — Vide etiam V. *Amor et Caritas.*

DILUVIUM — venit, quia omnes sequebantur delectationes carnales 466 b — Aquae diluvii in paradysum non pervenisse dicuntur 114 b

DIONYSIUS — Edacitas ipsi abstulit lumen oculorum 287 b

— doctus fuit a Paulo 610 a

DIRIGERE — Ille bene dirigitur, qui a se excludit omnem errorem in credendo, diligendo, operando 443 b

DISCERE — Si quis bene addiscit, statim vult honorari 556 b

DISCIPLINA — Rigor disciplinae consistit in crucifixione interioris hominis et configuratione ad Christum 446 a — habet duodecim qualitates *ib.* a, b — exterior attenditur in regimine sensuum, interior in regimine affectionum et cogitationum 724 b — Disciplinae rigor restringit gustum, claudit visum, obturat auditum, ut restringat tactum 697 a

— Homo disciplinatus debet demisso capite incedere 555 b — Disciplinae districtio mentem nostram componit ad regulam secundum exteriorem et interiorem hominem 725 b — decorat hominem spiritualiter 215 b — Animam reddunt disciplinam verecundia et humilitas 555 a — Se congregant in domum disciplinae qui exterius non evagantur, sed ad interiora recurrunt 452 b

DISCIPULUS — Ad ipsum spectat veritatem audire et ei assentire, vanitatem contemnere et fugere, bonitatem amare et

propalare, divinam legem zelare et defendere et pro ea pugnare 293 a, b — verus defectus corrigit libenter, se subiicit humiliter, praeceptum exsequitur ferventer 292 b — Discipulis est securum audire veros magistros 188 a — Doctrina veri discipuli per patientiam dignoscitur 592 b

DISCRETIO — pertinet ad rationabilem 714 b — necessaria est ad vitae gubernationem 246 b — Ad virtutem discretionis non sufficit homo nisi gratiae divinae auxilio 532 a

DISPENSATIO — Ratio eius est evidens necessitas vel communis utilitas 289 b — si necessitas urget, est excusabilis; sed si communis utilitas non provocat, est inexcusabilis *ibid.*

DISPENSATOR — mysteriorum Dei quomodo esse debeat 85 a — mysteriorum Dei debent dispensare temporalia fideliter, Sacramenta liberaliter, verba Dei veraciter 87 a — gratiae bonus est qui considerat Dei voluntatem, non suam utilitatem 680 b

DIVES — Esse nobiles vel divites non prodest nobis, si excludamur a regno 618 a — Non est magnum esse divitem, quia pessimissimus fuit magnus et dives 623 b — isti dicuntur beati, qui pecunias non amaverunt 474 a, b — debet sequi exemplum beati Nicolai 475 a — in pecunia et pauperes in gratia agant poenitentiam 460 a

— totam spem ponunt in suis pecuniis 305 a — quaerunt primos accubitus in coenis 102 a — se vestiunt pretiosis, ut cibum tineis praeparent 460 a — pauperem nudum dimittunt *ib.* b — Eorum aurum et argentum propter diuturnam incarcerationem perit et defecit *ibid.* — Aurum erit eis in testimonium nequitiae *ibid.*

— Ostenditur eorum temporalis prosperitas et aeterna calamitas 364 b. 365 a — In futuro eis advenient miseriae, quia hic gaudent in vanis 460 a — Filii eorum in tabernis et in prostibulis celebrant memoriam pro patribus suis 365 b — statim post mortem dantur oblivioni *ibid.*

— solus comedit et neminem vocavit 361 a — Lazarum pauperem a prandio suo expulit *ibid.* — erat reprehensibilis ex cupiditate et avaritia, elatione et superbia, comessatione et crapula 365 a — quia noluit misereri Lazaro, nec ei voluit Dominus misereri 366 b — quia nihil voluit possidere in caelo, praecipitatus est in infernum 630 b — Ipsi praebuerunt daemones obsequium, quando portaverunt eius animam in infernum 366 a — guttam aquae petebat nec impetrare poterat, quia micam panis pauperi negaverat *ib.* b — tripliciter in inferno cruciatur *ibid.*

DIVITIAE — quae sint verae 487 b — Divitias habere et amare infructuosum est 535 b — Eas amare et non habere est periculosum *ibid.* — Eas habere et non amare est laboriosum *ibid.* — Nec habere nec amare divitias est utile *ibid.* — In morte leprosus tantum habebit de divitiis quantum rex 148 a — congregatae nihil faciunt 540 b

DOL.

— sparsae fructum faciunt magnum *ibid.* — abrenuntiatae utilitatem magnam afferunt *ibid.*

— Amans divitias nunquam detestatur avaritiam 162 a — inflant animos, superbiam pariunt, invidiam trahunt, mentem alienant 313 a — Opes terrenae non illuminant, sed mentem denigrant et obcaecant *ibid.* — Vermis divitiarum est superbia 646 b — Oportet elongari ab iis *ibid.* — Etiam divitiae Ecclesiae maculare possunt *ibid.*

— Amantibus divitias difficile est intrare in regnum caelorum 587 b — In ipsis non possumus habere pacem cordis 573 b — Sollicitudo et fallacia earum non sinunt, Deum quiescere in corde 676 b — pro multis sunt causa damnationis 365 a, b

— Christus divitias contempsit, ut contemnendas monstraret 158 b — Christus pannis involutus est contra vanitatem divitiarum 102 a — Contra divitias facienda est misericordia cum proximo 365 b

DOCTORES — comparantur lunae propter tria 37 a — ignorantes et esurientes reficere debent cibo caelesti 379 a — Quae sit corona doctorum 488 b

— mali comparantur obscurati luminarium propter tria 37 a — superbi sunt qui nihil de Deo sentiunt et alios docere volunt 696 b — Non possidens sapientiam non bene cibatur nec potat animam 695 b — Nullus potest esse doctor legis perfectus, nisi prius fuerit factor 650 b — aliqui ad Angelos magnificantes et illustrantes non respiciunt 612 b

DOCTRINA — quaedam data est quoad vitam hominis, quaedam quoad vitam aeternam 463 a — bona docet nos quaerere gratiam in corde, opere et sermone 680 b — Quod est contrarium doctrinae Christi est interfectivum animae 63 b — Modo vacamus doctrinae divinae legis per rationem *ib.* a — Omnis debet tacere a doctrina, nisi didicerit, excepto solo Christo 525 a — Nullus potest docere, res esse scribiles alteri, nisi adsit immutabilitas et certitudo 441 b — Haec adsunt tantum in Christo *ibid.* 442 a — Christus est origo omnis fructuosae locutionis ad doctrinam 31 a

— Docere solo verbo est vanum, solo exemplo parum, sed utroque modo est perfectum 294 b. 313 a — ab aliquo non potest accipi, nisi intelligatur eius lingua 463 a — Nihil valet bonus doctor, si non reputatur eius doctrina 60 b

— Christi vide V. *Christus.*

DOLOR — communis est irae et invidiae 666 a — Ubi maior amor in coniunctione, ibi maior dolor in separatione 203 b

— Debemus de peccatis dolere 617 a — Dolere debemus propter amissionem gratiae, vulnerationem naturae, amissionem vitae praeteritae 246 b — debet esse in aestimatione damni, quia homo tempus et gratiam perdidit et Deum offendit 268 b — de peccatis conterit affectiones mundanas 345 b. 346 a — de peccatis delicit inflationem spiritus 597 a —

DOM

totam mentis intentionem ad Deum convertit *ibid.* — facit animam securam a periculis 153 a — De oculo eruto dolemus et de peccato non dolemus 137 b

DOMINARI — Qui magis dominatur magis subditus est 611 b

DOMINATIONES — Earum est imperare 613 a — significantur per columnas caeli 611 b — universitati curas regitivas administrant *ibid.* — nos protegent contra concupiscentiam 619 b — docent subiici divinis imperiis 623 b. 624 a — faciunt pacem cum superiori 623 b

DOMINIUM — est potestas sibi subordinandi, sibi coercendi subditos 323 a

DOMINICA — secundum ordinationem Spiritus S. celebratur pro die sabbati 270 a — quatuor Adventus designant quatuor adventus Christi 32 a — Evangelium primae et ultimae Dominicae anni ecclesiastici comprehendit summam omnium divinorum verborum 41 b

DOMINICUS — In ipso erat duplex lux fidei 563 b — apparuit sub similitudine stellae et faculae *ibid.* — fuit similis pueris abstinentibus in libro Danielis laudatis 564 a — laudatur a speculatione lucis aeternae et exercitatione virtutis perfectae 563 a — habuit clementiam, constantiam, obedientiam et prudentiam 565 a — eruditus erat in philosophia et in sacra Scriptura 564 a — fuit similis Moysi 565 a

DOMINUS — est nomen potestatis 323 a — Vocabulum Dominus importat virtutem et magnificentiam 431 a — miseretur servo corripiendo et reatum relaxando 350 b

DOMUS — In domo luctus purgamus mentem, in domo convivii implemus ventrem 607 b. 608 a — hominis est conscientia 551 a — David designat sanctam Religionem 334 a — Domini est triplex 687 b — quadruplex est, in qua invenitur Christus 151 b — Dei Iacob est aeterna vita et Ierusalem superna 31 b — Domum ire est ad paradisum redire 423 a

DONUM — gratulium accendit ad amorem; magis gratuitum debet magis accendere; maxime gratuitum debet maxime accendere 338 b — De re modica non debemus facere duas partes ad dandum homini magno 521 a — Nullum donum acceptatur a Deo sine caritate 164 a. 485 a — Caritas in dante facit voluntatem hilarem, concordem, liberalem *ibid.* — Qui dat totum desiderium suum et voluntatem dat omne, quod habet 165 a

— Ad dona divina se disponit, qui dilectione divinis consiliis acquiescit 339 b — Pro habendis donis divinis accedendum est ad Christum per triplicem actum fidei 340 b. 341 a — divina suscipiuntur tantum in corde humili 338 b. 339 a — Ut simus divinis donis suscipiendis idonei, liberum arbitrium est subiiciendum divinis remediis, doctrinis, beneplacitis 339 a — divina dantur eis qui Scripturam addiscunt, ut faciant *ibid.* — divina dantur electis Dei *ib.* b — Si agimus gratias hominibus pro bonis temporalibus, eo magis debemus gratias agere pro donis divinis 338 b — divina nec dantur negligentibus nec arrogantibus 715 b

ECC

DORMITIO — designat pacem cordis 573 a, b — Dormire est requiescere in sinu Christi per contemplationem 640 a

DOTES — corporis glorificati sunt claritas, subtilitas, agilitas, impassibilitas 29 b. 283 a, b. 284 a — Illae significantur per rosam, liliū, amygdalum, palmam 283 a, b. 284 a — Ut obtineamus quatuor dotes corporis glorificati, debemus florere per sapientiam, temperantiam, iustitiam, patientiam 284 b. 286 a — gloriae sunt aperta visio, quieta fruitio, firma tentio 358 b

DRACHMAE — novem sunt novem chori angelici 369 a — decima est humanum genus *ibid.* — decem significant decem illuminationes animae 159 b — decima designat hominem 434 a

DRACO — est animal valde sitibundum 553 b — vix valet aqua satiari *ibid.* — os vento aperit, ut sic internum incendium extinguere possit *ib.* a, b — saepe, cum ventum circa navis velum adverterit, tanto impetu illuc vadit, ut navem subvertat *ib.* b

DUBIUM — Quaerimus quod dubitamus 46 b

DULCEDO — animi consistit in conciliatione inclinationis intrinsecae et expugnatione impugnationis extrinsecae 491 a — divina non scitur, nisi gustatur 287 a — divina vocatur gustus et ebrietas 291 b — divina non datur nisi praevia poenitentia 306 a — Ad recipiendam divinam dulcedinem requiritur austeritas, humilitas, caritas et devotio 64 a — Anima inconstans non recipit divinam dulcedinem *ibid.*

E

EBIONITAE — dicebant, legalia cum Evangelio esse servanda 63 a

EBRIETAS — tollit discretionem 568 b — gignit quinque mala 459 b — Ubi regnat ebrietas, nihil potest esse celatum 568 b — Ibi necessario sequuntur contumeliae et rixae innumerae *ibid.* — Qui sunt gravati in ebrietate vigilare non possunt *ibid.* — Qui vitat ebrietatem vini se disponit ad plenitudinem Spiritus S. 433 b

ECCE — est nota admirationis 549 b

ECCLESIA — distinguitur triumphans et militans 136 a — dicitur civitas Dei 698 a — est civitas parva per humilitatem 604 b — vocatur hortus Christi 237 a — vocatur sponsa Christi 272 a — vocatur caelum 36 a. 719 b — dicitur mater 137 a — dicitur fasciculus, quia congregatur ex multis fidelibus, quorum quidam effluunt de ipsa et quidam permanent 324 a — dicitur firmamentum 719 b — vocatur paradisus irrigatus 335 a, b

— Quare vocetur mons 31 a — Ad hunc montem ascendendum est quatuor modis *ib.* b — significatur per tabernaculum 674 a. 675 a — comparatur horto irriguo, cuius aquae non deficient 340 a — sub triplici respectu comparatur navi

quoad evangelicam perfectionem et diabolicam impugnationem 190 a, b — Partes navis et alia ad eam spectantia ad Ecclesiam applicantur *ib.* b

— militans vocatur triclinium feminarum 694 b — militans paradisus vocatur 58 a — militans intelligitur per tabernaculum testimonii 673 b

— sumta fuit de latere Christi dormientis in cruce 247 b — Christus redemit Ecclesiam de latere suo 504 a — Christus eam passione sua consecravit 731 b — non potuit mundari nisi sanguine virgineo Christi 503 b — Christus Ecclesiam sibi desponsavit non amore carnali, sed caelesti 125 b — quasi nova sponsa in principio temporis gratiae caelesti Sponso coniuncta est 250 b — Christus unitur Ecclesiae ut sponsae 136 a — Unitas Christi ad Ecclesiam est sicut corporis ad caput *ibid.* — Christus eripuit Ecclesiam de potestate diabolica 216 b — Ecclesia ex conceptione Christi in omnibus tribulationibus consolatur 664 b — per Filium Dei fecundatur et purificatur 634 b — militans laetificatur ex Christi ascensione 320 a — Gaudium eius se habet ad gaudium Ecclesiae triumphantis sicut fasciculus ad hortum *ibid.*

— est domus Domini firmiter aedificata 731 b — Agnus est primum fundamentum Ecclesiae 602 b — Fundamenta eius dicuntur Maria, Patriarchae, Prophetae et Apostoli 688 b — Ecclesiae fundamentum est veritas; paries, virtus; tectum, caritas; ornamentum, sapientia *ib.* a — Christus est eius fundamentum, membra aedificium, Sacramenta fulcimentum et evangelica doctrina ostium 154 a — fundatur in fide Apostolorum, aedificatur in confidentia Martyrum, pacificatur in caritate Confessorum, ornatur in sanctitate Virginum 603 b — a Verbo incarnato quadriformiter aedificatur per gratiam 602 b — aedificatur Scripturis sacris 688 a — Christus Ecclesiae fundamentum non posuit in mutabilitate terrenorum, sed in perpetuitate aeternorum 238 a — tota stabilitur per spiritum detestandi malum, diligendi bonum et discernendi verum 230 b

— dicitur Ierusalem descendens de caelo, quia per Spiritum S. fundata est 135 b — dicitur nova respectu synagogae *ibid.* — in comparatione ad synagogam sursum esse dicitur contemplatione serena, conversatione praeclara, devotione continua, ordinatione similitudinaria 236 a, b

ECC

— Romana est mater omnium fidelium 215 b

— In principio Ecclesiae regnavit infidelitas, in progressu haeresis, in consummatione iniquitas 593 b — Ideo Dominus dedit primo miracula potentiae, postmodum argumenta sapientiae et postremo in S. Francisco signa pietatis et misericordiae *ibid.*

— Ad eam recurritur pro quaestionibus dissolvendis 674 b — In ea Dominus ad praelatum in mente loquitur et mediante illo ad subditos *ibid.* — clamat clamoribus declarantibus, suadentibus, increpantibus 213 b — Eius os est veritas conformis fidei 324 b — Huius oris dentes sunt viri iusti *ibid.*

— multos parit et virgo permanet 603 b — Filii matris Ecclesiae per gratiam Spiritus S. generantur 627 b — per solam fidem Deo generat prolem 688 a — ad instar Virginis virgo parit 627 a, b — Ad eam mittitur Gabriel *ibid.* — peperit Christum spiritualiter 98 b

— Qui non est eius membrum non recipit influentiam Christi 379 a — In ea electi sunt celati 719 b

— ubi habuit impugnatores, ibi maxime crevit 357 a — assimilatur equitati Pharaonis propter consimile bellum, robur, praesidium, triumphum 501 b

— per Christum descendentem in carnem et Spiritum S. descendentem in mentem descendit sanctitas in Ecclesiam 599 a — In nuptiis cum Domino Ecclesia fit divina et caelestis 136 a — Influentia Spiritus S. in ea nunquam arescit 340 a — Decuit, ut in ea esset septiformis spiritus 599 a — a Maria trahit originem, celsitudinem et stabilitatem 688 a, b. 689 a — Beneficia, quae percipit ab Angelis, significantur per duodecim stellas 631 a, b — quod filiis suis deest supplet de thesauro meritorum Apostolorum 332 b

— militans opera sua a daemonibus defendere debet 721 a — operibus salvatur 613 b

— In Ecclesiae tabernaculo Dominus requiescit sacramentaliter 671 b — Civitas Sancti dicitur, quia in ea Dominus specialiter habitat, pascitur et delectatur 603 b — In ea requiescit Dominus ad populum sanctificandum, erudiendum et reficiendum 654 a, b. 675 a — est locus scaturitionum permanentium, arborum pomiferarum, habitationis virorum deiformium 335 a, b — dicitur locus pascuae, ubi facta est affluentia omnium iucunditatum et refectionum 257 b — Eius tutamentum est praesidium contra peccati sequelam 662 b

— In Ecclesia habetur gradus activorum, praelatorum et contemplativorum 85 a. 216 a. 219 a — In Ecclesia est modus vivendi praesidentium, laborantium, contemplantium 354 b — In ea est status laicalis, clericalis, monasticus *ibid.* — In Ecclesia habetur ducatus patriarchalis, prophetalis, apostolicus 354 a, b — Triplex gradus in Ecclesia correspondet triplici hierarchiae caelesti 85 a, b — Tres gradus in Ecclesia figurantur per Petrum, la-

cobum et Iohannem 216 a. 219 a — In membris Ecclesiae est iustitia eminens, crescens et sufficiens 36 b — In Ecclesia sunt membra principalia et non principalia 517 b — Utraque sunt instituta ad quatuor *ibid.* 518 a — In Ecclesia Dei bene ordinata inferiores obediunt superioribus 588 b — Quomodo Christus diversa genera fidelium in Ecclesia doceat 402 b. 403 a, b

— In Ecclesia debemus conversari cum subiectione, dilectione, aemulatione, oratione 154 b

— ob multas causas potest etiam habere bona temporalia 374 a — Reditus Ecclesiae non debent abscondi 62 b

— vocatur domus orationis 674 b. 675 a — est locus propitiationis, eruditionis, refectionis 388 a — In domo Dei frequenter consolatio recipitur 54 b — In ipsa Deus mundat et sanctificat 674 a

— Ad ecclesiam debemus venire ad audiendum verbum salutis, non ad audiendo rumores vel fabulas 525 b — Tanta est excellentia domus Dei, ut in ea non acceptet Deus actum alterius generis quam orationis 390 a, b — Non debemus venire ad ecclesiam propter pecuniam 644 b — fit spelunca latronum, quando in ea est contentio superbiorum, infectio lubricorum, deceptio et negotiatio cupidorum 389 b — Quinam eam faciant domum prostitutionis, negotiationis vel comessationis 674 b. 675 a

— Vide etiam V. *Apostolus, Christus, Hierarchia.*

ECLIPSIS — solis significat exinanitionem Deitatis 703 a

ECSTASIS — est alienatio a sensibus et ab omni eo quod est extra, et conversio ad Deum, qui est intra 269 — videtur esse quasi nubes lucida simul obumbrans et illuminans 229 b — Meditantis admirationem et admirantis delectationem sequitur mentis alienatio *ibid.* — Ad mentis alienationem homo disponitur per magnitudinem devotionis, admirationis et spiritualis exultationis *ibid.*

EDMUNDUS — Diabolus ipsi dixit, se melius devinci non posse quam per devotam memoriam passionis Christi 626 a

EDOM — interpretatur longinqua 582 b — interpretatur sanguinolentus 274 b

EFFECTUS — omnis suae causae similitudinem gerit 601 a — quanto est immediatior, tanto similitudo est expressior *ibid.* — Cognitio effectus ducit ad cognitionem causae 179 a. 311 a

EGENI — quaerunt locum ubertatis 690 b

EGRESSUS — dicitur excessus mentis 286 b — est praeparatio digna 96 a. 121 a — est triplex *ibid.*

ELATIO — Miranda actio cum elatione non elevat, sed gravat 483 a

ELECTIO — designat eminentiam, per quam quis superponitur alii 579 a — In electione praelatorum observari debet triplex gradus 514 b — In electione praelatorum considerari potest quadruplex gratia, iustitia, officium et meritum *ibid.* 517 b

ELI

— Bene facerent omnes, si electionem suam Domino commendarent 628 b. 629 a

— Alii sunt contenti electione boni; alii, electione melioris; alii, non nisi electione optimi 562 b — Semper eligenda sunt magis bona 566 b — Qui bene discernit et male eligit ipse se condemnat *ibid.* — Cum sit dubium in eligendo, debet recurri ad consilium prudentiorum *ibid.* — Si hi dissentiant, adhibendum est iudicium discretionis et oratio *ibid.*

— Deus eligit praecipue pauperes et humiles, ut excludat gloriationem humanam 515 a

— Qui sint filii promissionis, scimus quoad iam electos, sed non quoad beatificandos 515 b — Scimus, quod filii promissionis comparatione multitudinis pauci sunt *ibid.* — In Ecclesia pauci sunt viri, quia licet multi vocati, pauci tamen electi 604 b — Non possumus assignare causam divinae electionis nisi ipsius voluntatem 575 a — Possumus reperire huiusmodi electionis signa, quae sunt septem *ib.* a, b

— Peccata electorum erunt ipsis et Deo in honorem 526 b — Post resurrectionem eorum numerus erit completus 363 b — Electi recipient remunerationis abundantiam 451 a

ELECTRUM — fit ex auro et argento 109 a

ELEEMOSYNA — Eam facere debemus donando, supportando et condonando 636 a — Cum terrenam possessionem non possumus ferre nobiscum, tradamus eam in manibus pauperum 158 b — de propriis melior est quam de fortuitis 288 b — pauperum si aliis datur quam pauperibus, non est iustitia, sed iniquitas 567 b — Largiendo eleemosynas thesaurizamus nobis thesauros in caelo 475 a — non mundat, nisi ipsa sit munda 655 b — Dare eleemosynam non cessando a peccato est quasi cum eleemosyna dare alapam 636 b — ut sit purgatoria, oportet, nos habere fidem et non offendere Deum *ibid.*

— Deus dedit maximam eleemosynam 636 a — Filius Dei est eleemosyna, quae purgat peccata *ibid.*

ELEMENTA — sunt quatuor 604 a — Qualitates elementares in fine mundi transibunt quoad virtutem et effigiem 41 b — Post resurrectionem cessabit eorum mutua actio 383 b — agent tamen adhuc in corpora damnatorum *ibid.* — Status quatuor elementorum post ultimum iudicium 35 a

ELEPHAS — est animal fastidiens sanguinem 513 b — animatur ad bellum, quando videt sanguinem *ibid.*

ELEVARI — est in admiratione gloriae Dei suspendi 346 b

ELIAS — fuit eximius Propheta 128 a — desiderabat per mortem evadere tentationes et periculum 271 b — credens, se solum esse Domini servum, reprehensus est 597 a — ut perveniret ad secretum colloquium Dei, ieiunavit quadraginta diebus 635 b — In hoc ieiunio designatur purificatio prophetalis *ibid.* — habuit

ELI

zelum divinae iustitiae 636 a — virtute Angelorum ascendit ad paradysum terrestrem 323 a — adhuc vivus deget in paradiso terrestri 115 a — praedicabit ante ultimum iudicium et ab antichristo interficietur 34 b — designat Christum 548 a, b — designat christianum 294 b

ELIEZER — est figura Gabrielis Angeli 660 a

ELISABETH — Eius conceptio non erat nova, sed mira 664 a

ELISEUS — fecit adduci psaltem, ut resumeret spiritum prophetiae 329 b — figurat Paulum 548 b

ELIUD — verbo dicebat, sed improbabat facto 567 a

EMENDATIO — Ipsius ortus, modus et fructus explicatur quadrupliciter 187 a, b

ENGADDI — Vineae Engaddi, nascente Christo, floruisse, fronduisse et liquorem portasse dicuntur 423 a

ENS — et bonum convertuntur 531 a

EPHRAIM — interpretatur stabilitas et augmentum 431 a — interpretatur frugifer 465 b. 196 a — significat credentes 165 b — designat abundantiam caritatis 196 a — designat avarum 553 a

EPIPHANIA — Christus apparuit hac die ut veritas, maiestas et benignitas 165 b — Hac die Iesus apparuit gentibus et occultatus est Iudaeis 157 a — Hac die, licet diversis temporibus, fecit Christus triplex signum, scilicet signum spectabile stellae, manifestans suam sapientiam; signum admirabile elementi originem mutantis, manifestans potentiam; signum amabile undae regenerantis, manifestans benignitatem 179 b. 180 a, b — Christus se manifestavit per testimonium baptizantis, Spiritus S. descendentis, Patris de caelo loquentis 180 b — Christus se manifestavit perfecte *ibid.* — In baptismo Christi apparuit tota Trinitas 356 a

— Apparitio Domini describitur quantum ad opportunitatem loci, benignitatem Pueri, dignitatem consortii 151 a, b — Manifestatio Christi describitur ut solemniter celebrata et luciformiter demonstrata 169 b — Notatur Infantis elegantia, Magorum in fide perspicacia, fidelium laetitia *ib.* a — Manifestatio Domini explicatur ut praemonstrata, aemulata, exhibita, suscepta, solemnizata 156 b. 160 b. 166 b — Ad manifestationem Verbi concurrerunt lumina divinae maiestatis, assumptae humanitatis, angelicae claritatis, matris Virginis, sideris dirigentis 169 b

— Haec dies fuit principium et causa nostrae salutis, redemptionis, reconciliationis, adoptionis 157 a — Inventio Christi a Magis fuit initium vocationis gentium 152 a — Hodie Graeci faciunt magnam sollemnitatem 157 a — Haec sollemnitas nos hortatur ad refulgentias participandas, influentias degustandas, efficacias recognoscendas 167 a — Hodie debemus surgere ad quinque actus sensuum spiritualium 166 b. 167 a — Excitamus hodie ad salutes conatus, luciformes occursum, felices contuitus, suaves amplexus 166 b

— Admonemur ad studium diligentiae, intellectum gloriae, ad recognoscendum beneficium incarnationis 170 a — Debemus hodie surgere ad mysteria meditanda, beneficia memoranda, Christi magnalia praedicanda, ipsius exempla imitanda *ib.* a, b — Debemus hodie surgere ad rememorandum Christi puritatem, ruminandum eius mendicitatem, contemplandum ipsius humilitatem, meditandum eius caritatem *ib.* b — Vide etiam V. *Christus et Magi.*

EPISCOPUS — extorquens ab aliis quod offert, provocat Deum 640 b

EQUUS — impetuosus non potest teneri sine freno 351 a

ERROR — intrat, quando homo piger fit et fides obdormit 637 b — Causa, quod aliquis cadit in errorem, est, quia non reveretur Deum 615 b — Deus non permittit, errare humilem 478 a — Deus aliquoties permittit errare qui se magnificat *ibid.*

— contradicit veritati, communitati et etiam sibi 566 b — obcaecat rationalem 242 a — purgatur visione infallibilis veritatis 26 a — Qui ducit in errorem tenetur ad restitutionem 63 b

ERUBESCERE — Homo non erubescit de nocte, sed de die 246 a — Qui erubescit coram Domino non se foedat per luxuriam 697 a — Quidam non erubescunt faciem Dei, sed erubescunt confiteri peccatum 555 a — Quidam non solum erubescunt confiteri, immo erubescunt vocari boni homines 560 a

ERUCA — est vermis, qui consumit frondes olerum 459 b — dicitur ab erodo *ibid.* — designat luxuriam *ibid.*

ERUDITIO — est via ad veritatem 695 b

ESAU — veniet ad iudicium cum venditoribus benedictionis paternae 72 a

ESSE — Tria sunt esse: aeternum, aeviternum et temporale 622 b — Res habent esse in proprio genere, humana mente, aeterna ratione 442 a — purissimum est maxime actuale et perfectum 598 a

— Quidquid deficit a bono desinit esse 531 a — Peccatum corrumpit esse, timor Dei reducit ad esse, fides dat placens Deo esse, caritas dat vivificum esse, iustitia conservat in esse *ibid.*

ESTHER — vocatur sapiens mulier 312 b — Assuerus eam accepit in uxorem propter eius pulchram conversationem 522 a — salutem corporis sui et proximorum praeposuit regnis 312 b — Ad verbum eius crudelis sententia revocatur 695 a

— est figura Mariae 679 a. 701 b. 707 a. 711 a. 713 a — figuram gerit Mariae tam ratione nominis quam ratione rei 695 b — Explicatio *ibid.* — honorabiliter introducta designat gentes congregatas in Ecclesiam 250 b

EUCARISTIA — Quidquid significatur in veteri Lege impletur in isto Sacramento 505 a — significatur per refectionem Melchisedech 257 a — Vas positum in tabernaculo significat Sacramentum et man corpus dominicum 675 a — designatur per hydriam farinae 548 a — Sacramentalis

EUC

refectio significatur in Evangelio de filio prodigo 257 b

— Verba de carne Christi edenda habent spiritualiter intelligi 249 a — Antequam Christus fecerit nuptias in passione, fecit convivium discipulis suis 247 b — Christus panem benedixit, quando corpus suum confecit 257 a

— describitur quoad signum extrinsecum, contentum intrinsecum, effectum proficuum 253 b

— est Sacramentum et sacrificium 259 b — Christus se ipsum dedit nobis in pretium et pabulum 248 b — Hoc fecit propter caritatem *ibid.* — Christus fecit magnum signum caritatis in incarnatione, maius in passione, maximum, cum proprium corpus tradidit in cibum 233 b. 234 a — Christus secundum dictamen Spiritus S. nobis datur in Sacramento 248 b — Necesse fuit, quod Christus fieret nobis Agnus per assumptionem humanitatis, ut sic in Sacramento fieret cibus noster *ib.* a

— instituta est, ut fidei meritum augmentetur, spei fiducia sublevetur, caritatis devotio inflammetur 252 a — Per haec ostendit Christus suam benevolentiam *ib.* b — instituta est, ut habeant membra Christi signum rememorativum, viaticum refectionem, vinculum unitivum, sacrificium reparationem *ib.* a — Per haec ostendit Christus suam sapientiam *ib.* b

— Haec reffectio est regalis et pontificalis 257 a — Hoc Sacramentum est deificum et mirificum 252 a — In hoc Sacramento terrena caelestibus, ima summis, visibilia invisibilibus coniunguntur *ibid.* — est liberalissima communicatio et nunquam tanta potuit cogitari 257 b — In eucharistia quodam modo latet gloria Christi 255 a — In hoc Sacramento recipitur pretiosum et nobile balsamum, totus thesaurus caelorum, omnis gloria Angelorum, Dominus saeculorum, iudex vivorum et mortuorum 254 a

— est supra apprehensionem sensitivam, investigationem imaginariam, considerationem intellectualem et operationem naturalem 251 b — Per haec ostendit Christus suam potentiam 252 a — In hoc Sacramento apparentia visibilis excitat sensum, existentia invisibilis superat intellectum, efficacia mirabilis delectat affectum 253 b

— Verbum incarnatum, quod Virgo peperit et quod circumcisum est et in cruce passum, proponitur ad manducandum 136 a — Tria nobilissima fercula hic sunt posita, scilicet caro, quae dulcis; anima, quae dulcior et carne nobilior; divinitas, quae dulcissima est 254 a — Christus est cibus ratione Divinitatis et humanitatis 158 a — Christus immolat victimas proprii corporis et miscuit vinum proprii sanguinis 388 b

— In ea non est generatio vel alteratio nec secundum locum mutatio, sed transsubstantiatio 252 a — In ea totum convertitur in totum et unum ens actu in aliud ens actu *ibid.* — Totus panis convertitur in

totum corpus Christi *ibid.* — Christus supernaturaliter facit elementa transmutare in corpus suum 248 a

— Sicut Christus potuit corpus formare de sanguine Virginis, sic potest de pane et vino formare corpus et sanguinem suum 248 a — In hoc Sacramento sunt septem miracula in transsubstantiatione, septem in accidentium remansione, septem in corporis integritate et septem in cibi veritate 255 a, b — Ignis, quo praeparatur hoc convivium, est Spiritus S., eius minister est sacerdos 257 b — Invisibilis sacerdos visibilia elementa in suam substantiam invisibili virtute transmutat 248 a

— In qualibet parte hostiae virtute supernaturali est Christus totus 249 a — Corpus Christi est in diversis locis, eo quod virtute divina multa convertuntur in ipsum 252 a — In ea accidentia sine subiecto subsistunt et apprehenduntur *ibid.* — Cibus hominis ambulantis per fidem debet esse Verbum incarnatum sub velamine specierum 671 b

— Sanguis Christi dicitur calix et novum Testamentum, quia fuit poculum refectionis novae et pretium redemptionis nostrae 136 a — Potus sanguinis novus potus est *ibid.* — Hic panis non est corporalis, sed spiritualis 257 b — cibus spiritualis est 249 a — Hic comeditur panis vitae, et potatur vinum sapientiae 388 b

— Reficimur in ea refectione ex duplici causa magnifice praeparata, caritative exhibita, suaviter cibativa, spiritualiter suscipienda 256 b, 258 a — Christus in Ecclesia militante habet refectionem aeternam, ad quam invitat 256 b — Christus nos reficit amabiliter, mirabiliter et oblectabiliter 301 b — Christus ipse venit et suscepit nos in refectione et largiter distribuit 257 a, b — Hic cibus esurientes satiat et integer manet 251 b

— Hanc refectionem debemus multum desiderare 258 a — Incuriales sumus, si recusamus ad hanc coenam venire 257 a — Angeli libentissime huic convivio assistant *ibid.* — Desiderabile esset hoc Sacramentum, etiam si sola caro tam nobilis daretur in cibum 254 a — Si non quotidie sumimus Sacramentum, debemus tamen Christum portare in ulnis nostris per amorem 644 b

— Qui vult manducare de hac coena debet habere pudicitiae sanctimoniam, providentiae circumspectionem, tolerantiae fortitudinem, obedientiae celeritatem 249 b — Huic Sacramento debemus conformari per pudicitiam, obedientiam, patientiam, prudentiam 259 b — Ad eius esum requiruntur septem virtutes *ibid.* — Ad esum Agni necessariae sunt caritas, sanctitas, fides et pietas 248 b — Ad hoc Sacramentum accedentes debent habere mentem puram et carnem immaculatam 136 b — Qui aliter accedit timeat, ne Dominus eum percutiat *ibid.* — Exemplum *ibid.* — Hic panis sumendus est cum sinceritate conscientiae, quia secus sequitur quadruplex damnum 253 b, 254 a — Qui sanguinem

Christi digne vult bibere debet se ipsum diiudicare 729 a — Qui eo vult inebriari debet inflammari desiderio et praeveniri devotionis oleo *ibid.*

— Modus sumendi eucharistiam significatur per modum edendi agnum paschalem 248 a, 258 b, 259 b — Explicatio 248 a, b, 249 a, b — debet suscipi centurionica reverentia et Zachaeica devotione 416 b — Explicatio *ibid.* — debet sumi in caritate et unitate Ecclesiae 247 b — est sumenda cum incendio unitivi amoris et robore perfectae virtutis 258 b — Suscipiens debet habere triplicem caritatem *ibid.* — In hoc convivio reficitur anima, quae fideliter et reverenter accedit 251 b — Nullus digne accedit, nisi qui verbum Dei audit et facit 671 a

— Iudaei escam et potum spiritualem sumebant tantum per fidem, nos autem per fidem et Sacramenta 258 a

— Ad esum Agni non sufficit veritas experientiae et rationis humanae, sed requiritur veritas fidei 248 b — Christus manducandus est per veritatem fidei 249 a — Fides debet huic mysterio assentire liberrime sine aliqua dubitatione 258 b — non est investiganda per rationem 249 a — Si aliquid in ea non possumus investigare, debemus consilio Spiritus S. reservare 258 b — Spiritus S. nos docet istud Sacramentum intelligere *ibid.* — Omnes sensus hic decipiuntur, excepto solo auditu 248 b — Hoc significatum est in Isaac *ibid.*

— Recedens a Sacramento debet facere gratiarum actionem propter multiplicem huius panis effectum 254 b — Christo in eucharistia debemus offerre thus devotionis ferventissimae 158 a

— Insipientes nolunt devenire in cognitionem huius Sacramenti 388 b — Homo carnalis non intelligit eius nobilitatem 136 a — Multis iste cibus non sapit propter sensus adustionem, repletionem et defectionem 254 b — Multi nauseant saporem huius Sacramenti 505 a — Quidam, habentes vilissimas animas, nauseant super ista coena 257 a

— dicitur frumentum electorum 662 a — Carnales ab hac refectione sunt excludendi tanquam canes 258 a — Corpus Christi carnalibus nonnisi unum saporem reddit; spiritualibus, mirabilem delectationem 136 b — Ipsius manducatio digna est fructuosa; indigna, damnosa 251 b — Qui negligunt hanc mensam miserrime lugebunt 255 a — Servi Domini laetabuntur, sed isti confundentur *ibid.* — Exemplo Iudae Filium hominis tradit qui hoc Sacramentum violare praesumit 254 a

— Hic panis unit uni capiti 258 a — Est mirabilis unio inter cibatum et cibum et conversio unius in alterum 234 a — Anima isti cibo per amorem unitur et in eum convertitur 379 b — Suscipiens eucharistiam debet habere devotionem inflammativam et transformativam, ut fiat assimilatio et transformatio cibantis in cibatum 258 b — Caritas Christi apparet in hoc, quod eandem escam manducamus cum

ipso *ib.* a — In hoc est vinculum unitatis *ibid.* — Non mutamus Christum in nos, sed nos mutamur in Christum 249 a — Debemus incorporari Christo, ut habeamus sanctitatem *ibid.*

— est cibus habens omne delectamentum 675 a — In hoc pane invenitur plenitudo saturitatis et ebrietas voluptatis 388 b — In ipsa absconditur immensa magnitudo dulcedinis, quae absorbet et quietat animam *ibid.* — Hic est calix suaviter inebrians 258 a — Si tantum delectat visus Christi, eo magis gustus 254 a — Qui tangit carnem Christi efficitur ignitus 136 b — Caro Christi est quidam carbo ignitus 248 b — penetravit pectus alicuius infirmi, qui ore eam non poterat sumere 259 a — Exemplum mulieris, quae accedens ad eucharistiam semper sentiebat mirabilem suavitatem 436 b

— Habet virtutem vivificandi, peccata delendi et glorificandi 254 b — Hic panis stabilis cor in bono 388 b — Christus est nobis in cibum salutis 671 a

— Si ipsam susceperet anima cum devotione, posset videre Dei potentiam, pulcritudinem et bonitatem 505 a — Per eam compaginamur Ecclesiae 379 a — venustat decorem Ecclesiae 505 a — Vide etiam V. Coena

EUPHRATES — interpretatur frugifer 698 b — significat Mariam *ibid.*

EVA — sumta fuit de latere Adae 247 b — formata est de latere Adae dormientis 355 b — est nostra prima mater 522 a — nos genuit mundo 706 b

— fuit pura et munda, quia adhuc nunquam tacta fuerat a viro suo 522 a — quia non obedivit, fuit eiecta de paradiso, nec fuit placens Deo eius puritas *ibid.* — voluit Deo comparari in sapientia 411 b — facta fuit homini in adiutorium, sed facta est ei in nocumentum 558 a — nocuit quoad laesionem innocentiae et dilationem poenitentiae *ibid.* — sua insipientia nos deiecit a bono 713 b — patriarchatum habuit in numero seminarum 695 a — Hic patriarchatus translatus est ad Mariam *ibid.*

EVAGATIO — Per mentis evagationem homo nusquam est 229 a

EVANGELISTA — maius est quam legislator 520 a — per animalia designantur 707 b

EVANGELIUM — a conceptu virginali incipit 717 a — Super Legem Moysaica data est lex Evangelii 637 b — Per legem evangelicam statuitur testamentum pacis et amicitiae cum Deo 206 b — venit cum mansuetudine 636 a — diffusum est per praedicationem, fructificat per bonorum operum executionem, crescit per ampliorem cognitionem 456 a, b

— totum nihil aliud sonat, nisi ut habeatur puritas in carne, paupertas in possessione, humilitas in mente 402 b

— Evangelicae perfectionis fundamentum est paupertas 443 b — Summa evangelicae perfectionis consistit in excellentia paupertatis 535 a — Vita evangelica consistit in asperitate, integritate, simplicitate,

EVO

humilitate et omni benignitate 579 a —
Doctrina evangelica perfecte impletur in
observantia consiliorum 154 b — Ab evan-
gelica professione alienum est temporum
varietates et successiones inquirere 321 b
— illustrat, inflammat, elevat 75 a, b
— investigandum est secundum dictamen
Veritatis aeternae *ib.* a — Ad investigan-
dam legem evangelicam debemus nos prae-
parare per soliditatem fidei, per sincerita-
tem spei et per sedulitatem studii *ibid.*

EVOMERE — Qui abominantur quae Dei
sunt, evomuntur 636 a

EXALTATIO — Quanto quis magis se
exaltat, tanto minus honorat Deum, se elon-
gat a superioribus et se subiicit inferiori-
bus 394 a — Deus nullum exaltavit in
novo et veteri Testamento, nisi humilia-
tum 577 b — Deus in veteri Testamento
exaltavit Ioseph, Moysen et David *ibid.*

EXAUDITIO — fit eis qui clamant cum
confidentia, devotione et compunctione 267

b — Ut exaudiamur, requiritur exhibitio
reverentiae, observatio iustitiae, erogatio
misericordiae 214 a — Multi non exau-
diuntur prima et secunda vice propter de-
fectum fidei 267 b — Qualem se offert
homo Deo, talem se exhibet Deus homini
390 b — non fit petentibus contrarium
suae vel proximorum saluti 312 b — Qui
ore invocatur et opere impugnat non est
dignus exaudiri 718 a

EXEMPLUM — plus movet quam verbum
60 b. 217 a. 294 b. 332 a — ut sit per-
fectum, debet esse coniunctum cum verbo
doctrinae 313 a — rudes et sensibiles ho-
mines facile ducunt in cognitionem spiri-
tualium 398 a — Exemplo viri sancti homo
accenditur ad amorem bonitatis et illumi-
natur lumine veritatis 332 a

EXISTENTIA — Tres sunt eius mensu-
rae: aeternitas, aeviternitas et tempus 622 b

EXSPOLIATIO — fit praecipue propter ex-
peditiorem, accelerationem, quietationem,

FID

vestium mutationem 572 b. 573 a, b —
quaedam inducit confusionem, alia pulcri-
tudinem 572 a, b — Prima est exspoliatio
animae, quae est cavenda propter tria *ib.*
a — Altera est exspoliatio carnalitatis, pro-
speritatis et mortalitatis, quae est ample-
ctenda propter quatuor *ib.* a, b — Debe-
mus nos exspoliare triplici tunica secun-
dum exemplum S. Bartholomaei *ib.* a —
Dolendum est, quod aliqui scienter patiun-
tur, se exspoliari a diabolo *ibid.*

EXSULTATIO — pertinet ad irascibilem
714 b — In exultatione est affluentia de-
liciarum animae 326 a — habetur per
praesentiam gaudii 392 a — debet proce-
dere ex gaudio divino 538 a — est in vi-
ris contemplativis et devotis *ib.* b — in
hac vita incipit et consummatur in futuro
ibid.

EZECHIAS — territus est per audaciam
praesumptionis 329 a — fuit reprehensus,
quia non occultabat bona sua 153 a

F

FACIES — est pars nobilissima in ho-
mine 627 b — In ea sunt omnes sensus
ibid. — nostra indicat, quod debemus sur-
sum ferri 616 b

— Videre facie ad faciem est in clari-
tate plenaria 49 a

— Per faciem intelligitur flatus 529 b
— designat superiorem portionem rationis
509 a. 627 b — Per faciem intelligitur
anima rationalis 219 b — Per faciem no-
titia fidei intelligitur 25 b — quatuor ani-
malium designant quatuor virtutes 565 a

— Dei est pulcritudo sapientiae 616 a
— Christi vide V. *Christus* pag. 97
n. 12. in fine.

FALSITAS — Qui falsitatem facit credi-
bilem aperit foveam erroris 63 b

FAMA — Qui vult custodire odorem
famae non teneat consortia malorum 542
b — Crudelis est homo, qui famam ne-
gligit *ibid.* — ex mundi iudiciis non fit
obscurior 87 b — fructificat suavitatem
odoris, si absentibus innotescit 457 b —
mundanorum est vilis 87 b

FAMES — Qui fame sunt attenuati pressi
defectione gustare non possunt 254 b

FAMILIA — Aliquis quatuor notis cogno-
scitur esse de familia alicuius divitis 327 a

FAMILIARITAS — non praebeat offendi-
culum 724 b

FASCICULUS — de quo quidam truncus
cadit et quidam permanet, designat Ec-
clesiam 324 a

FATUUS — idem est quod infatuatum
386 b — corporis effigiem habet sanam
et mentis faciem habet aegram 661 a —
delectatur in mendaciis detractorum et adu-
latorum 681 a — sunt qui, spretis supe-
rioribus, se vertunt ad terrena 480 a

FECUNDITAS — tres habet gradus 683 b

FEL — Per fel intelligitur amaritudo
contritionis 625 b

FELICITAS — hominis consistit in cog-
nitione maximorum intelligibilium 31 a —
contemplativae dicuntur plus valere quam
consuetudinales 556 a

FEMINA — Femininum genus facile pie-
tate movetur 345 b

FENESTRAE — designant sensus 571 a

FERMENTUM — vetus expurgatur, quando
affectio purificatur 138 b

FERRUM — est durum et forte inter alia
metalla 472 b — si liquescit, ei imprimi
potest quaelibet forma 589 a — designat
fortitudinem 518 a — designat constan-
tiam in tribulatione 533 a — designat au-
ctoritatem Scripturarum 472 b

FESTUM — Semper crescit festum Do-
mini 642 b — Festum mundi decrescit et
annihilatur *ibid.* — Diebus festis va-
candum est divinae legis doctrinae 650 b

FICUS — Arbor fici designat homines
mundanos 382 a — designat sanctam con-
versationem *ibid.*

FIDELIS — est qui in omnibus, quae
agit, non quaerit nisi gloriam Dei 575 b

— sub eodem iure vivendi collecti sunt
423 b — omnes transierunt per multas
tribulationes 139 a — quilibet bonus est
stella ornans firmamentum 719 b

FIDES — est acceptatio rerum nondum
perfecte notarum 643 a — est prima con-
formitas ad lucem illam, quae est fons vi-
tae 563 b — est fundamentum sapientiae
christianae 478 a — est primum orna-
mentum, spiritualis fabricae fundamentum
et contra adversa munimentum 606 b —
est deifica virtus et omni acceptione digna
450 b — est donum ineffabile et virtus
amabilis 181 b — Fidei plenitudo consistit
in aspectu veritatis aeternae et in affectu
pietatis evangelicae 490 b

— Quod patres crediderunt futurum
nos credimus esse factum 357 b — In

signum novitatis fidei dantur novae lin-
guae 138 a — Fidem confirmant septem
testimonia 356 b. 357 a, b

— Omnes Ecclesiae concordant in una
confessione veritatis fidei 357 b — durat
a principio mundi usque ad finem *ibid.* —
non mutatur, quamvis tempora sint va-
riata *ibid.*

— per clypeum intelligitur 711 b —
dicitur robur fundamenti 652 a — dicitur
oleum 532 b — quare dicatur substantia
sive hypostasis 452 a — Lux fidei ali-
quando assimilatur fulgori aureo, aliquando
fulgori sidereo 157 b

— necessaria est ad salutem 55 b —
Sine fide impossibile est debite inquirere
407 a — Nullus potest dirigi sine luce
fidei 58 b — Debemus ambulare in sim-
plicitate fidei 63 b — Nunquam est a ve-
ritate fidei recedendum 643 a — Sine ipsa
ceterae virtutes evanescunt 181 b — Nulla
est supraedificatio virtutis, nisi subster-
natur veritas credendi 652 a — Sanguis
Christi non restituit innocentiam nisi per
fidem vivam 728 b — Non est tantus de-
fectus in mundo quantus fidei 643 a

— Qui vult accipere bonum fidei, de-
bet facere quatuor 242 a — Qui accedit
ad audiendam fidem deprimat infidelitatem
208 a — Mystera fidei videntur per in-
dustriam rationis, munditiam cordis, laeti-
tiam mentis et gratiam Spiritus S. 401 b.
402 a — debet esse solida, devota, ma-
gna 452 a — Melius creditur factis quam
verbis 47 a

— A fide cadit qui non diligit S. Scri-
pturam 63 a — Veritas fidei subvertitur
per miracula deceptibilia 24 a — Dubius
in fide infidelis est 63 b — Multi disce-
dent a fide ante ultimum iudicium 34 b

— Christus est causa cognitionis fidei
658 b. 659 a — Ad certam fidei revelationem

FID

nullus potest devenire nisi per adventum Christi in mentem et carnem 358 a — Veritas fidei non est de infidelibus, sed de Christo 382 a — habetur, quando irradiat menti splendor Veritatis aeternae 643 a

— Duodecim articuli fidei editi sunt ab Apostolis 506 b. 603 a — Fidei articuli sunt quasi lapides fundamentales 652 a — Fidei articuli duodecim designantur per lapides durissimos 603 a — Assentiendum est omnibus articulis fidei 652 a

— Homo assentit primae veritati non propter rationem, sed propter eius amorem 291 a — Tunc ratio humana non evacuat meritum, sed anget cordis solatium *ibid.* — non habet meritum, cum ratio praebet experimentum 659 a — Debemus captivare intellectum ad credendum mysteria fidei 472 b — In ea debet quasi confringi ratio 659 a — humiliat et captivat intellectum 478 a — Credentes offerunt aurum intelligentiae 165 b — Radius divinus non potest nobis lucere nisi varietate sacrorum velaminum circumvelatus 192 b — per philosophiam firmatur 63 a — Nihil libentius intelligimus, quam quod credimus fide 291 a

— operatur per dilectionem 452 a — sanctificat, cum per dilectionem operatur 643 a — Eius insignia sunt opera 327 b — Qui fidem habent monentur, ut bene operentur 606 b — Christi adventus illis solis prodest, qui habent fidem per dilectionem operantem 650 a

— Fidei rectitudo producit quatuor bona 435 a, b — discordes foederat, hominem cum Deo reconciliat, de inimico facit filium adoptivum 181 b — iram placat, rigorem iustitiae mitigando et evacuando *ibid.* — sustentat aedificium spirituale 452 a — habet virtutem generandi filios lucis 563 b — dat placens Deo esse 331 a — vincit invincibilem, omnia prospera pro voto impetrando 181 b

— Per fidem credimus Christum Deum et hominem 25 b — Ad hoc non possumus ratione attingere *ibid.* — Sola fides christiana intelligit esse verum Deum-hominem, facit sentire vere de divina bonitate, misericordia et sapientia, sola intelligit redemptionem 477 b — christiana sola voluntatem Dei manifestat 673 b — docet considerare supplicia peccatorum, deformitates, quas incurrimus, et virtutes, quas perdidimus propter peccata 511 a — De fide loqui bonum est ex duplici ratione 472 a

— Per influentiam verae credulitatis nascimur spiritualiter ex Deo 730 a — A fide incipit spiritualis purgatio 655 a — est spiritualis medicina 450 a — curat omnem languorem *ibid.* — Huius medicinae efficaciam Christus ostendit tripliciter *ibid.* — est lux purgativa et unitiva 563 a, b — In fide sanitas est 103 a — Per fidem est sanctificatio in vi cognitiva 643 a — lenit tumorem superbiae in intellectu 532 b — purificat et illuminat per studium veritatis 637 a — salvat per quatuor 453 a

— illuminat mentem ad assentiendum in omnibus primae Veritati 452 a, b — illustrat rationalem 252 b. 419 a. 446 b dat intelligentiam 424 a — renovat intellectum in cognitione veritatis 138 a — Non potest illabi sapientia animae nisi per fidem 643 a — Radius divinae veritatis primo unitur cordi per fidem *ibid.*

— sursum elevat ad contemplandum 639 b — elevat hominem ad tranquillitatem et concordiam 25 b — confirmat affectum in passione et tribulatione 452 b — calcet mundum *ibid.* — vera non quaerit in his miseriis fieri dives *ibid.*

— Per fidem habetur hereditas aeterni regni 472 b — Per fidem oportet introire in regnum caelorum 657 a — est ostiaria *ibid.* — remunerat in deiformitatis gloriae assimilatione 452 b

— Qui mortui sunt extra fidem iuvare non possunt 606 a — Qui in fidei plenitudine decesserunt iuvare non indigent 606 a, b

FIDUCIA — fortificat mentem et elevat ad bona futura obtinenda 717 a — est virga germinantium fructuum divinatorum *ibid.*

FIGURA — rotunda non est in universo completa 109 b — ut perfectissima esset, universitatis linea curvata est in circulum 109 b. 110 a — Explicatio *ibid.*

— Plus efficit veritas quam figura 782 a — Simul currit institutio figurae cum promissione novitatis gratiae 134 b

FILIATIO — Filiationem comitantur libertas in conditione, conformitas in effigie, amicitia in corde 132 b. 133 a

FILIUS — bonus diligit patrem, quando ab ipso corrigitur 558 a — bonus est gaudium et lactitia matris suae 171 b — Filiis est commendabile imitari bonos patres 188 a

— Pater accepit filium prodigum non obiciendo, sed compatiendo 350 a — prodigum bene exprimit modum aversionis a Deo 161 b — Explicatio *ibid.* — prodigum est peccator 257 b — prodigum designat luxuriosum 423 b — Explicatio *ibid.* 424 a — senior est populus Iudaicus 257 b

— Dei sumus, quia liberati a servitute 137 a — Si sumus filii Dei, assimilamur ei per sapientiam, benevolentiam, confidentiam 446 a — Dei legitimi debent esse honesti, devoti, pacifici, studiosi 387 b — Si filii veri sumus, Patrem nostrum vere amamus 643 b

— Lucis filii sunt parvuli, adolescentes, adulti, per quos designantur poenitentes, proficientes et perfecti 225 a — Hi tres dicuntur filii lucis ob sex rationes *ib.* b - 229 b — Debemus esse lucis filii gloriosi, splendidi, deliciofi, alti, largiflui, incorrupti, inclyti 231 a, b

— ancillae sumus et non filii Dei, si non curamus de bonis aeternis 507 b — ancillae designat malos; filius liberae, bonos 236 b — Unus hereditate privatur, alter hereditatem sortitur *ibid.* — Si sumus filii diaboli, assimilamur ei per ignorantiam, melancholiam, diffidentiam 446 a — regni dicuntur Herodes et Iudaei 130 b

— Dei vide V. *Trinitas.*

FON

FIMBRIAE — sunt in perfectum ornamentum vestimenti 450 b

FIMUS — congregatus nihil facit nisi foetere 540 b — quando spargitur, fructum facit *ibid.*

FINIS — exitus acta probat 618 a

FLERE — Multi sunt, qui nunquam vel raro flent 556 b — Multi flent solum uno oculo sicut canis *ibid.*

FLOS — est puritas mixtionis colorum et odoriferus 325 a — sunt primitiae et indicia temporis revirescentis 281 b — oritur et nutritur, flante zephireo 283 a — purior est quam fructus *ibid.* — habet venustatem 281 b — pulcherrime virgultum 570 b — In flore est spes fructus, species et odor 457 b — habet speciositatem, puritatem, levitatem, sanitatem 283 a — naturaliter delectat visum *ibid.* — Eius suavitate olfactus reficitur *ibid.* — magis confricatus magis redolet 285 b — tener tactu saepe efficitur marcidus *ib.* a

— pictus non potest pati, quod tangatur 287 a — pictus est planus *ib.* b — sculptus habet aliquas partes prominentes *ibid.* — sculptus designat superbiam *ibid.*

— sunt quatuor boni, in quibus debemus florere, scilicet sapientia, temperantia, iustitia, patientia 284 b. 286 a — His obtemus in resurrectione claritatem, subtilitatem, agilitatem et impassibilitatem 284 b. 286 a, b. 287 a, b. 288 a — sunt quatuor mali, in quibus non est florendum, qui sunt flores picti, foetidi, sculpti, aridi 286 b. 287 a, b. 288 a

— designant exercitia bonorum operum 284 b — designant mundas affectiones 570 b — designant exordia nostrae resurrectionis in Christo 281 b — campi designat omnibus accessibilem iustitiam 285 b — candidi sunt Virgines 505 a — rosarum sunt Martyres *ibid.* — Christus natus apparuit mundo sicut flos propter sex rationes 116 a

FLUENTA — a montibus orta per terram diffunduntur 689 a

FLUMINA — quatuor paradisi possunt aptari quatuor gratiis 465 a

FLUVIUS — designat pietatem 33 b

FOEDUS — quod fecit Deus cum homine, quale sit 614 a, b

FOMES — In Maria omnes fomites erant extincti 37 b — in Maria non tantum ligatus fuit, sed per essentiam extinctus 98 a

FONS — Aqua fontis de intimo terrae, de ignoto et invisio loco erumpit 507 b — Describitur eius ortus, ascensus et fructus quoad triplicem qualitatem 721 b — in scaturiundo tantum ascendit, quantum descendit 696 a — est unus, etsi multi rivuli ab eo egrediantur 310 b. 442 a — si praecideretur, rivuli non emanarent 288 a — perdit rationem fontis, si aquam non refundit 480 b — quando desinit scaturire, amittit nobilitatem fontis 696 b

— fervescens egreditur extra se 559 b

— significat caritatem 33 b — dicitur Deus Pater 696 a — vocatur Christus dupliciter *ibid.* — vocatur Maria quadrupliciter *ibid.* 697 a, b — Christus natus

FOR

dicatur ascendisse sicut fons ex septemplici ratione 116 b

FORAMINA — petrae sunt plagae Christi 508 b

FORMA — Per formam est omnis operatio 353 a

FORNICATIO — in corde committitur visione, cogitatione, affectione 428 b

FORNICATOR — In eius corde dedignatur habitare Spiritus S. 652 b

FORTES — sunt multi ad vitia 482 a — sunt multi per odium aequitatis, non per amorem caritatis *ibid.*

FORTITUDO — animat ad vincendum 511 a — triplex est: fidei, spei et caritatis *ibid.* — In exsequendo iustitiam fortitudinem habet qui tollit a Sanctis documentum instructivum, exemplum inflammativum, auxilium confortativum 424 a

— habet magnanimitatem in aggrediendo, virilitatem in prosequendo, longanimitatem in perseverando 604 b — non est sine habitu aliarum virtutum cardinalium et virtutum theologiarum 482 a, b — Quanam necessaria sint, ut pervenire possimus ad constantiam fortitudinis 712 b — Fortitudinis donum significatur in uxore Manue 666 a

FOSSORIUM — designat crucem dominicam 341 a

FRAGILITAS — Homo videtur fragilius vitro 542 a

FRAGMARIA — Eius incolae ab Alexandro magno non sunt debellati, quia erant pauperes 285 b

FRANCISCUS — est armiger Christi 535 a — designatur per Iob 576 b — comparatur Zorobabel 573 a

— Deus elegit hunc pauperem et simplicem, ut exemplar esset poenitentiae 687 a — electus est et non abiectus 578 b — electus fuit non solum e malis, immo inter bonos sublimatus est 579 a — vocatus ad nuptias Christi in novissimo loco recubuit 534 a

— affectionis carnalis vinculo fracto, parentes penitus dereliquit 591 b — reliquit societatem perversam et societatem mundanam *ib.* a — habitum abiectissimum assumpsit 534 a — se nudum per civitatem trahi fecit 597 b — se fecit servum leprosororum 586 b. 597 b

— primo habuit septem fratres, et ipse fuit octavus 576 b — divisit eos in quatuor partes mundi et misit eos binos et binos *ibid.* — Secundum ipsius desiderium Dominus reduxit illos simul *ibid.* — habuit etiam tres filias, quia in principio conversionis fundavit tres ecclesias *ibid.*

— a Domino missus est in virga crucis educere populum de Aegypto vitiorum in desertum Religionis Minorum 534 b — Ordinem suum non aliquo modo speciali Minorum, sed simpliciter Minorum Fratrum appellavit *ib.* a — voluit, se et Ordinem suum denominari ab humilitate 588 b — tres Religiones instituit 576 b — anceps haerebat, utrum deberet vacare orationi vel praedicationi 580 b — non ausus fuit docere nec scribere nisi quod a Do-

mino accepit 593 a — Deus ipsius doctrinam et Regulam miraculis et stigmatum signaculis confirmavit 592 b. 593 a — Ratio duplex *ibid.* — Eius Regula est via iustissima perveniendi ad vitam 593 a — Eius Religio est domus obedientiae, abstinentiae et gratificata Deo per paupertatem 247 a, b — Haec designantur per Bethaniam *ib.* a — Ipsius semen fuit sicut stellae caeli 590 a

— ivit ad Saracenos, ut videret, si aliquis eum vellet occidere pro Christo 589 a — Narratur eius colloquium cum Soldano 579 b. 580 a

— In ecclesia sancti Damiani sermone vocali locuta est ei crux 580 b — Narratur visio, quam de ipso habuit Pacificus 577 b — praevidebat futura et videbat cordium secreta 589 b — praesentem se absentibus ostendit *ibid.* — quando pro aliis orabat, sentiebant dulcedinem spirituales 581 a — per spiritum purgativum, confortativum et elevativum in aërem elevatus est *ib.* b — dicendo horas rapiebatur *ib.* a — dixit, istam visitationem non esse in potestate sua *ibid.* — Animalia aspersa de lotura manuum et pedum eius sanabantur 589 b

— Creaturae ei obediebant 581 b — Ipsi erant subiecta animalia 583 b — Exempla *ibid.* — etiam ad animalia miram servabat mansuetudinem 595 a — Haec ad ipsum recurrebant *ibid.* — Aves audierunt eius praedicationem 581 a

— Spiritus S. ipsum purgavit, illuminavit et perfecit 581 b — Litteras non scripsit, tamen praedicavit nec verbum unum reprehensibile dixit *ibid.* — Narratur, quid eveniret in quadam eius praedicatione 582 a — praedicavit divina praecepta, promissa et iudicia *ibid.* — propter triplicem spiritum, quem habuit, protulit tria iudicia *ibid.* — factus est doctor verus ob quatuor rationes 592 a, b — ab homine non didicit *ib.* a — In hoc magis est admirandus quam imitandus *ibid.* — Non inepte filii eius ad discunt *ibid.*

— fuit Christi amicus fidelis, unanimis, familiaris et conformis 534 a — fuit acceptabilis Domino servus, quia humilis, virilis, fidelis, familiaris 573 a, b. 574 a — fuit discipulus verus ob quatuor rationes 591 a, b — Ab eo forma discipulorum est assumenda 592 a

— creatus est ad imaginem Divinitatis 583 b — habuit conformitatem cum Patre in potentia, cum Filio in sapientia, cum Spiritu S. in bonitate sub duplici respectu *ib.* a, b — commendatur a merito servitutis, signaculo sanctitatis, privilegio electionis 573 a — commendatur ab humilitate, virtute et caritate 576 a — complacuit Deo propter obedientiae rectitudinem, rectitudinis aemulationem, devotionis suavitatem 580 b — fuit signaculum reformatum, transformatum, expressum, expressivum 574 b — dicitur electus et probatae virtutis propter observantiam, zelum et dilectionem 579 a — caelo comparatur ob suam paupertatem, castitatem et humi-

FRA

litem 587 a, b. 588 a — fuit caelum plenitudine caritatis, celsitudine contemplationis et impletionem gratiae septiformis 589 a, b. 590 a — fuit caelum illuminans, irrorans, inflammans et coruscans *ib.* b

— noluit commorari in carnalibus voluptatibus et deliciis 584 a — non solum a mortalibus se cavebat, sed etiam a venialibus 578 b — sibi fuit austerus, proximis propitius 534 a — fuit simplex et rectus 574 b

— raptus et sublimatus fuit propter zelum animarum 581 a — Exemplum *ibid.* — flebat quotidie pro peccatis suis et alienis 576 b. 581 a — tantum flevit, quod oculos perdidit 626 a — excaecatus est per lacrymas 557 a — peccata deslere non cessavit, quousque per revelationem remissionem eorum cognovit 591 b. 592 a — Christus dedit ei adhuc viventi in carne remissionem omnium peccatorum 584 b

— volebat sic satisfacere pro peccatis in vita ista, ut non oporteret, eum timere in alia 585 a — hic iudicavit se, ne a Domino iudicaretur *ib.* b — se castravit propter regnum caelorum 588 a — ita affligebat carnem suam, ut carnes eius efficerentur nigrae 584 b — ob carnis tentationem proiecit se nudum in medio nivium 588 a — quando daemones ipsum affligebant, semper recurrebat ad Dominum 578 b

— fuit pauper 265 b — nihil voluit penitus habere, nec in communi nec in particulari 587 b — sicut omnia interius contempserat, sic omnia exterius dimittebat 591 a, b — fuit aurum electum, quia fuit in camino paupertatis 579 a — Exemplum *ib.* b — Per ipsum renovavit Dominus exemplum paupertatis 536 a — Ad hoc dedit illi suae passionis signaculum in testimonium, ut illi ab omnibus crederetur *ibid.* — Omnibus debet placere paupertas S. Francisci 587 b

— inter humiles et parvulos retinet principatum 593 a — erat Dei servus humilis pro reverentia Dei; humilior, in supportatione proximi; humillimus, pro contemptu sui 576 a, b — propter triplicem humilitatem susceptus est ad triplicem misericordiam 578 a — dixit, se esse maximum peccatorem 588 b — humillimum et vilissimum se reputabat 589 a — exemplum humilitatis reliquit 597 b — Ab eo discenda est humilitas 595 a — Ab eo discere debemus mansuetudinem 594 a. 595 a

— vivam memoriam habebat de passione Christi 626 a, b — frequenter legit librum crucis 265 b — totus rapiebatur, quando mentio fiebat de Christo 583 b — ob dilectionem Crucifixi semetipsum compassionis lacrymis adeo affligebat, ut visum corporalem amitteret 593 b — transformatus est in Christum crucifixum 580 a — Eius caritas comparatur caritati Christi 583 b — habuit cor inflammatum supra modum 265 b — Ad ipsum dixit Christus: Ascende: per me, post me, ad me, propter me 534 b

— fuit creatus ad similitudinem humanitatis Christi quoad vitam, passionem et

FRA

resurrectionem 584 a — Privilegium speciale erant eius stigmata 586 a — Horum descriptio *ibid.* — habuit stigmata in manibus, pedibus et latere 265 b — Deus posuit in eo signum victoriae 587 a — Christus misit ei purpuram, id est passionis suae insignia 534 b — Seraphim missus est ad eum 589 b — In hoc significatur, quod ardens erat caritate *ibid.* — Crucifixus in specie Seraphum ei apparuit et stigmata impressit 593 b — Stigmata ei impressa fuerunt praeter consuetudinem, contra naturam et supra artem *ibid.* — De impressione stigmatum constat testium pluralitate, auctoritate et sanctitate *ib.* a

— Stigmatum impressionem requirebat divini regiminis providentia, Ecclesiae indigentia et suae virtutis eminentia *ib.* b — Crux Christi in eo poni debuit ob quinque rationes 589 a, b. 590 a, b — Cur Deus in eo dederit signa pietatis et misericordiae 593 b — Signum crucis impressum corpori eius significabat affectum, quem habebat ad Crucifixum 589 b — Eius stigmata sunt confirmatio professionis altissimae paupertatis 587 b — Deus per impressionem stigmatum viam veritatis confirmavit 593 b — Eius stigmata significantur per signum Filii hominis 586 b

— niger fuit, sed in morte apparuit caro eius candidissima et rubicunda 580 a. 584 b — Quoad ipsum notantur gratia, transitus ab hac vita et gloria 534 a — assumptus est ad divinorum revelationem,

caelestem consolationem, regium honorem et Dei contubernium 573 b. 574 a, b

FRATER — Inter fratrem et sororem est castus amor et munditia 212 b

FRAUS — Fraudem facit maior amor sui 534 a

FRIGIDUS — Si materia aliqua disponitur intensive per frigidum, non introducit de facili calidum 618 a — designat timentem 636 a

FRUCTUS — Ut arbor fructificet, quatuor sunt necessaria 519 a — Septem sunt impedimenta fructus temporalis 458 a — Homines solent novos fructus odorare 209 a

— Fructificatio spiritualis requirit quatuor 519 a — Qui vult fructificare spiritualiter debet mori carnaliter 465 a — Qui vult fructificare in actione debet requiescere per contemplationem et gratiarum actionem 138 b — In bono opere fructus facit qui honorem et aedificationem proximi et solam gloriam Domini intendit 437 b — Ut fructificemus in bono opere, requiritur continuatio sanctae operationis, rectitudo intentionis, declinatio ab operibus malis *ib.* a — Homo debet fructificare ad modum arboris *ibid.* — Septem sunt impedimenta fructus spiritualis 458 a

— duodecim sunt duodecim rationes fruendi in Deo 698 a — Hi habentur per fluvium procedentem de Virgine *ibid.*

— humanus bonus habet pulcritudinem, suavitatem, utilitatem 382 b — Radix fructuose operantium habet profunditatem, vi-

GLO

vacitatem, humiditatem, firmitatem 460 a — humanus malus habet putredinem, acerbicatem, venenositatem 382 b — arboris malae sunt opera carnis 381 b

FRUI — non est proprie nisi aeternis 459 b

FRUMENTUM — mandatur terrae putrefiendum propter fructum 596 a — designat bonam mentem hominis 531 a — designat caritatem in corde 533 b

FUGA — est triplex vituperabilis et triplex commendabilis 454 b. 455 a — Fugendum est ad Deum propter consolationem, securitatem, instructionem 542 b. 543 a — Fugendum est ad montes perfectionis, orationis, contemplationis 455 a — Fugienda sunt peccatum, mundus et pravum consortium 539 b

FULMINA — ignea surgent in fine mundi ab occasu solis contra faciem firmamenti usque ad orientem concurrentia 34 b

FUMUS — ascendens designat devotionem 325 b

FUNDAMENTUM — sustentat fabricam materialem 452 a — quando stabilitum est, tunc facile est supraedificare 472 a, b

— Apostolorum sunt duodecim articuli fidei 506 b

FUR — Nemo celat furem in domo et dimittit praedari bona sua 226 b

FUROR — nutritur per mala et litigiosa verba 343 a, b

FUTURA — debent nobis esse quodam modo praeterita 286 a — De futuris sit speculatio intenta et ardua 455 a

G

GABAA — interpretatur proclivium eius 711 b — intelligitur proclivium peccati *ibid.*

GABRIEL — interpretatur fortitudo Dei 620 b. 625 b — inter Angelos nuntius fuit praecipuus 660 a — Quatuor virtutes specialiter relucunt in eo 627 a — propter hoc missus fuit ad Virginem gloriosam *ibid.* — In eius salutatione ad Mariam notantur tria, quae perfectam reddunt orationem 677 b. 678 a — Salutatio Mariae est utilis et sententiosa 678 a — Eius est docere et deducere 625 b — mittitur ad Ecclesiam 627 a — facit fortes contra duplicem difficultatem 620 b — Hoc designatur per duplicem eius missionem *ibid.* — Gabrielis est confortare in pugna 617 b

GALAAD — interpretatur acervus testimonii 711 b

GALAADITIS — vetustates interpretatur 608 a

GALENUS — magnam auctoritatem habet in arte medicinae 240 b

GALGAL — interpretatur revelatio 363 b

GALILAEA — transmigratio interpretatur 608 a

GAUDIUM — naturaliter dilatat cor et addit humorem 98 b — excellens occultari non potest 449 a — Non habet rectum cor

qui non gaudet 708 a — Nullum opus sine aliquo gaudio diu fieri potest 547 b — aperit spiritum, sanguinem per corpus diffundit, poros aperit, extremitates calefacit 705 a

— verum solum est, quod de Creatore, non de creatura, concipitur 111 a — spirituale non habetur nisi Christo illuminante, Patre in filium adoptante, Spiritu S. deliciis replente 291 a — nobis solum esse debet in virtutum pulcritudine, meritorum multiplicatione, tribulationum perpessione et aeternorum odoratione 309 a, b — habendum est de evasione inferni, conversione infidelium, consecutione beatitudinis 308 b — septiforme confertur in paradiso septiformiter membra levantibus in Deum 40 b

GENON — significat Mariam 698 b

GENERATIO — Originale principium generationis et generationis est memoria cum intelligentia 480 a

GENTES — fuerunt longe, quia non habebant Legem et Deum non cognoscebant 47 b — Ecclesia de gentibus congregata est, quia synagoga Christum contempsit 250 b — admissae sunt ad Sacramentum altaris, quando per fidem sunt illuminatae 257 b

GERMEN — In germine latet virtus seminis 287 a — omne habet vermem 646 b

GERMINATIO — distinguitur activorum, contemplativorum et praesidentium 613 b — facit fructum magnum, maiorem et maximum 614 a

GESTUS — corporis non praebeat offendiculum 724 b

GIRZI — vendidit Spiritus S. donum 474 b — descendit in damnationis interitum *ibid.* — veniet ad iudicium cum simoniis 72 a

GIGANTES — significant homines terrenos sive Phariseos 130 b

GLACIES — resolvitur ad ardorem ignis 421 a

GLADIUS — flammeus de porta paradisi per Christum amotus est 29 b — flammeus designat zelum Legis 469 a — dicitur sententia recta et dura 54 b

GLORIA — est frequens fama cum laude 601 b — est ex ore multorum collecta laudatio *ibid.* — vera consistit in tribus 453 b — est perfecta per virtutis existentiam 450 b — non est quaerenda propria, sed divina 270 b — In Christo iesu glorandum est per quatuor sensus spirituales 142 b

GLO

— per pompositatis iactantiam est vana 50 b — Vani gloriantur in scientiis, divitiis et honoribus 102 a — Haec conde-
nantur a Christo nascente *ib.* a, b —
— qui quaerit gloriam hominum non potest
e probare ad voluntatem divinam 137 b
— Quaerentes gloriam mundi sunt flos
boni, immo sunt sicut stercus 601 b —
— gloriam vanam vitabimus per contempla-
tionem quiescendo in Deo 138 b — vana
incenda est per profundam humilitatem
107 b
— caelestis designatur per coenam 357 a
— est remuneratio meriti 271 a — est ma-
teria consolationis *ibid.* — caelestis est uni-
versalis participationis, finalis quietationis,
interminabilis proportionis, incomprehen-
sibilis claritatis 219 b — est inaeestimabilis
honoris, admirabilis decoris, interminabilis
bonitatis 418 b — In gloria nullum erit
malum, nullum latebit bonum 26 b —
— glorificatio excedit omne hominis meritum,
cogitatum et ingenium 561 b — Ideo nemo
sufficit ad plenum gratias agere pro ipsa
ibid. — aliis partialiter largitur, Mariae ple-
nitudo gloriae est concessa 692 b
— Anima gloria caelesti totaliter ab-
sorbetur, secus appetitus adhuc insurgere
posset ad amplius appetendum 359 a —
— Anima divina dulcedine repleta et
perfusa non tantum satiatur, immo inebria-
tur et totaliter absorbetur 313 b — facit
satiatatem, non tamen fastidium 26 b —
— propter multitudinem possidentium non di-
minuitur, sed crescit 369 a — In gloria
non quaerimus aliquid mente ratiocinante,
sed cernemus contemplante 26 b
— Gaudium gloriae est triplex 313 a, b
— consistit in triplici dote 26 a — Dotes
gloriae sunt aperta visio, quieta fruitio,
forma tentio 358 b — Imago gloriae con-
sistit in tentione, cognitione, caritate 449 b
— Prima imago est quasi sculpta, secunda
colorata, tertia sole irradiata *ibid.* — Glo-
riae transitus est triplex 42 a — In gloria
renovamur per visionem Dei, influentiam
divinae bonitatis, tentionem supernae feli-
citatatis, continuationem aeternae bonitatis,
totam glorificationis corporis 336 b —
— sol aeternus resplendet in imaginem na-
turae et gratiae 449 b — Propter redun-
dantiam gloriae animarum erit refulgentia
corporum *ib.* a — Nebulae gloriae dicuntur
qui habent primam stolam et expectant se-
cundam 283 a
— Gloriam Christus nobis promeruit
per suum sanguinem 26 b — Non perve-
nitur ad gloriam per solam mali evitatio-
nem 677 a — Nullus potest esse particeps
gloriae, nisi usque in finem perseveret in
poenitentia 404 a — Ad gloriam caelestem
ascendimus tantum per humilitatem 394 a
— Ad gloriam se praeparat qui se totum
donat Deo divina consilia perficiendo 339 b
— cum promptitudine acquiritur ab illis
qui vadunt humiliter, indesinenter, viriliter
425 a — Non sentit quae sunt gloriae
qui timet aggredi quae sunt poenae 486 b
— Qui vult habere desideria gloriae ha-
beat affectiones conservativas, transformati-

vas, refrigerativas 78 a — Vide etiam V.
Beatitudo et Caelum

GOLIATH — significat diabolum 586 b
GRADUS — Monstruosa res est gradus
summus et animus infimus 217 a

GRAECI — conficiunt eucharistiam in
fermentato et habent uxores, unde fermenta-
ti dicuntur 248 b

GRANDO — designat poenitentes profici-
cientes 529 b

GRANO — assimilatur ille qui est in bo-
nitate et virtute 618 a

GRATIA — est influentia revocans animam
in simplicitatem primam 481 a — consi-
stit in fide firma, caritate non ficta et spe
certa 26 a — Sanctitudo cum pudore vir-
ginali gratiam excellentem dicit 713 a

— Fuit tempus gratiae promissae, exhi-
bitae, publicatae 134 a — Simul currit in-
stitutio figurae cum promissione novitatis
gratiae *ib.* b — Annus gratiae incepit a
Filii Dei incarnatione 682 b — Tempus
gratiae exhibitae currit cum tempore cir-
cumcisionis impletae 135 a — publicata
est per documenta Apostolorum *ib.* b

— Plenitudo gratiae fuit initium et
origo nostrae salutis 208 a — liberat a
veteris legis servitute 135 b — Ad gra-
tiam erat facilis ascensus in statu innocen-
tiae, sed difficilis in statu naturae lapsae
324 a — Christi efficacior est in bonum
quam culpa primi hominis in malum 239 a

— est nobis necessaria, quia peccato-
res sumus 259 a — Postulanda est gratia,
ut a vetustate culpa renovemur 28 a —
Tempus postulandi hanc gratiam est, cum
venit Christus *ibid.* — dicitur fluvius aquae
vitae 271 b — Ad hunc fluvium debent
omnes anhelare 272 a — Propter triplicem
gratiam praesentia Christi est desideranda
38 b

— Sine gratia non est vita 342 a —
Per ipsius donum est boni operis initium,
medium et complementum 391 b — debet
humana vota inspirare praeveniando et
prosequi adiuvando 451 b — Oportet,
quod gratia nos convertat et avertat 137 a
— Perfecta exercitatio gratiae debet esse
in nobis ad habendam munditiam, semi-
plena ad habendam scientiam 646 a —
Qui ea sunt privati carent luce dirigente,
calore excitante, agilitate sursum ducente
342 a — Sine gratia nullus dirigitur in
bonum 415 b — si non infunditur, nullum
opus bonum ex corde producit 519 a —
Gratia deficiente, non est spes fructus 458 b
— Non vocatur ad aeterni Regis dignita-
tem qui in vita caret speciositate gratiae
et virtutis 691 b. 692 a — Qui vacui sunt
a gratia et repleti spinis spectant ad se-
veritatem iudicii 667 a

— debet Deo attribui 479 b — est a
capite nostro Christo 508 b — omnis est
per Iesum 404 b — Christus est origo
omnis rectae informationis ad gratiam 31 a
— a Christo capite ad membra Ecclesiae
descendit 136 a — a Christo descendit in
Sanctos et ab ipsis descendit in nos 561 a

— Christi non tantum redundabat in
videntes, sed etiam in credentes 105 a —

GRA

Christi in vocatione extenditur ad omnes se-
cundum quatuor differentias hominum 363 a
— Maria habuit plenitudinem gratiae 692
b — aliis partialiter est concessa *ibid.*

— ante fuit nobis praeparata, quam
essemus nati 515 a — Maxima fuit gra-
tia, quae praecessit omnia merita *ibid.* —
licet non sit ex nostris meritis, tamen de-
bemus nos disponere ad eam 479 a, b —
Est in potestate nostra cooperari divinae
gratiae 137 b — Gratiae incrementum est
ex parte Dei 197 b — simpliciter, quae
non est meriti, in inceptione boni datur
404 b — Cum in illa profecimus, datur
gratia pro gratia *ibid.* — Non possumus
mereri primam gratiam, sed augmentum
gratiae 570 b — Deus elegit gratiam prae-
parando, offerendo, infundendo et consum-
mando 514 b

— Christus gratiam influit mediantibus
Sacramentis 58 a — Ad gratiam ascenditur
per baptismum post culpam originalem,
per poenitentiam post personalem 324 b
— sacramentalis est triplex: baptismalis,
poenitentialis et finalis 354 a — Regnum
Dei pervenit in nos per gratiam baptisma-
lem, poenitentialem et finalem 224 a —
Ex cruce fuit gratia baptismalis, poeni-
tentialis, finalis, universalis 464 b. 465 a
— baptismalis obtinet principatum 464 b

— est una, sed multa sunt charismata
508 b — est praeveniens et subsequens
324 b — Ex hac producuntur fructus boni
operis ad consummationem *ibid.* — Per
gratiam illuminantem cognoscimus distan-
tiam boni et mali 239 b — gratum faciens
est liberalissimae bonitatis 680 b — gratum
faciens non quiescit in corde frigido *ibid.*
— Ignis gratiae accenditur in poenitentibus,
nutritur in proficientibus, perficitur in con-
templantibus 342 a — Gratiae transitus est
triplex 42 a — distinguitur initialis, promo-
vens et finalis 151 a — est iustificans, recti-
ficans, illuminans, purificans, fructificans,
sanctificans, stabiliens 137 a-139 b — Enu-
merantur gratiae modi quatuordecim 336 a,
b — Charismata gratiarum impetrare est sapientiae,
discretionis, vigoris 246 b — ut
mundans significatur per myrrham, ut il-
luminans per cinnamomum, ut perficiens
per calamus, ut regens per casiam 646 a

— adulto non infunditur, nisi praeces-
serit praeparatio 399 b — non negabitur,
si nos disponamus ad eam 506 a — Ad
divinam gratiam se disponit qui petit sin-
ceriter, prudenter, fiducialiter 312 a — Ad
gratiam disponimur per quatuor 479 b —
His singulis ad gratiam praeparamur, in
gratia promovemur, proficimus et perse-
veramus *ibid.* — Sunt septem dispositio-
nes ad gratiam suscipiendam 680 a — Ad
gratiam disponimur per libertatem, confor-
mitatem, amicitiam 132 b. 133 a

— non datur nisi continue orantibus
391 b — Ad impetrandam divinam gratiam
nulla melior est praeparatio quam devota
oratio 312 a — Gratiam quaerere debemus
in affectu, in verbo et in facto 680 b. 681 a
— Si gratiam obtinere volumus, acceda-
mus ad Mariam 713 a

GRA

— defluit ad humiles 595 b — offertur pauperibus et humilibus 315 a — Qui vult aspicere a divina gratia, necesse est, quod humilietur 669 a — invenitur per cultum divini nominis, sanctimoniam, humilitatem et piam conversationem 48 b

— abundanter infunditur in cor mundum et rectum, sed non in cor foetidum 312 a — Qui vult habere solatia gratiae debet habere animam mundam, vitam religiosam, famam odoriferam 78 a — tantum habetur in eis qui omnem culpam in se et in aliis persequuntur 342 a — infunditur per poenitentiam, iustitiam, patientiam 415 b — Ad obtinendam gratiam liberi arbitrii facultas subiicienda est remediis Sacramentorum; liberi arbitrii ratio, documentis Scripturarum; liberi arbitrii voluntas, beneplacitis divinarum consiliorum 339 a, b

— Quatuor sunt viae gratiae 445 b — Quando simus proportionalis figurae ad gratiam 716 a — Quidam libentius bibunt fel nequitiae quam dulcedinem gratiae 717 a — non descendit in elatos, invidios, indevotos 689 a — Ili comparantur montibus Gelboe *ibid.* — impeditur per carnalitatem 66 a

— Gratiam in vacuum recipit qui nihil gratiae in alios refundit 480 b — sicut est gratis accepta, ita est gratis danda 650 b — Gratiam nobis influxam aliis influere debemus *ibid.* — non est sicut cisterna, sed sicut fons 480 b — communicata crescit, subtracta perit 658 a — Illa anima est plena gratiae, quae configuratur Christo in communicatione bonorum Spiritus S. 480 b

— Dei non potest durare sine bonis operibus 342 b — Cum ea requiritur bona operatio 639 b — Signa motus gratiae sunt quatuor 387 a, b — habet crescere quotidie in servis Dei 40 b

— Magnum est stabiliri in gratia 481 a — In gratia stabilimur per considerationem aeterni praemii et supplicii *ibid.* — Qui vult in gratia stabiliri sequatur viam Christi, non perturbationes mundanas 480 b, 481 a — Thesaurus gratiae custodiendus est interius et exterius 476 a — sunt custodiendae in conscientia et corde proprio 475 b

— Si quis vult habere gratiam perfectam, debet esse Deo gratus 342 b — non abundat in ingrato *ibid.* — Nihil magis gratiae competit, quam gratificatum ad gratiarum actionem et ad dantis honorificentiam excitare 338 b — Qui non agit gratias meretur gratiis acceptis privari 561 b

— per peccatum nobis subtrahitur 448 a — Unum peccatum mortale rapit gratiam, etiamsi esset tanta, quantam habuit Virgo et omnes alii Sancti 540 a — per lasciviam effunditur 476 a

— delet peccata 393 b — Deus per gratiam delet peccata formaliter 73 a — a peccati vulnere sanat, a sorde mundat, a servitute liberat 547 a — necessaria est animae, ut recuperet integritatem virginem 662 b — liberat a servitute peccati, damnatione aeterna et praesenti infamia 681 a — Facere de impio pium maioris virtutis est quam creatio 47 b — liberat ab aeterna morte 473 b — pignus est gloriae 485 b

— animas vivificat et mundat 58 a — decorat animam 29 a — est vestis animae decorativa 662 b — est candor, speculum et imago animae 446 b — producit in anima pudorem, timorem, dolorem, clamorem, rigorem, ardorem 246 a, b, 247 a — ditat animam quoad concupiscibilem 312 b — Ab ea fecundatur omnis anima sancta 684 a — Per gratiam anima fit civis caelestis 324 b — Deus est in anima per gratiam 73 a — Postulando gratiam requirimus ipsum Dominum 28 a

— vivificat et illuminat 374 b — Per gratiam pervenitur ad culmen sapientiae 338 b — nos docet semitas Dei 451 b — nos elevat 439 a — facit, ut desipiat omnis appetitus terrenitatis 186 a — per oleum significatur 532 b, 547 a, 634 b — Notatur septemplex oleum gratiae 532 b — dicitur stella 719 b

— Per gratiam nos exercemus in virtutibus et facimus fructus spirituales 465 a — universalis est corroborans in virtutibus, expediens in donis, consummans in beatitudinibus 354 a — dicitur ignis, quia lucet per cognitionem, calet per dilectionem, movet per devotionem 344 b — lenit, sanat, pascit, illuminat 532 b — virtualis est stabiliens in fide; sursum agens, in spe; se diffundens, in caritate 354 a — primo vivificat cor interius, deinde exterius opera, membra et sensus 520 b — et virtutes sunt arma contra carnem 108 b — nos eruit de necessitatibus spiritualibus 437 a

GRATITUDO — requirit tres condiciones 438 b

— Multi tenentur ad magnas gratias, qui nullas aut paucas reddunt 417 b — Gratiarum actio sequi debet orationem 724 a — Gratiarum actio non debet esse tantum verbosa quantum affectuosa *ibid.* — agenda sunt pro donis divinis 338 b — Deo agenda sunt pro tribus beneficiis

HAB

434 b — agenda sunt Deo propter creationem, gubernationem, vocationem, redemptionem 425 b — Qui non agit gratias pro donis divinis minime accipit gratiam gratum facientem 338 b

GRATUS — non est qui non considerat beneficia gratis data 342 b

GRATUITUS — Esse gratuitum est alterius generis quam esse naturale 399 b

GREGORIUS — magnus, ut humilitatem commendaret, in principio epistolarum, servum servorum Dei se nominare consuevit 440 a — nonus in tunica Fratris serviebat alicui leproso 577 a

GRESSUS — in calceamentis designant promptitudinem ad obediendum 507 a — dicuntur cogitationes, affectiones et operationes 451 a

GROSSUS — primi ficus et rariores sunt et decedentes 283 b

GULA — appetit satietatem 511 a — Gulosi ad cibum feruntur bestialiter 428 a — Gulosi ad similitudinem porci non intendunt nisi curationi cutis 306 b — Gulosi similes sunt porcis 552 b — Gulosus ad modum bovis duos habet ventres 666 a, b — Quidam collum gruis habere volebat, ut diu haberet delectationem cibi et potus 287 b — Edacitas cibos terit et oculos vorat *ibid.* — Gulosi nihil cogitant de Deo, sed tantum, quomodo possent colere ventrem 386 b, 428 a — Multi nihil aliud cogitant nisi de ventris repletionem 365 a

— subvertit rationem 386 b — Gulosorum ratio est subversa 428 a — Gulosus privatur intellectu 666 a, b — est ratio ignorantiae 62 b — Gulositas tollit omnem mentis virtutem et fortitudinem 569 a — Fumus ascendens de delicatis cibis et vinis ostendit homines amentes 287 b — Isti non redeunt ad sensum, nisi perfunderentur vino forti et sapido *ibid.* — sicut bruchus fructum boni operis consumit 458 b — facit cruentatum 511 b — inficit corpus 427 a

— est vitium ad omnia facinora paratum 207 a — Vitium gulae attrahit ad luxuriam 306 b — Luxuria vix est sine gula, et una introducit aliam 666 b

— Tentati de gula debent considerare amaritudinem potus Christi in cruce 261 b — Tentatio de gula vincenda est abstinencia et iugi degustatione spirituali 206 b, 207 a

GUSTUS — refrenandus est per mensuram sobrietatis 724 b

— Per gustum spirituales accedimus ad illuminationem 504 b

H

HABERE — est voluntatis 421 a

HABITACULUM — divinum describitur, in quantum est a Deo et in quantum est ad Deum 671 b — divinum quadrupliciter intelligitur *ibid.*

HABITARE — in altissimis est ad aequalitatem Patris sedere 315 b

HABITATIO — Habitationi hominum maxime necessariae sunt aqua dulcis et terra bona ad producendum panem 400 b

HABITUS — cognoscuntur per actus 445 b — est naturalis, intellectualis, moralis 354 a — naturalis est originans et fundans alios *ibid.* — Novem sunt genera habituum 510 a

HAE

HAERESIS — est lepra inficiens veritatem 406 a — destruunt muros Ecclesiae 662 b — gloriam crucis in gloriam vanitatis convertunt *ibid.*

HAERETICUS — habet ortum a superbia vitae 52 b — In ipsis non invenitur veritas et sanctitas 382 a — In haereticis non est lux Scripturae, quia intendunt verutiis fallaciarum 150 b — morientes non sunt sicut granum, sed sicut pellicula vacua 357 b — si occiduntur, alii non animantur ad errorem *ib.* a

— venantur homines, ut seducant 647 b — vocantur spinae et tribuli 382 a — per stellas erraticas notantur 720 a — conscindunt et cruentant approximantes 382 a — illis non proficit Maria 711 b

HEBDOMADES — septuaginta erant secundum numerum annorum lunarium 62 a

HEBRAEUS — interpretatur transiens 286 a

HELENA — invenit lignum crucis 586 b

HELI — interpretatur iniquitas 62 b — Filii Heli sunt filii iniquitatis *ibid.* — Filii eius merito sunt occisi 674 a, b

HENOCH — adhuc vivus deget in paradiso 115 a — praedicabit ante ultimum iudicium et ab antichristo interficietur 34 b

HERBA — in hieme moritur et in aestate renascitur 284 b — virens designat gratiositatem Christi 33 a, b — dabunt rorem sanguineum in fine mundi 34 b

HERMON — interpretatur anathema moeroris 689 a

HERODES — interpretatur glorians in pellibus 151 a — Quod Herodi fuit occasio mortis fuit Magis causa salutis 130 a — noluit humiliari Deo 130 a — noluit ire ad Christum, ideoque non est sublimatus nec locupletatus nec glorificatus 149 a — cum Magi quaererent Christum ad adorandum, quaerebat Christum ad perdendum 130 a — figuram gerit hypocritarum 150 b

— Multi sunt Herodes, qui pauperes premunt et quandoque occidunt 546 b — Hi non possunt argui sine damno rei et sine periculo corporis proprii *ibid.* — Exemplum *ibid.*

— Agrippa propter superbiam percussus est 211 a

HESEBON — est locus tristitiae et moeroris 541 a

HIBERNIA — In Hibernia dicitur esse una insula, in qua mortuorum corpora non putrescunt, et alia, in qua homines non possunt mori 115 a

HIEMS — designat torporem et pusillanimitatem 281 b — designat difficultatem ad bene operandum 505 a

HIERARCHIA — nihil aliud est quam sacer principatus 622 b — est triplex: supercaelestis, caelestis et subcaelestis *ibid.* 689 b — respectu superiorum dicuntur colles, respectu inferiorum montes *ibid.* — superior in inferiorem triplicem habet actum *ibid.* — Actus hierarchici sunt illuminare, purgare, perficere 646 a

— subcaelestis est illa, in qua sunt venae argenti 639 b — Haec est principium virtutum operativarum *ibid.* — In caelesti est locus, in quo conflatur aurum

ibid. — In ea sunt virtutes contemplativae *ibid.* — angelica inhaeret Deo per gloriam, ecclesiastica per gratiam 618 b — Utrique Deus est sicut summus motor *ibid.* — utraque innititur Deo sicut esse principianti, sicut regulae dirigenti, sicut vitae beatificanti et sicut monarchiae hierarchizanti *ibid.*

— ecclesiastica designatur per terram, angelica per caelum 614 b — Ornamentum ecclesiasticae hierarchiae significant duodecim lapides pretiosi, ornamentum angelicae novem lapides 625 a — Angelicae et ecclesiasticae hierarchiae ordines foven-
tur a Christo 614 b — Hierarchiae caelesti est sanctitas per comprehensionem gloriosam; ecclesiasticae, per sacramentalem influentiam 598 a

— Hierarchiae angelicae et ecclesiasticae triplex est actus, scilicet purgare, illuminare et perficere 674 a — angelica dicitur purgans, illuminans, perficiens; humana, purganda, illuminanda, perficienda 689 b. 690 a, b — In ecclesiastica hierarchia quandoque hostis plures rapit et interficit, sed non sic in caelesti 624 a — tres sunt principales in caelo et tres sunt in terra 610 a — Illae triplicantur et significantur per gradus existentes in throno Salomonis *ibid.*

— angelica est supra sensum et rationem 609 a — Hierarchiae angelicae ornatus consideratur quantum ad ordinationis pulcritudinem, operationis perfectionem et originationis praeclaritatem *ibid.*

— caelestis est suprema, media et infima 324 a. 354 b. 610 a — Illae figurantur per saphirum, iaspidem et portam atrii 625 a — In unaquaque est triplex ordo et triplex dispositio 324 a. 354 b — Sunt tres hierarchiae et novem ordines Angelorum 612 b — caelestis secundum triplicem virtutem sursum activam, custoditivam et condescensivam dividitur in novem ordines 598 b. 599 a — angelica est triplex secundum charismata gratiarum sursum agentium, coordinantium et condescendentium 622 b — Illa charismata sunt triformia, et ideo novem ordines Angelorum esse debent 623 a, b. 624 a, b — Dispositiones caelestis hierarchiae significantur per quatuor proprietates caeli visibilis 610 b — Explicatio *ibid.* 612 b

— Angelorum triplicis hierarchiae et novem ordinum proprietates et officia indicantur 354 b. 599 a. 610 b-613 a. 619 b. 623 a-626 b — In caelesti hierarchia supremus ordo omnes alios trahit 588 a, b

— angelica supra se habet Virginem gloriosam et Christum 612 b

— Per virtutem hierarchiae angelicae Ecclesia pluviam recipit charismatum et profert herbam 614 a — Hierarchiam angelicam contemplatur anima in contemplatione elevata 623 a — Improbatur humana negligentia quoad hanc contemplationem *ib.* b — Exemplum *ibid.*

— ecclesiastica stabilitur super montes patriarchales in lege naturae; super prophetales, in lege Scripturae; super apostolicos, in lege gratiae 613 b — Pauca

HOM

vel nulla sunt in ecclesiastica hierarchia, quae per arcam testamenti figurari non possunt 715 a

— ecclesiastica manifestatur per proprietates terrae 613 a — ecclesiastica illustratur per mysteria, stabilitur per praemia, irroratur per charismata et fovetur per praesidia caelestia *ibid.* — Haec applicantur novem ordinibus hierarchiae ecclesiasticae *ibid.* 614 a — Christus in ecclesiastica hierarchia tres habuit actus hierarchicos 58 a

— ecclesiastica habet purgationem per gratiam baptismalem et poenitentialem 634 a. 638 a — Ecclesiasticae hierarchiae purgationem per gratiam baptismalem significat interior purificatio Virginis gloriosae 634 a — Haec purgatio triplicem habet effectum *ib.* b — Hierarchiae ecclesiasticae necessaria est gratia poenitentialis 635 a — Hanc gratiam significat Virginis purificatio secundum repraesentationem exteriorem *ibid.*

— ecclesiastica recipit ab angelica legem, per quam illustratur et manuducitur in caelum 613 a — Hierarchiae ecclesiasticae Principatus influunt charismata gratiarum *ib.* b — ecclesiastica per fortitudinem, rectitudinem et sanctimoniam configuratur hierarchiae caelesti *ibid.*

— Tres ordines terrestris hierarchiae attenduntur quantum ad Ecclesiam primitivam, proficientem et dilatatam 610 a. 615 a — Hierarchiae ecclesiasticae novem enumerantur ordines 610 a. 614 a

HIERONYMUS — ducitur ad iudicium Dei et a Iudice vituperatur, quod nimis Ciceronem legisset 447 a

HIRAM — interpretatur vigilans plasmationi 651 a — significat Deum Creatorem *ibid.*

HOLOCAUSTUM — est sacrificium totum incensum de animalibus mundis 647 a — significat mortem Christi *ibid.* — designat perseverantiam 569 b

HOMICIDIUM — causatur ab ira 376 b. 377 a — Omnis motus animi ad nocendum computatur in homicidium 376 b

HOMO — dicitur arbor inversa 457 a — Explicatio *ibid.* — communicat cum omni creatura et est omnis creatura 533 b — vocatur mundus minor 109 b. 226 a — compositus ex duplici substantia indiget duplici cibo 207 a — In homine est concursus spiritualium et corporalium 316 a — In homine est spiritus, motus et sensus 294 b — Ideo ei necessarius est triplex pastus *ibid.*

— est animal socialis naturae 262 a — dicitur animal mansuetum natura 262 a. 528 b. 647 a — Homini proprie proprium est esse mansuetum natura 565 a

— quoad corpus formatus fuit de limo et quoad animam creatus est de nihilo 193 b — Eius creatio sub metaphora hominis seminantis explicatur quoad principium effectivum, subiectum receptivum et actum intermedium 192 b — Deus dedit ipsi corpus et animam, ut delectetur in sensibilibus et intellectualibus 447 b — Deus

HOM

creavit hominem innocentem, sapientia praeditum et rectum 647 a

— factus ad imaginem Dei fuit capax et particeps conditionum nobilium, quae sunt in Deo 50 a — Superior pars mentis facta est ad imaginem Dei 616 a — Eius esse est insignitum divina imagine 420 a — Propterea potest Deum timere, ipsi obedire, ipsum diligere *ibid.* — Generatio, formatio et creatio nostra est ad imaginem Verbi 60 b — Creatura humana nata est imitari Verbum *ibid.* — secundum rationem vivens gerit in se aeternae lucis imaginem per naturam et similitudinem per gratiam 563 a

— Totus mundus factus est pro homine, ut ipse serviat ei qui fecit mundum et hominem 385 b

— in statu innocentiae soli Deo erat subiectus 28 a

— a Deo habet quidquid boni habet 139 a — tantum peccata habet a se *ibid.*

— omnis est culpabilis, quia ex semine foetido 220 b — omnis est miserabilis, quia conclusus ergastulo *ibid.* — In homine lapso est bellum continuum 108 a — Genus humanum erat peccato obcaecatum 131 a — fuit brutalis et sensualis 60 a — Ideo non poterat sublimari ad ipsum Verbum *ibid.* — In homine est impotentia, ignorantia, miseria 189 a

— omnis habet aliquid de voluptate, vanitate, indevotione, vel iniquitate 145 b — videtur fragilior vitro 342 a — Quare sit in homine insimul infirmitas et dignitas 448 a, b — Genus humanum designatur per surdum et mutum 398 a — sunt astra vespertina 630 a

— fuerunt dispersi propter septemplex discordiam 61 b — indigebant documentis et exemplis 60 b — licet iuste detineretur, tamen diabolus iniuste detinebat eum 272 b — Humano generi ante adventum Christi deerant laetitia, hilaritas, perfectio iustitiae, reconciliatio divinae amicitiae 110 b

— Homini non conveniebat esse mediatorem inter nos et Deum 28 a — non poterat per se consurgere ex miseria septemplex per peccatum originale contracta 50 b — Genus humanum a Christo ad lucem est revocatum 131 a — Tribus generibus hominum Christus est causa vitae et salutis *ibid.* — Deus hominem salvat a triplici indigentia fortificando, illuminando et dulcorando 189 b. 190 a

— constitutus est in fluctuatione miseriae, collectatione inimicitiae, expectatione gloriae 71 a — Eius status est gloriosior et utilior quam status Angelorum 702 a, b

— In nobis est duplex homo: exterior et interior 208 a — habet sensum infantilem et senilem *ibid.*

— Qui vult esse cum hominibus, oportet, ipsum vivere sicut homines 523 a — Deus requirit in homine conservationem dignitatis naturae et gratiae 446 a — instar seminis debet pullulare in vigorem gratiae et crescere in messem gloriae 194 b — non est natus ad manducandum 66 a — debet venire in societatem Angelorum

ibid. — ad hoc debet esse strenuus *ibid.* — non debet esse purus activus nec purus contemplativus 639 a — quantum est coram Deo, tantum est, et nihil plus 578 a — Omnis fiducia humana decipit, pulcritudo inficit, fortitudo deficit 220 b. 221 a

— qui fecit coenam magnam, designat Christum 357 a — qui fecit coenam magnam, designat Deum 360 a — descendens ab Ierusalem in Iericho ob tres causas designat Adamum 398 a — incidens in latrones est genus humanum, et persona eum transiens, legalis iustitia 401 a

HONESTAS — debet esse in affectionibus, sermonibus, operationibus 356 b — Honestatis decor ab interiori incipiat, ne simus hypocritae 716 a — Sine honestate Deus nullum desiderium prospectat 435 b

HONOR — Amans honores nunquam testatur superbiam 162 a — Qui Deum honorant, illi solum honorantur 578 b — Contra honores humiliter ambulandum est cum Deo 365 b — pro multis sunt causa damnationis *ib.* a, b — Christus positus est in praesepio contra vanitatem honorum 102 a

HORDEUM — designat poenitentiam in carne 533 b

HORTULANUS — Boni hortulani est arborem non fructificantem evellere 237 a

HOSPES — malus equum pascit et equitem expellit 329 a

HOSTES — nostri sunt diabolus, mundus et corpus proprium 266 a

HOSTIAE — veteris Legis non poterant iustificare 642 a — Postquam Virgo attulit hostiam viventem, sacerdotes possunt offerre hostiam sanctificantem *ibid.* — Christus, hostia vera, sufficit ad omnium sanctificationem *ib.* b — Homo se debet sanctificare hostiam vivam per fidem, occisam per mortificationem, concrematam incendio amoris 647 a

HeGO — de sancto Victore cum magna consolatione decessit, cum sacerdos, qui illo die celebraverat, sufflaret in eius os 259 a, b

HUMILIS — fit homo per affectum inferioritatis 594 a — paratus est subesse etiam inferioribus 681 b — gaudet de sui abiectioe 577 b — gratulatur in sua despectione 263 b — verus vult vilis reputari, non humilis praedicari 577 b. 595 a — in ortu Virginis exaltati sunt 711 b — per valles designantur 676 a — Aqua divinae consolationis descendit ad humiles 64 a — Ad corda humilia descendit divina sapientia 478 a — Deus elegit humiles, ut totum Deo attribuerent 483 a — Humiles Deus praecipue eligit et vocat 515 a

— Nunquam permittet Dominus, humilem errare 478 a — Ipsi expanditur radius divinus 30 b — Humilibus manifestatur Christus 238 b — Humilibus venit Christus ut splendor veritatis 128 b — Christus magis appretiat humiles 578 a

— impletur a Christo quinque donis 77 b — Super humiles requiescit Spiritus

HUM

S. 23 a — maxime dispositi sunt ad gratiam contemplationis 303 a — Nulli datur benedictio divina nisi humili 686 b — vitam beatam consequuntur 600 a — soli glorificabuntur 578 b — remuneratur secundum extensionem humilitatis 262 b

— Simus humiles cum Christo et Ioanne 546 a — Multi non imitantur Christum humilem, sed diabolus superbum 298 b

HUMILITAS — consistit in intellectus captivatione 182 a — est virtus, qua homo verissima agnitione sibi ipsi vilescit 305 b — non est aliud, nisi quod homo reputet, se nihil esse, et quod velit vilis reputari 627 b — non sua, sed aliena merita reputat 529 b — se abscondit et obumbrat 695 a — vocatur obstetrix, quae reclinavit Dominum in praesepio 102 b

— In humilitate hominem praecipuum faciunt vilis habitus, exterior luctus, spiritus moestus 488 b — quando sit magna, maior, maxima 262 a. 442 b. 466 b — est praeclara in praeclaris, praeclarior in praeclarioribus, praeclarissima in praeclarissimis 305 b — est condescendentiae, perfectae iustitiae, cautela, disciplinae, tolerantiae 320 b

— Triplex est eius motivum perfectum 393 a — Notatur triplex eius actus, motivum, fructus 369 b. 370 a — Eius gradus sunt: spernere mundum, spernere nullum, spernere se ipsum, spernere, se sperni, gaudere se spretum 321 a — secundum Anselmum habet sex gradus 578 a — perfecta requirit quinque conditiones 395 a, b — Per illas homo meretur quintuplicem exaltationem *ib.* b

— Oportet, quod homo incipiat ab humilitate 556 a — dicitur prima sapientia *ibid.* — est radix sanctitatis 577 b — Ab ea incipit professio christiana et divina 696 b — Non est pagina nec linea in sacra Scriptura, quae non praedicet humilitatem 579 a — Nihil amabilius est quam humilitas in nobilitate 71 b — Nihil gratiosius est quam nobilitas in humilitate *ibid.* — est virtus maxima 595 b — Soli humiles Deum honorant 578 b. 595 b — Quanto quis magis se humiliat, tanto magis Deum honorat et ad superiora appropinquat 394 a

— Per humilitatem terrena omnia de cordibus eruuntur 238 a — facit, ut non simus fastuosi 182 a — exterminat superbiam 579 a — Qui se humiliat vitia superat 207 b — disponit ad informationem 292 b — custodit parvulos Christi 396 a

— facit gratiosum in intentione 23 a — caritati locum praeparat, dum mentem a vanitate evacuat 595 b — mitigat iram, invenit gratiam, consummat iustitiam et perducit in gloriam 595 a, b. 596 a — Si habetur obedientia humilium, homo vere est caelum 588 b

— Superbia posita super carbones humilitatis fugat daemones 529 b — liberat ab igne gehennae et acquirit ignem gratiae 543 a

— humorem gratiae ad se trahit sicut radix 52 a — facit amabilem Deo 262 a — profunda facit, ut homo suscipiatur a

HUM

Deo 576 a — Deus humilia respicit 676 a — Menti humiliatae Deus apparet et in ea requiescit *ibid.* — Qui se ipsum in nihilum redigit divinam manum expectare potest 694 b — Recognoscentes suam impotentiam salvat Dominus 189 b

— Per humilitatem solum possumus venire ad exaltationem in praesenti et in futuro 305 b — Christo nos similes facit in via et in patria 596 a — Qui se magis humiliat magis exaltabitur et qui se maxime humiliat maxime exaltabitur 545 b — Quanto quis in vita est humilior, tanto in caelo erit sublimior 596 a. 696 b — Ratio *ibid.*

— Christus docet nos pati, vilipendi et vilificari 54 a — Christus positus in praeseptio docet nos humilitatem 402 b — Christus ad hoc praecipue passus est, ut nos doceret humilitatem 298 b — Per humilitatem Christus voluit destruere omnem superbiam 28 b

— Exemplo regis humiliati ceteri libenter humiliabuntur 718 b — Non debet erubescere membrum deiectionem humilitatis, quam novit praecessisse in capite 28 b. 203 b

— Non est timendum, nos humiliari plus, quam veritas habeat 393 b — Grande malum est, si vel modicum plus vero nos extollamus *ibid.* — Debemus nos humiliare sicut Angeli beati 627 b — Debemus humiliari sub manu Dei ulciscantis, tribuentis, protegentis, praemiantis 370 a, b — Christianus debet humiliari coram Deo et proximo, in se et coram mundo 263 a — ut sit meritoria, debet esse in opere, ore et corde 392 b — Tunc accipiet praemium gratiae, iustitiae, gloriae 393 b — debet omnia opera nostra praecedere, comitari et consequi 368 a. 389 a — Debemus esse humiles in serviendo proximis opere vel saltem corde 577 a — Multo melius est, si hoc faciamus etiam opere *ibid.* — Exemplum *ibid.*

— est necessaria 466 b — Sine humilitate non potest esse patientia 285 b — Sine ipsa Deus nullum accipit sacrificium 435 b — Mens se debet totam humiliare, ut sit idonea ad suscipienda dona divina 338 b. 339 a — Qui sine humilitate virtutes congregat quasi pulverem ante faciem venti portat 476 b. 573 a, b — Sine ea

non praeparamus habitaculum Domino, sed Pharaoni 676 a

— Sine humilitate nullus potest ad regnum pervenire 159 a — Sine ea non possumus intrare in paradysum 627 b. 628 a — Nisi homo prius sederit sella humilitatis, iungere non potest in experientiam aeternitatis 529 a — Oportet Christum videre primo in humilitate, qui ipsum vult videre in sublimitate 449 a — Nisi humiliemur totaliter in via, non exaltabimur in patria 394 a

— Ad eam pervenitur quadruplici semita 596 a — conservatur per gemitum cordis, silentium oris, exercitium laboris et contemptum honoris 597 a, b

— a sapientia mundana despicitur 718 b HUMORES — corrupti in corpore generant scabiem et quandoque lepram 484 b. 446 b

HYDRIA — farinae designat eucharistiam 548 a

HYDROPICUS — In eius curatione designatur gratiae infusio, culpa expiatio, poenae relaxatio 415 a

HYDROPSIS — principaliter habet tres effectus 416 a — Illi designant superbiam, luxuriam, avaritiam *ibid.* — spiritualis est peccatum *ibid.*

HYDRUS — limo involutus, si deglutitur a crocodilo, illaesus custoditur in eius ventre, et, resoluta luto, dissipat voratorem 282 b

HYPOCRISIS — vocatur flos pictus 286 b — simulat sanctitatem exterius et fingit opera esse sancta, dum anima interius est tota mortua 520 b — Simulata aequitas est duplex iniquitas 210 b. 278 a — et gratia Dei sunt disparata 520 a, b — Per eam perdimus ducatum Mariae 450 b

HYPOCRITA — vocatur qui ore Deum benedicit et corde aliud intendit 687 a — inquit exterius de virtutibus et aliud intendit 150 b — aliud profert in sermone et aliud habet in corde 680 a — foris apparent boni, sed in occulto faciunt mala 286 b — designatur per Bel 277 b. 716 a — vocantur simiae diaboli 278 a — notantur per stellas percussas 749 b — sunt stellae per apparentiam *ibid.* — non nisi foris picti sunt 287 a

— ad conspectum hominum tantum operantur 278 a — gloriantur in exteriori-

IAC

bus 451 a — Spiritus daemonis est in eis *ibid.* — falso praetendunt iustitiam 278 a — bona, quae Dei sunt, sibi ascribit 330 a

— non habet spem et fiduciam in Deo 152 b — non habet sigillum caritatis 327 b — non assequuntur puritatem intentionis 655 b — habent intentionem perversam 570 b

— non solum malitiam diligunt, sed etiam faciunt 278 a — statim invident, si vident unum, qui est magnus in artibus vel alia scientia 287 a — non possunt habere celebritatem nominis nisi per detrimentum nominis aliorum *ibid.* — nequiter se humiliant 595 a — sunt falsarii poenitentiae 327 b — Eorum poenitentia est simulata 539 a — habent cor sicut foveam plenam peccatis *ibid.* — phantastice tantum surgunt cum Christo, non Deo operante, sed diabolo instigante 277 b

— ponunt maculam in ecclesiis 287 a — Per ipsos saepe pereunt studia *ibid.* — conturbant consortia scholarium *ib.* b — dicuntur vulpes parvulae *ib.* a — demoluntur vineas *ibid.* — Eorum vita est detestanda propter nimiam operum laboriositatem, laboriosorum operum sterilitatem, culpa et poenae detestabilitatem 277 b. 278 a

— Eorum opera evanescent 483 b — non reficiuntur spiritualiter his quae faciunt 277 b — Quod posset eis valere ad vitam dant pro obolo vanae laudis 639 a — Eorum operatio non valet ad beatitudinem aeternam 277 b — non solum aeterna, sed etiam temporali mercede frustrantur 278 a — Eorum labores comparantur telis araneae, et ipsi araneis *ibid.*

— longinqui sunt a benedictione divina 687 a — privatur munere divinae gratiae 680 a — quanto magis se extollit in conspectu hominum, tanto magis vilescit apud Deum 661 b — non solum culpam, sed etiam poenam sibi provocant 278 a — Dominus contra eos irascitur 639 a — veniet in conspectu Dei, ut condemnetur 661 b

— Novem enumerantur genera hypocritarum 450 b. 451 a

HYSSOPUS — designat humilis passionis Christi virtutem 30 b

I

IABOC — interpretatur torrens pulveris 617 a — significat mutabilitatem temporarium *ibid.*

IACOB — interpretatur luctator 104 a — interpretatur supplantator 232 a. 272 b — propter contemplationem caelestium vocatus est Israel 609 b — factus est claudicans 578 a — susceptus est ad misericordiam, ut de genere eius susciperetur Dei Filius *ibid.* — In eius benedictione figuratur Christi benedictio specialis 684 b — est figura Christi 666 b

— Spiritus S. ostendit illi visionem ornatus hierarchicae dispositionis 609 b — Eius visio mysterialis fuit 610 a — Scala, quam vidit, designat gratiam, iustitiam et sapientiam 324 a — Scala, quam vidit, significat ordinationem angelicae hierarchiae, cuius pars est in Angelis et pars in animabus sanctis 610 a — In descensione et ascensione Angelorum in scala significatur ipsorum duplex operatio 615 a — Deus dicitur innixus scalae Iacob, non tanquam sustentatus, sed tanquam susten-

tans eam 609 b. 618 b — In scala Iacob non est locus standi, sed ascendendi et descendendi 724 a

— Eius lucta significat colluctationem per orationem 686 a, b — in aurora exauditur et benedicitur 721 a

IACOBUS — interpretatur luctator 531 b — In eo designatur bona vita *ibid.* — ratione suae bonae vitae iustus cognominatus est *ibid.* — quare merito vocetur frater Domini *ibid.* — designat statum activorum 216 a — Vide etiam V. *Philippus.*

IAHET — interfecit adversarium fugientem 684 a

IASPIS — est viridis coloris 604 a — designat Martyrum virilitatem *ibid.*

IDOLA — sunt phantasmata errorum 637 a — sunt turpissimae imaginationes 652 b

IDOLATRA — est qui alium quam Deum adorat 207 b — sunt omnes amplexatores mundialium cupiditatum, qui tot idola habent, quot habent denarios 211 b

IEIUNIUM — Quid designetur in ieiunio Moysi, Eliae et Christi 635 b — Adventus, quando et cur institutum fuerit 32 a

IEREMIAS — sanctificatus est in utero 703 a

IERICHO — interpretatur luna sive defectus 398 b — Eius habitatores non valuerunt resistere nec fugere prae tepiditate et timore 400 b — Habitatores Iericho, licet carerent aqua dulci et terra bona, tamen suam habitationem optimam aestimabant *ibid.* — designat lapsum peccati 398 b. 400 a, b

IEROBOAM — venit ad iudicium cum idololatris 72 a

IERUSALEM — interpretatur visio pacis 25 b. 303 a. 398 b. 399 a. 718 b — in medio terrae est posita 323 b — posita est inter mare occidentale et amphitritem ad orientem *ibid.* — tota fuit incensa et destructa 386 a. 427 b. 428 a — modo constructa est extra portam 386 a. 427 b — Nos sumus sicut Ierusalem combusta et dissipata 504 b

— designat Ecclesiam 135 b. 248 a — gaudens de liberatione filiorum ex captivitate est figura Ecclesiae gaudentis de liberatione filiorum e limbo 48 a — Habitatores Ierusalem designant Religiosos digniores influencia Spiritus S. 334 a — erat locus dignitatis, deliciositatis, securitatis 398 b — Propter haec designat statum innocentiae *ibid.* — Iter in Ierusalem designat processum animae in Deum vel in bonum 406 a

— beata designatur per montem, in quo transfiguratus est Christus 219 a — Montis sex proprietates applicantur ad ipsam *ib.* b — Vide etiam V. *Caelum*.

IESUS — interpretatur Salvator 135 a — interpretatur salus 173 b. 404 a — aviditate appetendus est 405 a — dignus est laudis praeconio 404 a — Nullus potest cognoscere virtutem Iesu, nisi Spiritus S. eum illuminet 394 b

— Nomen Iesu innotescit nobis potentia mirabiliter influente, clementia misericorditer indulgente, iustitia inflexibiliter indicante 140 b — Nomen Iesu est super omnia amandum, venerandum et desiderandum 49 b — Nomen Iesu est admirabile propter potentiam influentem ad mundum fabricandum, sustinendum, gubernandum 141 a — Nomen Iesu est amabile propter clementiam indulgentem remissionem scelerum, infusionem charismatum, adimpletionem desideriorum *ibid.* — Nomen Iesu est terribile propter sublimitatem dominii, severitatem zeli et stabilitatem iudicii *ib.* a, b

— Nomen Iesu est omnibus venerabile, desiderabile et amabile, quia est gloriosum, gratiosum, speciosum, amoenum, odorificum, deliciosum, opulentum 140 a — Nomen Iesu est mirificum, gloriosum et gratiosum propter duodecim effectus, quos producit 49 b. 50 a

— Nomen Iesu admirabile est venerandum humiliter, invocandum fideliter, benedicendum hilariter 141 a — Nomen Iesu terribile favet assentientibus per fidem, interpellantibus per spem, obtemperantibus per caritatem *ib.* b — Nomen Iesu amabile diligimus faciendo pro ipso laudabilia, spernendo mundialia, sustinendo terribilia *ib.* a

IGNATIUS — In corde eius inventum est nomen Iesu Christi litteris aureis scriptum 394 a

IGNIS — potest considerari, prout est carbo, flamma, lux 182 a — habet luciditatem, caliditatem, agilitatem 341 b — generatur materialiter ex reflexione radiorum solis ad corpus opacum et solidum 629 b — non uritur nisi in aliena materia 529 b — non potest durare sine lignis 342 a — ne deficiat, apponuntur ligna 288 a

— comburens diversa ligna colligit ea in cineres 509 a — ad locum ignis tendit 342 a — quanto plus spargitur et dividitur, tanto plus minuitur 704 b — quanto plus adunatur, plus augmentatur *ibid.* — exstinguitur lignorum subtractione, aquae superinfusione, venti perflatione 343 a

— fervens detergit de ferro faeces et rubiginem 558 b — vasa terrea non consumit, sed consolidat 344 b — Laesi ab igne remedium quaerunt ab igne 285 a — est acerbissimum genus tormenti 566 a — pictus nullius est valoris respectu ignis veri 541 a

— In iudicio ascendet ignis conflagratio de elemento, de inferno et de terra ad purificationem electorum et ad consumptionem reproborum 34 a — post ultimum iudicium remanet mundificatus sine potentia agendi vel se multiplicandi 35 a

— designat terrorem severitatis 302 b — designat caritatem 248 b

— Nisi quis in aqua fuerit purgatus, debet sustinere tormentum in igne 656 a — damnationis est inexstinguibilis, quia non flatus hominis, sed Dei eum accendit 344 b — damnationis est horrendus 345 a — Qui non vult in hunc ignem praecipitari, necesse habet humiliari *ibid.*

— In homine est ignis affectionis caelestis et affectionis carnalis 658 a — Quo magis exstinguitur ignis terrestris, eo magis accenditur ignis caelestis Spiritus S. 344 a

— Habetur triplex ignis gratiae et culpae 341 a. 342 b — Primus debet tripliciter accendi, secundus exstingui 342 a, b. 343 a, b — Habetur ignis poenae tribulationis, qui est sustinendus, et aeternae damnationis, qui est formidandus ex triplici causa 344 a, b. 345 a — Vide etiam V. *Infernus*

IGNORANTIA — per noctem intelligitur 29 a — procedit a triplici causa 69 a — Ratio ignorantiae est gulositas 62 b — excaecat rationalem 131 a — Defectus notitiae facit incircumspectum 23 b — Sapientia divina solvit humanam ignorantiam 397 b

ILLUMINATIO — omnis indiget illuminatione cognitionis divinarum 555 a — Per illuminationem accedimus ad aeternam stabilitatem 504 b

IMAGINATIO — Difficile est cor nostrum ab iis custodire intactum 652 b

IMAGO — est similitudo rei interior 446 a — naturaliter vult assimilari ei cuius est imago 139 a — non relucet nisi in aqua quieta 594 b

— materialis non habet eundem factorem, pictorem, illuminatorem 447 a — vestiri dicitur, cum coloratur 448 b — etiam pulcherrima proiecta in lutum perdit colores et pulcritudinem 570 a — deturpatur et vilificatur, quando ab ea auferuntur colores 572 b

— est triplex: creationis, recreationis, glorificationis 447 a — est duplex: naturae et gratiae 446 a — Haec attenditur per potentias naturales, illa secundum habitus virtuales *ibid.* — Cuius imaginem habemus, eius filii comprobamur 446 a

IMBER — hiemalis designat persecutionem Iudaeorum 281 b — designat turbulentiam affectualem 570 b — designat pronitatem ad delicias carnales 505 a

IMITATIO — Debemus imitari Christum, Mariam et Apostolos 35 b — Simus imitatores non daemonum, sed Angelorum 480 b — Christi vide V. *Christus*

IMMACULATES — Deus non vocat animas maculatas, sed immaculatas 570 b

IMMENSUM — non potest esse quod habet esse post non esse 353 b

IMMISSIONES — duodecim animas vivificantes manant a Verbo aeterno 468 b

IMMUNDITIA — Liquor purus ratione vasis immundi contrahit immunditiam 633 a

— est quadruplex: sensuum, consensuum, affectuum et cogitationum 95 b — generat incontinentiam et luxuriam et tollit castitatem et pudicitiam 184 b — Corpus et cor immundum habitaculum est spiritus immundi 652 b — Quidquid immundum est, abominabile est Domino 633 a — toto conatu a nobis amovenda est 184 b — est evitanda, quia Christus suo sanguine nos purificavit 503 a — Aliqui se abstinere ab uno genere immunditiae, sed non ab alio *ibid.*

IMMUTABILITAS — solum est in Filio Dei 442 a — non est ex parte creaturae *ibid.*

IMPASSIBILITAS — resistit in corporibus glorificatis, ne qualitates elementares agant 284 a — corporis glorificati designatur per palmam 283 a

IMPATIENTIA — ad quamlibet molestiam vult recalcitrare et vicem rependere 429 a — Impatiens in tribulatione reprobat sicut malum argentum 486 b — Impatiens aliquando sordet in corde, in ore, in opere 429 a — Impatiens iumentum et non homo

IMP

debet reputari *ibid.* — Daemones irrident impatientes 451 b

IMPERFECTI — aedificant lignum, foenum et stipulam 605 b

IMPIUS — similis est ovi aberranti, aegrotanti, periclitanti 302 a

IMPROPERATIO — Improperans aliquando incurrit mortem 461 a — Exemplum *ibid.*

INAEQUALITAS — omnis per aequalitatem cognoscitur 352 a

INCARNATIO — est fundamentum et summatio omnium mirabilium 456 b — Quare a Spiritu S. sub diversis figuris manifestata sit 33 a — Incarnationis mysterium convenienter fuit explicatum quasi relatum variis similitudinibus 667 b — Spiritus S. hoc mysterium designavit sub metaphora radice, virgae et floris 657 a — figurata fuit in igne rubi, rore velleris, virga floris 98 a — fuit figurata nube irrorante, iride refulgente et sidere coruscante 658 b — Incarnationis mysterium duodecim metaphoris designatur 659 b — In metaphora terrae fructificantis describitur sub triplici consideratione 667 b — Assumptio carnis a Verbo designatur per opus Salomonis in templo 651 a — Unio Divinitatis et humanitatis comparatur electro, luto et osculo 109 a, b

— non potest esse nisi per Spiritum S. 99 a — quare attribuat Spiritui S., cum fuerit totius Trinitatis *ibid.*

— In incarnatione iunctum est ultimum cum primo 69 a — est coniunctio primi cum ultimo sine sui variatione; summi cum infimo, sine sui minoratione; simplicissimi cum compositissimo, sine sui compositione 66 b. 67 a — In incarnatione coniuncta sunt Deus et homo, mater et virgo, fides et cor humanum 103 a — In ea contemperatur immensitas parvitati, fortitudo debilitati, claritas obscuritati, immortalitas mortalitati, Divinitas humanitati, divitiae paupertati 109 a — Beneficium incarnationis descendit in terram, sed generatio facta est in caelo 616 b — Per incarnationem quasi pedibus calceata ad nos Deitas venit 561 a — In assumptione carnis divina natura non fuit mutata 38 a — Unione divinae naturae cum humana creaturae perfectio ultimatur 110 a

— In incarnatione occurrunt factio, connectio, defectio, relectio, perfectio 109 a — In ea ostenditur potentia, sapientia et iustitia 672 b — describitur quoad personam assumptam, naturam assumptam, ipsam assumptionem et ipsius naturae unitae inter homines conversationem 106 b. 110 a — Notatur nobilitas Virginis concipientis, puritas conceptionis et sublimitas Proles 657 a — In incarnatione consideranda est fecunditas Virginis, gratiositas Proles, utilitas generis humani 33 a, b — Incarnationis mysterium explicatur quoad puritatem Virginis et sublimitatem Proles 32 b

— Incarnationis mysterium est arcanum, altum et profundum 33 a — Incarnationis mysterium a nemine potest comprehendendi, investigari vel enarrari *ibid.* — Mysterium incarnationis est sublime, pro-

fundum, admirabile 59 b. 60 a — Incarnationis mysterium est arcanum et profundum, 657 a — Nullus intellectus hoc capere valet *ibid.* — Homo non est dignus explicare eius sublimitatem 66 b — Unio humanitatis et Divinitatis inseparabilis est et inexplicabilis 114 b — Incarnationis mysterium est imperscrutabile et inexplicabile 667 b — est ineffabile mysterium 97 b — non est nostrae capacitatis *ibid.* — Incarnationis mysterium perfecte cognoscitur, si cognoscatur quantum ad antecedentia, concomitantia et subsequencia 667 b

— est supra naturam 99 a — fuit admirabilis, sed non irrationabilis 60 a — In hoc facto silet natura, ratio, consuetudo 109 a — In ea exaltatur divina potentia *ibid.*

— supra omne desiderium factum est, quia Deus homo est et homo Deus 101 b — Incarnationis causa principalis est benignitas Dei 27 b. 667 b — a benignitate procedit, eam praetendit et ad eam perducit 27 b. 667 b. 668 a, b — Incarnationis beneficium simul ex misericordia et benignitate processit 668 a — Incarnationis beneficium comparatum ad Dei benignitatem, fit certum et indubitabile 667 b. 668 a — Incarnationis potissima ratio fuit Dei misericordia et nostra miseria 672 b — Incarnationis beneficium non erat dandum propter dignitatem meriti humani 668 a

— Si homo non peccasset, Filius hominis non venisset 672 b. 673 a — Ad reconciliationem nostram carnis assumptio non erat necessaria, sed congrua 90 b — Quare Christus reconciliaverit nos Deo per se ipsum; quare non per Angelum, hominem, vel Angelum humanatum; quare non sine carnis assumptione 27 b. 28 a

— Descensus Christi in Virginem appetendus est, quia descendit ad visitandum amicos, satiandum famelicos, rectificandum devios, inflammandum tepidos, curandum morbosos, sanctificandum foetidos, laetificandum afflictos, liberandum oppressos, glorificandum subiectos 44 a, b. 45 a, b — Tota ratio incarnationis est salvatio animae et carnis 108 b — facta est ex triplici fine 27 b — In incarnatione nobis factum est remedium, adiutorium et meritum 103 a — Quia Deus factus est homo, necesse est, hominem liberari, reduci, reconciliari 101 b. 102 a

— Per incarnationem omnes gentes vocatae sunt ad fidem 27 b — vocatur mane spirituale 126 a — In hoc mane totus mundus est illustratus et serenatus, irroratus et fecundatus, vigoratus et quietatus *ibid.* — Deus in ea quasi duplici funiculo ad benignitatem nos trahit 668 b — Per eam Pater Filio Ecclesiam tanquam sponsam copulavit 385 a — Vide etiam V. *Christus.*

INCENDIUM — Nemo scienter celat incendium et dimittit, concremari bona sua 226 b

INCESSUS — non sit vagus et dissolutus 724 b

INCONSTANTIA — causatur propter pusillanimitatem timoris et diffidentiae 232 b — ducit ad locum damnationis 25 a

INI

INCREDULI — aures obturant, corda obdurant, oculos obserrant, prorsus desperant et ore blasphemant 241 a

INFANTES — cito capiuntur circa delectabilia 209 b — Si infantes sequuntur infantilia, est tolerabile, sed si hoc faciunt senes, non est decens 208 a

INERNUS — Ibi erit cruciatus flammæ, sitis et ignominiae 363 b — In inferno creduntur esse quatuor elementa ad perfectam punitionem, non distincta, sed confusa 383 b — Talis confusio poenam non minuit, sed auget *ibid.* — Ibi erit poena animae et corporis 362 b. 386 a. 411 b — Ibi nullum omnino est bonum, sed e contrario omne malum 553 b

— Ignis damnationis est formidandus et praecavendus, quia est inextinguibilis, intolerabilis, inevitabilis 344 b. 345 a. 383 a — Propterea poena infernalis est summa et perfecta 383 a — Ignis inferni est valde metuendus et per poenitentiam praecavendus 411 b — Ignis inferni est perpetuo dolorosus *ibid.* — Ignis inferni devorabit carnes interius et exterius 428 b — Anima concludetur in igne tanquam in carcere 383 b

— Amarus morsus ibi erit ex poena sensibili; amarior, ex poena vermis; amarissimus, ex poena damni 362 b — Vermis reservabitur perpetuo in inferno 428 b

— Poena inferni debet esse aeterna, quia Deus offensus est infinitus et aeternus 383 b — Ibi erit fletus non per annum vel per millia annorum, sed per infinita saecula saeculorum 550 b — Quod semel ab eo capitur nunquam dimittitur 421 b

— In eo diversae mansiones sunt pro modo peccati 378 a — nemini peccatori parcat 509 a

— Totus ignis infernalis animam purgare non poterit 73 a — In inferno anima non habebit gratiam *ibid.*

INFIDELITAS — deprimit hominem tenebris erroris 429 a

INFIRMITAS — corporalis causatur per inaequalitatem humorum 232 b — est misericordia et gratia Dei 351 a — Nullus sub spe recipiendi medicinam vellet multiplicare infirmitates 617 a — Infirmi prae infectione gustus non delectantur in cibo 254 b — exterior designat infirmitatem interiorem 232 b — Earum curatio designat curationes vitiorum 416 a

— Visitatio infirmorum maxime delectat Christum 351 a

— spiritualis est difficultas ad bonum 56 a — mentis maioris laesionis est quam corporis 231 b — si in corpore timentur, multo fortius in anima debent timeri 511 b — spiritualis causatur ex inaequalitate quatuor affectionum 232 b — spiritualis incurritur per superbiam, carnalitatem, odium 367 a — Spiritualiter infirmi debent sequi Christum per desertum asperitatis et poenitentiae 231 b

INGRATITUDO — Periculum magnum est ingratitude peccatum 62 a — privat beneficio *ibid.*

INIMICUS — Licet difficile videatur diligere inimicos, tamen hanc legem servare

conemur 599 b — De inimicis diligendis nemo se potest excusare 289 b — Hoc non generat dolorem nec debilitatem nec egestatem *ibid.* 290 a

— Homo inimicus est diabolus 193 a. 194 b — designant daemones 425 a. 451 b

INIGRITAS — est pronitas ad malum 56 a

INIURIA — Verbum iniuriosum, si dicatur ex levitate, est contemnendum; si ex furia, est dignum miseratione; si ex iniuria, est dimittendum 285 b. 286 a

INIUSTITIA — est acquisitio mortis 273 a. 411 b — Iniusti vocantur vepres montium ad pauperes impugnandos 285 b

INNOCENTES — fuerunt Martyres effectum tantum 479 a

INNOCENTIA — In statu innocentiae homo habebat dignitatem, deliciositatem, securitatem 399 a — Per haec ordinabatur ad Trinitatem *ibid.* — Ista tria designantur per Ierusalem *ib.* a. b — In statu innocentiae homo habuit tres proprietates interiores et exteriores 647 a — In statu innocentiae Deus videbatur mediante speculo claro 399 a — Cognitio in isto statu medium tenebat inter statum gloriae et miseriae *ibid.* — In statu innocentiae erat summa harmonia inter carnem et spiritum 398 b. 399 a — In statu innocentiae non erat in anima peccati nebula, sed omnimoda puritas 399 a — Innocentiae status describitur a Damasceno *ib.* b

— Maria sola habuit puritatem innocentiae 699 b

— consistit in hoc, quod non transgrediamur aliquid, quod sit praeceptum in lege divina 506 b — Innocens est qui in omnibus divinae legi consentit et facit quae divina lex praecipit 484 a — Illa anima innocens est, quae habet puritatem, bonitatem, firmitatem 506 b — Ad innocentiam vitae pertinent puritas affectionis, rectitudo intentionis, fecunditas operationis et frequentia orationis 570 a — debet esse in factis, cogitationibus, verbis 325 b — Cum puritate innocentiae coniuncta esse debet austeritas vitae 484 a

INOBEDIENTIA — est maximum vitium tumoris 459 a — est sua potestate uti ad ruinam *ibid.* — Magna superbia est, si praeferimus voluntatem nostram voluntati divinae 504 a — contemnit divinam potentiam 385 b — Per ipsam genus humanum cecidit in mortem et egestatem 504 a — de angelo fecit diabolus 386 a — de innocente fecit peccatorem *ibid.*

INQUIETUDO — Saeculares inquieti sunt, quia a vera sapientia divisi sunt 199 b. 206 b

INSIGNIA — sunt necessaria, ut cognoscamus esse ex parte alicuius 327 b

INSPIRATIO — Christus loquitur ad cor uniuscuiusque peccatoris per internam inspirationem 58 a — Dei in homine fit quatuor modis 77 a — divina nos interius reformat 434 a — divina illustrat, inflamat, roborat *ib.* b — Dei in homine fit ad producendos quatuor effectus 76 b — Ad hoc requiruntur quatuor conditiones *ibid.*

INTEGRITAS — exterminat luxuriam 579 a

INTELLECTUS — gignit cogitationem 315 b — si est aeternus, et cogitatus est aeternus *ibid.* — In intellectu sunt principia legum aeternarum 162 b — Sicut oculus vespertilionis se habet ad lucem, ita se habet intellectus noster ad manifestissima naturae 563 b — Angelorum differt a nostro sicut simplex a suo composito 620 a

— noster nihil valet intelligere nisi mediante influentia lucis aeternae 38 a — a caecitate et ignorantia illuminatur veritate et intelligentia 394 a — Splendores intellectuales concurrunt in animam secundum reflexionem speculi archetypi, hierarchici et monarchici 301 b — errat in cognoscendo 421 a — dum inflatur vana elatione, evacuatur sapientia salutari 189 a

— Pes intellectus debet esse calceatus quoad defensiva fidei 472 b — Qui ipsum non adhibet circa cognitionem mysteriorum fidei adulter est *ibid.*

— Intellectus donum sine operatione est talentum singulare 666 a — Donum intellectus significatur in conceptione mulieris Sunamitidis *ibid.*

INTELLIGENTIA — est ex memoria 354 a — Aeternae lucis influentia necessaria est ad intelligendum 38 a — creata potest obfuscar 442 a — contemplatur ipsum Deum 162 b — Ex intelligentia intelligimus divina mysteria praeterita, praesentia et futura 447 b — sit instructa per unctionem 472 b — homini datur, si cognoscit humiliter propriam infirmitatem 439 a — divinae virtutis manifestatur studiosis, fructuosis, gratiosis 431 a — Humilitas aperit lumen intelligentiae, sed superbia abscondit 198 b. 374 b

— De intelligibilibus homo reducit ad aeterna 346 a — Aquam litteralis intelligentiae mandata obscure percipientis Deus convertit in vinum spiritualis intelligentiae 180 a

INTENTIO — recta dicitur culmen aedificii spiritualis 652 a — non debet habere duplicitem interius, nec falsitatem exterius 173 a — Debet esse puritas in affectione, veritas in operatione, ut nulla duplicitas sit interius, nulla falsitas exterius 296 a — recta nihil quaerit nisi regnum Dei *ibid.* — Hanc non habent mali, qui designantur per caecos et claudos *ibid.* — debet esse simplex 92 a — Si volumus habere rectam intentionem, quaeramus placere Deo 137 b

— Rectitudo intentionis debet esse gubernaculum navis nostrae sanctitatis 570 b — recta facit mentem fructificare 519 a — Qui rectam habet intentionem communicat sanguini Christi et ambulat in luce 727 b — si est corrupta, totum, quod inde procedit, vitiatum est 436 b

INVIDIA — appetit praeclaritatem 514 a — causatur propter gaudium et exultationem afflictionis alienae 233 a — Cor nequam contabescit, affligitur et tristatur de proximi prosperitate 436 a — Invidus non videt in aliis bonum, sed malum 480 b — Invidi dolent de bonis aliorum, ex dolore insidiantur et postea detrahunt 665 b —

Invidi bona in mala convertunt 605 b — Invidus tanto languore livoris tabescit, unde bonus proleat, ut videantur sibi viscera de suo ventre exire 233 a — primo possessorem suum vexat, quam alterum vulneret 460 b — Nihil amplius urit quam invidia *ibid.*

— Invidi voluntas est difformis ad divinam 233 a — est livoris parens, criminis fomes, virtutum aerugo, tinea sanctitatis 367 b — est secretum virus et pestis occulta *ibid.* — Descriptio invidi secundum S. Ambrosium 460 b — ligat hominem, ne possit moveri ad diligendum proximum 396 a — inrigidat 395 b — Invidus perdit profectum spirituales 233 a — facit leprosum 511 b

— dicitur fera pessima 367 b — occidit Abel *ibid.* — vendidit Ioseph *ibid.* — absorbit Christum *ibid.* — interfecit spiritualiter genus humanum *ibid.* — Nihil tam malum est ad occidendum humanum genus quam invidia 383 a — occidit Christum, multos Sanctos et homines iustos *ibid.* — effundit sanguinem humanum 386 a — curatur per universalem benevolentiam 396 b — Ea ablata, erit securitas, tranquillitas, pax et concordia 367 b

INVOCARE — Invocandum est modo auxilium Trinitatis, modo patrocinium beatae Virginis, modo subsidium totius Ecclesiae triumphantis 246 b

IOANNES — Baptista interpretatur: in quo est gratia 543 b. 545 a — a tribus ita est appellatus ad ostendendum, in ipso esse plenitudinem gratiae 545 a, b — sanctificatus est in utero 703 a — erat valde magnus et de magno genere 540 b — Domini fuit propinquus 543 b — Nemo post privilegia Salvatoris eiusque Matris tot privilegia habuit quot ipse 544 a — A regula, quod non sit maior inter natos mulierum, excluditur Christus eiusque Mater 545 a

— dimisit totum et fugit in desertum 540 b — fugit in desertum, ne levi posset maculare vitam crimine linguae 702 b — fugit peccatum, mundum et pravum consortium 539 b — non erat cum regibus, sed cum feris et serpentibus 544 b — non habitavit in palatio, sed in deserto *ibid.*

— Eius poenitentia fuit austera ex parte loci, vestimenti et cibi 546 a — Eius poenitentia fuit tempestiva, vera, continua et poenalis 539 a — a Domino positus est ut exemplar bonae vitae et poenitentiae *ibid.*

— magnis est dotatus privilegiis, ut ex praenuntio probaretur, quantus erat qui nuntius fuerat secuturus 543 b — venit ante Christum sicut paranympus ante sponsum, nuntiator praeambulus ante regem et sicut diluculum matutinum ante fulgorem meridianum 65 a — praecessit Verbum incarnatum sicut vox praeit verbum; lucerna, lucem; aurora, diem; lucifer, solem; praeco, iudicem; Angelus, Salvatorem; paranympus, sponsum; servus, dominum 67 a, b — comparatur aurorae, stellae matutinae, diluculo 66 a

IOA

— fuit signum Christi 59 b — quadrupliciter ostendit, quod nuntius Christi fuit *ibid.* — erat nuntius fidelitatis et praeco veritatis 57 a — vocatur bonus discipulus, fidelis nuntius et verus praeco 74 a — est praecipuus discipulus veritatis 50 a — fuit vox in praedicando Verbum 67 a — dicitur vox ob sex rationes *ib.* b. 68 a, b

— fuit mirabilis devotionis et amoris in Christum 55 b — nomen Christi mentibus discipulorum suorum praecordialiter imprimere nitebatur *ibid.* — etiam in carcere zelabat clarificationem nominis Christi *ibid.*

— Opportunitas temporis suae praedicationis colligitur ex unione imperii Romani, ex partitione regni Iudaici, ex divisione sacerdotii levitici 87 b — Quoad eius inspirationem et praedicationem notantur opportunitas temporis, originalitas informationis, idoneitas personae, necessitas loci 76 b — Ipsi facta est revelatio a Christo et ipse fecit praedicationem et testificationem de Christo 179 b — insinuat suae humilitatis fragilitatem, dignitatis sublimitatem, iurisdictionis potestatem 67 a — totus praedicabat 538 b — Explicatio *ibid.* — indignum se ostendit ad loquendum de Christo 667 a — asseruit reconciliativi officii Christi congruentiam 57 a — innuit Verbi incarnati praesentiam *ibid.* — arguit populi Iudaici negligentiam *ibid.* — tantum in aqua baptizare poterat 65 a

— dicitur actualiter nunquam peccasse 546 a — habuit dispositionem ad peccatum veniale, licet fuerit sanctificatus in utero 702 b — tantae sanctitatis erat, ut a pluribus reputaretur Christus 57 a — negavit, se esse Christum *ibid.* — a se excludit entitatem et proprietatem primi principii, parilitatem et virtuositatem summi remedii 72 b

— dimisit tenebras et fugit ad lucem 543 a — confugit ad Dominum tanquam ad refugium summum *ibid.* — cognovit Creatorem suum, ita quod digito ipsum ostendebat *ibid.*

— Eius quaestio fuit mysterialis et nobilis 55 b — plenus fide et pietate et zelo quaestionem ad Christum direxit *ibid.* — nec ignorans quaesivit nec dubitans discipulos ad Christum misit 45 b — per discipulos dubios quaesivit, non dubius ipse 55 b — non propter se quaesivit, sed propter discipulos non credentes 46 b — voluit consulere eorum saluti, ne in errore manerent *ibid.* — per se non valens satisfacere discipulis, satisfecit per Christum 50 a — proponendo quaestionem se ostendit plenum pietate *ibid.* — quaesivit, non ratione dubii, sed ratione nobilis mysterii, officii commissi, proprii magisterii *ibid.*

— erat certus de adventu Christi in mundum ad solvendum vincula originalis culpa, sed non erat certus de eius adventu in limbum ad dissolvendum vincula reatus poenae 46 b — per suam quaestionem ad Dominum volebat suis discipulis reserare utilitatem septemplex adventus Christi 51 a — Quamquam eius discipuli dubita-

bant, tamen Christum expectabant 46 b — Iohannis discipuli invidia moti erant contra Christum *ibid.* — tacite per Christum excusatur 56 a — Tripliciter respondet Christus Iohanni per mystica facta 47 a

— tantae excellentiae fuit, ut plene officio nequeat dici linguae 543 a — fuit graciosus et famosus *ib.* b — commendatur ab obedientia, sacramentali medicina, zelo animarum 88 a — commendatur a constantia, iustitia, vita et doctrina 56 a — fuit lux dotata septem privilegiis 543 b. 544 a — fuit lux adornata quatuor miraculis 544 a — fuit lux commendata septem praeconiis *ib.* b. 545 a — fuit lux ob quatuor causas accumulata magnis meritis *ib.* a, b. 546 a, b — Eius humilitas, virilitas, fidelitas et pietas fuerunt magnae 71 a — vilia de se sensit, praedicavit et quaerentibus semper respondit 545 b

— Ecclesia festivat de eius nativitate, quod de Sanctis aliis non contingit 544 a — significat donum sapientiae 666 b — Per vincula Iohannis significatur multiplex status hominis 45 b. 46 a, b

— **Evangelista** natus est decimo quarto anno post nativitatem Christi 500 b

— inter ceteros fuit specialis amicus et dilectus Christi 495 b — Ipsum fuisse dilectum a Christo colligimus ex quatuor 496 b — fuit dilectus a Christo propter novem signa, quae dabat 500 a, b — Dilectio Christi et Iohannis fuit iucunda, sincera, vera, perpetua 496 b — Quatuor fecerunt eum amicum Sponsi 495 b. 496 a — audivit vocem Sponsi quadrupliciter 496 a

— Quatuor ostendunt, eum fuisse praecipuum et verum discipulum Christi *ib.* b — Quatuor eum fecerunt verum et probatum discipulum 497 a — commendatur sub ratione amici et magistri 496 a, b — fuit vere puer, vere Israel et dilectus a Christo in speciali ex quatuor causis 495 a, b

— Odor Christi in eo excitavit concupiscentias aeternas 670 b — multum est exaltatus, quia virgo fuit et permansit 628 b — quanto Mariae familiarior fuit, tanto melius Dei mysteria intelligere potuit 691 a — fuit Martyr affectu, non effectu 479 a

— dicitur spectabilis et venerabilis 497 a — fuit sicut lilium, rosa, aurora, aureola 499 b. 500 a — in hoc mundo fuit sicut lilium ob quatuor rationes 498 b — comparatur olivae quadrupliciter 499 b — in mundo fuit sicut rosa, stella, facula, margarita 498 a — designat statum contemplativorum 216 a

— commendatur a gratia, sapientia, spirituali laetitia 495 b — In ipso erat castitatis integritas, contemplationis limpeditas, familiaritatis Christi gratiositas *ib.* a — fuit praeclarus propter novem praerogativas 497 a, b — describitur ut refulgentia praeditus, gratia fecundatus, elegantia decoratus 498 b — erat claritate insignitus et sanctitate praeclarus *ibid.* — describitur ut universaliter gratificatus et ut singulariter commendatus 497 b — In ipso semper erat elegantia sanctitatis et re-

IOS

dolentia suavitatis famae 499 b — erat praecellentissimus contemplatione et ornatissimus sanctitate propter quatuor 498 a — fuit dilectus Deo et hominibus propter septem 497 b

— In ipso arsit ignis zeli divini amoris, honoris, luminis et supernae salutis 499 a, b — In eius facie relucebat sapientia pietatis, puritatis, veritatis, caritatis 498 b — In eius facie lucebat divina reverentia, sanctimonia, gratia, sapientia, iustitia, gloria 499 a — describitur ut sapientia fulgidus, vitae pulcritudine ornatus et caritate succensus *ibid.* — commendatur a sanctitate, castitate, caritate 498 a — describitur ut luminibus praeditus et ut conversationibus probatus 499 a — Gaudium eius quadruplex 496 a

— fuit clarificatus multis privilegiis et miraculis 500 b. 501 a, b — Eius memoria est omnibus veneranda, commendanda, contemplanda, imitanda 500 a — Memoria eius in benedictione est propter novem exempla, quae mundo edidit *ib.* b

Iob — interpretatur dolens 576 b — quare vocetur servus, simplex, timens Deum, recedens a malo *ibid.* — ambulavit per caelestium speculationem 229 a — ambulavit per afflictorum compassionem 228 a — habuit misericordiam respectu pauperis 685 b. 686 a — afflicus est per violentiam tribulationis 329 a — vere benedixit Deum in adversitate 687 b — timebat examen aeternum 605 a — A beato Iob sumendum est exemplum patientiae 298 b

— est figura activorum 610 a — gerit personam hominis vexati ab inimicis 676 a — designat beatum Franciscum 576 b — Septem filii eius significant dona Spiritus S. 665 a

IONAS — habuit intellectum tanquam Propheta 666 a — fuit praedicator Iudaeorum et gentilium *ibid.* — est figura Christi *ib.* b

IONATHAS — interpretatur filius columbae 325 a. 608 a — interpretatur columba veniens 570 a — designat Christum 325 a. 518 a. 535 a — designat beatum Bartholomaeum 570 a

IORDANIS — Transitus per Iordanem significat transitum de melioribus ad optima 42 a

IOSEPH — interpretatur appositio 194 a — exaltatus est propter humilitatem 577 b — removit a fratribus suis iram 377 a — est figura Christi 666 b. 726 a — Eius benedictiones impletae sunt in Christo 685 a — potest significare hominem apponentem cor suum ad delicias mundiales 194 a — Per Ioseph prudentissimum intelligitur donum scientiae 665 b

— sponsus Mariae erat de genere regum 98 b — Deus voluit, ut Maria desponsata esset Ioseph, ut ipsa melius servaret obedientiam 522 b — Mariam respicere non potuit 702 b. 703 a. 706 a — In nativitate Christi consideranda sunt eius reverentia, iustitia, obsequium, caritas 123 a — per sedulitatem officiosam et piam venerabatur Partum et parientem

124 a — habuit devotam pietatem 93 b — totam diem laboravit 159 a — vixit de labore manuum suarum 98 b — Maria veneranda et imitanda est exemplo beati Ioseph 144 b — Debemus Christum venerari exemplo beati Ioseph *ibid.*

— ab Arimathaea miles fuit et familiaris Pilato 360 a — sine licentia Pilati non audebat tollere corpus Christi *ibid.*

Ioseph — est figura Christi 603 a

IRACUNDIA — est omnis malus motus ad nocendum 375 b — Motus subitus, cui non consentitur, est propassio; si consentitur, est passio *ibid.* — describitur quoad triplicem originem interiorem, diffusionem externam, ordinationem finalem *ib.* a — provocat affectum ad nocendum proximo 396 b — appetit victoriam 511 a

— Ignis iracundiae usque ad consumptionem devorat 460 b — est ignis, qui ardescit ex ore impii 343 a — Modicum verbum iracundiae magnum ignem furoris accendit *ibid.* — maxime reperitur et incenditur inter peccatores *ibid.* — Iracundi non sunt dicendi homines, sed potius ferae furibundae 376 a

— Irascitur homo, cum inordinate movetur in se ipso; fratri suo, cum ille malus motus ad nocendum proximo prorumpit exterius 375 b — Maius peccatum est, si quis fratri non solum irascitur in corde, sed prorumpit in vocem 377 b — Huic maior poena debetur *ibid.* — Insania est irasci sananti et non vulneranti 130 b — Iracundus nunquam irascetur fratri, si attenderet iudicium 377 b. 378 a

— in proximum computatur homicidium 376 b — Hoc attendendo nemo irascetur in alium *ibid.* — Licentia irascendi causa est homicidii *ibid.* — Notatur differentia inter irasci et dicere rancore et fatue *ibid.* — Qui non irascitur non solvit Legem, sed perfectius implet *ibid.*

— Nunquam est irascendum 286 a — Iracundiae affectum debemus vitare 725 a — Cum ira est ex causa, non est illicita 376 b

— est incitamentum omnium vitiorum 376 a — est ianua omnium vitiorum 383 a — impedit intellectum, ne possit cernere verum 396 b. 594 b. 666 a — deordinat animam 375 a — facit hominem febricitantem 511 b

IRASCIBILIS — aggreditur adversa et ardua 160 a — movetur per patrocinium 535 b — roboratur ad aggressionem ardui per virtuosam operationem 407 a — stabilitur per virilem constantiam 374 a — deterretur correptione 385 a

Irus — designat plenitudinem sapientiae 33 a

ISAAC — quoad omnes sensus circa Iacob deceptus est, excepto auditu 248 b — Per Isaac intelligitur timoris donum 665 b — est figura Christi 660 a, b

ISBOSETH — in medio die interfectus fuit 637 b

ISRAEL — interpretatur vir videns Deum 51 b. 130 a. 131 b. 218 a. 495 a. 617 a — interpretatur vir fortis cum Deo 617 a —

directio Domini interpretatur 130 a. 131 b — significat Christianos 51 b — significat contemplativum 218 a — significat hominem, qui aptus est dirigi in viam bonam 130 a — Sub Israel intelliguntur populus christianus, veri Iudaei et vere Dominum videntes 51 b — Populo Israelitico comparatur beata Agnes propter consimile bellum, robur, praesidium, tropaeum 502 a, b

— Profugi Israel significant aptos dirigi in viam bonam 179 b — Duae domus Israel sunt cor et os 130 a — Populus Israel nunquam accepit mel de petra vel oleum de saxo 473 a — Explicatio spiritualis *ibid.*

— cum a Moyse vocabatur, a Pharaone affligebatur, ut vocationi facilius obediret 385 b — Filii Israel non attendentes Dei potestatem desperabant de vita corporali 379 a — Filii Israel exauditi sunt, licet non essent digni *ibid.* — Populus Israel pane caelesti nutritus est 612 a — Petra fundebat eis rivos aquarum *ibid.* — Populus Israeliticus pascitur triplici pane *ibid.* — Israelitae in manna non invenerunt saporem 63 b — Filii Israel habebant cibum optimi saporis, et tamen sapor eos nauseabat 505 a

— Filii Israel non cognoscebant beneficia divina 526 b. 527 a — Filii Israel non intraverunt terram promissionis, quia erant peccatores pessimi et ingrati 466 a — Filii Israel non pervenerunt ad terram promissionis, quia non se exercuerunt in viis virtutum 268 a

IUBILUS — est quoddam ineffabile mentis gaudium 323 b

IUDA — confessio interpretatur 131 b. 218 a. 674 a — designat poenitentes 218 a — significat clericum 674 a

IUDAEUS — interpretatur confitens 111 b — significat poenitentem *ibid.* — designant malos homines vel daemones 279 a — prope fuisse dicuntur ratione datae Legis et factae promissionis 47 b — habebant corda dura et lapidea 61 a — Ex ipsis suscitatus est Christus *ibid.* — vocantur homicidae 427 b. 428 a — persecuti sunt Sanctos 427 b

— habuerunt cor durum, unde data est eis lex scripta in tabulis lapideis 134 b — Mulieres et viri in itineribus et etiam in templo erant seiuncti 173 a — Pueri quandoque cum patribus pergebant, quandoque cum mulieribus *ibid.*

— erant rudes et perversi 525 a — erant carnales et gulosi 386 a. 428 a — peccaverunt peccato gulae et diffidentiae et blasphemiae 386 a, b. 428 a — In eis erat superbia, desidia, perfidia 415 a — erant inflexibiles, excaecati et seducti, timidi et muti 240 a — invidia et falsitate obcaecati erant 59 a — simul non potuerunt habere caelestia et terrena 61 a — perdidit caelestia, quia quaerebant terrena *ibid.* — domum orationis fecerunt domum negotiationis 205 a

— crimina super crimina multiplicabant 130 b — ponebant iniquitatem super iniquitatem 172 b — magis dilexerunt te-

nebras quam lucem, ut liberius possent vacare sceleribus 130 b — machinati sunt in malefium arguentis *ibid.* — tempus gratiae et poenitentiae probare volebant, quia intellectum ad Deum non convertabant 567 a — nescierunt fugere malum culpae nec facere bonum iustitiae 58 b

— Ignorantia Iudaeorum consurgebat ex defectu illuminationis supernae, ex impedimento argumentationis sophisticae, ex odio aemulationis fraternae 58 b. 69 a — Christum propter suam carnalitatem non cognoverunt 61 a — non cognoverunt Christum propter avaritiam 62 b — propter superbiam non crediderunt Christi Divinitatem 132 a — In Iudaeis non est lux Scripturae, quia intendunt genealogiis interminatis 150 b — caeciores fuerunt ipsa caecitate 132 a — non videbant promissum in Lege 63 a — nescierunt Christum 62 a — reprehendendi sunt, quia non cognoverunt Christum *ibid.* — potuissent scire adventum Christi *ibid.* — nescientes Christum praesentem comparantur caeco 58 b

— quaerebant tantum laetitia et unum, qui posset exterminare inimicos eorum 61 a — adhaerebant Domino propter terrena, ideoque perversi permanserunt *ibid.* — Christum confitebantur ore, sed non diligebant corde 441 a. 442 a — super Christo stupebant, non tamen ei credebant; eum audiebant, sed non intelligebant, immo nitebantur eum occidere 60 b — in Christum volebant credere, non eum sequi, non eum diligere 61 b — non intellexerunt Verbum veritatis 58 b — Christus eis praesens erat per essentiam, sed absens per gratiam et notitiam *ibid.* — a Christo non digni habiti sunt miraculis 60 b — Christi medicamentum saluberrimum spernebant 130 b — comparantur bufonibus *ibid.*

— dicuntur crucifixisse Dominum sermone venenato 378 a — in Christo impugnabant bonum supernae gratiae 59 a — condemnauerunt Iesum sanantem caecum natum 63 a — Christo fuit contradictum a Iudaeis superbis, falsiloquis et malignis 132 a, b — habebant temerarias et pravas cogitationes de Christo 222 a, b — Christus inter eos multa bona opera operatus est, et tamen quaesierunt eum interficere 358 a

— Christum interrogabant non desiderio addiscendi, sed studio tentandi 442 a — Quia haec quaestio erat bona, rationem veram audire meruerunt *ibid.* — dolose interrogabant Christum 419 a

— verba Christi de carne sua edenda intelligebant ad litteram 248 b. 249 a — tenebant, omnia ad litteram servanda esse 63 a — insurrexerunt contra latorem Legis *ibid.* — de Lege faciunt argumentum ad perdendum Christum *ibid.*

— in die Palmarum Christum cum gaudio susceperunt et die Veneris crucifixerunt 303 b — primo fuerunt Deo accepti et postea reprobatii paraverunt crucem Salvatori suo 266 a, b — crudeles multum saevierunt in Christum patientem et morientem 204 a — occiderunt Christum,

IUD

imitantes Cain *ibid.* — Christi sanguinem tradebant contra se 726 a — spernebant medicamentum passionis Domini 172 b

— propter peccatum a Deo deserti sunt 67 b — propter ingratitudinem a Deo derelicti sunt 62 a — puniti sunt, quia crucifixerunt Christum 221 b. 222 a — Christus translatus est de medio ipsorum et venit in medio Christianorum 62 a — sunt occisi, dispersi et venditi, triginta pro uno denario 428 b — regnum et sacerdotium propter superbiam amiserunt 147 a — noviter conversi ceciderunt a fide 63 a — aspicientes ad opera creationis non recreationis sanctificant sabbatum 270 a

IUDAS — Machabaeus interpretatur glorificans 206 a — interpretatur confitens 608 a — significat Christum 206 a

— Iscariotes interpretatur filius perditionis 429 a — non dormivit, donec tradidisset Dominum 542 b — vendidit thesaurum inaeestimabilem et ineffabilem 474 b — ex avaritia vendidit Dominum 624 b — quando accepit buccellam, non accepit corpus Domini, sed iam acceperat cum aliis discipulis 279 a — diffidebat de divina pietate 429 a

— Nulla maior malignitas fuit sub caelo quam illa Iudae 202 a — Proditoris iniquitas fuit magna, si consideremus, pro quanto; maior, si consideremus, quibus; maxima, si consideremus, ad quid Dominum tradidit *ib.* b — Malignitas eius aggravatur propter confidentiam amicitiae, excellentiam dignitatis apostolicae, concupiscentiam avaritiae *ib.* a — tradidit verum amicum, benignum Magistrum, summum bonum *ibid.*

— descendit in damnationis interitum 474 b — modo in inferno damnatur 623 b — venit ad iudicium cum proditoribus 72 a

IUDEX — iustus primo praemittit citationem, deinde insinuat incusationem, postremo exigit satisfactionem 384 b. 385 a — bonus concitatur zelo iustitiae, reum detestatur eumque punit 427 a — non debet parcere potestati malorum, si inveniuntur pervertentes alios 542 a — multi excaecantur acceptione munerum, carnali affectione propinquorum et cupiditate pecuniarum 304 a — Qui habet causam bonam iucundus vadit coram iudice 584 a

IUDICIUM — minus est quam concilium 377 b — Oportet, quod iudicium concomitetur pietas 484 a — Non est aequitas iudicii, nisi mansuetudini iuncta sit virga 594 b

— mundi pro nihilo habenda sunt propter quatuor rationes ex parte nostra; ex parte mundanorum, propter sex rationes 87 b

— Perversitas magna est, de bono alieno facere sibi malum 129 b

— Dei sunt severa in puniendo 410 a — divina manifestabuntur in irradiatione Christi 653 a — Tunc omnia nobis erunt nuda et aperta *ibid.*

— Ante ultimum iudicium dominabuntur negligentia nimia, licentia abusiva, ini-

stitia excessiva 36 a — Multa signa praecedent iudicium, ut homo se praeparet ad ipsum 34 a — Arcus caelestis per quadraginta annos ante iudicium non apparere dicitur 113 b — Signa secundum adventum praecedentia sunt triplicis generis 24 a — Triginta duo signa iudicium praecedent 34 a — Quae signa secundum quosdam praecedant 25 a — Signa ultimum iudicium praecedentia valde consona sunt rationi 24 a — Haec signa demonstrant Christi potestatem *ibid.* — Ante iudicium erit commotio universalis quadruplex 35 b — Quid significet obscuratio solis et lunae et casus stellarum 24 a — Ex aspectu signorum iudicium universale praecedentium multi se avertent a fide 23 b

— Christus praedixit tribulationes secundi sui adventus ad exhibendam cautelam circumspectionis, ad removendam fallaciam deceptionis, ad eliminandam inconstantiam timoris 23 b — Christus praedicendo tribulationes sui secundi adventus nos reddit dociles, circumspectos, benevolos *ibid.* — Christus praedicendo iudicium erudit ad providentiam et erigit ad confidentiam 35 a — Temporum finis iam coepit 37 a

— In die iudicii Christus veniet in potestate, austeritate, aequitate et claritate 38 b — Christus veniet ad iudicium ut universaliter contemplabilis, mysterialiter intelligibilis, venerabiliter admirabilis 44 a — Christus veniet in nube praecelsa quantum ad potentiam; ignea, quantum ad sapientiam; recta, quantum ad iustitiam; gloriosa, quantum ad reverentiam *ibid.* — Iudex veniet in rutila nube et praecellenti claritate et dignitate 35 b — In iudicio Christus apparebit cum passionis suae instrumentis et cicatricibus *ib.* a — In caelo, quod videmus, apparebit signum crucis 586 b — Crux in die iudicii apparebit splendidior cunctis astris 586 b

— Omnis formidabit iudicis praesentiam 80 a — In iudicio Christus videbitur ab omnibus universaliter, sed dissimiliter 105 a — Peccatores videbunt Christum in humanitate non ad consolationem, sed ad damnationem *ibid.* — Christus videbitur in iudicio a malis in humanitate, a bonis in Divinitate et humanitate 78 a, b. 79 a — Haec visio in malis habebit sextuplicem effectum 78 b. 79 a, b. 81 a, b — Quomodo Christus in iudicio videatur a bonis 78 b. 81 a, b — Peccatores formidabunt Dominum in die iudicii 71 b — Ut videamus Christum in iudicio in Divinitate et humanitate, necessariae sunt sex conditiones 78 b. 79 a. 81 b. 82 a — Iustus homo coram summo Iudice erit iucundus 584 a — Iustus habebit bonam sententiam *ibid.*

— In iudicio non compatiemur damnatis 212 b

— In adventu Christi ad iudicium erit manifestatio occultorum, resurrectio mortuorum, finalis salvatio electorum 78 a — In iudicio potissime relucebit divina misericordia et iustitia 193 b — In die iudicii

IUD

accendetur divina iustitia ad ultionem peccatorum 383 b — formidandum est propter Dei pulcritudinem et nostram deformitatem 66 b — erit infallibile, inflexibile, infugibile 246 a — In iudicio latere erit impossibile, apparere intolerabile 386 b — Dominus non recipit munera ad pervertendum iudicium 164 b — Hi soli a plaga iudicis liberabuntur, qui sanguine Christi signati inveniuntur 728 b — Liber crucis nos debet in iudicio excusare, si volumus salvari 265 b

— In die iudicii aperientur conscientiae 377 a — In iudicio aperientur omnes cogitationes 66 b — Cogitationes tunc manifestabuntur et animas accusabunt vel defendent 377 b — Peccata modo abscondita tunc aperta fient omnibus 80 a — In iudicio peccata omnia peccatori reducuntur in memoriam 79 b — In iudicio videbimus quod modo credimus *ib.* a

— totum erit secundum exhibita opera misericordiae 438 a — Iudex scrutatur cogitationes, ponderat affectiones, examinat intentiones 386 b — Si ratio est reddenda de verbo otioso, eo magis de iniurioso et criminoso 377 b. 386 b — In iudicio redemus rationem de tempore, sermone et silentio 526 a, b — In iudicio multi damnabuntur pro una sola incontinentia, superbia, avaritia vel invidia 254 a

— Ad iudicium veniet grex reproborum cum satellitibus suis 72 a — In die iudicii adversarii Dei videbunt superius iustum iudicem, inferius ignem aeternum, interius conscientiam remordentem et exterius hostem constantissime accusantem 71 b — Qui nesciunt tunc respondere, expectabunt divinam sententiam contra se 584 a — Accusabit peccatorem lex aeterna, lex conscientiae, lex scripta, daemones et omnis creatura 80 a — In die iudicii omnis creatura de peccatore exiget sanguinem Christi 71 b — Peccatores accusabuntur propter arrogantiam, malevolentiam, demulcentiam 385 b

— In iudicio per iram Dei extinguuntur illi, qui in semetipsis noluerunt culpam extinguere per poenitentiam 343 b — Quod peccator modo non vult videre ad compunctionem, tunc videbit ad confusionem 80 a — Peccatoribus una sola conclusio erit *ibid.* — Affectio peccatorum erit pro praeterito decepta; pro praesenti, frustrata; pro futuro, evulsa *ib.* b — Peccatores tantum erunt solliciti absconsionis 81 a — Confusionem sustinebunt senes effeminati, vacui ab operibus bonis 604 b — In die iudicii ignis ferocitatis electos purgabit, adversarios Dei in profundum inferni proiciet 71 b

— Praeparatio ad iudicium requirit restrictionem concupiscentiae et bonas operationes 66 a — Iudici debemus obviam ire per affectiones elevatas et desideria sancta 40 a — Si nolumus timere iudicem, habeamus cor mundum et purum 386 a — Si volumus in iudicio iudicem videre secure, transeamus a culpa ad poenitentiam 105 a — Non est alia via evadendi horrorem iudicii quam confessio 526 b

— Consideratio iudicii facit in nobis per gratiam quod futurum est in nobis per iustitiam 635 b — Per timorem iudicii homo stabilitur in bono et a fluxibilitate mundi sequestratur 246 b

— Post iudicium erit renovatio caeli et terrae 134 b — Qualis sit status mundi post iudicium 35 a — Status elementorum post iudicium 41 b. 42 a — Vide etiam V. *Christus*.

IERTU — fuit benedicta propter continentiam vidualem 683 b — interfecit adversarium invadentem 684 a — significat Ecclesiam 617 b

IUGUM — Bos vomerem non potest trahere nisi iugum portet 565 b — Convenientius iugo iunguntur duo quam unus bos *ibid.* — Sic ad trahendum iugum Domini iunctus est Paulus Petro; Bernardus, Benedicto; Franciscus, Dominico *ibid.* — Christi est iugum humilitatis 159 a — designat poenitentiam 440 a

IUNIPERUS — est asper et spinosus, sed habet radicem mollem 52 b — significat avaros *ibid.*

IUSTIFICATIO — fit per baptismum vel per poenitentiam 439 a — requirit electionem inordinatarum affectionum, locutionum, curiositatum 453 a — Nullus eligitur ad iustificationem, nisi cui datur gratia 515 b — Hoc non est ex meritis, sed ex divina misericordia *ibid.*

IUSTINIANUS — Iustiniano creditur in determinatione causarum 240 b

IUSTITIA — est duplex: quantum ad se ipsum et quantum ad proximum 314 a — His duobus consummatur vita spiritualis *ibid.* — regni naturae est iustitia caritatis, Scripturae est iustitia sobrietatis, gloriae est iustitia felicitatis 410 b

— regni Dei est omnia, quae Christus docuit, observare 410 b — est virtus, quae omnes circuit 287 b — est perfecta exercitatio in virtutibus 325 a — perfecta consistit in faciendo bonum et declinando malum 303 a — est declinare malum, facere bonum, corrigere erratum 409 b — Per iustitiam in omni opere exsequi incipimus

423 a — est via recta et brevis, quae reddit unicuique quod suum est 605 a — est rectitudo voluntatis propter se observata *ibid.*

— Iustitiae motivum est caeleste promissum; directivum, legale praeceptum; promotivum, spirituale consortium; completivum, temporale flagellum 515 b — Tres sunt viae ad iustitiam 445 a — Illae habent quadrivium *ib.* b — Ad iustitiam requiruntur simplicitas, puritas, veritas, pietas 378 b — Non operamur iustitiam, nisi despiciamus terrenam substantiam 452 b

— Christus est ros fecundans fetu iustitiae 127 a — Non potest iustitiam a Christo addiscere qui contrariam dispositionem non vult extirpare 591 b — Mortificatio cupiditatis mundanae perducit nos ad vitam perfectae iustitiae 270 b — inchoatur per despectionem cupiditatis, deiectionem humilitatis, macerationem carnis 232 a — Eius inchoatio spectat ad divinam misericordiam, cooperatio ad humanam industriam 497 a, b

— omnis consummatur per tria 230 b — abundans consistit in perfecta humilitate 595 b — regulatur prudentia 611 a

— Iustitiae rigor per portam occidentalem designatur 605 a — Hanc aperiet Christus in aeterno examine *ibid.* — tres habet portas, scilicet obedientiam, modestiam et misericordiam *ibid.* — Eius gradus sunt pudicitia, innocentia, obedientia 325 a

— regni Dei quaerenda est cum simplicitate, strenuitate, studiositate 409 b — facienda est cum timore Dei 394 a — Non debemus solum aliis iusti esse, sed etiam nobis ipsis 567 b

— In quo consistat iustitiae directio 724 a — Haec non potest esse sine dulcore misericordiae *ib.* b — sine misericordia Deo non est placita 28 a, 243 b — falsa habet dedignationem 351 b — vera habet compassionem *ibid.* — debet esse communis, ut pauperes possint accedere ad superiores 285 b — in executione suscepti officii requirit unitatem concor-

diae, severitatem vindictae et pietatem clementiae 567 a, b

— Optima commendatio est veritas iustitiae 348 a — Per influentiam libratae iustitiae homo nascitur spiritualiter ex Deo 730 a — Haec influentia confortat ad vitandum peccatum et ad vincendum mundum et diabolum *ibid.* — conservat in esse 531 a — Per tres gradus iustitiae conformamur mediae hierarchiae caelesti 325 a — regni Dei confert vitam, acquirit amicitiam, disponit ad gloriam 410 b — accumulat merita 393 b. 394 a — nobis parat agilitatem 284 b. 286 a

— ultimi rigoris est irrefragabilis 605 b — Severitas iustitiae facit peccatorem desperare 28 a — Misericordia in remittendo debet superexaltare iustitiam in puniendo *ibid.*

— legalis nec misericordiam nec medicinam praestabat 401 a

IUSTUS — Quando homo ita se exhibet, quod nihil reprehensibile est in eo, credit, quod sit iustus 582 a — nemo est, nisi sit in eo conservatio iustitiae, et nisi surgat a praeceptis ad consilia 504 a — Idem non potest esse iustus et peccator 380 a — comparantur soli, lunae et stellis 36 b — similis est ovi reducendae, deducendae, perducendae 302 b — dicuntur stellae incorruptibiles, sublimes, regulares et utiles 719 b

— tanquam lignum vitae donis Spiritus S. irrigatum producit duodecim fructus 340 a — exercitatur quoad lumina fidei, solatia caritatis, tolerantiam adversitatis, condescendentiam pietatis, aedificationem Ecclesiae universalis 52 b — Quoad iustum notantur amor, profectus et status 418 b — refici debet fructu, qui ad immortalitatem perducit 671 a — Omnis perfecte iustus perfecte delectatur in cruce 468 a — vitam beatam consequuntur 600 b — coram summo Iudice erit iucundus 584 a

IUVENES — non frequentent spectacula et villam ad videndas mulieres, sed ecclesiam et sermones 476 a — vitium, quod capiunt, nec in senectute dimittunt 552 a

L

LABIA — designant intelligentiam et affectum 222 a

LABOR — omnis est propter requiem 267 b — Coenare non debet qui non laboravit 364 a

— spiritualis consistit in deploratione culparum, prostratione hostium, profectu virtutum, perferentia tribulationum 256 a, b — Laborare debemus in Dei dilectione et mali exterminatione *ib.* a

LACRYMA — Terra est vallis lacrymarum 66 b — Virorum spiritualium est quotidianis lacrymis se lavare 556 b — Exemplum *ibid.* — Semper plorandum est 66 b — Non possumus educere aquas lacrymarum nisi per virtutem crucis 267 a — Plo-

ramus de amisso pede et non pro morte aeterna 556 b

— Ut cor fructum faciat debet irrigari lacrymis compunctionis, compassionis, devotionis 556 b — compunctionis sunt placativae Dei, mundativae conscientiae et exterminativae peccatorum *ibid.* — Ista dat Deus omnibus, qui volunt venire in paradisum *ibid.* — compunctionis non sunt a nobis, sed petendae sunt a Deo 199 a

— Debemus habere lacrymas compassionis 557 a — Exemplum *ibid.* — devotionis ebullit de fonte passionis Christi, compassionis proximi, compunctionis peccati proprii 519 b — Per lacrymas devotionis ascendimus ab inferioribus ad subli-

mia 557 b — devotionis faciunt invenire Angelos et Christum *ib.* a

LACTUCA — agrestis designat sanctitatem 248 b

LAETITIA — est carnalis et spiritualis 248 a — vana et transitoria non est quaerenda 104 a — spiritualis tantum ab eo percipitur, qui habet filialem reverentiam et caelestem intelligentiam 289 a — spiritualis est fulcimentum et complementum aliarum virtutum 547 b — spiritualis reddit homines fortes, fertiles et alacres *ibid.*

LAGUNCULAE — confractae significant sanctos Martyres 482 a

LAICI — dicuntur indocti 388 a — debent audire praedicationem *ibid.*

LAM

LAMECH — veniet ad iudicium cum bigamis 72 a

LAMPADES — sunt opera olei spiritualis laetitiae 548 a — designant perfectionis declarationem 529 b — Est lampas simplicitatis, adversitatis, abdicationis, perfectionis operis 530 a — coruscantes sunt miracula Sanctorum vel affectiones caritativae 482 a

LAPIDES — in fine mundi scinduntur et ad invicem collidentur 35 a — designant Angelos 366 a — quinque David designant quinque plagas Christi 261 b. 266 a — Tres ordines lapidum politorum figurant hierarchias angelicas 625 a

LAQUEAR — protegit caput a pulveribus 448 b

LAQUEI — serviunt ad capiendum aves 541 a — Antonius abbas vidisse dicitur, quod totus mundus erat plenus laqueis *ibid.* — Quid sit abscondere laqueos 436 b — Innocentes saepe in ipsos incidunt *ibid.*

LARGITAS — consistit in reddendo male habita, non retinendo superflua, bene dispensando propria 277 a

LASCIVIA — carnalis subvertit imaginem divinae essentiae 386 a — est impatiens 509 b — est putredo 715 b — enervat 395 b — ligat hominem, ne possit moveri ad ordinandum se ipsum 396 a — curatur per caelestem munditiam *ibid.*

LASSUS — designat genus humanum infirmatum et debilitatum 90 a

LATRONES — sub specie pauperum intransit hospitia, faciunt potiones et, aliis dormientibus, spoliunt bona 539 b — designant immundas affectiones 572 b — designant daemones 400 b. 401 a

LATRUNCULI — solent arcas apertas negligere et signatas confringere 226 a

LAURENTIUS — fuit acceptissimus Deo, quia probatus martyrio acerbissimo 566 a — secundum propriam veritatem in igne probatus fuit 565 a, b — Eius passio commendatur tripliciter *ib.* b. 566 a — Eius prudentia probata fuit in praedicatione; iustitia, in executione suscepti officii; modestia, in ostensione boni exempli; constantia, in perpessione martyrii 566 a — Narrantur miracula, quae acciderunt, cum in eius sepulcrum positus est beatus Stephanus 483 b

LAUS — maior est non solum commendari ab amicis, verum etiam ab inimicis 441 a — Laudant nos exterior homo et inimicus 639 a — in proprio ore sordescit 587 b

— Magna fatuitas est velle laudari 578 a — Multi amant locum, ubi laudantur 329 b — Laudes reddunt virtutem inanem et de argento efficiunt plumbum 639 a — Quid cogitandum sit de laudibus aliorum *ibid.* — Istae non efficiunt nos maiores *ibid.* — Qui se extollit, cum ab hominibus laudatur, probatur et reprobat; qui se humiliat probatur et approbatur 568 a — Hoc ultimum est valde difficile *ibid.* — De se non debet homo plus credere alii quam sibi *ibid.* — Miserum est quod homo concordat laudibus aliorum 639 a — Lau-

dari a turpibus tam triste debet nobis esse, quam laudari ob turpia 227 a — Quorum facta aliena laude fulciuntur, eadem subtracta, deficiunt 548 a

— Ob vocem laudis divinae finaliter facti sumus 653 b — Angeli nos perdunt ad laudandum Deum 630 a — Ad Deum laudandum data est intelligentia et lingua *ibid.* — Frequentia divinae laudis est via acquirendae salutis 686 b — Intendens divinae laudi faciat tria 433 a

LAVARE — Si vestimenta saepe lavamus, eo magis saepe nos ipsos lavemus 533 a

LAZARUS — Eius suscitatio probatur ambulatione 412 a — Per Lazarum in sepulcro designatur peccatum consuetudinis *ib.* b

— Brevis erat Lazari mendici adversitas, et aeterna est eius felix iucunditas 365 a

LECCATOR — ad odorem assatae rei dulciter comedit panem siccum 280 a — Ita debemus saporare caelestes delicias *ibid.*

LECTUS — Nemo facit lectum suum in domo ex omni parte accensa 541 a — Quidam iacent in lecto bono et pretioso, et tamen videtur eis, quod iaceant super spinas 268 b — In lectulo quies est, otium et voluptas 284 b — designat iustitiam 423 a

LECYTHUS — olei designat gratiam 548 a

LEO — est ferox et indignantis naturae 528 b — Natura leonis est, ut nullum timeat et ab omnibus timeatur 511 a — habet magnanimitatem, virilitatem, virtuositatem 510 b — quando est in saltu et videt venatores, ipse declinat et defigit oculos, ne timeat eos 512 a

LEPRA — Quatuor sunt eius genera, quae oriuntur ex quatuor humoribus infectis corporis 406 a, b — Leprosus separatur a societate hominum 522 a — causat triplex malum 484 a — exterior est significatio leprae interioris ex triplici ratione 183 b. 484 a, b — significat varietatem doctrinae haereticorum 647 b — designat haeresim 406 a — designat intentionem pravam *ibid.*

LEPROSUS — valde fuit discretus in petendo 484 a — reveretur divinam maiestatem, causatur suam necessitatem 187 a — quasi figurat totum genus humanum *ibid.*

— discrete et prudenter suas petitiones porrexerunt, quia erant religiosissimi, devotissimi, prudentissimi 403 a — habebant infirmitatem, caecitatem, iniquitatem 405 a — Ab his petebant liberari *ibid.* — Leprosorum mundatio significat liberationem ab originali culpa 47 a — gerunt typum petentium 403 a

LEVARE — Ad Deum levare debemus capita, oculos, corda, manus, vocem, faciem et totam animam 40 a, b

LEVI — Filii Levi designant homines dedicatos Deo 344 a

LEVITAE — vacabant studio divinae legis 62 b — erant sollicitissimi ad cognoscendum Christum *ibid.* — quia Christum non cognoverunt reprehendendi sunt *ibid.*

LIB

— Christum nescierunt propter curiositatem *ibid.*

LEX — aeterna ordinem naturalem observari iubet 694 b — omnis scripta est in corde ad similitudinem divinam 565 a

— ad triplicem differentiam temporis comparatur 134 a — est triplex: naturae, figurae, gratiae 354 b — est triplex: naturae, Scripturae et gratiae 510 a. 613 a. 670 a — In his nullo modo aliquis salvatur nisi per Christum 670 a — naturae est impressa a summo Opifice 613 a — naturae habet illustrationem ab Angelis *ibid.* — Scripturae posita est per Angelos *ibid.* — In lege gratiae fructus est copiosior quam in lege naturae et Scripturae 670 a — Quidquid antea floruerat tempore legis gratiae est exhibitum 428 a — Luminare maius datum est in lege gratiae; luminare minus, in lege Scripturae 613 a

— per Moysen descendit in mundum 401 a — Quomodo Lex antiqua sit ordinata per Angelos 624 b — antiqua non erat nisi figura futurorum 525 b — Tempore Legis promittebatur novitas Testamenti, doni gratuiti et praemii aeterni 134 a, b — est salutis praenuntiatio et praefiguratio 404 b — tota ordinatur ad tria 230 b — peccata arguit, sed non largitur indulgentiam 401 a — neminem perficiebat propter defectum veritatis et virtutis 648 a, b — nullam sanitatem contulit homini 401 a — Littera dicit, quod Lex est servanda in perpetuum 63 a

— nova commendatur per benignitatem, perspicacitatem et liberalitatem 311 b — Iudaeis data est scripta in tabulis lapideis; nobis vero, in cordibus carnalibus 134 b — vetus data est ad emollienda corda dura; nova, ad illuminandum per gratiam *ibid.* — christiana sola non habet falsitatem admixtam 637 a — christiana sola potest salvare *ibid.* — Christus ostendit, quod lex sua non est docenda nisi a viro sancto et iusto 650 b. 651 a

— Omnes leges divinae reducuntur ad legem dilectionis 506 b — Legibus divinis conformamur nihil omittendo agendorum et nihil perpetrando vitandorum *ibid.* — divina praecipit quaedam fugienda, quaedam facienda, quaedam toleranda, quaedam exspectanda 176 a. 649 a — divina praecipit, quod discedamus a sceleribus et faciamus quae sunt voluntatis Dei 503 b — divina maxime ordinat ad proximum 685 b

— est prima via, per quam adipiscimur benedictionem divinam 685 b — Hierarchia ecclesiastica per leges illustratur et manuducitur in caelestem hierarchiam 613 a — Ei qui negligit legem debetur maledictio 685 b

— Explicare divinae legis mysterium est officium potius angelicum quam humanum 622 a — Populus debet eam audire ex ore sacerdotis *ibid.* — Per eam homo est conscius secretorum divinatorum *ibid.*

LIBANUS — candidatio interpretatur 425 b. 699 a — significat purum Virginis uterum 142 b — designat Matrem Virginem,

LIB

mundialem machinam, universalem Ecclesiam, caelestem patriam 30 a — Flos Libani designat scientiam 287 a

LIBER — Distinguitur liber creaturae et Scripturae 41 b — Debemus legere in libro conscientiae, Scripturae, naturae 455 a — Hoc fit per studium meditationis, usum devotionis, exercitium considerationis *ib.* a, b — Debemus legere in septem libris 454 a, b — Quae in eis sint scripta *ibid.*

— vitae indicabit, liber conscientiae accusabit in iudicio 265 b

LIBERALITAS — magna est dare sua; maior, dare se ipsum ad impendenda obsequia; summa, dare se ipsum ad perferenda supplicia 467 b

LIBERI — sunt parentum possessio 282 a

LIBERTAS — maxima est servire Deo 440 a — nostra, qualis debeat esse 577 a — male dispensata erumpit in petulantiam 423 b — actionis in ultimo iudicio erit sublata 80 b

LIBIDO — est amor rerum, quas potest quisque invitus amittere 646 b — habet duodecim annexa 446 b — Templum Dei incendit qui se igne libidinis succendit 644 a — omnis detestanda est 66 a — Qualis sit differentia libidinosorum ad castos 628 a

LIGNUM — Ligna silvae sunt opera infructuosa 458 a

— quaedam in paradiso erant ad vitam continuandam, quaedam ad perpetuandam 463 a

— scientiae boni et mali non erat malum et cibo noxium 459 a — Quare hoc nomine sit appellatum *ibid.* — Quare vetitum fuerit de ipso edere *ibid.* — scientiae boni et mali habebat efficaciam mortis propter inobedientiam 464 a

— In ligno facta est praevaricatio, in ligno suspensum est pretium 260 a — De ligno oriebatur mors et vita 413 a — De ligno, unde et hostis laeserat, tulit Christus medelam 275 a — De ligno vetito mors in mundum intravit, in ligno Christus salutem hominum reparavit 304 a — crucis induxit benedictionem et vitam; praevaricationis, maledictionem et mortem 465 b

— Praevaricatio et inobedientia sunt lignum mortis 464 a — Subiectio, humilitas et obedientia sunt lignum vitae *ibid.* — Hoc lignum vitae est triplex *ibid.* — Intelligentia litteralis dicitur lignum scientiae boni et mali 63 a — Intelligentia spiritualis dicitur lignum vitae *ibid.* — Philosophia dicitur lignum scientiae boni et mali *ibid.*

— In statu innocentiae licebat vesci de ligno vitae, sed nunc possumus vesci de ligno crucis 305 a — vitae minoris utilitatis erat quam lignum crucis 465 a

— vitae vocatur Christus 146 b — Ipsius duodecim proprietates applicantur ad Christum *ibid.* 117 a — Christus venit ut lignum vitae purissimae, pulcherrimae, plenissimae, promptissimae 56 b — Enumerantur quinque praerogativa Christi ut

ligni vitae *ibid.* — vitae ex utraque parte fluminis est Verbum incarnatum 468 b

— dulcorans aquas designat lignum crucis 467 b

LILIUM — excellit candore 283 a — habet candorem munditiae et levitatem patientiae 509 b — Notantur quatuor eiusdem proprietates 503 a — cum frequenter tangitur, marcescit, amittit colorem et odorem 396 a, b — valet contra adustiones 285 a

— Christus natus vocatur lilium ex septemplici ratione 117 b, 118 a — designat integritatem pudicitiae 503 a — designat dotem subtilitatis 283 a, b

LIMBUS — designatur per Babylonem 48 a — In illo morabantur animae ab Abel usque ad mortem Christi *ibid.* — Christus venit ad limbum ad praecedendum reatum poenae 47 b, 48 a — Vide V. *Patres.*

LINGUA — tripliciter ligatur, ne possit vocem formare 395 a, b — ut recte loquatur, oportet, eam loqui veraciter, rationabiliter, spiritualiter, realiter 398 b — data est ad Deum laudandum 630 a — exerceatur in Dei laudibus 725 a — adulatorum et detractorum dicitur indomabilis 686 a

— spiritualis est pars superior animae 395 b — Haec triplici modo ligatur *ibid.*

LIS — de verbis ad verbera prorumpit 461 a — non essent in mundo, si in eo non esset ambitio et aemulatio 628 b

LITTERA — per se nihil significat 59 b — In litteris debet esse sigillum caritatis 327 b — Vetustas litterae facit servos 135 b — quae occidit, designat litteralem intelligentiam 63 a

LOCUSTA — est animal volatile, dente noxium 458 a — plus quam cetera animalia frugibus nocet *ibid.* — designat superbiam *ibid.*

LONGANIMITAS — oritur ex poenitentia et fiducia 298 b

LOCUTIO — Loquimur, ut id quod animo gerimus, in audientis animum illabatur 103 a — Cum loquimur, cogitatio nostra non convertitur in sonum, sed formam vocis assumens manet integra *ibid.*

— Loqui potest esse virtuosum, curiosum, superstitiosum 438 a — Debemus loqui verba aedificatoria, consolatoria, comitoria 434 b — arceatur ab omni verbo indisciplinato 724 b — Collocutio fructifera aedificat proximum 434 a

LOT — Qui ei non crediderunt perierunt 242 b — per ipsum intelligitur poenitens 711 b

LUBRICI — figurantur per porcos 389 b

LUCERNAE — ardentes sunt lucis exempla 66 a

LUCIFER — erat primus Angelus 522 a — antequam peccaret, fuit nobilior creatura, quam Deus unquam creaverit *ib.* a, b — fuit sapientissimus, potentissimus, pulcherrimus, nobilissimus inter Angelos, et tamen Dominus ipsi non pepercit 542 a

— voluit esse similis Deo 401 b — non desiderabat, ut esset Deus *ibid.* — se exaltavit et sic viam damnationis aperuit

LUX

696 b — se extollebat in secreto cogitationis 458 a — volens se exaltare deiectus est in profundum inferni 627 b — quando superbivit, in minus quam in momento praecipitatus est in infernum et factus est turpissima creaturarum 522 b — Angeli luciferiani appetentes magnificentiam perierunt 577 b — secum ruere fecit hominem *ibid.* — dicitur locusta 458 a — veniet ad iudicium cum peccantibus angelis 72 a

LUCRUM — Amor lucri multa pati facit 571 b — Spe lucri vadunt homines ultra mare 482 a

LUMBI — In lumbis est seminarium generationis et delectationis omnis generaliter 480 a — In lumbis origo est carnalis delectationis 66 a — designat luxuriam 446 b — triplici modo implentur illusionibus *ibid.* — lumbos succingere est omnem fluxum concupiscentiae per modestiam refrenare 681 a — Lumbos praecingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus 574 a

LUMEN — quanto magis deformitates a visu abstergantur, tanto lumen dulcius sapit 725 b — Quanto magis quis appropinquat lumini, tanto magis aspicit quidquid deforme est *ibid.* — caeleste est a faeculentia impermixtum et a terrestreitate separatum 332 a

— stabile non est nisi per splendorem aeternum et incircumscriptibilem 315 b — Angelorum factum est lumen hominum, lumen supernorum factum est lumen terrenorum 131 a — septem erant in Christo 167 a — novem nos docent sequi Christum *ib.* b, 168 a — Quomodo videamus in lumine Dei lumen 72 a

LUMINARIA — Quid significet eorum claritas et obscuritas 36 b — magna designant praelatos 518 a

LUNA — dicitur soror solis 212 b — est corpus magis aptum ad susceptionem luminis solis *ibid.* — quando magis appareat et quando magis sit illuminata 589 b, 590 a

— significat omne, quod lucet luce aliena 701 b — designat gratiam 558 a — significat perfectam integritatem 36 a — designat discretionem 246 b — Maria vocatur luna 35 b — Lunae comparantur viri iustitiae crescentis 36 b — Lunae comparantur inferiores praelati sive clerici et doctores propter tria 37 a — decrescens significat virum lascivum 24 b

LUPANAR — Illum qui vadit ad lupanar praecedunt daemones 617 b

LUPI — designant superbos 262 b

LUX — Lucis incessus est per vias rectas, vel reflexas ad angulos aequales 605 b — Natura lucis est penetrare corpus perspicuum, sed non opacum 226 a — in omnibus corporalibus et spiritualibus obtinet principatum 706 b — est totius creaturae decorativa et acceptiva 482 b — Claritas lucis pulchra est inter colores 283 a — lucet sensibiliter 563 a — Lucere est actus lucis *ibid.* — in meridie maiorem habet fervorem 417 b — Nihil illuminatur nisi carens luce 131 a — pervia

LUX

sine corruptione transit 135 a — libentissime se communicat et tamen possumus opponere obstaculum 625 a

— ob triplicem rationem ostenditur nobilis, utilis et delectabilis 707 a, b — Enumerantur diversi lucis effectus 225 b. 227 b. 228 b — visibilis effugat tenebras, manifestat formas, laetificat potentias cognoscitivas 563 a — diffundit et multiplicat candorem 478 a — aërem reddit puriorem 581 b — oculis aegris est odiosa, puris amabilis 720 a — Magna gloria est visu carenti in videndo lucem 131 a

— Lucere tantum est vanum; ardere tantum, parum; utrumque, perfectum 719 b

— designat doctrinam Christi 130 b — designat sapientiam 563 a — figurat obedientiam 182 b

— Magna est lux credulitatis; maior, intelligentiae perscrutantis; maxima, sapientiae contemplantis 564 b — Homo perdidit lucem, ideo venit lux in mundum 317 b — Per influxum lucis increatae erudit nos Christus in omni vero 38 b

— si est aeterna, ergo et splendor lucis est aeternus 315 b — aeterna nullum habet initium, ergo et eius splendor est aeternus *ibid.* — aeterna est actualissima et generat splendorem de actualitate sua *ibid.*

LUXURIA — dicitur peccatum carnale 185 b — appetit delectationem 511 a — opponitur dono sapientiae 666 b — omnem aetatem, sexum, ordinem, gradum pervertit 459 b — significatur per conceptionem filiarum Lot 666 b — significatur per luminis lunaris privationem 24 a

— principaliter generatur in corde 416 b — de corde redundat in corpus *ibid.* — generatur per malas et immundas cogitationes 76 a — generatur, cum lumbi implentur illusionibus 416 b — generatur immundis mulierum imaginationibus, cogitationibus et affectionibus *ibid.* — Hae generant humores corruptos et desideria in carne *ibid.*

— Luxuriosus absorbetur delectatione carnis 223 a — hominem convertit ad carnalitatem 666 b — Luxuriosi gaudent in carnali lascivia depravante naturam propriam 306 a — Luxuriosi non intendunt vacare nisi lasciviae, gulae et luxuriae *ib.* b — vix est sine gula, et una introducit aliam 666 b — Luxuriosus contaminatur immundis affectionibus, inordinatis motibus, illicitis operationibus 184 a — Luxuriosus pro implenda libidine non parcit fami nec frigori nec morti 643 b

— Luxuriosi faciunt, spiritum ancillari et carnem dominari 306 b — Luxuriosis non est intellectus propter subversionem rationis 223 a — Super tales habet dae-

MAG

monium potestatem *ibid.* — tantum foedat corpus et deordinat animam, ut talis quasi bestia reputetur 367 b — Luxuriosi assimilantur immundis animalibus 383 a — similes facit brutis animalibus 306 b — Luxuriosi similes sunt porcis 552 b — Luxuriosus multo abominabilior est Angelis quam leprosus hominibus 184 a

— quantum malum sit 459 b — producit pronitatem ad malum et difficultatem ad bonum 397 a — inter omnia peccata maxime reddit hominem enervatum et putridum 383 a — contaminat animam et corpus 367 b — animam deformat in pulcritudine naturali 184 a — tollit munditiam castitatis et sanctimoniae 76 a — Per luxuriam fit corpus foetidum habitaculum diaboli 184 b

— Luxuriosi producunt tantum fructus carnales et putridos 383 a — Opera luxuriosorum sunt inhonesta 459 b — Luxuriosi expertes erunt aeternae felicitatis *ibid.* — avertit a Filio 185 b

— melius superatur per fugam quam per resistentiam 185 b. 367 b — Tentati de luxuria debent considerare durum lectum crucis Christi 261 b — coarctanda est per continentiam 66 a — curanda est per orationem et ieiunium 223 b — Luxuriosus debet mundari per odorem castitatis et munditiae 185 b

M

MACULA — triplex est in nobis triplici indigens medicina 187 a

MAGDALENA — septem daemonia habuit, quia universis vitiis plena fuit 562 a — ad Christum venit ad exhibendam reverentiam, impetrandam misericordiam et ad discendam sapientiam 555 b — erubuit faciem Christi et tamen non erubuit agere poenitentiam *ib.* a — Cum semetipsam graviter erubescerat interius, nihil esse credidit, quod verecundaretur foris *ibid.* — ostendit se verecundam et humiliatam *ibid.*

— Amaritudo compunctionis ipsius generatur ex consideratione maculae, ex qua erubescit; offensae, ex qua contremiscit; sequelae, ex qua ingemiscit 561 b. 562 a — fuit mulier lacrymarum 556 b — De ipsa duxit Spiritus S. lacrymas compunctionis, compassionis et devotionis *ibid.* — magno dolore ardebat, quia et inter epulas flere non erubescerat 555 a. 560 a — linivit oculos amaritudine contritionis 626 a — de suis peccatis non habebit pudorem in iudicio nec in paradiso 526 b — designat illos qui spiritu compunctionis resolvuntur in lacrymas 556 b

— unxit Dominum in pedibus tanquam Redemptorem; in capite, tanquam gratiarum largitorem; in toto corpore, ut glorificatorem 561 a, b — Capillis pedes tergebat, ut quos in malos usus expenderat in bonos usus convertat 562 a — in ter-

sione crinium fuit imitatrix Esther 556 b — Eius poenitentia erat amara et satisfactoria *ibid.* — poenitens habebat pudorem, timorem, dolorem, amorem, ardorem, dulcorem 403 b

— nobis proposita est in exemplum poenitentiae 558 b — Dominus hanc peccatricem nobis proposuit imitabilem propter tria 560 b — fuit exemplar totius disciplinae, poenitentiae et devotionis 555 a — Istud exemplar proponit Deus iustis et peccatoribus, innocentibus et poenitentibus *ibid.* — Qui non potest imitari Virginem per viam innocentiae, saltem imitetur ipsam peccatricem per viam poenitentiae 561 a

— Martha sollicita fuit, ut pasceret Dominum; Maria, ut ab ipso pasceretur 556 a — Per hoc ostenditur, quod vita contemplativa perfectior est quam activa *ibid.* — significat vitam contemplativam 638 b — audit Dominum per mentis tranquillitatem et per cordis humiliationem 199 b. 200 a

— cum magno amore quaerebat Christum 173 b — ratione suae perseverantiae meruit primo videre Christum resurgentem 404 a. 562 b

— commendatur quoad caritatis affectum et effectum 558 b — In ipsius dilectione possumus videre dilectionis ortum, modum, signum, fructum *ibid.* — quadruplici dilectione coepit Christum ferventer diligere *ibid.* — habuit quatuor signa

veri amoris 559 b. 560 a — diligebat ferventer 559 b — ideo voluit aggredi quae fuerunt ultra vires eius *ibid.* — Ardor divinae dilectionis in ea consumserat peccatorum rubiginem 417 b

— elegerat Dominum in partem suam 516 a — elegit optimam partem *ibid.* 703 a — ad sola caelestia inhiabat 516 a — gustata dulcedine divina, nihil aliud sapere potuit 559 a

— erat perfectae virtutis in eligendo laudabiliter, prosequendo viriliter, perseverando stabiliter 562 b — laudatur ab humilitate disciplinae, asperitate poenitentiae, ubertate devotionis 555 a — commendatur a devotione, compunctione, virtute 560 b — Angeli ipsam levabant, quando orabat 581 b

MAGI — sunt primitiae fidei gentium 180 b — fuerunt primitiae Christianorum, quasi fundamentum fidei christianae et inchoativi Ecclesiae gentium 145 b

— investigaverunt Christum per signum stellae 180 b — Stella Magos ad Christum induxit, deduxit et perduxit 149 b — quando abierunt ad Herodem, perdidit ducatum stellae 150 b — habuerunt ducatum sideris quantum ad credendum articulos de Divinitate 157 b

— fecerunt magnum honorem Christo eiusque Matri 157 a — in exhibitione cultus patriae habebant fervorem amoris et benevolentiae 185 a — quamvis Christum

MAG

viderent in humanitate humilem, adoraverunt tamen et crediderunt Dei sapientiam et virtutem 130 a — confitentur Verbi benignitatem et sublimitatem 167 b — in Puero nato confitentur omnipotentiam et sapientiam 168 a — Eorum fides explicatur quantum ad actum intrinsecum, praecambulum et subsequenter 445 b — quia fidem habuerunt, Sapientiam increatam invenerunt et facti sunt primi Christiani 157 b

— Circa Magos notatur divina liberalitas et apparitionis Christi celebritas 167 b — praeferebant nativitatem spirituales carnali 146 b — Christus tripliciter fuit Magis in sanctificationem 130 a — cum magna sapientia reversi sunt, quia se humiliaverunt 556 a — Quod fuit Herodi causa mortis fuit ipsis causa salutis 130 a

— munera obtulerunt Christo tanquam regi, iudici et pontifici 164 a — Commendatur obsequium Magorum a benevolentia caritatis ex parte largientis, ab excellentia dignitatis ex parte recipientis, a sufficientia quantitatis ex parte muneris 163 b — Christo obtulerunt aurum in foedum ratione potentiae et in sustentamentum ratione paupertatis 158 b — Ei obtulerunt thus reverentiae et obedientiae et myrrham verae mortalitatis 159 a. 161 a — obtulerunt aurum quantum ad credendum articulos de humanitate 176 b — non vendiderunt ex cupiditate, sed obtulerunt spontanea voluntate 185 a

— sapientes, gloriosi et divites venerunt ad Christum puerum, pauperulum et pro nihilo reputatum, quia voluerunt sublimari, locupletari et glorificari 146 a. 149 a — Haec facientes non egerunt stulte 146 a — venerunt ad Christum, ut addiscerent contemptum mundanorum 148 a — venerunt ad Christum parvulum, ut addiscerent humilitatem et efficerentur spirituales 146 b. 147 a

MAGISTER — miseretur discipulo illuminando et consolando 350 b — qui nihil scit, generat errores 63 b — Non debemus nos facere magistros de eo quod non audivimus 697 a — Solus Christus ex duplici causa debet vocari magister 441 b. 442 a

MAGNANIMITAS — facit idoneum ad magna 486 b

MAHANAIM — interpretatur castra Dei 617 a

MAHOMETUS — dicit, quod Iesu datum est miracula facere 356 b — veniet ad iudicium cum infidelibus 72 a

MALEDICTIO — processit ex Adam et Eva 684 a — Huic subiacet omnis, qui non vult a gratia fecundari *ibid.*

MALEVOLENTIA — Per malevolentiam offenditur proximus 427 a

MALIGNITAS — Malignitatis est denegare alteri quod quis sibi petit exhiberi 436 a — Si tentamur de malignitate, debemus considerare Christum orantem pro inimicis 261 b

MALITIA — Ille in quo regnat malitia, non potest esse mansuetus 39 a

MALUM — punicum sub una cortice habet plura grana 64 a — designat animam, quae habet refici devotione multiplicis dulcedinis *ibid.* — punicum designat fervorem martyrii 285 b

— est fugiendum propter timorem divinae reverentiae 311 a — quae nos hic premunt, ad Deum ire compellunt 652 b — Quatuor movent ad eundem per recessum a malo 518 b — omne aufertur per innocentiam, pudicitiam, confidentiam, benevolentiam et perseverantiam 320 a, b — Mirum est, quod nihil volumus habere malum nisi nos ipsos 533 a

MALUS — Boethius dicit, malos nihil esse 531 a — semper vult alios concutere 39 a — seducuntur iuxta eorum demerita 24 b — non attendunt iudicium 377 b — Malos Christus in bono vicit 39 a — Nullus est ita malus, quod non faciat ei Deus bonum, nisi in malitia sit obstinatus 439 b — Malis displicere laudabile est 227 a

MANASSE — interpretatur necessitas 196 a — interpretatur obstupescens vel obliviscens 431 a — interpretatur oblivio 165 b — designat iustitiam sanctitatis 196 a — designat illos, in quibus carnis concupiscentia velut oblita stupuit 431 a — designat diligentes 165 b

MANDATUM — Nullus salvus erit, nisi faciat mandata Domini 527 a — divina continue sunt observanda 342 a — Domini opere diligenter adimplenda sunt 75 b — diliguntur propter praeceptorem 371 b — divinum est praecligendum terreno comodo 516 a

— In mandatis potest dispensari ratione necessitatis 420 a — In mandato caritatis non potest dispensari *ibid.* — Dei strictissimum est illud de amore Dei et proximi 364 b — designantur nomine viarum 420 b

MANE — In mane materiali aer illustratur et serenatur, terra irroratur et fecundatur, ager vigoratur et quietatur 426 a — In mane spirituali, cum Verbum caro factum est, totus mundus est illustratus et serenatus, irroratus et fecundatus, vigoratus et quietatus *ibid.*

MANNA — habuit novum saporem, sed non sapiebat nisi habentibus novum palatum 136 a — Non omnes senserunt eius suavitatem 579 b — Non omnes invenerunt in eo saporem 63 b — Carnales unum saporem ibi inveniebant, sed spirituales suavitatem omnis saporis 136 b — infectis animabus videbatur amarum, licet tamen, ad quemcumque saporem volebant, se convertibat 258 a — In manna refectio datur intelligi 714 b — significat corpus dominicum 675 a

MANSUETUDO — facit hominem amabilem hominibus 262 a — Mansuetus diligitur, quia naturalem proprietatem hominis conservat 594 b — haberi debet in vultu 528 b — Admonemur ad mansuetudinem interiorem et exteriorem 594 b

— necessaria est ad studium veritatis, ad exercitium bonitatis, ad iudicium aequitatis et ad bravium aeternitatis 594 a

MAR (1)

— Sine ea non fit correctio, sed destructio 594 a — non potest esse in eo, in quo regnat avaritia, malitia et superbia 39 a — Sine ea gratia non potest haberi nec servari 681 b — Mansueti possidebunt terram viventium 682 a — Mansueti terrae dicuntur humiles corde 75 a

MANES — exerceatur in laboribus 725 a — designat opera 415 b — designat bonam operationem 232 b. 540 b — significant incepta opera iustitiae 196 b — designat adiutorium divinae virtutis 485 b

MARCUS — fuit discipulus beati Petri 524 b — Petrus tantum dilexit ipsum, quod cum vocabat filium 520 a — Petrus opus eius de factis Domini commendavit et statuit, ut in Ecclesia legeretur 524 b — fuit bonus doctor, quia prius didicerat ab alio 525 a — nunquam dimisit pro aliquo tormento praedicare veritatem 523 b — quare dicatur suggestionem Spiritus S. sibi amputasse pollicem, ut sacerdotio inhabilis haberetur 530 a, b

— In ipso erat virtutis perfectio et perfectionis declaratio 530 a — commendatur in diligentia disciplinae et communicatione doctrinae 524 b — commendatur quoad sanctitatem et sapientiam 519 b. 520 a — Explicatio 520 a — Eius sapientia multum fuit utilis Ecclesiae 524 a — Eius sanctitas fuit probata per patientiam 523 b — habuit sanctitatem in corde 521 b — habuit munditiam et obedientiam 522 b

MARDOCHAEUS — vicit et exaltatus est 299 b

MARE — est omnibus fluminibus, fontibus et pluviis origo et quies 192 b — quatuor mutationes recipit in omni mense secundum quatuor septenaria lunae *ibid.* — semper retinet amarum *ibid.* — In medio mari homo est in maximo periculo 541 a — ante ultimum iudicium exaltabuntur super omnes montes, non tamen effluent terrae 34 b — Aequora ita in imum prosternentur, ut vix videantur *ibid.* — ante ultimum iudicium redigentur in antiquum statum, quo creata sunt *ibid.*

— Mundus dicitur mare ex quinque rationibus 192 a, b — Anima peccatrix vocatur filia maris 404 a — designat praesens saeculum propter tria 426 a — designat mundum procellosum, profundum, periculosum 190 b

— De periculis maris homo non potest esse bene cautus per auditum solum 525 a

MARIA — 1 Nomina et figurae 2 Sanctificatio et gratia 3 Nativitas 4 Virtutes 5 Annuntiatio et partus 6 Purificatio et vita reliqua 7 Assumptio 8 Excellentia et beneficia 9 Imitatio et devotio.

4 — interpretatur mare amarum, illuminatrix, domina 636 b. 689 b — Dicitur stella maris, mare amarum et domina 640 b — dicitur stella maris 637 b. 638 a. 700 b — Principalis interpretatio Mariae est stella maris, et ista omnes alias comprehendit 636 b

— dicitur thronus gratiae 259 a. 480 a. 680 a. 713 a — est amica per excellentiam 701 a — dicitur soror et sponsa

MAR (1)

712 b — dicitur Virgo virginum et sponsa summa Sponsi 704 b — est totius Trinitatis nobile triclinium 638 b. 651 a. 697 b. 704 a — fuit receptaculum totius Trinitatis et tabernaculum Filii Dei 641 b — vocatur thronus Dei 704 a — est sedes Dei et Agni 697 b — est sedes, in qua Dominus requiescit et regnat 683 a

— secundum intellectum litteralem est habitaculum divinum 671 b — est Verbi incarnati speciale templum 651 a — est Verbi incarnati tabernaculum speciosum, spatiosum et stabilitum 125 a — est Mater Dei, regina caeli et advocata generis humani 672 a — est Mater Imperatoris altissimi et omnium creaturarum nobilissima 692 a

— est mater omnium spiritualium, machinae mundialis et reparationis angelicae 706 b — est domina omnium, terrestrium et caelestium 673 a — dicitur Domina nostra absolute 705 a — est regina civitatis Sancti 603 b

— est purgatrix, illuminatrix, perfectrix 636 b. 638 a — vocatur salutare, lumen et gloria plebis 638 a — est expugnatrix inimicorum, consolatio afflictorum et liberatio captivorum 664 b. 665 a — dicitur liberatrix totius generis humani 640 b. 695 a

— est mater nostra 282 a — vocatur mater pietatis 638 b — dicitur Mater clementiae 708 a — est mater gratiae et misericordiae 350 b. 704 b — est regina misericordiae 673 a. 703 b — est peccatorum scala et nostra fiducia et ratio spei nostrae 673 b. 680 a — est porta nostrae salutis 651 b — est porta caeli 705 b — quo sensu dicatur porta *ibid.*

— ab initio mundi fuit praenuntiata 641 b — diu sub umbra Legis latuit in Scripturis involuta, sub figuris abscondita, praedicta Prophetarum clamore, educta sanctorum desiderio 701 b — Spiritus S. eam commendat non solum verbis, sed etiam figuris et similitudinibus multis 695 b. 708 b

— per Saram intelligitur 672 b — designatur per Ruth 712 a — figuratur per Esther 695 a, b. 701 b. 707 a. 711 a. 713 a. 714 a — figuratur per Esther, Iudith et Iabel 718 a — per Bethsabée intelligitur 692 a — figuratur per Abisag 660 a — figuratur per Abigail 712 b

— figuratur per columbam missam de arca 701 a — designatur per arcum *ibid.* — est columna nubis per diem et columna ignis per noctem *ibid.* — significatur per virgam Aaron 99 b

— designatur per arcam auro mundissimo deauratam 638 b — dicitur arca foederis, in qua omnia arcana sunt recondita 263 b — Arca testamenti ipsam repraesentat quadrupliciter: quantum ad fabricam, continentiam, efficaciam et honorificentiam 715 a - 719 a — est tabernaculum foederis 701 a — est propitiatorium, quod respiciebant Cherubim *ibid.* — per tabernaculum cum vasis designatur 672 a — Haec Dei Filius unxit, quando eam implevit gratia, et operuit, quando eam obumbravit gloria *ibid.*

S. Bonav. — Tom. X.

(1)

— est vellus Gedeonis 98 b. 127 a. 658 a. 701 a — est thronus David 710 b — fuit tabernaculum David 673 a — dicitur domus David 683 a — est thronus Salomonis; domus, quam Sapientia sibi aedificavit; templum, in quo maiestas Domini resplenduit 701 a — designatur per ferculum, quod sibi fecit Salomon 638 b

— fuit terra benedicta 682 a — est terra bona creatione; optima, contemplatione 701 a — est terra bona, quia protulit frumentum; melior, quia argentum; optima, quia aurum *ib.* a, b — est terra bona et optima, quia omnia protulit simul *ibid.* — vocatur terra humilis, stabilis, fertilis 100 a — dicitur terra, quia fuit ab omnibus malis radicitus segregata, aquis pluvialibus irrigata, radiis solaribus opposita 37 b — comparatur terrae ob quatuor rationes 94 b

— comparatur terrae, quia fuit media libratione, infima locatione, firma stabilitione, arida conditione 94 a — dicitur terra nostra ob quadruplicem praerogativam 668 b — Harum una introducit aliam *ibid.* — est terra, in qua homo non est operatus, in quam descendit et a qua ascendit fons aquae vivae 669 b — vocatur terra germinans 98 b. 720 b — dicitur terra omnem cadentem recipiens et sustentans 720 b

— est myrrha per compassionem et thus per reconciliationem 688 b

— vocatur locus deliciarum humani generis 117 b — quare dicatur hortus conclusus et fons signatus 697 a — dicitur corona anni benignitatis 668 a. 682 b — est virga florens, frondens et fructificans 701 a — vocatur virga de radice lesse 99 b. 717 a. 720 b

— erat huic mundo rosa ob septem causas 117 b. 118 a — fuit lilium candens et redolens 699 a — per Libanum intelligitur 30 b — per montem designatur 637 b — dicitur mons domus Domini 688 a, b — sub metaphora montis a Spiritu S. laudatur quoad culmina virtutum, fastigia praemiorum et praesidia misericordiarum 687 a

— dicitur fons ratione originationis bonorum 696 a — comparatur fonti quoad ortum, ascensum et fructum 721 b — comparatur fonti ratione gratiae acceptae in sua origine; fluvio, ratione gratiae superadditae in conceptione Filii Dei; soli, ratione gratiae consummatae in eius glorificatione 696 a — comparatur fonti parvo propter humilitatis praerogativam; fonti vivo, propter sanctificationis indeficientiam; fonti signato, propter pudicitiae incorruptionem, et fonti largifluo, propter misericordiae liberalitatem *ib.* a, b. 697 a — est fons parvus, qui crevit in fluvium maximum 701 a — est fons, qui egrediebatur de paradiso et dividebatur in quatuor flumina *ibid.* — significatur per Phison, Gehon, Tigrim et Euphraten 698 a, b — parvula ut fons, crevit in lucem, solem et fluvium 711 a

— comparatur caelo propter dignitatem 669 a — designatur per stellam propter refulgentiam virtutum et gratiarum 275 a

MAR (2)

— dicitur stella, quia habuit virtutem stabilem et inconcussam 150 b — est stella orta ex Iacob 719 b — Haec produxit solem iustitiae, Christum *ibid.* — est stella praeclara, eximia, segura 636 b — est stella purificans, illuminans, perficiens *ibid.* — est stella deducens ad Christum 150 b

— est aurora consurgens 701 a — est aurora per specialia privilegia, beneficia et praemia sua caelestia 720 b — est sol, in quo Christus sibi collocavit tabernaculum 710 a — vocatur sol propter quinque praerogativas 120 b — quare simul comparetur tabernaculo et soli 124 b. 125 a — comparatur soli quantum ad speciositatem in ortu, velocitatem in decursu, sublimitatem in situ et virtuositatem in effectu 708 b — comparatur soli propter virtutem purgativam, illuminativam, perfectivam et sui per omnia diffusivam 712 a — dicitur sol, quia amicta fuit sole et impleta lumine claritatis aeternae 672 a — ob tres causas dicitur vas admirabile, opus Excelsi 703 b. 713 b. 714 a

— est mulier, quae contrivit caput serpentis 664 b. 678 b. 718 a — designatur per uxorem Agni 699 a, b — intelligitur per Ierusalem supernam 683 a — designatur per mulierem amictam sole 36 a. 659 b. 668 a. 672 a, b. 690 a. 692 b — Quid significet luna sub pedibus eius 36 a. 659 b. 672 b. 690 a. 692 b. 701 b — Quid significet corona stellarum duodecim in capite eius 36 a. 659 b. 690 a. 692 b. 701 b — est signum itineris, foederis, amoris 700 b — fuit signum magnum novitate, dignitate et utilitate 701 a — est signum prognosticum liberationis, demonstrativum dilectionis, rememorativum humiliationis *ibid.*

2 — quamvis egressa fuerit de radice lesse, tamen coniuncta fuit generi sacerdotali 151 b — fuit de tribu sacerdotali et regali 99 a, b. 156 b — erat de genere hominum, de genere regum et de genere sacerdotum 672 a

— in conceptione radici humani generis adhaesit, sed postea sanctificata non reflectitur 720 b — fuit ante sancta quam nata 678 a — sine originali peccato nata est 719 a. 620 b — plenitudinem gratiae recepit ante nativitatem 641 b — fuit sanctificata statim post animae infusionem *ibid.* — Spiritus S. ipsam ab omni peccato mundavit et speciosiores fecit, quam sit lux solis 125 a

— pulchra est quia libera ab originali et actuali, etiam veniali peccato 702 b — Per gratiam excellentem culpa originalis ab ipsa deleta fuit quantum ad maculam, sequelam et causam 634 a — Omnis fomes in ea fuit extinctus 37 b. 98 a — expurgata fuit ab omni concupiscentia 651 b — Quomodo in ea non fuerit carnalitas, cum esset in carne 98 a

— Gratia eam sanctificavit interiori in mente et exteriori in carne 641 b. 651 b — Gratia sanctificavit eius animam et carnem 669 b — formosa erat non tantum corpore, sed etiam mente 679 a — fuit

sancta per purgationem mentis et pudorata per incorruptionem carnis 678 a — Corpus Virginis formatum erat de limo, sed sanctificatum per Spiritum S. 125 a — Eius caro dicitur vas purissimum 654 a — Eius caro nec spiritui rebellavit, nec spiritum retardavit *ibid.* — Corpus eius fuit argentum pulcrum et candidum *ibid.* — Ab eo amota fuit rubigo *ibid.*

— Spiritus S. dedicavit ipsam in Sanctam sanctorum 702 b — Filius eam deiformem reddidit 689 a — assumpta fuit ad contubernium familiaritatis divinae 679 a — suscepit gratias purgativas, illuminativas et perficientes 636 b. 638 a — fuit septiformi gratia plena 678 a, b. 679 a, b — habuit gratiam sanctificantem et confirmantem 710 b

— Deus eam in gratia confirmavit 672 a — confirmata fuit, ut non amplius posset a Deo recedere 125 a — tanto dono sapientiae et gratiae fuit perfusa, ut peccatum nullum in ea haberet locum 654 a, b — Gratia non solum sanctificavit eius ortum, sed vitam etiam ab omni peccato custodivit immunem 672 a. 678 a — In ipsa immunitas a peccato dicit remotiorem omnis dispositionis vel inclinationis ad malum et plenitudinem gratiae ad bonum 702 a

— per immunitatem a peccato in tribus transcendit naturam humanam et angelicam 702 a — per eandem omnes sanctificatos in utero superavit *ib.* b — ab omnibus malis radicitus erat segregata 37 b — sine peccatorum obnubilo in sua conversatione splendebat 720 b — nunquam potuit superari in tentatione 678 a — nihil apparet in ea reprehensibile *ibid.* — lucrari potuit, perdere non potuit 702 a — eguit gratia baptismali vel aequipollenti, non vero gratia poenitentiali 634 a

— dicitur habuisse gratiam super omnes mulieres 679 a — habet sanctitatem per singularem excellentiam 598 a — habuit plenitudinem gratiae 678 b. 679 b. 709 b — propter hanc comparatur fonti 703 b — Haec gratiae plenitudo in tribus consistit *ibid.* — In ipsa fuit omnis gratiae susceptio, perpetuatio et diffusio 598 b

— In ea fuit omnis sanctificationis receptaculum mundum 644 b — fuit omnis sanctificationis speculum praeclarum, principium diffusivum et exemplar imitandum *ibid.* — Quidquid fuit in ea, fuit forma et exemplar sanctificationis in aliis *ibid.*

— purificata fuit, ut conciperet Dei Filium 634 b — ea puritate nitebat, qua sub Deo nequit maior intelligi *ibid.* 654 a. 703 a — erat purissima in mente, carne et Prole 654 a — In ea fuit puritas in summo secundum quatuor gradus 702 b — In his ipsi collata fuit perfectio graduum sacramentalium, virtutum, donorum et fructuum *ibid.*

— non tantum habuit Spiritum sanctificantem, verum etiam inebriantem 98 a. 669 b — Gratia non tantum eius mentem, verum etiam ventrem implevit 679 b — gratiam habuit per suam in utero sancti-

ficationem, sed gratiam super gratiam per Filii Dei conceptionem 598 b — Spiritu S. superveniente, nobis facta est gratia super-plena 678 b

— sanctificata fuit non solum secundum quod erat persona, sed etiam secundum quod erat natura 98 a. 642 a

— quantum ad statum gratiae dicitur esse in vertice montium 688 b. 689 b

3 — Eius nativitas describitur quantum ad excellentiam nascentis et refulgentiam nativitatis 715 a — dicitur oriri ut stella, ut lux et ut aurora 720 b — dicitur surgere et progredi *ibid.* — in suo ortu habuit donum continentiae, reverentiae et sapientiae 721 b

— Eius nativitas describitur ut nobilis, utilis et delectabilis 706 a. 708 a — in suo ortu fuit lux impermixta per gratiam sanctificantem, incorrupta per gratiam stabilientem et inconcussa per gratiam superabundantem 707 a — fuit lux dirigens corda errantia, inflammans corda torpentia et levians corda humilia *ib.* b — est lux, quae ad omnem terram pervenit *ibid.* — habet septiformem gratiam ad corda frigida inflammanda *ibid.* — in sua nativitate humiles et pavidos et oppressos exaltavit *ibid.* — in sua nativitate fuit lux delectabilis propter novitatem, venustatem et mulcebritatem *ibid.* 708 a

— habuit speciositatem in ortu per gratiam purgativam; velocitatem in decursu, per gratiam promotivam; sublimitatem in situ, per gratiam perfectivam; virtuositatem in effectu, per gratiam diffusivam 708 b — habuit speciositatem in ortu propter impermixtionem contrarii, decorationem universi et oblectationem sensus apprehensivi *ibid.* 709 a — habuit velocitatem in decursu propter magnitudinem influentiae ex parte motoris, promptitudinem obedientiae ex parte mobilis et amotionem omnis resistentiae ex parte modi movendi 709 b. 710 a — erat sublimis propter praeeminentiam, refulgentiam et permanentiam incorruptibilem *ib.* a, b — habuit virtutem effugandi caligines, effundendi calores et vegetandi virtutes vitales *ib.* b. 711 a — Per eius nativitatem confunduntur haereses et superantur adversariae potestates 710 b

— Excellentia nascentis describitur sub metaphora solis orientis 708 b. 712 a

— fuit mulier virtuosa, speciosa, gratiosa et officiosa 712 a — habuit sanctitatem in respuendis, rectitudinem in eligendis et fortitudinem in sustinendis *ib.* a, b — fuit speciosa per honestatem actuum, integritatem sensuum et sinceritatem affectuum *ib.* b — Hinc ter in Canticis dicitur pulcherrima *ibid.* — fuit gratiosa, quia plena fuit gratia sufficiente, praeeminente et superabundante 713 a — nobis est mulier officiosa liberando a malo, promovendo in bono et consummando in optimo *ib.* b

— in sua nativitate fuit vas admirabile et opus Excelsi 713 b. 714 a — fuit vas pretiosum ratione materiae; speciosum,

ratione formae; copiosum, ratione rei contentae 714 a, b — fuit vas argenteum propter virginitatis candorem; vas aureum, propter caritatis ardorem; vas luminosum, propter honestatis decorem *ib.* a — Eius speciositas in tribus manifestatur *ib.* b — fuit contentivum sale discretionis, manna refectionis et oleo exultationis *ibid.*

4 — Ante eam non apparebant gratiae aut virtutes 720 b — In ea sunt culmina virtutum 689 a — Nihil virtutis est, nihil speciositatis, quod in ea non resplendeat 672 b

— In ipsa fuit gratiae susceptibilitas, amoris pretiositas, tolerantiae strenuitas 714 a — In ipsa fuit pulchritudo pudicitiae, latitudo benevolentiae et fortitudo perseverantiae 125 a — omnimodum nitorem habuit in cogitatione, affectione, locutione et carnis incorruptione 699 a — ante Verbi conceptionem germinavit herbam sanctorum cogitationum, affectionum, locutionum et operationum 669 b

— habuit incorruptionis speciositatem, intentionis simplicitatem et dilectionis sinceritatem 660 a, b. 661 a — dedit Deo cogitationem cordis, locutionem oris, operationem totius corporis 171 a — In ea fuit candor continentiae, innocentiae et sapientiae 699 a — Haec designat candor floris, vestis et lucis *ib.* a, b — In ea consideratur dulcedo gratiae, virtus fiducia, rectitudo intelligentiae et plenitudo sapientiae 716 b. 717 a, b

— In ea est incorruptio virginea, subiectio reverentissima, sanctificatio plenaria et conceptio fructuosissima 668 b. 669 a, b — erat facie pulcherrima, corpore integerrima, spiritu sanctissima 679 a — apparet timorosa, fide plena, amorosa et in conversatione honesta 644 b

— habebat virtutem abstinentiae, paupertatis, continentiae 94 a — fuit munda et obediens 522 b — Insinuatur eius humilitas, stabilitas et caritas 657 a, b — In ea fuit summa reverentia, munditia, concordia, clementia 627 a — percussit septem peccata capitalia virtutibus oppositis 150 b — fuit pauperrima, humillima et integerrima 717 b

— Eius profectus fuit festinus per fervorem, continuus per vigorem, diffusus per amorem 721 b

— erat candidata virtutibus, dealbata Spiritus S. muneribus, simplicitatem columbae in omnibus repraesentans 660 b. 679 a — Ipsi non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorum, constantia Martyrum, sobrietas Confessorum, castitas Virginum, fecunditas coniugatorum nec puritas Angelorum 698 b

— habuit summam dilectionem naturalem, acquisitam et gratuitam 704 b — eam habuit indivisam *ibid.* — Ardor caritatis ipsius transcendit ardorem Seraphim 98 a — Nihil medium fuit inter cor Virginis et Deum 695 a — habuit summam pietatem in affectione 699 b — Quia in eius corde amor singulariter ardebat, ideo in carne eius Spiritus S. mirabilia faciebat

MAR (4)

714 a — Eam totam implevit Spiritus S. gratia, quia totam eam incanduerat divinus amor 679 a — In ea nihil erat mundanum, quod violaret affectum, sed ardor continuus et ebrietas profusi amoris *ibid.*

— Timor et amor in ea fuerunt coniuncti cum virtutibus cardinalibus 716 b — habuit virtutes cardinales et operativas coniunctas cum contemplativis per caritatem 638 b — In ea fuerunt virtutes cardinales, et in quantum politicae et in quantum purgativae et in quantum iam expurgati animi 605 b — Notatur eius profectus in exercitio virtutum cardinalium 709 b

— aurum a Magis oblatum dedit pauperibus 159 a — quanto magis fuit pauper, tanto magis fuit levis ac sublimis 707 b — fuit perfectae virtutis et profundae humilitatis 715 b — In ea iunctae fuerunt dignitas et humilitas 669 a — Eius fecunditatem comitatur virginitas et humilitas 663 b — nec virginitate, nec fecunditate, nec utroque iuncto se extollebat 94 a — licet Mater Dei esset, parvula in oculis suis esse voluit 696 b — erat altissima in conspectu divino et parvula in conspectu suo 124 b — de sola humilitate gloriatur 627 b

— per humilitatem invenit gratiam 395 b — per humilitatem fuit idonea ad sustinenda dona divina 715 b — per humilitatem disposita fuit ad omnem gratiam 669 a — fuit gratia plena, quia fuit humillima 681 b — se humiliat et Deus eam exaltat 694 b — Parvificatio sui pervenit usque ad conceptionem Dei 696 b — propter humilitatem missus est ad eam Gabriel et Filius Dei factus est Filius eius 627 b

— commendatur quantum ad perfectionem vitae activae et contemplativae 648 b — propter puritatem virtutum contemplativarum comparatur auro 638 b — propter perfectionem virtutum operativarum comparatur argento *ibid.*

— semper supercaelestia cogitabat 699 a — per meditationem ferebatur circa centrum humanitatis assumptae 710 a — habuit continuam contemplationem et mitem conversationem 36 a — eo quod habuit perfectam Dei contemplationem et incarnationis cognitionem, excellit Prophetas, Ioannem Baptistam et Angelos 704 a — qualem contemplationem habuerit in via *ibid.*

— fuit speculum idoneum ad recipiendam irradiationem divinam 699 b — In ea notatur omnium necessariorum cognitio 689 b — In ea fuit quidquid est saporis vel sapidae cognitionis 704 b — quantum ad sapientiam excedit luculentiam solis 699 b

— Cognitio non fuit ipsi ad tempus collata vel per modum raptus, sed continua et per modum quietis 704 a — quantum sine personali unione creaturae conditio patitur, luci inaccessibili videtur immersa 699 b. 717 b — Quod sola per se Trinitas in sola et cum sola Virgine vo-

(5)

luit operari, soli datum est nosse, cui datum est experiri 704 a — in fide instrui non indignit 703 b — ideo nec transfigurationi interfuit, nec aliqua ei post resurrectionem facta fuit apparitio *ibid.*

— legem Evangelii conservabat in corde suo 717 a — Aliis dubitantibus, in ipsa solida et inconcussa mansit intelligentia veritatis *ib.* a, b — habuit intelligentiam legis speculativam et practicam *ib.* b — In ea duodecim articuli Symboli conservati fuerunt ad refectionem omnium doctorum 654 a — Apostolos erudit et illuminavit 700 a

— inter virgines obtinet principatum 683 b — soli Deo in virginitatis puritate placere voluit 642 a — fuit elongata a carnalibus concupiscentiis 669 a — In ea nihil erat de calore concupiscentiae 699 a — fuit exonerata a pondere carnalitatis et sequestrata a contagio corruptionis 715 b

— habuit speciositatem virgineam intus et extra 660 a — Virgo erat carne, mente, professione, spiritu et corpore *ib.* b — quae Dei erant cogitabat *ibid.* — virginitatis votum prima expressit 669 a — ideo idonea erat caelesti Sponso copulari *ibid.* — Virginitas in ea fuit dispositio congrua ad conceptionem Verbi 660 a

— Eius pudor est inviolatus 282 a — Summae honestatis plenitudo eam pulcrum fecit intus et extra 716 a

— omnes alliciebat ad sanctitatem 641 b — omnibus est exemplum et signum ad salvationem 36 a — nobis proposita est in speculum innocentiae 558 a — Exemplar fuit castitatis, paupertatis et humilitatis 637 b — est exemplar totius humilitatis, pietatis, religiositatis, caritatis 444 b — est magistra humilitatis 718 b

— fuit exemplar puritatis ministrorum Ecclesiae 638 a — perfectissime habuit omnes virtutes *ibid.* — est exemplar regulativum hierarchiae ecclesiasticae 637 b — docet nos obedire Filio suo affectu universali, affatu salutari, effectu laudabili 182 a, b — libenter est audienda, quia raro locuta fuisse invenitur *ib.* b

— nunquam recessit a medio virtutis, veritatis, honestatis 94 a — Deus digito potentiae appendit eam in medio virtutis, digito sapientiae in medio veritatis, digito sanctimoniae in medio honestatis *ibid.* — nulli cedebat tentationi, nulli unquam succubuit tribulationi *ibid.* — fuit arida ab omni carnalitate et favore mundanae proprietatis *ibid.*

5 — desponsata fuit Ioseph, ut melius servaret obedientiam 522 b — desponsata fuit propter decentiam, obsequii opportunitatem, mysterii consummationem et ratione paupertatis 98 b

— Conceptio Virginis ostensa fuit Ezechieli 663 b

— Quare ad eam missus fuerit Gabriel 627 a, b — Gabriel in sua salutatione eam reddit benevolam, docilem et attentam 678 a — Cur ei dictum sit: Virtus Altissimi obumbrabit tibi 704 a — credidit, se parere posse per Dei potentiam 99 a — Tan-

MAR (5)

tus ardor caritatis intravit in Virginem, quod, nisi fuisset obumbratio Spiritus S., non potuisset ipsum sustinere 98 a — laudavit Deum de beneficio incarnationis 412 b

— fuit velut aquaeductus, per quem ad nos descendit Christus 340 b — Virgo pariens significatur per pinguedinem terrae 127 a — Virginis fecunditas et nobilitas designatur sub metaphora terrae, radices, fontis et fluvii 33 b

— Sub metaphora radices, virgae, floris insinuat nobilitas concipientis, puritas conceptionis, sublimitas conceptae Prolis 657 a — Nobilitas concipientis denotatur metaphora terrae germinantis, radices pululantis et fontis scaturientis *ibid.* — Puritas Virginis concipientis et ipsius conceptionis in Scriptura designatur per septem figuras 33 a — Eius conceptio mirabilis figurata fuit metaphoris rubi candentis, virgae virescentis et velleris madentis 658 a — Septem mulieres, quae virtute divina conceperunt, eius figuram gerunt 666 b — Conceptio Virginis unica conceptione plene figurari non potuit 667 a

— Virgineus uterus thalamus fuit, in quo naturae humanae coniunctus est Deus 672 b — Virginis uterus est templum Dei divina potentia fabricatum, sapientia adornatum, gratia dedicatum et praesentia adimpletum 651 a — Haec figurata fuerunt in templo Salomonis *ibid.* — Deus praemisit Spiritum S., ut sanctificaret eius uterum, antequam Filius descenderet 521 b — Spiritus S. replevit eam laetitia et exultatione, ut disponderetur ad suscipiendum Christum 98 b — Filius Dei membra Virginis sibi sanctificata et mundissima servavit 643 b

— Eius fecunditas fuit a gratia, cum gratia et ad gratiam 684 a — Dominus dedit Virgini concipienti gratiam praevenientem, gratiam dirigentem et gratiam fecundantem 37 b — Notantur tria privilegia Virginis concipientis *ibid.* — Notatur Virginis concipientis intemerata fecunditas et ipsius conceptionis beata puritas 93 b — genuit sine vae damni, indigentiae vel culpa 706 a — In conceptione et partu eius enumerantur novem praerogativae *ibid.* — In eius fecunditate nihil erat defectionis 663 b — In illa totum erat eximiae humilitatis, fecundissimae integritatis et iucundissimae felicitatis *ibid.* — Ipsius conceptio propter triplicem rationem fuit mirabilis et supernaturalis 658 a — Mysterium virginalis conceptionis ob triplicem rationem fuit rationabile, admirabile et desiderabile 660 a-665 a

— incorrupta fuit in conceptu, in partu et in progressu 663 b — sine corruptione virginitatis fecundata est 156 b — peperit, non suscepto semine 635 a. 679 b. 717 a — Deus corpus aptavit Christo absque humani contactus auxilio 651 a — sine viro et sine concupiscentia concepit 135 a

— germinavit Salvatorem in Filii Dei conceptione, solo divino imperio faciente 669 b — concepit virtute Spiritus S. 244 a. 282 a — de substantia Spiritus S. semen partus non accepit, sed per operationem

Spiritus S. e carne sua divino partui naturae substantiam ministravit 664 a — coronavit Christum carneo diademate 244 a — coronavit Christum diademate regni temporalis 121 b

— iuvenula, parvula et tenella concepit Interminabilem, Incomprehensibilem et Immutabilem 664 a — In hoc divina Maestas est humiliata et virginalis humilitas exaltata *ibid.* — quem caeli capere non poterant suo gremio contulit 703 b — propter conceptum aeterni splendoris, aeternae suavitatis, aeterni vigoris, aeternae salutis comparatur fluvio supersplendido, superamoeno, superrapido, superfructuoso 697 b. 698 a, b — In ea est inclusa lux omnium caelestium et supercaelestium 702 b — Ioseph ipsam respicere non potuit *ibid.* — In eo Dominus requievit, ut fieret noster princeps 673 a

— Virgo peperit Christum carnaliter 98 b — In Nativitate Christi consideranda sunt Matris virginitas, fecunditas, pariendi modus, partus gratiositas 123 a — sine tristitia parturivit 111 b — De eius utero infans nobilissimus prosiluit salvo signaculo virginali 692 b — Deus ex Virgine natus est non aperiendo, non corrumpendo, sed fecundando et decorando 100 a

— Casta et integra Mariae viscera tanquam pascua aeterni viroris florem protulere, cuius pulcritudo non videt corruptionem, cuius gloria in perpetuum non marcescit 679 b

— dicitur sapientia pariens fructum 654 a — Hic fructus est unicus in substantia et multiplex in virtute *ibid.* — Per fluvium de ea procedentem habentur duodecim fructus 698 a — dedit mundo fructum spectabilem, desiderabilem et oblectabilem 38 a — dedit mundo Filium fructuosum 94 b — protulit mundo fructum benedictum, speciosum, odoriferum, virtuosum *ibid.* — protulit nobis fructum florigerum, gratiosum, pretiosum, opulentum *ibid.* 95 a

— fuit temporaliter prius Prole, licet ab illa sit creata 720 b — Felix est mater, quae talem habuit filium 282 a — Beata sunt eius ubera, sola solis lactata labiis Deihominis *ibid.*

6 — dupliciter fuit purificata, scilicet interius secundum veritatem et exterius secundum repraesentationem 634 a. 638 a — Duplex eius purificatio significat duplicem purificationem ecclesiasticae hierarchiae *ibid.* — Eius purificatio significat purificationem legalem, prophetalem et evangelicam 635 b — Vide etiam V. *Purificatio.*

— Lex Moysi ei non fuit obligatoria per necessitatem, sed per mysterium 635 a — Eius purificatio non erat ex coactione, sed ex dispensatione 654 a — non fuit immunda nec Legi astricta 641 a. 648 b — fuit purificata, ut ostenderetur sanctificationum spiritualium exemplar et forma 641 a, b — purgari voluit ob triplicem rationem 654 b

— quare Filium obtulerit in templo 642 b — Christum hostiam obtulit pro omnibus *ibid.* — perfecit omnia secun-

dum Legem propter oblationem Christi 648 b — in designationem puritatis et pietatis Christi obtulit par turturum et columbam 640 a — obtulit par turturum, quia duplex requiritur caritas 648 a

— acu et filo cibum quaesivit 159 a

— fuit mater singularis sufficientiae, magnificentiae et diligentiae 694 b — fuit diligens in Filium inquirendo, licet non fuerit negligens in amittendo 173 a — quaesivit eum cum rectitudine conscientiae, latitudine benevolentiae, certitudine confidentiae *ib.* a, b — Filium suum tenerrime ac super omnia diligebat 171 a — propterea amissum incessanter quaesivit et de invento valde exultavit *ibid.* 172 a — invenit Christum, quem sollicito et diligenter quaerebat 157 a — Notatur quoad ipsam Filium inventientem benigna allocutio, magna tribulatio, discreta inquisitio 171 a

— cur adfuerit nuptiis in Cana Galilaeae 701 a

— potata fuit amaritudine doloris 637 a — multiplicem dolorem habuit de Filio 172 a — habuit dolorem in amissione Filii, in visione eius passionis, in compassione obcaecationis Iudaicae *ib.* a, b — dolores, plagas et opprobria Filii in suam propriam personam recipiebat *ib.* b — sub cruce et iuxta crucem habuit summum gaudium et summum dolorem 705 a — vicit mundum et diabolum Filium crucifigentem et suam animam transfodientem 684 b

7 — Dies assumptionis est dies consumptionis gloriae ipsius 696 a

— Corpus Virginis pie creditur et probatur glorificatum esse in assumptione animae 692 a — Eam etiam quoad corpus assumptam fuisse, duplici ratione ostenditur 690 a

— Eius glorificatio describitur quantum ad meritum, praemium et transitum intermedium 699 a — Status meriti Mariae designatur in Libano *ibid.* — in assumptione sua egreditur de loco miseriarum, progreditur per chorum hierarchiarum et ingreditur hortum deliciarum 700 a, b — In assumptione sua est speciosa sicut columba ascendens desuper rivos aquarum *ib.* b

— Describuntur quatuor praerogativae in assumptione Virginis gloriosae 701 b — Mariae assumptio ipsa Christi ascensione pompa solemnior invenitur 694 a — Quatuor describuntur honores, quibus in sua assumptione Maria solemniter fuit honorata 693 b — Describitur obviatio summi Regis et curiae caelestis *ibid.* 694 a — In eius occursum caelestium legionum prodiit multitudo 698 b — Eam circumdabant Martyres, Virgines et omnes Sancti 700 b

— ascendens septem ostia intravit et agmina Angelorum transcendit 705 b — pertransiit omnes hierarchias 700 b — ideo dicitur aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol et terribilis ut castrorum acies ordinata *ibid.* — gloriosa est supra hierarchiam angelicam 612 b — exaltata est super choros Angelorum 688 b — elevata est super triplicem hierarchiam angelicam et humanam 689 b

— Per duodecim stellas in capite Virginis possunt duodecim praerogativae intelligi 702 a — Illae praerogativae explicantur *ibid.* 706 b — ponit specialem perfectionis modum in caelesti civitate 690 a

— commendatur propter speciositatem, nobilitatem et sapientiae claritatem 691 a — dicitur sole speciosior, quia fonti pulcritudinis fuit similior et propinquior et ipsa sole nobilior *ib.* a, b — luci aeternae sapientiae comparata ceteris dicitur praeclarior propter creaturarum illuminationem, cognitionem et gubernationem 692 b. 693 a — stellis dicitur nobilior propter deliciarum affluentiam, divitiarum abundantiam et dignitatis excellentiam 692 a

— in gloria prae ceteris est excelsior 699 b — quantum ad statum gloriae dicitur super colles elevari 689 a, b — cetera transcendit quantum ad creaturarum illuminationem, cognitionem et gubernationem 692 b

— accepit stolam carnis et stolam mentis 700 a — coronata fuit corona gloriosa, luminosa et pretiosa 699 b — conformis est maiestati Patris, claritati Unigeniti et caritati Spiritus sancti *ibid.* 700 a — coronata est lapide pretioso, qui est ipse Christus 700 a — Luminositas coronae apostolicae et totius Ecclesiae quasi coaeratur in lumine coronae Virginis *ibid.*

— Eius castitati, paupertati et humilitati triplex respondet mirabilis thronus 694 b. 695 a — ratione gratiae consummatae in glorificatione comparatur luci solari 698 b — glorificata viget per cohaesionem cum vitae aeternitate, fulget per cognitionem cum luminis claritate, calet per amorem cum saporis iucunditate *ibid.* — Ab ea processit calor illuminativus, vivificativus, conservativus et multiplicativus 701 b — Ab ea processit splendor illuminativus *ibid.* — ob triplicem rationem immediate assistit Regi 695 a — tanquam regina caeli sedet ad dexteram Regis 700 a

8 — Non est quod magis delectet, sed nec quod terreat magis, quam de ea habere sermonem 693 b — Ad eius sublimitatem explicandam non sufficiunt verba 695 b — nec primam similem visa est nec habere sequentem 708 a — In comparatione eius nulla invenitur perfecta, quamvis virtutibus eximia comprobetur 678 b. 708 b. 714 b — elevata est super omnes creaturas, ut ad concipiendum Deum disponeretur 98 a

— habet privilegium specialis conditionis, nativitatis et conceptionis 720 b — fuit benedicta 648 b. 668 a — benedicta fuit tripliciter benedictione divina 682 a, b — benedicta fuit benedictione humana propter triplicem excellentiam 683 a, b — fuit benedicta quantum ad Prolem conceptam 684 b

— In ea nulla fuit vacuitas indigentiae 678 b — nullum bonum ipsi defuit 703 a — in omnibus bonis in caelo et in terra divisus ex omnibus optimam partem elegit *ibid.* — fecit septem divisiones bonorum *ibid.* — Fecunditas virginea est privilegium Mariae et non dabitur alteri 679 b

MAR (8)

— Quod Deo femina principetur est sublimitas sine socio 664 a — Ipsam Agnus, quocumque ierat, sequebatur 704 b —

— Quod Patriarchis, Prophetis et Apostolis fuit revelatum, in ea est impletum 688 b — Quidquid gratiae in istos influxit ab ipsa derivatur *ibid.* — Ipsi nullus Sanctorum, immo nec Angelorum est comparandus 545 a — excellit Patriarchas, Apostolos et Prophetas 688 b. 689 a — Notatur praecellentia Virginis respectu omnium etiam iustorum et Beatorum 682 b

— In ea est pulchritudo multiformitatis 708 a — erat incredibili pulchritudine et omnium oculis gratiosa 641 b — gaudet omnium hierarchiarum fluentis et gratiis 422 a — Proprietas Thronorum ei maxime proprie convenit 704 a

— habet in se ecclesiasticae hierarchiae decorem et est decor hierarchiae caelestis 636 b — decorat membra Ecclesiae militantis et triumphantis 712 a — illustrat totam Ecclesiam et machinam mundanam 710 b. 714 a — est vas admirabile, luminis contentivum 709 a — si tollitur, deformatur totum universum *ibid.*

— est universaliter gratiosa et fructuosa 417 b — placuit Angelis Dei et oculis caelestis Sponsi 709 a — Virgo regia, gemmis ornata virtutum geminoque mentis et corporis decore praefulgida, caeli civium in se provocavit aspectum 679 a. 691 b. 709 a, b. 714 a, b — Regis animum in sui concupiscentiam inclinavit et caelestem nuntium ad se de supernis adduxit *ibid.* — Nihil est virtutis, nihil speciositatis, nihil candoris et gloriae, quod in ea non resplendeat 679 a. 710 b. 716 a

— Patriarchatus Evae ad ipsam est translatus 695 a — communicavit in redemptione generis humani 704 b — Deus, qui omnia fecit, ipse se ex Maria fecit et sic omnia, quae fecerat, refecit 714 b — In ea et de ea manus Omnipotentis quidquid creaverat recreavit 672 b. 693 b. 706 b — Omnes creaturae eius potestati subiiciuntur 701 b

— Deus nihil nos habere voluit, quod per manus Mariae non transierit 403 a — Benedictio eius redundat in totam Ecclesiam 651 b. 683 a — per triplicem gratiam Ecclesiae dedit originem, celsitudinem et stabilitatem 688 a, b — Per eam Deus effectus est noster pater et Filius noster frater 672 b

— quia concepit caput electorum, debuit cunctos electos affectu materno diligere 125 a — copiosissima caritate omnibus omnia facta est *ibid.* — gratiae suae fluenta liberalissime communicavit 658 a — omnibus est amabilis 708 a — loquitur semper verba pacis et pietatis *ibid.* — caritate omnibus se debtricem effecit 658 a

— est plena gratia et misericordia 457 a — est tota dulcis, suavis et misericors 679 b — invenit gratiam et sola est gratia, qua egemus 673 b — Misericordia eius omnibus est necessaria 690 b — Hoc explicatur de sex generibus hominum *ibid.*

(8)

— sinum misericordiae omnibus aperuit 98 b. 711 a

— est universale auxilium et praeparata protectio ad eam vigilantium, Christianorum refugium et consolatio tribulorum 679 b — est errantium via, redemptio captivorum et mediatrix omnium apud Deum *ibid.*

— effecta est omnium Sanctorum mater 672 b — filiis suis propinat lac et mel in sua Prole 708 a — omnes nos genuit caelo 706 b — omnibus gloriam genuit 672 b

— pro nobis interpellat et iram Dei mitigat 718 a — non tantum opportune, sed etiam importune interpellat pro nobis 713 a — est lucerna bene operantibus, patrocinium orantibus et speculum contemplantibus 721 a

— Ipsius adiutorium est efficax in dirigendo proficientes, in defensando pugnantem, in reconciliando poenitentes et in prosternendo rebelles 717 b. 718 a — proficientes praecedit et perducit in terram promissionis 717 b — Per eius adiutorium, quae videbantur difficilia fiunt facilia *ibid.*

— beneficia impendit contra malum culpa, pugnae et poenae 720 b — Deum offendentes reconciliat 425 a — omnem cadentem recipit et sustentat 720 b — nobis impetrat gratiam lacrymarum pro peccatis et pro bonis aeternis 669 b — nobis obtinet veniam, impetrat gratiam et perducit ad gloriam 721 b

— virtutibus, praemiis et donis mundum ditat universum 692 a — aliis ministrat gloriam, aliis gratiam, aliis remissionem criminum, aliis virtutes *ibid.* — nobis influit vitam quantum ad sensum et motum 711 a — quomodo hanc vitam conservet *ibid.* — ratione suae gratiae perfundit terram aridam cordis nostri 669 b

— Per eam sublata est maledictio quantum ad causam, culpam et poenam 683 a — in mortali natura caput draconis contrivit 702 a — contrivit adversarium nostrum 713 b — cunctas haereses interemit in universo mundo *ibid.* — sola contrivit universam haeticam pravitatem 664 b. 678 b — adversarios suos et Christi dispergit 718 a — est hostibus nostris terror *ibid.* — terribilis est ad succurrendum mundo et ad daemones expugnandos 695 a

— triplicem habet actum in hierarchias Angelorum et hominum 689 b — purgat et liberat Sanctos a triplici malo 697 b — Eam diligentes illustrantur in veritate et fama et ditantur in omnibus bonis 698 b — illustrat nostras potentias cognoscitivas, laetificat affectivas, corroborat operativas et salvificat regitivas 697 b. 698 a, b — Ab ipsa continue fluit exemplum sanctificationis 696 b

— Per eius sufficientiam dies gratiae multiplicantur 718 a — Per ipsam nobis aperta est porta caeli 713 b — Nullus intrat caelum nisi per eam, et sine ea nunquam aliquid gratiae egressum est de caelo

MAR (9)

705 b — Omnes Sancti per eam coronatos se esse recognoscunt 702 a

— In ea Angeli laetitiam, iusti gratiam et peccatores veniam invenerunt 672 b — De plenitudine eius acceperunt universi 125 a. 673 a. 679 b. 711 a — Eius beneficia inferna penetrant, caelos superant 665 a. 673 a — Per plenitudinem gratiae eius et quae super mundum sunt se gaudent restaurata et quae in inferno sunt se laetantur liberata 665 a. 673 a. 716 b — Per eam inferna remediuntur, daemones conculcantur, homines salvantur, Angeli redintegrantur 673 a

— Eius gratia redundat in omnes quantum ad sufficientiam, sed non quantum ad infusionem et efficaciam 679 b — omnibus se exhibet, sed proficit iis solum, qui ad eius influentiam se disponunt 711 b — Isti enumerantur *ibid.* — non est orta ut lux nisi volentibus praebere consensum per obedientiam 707 b — rationalibus et simplicibus se communicat 697 b

9 — omnes Sancti habuerunt specialem devotionem ad ipsam 642 a — Electi in ea radicanter per amorem et devotionem *ibid.* — Ad ipsam habemus refugium 641 b — Per ipsam accedimus ad Christum 718 a — Si volumus, quod Deus habitet in nobis, debemus accedere ad Mariam per devotionem eique conformari per imitationem 125 a, b — Debemus accendi ex fornace ipsius caritatis et a terrenis concupiscentiis elevari 98 a — Eam inveniemus curialem, quotiescumque interpellabimus eam 697 b

— Omnes ad ipsam recurrant pro impetranda gratia 716 b — Ad eam accedere debemus cum fiducia 673 b. 680 a — Per eam quidquid petierimus impetramus, si cor nostrum fuerit in eius amore stabilitum 680 a — Fortissimum solatium habemus per Matrem et Filium 673 b — Impossibile est, ut Filius Matrem, Mater filios de regno expellat 688 b — est invocanda in periculis, in angustiis, in rebus dubiis 432 a. 665 a. 673 b. 680 a. 690 b. 710 b. 718 a — Ut impetremus eius suffragium, debemus imitari eius exemplum *ibid.* — Ad ipsam recurrendum est, ne deviemus, desperemus, erremus vel corruamus 673 b. 711 b

— Qui in devotione vult habere Virginem gloriosam, debet surgere ad quatuor 144 a — Si volumus ad ipsam confugere, simus misericordes 697 b — Ad ipsam transitur per contemptum temporalem et fiduciam in Deum 717 a — Debemus partem habere in dolore Mariae 472 b — Eam sequi debemus per gemitum compunctionis, per studium virtutis et per votum perfectionis 636 b. 637 a, b. 638 a

— Eius ministri debent habere virtutes activas et contemplativas 638 b — proponitur imitanda in quatuor actis ad perfectionem vitae activae necessariis 649 a, b — Coniuges venerentur eius integritatem, virgines mirentur eius fecunditatem 664 b — ab hominibus est imitanda, ab Angelis veneranda *ibid.* — Vestigia eius omnes

MAR

Sancti imitantur, superbiendi occasiones abiciendo 690 a — Non simus similes Evae, sed potius Mariae 670 a — Parum prodest eius amore ieiunare sine orationis instantia et ipsius imitatione 680 a

— Ab eius laude deficiunt linguae, Scripturae, prophetiae et similitudines parabolicae 708 a, b — Quidquid laudis de ea dicitur dicitur defective 693 b — Eam faciunt adorandam ratio maternitatis et meritum humilitatis 694 a, b — Ipsi exhibendae sunt gratiae et laudes pro beneficiis incarnationis 340 b

— Honor, qui debetur aliis Sanctis de congruo, ipsi debetur de condigno 705 a — Dominus omnem honorem suum, quem in terra habuit, ei communicavit *ibid.* — Dominus ipsi dedit quatuor festa in anno et in qualibet septimana Sabbatum *ibid.* — Dominus eam horis diurnis et nocturnis honorari ordinavit *ibid.* — In eius honorem omne genu flectatur 673 a, 698 b — honorificanda est obsequio concordii, humili, celebri et infatigabili 718 b, 719 a

— Infelix est homo, qui a laude eius excluditur 698 b

— designat devotam animam 251 b — designat Ierusalem caelestem 137 a

— Magdalene vide V. *Magdalene*.

MARTHA — sollicita fuit, ut pasceret Dominum 556 a — stabat et Christum salutabat 555 b — significat vitam activam 638 b

MARTINES — reprehendit Brixium archidiaconum 617 b

MARTYRES — occidi poterant, sed flecti nequibant 599 b — fuerunt ita fortes, quod flecti non potuerunt 249 b — In eis est fortitudo constantiae 613 b — In eis claruit spiritus fortitudinis 599 a — per spem habebant securum et solidissimum apodium 603 a — Eorum virilitas per iaspidem designatur 604 a — quare gaudent cucurrerint ad mortem 523 b — Cum unus eorum occidebatur, multi conurgebant ad fidem 357 a — Magis est esse Martyrem affectu et effectu quam affectu tantum 479 a — Hinc oritur ordo festorum Martyrum *ibid.* — Ab eis eorum festa in veritate celebrantur, qui ipsorum exempla sequuntur 552 b — Ipsos imitari debemus 599 a, b

MARTYRIUM — Milites Christi in constantia probantur perpassione martyrii 569 a — Hoc fit triplicis suffragantis virtutis adiutorio *ib.* a, b — dicitur esse opus caritatis maius 420 a — est maioris praemii inter omnia *ibid.*

MATER — In earum conceptu et partu est triplex vae: damni, indigentiae et poenae 706 a — omnes, excepta Maria, amorem divisum habuerunt 704 b — misereatur filio procurando et sustinendo 350 a — fletem filium consolatur tergitque eius lacrymas *ibid.* 366 a — aliquando pro offensa patris flet cum puero 350 a — parvulo custodit rem pretiosam, ne proiciat in lutum 486 a

MATERIA — est capax omnium formarum 353 a — Eius fluxibilitas terminata est

per superinductionem formarum *ibid.* — si esset a se ipsa, esset perfectissima, quod est absurdissimum 563 b — quae est sub forma caeli, non appetit esse sub alia forma; sed materia inferiorum est sicut meretrix 628 a

MATHATHIAS — interpretatur donatus 206 b — pugnabat pro legibus divinis 541 b — eiusque filii mauerent occidi cum veritate quam magnificari cum falsitate 373 b — significat Christum 206 b

MATHIAS — Quoad interpellationem eius electionem praecedentem notantur tria 514 a — dicitur exaltatus per Petri adiutorium, non per eius mandatum *ibid.* — In eius electione observatus fuit triplex gradus *ib.* b — a Domino fuit electus in Apostolum propter perfectam iustitiam 516 b — Dominus fecit eum de numero principalium membrorum in Ecclesia 518 a

MATTHAEUS — pro suo statu potest significare avarum 232 a

MATRIMONIUM — est vinculum indissolubile inter sponsum et sponsam 507 b

MEDICAMENTUM — Prius oportet cognoscere nocuum quam medicamentum 230 a

MEDICUS — misereatur aegroto visitando et curando 349 b — bonus ad confortationem infirmi extollit medicinae efficaciam 450 a

MEDITATIO — facit scire 639 b — debet praecedere orationem 724 a — Quia difficillimum est cor in uno tenere, dedit Deus multa, ut valeat bonum cogitare 725 a — Ut cor accendatur, non semel, sed frequenter Deum cogitare debemus 162 b

MEL — est de rore caelesti 471 a — habet dulcedinem 310 b — Mellis dulcedinem non possumus scire ab alio, sed tantum ipsam gustando 287 a — designat Christi Divinitatem 471 a — designat Scripturae sensum anagogicum 473 a — designat vitam contemplativam *ibid.* — designat patientiam in tribulatione 533 b

MELCHOM — interpretatur rex eorum 487 a — designat diabolum *ibid.* — designat mundum, carnem et daemonia 490 a

MEMBRA — nostra sunt templum Spiritus S. 613 b — omnia interiora debemus levare ad Deum 40 a, b

MEMORIA — quomodo sit adhibenda ad laudem Dei 447 b

MEMPHOS — interpretatur os serpentis 533 a

MENDICANTES — suas infirmitates ostendunt 597 b

MENS — praeceminet omnibus viribus animae 24 a — dirigitur per argumentum 452 b — Apex mentis est summum ipsius animae et quasi centrum 162 b — nostrae vix possunt assurgere ad meditandum aliquid divinum 421 a — nostra per quot cogitationes ducitur, quasi per tot obstacula caecatur 76 a — Per mentem accipitur memoria 421 a

MENSA — omnis impletur ex manu Domini 504 a — In mensa regia sunt multa vasa pretiosa, sed unum speciosius ceteris 714 b

MIL

— propositionis designat mentem Virginis gloriosae 654 a

MERCATORES — multum laborant, ut divitias acquirant 584 b — propter lucrum multis periculis se exponunt 571 b — pro modico lucro atque incerto transiunt montes et vadunt ad terras alienas 551 a

MERCES — in fine operis redditur 196 a — Qui magnum fecit laborem magnam recipiet mercedem 256 b — Unusquisque mercedem suam accipiet *ibid.* — Poenitentibus datur merces deliciosa; iustis, copiosa; perfectis, speciosa 197 b

MERIDIES — designat prospera 227 b

MERITUM — Operatio humana est meritoria, si est in acquisitione caelestis gratiae, in multiplicatione ditantis iustitiae, in promulgatione legis divinae 197 a — Bonum non est meritorium, nisi sit gratia informatum 482 b — Humana fragilitas non potest per se in aliquod opus meritorium exire 451 b — Ad merenda caelestia non sufficimus nisi virtute sanguinis Christi 729 b — Homines mereri et demereri possunt 702 a — Angeli nec perdere nec lucrari possunt *ibid.* — In defunctis est merendi impossibilitas, in viventibus infirmantibus difficultas, in viventibus sanis facilitas 606 a

— Indigemus merito in via, ut veniamus ad praemium 552 b — Secundum quantitatem meritorum est quantitas praemiorum 545 a — Eius magnitudo consistit in interiori dilectione 420 a — animae perfectum consistit in perfecto candore 699 a

MESSIS — est finis saeculi 618 a

MESSORES — sunt Apostoli et alii magni praedicatores 470 a

METAPHORA — Sub una metaphora saepe concluditur, quod multis dictionibus non exprimitur 547 a

METUS — terrenae potestatis generat simulatoriam falsitatem 373 b

MICHAEL — interpretatur: Quis ut Deus 620 b, 625 b — proelium fecit, quando lucifer cecidit et quando instituta est Ecclesia 630 b — fuit princeps synagogae, nunc est princeps Ecclesiae 629 b — Michaelis est conducere in via 617 b — dat nobis remedium contra longinquitatem a Deo 520 b — constitutus est super omnes animas suscipiendas 618 a — Ipsius est perducere animas ad Deum 629 b — hoc facit exercitio quintuplici *ibid.* 630 a, b — introducit nos ad Dominum 625 b

MICHO — interpretatur omnis aqua 718 b — significat sapientiam mundanam *ibid.*

MILES — novus accipit a principe vestes, arma et equos 572 a — Rex exercitus non complacet sibi nisi in milite vigoroso 580 b — strenuus est, si est magnanimus, patiens, constans, magnificus 486 a — bonus non sentit vulnera propria, dum benigni ducis vulnera intuetur 267 a, 727 b — non erubescunt portare cicatrices 526 b — quando obsidetur ab inimicis,

MIN

fugit ad castrum tutius 543 a — Dictum egregium alicuius militis Octaviani 554 b — sine capite nihil valet 572 b — Nihil valet habere nomen militis et non facere opus militis 305 a — non est sapiens, qui inermis vadit per terram inimicorum 573 a — esset stultus, si a conflictu fugeret et postea rediret et vellet habere honorem totius belli 512 b — illi quorum manus plenae sunt sanguine, multum provocant Deum 640 b

— Debemus esse boni milites, quia habemus fortissimos hostes 256 b — Modus militandi est, ut homo abstrahat se ab his quae distrahunt a bonis operibus *ibid.* — Militibus Christi necessaria est discretio et fortitudo 568 b — Christi in constantia probantur et approbantur per passionem martyrii 569 a — Hoc fit triplicis suffragantis virtutis adiutorio *ib.* a, b — Homo debet militare ad gloriam summi Regis 82 a — Multi sunt militantes diabolo *ibid.*

MINISTER — Ministerium idoneum faciunt sagacitas, honestas, promptitudo 620 a

— Christi sumus, si sumus tales, quod omnis habeat nos pro servis ipsius 85 a — Christi debent in vita respondere Deo et conformari novem choris Angelorum *ib.* b. 86 a, b — Christi debet habere septem virtutes 87 a

— Ecclesiae sunt medii inter populum et Deum 674 b — Ecclesiae eligi debent instructi in litteris, experti in negotiis et informati moribus bonis 567 b — Deus requirit mundos ministros 544 b — Ecclesiae in executione suscepti officii tripliciter debent esse probati in iustitia 567 a — Ecclesiae debent esse senes et magistri 674 b — Ecclesiae debent esse puri et eruditi 674 a, b — Ecclesiae debent abundare spirituali laetitia 675 a — Ecclesiae debent alios mundare exemplo et ministerio 674 a — Ecclesiae debent habere puritatem secundum exemplar Mariae 638 a — quinam digni sint de ecclesia eiici 674 a, b. 675 a

MINISTERIUM — Iuxta triplicem gradum Ecclesiae triplex debemus Deo ministerium tripliciter exhibere 85 a, b

MINORES — Ordo Minorum denominatur ab humilitate 588 b — debent se reputare omnibus inferiores *ibid.* — Fratres Minores professi sunt altissimam paupertatem 537 a — Spiritus S. mirabiliter eorum professionem paupertatis confirmavit 587 b — Non est mirum, quod Dominus Fratres Minores, perfectionis professores, pascit inter fideles 537 a — Esse mitem et humilem corde, hoc est esse vere fratrem minorem 594 a — Minores omnes oportet esse re *ibid.* — Quae faciunt ad commendationem Ordinis non debemus tacere 587 b — Vide etiam V. *Franciscus.*

MIRACULA — sunt supra naturam 24 b. 480 b — Cur Deus dederit in principio Ecclesiae miracula potentiae 593 b — vera attestantur soli divinae potentiae 24 b — confirmant eos quos movet efficacia verbi 332 b — debent excitare illos

quos ad fidem non movet praedicatio *ibid.* — Franciscus et Paulus per miracula certissime sciverunt, suam doctrinam esse salutarem 592 b — claruerunt etiam apud infideles, sed non ut probarent errores ipsorum 356 b. 357 a — quomodo vera distinguantur a falsis 24 b — falsa auferunt fidei veritatem *ib.* a

MISERIA — Multiplici miseria homo opprimitur in hac vita 432 a, b — Descriptio miseriarum huius vitae 596 b. 597 a — Merito gemere possumus, quia nostra conceptio culpa; nativitas, poena; vita, mori est 545 b — omnis poenalis potest reduci ad paupertatem et mortem 48 a — In praesenti sumus gravati paupertate, nuditate, siti, fame 411 b

— Homo in praesenti miseria incurvat vinculo famis, sitis, nuditatis, infirmitatis 46 a — Aestas eum impugnat per nimiam caliditatem; hiems, per nimiam frigiditatem; autumnus, per nimiam siccitatem; ver, per excedentem humiditatem *ibid.* — Non est homini in hac vita respiratio, quia sensualitas repugnat rationi et voluntas in semetipsa est contraria et diversa *ibid.* — durabit usque ad diem generalis resurrectionis 48 a

MISERICORDIA — et non iustitia est petenda a domino, quem offendimus 349 a — Si fecimus, quod Deo displicet, debemus ad eum venire et clamare misericordiam 521 a — Exemplum *ibid.* — nobis necessaria est, qui sumus pleni omni miseria 259 a. 351 b — sola pro miseris est via egrediendi de miseria 651 b — Si adhuc viventes petimus misericordiam, eam obtinebimus 585 b — Si sine misericordia de mundo transimus, postea eam non habebimus *ibid.*

— quam Sancti desiderabant, est Christus 651 b — divina vide V. *Deus*

— est tertia virtus purgativa 655 b — est optima commendatio 348 a — omnis in septem operibus continetur *ib.* b — Sex sunt opera misericordiae 200 b — debet esse in animo, in verbo et in facto 438 a — sit in affectu et effectu 405 a — Ad eam pertinet desolatos et afflictos consolari 27 a — manifestatur in eleemosyna 655 b — et per illam habet efficaciam *ibid.*

— sine iustitia est potius vitium quam virtus 243 b — sine iustitia culpam non aestimat, sed ignorat 28 a — sine iustitia Deo non est placita *ibid.* — in remittendo debet superexaltare iudicium in puniendo *ibid.* — melior est quam iustitia 703 b — parcat facilliter 28 a. 417 b — Cum misericordia fidem habere debemus 636 b — Misericordiae opera habent perfectam puritatem, cum nihil habent de faece terrena intentionis 655 b — per olivam intelligitur 652 a

— Praecepta misericordiae sunt eius qui misertus est 438 a — Christus nos movet ad misericordiam per informationem divinae exemplaritatis, promissionem et punitionem 347 a — Misericordiam debemus addiscere, ut possimus animas salvare 629 a — Ad eam manuducunt Angeli *ibid.*

MOD

— exhibenda est nobis ipsis, fratri iniurianti, pauperi, domestico 441 a, b — cum aliis exercenda est ab eo qui misericordiam ab aliquo postulat 348 a — Si Deus replet indigentiam nostram, debemus et nos relevare alienam 351 a, b — Debemus misereri ad invicem sicut medicus visitando et curando; sicut mater, ministrando et tolerando; sicut dominus, corrigendo et remittendo; sicut magister, consulendo et orando *ibid.* — quia nobis facta est a Deo, debemus et nos esse misericordes in proximos pacem dando offendentibus, supportando dura facta et verba, clementer suscipiendo inimicos 347 b. 348 a — Alteri misereri tenemur ex ratione suscepti beneficii, divini exempli, aeterni supplicii 437 b

— Qui eam non habet acquirat maledictionem 686 a — Si erga proximos non sumus misericordes, Deus sententiam, quam per misericordiam dederat, per iustitiam revocabit 348 a. 349 a — Misericordiam divinam non impetrat nisi qui facit misericordiam 655 b — Magna nequitia est petere a Deo peccati misericordiam et eam denegare fratri suo 436 a — Misericordiam non facientes spoliantur gratuita donatione, vituperantur divina redargutione, cruciantur aeterna damnatione 348 b — Illis qui non fecerunt pauperibus misericordiam fiet iudicium sine misericordia 366 b — Tota iudicialis discussio et sententia iudicis erit secundum exhibita et non exhibita opera misericordiae 349 a

— ducit ad poenitentiam 28 a — erga pauperes facit Deum propitium 366 b — Opera misericordiae liberant a servitute peccati 547 a — resolvit vincula culpa, augmentat dona gratiae, perducit ad gaudium vitae 348 a, b — liberat, exaltat, honorificat et glorificat 578 b — Misericordiae effectus est multitudo meritorum 656 a — dat in bonis spiritualibus et temporalibus 348 b — nos facit matrem Christi 213 a — Qui vult suscipi ad misericordiam condonantem, protegentem et liberantem, debet habere triplicem humilitatem 578 a, b

MISIS — est homo per affectum fraternitatis 594 a — est quem ira vel rancor non afficit nec asperitas seu amaritudo *ib.* b — maxime dispositi sunt ad gratiam contemplationis 303 a

MOAB — Per Moab intelliguntur voluptuosi 150 b — Duces Moab sunt daemones vel peccata capitalia *ibid.*

MODESTIA — est rationalis et ordinatus modus vivendi 69 b — vera consistit in humilitate et pietate intellectu, mititate et paucitate sermonum, lenitate et religiositate morum, discretionem et suavitate actionum, benignitate et probitate exhortationum *ibid.* 70 a — debet esse quoad ea quae sunt corporis, oris, operis, hominis interioris 567 b — sit in opere et in sermone, in corde et in affectione 681 a

MODULUS — Quidquid proicitur in modulum induit eius formam 429 b

MOE

MOENIA — Supernae Ierusalem aeterna stabilitas per moenia designatur 601 a

MORROR — est dolor de peccatis praeteritis 393 a — est optimum motivum ad humilitatem *ibid.*

MOXICA — flevit, eo quod filius erat haereticus et malus 537 a

MOXS — est situalis eminentiae, immobilis persistentiae et liberalis communicantiae 217 a — immobiliter sunt expositi ventis, impulsionibus aëris et grandium *ib.* b — omnia, quaecumque recipiunt, statim diffundunt *ibid.* — in pulverem rediguntur in fine mundi 35 a

— Christus dicitur summus mons 455 a — designat Christum 535 a — designant Angelos 400 a — vocantur Maria, Patriarchae, Prophetae et Apostoli 688 b — designant Patriarchas et reges 432 b — designant mentes Beatorum 449 b — designat praelatum 217 a — significat praeparationem praelatorum, activorum et contemplativorum *ibid.* — designat superbos 432 b — in quo Christus transfiguratus est, significat Ierusalem beatam 219 a — designat poenitentiam 540 a

— Domini quid significet 31 a — Sex sunt eiusdem privilegia *ibid.* — Ad montem Domini ascendendum est per quatuor exercitia *ib.* b — aromatum est status Religionis, patientiae et poenitentiae 541 b — Israel designat contemplativos 218 a — caliginosi sunt illi qui dant falsa dogmata, consilia vel iudicia 689 a — Gelboe designant praesumptuosos 229 a — Gelboe designant elatos, invidios, indevotos 689 a

— Quales montes esse debeamus, ut divina gratia in nos descendat *ibid.*

MONS — est triplex, scilicet culpae, vitae praesentis et poenae gehennalis 608 a — aeterna vere mors est 473 b — Nihil liberatur a morte aeterna, nisi primo liberetur a morte iniquitatis 239 a — Melius esset interfici corporaliter quam neci consentiendo interfici spiritualiter 465 b — In morte intelligitur tolerantia dolorum 48 a

— occidit corpus temporaliter 396 a — animam a corpore crudeliter separat 411 b — est maximus inter omnes defectus poenalitatis 273 a. 411 b — est materia desolationis 271 a. 273 a — Per poenitentiam debemus mori in hac vita et per mortem naturae eximus ab hac vita 270 a

— licet a Deo sit inflicta, eius causa non est Deus, sed voluntas cadens a rectitudine iustitiae 275 a. 411 b — non est de natura hominis instituti, sed poena inobedientiae hominis lapsi 271 a — licet trahat occasionem a fraudulentia hostis, tamen causam habet ab arrogantia mentis et consumptionem a concupiscentia carnis 273 a — Eius origo est elatio mentis mulieris 411 b — non est inflicta nisi propter peccatum 647 a — Eius necessitas incurritur propter debilitatem potentiae, caecitatem ignorantiae, poenalitatem miseriae 432 a — durabit usque ad generalem resurrectionem 48 a — Homines omnes ante ultimum iudicium morientur 35 a

— Nihil est certius morte, nihil incertius eius hora 606 a — Hanc Dominus voluit esse incertam, ut semper timeatur *ibid.*

— Quotidie morimur nec ad punctum stare possumus 545 b — Multi intrabant lectum sani et in crastino ibi inveniebantur mortui 525 b — Quod semel ab ea capitur, nunquam dimittitur 421 b

— Omnis per naturam creatura timet et fugit mortem 523 b — Incussio timoris mortis ex quatuor creatur 607 b — Meditatio mortis mentem multum humiliat 676 a — Memoria mortis efficit, ne consolatio dissolvatur in laetitiam 273 a — Qui memores sunt mortis visitationes divinas suscipiunt 676 a — Mortis meditatio significatur per sessionem Abrahae in ostio tabernaculi *ibid.*

— Qui vult bene mori debet cogitare de bona vita 618 a — Medicina mortis praeparata est per Christi passionem 273 a

— Tempore mortis non iam possumus operari ad satisfaciendum 387 a — Ante mortem non est quiescendum 574 a — Ante mortem nemo est plene laudandus 271 b

— quantum est de se, est peccati poena, et ideo toleranda, quia inobedientiam punit, personam non accipit, neminem impunitum relinquit 271 a — quantum est de ratione iustitiae adiunctae, est transitus ad vitam, et ideo bonis appetenda, quia dat finem actionibus laboriosis, tentationibus periculosis, afflictionibus taediosis *ib.* a, b — Non debemus contristari de morte bonorum, quia habemus fiduciam resurrectionis 274 a — In Thracia olim mos fuit in morte hominum gaudere, quia mundi mala effugerent 545 b

— Mori in manibus Domini est mori in bono statu 55 a — Qui moriuntur in manibus Domini, transeunt in continentiam ad regnum *ibid.* — Anima in separatione a corpore perducitur ad possidendum Deum, aut diabolus 630 b — iniusto est porta mortis aeternae 608 a

MORTIFICATIO — restringit concupiscentiam, motus et desideria carnis 417 a — Per ipsam servitur Deo 573 b. — Per poenitentiam debemus carnem nostram sacrificare pro Christo 304 b — Nervus dicitur marcescere, quando mortificatur caro 578 a — Debemus mortificare vanitates spirituales, voluptates carnales et cupiditates temporales 246 b — carnis aliquando perditur per superbiam, aliquando per gulam 375 a

MORTUI — Mortuorum tres sunt differentiae 608 b — Hi significantur in Patribus veteris Testamenti *ibid.*

MOTIVUM — Ad faciendum aliquid per quatuor movemur 558 b. 559 a

MOTUS — dicit terminum 320 b — omnis est propter quietem 267 b — circularis non cessat 612 b

MOYSES — occultatus est a facie Pharaonis 665 a — Cur Dominus ipsi apparuerit in flamma rubi 630 a — fuit electus in praelatum populi propter perfectam iustitiam 516 b — exaltatus est, quia se humiliavit 577 b — Dominus voluit, populum

MUN

suum regi per Moysen 525 b — liberavit populum captivum 665 a — ad hoc, quod acciperet Legem, ieiunavit quadraginta diebus 635 b — In hoc ieiunio designatur purificatio legalis *ibid.* — audivit socerum multo inferiorem et ideo sapientior factus est 456 b

— In ipso erat obedientia pura 439 b — fuit magnus cultor Divinitatis 48 b — erat gratiosissimus in oculis Dei *ibid.* — nihil principalius requirebat a Deo quam videre faciem Christi *ibid.* — in omnibus verbis suis oculum habuit ad Filii Dei incarnationem 128 a — designat Christum 548 a

MUCIUS (Monachus) — solem ad occasionem declinantem diutius stare fecit 551 b

MULIER — est timida ex natura 173 b — omnes cum concupiscentia concipiunt 135 a — designat divinam Sapientiam 369 a — designat carnem 261 a

— Quantum malum sit mulier et quae mala per ipsam fiant 459 a — Carnalem affectionem ad mulieres deponere debemus 591 b — Insania est corpus et sensus exponere ad videndum mulieres 476 a — Similitudo *ibid.* — si videtur ad concupiscendum, gratia perditur et letale vulnus accipitur *ibid.* — nequam capit et trahit lubricos ad carnalitatem 396 a — nequam occidit corpus et animam aeternaliter *ibid.* — est laqueus daemonum *ibid.*

— In mundi deformatione mulier fuit in nocumentum; in mundi reformatione proposita est nobis mulier in speculum innocentiae et exemplum poenitentiae 558 a — Legimus mulieres ab hominibus benedictas propter decus integritatis, munus fecunditatis et opus virilitatis 683 a

— tanto amore quaerebant Christum resuscitatum, ut etiam in nocte non quiescerent 173 a

— tres allegantur in signum praedicationis, confessionis, orationis 213 a, b — septem designant septem mirabiles operationes, quae in die conceptionis apprehenderunt Christum 108 a — inclinata ad terram significat animam merito corruptionis originalis culpae alligatam ad terrena 46 a — inclinata designat lubricum 397 a

MULTIPLICATIO — omnis est ab unitate 352 a

MUNDATIO — Debemus mundari in affectione, locutione, conversatione 620 a — Mundamus nos ab omni inquinamento carnis, si corpus mundum custodimus et superbiam vitamus 646 b

MUNDITIA — consistit in unitate gratiae et trinitate virtutum theologiarum 201 a — cordis respicit cordis simplicitatem quoad Deum 568 a — conscientiae ab intimo venit 507 b — Ubi est munditia cordis, ibi est munditia oris 681 a — Ubi haec sunt, est et munditia corporis *ibid.* — Qui habet munditiam exterius in carne debet lavare affectum 470 b

— Cordis munditiam semper habere oportet 534 b — De munditia magna cura est habenda *ibid.* — cordis est custodienda, ne per lasciviam effundatur 476 b — mentis

MUN

diligenter est conservanda, quia pro illa Christus sustinuit mortem 297 b — Pro ea saltem est faciendum quod luxuriosus facit pro implenda libidine 643 b — Qui ipsam perdit vestimenta sua perdit 476 b — in hoc mundo conservari non potest 238 b — haberi non potest nisi per modestiam et temperantiam 681 b — habetur per disciplinam poenitentiae 201 a — nihil valet sine obedientia 522 b

— Qui diu servavit munditiam, illi difficile est declinare ad aliquam immunditiam 470 b — reprimit motus e carne surgentes 646 a

— Dominus acceptat amari a mundis 333 b — et puritas magni pretii sunt apud Deum 522 a — Propter ista duo totus mundus fuit semel salvatus *ibid.* — Sapientia divina tantum amat mundas animas, ut omnia opera munditiae sibi appropriet 201 a — Deus tantum dilexit munditiam, ut sanctificaret uterum Virginis, antequam descenderet Filius 521 b — nos facit Deo amabiles, Angelis desiderabiles et etiam daemonibus terribiles 201 a — Per cordis munditiam anima incipit producere fructus Deo acceptabiles *ibid.* — Virgo, quae est magis despecta, si sit magis munda quam alia, habebit maiorem gratiam 522 a — Hoc significatum fuit in Esther *ibid.* — cordis principaliter impetrat divinam gratiam 681 a

MUNDUS — prius fuit creatus et postea ornatus 399 b — Orbes mundi corporei sunt quindecim 318 a, b — Figura sphaerica attestatur perfectionem in corporibus maioris mundi et minoris 109 b — In maiori mundo maiora corpora, in minori nobiliora membra habent figuram rotundam *ibid.* — designat mundanum sensum 533 a — designat mundanum *ibid.*

— erat per idem Verbum reficiendus, per quod fuerat factus 57 a

— totus factus est pro homine et servit ei 385 b. 420 b — Explicatio *ibid.* — nobis traditus est in sepulcrum, speculum,

sustentamentum 195 b — est nobis subditus 559 a — Mundo parce utendum est 194 a — comparatur mari ex quinque rationibus 192 a, b — Antonius eremita in visione dicitur vidisse, quod totus mundus plenus erat laqueis 541 a

— In eo est vanitas, durationis brevitates, continua afflictio et summa malitia 730 a — in omnibus passim deficit 553 b — tendit ad defectum propter peccatum 718 a

— nos pertrahit ad vana 550 b — totus est vanus 553 a — non potest teneri ab aliquo, nec desiderium hominis replet *ibid.* — non potest dare consolationem veram nec perfectam nec temperativam 329 a — est simillimus umbrae 553 a — est quasi fimarius 540 b

— est quidam carcer 541 a — est sicut domus undique accensa *ibid.* — hodie non est nisi superbia 545 b — facit sicut malus dominus 541 b — Quare mundana dicantur esse mendacia 553 a — dicitur Babylon 541 a — significatur per Cariathiarim 718 a

— est fugiendus, quia est locus immundus, periculosus, infructuosus, laboriosus 540 b — est contemnendus propter occasionem erroris et devii 194 a — cum omnibus, quae sunt in eo, est relinquendus 550 b — Secundum exemplum Christi relinquendae sunt mundiales possessiones, distractiones, oblectationes, consuetudines 314 a, b — non debet allicere nos ad sui amorem, nec nos mundum 305 a

— Qui volunt mundum despiciere debent levare oculos ad mundi vanitatem, impuritatem, calamitatem 220 b. 221 a — Debemus vincere mundi stoliditatem, fragilitatem, malignitatem, ingratitude 291 b. 292 a — Hoc fit per fidem, spem, caritatem, gratiarum actionem *ibid.*

— Nisi quis resecet a se desideria mundi, non pervenit ad degustanda spiritualia charismata Christi 671 a — Non sufficit mundum despiciere, nisi quis stu-

NAT

deat caelestibus adhaerere 221 a — Qui capitur ab amore mundi non potest ad divina levare 541 a — Qui mundum sequuntur consequuntur et diabolum 553 b

— Mundanorum potentia est brevis, conscientia inanis, lingua turpis, vita miserabilis, fama vilis, finis horribilis 87 b — Mundani nihil habent boni operis, sed vanas traditiones philosophorum 382 a — Mundani sunt in via carnis et non in via spiritus *ibid.* — Totum gaudium mundanum consistit in luxuria, avaritia et superbia 306 a — Mundanis difficile est praedicare crucem poenitentiae 305 b — Mundanis gratia subtrahitur 382 a — Amatores mundi cum suo principe inferno traduntur 553 b

— Mundana dicuntur dii, quia multi ista adorant 541 b

MUNUS — debet esse absconditum 164 a

MURMURATOR — non intrat regnum caelorum 440 a

MURUS — cordis nostri est castitas et continentia 572 a — designat fidem firmiter fundatam 506 b

MYRRHA — praeservat a putrefactione 646 a — designat mortem Christi 326 a — conservans designat corporis Christi incorruptibilitatem 30 b — significat fragrantem suavitatem et exultationem 158 a — designat munditiam carnis 646 a — designat gratiam mundantem *ibid.* — designat mortificationem carnis 166 a — Mons myrrhae significat viros austerae vitae 227 a — Per myrrham intelligitur compunctio 38 b — designat contritionem 535 a — designat corporale obsequium 164 b

MYSTERIA — divina sunt praeterita, praesentia et futura 447 b — tria difficilia sunt ad considerandum, scilicet mysterium incarnationis, passionis, redemptionis 314 b — quanto profundius investigantur, tanto profundiora inveniuntur 262 b — Ad aliqualem mysteriorum cognitionem necessaria est oratio, humilis inquisitio, assiduum studium 299 b

N

NAAMAN — commotio interpretatur 184 b

NABAL — Per Nabal intelligitur corpus 521 a

NARDUS — designat celebritatem famae Christi 30 b

NATARE — Natanti non est bonum aligare pondus magnum ad pedes 241 b

NATIVITAS — In Thracia olim mos fuit in nativitatibus hominum flere 545 b

— Aliter nascitur splendor a luce, aliter germen in vite, aliter flos ex ramo vel arbore 100 a

— Habemus nativitatem carnalem ex Adam et spiritualem ex Christo 146 b — Per primam sumus filii irae, per secundam nascimur filii gratiae *ib.* b — Triplici modo nascitur homo spiritualiter ex

Deo 730 a — Sanctorum distinguitur triplex et designatur per stellas, lucem et auroram 719 a

— Qui vult in die Nativitatis refici spiritualiter per Christum, debet antea sanctificari per cultum puritatis interioris, religiositatis exterioris, devotionis caelestis, meditationis ipsius incarnationis 97 a, b — Qui digne vult celebrare Domini Nativitatem, debet dirigere viam Dei ad se et animam suam per impuritatis expurgationem, pietatis assumptionem, sanctitatis conversationem, salutis promotionem 68 b. 69 a — Ad Nativitatem nos debemus praeparare per confessionem 65 b — Ad devoto recipiendum Puerum nasciturum debemus vigilare viscerose, lacrymose et virtuose 127 a, b

— Ad praeveniendum Christi Nativitatem disponunt divina reverentia, interna munditia, sancta vita 32 b — Christi imminens est devotissime praevenienda propter solemnitatis dignitatem et attentissime expectanda propter mysteriorum tantae diei fecunditatem 96 b — Christi praevenienda est per studium purificationis-internae, religionis extrinsecae, meditationis evangelicae, devotionis gratiae *ibid.* — Timor adventus iudicii disponit ad celebrandam Nativitatem 35 a, b — Debemus sanctificari ante diem Nativitatis, quia est dies desideratus, suspiratus, amatus, decoratus, fecundatus, glorificatus 97 b — Christi proponitur ut propinqua expectantibus per spem; ut excelsa, venerantibus per timorem; ut praeclara, speculantibus per

fidem; ut laetabunda, desiderantibus per amorem 121 a

— **Mysteria** in nocte Nativitatis sunt Virginis benedicta fecunditas, Prolis, sublimis humilitas, beati Joseph officiosa sedulitas, pastorum devota credulitas, Angelorum nova iucunditas, totius humani generis inchoata felicitas, christianae religionis initiata claritas 95 a — Christi describitur ut divinis charismatibus repleta et ut salvandis animalibus generaliter intendens 116 a — Christi est liberaliter et dignanter divinitus mundo exhibita, et laetanter et desiderabiliter ab hominibus amplectenda 119 b — Hac die se manifestat Dei liberalitas, Virginis fecunditas et Prolis gloriosa nativitas 37 b — Christi consideratur quantum ad liberalitatem Patris, fecunditatem Virginis, gratiositatem Prolis et pietatem supernae providentiae 116 b — In nativitate Christi laudamus Parvulum nascentem, Matrem parientem et Spiritum S. sanctificantem 99 b — Christi explicatur quantum ad concipientis idoneitatem, Prolis celsitudinem et originalis principii sublimitatem 97 b

— celebranda est cum decore, gratiositate, ornatu 96 a — Ad celebrandam Christi Nativitatem exiguntur sex virtutes 32 b — celebranda est devote, pure et sincere 96 a — Propterea debemus egredi de captivitate peccatorum, de opacitate intellectuum, de tempestate occupationum *ibid.* — Nativitatem Domini digne celebrare volentes debent renovari interius in affectibus et exterius in moribus et operibus 35 b — Nativitatem celebrantes debent habere novem signa 36 a — Misera est anima, quae non hilaescit, instante Nativitate 89 a — In Nativitate timere debet omnis anima vero lumine non illustrata 126 b

— In die Nativitatis Domini omnes debent gaudere 65 b — Debemus gaudere in die Nativitatis ex novem causis 112 b — Gaudium in Nativitate debet esse magnum, quia hodie inchoata fuit laetitia, terminata tristitia, consummata iustitia, renovata inter Deum et hominem pristina amicitia 110 b. 111 a, b — Gaudium in Christi nativitate fuit latum, quia se extendit ad omnes, scilicet ad peccatorem confidentem, ut in eo inchoetur laetitia; ad Virginem, ut in ea supplantetur tristitia; ad iustum, ut in eo consummetur iustitia; ad Angelum, quia inter ipsum et hominem renovatur amicitia 111 b. 112 a — Ratio gaudii est, quia natus est hodie Salvator clemens, fortis, promptus, liberalis 112 a, b — est dies desponsationis et laetitiae propter innovationem naturae, infusionem gratiae, inchoationem gloriae 121 b — Deus alios dies fecit solem gyrando super hemisphaerium, hunc diem fecit per gyrationem solis iustitiae *ibid.* — Deus ceteros dies fecit mixtos amaritudine, hunc per totum mundum mellifluum fecit *ibid.* — Deus alios dies fecit valde laboriosos, hunc quietum et amabilem *ibid.*

— considerari potest quantum ad Dei potentiae recognitionem, sapientiae specu-

lationem, clementiae degustationem, gratiarum actionem 113 a — Christus natus ab omnibus transsumendus est per devotionem propter deformitatem venerabilis apparentiae, luciformitatem fontalis sapientiae, pulcriformitatem triformis gloriae, gratiositatem universalis innocentiae 144 b — Ab omni anima Christo nato aperiendum est 118 a — In Christo nato debemus considerare plenitudinem potentiae et ei humiliari et eum venerari; sapientiae, et eum contemplari, speculari et meditari; pacis et concordiae, et eum desiderare, degustare et amare 96 b — Anima habeat desiderium Christi apparentiae manifestae, familiaris praesentiae, gratae copulae, ut recuperet excellentiam perditam 88 a — Qui vult Christum natum habere in devotione surgere debet ad quatuor 144 a — Puer natus invenitur cordis simplicitate, tranquillitate et iucunditate 127 b — Quomodo et quare desideranda sit praesentia Christi nascentis 88 a, b

— Unde veniat ordo festorum Martyrum post Nativitatem 479 a — Vide etiam V. *Christus*.

NATURA — distinguitur inferior, media et supercaelestis 708 b — Deus altius collocat naturas nobiliores 610 b

— humana est compositissima 67 a — nostra est infirmata per impotentiam, excaecata per ignorantiam, captivata per malitiam 44 a

— adiuta et concita rebus convenientibus quasi prorumpit in effectum 24 b — habet virtutes occultas 273 b — Factor naturae utitur natura, in quibus natura potest; sed quando natura non sufficit, addit de virtute sua 149 b — et ars sunt disparata 520 b — in animali primo format cor interius, deinde membra exteriora *ibid.*

— Naturae transitus est triplex, scilicet successionis morarum temporalium, transmutationis rerum corruptibilium et innovationis creaturarum mundialium 41 b — Ille transitus generat in nobis mundi contemptum, rationalis iudicii sensum et alterius mundi desiderium *ibid.*

— Naturale illud quodam modo fit, ad quod homo diutius assuescit 551 b

NAUTAE — periclitantes res suas proiciunt in mare 211 b.

NAVICULA — designat poenitentiam ob quatuor causas 426 a, b

NAVIS — non fit de auro, sed de ligno 466 b — ascenditur ad mercandum, transfretandum, piscandum, recreandum 426 b 427 a — Quid haec significant spiritualiter *ibid.* — agitur flatibus ventorum, motibus remorum, tractibus hominum 427 b — Explicatio spiritualis *ibid.* — sine gubernaculo non vadit secure per mare 570 b — plena foraminibus submergitur, etiamsi omnia obturarentur praeter unum 380 a, b

— significat substantiam mundialem 497 a — significat Ecclesiam, Religionem et animam 490 a, b — Partes navis et alia ad eam spectantia ad haec tria applicantur *ib.* b

NAZARAEUS — interpretatur floridus 699 a — cur dicantur candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore et saphiro pulciores 588 a — debet se abstinere ab omni amore creaturae inordinato 646 b

NAZAREUS — interpretatur floridus 173 b. 281 b. 284 b

NAZARETH — interpretatur flos 281 b

NEBULA — habet respectum ad serenitatem subsequentem et ad pluviam praecedentem 283 a — generat turbinem 697 a

NECESSITAS — talis est felix, quae ad meliora compellit 385 b — Sapientia summa est de necessitate facere virtutem 189 b

NEGATIVUS — Ex puris negativis nulla fit argutio syllogistica 677 a

NEGLIGENTIA — Negligentiam facit minor amor proximi 534 a

NEPTALI — interpretatur discretus 225 a

NEQUITIA — incurritur per malitiam, fraudulentiam, saevitiam 436 a — Cor nequam gravabitur malignitate, falsitate, temeritate *ibid.*

NICAEA — Concilium Nicaenum durabat tribus annis 357 a — In eo interfuerunt 318 Patres *ibid.* — Hoc concilium coruscavit multis miraculis *ibid.*

NICOLAUS — est commendabilis a praeclaritate meritorum et plenitudine gratiarum 473 b — ante omnes surgebat 562 b — habuit thesaurum exteriorum, interiorum et superiorem 473 b - 478 b — Primum permutavit, secundum custodivit, tertium desideravit tripliciter *ibid.* — Explicatio *ibid.* — De eius ossibus emanavit oleum 473 b

NIHIL — De nihilo nihil fieri est verum causaliter, sed falsum est intelligendo ordinaliter 563 b

NIX — nequit pati calorem solis 554 b

NOBILES — volunt habere magnam sequelam et magnam familiam 571 a

NOE — Totus mundus fuit salvatus propter castitatem Noe et suae familiae 522 a — Ex Noe eiusque familia totus mundus fuit reparatus *ibid.* — est figura praesidentium in Ecclesia 610 a

NOEMI — Per eam intelligitur Ecclesia 664 b

NOMEN — Quo homo magis occupatur, eius nomen ei imponitur 447 a — Exemplum *ibid.* — Nihil prodest habere nomen sine re 229 b — novum est nomen Christi 504 b — novum est habere notitiam divinam et humanam 513 a

NOVALE — innovatur, quando requiescit, ut fructificet iucundius et fecundius 138 b

NOVERCA — dicitur phantastica ratio 59 a

NOVUS — Debemus habere nova desideria, eloquia, signa, exempla, praeconia, certamina, charismata 380 b. 384 a

— Omnium novorum novissimum est, quod est Deus homo et mater virgo 701 a — Quod femina circumdabit virum est novum quid 708 a — Hoc est supra solem, quia per virtutem supernam *ibid.* — Post

NOX

adventum Christi falsum est dicere: nihil sub sole novum 134 b

Nox — significat ignorantiam 29 a — designat statum praesentis miseriae 341 b

NUBECULA — ex terra oritur, sed supra terram elevatur 300 a — designat animam continentem *ibid.*

NUBES — generator ex vaporibus ignitis, subtiliatis et elevatis 530 b — habet in se vapores reconditos, ex quibus procedunt pluviae et tonitrua 322 b — Vapores salsi et amari in ea convertuntur in dulcem pluviam 658 b — Distingui possunt nubes materiales et spirituales 226 b — Quae per ipsas efficiantur *ibid.* — Debemus esse nubes gratosae, non procellosae 658 b

— designat puritatem Virginis concipientis 32 b — Octo figurae nubis significant adventum Christi in uterum Virginis et ad iudicium 40 a — designant poenitentes incipientes 529 b — designat pietatem 302 b — designat doctrinam 531 a — designat plenitudinem gratiae 33 a

OBEDIENTIA — Dicitur potest, eam solam esse virtutem omni creaturae rationali agenti sub potestate 459 a — Deus fecit mundum uno verbo et refecit cum magna fatigatione, ut daret exemplum obedientiae 504 a — originem habet ex memoria passionis Christi *ibid.* — Quia Filius Dei eiusque Mater servaverunt obedientiam, et nos eam servare debemus 522 b — Christus obediens usque ad mortem docet nos obedientiam 54 a

— Mentis sollicitudo nos ponit in via obedientiae 128 a — in anima se habet ad modum lucis 182 b — significatur in bove 648 a

— Non est creatura ita hebes, quin in plena obedientia obediat Deo, excepta creatura rationali 504 a — Sine obedientia homo nunquam a Deo honoratur, immo pro nihilo reputatur 386 a — arcta est in principio, sed ampla in medio 300 b — aliquorum est tarda et imbecillis 440 a

— debetur non tantum praeceptis divinis, sed etiam consiliis Dei et beneplacitis 325 b — perfecta consistit in mandatorum impletionem et consiliorum erogatione 440 a — perfecta facit promptum obedire etiam consiliis 681 b — Hanc promptitudinem non habet nisi qui paratus est subesse etiam inferioribus *ibid.* — Deo est potissime obediendum, quando nos revocat a pompositate, cupiditate, carnalitate 507 a — Ad haec tria requiruntur *ibid.*

— Non solum in his quae possumus, sed etiam in his quae non possumus, obedire debemus 522 b. — Exemplum *ibid.* — non est dimittenda propter difficultatem rei faciendae nec propter laborem 507 a — pura non quaerit lucrum, solatium, honorem 439 b — Econtra faciunt

Nubus — Omnis homo haberet magnam confusionem, si esset nudus coram populo 572 a

NUMERUS — Numero unaquaeque res ab alia distinguitur 353 b

— senarius est primo perfectus 646 a — senarius figurat perfectionem in effectu 716 a — Per numerum septenarium universitas figuratur 562 a — denarius designat perfectionem naturae 619 b — denarius significat perfectam exercitationem in praeceptis 646 a — vigesimus octavus est secundo perfectus *ibid.* — trigesimus designat meritum coniugatorum; sexagesimus, continentium; centesimus, virginum 200 a, b — quadragenarius est numerus transgressionis et numerus poenitentiae 635 a — quinquagenarius est numerus Spiritus S. 646 a — Quid significant sexaginta fortes, qui ambiunt lectum Salomonis 482 b — centenarius designat perfectionem gratiae 619 b — millenarius designat perfectionem gloriae *ibid.*

O

infideles *ibid.* — prompta nihil habet falsitatis, imbecillitatis, tarditatis *ibid.* — Obediendum est sine contradictione, sine murmure, sine mora 247 a, b

— Per obtemperantiam humilitatis omnia reordinantur in homine 588 b — requiritur, ut homo transeat a segnitie 648 a — Nihil valet puritas et munditia sine obedientia 522 b — Data voluntate ad obediendum alteri propter Deum, munus perficitur 165 a — res, quae in se non valent, facit valere et meritorias esse 522 b. 523 a — Exempla 522 b — Obedientiae Evangelii promptitudo operatur quatuor bona 435 a, b — est nummus, quo paradisi caelestis emitur 165 a

— Si quis universaliter, celeriter, virtuose, simpliciter et strenue obedit et nihil omittit de circumstantiis, habet formositatem et speciositatem 504 a — nos facit Christo conformes conformitate praecipua 212 b — nos facit fratres Christi *ibid.* — humiles tantum extollit, ut potius Dei amici quam famuli denominentur 386 a — exaltat in praesenti quoad dona gratiae, in futuro quoad dona gloriae *ibid.*

OBLATIO — Oblationum legalium finis est Christus 644 a

OBSEQUIUM — illud est rationabile, quod est discretum, honestum, devotum, pacificum 178 a, b — divinum consistit in cultu beatæ Trinitatis cum septem virtutibus 619 a

OBSTINATUS — trahendus est ad infernum 550 b

OCCASIO — peccandi, etsi videatur cara, relinquenda est 725 b — Per occasionis evitacionem extinguitur culpa 343 a — sunt quasi ligna *ibid.*

OCCASUS — est sinistrum caeli 323 a

OCCIDENS — designat futura 227 b

OLE

NUNTIVS — Parum valet dies boni nuntii, nisi ea quae nuntiantur, servantur 138 a

NUPTIAE — designant incarnationem 385 a — spirituales sunt de Domino et Ecclesia 136 a — In istis nuptiis Ecclesia fit divina et caelestis *ibid.* — aeternae implent omne desiderium 429 b — Non debemus nos illis indignos reddere *ibid.* — aeternae sunt gloriosae, speciosae, deliciosae *ibid.* 430 a

NUTRIX — infringit vocem et linguam, ut concordet voci pueri 281 a

NUX — In nuce cortex est amarior, testa dulcior, nucleus sapidior 285 b — interius habet dulcedinem exterius corticem amaram 64 a — Manus viridibus nucibus tinctae multis lotionibus non mundantur 551 b — signat illos qui devotionem habent intus in corde et exterius austeritatem in carne 64 a — Hortus nucum sumus, si nobis est mundus amarus, corpus aridum, mens devota 285 b

OCTAVIANUS — Narratur dictum egregium alicuius militis Octaviani 554 b

OCULUS — Insanus esset, qui habens oculos lippiantes, mallet eos effodere quam curare 288 a — quanto amplius clauduntur ad exteriora, tanto magis aperiuntur ad spiritualia 364 b — Caput dirigitur per oculum 452 b — exerceantur in lectionibus sacris 725 a — accipitur pro intentione voluntatis 436 b — dexter designat intentionem respicientem aeterna; sinister, respicientem terrena 574 b

— dicuntur beati, quia sunt purificati, revelati, recreati, honestati 401 b — dicuntur beati, qui vident divinam maiestatem, claritatem, suavitatem, sanctitatem *ibid.*

ODIUM — est via ad mortem 54 b — nulli est utile, sed nocivum et mortale peccatum 289 b — Qui odit proximum homicida est 396 a

ODOR — pomi proiecti inter cadavera animalium absorbetur per eorum foetorem 542 b — Homines solent novos fructus odorare 209 a

— Christus respergebat mundum octo fragrantibus odoribus 230 b. 231 a

ODORATUS — refrenandus est per fugam eorum quae carnem accendunt 724 b

OFFENSA — tanta est, quantum est ille qui offenditur 188 b. 383 b. 405 b — Non offendit qui duo custodit 471 a — Quilibet laboret, ut proximum non offendant *ib.* b — Si haec offensa fit ex ignorantia, est excusabilis *ibid.* — peccati expiari non potest, nisi interveniat divina misericordia 662 a

OLEUM — est lucidum, suave et pingue 457 b — ut nutrimentum luminis illustrat, impingnat, supernatat 547 b — lenit, sanat, pascit et illuminat 532 b — valet ad

illuminandum, curandum, reficiendum 457 b — Oleo utimur ad medicamentum vulneris, nutrimentum luminis, condimentum refectionis 547 a

— designat charisma Spiritus S. 401 a — significat gratiam 634 b — designat gratiam exhilarantem 645 b — Notatur septemplex oleum gratiae, cui adversarius opponit septemplex oleum peccati 532 b. 533 a, b — Per oleum figuratur gratia sanans, sapientia illustrans, spiritualis laetitia delectans 547 a

— Per oleum designatur sapientia illustrans, impinguans, elevans 547 b — designat Scripturae sensum tropologicum 473 a — designat vitam activam *ibid.* — In eo exsultatio datur intelligi 714 b — designat spem de venia 547 a — designat humilitatem in conversatione 533 b — significat devotionem 153 a

Oliva — Arbores olivarum designant Scripturas 547 b — pullulans designat bonitatem et speciositatem vitae et morum Christi 30 b — misericordiam designat 652 a

OMNE — est signum perfectionis 448 b

ONIAS — designat Christum 338 b

ONUS — et iugum designant difficultatem ad bonum et pronitatem ad malum 547 a — Oneratus vix per terram vadit et multo minus potest ascendere ad caelum 550 b

OPPOSITA — iuxta se posita magis elucescunt 306 a. 382 b

OPPRESSI — quaerunt locum defensionis 690 b

OPUS — Operatio facit velle 639 b — nullum sine aliquo gaudio fieri diu potest 547 b — omnia sunt Dei, sola peccata nostra sunt 138 b — Deus opera nostra praevenire debet et adiuvare 196 b — quantum est apud Deum, tantum est et non amplius 137 b

— Qui operari non vult non debet refici 256 a

— Non cessemus bene operari 515 b — Adimpleamus omnia opera nostra, antequam veniat festivitas post mortem 571 a — bona semper sunt facienda, quia sine ipsis nec gratia Dei nec caritas est 342 a, b — Debemus esse secundi in bonis operationibus 570 b — Non possunt haberi virtutes activae nisi ex frequentia bene operandi 639 b — bona semper sunt multiplicanda 571 a — Ad hoc requiritur vitatio malorum *ibid.* — Similitudines *ibid.* — Nihil per sanguinem Christi innocens efficitur, nisi qui recte credit et operatur 728 b

— debent esse iusta, discreta, temperata, fortia 440 b — Nulla operatio est recta, nisi dirigatur secundum divinam exemplaritatem 347 a — omnia nostra sunt Deo sacrificanda et attribuenda 138 b — Secus nihil prosunt *ibid.* — In omni operatione sapiens tria considerare debet 27 a — sic sit in publico, quatenus intentio maneat in occulto 476 b — Cum sublimitate operis debet esse humilitas cordis 483 a — Cum claritate operis debet esse simplicitas oculi *ib.* b — In opere Dei cavenda sunt fraus et negligentia 534 a

— nullum bonum ex corde producit, si gratia non infunditur 519 a — facta extra caritatem nunquam reviviscunt 419 b — Non proficit facere bonum, nisi correctum fuerit malum 457 a — Multi multa opera bona fecerunt, qui tamen postea sunt damnati 482 b

— bonum est devotionis, compassionis, conversationis 444 a — omne meritum aut proficit, aut languescit, aut deficit 458 a — bona quare possint ostendi inter perfectos, non autem inter imperfectos 476 b. 477 a — quando procedunt, secundum quod debent, dant verum testimonium 483 a

— Si in bono opere fructuosi fuimus, a Domino custodimur, anima pulchrior redditur, carior Domino habetur, commendabilis efficitur 518 b — In bono opere est spes fructus, species et odor 457 b — Per bona opera nutritur ignis amoris inter nos et Deum 342 b — Per operationem sanctam homo totus a Deo acceptatur 434 b — Quanto plura opera facimus, tanto magis appropinquamus ad Deum 571 a

— Aliud dicit de operibus virtutum sapientia christiana et aliud philosophia 482 b

— perfectum disponit ad perfectum praemium 656 b — Prius est bona operatio, deinde gloriae expectatio 670 a — pietatis merentur complementum gloriae et augmentum gratiae 656 b — Quare operationes bonae dicantur viae 444 a

ORA — vestimenti circa terram consistit 561 a — vestimenti designat membra Christi in terra *ibid.* — vestimenti designat minores praelatos 548 b

ORATIO — Omnis pars orationis signat mentis conceptum 59 b

— est pius affectus mentis in Deum 652 b — Gemitus orationis est dulcis cantus, qui placet Deo 571 a — In oratione clamat anima per suspirium ad caelestem suavitatem 213 b — fit per mentis elevationem 207 a — non fit sono vocis et linguae motu neque syllabarum distinctione, sed affectibus desideriorum 389 a — quid sit sec. S. Hieronymum 391 b

— In petitione tria occurrunt 27 a — Sequitur lectionem, collationem et memoriam 657 b — Actus orationis sunt purgatio, illuminatio et perfectio 390 b — fidelis, simplex et humilis significatur per Iudam, Ionatham et Simonem 608 a, b — significatur per aromata 626 b

— Orantibus assistunt Angeli, qui ipsos iuvant et confortant 626 b

— offerenda est Deo vocaliter et mentaliter 723 a — vocalis offerenda est distincte, attente et devote *ibid.* — vocalis offerenda est septies in die ad promerendam septiformem gratiam *ib.* b — mentalis quomodo et quandonam offerenda sit *ibid.* — Orationem mentalem praecedere debet meditatio et sequi gratiarum actio 724 a — mentalis est maxime Deo placita *ibid.*

— In qualibet petitione orationis dominicae petitur perseverantia 505 b —

Quare Ecclesia terminet omnes orationes cum verbis: Per D. N. I. C. 404 b

— Quales volumus in oratione inveniri, tales debemus nos antea praeparare 389 a — Ante orationem debet praeparari secretum cordis et claudi sensus corporis *ibid.* — Quod ante orationem per sensus hausimus, totum in tempore orationis occurrit *ibid.*

— ut sit placita et accepta, requirit triplicem praeparationem et attentionem et duplicem exultationem 390 b. 391 a, b. 392 a — quomodo fiat Deo accepta et gratuita 207 b — Tria eam perfectam reddunt 678 a — requirit humilitatem, puritatem et sedulitatem 389 a — potissime offertur per spiritum contribulatum et humiliatum 652 b — Eius puritas pendet ex puritate confessionis 725 b — non tantum verbosa esse debet quantum affectuosa 724 a — debet procedere ex desiderio devoto 538 a — debet fieri cum fiducia 350 b — Orationi coniuncta esse debet misericordia 155 a

— illorum exauditur, qui non impediuntur superflua occupatione 389 b — quae de corde humiliato procedit, magis resonat in auribus Dei 595 b — ut sit efficax, debet habere comitatum trium virtutum 686 b — Ex conversatione saecularium orationi tepidius insistitur et oratio tardius exauditur 530 b — quae egreditur de corde immundo mediante ore superficialiter devoto non placet Christo 185 a — superbientis et carnalis non est exaudibilis, sed magis execrabilis 390 b. 391 a

— Quare semper sit orandum 391 b — Quis dicatur semper orare 389 b — Orare debemus, quousque obtineamus quod desideramus *ibid.* — Debemus vigilare in oratione ob quatuor causas 391 b — Per eam cibus debet sanctificari 644 b — in omnibus praemittitur 645 a — Quid sit orare pro invicem 391 b — Pauci intrant cubiculum ad orandum *ib.* a — Hoc est divinae gratiae et nostrae diligentiae *ibid.*

— Qui a Christo vult illuminari, si sentit se gravari et orationem impediri, ardentius clamat 405 b — Qui orat instanter et finaliter in domo Dei manet, ut decet, et est idoneus ad salutem 390 b — Qui non orat domum Dei non fideliter inhabitat nec finaliter perseverat *ibid.*

— est medicina turpium cogitationum 187 a — est sacrificium, quo placatur Deus 652 b — ad lumen contemplationis reducit 725 b — Fletus devotionis et intentio orationis sunt brachia, quibus cum Domino luctamur 721 a — Orantes habent argentum 639 b — Per continuationem orationis habitamus in atriis Domini 216 b — tantae est excellentiae, ut ei praecipue praeparata sit divina habitatio 390 b — facit invenire Christum 657 b — Per eam acquirimus Spiritum S. et devotionem 686 b — Hoc significatur in Axa *ibid.* — Spiritus S. descendit super orantes 639 b

ORBIS — Motus orbium est circularis 612 b — Motus orbium non cessat *ibid.* — Philosophi prius octo, postea novem

ORD

orbes distinxerunt et Sapientia aeterna addidit duos *ibid.* — moventur ut serviant Creatori suo *ibid.* — in Creatore quietantur *ibid.* — Eorum concentus significat Angelos, prout invicem sunt ordinati *ibid.*

ORDO — est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio 623 b

— religiosi sunt munitiones in Ecclesia ad defensionem 662 b — religiosi salvant infirmos *ibid.* — religiosi per civitates intelliguntur *ibid.* — Francisci et Dominici figurantur in duabus vaccis fetis, portantibus arcam Domini 565 b — Vide etiam V. *Religio.*

ORIENS — est dextrum caeli 323 a — designat praeterita 227 b

Os — est expressivum sermonis in confitendo 130 a

OSCULUM — est medium inter osculans et osculatum 109 a, b — Qui recognoscit munus ab alio osculatur manus eius 557 b — Qui munus a se recognoscit osculatur manum propriam *ibid.*

— oris designat devotionem amorosam *ibid.* — manus designat devotionem gratificam *ibid.* — pedum designat devotionem subiectivam *ibid.* — Aliqui osculantur manum Dei in prosperitate, non in adversitate 558 a — Osculans dicitur Verbum; osculatum, caro; osculum, Christus 109 b

OSTIA — Assueri designant beatitudines 705 b — Per ostium intramus Ecclesiam, si observamus doctrinam evangelicam 154 a, b — designat conscientiam sanam et rectam 506 b

Ovis — habet simplicitatem, tractabilitatem, fecunditatem 296 a — cum ducitur

PAS

ad macellum, non recalcitrat pede, non mordet dente, non impetit cornu *ibid.* — carens pabulo infirmatur 302 b — In quadam insula dicebantur esse oves, qui, ore aperto, haustu venti sitim mitigabant 553 b

— Christi ab ovibus antichristi discernuntur 302 a, b. 303 a

— In ea designatur tractabilitas patientiae 648 a — designant simplices et pauperes 553 b — designat animam innocentem 296 a — designant humiles 262 b

Ovum — mergitur in aqua dulci et non in aqua maris 192 b

OZIAS — In eius fronte orta est lepra in signum superbiae 184 a — propter superbiam datus est in mortem aeternam *ibid.*

— interpretatur fortitudo Domini 257 a. 361 b — summus pontifex, designat Christum *ibid.*

P

PACIFICUS — fuit socius beati Francisci 588 b — primus Ordinem beati Francisci portavit in Franciam 577 b — fuit vir magnae sanctitatis *ibid.* — Narratur aliqua visio, quam habuit de S. Francisco *ibid.* 581 a. 588 b

PAGANI — In paganis non est lux Scripturae, quia intendunt doctrinis daemoniorum 150 b

PALEA — igne accensa ad ictum oculi est tota combusta nec etiam viles cineres derelinquit 545 b — Per paleam intelligitur inconstantia et timiditas 25 a — designant peccatores 344 b

PALMA — grossior est circa ramos quam circa radicem 510 a — Eius truncus in inferiori parte est strictus; in superiori, amplius 535 b — excellit duratione 283 a — urgentibus opprimentibusque non cedit 284 a — est signum victoriae *ibid.* — designat longanimitatem patientiae 30 b — designat dotem impassibilitatis 283 a. 284 a

— In Dominica Palmarum synagoga Christum gloria et honore coronavit 241 b — Hunc honorem Ecclesia hodie repraesentat processionaliter ob tres causas *ibid.* 242 a — Hodie synagoga Christum honoravit ut regem, prophetam, pontificem 244 b — Haec omnia Ecclesia processionaliter repraesentat *ibid.* — Quare Ecclesia in Dominica Palmarum post processionem legi instituerit passionem *ib.* a

— Cur Christus in die Palmarum ascenderit asinam 28 b — Christus venit hodie pauper et humilis, ut disperderet fastuositatem, pompositatem, diabolicam fraudem, et homines ab amore mundi revocaret ad amorem et laudem Dei 243 b. 244 a — Hodie Christus ostendit humilitatem, exhibuit benignitatem, monstravit veritatem 243 a

— Hodie monemur ad desertionem deformitatis, contemplationem speciositatis et exhibitionem laudis 244 b — Quomodo hodie anima debeat egredi obviam Christo 243 b

PALMES — ferens fructum designat facientem opera pietatis 656 a — sunt bonae operationes 457 b

PALMUS — est manus extensa 353 b — figurat humiliationem 716 a

PANIS — qui hominem nutrit, accipitrem interficit 281 a, b — designat Verbum Dei *ib.* a — significat bonam operationem 199 a

— Septem explicationes quinque panum 234 b. 235 a — Ad habendum omnes istos panes necessariae sunt quinque conditiones 235 a, b — septem quid significant 381 a, b

— de caelo est verorum filiorum Israel 64 a — de caelo est verbum vitae vivificans omnia 630 a, b — caelestis semper desiderandus est, maxime a Religiosis et sacerdotibus 90 a — Pauci istum esuriunt *ibid.* — vitae non potest esse simul cum pane mortis 210 a — vitae est perpetuus et incorruptibilis, panis delectationis momentaneus est et corruptibilis *ibid.* — qui manducatur in regno Dei, est Christus 409 a — Triplicem panem nobis ministrant Angeli 612 a

PARACLETUS — interpretatur consolator 328 b

PARADISUS — Descriptio paradisi secundum Sanctos 399 a — est locus maximae sublimitatis, puritatis, claritatis, temperiei, amoenitatis, suavitatis, sanctitatis, benedictionis, incorruptibilitatis, tranquillitatis, angelicae administrationis et deiformium virorum conversationis 114 b. 115 a, b — lunarem circulum tetigisse dicitur 114 b — Aquae diluvii illuc non pervenisse dicuntur *ibid.* — Ibi adhuc semper Deus laudatur ab Angelis, ab Henoch et Elia, et suo modo ab omnibus creaturis 115 a

— est propria habitatio hominis 423 a — Quare homo fuerit creatus extra paradisum et deinde in ipso positus 399 a

— Ad paradisum non possumus redire nisi per conflictum 208 b — Via rever-

tendi in paradisum est moeror 61 a — Exclusio a paradiso terrestri figurat exclusionem vel dilationem a caelesti 605 a — Quatuor flumina paradisi possunt aptari quatuor gratiis 465 a — designat Ecclesiam 117 b — designat animam *ibid.*

— Christus vocatur paradisos voluptatis 114 b — Christus natus est mundo sicut paradisos maiestatis, claritatis, suavitatis, sanctitatis 118 b — Christus vocatur paradisos caelestis propter quatuordecim eiusdem conditiones 119 a — Eiusdem duodecim proprietates applicantur ad Christum 114 b. 115 a, b

PARALYSIS — facit hominem inhabilem ad standum, impotentem ad operandum, impossibilem ad ambulandum 423 a — spiritualis est peccatum *ibid.*

PARANYMPHUS — est qui tractat et procurat nuntium ante adventum sponsi 65 a

PARASCEVE — Hodie coniuncti sunt thronus gratiae et thronus misericordiae 259 a — Hodie invitat Christus ad crucem 262 b

PARDUS — dum ad uxorem leonis accedit, saepe cum ipsa adultera simul perit 553 a

PARENS — In peccato primorum parentum erat quadruplex inordinatus appetitus 466 a — primi seducti sunt per fallaciam 329 a

— carnales obliviscendi sunt, maxime quando sunt viae Dei contrarii 450 b

PARISIUS — Bonaventura orat pro studio Parisiensi, quod tunc cessabat 524 a — Per eius destructionem fecit diabolus magnum damnum Ecclesiae, quia erat fons, a quo rivuli exibant per totum mundum *ibid.*

PARSIMONIA — victuum respicit sobrietatem oris 568 b

PARVULUS — est mitis et humilis 594 a — Nullus potest intrare caelum, nisi efficiatur parvulus 146 b

PASCHA — In die paschali solent homines nova vestimenta induere et vetera exuere et nova cibaria comedere 304 b

PAS

— In paschali tempore debemus vetera peccata abicere et novas virtutes induere *ibid.* — Multi Christum die Paschae cum gaudio suscipiunt, et post Pascha ad peccatum redeunt 303 b — Vide etiam V. *Resurrectio.*

PASSER — offerebatur in purificatione leprosi 647 b

PASSIO — In passione consummata est confidentia, patientia, perseverantia 356 b — Maioris virtutis est de infirmitate corporis triumphare quam ab ea superari 132 a — Inter passionem et compassionem debet esse proportio 228 a

— Si multum patimur pro corpore, debemus eo magis multum pati pro anima 531 b — Improbantur Christiani, qui non volunt pati pro Christo quae multi passi sunt pro mundo 554 b — Exemplum *ibid.* — Qui tribulationem patiuntur pro Christo lavantur in sanguine eius 727 b

PASTOR — Ad bonum pastorem pertinet erga gregem habere sollicitudinem vigilantiae, affectum benevolentiae, discretionem prudentiae 294 a — bonus non potest habere maiorem dilectionem erga gregem, quam ut pro eo corpus morti exponat *ibid.* — mittitur ad gregem dissipatum 61 a — pius agnos invalidos portat in sinum et validos sinit abire 351 b

— Non est idoneus eligi in pastorem, nisi sit tantae iustitiae, ut iniquitati praeeligat mortem 516 b — debet esse purus, pius et Deo conciliatus et reconcilians 301 b — quilibet debet habere iustitiam et misericordiam 303 a — ille diligenter suum officium exercet, qui sua animalia erudit, pascit, custodit 294 a

— non debent subditorum pecuniam extorquere, sed animas liberare 300 a — Propter eorum culpam oves saepe veniunt ad periculum mortis aeternae 302 b — Oves perditae requiruntur de manu pastorum *ibid.* — bonus vide V. *Christus* n. 6.

— Describitur pastorum in Christi nativitate simplicitas, iucunditas, sollicitudo et devotio 423 a — commendantur a sollicitudine inquisitionis, certitudine inventionis, gratitudine devotionis 424 a — Describitur pastorum fervens devotio consistens in proposito eundi et in desiderio Christum natum videndi 402 a, b

— sine mora inveniunt Christum, quia non ficta fide currunt videre quod audierunt 402 b — habuerunt fidem caelicam, vividam, devotam, sobriam, perspicacem, religiosam, plenam gratia, fiducia, laetitia 124 a — Ostenditur eorum pia confessio quoad Salvatoris incarnationem, incarnationis auctorem et incarnati nativitatem 402 b. 403 a, b

PATER — reficit filium cibo corporali 379 b — Paterfamilias non permittit, familiam suam mori fame 478 b — Qui patrem suum inhonorat assequitur maledictionem 685 b

— in limbo existentes quare dicantur caeci et claudi 48 a — desideraverunt adventum Christi ex consideratione miseriae iniquitatis, infirmitatis, caecitatis, captivita-

tis 56 a — erant in limbo positi quasi in carcere teterrimo, non habentes, unde se redimerent 273 b — ideo valde anhelabant Christi resurrectionem *ibid.* — desiderabant adventum Christi propter septem defectus ex culpa originali contractos 50 b

— ex triplici ratione avide et cum sinceritate desiderabant, Filium Dei incarnari 28 b — desiderabant videre Christi humanitatem 48 b — preces multiplicabant pro adventus Christi acceleratione 27 a — affligebantur ex divinae promissionis dilatione *ibid.*

— Christo adveniente in limbum, aperte lucem Divinitatis viderunt 48 a — in limbo liberati sunt per sanguinem Christi *ibid.*

— aeternus vide V. *Trinitas.*

PATIBULUM — Nullus accedit libenter ad patibulum 540 a

PATIENTIA — est purgatorium, quod animam purificat 534 b — Per ipsam mala tolerantur illata 415 b — Victoria per patientiam est gloriosissima 139 a — Minor est virtus, quam patientia non format 569 a — impeditur per avaritiam 288 a

— Patiens verus non debet murmurare in corde, non obloqui in ore, nec repugnare in opere 296 a — Non possumus esse patientes nisi patiando 639 a — non potest esse sine humilitate 285 b — Homo debet esse in patientia plantatus et non stare in patientiae initiis *ibid.* — In prosperitate multi videntur patientes, qui pro modico efficiuntur impatientes 299 a — Saepe homines sunt patientes in verbis et non in factis 139 a

— semper habenda est 472 a — est necessaria, maxime in tempore necessitatis et adversitatis 299 a — maxime necessaria est in afflictione et confusione 569 a — In igne patientiae boni probantur et mali consumuntur *ibid.* — Patiens in tribulatione probatur sicut bonum aurum in igne 486 b — in tribulatione viget 285 b — Patientiam debemus habere, quando ab aliis humiliamur 54 a — habenda est in poenitentia, ut non deficiamus *ib.* b — requiritur ut transeamus ad mansuetudinem 648 a — significatur in ove *ibid.*

— Debemus instrui exemplo patientiae Christi 206 a — Christus est exemplar patientiae ex quinque causis 54 a — Modus vincendi in novo Testamento est per patientiam 439 b

— inter fluctus vivere facit 183 b — omnibus passionibus superfertur *ibid.* — Per patientiam respectu hostis maledicentis acquiritur benedictio 686 a — Haec est perfecta, sed valde paucorum *ibid.* — Patienter sustinentibus appropinquat redemptio 24 a — Patientes vitam aeternam consequuntur 600 a — nobis parat dotem impassibilitatis 284 b. 286 a

PATRIA — In patria erimus in sanctis sanctorum 285 b

PATRIARCHAE — dicuntur montes aromatici 688 b — In Patriarchis erat praeclaritas meritorum et visionis intellectualis 150 a — In eis claruit spiritus sapientiae 599 a, b — Ipsos imitari debemus *ibid.*

PAU

PAULUS — interpretatur electus mirabilis 218 b — potest figurare Christum *ibid.*

— persequabatur discipulos Christi non ex certa scientia aut malitia, sed ex ignorantia 423 b — Ignorantia et zelo deceptus rectum credebat quidquid faciebat *ibid.* — zelo iustitiae ignoranter persequabatur veros Apostolos 436 b — qui sapientem se tenebat, iure sicut caecus trahebatur 423 b — qui ducem aliorum se faciebat, iuste Ananiae in discipulum tradebatur *ibid.* — Maxima fuit violentia in convertendo Paulum *ibid.*

— vocatur pius pater et sollicitus magister 456 b — est maximus zelator humanae salutis 55 b — est maximus animarum zelator 69 b — habuit insuperabilem zelum fidei christianae 579 b — post multa mala, quae Christianis intulit, multa tormenta portavit 550 b — habuit affectuum varietatem 528 b — fuit humillimus 588 b — fuit magnus et tamen contentus vili veste 211 b — non quae-rebat datum, sed fructum 300 a

— bene habuit cor inflammatum 265 b — secutus est Christum in paupertate 300 a — quare in sola cruce gloriatus sit 467 a — semper habuit compassionem passionis Christi 307 b

— vidit arcana Dei in angelicis spiritibus in tanta plenitudine, quod nullus ultra aliquid addere potuit 610 a — vidit quod erat in caelo, quia habebat in se illum, in quo refulgent omnia 629 b

— plura scivit per unctionem quam per lectionem, plura per donum quam per studium 338 b — per gratiam disponebatur ad veritatem intelligendam et intellectam evangelizandam *ibid.* — certus erat, quod doctrina, quam didicerat, salutaris erat 592 b — fuit filius olei sapientiae illustrantis, ut esset doctor eximius ad illuminandam Ecclesiam 548 b — Ecclesia ad doctrinam Pauli corda gentilium gratia Spiritus S. replevit *ibid.* — Vide etiam V. *Petrus et Paulus.*

PAUPERTAS — In paupertate intelligitur indigentia necessariorum 48 a — non est virtus, sed amor paupertatis 549 b — Pauper non omnis est dicendus, qui non habet, sed ille qui non habet et hoc ipso gaudet *ibid.* — consistit in contemptu terrenorum et appetitu supernorum 301 a — est caminus alios consumens et alios probans 579 a — durabit usque ad generalem resurrectionem 48 a

— quatuor damnabiles in mundo relevantur per quatuor divitias excellentes, quae sunt in Christo 425 b. 426 a

— est primum fundamentum omnis boni 374 a. 443 b — est fundamentum evangelicae doctrinae et complementum christianae vitae 443 b — est primum fundamentum omnium virtutum 289 b — est primum fundamentum evangelicae perfectionis 372 a — est sigillum approbativum legationis Christi 373 a

— Quid sit paupertas temporalis et spiritualis 527 b — Qui sint pauperes spiritu 443 b — Quidam sunt pauperes voluntate

PAU

simul et opere; quidam opere, sed non voluntate; quidam voluntate, sed non opere; quidam nec voluntate nec opere 549 b

— perfecta debet esse alta, profunda, lata et longa 536 b — perfecta nihil sibi appropriare requirit, nihil retinere, nihil dare vel recipere sine licentia praelati 247 b — perfecta concludit in se totius evangelicae perfectionis summam 537 b — est triplex: alta, altior et altissima 467 a. 536 b. 537 a — bona est, quae est in patientia; melior, quae est in desiderio; optima, quae est in gloria 587 a, b — quae est cum cruce, habet coniunctam vitam evangelicam 579 a — superba Deo et hominibus est odiosa 537 a — Pauper superbus est hypocrita et apostata et quasi quaedam pestilentia *ibid.*

— contemnit totum mundum 305 a — Pauperes dicuntur sitim vento mitigare 553 b — Pauperes nihil habent in terra, sed expectant consolationem in caelo 351 a — Qui gloriantur in paupertate multo magis in abundantia sunt 537 b — etsi secundum apparentiam sit infirma, secundum virtutem est altissima 587 a

— Pauperibus debetur misericordia 685 b. 686 a — Vendita danda sunt pauperibus propter divinam complacentiam 425 a — Qui miseretur pauperis honorat Deum in paupere, sed qui non miseretur, ipsi vituperium facit 349 a — In pauperibus nutrimus et fovemus Christum ad modum matris fovētis filium 213 a — Pauper stultus esset, si non acciperet bona 612 a

— Nulla comparatio est pauperis ad divitem 630 b. 631 a — Pauper a divitibus contemnitur 536 a — Avari deridentes pauperes provocant Deum 676 b — Magnum periculum est offendere pauperem, qui protectorem habet Deum 536 a

— modo oblivioni data est 148 a — a saecularibus fugitur, sed a perfectis suscipitur et debet suscipi 443 b — Miserimi sunt qui ingrediuntur caminum paupertatis et resiliunt foras 579 a — Paupertati non est detrahendum, quia Rex caeli fuit pauperrimus 305 a — Signo paupertatis debet signari qui vult sequi Christum 36 a

— addiscenda est a Christo 148 a — Christus voluit esse pauper, ut nos ad paupertatem invitaret 536 a — Christus pannis involutus docet nos paupertatem 102 b — Pauperes sunt de schola Christi 351 a — vocatur obstetrix, quae Dominum involvit pannis 102 b — Christus insignivit nomen pauperum titulo regiae dignitatis 147 b — Primum verbum, quod Christus docuit, erat beatificatio paupertatis *ibid.*

— Qui vult accedere ad culmen paupertatis debet considerare causam motivam et formam perfectivam 535 a — Ad perfectionem paupertatis debemus moveri propter divinum consilium, exemplum, patrocinium, promissum *ib.* a, b — Mentis solitudo nos ponit in via paupertatis 128 a — Paupertatem Christi fere omnes sitiebant in Ecclesia primitiva, sed post erat paene

oblivioni tradita 536 a — Dominus invitavit ad paupertatem loquens ad animam *ibid.* — Quia ad hanc vocem aures hominum obsurduerant, Dominus renovavit exemplum paupertatis per Franciscum *ibid.*

— Anima per quadrigam paupertatis erigitur ad superna 536 b — Huius quadrigae auriga est Christus *ibid.* — facit hominem caelestem 587 b — caelestia sectatur 695 a — ubi est abundantia tribulationum, in bona anima parit abundantiam consolationum 537 b — voluntaria introducit per portam prudentiae 604 a — erat causa, quod quidam servatus est a morte 527 b

— Pauperes tanto sublimiores sunt regibus terrae, quanto caelum sublimius est terra 147 b — Christus pauper factus est, ut humiles pauperes sublevaret et inopes pauperes locupletaret *ibid.* — Pauperibus venit Christus ut splendor veritatis 128 b — Pauperes sunt nuntii Domini 158 b — Pauperes Deus praecipue eligit et vocat, ut excludat gloriam humanam 515 a — Dominus iudicium causae et sententiam pauperibus tribuit 536 b

— Probatis in camino paupertatis Deus dat gratiam 579 b — Isti sunt aurum electum *ibid.* — Agilitas paupertatis pervenire facit ad portum salutis 467 a — in praesenti perficit, in futuro magnificat 443 b — facit heredes regni caelorum *ibid.* — Pauperes habent nomina sua scripta in caelo 618 a — Angeli pauperibus praebent obsequium, portantes eorum animas in paradysum 366 a

— Brevis est pauperum adversitas, sed aeterna eorum felix iucunditas 364 b. 365 a — Pauperes pro sua paupertate accipient regnum supremum, aeternum, opulentum et iucundum 536 b — Pauperes hic habent triplicem adversitatem, pro qua in futuro accipient triplicem iucunditatem 365 b — Pauperes vitam beatam consequuntur 600 b — Qui voluntarie terram dimiserunt, iis adiudicabitur caelum 595 a — Pauperes elevabuntur, quando iudicabuntur divites 366 a

Pax — est quantum ad id quod est supra nos, infra nos et intra nos 293 b — est internae conscientiae, supernae benevolentiae, aeternae congaudentiae *ibid.* — conversationis consistit in custodiendo se a noxiis vitiis, in conformando se ceteris, in neminem laedendo verbis aut factis 292 a — Christi quid sit 70 b. 71 a

— Deus dicitur pax 69 b — Deus vocatur pax ex quadruplici ratione 70 b — vocatur thronus Salomonis 303 a

— est custodia cordis 69 b — est Dei paradysus, requies et salus mentis *ibid.* — est origo omnium gratiarum, radix omnium meritorum, plenitudo omnium iucunditatum, possessio omnium virtutum 70 b

— Nihil est homini ita bonum sicut pax 542 b — Nihil est pretiosius, delectabilius et felicius pace unionis 292 a — Divinitatis est ab omnibus veneranda et desideranda et omnibus necessaria 69 b — petenda est ab his, qui nos persequun-

PEC

tur, licet culpa non sit ex parte nostra 347 b

— Ad pacem habendam requiruntur quatuor 69 b — in convictu acquiritur ex hoc, quod cuilibet quod suum est redditur, et quisque suo est contentus 533 b — Pacem non habebit qui non vult obedire Deo 268 a — Pacem tantum habent mites et humiles 303 a — Pro ipsa habenda debent homines se exspoliare a divitiis mundanis 573 b — Ubi maior est amor, ibi maior est pax 653 b — Vinculum pacis custoditur per quatuor 422 a

PECCATOR — idem est, quod spiritualiter infirmus 367 a — ex diabolo est non per creationem, sed per imitationem *ibid.* — omnes reducuntur ad voluptuosos, avaros, superbos 277 b — Homo efficitur peccator per superbiam, carnalitatem, odium 367 a — erubescit ad aperta 246 a

— dicuntur paleae 344 b — vocantur spinae 697 b — Anima peccatrix vocatur filia maris 104 a — designatur per villicum 384 b — designatur per Petrum positum in vinculis 131 a. 424 a

— omnibus rebus abutitur 246 a — quantum est de se, deturpat universum 709 b — offendit aspectum humanum, divinum et angelicum *ibid.* — quodam modo curiam caelestem turbant 521 a — est dissipator bonorum Dei 384 b — errat a via communi, veritate, aequitate, caritate 302 a

— iniuriatur Creatori suo 347 b — propter nimium amorem mundi contemnunt Deum 194 a — impugnant Deum gula, ventre, lingua, capite 72 a — gloriam crucis in gloriam vanitatis convertunt 662 b — iterum Christum crucifigunt 303 b. 347 b — Eorum nequitia comparatur obscurationi luminarium 36 b

— aridi sunt gratia et privati opere bono 344 b — In peccatoribus non est bona operatio nec affectio circa bonum 540 b — velut mortui sunt sine sensu et sine motu 584 b — perdit lucem spirituales et subiectus est daemoni 617 a — Vita peccatoris est infructuosa per concupiscentiam oculorum; amara, per concupiscentiam carnis; venenata, per superbiam vitae 52 b — Circa filios concubinae notatur subtractio divinae protectionis, captivatio mentis, amissio hereditatis caelestis 236 b — plantant labruscas 287 b — post peccatum apparet turpis et sine vestitu exteriori 662 b

— licet obtineat Christiani vocem, tamen perdit rem 447 a — gravatur duplici iniquitate 436 b — sunt impatientes, et ita faciles ad iracundiam 343 a — Quod est eis occasio virtutis, salutis et gratiae convertunt in augmentum culpae 189 b — Opprobrium iniquorum habet tria annexa 453 b — Nihil est infelicius felicitate peccantium 151 a — licet habeant penuriam et sterilitatem, tamen statum culpae reputant optimum 400 b — afflicti miseriis non volunt clamare ad Dominum, sed impatienter subito deficiunt 189 b

— varie a Deo vocantur 363 a — quidam Deum non audiunt, quidam audiunt,

sed non veniunt *ibid.* — Christus loquitur ad peccatores per internam inspirationem 58 a — Deus peccatores instanter vocat, patienter expectat, clementer suscipit 347 a — Christus peccatorem illustrat, revocat a consueta conversatione, provocat ad sequenda sua praecepta 397 b

— invitantur ad poenitentiam audientes, in Angelis per hoc generari laetitiam 370 b — inducitur ad poenitentiam per misericordiam 28 a — memoria mortis maxime movetur ad emendationem 397 b — dissipantur non ut pereant, sed ut vitam gratiae recuperent 332 b — variis modis compellitur ad implorandam divinam misericordiam 226 b

— In ipso considerari potest sceleris circumvolutio, cordis contritio, confessio 395 a — Ipsi necessariae sunt expulsio culpaе, infusio gratiae, exercitatio iustitiae 453 a

— non obedit Deo, nisi poeniteat 503 b. 504 a — non poenitet, nisi ut sit iustus 504 a — quomodo debeant facere poenitentiam 196 b — Condicio peccatoris describitur quantum ad statum transgressionis, actum subiectionis, affectum orationis 183 b — Anima peccatrix clamat clamore amaro, veridico, satisfactorio 213 b — quare debeat cum magna humilitate confiteri prostratus ad pedes presbyteri 393 a

— A peccato surgendum est per contritionem, confessionem et satisfactionem 585 a — debet surgere per mali detestationem 239 b — debet exsurgere per desertionem peccati *ibid.* — debet exsurgere a mortuis, id est ab operibus mortuis extra caritatem factis *ibid.* — manifesti nec resurgunt nec resurgere se ostendunt cum Christo 276 b — sunt in triplici fovea, quae opponitur resurrectioni *ibid.* — Pecans cogitatione, continuo surgit; opere, vivificatus sedet; consuetudine, vivificatus ligatus est 412 b

— si revertitur ad Deum, ipse commovetur misericordia 350 b — redeuntes ad Dominum ipsum invenient summe placabilem 71 b. 72 a — si converti voluerit, clementer suscipitur a Christo 189 a — quantumcumque magnus non desperet propter timorem iustitiae, sed confidat propter benignitatem divinae misericordiae 243 b — a Deo recipiuntur sicut filius prodigus a patre suo 350 a

— designatur per filium prodigum 257 b — revertitur ad patrem, quando poenitet *ibid.* — Tunc praeparatur ei corpus Christi et consolatio spiritualis *ibid.* — propter foeditates praeteritas a Deo devitatur, sed sicut filius prodigus clementer suscipitur 347 b — Explicatio *ibid.* — Tardius Deo videtur peccatori veniam dare quam ipsi peccatori accipere 233 b

— recurrentes ad Mariam fiunt arbores salutiferae 697 b

— conversi non reficiuntur in conscientia, si sine doctrinae pabulo dimittantur 379 a — reconciliatus et iterum Deum offendens virtutem evacuat passionis 727 a

— statim dignus est totali consumptione, nisi esset divina misericordia 347 b — Quod Deus non statim de peccatoribus se vindicat, misericordia est, sed quod vindicabit se, iustitia 350 b — Diabolus non statim verberat peccatores, donec crudelius verberabit in inferno 440 a

— ratione culpaе meretur poenam sempiternam 392 b — sicut in Dei iustitiam peccavit, sic per eum qui aeternus est, in aeternum punietur in igne infernali 344 b — quamdiu vixerunt praesentia ardentes amaverunt ideoque iuste puniuntur poena aeterna 383 b — prae timiditate et inconstantia non valent fugere culpam, ideo iuste puniuntur poena inferni 400 b — sunt sidera errantia, quibus procella tenebrarum reservatur 659 a

— Terribilis est animae peccatrici occursum iudicis 694 a — formidabunt Dominum in die ultionis 71 b — in die ultionis videbunt superius iustum iudicem, inferius ignem aeternum, interius conscientiam remordentem et exterius hostem constantissime accusantem *ibid.*

PECCATUM — Duo sunt genera peccatorum, scilicet originale et actuale 634 a — **originale** significatur tripliciter per morbum leprae 47 a, b — per rubiginem designatur 634 a. 714 a — comparatur surditati ex duplici ratione 47 b

— Ratione foeditatis originalis culpaе nascimur omnes filii irae et carnales 224 a — Merito ipsius eramus tanquam pupilli et absque patre et privati hereditate 485 b — nos privavit hereditate regni caelestis 224 a

— foedat ut macula, laedit ut infirmitas et ligat ut reatus 634 b — Per illud inflicta est ignorantia in intellectu, malitia in affectu, impotentia in effectu, concupiscentia in his omnibus 720 a — in homine fecit obscuritatem, tepiditatem, timiditatem, quae eum deordinabant a Trinitate 400 a — In homine erant ante adventum Christi defectus potentiae, experientiae et intelligentiae 45 a — Per culpam originalem anima infirmata est amissione potentiae, excaecata amissione sapientiae, captivata amissione iustitiae 90 a

— Per peccatum originale homo incurrit tenebrositatem, malignitatem, debilitatem 331 a — Homo per peccatum originale devenit ad hebitudinem, curvitatem, feritatem, segnitiam, voracitatem et atrocitatem 647 b — Media ad sanandum *ibid.* — Propter illud inflicta est concupiscentia et ignorantia 588 b — Merito peccati originalis pugna est inter carnem et spiritum 398 b

— Per peccatum homines dispersi erant propter septemplex discordiam 61 b — Per peccatum originale homo passus est septem defectus 50 b — Per peccatum originale homo passus est incommodum in effectum, profectum et affectum, quia recessit a summa maiestate, bonitate et pietate 183 a — Per ipsum incurrit homo difficultatem ad bonum et pronitatem ad malum 46 a. 437 a — Per peccatum originale fuit homo despoliatus, vulneratus et debilitatus 400 b

— Anima peccato originali facta est nuda et deformis, sauciata et languens, caduca et debilis 401 a — Post peccatum originale oculus carnis in sua luce remansit, oculus rationis est obnubilatus, oculus divinae contemplationis excaecatus 159 b

— nobis causavit multiplices poenaltates 411 b — Per illud fractum est genus humanum 714 b — Per ipsum homo similis factus est brutis in necessitate moriendi et in brutalitate vitiorum 647 b — Merito peccati originalis omnis homo est mortis debitor 400 a — Ideo Deus nunc permittit, innocentem occidi ab impio *ibid.* — Praevaricatio voluntaria fuit initium et origo humanae mortis 208 a

— Deus solus nos liberare poterat a malis per Adae peccatum contractis 38 b — Luctus et tristitia erant in vultu hominis ratione primae praevagationis, sed haec in gaudium conversa sunt in Christi nativitate 111 a — tantum per Christum mundari potuit 187 a — Culpa originalis deleta est per Christum 29 a — Anima peccato originali infecta a Christo fuit vestita, sanata, roborata 401 a — Liberatio ab originali culpa significatur per leprosum mundationem et surditatis sanationem 47 a, b

— in Maria fuit deletum quantum ad maculam, sequelam et causam 634 a, b — in aliorum sanctificatione relinquitur quantum ad pronitatem ad peccandum *ib.* a — mundatum est sufficienter, licet non quantum ad omnes efficienter 187 a — Rebello in carne contra spiritum reordinatur per obtemperantiam humilitatis 588 b — Vide etiam V. *Adam.*

— **actuale** consistit in aversione ab incommutabili bono et conversione ad commutabile bonum 50 b. 137 a — includit maculam, sequelam et offensam 625 b — Quid haec introducant *ibid.* — tam magna sunt, quantus est ille qui offenditur 246 a — dicitur tenebra, quia fit in tenebris 527 a — dicuntur nebulae 659 a — vocatur paralysis spiritualis 423 a — Per stellas nigras intelliguntur obstinati in peccatis 720 a — mortale vere est desertum 609 a

— Peccare idem est quod deficere 398 b. 400 a — Qui per peccatum elongatur a Deo deficit ab ente 531 a — nihil est, et qui peccat nihil fit *ibid.* — non habent verum esse, sed vanum et defectibile 322 b — corrumpit et deducit ab esse 531 a

— fit per quatuor passus, qui sunt peccati cognitio, delectatio, deliberatio, electio 225 b — In electione pervenitur ad mortem animae *ibid.* — inchoatur in affectu, proficit in consensu et consummatur in actu 270 a — In eo est suggestio, delectatio, consensus et operatio 635 a — describitur quoad originem, consummationem et finalem ordinationem 381 a

— Anima cadit per ignorantiam, concupiscentiam, violentiam 423 a — omnia veniunt ex septemplex falso amore 264 b — omnia pullulant ex luxuria, avaritia et superbia 306 a — omne aut est in Deum, aut in proximum, aut in subiectum proprium 367 a

PEC

— Nullus est sine peccato actuali vel originali nisi solus Christus 28 b — In Christo solo nulla fuit peccati deformitas 684 b — Excepta Virgine Maria, omnes peccarunt 702 a

— Vix est aliquis, qui non habeat satis plorare de peccatis suis 268 a — in hac vita potest subiugari, sed non exterminari 307 a — Quotidie inique agimus contra Deum 349 b — Occasiones peccandi ubique nos infestant 572 a

— Non est peccatum, quod fecit homo, quod non possit facere et alter homo 557 a — Debemus flere, si conspiciamus, alios labi in peccatum, quia fortasse in consimilia lapsi sumus aut labi possumus *ibid.* — In culpa concipimur, in peccatis nascimur, in peccatis nutrimur et in peccatis, ut saepius, morimur 545 b

— Utrum pueri infra septem annos possint peccare mortaliter 527 a — Aliqui sunt ita simplices, quod non peccent mortaliter, etiam postquam sunt viginti annorum *ibid.*

— omnia vitanda sunt 374 b — relinquenda sunt in opere et in corde 405 b — Debemus summo horrore vitare peccatum 265 a — Magis mori eligere debemus quam peccatis inquinari 516 b — Bonus homo prius vellet habere amputatum brachium quam separari a Christo 212 b — tam vile est, ut si possit homo habere paradisum cum peccato, tamen eo carere deberet nec facere peccatum pro eo habendo 261 a

— Homo debet erubescere peccatum suum 268 b — Homo, cum peccavit, non intellexit dignitatem suam 647 b — Non dolemus de peccato, quia non consideramus peccatum 137 b — Eorum consideratio operatur in nobis vindictam punitio- nis 308 b

— facilius evitantur, si cogitamus, quomodo diabolus pro uno desiderio est aeternaliter damnatus 529 b — Homo non iret ad peccatum, si cogitaret mortem 539 b — deseritur per egressionem a tenebris erroris rationalem obcaecantis, ab illecebris carnalis lasciviae concupiscibilem deformantis, a praesidentis crudelitatis diabolicae irascibilem opprimentis 242 a — Homo non fugit peccatum nisi per timorem 420 b. 643 a

— Quia non cito profertur sententia, ideo peccata absque timore perpetrantur 505 b — Qui sine timore peccat in dorso peccata portat 720 a

— fuit causa passionis Christi 264 b — Peccans causa est plagarum Christi 261 a — polluit sanguinem Christi et Spiritus S. templum 297 b — Magis voluit Christus pati quam peccatum dimittere impunitum 261 a — Christus paratus esset iterum crucifigi pro peccatoribus, si necesse esset, quia summe ei peccatum displicet 260 b. 261 a. 629 a — Exemplum *ibid.* — Si bene cogitaret homo, quod Filius Dei pro peccatis sanguinem sparsit, multum doleret 645 b — Qui peccant Christum iterum crucifigunt 216 b. 260 b. 261 a. 265 a. 297 b

S. Bonav. — Tom. X.

PEC

— Multae sunt poenaltates et infirmitates, quae sequuntur ex peccato 562 a — graviora relinquunt maiores sequelas 412 b — Felle amaritudinis repleti sumus pro peccatis nostris 716 b

— Ex peccato contrahimus pronitatem ad malum, difficultatem ad bonum, longinquitatem a Deo 620 b — In sequela peccati est difficultas ad bonum et pronitas ad malum 547 a — Delectatio peccati facit pronum ad omnia peccata 415 b — inducit vulnus per offensam, sordes per maculam, servitutem per sequelam 547 a

— nos faciunt debitores eorum quae non possumus solvere 417 b — occurrunt nobis ad occidendum et devorandum 511 a — mordet conscientiam 539 b — mortale est vulnus letale *ib.* a — facit sicut latrones *ib.* b. 540 a — facit sicut malus tabernarius 540 a

— Per peccatum fit anima civis infernalis 324 b — Quanto anima est creatura pulchrior, tanto foetidior per peccatum efficitur 246 a — Nihil ita deturpat, sicut facit peccatum 709 b — inficit cor humanum 550 a

— est fugiendum, quia animam intoxicat, spoliatur, occidit, ad damnationem ducit 539 b. 540 a — nos facit pauperes, miserabiles, caecos, nudos 425 b. 426 a — Non est ita vile cadere in lutum, sicut diu stare in peccato 527 a — facit tria mala in anima sicut lepra in corpore 184 a, b — in anima nihil aliud est quam venenum in mensa 539 b — Similitudo *ibid.*

— Modica delectatio peccati destruit in anima omne bonum gratiae 324 b — in conscientia est sicut incendium et consumit bona spiritualia 226 b — obnubilat animam peccatricem et impedit orationem *ib.* a, b — obtenebrat hominem 415 b — Per peccatum Deus privatur animae dominio, obfuscatur imago, perditur similitudo 446 b — aufert animae rectitudinem, fortitudinem, promptitudinem 423 a — Haec Christus restituit *ibid.* — claudit ostium cordis 58 a

— aufert animae caput suum 540 a — expellit de anima hospitem divinum 364 b — Peccatis homo moritur Deo 278 b — est offensa Dei et perditio animae 264 a — Quanto quis in pravo opere magis delinquit, tanto a Dei similitudine recedit longinquius 423 b — Peccato blasphematur et exprobratur Deus 427 b

— Per peccatum homo vendit animam suam diabolo 348 a — Per peccatum homo introducit diabolum in animam 361 b — Qui non curant purgare peccatorum tenebras videntur de corde suo facere dormitorium diaboli 226 b — Anima peccatrix est latrina diaboli 330 a

— Opera cremabilia fidei fundamentum non destruunt 606 b

— punitur praesenti miseria, morte, gehenna 414 a — ponit sub reatu poenae et excludit a visione Dei 46 a — Peccans de misericordia Dei excidit, sed non evadit eius iustitiam 446 b — est materia et pabulum ignis aeterni 287 b — Cum homo peccat, macula peccati in conscientia scri-

batur ad indicandum eum dignum morte aeterna 377 a — Qui in eo moriuntur nunquam ad gaudia perducuntur 609 a — Anima peccatis compressa gemit, quod cum aliis non potest transire ad patriam 404 b

— Eorum remissio est quaedam a morte resurrectio 584 b — remissum non requiretur ultra ad puniendum 53 a — si ex parte tantum fuerit remissum, necesse est, peccatorem transire per acerbam adustionem 656 a — si nullo modo fuerit purgatum, debemus transire per ignem inexstinguibilem *ibid.*

— Deus solus potest effective dimittere peccata 437 b — non delentur nisi per divinam misericordiam 655 b — auferri non possunt nisi in sanguine Agni 726 b — non mundatur nisi per aspersionem sanguinis Christi 471 a — Valde crudelis est qui peccare non dimittit hoc attendens *ibid.* — dum remittuntur virtute sanguinis Christi, ad innocentiam renovamur 728 b

— veniale ab igne caritatis in viris perfectis statim consumitur sicut gutta aquae in camino 645 b — abluuntur timore et amore 310 a — purgantur per dilectionem 417 b — Ille plus obligatur, cui plus dimittitur *ibid.* — Septem sunt corruptiones peccati, contra quas habetur septiformis incorruptio per caritatem 138 b — A peccato surgimus per veritatem, castitatem, virtutem 423 a

— non expiatur nisi per verum sacrificium 136 a — Nemo liberatur a propria iniquitate, nisi prius liberetur a culpa originali 239 a — Homo potest de se dimittere actum peccandi, sed non potest super culpam 437 b — non potest esse cum poenitentia vera 539 a — quando dicantur tegi 437 b

— a gratia sanatur per contritionem, confessionem, satisfactionem 547 a — dimittitur, si adest dolorosa contritio, pura confessio, condigna satisfactio 437 a — sunt relinquenda per contritionem, confessionem et satisfactionem 550 a — Similitudo *ibid.* — Nullum est peccatum, quod istis tribus non mundetur *ibid.* — in anima est sicut latrunculus in domo propria diripiens bona gratiarum et virtutum 226 b. 227 a — Hunc debet peccator deprehendere manifestando culpam, ut perdita recuperet recipiendo gratiam *ibid.* — nunquam remittuntur, nisi restituantur ablata 368 b. 437 a — remittuntur sola contritione 437 b

— a solo Deo potest dimitti, licet peccator mediante sacerdote absolvetur 417 a, b — non potest curari, nisi sacerdoti fuerit confessum 550 a — est indelebile, donec fuerit revelatum in confessione 53 b — debent per confessionem manifestari 226 b

— Per peccati confessionem et desertionem aperimus Christo cor nostrum 58 a — electorum erunt ad ipsorum et Dei honorem, quia ista vicerunt per confessionem 526 b — erunt ad confusionem damnatorum, qui non volebant ea confiteri *ibid.*

— Nulli datur venia peccatorum, nisi prius dimittat retrahens peccatum 405 b

PEC

— tantum dimittuntur, si quis proponat postmodum non amplius peccare 388 a — sunt emendanda et postmodum non committenda 73 a — Dominus dimittit peccata per misericordiam, ea repetit per iustitiam 447 b — Nihil prodest in peccatis ieiunare et iterum eadem facere 458 a — Nihil tantum displicet Deo, sicut quod homo redit ad peccatum 260 b

— Dei misericordia est praesidium contra offensam; gratia, contra maculam; tutamentum Ecclesiae, contra sequelam 662 a, b — Contra triplicem defectum, quem contrahimus ex peccato, praestant nobis remedia Raphael, Gabriel et Michael 620 b

— capitalia vide V. *Vitium*.

PECUNIA — Aerugo pecuniae vertitur in testimonium nequitiae et augmentum poenae 460 b — retrahit a sacrificio Dei 62 b

PEDICULI — multum infestant dormire volentes 573 b — designant remorsus conscientiae *ibid.*

PENNAE — designant affectiones 322 a — deargentatae sunt virtutes perfectae 640 a

PENTECOSTES — Haec solemnitas tanto venerabilius et ardentius est colenda, quanto profundioribus mysteriis exstat insignita 333 b — Hoc festum describitur quoad principium effectivum, subiectum receptivum et actum intermedium 331 a — Hodiernum beneficium essentialiter et radicaliter consistit in triplici dono *ibid.* — Hodiernum beneficium describitur ex parte divinae munificentiae largientis, Ecclesiae suscipientis et finis consummantis 341 b

— Haec dies est incitativa, invitativa, sursum activa, inflammativa 336 a — Hodie terreni et peccatores moti sunt ad poenitentiam 332 a — Spiritus S. volens recondere in Apostolis manna et aroma nominis Christi eos hodie adornavit caelestibus refulgentiis 330 b — Hodie Apostoli ita perfecte et excellenter illustrati sunt, ut ad notitiam et speculationem Dei elevarentur 331 a, b

— Vide etiam V. *Apostolus et Spiritus S.*

PEREGRINI — fortiores praecedunt alios ultra fossatum et extendunt eis manus ad adiuvandum 327 a

PERFECTIO — Christianae perfectionis altitudo consistit in comprehensione veritatis et exercitatione virtutis 562 a — Perfectus est homo, si refulgeat per gratiam et resplendeat per exemplum 543 b — evangelica consistit in humilitate 595 b, 596 a — Declaratio perfectionis designatur per lampades, quae sunt lampades simplicitatis, adversitatis, abdicationis, perfectionis operis 529 b, 530 a — Perfecti significantur per Arbee 608 b — Perfecti dicuntur filii lucis 228 b

— Si volumus venire ad statum perfectorum, debemus mundi vanitates considerare, consideratas despiciere et nos convertere ad speculanda aeterna 220 b — Qui vult sequi Christum in apice perfectionis evangelicae debet tria relinquere

197 a — Perfectus debet relinquere societatem perversam et mundanam 591 a — Nemo subito perfectus fit 457 a — Quamdiu quis habet in quo proficere possit, nondum ad summam perfectionem pervenit *ibid.* — Nihil prodest perfectionem vitae vovere et non reddere 229 b

— Perfecti debent esse imitatores passionis Christi 327 b — Perfecti debent divina opera admirari, si volunt admiratione sublevari, sublevatione illuminari, illuminatione delectari et mirabiliter delectando ac delectabiliter admirando contemplari 229 b — Perfecti debent irrigari compunctione et devotione, secus sunt similes montibus Gelboe *ibid.*

— Perfecti super fundamentum fidei aedificant aurum contemplationis, argentum dilectionis et pretiosos lapides sanctae operationis 605 b, 608 b — Perfecti debent facere sex exercitia 228 b — Dirigimus viam Domini per octo exercitia perfectionis 68 a

PERICULUM — Omnis sapiens fugit loca periculosa 540 a — sunt praevidenda et praecavenda 454 b

PERIRE — Est periculum pereundi propter septem defectus 191 b, 192 a

PERSECUTIO — In persecutione necessaria est cautela et Dei assistentia 293 a

PERSEVERANTIA — non deficit usque in finem 569 b — quid sit secundum S. Bernardum 486 b, 487 a — Oportet in labore perseverare 256 b — Sine ipsa nec qui pugnat victoriam, nec victor palmam consequitur 487 a

— dat triplicem consolationem 26 a — in bono est porta paradisi 505 a — in malo est porta inferni *ibid.* — Finaliter perseverantibus appropinquat redemptio 24 a — Deum ad subveniendum impetrat 378 a

— Boni operis fructus ad perseverantiam finalem non pervenit, si eum devotionis lacryma non perfundit 519 b — Qui habet oculum dextrum ad praemia et sinistrum ad supplicia, stabilis erit 613 b — petitur in qualibet petitione orationis dominicae 505 b — ut sit in nobis, accedendum est ad Mariam 125 b

PERSONA — Sunt trium differentiarum personae: divinae, angelicae et humanae 622 b

PERSUASIO — Melius persuadetur vita quam lingua, exemplo quam dicto 197 b, 205 a, 374 a — Efficacius persuadet pauper, qui mundum contemnit et carnem mortificat, quam dives, qui carnem nutrit et fovet in deliciis 374 a

PES — est pars corporis inferius tangens terram 561 a — sustentat totum corpus 66 b, 561 a — dexter movetur prius, sinister posterius 225 b — debet subesse 206 a — Homo servat pedes corruptibiles et non servat incorruptibiles 471 b

— Per pedes intelliguntur praedicatores et doctores 450 a — designat virtutem Verbi increati 66 b, 561 a — designat humiliationem Verbi incarnati 561 a — designat potentiam intellectivam, ama-

PET

tivam et operativam 451 a — designat affectum 533 a, 547 b, 548 a — designant affectus necessitatis et voluptatis 364 b — Sub pedibus intelliguntur affectus mentis et corporis 36 a — designant affectiones circa bonum 540 b — designat inordinatam affectionem 359 b — Quid sit custodire pedem 388 a

PETITIO — omnis supponit indigentiam in petente 183 a — Humiliter petere debemus et sine pertinacia contemptionis 58 b — Petere debemus bonum gratiae, non vero diuturnitatem vitae nec cupiditatem pecuniae nec impietatem vindictae 342 a — contraria saluti nostrae vel proximi displicet Deo *ib.* b — In sua petitione multi decipiuntur *ibid.* — indiscrete formatae refelluntur 403 a — Qui petunt sinceriter, prudenter et fiducialiter accipiunt sapientiam, gratiam, constantiam 342 a, b

— PETRA — designat cor 342 a

PETRUS — ad unius iussionis vocem secutus est Dominum 551 b — Christus in ipso voluit illuminare praelatos 218 a — admirans in suo Rege maiestatis dominium et humilitatis obsequium refugiebat lavacrum 252 b, 253 a, b — fuit frigidus mente et corpore, quando se calefaciebat 281 b — post negationem poenituit 550 b — linxit oculos suos amaritudine contritionis 626 a — non habebit pudorem in iudicio de suo peccato 526 b

— est dux exercitus christiani post Christum 209 a — accepit plenitudinem potestatis 514 a — Christus fudit oleum super caput eius, cum ei claves commisit 548 a — est stabilitus supra petram 471 b — in huius rei figuram cruci affixus est *ibid.* — fuit filius olivae sanctitatis, ut esset summus sacerdos ad consecrandam Ecclesiam 548 a

— positus in vinculis designat peccatorem 45 b, 131 a, 424 a — designat statum praelatorum 246 a

PETRUS ET PAULUS — secuti sunt Christum ut Agnum, Doctorem, Regem, Patrem 554 a — secuti sunt Christi vestigia in humilitate, paupertate, caritate, patientia *ibid.* — Nemo erat eis in istis similis *ibid.* — erant nobiles milites sui Regis *ibid.* — Domino astiterunt ut virtuosii principes, sensati assessores, devoti sacerdotes 548 b — figurantur in Ethai 554 b

— vere pauperes fuerunt 549 b — Explicatio *ibid.* — Rerum temporalium derelictio in eis ostenditur admirabilis et universalis *ibid.* — ut possent perfecte Dominum pauperem sequi, omnia temporalia abiecerunt 550 b — Hoc illustratur similitudinibus *ibid.* — reliquerunt peccatum, mundum et semetipsum *ib.* a

— Uterque vulneratus et curatus est per contritionem 547 a — Utriusque vita iugis poenitentia fuit *ib.* b — commendantur quoad meritum perfectae virtutis et officium eximiae dignitatis 546 b — Uterque fuit filius olei laetitiae spiritualis, ut esset pastor fidelissimus ad gubernandam Ecclesiam 548 b — erant filii olei triplicis sapientiae per fidem, spem et caritatem 547 b

PHA

— sunt filii olei triplicis gratiae per contritionem, confessionem, satisfactionem *ib.* a, b

PHAËTON — fecit sibi pennas, consumsit orbem et se praecipitavit 129 a

PHANTASIA — per rem noviter apprehensam magnam occupatur, per rem terribilem quassatur, per rem incurribilem et nocivam consternatur 79 b — Ratio phantastica noverca dicitur 59 a

PHANUEL — interpretatur contemplatio eius 711 b

PHARAN — interpretatur frugifer 128 a, b — significat plenitudinem gratiae *ib.* b

PHARAO — ipsius cor nec verbis, nec promissis moliebatur 636 a — quare recurrerit ad implorandum suffragium Moysi et Aaron 432 a — submersus est, quia persequabatur filios Israel ex cupiditate 467 a — veniet ad iudicium cum persecutoribus electorum 72 a

— designat diabolum 261 a. 502 a. 509 a — Equitatus Pharaonis designat exercitum fidelium 501 b — Eius equitatus assimilatur Ecclesia et beata Agnes propter quatuor rationes *ibid.* — Liberatio de eius servitute designat liberationem de servitute diaboli 242 b

PHARISAEI — vacabant honestati Religionis 62 a — non sapiunt nisi terrena ad modum gigantum 130 b — propter indevotionem Christum nescierunt 62 a — erant sollicitissimi ad cognoscendum Christum *ibid.* — quia Christum non cognoverunt, sunt reprehendendi *ibid.*

— designat illos qui propter opera exteriora se reputant bonos 556 b

— qui se extollebat, peccator ab oratione recessit 325 a — Eius oratio non est exaudita, quia erat superba 389 a — Magna res est, quod Deus eius superbiam reprobavit 393 b

PHILIPPUS — interpretatur os lampadis 531 a — In eo designatur sana doctrina *ibid.*

PHILIPPUS ET IACOBUS — bene coniunguntur, quia in ipsis figuratur perfectio bonae vitae 531 b — In ipsis erat idem sapere, velle, agere et intendere *ibid.* 532 a — in hac amoris concordia ad quatuor sunt coniuncti 532 a — ob quatuor causas habuerunt verum esse 531 a — Deus ipsis dedit lumen, discretionem, bonam famam et constantiam 532 a — commendantur a vita, amore, gratia, apostolatu 531 a — quare figurentur per duos Cherubim, duas virgas, duas olivas et duo candelabra *ib.* b

PHILISTHAËUS — Plaga, quam ipsi fecit David, designat plagam lateris Christi 266 a — designat diabolum *ibid.*

PHILISTHUM — interpretantur lingentes sanguinem 481 b — interpretantur potione cadentes 325 a — designant delectationes carnales 481 b — designant daemones 325 a

PHILOSOPHI — verbo dicebant, sed improbabant facta 567 a — cum magna agerent, tamen non pervenerunt ad magnum

Deum 483 a — aliqui potius innitentes stoliditati rationis quam soliditati primae Veritatis, interierunt 189 a

PHILOSOPHIA — Novem sunt partes scientiae philosophicae 159 b — est ancilla 564 a — Cogitationes philosophiae subiiciendae sunt veritati aeternae 74 b — Dictamen rationis philosophicae nullius valoris est *ibid.* — respectu scientiae Christi est quasi nullius valoris 188 b — christiana est humilitas 578 b. 579 a — est lignum scientiae boni et mali 63 a — Per eam fides firmatur *ibid.* — Discentes philosophiam debent fugere quod est contrarium doctrinae Christi *ib.* b

PUISON — interpretatur oris permutatio 698 b — significat Mariam *ibid.*

PICTOR — Qui pingit non ponit picturam nisi exterius 286 b — quando volunt aliquos docere ad pingendum, ponunt imagines ante oculos eorum et iuxta illas depingunt 539 a

PICTURAE — valde cito cadunt 541 a

PIETAS — cum sufficientia magnae divitiae sunt homini 475 b — Deus nullum caritatis obsequium remunerat sine spiritu christianae pietatis 435 b — Per exercitium pietatis pervenitur ad intellectum veritatis 666 a — non nascitur sine zelo severitatis iustitiae 665 b — Hoc significatur in conceptione Rebeccae *ibid.*

PIGMENTARIUM — designat virtutis collectionem 535 a — designat dona Spiritus S. 326 a

PIGRTIA — Qui dormit in lecto pigritiae spiritualiter occiditur 477 a

PILATUS — Christum condemnando in omnibus Legem praeterivit 303 b — Explicatio *ibid.* — Ipsi comparantur praelati iniusti 285 b — verum scripsit, sicut Spiritus S. eum faciebat scribere 527 b

PINGUEDO — In rore caeli et pinguedine terrae est benedictio omnium 427 a

PISCINA — significat poenitentiam 214 b — Quinque eius porticus designant quinque considerationes poenitentium *ibid.* — Infirmi apud ipsam depositi designant caecos per ignorantiam, claudos per impotentiam, aridos per duritiam 215 a — Hi sanantur per adventum Angeli, commotionem aquae, descensum in piscinam *ibid.*

PISCIS — Centum quadraginta quatuor sunt genera piscium in mari 192 b — quem cepit Tobias, designat diabolum; cordis eius particula, superbiam; fel, diaboli poenam 529 b — pauci, quid significant 381 b — Dantur septem explicationes duorum piscium 234 b. 235 a

PLACERE — Per tria hominibus placere possumus 455 b

PLAGA — Quatuor plagae terrae dicuntur quatuor inordinatae affectiones 131 b. 179 b

PLANTATIO — in hoc mundo est duplex: caelestis et infernalis 52 a

PLATO — quomodo provocaverit discipulos ad sapientiam 469 b

PLUVIA — quando descendit, iterum reascendit 556 a — designat affluentiam gratiarum 465 a — Aquae pluviales signi-

POE

ficant effusionem multiformium devotionum 37 b

PODAGRICUS — perdit gressum corporalem 233 a

POENA — non est ante culpam 647 a — Habetur ignis poenae praesentis tribulationis et sempiternae damnationis 344 a — Ignis poenae de imo est quantum ad meritum culpae, sed de excelso est quantum ad iudicium divinae iustitiae *ibid.* — Deus poenam infligit propter deviationem perfidiae, desperationem veniae, defectionem patientiae 428 b — parata est deficientibus 54 b — Peccata puniuntur, ut timeamus similia committere 53 b

— Christus descendens ad limbum liberavit nos a reatu poenae 48 a — dimittitur per misericordiam in subventionem pauperum 348 a — relaxatur per instantiam supplicationis, vehementiam dilectionis et indulgentiam offensionis 417 a — Nullus sanatur a poena, nisi primo illuminetur ab ignorantia et purgetur a culpa 451 a — aeternae evitantur, si cogitamus, qualiter sit operandum 387 a

POENITENTIA — est prima virtus purgativa 655 a — nihil aliud est quam quaedam mortificatio culpae, per quam vivificamur ad iustitiam 270 a — est res optima et perfecta, quae omnes defectus reducit ad perfectum 372 a. 380 a. 437 b. 662 a — In poenitentia transeundum est de malis ad bona 42 a — Hoc significatur per transitum ex Aegypto in desertum *ibid.* — Via poenitentiae est quaedam regula rectificans hominem 74 a — est medicina spiritualis *ibid.* — melius curat spiritum quam medicina materialis corpus *ibid.* — instituta est, ut qui descendunt per peccatum in abyssum, per gratiam iterum ascendant ad caelum 324 b — Poenitentiae susceptibilis est homo, non Angelus 464 a

— dicitur Sacramentum 367 a — Poenitentiae sacramentum dicitur vinum germinans virgines 662 a — Poenitens intelligitur per Lot 711 b — Poenitentes dicuntur filii lucis, non ratione generationis et originis, sed imitationis et similitudinis 225 a, b — ob quatuor rationes designatur per naviculam 426 b — appellatur mons 540 a — Poenitentes designantur per columbam 531 a — Numerus quadragenarius est numerus poenitentiae 635 a

— inchoatur a timore et consummatur in amore 270 b — requirit dolorem, confessionem, largitionem terrenorum, detestationem honorum 362 b — Eius gradus sunt deploratio culpae, exhibitio emendae et imploratio misericordiae 324 b — Per hos poenitens fit conformis hierarchiae caelesti inferiori 325 a — Poenitens, ut obtineat veniam, debet habere contritionem, recognitionem, emendationem 388 a — In ea requiritur peccati recognitio, detestatio, accusatio et emendatio 635 a — Poenitenti debet esse gaudium in contritione, honor in confessione, tripudium in satisfactione 111 b — requirit rememorationem culpae et ruinae, ut homo facilius inducatur ad humiliationem et afflictionem 368 a

POE

— quomodo sit facienda 196 b — perfecta requirit septem conditiones 371 a, b. 372 a — Pro singulis adducitur exemplum *ibid.* — est vera et digna, quando ex abundantia lacrymarum et operum pietatis consurgit 215 b — Poenitens debet habere humilitatem operis, oris, cordis 392 b — Poenitens verus debet habere pudorem, timorem, dolorem, amorem, ardorem, dulcorem 403 b — debet esse profunda, lacrymosa, satisfactoria 368 a — quare debeat habere has conditiones *ib.* a, b

— Poenitens relinquat peccatum corde et opere 409 b — Quid sit facere dignos fructus poenitentiae 372 a — Eius fructus debent esse virtuosa operatio, bonum exemplum, continua laus 224 a — Poenitens citius exaudiri meretur, quando devote pro aliis intercedit 391 b

— In poenitentia est triplex status incipientium, proficientium, perfectorum 529 b — Isti designantur per nubes, grandinem, carbones *ibid.*

— In poenitente sit affectus compassionis, excessus dilectionis et consideratio dominicae passionis 216 b — Poenitentes sex exercitia facere debent 225 b-227 b — Poenitentes debent ambulare non in via pedum, sed morum 225 b — Poenitens mori debet carnalitati quantum ad actum, consensum et affectum 270 a — Poenitens mori debet cupiditati per contemptum mundanae excellentiae, sapientiae et opulentiae *ib.* b — Dominum triduo sustinemus, dum peccata per poenitentiam declinamus 380 a — Poenitentiam facientes non despiciunt Christum 105 a — Quomodo luxuriosi, inobedientes et avari poenitentiam agere debeant 103 b. 104 a

— Transitus poenitentialis est amarus et continuus 42 a — Mentis amaritudo nos ponit in via poenitentiae 128 a — debet esse amara et satisfactoria 556 b — debet esse aspera 546 a — Hac de re proponuntur exempla Sanctorum *ibid.* — fit in vilitate et asperitate 91 a — Austeritas poenitentiae consistit in austeritate loci, vestimenti et cibi 546 a — Omnia opera poenitentiae ponuntur super carnem 82 b — non est nominanda, ubi nulla sunt aspera, sed dulcia universa 546 a

— debet esse tempestiva, vera, continua et poenalis 539 a — In poenitentia est effusio lacrymarum pro amissione aeternorum 214 b — Poenitens debet quotidianis lacrymis se lavare 343 b — In poenitentia habenda est patientia 54 b — conficitur ex lacrymis compunctivis, compassivis et sursum activis 301 b

— Purificatio poenitentialis est ex ardore aemulationis iustitiae 636 a — Secundum mensuram culpae debet esse mensura poenitentiae 546 b — tanto maior esse debet, quanto gravior est culpa 372 a. 380 b

— Volentes permanere in poenitentia debent considerare reatum peccati, severitatem iudicii, opportunitatem loci, incertitudinem diei extremi et status sui 214 b. 215 a — Vere poenitentes custodiunt animam per dolorem 153 b — Poenitens

debet petere cognitionem praeceptorum et consiliorum, ne incidat in manus inimicorum 216 b — Poenitens potius debet velle, se incurrisse mortem corporis quam peccasse mortaliter 397 a

— Poenitens de novo conversus deficit, si relinquitur suae voluntati 409 b — debet confirmari divinis eloquiis et exemplo Sanctorum *ibid.* — Poenitentes debent malos socios ad gratiam suscitare 227 a — Poenitens caveat iterare culpam, sed magis studeat praescindere occasionem peccandi 725 b — Poenitens debet contubernia malorum declinare non timendo eorum vituperia, non appetendo eorum praeconia, non sequendo eorum blandiloquia 227 a — Poenitentes debent frequentare bonorum consortium propter consolationem, eruditionem, intercessionem *ib.* b

— est purgatorium, quod animam purificat 534 b — Opera poenitentiae exercendo vivimus vita gratiae et non videbimus mortem culpae 239 b — licet videatur mortificativa exterius, est tamen vivificativa interius 270 b — Ipsius est commissi mala plangere, ea abluere et purificare et reducere ad unitatem Ecclesiae 655 a — Poenitens dolens de peccatis et se libenter subdens Domino impetrat veniam 383 a — ducit ad dilectionem 270 b

— Poenitentiae effectus est mitigatio incendiorum 656 a — in nobis occidit plene omnem carnalitatem 270 b — Propter poenitentiam nos relinquit diabolus et concupiscentia 216 b

— Vere poenitens desiderat recuperare innocentiam, ut Deum in se sentiat habitare 675 b — facit hominem propinquum caelo 540 a — ducit ad gloriam 465 a — Vere poenitens accipiet praemium gratiae, iustitiae et gloriae 393 b — Qui fatigati sunt ex labore poenitentiae, invitantur ad consortium iucunditatis aeternae 256 a — Si putridum corpus Deo abandonaverimus in poenitentia, recipiemus magnum gaudium 528 a — In poenitentia persistentes consurgunt cum Christo 279 a

— Nullum est tam enorme delictum, quod poenitentia non purgetur 347 b. 348 a. 431 b. 550 a

— Ad eam invitamur 637 a — Ad poenitentiam invitat mitigatio severitatis divinae, evitatio calamitatis perpetuae, laetificatio civitatis supernae, acquisitio civitatis aeternae 370 b

— Post peccatum homo non potest caeleste suscipere regnum, nisi poeniteat 550 b — agenda est, quia toties per peccata mortui sumus 464 b — Nisi poenitentiam agamus, non poterimus respondere in iudicio *ibid.* — facienda est pro peccatis propriis et alienis 343 b — Poenitentiae lavacro oportet purificari eum, qui sacrificium acceptabile vult offerre 655 a

— Ad persistendum in poenitentia nos movent restauratae gratiae multiplicatio, praesentis adversitatis sedatio, aeternae gloria adeptio 279 a, b

— Diabolus libenter tentat poenitentes, ut descendant de poenitentia 380 b — Ab

POR

integra poenitentia recedere proditio magna est in laicis; maior, in clericis; maxima, in Religiosis 279 a — Qui ab integra poenitentia recedunt non resurgunt cum Christo 278 b — Horum peccatum gravatur, quia sunt Domini irrisores, traditores et proditores *ibid.* 279 a — Qui ab integra poenitentia recedunt Dominum irident, quantum est in ipsis, sed Dominus ipsos iridebit 278 a — Tales comparantur Absalom et Iudae, quia Dominum turpiter de sua domo eiiciunt et diabolus recipiunt *ibid.* 279 a — per peccata sequentia non fit mala, quia pro tempore poenitentiae homo non punietur *ibid.* — potest reviviscere *ibid.*

— Aliqui tantum timent pelli suae, quod non audent aggredi poenitentiam 560 a — Quatuor sunt rationes, quare aliqui se iudicare nolunt per cordis contritionem 585 a, b

— Qui nunc non extinguunt culpam per poenitentiam extinguuntur in iudicio per iram Dei 343 b — Qui modo non poenitent fructuose postmodum poenitebunt infructuose 371 b — Poenitentiam fugientibus appropinquat poena aeterna 104 a — Qui commissi plangit, nec tamen deserit, poenae gravioris culpae se subiicit 279 a

— Qui ex parte tantum poenitentiam agunt surgunt tantum secundum quid 278 a — Tales decipiuntur, quia impossibile est, quod salventur, simul venenum bibendo, vel aedificant, simul destruendo, aut Deo placeant, simul diabolo serviendo *ib.* a, b

— facienda est ante tempus iudicii 460 a — in infirmitate non est multum apprehendienda, non tamen vituperanda 585 b — sera multos solet decipere 606 a — Aliqui vivunt deliciose in iuventute, expectantes facere poenitentiam in senectute 440 a — Aliqui solum agunt poenitentiam in Quadragesima 539 a

POMA — convallium sunt exercitia humilitatis 285 b

POMPIFICES — dici possunt pontifices iniusti 285 b

PONDUS — est proprietas rei stabiliens eam in loco suo 353 a — Pondere unumquodque suo loco constabatur et terminatur *ib.* b

PONTIFEX — Eius ingressus ad sancta sanctorum designat contemplationem aeternorum 469 a

— Debet habere perfectionem omnis gratiae 646 a — A pontifice gratia debet descendere in alios *ibid.*

PORCUS — homini assimilatur quantum ad interiora 278 a — os totum, dum comedunt, in pastam figunt 552 b — sine masticatione deglutunt et statim post cibum in luto se ponunt *ibid.* — Qui vult vivere sicut porci, eat cum porcis 523 a — designant daemones 423 b

PORTA — est in ostio 705 b — sunt duae, scilicet egressus ab hac vita et ingressus in vitam aeternam 519 a — paradisi est perseverantia in bono 505 a —

POS

infernus est perseverantia in malo *ibid.* — templi est misericordia 651 b — haec dicitur speciosa 652 a — duodecim significant quatuor virtutes cardinales triplicatas 604 a

POSSESSIO — Quod cum magno amore possidetur, non sine magno dolore amittitur 171 a — Possidere non est malum, sed malum est circa possessiones animum superflue occupare 591 a — Multum difficile est possidere et non curare *ibid.* — Terrenis possessionibus debemus mori voluntate, antequam moriamur necessitate 270 b — Sic anima terrena possideat, ut a se cupiditatem abiciat 474 a — mala est possidere vermes 630 b

POTENTIA — consistit in praesidendo et operando 583 a

— distinguuntur per actus 423 a — tres distinguuntur: memoria, intelligentia, voluntas 354 a — distinguuntur cognoscitivae, affectivae, operativae et regitivae 697 b — nobilissima receptiva in humana natura erat unibilitas cum divina natura in unitate personae 110 a — animae inferiores reguntur secundum regimen lucis aeternae, mediantibus potentiis superioribus 269 b

POTESTAS — per manum significatur 73 b

— Earum est triumphare 613 a — Potestatum est contrarias potestates coercere 614 b — superferunt potestatibus contrariis 623 b. 624 a — faciunt pacem ab exteriori 623 b — nos protegent contra calliditatem diaboli 619 b

PRAECEPTA — multa sunt propter diversitatem operis, sed unum in radice caritatis 419 b — divina sunt implenda 404 a — sunt fideliter observanda 415 b — omnia implenda sunt 371 b — divina adimplenda sunt timore filialis reverentiae, continue et sine diminutione 421 b — Deus adiuvat in eis complendis 415 b — Deus ad permanendum in praeceptis dat perseverantiam *ibid.*

— Ad divina praecepta mens nostra debet respicere, quocumque se vertat 725 a — demonstrant vias Domini 25 b — divina ex omni parte nos ordinant 725 a — divina ducunt ad divinam patriam 409 b

PRAECO — Quomodo figuretur virtutis eorum firma stabilitas et eiusdem exercitii varia multiformitas 528 a

PRAEDESTINATIO — est praeparatio gratiae et gloriae 485 a

PRAEICATIO — vocatur rete 74 a — Ipsius est terram sulcare et praescindere vomere verbi Dei 565 b — In praedicatione clamat Ecclesia ad prolem suam, ut eam perducatur ad aeternam hereditatem 213 a — Huius officii executio debet esse ad consolandum, sanandum, liberandum 205 b — Sermo divinus ordinatur ad illuminandum, purificandum et perficiendum 644 a — Christus gladio praedicationis patefacit vulnera scelerum 132 b — In diebus solemnibus tractanda sunt verba divina 388 b

— Propter quid, quibus, quid et qualiter sit praedicandum 224 b — Horum quatuor explicatio *ibid.* 225 a — In praedicatione est necessaria ex parte audientis

humilitas reverentiae, ex parte patientis profunditas materiae, ex parte annuntiantis virtuositas facundiae 201 a, b — Qui in ipsa voluerit fructificare et crescere oret humiliter, meditetur iugiter, audiat libenter 456 b

— In eius officio debet esse sanctitas, veritas, auctoritas 436 a — Verbum praedicationis debet esse caeleste quantum ad principium et movens quantum ad finem 626 b — debet fieri iuste et recto fine 566 a — debet procedere ex zelo discreto 537 b. 538 a — Sermo secundum auditores modificari debet 731 a — quando non recipitur ab auditoribus debet excuti pulvis vanae gloriae 211 a

— Verbum praedicationis humiliter petendum est a Domino 349 b — nisi fiat Deo volente, erit tenebrosa, onerosa et infructuosa 74 a — non fructificat, nisi superveniat divina benedictio 586 a — Praedicantes et audientes iuvare debent per gratiam Spiritus S. 463 b — Spiritus S. debet dirigere linguam loquentium et aures audientium, ut possint aedificatorie dicere, salubriter intelligere et meritorie operari 179 a — male auditur, nisi Spiritus S. aperiat aures audientium 314 a — Mira humiliatio loquentium et audientium esse debet, quod nihil nisi per Spiritum S. scimus *ib.* b

— confirmatur per miracula 332 b

— Nullus est aptus ad evangelicam doctrinam nisi iugo obedientiae suppositus 565 b — Ad praedicationem debet quilibet eligi propter sanctitatem, institui propter aequitatem, et postea debet exsequi auctoritatem officii 205 a, b

— audienda est sine simulatione, murmuratione, remissione 225 a — In auditoribus debet esse studii sedulitas et ingenii humilitas 600 b — Anima bene disposita libenter omni hora audit loqui de Deo 586 a — In hoc est magnum meritum *ibid.* — Deus nos vocat praedicando 731 b — Deo respondendum est audiendo, corde commemorando et opere adimplendo *ibid.* — Ad hoc requiritur dextera Dei *ibid.* — debet imprimi in cordibus audientium 59 b — non debet contemni nisi ratione magnitudinis culpa, dehonestatis vitae, simplicitatis ignorantiae 443 a — Ea quae recte dicuntur, quidam prave et perverse interpretantur 281 b

— Propter merita auditorum confertur praedicatori intelligentia 64 b — Propter demerita auditorum aufertur aliquando gratia praedicationis *ibid.* — Vide etiam V. *Verbum.*

PRAEICATOR — dicitur angelus Domini ratione sanctitatis et munditiae 222 a — sunt divini nuntii 242 b — dicuntur ancillae propter quatuor condiciones 731 b — recte dicitur piscator 74 a — dicuntur fulgura 163 a — debet esse vox 538 b — magni dicuntur messorum 470 a — pauperuli designantur per Ruth *ibid.*

— curam habent de grege Domini 505 b — Eius officium est dirigere homines ad viam Christi et rectificare viam

PRA

Domini in cordibus auditorum 538 a — debent ignorantes et esurientes reficere cibo caelesti 379 a — Praedicatoribus convenit zelus et lucrum animarum 375 a — aliqui nolunt ire unum milliare ad praedicandam fidem 472 b — debent praedicare et levare divinam misericordiam 233 b

— non debet loqui minus alte nec abbreviate, nec nimis alte nec nimis infime 575 b — debent docere quod expedit 249 b — debet dicere apta et convenientia loco et tempore 281 a — debent praedicare veritatem, quae displicet multis auditoribus 523 a — omni tempore debet annuntiare verbum Dei 586 a — ex nullo timore vel amore debet tacere veritatem pro loco et tempore 523 b

— quantum ad intentionem, cogitationem, locutionem, conversationem, solum quaerat laudem Dei 59 b — multi dant fructum alienum, non suum 201 b — nihil debent quaerere quod est curiosum 314 a — testificari debent veritatem salutis aeternae *ibid.* — quaerere tantum debent salutare, quod infusum est a Spiritu S. *ibid.*

— Infelix est qui praedicat secundum voluntatem hominum 286 a — aliqui, quando debent praedicare Evangelium pacis, magis faciunt turbationem 249 b — omnes gloriam crucis praedicant, sed eius ignominiam expavescunt 471 b — multi considerant in cruce, quod exterius est, non quod intus est *ibid.*

— prius debet impleri sapientia quam praedicare 64 a — non debet tantum insistere promulgandae legi, sed etiam cognoscendae veritati 197 b — multi volunt prius docere quam discere et ideo verba eorum saepe defluunt in vanum 201 b — debet meditari, qualiter debeat alios instruere *ibid.* — aliquando vadunt ad alios corripiendos, sed redeunt ad contemplationem 163 a

— male loquuntur, nisi Spiritus S. sit in eis 314 a — pro sua insufficientia debet impetrare Spiritus S. influentiam 330 b — Spiritus S. reddit eos idoneos ad praedicationem ipsos purgando, illuminando, perficiendo 345 b — Spiritus S. debet irradiare eius intellectivam, inflammare affectivam, dirigere intentivam, fecundare interpretativam, relevare auditivam 337 a

— quae concipiunt in luce aeterna nobis proponunt 505 b — quod dicunt debent confirmare per sacras Scripturas et per attestaciones sanctorum Patrum 314 a

— In ipsis debet esse auctoritas officii, veritas Evangelii, auditio populi 388 b — Notatur mittentis auctoritas, missi idoneitas et finis utilitas 600 b — debet esse unctus gratia, institutus ex mera obedientia, inflammatus fraterna benevolentia 231 a — Per haec ordinatur ad se ipsum, ad Deum, ad proximum *ibid.* — quilibet debet considerare indigentiam humanae defectibilitatis, instantiam devotae precis, affluentiam divinae liberalitatis 204 a, b — Praedicatori necessariae sunt animi liberalitas, modi brevitatis et voti utilitas 198 a

PRA

— Cuilibet praedicatori conveniunt tria notabilia: conferentis certitudo, infundentis promptitudo, audientis populi multitudo 57 a

— Ipsi necessaria est scientia regulans, facundia exprimens et vita utrumque confirmans 222 a. 441 b — Sine istis proponere verbum Dei est periculosum, infructuosum, ignobile 222 a — debet habere conscientiam rectam, doctrinam certam, vitam concordantem doctrinae 133 a, b — qui credit, se haec tria habere, praesumptuosus est *ib.* b — ille est innocens, cuius vita respondet doctrinae, qui nec miserum facit nec deserit 731 a — quod intelligit opere debet complere 201 b — Quod ore praedicamus debemus opere complere 197 b — Cuius vita despicitur, eius praedicatio contemnitur 201 b — Qui male vivunt et bene praedicant, Deum instruunt, qualiter debeat eos condemnare 582 b

— debet esse in affectione copiosissimus, in cognitione altissimus, in conversatione iustissimus 196 a — debet esse vivax in operatione, sagax in comprehensione, verax in cognitione 45 a — debet esse fidelis et prudens 575 b — qui parum habet de sanctitate et scientia debet sequi Apostolos et magnos praedicatores 470 a

— debent esse virtuosus, pretiosus, graciosus 431 a — indiget virtute prolative, interpretative, impressiva 250 a — debet habere strenuitatem virtutis propter se et pietatem compassionis propter alios 345 b — Prima designatur genere masculino, secunda nomine ancillarum *ibid.* — debet esse fortificatus in effectu, dilatatus in profectu, rectificatus in affectu 183 b — Volens alium informare debet refellere diaboli astutiam, suppeditare carnis concupiscentiam, contemnere mundi avaritiam 197 b — Ab ipso auferenda est negligentia, ignorantia, concupiscentia, avaritia 419 a

— debet esse a carnalitate elongatus, caritate inflammatus, sanctitate vitae illustratus 192 a — sit inflammatus caritate, decoratus sanctitate, illustratus veritate 215 a — In ipso debet esse honestas, veritas, caritas 450 a — debet esse elongatus a terrenitate, illuminatus veritate, inflammatus caritate 129 a

— debet habere humilitatem, pietatem et voluntatem effectus 30 b — Ipsi necessaria est studii sedulitas et ingenii humilitas 600 b — debent esse reformati, humiliati, illuminati 441 a — debet esse humilis in affectu, utilis in profectu, nobilis in aspectu 23 a — sit graciosus in intentione, fructuosus in operatione, speciosus in conversatione *ibid.*

PRÆLATIO — ob sex causas est fugienda, donec compellatur quis strictioris auctoritate vel conscientiae dictamine 530 b

PRÆLATUS — est dux et princeps militantis Ecclesiae 216 b — sunt sponsi Ecclesiae ad generandos Christianos 517 a — vocantur custodes murorum Ecclesiae 104 a — Status praelatorum designatur per Petrum 216 a — intelliguntur per Roboam

548 b. 549 a — Explicatio *ibid.* — significantur per Noe 610 a — dicuntur olivae 458 a — superiores comparantur soli 36 b — Christus transfiguratus in Petro illuminare voluit praelatos, ut per ipsos ceteri in fide illuminarentur 218 a — Christus eos assumit, deducit eisque se ostendit 219 a — assumitur per gratiam benignae adoptionis 216 b

— In eorum electione debet observari triplex gradus 514 b — Quoad eorum electionem notatur quadruplex gratia, iustitia, officium et meritum *ibid.* 517 b — In rite electis relucet Trinitatis vestigium 514 a, b

— sunt in magnis periculis 629 a

— debet esse mediator inter Deum et populum 518 a. 549 a — Exemplum 549 a — a Deo ordinati sunt, ut regant populum suum 525 b — Haec ordinatio Dei est ad bonum electorum, sive praelati eorum fuerint boni, sive mali *ibid.* — debet Deo ministrare in correctionibus censurae, eruditionibus doctrinae, subventionibus spiritualis et corporalis indigentiae 85 b — debet habere zelum Christi, quando videt, in Ecclesia vendi Sacramenta 390 a — debent vindicare offensam 549 a

— Ipsi convenit zelus et lucrum animarum 375 a — In ipsis debet esse fervens desiderium proximo subveniendi 529 a — tam in prosperitate quam in adversitate debent vacillantes sustentare 518 a — plus vocantur ad ministrandum quam ad quiescendum 674 b — multi peccant, si non habent lacrymas compassionis pro aliis 557 a

— primo debent in se recipere irradiationes divinae lucis et deinde transmittere in alios 217 a — sit signaculum certificativum, promotivum et directivum 216 b — debet doctrinam ministrare et explanando supererogare 401 b — misericorditer debet docere subditos 351 b — secundum exemplum Christi debent subditos pascere scientia quoad verbum et exemplo quoad doctrinam 294 a

— Praesidentes in Ecclesia in divina ducunt sicut Principatus 614 a — bonus debet populum congregare et instruere, qualiter debeat audire sermones Dei et Dominum timere 525 b — debent ire de virtute in virtutem 104 a — debent subditis suis viam praeparare per praedicationem, scandalorum amotionem, Christi ostensionem *ib.* a, b

— debent consulere in mansuetudine, iudicare in veritate, pro populo orare in devotione 548 b — Sine virga mansuetudo in eo est remissio 594 b — Sine mansuetudine virga eius perimit, non corrigit *ibid.* — non debent esse nimis austeri nec nimis remissi 288 a — Securius est esse aliquantulum remissum quam nimis austum *ibid.* — Qui aliis praesunt non obliviscantur humilitatem 248 a

— Praesidentium germinatio est per aedificationem exemplorum 613 b — Haec facit fructum maximum 614 a — Vita praelatorum imprimatur cordi subditorum

PRA

217 a — Hierarcha habet magnam in subditos influentiam 549 a — malus habet magnam influentiam in corrumpendo, bonus in emendando *ibid.*

— Ex eius regiminis defectu subditus infirmatur 431 a — Quare vita malorum multum noceat 373 b — Eius peccatum corrumpit innocentes et dat robur malignis 697 a — multi praecipitant lesum in cordibus subditorum propter mala exempla 217 b — tot mortibus digni sunt, quot perditionis exempla ad subditos transmittunt 549 a

— Quemadmodum pastor excedit gregem, tantum vita praelati vitam populi excedere debet 517 b — debent habere situalem eminentiam per primariam receptionem divinae irradiationis 217 a — debet habere eminentiam evangelicae perfectionis, ratione cuius excellit omnes subditos *ibid.* — Tunc ad eum fluent populi propter liberalem affluentiam *ibid.* — deberent esse montes aromatici 688 b — debet esse arcus propter tria 518 a

— non bene possunt pascere gregem, nisi in ipsis sit operatio boni operis et rectitudo intentionis 531 b — ex omni parte debet esse circumspectus in vigilia sua et suorum 529 a — debent habere quinam perfectionem exercitii virtuosus 528 b — non tantum per portas poenitentiae transire debent, sed etiam per portas iustitiae 104 a — quadrupliciter debet fructificare ad modum olivae 457 b. 458 a — habeat reverentiam dominicae subiectionis 216 b — In eorum caritate et pietate consistit pax Ecclesiae 603 b

— malus est angelus satanae 618 a — mali comparantur obscuracioni luminarium propter suam negligentiam, licentiam vel iniustitiam 37 a — si, postquam electus fuerit, superbierit, reprobandus 517 a — quærentes quietem et honorem a Deo reprobandus 674 b — aliqui non fructificant, quia ad opera infructuosa declinant 458 a

— aliqui a dextris recipiunt adulatores, a sinistris detractores 436 b — tales frequenter persequuntur bonos, laedunt innoxios, damnificant iustos *ibid.* — Damnatur quorundam voluptas 364 a — quidam vacant cibis et potibus 217 a — qualis perdat requiem et sanctificationem cordis 646 a

— quidam sunt avari 217 a — quidam non requirunt in ecclesiis fructum, sed datum 364 a — quidam reiiciunt suas ecclesias pro pinguioribus *ibid.* — aliqui ditant suos consanguineos 217 a — Propter eorum avaritiam frequenter lites oriuntur 603 b

— Bona temporalia bene dispensata non minuunt eius perfectionem, immo augent meritum 374 a

PRÆMIUM — Quantitas praemiorum est secundum quantitatem meritorum 545 a — Consideratio praemii minuit vim flagelli 512 b. 569 b

PRÆPARATIO — est triplex: purgativa, illuminativa, perfectiva 121 a

PRÆPOSITIVUS — dixit, se velle credere in simplicitate et humilitate 590 a

PRA

PRAESUMTUOSUS — vult ab aliis adorari 299 a — vult imitari vestigia divinae potentiae *ibid.* — comparantur montibus Gelboe *ibid.* — Homo cavere debet, ne nimis alta dicat et inquirat 615 b

PRAEVARICATIO — omnis divinae legis impugnat viam gratiae, iustitiae, sapientiae 464 a

PRIMOGENITA — erant Deo offerenda, usquequo ille venit, in quo oblatio et redemptio habuit perfici 650 a

PRIMUM — est invariabile 67 a — unitur ultimo sine sui variatione *ibid.*

PRINCEPS — debet sedere in solio pietatis et misericordiae, si non velit sedere in solio pestilentiae 148 b — quanto sunt sublimiores, tanto debent esse misericordiores, et quanto sunt gloriosiores, tanto debent esse humiliores *ibid.* — debent portare alios, non portari ab eis *ibid.* — magis dicendo faciunt 107 b — Quare vita malorum principum multum noceat 373 b

PRINCIPATUS — nos per exempla in beatitudinem manuducunt 612 a — Eorum influenza est ad manuducendum 613 a. 624 a — nos protegent contra amorem temporalium 619 b — Ecclesiae dilatatae influunt charismata gratiarum 613 b — miracula Dei extollunt 624 b — faciunt verbum validum *ibid.* — Nullus est idoneus manuduci ab iis, nisi vicerit carnalitatem et voluptatem carnis *ibid.* 625 a

PRINCIPIUM — originale est Deus 556 a — originale est causa altissima *ibid.* — Primi principii proprietas est esse per se et a se 72 b — essendi et cognoscendi est idem 99 a

PRISCIANUS — Prisciano creditur in ordinatione litterarum 240 b

PRIVATIONES — cognoscuntur per habitus 438 b

PROBARE — Nemo potest opus suum sufficienter probare 568 a — Deus probat virtutes suorum Sanctorum 566 a — Christus se abscondit in iustorum probatione occultando suam maiestatem, veritatem, suavitatem 241 b

PROELIUM — Qui parce et sobrie sumunt cibum apti sunt ad proelium 568 b — Maxima multitudo est inepta ad proelium *ibid.*

— Ad proelium animamur ex consideratione sanguinis Christi et Martyrum 729 a

PROFICERE — Proficientes vocantur filii lucis 227 b — Proficientes aedificati sunt aedificium virtuale *ibid.* — Homo debet proficere et semper ad anteriora se extendere 163 a — Quatuor movent ad proficiendum in bono 518 b

— debemus in operibus vitae activae et contemplativae 457 a — Proficientes debent interius ardere, foris lucere 228 a — Proficientes debent facere sex exercitia 227 b — Nisi adiuvemur a divina potentia, non possumus in bono proficere 415 b — Quare multi non proficiant in virtute 710 a

PROMISSIO — Pollicitis dives quilibet esse potest 229 b — Promittere et non dare est stultum confortare *ibid.*

PROPHETAE — vocantur montes radiosi 688 b — vestiti erant habitu piloso et zona pellicea 128 a — In Prophetis erat praeclaritas meritorum et miraculorum et visionis intellectualis cum imaginaria 150 a — In eis claruit spiritus intellectus 599 a — diversi, non diverso Spiritu, idem praeviderunt 659 b — Ipsos imitari debemus 599 b

PROPHETIA — debet fundari supra illustrationem spirituales 564 a

PROSTIBULUM — Insanus est qui se facit prostibulum diaboli 642 b — Exemplum de virgine *ibid.*

PROTECTIO — Qui vult protegi, oportet, quod sit sub dextera Dei 578 b

PROXIMUS — est membrum Christi 396 a — Anima tendit per unitatem in proximum tripliciter: in sensu, affectu, convictu 407 b — Eius honorificatio est duplex 597 a — Quilibet debet proximum suum meliorem se reputare *ibid.* — Unusquisque sua mala melius novit quam aliena *ibid.* — Illi qui est supra, debetur honorificentia; illi qui est infra, misericordia; illi qui est contra, tolerantia 685 b — diligendus est opere, cum adest facultas 724 a — Debemus proximis subvenire quatuor modis 529 a — Qui offendit proximum offendit et Deum 471 a

PRUDENTIA — Eius fulgor designatur per portam orientalem 604 a — Hanc portam nobis Dominus ostendit in sua natiuitate et in conversatione *ibid.* — Haec porta triplicatur *ibid.* — spiritualis est bonum calceamentum 249 b — acquiritur per doctrinam 680 b — Prudentiae inclinatur cor per rigorem disciplinae 408 b — vitae habetur per vigilantiam et sapientiam 434 b — Ut in ea simus probati, necessaria est cautela errorum, eligentia consiliorum, intelligentia mysteriorum 566 a, b

— Debemus esse prudentes in perscrutatione Scripturarum, discretionem operationum, moderatione sermonum, dissimulatione iniuriarum 328 a, b — Christum Agnum sequi summa prudentia est 249 b — Prudentes doctrinam bonam acceptant 684 a — carnalis est dimittenda 249 b

PRUINA — ab urendo dicitur 460 b — est matutini temporis frigus *ibid.* — designat invidiam *ibid.*

PSALMUS — Decem sunt eorum differentiae 433 b — omnes editi sunt iuxta decem gradus spirituum 434 a — non recte cantantur ab eo qui non habet spiritum ad transeundum ab uno spiritu in alium *ibid.* — depromendi sunt voce, spiritu, mente *ibid.*

PSALLERE — debemus in psalterio decem chordarum 618 b — Hae decem chordae sunt cultus beatæ Trinitatis cum septem virtutibus *ibid.* 619 a — debemus laudando Dominum in Angelis propter tria 619 a

PTOLEMAEUS — Ptolemaeo creditur in decursu et motu planetarum 240 b

PUBLICANUS — gerit formam veri poenitentis 393 a — habuit humilitatem subiectionis in opere, contritionis in corde,

PUR

recognitionis in ore 392 b. 393 a — Illius humilitatis triplex motivum 393 a — quantum in oratione se humiliaverit coram Deo 403 b — Oratio eius exaudita est, quia erat humilis 389 a — Magna res est, quod Deus eius humilitatem approbat 393 b — implorando misericordiam iustificatus est 325 a

PUDICITIA — vocatur flos 325 a — est puritas mentis et corporis et reddit hominem famosum *ibid.* — reddit animam pulchram et fama odoriferam 503 a — omnes concupiscentias sepelit et concludit 183 a — corporum facit vitam nostram ut aurum resplendere in oculis proximorum 568 a — corporum respicit corporis sanctitatem quoad proximum *ibid.* — Anima sine pudicitia domus leprosa dicitur 152 b

— Qui vult ipsam servare debet abstinere a voluptuosis cibis et potibus 325 b — conservatur, si declinamus spectacula vanitatum et consortia mulierum 396 a — Homo non efficitur perfecte pudicus, donec renes eius igne Spiritus S. adurantur 568 b — ut sit in nobis, accedendum est ad Mariam 125 b

PUDOR — oritur propter puritatem contritionis, confessionis et operationis 246 a — oritur propter peccatorum magnitudinem, multitudinem, turpitudinem *ibid.* — debet esse in recogitatione peccati 268 b — facit hominem occultare bona sua 153 a — Fama pudoris lubrica est 98 b

PUER — dicitur a puritate 495 a — Pueris non sunt dicenda superstitiosa 483 b — quando videt aliquod terribile, statim fugit ad sinum matris 542 b — efficitur strabo, quando lucerna est ex adverso 209 b. 483 b — quando volunt peccare, trahunt se in tenebris 527 a — utrum possit infra septem annos peccare mortaliter *ibid.* — Exemplum *ibid.*

— tres in camino ignis Deum magnificabant et se deprimebant 483 a

PUGILLUS — est manus coarctatae 353 a, b

PUGNA — Per pugnam pervenitur ad victoriam 469 b — omnis unanimiter aggressa parit victoriam 532 b — Loqui de pugna hominibus effeminatis nihil est 208 a — Qui non vult viriliter pugnare maledictionem incurrit 684 b

PULCRITUDO — est numerosa aequalitas 601 b. 641 a. 708 a — distinguitur pulcritudo uniformitatis et multiformitatis 708 a — Pulcrum generat delectationem 408 a — Miserrimus est qui delectatur in pulcritudine terrenorum, et dimittit pulcritudinem sempiternam 602 a

PULLI — dicuntur nostra opera 570 b

PURGARE — Loca, quae frequentantur, frequenter purgantur 228 b

PURGATIO — Indigemus purgatione 512 b — Purgamur in igne tribulationis, poenitentiae et abstinentiae *ibid.* — est duplex: per ignem purgatorium et aquam lacrymarum 656 a — Triplicis purgationis triplex est effectus *ibid.* — Ad perfectam purgationem triplex requiritur virtus purgativa 655 a

PUR

PURGATORIUM — Iusti, qui in veniali decedunt, vel pro mortali non plenam poenitentiam egerunt, in poenis purgantur 608 b — Qui super fundamentum fidei cretabilia aedificant, necesse est, ut ignem purgatorium transeant 605 b — Ignis purgatorii gravior est omni tormento, quod in hoc mundo excogitari potest 607 a

PURIFICATIO — non imponitur nisi immundis 648 b — Non est aliud loqui de sanctificatione quam de purificatione 641 a

— quadraginta dierum designatur in Lege, in prophetia et in Evangelio 635 b — prophetalis est excellentior legali 636 a — legalis est ex timore, prophetalis ex ardore et evangelica ex dulcore 635 b — Haec triplex purificatio designatur in ieiunio

Moysi, Eliae et Christi *ibid.* — Item designatur in purificatione Mariae *ibid.* — evangelica praesupponit duas alias 636 b — Ista tres purificationes sunt ordinatae *ibid.* — Prima est purificativa, secunda etiam illuminativa, tertia insuper perfectiva *ibid.* — evangelica provenit ex dulcore miserationis supernae *ib.* a

— Sublimitas huius festivitatis appellari potest perfectio Legis 648 a — In hac solemnitate totus mundus sanctificatus est per Christum 642 b — Solemnitatis materia est oblatio Proles et purificatio Matris 633 b. 641 a. 653 b — Utrumque est admirabile, venerabile et singulare 653 b — In his significatur purificatio ecclesiasticae hierarchiae et inchoatio oblationum sacrificiorum iustitiae 634 a — Quid innua-

RED

tur in processionibus magnis, quae hodie fiunt 642 b

PURITAS — cordis fit per poenitentiam et patientiam 534 a, b — Quales esse debeant puritati studentes 655 a — non potest esse sine simplicitate cordis 660 b — disponit ad visum *ibid.* — cum simplicitate disponit ad afflatum *ibid.* — Dominus est multum zelotypus de puritate nostra 522 a

PURPURA — est de sanguine conchiliorum et est vestimentum regum 638 b — significat caritatem *ibid.*

PUSILLANIMITAS — est causa ruinae 217 b — Quidam habent ita viles cogitationes, quod non possunt aliquid altum considerare 615 b

PYTHAGORAS — dicebat, concentum esse sphaerarum 612 b

Q

QUADRAGESIMA — Quare in eius primordio recitetur Evangelium de Christi ieiunio et tentatione 208 a, b — In Quadragena educit nos Dominus de statu peccati 527 a — Hoc tempore debemus Deum quaerere per recognitionem beneficiorum, compunctionem peccatorum, compassionem afflictorum, consuetudinem orationum 212 a

— Debemus facere poenitentiam, donec praesto est misericordia Dei *ibid.*

QUAERERE — Quaerens sciat quaerendi viam et modum 92 a — Inquisitio debet esse sollicita, avida, strenua 407 b — Sola veritas inquirenda est 408 b — Quaerendum est bonum amissum naturae, occultum Scripturae, remotum gloriae 410 a

— Hoc faciendum est totaliter, sinceriter, longanimiter *ib.* b

QUIES — Non licet quaerere quietem nec in statu praelationis nec in statu subiectionis 675 a — est via ad sapientiam 469 b — requiritur, ut Dominus in tabernaculo nostro requiescat 675 b — Hoc tabernaculum ex triplici causa inquietatur *ibid.*

R

RABSACE — designat malum Christianum 427 b

RACA — est interiectio indignantis 376 b — interpretatur vacuus *ibid.*

RACHEL — interpretatur videns principium, sive videns Deum 303 a — designat vitam contemplativam *ibid.*

RADIUS — perpendicularis, quando cadit recte super obiectum, revertitur in suum originale principium 480 a — incidens et resiliens constituunt aequales angulos 228 a — incidens designat aspectum passionis fraternae *ibid.* — resiliens designat affectum compassionis *ibid.*

RADIX — de terra sitiienti consurgit sine humore superfluo 325 b — habet asperitatem, profunditatem et fecunditatem 52 a — Circa radicem stercora ponuntur, ne arbor pereat 288 a — flante zephiro, producit florem 282 a — Ex vitiata radice procedunt rami et fructus mali 436 b — vocatur Christus propter tres proprietates 52 a — designat inconcussam virtutem 33 b

RAMUS — arboris nimis deflexus, quam cito deseritur, iterum redit 288 a

RANAE — de quibusdam foliis in modico tempore nasci dicuntur 24 b — possunt produci a daemonibus *ibid.*

RAPHAEL — interpretatur medicina Dei 616 b. 620 b. 625 b — Raphaelis est curare a culpa 617 b — nobis ministrat

medicinam contra pronitatem ad malum 620 b — educit nos ab infirmitate animi ad amaritudinem contritionis 625 b — non dat compunctionem, sed ostendit viam ad ipsam *ibid.* — nos educit de servitute diaboli persuadendo nobis memoriam passionis Christi 626 a — liberat nos a contrariedade Dei, quam incurrimus per offensam, inducendo nos ad instantiam orationis *ib.* b

RATIO — sub quadruplici respectu requiritur a Rege regum de muneribus collatis, sermonibus, operibus, temporibus expensis 440 b. 441 a — reddenda est principaliter de immundis cogitationibus, duris sermonibus, pravis maleficiis 386 b — Ad rationem reddendam non sufficit iustitia, sed petenda est misericordia 441 a

— Per rationem anima cognoscit se et cognoscendo se cognoscit alias substantias spirituales 462 b — fit expedita in corporis depositione et cognitionis aenigmaticae evacuatione 449 a — inclinatur nos ad superiora 637 a — Rationalia sunt arbitrio libera 551 a — Solae rationales potestates sunt ad opposita *ib.* b

— inferior habet regi a ratione superiore 214 a — In eius superiori portione relucet Christi imago et similitudo 509 a — In eadem parte est devotio *ibid.* — superior designatur per mulierem Chanaanam; inferior, per eius filiam 214 a, b — Explicatio *ibid.* — humana eiusque ar-

gumenta per malleum et ferramentum intelliguntur 688 a

RATIONALIS — prosequitur iusta 460 a — disponitur ad cognitionem veri per inquisitionem 407 a — dirigitur per claritatem internam 374 a — informatur praedicatione 385 a — movetur per consilium 535 b

REBECCA — figurat Virginem Mariam 660 a

RECEPTIO — fit per modum recipientis et non per modum recepti 429 b. 633 b

RECHABITAE — significant mundum relinquentes 676 b

RECONCILIATIO — Postquam homo peccavit non potuit ad plenum reconciliari nisi per mortem filii Dei 647 a

RECTITUDO — illuminat rationalem 410 a — excludit malitiam *ibid.*

RECTUM — est quoddam medium inter duo extrema 261 a

REDEMPTIO — eiusque pretium figurata sunt in morte Abel et in omnibus sacrificiis veteris Testamenti 260 a — non est perfecta, quousque redimatur ille qui est liber simpliciter 650 a — ibi est consummata, ubi incepit transgressio 264 b — designatur resurrectione adolescentis 412 b

— Oportuit, quod Deus remedium adhiberet 317 a — Nullum pretium fuit sufficiens, nisi istud quod potuit Deum placare et peccata hominum purgare 260 a

REF

— Oportuit, quod eius pretium esset conveniens et sufficiens *ibid.* — Tale pretium fuit Christus, quia erat homo et Deus *ibid.* — Nulla creatura potuit esse pretium redemptionis *ibid.* — Si Christus veram carnem non habuisset, carnem nostram non redemisset 108 a

— per passionem est actus excellentissimae caritatis 704 b — Deus nos redemit per clementiam 443 b — non fuit ex obligatione, sed ex dignatione 654 a

— est declarativum potentiae, manifestativum sapientiae, expressivum misericordiae 412 b — consideratur quoad nostrae iniquitatis abundantiam et divinae pietatis efficaciam 239 b — Hoc mysterium explicatur ut purum in Christi coena, ut pium in eius morte, ut potestativum in eius triumpho 274 a — consideratur quoad modum, virtutem et effectum 725 b — Explicantur septem verba, quae Deus per Filium in reparatione dixit 182 b. 483 a, b

— Eius fructus omnibus est participabilis 455 b — Effectus redemptionis est in vera participatione gloriae paradisi 40 a

— Semper debemus referre gratiarum actiones pro tanta misericordia Dei et caritate 274 a, b — Pro ipsa est regratandum 455 b. 456 a

REFECTIO — pertinet ad concupiscibilem 714 b — Refici non debet qui potest, scit et debet operari et non vult 256 a — Non debemus ad eam accedere sicut bruta animalia 644 b — mentis maior est quam ventris 379 b — Qui refugit spiritualem laborem non debet refici spiritualiter 256 a

REFORMATIO — Vita nostra reformatur quadrupliciter 174 b

REGNUM — mundi est tripartitum 230 a

— Dei est gratiae et gloriae 40 b — Dei est regnum naturae, Scripturae, gloriae 410 b — Dei accipitur pro paradiso et adventu Christi 40 b — Regni caelorum duae sunt partes, iustitia et misericordia 703 b — caelorum designat deiformitatem animae impressam 440 b — gratiae est inter servos Dei et quotidie habet crescere 40 b — caelorum est regnum supremum, aeternum, opulentum et iucundum 536 b — Dei est speciosum, delicosum, sempiternum 408 b — Dei est gratuitum, liberum, communissimum 194 a — Dei est summum bonum 407 a — Obtentu regni caelorum efficimur reges *ibid.*

— caelorum tantum valet, quantum habemus 488 b. 551 a — In regno Dei est refulgentia claritatis, redundantia bonitatis, carentia corruptionis 408 b — In ipso est aperta visio, quieta fruitio, firma tentio *ibid.* — His satiatur tota anima *ibid.* — In regno Dei nullus est defectus 409 b — Dei non est in inferioribus, sed in superioribus *ibid.*

— caelorum est petendum et acquirendum 212 a — Regnum Dei pervenit in nos per gratiam baptismalem, poenitentialem et finalem 224 a — Si volumus esse participes in regno, debemus esse consortes in poena 512 b — Qui vult, ut sibi appropinquet regnum Dei, debet eradicare

S. Bonav. — Tom. X.

omnia vitiorum genera 224 a — Dei quaerendum est sollicite, avide, strenue 407 b — Hoc fit per fidem, caritatem, spem *ibid.* — Dei quaerendum est sub ratione honesti, conferentis, delectantis 410 b — caelorum emitur paupertate 551 a

— gloriae prope est servus Dei 40 b — Quales non ingrediantur regnum Dei 224 a, b — Tria faciunt efficaciter inquire iustitiam regni Dei 409 b. 410 a

— Eius consideratio multum valet ad spernendam vanitatem 409 b — caelorum vide etiam V. *Caelum.*

REGULUS — erat perfectus quoad fidem et obedientiam 435 a — gerit formam praclati 431 a

— Sub regulo intelligitur error schismaticus vel haereticus 52 b

RELIGIO — requirit humilitatem, virilitatem, perseverantiam 403 a, b — Cuiuslibet Religiosi integritas describitur quoad reformationem, humiliationem, illustrationem 441 a — Vir religiosus illuminatur per conversionem animae, expansionem potestativae, elevationem affectivae, admirationem intellectivae 170 b

— inventa est, ut homo ibi sibi faciat arctam viam et poenitentiam 91 a — est sicut arx munitissima, cuius portae tribus seris firmatae sunt 162 a — In Religione est triplex bonum 676 b — In bona Religione melius implentur praecepta et consilia quam extra sola praecepta 532 b — Nemo scit quae sunt in tabernaculis Religiosorum, nisi qui in eis requiescit 677 a — Ad montem Religionis ascendendum est per quatuor exercitia 31 b

— dicitur domus David, quia ad instar illius domus divinitus est promota in gratia, dilatata in fama, directa in sapientia, magnificata in potentia et amplificata in frequentia 334 a — sub triplici respectu comparatur navi quoad evangelicam perfectionem et diabolicam impugnationem 190 a, b — Partes navis et alia ad eam spectantia ad Religionem applicantur *ib.* b — designatur per stabulum, domum, templum 91 a — Explicatio *ib.* a, b. 92 a — diversae designantur per civitates 162 a — vocatur mons ob sex rationes 31 a, b — Religiosi comparantur stellis 37 a — Religiosi vocantur habitatores Ierusalem 334 a

— non debet esse palatium, monumentum, domus negotiationis 91 a, b. 92 a — Explicatio *ibid.* — Religiosi non debent habere, nec velle habere 527 b — Religiosus verus penitus obliviscitur terrena et totus se extendit ad caelestia 363 a — Religiosi non retrocedant ad peccatum, nec retro aspiciant ad mundum 91 a — Religiosi Christum imitari debent in vilitate et humilitate 90 b

— esse non potest sine munditia et prompta obedientia 522 b — Religiosi debent vivere in puritate, munditia et obedientia 523 a — Religiosus a se excludere debet demulcentiam consanguinitatis, avaritiam, illecebram 424 b — Religiosus extra rigorem disciplinae positus statim interficitur 246 b

REL

— Religiosorum vestimenta sunt quaedam poenitentiae documenta 228 b — Unde ipsi subito alterant, quoniam inspectores suos ipsius habitus exterioris inspectione informant *ibid.* — Religiosi debent cavere, ne quod habitus exterior protestatur, habitus interior diffiteatur *ibid.*

— Ad Religiosos venit Spiritus S. propter fulgiditatem intelligentiae, tranquillitatem affectuum, unanimitatem sensuum, uniformitatem actuum et morum 334 a, b — Ad ipsos venit spiritus gratiae inflammantis, decorantis, elevantis, regulantis *ib.* b — Effunditur super ipsos spiritus precum amarificantium, transformantium, inclinantium, sursum agentium *ibid.* — Religiosi boni pane et aqua caelesti reficiuntur 63 b. 64 a — In tabernaculis Religiosorum est vox exultationis et salutis 676 b

— Multi fugiunt tabernaculum Religiosorum 676 b — Religionem ingredi volentes debent vitare impugnationes malitiose laudantium et occulte detrahentium *ibid.* 677 a — Hi significantur per Balaam et Ismaelem *ibid.*

— Descriptio vitae Religiosi perfecti et imperfecti 206 b — Aliqui sunt corpore, alii mente in Religione 63 b — Religiosi illi videntur non habere serenas conscientias, qui libentius vagantur in diversoriis, quam quiescunt in claustris 228 b — In Religiosis indevotio summe damnatur 62 b — Quidam Religiosi sunt sine devotione 363 b — Religiosi multum peccant, si non habent lacrymas compassionis pro aliis 557 a — Religiosi molles et fragiles significantur per mulieres Christum non invenientes 91 b

— Religiosi non sunt servi et discipuli Christi, si volunt magis lavari quam lavare, ministrari quam ministrare, dominari quam servire, imperare quam obedire 90 b — Religiosi illi expellunt Christum, qui in saeculo viles, in Religione volunt esse honorabiles; qui in saeculo mendici, in Religione volunt esse delicati 91 a, b — Si in Religioso est avaritia vel proprietas, non colit Deum, sed idolum 247 b — Religiosi deberent esse caelestes, sed quidam sunt potius boni terrarii 363 b — Religiosi deberent esse aves et facti sunt boves *ibid.* — Religiosi deberent portare iugum Domini et portant iugum boum *ibid.*

RELINQUERE — debemus peccatum, mundum et nosmetipsos 550 a — debemus actus carnales, substantiam mundialem, parentes et consanguineos 197 a — debemus mundiales possessiones, distractiones, oblectationes, consuetudines 314 a, b — Relinquenda sunt omnia, non tantum opere, sed corde *ib.* b — Omnia, saltem affectu, relinquenda sunt 206 b — Qui obstricti sunt voto paupertatis debent omnia relinquere actu, ceteri debent renunciare omnibus affectu 289 b. 373 a

— Notantur tres gradus relinquendi 551 a — Se relinquere est voluntatem propriam abnegare et se divinae voluntati committere *ibid.* — omnia non magnum est 552 a — Causa, quare nec praeceptis

REM

nec miraculis nec poenis ab amore saeculi avertimur, est prava consuetudo 551 b — Exempla *ibid.* 552 a

— Bene tecerunt qui Christo necessaria providerunt, sed melius qui omnia dimiserunt, ut eum expeditius sequerentur 288 a, b — Debemus omnia relinquere, ut perfecte Dominum sequi possimus 550 b — Similitudines *ibid.* — Optima mercatio est dare unum et accipere centum 550 b, 551 a

REMUNERATIO — in hac vita non est expectanda 299 a

RENES — In renibus est origo carnalitatis 66 a

RENOVATIO — spiritualis incipit a gratia septiformi et consummatur in gloria dei-formi 437 a - 439 b — spiritualis fit per peccatorum detestationem, interiorum Deo consecrationem, morum ostensionem praedaram 430 a — Debemus renovari secundum gratiam baptismalem, poenitentialem, finalem 429 d — Debemus renovari sicut serpens, cervus, aquila, phoenix 430 b

RENUBURGIS — quaedam de Balsa se implicabat in omnibus et omnia sua deperibant in domo sua 363 b

RENUNTIATIO — Renuntiandum est omnibus secundum doctrinam Christi et Pauli 475 b — Qui totum renuntiat totum possidet 300 a

REPROBI — sunt stellae percussae, ruinosae, erratae et nigrae factae 719 b

REPTARE — Reptans per scopulos duos fodit vel lacerat manus et pedes 325 a

REQUIES — Ad requiem venimus tantum per laborem 261 b — Exemplum *ibid.* — Viae ad requiem sunt: sanctitas, iustitia, veritas, innocentia, caritas, misericordia 267 b, 268 a — Si volumus venire ad requiem, debemus habere sex pennas, quae sunt: pudor, timor, dolor, clamor, rigor et ardor 268 a — Habentes ipsas obumbrabit Spiritus S. *ibid.* — Anima habet requiem tantum in Domino, ideoque quilibet debet fugere occupationem terrenam *ibid.*

— quam quaerere debemus, est aeterna gloria 269 b — aeterna hic inchoatur, quando anima a corpore separatur, et consummatur in resurrectione *ibid.* — Ad requiem beatæ visionis venit homo per exercitium operationis, gemitum compunctionis, otium contemplationis, bravium retributionis 267 b — Per haec singula requies inchoatur, proficitur, perficitur, perpetuatur *ibid.*

RESURRECTIO — est materia consolationis 273 a — facit, ne desolatio absorbeatur in tristitiam *ibid.* — Monstruosa res esset, si caput resurgeret sine membris 274 a — Pauca corpora Sanctorum iam surrexerunt, et sequitur uberius resurgentium numerus 283 b

— Impossibilitas resurrectionis corporis refellitur quatuor inconvenientibus 273 b, 274 a — Explicatur duplex finis resurrectionis 273 a — Homines omnes ante ultimum iudicium resurgent 35 a — Post resurrectionem cessat generatio et corruptio 383 b

— In resurrectione a corpore cuiuslibet Beati removebitur omnis corruptio, deformitas et obscuritas, tarditas, infirmitas et animalitas 29 b — In resurrectione a corporibus Beatorum amovebitur omnis defectus miseriae 46 b — In resurrectione corpus reformabitur ab omni miseria per configurationem claritatis corpori Christi 48 a — Inconveniens esset, si caput (Christus) esset pulchrum et immortale, membra vero corruptibilia et deformia 239 b

— nescit senectutem 284 a — nihil sinistrum recipit *ibid.* — Post resurrectionem nulla erit in carne concupiscentia, nulla in intellectu fallacia, nulla in affectu malitia 283 b — In resurrectione verus dies aspirabit et omnis hebetudo cessabit *ibid.* — In resurrectione replebitur animae appetitus et renovabitur corpus 139 a, b

— Si in resurrectione volumus clarescere ad modum nivis, vestimenta vitae nostrae debent esse lucida, subtilia, integra, gemina, varia, talaria 220 a, b — Qui vult configurari corpori Christi in patria debet corpus conterere ieiuniis, humiliare afflictionibus, submittere iugo servitutis 275 a — Tanto corpus nostrum erit corpori Christi conformius, quanto pro eius nomine erat humilior 172 a, 190 a, 275 a — est expectanda cum modestia, innocentia et patientia 218 b, 219 a

— Peccatorum remissio est quaedam a morte resurrectio 584 b — Quoad resurrectionem spiritualem notandi sunt quidam, qui nec resurgunt nec resurgere se ostendunt; alii, qui videntur surgere, sed non surgunt; tertii surgunt quoad quid, sed non simpliciter; quarti surgunt, sed non cum Christo; quinti perfecte surgunt cum Christo 276 b — Isti sunt manifesti peccatores, hypocritae, pro parte poenitentes, ab integra poenitentia recedentes, in integra poenitentia persistentes *ibid.* 277 b, 278 a, b, 279 a — Ut resurrectio nostra spiritualis sit conformis resurrectioni Christi, debet esse vera, accelerata, unica 275 b, 276 a — Consurgendum est totaliter 278 b

RESURRECTIO DOMINI — in Ecclesia celebratur, ut memoria suae passionis semper in cordibus nostris habeatur 303 b — Hodie illuxit nobis festinus dies exultationis et laetitiae 272 a — Hodie invitamur ad nuptias Agni resurgentis et eius sponsae *ibid.* — Hodie Christus propria virtute resurrexit, captivum hominem liberavit, diabolum eiusque exercitum in infernum submersit *ib.* b — Christus resurrexit, ut nos de nostra resurrectione certificaret 274 a

— debet nobis esse materia gaudii, quia hodie Salvator de suis inimicis triumphavit, vitam gratiae nobis condonavit, a culpa nos iustificavit, spem nostrae resurrectionis confirmavit 280 b — Gaudeamus hodie propter incrementum nostrae laetitiae, exultemus propter fructum nostrae fiducia, demus gloriam Deo propter triumphum victoriae 272 b — Ipsam digne colimus, si resurgenti Domino conformamur

RUT

276 b — Resurrectioni dominicae debet conformari nostra conversatio, cogitatio, affectio 275 b

RETE — significat praedicationem 74 a — significant actus carnales 197 a

REVELATIO — Doctrina per revelationem accepta non potest esse nisi vera 592 a — Revelationum cognitio per Angelos in homines venit 689 b — Sapientia divina revelat opera creationis per communem illuminationem; opera recreationis, per illustrationem spiritualem et supra naturam 563 b, 564 a

REVERENTIA — hominem reddit vigilem contra ignaviam et humilem contra praesumptionem 615 b — Debemus imitari reverentiam Angelorum 521 a — Obsequium reverentiae honorat Patris maiestatem 649 b

REVERTI — Quod per violentiam extra locum proprium tenetur non revertitur ad locum quietum nisi per motum praecedentem 208 b

REX — est qui se regere potest 637 b — designat Filium Dei vel totam Trinitatem 440 b — decem designant immensam potestatem malorum 261 a

RIGOR — debet esse in afflictione sui 268 b

ROBOAM — Per ipsum intelliguntur praefati 548 b

ROMA — Christo nascente, Romae de Capitolio apparuisse dicitur circulus aureus iuxta solem et in medio virgo pulcherrima puerum gestans 123 a — Christo nascente, Romae templum pacis corruisse dicitur *ibid.* — Quid haec significant *ibid.* — Christo nato, Romae fons olei erupit et defluxit in Tyberim 114 a, 123 a

— Curiae Romanae auctoritas in terris est suprema 593 a — Ecclesia Romana est mater omnium fidelium 215 b

ROS — arcet venena de nocte, ne noceant 130 b — nequit pati calorem solis 554 b — In rore caeli et in pinguedine terrae est benedictio omnium 127 a

— cur prius in vellus Gedeonis et deinde in aream descenderit 689 a — Christus natus plenus est rore gratiae, veritatis, laetitiae et virtutis 418 a, b — significat Verbum nascens 127 a — designat doctrinam Christi 130 b

ROSA — pulcher est inter flores 283 a, 670 b — excellit decore 283 a — cum frequenter tangitur, marcescit, amittit colorem et odorem 396 a, b — producuntur inter spinas 201 a — saepe est proxima urticae 285 a

— significat suavitatem animae Christi 33 b — Virgo pariens vocatur rosa ex septemplici ratione 117 b, 118 a — designat dotem claritatis 283 a

RUBIGO — facit putrescere segetes 460 a — significat peccatum originale 634 a, 714 a — designat avaritiam 460 a

RUBUS — Ignis rubi erat conservans et vivificans 658 a — incombustus designat, quod Virgo fuit sine corruptione carnis 33 a

RUTH — interpretatur videns 664 b — fuit benedicta propter continentiam coniugalem 683 b

S

SAB

SABA — Regina Saba audiens Salomonem sapientior rediit 456 b — Regina Saba significat animam sanctam 623 a

SABAIM — Viri sublimes Sabaim significant superbiam 104 a

SABBATUM — Quidquid a principio mundi dictum est de celebratione sabbati, dictum est propter requiem 267 a — erat ad tempus servandum 63 a — non solvebatur per opus misericordiae et liberalitatis, sed per opus avaritiae et servitutis 415 a — Nullus est idoneus ad divinam legem explicandam nisi per Sabbati observantiam 650 b

— sanctum est sabbatum sabbatorum 267 a — Hodie invitatur ad requiem 262 b. 267 a — Hodie Christus fecit, quod omnes animae sanctae secum sint in aeterna requie visionis 267 a

SACERDOTES — Iudaeorum vacabant officio altaris 62 a — erant sollicitissimi ad cognoscendum Christum *ibid.* — nescierunt Christum propter avaritiam *ibid.* — vendebant non habentibus columbas, ut postea reciperent oblatas 390 a — Ad hoc ponebant nummularios, ut mutuarent nihil habentibus *ibid.*

— Christus in ultima coena ordinavit presbyteros 257 a — oleum gratiae sanctificantis sacerdotali auctoritate fustum est in Petrum et in Apostolos et per eos in reliquos sacerdotes 548 a, b — Sanctitas datur sacerdotibus per impressionem characteris indelebilis 599 a — Hanc de congruo sequi debet sanctitas in meritis *ibid.* — Sanctitas officii iis obest sine sanctitate meriti *ibid.*

— olim solebant offerre arietes, vitulos et volucres, modo sacrificant hostiam veram, Christum 642 b — offert Filium Dei in manibus Ecclesiae 640 a — Sacerdotum est in templo offerre Christum 656 b — Ex ore eius populus debet audire legem 622 a — debent homines pascere carne Christi mane et vespere 294 b — Eorum officium est alios purgare 674 a — in confessione tenet locum Dei 393 a — Sacerdotale officium omnibus est necessarium 425 a

— Oportet, ipsum esse purum duplici puritate et pium duplici pietate 640 a, b — Exempla *ibid.* — debent esse mundi, fecundi et mansueti 656 b — debent ad modum corvorum nigrescere per poenitentiam, spernere delectationem momentaneam et annuntiare futuram gloriam 294 b — debent purgationem incipere a se ipsis 674 a — Dolendum est, quod aliqui hoc non faciant *ibid.* — purgantur per sacrificia 654 b

— quidam non curant de ecclesia habenda, nisi propter pecuniam 62 b — non debent abscondere redditus Ecclesiae, quia hoc est iudaizare, immo sequi ludam *ibid.* — quidam avaritiae student *ibid.* — Aliqui

quaerunt laute vivere, congregare et rapere *ib.* b — Ideo ab eis nescitur Christus *ibid.* — Turpe est, ante fores sacerdotis lictores consulum et milites excubare 574 a

— aliqui sub specie placandi Deum culpam incurrunt 164 b — ad peccatum redeunt magnam culpam et poenam sibi accumulunt 279 a — Non est malum, sacerdotem esse, licet in malum aggravaretur *ibid.* — Magna proditio est, si sacerdos eisdem labiis osculatur Filium Virginis, quibus osculatus est carnes meretricias *ibid.* — aliqui vacant gulositati 62 b — Vide etiam V. *Clericus.*

SACERDOTIUM — dicitur nubes et lumen 531 a

SACRAMENTUM — est, in quo sub tegumento rerum visibilium divina virtus salutem secretius operatur 355 b — septem significantur per septem columnas 154 a — vetera promittendo et figurando novorum introductionem, suam praedicebant cessationem 134 b

— efficaciam habent a passione Christi 58 a. 401 a. 630 b — fluxerunt de latere Christi dormientis 58 a. 355 b — sumunt virtutem de sanguine Christi, qui de eius latere exivit 340 b — In Sacramentis operatur sanguis Christi 355 b

— Gratia sacramentalis multiplicata est per septem differentias 154 a — Gratia sacramentalis procedit a Deo tanquam ab auctore et efficiente, a Christo tanquam a mediatore et promerente 58 a — Sacramentorum dispensatio dicitur fluvius splendidus propter claritatem gratiae *ibid.* — Sacramentorum dispensatio dicitur fluvius aquae vitae propter efficaciam gratiae *ibid.* — Dominus efficit veritatem Sacramenti per ministrum, licet, non habeat sanctitatem meriti 599 a

— Mediantibus Sacramentis Christus influit gratiam 58 a — instituta sunt contra originalis et actualis peccati vulnera 401 a — sunt remedia contra carnem 108 b — Per ipsa mundatur et sanctificatur Ecclesia 340 b — Per Sacramenta administratur Spiritus S. donum his qui humiliter accedunt 339 a

SACRIFICIA — vetera figurabant pretium redemptionis nostrae 260 a — vetera erant tantum signa veri sacrificii Christi, a quo differebant sicut umbra et veritas *ibid.* — vetera aliquid efficaciae habebant, quia signa erant sacrificii veri *ibid.* — omnia veteris Testamenti figurabant sacrificium Christi 204 a — Si stetisset homo in eo quod accepit, nullum animal immolaret 647 a — veteris Testamenti non fuerunt nisi de sex generibus animalium *ibid.* — Ratio huius ordinationis *ib.* a, b — Maria non despexit veteris Testamenti sacrificia *ib.* a

— Oblatio Salvatoris inchoat oblationem sacrificiorum iustitiae 634 a — acce-

SAL

ptabile non erat nisi per Christi adventum 668 a — Ipsum eundem sacerdos offert Deo Patri in altari, qui se voluntarie obtulit pro nobis in cruce 252 a — Christus in altari in specie panis offertur in Divinitate et humanitate 158 a — in quo Deus sacramentaliter requiescit, usque ad finem saeculi perseverabit 673 b — Non est locus veri sacrificii extra catholicam Ecclesiam *ibid.* — Peccatum non expiatur nisi per verum sacrificium 136 a

— Deo acceptum est duplex: compunctio in prece et devotio in laude 652 b — Plus potest spiritualis oblatio super immunditiam spiritualem quam carnalis super carnalem 728 a — debet esse purgativum nostri et placativum Dei 640 a — nostra debent esse pura et pia *ibid.* — non placet Deo, nisi ardore caritatis accensum sit 616 a

SAECULUM — designatur per mare 426 a — est procellosum, profundum, periculosum *ib.* a, b — Conformamur huic saeculo per adhaerentiam terrenorum, negligentiam aeternorum, fraudulentiam proximorum, lasciviam morum 174 b — Qui conformantur saeculo non merentur divini beneplaciti dispensationem probare 566 b

SAECULARES — a vera sapientia divisi sunt 206 b

SAGITTAE — sunt dogmata veritatis 528 a

SAL — Salem non sufficit vis terrea immutare, nisi adiuvet illam calor solis 532 a — In sale discretio datur intelligi 714 b

SALAMANDRA — conservatur in igne 273 b

SALEM — interpretatur iustitia 404 a. 257 a — interpretatur pax 257 a — Rex Salem designat Christum *ibid.*

SALOMON — Ex omnibus regibus, qui fuerunt ante et post ipsum in Ierusalem, nemo erat similis ei in sapientia et divitiis 447 b — Haec laus est retorquenda ad verum Salomonem, Christum 148 a — accepit sapientiam suam per infusionem divinam 243 a — proposuit ambulare per defectuum declinationem 227 b — fecit, quod tanta esset multitudo auri et argenti, quanta lapidum 602 b — Huius explicatio *ibid.* — Gradus in throno eius significant decem et octo hierarchias 610 a — In Salomone veritas erat obumbrata, in Christo est repraesentata 241 a — multipliciter figurat Christum 28 b. 243 a. 518 a. 693 a — Explicatio 243 a

SALSEDO — non potest trahi ab aqua maris nisi per vas cereum novum in orificio clausum 192 b

SALUS — Nullus salvatur nisi per Christum 260 a — In lege naturae, Scripturae et gratiae non salvatur aliquis nisi per Christum 670 a — In tempore gratiae fructus iste copiosius communicatur *ibid.* —

SAM

Lex, per quam homines salvantur, non est nisi veritas 637 a — Sola lex christiana salvat *ibid.* — Nulli existenti in aliqua extremitate terrae vera salus deficit 190 a

— Via salutis designatur quantum ad rectitudinem itineris, utilitatem finis, prudentiam dirigentis 246 a — Homo salvatur per conformitatem ad Dominum et ingressum in paradisum 384 a — Summa salutis humanae consistit in humilitate meriti et sublimitate praemii 392 a — perfecta consistit in remissione peccatorum, infusione charismatum, consummatione desideriorum 404 a, b

— Ad salutem necessariae sunt humilitas, caritas et perseverantia 289 a — Via salutis est descendere et humiliari 337 a — Nullus aditus est in statu salutis, nisi habeat fidem, spem, caritatem 237 b. 424 a — Ad salutem necessaria est serenitas beatæ aeternitatis, tranquillitas mentis, sinceritas fidei, soliditas spei, firmitas caritatis 55 b — Ad salutem tantum dignus est qui orat 390 b — Qui vult ad salutem pertingere debet se mancipare orationi devotæ, conversationi honestæ et confessioni satisfactoriæ 723 a

— Quicumque vult salvari, debet accipere Christum natum et Matrem eius ad imitationem et venerationem 144 b — Si salvari volumus, debemus cum Christo tollere crucem 263 a, b — Ad salutem cuiuslibet necessariae sunt desertio impedimenti et adeptio complementi 372 b — Propter salutem res temporales prolicere debemus 211 b — Nemo potest venire ad salutem, nisi habeat sapientiam 489 a

— Ad salutem necessariae sunt fidelis intelligentia, caritativa benevolentia, finalis constantia 331 a — Ad salutem necessariae sunt intelligentia divinorum, concordia proximorum, tolerantia adversariorum 374 a, b

SAMARITANUS — custos interpretatur 401 a. 405 a — designat Christum 350 a. 400 b. 401 a

SAMSON — est figura Christi 44 a. 666 b — significat donum fortitudinis 666 a

SAMUEL — In ipso erat obedientia prompta 439 b — est figura Christi 666 b — significat donum consilii *ib.* a

SANATIO — Qui vult sanari prius debet ad medicum recurrere, deinde morbum ostendere et postea curationem recipiet 231 b — spiritualis fit per visitationem divinam, contritionem internam et humilitatem poenitentiae 215 a

SANCTI — omnes cum peccato originali concepti et nati sunt 719 a — omnes sunt fructus divini 670 b — voluerunt despici ab hominibus, ut placerent Deo 578 a — In Sanctis fuit severitas et benignitas 484 a — Exempla *ibid.* — Eorum lumina frequenter extinguuntur, et ideo periculosum est ipsos sequi 707 a — Explicatio *ibid.* — Eorum miracula remanent post ipsorum martyrium 482 a

— Sublimitas Sanctorum est veneranda propter tria 598 a — Sanctorum exempla non imitari valde verecundum est 54 a —

Optime eorum festa celebrat, qui eorum imitatur sanctitatem et veneratur potestatem 552 b — Sanctorum filii sumus sanctitatis informatione et imitatione 598 a

— Describitur materia solemnitatis omnium Sanctorum 601 a

— Quare Seraphim magis clament: Sanctus, sanctus, sanctus quam alii Angeli 503 b — Duplex indicatur ratio, cur Seraphim clament: Sanctus, Sanctus, Sanctus 598 a

SANCTIFICATIO — In veteri Testamento quaedam sanctificabantur lavacro, quaedam unguento, quaedam voto, quaedam sacrificio 645 a — Idem fit in novo Testamento *ibid.*

— in Maria delevit peccatum originale quantum ad maculam, sequelam et causam 634 a, b — In aliis est sanctificatio quantum ad maculam *ibid.* — Sanctificati in utero omnes praeter Mariam habuerunt inclinationem ad peccatum veniale 702 b

— est sequestratio ab omni immunditia et peccato 643 a — Non est aliud loqui de sanctificatione quam de purificatione 641 a — Electio sanctificationis ad illos solos se extendit, qui in Christum credunt et ipsum diligunt 515 b — Deus inhabitat in anima per illam sanctificationem, quae fit per amorem 643 b

— Qualiter homo se debeat sanctificare 645 a — est per timorem 643 a — fit per fidem *ibid.* — Anima non sanctificatur, nisi efficiatur templum Dei 642 b — Eam perficimus cavendo ab avaritia 646 b

SANCTITAS — est ab omni iniquitate libera puritas 520 a — Sanctus idem est quod purus 503 b — Sanctum esse est ab iniquatione purissimum esse 598 a — est ab omni contamine munda et sincera bonitas 641 a — est quoddam initium sanctitatis, quae erit Sanctis in paradiso 524 a — est in persona 622 b — pertinet ad vitam activam 523 b

— in humilitate incipit, in virtute probata proficit et in caritate plenaria consummatur 576 a — ut radices in corde habet timorem et amorem 520 b — Haec duo sunt figurata in duobus Testamentis 521 b — Timor sanctitatem praeparat, amor ipsam perficit 520 b. 521 a — Sancti efficiuntur per amorem et timorem 420 b — Gratiae et virtutes faciunt hominem sanctum 475 b — In probitate sanctitatis debet inveniri veritas et patientia 523 a

— sit in corde, conversatione et sit probata in tribulatione 520 a — Mirabilis sanctitatis est in cuius opere est simul puritas innocentiae et austeritas vitae 484 a — Sanctitatem in conversatione comitantur puritas et obedientia, munditia et obedientia 521 b — quae est tantum exterior, est sicut pulchritudo sepulcri 520 a — talis est hypocrisis *ibid.* — Homo non reputatur sanctus ob divitias, scientiam aut dignitates 644 b

— per sex gradus in nos descendit 598 a — Viri sancti non debent declinare a vestigiis Christi 299 b — non potest haberi nisi in requie mentis 646 a — quo-

SAP

modo servari debeat per imitationem Sanctorum 599 a — Homo debet appetere divinae sanctitati conformari 598 b — Hoc appetitu pervenitur ad timorem Domini *ibid.* — nos facit sororem Christi 212 b — Sanctorum habitatio et conversatio est in caelis 184 b

SANGUIS — Abel et iustorum interfectorum clamat vindictam 727 a

— est triplex: redemptoris, rectoris, animatoris 336 b — Sanguine, quo Christus aspersus est in sua passione, omnis populus christianus est aspersus 264 a — Christi non fuit aliunde nisi de cruce 469 a — Christi fuit pretium redemptionis et refectionis novae 136 a — Christi clamat misericordiam 727 a — Christi est fons, in quo peccata lavantur 340 b — Per sanguinem Christi facta est reparatio concordiae et relaxatio vindictae 29 b — Christi promeruit nobis gloriam 26 b — Vide V. *Christus* pag. 98.

SANITAS — Diligens sanitatem libenter audit verba medici 188 a — Sanus est sicut equus impetuosus 351 a

SAPIENTIA — increata est lux per essentiam, creata per participationem 563 a — increata est Christus 152 a — aeterna ex tribus rationibus dicitur clara, placida et iucunda 355 a — In sapientia divina non est nisi pura dulcedo et consolatio 525 a — divina generat delectationem in eo qui ei per amorem unitur 408 a — Vide etiam V. *Christus* et *Deus*.

— dicitur a sapore 630 b — est habitus nobilissimus mentis, quo anima quadrupliciter sublevatur 468 b. 469 a — est lux spiritualis 563 a — est cognitio causarum altissimarum 556 a — consistit in scientia occultorum et praescientia futurorum 583 b — est quoddam initium sapientiae, quae erit Sanctis in paradiso 524 a — pertinet ad vitam contemplativam 523 b — Sapientiae donum significatur in conceptione Elisabeth 666 b — designat Christum 388 b

— est optimum in homine 31 a — Sapientiae donum est thesaurus verus, qui occultari debet 666 b — est totius animae completiva et moderativa 310 a — est suavissima lux, et nutus eius sunt omne creaturarum decus 104 b. 105 a — In sapientia est luciformitas, pulchritudo, amoenitas et utilitas 83 b — Anima, quae est illuminata sapientia, est similis soli propter tria 523 b. 524 a — Sapientiae donum excedit omnem cognoscendi modum 666 b

— Nemo est tam sapiens in hac vita, qui non possit sapientior esse dictis minorum 456 b — Prius debet homo impleri spiritu sapientiae quam aperire os suum 64 a — magna est scire defectum suum 609 a — Sapiens quilibet in bono opere debet considerare operationem, durationem, intentionem 27 a

— Eius gradus sunt excessus devotionis, admirationis, exultationis 325 b — Per hos homo fit conformis superiori hierarchiae caelesti *ibid.* — Divinae sapientiae

SAP

collatio describitur ut fervida, lucida, frigida et fecunda 418 a, b — est ad Creatorem deductiva, virtutis potentiae ostensiva, divini cultus exhibitiva 489 a — purgat, illuminat et consummat 563 a — Iste actus sapientiae est in hierarchia supercaelesti, caelesti et subcaelesti *ibid.* — Per oleum designatur sapientia illustrans, impinguans, elevans 547 b — adeo perfecte animam illuminat et dirigit, ut cognoscat, quanta sit distantia inter culpam et gratiam 313 a — ad instar lucis habet in vultu hominis relucere ut lux credulitatis, ratiocinationis et contemplationis 563 a — dirigit animam quantum ad rationalem 312 b

— Sapientiae vacantes vincunt diabolum 210 a — considerat Filii veritatem 649 b — Sapiens delectatur in verbis salutaribus 681 a — Florendo per sapientiam obtinebimus dotem claritatis 284 b. 286 a — necessaria est ad devotionem 246 b

— mundana non est vera sapientia nec sapida sapientia 524 b. 525 a — Sapientes terrena sunt ambitiosi, curiosi, otiosi 453 b — Multi sunt sapientes in sapientia mundana, qui in veritate sunt insipientes 524 b — Cum duplicitate carnalis sapientiae non potest stare gratia 680 a — Quanto magis homo ostendit suam sapientiam, tanto minus est illuminatus; quando fugit homines et recolligit se in se, magis est illuminatus 590 a — salutaris designatur per aquam vivam, humana per cisternam dissipatam 338 b

— omnis est a Christo 243 a — non est nobis adscribenda 457 b — nunc habetur per gratiam et in futuro per gloriam 280 a

— desideranda est desiderio sublimi, humili, liberali 477 b — Desideranda est sapientia angelica, sed non terrena et animalis *ibid.* — christiana desideranda est, non humana 469 b

— Timor Domini est initium sapientiae, odium peccati et formidatio iudicii est progressus, amor Sapientiae aeternae est consummatio 265 b — Nulla invocatio sapientiae melior est quam praeparatio sancta 408 b — Varias sunt conditiones ad degustandam divinam sapientiam 29 a — Ad sapientiam ascendimus per varios gradus 286 b — Nescire viam sapientiae defectus hominis est, non divinae sapientiae 59 a — Sapientia non datur homini vano, voluptuoso, impio et iniquo 445 a

— Desiderans sapientiam debet dissolvi a curis et distractionibus 200 a — Desiderans sapientiam terrena abiiciat et sit humilis 408 b — Si volumus suscipere sapientiam illuminativam, non sistamus circa sensibilia 582 a — acquiritur per tormenta quaedam et laborem iugi meditatione et studio 456 b — Multi lustraverunt provincias et transierunt maria ad contemplandam sapientiam 103 b

— Qui volunt esse tabernaculum sapientiae studeant habere omnes gradus contemplationis 269 b — Per Scripturam,

orationem et contemplationem pervenitur ad triplicem sapientiam 547 b — Qui sapientiam, quam docuit, voluerit habere, oportet, quod habeat cognitionem Dei, sui et proximi 525 a — Contemplando stultitiam alienam homo proficit ad sapientiam 103 b — per fidem intrat et inhabitat 643 a — non potest in animo introduci nec conservari nisi per fidem 457 b

— Si volumus arcana sapientiae attingere, amemus crucem 469 a, b — Qui vult addiscere sapientiam incipiat ab humilitate 556 a — Qui vult habere sapientiam Christi incipiat a radice sanctitatis 577 b — Debemus amare cordis simplicitatem et munditiam, si volumus illuminari a Domino 589 b — Si homo vult recipere sapientiam, debet habere pietatem, sanctimoniam, castitatem, iustitiam 445 a, b

SAPPHIRUS — habet colorem caeli sereni 588 a — est caelestis coloris 604 a. 625 a. 699 a — significat Apostolos 604 a

SARA (uxor Tobiae) — benedicta fuit quantum ad fecunditatem naturalem 683 b — Eius viri volebant ipsa abuti contra legem matrimonii 620 b — Septem viri eius designant septem virtutes 561 b

SARACENI — expectant coenam caelestem materialem 358 b

SARMENTUM — crescens in labiis viarum inutile est 287 b

SATISFACTIO — est sicut medicina reparativa et ad statum pristinum reductiva 550 a

SAUL — interpretatur abutens 131 a. 424 a — primo fuit rex a Deo electus et postea reprobatus 266 a, b — citharante David, mitius se habebat 329 b — designat diabolum 131 a. 424 a — designat populum Iudaicum 266 a, b

SCALA IACOB — vide V. *Iacob.*

SCHISMATA — destruunt muros Ecclesiae 662 b — Schismatici gloriam crucis in gloriam mundanae vanitatis convertunt *ibid.* — habent ortum a superbia vitae 52 b

SCHOLARES — Una ex melioribus ipsorum consuetudinibus est, quod libenter veniant ad audiendum verbum Dei 586 a — fugiant pravum consortium 541 b — non possunt simul frequentare tabernas et scientiae scholas 210 a — quidam non videntur esse clerici, sed emptores vinorum 287 b

SCIENTIA — Felicitas intellectus scientiae est quoddam bonum, quod possibile omnibus non orbatis pervenire ad virtutem 83 b — Felicitas hominis consistit in cognitione maximorum intelligibilium 31 a — quandoque dicitur mundana, quia occasionem praebet multiplicis erroris perverse utentibus; terrena, ratione cupiditatis; animalis, ratione voluptatis; diabolica, ratione inflationis 59 a — omnis bona est, quia est a Deo *ibid.* — Quando possimus dici aliquid scire 441 b. 442 a

— Donum scientiae significatur in conceptione Rachel 665 b

— Res scibiles immutabilitatem tantum habent in Verbo 442 a — Aliquid non per

SCR

hominem scire est privilegium paucorum 592 a — Scire defectus suos magna sapientia est 609 a — Sicut peccatum est scire et proximum non docere, sic nescire et magistrum esse 525 a — Defectus scientiae facit incircumspectum 23 b

— non est quaerenda in nostro ingenio, sed in fonte sapientiae 317 a — Quidquid scimus, scimus per participationem sapientiae increatae 38 a — Christus est origo omnis verae illuminationis ad scientiam 31 a — De illis quae in caelis sunt, oportet, quod loquatur homo per Spiritum S. 609 a

— non potest introduci, nisi ignorantia dispositionis contrariae fuerit expulsa 591 b — Ad magnam scientiam vix quis pervenit sine magno desiderio 467 a, b — Ut in scientia Dei crescamus, primo opera fructuosa exercenda sunt 457 a — Ut quis crescat in scientia Dei, tria requiruntur 456 b — debet custodiri et conservari per intelligentiam et affectum 222 a

— sacra omnibus aliis antecellit 463 a — Scientiae sacrae omnes aliae famulantur *ibid.* — Sacrae scientiae lingua est Spiritus S. *ibid.* — iuris divini facit magistros sua profunditate 674 b

— omnes nihil valent sine scientia salutari crucis et sine ista non habent saporrem 304 b — parum valet, si non est secundum pietatem 517 b — Melius est habere simplicitatem humilem quam scientiam peccatricem 556 b — Multi multa sciunt et se ipsos nesciunt 525 a — vana confutatur a Christo infante 402 a

SCRIPTURA — est lux caelestis, per Angelos delata ad sanctos Patriarchas, Prophetas et Apostolos 150 a — sacra est arcus; arcus, vetus Testamentum; chorda, novum 433 b — significatur per civitatem 460 a — Vetus Testamentum significatur per vicos, novum per plateas *ibid.* — quare vocetur mons 31 a — est maximae profunditatis et difficultatis 63 b — Quae in ea videntur minima quandoque sunt profundissima 556 a — Scripturae tanta est profunditas, ut in ea quotidie proficere liceat 674 b — Difficultas Scripturae facit umbram in intellectu 283 b

— quare loquatur per metaphoras 547 a — Rectissime in ea Spiritus S. utitur verbis figurativis 262 b — magis figuram respicit quam rem gestam 666 b — In ea figura hyperboles sine rationabili causa admitti non potest 602 b

— Nihil superfluum est in ea 641 a — Non est aliquid otiosum in ea 624 b

— Littera Scripturae dicitur saxum durissimum 473 a — de se nihil habet vitae, dulcedinis, refectionis, nisi Spiritus S. accedat *ibid.* — tunc dat mel et oleum, de quibus pascitur populus Dei *ibid.* — non potest exponi sine Spiritu S. gratia 171 a — Ad eius reserationem necessaria est gratia 231 a — non intelligitur nisi per crucem 265 b — Maxima dispositio ad percipiendum eius arcana est desiderium 467 a

— In verbis Scripturae multiplex invenitur sententia 262 b — habet triplicem

SCR

intelligentiam et expositionem 354 b — Scripturae sensus literalis est sicut aqua et eius sensus mysticus, tropologicus et anagogicus sicut vinum 731 b — Quadriplex intellectus Scripturae innititur super quatuor sponsas Christi 493 b — Sensus tropologicus et anagogicus designantur per mel et oleum 473 a — Per istos instruimur in vita activa et contemplativa *ibid.* — exponi debet secundum condiciones auditorum 731 a

— In Scriptura notatur triplex lex 354 b — est lux legalis in Patriarchis, prophetalis in Prophetis et lux Evangeliorum in Apostolis 150 a — In Scripturis est oleum purum in libris legalibus; purius, in prophetis; purissimum, in evangelicis 547 b

— multiformiter loquitur de Christi adventu, vita et morte 52 b — In Scriptura quaedam legimus scripta in Christo, quaedam de Christo, quaedam a Christo et quaedam pro Christo 53 a — est stella inducens ad Christum 450 a

— Bonum est sanctae Scripturae intendere 83 b — Commendatur exercitium in scriptura humana et sacra 640 a — dicitur ager, qui est habitandus per lectionem, meditationem et contemplationem 195 b — Qui diligit Scripturam, diligit etiam philosophiam 63 a — Qui non diligit Scripturam cadit a fide *ibid.*

— Indigemus luce sacrae Scripturae, donec elucescat dies aeternitatis 150 a — tota ad hoc nititur, ut timor Domini in homine generetur 575 a — Scripturae auctores propter nostram utilitatem scripserunt 53 a — propter quintuplicem rationem utilis est ad erudiendum rationalem contra ignorantiam, ad fortificandum irascibilem contra impatientiam, ad consolandum concupiscibilem contra tristitiam *ibid.* 54 a, b. 55 a

— Debemus attendere Scripturae, ut prudentiam sciamus 339 a — narrat bonorum facta ad imitandum 364 b — narrat reproborum tormenta, ut terreantur illi qui nolunt bona exempla imitari *ibid.* 365 a — Ut possimus evadere iracundiam generalis iudicii ex omnibus verbis eius tollenda sunt, quae cedere possunt ad salutem animarum 424 b — Ad hoc instruimur exemplo Noe *ibid.* — Eius doctrina adiuvat viatores in aeternam patriam redeunt 401 b

— Omnis veritas salutaris vel in Scriptura est, vel ab ipsa manat, vel ad eam reducitur 138 a — Novum et vetus Testamentum sunt duo veri testes *ibid.* — Quod per istos probari potest verum est *ibid.* — Scripturae sententiae sunt invariabiles 41 b — In ipsa est illustratio veritatis 357 b — non probat necessario, ut fides meritum habeat *ibid.* — est in medio caliginis humanae ignorantiae 150 a — Eius testimonia muniunt praedicatores et doctores 450 a — Ferrum designat auctoritatem Scripturarum 472 b

— Stellam Scripturae perdit qui ad Herodis perfidiam declinat 150 b — fuit perdita in Iudaeis, deinde in paganis et haereticis *ibid.*

SCUTUM — designat patientiam 415 b

SEBASTIANUS — Angelus tenebat librum coram ipso, ex quo legebat 502 b

SECURIS — designat divinam iustitiam 52 b

SEDECIAS — tanquam elatus et arrogans noluit se submittere divino praecepto 396 a — positus in compedibus significat animam positam in compedibus reatus poenae 46 a — oculis privatus significat animam a visione verae lucis exclusam *ibid.*

SEDERE — significat mentis quietationem 29 a

SEDUCTIO — malorum fit iuxta eorum demerita 24 b — Qui per mala consilia alios ad peccandum seducunt dicuntur filii desertores 599 b

SEIR — interpretatur pilosus vel caper 128 a, b — significat Prophetas *ibid.*

SEMEN — non fructificat, nisi effundatur pluvia 586 a — Virtus seminis latens in germine designat virtutem castitatis in anima 287 a

— verum dicitur homo 194 b — Seminatio seminis applicatur ad creationem hominis sub triplici respectu 192 b — Quoad hominem seminantem metaphorice tria notantur 195 a — a Deo seminatum est in mundo, conscientia et caelo 494 b. 195 a

— spiritualia seminantur per exempla, orationem et praedicationem 567 b — Qui spiritualia non seminat, cum carnalia metit, quod alienum est sibi usurpat *ibid.*

SEMITAE — designant actus interiores 225 b — designant consilia 325 b

SENEX — Indecens est, senes sequi infantilia 208 a — Sicut in eis refrigescit caliditas corporalis, sic tepescit in multis calor spiritualis 277 a

SENIORES — Viginti quatuor seniores significant universitatem Sanctorum 701 b — Explicatio *ibid.* 702 a

SENSITIVA — vult in omnibus communicare cum brutis 214 a — Sensibilis movetur per exemplum 535 b

SENSUALITAS — repugnat rationi 46 a — inclinatur ad malum 637 a

SENSUS — Organum corporale informatur specie rei visae 623 a — Sensibilia non mutant sensum nisi per speciem 602 a — Per quinque sensus videmus corporalia 439 b — Spiritualiter debemus per eosdem videre bona aeterna *ibid.* — De sensibilibus homo reducitur ad intelligibilia 346 a

— Quot sunt sensus corporis, tot sunt spiracula, per quae intrant concupiscentiae in animam 428 b — vocantur portae corporis 185 a — sunt quasi fenestrae, per quas mors intrat 724 b — dicuntur fenestrae 571 a — debent diligenter servari *ibid.* 185 a — Exemplum 571 a — exteriores claudendi sunt, ne intret mors in animam 652 b

SEPULCRUM — exterius est valde pulchrum, interius foetore plenum 520 a — in fine mundi patebunt 35 a

SEQUI — omnes sequuntur carnem, licet omnes inficiat; mundum, licet in omnibus

SER

passim deficiat; diabolum, licet omnes fallat 553 b — Quidam sequuntur carnis delectabilia, quidam mundi desideria, quidam Christi vestigia 552 b

SERAPHIM — interpretatur ardens 623 a — dictus est ab ardore 589 b — In eis est ardor amoris 354 b — Ipsi desiderare appropriatur 623 b — principatum tenent 611 a — Eorum ordo respondet suavitati Spiritus S. 613 a — conformantur Spiritui S. per sanctitatem benevolentiae 623 a — Gloria firmamenti significat eorum caritatem 610 b — Deus in ipsis ardens est 611 a — nos informant caritate 619 b — Quare Seraphim magis clament: Sanctus, sanctus, sanctus quam alii Angeli 503 b

SERMO — purus est ille, in quo non resonat contumelia proximi nec blasphemia Dei 655 b — purus est, si nihil habet falsitatis, curiositatis, vanitatis, adulationis vel simulationis 633 a — purus firmabitur a Domino *ibid.* — debent esse veri, utiles, honesti, benigni 440 b — fit nequam per detractionis et infamationis assuetudinem 436 b

— Dei, quantum est de se, est purus, sed aliquando ratione loquentis vel audientis admiscetur aliquid de falsitate 633 a, b — divinus vocatur clypeus ignitus 238 a — inflamat affectum et protegit totum corpus *ibid.* — Dei est vivus, ut credamus; efficax, ut speremus; penetrabilis, ut timeamus 281 a — Debemus servare divinum sermonem cum pura conscientia, lata benevolentia, firma patientia 238 a, b — Nullis suppliciis, nullis damnis, nullis contumeliis debemus cessare ab observatione divini sermonis 239 a — Qui observat divinum sermonem liberatur a culpa originali, iniquitate propria, poena aeterna 239 a

SERPENS — potest produci a daemonibus 24 b — exponit totum corpus, ut servet caput illaesum 570 b

— nos interfecit spiritualiter 465 b — a Moyse positus significat Christum 431 b

SERTA — sunt de frondibus et floribus 285 a

SERVIRE — Homo amat locum, ubi ei servitur 329 b — Debemus servire fratribus, si non opere, tamen corde 577 a — Melius est, si hoc etiam opere fiat *ibid.* — Exemplum *ibid.*

— Deo servire est regnare 440 a — Debemus cito incipere servire Deo, et non, quando erimus senes 250 a — Deo non est serviendum propter aliquid fluxibile 238 a — Non potest serviri simul duobus dominis contrariis in voluntatibus et praeceptis 278 b — Non possumus servire Deo et diabolo, quia contraria iubent *ibid.* 380 a. 396 b. 574 a — Non possumus Deo servire et mundo 227 a

SERVITUS — est laboriosa, trepida, inculta, tristis 237 a — maxima est servire diabolo 440 a

SERVUS — semper valde minor est domino 543 b — dominium mali principis fugit 541 b — est fatuus, si servit domino, qui non sinit, servos laborantes

SET

dormire, neque cibum neque vestes dat *ibid.*

— eramus omnes per peccatum 260 a

— dicitur bonus, si est tripliciter gratus, obediens, configuratus Deo 438 b-440 a — Servo nequam omnia haec desunt *ibid.* — Fidelis est servus, qui non quaerit humanam laudem 574 a — fidelior est, qui non quaerit carnalem quietem *ibid.* — est fidelis, si de bonis Domini nihil contigerit eius manibus adhaerere 534 a. 574 a

SETIM — Ligna setim parum a qualitate albae spinae distant 715 b

SEVERITAS — debet haberi in promptu 528 b

SIDERA — omnia ante iudicium comas spargent igneas 34 b

SIGNATIO — Si sola mens signetur, est signatio semis, si sola caro, est signatio simulata 729 b — Signati in frontibus sunt illi qui non erubescunt improprium crucis *ib.* a

SIGNUM — se offert sensui et aliud facit in cognitionem venire 59 b — se offert signato totum *ibid.*

— multiplicia in primo et secundo adventu Christi 24 a, b — secundi adventus Christi 23 b — Obscuratio luminarium comparatur malis praelatis, clericis, doctoribus et Religiosis propter tria 37 a — in sole et luna et stellis spiritualiter significant signa in Christo, Maria et Apostolis 35 b, 36 a — Haec signa sunt novem 36 a

SILENTIUM — Humilitas conservatur per silentium a bonis 597 b

SILIQUA — est quoddam genus leguminis, quod ventrem magis onerat quam reficit 423 b. 424 a — designat delectationes vitiorum 424 a

SIMEON — hostiam veram et sanctam gaudens amplexatus est 642 a

SIMIA — dum sentit venatorem, se onerat filiis et sic a venatoribus capitur 550 b — quoad exteriora magis quam cetera animalia assimilantur hominibus 278 a

SIMON — Machabaeus interpretatur obediens 608 a

— magus veniet ad iudicium cum hominibus simulatoribus 72 a

SIMONIACI — sunt qui emunt vel vendunt divina Sacramenta 339 a — Eorum princeps et dux fuit Simon magus *ibid.* — non merentur divinum bonum, sed supplicium sempiternum *ibid.*

SIMPLEX — Quanto aliquid est simplicius, tanto est virtuosius 481 a — Simplicissimum est incomponibile 67 a — Simplicissimum unitur compositissimo sine sui compositione *ibid.*

SIMPLICITAS — est indivisio sui a Deo 570 b — Ipsius evidens signum est, quando quis laudibus hominum non delectatur 568 a — cordis excludit omnem dolum et simulationem *ibid.* — Qui habent cor divinum non sunt simplices 570 b — sine puritate esse non potest 660 b

— disponit ad auditum et cum puritate ad affatum 660 b — innocentiae necessaria est ad habendam rectitudinem

iudicii 647 b — exterminat curiositatem 579 a

SIMULACRA — non habent verum esse Divinitatis, sed vanum 322 b — designant vitia et peccata *ibid.*

SIMULATIO — est mater falsitatis 312 b — Vide etiam V. *Hypocrisis.*

SINAI — interpretatur mandatum 428 a, b — consignificat Legem et tempus Legis *ib.* a — significat Patrem *ib.* b — Bonus servus Christi comparatur monti Sinai 433 a

SINISTRUM — designat bona temporalia 323 a. 528 b

SINOPSIS — etymologizatur sanguis 448 b

SION — specula interpretatur 26 b. 96 a. 242 a. 369 a. 396 b — designat caelum empyreum 26 b. 369 a — designat animam christianam 396 b — significat animam puram et dispositam ad receptionem Divinitatis 242 a — Mons Sion designat eminentiam hierarchiae ecclesiasticae 257 b

SITIS — Homines toxicati veneno plus aliis sitiunt 366 b — hydropisis potu plus accenditur, quam exstinguatur 343 a

— Sitire debemus haustum scientiae salutaris 58 b

SMIGMA — designat circumstantias peccati 547 a

SOBRIETAS — est soror castitatis 697 a — facit aptum ad proelium 568 b

SOCIALIS — Affectus socialis est hominis ad hominem per naturam 594 b

SOCIETAS — Bonum est esse inter perfectos in bona societate 477 a — Exemplum *ibid.* — Multas gratias debent reddere qui fuerunt in societate bona 542 a — Relinquere societatem mundanam perfectionis est; relinquere perversam, necessitatis 594 a — Qui associatur perversis oportet, quod addiscat opera mala *ibid.*

SOCIUS — malus corrumpit bonum 542 a — mali persequuntur Christum in membris suis *ib.* b — pravus semper turbat totam societatem *ibid.* — mali sunt similes Iudae *ibid.*

SODOMA — interpretatur sterilis 242 b — designat statum carnalium *ibid.*

SODOMITAE — omnes, Christo nascente, secundum aliquos mortui sunt 123 b

SOL — Solare corpus est excellentissimum 708 b — Maioris pulcritudinis est solaris substantia quam aurora et Diana 543 b — In sole est pulcritudo uniformitatis 708 a — ob triplicem rationem habet speciositatem in ortu, velocitatem in decursu, sublimitatem in situ et virtuositatem in effectu *ib.* b-714 a — in ortu est continuus, in aspectu pulcherrimus, in statu impassibilis, in motu augmentabilis 220 a

— designat Deum 449 b — vocatur Christus 35 b — Christus dicitur sol ob septem rationes 122 a — Christus designatur sub metaphora solis stantis, retrocedentis, sublatentis, regyrantis 33 b — designat Christi Divinitatem 659 a, b — pro sui excellentia maxime designat Christum 708 b — Maria luci solis potest comparari *ibid.* — Maria vocatur sol propter quinque praerogativas 120 b — significat

SOL

claritatem honestatis Virginis 36 a — Soli comparantur superiores praelati propter tria *ib.* b — Soli comparantur viri iustitiae eminentis *ibid.* — designat virtutem 558 a — designat sapientiam 246 b

— est decies maior terra 272 a — Si eius fit proportio ad terram, apparet brevior, cum sit maior *ibid.* — Dicitur, eum esse centies septuagies septies maiorem terra 623 b — Rusticus illud non credit *ibid.*

— est ante stellas 520 a — a summo caelo egreditur et regreditur 315 a — primo irradiat montes, deinde valles 217 a

— unus est, tamen multos radios emittit 442 a — Radius solis per pervia munda pertransit sine aliqua ruptura et unit se eis 157 b — Lumen solis intrans per vitream bene dispositam est valde pulcrum; transiens per non bene dispositam non est ita clarum, sed in se est semper clarum 519 a, b — cum aer est depuratus, per resolutionem nubium emittit suos radios et claritatem sui luminis 312 a — Multae candelae de nocte accensae non possunt ostendere illum, sed unus radius solis ostendit eum 509 b

— In aspectu solis alii contristantur, alii delectantur 129 a — Solem in rota oculus noctuae intueri non valet 703 a — non apprehenditur a caeco, licet ei praesens sit 58 b — Oculos clausos in sole tenentes non nos ipsos, sed ipsum nobis abscondimus 74 b — Splendor solaris veniens in corpus opacum proicit umbram 99 a

— illuminat, calefacit et laetificat 523 b — totum mundum illuminat 519 a — viget, fulget et calet 698 b — Radius solaris non semel transeundo calefacit, sed immorando 462 b — Nulla planta generari potest, nisi solis calore procreetur 519 a — habet virtutem purgativam, illuminativam, perfectivam et sui diffusivam 712 a — praecellit et decorat corpora totius machinae mundialis *ibid.* — est ornativus caelestium, illuminativus terrestrium, delectativus intuentium 221 a, b

— quare reversus sit per decem lineas 659 a — Tres soles dicuntur apparuisse in oriente, Christo nascente 123 b — qui in Christi morte praeter horam abscesserat, in eius resurrectione ante tempus occurrit 284 a — Magna defectio apparet, quando sol fiet niger sicut saccus cilicinus 409 b

SOLARIUM — Mundus est quoddam solarium 637 a — Qui in solario est cavere debet de casu *ibid.*

SOLATIUM — quaerendum est apud fontem vitae 317 b — nostra terminanda sunt in crucis acerbitem 321 b

SOLEMNITAS — Si instat magna solemnitas, homines operari festinant, ut adimplere possint opera sua 574 a

SOLITUDO — est locus laboris et afflictionis 539 a — Religionis magis attenditur per spirituales recessus quam per corporalem separationem 391 a — Homo solitarius citius exstinguitur quam in bona societate vivens 477 a — Exemplum *ibid.*

SOL

SOLLICITUDO — erigit irascibilem 410 a — removet negligentiam *ibid.* — debet esse circa divinum cultum, internum statum, afflictum proximum 421 b

SOROR — dicitur quietatio in Deo, quae venit ex contemplatione et gustu divinae dulcedinis 247 a

SOROR — Inter fratrem et sororem est castus amor et munditia 212 b

SPECIES — non est veritas rei 602 a — Mens, cum se ipsam intelligit, sui ipsius speciem in se gignit 106 b — Mens generat suam speciem non per spatia temporum nec per curricula motionum 107 a — Idem est species, quae de mente gignitur, et verbum, quod de mente nascitur 106 b — non est loco separabilis a mente 107 a

SPECIOSITAS — est quidam partium situs cum quadam coloris suavitate 708 b — tria includit *ibid.* — Creatura illa est speciosior, quae Soli aeterni luminis invenitur similior 691 b

SPECTACULA — sunt fugienda 476 a — Ibi perditur Spiritus S. et innocentia *ibid.*

SPECULA — dicitur statuenda, ut peccatores videant suas conscientias ad confitendum peccata 75 b

SPES — ponenda est in solo Deo 686 b — Miserrimus est qui confidit in alio quam in Deo 603 b — tota nostra debet esse in Christo sursum levando voluntatem et memoriam et succingendo operationes et affectiones 480 a

— Sperantes offerunt thus confidentiae 165 b — Spei soliditas necessaria est ad salutem 55 b — aufertur per multiplices tribulationes 24 a — dicitur cibus 482 a

— habet tres utilitates 512 b — confortat irascibilem 252 b. 446 b — elevat irascibilem 419 a — levat animam in caelum 639 b — facit confidentem 512 a — consequendi Christum non permittit, hominem fatigari 670 b — dat perseverantiam 424 a — Si spes temporalium hominem facit fortem, multo plus hoc faciet spes aeternorum 482

SPHAERA — Figura sphaerica attestatur perfectionem in corporibus mundi maioris et minoris 109 b

SPINAE — sunt deformes et pungitivae 503 a — est obscura et pungens 509 b — parum valent nisi ad comburendum 303 a — designant infidelitatem 382 a — designat homines immundos et impatientes 509 b

SPIRITUALIA — dicuntur vel gloria aeterna, vel quae ad eam ducunt 279 b — quaerenda sunt propter eorum dignitatem, utilitatem, certitudinem *ibid.* — Dominus potissime minatur spiritualia vendentibus pro temporalibus 650 b

SPIRITUS — Creatura spiritualis est incorruptibilis, quia a Deo conservatur 316 a

— glorificati per contemplationem elevantur usque ad contuitum Trinitatis 194 b — intelligibiles, nobis absconditi, vocantur venti 322 a — Affectiones spirituum, quibus ad superna contemplanda in altum se levant, vocantur pennae *ibid.*

— designant spiritualem intelligentiam 63 a — Spiritus aggravatione nobis inest pronitas ad malum et difficultas ad bonum 397 a — nunquam vult nisi bonum, nisi in quantum corpus ei rusticitatem facit 521 a — continuo labore et dolore carnis fit quietus 91 b — debet condescendere necessitatibus carnis 76 a — Christus contulit spiritui quatuor curamenta contra carnem 108 b — Gustato spiritu, desipit omnis caro 280 a. 448 a. 559 a — noster est purificatus, quando ab amore terrenorum est sequestratus 581 b

— est veritatis, honestatis, consummatae passionis 356 b — distinguitur rectus, qui dat nosse; sanctus, qui facit velle; principalis, qui facit perseverare *ib.* a — rectus est, qui rectam intentionem nostram ad caelestia dirigit 437 b — Novitas spiritus facit liberos 135 b — Non possumus induere spiritum Dei et spiritum huius mundi 227 a

— Decem sunt gradus spirituum, per quos homo ascendit usque ad Deum 434 a — Primus gradus competit homini; reliqui, ordinibus Angelorum *ibid.* — In his spiritibus editi sunt omnes psalmi *ibid.*

SPIRITUS S. — est fluvius procedens de sede Dei et Agni 468 b — per fluvium designatur 629 b — per aquam designatur 634 b — Vide etiam V. *Trinitas.*

— Nihil est excellentius, pretiosius, nobilius Spiritu S. 309 a — est magnus, sapiens, pius 328 b — In ipso est omnis sapientia et sancta vita 433 b — est spiritus veritatis, sanctitatis, virtutis 311 b — est desiderabilissimus, amoenissimus, suavissimus, nobilissimus, efficacissimus 336 b. 337 a — a Christo describitur ut benignissimus, nobilissimus, liberalissimus 309 a — In ipso est infallibilis veritas, liberalissima caritas, insuperabilis potestas 331 a, b — est admirabilis in incipientibus, venerabilis in proficientibus, desiderabilis in pervenientibus 310 a, b

— nihil nisi sanctum operatur 99 b — irrigat opera creationis et reparationis 468 b — propter suam bonitatem omnia terminat 353 b

— Quare opus incarnationis attribuitur Spiritui S., cum fuerit totius Trinitatis 99 a — Eius operatione descendit Verbum in Virginis gremium 714 b — aedificavit Verbo Dei in utero Virginis idoneum tabernaculum 125 a — Virginem gloriosam ut ardor sanctificavit, ut humor spiritualis inebriavit, ut vigor spiritualis fecundavit 98 a

— loquitur per Prophetas et alios Scripturae doctores 695 b — quandoque loquitur per malos 626 b — Hoc non est ad utilitatem loquentium, sed audientium 627 b

— datur per infusionem 638 a — datur, quando caritas datur 581 b

— est liberalis et largus in dando 309 b — est providus et discretus in dispensando *ibid.* — distribuit omnia bona secundum nostrum meritum et suam com-

SPI

placentiam 310 b — Eius dona a Deo exeunt tanquam a principio et reducunt in ipsum tanquam in finem 338 a — Licet donorum Spiritus S. distributio toti competat Trinitati, competit tamen specialiter Christo 337 b

— Eius dona sunt optima et perfecta, quia Deo sunt similia et assimulantia ad Trinitatem increatam 338 a — Eius dona significantur per filios Iob et per septem mulieres steriles 665 a, b — Descriptio eorum *ib.* b. 666 a, b

— in die Pentecostes replevit Apostolos claritate, pietate, suavitate, caritate, magnanimitate 336 a — Apostolos virtutibus et donis et muneribus ita adimplevit, ut in nullo egerent 310 a — egressus est a Patre et Filio in Apostolos sicut fluvius vividus, candidus, igneus 335 a — Ratio praecipua, quare Spiritus S. contra consuetudinem magistrorum aliorum ad discipulos suos venerit, est sua benignitas 309 a, b — Eius exuberantia in die Pentecostes fuit vivida, iucunda, fructuosa, diffusiva 335 b

— Consideratur ipse Spiritus promissus, ipsius adventus et effectus 328 b — Eius adventus est venerabilis, quia ipse est magnus et magnus ille, ex parte cuius venit et quia propter bonum nostrum venit 328 b — venit ut medicus respectu infirmorum; ut magister, respectu ignorantium; ut rex, respectu pauperum 309 b — nobis mittitur ut nuntius, socius, paedagogus 330 b — Causa adventus Spiritus S. est filiatio divina 132 b

— Effusio Spiritus S. ostenditur quoad idoneitatem susipientis, liberalitatem conferentis, utilitatem finis 345 a — Emanatio donorum Spiritus S. describitur quoad qualitatem ipsius doni, idoneitatem receptaculi, sublimitatem principii 337 a, b — Una eiusdem effusio est generalis, alia specialis 346 b — In effusione Spiritus S. est abundans liberalitas et distributionis partialitas 345 b — Effusio ipsius comparatur fluvio quoad modum emanandi, principium emanationis, receptaculum emanati 335 a

— influit per adoptionem legitimam et susceptionem charismatum 132 b — Eius influentia dicitur liberaliter impensa, signanter distributa, deiformiter opulenta, configuraliter fructuosa 333 b — Influentia donorum Spiritus S. describitur quoad dispositionem praeambulam et infusionem perfectam 339 b — Eius influentia designatur in sacra Scriptura per duodecim figuras 333 a, b — Eius influentia dicitur fluvius aquae vivae propter vivacitatem in ortu, continuitatem in decursu, virtuositatem in effectu 340 a — Eius influentia comparatur septiformi fluvio 335 b

— est unus in substantia, sed multiplex in effectu 205 a — est unus in se et multiformis in operatione 433 b — Ab uno Spiritu S. sine sui defectibilitate egrediuntur diversi rivuli gratiarum, donorum et beatitudinum 310 b — Eius fructus sunt duodecim 340 a — Eius effectus sunt

SPI

decem 433 b — Huius numeri causae *ibid.* — Pro hoc denario canendi sunt psalmi iuxta decem eorum differentias *ibid.*

— interfecit impium et in beatis spiritibus interfecit superbum 611 b

— diffundit abundantiam charismatum gratiarum 352 b — nos irrigat gratia compunctionis, devotionis et contemplationis 38 b — est stella ducens ad Christum per triplicem gratiam 151 a — Per eius gratiam fit in Ecclesia remissio peccati 548 a — suscitatur avarum et immundum, ut opulentatus gratia sedeat in caelesti patria 310 a — Nescit tarda rerum molimina Spiritus S. gratia 658 b — Possessio Spiritus S. est origo totius sanctitatis et bonitatis 501 b — facit nos in corde nostro vere clamare ad Deum 437 a

— in beato Stephano produxit sex effectus 492 a, b

— residet superexcellenter in Christo, abundanter in corpore vel corde mystico, sufficienter in quolibet iusto 433 b — in solis illis inhabitat, qui carnem crucifigunt 669 a — in habentibus ipsum non tepescit 23 a — Ipso habito, non est locus desolationis et moestitiae, sed consolationis et laetitiae 309 a — Eius dulcedo non generat fastidium, immo continuatur desiderium 310 b — Paracleti consolatio est vera, perfecta, temperativa 329 a

— in quantum sanctificans assimilatur calori sublimanti; in quantum exhilarans, humori irriganti; in quantum fecundans, vigori potenter operanti 97 b — nos informat, illustrat, innovat, instaurat 248 b — mundificat, clarificat, restaurat 333 b. 334 a — rectificat iudicativam per paupertatem, sanctificat affectivam per castitatem, corroborat operativam per humilitatem 321 b — vivificat et curat sine ferro et igne, sed solo curationis verbo et suae voluntatis beneplacito 309 b — mundat a macula, sanat ab infirmitate et liberat a reatu 634 b — purgat per spiritum timoris, doloris, rigoris, ardoris 345 b. 346 a

— purgat, illuminat et perficit 581 b — Ex ipso illuminantur oculi nostri ad videndum omnia in Deo 629 b — illuminat quoad spectacula naturae, ad intelligenda mysteria Scripturae, ad cognoscenda charismata gratiae, ad praemeditanda iudicia divinae providentiae 346 a — mittitur ad corda nostra innovanda, illustranda et inflammanda 433 b — dat virtutem, sapientiam, caritatem 335 a — Ipsius dona aperiant aures cordis ad suscipienda verba salutis 397 b — ad memoriam Christi recolendam dirigit, fecundat, informat, roborat 394 b

— Eius virtute quisque supervestitur, protegitur et defenditur 502 a — Ipso induti erant omnes, qui superaverunt diabolum *ibid.* — influit septem charismata ad inchoandum in bono et septem alia ad consummandum 590 a — unit spiritum rationalem cum Deo 346 b — vincit in omnimoda quietatione mentis *ibid.*

— Per Spiritum S. creamur in studio gratiae, exemplo vitae, exercitio vitae acti-

S. Bonav. — Tom. X.

vae et contemplativae, suspendio et convictu patriae, desiderio martyrii 336 b — facit humiles in affectione, fructuosos in operatione, speciosos in conversatione 23 a — Eius dona disponunt ad honorificentiam maiestatis, intelligentiam veritatis, supereminentiam caritatis 338 a

— dicitur spiritus ardoris, in quantum elevat ad amorem bonitatis 340 a — dicitur spiritus iudicii, in quantum imprimit animae timorem divinae severitatis *ibid.* — in quantum perfectivus est stabiliens, dilatans, suspendens, profundans 346 b — operatur claritatem veritatis, latitudinem benevolentiae, facultatem vigoris 331 a, b — est summus et fontalissimus doctor 331 a — est praeparator et illustrator 145 b — De hoc fontalissimo doctore omnes rivi sapientiae et scientiae emanant et derivantur 309 a, b — non potest fallere nec falli 331 b

— docet prudentiam et sobrietatem modestiae in utendo quantum ad se ipsum, iustitiam et virtutem in reddendo quantum ad proximum 311 a — docet omnem veritatem agendam, contemplandam, iudicandam *ib.* b — docet veritatem operabilem in moribus, speculabilem in artibus, desiderabilem in aeternalibus praemiationibus 346 a

— docuit populum christianum fidem per opera miraculosa 311 a — docet fugienda mala, operanda bona, appetenda caelestia 310 b — Per haec singula homo ordinatur respectu sui, proximi et Dei *ib.* b. 311 a — docet ad intelligendum, movet ad bene volendum, adjuvat ad operandum 311 b

— est ignis 268 b — obumbrat contra aestum peccatorum *ibid.* — nobis illapsus refrigerat concupiscentiae aestus 728 a — ut Spiritus maiestatis reprimat diaboli praesumptionem; ut Spiritus veritatis, eius fallaciam; ut Spiritus pietatis mitigat eius tribulationem 329 a

— venit, ubi amatur, invitatur, expectatur 311 b — ut veniat in nostrum hospitium, ipsum est mundandum, deinde ipse invitandus eique ministrandum 330 a, b — amat locos amoenos, sonoros, odoriferos 329 b — attrahitur per Sanctorum desideria, eloquia et exempla *ibid.* — visitat loca orationis, praedicationis et sanctae congregationis *ibid.*

— Ut ab ipso impetretur magnum beneficium, requiritur debita dispositio 309 b. 310 a — In quibusnam claruerint eius dona 599 a — Eius dona suscipiuntur tantum in corde humili 337 b. 338 b — requiescit super humiles 23 a — Animae sanctae illuminantur a splendoribus eius 590 a

— non datur nisi liberis per contemptum vanitatis, conformibus per credulitatem veritatis, amantibus per desiderium aeternitatis 133 a, b — Radius Spiritus S. relucet tantum spiritualibus, expanditur humilibus, requiescit super devotis 30 b — Ad ipsum pervenimus vitantes lasciviam 433 b

STE

— propter quinque rationes venit ad Religiosos ut Spiritus gratiae inflammantis, decorantis, elevantis, regulantis 334 a, b — venit ut Spiritus precum amarificantium, transformantium, inclinantium, sursum agentium *ibid.* — quoad actum purgandi datur in assumptione sacrae Religionis; illuminandi, in contemplatione divinae legis; perficiendi, per instantiam orationis 346 b

— Cavendum est, ne ipse inveniat hospitium nostrum imparatum et incongruum et in malo loco situm 329 b — Spiritum S. tam pauci habent, quia non debito modo credunt nec ad fontem Christum, sicut debent, accedunt 340 b — non venit in quorundam hospitium, quia hoc non mundatur, ipse ad illud non invitatur, nihil ei ministratur 329 b. 330 a — non venit ad hospitium peccatorum, munda-
norum, hypocritarum vel pigrorum *ibid.* — non habitat in luxurioso 484 b

— Unitas Spiritus dupliciter servanda est ad Dominum, proximum, se ipsum 421 b — Ad haec requiruntur tria 422 a — Debemus impleri Spiritu humilitatis, veritatis, honestatis, pietatis 435 b

— Vita Spiritus S. conservatur per gaudium et amorem spiritualem 477 a — Vita Spiritus S. consumitur per accidiam et frigus spirituale *ibid.* — Ipsum perdimus declinando ad Herodis obdurationem 151 a

SPLENDOR — est a luce 341 b — est reverberatio lucis a corpore terso et polito 531 b

SPOLIATUS — ad consortium suorum spoliatorum non revertitur nisi armatus 227 a

SPONGIA — attrahit aquam 249 a

SPONSA — cupit sequi Sponsum in tribus unguentis odoriferis 561 a, b — Sponsus laudat sponsam a virtutis manifestatione et origine 501 a — Anima est sponsa Christi 558 b — Tria vult Sponsus in ipsa habere *ibid.* — summi Regis prius deberet se totam permittere per frusta discindi quam habere cogitationem immundam coram Sponso 522 a — Exemplum *ibid.*

SPONSUS — qui multum est zelotypus de pulchra uxore, non potest sustinere, quod ipsa alium respiciat nec quod ab alio respiciatur 520 b — Christus est sponsus habens quadruplicem sponsam 495 b — Christus dicitur sponsus animae, Ecclesiae et naturae assumptae 125 b

SPUMA — maris multum erigitur, sed mox evanescit 546 a

SPUTUM — Abominationes sputorum sunt signa extremae deiectionis 203 b — designat divinam sapientiam 397 b

STABULARIUS — designat praelatum 401 b

STATUS — Quanto status est altior, tanto casus est gravior 217 b — tres Ecclesiae designantur per Petrum, Iacobum et Iohannem 216 a. 219 a — distinguuntur diversi, qui omnes docentur a Christo 402 b. 403 a, b

STELLA — Novem sunt differentiae stellarum 149 b — Non est ita parva stella.

cuius immensitas non impleat terram et eam illuminet 390 a — lumen et radiationem habent ad invicem 614 a — matutina est media inter tempora diurna et nocturna et influens ad purgationem tenebrarum 37 b

— In Christi nativitate dicitur apparuisse stella, in qua videbatur forma pueri, in cuius capite crux splendebat 123 a

— Descriptio stellae, quae duxit Magos 149 b — ducens Magos non erat in orbe fixa nec de stellis mobilibus *ibid.* — Generatio ei impressa erat virtute supernaturali *ibid.* — ducens Magos differebat ab aliis, quia erat stella nova, clara, magna, vicina, regularis, singularis, gratiosa, cum forma pueri et crucis 168 a, b — Quid haec significant *ibid.*

— Magos ad Christum induxit, deduxit et perduxit 149 b — Per mysterium stellae Magos ducentis illustratur totus mundus *ibid.* — ducens Magos declaravit verum lumen natum in mundo 179 b — Sicut Magi directi fuerunt per stellam naturalem, ita nos dirigemur per stellam spirituales 149 b

— Scriptura loquitur de quatuor stellis 719 a, b — matutina in medio nebulae est figura Christi 37 b, 659 a — Christus natus propter sex rationes mundo apparuit sicut stella 145 b — duodecim designant duodecim ordines Sanctorum 692 b — duodecim designant universitatem Sanctorum 701 b — Ratio *ibid.* — ducens ad Christum significatur per stellam matutinam 150 a — inducens ad Christum est sacra Scriptura; deducens, Virgo; perducens, gratia *ibid.*

— Apostoli vocantur stellae 35 b — Religiosi stellis comparantur propter tria 37 a — Iusti dicuntur stellae propter quatuor conditiones 719 b — Stellis comparantur viri iustitiae sufficientis 36 b — designant subditos 518 a — Reprobi dicuntur stellae propter quatuor conditiones 719 b — significant honorem et decorem vitae 37 a — designant vigorem 246 b

STEPHANUS — interpretatur corona 485 b — dicitur corona, quia Deus ei praeparavit coronam *ibid.* — dicitur David, manu fortis 487 a — fuit iuvenis septem bonis qualitatibus ornatus 494 a — fuit imitator Christi 484 b — fuit primus et praecipuus Domini imitator 485 b

— quadrupliciter dispositus erat ad gratiam 479 b - 481 a, 484 b — Christus fecit ei abundantem gratiam 38 b — habuit gratiam excellentem, stabilem, efficacem 479 a — Eius privilegia gratiae sive laudes sunt septem 494 a — vocatur mirabiliter gratus et fructuosus 491 a — Eius vita, praedicatio et passio fuit gratiosa et fructuosa *ib.* b

— secundum quatuor sui nominis interpretationes commendatur a quatuor 490 b — commendatur in comparatione ad Deum, se ipsum et proximum 479 a — commendatur a charismatibus, virtutibus et operationibus *ibid.* — commendatur, quia mirabilis fuit in se et in sanctitate 482 b — describitur ut divinis charisma-

tibus repletus, supernis consolationibus suspensus et ut aeternis claritatibus admissus 492 a

— erat plenus fide 606 a — De ipsius spiritu praedicantur septem 493 b — Quoad ipsum notantur pulchritudo gloriae, luciformitas sapientiae, gratiositas vitae 489 b — fuit magnae veritatis et magnae virtutis 483 b — Exemplum *ibid.* — fuit mirae virtutis, veritatis, sanctitatis et miri amoris ex duplici causa *ib.* a, 485 a — est admirabilis, spectabilis, venerabilis 493 b

— fuit sicut rosa florum principalissima, formosissima, fragrantissima, vernantissima, efficacissima 491 a — ex septem causis fuit sicut plantatio rosae *ib.* b — fuit fortis ad bella per fidem, ad itinera per spem, ad pericula per caritatem, ad exercitia per virtutes cardinales 481 a, b, 482 a, b — Haec quatuor figurantur in S. Scriptura *ibid.*

— fuit Martyr affectu et effectu 479 a — superabat immanitatem Iudaeorum per gratiam orationis 58 b — describitur ut triformis hostis triumphator et aeterni bravii comprehensor 490 a — fuit mundi triumphator et animi conservator per quatuor virtutes 492 a

— in suo martyrio effudit odorem lili, rosae, unguenti, incensi 490 a — in martyrio est inclutus et in praeconio mundo odoriferus *ibid.* — invocabat Dominum ob septem causas 493 a, b — merito suarum precum Paulum lucratus est 487 a

— vidit caelos apertos ad sex effectus 492 b, 493 a — Stephano aperuit Christus caelos et se ipsum ei ostendit quasi in signum, quod eum introducturus esset in similem gloriam 58 b — vidit filium hominis ut suum desiderium, solatium, gubernaculum, propugnaculum, triumphum, praemium 493 a — intendebat in caelum ob sex rationes 492 b — ostendit suae revelationis consolationem, affectionis finem, tribulationis revelationem *ibid.*

— Quomodo Dominus ipsi coronam praeparaverit, comparaverit, promiserit, custodierit 485 a, b, 486 a — fuit dignus corona, quia erat magnanimus, patientissimus, constantissimus, magnificus 486 a, 489 a, b — Stipendium eius militiae ostenditur a tribus 489 a — Eius praemium erat magnificum ab auctoritate dantis, idoneitate recipientis, magnitudine mercedis 485 a

— accepit coronam gloriosam, speciosam, pretiosam, incorruptam 489 a — Eius corona est pretiosa, speciosa, honorabilis, incorruptibilis 487 b, 488 a — Eius corona est ornamentum pretiosum, speciosum, honorificum, perpetuum 489 b, 490 a — acquisivit coronam pretiositatis, venustatis, honorabilitatis, incorruptibilitatis 490 a, b

— Non tantum illi ei in gloriam erant, qui per ipsum conversi sunt, sed etiam illi qui conversi sunt per Paulum 487 a — Enumerantur duodecim miracula, quae fecit post mortem 494 b — Ad eius memoriam

sex mortui sunt resuscitati, praeter eos quos in vita suscitavit 483 a — commendatur, quia fecit signa et prodigia 482 b — qui fuit innocens et tamen valde poenitens, fecit propitiari peccatis alienis 484 a — Exemplum *ibid.* — Narrantur quaedam mirabilia, quae acciderunt in eius ultima translatione 483 a, b

STERCORA — designant peccata carnis 382 b

STOLA — prima designat puritatem pristinae innocentiae 347 b

STRABO — Quomodo puer strabo efficitur 209 b, 483 b

STUDIUM — est vehemens applicatio animi ad aliquid agendum 477 b — Studiosi quaerunt locum eruditionis 691 a — Qui ad hoc tantum student, ut sciant, quid loqui debeant, ab interna mentis refectione vacui ieiunant 339 a — Talium doctrina nec valet ad dona gratiae acquirenda nec ad acquisita conservanda *ibid.* — Multi loco studii sequuntur aves et canes 287 a — In studentibus summe damnatur curiositas 62 b

STULTITIA — Ex consideratione stultitiae alienae homo sibi assumit exemplum cautela 103 b

STUPPA — facilis est ad comburendum 343 a

SUAVITATES — omnes corporales non sunt nisi excoriationes et corruptiones bonorum spiritualium 504 b

SUBDITOS — Gloriosum est subditis sequi strenuos dominos 488 a

SUBSTANTIA — est omne, quod agimus, vivimus et sapimus, cogitamus et loquimur 423 b — et virtus et operatio sunt similia et sibi correspondentia 610 b — sensibiles et vegetabiles in fine mundi transibunt quoad substantiam et effigiem 41 b

SUBTILITAS — corporis glorificati designatur per lili 283 a

SULRE — Qui suit pelliceum vetus, unum foramen obstruit et duo nova facit 329 a

SUMMUM — est imminorable 67 a — unitur infimo sine sui minoratione *ibid.*

SUNAMITIS — Mulier Sunamitis concepit propter hospitalitatem 666 a

SUPERBIA — dicitur peccatum spirituale 183 b — appetit sublimitatem 511 a — semper ad alta volare intendit 458 a — Superbi gloriantur de sua exaltatione 577 b — Superbi alios humiliant et eorum bona diminuunt, sed se ipsos usque ad caelum volunt exaltare 305 b — Superbi gratulantur honoribus 263 b — Superbus vult semper alios conculcare 39 a — Enumerantur ea, unde heroes superbire consueverunt 690 a, b

— Superbi descriptio secundum S. Gregorium 458 a, b — Superbus cervicose se gerit in facto, verbo, incessu et risu *ib.* a — divina parvipendit imperia, divina refugit praemia nec infernalium formidat supplicia 345 b — Superbi nolunt humiliari neque aliis propter Deum subiecti esse 396 a — Superbi se ipsos volunt honorari, non Deum 595 b — Superbi pauperes opprimunt et gloriam Dei furantes sibi attribuant 365 a — Superbi designant diabolum et eius sequaces 412 b

SUP

— multos hodie habet servos 365 a — Ubi homo non credit peccare, ibi quandoque peccat graviter per elationem 211 a — Quando ipsi praebetur materia, non cessat, sed potius nutritur 288 a — est vermis divitiarum 646 b

— Superbi per montes intelliguntur 332 b. 676 a — Superbi per montes significantur, ad quos non descendit pluvia compunctionis 214 b — Superbi sunt montes, qui rorem gratiae non capiunt 657 b — Superbi figurantur per Sedeciam 396 a — designatur per bestiam 365 b — Superbi figurantur per canes et ursos 389 b — designatur per locustam 458 a

— Quanto magis superbi se elevant propria aestimatione, tanto inferius cadunt divina repressione 277 a — Superbus per suam reputationem quasi elevatur usque in caelum, sed secundum divinam iustitiam deprimitur usque ad profundum 306 b — Superbi sunt elevati super alios quantum ad apparentiam, sed humiliati secundum divinam iustitiam 223 a — Superborum gaudium non habet existentiam, sed tantum apparentiam 306 b — Si superbus exaltatur ad dignitatem, hoc vertitur ad suam confusionem 305 b — Superborum gloria est sicut palea igne accensa 545 b — Superbi sunt sicut aqua defluens *ibid.*

— Melior est peccator poenitens quam apparens iustus superbus 560 b — Non placet Deo qui se emundat a luxuria, sed non a superbia 485 b — Quanto sumus a tumore superbiae inaniore, tanto sumus dilectione pleniores 595 b

— Ex superbia sunt omnia mala 545 b — est initium omnis mali 646 b — est initium omnis perditionis 665 b — Hoc significatur in conceptu Agar *ibid.* — est origo omnium criminum 458 b — est principium aliorum vitiorum 288 a — elisit virtutem primi angeli et primi hominis 458 b — voluit angelos et homines Deo parificare *ibid.* — Ex ea proveniunt errores et haereses 624 b — Superbiae annexa est pertinacia 288 a

— facit hominem daemoniacum 511 b — assimilatur animam paternae malignitati 184 a — Superbi plus assimilantur diabolo quam alii peccatores 366 b — nos subiugat sub diabolo, ne possimus servire Christo 396 b — Superbi iam viventes sunt sepulti et habitabunt cum daemonibus in mo-

numentis inferni 223 a — sibi induunt bestialem feritatem 288 a

— facit tumidos et ambitiosos 238 b — Qui se exaltat vincitur et superatur 207 b — Quanto quis se exaltat, tanto deficit et humiliatur 696 b — dum inflat, obnubilat 374 b — privat lumine veritatis *ibid.* — Si superbimus, cadimus a vera sapientia 579 a

— avertit a Patre 185 b — ligat hominem, ne possit moveri ad honorandum Deum 395 b — Superbis merito divinum auxilium denegatur 489 b — Superbi inter veros famulos Christi non sunt computandi 154 b — Superbi non exaudiuntur in oratione 390 b — Nihil adeo impedit susceptionem gratiae sicut tumor superbiae 684 b — Superbis non prodest ministerium Archangelorum, quia non possunt captivare mentem in obsequium fidei 624 b. 625 a

— Superbi sunt cadentes in luto et in fovea et in vilitate et profunditate peccati 277 a — contra omnia membra animae se erigit et omne corpus corrumpit 458 b — elidit virtutem, comedit folia, perdit fructum, efficit defectum 358 b — est ruina omnium virtutum 458 b — Quod superbis debuit esse causa salutis converterunt in ruinam mortis 130 a

— Superbi gaudent in excellentia honoris et iactantiae provocantis divinam offensam 306 b — nisi humilietur inspiratione aut praedicatione, confringitur mortis punitione 428 a — Superborum exitus erit miser 364 b — Superbus non portat crucem Christi ideoque humiliabitur in futuro coram Deo 263 a — Superbi suffocabuntur diluvio finalis iudicii 396 a

— Erubescat membrum esse superbum, cum caput sit humile 206 a. 305 b. 367 a. 442 b — Monitio contra superbiam 627 b — Non superbiamus cum diabolo et Herode 546 a — Homo considerans, unde superbia venit et quo tendit, superbire non audebit 596 b — Si attenderent superbi superborum deiectionem, non vellent praesentem exaltationem 298 b

— Si tentamur de superbia, debemus considerare Christum humiliatum in cruce 261 b — est destructa per Christi humilitatem 28 b — Christus est medicina superbiae 430 a — curatur per timorem filialis reverentiae 185 b. 396 b — solvitur mansuetudine exteriori et humilitate interiore 396 b

TEM

SUPERFLUITAS — est abiicienda 364 b — Qui sollicitatur circa superflua non potest vacare his quae sunt utilia 591 a — Qui habet prosperitates mundanas ad superfluitatem dare debet non habentibus 572 a

SUPERNATURALE — Exemplum conveniens eorum quae sunt supra naturam, in natura non invenitur 400 a

SUPERScriptio — est circumiacens figuratio 446 a — habentis imaginem Dei consistit in multiplici rigore disciplinae *ibid.* — habentis imaginem diaboli consistit in multiplici libidine conversationis *ibid.*

SUPERSTITIO — Multi in sua superstitione efficiuntur stulti 483 b

SURDUS — Surdorum sanatio signum est liberationis ab originali culpa 47 a

SURGERE — est operatio viventis 412 a — est se erigere ad superiora, quando partes corporis sunt appropinquantes ad terram 503 b — est se elongare a peccato eiusque occasione et implere praecepta et consilia 504 a — Debemus surgere ab errore, concupiscentia, potestate diabolica 423 a — Non possumus surgere, nisi Deo adiuvante 286 b

SUSANNA — designat confitentem 547 a

SUSCITATIO — Comestio est ostensio verae suscitationis 277 b — Eius signa dantur sensibus, ut mens elevetur ad admirationem 412 a — puellae probatur manducatione; Lazari, ambulatione; adolescentis, locutione *ibid.* — Quid significet, quod puella resuscitata dicitur surrexisse; adolescens, resedis; Lazarus, ligatus prodiisse *ib.* a, b

SUSTINERE — Dominum sustinere debemus per tribulationis tolerationem 451 b

SYLLABA — per se nihil designat 59 b

SYNAGOGA — dicitur mater Christi secundum carnem 241 b — significatur per ficulneam plantatam in pomario Assueri 250 b — non potuit invenire vas contentivum oleo exsultationis 714 b — permansit arida per infidelitatem 98 b — Ex synagoga Christus frustra quaesivit fructus iustitiae 250 b

— coronavit Christum spineo diademate doloris et ignominiae et addidit multa alia deformia diademata opprobriosae contemptibilitatis 244 a — quidquid honoris contulit Christo ingredienti Ierusalem in die Veneris in dedecus convertit *ibid.* — quia contempsit venire ad convivium Christi, ab ipso repudiata est 250 b — Post passionem Christi Angelus Michael se ab ea avertit 629 b

T

TABERNACULUM — designat Ecclesiam 62 a — animae ex triplici causa inquietatur 675 b

TABERNARIUS — malus ab hospite iniustum pretium extorquet 540 a

TACTUS — Per eum homines maxime efficiuntur brutales 697 a — refrenandus est per cingulum castitatis 724 b

TALENTA — designant dona Dei 439 b — Explicatio *ibid.*

TALIO — Quidam non contenti lectionis pro uno verbo volunt occidere hominem 262 a

TANGERE — Illa se tangunt, quorum ultima sunt simul 432 b

TAURUS — est animal cervicosum 458 a

TEMPERANTIA — est secunda virtus purgativa 655 a — resecando superflua purgat immunda *ib.* b — est in Deum dirigens 604 b — debet custodire puritatem

in carne et in ore 655 b — Ad eam requiritur sobrietas in gustu, castitas in tactu, honestas in convictu 604 b — Temperantiae effectus est manifestatio mysteriorum 656 a — nobis parat dotem subtilitatis 285 a. 286 a — cum negligitur, ut plurimum vita spiritualis necatur 655 b — designatur per ostiarium *ibid.* — designatur per portam australem 604 b — Hanc portam Christus aperuit in ascensione *ibid.*

TEM

TEMPLUM — significat basilicam materialem, uterum virginalem, animam fidelem et Ierusalem caelestem 630 a — sunt septem, in quibus invenitur Christus 176 b. 177 a

— Ad templum Salomonis ascendebatur quindecim gradibus 322 b — Salomonis multipliciter significat Mariam 651 a, b — In templo Iudaeorum erant duo ostia, quae simul aperiiebantur 705 b — Pueri Iudaeorum non obstricti erant ad visitationem templi 173 a

— est locus doctrinae 60 b — Ad templum venire debemus ad orationem, non ad negotiationem 630 b

— In templo materiali et spirituali requiruntur robur fundamenti, culmen aedificii, odor sacrificii et decor ministerii 652 a — Templo spirituali sanctitudo conversationis maxime competit, violatio pudicitiae maxime repugnat *ib.* b — Consideratio templi spiritualis prodest ad erubescientiam habendam de peccatis *ib.* a

— Qui vult aedificari in templum Dei oportet, quod praeparet ipsi cor suum 642 b — Ut simus templum Dei, nos custodire debemus in sanctificatione 643 b — Esse humilem, castum et pauperem est aedificare templum Domino 637 b

TEMPORALIS — Multa pericula sunt in habendo temporalia 584 a — Temporalia non sunt appetenda, quia sunt vana, instabilia, molestiis plena *ib.* a, b — Magnus labor est in ea acquirendo, timor in possidendo, dolor in amittendo *ib.* b — Possessio rerum temporalium non satiat appetitum et plus habet vacuitatis quam sufficientiae 310 a

— Christus dedit nobis bona temporalia ad bene vivendum, non ad ea diligendum 583 b — Miseri homines temporalia diligunt 643 b — Blasphemant qui temporalia amanda praedicant 574 a

TEMPUS — est principium corruptionis 46 a. 359 a — Praesentia tempora debemus ordinare, futura praevidere, praeterita recordari 447 b

TENEBRAE — Diu detenti in tenebris lucem aspicere non possunt 254 b — Homo, qui est in tenebris, si vult videre, statim currit ad lumen 543 a — significant falsitatem infidelitatis 59 a

TENERE — est memoriae 421 a

TENTATIO — Sine tentationibus praesens vita non ducitur 271 b — Quamdiu homo tentatur, est in periculo naufragandi 486 a

— alia est alliciens, alia affligens 639 a — qua Christus tentatus fuit et qua nos hodie tentamur, triplex est 624 b — Quatuor sunt principales tentationes et octo collaterales, quae designantur per quatuor ventos principales eorumque octo collaterales 426 b

— In tentationibus refugiendum est ad vulnera Christi meditando eius passionem 295 b — Per hoc faciliter triumphabimus de diabolo, mundo et carne *ibid.* — Christus in cruce est curatio contra tentationem honorum, deliciarum, divitiarum 132 a — omnis sedatur per memoriam crucis 267 a

— In tentationibus prae oculis habemus fidem, quam in baptismo suscepimus 502 a — Cum insurgunt diabolicae tentationes, non metiamur nostras vires, sed viriliter vadere debemus per virtutum exercitationem 425 a — Non possumus vitare diaboli insidias, nisi Deus ipsius tentamenta nostris viribus modifiet 239 a. 413 b. 416 a. 425 a — Habentes Angelos adiutores non debemus timere tentationes 612 a — non est dicenda violenta, quia habemus bonos adiutores, scilicet Angelos 502 b — Ab iis poterimus nobis cavere ministerio Angelorum 612 b

— Per expugnationem earum perficiuntur virtutes 639 a — Si tentatio diabolica victa est, sequitur incunda tranquillitas 208 b — Stabiles in tentatione gaudebunt in pace cum Angelis Dei *ibid.* 209 a — Vide etiam V. *Diabolus.*

TEPIDUS — non habet iustitiam 618 a — non intrat regnum caelorum *ibid.* 636 a — Tepidos inflammare non est verendum, sed honorificum 228 a

TERRA — dicitur esse media libratione, infima locatione, firma stabilitione, arida conditione 94 a — Omnia corpora caelestia ipsam directe aspiciunt 669 a — Ceterorum corporum virtutes aggregantur in ipsa *ibid.* — non movetur a centro nec ad centrum nec contra centrum, cum sit centrum, immo, cum omnia moveantur, ipsa stat in aeternum 94 a — tantum pugillus est respectu magnitudinis divinae 353 a — nisi sit luce illustrata, videri non potest 442 a

— Propter Adae peccatum ei impositae sunt quatuor poenae 459 a

— est aridissima, profundissima, irriguissima, fertilissima 668 b — Una harum proprietatum est causa alterius *ibid.* — Ut terra fructificet, primo debet praeparari et postea seminari 198 b — est bene praeparata, quando est a malis radicibus extirpata, aquis pluvialibus irrigata, caloribus solis opposita 199 a — fecundatur tripliciter ex influenza caeli 97 b — relicta suae ariditati non germinat 668 b — aquis irrigata efficitur fructuosa *ibid.* — salubres herbas easdemque nocivas nutrit 285 a

— in fine mundi adaequabitur 35 a — post ultimum iudicium erit plana et lucida, clarissima et virentissima *ibid.*

— designat animam terrenis deditam 417 a — designat terrenos et peccatores 360 a — designat terrenam affectionem 342 a — significat terrenam conversationem 104 a — designat carnem terrenam gulosi 459 a

— germinans significat fecunditatem Virginis 33 a — Maria concipiens terra dicitur propter tria 37 b — suis proprietatibus manifestat hierarchiam ecclesiasticam 613 a — designat Ecclesiam 257 a — designat profundissimam humilitatem 33 b — significat conscientiam 197 a. 199 a — designat poenitentes 555 b

— Ratione supernorum vilescent omnia terrena 407 a — Terrena omnia servando

THR

amittimus, largiendo servamus 417 a — Desideria terrena dant nobis bellum intestinum et submergunt in vado temporalium 617 b — Anima terrenis dedita ad modum pulveris per varias cogitationes dispergitur 417 a

TERRAEMOTUS — universalis, maximus et longus erit ante ultimum iudicium 34 a — In hoc terraemotu omnia solo prosterentur *ibid.*

TESTA — arida celat nucleum bonum 596 a

TESTAMENTUM — In veteri Testamento multa significata sunt, quae debent fieri in novo 645 a — Per vetus Testamentum significatur sanctus timor 521 b — Per novum Testamentum significatur sanctus amor *ibid.* — Christum crucifixum respicit tota sapientia, quae in duobus Testamentis continetur 717 b — duo intelliguntur per duos denarios 401 b — duo figurantur per duos Seraphim 521 b

TESTIFICATIO — posita in arca est ipsa Lex 717 a

THARSIS — interpretatur exploratio gaudii 80 b. 346 a — Naves Tharsis designant affectiones gaudiorum mundanorum *ibid.*

THEMAN — ficus interpretatur 59 a — significat voluptatem *ibid.*

THEOLOGIA — vocatur domina 564 a — significatur per decimam drachmam 459 b

THEOSEBIA — consistit in divino cultu et honore 182 a

THERIACA — significat amaritudinem poenitentiae 637 a

THESAURUS — Qui fodit thesauros terram trahit et quaerit, donec inveniat 408 b — inventus absconditur, ut servetur 153 a — amittuntur effusione, subreptione, aerugine 475 b

— temporales sunt magni periculi 473 b — Multi thesauros suos tantum diligunt, quod nullo modo aliis aperirent 539 b — Qui thesauros ostendunt aliis parum inde curant *ibid.* — temporales sunt valoris maximi, si eis bene utimur 475 b — Quomodo possimus thesauris temporalibus uti bene, melius et optime *ibid.* — Qui dat thesaurum materialem in caelo sibi thesaurizat *ib.* a

— Giezi, Iudas et Ananias congregaverunt thesauros lingua mendacii 474 b

— est triplex: possessionis terrenae, sanctificationis internae, contemplationis arcanae 473 b — Primus est valoris permoldici et permutandus permutatione pura, pia et perfecta *ibid.* 474 a — Secundus est valoris magni et custodiendus diligenter, occulte, indefesse 475 b-477 a — Tertius est valoris immensi et desiderandus desiderio sublimi, humili, liberali 473 a. 477 b — Quilibet debet habere thesaurum gratiarum et virtutum 539 b — honorum spiritualium amittuntur per lasciviam, superbiam, accidiam 475 b

THOMAS — dubitando magis nobis profuit, quam Maria Magdalena, quae citius credidit 290 b

THRACIA — In Thracia olim mos fuit in natiuitatibus hominum flere 545 b

THR

THRONI — respondent potestati Patris 612 b — Patri conformantur per charismata gratiarum sursum agentium 623 a — Deus in ipsis apparet admirabilis 610 b. 611 a — In iis Deus iudicia sua exercet 610 b — nos informant iustitiae aequitate 619 b — Quae sit proprietas eorum secundum Dionysium 704 a — significantur per firmamentum altitudinis 610 b

THRONUS — Dei, quare dicatur columna et nubes 322 b — caelestis fabricatur Christi sectando vestigia 695 a — Anima tali throno sedebit, qualem sibi facit per opera bona 695 a

THUS — designat devotionem 158 a. 535 a — Collis thuris designat viros magnae devotionis 227 a — designat promissionem Patris 326 a — designat spirituale desiderium 164 b — designat confidentiam sperantium 165 b

TIGRIS (flumen) — significat Mariam 698 b

TIMOR — concipitur fide poenarum 665 b — Homo timet, quia non habet stabilitatem neque confidentiam 512 a — cor constringit, sanguinem et spiritum retrahit, extrema corporis frigida relinquit, tremorem et horribilitatem efficit 705 a — Multa sunt genera timoris 525 b — Homo septem mala timet 512 a

— facit inconstantem 23 b — evacuatur tentione immobilis firmitatis 26 b

— debet esse in praemeditatione divini iudicii 268 b — Debemus addiscere timere, si volumus aeternam damnationem evadere 265 b — Horror divini iudicii facit hominem cessare ab actu peccati 270 b

— Domini est initium et primum fundamentum omnis boni 311 a. 348 a. 598 b — Domini est initium sapientiae 525 b — est spiritualis conceptionis initium 665 b — est primum inter dona *ibid.* — Hoc significatur in conceptu Sarae *ibid.* — sanctus designatur per vetus Testamentum 521 b

— Dominus vult cordialiter timeri 525 b — Deus timendus est timore filialis reverentiae 75 b — sanctus est habendus coram Iesu Christo, ne faciamus aliquid, quod ei displicet 520 b — Exemplum *ibid.* — sanctus debet esse in omnibus, praecipue in sacris virginibus *ibid.* — Aliqui timent Dominum multum, quando tonat 525 a

— Spiritus timoris valet ad purgationem 345 b — Dei reducit ad esse 531 a — disponit et purificat os cordis et oris ad cultum divinae sapientiae 185 a — A timore oportet incipere purificationem nostram 636 a — Domini debet praecedere, comitari et subsequi nostram emendationem 185 b — Sine timore sancto nullus potest iustificari 520 b

— sanctus est una de radicibus sanctitatis 520 b — praeparat ad sanctitatem *ibid.* — et amor facit sanctum 420 b — Per timorem est sanctificatio 643 a — non habitat Dei Maiestas, nisi ubi est timor *ibid.* — Reverentia divini timoris ad benedictionem disponit 686 b

— divinae comminationis solvit vinculum peccati 397 b — Per timorem Domini declinat homo a malo 348 a. 526 a — proficit, ut a peccatis abstineamus et in virtutibus proficiamus 608 a — Qui Deum bene timet nunquam mandatum eius vult praeterire 643 a — ponit in loco infimo et securo 153 a — Si volumus tenere fidelitatem Deo, oportet, nos habere timorem 636 b

TOBIAS — Lux clarissima ipsum illuminabat, cum nihil videret exterius 427 a

TOLERANTIA — facit senem fortem 249 b

TONARE — Aliqui timent Dominum, quando tonat 526 a — Bene esset eis, si semper tonaret *ibid.*

TONITRUA — septem designant septem terribiles increpationes, quibus Christus nos increpabit in iudicio 213 b

TORCULAR — est vas aptum ad premendum racemos 274 b

TORRENS — designat dominicam passionem 341 a

TRAIANUS — erat imperator mitissimus praeter Titum 288 a — In eum milites sui irruerunt *ibid.*

TRANSFIGURATIO — In hoc facto Deus monstravit subiectum beatitudinis susceptivum, actum beatitudinis infusivum, actum beatificantis explicativum, coniuncti resurgentis statum consummativum 219 b — Christi considerari potest quantum ad dignationem mysticae assumptionis, praeparationem affectuosae elevationis, ostensionem futurae glorificationis 216 a — Moyses, Elias et tres Apostoli a Christo assumpti sunt nomine omnium electorum 219 b

— In transfiguratione Christi dicuntur transfigurari omnia, quia in eo est aliquid de omni creatura 218 b — In transfiguratione Christus in persona trium Apostolorum duxit praelatos in montem situalem eminentiae, activos in montem immobilis persistentiae, contemplativos in montem liberalis communicantiae 217 a — Mons, in quo facta est transfiguratio, designat Ierusalem beatam 219 a — Vide etiam V. *Christus.*

TRANSGRESSIO — Numerus quadragenarius est numerus transgressionis 635 a

TRANSITUS — disponens ad quadruplicem visionem Dei est quadruplex 103 b-105 b — est triplex: naturae, gratiae, gloriae 41 b. 42 a — Quaedam transibunt in fine mundi quoad substantiam, quaedam quoad virtutem, quaedam quoad operationem, quaedam quoad effigiem 41 b

TRIBULATIO — Quanto homines sunt altiores, tanto plures habent tribulationes 542 b. 543 a — septem significant impugnationes, quibus vexatur anima 675 b — Ab iis liberat caritas *ibid.*

— In tribulatione non debet esse murmuratio nec impatientia cordis 344 a — In tribulatione est necessaria patientia 472 a — Qui sunt in tribulatione clament ad Dominum et exaudientur 256 b — Amartudo tribulationis convertitur in dulcorem per memoriam crucis 266 b — Sicut tri-

TRI

bulatio urit exterius, sic divina consolatio humectat interius 344 b

— est magna gratia 350 b — Deus non probat per eam, ut ipse sciat, sed ut homo fiat sibi notus in bonitate quoad se et proximum 344 a — Qui acerbiori tribulatione probantur Deo sunt acceptiores; qui acerbissima, sunt acceptissimi 566 a

— Peccatores per tribulationem non purgantur, sed consumuntur; non consolidantur, sed franguntur 344 a, b — multiplex evellit spei longanimitatem 24 a — Ex metu tribulationum multi deficiunt 512 a

— Ignis tribulationis est sustinendus, quia purgat, probat, consolidat 344 a, b — nos disponit ad spiritum contritum et humiliatum 652 b — accendunt caritatem 341 b — Consideratio futurae tribulationis facit docilem 23 b — Melius est flagellari in praesenti misericorditer quam in futuro cruciari aeternaliter 350 b — Per ipsam augetur praemium 472 a — Per tribulationem et angustiam intrabimus in aeternam felicitatem 306 a

— Qui vult tribulationes cuiusque generis praevenire et contra eas se praemunire, componat vitam suam secundum septem libros 454 a, b — Contra tribulationes finales praemunit nos Christus excitando ad considerationem et pronuntiando consolationem 40 a — Ut anima praemuniatur contra tribulationes, debet sursum ferri in Deum secundum omnes vires suas *ibid.*

TRIDENS — designat cupiditatem 62 b

TRIDUUM — praecedens inventionem Christi designat triplicem illuminationem 60 b — praecedens inventionem Christi significat lectionem, collationem et memoriam 657 b — praecedens inventionem Christi significat triplicem praeparationem ad spiritualem intellectum *ibid.* — Quid sit Christum triduo sustinere 379 b

TRINITAS — est summe unum, verum, bonum 352 a — est infinita potentia, clarissima sapientia, completissima finalitas *ibid.* — est fontalissima, sublimissima, diffusissima 355 a — In trinitate est unitas, aequalitas, connexio 352 a — In ipsa est potentia, sapientia, bonitas *ibid.* — In Trinitate est maiestas, sanctitas, largitas *ibid.* — In ea est aeternitas, formositas, iucunditas *ibid.* — Haec singula appropriantur singulis personis *ibid.*

— non potest determinari per philosophiam 63 b — Seraphim clamantes: Sanctus, sanctus, sanctus, exprimunt sanctissimae Trinitatis mysterium 598 a — manifestatur per vocabula: Dominum Deum tuum 420 a — repraesentatur per caelum influens in terram calorem, humorem, vigorem 97 b

— declaratur quoad testimonia sursum agentia et deorsum firmitas 351 b. 352 a — per prima nobis innotescit tanquam in speculo veritatis, per secunda tanquam in exercitatione virtutis 352 a — se manifestat multiplici modo in caelo secundum

duodecim acceptiones caeli scilicet sicut in vestigio, imagine, signaculo et sicut in propria specie *ibid.* 354 a — se manifestat multipliciter in terra per testimonium fluminis, fluminis, sanguinis 355 b. 356 a, b — Omnes isti modi appropriantur singulis personis 352 a-356 b

— Deus intelligendo se praesentat se sibi et se repraesentando sibi, necesse est, quod se intelligat et se intelligendo se exprimat et dicat et dicendo Verbum gignat 315 b — Quia Deus nunquam fuit, quin se intelligeret, nunquam fuit, quin Verbum diceret 406 b — Filii origo a Patre natura prior est quam productiones aliae 352 a — Oportuit, quod Pater aequalem sibi gigneret Filium *ibid.* — Filius originatur a Patre sicut a principio et est Deus 316 b — Filius est sermo Patris 671 a — Filio non est genitrix requirenda 107 a — Deus ad Filium refertur vera relatione 618 b

— Filius est a Patre eique consubstantialis, et idem ipsum est unus, quod alius 100 a — Pater dat Filio totam essentiam 316 b — Sicut Pater vitam habet in semetipso, ita vitam habet in Filio *ibid.* — Deus Pater omne dedit Filio 697 b

— Divinae voluntatis affectus propriissime complacet sibi in Filio 580 b — Pater constituit nobis Filium adiutorem viatorum et beatificatorem comprehensorum 234 a — Pater Filium ad mortem duci permisit et postea eum resuscitavit *ibid.*

— Spiritus S. procedit a Patre Filioque tanquam a principio vivifico 340 a — Spiritus S. est amor Patris et Filii 352 a — Spiritus S. procedit a Filio, sed non Filius a Spiritu S. 703 b — Spiritus S. origo non est curiose scrutanda 413 a

— Pater est generans, Filius genitus, Spiritus S. ab utroque procedens 447 a — Pater tenet rationem principii, Spiritus S. rationem ultimi et completivi, Filius est media persona 60 a — Deus Pater est originale principium Verbi, Pater et Filius principium Spiritus S., Pater et Filius et Spiritus S. principium omnium creaturarum

616 b — Pater est tantum dans, Spiritus S. tantum accipiens, Filius est dans et accipiens 356 a — Pater est significans, Spiritus S. significatus, Filius significans et significatus 355 b. 356 a — Pater est creator, Filius reparator, Spiritus S. consummator 354 a — Verbum laudat Patrem, Spiritus S. laudat Patrem et Filium et tota Trinitas laudat se ipsam 616 b

— Quia alius modus est essendi in Patre et alius in Filio, ideo sunt personae distinctae 316 b — Tres personae non possunt separari ab invicem 355 b

— Opera Trinitatis sunt indivisa 388 a

— Patri appropriatur potentia 583 a — Pater habet potentiam in praesidendo et operando *ibid.* — Patri appropriatur celsitudo praesidentiae 623 a — Patri appropriatur maiestas 338 a — Pater purgat, illuminat et perficit in superiori hierarchia *ibid.* — Pater est fons et principium luminis et caloris et cuiuslibet creaturae 323 a — A Patre sunt omnia 352 a. 353 a — Pater intelligitur per orientem 323 a

— Filio appropriatur plenitudo sapientiae 623 a — Filius propter suam sapientiam omnia distinguit et cognoscit 353 b — Filio appropriatur veritas 338 a — Filius Dei est ars aeterna omnium 601 b — In Filio sunt omnes rationes et ideae ab aeterno *ibid.* — Filius in Ecclesia purgat, illuminat, perficit 388 a

— Spiritui S. appropriatur caritas 338 a — Spiritui S. appropriatur sanctitudo benevolentiae 623 a

— est principium effectivum, exemplativum, terminativum 352 a — A Trinitate tanquam a principio nobilissimo procedit datum optimum et donum perfectum 338 a — est pro summa benevolentia donorum Spiritus S. principium liberalissimum; pro summa sapientia, discretissimum; pro summa omnipotentia, omnipotentissimum 337 b. 338 a

— Filius nos illuminat, Spiritus S. purgat, Pater sanat 451 a — maxima beneficia nobis confert in creatione, conservatione, glorificatione 420 a — Haec appro-

priantur singulis personis *ibid.* — Ipsa alligant ad dilectionem Dei *ibid.* — Deus Pater per Filium suum in Spiritu S. pro sua benevolentia naturam humanam desponsavit, refecit et cibavit, donis et muneribus opulentavit 337 b — Spiritus S. reducit nos ad Filium et Filius ad Patrem 514 b

— Homo debet inhaerere Trinitati per conformitatem voluntatis 25 b — Anima ordinatur ad Trinitatem per humilitatem, castitatem, paupertatem 416 a — Homo assimilatur Trinitati per veritatem, caritatem, potestatem 331 a — Per considerationem potentiae Patris, sapientiae Filii et clementiae Spiritus S. corroboratur in nobis fides, spes et caritas 25 a, b — Anima deordinatur a Trinitate per superbiam, luxuriam, avaritiam 416 a — Vide etiam V. *Spiritus S.*

TRISTITIA — solet provenire ex timore mundano et taedio boni 725 a — in praesenti habenda est ex peccatorum consideratione, proximorum compassione, patriae dilatione 308 b — vera dolet de peccatis commissis interius, ut prorumpat in lacrymas exterius 307 a — vera meretur veniam omnium peccatorum *ibid.* — secundum Deum parit iustificationem 371 a — mundi parit desperationem *ibid.* — Anima tristis et moerens non habet delectationes in se 504 b

TUBA — Vox tubae vocatur evidentia et eminentia laudis 323 b — in manibus est praedicatio veritatis 482 a

TUMOR — ponit in loco alto et periculoso 153 a — mentis, dum inflat, obnubilat 200 a. 237 b

TUNICA — Debemus nos exspoliare triplici tunica 572 a

TURBA — habebat triplicem defectum, pro quo indigebat triplici manducatione 378 b. 379 a

TURTUR — est avis castissima 640 a. 656 b. 669 a — nunquam dimittit comparem suum 509 a — si illum amittat, nunquam alii coniungitur *ibid.* — In eius voce designatur votum castitatis 669 a — designat virtutem amicitiae 647 b

U

UBERA — designant verba carnalis consolationis 506 b

UMBRA — videtur aliquid esse, sed dum apprehenditur, non sentitur 553 a — Qui fugit non praecedit umbram 639 a — significat gratiam refrigerantem 29 a

UNCTUS — Christus dicitur unctus, et ab ipso dicimur uncti 265 b

UNGUENTUM — fit ex variis rebus odoriferis 361 a — quo unctum fuit taberna-

culum, factum erat ex oleo cum myrrha, cinnamomo, calamo et casia mixto 645 b — in capite est gratia in Christo 548 b

UNITAS — Spiritus dupliciter servanda est ad Dominum, proximum, se ipsum 421 b — Ad haec requiruntur tria 422 a

— Unitio causat corroborationem 508 b

URNA — designat capacitatem multiformis gratiae Christi 33 b

URSI — Titus et Vespasianus designantur per duos ursos 548 b

USURA — Per usuram homo locupletatur in divitiis temporalibus 348 a, b

UTILITAS — omnis bona potest reduci ad tria 348 a

UVAE — non sunt de spinis 382 a — designant veritatem fidei *ibid.*

UXOR — Nihil adeo placet viro sicut uxoris castitas et integritas 712 b

V

VAL

VALLIS — abundat aqua 64 a — dicitur humilis et devotus 77 b

VALOR — rerum impositus est ab hominum cupiditate vel opinione 288 b — Si homines vellent, stannum tantum valeret quantum aurum *ibid.*

VANITAS — Homo vanus plus quaeret apparere quam existere 145 a — Homo vanus non recipit sapientiam *ibid.* — amoris facit claudicare 472 a — Ventus vanitatis non permittit, Deum quiescere in corde superbo 676 a — mundi sunt despiciendae 76 a

VAPORES — de terra et aqua elevati infrigidantur per malitiam aëris 226 a — praepediunt aspectum solis *ibid.*

VARIETAS — fastidium in sensu tollit 287 b

VARRO — vocatur vir sapientissimus et doctissimus 551 a

VASA — fictilia designant corda et corpora nostra 476 a — Per illa creaturae intelliguntur 688 a — dicuntur receptacula virtutum 672 a

VASTHI — vituperabiliter dimissa designat synagogam repudiatam a Christo 250 b

VELLUS — non sentit corporis passionem 658 b — de caelo roridum designat Virginis uterum 127 a — irroratum quid designet 33 a

VENA — Incarnatio Verbi et spiratio Spiritus S. dicuntur venae argenti 639 b

VENDERE — Debemus nostra vendere, non conservare; omnia, non partem 425 a — Vendita danda sunt pauperibus, non divitibus *ibid.*

VENENUM — non datur nisi melle circumlitum 285 a — Prout citius possumus, fugimus mensam, in qua propinatur venenum 539 b — Nemo scienter comedit ex cibo venenato 465 b — Multi delectantur in eis, in quibus est venenum spirituale *ibid.*

VENTI — sunt quatuor principales et octo collaterales 426 b — hi designant quatuor genera tentationum earumque collaterales *ibid.* — designat mundum 553 a — vocantur spiritus intelligibiles 322 a

— producantur in locis occultis et cavernis, in quibus vapores sunt recepti 322 a — Eius origo nobis ignota est *ibid.* — perflant altissima 629 a — non videtur nec manu capitur nec ex eo unquam sinus impletur 553 a — est quasi res vana *ibid.*

VENUS — Stella Veneris secundum Varonem motum et colorem mutavit 551 a, b

VERBUM — distinguitur mentale et causale seu incarnatum 106 b — mentale est speculum *ibid.* — est expressum, impressum, rationale, infusum 210 b — Verbo secundum se plus competit audiri quam videri 103 a

— mentale habet esse arcanum et occultum in mente, priusquam foris sonet 107 a — mentale est insensibile, sed voce indutum nobis fit sensibile 103 a — nostrum nascitur de mente 106 b — originatur a dicente sicut a principio 316 b — cum de mente nascitur, opus habet gignente, tamen non indiget genitrice 106 b. 107 a

— Cum loquimur, fit sonus verbum, quod corde gestamus 103 a — mentale in publicum progreditur, cum induit vestem vocis 107 a — exiens in publicum non relinquit mentale domicilium *ib.* b — Mens sic verbum suum dicit, quod silentium non frangit nec sonitum ullum facit *ib.* a — Idem est species, quae de mente gignitur, et verbum, quod de mente nascitur 106 b — mentis et verbum vocis sunt unum, prius quidem nudum, postea vestitum 107 b — cum procedit in vocem, est nuntius rationis, interpret mentis, manifestatio voluntatis *ibid.*

— falsa, vana, inutilia loqui possumus a nobis, sed non verba bona, consolatoria et utilia 626 b — Deus omnia bona verba nostra in scriptum redigit 55 a — Verbis bonis iustificabimur, malis damnabimur 377 b. 386 b — Si nolumus condemnari ex verbis nostris, habeamus verba dulcia, non dura; humilia, non superba; aedificatoria, non criminosa 387 a

— Dei est nuntius, qui affert rumores de amico nostro Christo 569 b — est cibus spiritualis 207 a — dicitur panis, quia confert gratiam 281 a — significatur per argentum propter eius pretiositatem, puritatem et sonoritatem 731 a

— quia pretiosum est, ministrum requirit fidelem 731 a — Collatio verborum divinorum non est a viribus humanis, quin potius a muneribus divinis 330 a — Verbum Dei proponere vel audire volenti tria necessaria sunt 30 b — Panis verbi Dei dispensandus est pro loco et tempore et capacitate auditorum 281 a — in se eandem virtutem habet, etiamsi transeat per os male dispositum 519 b — In multiplici periculo sunt qui proponunt verbum Dei 286 a — Quidam dividunt hunc panem artificialiter et pauci frangunt eum modo necessario 281 a — non potest sic proponi, ut omnibus placeat 286 a

— Sicut sitibundus ad potum, sic homo debet currere ad intelligentiam divinorum verborum 695 b — Qui diligit salutem animae diligit audire verbum Dei 188 a — Qui audiunt veritatem debent invitare alios, ut veniant et audiant 255 b — Si invitati non veniunt, non habent excusationem 256 a — Anima abominans divinum verbum ita obcaecatur, ut appropinquet morti aeternae, nisi divino verbo sanetur, reficiatur et dirigatur 432 a

VER

— audiendum est cum magno gaudio 569 a — Divinum verbum audientibus necessaria sunt devotio affectus, captivatio intellectus, religio caelibatus 86 b — Qui vult illustrari divino sermone debet se praeparare et disponere per orationem, desiderium observandi divina praecepta et recollectionem 237 b — Cor nostrum debet extirpari a peccatis, irrigari lacrymis et inflammari divinis desideriis, ut ex eius auditu habeamus fructum spectabilem puritatis, utilem claritatis, oblectabilem familiaritatis divinae 199 a, b. 200 b

— reficit spiritum, si audiat reverenter, intelligatur diligenter, ad memoriam reducat delectabiliter 207 a — Verba Dei vivacius penetramus, si curas saeculares recusamus 199 b — non suscipitur, nisi credatur 317 a — Multi non multum mite verbum Dei audiunt, et multi ita, ut quod per unam aurem intrat per aliam transeat 524 b

— Verbum Dei audire et servare est ipsum vere diligere 364 b — Verbum divinum servare idem est quod fructificare per bonas operationes 238 a — Panis verbi Dei non tantum est frangendus, sed debet etiam comedi, retineri in corpore per frequentem operationem et digeri per contritionem 286 a — ut habeat fructum, debet recipi reverenter, retineri firmiter, intelligi diligenter 199 b — in bonam terram seminatur, quando quod intelligitur opere completur 200 a — affert gratiam, quando quod intelligitur opere impletur 195 a

— Intellectus exsequendi diligenter quod auditur reverenter, datur parvulis, non superbis 237 b — Efficacia verbi divini potest impediri tum ex parte praedicatoris tum ex parte audientium 188 a — Ideo utrisque necessaria est gratia Dei *ibid.* — Saepe aufertur efficacia verbi propter ineptitudinem proponentis 695 b

— facit fructum trigesimum in coniugatis, sexagesimum in continentibus, centesimum in virginibus 200 a, b — illustrat rationalem, inflamat concupiscibilem, roborat irascibilem 237 a — illuminat et inflamat 478 a — Felix est in quo haec fiunt *ib.* b — Auditum verbi Dei anima aliquando convertitur, aliquando in bono firmatur et semper in melius illuminatur 562 b

— audiendum est, ut videamus et impleamur Spiritu S. 478 a — Quando frangitur panis verbi Dei, tunc cognoscitur Dominus 281 b. 286 a — ubi suscipitur, non est principium corruptionis 317 a — si perfecta fide creditur, miro modo delectat 291 a — Vide etiam V. *Praedicator* et *Praedicatio*.

— incarnatum est ante omnem creaturam 315 b — aeternum est fixum quantum ad substantiam, distinctum quantum

VER

ad personam, divinum quantum ad naturam, seclusum quantum ad nostram notitiam 107 a — aeternum est simplicissimum 67 a — non est verbum aëre fluidum vel coniugationibus declinatum 106 b — non est syllabis compositum vel litteris exaratum *ibid.* — non est verbum imaginative vel prophetice figuratum *ibid.* — vocatur Angelus magni consilii 73 b

— comparatur verbo mentis 103 a. 106 b. 107 a, b — habet esse occultum 107 a — prius fuit nudum, postea carne vestitum *ibid.* — ostendit exterius carnem, celans intra Divinitatem *ib.* a, b — ante nativitatem est inintelligibile, sed post nativitatem fit nobis sensibile 103 a

— causale progressum est in publicum, cum induit vestem carnis 107 a — aeternum factum est visibile, non solum audibile 103 a — caro factum non est commutatum *ibid.* — est increatum secundum aeternam generationem; creatum, secundum temporalem, et tamen in persona idem 468 b — Verbum-caro unus est Christus 107 b — Fulgor Verbi incarnati Magos duxit ad cognitionem humanitatis 157 b

— Dei est aeternaliter manativum, stabiliter permansivum, vocaliter progressivum, luculenter manifestativum, potenter operativum 106 b — est Verbum bonum, vivum, salutiferum, verax, iucundum, aeternum 183 b — est Verbum sapientissimum, clementissimum, potentissimum 126 a — est splendor lucis aeternae, dulcor suavitatis internae, decor felicitatis humanae 141 b — increatum et incarnatum est Verbum sapientiae 468 b

— est universale principium et superfertur omnibus 316 a — est Dominus universorum *ibid.* — Deus in Verbo primam materiam creavit, distinxit et ornavit 182 b — Christus est Verbum, in quo dicta et per quod facta sunt omnia 182 b. 183 a — aeternum est principium essentiarum 468 b — condidit creaturam spiritualem et corporalem 316 a — Per ipsum facta sunt omnia, non solum vere entia, immo quaecumque entia *ib.* b

— Qui ponit, aliquid vel esse cognoscibile vel factibile, quod in Verbo non sit vel a Verbo, mendax est 316 a — De Verbo aeterno fluunt duodecim vitae ordinatae et duodecim immissiones 468 b — Deus in reparatione per Verbum dixit unum verbum informativum et alia verba distinctiva, ornativa et perfectiva 182 b — Dei secreta paterna nobis manifestavit 107 b — Quidquid est in nobis gratiae est a Verbo incarnato 479 a

— Christus in quantum Verbum increatum pascit supermentaliter; in quantum Verbum inspiratum, spiritualiter; in quantum Verbum incarnatum, sacramentaliter 294 b. 301 b — est increatum, incarnatum, inspiratum 249 a — Primo modo est origo illustrationum veritatis; secundo modo, inflammationum caritatis *ibid.* — increatum in veritate Patris fit maxime super sollicitate vigilantes; inspiratum in sinu humanae mentis, intra devote interpellantes; incar-

natum in utero Virginis, propter toto corde assentientes; imperatum in Evangelio, per humiliter obtemperantes 77 a, b

— increatum fecit hominem, Verbum incarnatum eum refecit 109 b — increatum est origo omnium pullulationum naturalium; incarnatum, gratuitarum 468 b — increatum est origo omnium creaturarum; incarnatum, reparationis omnium *ibid.* — incarnatum est radix omnis cognitionis in via; increatum, in patria 52 a — Patris est cibus Angelorum, Verbum incarnatum cibus parvulorum 136 a — increatum quadriformiter civitatem Beatorum aedificat in gloria; Verbum incarnatum, quadriformiter in terra 602 b — Vide etiam V. *Christus.*

VERECUNDIA — Debemus esse verecundi in faciendo peccatum 555 b — Verecundus non libenter se diffundit in turpitudinem libidinis 697 a — bona socia est humilitatis 555 b — virginis tenera est 98 b

VERITAS — Christus est veritas aeterna, plena, intima 48 b — Qualis sit lux Veritatis aeternae 564 a — Vide etiam V. *Christus.*

— est rectitudo sola mente perceptibilis 472 a — respicit scientiam Dei 457 a — pertinet ad contemplativam *ibid.* — Veritatis est naturaliter in bonum dirigere 222 a — Ille mirabilis veritatis est, in cuius opere est claritas exempli et simplicitas oculi 483 b — Debemus veritati acquiescere tanquam matri bonae 59 a

— omnis vel est creata, vel est creans; prima transit, secunda manet 213 b — omnis praeter primam semper est in fluxu 73 a — non potest apprehendi nisi per primam *ibid.* — nulla nisi per veritatem primam potest illuminare *ibid.* — Veritati permixta est falsitas 63 a

— est triplex: experientiae, rationis humanae et fidei 248 b — est vitae, iustitiae, doctrinae 356 b — omnis potest reduci ad hoc, ut sciamus fugere mala, operari bona, appetere caelestia 310 b — debet vivere in corde et ore et fructificare in opere 183 a

— operum docet, quid sit agendum 240 b — operum est ut regula actionis directiva *ibid.* — praemiorum est ut scutum in tentatione protectivum *ibid.* — praemiorum docet, quid sit attendendum *ibid.* — morum est ut herba fullonum affectionis sanctificativa *ibid.* — morum docet, quid sit fugiendum *ibid.* — fidei est ut lux rationis illuminativa *ibid.* — fidei docet, quid sit credendum *ibid.* — Dogmata veritatis dicuntur sagittae 528 a — In ipsis est firmitas auctoritatis, rectitudo rationis, modestia propositionis *ibid.*

— Sine veritate Deus nullum documentum approbat 435 b — Dei sapientia non habitat, nisi ubi est veritas 643 a

— Gloriosum est mori pro veritate, quae, etsi non convertat audientem, coronat tamen praedicantem 373 b — Gloriosius est deiici cum veritate quam magnificari cum falsitate 443 a — quae displicet et excitat persecutionem, est meritoria 523 a — Haec semper durabit *ibid.* — debet probari in tribulatione et patientia *ib.* b

VIA

— quae displicet, non ex odio dici debet, sed ex caritate 523 b — Secus occidit bonos et etiam nos ipsos *ibid.*

— sola inquirenda est 108 b — cognoscitur, adiuvante divina virtute 290 a — Nulla est melior praeparatio ad cognitionem veritatis quam invocatio divini nominis 237 b — Ad studium veritatis necessaria est mansuetudo tam in audiendo quam in conferendo 594 a — Quid requiratur ad viam veritatis finaliter assequendam 729 b — meditanda est per simplicitatem, rectitudinem, puritatem 442 b

— Vestigium veritatis sequendum est pede directo, munito, accelerato 472 a — Obstacle veritatis est tumor mentis 200 a. 237 b — Qui conceptiones suas et rationes praefert veritati in tenebris est et filius diaboli 317 b — Multi magis diligunt suas investigationes quam veritatem *ibid.*

— cor sanctificat, mundat et purgat 643 a — liberabit nos ab omni adversitate 290 a — disponit ad contemplationem 292 b — Ipsa habita, habetur suavitas 695 b

VERMIS — de ligno nascitur 458 b — folia comedit et perdit fructus *ibid.* — nocet ligno 477 a

VERSIO — Omne, quod a versione incipit, in versionem tendit 315 b

VESTIMENTUM — indutum corpori stat, sed non per se 574 b — Nullus ponit novam vestem super veterem, sed primum exuit veterem 573 b — inquinatum non potest mundari, nisi transeat per lavacrum 534 b — designant opera conversationis 532 b. 533 a — lini candidi designat conversationis honestatem 521 b

VESTITUS — non sit superfluous nec delicatus nec pretiosus nec multum ornatus 724 b

VIA — materialis et via spiritualis poenitentiae est quaedam regula rectificans hominem 74 a — materialis et mentalis praeparatur tribus modis 75 b — Per viam graditur homo ad propriam civitatem 444 a

— rectae sunt divina praecepta 409 b — designat beneplacita Dei 325 b — designat bonas operationes 444 a — designat actus exteriores 225 b

— Christus docet suum discipulum vias suas 32 a — Istarum viarum privilegia *ibid.*

— Viam Domini dirigimus per octo exercitia perfectionis 68 a — Viam Domini dirigimus per impuritatis expurgationem, pietatis assumptionem, sanctitatis conversationem, salutis promotionem *ib.* b. 69 a — Sunt quatuor viae a Deo, quatuor secundum Deum, quatuor ad Deum 445 a, b

— caute ambulandi sunt septem 434 b. 435 a — directa ad vitam est dilectio 54 b

— In via sumus in atriis domus Domini 285 b — Quamdiu sumus in via, summe nobis desiderandum est audire de Deo 328 b — Summa perversio est de via facere terminum 290 b

VIC

VICTORIA — Per victoriam pervenitur ad pacem 469 b — peroptima est vincere adversarium per beneficia 487 a — Vincenti Dominus septem praemia promittit 513 a

VICTUS — Milites victoris gentem devicti armis suis spoliant 572 b

VIGILANTIA — Amor et cupiditas faciunt vigilare 92 a — Sine ea non possumus redire ab habitudine in sagacitatem 647 b — necessaria est oranti 686 b — Vigilare debemus in orationibus propter octo rationes 328 a — Vigilandum est in oratione ex quatuor causis 391 b

VIGOR — necessarius est ad virtuosam operationem 246 b

VILLAE — ad civitatem ducunt 286 b

VILICUS — designat peccatorem 384 b

VINCENTIUS — pugnavit contra diabolum 511 a — fuit leo fortissimus propter tria *ibid.* — similis factus est leoni propter suam magnanimitatem, virilitatem, virtuositatem *ibid.* — erat fortis per fidem, spem et caritatem 513 b — commendatur ab operibus et virtutibus 510 b — Ab ipso exemplum sumere debemus resistendi 513 b

VINCULUM — est triplex: superbiae, invidiae, lasciviae 395 b — Ioannes in vinculis constitutus significat animas circumplexas vinculis originalis culpa, circumpeditas vinculis reatus poenae, circumvolutas vinculis corporalis miseriae 45 b. 46 a, b

VINEA — deserta est multum turpis et vilis 572 b — significat animam 194 a — significat ardorem caritatis, 64 a — designat studia 287 a — designat mundum 494 b

— Deus quinque vicibus operarios in vineam suam conduxit 193^a b — Qui sint isti operarii *ibid.*

VINUM — inflammat, exhilarat, alienat 64 a — Per vinum inebrians intelligitur omne, quod praebet fomentum amoris libidinoso 646 b — designat passionem Christi 401 a — designat internam devotionem 499 a — designat compunctionem 547 a

VIRGA — radici adhaeret, sed ad radicem non reflectitur 720 b — diu in torsione detenta ad rectitudinem pristinam non reducit nisi forti ignis excoctione 551 b. 552 a

— Aaron fuit arida, sed educta de tabernaculo florida apparuit 282 a — germinat, quando per ministerium praelati multi Christum suscipiunt 517 a

— designat Christum 275 a — designat crucem Christi 261 b. 342 a — designat sententiam divinam 585 b — Aaron et virga de radice lesse designant Mariam 99 a, b — Per virgam germinantem intelligitur fiducia 717 a — virescens quid significet 33 a

VIRGINITAS — est in carne corruptibili incorruptionis perpetuae meditatio 715 b — cum sit in carne, nescit carnis pollutionem 658 b

— Virginitatis votum Maria prima emisit 669 a — Bona est fecunditas coniuga-

lis, melior castitas virginalis, optima fecunditas virginea 679 b

— immaculata fulget conformitate Agni, familiaritate Sponsi et iucunditate Spiritus sancti 663 a — est inaeestimabilis in merito, ineffabilis in praemio 706 a — honore statum Angelorum quatuor gradibus transcendit *ibid.* — a terra redolet usque in caelum 503 a

— Dominus est multum zelotypus de virginitate nostra 522 a — Christus virginem decus diligit 663 a — Christus voluit virginem Matrem, praecursorem, familiarem *ibid.* — Virginitate Deus est noster pater; mater, Virgo gloriosa; hereditas, regnum caelorum 634 b. 635 a — immaculata copulanda est Christo largitori 663 b — in mente confoederanda est Christo reparatori 662 b — in carne committenda est Christo protectori *ib.* a

— Virginitatem in mente acquirere possumus per gratiam iustificantem 662 a — non concipit, nisi fecundetur gratia superna 668 b

— simulata est in sola carne, reparata in sola mente, immaculata in utrisque 661 a — in carne subiacet periculo ratione divini iudicii, praecipitii proprii et scandalii alieni *ibid.* — in mente indiget praesidio misericordiae et gratiae divinae et tutamento Ecclesiae 662 a, b — saepe corrumpitur, dum tactus illicitos sequitur 285 a — Eius ruina reddit hominem difficilem ad poenitendum 661 b

VIRGO — Pars virginum est melior quam pars coniugatorum, viduarum et matrum 703 a — sunt sponsae Christi 704 b — quae est magis despecta inter alias, si est pura et honesta, accipitur a Christo in uxorem 522 a — speciosa est, quae nec exterius nec interius maculas habet 663 a

— omnes praeter Mariam spinae sunt propter aculeos concupiscentiae non omnino in eis extinctae 699 a

— Non est incredibile, virginem concipere, Spiritus S. gratia fecundante 668 b

— ducunt vitam angelicam et caelestem 200 b — virilem animum induerunt 604 b — In eis est sanctitas pudicitiae 613 b — Earum sanctitate Ecclesia magnifice decoratur 603 b — Earum sanctitas per lapides desiderabiles designatur 604 a

— In virginibus sacris debet esse timor sanctus de Deo 520 b — Deus est zelotypus de earum pulcritudine interiori; sed de exteriori sine interiori parum curat *ibid.*

— In eis claruit spiritus timoris 599 a — Illas imitari debemus *ibid.* 600 a

— habebunt aureolam in capite, quia non habuerunt sarta lasciviae 285 a — proferent canticum novum, quia non dixerunt cantilenas turpitudinis *ibid.* — sequuntur Agnum utroque pede, quia non duxerunt choreas *ibid.*

— fatuae dicuntur, quae exterius praetendunt puritatem et interius habent impuritatem 661 a — fatuae non erant pulchrae pulcritudine interiori 520 a

— non est conspicienda 661 b — Ab ea arcendi sunt oculi exteriores et inte-

VIR

riores 662 a — Eam corrumpere est templum Dei violare *ibid.* — Scelus magnum est corrumpere virginem sub promissione matrimonii 636 a — Deus non potest suscitare virginem post ruinam 661 b — Deus valet liberare de poena, sed non vult coronare virginem corruptam *ibid.*

VIRGULTUM — ascendit sine ramis et frondibus 325 b — designat paupertatem *ibid.*

VIRILITAS — Virilitatis opus tres habet gradus 684 a

VIRTUS — omnis unita plus est infinita quam multiplicata 352 a — in sui dispersione minuitur, in sui congregatione augeatur 611 b

— animi consistit in agendo et sustinendo 510 a — Maioris virtutis est vulnus aequo animo sustinere quam vulnus inferre 684 b — Virtuosus est qui virtuose operatur et virtuose triumphat 510 a, b — Quanto aliquid est virtuosius, tanto est fortius 481 a

— Septem sunt virtutes interiores, scilicet sensus, imaginatio, aestimatio, ratio, intellectus, intelligentia et apex mentis 162 b

— est in sola liberi arbitrii voluntate 661 a — est circa arduum et difficile 601 a — certior est omni arte 717 b — fundamentum primum habent a fide 481 b — Origo virtutis est in possessione divini boni 501 b — mira illa est, quae sublimitatem operis coniungit cum humilitate cordis 483 a — per arcem designatur 601 a

— In tanta temporum et actionum varietate non sufficit una virtus 564 b. 565 a — Ideo oportet faciem commutare 565 a — Huius faciei commutatae quadruplex est similitudo designans quatuor virtutes *ibid.* — sunt cardinales et intellectuales, activae et contemplativae, operativae et consuetudinales 638 a — Septiformis est gratuita virtutis perfectio 680 a — Sex sunt opera virtutum, in quibus homo se debet exercere quoad se et proximum 267 b. 268 a — Exercitatio virtutum significatur per sex arbores 52 b

— evangelicae quatuor sunt 468 a — Quaelibet earum triplicatur *ibid.* — Has non docuerunt philosophi *ibid.*

— intellectuales dicuntur plus valere quam consuetudinales 556 a — consuetudinalis est habitus politicus 482 b — distinguuntur in politicas et theologicas 419 b

— Virtutis gradus est triformis 407 a — theologicae sunt ornamentum et complementum cuiuslibet virtutis 450 b — triplex theologica hominem secundum omnem potentiam ad Deum ordinat 419 a — theologicae assimilantur fimbriis aureis 450 b

— cardinales sunt quatuor 451 a. 604 a — Quaelibet earum triplicatur 604 a — cardinales significantur per quatuor portas triplicatas *ibid.* — cardinales et operativae dicuntur columnae argenteae 638 b — cardinales in quibus consistant 451 a — cardinales, licet habeant distinctionem, habent tamen connexiones et aequalitates 716 b — cardinales portantur per amorem et

VIR

timorem *ibid.* — Virtutibus cardinalibus perficitur homo interior 604 a — reducunt ad Deum, in quantum sunt politicae, purgatoriae et animi iam purgati *ibid.*

— Exercitationes virtutum contemplativarum et activarum coniunctae sunt 639 a — Prius est exercitatio activarum *ibid.* — Coniunctio virtutum contemplativarum et operativarum fit per caritatem 638 b — Virtutum activarum et contemplativarum origo est caritas *ibid.* — Virtutum operativarum principium est hierarchia subcaelestis 639 b — incipiens ab activa venit ad contemplativam *ibid.* — incipiens a contemplativa debet redire ad activam 640 a — activae et contemplativae perficiuntur per expugnationem tentationum et per exercitationem 638 b. 639 a — speculativae transcendunt activas 638 a — contemplativae sunt in hierarchia caelesti 639 b

— Ad virtutem necessaria sunt scire, velle et impermutabiliter operari 356 a — Eius exercitatio fit per vigorem, nitorem, amorem *ibid.* — est perfecta, si prosequitur iusta, refugit suavia et sustinet dura 160 a — Virtutis perfectio requirit puritatem, rigorem, humilitatem, caritatem 529 b — Perfectio virtutis consistit in eligendo laudabiliter, prosequendo viriliter, perseverando stabiliter 562 b

— Christus medium tenuit in omni genere virtutis 57 b

— manifestatur per operationem 482 b — Manifestatio virtutis est in assecutione triumpho 501 b

— Multi sunt debiles ad virtutes 482 a — Virtutes adipisci non possumus nisi virtuose agendo 639 a — Volumus habere virtutem et nolumus pati *ibid.*

— Non est vera virtus sine incarnatione Verbi et spiratione Spiritus S. 639 b — Virtuti non compaginamur, nisi per fidem et amorem compaginemur sanguini Christi 260 b — In virtutibus nos exercitare debemus per meditationem Christi in cruce 639 b

— Si quaerimus efficaciam virtutis, recurrere debemus ad fontem virtutis 317 a — nulla est supraedificatio virtutis, nisi substernatur veritas credendi 652 a — sine caritate sunt informes 419 b

— Habitus virtutum habentur per frequentationem 638 a — incrementum habent ex dilectione 481 b — crescit in vituperio 578 a — Similitudo *ibid.* — fundatae in Christo non ruunt per carnaliter, mundi oblectamenta vel daemonum impulsionem 238 a — sunt custodiendae in conscientia et corde proprio 475 b

— inchoata non prodest, nisi ad finem perducatur 457 a, b — Virtutem inchoans quendam in se bonitatis fructum format, sed incipiens et deserens velut fructus immaturus ante tempus cadit *ib.* b

— Si indigemus virtutibus, longe a nobis sunt 439 a — Summa stultitia est de virtute facere peccatum et vitium 489 b — laudibus aliorum redduntur inanes 639 a — Nemo laboret ad virtutes propter laudes *ibid.* — septem occiduntur per septem

vitia capitalia 511 b. 561 b — in elatione eliditur 458 b

— In virtute probata Deo complacemur 576 a — Per eas levabimur sursum 640 a — Ex bona virtute procedit bona operatio; ex mirabili, mirabilis 482 b — facit, esse facilia quae iudicat quis esse difficilia 562 b — Dirigimus viam Domini per quatuor exercitia virtutum 68 b. 69 a — et gratiae sunt arma contra carnem 108 b — Virtutibus impugnantur vitia 415 b

VIRTUTES (scil. Ordo Angelorum) — stabiliunt in intimis et sanctis propositis 623 b. 624 a — faciunt pacem cum interiori 623 b — nos promovent in mundi contemptu 619 b — Earum est prosequi et perficere 611 b — Earum est exsequi 613 a

VISIBILIS — Per visibilia reducimur ad invisibilia 311 a. 398 a

Visio — Ad visionem pervenitur per sex gradus 79 a

— Deus videtur in mundi creatura, in natura assumpta, in humana conscientia, in sua essentia 83 a, b — In statu gloriae Deus videtur immediate, in statu miseriae mediante speculo 399 a — Quare hic videamus per speculum in aenigmate 105 b — Ad visionem Dei in conscientia non solum requiritur purgatio a peccato, sed etiam abstractio ab amore mundano 290 b. 291 a — Haec visio desiderio sui omnem animam rapit 291 a — Christi in via et in patria producit quatuor effectus 83 b. 84 a

— divina est merces, quae operariis redditur, non donatur, licet sit citra condignum 496 a — est tota merces et beatitudo 105 b — In visione est tota merces 498 b. 535 b — beatifica est aeterna, nullo modo intercisca 623 a

— Spiritus S. illuminat oculos ad videndum omnia in Deo 629 b — Quando oculus intellectualis pervius luce divina repletur, efficitur deiformis 616 a — Anima, quae Deum videt perfecte, configuratur ipsi et ipsum continue intuetur 623 a

— Oculo ad oculum videre est gratioso aspectu aspicere et aspici 81 b

— est sine labore et errore et cum delectatione 409 a — In visione veritatem sine ulla difficultate videbimus eaque clarissima et certissima perfruemur 105 b. 313 b — In visione non aliquid quaeremus ratiocinando, sed cernemus contemplando *ibid.* — In visione in patria non potest intervenire error sicut in modo videndi in via 313 b — Quare non possit esse error in visione beata 26 a

— Dei beatificat purgando errorem, fugando dolorem, terminando laborem, evacuando timorem 105 b. 106 a — Quomodo ad haec disponamur *ibid.* — divina dulcorat gustum, ditat et honorat proprium subiectum et delectat visum 497 b. 498 a — divina rapit animam desiderio amoris, ut gaudeat interius et exterius 495 a — Maxima erit dulcedo, quando anima totaliter absorbetur in pelago felicitatis infinitae 291 b — Dei animam sui desiderio in eius concupiscentiam trahit

VIT

409 a — rapit animas toto desiderio ad Deum 198 b

— non generat fastidium, sed continuat desiderium 106 a — In visione est simul satietas et desiderium 487 b — Vide etiam V. *Caelum*, *Beatitudo* et *Gloria*.

Visus — arcendus est ab aspectu concupiscibilium 724 b

VITA — est actus continuus ab ente quieto et sempiterno fluens 271 b — Illud quod vivificat, intrat formaliter corpus et essentialiter in qualibet parte vivificat 73 a — Illud quod vivificat animam effective sive causaliter, est essentialiter in anima et in qualibet potentia animae *ibid.* — dignoscitur sensu et motu 411 a. 412 a

— incorporeae sunt quindecim 318 b. 322 a — sunt duodecim gradus vitae 659 a — Origo vitae comparatur fonti 271 b — conservatur per calidum, humidum et conciliationem contrariorum 711 a — solvitur, soluto vinculo animae cum corpore 558 b

— nostra est languor perseverans 411 b — temporalis aeternae comparata mors est potius dicenda quam vita 432 b — debet esse tempus inediae, abiectiois et confusionis 61 a — Nati sumus, ut brevi tempore vivamus 585 a — Quotidianus defectus corruptionis nihil aliud est quam quaedam prolixitas mortis 411 b. 432 b — Totum tempus praesentis vitae significatur septem diebus 61 a

— Sic debemus vivere, quod vita nostra praedicet omnibus 582 a, b — componenda est secundum septem libros 454 a, b — Debemus vivere respectu nostri sobrie; respectu proximi, iuste; respectu Dei, pie 271 a — christiana consistit in integra conversione, strenua operatione, devota contemplatione 276 b — Primum est poenitentium, secundum activorum, tertium contemplativorum *ibid.* — Perfectio bonae vitae consistit in bona operatione et sancta eruditione 531 b

— est activa et contemplativa 406 a — activa et contemplativa quid sit 470 b — est actuosa, otiosa et ex utraque composita 457 a — Quomodo istae sint exercendae *ibid.*

— Non est vivendum carnaliter, sed spiritualiter 305 a — carnalis et animalis est odienda, ut conservetur ad futuram gloriam 489 a — Plus debemus diligere vitam spiritualem quam corporalem 540 b — Si tantum diligimus vitam corporis, diligamus etiam vitam animae 539 b — In vita spirituali confirmamur per exemplum Sanctorum et documentum Scripturarum 472 b

— Duodecim vitae ordinatae fluunt a Verbo aeterno 468 b — Fons vitae ad nos non derivatur nisi per Christum cognitum et amatum 271 b

— aeterna aliquando singulariter dicitur repromissio, aliquando pluraliter 606 b — aeterna in Deo est 546 a — Ad hanc solum debet anima iusti suspirare *ibid.*

— aeterna ab omnibus desideratur, sed a malis non debito modo 464 a — Via

VIT

ad vitam aeternam est crux, pugna et victoria inimicorum *ibid.* — Viae vitae sunt iustitia, misericordia, veritas 326 b — Viae ad vitam sunt quatuor 445 b — Via directa ad vitam est dilectio 54 b

VITIUM — Per septem daemonia intelligitur universitas vitiorum 561 b. 562 a — Quatuor genera vitiorum designantur per quatuor bestias 426 b — plus quam pestilentia sunt fugienda 139 a — delectant corpus, sed non reficiunt animam 424 a — Vitiis peccatorum pascitur et delectatur diabolus 194 a — debent purgari, ut virtutes et dona valeant radicari 278 b — aliquando sub specie virtutis deferuntur 312 b — Cum vitium virtus creditur, difficulter emendatur 423 b

— capitalia dicuntur spiritus nequam oppositi donis Spiritus S. 665 a — Eorum descriptio *ib.* b. 666 a, b — Septem capita draconis designant septem peccata capitalia 264 b — septem capitalia intelliguntur per duces Moab 150 b

— Quae homo per septem vitia capitalia appetat 511 a — Septem vitiis capitalibus diabolus impugnat mundum *ibid.* — Quas deformitates per ipsa incurramus *ib.* b — Quae virtutes per ipsa amittantur *ibid.* — Quae supplicia sequantur ad septem vitia capitalia *ib.* a, b

— Passio et crux Christi sunt arma contra septem vitia capitalia 261 b — Septem peccata capitalia vincimus per fidem, faciendo septem circuitus 481 b — Contra ipsa debemus habere faciem et virtutem leoninam 511 a, b. 512 a — Quid respondendum sit diabolo, si nos tentat de vitiis capitalibus 511 b

VITRUM — solo concussu alterius corporis rumpitur 546 a — Propter vitrum fractum nunquam frangetur sanum 542 a

VITULUS — vultum habet ad terram depressum 528 b

VIVIDUM — est quod in se habet principium suae conservationis 696 b

VOCATIO — Quidam a Deo vocantur et venire contemnunt 385 b — Bonum est, tales frangi adversitatibus, ut vocationi obediant *ibid.* — Dominus nos vocat per inspirationem, praedicationem, flagella, beneficia, exempla 576 b — Christus vocat tria genera hominum, ad quae omnia alia habent reduci 196 a — Christus vocat laicos ad poenitentiam, clericos ad iustitiam, Religiosos ad gustum divinae sapientiae, doctores et praelatos ad sollicitudinem 362 b

VOLUNTAS — est ex memoria et intelligentia 354 a — radicatur in anima 381 b — de sui natura sunt mutabiles et ad utrumque oppositorum se habent 551 b — delectata propter se conquiescit 459 b — vocatur arbor bona vel mala 381 b — in semetipsa est contraria et diversa 46 a

— bona est illa quae benignitate se diffundit et misericordia condescendit 668 a — bona describitur 724 b — Ad bonam voluntatem conservandam necessaria est districtio disciplinae *ibid.* — ut sit Deo conformis, debet esse gloriosa, speciosa, deliciosa, opulenta 384 a, b — Quomodo homo ad divinam voluntatem se probare debeat 437 b — Haec voluntas non potest probari ab eo qui quaerit gloriam hominum *ibid.*

— Vix est qui Christo dare velit propriam voluntatem 551 a — Hoc quasi monstrum est, cum mutantur naturalia et non rationalia *ibid.* — Exempla *ib.* a, b — Causa, quare voluntates nullis rebus mutantur, est prava consuetudo *ib.* b — Exempla *ibid.* 552 a — Perversitas voluntatis facit umbram in affectu 283 b

ZOR

— est fundamentum et materia omnium sacrorum operum 482 b — Voluntate perficere valemus Dei obsequia 447 b — Nunquam est vacua manus a munere, si arca cordis fuerit repleta bona voluntate 724 b — Si non adest facultas, voluntas pro opere reputatur *ibid.* — bona tanquam scutum conservat coronam 486 a

VOLUPTAS — brevis est 287 b — Voluptuosi sunt sicut affines diaboli, fortes in posterioribus, debiles in anterioribus 277 a — Ratio in voluptuosis dormit per negligentiam *ibid.* — Voluptuosi iacent in lecto pigritiae et carnalitatis corporis 276 b — Voluptuosus excluditur a sapientia 145 a — Voluptuosi saepe morte praeoccupantur 277 a — Voluptuosi designantur per paralyticum *ibid.*

VOMIS — designat praedicationem 565 b

VOTUM — Quia voluntas est vertibilis, ideo debemus pedem nostrum voto ligare 300 b — tria comparantur tribus seris 162 a — His daemonibus clauditur aditus *ibid.* — triplex designatur per viam trium dierum 717 b — Voto professionis austerae homo sanctificatur 646 b — castitatis non recipit dispensationem 706 a

Vox — est signum intentionis intellectus 59 b — signat mentis conceptum *ibid.* — sunt notae ipsarum passionum, quae sunt in anima *ibid.* — praeit verbum 67 a — manifestat ipsum verbum 59 b — tota se offert 538 b — percipitur sensu 107 a

VULNUS — absconditum non potest curari 550 a, b — letale tanto est periculosius, quanto plus quis exspectat apponere medicinam 539 a — inveteratum non levi medicina curatur 551 b

VULPES — designant homines astutos 342 b

Z

ZACHAEUS — se humiliavit suscipiendo Christum 416 b

ZACHARIAS — magnus fuit in Lege 540 b — verbum consolatorium attribuebat Angelo 626 b

ZELUS — Rectitudo zeli consistit in discretionem scrutinii et restrictionem iudicii 491 a — Oportet zelare divinam iustitiam 636 a — Legis maxime attenditur quan-

tum ad cultum Dei 650 b — Nullum sacrificium acceptius est Deo quam zelus animarum 581 a — Propter istum zelum Christus multum perpessus est *ibid.*

— Christi est sexformis 39 b

— Rectitudine zeli carentes maxima peccata eorum quos carnaliter diligunt, excusant et alleviant, sed minima illorum qui eis displicent, incusant et aggravant

442 b — Hoc est maximum peccatum *ibid.*

ZIZANIA — significat vitia et peccata 193 a

ZONA — aurea designat cogitationes mundas 249 b

ZOROBABEL — interpretatur princeps translationis 216 a, b. 573 a — significat praelatum 216 b

INDEX

LOCORUM SACRAE SCRIPTURAE

IN TOMIS V-IX. CITATORUM

(Asteriscus * secundam paginae columnam denotat)

VETUS TESTAMENTUM.

GENESIS.

1, 1: V 219* 222* 331 396* 405 497* — VI 117 152 162* 167 204 245* — VII 171* — IX 182* 2: V 222* 411 — VI 117 249 — VII 171* — VIII 268 — IX 99 145 353 3: V 204 230* 297 332 335* 344 347 432 521* — VI 117 — VII 587* — IX 182* 246 563* 707 4: V 204 230* 297 335* 347 349 353 357* 360 365 5: V 204 230* 297 335* — VII 587* 6: V 219* 223 347* 370 382* 400 521* 535* — IX 182* 246* 7: V 370 8: V 168 369 372 377 521* 574 9: V 219* 347* 383 387 521* 577 — IX 183 246* 669 10: V 347* 382* 387* — VI 521* — VII 113* — IX 94 11: V 347* 388 393 393* — VI 115 216 — VII 195* 321 — IX 33 183 590 657* 669* 12: V 398 400 403 409 409 414 420 14: V 221* 347* 425 521* — VI 155* — VII 533* — IX 183 231* 246* 613 15: V 425 — VI 218* 16: V 392 425 427* 431 444 — VI 159* — VII 533 — VIII 313* — IX 518 719* 17: V 425 18: V 425 20: V 347* 522 — IX 183* 246* 21: V 347* 522 22: V 174 522 26: V 180 311* 312 348 378 406* 430* 458 522 — VI 69 107 111 124* 158* 167 — VII 88* 313 319* 387* 503* 511 — VIII 189 — IX 88 192* 198 246* 359 408 446 447 565 582*	27: V 168 522 — VI 171* — VIII 189 — IX 425* 439 471* 567 577* 28: V 166* 172 229 — VI 167 172 553* — VII 223 — VIII 287* 31: V 261* 349 540 — VI 6* 26 34 183* 194 270 — VII 275 461* — VIII 246* 422* 2, 1: VIII 246* 2: V 204 219* 312 — VI 33* 181* 230* 308* — VII 230* 342 469* 585 — IX 267 3: V 335* — VII 342 469* 585 5: VIII 160 — IX 669* 6: VI 115 290* 555 — VIII 69 160 — IX 33* 37* 93* 95 116 319 219* 340* 721 7: V 228 — VI 117 171* 206* 207 267 — VII 303* 511 — IX 193* 219* 493* 8: V 270 393* 400* 409* — VI 29* — VII 580* — IX 114* 115* 119 122 335 9: V 228 306* 332 347* 393* 396 399* 406* 409* 413* 415 461 — VII 574* — VIII 69* 159 — IX 56* 56* 93 115 116* 118* 119 222 459 463 465 10: V 270 346 367* 390 — VI 290* — VII 496 580* — VIII 69 80 — IX 33* 93* 115 117 119 333* 335 335* 698 701* 11: V 270 346 390 413 12: V 270 346 390 413 15: V 156 297* 400* 402* 406* 410* 421 — VII 254 346* — VIII 317 — IX 115* 16: V 478 — VI 171* 17: V 229 332 406* 478 — IX 47* 263 271 316* 464 18: VI 40* 171* — IX 704* 19: V 496*	20: VI 36 21: V 406* 487* — VII 235 593* — IX 126* 247* 22: V 487* 23: V 168 487* — IX 82 108* 110* 24: V 168 — VI 202* 545 546 — VII 415 — IX 108* 3, 1: V 232 442* 502 — VI 180* 606 — VIII 270 316 — IX 329 2: VI 606 3: V 232 — VI 117* — IX 117 4: V 232 — VI 366* — IX 209 210* 465* 466 5: V 232 232* 333* 415 420* 478 — VI 122* — IX 101* 6: V 232* 367 394 420 420 — VI 171* — VIII 78* 259* 7: V 233* 415 — VI 151* — VII 339 8: VI 189* — IX 115 119 9: VI 406 — VII 436 — VIII 271 — IX 58 555 10: V 523* 12: V 415 420* 523* — IX 459 13: V 415 14: V 488 15: V 488 — VII 262* — IX 664* 678* 702 713* 718 16: V 233* 487 — VII 108 17: V 162* 233* 407 — VI 12 — VII 163 191* — IX 458* 670 684 18: V 162* — VI 141 — VII 163 191* — IX 588 19: V 156 162* — VI 12 26* 53* 73* 95 117* 206* 214* 556 565* — VII 379* 399 — VIII 111* 320* 420* 596 22: VI 330* 23: IX 63 282 469 605 24: V 251* — VII 83 — VIII 188 — IX 115* 117 273 427

- 4, 4: V 254 — VII 522 — IX 126* 164 482*
 5: VII 522 — IX 377
 6: VI 172
 7: VIII 143
 8: V 406* — VI 172 202 — VII 308 576 595* 595* — IX 260 367* 377
 9: V 406* — VII 428
 10: VII 431* 558 — IX 386 427* 727
 12: IX 481* 662*
 14: VI 65* 219*
 15: V 398*
 16: IX 323
 19: V 398
 24: V 398*
- 5, 22: IX 435
 24: V 402* — VI 473 — VII 115 — VIII 549*
- 6, 1: VII 441
 2: V 398 — VII 441 514* — IX 209*
 3: VI 181* 186 — VII 441 — IX 330
 4: VI 197* — VIII 347*
 7: VI 172 — IX 466
 8: VII 23*
 9: VI 172* — VII 14 23* 249 — IX 435
 11: V 396*
 12: V 396* — VI 172 — VII 441 — IX 82 108 282* 466*
 13: VI 197* VII 441
 14: V 407 — VII 480* 440* — IX 222
 15: V 258 — VI 197* — VII 239*
 16: V 195* 258 — VII 440* — VIII 246
 18: V 400
 19: V 400 — VI 197*
 20: V 400
 21: IX 424*
- 7, 1: V 284*
 2: V 284*
 3: V 284*
 8: VIII 322*
 9: VIII 322*
 11: IX 696*
 13: VII 441*
 17: VI 241 — VII 441*
 21: V 204 400 — VI 172* — VII 441*
 22: V 204 400
 23: V 204 400 — IX 466
- 8, 6: VII 320
 7: VII 221 320
 8: IX 701
 9: VII 221 — IX 691
 11: VII 83* — IX 268
 20: VI 185
 21: V 356* — VI 170 170* 185 186 271* — VIII 291* 447* — IX 73*
 22: VI 159* — IX 552
- 9, 1: V 174
 3: VIII 262
 4: VI 185*
 5: VII 307* — VIII 310*
 6: VII 307*
 12: V 400* 407

- 13: V 430 — VIII 504 — IX 413* 131* 518 614 658* 701
 14: IX 113*
 15: IX 701
 16: VII 595*
 20: VI 21*
 21: VI 21* — VII 577* 595* — VIII 262
 22: VII 577*
 25: VI 69 187
 27: VI 69
 29: VI 69
- 10, 1: VII 349
 8: V 398* 407
- 11, 1: VII 291 — VIII 311*
 4: V 407 — VI 121 172*
 7: V 400* 407 — IX 44
 8: VII 291
 14: V 407
- 12, 1: VI 370* — VII 101* 436* 466* — VIII 114* 248* 293* 523* — IX 96 121 406
 2: VII 29 — IX 685
 3: VII 29 34
 4: VIII 295*
 5: VIII 295*
 7: VI 176* 227
 10: IX 45*
 11: IX 712*
 13: IX 712*
 18: VII 275*
- 13, 6: IX 516*
 8: VII 248* — IX 629
 9: VII 248*
 10: VII 580* — IX 115 119
 13: VII 442 — VIII 441*
 14: VI 173 — IX 227*
 15: V 395 — IX 602*
 16: V 395
 17: V 395
- 14, 18: V 195* — VII 546* — IX 257
 19: VII 546*
- 15, 1: V 254 — VI 142 370* 559* — VII 46 118* 150* 313 370 — IX 92* 198* 214* 516
 2: V 410* — VII 14*
 4: VII 46
 5: V 339 377 380 — VI 189* — VII 168* 297* — IX 332 352* 590 614*
 6: VI 326
 8: VII 48
 9: VIII 296* — IX 530
 10: VIII 296*
 11: VI 87
 13: VI 223
 16: VI 185
 17: IX 530
 18: VI 173 185 — VII 40*
- 16, 4: VII 20 — IX 665*
 7: IX 630
 9: IX 619
 12: VIII 266 — IX 677
 14: IX 333*

- 17, 1: VII 128* 249 — IX 435 649
 2: V 400*
 3: V 400*
 4: V 168 377 — VI 393
 5: VII 418* — IX 660
 6: V 168
 8: V 208 — VI 173
 10: VI 217* 345* 371 — IX 134
 12: VI 345* — VII 35* 54*
 13: V 208 — IX 434
 14: VII 35*
 15: V 410*
 17: VII 436
 19: V 395 — IX 99
 23: IX 140*
- 18, 1: VII 417* — IX 77* 129* 141* 676
 2: V 55 339 — VI 438 — IX 257* 406
 3: VI 231*
 4: VII 186* 544
 5: VII 544
 6: VII 349 474*
 7: VII 398 474* — IX 257*
 11: V 410*
 12: VII 14*
 14: VII 26
 20: V 470 — VI 115 — VII 443* — IX 44
 21: VII 243* 443*
 22: IX 406
 23: VI 222*
 26: VIII 136*
 27: VI 119* — VIII 179* — IX 406
- 19, 1: V 339
 4: VI 231* — VII 442
 5: VII 442
 11: VII 593
 14: VI 173 — IX 242*
 15: VII 475
 16: VII 442*
 17: VI 173* — VII 232* 442* 444* — IX 219* 690*
 20: VIII 346* 373*
 23: IX 711*
 24: VI 173 214 — VII 442*
 25: VII 259 338* 442*
 26: V 465 — VI 173* 569 569 — VII 251* 259 381 — VIII 441* — IX 636
 27: VII 443* 444*
 28: VII 443*
 29: VII 442*
 31: IX 666*
 36: IX 666*
- 20, 1: V 168
 2: V 168
 5: VI 599*
- 21, 1: VII 42* — IX 413*
 2: VII 25* — IX 665*
 6: VI 462* — VII 20 149
 7: VII 14*
 8: IX 251*
 9: VI 190*
 10: VII 353*
 16: IX 88*
 33: IX 406

22, 1: V 395 — VI 320*
 2: V 395 — VII 120* 216* 232 576
 595* — IX 126* 406 424*
 3: V 395
 5: VII 141 225* — IX 455
 6: V 396*
 10: V 486*
 13: VII 163 385 — VIII 296*
 16: VI 189* 223 — VII 40* — IX 614
 17: VII 34 40* 61
 18: V 457 — VI 370 — VII 24 34
 61 602
 22: IX 308*

23, 2: IX 608*
 13: IX 195*
 17: V 158*

24, 12: IX 324
 15: IX 660
 16: VII 25
 17: VI 269* — VII 544
 18: IX 697*
 27: VIII 492*
 40: IX 68 68*
 42: IX 68
 43: IX 697*
 46: IX 697*
 53: IX 672*

25, 8: VI 370
 21: IX 665*
 27: IX 676*
 32: VIII 259*
 34: VIII 259*

26, 3: VI 185
 4: V 457 — VI 189*
 12: VII 192 384* 467 — IX 94*
 13: VII 43 467 — IX 518*
 19: IX 341
 22: VI 553*

27, 1: VI 93* — IX 45 248*
 2: VI 588*
 9: VI 163
 13: IX 61*
 19: VII 481*
 21: VII 527*
 26: VII 395*
 27: V 393* — VII 29 395* 447 —
 IX 29* 194* 195* 230* 473 684*
 28: V 393* — IX 127
 29: IX 684*
 40: VI 612
 41: VI 453*
 42: VI 174
 43: VI 174
 46: VI 25* 546

28, 5: VIII 254
 11: VII 596
 12: V 121 205 260 298 441 571 —
 VI 174 267* 631* — VII 27 235*
 236* 276 356* 588* — VIII 299*
 396* 478* 542 — IX 320 434*
 609 619* 724
 13: VI 185 189* 631* — VII 27
 16: IX 677
 17: VII 27 — IX 154 156 610 708

29, 1: VI 292* — IX 195*
 2: VI 292*
 11: VI 292*
 12: VII 28
 17: VII 274 — IX 221*
 18: VII 434
 19: VI 164*
 20: VI 75 127 — IX 237 269
 27: VII 20 230
 31: VII 56*
 32: VII 31*

30, 13: VII 30*
 22: IX 665*
 23: VII 20
 27: VII 223*
 30: VII 34*
 33: VI 174 — IX 97*
 42: IX 665*

31, 1: VI 174*
 7: VI 174*
 19: V 422*
 22: VI 175
 34: V 422*
 35: V 422*
 36: V 422*
 38: VI 582* — IX 302*
 39: VI 582* 583
 40: VI 174* — VII 48 109*
 42: VI 174*

32, 1: IX 617 624
 2: V 412*
 3: VI 174* — VII 246*
 9: VIII 506*
 10: V 562 — VII 483
 22: IX 617
 24: V 428* — VI 175 — IX 578 617
 686
 25: VIII 288*
 26: VII 112 — IX 319 326 720* 721
 28: VI 175 — VII 143* 414 — IX 495
 617 721
 29: IX 721
 30: VI 631 — IX 49 221* 616 711*
 731
 31: VII 374 — VIII 288* 711*
 32: IX 364*

33, 13: VIII 137*
 14: IX 232 300*
 17: IX 104

34, 1: VI 610* — VII 34 — VIII 137*
 2: VII 34 — VIII 137*
 25: VI 290 — VII 247*
 26: VII 247*

35, 1: IX 324
 2: VI 599*
 10: V 312*
 16: V 430
 18: V 430
 22: V 394
 23: V 394
 24: V 394

37, 2: V 528 — VI 175 — VII 428* 459*
 — IX 144* 495

3: VII 209* 289* — VIII 84 — IX
 497* 704
 4: VI 454* — VIII 141*
 8: VII 468*
 9: V 383
 13: VI 574*
 14: VI 574*
 15: IX 194
 18: VII 507
 19: VII 139* 507
 20: VI 121 — VII 139* 507 — IX
 367*
 27: VI 137* — IX 28 81 282
 28: VI 175 — VII 101* 341* 576 —
 VIII 316* — IX 367*
 31: VI 490* — VIII 80 — IX 726
 32: VIII 80 167
 33: VI 150* — VII 501* — VIII 80 167

38, 6: IX 364
 14: VII 490
 27: V 396* 404
 28: V 396*
 29: V 396*

39, 3: VI 175
 7: V 416* — VIII 80
 12: VII 130 — VIII 293 399 — IX
 314* 455
 20: VI 175

40, 12: VII 356
 13: VII 356 — IX 85*
 14: IX 607*
 23: VI 78* — IX 607*

41, 1: V 347 — VI 175
 2: V 347
 3: V 347
 4: VI 44*
 14: VII 101*
 35: VII 583
 37: VII 328
 38: VII 8 38
 40: VI 175
 42: VII 397
 44: V 518*
 45: V 449 — VI 299 — VII 24 —
 VIII 81*
 47: VI 30* — VIII 316* — IX 694
 51: V 402 445*
 52: V 445* — VI 553* — VII 175* —
 VIII 316*

42, 3: VII 222*
 6: VI 175*
 8: VI 577*
 21: VI 219* — VII 308 — IX 367*
 22: VII 308
 24: IX 557*
 38: VII 209* 240*

43, 16: VII 367
 29: IX 401*
 30: VII 42
 31: VII 367
 32: VI 292

44, 21: VI 263
 22: IX 495*

45, 1: VI 131 — IX 81*
12: IX 401*
24: VII 255* 550* — IX 377
26: VIII 81*

46, 8: VII 141*
29: IX 320
30: VII 59* 242 — IX 616

47, 9: VI 53 — VII 288
19: VI 576*

48, 10: VIII 578
13: VII 423
14: VII 423 — VIII 578

15: IX 435
22: VI 290

49, 1: VII 80*
3: V 531* — VI 553* 626*
4: V 531* — VI 553* 626* — VII 43
6: VII 139*
7: VIII 76
9: V 396* — VII 414 — IX 322
513*
10: VI 295* 574 — VII 43* 21 45 70*
209 491 602* — IX 126*
11: VI 446* — VII 491 — IX 726
14: VII 393*
15: VII 393*

18: VII 58* — IX 83* 84*
19: IX 225
20: V 555 — VII 369* 546*
22: V 449 — VII 43 584 — VIII 316*
313*
25: VII 29 — IX 685
26: VII 29 — VIII 493 — IX 28*
690
27: V 397* — VII 254* 414

50, 2: VI 503 — VII 587*
11: VI 30
19: VI 253
23: VII 172
24: VII 42* — IX 413*

EXODUS.

1, 1: VI 185* — VIII 316*
3: VI 116
4: VI 116
5: VI 116 185*
8: V 407*
10: VI 210* 222*
11: IX 676
12: VI 213* 553* — VIII 316* 443
13: V 160*
14: V 161 — VI 176 217* 231* 365
575* 580* — VIII 321* — IX
237 502
15: VI 223
16: VI 178*
20: VI 553*
21: VII 167* 367*
22: VI 178* 210* — VII 167* — VIII 316

2, 2: VI 223 — IX 665
5: VIII 82 — IX 434*
8: VII 297
15: VI 340 — VIII 254*

3, 1: V 342* 345* 412 440* 558 — VII
71* 231 233* — IX 303 691
2: V 345* 374 382* 558 — VII 22
25 231 233* 515* — IX 33 156*
177* 701 701
3: V 345* 558 — VII 52 — IX 83
98 401* 658
4: VII 71* 274 515* — IX 363
5: VII 397* — VIII 306 307 403* —
IX 94* 98 249* 472*
6: VI 166* 370* — VII 515* 515*
7: VI 176 330* 559* — VII 125 395
495* — IX 45 50* 322
8: VI 330* 559* 571 — VII 191* —
IX 398* 432* 608*
10: VII 3* 504* — IX 434*
11: VII 3* — IX 530*
12: VII 232 — IX 691
13: V 378
14: V 308* 340* 378 378* 380 512* —
VI 192* 361* 371 — VII 599 —
IX 73
15: V 378* — VII 39
16: VII 39
17: VII 39
18: V 297 566
22: V 414

4, 1: VI 392*
2: IX 222*
7: VII 139 419
8: VI 301*
10: V 428* — VII 3* 19 — IX 250
11: V 378* — VI 177* — VII 528
12: VI 176 — VII 528
13: VI 366* — VII 506 — IX 50*
17: IX 502
22: VI 211* 216

5, 2: VI 191* 213* 222* — IX 636
3: VII 356
4: VIII 322
6: VI 210*
7: VI 176

6, 5: VII 108*
6: VI 213*

7, 1: VI 201
3: VI 176*
9: IX 266*
17: IX 502
20: VI 178* 178*
21: VI 179*
22: VI 232

8, 6: VI 230 232*
16: VI 230
17: VI 211*
19: V 341* 375 477* — VI 219 —
VII 292
27: VII 335

9, 3: VII 360*
5: IX 97*
10: VI 176
16: V 552*
19: VI 213*
20: VI 213*
23: VI 215* 215*
24: VI 213* 215* — VII 534
26: VI 143*
31: VI 215*
34: VI 213*

10, 4: IX 458
7: IX 189 191*
13: VI 211*

17: IX 432
21: VI 217* 231* — IX 161*
22: V 349 361* — VI 218 — VII 128
— IX 659*
23: V 349 361* — VI 218 220* 221*
222 — VII 128
24: VI 232*

11, 2: V 414
3: VI 180 233
5: IX 502
8: VI 228*

12, 3: V 532 561 — VI 223* 263* 408*
597* — IX 247*
5: V 561 — VI 263* 543 — IX 178*
6: V 561 — VII 542* — IX 261
7: V 561 — IX 626 729
8: V 561* — VII 542* — IX 248
258*
9: VI 543*
10: V 561 — IX 249
11: V 312* 561* 562 562 562* — VII
397 538 — VIII 525 — IX 249*
12: V 562* 562* — VI 225
13: IX 261 626 728*
14: VII 65* 545
16: V 208
17: IX 140
21: VI 223
23: VI 223*
28: VI 223*
29: VI 223 223* 224 224* 224* — IX
502
30: VI 224 224 225 — IX 153 155*
31: VI 224*
33: VI 228* 228*
35: V 528* — VI 177
36: V 414 528* — VI 177 — VII 293*
38: VI 191
39: VI 565
43: VI 72
46: VI 501
48: VI 346

13, 2: V 329* — VII 46* 56*
3: V 298 — IX 242*
4: V 298
9: VI 325* — VII 36*
10: VII 36*

11: V 395
 15: IX 641
 16: VII 547
 18: VI 621
 19: IX 608*
 21: VI 153* 222* 232* 621 — IX 302*
       326* 341*
 22: V 329* — VI 176* 222* 232*

14, 1: V 420
       4: VII 241*
       5: VI 228*
       9: VI 228*
 10: VI 177*
 13: VI 318* — IX 81*
 14: VII 528* 568*
 16: V 312* — VI 566* — VII 596 —
       IX 266*
 17: V 312*
 18: V 312*
 19: VI 222* 540* — IX 502
 20: VI 222* 229*
 21: V 342* 395 — VI 155* 176* 197
       229* 566 566* — IX 356* 481*
 22: V 342* — VI 176* 566* — VII
       538 — VIII 564* 579* — IX
       502*
 23: V 342*
 24: VI 97 — IX 127* 509
 25: VI 97 180*
 28: VI 223
 30: VII 201*

15, 1: VI 177 230 — VII 201* — VIII
       58* — IX 261*
       2: VI 177
       3: VI 177
       4: VI 176* — IX 466
       5: VI 626* — VII 204 — IX 151
       6: VI 177* 213* — IX 58* 275* 412*
       607*
       7: VI 143 — IX 428
       8: VI 626* — VII 534
       9: VI 612
 10: VI 12* 89 143* 143* 176* 223 231
       627 — VII 205
 11: V 536 — VI 213* — VII 37* 61
       200* 242 — IX 43 74*
 13: VIII 170*
 15: VI 138
 17: IX 31* 219* 688*
 18: V 87 — VIII 29
 19: VI 229 626*
 20: VII 64*
 23: VI 627 — IX 467*
 25: VI 271 627 — IX 222* 266*
 27: V 368* — VI 400 — VII 141*
       252*

16, 1: VII 538
       2: VII 475*
       3: V 423 — VI 210 325* 568* —
       VII 222* — IX 378* 386 428
       4: V 564*
       5: VI 493
 12: VI 115* 321
 13: VI 210 230* — VIII 342* — IX
       118* 127
 15: V 312* 564* — VII 362*
 18: VIII 292

S. Bonav. — Tom. X.

20: VII 484
 21: VI 216* — VIII 342* — IX 524
 26: VI 215 — VII 136
 27: VIII 342*
 31: V 564* — VI 214* 215
 33: IX 675 714* 716*
 34: IX 704
 35: VI 214 215*

17, 1: VIII 526*
       2: VI 178
       5: IX 267
       6: VI 178
       8: VI 178
 10: VI 178 — VII 141
 11: VII 141
 12: VII 271*
 18, 17: IX 456*
       19: VIII 145
       21: VI 353 — VII 166* 583* — VIII
       131*
       22: VII 166* 583* — VIII 131* 145
       24: VIII 147 447
       25: VIII 375*
       26: VIII 375* 446

19, 3: V 354 440*
       4: V 354 — IX 143
       6: VII 13*
       9: VI 260 — VII 237*
       10: VII 56
       13: V 354
       14: IX 44*
       15: VII 17*
       16: IX 126*
       18: V 442 — VII 232* 349* — IX
       44* 342 433
       21: IX 44*
       22: VII 19*
       23: VII 239*
       24: IX 337
       25: IX 44*

20, 1: VI 577
       2: V 59 512
       3: V 432* 510 512 — VI 366 —
       VIII 398*
       4: V 432* 512
       5: V 432* 512 — VI 115* 130* 372*
       375 — VII 338* — IX 509 520*
       6: V 512 — VII 40
       7: V 432* 515 — VI 201
       8: V 432 519 — VI 377 504* — VII
       56 — IX 705
       9: V 520 — VII 343* — IX 267*
       10: V 520 — VII 344 585*
       11: V 520
       12: V 263 432* 522 — VI 59 61 498
       — VII 68 120* 197* 250 — IX
       591*
       13: V 263 432* 525 — VI 345
       14: V 432* 525 — VI 202* — VIII
       445
       15: V 432* 525
       16: V 432* 529
       17: V 443* 432* 529
       19: VII 166*
       22: VI 316*
       24: VII 36*

21, 1: VII 305
       20: V 182
       21: V 182
       23: V 477*
       24: V 477* — IX 262
       33: VII 427* — IX 63*
       34: VII 427*

22, 1: VII 476*
       13: V 517*
       18: V 526* — VI 353 487 488 493*
       — IX 303*
       25: VII 157
       27: VII 108 — IX 350*
       28: VI 86*

23, 2: VI 493* 571 — VII 114 225* 473*
       572 — IX 303* 453
       3: VI 571
       5: VII 155
       7: VI 345 352* 366 487 — VII 567
       IX 303*
       13: VI 203*
       14: VII 65*
       15: IX 138*
       16: V 427
       17: VII 65*
       18: VII 310*
       20: VII 18* 94* — IX 617*
       21: VII 18*
       23: IX 241*
       27: VI 186
       28: VI 186
       29: VI 184*
       30: VI 184*

24, 5: V 334*
       6: V 334*
       7: VI 345
       8: VI 65 — VII 548 — IX 693* 729
       9: IX 31 337 418* 587*
       11: V 347* — VII 284 — IX 269
       12: V 354 511 — VII 231 453* —
       VIII 271 — IX 53* 455
       13: V 354
       14: VII 19
       16: V 297*
       17: IX 455 611 689
       18: V 334* 374 — VII 89* 141 232
       237* — IX 319

25, 4: VIII 167
       8: VI 168*
       9: VI 168*
       10: IX 638*
       11: IX 716 716
       15: VIII 320* — IX 716*
       16: IX 717
       18: V 398* — IX 531* 638*
       19: V 310*
       20: V 311* 312* 345 391 — IX 640
       701
       22: V 375 491
       23: IX 654
       25: VI 142*
       30: VII 136* — IX 654 717*
       31: V 391
       37: VII 300*
       40: V 572* — VI 168* 630* — VIII
       11* 243 539 — IX 209 217 637*

26, 1: V 368 — VIII 133*
 2: V 368
 3: V 368 — VI 266
 7: VIII 138
 18: V 398*
 19: V 398*
 34: V 303 — IX 718
 35: V 303 — VIII 427*

27, 20: IX 547* 655*

28, 4: VIII 292*
 6: V 371*
 7: V 371*
 8: V 371*
 13: VIII 396*
 15: VIII 143
 17: V 368* — VII 141* — VIII 143
 302
 18: V 368*
 19: V 368*
 20: V 368*
 21: V 368* — VI 227* — VIII 292*
 28: VIII 302
 33: VI 227
 34: VI 227
 37: VI 96*
 38: IX 164*
 41: VII 41 540*
 43: VII 41

29, 7: IX 548
 36: IX 96*
 41: VIII 394*
 42: IX 673*

44: IX 62 674

30, 1: VIII 531
 23: IX 645* 646
 25: V 367* — VI 411
 26: V 367* — IX 715
 27: V 367*
 30: IX 599
 35: VIII 404*
 36: VI 411
 31, 3: VI 161*
 7: IX 701
 18: V 262* — VI 354* 356* — VIII
 543* 576* — IX 62 230*

32, 1: VIII 271
 6: VI 207 — VII 442
 7: VII 401
 11: VII 505*
 12: VIII 79*
 15: V 430 — VII 93
 16: IX 53
 19: V 448* — IX 549
 22: V 410*
 27: VII 434
 28: V 448*
 30: IX 319
 31: V 410* 470 — VII 263* 505*
 32: V 470 — VII 263*

33, 7: IX 674*
 11: VI 369 — VIII 147 148 — IX
 434* 675
 12: VII 13* 23* 417* — IX 302

13: IX 155
 15: IX 326*
 17: VI 177* — IX 48*
 19: V 310* — VI 174* — VII 229*
 264* 274* 323 461* — IX 575
 20: V 313* 341* 560* — VI 255 315
 330 — VII 229* — IX 105*

34, 14: VII 92*
 19: IX 641
 28: V 374 — VIII 269* 409
 29: VII 234* — IX 221* 337
 30: V 339* 564
 33: V 564
 35: V 339*

35, 2: VII 136
 15: VII 308
 16: VII 308

36, 5: IX 164

37, 1: IX 715* 716
 13: IX 48*

38, 8: V 339*

39, 14: VII 503*

40, 5: VIII 531
 9: IX 645* 672
 13: V 208
 31: VII 237 — IX 672
 32: VII 237
 33: VII 237

LEVITICUS.

1, 2: V 413
 5: VII 397*
 10: V 413 — VI 543*
 11: VI 543*
 14: V 413

2, 11: VII 310*
 13: VII 381 — VIII 143

3, 7: IX 260

4, 17: IX 469

5, 18: VII 170

6, 12: V 342* 561* — VII 331 — VIII
 120 149 — IX 342 499 532 645*
 13: VIII 149

7, 26: VI 557
 35: VIII 443*

9, 3: IX 647
 23: VIII 149*

10, 2: VII 15*
 3: VII 15* 269* — IX 674
 8: V 478
 9: V 447* 478 — VII 46* — VIII
 263 263* — IX 675
 10: V 478
 14: VI 600

11, 3: VI 165 — VIII 335
 24: VI 599*
 26: V 423 — VII 363
 32: VI 599*
 34: VI 556 626*
 35: VI 599*
 40: VI 600
 43: VI 600 — VII 383
 44: VI 217* 222 — IX 164* 644
 45: V 337

13, 2: VII 122*
 7: VI 600
 44: IX 213*
 45: VI 600* — IX 184 186
 46: VI 600* — VII 122* 383

14, 2: VI 600 — VII 435
 4: V 413
 40: VI 580*
 42: VI 580*
 44: IX 152*

15, 2: VI 600
 5: VI 600*
 6: VI 600*
 7: VI 600*
 25: VII 210*
 31: IX 674

16, 12: VII 15

31: VIII 481

17, 11: V 371 — IX 726*
 14: VII 445 — IX 240

18, 2: V 168
 5: V 168
 6: V 168

19, 9: VII 11*
 12: V 517* — VI 202*
 13: VII 79
 14: VI 83* 84 — VII 427* 518* —
 VIII 337 470
 15: VI 570* 571* — IX 303*
 17: VI 483* — VII 428*
 18: VII 197* 268
 19: VII 411*
 32: VI 131
 35: V 528*

21, 1: VII 171
 13: VIII 287*

22, 6: VI 600
 7: VI 600
 10: VII 436*

23, 3: VII 105 136 344 586*
 5: VII 542*

6: VII 542* 542* 587*
 7: VII 360* 542* — IX 415
 8: VI 306* — VII 344* 587*
 22: VII 41*
 35: VII 56
 40: IX 56* 117
 41: VI 340
 42: VI 340 — VII 236
 43: VII 236

24, 9: VII 136*

14: VII 103* 502* 576
 16: V 519* — VI 371 392 491*
 20: IX 262
 25, 10: V 406* — VII 406*
 11: VII 406*
 13: VII 99
 21: IX 670
 44: VI 364*
 26, 10: VII 134* 545* — IX 134*
 11: VI 252* 540* — IX 125 673*

14: V 508*
 16: V 508*
 18: VII 102
 19: VII 102
 25: VII 393
 26: VII 393
 36: VI 219*

27, 4: IX 384*
 10: VI 45
 28: VII 458

NUMERI.

2, 3: V 402*
 4: V 402*
 6: IX 414

4, 19: VIII 143
 22: VII 85

5, 2: VIII 144*
 3: VIII 144*
 26: VI 626*
 27: VI 626*

6, 2: VII 16* — IX 646*
 3: VII 16* — VIII 263
 18: VIII 281*
 21: IX 176 649

7, 2: IX 164*

8, 11: IX 164*

9, 6: VI 486*
 10: VI 408*
 11: VI 409
 13: VIII 102*
 17: VI 540* 510*
 22: VI 600*

10, 33: VII 356 — IX 717*
 35: IX 280* 718

11, 1: VII 382* 475*
 4: V 330* — VI 210
 5: V 330* — VI 221 568* — IX 63*
 257 505 579*
 6: VI 568* — VII 140
 8: VI 214* 214* 216* 565*
 9: VI 215
 12: VIII 138* 447*
 14: VII 273*
 16: VII 217 — IX 674*
 17: VII 217
 18: IX 97 386
 23: VI 321 — VII 343
 26: VIII 428
 27: VII 245*
 28: VI 285* — VII 245*
 29: V 374 — VI 150* 285* — VII
 208 245* — VIII 320 — IX 493*
 31: VI 210 230* 230*
 33: VI 556*
 34: VI 230*

12, 1: VII 101* 434

3: V 494* — VI 11 — IX 565 595
 6: V 374
 7: V 374 — VI 239* — VII 233*
 — IX 574
 8: V 374 — VI 255* — VII 233*
 10: VII 338* — IX 406*

13, 4: VII 141*
 7: V 397 482*
 17: V 482*
 24: VI 449*
 33: VI 568*

14, 3: VI 568* 569
 4: VI 568* 569
 7: VI 568* — VII 195
 8: VI 568*
 22: VII 95 127*
 23: VII 127* — IX 466
 24: IX 440
 27: VI 329*
 33: VI 333*
 37: IX 63*

15, 35: VII 136

16, 1: VII 505 — VIII 361* — IX 517*
 2: VII 505
 26: VI 591 613* — VII 219*
 31: VII 338*
 33: VI 60 — VII 337*
 35: VII 15
 41: VI 226 — VII 101* 505 577
 42: VII 505 — IX 542*
 43: VII 505 — VIII 263* — IX 141*
 46: IX 549
 47: VI 226 226*
 48: VI 226* 227 — VII 577

17, 2: VII 141* — IX 99*
 4: V 485
 5: VII 25 — IX 517
 8: VI 96 — VII 22 — IX 33 151*
 156* 282 658 701 717

18, 20: V 148* — VI 142 — VIII 278 279*
 21: IX 675

19, 9: IX 645
 19: VI 601

20, 2: VI 178
 6: VI 178 573 627* — VII 119* —
 IX 107 116* 721*

8: VI 178 — IX 267* 579*
 10: VIII 38
 11: VI 178 — VIII 180* — IX 341
 473

21, 4: VI 25*
 5: V 330* 423 — VI 25* 214* 556*
 568* — VII 140 — IX 136* 257
 6: VI 210* 629* — VII 286*
 8: V 394 — VI 212* — VII 576
 9: VI 214 212* 282 — VII 576 —
 IX 131* 222* 727*

22, 5: IX 605*
 7: V 147
 8: V 147
 9: V 147
 28: VI 409*
 29: VI 219
 40: IX 164*

23, 8: VIII 330*
 9: IX 689*
 10: VI 123*
 19: VI 241* 316 347 358 — VII 26
 284* 343 456

24, 4: VI 11
 5: V 394 — VI 22 — IX 77* 627
 677
 6: V 394 — VI 22
 9: IX 686*
 13: IX 605*
 15: VII 161*
 16: VII 165
 17: VII 21* 265* — IX 115* 126* 150*
 168 169 275 719* 720*
 23: VII 265*

25, 4: VI 146 — VII 500*
 7: V 448*
 8: IX 581
 11: VII 559* — VIII 254
 12: VII 559*
 13: V 208 — VII 559*
 17: VII 426*
 18: VII 426*

27, 12: IX 31
 16: V 181 — VI 385*
 17: V 181 — VI 385*

28, 8: VIII 573
 23: VIII 573

30, 3: VIII 248

31, 1: VII 426* 450*

2: VII 450*

3: VI 178

15: VII 426*

16: VII 426*

17: VII 426*

22: IX 656

23: VI 600* — IX 636 643

24: IX 655

50: VII 521

32, 1: VI 584*

5: VII 236*

6: VII 236

10: VIII 351*

11: VI 584*

12: VI 584*

33, 1: V 408* — VII 86*

3: VI 178

9: V 368*

34, 10: VII 113*

11: VII 113*

35, 2: VIII 286*

28: V 396*

32: V 396*

36, 7: VII 14

8: VII 14

DEUTERONOMIUM.

1, 12: VIII 138

13: VI 145 — VIII 138 — IX 567*

26: VII 382*

27: VII 382*

31: IX 241

35: IX 466

43: V 545*

3, 25: VII 275

4, 2: VII 76*

7: VII 495*

9: V 469* 469* — VII 433* — VIII 486 — IX 421*

10: VII 80* — IX 525*

16: VI 194*

29: VII 286 — IX 159

36: VII 84 231 — IX 252*

5, 5: VI 416* — VIII 148* 372* — IX 57* 69

7: VI 206

13: IX 571

15: IX 186*

17: VI 345

18: V 263

19: V 263

20: V 263

26: VI 316*

29: IX 421*

32: IX 76

6, 3: VI 65 99

4: V 58 59 309 426 516* — VI 193 371* — IX 140* 421

5: VII 266* 267 348* 411* — VIII 42* — IX 559*

13: V 58 517* — VI 364* 381 — VII 93 238* — IX 211*

16: VI 112 — VII 95 — IX 210*

7, 2: VI 185 — VII 383

3: VI 185 — VII 383

6: VI 210 216

14: VII 20

15: VI 396

20: VI 186

22: VI 186*

8, 2: IX 206

3: VI 216* 311* 321* 330* 336* 565* — VII 91 366* — IX 210* 381*

11: VI 455 605 — VII 267*

15: V 557* — VI 212 — IX 63* 612

17: VIII 410* — IX 596

18: VI 92*

9, 4: VII 261*

9: IX 325* 635*

10: VI 354*

18: V 374 — VIII 477*

10, 1: IX 325*

2: IX 704

12: V 467* 507* — VI 99 448 — VII 38* — IX 420

13: V 467* 508 — VI 99 448*

14: IX 322*

17: VI 44* — VII 510 — IX 164*

18: VI 44* — VII 475*

20: VII 340

11, 1: VI 625*

7: V 507* — VI 630*

8: V 507*

10: V 393 — VI 21*

11: V 393

16: VII 102* 351*

17: VII 102* 351*

26: V 508* — IX 685*

27: V 508*

28: V 508*

12, 5: VII 65*

13: VI 295

14: VI 295

18: IX 258

15, 1: VII 99

4: V 145*

11: V 445* — VI 411* — VII 155 368

16, 1: IX 138*

3: VI 319* — VII 36* 310* — IX 234* 527

4: VII 310* 542*

6: VII 543

7: VII 543

14: VII 398*

16: VI 273* 484* — VII 56*

19: V 502* 531* — IX 164*

20: V 527 — VI 145* 353

17, 3: VI 192*

4: VI 352

8: V 489 — VIII 235 392

9: VIII 235 392

10: VIII 235

11: VIII 235 392*

12: V 489 — VIII 235 392*

13: VII 361

16: VI 81*

18, 2: VIII 278*

9: VI 185

13: VIII 245

15: VI 162* 477* 266 317* 323* — VII 172 226 355* 563* — 126*

18: VII 5*

19, 15: V 54* — VI 358* 497 523* — VII 12* 36* 50 84* 230* 601 — VIII 545

20, 5: IX 162*

21, 6: V 518*

7: V 518*

18: V 181*

19: V 182

22: VI 500*

23: VI 500* — VII 571

22, 4: VI 39* — VII 269*

5: VII 416*

10: VII 361*

11: VII 433*

22: VI 354

23: V 519

23, 1: VII 513*

3: VII 170*

19: VII 457

20: VII 157*

21: VIII 134

22: VIII 134

23: VIII 134

25: VII 135 — VIII 338*

24, 6: VII 348 446*

8: VII 177

19: VIII 380

20: VIII 380

21: VIII 380

25, 2: V 417* — VI 209* 231 571* — VII 74 160

3: VI 571* — IX 303*

4: V 141* — VIII 120* 320*

5: VII 513 — VIII 526

- 6: VII 513
8: VII 513*
9: VII 513*
13: VII 307
- 26, 15: VIII 79* — IX 492*
17: VI 453 — IX 516
18: VI 252
19: IX 336*
- 27, 16: IX 685*
18: VI 578 — VII 161
20: VII 462 — IX 683*
26: VI 352 — VII 432* — IX 648*
- 28, 2: IX 685*
4: V 162 — VII 29*
6: IX 39* 245*
12: IX 44
15: IX 685*
18: IX 459
23: VII 102
28: VI 578* 579
29: VI 578* 579
32: VI 27
33: VI 27 — IX 717
65: VI 219*
66: VI 219* — VII 576
- 29, 5: IX 257
19: VII 332
22: IX 233
- 30, 6: IX 140* 559
11: V 509 — VII 299
12: V 509
13: V 509
- 14: V 509 — VII 164
15: V 529
16: V 529
19: VI 333* 423* — IX 516
20: VI 423*
- 31, 24: VII 513
25: VII 513
26: VII 513 — IX 263*
27: VII 505
- 32, 1: V 393 — VII 424
2: V 393 — IX 428
3: VII 424
4: VI 194* 270 312* 314* — VII 95
424 — VIII 429 236* 239 267
— IX 410
7: VII 67 75* 471
8: VII 374*
9: VIII 279*
10: VI 444 472 — VII 71* 146 357*
385 — IX 127*
11: VI 223* — VII 446 357* 467* 558
— VIII 471 — IX 143 529 565*
12: VI 174 — VII 385
13: VII 600* — VIII 182* 526 — IX
472 671 729*
14: VIII 182* — IX 729
15: VI 65 96 — VII 194* — VIII 114*
— IX 61 161*
16: V 514
18: VI 92
20: VI 392* 421* 577* — VII 180*
298 439* — VIII 486 — IX 533
21: V 514 — VII 241
22: VII 80* 420* — IX 345 383*
24: VI 181* 209* — VII 191 — IX 362*
- 25: VII 106* 532*
27: V 459* — VII 221 261* 449* —
VIII 410* — IX 483 596
28: V 496 — IX 280*
29: V 496 — VI 41 85 — VII 379
— VIII 292 — IX 447* 453*
32: VI 133* — VII 507 578*
33: VI 547 — VII 507 578*
35: VI 74* 187* 312* — VII 329 451*
36: IX 78* 80* 232* 350*
39: V 59 — VI 29* 187* 204* 589*
— VII 205 560 — IX 80
41: VII 486*
43: VII 451*
49: IX 435
- 33, 2: VII 374*
3: VI 42* 404 — VII 413 147* 168*
206* 272* 374* 382 488 — IX
556
7: VII 145
9: VII 66 250* 332* 366* 466*
10: VII 250* 366* 466*
12: V 449* — VI 625*
13: V 415* — VII 341 — IX 94*
670* 690*
14: V 415* — VII 341
15: V 415*
16: V 415* — VIII 405*
19: V 419 — IX 280
24: VII 63 — IX 39* 245* 472* 533
547*
25: VII 63 — IX 507
26: VI 621 — IX 327
28: IX 401*
- 34, 1: VII 231

IOSUE.

- 1, 2: V 342* — VIII 564* 579* — IX 431
3: V 342* — IX 300
4: V 343
5: V 132*
7: V 495*
8: IX 455
9: VII 418*
12: VIII 373*
14: VII 254*
- 2, 1: VII 174
16: VII 28
22: VII 356*
23: VII 53*
- 3, 1: VIII 579*
3: VI 630*
5: IX 96* 97 97*
11: IX 717*
13: VI 627
15: VI 497 627
16: V 397 422* — VI 627 — IX 480
- 4, 2: V 261* — VI 337* 400 — VIII
393 — IX 603
- 3: V 261* — VIII 393
4: V 261*
8: VII 141*
10: VII 538 596 — IX 719
11: VII 538
- 5, 7: IX 442
10: VI 598
11: VI 598
16: VIII 306 389
- 6, 1: IX 481
4: VIII 287*
11: IX 718
15: IX 278*
16: VII 474
20: VII 473 — IX 400* 718
25: IX 400*
- 7, 1: V 399
2: V 399
19: VI 378* — VII 435 — IX 550*
21: VIII 441*
- 9, 5: VI 565*
- 9: VII 173*
13: VII 434
15: VI 491
- 10, 12: V 392 — VI 42*
13: VI 216 — VII 533* — IX 33*
356* 551* 659*
14: VII 533*
- 14, 8: V 431*
- 15, 7: IX 711
12: IX 711
- 17, 7: IX 655
- 21, 42: VII 51*
- 22, 5: VII 44
10: VIII 351*
18: VIII 529*
29: IX 299*
- 24, 22: IX 516

LIBER IUDICUM.

1, 1: VII 445 12: V 397 13: V 397 — VII 496 14: VII 496 — IX 195* 377* 669* 686* 15: IX 199 229 418 2, 1: IX 625* 4: VII 149 5: VII 149 4, 21: IX 718 5, 1: VII 64* 8: IX 139 381 12: IX 281 20: V 429 — IX 116 719* 24: VII 23 29* — IX 684 26: IX 684 31: IX 220 6, 3: VII 194 4: VII 194 11: IX 656 12: IX 482 14: IX 485 21: IX 342 36: VII 596 37: V 485 — VII 22 25 80 — IX 98* 658* 689 38: V 485 — VII 22 25 — IX 33 118 127 701	7, 4: V 422 — IX 568* 5: IX 333* 13: VI 319* 565 612* 14: VI 565 612* 16: IX 482 17: VIII 140 8, 1: VIII 139 2: VIII 139 3: VIII 139 9, 1: V 399 2: V 399 8: VI 614 — IX 458 9: VI 614 — IX 656* 10: VI 614 11: VI 614 — VII 163 — VIII 133* 13: VI 22 — VII 163 340* 14: VI 614* 11, 2: IX 236* 7: VII 103* 38: IX 214* 12, 14: VII 491* 13, 3: IX 666 5: V 480* 18: VII 15* — IX 140 140* 20: IX 318 616 24: IX 666	14, 7: IX 44 9: VII 66 16: VII 283* 17: VII 283* 450* 15, 4: VII 249* 569* — IX 342* 5: VII 249* 15: VI 227 16, 2: VII 596 3: VI 505 4: VI 579* 5: VII 510 6: VII 468* 7: V 480* 11: V 481 12: V 481 15: VI 625 17: V 481 19: V 459* 21: V 465 — VIII 350 — IX 481* 25: VIII 81 28: VI 406* 30: VII 109* 18, 1: IX 410 19: VIII 416* 19, 8: VI 557 14: IX 711* 15: VI 231* — VII 247 22: VI 231*

RUTH.

2, 2: IX 195* 3: VII 135* 7: V 381 — IX 299* 470 10: VII 26* 12: VII 150*	13: VII 26* 3, 9: IX 72* 10: VII 29* — IX 683* 11: IX 712	4, 4: IX 195* 5: IX 656* 13: IX 664* 14: IX 664* 17: IX 167*

I. REGUM.

1, 1: VII 583* 3: IX 418* 6: VII 20 56* 8: VII 236 10: VI 402 — VII 573 — IX 391 11: V 486* — VII 35 18: V 486* 20: VII 20 596 — IX 666 24: IX 440 25: IX 666 27: VII 172 2, 1: VII 31 — IX 84 84* 3: V 474* — VI 244 — IX 74* 188* 191* 618* 4: IX 232* 5: VI 396 — VII 148* — VIII 511* 526* 6: VI 212* 562 589* 589*	7: VII 33 8: VII 33 209* 343* — IX 310 536* 9: VII 512 10: VII 39 — IX 71* 11: VII 66 12: IX 62* 17: IX 62* 18: VII 66* 459* — IX 85* 20: VII 61 — IX 684 22: IX 594* 674 25: VI 58 26: VII 43 69 29: IX 164* 30: VI 131 232* 418 — VII 229* 314* — IX 578* 3, 1: VII 41 — VIII 116* — IX 235* 495 666	2: VI 93* 554* — IX 254* 3: VI 93* 554* — IX 719 9: IX 398 19: VI 553 20: VII 19* — IX 574 4, 3: IX 718 7: VI 138 8: VI 138 10: IX 674* 718 11: VIII 135 18: V 448* — VII 419* 436 — VIII 135 5, 2: VI 195* 9: IX 718 6, 12: VI 610 — IX 532* 565* 13: VI 610

- 7, 2: IX 718
3: VII 17* 40* 93 329* 544* — IX 32* 75* 142 574
- 8, 3: IX 164*
5: VII 390*
7: VII 390*
21: IX 666
- 10, 1: VII 39
3: VII 284*
5: IX 329*
10: VI 408 — VII 504*
11: VII 100*
24: IX 517*
26: VI 160
- 11, 2: VI 621* — VII 411 — IX 574*
7: VI 610
9: IX 95 97* 420* 711*
- 12, 3: IX 164*
18: VII 290
23: V 470*
- 13, 6: VIII 254*
19: VIII 321*
- 14, 12: VI 584
13: VI 584* 621 — IX 31* 318 320 320* 325 435
27: V 559 560 — VII 597
29: V 559 560
31: V 560*
43: V 560 560*
- 15, 11: VII 240 — IX 538
22: VI 42* — VIII 446
28: VII 363
30: VII 362*
- 16, 1: VI 604 — VII 33 45* — IX 517
5: IX 97
7: VI 277 — VII 14 125 243* 336* 363 413 — IX 661*
13: VII 3*
14: VI 441 — VII 109 474* 476*
17: VIII 171*
23: VII 240* 289* — IX 329* 548
- 17, 4: V 399 — VIII 250*
5: V 399
18: VII 42*
34: VI 391
35: VI 391
36: VI 181*
40: VII 554* — VIII 236* — IX 249* 261* 266
43: IX 586*
49: VI 227 — VIII 236*
50: VI 181 — IX 266
51: VI 181 612* — IX 572*
- 18, 1: IX 497*
3: IX 495* 569
9: VI 123
10: VII 203*
14: VII 443* — IX 328
22: VII 436*
27: VII 436*
- 19, 9: IX 266
10: VIII 79*
12: VII 531
22: VIII 254
- 20, 5: VII 411
17: VI 72
- 21, 1: VII 136*
4: VI 600 — VII 459 — IX 487* 381*
- 5: VI 600 — VII 436* 459
6: VII 436*
8: IX 266*
9: VI 612* — IX 572*
10: IX 131 424 455
14: VI 438*
- 22, 2: VIII 318
14: VII 64*
- 23, 14: VII 89* 411*
21: VIII 137
23: VI 409
26: VII 530*
- 24, 5: V 416* 470*
18: VII 457
- 25, 3: V 410* — IX 712*
6: IX 422
8: IX 139*
15: VIII 133
17: VIII 139*
29: IX 324
32: VII 23 — IX 39*
33: VII 23 29*
41: VII 26* 276*
- 26, 5: V 416*
11: IX 266
12: V 417
14: VII 283
- 28, 7: IX 277*
- 30, 11: VII 369*
12: VII 369*
24: VII 306* — VIII 321*
26: VII 293*
- 31, 4: VII 62
9: IX 572

II. REGUM.

- 1, 17: VII 149
20: VII 206
21: VI 226* 304* — IX 214* 229 533* 657* 681* 689
22: VIII 170*
23: VIII 170*
26: VII 170* 209* 240 573* — VIII 170* 495* — IX 500 704*
27: VI 76
- 2, 23: VIII 170*
- 3, 1: IX 334
- 4, 5: VII 326* — IX 453* 277 637 655*
6: VII 326*
7: IX 477 481*
- 5, 1: VI 41
2: VIII 538*
8: VI 579* — IX 652
21: IX 474*
- 6, 6: IX 719
7: VII 20
- 8: VII 20
11: VII 34*
12: IX 718*
14: VI 31* — IX 718* 719
15: IX 323*
16: V 118 — VII 565* — IX 718*
21: IX 517 575*
22: V 148 422* — VII 365 — IX 345* 370 395 597* 718*
23: VII 565*
- 7, 8: VII 505
9: VII 209 505
11: VII 45*
12: VI 351 420* — VII 24* 45* 516*
13: VI 168* 420* — VII 24* 45* 516*
14: VIII 440
26: IX 334
27: VIII 463* — IX 391
29: IX 683
- 8, 2: VI 29*
- 10, 4: VII 411
9: IX 516
- 11: VI 40
- 11, 1: VI 31 70*
2: VI 70* 606 — VIII 38
15: VI 24
- 12, 12: VI 173* — VII 311 — IX 372*
16: VI 200
23: VII 213*
24: IX 497*
25: VII 36 — IX 500
- 13, 5: VI 556*
15: VI 624*
18: IX 220*
27: VII 367
28: VII 367
29: VII 367
- 14, 4: IX 271
5: VII 171
7: VI 119*
14: VI 25 74 151* 200 213 370 588* — VIII 137 — IX 607*
15: IX 278*

- 26: V 423
28: VI 578
- 15, 5: IX 186*
12: VII 367
13: VII 129* 505* — IX 533*
14: VII 505* 576 596
21: VII 207* — IX 554*
23: VI 478
30: VIII 307 444 — IX 324*
- 16, 7: VII 505*
8: VII 505*
9: VI 60*

- 18, 9: V 423
33: V 478* — VI 199* — VIII 66 75
- 19, 3: VII 144*
12: IX 110* 282
33: IX 400
35: VI 93* 121 556*
- 20, 1: VII 100*
9: VI 622 — VII 559*
10: VI 622 — VII 559*
16: VI 78
17: VI 78
19: VII 103*

- 22, 3: VII 39
25: VI 599* 600*
33: IX 482
- 23, 3: IX 126*
4: IX 67 128* 709 720*
6: VII 163 — IX 344*
7: VII 163
- 24, 1: VII 45
10: VI 560 — VII 456
16: IX 350*
17: VI 583* — VIII 487 — IX 296
21: VII 29* 59* 168 493

III. REGUM.

- 1, 1: VI 40
2: VII 377* — IX 505* 660 691*
5: VI 614*
6: VI 614*
21: VI 365
39: VII 39
42: V 482* — VII 18*
- 2, 13: IX 292*
19: IX 692 693 705*
36: VI 561*
42: VI 569
- 3, 3: VI 466
5: VII 472 — IX 456*
9: V 337* 473* — VI 571 — VII 472 — VIII 142 — IX 456*
10: V 337* — VII 472
11: V 337* — VII 449* 472 — IX 312
12: VI 240* — VII 449* 472 — IX 455*
13: VI 22*
20: VII 419
28: VI 571
- 4, 10: IX 464
21: IX 164
22: VI 21* 27*
23: VI 22 27*
25: V 394 — IX 464
29: VI 455 — IX 251
30: VI 49 23 97*
31: VI 19 23 97*
33: V 420* 474* — VI 19* 155*
- 5, 17: VI 549* — IX 652
- 6, 4: VI 549
6: VII 93*
7: VIII 446* — IX 651 688
20: V 367*
22: IX 651
23: V 367*
24: V 401
28: IX 651
29: VI 549
33: IX 651*
34: IX 705*
35: VIII 393* 447
36: V 439 — IX 625

- 7, 8: VI 21*
25: VII 141*
26: IX 118 120*
48: IX 286*
49: IX 498*
50: VI 549
51: VII 377* — IX 475* 651
- 8, 1: IX 694 718*
8: V 427
10: VII 237
11: VII 237
12: VI 537*
27: V 79 — VII 523*
29: VII 499
32: IX 581
33: VI 550 — IX 388
39: IX 253
41: VI 416*
46: VII 401
48: IX 177
- 9, 4: VI 615*
5: VI 615*
7: VIII 350
10: VI 21*
21: VI 164*
25: VI 400
- 10, 1: VI 163* — VII 299 299* — VIII 62* — IX 82* 456* 571 623
3: VI 162* — VII 212
4: VI 21* 23 631 — VII 45 67* 223 321 411 — IX 82*
5: V 337* — VI 21* 23 — VII 45 67* 223* 321
6: VI 631
7: VI 163*
8: VI 167* 468 576 — VII 18 30* 265* — IX 252*
13: IX 251
18: V 260 278* 503* — VII 231* 474 — VIII 10* — IX 602* 695 701
19: V 278* 278* 297* 503* — VII 143 231* 474 — IX 303 610
20: VII 143
23: VI 21* 233* — VII 96* — IX 147* 243
24: V 337* 479* — VI 630* — VII 146 209 — VIII 84* — IX 28* 56 245 693*

- 25: VI 22
27: VI 22 530*
- 11, 3: V 501*
14: VI 175* — VIII 38
23: VI 175*
26: VI 175*
31: V 468*
37: IX 418
- 12, 6: IX 548*
26: VI 26*
- 13, 4: VII 439
33: VI 581*
- 14, 8: VI 584
- 16, 18: VI 68
19: VI 68
34: VII 473
- 17, 1: V 412 — VIII 150 265 271
4: V 438 — IX 294*
5: V 138
6: V 134 138 — VIII 259* 262 324*
8: VII 102
9: VII 475* — VIII 293*
10: VIII 324*
12: VII 222*
14: IX 548
21: VII 172* — IX 462* 163*
22: VII 215* — VIII 271
23: VII 472
24: VII 27
- 18, 2: VII 102
5: VII 102
21: VI 583* — VII 177 351 410*
24: VII 449
38: VII 290 331
40: VIII 296
42: VII 232* — VIII 271
44: VII 232* 237* 334 603* — IX 41 300 318 658*
45: VII 334
- 19, 3: VII 111 — VIII 254*
4: VI 37* — VII 43* 111 144* — VIII 296* — IX 271*
5: V 557* — VIII 262* — IX 186*

6: V 556* — VII 281 — VIII 262*
— IX 234*
7: V 557*
8: VI 556 — VII 89* 232* 233* 281*
— VIII 269* 271 409 — IX
482 612 635* 729*
9: VII 232*
10: IX 636
11: V 342* 538 — VI 80*
12: V 558 — VI 220*
13: V 558* — VIII 271
14: VII 434*

15: VII 43*
16: VII 3* — IX 548*
18: VII 454* — IX 597
19: VII 491*
20: VII 130 250* — VIII 293
21: V 133* — VII 118* — VIII 233*
293
20, 9: VII 283*
13: IX 333*
39: VI 146* 472 — VII 147 330 479
— VIII 251 317*

21, 2: VI 612
19: V 376*
20: V 376*
27: VI 560* — IX 555*
29: IX 393 595
22, 17: VI 610 — VII 91* 304*
19: VII 18
22: VI 203
26: VII 81*
27: VII 81*

IV. REGUM.

1, 2: VI 385 — VII 290
8: VI 598 598* — VIII 299 — IX
128
9: VII 153*
10: VII 248 331 — VIII 271 — IX
344*
13: V 517
2, 2: VII 207*
6: VII 199
10: VII 283*
11: VII 84 603* — VIII 29 270 271
293 302 504* 549* — IX 317*
318 323 536*
12: VIII 514 568*
13: VII 492
15: IX 76*
18: IV 400*
20: IX 714*
21: IX 721*
23: VII 153* — IX 461
24: V 407

3, 14: VIII 150
15: IX 329*
16: VII 164 339* — IX 333*
24: IX 548*

4, 1: VII 281* 475* — VIII 526* — IX
213*
2: IX 153
3: V 472 — VII 73 — IX 155* 548*
4: V 472
6: IX 715
7: IX 533*
9: V 562*
10: V 562*
12: VII 343
13: VII 108* 189* 343

17: IX 666
19: VII 173
29: VII 271*
31: V 397* — VI 211 558 — VII 271*
32: V 397* — VII 172*
35: VI 559
40: VIII 262*
43: VII 222* 224
44: VII 224

5, 1: VII 434* 474 — IX 406*
10: IX 51 108*
11: VII 119*
13: VI 269*
14: VII 102*
15: VII 208
20: V 135* 147 355
21: V 135* 147 355
22: V 147 355
25: IX 414
27: VII 338* 434* — IX 184* 186
406*

6, 16: VII 50* 315 — IX 611*
17: V 412* — VIII 514 — IX 502*
624
25: VI 185*

7, 1: IX 97*
2: VI 163
3: VII 102 122 434* — IX 406*
9: VII 205* 598 — IX 138 139*

8, 3: IX 213*

9, 11: VI 138*

12, 4: VII 520*
5: VII 520*

9: VII 520*
13, 21: VII 172*
15, 29: VII 105
16, 8: IX 164
18: VI 359* — VII 520*

17, 22: VII 172*
24: VI 293* — VII 247
25: VI 181*
33: VI 295
41: VI 295 VII 247 411*

18, 6: IX 300* 301

19, 23: IX 319
35: V 408 — VII 95

20, 1: V 408 412 — VI 61* 300*
3: VII 14 41 563
5: VI 403 — VII 108* 183* 343 563
— IX 649
6: VI 61
10: VII 290 596
11: V 333 345* — VII 290 387* 449*
13: IX 153
15: VII 107*
17: IX 153

21, 1: V 469
16: VII 356*

22, 1: V 469

25, 6: VI 579*
7: VI 579*
9: IX 644

I. PARALIPOMENON.

9, 27: VI 549* — IX 652*

12, 28: IX 144*

14, 17: VII 107*

15, 14: IX 96*
28: IX 718*

17, 4: VII 136*
5: VII 136*

S. Bonav. — Tom. X.

16: IX 334
23: VII 39*

20, 2: IX 487 489* 490

21, 16: IX 220*

22, 7: IX 384
9: VI 18 — VIII 71*
14: VII 522*

24, 3: VII 14

25, 1: VIII 148*

26, 19: VII 15

27, 32: IX 328

28, 6: IX 517
9: VI 467* — VII 207 286 — IX
166 175* 212

19: IX 236*
20: IX 349
29, 1: VI 168*

9: VII 521
10: VII 38*
11: IX 317
14: VI 539* -- VII 185* -- 403* 432*

15: VI 53* 420* -- VII 403*
16: IX 384
17: VII 41 301 459 -- IX 164 568
25: IX 147*

II. PARALIPOMENON.

3, 1: VI 168*
17: IX 518

5, 3: IX 717*

6, 6: VII 56*
41: IX 718

7, 1: IX 611 651* 701 730*
7: IX 651*
16: VII 65*

9, 1: VII 299 -- VIII 62*
8: IX 518
9: VII 483
17: VIII 10*
23: VII 96
27: IX 147*

12, 5: VI 362

13, 7: VIII 442*

16, 9: V 481*
12: VII 214 -- IX 233
13: VII 211

17, 12: VI 553*

19, 6: VI 571 -- VII 97
7: V 467 -- VI 352* 571 571* --
VII 97

20, 12: VI 37* 78 -- VII 282 556 --
VIII 150*
17: IX 97*
26: IX 77*

21, 15: IX 223
19: VI 587

24, 20: VI 21
21: VII 308
22: VII 308 308

25, 2: IX 649

26, 8: VII 107*
15: VII 173*
16: IX 184 186
19: VII 434* -- IX 184 406*

29, 11: IX 85* 86 86*

30, 6: VI 208

31, 20: IX 444

32, 5: VI 30*
24: VII 262*
25: VII 157 262*

34, 22: IX 334

35, 24: VII 573 596
25: VII 573

I. ESDRAE.

5, 3: V 493*
11: VI 549* -- IX 651

7, 10: IX 32* 75

9, 2: VII 500 560*
6: VII 395*

II. ESDRAE.

4, 3: VII 378*
17: VII 59 254 -- IX 421*
21: IX 721

5, 19: VII 580

8, 9: IX 121*
10: IX 548
15: VI 414

9, 13: IX 44*

10, 38: VII 520

11, 1: VII 58

12, 30: VI 600* 601

13, 8: VI 600
9: VI 600

TOBIAS.

1, 5: IX 342*
9: VII 35*
13: VII 38
21: VII 250

2, 1: VII 368
2: VII 368*
3: VII 430
4: VII 304*
5: VI 319* -- VII 133 -- IX 234*
6: VII 133
7: IX 348*
11: VI 69* 579* -- VII 317 470
12: VI 375* -- IX 298*
18: VI 176 217* -- IX 598 607

3, 1: IX 616*
2: VI 188
6: VII 59* -- IX 493*
7: IX 561*
8: VII 514 -- IX 214* 230
9: VII 514
10: VII 141 -- IX 391 616*
11: VII 141 -- VIII 36

13: VII 40
15: VIII 36
16: VI 599
17: VIII 447*
21: VI 127 -- IX 569*
22: VI 92* 462* -- VII 200 201* 334*
537 -- IX 191 226
24: VII 16
25: VII 16

4, 3: VII 197*
6: VII 267*
7: VII 270 -- IX 220
8: VII 270* 304* 406*
9: VI 88* -- VII 76 270* 304* 406*
476* 521
11: VII 304
12: VII 304 -- IX 453
14: VII 243* -- VIII 112
16: V 357 540* -- VI 84 -- VII 156
462* -- IX 325* 410* 471 565
567
17: VII 75*
18: IX 234*

19: VII 77 461
20: V 491 -- IX 666 687*
23: V 466

5, 4: VII 450*
11: VII 49*
12: V 298 -- VI 92 271 536* 579*
-- VII 128 -- IX 56
25: VII 176

6, 2: V 561*
3: V 561*
4: V 561*
8: VII 289* 600* -- VIII 448 -- IX
230* 529* 617 620* 626
14: IX 230 620*
16: IX 230
17: IX 223

7, 7: VII 71*
11: VIII 343*

8, 2: IX 626
3: IX 502* 620*

9: VII 514*	14: IX 127	20: VII 27 208* — IX 97 649*
17: VII 38*		
18: VII 38*		
9, 1: IX 439	12, 3: VII 94* 116* — IX 89*	13, 1: V 543* — VII 37*
9: IX 683*	6: VII 145 212 345* 435*	3: IX 122*
	7: VI 150 — VII 9 37* 68* 116	6: VII 147
	175 208 212 238* — VIII 543	7: IX 122*
	543*	10: IX 425*
10, 4: VII 68 573 — IX 448	8: VII 63* 278 323 455 — IX 155	12: VII 388*
5: VII 68 274*	9: VII 278 323 — IX 157* 636 655*	13: VII 302 — IX 563 692* 698*
11: IX 621*	12: VI 87* — VII 379* — VIII 148	18: VII 147 — IX 111*
	— IX 557 626*	19: IX 122*
11, 5: VII 232*	13: VI 70 87* 375* — VII 422* —	20: VIII 81* — IX 334 399
7: IX 625*	IX 566	21: IX 235*
10: VI 579	18: IX 475	23: IX 683
13: VI 580 — IX 620*	19: VI 555*	14, 7: IX 369*

IUDITH.

1, 1: VII 550*	34: IX 425	18: VIII 60*
4: VII 379 550*		20: IX 360*
3, 6: IX 39*		
6, 14: VII 436	9, 5: VI 196*	13, 8: VI 181
15: VI 154*	11: IX 458*	10: VIII 288 — IX 362 718
19: IX 257 361*	16: VII 282 323 460* 556* — IX 249*	15: IX 693*
20: IX 360*	390*	20: VII 94* — IX 617*
	17: VI 154* 193	22: VIII 44* — IX 684
7, 1: VI 78	10, 2: VI 74	23: VII 23 29* — IX 682*
2: VI 78	3: VI 74	
3: VI 78	4: VI 74 — IX 220	14, 16: V 488
17: VII 140	8: V 490*	
	14: VII 127*	15, 9: VII 42*
8, 5: VII 63*	11, 6: VIII 182*	10: VII 23 — IX 683*
6: VII 63* — VIII 270*	19: IX 712*	11: VII 23 63
20: VII 58* 151 — IX 55		
22: VII 527* — IX 418	12, 5: VII 141	16, 16: IX 49
23: VI 69* 70	7: VII 141 — IX 391 392*	18: VI 95
29: V 483 — IX 598* 640* 712	8: VII 141	22: IX 655
31: IX 566*	10: IX 360*	24: IX 120 221*
	17: VIII 60*	25: VII 66

ESTHER.

1, 3: IX 148* 250	7, 2: IX 312* 695	13: IX 557*
8: VI 321 — VII 223*	10: VI 181 — VIII 120* — IX 376*	
11: VI 546*	718	14, 1: IX 370
14: V 412*		2: IX 556*
19: IX 250 695	8, 16: VI 30 — VII 60 — IX 111* 112*	3: IX 391
	135 167 168 169* 698* 708 714	8: VI 208
	720*	9: VI 208
2, 1: IX 250	17: VII 60	16: IX 695
2: IX 663		
9: IX 48*	9, 4: VI 554	15, 4: IX 705*
12: VII 183*	13: VIII 120*	9: IX 705*
14: V 337*	22: IX 112*	11: VI 603
15: V 429 — VII 22* — IX 48* 679		13: VII 56* — IX 701*
709 713		14: IX 222*
16: IX 679 694* 698*	10, 6: V 389 — VI 553 — VIII 68* —	15: VI 198
17: V 488* — VI 545* — VII 23*	IX 23 116* 333* 335* 658 695*	16: VII 15* 23* — VIII 119* — IX 730*
27* 52* — IX 257 707 713	707 711 721*	17: VI 538* — VII 15* 60* 265* 563*
18: VI 545* — IX 337* 429*		— VIII 119* — IX 49 615*
	11, 10: IX 340* 694* 695* 701 703*	
3, 2: IX 299	11: V 392 — IX 128* 707* 711*	16, 6: VIII 147*
6: VIII 311* 315*		7: VIII 147*
4, 1: VIII 315* — IX 213*	13, 9: VI 253 304* — VII 149* 316* 489	9: VIII 141*
2: IX 597*	— IX 72 188* 251 431 730*	21: IX 111
16: VIII 270*	10: VIII 289	22: VII 150*
	11: VII 489*	23: VII 150*
5, 2: IX 186* 480	12: IX 299*	

IOB.

- 1, 1: VII 58* 72* 301 584
 2: VIII 60* 61 — IX 665
 3: VII 46* 351* — IX 603
 4: VII 367 — VIII 61
 5: IX 647
 6: VII 552
 7: IX 616*
 8: IX 574 576*
 10: VI 554
 11: VII 204* — IX 687*
 12: VI 125*
 13: VI 69* — IX 603
 14: VI 22 69* — VII 360* — VIII 321*
 15: VII 205* 360*
 19: VI 90* 144 455* 588* — VII 201 — IX 333*
 21: VI 13* 25 48 152 — VII 376 403* 410 — IX 597 687*
- 2, 3: IX 299*
 4: IX 570
 5: VII 527*
 6: VII 527*
 7: VII 119 338* 527* — IX 603
 8: IX 603*
 10: VI 223* — VII 554 — IX 558
 11: VII 42*
 12: VII 338*
 13: IX 597
- 3, 1: VII 496*
 2: VII 496*
 3: VI 279* 551 — VII 496* — VIII 389*
 5: VI 18 — IX 720
 9: VI 92* — IX 719
 11: VI 50*
 12: VI 50*
 18: VII 335*
 19: VI 575
 20: IX 271*
 21: V 563* — VI 388
 22: V 563* — VI 588*
 23: VI 50*
 24: VIII 481*
- 4, 2: VIII 139*
 3: VII 138*
 4: VII 553
 7: VII 72* 337
 8: VI 182
 9: VI 182
 12: VII 273* — IX 77
 13: VI 225*
 14: VI 225* — VII 107
 16: IX 68* 402 496
 17: VII 461*
 18: VIII 135* — IX 622*
 19: VII 165
 20: VII 136* 337 340 498
- 5, 2: VI 57 589 589 — VII 103 241 — VIII 439 — IX 287
 3: VI 52*
- 6, 2: VI 115*
 4: VIII 78*
 6: IX 532
 7: VII 135 257* — VIII 123* — IX 280
 8: VII 379 — VIII 78 — IX 516*
 9: VII 379
 10: VII 151 — VIII 516 — IX 55
 12: V 355
 14: IX 441*
 15: VII 466
 16: VI 127
 25: VII 102
 26: VIII 236*
 28: IX 714*
 29: VI 571
- 7, 1: VII 89 278* 394 526 — IX 256*
 2: VII 394
 3: V 139 — VI 27 — VII 115* 394
 5: VII 440
 6: VI 73* 279* — VII 213* 538
 7: VI 73* 119 — IX 220*
 9: VI 74 118* 120 — VII 160
 10: VI 64 — VII 160
 11: VII 173
 14: VI 218* 220* 225*
 15: V 313* 560* — VI 590* — VIII 10 14* 389* — IX 162* 229 336* 516* 581*
 20: VI 507* 567*
 21: VII 497*
- 8, 5: VII 325* — IX 279
 6: VI 599* — VII 72* 325*
 8: VII 67 97
 9: IX 41*
 11: VI 205 553* — IX 287
 13: IX 152* 278
 18: VII 352
 20: VI 379
 21: VII 149
- 9, 2: VI 53* — VII 379*
 3: VI 53* — VII 138* 379* — IX 80
 4: VII 51* 293* 528*
 7: VII 199*
 9: VIII 431 — IX 31*
 10: IX 80*
 11: VI 73 89 280 — VII 493
 12: VI 187* — VII 138* 512
- 13: VI 53* 114* 187 — IX 611*
 14: VI 53* — VII 516
 15: VII 516
 19: VI 187 193* — VII 293 — IX 525*
 20: VII 132 412* 455 484* — IX 585
 21: VI 73
 24: VI 125* — VII 92
 25: VI 140* — IX 42
 26: VI 22 132 — IX 426*
 28: V 423* 551* — IX 268* 605
 33: VIII 392
- 10, 1: VI 25* 25* — VII 173 — IX 397
 2: VII 173
 7: VI 213
 8: V 507* — VI 171* — IX 253
 9: IX 301*
 10: VI 151*
 11: VI 89*
 12: VII 42* — IX 493*
 18: VI 50*
 20: VI 31* 536* 589* 589* — IX 411*
 21: VI 74* 120* 213 536* — VII 391
 22: V 346 — VI 74* 221* — VIII 13* 54
- 11, 4: VI 599
 7: VI 24* — VII 265 — IX 299* 472 687*
 8: V 370 — VII 265 395*
 12: V 545* — VI 4* 575* — VII 489
 15: IX 40
 17: VI 126 279* — IX 719*
- 12, 4: VI 136 438* — VII 412 577* — VIII 300* — IX 530 676*
 5: VII 412 577* — VIII 300* — IX 307
 7: VI 193* — VII 470*
 8: VII 470* 535*
 9: VII 470*
 10: VII 470*
 12: VI 134* 194* — VII 167
 14: VI 187*
 15: VI 21* 627 — VII 191*
 16: VII 352
 17: VII 67* 405 127*
 18: VI 598*
 25: VI 75 95*
- 13, 3: VII 379
 4: VI 175* 496*
 7: VIII 307*
 12: VI 25 141*
 15: VI 589* — VIII 14*
 16: VI 113 — VII 55 — IX 278 661*
 18: VI 137 — VII 567
 21: VII 106
 27: IX 300*
 28: VI 141
- 14, 1: VI 11 29* 118* 141 167* 206* 550* — VII 125 137* — IX 585
 2: VI 74* 141 170 — IX 397* 553 585

- 4: VI 170 356* 375 — VII 119* 175
— VIII 164 — IX 102*
- 5: VI 28 61 66 118* 206* — VIII
48 — IX 585
- 7: VI 88* — VII 536* — IX 464*
- 9: VI 627*
- 10: VI 588
- 11: VII 512*
- 12: VI 312 — VII 537*
- 14: VII 325* — VIII 237*
- 15: VI 401* — IX 196* 385 731*
- 17: VI 71*
- 18: VI 221
- 15, 3: VI 367
11: IX 55
12: VI 596 — VII 243* 365
21: VI 17 218* — VII 463*
26: VII 314* 450* 486*
30: VI 133*
32: VII 140
33: VII 332 — IX 285 499*
34: VII 561* — IX 164 277* 676*
35: VII 184 — IX 665*
- 16, 9: IX 132*
10: IX 132*
11: VII 37* 154 563
13: VII 494*
18: IX 334*
19: VII 557* — IX 71* 240 254 727
20: V 338 — VI 137 — IX 492*
- 17, 2: VI 61* 375*
3: VII 124* 138 — VIII 486 — IX
603 603* 675*
8: VII 127*
9: V 483 — VII 41*
10: V 503 — VII 139
11: VII 241
14: IX 715*
16: VI 74* — VII 419*
- 18, 3: IX 429
5: IX 343*
6: VII 300*
7: VI 85*
10: VI 199
11: VI 219
12: VII 102* — VIII 325
13: VI 588*
14: VI 210*
15: IX 531
17: VI 120
20: VI 218
- 19, 6: IX 104*
9: VII 269 — VIII 113*
10: IX 382
11: VII 530*
12: VII 240* 269 — IX 676
13: VII 66* 583
15: VII 593*
16: IX 359* 576*
17: VII 400*
21: IX 351 405 607 608
25: VII 515* — IX 26 274
26: VII 59 — IX 26 78* 81 109 110*
27: VII 159* 419
29: VI 91* — VII 74 205* 532*
- 20, 5: VI 20* 608* — VII 49* 151* 263
— VIII 48 — IX 306*
6: VII 260 457
7: VII 260 457
9: IX 221
12: VII 421*
14: IX 504
15: VI 30*
16: IX 204*
20: VII 318*
21: VI 556
22: VII 151* 318*
25: VI 138
26: VII 446
- 21, 6: IX 108*
7: VII 317*
8: VII 66
9: VII 317* 539
10: IX 666
12: VI 20* 91 207 462* 608* — VII
49* 263 496* 539 — IX 637
13: VI 20* 72 — VII 49* 263 419*
496* 539 — VIII 48 — IX 87*
365*
14: VI 140 — VII 206* — 365* 439
15: VII 449*
17: VI 228 — VII 164*
18: VII 80*
20: IX 78* 79*
33: VI 568
- 22, 4: VI 187
7: VII 418
12: VII 184 395*
13: VII 184
14: VI 72
16: VI 136*
17: VI 188* — VII 449* 486*
21: VII 51* 341
23: VII 182* — IX 176* 649*
24: VII 463
25: VII 159*
26: VII 459* — IX 220
27: VII 119* 182*
29: VI 508 — VII 322* 365 457 459*
— IX 370* 395* 596
30: VI 599* 599* — IX 187 187*
- 23, 3: VII 53 206 394* 539* 568 — IX
155 158 160* 166 175 175*
6: IX 421*
10: VI 127* — IX 344 565
11: VI 25* 584 — VII 118* 130 199
463* — IX 32 299* 301 374*
470 554
12: VI 584
13: V 464* — IX 526 636
15: V 464* — VII 23* 446
- 24, 4: VI 121*
7: VII 154*
13: VI 201* 218* 284 377* 554* —
VII 345 501* — IX 226*
15: VI 284 431 — VII 561 — IX 104
16: IX 721
17: VI 478*
19: VI 125* 126 626* — VII 353 538
21: VII 514
23: VI 186* 489* — VII 339 — IX 371*
- 25, 2: VII 107* 388* — IX 621 623*
3: VII 50* — IX 623*
4: VII 462
5: VII 287*
6: VI 170 — VII 125 287* 416*
- 26, 11: VI 187 — VII 107 534* — IX 611*
12: VI 77* 78* 160 341* — VII 91
386*
13: V 369 — VII 162 — IX 334* 336
581* 590
14: V 373 — VI 479* — VII 114* —
IX 45 496
- 27, 5: VII 494*
6: IX 678*
13: IX 330
14: VII 497*
17: IX 731
19: VI 48 76* 365 398* 588 — VII
317 420* — IX 158* 488
20: VII 420*
21: VI 144
- 28, 1: VI 153 — IX 639*
5: VI 173
7: VI 140*
11: V 207* — VIII 536 572
12: V 489 — VII 67* 97* — IX 145
13: V 489 — VI 148 572 — VII 67*
— IX 91 145 160
14: VI 158
15: VI 152* — IX 448*
16: VI 152* 153
18: V 489 542* — VI 108*
19: VI 152*
20: VII 469*
21: VI 150 577* — VII 469* — IX 666*
22: VII 96 173*
25: VII 200*
26: VII 200*
28: V 466* 469 495*
- 29, 2: IX 470* 533 604 675*
3: IX 470*
4: IX 470*
5: VII 459*
6: IX 547*
7: IX 604
8: VI 163*
9: VI 164
11: VII 400 369
13: VII 171 — IX 685*
14: IX 244* 514
16: V 503 — VI 352 571* — VII 97
566*
18: VII 63 — IX 139
19: IX 33* 52
20: IX 133
21: VI 164 — VII 99* — IX 490*
23: VI 164
24: IX 169* 499
25: VII 99 123* 310 362* — IX 148*
- 30, 1: VII 469 — VIII 311
2: VIII 311
3: VII 392* — VIII 311 — IX 237
4: VI 556 — VII 392* — IX 52*
6: VII 202* 203*
7: VI 201* — VII 191* 203* 392*

- 8: VIII 311 — IX 599*
 9: VI 95*
 10: VII 169 — VII 564
 12: IX 491
 15: VI 120
 19: VI 580
 21: VII 401 — IX 101*
 22: VI 4* 596* — VII 152 241 262* 365*
 25: VI 403 — VII 149 171 270 304* 496 573* — IX 228 557
 30: VII 140
 31: VII 149 — IX 609*
- 31, 1: VIII 445 570 — IX 520* 662
 9: IX 343
 11: IX 343
 12: VII 330* 391* — IX 460* 644
 14: V 502 — IX 80
 17: VII 75*
 18: VII 471 270 — VIII 506 — IX 444* 575
 19: VI 32 — VII 75*
 20: VI 32 — VII 75*
 23: V 465* — VI 68* — VII 127* 207 237
 26: IX 557*
 27: VI 613*
 28: VI 613*
 29: VII 263
 32: VI 231* — VII 417* 475 596*
 33: VII 123 196* 419 — IX 226*
 34: VII 315 568*
 35: VI 137 — IX 56
 38: VIII 441*
- 32, 2: VI 19*
 3: VI 19*
 4: VI 19*
 8: VI 108 456 — VII 315* 528 — IX 179 346
 9: VI 134*
- 33, 14: V 382* — VII 517
 15: VII 235
 16: VII 235 — VIII 140
 17: VIII 140
 18: VIII 140
 19: VI 305 556* — VIII 140 — IX 215
 20: VI 556* — IX 254*
 24: VII 398*
 26: VI 631 — VII 60 358 — IX 78* 81* 731
 29: VII 558*
 30: VII 558*
- 34, 10: VI 35
 11: VI 35 167
 12: VI 35
 13: VIII 188
 14: VI 568 — VIII 148
 17: VII 435
 25: VI 221*
 29: IX 241*
 30: VI 82 82*
- 35, 7: VII 400* 432*
 9: VI 37
 15: VI 184*
- 36, 3: IX 567
 5: VI 65
 6: V 430* — VI 66 137 — VII 159* 176 408* 552 — IX 536* 582 677
 13: VII 509* 520 — IX 278
 17: VI 312 487 — VII 552 — IX 264
 24: VI 33
 33: IX 496
- 37, 3: VI 157 — IX 167 170*
 4: VII 72
 5: VII 72 — IX 67*
 8: VII 205
 11: IX 530*
 14: VII 171
 16: V 474*
 17: VII 333*
 18: V 369
 19: VI 221*
 21: VI 120
 23: VI 628* — IX 553
 24: VI 628* — VII 472
- 38, 2: VIII 239
 4: V 358 — VII 508* — IX 468* 456 616* 622 630
 5: VII 508*
 6: VII 508*
 7: V 358 — VII 51 — IX 168* 456 616* 622 630
 8: VI 43 — VII 200*
 10: VII 200
 11: VII 200
 12: IX 721
 14: IX 574*
 16: VII 144*
 17: IX 78* 79* 608
 18: VIII 251*
 22: VI 143*
 24: V 458 — IX 445
 31: V 368 — IX 416
- 39, 5: VII 489 — IX 453* 676*
 8: VII 232* — IX 301*
 24: IX 167 468
 26: IX 190*
 27: V 348 — VII 235* 357 447* 543* — IX 143 163 565*
 28: VII 447*
 29: VII 447* — IX 143
 30: V 348 — VI 46* — VII 235* 357 447* 448 548 — IX 727*
- 40, 2: VII 325
 4: VII 33
 6: VII 32* 33 73
 11: VII 324
 12: V 399*
 14: VI 41*
 15: VI 221 — IX 194
 16: VII 205 294* 411* — IX 226*
 19: VII 575*
 20: V 413 — VIII 81
 21: VIII 81
 24: V 334*
 27: VI 143
- 41, 3: VII 354
 4: VIII 234
 6: VI 609 — VII 291 292* 564
 7: VI 609 — VII 291
 8: VII 291
 10: IX 343*
 12: VIII 517
 15: V 465 — VII 191
 16: VII 57 534* — IX 345* 627* 635*
 21: VI 580 580*
 24: VI 78* 81 475 — VII 240* 292* — IX 227* 329
 25: VI 41* 78* 367 421 445 614* — VII 33 91 241 291 371* 378* 411 — VIII 141 — IX 366* 367 395* 487 533*
- 42, 2: VI 115
 5: VI 20* 560* 629 — VII 54 57* 192* 381* — IX 496 730*
 6: VI 20* 560* 629 — VII 192* — IX 372*
 10: VII 389 — IX 299
- 9: VII 98* 378*
 10: VI 301* — VIII 442
 11: V 466* — VI 575*
 12: VIII 186*
- 3, 2: VII 204
 6: VI 168 276 — VII 425* 589*
 9: IX 618*

LIBER PSALMORUM.

- 1, 1: V 411* 473* — VII 305* 583*
 2: V 148* 411* — VII 411* — VIII 307* — IX 201* 725
 3: V 411* — VI 205 205* 553* 627* — VII 163 341 536* — VIII 4 51* 108* — IX 38 117 340 458* 464* 698
 4: VI 97 — VII 465 219* 509
 5: VI 128 137*
- 2, 2: VI 609 — VII 291 315 500* 501* 564 569* — IX 261 396
 4: VI 136 — IX 278*
 6: V 549* — VI 496* — VII 316* 327* 566*
 7: V 383 — VI 161 — VII 84 238 317
 8: V 543* — VI 328 — VII 602 — IX 147

- 4, 3: V 478 — VI 46* 48 50 317* 367
— VII 317 — VIII 310* — IX
279* 533* 553
4: V 478 — VIII 549*
5: V 478 — VI 57* — VIII 426* —
IX 376* 585
6: VIII 440* — IX 167*
7: V 50 55* 180* 303 308 347 349
386* 496* — VI 249 253 536
— VII 334* 511 — IX 533*
8: V 393* — VII 341
9: V 307* — VI 302* 622 — VII 60
— IX 82* 267 271 361
- 5, 5: V 400* 401 — VI 216* — VII
441*
6: VII 441*
7: VI 116 183*
8: VI 42* 549* — VII 59 278 476
499 — VIII 163* 483* — IX
154* 156 186 653
9: VIII 483*
10: V 531
11: V 473 531 — VII 37* 305*
12: VI 311* — VII 493* — VIII 85*
— IX 140* 141* 442*
13: V 207* — VI 411* — VIII 470*
— IX 486
- 6, 1: VII 56
2: VI 112* 179 606 — IX 79*
3: VI 167* 395 500* 561 586 —
VIII 437* — IX 90
6: VI 558* — VII 110* — IX 371
556* 585 645* 655
7: V 165 — VI 271* 374 599 —
VII 495* 563 — IX 256 343*
391 562 592
9: VII 352* 389
11: VI 72 — VII 389
- 7, 5: VII 429* — IX 666
6: VII 258*
9: VI 437
10: VI 87 114 — VII 311
12: VI 204
13: V 411* — VI 143 — VII 337
14: V 411*
16: VI 83 — VIII 308
- 8, 2: V 370* — VII 38* 53 386* —
IX 141
3: V 429* — VI 477* 415 — VII
62* 85 206 458 494*
4: V 375 429* — IX 353*
5: V 406* — VI 24* — VII 42 59*
402 — IX 234 418* 489* 659
6: V 370* 406* — VII 437 179* —
VIII 161 185* — IX 210 435*
487* 700
7: V 406* — IX 88
8: VI 172 287* — VII 445* 137 438*
204* 402 517
9: VII 115*
- 9, 2: VII 208*
3: VIII 37* — IX 686
5: VII 114
6: VII 337
7: VI 120 — VII 337 — IX 365*

- 8: VI 552
9: IX 436
10: V 155 — VII 176 — IX 536
11: VI 345 — VIII 174* — IX 441*
13: VII 307*
15: VI 595* — IX 394
17: VI 214 — VII 322* — VIII 477
18: VI 68* — VIII 411
19: VI 44 — VII 337 — IX 537*
21: VI 550*

Ps. 10. secundum Hebraeos.

- 3: VI 68
7: IX 389*
8: VIII 446*
9: IX 389*
14: IX 536
- 10, 1: IX 444
4: IX 587
5: V 535* — VI 130 549 — VII 22*
67* 176 211* 394 594 — IX
477 354 653*
6: V 469* — VI 415 212* 419 456*
596* 605* — VII 241* 228* 303*
445 — IX 366*
7: V 411 — VI 125* 179 491* 613
— VII 329* 443* — IX 344* 383*
8: VI 110* — VIII 475* — IX 383*
- 11, 3: VI 492
4: VII 421
5: VII 421 — IX 330*
6: VII 49 98 176 — IX 84 273* 633
7: VI 22* 223 — VIII 430 — IX
731
8: IX 253
9: VI 4* 13
- 12, 1: VIII 56*
4: VI 536 558* 587* 589 — VII 98*
6: VII 435*
- 13, 1: V 48 — VI 85* 118* 202 — VII
103 280 443 — IX 402*
3: V 395 466* — VI 130* 345 —
VII 269* 361 450* — VIII 260*
489* — IX 584*
5: VI 219*
- 14, 1: VI 582 — IX 267* 677 690*
2: VI 582 — IX 378*
3: VI 607
4: IX 385*
5: VII 157
- 15, 2: V 248* 253* — VI 314 375 —
VII 400* 433 489 — VIII 482
— IX 49* 89*
3: IX 253
4: V 394* — VI 203 396 586*
5: V 278 — VI 420* 426 — IX 244*
253 516 640
7: V 493
8: V 416* — VI 434 630 — VIII
450
9: VII 543* — IX 82* 267 282
10: V 411 417 546* — VI 90 433*
503 — VII 83 589* — VIII 81
— IX 267

- 11: IX 406 268 313* 323* 326* 337
408
- 16, 3: VII 79* 570 — IX 344 569
4: VII 54* 351 — VIII 487 531 571
— IX 268* 445*
5: VII 165 — IX 296*
8: V 423* — VI 472 — VIII 12*
534
9: VIII 534
11: VI 125* — VII 342* — IX 59
484* 480
12: VI 495*
15: V 291 — VI 128* — VII 41 90
148* 447* — VIII 66* 126* —
IX 106 255 361*
- 17, 2: V 482
3: V 482
6: IX 652*
7: VI 549
9: VI 473 — IX 529* 556
10: IX 320* 445*
11: VI 620* — VIII 82 120 — IX
319 322
12: V 427 — VII 364
13: IX 529*
16: VI 431*
17: VII 55* 446*
18: VII 40 — VIII 486 — IX 25*
24: IX 227*
25: VI 600*
26: V 565* — VIII 337* 348 — IX
75 591
27: V 565* — VI 134* 614 — VIII
348 — IX 542
28: VII 50 — IX 720
29: V 430 — VII 57* 302 — IX 253
35: IX 441
36: VI 161 490
40: VI 486*
42: VII 110 203*
43: VI 207 580*
44: IX 432
45: VI 564 576
46: VI 560* — VII 177 422 503
48: VI 123*
51: VII 40
- 18, 2: V 412* — VII 83 — IX 405 290
332 604*
3: V 401*
5: V 489* — VI 414* 321* — VII
8 421* 219* — VIII 301* — IX
435* 456* 472* 659 672
6: V 392 — VI 139* — VII 133 —
362* — VIII 71* 167 170* — IX
65 65 420 424* 426* 345 373
479 679* 710
7: V 484 535* — VI 139* 469
225* 465 — VII 604* — IX 673
711
8: V 411* — VIII 107
9: V 411* — VI 169 374*
10: V 414* 578 — VI 188 — VII 305
11: V 509* 578
12: VII 76*
13: V 522* — VII 80
14: V 522* — VI 579* — IX 571*
15: VI 133 — VIII 476*

- 19, 4: VIII 148
5: V 490*
7: IX 373
8: VII 491* — IX 277
- 20, 2: IX 538*
3: VI 215 — IX 464
4: V 488* — VIII 505* — IX 245*
483 600 683 700
5: IX 418* 464
6: VI 233 — IX 83* 84 85
7: IX 308
10: VII 420* — IX 459*
11: IX 429
12: V 492*
13: V 492* — VI 321*
- 21, 1: VII 246*
2: VI 127* 465* — VII 395
5: VI 138
6: IX 577
7: VI 616* — VII 50* 575 — VIII
251* 297* — IX 101 206 261*
264
8: VI 438* — VII 577*
9: VII 471
12: V 465 — VI 304*
13: VI 390*
14: VI 491
15: VIII 123*
16: VI 447* 559 560* — VII 137* 140
17: VI 618* — VII 213 376 564 571
571* 576 — VIII 162* 165* 172
186 — IX 264 729*
18: VI 618* — VIII 172
19: VI 497* — VII 154* — VIII 113*
— IX 264
23: V 330* — VI 270 476* 509* —
VII 105 198 208 221* 513 —
IX 212*
26: V 330 — IX 536*
27: VII 224 420 — VIII 115* — IX
254*
28: VI 455 605
- 22, 1: IX 257* 301*
2: VI 555
4: VIII 136 532 — IX 55 249* 266*
5: VI 613 — VII 371 555* — IX
229 257* 548 729 731*
6: VI 441 — IX 155
- 23, 1: VII 44* 92 403* — VIII 289 309
2: V 476*
3: VI 599* — VII 157 — IX 31*
187* 318* 320 325* 418 418*
731
4: VI 539* — IX 84 84* 731
7: V 346 — IX 323*
8: V 346 — VIII 166* — IX 251
9: V 346 — IX 29* 273
10: VI 188* — VIII 166* — IX 618*
- 24, 1: IX 25 40 40 451*
3: VII 378
4: VII 335
5: IX 68 380 443
6: VII 580
7: VII 580
8: VIII 141*
- 9: VII 4 — IX 68 444
10: V 234* 240* 258* 549* — VI 160
168* 183* 488 — IX 493* 243*
14: IX 165*
15: VIII 150 — IX 401*
16: VI 39* 40* — VII 31* 240 417*
— IX 407*
17: IX 437
18: VII 129 395 — VIII 300*
21: VII 72*
- 25, 2: VI 127 320* 320* — VII 282 —
IX 568*
4: IX 227
6: VI 598*
8: VII 27 — IX 452* 420*
10: VI 35 208*
- 26, 1: V 376 412* 482 — VI 442* 323
— VIII 148
2: IX 232* 677
3: VII 104 138 — VIII 486
4: VI 451* — VII 274* — VIII 164
— IX 455 407 653*
5: IX 677*
8: VII 111 — IX 616
10: VI 380* — VII 333 458 — IX
216*
11: IX 300*
12: VII 503
13: VI 111 185*
14: VII 209 324* — IX 380*
- 27, 4: 181* 199
5: VII 418*
7: VI 189 — IX 281 288*
- 28, 1: IX 599*
3: VII 72* 84 534 — IX 67 67*
4: VI 65* — IX 67
5: VI 65* — IX 67*
7: IX 67*
8: IX 67*
9: VI 548* 549* — IX 67* 177 653*
- 29, 9: IX 214
11: IX 308
12: VI 271* — VII 432
- 30, 2: V 449 — VIII 14*
4: IX 253
5: IX 493*
11: VI 558* — IX 448
12: IX 543
13: VI 202* — VIII 520*
19: VII 107
20: V 467* — VI 90 — VII 32* 458
374* — VIII 14* 33* 54 419
474* — IX 54 72 254 379*
21: VII 421*
22: IX 228*
23: VII 240
24: VI 140
25: VII 377*
- 31, 1: VII 16 125* 187 — IX 437*
3: VII 289* — IX 538
4: IX 380
5: V 473* — VII 423 187 435 449
— IX 226* 417 437
- 6: VI 627* — VII 449
7: IX 253
8: V 495 496
9: V 495 — VI 295 558 — IX 306*
10: VI 190 231
- 32, 2: IX 618*
3: VII 492* — IX 434
5: VI 183* — IX 585*
6: V 53* 373 — VI 157 160 537
542* — VII 43 — IX 101 107*
331* 336* 346* 611* 611*
7: V 388 563*
8: VII 312*
9: VI 167 248* — VII 120 — VIII
170* — IX 107* 468*
10: VI 351* — VII 354*
11: V 491* — VI 351*
12: V 462 — IX 515*
15: VI 95
16: VI 76* — VII 33* 460
18: VI 319 — VII 214* 474*
19: VII 214*
- 33, 2: VI 224 233 — VIII 449 — IX
687*
4: VI 198* — VII 30* 127 — IX
412*
6: VI 166* 420* — VII 122 170*
7: VII 176 — IX 435 621* 630
8: IX 280* 401* 504* 612
9: V 420* — VI 412 433 484* 204
323 — VII 600* — VIII 10 91*
119 188* — IX 82* 83* 229*
290* 379* 730*
10: V 134 — VII 554
11: V 142* — VII 33* 420 — VIII
114 — IX 536*
12: V 463* — VII 87* 146* — IX
311
15: V 417 — VII 87* — IX 311
16: V 417 — VII 148 — IX 308*
17: V 417 — VI 136*
18: IX 214
19: VII 170 — IX 416*
20: VI 214* 232*
22: VI 123* — VIII 53
- 34, 2: V 207* — IX 415*
3: VI 151
4: VI 479 479* — IX 202*
6: VI 203* — IX 617*
9: VII 31
12: VI 391* 487 — VII 157 — VIII
479
13: VII 256 — VIII 270* — IX 597*
14: VII 268*
16: VII 241 391 — IX 61*
19: VI 454*
21: VII 481*
23: VI 189
28: IX 434
- 35, 3: IX 92 620
4: VI 192 593 — VII 330
5: IX 720*
7: V 346* — VI 277 — VII 144*
368* — VIII 429*
8: V 411 — VII 368* — IX 280*
600*

- 9: V 291 346* 411 — VI 128* 179
292* 555 627* — VII 148* 326
370 416* 467 — VIII 35* 59*
66* 67 85* 103* 126* — IX 32
72 155 156 258 340* 388* 456
564* 700* 721*
- 10: V 115* 332 411 495* — VI 158*
290* 292* 358 555 — VII 416*
447* 467 — VIII 51* 85* — IX
29 82* 83* 105* 158 167 170*
271* 696
- 12: VI 205
- 36, 1: VII 525* — IX 174*
2: VI 136 — VII 525*
4: V 306 491 — IX 628
5: V 491
6: V 491*
7: VII 82*
11: IX 594* 682
12: VI 453*
14: VII 62
15: VI 612
17: IX 344*
20: VI 441* 596 596* — IX 531
21: VII 281*
25: V 133* 134 442* — VI 565*
26: VII 270* — IX 686
27: V 218 229 — VII 376 462* —
IX 303 311 410 526
28: VI 175
30: V 503 — VI 454* 164
34: IX 394
35: VI 68* 596* — VII 92 538 — IX
305*
36: VI 68* 588 596* — VII 92
39: V 291 — VII 255* — VIII 426*
- 37, 4: VI 211*
5: VI 406
6: VI 374
7: VII 342* — IX 246* 307 308*
8: VI 617 — VII 431* 210* 325 361
— IX 416* 597
9: V 296 555 — VII 57* 393* 434
— VIII 117* — IX 268* 416*
10: V 443* — VI 133 — IX 308*
11: V 508* 555 — VI 271* 560* —
VII 128 — IX 90
12: V 555 — VI 497* — VII 268*
13: VIII 76
14: VII 48*
16: V 555
18: VI 304* 617* — VII 393* 396 —
VIII 129* — IX 214* 215* 268*
371*
19: VII 396 — VIII 487*
22: VII 112 — VIII 486
23: VIII 486
- 38, 2: VII 196 433* — VIII 115 494
3: VII 196 — IX 597*
4: V 164 — VII 331 — VIII 105
478 — IX 342* 421 724
5: IX 397*
6: V 419* — VI 11 — IX 245 446
7: V 420 — VI 39* — VII 271*
318* 352* — IX 365*
8: IX 717
11: VII 174*
- 12: VII 174*
13: VI 442
- 39, 2: VI 580
3: VI 157 — VIII 536 — IX 334*
471*
5: VI 3 202 — VII 30
7: IX 254
8: IX 53 54 454
9: V 425
11: IX 442*
12: IX 612
13: VI 228* — VII 497* — IX 562
15: VI 409
16: VII 481*
17: VII 31
18: V 437* 152 453* — VII 302 405*
- 40, 1: V 437 141*
2: VIII 329
4: VII 124
5: VII 125* 435 — IX 380
10: VI 428 — VIII 36 75* — IX 202
- 41, 1: VI 10 — IX 315* 557*
2: V 343 — VII 447* — VIII 10 44*
75 — IX 29 56 258 272 341
465 524 696
3: V 343 — VI 132 555 559 — VII
115 370* 539* — VIII 130 —
IX 49 607
4: VI 320 507* — VII 369 432 —
VIII 80* — IX 235 307 538*
616 657*
5: V 570* — VI 597* — VII 236*
416* 432 434 — VIII 9 85* 419
— IX 42 68* 104* 106* 158*
677*
8: IX 307*
9: VIII 338* — IX 392
- 42, 1: VI 222*
3: VI 536
- 43, 3: IX 405*
5: VI 594 — VII 255* — IX 253
7: IX 189* 191*
8: VI 557* — IX 42*
12: VII 493*
15: VIII 169*
16: VI 593* — IX 246
22: VI 589* — VIII 163* — IX 246*
296
24: VI 127*
25: VII 464 539 — IX 667
- 44, 1: V 260 — IX 624*
2: V 177 382* 387 — VIII 474* —
IX 182* 463 478* 514 681
3: V 346 382* 457 — VI 416* —
598 — VII 30 400 209 456 517*
— VIII 40 79* 167 168* 171*
— IX 28* 171* 520 661 684*
4: VI 612* — VII 149 554* — IX
266*
5: VI 355* — VIII 130 — IX 660
679 691* 705*
6: VIII 170* — IX 611*
7: V 457 — VII 517* — IX 148*
324 615*
- 8: V 296* — VI 110* 183* — VII
5* 226* — VIII 85* 134 — IX
205 548*
9: IX 505
10: VII 23 — VIII 250 307* — IX
148* 220* 591* 700 703*
11: V 448 — VI 564 — VII 251
336* 366* 375* 466 — VIII 58
118* 309* — IX 96 200 450*
507
14: VII 294* — IX 96 450*
15: VIII 82* — IX 663
16: VI 548
17: V 189 189* 194 438* — VII 133
— IX 481 369*
- 45, 1: IX 542*
4: IX 280* 340 521* 598* 641* 698
5: V 335* — VI 548* — VII 23 32
543* — VIII 85* — IX 57* 98
98* 117* 125 272 335 602 672
702*
6: VII 23 — IX 672
9: VII 206 — VIII 39* — IX 83
10: VII 293*
11: VI 595* 628* — VIII 167* — IX
105* 106 290* 402
- 46, 3: IX 188* 191*
4: VI 164
6: VI 620* — VII 603* — IX 318*
320 323*
10: VII 80* — IX 251*
- 47, 1: IX 414* 601*
4: VII 183 476
6: IX 78* 80*
7: IX 345*
8: VI 144 — IX 343*
9: VII 54 — IX 81* 651*
10: VII 125 — IX 177
11: IX 140 141*
14: VII 224*
- 48, 2: VII 190
3: IX 109
5: VII 190
6: IX 601*
7: IX 306*
11: VII 317 423
12: VI 120* 140* — VII 317 417*
423 512* — IX 363* 448
13: V 495 — VI 35* 173* — VII
149* 391* — IX 210
15: VI 590 — VII 419* — IX 302*
17: VI 573
18: VI 573 588
19: IX 687*
21: VI 173* — VII 271 — IX 647*
- 49, 1: VIII 165* — IX 360
3: VII 196* 439* 535 — IX 166
5: VI 223* — VII 80*
10: VII 204* 403* 490*
11: VII 447 — IX 30 194 195*
12: VII 403*
14: V 356*
15: VII 108 201* 225 284 — IX 652*
16: VI 8 — VII 106* 162
17: VI 217*

- 18: VI 202
19: VII 421*
21: VI 606 — IX 79* 720
23: V 356* — VIII 407* — IX 581 640*
- 50, 2: IX 226*
3: VII 456*
4: VI 599 — VII 125* — VIII 164
5: IX 371*
6: VI 146 355 — VII 180 396
7: IX 56
8: VIII 572 573*
9: VI 599 — VII 119* — IX 30*
12: VI 599 — VII 134 292* — IX 137* 187 321* 336* 356 493*
13: VI 350* — VII 292* — IX 356 492* 582
14: VIII 188 — IX 226*
15: VI 614
16: VIII 184*
17: VII 37*
18: IX 370 555* 585
19: VI 560 — VII 522 — VIII 105* 130 188* 271* — IX 380 393 595* 640* 652*
20: VII 522 — IX 37* 668
21: VII 522 — IX 254
- 51, 3: VI 221
4: VII 421*
7: VII 339* — IX 52*
8: IX 499*
9: VI 46*
10: IX 457*
- 52, 6: VI 200* 422* — VII 152 484* — IX 137* 568
- 53, 3: VI 188
- 54, 6: VI 94
7: IX 95* 268 538
8: VI 569 — VII 43* 74 89* 111 144*
10: VI 572 614* — VII 247*
13: VI 430 — VII 188* 528* — VIII 75*
14: VII 188* 528*
15: VI 557 609* — VII 528* — IX 154*
16: VII 419*
17: VII 108*
19: IX 636
21: IX 533
22: VIII 487
23: VI 142 — VII 218 319* — VIII 163* 342* 511* 533
24: VI 59 59* 60 61 68* 72 131 — VIII 76
- 55, 4: IX 246
6: VII 137*
7: VII 137*
- 56, 2: VIII 78*
3: IX 214
4: IX 557
5: VI 612 — VII 62 104* 421* — VIII 485*
- 6: VI 595* — IX 541
7: VIII 162
8: VI 426
11: VII 96*
- 57, 2: VI 111 571
4: IX 107 143 620
5: VII 177 330 412 — IX 47
8: VI 567 627 — IX 604 711*
9: VI 139 — VII 342* 470 — IX 62* 342*
11: VIII 84 — IX 78* 81*
- 58, 2: VII 39* — IX 25*
5: VI 489*
7: VII 447
11: VI 441
14: VIII 432*
15: VII 402
- 59, 3: VI 179
4: VI 560 561 — VII 567 — IX 417
5: VI 547*
10: VII 79 — IX 561
11: VII 543*
13: VI 4* 453 — IX 89 89
- 60, 3: V 547* — VII 377
4: VII 377
5: VIII 12*
6: VII 449*
- 61, 4: IX 700*
9: VI 189
10: VI 56
11: VI 161* — VIII 399 — IX 232 289*
12: V 6 — VII 352* — IX 193*
13: VI 92* — VII 352* — VIII 475*
- 62, 2: VIII 14* — IX 79 82* 616
3: VI 176* 297 — VII 294* — IX 669
5: V 556 — VII 536* — IX 687
6: V 556 — IX 229
8: IX 578*
9: V 417 — IX 392
10: VII 419* — VIII 84
11: VIII 84
12: V 197* — VI 115
- 63, 6: IX 413 436*
7: VI 71* 306* — VII 516 — VIII 187
8: VI 71*
9: VI 139
10: VII 5 205*
- 64, 5: VI 548* 548* — IX 476* 177* 216* 653
6: VI 548* 548*
9: VII 37* — IX 180 690* 713
10: V 393 393 — VI 215 557 608 — VII 39 42* — IX 90* 98* 669*
11: V 393 — VI 557
12: V 393 — VII 99 — IX 37* 67* 668 668 682* 702*
13: IX 690*
14: VII 73 — IX 77*
- 65, 1: VII 345*
7: VI 596
10: VI 447 604* — IX 341*
11: VI 90 — IX 600
12: VI 118* 134 — VII 199 422* 538 — IX 534*
13: VII 423
14: IX 460*
15: V 492* — VIII 247* — IX 158
16: VII 208*
18: IX 226*
- 67, 3: VI 217* — VIII 424 — IX 107 421
4: VI 27*
5: VI 620* — VII 334 603* — IX 318* 320* 323 323
6: VII 399 — IX 154* 335
7: V 532 — VI 609* — VII 202* 399 — IX 91* 156
9: IX 332
10: VII 102* — IX 586
11: VI 173* 215 — VIII 126 181*
12: VII 96 217 — IX 250
13: V 346*
14: IX 95* 640
16: IX 218 219* 690*
18: VII 98*
19: V 251 — VI 160 — VII 6 — VIII 82 — IX 322 338
25: VI 630
26: VI 296* — VIII 148 476 — IX 630
27: V 330 — VII 405
28: VII 237 — IX 196 701
30: VI 549*
31: VI 352*
33: VII 478* — IX 318* 320 323
34: VI 621 — VII 105* 171* 215* 478* — VIII 82 — IX 59* 323
36: V 480 — VII 60* — IX 599* 664*
- 68, 2: VI 88 627 — VII 55* 164* 201* — VIII 78 — IX 190*
3: VI 566* 594* — IX 256*
4: VI 319*
5: V 250 — VI 123 — VII 204 — VIII 77*
8: VIII 466* 485*
9: VII 593*
10: VI 138* 208 274 — VII 498* 563* — VIII 139 — IX 154* 156 293*
11: IX 264
13: IX 264
15: VI 580 580*
16: VI 627 — VII 361*
17: IX 668
21: VI 607 — VIII 136* 161* 167*
22: VI 499* 502 — VII 578* — VIII 136* 178 — IX 264*
23: VIII 136*
24: VI 381*
27: VIII 123 136* 170* — IX 172* 174
29: VII 263*
30: VII 417* — VIII 300*
31: V 418* — VIII 163* — IX 581
33: VI 629* — VII 176 — VIII 300* — IX 536*

- 69, 3: V 150*
4: VII 481*
6: V 150*
- 70, 5: VII 409
6: VII 409
7: VIII 169*
9: V 465
15: VIII 523
16: VIII 115* 492* 523
20: VI 562
21: VI 384
- 71, 1: VII 299
2: IX 96*
3: VI 109 — VII 232* — IX 689*
6: VI 559 — VII 25 517* — IX 658* 669* 689
7: IX 96* 111
8: VII 299 — IX 147*
9: VII 122* 202*
10: IX 464
11: VI 614* — IX 147*
12: VII 50
13: VII 98 475* 476 374 417* — IX 365*
14: VII 125* 175* 417* — IX 147*
16: IX 284*
17: V 346 — VII 299 517* — IX 685
18: VIII 73*
- 72, 1: VI 490 — VII 72* 275 461* — IX 680
3: VI 621* — VII 247* 293 332 496*
5: V 162 — IX 256*
6: VI 536* 593
9: VI 530* — IX 612*
10: VII 46
12: IX 274*
14: VI 618 — VII 469 — VIII 122* — IX 264
16: VI 19*
18: VI 81* — VII 365* — IX 277
19: IX 189 191*
20: IX 446
21: VII 236 447*
22: VII 236*
23: VII 47* 401* — IX 578*
24: VI 123* — VII 215* 446 — IX 453* 694*
25: V 417 — IX 280
26: V 313* 417 — VI 121* — VII 350 402 — VIII 119*
27: VI 199 — VII 401 — IX 501*
28: V 509* — VI 142 — VII 235* 274* — VIII 14*
- 73, 3: VII 206
4: VII 50* 290* — IX 36*
9: VII 50* 184 290*
12: V 269* 333 — VI 185* 225* 541* 632 — VIII 167* 488 — IX 57* 94 177 274* 305 323*
15: VI 44 97
16: IX 720*
17: IX 180
21: VII 296
22: VIII 315*
23: V 545* — VI 199 454 — VII 486 — IX 211*
- 74, 3: VI 99* 120* 340* — VII 485 525*
4: VI 115
5: VI 60
6: VII 413
9: VI 613 — VII 61
11: VII 229* 365*
- 75, 2: VI 204 252* 537* — VII 279*
3: V 295 558* — VI 302* 478 543* — VIII 10* 40* 447 — IX 70* 91* 454* 675*
5: V 306 386 445* — VI 109 — VII 196 — IX 584 689
6: V 306 386 445* — VII 151 157 494* 317 — IX 458*
8: VI 391* — VII 379* 528*
11: VIII 10
12: VI 43* 195* — VIII 393*
- 76, 1: VII 236
2: VII 384
3: V 423* — VI 508 — VII 151 285 432 438 556 — VIII 119
4: V 165 — VII 151 432 — VIII 119 — IX 229*
7: VI 600 — VII 294* — VIII 109 149*
8: IX 28
10: VII 33* — VIII 76
11: VI 305 — VII 228 364* 465 — VIII 506 — IX 215 227
12: VI 17 92* — VII 37
13: VII 37
14: VII 220*
15: VII 220* — IX 97
16: VII 39 — IX 89
19: VI 536 — IX 226* 322*
20: VI 197 229* — IX 299* 302*
21: VI 178
- 77, 2: VII 190 362 471
4: VII 206*
5: VII 208
8: VII 480*
10: VI 145*
11: VI 180
17: IX 428
18: IX 336 428
19: VII 222* — IX 428
20: V 132 — VI 178
21: IX 241 386 428
22: VII 321*
23: VII 321* — IX 355 612
24: VI 214 — VII 321* — IX 579*
25: VI 214 326 327 556 — VII 281 — VIII 103* 167* 525 — IX 254*
29: VI 215 — VII 151* 224
30: VI 215 556* — VII 441 — IX 386* 428
31: VI 556* — VII 441 — IX 428
33: VI 46*
34: VI 212 224* — VII 100* 374*
35: VI 180
36: VII 421*
39: VI 20 187
42: VI 180
45: VI 181
46: VI 181
47: IX 460*
- 48: IX 460*
54: VIII 515*
57: VI 536* — IX 385*
65: VII 199* — IX 556
67: VII 124
70: IX 301* 517 548* 577*
71: VII 505
72: VI 525*
- 78, 1: VI 550 578 — VII 532*
10: VI 576
- 79, 1: VI 583*
2: VI 224* — VII 414 496* — IX 47* 165 495* 303 322 430
3: VI 160* — IX 38* 109
6: VI 319* 557 — VII 556* — VIII 513* — IX 234*
9: VIII 170
12: VI 604 — IX 469*
13: VII 507*
14: VII 507*
15: VII 42* 506
17: VI 201
18: VII 38
20: VII 41 178*
- 80, 8: IX 566*
10: V 59 515*
11: V 336
12: V 508* — VI 564
13: V 508* — VI 577*
17: V 368* — VI 556 — VII 148*
- 81, 1: V 356*
5: V 477 — VI 25 85* 358* 536* — VII 469* — IX 58* 69
6: VI 122* 201 392 — VII 565
- 82, 13: VI 581*
14: VI 13 — VII 80*
19: VI 145
- 83, 2: VIII 14* 52 120
3: VII 31 — VIII 52 116 120 — IX 79 82 723
4: VIII 79*
5: VII 604 — VIII 148* — IX 32 154* 156 612* 653* 677*
6: V 296* 559 — VII 272 474* — IX 320 324 434 498 505 557* 637
7: V 296* 559 — VII 272 — VIII 49 52* 57* 61* 88 88* — IX 518* 612*
8: V 245 298 334* 429* — VI 591 — VII 84 272 474* — VIII 4* 108* 124 — IX 256* 409* 709*
10: VIII 172* — IX 280
11: V 152 — VI 91 351 — VII 272 275 369 438* — VIII 65* 178* — IX 154* 156 247 262* 479* 516 562* 676*
12: V 544 — VI 76* 317* 449 — VII 272 486
- 84, 1: IX 657*
2: VII 29* 191* 395* — IX 37* 670 683
4: VIII 79*

- 7: VII 373* — IX 631*
8: VII 52 — IX 88* 402
9: VI 287 330 377 — VII 238 381*
10: VI 333* — IX 40* 42* 70
11: VII 33* 393*
12: IX 95* 111
13: V 413* — VI 373* — VII 192
— VIII 160 — IX 37* 93* 94*
519 637* 667
- 85, 3: IX 246*
4: IX 25*
5: VI 4 — IX 253
8: VI 337 — IX 43 431*
9: VII 333* — IX 144
10: IX 414*
11: V 297
12: V 578 — VII 35*
13: V 378
16: VI 127* — VII 393
17: V 447 — VII 50 — IX 180 181*
233*
- 86, 1: V 484* — VII 543* — VIII 272*
— IX 31* 219* 688*
2: IX 426
3: VI 78 — VII 296* 543* — VIII
59* — IX 601
5: V 484* — VII 41 296* 346* —
370 — IX 100 101 651 672 698
720*
- 87, 2: VII 537* — IX 268* 391*
5: VI 364
6: VI 63* 194* 364 — VII 584*
8: VI 417* 618 — VII 331 — IX
204*
9: VI 417* 616 — VII 468* 561
10: VI 616 — IX 254*
15: VI 290 — VII 48 350 363 405 —
VIII 122* 187* — IX 267 537*
19: VII 583
- 88, 1: VIII 58*
2: VIII 42
3: IX 241
4: IX 683
6: V 376* — IX 523
8: V 492
9: IX 43
10: VI 566* — VII 199* — IX 253
15: VII 543 — IX 321
16: IX 167 169* 456
19: VII 446
20: IX 514 533* 548*
21: VII 398*
22: VI 142*
26: VI 566
33: VI 608 — VII 42*
35: VI 437 602*
36: IX 701 710*
38: V 392* — IX 37 176 649 693
49: VI 73* 528 588* — IX 239*
271
- 89, 2: VII 34 — IX 253
4: VIII 65*
6: V 420 — VII 538 — IX 41*
9: VI 92 — VIII 171
10: VI 92 — VII 248* — IX 594*
- 90, 1: VI 125*
5: V 207* 413* 467* 481* — IX 208*
240*
6: V 467*
7: V 411*
9: V 449 — VII 412* — IX 543
10: VI 157
11: VII 94* 503* — IX 210* 471 502*
612 619* 621* 622
12: VI 32
13: VI 181* — VII 94* — IX 198*
14: IX 538
15: VI 323* — VII 201 365 — VIII
176*
16: VI 323* 442 — VII 52 365
- 91, 5: V 299* 383* 418* — VIII 530
6: IX 229 523*
13: IX 283* 284 288* 289*
14: IX 128* 285*
- 92, 1: V 445 — VII 325* — VIII 169*
2: V 445
3: V 388* 445 — VI 627
4: V 388* — VI 496 627 — VII 61
535* — IX 34* 375* 658*
5: V 37 536* — VI 95 274 299 —
VII 32 476 499 528 — VIII 545
— IX 152* 455* 330 356* 678
683
- 93, 1: VI 142*
2: VI 552
6: VI 121*
8: VII 485 — IX 280*
9: VI 144* — VII 185
10: V 473
11: VI 5 11 192 — VII 138 528 553*
12: VIII 107 — IX 443*
14: IX 327
15: VIII 253*
18: VI 212
19: VIII 14* — IX 26 55 172 174
329
- 94, 2: VIII 522
3: VI 146* — IX 418
4: VI 71 213
5: V 512* — VI 566*
6: V 512* — VII 117* 119* 209*
7: V 512*
8: VI 632 — IX 268
9: VII 290
10: IX 635
11: VI 628
- 95, 1: V 177 — IX 381
5: V 513* — VI 198*
6: IX 167 600
10: VII 579 — VIII 483*
13: VII 334*
- 96, 2: IX 41
3: VI 144* — VIII 83 — IX 34 345
7: V 513* — VI 206
8: VIII 128
9: VII 24 — VIII 128 — IX 180 305*
10: IX 420* 571*
11: VI 139 — IX 142 123* 680 698
706
- 97, 1: VI 537* 594* — VII 395 492* —
IX 97 100* 135*
2: VII 60
3: VII 33* 60 73
- 98, 5: VII 184* — VIII 40
- 99, 2: VI 576*
3: V 512* — VI 576 583 — VII
456 — VIII 110* — IX 213
596
4: VI 583
5: VII 409*
- 100, 1: VI 189
6: VII 40* 335 — IX 32 76 86 87
435 445* 544*
7: VII 411 — IX 154*
8: IX 227
- 101, 4: VI 119 — VII 140 — VIII 171
177
5: VI 536* — VIII 171* — IX 254*
8: IX 647*
10: VI 565 — VIII 270* — IX 234*
11: VIII 171*
17: IX 54
18: VII 240 521 556* — IX 390*
19: IX 53*
20: VI 43 610 — VII 343 359* 495*
562* — IX 669
21: VI 610 — VII 343 495*
22: VI 610
23: VI 610
26: V 569 — VII 414* 537*
27: V 97 — VI 192* — VII 414*
524 537*
28: V 97 569 — VI 192* — VII 471*
- 102, 1: VII 59* — IX 687
2: IX 687
3: VI 396 561 — VII 139 147* 361*
4: VI 574*
5: VII 159* 448 — IX 101* 139*
429* 430* 498
8: IX 431*
13: V 471 — VII 390 553* — IX
379*
14: VI 207 — VIII 492*
16: VI 120
17: V 466 519 — VI 160 441* 603*
— VII 32* 37
18: V 519 — VI 211 441* 448 603*
— VII 37
19: IX 320*
20: VII 480* — IX 624*
21: IX 620
22: VIII 82
- 103, 1: VIII 169* — IX 318*
2: VIII 169* — IX 228* 353
3: IX 589*
4: IX 86 86* 87 620 621*
5: V 476* — VI 12 — IX 616
7: VII 110* — IX 226*
8: VII 239*
10: VI 290* — VII 273 — IX 77*
478
11: IX 657*
12: V 375

13: IX 31* 689
 14: V 131* 141* — VIII 415 — IX 199
 15: V 463* — VI 75 270 321 548 569* — VII 286* — IX 220 221* 381* 385*
 16: IX 420* 547* 645*
 19: VII 533* — IX 323
 20: VII 446* 533* 581* — IX 710*
 22: VI 400 — IX 122 710*
 23: VI 400 — VII 129 190*
 24: V 299* — VI 22 107 161* 167 168* 197 249* 250 — VII 127* — VIII 268
 25: VI 197* 566* — IX 426
 26: VI 368*
 28: IX 350
 29: VII 398* — IX 139 321*
 30: VI 113 — IX 335* 430* 583
 32: V 464* — VII 122* 562*
 34: V 418* — IX 120

104, 1: VII 37*
 2: VII 37*
 4: VI 572 — VII 63 124* 285* — IX 159* 276 410*
 5: VII 37
 8: VII 40 61*
 16: VII 391*
 17: IX 577*
 18: IX 77
 21: IX 665*
 26: VII 504*
 30: VI 230
 31: VI 230
 32: VI 213*
 40: VI 210
 41: VI 627
 42: VII 459*

105, 1: VI 209* — VII 264
 4: VII 39 — IX 84*
 12: VII 100*
 13: VII 100*
 14: VI 210 230*
 18: IX 226*
 20: VI 190* 195 209
 21: VI 212
 23: VIII 170
 29: IX 428*
 30: IX 549
 32: VIII 38
 34: IX 591
 37: VI 185 201*
 38: V 531 — VI 576
 39: IX 171
 40: IX 428*
 47: VII 81 — IX 653*
 48: V 313* — VII 26*

106, 4: IX 605*
 5: VII 102
 6: VI 178
 7: VIII 499* — IX 445* 605
 8: V 554
 9: V 554
 10: V 554 — VI 589
 12: VI 558* 587
 16: VII 293 — IX 728*
 18: VI 556* 558* — IX 254* 432

20: VI 171* 212* 574* — IX 77
 23: V 388* — VII 117 118 199 426
 24: VII 118 199 — VIII 531*
 25: VII 200 535*
 26: VI 390* — VII 535* — IX 324*
 27: IX 433*
 30: VIII 489* — IX 570*
 32: VI 210* 595*
 34: VI 173
 35: VII 186*
 37: IX 195*
 38: VI 30*
 39: VI 30*
 40: VI 437 602* — VIII 310* — IX 720
 42: IX 80

107, 10: IX 417*

108, 6: VI 337* 430*
 7: VI 472* — VII 519* — VIII 562*
 10: V 134 142* — VIII 324*
 16: IX 607
 17: V 137* 153* — VI 453* 589* — VIII 328* 423*
 18: V 509 — IX 533*
 26: VIII 330* 486
 29: VI 180
 30: VII 278* — VIII 330*
 31: VIII 330*

109, 1: VI 349 427* 511* — VII 15* 335* 517 564* — VIII 84 — IX 315* 316*
 2: V 396* — VII 468 602 — IX 502
 3: V 383 — VI 169 — VII 84 237* — IX 89 456
 4: V 196* 307* — VII 13* 70* 71
 6: VI 621* — IX 324
 7: VI 596 — VII 556*

110, 1: V 492
 2: VI 72* 89*
 4: VI 92* 166* — VII 36* 36* — IX 248 252 255 338* 379*
 9: V 495* — VI 574* — VII 32 39 64 — IX 140* 598*
 10: V 142* 495* — VII 31

111, 1: VII 30 — IX 447*
 3: VIII 67
 4: VI 189
 5: VII 304* — IX 120 584
 7: VI 120 164 175*
 8: IX 567
 9: VI 30* 595* — VII 323 382
 10: VI 150* — VII 337 382* 420

112, 1: VII 459
 5: IX 43 590* 669*
 6: IX 534
 7: VIII 504 — IX 310
 9: VII 20*

113, 3: VI 188* 215*
 4: VI 194* 230
 5: VI 195* 208 — VIII 492
 6: VI 208

7: VI 195* 196 208
 8: VI 206
 9: VII 261*
 11: VI 65* — IX 184 235*
 15: VII 61 — VIII 309*
 17: VI 589 — VII 171* 398 425
 18: VII 171*

114, 3: VI 174
 6: VII 109 365 — IX 595
 7: IX 229

115, 10: VII 26
 11: VI 347
 12: VI 127 — VII 379* 433 — VIII 104* 122* — IX 89*
 13: VI 613 — VIII 104* — IX 439 573*
 15: VI 123* 590* — VIII 53 — IX 576*
 16: VII 345 — IX 439
 17: VII 345 — IX 213
 18: IX 72*

116, 1: VII 492* 602
 2: VII 409* 492* — IX 523

117, 12: VI 390*
 15: IX 676*
 16: VII 213*
 17: VII 59
 19: V 378*
 20: V 378*
 22: VII 508 — IX 688
 23: VII 508 — IX 103 252*
 24: IX 121* 139*
 25: VII 493*
 26: VII 357* — IX 388* 685
 27: VII 357* — IX 139*

118, 1: V 411 — VII 31*
 5: VII 14* — IX 68 69
 6: V 525
 7: VI 167 — IX 526*
 8: VII 207*
 11: VII 53* 196 484 — IX 102*
 14: VII 351
 18: V 396 526 — VII 601*
 20: VI 149 — VIII 129* 492* — IX 462*
 21: V 508* — VI 113*
 24: V 491
 28: VI 25*
 30: IX 32 516
 31: VI 152*
 32: V 513 — VII 72* 351 — VIII 55*
 33: V 411 — IX 650*
 35: VII 72*
 37: V 412* — VIII 517*
 45: IX 455*
 48: IX 40
 50: VI 562
 52: VI 93 — VII 36*
 53: IX 228
 55: VI 605
 59: VI 560 — VIII 116 — IX 225*
 60: IX 32* 75*
 61: VI 220*
 62: VI 66 278 — VII 141 — VIII 54

- 61: IX 727
65: VII 59*
66: V 337 420* 573 — VI 113 — VII 350* 558* 567* — IX 215
71: VII 4 — VIII 140 — IX 263 395
72: IX 640
73: V 18*
75: IX 370
80: VIII 129
82: VIII 321
83: VII 434
86: VI 602*
89: V 373 569 — VI 537 — VII 414* 537* — IX 107 688
90: V 373 — IX 652
91: VI 576*
93: VI 562
94: VII 437
96: V 513 — VII 331* 468*
98: IX 328
99: VII 597
100: V 508 — VII 597 — IX 582
103: V 387* 423 — VII 135* 411 — VIII 34 — IX 630*
104: VI 148* — VII 486 597
105: VII 495 300* 325 — IX 107*
107: VI 332*
109: VI 134
112: VIII 150*
113: VI 183* — IX 571*
115: V 511
120: V 463 — IX 270*
122: IX 578
124: IX 349
125: V 478 515 — VI 167*
126: IX 717*
127: V 515 — VI 147* 152* — IX 731
128: V 515 — VII 14 483
130: V 494 — VII 264* — IX 237* 478
131: VII 288 — VIII 119 — IX 162* 226* 508*
133: VIII 474*
135: IX 49 221*
136: VIII 479 — IX 356*
137: VI 187*
139: VI 48* — VIII 139
140: VII 330* 597* — IX 478*
141: IX 577
145: VI 166* — VII 118* — IX 214
151: IX 40* 70
154: V 393
155: VI 413 — VII 395 — IX 241*
158: VI 18*
162: IX 569
163: VI 31 — VIII 447*
164: V 264* — VII 448* — IX 687* 723*
165: VI 621* — VII 42* 450 — IX 292 293*
167: VI 603*
168: V 507* — VI 603*
169: VII 382
173: VII 26*
176: VII 384* 477 — IX 302*
- 119, 1: IX 322*
3: IX 528
4: VII 598
- 5: VII 496
6: IX 422
7: V 295 — VI 454* — VII 559*
- 120, 1: V 416* — VII 223* 232*
4: VI 169* 472 — VII 201 271* — VIII 496*
- 121, 1: V 429* — VII 476
2: VI 133 — VII 229*
3: VII 268 350* — VIII 290* — IX 224* 399* 653*
4: VII 350* — IX 131*
6: V 295
- 122, 1: VI 467* — VII 411 536*
2: VIII 150*
4: V 122*
- 123, 1: V 412*
2: V 412*
3: V 412*
6: IX 647*
- 124, 1: VI 128* — VIII 180 — IX 217* 399* 444 451 603*
2: V 412* 346* — VI 538 — IX 612
- 125, 5: VII 566
6: VI 298 — VII 254 537 — IX 518*
- 126, 1: VI 169* 472 — VII 271* — VIII 148*
2: VII 172* 369 369 — IX 170 198 237* 529 671*
3: VII 369 — IX 277
4: V 438*
- 127, 2: VI 129 174 327 — VII 257* 369* — IX 91*
3: VI 31* — IX 136*
4: IX 570*
- 128, 3: VI 132* — VIII 446*
6: VII 139* 191 321
- 129, 1: VIII 492*
7: VI 538* — VII 39 557* — VIII 80 — IX 726
- 130, 1: VI 472* — VIII 111
2: IX 596
- 131, 1: VII 598
2: VIII 247* — IX 154*
3: VIII 247*
4: VII 59 388 — IX 471
5: VII 388
6: VII 54 66* 145* — IX 92 157
7: VII 66* — IX 425 621
8: IX 288 642
11: VII 21* 24* 45* 297* 516*
14: VII 63* — IX 91* 683
15: VII 393* 522*
17: VII 39 325 388 — IX 228 532
18: IX 97
- 132, 1: V 472 — VI 609* 610* — VII 598 — VIII 163* — IX 91* 407* 561
- 2: V 205 290 419* 441* 472 — VI 538 610* — IX 548* 646
3: IX 689
- 133, 2: VII 285
- 134, 3: IX 140
4: IX 515*
6: VII 108* 202 223*
7: V 563 — VI 13 89 143* — VII 144 — IX 322 477*
14: VI 576*
- 135, 4: IX 229*
9: VI 155
13: VI 229* 566*
23: IX 370
25: IX 350
- 136, 1: VII 574
9: V 488
- 137, 1: VII 280* — IX 185 186*
2: VII 280* — IX 176* 177* 184* 612* 616* 618* 630
6: V 56 — VII 31* 68* 82 113* 170 244 264 353* 412* 459* 474* — VIII 521 — IX 595* 676
7: IX 618
- 138, 2: IX 355*
3: VI 228
5: IX 188* 253 431*
6: V 35* 39 205 370 474 — VII 60* 591 — IX 97 472
7: VI 213 — VII 74 205*
8: V 465* — VI 158 204* 225
9: V 465*
10: V 465* — IX 453
11: V 260 309 — VII 48* 585*
12: VII 585* 591*
14: VII 107
15: IX 454
16: V 385* — VII 45 263* 352 — IX 53
17: V 189* — VI 424* 438* — VII 141* 364*
18: VI 204* 393
21: VII 375* — VIII 134*
22: VI 32 — VII 375*
- 139, 4: VII 421*
8: VII 124 — IX 256*
10: VI 13 94* 113*
11: IX 344*
12: VIII 484*
- 140, 2: IX 389 510*
4: V 450 — VI 85 — VII 372 — IX 390 395* 437*
5: VIII 234* — IX 533
6: VI 127
7: VII 240* 391 497*
- 141, 2: VIII 547
3: IX 493*
4: IX 435
5: VII 66*
6: V 417 — VI 23 439 185* 426 — VII 275 — VIII 425 564* 579* — IX 682

7: VIII 508
8: VI 132 170 — IX 179* 341

142, 1: VII 456* 539*
2: VII 354 380 — VIII 83*
3: V 546
6: VI 271 627* — VIII 180* — IX
199 614 615*
8: IX 252*
9: IX 543
10: VI 113* 169* 174* — VII 42*
— VIII 164 — IX 205* 330*
331* 492
12: VII 93*

143, 4: VI 11 74*
5: IX 43 318 332* 432*
6: VI 143
7: VI 181 197* 229* 574* — VII
122* 292 361*
9: V 397* — IX 434
13: VI 583* — VII 317* — IX
296
15: VI 3 — VIII 291

144, 3: VI 146* 614* — IX 101
7: VIII 173
8: VIII 173* 479

9: VI 183* 484* 204 297* — VIII
128* 173* — IX 349*
11: V 542* — IX 384 409 410* 601*
13: V 543 — VI 128 437 602* —
VII 241 148 280* — IX 410* 730*
15: VIII 342* — IX 504
16: V 346* 563* — VI 538 — VII 110
17: VI 58* 312* — VII 264*
18: VII 168 — IX 40* 42* 70
19: VIII 112 — IX 595*

145, 2: VII 405
3: VII 405
4: VI 207 213 — VII 405 512*
6: V 563 — VI 183* — IX 305*
7: VIII 167
8: VIII 167
9: VIII 167

146, 1: IX 120
2: VII 294 — VIII 511* — IX 162*
3: VI 395* 561 — VII 6 98 — IX
625*
4: IX 353*
5: V 4* 5 345* — VI 13* 204* —
VII 30* 242 — IX 74*
8: VII 333* — VIII 327* 424 — IX
321 658*

9: VII 312* 320
10: V 466 — VII 491*
11: V 466 — VII 323

147, 12: VII 42* 433* — VIII 30* — IX
504*
13: VI 622
14: V 416 — VI 417* 622 — VII
42* 51* 433*
15: VII 169
18: VII 598 — IX 226*

148, 1: V 418* — VIII 530
2: IX 622
5: V 345 — VI 248* 304* — VII
108* — IX 101 101 101* 552
6: V 390* — VI 229* — VIII 108*
204
8: VI 12* 143* 144 — VII 200 —
IX 383*

149, 2: IX 245
5: IX 487 599
6: VII 62 254 486*
7: VII 486*
8: VII 203*
9: IX 601* 703*

150, 4: VI 232 — VII 399

PROVERBIA SALOMONIS.

1, 1: VI 98 — VII 384
2: VI 10* 98 — VII 384
3: VI 10* — VII 384
4: V 576* — VI 10* — VII 384
5: VI 144* — VII 64 192* 327* 381*
— IX 456*
6: VII 381*
7: VI 172 — VII 118 — IX 459*
8: IX 680
10: VII 439 — IX 227
11: VI 121
14: VI 609
15: VII 525* — IX 671
16: VI 346* 391* — VII 269* 525* 541
17: VII 147 347
18: VII 541
20: V 340 — VI 347 574* 577 — VII
96* 145* 373* 424*
21: VII 373*
22: VI 20*
24: V 492* — VII 424* — IX 359*
360* 363
25: V 492* — VII 180
26: V 492 — VI 116* 136 — VII
424* — IX 278*
27: VI 228
28: VI 349 605* — VII 352
29: VI 349 605* — VII 352
33: VII 40* — IX 268

2, 1: IX 459*
2: IX 398 456
3: V 495* — VII 407 — IX 408*
4: V 495* — VI 83* 454 — VII 407
— IX 92 477
5: V 495* — VI 154 — VII 407 —
IX 159*

6: VII 41*
7: VI 229*
10: VI 58
11: VI 79* — VIII 432
12: VI 18* 79* — VIII 432
14: VI 18* — VII 392* 496* 541* —
VIII 48
22: VI 139*

3, 1: VII 495 462*
2: VII 462* — IX 600
3: VI 107* — VII 53* 69* — IX 351*
680*
4: VII 69*
5: VII 143* 315*
6: VII 42
7: VII 454
9: VII 76 476*
11: VI 129 179 190
12: VI 179* — VII 84*
13: VI 129 — IX 156* 160*
14: V 415* — VI 152* — VII 341 —
VIII 236 — IX 38 94* 119* 200*
654 670*
15: VI 3* 150* 152* — IX 29 403*
469* 487*
16: V 495* — VI 4 50 80 — VII 15*
17: VI 148* — IX 56* 445*
18: V 383 — VI 4 58 464 471* 330*
— VII 112 574* — VIII 490* —
IX 92* 417 304*
21: V 491 — VI 149* — IX 471 681*
22: V 491 — VI 149*
23: IX 471
24: IX 103*
27: VI 156* — VII 245* 309* 458*
28: VI 89 397 — VII 130 304* 476*

30: IX 403*
32: V 426 — VII 49 75* 114* — IX
241* 608* 660*
33: VII 392
34: VI 617 — IX 681*
35: VI 26 52*

4, 1: IX 339 496
3: VI 19* — IX 171* 174
4: VI 19*
7: IX 680*
8: VI 32 596
9: VI 26
10: VI 58
11: VI 398 437 602* — VII 72* 335
351 — IX 32 300* 530
12: VI 398 437 — VII 72* 351*
14: IX 542
17: VI 547*
18: V 571* — VI 139 148 554 — VII
17* 55* 351 — VIII 245 — IX
220 300* 378* 499
19: VI 76* 420* — VII 165* 434* —
IX 59
22: VI 561 564
23: IX 227* 652*
25: VI 53 — VII 24* 472
26: IX 68 69

5, 3: VI 62* 589 — VII 538 — IX 533*
4: VI 228 617 — VII 62 — IX 52*
5: VI 589 — VIII 8*
9: VII 294*
10: VII 294*
16: VI 154 349* — VII 96* 112* —
IX 658 697* 731
18: VI 75 160*

- 19: VI 75 625 — VII 297*
 20: VII 419
 22: VI 63 220* — VII 189
- 6, 1: VIII 317*
 3: VI 400 391 — VII 234 343 350
 4: VII 343
 6: V 390 — VI 38 577 — IX 277
 9: VI 398* 587* — IX 277
 10: VI 587*
 11: VI 48
 12: V 519* — VII 381*
 16: VI 290* — IX 575*
 20: VII 68 214*
 23: V 411 — VI 223 374* — VII 195*
 300* 324* — IX 76
 24: VII 421*
 26: V 485*
 27: V 486 — VII 419 — VIII 317*
 29: VII 419
 30: VI 129*
 31: VIII 340
 32: VI 129*
 34: VI 142* 288 — VII 21* 75 352
 35: VI 288 — VII 75 352
- 7, 1: VI 309*
 2: V 508 — VIII 493*
 4: VI 160*
 10: VII 28 256* — IX 152*
 11: VII 28 256*
 13: VII 483*
 18: VI 20 32 74*
 19: VII 478*
 20: VII 255 — VIII 412*
 21: VI 63 96* 568 — VII 117 — IX 552*
 22: VI 63 568 — VII 129*
 23: VI 141
 27: VI 589
- 8, 1: IX 68
 4: IX 67* 68*
 6: VII 31 — IX 201
 7: IX 442*
 8: VI 98 483* — VII 72* 268*
 9: VII 72* 268*
 10: VI 49* 58 — VII 473 — IX 312*
 12: V 490 — VI 159 — IX 498*
 14: VI 462
 15: VI 150 152* 169* — IX 243*
 17: VI 148 460* 216* 354 395 399*
 442 505 625 — VII 49 156* 167
 445* 539* — VIII 481 482* —
 IX 92 126 156 159* 161 166
 475 328* 559 562* 692
 18: VI 161* — IX 505*
 19: VII 341* — IX 638* 671*
 20: IX 473*
 22: VI 247
 23: VI 247 — IX 664
 24: V 323* 382* — IX 355
 27: VI 155
 29: VI 12 168*
 30: VI 168* — IX 101 101
 31: V 323* 500* — VI 163 168* —
 VII 182* 272* 386 489* — VIII
 497* — IX 218* 361*
 32: VI 79 — VIII 31*
- 34: VI 148 — VII 266 325* 500* 540*
 — IX 83* 92* 127* 328 398 402
 35: VII 500* 540* — VIII 85 — IX
 154 158
- 9, 1: V 391 500* 542 — VII 128 362*
 377 — IX 454 156 360* 388*
 600* 701 731*
 2: V 391 542 — VII 597* — VIII
 182 — IX 388*
 3: VII 343 370* 597* — IX 345* 600*
 4: IX 388*
 5: VI 33* 74* 163 — VII 369*
 6: VII 130 — IX 314*
 7: VI 331 379 — VII 309* 412 565
 8: V 502* — VII 103 428*
 9: V 576* — VII 52 147* 565 —
 VIII 131 — IX 198
 10: V 466*
 16: IX 208
 17: VI 626* — VII 96
- 10, 1: VI 461 607 — VII 16 — IX 171*
 174
 2: IX 410* 473*
 3: V 433* — VIII 324*
 4: V 482 — VI 140*
 5: VII 334
 7: VI 26 120 131* 464 — IX 87*
 12: VII 187
 13: IX 498*
 14: VII 484
 19: VI 43 164 — VII 255 420* —
 VIII 115 117 484* — IX 328
 22: VII 116*
 24: VI 152* 407* — VII 322* 438*
 25: VII 164*
 27: VI 68*
 28: VI 131 — VII 325*
 32: VI 18* 79*
- 11, 2: V 421 501* — VI 219 — VII
 264* 346* — IX 370 395* 478
 556 659*
 3: VII 58*
 4: VI 66 — IX 467
 5: VII 58* 301* — IX 68 378* 409*
 6: VII 72*
 7: VI 27* 589
 9: VII 509*
 14: VI 150*
 15: VI 148*
 16: VII 62* — IX 157 678 713*
 17: IX 460*
 18: VII 150*
 22: VII 392
 23: VII 461* — IX 468
 24: VII 486
 25: VII 313* — IX 686*
 26: VII 251 408 483* — IX 478* 686
 27: VI 306* — VII 541
 28: VII 55* 452*
 29: VIII 439*
 30: IX 117 119* 468 671
 31: VI 179 — VII 574*
- 12, 2: IX 680
 8: VIII 139
 9: VI 41 — VII 476
 10: VI 384 — VII 166* 424
- 11: VI 14 38 326 565* — VII 399
 — VIII 410 — IX 70 197 199
 519*
 14: VII 162*
 15: VI 80
 17: VI 314 358* 501
 19: VI 154*
 20: V 493* — VI 267 622 — IX 411*
 21: VI 57* 70* — VII 526
 25: VII 4 — IX 393 488* 597
 26: VI 125 603* — IX 559*
 27: IX 92
 28: VI 117* 117*
- 13, 3: VI 31
 4: VII 351 571
 7: VII 374 — VIII 442*
 8: VI 47 58
 10: V 545* 574 — VI 429 — VII 219
 — VIII 434*
 12: IX 56 117 463 467 607
 15: IX 680*
 17: VII 21
 18: VII 391*
 19: VI 210 — IX 468 602
 20: VI 406 614 — VII 67 170* —
 IX 591
 22: VI 27* 50* 177
 23: VI 557
 24: VIII 142*
 25: VII 33 224
- 14, 1: VI 30* — VII 164 387 — IX 713*
 2: VII 247*
 4: VII 67*
 5: VI 254* 314 — VII 163*
 6: VII 220* — IX 92*
 8: V 495* — VI 85
 9: VI 617
 10: VI 31* — IX 153 496 559*
 13: VI 20 30 608* — VII 151* 263
 422* 494* — VIII 48 — IX 306*
 19: VI 137 218 — VII 420
 22: VI 116* 124* 180* 228*
 24: IX 487* 489 489*
 26: V 467*
 27: V 466*
 28: VI 145 — VII 123*
 29: V 448* 501* — VII 530 — VIII
 139
 30: VI 150* 587* — VII 361 391 —
 IX 233 349 460*
 31: VIII 236* — IX 536
 32: VI 126*
 34: VI 166* 208* — VII 391* — IX
 448
 35: VII 327* 411 — IX 86 86 87
- 15, 1: V 410* — VII 401* — VIII 439
 2: VII 163*
 3: VII 184
 4: VII 98 — IX 463
 5: VI 27 — VII 215 412 — IX 410*
 595*
 7: VII 484
 8: VI 42*
 13: VII 261
 14: IX 410
 15: VI 148*
 16: IX 473*

- 17: VII 130* 257* — IX 629
 18: VIII 139* — IX 376
 21: IX 68
 22: V 490*
 25: IX 153
 26: IX 633 655*
 27: VII 58* 125 — IX 311 408* 626
     655*
 28: VII 163*
 29: VII 390*
 31: VI 83*
 32: VII 530
- 16, 1: VI 455 — VII 329* 422 — IX 576
 2: VI 415 — VII 363 394 412*
 3: VII 73
 4: V 309 — VI 6* 184 — VII 432*
 5: VII 413
 6: VI 99 — IX 348 636*
 9: VII 42
 10: VI 143
 15: VI 414*
 18: VI 140 — VII 457
 19: IX 298*
 22: IX 695*
 25: VI 190*
 26: VI 51
 27: IX 343
 29: VI 56 — VII 510
 31: VI 134* — VII 63
 32: V 355 — VI 57 — VII 64* 530
     — IX 249*
 33: VII 577*
- 17, 2: VI 607* — VII 166*
 6: IX 487
 7: VI 9
 8: V 495* — VII 324*
 13: VI 391* — VIII 35*
 15: VII 459 161*
 16: VI 447 452* — VII 262 338 413
     — IX 153 676
 17: VI 502* 551 — VII 283 364* 405*
     551* — IX 421* 505 534*
 19: IX 430*
 20: VI 18* 112*
 22: VII 140 — IX 283
 23: VII 419
 24: VI 64* — IX 167 499
 26: VI 60
 28: V 502
- 18, 2: VI 18* — VII 215 306* 412
 3: V 473 — VI 67* 212 — VII 177
 5: VI 460* 607 — IX 311*
 7: VI 84*
 8: IX 460
 9: VI 75 86 401* — VII 391
 10: V 449 467* 480 — VII 338 377
     — IX 452* 543 675*
 11: V 480
 12: VII 94 262* 457*
 14: VIII 139*
 16: IX 339*
 17: VI 573* — VII 372 454
 18: VI 497
 19: VI 40 — VII 116 142 552*
 21: V 502 — VII 422 — VIII 518
 23: IX 201 537
 24: VII 116

S. Bonav. — Tom. X.

- 19, 1: VII 139* 148
 5: VII 337* 462
 6: VI 46* — IX 338*
 7: VI 78* 85 — VII 149* 418 561
     583 — IX 339
 11: V 538 573* — VII 81 219 530
     — IX 286*
 16: VI 20*
 17: V 139* — VII 270* 368* 475*
     — IX 348
 19: VI 19*
 25: VI 210* — VII 338* — VIII 135
 26: IX 454*
- 20, 1: V 501* — VI 20* 86 547* — VII
     181* 391 538* — IX 445 306*
     568* 681*
 3: VII 550
 4: VIII 325 — IX 256* 600
 5: VII 597*
 6: VII 327* 452 482 — IX 575*
 8: V 555 — VII 378*
 9: IX 636* 654*
 10: VII 306* 459 — IX 235*
 11: VI 28 — VII 72* — IX 487* 495
 15: IX 714
 17: IX 210
 22: VII 363* — VIII 353
 23: VII 161*
 24: IX 68
 26: VI 44
 28: V 259 — IX 243*
- 21, 1: VI 65 71 155
 3: IX 94
 6: VI 5 589 — IX 474*
 7: VI 547
 8: IX 187*
 9: VII 67
 11: VI 210* — VII 168*
 13: VII 420* — IX 214
 14: VII 419 — IX 164*
 15: V 509* — IX 78 111* 293 468
 17: VI 548 624* — VII 447
 20: VII 163* 270 — IX 472 533
 21: IX 455 460 410* 554 600
 22: IX 536
 25: VI 38 577* — VIII 325 — IX 460
 28: VII 337* 490* — VIII 446 488
- 22, 1: VI 84
 2: VII 418*
 6: IX 552
 7: VII 157 406
 9: IX 348* 685*
 11: V 324 — VI 166 599* — IX 48*
     169* 245 417* 496 534 681
 13: VII 484*
 15: VII 459
 17: V 299*
 20: V 462 474* — VI 108 257 —
     VIII 3
 21: V 474* — VI 257
 22: VI 37* — VII 176
 23: VII 176
 24: IX 591
 29: VII 52 130
- 23, 3: VI 557
 4: VI 27 — VII 143*

- 6: VI 38 557 — VII 184 359
 7: VI 38 557 — VII 91 106* 184 359
 8: VII 359
 13: VII 459*
 14: VIII 135
 15: IX 68*
 19: IX 68 68*
 20: VI 55* — VII 318 367
 21: VII 318 367
 24: VII 16 38
 25: IX 411*
 26: VIII 419* — IX 486
 29: VI 27* 548 613 — VII 151* 441
     — IX 568*
 30: VI 27* 548 613 — VII 151* 441
 31: V 481* — VI 215 547* — IX
     52* 539*
 34: VI 587* — VII 558
 35: VI 587* — IX 584*
- 24, 8: VI 60
 13: V 558*
 14: VII 337*
 15: VI 22 60 — VII 359 509*
 16: V 417 549 — VI 60 180* — VII
     429 — VIII 447*
 21: VIII 371
 22: VII 106*
 25: IX 686
 27: V 421 — VII 464 399 444 — IX
     194 195*
 29: VII 156
 30: V 421 — VII 37* 191* 504 —
     IX 194 195* 507* 519*
 31: V 431 — VII 37* 191* 504
 32: VII 37* — IX 296*
- 25, 3: V 369 — VI 97 — IX 235* 236*
     320* 669
 4: VIII 337* — IX 634 654 714
 6: IX 169* 245
 10: IX 681*
 11: VI 31 — VII 362
 12: V 502 — IX 114 120* 498*
 14: VI 219
 16: V 423 — VI 18 — IX 159* 161
 18: VI 612
 21: VII 153*
 22: VIII 491
 23: VI 55* — VII 421*
 25: VI 555 627*
 26: VI 291 — IX 697
 27: VI 244 — VII 264* — VIII 542
     — IX 159* 326 408 615*
- 26, 4: VII 568*
 8: VI 81* 83
 9: VI 9
 11: VII 548* — VIII 529* — IX 582*
 12: VII 306* — VIII 146* — IX 555
 14: VII 196 — IX 460
 15: VI 38
 16: VI 38* 80
 20: IX 343
 21: IX 376
 22: VI 83* — VII 213*
 25: VII 295*
 26: VII 138 196* 564
 27: VI 83
 28: VII 421*

27, 1: VII 242* 318*
 2: VI 358 359* — VII 120* 455 503
 3: VI 57
 4: VII 103 — IX 376
 5: VI 56
 6: VII 559* — VIII 234
 7: VII 135 257* — IX 254*
 9: VI 79 — VII 587 — IX 418*
 11: VI 25* 27* 107*
 14: VI 56 — VII 454* 510 — IX 686
 15: VI 86*
 17: VII 52 592*
 20: VI 15*
 21: IX 568 639
 23: VI 387* 582 583 — VII 48* 414*
       327* 584 — VIII 376 426 428*
       — IX 488* 490*
 24: VII 405
 26: VI 583

28, 1: V 417 — VI 220 — VII 525* —
       IX 512
 2: VII 70* 291
 3: VII 579* — IX 537
 4: VI 68 — VIII 373
 5: VI 68 136
 8: VI 27*
 9: VII 330 354 424 — IX 390*
 13: VI 406* 591 — VII 121 130 —
       IX 550 585
 14: V 417 466
 17: VI 134*
 22: VI 38
 23: VII 421*
 26: VII 553*

27: VII 420*

29, 1: VI 210*
 2: VII 16
 3: VII 391*
 6: VII 404
 8: VII 404
 15: VII 459
 16: IX 130*
 20: VI 43 85
 21: VII 405 — IX 440
 22: VII 343* 400 — IX 376 383
 23: VII 322* 365 420 457* — VIII
       410* — IX 578*
 25: VI 407* 492* — VII 123 509* 572

30, 2: V 500
 3: V 500 — VI 342*
 4: IX 441 315*
 5: VI 226* — VII 91* 331 — IX 238
 6: VI 33* — IX 315*
 7: VIII 322
 8: V 128 — VII 155* — VIII 299
       322 322* 325
 9: V 128 — VII 155* — VIII 325
 11: VII 298 439*
 14: VII 308
 15: VI 63* — VII 519 — IX 532 666*
 16: VI 63* — VII 361 361 519 — IX
       343
 17: VIII 311
 18: V 370 — VI 140* 440* — IX
       190* 314*
 19: V 370 — VI 140* 140* — IX
       143 443* 498

21: VI 555*
 22: VI 555
 25: VI 395*
 30: VI 73* — VII 143* — IX 511
       565
 31: IX 518*
 33: VI 59*

31, 1: VI 19*
 7: IX 514
 8: IX 269
 10: V 479 483 489 — VI 269* —
       VII 22 296 348 387 — IX 214*
       649* 659* 667 678* 712* 717
 13: V 479 489* 490
 14: VI 625* — IX 426*
 15: VII 28 — IX 413* 713
 16: V 502* — VII 344 — IX 30
 17: V 483
 18: V 333* — VII 324* 479*
 19: V 482
 20: V 502* — VII 419* 440 489*
 21: IX 220
 23: V 549* — VI 86 — VII 478 584
 24: VII 584*
 25: V 480 — VI 64* — VII 149 —
       IX 429* 513
 26: V 502*
 27: VIII 419* — IX 225*
 28: VII 21* 31* 487*
 29: VII 187* — IX 678* 692 698*
       713
 30: V 462 486* — VI 5* 24* 453*
       200* — VII 187* — IX 224 679
 31: VII 159

ECCLESIASTES.

1, 1: VI 9
 2: V 412* 420 — VI 9 34 97* 149
       192 — VII 409* — IX 279*
       584 730
 3: V 412* — VI 10* 34
 4: VI 114* 142 159 — VII 537* —
       IX 94
 5: V 391* 446 — VI 41* 42 — VII
       585 — IX 120* 422 315 710
 6: V 391* 446 — VI 11* 42 — VII
       585 — IX 33*
 7: V 388* 390 459 469 — VI 350
       — VII 261* — IX 480 698
 8: V 468 — VI 11* 170* — VII 568
 10: V 405 — VI 33* 230* — IX 434*
       798
 11: VI 25
 12: VI 9* 11* 98
 13: VI 98
 14: VI 41* 98 — VIII 148 — IX 145
 15: VI 41* 132* 200* 200* 205 —
       VII 241
 16: VI 17*
 17: VI 62* 67*
 18: V 478 — IX 436*

2, 1: VI 5
 2: VI 608* — VII 151*
 3: VII 538* — IX 227* 564 681*
 4: VI 17*

8: VI 48*
 10: VI 49
 11: VI 17* — IX 584
 12: VII 434 — IX 103* 106
 13: V 500
 14: V 424* 503* — VI 52* 80 85 —
       VII 318* — IX 498*
 16: VI 16 52* 74 — IX 271
 17: VI 49*
 18: VI 38
 22: VI 4*
 23: VI 4* 10* 47 — VII 342*
 24: VI 49 294* 557*
 26: VI 32* — VII 195

3, 1: VI 41* 66 76 — VII 35
 4: VII 151*
 7: VII 338* 484 603
 10: VI 71 586*
 11: VI 53* 71 194 340* 586* — IX 92
 14: VI 372*
 16: VI 11* 44
 17: VI 36*
 19: VI 11 51 152
 20: VI 11 51 206*
 21: VI 89 — VII 31
 22: VIII 133

4, 1: VI 44 551 — IX 221
 2: VI 49* 551 — IX 411*

3: VI 551
 5: VII 318
 6: VII 318
 7: VI 5 — VII 317*
 8: VI 5 27 — VII 347*
 9: VI 40* 610 610 — VII 116 253
       488* 591* — IX 532
 10: VI 610 — VII 269 591*
 11: IX 532
 12: VI 610 — VIII 391 — IX 503
       532*
 13: VI 79*
 17: VI 34* — VII 382* 433* — IX
       388

5, 1: VI 49 170*
 3: V 519*
 7: VII 44* — IX 251
 8: VII 108* 378* — IX 191
 9: V 341* — VI 4* 4* 27 51 51*
       440 624* — VII 494* 163 317*
       361 464* 519* — VIII 303* 413
       — IX 305 435* 541*
 10: VI 27
 11: VII 495 224 317*
 12: VI 27 39* 47* 153 207* 395* 586*
       587 — VII 337* 464* — IX 473*
 13: VI 395* — VII 337*
 14: VI 558 586*
 15: VI 152 558 587

- 17: VI 49*
18: VI 33
- 6, 7: IX 62*
8: V 503* — VI 85 — IX 600*
10: VII 55
- 7, 1: VI 66 — VII 437*
2: VI 52
3: VI 49 — VII 214 496* — IX 153 607*
4: VII 363*
5: VI 49 91* 462* — VII 151*
6: V 502* — VII 68*
9: V 355 — IX 389*
10: VII 103
11: VIII 322*
12: V 128 — VI 47 — VIII 290 322*
16: VI 45* 203
17: VI 189 571*
19: V 467* — VII 305
20: V 417* 500* — VII 482*
21: IX 343*
24: V 340 — VI 11* 71*
25: V 369* 388* — IX 375*
26: V 475* — VI 155*
27: V 486 — VI 62 — VII 482* 372* — IX 396 465*
29: VII 461 — IX 235 407* 422 516*
30: V 228* — VI 62 — VII 72* 372* — IX 398
- 8, 1: IX 167 498* 499 562
3: VI 403 — VII 26 32 91 343 435 594

- 4: V 568* — VI 391* — VII 26 32 91 105* 139 168* 343 435 394
5: VI 20* 369* — VII 69 76* 327* 462* — IX 319
6: V 495* 502 — IX 27
7: VI 53* 85 — VII 242* 554
8: VII 497*
9: VI 62
11: VII 158*
14: VI 58* 66* 67* 73* — VII 422*
16: VI 67* 98* 170*
17: VI 45* 33 72* 98* 170* 586*
- 9, 1: V 270 — VI 89* 271* 443 528* — VII 364 401 447 — VIII 250* — IX 215*
2: VII 401 447
3: VI 45*
4: VI 35* 38* 70* 208*
5: VI 36 589 — IX 606
7: IX 111* 381*
8: IX 532* 548 699*
10: VI 189 305 373 — VII 273 354 405 423 — VIII 445 — IX 214* 215* 250 268 371* 460 608
11: VI 67*
12: VI 305 — VII 327 329 — IX 215* 585
14: IX 436 604
15: VI 41* 76
16: VI 144 — VIII 299
17: IX 199*
18: V 417* — VI 80 — IX 257
- 10, 1: VI 41 69
2: V 424* — VII 323* — IX 491 499

- 3: VII 424
4: VI 77* — IX 210*
7: VI 45 — VIII 411 444
8: VI 67 — VII 287 — VIII 450
11: VIII 439*
12: V 457 502 — VII 100
13: IX 87*
14: VI 43 53*
15: V 421 — VI 52* 129 — IX 277* 604
16: VI 49 301* — VII 459
17: IX 492
19: VIII 413
20: VI 43* — VII 311
- 11, 1: VI 49 75* 82* 319* — VII 283 — IX 234*
2: VI 75* — VII 592
3: V 548 — VI 75* 94* 189 — VII 423
6: VII 190* — IX 585*
7: V 391* — VI 51 92 — VII 233* — IX 81* 84 106 122 231* 524 564* 708 709 720
- 12, 1: VI 62 94* — VII 55*
3: VI 152
5: IX 455 283* 288*
7: VI 36 208* — VII 303* — IX 649
8: VI 10*
11: V 492 573* — IX 398*
12: VI 163*
13: V 467* 513 — VI 8 20* 49 277 548 — IX 531 575
14: VI 8 49 115 145 552

CANTICUM CANTICORUM.

- 1, 1: V 441* — VI 547* — VII 184* 297* 395* 587* — VIII 35 — IX 28 229* 282 508* 558
2: V 472 — VI 547* — VII 55 184* 587* — VIII 51* — IX 140 141 547*
3: V 260 447 — VI 92* 132 420 521 548 — VII 31 37 72* 130* 184 210 268* 301 471* — VIII 14* 30* 34 55* 161 163* 474 549 — IX 422* 169 280* 504 510* 561* 670*
4: V 393* — VII 306
5: V 428*
6: V 578* — VI 13* 262* — IX 246* 301*
7: V 578* — VIII 32 — IX 303 712*
8: IX 501 509
9: V 339* — IX 508* 509 648
10: IX 651*
11: VI 410* — VII 483 — IX 30* 169* 503
12: VII 59 401* — VIII 68 130* 530 — IX 469*
13: VII 401*
14: IX 503* 505* 508* 509*
15: VII 446 — IX 284* 289
16: IX 152*

- 2, 1: VII 21 — IX 95 114 416 118 120* 120* 422* 231 285 289* 490 491* 498 498* 699
2: VI 134* — VIII 36 — IX 96 499* 503 509* 701
3: V 415* — VI 604 — VII 25 341* — IX 29 38 56* 94* 201* 268* 269 283* 469* 671
4: V 447 — VI 328 — VIII 50* — IX 269* 333*
5: V 415* — VIII 44* 147* 164* — IX 416 284*
6: V 443* — VI 80 — VIII 35 51 — IX 269* 307 558
7: V 307* — VI 587*
8: VI 587* — VII 28 404 411 — IX 68*
10: VII 28 52* — VIII 60* 125* — IX 144 170 170* 503* 505 508* 571 700*
11: VII 537 — IX 281*
12: V 394 443 — VI 205* — VII 21* 57* — IX 289 669
13: VI 563 — VII 537 — IX 416 231 700
14: VI 563 583 583 — VII 26* 275* — VIII 34* 41* 79* — IX 68 68* 116 220 221* 375* 496 509
15: IX 231 286*

- 16: VI 163 — VII 186 — VIII 14* — IX 246* 283*
17: V 435* — VI 163
- 3, 1: VI 508* 572 572 572 — VII 67* 431* 446 — VIII 29 533 — IX 153* 156 160 557* 560 710
2: VI 165* 193* 572 — VII 52 66* 285* — IX 92* 127* 144 170 280* 408
3: V 342 — IX 128 560
4: V 342 579 — VI 411* 508* — VII 52* 59 112 115 209* — VIII 60* 72* 478 — IX 92* 127* 152 153* 155* 161 169 175 453* 698*
5: V 579
6: V 306* 338* 402 304 579 — VIII 129 — IX 93 319 325* 389 434* 689*
7: V 479* 578* 579 — VII 27 62 446 — VIII 318 — IX 482* 503*
8: VII 62 554* — VIII 318 — IX 485
9: V 449* — IX 222* 638*
10: V 449* — VIII 11 396* — IX 318* 320
11: V 498* 449* 488* 570* — VI 490 — VII 133 206 — VIII 74* 166* 167* — IX 65* 91 96 121 125* 149 169* 241 244*

- 4, 1: IX 282 648 702*
 2: V 208 — VI 583* — VII 78* 253
 524 — IX 324*
 4: V 479 — VII 276* 377 503* 555
 — VIII 252 — IX 485 564
 6: VII 232* — IX 160* 227 283*
 688*
 7: VI 131* — IX 503 509* 559 636*
 679 699* 702*
 8: VI 563 — VIII 125* — IX 125*
 699
 9: V 342 — VII 183* 301 — VIII
 163 164* — IX 235 421* 580
 712*
 10: VIII 34 — IX 510*
 11: V 387* — VI 351* — VII 184
 492 — VIII 76 — IX 510* 708
 12: V 410 446* 575* 577* — VI 22
 — VII 346* 580* — VIII 412* —
 IX 115 116* 340 507* 663* 697
 713 721*
 13: V 410 575* 577* — VII 341*
 580* — IX 93 118* 118* 122*
 335
 15: VI 555 — IX 33* 95* 116* 333*
 340 657* 696* 721*
 16: VI 89 395 — VII 334 586*
- 5, 1: V 447 — VI 163 330* 523 547*
 613 — VII 326 341* 367 398
 548 — VIII 50* 51* 474* — IX
 38* 249 259* 504 518* 700*
 2: V 341* 429* — VI 587* — VII
 235 267* 325 — VIII 14* — IX
 418 427* 453 221* 508* 570

- 3: VI 426* 598* — VIII 293* 323 —
 IX 470* 573*
 4: VII 422*
 5: VII 325 — IX 30*
 6: V 565* — VI 572 — VII 52* 66*
 235* 267* 598 — VIII 507 —
 IX 98 421 524 557*
 8: VI 586 — VII 66* — VIII 165
 9: VIII 181 — IX 712*
 10: VI 605 — VII 238 461 — VIII
 14* 181* 184* — IX 505 516*
 580
 16: V 260 424* — VI 416* — VIII
 7 530
 17: IX 712*
- 6, 1: VI 612 — VII 80 — IX 33* 44
 93 417* 422*
 2: IX 559*
 3: V 267* 418 429 429* 441 443*
 — VIII 82* 318 — IX 399* 504*
 510 624 695 718
 7: V 397
 8: VI 114* 609* — VII 23 32 179*
 435* — VIII 425* — IX 404
 407 421*
 9: V 267* 307 338* 392 402 404
 418 430 576* — IX 318* 326
 510 689* 700* 701 709* 720*
 721 721
 10: VI 21* 478 612 — VII 68* 104*
 236* — IX 44 64 285*
 11: VII 236*
 12: VII 34* — VIII 41 94* 188 — IX
 162* 163* 649*

- 7, 1: V 418 429 — VII 397 — IX 109
 450 451 507
 2: VII 296* — IX 418 694
 4: VI 22 98 — VII 276* 377
 6: VI 20 48* — IX 510
 7: IX 30*
 8: IX 94* 320* 324* 418 435*
 10: VII 186
 11: IX 30 96 194* 286*
 12: IX 457*
 13: IX 138
- 8, 1: VI 554* — VII 483* 238* 297
 395* 513 — VIII 35 66 — IX
 88 127* 152 159* 161 166 175*
 2: VI 547* — VIII 474*
 5: V 307 338* 402 — VI 430 — VII
 331* — VIII 60* — IX 93 326
 496* 690 692 705*
 6: V 341* 363* 446* 481* — VI 451
 583 590* — VII 59 186* 242*
 267* 286* 330* 547 600 — VIII
 14* 123* 163 188* 253 542* — IX
 98* 233* 248* 265 270* 298 327*
 421* 482 509 514 530 559* 571*
 574* 594 636
 7: V 447 481* — VI 6* 603* — VII
 267* 465 — VIII 542* 566 —
 IX 154* 160 269 482 592*
 8: IX 212 506
 10: VII 276* 377 — IX 506*
 11: VII 504
 12: VII 504
 13: VI 612 — VII 28* — IX 67*
 14: IX 31* 541* 688*

LIBER SAPIENTIAE.

- 1, 1: VI 161* 341 571 572* — VII 52*
 111* 285 473 — IX 92 127* 153*
 157* 173 174 175 276 407* 410*
 592*
 2: VI 572* — VII 52* 285 473 —
 IX 141* 156 166 175*
 3: VI 18* 172 — VII 126 — VIII
 493 — IX 76 405* 567
 4: V 501 — VI 110 148* 150* 168
 — VII 295 318 — VIII 101 —
 IX 145 184* 329* 591* 620 657
 680*
 5: V 424* 495* — VI 154 156 261*
 295* 441 543 — VII 292* 592*
 — IX 286* 330 584
 6: V 502 — VII 157 — VIII 34*
 7: VI 90 — VII 17 — VIII 34*
 8: VII 311 — VIII 34*
 9: VI 134 145 — VII 204 311 —
 VIII 34*
 10: VII 196* 359* 382*
 11: VI 329* — VII 131 382* 421* 475*
 12: IX 474*
 13: VI 212* — IX 273 411*
 14: VI 117 — IX 273 466*
 15: IX 411*
 16: VI 118 206*
- 2, 1: VI 141 — VII 424*
 2: VI 551

- 4: VI 16 25 51
 5: VI 170 — VII 538
 6: VI 20 91 — IX 459*
 7: VI 294* 547 558 — IX 287*
 8: VI 5* 294* 294* 558 — VII 538
 — IX 24 488
 9: VI 33 36 70 74* 294* 558 —
 VII 290*
 10: VII 450 — IX 482
 12: VI 341 — VII 247* 507 510
 15: VI 366* 577 — VII 247* — VIII
 356
 17: VII 510* 577*
 18: VII 577*
 19: VII 549 563*
 20: V 500 — VI 420 496 618 — VII
 507 570 — VIII 121* 171 — IX
 264 304
 21: VI 420* 192 221* 382* 422 494*
 578* 579* — VII 426 439 507
 — IX 448 527 719*
 23: VI 366*
 24: VI 366* 415 — VII 507 569 —
 VIII 311* — IX 367*
 25: VI 125 — VII 569
- 3, 1: VI 71 417* 443 621*
 2: VI 435* 621* — VII 418*
 3: VI 621* — VII 418*
 5: VII 146*

- 6: VI 179* — VIII 140 — IX 569*
 7: VI 119*
 8: VI 552* — IX 366
 9: VII 212* — IX 339* 451 452*
 515* 559*
 11: VI 24 120* 173* 194 205* 207
 — VII 457* — IX 278 459*
 459*
 13: VII 31* — IX 339*
 14: VII 15
 15: V 502* — VI 437* 474* 205* —
 VII 163 341* — IX 671*
 16: VII 514
 18: VI 423
 19: VI 131* — VII 391*
- 4, 1: VI 459* — VII 14
 3: VI 31* — VII 165* 494 566
 5: IX 383 457*
 6: VI 186* — VII 532
 8: VI 131 — VII 85* 291* 398* —
 VIII 398*
 9: VII 398* — VIII 398*
 10: VII 88 — IX 496*
 11: VI 46 59* 473 — VII 90
 13: VI 59* 174* — VII 35 85* —
 VIII 371* 441
 14: VIII 371*
 15: VII 60* 429 343 562* — IX 484*
 515 575*

- 16: VII 527*
20: VI 188*
- 5, 1: VI 138
2: VI 136* 218 — VII 351* 420 — IX 78* 79*
3: VI 96* 137 480* — VII 440* 351* — IX 371*
4: VI 426 180* 219*
5: VI 189*
6: V 497* — VI 51 93 124* 217* 218* — VII 470* — IX 80 302 711*
7: V 497* — VI 85 129 — IX 225*
8: VI 91 92 — VII 538 — VIII 45 46*
9: VI 68* 91 92* — VII 409 538 — VIII 45 — IX 584*
10: VI 68* — VIII 45
13: VI 29* 551 551 — VIII 45
14: VI 551
15: VI 217*
16: V 291 — VII 14 450 — VIII 426* — IX 498* 464 531
17: V 542* 547* — VI 323* 539 — VIII 475* — IX 421* 384 408* 410*
18: V 255 — VII 534 — IX 383*
19: VIII 83*
20: VI 226* — VIII 83*
21: V 155 286* 299* — VI 66 213* 216 — VII 421 526* — VIII 83* — IX 71* 729
22: VII 534
23: VII 534
- 6, 1: VI 60 79
4: VI 134 — VII 204 311
5: VIII 435*
6: VI 138 — VII 329* — VIII 435* 250* 373*
7: VI 182 — VII 329* — VIII 250*
8: VI 187* — VII 110 467* 489 319* — VIII 353
10: VIII 142
12: IX 238*
13: V 337* 338 — VI 408* 453 463* 611* — IX 280 286
14: V 338 — VI 354
15: V 338 — VII 49 — IX 92
16: VII 23* 49 — VIII 486
17: V 386* — VII 467 388 — IX 280
18: V 336*
19: V 336* — VI 81 369* — IX 719*
20: V 336* 546* — VI 369*
21: V 336* 548* — IX 409
22: V 544*
23: V 544* — VI 25 407 409
24: VI 409 — VII 197 — IX 693
25: VI 454 — VII 497
26: IX 470 251
27: VI 451
- 7, 1: VII 296*
3: VI 30
5: VII 428
6: VI 35* 72
7: V 337 499 — VI 543 604* — VII 497 234* 288 — IX 309* 311* 330* 346*

- 8: V 337* 500* — IX 279* 312* 592*
9: V 337* — VIII 50
10: V 337* 500* — VI 447* 459* 160* — IX 693 707
11: V 442* 257* 337* 546 500* — VI 4 79* 464* 442 — VII 497 274* 288 323* 392 485 493 — IX 474 698 705*
12: V 337* — VI 302 — IX 705* 706*
13: VI 302 — IX 473* 524* 592
14: VI 153 — VII 323* — IX 666*
15: V 475 — IX 398*
16: V 475 — VI 71
17: V 475 569*
18: V 475 569*
19: V 475
21: V 341* 569* — VI 444 — IX 346*
22: V 341* — VI 13* 457 444 — VIII 448 441 — IX 558*
23: V 464 — VI 469* — VIII 448 441
24: V 97 426 — VI 43* 252 — VIII 538* 572*
25: V 335 346 347 361* 569* — VI 460* — VIII 85 — IX 707
26: V 335 336* 337 361* 382* 500 569* — VIII 59* 59* 422 242* 474* 499* — IX 28* 73 76* 95 425 171* 181 219 286 446* 520 563 611 629* 691* 697* 699* 709
27: V 336* 337 500 — VI 454 467 476 451 — VII 63 71* 388 — VIII 538* 572* — IX 435 496 504* 534 599* 643
28: V 500* — VI 449* — VII 388
29: V 361* 385* 391* 418 426* 500* 569* — VI 450 453* 493 536 — VIII 81* — IX 425 286 408* 563 672* 691 699* 708
30: V 362 — VI 107 453* — VII 355 510* 528*
- 8, 1: V 335 362 479 569* — VI 409 414* — VII 355 387 — IX 316 386* 428
2: V 337* 362 380* 423 500* — VI 465* — VII 445 387 — VIII 410 — IX 564 595
4: VI 466*
5: VI 453 — VIII 448
7: V 362 — VI 55 469* — VII 64* 444 — VIII 419* — IX 225 279* 311
8: VI 64* 606*
9: VII 430* 482* 366*
10: VI 64* 611* — VII 67*
11: VI 64* — VII 36* 53* 67* 99*
12: VII 99*
13: VI 465
14: VI 469*
15: VI 459 476*
16: VI 21 — VII 28 67* 96* 428* 464 272* 476 — VIII 448 — IX 452 453
17: VII 388* — VIII 420
18: VI 625 — VII 388* — VIII 420 — IX 357*

- 19: VII 459*
21: V 504 — VI 63 — VII 143* — IX 25* 568* 662
- 9, 1: VII 476 — IX 49* 407*
2: VI 550*
4: V 475 — VI 469 — VII 244 — IX 321
5: VII 244*
7: IX 253
10: V 568 — VI 574* — IX 451*
11: V 568 — VI 462
12: V 475 568
13: V 568 — VII 278
14: V 568 — VII 278
15: V 498* 568 — VI 25* 37 567* — VII 235 538* — IX 282*
16: V 568 — VI 15* 53 494 — IX 346 609
17: V 568 — VII 265 528
- 10, 4: VI 197* — IX 466*
6: VII 443*
7: VII 443* 444*
10: V 477* 548* — VI 453* 465* — VII 42* 58* 335 — IX 409*
12: V 417* 500* — IX 208*
13: VI 41 — IX 44*
14: VI 41
16: V 500* — IX 36* 453
17: VI 222* — VII 450*
21: VI 456* — VII 37 85 315* 528 583
- 11, 11: VI 180 — VII 204
12: VII 203
17: VII 353 526* — VIII 562*
18: VI 486*
20: V 39
21: V 54* 219 284* 298* 340 — VI 28 269* 289 322 — VII 223* — IX 353*
23: V 82 426* — VII 92 409
24: VI 488 493 — VII 426* 456* — IX 347*
25: VI 459* 395 403 — VII 312*
27: VI 403 — VII 205 224* 427 456*
- 12, 1: VI 413* 456* 204 — VII 236 461* — VIII 403 — IX 310* 336 434* 435* 492
10: VII 241 — IX 552
13: IX 253
17: VII 96 446* 211*
18: VI 323* — VII 74* 91* 419* 201* 396 — IX 191 253 552
19: VII 396 — IX 311
23: VI 209*
25: VII 459
27: IX 80
- 13, 1: VI 468 201*
3: V 405 — IX 404*
5: V 298* — VI 252 — VII 206 235* 470* — IX 83 404* 290 352*
9: V 476
10: VI 208
14: VI 205*

14, 3: VII 113* 199*
 4: VII 113* 147
 5: VI 325 520* — VII 116* 199 199
 201 — VIII 509 — IX 426*
 466*
 6: VII 116* 440*
 7: VII 440* — IX 117 465*
 9: VI 59 185
 11: V 412* — VI 26* — VIII 423
 15: IX 446
 18: VI 205*
 26: VI 545*

15, 1: IX 253 253
 3: V 479* — VI 465 315* 441 468
 — IX 302
 5: VI 206
 6: VI 624*
 10: VI 205 208*
 15: VII 361
 18: VI 209*

16, 2: VI 230* — IX 136

3: IX 381
 6: IX 36*
 7: VI 83* 629* — VII 147
 8: VII 40*
 12: V 367 394* — VI 171* 301 564*
 — VII 5 109* 139 168* 171*
 210* — IX 416*
 13: IX 253
 15: VI 218
 16: VII 203
 17: VI 232*
 19: IX 341*
 20: V 423 543 555 564* — VI 327
 556 556 569* — VII 281 369*
 546* 601 — VIII 69 75 126 —
 IX 63* 90* 136 197 210 251*
 254 258 258 379* 381* 388*
 409 513 579* 601* 630 675
 21: V 564* — VI 232* — VIII 426
 24: VI 142* — VII 526* — VIII 519
 574* — IX 383*
 25: V 565* — IX 218*
 26: VII 91 — IX 671

27: V 565* — VI 232*
 28: IX 686* 692*
 17, 2: VI 220* — IX 395*
 3: VII 33
 5: VII 446* 433*
 6: VII 421
 9: IX 659*
 10: VIII 48
 19: IX 427
 20: VII 421 — IX 564*

18, 1: IX 564*
 12: VII 92
 14: V 405* — VI 347 — VII 48* —
 VIII 71*
 15: V 405* — VI 181 537 594*
 21: VII 449 577
 24: V 395* — VIII 392 — IX 421*

19, 1: VII 425*
 6: VII 203
 20: VII 35* 109* — IX 414

ECCLESIASTICUS.

1, 1: V 27 — VI 408 451* 454* 205*
 344
 2: V 369* — IX 43*
 4: VI 150
 5: V 279* 346 567 577 — VI 290*
 555 — VII 269 — IX 37 60
 77 120 696
 6: V 339* — VI 430*
 7: V 339*
 8: V 339* — IX 245 525*
 9: V 340 — IX 334
 10: V 27 340 — VI 470*
 12: VIII 475*
 13: V 467* — IX 686*
 15: IX 141*
 16: V 466* — VI 449 — IX 265*
 525* 575 659* 665*
 18: VI 164*
 19: V 467*
 20: V 466*
 21: VI 154
 22: V 464
 25: V 466* — VI 130 — IX 145
 26: V 496
 27: V 466 — VII 58* 90 — IX 531
 28: V 466 — VII 118 — IX 185* 348
 376 380* 643
 33: V 336* 499 — VI 410 147 —
 VII 486
 34: VI 135*
 35: VI 135*
 36: VII 138 249 303 410 — IX 661*
 37: VII 196* 249 303 341* 344 520
 39: VII 138 196* 341* 344 520
 40: VII 303

2, 1: V 466* — VII 194* — IX 344
 380* 403* 512* 573
 3: VII 365
 4: VII 257* — VIII 112 — IX 54
 380 393 569
 5: VI 59* 127* — IX 344 639

6: V 463* — IX 68
 9: VII 32*
 10: VI 447* — VII 302
 11: IX 225
 12: VI 232*
 13: V 471
 14: VI 114* — VII 410 — IX 532*
 19: VII 484*
 20: V 467 — IX 32 75* 520* 643
 21: VII 337 — IX 54* 526
 22: V 467 — VI 304* 323* — VII
 337 — IX 214* 215* 370*

3, 1: V 330 501* — VII 144* 182 —
 IX 387* 387* 599*
 4: VII 449
 5: VII 18
 6: V 523* — VII 462
 7: V 523* — VII 462
 8: V 523* — VII 250 462*
 9: V 523* — VII 250 — IX 685*
 10: V 523*
 11: VIII 392
 12: V 523*
 13: V 523* — VII 278*
 14: V 523*
 15: VII 304
 17: VII 304
 19: IX 565 594*
 20: V 416* 459* — VII 24 79* 244*
 550* — VIII 111* 500 — IX 48*
 395* 479* 595* 681*
 21: V 419 121 — VI 487 — VII 23
 30* 413* 468 209* 322* 365*
 500* — IX 370 393* 396 578*
 595*
 22: V 411* 522 — VI 53 54 62* 63*
 98* 170* 244 491* 527* — VII
 266* 327* 334 413 437* — IX
 725
 24: VI 18 71*
 25: VI 18

27: VI 305 — VII 260 402* — IX
 215 575
 29: VII 81* 183 260 — IX 436
 31: VI 367 — VII 67 99* 164 — IX
 467
 32: VI 26 — VII 195
 33: VI 213* 232* — VII 304 330* —
 IX 343* 608*

4, 1: VI 411
 2: VII 417*
 3: VI 89 — VII 476*
 4: VII 210 417*
 5: IX 686
 7: VII 406 — IX 393
 8: VII 406
 9: VII 450
 10: V 471 — VII 158 450 — IX 533
 11: V 471 — VII 158* 450 — IX
 213
 12: VI 153* 327* 391 — VII 182 —
 IX 464
 15: IX 478*
 23: VII 95*
 24: VI 377 — VII 299 — IX 555
 25: VI 374* — VII 229 — IX 561*
 28: VI 454 242* — VII 69* 77
 30: VII 61* 508
 33: V 417
 34: VII 249 340*
 35: VIII 446* — IX 594*
 36: VII 424

5, 2: VI 91 — VII 129*
 5: VI 73
 7: VI 355
 8: VI 65* — VII 28 327 337 — IX
 539
 9: VII 337
 10: VI 207* — VII 447
 11: VII 421*
 12: VII 252

- 13: V 494* — VI 39* — VII 4 — IX 594
 14: V 495* — VI 378* — IX 525 697
- 6, 2: VI 5 — VII 243* 363 574* — IX 429 458
 3: VI 5 — VII 574*
 5: VI 22* — VII 163*
 6: V 491* — VII 214 461
 7: VII 551*
 10: VI 525
 13: VII 427
 14: VII 283* 406*
 15: VI 128* — VII 283 406 — IX 534
 16: VII 283 — IX 159
 18: VI 160* — IX 159*
 19: VI 62*
 20: VI 148
 21: VII 494*
 23: VI 23* — VIII 148 — IX 304* 388*
 25: VII 203*
 26: VII 203*
 28: IX 165* 180* 181*
 33: VII 185
 34: VI 149 — VII 121* 185 486
 35: IX 227*
 36: VII 185
- 7, 3: V 417* — VI 60 — VII 295* — VIII 441*
 4: VII 305* 519
 5: VII 455
 6: VI 32 491* 571* — VII 143* 584 — VIII 448
 7: VI 485 — VII 566
 8: VI 67* — VII 522
 9: VII 464
 10: VII 464
 11: VII 522 — IX 464*
 12: VII 454*
 16: VI 22 50*
 18: IX 370
 19: VII 228 420* 460* — VIII 110 — IX 345 393 395* 396
 21: VII 368
 31: VII 435
 34: VI 60 — VII 57 — IX 656
 36: IX 686
 38: VI 37* — VII 269*
 39: VI 586 — VII 43 270 368 417* — VIII 425*
 40: VI 55* — VII 243 — IX 539* 607*
- 8, 3: VI 79* — VII 317
 4: VII 421* — IX 343*
 6: VI 72
 8: VII 263 — IX 607*
 9: VII 170*
 10: VII 170* 336*
 14: VII 336*
 18: VII 337*
 19: IX 376
 20: VII 380
 21: VII 380
- 9, 2: VII 336*
 5: IX 664*
- 7: IX 343*
 9: V 486 — VI 63
 10: V 486
 11: V 486 — VI 63
 15: VII 418
 21: VII 52 592*
 22: VII 368
 23: VII 52 592*
 24: VI 6
 25: VIII 139
 26: VI 43
- 10, 1: V 503 — VI 151
 2: V 475* — VI 109* — VIII 141* 333*
 5: V 238 — VII 16* 502
 9: V 531* — VI 111 207 — VII 259 — VIII 72 441* — IX 596 624*
 10: V 531* — VI 5 46* 305 624* — VII 372 408 549
 11: V 541 — VI 399* 585* — VII 474* 210* 342* 405 — IX 87*
 12: VII 174* 342* — VIII 111*
 14: VII 371*
 15: VI 199 203 — VII 175* 371* — VIII 110 — IX 367 646*
 17: VI 41 144* — VII 32*
 18: VII 33 139*
 25: VII 81
 26: VII 81
 27: VII 244* 550*
 31: IX 594*
- 11, 1: IX 395*
 2: VII 425* 207 453
 3: V 559 — VI 213 — VII 453
 4: VI 74 340* — VII 47 478 242* 262 363 416 518*
 5: VII 363* — IX 421*
 6: VII 363*
 9: VII 245* — IX 363*
 10: VI 33 47 — VII 274* 287* 408 — VIII 145* — IX 280
 12: VII 448 476 359* — IX 395* 537* 597*
 13: VI 614 — VII 19 31* 36* 53 148 476 200* 359*
 14: VI 48* 116* 212*
 16: VI 536* 536* 593 — VII 477 301*
 18: VI 588
 19: VI 39* — VII 318
 20: VI 588 588*
 22: VI 81 — VIII 532
 23: VI 474
 24: VII 150* — IX 519
 27: VI 58* 91 — VII 36* 242* 554 590
 29: VI 81 586
 30: VII 239 — VIII 520* — IX 271*
 31: VII 565* — IX 153
 32: VI 76* — VII 475*
 33: VII 100* 131* 181* 184 475* 565* — VIII 311 — IX 605*
 34: IX 343
- 12, 1: VII 304* 476*
 2: VI 60 88 — VII 458 167* 368* — IX 607*
 3: VI 59 183* 198* — VII 389
- 5: VII 155 368
 6: VII 155 368
 11: VI 451*
 13: VII 381
- 13, 1: VII 131 181* — VIII 112* 293 — IX 591
 8: VI 557
 9: IX 370
 10: VII 363
 14: VI 320* — VII 266 510* 568
 19: VI 425 — VII 456* 268 269
 20: VII 456*
 21: VII 203 247* 416
 22: VII 203 250* 416 — IX 300
 23: VII 416
 24: VII 416
 27: VI 79
 28: VI 79
 29: VII 425* 488*
 30: VI 22* 50 58 59 — IX 579
 32: IX 301
- 14, 1: VI 607* — VII 594*
 2: VI 607* 607* 607* — VII 594*
 3: VI 50 450*
 4: VI 50
 5: VII 401 462 — IX 460*
 8: VI 38 — VII 301
 9: VI 39* 46* 294* 558 — VII 440 176 317* 463* — IX 305 343
 10: VI 48* 415 607* 608 — VII 301 463*
 12: VI 588* — IX 270*
 14: VI 58*
 16: VI 46
 17: VI 557 — IX 606 608
 19: VI 12 29*
 20: VI 198*
 21: IX 197*
 22: VI 407* 436 448* 459
- 15, 1: IX 120
 2: IX 660*
 3: V 343 — VI 240* 290* 555 557 627* — VII 224* 284* 369* 544 — VIII 159* — IX 234* 400* 695*
 4: VI 240* — VII 268*
 5: V 336 343 369 — VI 452* 465 — VII 4* 29 38 58 67 — IX 64 514* 581*
 6: VI 165 — VII 58
 9: VII 406* 289 — IX 640*
 13: IX 379
 14: V 493* — VII 390* 504*
 16: VII 228
 17: VII 228 504*
 18: VII 504*
- 16, 1: VI 50*
 15: IX 348*
 16: VI 65*
 20: VI 138* 462 — VII 510* — IX 612
 21: VII 510*
 27: IX 332*
 30: IX 94
- 17, 1: V 496 — VI 63* 467 472 — VII 387* 511 — IX 354 448 583

- 5: V 196 — VI 33
 12: VII 101*
 15: IX 166
 18: VI 38 — VII 140 159 256 304
 323 368* 554*
 19: VI 38 — VII 159 256 323 368*
 20: VII 389 — IX 409*
 23: IX 410
 24: VII 435
 25: VII 435
 26: VII 435
 27: VI 92
 29: VIII 437*
 30: VI 91
 31: VI 119*
- 18, 1: V 220* 223 — VI 248* — VII
 462
 2: VII 208*
 6: VII 34* — IX 674*
 8: VI 91
 12: VII 32* 271 359* 366* 423* 458*
 568
 13: IX 294 351* 379*
 16: VII 153* 155 304* 406 598
 19: V 335* — VI 32 — VII 67 405
 603 — IX 525
 20: VI 92 145 — VII 405 — IX 175
 21: VII 121 435 — IX 597*
 22: VII 150* 278 448* 467* — IX
 391* 392*
 23: VI 112 — VII 95 431* — VIII
 477 — IX 207* 390* 724
 24: VII 36*
 30: VI 23 91* 210 527 — VII 376 —
 IX 553
 31: VI 419 596* — VII 376
 32: VII 473*
- 19, 1: VII 305 — VIII 444 349 458 470*
 — IX 725
 2: V 501* — VI 606*
 4: VI 60*
 5: VII 255
 10: VII 549*
 12: IX 680*
 13: VII 428
 15: VIII 447*
 17: VII 422
 23: VII 374 — VIII 110 — IX 595
 25: VII 95*
 26: VI 64*
 28: IX 570*
- 20, 5: VII 484 512
 6: VII 69* 238* 360
 7: V 501* — VI 31 — VII 69* 85
 512
 8: VI 43
 9: VI 118* 217*
 10: VI 591
 11: VII 457* — IX 40
 13: VI 84* — IX 480 681
 14: VII 156*
 15: VII 156*
 17: VI 41 — VII 378* 404* 421* —
 IX 681
 18: VII 378* 404* 421*
 19: VI 41 — VII 404*
 22: VI 7* — VII 362
- 30: IX 394
 31: V 531* — VI 571
 32: VI 21 154 — VII 196 300 — IX
 478
 33: VII 300 — IX 478*
- 21, 2: V 413 459 — IX 455 539*
 4: VI 212*
 6: VII 450
 10: VI 352* 407 — VII 566 — IX
 343
 11: VI 31* 140
 14: VI 189
 16: VI 108*
 17: VI 365* 553* — VII 53* 98*
 18: VII 186 — IX 459*
 19: IX 681
 21: V 425*
 23: VI 56 — VII 151*
 24: VI 26 — IX 651
 25: VI 22 — VII 256* — IX 153
 26: V 424*
 29: VI 43
- 22, 1: VI 581
 9: VI 79
 10: VI 589 — VII 170*
 13: VI 94*
 23: VII 422
 26: VII 283*
 27: VII 283*
 28: VII 283
 29: VII 283
 31: VII 255*
- 23, 7: VII 337
 9: V 518* — VI 203*
 11: IX 655*
 22: VI 120* 301* — VII 409 — IX
 343
 25: VIII 150 — IX 459*
 26: VIII 150*
 27: VIII 150*
 28: VI 43 336* 462 479 — VII 426
 311* 395* — VIII 40 — IX 583*
 693
 29: VI 228 249 428* 559* — VII
 235* 284* 369* 396 544*
 37: V 509*
 38: VI 25* 585 585* — VII 115* 118*
 129* 228* 244 251 405* 463 —
 IX 228 232 299* 374* 418* 554
- 24, 1: IX 682*
 2: IX 142*
 3: VI 164
 4: VII 29* — IX 579 682*
 5: VI 169 247 371 373* — VII 203
 — IX 99* 101 114 315* 355 701*
 6: V 374 374* 429* — VI 159* —
 IX 44 231* 332 354 532 707
 710* 719*
 7: V 370 388* 542* — VI 62* 537
 — VII 412* — IX 196 322* 610*
 701*
 8: V 388* — VI 155 — IX 352*
 589
 11: IX 237* 269* 664* 690*
 12: VII 22* — VIII 31 — IX 424*
 671* 720*
- 13: V 394 — VI 169* — IX 52
 14: VI 150 — IX 701*
 15: IX 642 657*
 16: V 394 — IX 33* 52 119* 237*
 598* 693* 698*
 17: IX 30*
 18: IX 122* 491*
 20: IX 230* 670* 688*
 21: VI 158 — IX 230*
 22: VII 347 — IX 119*
 23: V 420 — VI 604 — VII 341 —
 VIII 514 — IX 94* 285 325 384*
 457* 469* 670*
 24: V 460* — VI 154 — VII 22* 29*
 387 — IX 469*
 25: V 460* — VI 154 254* — VII
 22* 65* — IX 340 679* 717 718
 26: V 298* 460* — VI 24* 147* 161
 538* 597* — VII 52* 201 325*
 538 545 — IX 42 103* 106*
 114 504* 559 582 638* 706 706*
 27: VI 164* — VII 235* — VIII 282
 — IX 379* 388* 418 503
 29: VI 164* 293* 325 — VII 148* —
 VIII 147* 181* — IX 90 106
 487*
 30: VII 238 297* 369* 381* 501
 31: VI 150* 165* — VII 297* 370
 381*
 32: VI 193
 33: VII 513
 35: V 346
 38: VIII 240*
 39: VII 144*
 40: VI 553 573*
 41: V 410 577 — VI 171* — IX 148*
 119 335* 340*
 42: V 410 577 — VI 205 — VII 297*
 — IX 519*
 43: IX 117* 335* 698
 44: VI 358 — VII 501
 45: IX 414
 46: VI 98
 47: VI 98 — VII 501*
- 25, 1: VII 142 — IX 567
 2: VII 142
 3: VII 250 — IX 537
 4: VII 250
 8: VI 134*
 15: VII 30
 16: VII 429*
 26: VI 63
 33: VII 561* — IX 396 411*
 34: VI 221
- 26, 2: IX 712*
 13: VII 109
 15: VI 291 559*
 16: IX 713
 19: V 484* — VII 143* — IX 598*
 641* 678 697 713
 20: VI 166* — IX 420 628* 706
 21: V 392 576 — VII 387 — IX 36*
 120* 122 221 688 708 712 713*
 24: V 390* 484* — VII 164* 296 —
 IX 712 717
- 27, 1: V 128 — VII 442 — VIII 329*
 370

- 2: VII 147 372 442
 3: VI 198* — VII 338 — IX 71* 343*
 4: V 466* — VI 75 86 — IX 153 155*
 5: VII 258* 552*
 12: V 337 392* 576 — VII 177* 470 — IX 519
 13: VII 366
 28: VI 83 83*
 30: VI 616*
 31: VI 616*
- 28, 1: VII 452
 2: VII 130 159 281* 429
 3: VII 149* 281* 429
 4: IX 436
 5: VII 429
 13: IX 460*
 23: IX 436*
 25: VI 107*
 28: V 423* — VI 60* — VII 421* — IX 436*
 29: V 502 — VI 43
- 29, 1: VII 547
 5: IX 558
 6: IX 391*
 8: IX 155*
 13: VI 32 — VII 196 317* 408 484
 15: VI 88* — VII 159* 304 448*
 16: VI 58 226* — VII 304
 17: VI 226*
 18: VI 226*
 19: IX 118
 20: VI 78
 21: IX 607
 28: VII 284 — IX 151*
 30: VII 405 — VIII 514*
 31: VII 128* 219 — VIII 334
 33: VIII 444
 34: VII 303*
 35: VII 405
- 30, 2: VI 301*
 9: VI 55*
 10: VI 55*
 16: VI 608* — IX 292* 663
 17: VI 55* 590 — IX 414
 18: VII 484
 22: VI 608
 23: VII 33 — IX 120
 24: V 469* — VI 111* — VII 427* — IX 441* 521 644*
 25: VI 607*
- 31, 1: VI 98* — VII 209* 539 — IX 207 328
 2: VI 395* 586* — VII 108
 3: VI 39*
 8: VI 48 — VII 157* — VIII 423 506 565 — IX 474 567 619*
 9: V 112* — VI 48 — VII 157* — IX 493*
 14: VII 184
 15: VII 161* 184
 17: VI 547
 18: VI 60* 547 — VII 334* — IX 525
 21: VII 256*
- 23: VI 47 561
 24: VI 47 561
 27: VI 75 396 401* 587 — IX 310*
 28: VII 417
 30: VI 548
 31: IX 568*
 32: VI 547
 36: VI 547
 37: VI 547
 38: VI 547
 39: VI 547*
 42: VII 155*
- 32, 1: VII 146 545 550* — VIII 141 — IX 332*
 2: VII 550*
 4: VII 593*
 5: VII 593*
 6: VII 239
 9: V 462 — VI 32 79 — VII 23 67 238 512 593 — VIII 396* 476 484* — IX 479* 484* 650* 681*
 10: VII 85 — VIII 116* 489*
 11: VIII 489*
 13: VI 79
 15: VI 164* — VII 128* 207* 476 — IX 152*
 16: VII 128* 207* 476
 17: VII 59* — IX 687
 18: IX 686*
 22: V 492
 24: VIII 145 147
- 33, 7: VII 99
 15: VI 122* — VII 333
 25: VI 111
 27: VII 432
 28: IX 439*
 29: VI 199* — VIII 419* 444* 484
 31: VII 166* 432
- 34, 1: VI 4* 129 205*
 2: VI 4* 48 140* — VII 129* — IX 280 553
 4: VI 601 — VII 162 192*
 5: VI 5 44
 7: VI 43
 8: VII 468*
 9: V 496* — VII 282 — IX 525 592*
 10: VI 6 51 — VII 282
 15: VII 13*
 19: VI 142*
 20: IX 394
 21: IX 640*
 23: VII 408 476* 522 — IX 567*
 24: VI 88 — VII 408 476* — IX 640*
 25: VIII 328*
 28: VII 378 — IX 278*
 30: VII 73* — IX 458 534* 645*
- 35, 5: VI 115* 191
 11: VII 304*
 16: VII 450
 17: VII 450
 18: VII 450 521
 19: VII 450 521
 21: VII 240 394 456 556 — VIII 111* 476 — IX 389 390* 392* 595* 608*
- 22: VII 451
 23: VII 451
 24: VII 451
 25: VII 451
 26: IX 33 41 652
- 36, 1: VII 240 456* — IX 405* 692*
 6: V 536 — VII 25* 343 — IX 97 180 181*
 7: V 536 — VII 343
 9: VII 335
 16: V 536
 17: VII 39*
 18: VII 39* 150 — IX 89
 24: IX 221* 351 712*
 27: VI 83 — VIII 449
 28: VI 598
- 37, 3: VI 305 560* — VII 138 360 — VIII 267* — IX 215
 5: VII 156* 366*
 9: V 491* 492 — VII 584
 14: V 491*
 15: V 491*
 16: V 491*
 17: V 491* — VI 40 — VII 105
 18: V 491* — VIII 536
 20: V 331 491* — VI 98 150* — IX 77 182*
 23: IX 680
 31: VIII 348 441*
 32: VI 556
 33: VI 558* 586* 587
 34: VII 538* — VIII 482
- 38, 1: VII 101 131* 210*
 4: VII 101
 5: IX 467*
 7: VII 270 586*
 9: VII 122 167 449
 10: IX 620
 11: VII 189 214 — VIII 148
 12: VII 189 211
 16: VII 214* 250 586 — IX 607*
 17: VI 402
 18: VI 402 — VII 586
 19: VI 589 607* 607* — VII 241 463*
 21: VI 55* — VII 496*
 22: VI 55* — VII 496*
 23: VI 55* 146 — VII 327 425 — IX 607*
 25: VI 66 — VII 105 342* — IX 200 201* 237*
 26: IX 363*
 27: VIII 441*
 28: VI 205* — IX 328 448*
 32: VI 206
- 39, 3: VI 162* — VII 192*
 6: VII 325* — IX 328 392*
 9: VI 90 — VII 29
 11: VII 137*
 13: VI 26
 14: IX 201
 17: IX 384* 457 670*
 19: IX 231 285 498*
 20: VII 492*
 22: VII 200*
 24: VII 359
 26: VII 359

- 32: VI 26*
 33: VI 198*
 39: VI 33 — VII 359*
 40: VI 33
 41: VIII 148* — IX 687
- 40, 1: VI 18 29* — IX 271
 2: VI 25
 3: VI 25
 7: IX 114
 11: VI 23* 95 — IX 271
 13: VI 24* 97
 17: VII 580* — IX 335*
 20: V 500* — IX 559
 21: VII 181
 22: V 393
 25: V 490*
 26: IX 394
 28: V 466* — VII 580* — IX 145
 119 686*
 29: V 131* 142* — VI 589*
 31: IX 482
- 41, 1: VI 168 580 588 — VII 332 419*
 — IX 608
 3: IX 271*
 5: IX 411*
 9: VI 131*
 11: VI 551 — IX 606*
 12: VI 531 — IX 80*
 13: VI 51
 15: VI 55
 17: VII 484
 18: VII 496
- 42, 7: VII 43 406*
 9: VI 129*
 10: VI 129*
 13: V 486 — VII 561* — IX 261
 14: V 448* 488
 16: V 391 426 — VII 345* — IX 37
 120* 122 523* 710*
 23: VII 206
 24: VII 168* 200*
 26: IX 106 453*
- 43, 1: V 369* 412* — IX 352* 375* 491
 587* 640* 709
 2: V 392 427 — VII 196 — IX 37*
 199* 701 703* 713*
 3: V 427 — IX 94* 122
 4: V 349 391* 427 435* — VI 109
 — VII 232* — IX 36* 120* 449*
 524 711
 6: V 427* — IX 37
 7: V 428 — VII 26* — IX 24 37
 701
 8: V 428
 9: V 392 429 — IX 120* 121* 714
- 44, 1: V 374*
 10: V 410* 470 — VII 124* — VIII
 328* — IX 324
 11: V 470 — VII 513*
 12: VII 513*
 14: V 419*
 15: VI 132
 16: V 375 — IX 119 581
 20: V 423* — VIII 236
- 45, 1: VIII 505 — IX 495* 497* 499*
 3: VI 176*
 4: IX 515* 575*
 6: VII 272
 9: VI 549*
 10: VI 549*
 14: IX 36* 245* 333 489*
 19: VII 15
 20: VI 226* — VIII 148
 28: IX 492 581
 30: VII 209*
- 46, 1: V 482* — VII 24 479 — IX 413*
 414 414* 484*
 2: VII 24 179
 11: V 482* — IX 318* 320 481*
 484*
 12: IX 178
 14: VI 370 — VIII 549*
 16: IX 497* 500*
 22: VI 573* — IX 574
- 47, 1: IX 281 413* 414* 481
 10: IX 571*
 12: VIII 149*
 15: VI 18 49 — IX 191
- 16: V 501* — VI 49
 17: VII 96 107*
 22: VI 175*
- 48, 1: VI 314* — VII 17 144 226 323
 331 331 — VIII 540* — IX 129*
 192 413* 414* 498 499* 544*
 4: VI 233 — VII 233* — IX 414
 5: VII 220 233*
 11: VII 30 — IX 402
 13: VII 81 450 — IX 565
 14: VII 81* 450
 15: IX 483 485 582*
 25: IX 413*
 27: IX 37* 334*
- 49, 3: V 468*
 4: V 468*
 17: V 449 531* — VI 467*
- 50, 1: VII 58* — IX 603* 652
 4: VII 174*
 5: IX 603*
 6: V 334* 430 — VI 139* — VII 22
 — VIII 504 — IX 33 57* 414
 115* 150 168* 169 653 659
 7: V 430 — IX 283
 8: V 430 — VIII 504 — IX 33* 95
 113 115* 116 118 120* 122*
 231 288* 490 491 491* 498 498*
 499*
 9: IX 499*
 10: VIII 64 — IX 714
 11: IX 30* 122* 499*
 12: IX 319
 13: VIII 427
 16: IX 490
 21: IX 164*
 26: IX 466*
 30: VII 37* 53*
- 51, 1: IX 412
 4: VI 135*
 6: IX 344*
 7: VI 177 — VII 421*
 11: VI 169*
 14: VII 207*
 15: VII 449* 456 — IX 538*
 20: IX 453*
 22: IX 157* 160*
 23: V 499
 25: VI 465*
 26: VI 153* — IX 166* 168 169 170*
 499
 31: VII 80* 382 399* 488 — IX 152*
 155* 388
 33: IX 269
 35: IX 92*
 38: VII 150*

ISAIAS.

- 1, 2: VI 216 252 — VII 180 227* 394*
 578 — IX 599*
 3: V 402 — VII 47 345* 361* 480
 4: VII 357* 563* — IX 436*
 5: VII 176* — VIII 308
- 6: VI 83* — VII 119 272 — VIII
 78 122 318
 7: VI 50* — VII 70* 357*
 8: VII 357* 446*
 11: V 394*
- 13: VII 96* 344
 14: V 394* — VII 344
 15: VI 202 379 413* 600* — VII 282
 289 540* — IX 390* 640* 655
 674 728

- 16: VI 18* 374 426 591 598* 599 —
VII 76* 126 138 184* 295 303
380* — IX 137* 591* 645* 655
- 17: VI 363 — VII 76* 380* 450
- 19: VI 185
- 20: VI 185 612*
- 21: VI 34* — VII 480 531*
- 23: V 440* — VI 34* 86* 145* 202
— VII 269* 450 500 531* —
IX 164
- 24: VI 117 — VII 531*
- 26: V 440
- 2, 2: VII 190 232* — IX 31* 217 687
- 3: V 402 — VI 328 — VII 28 124
190 232 355* 370* 468 602 —
IX 30* 325* 337 418
- 4: V 401* 402 — VII 555 — IX
565*
- 7: VI 194*
- 8: VI 194* 194*
- 10: VII 164* 339* 447 — IX 295*
- 11: VII 365 413
- 12: V 402 — VII 365 — IX 690
- 14: IX 327*
- 17: VII 365 535
- 18: VII 535
- 21: VII 535 574*
- 22: VI 80*
- 3, 4: VI 86
- 5: VI 202*
- 7: VI 76 319*
- 9: VI 173*
- 10: VI 447 — IX 410*
- 12: VI 56 — VII 77* 391 — VIII 147*
- 13: IX 293*
- 14: VI 597* — VII 77 169* 229* 291*
519*
- 15: VII 77 329
- 16: VI 91* — VII 183*
- 23: VI 239
- 24: VIII 400*
- 4, 1: V 368 368 — VI 519* — IX 108
- 2: V 383 394 — VII 60 — IX 439*
670
- 3: VII 468 — IX 53 310
- 4: VII 78* — IX 334* 346
- 5: VI 176* 222* — VII 418* — IX
336*
- 6: VI 222* — VII 418* — IX 677*
- 5, 1: VII 503*
- 2: VI 448* — VII 163 377 503*
505* — VIII 170
- 4: VII 506*
- 5: VII 497* 507*
- 6: VII 507*
- 7: VI 491 — VII 42* 103* 241 339
503* 507 571
- 8: VI 21* — VII 47* 442 466* —
VIII 291* 399* — IX 152*
- 12: VI 86*
- 13: V 477 — VII 41*
- 17: IX 262*
- 19: VII 429
- 20: V 330* 465 503 — VI 25 — VII
78* 149* 181* — VIII 492 — IX
59 132* 342*
- 21: VI 62* — VII 264* 306 — VIII
146*
- 22: VII 151* 441 — IX 481*
- 6, 1: V 370 390 397* 536* — VI 255*
323* 422 629 — VII 235* — IX
78* 81* 83 177 292* 321 611
651* 730*
- 2: V 295* 297* 302* 307* 370* 370*
390 536* — VII 434 — VIII 133
247 575* — IX 615*
- 3: V 337 370* 370* 390 435* 536*
— VI 422 — VII 235* — VIII
58* 60 — IX 214 449* 503*
524* 538* 651*
- 4: VII 535 — VIII 128*
- 5: VI 629 — IX 614* 633*
- 6: VII 555 — VIII 427* 544 — IX
436* 621*
- 7: VII 123* — IX 487 620
- 8: VI 513 — VII 217*
- 9: VI 379 — VII 493* 477*
- 10: V 370* — VI 336 422 504 —
VII 193 309* 477* — IX 59 60*
- 13: VI 123
- 7, 9: V 394* 494* 544* 571* — VI
337* 392* — VII 4* 54 196
474*
- 11: VII 18 50
- 14: V 375 484 485* — VI 266* 602
— VII 22 24 46* 517* — IX
126* 471 659* 659* 663* 667
701 706
- 15: IX 408 313 409*
- 24: VII 191* — VIII 419
- 25: VIII 419
- 8, 1: IX 454
- 3: VII 293* — IX 664*
- 6: V 413* 422 — VI 373*
- 7: V 413* 414 422 — VII 164*
- 8: VII 164*
- 13: V 463* — VII 176* 312* — IX
520* 643
- 14: VII 61* 176* 509 — IX 130
- 15: VII 509
- 17: VII 509
- 18: VI 167* 229* 470 — VII 133 283
- 19: VII 425
- 20: VII 425
- 9, 1: VII 21 65 105 166 260*
- 2: VII 21 42 49 60 434* — VIII
81 — IX 126* 135 489* 563*
707*
- 3: V 346* — VII 387 604
- 4: V 397
- 5: VI 75
- 6: V 345 491* — VI 495* — VII
25* 53 79 293 385* 461 517*
578 579 — VIII 183 247* — IX
88* 90 92* 100* 101 128* 135
141 146* 148 171* 174 218* 342
475
- 7: VII 24* 49* 299 — IX 129
- 8: V 402 — VI 315 — IX 51* 61*
77* 167* 495
- 14: IX 252
- 16: VII 152
- 10, 1: VI 200
- 6: VI 580*
- 21: VII 560*
- 22: V 401* — VI 135 — VII 166
468* 560*
- 23: VII 595*
- 27: IX 533* 547
- 11, 1: V 347 394 559* — VI 266* —
VII 21 25 45* — VIII 81* —
IX 52 93 93* 100* 116 131*
456* 281* 320 325 657* 666*
670* 701 702* 717 720*
- 2: V 257 461* 462 480 483* — VI
113 153 156 156* 157* 260* 519*
— VII 65* 97* 152* 295 — VIII
86 514 — IX 434* 435*
- 3: V 257 347 461* 462* 480 483*
— VI 313* 345* 358* 519* —
VII 152* — VIII 86 — IX 337
- 4: V 470 563 — VI 143 144 — IX
205* 595
- 5: V 347
- 6: VII 73 254*
- 7: VII 254*
- 9: V 388* 476* — VI 90 — VII 407
- 10: VII 50 584* — IX 36 51* 586*
- 12: VI 408 — VII 294 — IX 431*
179* 181*
- 15: VI 627
- 12, 1: IX 55
- 2: V 480* — IX 112
- 3: V 413* 480* — VI 290* 555 555*
— VIII 80 120 — IX 112 116*
340* 356* 696
- 5: IX 110
- 6: VII 30 — IX 112
- 13, 10: VI 92*
- 12: V 485*
- 18: VI 462*
- 21: VII 295*
- 14, 1: IX 72*
- 9: VI 143*
- 11: VII 419* — IX 630*
- 12: VI 183* 367* — VII 161 262 365
517 — IX 157*
- 13: VI 41* 383 596 596* — VII 91*
262 365 517 — VIII 402 — IX
210* 277 458 696*
- 14: VII 517 — IX 101* 522 611*
- 15: V 420 — VI 596* 596* — VII
262 — IX 627*
- 22: VI 51
- 27: VII 51
- 29: IX 52*
- 32: IX 444
- 15, 5: IX 325
- 6: VII 191
- 16, 1: V 361 — VI 260 263* — VII
294* — IX 248
- 5: IX 672*
- 6: VI 208 — IX 427*
- 11: VI 350*
- 13: V 397*
- 14: V 397*

- 17, 1: IX 363*
 9: VI 78*
 10: VI 78*
 11: IX 287*
 12: VII 571
- 18, 1: VI 110*
 2: IX 619*
 4: VI 169 — IX 418
 5: VI 133* — VII 191 — IX 286*
- 19, 1: V 375 — VI 199* 620* — VII 237* 334 — IX 322* 634*
 2: VII 526*
 6: VII 49*
 8: VII 116*
 9: VII 117
 14: VI 73 139
 18: V 439 — VII 482*
 19: VI 196 — VII 482* 579
 20: VI 78* — VII 39* 49* — IX 89
 21: VI 195*
 22: IX 71*
- 20, 2: VIII 403* 405* 444
 3: VIII 307 444 520 — IX 36 435
- 21, 3: IX 79*
 4: VII 140
 8: VII 326* 428 539* — VIII 419 496* 517 659* — IX 77
 9: IX 85
 11: VII 271*
 12: VI 159* 572* — VII 111* 399* — IX 212 279*
 14: VI 400*
- 22, 5: VII 532*
 12: VI 20 — VII 132 181 — VIII 400* 504* — IX 62* 196* 248 362* 637
 13: VI 20 27* 36 48* 70 74 121 121 294* 558 — VII 181 318* 398 441 — IX 306
 14: VII 441
 15: IX 674*
 16: VI 145* 582*
 19: VI 273* — VII 71
 20: VII 71
 21: VII 71
 22: VI 198 383* 495* — VII 71 309 385* 601* — VIII 159* — IX 222* 469
 23: VII 165
- 23, 7: IX 488
 9: VII 519
 10: VI 597* — IX 42 404
 18: VII 479*
- 24, 2: VI 224 384 — VII 328 — VIII 291*
 4: VI 395* 586* 587
 5: VI 149* 395* 586*
 7: VI 395*
 13: VII 452
 14: VI 230
 16: VII 239 503 — VIII 543*
 18: VII 526*
 19: VII 165 526*
- 20: V 306 — VII 165
 22: VII 335*
- 25, 6: VII 148* 353* 367* — IX 219* 257* 690*
 8: VII 537
 9: VII 64 — IX 84
- 26, 1: VI 85 538 — IX 139*
 2: VII 285* — IX 29*
 7: VI 174 — VII 72*
 8: VI 93 — VII 37 55* 547 — IX 69* 140
 9: VI 93 166* — VII 37 48* 235 284 539 — VIII 14* — IX 29 127* 241*
 10: VI 68 68* 476* — VII 80 357* — IX 28
 12: V 248* — VI 92* 120* 155 375* 417* — VII 261* 432* — VIII 95* 110* 440 — IX 69* 70* 596
 13: VII 490* — VIII 247*
 16: VI 191* 224*
 17: VII 123 — IX 665
 18: IX 345*
 19: VII 515* — IX 118 130*
- 27, 5: VI 444 — VII 51*
 8: VI 182
 9: VII 341
 10: VII 447
- 28, 1: VI 121* — IX 287* 488
 3: VI 607 — IX 488*
 7: VII 329 — IX 433*
 9: V 494* — VI 240 458 — VII 375* 556* — IX 143 666*
 10: IX 525*
 11: VII 193
 12: VII 166
 13: VII 532 — IX 257*
 15: VI 118 141* — VII 177 318* 332
 16: V 373* 488* — VII 164* 439 508* — IX 688
 18: VII 165*
 19: V 494* — VI 226 586* — VII 48* 146* 165* 393 — VIII 506 — IX 179
 20: VII 410* 445*
 21: VI 188
 22: VII 468* 516
 23: VII 192*
- 29, 1: VII 532
 2: VII 532
 3: VII 532
 4: VII 316* 595
 6: VII 439*
 8: VI 44 — VII 392*
 10: VII 193
 11: V 476* — VII 97 193 — IX 454*
 12: V 476* — VI 430*
 13: VII 163* 278* — VIII 476* — IX 173* 568 687
 14: VII 216
 15: VI 628* — VII 118 126 221
 16: VI 580* — VII 126
 18: VII 98* 174*
 19: VII 175* 176 209 345 — IX 51*
 22: IX 54
- 30, 1: V 387 491* — IX 599*
 2: V 387*
 3: IX 68*
 5: VI 132*
 7: VI 4
 9: IX 600
 10: IX 111
 13: VI 76* — VII 443* 509 538*
 14: VI 76* 97 — VII 98* 443* 509
 15: VIII 489
 18: VI 189 — VII 326
 19: VII 58* 285
 20: VII 115* 135* 249 285 — IX 235* 292*
 21: VI 185 — VII 249 335 400*
 23: VII 195
 26: VI 127* — VIII 84 — IX 231* 283* 456 712
 27: IX 141*
 31: IX 261* 275* 626
 33: VII 420 — IX 344*
- 31, 1: VII 444 491*
 9: V 313* — VII 179* 275* 349* — VIII 288 — IX 98 342
- 32, 1: IX 410
 6: IX 398*
 8: VII 335 — IX 398*
 11: VII 325 573
 12: VII 325 573
 13: VII 163 — VIII 318
 17: VI 126* 622 622 — VIII 115
 18: VI 128* — VII 408* — VIII 59* 84* 95 441 448* — IX 125* 269* 293* 602 653* 677*
 19: VI 128*
 20: VI 89* — VII 112* 190* 345* 406
- 33, 1: VII 261 450
 2: IX 127
 5: VII 127*
 6: VI 75 81* — VII 44* 139* 323* — IX 487*
 7: VIII 235 — IX 621 629
 11: IX 666
 14: V 427 — VI 590 — VII 317
 16: IX 381*
 17: VII 358 — VIII 65 — IX 78* 81* 83 106 170
 20: IX 399* 602 677*
 22: VII 468 — IX 51 169 191*
- 34, 3: VII 443
 8: VII 531*
 13: VII 202*
 14: VII 109 202* — IX 345 694
 16: VI 496* — IX 455
- 35, 1: VII 385 — IX 118 128* 287 288*
 2: IX 453*
 3: IX 364
 4: VIII 511
 5: VII 175 175 289 — IX 51 51
 6: VII 37* 175 289 374 — IX 51
 7: VII 186* — IX 128*
 8: VII 179
 10: VI 4 96* — IX 110*
- 36, 6: VI 4

37, 3: VII 35 297* 532
4: VI 44 — IX 427
16: IX 322
23: VII 578*
24: VII 578*
31: VII 347
34: VII 294*
36: VI 181*

38, 1: VI 212* — VIII 536*
2: VII 449 449 — IX 221*
3: VI 460* — VII 449 — IX 176
311*
5: VII 449
7: VI 548
8: V 333 345* — VII 533* — IX
33* 45* 95* 476* 317* 356* 434
551* 659
10: V 397
12: VI 134
14: VII 84 — IX 268
15: VI 374 565 — VII 340 — VIII
481 511 — IX 371 581*
17: VII 332 — VIII 438

39, 3: VII 149
6: VII 539
8: IX 293*

40, 1: IX 54*
2: VI 182
3: VI 257 — VII 47* 29 72 179
253* 544* — IX 68*
4: VII 535* — IX 77* 681* 690
5: VI 131* 631* — VII 60 73* —
IX 78* 81*
6: VI 317* 572* — VII 47 92 140
534* — IX 458 210 213* 221
585
7: VI 121* — VII 534* 537*
8: V 382* — VI 325* — VII 537*
— IX 182*
9: V 482* — VII 29 114* 296 444
— IX 34* 731
10: VII 29 33 — IX 38* 51
11: VI 531 582 626 — VII 385* —
VIII 74 — IX 301*
12: V 373 477 — VII 432* — IX 94
94 230* 353 613* 689*
13: VI 169*
15: V 82 — VI 183 — VII 92 432*
17: V 82 — VI 183* — VII 432*
18: VI 295*
29: V 481* — VII 447 — IX 90
30: VI 396 558* 586* — VII 459
31: V 484* — VI 95 127* — VII 374
— IX 95* 452* 498

41, 7: VI 195*
9: IX 578*
11: VII 61* 345 — IX 132*
12: VII 345
17: IX 340*
18: IX 690*
26: VII 289
27: VI 540* — VII 444

42, 1: VI 41* 123* 240 — VII 33* 248
323 — IX 76* 444* 235* 495
574* 575*

2: VI 348
3: VI 188* — VII 248
4: VI 188* 275* 404 — VII 274*
5: IX 73*
6: VI 578* — VII 42 361* — IX
496* 415* 693 720
7: VI 578* — VII 42
8: V 124 — VII 51
13: IX 439
14: VII 512
17: VI 206
18: VI 579 — VII 289

43, 2: VI 197 233 323* — VII 201 —
IX 112 344*
5: VII 353* 585
6: VII 353* 585
7: VII 57
8: VII 493
9: VII 291* 602*
10: VII 291*
11: IX 73 112
19: IX 336*
21: IX 174*
25: VI 260 513* — VII 126 188 —
IX 73 585*
26: VII 180 — IX 112 585

44, 10: VI 196*
11: VI 198
12: VI 200* — IX 447*
13: VI 200*
14: VI 195
15: VI 195 206*

45, 1: VII 517 — IX 477*
2: VII 73
3: V 563 564 — VII 38*
4: VII 39
6: VI 483
7: VI 483
8: V 394 — VI 122 — VIII 160*
— IX 95* 98* 100 112 127 613*
657* 669* 701*
9: VI 187
12: VI 92*
13: VII 98*
14: IX 103* 106*
15: VII 49* 296* — IX 107* 253
16: VI 196*
17: VII 39 — IX 112
21: VI 187*
22: VI 185
23: VII 117* 209*
24: IX 386*

46, 4: IX 42*
5: VII 126
6: VI 206*
8: VI 228* 486 — VII 284 334* 393
10: VI 65* — VII 120
13: IX 89

47, 1: VI 305 — IX 215 337
11: VI 220*

48, 7: VI 53*
8: VI 53*
10: VII 176 — VIII 286 298* 299
325* — IX 515 575 579

11: VI 343
16: VII 98
17: V 507* — VII 414* 266* 278
461* 500 — IX 403*
18: V 416 507* — VI 444 621* —
VII 42*
20: IX 542*

49, 1: VI 239* — VII 16 30 36
2: VI 142* 229* 239* — VII 38
3: VI 167* 239*
4: VIII 56*
5: VI 576* — VII 370*
6: VII 60 98* 122 169* 370* 602 —
IX 90* 189* 693 707*
8: VI 399* — VII 98* — IX 90*
9: VII 98*
13: VII 386 — IX 54* 350 351
15: V 487 — VI 425 450* — VII
33* 279 283 322 387 — IX 54*
350
16: VII 600 — IX 53
17: VIII 342
18: VII 482*
21: VII 14*
22: VII 124* 128 241* — IX 36
23: IX 555*
24: VII 293*
25: VI 570* — VII 98* 293*
26: VII 64

50, 4: V 572* — VI 154* — VII 192*
540 — IX 402* 445
6: VI 332 490* 554* — VII 469 563
— VIII 184 — IX 298*
7: VII 469
8: VI 40
11: VI 144* 174

51, 2: VI 365* — VII 74* — IX 235
407 422
3: VI 222* — IX 111 158* 369
653*
5: IX 112
6: VII 415 537*
9: VI 183
10: VI 229*
11: IX 308 313*
12: VI 187 378 — VII 111* 312
15: VII 534
17: V 443*
23: VII 342* 392

52, 1: V 480 — VII 5 423* — VIII 150*
— IX 279* 603*
2: VI 556 — VII 98 345 395 — IX
396*
3: VI 364 — VII 39 98 — IX 260
7: VII 81 98 189 256* 397* 599 —
VIII 510
8: VII 536* — IX 40 78* 81*
9: IX 111*
10: VI 131* 631* — VII 60 73* 219*
— IX 78 82* 84* 105
11: VI 600* 600* — VII 332* — IX
164* 254 656*
13: VI 239 596 — IX 142 435* 573*

53, 1: V 421* — VI 422 — VII 292
508 — IX 241

- 2: V 178* — VI 296 496 540* 604
620* 628 629* — VII 50* 363*
508 517* 565* 575 — VIII 169
171* — IX 52 105 264 325*
- 3: V 178* — VI 296 540* 629* —
VII 50* 363* 565* 575 — VIII
77* 161 169 507* — IX 61
- 4: V 138 — VI 540* 543* — VII 5
109* 122 174* 385* 439* 508
565* — VIII 76 77* 111 160*
169 — IX 164* 596
- 5: VII 5 132 227* 439* — VIII 122*
— IX 264* 297* 663
- 6: VI 139 184* 446* — VII 227*
384* 549 — IX 302 710
- 7: VI 160* 262 263* 388 446* 479
491* 543* — VII 91* 254* 355
385 469 549 568* 576 — VIII
77 501* 527* — IX 178* 203*
204 262 296 302* 304 648
- 8: VI 244 258* 346* 491* — VII
478* 517* — VIII 111 — IX
667* 704
- 9: VII 138
- 10: VII 549 — IX 295
- 12: V 249* — VI 543* 591* — VII
153* 227* 242* 506 555 575
576* — VIII 121 170* 571 —
IX 178* 304 304
- 54, 1: IX 125
7: VI 471*
8: V 171 — VI 211
11: IX 237* 366 603* 625
12: VI 330 332 — VII 137* 522*
13: VI 330 332 463 — VII 137*
14: VI 57
16: IX 341*
17: IX 237*
- 55, 1: VI 293 319 328 349* 523 541*
563 — VII 113 197 383* — VIII
181* 182 — IX 341 541
2: VI 333 — VII 153 393* — IX
504* 639*
3: VII 153
4: V 357* — VI 164* 488* 554* —
VII 115*
6: VI 572 — VII 111* — IX 212
7: VI 185 — IX 162 188* 191* 405*
8: VI 123
9: VII 464* 478*
10: V 382* — VI 90*
11: VI 90* — VII 59* 115*
- 56, 1: VII 443
7: VII 499 — IX 392
8: VII 80 499
10: VII 177 329
11: VII 329 469*
12: VI 36
- 57, 1: VI 58* 135* — VII 344
2: VII 188* — IX 69*
4: VII 578
5: VI 562
6: VI 421*
7: VI 211
11: VIII 144*
15: VI 561* 561*
- 16: VI 207
- 20: VI 120* 301* 566 580* — VII
147 206 534* — IX 426 518*
- 21: VI 202* — VII 51
- 58, 1: VI 254* 347 591 — VII 72 181
192 — IX 213* 538 585
2: VII 382
3: VII 155
4: VII 132* 155
5: VII 132*
6: VII 98* 132* 406 — VIII 491* —
IX 396*
7: VI 88 — VII 75* 224* 270 283
368 406 417* 476 596* — IX
381*
8: IX 126*
9: VI 221 — VII 108
10: VI 536 — VII 155 304*
11: VI 349* — IX 468* 340 721*
13: VII 135* 586
- 59, 1: VI 213 — VII 110 215* 343 —
VIII 90 492*
2: VI 112* — VII 390*
4: VII 115* — IX 666
5: V 422* 491*
6: VI 133*
9: VI 139
10: VI 579 — VII 177
11: VII 57* 84 — IX 571
13: IX 665*
14: VI 35 145* — VII 440
15: VI 35 — VII 440
17: VI 35 142* — VII 440 — IX 430*
18: VII 440
19: VII 172
- 60, 1: V 445* — VI 13 536 — VII 97
128* 147 269 — IX 131 157
166* 167 168 168* 170 170* 231*
707*
2: IX 418
3: IX 167* 169* 283*
4: VI 393 408 — VII 84 399*
5: V 347* 443* — VI 418 566* 631
— VII 146 — VIII 65 — IX
84 346* 456 605*
7: VII 386 — IX 694*
8: VI 90 — VII 347 — IX 530* 571
11: VII 489
14: VI 164* — VII 202* 394* 454 —
IX 299 555*
15: VII 366
17: VII 43
19: V 445*
22: VII 179* 483
- 61, 1: V 539 — VI 114* 347 575 593
— VII 3 71* 97* 98 112 132
218 226* 248 — VIII 540* — IX
58* 205 231 336 488* 490* 605
2: VI 575
3: IX 488*
7: VIII 300*
8: VIII 355
9: IX 195
10: VII 133 — VIII 40 — IX 78 111
112* 125* 309 487* 489 489*
508 629* 700
- 62, 1: VI 158 — VII 28 400* 468 602
— IX 531*
2: VI 628* — VII 35* 55 — IX
135 140
3: IX 485* 489 699*
4: IX 580*
5: IX 663
6: VI 95 — VII 37 94* 285 — IX
104
7: VII 37 285
10: IX 36 104
11: VII 28* — IX 412
- 63, 1: V 346 — VI 603 — VII 331 386
528 603* — IX 265 274* 320*
503* 582* 704
2: VI 490* — VII 331 557* — VIII
80 100
3: VI 465* 480 — VII 331* — VIII
100 161* 186 — IX 726
4: VII 99
5: VII 418
7: VI 93 — VIII 449
8: IX 112
13: VI 230
14: VI 230 — IX 336* 394*
15: VII 42
16: VII 425*
17: VII 449*
- 64, 1: VII 178* 265* 535* — IX 103*
432*
2: VII 535*
3: VII 52 — IX 318
4: VI 126* — VII 158 371 402 —
IX 485*
5: IX 694
6: VII 287* — VIII 443 — IX 196*
268 622 699*
7: VII 115 201* 452
8: VI 24* 496* 580
10: IX 104
- 65, 1: IX 157
2: IX 157
4: VII 444
5: VII 131* 184 245* 383 453
13: VI 179 559* 576* — VII 33* 151*
420 — IX 404* 255
14: VI 138 — VII 106 110 151* 202*
420
17: IX 111* 112*
18: VI 609* — VII 388*
20: V 424* — VI 86 134* — VII
459
24: VI 210 — VII 285
25: VII 254*
- 66, 1: VI 167* — VII 264 293* 458
523* — VIII 304* — IX 355*
555* 561 587
2: V 421* 466 — VI 78 146 —
VII 31* 118 175* 476 212 244
249* 256 292* 458 521 523*
— VIII 148 304* 504 — IX 309
537
4: IX 516
7: VII 24 46* — IX 706
8: VII 24 46* 296* — VIII 492 —
IX 109 706*

9: V 105 — VII 46*
 10: VII 388* — IX 78 111 291* 309* 313*
 11: VII 388*
 12: VI 465* — VII 51* 385* — IX 29*

13: VII 151 385* 400* — IX 54* 111 308* 366
 14: VI 464* 631* — VII 385* — IX 83* 84 106 308 313*
 15: VI 144
 18: IX 308

22: VII 20* — IX 106 134*
 23: VI 215 — VII 20* 586
 24: VI 89 208 369* 590 — VII 75 80* 423* — VIII 84 — IX 308* 344* 428*

IEREMIAS.

1, 5: VII 17 — IX 414 641*
 6: VI 177* — VII 459* — IX 64
 7: VII 72 85 433 459*
 10: VI 31* — VII 447 — VIII 470*
 11: V 397* 397* — IX 81 585*
 13: V 397
 14: V 549 — VI 13* 89 — IX 604*
 17: VII 325
 18: IX 532 603

2, 5: VI 4 97* 192 — VII 137* 390* — IX 102
 6: VI 178 589*
 7: VII 341 — IX 671
 10: VII 180* — IX 662*
 11: VII 180*
 13: VI 97 290* 337 555 — VII 271* 411 — IX 347 338* 465* 696
 16: IX 533
 18: V 423 — VI 626* — VII 191
 19: VI 129 137 219* 271* 606 — IX 570 720
 20: VI 121* 366 — VII 203* 486* — IX 263
 21: VI 366 448* — VII 503* 505* — VIII 170 476* — IX 494*
 23: VI 560 — VII 170
 24: VII 288
 31: IX 245
 32: IX 662*
 33: VII 372*
 34: VII 372*
 35: VII 470 289* 379 455
 36: VI 68 561

3, 1: VI 450* 560* 625 — VII 383 445 — IX 163* 189 560*
 2: VI 366 406 — VII 402 269 490 — VIII 492* — IX 461* 220* 448 505
 3: VI 399* — VII 402 182* 229* — IX 371 555
 4: VII 400* — IX 662
 7: IX 189
 9: VI 199
 12: VI 211
 15: IX 294*
 17: VI 31*
 18: VII 484
 19: VI 582 — VII 250 278* — IX 237*
 22: VI 422 — VII 17 — IX 462 463*

4, 2: V 517* — VI 203*
 3: VII 491*
 4: VII 55 — IX 137 142
 5: VII 481
 6: VII 481
 13: VI 80*

14: VI 202* 426 598* — VII 426 303
 18: VI 375
 22: V 499* — VI 207* 369*
 23: VI 207
 30: VI 624*

5, 1: VII 338
 3: VI 217* — VII 125 467*
 5: VI 445* 446 — VII 203*
 6: VI 186*
 7: VI 27*
 21: V 464 — VI 381* — VIII 486*
 22: V 464 — VI 229* — VII 408* 200 312*
 24: VI 304* — IX 214*
 26: VI 199
 28: VI 145* — VII 450*
 30: VII 452 — IX 97
 31: VII 152

6, 2: IX 691*
 7: VI 587
 8: VIII 486*
 13: VI 26* 27* 86* 273* — VII 269* — IX 62* 211*
 14: VI 201* — VII 332
 16: VI 418* — VII 76* 415 266* 461
 23: IX 329
 26: VI 224 — VII 176* 209* 260 — VIII 74* 429*
 29: IX 344 486* 569 639
 30: VI 167* 479* 205

7, 3: VI 27*
 10: IX 390
 11: VI 409 — VII 499
 12: VI 629 — VII 499
 13: VI 629
 20: VI 629
 24: VI 445* 568
 25: VII 307* 505*
 26: VII 307* 505*
 28: VI 202* — VII 452 — IX 606

8, 2: IX 236*
 4: IX 277
 5: VI 347*
 7: VII 71 497* 524*
 12: VII 229 — IX 371
 17: VI 83

9, 1: VI 22 — VII 486* 496 574 — VIII 122* — IX 356*
 3: VII 421*
 4: VII 529
 5: VI 85 439* 206* — VII 424* 529 — IX 256
 8: VII 437* 332 421*
 17: VII 481 214*

19: VII 481 214*
 21: VI 23 — VIII 517* — IX 277 571 652* 655* 724*
 23: V 499 — VI 444 219 — IX 270*
 24: VI 602 — IX 442*

10, 3: VI 200
 4: VI 200*
 5: VI 195* 203* — VII 312
 6: V 464 544 — VII 242 — IX 441 444*
 7: V 464 544 — VII 407 200 206* 237 242 312
 8: IX 414* 566*
 11: VI 499*
 13: VII 144
 14: V 475* 515 — VI 5 199* — VII 215
 15: V 515 — VI 5 11 199* — VII 338 — VIII 34*
 19: VII 476*
 21: VII 460*
 23: VI 257* — IX 68 69

11, 1: IX 76*
 9: VI 378
 10: VI 378
 13: IX 453*
 16: IX 458 499* 518*
 18: VII 439*
 19: VI 460* 378 543* — VII 439* 498* 576 — VIII 167* — IX 478 478* 245 262

12, 1: VI 58* 69 — VII 379 — IX 253
 2: VII 468
 3: VII 531 — IX 568
 7: VI 387* 450* — VII 130 251* 466 487 — IX 454* 551 591*
 8: VI 491 — VII 571
 9: VI 582* — VII 433* — IX 448*
 10: VI 582*
 12: IX 282*

13, 16: IX 689
 18: VII 260 — IX 488
 20: VI 145* — VII 48* 330
 21: VII 48* 330*
 23: VI 186* 424 — IX 552 592

14, 6: IX 553*
 8: VI 290 — VII 47* 246* 475 593*
 9: VII 47*
 10: VII 209

15, 6: VI 569
 7: VII 79*
 8: VII 102
 10: VII 529

- 13: VI 172*
 16: VI 147 — IX 76* 110* 112* 182* 291
 17: VII 172* 273 — IX 453*
 19: VII 181* 261 — VIII 293* — IX 531* 731*
- 16, 6: VI 224
 13: VI 5 365 575* — VII 411* — IX 541*
 16: VI 266 521 — VII 116*
- 17, 1: IX 53*
 5: IX 220* 603* 686*
 7: IX 452* 686* 717
 8: VII 191* — IX 384* 464* 519*
 9: VI 465 — VII 412*
 10: VI 114 267 277 465 525* — VII 138 311
 13: VI 354* — VII 263* — VIII 163* — IX 53*
 16: VI 340* 525 — VII 496*
 18: VI 480 — VIII 53*
 20: VI 42*
 21: VI 42* — VII 585*
 23: VI 593
- 18, 2: IX 451* 455* 337 688
 3: IX 714*
 6: VI 155 580 — IX 714*
 8: VII 389 — IX 370* 372
 18: VI 407*
 20: VII 506
 23: VII 139* 564
- 20, 7: VII 565*
 8: VII 565* — IX 76*
 9: VII 597*
 10: VII 597*
 11: V 498 — IX 425
 14: VII 496*
- 22, 7: VII 404*
 13: IX 452*
 14: IX 448*
 19: VI 50*
 20: IX 319
 29: VI 354* — VII 274
 30: VI 354*
- 23, 5: VI 122 488 496* — VII 24* 44 493 — IX 96* 100 121
 6: VI 122 — IX 140*
 9: VIII 484
 10: IX 482
 19: VI 141*
 21: VI 251 366* 386 513 — VII 442 217* — VIII 361*

- 24: VI 114* 359 — VII 68 264 — IX 353
 28: VII 80*
 29: VI 186* — VII 331 597*
 40: VI 136
- 25, 4: IX 191
 15: VI 547*
 29: VI 179*
 38: VII 74
- 26, 4: VII 424*
 5: VII 424*
 6: VII 424*
 11: VI 493 — VII 509*
 15: IX 726
 21: VIII 254 254*
- 27, 6: VII 44*
 7: VII 44*
 8: VII 44*
- 29, 10: VII 407
 11: IX 350
 13: VII 285 — IX 166 410*
 23: V 538* — VI 414 137 318*
- 30, 1: IX 76*
 11: VI 211
 12: VI 117 211*
 14: VI 624* — VII 474*
 18: VI 549*
- 31, 1: IX 162
 3: V 446* — VI 557* 625 — VII 210 331* 456* — IX 662
 6: IX 170 170*
 11: IX 26*
 12: IX 663
 13: IX 410*
 14: V 555*
 15: VI 94*
 16: VII 450 474
 18: VII 170 183* 434* 566 — IX 371
 19: VI 20* — VII 170 183* 434* — IX 372*
 20: IX 235*
 21: VI 364 — VII 340 — IX 68 68* 75* 162 163* 176* 649* 662
 22: V 485 485* — VI 17 78* 260 456 — VII 22 24 178 296* — IX 126* 134* 658 659* 664 667 701 703 708
 27: VII 194
 30: VI 59*
 31: IX 434
 32: IX 445*
 33: V 385* — VI 330 437* 602
 34: VI 330 464* 602 — VII 280
- 32, 3: VII 81*
 13: VII 191*
 17: VI 65* — VII 426*
 18: VI 65* — VII 426*
- 33, 5: VI 629
 6: VI 212
 9: VII 16
- 35, 2: V 402*
 3: V 402*
 6: VIII 263 442
 7: VIII 442 — IX 676*
- 36, 2: VI 577 — IX 264*
- 38, 22: VI 580* 581 — VIII 347
- 39, 7: IX 396
- 41, 8: IX 30 533*
- 44, 10: VI 600*
 11: VI 600*
 18: VI 192*
 19: VI 492*
- 46, 12: VII 293
- 48, 6: IX 423* 540*
 7: VII 452*
 9: VI 121
 10: VI 429 — VII 458* 483* 520 554* — VIII 402 448* — IX 684*
 28: VI 297 — VII 130 219* 378 — VIII 79* — IX 344*
 29: VII 413
 30: VII 413
 43: VII 539
 45: IX 540
- 49, 6: IX 491*
 10: IX 358
 11: VI 380*
 12: VI 613
 16: VII 413
- 50, 2: IX 233*
 6: VII 160* 309 — IX 404*
 17: IX 236*
- 51, 6: IX 541
 7: VI 613
 18: VI 27 192 206*
 25: IX 143 688*
 50: VIII 492*
- 52, 11: IX 46

THRENI.

- 1, 1: V 394 397 — VII 471
 2: VI 30 37* — VIII 161* — IX 101* 329
 4: VII 57*
 5: IX 90
 6: V 482* — VI 558

- 7: VII 96* 344 378
 8: V 410 — VIII 441*
 9: VI 426*
 10: VI 558 — VII 532*
 11: V 410 — VI 556 — VIII 371
 12: V 487 — VI 427 442 618 618

- 629* — VII 474 234 284 — VIII 413* 422 — IX 104* 172* 474 203* 705 730*
 13: VI 593* — VII 84 117 171 330* — VIII 78* — IX 341 499 518
 14: VI 187 396 558* 587 — VII 342*

15: IX 663
16: VI 508 — VII 133 573* — IX 329
17: VII 401
18: VII 401
19: VI 556
20: VI 372* 559 590 — VII 532*
21: IX 55

2, 2: VII 532* — IX 661*
3: IX 428
4: VII 532*
5: VII 532*
8: VII 497
9: VII 497
10: IX 277
11: VII 574 — IX 203
12: VII 497
13: V 566 — VI 566 — VII 98 — IX 662*
14: VII 309
17: VII 497 531*
18: VII 484* 574 — VIII 74* 129* — IX 127* 562
19: V 443* — VI 305 — VII 48* 124* 141 284 497 539* — VIII 9* — IX 245 328 343* 356* 727*
20: VII 497

3, 1: VII 175* — IX 364

2: VI 536*
4: VII 210*
12: VI 619 — VII 61*
14: IX 278*
15: VI 458 — VIII 76* 77 78*
19: VI 78* 92* 319* — VII 37 234 547 — IX 264* 436 555*
20: VII 37 547
22: VI 68* 69 — VII 160 — IX 347*
24: VII 275 — IX 516
25: VII 209 235* 275
26: VI 401* — VII 19 209 236 — VIII 481
27: VI 42* 89* — VII 88 326 372 — IX 263 363* 371* 440 539 577
28: VI 40 400* 569 — VII 66 144* 206 225 273* 377* 512 — VIII 116* 119 496 — IX 25*
29: IX 263
30: VI 332 483* 490* 616* — VII 154 563* — VIII 567
31: VII 533
32: VII 533
33: VII 33
38: VI 491*
39: VII 382* 475*
40: IX 476* 649*
41: VI 467* — IX 40

44: VII 471 — IX 226 391
51: VI 23 — IX 227
53: VII 584*
54: VII 201*
61: VII 566
62: VII 566
66: IX 492*
4, 1: IX 716
3: VII 451
4: VI 90 — VII 281 369* — IX 183 281
5: VII 340 — IX 524
7: IX 588 699
8: VII 122* — IX 446* 709*
9: VII 393*
10: V 488 — VI 185* — IX 243*
13: VII 498*
14: VI 484* 579 — VII 477 — IX 253*
20: VII 549
5, 3: IX 485*
15: VII 284 573
16: VI 124* — VII 271* 284 573 — IX 485*
17: VI 124* — VII 271* 573
18: V 389
19: IX 253
21: IX 437

BARUCH.

1, 14: VII 105
18: V 508*
22: V 508*
2, 18: V 119
3, 9: IX 398*
10: IX 573
13: VII 72*
14: V 495*
16: VI 614* — VIII 45*
17: VI 614*
18: VI 153 — VIII 45*
19: VI 117 126 130* 143 153 186 191 614* — VIII 46*
23: VII 322 479* — IX 59 69 92 507* 599*
24: VII 370 543* — VIII 59* — IX 31* 155 156 687* 692

25: VII 370
26: IX 517*
28: VI 78 173* — VII 139 — IX 189 191* 453*
29: IX 319
34: V 429* — VI 93 — IX 37
35: V 429*
36: VII 97* 358* 517* — IX 426* 730*
37: VI 161 — VII 97*
38: VI 463 549 602 628 — VII 60 68* 182* 299 337* 358* 384 475 517* 601 — VIII 288 — IX 126* 250 730*
4, 1: VII 266* — IX 454* 455
2: VII 266* — IX 455*
4: VI 174* — IX 165*
8: VI 216
16: VI 121*

22: IX 48
23: VI 608*
24: IX 220
5, 1: IX 514
5: V 443*
7: IX 455*
6, 5: VII 93
8: VI 200*
14: VI 196
16: VI 195* — VII 259
25: VI 196
26: VI 195*
40: VI 195*
58: IX 714*
59: IV 115*
66: VI 193*
67: VI 208

EZECHIEL.

1, 1: IX 491 493
3: VI 392 — VIII 506 515
4: V 335 — VII 201 — IX 41 409
5: V 335 389 390 — VII 6* 143* — IX 610
6: V 389 390 390 — IX 472 528* 528*
7: V 389 390 — VII 213
8: VII 143*
9: VI 569 — IX 163
10: V 203 355* — VI 241* — VII 7 — IX 528* 565 565 565* 565*

11: IX 529
12: VII 145 — IX 163
13: VII 144 439* — IX 528 707*
14: VII 53* 104 254 373 431* — VIII 119* — IX 163 163* 649*
15: V 203
16: V 391 — VIII 286* 287
18: IX 472
20: VI 156* 542*
24: V 373 — VI 241* — VII 534*
25: V 373

26: IX 695
27: IX 113*
28: VI 13* — IX 114
2, 1: VI 13* — VII 97 114* 435* — IX 113*
2: VII 345*
3: VII 357
4: VII 357
5: V 330*
6: VII 287 358* 566

- 7: VII 488
9: V 229 312 386* — VI 574* — VII 181 — IX 264* 606*
- 3, 7: VII 260* 425
8: VII 246*
9: VII 246*
12: VII 316 404* — IX 335
14: VII 38 43 65* 343 — IX 246* 381*
17: VIII 317* 468* — IX 582
18: VI 389 — VIII 422* 470*
20: VIII 422*
26: V 330* — VI 93 — VII 18* — IX 64*
- 4, 1: VII 496* 530*
2: VII 496* 530*
3: VII 497
10: VI 556
16: VIII 557
- 5, 5: IX 323*
- 7, 10: IX 287*
26: VI 138 — VII 136*
- 8, 3: VI 240* — IX 346* 399
- 9, 2: V 397* — VII 584*
4: VII 440 — VIII 504* 515* 569* — IX 180 574* 587 728*
5: VII 440 486* 532*
6: VII 440 532*
- 10, 7: IX 529
11: VII 144*
18: IX 121
19: IX 154 156
- 11, 19: VIII 180
- 12, 19: VI 565*
- 13, 3: VI 226*
5: VI 387 — VIII 318*
10: VII 496* — VIII 135
11: VII 165* — VIII 142
14: VIII 142
15: IX 60*
- 14, 14: VI 592* — VII 172* 446
20: VI 623
- 15, 2: VI 447*
4: VI 447*
5: VI 133*
- 16, 3: VI 366* — VII 333 — IX 52*
4: VI 551
5: VI 551
9: IX 220 547
12: IX 514
13: VIII 84
20: VI 201*
21: VI 201*
22: IX 572
25: V 164* — VI 121*
33: VI 624*
39: VII 202*
- 42: VI 188
49: VII 442*
- 17, 3: VI 241 — IX 52 442* 497*
4: VI 241
10: VI 133*
22: VI 241
23: VI 241
24: IX 305* 394 466
- 18, 2: VI 133*
4: VI 184* — VII 303*
5: VI 564 — VII 77*
6: IX 378*
7: VII 77*
8: VII 157
9: VII 77* — IX 378*
20: VI 147 374* 606*
21: VI 183* 564 — VII 389 — IX 371*
25: VI 589
27: VI 561*
30: VI 146* — IX 372*
31: IX 137
32: VI 589
- 19, 10: VI 553* — VII 505*
12: VII 505* — IX 382*
- 20, 30: VI 226*
- 21, 9: VI 143
- 22, 29: VI 37
- 23, 5: VI 624*
33: VI 607*
34: VI 607*
- 24, 12: VI 179*
13: VII 103
25: IX 306*
- 26, 16: VII 539
- 27, 2: VII 259*
18: VI 547*
27: VII 259*
- 28, 6: VII 365
7: VII 365
8: VII 365
12: V 499 — VII 262* 387* — IX 114* 118*
13: V 499 — VII 387* — VIII 110* — IX 542 625
14: V 499* — VIII 530*
16: VI 160 — VII 106* 122* 262* — VIII 530*
17: VII 262*
18: IX 646
19: VI 367 — VII 365*
- 29, 3: VII 294*
- 31, 3: IX 30
8: IX 114* 117 118* 119 119 691*
9: IX 115
10: VII 413
11: VII 413
- 18: VI 111
- 32, 7: IX 37 720
14: IX 634*
21: VI 146*
- 33, 6: VIII 317* 468*
8: VIII 136
11: VI 147
12: VII 429 456*
13: VI 329 — VIII 328*
- 34, 2: VI 526 582 582* 626 — VII 328
3: VI 526 582 582* — VII 328
4: VI 396 582 — VIII 437* 446* 426
5: VI 582* — VIII 446* 426 — IX 302*
6: VI 387
10: VII 330* — VIII 142 377*
11: VII 385 — IX 61
12: VII 42* 385 — IX 295
13: VI 384 385*
14: VI 385* — VII 232* — IX 31* 219*
15: VII 325* — IX 303
21: VIII 343 431*
23: VI 388 — VIII 427
24: IX 673
26: IX 465
31: VII 322*
- 36, 5: VI 290*
8: VI 205* — IX 218
17: VI 123
23: IX 96*
25: VI 426* 555 600 627* — VII 72 103 177 — IX 134* 485* 186* 187* 333* 356
26: VII 134 286* 495 602* — VIII 180 — IX 133* 321* 336 380*
- 37, 1: IX 77
4: VII 315*
5: VI 542*
6: IX 133*
9: VI 12* — VII 585 — IX 309*
12: VII 536
13: VII 175
14: VII 475
21: VI 610*
22: VI 610*
23: VI 610*
- 38, 11: IX 572
22: VII 443*
- 39, 29: IX 336*
- 40, 1: IX 604*
2: IV 688
3: V 404
4: V 404
5: IX 716
- 42, 1: VII 520
5: VIII 392
13: VII 520
- 43, 2: IX 701 702*
4: VI 548* 549 — IX 702*

10: IX 177 652
13: VII 419
44, 1: IX 663*
2: VII 56* — IX 100 135 663*
701

22: VIII 287

45, 5: VIII 287
6: VIII 287

46, 1: VII 585*

2: VII 351*
3: VII 351*

47, 1: VI 549 627*
9: VI 549 573
12: VIII 159 — IX 94* 119*

DANIEL.

1, 3: VII 459
4: VII 459
8: VI 148 150* — VIII 269* 271
12: VI 127 556*
13: VI 556*
17: V 347 425 494* — VI 240 —
VII 460 — IX 455* 564

2, 6: IX 530*
17: VII 234*
18: VII 234*
19: VII 234*
20: IX 141
21: V 496* — VI 170* — VII 92*
22: V 496* 568 — VII 60 184 196*
212 601* — IX 563* 693
31: V 347
32: V 347 — VI 22*
33: V 347
34: VI 241 — VII 508 584* — IX
98 126* 435 637* 688 700
35: VI 553 — VII 338 508
40: VII 44*
42: VII 70
44: VII 44* 70
45: VI 241

3, 1: VII 413
4: VI 200
12: V 152
13: V 152
14: V 152
15: VIII 270*
23: VIII 271*
24: VIII 301 — IX 483
27: VII 580
29: V 508* — VII 580
32: V 508*
37: VIII 111* — IX 596
39: IX 435*
49: VI 215* — VII 83 — IX 578 619
50: VII 83 — IX 127
51: VII 127*
52: VII 32 — IX 140
53: IX 177*
56: IX 246
57: V 418* — VII 470* — IX 687
92: V 177 — VIII 270* — IX 177*
579
93: VII 529*
94: VII 529*
95: VIII 343*
100: V 543*

4, 1: IX 288

7: VI 133 — VII 347*
9: VII 347* — IX 119*
11: VII 75
16: VII 23*
24: VI 47* — VII 125* 304 — IX
348 351
27: IX 288
31: IX 414
33: VII 206*
34: VII 30* — IX 413

5, 1: VII 367
6: V 347
7: V 347
8: V 347
17: IX 530*
18: VI 50
19: VII 33

6, 5: VII 137*
27: IX 112

7, 2: IX 426*
3: VII 438*
4: IX 143
8: IX 143
9: IX 27
10: VI 174 — VII 18 481 — IX 117*
335 335* 454* 455 602 615 619
619* 621*
13: VII 535 — IX 41
14: V 543* — VI 183 420* 614* —
VII 24* 24* 280* 535 — VIII
84* — IX 148* 730*
27: IX 730*

8, 15: V 497
16: V 497 — VI 240
23: V 399
26: V 375

9, 3: VIII 269*
5: VI 72
8: VII 433*
9: VII 433*
18: VIII 103
20: IX 334*
21: VII 18* 21 — IX 186*
22: VII 21
23: V 296 425 548* — IX 334* 467
24: VII 5* 21 25* 97* 106* 227 308
533 545* — IX 62 598* 661
26: VII 227* 308 469 480 530* 549
576 — IX 62
27: VII 530* — IX 454

10, 1: VI 174
2: VII 181*
3: VII 181*
7: VII 15*
8: VII 15*
9: VII 436
10: VII 127
11: V 548* — IX 42* 56*
12: VII 16 — VIII 351*
13: VII 213* — VIII 351*
15: VII 589*
16: VII 19 — IX 79*
17: VII 19
18: VII 390 557
19: VII 138* 557
21: IX 620*

11, 33: VII 532*
35: VII 532*
36: VI 85* — VII 92
38: V 399
39: VII 92*

12, 1: VII 48* — IX 621
2: VI 312* 401 — VII 515*
3: V 369 — VI 165* — VII 196
251 272 482* — IX 37 518
488* 659 700 701*
4: V 400 476* — VI 98* — VII
68*
9: V 473 — VII 99*
10: V 473

13, 5: VI 355 408 481* — VII 560* —
IX 532*
15: VI 599
17: IX 517
22: VI 170 — VIII 244
35: VII 568*
42: VII 568* — IX 693
43: VII 568*
45: VI 163* — VII 85 459*
46: VII 459*
50: VI 134* 541*
52: VI 41*
56: VI 193 200*

14, 5: IX 277*
6: IX 716
22: VI 208*
30: V 134 — VIII 271*
32: VIII 262* 324*
35: IX 619
38: VII 94*

OSEE.

1, 11: V 167* 2, 5: VI 624* — VII 393 6: VII 284 393 7: VI 624* — VII 284 — IX 162 8: VI 194* 199 — VII 404 9: VII 404 10: VII 404 11: VII 393 585* 14: VI 355 569 577 — VII 71* 89* 221* 355* — IX 463 20: VI 271 — IX 125* 606* 23: IX 194* 24: VII 307* 4, 2: VI 202 558* 3: VI 558* 6: V 477 — VII 41* 328 — IX 327* 7: VI 207 — VII 92 519 14: VII 330 19: VIII 441* 5, 6: VI 572* — VII 133 286 351 6, 1: VI 586* — VII 446* 284 — IX 127 279* 2: VII 146*	3: VI 88* 276 — VII 146* 221* 227* 356 469 515* — IX 723* 4: VII 270* — IX 127 6: V 239* 478* — VII 270 305 7, 1: VII 62 188* 4: V 422* — VII 109 310 9: VII 342* 13: VII 194* 16: VIII 266* 8, 1: IX 143 4: VI 82 581* — VII 328 5: VII 103 7: VI 365 8: VII 496 9, 6: IX 676* 7: VI 138* 8: VI 203 10: VII 385 11: VI 140* 14: VII 440 — IX 339 16: VII 194* — IX 460 10, 1: V 393* — VII 340* 2: VI 111* 132* 609* — VII 291 — IX 570*	6: IX 453* 7: VI 141* 11: VII 447 251* 431* — IX 363* 12: VII 111* 137* 265* 268* — IX 28 49* 138* 11, 1: VII 33* 244 459 — IX 495 497* 500 3: IX 327 4: VI 40 567* — VII 331* 9: VI 572 10: IX 571 12, 1: VI 557 — VII 129* — IX 553 3: VI 175 4: VI 175 — IX 721 11: IX 363* 13, 5: VII 71* 6: VI 229 8: VI 136* 11: VI 81* 14: V 458* — VI 198 592 15: VII 293* 316* 14, 6: IX 118 283* 495 498* 7: IX 230* 499*

IOEL.

1, 4: IX 458* 6: IX 572* 7: VII 339 17: IX 287 383 2, 12: VII 181 — VIII 271* 13: VI 204 566* — VII 158 181 — VIII 271* — IX 349* 668* 686*	15: VII 80* 370* 16: VII 80* 370* 17: IX 86 23: VII 114* 26: IX 97 28: VI 330 332 — VII 64 — IX 333* 345 31: VII 533*	3, 2: VII 438 4: VII 160 10: VII 554* 12: VII 515* 18: VII 232* — IX 421* 455 689 697* 21: VII 80

AMOS.

1, 13: VII 532 2, 14: VI 66 76 3, 7: VII 39* 178* 220* 8: VII 38* 11: VII 497* 12: VII 127 4, 10: VI 400 12: IX 32* 495* 5, 1: VIII 262 — IX 661* 2: VIII 262 10: VI 341 — VII 81* 403 309* 357 500* 509*	11: VII 442 12: VII 442 13: IX 328 14: IX 410 20: VII 480* 6, 1: VI 22* 581* — VII 318 4: VII 47 318 5: VI 22* 6: VI 22* 78* 121 547 — VII 318 13: VII 191* — IX 383 460* 7, 14: VII 135 — IX 143 17: VII 192* 8, 9: V 391* — VI 13* 93* — VII 109*	10: VI 319* 11: VII 391* 9, 6: IX 318* 319* 324 618* 9: VII 552* 13: IX 128*

ABDIAS.

v. 1: VII 42* 3: VII 365 4: VI 596* — VII 249* 260 365 457 — IX 143

IONAS.

1, 1: VI 323 3: VII 74 — IX 454* 4: VII 199* 5: VII 558 6: VII 558 12: V 357	2, 1: VI 276* — VII 298* 2: VII 298* 380 3: VII 380 4: VI 566 — IX 190* 8: VI 548* — IX 652*	4: VII 257 356 — IX 175 666 5: VII 259* 298* 299* 6: VI 560* — VIII 444 — IX 144 170* 7: IX 538
	3, 2: VII 208*	4, 6: IX 256*

MICHAEAS.

1, 2: V 538* 8: IX 170* 572* 12: VI 587	12: VI 132* — VII 218* 498* 531*	6: VII 212 379* 8: VII 305 325 348* 372 — VIII 5* — IX 365* 723
2, 4: IX 139* 8: VII 154* 10: IX 278 518* 13: VI 384 540* 597* 605* 621 — VII 200* — VIII 82 — IX 318 318* 320 326*	4, 1: IX 155 156 3: VI 30 31 — VII 45 — IX 565* 5: VII 45 6: VII 175 8: VII 377 10: IX 268*	10: VII 163* 561* 12: VII 303 14: IX 370 596
3, 8: V 480 — VI 538* 9: VII 498* 10: VII 498* 11: V 147 529* — VII 218* 498* 531*	5, 1: VI 483* — VII 563 2: VI 169 266* 351 420* — VII 45* 517* — IX 146 159	7, 1: VII 192 350* 2: VI 202 — VII 528* — IX 191* 3: VII 528* 5: V 412* 6: VI 324 17: VII 258* 19: VII 205 — IX 53*
	6, 3: VIII 40*	

NAHUM.

1, 3: VII 535* 4: VII 200 535* — IX 287 7: VI 190 — VII 461* 9: VI 284* — IX 303* 10: VII 140 — IX 569	11: VII 371* 15: VII 98	7: VI 550 — VII 57* 10: IX 79*
	2, 2: VII 391 6: VI 550 — VII 164*	3, 14: VI 580*

HABACUC.

1, 3: VI 121* 12: VII 292* 13: VI 70 600* — VII 352* 14: VII 116* 15: VI 63 76* — VIII 116*	5: VI 51 547* 6: VI 153 581 — VII 151 8: IX 253* 9: IX 152* 13: VI 129	5: VII 107 10: VII 434* 11: V 346* 391* — VII 603* — IX 586* 13: VII 400* — IX 275* 15: VI 229* 230 580* 16: V 464* — VII 23 — IX 320* 17: VI 608* — IX 458 18: VI 608* — IX 78 111* 140* 493 19: V 483
2, 1: VI 147 606 606 3: VI 604* — VII 58* 325* — IX 250 281 311* 4: VI 71* 292* 330* 441* 516 564 — VII 17* — IX 410* 453	3, 1: IX 60 2: V 333 464* — VI 58 211 226 496 541 542 — VII 47 — IX 45 175* 177 4: V 480* — VI 536 — IX 208* 296*	

SOPHONIAS.

1, 3: VII 165* 8: VII 416* 12: V 288 — VI 145 — VII 388 14: VI 115* — VII 329	15: VI 58* 91 17: VI 578* 18: IX 342	14: VI 221
	2, 3: IX 75 212 276 594*	3, 4: IX 599 8: VI 123* — VII 79* 331 597*

AGGAEUS.

1, 6: VIII 138*
8: VI 30
9: VII 157 — IX 154*

2, 7: VII 493 567 — IX 48 89
8: VI 595 — VII 265* 493 563* —
IX 27 51*
10: IX 89

20: IX 288*
24: VI 325* — VII 447 — IX 142
216 573 576

ZACHARIAS.

1, 3: VI 262* — VII 17 186
13: VII 48* 58* — IX 434* 626*
18: IX 220*

2, 6: VI 12* — VII 531

3, 1: VII 106* 552
2: VII 106* 241*
3: VII 46*
9: V 335*

4, 2: VII 144 300*
7: VI 253
14: IX 530 546

6, 1: VII 112*
2: VII 112*
3: VII 112*
12: VI 262 — VII 42

7, 6: VII 417

9: VII 305
12: VII 191

8, 10: VII 333 526*
16: VI 607
19: VIII 409* — IX 111*

9, 8: IX 619*
9: VI 414* 416 595 597* — VII 30
50 491 — IX 28 39 39* 56* 66
120 128* 147 243 243* 246 250
10: IX 111*
11: VI 160 302 — VII 40 98* 361*
— VIII 81 — IX 243* 261* 728*
17: VI 161 271* — IX 662

10, 1: VII 285 — IX 194
2: VII 151 — IX 55

11, 5: VII 318 — IX 687*
7: IX 531*

12: VII 542
13: VII 542
17: VI 81* 387 582* — VII 48* 137*
140 205*

12, 10: VI 501 — VII 573* 576 — VIII
79* — IX 333
12: IX 72

13, 1: VI 290* 426 555 — VII 72 355*
— IX 116* 139* 334 340 697*
721*
2: VII 106 146* 205 294
3: VII 528*
5: V 156* — VI 601 — VII 399 —
IX 298*
6: VII 549 576 — IX 454*
7: VI 465*

14, 7: VII 438*
15: VII 165*

MALACHIAS.

1, 2: VI 216 — IX 495* 500
6: V 424 464 — VI 366 520* — VII
38* 278* 394 — IX 576* 599*
10: VII 328
11: VII 279* — IX 414*

2, 6: IX 435 443*
7: VI 215 — VII 178* 188* 269*
329 359* 399* 427* 499* 588*
— IX 222 618 622
8: VI 146 — VII 427* 499*
9: VII 427* 499*
10: VI 146* 171* — VII 278*
11: IX 674

15: VII 31

3, 1: VI 250* 544* 548* 574* — VII
17* 41 59 72 80 178* 246* 379*
493 — IX 38* 65* 177 344
617* 642* 649*
2: VI 600* 628* — VII 80 379* 493
— IX 79* 83 635* 687
3: V 395* — VI 600* 604* — IX
633 654*
5: V 538*
6: V 97 — VI 192* 349* — IX 72*
8: VII 576
10: VI 544

14: VI 14
16: IX 55
18: IX 81*

4, 2: V 391* — VI 13 90 159* 222
373 437 564* — VII 42 49* 109*
181 — VIII 59* 178* 234 296*
314 — IX 95 95* 121* 128*
129* 219 226 312 519 659
711*
3: VI 128 — VII 181
5: VII 17 226
6: VII 17

I. MACHABAEORUM.

1, 6: IX 170
7: IX 245
11: VIII 419
22: VII 204
23: VIII 419
27: VI 558 586*
28: VI 30
40: VIII 255*
43: V 399* — VI 200

2, 7: V 355* — VI 37*

8: VI 550 578
9: VI 550 578
24: VI 480 — VII 450*
26: VIII 254
27: VII 177* 177* — IX 206* 373*
28: VIII 254 — IX 541*
29: VII 43*
30: VII 43*
62: VI 422* — VII 92 131* 312 519
— IX 87*
63: VI 422* — VII 519

66: V 482* — IX 489*
3, 3: VIII 317*
4: VII 121* — IX 510
9: VII 121*
18: VII 379
19: V 480 — VI 227 — VII 282 379
25: VI 630
58: VI 598 — IX 533*
59: V 355*
62: VI 378

4, 9: VI 557*	6, 34: VII 431 548 — IX 261* 356* 513* 729	28: VII 98*
10: VI 557*	39: V 427* — VII 232* — IX 34 449 449* 689 711*	12, 3: IX 336* 430
13: VII 449		27: IX 518
14: VII 449	7, 37: VII 499	14, 4: VI 31
36: IX 31* 418 430		24: VI 326
57: IX 651	9, 55: VII 124	16, 6: VII 201
59: VI 390		15: VII 367
5, 17: IX 608	10, 17: IX 486*	16: VII 367
33: VII 240	18: IX 434*	17: VIII 35*
40: VI 621 — IX 326*	19: IX 489	
43: VII 487		

II. MACHABAEORUM.

1, 3: IX 384	37: IX 70	24: VI 96
11: VII 40 — IX 434*		27: VI 151* 152
19: IX 645*	5, 2: VII 526*	28: V 498 — VI 119
22: VI 139* — IX 33*	3: VII 526*	40: IX 187* 489*
23: VII 15 468*	27: IX 206	
32: IX 31		9, 11: VI 586*
	6, 2: V 472	12: VI 586* — VII 334*
2, 9: IX 651*	13: VII 110*	
17: IX 99	14: VI 146	10, 3: V 472
31: VII 12	26: V 482*	9: VII 338*
	27: V 482*	38: VII 59*
3, 1: V 472 — VII 520*	28: V 482* — VI 590*	
2: V 472 — VII 520*	30: V 478* — IX 298 301	12, 46: VIII 440 — IX 608*
16: IX 292*		14, 35: VI 537* 538
33: IX 338	7, 1: V 399*	
	9: VII 228*	15, 11: VIII 410 — IX 238
4, 16: VII 392	14: VI 312	14: IX 608*
23: V 472	22: VI 89* — VII 320*	33: VII 421*
24: V 472	23: VII 515*	35: IX 165*

NOVUM TESTAMENTUM.

EVANGELIUM SEC. MATTHAEUM.

1, 1: VII 87 — IX 454	10: VII 49* — IX 127* 164 168* 169 171 185	9: VI 366
2: V 53 378 405	11: VII 52* 67* — VIII 93* 94 274* — IX 91* 149* 151 155* 156 160 163* 166 175 186*	10: VI 447 — VII 339* 485 536* — VIII 144* 306* 404* — IX 52*
3: V 405	12: IX 161* 163	11: VII 79 — VIII 389* 390
16: VII 86	13: VI 569* 572* — VII 57* 104 276* — VIII 65* 72* — IX 665	12: VIII 404* — IX 25 344* 618
18: VIII 71* — IX 93* 97* 144* 151* 156* 160*	16: VII 13* 62* 458*	13: V 186 269 — VI 259* 302 — VIII 73 — IX 544
19: VI 122* — VII 21*	19: IX 144	14: V 186 — VI 260 261* — VII 82 — VIII 73
20: VI 123 — VII 25 583 — IX 99*	20: VII 583 — IX 144	15: V 121 159* 184* 186 186 439 — VI 260 — VII 46 82 99* 545* — VIII 73 570 — IX 45 595* 648* 650
21: V 277 — VI 496* 557* — VII 41* 55 87* 188* 248 361* 477 — IX 42* 112 135 141 274*	21: IX 144*	16: V 373 — VI 267 274* 544 — VII 83 — VIII 73 — IX 45* 492*
23: VI 252*	22: VII 65	17: V 373 544 — VI 325* 362 418* 596* — VII 84* — VIII 73 — IX 89*
2, 1: VII 62* — VIII 72 — IX 24 156* 166* 556	23: VI 266* 253* — VII 65 — IX 53	
2: VII 62* — VIII 93 93* — IX 84 145 149* 165 167* 168 170 617* 719*	3, 1: VI 257 — VIII 242* — IX 546	
3: V 357	2: V 545 — VII 399* — IX 104 224 370* 372*	4, 1: V 459 — VI 267* 302 — VII 90 — VIII 73 269 271 406 530 — IX 204
4: V 357	4: VII 178 — VIII 262 263* 264* 299 — IX 538*	2: VI 302 — VIII 269 409 — IX 209* 635*
5: V 357 — VII 45* — VIII 93*	5: VI 285 — VII 72 82 180	
6: VII 45*	6: VI 259 285 — VII 72 180	
7: VII 305* 354* — IX 150* 159	7: VIII 80	
9: IX 149* 160 168* 617*	8: VII 339* — IX 372*	

- 3: V 422* — VI 127 — VIII 259* — IX 207 624*
- 4: V 409 444* — VI 216* 565* — VII 224* 366* 369* — IX 53* 207 210* 281 379 671
- 5: IX 210*
- 6: IX 207*
- 8: VI 174 614* — VII 92 — IX 211*
- 9: VI 614* — VII 119* — IX 207* 624*
- 10: V 513* — VI 381 — VII 499 — VIII 276 — IX 53* 207* 299
- 11: VI 267 — VIII 284 424 — IX 208 624*
- 12: VI 267*
- 13: VI 273* 323 — VII 405
- 17: V 268* 401 545 — VI 160* 184* — VII 132 251 382* 389 399* — VIII 380
- 18: VI 268 519* — VII 118* 419 — VIII 280 397* — IX 553*
- 19: VI 521 562* 567 — VII 416* 418* — VIII 397* — IX 363 373* 593*
- 20: VI 401* — VII 130 — IX 165
- 21: VIII 288 — IX 197
- 22: VI 240 — VII 466 — VIII 249* 288
- 23: VI 212* 587* — VII 109* 170*
- 24: VII 96 173*
- 5, 1: VI 484* — VII 114 145* 232 380* — VIII 246 — IX 292*
- 2: IX 443*
- 3: V 126* 136* 155 258* 461* 463 545* — VI 52* 142* 615* — VII 98 112 142* 152 152 175* 176 249* 255 292* 319 322* 380* 408* 460 — VIII 115* 235* 246* 272* 292 299* 327 329 335 340 396 425 490 524* — IX 147* 158* 212 364 384 422* 515 536* 575 587* 604* 630* 694* 705*
- 4: V 426* 258* 461* 463 — VIII 246* — IX 594* 682
- 5: V 126* 258* 461* 463 — VI 55* 458 — VII 422* 496 — VIII 235* 246* — IX 55
- 6: V 463 — VI 110* — VII 224 — VIII 235* 246*
- 7: V 463 — VII 368* — VIII 246* — IX 348* 351* 655*
- 8: V 426 463 — VI 599* 600* — VII 303* 460 — VIII 246* — IX 83* 105* 187* 198 290* 402 422* 604* 656
- 9: V 291 463 — VII 256 — VIII 126* 246* 440* — IX 70* 292 293* 387* 422 533*
- 10: V 417 547* — VI 615* — VIII 235* 246* 435 446*
- 11: V 448* — VI 453* — VII 30* 149* 263
- 12: V 448* — VI 608* — VII 150* 263 — IX 198 523*
- 13: VII 380* 381*
- 14: VII 378 — VIII 142 250 307* 337 — IX 231* 532 604*
- 15: VI 284 — VII 378 — IX 466* 518
- 16: VI 163* 251 266 284 418 545 554 — VII 145 152 196 302 324* 594 — VIII 250 487 — IX 356 476* 483* 499
- 17: V 432* — VI 275 — VII 54* 64* 99* 266* 414* 545* — VIII 288 — IX 56* 654*
- 18: V 207 — VI 392 — VII 64* 414* 601 — IX 182*
- 19: V 207 548* — VI 428 488* 521 — VII 127 594 — VIII 335 — IX 592* 650*
- 20: V 185* — VII 141* 224 412* — VIII 130* — IX 182* 378*
- 21: V 526* — VII 462 — IX 377
- 22: V 526* — VI 56* 91* — VII 462 — IX 182* 375 376* 377*
- 23: IX 164
- 24: VII 88
- 25: VI 423
- 26: V 287* — VI 136* — VIII 567* — IX 578*
- 27: VII 462 — VIII 435* — IX 397
- 28: V 486 — VI 202* — VII 462 — VIII 435* — IX 183 416* 428* 662
- 29: VIII 497 — IX 725
- 34: V 184 518 — IX 183
- 37: V 518 — VI 66* — IX 183
- 39: V 526* 527 — VI 480* 481 484* — VII 77* 559* — IX 183*
- 43: VI 435*
- 44: V 133 460* — VI 190 — VII 548* 560 577 — VIII 173 246 247 434* 446* — IX 183* 391* 484* 599*
- 45: V 133 552* — VI 139 194 204 221* — VII 241 — IX 122
- 46: V 461 — VII 366*
- 48: VIII 241 246 — IX 484*
- 6, 1: VII 367* 412* — VIII 351*
- 2: VI 386* — VII 367* 393* 408 — VIII 370 — IX 656
- 3: VII 304* 408 — IX 164*
- 5: VI 90* — IX 483
- 6: VII 122 225 277 392 446 449* 555* — VIII 118* 477* 550 — IX 153 389 391
- 9: V 264 463 — VI 196* — VII 32 278* — VIII 86 275 508* — IX 598*
- 10: V 264 463* — VI 488* 614* — VII 280*
- 11: V 264 463* — VI 326* 332 — VII 281
- 12: V 463* — VII 159 185* 281* 361* 429 — IX 417*
- 13: V 463* — VII 279* 556
- 14: VII 125* 281* 429 — IX 417*
- 15: VII 159 281* 429
- 16: VI 608 — IX 277*
- 17: VI 75 — VII 187 414* — IX 220 221* 548
- 18: VI 341
- 19: VII 151 319 — VIII 277 — IX 158* 475
- 20: V 563* — VI 88* 298 — VII 319 463 — VIII 322* — IX 475 492* 546*
- 21: VII 342* 372
- 22: V 324 — VI 5 — VII 349* — VIII 146 — IX 574*
- 23: VIII 146 — IX 436*
- 24: VI 3* — VII 351 367* — IX 278* 380 396* 574* 591*
- 25: V 126* 132 140* — VI 26* — VII 554 — IX 537
- 26: V 126* 130 140* 158* 160 164* — VII 320 — VIII 324*
- 27: V 140*
- 28: VI 554 — VII 416* — IX 495* 264
- 29: VII 416*
- 30: IX 264
- 31: V 134 — VI 170 326* — VII 255 — VIII 114 433 — IX 537
- 32: VII 554 — VIII 114
- 33: V 126* 147 547 548 — VI 451* — VII 274* 367* 461 466* — VIII 277 282* 411 — IX 212 279* 321* 407 410 723
- 34: VII 218 521* — VIII 145* 284* 307 342 387 415 514*
- 7, 1: V 503* — VI 313 355 570* — IX 226
- 2: VI 570* — VII 158* — IX 438
- 3: VI 354* — VIII 134* 443
- 5: VI 354* 571*
- 6: V 329 564* — VI 79* 90 331 — VII 191 193 207 565 568* — VIII 303 471 514*
- 7: VI 544 605 — VII 224* 285 285* 470* 603 — VIII 497* — IX 92
- 8: VI 78* 292* 301 539* 544 — VIII 497* — IX 155 314* 526
- 11: VII 603
- 12: VII 462* — VIII 136* 425* — IX 325* 410* 471
- 13: VI 140 385 — VII 192 — VIII 248*
- 14: V 164 — VI 567* — VII 192 350* 464* — VIII 235* 248* — IX 445* 604*
- 15: VI 384* 581* — VII 219
- 16: V 502* — VII 163 — VIII 419 — IX 382 382
- 17: VI 133*
- 18: VI 71* — VII 301 — IX 384*
- 19: VI 83 — IX 381
- 20: V 502*
- 21: V 545 — VII 164 255* 309 313* 478 — IX 327 384
- 22: VI 279 380 440 — IX 482*
- 23: VI 172* 583
- 24: V 336 376* 500* — VII 378 — IX 77* 152 155* 712*
- 25: V 484*
- 26: V 484*
- 27: VI 323*
- 28: VI 573* — VII 68* 105* 500*
- 29: VI 291* 351* 538* 573* — VII 105* 344
- 8, 1: VI 583* — VII 119 119 123 239* — IX 190
- 2: VI 395 587 — IX 183 486 487
- 3: VI 626 — IX 186*
- 4: VII 208

- 5: VI 300* — VII 167
6: VII 166* — VIII 73*
7: VI 559
8: VI 258* — VII 117*
9: V 443 — VI 44 — VII 436*
11: V 543* — VII 74* 131 345* 419 — IX 130*
12: VII 346 — IX 585*
13: VII 30 169
14: VIII 541
15: VII 189*
19: VI 262* 584 — VII 207* 463 — VIII 397* — IX 300 527* 554*
20: V 125* 127 131 150* 492 531* — VI 262* 264 — VII 97 207* 463 475 543* — VIII 113* 161* 273* 274 276* 277 288* 299 302* 340 395* 397* 415* 523 — IX 148 204* 241* 305 467 537 584
22: V 159 — VI 68 504 — VIII 47
23: IX 190
24: VIII 379 556 — IX 192
25: V 407 — VII 202 — IX 188 191
26: VI 566 566* — VII 199* — VIII 556 556* — IX 191
28: VI 587 — IX 223
31: VI 277 548 — VII 392
32: VI 548
34: VI 298*
- 9, 1: VI 625* — IX 426
2: VI 306 587 — VII 125 241* — IX 268* 277 452*
3: VI 415 — IX 132*
4: VI 122* — VII 359* — IX 471
6: VI 306* 513* — VII 126* 188 — IX 277 423
8: VI 415
9: VIII 38 74 — IX 232 261* 444* 554
10: VI 411*
12: VIII 74 238* — IX 349*
13: V 259* — VII 147* 181* 343 373* 389 590* — IX 347 371 640*
14: VIII 410 — IX 46*
15: VI 457* 462* — VIII 410
17: VI 270
18: VI 563* — VII 210 — IX 184
19: VI 563*
20: VII 211 — IX 158* 561*
21: VII 146* 211 — VIII 73*
22: VI 402* — IX 230 450 452*
23: VI 406
24: VI 307 398*
25: VII 215 473* — IX 453
28: VII 214
29: VII 214
32: IX 223*
33: IX 230*
34: VII 181*
35: VII 112* — VIII 514 — IX 379*
36: VII 375 — IX 302
37: VI 298 — VIII 318* 319 370
38: VI 298 298 — VIII 318*
- 10, 1: VI 337* — VIII 371
2: VIII 293
3: VIII 74
5: VI 293 417 — VII 247 — VIII 253* 293
- 7: V 539*
8: V 441* 459* — VI 90 274 539* — VII 41* 76 193 208 547 — VIII 275* 293 370 389 — IX 62* 650* 680*
9: V 131 136 150 — VI 293* — VIII 240* 273* 275 275* 276 276 281* 283 284* 291* 292 293 299 305 306 307 315 340 386 388* 389 393* 399* 403 412* 413 413* 414* 415 417 510 567 — IX 574
10: V 136 — VI 481 555* 555* — VII 190 — VIII 259 273* 275 275* 276 277 284* 291* 301* 305 306 307 355* 386 387 388* 389 393* 400 402* 414* 415 508* 510 567
11: VII 34 — IX 211
12: V 516 — VIII 411 — IX 154*
13: IX 211
14: VII 207
16: V 390 — VI 22 473* — VII 142 384 407 — VIII 532 535* — IX 262* 422* 570* 589* 647* 648
17: VI 616 — VII 315 — VIII 365
19: VI 443
20: VI 155 280 443 542* 577 603 — VII 4* 259 315* 485 528 592 603 — IX 330 331* 394* 492* 581* 731*
21: VII 333 — IX 25 440
22: VI 57 283* 557* — VII 149* 252* 255* 286 — VIII 125 435 478 — IX 132 505 537*
23: VI 340 — VII 248* 531 — VIII 253* 410*
24: VI 428 — VII 363* — VIII 411 239 304 304* 390* — IX 298* 596
25: VIII 390* 414 — IX 497 497
26: VI 87 — VII 62
27: VI 95* 484* — VII 94 196* 258* 444 501
28: VI 309* 341* 492* — VII 525* — IX 526
29: VII 204* 312* 313
32: V 273 — VI 256*
34: VI 444 — VII 62 251* 293
35: VII 149* 332* 427
36: VII 149* 333* 427
37: VI 333* 625 — VII 66* 332* 367* 466* — IX 362* 424*
38: V 566 — VI 584 — VIII 235* 305* — IX 232* 295* 300
40: VI 428*
41: VII 408* — VIII 305* 536*
42: VII 521 — VIII 280 328*
- 11, 2: VI 256* 259* — IX 45 50 55*
3: VI 256*
4: VII 98* — IX 45*
5: VII 98 98* — IX 50 358 364*
6: VII 426 — VIII 337*
7: VI 90* 259* — VII 111* — IX 544*
8: VII 77 111* — VIII 516* — IX 544*
9: VI 257* 260 544* — VII 16* 41 502* — IX 544* 704
- 10: IX 67*
11: V 544 — VI 233* 522* — VII 16* — IX 545 702*
12: V 545 — VII 351 414 — VIII 260*
13: VII 19*
14: VI 257* — VII 17 — IX 544*
18: VI 314* — VII 132* 502* — VIII 242* 264* — IX 544* *
19: VIII 406
20: VII 101
21: VI 454 456 — VII 352
22: VI 454*
23: VII 106
25: V 121 338* 494 — VI 150* 347* 395* — VII 4 75* 114* 193* 323 460 — VIII 241* 302* 538* 564* — IX 221 238* 573* 593
26: IX 198
27: V 323 330* — VI 288 347 359 437* 476* — VII 92*
28: VI 160* 327* 384* 562* 563 — VII 88 111* 128* 146* 210 375* 383 — VIII 95 432 491* 492 — IX 58* 159 255* 671
29: V 120* 147* 151 492 — VI 160* 262 428 595 — VII 4 49 88 104* 128* 141* 161 212* 440* 475 484* — VIII 91* 95 110 492 — IX 90* 92* 251 262 298* 422* 444 528 533* 556 565* 590* 656*
30: V 183 263 — VII 351 372 — VIII 91* — IX 263*
- 12, 1: VI 319* — VII 135 — VIII 406*
5: VII 344*
7: V 259*
8: VI 307*
10: VII 138* 358* 469
11: VII 138*
12: VII 138*
15: VI 162*
18: VI 41* — VII 459*
22: IX 222*
24: VI 345 367* — VII 100* 203 — IX 132*
25: VI 614* — VIII 427 — IX 154*
26: VII 291*
27: VII 182 292
30: VII 245* 246
31: VI 369* 392* — VII 289*
32: V 240 — VI 369* 392* — VII 314*
34: VII 592
35: VII 583* — IX 478
36: VI 43 99* 115* 134 — VII 404* — VIII 55* 117 396* 489* 518 — IX 377* 386* 440* 724*
37: VI 113*
38: V 573
39: V 573 — VI 133 277* — VII 298 590
40: V 397* — VII 227 298* 590
41: VI 128 135* 299
42: V 337* — VI 299 454 552* 631 — VII 265*
43: IX 153*
44: VI 600 — VII 295 — IX 279
45: V 466 — VIII 537

- 48: VI 340 — VII 297*
 49: VI 340
 50: V 178 — VII 297 — IX 212*
- 13, 3: VI 90* 484* — VII 373*
 4: VI 87
 7: VI 553* — VIII 233*
 8: VII 192 384 — VIII 249* — IX 556*
 9: VI 144*
 11: VI 90* 398* 451 466* — VII 69 152*
 12: IX 658
 13: VI 384* 466* — VII 384 477*
 14: VII 477*
 15: VII 309* 381* 477* 479*
 19: IX 200
 22: VI 48* — VII 463* — IX 591
 23: VII 349 — VIII 249* — IX 194* 200 614
 24: V 535* 539 549 — VII 347 — IX 192 493 495 440*
 25: V 549 — VII 347
 26: VI 553*
 27: IX 194*
 29: V 540 — VI 466*
 30: V 540 — VII 142* — VIII 84 444*
 31: V 535* 551 — VI 553 — VII 430 430*
 32: V 551 — VI 553 — VII 430 430*
 33: V 550* 550*
 36: IX 193
 37: VII 195*
 39: VI 300
 40: VII 460
 41: VI 447* 489 604 — VII 480*
 42: VI 604 — VII 80 151* — IX 546*
 43: V 290* 572* — VI 127 615* — VII 233 — VIII 67 81* 126* — IX 461 456 524 699*
 44: V 551 563* — VI 263 615 — VII 20 275 323* 463 — VIII 109 163* 303 507 523 544 566 — IX 30 453* 156 459* 466 195* 476* 666* 706
 45: V 551 — VIII 163* 424* 523 538* — IX 92
 46: VIII 163* 298 302 — IX 95* 466 498*
 47: V 550 — VI 566* — VII 116* 142* 370*
 48: V 550 — VI 566* — VIII 398
 49: VI 137*
 52: V 563 — VII 163* 323* 545* — IX 138 478*
 55: VI 329* 378 — VII 160* — IX 152
 56: VI 329*
 57: VII 426
 58: VII 101 124
- 14, 1: VI 164 — VII 220
 2: VI 164 — VII 220
 3: VI 285* — IX 546*
 4: VII 70* 81 220*
 10: VII 13* 354*
 13: VI 319 319 585*
 14: VI 585*
 15: VI 319 320 — VII 185*
- 16: VI 320
 21: VI 320* — VII 223 — IX 452*
 22: VI 329*
 23: VII 122 141 225 232* 473* 555* — IX 391 392* 453
 25: VII 326
 28: VI 197 520* 563 567
 29: V 388* 388* — VI 567 601* 625*
 30: VI 220 621* — IX 327
 31: VII 200 321*
- 15, 2: VII 302*
 3: VI 122* — VII 136 180*
 8: VII 163*
 9: IX 436*
 11: VI 293 — VIII 261 261 — IX 550
 12: VI 336 — VII 176* 426*
 13: V 410 — VI 433* 447* — VII 426* — IX 52
 14: V 477 — VI 275 305 398 536* 560* 578 579 — VII 78* 426* 470 — VIII 373* 379* — IX 215
 15: VIII 389*
 16: V 376* — VI 462 — VII 211*
 17: VI 325
 19: VI 114 — IX 377
 20: VI 293
 22: VI 9* — VII 146* 344* — VIII 73* — IX 213 242
 23: VII 213
 24: VI 293 389 417 594* — VII 344* — IX 61*
 26: VII 284* — IX 281*
 27: VI 128 — VIII 51 62
 28: VII 168* 296 430 — IX 214 242
 29: VII 212*
 32: VII 90
 34: V 368
 36: VII 369* — IX 213
- 16, 1: VI 112
 4: VI 277*
 13: VI 168 351 — VII 594
 15: VII 566* — IX 193*
 16: VI 264* 337 — VII 25*
 17: VI 315 330 338 — VII 30 476* 552 — IX 282* 331*
 18: V 189* 194* 195 270 407* — VII 226* 230* 430 465* 552 — VIII 392 — IX 548 719*
 19: V 489* 193 196* 270 408 — VI 111 513 514* 591 — VII 118* 428 170 230* 243*
 20: VIII 566*
 21: V 486
 22: VI 398 — VII 458 469* — IX 280
 23: VI 337 398 463* — VIII 431* — IX 453*
 24: V 259 — VI 391 476* 584 — VIII 14 245* 288 394* 396 488 497* 507* 510* 566 — IX 263 300 424* 466*
 25: VI 418 480
 26: V 476 486 — VI 4* 46* — VII 445 — VIII 145* — IX 312*
 27: V 281 — IX 493
 28: VI 369*
- 17, 1: V 297* 387* — VI 592* 623 — VII 172* 214* 230 231 231 446 — VIII 73* 542 — IX 215 219 219
 2: V 297* 387* — VII 172* 233 — IX 219* 221
 3: V 444* — VII 424* — IX 218
 4: VI 325 — VII 459* — VIII 9 62* 74 463* — IX 218* 219* 280 676* 677
 5: VI 418* 597 — VII 25* 424* — IX 218 229*
 7: IX 144
 8: IX 40 220*
 9: VII 111 216* 238*
 10: VI 257
 11: V 402* 404 — IX 500*
 12: VII 17
 14: VI 587 — VII 240* — VIII 246
 16: VIII 166*
 17: IX 233*
 18: VI 484 — VII 240*
 19: VI 438 — VII 240*
 20: VII 289* 294 449 — IX 209 223* 230*
 22: VII 245
 23: VI 413 — VII 245 — VIII 414*
 26: V 425* — VII 426* 600* — VIII 165 285*
- 18, 1: VII 243*
 2: VI 259 541*
 3: V 117 333 545 — VI 628 — VII 214 374* 460 — IX 146* 594 694*
 4: V 545* — VII 179* — VIII 298 — IX 696*
 5: VII 257 459*
 6: VII 329 — VIII 143* 145 — IX 211* 697
 7: VII 426 — VIII 352 446*
 8: VII 426* — IX 359*
 9: IX 576*
 10: V 198* — VI 225 — VII 478* 386 — VIII 371 — IX 615* 619 619 620 623
 14: VII 337* — IX 439
 15: VI 84 356* — VII 454 428
 16: VI 84 — VII 12* 84* 104* 198* 214* 428 — VIII 378 — IX 330* 545 593
 17: VI 84 — VII 428
 18: V 493 — VII 345 489 — IX 333
 19: IX 532*
 20: VI 40* 512 516* — VII 80* 592* — IX 177 329* 516*
 22: VIII 409
 23: V 549* — VII 281* 404 404* — IX 193 193* 440*
 24: VII 404* — IX 438*
 27: VII 185* 207* 361* 404*
 28: VI 206*
 32: VI 575 — VII 404* 429 — IX 348* 417 435* 437* 438*
 33: VI 60* 189 — VII 158*
 35: IX 438*
- 19, 4: V 166 168 268*
 5: V 468 268* 487*
 6: V 466 168 168* 197* 268* 280 280* — VI 202* — VII 415*

- 8: VII 415*
 9: VI 160* 546* — VII 415 426* 466*
 11: V 173* — VII 228* — VIII 277
 12: V 136* 151 171 546 — VI 130 — VIII 244 245* 249* 396 396* — IX 588 694*
 13: V 269
 14: VII 164 244 322*
 15: V 126
 16: VII 266* 316* — VIII 240 — IX 558*
 17: V 133 411 417* 507 515* — VI 65* 184* 423* 563 603* 604 628 — VII 76* 268* 461* 462 — VIII 172* 243* — IX 440 527 600
 18: V 133 — VIII 243*
 20: V 129* 151 — IX 435*
 21: V 125 133 146* 259 262* 411 492 — VI 32 59 277 411* 548 563 568 584 584* — VII 250 316* 323 323* — VIII 112 240 240* 242 243* 244* 245 245* 247* 248* 249 249* 258* 260 267* 272* 276 277 280 281* 289* 291 293* 295 297 299 299* 305* 314 340 396 397* 399 399* 417 422 510* 523* — IX 327* 425 435* 475 530*
 22: V 127* — VI 568 584*
 23: V 127* 545* — VI 628 — VII 112 — VIII 249 276*
 24: V 127* 503 545* — VI 385* 628 — VII 350* 416 — VIII 292 — IX 224* 587*
 26: VII 26
 27: V 125 155 492* — VI 319* — VII 429* 218* 228* 380* 414 465* — VIII 90* 288 291* 292 — IX 314* 373 549 552
 28: VI 137* 313 552* 583* 585* — VII 115 118* 169* 176 291* 408* 414 — VIII 300* 323 328* 340 437* 512* — IX 28 147* 402* 552* 582 695
 29: VII 115 322* 384* 467 — VIII 281* 344 424* — IX 141 600*
 30: VI 505*
 20, 1: V 400* 402* 403* 549 — VII 129 254 504 — IX 193 493*
 2: V 400* 402* 403*
 3: V 400* — VII 490
 4: VII 490
 6: VII 254 — VIII 484 — IX 518*
 8: VII 43 253* — IX 193
 10: VI 540
 11: VI 540
 12: VIII 343
 15: VIII 238* 551* — IX 594
 16: V 550 — VI 78* 205 337 428 540 — VII 244* 322* — IX 604*
 18: VI 487 — VII 589*
 19: VI 487* 491 615 — VII 589* — VIII 170*
 20: IX 449 486*
 21: V 547 — IX 526
 22: V 547 — VI 53 480* 613 — VII 331* 556* 595* — IX 526 728
 25: IX 321*
 26: V 192* — VI 425* — VIII 398 521
 27: V 117 192* — VIII 521
 28: VI 425* — VII 161 248 273* — VIII 418* — IX 295 576*
 31: VII 124*
 21, 1: VI 275 415* — VIII 74*
 2: VII 488*
 4: VII 491
 5: VI 414* 595 — VII 491 — IX 28* 38 56* 245 251
 7: VI 416
 8: VI 415* 594* — VII 492 — IX 284*
 9: V 245* 345* — VII 234 375 471 493* 516* — IX 39 214 245* 303* 685
 10: VII 567
 12: VII 498* — VIII 293* — IX 205* 390 650*
 13: VI 409 — VII 453 453 476 — VIII 289 293* 304 — IX 54* 154* 390 572*
 15: VI 415 — VII 459 494 — IX 390
 16: VII 459 494*
 19: VI 447* 562* — VII 74* 537 — IX 382 684
 21: VI 440* — VII 430*
 22: VI 465 — VII 469 430
 23: VI 276 393*
 25: VII 82 180 360
 26: VII 180
 31: VI 64 298* — VII 76* 131 180 299* 374 453* 590* — IX 371 560*
 32: VI 314* 319* — VII 181*
 37: VII 348*
 38: VI 455* 570
 39: VII 103*
 40: VII 348* 507*
 41: VII 507* — IX 132*
 43: VI 416* — VII 192* 197 217* 485* 507* — IX 410*
 44: VII 286* 338
 22, 2: V 401 549* — VI 270* — VII 362* — IX 440*
 3: V 401 — VI 546* — VII 362* 544* — IX 345* 360* 585
 4: V 401 — VI 522 563 — VII 544* — VIII 126 — IX 430
 6: IX 386 427*
 7: IX 427
 8: IX 370* 429*
 9: IX 385
 11: VI 546* — VII 543 — IX 247
 12: VI 96* 136* 145* 317 364 497* 546* — VII 543 — IX 573* 696*
 13: VI 364 375* 406* 546* — VII 354 — IX 343* 439* 527 540*
 14: VII 142* 192 — VIII 140* — IX 515*
 15: VI 348* 453* 483 — VII 309* 354*
 16: V 573 — VI 112 354 460* 601 602* 607 — VII 266* — IX 311* 403* 441 444 445 530
 17: VI 364*
 18: V 573 — VI 112 354 — VII 290
 20: VI 107 — IX 445* 446*
 21: V 573 — VII 45 — VIII 309
 22: IX 327
 23: VI 112 419*
 24: VI 112
 27: IX 716
 29: VII 136 514
 30: V 291 — IX 26* 621 628
 34: VII 516
 35: IX 442
 36: V 509* 573 — IX 422
 37: V 229* 509* 573* — VII 267 — VIII 42* 67 107* 122* 124* 480 — IX 418
 38: V 229* 509* — VI 435 — IX 419
 39: V 229* 509*
 40: V 261* 307 509* — VII 266* 311 349 399* — VIII 134 244* — IX 419
 23, 2: VI 354 — VII 99 100* 123* 305* 500
 3: VI 8* — VII 254 305* — VIII 349*
 4: VII 59 254 306* — IX 201*
 5: V 440* 448 — VI 340* — VII 109* 241 — VIII 430* — IX 278
 6: VI 449* 624* 629* — VII 241 305* 362 — IX 102 362
 7: VII 362
 8: V 572* — VI 98* 427* — VII 185 — VIII 331* 334* — IX 422* 445
 9: V 192* 196 — IX 441*
 10: V 196 567 — VII 161 240 309 461 500
 12: V 208 — VI 595* — VIII 500 521* — IX 244*
 13: VI 352 414 — VII 295* 304* 520* — VIII 310* 431*
 14: VII 295* — IX 278
 15: VII 295*
 16: VII 180*
 17: VII 180*
 23: V 155* — VIII 134*
 24: V 160 — VIII 134*
 25: VI 345* — VII 136 162 180*
 26: VII 162
 27: V 469* — VI 173* — VII 74 295 306 — VIII 348 — IX 520 539
 28: V 469*
 29: VII 307
 30: VII 307
 31: VII 73* 102* 150 307
 32: VII 102*
 33: VII 73*
 35: VII 531 — VIII 122*
 36: VII 531
 37: V 291* — VII 104 146 357 505* — VIII 431*
 38: VII 446*
 24, 2: VII 535*
 3: VI 325 — VII 535* — IX 24
 5: VII 439
 8: IX 24

- 9: IX 34*
 10: IX 44*
 11: VII 441*
 12: V 285 — VI 57 — VII 116* 314
 444* 452 561* — VIII 114* 469
 — IX 298 331* 593*
 13: VII 444* 578 — VIII 178* — IX
 454 486* 719
 14: VII 258*
 15: VI 68 — IX 454* 455
 16: VII 74 232*
 20: VII 74 539*
 21: V 402* 406 — VI 96 — VII 436*
 533
 22: VI 95*
 23: IX 24
 24: V 402* — VI 95* — VII 439 —
 IX 24* 34*
 25: VII 571*
 26: VI 95*
 27: VII 311* — IX 163
 28: IX 498
 29: V 285 392* — VII 446* 533* 536
 30: VI 96* — VII 229* 290* 478*
 574 — VIII 83* — IX 35 585*
 31: VII 80* — VIII 83
 35: V 207 — VI 14 29 65 423 —
 VII 101* 135 238* 414* 523*
 36: VI 137 291 452* — VII 326* 438
 524
 40: IX 363
 41: VI 95* — IX 363
 42: VI 76
 43: VII 235 — IX 155*
 45: VI 557 576 — VIII 135* 542 —
 IX 574 575*
- 25, 1: V 350 — VI 547 594 — VIII 474
 — IX 126 548 661
 2: V 550
 3: IX 530
 4: IX 137
 5: VII 443* — IX 49*
 6: VI 301 597* — VII 327 534* —
 VIII 55 — IX 51* 65 65* 120*
 126 128* 246
 8: VIII 135
 10: V 544* — VI 136* 544 628 —
 VII 327 351* 371 — VIII 55 84*
 — IX 520
 11: VII 28 352 — IX 661*
 12: VI 391 544 — IX 661*
 14: IX 439*
 15: VI 523* — VII 390* 483*
 18: VI 8* — VII 289
 19: VII 330 404*
 21: V 291 291* — VI 448* 452 576
 596 609* 628 — VII 272 328
 482 — VIII 56* 67* 126* 127*
 — IX 313* 359 574
 23: V 291 — VI 126* — VII 236
 409 — VIII 126*
 24: IX 666
 26: VII 185* 196
 27: VII 485*
 28: VIII 136*
 29: VII 159 486 — VIII 437 — IX
 339
 30: V 502* — VI 217* 221* 604 —
 VIII 136* — IX 236* 439*
- 31: V 281 335 — VII 304 — IX 493
 32: V 335
 33: VI 79* 142* — VII 88 329
 34: VI 64* 88 96* 615 — VII 286
 292 313* 314 368* 410 — VIII
 54 444* — IX 72 348* 351
 687*
 35: V 521* — VI 88 — VII 368* 475
 — VIII 113* 305* 319 329* —
 IX 348*
 36: V 521* — VI 88 — VII 368 —
 VIII 329* — IX 584
 40: VI 428* — VII 244 408* 475 —
 VIII 328 495* 525 — IX 158*
 41: V 463 508* — VI 64* 113* 121
 131* 191* — VII 75 314 421
 425* — VIII 54 84 — IX 71*
 108 344* 349 383* 584 607*
 42: IX 475
 43: IX 351
 45: VII 260* — VIII 393* 521
 46: VIII 54
- 26, 1: VI 412
 2: VI 412 — VII 540*
 4: V 375 — IX 130*
 6: V 487* — VI 412
 7: V 487* — VI 412 593 — VII
 185
 8: V 487* — VI 411 412 594
 9: V 487* — VI 411
 10: VI 411* 594
 11: V 487* — IX 444
 12: V 487* — VI 619
 14: V 399* — VI 478 — VIII 75 —
 IX 202*
 15: V 399* — VI 411 478 601* 615
 — VII 541* 541* 542 — VIII
 292 — IX 202* 474* 624*
 17: VI 426* — VII 542* — VIII 75
 274
 21: IX 202*
 22: VI 432 — VII 549*
 23: VII 242* 548*
 24: VI 39 472* — VII 436* — VIII
 75* 444* — IX 361*
 25: VI 432
 26: VII 233 369* — IX 436 248* 250
 253* 257 361
 27: VI 613 — VII 233
 28: VI 613 — VII 547* 558 — VIII
 404* — IX 240 725*
 30: VIII 75*
 31: VII 176* — VIII 76* — IX 54
 202
 34: VI 435*
 36: VI 478*
 37: VI 418* — VII 556 — VIII 242*
 — IX 500*
 38: V 131* — VIII 121* 237
 39: V 248* 249 — VI 418* 480* 528
 VII 82* 331* — VIII 75* 177
 238* 253*
 41: VII 201 235 277* 449 539 — VIII
 117 — IX 283 391
 42: VII 355* — VIII 177
 43: VI 398* 587* — VII 558
 44: VIII 177
 45: VI 398* 587* — VII 559
 46: VI 445 — VII 559
- 47: VII 555 — VIII 76 — IX 542
 48: VI 622 — VII 559
 49: VIII 304 — IX 558
 50: VII 559* — VIII 165* — IX 259*
 52: V 526* 527 531 — VII 337 559*
 53: IX 624
 55: VI 480* — IX 285*
 56: IX 454*
 57: VI 483* 485* — VII 565*
 58: VI 480 482 585 613* — VIII
 76*
 60: IX 532*
 63: VIII 212*
 64: IX 41 493
 65: VI 392 — VIII 76*
 66: VI 487 — VIII 36 76*
 67: VI 485 — VIII 76* 166*
 70: V 480* — VI 585 — VIII 256 —
 IX 547 547
 74: VI 486
 75: VI 455 560 605 — VII 149 495*
 — VIII 256 — IX 307 371 372*
 550*
- 27, 1: IX 396
 2: VIII 400*
 3: VI 138 — IX 371
 5: VI 472* — VIII 76 — IX 371
 6: VI 359* — VII 520*
 11: VIII 77
 12: VI 354*
 14: VI 492
 15: VI 494
 18: VI 498* — VII 567*
 19: VII 571
 23: VI 202 — VIII 36
 24: VI 499 — IX 725*
 25: VI 499 — VII 308 — VIII 466
 — IX 396 429 725*
 26: VI 494 617* — VIII 77 185 —
 IX 303*
 27: VI 616 — VIII 77* 405*
 28: VI 616 — VIII 467 405* — IX
 203
 29: VI 124 616* — VII 371* — VIII
 166* 405* — IX 264
 30: VI 124 617 617* — IX 203*
 31: VII 469* — VIII 78
 32: VI 498*
 33: VI 124 — VIII 121
 34: VII 578 — VIII 161* 170* 176
 483
 35: VI 499 — VII 104
 37: VI 496* — IX 281*
 38: VI 618 — VIII 121
 39: VI 124 — VII 577* — VIII 78
 40: V 334 — VI 124 — VII 577* —
 IX 264 279
 42: VI 123* 616* — VII 577* — VIII
 78 — IX 432 264 281*
 44: VII 579*
 45: VI 494* — VIII 409 — IX 246*
 46: VI 362* 502 — VII 582 — VIII
 475 409 — IX 726*
 48: VI 500 — VIII 161*
 50: VI 593 — IX 203*
 51: VII 469* 495 535* 581* — VIII
 79 — IX 24 267* 282 726*
 52: VI 405* — VII 495 535* 581* —
 VIII 79 — IX 283*

54: VI 123* — VII 25* 582 — VIII 79*	2: VI 511 — VII 588 588* 589 589 — VIII 81	18: VI 225* 425* 467* 469 538* 553 581 — VII 39 92* 588 — VIII 81* — IX 248 284* 288* 323
57: VIII 80	3: VII 589 — IX 220	19: V 51* 55* 269 271* 308* 384* — VI 98* 281 — VII 142* 169* — VIII 81* — IX 356
58: VIII 80	7: VII 590 — IX 276	20: V 274* — VI 215* 233 400 463 537* 602 — VII 201 — VIII 100* 148* — IX 136 251* 673*
59: VI 619* — VIII 168	9: VI 149 509 623 624 — VII 598* — VIII 81	
60: VI 619* — VIII 80*	10: VI 624 — IX 81	
61: VIII 80*	16: VI 622* 623 623* — VII 598*	
63: VI 123* 341* — IX 132*	17: VI 446 623*	
28, 1: VI 506* — VII 586* 587* 590*		

EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

1, 1: VII 86 443*	37: IX 500*	22: V 376* — VI 402* — VII 211 212* 240* 241* 430* — IX 606*
2: VII 443*	43: VI 410 — VII 171*	28: VII 449 — VIII 444*
4: VII 41* 389 414 — IX 371 372*	6, 4: IX 152 153*	32: VI 301
6: VI 598*	6: VI 148* — VIII 169	33: VII 243* 255*
7: VIII 390	8: V 136 — VII 218 — VIII 233* 275 275* 278* 279 285* 388* 402* 415* — IX 574	34: VII 244*
8: VI 260* 285	9: VII 255 — VIII 287 388* 402* 404	38: VII 246
9: VIII 73	11: IX 211	42: IX 364
10: IX 268* 492*	13: V 269	44: IX 364*
11: VII 84*	18: IX 362	49: IX 422*
12: VI 267* — VII 90	20: VII 220	10, 10: VIII 240*
14: V 268* — VI 267*	21: VI 30 — VII 367 — IX 362	13: V 269
15: V 268* — IX 372*	31: VII 221*	14: V 545 — IX 146*
16: VII 119 — VIII 85*	32: IX 427	17: V 573
18: VII 466	33: VII 221*	18: VII 287*
22: VI 351*	37: VI 320 — VII 223	21: V 125 — VI 584 584* — VIII 267* — IX 497* 500
24: VII 106*	38: VI 320	22: VI 584*
26: VII 107	40: VII 223*	23: VIII 280* — IX 435*
27: IX 191	41: VIII 138	24: VII 446 464
28: VI 300*	45: VI 324 — VII 221*	25: VII 416
34: VII 407	48: VII 596*	28: VI 583*
41: IX 186*	49: VI 323	29: V 133* — VI 539 — VII 467 — VIII 282 — IX 550*
45: VII 120*	50: IX 452*	30: V 133* — VI 539 — VII 467
2, 3: VII 473*	51: VI 569* — IX 426*	35: IX 526
4: VII 473*	7, 3: VII 302*	43: IX 86*
14: VIII 277*	4: VI 270 — VII 302* 303	46: VI 579
15: VI 585*	21: VII 163*	50: VII 471*
17: VII 42*	28: VII 459*	51: VI 579*
21: VIII 405	31: IX 177	11, 4: VII 490
3, 2: VII 359	33: VII 473* — IX 397*	7: VIII 274* 297*
4: VII 512	35: IX 395 397*	9: V 245* — VI 449* — VII 493*
5: V 397*	36: VII 120*	10: VI 594* — VII 493* — VIII 297
9: IX 427	37: VII 37 175 289 — IX 583	11: V 137* — VIII 113* 274*
13: VI 264*	8, 1: IX 378	13: VII 75
14: VIII 511*	2: VII 356 368* — VIII 138 — IX 175*	24: VII 169 278 — VIII 476*
15: VII 217	3: IX 379 379*	12, 13: VII 509*
16: VI 264*	6: IX 379* 381	30: V 273 297* — VII 267* — VIII 42* 85*
4, 8: V 394 — VI 553*	8: IX 379	33: VII 270
10: VII 192*	14: IX 426*	41: VIII 280 324*
11: IX 198*	31: VII 589*	42: VIII 291 531
26: V 550 — VII 195* — VIII 140*	33: IX 280	43: V 125 486* — VII 76
27: VIII 140*	9, 1: VII 230	44: V 125 — VII 76
28: IX 670	2: VII 233*	13, 1: VII 523*
31: V 551	6: VII 25*	14: IX 540
34: IX 591	9: VII 69	33: VII 235
37: VII 199*	16: VI 587	35: VII 326
39: VII 199*	17: VI 402* — VII 139*	37: VII 235
40: VI 405* — VII 37*	18: VII 180*	14, 2: VI 426* — VII 541
5, 22: VI 585*	19: VIII 541*	
23: VII 210		
26: VII 210*		
35: VII 172*		

3: VI 411 -- IX 561
 8: VI 413*
 12: VII 542* -- IX 258
 13: VII 543
 18: IX 202*
 22: IX 136
 24: VII 547*
 29: VI 526 -- VII 553
 30: VI 486 -- VII 553*
 33: V 331* -- VI 25* -- VII 118 --
 VIII 169
 34: V 331* -- VIII 169
 37: VII 558
 38: IX 207
 41: VII 558
 44: VI 480*
 50: VII 561
 51: VIII 293 399
 52: VIII 254* 293
 53: VII 565*
 55: VII 564
 63: VII 125* 565*
 64: VII 125* 565*
 65: VI 616* -- VII 565* 565*
 68: VI 486

15, 5: VII 53
 10: VI 615
 11: VII 570*
 13: VII 507 -- VIII 36
 14: VII 507
 15: VI 615 617* -- IX 203 303*
 17: VII 469
 18: VII 469
 19: VI 617 617* -- VII 469
 21: VII 376* 572* -- IX 263*
 23: VII 578* -- VIII 170* 176
 24: VI 499
 25: VI 494* -- VII 581
 26: VII 579
 27: VI 496 -- VII 469
 28: V 249* -- VII 469
 29: VI 616
 31: VI 616*
 32: VII 578 579*
 34: VI 502 -- VIII 175
 38: IX 469
 39: VII 582* -- IX 84
 43: VI 503* -- VII 583*
 44: VII 53
 46: VI 619*

16, 1: VI 593 624 -- VII 185 586* 590*
 -- IX 561*
 2: VI 506* -- VII 587* -- IX 284 711*
 3: VII 588
 4: VII 588
 5: VI 511 511 -- VII 589 -- IX
 284 288*
 6: VII 49* -- IX 173 174
 7: VI 441*
 9: VII 483 295 590* -- IX 491 561*
 12: VII 592*
 14: VI 623 623* -- VII 595 598*
 15: V 269 -- VI 144* 184* 321 --
 VII 5* 412* 488* 501 -- IX 457
 518 533*
 16: V 51* -- VI 64 314 385* -- VII
 194 196 498
 17: VI 141 611* -- VII 109 262* --
 IX 137* 230* 380*
 18: VII 109 110 262*
 19: V 251 -- VI 511* 538* 539 --
 IX 319 321 493* 703*
 20: V 56 537* -- VI 584 -- VII 115
 217* -- VIII 81* 389 541 568*
 -- IX 357 592*

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

1, 1: VII 7*
 4: VI 521* -- IX 627*
 5: V 397* -- VII 86 413*
 6: V 168* -- VI 472* -- VII 38 --
 IX 378*
 7: IX 544
 9: IX 621*
 10: VIII 149
 11: VII 48* -- IX 580*
 12: VII 49
 13: V 168* -- VI 251 -- VII 36
 -- VIII 91 -- IX 392 544 545
 620*
 14: VII 35 -- IX 544
 15: VI 254* -- VII 28* 479 226 --
 VIII 257* 263 -- IX 414* 546
 17: VI 257* 394 544* 545* -- VIII
 270 504* 568* -- IX 67*
 18: VII 24*
 19: VI 157* -- VII 15*
 20: VII 35 338* -- IX 241
 21: VIII 92 183 -- IX 89
 24: VII 239 -- IX 666*
 26: V 243 410* 484* -- VII 124 --
 IX 613* 620* 627
 27: V 243 484* -- VIII 244
 28: V 243 458 484* 485 -- VI 538*
 -- IX 580* 619 668 677* 683
 683* 703 706 714 713
 29: V 485
 30: VI 271 -- VII 52* -- IX 48* 659*
 667 673* 679* 713
 31: V 375 -- VI 496* 516* -- VII
 55 -- IX 146 664
 32: VI 414 516* -- VII 37* 478* 493
 516* -- IX 121 414*
 33: VI 128
 34: VIII 116 -- IX 99 712*
 35: VI 358 -- VII 32 237 -- VIII 89
 160* -- IX 52 99* 100 100*

521* 642 660* 692* 698 702*
 703* 709* 715* 717
 36: V 400* -- IX 664
 37: VI 183 403 -- VII 108* 168 465*
 -- IX 99* 386* 416 428 552
 38: VI 167* -- VII 276* 349* -- VIII
 116 -- IX 77 99 439 660* 669
 39: VI 269 579 -- VII 52* -- VIII 89
 94* -- IX 706
 40: VIII 116
 41: VII 17 38 -- IX 684
 42: V 394 -- IX 39* 94* 245* 516
 654 682
 43: IX 126* 144*
 44: VI 152 -- IX 112
 45: VI 403* -- VII 18* 26* 169 297*
 297*
 46: VI 222 -- VII 127 -- VIII 416
 -- IX 426* 412*
 47: VII 127 264
 48: VI 548* -- VII 30* 276* 296 --
 VIII 111* -- IX 94 595* 669
 672* 701
 49: VII 31
 50: IX 555*
 51: VI 140 -- VIII 165
 52: V 122* -- VII 73 363* 459* --
 IX 578 707* 711*
 53: VII 420 -- VIII 114 -- IX 536*
 54: VII 459* -- IX 350*
 57: VII 14 46 -- VIII 558*
 59: IX 545
 63: IX 543 544
 66: VII 78 343*
 68: VI 271 -- VII 172
 69: VII 345*
 70: VII 353
 73: IX 88* 274* 413 599*
 74: VI 576 576* -- VII 411
 75: VI 576 -- VII 411 -- VIII 513

76: VI 257* -- VII 459* -- IX 404*
 413*
 77: VII 170
 78: V 376 -- VI 535* 549 553 --
 VII 332 386* -- IX 347* 349*
 350 413*
 79: V 258 295 532 -- VI 302 535*
 -- VII 300* 332 -- VIII 504 --
 IX 32 167 168 472 665 693 709*
 80: V 412 -- VI 553* 554
 2, 1: VIII 71* -- IX 123*
 4: VII 39* 85* 124
 5: VII 85*
 6: IX 100
 7: V 126 127 206 405* -- VI 152
 301* -- VII 276* -- VIII 65*
 274 274* 315* 316 343 -- IX
 61 102* 241* 584 706*
 8: VII 584 -- IX 127* 484 619
 9: IX 126* 169* 628*
 10: V 439* -- VI 557* -- VII 589*
 -- IX 102 110* 112* 126 135
 144* 147 158*
 11: VI 557* -- VII 10 -- IX 167*
 12: V 485* -- VI 537* 619 -- VII
 67* 290* -- IX 36 91 102* 127*
 160* 234 241* 527*
 13: VII 62* -- IX 616* 621 628*
 14: VI 540* 622 -- VII 332 493* --
 VIII 72 -- IX 111
 15: VI 537* -- IX 82* 84 102 106
 124 158 401*
 16: VI 542 -- IX 101 128* 452 160*
 175
 17: VI 537*
 19: VII 277 -- IX 704* 717
 20: VI 631 -- VII 62*
 21: VIII 72 72* 160 -- IX 435 439*
 140 140 143* 143*

- 22: VI 302 — VII 57 — VIII 94 — IX 635 641 653* 656*
 24: VIII 274* 316 — IX 640
 25: VI 631 — VII 53 583* — IX 642 657
 26: IX 73*
 27: VII 62* — IX 176* 650 656*
 29: VI 631 — VIII 72* — IX 255 638
 30: IX 83* 84 84*
 31: IX 73* 169*
 34: VI 406 — VII 50* 290* — IX 129* 683* 684
 35: V 487 488* — VI 498 — VII 583 — VIII 543 — IX 172* 636* 649 651* 705
 36: VII 62* — VIII 244 — IX 642*
 37: VIII 244
 39: IX 176 648
 40: VI 538* 553 — VII 69
 42: VI 303* — VII 458* — VIII 274 424 — IX 60 175*
 43: VII 458* — VIII 65* — IX 657
 44: VI 572 — IX 60 91*
 45: VI 572
 46: VI 542 — VII 356 — IX 57* 91* 128 157 160* 166 171 174* 175 175* 176* 177* 650* 657
 47: VI 342* 351* 573* — VII 53 100
 48: VI 569* — VIII 73 116 — IX 171 173*
 49: VI 564* 572
 51: V 185 186 — VI 165 269* 496* — VIII 394* — IX 300* 522* 718*
 52: V 29 — VII 594
- 3, 1: V 412 — IX 76* 87*
 2: VI 482 544* — IX 77
 3: IX 84*
 4: VII 41* 179 — VIII 504 — IX 32* 74 213*
 5: IX 79
 6: VI 631* — IX 78 79 82* 83 83* 84 84* 84* 408*
 8: VII 34 286* 297 341 477 495 — VIII 519* 529* — IX 212 224 368* 371* 546*
 9: VII 162* — VIII 54
 11: VII 218* 521* — IX 572
 12: VII 129 180 — VIII 241
 13: VIII 241
 14: VIII 241
 15: VII 502* — IX 77*
 16: VII 502* — VIII 306* 390
 17: VIII 306* — IX 635* 656
 19: VII 81
 21: VIII 73 — IX 493
 22: VI 260* 316* 544 — VII 104*
 23: VI 266* 329* — VII 9*
- 4, 1: VII 241*
 16: IX 60*
 18: VII 3 — VIII 577 — IX 52* 60*
 21: VII 166 — IX 60*
 22: VII 53 85* 100*
 23: VI 219 — VII 161* 166 260* 428 — VIII 146 373*
 24: VI 300
- 29: IX 217*
 30: VI 392* — IX 177*
 31: VII 134*
 35: VII 108
 39: IX 85
 43: V 539 — VII 6
- 5, 1: VII 199 375*
 3: VI 268* — IX 426*
 4: VI 567 — VII 113* — VIII 338* 377* — IX 375
 5: VI 519* 601 — IX 74
 6: VI 520* 522* 524 566 567 — VIII 377*
 7: VIII 339 377*
 8: VII 116 168 207
 9: VII 207
 10: VII 116* — IX 375*
 11: VIII 244 — IX 372
 12: VI 587 — VIII 73*
 13: VI 564* — VII 108
 14: IX 425
 16: VII 82* 305*
 18: VII 145
 24: VI 591
 26: VI 318* — VII 67* — VIII 519
 27: VII 76* 134* — VIII 353
 28: VII 466
 31: VI 472 — VII 184*
 32: VII 184* — IX 196*
 34: VII 181*
- 6, 7: VI 307 376*
 12: VI 585* — VII 82* 557* — VIII 150 — IX 391* 455
 13: VI 337* 513 — VII 189 217 277*
 16: VI 377* — IX 438
 17: VI 484* — VII 500* — IX 44* 293*
 18: VII 124 189 500*
 19: VI 300* — VII 113 124 177 189 210 212 310 360
 20: VII 175* 410 — VIII 290 291 — IX 351 293*
 21: VI 30 55* 462* — VIII 290
 23: VI 298 559* 608*
 24: VI 140 — VII 422* — VIII 291 353 423 — IX 55 404* 139 305
 25: VI 20 49 56
 28: VIII 311
 30: V 141* — VII 406 — VIII 506
 32: IX 680*
 35: VII 241 271 — VIII 139* — IX 668*
 36: V 521* — VI 476 — VII 271 — IX 347 349 422* 441* 636
 37: VI 160* — VII 281*
 38: VI 147 182 386 — VII 197 281* 467* 486 — IX 658
 39: VIII 236*
 40: V 128 183* 573 — VII 375* 463 — VIII 246 — IX 90* 296* 442* 497 497 649*
 42: VII 383 — VIII 487
 45: VII 323*
 46: VI 442
 47: IX 238
- 7, 1: VII 140*
 6: VII 213*
- 7: VII 166* 207 — IX 184 416
 10: IX 416
 12: VI 563* 593*
 13: VI 563*
 14: VI 591 — VII 394*
 15: VI 309* 559 591* — VII 215* — IX 411 412
 16: VII 16* 96* 226 355* — IX 412* 413* 414 414*
 22: VII 374 — IX 364*
 25: VIII 517 — IX 544*
 26: VI 544* — IX 666*
 27: IX 544*
 29: VII 132
 30: V 492 — VII 82 132
 33: IX 546
 34: IX 132*
 36: V 138 155 — VI 411*
 37: VI 395 593 — VIII 38 74 90* 242* — IX 560 561*
 38: VI 402 412 507* 593 601* — VII 211 212* 213 273 334* — VIII 117* — IX 371 403* 554*
 39: VI 594
 40: VI 573*
 41: IX 338*
 44: VIII 403 — IX 372* 556*
 45: VII 184* — IX 557*
 47: VI 560* 594 — VII 425* 189* 590* — VIII 148 — IX 98 417* 557 558 578*
 48: VI 543* — VII 189*
 49: VI 543*
 50: VI 557* — VII 212*
- 8, 1: VII 108 140* 272*
 2: VI 587 — VII 108 — VIII 242 244 285 415
 3: V 155 — VIII 242 244 285 415
 5: VI 90* — VIII 281 347*
 7: VI 553*
 8: VI 130 — IX 519*
 9: IX 293*
 10: V 540 — VI 379 — VII 226* 403 — VIII 241* — IX 59
 11: VI 90* 299* — VII 412*
 13: VI 96 363 448 — VII 95* 165* 199 378 — IX 200 278*
 14: IX 199* 370
 15: VI 451 — IX 198
 22: VII 113* — IX 426*
 29: IX 230
 33: VII 392*
 39: VII 53* 360
 41: VI 563* — VII 210
 42: VI 563* — VII 210
 43: VI 587
 44: VII 213
 46: VII 146*
 51: VI 591 — VII 118 230*
 54: VI 593* — IX 412
 55: VI 559 591* — VII 600* — IX 277*
 56: VII 208
- 9, 1: VI 475 — VII 257* — VIII 132*
 3: V 126 126* 136* 150 351* — VI 412* — VIII 275 275* 389 444 510*
 5: V 126

- 7: VII 568
 9: VII 568
 11: VI 585*
 13: VI 585* — IX 379
 14: VIII 474*
 22: VII 565*
 23: V 186* — VI 563 — VII 463*
     372* — IX 108* 262* 263 263*
     374* 424*
 25: IX 279*
 26: VII 314 583*
 28: VII 118 214* — IX 101
 30: IX 218
 33: VI 631
 34: VI 631
 35: VII 83*
 39: VII 391
 46: IX 147
 48: V 436*
 49: VII 111 — VIII 428
 50: VII 111 208 — VIII 428
 52: VI 292
 53: VI 292 — VII 272* — VIII 285
 54: IX 636
 56: VI 423 597* — VII 272* — VIII
     346
 57: VI 585 — IX 232
 58: V 125* 127 150* — VI 585 —
     VIII 274 288
 59: VI 401* 584* — VII 207*
 60: V 144 159 524 — VIII 288 319
 61: VI 584*
 62: V 493 546* — VI 43* 337 386
     521* 569 569 584* — VII 377*
     431* 444* — VIII 401* 441* —
     IX 263* 279 578*
- 10, 1: V 147* 158* — VI 39* 262 —
     VII 142 488* 591* — IX 531*
 2: V 147 — VIII 339 378*
 3: VI 263 — IX 600*
 4: V 136* — VII 28* 397* 519 —
     VIII 275 275* 388* 413*
 5: VII 28* 51* 212* — VIII 444
 6: VI 32 — IX 70*
 7: V 141* 147 159 160* — VI 264
     — VII 190 218* — VIII 259
     279 340* 420 516*
 8: VIII 411* 444*
 9: VIII 411* 444*
 16: VI 189 453* — VII 180
 17: VI 164* — VII 245
 18: VII 94 — IX 277* 481* 710
 19: IX 333
 20: V 409* 429* — VI 204* — VII
     23* 36 417* — IX 54* 291 293
     309* 523* 618
 22: IX 89*
 23: V 373* — VI 370* — VII 54 172*
     178* 568 — IX 82* 83* 245 698
 24: V 373* — VII 178* 220* 568 —
     IX 403 402
 25: IX 54* 402 527
 27: VIII 42* — IX 521
 28: IX 558*
 30: VII 444 — VIII 317* 551 — IX
     350 398 540 572*
 33: VIII 136 418* — IX 72* 401 405
 34: VI 189 548 — VII 242 — VIII
     317* — IX 401 533 547
- 35: IX 401
 36: VII 247 268*
 37: VII 268* — IX 676
 38: V 392 — VI 394* — VII 131
     366* — IX 556
 39: V 392 — VI 402 — VII 131 206*
     366* — VIII 90* 244 294 321
     — IX 199* 562*
 40: V 165 392 — VI 410* 594 601*
     — VII 108* — VIII 244
 41: V 158* 165 — VI 140* 170* 326*
     400* — VII 172* 446* — VIII
     294 — IX 422
 42: V 158* — VI 170* 400* 437 594
     602* — VII 20 251 372 — VIII
     320* 442* — IX 279* 407 562*
     570* 660* 679* 703
 43: V 158* — IX 638
- 11, 2: V 264 — VIII 149* 513*
 3: V 128* 264 — IX 90
 4: V 264
 5: VII 201* 393* — IX 246
 6: VI 597*
 7: VII 450* 459*
 8: VI 301 507* 605 — VII 450* —
     IX 392 657
 9: VI 147* 160*
 10: VI 194 — IX 280
 11: V 422*
 13: VII 279 — IX 133* 329*
 14: IX 223* 229*
 15: VI 200 — VII 291* — IX 59
 17: V 189*
 20: VII 438 — IX 59 222 230
 21: V 480* — VI 225* 420 — VIII
     81
 22: V 480* — VI 225* 420 — VIII
     163
 24: VI 81 561* — VII 109 189* 203
     — IX 210* 665
 25: VI 600
 26: VI 307 — VII 514
 27: V 484* — VI 351* 573* — VII
     26* 30* 198 276
 28: V 483 484* — VI 65 — VII 30
     198 266 276 — IX 224*
 32: VI 552*
 33: VII 144 — IX 532
 34: VII 161* 325 349* — IX 154
     727*
 35: VI 131*
 36: VI 131*
 37: V 138
 39: VII 295
 41: VI 88* 600* — VII 75* 521* —
     IX 186 655*
 42: V 165 — VIII 134*
 47: VII 506*
 48: VII 506*
 52: V 477* — VI 352
 53: VI 348* 354 — VII 359
 54: VI 348* — VII 359
- 12, 1: VII 347*
 2: VI 115*
 4: V 465* — IX 418*
 5: V 465* — VI 44 — VII 127* —
     IX 526
 6: VII 529*
- 7: VII 529*
 8: IX 327*
 13: V 143 — VIII 145 242*
 14: VI 571* — VIII 145
 16: IX 365
 18: VI 30
 19: VI 33 86* — VII 442 — IX 481*
 20: VI 60 206* — VII 442 — IX
     103* 584*
 22: VIII 233*
 23: IX 401*
 24: V 125 158*
 31: V 548 — IX 652
 32: V 548 — VII 193
 33: V 134* 158 492 — VII 414 —
     VIII 302* — IX 474*
 35: V 177 439* — VI 598 — VII
     145 300* — VIII 5* 387* — IX
     65* 422* 521* 574
 36: V 177 — VII 364* 604
 37: VI 425* 576 598 — VII 235 —
     VIII 59* 126 374* — IX 42 153*
     361* 391* 574
 39: VII 575* — IX 572
 40: VIII 150
 42: VII 404 478 — IX 87 575*
 43: VII 168* 493
 44: VII 478
 45: VII 538*
 46: VII 538*
 47: V 477* — VI 454 576 — VII
     259* 260 544* — VIII 334* —
     IX 576*
 48: VI 146 154* — VII 259
 49: V 312* — VI 139* 205 483 542*
     — VII 79* 84 — VIII 46* —
     IX 39 44* 56* 114 228 248* 317*
     341* 499
 50: VI 468 — VII 78* 545
 55: IX 333*
 56: VII 71 524* — IX 566*
- 13, 3: IX 370* 372
 6: IX 382
 7: VI 29* — VII 75 485 536* —
     VIII 144* — IX 250
 8: VI 580* — VIII 401
 9: VIII 401
 11: VI 587
 16: VII 489 585* — IX 46 396*
 17: VII 49*
 19: V 551
 21: V 550*
 24: VI 544 572*
 25: VI 544
 28: IX 550*
 29: IX 346*
 32: VII 205 249* 468*
 33: VII 119 246* 487
- 14, 1: V 138
 2: VI 587
 4: IX 415
 8: VI 81 546* — VII 519 — IX 325*
 10: VI 81 269 320* — VII 245 519
     550* — IX 325* 393* 417* 418
     534 596
 11: VI 81* 595* — VII 54* 457* 550*
     — IX 159 172 223 244* 395
     488* 545* 694*

- 12: IX 362
 13: VI 88 — VII 76 367 — IX 364*
 15: V 543 — VII 281 — IX 409
 16: VI 597 — IX 247 251* 357 360 360*
 17: VI 563 574* — VII 399* — IX 247 345* 360* 361
 18: VI 546* — IX 359* 363 363* 428
 19: VI 294* 558 — IX 363*
 20: VII 514*
 21: VII 476* — IX 359* 364 515
 23: VII 414* — IX 385*
 24: IX 359* 364
 25: VII 115
 26: V 524 — VII 198* 332* — IX 262* 497 591*
 27: V 572* — IX 292*
 28: IX 227*
 29: VIII 345*
 30: VIII 345*
 33: V 125* — VII 118* 141* 249 511* — VIII 278 294* — IX 289 293* 300 362* 424* 475* 496* 579 591
 34: VI 21 — VII 445
- 15, 1: VII 113 147* 310 453* 488
 2: VII 453*
 4: VIII 471 — IX 302*
 5: VII 402* — VIII 188
 6: VII 402* — VIII 318
 7: VII 402* 457 — IX 370* 372
 8: VI 465* 265* 380* — VII 35 385* 511 544* — VIII 174 — IX 92* 153* 159* 461 369 434 444*
 9: VI 265* — VII 35 402* 402* — VIII 171
 10: VII 402* — VIII 171 — IX 308* 366 370* 372 619 621 629
 11: VII 284 — IX 350
 12: IX 461* 423*
 13: VII 404 — IX 367* 518*
 15: VII 411 — IX 423*
 16: V 423 — VI 365 — VIII 34 60*
 17: VI 388* — VII 284* 337 — IX 163* 649*
 18: V 549 — IX 444* 423* 431* 619
 20: VII 345 — IX 347* 649*
 21: VII 455* — IX 371
 22: VIII 51 — IX 257*
 23: VII 446*
 24: VII 416*
 32: VII 430* 473
- 16, 2: VI 445 — VII 330 481 — VIII 481 — IX 80 363* 384 440*
 3: VII 164
 8: V 469 — VI 377* — VII 403 514* 568
 9: V 436* 444 446* — VI 47* 88 — VII 459* 408* 414 — VIII 287* 291* 329
 10: VI 556
 11: VIII 276
 13: VI 575* — VII 93*
 14: V 130 — VII 180* — IX 62* 676*
 15: V 148 — VI 346 — VII 14 131* 180* 268* 383 453* — VIII 520 — IX 575* 661*
 19: VII 366* — IX 365 481* 618 630*
- 20: V 440 — VI 437 — VIII 325 — IX 365* 618
 21: VIII 318 — IX 319
 22: V 440 — VI 588 588* — VII 366* — IX 365* 366 618 619* 621 630*
 23: VI 441
 24: VI 138 179 — IX 366*
 25: VI 69* 223* — VII 367* — IX 55 306*
 31: VI 317*
- 17, 3: IX 435*
 5: IX 716
 6: VII 346*
 7: VII 551
 10: V 117 — VI 22 — VII 261* 401* — VIII 433 497* — IX 483 596 716
 11: VI 290 — VII 246* — IX 477 406
 12: IX 403
 13: IX 350*
 14: VI 406* — VII 475 — IX 406*
 15: IX 406*
 18: VI 78* 202*
 21: V 541 — VII 217* 251* 258 292 322* 460 545* — VIII 58 — IX 410* 730*
 22: VII 251* — IX 493
 24: VII 480*
 25: IX 364*
 26: VI 546* — VII 539
 27: VI 546*
 32: VI 473
 34: IX 363
 35: VII 580
- 18, 1: VII 82* 278 549* 557* — VIII 434 476 — IX 389* 422*
 2: VI 188* — VII 283*
 8: VII 443
 9: IX 207*
 10: VII 66 429 — IX 325 389 390* 392* 560*
 11: VI 379* — VII 123 131* 136 184* 261* — IX 560*
 12: VI 504* — VII 305
 13: VI 560 573* — VII 15 183* 184* 394 434* 582* — VIII 117* — IX 226* 371 372* 403*
 14: VI 573* 595* 596 — VII 33 73 94 164* 244* 262* 353* 394 — IX 454* 207* 392
 15: V 269
 16: IX 235*
 17: V 546*
 18: VII 77 316*
 19: V 308*
 21: VII 521*
 22: VI 584 584* — VII 316*
 23: VI 584*
 24: VIII 295*
 25: VII 473
 28: VI 583*
 31: VI 500 — VII 39* 227 234 355* 555 576 589* 595* — IX 54
 32: VII 589* — IX 201
 33: VII 589*
 34: VII 227
- 35: VI 374 — VII 191 473* — IX 400
 36: VII 473
 38: VII 478
 39: VII 124* 191 473* — IX 403
 40: VI 374 — IX 554*
 41: IX 555
 42: VII 536 — IX 453
- 19, 2: VIII 74
 3: VII 124* 474* — VIII 250*
 4: VII 124*
 5: V 137* — VII 470 — VIII 353 424
 8: VII 159 — IX 371* 372*
 10: VI 595 — VII 385 — VIII 38 — IX 39*
 12: V 549* — VI 13*
 13: VI 576
 15: VIII 31
 20: IX 439*
 22: VII 502
 24: VI 540 — VII 197
 26: IX 439*
 27: VII 483*
 29: VII 603
 30: VII 491
 40: VII 62*
 41: VI 403 404* 592* — VII 149 574 — VIII 74* 297* — IX 557
 42: VI 404* 592* — VII 574
 43: VI 78* — VII 524
 44: VI 29* 78* — VII 524 — IX 386
 46: IX 387 390 392
 48: VII 238
- 20, 14: IX 63
 19: VII 500*
 20: VII 565*
 34: V 167
 35: VII 368* — IX 621
 36: VII 368* — VIII 63* 67
 38: VII 215
 41: VII 564*
 46: VII 500
- 21, 1: VI 359*
 2: VII 511* — VIII 323 — IX 464
 9: IX 682
 10: VII 291 — IX 25 34
 11: IX 34 34 34
 15: VI 177* 266 475 — VII 4* 493 315* 360* — VIII 532*
 16: IX 34
 18: V 286 — VII 313
 19: V 418* — VI 80* — IX 422*
 23: V 374 — VII 574
 25: VI 443* — IX 23 25 34 34 35 35* 36*
 26: VII 535* — IX 25 34*
 27: IX 41 79
 28: IX 23 39*
 29: VII 162* 341
 30: VII 162*
 31: IX 40*
 33: IX 41*
 34: VII 441* — VIII 482 — IX 433*
 35: VII 441*
 36: VII 326* 556 — IX 391* 493 540

- 37: VI 353* 478 — VIII 338*
38: VI 354*
- 22, 7: VI 426* — VIII 265*
12: VIII 343
15: IX 251* 468
17: VII 82* — IX 436
19: V 269 362 — VIII 103
21: VII 342
24: VI 429 341* — VII 458*
26: V 117* — VII 161 223* 244* —
VIII 141 432* — IX 321*
27: V 333 — VI 259 425* 541* —
VII 82 125 161 179* 223* 244*
273* — VIII 141 432* — IX
57* 61* 69 177 248 361
28: V 342 — VI 262* 498 615* —
VII 145* 401* — IX 34* 149
250 256* 327* 366 730
29: V 342 — VI 126* 615* — VII
370 — VIII 126 499* — IX 384
30: V 430* 342 — VII 370 — VIII
126 — IX 187* 410*
31: VII 562
32: V 195 — VII 116 227 331 430
— VIII 392 425* 431* — IX
518 548
33: VII 124 — IX 551
35: V 131* — VIII 114 268* 275 285
306 307 344 386* 388* 404 413
415 415* — IX 537
36: VI 481 — VII 62 — VIII 114
415* 417
37: V 249* — VIII 121 167* 170*
38: V 496*
39: VI 478* 583*
40: IX 207
42: V 249 — VIII 237
43: VII 277* — VIII 184 — IX 617
626*
44: VIII 75* 121* 169* 184 — IX 203*
705 726
48: IX 202* 259* 279
- 51: IX 484*
56: VIII 38
60: VI 614
61: VI 614 — VII 129 395 552*
62: VI 614 — VII 129 395 — VIII
38 — IX 626
63: VI 616 — VII 569 578
64: VI 616 617*
70: VII 566*
- 23, 7: VII 70
9: VI 550*
11: V 428 — VII 569 578
12: VI 541
14: IX 357*
16: VI 490
21: IX 303*
23: VIII 36
24: VI 493*
27: VII 115
28: V 396*
29: VI 129*
30: IX 71*
31: VI 179
33: VI 424 — IX 57*
34: VI 618 — VII 330 429* — VIII
78* 172* — IX 391*
38: IX 446*
39: VIII 78
40: VIII 38
42: V 547* — VI 614* — VII 545*
— IX 526*
43: V 312* 348* 547* 577 — VI 198
549 614* — VII 354 546 — VIII
78* 173 174 — IX 119
44: VII 534
45: VII 298* 534 546 — IX 24
46: VI 502 618* — VII 82* — VIII
171 179 — IX 204* 493*
47: VIII 38 — IX 358
48: VII 456 — VIII 79*
50: VI 503*
53: VIII 274
- 24, 1: VII 67*
3: VII 67* — IX 91*
4: VI 510* 511
5: VII 588*
11: VII 595
12: VI 507 510* — VII 53
13: VI 622 — VII 598* — VIII 81
— IX 281
15: VI 550* 623 623* — VIII 525
16: VI 479*
18: VI 622*
19: VI 177* — VII 105*
22: VI 508
23: VI 508
25: VII 243
26: V 334 — VI 628 — VII 350 551*
— IX 469* 604*
27: VI 321* — VII 235* — VIII 178
29: VI 231* 298* 543 — VII 222
31: IX 284* 288*
32: VI 578
33: VI 515* — VII 599*
34: VI 623 624 — VII 598* — IX
275* 277* 280*
35: VI 565* — IX 281
36: VI 512* 515* 622* 623* — VII
598* — IX 177*
39: VI 512* 622* 622* 631* — IX
108 276 276 290*
41: VI 622* — VII 216 286*
42: VI 163 524 — VII 286* — VIII
259* 474*
43: VI 524 — VIII 259* — IX 276
44: V 345 — VI 276* 315* 348* 444
444* 631* — VII 99* 227 — IX
53 276
45: V 345 388* — VI 414* — VII
227 235* 243 546 — IX 401*
46: VI 444*
49: VI 433* 434* — VII 42* — VIII
566* — IX 145* 502
50: VI 623 624 — VIII 82
51: VIII 82

EVANGELIUM SECUNDUM IOANNEM.

- 1, 1: V 261 304* 306* 331 397* — VI
114* 161 167 212* 225* 225*
245* 260 361* 468* 537 — VII
388 517 518 599* — IX 66 106*
107 124 137* 316*
- 2: V 331 — VI 537 — VII 599*
- 3: V 6 7* 205* 241 331 343* 373
385* 317 — VI 116* 442* 167
183* 309 361* 537 544* — VII
168* 263* 265 292 — IX 103
182* 218 416*
- 4: V 55* 385* — VII 263* 402* —
IX 168
- 5: V 18* — VI 25 159* 535
- 6: VI 260* 406* 544* — IX 66
- 7: VI 257* 263* 544* — VII 173 —
VIII 504
- 8: VII 78* 502* — IX 66* 73*
- 9: V 25 55* 304* 496* 569* — VI
13 139* 211* 222 358 420* 445
476* 535 — VII 49 83 141*
301* 388 — VIII 43* 159* — IX
- 73 90* 167 179* 229* 315* 563
692* 701*
- 10: VI 472 540* 570 602 605* — VII
474 593*
- 11: VI 315 317 340* 489 — VII 219*
247 493
- 12: V 345* 568 — VI 139 168 489
189* 212 222* 420* 474* 551*
— VII 4* 158 212* 474 480 513
— IX 89* 181 182 291* 450*
533 730
- 13: VI 280 551* — VIII 181* — IX 317
- 14: V 241 241* 246 259* 268* 298
323 323* 345 346 448* 458* 508
542* 563* 570* — VI 225* 325*
370* 537 538* 554* — VII 41*
22* 24 27 46* 52 65* 89* 296*
388 518 546* — VIII 288* 390
510 — IX 50* 66 72* 79* 82*
83 84 101 103 105 106* 110
110* 125 126 137* 250 282 401*
479 561 679* 730*
- 15: V 508 — VI 256* 261* 285*
- 16: V 246 458 508 529 563* — VI
447* 538 — VII 22* 89* 546* —
VIII 243 — IX 428* 404* 479
658 711
- 17: V 187 240* 266* 298 457 — VII
546 — IX 479
- 18: V 323* 348* 383 536 — VI 169
282 315 330 347 439* 459* —
VII 84 265 — IX 97 107*
- 19: VI 259* 261* 314 361* 364* —
VII 77 78 — IX 62 71 545*
- 20: VI 287 — VII 78* — IX 65 72*
- 21: VII 178*
- 23: VI 287 544* 545 545* — VII 72*
178* 179 502* — IX 59* 67 67*
68 68* 538 538*
- 24: VII 77
- 25: VII 77
- 26: V 332* — VI 258 512* 540 —
VII 82 104 124* 438 599 — IX
57 59* 69 177

- 27: VII 174 — VIII 389* 403* — IX 64* 67* 667* 704
 28: VII 118*
 29: V 355* 561 — VI 160* 325* 543 545* 554* — VII 126* 413* — VIII 72 75 179* 181 — IX 45* 51 178* 178* 260 543 544 544* 654* 726* 730*
 31: VI 259 259* — VII 81* 82 — IX 165*
 32: V 214 — VII 502*
 33: V 332* — VI 157 285 542 — VII 83* 97*
 34: VI 314 — VII 502*
 37: VII 118*
 38: VII 118*
 40: IX 466*
 41: IX 175*
 43: VI 289*
 44: VI 416* — VII 221*
 45: VI 346* — IX 152 159
 46: VI 351
 49: IX 114
 51: VI 268* 562* — VII 237* 588* — IX 320 492*
- 2, 1: V 468* 268* — VI 545 — IX 701 703*
 2: V 166 168* 268*
 3: V 166 168* 268* — VI 547 — VIII 116 — IX 713*
 4: V 166 — VI 341 467* 499 — VII 68*
 5: VI 547 — VII 115* — VIII 116 — IX 182
 7: V 422* — VII 99* 352
 9: VII 422*
 10: VI 322
 11: VI 372* 395 — IX 465* 479 181*
 12: VI 271* 300*
 13: VI 271* — VII 498* — IX 650*
 14: VII 453
 15: V 355* — VI 578* — VII 453 — VIII 400* 431* — IX 675*
 16: VI 565 — VII 453 479* — VIII 469 — IX 92 205* 650* 675
 17: VI 29 92 — VII 498* 538 — IX 293*
 18: VI 262* — VII 298* 525* 590
 19: VI 548 — VII 142* 298* 356 469 590 — IX 175 177
 21: VII 298* 469 590
 22: VII 590
 23: VI 278* 300* 413* 550 559* 595
 24: VI 550*
 25: VI 336* 550* — VII 225*
- 3, 1: VI 352
 2: V 573 — VI 352 502* — VII 234 — IX 114 403* 445
 3: V 544* — VI 64 551* — IX 146* 729*
 4: VI 332* 550
 5: V 269 544 — VI 31* 156* 459 627* 628 — VII 78* 79* 217* 333 544 — IX 224 355* 361 729*
 6: VI 252* 551* — VII 25* 436* — IX 146* 213* 292
 7: VI 551 — VII 435*
- 8: V 118 — VI 89 — IX 413* 473
 9: VII 24*
 10: V 118 — VII 136*
 11: V 536 — VI 241* 255 328 513* — VII 602 — IX 357*
 12: V 373
 13: V 442 — VI 225* 255 361 620* — VII 83 — IX 315 318 320* 493
 14: VI 211 420 487 595* — VII 337* — VIII 169
 15: VI 280* — IX 317* 361*
 16: VI 299 445 472 605* — VII 40* 331 506 — IX 89* 172 317*
 17: VI 358* 381* 421 423 552 — VII 248 — IX 39
 18: VI 111 341* 313* 552 — VII 329 498 — IX 141*
 19: VI 25 420* 536* 552* — VII 301* 480 — IX 130* 226* 317 317* 707* 720
 20: VI 123 218 278* 431 453 535* — VII 241* 357 409* 501 542 561 — IX 483* 527 543 720
 21: VI 262 563 607 — VII 196* 409* — IX 720*
 23: VI 267* 392* — IX 545*
 24: VI 267* 325*
 26: VI 289 — IX 46*
 27: VI 552* — VIII 397*
 28: IX 46*
 29: VII 28* 79 133 133 — VIII 82* 390 504* — IX 65 67* 114* 125* 495* 534*
 30: VI 258 258* 552*
 31: V 373 536 — VI 364 545* — VII 42 222 293 — VIII 116 — IX 39* 321* 355 667
 32: V 536
 33: V 536 — IX 485
 34: V 32 536 — VI 554* — VII 83* 97* — IX 361 599
 35: VI 309 — VIII 289 — IX 89* 697*
 36: VI 311*
- 4, 1: VII 145*
 2: VI 285* 286
 3: VI 267*
 6: V 413* — VI 554 — VII 168 — VIII 411 — IX 721*
 7: V 137* 138 — VI 97 — VIII 242* 424
 8: VI 38* 555* — VII 222* 247 — VIII 285
 9: VII 247
 10: VI 299* — IX 338* 595*
 11: IX 721*
 12: VI 290
 13: V 413* — VI 13* 178* 290* 290* 327* 559* 626 627* — VII 331* 544 — IX 271* 341 696 721*
 14: V 343 413* — VI 290* 328 350 573 — VII 331* — VIII 79* — IX 116* 669*
 15: VI 327*
 16: VI 554 558 — VII 153 514 — IX 600
 18: VI 557* — VII 423* 482*
 19: VII 212 247
- 20: VI 554* — VII 247 — IX 335
 23: VII 225 — IX 92 724
 24: VI 193 — VII 519* — IX 391
 25: VII 565
 26: VI 361* 381 — VII 565
 28: VI 97 — VII 206
 29: VII 206 212
 32: VI 555*
 33: VI 554*
 34: VI 557 — VII 148* 281
 35: VII 253* — IX 470
 36: VI 559* 559*
 38: VII 253* — IX 470
 39: V 413* — VI 301 406
 40: VI 585 — VII 207
 41: VI 550*
 42: VI 557* — VII 53
 43: VI 267*
 44: VI 329* 340*
 46: VI 558 564*
 47: VI 558* 559
 48: VI 162* — VII 425
 49: VI 559 — VII 167* 210 — IX 184 430
 50: VI 564* — IX 435
- 5, 2: VI 560 — IX 214* 215
 3: VI 560*
 4: VII 83 177 436 — IX 44* 512 533
 5: VI 585* 587
 6: V 537*
 7: VI 358* — VII 124*
 8: V 536 — VI 564* — VII 126* 394*
 9: V 537 — VI 564*
 13: VI 376* 564* — IX 453
 14: VI 372* 560* 564 — VII 125* 295* — VIII 135
 16: VI 345* 589
 17: V 219* 371* — VI 161* — VII 195* 342* 344*
 18: VI 122* — VII 342* 565
 19: VI 158* 248* 362 404 438 470* 564* 572* — VII 265
 20: VI 164 267 309* 405 476* — VII 238
 21: VI 405* 561*
 22: V 37 282 371* — VI 128 284* 372* 539 552 — VII 80 442* 506*
 23: V 52* 282 — VI 367* 429 — VII 261 334* 506*
 24: V 282 — VI 125* 283* 564 597* — VII 544* — VIII 58*
 25: VI 401 563* — VII 213* — IX 42
 26: V 115* — VI 330* 333* 401 — IX 316* 340
 27: V 37 — VI 552* — VII 442*
 28: VI 333 563* — VII 171* 175* 213* 298* 311 480* 514*
 29: V 286* — VI 333 — VII 368*
 30: VI 328* 343 358* 361* 572*
 31: V 537 — VI 359*
 32: VI 562 562
 33: VI 251 256* 562 — VII 174* 502
 34: VI 251
 35: VI 545 — VII 17 41* 195* 300* 325 502* — IX 66* 67 167 228 707* 719*

- 36: V 373 536* — VI 373 454 562
— VII 175 501* — IX 482*
- 37: V 536* — VI 347 562 562*
- 39: V 393 — VI 562 — VII 193
266* 315* 335* 424* 470* 588*
- 40: VI 562* 563
- 41: VI 528
- 43: VI 93* 280* — VII 174 493 —
IX 39
- 44: VI 328 — VII 519
- 45: VI 573*
- 46: VI 379 562 — VII 168* 425*
- 47: VII 168* 425*
- 6, 1: VII 113* 221*
- 2: VI 413* 595 630* — VII 147 221*
239* — IX 231 553*
- 3: IX 455
- 4: VI 583
- 5: VII 174 — IX 309
- 7: VII 223
- 8: VII 222*
- 9: V 368* — VI 565 — VII 222*
281* — VIII 406 — IX 234
- 10: VII 281*
- 11: VI 565 — VII 352
- 12: VIII 482*
- 14: VII 226 492* — IX 485
- 15: VI 415* 569 577* — VII 411*
305* — VIII 296* 442* — IX
530*
- 19: VI 566 566 569* — VII 113*
- 21: VI 569* — IX 190
- 26: VI 328 569* 572*
- 27: V 144 — VI 555* 556* 567 583
583 — VIII 320* — IX 422*
- 28: VI 583
- 29: VI 297* — IX 444
- 32: VI 76* 333* 385* — IX 90
- 33: VI 385* 569* — IX 465
- 34: VII 281*
- 35: VI 292* 333 — VII 369*
- 36: VII 383
- 37: VI 385 474 567 581 — VII 110
210 435 — IX 341
- 38: V 542* — VII 68 104* 556* —
VIII 488* — IX 151 317* 318
- 39: VI 336* 468 574*
- 40: VI 297* 401 401 — IX 317*
- 41: V 446 — VI 214 215 391 — VII
47 — IX 63* 234* 671
- 44: VI 25* 314* 337 424* 470 563
567 — VII 164 394* 473
- 45: V 369
- 48: IX 158 254 254*
- 50: IX 44*
- 51: V 564 556* — VI 417* — VIII
35* 103* 169 — IX 44* 251*
317*
- 52: V 556* — VI 554* 566 569* —
VII 281 369 369* 547 — VIII
126 — IX 90 234* 253*
- 53: VIII 100* — IX 249
- 54: VIII 102* — IX 249 252 379 729
- 55: V 563* — VIII 481* — IX 251*
- 56: V 571 — VI 449 555* 557* —
VII 90* 399* 546* — IX 109
110* 251* 356* 729
- 57: VI 333 — VII 399* 543 — IX
379
- 58: VII 547 — VIII 104
- 59: VII 547 — VIII 167* — IX 254*
- 61: IX 249
- 63: IX 319
- 64: VI 113 351* 573* — VII 91 100
435* 514 589 — IX 254
- 65: VI 426*
- 66: VI 489*
- 67: VI 329 340 568 — VII 145* —
VIII 400* — IX 515*
- 68: VII 145*
- 69: V 202 274* 393 — VI 160* 298*
325* 351* 569 601 — VII 100
182 222 567 — IX 182 249
- 70: VI 465
- 71: VI 429 429* 513 605 — VII 142*
226 541* — VIII 332
- 72: VII 541*
- 7, 1: VI 289* — VII 531 — VIII 253*
- 6: VI 453*
- 7: V 538* — VI 453 453* 570 611
- 12: VII 382*
- 13: VII 382*
- 14: IX 650*
- 15: VII 68 — IX 525
- 16: VI 471 572*
- 17: VI 288 — VII 567
- 18: VI 438* 572* 607
- 19: VI 122* 491*
- 20: VI 307* 408 409 — VII 500* 541
— IX 130*
- 23: VII 420 344* — IX 278
- 24: VI 552* 570 — VII 186
- 28: VI 360 — IX 176*
- 30: VI 417 467* — VII 139* 355
540*
- 31: VI 277 322* 390*
- 32: VI 351
- 33: VI 572
- 34: VI 433* 571* 572 — VII 286
- 36: VI 307
- 37: VI 178* 592* — VII 113* 192
383* 394* 602* — IX 58* 293*
538
- 38: V 413* — VI 13* 290* 290* 444
573 — VII 297* — IX 133 339*
- 39: V 143* 346* — VI 286 460 —
VII 469* — IX 339*
- 41: VI 266* — VII 45*
- 42: VI 347* — VII 45*
- 46: VI 573 — VII 105 500* — IX
358
- 47: VI 341*
- 48: VI 278* — VII 75* 375 542
- 49: VII 75* 375 542
- 51: VI 278 570* 571*
- 52: VII 65
- 8, 2: VI 578*
- 3: VI 578* 578* — VIII 74 162
- 4: VI 112
- 5: VI 574 — VIII 162
- 6: VI 578* — VII 263* — IX 53
- 7: VI 393* 573*
- 10: VI 573 573 — VIII 74*
- 11: VI 160* 493* 573 574 — VII 123
— VIII 74*
- 12: V 563* 568 — VI 25 139* 252
301* 398 398 535* 536 574 585
- 585* — VII 74* 83 129* 251
463* 472* — VIII 14 — IX 73
167 168 181 253 374* 543 554
707 720
- 13: V 537 — VI 370 — IX 132*
- 14: V 537 — VI 316
- 15: IX 240*
- 16: VI 316
- 17: V 537 — VII 67 174 — IX 237*
- 18: VI 314 562* — VII 84
- 19: VI 258* 296* 348 454
- 20: VII 520
- 21: VI 68 141 361 433 — VII 104
- 22: VI 361
- 23: VI 287* — VII 94 — IX 321*
- 24: VI 362 458* — VII 398
- 25: VI 381 — VII 171* 195* 238 299
518 — IX 412
- 26: VI 312* 314 423* 459 574 574
- 28: VI 309 404 420* 438 572* 572*
— IX 221*
- 29: VI 312* 404 465* — VII 84* —
IX 580*
- 31: VI 65* — VII 409* — IX 237*
290 496*
- 32: VI 65* — VII 409* — IX 240*
422*
- 33: VI 575 — VII 74*
- 34: V 227 522* — VI 81* 575 575*
— VII 92* 169* 294*
- 35: VI 575 575 — VII 353* 390 401*
- 36: VI 282 575
- 37: VI 363* 367
- 38: VI 280* 309
- 39: VII 74* 158 353 — IX 61 241
599*
- 40: VI 307* 367 408* — VII 309*
541
- 42: VIII 361*
- 43: VI 317 388* 577
- 44: VI 133* 345 459 577 607 — VII
294 333 578 — VIII 236
- 45: VII 102
- 46: VI 187* — VII 138 — IX 240
442*
- 47: VI 488* 564 — VII 28* 153 203
— IX 317
- 48: VI 138* 578* — VII 290
- 49: VI 161 309* 467*
- 50: VI 161 317 468*
- 51: VI 603* — VII 229
- 52: VI 345 — IX 237
- 53: VI 292*
- 54: VI 123*
- 55: VII 503
- 56: VII 28* 265* 568 — IX 411* 698
- 58: VI 248 254*
- 59: VI 577* 577* 578* — VII 104 104
— VIII 238* 416 — IX 241
- 9, 1: VI 578 — IX 364
- 3: VI 306 403* — VII 338* — IX
180* 181*
- 4: VI 58* 74 75 221* — VII 14*
344* — IX 606
- 5: VI 400
- 6: V 414 — VI 308 578 — IX 109
- 7: V 413* — VI 403 578
- 9: VII 220
- 11: VI 580 580*

- 15: VI 580*
 16: VI 307 388 — VII 136 344 — IX 63 132*
 22: VI 341* 422* 502* — VII 449*
 24: IX 132*
 28: VI 317*
 29: VI 317* 348 — IX 62*
 30: VII 502
 31: VI 448 — VII 502
 32: VII 220*
 33: VI 278* — VII 137* 175 220*
 34: IX 357* 596
 35: VII 419* 357* — IX 181
 36: VII 419* 565
 37: VI 296 361* — VII 565
 38: VII 419*
 39: VI 308* 552 — VII 42 61* 98* 132 193 374 494 581* — IX 364
 41: VII 374
- 10, 1: V 295* — VI 581 — VIII 339
 2: VIII 317 — IX 154*
 3: VI 581 583
 4: VI 408* 582 584 605* — VII 487 — VIII 317 — IX 303
 7: V 312* — VI 581 — IX 224 705*
 9: V 295* 306 335* 570* — VI 325* 437 582 602* — VII 496 235* 276 325* 350* — IX 109 154* 158 224 303 530 649*
 10: VI 326* 582* — IX 49* 51 114 701*
 11: VI 98* 226* 525 581 581 582 582 — VII 472 246 254 385 — VIII 74 238* 255* — IX 61* 221 293 516*
 12: VI 582* 626 — VII 205* 246 254 294 384*
 13: VI 582* — VII 246 393*
 14: VI 582 582* 583 — VII 53 — IX 302
 15: VI 452 — VIII 123 177* 238* — IX 289*
 16: V 498* — VI 408 — VII 47 237 353* 483
 17: VI 348* 359
 18: VI 348* 359 445 — VII 403* 355 540* 582 — VIII 170 238* — IX 273* 304 304
 20: VI 438* — VII 481*
 24: VII 564* 564*
 25: V 537 — VII 290* 564*
 26: VII 256
 27: VI 311* 583* 585 585* — VII 499* 146* 256 337* 384 — IX 600*
 28: V 330 — VI 425* 311* 583* 585 585* — VII 146* 337* 384
 29: V 330 373 — VI 471 474 — VII 294
 30: VI 158* 246 309 360 437* 475*
 31: VI 226 398 — IX 61*
 32: VI 309* — VIII 78* — IX 204*
 33: VI 307* 491* — VII 565 — IX 61*
 34: VII 565
 35: VII 565
 36: VI 169 — VII 125*
- 37: VI 438
 38: VI 314* 388* 393 550* 559*
 39: VI 550* — VII 404
 41: VII 220*
- 11, 1: VI 585 585* 623 — VIII 272* 540*
 2: VII 540* — IX 560*
 3: VI 586 — VIII 73*
 4: VI 306 396* — VII 408
 5: VI 592*
 9: VII 141* 141* — VIII 409
 10: VII 425*
 11: VI 587* — VII 425*
 12: VII 540*
 13: VII 540*
 17: VI 563* 575* — IX 560*
 19: VII 471
 20: VII 272* — IX 453
 21: VI 396* 588
 25: VI 282* 309* 312 333* 586 — VII 244* 402* — IX 435*
 26: VI 282* 511* — IX 435*
 27: VI 337 465
 28: VI 400* 509 — VII 343 — IX 560
 32: IX 555*
 33: V 355* — VI 395 507* — IX 412 557
 34: VII 474
 35: VI 590* 592* — VII 424 495* — VIII 74* — IX 560
 38: VI 591
 39: VI 399 591 593 — VII 472* 298*
 40: VI 269* 402* — VII 214
 41: VI 405 467 — VII 82* 82*
 42: VI 405 419 — VII 82*
 43: VI 415 563* 591 592* 593* — VII 215* — IX 412
 44: VI 309* 505* 559 563* 591 591* 593* — VII 471* 215* 484
 47: VI 423* 577 — VII 439* 506* — IX 430* 358
 48: VI 422* 577 — VII 506*
 50: VI 482 591* — VII 227* 337 — IX 223*
 51: V 409* 543* — VII 256 294 477 513 — IX 626*
 52: VI 421* 474* 567 — VII 256 294 477 513 — IX 36
 54: VI 415*
 56: VI 572*
- 12, 1: VI 407 412 — VII 273 — IX 246
 2: VI 216 273 600*
 3: VI 55 395 504 593 593 619 — VII 185 187 — IX 234 490 561
 4: VI 412
 5: VI 594 — VII 541*
 6: V 127 128 131* 147* — VII 142* 464* 541* — VIII 145 242* 284 292 414 414* 415 415* — IX 217*
 7: VI 593*
 9: VI 407
 11: IX 301
 12: VI 407 — IX 54
 13: VI 267 594 594* 594* — VIII 297 — IX 40 284*
- 14: VI 416 — IX 54
 15: VI 595 596*
 17: VI 562 562* 595 — VII 492*
 18: VII 492*
 19: VI 41* — VII 494
 20: VI 407 — VII 495
 21: VII 474 495 — IX 402
 22: VII 495
 23: VI 611 — VII 495
 24: VI 416* 590* 596* 611 — VII 80 195* 296* 341 — IX 190 357 465 512* 570*
 25: VI 50 448 590* — VII 495* 318 375* 445 445* — IX 160
 26: VI 438* 232* 358 434* 436* 476 596* 626 — VII 207* 273* 551* 552 — VIII 126* 274 — IX 85* 327* 327* 517 554 596
 27: VI 417*
 28: VI 367* 417* 467* 596* — VII 298*
 29: VI 416*
 31: VI 41* 160 458* 552 — VII 106* 292 — IX 42* 223*
 32: V 334* — VI 361* 420* 521 567* 595* — VII 273 — VIII 172
 33: VI 487 — VII 273
 35: VI 323 358 373 398 535* — VII 423 — IX 62 720
 36: V 568 — VI 416* 536 606 — VII 114 — IX 432* 317 563*
 37: VI 301 — IX 241
 39: V 370*
 40: V 370*
 41: V 370*
 42: VII 305*
 43: VII 180* 305*
 44: VI 311
 46: VI 284 597 — IX 38* 51 56* 66* 90* 168 181 317 720
 47: VI 597*
 48: VI 288
 49: VI 442*
- 13, 1: V 259* 298* 343* — VI 311* 407 — VII 204 246* 397 538 540* 542* — VIII 75 525 547 578 — IX 42 251* 307* 559*
 2: VI 432* 597 — VII 541 — IX 202
 3: VI 358* — VII 436*
 4: VI 598 598* — VII 542* 544 551 — VIII 500 — IX 191 248
 5: IX 527*
 6: VI 598* — IX 252*
 8: IX 253*
 9: VI 598*
 10: VI 439 598* 599 — VII 548* — VIII 135* — IX 470*
 11: VI 439 — VII 518*
 12: VI 424* — VII 161 — IX 253*
 13: V 117* 572* — VI 278 520* 601 — VII 134* 185 240 489 551 — VIII 297* — IX 90* 298 444* 528 577
 14: V 117* 422* 572* — VII 104* 363* 551 — VIII 111 298 — IX 90* 262* 442*
 15: V 572* — VI 384 437 601 601 602* 630* — VII 161 347 — VIII 140 298 — IX 90* 253* 301 596

- 16: VI 140 453* 629* — VII 161 — VIII 111 — IX 298* 440 543* 574
- 17: VII 30 278* 297
- 18: VI 439 — IX 515
- 21: VI 338* 424* — IX 202*
- 22: VII 549*
- 23: VI 527* 601* — VII 593* — VIII 75 — IX 495* 496 497 497 500
- 24: VII 549*
- 25: IX 500*
- 26: VI 527* — VIII 549*
- 27: VI 277 548 — VII 541 — VIII 101 — IX 279
- 28: VII 542*
- 29: V 127 147* — VIII 284* 414 415*
- 31: VIII 430*
- 32: VI 611
- 33: VI 360* 424*
- 34: VI 450* 451* — VII 134* 545 553 — IX 138* 289* 381
- 35: V 330 — VI 475 — VII 141* 545 — VIII 425* 501 — IX 292* 293* 496* 497*
- 36: VI 360* 459* 482* 527 585 601* — VII 553
- 37: VI 418 419 482* 485* 525* 585 — IX 554*
- 38: VI 485* — VIII 75
- 14, 1: VI 247 424 463* — VII 274* — IX 252* 435*
- 2: V 411 — VI 349 477 605* 621* — VII 236 371 386 476 — IX 31* 155 327
- 3: VI 349 444* 462 621*
- 5: VI 438*
- 6: V 120* 268* 306* 312* 323 369 483 567 — VI 52* 216* 217* 312 386 488* 562* 584 602* — VII 112* 206 265* 325* 335 350* 394 402* 510 — IX 73 414 400* 443 530
- 8: V 313* — VI 438*
- 9: VI 158* 360 422* 470* 585* 601
- 10: VI 161 314* 333* 373 392* 422* 470* — IX 107*
- 11: VI 246 362
- 12: VI 392* 456 471 — VII 211 431 — IX 435* 483
- 13: VI 465* 471 — VII 115* — IX 530*
- 15: VI 147* 435* — IX 342
- 16: VI 540 543 602 — IX 330 330* 492
- 17: V 52 — VI 540 543 602 602 — IX 133
- 18: VI 631
- 19: VI 424* — VII 256
- 20: VII 256
- 21: VI 147* 270* 447* 464* 470 601* — VII 12 164* — IX 165* 497* 500*
- 23: V 214 338* — VI 13* 112* 159 257 333 399 447* 543 603* 603* — VII 88 364* 493 592* — VIII 31 — IX 238* 314* 330* 364*
- 24: VI 472*
- 25: VI 435*
- 26: VI 171 603 — VIII 447* — IX 311*
- 27: V 295 — VII 212* 256 332 550 599 — VIII 41* — IX 70* 292 293*
- 28: VI 463* — VIII 240* 267*
- 29: VI 276* 443* — VII 227 243 590 601
- 30: V 125* 443 — VI 364 471 629* — VII 567 — VIII 179 274* 289 416
- 31: VI 446* 448 — VII 112 — IX 504
- 15, 1: VI 435 604 — VIII 159 159 — IX 382
- 2: V 416 — VI 604 — IX 656
- 3: VI 426* 473 604* — VII 78* — IX 187
- 4: VI 363 441* 537* 567* 604* — VII 210
- 5: V 459* — VI 48* 139* 165* 248* 379* 567* 604 — VIII 189* — IX 171 179
- 6: VII 75 139* 490
- 7: VI 379 470* 604*
- 8: IX 496* 497 497
- 10: VI 604*
- 11: VI 609 — VII 386
- 12: VI 446 452* — VII 157* 342 545 — IX 138* 252*
- 13: VI 184* 386* 434 603* 603* — VII 445* — VIII 253 477* — IX 295* 420 571* 704*
- 14: VI 287 — VII 283* 364* — IX 417* 496 504
- 15: VI 150* 159 287* 365 470* 527* 605 — VII 6 12 193 214 226* 243 283* 316 364* 403* 500
- 16: VI 128* 465* 471 605 — VII 189 218 226 252* 285* 544 — VIII 499* — IX 457 515 517* 575*
- 18: VI 442* 446 570 570 605* — VII 488*
- 19: VI 472* 570 — VII 529 — VIII 45*
- 20: VI 83* 576 — VII 37 259 359
- 22: VI 314* 455* — VII 258*
- 23: VI 605*
- 24: V 537 — VI 288 314* 317 347* 455* 456* 570 — IX 407*
- 26: V 537* — VI 114* 562* — VII 602* — IX 311* 328* 394*
- 27: V 537*
- 16, 2: VII 529 — IX 423* 436*
- 3: VII 529
- 4: VI 605
- 5: VI 348* 435 471 — VII 436* — IX 307*
- 6: VI 471 608
- 7: VI 350 514* 524* 605* 608 — IX 241 317* 324
- 8: VI 471 204* 443 454* 606 — VII 498 498
- 9: VII 498
- 10: VI 411*
- 12: VI 494 530 — VII 185
- 13: V 112* 203* 206 261 325* 574* — VI 113 156* 437* 441 463 542* 603 606* — VII 4* 265*
- 315* 479 528 — IX 433* 309 311* 328* 329 311 346 355 434* 435* 492
- 14: VI 611*
- 15: V 376 381* — VI 391 471
- 16: VI 463 — VIII 66*
- 18: VI 467*
- 19: VI 467*
- 20: VI 55* 463* 607 608* — VII 49* 133 149 422* 496 — IX 306 308
- 21: V 487 — VI 279* — VII 35 — IX 291*
- 22: VI 444* 512* 607 608 608* 609* — IX 83* 111 308* 313*
- 23: V 346* — VI 401 465 472 — IX 141 181* 251
- 24: V 291* — VI 287* 448* 539* 608* 608* — VIII 67 — IX 314
- 25: VI 465 — VII 193*
- 26: VI 471*
- 27: VI 471* 625 — VII 312
- 28: V 332 434 — VI 13* 347 361 425* 605* 611 — VII 129 604* — IX 39 313* 314 551
- 29: VII 138
- 30: VI 336 468* 470* — VII 138 204
- 33: V 346 — VI 420 611 611 622 — VII 59* 172* 212 293 332 440* 526 — VIII 286* 443 — IX 70* 209 268 292 299 452* 528 573* 730
- 17, 1: V 112* — VI 269* 317 424
- 2: VI 469
- 3: V 96 261 311* 416 503 — VI 52* 142 449* 205 385* 442 631* — VII 38* 346 369 580* — IX 100* 258 271* 504* 530*
- 4: VI 631*
- 5: VI 468* 611 — IX 316*
- 6: VI 433 467 — IX 238*
- 8: VI 539
- 10: VI 459* 468* 611 — VII 265 — IX 89*
- 11: VI 328 387* 472 609 611
- 12: V 470 — VI 329 464* 470 480 — VII 199* 337* — IX 429
- 14: VI 472 489
- 15: VI 489
- 17: V 477* 568* — VI 216* — VII 101* 510 — IX 523 624 643
- 18: VI 423*
- 19: IX 598*
- 20: VI 467 546 — VII 552* 573*
- 21: VI 471* 475*
- 22: V 262 — VI 474* 546 611 — VIII 104*
- 23: V 262 — VI 475* 546 611 — VIII 104* — IX 235 407
- 24: VI 467 626 628* — VII 236* — VIII 104*
- 25: VI 252 454
- 26: VII 511
- 18, 1: VI 407 478* 611
- 2: VII 559
- 4: V 448* — VI 477* — VII 560 — VIII 75* 416
- 5: VI 615 — VII 560 — VIII 416

- 6: VII 436
 8: VIII 186*
 9: VI 328*
 10: VII 559*
 11: VI 388 612 612* — VII 62
 12: VI 477* 614*
 13: VI 477 483* — VII 562
 15: IX 497
 17: VI 454* 613
 18: VI 485 613* — IX 281*
 20: VI 336 342* 578* — VII 96 106
 137 190 310 342 500
 22: VI 617* — VII 454 565*
 23: VII 454 — VIII 76*
 24: VI 487*
 25: VII 480
 27: VI 487*
 28: VI 409 — VII 542*
 30: VII 570
 33: VI 486
 35: VI 601* 615 — VII 594
 36: V 429* 196* 542 — VI 322* 614
 — VII 280* 567 — IX 409*
 37: V 536 — VII 566* 566* — IX
 39* 167* 443
 38: VI 486 494* — VII 566* — VIII
 122
 39: VI 493* — VII 570*
 40: VI 494 — VII 570*
- 19, 1: VI 124 489* — VII 469 571*
 2: VI 82 424 498* — VII 569 569
 578
 3: VI 498* — VII 569 578
 4: VII 571*
 5: VII 571* — IX 245* 485*
 6: VI 489* — VII 571*
 8: VII 572
 11: VI 445 — VII 571* — IX 202*
 12: VII 540* 572
 13: VI 489* — VII 572
 14: VI 124 — VII 581
 15: V 448* — VII 308 480 — VIII
 77 170 — IX 281*
 16: VI 477 601* 615 — VII 572*
 17: VI 498* — VII 376 572* — VIII
 77* — IX 148*
 18: VI 542 — IX 69 175* 177*
- 19: VII 8* — VIII 515* 572 — IX
 244* 281*
 20: VII 8* 579
 21: VII 579
 22: VI 498* — VII 579 — IX 148*
 527*
 23: VI 618 — VII 219 376 577 —
 VIII 77* 275
 24: VI 499 — VII 577 577 — VIII
 275
 25: V 486* — VII 276* 583 — VIII
 66 175* — IX 144* 259 469
 26: V 486* — VI 499* — VII 108
 230* — VIII 79 174 175* — IX
 496* 497* 500*
 27: V 486* — VIII 79 174
 28: VII 90* 331* 468* — VIII 78* 176
 178 424
 29: VI 618* — VIII 78*
 30: VI 225* 618 618* — VII 332 355
 468* 578* — VIII 78* 178 486*
 — IX 264*
 31: VII 585*
 32: IX 726*
 34: V 487* — VI 500* 618 — VII
 544 547* — VIII 162* 187 187*
 — IX 204* 340* 355* 388* 728
 729*
 35: V 374* — VI 241* 261 562 —
 VII 11* 206* 602
 37: VIII 79*
 38: VI 477 — VII 583*
 39: VI 619
 40: VI 505* 618* 619*
 41: VI 641* 618* 619*
 42: VI 612 619
- 20, 1: VII 108 587* — IX 559* 562*
 2: VI 619 — VII 108
 3: VII 591 594*
 4: V 187* — VII 591
 5: V 187*
 6: V 187* — VII 591
 7: VII 484 591 — IX 497
 9: VI 619* — VII 591
 10: IX 404
 11: VI 601* — VII 273 590* — IX
 557 557 562*
- 12: VII 589 590*
 14: VI 577* 622* 623 623* — IX 84*
 557
 15: VI 612 622* 622* 623* — IX 560
 16: VII 598*
 17: VI 465 620* — VII 238
 19: V 334 — VI 542 621* 622* 623
 — VII 599 — IX 175* 177* 292
 293
 20: V 334 — VI 462* 620 622* —
 VII 599 — IX 289 292*
 21: V 149 — VII 253 602*
 22: V 193 269 — VII 396* 602* —
 IX 65 276
 23: V 269 — VII 170 396* 602*
 24: VII 598* 599
 25: VI 628 — VIII 120*
 26: VI 541* 623 623 623* — VII 598*
 — IX 284* 288*
 27: VI 623* — VII 213 — VIII 81
 420* 550 — IX 290*
 28: V 334* — VIII 81
 29: V 374* — VI 130 — VII 30 175
 — IX 105 150* 290* 698
 30: VII 298*
 31: V 202 — VI 242 243* — VII 5*
 — IX 182
- 21, 1: VI 622 623 624
 3: V 443 — VI 625*
 6: VI 567 625* — VII 415* — VIII
 339 378
 7: VI 240 598 625* — VIII 391* —
 IX 496*
 8: VI 625*
 11: VI 420 566 — VII 116
 14: VI 623 — IX 180* 181*
 15: VII 185* — VIII 256 — IX 301*
 16: VI 626
 17: V 190 — VI 624 625* — VII
 222 431* — VIII 317 375
 18: VII 81* — VIII 255
 19: VI 318 433 584* 611 611*
 20: IX 500 500*
 22: V 430* — VI 584* 626 — VII
 250 275
 24: VI 44 562 — IX 496* 497
 25: VI 242*

ACTUS APOSTOLORUM.

- 1, 1: V 251 390* 482* — VII 82 417
 200* 306* 340* — VIII 73 132
 140 386* 390* 404* 427 511*
 513 — IX 171*
 2: V 251
 3: V 251 334 — VI 606* — VIII 81
 4: VI 623* — VII 598* — VIII 81
 5: V 269 — VI 501 — VII 78* 79*
 6: VII 524* — IX 314
 7: VI 137 462* — VII 437* 524* —
 IX 321
 8: V 537* — VI 539 603* — VII
 602* — IX 311* 314 331* 394*
 582
 9: V 334* — VI 623 624 — VII 25
 — VIII 82 — IX 322*
 10: VII 572* — IX 317*
- 11: VI 631* — VII 478* — IX 322*
 493*
 12: VII 492
 14: VI 610* — VII 15 449 — IX
 444* 329* 532*
 15: V 401 — VII 479
 16: VII 559 — IX 514
 18: IX 623*
 21: VI 454* — VII 11* 80* — VIII
 141
 22: VI 454* — VII 12 80* — VIII
 141
 24: VII 577* — IX 49* 514 628*
 26: VI 466 — VII 577*
- 2, 1: V 251 — VI 610* — VII 217 449*
 — VIII 82*
- 2: V 251 346* — VI 350 542 542*
 610* 614* — VII 334 — VIII 82*
 — IX 133* 310 329*
 3: V 251 346* — VI 542 542* —
 VII 79* 83* 84 449* — VIII 82*
 4: VI 114* 538* 542* — VII 38* 318
 — VIII 82*
 5: IX 334*
 6: VII 126*
 7: VII 105 123*
 14: IX 334*
 15: VIII 409
 16: IX 345
 17: VI 441
 23: VII 355*
 24: VI 620 — VII 589*
 25: VI 620

- 27: VI 620
28: VII 589*
30: VII 516*
31: VII 516*
37: VI 98 318*
38: V 272 — VI 260* 292 — VII 72
128 — IX 330 339 404*
41: V 406* — VII 577
42: VI 475
43: VI 475
45: IX 148
- 3, 1: VII 66 — IX 650*
2: IX 651*
6: VI 319* — VIII 92 275* 276 276
277 283 287* 299 304* 389*
413* 416* — IX 148
8: VII 127 — VIII 541
10: IX 705*
12: VI 440
13: VI 493* 494 — VII 507
14: VI 490* — VII 139* 307* 507
570* — IX 262
15: VI 490* 494 — VII 307* 507 570*
— IX 162
17: VI 455* — VII 506*
18: VII 327* 355* 549
19: VII 388*
20: VI 271
- 4, 4: V 406* — VII 577
8: V 480*
12: VI 3* 284 444 474* 24 49* 55
238* 399* 437 477 — IX 49*
182*
13: VII 127*
14: VII 127*
20: VI 631 — VII 127* 206*
24: VII 373 — VIII 85*
25: VII 373*
29: VII 373*
31: VII 80* 373*
32: V 406* — VI 609* — VII 399 —
VIII 164 273 283 292* 310 349*
399* 416 421* 422 — IX 235
407* 421* 436
33: VIII 277
34: V 455 — VIII 273 277 283 399*
423* — IX 148
35: V 455 — VIII 273 283 399*
- 5, 1: IX 549 549*
2: VIII 276* — IX 474*
3: VII 338* 463
9: VI 496*
10: VI 496*
12: VIII 283 304*
14: VII 481*
15: VI 440 — VII 481*
17: VII 527
18: VII 527
26: VII 315
27: VII 527
28: VII 527
29: VII 68 490* — VIII 145* — IX
280
32: VI 454*
36: VII 336
37: VII 336
40: VII 307*
- 41: VI 138* — VII 130 263 — VIII
252* 403* 424* 508* 566* — IX
141 280 293 548
- 6, 1: VII 380*
2: V 144 502* — VII 190 250* 380*
406* — VIII 145 283 320* 399*
416
3: V 502* — VII 251 — IX 490*
494
4: VII 251
5: VII 58* — IX 479* 486 491 494
517* 606
6: IX 494
7: V 406*
8: VI 538 — IX 478 484* 486* 487
491* 494
9: VII 360* — IX 481*
10: VII 315 354 — IX 491 494
494
12: VII 527
15: IX 480* 491 494
- 7, 20: IX 167*
21: VI 294*
22: V 572*
38: V 374
51: VI 367 — VII 102* 150 290 307
356* 505* — IX 710
52: V 375 — VI 487 — VII 102*
150 307 356* 505*
55: VI 323* 403* 544 630 — IX 58*
84* 293* 480 490* 492 493* 494
513*
56: V 416* — IX 486 492*
57: VII 103* — VIII 38
58: VII 103* — IX 491 493
59: VII 153* 429* 577 — IX 486*
487 494
- 8, 1: VI 455 — VII 480
5: VII 257
6: VII 220 257
9: V 399* — VII 525
10: V 399* — VII 525
12: V 272 — VII 249
13: VII 249
17: V 355 — VII 458
18: V 355 — VII 490* — VIII 302
19: VIII 302
20: V 460 — VI 292 581* — VII
258* 317* 498* 549 — VIII 291
389* 412* — IX 339
- 9, 1: VI 161 — VII 380* — VIII 38
— IX 547
2: VI 455 — IX 550*
3: VIII 234 — IX 372*
5: VIII 468
6: VIII 506*
7: VIII 506* — IX 423*
8: VII 130 — IX 423*
10: VII 380* — IX 423*
15: V 477 — VII 10* 196 220 — VIII
28 257* 262 — IX 517 579*
17: IX 478
19: VII 380*
24: VII 531 — VIII 256
25: VII 124* 380* 531
41: VIII 389*
- 10, 34: VI 146* 156* 180* 259 304 541*
— VII 110 167* 510 — VIII 90*
— IX 360 610*
35: IX 385
37: VII 97*
38: VI 122* — VII 5* 6 97* 109*
124 132 135 222 355
39: IX 204*
40: VI 441* 523*
41: VI 441* 523*
42: V 374* — VI 309* 313 — VII
335* 528 — IX 196 384*
43: VI 415 562 — VII 188
44: IX 57 329*
45: VII 216*
- 11, 16: IX 728
17: IX 29
23: IX 490*
24: IX 606
- 12, 2: VII 230* 307*
3: VII 81* 307*
4: V 428 — VII 13*
5: V 187*
6: V 465 — VI 527
7: VI 425* 588 593* — VII 49 128
394* 436* — VIII 557 — IX
431 424 619
8: VIII 387* 402*
10: VII 27 104 538
11: IX 621*
18: VIII 306*
20: IX 211
23: VI 210* — VII 338*
- 13, 10: IX 600
11: IX 711*
26: IX 84*
27: VII 509*
29: VII 509*
46: VI 290 — VII 103 202 346 476
47: VII 346
48: VII 256
50: VII 307*
51: VII 219*
- 14, 5: VII 307*
6: VII 307*
21: V 547 — VI 427 323* 405* —
VII 117 199 350 422* 595* —
IX 139 306
- 15, 1: VII 434*
5: IX 357
7: V 187* — VII 169*
9: V 369* — VI 439 447 449* —
VII 4* 169* — IX 353* 452 453
637 643 655
10: V 263 — VI 270* — VII 306* —
IX 648*
21: V 520 — VII 105 342
36: VII 42*
37: VIII 351
- 16, 14: IX 490*
16: VII 107
18: VII 205
- 17, 1: VII 258*

- 2: VII 96* 258*
 5: VII 527
 6: VII 527
 7: VII 527
 11: VII 194
 16: IX 336
 18: VII 190*
 21: VI 16 97 98* 558 — IX 138
 24: VII 523*
 25: VII 523*
 26: VI 193*
 27: V 26 — VI 87* 193* 259*
 28: V 497 — VI 158
 29: VI 194*
- 18, 3: VIII 279 321*
 25: VII 430*
 28: VI 315*
- 19, 1: V 397*
 2: V 397*
 3: VII 78*
 4: VI 251 258* — VII 72 173*
 11: VII 211
 12: VI 440 — VII 211
 13: VII 246
- 15: VII 246
 16: VI 496* — VII 202* 246
 19: V 422*
- 20, 7: VII 222
 12: VI 552
 18: VII 41
 19: VII 41
 20: VII 500
 21: VII 500
 23: VII 445* 487
 24: VII 228* 445* 487
 27: VII 499*
 28: VII 330* 427* — VIII 416* 508 — IX 518 529
 29: VI 387 581* 582* — VII 246 — VIII 357*
 31: VI 90* — VII 499*
 34: VIII 277
 35: V 134* — VIII 326* 327 413* 423*
 37: VII 186*
- 21, 9: VII 64*
 11: VI 616
 13: VI 616 — VII 449* 229 — IX 551
- 22, 3: V 421*
- 23, 3: VI 570* — VII 453*
 4: VI 483*
 5: VI 408
 6: VII 516
 7: VII 516
 8: VI 419* — VII 516
 9: VI 420
 10: VII 154
 11: VII 602
- 25, 11: VIII 366*
 16: VI 352 486* — VII 570
- 26, 4: VII 453*
 5: VII 453*
 20: IX 197*
- 27, 10: IX 190*
 24: VI 470*
 31: VI 323* — VII 416* 440* — IX 426
 38: IX 426*
- 28, 7: IX 175*
 28: IX 83* 84 84*

PAULI EPISTOLA AD ROMANOS.

- 1, 1: VI 472*
 3: VII 471 518 — IX 108
 4: VI 469 — VII 25* 471 518 — IX 414*
 7: VII 332
 9: V 518*
 11: VII 552*
 12: VII 552*
 14: VII 412*
 15: VII 412*
 16: VII 229 — VIII 69 — IX 188
 17: V 378* — VII 41*
 18: V 367 — VII 484 — VIII 485*
 19: V 26 51 357* — IX 180* 564
 20: V 50 87 289 302* 303 343* 377 575 — VI 71 458* 492* 210* — VII 206 470* — IX 83 104* 290 319* 346 657*
 21: V 476 576* — VI 420* 491* 192 477* — VII 54 425* 259* 329* 381 582* — VIII 413*
 22: V 349 476 576* — VI 62* 381* — VII 54 — VIII 311* — IX 157*
 23: V 543* — VI 71* 180* 490* 495
 24: VI 199 202 — VII 259* 329*
 25: V 291* 325* 513* 576* — VIII 67* — IX 135
 26: V 514 — VI 202* 232
 27: VII 443
 28: V 239 348 — VI 32* 49* 92* 167* 422 — VII 439 259* 498 503 — IX 567
 29: VII 139 — VIII 439* 485
 30: VIII 439* 485 527
 32: VI 418* 489* 206 — VII 584
- 2, 1: VI 446 210* 454 570* 571 — VIII 158* — IX 480
- 4: V 467 471* — VI 59* 68* 69 183* — VII 408* 458 239* 260 451* 484* 504* — IX 371* 372* 441* 662* 668*
 5: V 467 471* — VI 180* 225* — VII 239* 260 451* — VIII 180* — IX 79* 382
 6: VII 451* — IX 197*
 7: VII 451*
 8: VII 451*
 9: VII 451*
 11: IX 385 452 479
 12: VII 398* 484*
 13: V 508 — VII 164 498 268* 352* 462* 597 — IX 484
 14: V 479 — VII 335 484*
 15: VI 437 249* 573 — VII 335 484* — VIII 53* — IX 377
 16: VI 137 — VII 484*
 18: VII 452*
 19: VII 460* 306* 452*
 20: VII 460* 306* 452*
 21: VI 163 — VII 160* 461* 306* 309 240 428
 23: V 460 — IX 304
 24: VIII 434* 470*
 28: VIII 316*
 29: V 403* — VIII 316*
- 3, 4: VI 204 — VII 456 — IX 592
 6: IX 73*
 10: VII 132
 12: V 395 — VII 432
 14: VIII 77
 18: VII 47*
 19: VII 446
 23: VI 72 — VII 132
 24: V 248 — VI 188 — VII 400 — IX 728
- 26: VII 188*
 28: VI 327 458* — VII 268* 400 — IX 728*
- 4, 3: VI 205
 4: IX 196
 5: VII 187
 6: VII 187
 11: IX 574*
 17: VI 53 184* 561* 561* — IX 51
 18: IX 54
 19: VII 48
 20: VII 51 115* 213*
 21: VII 51 115* 213*
 23: IX 54
 24: IX 74
 25: VII 595 — IX 280*
- 5, 1: V 460 — VI 476 205 — VII 488* 472 493*
 2: V 460 — VI 426* — VII 493* — IX 698
 3: V 547 — VI 190 — VII 527* — IX 344 569* 599*
 4: VI 280 — VII 527*
 5: V 308 446* — VI 434 476* 542* — VII 58* — VIII 448 — IX 331* 336 346* 581* 583*
 7: VI 404
 8: VI 592 — VII 156* 400 549 — IX 297 728*
 9: VI 592 — VII 156* 400
 10: VI 452 460 564* 591* — VII 153 595 — VIII 482* 478 — IX 436
 12: VI 125* 126 589* — VII 384* — IX 274 485*
 15: VI 407*
 16: VI 552*
 17: IX 239 313

- 20: VII 186 400 590* — VIII 45* 378*
— IX 368* 372 380*
- 21: VII 100
- 6, 2: VI 590
3: VI 31* 591*
4: V 532 — VI 302* 620 — VIII 493* — IX 139 279* 304* 380* 429*
5: V 577 — VI 592* 619 620* — VIII 248 — IX 297* 464*
6: IX 203 301 464* 573*
7: VI 590
8: VI 592*
9: VI 463 508* 620 — IX 276 278* 301
11: VI 620 — IX 270
12: VII 291 — VIII 239* — IX 727
13: VI 620 — VII 293*
18: V 460*
19: VI 576* — VII 41 74 93 — IX 282* 643*
20: VI 575* 575* 576*
21: VI 575* 576* 624* — VII 163 195 229 — VIII 34*
22: VI 576 576* — VII 40* — IX 384* 600* 643*
23: V 461 544 — VI 117* 255 437* 590 602 — IX 271 411 464
- 7, 2: V 171* — VII 415
3: VII 415
6: V 403* — IX 134 135* 137 429*
8: V 394*
12: V 432 509* — VI 26* — VII 121 — VIII 241
13: VIII 241
14: IX 26*
15: VI 170 170
18: VII 128 — VIII 348
23: VII 428 372* — VIII 445
24: VI 38* 170* 255 589* — VII 122* 372* — VIII 63* 262 549 — IX 89 432 681
25: VI 255 575 — VII 372*
- 8, 2: V 432* — VIII 567
3: VI 574 — VII 271* — VIII 72 80
4: VI 574*
5: VI 542* — IX 146* 276
6: VI 589 622 — VII 407
8: V 167 — VI 295* — IX 584
9: VIII 440
10: VI 72* 74 151 311*
11: VI 72* 328* 561*
12: VI 72*
13: VI 590 — VII 205 229 410* — IX 270 346
14: VII 59 89* 90 322 — IX 387 394* 533*
15: V 262* — VI 138* 270* 365 366* 451 539 — VII 158 278* 396 — IX 133 135* 137 146* 237 643*
16: V 536* — VI 418 — VIII 148 — IX 387* 435*
17: V 291 — VI 252 418 551* — VIII 126* — IX 224
18: V 366* — VI 127 132 — VII 433 467* 536* — VIII 45* 58* 443
- 19: VII 536*
20: VI 7 11 18* 27 35*
21: VI 363* 575* — VIII 72* 493 — IX 132* 533* 665
22: VI 35 — VII 536
23: VII 57* 536
24: V 366* — VII 123 437 471 536
26: V 263* 427 — VI 137* 156* 157 396 443 464* 542* 603 603* — VII 31 57* 277* 288 471 556* — VIII 8* 129* 449* 434 507 — IX 336* 346*
28: V 550* — VI 180 489 — VIII 350* — IX 446
29: VI 328* 474 — IX 318
30: VI 174* 233 — VII 343* — IX 514*
31: VI 157 573*
32: V 250 376 — VI 153* 282* 409 450* 480* 601* — VII 40* 234 242* 402 542 — VIII 40 82* 123 170 186* — IX 89* 401* 338* 636
33: VI 355 573* — IX 299
34: V 450* — VI 592
35: V 376* 446* 482 — VI 128* 592 — VII 165 — VIII 10* 14* 132* 143* 148 — IX 338* 482 504* 512 554 675*
36: V 376* — IX 560
37: V 376* — IX 279*
38: V 376* 482 — IX 55* 279* 675*
39: V 376*
- 9, 1: V 538
3: VIII 292*
4: VII 63 479* 518
5: V 246 — VII 63 297* 518 — VIII 78
6: IX 515*
7: VI 366 — VII 74* 477
8: VI 366 — VII 34 74* 436*
10: VII 477
11: IX 515
16: V 255* — VI 76* — VII 212* — VIII 479*
18: VI 280 — VII 264* 447*
19: IX 72
20: VI 65* 187 206* — VII 138* 511*
21: VI 206
22: VII 293*
23: VII 293*
25: VII 507*
27: V 401* — VII 358* 485*
28: VI 537* — VIII 430* — IX 401 198 590*
30: VI 381
31: VI 381
- 10, 1: IX 384*
2: VI 345* — VII 247* 343* — VIII 90 142* 235 335* 348
3: VII 136 180* 343* 400 412* 452* 522* — VIII 348
4: V 345 394 — VI 160 217 501* — VII 413 471 — IX 648*
8: VII 26 — IX 42* 70 72*
9: VI 450
10: V 369* — VI 209* 381 401 — VII 26 169 200 226* 264 313* — VIII 398* — IX 130 223 324*
- 12: VII 110 169* 202 322 383* 403* — VIII 39* 51* 115 284 — IX 452
13: VII 469* 202 212* 477 — IX 141
15: VI 250* 513 — VII 142 217* — VIII 361* 504
16: V 55* 421*
17: V 367 369* — VI 298* 311 391 422 449* — VII 54 466* 369 — IX 249 328* 563*
18: VII 194*
20: IX 157
21: V 355*
- 11, 1: V 402 — VII 482*
2: V 402 — VII 482*
5: VI 422* — VII 482* — IX 515*
13: V 443*
16: V 402 — IX 52 642
17: V 402 — IX 499*
20: V 466 — VI 53 54 344* 492 — VII 142* 193* 346* 375 413 457 — IX 276 453*
21: VII 193* 375 457
22: VII 435*
25: VI 290 381 579 — VII 71 409 169* 193* 354 358* 495 507*
26: VII 109 169* 354 358* 495
33: V 37 218* 370 — VI 62* 89* 167* 170 217 — VII 51 144* 358* 412* 447* — IX 299* 375* 609
34: V 218*
35: V 218* 401*
36: V 218* 310* 349* 404* 563 — VI 182* — VII 51 88* — IX 352
- 12, 1: V 172 — VI 111 127* 473* — VII 123 511* 522* — VIII 143 233 531 571* — IX 164* 477* 640 642
2: V 122 325* — VII 463 514* — VIII 233 349 — IX 137* 174 325* 429* 504 566* 580* 649
3: V 201* 339* 394* 423 — VI 40* 18 59* — VII 346* — VIII 431* 335* — IX 453*
5: V 471* — VI 546 609*
8: VII 48*
9: VI 31 — VII 153* 410* — VIII 508
10: V 524* — VI 31 — VII 411 — VIII 371 — IX 331*
11: VII 167 — IX 482
12: VII 150 167 536* — IX 619
13: VIII 146*
14: VI 86* — VII 579* — IX 686
15: VI 403 444* — VII 149 153* 181 — IX 607
16: VII 143* 413 — VIII 247 — IX 182
18: IX 628*
19: V 424 — VI 371* — VII 154 248* 451*
20: VII 153* 262 — IX 342* 529*
21: VII 78 262 — IX 39
- 13, 1: V 194 — VI 68* 82 145 225 494* — VII 92* 107 168* 568
2: VII 92* — VIII 428* 475 475*

3: VI 612*
 4: V 527 — VI 612* — IX 85*
 5: VI 68*
 7: V 524* — VII 45 511*
 8: V 146* 330 524* — VI 308 434
 — VII 15 271 305 399* 462*
 511* — IX 138* 533* 567 685*
 724
 9: V 330 — VII 269 305 — IX 420
 10: V 307 573* — VI 149* — IX
 506* 648*
 11: VI 295 311* 417 — VII 174* —
 IX 42
 12: V 367* 579* — VI 218 295 520
 — VII 213 234* 301* 441* 572*
 — IX 65* 430* 502 527
 13: V 579* — VI 203 — VII 234*
 367 441* 538* 572* — VIII 392*
 14: VI 96 — VII 234* 441* — VIII
 12* — IX 42* 394* 429* 430*

14, 1: VI 396 — VII 76* 431*
 2: VI 396 — IX 424*
 3: VII 132* 453 — VIII 483
 4: VI 287 313 570* 571* — VIII
 267* 443
 5: VIII 329* 336*
 6: VIII 483
 7: VII 264
 10: V 550 — VI 95 99* — VIII 83
 — IX 268* 386*
 12: IX 440*
 13: VIII 371
 15: VI 555*
 17: V 540* — VII 432* 217* 292*
 322 332 347 438 538* 545* —
 IX 70* 224* 496 547* 567
 19: VII 427 — IX 422
 20: VII 427
 21: VII 426* — VIII 261*
 22: IX 566*

15, 1: VII 131* 145* 245* 454 552* —
 VIII 137 348
 3: VII 454
 4: VI 516* — IX 52* 53*
 6: IX 601
 7: VII 221*
 8: IX 134* 140*
 12: VII 493 — IX 51*
 13: IX 55 292 293*
 18: VII 117*
 25: IX 606
 26: VIII 424 — IX 567*
 27: VIII 424*
 30: IX 178*
 16, 16: VII 28 186* 255*
 18: VI 575* — VII 93 538*
 20: IX 69*
 27: VIII 498*

I. AD CORINTHIOS.

1, 4: IX 425
 5: V 433 — VI 76* 81* — VII 319
 554 — IX 473* 665
 7: VI 81* — VII 319 554
 10: V 574 — VI 497* — VII 226*
 399 — IX 357*
 13: VII 513*
 17: VII 217*
 18: VI 472* 197* — VII 338 — IX
 262* 305* 305*
 19: V 499* — VI 328* — VII 264*
 20: V 499* — VI 5 — VII 215 264*
 318* — VIII 45* — IX 157*
 21: V 394* 499* — VI 495
 22: V 422 — VI 276 318* 326 474*
 — VII 17* 50 290 483
 23: VI 172* 197 497* — VII 476*
 293 470 474 — IX 156* 468
 24: V 267 298 483* — VI 41* 78*
 150 160 168* 205 460 — VII
 96 105* 122 124 134* 212 293
 299 461 — VIII 81 323 532*
 540* 573* — IX 99* 130 132
 152 157* 337* 361* 470* 704
 731*
 25: V 480* 499* — VII 79 293 374
 — IX 139 612*
 26: V 430* — VI 268 347* — VII
 33* 50* 322* 373* — VIII 469
 — IX 515 575 696*
 27: VI 122 395* — VII 33* 50* 131
 373*
 28: VI 122 — VII 33* 131 249* 373*
 544
 29: VII 33* 249* 373* 544
 30: V 298 — VII 149* 182 299 —
 IX 225
 31: V 254* — VIII 146 — IX 133
 568 601*

2, 1: VI 244 244 — VII 152* — IX
 304*
 2: V 572* — VI 592 — VIII 303
 474 483* — IX 265* 394* 469
 717*

4: VII 43* 96 105* 315* — VIII 571*
 5: VII 96 — VIII 514
 6: V 340* 572* — VII 152* — VIII
 416 — IX 564*
 7: V 340* — VII 68* 227 348* 349*
 8: V 340* — VI 455* — VII 406*
 227 506* 536*
 9: V 290 341 — VI 15* 242 — VII
 158 371 — VIII 55 56 67* 126*
 126* — IX 360* 482 528 561*
 10: V 312* 341 341* 418 517 — VI
 13* 72* 114 156 244 593* —
 VII 315* 528 — IX 609
 11: V 308 312* 418 — VI 155* 170*
 — VII 528 — IX 226 346
 12: V 312* 477* — VII 59 — IX 227
 13: VII 465 — VIII 287* 296* 514
 568
 14: V 395* — VI 36 79* 240 279*
 297* 388* 419 441 — VII 215
 225* 375* 595 — VIII 523* —
 IX 62* 591*
 15: VI 63* 111

3, 1: VI 459 464* — VII 434 — IX
 282*
 2: VI 280* 459 — VII 434 — VIII
 318* 416
 3: VI 358* 550* — VII 149* 316*
 550
 6: V 418 — VI 447 — VII 339 346*
 504 — VIII 317
 7: VIII 140*
 8: VI 430* 539* — VIII 140*
 9: V 546* — VI 447 — VII 377*
 447 — VIII 377 — IX 154 156
 176* 197*
 10: V 503* 568* — VII 518 — VIII
 272 317 519 — IX 472
 11: V 373 503* 568* — VI 133 199
 259* — VII 227 378 518 — VIII
 272 — IX 154 603 606*
 12: V 288* — VII 377* — IX 605
 608*
 13: V 288* — IX 568 656

14: V 288*
 15: VII 79*
 16: VI 549 — IX 177* 652* 662
 17: VI 441* 548* 549* 550 — IX
 176* 177 642* 728
 18: V 500 — VI 62* 147 381* —
 VII 474 — VIII 336* — IX 369*
 19: IX 176* 524*
 20: VI 5 53*
 21: IX 568
 22: VII 88* 322* 401* 467 — VIII 309*
 23: VII 88* 322* 402
 4, 1: VI 145* — VII 12 78 223* 327*
 403* 584 — IX 85 85* 86 86*
 2: VII 12 327* 404 482 — IX 87
 3: VII 596* — VIII 536 — IX 87*
 4: VI 71 73 313 — VII 401 597
 5: VI 35 71* 131 145* 313 566* —
 VII 62 196* 306 311 336* 412*
 443 480* 525* 597 — VIII 83*
 487 — IX 66* 218* 377* 720
 7: V 255* — VI 287 539* — VII
 185* 259 455
 9: V 122* — VI 114* — VII 378
 — VIII 169*
 11: V 138* — VII 148* — VIII 276
 413* 423* 434*
 12: IX 686
 15: VII 214* 513 — VIII 318*
 16: VIII 236 390*
 17: VII 422*
 20: V 545
 21: VIII 136 — IX 594*

5, 1: VII 438*
 2: VI 136* — VII 438*
 3: VII 205 438*
 5: V 170 — VI 604 — VIII 316* —
 IX 528* 549
 6: VII 110* 310*
 7: VII 310* 347* 398 — VIII 493*
 — IX 138* 248*
 8: VII 310* 542* — VIII 493* — IX
 66 258*

- 11: VII 93 131
12: VII 490
13: VI 312* — VII 490 — VIII 144*
- 6, 2: VII 551*
3: VI 313 — VII 551*
6: VII 155*
7: VII 155* — VIII 366*
10: V 433
12: V 490* — VIII 421*
13: VI 325*
15: V 152 246 — IX 139
16: V 152 280 — VI 516 609 — VII 372*
17: V 443* — VI 97 111 281* 474* 546 609 — VII 210 274* — VIII 84 149* — IX 212* 346* 421*
18: VI 63 — IX 367
19: V 246 — VI 276* — IX 503 643* 728
20: V 484 488 — VI 630* — VII 433 — IX 91 727
- 7, 1: V 171 486
2: V 172 173
3: V 166* — IX 528*
4: V 166* 280
5: V 167 173 — VI 30* 127 — VII 19*
6: V 167 173 — VIII 241
7: V 162 172 — VIII 143 267
8: V 171* — VII 466*
10: VII 466*
15: VIII 144*
21: VII 537*
23: V 488 — VI 201
24: VIII 334*
25: V 177 492 — VIII 240
27: IX 364
28: V 166* 170 172* — VIII 244*
29: V 167 — VI 30* — VII 373 411* — VIII 244
30: VII 411* 442
31: V 169* 284* — VI 14* 28 140* 274* — VII 411* 442 523* — IX 584*
32: VI 40
33: V 167 — VII 274*
34: V 484* — VI 142 — VII 21* 25 274* — IX 641* 660* 699
35: V 173
36: VIII 244
38: V 175
39: V 171* 173
40: V 171* 171* 173 491* — VII 32
- 8, 1: V 142 478* — VI 19* — VII 329*
2: V 478* 478* — VII 329* 412*
4: V 48 513* — VI 199* — VII 280
5: VII 489*
6: VII 489*
8: VIII 259*
9: VIII 352
11: VII 427 — VIII 381*
12: VII 329 427
13: VII 426*
- 9, 4: VII 256*
5: VIII 242
- 6: V 143
7: V 439 — VIII 355*
9: V 141* — VI 146* 187* — VII 67* 204* 312* 320 344* — IX 565*
10: VII 320 — IX 670*
11: V 141* — VII 190 208 256* 479* — VIII 329 420
13: V 159* — VIII 279* 309*
14: V 141* — VII 256* — VIII 285* 321* 339 415*
17: V 147 — VII 257* — IX 87
19: V 141* — VI 302 — VII 244* 364 — IX 440 573 576*
22: VI 395* — VII 76* — VIII 140* 259 — IX 606
24: VI 505* — VII 28 435* — VIII 125 — IX 407* 573 719*
25: VI 132 — VII 557* — VIII 143* 258 — IX 488* 490*
26: VII 557*
27: V 185* 492* — VI 81 111 — VII 109* 445 — VIII 257* 262 269* 445 534 — IX 577 585 684*
- 10, 1: V 338* — VI 425 597* — IX 258
2: V 338*
3: V 339 — VI 214* 335*
4: V 339 — VI 143* 178 — IX 508* 533
5: VI 509 — IX 258
9: VI 210* — VII 290 337* — IX 53*
10: VI 115* 210* 329* — VII 337* 382* 475*
11: VI 326* — VII 370* — VIII 102* 287* 296 296* — IX 48 53* 75 400* 428* 525*
12: V 121* — VII 354
13: VI 393* 566* 630 — VII 214 282 — VIII 486 — IX 261* 415* 425
16: VI 332 — VII 547*
17: VII 348 — IX 136 252
20: VII 410* — VIII 481*
21: VII 410*
22: V 490* — IX 152
27: VII 256*
31: VI 367* — VII 221 432* — VIII 129
32: VIII 132*
33: IX 455*
- 11, 1: VI 384 582 582 — VIII 442* 323
3: V 332* 561* — VI 396* — VII 85* 88*
7: VI 294*
8: VII 86
16: VI 550
17: VII 550
18: IX 362
19: VII 426 — IX 566*
20: VI 597 — IX 254* 362
21: IX 254 362
22: VI 294*
23: IX 251* 253*
24: V 269 562 — IX 252
25: V 269 — VII 547* — IX 435*
26: VII 547 — VIII 103 — IX 251* 259*
- 27: VIII 480 — IX 254
28: VI 566 — VII 369 543 — VIII 99 480 — IX 253* 568*
29: V 274 275 — VI 333* 335 — VII 543 — VIII 102 480 — IX 251* 259*
30: VI 398* — VII 333 — VIII 102 137 — IX 90
31: VI 313 — VII 334* — VIII 146 443 — IX 368* 585
- 12, 2: VIII 90*
3: VII 110 259 313* — IX 179 330* 394* 626*
4: V 192 — VI 156 289* 611* — IX 310*
7: VII 479*
8: VII 288 429* — IX 338 345*
9: V 201 — VII 257* 430
11: V 201 — VI 154 — VII 288 292 — VIII 241* 360* — IX 310* 590
12: V 182* 192 — VI 609*
13: V 482* — VI 474* 609* 610
14: V 482*
21: V 146*
25: VI 613
26: V 471* 478* — IX 228 421* 607
27: IX 212*
28: V 149*
30: VI 140
31: VII 41* — IX 566* 688
- 13, 1: V 415 418* — VI 168 — VIII 531
2: VI 402* 440 — VII 245 286* — VIII 124
3: VII 286*
4: VII 157 — VIII 44 — IX 638*
5: VII 155* 482 522 — VIII 44 434 294*
6: VI 156* — VII 388* — VIII 44 — IX 268
7: VII 349
8: V 322 — VI 625 — VII 275* 349*
9: V 51* — VI 457 — VII 482
10: V 51* — VII 287 545* — IX 109*
11: VIII 348
12: V 23* 53 226 282 289 303* 334* 380 572 — VI 131 158* 245 256 324 329 439* 457 469* 631* — VII 236* 280 — IX 26 49 83 105* 406* 313* 619
13: V 338* — VII 244* — IX 419*
- 14, 9: VII 224* — VIII 443*
14: VII 31*
19: VI 321*
20: V 557 — VI 138* 490* — VII 41 459 — IX 727*
25: IX 661*
33: V 330 — IX 70* 629
38: VI 140 173* 194 207 — VII 330 436
40: VII 15 — VIII 130 148* 485 — IX 604*
- 15, 4: V 251* 272
8: V 252* 374* — VI 268*

9: V 252* — VII 168 245 261* 364
483 — VIII 448 — IX 372 547
547
10: V 252* 459* — VI 135* 168 —
VII 62* 261* — IX 256* 678*
11: V 252*
12: VI 620 — IX 280*
14: VI 620
16: IX 274
19: VII 157*
20: VI 401 620 — IX 273 280* 283*
21: VI 330 401
22: VI 330 561* — IX 239 304
24: V 180* 181* — VI 96* — VII 88*
280* 482
25: VII 280* 517
26: VI 328* — VII 282* 517
27: VII 552* — VIII 65*
28: V 262 307 310 — VI 437* —

VII 88* 280* — VIII 29* — IX
26* 106
29: VII 512*
30: VII 512*
31: VI 387* 589*
33: VI 135 — VII 562 — VIII 260*
485 — IX 174* 242
35: VII 512*
36: VI 417* — VII 195* 512*
37: VII 512*
38: VII 320* 512*
40: VII 233
41: V 377* — VII 233 — VIII 249*
— IX 168* 701*
42: VII 233 — VIII 249*
43: VII 515
44: V 291 — VII 515 — VIII 64
46: V 395 — VII 511*
47: V 244* — VI 151* 287* 601

48: VI 151*
49: VI 214 601 — VII 511* — IX 446
50: V 546* — VII 514 — IX 82 108
224 224*
51: VI 120* — VII 514* 536
52: VII 514* 536
53: VII 512* — IX 239* 274 570
54: V 250*
55: VII 293
57: V 303 — VI 465* — VII 293
16, 1: V 153*
2: V 148* 153*
3: V 153*
13: IX 606*
15: IX 85 85* 86*
16: VI 477*
17: V 325*
23: VII 58*

II. AD CORINTHIOS.

1, 3: V 458 — VII 400* 456* — VIII
95* 271* 526 565 — IX 27 55
215* 222 329 347* 349* 350*
379* 425*
4: VII 400* — IX 329
5: IX 344* 537*
7: VII 118 — VIII 51 — IX 55*
295* 308 366
8: VI 25* 163*
9: IX 486*
12: V 500 538 — VII 310* — IX
228* 453* 680 728
15: VIII 141*
18: VI 256*
21: IX 485
2, 7: VI 458
10: VII 260*
14: VI 55
15: VI 22 55 — VII 61* 179* — VIII
148 474 — IX 508
16: VI 406 — VII 61* 180 — VIII
238*
17: VI 130* — VII 112* 482 — VIII
430 — IX 133
3, 3: IX 134*
5: V 187* — VI 33* — VII 528 —
IX 171 622 731
6: V 263 403* 406* 406* — VI 315*
336* — VII 514 — IX 63 87
7: V 403*
10: V 281*
15: VI 270* 521 — VII 99* 193* 469*
546 588*
17: VI 575* — IX 415
18: V 55* 339* 377* 379* 380 383*
384 400 474 576 — VI 13* 134*
270* 295* 476* 521 611* — VII
88* 234* — VIII 543* 576 —
IX 221* 229* 345* 363* 446 449
564*
4, 4: VI 124* 427 — VII 206*
5: VIII 142*
6: V 473 496* — IX 563*

7: VII 544 — VIII 262 569* — IX
476
8: V 132 — VII 554
10: VI 589* 592 — VII 228 376* —
IX 232* 295* 729*
11: VIII 283* — IX 180*
12: VI 589*
16: VII 88* 134 228 — IX 105* 139
290* 429* 430*
17: V 417 — VI 127 241* — VII 467*
— VIII 443 — IX 336* 469*
482 512*
18: VI 3 36 — VII 275* 317 323*
523* 536 — VIII 443
5, 1: V 222 411 — IX 492* 688*
4: VI 527 — VII 312 — IX 411*
5: VIII 51*
6: V 201* — VI 53 — VII 593* —
VIII 533 571*
7: VI 439* 457 — IX 136 671*
8: VIII 533
9: VIII 150
10: VI 35 95 99* 313* — VII 196*
481 — VIII 150 — IX 166
13: VII 237 402* — VIII 246 — IX
269
14: VII 402*
15: VI 118* 592 — IX 270*
16: VII 388*
17: VI 159 — VII 134* — VIII 547
— IX 135
20: VIII 307*
21: VI 445 — VIII 77 — IX 297
6, 1: V 442 457 457* — VI 539* —
VII 81 — VIII 533 — IX 480*
681
2: IX 42*
3: VIII 352* — IX 87
4: VII 539 — IX 86 86*
5: VII 539
6: IX 361*
7: VI 142* — VII 495
8: VI 138* — VII 495
9: VI 127 — IX 270*

10: V 130* — VI 607* — VII 48
249* 319 322* 467 495 521* 554
— VIII 278* 283 283* 293* —
IX 300 537*
11: VII 331*
14: VI 112* — VII 106* 203 241* 352*
391 — VIII 439 — IX 278
15: VI 550 — VII 106* 203 241* 293*
352* 410* — VIII 439
16: VI 550 — VII 391 — IX 652*
17: VII 332* 428* 442*
18: VII 442*
7, 1: V 467 — VI 599 — VII 522* —
VIII 104* — IX 185* 186* 187*
620 646* 649 712
2: VI 122* — IX 375*
4: VIII 14* — IX 496
5: VII 526
8: VII 389*
9: VII 389* — IX 307 370*
10: VI 589 607 607* — VII 389* 463*
594* — IX 307 308* 368* 371 372*
11: VI 607* — VII 389* — IX 308*
8, 2: VII 148 175* 175* 467 521* —
VIII 523 — IX 536* 587 707*
3: VII 521*
4: VIII 342*
9: V 126 131* 151 153* 531* — VI
41* 78* 269 — VII 47* 148*
175* 249* 302* 319 358* 405*
522 — VIII 113 114 276* 277
284 326 329* 524* — IX 147
158* 300 436 473*
10: V 126 133 151 492 — VIII 276*
12: V 128* 132
13: V 148* — VII 304 522
14: V 137 148* — VI 88* — VII 522
18: VII 4*
21: VII 69
9, 6: VI 89* 299* — VII 486 — IX
680* 686
7: VI 88 148* — VII 156* 417 475
— IX 680*

- 8: VII 465* — VIII 448* — IX 433*
197
10: VI 88* 334 — VII 64*
15: IX 434*
- 10, 3: IX 82
4: VII 413 — IX 108* 325
5: V 52 56 185* 260* 339* 494* —
VI 280* 338 568* — VII 4* 228
413 430 — VIII 16 233 — IX
165* 178* 472* 478 479* 624*
655
7: VII 148
8: V 163 — VIII 381*
13: VIII 391 438*
15: VIII 445* 448*
16: VIII 391* 445*
17: VI 317*
18: VI 154 317* 370* — VII 455
- 11, 1: VIII 311
2: VII 397 — VIII 311* — IX 634*
663*
3: VI 135 271 — VII 109

- 6: V 138* — VI 460* — VIII 539
8: VIII 414
9: VIII 423*
12: V 164
13: VI 384* — VII 11 253*
14: VII 399 — VIII 496* — IX 618
23: VI 161* 589* — VIII 350*
25: VI 197 — VII 116*
26: V 493 — VII 135* — VIII 264
350* — IX 550*
27: VII 90* — VIII 264 283* 295
302* 315 403* 516*
28: VIII 276 416* — IX 605*
29: VI 37* 227 395* 586 — VII
402* — VIII 350* — IX 228*
529
33: VIII 238*
- 12, 2: V 295* 347* 374 376* 410 447
572* 575 — VI 135 — VII 239
— VIII 109* — IX 304* 322*
326 354* 528* 610 616 629*
3: V 374 447 575
4: V 341* 374 575 — VII 316 580*

- 588* — VIII 74 543* — IX 119
304* 354* 528* 610
6: VII 78*
7: V 348 — VI 375* — VII 338*
380 432 — VIII 522
8: VI 375* — VII 380
9: V 313* — VI 122 395* 395* 437*
466 586* — VII 365*
10: VI 586 — VIII 260
11: VII 120* — VIII 491
14: VII 118* 479* — VIII 407* — IX
300
15: VI 386* — VII 456* — VIII 9*
252 571
16: IX 375*
18: IX 300 301
19: IX 434*
- 13, 1: VII 214*
2: VII 551
3: VII 260* 315* 551
11: VI 602
12: VII 122*
13: V 458* — IX 480*

AD GALATAS.

- 1, 1: V 149 196
4: VII 51 — VIII 46
5: VII 51
8: VIII 292* 330 — IX 610 637*
10: VI 200* 422* — VII 122 152 —
IX 137* 574
11: IX 592
13: VII 343*
14: VII 343* — VIII 480*
15: V 459 — VII 251 — VIII 493 —
IX 362*
16: V 459 — VII 251 — VIII 493
19: VII 340
22: VII 472*
23: VII 472*
24: VII 472*
- 2, 1: VIII 147
2: VII 69 — VIII 147
4: VII 132*
8: VII 483
9: V 148* 153* — VIII 138 342* —
IX 265*
10: V 148* 153* — VIII 138 342*
11: V 192* — VIII 265* — IX 548*
14: V 196
18: VIII 342
19: V 295* — VI 228 401* 445*
576* — VIII 68 120* 545 — IX
279 305 580
20: V 295* — VI 615* — VII 331*
401* 445* 576* — VIII 120* 142*
21: V 458* — VIII 287
- 3, 1: VI 435 — VII 300 — IX 240*
3: VII 595
9: IX 406
10: VIII 287 — IX 648*
11: V 378*
13: VII 61 571 — VIII 287 — IX
297 300* 465* 685
16: VI 295* — VII 34 — IX 88* 405*

- 18: VI 474*
19: V 308 338* — IX 624
22: V 395
27: VIII 12* 248 506 — IX 464*
29: VII 74*
- 4, 3: VII 169* 506
4: V 244 322 458* — VI 225* 341
537* 574 574* — VII 21 35
44 46 506 — VIII 71 187 —
IX 89 107 146* 480 559 715
5: V 244 — VIII 72* — IX 89*
6: VII 198 278* 394 — IX 132* 146*
334* 387* 387*
9: VI 575 — VII 169*
17: VIII 142
19: VII 198 214* — VIII 142 318*
526 — IX 528*
22: V 270 339 — VI 167*
23: V 270 339
24: V 262* 270 339 395 401*
25: V 262* 401*
26: V 262* 306* 401* 408* 438 —
VII 385 — VIII 62* 149 492* —
IX 219 235* 236 320
27: VII 385
29: IX 282*
30: VI 363* 365 — VII 514* — IX 236*
31: VI 575* — IX 146* 507*
- 5, 1: VI 575
2: V 407 — IX 63 135
6: V 544* — VI 584 — VII 297* —
VIII 272 — IX 135* 142 295
452 603 643 650
10: VI 552*
11: VII 524
12: VIII 144* 346*
13: VI 364 575 575 575* — VII 93
273* 524 — VIII 371 — IX 577
15: VI 83*
16: IX 108* 321* 346

- 17: VI 170 170 — VII 410* — VIII
91 262 — IX 61* 82 108 282*
307 434* 448
19: VII 163
20: IX 545*
21: VI 129
22: V 258* 259* 418* — VI 157 —
VIII 440* — IX 70 336 340 465
496 671 698
23: V 258* 259* 418* — VIII 440*
24: VII 16* 228 376* 445 576* —
VIII 516 547 — IX 78* 82 232*
266* 295* 297* 305 325 374
586* 656 669
25: VII 322*
26: IX 264* 460*
- 6, 1: VI 40 — VII 161* 428* — VIII 144
2: V 143* — VI 482* — VII 124*
161* 271 273* — VIII 130*
3: V 121 — VII 161* 363 — VIII
488 — IX 207* 380* 478
4: VI 24 — IX 137* 568
6: VII 256*
7: IX 278*
8: V 167 502* 546* — VI 89 90*
— VII 514 — VIII 135* — IX
435* 489
9: VI 89* — VII 75 156 271 — VIII
123* — IX 371*
10: VI 33 58* 66 75 400 — VII 271 —
VIII 5 289* 329 329* — IX 606
14: VI 340* 472* 590 — VII 576* —
VIII 9* 247 276* 303 371 564*
— IX 142* 172* 263* 270* 305
467 580
15: VII 134 — IX 133 440*
16: VIII 391 448* 564*
17: VI 141 — VIII 545 564* — IX
584* 586
18: VIII 564*

AD EPHESIOS.

1, 3: V 447 — VI 497* — VIII 444*
— IX 425*
4: VI 135* 436 451 605 — IX 426
514* 575 643*
5: VI 451
6: VII 84* 125 — IX 178* 426
9: VI 451
10: VII 10 — IX 109*
13: VII 395* 486 — IX 485*
14: VI 443 — VII 395* 486
17: V 295 — IX 281* 336 426
18: V 295
22: V 445 — VI 254* 447* 539 —
VII 40*
23: VI 447* — VII 10* 99*

2, 1: VII 250*
2: VI 427 — VIII 250* — IX 429
3: V 234 544 — VI 417 279* 288
— VII 25* — IX 146* 193 224
4: V 376 458 — VI 269 282* —
VII 32* 42 234 331* 549 — IX
89* 274 297* 307* 337* 593* 662
5: V 428 458 — VI 282* 328* —
VII 42 — IX 479*
6: VI 328*
8: VII 455 — IX 337*
9: VII 455
10: V 420
11: VII 202 436*
12: VII 202 436*
13: VII 202 436*
14: V 404 — VI 259* 388 496 512*
541* — VII 45 51* 345* 440*
493* 508* 599 — VIII 166* 180*
— IX 27* 47* 47* 57* 89 111*
243 693*
15: VII 166 483 508* — IX 27*
16: IX 27*
17: VII 342 483 493* 599 — IX 49*
19: V 438 — VI 549* — VII 142 —
VIII 82 — IX 599* 603
20: V 373* 438 568* — VII 142 508*
— VIII 317 — IX 221 506* 652
688*
21: VI 549* — VII 142 508* — VIII
317 — IX 177
22: VII 142 — IX 324* 642*

3, 3: VI 124*
5: VI 124*
7: IX 338*
8: VII 245 364 — IX 426
9: V 312* — IX 700
10: V 325* — VII 348* 349* — IX 157*

13: VII 556*
14: VII 430 556* — VIII 28
15: VII 278* 556* — VIII 28
16: VII 430 — VIII 28
17: V 43 308 376* 446* 478* — VI
315 537 — VII 450* 464* 165*
194 252* 256 331* 430 576* —
VIII 28 272 317 — IX 419* 563*
599*
18: V 308 369* 404* 446 446* 479
— VI 537 — VII 147* 159* 252*
331* 576* — VIII 28 — IX 445*
469 536*
19: V 479 — VII 17 — VIII 28
20: VII 51
21: VII 51

4, 1: VIII 370
2: VII 273* — IX 54*
3: VI 111* 156 471 609 622 — VII
436 481* — IX 346* 407* 421*
4: VII 268 481*
5: VI 111* — VII 436 481*
7: V 346* — IX 337*
8: V 346* — VII 98* 293* 386* —
IX 318* 320 324
9: IX 45
10: VI 282 510 621 621* — VII 10*
479 603* — IX 45 45* 318 318*
319* 320 321* 336*
11: V 157 — VII 440* 479 — VIII
83 — IX 337* 518
12: VII 440* 479 — VIII 83
13: V 286 — VII 440*
14: VII 177* 191 226 459* 524*
15: VI 554 — VII 88 — VIII 164 —
IX 240* 570*
17: VI 358 — VII 490 — IX 179*
240*
18: VI 579 579* — VII 490* — IX
87* 132
19: V 465*
21: IX 240*
22: VII 133* 376 — VIII 491* — IX
439
23: VII 133* — IX 240* 380* 429
430 430*
24: VII 133* — IX 43 139 447
25: V 433 — VII 268 — IX 398*
26: VI 57 91*
27: VI 81 — IX 210*
28: V 454 157 — VII 462 — VIII 325
29: V 502 — VII 592 — IX 681
30: VI 434 — VII 252*
32: IX 438 438 668

5, 1: V 521* — VI 365* — VII 158 —
VIII 142 — IX 387* 533 599*
2: VI 332* 450* — VII 128* 153 542
— VIII 170* — IX 230* 654*
3: VI 599 — IX 387* 669
5: V 515* 546 — VI 48 596* — VII
441* — VIII 304 — IX 186 211*
306* 363* 541* 574
6: VI 209*
8: V 367* 566 — VI 221* 249 251
423 — VII 301 301* — VIII 475
— IX 224* 231 387* 599* 707*
9: IX 201
11: VI 284 — VII 561 580
12: VI 218 — IX 278 286*
13: VI 91 231 458* 535* — VII 196*
— IX 720
14: VI 311* 398* 587* — VII 97 128*
430 171* 394* 398* 436* — IX
144 168* 239 278* 281 585
15: VI 65* — VII 95* 317 379 472
— IX 434* 455
16: VI 65* — VII 95* 287*
18: VI 5 20* 270* 547 — VII 38* 54
538* — VIII 482* — IX 346
433 434 435* 675
19: VI 270* — VII 54 538* — IX
398* 723
25: V 166* — VI 287 473 501 —
VII 522* — IX 125* 187 324*
634* 642 674*
26: VI 287 473 — VII 522* — VIII 539
28: V 433 — VI 64* — VII 466*
29: VI 39* 419 527 — VII 197*
30: IX 78* 82
32: V 166* 268 487* — VII 362* 522*
— VIII 261 — IX 65 348 351*

6, 1: V 179 184* 523*
2: V 523*
3: V 523*
4: VIII 132
5: VI 68* 575
11: VI 136 — VIII 486* — IX 408*
210 403*
12: VI 445 458* — VII 143* 262*
280* 372* 561 — IX 209
13: VII 555 — IX 313 649
14: VII 476* — IX 43 66 249* 403*
472*
15: V 562 — VII 79 397 513* — VIII
387* 388 402* — IX 259* 450
16: V 481 — VI 136 226* — VII
91* 431 — IX 711*
17: VI 98 225 612 — VII 62 91*

AD PHILIPPENSES.

1, 6: VII 30 — IX 444 451*
8: V 538
10: VII 341
11: VII 341
15: VII 173*

18: VI 287* 388* — VII 110* 205*
208 245*
20: VI 318 527 — IX 258
21: VI 588* — VII 275* — VIII 532
— IX 394* 489 554*

22: VII 275*
23: V 131 — VI 56 126 529 — VII
207* 236 438* — VIII 35* 139
148 252 253* 302* 351* — IX
394* 468 582

24: IX 78* 82
27: IX 332*
29: VI 70* 130

- 2, 1: VII 399
2: VII 399 — IX 91*
3: V 123* — VI 427* — VII 161
168 244 — VIII 250* 371 — IX
370 384* 395 597
5: V 117* — VI 427* — VII 161
244* 351 595* — IX 172* 262
307* 596*
6: V 250 — VI 381* 392 537* —
VII 31 517 551 575* — VIII 161
494 — IX 100* 298 504
7: V 124* 186 241 250 — VI 252*
301* 392 537* — VII 31 59 199
234 271* 347 384 — VIII 421*
123 161 179 279* 395* — IX
172 206 263 305 401 479* 565
577
8: V 250 — VI 124 252* 328* 364
388 433 459 619* — VII 55 161
179* 234 365* 376 549 551* 564*
595* — VIII 111 121* 165 183
183* 394* 446 488* 502 — IX
54 409* 419* 448 260 262 263
300* 395 466* 589 596*
9: VI 121* 198 201 290 433 459
595* — VII 24 179* 365* 551*
564* 587* — VIII 183* — IX
299 305*
10: V 155* 346 517* — VII 24 103*

117* 202* 245 — VIII 82 485*
— IX 386* 673 685 698*
11: IX 24
12: V 466 — VI 523 — VII 212
13: V 466 — VI 92* — VII 212 372*
377* 432* 486 — VIII 147*
14: VII 14 — VIII 141*
15: V 257* 432* — VI 5* 463* 172*
251* — VII 55* 196 234* 300*
302 — IX 104* 228 332 387*
499 532 563 604* 628 719*
16: V 439* — VI 463* — VII 496
302
21: VI 274* 476 — VII 128 246 328
465 — VIII 295 — IX 298
22: VII 246
29: VI 300*
30: VIII 170 182*

- 3, 3: VI 575 — IX 142
5: V 402 — VI 278 — IX 140*
7: VII 492
8: V 551 — VI 569 579* — VII
492 — VIII 490 — IX 475* 493*
507* 540*
12: V 188 341 — VI 266 569 — VII
466
13: V 341 424* — VI 537 569 — VII
252 444* 466 — VIII 132* 441*
— IX 163 362* 716
14: V 245 — VI 569 — VII 252 444*
466
16: VIII 438

17: VI 132 — IX 174*
18: V 500 — VI 575* — VII 538* —
VIII 123 — IX 263* 439* 468
675 710*
19: V 500 515* 562* — VI 207 —
VII 361 392* 538* — VIII 89
482 — IX 306* 365 386* 428
453*
20: VI 557* — VII 233 324* — VIII
49 120* 259* 445 — IX 42* 112
184* 190 491* 229 236 261 275
291 404* 492* 614* 710* 719*
21: VI 557* 641* — VIII 474* 549 —
IX 26 48 172 239* 283* 439

- 4, 1: IX 78
3: IX 454
4: VI 42 287 448* — VIII 511 —
IX 40* 55* 78 548
5: V 324 — VI 456* — VIII 430 —
IX 42* 69* 70 71 567*
6: VII 274* 285* 315* 319* 449
7: V 259 295 — VI 128* 444 512*
— VII 51* 212* 332 449 — VIII
473 491* — IX 55* 69* 70 101*
224*
11: IX 592*
12: VIII 132* 262 283* 326
13: V 187* 459* — VII 43 65* — IX
611* 698
15: V 137 146*
17: V 143* — VII 118* — VIII 328
18: VII 319 521* — IX 300

AD COLOSSENSIS.

- 1, 3: IX 425*
5: VII 347
6: VII 347 — IX 456
10: VI 553* 554 — VII 88 347 —
VIII 497 — IX 455* 456
12: IX 455*
13: V 272* — VII 39* 84 88 258
347* 396 — IX 216* 224 413
14: VII 46*
15: V 301* 382* — VII 46* — IX
650
16: VI 309
18: V 246 433* 445 — VI 325* —
IX 654
19: V 28* 246 — VII 84* 89*
20: V 243* 346 — VI 198 541 —
VII 51* 84* 256 493* 548 599
— VIII 5 — IX 240 356* 728*
21: VII 493*
22: VII 493* — IX 108*
24: VI 448 — VII 440 — IX 82
26: IX 165*

- 2, 3: V 37 205* 246* 331 398* 503*
563* — VI 162* 430 — VII
65* 91* 299 — VIII 84* 400
461* — IX 74* 113 157* 160

188* 468* 477* 525 695* 697*
717*
4: VI 244
5: VII 225*
8: VI 244 — IX 150* 270*
9: VI 254* 276* 538* — VIII 171*
— IX 113 199*
11: IX 142 573
12: V 428
13: V 346
14: VI 198 421* — IX 240
15: V 346 — VI 41* 198 — VII 6
604 — IX 322 664*
17: VIII 102*
18: IX 595
19: VII 89*
20: IX 270*

- 3, 1: V 499 499 503* — VI 433 205
302* 302* 590 620* — VII 595
— VIII 450* — IX 165* 173*
174 235* 236 275* 276* 408 480
616 639*
2: V 499 499 — VI 433 590 620*
595 — VIII 438 — IX 25* 235*
236* 639* 724
3: VI 590* — IX 270 270* 600*

4: V 503* — VI 97* 112 — IX 105*
162 281 489
5: VI 31* 91* — VIII 248 304 —
IX 270
9: VII 433* — VIII 279* 519 — IX
43 430 430*
10: VII 133* — IX 446
12: V 471* — VI 439 — VII 42 155
— VIII 268* 285 518 — IX 43
54* 69* 429* 514* 515* 575
13: VII 155 — VIII 371
14: VI 433* 497* — VII 187 — VIII
244* — IX 649*
15: VI 158* — IX 70*
17: V 556 — VII 54 — IX 138* 141
394*
18: VIII 305*
19: VIII 305*
20: VIII 305*
21: VIII 137*
22: VI 68*
23: VI 157

- 4, 2: VI 395* 507* — VII 224* 285 —
VIII 118 — IX 392
5: VI 65* — VII 117
6: VI 65* — VII 117 152

I. AD THESSALONICENSES.

1, 5: VII 107 2, 1: VI 383* 3: VII 81 — IX 566 4: VII 81 — IX 224* 568 5: VI 383* — VII 112 218* — VIII 372* — IX 225 6: VI 383* — VII 112 7: VI 40 — VII 4 244* 551 — VIII 137* 447* 8: VII 4 — VIII 447* 9: VIII 414 12: IX 363 13: VI 423* — VII 28* 260* 14: VII 480 15: VI 450* — VII 480 16: VI 72 — VII 480 19: VII 328	3, 3: IX 518* 4, 1: VI 539* — VII 114 3: VII 420 489* — IX 643* 4: VII 444 — IX 476 727 5: VII 444 6: VI 122* 7: IX 97 9: VI 451* 10: V 154 11: V 154 — VI 326* — VIII 325 12: V 134* — VI 608 — IX 274 13: VI 398* 399* 458 463* — VII 215 573* 594* — IX 274 14: VII 573* 15: IX 44 433 16: VI 312 — VII 215* 311* 443* 480* 17: VI 135 — VII 448* — IX 55	5, 1: VII 524* 2: VII 99* 326* 438 524* 3: V 406 — VI 76* 462* 588* 622 — VII 74 99 318* 332 441 532 534* 4: VII 326* 441 5: VI 148 222 6: VI 398* 587* — VII 201 441 7: VI 224* — VII 201 12: V 135 14: VI 40 396 — VII 435* 15: VII 435* — IX 566* 17: VII 277* 285 448* 519* — VIII 434 533 — IX 389* 391* 19: VII 180* 261 20: VII 180* 261 21: VI 63* — VIII 441* — IX 566* 22: V 135* — VIII 363 — IX 724* 23: VII 31* 348*

II. AD THESSALONICENSES.

1, 7: VII 480* 8: VII 480* 2, 1: VII 177* 525 2: V 148 — VII 177* 525 3: V 470 — VI 85* 472* — VII 525 4: VI 85* 317 343* 344* 8: VI 85* — VIII 525 — IX 24	9: VII 525 10: VI 85* 317 — VII 337* 525 531* 11: VI 85* — VII 531* 3, 5: VII 73 6: V 154 — VIII 455* 7: V 157 8: V 157 9: V 135 — VI 327	10: V 135 140* 157 157* 160* 560 — VI 326 327 556 565* — VIII 455* — IX 504 11: V 144 154 162* — VIII 320 325 334 420* 12: V 144 154 162* — VIII 320 325* 334 420* 14: V 157* 15: VI 32

I. AD TIMOTHEUM.

1, 3: VII 9 513* 4: VII 9 513* — IX 150* 5: V 174* 178 273 298 307 330 337 367* 427 550* — VI 5* 149* — VII 9 183* 305 399* 468* — VIII 245 — IX 258* 506* 652 6: VI 5* 7: VI 5* 9: IX 648* 12: VII 327* — IX 434* 13: VI 49 194 455 — VII 314* 327* 330 563 — IX 560* 15: VII 385 400 — VIII 545* — IX 181 404* 588* 672* 16: V 208* — VII 400 563 17: V 241* — VI 343* — VII 433* — IX 130 639 20: VIII 256 2, 1: V 469* — VI 70 — VII 449 2: V 469* — VI 70 — VII 449 — IX 91 4: VI 253 293 — VII 255* 489* 504* — IX 607* 5: V 193* 241* 248* 255 277 306* 312 325 330* 434* 538 — VI 439 540* — VII 104 598* — VIII 297* 323 — IX 409*	7: V 573* 8: V 556 — VI 295 — IX 389 723* 12: VII 64 108 14: V 233 — VII 86 15: V 166 3, 1: VI 67* — VIII 439* 2: IX 70 6: VI 76* 7: V 538* — VII 121 214* 407* — IX 517* 8: IX 567* 655* 13: VII 482* — VIII 131 — IX 85* 87 14: V 329* 477 — VII 476 — VIII 131 — IX 454 688 15: V 477 — VII 399 476 16: V 471 — VII 32 547 — IX 165 282 4, 1: VI 459 — VIII 260* — IX 450* 230 3: VIII 260* 4: VI 321 — VII 256* — VIII 261 261* — IX 644* 5: VII 256* 6: IX 86 86* 87 7: V 468 — VI 21 47* — VII 250* — VIII 130*	8: V 165 468 472* 492* — VI 21 47* 88 — VII 250* 304 367* — VIII 133 144 345* 349* 419* 526 529* — IX 206* 575 656* 656* 11: VII 143 12: VII 143 — IX 228* 13: VIII 439* 14: IX 681 16: VII 162 427* 5, 1: VII 240 3: V 173* — VII 63* 5: VII 63* 522* 6: VI 589 — VII 63* 178 419* 8: VI 498 — VII 101* 329 367 9: V 172 — VII 63* 408* 10: VII 63* 408* — VIII 298 11: V 172 173* 13: VII 34 63* — IX 152* 14: V 172 17: V 160* — VII 482* — VIII 448* — IX 549 18: V 160* 19: VI 573* 20: VII 81* 428* 518* 23: VI 548 — VIII 264 268* 482* 6, 1: V 181*

2: VI 575
 3: V 211 472* 574* — IX 475*
 4: V 472* 574
 5: V 574*
 7: V 128 129 — VI 48 — VII 218
 259 318* 410 — VIII 292 393*
 442* — IX 158* 597
 8: V 128* 129 131* — VI 30* —
 VII 46* 178 218* 519 — VIII
 273 277 279* 310* 323 329* —
 IX 211 537

9: V 127* 144 — VI 161* 366* —
 VII 130 194* 317 337* 464 549
 — VIII 291* 340 — IX 365*
 435* 466* 587*
 10: V 259 499* 516* 530 — VI 203
 — VII 175* 317 — VIII 272 304
 329* 439* — IX 186 289* 374
 443* 468 541* 625
 11: IX 541*
 13: V 509* 538
 14: V 509* 538 — VI 3*

15: VI 3* 65 — VII 50 — VIII 415
 465* 186 488* 523 — IX 583
 16: V 21 48* 386 476 — VI 4 250
 255 536 — VII 277 416 — VIII
 17 161 — IX 60 229* 449* 609
 699*
 17: V 127* — VII 155 321* — IX
 276 474
 18: VII 155
 19: VII 155
 20: IX 138

II. AD TIMOTHEUM.

1, 8: VII 189
 9: VII 189
 11: V 573* — VIII 335
 12: V 573*
 15: VIII 47
 16: IX 421*
 2, 3: VII 584 — IX 86 256
 4: VII 251* 316* — VIII 491* — IX
 488* 490
 5: VI 75 — VIII 299* — IX 196
 208* 699*
 6: V 147* 409 — VII 41 447
 7: VIII 332
 8: VII 8* 516*
 11: V 548 — VI 399 418 590* — VII
 551* — IX 464*
 12: V 548 — VI 399 418 463* 590*
 — VII 314 551* — IX 149 512*
 727*
 13: V 287* 530* — VII 314 — IX 55*

14: VI 21 — IX 383
 15: IX 566
 16: VI 21
 19: V 410 447 — VI 131* 472* 384
 387* 391 428 475* — VII 256
 352 — IX 302 357*
 20: VI 195 206 — IX 688
 21: VI 20* 473 — IX 96* 185* 186*
 22: VI 294* 332* — IX 208 655
 23: VII 211*
 24: VII 4 248* — IX 142 594*
 3, 1: V 469* — VII 145 445 — VIII
 377
 2: V 469* — VI 624* — VII 145 —
 VIII 236
 4: V 469* — VI 624* — VII 145
 5: V 469* — VII 145 344 — IX
 228*
 6: VII 256* — VIII 320 — IX 591*
 7: VI 51* — IX 92*

8: VI 415 — VII 569
 9: VI 415
 10: VII 527*
 11: VII 527* — VIII 338*
 12: VII 527* — VIII 352* 392 434*
 13: VII 158* — IX 342*
 14: IX 592*
 15: IX 327*
 16: VI 606 — VII 12 93
 4, 1: VII 500 — VIII 332
 2: VI 90* — VII 218* 374* 428 500
 539* 562* — IX 87 586
 3: VI 15* 558
 5: VII 48* 539* — IX 85* 86 87
 197* 328*
 7: VIII 178* 252* — IX 371* 569*
 607
 8: VI 142* — VIII 478* — IX 486
 11: VII 8

AD TITUM.

1, 1: VI 460* — VIII 6* 442*
 2: VIII 442*
 7: VII 567*
 9: V 440 — VII 567* — VIII 339*
 10: VI 5
 11: VI 5*
 12: VII 361
 13: VII 241*
 15: VI 202* 600* — VII 303* — VIII
 261 — IX 87*
 16: V 519 — VI 213* 370* 613* —

VII 110* 145 163* 313* — IX
 327* 600
 2, 1: VII 443 — IX 434*
 7: VII 143 — VIII 140 376
 11: V 460* 471* — VIII 504 565 —
 IX 52 414* 129 141* 187 270*
 480*
 12: V 433 460* 471* — VI 577 —
 VII 143 325* 364* — VIII 130
 504 — IX 112*

13: V 460* — VII 325*
 14: V 274* — IX 91 129 187 296*
 15: VII 81*
 3, 4: V 536* — VII 83 458* — IX 37*
 129 141* 281 668
 5: V 458* 536* — VI 156* 188 564*
 — VII 83 368* — IX 112 137
 355* 429*
 6: V 458* 536* — VII 83
 7: V 416* 458* — VII 83

AD HEBRAEOS.

1, 1: V 345 373* 568* — VII 27 265*
 516 — IX 60* 103* 316
 2: V 345 373* — VI 255 361* —
 VIII 71 — IX 158* 161 355
 3: V 84 261 296 301* 306* 324 345
 373* 382* 567 — VI 41* 458 461
 323* 423 444* 537 539 — VII
 27 83 105* 124 212 311* 517
 564* — VIII 59* 95* 242* 474*
 — IX 48* 73 76* 101 105* 123
 147 171* 470 561 616* 624* 654*

4: V 345* — VI 444* — VII 517
 — VIII 82
 5: VII 517
 6: VII 50*
 8: V 457 — IX 615*
 9: IX 715
 10: V 569
 13: IX 66*
 14: V 225* 300 436 — VI 224* —
 VII 18* 94* 402 418* — IX 612
 625

2, 1: VI 118 — VII 336 375 424* —
 VIII 436*
 2: V 373* — VII 18* 259 336 375 424*
 3: V 56 373* — VII 48* 259 336
 375 424* — IX 561
 4: V 56* 373* — VII 18* — IX 452
 7: V 406*
 8: V 406*
 9: V 486 406* — IX 81* 148
 10: VI 417* 468 500 — VII 95 234
 355 468*

- 11: VII 198
 13: VII 225*
 14: IX 727*
 15: VIII 103
 16: VII 33* 360 384* — IX 317* 415 659
 17: V 471* — VI 123 — VII 55 199
- 3, 2: VI 321*
 5: IX 152*
 6: IX 155* 688*
 12: VII 52
 13: VII 52
- 4, 2: VI 330*
 3: IX 299
 9: VII 135 585*
 10: VII 585*
 11: VII 28 52 592 — VIII 492* — IX 250 268 327
 12: V 345* — VI 224* 225 277 336* 391 612* — VII 62 126 168* 311* 332* 510* 554* — VIII 170* 492 — IX 182* 238 281 416* 528
 13: V 345* 464* — VI 115 157 218 228 391 — VII 311* 394 489* — IX 74* 526
 14: IX 61* 257
 15: V 345* 531* — VII 90 495* — VIII 73* 137 — IX 148*
 16: V 458 — VII 27* 52* — VIII 492* — IX 157 259 350* 480 484* 680 713 716*
- 5, 1: V 440* — VI 226* 417 — VII 170 — VIII 317* 376 — IX 549
 3: VI 226*
 4: VI 581* — VII 111* 252* 327* 478* — VIII 361*
 5: VI 366* 418* 497 581* — VII 15
 7: VI 124 404* 500 592* — VII 15* 82* 277* 495* 577 582 — VIII 74* 79 180 483 — IX 108* 204* 267* 726*
 8: V 246* — VI 344 — IX 592*
 9: VI 500 — VII 582
 10: VII 582
 11: VIII 100
 12: V 494* — VI 280* 458 — VII 380* — VIII 132 416
 13: VIII 182*
 14: VI 10 557* — VIII 182* 246 — IX 254* 582
- 6, 4: VI 561
 5: VI 561
 6: V 487 — VI 561 — VII 104 — VIII 77* 123 358* — IX 216* 260* 265 297* 303* 347* 380 727
 7: VI 90* — VII 102* 191* 603* — IX 614 670 684
 8: VII 102* 191* — IX 614 615*
 13: VI 66* — VII 40*
 16: V 518* — VI 66*
 17: VI 66* — VII 40*
 18: V 481* — VI 66* 189* 223* — VII 40* 55* — IX 673*

- 7, 1: V 196* — VI 285 — VII 13* 71 — VIII 289
 3: IX 257
 6: IX 606*
 11: VIII 287
 12: VIII 287
 19: VI 255 521 — VIII 287 — IX 648*
 21: V 196*
 24: VII 238*
 25: V 150* — VI 438* 471* — VII 238* — VIII 82* — IX 89
 26: V 346 — VIII 82* — IX 164* 611
 27: VIII 102*
- 8, 2: VII 236*
 5: VI 630* — IX 688
 8: VII 40 468* — IX 134*
 9: V 385*
- 9, 3: IX 716*
 4: V 396* 485 — VI 630* — VII 22* 53* 277 — IX 33*
 7: IX 728*
 10: V 274
 11: VII 548 — VIII 293 — IX 260 673 701 728*
 12: VI 592 630 — VII 385* 548 — VIII 293 — IX 239*
 13: VI 473* — VII 40 331 — IX 252 260* 297 645* 728
 14: VI 473* — VII 331 — IX 187 471 728
 15: V 268 — VI 592 — VII 548 — IX 607
 18: VII 547*
 19: V 410 — IX 261
 20: VII 468*
 21: IX 728
 22: IX 297 340* 726*
 23: VII 548
 24: VI 471* — VII 15 — VIII 8* 82
 25: VIII 102*
 26: VIII 102*
- 10, 1: VI 270* 521 — VII 545* — VIII 287 296* — IX 648*
 4: VII 548* — IX 654* 726*
 5: IX 668
 10: IX 44* 503*
 11: VI 270* — VII 545*
 12: VI 270* — VII 545*
 14: VI 500 — VII 468* — VIII 545* — IX 640* 648*
 19: IX 136* 282* 728*
 22: IX 453
 26: VII 548* — IX 91
 27: V 465*
 28: V 458* — VII 136 271* — IX 260* 265 297* 635
 29: V 458* 519 — IX 503 726*
 30: VI 560
 31: V 465* — VI 138 145* 560 — VII 337 — VIII 401 — IX 214* 345 370*
 34: VI 137* — VII 464 — IX 537*
 35: VIII 492* — IX 299
 36: VII 117 195 530 — IX 139 649 681*

- 37: V 138
 38: V 406* — VII 213*
- 11, 1: V 369* — VI 65 133 199 203 458* — VII 287 430 472 498 556 — VIII 272 — IX 452 606* 639* 652
 2: VI 65
 3: V 298* 343* — VI 156
 4: V 356*
 5: V 402*
 6: V 49 544 — VI 134* 282* 326 517 — VII 211 241* 280 397 472 — IX 143* 165* 181* 340* 382 452 531 606* 620
 9: VI 178
 10: IX 602*
 11: IX 665*
 13: VI 142 185* — VII 593* — VIII 442 — IX 605
 24: IX 516*
 29: VII 200 — IX 729
 30: VII 431 474
 31: VI 219* 305 — VII 431 474
 32: VI 44*
 33: V 481 — VI 44* — VII 287 430* — IX 452* 481* 607
 34: V 481 — VI 227 — VII 430*
 35: VI 125 620* — IX 512*
 36: VI 69* 124 125 — VII 81* — IX 599*
 37: V 412 — VI 69* 126* 126* 137* — VII 81* 148* — VIII 443*
 38: VII 148* — VIII 301
- 12, 1: VI 563 629* — VII 129* 230 466 486* 492 602* — VIII 252 257* — IX 54 73*
 2: VI 563* 630 — VII 466 486* — VIII 80 252
 3: VI 563* — VII 61* 563* — IX 261* 267 471* 727*
 4: VII 548
 5: VI 129
 6: V 412* — VI 55* 70 179* 188 — VII 527*
 7: VII 400* 527* — IX 599*
 8: VI 149* 479 — VII 527*
 11: VI 563* — VII 195 341 537 548 — VIII 450 498*
 12: VI 86* 297
 13: VI 42* 86* 297 305 560* — IX 215 472
 15: VII 228* 377* — IX 52* 481 680* 683* 716*
 16: V 531* — IX 569
 17: VII 351* — IX 371*
 20: V 354
 22: VII 50* — IX 31 235* 240 505* 726
 24: VI 592 — VII 424* 558 — IX 240
 25: VII 424*
 28: VI 523
 29: IX 345
- 13, 1: VII 475 — VIII 446*
 2: VI 231* — VII 475 596*
 4: VI 202
 5: V 132* 142*
 8: V 132* — IX 480*

9: V 416* — VII 64 191 195 538*
— IX 157* 680 717
10: IX 568* 675
12: VI 478 — VII 119 355* 376* 507
576 — IX 427* 467 727*

13: VI 495* 594 — VII 230 376* 507
— VIII 168
14: V 129* — VI 10* 142 — VII 135
201 230 236* 523* — VIII 362
442 — IX 233 602*

15: VII 264
17: V 481* 524 — VI 383* — VII 48*
168* 330 — VIII 145* 356 373
19: V 459*
20: V 403* 532 — IX 69* 295

IACOBI EPISTOLA.

1, 2: V 449 — VI 190 — VII 422* —
VIII 246 — IX 309* 496 569
656*
4: VI 395* — VII 195 530 — VIII
246 577* — IX 176
5: V 337* — VI 152* 154* 166*
170* 464 520* — VII 92* 197
285* 315* 449* 472 476* — IX
171 204
6: V 499 — VI 540 — VII 177*
213* 220 430 — IX 350*
7: VI 540
8: V 493* — VI 111* 135 — VII
177* 410 490 — IX 657*
9: VII 538 — IX 288 596
10: VII 538 — IX 41*
11: V 391* — VI 153 — VII 139*
321 534* 538
12: V 489 — VI 539* — VII 282*
422* — VIII 55 — IX 486* 489*
569* 656*
13: VI 127 320* — VII 282
14: V 236* — VI 135 230* 614 —
VII 282
15: V 236* — VI 339* — VII 391*
532 — IX 80* 270 665
17: V 175 201 252 263* 295 319 321*
336 338 346* 449 457* 462 500
— VI 4 14 130 159 166* 167
188* 249 287 337 — VII 25 144
193 288 599* — VIII 28 52 85
89 189* 565 — IX 89* 90 179
204* 222 229 337 601 696
18: V 346* 458 — VII 193* — IX
317
19: VI 43 57 — VII 23 421* 164 248*
20: VI 56* — VII 248*
21: VI 91* — VII 4 28* 257 — IX
188 524*

22: V 508 — VI 564 — VII 198 164
297 381* — VIII 107* 506
23: V 508 — VI 158* 564 — VII
268*
24: VI 85
25: VI 428 — VIII 407* — IX 592*
26: V 423* — VII 43* 422 — VIII
116 450
27: VII 42*
2, 1: VII 167* — VIII 353 357 370
4: V 503
5: V 126 546 — VII 114 148 475*
176 408* 544 — VIII 55 — IX
147* 461 515 575 600*
7: VII 149*
9: VIII 353
10: V 467* 525* — VI 79* 80 — VII
14 432* — IX 371*
13: V 463* — VI 59* 228 — VII
158* 284* 368* — IX 28 233*
243* 304 349 351* 366* 438 533*
703*
19: VI 191* — VII 213
20: VI 161* 435* 440* 558* — VII
227* 430* — IX 603*
21: VII 430*
23: VII 430* — IX 410* 496 643
26: VI 435* — VII 397 — IX 728*
3, 1: V 573* — VI 132* — VIII 297*
2: VII 422 — VIII 139*
4: IX 190*
5: VII 421 — VIII 115* — IX 343
6: VII 421 421* — VIII 115*
7: VII 421
8: VII 421 — IX 686
13: V 501* — VII 43* 163* 425*
14: VII 248

15: V 499* 576 — VI 412* 196* 571
— VII 96 — VIII 46* — IX 59
477*
17: V 336 501 — VI 142* 453 469
538*
18: VII 341 — IX 70*
4, 1: VII 526 550 — VIII 447 — IX
628*
3: VI 540 — VII 285* — IX 312*
4: VI 6 570 — VII 410* 486* 529 —
IX 159* 227 418* 649 657 657*
6: V 421* 459 — VII 24 170 264
401* 523 — IX 479* 590* 595
595* 681*
7: VII 95 294* — IX 209
8: VII 162 382 495* — IX 636* 655
9: VI 20 — IX 541
15: VI 12 119 141* 206* — VII 318*
17: V 477* — VII 259* 329* — IX
566*
5, 1: VI 48 58 — VII 151 229 404 —
IX 475
2: VI 153 — VII 416*
3: VII 416* — IX 428
4: VII 404
5: VI 86* — VII 318 367 416*
7: VII 195 341 584 — IX 670*
10: VII 150 350 578* — IX 298* 301
11: V 416 548 — VII 350 578*
14: VII 108* — VIII 317*
15: V 277 — VII 467 449 — VIII
317* — IX 608*
16: VII 264 278 — VIII 446 — IX
391* 392*
17: VII 278 449*
18: VII 449* — IX 355* 613*
20: VII 17

I. PETRI EPISTOLA.

1, 1: IX 727
3: V 416* — VII 319 — IX 292
4: V 543* — VII 319 — VIII 172*
5: VII 443
6: VI 70* 462* 607* — VII 149 —
IX 512* 569*
7: VI 70*
8: VI 516* 517
9: VI 517 — VIII 492* — IX 258
10: VII 39*
11: VI 90
12: V 260 — VI 298 — VII 563* —
VIII 30* 59* 66 161 474* — IX
254 616 621* 670*
13: V 416* — VI 189 — VII 325 431*
— IX 66 480 600 681 681*

14: VIII 394 — IX 644
15: VII 41 411
16: VII 41
18: V 484 512 — VI 160 364 516*
543* — VII 39 433 — VIII 182
— IX 26* 240 254* 260 382
726*
19: V 58 484 512 — VI 160 364
516* — VII 433 — VIII 180*
185 — IX 297 340* 439 661
22: VII 144*
23: VI 252* 451* — VII 190* — IX 317
24: VI 5* — IX 601*
2, 2: VI 22* 190* 553*
3: VII 236 — VIII 438

4: VI 31* — VII 476 508* — IX
154 603
5: VI 31* — VII 476 508* 547*
6: V 373* 488* — IX 154 516*
7: VI 124* — VII 61* 426 509
8: VII 61* 426 509
9: V 303 366 — VII 43* 141* 577
— IX 317 517 575 599 727
11: VI 577 577* — VII 436* 593* —
VIII 334 — IX 78* 82 617*
13: V 184* — VII 46 68* 364
14: VII 46
17: V 524
18: VI 81 82 — VIII 471
19: VI 81 82 — IX 681*
20: IX 54

21: V 126 — VI 302 418 434* 491*
527 584* 592* 601 — VII 115
350 463 486* 572* 595* — VIII
8* 253 — IX 73* 263 296 300*
303* 374* 470* 686
22: VI 122 123 158* 302 592* — VII
392 580 — VIII 75* 422 486
394 — IX 102* 303* 443
23: VI 124 371* 601* — VII 579* —
IX 262 303
24: VI 124 197* — VII 272 385* —
IX 401 466
25: VI 388 583 — VII 384* — IX 302*

3, 3: VII 478 183*
7: V 466 — VII 489* 344*
8: IX 69* 391*
9: VI 87 — VII 453* — IX 686
13: VII 107 529*
14: VII 30* 149*
15: V 520* — VIII 337*
18: VI 590 592 — IX 73* 159 304*
509
19: V 532

20: V 405 407 — VI 197* — VII 440*
21: V 405 — VI 302 — VII* 440* —
IX 174*

4, 1: VI 592* — VII 213 555 — VIII
486* — IX 408* 410* 261* 266
282 297* 464* 471*
2: VII 213
3: VII 404*
5: VII 404* — IX 441
7: IX 328 391*
8: VI 497* — VII 425* 487 475 —
IX 558*
9: VII 475
10: V 460 574 — VI 539* — VII 258
328 366 521* — IX 87 480* 532
658* 680* 724
11: V 325* — VII 224* 592 — VIII
498* — IX 434*
13: IX 308 548
14: VII 449*
17: VI 552 — VII 527* 574*
18: VII 354 457 — VIII 53* 83* —
IX 268*

19: VI 231*

5, 1: VI 98* 525 — VII 222* 254* 479
— IX 488
2: VI 98* 525 582 — VII 222* 254*
328 479 — VIII 317*
3: VI 98* 445* 582 — VII 254* 479
550* — VIII 317* — IX 174*
548*
4: V 543* — VI 98* 582 — VII 328
— VIII 146* — IX 444* 490
5: V 421* — VII 374 — IX 597
6: VI 596 — VII 80 365* 457* —
VIII 440 — IX 159 263 369*
370 394 596
7: V 129* — VI 319 — VII 218
274* 313 319* — VIII 414
8: V 481* — VII 201 235 326* 431
539 — VIII 170* 486 — IX 153*
209 391* 481 510* 573
9: V 481* — VI 421* — VII 431 —
VIII 486
10: VII 370* 552* — IX 363
13: IX 520

II. PETRI.

1, 3: IX 338 359*
4: IX 540*
5: V 474* — VII 142* — VIII 446*
— IX 85 86 86* 512*
6: V 470* — VII 142*
7: V 470* — VII 142* — VIII 446*
8: VIII 446*
9: VI 578*
10: VII 273 — IX 515*
14: VIII 546
16: V 573* — VI 370* 630* — VII
238 — IX 357*
17: VI 254* 370* — VII 238
18: VII 238
19: V 374* 568 — VII 300* 353 424
— IX 150 564

20: V 374*
21: V 374* 568 — VI 441* — VII 3*
38* 71* — VIII 443* — IX 356*
463

2, 4: VI 629 — VII 262 375
5: VI 472* — VII 441*
6: VII 443
7: VI 473 — VII 442
8: VI 173 232 — VII 442
9: VII 375 441*
10: VIII 336
12: VII 398* 549*
13: VI 86 — VII 398*
14: VI 91* — VII 218* 519*
15: VII 248*

16: VII 519*
17: IX 697
19: VI 363* — VII 92* 469* 490*
20: VI 561 — VII 444* — VIII 443*
— IX 279
21: V 493 — VI 43* — VII 251* 295*
329* 444*
22: VI 207 561 580 580 — VII 252
548* — VIII 344

3, 3: VII 328
4: VI 46 — VII 328
9: VI 68 — VII 199* 230 337 504*
524 — IX 439
10: V 285* — VII 536 — IX 41*
18: VI 554

I. IOANNIS EPISTOLA.

1, 1: V 374* — VI 230 241* 501 630*
— VII 5 11* 206* — IX 403
450
2: VI 241* 630* — VII 206*
5: V 469 — VI 458 186* 249 382
536 536* — VII 390* — VIII
439 — IX 563
6: VI 249 — VII 390*
7: IX 727*
8: VI 60 61* 204* — VII 288 401
454* — IX 702
9: VI 447 604 — VIII 380

2, 1: V 150* 346 — VI 437 438* 441
603 — VIII 82* — IX 578* 748
2: VI 299 317* 603
3: VI 602 — VIII 240
4: VI 343 370* 602
6: VI 448 604* — VIII 500 — IX
373

7: VI 435 — VII 434*
8: VII 434*
9: IX 342*
10: IX 419*
11: VII 390* 405* 561 — IX 59 69
12: VII 125
14: V 482*
15: VI 6 570 — VII 410* 486* — IX
474* 305* 550* 652*
16: V 185 486* 232* 238 263* 322*
443 481* 510* 530 557 566 —
VI 140 449 579* — VII 48 95
114 353 371 454* — VIII 44
245* 489* — IX 230 238* 306
426*
17: VI 24* 140 274* — VII 474 514
— VIII 45* 272* — IX 104 488
584* 730
18: VII 370*
19: VI 475* — VII 541* — IX 730

20: V 296 312* — VIII 107
22: VI 613*
23: VI 359 613*
25: IX 606*
27: V 296 312* — VI 79 373* 459
463 — VII 5 315* — VIII 147
303 390* — IX 314 472* 547*
29: VI 552

3, 1: VI 252 551* — VII 394 — IX
133
2: V 412 — VI 412 128* 215* —
VII 280 515 — IX 83* 105* 616
623
3: IX 96*
6: IX 105*
8: VI 366* — VII 92* 106* — VIII
272 — IX 367
9: IX 730
12: IX 204

- 14: VI 134* 330* 564 589 — VII 453
— IX 361* 531 558* 571*
- 15: V 527 — VI 178 605* — VII 375*
462 — VIII 426* — IX 396
- 16: V 250 — VI 283* 389 434 — VII
331* — VIII 252 — IX 295*
295 298 374*
- 17: V 460 — VII 76 135 222 408
447 — IX 298 349
- 18: VI 460* 442 450* 607 — VII 153*
157* 167 222 283* 313* — IX
655* 724
- 20: VI 61* 438*
- 21: VI 61* 379* 604* — VIII 148 —
IX 312
- 22: VI 379* 604 — VIII 148
- 4, 1: VII 248 525 — IX 566*
2: VII 110
4: VII 315 — IX 329
6: VI 367
7: IX 730
8: VI 602
9: VII 98 214* 506
10: VI 283* 574* — VII 156* — IX
467* 559
12: VI 191 192*

- 13: VI 477
14: IX 412
15: VI 604*
- 16: V 323* 336* — VI 284 333 446*
447 476* 543 604* — VII 58*
456*
- 18: V 129* 337 — VI 219* — VII
152* — VIII 10* 246 531 — IX
560 649*
- 19: VI 448
21: IX 364*
- 5, 1: VI 252* 281* 551* — IX 730
3: V 509 — IX 634*
4: VI 465* 551* — VII 287 — IX
291* 452* 606* 730
5: VI 516*
6: V 373* — VIII 187* 386
7: V 55* 64 372* 535 — VI 562*
— VII 84* 544 — IX 351
8: V 371 — IX 728
9: VII 84
14: IX 312*
16: VII 177
18: VI 279* 551* — IX 730
19: V 335* — VI 135* 488* — VIII
441* — IX 541 730

II. IOANNIS.

- v. 6: VI 440*
8: VIII 146

III. IOANNIS.

- v. 4: IX 605*
5: VII 366*
6: VII 366*
8: V 150 — VII 258*
9: V 150 — VII 258*
12: V 538*

IUDAE EPISTOLA.

- v. 5: IX 181 428*
7: VII 259 443
9: VII 107*
12: VII 74* 162* 340
13: VI 536* — VII 340 — IX 659
720
22: VIII 132*

APOCALYPSIS.

- 1, 3: VII 425 — IX 72*
4: IX 148 301
5: VI 543* 591* — VII 126* 331*
548 — IX 178 240 260* 265
273 297 654* 725*
- 6: IX 618*
- 7: VI 131* 312 501* 518 — VII 358
439* 493 535 600 — IX 78* 80
84* 105 322* 586* 730*
- 8: V 70 108 297* 307* 312 324* —
VI 245* — VII 34 461* — VIII
85* — IX 73 110 601
- 9: V 547 — VII 118 551* — IX
727*
- 10: VII 316
11: V 398 408* — IX 54*
12: V 261 430 — VI 509 — VII 599
— IX 177*
- 13: V 261 335* 398 — VI 598 598*
— VII 599 — IX 157* 249*
- 14: VII 534
15: VII 534 — IX 54*
16: V 398 — VI 612* 612* — VII 62
486* — VIII 178* — IX 49 157*
- 17: VII 435*
18: IX 602
19: VI 240*
- 2, 1: VI 542 — IX 160*
4: IX 371*
5: VI 560 644 — VII 389 405* —
VIII 446 — IX 368
7: VI 554* 564 — VII 369 580* —
IX 119 469* 513 600
9: VII 476 — IX 226* 537*
10: V 489* — VI 132 — VII 176
327 409 — VIII 125* — IX
486 489 513

- 14: VII 426* — IX 371* 533*
17: V 43 306* 312* 312* 449* — VII
36 597 — VIII 303 — IX 513
21: VI 136 489* — IX 556*
23: VI 87 — VIII 83*
26: IX 115* 151 513 719
28: IX 151 168* 169
- 3, 1: V 368 — IX 277* 447
3: VI 539
4: VI 75 — VII 396* — IX 435
5: VII 233* — IX 513
7: V 347 348* 408* 430* — IX 265*
589*
8: V 408*
10: VI 473 — IX 239
11: VII 485* — IX 486* 489*
12: V 430* 445* — VI 89 — VII 36
— IX 53 177 504* 513
14: V 538*
15: V 538* — IX 636
16: VI 450
17: VI 579 579 — VII 160* 175* 318
406 470 — VIII 124 — IX 425*
555 596 620 662*
18: VI 373 580 — VII 396* — IX
66* 568 636
19: VI 55* 70 154* 606 606* — VII
389 — IX 361*
20: VI 148 163* 328 410 597 — VII
130* 182* 207 210 272* 324*
358* 383 389 398 432 543* —
IX 58 453
21: VI 418 — VII 552 — IX 321 513
- 4, 1: VI 385 — VII 286 — IX 354*
2: IX 321
3: IX 113*

- 4: V 368* 375*
5: V 492 — IX 707*
6: V 390 — VII 411 — VIII 162
— IX 529
7: V 390
8: V 368* 390 402* — VIII 133* —
IX 163 598*
10: V 375* — VII 433 — IX 701*
11: VII 433
- 5, 1: V 312 386* 430 571 — VIII 188
— IX 264
2: VII 79 — IX 589*
3: V 571
4: VII 285*
5: V 334* 355* 416* 428 571 — VI
262 — VII 293 591 601* — VIII
13 81 170* — IX 322 469 513
6: V 335* 355* 462* 492 — VI 262
— VII 285* 293 601* — IX 247
259
8: V 368* — VII 601* — IX 135*
9: V 368* 543* 548 — VII 97 280*
548 601* — IX 254* 469 589*
727
10: V 368* — VI 428 — VII 258
280* 378*
12: V 37 — VI 262 — IX 589*
13: VII 51
- 6, 9: VII 451* 528 — IX 727
10: VII 451*
11: VII 374* 440
12: V 392* 438* — VII 533* — VIII
419 — IX 37 81* 409*
13: VII 106 533* — IX 720
14: VII 535*
15: VII 574*

- 16: VI 66 — VII 74 574* — VIII 83* — IX 81
17: VII 574*
- 7, 2: V 405* 408* 445* 447 — VII 376* — VIII 504* 545* 577* 579* — IX 266 446* 574* 582* 587 621*
3: V 464* 408* 445* — VII 376* 440 — IX 729
4: V 396 399 445*
5: V 399 447 447* 447*
6: V 399 402 448
7: V 402 448 448* 448*
8: V 449* — VII 584*
9: VII 374* 589 — VIII 60 — IX 214
11: VII 436 — IX 615 621 627* 649* 653 710
13: VI 599 — VII 233* 445* — IX 260 727*
14: VI 599 — VII 331 445* 539* 551* — IX 271*
15: VII 445* 539* — VIII 329*
16: V 335* — VI 543* 555 627* — VII 148* 326 445*
17: V 335* 411 — VI 290* 463 — VII 148* 326 445* — IX 178 271* 341 615*
- 8, 3: IX 73*
4: IX 389 626*
6: V 430
10: VI 291 — IX 697
11: VI 291
12: VII 534 — IX 719*
13: VI 111 — VII 151 419* — IX 143
- 9, 1: V 361*
2: V 361* — VII 599* — VIII 234
3: V 361*
6: VI 126* 590
10: IX 366*
15: VII 204*
- 10, 1: IX 41 113* 213*
6: V 406
7: V 406 — VII 468* 531*
9: V 430*
10: VII 97 — VIII 147*
- 11, 2: VII 533
3: VII 528* — IX 532
4: IX 531*
5: IX 730*
7: V 399* 402* — VII 528*
11: VII 528* — IX 326*
13: VII 528*
15: VII 280*
16: V 368*
17: V 368*
19: V 430 444* — VI 544 548* — VII 286 — IX 715
- 12, 1: V 347* 430 430 437 443* 488* 575* — VI 93 — VIII 57 — IX 36 213 245* 456 488* 605* 631* 649* 668 672* 689* 692* 698* 700* 708 711 713*
3: IX 264* 481 511
- 4: VI 568 — VII 534 — VIII 316 — IX 25
7: V 412* — IX 354 611* 630*
10: VI 87 87* 137* 573* 574 — VII 194 569 — VIII 236 — IX 261* 630* 729
11: V 538 — VII 445* 528*
12: VII 95* 107 — IX 37
15: VI 568 627 627
- 13, 1: V 399* — VIII 318*
2: VII 92*
3: VI 96 — VII 567
4: VI 96 — VII 567
7: VI 96
8: VI 96 — IX 260
9: IX 366*
13: VI 96
14: VI 96
17: V 497*
18: V 497*
- 14, 1: V 445* 447 — VII 374* — VIII 60* — IX 135* 178 178* 249
2: V 389 — IX 628*
3: V 177 177 — IX 285
4: V 175* 177 177 — VI 149* 584 — VII 261 — VIII 60 473* — IX 249 554 663 704*
5: VII 261 — IX 249*
9: VI 547* 613 — VII 443* — IX 446 446*
10: V 288 — VI 547* 613 — VII 443*
11: V 287* 411 — VI 590 — VII 420 444 — VIII 84 — IX 260 446 546* 553*
13: VI 55 118* 126 373 399* 588* — VII 585 — VIII 445 — IX 55 106 269* 571 608*
14: V 398 — VI 215 — IX 32* 41
15: VII 253*
16: IX 271
20: VII 535*
- 15, 2: IX 261*
4: VIII 182*
5: IX 653
7: V 398
8: VII 531*
- 16, 10: VII 421 — IX 370* 630*
11: VII 421
12: V 445*
13: V 516* — VI 221 — VII 289* 530* — IX 230
14: VII 530*
15: VII 31* 206* 213 491 — IX 220 476*
18: VII 535*
19: VII 535*
21: VI 143*
- 17, 1: VI 547* 626* — IX 621*
2: VI 547*
14: IX 261 558*
15: VI 88
- 18, 1: IX 166* 456
2: IX 230
6: VI 182
- 7: VI 182 — VII 160 — IX 488 511*
8: VI 590
- 19, 1: IX 700
4: V 368* — IX 627*
6: VII 386
7: VI 547 — VII 362* 371 386 513 543 — VIII 84 — IX 32* 78 412 126 248 430 502* 699
8: IX 521*
9: VI 3* 523 546 597 — VII 266 326 369 370 — VIII 59* 126 — IX 247* 359 360* 361* 430
10: VI 240*
11: VI 630 — VII 50*
12: IX 244
13: V 345 — IX 240 729*
14: VII 50*
15: VI 612* — VII 489 555
16: VI 44* 128 146* 614* — VII 44* 50 137 258 478* 489 491 517* — VIII 84* — IX 54* 96* 121 147 161 170 187* 202* 232* 243* 245 257 440* 685
17: IX 358* 360* 362*
19: VII 530*
20: VII 520*
21: VII 520*
- 20, 1: VII 204
2: IX 511
3: VII 204*
6: VII 368*
9: VIII 84
12: V 385* — VI 137 146* — VII 263* 481 — VIII 83* — IX 377
13: VI 590 — VII 204* — IX 411* 378
14: VI 590 — VII 204* 419* — IX 83
15: VI 97 590 — VII 354
- 21, 1: V 398 — VI 14 14 17 29 — VII 523* 536 — VIII 63* 68 — IX 134* 158 271* 321 340
2: V 194* 307 373* 408* 427* 444* 445 — VII 543* — VIII 68 84 272* — IX 125* 135* 599 600*
3: VI 538 — VII 237 — VIII 302 — IX 125 677
4: IX 366
5: VI 159 — IX 79 139*
6: V 307* 324* — VI 627* — IX 697*
7: VI 627*
8: V 411 — VI 589* — VII 329*
9: IX 621*
10: V 377 380 427* 445 — VI 240* — VIII 84 — IX 31 235* 487* 498 629* 691
12: V 368* 377 — IX 604 705*
13: V 368* 385 447* 548*
14: V 373* 476 — VI 227* 400 — VII 141* 142 — VIII 302 — IX 352 602*
16: V 363 368 374 402* 445 446 — VIII 393
17: V 445 — VII 159* 515
18: V 546 — IX 639* 653
19: V 413 — VII 141* — IX 682*

20: VII 141*
 21: V 368* 380 — VIII 302 393
 22: VI 130 — IX 170*
 23: VI 516 — VIII 39* 39* — IX
 283* 426 436 601* 653
 27: V 546* — VI 628
 22, 1: V 252 335* 416* — VI 341* 627*
 — VII 588* — IX 58 416* 117*
 333* 335 335* 468* 629* 697*
 2: V 445* 419* — VI 400 541* —
 VII 341* 874* 574* — IX 36*
 94* 95* 117 119* 310 468 468*
 698
 3: VI 631*
 4: VI 631*
 10: IX 49
 11: VI 69* 180* 203* 366 — VII 81*
 183 — VIII 144*
 12: V 281 — VII 150 364* — IX 56*
 13: V 307* 324* — VII 518 — IX
 110 674* 671*
 14: V 295* 419* 449* — VI 599 628
 — IX 117 327* 469 600 604*
 726*

15: V 281 442* — VI 447* — VII 80
 353* 423* 460 — IX 574 618
 16: VII 22 518 — IX 114 115* 168*
 169 493* 498 637* 692* 709 719
 17: VI 263 330 401* — VII 430* 371
 — VIII 130* 443* — IX 255*
 19: VII 94*

4, 34: IX 37 709*
 35: VIII 265* — IX 514
 38: VII 528*
 41: V 449
 58: IX 25*
 9, 13: IX 549

Oratio Manassae.

IX 46 562

III. Esdrae.

3, 1: IX 358* 360* 361*
 10: V 481*
 11: V 481*
 12: V 481*
 18: VI 4* 547* — IX 433*
 19: VI 4*
 20: VI 548
 21: IX 433*

IV. Esdrae.

2, 12: IX 56* 417 119*
 19: IX 117* 122*
 30: IX 120
 36: IX 119*
 5, 24: IX 116
 7, 28: IX 120
 8, 52: IX 119 119
 9, 26: IX 93

INDEX

LOCORUM SANCTORUM PATRUM

IN OPERIBUS S. BONAVENTURAE CITATORUM

(Unus asteriscus * secundam paginae columnam denotat, duo asterisci ** utramque columnam.
— Opera spuria auctorum litteris *cursivis* exhibentur.)

A

Abaelardus.

Introduct. ad Theolog.: I 775
Theologia christiana: I 48 102

Abdias.

Histor. certamin. Apost.: V 138 151 — VIII
283* 406 413 — IX 468 498 561* 670*

Adamanus.

de Situ Terrae sanctae: VIII 264*

Alanus ab Insulis.

de Arte seu Articulis catholicae fidei: I 79
— II 803* 861* — III 138* 264* 383
Regulae theolog.: I 380* 394 639* — III
250 — V 310 — IX 94 352 458

Alcuinus.

Interrogat. et respons. in Genes.: II 292*
Tractat. in Epist. ad Hebr.: III 391
de Virtut. et vitiis: VII 327
de *Divin. Offic.*: IV 239* 515*

Alexander, Papa quartus.

Litt. decretales: Paci et tranquill.: VIII 363

Alfredus Anglicus.

de Motu cordis: II 265 — IV 907*

Algazel.

Metaphysica: III 159 — V 68*
Philosoph.: V 68* — VIII 46*

S. Bonav. — Tom. X.

Algerus.

de Sacram. corp. et sang. Dom.: IV 214
238*

Ambrosius.

III 233* 294* 657 — IV 197 269 — VII
135* 378* 560*

de Abraham: II 168 — IV 745 829 832*

Apolog. Prophetar. David: IV 317* 425

de Cain et Abel: IV 42 342 466

de Elia et ieiunio: II 1009 — V 181 —
VIII 269* 270** 271

Epist.: V 401 — VI 132* 356 — VIII
255* — IX 705

de Excessu Fratr. sui Satyri: V 339

Exposit. Evang. sec. Lucam: I 34 — II 886

— III 66* 434 457 552* 605 606* —

IV 415 429* 466 787 — V 126 444*

458* — VI 388* 502 503 518* — VII

15* 46 47 19* 35* 36 37 44* 53 74*

78* 90* 101 103* 120** 137* 148* 164*

167* 168 173* 174* 178* 181 200* 204*

207 219 230* 248 250* 256* 270* 303

318* 319* 321 333 349 385* 391* 392*

395 397 399 414 415* 418 423 431

441 448 460 462 476* 487* 489* 504*

511 518 544 554* 562* 567* 575* 578*

580* 593* 600 — VIII 53* 237 275*

320* 413* — IX 98* 431* 451* 658*

de Fide sive de Trinit.: I 10 47 48 157

176* 177 355* 388 392 403* 418 419

593 598* 636 — III 224* 241** 242

328 362** 447* — V 98 — VI 250

— IX 48* 323

de Fuga saeculi: VIII 506

Hexaëm.: II 10 — VI 158 — VIII 30 258

— IX 295* 449

Hymni: VII 562*

de Incarnat. dominicae sacramento: III

167* 241* 274* 322 336 435** 448*

de Instit. Virginis: III 76 — IV 672 679

de Isaac et anima: VIII 62*

de Iacob et vita beata: III 856* — V 181

de Lapsu virginis consecr.: IV 746

de Mysteriis: IV 178** 215 228 239* 241

— VII 516*

de Obitu Valentin.: IV 91*

de Offic. Ministr.: II 918 920 922 — III

805 859* 878 — IV 1008* — V 126*

132* 133** 140 495* — VII 301 367*

— VIII 243* 245* 280* 281** 289 290

292 299* 322 323* 327 413

de Paradiso: I 718 — II 799* — IV 414

423 — V 237 255

de Poenitentia: IV 315 316 333 465** 503

in Psalm. 47.: III 379 445

in Psalm. 118.: III 507 — IV 315 346 458

— V 495* — VII 114 — VIII 29* —

IX 48* 206*

de Sacrament.: IV 178 183 215* 231 239*

241 250 251 268* 269* 275* 295* 310

549 — VIII 102

de Spiritu S.: I 242* 243 256 618 633

636 642 — II 79 — III 96* 115* 336

731** — IV 48* 61* 72

de Viduis: V 173

de Virginibus: IX 504*

de Virginit.: V 173* — VII 6*

Comment. in Epist.:

ad Roman.: I 731 — II 174* 526 —

III 378* 467 596 672 — IV 62* 93 210*

406 760 — VII 575*

ad Cor.: I 206 337* 363 817* — III

505* 672 — IV 240 267 268* 313*

315 779 829* 830* 834 838 840** 842

867* — VI 141* — VIII 283**

ad Galat.: I 28

ad Eph.: IV 572* 729* — IX 348 438

ad Phil.: III 377 378

ad Coloss.: I 598*

ad Thess.: IV 881* — V 163

Epist.: VIII 31* 35

de Dignitate sacerdotii: 217

Sermones: III 841* 856* — IV 314* 330
383 414 908* — VII 69 210* — VIII
484 — IX 98* 139 362

de Vita breuimeternum: VIII 264

Anaxagoras.

II 197*

Anselm.

de Casu diaboli: I 720 — II 113 133 137
145 148* 149** 151 243 247 824*
834*

de Conceptu virginali: I 793* — II 470
538 720* 722 726* 743* 748 749 770
771 773 782* 783** 784 787 788 789*
814 824* 838* 950* 953 — III 65
471 714 808 — IV 2 19* 37 281* —
V 235* 236* 256* 325 476* — VIII
240 — IX 98 125 634* 634 672* 678
703 709

*de Concordia praescientiae Dei cum lib.
arbitr.*: I 37 217* 297* 699* 674 677
708 709* — II 564* 594 596* 601
645 656* 685 823* 825* 862 — V
174 239 — IX 480*

Cur Deus homo: I 52 707 753* 822 —
II 433* 692 785 — III 14 17 30 193*
262 264* 279 280* 341 350** 351 352**
394 395* 404* 416 417 418 420* 424**
428* 429 430* 705 — IV 350 362
365 372 1004* — V 183 215* 250 —
VIII 62* — IX 38*

Exhortat. ad contemptum temporal. etc.:
VIII 46* 48

de Fide Trinitatis et de incarnat. Verbi:
I 161 191 365* — III 122 123* 138
193* 395 — V 215*

Homil.: VII 277 — IX 480*

pro Insipiente: I 154*

de Libero arbitr.: II 184* 185 187** 556
564* 600 608** 610 611* 613* 614 626
685 823 1001* — III 268* 814*

Meditat.: II 943* — VI 588* — VII 327
497* — VIII 31* 33** 51 53* 54* 66
73 78 80 82* 85** 93* 122 — IX
526 606

Monologium: I 51* 79* 122* 163** 182*
411 435 440 481** 482** 485** 487*
623* 630 — II 151 268 332 — V 69
100 226* 343 349

Orat.: IV 294 389* — VIII 36* 37** 38**
66 93* 122 — IX 635 673

de Processione Spiritus S.: I 99 183 191
212* 214 313

Prologium: I 41* 138* 153 — II 61* 774
— III 300 325* 684 — IV 948 4023
1024* — V 35* 47* 290* 291* 359*
— VI 247 — VIII 30* 64* 66* 426*
427** — IX 313* 359

de Sacrament. diversitate — VIII 274

de Veritate: I 150 753* — II 4** 58* 263*
951 — III 714 — IV 423 914* — V
10 256 — VI 110 — VII 58* — IX
472

de Similitud.: III 686 901* 4015 — V
159 184 187 545* — VIII 36* 57 60
65 247* 321 — IX 526* 578

Arculfus.

VIII 264*

Aristoteles.

de Anima: I 6 14 53 69 79* 170* 171
172* 180 251 267 316 352* 564 623*
627* 689 — II 41* 73* 82 90 154
183* 193 194 206 215 222* 228 247*
324** 326 353* 361* 385 395* 413**
419 422 439* 445 446** 449* 452 457*
461 462 474 558 561 563* 567 568*
569** 573* 578 601 620* 698 706*
729* 740** 742 825 877 880* 899*
901* 902* 903 904* — III 214* 305
339 341* 346 348 349* 353* 366 451
475 529* 566* 617 716 722* 774* 787
— IV 151 235 280* 483* 599 627*
630* 888 910 913* 1004* 1014 1046
— V 7 8 21** 90* 98 161 228 266
287 352 359 365 498* 543 — VI 119*
133 — VII 6 320* — IX 225* 423

de Caelo et mundo: I 58 596* — II 49
20* 41 42* 71 89* 109 320* 324* 339
342 343* 344* 345 346* 347 352
358 441* 596 671 925 — III 741* —
IV 151 233 262* 453 651 990 991*
— V 23 61* 352 359 436* — VI 86
183 — IX 192*

de Divinat. per somnum: II 195* — V 352
Elench.: I 53* 131 379 384 — II 340* —
III 844 — IV 510 643* 658 770 854
860 — V 63 80 352* 494* — VI 86
345 383 393* — VII 88 288 502* —
IX 361

Ethicorum: I 14 32* 198 225 — II 163*
382 525 527* 604 619 653* 671* 676
706* 715 718* 794 846 867* 892 893*
917* 920* 924* 941 956 1001* — III
385* 470* 472 476 480 488 509 555*
556 565* 607 662 668 716** 719 720
721** 728 730* 731 775 783 797 —
IV 113 136 216* 318* 320 322 391
400* 436 480 521* 707 718 753 754
1000* 1002* — V 163* 176 323 334*
337 354 355** 356 357 361 362* 481*
490* 500* 548* — VI 6* 7 19 47* 58
72* 116* 162 186 228* 342 457 —
VII 340* 461* — VIII 49 238 248 412*
440* 443* 445 — IX 31 83* 262 356
556 601 638 717*

de Generat. animal.: II 219* 373* 375 376
421 439 452 479* 485 486 622* 727*
730* 740 — III 111 270 638* — IV
246 250 259* 260* 266 275 281* 523*
888* 917* — V 352 — VII 85* — IX
192*

de Generat. et corrupt.: I 180* 310* — II
25** 39 197 198 293* 317* 320* 341
372* 378* 379 485 645* 729* 730* 734
736 748 782 803* 865 — III 136 —
IV 908* 932 1038 — V 70 103 405
352 438 526* — VI 33* 34

de Iuventute et senectute, de morte et vita:
I 159* — II 192* — V 352

de Longit. et brevit. vitae: I 116* 159* —
II 192* 369* — V 352

Magnor. Moral.: I 36 134* 374* — II 655
889* 892 976 — IV 436 — VI 19

de Memoria et Reminiscencia: I 80* — III
382 — IV 390 — V 352 — VI 186*
— IX 351*

Metaph.: I 14 24* 25* 79* 84* 97 299*
420 423 425 440 453* 508* 526 625
638 685 749 798* — II 15* 17* 20*
37* 85* 89* 94 97 98* 108* 183* 198
190** 199 201* 255* 295 302* 347* 356
357 413* 453 474 528* 565 567 675*
805 810 812* 815* 877 903 995* — III
25 152* 160 380* 447 482* 483 522
575 603* 638* 774 787 — IV 27 180
234 259* 510 768 932 935* — V 11
21* 46 64* 109* 120* 309 356 358
360* 496* 498* 572 — VI 21 33* 51
108 162* 170* 284* 461* — IX 351*
556

Meteorolog.: II 17 — III 694* — IV 385
979 — V 176* 352 — VI 12* — VII
533* — IX 443 492* 532

Moral. Eudem.: I 498

de Motu animalium: I 157* — IV 399

de Partibus animalium: I 10* 171 — II 221
778* — IV 748* — V 438 — VI 93

Periherm.: I 101** 357 586 674 828* 842*
— II 184* 816 — III 138* 230 249*
566* 840 — IV 73* 342* — V 26*
50* — VII 29 — IX 59*

Physic.: I 6* 10* 13* 14 38* 45 56* 84*
311* 323* 363 504 525* 640 650 654
657* 663* 719* 768* 771** — II 16
19 20 31 32* 37* 46 58* 59** 61 65
71 72* 73 82* 89* 116* 492 497 324*
345** 347** 349* 363 374* 382 441
451* 489 567** 671* 697* 808 810
831* 858* 869 871* 881* 885* 890 —
III 52 111* 130* 131 154* 192 235
301 324 603* 608 741 768 830* — IV
84* 144 180 248 340* 342* 510 677*
991* 1024* 1028* 1029 1031 — V 5*
19* 47 71 98 103* 120 186* 273 277
300* 350 352 357 359 361* — VI 5*
7 10* 161* 183 243* — VII 87 — IX
493 202 353 359 432*

de Plantis: II 47 366* — V 352 — IX 283
Posterior.: I 455* 225* 296 372 500 586*
685 689 694 719* 748 830 855 — II
21 81 269 439* 569 902 903 904* —
III 321 491* 522 610 630* 641 686 705
751 — IV 107 234 305* 361* 1045
— V 21* 22 45* 50* 61* 92* 303*
338 359 421* 496* 569 572 — VI 54
455 — IX 441* 677

Praedicam.: I 30 32 314 333* 342* 374
376* 463* 525** 664* 740* 828 — II
69* 105* 181 182* 192 642* 827 874*
913* 937 938 951 — III 153* 165*
193 230 515 566 574 575 773 799*
— IV 19 138 139* 323* 425 771* 891
933 992* 1022* — V 94 340* 460*
— VI 54*

Prior.: I 576* 674 757 771 776* — II 450
997* — III 471 266* 568*

Problem.: IX 284 306 382*

de Propriet. element.: II 362

Rhetor.: I 36 — II 45 814* 882 — III
555* 583 607 630 774* — IX 352

de Sensu et sensibili: I 79* — II 657*
904* — IV 234 4025 — V 352 —
VI 15

de Somniis: II 195* 352

de Somno et vigil.: II 222 — III 360 —
IV 488 1045 — V 352

de Substantia orbis: II 358* 360*

Topic: I 116* 227 311* 325 327 396
510* 542 593* 654 721* 781* 810 825*
827 832* — II 45* 46 95 99 125* 287
299* 398 400* 465* 482 572* 604
606* 615* 647* 653* 656 664 671 706
763 786* 790 809* 810* 813* 881 917*
920 922 1000 — III 43 222* 284* 286*
310 355* 366 393 501 505 550 579*
582* 608 615 627* 641 666* 729 736
740* 742 763 773 815* 853 — IV 44
79 84* 89 97 110 436 171* 201 244
260 279* 306* 329* 387 394* 520 679
692 755 887 902 921 926 929 932*
933 966 1023 — V 52* 60* 98 175*
176 272 309* 355* — VI 7* 42* 56
70* 73* 89* 218* — VIII 440* — IX
400

de Virtut. et vitiis: III 719

Athanasius.

III 434*

Apologia de fuga sua: VIII 254

Augustinus.

III 86* 344* 369 391 — IV 85 92 214*
215* 219** 231 233* 236* 252 269*
283 300** 409 565 673 715* 956* 986
1037 — V 126* 411 — VI 130 241
243 272 316* 336* — VII 117* 267*
352* 562 — VIII 54* 399* 487* — IX
110 283 488 585*

contra Academicos: V 23* — VI 148*

de Actis cum Felice Manichaeo: I 123*

contra Adimantum: I 718 — II 673** 680
— III 884 — V 203 — VIII 260* 278*
282**

de Adulterin. coniugiis: IV 673 729 779**
829** 830 831

contra Adversarium Legis et Prophetarum:
II 467 841 — III 883* — IV 8

de Agone christiano: I 634* — III 35* 397
— VI 246* 247 — VII 319*

de Anima et eius origine: I 171* — IV
286 291*

de Baptismo contra Donatist.: IV 91** 98*
107* 113 119* 123 124* 126 134* 135
200** 424 466* 497* 573 639* 751*
763* — V 270

de Beata Vita: VIII 283* 440

de Bono coniugali: II 478 — III 878* —
IV 136 660* 714* 715** 717 719 720
729 744* 745** 746* 750 754* 780 785
813 827 — V 127 169** 170 176 177*
478 — VIII 241 244 250* 268* 276*

de Bono viduitatis: IV 695 754* 812 867
877 — V 171* 173* 174*

de Cataclysmo: IV 61 96*

de Catechizand. Rudib.: IV 1039 — VI
322* — VII 47* — VIII 39 57

de Civitate Dei: I 4 30 42 62 74* 75* 149*
163** 197* 373 395 572 600 605 611**
622 667* 698* 733* 748* 768* 825 830*
832 842 844** — II 30 45* 53 59 61
69* 76 78 116* 117 122* 132** 136

139 140* 142 164* 174 178* 207* 210
214 226* 264 297 339** 359 362 363*
374* 424* 428 429 446 457* 460 474**
477 481** 482** 483 487* 504* 508
513* 528* 532 534 536 542* 554* 583
588* 614 615* 618* 672 687 734 736*
756* 758 768 772* 779* 814 822 826
836* 838* 839* 847* 857 870 904*
912 934 948 949* 952* 1001 1002
1007* 1008 — III 61* 200 209 213*
214* 215 216** 217 218 220 246 313*
354** 357* 359* 361 368 375* 376 409
411* 494* 531 568 583 590 601 682*
703 711* 763* 785* 786 795* 797* 814
884 — IV 8 51 91 179 237* 373 383
387 526 543* 547 553 554 719 747
752 763* 881** 885* 895 896* 897 899
904* 905** 906 910 911 914 915* 917*
918 922** 926** 929* 930 934** 935*
950 969* 975* 980 993* 1004 1005**
1009 1015 1016* 1017 1021 1022 1025
1026 1032 1051 1052 1054** — V 3
8* 46 17* 33* 38 39 40 46 79 95 108*
179* 180 218* 232 281* 282** 286 287
299 310 320* 349 362 366 396 420*
474* 483* 501* 552 572 — VI 125*
127* 141 171* 419 — VII 110* 154
160 600* 604* — VIII 29 58* 63 66*
251* 261** 335* 411* 412 418* 433*
440** 442* — IX 26* 28* 29* 81 106
241 333 457 483* 484 487* 494* 542*
551 623* 653* 697* 708*

Confess.: I 4 159 313 336 360* 484 485*
562 650 762* 781* 823 — II 41* 59
60 61 67 89 95 96 141* 293 294 297*
304 326* 336* 337* 390 526* 825 846*
848 881 882* 886* 918 935 970* —
III 326 567* 568 639 732* — IV 187*
255* 292 343 401 525* 548 589 674*
966* — V 47* 46 68 78* 143* 344 395*
418* 448 509* 543* 555* — VI 23*
123 140 453* 248* 279 284* 625 — VII
297* 299* 393 409* 437 439 440* —
VIII 31 34** 43 44 51* 104 124* 262
335* — IX 196* 234 249 408* 557
573* 602*

de Consensu Evangelist.: IV 964 — VI 241
242* 243 264* 267* 268 272 275 320
412** 430 432** 478* 498* 506** 507**
510* 511 515* — VII 8* 65 84* 86* 87
101 123 132* 138* 152 167 210 218
267 507* 543* 562** 596* 599* — VIII
388 403*

de Continentia: II 711* — III 361 — IV
414* 754*

de Correptione et gratia: I 699* 711 816*
— II 116* 132 156 550 572 703 —
III 66 532 — IV 404 406 — VI 59
474

de Cura gerenda pro mortuis: IV 937
943* 947 957 1048* — V 284

de Disciplina christiana: VI 139* — VIII
412*

de Diversis quaestion. 83: — I 33 34 40*
73 74 79 185** 187* 311* 313 344
484 487 553* 600 605 607 609 613
622 623* 624* 636* 726 777* 779 782*
795 817** 823 — II 17* 43* 45* 56*
125* 185* 203* 230* 265 404* 751
766 817 818* 819** 820* 829* 841*

845* 857* 859* 860* 871* 872* 873*
877* 1003 — III 60 94 145* 146
154 165 173 184 241 260* 341* 418*
530* — IV 520* 726 1010* 1036 —
V 10 11 12 27* 33* 54* 70 124*
180** 181 — VI 51* 52 121 151* 246
277* 290 293* 316 — VIII 282*

de Diversis quaest. ad Simplician.: I 701*
717 719 725 726* 734* — VI 82 —
VIII 184 — IX 209 277* 501

de Divinat. daemontum: II 224*

de Doctrina christiana: I 26* 27** 28** 32
34 36* 38 44* 54* 290* 296 346 397*
433 446 530* 545 548* 809 — II 12
43 204 511 625* 819 884* 895* 964*
— III 204** 533* 587* 588** 590 606*
619** 620** 621* 628* 630 631 632*
635** 638 691 700 776 783 785 790*
797 872* — IV 8 64 179 1008* —
V 207* 215 418* 478 514 — VI 121
132* 150* 154 466* — VII 4 270* 348
— VIII 28* 259* 265 335* — IX 105*
352 467* 589* 656

contra Donatistas: IV 126* 127

de Dono perseverantiae: I 700* 702 704
705 711 728* — II 842 — III 167
327* — IV 950* — VI 331 393* 474

de Duabus animabus: I 798 — II 214 412
627 650* 673 741* 742 769 804 836*
839* 858 935* 952*

contra Duas Epistolas Pelagii ad Bonifa-
cium: II 688*

Enarrat. in Psalmos: I 34 89 131** 141
177* 336 352 484* 569 583* 598* 617*
633* 634* 636 739 837* 849* 858 —
II 162* 201 281* 310* 511* 513* 628*
629 637 648* 650 711 780* 838* 840
852 860 877 878 879* 918 935 958
980 998* 1000 — III 22 73 120* 198*
499* 328** 329 362 367** 398 434
435* 467 468* 471* 479 487* 488 506*
515 605 644 656 663 671* 732** 771
811** 846* 850 859 883* 895 — IV
9* 51 90* 97 116 123* 214 268* 356
371* 414** 422 457 459* 466 468* 544
729 820 953* 954** 955* 982** 1033*
1034 — V 123 127* 239 469* 485
560* — VI 54 71* 82 116 124 135
161* 189* 193 299* 326* 434 469* 610*
— VII 139 153* 287* 295 408 414
436 564 579* — VIII 44* 47 48* 251
253* 272 280* 321 326* 327* 328 408*
415 423* 432* 433 489 490* — IX 48*
79* 83* 84* 105* 198* 210* 326* 355*
399 436 452* 455 501 535* 544* 551
607 615

Enchirid.: I 313 468 689 744 763 796
814* 815** 816** 820* 825 830 835*
837 838 849** 850* 853* 854 857*
860* — II 171 176 237* 371* 491*
523* 533* 539* 540** 549* 589** 590**
600* 612 627* 628 692 778** 779*
793 801** 805 806 812 815* 821* 822
831* 832 859* 876 878 884* — III 52
54* 61* 96** 100* 108 143* 144 215
216* 219 388 467 468* 484 533* 554
643 655** 666* 785 790* 837** 838*
— IV 90 117* 231 315 357** 382 515
544** 547 555 880 894* 905** 906*
916* 941 946 954 956 957 967 988*

997 — V 244* 253* 286* 469 551*
 552* — VI 139 253 232 — VII 529*
 Epist.: I 96* 171* 277* 307 310 610**
 617* 629 642* 643** 634 636 647* 663
 665* 701 — II 220 222* 317 369* 523
 627* 628* 634 642 649* 651** 663
 673 725 792* 953 — III 37* 50 68
 70* 145* 173 236* 248* 274 299* 361*
 459 464 501* 502 509 531* 584 589*
 590 677 680 714 789 790* 797** 798
 802 859* 867* 872 — IV 8* 72* 86*
 87* 92* 104* 113* 133* 134** 135
 156* 160 179 185* 214 268* 297* 312
 314 316* 336 341* 349* 374* 381*
 382 411** 415* 493* 541* 670 729
 880* 881* 938* 1006 — V 34* 121*
 130* 190 253* 275 401 421 — VI 28*
 32* 107* 308 415 517* 524 — VII
 32 154* 160 283* 286 287 316 437
 456 548* 600* — VIII 46 48 55* 118
 239* 405 429 482 — IX 151 273* 357*
 368** 389 437* 548 578* 582 595*
 674*
 in Epist. Iohannis tract.: I 200 289* — II
 948 — III 315* 637 660 672 733*
 — V 331* — VI 98* 126 139* 155
 192* — VII 500 — IX 138* 501
 contra Epist. Manichaei: I 163 — IV 728*
 contra Epist. Parmeniani: IV 462* 302*
 587 621 639 644
 Exposit. Epist. ad Galatas: I 243* — III
 398* 858* — IV 84*
 Exposit. quarund. quaestion. ex Epist. ad
 Romanos: II 673*
 contra Faustum Manich.: I 751* — II 435
 814* 818 852 906 — III 811* — IV
 12 34 84 85 246 677 678 744* 749*
 751 — V 53* 101 266 — VI 267* —
 VII 596 — VIII 264* 265* 305** 308
 386* — IX 140* 173
 de Fide et operibus: III 467 — IV 544**
 de Fide et symbolo: I 107* 110 149 —
 VI 192*
 contra Gaudentium Donatist.: I 762
 de Genesi ad litt.: I 8* 147 157* 159 163
 186* 482 598* 623 625 627 635 654
 660 681* 758 779 782 785 792* 806
 — II 31* 53** 54* 59 64* 87** 91* 115
 116* 117 118 129** 430 133 136 138*
 139** 140** 141** 142 145 154* 171
 189 195 205* 207* 208 214 233 234*
 236* 253 269* 275 290* 295** 297**
 305 308** 309* 311* 312* 317** 318
 319** 320* 324* 325* 328* 330* 332**
 334** 335** 336** 337** 339 340 349
 369* 370** 371 373** 375 380* 381**
 382* 383** 386* 387* 408* 409 417*
 421 422* 423* 427* 430** 434 435**
 436 438* 450 453 454 455* 456 462**
 469 474* 475** 490** 494* 512** 513**
 518 520 529** 530** 532* 555* 618*
 693** 726* 728* 729* 730 731 766 839
 952* 958* 999 1000 1008 — III 59**
 81 82 83** 85 86* 87* 110* 112* 136*
 306* 327 346* 361 381* 503* 504 585*
 813 — IV 60* 128* 184 524* 541* 554
 659* 662* 667 713 889 892 906 923*
 924 925* 934 939* 951 975 1012 1034
 1046 — V 99 228* 279 289 320 332
 351* — VI 45* 72* 87 182* 230* 243*

— VIII 64 335* 405 — IX 47* 269*
 459 690
 de Genesi ad litt. (Opus imperf.): IX 352
 de Genesi contra Manich.: I 795 803 —
 II 291 297 390 563 573 577 693** —
 III 709 — V 256*
 de Gratia et libero arbitrio: I 71 72* 626
 674 718 719 751* 781 782* 798 832*
 833 — II 514* 527* 590* 627 652
 de Haeresibus ad Quodvultdeum: I 531*
 — II 673 — IV 660 — VIII 305 321
 403* 434
 de Immortalitate animae: II 214 348*
 452
 in Ioan. Evang. tractat.: I 2* 146* 205
 298 252 289* 291* 531* 633* 667*
 695 720 727* 787* — II 123* 410*
 513* 545 628* 633* 641* 652* 750*
 788 818* 850* 854* 859 867 904 918
 958 — III 6 17 22 23 30 60 66 67*
 144 166* 223* 224** 236* 242* 251
 278* 284* 292 361* 377 383 385 398
 435 437** 448* 467 468** 475 493
 501 502 506 518** 529 602* 608 623*
 660 668* 696 706* 707* 760 766 767*
 789 810* 894 — IV 2* 31 57* 58*
 61 118 119* 123* 124 127** 128 130
 131 146 179* 191 199** 200* 201 209
 214 228 268* 289 291* 294 296 341*
 360 361* 466* 501** 883* 895* 903
 936** 1010* — V 137* 151 423* 494*
 568 — VI 112 125* 130* 202 211*
 244* 247** 250 253* 255** 267* 273
 274 275* 281* 282 286* 288* 290 291*
 296 297* 303 307 309* 311 312* 328*
 331* 333 334 335** 336* 338* 342*
 343* 344** 347* 349 350* 352* 355**
 357 360* 361 362* 364** 367 368**
 370* 372** 373* 374* 375 378* 379
 382* 386 389 390* 391* 392 393 398*
 400* 406** 407* 408 413* 414** — VI
 416* 418 419 421** 422 424 425 429*
 430 432* 434* 436** 438 442** 443*
 444 445* 448* 449** 450 451 452* 453*
 464 466 469** 470* 476 479** 480 482*
 484** 485* 486* 487** 488** 489 490
 491** 494** 495* 497 498* 499** 500**
 501 502 503 506 507* 508 509 510**
 513 517 518* 525 526** 527 528* —
 VII 6* 171* 376* 494 — VIII 48 253
 255 282* 284** 298 309** 391* 414*
 439* 555 — IX 58 60 247* 249 257*
 316* 412 419* 431* 531 577 582
 contra Iulian.: II 757 841 934 973* — III
 349* — IV 716 — V 170** 171**
 contra secundam Iuliani responsion. (opus
 imperf.): II 467 627 — IX 385*
 de Lib. arbitr.: II 45* 89 90* 113 122*
 152* 227 317 319 320* 349** 453 462
 532 539* 592* 611 614 633 634 638
 650 673 687 715 719 754* 767* 769*
 794 802** 807 825 827* 837* 839**
 842 845* 852* 881 882* 888 901 936*
 948 949 953* 962* 967* — III 23* 41*
 327* 500* 557 571* 593 599* 631 —
 IV 20* 51* 112 209 300 363 421 648
 932* 957* 966* 1003 1005 1037* 1038
 — V 11* 17 19 25 27 481 224* 234
 239 302* 457 527* 553* 569 570 —
 VI 38* 466 209* 284* — VII 334 —

VIII 32 39 65* 290 — IX 104* 105
 280 290* 564** 646*
 de Magistro: II 690 — IV 60* 128* — V
 17 19 570 — IX 60 402
 contra Maximin. Arian.: I 109** 410 423*
 132* 138** 139 147* 158 164* 189*
 228* 337* 338 366* 367** 372 377*
 378** 381 506 584* 633* — II 171
 401 — III 378 449* — V 93 339 —
 VI 246* — IX 100
 de Mendacio: I 477* — III 837** 839**
 840* 841 843 844 847 849 850* 852**
 854* — VI 457
 contra Mendacium ad Consent.: II 918** —
 III 167* 837* 838* 839 840* 843 847*
 849 850 852* 856* — IX 563* — VI 457
 de Moribus Ecclesiae et de moribus Ma-
 nich.: I 290* 291* — II 414 558* 672
 680 806 812* — III 591 595* 597*
 615 639 713* 714* 719 — IV 1008* —
 V 61 119* 354* 509* — VI 116* 208*
 284* — VIII 124 265* 296 — IX 281
 de Musica: 538* 748 964 — III 347* 680*
 823* — IV 932* 935 1020 — V 49
 300* 302 362 404* 542* 569* — VI
 32* — VIII 17* — IX 601* 611 708
 de Natura boni: I 78* 506 618** 634*
 830* — II 17* 89 167 181 554* 770
 822 828 829 830* 832 838* 964 999
 — IV 728* 928 948 — V 82* 551*
 — VI 182*
 de Natura et gratia: I 763* 820* — II
 670 685* 691* 697 711 820 — III 59
 65 72 74* 371 — VI 442* — IX 654*
 de Nuptiis et concupisc.: II 712 737* 756*
 757* 800** — III 404* 532 — IV 9
 405* 670 672 705* 714** 715* 716
 720** 725 780
 de Opere Monach.: V 140* 144* 154 157**
 159** 160** 161* 163 164** — VIII
 284 321 325* 420
 de Patientia: IV 348
 de Peccatorum remissione et de baptismo
 parvulorum: II 469 475* 476 488* 693*
 710 711* 712 738 757 760* 765 776
 780 — III 397 — IV 90 104* 466*
 — VI 281*
 de Perfectione iustitiae hominis: II 627 —
 III 73 588 614 — IV 300*
 de Poenitentia: IV 330 392** 451
 de Praedestin. Sanctorum: I 617* 699 702
 705* 718 726 732 — II 628* 629*
 661* 840* — III 120* 144 168 243**
 245 474 491 508* 514 530 532* —
 IV 950* — VI 471*
 Quaestion. Evangelior.: II 12* 652* — III
 501 506 — VII 284 286* 465 — VIII
 265 — IX 406
 Quaestion. in Heptateuchum: I 739 — II
 202** 905* 931 957* 958 1008 — III
 810 811** 829 837 838 883 — IV 8**
 92 120 497* 503* 715 729 736* 745*
 818 — V 527* 528 — VI 44* — VII
 593 — VIII 404*
 de Quantitate animae: II 392** 671* 685*
 902 — III 301 713* 796* — IV 584*
 892 — VII 231* 232
 Regula ad servos Dei: V 493 — VI 274
 — VII 242 249* 453 518* — VIII 485*
 — IX 533

Retractat.: I 46 477 544* 553* 562 725*
726 734* 800* 823 — II 158 207 367*
453 556* 628 650 671 672** 673**
691* 720* 758 840 841 850 859 860*
902 935* 936* 948 980* 991 — III
168* 327* 530* 571* 636* 649 — IV
91* 421 924* — V 18 457 569* —
VI 457 — VII 285

contra Sermonem Arian.: — VI 310* —
VII 379* — IX 658*

Sermones: I 95* 243 390 617 726* 733*
844* — II 158 178* 397 398 633 671
691 703* 711* 738 748 757* 765* 835*
848* 851* 879 980** 989 990* 993
999* — III 24* 120* 138 145 198* 201*
209 350 397 398 435* 467 502 584*
587 613* 672* 723 748 783** 790*
794 810** 832* 857* 858* 859** 860*
862 863 865 866* 867 870** 873 883*
— IV 90* 97 112 199 201 327 346*
347** 348* 380 381** 382* 401* 409
414 415* 420 422** 429 459* 460*
467* 473 493* 514 545* 555 562 573
624 766 779 829* 830 937 1006 —
V 138 141 243 255* 485 509 518*
545 — VI 116* 132* 152 267* 283
284* 356 440* 456* 554* — VII 78
90 106 154 171* 269 275 322 323*
335* 371* 408 428 436 454 455* 575*
— VIII 34* 43* 48 51* 111 236* 280*
281 414 417 484 — IX 48* 65 80*
100 109* 136 277* 315* 349* 354 367
368* 389 442* 443 449 487** 494**
533 557 606* 646* 672* 720

Soliloq.: I 68* 79* 150 151 153* 685* —
II 459* 564 672 — III 716 — IV 660*
806* — V 10 47* 88 120* 570 — VI
249 — VIII 240 245 — IX 31 442
525

de Spiritu et littera: I 290 744 796 — II
528 629** 650* 918 — III 732* 877
883* — IV 699 — V 433

de Symbolo ad Catechumenos: I 642 743*
760* 762* — II 293 1001 — IV 135*
157 — IX 98*

de Trinitate: I 11 16** 17* 25* 26* 27
28** 30 33 35 36* 46** 49* 52* 63
64** 65** 66** 68* 70* 80 81 82** 83**
84 85 88 89** 91** 92 95** 96 107**
108* 109 110* 122* 123** 127 128*
130 131 141 146 147** 148** 149 157
159* 171* 173 175* 176* 182 188*
192** 193** 196 200** 202 203* 206
218** 219* 225** 226 228 229 232
237* 241* 242** 243** 245* 249 251*
255** 256** 257** 258** 261* 262 263
264 265** 270 272 275 276** 277**
278 279** 287** 288** 290 296** 298**
301 304 306 308 319** 320** 321**
323 325 326* 328 329 330** 336 338*
339 340* 341** 342* 345 346 359 361
366* 377** 378* 381 383* 386** 388**
389** 397 400 401** 402** 403 406**
407 408 412 413** 418* 426 431* 432**
433** 435* 442 448 449** 450** 453*
457** 462 464 465** 466** 472* 477*
481** 482* 483* 487 488* 489* 490**
491* 492 493 496 497 499 506** 508
519** 521 523 527 529** 530 531 532*
533 539* 541 544** 548 551* 553**

555** 562** 572 574* 579 581* 583
586* 590* 595* 605 611 618* 623*
626 666* 669 672 682** 688 694 743*
768* 770 779* 785 795 798* 806 816*
— II 41 44* 45* 53* 115 118 122 171*
172** 202** 208** 214 226* 229 239
253 256* 264 268 273 346 375** 392*
394 395 398* 401 404 412* 449* 450
460 544 545 550* 551 552 555* 558
559 560 561** 563** 574** 576* 579
580** 583** 640* 642* 652* 662 664
695* 710* 714** 839* 878** 879* 881
903 955* 962 — III 6 7* 12* 17 29**
30 31* 36* 52 54* 59* 92 102* 107
119 122 143* 144 145 146* 166** 167
168 170* 173 175 216 217* 236 241
260 310 367* 368 381* 387* 396* 398
413* 414** 415 420* 430 431 445 448
449* 450 458 466* 467* 480 503 504
507** 522* 523 587** 588* 593 596
618 623* 625 629 631 636 641* 680
681 696* 697* 709 710** 714 728 737
740 764 771** 772 773 774 776 785*
789** 790 795 802 — IV 79* 239 313*
391 564 707* 889 895 898 901 938
948 982 986* 1003 1006 1020 1031 —
V 12* 17* 19 21 23* 30 32** 34* 45*
46 52 67 71 74 75 81* 90* 98* 211**
217* 237* 304 324 341* 343 345 366*
367 380 401 441* 497 569 570 571*
— VI 54 72* 107 108* 116* 121 150
154* 192 243 249 254 277* 284* 362*
427 434 475* — VII 110 280 461* —
VIII 16* 30* 49 56 58 111* 335* 438
439** — IX 26 71 99** 100 105**
106 107* 108* 209* 290* 291 313*
345 399 409 420* 447 595* 601* 642*

de Unico baptismo contra Petilian.: IV
133*

de Utilitate credendi: I 11* 650* — II 540*
545 — III 490* 520 530* — IV 234*
301* — V 210 — VI 162* 243*

de Vera Religione: I 4 63 69* 150 486*
784* 800* — II 4* 17* 101 132* 238
255** 471 516 685* 727* 729 734*
829* 838* 839** 843 848 859 867 935*
973* — III 265* 305* 648* 649 650*
692* — IV 51* 824 1014 — V 17 19
25 118* 151 231* 301* 302 304* 335
344* 569* 570 — VI 32* 208* — VII
111* 437 — VIII 28* 51* — IX 183*

de S. Virginit.: II 146 147* 515 — IV
695* 753 762* — V 176* 177 178**
— VII 263 276 297 — IX 65 98*

de Assumpt. B. Mar. Virg.: VII 276*

de Conflictu vitiorum et virtutum: III 845
846* — VII 216* — VIII 63 489*

de Contritione cordis: VIII 35 56**

Dialogus Quaest. 65 ad Orosium: I 123
125 229 238* 654 — II 55* 57 59 65
139* 375 387* — IV 126 133 — V
109 — VI 28*

de Diligendo Deo: II 12** — VIII 31

Epist.: VIII 112

de Essentia Divinitatis: VI 114

contra Felician. Arian.: III 148 166* 415*
435 448*

de Fide ad Petrum vide v. Fulgentius.

de Fide contra Manichaeos: II 819 839
— III 146*

Hypognosticon: I 700* 704 — II 597 598*
600* 605* 629* 642 645 711 755 756
767 859* 940* — IV 320 330* 337
392* 545 — V 52 227* 255* 423* —
IX 372 380* 437*

Manuale: VIII 43* — IX 263*

de Mirabilibus S. Scripturae: II 94 131
176* 179 506 — III 586 — V 175 —
VIII 65 276 413*

Quaestio. ex novo Testamento: I 742

Quaestio. ex vet. Test.: IV 438* 498 715
818 — VI 44*

Quaestio. ex novo et veteri Testamento:
I 403* — III 77 828 — IV 86

Quaestio. ex utroque Testamento mixtim:
I 446* — IV 729*

contra Quinque haereses: VII 339* 504
— VIII 39

de Salutar. Documentis: III 671* — VIII
47 54 476* — IX 399*

Sermones: IV 63 156 368* 375 478 519
729* — VI 71* 548* — VII 77* 170
229 409* 527* 532 553 — VIII 39*
54* 55* 125** 271* 482* — IX 82 138*
289* 416* 421 487** 494** 552* 711

Sermones ad fratres in eremo: VII 342*
568* — VIII 41* 53 63* 123 485 488
489* — IX 277

Sermo de Symbolo contra Iudaeos: II 693
700

de Singularitate clericorum: VIII 249

Soliloq.: VIII 59* 499

de Spiritu et anima: I 40 81 84 159* 170
— II 13* 369* 404 411 450 560 640
671* 702 740* 909 — III 22* 40* 354*
374* 580* 598 615 711* 783 — IV
141* 907* 940* 987 1004 1018 — V
571 — VI 107 385* 477 610* — VII
334 — VIII 42 49 60 118* 125** 434
— IX 38 226 233* 409 429 449

de Triplici Habitaculo: VIII 65

de Unitate Trinitatis: VI 119

de Vera et falsa Poenitent.: III 791 —
IV 316** 323 343 347* 348* 380* 381**
383 416** 453 461 466* 498* 514**
515** 517* 519 528 532 552 560 586
— VII 396* — IX 550 606

Aurelianus, episc. Lemovicens.

Vita divi Martialis: VIII 386*

Averroes.

II 20*

de Anima: II 329 446* — III 322 802* —
IV 776 — V 304 359 365* — IX 438*

de Caelo et mundo: II 343** — III 322
— IV 991*

in Metaph.: I 420 — II 440* — V 358
— VI 248

in Physic.: I 657* — V 80 — VIII 445

de Substantia orbis: II 74 339*

Avicenna.

II 20* — IX 512

de Anima, seu Sext. Natural.: II 195* 421
— III 520*

de Caelo et mundo: II 320* 367* — V 23

Canon.: II 734* 736* — IV 908
 Logica.: III 48*
 Metaph.: I 38 167 — II 441* 480 — III
 48* 431 774* — V 68* 110 254
 de Sufficientia natural.: II 328
 de Universalibus.: I 408*

B

Balaardus

vide v. *Abaelardus*.

Basilius.

I 750
 contra Eunomium.: I 510 — III 46*
 Homil. in Hexaëm.: II 137* 296 314 336
 337* 338* 366* 368 839* — IV 270
 903* 925*
 Homil. super princip. Proverbior.: VI 384
 in Psalm.: IV 903*
 Regulae brevius tractatae.: IX 522*
 Regulae fusius tractatae.: VIII 258

Beda.

II 493* — IV 374* — VII 404 486 328
 391* 433* 597 — IX 113* 114* 663
 Comment.:
 in Hexaëm.: I 539 — II 53* 290* 309**
 312 333 334 391* 392* 409** 453* —
 IV 975 — IX 114*
 in Pentateuch.: II 53* 64 86 303 356
 in Samuel. proph.: III 184
 in Proverb.: III 732
 in Matth.: II 230 — VI 506* — VII
 91* 92 129 238* 348* 410* 586* —
 VIII 256 — IX 427*
 in Marc.: III 361* — IV 258 993* —
 VI 263 483 — VII 346 562 564 582*
 584* 586* — VIII 254* 274** 275* 277*
 282 297 316 323*
 in Lucam.: I 636 — II 280 528 721*
 723 953* 984* — III 636* — IV 10*
 21 36* 62 166* 378 573 — VI 137*
 223 483* — VII 9 11 12 13* 16* 17*
 23 25* 28* 32 34* 41* 45 57 65 70*
 73 75* 76** 78 79 85* 92** 95 97 99
 100* 101 102* 103* 109** 110* 120*
 121 125 129** 132 133 135** 137*
 146 150 152* 153* 167 169 173* 188*
 189* 192* 195 197 200* 202 203 215
 218 224 230* 231 234 241 243** 245*
 250 251* 253 256* 262 264* 270* 271*
 272 275* 277* 284 287* 288* 290 291*
 298* 308** 312* 313 314* 316* 320*
 321 323* 325* 326 328* 330 333 335**
 339* 343 346* 348** 352* 353 360
 384** 385* 386* 387* 390 393* 396*
 397* 398** 414 415* 416 420* 422**
 423* 426 427 428* 429** 437 438**
 448* 450 454* 461 464 479 483*
 502* 504 515 519 531 534** 535 549*
 556 557 562 571 577** 579 584* 585
 586* 591* 594* 597** 600** — VIII
 73 268* 279 283 413* — IX 254 401
 423* 637* 639 720
 in Ioan.: III 672 — IV 58* 123 —
 VI 253 260* 266 268* 270** 274**
 278* 286* 287 328 354* 356 405*

in Act.: II 209* 223 231* — V 33
 — VIII 273
 in Corinth.: IV 199 268 — VIII 102
 in Iacob.: IV 417 598
 in Epist. B. Petri.: — IV 976 978*
 992* 993*
 Homil.: I 242 273 — III 274 294* 321*
 586* 706* 859* — IV 9 10* 56* 133
 968* 969 — VI 523* 526* 527* 529*
 625* — VII 68* 69 287 408 588 —
 VIII 65
 de Natura rerum.: II 217
 Retract. in Act. Apost.: VIII 306* 388 402*
 de Tabernacul.: III 710* — IV 336
 Homil.: IV 82
 de Remed. peccat.: IV 309
 in Ps. 56.: VIII 57*

Benedictus.

Regula.: II 1012* — VIII 50* 258 399* 406*

Bernardus.

VI 40 126 — VII 264* — VIII 39* 43
 123 — IX 104 251* 304* 377* 425
 459*
 Apologia ad Gulielmum.: V 163 — VII
 572* — VIII 58
 de Baptismo.: IV 88 988*
 de Considerat.: I 11 74* 400 425* 574 —
 II 47* 240 287* — III 106* 160** 161
 162 169* 170 302* 471 714 723 796*
 797 802 — IV 461 812 823 — V 32*
 64* 189* 190 194* 195* 196** 197
 307 — VI 47* 481 — VII 178 344*
 349 553* — VIII 29* 46 54 276 416*
 — IX 81 217 269 289* 290 291 352
 575
 de Conversione ad Clericos.: VI 27 — VII
 417 443 — VIII 46 52 59
 de Diligendo Deo.: II 883 — III 500* 556
 590 606 611 674 692* — IV 1012 —
 V 541* — VIII 42* — IX 559*
 Epist.: I 254* — II 942 — III 61 62 63
 66 70 72 590 792 816* — V 122*
 127 423 — VI 57 — VII 51 142*
 349* 372* — VIII 45* 47 53 55 89
 125 260 303 327* 482* — IX 80 111
 280 342 448 486* 549* 559 568 654
 672 678
 de Erroribus Abaelardi.: III 25
 de Gradibus humil.: II 137 138 145* 146
 148 149* — IV 334* 335* — V 121
 — VII 455 — VIII 110 440* — IX
 305*
 de Gratia et lib. arb.: II 115* 188 525*
 527* 593 598 600 601 605 608 616
 619* 620 625** 669* 670 671 675 677
 682* 689 690* 924 — IV 420 — V
 254* — IX 60* 447*
 Homil. super Missus est.: III 73 74* 186
 — V 483* 484* 485 488 538* — VI
 609 — VII 20* 21* 22 23** 25* 26**
 27 45* 68* 161 — VIII 37* 110* 112
 — IX 90* 91* 101 110* 432 634* 659*
 660* 663* 664* 665 667 669 673*
 678* 679 680 690* 691* 703* 709 710*
 714 718
 de Laude novae militiae.: VIII 53

de Moribus et officio episc.: V 127
 de Praecepto et dispens.: I 845 846 — II
 891** 921* 923* 953 1013** — III 842*
 844* — IV 453 456 457 821* 822 823
 — VI 307* — VII 323* — VIII 58
 248 381* — IX 616
 Sermones.: III 25 29* 57 266 291* 359
 707* 714 778* 792 802 — IV 83 176
 709* 939* — V 118 245 549* 559*
 560 — VI 126 452* 153 184* 314*
 349 — VII 21* 46* 48 49 50 54* 55
 56 61* 139 262 267* 273* 274 276
 277 296* 297 354* 414* 453* 454*
 500* 557 578** 586* — VIII 31 37*
 38* 39 40* 41* 44 45 47* 48* 49* 50*
 53 56* 64 66 107* 109* 113** 114 121*
 422* 468 238* 300* 316* 444 475 478*
 483* 488** 501 — IX 103 109* 110*
 125 163 165 208 228 234 350* 367*
 443 658 664* 672* 673** 678* 679**
 680 693* 698* 699* 701 706* 708 711
 717* 719*
 Sermones in Cantica.: I 81* 84 478* 637
 — II 124 210 214* 212 689 — III 41*
 579 613* 707* 778* 880 891 — IV
 384* 393* 451* 455* 481* 1008* — V
 118* 184* 185* 186 289 333 459 466
 470 478* 558* 562* 566* — VI 40*
 137* 256 281* 338 551 565* — VII
 53 122 267* 279 364 455* 482 537 —
 VIII 29* 32* 36 40* 41* 43 48* 51*
 54* 65 92 110** 118* 120* 131 138
 142* 483* 487* 488* — IX 28 60* 75
 104* 109* 163 172* 203* 267 307 350
 367* 368 380 390* 393* 461* 478*
 479* 500* 550 555* 574 577* 593 726
 727* 729*
 Vita S. Bernardi.: V 486
 de Caritate.: VIII 30*
 de Contemplando Deo.: I 556* — II 545*
 — V 559*
 Declamat.: II 943* — V 537 — VI 458
 — VII 228* 258 262 316 380* 404*
 464** 465* 466 467 — VIII 46* 272*
 277 279* 280* 282 288 291* 292 296
 300* 423 — IX 254* 277* 279 308*
 350* 646*
 ad Fratres de Monte Dei.: I 299* — III
 500* — IV 373* — V 491* — VIII
 48* 91 294 329* 481* 482 484*
 de Interiori domo.: VIII 53* 109 482 486*
 — IX 386*
 de Laudibus B. M. V.: VIII 37*
 Meditatio in passion. et resurrect. Dom.:
 VI 511*
 Meditat. piissimae.: IV 900* — VI 588*
 — VIII 30** 31* 32 36 37 45* 52
 54 57 59 61* 109* 150 475 — IX
 525
 de Natura et dignitate amoris.: II 545*
 884 — III 291* 596* 597* 611 618*
 689 742 773 — IV 525*
 de Puero Iesu duodenni.: VII 302* — VIII
 424
 Sermones.: V 565* — VIII 122 274
 Sermon. in Cant.: VII 211
 Sermo panegyricus ad B. Virg. Deiparam.:
 VIII 38*
 Speculum Monachorum.: II 944
 de Statu virtutum.: II 1013

Boethius.

Arithmet.: I 689 — II 253 — V 11* 302* 381* — IX 352
 de Consolatione: I 157* 372 544 674 707* 825 831* 836 — II 24* 32* 55 64 131 285* 345 361* 362 364 458* 459 501* 569 610 681 791 815 871 872* 881 1015* — III 555* 700 — IV 21 1000 1002 — V 45* 61 89 289* 310 464* 538* 552* — VI 7 45* 99* 109* 114 157 158 163 184 193 — VII 422 467 — VIII 5* 83* 85* — IX 27 92* 275* 316 481 531 550*
 de Different. topic.: I 31 34* 825 — II 881 1002* — III 757 — IV 933* — V 9 65 — VI 8
 de Divisione: V 180
 de Interpretat.: I 590 — II 595**
 super Periherm.: II 588 — V 48
 Porphy.: II 105 108* 120 221* 441* — III 48 232 — VI 151
 de Praedicament.: I 416 462* — III 497*
 de Praedicatione trium personarum: I 436
 Quomodo substantiae in eo quod sint, bonae sint, sive de Hebdomadibus: I 85 153* 167 — II 33 76 — IV 963 — VI 117
 Comment. in Topic. Ciceron.: III 502
 de Trinitate: I 149 467 175 357* 360** 397 406* 407 425 426 436 456* 475* 527 571* 573* 589 615* 640 — II 91* 414 — III 11 — V 66* 67* 75* 79* 103* 212* — V 351
 de Una persona et duabus naturis in Christo: I 417* 405* 410* 411 412* 416* 435** 436* 439** 445 586 — II 90 95* 105* — III 86* 120* 124* 130* 432 133 135* 223 267* 350 351* 453 — V 65 249
 de Unitate et uno: II 293* 452* — III 148* 896 — IV 581

C

Caesarius, episc. Arelat.

Homil.: VIII 64*

Cassianus.

de Coenobior. institut.: VIII 327
 Collat.: II 958* — III 500* — IV 906* — V 410 — VIII 477 — IX 389
 de Incarnat.: III 534

Cassiodorus.

II 497* — III 467*
 de Anima: II 460 — IV 1044 — V 32*
 Historia tripartita: VII 592
 in Psalterium: I 289 617* — III 294 550 772 — IV 413* 423* 466 880* — VII 517* — IX 304*

Cato.

Breves Sententiae: VII 593
 Distich.: V 494* 502 — VI 131* — VII 162 — VIII 360 — IX 376 594*

Causis,

liber de, vide v. *Liber*.

Chrysostomus.

IV 323 380 460* — VI 384* — VII 425*
 Homilia:
 in Ps. 25.: VII 420*
 in Ps. 48.: VII 190
 in Matth.: II 364* — III 552 — IV 206* 537* 987** — V 125* 130* 141 145 152 153* — VI 431* — VII 120* 134* 162 174 190 228 249* 254* 289** 295** 303* 308** 312* 328 376* 427 429 439* 461 521* 529* 545 553 554 562 563* 579* — VIII 30 55 125 237 259 273* 274* 275 276* 277* 281* 282* 300 301** 302** 303 306 307 316 319 326 329* 386 413** 414 415 417 — IX 295*
 de variis in Matth. locis: VII 47
 in Lucam: VII 19* 420* 422*
 in Ioan.: I 204 — II 296 978* — III 303 539* 708* — IV 54* 132 1030 — V 143* — VI 252 253 258 261 264 265 266* 268** 268 270 273* 276** 277* 278* 280 281* 282 283 286 288* 289* 291 293 296* 297** 298* 302* 303* 319 320 321 322 326* 329* 332* 334 338* 340 344* 345 347* 348 349* 350 351 352** 355* 366 371 372* 373* 375 376 377* 378** 379* 380* 387* 388* 391* 392* 397** 399 405** 407** 411 417 423 424 426 427 428** 430** 431* 436 464 469 473** 475 478* 479** 480 481 482** 483* 484** 485* 487* 489** 490** 494** 495 498 501* 503 504* 506** 508* 509* 510** 512* 513* 516* 518 520 522 523** 524* 525** 526 527* 529* — VII 285* 590 — VIII 276* 284** 405* 414*
 in Act.: VI 524*
 in Epist. ad Roman.: II 648* — V 482
 in Epist. ad Hebr.: I 177* 346 373* 634
 — II 310* — III 379 468* — IV 317* 415 417 — V 131 — VII 596* — VIII 298* 299** 300
 de Adventu Domini: IX 291*
 de Cruce et latrone: IV 982* — IX 586*
 de Exposit. Symboli: I 208* 744 764
 de Feria V. Passionis: IX 202* 203
 de Incomprehensibili: II 543*
 de Ioseph, ubi a fratribus venditur: VII 529
 de Laudibus Pauli: V 138* — VIII 276 283* 323 413*
 de Lazaro: VI 189
 de Moyse: IX 223*
 de Proditione Iudae: VIII 224
 quod nemo laeditur nisi a se ipso: V 127
 Adhortat. ad Theodor. lapsum: II 795 — IV 317 334*
 Homil. in Ps. 50.: IV 415 417 673
 in Matth. (op. imperf.): III 859 — IV 321 672 678* 682 759 772 779* 783 876 — V 547 — VI 354 — VII 71*

73* 74 82 83* 91* 93* 94 120* 121* 169 265 278 280 282 290 299* 306 307* 308 309* 319* 322 323 328* 332* 335* 350* 351 352 368 439 438* 471* 485 488 490* 491* 492 493* 494* 499* 501* 502* 503 504 508 510 512** 519* 525* 526 534* 535 537 531 595* — VIII 46 124* 274* 327 — IX 149* 168* 197 207 459 582*

de Precatione: VII 451

Cicero

vide v. *Tullius*.

Clemens Roman.

Recognit.: II 227* — VIII 295

Comestor

vide v. *Petrus Comestor*.

Concilium Toletanum.

III 118* 119 122 — VIII 248

Cyprianus.

de Eleemosyna: V 130 — VIII 324
 Epist.: IV 133* 157* 211 240* 257 302 638* — VIII 256
 de Oratione dominica: V 133* — IX 505*

Cyrillus Alexandr.

Epist.: I 208*

Cyrillus Hierosolym.

Cateches. de decem dogmat.: I 210* — IV 851*

Curtius Rufus.

Histor. de rebus Alexandri Magni: VIII 165*

D

Damascenus.

de Fide orthod.: I 23 60 89 153** 158* 186 189 198* 210 232* 239 333* 336* 339* 357 362 373* 395** 410 434* 442* 451 452 455 460 462 465 501 541* 568* 590 594* 630* 658 659 714 769* 804 819 821 840 847 — II 31 71* 75 78* 79** 80 84 85 90* 133 152* 161* 164 173 174* 181 185* 197 210* 232* 238* 268 282 296 314 317 325* 330* 341 347* 351 360 363* 364* 367* 368 369 397* 427 430 457* 478 479 542* 554* 565 593 597** 615 675 697* 702* 704* 727 762 767 838* 845 847* 877* 892* 895* 898 899 904 — III 12 35** 42 44 54 58* 60* 65 74* 77 86* 98 100 110** 115 116 119* 127 128 130* 132 140** 141 144* 145 148* 152 166 167 168 183 184 186 191 198 199 201

202 203 204* 205 208 209* 221 230
 249 268 299** 318* 321** 332 333
 336 339 351* 355 364** 365 366 371
 374* 386 437 440 449 454 459 485
 501** 531 608 767 769** 780* 781
 824* 844* 871 894* — IV 38 66* 99
 108** 110 139* 150 196 218* 241* 242
 251 255 289 291 292 330* 376 551
 847* 904 910* 925 948 953* 962 1027
 — V 29 33* 37* 45 48 64* 79 88
 308* — VI 28* 119 140* 158 159*
 190* 197 204 246* 375* 389* 429
 536* 544* 632 — VII 51 61* 83* 141
 — VIII 301* 477 — IX 99 105 114*
 115 136* 248* 290 315* 626 658
 701

Damianus

vide v. *Petrus Damianus*.

Didymus.

de Spiritu S.: I 208*

Dionysius.

V 428

de Caest. Hierarch.: I 79 85 134 589
 784* 804* — II 83 122 127 190 235
 237* 240** 243 255 256 258 261 262*
 263 264 267* 274* 277 569* 695 —
 III 42 57 288* — IV 428* 188 230
 481 508* 616 — V 60* 226* 310*
 348* 413 427* 434 436** 441* 460
 462 570* 575* — VI 109 157* 184
 — VII 349* — VIII 17* 38 270* 392
 393 396* 397* 427* — IX 86* 144
 178 192* 324 333* 334 402 616 646
 667* 704

de Div. Nom.: I 32 67 135 167 191 202
 205 210** 240* 275* 346 349* 390
 392 395** 525 537 543 593 600* 693**
 720* 737 784** 804** 830* 831* 833
 836 — II 50 55 58 66 83 113* 119*
 122** 167 185* 187* 189* 190 210*
 238* 296 313* 319 320 327 329* 382
 398* 517 531 684** 690 806 808 811*
 812* 813 822* 835 881 916 — III 42
 54 259 431 494* 501* 615* 624 639
 641* 680* 688 689 698 700 767 773*
 855 — IV 188 230 496** 581* 728*
 768 916 953* 1029* — V 11 12* 14
 40 100 308* 334 337 417 421 443
 544* — VI 3 7 13* 249* 311* 632 —
 VII 232 471* — VIII 252 396* — IX
 70* 159* 407* 503* 520 531 558 621
 643* 653* 710

de Eccle. Hierarch.: IV 66* 437 456 634
 — V 226* 348** 423* — VI 109 —
 VIII 251 319* 393 397* 428* — IX 30*
 31 333* 615*

Epist.: I 394* — III 346 777 — V 21*
 — VII 581* — IX 260* 556 629

Mystica Theolog.: II 423* 544* 546 — III
 531 774* — V 40 297 313 341 342
 — VI 256 — VII 232 349* — VIII 4
 16* — IX 30* 564*

E**Epiphanius.**

advers. Haeres.: IV 712*

Euclides.

Lib. Element.: I 533

Geometria: III 641** — IV 1028

Eusebius Caesar.

Histor. ecclesiast.: VI 108** 119 — VIII
 258 283* 301* 306 387 403

Eusebius Emisenus.

IV 231

Homil. de Corp. et sanguine Christi: IV
 178* 215* 241

Eusebius Vercellens.

de Trinit. confess.: I 372 425

F**Flavius**

vide v. *Iosephus*.

Fortunatianus.

IX 287*

Fortunatus Pictaviens.

Hymni: VIII 165

Miscellan.: VII 495*

Fronto.

Eius vita: VIII 387

Fulgentius.

Epist.: III 294 — IV 71

de Fide ad Petrum: I 40* 60* 108 109
 176 335* 336* 344 347* 432* 447* 451
 494* 705 724* 778* — II 80 125 131
 173* 174* 178 226 711 738* 753* 793
 998** — III 7 36 59** 93 118** 119**
 121* 124 130 132 146* 184** 186 491
 243* — IV 92** 106 119 722 831*
 1033 1035 — V 170 235** — VIII 258*

ad Monimum: I 700* — II 114

Sermones: IX 481*

G**Gaufridus.**

Exposit. super Marcum: IX 284*

Vide etiam v. *Bernardus*: Declamat.

Gellius.

Noctes Atticae: IX 284 285

Gennadius.

de Ecclesiast. dogmat.: II 131 209 233*
 430* 448* 453 682 683 740* 741* 819
 — III 6* 168* 233* 425 475 — IV 92
 109* 269* 296 346* 372 375 992 —
 V 127 143 168* 177* — VI 432* —
 VII 394* — VIII 277 481*

Gilbertus Porretan.

Expositio in lib. de Trinit. Boethii: I 753
 de Hebdomadibus: II 33

Sex princip.: I 159 — II 31 95* 98* 197
 323* 413 442* 789 — III 188* 385*
 IV 222* 281* 287* 394 — V 91

Glossa

in Gen.: I 785 846* — II 53* 67 68 308
 371* 409* 467 700 — III 202* 678*
 719 — IV 84 325* 435 460 579 749
 795 — V 158* — VI 111 — VII 436
 in Exod.: I 447 739 — II 200* 201 217*
 653 — III 811 845* 854 — IV 94 —
 V 161 — VI 116 264 — VII 367* —
 VIII 307 322 404* — IX 458 715*
 716*

in Lévit.: II 500* — III 182* 542* 624
 676 — IV 205* 354 — VIII 263*

in Num.: II 287 — VI 214* — VII 426*
 — VIII 248

in Deut.: I 711* — II 885 — III 542 573*
 IV 297 907* — V 162 189 — VI 324
 — VII 361* — VIII 245 320* — IX 322*

in Josue: II 250 — VIII 389

in Iudic.: II 931 — IV 108

in Reges: III 184 206 663* — VII 436
 — IX 277*

in Tob.: II 283

in Iob: III 245 304* — IV 435* 902 984
 — V 551* — VII 261* 373 462

in Psalmos: I 129 131* 739 806 830
 842 843* 851 853 857 — II 448 250
 259 265 273 280 310 332 448* 500
 510* 511 516 518** 523 678 686 696*
 722* 724 790* 911 912 924 962* 980
 986* 989 — III 22 104** 491 499*
 200 219** 220 322 373 401 505* 585
 620* 627* 657 664 683* 755 757 780*
 815* 845 847 848* — IV 16 20 107
 321* 323** 357 398 421* 422 557* 558
 564 816* 822 893 894 895 896 940
 959 964 965 1004* 1008* 1039* — V
 39 97 131* 137* 141* 142* 150 211
 323 344 464* 497 546 547* — VI 13
 43* 128 442 — VIII 418* 419 300*
 393* 440* — IX 53 83* 159 369* 447
 456* 516 619

in Proverb.: II 583 948 977 — IV 41 —
 IX 376 377* 383 456* 460 731

in Eccle.: II 492 906 — V 128 — VI 43
 33 57* 86* 90* 94 — IX 456*

in Cant.: III 549* — IV 65 — VI 568 —
 VIII 293* 323 — IX 457* 570*

in Sapient.: III 683 — VI 110 111** 112*
 113** 114* 115* 116 117** 118** 119*
 120* 121** 122** 123** 124** 125**
 126** 127** 128* 129** 130** 131**
 132** 133* 134* 135* 136** 137** 138

139 141** 142** 143** 144** 145 146
 147** 148** 149** 151* 152* 153** 154
 155 156** 157** 158* 159** 160 161
 162 163* 164** 165** 166 167** 168**
 169** 170** 171* 172* 173 174** 175
 176** 177** 178** 179** 180** 181** 182*
 183* 184* 185* 186** 187** 188 190
 192 195 196* 197** 198 199 200**
 201** 202 203 204** 207* 208* 209
 211 212* 213* 214 217 218* 220** 221**
 222 223* 225* 227* 228 231 232** —
 IX 104* 459* 525
 in Eccli.: II 67* 277 401* 467 973* — IV
 967* 1052 — V 142* — VI 110 —
 IX 354 458*
 in Isai.: I 595 — II 277 861 — III 57*
 539* 744 791 — IV 25 324 469* 558
 564* 736* 945 967 989** 1035 1039
 — VI 45* — VII 260* — VIII 307
 405* — IX 104 111
 in Ierem.: I 777 — II 282 913 — IV 387
 — V 517*
 in Thren.: II 686 — III 740 — IV 353
 in Ezech.: II 574* 908 909 912 913 914
 — IV 735 — VII 484 — IX 64*
 in Dan.: IV 984
 in Osee: II 133 231 — IV 301* 785 —
 V 467*
 in ioel.: IV 339 982* — IX 458*
 in Amos: III 676* — IV 344 379*
 in Ionam: I 44 — V 118
 in Michaeam: IV 527
 in Habacuc: II 225 686
 in Zachar.: III 461 — V 156*
 in Malach.: II 908* — III 676 — IV 125
 489* 980* — V 97 — VII 359*
 in Matth.: II 230 277 279 535* 661* 803*
 892 922 988* 991* 997 1010 — III
 33 418* 242* 342 437 553 573 588
 663** 666** 668* 719* 739 796* 834*
 867 870 873 — IV 56* 122 263
 318 327 330** 334 374* 378 405 467
 478** 497* 503 543 706* 754 784 971
 982* 988* 989 — V 121 125** 136
 146* 184* 186 193 540 544* 550* —
 VI 29 415* — VII 93* 130* 148* 452
 462* 197* 238* 279* 285* — VIII 117*
 248* 253* 256 269 273* 280 282* 285*
 306* 307 328* 387 389** 390 406* 409
 411 412* 414* — IX 50 104 149 207
 218 279* 375* 376* 377** 378 381*
 382** 383* 386** 387 390 407* 410
 423 427* 466* 570 594* 595* 728
 in Marc.: II 727 929* — IV 159 353
 379* 588 — V 125 137* — VII 107
 346 463 — VIII 113* 274* 279 282*
 387 389 399 444* — IX 380 397*
 703*
 in Luc.: I 595 741* — II 145 226 469
 506 700 727* 889* 892 908* 912* —
 III 61 73 200 274 293 321 458 552*
 553 625 663** 676 — IV 45 78 89*
 261 370 380* 422 — V 125** 131*
 134* 136* 137* 143 147** 158** 159
 546* — VI 300 — VII 41 43* 25*
 28** 32 34* 36 45 49 63* 68* 74* 77
 91* 95* 101 102* 104 113* 118* 119
 120* 121 129* 131* 132 146 152**
 155 156* 162* 173* 174* 183 186 187
 189* 190 192 199* 200* 202 203 221

S. Bonav. — Tom. X.

226* 228 230* 231 234 236* 239**
 241 242* 243** 245* 248 251* 252*
 253** 255 258 264* 265 268* 271*
 272 273* 274 275** 281 282* 283
 284** 285* 288* 290 295* 296 297
 298 301* 305 307* 308** 312* 313
 314* 315** 316* 317* 318* 320 321
 324* 325* 326** 328** 330 333 335*
 339* 340* 344 345 346* 347 348* 349**
 351 353 355* 358 359* 360** 361
 362** 363 370** 371** 372 373 374*
 375 377* 378* 379* 380** 381 382
 383 384* 385 386* 387** 388 390**
 391* 392** 395 396 397** 398 399**
 403* 404** 405* 406** 407 408** 409
 410** 411* 412 413* 414 415* 416**
 417* 418 423 424 429* 430* 431 432**
 433 434 435* 437 438** 439** 441**
 442* 443* 444 445 446* 447** 448**
 450* 452 453 454** 455* 456** 457
 458 460** 461 463 464 465 467* 469*
 470* 471** 472* 473* 474* 475* 477
 478 479** 480** 481** 482** 483** 484*
 485** 486 487 488** 489 490** 491*
 492 493* 494** 495 496** 497 498*
 499 501* 502* 503 504** 505** 506*
 508** 510** 511* 512** 513* 515*
 516 518* 519* 520* 521 522* 523
 524** 525 527* 529 531** 533 534*
 537** 539* 541 543** 545* 546 548*
 550* 552* 553* 554** 557 559** 560**
 561* 564* 565 566* 568* 569* 570**
 571* 572* 573** 574* 575* 579 580
 582* 583** 586 595* 598* 599* 600
 601* 602 603* 604* — VIII 257* 279
 285 388* 390 415* 417 424 434 442*
 476 — IX 102* 173 216 218 238 277*
 291 385** 386 389* 392* 398* 400
 401** 403* 405* 417* 423*
 in Ioan.: I 23* 650 — II 410* 688* 814
 869* — III 33 344* 518 543* 706*
 707 — IV 56* 201 267 501* 551 —
 V 422* 431* 438 443 547 568* 569*
 — VI 247* 250* 264* 269** 270* 272
 275* 277 280* 284 287* 288* 292 300*
 301 306* 307 316* 318* 336* 342* 344
 350* 356 377* 380 397* 411 414 426*
 427* 432* 436* 437 456 458* 461 470*
 482 491 496 500* 519 527 529 548
 563 — VII 560 591 — VIII 255 274*
 390 416 — IX 39* 67** 249 317* 404*
 412
 in Act.: I 217 — IV 57* 58* 167* 405
 642* — VIII 273 283 327 387* 388
 402* 413*
 in Epist.:
 ad Roman.: I 699* 700* 717** 719 728
 825 844 — II 12* 526 648* 666* 684
 685 686 698* 711* 721 747 765 766
 767 837 840* 854 856 869* 876 897
 901 905 906* 931* 942* 960 964 979*
 — III 67* 70* 102 110* 177* 181 244
 304* 400* 401** 458 466* 490 492
 502 559 566* 572 599 659* 678* 683
 753 805 819 821 887 889 — IV 15
 25 42 68 96 110 323* 335 421* 835**
 894 900* — VI 576* 610* — VIII 424
 443 — IX 52* 377
 ad Corinth.: I 300 756* — II 178 267*
 400* 403 511 567* 593 867 886 899

929* — III 247 303 394 457 490 515
 681 683 687 688 741 813 — IV 179**
 199 200* 210 213* 240 263 267 268**
 274* 401* 407* 486* 532 539* 553**
 554 583 715* 717 722* 782 830 880*
 901 952* 1010 1014 1017 — V 128*
 132** 137 147 149* 151 153* 159**
 173 180* 181* 225* 503* 546* — VI 133
 134 214* — VII 131 155* 257* 302*
 428* 554 — VIII 124 241 259* 272
 283* 434* 445 — IX 248* 367* 449**
 ad Galatas: II 766* 931* — III 33 602
 805 — IV 86** — V 153* 192* 196
 — VIII 440* — IX 236 305 460*
 ad Eph.: I 664 812* — II 118* 926
 — III 160* 237 286* 288 539* — IV
 904* 914 — V 154 157 — VI 251* —
 VIII 387 388
 ad Phil.: II 518* 886 — III 225 233**
 — V 123* — VIII 121* — IX 305*
 393* 532*
 ad Coloss.: III 284* 285* 805* — IV
 89* 702 — IX 279* 456
 ad Thess.: IV 868 880 978 — V 134*
 135 154 157** 163 — VIII 325** —
 IX 34*
 ad Timoth.: I 839 — II 148* 648* —
 III 25 304* 578* 785 — IV 351 532*
 643 972 — V 128* 447* 173* 469* —
 VIII 245 — IX 594*
 ad Tit.: III 104 785
 ad Hebr.: I 241* 286 — II 401 — III
 22** 81 266 344* 349 397** 430* —
 IV 92 582 — V 132* 142* — VIII 252
 287 — IX 606*
 B. Iacobi: II 165 — III 292 497* 722
 735* — IV 450 457 598 — V 126 —
 VIII 115* 446 — IX 460
 B. Petri: I 695 — II 178* — IV 975*
 976 978** 992* 993*
 B. Ioannis: II 178 — V 150 — VIII
 252 — IX 501*
 B. Iudae: II 151
 in Apoc.: II 843 1015* — III 553* 695 802
 — IV 896** 898 — V 37* — VI 29
 — IX 702

Gregorius.

IV 526 — V 515* — VII 179* 454 —
 IX 138*
 in Cantica Canticorum: IX 343*
 Dialog.: I 728* — II 169 275* 289* —
 III 247 406* — IV 239* 497* 520 521*
 523 524 526 527* 543 544* 551** 552**
 554* 573 638* 738 922 923 924 925*
 928* 931 934* 941 942 1047 1048* —
 V 37* 118* 138* 148 159* 283* 426**
 519* 556* — VI 124 157* — VII 66*
 597 — VIII 54* 65 256* 264 278* 326
 399* — IX 252 263 305* 527 530*
 549 577* 584* 588 589* 644 694
 Epist.: IV 30 64 163 297** 369* 370 639*
 644* 672* 673 716* 725 844* 845*
 945 — VI 244* — VIII 46* 52* 236*
 247* 251* 265 297* 308* 326 361 406*
 485* — IX 347*
 Homil. in Evang.: I 40 255* 261 274 328
 — II 47* 127* 160 163 210 235** 236**
 237 239* 240 241* 244 247** 258**

261 288 363* 400 311 316 317* 921*
 923* 993* 1014 — III 40* 37** 103*
 210* 240* 461* 467* 474 518** 520*
 530 592* 602 603* 627 630 644 649*
 660 661 666 680 787 851* — IV 37
 98 158 227* 234 239 286** 314* 330*
 332 364 370 396 402* 443* 455 461
 463* 493** 497* 523 648 892 1027
 1030 1034* 1049 — V 48 53 54 60
 65 121 125 140 184* 226* 243* 415
 436 492* 508 533* 549* 551 560* 564
 — VI 110 114* 143 156 231* 256*
 258 259 262* 266 294 303** 324* 341
 367* 369 370* 371** 372 386* 387 397*
 440* 441* 442 445 446 451* 452 455
 507 508** 509** 510** 511* 513* 514
 515 516 517* 518** 520 521* 523* 524
 525 598 625* — VII 4 20 28* 43*
 44 55* 71 74** 83* 89* 99 116 117**
 118* 144* 146* 153* 162 167 174 178
 179* 183** 184* 185* 186** 187 189*
 216 228 242* 260* 324** 327 330 339*
 343* 349* 371* 374* 375* 378* 394*
 409 416 418* 420 422* 423 424 453
 463 465* 485* 521 524 526** 527**
 530 536 537* 561* 562 586* 591 592*
 594 596* 597 600 603 — VIII 32* 34
 35 44 47 52 55 56* 58* 60 62 63 110
 115* 123* 142 178* 249* 279* 281
 298* 300 319 360* 476* 478* 485*
 489* 490 499 — IX 46* 47 66 75* 105
 150* 153 165 201* 203 205 215 218*
 234 238* 270* 280 290* 330* 331* 332
 339 342* 351* 372 373 386 404 407
 411 416* 419* 432* 451 471 474 476*
 483 487* 488* 500* 502* 546* 549*
 551* 555 556* 557 560 561 562 567*
 572* 573 574 578 581* 589 606 635*
 659 677* 724*
 Homil. in Ezech.: II 159 543 544* 840 —
 III 377* 468* 532** 533 547 610* 635*
 672 678 — IV 83 301* 336 346 348
 815 — V 127 389 421* 442* 550* —
 VI 132* 190* 242 — VII 6* 174 253*
 530 — VIII 47* 89* 141* 282 407*
 477 — IX 46* 47 64* 76 80 661 689
 Liber Sacrament.: I 281 — II 850 — III
 463 — IV 89* 198 200* 470* 500* —
 V 471 — VII 201 — VIII 271* — IX
 363
 Moral.: I 132* 159 177* 376 656* 711*
 835 838 843 — II 3* 76 85 133 146
 149* 150 159 160 161** 170 176 217
 230 232 268 269 272 273** 290* 296*
 298 389* 492 493 502* 510* 511* 512
 518* 535 621 668* 684 711 768 777*
 840* 857 859 864 910* 937* 942 951*
 958* 976* 977* 999 1006* 1007* —
 III 36* 40* 49* 304 339 340 428 430
 563* 569 610* 656* 672 735** 736*
 740 743* 745** 746 757 773** 775*
 777 780 782 785 795** 845* 874* —
 IV 9* 32 149* 154 356 359* 363 364*
 373* 392 435* 530* 582* 789 881 896
 901 928* 953* 969** 988 1030 1041
 1042* 1047 — V 21 118 121* 139
 180 183 362* 396 404 407* 423 488
 503* 543* 546 547 548* 551* 560* —
 VI 42* 68 72* 112** 113* 114 119
 125* 143 145 146 165* 179* 180 184

486* 491* 203* 214* 226 284* 296 402
 427 593 613* — VII 99 145 155* 160
 161 162 258 259* 264* 275* 287* 293
 310* 326* 327 329* 330 337 361* 386*
 423 428 455 527* 557 568* — VIII
 31* 33 34* 35* 39 44** 45 47* 52* 56*
 59* 61** 62 115 146* 237* 251* 258*
 259* 280* 281** 296 300* 351 394*
 422* 428 432* 439 477 488 489 490
 — IX 74* 409* 433* 462 498* 499*
 206* 209 210* 211 216* 237* 239 307
 323* 325 359* 360 364* 365* 374*
 385** 391* 415* 417** 420 425 431*
 447* 448 452 458** 487* 512* 530**
 556* 560* 569* 571 582* 652* 653
 665 723* 724*

Praefatio in Iob: IV 45* — VIII 295*
 in Ps. poenitential.: VIII 477 — IX 48*
 in Reg.: VIII 488 — IX 48*
 Regul. Pastor.: III 603* — IV 425 315 —
 V 428 — VI 107* 111 113* 145 173*
 226 560* — VII 160* 327 — VIII 46
 251 297* 320* 483* — IX 217 279
 294* 347 373* 423* 517 549 731
 Vita S. Gregorii: IV 528 — V 472* —
 VI 119 — VIII 121* — IX 440
 Lib. Responsal.: VI 158* 544 — VIII 407
 Lib. Roman. ordin.: IV 594*

Gregorius Nazianzenus.

Orationes: I 210 — VIII 39* 277 292 307
 387 403

Gregorius Nyssenus.

Homil.: IX 634

Gregorius Papa IX.

Breve: *Si Ordinis*: VIII 377*
 Constitutio: *Quo elongati*: VIII 312 333**
 363* 429* 435* 442

Guillelmus Antissiodorensis.

Summa aurea: I 130* — IV 696 815

H

Haymo.

Comment. in Epist.:
 ad Roman.: III 583 — IV 63
 ad Corinth.: V 126 492 — VIII 276*
 ad Ephes.: II 275* — IV 904
 in Apoc.: V 37
 de Varietate libror.: III 554

Hermas.

Pastor: IV 779* 783*

Hermes Trismegistus.

I 639*

Hesychius.

in Levit.: III 182* 672* — IV 205* 498
 736* 743*

Hieronymus.

IV 301* 497* 515* 736* 947* — VI 45*
 143* 350* 552 — VII 155 239 426 493
 530 535 586* 594* 595* — IX 25 34*
 679*

Comment.:

in Ecclesiast.: I 177 — II 348* — III
 353* — VI 8 10 19* 57* 91 94 164
 580 — VII 259 — VIII 48
 in Isai.: I 595 — III 78* 789 791 854
 — IV 558 564* 881 983 — VI 244
 540* — VIII 392* 405* — IX 423*
 in Ierem.: III 857 864* 875 — VI 375
 — IX 553*
 in Ezech.: I 259 — II 750* 781 850
 897* 958 — III 811 — IV 90 359*
 736 743* — VI 383 523 — VII 6*
 in Oseam: II 133 — III 828 — IV
 302 639 — IX 459*
 in Ioel: IV 47* 414* — VII 438
 in Amos: IV 302 639
 in Mich.: VIII 495
 in Nahum: IV 345* 346
 in Aggaeum: III 347* — IV 639
 in Mal.: II 908* — IV 425 499*
 in Matth.: II 274 279 — III 328* — IV
 319 467 476 478 710 779* 781 783
 1038* — V 126* — VI 116 268* 274**
 275* 404* 413 485* — VII 85* 94
 418* 129 130* 131 435* 249 257* 258*
 281 291 305* 307 447* 464* 465* 467
 487* 510* 525 541 560* 562 576 581*
 583* — VIII 256* 281* 402* 412* 414*
 417 432* — IX 447* 373 552
 in Ioan.: VII 260
 in Epist. ad Galat.: IV 84* — VIII 43*
 in Epist. ad Ephes.: I 424* — II 275
 — III 224 — IV 80 133 179 715 —
 VII 576
 in Epist. ad Titum: II 53* 290* 296
 — VI 28*
 Epist.: I 150 210* 412 416 751* 753* —
 II 170* 266 367* 588* 691 1013 — III
 796* 810* — IV 9 48 86** 88* 416
 287* 314 372* 440* 503 614 715 717*
 754* 778 779* 805 816 817* 836 851*
 867 881* 904* — V 426** 138 139 148*
 158 459 164* 475* 177 191* 193 384
 417 422 524** 547* 551 — VI 46* 51*
 55* 214* 244 321* 367* — VII 5 21*
 25 61* 62* 66* 67 76 131* 179* 259
 276 287* 295 303* 391* 408 411* 426*
 448* 454 519* 559* 592 — VIII 46*
 47** 54 57* 58* 60* 244* 245 248*
 251 258 259 260 261* 262** 263* 264
 269** 270* 272* 273 274 275 276
 277** 279* 280 283 287* 288 289* 293**
 295* 299* 303** 306 314 323 326**
 327* 328 329* 339* 386 390* 395*
 369** 400 402* 403 406** 413* 416*
 422** 424* 482* 483* 484 — IX 103*
 448 189 397* 432* 447 467 500* 551*
 556* 574 621 640 661*
 advers. Iovinian: IV 745 717* 745* 746
 876 877 — V 175 — VI 436 — VIII
 240* 258* 259* 260** 261* 263 264**
 271 387* — IX 469 500
 de Nominib. Hebraicis: V 361*
 adversus Pelagian.: VI 356 — IX 566*

Praefatio:

in libros Regum: V 421
 in Esdram: VII 428
 in Proverb.: VI 109*
 in Sap.: VI 108* 109*
 in Amos: IV 344
 in Ioan.: IV 683 — VI 243 245 —
 IX 500*

Quaest. Hebraic.: IV 617

contra Vigilant.: V 448* 459 — VIII 249
 286 319* 329

de Viris illustrib.: VI 110

Vita Hilarionis: VIII 269

Vita S. Pauli eremitae: VIII 255* 258

Comment.:

in Iob: II 178

Breviar. in Psalm.: IV 446 — V
 562* — VII 294*

Exposit. Psalmor.: I 245* 556* —
 II 500

in Marcum: I 816 — IV 52* 94* 367
 — V 267* — VII 63* 553 555* 563*
 — VIII 390 — IX 223* 457*

in Ioan.: IV 432

in Epist. ad Cor.: IV 843

Epist.: III 167* — IV 231 729* — VI
 625 — VII 277* — VIII 416* 244*
 258* — IX 649 658* 660* 672* 678*
 679* 693* 699 708* 709 710* 714*
 716

Explanatio fidei ad Cyrill.: I 219

de Explicat. Symboli ad Damas.: I 434
 447 451 568 572 846 — II 841* —
 III 35 119** 328* 424* 613* 815* —
 IV 107 — V 53* 190

de Nativit. Mariae: IV 696*

Prolog. in Lucam: VII 4* 7 11 12

Regula Monachar.: VIII 488

Regula Monachor.: VII 416* — VIII 487*

de Regulis definit. vel tract. in Symbol.

Apost.: I 229 238 — II 673* 691*

Hilarius.

Comment. in Matth.: VII 349

de Synod.: I 124* 126* 127 411 529* 530
 531 532 539* 541* 543 803 — II 397
 — III 360* — V 111

de Trinit.: I 16* 47** 60* 79* 108* 110**
 127* 138 146* 148* 159 178** 179**
 191 219* 241* 277* 320* 321 336*
 337 346 353 364* 379* 392* 403 411*
 418 432* 448* 449 451* 455 464 471
 493 494* 507 509* 529 534* 535 539**
 541 543 554 555 568** 569 582** 583
 586 631 744* 750* — II 67* 224* 841
 865* — III 54* 119 146* 148** 154
 167 185 224* 232 343** 344 346 347
 359 360 562* 363** — IV 301* 890
 — V 60* 99 214* — VI 192 250 445*

Historia gentium.

IX 285

Horatius.

Epist.: IV 84 — VI 544* — IX 551*

Epist. ad Pisones, sive de Arte poetica: III
 203* — IV 1 — V 319* — VI 154* 543

Hugo a S. Vict.

VIII 112

de Arca Noe morali: IX 456* 457**

de arrha animae: I 293 — II 4* 124 393*
 926* — III 428 570 596 688 689* 700
 — IV 341* — VI 6* — VIII 31** 32
 41* 49** 252* — IX 90 260* 408 574*
 593* 691*

Comment. in Epist. ad Phil.: VII 558

Erudit. didascal.: III 685 — V 319 404*
 VI 107 148*

Exposit. in Hierarch. Caelest. Dionysii: III
 304 — V 339 — IX 616 689* 704

Homil. in Eccle.: VI 5* 11** 12* 13 14
 17 18 20 27 — VIII 31* 64*

de Laude caritatis: VII 331*

de Mariae virginitate: III 99 — IV 695*
 — V 485 — VII 349 — IX 714

de Modo orandi VI 396*

de Quatuor voluntatibus in Christo: I 858*
 — III 366** 368* — V 249* — VI 404*

de Sacrament. christianae fidei: I 42 154*
 435 584 773* 803* — II 12** 13 143

150 151 152 163 167 169 243** 291*
 293* 299 304 305** 306 307 313 316*

339 405 429 455 476* 490 491** 513**
 530** 537 542 550* 560 724 726 728

729* 737 738 748* 765 778 791 798
 854 866* 900 — III 81* 83 84 86*

136* 415 431 435** 450 452 470* 475
 476 481 501* 514* 540* 546* 550*

551 599 888* 893* 894 — IV 12 13**
 15* 16 19** 20 24** 25 26 28 31* 33

34 35** 36* 38 39 45* 47 49** 50 55**
 56** 64 67 68* 72* 88 89 153 158*

159 161** 163** 166 170 172* 173*
 174 183 195* 196 254 263* 272* 310*

311 313 338 356 393 441 444 515
 526 578 580 583* 586** 594 603**

604* 605** 607* 611 612* 633 634 659
 662 665 683 690 812 814 833* 856*

864* 965 — V 45 51* 99** 229* 230*
 265 266* — 567* — VI 281 324* 609

— VII 128 — IX 47* 159*

de Sacrament. Legis natural. et scriptae:
 III 83

de Sapientia animae Christi: V 32 39 —
 IX 38

de Scripturis et scriptor. sacris: V 390*

Summa Sentent.: II 143** 274* 429* 430**
 475* 476 489** 550 693** 712* 758**

— III 81* 811 — IV 13* 34 47 55*
 56* 177 233* 303 304 314** 497* 573

586** 706** 715 716 746 790* 865

Allegor. in nov. Testam.: II 498 502* —
 V 184* — VI 112

Miscellan.: I 557 560* — II 64* — V 48*
 — VI 384 609 — VIII 237* 414*

Sermones: II 1013

Hugutio.

VII 382*

I

Innocentius Papa III.

de Contemptu mundi: IV 1037 — VIII 54*
 — IX 457 458* 459* 460* 545*

Epist.: II 907 — III 845*

de Sacro altaris Mysterio: III 454* — IV
 188* 194 221 223** 225 253* 259 263*
 276 288* 292 294 — IX 254*

Comment. in 7 Ps. poenitent.: II 752*

Iosephus Flavius.

Antiq. Iud.: III 827 — IV 935* — VI 227
 VII 70* 336 525

de Bello Iudaeor.: VII 497 525 526 531
 532*

Isaac.

Dietae universal.: IV 255

Isidorus Hispalensis.

I 365* 419* 425 — VII 229 250 — VIII
 476

Different.: I 205 — II 648* 656

de Eccles. officiis: II 225* — IV 121 133
 134* 636 628*

Epist.: IV 604*

Etymolog.: I 1 146 149 163* 205 — II
 61* 864 901 — III 895 — IV 300

313* 436 603* 604** 605** 606* 632
 636 672 678 747 844* 926* — V 265

278 426 557* — VI 109* 230* 410*
 — VII 8* 47* 129 — VIII 325 393 —

IX 47* 114* 115** 130* 355* 460* 589*

Quaest. in Deut.: II 977

Quaest. in Exod.: III 810*

de Ordine creaturar.: II 67* 465 — IV
 334 552 983*

Lib. Sentent., sive de Summo Bono: I 71*
 323 654 — II 52 159 173** 180 190

275* 514 521* 688* 843 — III 859*
 860** 879 — IV 93 133* 153* 315

321* 680 981* 985 987 1041 — V
 32* 565 — VI 130 193* — VII 448*

— VIII 117 118 477 482 — IX 457
 458* 459*

Synonym.: III 859* — IV 315 331* 697
 746* 816* — VI 43* 44* — VIII 89*

489*

de Virtutibus: III 627

Isidorus Mercator.

III 118* 119 122 — IV 134

Iulianus apostata.

Epist.: VIII 294**

Iulianus Toletan.

Prognosticon: IV 906**

Ius canonicum.

II 1014 — III 154* 211* 413 860 864*
 870 871 874 877 — IV 61 70 71 73
 78 80** 92 100 119 122 126 133 161
 162 163* 174 175 178** 179** 199
 212 214** 215** 219** 224 231 239*
 240** 258* 260 266 267* 268** 269**
 283 294* 296 297 298** 299* 300 301*

302* 303 307 309 311* 312* 313
 314 315** 323 343* 344 345** 346**
 347* 348** 370** 372* 380** 381* 414**
 417* 423** 442** 444* 445 448 452**
 454* 456 459 460* 467* 486** 488**
 489 490 491** 492* 493 494* 495**
 498 506* 507 508 511 513* 514 516**
 535 538* 542 545 563 565* 568 569
 570 572* 602* 604** 605** 606** 613**
 624* 625 626 627 631** 632 633 637
 638* 640* 642** 644* 645** 646 647
 650 651** 653** 654 655** 656* 657
 670* 671* 672** 673** 674** 680 683**
 684* 685* 686** 687* 689** 690** 691*
 692 694 698** 699 700 705** 706 716*
 729* 730* 732 733 739* 744** 744**
 748 752 765** 770* 771 773 778 779**
 781* 784* 786** 787* 788** 790** 793
 794 795 797** 798 800** 801** 802**
 803 804** 807* 808** 809** 811** 812**
 813** 815* 819** 822 825** 826** 827*
 828* 829* 830** 831 834** 835 836
 837** 838 839 840 842** 843* 844**
 845** 846** 847* 851 853** 856** 857**
 858** 859** 860* 861 862** 863** 864
 865** 866** 867* 868* 870** 871**
 872** 873** 874 875** 947* — V 127*
 130 133 145* 148 149 150 152* 157*
 158 180* 190* 191** 192* 193 194*
 195** 196* 270* 375* 527* — VI 82
 130 145* 274* 291* 336* — VII 154*
 415 602* — VIII 134 248 251 264
 268 284* 289 290 292 308* 309 312*
 313** 314* 319* 322* 324* 328 346
 347 358 366 375 376 378 394* 395
 398 399 402 406* 416* 417* 418 421**
 422** 424 429** 436 440 — IX 63*
 437*

Iustinianus.

Institut. iuris civil.: II 934 1005* 1008 —
 III 211 — IV 369 567* 653* 699* 701
 748* 787 793** 794* 800* 862 877**
 — V 135* 279 — VIII 325 — IX
 224

Iuvenalis.

Satyra: VI 596 — VIII 395* 423

L

Lanfrancus.

de Corp. et sang. Domini: IV 199 200*
 214*

Leo Magnus.

Epist.: IV 434** 445* 416* 514 516 639
 660* 757* 800* 813* — VI 272*
 Sermones: III 66 249 336 430 438* — VII
 94 — VIII 36* — IX 108 146* 150
 158 210

Leo Papa IX.

IV 262

Liber de Causis.

I 165* 167* 221 370* 390 471 526 624*
 625 638* 646** 665 765 766 819* —
 II 33* 39* 65 66 80* 418 192* 228*
 452* 559 865* — III 691 701 702* —
 IV 305 618* 986 — V 35 69 81* 83*
 195 343 379* 386 442* 496 498* —
 IX 271* 352

Liber de Differentia spiritus et animae.

I 204

Lombardus

vide v. *Petrus Lombardus.*

Lucanus.

de Bello civili: VII 130 417

Lucretius.

de Rerum natura: III 724*

M

Macrobius.

in Somnium Scipionis: III 727 — V 361*
 364* — IX 192*

Magdalena et Martha.

Earum Vita: VIII 387

Maximus Confessor.

Loci communes: IX 459

Maximus Taurinens.

Homil.: IV 415 — VII 239

O

Origenes.

VI 97 198*

Comment:

in Matth.: IV 497*

in Ioan.: I 127*

in Epist. ad Romanos: I 667 671** —

III 166 177*

Homilia:

in Gen.: VIII 278

in Exod.: III 810

in Levit.: III 291 — IV 316* 333*
 423 468

in Num.: IV 730

in Josue: II 160*

in Cant.: III 628* 632 636** 664* 668*
 — V 363*

in Ierem.: I 178 — IV 955

in Ezech.: II 88

in Matth.: VI 405*

Periarch.: II 177 — IV 921*

Osbertus.

de Morbo et Morte S. Hugonis — IX 259

Ovidius.

Ars amator.: II 277 — IX 229*

Epist.: VI 180 — VII 451 — IX 203*

Fasti: VI 626*

Metamorphos.: VI 36* 627 — IX 639*

de Remedio amoris: IX 629

P

Papias grammaticus.

Vocabular. Latin.: VIII 366* 387 388 402*

Paschasius Radbertus.

de Corp. et sang. Domini: IV 178 231
 233* 239* 306 — VIII 103

Persius.

Satyra: IX 287

Petrus Balaardus.

vide v. *Abaelardus.*

Petrus Blesens.

Poëma de Poenitent.: IV 400

Petrus Chrysolog.

III 520

Sermones: VII 182* 418** 420* 422 — IX
 284 305

Petrus Cemeator.

II 350*

Historia scholast.: VI 432* 624 — VIII
 388 389 — IX 113* 114*

Petrus Damianus.

Sermon.: IX 694

Petrus Hispanus.

Summula: III 450*

Philo.

V 361* — VI 108*

Plato.

II 245 — V 349* 474* 572

de Legibus: II 85* — III 668 — IX 565

Parmenides: II 16* — V 325 — IX 261

Phaedon: VI 37*

Phileb.: III 583

Protagor.: V 424

de Republica: II 22 — III 719 728 —
 VI 37*

Sophista: III 668

Timaeus: I 427 784 — II 16* 449 460*
 — VI 77

Plinius.

V 413

Histor. natural.: IX 192* 267

Plotinus.

V 361*
de Virtutibus: V 364 365*

Plutarchus.

Memorabil.: IX 284

Porphyrius.

de Praedicabil.: I 227 423* 544* — II 405
327 637 — III 149 229* 230*
Apolog. Socratis: V 356*

Praepositivus.

Summa theologica: I 105 — IV 479* 946*
— VI 409*

Priscianus.

Grammatic.: I 7 404* 400* 446 698 — II
985* — III 10 — IV 122* 189** —
V 352* — VI 246* 257 453* — IX 59*

Proclus.

Element. theol. et phys.: II 263*

Prosper.

Liber Sententiar.: I 751* — II 514* 556*
878 934* — III 444* 564 599 — IV
499** 302 836 1010 — VI 434 477
— VII 453* 375* 485 — VIII 45* 245
— IX 673*
de Vita contemplat.: IV 415 — V 427*
— VIII 55 112* 124 285 326* 414*

Pythagoras.

de Republica: II 22

Ptolomaeus.

Almegist.: II 362*

R

Rabanus.

I 254* — IV 173 — VI 425
de Clericorum institut.: I 273 — IV 435*
157 458* 162 167 168 470 471
Comment.:
in Gen.: II 352* 355* — III 216* 218
221
in Exod.: II 217
in Sap.: VI 108*
in Matth.: IV 995* — VII 515 570*
— VIII 249 253* 264* 275* 276 279
281* 295* 392 404* 417
in Epist. ad Cor.: VII 414*
de Magorum praestigiis: VIII 46*
de Universo: II 352* 355*

Richardus a S. Victore.

III 525 — V 417*
Adnotat. in Ps. 90.: II 511*
Beniamin maior, sive de Gratia contem-
plat.: VII 231 — VIII 409** 449* 420
— IX 269 408

Beniamin minor, sive de Praeparat. animi
ad contemplat.: V 494 — VII 234*
de Different. peccati mortalis et venialis:
II 968
de Emmanuele: II 467
de Gradibus caritat.: II 750
de Potestate ligandi: IV 477 552 — VI
515
de Spiritu blasphemiae: II 997 — IV 360*
— VII 314*
de Statu hominis interior.: II 607
de Trinit.: I 10 57* 122 125* 139 144 156*
199 205* 223 407* 436 437** 441*
455 457 587* — II 104* 105 108 211
— III 39* 42* 323 — V 43 56* 65*
75* 87* 215* 537* — VI 450 — VII
204 — VIII 253
de Verbo incarnato: IV 336*

Robertus Lincolnensis.

Testamenta 12 Patriarch.: IV 703*

Ruffinus.

Prologus in libros S. Gregorii: V 504

Rufinus Aquileiensis.

Historia Monachor.: VIII 403

S

Sallustius.

Bellum Catilin.: IV 950 — IX 504 531*
Bellum Jugurth.: VII 291

Secundus philosophus.

IX 459

Seneca.

VIII 53 — IX 277
de Beneficiis: VIII 423* — IX 423*
de Clementia: VII 414 248* — VIII 55*
de Consolat. ad Marciam: IV 4039
Epist.: I 53 — III 338 353* 796 — IV 339*
941 — V 420 468 — VI 40 43 81*
115* 121 129 575* 588* — VII 34*
116 148 207* 255 257* 262 327 —
VIII 60 416* 260 286 — IX 453 226
229 549*
Natural. Quaest.: II 325
Excerpt. e libris Senecae: VI 46* — VII
312 — IX 227 313
de Quatuor Virtutibus: IX 447*
de Vita et moribus: VIII 421

Sextus Pythagoriens.

Sentent.: IV 715

Silius Italicus.

VI 551*

Strabus.

II 53*
Glossa in Gen.: II 409*

Sulpitius Severus.

Epist.: IV 524 — VI 111 — VII 66* —
VIII 258 406

T

Terentius.

Andria: VI 344

Testamenta 12 Patriarch.

IV 703*

Trismegistus

vide v. Hermes.

Tullius.

I 445 — IV 400 — VI 231
de Amicitia: I 857
de Finib. bonor. et malor.: III 474* —
VII 72*
de Natura deorum: V 356* — VI 200
de Offic.: III 877* — VI 154
Orationes: VI 454 — IX 531*
Rhetor.: I 40* — II 671* — III 217 716
724* 728* 780 785 792 877 — IV 461*
717* — V 53* 119* 167 353* 363 —
VI 407* 206* — VII 22* — IX 477*
601* 604*
Tuscul. Disput.: III 797* — V 424* —
VI 23*

V

Valerius Maximus.

Lib. Dictorum factorumque memorabil.:
VII 147* — IX 553*

Victor.

VI 246* 265 272 275* 278* 478** 480 484
492** 495 517*

Victorinus Rhetor.

Comment. super Rhetoric. Ciceronis: I 31
— IV 400

Virgilius.

Aeneis: III 584** — V 364
Bucolica: IX 285
Ecloga: VI 331*
Georgicon: VII 283*

Vitae Patrum.

II 228 — III 212 — IV 524* — VI 610*
— VII 162* — VIII 115 116* 387*
477 500** 501** 502** 503 — IX 454
551* 644

X

Xenocrates.

VIII 117*

TABULA

OPERUM OMNIUM HUIUS EDITIONIS

IN TOM. I.-IV.

Commentarius in 4 libros Sententiarum cum textu authentico ipsius Petri Lombardi.

IN INDICIBUS IN TOM. I.-IV.

1. Index locorum S. Scripturae	pag.	1
2. Tabula generalis rerum.	»	17
3. Index sententiarum philosophicarum	»	405

IN TOM. V.

1. Quaestiones disputatae de scientia Christi, de mysterio Ss. Trinitatis, de perfectione evangelica.	»	4
2. Breviloquium	»	199
3. Itinerarium mentis in Deum	»	293
4. Opusculum de reductione artium ad theologiam	»	317
5. Collationes in Hexaëmeron	»	327
6. Collationes de septem Donis Spiritus sancti	»	455
7. Collationes de decem praeceptis	»	505
8. Sermones selecti de rebus theologicis	»	532

IN TOM. VI.

1. Commentarius in librum Ecclesiastae	»	4
2. Commentarius in librum Sapientiae.	»	105
3. Commentarius in Evangelium Ioannis	»	237
4. Collationes in Evangelium Ioannis	»	533

IN TOM. VII.

Commentarius in Evangelium S. Lucae	»	1

Appendix opusculorum dubiorum:

1. <i>Expositio in Lamentationes Ieremiae Prophetiae</i>	»	605
2. <i>Expositio Orationis Dominicae</i>	»	652

IN TOM. VIII.

Classis I. Opuscula mystica.

1. De Triplici Via, alias Incendium amoris	»	3
2. Soliloquium de quatuor mentalibus exercitiis	»	28
3. Lignum vitae	»	68
4. De Quinque Festivitatibus pueri Iesu	»	88
5. Tractatus de praeparatione ad Missam.	»	99
6. De Perfectione vitae ad Sorores.	»	407
7. De Regimine animae	»	128

8. De Sex Alis Seraphim	pag.	131
9. Officium de passione Domini.	»	152
10. Vitis mystica sive Tractatus de passione Domini.	»	459

Classis II. Opuscula ad Ordinem spectantia.

11. Apologia pauperum.	»	233
12. Epistola de tribus quaestionibus	»	331
13. Determinationes quaestionum circa Regulam FF. Min. Pars. I.	»	337
Pars. II.	»	356
14. Quare Fratres Minores praedicent et confessiones audiant	»	375
15. Epistola de sandaliis Apostolorum	»	386
16. Expositio super Regulam Fratrum Minorum	»	391
17. Sermo super Regulam Fratrum Minorum	»	438
18. Constitutiones Generales Narbonenses.	»	449
19. Epistolae officiales	»	468
20. Regula novitiorum	»	475
21. Epistola continens XXV Memorialia	»	491
22. Epistola de imitatione Christi	»	499
23. Legenda S. Francisci	»	504
24. Legenda minor S. Francisci	»	565

Appendix opusculorum dubiorum:

1. <i>Speculum disciplinae</i> Pars I.	»	583
» » Pars II.	»	615
2. <i>Speculum conscientiae</i>	»	623
3. <i>Summa de gradibus virtutum</i>	»	646
4. <i>Collatio de contemptu saeculi</i>	»	655
5. <i>Compendium de virtute humilitatis</i>	»	658
6. <i>Epistola ad quendam novitium</i>	»	663
7. <i>Rhythmica</i>	»	667

IN TOM. IX.

1. Introductio cum Opusculo de arte praedicandi	»	3
2. Sermones de Tempore	»	23
3. Sermones de Sanctis.	»	463
4. Sermones de B. Virgine Maria	»	633
5. Sermones de Diversis	»	723

IN TOM. X.

1. Dissertatio de scriptis seraphici Doctoris	»	1
2. Dissertatio de eius vita	»	39
3. Index alphabeticus noni voluminis	»	75
4. Index locorum S. Scripturae (tom. V.-IX.)	»	181
5. Index locorum Ss. Patrum aliorumque scriptorum (tom. I.-IX.)	»	265

CORRIGENDA ET ADDENDA.

In tom. IX.

Pag. 532 col. I. lin. 28. et 30. pro *caucem* lege *cautem*.

» 668 col. I. lin. 48. pro *beneficium acceptabile* lege melius *sacrificium acceptabile*.

In tom. X.

Pag. 32 col. I. lin. 4. addendum est: De Augustinianismo et controversia cum S. Thoma cfr. etiam Epistola Fr. Ioannis Peckham, archiepisc. Cantuariensis, scripta 1 Iunii an. 1285 et relata in *Chartulario Universit. Parisiensis*, tom. I. pag. 634 seq.

» 80 col. II. lin. 11. pro *caucem* lege *cautem*.

IMPRIMATUR

Datum Florentiae die 16 Augusti 1902.

† ALPHONSUS MARIA MISTRANGELO Archiepiscopus.

DOCTORIS SERAPHICI
S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISC. CARD.

OPERA OMNIA

DOCTORIS SERAPHICI
S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISCOPI CARDINALIS

OPERA OMNIA

IUSSU ET AUCTORITATE

R.^{MI} P. DAVID FLEMING

TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM S. P. FRANCISCI

VICARII GENERALIS

EDITA

STUDIO ET CURA PP. COLLEGII A S. BONAVENTURA

AD PLURIMOS CODICES MSS. EMENDATA

ANECDOTIS AUCTA PROLEGOMENIS SCHOLIIS NOTISQUE ILLUSTRATA

INDICES IN TOM. I.-IV.

AD CLARAS AQUAS (QUARACCHI)

PROPE FLORENTIAM

EX TYPOGRAPHIA COLLEGII S. BONAVENTURAE

—
MCMI.

Proprietas Litteraria.

INDICES

IN TOMOS I.-IV. OPERUM OMNIUM

DOCTORIS SERAPHICI

S. BONAVENTURAE

S. R. E. EPISC. CARD.

AD CLARAS AQUAS (QUARACCHI)

PROPE FLORENTIAM

EX TYPOGRAPHIA COLLEGII S. BONAVENTURAE

MCML

HOC TOMO CONTINENTUR

Index primus locorum sacrae Scripturae	<i>pag.</i>	1
Index secundus. Tabula generalis rerum . . . . . »		17
Index tertius sententiarum philosophicarum . . . . . »		405

MONITUM.

Indices in Commentarios ad IV. libros Sententiarum denuo collegimus et digessimus, adhibita praecipue *Tabula seu indice generali in opera omnia S. Bonaventurae* a Bartholomaeo de Barberiis a Castrovetro Ord. Cap. elaborata et Lugduni anno 1681 excusa.

Primo loco exhibemus locos S. Scripturae, quorum expositio vel notabilis applicatio occurrit.

Secundo et tertio loco ordine alphabetico disposuimus indices rerum, tum generalem praecipue de rebus theologicis, tum specialem sententiarum philosophicarum; quas quidem ab aliis divisimus ea ducti ratione, quam in Prolegomenis ad IV. lib. Sententiarum indicavimus. In seligendis istis sententiis philosophicis strictiorem quandam rationem observavimus, indici generali reservantes omnes eas res, quas doctrina revelata aliquo modo attingit tam de rebus speculabilibus, quam de operabilibus. Exclusimus etiam inde ea quae ad rerum naturalium notitiam quandam descriptivam pertinent, item quaedam minoris momenti, vel quae de aliqua re tantum obiter dicta videntur.

Ad complendum conspectum doctrinae philosophicae S. Doctoris indici philosophico adjunximus etiam sententias ad philosophiam pertinentes, quae occurrunt in opusculis theologicis tomi V.

Doctrinae singula capita distinctis propositionibus integra exhibere et rationes, quibus fulciuntur, saltem contractas indicare conati sumus; auctoritates et aliorum scriptorum dicta a S. Doctore relata plerumque ipsis auctoris verbis posuimus. Cum vero alicui propositioni argumenti ad alterutram partem allati in responsione distinctio vel expositio additur, illud argumentum indicare plerumque omisimus.

In distribuendis singulorum articulorum propositionibus ordinem rebus, quantum fieri potuit, adaptatum sequi curavimus, tum ut res singulae facilius invenirentur, tum ut doctrinarum nexus inquirentibus patere posset; praeterea longiores articulos in paragraphos divisimus, quae quid comprehendant, vel per verba litteris grossioribus distincta indicatur, vel per summaria illis articulis praemissa.

In propositionum initio, nisi littera *grandi* incipiat, semper supplendum est ipsum nomen, quod articulo superscribitur, et quidem in casu nominativo, sive in singulari numero, sive in plurali. Quodsi aliquoties in alio casu supplendum nomen propositio ipsa exigat, prudens lector facile intelliget.

Indicis realis ratio postulabat, ut in subiungendis propositionibus sub certa voce res significata praecipue attenderetur, ne propter vocabula res cohaerentes disiungerentur; hinc ex. gr. multa, quae de scientia dicuntur, ponenda erant sub voce *cognitio* et vice versa; quae de actu credendi et diligendi, sub voce *fides* et *caritas*.

Quoad modum citandi notandum:

Libri horum Commentariorum designantur numeris romanis I, II, III, IV,

Paginae singulorum voluminum numeris arabicis,

Columnae cuiuslibet paginae litteris a, b.

Argumenta singula numeris arabicis in textu istorum librorum distincta, quibus quidem in margine ascribitur *Fundamenta*, indicantur littera f. cum numeris 1, 2, 3...; quibus autem ascribitur *Ad oppositum* vel quid simile, indicantur litteris arg. cum suis numeris, responsiones vero ad ista asterisco * appposito ad numeros arabicos.

Dubia circa litteram Magistri distinguuntur littera d. praeposita numeris arabicis.

Quoties propositio aliqua in eadem pagina invenitur, qua praecedens, alio autem loco, pagina indicatur per *ib.*, et subiungitur pars paginae; eadem vero pars eiusdem paginae indicatur per *ibid.*

INDEX PRIMUS

LOCI SACRAE SCRIPTURAE

QUOS IN SUIS COMMENTARIIS IN QUATUOR LIBROS SENTENTIARUM

S. BONAVENTURA INTERPRETATUS EST.¹

EX LIBRO GENESIS.

- CAP. I, v. 1 In principio creavit Deus caelum et terram I 61 b; II 36 b, 71 b, 299 a, 304 a, 306 a, 332 b, 339 a; III 549 b
- 2 Terra autem erat inanis et vacua II 299 b, 306 a
Tenebrae erant super faciem abyssi II 308 a, 312 a
Spiritus Dei ferebatur super aquas II 338 a, 437 b
- 3 Dixit Deus: Fiat lux II 331 b
- 4 Et vidit Deus lucem, quod esset bona II 311 b, 330 b
Divisit lucem a tenebris II 314 a
- 5 Factum est vespere et mane dies unus II 139 b, 314 a
- 6 Fiat firmamentum in medio aquarum II 335 b, 338 a, 369 a
- 9 Congregentur aquae, quae sub caelo sunt, in locum unum II 299 a, 338 a, 365 a
- 10 Et vidit Deus, quod esset bonum II 350 b
- 11 Germinet terra herbam virentem II 215 a
- 12 Et protulit terra herbam virentem II 366 a
- 14 Fiant luminaria in firmamento caeli II 351 a, 366 b
Sint in signa et tempora II 66 a, 359 b, 369 a
- 16 Fecit Deus duo luminaria magna II 366 b; IV 997 a
- 17 Posuit eas in firmamento caeli II 368 b
- 20 Producant aquae reptile animae viventis II 372 a, 377 a, 388 a
- 22 Crescite et multiplicamini et replete aquas maris II 463 a
- 24 Producat terra animam viventem in genere suo II 372 a, 377 a

- I, 26 Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram I 60 b; II 5 a, 37 a, 394 a, 406 a, 407 a, 411 a, 702 a
Praesit piscibus maris etc. II 383 a, 403 a, 1007 a
- 27 Masculum et feminam creavit eos II 403 a, 432 a
- 28 Crescite et multiplicamini et replete terram II 478 a, 485 a, 489 b; IV 663 a, 671 a
Subiicite eam et dominamini piscibus maris et volatilibus caeli II 5 a, 382 a, 537 a
- 31 Viditque Deus cuncta quae fecerat, et erant valde bona I 785 a, 832 b; II 27 a, 113 a, 694 a
- II, 2 Complevit Deus die septimo opus suum quod fecerat II 295 b, 434 a; III 31 a, 33 b
Requievit die septimo ab universo opere quod patrarat II 386 a
- 3 Benedixit diei septimo et sanctificavit illum II 390 b
Quia... cessaverat ab omni opere suo, quod creavit Deus, ut faceret II 297 b
- 4 Istae sunt generationes caeli et terrae, quando creata sunt II 295 a, 304 a
- 7 Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terrae II 416 a, 417 a
Et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae II 410 a, 417 a, 453 b
- 8 Plantaverat... paradisum voluptatis a principio II 427 a
- 9 Lignum vitae in medio paradisi lignumque scientiae boni et mali II 428 a
- 10 Fluvius egrediebatur de loco voluptatis I 3 a
- 15 Posuit eum in paradiso voluptatis II 426 a
- 16 Ex omni ligno paradisi comede II 466 b, 489 b, 709 b

- II, 17 De ligno scientiae... ne comedas II 428 b, 489 b, 720 a; IV 665 a
Quocumque die comederis ex eo, morte morieris II 467 a, 708 b, 798 a; IV 578 b
- 18 Faciamus ei adiutorium simile sibi II 403 a, 477 a, 478 a
- 21 Immisit... soporem in Adam II 433 b
Tulit unam de costis eius II 431 b; IV 911 b
- 23 Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea II 432 a; IV 663 b, 669 b, 849 a
- 24 Quam ob rem relinquet homo patrem et matrem II 454 b; IV 759 a, 808 a, 849 b, 852 a
Et erunt duo in carne una IV 749 b, 751 a
- III, 1 Serpens erat callidior cunctis animalibus terrae II 510 a
Cur praecepit vobis Deus etc. II 517 a
- 3 Ne forte moriamur II 516 b, 521 a
- 5 Eritis sicut dii, scientes bonum et malum II 516 a
- 6 Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum II 516 a
- 9 Adam... ubi es? IV 435 a, 579 a
- 12 Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno II 518 a
- 13 Serpens decepit me et comedi II 521 a, 539 a
- 15 Ipsa conteret caput tuum III 73 a
- 16 In dolore paries filios II 520 a
Sub viri potestate eris IV 760 b
- 17 Maledicta terra... tribulos germinabit II 366 a
- 19 Pulvis es et in pulverem reverteris II 467 b, 800 b
- 22 Ne forte mittat manum suam et sumat etiam de ligno vitae II 466 b, 708 b
- 23 Emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis II 709 a

¹ Verba S. Scripturae hic ponuntur secundum textum Vulgatae. Aliquoties indicatur locus, qui explicationem alicuius sententiae S. Scripturae continet, quin ibi ipsa verba eiusdem explicite referantur.

- IV, 1 Repperit Dominus ad Abel et ad
miferi eius II 609 a
7 Sub te erit appetitus tuus, et tu do-
minaberis illius II 677 a
13 Maior est iniquitas mea, quam ut ve-
niam merear II 993 a, 997 b
VI, 2 Videntes tibi Dei tibus hominum etc.
II 219 a
6 Duns actus dolore cordis intrinsecus
II 288 a
9 Noe vir iustus atque perfectus fuit in
generationibus suis III 662 a
16 In cubito consummabis summitatem
eius II 242 b
VIII, 21 Sensus et cogitatio humani cordis
in malum prona sunt ab adolescentia
sua II 714 b
IX, 2 Omnes pisces maris manui vestrae
traditi sunt II 382 a
XIV, 14 Numeravit (Abram) expeditos ver-
naculos suos trecentos decem et octo
III 338 b
18 Melchisedech rex Salem proferens
panem et vinum etc. IV 183 a
20 Et dedit ei decimas III 84 b
XV, 1 Noli timere, Abram, ego protector
tuus sum et merces tua magna ni-
mus I 35 a; III 537 b, 577 a, 606 b
XVI, 3 Dedit eam [Agar] viro suo ux-
orem IV 747 a, 752 a, 763 b
XVII, 13 Erit pactum meum in carne ve-
stra in foedus aeternum IV 82 a
14 Delebitur anima illa de populo suo
II 718 a
20 Faciam illum [Ismael] crescere in
gentem magnam IV 751 a
XVIII, 2 Apparuerunt ei tres viri et adoravit
I 61 b; II 272 b; III 202 b, 209 a
8 Posuit coram eis... cumque comedis-
sent etc. II 219 a
17 Num celare potero Abraham quae
testurus sum, cum futurus sit in gen-
tem magnam I 731 a; II 284 a
XIX, 33 Ille [Loth] non sensit nec quando
accubuit filia nec quando surrexit II
527 b
XXI, 10 Elice ancillam hanc et filium eius
IV 751 b
XXII, 6 Portabat... ignem et gladium I 847 a
XXIV, 67 In tantum dilexit eam [Rebec-
cam], ut dolorem, qui ex morte ma-
tris eius acciderat, temperaret IV 808 a
XXVII, 27 Ecce odor filii mei sicut odor
agri pleni IV 2 a
XXVIII, 6 Non accipies uxorem de filiabus
Chanaan IV 702 a
17 Non est hic aliud, nisi domus Dei et
porta caeli IV 469 a
XXIX, 23 Liam filiam suam introduxit ad
eum IV 707 a
XXXII, 29 Benedixit ei in eodem loco
II 284 b
XXXVII, 35 Descendam ad filium meum
lucens in infernum IV 939 a
XLII, 38 Deducetis canos meos cum do-
lore ad inferos IV 939 a
XLVI, 26 Cunctae animae, quae... egres-
sae sunt de femore illius etc. II 451 a
L, 19 Num Dei possumus resistere volun-
tati? I 830 a

EX LIBRO EXODI.

- CAP. III, v. 6 Deus Abraham, Deus Isaac et
Deus Iacob I 591 b
14 Ego sum qui sum I 60 a
Qui est misit me ad vos I 408 a
22 Postulabit mulier a vicina sua... vasa
argentea et aurea I 845 a; II 933 b
IV, 21 Ego indurabo cor eius I 719 a
VI, 3 Nomen meum Adonai non indicavi
eis I 392 a; III 545 a
VII, 11 Fecerunt [magi] per incantationes
Aegyptiacas et arcana quaedam simi-
liter II 203 b, 227 a
12 Devoravit virga Aaron virgas eorum
II 201 a
22 Fecerunt similiter malefici II 200 a
IX, 24 Grando et ignis mixta pariter fere-
bantur IV 928 b
X, 22 Extendit Moyses manum in caelum,
et factae sunt tenebrae horribiles II 315 a
XII, 29 Percussit Dominus omne primoge-
nitum II 284 a
XV, 3 Omnipotens nomen eius I 392 a
18 Dominus regnabit in aeternum et ul-
tra III 325 b
19 Ambulaverunt per siccum in medio
eius I 4 b
XVI, 48 Nec qui plus collegerat habuit am-
plius IV 283 b
20 Et scatere coepit vermibus atque
computruit IV 207 a
33 Reponc [Manna] coram Domino IV
182 b
XVII, 12 Manus autem Moysi erant graves
III 891 a
XIX, 6 Vos eritis mihi in regnum sacer-
dotale IV 620 a
XX, 4 Non facies tibi sculptile neque
omnem similitudinem III 203 a
5 Ego sum Deus... visitans iniquitates
patrum in filios in tertiam et quartam
generationem IV 847 b
8 Memento, ut sanctifices diem Sabbati
III 831 b
12 Honora patrem tuum et matrem tuam
III 833 a; IV 356 a
16 Non loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium III 861 a
17 Non concupisces etc. II 966 a
26 Non ascendes per gradus ad al-
tare meum I 447 a
XXI, 4 Si dominus dederit illi uxorem etc.
IV 794 b
XXII, 18 Maleficos non patieris vivere II
1006 b; III 834 a; IV 807 a
XXIII, 5 Si videris asinum odientis te ia-
cere sub onere, non pertransibis III
666 a
32 Non inibis cum eis foedus, nec cum
diis eorum III 666 b
XXV, 24 Facies illi labium aureum etc.
IV 755 b
40 Inspice et fac secundum exemplar,
quod tibi in monte monstratum est
III 246 a; IV 614 a
XXX, 35 Facies thymiamma compositum
opere unguentarii IV 4 b
XXXII, 32 Dele me de libro tuo I 739 a;
III 695 a

- XXXIII, 41 Loquebatur Dominus ad Moy-
sen facie ad faciem II 223 a, 542 a
19 Ego ostendam omne bonum tibi III
560 a
Miserebor cui voluero et clemens ero
in quem mihi placuerit I 732 a
20 Non videbit me homo et vivet II
223 a, 543 a, 624 b; III 304 b

EX LIBRO LEVITICI.

- CAP. XVI, v. 21 Confiteatur omnes iniqui-
tates filiorum Israel IV 438 a
XIX, 48 Non quaeras ultionem, nec me-
mor eris iniuriae civium tuorum III
666 b
Diliges amicum tuum sicut te ipsum
III 663 a, 665 a
XXVI, 4 Non facietis vobis idolum et scul-
ptile III 203 a
XXVII, 9 Animal, quod immolari potest
Domino... mutari non poterit IV 821 a

EX LIBRO NUMERORUM.

- CAP. VI, v. 23 Sic benedicetis filiis Israel
IV 473 b
XI, 17 Auferam de spiritu tuo tradamque
eis I 319 a, 335 b
XII, 8 Palam et non per aenigmata et
figuras Dominum videt II 223 b,
542 a
15 Exclusa est Maria extra castra septem
diebus IV 542 a
XIII, 24 Palmitem cum uva sua portave-
runt in vecte duo viri III 290 b
XVII, 8 Invenit germinasse virgam Aaron
III 410 b

EX LIBRO DEUTERONOMII.

- CAP. I, v. 11 Addat Deus ad hunc nume-
rum multa millia I 741 b
IV, 49 Solem et lunam et omnia astra
caeli... creavit Dominus Deus in mini-
sterium cunctis gentibus II 362 b
23 Cave, ne quando obliviscaris pacti
Domini Dei tui II 193 a, 951 b
V, 21 Non concupisces etc. II 966 a
VI, 4 Audi, Israel, Dominus Deus noster
Dominus unus est I 445 a
5 Diliges Dominum Deum tuum I 317 a,
855 a; II 680 a; III 618 b, 815 a
VII, 3 Neque sociabis cum eis coniugia IV
832 b
XVI, 20 Iuste quod iustum est persequeris
I 855 a; III 815 a
XVII, 17 Non habebit uxores plurimas IV
751 a
XVIII, 4 Non habebunt sacerdotes et le-
vitae... partem et hereditatem cum
reliquo Israel IV 614 a
XXI, 10 Si egressus fueris ad pugnam...
voluerisque habere uxorem IV 832 a
45 Si habuerit homo uxores duas etc.
IV 751 b
XXIII, 48 Non offeres mercedem prostibuli
IV 371 a
XXIV, 1 Scribet libellum repudii IV 758 a,
784 a

XXIV, 4 Non poterit prior maritus recipere eam in uxorem IV 761 a
6 Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam IV 385 a
XXV, 2 Pro mensura peccati erit et plagarum modus IV 350 a, 332 b, 920 a
9 Accedet mulier ad eum coram senioribus etc. IV 878 b
XXVII, 8 Et scribes super lapides omnia verba legis huius plane et lucide III 542 a
XXVIII, 41 Filios generabis et filias, et non frueris eis I 44 a
XXX, 41 Mandatum hoc, quod ego praecipio tibi hodie, non supra te est II 679 a
14 Sed iuxta te est sermo valde... ut facias illum II 679 a
XXXII, 4 Dei perfecta sunt opera I 629 a; II 114 a, 316 a, 697 b
6 Nunquid non ipse est pater tuus? III 102 a
39 Ego occidam et ego vivere faciam, percutiam et ego sanabo I 836 a; II 852 b
XXXIII, 5 Erit apud rectissimum rex II 4 b

EX LIBRO IOSUE.

CAP. I, v. 3 Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis vestri, tradam vobis II 250 a
IV, 2 Elige duodecim viros... ut tollant de medio Iordanis alveo duodecim durissimos lapides III 536 a
V, 2 Fac tibi cultros lapideos IV 46 b
VII, 19 Da gloriam Domino Deo Israel et confitere IV 435 b
X, 14 Obediente Domino voci hominis IV 946 a

EX LIBRO IUDICUM.

CAP. II, v. 4 Ascendit Angelus Domini de Galgalis ad locum flentium II 284 a
XI, 35 Aperui os meum ad Dominum et aliud facere non potero IV 816 a
XVI, 3 Dormivit Samson usque ad medium noctis III 456 b

EX LIBRO PRIMO REGUM.

CAP. VI, v. 19 Percussit de viris Bethsaminibus, eo quod vidissent Arcam Domini IV 209 b
X, 40 Insiluit super eum spiritus Domini et prophetavit I 270 a
XVI, 7 Homo videt ea quae parent, Dominus autem intuetur cor II 680 b

EX LIBRO SECUNDO REGUM.

CAP. VI, v. 7 Iratus est indignatione Dominus contra Ozam IV 209 b
XXIV, 2 Numerate populum, ut sciam numerum eius IV 344 b
14 Melius est, ut incidam in manus Domini... quam in manus hominum IV 528 a

EX LIBRO TERTIO REGUM.

CAP. III, v. 5 Apparuit Dominus Salomoni per somnium nocte II 620 b
VIII, 27 Caelum et caeli caelorum te capere non possunt I 768 a
XIV, 10 Ego inducam mala super domum Ieroboam II 782 a
XIX, 7 Surge, comede, grandis enim tibi restat via II 284 b
XX, 39 Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius II 286 a
XXI, 25 Venundatus est, ut faceret malum II 277 b; III 413 b
29 Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? IV 358 a
XXII, 47 Vidi cunctum Israel dispersum IV 614 b
22 Decipies et praevaleris; egredere et fac ita II 273 a, 869 a

EX LIBRO QUARTO REGUM.

CAP. V, v. 27 Lepra Naaman adhaerebit tibi et semini tuo usque in sempiternum IV 657 b
XIII, 17 Sagitta salutis Domini I 3 a
XX, 41 Reduxit umbram... retrorsum decem gradibus II 254 a
XXII, 20 Colligam te ad patres tuos... ut non videant oculi tui omnia mala IV 1048 a

[EX LIBRO III. ESDRAE].

CAP. IV, v. 35 Magna est veritas et fortior omnibus I 24 b

EX LIBRO TOBIAE.

CAP. III, v. 8 Daemonium... occiderat eos IV 773 b
V, 13 Forti animo esto, in proximo est, ut a Deo cureris II 284 b
15 Ego ducam et reducam eum ad te II 284 b
XII, 3 Daemonium ab ea ipse compescuit II 284 a
9 Eleemosyna a morte liberat II 930 a
12 Quando orabas cum lacrymis... ego obtuli orationem tuam Domino II 284 b
19 Videbar quidem vobiscum manducare et bibere II 249 a

EX LIBRO IUDITH.

CAP. VIII, v. 22 Abraham, pater noster, tentatus est et per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est II 704 a
33 Vos autem nolo ut scrutemini actum meum IV 513 b
XIII, 27 Quod ulciscatur se de inimicis suis IV 922 b
XVI, 21 Dabit ignem et vermes in carnes eorum IV 1050 a

EX LIBRO ESTHER.

CAP. X, v. 6 Parvus fons crevit in fluvium et in lucem solemque conversus est I 2 b

EX LIBRO IOB.

CAP. I, v. 2 Nati sunt ei septem filii III 743 b
V, 2 Stultum interficit iracundia III 339 a
VI, 2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui IV 339 b
3 Quasi arena maris haec gravior apparet II 850 a
VII, 9 Qui descenderit ad inferos non ascendet IV 942 a
IX, 2 Vere scio, quod... non iustificetur homo compositus Deo IV 371 b
24 Terra data est in manus impii II 232 a
X, 22 Ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat II 467 a; IV 927 b
XI, 7 Forsitan vestigia Dei comprehendes I 3 b
XII, 6 Abundant tabernacula praedonum I 843 a
7 Interroga iumenta, et docebunt te IV 750 b
12 In antiquis est sapientia et in multo tempore prudentia II 459 b
XIII, 7 Nunquid Deus indiget vestro mendacio? IV 339 b
XIV, 12 Homo, si dormierit, non resurget IV 883 a
XVII, 2 Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus II 850 a
13 Infernus domus mea est et in tenebris stravi lectulum meum IV 939 a
16 In profundissimum infernum descendunt omnia mea III 460 a
XVIII, 5 Nonne lux impii extinguetur? IV 925 a
XIX, 25 In novissimo die de terra surrecturus sum IV 883 a
26 In carne mea videbo Deum meum IV 887 a, 911 b, 919 b
XXI, 13 Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt II 164 a
XXIV, 15 Oculus adulteri observat caliginem II 529 a
19 Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium IV 927 b, 967 a
XXVI, 12 Prudentia eius percussit superbum III 98 b, 428 a
13 Obstetricante manu eius, eductus est coluber tortuosus IV 513 b
14 Cum vix parvulam stillam sermonis eius audierimus etc. I 5, a
XXVIII, 11 Profunda quoque fluviorum scrutatus est et abscondita in lucem produxit I 1 b
12 Sapientia ubi invenitur, et quis est locus intelligentiae? I 5 a
18 Trahitur sapientia de occultis I 5 a
21 Abscondita est ab oculis omnium viventium I 5 a; III 304 a
XXIX, 16 Causam, quam nesciebam, diligentissime investigabam IV 513 a
XXXI, 18 Ab infantia mea crevit mecum miseratio III 71 b

- XXXI, 31 Si abscondi quasi homo peccatum meum IV 434 a, 435 a, 435 a
 XXXII, 8 Inspiratio Omnipotens dat intellectionem I 204 a
 XXXIII, 19 Increpat per dolorem in letulo, omnia ossa eius marcescere facit IV 579 b
 XXXIV, 21 Conteret millos I 711 b
 30 Regare facit hominem hypocritam II 1006 a
 XXXVI, 17 Causa tua quasi impii iudicata est IV 971 a, 984 a
 XXXVIII, 7 Cum me laudarent simul astra matutina II 72 a, 84 a, 242 a
 Et iubilarent omnes filii Dei III 233 a
 XL, 10 Ecce Behemoth, quem feci tecum II 290 a, 448 a
 14 Ipse est principium viarum Dei II 128 a, 161 a
 20 An extrahere poteris Leviathan hamo? III 428 a
 28 Ecce spes eius frustrabitur cum III 580 a
 Videntibus cunctis praecipitabitur IV 974 a
 XLII, 24 Non est super terram potestas, quae comparetur ei II 168 a, 170 a, 201 a, 502 a, 534 a
 25 Ipse est rex super universos filios superbiae II 168 a, 500 a, 811 b

EX LIBRO PSALMORUM.

- Ps. I, v. 1 Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum IV 918 a
 4 Tanquam pulvis, quem proicit ventus a facie terrae II 6 b; IV 385 b
 II, 7 Dominus dixit ad me: Filius meus es tu I 190 a
 IV, 5 Irascimini et nolite peccare I 843 b
 In cubilibus vestris compungimini IV 398 a
 6 Sacrificate sacrificium iustitiae IV 321 b
 7 Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine I 301 b; II 569 b, 903 b; IV 138 b
 V, 7 Perdes omnes, qui loquuntur mendacium III 843 a
 8 Adorabo ad templum sanctum tuum III 209 a
 VIII, 2 Quam admirabile est nomen tuum in universa terra I 390 b
 8 Omnia subiecisti sub pedibus eius II 5 a, 537 a
 X, 6 Qui diligit iniquitatem odit animam suam III 618 a
 XI, 6 Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc exsurgam III 104 b
 XIV, 4 Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus IV 356 b
 XV, 2 Bonorum meorum non eges II 44 b, 680 b, 698 a
 5 Tu es qui restitues hereditatem meam mihi IV 611 a
 10 Nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem III 439 a
 Notas mihi fecisti vias vitae III 2 b
 XVII, 13 Prae fulgore in conspectu eius nubes transierunt IV 429 a
 XVIII, 5 In omnem terram exivit sonus eorum I 274 b
 7 A summo caelo egressio eius I 2 b
 10 Timor Domini sanctus, permanens in saeculum saeculi III 341 b, 770 a (733 a)
 XX, 3 Voluntate labiorum eius non fraudasti eum III 373 a
 XXI, 3 Deus meus, clamabo per diem et non exaudies III 373 a
 XXIII, 2 Domini est terra et plenitudo eius III 33 b
 XXIV, 7 Delicta iuventutis meae et ignorantias meas ne memineris II 724 a
 10 Universae viae Domini misericordia et veritas I 774 b, 844 a; II 772 a; III 420 b; IV 177 b, 518 a, 963 a, 964 a, 965 a, 968 a
 17 De necessitatibus meis erue me I 126 a
 XXV, 2 Proba me Domine et tenta me II 535 a; III 657 a
 XXVIII, 7 Vox Domini intercidentis flammam ignis IV 925 b, 993 a
 XXX, 2 In te, Domine, speravi III 585 a, 685 a
 20 Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine I 5 b
 XXXI, 5 Dixi, confitebor adversum me iniustitiam meam Domino IV 423 b
 XXXII, 1 Rectos decet collaudatio II 4 b
 6 Verbo Domini caeli firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum I 3 a
 9 Dixit, et facta sunt I 370 a, 484 a; II 29 a, 331 b
 15 Qui finxit singillatim corda eorum II 448 b
 XXXIII, 8 Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum II 230 a
 XXXIV, 13 Oratio mea in sinu meo convertetur IV 531 b
 XXXV, 4 Noluit intelligere, ut bene ageret II 523 a
 XXXVI, 27 Declina a malo et fac bonum IV 583 b
 XXXVIII, 7 In imagine pertransit homo II 5 b
 XXXIX, 7 Sacrificium et oblationem noluiisti [corpus autem aptasti mihi] IV 1 b
 XL, 5 Sana animam meam, quia peccavi tibi II 675 a
 XLIV, 17 Constitues eos principes super omnem terram II 250 a
 XLVII, 2 Magnus Dominus et laudabilis nimis II 113 b
 XLVIII, 13 Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus I 93 a; II 467 b, 473 b, 588 a, 716 b; III 329 a
 L, 6 Tibi soli peccavi IV 375 a, 511 b
 7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum II 790 b
 19 Cor contritum et humiliatum Deus non despicias IV 385 b
 LIII, 3 Deus, in nomine tuo salvum me fac IV 67 b
 LVII, 41 Laetabitur iustus, cum viderit vindictam IV 1049 b

- LIX, 2 Commovisti terram et conturbasti eam, sana contritiones eius IV 422 b
 10 In Idumaeam extendam calceamentum meum III 466 a
 LXI, 12 Semel locutus est Deus II 331 b, 332 a; III 191 a
 13 Quia tu reddes unicuique iuxta opera sua IV 530 a, 962 a
 LXIII, 7 Scrutati sunt iniquitates, defecerunt etc. IV 513 a
 LXIV, 5 Beatus quem elegisti et assumpsisti III 138 a
 LXVI, 7 Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus I 61 b, 102 a
 LXVII, 5 Dominus nomen est illi I 390 b
 19 Accepisti dona in hominibus IV 430 b
 31 Dabit voci suae vocem virtutis IV 894 a
 LXVIII, 3 Infixus sum in limo profundi, et non est substantia I 3 b; III 22 a
 5 Quae non rapui tunc exsolvebam II 516 a
 16 Non me demergat tempestas aquae, neque absorbeat me profundum I 3 b
 28 Appone iniquitatem super iniquitatem eorum II 962 a
 29 Deleantur de libro viventium III 695 a; IV 897 a
 30 Ego sum pauper et dolens III 345 a
 LXX, 5 Tu es patientia mea I 305 b, 522 a
 LXXII, 1 Quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde II 4 b
 20 In civitate sua imaginem ipsorum ad nihilum rediges I 93 a
 LXXIII, 20 Respice in testamentum tuum III 104 a
 23 Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper II 182 a; IV 344 b
 LXXIV, 3 Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo IV 482 a; 922 b
 LXXV, 2 Notus in Iudaea Deus, in Israel magnum nomen eius I 393 b, IV 67 b
 LXXVI, 10 Obliviscetur misereri Deus? IV 959 a
 LXXVII, 49 Immissiones per angelos malos II 273 a
 LXXX, 16 Erit tempus eorum in saecula IV 1043 a
 LXXXIII, 8 Ibunt de virtute in virtutem I 655 a
 12 Gratiam et gloriam dabit Dominus III 247 b
 LXXXIV, 41 Misericordia et veritas obviaverunt sibi IV 478 a
 LXXXV, 13 Eruisti animam meam ex inferno inferiori III 460 b; IV 924 a
 LXXXVII, 8 Omnes fluctus tuos induxisti super me III 348 a
 LXXXVIII, 48 Nunquid vane constituisti omnes filios hominum? III 417 a
 LXXXIX, 4 Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterni I 787 a
 XC, 9 Tu es, Domine, spes mea I 305 b
 14 Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te II 280 a
 XCIII, 9 Qui plantavit aurem non audiet? I 684 a
 XCIV, 8 Nolite obdurare corda vestra I 718 a

XCVIII, 5 Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est III 499 a
 CI, 25 In generationem et generationem anni tui I 351 b
 26 Initio tu, Domine, terram fundasti II 69 a
 27 Ipsi peribunt, tu autem permanes IV 990 a
 CII, 3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis etc. IV 3 b
 17 Misericordia Domini ab aeterno... super timentes eam I 5 b
 CIII, 2 Extendens caelum sicut pellem II 336 a, 341 b
 4 Qui facis Angelos tuos spiritus II 273 b
 5 Qui fundasti terram super stabilitatem suam II 69 a
 15 Panis cor hominis confirmet IV 476 a
 24 Omnia in sapientia fecisti II 36 b, 305 b
 25 Hoc mare magnum et spatiosum I 2 a
 26 Draco iste, quem formasti ad illudendum ei II 428 b
 29 Avertente te faciem turbabuntur, auferes spiritum eorum et deficient II 6 b
 CIX, 6 Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech III 84 b 450 b; IV 617 a
 CXI, 10 Desiderium peccatorum peribit IV 1039 b
 CXIII, 11 Omnia quaecumque voluit fecit I 760 b, 800 b, 821 a
 CXV, 6 Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius III 433 b
 CXVIII, 13 In labiis meis pronuntiavi omnia iudicia oris tui IV 967 b
 18 Considerabo mirabilia de Lege tua III 664 a
 89. In aeternum, Domine, verbum tuum permanet I 25 a
 96 Latum mandatum tuum nimis III 664 b
 100 Super senes intellexi I 48 a, 61 b (48 a)
 452 Initio cognovi de testimoniis tuis quia in aeternum fundasti ea I 25 a
 CXX, 4 Ecce non dormitabit neque dormiet II 277 a
 CXXIX, 7 Copiosa apud eum redemptio III 431 b
 CXXXII, 2 Unguentum in capite, quod descendit etc. IV 596 b, 634 b
 CXXXV, 6 Qui firmavit terram super aquas II 69 a
 8 Fecit solem in potestatem diei... lunam et stellas in potestatem noctis II 369 b
 CXXXVIII, 6 Mirabilis facta est scientia tua ex me III 302 b
 12 Tenebrae non obscurabuntur a te I 689 b
 21 Nonne qui oderunt te, Domine, oderam? III 626 b
 CXLIV, 9 Miserationes eius super omnia opera eius I 759 b, 778 a; IV 965 a
 17 Iustus Dominus in omnibus viis suis IV 965 a
 18 Prope est Dominus omnibus invocantibus eum I 821 a; IV 527 b
 CXLVI, 1 Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus IV 1009 a

CXLVI, 3 Qui sanat contritos corde IV 3 b 5 Sapientiae eius non est numerus I 612 a
 41 Beneplacitum est Domino... in eis, qui sperant super misericordia eius I 5 b
 CXLVIII, 6 Statuit ea in aeternum IV 84 a

EX LIBRO PROVERBIORUM.

CAP. II, v. 14 Laetantur, cum male fecerint II 809 b; IV 4051 a.
 III, 9 Honora Dominum de tua substantia II 934 a; IV 369 b
 VI, 27 Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo? IV 806 a
 VIII, 17 Ego diligentes me diligo II 694 b
 22 Dominus possedit me in initio viarum suarum I 61 b
 23 Ab aeterno ordinata sum I 5 a
 25 Ante colles ego parturiebar I 61 b
 29 Quando appendebat fundamenta terrae II 69 a
 31 Deliciae meae esse cum filiis hominum I 387 b; II 433 a, 432 b
 IX, 5 Venite... bibite vinum I 254 b
 12 Si sapiens fueris, tibi metipsi eris; si autem illusor, solus portabis malum II 718 b
 XI, 13 Qui fidelis est animi celat amici commissum IV 789 a
 27 Qui investigator malorum est opprimetur ab eis IV 513 a
 XII, 21 Non contristabit iustum, quidquid ei acciderit III 338 a
 XIII, 4 Vult et non vult piger II 677 a, 925 b
 4 Redemptio animae viri divitiae suae II 930 a
 10 Inter superbos semper iurgia sunt II 468 a.
 12 Spes, quae differtur, affligit animam II 157 a, 488 a; III 685 b; IV 557 b
 XIV, 40 Cor, quod novit amaritudinem animae suae, in gaudio eius non miscebitur extraneus IV 400 b
 XV, 27 Per timorem Domini declinat omnis a malo II 682 a
 XVI, 4 Universa propter semetipsum operatus est Dominus I 32 a, 771 b; II 44 b, 394 b, 463 a, 862 a
 XVII, 2 Servus sapiens dominabitur filiis stultis IV 655 a
 22 Spiritus tristis exsiccet ossa IV 4051 b
 XVIII, 17 Iustus prior est accusator sui; venit amicus eius et investigabit eum IV 513 b
 22 Qui tenet adulteram stultus est et impius IV 783 a
 24 Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater III 650 a
 XX, 3 Honor est homini, qui separat se a contentione; omnes autem stulti miscentur contumeliis II 5 b
 XXI, 4 Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini II 618 a
 15 Gaudium iusto est facere iudicium IV 400 b
 XXIV, 16 Septies cadet iustus et resurget II 964 b

XXV, 21 Si esurierit inimicus tuus, ciba illum III 666 a
 27 Qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria I 9 b
 XXVII, 23 Diligenter agnosce vultum peccoris tui IV 452 a
 XXVIII, 11 Sapiens sibi videtur vir dives; pauper autem prudens scrutabitur eum IV 513 b
 13 Qui abscondit scelera sua non dirigitur IV 423 a, 438 a
 XXIX, 21 Qui delicate a pueritia nutrit servum suum postea sentiet eum contumacem IV 373 a
 27 Verbum custodiens filius extra perditionem erit III 847 b
 XXX, 16 Ignis nunquam dicit: sufficit II 5 b

EX LIBRO ECCLESIASTIS.

CAP. I, v. 4 Generatio praeterit, et generatio advenit; terra autem in aeternum stat II 69 a
 10 Nihil sub sole novum II 388 b, 390 a
 III, 19 Unus interitus est hominis et iumentorum II 461 a; IV 951 b
 21 Quis novit, si spiritus filiorum Adam ascendat sursum II 463 b
 IV, 3 Felicior utroque iudicavi, qui necdum natus est IV 1038 a
 3 Melior est puer sapiens rege sene et stulto II 492 a
 V, 3 Quodcumque voveris, redde IV 821 a
 9 Avarus non implebitur pecunia II 6 a
 VII, 17 Noli esse iustus multum IV 962 a
 23 Scit enim conscientia tua etc. II 898 a
 25 Alta profunditas, quis inveniet eam? I 3 b
 27 Inveni... mulierem, quae laqueus venatorum est II 497 a
 30 Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum; et ipse se infinitis miscuerit quaestionibus II 3 b, 5 a
 VIII, 4 Sermo illius potestate plenus est II 865 a
 9 Interdum dominatur homo homini in malum suum II 1006 a
 17 Intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem IV 5 b
 IX, 1 Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit I 23 b, 280 a, 298 b; IV 353 a
 10 Nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erunt apud inferos IV 1042 b
 18 Qui in uno peccaverit multa bona perdet III 799 a; IV 352 b
 X, 5 Est malum, quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis II 1006 b
 XII, 7 Revertatur pulvis in terram suam, unde erat, et spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum II 410 b
 14 Cuncta quae fiunt, adducet Deus in iudicium II 463 b

EX CANTICO CANTICORUM.

CAP. I, v. 3 Recti diligunt te II 4 b
 IV, 7 Tota pulchra es, amica mea III 72 b

- V, 10 Diligens meus ... electus ex millibus I 205 a
 VI, 3 Terribilis ut castrorum aces ordinata IV 53 b
 VIII, 6 Facilis est ut mors dilectio IV 1015 b

IN LIBRO SAPIENTIAE.

- CAP. I, v. 1 Diligite iustitiam qui iudicatis terram III 422 a
 4 In malevolam animam non introibit sapientia IV 207 a
 5 Spiritus sanctus disciplinae effugiet aeternam IV 102 a
 11 Os, quod meretur, occidit animam III 845 a
 13 Deus mortem non fecit nec lactatur a perditione vivorum I 836 a; II 161 a, 852 a; III 334 a, 427 b
 15 Iustitia est perpetua et immortalis II 159 b; III 726 a; IV 756 b, 1015 b
 II, 21 Exceccavit illos malitia eorum II 851 b; IV 1041 b
 II 24 Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum II 492 a, 783 a
 III, 4 Spes illorum immortalitate plena est III 683 b
 5 Deus tentavit eos et invenit illos dignos se II 498 b
 7 Fulgebunt iusti et tanquam scintillae in arundinetis discurrent IV 1015 b, 1031 a
 8 Iudicabunt nationes IV 971 b
 V, 3 Dicentes intra se poenitentiam agentes etc. IV 334 a, 1036 a, 1043 a
 VI, 8 Aequaliter cura est illi de omnibus I 699 b; III 701 a
 VII, 17 Ipse dedit mihi horum quae sunt scientiam veram II 5 a
 22 Spiritus intelligentiae ... multiplex I 365 b
 24 Omnibus mobilibus mobilior est sapientia I 157 a
 Attingit ubique propter suam munditiam I 666 a
 25 Nihil inquinatum in eam incurrit III 85 a
 27 In animas sanctas se transfert et amicos Dei ... constituit I 270 a, 272 a
 28 Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat II 695 a
 30 Sapientiam non vincit malitia II 848 b; III 27 a
 VIII, 21 Scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus dei II 685 b, 689 a; III 722 b
 IX, 10 Mitte illam de caelis sanctis tuis et a sede magnitudinis tuae I 5 a; II 695 a
 14 Cogitationes mortalium timidae et incertae providentiae nostrae I 489 a
 15 Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam I 631 a; IV 589 a, 1021 a
 XI, 17 Per quae peccat quis, per haec et torquetur II 186 a, 745 b, 793 a; IV 397 b, 459 b, 759 b, 926 a
 21 Omnia in mensura et numero et pondere disposuisti I 79 a, 772 a
 25 Diligis omnia, quae sunt, et nihil odisti eorum quae fecisti II 694 a; III 621 a

- XII, 11 Semen erat maledictum ab initio II 755 a, 756 a
 XIII, 5 A magnitudine speciei et creaturae cognoscibiliter poterit Creator horum videri I 71 b
 9 Si enim tantum potuerunt scire, ut possent aestimare saeculum etc. I 76 a
 XIV, 5 Transeuntes mare per ratem liberati sunt IV 584 b
 9 Similiter odio sunt Deo impius et impietas eius III 626 b, 700 a; IV 356 b
 11 Creaturae Dei in odium factae sunt, et in tentationem I 71 a
 25 Omnia commixta sunt, sanguis, homicidium, furtum etc. II 6 a
 XVI, 24 Creatura... Factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos IV 1052 a
 XVIII, 15 Omnipotens sermo tuus exiliens de caelo a regalibus sedibus etc. I 368 b

EX LIBRO ECCLESIASTICI.

- CAP. I, v. 1 Omnis sapientia a Domino Deo est... ante aevum II 55 a
 2 Arenam maris et pluviae guttas... quis dinumeravit? I 3 a
 4 Prior omnium creata est sapientia II 67 a, 311 a, 418 b
 5 Fons sapientiae verbum Dei in excelsis I 487 a; II 555 b
 8 Unus est altissimus Creator... et effudit illum super omnia opera sua I 3 a
 10 Secundum datum suum praebeuit illam diligentibus se II 245 b
 16 Initium sapientiae timor Domini III 770 b
 27 Timor Domini expellit peccatum IV 422 a
 36 Ne accesseris ad illum duplici corde II 887 a
 II, 14 Vae duplici corde... et peccatori terram ingredienti duabus viis II 887 a
 III, 43 Dedecus filii pater sine honore III 262 a
 22 Altiora te ne quaesieris et fortiora te ne scrutatus fueris I 9 b
 27 Cor durum habebit male in novissimo IV 385 a
 33 Ignem ardentem exstinguit aqua IV 806 a
 Eleemosyna resistit peccatis IV 358 a
 IV, 25 Est confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam IV 437 a
 V, 4 Altissimus est patiens redditor II 847 a
 5 De propitiato peccato noli esse sine metu IV 392 a
 VI, 23 Sapientia doctrinae secundum nomen est eius I 13 b; III 773 a
 VII, 19 Vindicta carnis impii ignis et vermis IV 1050 a
 IX, 9 Concupiscentia quasi ignis exardescit II 766 a
 X, 15 Initium omnis peccati est superbia II 145 a, 500 a, 515 a, 977 a, 978 b
 XI, 44 Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt II 852 b
 16 Error et tenebrae peccatoribus creata sunt IV 358 a

- XI, 29 Malitia horae oblivionem fecit luxuriae magnae IV 1043 a
 XII, 3 Altissimus odio habet peccatores I 823 a; III 626 b
 3 Da bono et non receperis peccatorem IV 378 b
 XIII, 44 Ex multa loquela tentabit te II 498 b
 19 Omne animal diligit simile sibi II 127 a, 163 a; IV 849 a
 20 Omnis caro ad similem sibi coniungetur II 103 a
 XV, 3 Aqua sapientiae salutaris potabit illum I 254 b
 9 Non est speciosa laus in ore peccatoris IV 446 a
 14 Reliquit illum in manu consilii sui II 534 a; III 413 a
 XVII, 1 Deus creavit de terra hominem... et secundum se vestivit illum virtute II 4 a, 393 a, 702 a
 6 Sensus implevit cor illorum etc. III 819 b
 14 In unamquamque gentem praeposuit rectorem II 277 a, 401 b
 26 A mortuo quasi nihil perit confessio IV 446 a
 XVIII, 4 Qui vivit in aeternum creavit omnia simul I 760 a; II 295 a
 30 Post concupiscentias tuas non eas II 966 a; III 893 a
 XIX, 4 Qui credit cito levis corde est III 212 a
 XX, 12 Est qui multa redimat modico pretio IV 373 a
 27 Potior fur quam assiduitas viri mendacis III 849 a
 XXIII, 29 Deo, antequam crearentur, omnia sunt agnita, sic et post perfectum respicit omnia I 684 b
 XXIV, 3 Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita I 3 a
 16 Et in plenitudine Sanctorum detentio mea III 34 a
 21 Quasi balsamum non mixtum odor meus IV 166 a
 41 Ego quasi fluvii Dioryx et sicut aquaeductus exivi de paradiso I 2 a
 XXV, 33 A muliere initium factum est peccati II 515 a
 XXVI, 20 Omnis ponderatio non est digna continentis animae IV 822 b
 XXVII, 3 Conteretur cum delinquente delictum IV 385 b
 10 Volatilia ad sibi similia conveniunt II 103 a
 XXX, 24 Miserere animae tuae placens Deo IV 368 b
 XXXI, 2 Infirmitas gravis sobriam facit animam IV 554 b
 10 Qui potuit transgredi et non est transgressus I 792 b; II 548 b, 1000 b; III 265 a
 XXXIII, 45 Contra malum bonum est I 832 a; II 112 b, 277 a, 280 b, 532 a
 XXXIV, 6 Sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur, nisi ab Altissimo fuerit emissa visitatio II 195 b; 541 b
 XXXVII, 20 [Principium omnis operis verbum] I 489 a

XXXVII, 20 Ante omnia opera verbum verax praecedat te IV 563 b
XXXVIII, 7 Unguentarius faciet pigmenta suavitatis IV 4 a
XLIII, 2 Vas admirabile, opus Excelsi II 368 a
7 A luna signum diei festi II 369 b
29 Consummatio sermonum ipse est I 861 b
XLIV, 20 Non est inventus similis illi in gloria, qui conservavit legem Excelsi II 256 a
XLV, 5 Induxit illum in nubem II 544 b
XLIX, 1 Memoria Iosiae in compositionem odoris facta IV 2 a

EX LIBRO ISAIAE.

CAP. I, v. 6 Vulnus et livor et plaga tumens etc. IV 2 b
9 Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset II 162 b
45 Et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam IV 945 a
16 Lavamini, mundi estote IV 340 a
19 Si volueritis et audieritis me, bona terrae comedetis III 886 b; IV 358 a
24 Heu, consolabor super hostibus meis I 858 b
III, 9 Peccatum suum sicut Sodoma praedicaverunt IV 437 a
IV, 4 Apprehendent septem mulieres virum unum III 744 a
V, 20 Vae his qui dicitis malum bonum et bonum malum II 811 a, 818 a
VI, 1 Vidi Dominum sedentem super solium excelsum II 343 a; IV 1053 a
3 Clamabant alter ad alterum et dicebant: Sanctus etc. I 61 b; II 84 a
6 Et volavit ad me unus de Seraphim II 261 b
8 Ecce ego, mitte me II 260 a
IX, 6 Parvulus natus est nobis, et Filius datus est nobis I 323 a, 328 a, 332 a
Vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius etc. III 394 a
X, 45 Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secatur in ea? II 861 a
XI, 2 Requiescet super eum spiritus Domini etc. I 395 a; III 747 a
3 Replebit eum spiritus timoris Domini III 281 a, 341 b
XIV, 9 Infernus subter conturbatus est IV 923 a
11 Operimentum tuum erunt vermes IV 1050 a
13 In caelum conscendam supra astra Dei II 83 a, 148 a
Sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis II 137 a, 149 a, 179 a
14 Similis ero Altissimo II 148 a
XVI, 1 Emitte agnum, Domine, dominatorem terrae III 78 b
11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit III 791 a; IV 321 a
XIX, 44 Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis II 6 a
XXII, 22 Dabo clavem domus David super humerum eius IV 469 b

XXIV, 5 Mutaverunt ius, dissipaverunt foedus sempiternum II 169 b
22 Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum IV 920 a
XXVI, 42 Omnia opera nostra operatus es nobis II 689 b
XXVIII, 20 Coangustatum est stratum, ita ut alter decadat II 887 a
XXX, 26 Erit lux lunae sicut lux solis, et lux solis... sicut lux septem dierum I 783 a; II 320 a; IV 989 a
XXXI, 5 Proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens et liberans II 669 b
9 Cuius ignis est in Sion II 885 a; III 688 a
XXXIII, 7 Angeli pacis amare flebunt II 287 a
XXXIV, 9 Convertentur torrentes eius in picem etc. IV 927 a
XXXVII, 36 Egressus est Angelus Domini et percussit in castris Assyriorum etc. II 284 b
XL, 2 Suscepit de manu Domini duplicia IV 532 b, 959 a
42 Quis appendit tribus digitis molem terrae? II 69 a
23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint I 9 a
XLII, 4 Non erit tristis neque turbulentus III 338 a
XLIII, 40 Ante me non est formatus Deus et post me non erit I 188 b
25 Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me III 400 a; IV 44 b, 419 a, 426 a
26 Narra, si quid habes, ut iustificeris IV 423 a, 438 a
XLV, 6 Ego Dominus... formans lucem et creans tenebras, faciens pacem et creans malum II 852 b
15 Vere tu es Deus absconditus I 5 a
23 Egredietur de ore meo iustitiae verbum et non revertetur IV 973 a
LI, 9 Consurge, induere fortitudinem, brachium Domini III 330 b
10 Posuisti profundum maris viam I 4 b
LII, 41 Mundamini qui fertis vasa Domini IV 805 b
LIII, 2 Non est species ei neque decor, et vidimus eum, et non erat aspectus, et desideravimus eum I 4 a
3 Virum dolorum et scientem infirmitatem III 345 a
4 Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit I 2 a; III 345 b, 407 a
7 Oblatus est, quia ipse voluit III 386 a
LV, 9 Sicut exaltantur caeli a terra, sic exaltatae sunt viae meae a viis vestris I 851 a
LVII, 16 Spiritus a facie mea egredietur, et flatus ego faciam II 452 a
LVIII, 4 Ecce ad lites et contentiones ieiunatis IV 352 a
LIX, 2 Iniquitates vestrae diviserunt inter vos et Deum vestrum I 721 b
LXI, 1 Spiritus Domini super me, eo quod unxit Dominus me I 395 a
Ad annuntiandum mensuetis misit me I 264 a

LXII, 6 Super muros tuos, Ierusalem, constitui custodes II 277 a
LXIII, 1 Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? III 57 b
LXIV, 1 Utinam dirumperes caelos et descenderes III 105 a
6 Et quasi pannus menstruae universae iustitiae nostrae II 667 b, 706 a; IV 571 b
LXVI, 9 Ego qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero? I 180 a
15 Dominus in igne veniet IV 979 b
24 Vermis eorum non morietur etc. IV 920 b, 929 a, 1050 b

EX LIBRO IEREMIAE.

CAP. I, v. 5 Priusquam te formarem in utero, novi te III 61 a
II, 13 Duo mala fecit populus meus II 973 a
16 Filii Mempheos et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem II 574 a, 913 a, 914 b; IV 843 a
III, 4 Si dimiserit vir uxorem suam... nunquid revertetur ad eam ultra? IV 761 b
3 Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluit erubescere II 233 b; IV 437 a
IV, 2 Iurabis... in veritate et in iudicio et in iustitia IV 817 a
VI, 26 Luctum unigeniti fac tibi IV 387 a
X, 6 Magnus es tu et magnum nomen tuum I 393 b
23 Non est hominis via eius, neque viri, ut ambulet et dirigat gressus suos II 679 b
XV, 19 Si separaveris pretiosum a vili, quasi os meum eris IV 473 b
XVII, 1 Peccatum Iudae scriptum est stylo ferreo III 402 b
10 Ego Dominus scrutans cor et probans renes I 688 a; II 233 a
Do unicuique iuxta viam suam et iuxta fructum adinventionum suarum II 166 b
XVIII, 42 Desperavimus, post cogitationes enim nostras ibimus II 989 a
XXIII, 24 Nunquid non caelum et terram ego impleo? I 640 b
XXXI, 22 Creavit Dominus novum super terram II 390 a; III 27 b, 71 b, 114 a, 160 b
Femina circumdabit virum III 716 b, 91 a, 380 a
XLIX, 32 Dispergam eos... qui sunt conlati in comam IV 608 a
LI, 9 Curavimus Babylonem, et non est sanata II 282 a

EX LAMENTATIONIBUS SEU THRENIS IEREMIAE.

CAP. I, v. 8 Peccatum peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est II 686 a
12 Attendite et videte, si est dolor sicut dolor meus III 348 a
II, 5 Praecipitavit omnia moenia eius III 740 a
III, 27 Bonum est viro, cum portaverit iugum ab adolescentia sua IV 358 a

EX LIBRO BARUCH.

CAP. IV, v. 28 Sicut fuit sensus vester, ut erraretis a Deo etc. III 679 a

EX LIBRO EZECHIELIS.

CAP. I, v. 10 Facies hominis etc. II 909 a
46 Quasi rota in medio rotae III 545 b

IV, 6 Diem pro anno dedi tibi IV 542 a

XVI, 3 Pater tuus Amorrhaeus et mater tua Cethaea II 500 b; III 95 a

XVIII, 20 Filius non portabit iniquitatem patris II 718 b, 782 b

21 Si impius egerit poenitentiam... vivet IV 333 a

22 Omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor III 678 a; IV 333 b

In iustitia sua, quam operatus est, vivet IV 341 b

24 Si averterit se iustus a iustitia sua... nunquid vivet? IV 575 a

XX, 25 Dedi eis praecepta non bona et iudicia, in quibus non vivent IV 25 a

XXVIII, 12 Plenus sapientia et perfectus decore II 116 a, 117 b, 131 a, 192 a

13 In deliciis paradisi Dei fuisti II 131 a, 427 a

Aurum opus decoris tui, et foramina tua in die, qua conditus es, praeparata sunt II 433 a

14 Tu Cherub extentus et protegens II 161 a

XXIX, 3 Dicis: Meus est fluvius et ego feci me ipsum I 2 a

XLIV, 6 Sufficiant vobis omnia scelera vestra III 650 a

13 Non appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fungantur mihi III 676 b

EX LIBRO DANIELIS.

CAP. I, v. 9 Dedit Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum II 631 a

II, 22 Ipse revelat profunda et abscondita et novit in tenebris constituta I 5 b

III, 60 Benedicite aquae omnes, quae super caelos sunt, Domino II 336 a

IV, 24 Peccata tua eleemosynis redime IV 353 a

VII, 9 Throni positi sunt, et antiquus dierum sedit I 1 b; IV 984 a

10 Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius I 4 b

Millia millium ministrabant ei II 102 a, 261 a

IX, 22 Nunc egressus sum, ut docerem te, et intelligeres II 284 a

XII, 2 Multi de his qui dormiunt in terrae pulvere, evigilabunt IV 885 a

EX LIBRO OSEE.

CAP. I, v. 2 Vade, sume tibi uxorem fornicationum I 845 a; IV 723 a

III, 4 Diligunt vinacia uvarum II 433 a

IV, 9 Erit sicut populus, sic sacerdos IV 434 a

VII, 4 Omnes adulterantes sicut clibanus succensus a coquente II 231 a

VIII, 4 Ipsi regnaverunt, et non ex me II 4006 a

X, 2 Divisum est cor eorum, nunc interibunt II 887 a

XIII, 14 Ero mors tua, o mors; morsus tuus ero, inferne III 462 a

EX LIBRO IOELIS.

CAP. II, v. 13 Scindite corda vestra et non vestimenta vestra IV 372 a

25 Reddam vobis annos, quos comedit locusta IV 339 a

EX LIBRO AMOS.

CAP. I, v. 3 Super tribus sceleribus Damasci et super quatuor non convertam eum IV 344 a

V, 1 Domus Israel cecidit et non adiiciet, ut resurgat III 676 b

EX LIBRO IONAE.

CAP. II, v. 4 Proiecisti me in profundum in corde maris, et flumen circumdedit me I 4 a

EX LIBRO MICHAEL.

CAP. II, v. 13 Ascendet pandens iter ante eos III 463 a; IV 541 b

III, 4 Tunc clamabunt ad Dominum et non exaudiet eos IV 527 a

EX LIBRO NAHUM.

CAP. I, v. 9 Non consurget duplex tribulatio II 843 b; IV 358 a, 530 b

EX LIBRO HABACUC.

CAP. I, v. 13 Mundi sunt oculi tui, Domine, ne videas malum I 689 a

Quare respicis super iniqua agentes, et taces, devorante impio iustiores se? II 850 b

II, 12 Vae, qui aedificat civitatem in sanguinibus III 650 a

20 Dominus in templo sancto suo II 225 a

III, 4 Cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius I 3 a

EX LIBRO ZACHARIAE.

CAP. I, v. 3 Convertimini ad me... et convertar ad vos II 681 a; IV 430 a

II, 4 Loquere ad puerum istum II 273 b

IV, 7 Exaequabit gratiam gratiae II 666 a, 931 a

IX, 11 Tu in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu III 407 a, 461 a

EX LIBRO MALACHIAE.

CAP. I, v. 2 Dilexi Iacob, Esau autem odio habui III 700 a

I, 15 Custodite spiritum vestrum et uxorem adolescentiae etc. II 908 b

EX LIBRO SECUNDO MACHABAEORUM.

CAP. IX, v. 13 Orabat hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus IV 334 a

XII, 46 Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare IV 943 b

EX EVANGELIO MATTHAEI.

CAP. I, v. 19 Ioseph vir eius, cum esset iustus etc. IV 783 b

21 Vocabis nomen eius Iesum; ipse enim salvum faciet populum suum III 394 b

22 Hoc autem factum est, ut adimpleretur etc. II 128 b

24 Accepit conjugem suam; et non cognoscebat eam etc. IV 712 b

II, 2 Vidimus stellam eius in Oriente II 362 a

III, 8 Facite fructum dignum poenitentiae IV 398 b, 532 b

9 Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae I 190 b

11 Ego baptizo vos in aqua in poenitentiam IV 56 b

Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto et igni IV 552 a

14 Ego a te debeo baptizari IV 432 a

IV, 4 Iesus ductus est in desertum a Spiritu II 535 b

3 Dic, ut lapides isti panes fiant II 516 a

17 Poenitentiam agite IV 440 a, 582 a

V, 16 Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona IV 636 b

17 Non veni solvere [legem], sed adimplere III 33 a

22 Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio II 845 a; III 834 a

32 Omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa etc. IV 783 a

34 Ego autem dico, non iurare omnino III 866 a, 870 a

37 Sit sermo vester: est, est; non, non II 540 b

43 Audistis, quia dictum est: Diliges proximum tuum etc. III 663

45 Qui solem suum oriri facit super bonos et malos II 774 a, 870 a; IV 900 a

46 Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? III 668 a

48 Estote vos perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est I 274 b; III 661 a, 885 a

VI, 3 Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua IV 378 b

13 Et ne nos inducas in tentationem II 535 b, 556 b, 684 b

22 Si oculus tuus fuerit simplex etc. II 881 a, 921 b

24 Nemo potest duobus dominis servire II 887 a, 4012 b; IV 655 a

VII, 2 In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis II 666 a; IV 920 a

VII, 6 Nolite dare sanctum canibus IV 211 a
18 Non potest arbor bona malos fructus
facere II 763 a, 803 b, 955 b
VIII, 4 Vade, ostende te sacerdoti IV 439 b
9 Ego homo sum sub potestate consti-
tutus, habens sub me milites II 162 b
29 Iesu, Fili Dei, venisti huc ante tem-
pus torquere nos? II 466 a
31 Mitte nos in gregem porcorum II
273 a
IX, 2 Videns Iesus fidem illorum, dixit
paralytico: Confide, fili II 664 b
4 Quid cogitatis mala in cordibus ve-
stris? II 230 b
6 Filius hominis habet potestatem in
terra dimittendi peccata III 225 b; IV
130 a
XI, 3 Tu es qui venturus es, an alium
expectamus? III 553 b; IV 60 b
11 Qui minor est in regno caelorum
maior est illo II 707 a
13 Omnes Prophetiae et Lex usque ad
Ioannem prophetaverunt IV 86 a
25 Abscondisti haec a sapientibus...
quoniam sic fuit placitum ante te
I 732 a
27 Nemo novit Filium nisi Pater, neque
Patrem quis novit nisi Filius, et cui
voluerit Filius revelare I 385 a, 387 b,
489 a
29 Discite a me, quia mitis sum et hu-
milis corde III 331 a
30 Iugum meum suave est et onus
meum leve II 679 a; IV 83 b
XII, 27 Ipsi iudices vestri erunt IV 971 a
30 Qui non est mecum contra me est
I 848 a, 857 a
31 Spiritus blasphemia non remittetur
II 997 a
32 Qui dixerit contra Spiritum sanctum,
non remittetur ei II 988 a; IV 826 b
Neque in hoc saeculo neque in fu-
turo IV 551 a
36 Omne verbum otiosum... reddent
rationem de eo II 942 a; IV 457 b
40 Sicut fuit Ionas in ventre ceti etc.
III 456 a
41 Viri Ninivitae surgent in iudicio cum
generatione ista IV 971 a
50 Quicumque fecerit voluntatem Patris
mei, qui in caelis est, ipse meus fra-
ter etc. I 852 a
XIII, 8 Dabant fructum, aliud centesi-
mum etc. IV 757 a
33 Simile est regnum caelorum fer-
mento etc. III 406 b
42 Mittent eos in caminum ignis IV 981 a
XV, 14 Caecus si caeco ducatum praestet,
ambo in foveam cadunt III 337 a
47 Omne quod in os intrat, in ventrem
vadit et in secessum emittitur II 727 a
26 Non est bonum sumere panem filio-
rum et mittere canibus IV 211 a
XVI, 17 Caro et sanguis non revelavit tibi
III 518 b
49 Quodcumque ligaveris super terram
erit ligatum et in caelis IV 451 a, 538 a
24 Si quis vult post me venire, abneget
semetipsum et tollat crucem suam III
783 b

XVI, 27 Tunc reddet unicuique secundum
opera eius II 667 a; IV 960 b
XVII, 5 Hic est Filius meus dilectus, in
quo mihi bene complacui I 428 a
24 Reges terrae a quibus accipiunt tri-
butum? II 1010 a
XVIII, 9 Si oculus tuus scandalizat te, erue
eum IV 843 b
10 Angeli eorum in caelis semper vi-
dent faciem Patris II 277 a
17 Si Ecclesiam non audierit, sit tibi
sicut ethnicus et publicanus IV 484 a
48 Quaecumque solveritis super terram,
erant soluta et in caelo IV 451 a
22 Non dico tibi usque septies, sed usque
septuagies septies IV 334 a
34 Tradidit eum tortoribus, quoadusque
redderet universum debitum IV 576 a
XIX, 4 Non legistis, quia qui fecit homi-
nem ab initio etc. IV 661 a
6 Iam non sunt duo, sed una caro I
547 a; IV 783 a
Quod ergo Deus coniunxit homo non
separet IV 663 a, 681 a, 758 b,
767 a, 781 a
8 Moyes ob duritiam cordis vestri per-
misit etc. I 843 b; IV 753 a
9 Quicumque dimiserit uxorem suam nisi
ob fornicationem etc. IV 759 a, 780 a,
785 a
15 Cum imposuisset eis manus etc. IV
591 a
17 Si vis ad vitam ingredi, serva man-
data II 680 a; III 815 a
21 Si vis perfectus esse, vade, vende
quae habes III 662 a
28 Sedebitis et vos super sedes duode-
cim IV 971 a
XX, 9 Acceperunt singulos denarios IV
1010 a
14 Tolle quod tuum est II 667 a
XXI, 4 Hoc totum factum est, ut adimple-
retur quod dictum est II 428 b
9 Turbae, quae praecedebant et quae
sequebantur etc. III 426 a
25 Baptismus Ioannis unde erat, e caelo,
an ex hominibus? I 131 b
XXII, 13 Mittite eum in tenebras exterio-
res IV 1041 a
14 Multi sunt vocati, pauci vero electi
I 714 b, 716 b, 819 b
21 Reddite quae sunt Caesaris Caesari
II 1011 a
30 In resurrectione neque nubent neque
nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei
IV 754 b, 917 b
32 Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac
et Deus Iacob I 591 b
37 Diliges Dominum Deum tuum ex toto
corde etc. I 81 b, 317 a; III 610 a,
618 b
XXIII, 3 Omnia quaecumque dixerint vo-
bis, servate et facite II 1012 a; IV 502 a
XXIV, 12 Refrigescet caritas multorum
IV 976 b
29 Stellae cadent de caelo, et virtutes
caelorum commovebuntur IV 979 b,
995 b
30 Tunc parebit signum Filii hominis
in caelo IV 987 a

XXIV 35 Caelum et terra transibunt IV 992 b
36 De die illa et hora nemo scit... nisi
solus Pater III 304 b; IV 989 a
XXV, 12 Nescio vos I 689 a
15 Dedit... unicuique secundum propriam
virtutem I 317 a; II 245 a
31 Cum venerit Filius hominis etc. IV
971 b
33 Et statuet oves quidem a dextris,
hoedos autem a sinistris IV 557 a
41 Discedite a me maledicti in ignem
aeternum, qui paratus est diabolo et
angelis eius II 76 a, 168 a, 852 b;
IV 925 b, 927 a, 931 a, 933 b
42 Esurivi, et non dedistis mihi mandu-
care II 924 b; IV 377 b
XXVI, 17 Prima die azymorum IV 260 a
26 Coenantibus eis, accepit Iesus pa-
nem etc. IV 486 a
34 In hac nocte... ter me negabis II 137 a
38 Tristis est anima mea usque ad mor-
tem III 338 a
39 Transeat a me calix iste III 376 b
Non sicut ego volo, sed sicut tu III
367 a, 374 a, 375 b
41 Vigilate et orate, ut non intretis in
tentationem II 535 b
XXVII, 46 Ut quid dereliquisti me? III
438 b
XXVIII, 18 Data est mihi omnis potestas
in caelo et in terra I 761 b; II 26 a;
III 326 b; IV 131 b
19 Baptizantes eos in nomine Patris et
Filii et Spiritus sancti I 61 a, 393 a;
IV 67 a, 70 a, 456 a
20 Ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus IV 103 a, 186 b, 188 a, 216 b

EX EVANGELIO MARCI.

CAP. I, 4 Praedicans baptismum poeniten-
tiae in remissionem peccatorum IV 55 b
24 Exclamavit dicens: Quid nobis et tibi,
Iesu Nazarene? III 492 b
44 Vide, nemini dixeris I 848 b
V, 9 Legio mihi nomen est II 211 a
VI, 13 Ungebant oleo multos aegros et sa-
nabant IV 588 a, 592 b
VII, 18 Omne extrinsecus introiens in homi-
nem non potest eum communicare
II 727 a
VIII, 24 Video homines velut arbores am-
bulantes IV 379 b
IX, 22 Si potes credere, omnia possibilia
sunt credenti I 761 b; III 326 b
XII, 30 Diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo I 317 a; III 612 a,
618 b
43 Vidua haec pauper plus omnibus
misit II 929 a; IV 378 a
XIV, 2 Non in die festo IV 262 a
25 Non bibam de hoc genimine vitis etc.
IV 299 a
33 Coepit pavere et taedere III 360 a
XVI, 16 Qui crediderit et baptizatus fuerit
salvus erit III 895 b; IV 69 b, 102 a
19 Sedet a dextris Dei II 85 a

EX EVANGELIO LUCAE.

CAP. I, 26 Missus est Angelus Gabriel a
Deo in civitatem Galilaeae II 259 a

- I, 28 Ave. gratia plena III 74 a, 282 b
 35 Spiritus sanctus superveniet in te III 73 a
 Virtus Altissimi obumbrabit tibi III 79 a
 37 Non erit impossibile apud Deum omne verbum I 750 a, 756 a
 41 Exultavit infans in utero eius IV 159 b
 45 Beata quae credidisti, quoniam perficientur ea quae dicta sunt tibi a Domino II 516 b; III 106 a
 48 Respexit humilitatem ancillae suae II 517 b
 II, 35 Tuam ipsius animam pertransibit gladius I 861 a
 52 Iesus proficiebat sapientia et aetate et gratia III 293 b, 321 a
 III, 8 Facite fructus dignos poenitentiae IV 532 b
 22 Vox de caelo facta est: Tu es Filius meus dilectus II 271 a
 IV, 8 Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies III 200 a
 V, 31 Non egent qui sani sunt medico IV 209 a
 VI, 12 Exiit in montem orare III 370 a
 13 Elegit duodecim ex ipsis, quos et Apostolos nominavit IV 642 b
 40 Perfectus omnis erit, si sit sicut magister eius III 662 a
 VII, 47 Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum IV 422 a
 Cui minus dimittitur, minus diligit IV 99 b
 X, 16 Qui vos audit me audit II 1012 a
 20 Gaudete, quod nomina vestra scripta sunt in caelis I 724 b; IV 898 a
 23 Beati oculi qui vident, quae vos videtis III 547 a
 30 Exspoliaverunt eum et plagis impositis abierunt II 700 a
 Semivivo relicto II 908 b
 XI, 3 Panem nostrum quotidianum da nobis hodie IV 295 a
 20 Si in digito Dei eiicio daemonia etc. I 395 a
 21 Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quae possidet II 534 a
 41 Quod superest date eleemosynam IV 370 a
 Et ecce omnia munda sunt vobis II 930 a; IV 353 a, 367 b
 52 Vae... quia tulistis clavem scientiae IV 500 a
 XII, 47 Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui... vapulabit multis II 525 a, 986 a
 XIII, 5 Si poenitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis IV 578 a
 XIV, 23 Exi in vias et sepes et compelle intrare II 618 a
 Ut impleatur domus mea IV 924 a
 XV, 8 Quae mulier habens drachmas decem etc. II 253 a
 40 Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente II 285 a
 47 Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus II 886 a; III 605 a
 XVI, 8 Filii huius saeculi prudentiores filii lucis in generatione sua sunt II 169 a, 190 a; IV 496 a
 9 Facite vobis amicos de mammona iniquitatis IV 370 a, 378 a
 22 Factum est, ut... portaretur... in sinum Abrahae IV 45 a
 24 Mitte Lazarum, ut... refrigeret linguam meam IV 1044 a
 25 Fili, recordare, quia recepisti bona in vita tua III 240 b; IV 1043 a
 26 Inter nos et vos chaos magnum firmatum est III 461 a; IV 939 b
 28 Habeo quinque fratres etc. IV 1039 a
 XVII, 9 Nunquid gratiam habet servo illi, quia fecit quae ei imperaverat? II 666 b
 XVIII, 19 Nemo bonus nisi solus Deus I 395 a
 XIX, 26 Qui non habet, et quod habet auferetur ab eo II 770 b
 41 Ut appropinquavit, videns civitatem flevit super illam III 367 b
 XXI, 18 Capillus de capite vestro non peribit II 734 b; IV 909 a
 XXII, 20 Hic est calix novum testamentum in sanguine meo IV 493 a
 26 Vos autem non sic, sed qui maior est in vobis fiat sicut minor IV 614 a
 27 Quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat? II 46 a, 276 b
 32 Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua IV 532 a
 38 Ecce duo gladii hic IV 812 b
 43 Apparuit illi Angelus de caelo confortans eum II 280 a
 XXIII, 43 Hodie mecum eris in paradiso III 463 a; IV 541 b, 557 a
 XXIV, 46 Oculi illorum tenebantur, ne eum agnoscerent IV 286 b
 39 Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet III 44 a; IV 1030 a
 44 Haec... locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum IV 186 b
 EX EVANGELIO IOANNIS.
 CAP. I, 1 In principio erat Verbum I 184 a, 490 b, 514 a
 Verbum erat apud Deum I 650 a
 3 Omnia per ipsum facta sunt I 254 a, 370 a, 482 a; II 26 a, 331 b
 Sine ipso factum est nihil II 814 a, 869 b
 4 In ipso vita erat, et vita erat lux hominum I 623 a, 624 b; II 311 b
 5 Lux in tenebris lucet I 720 a; II 854 b
 9 Erat lux vera I 2 b, 190 b; II 266 a
 Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum I 815 a; II 266 a, 690 a
 10 Mundus per ipsum factus est, et mundus eum non cognovit II 26 a
 12 Dedit eis potestatem filios Dei fieri II 673 b, 695 b; III 235 a
 14 Verbum caro factum est I 481 a; III 46 a, 473 a
 Plenum gratiae et veritatis III 281 a
 16 De plenitudine eius nos omnes accepimus et gratiam pro gratia II 630 a; III 281 b, 283 b, 292 b
 I, 17 Gratia et veritas per Iesum Christum facta est III 292 b, 407 a, 540 b
 18 Deum nemo vidit unquam II 208 b, 543 a; III 303 a
 27 Ego non sum dignus, ut solvam eius corrigiam calceamenti III 466 b
 31 Ut manifestetur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans IV 56 b
 II 4 Nondum venit hora mea II 362 a
 19 Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud III 456 a
 III, 5 Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto etc. II 718 a, 759 a; III 235 b; IV 77 b, 91 b
 13 Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo III 465 b
 46 Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret I 324 b; III 1 a, 409 a, 705 a
 48 Qui credit in eum non iudicatur IV 973 b
 20 Omnis qui male agit odit lucem I 24 b; II 203 b, 529 a
 31 Qui est de terra... de terra loquitur; qui de caelo venit super omnes est III 44 a
 34 Non ad mensuram dat Deus spiritum I 289 b, 793 a; III 409 a, 278 a, 292 a, 312 a
 IV, 24 Spiritus est Deus, et... in spiritu et veritate oportet adorare I 203 b
 42 Iam non propter tuam loquelam credimus III 523 b
 48 Nisi signa et prodigia videritis, non creditis IV 217 b
 V, 17 Pater meus usque modo operatur, et ego operor II 496 a, 292 a, 371 a, 386 a, 387 a
 19 Quaecumque [Pater] fecerit, haec et Filius similiter facit I 368 b; III 325 b
 22 Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio IV 984 a
 24 Qui verbum meum audit... in iudicium non venit, sed transit a morte in vitam IV 973 b
 26 Sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in semetipso I 371 b; III 2 a
 27 Potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est IV 972 b, 984 a
 28 Venit hora, in qua omnes... audient vocem Filii Dei IV 885 a, 894 b
 39 Scrutamini Scripturas I 41 a
 VI, 12 Colligite quae superaverunt fragmenta, ne pereant III 543 b
 37 Eum qui venit ad me, non eiiciam foras I 720 a; IV 469 b
 38 Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam III 363 b
 44 Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum II 618 a; IV 421 a
 Et ego resuscitabo eum in novissimo die IV 885 b
 50 Hic est panis de caelo descendens IV 183 b
 54 Nisi manducaveritis carnem Filii hominis etc. IV 203 a, 204 a
 56 Caro mea vere est cibus IV 196 a, 201 a

VI, 64 Caro non prodest quidquam III 222 b;
IV 218 b
71 Nonne ego vos duodecim elegi, et ex
vobis unus diabolus est I 716 a
VII, 16 Mea doctrina non est mea I 213 a
22 [Circumcisio] non ex Moyse est, sed
ex Patribus IV 37 b
23 Circumcisionem accipit homo in Sab-
bato IV 46 a
38 Flumina de ventre eius fluent aquae
vivae I 255 b
39 Nondum erat Spiritus datus I 274 b;
II 707 b; IV 591 b
VIII, 11 Iam amplius noli peccare IV 316 a,
807 b
20 Nemo apprehendit eum, quia necdum
venerat hora eius II 362 a
25 Principium, qui et loquor vobis I 518 b;
III 157 a
29 Qui me misit mecum est, et non re-
liquit me solum, quia ego quae pla-
cita sunt ei, facio semper I 567 a
34 Omnis qui facit peccatum, servus est
peccati II 1010 b
44 Vos ex patre diabolo estis I 463 b
Ille homicida erat ab initio II 181 a,
492 b
In veritate non stetit II 128 b, 131 a
Mendax est et pater eius II 152 a,
205 b
55 Ero similis vobis mendax I 723 b
56 Abraham pater vester exultavit, ut
videret diem meum III 246 b
58 Antequam Abraham fieret, ego sum
III 251 b
IX, 3 Neque hic peccavit, neque parentes
eius II 850 b
31 Scimus, quia peccatores Deus non
audit IV 945 a
X, 9 Ingredietur et egredietur et pascua
inveniet III 20 b
13 Mercenarius fugit, quia mercenarius
est III 606 b
18 Nemo tollit eam [animam] a me, sed
ego pono eam a me ipso III 446 a
Potestatem habeo ponendi eam et
potestatem habeo iterum sumendi
eam III 350 a, 436 a
30 Ego et Pater unum sumus I 545 b
XI, 24 Scio, quia resurget in resurrectione
in novissimo die IV 883 a
33 Iesus... infremuit spiritu et turbavit se
ipsum III 339 a, 340 a
42 Sciebam, quia semper me audis,
sed... dixi, ut credant III 371 b,
373 a
51 Cum esset pontifex anni illius, pro-
phetavit IV 511 a
XII, 25 Qui amat animam suam perdet
eam II 25 b, 473 a; III 628 a
28 Clarificavi et iterum clarificabo II
273 a
31 Nunc princeps huius mundi eiicietur
foras III 405 a
32 Ego si exaltatus fuero a terra, omnia
traham ad me ipsum III 428 a, 461 b
XIII, 1 Ante diem festum Paschae IV 185 a,
261 a
2 Cum diabolus iam misisset in cor, ut
traderet eum Iudas II 230 a

XIII, 15 Exemplum dedi vobis, ut quemad-
modum ego feci vobis, ita et vos fa-
ciatis III 246 a
18 Ego scio, quos elegerim I 711 a,
714 a
XIV, 2 In domo Patris mei mansiones
multae sunt I 711 a; IV 1010 b
10 Non creditis, quia ego in Patre, et
Pater in me est I 347 a, 489 a.
Verba, quae ego loquor vobis, a me
ipso non loquor; Pater autem in
me manens ipse facit opera I 567 a
16 Ego rogabo Patrem, et alium Para-
clitum dabit vobis IV 947 b.
23 Ad eum veniemus et mansionem
apud eum faciemus I 263 a
28 Pater maior me est III 372 a
30 Venit princeps mundi huius II 25 a
XV, 5 Sine me nihil potestis facere II
688 b, 689 b, 861 a
13 Maiorem hac dilectionem nemo habet,
ut animam suam ponat quis pro ami-
cis suis I 306 b; II 679 b
14 Vos amici mei estis, si feceritis quae
ego praecipio vobis II 679 b
15 Vos autem dixi amicos II 701 b
Omnia quaecumque audiavi a Patre
meo, nota feci vobis IV 988 a
XVI, 7 Si abiero, mittam eum ad Vos I
259 a, 261 b
11 Princeps huius mundi iam iudicatus
est IV 974 a
13 Cum venerit ille Spiritus veritatis,
docebit vos omnem veritatem I 272 a,
283 b; IV 988 a
Non loquetur a semetipso I 218 b
14 Ille me clarificabit, quia de meo ac-
cipiet I 211 a, 486 b
15 Omnia quaecumque habet Pater, mea
sunt I 213 b
28 Exivi a Patre et veni in mundum,
iterum relinquo mundum et vado ad
Patrem I 2 b
XVII, 3 Haec est vita aeterna, ut cogno-
scant te solum Deum verum et quem
misisti, Iesum Christum II 422 b
20 Non pro eis rogo tantum, sed et pro
eis qui credituri sunt per verbum eo-
rum in me III 373 b
22 Ut sint unum, sicut et nos unum su-
mus I 197 a, 294 b, 545 b; III 604 a
23 Ut sint consummati in unum I 249 a
XVIII, 28 Ipsi non introierunt in praeto-
rium, ut non contaminarentur, sed ut
manducarent pascha IV 261 a
36 Regnum meum non est de hoc mundo
II 25 a
XIX, 26 Ecce filius tuus IV 713 a
34 Exivit sanguis et aqua III 893 b
XX, 19 Cum fores essent clausae... venit
Iesus et stetit in medio IV 4027 a
22 Insufflavit et dixit eis: Accipite Spi-
ritum sanctum I 251 b, 254 a, 284 b;
II 410 b
23 Quorum remisistis peccata, remit-
tuntur eis IV 469 a, 472 a, 579 b
29 Quia vidisti me, Thoma, credidisti
III 501 a, 517 a
Beati, qui non viderunt et credide-
runt III 518 b

XXI, 15 Simon Ioannis, diligis me? I 205 a,
III 707 a
17 Domine, tu omnia nosti I 688 a

EX ACTIBUS APOSTOLORUM.

CAP. I, 3 Praebuit se ipsum vivum... in
multis argumentis III 463 b
11 Sic veniet, quemadmodum vidistis
eum euntem in caelum IV 995 a
II, 24 Quem Deus suscitavit, solutis dolo-
ribus inferni III 457 a, 458 b; IV
939 a
36 Et Dominum eum et Christum fecit
Deus IV 984 b
IV, 12 Non est in alio aliquo salus III 431 a
V, 3 Anania, cur tentavit satanas cor tuum,
mentiri te Spiritui sancto? II 225 a,
498 b
VI, 8 Stephanus plenus gratia et fortitu-
dine III 282 b
VIII, 12 In nomine Iesu Christi baptiza-
bantur IV 72 b
16 Baptizati tantum erant in nomine
Domini Iesu IV 57 a
17 Tunc imponebant manus super illos
IV 642 b
18 Simon... obtulit eis pecuniam IV
648 a
X, 34 In veritate comperi, quia non est
personarum acceptor Deus I 732 a
38 Unxit eum Deus Spiritu sancto et
virtute IV 2 b
42 Constitutus est a Deo iudex vivorum
et mortuorum IV 974 a
XII, 7 Ceciderunt catenae de manibus eius
II 284 a
XIII, 17 Deus plebis Israel elegit patres
nostros II 26 a
XV, 9 Fide purificans corda eorum III
470 a; IV 421 b
10 Iugum... quod neque patres nostri
neque nos portare potuimus III 890 a
11 Sed per gratiam Domini Iesu Chri-
sti credimus salvari II 679 b
XVII, 28 In ipso vivimus et movemur et
sumus I 352 a, 623 a, 649 b
Ipsius enim et genus sumus II 411 a
XIX, 2 Sed neque si Spiritus sanctus est,
audivimus IV 57 a
XXVII, 31 Nisi hi in navi manserint, vos
salvi fieri non potestis IV 584 b

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

CAP. I, 3 Factus est ei ex semine David se-
cundum carnem III 45 a, 110 b, 249 a
4. Praedestinatus est Filius Dei in vir-
tute III 181 a, 225 a, 243 b
11 Desidero videre vos, ut aliquid im-
pertiar vobis gratiae spiritualis ad
confirmandos vos IV 168 a
17 Iustitia Dei in eo revelatur ex fide
in fidem, sicut scriptum est: Iustus
autem ex fide vivit II 656 a; III 502 a,
598 b
20 Invisibilia ipsius a creatura mundi
per ea quae facta sunt intellecta con-
spiciuntur I 75 a

- I, 21 Evaluerunt in cogitationibus suis I 813 a
 24 Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum II 854 a, 869 b
 28 Sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum II 489 a
 32 Qui talia agunt digni sunt morte... sed etiam qui consentiunt facientibus I 844 a
- II, 1 In quo iudicas alterum te ipsum condemnas IV 512 a, 782 a
 4 Ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? IV 208 b
 5 Secundum duritiam tuam et impoenitens cor thesaurizas tibi iram I 717 b; II 284 b
 15 Se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus IV 900 a
 25 Circumcisio quidem prodest, si legem observes IV 82 b
- III, 8 Non... faciamus mala, ut veniant bona I 825 b; IV 760 a
 19 Ut omne os obstruatur, et subditus fiat omnis mundus Deo I 734 b
 23 Omnes peccaverunt et egent gloria Dei III 67 b; IV 443 a
 24 Iustificati gratis per gratiam ipsius IV 418 a
 25 Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius III 401 b
- IV, 4 Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum II 931 b
 25 Traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter iustificationem nostram III 400 a; IV 59 b
- V, 1 Iustificati ex fide II 627 b; IV 421 b
 3 Tribulatio patientiam operatur etc. II 535 b; III 571 a
 5 Spes non confundit II 436 b
 Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis I 197 a, 249 a, 254 b
 8 Cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus Christus pro nobis mortuus est II 631 a; III 1 b, 262 b, 461 a, 669 b
 12 Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit II 798 a
 Et per peccatum mors II 516 a, 717 a
 In quo omnes peccaverunt II 730 b
 15 Sed non sicut delictum, ita et donum II 762 b; IV 95 b
 19 Per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi II 516 a, 520 a, 798 a
 20 Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia III 676 a; IV 99 b, 337 b
- VI, 3 Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus II 760 a; IV 68 a
 4 Quomodo Christus surrexit... ita et nos in novitate vitae ambulemus III 401 a
 5 Complantati facti sumus similitudini mortis eius III 401 a
 6 Vetus homo noster simul crucifixus est II 767 a
- VI, 7 Qui mortuus est iustificatus est a peccato II 760 a
 9 Mors illi ultra non dominabitur II 1010 b
 42 Non regnet peccatum in vestro mortali corpore II 686 b, 721 a, 756 a, 1010 b
 13 Ne exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato II 580 b
 23 Stipendia peccati mors II 467 a
 Gratia autem Dei vita aeterna II 660 b, 666 b, 680 a, 698 a; III 814 b
- VII, 7 Concupiscentiam nesciebam, nisi Lex diceret: Non concupisces II 721 a; III 818 b
 8 Occasione accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam II 721 b; III 812 a
 42 Lex quidem sancta, et mandatum sanctum et iustum et bonum III 887 a
 45 Non quod volo bonum, hoc ago II 948 a
 47 Non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum II 686 a; III 73 b
 18 Non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum II 747 a
 23 Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae II 716 b, 719 b, 765 a; III 628 a
 24 Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? II 678 a, 719 b, 749 b
- VIII, 3 De peccato damnavit peccatum in carne III 73 b
 10 Corpus mortuum est propter peccatum II 474 a
 15 Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore II 1011 b
 Sed accepistis spiritum adoptionis filiorum III 29 a, 233 a, 235 b
 In quo clamamus: Abba, Pater III 237 b
 17 Si autem filii, et heredes III 30 b
 48 Non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam II 666 b
 20 Vanitati creatura subiecta est I 159 a; II 555 b; III 249 b
 21 Creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei II 1012 a
 24 Spes, quae videtur, non est spes III 583 b, 683 a
 26 Ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus II 908 a
 28 Scimus, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum I 825 a; II 851 b; III 27 a, 678 a; IV 335 a
 29 Quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui I 820 a; II 407 a, 699 b; III 237 b, 245 a
 Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus III 102 a, 246 b
 30 Quos autem praedestinavit, hos et vocavit III 177 b, 244 a
 32 Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? III 421 b
 38 Neque mors neque vita... poterit nos separare a caritate Dei II 165 b, 534 b; III 565 a
- IX, 3 Optabam ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis III 644 a
 41 Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali etc. II 448 b
 43 Iacob dilexi, Esau autem odio habui I 728 a; III 700 a
 48 Cuius vult miseretur et quem vult indurat I 717 a, 719 a; III 702 a; IV 960 a
 19 Voluntati eius quis resistit? I 839 a
 21 An non habet potestatem figulus etc. I 732 a
 22 Sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum II 466 b
- X, 4 Finis Legis Christus, ad iustitiam omni credenti II 884 a
 40 Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem I 392 b; IV 67 a, 474 a
 47 Fides ex auditu I 365 a; III 490 b, 529 b
- XI, 5 Reliquiae per electionem gratiae salvae factae sunt I 742 a
 6 Si gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia II 691 a; III 407 a
 46 Si radix sancta, et rami II 763 a
 29 Sine poenitentia sunt dona et vocatio Dei IV 577 a
 33 O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae Dei I 3 b, 733 b; IV 967 b
 36 Ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia I 631 a; III 257 a
- XII, 3 Unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei III 292 a
 5 Multi unum corpus sumus in Christo IV 887 a
 42 Spe gaudentes III 555 b
 45 Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus III 339 b
 49 Non vosmetipsos defendentes III 666 b
 Mihi vindicta; ego retribuam, dicit Dominus II 854 a; III 421 b; IV 342 a
- XIII, 2 Qui resistit potestati Dei ordinationi resistit II 1009 b, 1015 a
 5 Necessitate subditi estote, non solum propter iram II 1009 b
 8 Qui diligit proximum legem implevit II 680 a, 883 a; III 590 a, 617 b, 712 a, 809 b, 823 b, 890 a
 10 Plenitudo legis est dilectio II 680 a, 883 a
- XIV, 42 Unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo II 782 b
 23 Omne quod non est ex fide, peccatum est II 906 b; IV 835 b
- XV, 28 Per vos prolificiscar in Hispaniam I 836 b; III 509 a; IV 563 b
- EX EPISTOLA PRIMA AD CORINTHIOS.
- CAP. I, 20 Stultam fecit Deus sapientiam huius mundi I 756 b
 23 Praedicamus Christum crucifixum, Iudaeis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam I 596 b; III 446 b
 24 Christum Dei virtutem et Dei sapientiam I 254 a, 370 a, 561 a, 564 b, 596 b

- I, 25 Quod infirmum est Dei fortius est hominibus I 5 b; III 20 b, 446 b
- II, 8 Si cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent III 404 b
- 10 Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei I 5 b; III 326 a
- 11 Quis hominum scit, quae sunt hominis nisi spiritus hominis, qui in ipso est? I 299 a; II 233 a
Quae Dei sunt nemo cognovit nisi Spiritus Dei I 202 a; III 325 b
- 15 Spiritualis iudicat omnia IV 840 a
- III, 8 Qui plantat et qui rigat unum sunt I 546 a
- 9 Dei sumus adiutores I 295 a, 650 a, 724 a, 733 b; II 260 b
- 11 Fundamentum aliud nemo potest ponere III 285 b
- 12 Si quis superaedificat super fundamentum hoc aurum, argentum etc. IV 555 a, 558 a, 559 a
- 15 Salvus erit, sic tamen quasi per ignem IV 517 a, 553 b
- 22 Omnia vestra sunt II 5 a, 382 a, 4010 a
- IV, 4 Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum I 298 b; III 80 b; IV 210 b
- V, 5 Tradere huiusmodi satanae in interitum carnis II 204 a; IV 467 a, 484 a
- 6 Modicum fermentum totam massam corrumpit IV 728 b
- 7 Expurgate vetus fermentum III 79 b
- 8 Non in fermento veteri... sed in azy-
mis IV 261 a
- 12 Quid mihi de iis qui foris sunt iudicare? IV 840 a
- VI, 3 Nescitis, quoniam angelos iudicabimus? IV 974 a
- 9 Neque fornicarii... regnum Dei possidebunt IV 748 a
- 16 Qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur I 547 a; IV 783 a, 859 a
- 17 Qui adhaeret Domino unus spiritus est I 294 a, 545 a, 852 a; II 916 a; III 292 a, 596 a
- 18 Fugite fornicationem IV 399 b, 748 b, 782 a
- 19 Non estis vestri; empti enim estis pretio magno IV 799 b
- VII, 2 Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat IV 748 a
- 4 Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir IV 731 a, 747 a, 800 a, 843 a
- 5 Nisi ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi IV 738 a
- 6 Hoc autem dico secundum indulgentiam I 843 b; IV 725 a, 754 a
- 7 Volo enim, omnes vos esse, sicut me ipsum II 488 a
- 10 Praecipio... uxorem a viro non discedere IV 787 a
- 11 Si discesserit... viro suo reconciliari IV 786 a
- 12 Si quis frater uxorem habet infidelem etc. IV 837 b, 842 a
- 14 Sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem IV 832 a
- 15 Quodsi infidelis discedit, discedat IV 838 a
- VII, 21 Servus vocatus es? non sit tibi cura II 1010 b
- 27 Alligatus es uxori, noli quaerere solutionem IV 787 b
- 31 Praeterit figura huius mundi IV 884 a, 992 a
- 35 Non ut laqueum vobis iniiciam, sed ad id quod honestum est IV 717 a
- VIII, 1 Scientia inflat III 336 a
- 4 Nihil est idolum in mundo II 867 a; III 872 b; IV 764 b
- IX, 10 Debet in spe qui arat arare II 886 a
- 11 Si nos vobis spiritualia seminavimus etc. IV 647 b
- X, 2 Omnes in Moyse baptizati sunt IV 411 a
- 3 Omnes eandem escam spirituales manducaverunt IV 480 a, 218 a, 617 a
- 12 Qui se existimat stare videat, ne cadat III 765 a
- 13 Tentatio vos non apprehendat nisi humana II 511 a
Fidelis Deus est, qui non patietur... faciet cum tentatione proventum II 535 a; III 406 b
- 16 Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? IV 216 a
- 24 Nemo quod suum est quaerat, sed quod alterius III 643 b
- 31 Sive manducatis, sive bibitis... omnia in gloriam Dei facite II 44 a, 942 a
- XI, 3 Omnis viri caput Christus est, caput autem mulieris vir, caput vero Christi Deus II 403 b, 433 b, 496 b, 520 a, 1007 a; III 27 b, 270 b; IV 650 b, 752 b, 777 b
- 7 Vir non debet velare caput suum, quoniam imago et gloria Dei est II 403 a; IV 649 a
- 9 Non est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum II 403 b, 433 b
- 28 Probet autem se ipsum homo IV 210 a, 289 a
- 29 Qui manducat et bibit indigne etc. IV 208 b, 213 b
- 30 Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles IV 265 b
- XII, 3 Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto I 836 b
- 4 Divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus I 323 a; II 630 a, 634 a, 653 a; IV 615 a, 635 a
- 7 Unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem II 649 a
- 8 Alii per Spiritum datur sermo sapientiae etc. II 682 a; III 280 a, 774 a
- 9 Alteri fides in eodem Spiritu II 685 b; III 490 a
Alii gratia sanitatum in uno Spiritu I 254 a
- 11 Haec omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis, prout vult I 323 a; II 630 a
- 12 Corpus unum est et membra habet multa IV 614 a
- 13 Omnes in uno Spiritu potati sumus I 254 b
- XIII, 2 Si habuero omnem fidem etc. III 490 a
- XIII, 3 Si distribuero in cibos pauperum etc. IV 378 b
Et si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest I 306 b; II 656 a, 681 b; IV 353 a
- 4 Caritas patiens est, benigna est etc. III 589 a
- 5 Non quaerit quae sua sunt II 44 a, 888 b; III 606 a, 643 b
- 8 Caritas nunquam excidit I 307 b; II 659 b; III 688 a; IV 756 b
Sive prophetiae evacuabuntur, sive linguae cessabunt, sive scientia destruetur I 25 a; III 685 a, 726 b
- 9 Ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus III 33 a
- 10 Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est II 441 a, 252 a; III 319 a, 360 b, 494 a, 688 a
- 12 Videmus nunc per speculum in aenigmate I 74 b, 580 b; II 545 a; III 496 a
Tunc autem facie ad faciem II 123 b, 442 b, 260 b
Cognoscam, sicut et cognitus sum II 544 a
- 13 Nunc manent fides, spes, caritas, tria haec II 657 a; III 590 a
Maior autem horum est caritas III 604 a, 802 b
- XIV, 33 Non est dissensionis Deus, sed pacis II 389 b
- 38 Si quis ignorat, ignorabitur II 523 a, 770 b, 907 b
- XV, 10 Abundantius illis omnibus laboravi III 573 b
- 12 Si Christus... resurrexit a mortuis etc. IV 894 a
- 24 Cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et virtutem II 251 b; IV 635 b
- 26 Novissima inimica destruetur mors III 408 b
- 41 Alia claritas solis, alia claritas lunae I 308 a; IV 1010 b, 1017 a
- 42 Seminatur in corruptione, surget in incorruptione IV 1016 b
- 45 Novissimus Adam [factus est] in spiritum vivificantem IV 1014 a
- 47 Primus homo de terra terrenus, secundus etc. III 45 a, 263 a
- 50 Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt IV 883 a
- 51 Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur IV 885 a
- 52 In momento, in ictu oculi IV 886 a, 891 a
- 53 Oportet, corruptibile hoc induere incorruptionem IV 892 a, 896 b
- 56 Virtus peccati lex III 813 a, 887 a
- 57 Dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum II 678 a
- EX EPISTOLA SECUNDA AD CORINTHIOS.
- CAP. I, 12 Gloria nostra haec est, testimonium conscientiae nostrae II 900 b
- II, 10 Si quid donavi, propter vos in persona Christi IV 532 a, 539 a

- III, 5 Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis II 688 b
- 6 Littera occidit, spiritus autem vivificat III 887 a
- IV, 4 In quibus deus huius saeculi excavavit mentes infidelium II 25 a; III 405 b
- 16 Licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renovatur de die in diem II 587 b; IV 433 b
17. Momentaneum... aeternum gloriae pondus operatur in nobis IV 921 a
- V, 4 Nolumus exspoliari, sed supervestiri II 449 b; III 376 a
- 7 Per fidem ambulamus, et non per speciem I 655 a; II 544 b; III 682 b
- 10 Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi IV 973 a
- 14 Unus pro omnibus mortuus est III 68 a
- 19 Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi III 411 b
- VI, 14 Quae participatio iustitiae cum iniquitate, aut quae societas luci ad tenebras? I 853 a
- 15 Quae conventio Christi ad Belial? II 178 a, 204 a
- VII, 4 Mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus II 976 b
- X, 5 In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi II 126 a; III 471 a
- XI, 2 Despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo IV 543 b
- 14 Ipse satanas transfigurat se in angelum lucis II 217 a; III 214 b
- XII, 9 Virtus in infirmitate perficitur II 165 b; III 331 b
- 14 Nec debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis III 646 a
- XIII, 4 Etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei III 331 b
- EX EPISTOLA AD GALATAS.
- CAP. I, 9 Si quis vobis evangelizaverit praeter id quod accepistis, anathema sit IV 484 a
- II, 11 In faciem ei [Cephae] restiti, quia reprehensibilis erat IV 88 a
- 21 Non abiicio gratiam Dei; si enim per Legem iustitia, ergo gratis Christus mortuus est II 675 a; III 425 a
- III, 19 Lex... ordinata per Angelos I 279 b
- 27 Quicumque in Christo baptizati estis Christum induistis IV 405 b
- 28 Omnes vos unum estis in Christo Iesu IV 614 a, 782 b, 792 a
- IV, 4 Ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum I 259 a, 281 b; III 21 a, 31 a, 33 a
- Factum ex muliere III 34 a, 410 b, 249 a
- Factum sub lege III 34 a
- 5 Ut adoptionem filiorum reciperemus III 235 a
- 10 Dies observatis et menses IV 740 a
- V, 3 Testificor rursus omni homini circumcidenti se etc. IV 83 a

- V, 6 Fides, quae per caritatem operatur I 318 b
- 13 In libertatem vocati estis IV 615 b
- 17 Caro concupiscit adversus spiritum II 25 b, 478 b, 741 b, 766 b; III 44 a, 628 a; IV 883 b
- 19 Manifesta sunt opera carnis etc. I 23 b; II 500 a
- 22 Fructus autem Spiritus est caritas, gaudium etc. III 805 a
- VI, 5 Unusquisque onus suum portabit II 782 b
- 10 Operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei III 647 a
- 14 Mihi mundus crucifixus est, et ego mundo III 783 b
- 15 In Christo enim Iesu neque circumcisio aliquid valet... sed nova creatura II 390 a

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

- CAP. I, 4 Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati I 702 a, 714 a; II 631 a
- 5 Praedestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum III 247 a
- Secundum propositum voluntatis suae I 798 b
- 10 Instaurare omnia in Christo III 288 a
- 11 Operatur omnia secundum consilium voluntatis suae I 798 b, 812 a
- 14 Qui est pignus hereditatis nostrae I 332 b
- 22 Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam III 283 a, 288 a
- II, 2 Aliquando ambulastis secundum... principem potestatis aeris huius II 464 a
- 3 Eramus natura filii irae II 451 a, 718 a
- 4 Deus, qui dives est in misericordia, propter nimiam caritatem suam etc. II 786 b; III 1 a, 31 a, 704 a, 706 b; IV 895 a
- 14 Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum I 548 b
- III, 9 Illuminare omnes, quae sit dispensatio sacramenti absconditi a saeculis in Deo I 5 a
- 10 Ut innotescat principatibus et potestatibus... per Ecclesiam multiformis sapientia Dei II 418 b, 522 b, 538 b; III 288 a, 539 b, 545 b
- 15 Ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur I 180 a, 395 a; III 238 b, 240 b, 273 b
- 17 Christum habitare per fidem in cordibus vestris III 285 a; IV 287 a, 582 b
- 18 Ut possitis comprehendere... quae sit latitudo et longitudo etc. I 3 b, 664 a
- 20 Qui potens est omnia facere superabundanter etc. I 750 b, 861 b
- IV, 5 Unus Dominus, una fides, unum baptismum III 478 a; IV 67 a
- 8 Ascendens in altum... dedit dona hominibus II 707 b
- 10 Qui ascendit super omnes caelos, ut impleret omnia III 282 b
- 13 Donec occurramus omnes... in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi IV 917 b

- IV, 25 Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo II 541 a; III 864 b
- V, 2 Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis III 98 b, 428 a
- 8 Eratis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino II 330 a
- 16 Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt II 390 b
- 22 Mulieres viris suis subditae sint IV 742 a
- 28 Viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua III 628 b
- 29 Nemo unquam carnem suam odio habuit II 27 b, 478 b, 503 b; III 376 a; IV 372 b, 808 a
- 32 Sacramentum hoc magnum est etc. II 487 a; III 27 b, 160 b; IV 2 b, 176 b, 666 a, 879 b
- VI, 12 Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates II 463 a, 467 a, 279 b; III 405 a

EX EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

- CAP. I, 23 Desiderium habens dissolvi et esse cum Christo II 451 a; III 376 a, 605 b; IV 557 b
- II, 3 In humilitate superiores sibi invicem arbitantes IV 614 a
- 6 Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo II 518 b
- 7 Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens III 130 a, 441 a
- In similitudinem hominum factus III 48 a, 341 b
- Habitu inventus ut homo III 454 a
- 8 Humiliavit semetipsum III 2 b, 20 b, 382 a, 385 a
- Factus obediens usque ad mortem III 427 a
- 9 Deus exaltavit illum III 395 a
- Donavit illi nomen, quod est super omne nomen I 793 a; III 225 a, 323 a, 394 a
- 13 Deus est, qui operatur in vobis et velle et perficere II 677 a
- 21 Omnes quae sua sunt, quaerunt I 548 a
- III, 12 Sequor, si quo modo comprehendam III 302 b
- IV, 7 Pax Dei, quae exsuperat omnem sensum II 546 b

EX EPISTOLA AD COLOSSENSES.

- CAP. I, 13 Eripuit nos de potestate tenebrarum IV 525 a
- Transtulit in regnum Filii dilectionis suae I 122 a
- 48 Ipse est caput corporis Ecclesiae, qui est principium III 284 b
- 19 In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare III 1 a
- 20 Et per eum reconciliare omnia in ipsum III 66 b
- Pacificans per sanguinem crucis eius sive quae in terris, sive quae in caelis sunt I 548 b

- II, 3 In quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae absconditi II 298 b
 9 In ipso inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter I 648 b; III 33 a, 298 b
 14 Delens... chirographum decreti III 402 a
 15 Exspolians principatus et potestates IV 558 a
 III, 11 Omnia et in omnibus Christus III 648 a
 14 Caritatem habete, quod est vinculum perfectionis I 206 a; II 885 b; III 639 a
 17 Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi II 942 a
 20 Filii, obedite parentibus per omnia II 1014 a; IV 702 a

EX EPISTOLA PRIMA
AD THESSALONICENSES.

- CAP. IV, 3 Haec est voluntas Dei, sanctificatio vestra I 809 a
 4 Ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore, non in passione desiderii IV 805 b
 16 Deinde nos, qui vivimus... simul rapiemur cum illis IV 980 a

EX EPISTOLA SECUNDA
AD THESSALONICENSES.

- CAP. II, 9 Cuius est adventus secundum operationem satanae in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus II 201 a

EX EPISTOLA PRIMA AD TIMOTHEUM.

- CAP. I, 4 Neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis II 5 b
 5 Finis praecepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta I 855 a; II 680 a, 883 a, 895 a; III 615 a, 619 b
 9 Lex iusto non est posita III 34 a
 13 Misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci II 525 a
 15 Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere III 24 b
 II, 4 Omnes homines vult salvos fieri I 713 b, 820 b, 840 b; II 128 a; III 695 b
 5 Mediator Dei et hominum homo Christus Iesus I 549 b; III 409 b
 14 Adam non est seductus, mulier autem seducta II 148 b, 518 a
 III, 2 Unius uxoris virum IV 653 a, 836 a
 IV, 8 Corporalis exercitatio ad modicum utilis est IV 372 a
 Pietas ad omnia utilis est III 785 a, 833 b; IV 824 b
 14 Noli negligere gratiam, quae in te est IV 642 a
 V, 8 Si quis suorum... curam non habet, fidem negavit III 647 a
 14 Volo iuniores nubere IV 876 b
 VI, 10 Radix omnium malorum est cupiditas II 516 a

- VI, 16 Qui solus habet immortalitatem I 164 a, 304 b; II 457 a
 Lucem inhabitat inaccessibilem II 304 b, 698 b; III 302 b
 20 Devitans profanas vocum novitates I 462 a

EX EPISTOLA SECUNDA AD TIMOTHEUM.

- CAP. II, 4 Nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus IV 803 b
 5 Qui certat in agone non coronatur, nisi legitime certaverit II 533 b, 548 a, 706 a
 6 Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere II 849 b
 12 Si sustinebimus, et conregnabimus I 861 b
 13 Fidelis permanet, negare se ipsum non potest I 752 a, 778 a; II 1001 b
 14 Noli contendere verbis; ad nihilum enim utile est nisi ad subversionem audientium I 387 b
 19 Cognovit Dominus, qui sunt eius I 711 a
 21 Si quis emundaverit se ab istis, erit vas in honorem IV 385 b
 24 Servum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes II 3 b
 III, 4 In novissimis diebus instabunt tempora periculosa III 405 b
 7 Semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes II 5 b
 IV, 8 In reliquo reposita est mihi corona iustitiae II 666 a

EX EPISTOLA AD TITUM.

- CAP. II, 12 Sobrie et iuste et pie vivamus IV 368 b
 III, 4 Benignitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri Dei III 104 a
 5 Non ex operibus iustitiae, quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit I 729 a; II 674 b
 Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti III 1 b, 247 a; IV 95 b

EX EPISTOLA AD PHILEMONEM.

- VERS. 20 Ego te fruar in Domino I 44 a

EX EPISTOLA AD HEBRAEOS.

- CAP. I, 4 Tanto melior Angelis effectus etc. III 288 b
 11 Ipsi peribunt, tu autem permanebis IV 990 a
 14 Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi? I 658 a; II 46 a, 162 a, 163 a, 261 b
 II, 2 Per Angelos dictus est sermo I 279 b
 9 Modico quam Angeli minoratus est II 280 b, 401 a
 10 Decebat eum... auctorem salutis eorum per passionem consummare III 430 b

- II, 11 Qui enim sanctificat, et qui sanctificantur, ex uno omnes III 262 a, 270 b
 16 Nusquam Angelos apprehendit III 22 b, 703 a
 17 Debuit per omnia fratribus similari III 92 b, 271 a, 330 a
 IV, 12 Vivus est sermo Dei et efficax II 227 b
 13 Non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius I 688 a
 15 Non habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris III 330 a
 V, 4 Ut offerat dona et sacrificia pro peccatis IV 503 a
 7 In diebus carnis suae preces... offerens III 371 a
 Exauditus est pro sua reverentia II 707 b; III 373 b
 8 Didicit ex iis quae passus est, obedientiam III 321 a
 VI, 4 Non rursum iacentes fundamentum poenitentiae IV 582 a
 4 Impossibile est, eos qui semel sunt illuminati... rursus renovari IV 333 a
 18 Confugimus ad tenendam propositam spem III 555 b
 19 Incedentem usque ad interiora velaminis III 561 a
 VII, 9 Per Abraham et Levi, qui decimas accepit, decimatus est III 81 a, 83 a
 10 Adhuc [Levi] in lumbis patris erat III 87 b
 12 Translato sacerdotio, necesse est, ut et legis translatio fiat IV 617 b
 17 Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech III 450 b; IV 617 a
 19 Nihil ad perfectum adduxit Lex I 274 b; IV 181 a
 25 Semper vivens ad interpellandum pro nobis II 707 b
 IX, 13 Cinis vitulae aspersus inquinatos sanctificat etc. IV 111 b
 14 Sanguis Christi... emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis III 400 a
 22 Sine sanguinis effusione non fit remissio III 400 a
 X, 5 Hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi IV 1 b
 14 Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos III 429 b
 26 Non relinquitur pro peccatis hostia IV 334 a
 31 Horrendum est incidere in manus Dei viventis II 162 b; IV 528 b
 XI, 1 Est fides sperandarum substantiarum, argumentum non apparentium III 477 b, 483 a, 520 a, 680 a
 6 Sine fide impossibile est placere Deo I 12 a; II 649 b, 656 a, 659 a, 695 a; III 470 a; IV 835 b
 Credere oportet accedentem ad Deum, quia est etc. III 539 a; IV 984 a
 26 Aspiciebat [Moyses] in remunerationem III 605 b
 33 Per fidem vicerunt regna III 563 b
 35 Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos IV 827 b

- XI, 39 Hi omnes testimonio fidei probati etc. IV 557 a
 10 Ut non sine nobis consummarentur IV 887 a
 XII, 2 Aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Iesum III 246 a
 6 Flagellat omnem filium, quem recipit II 831 b
 17 Non invenit poenitentiae locum IV 334 a

EX EPISTOLA IACOBI.

- CAP. I, 2 Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis II 535 a
 4 Patientia opus perfectum habet II 535 b; III 385 a
 5 Dat omnibus affluenter III 292 a
 11 Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus II 497 a
 15 Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum II 960 b
 17 Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est I 250 a, 326 a; II 640 a; III 722 a
 Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio I 164 b, 692 a
 21 In mansuetudine suscipite insitum verbum III 458 b
 25 Qui perspexerit in legem perfectam libertatis etc. II 1010 a
 II, 10 Qui... offendat in uno factus est omnium reus III 799 a; IV 352 b, 577 b
 12 Sic loquimini et sic facite, sicut per legem libertatis incipientes iudicari IV 989 b
 13 Superexaltat misericordia iudicium II 165 b; IV 920 a
 19 Et daemones credunt et contremiscunt II 178 b; III 492 a
 26 Fides sine operibus mortua est III 488 a
 III, 2 Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir III 846 a
 15 Sapientia desursum descendens II 129 a
 V, 12 Ante omnia nolite iurare III 866 a
 14 Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros etc. IV 588 a, 594 a, 596 b, 598 a
 16 Confitemini alterutrum peccata vestra IV 437 b, 441 b, 450 a, 451 b, 457 a

EX EPISTOLA PRIMA PETRI.

- CAP. I, 12 In quem desiderant Angeli prospicere III 585 b
 18 Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis... sed pretioso sanguine III 330 b
 25 Verbum Domini manet in aeternum I 488 a
 II, 9 Vos genus electum, regale sacerdotium IV 304 b, 608 b, 620 b
 21 Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum III 246 a, 401 a

- II, 24 Peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum III 407 a
 III, 15 Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quae in vobis est spe I 10 a; III 520 a
 18 Christus semel pro peccatis nostris mortuus est III 2 a
 IV, 8 Caritas operit multitudinem peccatorum IV 574 a, 575 b, 901 a
 10 Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes II 778 a

EX EPISTOLA SECUNDA PETRI.

- CAP. II, 4 Deus angelis peccantibus non pepercit II 163 a
 11 Angeli... non portant adversum se execrabile iudicium II 478 b
 III, 8 Unus dies apud Dominum sicut mille anni I 695 a, 737 a, 787 a
 10 Elementa calore solventur IV 978 b

EX EPISTOLA PRIMA IOANNIS.

- CAP. I, 1 Quod fuit ab initio, quod audivimus etc. III 2 a
 5 Deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae II 141 b
 8 Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus III 74 b, 80 a; IV 442 a
 II, 10 Qui diligit fratrem suum in lumine manet, et scandalum in eo non est I 298 a, 304 b
 15 Nolite diligere mundum II 25 b
 16 Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est etc. II 976 b; IV 368 b
 19 Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis I 711 a
 27 Unctio eius docet vos de omnibus I 298 a, 305 a
 III, 2 Cum apparuerit, similes ei erimus III 688 a
 Videbimus eum, sicuti est II 344 a
 8 Ab initio diabolus peccat II 415 a
 16 Quoniam ille animam suam pro nobis posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere III 659 a
 17 Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem etc. I 426 a; III 667 b
 18 Non diligamus verbo neque lingua II 925 b
 IV, 1 Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus III 212 a
 12 Deum nemo vidit unquam III 303 a
 13 De Spiritu suo dedit nobis I 319 a
 18 Perfecta caritas foras mittit timorem III 341 b, 662 a, 759 a, 764 a; IV 904 a
 V, 3 Mandata eius gravia non sunt III 890 a
 7 Tres sunt qui testimonium dant in caelo I 437 b
 8 Et tres... spiritus et aqua et sanguis III 896 a
 16 Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis II 982 a, 996 a

EX EPISTOLA IUDAE.

- CAP. I, 9 Michael archangelus... non est ausus iudicium inferre blasphemiae IV 487 a
 19 Hi sunt, qui segregant semetipsos IV 584 b

EX APOCALYPSI.

- CAP. I, 5 Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo III 399 a
 8 Ego sum alpha et omega, principium et finis I 261 a, 509 a; II 4 b, 418 b, 942 b
 12 Vidi septem candelabra aurea etc. III 536 b
 18 Habeo claves mortis et inferni IV 470 a
 III, 14 Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam I 711 b; IV 339 b
 17 Nescis, quia tu es miser etc. I 299 b
 20 Ecce, sto ad ostium et pulso, si quis... aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum I 720 a
 IV, 8 Requiem non habebant die ac nocte II 84 b
 V, 9 Redemisti nos Deo in sanguine tuo III 408 a
 VI, 11 Dictum est illis ut requiescerent adhuc tempus modicum III 585 a
 Donec compleantur conservi eorum III 34 a
 VII, 14 Hi sunt qui... laverunt stolas suas... in sanguine Agni IV 109 b
 IX, 6 Quaerent homines mortem et non invenient eam IV 1037 a
 X, 6 Tempus non erit amplius II 66 a; IV 1031 a
 XII, 1 Mulier amicta sole, et luna sub pedibus eius II 369 b; IV 756 a
 4 Cauda eius trahebat tertiam partem stellarum II 152 a
 10 Proiectus est accusator fratrum nostrorum II 232 b
 XIII, 16 Faciet omnes pusillos et magnos... habere characterem in dextera manu sua II 233 a; IV 144 a
 XIV, 10 Cruciabitur igne et sulphure IV 927 a
 11 Fumus tormentorum eorum ascendet in saecula saeculorum IV 967 a
 13 Amodo iam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis IV 517 b
 XVIII, 7 Quantum glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum II 793 b; IV 350 a, 959 a
 XIX, 10 Cecidi ante pedes eius, ut adorarem eum III 209 a
 XX, 1 Vidi Angelum descendantem de caelo... et apprehendit draconem... qui est diabolus III 405 a
 12 Et alius liber apertus est, qui est vitae IV 896 a
 XXII, 1 Ostendit mihi fluvium aquae vitae I 2 b
 2 Lignum vitae afferens fructus duodecim I 3 a
 11 Qui in sordibus est, sordescat adhuc I 826 b; II 843 a
 18 Si quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas I 23 a

INDEX SECUNDUS

TABULA GENERALIS RERUM

QUAS IN SUIS COMMENTARIIS IN QUATUOR LIBROS SENTENTIARUM

S. BONAVENTURA EXPLICAVIT.

A

A

A praepositio — dicit habitudinem principii activi I 416 3* — non ponit habitudinem consubstantialitatis inter principium et productum *ibid.* 415 f. 2

— A se et ab alio non ponit gradum in divinis, sed originem et subauctoritatem I 222 4*, 371 4* — non facit distinctionem realem in natura, sed solum in persona I 104 d. 1, 359 4*, 567 d. 6 — Nihil quod est a se ipso, indiget alio, ut sit II 45 f. 4 — Omne quod est ab alio, est ad aliud *ib.* f. 5 — Ab alio personaliter tantum differente habetur aliquid essentialiter, ab alio substantialiter differente participatione tantum I 371 3*, 561 1*

ABBAS — Abbatem consecrare est opus excellentiae solis episcopis concessum IV 468 a — potest prohibere subditum, ne det elemosynam IV 370 b — non potest facere indulgentias, sed communicare bona sui collegii IV 535 a sq.

ABBATISSAE — non habent praelationem ordinariam IV 650 2*

ABDICATIO — rerum temporalium non est praecepta nisi casu necessitatis III 661 3* — temporalium intelligitur quantum ad possessionem, vel quantum ad affectionem IV 612 a — In voto paupertatis est abdicatio rei terrena et etiam voluntatis habendi IV 824 4*

ABEL — est initium Ecclesiae IV 184 2* — non peccavit contra praeceptum iuris naturalis secundum tempus praeciens matrimonium IV 665 3* — et eius sacrificium acceptum II 690 a

ABGARUS — optans imaginem Christi III 402 6*

ABLATIO — Ablatam aliquando est totaliter omne illud, a quo fit ablatio, si non est infinitum II 833 a — a re finita potest semper continuari, si non aufertur novum, sed semper idem IV 930 2* 1053 3* — vel si fit secundum proportionem, non arithmeticam, sed geometricam IV 258 a

ABLATIVUS — respectu verbi passivi importat rationem principii I 265 b — signi-

ficat formam vel principium, secundum usum loquendi magis formam I 131 d. 2, 334 d. 3, 560 b, 562 1*, 566 d. 4, 581 d. 4, III 297 1*

— in divinis significat distinctionem rationis I 359 4*, 581 d. 4 — eius habitudo non recipitur in divinis respectu actus essentialis, tamen respectu notionis I 206 d. 3, 562 b

ABLUTIO — est signum interioris mundationis IV 65 b, 75 d. 2 — antonomastice determinatur ad standum pro ablutione aquae IV 75 d. 1 — Ad Sacramentum concurrunt activa et passiva, sed potissimum describitur per passivam *ib.* d. 2 — cum aqua est unum Sacramentum IV 65 b

ABORTUS — procuratio cuiusnam speciei et gravitatis peccatum IV 727 d. 4

ABRAHAM — Pactum Dei cum Abraham et praeceptum circumcisionis IV 45 d. 4 — non indigebat circumcisione IV 46 d. 8

— ex congrua dispensatione Dei habuit concubinam IV 751 b — in eiectione ancillae fuit figura Christi *ibid.* — eius continentia in actu et in habitu IV 762 d. 3

— Ei praeceptum fuit immolare filium, nec deceptus est I 814 d. 11, 848 d. 5 — iuste poterat occidere Isaac I 846 2* — credens, Deum resuscitaturum esse filium, vere dixit, se reversurum cum eo III 843 1*

— Abrahæ sinus est locus carentiae visionis cum expectatione gloriae IV 940 b, 941 b — significat limbum vel ipsum paradisum IV 45 d. 3 — In sinu Abrahæ est requies per privationem mali vel per collationem omnis boni IV 940 b

ABSCONDERE — est in spiritualibus non per interpositionem naturae opacae, sed est idem quod manifestare nolle II 231 b — peccatum per eiusdem defensionem et palliationem est contra legem naturae et respectu Dei et respectu hominis, alias vero respectu hominis non est prohibitum nisi per praeceptum confessionis IV 439 2* — Abscondita quatuor revelantur in libris Sententiarum I 5 a sq.

ABS

ABSOLUTIO — est formale et completivum in confessione, cui soli data est virtus Sacramenti IV 441 a sq. — est actus duplicis clavis IV 481 a sq.

— Formae indicativae congrue praemittitur modus deprecativus, ut Deus amoveat dispositionem impediens virtutem Sacramenti IV 449 d. 5, 473 b, 595 b

— Sacerdos non absolvit a poena aeterna, nec a vinculo confessionis, nec commutat poenam purgatoriam in satisfactoriam IV 477 a sq., 2* — a septem vinculis *ib.* a — solvit a *peccatis* vel quantum ad culpam, vel ad poenam *ib.* a — solvit a poena, non a culpa, sed praesupponit culpam remissam IV 446 arg. 4, 473 b, 477 a sq., 483 b — Deo soli attribuitur absolutio a culpa IV 474 3*, 477 1* — Sacerdos evangelicus absolvit a culpa solum ostendendo, sed non solum sensui manifestando, immo etiam perficiendo et exhibendo IV 477 1*, 483 d. 4 — dimittit aliquam partem poenae, qua divina iustitia obligat post absolutionem a culpa IV 477 b, 533 b, 544 d. 4 — sacerdotis non praevent sententiam iudicis IV 360 d. 5

— data a malo sacerdote est fructuosa suscipienti, sed damnosa absolventi IV 512 d. 2 — sacerdotis ut signum absolutionis Dei aut nulla est, aut est ab omni culpa IV 561 f. 4, b, 562 4* — irritatur in quatuor casibus sive ex parte absolventis sive ex parte confitentis IV 483 d. 4, 561 b — vera requirit interiorem contritionem IV 645 a — a venialibus non est iudicium IV 512 d. 2 — iteratae efficacia IV 478 7*

— A quo quis possit absolvi a sententia lata a iure vel a iudice IV 491 b — Interior potest absolvere ab eo ad quod ligat superior, si ad hoc data est ei auctoritas a superiore IV 534 4*

— Aliquis potest absolvi ab una excommunicatione, ita quod non ab alia IV 490 4* — In absolutione non sic est connexio, sicut in gratiae infusione *ibid.* — quibus conditionibus debeat fieri IV 491 a sq. —

Nemo potest absolvi de iure ab excommunicatione invitus; de facto potest absolvi a praedico quam invitus maxime iniuste excommunicatus IV 493 b — Nemo debet absolvi invitus, maxime a sententia iusta *ibid.* — Invitus non prodest, sed obest IV 494 f. 2 — petenda est etiam a sententia iniusta IV 495 d. 2 — ad cautelam *ibid.*

A SOLVENDI POTESTAS — tantum in nova lege est data IV 439 f. 6. 579 a — est primo in Christo et in nullo ante ipsum IV 439 b — est in sacerdotibus novae legis tantum IV 440 f. 1. 476 f. 3. 500 b — amplius se extendit quam potestas ligandi IV 539 2° *Ceterum vide V. Clerus*

Secundum legem communem non quilibet sacerdos potest absolvere alienum subditum sine auctoritate superioris IV 509 a — In casu necessitatis quilibet sacerdos potest quemlibet absolvere *ibid.*

— Sacerdos subditus potest absolvere praelatum, qui ei in foro poenitentiae se subiicit IV 510 b — Sacerdotes debent recurrere ad episcopum in aliquibus casibus, in quibus habent potestatem limitatam IV 543 d. 5 — nulla est in haereticis IV 645 a, 3° — potest auferri ab aliquo, in quantum consequitur iurisdictionem IV 645 3° — De absolutione complicitis IV 512 d. 3

— Sacerdotes non possunt nec debent absolvere, nisi sciant, a quo solvant IV 440 arg. 1. 441 4°. 460 b. 561 b — et quidem ut iudices, ex accusatione poenitentis IV 460 a — Sacerdos debet absolvere non ad libitum, sed secundum scientiae vel iuris regulam IV 483 d. 4.

ABSOLUTUM — se habet ad respectivum vel ut principium vel ut terminus, et sic intelligitur vel praecedere vel sequi I 458 4° — secundum rationem intelligendi est prius respectivo I 457 arg. 1. 487 f. 3. II. 49 arg. 1 — in creatura est simplicius respectivo, quod habet dependentiam ab alio essentialiter differente I 458 1°. 573 3° — semper distinguitur a respectivo, nec de eo praedicatur I 453 6°. 573 3° — Absoluta necessitas I 675 b

— in divinis est communicabile I 451 f. 1. 453 f. 1. 455 f. 1. 457 f. 3 — in hypostasi Patris est principium proprietatis personalis, in hypostasi Geniti et Spirati est terminus et consequitur ipsam proprietatem I 458 1° — omne in Deo est substantia I 456 a

ABSTINENTIA — ut quaedam habilitas animae potest deformari per malitiam et informari per gratiam III 499 4° — spectat ad concupiscibilem III 782 f. 2 — est actus virtutis, in quantum exterior privatio supponit actum interiorem positivum III 729 d. 1 — per eam quis potest licite accelerare mortem IV 373 7° — est minus perfecta quam paupertas voluntaria IV 824 4°

ABSTINERE — a malis est privative vel positive III 788 d. 3

ABSTRACTIO — realis nullo modo est in Deo, sed a parte intellectus nostri est abstractio quod est a quo est I 476 a. 573 2°. 590 b — est formae a subiecto tantum,

unde relatio in abstracto significata realiter differt a termino I 476 b. 573 2° — a sensibilibus speciebus, a phantasticis imaginibus, a philosophicis rationibus gradatim purgat intellectum et disponit ad contemplationem I 59 d. 1

— Abstracta notionalium non praedicantur de se mutuo, sicut abstracta essentialium I 227 d. 2. 577 b. 579 b

Abusus — est, terminum referri ad viam et causam ad effectum I 34 f. 2 — Omnis qui utitur re ad contrarium eius, ad quod instituta est, illa abutitur III 842 f. 6 — omnis est peccatum *ibid.*

ACCEPTATIO — Dei est generalis circa omne opus Dei et specialis circa creaturam rationalem in ordine ad aeternam beatitudinem II 695 b — differt a dilectione Dei, quae est aeterna et nihil ponit ex parte hominis II 631 3° — et iustificatio non fit per ullam mutationem affectionis ex parte Dei *ib.* b. 632 4° — dicit non solum affectum, sed etiam iudicium veritatis et approbationem II 631 b. 632 6°

— Deus non hominem propter opus, sed opus propter auctorem acceptat II 453 f. 3. 680 3°. 698 b. 933 5° — non est propter naturalia, sed propter merita II 244 f. 4 — non incipit sine mutatione in eo qui acceptatur, nec sine novo dono a Deo collato II 631 b. 695 b sq. — creaturae rationalis est gratuita propter Dei condescensionem et creaturae exaltationem ultra statum naturae II 695 b sq. — Deus non acceptat hominem secundum quid, sed si acceptat, totum acceptat II 654 b. IV 690 f. 4, 4°

— Deus non acceptat opera facta sine gratia gratum faciente II 455 a. III 592 4°. IV 353 b. 355 2°. 945 b — Deus acceptat opera secundum mensuram gratiae III 803 b. 804 5° — Deus acceptat opus secundum intentionem facientis IV 946 f. 3

— Deus poenam non acceptat ut punitivam tantum, sed ut habet rationem ordinis recti IV 520 b — plus acceptat poenam assumptam quam inflictam *ibid.*

ACCESSORIUM — adhaeret principali necessario, vel non necessario III 405 2°

ACCESSUS — et recessus in spiritualibus non est idem motus, unde potest recedi a termino sine intentione accedendi ad alium IV 328 5°

ACCIDENS — De Deo nihil potest praedicari secundum accidens, nisi ut opponitur necessario I 524 a — repugnat Dei immutabilitati vel directe, vel in quantum ista infert omnimodam simplicitatem I 174 d. 2. 456 a. 462 d. 5. 524 a — Genera accidentium in Deo transeunt in substantiam I 453 4°. 456 a

ACCIPERE dicit *habere* et *esse ab alio* I 421 d. 5 — Creatura non accipit a Deo omnia nec quolibet modo I 376 d. 2 — de aliquo dicitur dupliciter III 292 d. 3 — Beatius est dare quam accipere in spiritualibus, non semper in temporalibus IV 537 4°

ACCOMODATIO — rerum et pecuniae differt III 836 d. 7

ACCUSATOR — poster in iudicio de exterioribus erit diabolus, de occultis ipsum cor nostrum II 233 4° — in foro iudiciali non est ipse reus, sicut in foro poenitentiali IV 460 3° — Iustus accusat se non ut iustum, sed ut peccatorem III 721 4°. IV 398 d. 4 — Accusatio sui iustificat, facta ab altero potius facit iniustum IV 460 a — In nullo foro potest quis alium accusare in crimine, in quo participat IV 564 f. 4

ACETUM — non est vinum nec potest esse IV 259 f. 2

ACOLYTHI — praeparant corpus Christi mysticum monstrando bonum exemplum IV 636 a sq. — ministrant subdiacono et primum incipiunt circa altare ministrare IV 637 d. 2 — denominantur a ferendis cereis ut ab actu, quem complete habent *ibid.*

ACTIO MORALIS — Actio naturalis et moralis oppositas habent proprietates II 556 a — naturali non potest competere laus et vituperium II 413 f. 3. 431 f. 3. 556 a

— Transmutatio accidentalis in genere naturae potest esse essentialis in genere morum III 499 5° — inchoata ex caritate et terminata ex vanitate non est una actio in genere moris, sed variatur variata dispositione II 938 4° — exterior recipit qualitatem ab interiori III 729 d. 4. IV 711 2° — distinguitur secundum praecepta III 608 f. 5 — deliberativa consideratur quantum ad genus actionis, aut respectu operantis II 943 b *Vide V. Voluntarium*

— deliberativa nata est habere **bonitatem** essentialem seu naturae et bonitatem moris II 858 d. 5. 874 a. 937 b — bona et mala directe opponuntur ratione effectuum II 937 f. 3 — procedens a voluntate deliberativa dividitur in bonam et malam per differentias directe oppositas II 938 a — eadem numero non potest esse bona et mala, in quantum actio non est susceptibilis contrariorum *ib.* 1° — transiens super materiam debitam cum ordinatione affectus est absque peccato IV 835 f. 2 — quae non repugnat fidei nec bonis moribus, non est peccatum, etiam in infidelibus II 955 d. 2 — nulla, qua quis vitat peccatum, est peccatum III 757 f. 4 — est bona et mala non per qualitates absolutas, sed per ordinationem in finem II 938 3°

— est bona ex se, aut ex adiuncto II 179 1° — bona ex se est actus elicitus a virtute *ibid.* — bona in genere est, quae transit super materiam debitam II 858 d. 5. III 868 a — quae pertinet ad divinum cultum est bona per se et secundum se, per se mala est quae est ad oppositum, indifferens est quae est medio modo III 868 a — simpliciter bona est, cuius tota causa bona est II 863 2° — quae fit propter Deum a rationali creatura est bona moraliter II 863 3° — bonitas venit ab habitu intrinseco, malitia ab ipso actu II 933 4°. 1004 3°. IV 462 5° — bona est a voluntate, in quantum bona per ordinationem in bonum finem IV 711 2° *Ceterum vide V. Bonitas*

ACT

— Inter bonam et malam ex genere operis contingit reperire **mediam indifferentem** II 943 b — Ex parte operantis non omnis actio deliberativa potest esse meritoria vel demeritoria II 943 b sq. — reperitur in actibus voluntatis sive elicitis sive imperatis II 944 a sq. — indifferens est quae non ordinatur ad Deum propter operantis infirmitatem et miseriam *ib.* b. 946 a — est quae fit propter aliquam indigentiam naturae II 943 f. 3. 944 b — propter aliquam utilitatem II 945 2* — indifferens potest esse a voluntate mala II 945 4*

— est **mala** aut ex genere actus, qui transit super materiam indebitam, aut ex malitia intentionis III 843 b — mala ex genere actus respectu Dei est mala in se et secundum se, respectu proximi est mala in se, sed potest aliquo fine bene fieri III 843 b. IV 723 a — est naturae disconveniens II 116 f. 4 — quaedam est mala per se et secundum se, vel ratione alicuius annexi II 179 1*. III 758 3* — ex se bona fit mala propter deformitatem annexam, quae eam comitatur, non in habitu solum, sed in actu III 758 a. IV 1036 b — mala non est ab habitu bono III 757 f. 1 — depravatur per circumstantiam malam, quae ponitur circa ipsum actum, non solum circa agentem II 945 4*. III 759 6*. IV 462 3* — voluntatis nunquam deformis est, quin voluntas deformetur II 807 a. 808 b — voluntatis malae potest esse indifferens II 945 4*. 955 d. 2

— malae defectus non est ex voluntate increata, sed creata, quae est inordinata II 863 2* — substrata malitiae est a Deo ut bona bonitate naturae *ibid.*, 3*. 867 b. 938 2*. IV 711 1* — In actione mala agens creatum continuatur Deo, in quantum exit in operationem, sed non in hoc, quod privat eam debitis circumstantiis II 863 4* — mala et iniusta secundum quod talis repugnat Dei potentiae, sapientiae, bonitati nec potest esse a Deo II 869 b sq.

— Malitia circa actionem dicit defectum et privationem utilitatis et ordinis et entitatis II 869 b sq. — mala ut sic non est a voluntate proprie ut deliberativa, sed ut defectiva II 870 6* — Malitia non potest esse essentialis ulli actioni, sed dicit defectum circumstantiae separabilis ab actione II 940 b — Malitia secundum diversam considerationem actionis est separabilis vel inseparabilis ab ea *ibid.* sq. — Malitia non est proprie accidens, sed dicit defectum entis *ibid.* — Malitia est essentialis actioni malae secundum quod mala, non quantum ad essentiam actionis, sed quantum ad modum se habendi II 941 a — non ratione substantiae substratae, sed proprietatis superadditae *ib.* 2* — Malitia ab omni actione est separabilis intellectu *ibid.*

— Quaedam actio non **ordinatur ad Deum** propter inordinatam conversionem ad creaturam, quaedam propter operantis negligentiam, quaedam propter operantis fragilitatem et miseriam II 944 b — non eo ipso quod non refertur ad Deum ut finem,

est privatum ipso *esse* moris, sed *bene esse* II 945 5* — sistens in creatura ut in ultimo fine est peccatum mortale II 946 a — Non referre actiones in Deum non est semper peccatum omissionis, sed quando est locus et tempus referendi II 944 b

— Omnia opera referenda esse in Deum, est praeceptum vel consilium vel finis praecepti, prout tenetur negative vel affirmative, et hoc in omnibus distributive vel collective sumtis II 945 1* — de omnibus distributive et divisim sumtis est consilium large dictum *ibid.* — quando oporteat actiones in Deum referri, non potest pro singulis determinari *ib.* 3*

— ut sit meritoria, sufficit relatio habitualis, ex continuatione eius quae fuit in primordio illius vel alterius, ad quam illa consequenter se habet II 946 a

De Dei actionibus vide V. Creatio et Deus causa

— Omnis actio secundum id quod est actio, est a Deo, tum ratione eminentiae divinae potentiae, tum indigentiae potentiae creatae II 862 b — Omnis potentia creata de se defectiva est nec pure activa, et in quacunque actione indiget adiutorio potentiae divinae *ibid.* — Deus cooperatur omni actioni ut movens principale, sed excitat voluntatem per gratiam praevenientem tantum ad bona meritoria II 863 6* — non obstante Dei cooperatione potest deficere et depravari ex defectu virtutis et deordinatione voluntatis creatae II 863 2* — creata tota est a Deo et tota a libero arbitrio II 863 5* *Vide V. Cooperatio*

ACTIVA VITA — significatur per Petrum, contemplativa per Iohannem III 707 b — laboriosior et fructuosior est, contemplativa vero purior et iucundior *ibid.* IV 755 2* — magis diligit Deum in proximo *ibid.*

— In actibus, qui spectant ad vitam activam, ordinant virtutes cardinales III 217 b. 712 4* — Secundum vitam activam distinguuntur actus necessitatis et supererogationis III 746 a — In vita activa oportet alii communicare bona et sustinere mala *ibid.* — ordinat ad proximum, contemplativa ad Deum III 824 5*. IV 359 d. 3 — In vita activa versatur multiplex rerum varietas, in contemplativa vero quaeritur unitas III 824 5* — Quaedam actio iuncta contemplationi eam impedit, quaedam eam faciliorem facit IV 806 6* — et contemplativa necessaria est ad beatitudinem promerendam III 712 4*

ACTUS — purus est suum esse per essentiam, nec accipit esse ab alia essentia nec ex nihilo I 772 b — Dei actualitas est summa, in qua non distat actus a potentia I 185 a

— nullus est laudabilis et meritorius, nisi actus **virtutis** IV 318 f. 3 — ut moralis est de consideratione philosophorum, theologorum vero, ut gratuitus II 607 d. 1 — sine gratia vani sunt, etsi videantur laudabiles *ibid.* — potest formari a gratia vel ipsum secundum suam substantiam eliciente et imperante, vel actui liberi arbitrii adveniente IV 429 1* — formatur a

ADA

gratia adveniente prius natura quam potentia *ibid.* — idem manens potest de novo informari gratia IV 430 b

— differunt specie penes aliud et aliud principale motivum III 763 2* — Unius virtutis possunt esse duo actus diversi generis, si unus sit disponens, alter complens et principalis III 477 a. 775 b — principalis non variatur ratione profectus III 773 f. 4 — tres concurrunt ad virtutem, scire, velle et impermutabiliter operari III 720 a

— virtutum non sunt connexi, in quantum egressus actuum est voluntarius et ab arbitrii libertate III 793 5* — Prior est actus cordis quam oris et operis III 825 arg. 3 — omnis interior est positivus, exterior vero potest esse privativus III 729 d. 4

— aliquis dicitur esse ab aliqua virtute vel sicut a movente et imperante, vel sicut ab eliciente et informante III 218 3*. 622 a — omnis virtutis est rationis vel ut elicientis vel ut imperantis vel ut acceptantis III 386 5* — est consonus rationi elevatae et illustratae a lumine Veritatis supernae III 472 4* — fit facilis per triplicem habitum I 89 1*

— aliquis potest habere modum per limitationem quantum ad se ipsum, vel per aggregationem circumstantiarum, vel ex mediatione inter superfluum et diminutum III 611 b — omnis virtutis creatae habet modum per limitationem in se ipso, non secundum possibilitatem, sed secundum actum *ibid.* — omnis virtutis moralis et gratuita habet modum ex aggregatione debitarum circumstantiarum III 612 a

— quidam sunt primi, quidam medii, quidam ultimi sive perfecti, quibus potentiae rectificantur, expediuntur, perficiuntur III 737 a — per virtutem rectificatur, per dona rectificatur et expeditur III 749 4* — virtutis perfectior est, quanto est difficilius et purior et magis supra vires naturae III 668 f. 3, 4, 5. 670 3* — virtutum in gloria erunt perfecti, sed magis et minus secundum genus operis III 750 2

— hierarchicus triplex II 127 arg. 1. 267 b. III 746 a

Ad — importat habitudinem distantiae nec recipitur in divinis I 350 6* — Ad aliquid vel dicitur proprie et per se, vel ratione alicuius annexi, quia habet respectum annexum et inclinationem I 93 d. 2 — Ad aliud in divinis dicitur ad intra vel ad extra, vel implicite vel explicite I 428 2*

ADAEQUATIO — semper debet esse inter signum et signatum II 875 2* — cognoscentis ad cognitum non est rei ad rem, sed sub ratione cognoscibilis I 69 2*. 84 3*

ADAM — convenienter positus est in paradiso terrestri, sed productus extra paradysum II 427 d. 2 — obligabatur ad comestionem pro loco et tempore II 466 4* — tria praecepta II 489 d. 7. — De eius immortalitate *vide hoc V. et V. Homo*. Quoad generationem *vide hoc V. et V. Sexus*.

— In eo ante lapsum non erat defectus, sed defectibilitas, quae in defectum prae-

capituli poterat per suum adversarium II 280 1^a — erat probandus per mandatum disciplinae ad eius eruditionem et meriti amplificationem II 428 d. 3 — Propter peccati praevisionem Deus non debuit omittere intunctionem mandati *ibid.* — nec collationem gratiae II 701 1^a — In eo poterat esse somnus, non propter debilitatem potentiae sensitivae, sed propter vigorationem vegetativae II 433 1^a — sopor in productione Evae erat ex divina immisione *ibid.* — in somno vidit futura *ibid.* 549 d. 4

— Deus et non subtraxit **cognitionem** post peccatum II 491 3^a — habuit species immatas II 50 a — in statu innocentiae potuit proficere in cognitione rerum, vel quantum ad modum, vel quantum ad ipsa obiecta II 538 a sq. — non potuit decipi nec ab intrinseco nec ab extrinseco II 540 b sq. — utrum potuisset decipi ab aliquo circa secreta cordis II 541 6^a — poterat praescire incarnationem, quia praecognosceret lapsum suum II 549 d. 4

— videbat Deum in speculo claro sine aenigmate II 545 a — maxime habebat cognitionem contemplationis *ib.* b — Deum cognoscebat per visionem intellectualem II 546 5^a — non videbat Deum immediate II 544 b. 546 6^a, 7^a — non videbat divinam essentiam in se, sed aliquam gratiam vel influentiam eius in se per experientiam nosse poterat II 546 5^a — non habuit maiorem cognitionem experimentalem de Deo quam Sancti II 708 1^a

— habuit ante lapsum **gratiam** gratum facientem II 449 1^a, 518 f. 2, 519 4^a, 701 a — Observatio mandati ei fuisset meritoria, in quantum habebat gratiam II 700 f. 4 — probabilius prius habuit naturalia quam gratuita II 703 a sq. — ante lapsum habuit quaedam dona gratiae gratis datae, quae non habent posteri, et alia e converso II 705 a — ante lapsum habuit eadem dona gratiae gratum facientis quae postea, praeter illos actus, qui habent annexam imperfectionem *ibid.* sq.

— propter suam approximationem ad Deum non potuit primo **peccare** venialiter II 505 a, 3^a *Vide V. Peccatum* — De eius tentatione II 493 sqq. *Vide V. Tentatio* — In eius peccato fuit quaedam superbia, avaritia et lascivia, per quas perductus est ad inobedientiam II 519 a — non appetiit esse sicut Deus, quemadmodum mulier II 449 1^a, 519 a sq. — fuit tentatus per suggestionem mulieris II 496 b sq., 518 f. 4 — non fuit deceptus propter praecellentiam cognitionis gratuita II 519 3^a, 4^a, 522 b, 540 b — In eo fuit quaedam ignorantia vel nescientia ut naturalis imperfectio II 522 b, 523 5^a, 540 b — peccans fuit deceptus in iudicio practico II 541 1^a — peccatum fuit minoris ingratitude quam luciferi propter distantiam a statu gloriae II 701 4^a

— in peccati sui inchoatione caruit virtutis usu, in instanti consummationis eiusdem etiam habuit II 708 d. 4 — privatus est usu et effectu ligni vitae vel per misericordiam vel per rigorem iustitiae *ib.*

d. 2 — debuit eici de paradiso, tum quia illo indignus evaserat, tum ut in mundo se exulem reputaret II 709 d. 3

— peccatum corripit totam naturam, quae ex eo seminaliter procedit, sed reliquit aliquam naturalem rectitudinem II 507 3^a — peccatum infecit eius carnem foeditate et mortalitate, et ab ea indicitur caro nostra II 783 a — poterat totam naturam corrumpere et culpabilem facere tribus conditionibus II 719 b sq. — In eo erat humana natura totaliter II 731 2^a, 732 5^a — Et datum fuit mandatum non tantum ut singulari personae, sed tanquam stipiti totius humanae naturae II 720 a, 783 a — in eo natura et persona sunt indivisa II 720 4^a — se habet ad posteros non ut tutor ad pupillos, sed ut pater ad filios II 787 6^a *Ceterum vide V. Homo et Peccatum originale*.

— non potuit posteris communicare **satisfactionem** II 785 b — non potuit se satisfacere, ut impediretur transitio culpae originalis *ibid.* — satisfactio non auferebat corruptionem naturae, sed tantum meritum aeternae damnationis quantum ad personam II 786 2^a, 3^a

Adaptatio — debet respondere subiecto I 89 a

Addiscere — Nos addiscimus per sensum, ita quod species per interiorem sensum pervenit ad intellectum I 489 d. 4, II 537 arg. 4, III 321 arg. 3 — non est remunerari II 450 a, III 321 arg. 5 — contingit per inventionem, vel per doctrinam I 45 2^a, III 529 d. 2, 540 arg. 6 — contingit sine receptione novae speciei II 420 1^a

Adorno — est distrahens vel complens I 23 d. 2, III 761 3^a — est contrarii vel diversi vel consoni I 23 d. 2 — aut est quantum ad rem, aut quantum ad intellectum I 587 a — Unum non addit super alterum, ubi unum est propter aliud III 222 d. 3 — nec quando unum est improporcionabile ad aliud *ibid.* — Cum aliqua se habent per additionem, posito posteriori ponitur prius, sed non superfluit II 963 4^a, III 881 d. 1

— limitat naturas et perducit ad compositionem cum materia I 363 b, 427 1^a — formarum ad materiam facit esse hic et nunc I 358 b, 363 b — Non omnia addita aggravant, sed quaedam alleviant III 892 6^a — non auget illud quod non habet quantitatem et unitatem I 312 2^a — non potest fieri perfectio in quantum huiusmodi I 312 2^a — Omne quod recipit additionem est finitum II 20 f. 4 — secundum quantitatem virtutis non minuit simplicitatem I 312 3^a

— Creatura nihil addit ad Creatorem, in quantum est ei improporcionabilis III 222 d. 3 — non potest esse in divinis I 587 b — Persona addit super naturam quantum ad modum intelligendi tantum I 427 1^a, 587 a sq.

Adiectivum — ponit rem suam circa suum substantivum, quod est subiectum vel praedicatum II 604 arg. 4, III 474 b, 490 2^a — respectu substantivi se habet per modum informantis I 480 d. 3, II 605 b

— nisi significetur in abstracto, simul importat formam et suppositum I 400 a, 480 d. 3 — coniunctum substantivo non dicitur substantivari, sed semper tenetur adiective I 400 a — trahit numerum a substantivis I 188 d. 2, 400 d. 3 — adiective tantum determinatur per adiunctum, cum autem substantivatur, necesse est, quod se ipso determinetur I 424 a

— Adiectiva essentialium in divinis, quae respiciunt essentiam in se, possunt dici de proprietatibus I 576 3^a — notionalium non possunt dici de proprietatibus nec ratione formae nec suppositi I 579 b — adiective retenta dicuntur pluraliter I 488 d. 2

Adiunctum — determinat terminum, qui se habet indifferenter ad plura significanda I 424 a — potest diminuire de ratione termini, vel mutare denominationem eius III 175 5^a

Adiutorium — divinum datur per modum naturae vel per modum gratiae I 161 9^a *Ceterum vide V. Gratia* — Causa indiget adiutorio vel respectu eius quod efficit, vel respectu eius in quo deficit II 873 4^a — per quod quis potest pervenire ad Deum, sunt Sacramenta IV 583 b — multiplex nobis est necessarium in statu praesentis miseriae III 704 1^a — Aliquis potest sperare de homine ut de adiutore, non ut de salvatore I 44 d. 9

Admiratio — est timor respectu ardui, in quod non possumus cognoscendo et operando propter defectum cognitionis III 78 2^a, 770 d. 3

Aduerbio — definitur IV 873 a — per gratiam in adoptato supponit extraneitatem et ponit gratificationem et ordinat ad possidendam hereditatem III 234 a — per gratiam supponit extraneitatem personae vel negativam vel privativam *ibid.*, 4^a, 239 2^a — nostra est ex munere gratiae superadditae II 695 f. 6 — inchoatur per redemptionem, consummatur per gratificationem III 30 5^a, 236 b, 237 4^a — est per gratiam sacramentalem et virtutes fidei et caritatis III 237 b

— competit nobis respectu totius Trinitatis III 238 a — est a Patre per Filium III 30 2^a — Nos sumus filii adoptivi per Christum tum ut causam meritoriam, tum ut effectivam III 236 a sq. *Vide V. Filius* — appropriatur Filio et Spiritui sancto *ib.* b — ante adventum Christi erat per fidem in ipsum venturum *ib.* 3^a — Angeli sunt filii per effectum et conformitatem Filii Dei *ibid.*

— Ex parte adoptati distinguitur arrogatio et adoptatio IV 873 a sq. — convenit tantum viro, qui potest generare III 238 1^a, IV 873 a, 874 a, 1^a — est statuta in solatium filiorum IV 874 a — inducit affectum et officium paternum *ibid.*, f. 2 — in quantum respicit bona temporalia et educationem paternam, facit vinculum perpetuum cum uxore adoptantis, non vero cum eius filiis IV 876 a

Aduoratio — fertur tantum ad res rationis capaces III 207 b — respicit digni-

ADU

tatem subiecti in se solo considerati III 222 d. 3 — est exhibitio honoris in testimonium virtutis et famulatum complacentiae III 208 a — latrariae ponit gradum et habitudinem dominii et servitutis III 209 f. 2 *Vide V. Cultus*

— est cultus soli Deo debitus III 200 b sq. 826 5*. 830 d. 1 — Tres personae sunt adorandae una adoratione ratione unius summae maiestatis III 222 d. 2 — debetur humanae naturae Christi ratione personae divinae III 201 a. 223 b — Christo non debetur maior adoratio ratione naturae assumtae III 222 d. 3 — non debetur hominibus ut membris Christi III 210 a — Abraham adoravit tres Angelos ut signum Trinitatis III 210 4*

— idoli non fertur in Deum verum III 211 f. 1 — non excusatur a peccato per ignorantiam *ibid.*, f. 2. 3 — daemonis non excusatur ratione ignorantiae condicione tantum habitualiter apposita III 212 a sq. — adversarii triplici remedio praeveniendi *ibid.* — hostiae non consecratae excusatur condicione habitualiter apposita *ib.* b. 511 6* — imputatur sacerdoti III 212 b

ADULTERIUM — potest esse ratione actus, aut ratione intentionis, et secundum hanc potest esse ex altera parte solum II 933 d. 1. IV 727 d. 3 — tum ex parte viri, tum ex parte mulieris est contra ius naturale IV 747 f. 5 — eius culpa ex parte viri et mulieris se habet ut excedens et excessa IV 788 d. 2 — non est contra substantiam matrimonii, sed contra bonum fidei IV 810 4* — est gravissimum peccatum inter cetera ratione punitionis in lege veteri IV 826 d. 7, 8 — gravissime punitur ratione damni et ratione pronitatis magnae *ib.* d. 8. 864 d. 4 — ad concupiscentiam addit progressionem ad opus et directe prohibetur sexto mandato III 892 d. 1 — Deus cooperatur generationi adulterinae ut actui naturae II 454 6*

ADVENTUS — In primo adventu Christi est misericordia, non praecise, sed appropriate IV 965 1*

ADVERBIUM — significat sicut verbum, cuius est dispositio I 391 5* — importat mensuram actus, quem dicit verbum III 192 a

ADVERSITAS — eius utilitates IV 359 d. 2 *Vide V. Poena*

ADVOCATUS — debet proponere desiderium clientis, servata forma iuris III 375 b — nostri apud Deum sunt Angeli II 262 4*. IV 953 d. 7

AEDIFICIUM — spirituale tendit sursum ad Christum ut fundamentum IV 583 a — fundatur in fide, erigitur in spe, consummatur in caritate III 604 6* — Superaedificari diversimode dicitur de bonis operibus et de peccatis venialibus IV 559 d. 2, 3

AENIGMA — est similitudo obscura II 545 a — sequitur peccatum III 493 b — eius obscuritas depuratur per plures gradus III 779 6*

AEQUALITAS — in divinis specialiter determinatur contra Arianos I 351 d. 4 — In divinis est aequalitas secundum quan-

titatem virtutis I 342 b sq. 345 a, 2*. 376 d. 6 — significat privationem excessus, et esse commensurabile infinito I 343 3*. 534 2*, 4* — importat distinctionem suppositorum, non diversitatem formarum *ib.* 4*. 376 d. 5. 534 3* — Personae sunt summe aequales, quia nec se excedunt quoad originem, nec in se, nec in potentia I 344 b sq. 372 b — magnitudinis non dicitur tantum per comparisonem ad localitatem secundum immensitatem, sed etiam ad sapientiam et bonitatem I 345 a sq. — quantum ad magnitudinem et potentiam potest condividi contra coaeternitatem I 351 d. 2 — bonitatis potius dicitur secundum diffusionem ad extra quam ad intra *ib.* 3* — accipienda est positive I 534 a

— simul respicit pluralitatem et unitatem I 341 a — fundatur in unitate divinae essentiae indivisae in qualibet persona I 354 b. 534 a. 535 a — inter omnes personas est relatio reciproca de sui ratione, sed non secundum actum coaequationis et imitationis I 347 a sq. 537 b — dicitur quodammodo secundum substantiam, quodammodo secundum relationem I 349 4*. 535 b — dicit principaliter respectum quam essentiam I 535 b sq. — ratione ordinis originis appropriatur Filio I 549 a — in Filio est causa formalis exemplaris omnium, creatorum secundum rem, increatorum secundum rationem intelligendi *ib.* 7* — perfectam sequitur omnimoda identitas et similitudo I 351 d. 1. 376 d. 6 — non dicitur secundum fecunditatem personae quantum ad emanationes ad intra I 144 d. 1. 345 3*. 538 d. 3

— potentiae consistit quantum ad potentiam essentialem et importat eius extensionem ad eundem numerum possibilem I 144 d. 1. 369 a sq. 376 d. 3 — Potentia in divinis personis est aequae intensa et nobilis I 371 a

— perfectionis in creaturis repugnaret ordini et fini I 345 1*. II 17 2*. 43 5*

AEQUINOCTIUM — duplex II 369 b — iuxta aequinoctialem est magna temperies aëris II 427 d. 3

AER — elementum II 378 a — et aether II 356 a — purgabitur ab infectione peccati per ignem, sicut per aquam diluvii IV 979 a — eius regio media et obscura est locus daemonum II 469 d. 1, 2

AESTIMATIO — supergreditur omne finitum, in quantum omni finito potest maius cogitari I 41 a

AETATES — mundi describuntur IV 854 d. 3 — De aetatis impedimento *vide V. Impubertas*

AETERNITAS — est perfecta duratio sine variatione, omnimoda simplicitate et imparitabilitate complectens ceteras durationes, interminata a parte ante et post I 351 d. 4 — eius *nunc* complectitur omnem successionem sine mutatione I 121 d. 8. 463 d. 7. 486 arg. 2. 616 d. 6. 696 b. 708 b. 738 4*. 788 b. III 193 6* — dicit infinitum actu, in quantum est tota simul I 486

AFF

arg. 3. 789 2*. II 62 f. 2, 5. 63 a. — differt a temporali, in quantum excludit initium durationis I 485 4*. 544 a. 788 a. III 193 6* — dicitur quantum ad durationem, aut quantum ad finis indeterminationem, aut quantum ad significationem IV 84 4*

— de Deo dicitur essentialiter tantum I 424 2*. 566 d. 2 — non est quantitas I 426 4* — Dei necessario probatur ex creaturis I 78 d. 2 — Aeternum est in Deo omne quod non habet respectum ad creaturam I 262 3*. 522 3* — appropriatur Patri ut importans privationem principii I 543 b — dictum de Conditor potest teneri substantive vel adiective, ita ut non ponat aeternitatem circa conditionem, sed circa suppositum I 518 d. 3 — dicitur substantive vel adiective *ibid.* 522 3*

— dicitur pure, vel connotando aliquod temporale I 742 d. 4. III 458 4* — potest importari connotando temporale vel ut ens actu vel ut futurum I 679 7*. 742 d. 4 — Pure aeternum est necessarium, sed connotans temporale de futuro potest iudicari contingens I 679 7* — Aliquid aeternum ratione connotati dicitur temporale I 522 3* — Quod dicitur ab aeterno non connotat respectum ad creata in actu, sed in habitu I 262 a. 485 b. 486 1*

— non convenit naturae rei creatae II 22 a sq. — creata et increata II 55 f. 1. 56 b — Duratio Sanctorum dicitur esse in aeternitate per concomitantiam et conformitatem I 351 d. 5. II 60 4*

AEVUM — est mensura creaturae spiritualis quantum ad esse substantiale I 665 d. 3. II 56 a. 57 6*. 58 f. 4. 62 b — respicit esse actuale et modum essendi completum II 56 b. 58 f. 3. 59 b — respicit formam, sicut tempus materiam II 58 f. 4. 59 b. 60 4* — est propria species quantitatis II 57 6*. 62 b, f. 4 — in aevo est aliqua successio secundum prius et posterius, quod dicit tantum durationis extensionem I 463 d. 5. II 57 3*. 62 b. 65 a, 1* — non potest esse omnino simplex II 62 b — non habet partes simul existentes, sed successive II 63 4*

— Aeviterni duratio a parte post est omnium aequalis et infinita, sed finita et inaequalis ex parte ante II 450 3* — Non omne aeviternum debet excedere temporale ex parte ante II 418 3* — praecedit tempus proprie sumtum dignitate vel etiam duratione II 65 a. — vel aeviternitas differt a tempore in genere entis vel etiam in genere mensurae II 56 a sq.

— non est unum pro omnibus Angelis, sed cuilibet proprium II 60 a sq. — est unum solum ut universale *ibid.*, 4* — plura sunt simul per concomitantiam *ib.* 4* — mensurat hominem beatum, in quantum habebit alium modum essendi et durandi II 57 5*

AFFECTIO — dicitur pro potentia affectiva vel pro eius passione vel actu vel pro habitu affectivo I 318 d. 2 — Affectus naturalis et deliberativus III 375 d. 1 — aliquando assumitur pro passione, aliquando pro motu secundum rationem eligentem

AFF

III 651 a — quidam est a caritate elicitus, quidam imperatus *ibid.* — a caritate imperato quis optat alii aliquid bonum temporale ordinatum ad conservationem naturae *ibid.* — ut passio potius respicit sensibilem experientiam quam rationis eligentiam *ib.* b

— sequitur cognitionem non solum a parte claritatis in cognoscendo, sed etiam ex parte bonitatis consideratae in cognito III 642 3* — non tantum oritur ex iudiciis certis, sed etiam ex suspicionibus et aestimationibus falsis II 494 4* — sequitur intellectum quantum ad actus et habitus, qui sunt eiusdem coordinationis, non quoad quoscunque III 741 3* — sensibilis sequitur experimentalem cognitionem IV 387 b. 388 b — et cognitio non possunt esse eiusdem potentiae nec habitus ut actus principales III 775 b

— a Deo solo potest moveri ut a principali agente, sed a daemone ut excitante et adiuvante II 263 b sq. — eius inflammatio non fit per educationem de materia, sed per coniunctionem cum principio caloris II 264 4* — est principium motus spiritualis ut pondus spirituale III 289 a *Vide V. Amor* — Quod prius est in intentione prius est in affectione III 610 arg. 3 — sequitur inclinationem maiorem *ib.* arg. 4 — alia potest esse praedominans in habitu, alia in actu III 675 4*

— negotiatur circa ipsam rem et per modum incomplexionis III 517 4* — eadem non potest esse oppositorum III 570 2*. 749 b — amoris est prima et nobilissima inter omnes I 197 b. 601 a — Amor non est tota causa aliarum affectionum III 712 2* — amoris est radix omnium aliarum, sed respectu boni immediate, respectu mali vero media affectione timoris II 146 1*. III 763 4*. 886 2*

— nata est diligere omne bonum I 40 b sq. — non est recta, nisi praeponat maius bonum minori bono III 638 f. 4 — debet subiacere summae Bonitati III 471 a — naturalis quaerit proprium commodum in ordine naturali III 630 a sq. — sanus naturaliter diligit Deum propter se et super omnia II 125 f. 3, 4. III 805 f. 3 — movetur per gratiam, in quantum captivatur in obsequium Christi II 126 3* — eam principaliter respicit unio cum Deo per gratiam II 405 b. IV 428 3* — ordinatur a Deo per praeceptum sanctificationis, ad proximum per duo praecepta data contra cupiditatem et voluptatem III 822 b. 823 b — quantum ad inferiora potest perfici per virtutes acquisitas III 712 3*, 4*. 722 f. 5

— purgatus a culpa, a sequela et ab occasione est aptus ad contemplandum I 59 d. 4 — amplius ascendit per unionem quam ratio III 774 b. 779 5* — est ordinanda, in quantum est in nostra potestate I 35 2* — non pervertitur nisi perverso iudicio rationis II 445 f. 7. IV 1003 b — plus corrumpitur per peccatum quam intellectus II 491 4*. 916 d. 1. IV 1042 4*

— in natura lapsa non praedominatur respectu cuiuslibet mali, quod proponitur II 687 4* — imponit nomen operi in ge-

nerali quoad bonitatem et malitiam II 933 d. 1. III 805 f. 3 — inordinatus quo amantur res amplius quam debent, sive affectio sit magna, sive parva, est peccatum II 934 d. 2

AFFECTIVA POTENTIA — primo differt a cognitiva II 560 b. 566 a — est dignior cognitiva, in quantum altius ascendit III 689 a — quomodo differat a cognitiva respectu obiecti I 801 a, 2*. II 916 d. 4 — est pars liberi arbitrii III 717 b — dicitur voluntas, secundum quod est coniuncta rationi *ibid.* 566 a — dicitur concupiscibilis et irascibilis, secundum quod diversimode movetur *ibid.*

— Eius est in finem inclinare III 639 a, 3* — per naturam suam potest se extendere ad opposita II 554 f. 2 — habet facilitatem ad actum per tria genera habituum I 89 1* — ut potentia simplex non potest simul et in eodem instanti plura peccata committere II 146 a

AFFINITAS — venit ex carnali commixtione praesupposita consanguinitate IV 857 a. 861 a. 862 2* — eius genus attenditur secundum plurificationem a parte copulae, gradus vero a parte propagationis *ib.* b — tria eius genera *ibid.* sq. — reducitur ad consanguinitatem IV 861 a — quantum est de natura vinculi non diffunditur a parte commixtionis, sed a parte consanguinitatis tantum *ibid.*, 3*, 4*

— In primo genere affinitatis non licet contrahere matrimonium usque ad quartum gradum inclusive IV 858 b — est vinculum perpetuum *ibid.* 859 3*. 862 4* — contrahitur per omnem copulam completam IV 859 a — contracta cum uxore per incestum aufert ius petendi debitum IV 858 f. 2. 862 a sq. — generata ex affinitate non impediabat matrimonium nisi secundum iustitiam publicae honestatis IV 861 a — secundum veritatem et secundum ius vicens non generat affinitatem *ibid.* — praecedens matrimonii contractionem ipsum impedit IV 862 a

AFFIRMATIONES — verificantur de Deo quoad identitatem, non vero quoad compositionem I 590 2* — et negatio opponuntur circa idem, sed sunt simul verae, si interveniat quantumcumque differentia rationis I 113 1*. 388 5*

AGONIA — est species timoris III 769 d. 3

ALCHIMIA — producit quasdam species metallorum II 201 arg. 3 — subtiliat et depurat elementa IV 978 3*

ALEXANDER — Ipsum praecipue auctor sequitur et cum eo concordat, etiam ubi ab eo recedere videtur II 2 b sqq. — in nulla positionum deinde communiter reiectarum sustinuit Magistrum *ib.* a

ALIQUID — rei dicitur eius pars, effectus vel causa I 621 2*

ALITER — se habere non convenit omni mutabili II 32 2*, 3*

ALIUD — dicit diversitatem in essentia a parte rei absolutae, sed per comparisonem ad dicentem et intelligentem potest inferre tantum alietatem proprietatis I 462 d. 3 — dicit diversitatem in substantia, alterum dicit diversitatem in proprietate I 106 d. 9. IV 708 b — syncategorema-

AMO

tice dictum implicat identitatem in forma I 100 a. 101 3*, 4*. 384 3* — importat distinctionem ut conceptam et secundum rem, non solum ut exercitam I 100 b. 104 d. 1. 431 b

— Alietas in supposito est simul cum identitate in natura sine oppositione I 406 d. 7. — dicitur de personis, non vero de essentia I 100 b. 104 d. 1, 2. 285 d. 2 — dicitur respectu terminorum relativorum I 423 f. 4 — recipitur in masculino, sed non in neutro I 106 d. 9. 187 d. 4 — dicitur formaliter vel originaliter II 431 d. 2 — dicitur de notionibus non secundum rem, sed secundum rationem I 442 1*. 359 4*. 384 2*. 575 1* — Per aliud aliquid dicitur de aliquo secundum accidens per oppositionem ad per se, et est vel per aliud in essentia vel per quodam modo idem, quodam modo diversum I 524 a

ALTITUDO — est quantitas perfecta I 648 b

AMBITIO — prohibetur duplici praecepto III 893 d. 2

AMICITIA — Definitio I 857 arg. 3. IV 949 b — non requirit ad sui esse extremorum coniunctionem mutuam III 628 a — sed eorum existentiam III 699 2* — eius nobilitas I 198 a — quantum ad affectum cuiusdam complacentiae sensibilis non respicitur proprie ab ordine caritatis III 651 b, 4* — cum Deo quaedam est familiaritatis, quaedam large dicta quam facit gratia II 701 5* — differentia amicitiae apud Deum et apud homines *ibid.* — duplici modo se extendit ad ea quae sunt amici III 623 a

AMOR — est nobilissima omnium affectionum ratione liberalitatis I 197 b sq. — est propriissime nexus I 202 b — omnis dicit quandam unitatem I 206 d. 4. III 617 d. 4 — habet maximam vim unionis, ita ut amantem transformet in amatum I 275 d. 5. II 393 f. 3. 916 d. 1. 952 b. III 688 f. 4 — dicitur virtus unitiva non per naturalem convenientiam, sed per amoris inhaerentiam III 643 6*

— est principium omnium affectionum I 197 b. 254 d. 6. II 151 f. 4. 952 b. III 601 a. 763 4* — secundum statum perfectum est omnium affectionum terminus finalis III 574 2* — est pondus spirituale III 604 a. 639 a. 690 3* — est principium rectitudinis et obliquitatis in anima II 425 b. 952 b. — est donum, quo omnia alia dona donantur I 497 f. 2 — sequitur et perficit cognitionem I 91 b. 497 f. 1

— amantem quodam modo amato subiicit II 503 4* — perfectionem habet ex mutualitate I 199 b — Tendens per amorem in amatum nihil dat ei I 199 1*. III 305 6* — non considerat debitum I 199 2* — dicitur purus, in quantum est liberalis *ib.* 4* — vel ut opponitur libidinoso I 206 d. 4 — gratuitus est, qui dat ex mera liberalitate vel sine retributione I 426 4* — gratuitus facit memorem esse perceptorum beneficiorum III 646 b

— ut habitus distinctus non reperitur in omnibus viribus, ut appetunt sua obiecta III 591 b — est superius respectu caritatis et aliis virtutibus est communis et

AMO

generalis III 592 3* — non dicit affectionem libidinosam, sed affectus adhaesionem respectu amati I 205 d. 4 — differt a dilectione non re, sed alia et alia ratione *ibid.* III 616 b

— ut connaturalis animae nihil addit super potentias I 92 a, 4* — naturalis dicitur qui est cum ipsa natura plantatus, vel voluntario exercitio acquisitus sine gratia III 758 4* — naturalis tripliciter se habet ad amorem caritatis III 647 4* — naturalis est inamissibilis, in quantum respicit ipsam inclinationem naturae III 675 1* — naturalis sequitur cognitionem et est illi aequalis, non vero sic amor ex habitu acquisito vel libidinosus I 92 2*

— est concupiscentiae, vel amicitiae I 297 a. II 125 b. III 574 3*. 642 d. 4 — amicitiae quodam modo includit amorem concupiscentiae, dum bonum alii optatum facit concupiscere et eidem adhaerere III 595 6* — complacentiae amat quis aliquem, quando eius facta acceptat et ipsum approbat I 297 a. III 653 d. 4 — beneficentiae amat quis aliquem, cum vult ei benefacere et diligit eum, ut sit bonus III 653 d. 4

— naturalis est ordinatus respectu diligibilium III 638 f. 6 — sui est animae connaturalis I 89 1*. 92 a — sui praevalens amori proximi est inclinatio naturae, quae non sonat in vitium, sed est naturae intrinseca III 645 5* — socialis est tantum respectu rationalium creaturarum III 622 f. 4 — ut quaedam affectio et vinculum amicitiae requirit existentiam utriusque extremi III 699 2* — Secundum dilectionem naturalem magis inclinatur affectus hominis ad filios quam ad parentes III 646 b — natura magis diligit illud in quo habet principaliter salvari *ibid.* — naturalis et carnalis primo et principaliter considerat in diligibili conditiones naturales III 649 2* — socialis facilius frangitur quam naturalis IV 808 f. 3

— Quod natura plus se ipsam quam Deum diligit, non est in ea spectans ad eius perfectionem, sed potius ad ipsius corruptionem III 642 1* — rectus est qui diligit Deum super omnia et propter se II 125 b. III 758 5* — in adventu caritatis minuitur amor sui et intenditur amor Dei III 642 2*. IV 1013 3* — Dei ex gratia gratis data est media inter naturalem et amorem caritatis III 758 4*. IV 357 a — rectus magis rectificat animam quam timor III 601 3*. 885 1*

— est inordinatus, cum amatur res, quae non debet, aut amatur amplius quam debeat II 934 d. 2 — secundum quod intenditur magis vel minus, est peccatum mortale vel veniale II 723 3*. IV 409 b. 410 4* — male inflammans et timor male humilians praecedunt omne peccatum origine, non semper tempore II 146 1*. 675 3*

— Omnis amor libidinosus habet oppositionem cum caritate ratione ipsius habitus substrati III 523 1*. 601 a — qui est ex pronitate corruptionis non est cum quietatione et delectatione et complacentia, sicut amor caritatis I 304 d. 4 — libidi-

nosus quaerit bonum proprium II 150 f. 3. 888 f. 3. 889 a. III 758 4* — malus facit mentem servire carni II 503 4*

— in Deo est essentialiter I 305 d. 5 — ut gratuitus appropriatur Patri I 122 d. 9. 205 d. 2 — est gratuitus, in quantum Pater dat sine retributione, non vero ex mera liberalitate, sed ex naturali fecunditate I 126 4* — procedit in alium ut obiectum, sed in se subsistit ut in subiecto I 198 2*. 201 3* — primo productus se ipso amat et amatur *ib.* 3* — in divinis est mutuus, sed sine diversitate affectus I 199 b, 3* — dicitur gratuitus et debitus, non ex parte amoris, sed secundum modum emanandi sive originis circa personas I 57 b. 199 4*. 205 d. 2 — ut dicit complacentiam, est communis, ut dicit connexionem vel communionem sive donum, habet rationem personae I 93 1* — est essentialis respectu sui, notionalis in productibus, personalis in producto I 201 a, 4*. 558 a — Spiritus sanctus ut amor est nexus Patris et Filii I 202 b. 206 d. 4. 331 4*. 558 a. 560 b

— in divinis non dicit habitum vel proprietatem, sed substantiam I 198 1* — quo se diligunt Pater et Filius, non est Spiritui sancto mere appropriatus I 201 3*. 205 d. 2. 558 a. 562 b — quo Pater diligit se est essentialis *ibid.* — ut dicitur respectu creaturae dicit notionem, sed connotat aliquid essenziale I 206 d. 3. 558 4* — non omnino habet rationem formae respectu ad amantes, sed effectus formalis I 560 b sq. 562 3* — procedens in divinis habet rationem hypostasis, in creatis rationem formae I 198 1*. 2*. 201 a. 561 a — Spiritus sanctus procedit per modum amoris ut primae et nobilissimae affectionis voluntatis I 197 b sq., 6*

ANGELUS — *Definitio et attributa essentialia* — *Nomina* — *Distinctio et ordines* — *Compositio et immaterialitas* — *Ordo ad assumendum corpus* — *Mensura* — *Locus* — *Motus* — *Cognitio* — *Intellectus* — *Locutio* — *Actus respectu Dei, alterius Angeli et hominis* — *Custodia* — *Gratia* — *Meritum* — *Status*

— Definitiones Damasceni et Dionysii II 238 b — Divisio et sufficientia eorum quae principaliter Angelis attribuuntur quoad substantiam et potentias II 110 d. 1 — habet virtutem cognitivam, operativam et imperativam II 238 b — habet imaginem per naturam, similitudinem per gratiam, deformitatem per gloriam II 239 a sq.

— Angelos esse puros spiritus, requiruntur ad triplicem perfectionem universi II 42 a, 4* — est prima inter substantias spirituales II 46 2*. 68 a. 139 b — quantum ad naturae dignitatem est simpliciter superior homine, non vero in ordine ad finem II 46 a sq. 251 4*. 401 b. 453 a. III 418 2*. 634 d. 3. 703 b sq. — est medius inter Deum et hominem secundum naturae dignitatem, non secundum causalitatem influentiae II 46 1*. 227 3*. 263 b sq. 266 a. 452 b sq. — nisi per ministerium II 259 f. 4. 260 1*. 264 a — ratione spiritualita-

ANG

tis plus convenit cum Deo intensive quam homo, sed minus extensive III 41 1* — hoc restringitur II 401 a — sunt prope Deum quantum ad immediatam receptionem et conversionem ad ipsum, non vero quantum ad assimilationem naturae, nisi comparative I 782 2* — tenet medium inter Deum et hominem lapsum ratione immortalis naturae et gratiae consummatae II 277 b

— differt specie ab anima humana in genere substantiae II 48 a sq. 243 1* — differt genere II 47 f. 3. 48 a — et anima non conveniunt in perfectione secundum esse primum, nec in rationalitate *ib.* 1*, 2* — non differt essentialiter ab anima per deformitatem naturalem intellectus II 50 a — non differt specie ab anima per excessum in simplicitate et bonitate naturae *ibid.* — differt essentialiter ab anima, in quantum non est unibilis corpori *ib.* b

— sunt concives hominum eis iuncti per similitudinem naturae et per obsequium beneficentiae II 260 b — sunt quodam modo propter hominem et eius infirmitatem sustentandam II 46 b

— multitudo declarat divinam potentiam, sapientiam et bonitatem II 104 1*. 256 4* — sunt creati ad divinam gloriam ostendendam et participandam II 42 1* — Nec conditio nec lapsus eorum refertur explicite in Scriptura II 313 2*

— *Nomen* Angeli ut nomen officii est commune omnium, sed appropriatur ordini inferiori II 163 1* — quaedam nomina sunt communia bonis et malis II 162 1*. 163 2*. 248 b — Ordines denominantur a gratuitis per nomina propria secundum diversos status et gradus II 248 b — Nomina propria cognoscuntur per revelationem et continentur in Scriptura II 249 1* — denominantur ab officiis propriis vel appropriatis II 252 f. 3. 262 2*. 274 d. 3

— Angelica natura dicitur caelum, in quantum erat informis per defectum gratiae II 132 a. 133 f. 1 — Lux dicit angelicam naturam formatam per gratiam et gloriam II 115 arg. 2. 132 a. 140 a — dicuntur astra propter fulgorem matutinae cognitionis II 85 d. 1

— habet eundem modum et mensuram distinctionis numeralis, ut corporalia II 57 4* — secundum quosdam non habent pure discretionem personalem sine distinctione specifica II 103 b — est distinctio quantum ad solam personalitatem in omnibus, aut in aliquibus *ibid.* 242 b sq. — differunt personaliter secundum diversa principia individuante et diversas proprietates innatas II 104 4* — distinguuntur et multiplicantur sine divisione materiae, in quantum non est unus ab altero, sed omnes simul a Deo II 104 1*. 176 b — Proprie et perfecte in solis Angelis est distinctio ordinum II 257 a — In ordinibus Angelorum perfecta pulcritudo requirit quandam diversitatem et gradationem II 255 b sq. — In eodem ordine est ponenda quaedam gradatio et quidam ordo II 256 a — non differunt essentialiter secundum maiorem vel minorem simplicitatem II 243 2* — In

Angelis sunt gradus simplicitatis secundum gradus virtutis et approximationis ad Deum et purioris cognitionis II 114 d. 2. 227 2*

— Ordo angelicus est multitudo caelestium spirituum, qui inter se aliquo munere gratiae simulantur, sicut in naturalium donorum participatione conveniunt II 239 b. 244 f. 1 — novem ordines in tribus hierarchiis II 240 b sq. — Probabilis omnium ordinum Angeli sunt eiusdem speciei II 243 a. 1*. 3* — Ordinum distinctio perfecta est in eis quantum ad statum gloriae, imperfecta in statu naturae, imperfecta et perversa in statu culpae II 167 b — Ordinum distinctio est a natura ut dispositione, a gratia ut completiva perfectione II 162 a. 239 b. 244 b. 250 b — est a gratia non quantum ad habitum, sed quantum ad usum et statum II 244 4*. 249 3*. 254 3* — Ordines nominantur nominibus propriis II 248 b — Singuli ordines per homines reparantur II 163 f. 2. 4. 250 b — instaurantur per Christum III 289 b. 288 f. 4. — Videtur, quod plures homines constituent novum ordinem praeter illos Angelorum II 253 b sq. 257 2* — De omnibus ordinibus aliqui lapsi sunt II 163 b

— non habet essentiam simplicem per privationem omnis compositionis II 90 b. 91 3* — habet quandam compositionem ex dependentia a suo principio II 91 a — per respectum ad effectum componitur ex substantia et potentia *ibid.* — ut ens in genere componitur ex actu et potentia et ex genere et differentia *ibid.* — ut ens in se quantum ad esse actuale constat ex ente et esse, quantum ad esse essentiale ex quo est et quod est, quantum ad esse individuale ex quod est et quid est *ibid.* — est essentialiter compositus ex diversis naturis, quae se habent ut materia et forma *ibid.* 94 a

— est substantia omnino spiritualis et incorruptibilis I 643 4*. II 43 4*. 5*. 91 1*. 176 b. 211 a — non habet compositionem ex partibus quantitativis nec heterogeneis, nec ex natura corporali et spirituali II 77 a. 80 3*. 81 b. 91 a — dicuntur immateriales, quia minimum habent de possibilitate ad mutationes II 97 a — habent materiam sine privatione, sed sub actu perfecto II 98 5* — non fit de materia praeciante, sed ipsa concreatur II 102 b — quomodo possit transmutari de corpore II 99 f. 6. 102 b

— non habent corpora sibi naturaliter unita nec inseparabiliter alligata II 211 a. 213 3*. 218 2*. 3* — potest dici animal ratione operationis consequentis, non ratione formae II 211 2* — assumunt corpora ad tempus propter indigentiam nostram *ib.* 3*. 213 a — Corpus assumptum se habet ad Angelum ut mobile ad motorem, et sicut instrumentum et habitaculum II 213 a. 215 b — assumunt corpora speciei humanae II 213 a. 215 1*. 222 2*

— non potest assumere corpora, quae habent veram formam et complexionem humanam et organizationem completam II 214 b sq. 223 7* — Corpus assumptum habet formam potius artificialem quam na-

turalem, et formatur et conservatur ipsa virtute Angeli II 218 6* — Corpus assumptum formatur ex natura elementari; principaliter ex aëre II 217 a sq. — non potest educere formas naturales nisi adiutus virtute naturae II 202 a. 215 a — in corpore assumpto non habet operationem animae vegetativae II 219 b — quoad comestionem *ibid.* sq. — Quae opera vitae sensitivae convenient eidem II 222 a *Ceterum vide V. Daemones*

— habet mensuram diversam a tempore quantum ad esse incommutabile I 665 d. 3. II 56 a sq. — habet mensuram durationis, non extensionis II 57 3* — in eis non est ordo durationis secundum continentiam virtutalem, qua unus alios contineat et in eos influat II 60 a — non mensuratur per respectum ad motum caeli empyrei *ibid.* — habet quandam successionem, in quantum non est omnino actus, et indiget divina virtute cooperante et conservante II 62 b — habet totum esse simul, sed quandam successionem in eius continuatione *ibid.* 63 4*. I 664 5* — quoad actus vere et proprie admittit proprietatem temporis, quae est variatio et innovatio I 660 1*. 665 d. 3. II 192 3*. 290 b

— est creatus ut in loco proprio in caelo empyreo, ubi erat beatificandus II 132 2*. 176 b — non poterat creari et habere ordinem existitiae sine empyreo II 67 f. 3. 68 a. 76 b — est in empyreo ut in loco continenti propter suam limitationem et propter ordinem rerum in universo II 76 b sq. 84 a — habet locum *spiritualem* conservantem et commensurantem *ibid.* — corporalem tantum continentem *ibid.* I 641 a sq.

— ratione suae simplicitatis et limitationis non potest continere res II 77 a — non potest esse simul et semel in pluribus locis I 643 a. 658 3*. 663 a. II 79 b. 82 5* — Esse in aliquo loco sequitur eius *velle* non immediate II 79 1* — est in loco, ubi operatur immediate I 658 f. 3. II 79 2* — est definitive in loco divisibili I 641 b. 658 b. 660 1*. II 81 b — debet esse in loco immediate vel ratione totius, vel partis II 81 b — non potest esse in puncto ut in loco *ibid.* I 661 5* — proportionatur loco solum quoad finitatem et limitationem II 81 2* — non datur locus ita parvus, quin possit esse in minori II 82 3* — non possunt esse plures simul in eodem loco propter ordinem universi II 84 a — dum est in loco, non replet locum nec removet indigentiam eius II 83 b sq.

— *movetur* motu voluntario vel sine indigentia, vel propter essentiali limitationem suae virtutis, quod non ponit in eo imperfectionem I 658 3* — movetur proprie per circumscriptionem corpore assumpto, et etiam sine corpore minus proprie per definitionem *ib.* a sq. — per circumscriptionem movetur tantum per accidens alio moto; secundum definitionem per se ipsum transfertur, non alio movente nec per alium motum *ib.* 2* — est mobilis ex parte ipsius quod est, movens ex parte formae sive quo est I 659 4*

— potest transire per medium I 659 f. 3. 660 a. 661 2* — Mutatio loci in Angelo non est similis cogitationi nostrae, in qua loca distantia non habent situm et ordinem naturalem I 660 b — Videtur, quod feratur per medium *ibid.* — transit per composita ut continuum I 661 3* — eius motus est successivus, proportionabilis medio, licet non perfecte, ratione distantiae spatii et finitae virtutis moventis I 663 a sq. — non est secundum diversitatem partium mobilis, sed medii tantum I 664 3*. 4*

— non potest *cognitione* naturali simul plura intelligere vel plures cogitationes habere II 146 a — potest simul plura intelligere per gloriam in divino exemplari ut ratione cognoscendi II 80 4*. 260 3* — beatus ratione sublimationis intellectus per gloriam simul videt plura, licet non omnimode III 382 3*. IV 902 b — non potest deliberare et eligere in instanti II 116 f. 3. 117 3* — modus cognoscendi naturalis est unus, sed cognitio distinguitur materialiter secundum cognoscibilia II 129 d. 3 — Modus triplex a parte rei cognitae IV 1046 b — quae versatur circa creata variatur per tempora *ibid.* I 738 4*. II 193 3* — dicitur videre, cum ex proprio motu intelligit aliquid, audire, cum per oblationem speciei ab alio excitatus id quod offertur intelligit I 189 d. 4. II 270 5* — Ad audiendum concurrebat virtus lucis intellectus angelici offerentis et lux supernae veritatis II 270 6* — non sentit per organa in corpore assumpto II 222 a

— naturali cognitione divinam essentiam videre non poterat in se ipsa II 123 a — impediabatur a visione immediata sola sublimitate cognoscibilis *ib.* 5* — naturaliter Deum videbat in speculo absque aenigmate *ibid.* 124 6*. 132 5*. III 493 b — cognoscebat Deum per suam ipsius essentiam, vel per effectus visibiles, vel per similitudinem infusam ut lumen connaturale potentiae II 123 4*. 132 5*. 140 a. 142 d. 1 — per medium non proportionale Deo, sed proprio intellectui II 124 6*

— cognoscit res in Verbo, in se ipso et in proprio genere III 306 f. 1 — in Verbo cognoscit rem eadem cognitione, qua ipse cognoscit Verbum *ibid.* — non videt omnia in Verbo, sed ea quae ipsum vult revelare II 290 b. IV 953 d. 9 — Cognitione rerum in proprio genere differt a cognitione in Verbo, in quantum aspectus intelligentiae deflectitur super rem, extra se egrediendo I 680 d. 1

— comparantur astris propter cognitionem matutinam II 85 d. 1 — habuerunt in conditione cognitionem matutinam quodam sensu largiore dictam II 139 b sq. — in gloria simul cum matutina habet vespertinam respectu creaturae II 141 b sq.

— Cognitione beatifica non augetur nec minuitur II 290 a — beati proficiunt in cognitione divinorum mysteriorum et humanorum secretorum per revelationes *ib.* b. 538 b — aliquibus, maxime superioris ordinis, potest esse nota per revelationem incarnationis mysterium et hora

ANG

iudicii III 57 d. 4. 541 4*. IV 988 b, 1* — multa eis revelantur per Christum, quae sunt de bene esse, non de essentia praemii III 289 b. IV 953 d. 9 — consulunt Deum, ut cognoscant eius voluntatem per illustrationem, sed sine inquisitione IV 953 d. 8

— cognoscit res creatas, quae non sunt essentialiter in ipso, per species II 119 a sq. — potest recipere species abstractas per virtutem intellectus agentis *ibid.* 120 a — non potest cognoscere res easdem per species innatas universalium et acquisitas singularium *ibid.* — est in actu respectu omnium per species innatas II 120 a. 290 a. III 319 b — potest cognoscere per species innatas universalia, et singularia etiam infinita componendo et applicando easdem II 120 3*, 4*

— cognoscit res in proprio genere, in quantum eius aspectus deflectitur super ipsam rem, quin ab ea recipiat speciem I 680 d. 1. 686 2*. II 120 a, 3* — cognoscit singularia per species innatas non sine aspectu super cognoscibile II 120 a, 2*. 222 4*, 5* — potest acquirere novam cognitionem, quin recipiat novas species, per multiplicem conversionem et collationem II 120 1*. 290 d. 2. III 323 5*. IV 953 d. 8 — habet duplicem cognitionem de rebus, tum ex parte naturae tum ex parte gratiae II 290 d. 2 — cognoscit res absentes et futuras contingenter per species innatas II 120 2*. 195 a. 222 5* — non potest cognoscere secreta conscientiae alterius I 189 d. 4. II 233 b

— cum non sit actus purus habet **intellectum** possibilem II 119 b — habet intellectum agentem maioris virtutis, quam si esset corpori alligatus *ibid.* — tam agens quam possibilis est in potentia respectu eorum quae sunt supra ipsum II 195 4* — quoad actualitatem est supra hominem et infra Deum II 118 f. 4, 5 — secundum speciem et essentiam differt ab humano II 48 2* — sine deiformitate gloriae plus habet de natura speculi et potentia recipiendi quam de natura luminis II 193 3* — dicitur deiformis naturaliter, in quantum sine susceptione specierum per id quod habet in se, actu cognoscit II 48 2*. 50 a. 123 1* — Angeli ratio non dividitur in superiorem et inferiorem propter aspectum ad superiora et inferiora II 564 6*

— **Locutio** necessaria est ad exprimendos conceptus I 189 d. 4. II 268 f. 4. 269 a, 3* — fit ordinando speciem innatam ad alium Angelum cognoscentem I 189 d. 4. II 269 b — fit sine voce sensibili et sine medio deferente I 189 d. 4. II 269 a — ad cogitationem addit novum actum et respectum, sed non novum signum II 269 a sq. 270 6* — Verbum interius et exterius differunt sola comparatione II 269 b. 270 6* — requirit finitam distantiam II 269 b, 2* — non dicit veram influentiam in alterum, sed solam excitationem II 270 5* — inferior potest loqui ad superiorem *ibid.*

— loquitur ad Deum cumque laudat per affectiones voluntatis et per adminicu-

lum rationis II 84 d. 1. 269 1*. IV 953 d. 7 — potest loqui ad nos eadem locutione, qua Deus ut illius instrumentum II 272 a

— diversis **actibus** convertuntur ad se et ad alterum II 268 f. 3. 269 a — per gloriam potest simul se convertere ad Deum et ad nos II 260 3*. III 382 3* — non potest simul et semel se ad plura convertere, nec in instanti deliberare II 116 f. 3. 117 3*. 146 a. III 382 4* — voluntas per gloriam fit omnino invertibilis II 349 5* — possunt habere desiderium, non vero spem nisi respectu praemii accidentalitatis III 585 d. 5 — poterat habere in statu naturae institutae quandam certitudinem semiplenam de sua glorificatione tum ex parte cognitivae tum affectivae II 136 2*, 3*

— tempore naturae institutae habilis erat ad diligendum Deum propter se et super omnia II 125 b sq. 142 d. 1. 155 4* — non in instanti suae creationis sunt conversi ad Deum et glorificati II 131 b sq. — poterat habere conversionem naturalem ad Deum virtute naturae secundum rectitudinem naturae institutae et iustitiam originalem II 155 a — secundum vim contemplativam convertitur ad Deum, secundum administrativam descendit ad nos et condescendit nobis II 162 2*. 182 a. 212 b sq.

— ratione boni optati magis diligebat naturaliter Angelum superiorem, ratione affectus intensi alium eiusdem ordinis, ratione beneficii impensi aliquo modo magis inferiorem II 127 b sqq. — superiores perficiunt et illuminant inferiores III 288 f. 4. IV 128 3*. 508 5*. 511 4* — solum quoad actum ministerii II 252 b — recipiunt illuminationes ab Ecclesia III 288 f. 2 — recipiunt a Christo sensum et motum, qui est de bene esse et perfectione gratiae et gloriae III 289 b

— Ordinum praelatio importat quandam influentiam et praesidentiam respectu inferioris II 252 a sq. 280 3* — Praelatio ordinis ad ordinem est secundum actum illuminandi et purgandi et perficiendi II 252 f. 4 — Ordinum praelatio post iudicium cessabit, non quantum ad excessum in donis, sed ratione praesidentiae in influendo et imperando II 252 b. 1008 b

— possunt influere in nostrum affectum excitando et adiuvando, non efficiendo II 232 b. 260 2*. 263 b sq. III 895 a — non illuminant intellectum immediate, sed per phantasmata II 266 4* — docet per eundem modum quo homo, sed perfectius II 267 5* — potest illuminare inferiorem portionem rationis vivaciter excitando per quandam interiorem expressionem et suggestionem II 266 a sq. — non potest illuminare mentem quantum ad portionem superiorem *ibid.* 272 a — non videtur illuminare infundendo lumen, nec solum offerendo speculum *ibid.*

— nobis indicant Dei voluntatem II 260 1*. 262 4*. III 57 d. 4 — nos excitant ad cooperandum gratiae II 260 2* — offerunt Deo preces nostras per suas affectio-

ANG

nes desiderando pro nobis quod nos desideramus II 262 4*. IV 253 d. 4. 953 d. 7 — non ut primo Deo innotescant, sed ut consulant Deum, qualiter debeant erga nos ministrare IV 951 4*. 953 d. 7 — sunt quodam modo nostri mediatores in statu praesentis miseriae III 411 5*. 704 4*

— eorum obsequium non est labor proprie dictus IV 990 3* — ministrant homini non propter se ut nobiliori, sed propter Deum II 47 4*. 260 1*, 3*. 277 b. 278 3* — ministerium ordinatur ad consummandam supernam civitatem II 350 5* — Ministerii actus omnibus ordinibus aliquo modo competit ex natura II 162 2*. 262 4* — Diversa officia ministrandi competunt diversis ordinibus II 252 f. 3. 261 f. 3. 274 d. 3 — non torquent animas in purgatorio IV 525 a — nec in inferno IV 981 d. 2 — solos malos odiunt et affligunt IV 525 a — Credendum est, eos assistere in egressu animae a corpore ad eam deducendam *ib.* b

— eos ad nos mitti probatur ex lege caritatis divinae, angelicae, humanae II 260 a sq. — mittuntur ad ministrandum II 262 3* — mittuntur ad officia propria vel appropriata II 274 d. 3 — Missio exterior convenit solis Angelis inferioribus II 262 a sq. — superiores missione interiori ad inferiores mittuntur propter nos *ib.* b — superiores possunt mittere inferiores per auctoritatem subiectam auctoritati principali II 274 d. 2

— apparitionum ratio et utilitas II 223 d. 1 — potest apparere ex persona Dei vel Deus ex ministerio Angeli I 279 b. II 272 a — apparens in forma, quae principaliter ducit in Deum, potest adorari latria II 272 4*. III 210 1* — post exaltationem humanae naturae in Christo non patiuntur, se adorari dulia ab hominibus III 210 2*

— eis congruum est movere caelos II 349 a, 5*

— Homini lapso deputari Angelum **custodem** decet Dei potentiam, sapientiam, misericordiam II 277 b sq. — custodia est necessaria homini contra potestatem diaboli II 278 1*. 279 b — custodia nihil minuit de substantia meriti et praemii hominis II 278 2* — custodia non importat subiectionem nec dominium, sed quandam praesidentiam *ib.* 3*. 280 3*. 281 b — convenit Angelo tum ex natura tum ex gratia II 278 4* — Angelorum custodia dicit quandam dignitatem in homine, sed cum imperfectione II 279 f. 1. 281 5*. 284 5*

— custodia magis respicit animam quam corpus II 283 b — custodia dicit effectum beneficentiae, qui est magis exterius quam interius II 278 6* — custodia ordinatur contra tentationes diaboli et ad retrahendum a malo et ad ascendendum in melius II 279 f. 2-4. 283 b. 284 7* — hominem defendit ab oppressione contra violentiam diaboli, erudit et dirigit contra eius fallaciam, exhortatur et incitat ad bonum contra illius blanditias II 278 1*. 279 b. 281 a — duodecim effectus ex Scripturis II 284 7* — quadruplex effectus principalis II 289 a

— deputatur unicuique animae ab ortu natiuitatis II 279 f. 1 — datur parvulis post animationem ante natiuitatem II 289 d. 1 — utrum hos non solum defendat a malo, sed quodammodo dirigat in bonum *ibid.* — debuit dari homini etiam in statu naturae institutae II 279 b sq. — nullus debuit dari Christo in custodiam, sed eorum multitudo ad eius ministerium II 281 a 81.

— non omnino relinquit obstinatos, quamdiu sunt viatores II 283 a — non solum custodit malos secundum habitum vel in corpore *ib. b* — malos non deserit quantum ad actum, qui respicit malum, sed quantum ad illum qui respicit bonum *ibid.* — antichristum non custodiet, in quantum actus custodiae respicit bonum *ibid.*

— habet duplex praemium accidentale, in se de suis bonis operibus, in altero de custoditi salute II 288 5*. 289 b — gaudium accidentale non solum extensive, sed etiam aliquo modo intensive crescit, beatificatis iis quos custodiebant II 286 a sq. IV 887 a — non possunt compati damnatis iis quos custodiebant II 287 b — ex eorum damnatione nec concipiunt gemitum nec quodquam gloriae detrimentum II 288 a, 5* — aliquo modo possunt dici dolere de illis *ib. 1** — non culpantur de damnatione illorum *ibid.* — eius desiderium de salute custoditi non est absolutum omnino *ib. 4** — qua voluntate custodiant illos quos noverint praescitos II 289 a

— indigebant **gratia** et sapientia a Deo per missionem Filii et Spiritus sancti I 275 d. 4 — sunt filii adoptivi per effectum et conformitatem Christi ut Filii Dei III 236 3* — indigebant gratia iustificante secundum iustitiam gratuitam et meritoriam II 455 1* — habuerunt simul gratiam et gloriam II 701 4*. III 389 4*. 704 2* — probabilius non habuerunt gratiam gratum facientem in instanti creationis nec dona gratuita proprie dicta, nec formaliter, sed dispositive II 433 b sq. 701 4* — Videtur, quod si gratiam habuissent, nunquam lapsi fuissent II 433 f. 3. 434 a. 439 f. 2 — Infusionem gratiae debebat praecedere motus liberi arbitrii II 434 4* — In eis non habet locum gratia praeviens et subsequens II 458 d. 2 — boni conversi sunt ad Deum virtute gratiae subsequentis et cooperantis II 434 1*. 6*. 455 a. 456 5*. 458 d. 2

— in capacitate gratiae non excedit hominem II 251 4*. 402 3* — nisi secundum dispositionem de congruo II 246 2* — qui habent meliora naturalia maiorem gratiam acceperunt, propter maiorem dispositionem de congruo *ib. a, 2**. 250 b — per gratiam habet similitudinem Dei, dum naturam conservat, decorat, consummat et triplicem expellit foeditatem II 239 a — gratiae et gloriae perfectionem quantum ad bene esse habent per Christum III 289 b. 290 1*. 4*

— Secundum aliquos in Angelis praemium praecessit **meritum** de condigno II 457 b. 662 1* — in sua conversione sufficienter meruerunt glorificationem acce-

dente gratia II 434 4*. 6*. 455 a. 457 a. II 389 4*. 704 2* — praemium accidentale merentur per ministerium circa homines II 458 2*. 482 a. 286 b. III 384 2*

— nullus habuisse videtur praescientiam de suo **statu** in gratia et gloria II 436 a — boni et mali ante lapsum fuerunt parvis conditionis *ibid.* — stans habet perpetuitatem in stando, et cadens impossibilitatem in resurgendo II 46 b. 134 a — fuit creatus perfectus cum privatione omnis mali et in beatitudine quadam imperfecta II 432 a. 442 d. 4 — erant proxime dispositi ad glorificationem et breve tempus habebant merendi II 476 b. 482 a. 507 1* — proximior erat gloriae quam homo quantum ad statum, non quantum ad meritum II 436 3*. 704 4*

— sunt beati sine praemio accidentali II 457 b. 286 b — ratione ministerii sunt adhuc viatores II 466 2*. 482 a. 252 2*. IV 887 a

ANIMA RATIONALIS — *Attributa essentialia* — *Productio* — *Imago* — *Ordo ad Deum et ad creaturas* — *Rectitudo et perversio* — *Gratia* — *Immortalitas et mensura* — *Relatio ad corpus* — *Infectio* — *Anima separata* — *Status et locus* — *Beatitudo* — *Passibilitas* — *Punitio* — *in purgatorio* — *Cetera sunt in indice philosophico*

— dicitur anima pro inferiori parte, secundum quam vivificat corpus, spiritus pro superiori portione III 50 b — dicitur secundum tres actus essentialia, essentia, vita et mens I 94 d. 2 — est medium inter creatum et corporeum, et increatum et incorporeum III 50 f. 4 — multum distat a natura corporali II 385 a — Reprobantur philosophorum errores pantheistici et materialistici de eius essentia II 446 a

— differt ab Angelo specie et genere, sicut homo, cuius est forma et perfectio II 48 a sq. 49 f. 2-4. 50 b — non differt ab Angelo per modum intelligendi solum II 50 a — nec simpliciter propter eius excessum bonitatis et dignitatis *ibid.* — specie differt ab Angelo propter unibilitatem ad corpus, quam habet secundum principia intrinseca *ib. b* — comparata ad Angelos in naturalibus exceditur, sed relate ad Deum et quantum ad imaginem in Christo et beata Virgine exaltata est super illos I 286 d. 3. II 251 4*

— secundum Commentatorem est una in omnibus hominibus quoad intellectum agentem et possibilem II 446 a sq. — secundum fidem, rationem, experientiam constat, distinctas esse in diversis hominibus II 447 a — ab aliis animabus rationalibus differt per unibilitatem ad tale corpus II 50 2*. 447 1*

— non est **producta** de Dei substantia II 411 b sq. — quomodo dicatur inspirata a Deo II 412 1* — quomodo dicatur reverti ad Deum *ib. 2** — Error Platonis de productione et circulatione animarum est vanus et absurdus II 449 a — item Manichaeorum *ib. b. 752 b* — non fit ex materia praeciuncta II 415 3*. 453 a —

non est per traductionem ex anima II 453 a — formatis corporibus, a Deo creatur et creando infunditur *ibid.* 741 b sq. 752 b — ut substantia incorruptibilis non potest produci ab ulla creatura I 252 f. 9. II 453 b, 3* — non producitur ab Intelligentia II 47 f. 2. 452 b sq.

— in prima productione non fuit creata ante corporis formationem, sed in corpore II 417 b — non potest esse producta ante corpus II 449 b sq. — non sunt simul creatae, sed successive producuntur in suis corporibus *ibid.* IV 16 f. 3 — potest dici creata, antequam uniatur, ordine naturae, non temporis II 450 a — non debuit simul produci cum Angelis II 47 f. 1. 417 2*. 450 3* — potius debuit produci post alia tanquam omnium complementum et proxima Deo sub ratione finis II 385 a. 418 6*

— cognoscere animam, secundum id quod est, est rationis, sed secundum quod **imago**, est solius fidei I 76 4*. 93 b — est imago, in quantum comparatur ad Deum ut obiectum cognitionis et amoris I 73 b. 82 f. 4. 83 b. IV 1006 f. 2. 3 — est ad imaginem propter unitatem essentiae et trinitatem potentiarum I 89 b. II 559 f. 4. 561 1*. 4*. III 592 a — est imago potius secundum potentias quam secundum substantiam I 89 b. II 4 a sq. IV 1006 f. 1, 2 — In omnibus potentiis animae est quaedam trinitas, non vero imago I 83 b. 489 b sq. — est imago spiritualis et secundum intimas potentias I 81 2* — Imago quantum ad esse substantiale semper permanet in anima, sed potest perdi quantum ad bene esse I 93 d. 4. II 640 1* — Imago perficitur per virtutes et dona et beatitudines III 743 6*

— ut imago est valde similis et expressa similitudo **Dei**, non simpliciter, sed in genere creaturae I 94 d. 4 — plus habet de potentialitate respectu Dei et plus conformitatis ratione imaginis, quam habeat corpus respectu animae III 9 f. 3 — ratione imaginis immediate fertur in Deum et ab illo et in illo vivit per cognitionem et amorem II 453 a. III 445 2* — in quantum se ipsa est expressa similitudo Dei, tendit in Deum et in eo quietatur I 38 1* — Deo conformatur, cum ad ipsum convertitur diligendo I 83 b. II 4 b. 393 f. 3 — conformatur Deo per eius similitudinem, quae est gratia, sed remote per se ipsam ratione imaginis I 81 5*. 89 b. 852 b, 3*. II 639 2*. 695 arg. 4. 704 1*

— secundum sui intimum simul et supremum est Dei proxima II 226 b. 227 3*. 234 b — ut imago Dei est media inter creaturam et Deum II 965 b — Inter mentem et Deum non cadit medium in ratione causae efficientis et influentis, sed quoddam medium disponens ratione manuductionis I 75 1*. II 124 6*. 227 3*. 263 b sq. 266 2*. 346 4* — secundum mentem immediate unitur Deo I 73 a. II 264 a. 265 f. 1, 2

— Omnis potentia animae respectu Dei se habet in ratione passivi III 305 6* —

ANI

Solus Deus potest in ea cogitationes et affectiones formare II 231 a — potest a Deo iuvare ad cognoscendum ea, respectu quorum intellectus agens est in potentia II 195 4* — quantum ad portionem superiorem a solo Deo illuminatur II 265 b sq. 568 b — non potest perfici ut a forma completiva a luce increata, sed habet lucem propriam et creatam II 412 6*

— non potest impleri nisi a Deo II 226 f. 2. IV 1000 b sq. — non potest sufficienter finire quoad cognitionem et affectionem nisi per summum bonum I 40 b. II 266 a. 543 b — eius capacitas quamvis finita completur tantum a bono infinito, in quantum ab ipso vincitur et absorbetur I 41 1*, 2* — mediante dilectione quiescit in Deo ut in suo loco et ultimo fine II 884 b — diligit beatitudinem propter Deum, non propter se I 42 5*

— delectatur in cognitione Dei, in quantum per influentiam cognoscibilis confortatur et corroboratur I 39 2*. II 459 f. 12 — Deo fruitur, in quantum in eo finitur et delectatur I 38 b, 1*. 40 b sq. — a Deo finitur, in quantum est bonum superius et bonum infinitum I 40 b sq. — in Deo delectatur, ut est ipsa bonitas et pulcritudo, et in quantum ipsi perfectissime coniungitur I 41 a

— coniungitur Deo secundum veritatem et intimitatem, in quantum Deus solus ei illabitur I 41 a. II 226 b sq. — Ex Deo et anima non fit unum esse I 546 a. II 636 7*. IV 433 d. 3 — Coniunctio cum Deo est voluntatis ex utraque parte I 294 a. 546 b. IV 433 d. 3. 690 f. 4. 699 f. 2 — unitur Deo non per aliquam proprietatem naturae, sed per donum gratiae superadditum I 294 b. II 696 a

— per caritatem plus unitur Deo quam sibi III 643 6* — complementum beatitudinis habet a Deo, non a se ipsa *ibid.* — perfectior est, cum possidetur a Deo, quam cum possidet res creatas III 133 2* — vivificatur, quamdiu unitur Deo per caritatem, a quo separata moritur et vilescit III 445 2*. IV 433 d. 3. 883 f. 5

— non se habet ut instrumentum ad actionem Intelligentiarum **creatarum** II 263 b — non illustratur a substantia separata, sed immediate a Deo II 568 a — potest ab illa illuminari secundum portionem inferiorem, cum sit inferior in claritate cognitionis II 266 a sq. 452 b sq.

— secundum cognitionem et secundum amorem conformis fit his ad quae convertitur I 83 b. II 916 d. 1 — duplex est facies secundum duplicem respectum potentiarum III 712 3* — secundum eandem potentiam dispositione tantum differentem convertitur ad superiora et inferiora II 564 a. 909 b — dum ad superiora convertitur, purgatur et illuminatur et perficitur *ibid.* — dum convertitur ad sensibilitatem et carnem, quodam modo trahitur et emollitur *ibid.*

— potest ordinate subiici creaturis, sed non ita, ut in eis statuatur summum bonum IV 30 d. 8 — peccatrix subiicitur dae-

moni obsidenti sicut tortori et affligenti II 225 3* — subiicitur rei corporali ad purificationem, sicut peccando carnem sibi praeponit I 252 5*, 6*. IV 555 2* — propter peccatum non subiicitur igni quantum ad suam naturam IV 933 b. 935 5*

— **recta** est, cum Deo conformatur II 4 b — non est recta, nisi intellectus summae Veritati, et affectus summae Bonitati subiaceat III 471 a — prout tendit in Deum, rectificatur et vigoratur per virtutes theologicas, prout vero ordinatur ad se ipsam et ad proximum, per virtutes cardinales III 712 a. 3*, 4*. 792 b — non subest perfecte Deo, nisi diligat ipsum super omnia et propter se *ib.* b — Quandocumque aliquid cadit medium inter Deum et animam, ipsa est perversa I 251 f. 3 — est ordinata, quando spiritus est sub Deo, et caro et virtutes animales sunt sub spiritu et sequuntur eius imperium II 716 3*. 719 a sq.

— est laudabilis et vituperabilis proprie secundum liberum arbitrium et maxime secundum voluntatem II 615 1*. 744 b — Rectitudo et deordinatio non est in anima nisi ratione potentiae II 744 a. 745 7*. 792 b — cuiuslibet hominis a natura perversa est et inordinata per culpam II 719 b. 749 b — hominis lapsi ut plurimum caret puritate et carnis subiectione II 545 b

— propter fragilitatem habet in se difficultatem ad credendum vera, ad sperandum ardua, ad amandum bona III 331 a — in hac vita non potest totaliter ferri in Deum II 544 a. III 613 arg. 2 — ob coniunctionem ad carnem non est omnino domina suorum actuum IV 522 f. 3. — quamdiu est in corpore, mole corporis gravatur II 449 f. 5. 544 a — cum per devotionem elevatur, minus aggravatur a corpore IV 589 a — in morte frequenter non potest sufficienter ad se ipsam redire et cogitare de remedio poenitentiae IV 528 d. 3 — perpetrat venialia secundum coniunctionem ad carnem corruptam et triplicem potentiam organicam IV 599 b — eius ignis est concupiscentia et libido perversa, qui incenditur per cogitationes et affectiones et delectationes II 232 b

— per **gratiae** habitum disponitur ad unionem cum Deo II 284 5*. 636 7*. III 690 4*. IV 419 f. 3 — per gratiam immediate reducitur ad Deum IV 16 f. 5. — per gratiam recreatur et vivificatur et disponitur ad beatitudinem et vitam immortalem II 468 5*. 469 b. III 793 a — in adventu gratiae secundum diversos respectus dicitur vivificari, iustificari, sanari, renovari IV 433 d. 4. — tota vivificatur per gratiam quantum ad actum primum III 598 3*. 617 d. 1. 793 a — per gratiam ut spirituale pondus sursum tendit II 645 b. IV 557 f. 4 — per gratiam fit templum, filia et sponsa Dei II 695 b sq. — Gratia animam assimilatur et conformatur Deo III 276 f. 2

— sola creata est, ut gratia perficiatur, et ad hoc est habilis de sui natura IV 17 6* — dicitur impleri a gratia, non sicut locus vacuus, sed sicut possibilitas materiae

ANI

III 283 6* — Gratia dependet in conservando ab anima, in qua est et ab eius conversione in Deum II 641 2*, 5*. 856 3*. IV 16 f. 3 — Gratia ex parte animae tripliciter habet terminum augmenti I 317 a. 793 d. 3. 794 b — Gratia expellitur et recipitur in anima secundum conformitatem voluntatis IV 103 2* — per praesentiam Dei agentis ab anima suscipitur I 252 f. 8

— secundum legem communem se debet praeparare ad gratiam IV 430 a — ei non infunditur gratia sine actu eius, ut convenit voluntati liberae in agendo et recipiendo IV 421 3*

— **immortalis** esse probatur variis considerationibus, et potissimum ex eius fine II 458 a sqq. 640 1* — est immortalis per naturam, sed non sine gratuita Dei conservantis influenza I 161 6*. II 412 5*. 460 1*, 2* — in quantum per creationem educitur in esse, est immortalis et incorruptibilis II 373 f. 5. 453 a

— potest pati, non corrumpi II 461 4*, 5*. IV 930 b sq. — Ab animae substantia nihil adimitur, sed per peccatum adimitur aliquid de habilitate ad gratiam, et per ignem adimitur habilitas ad gloriam II 461 4*. IV 935 7* — est immortalis morte naturae, sed adhuc mortalis morte culpae II 420 2* — non habet potentiam ad transmutationem secundum esse, sed secundum actus et status II 415 2*. 446 a. 567 3*

— duratio ex parte post est aequalis durationi Angelorum, non vero ex parte ante II 418 3*. 450 3* — secundum se mensuratur aeterno, sed in quantum animatur corpus transmutabile, tempore II 418 3*

— non denominatur **corpus**, nisi ei unitur ut forma III 453 7* — Vivificare corpus per modum informantis non est simpliciter perfectionis II 211 5* — habet inclinationem ad corpus, in quantum differt ab Angelis et convenit cum aliis animabus II 450 2*. IV 894 a — in quantum rationalis habet inclinationem ad corpus humanum IV 894 a — habet appetitum naturalem ad unionem cum carne II 449 b. 460 1*. 753 5*. 773 3*. III 164 d. 2. IV 433 d. 3. 883 f. 4 — animae non convenit essentialiter esse separabilis a corpore II 51 4*

— in statu innocentiae per donum gratiae poterat corpus conservare a dissolutione II 465 f. 6, 4*. 470 a — unita corpori sibi per omnia obedienti est magis libera, quam soluta substantia, sed ligata affectu IV 1013 6* — operatur per corpus ut organum unitum non tantum ad operationem aliquam faciendam, sed ad formam constituendam IV 884 3* — non potest perfecte compleri sine corpore propter colligantiam ad illud *ibid.* — retinet appetitum ad corpus etiam in gloria IV 892 arg. 6. 1013 a, 4* — sine corpore non potest perfecte beatificari IV 1012 f. 4. 1019 2* — magis appetit corpus proprium propter colligantiam, quam habebat ad illud IV 894 a. 912 a

— Propter appetitum ad corpus quodam modo eius motus retardatur IV 892 arg. 6. 1012 f. 2, 3. 1013 a, 4* — Appetu-

tus corporis non eam retardat ratione amoris, sed ratione carentiae IV 1013 5* — eius gaudium augetur in resurrectione per accidens, assumpto corpore IV 951 d. 1 — resumpto corpore gaudebit magis extensive et etiam intensive, sed ex eodem habitu IV 1013 a — in resurrectione unitur proprio corpori IV 888 f. 4. 893 b — etiam parvulorum resumat corpus IV 886 3* — gloriosa influens in corpus eius dotes perficit et consummat IV 1014 b. 1016 a — sua influentia conservat corpus IV 1023 a, f. 1

— contrahit peccatum originale per infectionem a carne II 453 a. 2*. 748 a sq. 753 a — a carne potest infici corruptione culpabili I 651 d. 5. II 749 a sq. 750 5*. 6*. 774 4* — inficitur a corpore, in quantum ad ipsum habet colligantiam et inclinationem II 750 a. 753 a. 774 6*. III 56 d. 2 — Peccatum originale non est in ea primo ratione substantiae II 744 a sq. — ex coniunctione ad corpus infectum tota corrumpitur secundum omnem potentiam, tam secundum partem superiorem quam inferiorem II 741 b. III 356 a — non peccaverunt ante unionem cum corporibus II 449 b. 752 b. 773 3*

— Decet divinae bonitatis condecantiam et iustitiam infundere animas corporibus infectis II 454 6*. 772 b sq. — Maculatio animae non imputatur Deo II 773 2* — non creatur a Deo iusta nec iniusta II 777 d. 5 — Deus cooperatur generationi adulterinae, in quantum respicit naturam II 454 6*

— **separata** spiritus est et substantia prima, et recte in genere substantiae II 48 a — non habet plene rationem personalitatis III 436 b sq. 452 a — habet conditionem deteriorelem quantum ad esse naturae III 137 6*. IV 883 f. 5 — potest crescere secundum esse morale, dum debilitatur esse naturale III 452 2* — bonorum sunt liberiores, quia exutae, et potentiores, quia beatae IV 943 4*. 1046 3* — non assumit corpus nec habet potentiam assumendi II 213 1* — quaedam separantur a corpore passibili definitive et finaliter, quaedam ad tempus III 443 2*

— separata habet modum intelligendi, quem Angelus II 50 a — non indiget organo ad cognoscendum ea quorum habet species, indiget tamen ad accipiendas de novo et ad cognoscenda singularia IV 1048 3* — habet omnes suas potentias, etiam sensitivas, non vero omnes erunt in actu II 740 f. 4. 742 3*. IV 1018 b sq. 1046 a — nihil cognoscit nisi mediante potentia intellectiva IV 1046 a — per potentiam intellectivam potest cognoscere omnia, quae nunc cognoscunt aliae potentiae *ibid.* — nihil potest operari per potentias partis sensibilis et vegetabilis *ibid.* sq. 3* — dicitur intelligere, imaginari et sentire eadem potentia intellectiva, secundum tres modos differentes ex parte rei cognitae *ibid.* 4* — defert imagines corporales in memoria intellectiva *ib.* 4* — Intellectus habet modum apprehendendi ipsorum sensuum, in quantum ibi non est alligatio ad

corpus, nec ordo et connexio cum aliis potentiis *ib.* 4*

— quamdiu sunt in locis sibi deputatis, non cognoscunt per certitudinem actus nostros, sed mali possunt habere quandam coniecturam vel relationem ab aliis, boni vero relationem, vel revelationem a Deo II 1048 a sq. — habet cognitionem sui status IV 523 f. 4. 524 4* — Nihil ei contingit per subreptionem IV 522 f. 3

— non potest mereri extra corpus, non propter defectum virtutis, sed propter defectum status et temporis merendi IV 1005 4* — non potest per motum voluntatis cooperari gratiae ad culpa deletionem IV 549 b — In anima separata actus voluntarii non oportet quod sint in summo IV 555 5* — Culpa post mortem est indelebilis, cum anima in illa perpetuo vivat IV 884 3*

— in statu egrediendi solum potest curari a morbo veniali, ita ut non itereur IV 589 a — cum separatur, recedunt pronitates et perturbationes ortae ex carne, et potentiae tranquillantur et subiiciuntur gratiae IV 552 a — non habet maiorem perfectionem, sed alium statum IV 523 b — nisi habeat aliquem reatum, probabiliter statim fit impassibilis III 442 f. 3. 443 a

— separatae statim ingrediuntur novum **statum**, vel secundum divinam dispositionem retardantur a suo statu III 443 2*, 4* — separatae possunt esse in statu remunerationis, vel hoc impedito, quia ianua est clausa, vel anima nondum purgata, in statu quietae expectationis vel purgationis IV 941 a — praemium non debet eis differri IV 557 b sq. 887 1*, 3* — resurrectio per gratiam et gloriam fit successive IV 887 1*, 4* — in limbo statim post Christi mortem habuerunt visionem apertam, sed non statim perductae sunt in caelum quantum ad locum III 463 b

— Debet esse lege communi solum duplex locus secundum meritum bonum, vel malum IV 527 b — in via necesse est esse in culpa, vel in gratia III 357 4*. IV 449 f. 4 — in statu viae et meriti sequitur locum corporis, cum sit nata esse sursum, sed in statu patriae et praemii corpus sequitur locum animae, quae per gratiam sublimatur ad dignitatem Angelorum II 251 3* — locus et status nobis est incognitus propter fidei meritum IV 951 d. 2 — locantur secundum exigentiam meritorum IV 939 f. 2. 941 f. 3. — Credendum est probabiliter, bonos ab Angelis deduci ad caelum vel purgatorium, malas a daemonibus in infernum IV 525 b

— in statu remunerationis habet locum proprium et receptaculum determinatum in se et quoad nos, scilicet caelum empyreum, vel infernum intimum IV 941 b — in statu quietae expectationis habet locum determinatum in se, non quoad nos, in statu purgationis locum indeterminatum utroque modo *ibid.* 951 d. 2 — bonorum post hanc vitam sunt simul in uno loco IV 941 b, f. 4 — bonis assignatur locus tantum ad congruentiam IV 941 f. 3. 943 3*

— bonorum possunt mutare locum non mutato statu III 464 3*. IV 943 4* — quibus est determinatus locus secundum sententiam mutabilem et causas inferiores, revocatae precibus Sanctorum possunt mutare statum et locum IV 942 b — quibus dantur receptacula secundum causas immutabiles, ab eis non exhibunt finaliter, sed possunt exire ad tempus *ibid.* — omnes exhibunt in die iudicii *ibid.* — damnatorum nunquam exhibunt ad perficiendam aliquam operationem *ibid.* — Beatorum possunt a suis locis exire, ut nos iuvent *ibid.*

— in quantum creata est ad Dei imaginem et similitudinem, et in quantum indiget boni sufficientissimi, veram **beatitudinem** appetit naturaliter II 459 f. 6. 469 b. IV 1003 b — appetit beatitudinem sub ratione commodi, ut est proprium naturae rationalis ordinatae ad Deum IV 1004 4* — naturaliter appetit verum bonum IV 1002 f. 1 — non potest appetere contrarium beatitudinis, in quantum ipsam appetit naturaliter IV 1003 f. 3

— sola est primum subiectum beatitudinis IV 1005 b — Beatitudo est primo in potentia, sed non secundum rationem potentiae, sed ut habet rationem substantiae IV 1006 b sq. — delectatio redundat in sensum IV 1006 a. 1019 3* — Actus sensuum non impediunt actum rationis, sed ei subservient IV 1019 1* — quamvis multa videat, non habebit cogitationes volubiles, in quantum aspectus continue erit defixus in uno IV 1021 3*. 1048 1* — in gloria simul et semel potest intelligere multa II 260 3*. III 357 5*. 517 3* — in gloria sui obliviscitur, non quin amet se, sed quod omnis amor privatus ab anima auferatur IV 1013 3*

— **patitur** cum corpore passione, quae non ducit ad corruptionem II 461 4*. III 354 2* — compatitur corpori, quamdiu ei coniungitur II 461 5* — existens in corpore potest pati, corpore non patiente IV 932 f. 2. 934 a — patitur in se per affectiones, vel compatiendo corpori laeso II 766 f. 5. III 354 a. 393 d. 1 — secundum ipsam rationem consideratam ut natura et perfectio corporis patitur, patiente corpore III 354 a — Patientem una animae potentia, patitur etiam alia III 353 f. 2, 3. 357 6* — quomodo patitur, patiente corpore III 347 4* — primo fuit causa passibilitatis in carne, sed nunc fit passibilis propter coniunctionem cum carne II 753 4*. III 394 d. 1

— est passibilis vel ex causa propria, vel ex dispensatione divina III 347 6*. 442 f. 2. 443 a, 3* — secundum dispensationem misericordiae et punitionem iustitiae potest pati a natura inferiori III 347 4* — patitur ab igne non per naturam, sed per divinam iustitiam IV 520 b. 1024 a — licet minus laedatur ab igne, magis habet sensum passionis IV 521 2*, 4* — Non potest absorberi usus rationis a poena vehementi in anima, quae non est carni coniuncta IV 523 a

— in eam potest cadere dolor ex amore cum privatione boni, vel ex odio cum prae-

ANI

sentia rei displicentis IV 933 a — potest affligi non solum per privationem summi boni, sed etiam per poenam afflictivam *ibid.* sq. — ab igne patitur non solum per affectiones et imagines corporales IV 934 a — secundum suam naturam vel secundum dispositionem ex corpore contractam non potest pati ab igne *ibid.* — Dolor generatur in anima, concurrente perceptione ex parte cognitionis et detestatione ex parte affectionis *ibid.* — Ex parte agentis etiam requiritur, ut immutet animae perceptionem et ut violenter et inseparabiliter adhaereat contra repugnantiam voluntatis *ibid.* — naturaliter immutatur ab igne quoad cognitivam, et passione animali percipit actionem et calorem ignis *ibid.* sq. 935 4*

— ex ordine divinae iustitiae refugit ignis calorem, qui per naturam nocere non potest, et igni indissolubiliter alligatur IV 934 b — sicut per alligationem ad corpus concipit amorem, ita per alligationem ad ignem horrorem et verum dolorem *ibid.* — Dolor generatur perceptione ignis praesentis cum horrore, in quantum non est cognitio speculationis, sed potius experientiae *ib.* 4* — affligitur, in quantum eius potentiae in suis operationibus impediuntur II 464 6*. IV 935 6* — dicitur requiescere solum a labore in operando IV 518 4*

— separata potest puniri IV 518 a — trahit secum debitum poenae nondum solutae *ib.* 3* — non semper punitur gravius, quam puniretur totum coniunctum IV 519 f. 3, 4. 520 a sq. — punitur poena passionis, coniuncta tantum poena compassionis IV 519 f. 5. — punitur tota et secundum totum *ib.* f. 6. 520 a — in inferno post corpus resumtum gravius punietur IV 520 a — Poena non potest esse assumpta, sed inflicta *ib.* b sq.

— in purgatorio non videtur torquenda esse ab Angelo bono vel malo IV 524 b sq. — in purgatorio erunt erutae de potestate tenebrarum IV 525 arg. 1 — in purgatorio non punitur omni genere poenae IV 523 2* — ex certitudine salutis non tam reficitur, quam affligitur per expectationis dilationem *ib.* 3* — vehementer afflicta aliqua spei certitudine refocillatur *ibid.* — in purgatorio adhuc indiget fide quantum ad ea quae Divinitatis sunt, sed plura certitudinaliter novit IV 524 4* — in limbo et in purgatorio habent spem III 586 d. 6.

— existentes in purgatorio exierunt forum Ecclesiae IV 538 b. 539 4* — possunt iuvare per modum deprecationis, non per modum iudicariae absolutionis *ibid.* — non possunt lucrari indulgentias nisi per medium vel per accidens *ibid.* — indigent iuvare ab Ecclesia IV 538, arg. 4 — possunt iuvare per suffragia Ecclesiae, in quantum est ibi dignitas et magna necessitas IV 944 a — ratione caritatis possunt recipere beneficia spiritualia ab Ecclesia IV 538 b — in purgatorio sunt dignae suffragiis ratione caritatis, vel etiam ratione meriti conditionalis IV 944 a, 2* —

possunt iuvare, in quantum sunt in statu solvendi *ib.* 2* — magis iuvantur suffragiis, quae specialiter pro eis fiunt IV 947 a — quae magis meruerunt magis percipiunt de suffragiis communibus *ibid.*, 3* — iuvantur per Sacramentum altaris sub ratione sacrificii IV 951 d. 3

ANIMAL — appropriate dicitur de bestiis II 473 d. 1 — dicitur de spiritualibus creaturis ratione operationis consequentis naturam animalem, vel ratione apparentiae in corpore assumpto II 211 2* — aliquod potest esse simul mortale et immortale secundum actum II 473 d. 2 — quantum ad differentias, quae dicunt completionem sine imperfectione, salvatur post resurrectionem IV 995 6* — bruta non debent innovari post iudicium IV 994 b — sunt naturaliter corruptibilia II 462 b sq. 716 2*. IV 994 b — dicuntur esse animae viventis, in quantum eorum vita manifestatur per sensum et motum II 389 d. 6

— Corpora animalium habent in se naturam quatuor elementorum II 378 a — habent gradum perfectum mixtionis et complexionem *ibid.* — Ratio compositionis elementorum II 380 a sqq. — eorum corpora non fiunt ex elementis puris II 378 5*, 6* — non possunt vivere in igne II 385 4*

— quaedam recte dicuntur facta esse ex aquis, quaedam ex terra II 381 a. 384 b. 385 2* — reptilia secundum motum distinguuntur a gressilibus et volatilibus II. 388 d. 1 — terrestrium diversa genera distinguuntur II 389 d. 2

— omnia facta sunt propter hominem ut finem sub Deo II 383 a. III 834 d. 3 — ad hominem diversimode ordinabantur secundum statum innocentiae et statum naturae lapsae II 383 a. 389 d. 2 — qualia fuissent, si homo stetisset II 383 4* — sunt in obsequium hominis solum secundum statum praesentem IV 994 b

— Quo ordine et quibus diebus diversa genera convenienter producta sint II 384 b sq. — quaedam producuntur a sola causa universali, quaedam non sine adiutorio agentis similis in specie naturae II 215 a. 375 a. IV 893 4* — imperfecta qua virtute producuntur per putrefactionem II 376 4* — imperfecta quomodo sint praeformata in materia II 387 5*

— moventur a propria forma perfectiva II 348 b. 354 1*. 375 2* — habent dexteram et sinistram ad completionem motus II 343 b, f. 4 — in quantum propriis motibus moventur et spiritualibus formis perficiuntur, debetur eis multiplicitas operationum et diversitas partium et organorum II 378 a, 4* — motus non sequitur naturam elementi praedominantis, in quantum est a virtute ipsius animae II 381 4* — motus est propter aliquam indigentiam et ad assequendum aliquod delectabile II 354 1*

— bruta non habent dominium in actus proprios interiores, sed aliquo modo in exteriores II 593 a, 3* — non appetunt bonum honestum, sed conferens et delectabile *ibid.*, 4*. IV 1003 arg. 4 —

APO

non possunt participare liberum arbitrium II 593 a sq. — quomodo habeant principium motus ab intrinseco II 594 4* — sibi provident per instinctum naturalem *ib.* 5* — quaedam sunt indomabiles, non ratione libertatis, sed naturalis ferocitatis *ib.* 6* — bruta moventur quadam impetuositate, quae est infra libertatem et supra necessitatem, in quantum possunt ad oppositas partes tendere II 891 a — in eis reperitur quaedam intentio propria et intrinseca ut regula directiva *ibid.* — aliquo modo possunt dici operari per intentionem II 890 b

ANIMALIS — dicitur ab anima, ut appropriate dicit partem vegetativam, vel a voce animal, ut appropriatur bestiis II 473 d. 1 — dicit indigentiam cibi, vel bestialitatem in appetitu mentis *ibid.* — Animalitas a corpore glorioso removetur per dotem spiritualitatis sive agilitatis IV 1016 b

ANNIHILATIO — soli Deo est possibilis II 854 arg. 5 — est possibilis per solam subtractionem divinae virtutis II 866 3* — dicit non tantum nihil de re remanere, sed in nihilum cedere IV 246 1* — non decet fieri a Deo *ib.* b — non fit in consecratione panis *ibid.*

ANNUNTIATIONIS — de incarnatione Filii ordo et congruitas III 57 d. 4. 79 d. 2

ANNUS — propter completam temporis revolutionem transfertur ad aeternitatem divinam significandam I 351 d. 4. II 369 a — convenit statui perfecto IV 542 d. 3

ANTE — et retro in corpore sunt termini profunditatis II 343 f. 3 — et retro invenitur secundum rationem in corporibus caelestibus II 344 3* — in animalibus dicitur, ubi est sensus II 343 arg. 3

ANTECEDENS — secundum rationem inferendi est causa consequentis I 672 b. 677 f. 4. 708 b

ANTICHRISTUS — non carebit custodia Angeli, qui cum retrahat a malo II 283 b — faciet aliqua signa vera, sed mendacia quantum ad eius intentionem et finem II 203 2*

ANTHROPOPATHON — figurative attribuitur Deo II 632 4*

APERTIO IANUAE — est remotio obstaculi culpae, offensae et mortis IV 89 d. 3 — inchoata est in Christi baptismo, profecit in passione, completa est in resurrectione, manifestata in ascensione *ibid.* III 464 2* — facta est per meritum satisfactionis Christi III 392 b

APOSTOLI — cognoverunt Christum ut hominem per experientiam sensibilem, sed ut Deum per habitum fidei III 518 b — plura didicerunt a Christo audiendo sive exterius sive interius, quam ipsum videndo III 529 d. 2 — a Christo et Spiritu sancto cognoverunt omnia quae sunt ad salutem necessaria IV 989 2* — eos nihil potuit latere de his quae pertinent ad fidei complementum III 535 b

— universi composuerunt et simul approbaverunt Symbolum fidei catholicae III 535 b — eorum multitudo non facit ad maiorem

APP

perfectionem doctrinae, sed ad maiorem auctoritatem III 337 1* — multa tradiderunt, quae non sunt scripta III 204 6* — ordinaverunt Ecclesiam secundum Dei institutionem IV 194 a. 305 a — Christus salutem animarum nobis per praedicationem Apostolorum dispensavit IV 971 f. 4 — Christus super eos fundavit Ecclesiam, ipsos primo fundando in se IV 642 b

— non erant liberi ab omni peccato veniali IV 443 4* — sunt capita eorum qui ultra opera necessitatis supererogant perfectionem consiliorum IV 971 b — videtur, quod legalia servaverint non solum ad vitandum scandalum proximi per simulationem, sed veraciter, non tamen ut necessaria ad salutem IV 87 a sqq.

— poterant instituere id quod Christus insinuerat IV 391 b — Non quisquam Apostolorum per se, sed totum collegium instituit duo Sacramenta, exponendo ut ministri id quod Spiritus sanctus praecipiebat IV 392 2* — Spiritu sancto dictante, formam baptismi a Christo institutam ad tempus mutaverunt IV 72 3*. 391 a — confirmati sunt a Spiritu sancto immediate die Pentecostes sine ministerio et Sacramento IV 464 1* — confirmabant alios etiam sine verbo *ibid.* — quando oleo ungebant infirmos, habebant gratiam sanitatum, non vero potestatem ligandi et solvendi IV 392 4* — Ipsi tantum et eorum successoribus collata est potestas manus imponendi et consecrandi sacerdotes IV 642 b

— assistent Christo iudicanti cum nomine et dignitate iudicantium IV 971 b — iudicabunt merito perfectionis supererogatoriae *ibid.* sq. — assistent Christo ad condemnationem malorum ex vitae suae comparatione et ad approbationem sententiae Christi IV 972 a

APPARENTIA — est probabilis opinionis, vel certitudinalis apprehensionis III 521 1* — Quod apparet sensibus ducit in errorem, nisi ratio a sensu abstrahat et innitatur fidei II 223 d. 1. IV 286 d. 1. 273 2*

APPARITIO — est superius respectu missionis visibilis I 279 a. 280 3* — est in omni missione visibili *ibid.*, 3*, 4* — facit manifestationem in habitu, non in actu *ib.* 4*. 281 2* — excitat intellectum vel affectum I 281 2*, 3*. II 223 d. 1

— Deus in omni creatura semper et ubique apparet ut causa in effectu, sed non ut signatum in signo I 279 f. 3, b — non apparet visibiliter ut in signo nisi in natura corporali *ibid.* II 223 d. 1, 2. 545 a — in creatura subiecta competit unicuique Personarum I 279 f. 1, b — in veteri testamento et probabiliter etiam post missionem Filii et Spiritus sancti fiebat ministerio Angelorum *ib.* b. 273 a

— Filius apparuit ut mediator, unitus substantiae rationali, Spiritus sanctus ut doctor, ut signatum in signo et in creatura irrationali I 283 b — Filius congrue apparuit singulariter, Spiritus sanctus pluribus modis I 284 a — et quidem tribus *ib.* 6* — Christi licet diversae, non sunt

falsae IV 286 d. 1 — Christi ordinatur ad manifestationem veritatis resurrectionis III 463 b. 337 4* — Angelorum ducit in Deum mediate vel immediate II 223 d. 1. 272 b — Sancti, cum apparent, sunt ubi apparent IV 942 f. 4

APPETIBILE — nihil est nisi sub ratione boni simpliciter vel boni sibi II 517 a. 565 f. 1. 615 f. 4. 809 a — est bonum ut unibile II 479 arg. 7 — Omnia exoptant bonum non quodcumque, sed conveniens et sufficiens IV 1002 f. 2 — est bonum honestum, conferens et delectabile II 593 a — honestum et commodum II 910 a. IV 1003 arg. 4. 1038 b — Non est status nisi in summo bono II 15 f. 5

— Unumquodque perfectibile naturaliter appetit suam perfectionem naturalem II 683 3*. IV 1003 f. 4. 1032 b — Unumquodque plus appetit perfectionem in se ipso quam in suo simili III 632 1*. 644 b. 643 f. 4 — Natura quaerit et amat propria commoda naturalia III 630 a sq. — Quaedam appetuntur propter appetibile, quod habent in se, quaedam propter bonum, quod ad ea consequitur et ex ipsis elicitur, quaedam propter comparisonem maioris mali II 529 d. 4. IV 1003 arg. 3

— Quae sunt in naturae appetitu non sunt naturalia, nisi etiam sint in eius potestate IV 893 6* — Omnia appetunt esse II 470 4* — Nemo potest appetere contrarium beatitudinis IV 1003 f. 3 — Bonum honestum a solis rationalibus potest appeti II 593 a. IV 1004 4* — Bonum conferens et delectabile nata sunt appeti ab irrationalibus II 593 a. IV 1003 arg. 4

APPETITUS — naturalis est communis omnibus et perpetuus IV 1003 f. 3 — sequitur formam vel completam vel tantum dispositivam II 301 6* — ortum habet ab essentia I 646 arg. 3 — differt ab intellectu practico II 561 2* — est naturalis vel deliberativus aut ratione diversi obiecti, aut diversi modi appetendi II 566 a. 752 b — distinguitur essentialiter secundum diversitatem appetibilis II 566 a. 567 4* — sensitivus non multiplicatur secundum sensum externum et internum III 367 b, 4*

— dicit amorem alicuius rei et carentiam illius IV 1013 5* — oritur ex convenientia et indigentia IV 1003 b. 1032 f. 3, 2* — rei, qua quis indiget, est principium motus, qui est ab intrinseco II 348 f. 5. 595 arg. 4

— non movet nisi praeambulo cogitatu II 605 a — naturalis sequitur cognitionem naturalem innatam IV 1003 1* — secundum statum imperfectionis tantum praecedit acquisitionem cognitionis I 226 4* — semper praecedit consensum et electionem II 504 arg. 2 — desiderativus potest esse consequentis sine antecedenti, electivus non potest II 149 arg. 6 — velleitatis est impossibilium II 180 7*

— regitur per intentionem II 891 a — Directivum appetitus naturalis plus dirigitur quam dirigat; directivum appetitus rationalis proprie dirigit, directivum appetitus brutalis quodam modo medium tenet *ibid.*

APP

— et appetibile in solis rationalibus subiacet imperio voluntatis II 593 a — Frequenter aliquid repugnat voluntati secundum appetitum naturalem, quod consonat ei secundum appetitum deliberativum III 354 4* — intensio attenditur penes quantitatem praedominantis II 379 arg. 3

— naturalis semper appetit bonum, sive in habitu sive in actu II 916 d. 2 — movetur tantum bono reali, vel aestimato II 882 2* — boni habet triplicem respectum III 632 a — beatitudinis in universali est a voluntate naturali, in particulari ab electiva II 528 d. 3. 566 2*. IV 1003 1* — Similiter de appetitu scientiae et pacis II 528 d. 3 — Bonum naturaliter appetimus in generali, sed in speciali non sine gratia II 683 2*. 692 d. 4 — boni in generali non est sufficiens dispositio ad gratiam II 683 2*, 3*

— sensitivus, licet appetat bonum ut nunc, non est inordinatus, si sequitur dictamen rationis II 716 3* — non potest perverti nisi perverso iudicio rationis II 145 f. 7. IV 1003 1*. 1038 a. 1040 4* — naturalis boni gloriosi et copiosi et delicii immoderatus est superbia, avaritia et gula II 517 a — secundum conditiones boni apparentis pronus est ad septem vitia II 978 b — naturae deficientis in se recurvatur, quaerens suum commodum; perfectus magis desiderat gloriam Dei per caritatem II 44 2* — inordinatus appetit aliquid sibi prius quam alteri II 151 b — beatitudinis quomodo possit esse malus II 179 4*

APPOSITIO — coniungitur substantivo immediate I 404 d. 3 — restringit substantivum I 400 a. 405 a

APPREHENSIO — Sensus aliquid apprehendit ut incomplexum, intellectus vero componit et dividit III 516 3*

APPROBATIO — supra cognitionem Dei secundum rationem addit beneplacitum voluntatis et connotat bonitatem in cognito I 631 d. 3 — connotat bonitatem in actu vel in potentia *ibid.* — potius dicit iudicium rationis quam affectum *ibid.*

APPROPRIATIO — Divina essentia per communicationem non appropriatur supposito I 419 2* — commune potest appropriari, manente unitate vocis et significationis I 205 d. 2. 592 1* — eius principium est intellectus noster, sed ratio est vel ex parte rei, vel ipsius intellectus tantum I 593 2* — frequenter fit propter erroris exclusionem et veritatis manifestationem I 592 f. 1, b. III 99 b. 753 d. 4 — non habet rationem a parte rei quantum ad id quod significat, sed tantum a parte intellectus nostri I 592 b — ut connotat ordinem vel originem personarum, communia appropriantur a parte rei propter convenientiam cum propriis personarum *ibid.* 622 b. IV 677 f. 4 — Quae non connotant ordinem vel originem, non sunt appropriabilia ex parte rei I 592 b. — Appropriata sub intentione appropriationis sequuntur propria secundum rationem intelligendi I 593 3*

APT

— attenditur secundum nomina, quae dicunt relationem communem I 549 d. 1 — Appropriata aequaliter conveniunt tribus, et possunt appropriari modo uni, modo alteri I 596 d. 7. III 99 a — Nominibus appropriatis possunt attribui propria personarum, quae non possunt vere et proprie attribui essentiae III 187 6* — quaedam respiciunt personarum emanationem et ordinem, quaedam vero respectum ad creaturas I 550 d. 1. 622 b — De appropriatis singulis personis secundum Hilarium I 543 a sqq. — secundum Augustinum I 545 a. 548 b sq. 596 d. 6

APTITUDO — ad beatificationem inest homini a natura, non vero dispositio sufficiens II 469 b — in Deo est actui coniuncta I 181 a

APUD — dicit distinctionem et transitionem quantum ad rem, vel quantum ad modum I 650 d. 2

AQUA — in Scriptura aliquando significat materiam informem II 307 b. 338 a — habet perspicuitatem, frigiditatem et gravitatem II 337 b. IV 77 a — est amara in mari propter grossitiem partium, dulcis fit per subtiliationem II 366 d. 4 — est subtilior terra, sed grossior aëre II 378 a — omnes conveniunt in specifica natura, licet differant in proprietatibus et operationibus IV 260 1*. 926 b — purgat et refrigerat, sed non subtiliat IV 77 a. 976 5* — mixta terrae est principium corporum organicorum II 381 a — facit terram aptam ad germinandum II 365 b — consideratur in ratione humoris fluidi et vaporis exhalantis II 381 a sq.

— vera est super firmamentum, sed differens proprietatibus II 338 a — in firmamento dicuntur suspendi soliditate non propter gravitatem, sed propter continuitatem et stabilitatem II 350 d. 1 — per subtiliationem potest ascendere in aërem, sed non super firmamentum *ib.* d. 2 — eius locus naturalis *ibid.* 356 a. 365 b

— conveniens baptismo est naturalis et quae habet aliquo modo proprietatem lavandi IV 89 d. 2 — est conveniens materia baptismi IV 77 a sq. — fuit sanctificata in baptismo Christi IV 56 b — non fuit maledicta, sicut terra IV 77 2* — fuit sanctificata non per proprietatem absolutam, sed per ordinationem ad regenerationem IV 79 a sq. — non sanctificat, sed sanctificatio suscipitur et datur in ipsa a Deo homini baptizando IV 80 a — Benedictio in aqua non ponit nisi accidens, quod per commixtionem potest communicari aquae oppositae IV 279 a — egrediens e latere Christi significat baptismum vel aquam apponendam vino in eucharistia IV 78 b. 259 5*, 8*

— apponitur vino consecrando non ad significandam aquam egredientem de latere Christi IV 259 5* — non est de necessitate Sacramenti, sed quid annexum materiae eiusdem IV 259 b — admiscenda vino in eucharistia significat populum et eius unionem cum Christo IV 258 b. 259 6*, 7*. 260 4* — debet apponi vino intra Missam

et ab ipso sacerdote IV 265 d. 4 — debet apponi in parva quantitate IV 260 3* — debet apponi aqua naturalis ratione significationis, et apponens artificialem peccat, sicut ille qui omittit ponere aquam *ib.* 4* — omittens eam apponere peccat magis vel minus graviter IV 258 3*. 259 b. 266 d. 6 — Christum eam apposuisse constat ex traditione IV 258 3*. 259 8*

— apposita vino videtur in vinum converti II 735 b. III 458 a. IV 258 3*. 259 7*. 260 3*. 266 d. 5 — non remanet neque secundum substantiam neque secundum accidentia IV 258 f. 1 — non conversa non transubstantiatur nec convertitur in alios humores corporis Christi IV 266 d. 5 — non potest commisceri speciebus vini consecrati IV 279 a — potest a speciebus consecratis alterari, vel etiam converti in vinum secundum materiam, non secundum speciem *ib.* 1*

ARBITRIUM — dictum in divinis non importat dominium vel causalitatem, sed solum auctoritatem I 218 d. 4 — et discretio convenit potentiae rationali, in quantum cognoscit regulam iustitiae et est reflexiva super se ipsam II 593 b — est iudicium *ibid.* 595 f. 2 — non dicit potentiam, sed habitum II 601 b — est facultas, quae potest super actus rationis et voluntatis *ibid.* sq. — importat actum rationis regulatum secundum imperium voluntatis II 607 d. 1

ARBOR — quae inseritur alteri, servat naturam propriam, sed substantificatur in stipite alterius III 158 a

ARCHIDIACONUS — ut princeps ministerii in ordinatione ministrorum inferiorum tradit vasa ministerii IV 637 d. 2 — et archipresbyter potest habere iurisdictionem ex iure vel ex consuetudine IV 489 a

ARCTATIO — Omne quod est in una re limitata, ita quod non est in alia, est limitatum et arctatum I 638 f. 3 — dicit coactionem, vel remotionem ambiguitatis III 526 6* — ad bonum repugnat libero arbitrio et eius fini II 555 a

ARDUUM — est obiectum irascibilis et virtutis spei III 577 a. 579 f. 5, b — obiectum timoris III 768 d. 1 — dicitur laboriosum et difficile, aut id quod est ultra necessitatem et excedit statum communem III 783 b — maxime attenditur circa excellentiam passionum *ibid.* 782 f. 4

ARGENTUM — significat dilectionem proximi IV 559 d. 3

ARGUMENTUM — est ratio rei dubiae faciens fidem III 502 d. 2 — dicitur proprie quadrupliciter III 485 2* — transsumptive dicit omne quod mentem arguit et illuminat ad videndum aliquid occultum *ibid.* — Omnia argumenta, quae fiunt pro veritate, sunt necessaria I 189 d. 3

ARIUS — Rationes contra argumentum Arii examinantur IV 488 d. 3 — dixit, Filium Dei esse creaturam I 241 d. 8. III 249 b

ARS — ut dicit speculationem, est rationis, ut dicit operationem, extenditur ad voluntatem et regulat eius actum I 31 4* — et scientia sunt eiusdem generis III 480

ART

arg. 2 — habet certitudinem circa proprium obiectum III 482 2* — est circa difficilia et perfectiora II 706 f. 2. III 488 f. 2. 891 4*. IV 216 f. 6 — nobilior est proximior fini, vel proximior principio IV 597 2*

— utitur suis instrumentis I 30 arg. 4 — non habet fecunditatem ad producendum nisi per voluntatem I 58 4* — producit rem per formam, quae non est in re, sed in mente II 17 4*

— Processio per modum artis in quantum huiusmodi est extrinsecus I 196 3* — non producit formam naturalem nisi solus Deus II 202 a sq. 407 d. 4 — Artificiale ex parte Dei creantis non opponitur naturali, in quantum ista ars est fundamentum naturae II 407 d. 4 — creata non potest in totam rei substantiam nec facit eius principia intrinseca, quae neque in conservando ab illo dependent II 866 2* — Si ars posset facere omne quod vellet, non minus nobiliter ageret quam natura I 805 3*

— producit simile secundum rationem formae exemplaris, dissimile vero in substantia et natura I 58 4*. 196 3*. 805 3* — producit sibi simile secundum speciem, vel ideam, vel exemplar II 17 4*. 202 a — artificiatum non debet habere sibi simile correspondens in rebus III 830 a

— est totius Trinitatis, sed appropriatur Filio I 550 d. 2. IV 898 a — Filius non est simpliciter ars Patris I 550 d. 2 — Filius procedit ut ars et ratio artificandi, non vero ut artificiatum I 196 3* — Filius secundum dispositionem aeternam dicitur ars plena omnium rationum viventium I 196 3*. 490 a — in divinis est tantum una, in quantum plus se tenet ex parte producentis quam ex parte cognoscentis I 608 2

ARTICULUS — secundum rationem nominis dicit terminum resolutionis, vel principium distinctionis in sermone III 525 b sq. — non tantum dicitur ab obligando, sed a distinguendo et discernendo III 527 7*

— est indivisibilis veritas de Deo arctans ad credendum III 512 f. 5. 518 b. 525 a. 526 a. 528 a — est veritas complexa ex parte intellectus tantum II 38 d. 3. III 516 b sq. 526 1* — sunt plures de Deo, prout comparantur ad diversas attributiones II 38 d. 3. III 516 a. 526 1*, 2*. 537 4* — est de Deo, de creatura vero tantum in comparatione ad Deum III 526 4* — omnes sunt de Deo, aut secundum quod est in natura propria, aut secundum quod est unitus humanae naturae III 536 a

— arctat intellectum, in quantum non est supra intellectum, qui fide illuminatur et elevatur II 526 5* — arctat mentem per remotionem ambiguitatis *ib.* 6* — prout est apud animam, est perceptio divinae veritatis III 528 a — ut obiectum fidei formatae est tendens in Deum *ibid.* 5*, 6* — est illud quod illuminat intellectum ad divinam veritatem percipiendam et excitat affectum ad tendendum in ipsam

ART

ib. 1. — dicitur perceptio, sicut obiectum motivum *ib.* a. 2* — proprie in ratione motivi respicit divinam veritatem *ib.* 4*

— Ad articulos reducuntur omnia credenda tanquam ad illa in quibus stat resolutio omnium credendorum, et quae sunt principia directiva in omnibus quae creduntur III 526 a. 537 2* — sunt illa quae principaliter fides credit et sunt proprie eius obiectum III 526 a. 535 a — fidei continent ea quae sunt directe credibilia, et habent quaedam ut antecedentia et ut consequentia III 535 a. IV 412 d. 2

— fidei omnes uniformiter et aequaliter creduntur quantum ad assensum, licet non quantum ad doctrinam III 545 6*. 640 3* — ad salutem non omnes credendi sunt explicite, sed quidam explicite, quidam implicite III 543 b sq.

— singuli sunt a singulis Apostolis editi et ab omnibus insimul approbati ut unica regula fidei III 535 b. 537 4* — sufficienter continentur in Symbolo Apostolorum *ibid.* sqq. 538 a — duplex figura I 536 a. b

— decem Parisiis condemnati II 547

ARTIFEX — dicitur esse in artificio per connotationem effectus et per impressionem suae similitudinis I 647 a — habet finem in se et finem in alio II 289 b — eius sapientia manifestatur in ordinis perfectione I 72 a. II 41 f. 2 — dicitur invidus, quando non facit rem, secundum quod exigit et ipse potest I 792 d. 1

ASCENSIO — Ascendere propria virtute soli Christo convenit III 465 d. 4 — Christus ascendit in caelum Trinitatis, non localiter, sed per manifestationem suae dignitatis *ibid.* — Christi dilata fuit ad confirmandam veritatem resurrectionis III 463 b — Nulla anima in caelum debuit ascendere ante Christum *ibid.*

ASCENSUS — a creatura ad Deum quantum ad praesentiam aspectus constat tribus gradibus I 73 a — Per bona creata non potest ascendi ad aequalitatem divinae nobilitatis I 72 4* — In ascendendo est status et reductio ad unum, in descendendo est multiplicatio IV 508 b

ASSENSUS — praestitus rationi propter se est necessarius I 41 6*. III 472 4*. 482 a. 524 3* — praestitus rationi propter se excludit fidem I 41 6* — Assentire alicui vero probato propter rationem probantem, dum illatio est vera et necessaria, non repugnat fidei III 523 4* — per scientiam praestatur ipsi rei cognitae propter rationem principaliter et necessario et ut rei, quae est infra se; fides autem assentit primae Veritati propter se et voluntarie, elevando rationem super se III 522 b — potest inniti uni soli ut causae finali, sed pluribus ut rationibus moventibus III 523 b — potest praestari propter plures rationes moventes, ita ut una sit principalis, alia subserviens *ibid.*

— praestitus propter diversa motiva est meritorius, vel demeritorius, vel indifferens IV 712 d. 2 — praestitus primae Veritati propter aliud praeiudicat veritati I

35 2* — Intellectus debet summae Veritati propter se et super omnia assentire III 471 a — Fides assentit propter amorem eius cui assentit I 41 6*

ASSERTIO — falsi circa necessario credenda, vel contra Scripturam est haeresis I 478 a — asserere dubia circa Deum est peccatum *ib.* b

ASSIMILATIO — fundatur super qualitatem IV 137 a — creaturae cum Deo est per imitationem I 463 d. 6. 601 2*. IV 140 b — inter creaturas est per unius qualitatis participationem IV 140 b — cum Deo est perfecta in gloria, sufficiens in gratia, longinqua in dispositione ad gratiam III 688 f. 4. IV 140 b — inter divinas personas est per omnimodam indivisionem I 463 d. 6. IV 140 b

— Creatura mobilis per motum non assimilatur Deo in essendo, sed in causando II 72 5* — maior est in toto universo extensive, in creatura rationali maior intensive III 38 4* — in homine maior extensive, in Angelo maior intensive III 41 4* — per vestigium non facit creaturam esse capacem Dei per cognitionem et amorem III 623 2* — Filius frequenter plus assimilatur patri quantum ad figuram et proprietates, non ratione substantiae communis, sed virtutis formativae IV 795 4*

— ad cognoscendum necessaria fit vel per speciem acceptam a re, vel per speciem appropriatam ipsi rei, vel per assimilationem ad id quod est ratio cognoscendi cetera III 308 2* *Ceterum vide V. Cognitio in altero indice*

ASSUEFACTIO — reddit opera virtutum facilia et complet virtutes radicas in natura III 723 a

ASSUMPTIO — est accipere aliquid virtute propria III 130 f. 4. — proprie est assumptum ad unitatem propriam trahere III 15 a. 122 b. sq. 127 b. 157 f. 4. 187 5* — significat principaliter actionem quam relationem III 122 b — importat relationem et distinctionem et quendam ordinem, quo res assumpta naturaliter assumptionem antecedit, et quem consequitur unio et concretio III 139 a

— vel est ad unionem perfectam in persona vel natura, vel ad imperfectam II 213 5* — in unitatem naturae non est vera assumptio, cum non sit distinctio assumptis ad assumptum III 15 a. 123 a. 133 a — Creatura non potest assumi ad unitatem naturae divinae III 123 a. 127 a

— Divina natura potest dici uniri humanae naturae, sed non assumi III 122 b — Divina natura assumpsit humanam ut terminus relationis unionis, sed non ut terminus actionis assumendi *ibid.* sq. 187 5* — ratione actionis, relationis et termini convenit divinae personae III 125 a — non repugnat personae, in quantum non dicit communicabilitatem nisi per idioma communicationem *ib.* 4*. 131 2* — ut actio competit personae ratione naturae, ut terminus naturae ratione personae, ut relatio communiter utrique III 126 b —

ATT

non convenit naturae, abstracta omni personalitate, nec ut actio nec ut terminus III 127 b — activa non potest competere alicui incompleto quoad suum esse *ib.* f. 4

— Assumptum acquirit quandam proprietatem, non ratione formae, sed suppositi, non in recto, sed in obliquo III 131 3* — facit unionem in hypostasi III 131 2* — vera nihil in assumpto consumit III 132 f. 4. 133 a — Quod assumitur nec in fieri nec in facto esse assumptionis est res naturae III 139 a — non necessario praexistit assumptioni III 131 4*. 138 f. 4. 139 a — Quod assumitur non potest esse persona III 132 f. 3. 133 a. — non aufert naturae proprietatem dignitatis III 133 2*

— Natura non potest assumi nisi in singulari III 127 f. 3. 131 4* — Deus vere humanam naturam, immo totam humanam naturam dicitur assumpsisse III 131 a. 4*. 141 a — prius assumpta sunt anima et corpus, omnia vero quae ad ea consequuntur dicuntur coassumta III 141 1* — Christus nihil deposuit quod assumpsit principaliter, licet deposuerit quaedam coassumta *ib.* 3*

— Maior est idoneitas ad assumptionem in humana natura quam in universo III 38 a — Maior est idoneitas in natura humana quam in angelica III 40 a sq. — Dei Filius potuisset assumere carnem aliunde quam de massa corrupta III 262 b — Magis congruum fuit, ut carnem assumeret de nostro genere ratione suae iustitiae, misericordiae, sapientiae et ratione dignitatis humanae naturae III 262 b sq. — libere suscepit improprium et debitum parentum III 263 3*, 4* — Minus conveniebat, ipsum Adam assumi, ratione suae culpae et respectu satisfactionis persolvendae III 264 b sq.

ASTRA — Humani actus diriguntur ab astris non per modum dominii, sed ministerii II 362 f. 1. 365 5* — Astrologi quomodo frequenter vera praedicant II 195 4*. 364 2*, 4*

ATTRIBUTIO — Quod attribuitur alicui secundum quod ipsum convenit essentialiter, vel dicitur habitudinem necessariam II 52 d. 2 *De attributis divinis vide V. Deus*

ATTRITIO — est motus doloris ante infusionem gratiae IV 404 d. 4. 429 f. 2. 447 a — qua quis detestatur culpam ut offensivam Dei, non est sine dono gratiae gratis datae II 683 6*

— secundum legem communem debet praecedere tempore iustificationem, ut actus voluntatis praeparans liberum arbitrium IV 430 a — ut habitus informis poenitentiae fit contritio *ib.* 3* — idem actus substratus potest, antequam interrumpatur, informari gratia, sed non secundum partem illam, qua est informis *ibid.* — in absolute fit contritio, in quantum potestas clavium impetrat gratiam IV 447 a. 473 b — requiritur ad delendum peccatum actuale IV 33 2* — sufficit ad recipiendum baptismum IV 103 3*. 104 d. 1 — lavat, sed non facit esse mundum IV 340 d. 1

AUC

AUCTOR — est qui scribit sua et annectit aliena ad confirmationem I 15 a — et doctor principalis est Deus *ib.* 4* — proprie dicitur principium alterius non ab alio I 240 d. 4

AUCTORITAS — dicit fecunditatem et plenitudinem respectu procedentium I 240 d. 4 — dicit quandam principalitatem in persona, quae nihil habet ab alio, sed ab ipso omnes I 191 d. 11. 222 b. 240 d. 4 — non dicit causalitatem I 191 d. 11. — in divinis non dicit maioritatem et dominium, sed solum originem et principium I 371 4*. 447 b — est notio communiter sumta in ratione principii, sicut subauctoritas in ratione emanantis I 286 d. 4

— summa est in Patre ratione innascibilitatis I 471 a — in Patre est innascibilitas I 191 d. 11. 240 d. 4 — maior est in Patre quam in Filio I 286 d. 4 — in Filio est simul cum subauctoritate I 222 b

— requiritur ad ministranda Sacramenta, non sanctitas IV 305 a — est in sacerdotibus ratione characteris *ib.* 2* — iudicialis plena includit non solum discernere causam, sed etiam sententiare IV 481 a sq. — plenitudo sufficientiae et excellentiae est in solo summo Pontifice IV 535 2*

— In iis quae sunt supra naturam et rationem, magis adhaerendum est auctoritati quam rationi IV 520 a. 976 a — divinae est magis inhaerendum quam rationi I 11 4*, 6* — Sanctorum non est trahenda ad nostram rationem, sed ratio est ei subiicienda I 265 a — nullius efficaciae est in probando nisi per fidem ei adhibitam III 505 d. 5

AUDACIA — opponitur pusillanimitati III 800 f. 4 — Audaces libenter aggrediuntur fortes II 496 arg. 4

AUDITUS — habet obiectum nobile et accedit ad naturam spiritualem II 481 4* — Receptio speciei in organo praecedit actum animae, sed iudicium de re recepta sequitur IV 595 5* — est via ad acquirendum habitum cognitionis III 773 arg. 4 — deservit illi modo addiscendi, qui est per doctrinam III 529 d. 2 — minus excitat affectum et imprimit in memoriam quam visus III 203 b — dubium est, an in gloria sit in actu IV 1019 a

— dicimur audire Deum vel per aliquod signum auribus oblatum, vel per signum in interiori sensu vel imaginatione formatum, vel per inspirationis verbum nostris mentibus instillatum II 271 b sq. — exterior et interior per aurem cordis requiritur ad doctrinam fidei III 529 d. 2

AUGMENTATIVA VIRTUS — eius actus sequitur nutrimentum II 746 arg. 4. III 90 f. 3 — non potest augmentare substantiam, nisi addatur aliquod extrinsecum II 728 f. 5 — et nutritiva post infusionem

animae operantur ad conservandum et complendum corpus II 735 b — est in carne secundum speciem tantum *ibid.* — movet pure naturaliter nec habet sensum coniunctum nec subiacet voluntati II 746 4* — Augmentabile per virtutem propriam habet se in ratione formalis et activi respectu augmentantis I 313 a

De augmento in genere vide V. Quantitas in indice philosophico.

AUGUSTINUS — eius auctoritas II 98 a. 140 b — aliquando loquitur secundum opinionem alienam III 829 b — eius amor veritatis III 849 b

— de sapientia Patris I 562 a — contra haereticam opinionem de Intelligentiis mediis inter Deum et animam II 264 a — de rationibus rerum II 375 a. 435 b sq. — de opere sex dierum II 117 2*. 296 b. 312 b. 390 d. 3 — de cognitione Angelorum II 139 b sq. 141 b — de unitate materiae II 98 a — de incorporeitate Angelorum II 211 a — contra Pelagianos II 685 b

— Ratio operis de Genesi ad litteram II 297 b — opus dubium III 78 2*. 829 b

AUREA — dicitur praemium substantiale IV 756 f. 1 — debetur habitui virtutis ratione caritatis et conversionis ad Deum IV 756 b sq.

AUREOLA — figuratur per coronulam arcae impositam IV 755 f. 1 — est praemium accidentale IV 756 f. 1 — est remuneratio in bono creato IV 757 a — addit super praemium accidentale quandam praerogativam II 289 b. 930 4*. 933 6* — est quidam decor, vel etiam gaudium de illo decore III 694 4*. IV 757 b — non debetur virtuti ratione incorruptionis nec ratione perfectionis actus IV 756 b sq.

— assignatur actibus, qui considerant aliquod extrinsecum IV 757 a — non debetur intentioni soli, sed cum opere II 927 b. IV 636 d. 1. 757 b sq. — respondet operibus privilegiatis II 927 b

AURUM — significat contemplationem et dilectionem Dei, quae ordinat mentem quantum ad partem superiorem IV 559 d. 3 — falsum in speciali potest appeti pro vero IV 1003 b

AVARITIA — est vitium oppositum vitio prodigalitatis II 995 3*. III 800 f. 4 — proprie dicta est appetitus pecuniae, largius est appetitus boni copiosi vel sufficientiae II 517 a sq. — explicite prohibetur in decalogo III 824 7* — est quaedam idololatria III 833 b — pessima est in simoniaciis IV 648 a

— propter improbitatem cupiditatis facile procedit in opus exterius III 824 7* — in senibus iuvenescit II 799 d. 2 — quaerit beatitudinem in divitiis II 882 1*. IV 1003 b — tenet quasi medium inter

AZY

peccata carnalia et spiritualia II 445 f. 6 — est frigus, quod regnabit in senectute mundi IV 976 5* — non potuit esse in diabolo II 145 f. 5 — Avarus semper quaerit et mendicat II 6 a

AVERSIO — proprie est in eo qui facit contra divinum mandatum, et qui ponit sibi bonum creatum ut finem ultimum II 965 a — proprie importat Dei contemptum II 581 a. 965 a sq., f. 3. III 571 3* — large sumtum potest dicere quandam elongationem et retardationem a Deo II 965 b — est in conversione inordinata ad bonum spirituale IV 649 6* — in diabolo perficitur in odio et invidia contra Deum II 147 8*. 158 d. 1

— est completivum peccati mortalis in quantum huiusmodi II 581 a. 585 f. 1 — est completivum peccati, sed non proprie formale, nisi respectu conversionis II 972 4* — non solum est privatio conversionis actualis, sed eius contrarium II 966 4* — proprie est in solo peccato mortali I 314 f. 2. II 965 a — est superioris partis rationis, sicut conversio ad Deum II 581 a. 585 f. 1 — Aliquis avertitur a Deo nihil de eo cogitando, cum statuit sibi creaturam finem ultimum II 965 a sq. 974 a. IV 423 5*

— dat conversioni, quod sit peccatum, et ratione conversionis ipsa fit tale peccatum II 974 a — est eiusdem rationis in omnibus vitiis II 941 4*. 972 4*. III 800 b — est privatio, unde peccatum dicitur tenebra et deformitas IV 496 d. 4 — et conversio respondent superbiae et cupiditati large dictis II 973 f. 1. 974 2*. 979 a — prout dicit deordinationem circa actum conversionis, cum ea non ponit in numerum, sed essentialiter utraque clauditur in omni peccato mortali II 974 a. III 571 5* — ut dicit actum distinctum contra conversionem, constituit diversum genus peccati II 974 a — et conversio potius considerantur ut species constituentes quam dividentes *ibid.* — sunt duae diversae malae radices, concurrentes ad unius peccati completionem *ib.* 1* — et conversio in uno actu non sunt contra diversa praecepta *ib.* 4*

— imputatur angelis malis in culpam, quia est liberae voluntatis II 134 6*. 156 6* — peccatum ratione aversionis privat hominem gratia et virtutibus gratuitis et facit dignum privari gloria et praemio meritorum I 315 a. II 5 b. 165 arg. 4. III 800 b

AVES — recte produci dicuntur ex aqua II 381 a sq. — recte dicuntur ornare aerem ratione volatus *ib.* 5* — non elevantur per virtutem elementi, sed per vim motivam *ib.* 4*. 680 2*

AZYMA — comedebantur primum in luna decima quarta IV 261 b — convenit materiae eucharistiae IV 262 5*

B

BAL

BALANUS — habuit visionem prophetiae sine extensione ad affectum et opus IV 70 d. 3

BALSAMUM — significat bonam famam ad proximum IV 393 2* — item dignam et laudabilem confessionem IV 167 a

BAPTISMUS — dicitur lavacrum vel ablutionem IV 65 a — Tam aqua quam ablutio est Sacramentum, unum tamen *ib.* b — dicitur principaliter de lotione quantum ad effectum, de aqua quantum ad significationem *ibid.* — Aqua non est Sacramentum, nisi abluat, nec lotio nisi in aqua *ibid.* 1*, 2*. 75 d. 1 — principaliter dicitur de ablutione passiva IV 75 d. 2 — aliquando dicitur de effectu et de re Sacramenti IV 66 4* — quatuor definitiones *ib.* a sq.

— ut species Sacramenti dicitur ablutionem exterioriorem, sed potest dicere tantum purificationem interioriorem IV 110 3*. 679 a — Ablutio non est Sacramentum, nisi imprimatur character IV 58 1*. 75 d. 5 — Immersio non est baptismus, nisi addatur forma praescripta IV 81 2* — Aqua et immersio non determinate intentionem baptizandi exprimunt IV 71 2* — Verbum vocale est de essentia baptismi IV 67 b — est regeneratio ex aqua IV 869 1*

— In baptismo est aqua, Spiritus, virtus passionis et baptizandi actus IV 111 a — Sacramentum tantum est aqua, res tantum est gratia, res et Sacramentum est character IV 66 4*. 99 a — requirit perfectam professionem fidei in actu et in verbo IV 67 f. 1, b. 69 a. 71 f. 4. 72 2*. 73 b — est necessaria fides et professio Trinitatis et passionis Christi IV 69 a sq. 73 b

— debet esse unus et denominari a solo Christo IV 128 a. 132 d. 5 — novem genera secundum Damascenum IV 111 a sq. — fuit in figura in veteri lege, non in veritate IV 391 b. 618 a — Christi ut Sacramentum primum et necessarium congrue habuit praebulum IV 60 d. 3 — in veteri lege fuerunt quatuor praefigurantes secundum quatuor respectus ad baptismum Christi IV 111 a sq.

— In Scriptura narratur eius insinuatio, institutio et confirmatio IV 77 b sq. — est expressior, efficacior et levior quam circumcisio IV 44 a. 77 2*. 83 b — implevit principale significatum circumcisionis IV 85 1* — incepit obligare post Christi passionem, cum erat sufficienter promulgatus per praedicationem IV 88 3*. 89 d. 1

— **Ioannis** congrue praecedebat baptismum Christi IV 60 d. 3 — fuit a Deo institutus IV 34 f. 1-3 — Ioannes fuit eius administrator plenarius et praecipuus, unde recte a Ioanne denominabatur IV 55 a. 60 d. 4 — non est institutus ad efficiendum, sed ad praesignandum baptismum Christi IV 56 b. 57 2* — manifestabat Christum et praeparabat materiam baptis-

mo eius IV 56 b. 57 3* — fuit sacramentale, assuefaciens ad baptismum Christi IV 56 b — non erat Sacramentum veteris legis, sed initiabat baptismum novae legis *ibid.* — non erat institutus in remedium IV 57 2* — non regenerabat IV 55 a. 58 a

— Christus voluit baptizari a Ioanne, ut materiam suo baptismo praepararet IV 56 b. 57 3*. 111 b — eo baptizati secundum opinionem communem omnes erant rebaptizandi IV 58 a, b — non fuit Sacramentum nec dabat characterem *ib.* 1*, b — erat in nomine Christi ut venturi quantum ad redemptionem et ipsius manifestationem IV 60 d. 5. — debuit cessare, quando Christus se coepit per miracula manifestare *ibid.*

— est **necessarius** ad deletionem originalis et cetera remedia evacuavit IV 41 b — fluminis est omnibus necessarius necessitate medii, baptismus fluminis necessitate praecepti IV 107 a — aquae non est necessarius ad salutem, si desit possibilitas, sed sufficit baptismus fluminis *ibid.* sq. 116 d. 2 — negligens baptismum fluminis ipsum contemnit, nec habet baptismum fluminis IV 107 b — est Sacramentum necessitatis, in quantum hoc neglecto nemo potest salvari *ib.* 4*

— parvulis est necessarius non ex praecepto, sed quia sine eo Deus non disposuit dare gratiam IV 117 d. 4. 150 a — Sanctificatus in utero debet baptizari non in remedium, sed in signaculum propter bona adiuncta IV 151 b sq. — In dubio facti de baptismo quilibet tenetur baptizari IV 160 d. 3

— est fundamentum legis perfectionis IV 94 f. 4 — est primum inter Sacramenta et ianua ceterorum IV 69 a. 405 f. 1. 883 a — est primum Sacramentum, cum ordinetur ad vulnorum curationem IV 59 d. 1 — disponit ad cetera Sacramenta IV 60 d. 3 — Character baptismalis est fundamentum omnium Sacramentorum IV 175 b. 621 1*. 657 d. 1 — Baptismo adultorum non potest praemitti Sacramentum poenitentiae, sed necessario praecedit contritio et de congruo confessio peccatorum actualium IV 405 b sq. — ut remedium originalis debet praecedere poenitentiam IV 406 4*

— nec debet nec potest iterari IV 146 a sq. 147 d. 1. 298 d. 1 — Rebaptizantes scienter vel negligenter gravissime peccant IV 146 b — Rebaptizans haereticum cum ignorantia iuris minus graviter peccat IV 147 d. 2

— In baptismo est quaedam contractio matrimonii IV 145 a — promissio non est votum proprie dictum nec facit esse duplex peccatum in transgressionem IV 157 b

— recte praemittitur exorcismus tum ad sollemnitatem tum ad cohibendum diabolum IV 158 a — Caeremoniae eum praecedentes et sequentes *ib.* b sqq. — so-

BAP

lemniter fit in die Paschatis et Pentecostes IV 161 d. 5 — in Ecclesia ad tempora determinata differebatur IV 116 d. 2. 161 d. 5

— conveniens **materia** est aqua ob efficaciam et necessitatem IV 77 a, sq. — ut valeat, requiritur, ut salvetur proprietas et species aquae, ut sit naturalis et aliquo modo habeat proprietatem lavandi IV 89 d. 2 — Aqua non est materia Sacramenti, nisi in quantum deputatur ad lavandum IV 65 2*

— Immersio significat simul sepulturam et gratiam mundantem IV 77 1*. 81 a. 257 4* — significat expresse mortem et resurrectionem ratione immersionis et elevationis IV 40 1*. 622 2* — significat passionem Christi, prout nos per illam morimur peccato originali IV 298 d. 1 — per immersionem est professio fidei passionis et in verbo fidei Trinitatis IV 69 a sq. 73 b

— congrua, licet non necessaria est trina immersio secundum morem Ecclesiae Romanae IV 80 b sq. — administrandus secundum morem Ecclesiae IV 81 a — Trina immersio debet incipi et terminari cum prolatione verborum *ib.* 2* — potest fieri aspergendo IV 82 a — Modus immergendi *ib.* b

— **Forma** est instituta a Christo, vel Ecclesiae inspirata a Spiritu sancto IV 70 1* — unica debet esse in tota Ecclesia IV 72 3* — Verbum baptizandi est de necessitate formae, ut constet de intentione baptizantis IV 70 b

— datur in nomine trium personarum, ut dicitur notitiam voce expressam IV 67 3*. 74 1* — Expressio verbalis tantum totius Trinitatis est necessaria, quidquid in corde credat baptizans IV 72 a sq. — in nomine Christi licuit Apostolis, sed nunc est forma invalida, non solum illicita *ib.* 3*. 75 d. 4

— Quaedam variatio formae impedit Sacramentum, quaedam non IV 74 a — Potest mutari vox, sed non notamen et significatio seu ratio innotescendi et significandi *ib.* 1* — Forma est eadem in diversis linguis IV 68 4* — Forma imperfecta in casu mortis pueri baptizandi, videtur suppleri a Deo IV 72 1*. 76 d. 6

— habet **efficaciam** a verbo et a fide IV 67 b, 1*, 2*. 68 f. 2 — applicat effectum passionis Christi per fidem eiusdem, cuius ibi fit professio IV 112 b — efficacia attribuitur Trinitati ob meritum passionis Christi IV 70 4*. 73 b

— efficaciam habet a fide Ecclesiae IV 69 3*. 117 d. 4 — non habet efficaciam a fide singularis personae IV 69 3*. 72 b — non est Sacramentum singularis hominis, sed Ecclesiae IV 69 b, 3*. 72 b — non habet efficaciam a ministro IV 55 a sq. 60 d. 4. 125 b. 128 b. 147 d. 3. 153 2*

— aperit ianuam non per se tantum, sed ratione oblationis hostiae verae iam

BAP

factae IV 89 d. 3 — ut Sacramentum delet culpam per gratiam, cuius causa efficiens est divina virtus IV 474 4* — dicitur peccata remittere ratione rei interioris, quam solus Deus infundit *ibid.* — peccata post baptismum receptum commissa, recedente fictione, remittuntur virtute poenitentiae, et pro illis est poenitentia imponenda IV 404 a — in parvulis remittit culpam originalem virtute passionis Christi, voluntatis et fidei alienae et Sacramenti, quo fit professio fidei, et quo imprimitur character *ib.* d. 2. 412 b. 417 d. 4. 775 4*. 797 2*

— ut Sacramentum non operatur in voto eiusdem IV 473 b — fluminis auget gratiam iam habitam per baptismum fluminis IV 469 1* — in instanti producit effectum interiorem IV 75 d. 3, 5

— effectus primus est impressio characteris IV 99 a. 146 b, 2* — Duplex res in baptismo est, quarum una potest recipi sine altera IV 202 a, 3* — nisi imprimat characterem, non est Sacramentum IV 155 3* — digne susceptus delet omnem culpam et restituit hominem in pristinam innocentiam quantum ad animam IV 95 a. 98 2*. 99 a — aquae solvit a culpa et a poena satisfactoria, baptismus poenitentiae a culpa, baptismus Spiritus a culpa et sequela, baptismus sanguinis ab omni miseria IV 411 b. 404 4*. 405 f. 3 — tria tantum purgant a culpa IV 411 a sq. — absolvit ab omni poena aeterna, non vero ab omni temporali IV 97 b — remittit poenam personalem, non naturalem *ibid.* sq., 3* — absolvit a poena satisfactionis, non vero a poena, quae est sequela culpae IV 53 3*. 96 4*

— eius character praeparat ad gratiam, distinguit gregem Domini, indelebiter perseverat et specialiter disponit ad fidem IV 66 b — vivificat animam per gratiam et habilitat potentias per virtutes *ibid.* — liberat animam a triplici concupiscentia et reformat imaginem triplici virtute IV 81 a — fidem gignit et fideles ab infidelibus distinguit IV 443 a sq. — non debet restituere immortalitatem corporis IV 418 d. 7

— directe est contra originale, non vero contra actualia IV 53 3*. 95 1*. 403 f. 5 — ordinatur directe contra peccatum originale, ut corrumpit personam, et non, prout corrumpit naturam II 763 b sq. — curat omnia quae originali sunt annexa IV 95 b — delet originale ut est culpa, non prout est poena II 722 b. 760 b sqq. 761 3*. 762 4. 775 d. 4, 2. 776 d. 3 — est sufficiens et universale remedium contra originale peccatum IV 34 3*. 41 b. 83 f. 4. 85 5*. 117 d. 4

— habet plenum effectum respectu mali, a quo curat, non respectu boni, ad quod habilitat IV 44 a. 95 2* — est maxime efficax inter cetera Sacramenta, in quantum est primum Sacramentum et fundamentum aliorum IV 69 b. 95 b — maiorem habet efficaciam quam alia Sacramenta praecise loquendo IV 471 b

— effectus quantum ad characterem imprimendum et innocentiam restituendam

in omnibus est aequalis IV 99 a sq. — gratia, in quantum delet peccatum, habet maiorem effectum in eo qui plura commisit; in quantum habilitat ad bonum, in eo qui magis se disposuit *ib.* b — Gratia baptismi est maior, secundum quod magis habilitat ad bonum *ibid.* — habet effectum sanctificandi in parvulo, licet effectum significandi habeat tantum in alio IV 413 4*

— Sex modi potestatis administrandi baptismi IV 428 a — quandam potestatem Christus ministris potuit dare et non dedit *ibid.* — potuisset dare potestatem cooperandi cum Deo impetrando, non vero efficiendo *ibid.* — potestas non est donum gratiae gratum facientis, sed gratis datae IV 423 f. 4 — potestas ministerialis in omnibus est aequalis IV 428 b. 429 b

— administratio primo et principaliter est commissa sacerdotibus IV 421 a — Administrandi potestas ratione necessitatis extenditur ad laicos omnes, qui possunt facere ea quae sunt de integritate Sacramenti *ibid.* — Administrans debet esse visibilis ut homo, unus, diversus a baptizato, qui possit proferre formam cum intentione et applicare materiam *ibid.* sq. — Omnis qui potest in casu necessitatis debet baptizare; alias nemo facit sine gravi peccato nisi sacerdos *ib.* b — nullo modo potest administrari a satana *ibid.*

— Nemo potest baptizare se ipsum IV 422 a — Plures non possunt baptizare unum, mutando formam: nos baptizamus IV 422 b sq. — Plures possunt simul baptizari hac forma: ego vos baptizo *ibid.*

— Requiritur intentio ministri, ut applicet fidem Ecclesiae ad actum particularem IV 153 2* — Nec materia nec forma habet significationem determinatam sine intentione ministri *ib.* 4* — Qualis intentio requiratur IV 155 3* — Deficiente intentione baptizantis, videtur Deus supplere IV 154 a sq. — Cum non constat de intentione baptizantis, adhibita diligentia, nec apparente signo defectus, non oportet rebaptizari IV 153 5* — Baptizati ludere sunt rebaptizandi sub conditione, nisi constet de intentione baptizantis IV 461 d. 4 — Ebriosus potest baptizare, ebrius actu non, nisi sciat quid faciat et formam non corrumpat IV 131 d. 2

— Haereticus adhibens materiam, formam et intentionem faciendi quod facit Ecclesia, valide baptizat IV 424 a. 426 b. 460 d. 2 — Haereticus potest habere intentionem faciendi quod facit Ecclesia, dum credit, Ecclesiam nihil facere *ib.* b — Baptizatus ab haeretico non suscipit rem Sacramenti, si ponit obicem, consentiendo haeresi IV 426 b — Parvuli baptizati ab haereticis quantum ad meritum sunt in Ecclesia IV 427 b — In necessitate aliquis licite petit baptismum a ministrante simoniace IV 425 b — Quando quis licite accedat ad ministrum haereticum IV 426 b

— In subiecto requiritur fides informis ex parte rationis, attritio ex parte voluntatis, et quaedam humilitas et subiectio ex parte irascibilis IV 403 3*. 404 d. 1.

BEA

— In adultis debet praecedere actus virtutis poenitentiae informis IV 404 d. 4 — effectus non impeditur per motum venialis peccati nisi ad tempus IV 96 3* — Tripliciter aliquis fecte accedit secundum triplicem potentiam interiorem IV 403 a — Fictio tollitur per confessionem, non in quantum est sacramentalis sed actus voluntarius IV 405 d. 3

— Fecte accedens, recipit Sacramentum, sed non rem IV 403 a — Fecte accedentes imperfecte induunt Christum, exterius et interius per characterem IV 405 d. 4. — fecte susceptus non est opus mortuum, cum sit opus Dei IV 404 4*. 700 2* — Character in baptismo impressus, recedente fictione, delet praecedentia peccata quoad culpam et poenam *ib.* a. 146 1* — Coactus coactione sufficienti et illudens non recipit Sacramentum IV 400 b sq. 153 3* — Coactus inductione, cum non sit simpliciter involuntarium, recipit Sacramentum IV 401 a. 700 2* — acceptus sine dispositione suscipienti dat tantum gratiam gratis datam IV 401 3* — non debet dari non accedenti libera voluntate *ib.* 2*, 4* — Quoad parvulos statur voluntati offerentium, quoad furiosum voluntati, quam forte habuit *ib.* 4*

— Ex divina institutione non potest baptizari existens in utero IV 449 b sq. — non est actus figuralis, sed actus in persona, nec potest fieri nisi circa praesentem III 82 3* — Nullus debet baptizare dormientem nisi in periculo mortis, et nisi praesumatur eius consensus IV 460 d. 3 — Furiosus potest baptizari, si aliquo modo, dum habuit usum liberi arbitrii, voluntatem habuit baptismi suscipiendi IV 401 4*

— sanguinis dicitur minus proprie quam baptismus aquae IV 409 1* — non est Sacramentum IV 410 a — dicitur baptismus ratione purificationis interioris *ib.* 3* — non delet peccatum mortale IV 409 a — non tribuit gratiam gratum facientem, sed consummat, nec tribuit characterem *ibid.*, 3*. 446 d. 3

— maiorem efficaciam habet a passione Christi IV 409 2* — in liberando a malo et ordinando ad bonum exceditur a baptismo fluminis extensive, sed excedit intensive IV 408 b, sq. — simpliciter praecellit baptismum aquae IV 409 a — continet effectus aliorum Sacramentorum IV 416 d. 3

BEATITUDO — est finis omnium voluntatum, sed bonarum finis est beatitudo vera, malarum beatitudo simulata II 882 4* — est ultimus finis omnis operationis rationalis II 459 f. 5 — summae participatio est ultimus finis creaturae rationalis II 460 a — aeterna est praemium operis meritorii II 698 b

— est finis satians nostrum appetitum IV 883 f. 4. 1000 b. 1012 f. 4 — Satians nostrum appetitum ut obiectum solus Deus est IV 1000 b — Satians sicut informans est influentia Dei in animam, quae est ipsa deformitas et satietas III 296 b sqq. IV 1001 a. 1007 a — per prius dicitur de beatitudine increata et obiectiva, per posterius

de beatitudine creata, in quantum satisfiat propter obiectum IV 1001 a

— Omnes habent cognitionem et appetitum de beatitudine in generali, sed in speciali potest errare cognitio et declinare affectu IV 1003 b — in universali appetitur ab omnibus, sed in particulari a multis contemnitur II 528 d. 3. 683 2*, 3*. 882 1* — cognoscitur naturaliter per indigentiam, in quantum non omnino illam privat, sed ad eam disponit et inclinatur, vel per cognitionem innatam IV 1004 a — cognitio in universali omnibus est innata, in particulari habetur aliquo modo per fidem, perfecte autem habetur per deiformitatem gloriae II 894 d. 4 — per fidem certitudinaliter cognoscitur, et ex tendentia ad ipsam cognoscitur per coniecturam bonitas voluntatis *ibid.*

— in speciali non cognoscitur nec appetitur nisi per gratiam II 683 2*, 3*. 630 b — in quantum est bonum supernaturale, non potest attingi a libero arbitrio in ullo statu sine adiutorio gratiae II 698 b, f. 4 — dicit iustitiam consummatam I 854 3* — convenit homini naturaliter quantum ad aptitudinem, sed quantum ad ordinationem sufficientem non sine gratia I 161 7*. II 469 b — appetitur naturaliter ut animae conveniens et sufficiens IV 1003 b — appetitur sub ratione commodi, quod est proprium naturae rationalis III 630 a. IV 1004 4* — non appetitur appetitu deliberativo IV 1003 f. 3 — appetitur naturaliter, sed actu contingenti voluntatis II 613 a — aliter in Deo I 126 3*

— continet omnia bona non secundum veritatem, sed secundum aequivalentiam II 698 b. III 360 2*. IV 953 d. 9. 1001 3* — non constat ex bonis corporis IV 1005 4* — De ratione beatitudinis est bonitas, caritas, iucunditas I 53 f. 4 — consistit in gaudio de bonis II 285 arg. 2. IV 1005 a, 3*. 1012 b

— ut status perfectus plenitudine omnis boni ponit visionem Dei claram et intentionem perfectam II 432 a — ut status perfectus privatione omnis mali poenae et culpa non est perfecta sine visione Dei *ibid.* — consistit in visione, dilectione et fruitione vel comprehensione simul coniunctis IV 1009 b — dicitur consistere in visione, in quantum per hanc distinguitur status patriae a statu viae *ib.* 4* — dicitur consistere in visione non proprie, sed per concomitantiam I 37 3*. II 831 b — consistit in visione Dei ut primo praemio II 122 f. 1. 123 a — consistit in Dei visione clara, ut includit securam eius tensionem II 142 d. 4.

— essentialiter includit perseverantiam et securitatem II 131 f. 1, 2. 142 d. 1, 2. 176 b. 449 b. 459 f. 6. 460 a — est invariabilis nec patitur additionem II 432 a. 286 b — est bonum inamissibile II 131 f. 2. III 266 f. 2. 577 b. 578 5*. 583 b — stat sine praemio accidentali et secundae stolae perceptione II 457 b. 458 2*. 286 b — nullum patitur secum dolorem II 288 6*. III 357 4*

— ut perfectio creaturae est creata IV 1000 f. 4 — est bonum creatum determinati generis *ib.* f. 2. 1001 3* — est in genere accidentis et in prima specie qualitatis *ib.* f. 3, 4. 1001 4*, 5* — non dicit actum sine habitu, a quo procedat, nec habitum sine actu, quia dicit perfectionem summam, quae est in actu continuo IV 1001 5* — dicit habitum ut actum sive in actu III 380 f. 3. IV 1001 5*. 1008 f. 4 — principaliter dicit habitum IV 1001 5* — dicit rem duplicis generis, sed principaliter generis qualitatis *ibid.* — perficit animam quantum ad esse secundum *ib.* 4*. 1007 4*, 3* — est habitus secundus et perfectio secunda IV 1006 f. 3

— est per influentiam a Deo ut obiecto consummante IV 1007 3* — perficit animam, in quantum causatur a superiori et coniungit animam summo Deo IV 1001 4* — creata non finit appetitum per se, sed per coniunctionem cum increata I 42 5* — creaturae attenditur in ordinatione ad Deum, cuius est manifestatio et participatio bonitatis II 44 b

— sive dicatur proprie, sive communiter, ut includit praemium accidentale et excludit omnem miseriam, est in anima sicut in subiecto primo IV 1005 a sq. — non est in corpore solum sicut in materia et obiecto gaudii *ibid.* — est in sola anima ut subiecto primo per inhaerentiam, sed per redundantiam est in corpore coniuncto *ib.* b. II 42 b — non est in substantia animae sine respectu ad potentias IV 1006 b, f. 4 — primo est in potentiis non secundum rationem potentiae, sed substantiae et imaginis *ibid.* sq., 2*

— Actus gloriosi principales respiciunt Deum ut praemium substantiale et appellantur dotes IV 1009 a — Omnes vires, quae habent per gratiam actum in Deum, habebunt per gloriam actus perfectos, evacuatis imperfectis, sive in Deum, sive in bona creata *ib.* b — complectitur actum rationalis, irascibilis et concupiscibilis *ibid.* III 575 6* — Irascibilis et memoria conveniunt quodam modo in actu fruitionis IV 1009 4* — Actus irascibilis non debet praecedere actum concupiscibilis III 575 6*

— Praemium increatum est idem omnibus et commune, sed beatitudo creata est singulis propria II 256 3* — obiectiva est omnium una merces, sed formaliter dicta est differens quantitate gaudii et praemii secundum quantitatem meritorum IV 1010 b sq. — Gaudium erit par non intensive, sed extensive IV 1011 2* — Nemo participat Deum in summo simpliciter, sed summe sibi et hoc magis vel minus *ib.* 3*

— Gaudium non potest esse maius ex maiori obiecto, nec respectu eiusdem nec respectu diversorum IV 1012 b — gaudium potest esse maius, quia ex maiori habitu, respectu diversorum, non vero respectu eiusdem quantum ad diversa tempora *ibid.* — potest esse maius, quia latius, et de pluribus respectu eiusdem secundum diversa tempora, non vero respectu diversorum *ibid.* — Maius gaudium, quia ex

codem habitu intensius, reperitur et respectu eiusdem et respectu diversorum IV 1013 a — Anima ex eodem habitu intensius movebitur, resumpto corpore, in quantum tunc nullum habebit retardans *ibid.* — consummabitur completo numero electorum IV 948 3*

— septem nominant habitus III 738 a — perficiunt potentias et ordinant ad actus ultimos et perfectos III 737 a. IV 28 b — conformant ipsi gloriae III 738 a — earum usus non est in omnibus, qui habent gratiam III 795 b

BEATUS — per essentiam est solus Deus, beatus per primam influentiam est spiritus rationalis, beatum per quandam redundantiam est corpus humanum III 629 a. 632 3* — est, cui ad nutum cuncta succedunt I 798 f. 4. II 287 f. 4

— Beatorum in caelo dispositio et ordo II 85 b — in quocumque loco fruuntur Deo IV 942 b, f. 4 — non impediuntur a contemplatione Dei per considerationem actuum hominum IV 1048 1* — continue in Deum ascendunt per continuationem primi intuitus IV 948 2*

— ordinantur ad bonum necessitate immutabilitatis, quae non repugnat eorum libertati II 612 b. III 352 6*. 384 1* — sunt impeccabiles ratione perfectionis, cum a potentia tollatur defectus II 1002 5* — eis aufertur radix mali, quae est concupiscentia, et datur plenitudo boni II 835 5* — secundum contemplativam sunt ita conversi ad Deum, ut non possint averti II 482 a — ita diligunt semetipsos, ut non retardentur in dilectione Dei III 694 3*

— non habent cogitationes volubiles per modum discursus, sed considerando unum post aliud III 311 1*. 687 a — vident multa propter unum IV 1021 3* — simul possunt videre plura, per deiformitatem gloriae sublimato intellectu IV 902 b — In Beatis non est variatio quantum ad ea quae spectant praemium substantiale, tamen quantum ad conversionem ad inferius I 160 2*. III 344 4* — In Beatis evacuabitur quod est ex parte I 74 b — singuli non possunt proficere et sunt omnino contenti suo statu I 317 a. 770 5*. II 182 b. 247 5*. III 280 6*. 302 6*. IV 1014 3*

— habent omne quod volunt sibi, licet nondum omne quod volunt aliis IV 948 3* — possunt quicquid volunt respectu actus proprii, non alieni *ib.* 4* — De substantia beatitudinis est, ut Beati habeant omne quod volunt sibi, de eius *bene esse* et consummatione est, ut habeant omne quod volunt aliis *ib.* 3* — orant tantum pro aliis, et donec numerus electorum impleatur IV 948 3*

— gaudet de bono proximi, sicut de suo, sed non ita ut gaudeat de bono perfectioris, quantum si haberet illud III 693 a sq., 3*. IV 1011 4* — In Beatis non cadit timor nec erubescencia IV 904 d. 4 — gaudebunt de malis praeteritis, in quantum sunt ab iis liberati a Deo IV 903 d. 3 — Cognitio poenae reproborum facit ad eorum gloriam cumulandam IV 1049 b. 1050 3*

BEN

maxime delectantur in sensu visus II 481 4* — Ad beatitudinem principaliter pertinet laus mentalis trium potentiarum interiorum, non vero laus vocalis IV 1010 a

— cognoscunt cogitationes et affectiones aliorum IV 1025 1* — appetunt aliorum glorificationem, quae est eis proficua IV 1040 4* — eorum caritas quantum ad liberalitatem communicationis est maior, quam possit esse in via III 691 b. 704 3* — videntur non magis amare se ipsos quam alios III 693 a sq. — vident nostram indigentiam et pro nobis orant IV 948 2* — possunt nos iuvare per aliquas operationes IV 942 b

BENEDICTIO — in rebus ponit quandam proprietatem sanctificationis IV 279 a — episcopalis delet peccata venialia IV 549 f. 5. 550 a — ciborum exemplo Christi IV 187 1* — habet effectum et valorem a Deo IV 707 1*

BENEFICENTIA — opponitur avaritiae IV 833 d. 4 — habet annexam promissionem vitae *ibid.* — potest et debet esse maior et minor secundum diversas opportunitates III 651 b — erga parentes est in praecepto III 823 a. 826 a — praecepto includuntur omnes homines iuxta ordinem caritatis III 833 d. 4

BENEFICIUM — aliquod respicit communem utilitatem, vel personam singularem, et in hac vel animae salutem, vel sustentationem vitae praesentis III 651 b — divina dantur cum respectu ad indigentiam, ad dignitatem et ad utilitatem III 40 b — multa Deus impendit iis quos non acceptat II 632 6* — maxima praestita hominibus sunt incarnatio, redemptio et eminens glorificatio III 704 a — futura non amantur sine aliquo dono gratiae III 755 4* — dilata aestimantur III 32 f. 4

— eorum quilibet debet esse memor ad gratias agendum IV 586 d. 3 — omnia sunt recolenda saltem in communi, ita ut pro nullo in speciali aliquis ingratus existat IV 585 d. 2 — secundum quod sunt plura, maiores quilibet debet gratias agere, et si non agit, magis ingratus iudicatur *ibid.*

— In collatione beneficiorum ecclesiasticorum attendenda est meriti dignitas et parum aut nihil consanguinitas III 651 b

BENEVOLENTIA — est a dono pietatis III 786 a — pro loco et tempore aliquando progreditur in compassionis affectum, aliquando in operis beneficium *ibid.* — exercetur respectu proximi, respectu sacrae Scripturae audiendae et passionis Christi recolendae *ibid.* — principaliter exercetur circa cultum Dei, deinde circa parentes et omnes homines *ib.* 1*

BIGAMIA — est contra ius naturae et ius divinum IV 842 1*

— reddit ineptum ad ordines, maxime sacros IV 654 a. 877 3*. 879 f. 2 — impedit perfectionem significationis Sacramenti Ordinis IV 654 a, 3*, 4* — est defectus Sacramenti matrimonii non negative, sed privative *ib.* 4*. 887 3* — iudicatur adesse, ubi quocumque modo deficit unitas ex parte uxoris IV 655 a —

non oritur ex matrimonio non consummato IV 686 d. 6

Bis — dicit numerum actus ex parte mensurae sive temporis III 192 a — dicitur de actibus similibus univoce vel analogice *ib.* 1* — dicit multiplicationem actus vel per interruptionem, vel per completionem *ib.* 2*, 3*, 4* — dicitur de actibus, qui ponunt in numerum III 191 f. 3

BLADUM — non quodcumque est materia sufficiens eucharistiae IV 260 1*

BLASPHEMIA — de se non est peccatum in Spiritum sanctum, sed spiritus blasphemiae ut peccatum speciale II 997 d. 2. IV 360 d. 6 — dicta ex surreptione et animi conturbatione non semper est peccatum grave IV 360 d. 6

— repugnat divinae veritati II 993 6* — Spiritus blasphemiae est peccatum contra Spiritum sanctum et comprehenditur sub impugnatione veritatis agnitae *ibid.*

BOETHIUS — eius mens de materiae generalitate II 91 1*

BONAVENTURA — Ratio et intentio scribendi II 1 a. 3 b. III 896 b — non discordat a Magistro, nisi ubi communiter non tenetur II 1 a — maxime adhaeret magistro Alexandro *ibid.* 2 b

BONUM — habet rationem finis I 804 b. II 808 arg. 5. 881 arg. 2. 892 arg. 3. 952 b. IV 719 arg. 4 — sub ratione boni habet rationem finis et amabilis II 884 b — propter se est, quod bonitatem non habet ab alio, nec illa est ad aliud I 39 f. 1 — In eo quod habet rationem finis, est ratio bonitatis eorum quae ad ipsum ordinantur II 28 f. 2. — Quod se ipso est bonum non est propter aliud II 15 f. 5

— aut est finis, aut ad finem I 34 f. 1 — increatum est finis, bonum creatum est ad finem III 641 f. 4 — in creatura est per ordinem in finem I 151 4*. 769 arg. 4. 786 a. 826 b. II 813 a — necessario ponit ordinem II 887 3* — dicit indivisionem entis ab actu ut in finem relato IV 332 a

— respondet ordini, qui respicit Deum ut finem, ad quem refertur et cui assimilatur I 79 d. 3. II 832 2* — Ordo in finem respicit et ostendit bonitatem I 786 a sq. — in quantum dicitur in relatione ad finem, non absolute, opposita possunt esse bona et ordinabilia ad finem I 859 4* — dicit aptitudinem et ordinationem habitualementantum, unde aliquod bonum potest esse falsum III 511 5* — In quolibet bono reperitur modus, species et ordo II 829 a sq. 830 4*. 832 2*

— convertitur cum ente I 32 f. 2. II 15 f. 5. 191 5*. 805 5*. 814 f. 4. 938 a. 1004 5*. III 698 1* — convertitur cum vero eodem modo significato I 828 1* — differt a vero non essentialiter, sed secundum rationem II 561 3*. III 593 5* — et pulcrum sunt idem re, sed differunt ratione I 545 3*. 833 arg. 4. IV 497 a sq.

— abstractive est illud quo aliquid ordinatur in finem, concretive id quod est ordinatum in finem I 294 1*. III 630 b — participatum ut participans et ordinatum potest non esse bonum, sed participatum ut partici-

BON

patio et ordinatio potest quidem non esse, non tamen non esse bona, cum est I 294 3* — potest abstrahi a rebus per intellectum semiplene resolventem, non vero plene ad causas comparantem II 51 d. 2 — substantialis non addit supra formam novam essentiam, sed relationem ad causam finalem *ibid.* — in creatura est substantialis, quae est a forma rei, quae dat esse, et est accidentaliter ex forma, quae dat bene esse *ibid.*

— dupliciter potest dici verum IV 332 a — integrum sive perfectum dicitur quantum ad integritatem sufficientiae, vel superabundantiae II 817 d. 3 — Optimum in genere potest esse magis et minus bonum III 431 3*

— dicit rationem *causae* efficientis et finis I 804 b. II 31 d. 1 — est conditio operantis, quae respicit ipsum secundum naturam et communicatur rei productae IV 963 3* — est potissima ratio productionis effectuum, in quantum movet voluntatem II 51 d. 1 — ut conditio causae in quantum causa est dispositio proxima ad actum I 44 d. 14. 802 3*

— ut sic secundum proprium actum est *diffusivum* sui I 344 arg. 3. 746 f. 1. 804 b. II 39 f. 1. 41 f. 3. 190 arg. 5. IV 188 d. 2 — Ubi maior diffusio intensiva, minor est extensiva III 43 3* — Summae bonitatis est summe se communicare diffusionem naturali, non vero voluntaria I 53 f. 1. 180 f. 4. 785 4* — Dei diffunditur ad extra diffusionem voluntaria, non naturali I 41 3*. 785 4* — a Deo est proprie per modum causae, a creaturis per modum meriti II 264 3* — Ratio boni attenditur proprie in diffusionem effectus ad extra I 345 3* — simpliciter per diffusionem se extendit ad omnia, bonum gratuitum non ad omnes II 491 5*. III 700 1*

— *summum* est bonum per essentiam II 814 1* — summum non potest esse generis determinati I 174 3*. IV 1001 3* — Bonitas increata non distinguit bonum a malo, quia est omnibus communis I 293 f. 5 — summum aggregat omnia bona in sua integritate, quae complectitur ratio boni in sua universalitate I 174 4*. 596 d. 6. II 817 d. 3. 888 b. III 560 2* — non habet aliquid superius se vel sibi aequale III 642 a — est unum tantum III 594 f. 1 — in infinitum excedit bona creata III 643 5* — non potest referri ad aliud bonum I 34 f. 2. II 803 f. 5. arg. 5 — in infinitum excedit nostram affectionem I 41 2*. III 612 2* — summum habet omnimodam sufficientiam in se sine unione ad aliud I 44 d. 12

— Deus est bonum summum et infinitum I 40 b sq. 44 d. 12 — est ipsa Bonitas III 630 b — Deus est summe bonus in se et respectu creaturae II 125 f. 2 — Deus solus caret omnino quocumque malo II 817 d. 3 — Bonitas in divinis est una I 43 d. 7 — ut opponitur potentiae et sapientiae appropriatur Spiritui sancto I 596 d. 6

— Bonitas divina imprimit bonitatem in rebus I 44 d. 14 — divina est causa nostri

esse sed voluntaria, non naturalis I 41 3*. 44 d. 13 — Dei bonitati convenit esse causam bonitatis creatae in tempore III 10 a — in **creatura** non est per essentiam, sed ex comparatione et participatione II 51 d. 2 — dicit habitudinem necessariam et relationem ad causam *ibid.* — et ordo non est in rebus nisi per relationem ad summum bonum I 78 d. 4. 746 f. 4. II 15 f. 5. 810 f. 6

— diversimode participatur a creatis secundum plus et minus III 639 3* — est in creaturis per participationem a Deo, et maius et minus, secundum quod accedit ad Deum II 817 d. 3 — eius participatio in creaturis est limitata II 40 4* — est ordinata I 345 1*. II 17 2*. 43 5*. IV 1011 f. 4

— Omnia sunt bona, in quantum a Deo producuntur II 26 f. 4. 27 3*. 6*. 114 a — Omnia sunt bona, in quantum a Deo ad ipsum convertuntur II 4 a. 44 4* — Omnia sunt bona et ordinata, in quantum tendunt ad Deum II 28 f. 2 — Omnia fiunt ad bonitatem Dei vel ostendendam vel participandam II 42 1*. 52 d. 3 — Omnis bonitas est a Deo, licet non ut a tota causa II 690 a — A summo bono non egreditur nisi bonum I 720 f. 5. II 113 f. 2. IV 246 f. 2

— Quod in se minimum habet de bono, tamen optime ordinatum est II 17 2* — Deus dat unicuique quod melius est secundum exigentiam ordinis et naturae II 43 5*. 716 3* — Deus facit optima non absolute, sed in ordine I 784 1*. 2*. 786 a sq. II 533 1*. IV 917 3*. 4*. 961 b

— creata per assimilationem ad Deum habent pulcritudinem, qua nos delectant et alliciunt, non tamen quietant I 41 4* — creatum est bonum integrum integritate sufficientiae II 817 d. 3 — creatum non potest esse summum bonum, sed potest esse purum sine admixtione mali *ibid.* — creatum potest esse bonum integrum per superabundantiam solum participando summum bonum *ibid.* — secundum quid I 101 3*

— Inter bonum creatum et increatum est proportio large dicta secundum convenientiam analogiae III 639 2* — creatum quantumcumque duplicatum non aequiparatur increato I 72 4*. 293 9*. II 283 arg. 3 — creata sunt bona bonitate increata non ut forma, sed ut fine I 131 4* — omnia creata procedunt ex caritate divina secundum habitudinem principii producentis III 700 4* — Bonitatis divinae communicatio attenditur in effectibus eius, quae sunt vel naturae, vel gratiae *ib.* b

— plura non sunt meliora uno, quod continet in se perfectionem illorum IV 763 d. 3. 880 a — plura, quorum unum habet bonitatem ab altero, ambo plus valere possunt, quam alterum illorum per se II 928 2* — plura creata et finita sunt meliora paucioribus II 52 2*. IV 306 arg. 1 — creatum et finitum ratione suae finitatis recipit augmentum per additionem alterius boni I 52 2* — Bonum additum bono, ita ut tollat ordinem, illud non auget, sed potius perimit II 887 3*

— est triplex, magnum est gratia et virtus gratuita, mediocre sunt potentiae animae, infimum est corporale III 631 1*. IV 23 2*. 79 arg. 4 — differentiae principales sunt bonum supra nos et infra nos et iuxta nos et intra nos III 632 b. 653 d. 3 — communiter dictum complectitur bonum naturae et gratiae quantum ad intellectum et voluntatem I 596 d. 6 — est gratiae vel naturae vel fortunae IV 874 a — spiritualia tenent rationem honesti, bona temporalia tantum rationem commodi III 630 b. 631 1*

— est **honestum**, conferens et delectabile I 36 f. 2. II 593 a. IV 718 a. 719 b — honestum dicitur aut quod est pure bonum, aut in quo est eius similitudo I 41 4* — est quod sua vi nos trahit et dignitate nos allicit IV 717 arg. 3 — Abstinere a bono commodi cadit in genere boni honesti II 429 b — Natura dicitur quaerendum bonum commodi, non tamen in praeiudicium boni honesti III 630 a sq. IV 750 4*

— alicui sive **utile** est, per quod contingit aliquo modo in finem ordinari II 670 d. 2 — utile est triplex et maximum est quod non contingit male uti *ibid.* 639 5* — omni ut obiecto contingit male uti II 670 d. 2. IV 209 1* — utile sive conferens est quod ducit in finem bonum, quod potest esse tripliciter I 826 a

— In nobis differt bonum **proprium** a bono communi, non vero in Deo II 44 4* — Proprium et alienum non differt secundum gradus bonitatis, sed ratione naturae substratae III 693 a — principaliter est diligendum, sed ita ut affectus circa alios non torpescat III 694 4* — proprium et commodum appetitur a natura ut deficiente II 44 2* — commune praefertur bono privato I 825 arg. 2. III 879 b — proprium quaerere, ita ut excludatur commune, sonat in vitium III 607 1*. 644 4* — proprium diversificatur in diversis II 888 f. 3 — commune appetitur amore liberali *ib.* b — in commune deductum pulcrius elucescit I 195 arg. 4

— ut bonum est **obiectum** affectus II 263 arg. 3. 558 arg. 3. 916 d. 4. III 863 arg. 3 — est obiectum appetitus tam naturalis quam deliberativi I 36 f. 2, 3. 68 f. 4. II 565 f. 4 — est obiectum liberi arbitrii, et malum non nisi sub ratione boni II 517 a. 614 f. 4, b. 615 2*. 809 b. III 855 d. 2 — et eius oppositum est obiectum voluntatis I 802 2*. II 555 f. 2. 613 3*. 1004 2* — sub ratione boni sive praesentis sive futuri est obiectum affectus I 801 2*, b. II 561 3*. III 576 b sq. 689 a. 698 4* — sub ratione boni est obiectum caritatis III 577 2*. 590 f. 2. 593 3*. 630 b — sub ratione ardui est obiectum spei III 577 a, 3* — sub ratione boni, quando praesens est, delectat concupiscibilem ratione convenientiae *ib.* 3*

— Omnia secundum omne quod sunt appetunt bonum I 804 b. II 15 f. 5 — quod potest cogitari potest appeti I 40 f. 4 — naturaliter amatur aut ut bonum simpliciter, aut ut bonum sibi II 125 f. 2. 809 a — in generali appetitur naturaliter et sine errore,

in speciali autem secundum rationem deliberantem II 683 2*. 1003 b — honestum est propter se appetendum, sed conferens propter aliud I 40 arg. 4. IV 717 arg. 1, 3 — honestum potest appeti a solis rationalibus, conferens et delectabile etiam a brutis II 593 a. III 716 f. 5. — honestum naturaliter appetitur per synderesin II 910 4*. 911 b. 914 b — maius magis est amandum I 38 f. 2. 68 f. 4. IV 396 f. 3 — summum omnia exoptant II 382 f. 4. III 700 f. 5

— Voluntas aliquando movetur ad bonum simpliciter, aliquando ad bonum ut nunc II 846 b — Non movet voluntatem nisi bonum verum vel aestimatum II 882 2* — ut nunc secundum appetitum carnalem creditur esse bonum simpliciter II 498 f. 2 — ut nunc attrahit hominem maxime ex parte sensibili et facit eum similem bruto II 494 b. 716 3* — Sensualitas, quantum est de se, semper inclinatur ad bonum ut nunc, synderesis semper ad bonum simpliciter II 600 arg. 3 — Damnati non appetunt bonum honestum, sed commodum IV 1038 b. 1042 3*

— semper redit ad unitatem, **malum** procedit in dispersionem II 889 3* — Plura exigantur ad bonum quam ad malum II 582 a. 847 4*. 922 4*. III 738 3*. 801 3*. IV 423 5*. 700 4* — potentius est quam quodlibet malum II 684 arg. 3. 920 arg. 4. IV 19 arg. 6

— Cuius finis et usus bonus, ipsum quoque bonum est I 31 a. 35 3*, 4*. 826 3*. II 881 f. 3. 1004 2*. III 757 f. 2 — Causa bona, quae est bona, secundum quod causat, producit bonum, secus potest esse origo et principium mali II 804 2* — a Deo elicetur ex malo I 826 b. 834 4*. 835 d. 3. II 429 b. 773 4*. III 433 b. 626 4* — Actio, ex qua sequitur bonum praeter intentionem, non est bona I 826 b. 861 d. 3. III 433 d. 4 — potest esse principium mali ratione defectibilitatis II 805 4*. 806 b sq. — Ad bonum non necessario sequitur malum, per se loquendo II 720 2* — ad quod sequitur malum, non est omittendum, nisi quando malum praeponderat bono *ibid.* — A bono ad malum non valet locus a simili II 922 4* — corruptibile iunctum malo corrumpitur, bonum medicinale malum expellit IV 718 2*. 728 d. 5

— substantiale non opponitur malo, sed est eius subiectum II 813 a sq. — Bono per essentiam nullum malum opponitur, sed bono per participationem II 811 1* — opponitur malum vel minus bonum *ib.* 4* — maiori aliquando opponitur minus malum III 804 3* — uni opponuntur plura mala I 810 arg. 4. II 655 3*. 977 d. 2 — Bono malum opponitur formaliter et diversis bonis diversa mala II 970 f. 2 — potest magis et magis privari in infinitum II 811 b. 2*, 3*. 834 b sq.

— impiis et peccatoribus convertitur in malum II 429 a — *Non-esse* adimit totum bonum, *esse miserum* adimit partem boni IV 1038 b — amissum peccato nihil creatum recompensare potest II 5 b

BON

— **moris** est bonum gratiae perficiens affectum et consistit in voluntate I 596 d. 6 — **naturae** respectu boni moris est in potentia materiali, sed bonum in genere est quodam modo in potentia activa II 858 d. 5 — consistens in actu consideratum ad suum principium efficiens solum, est bonum naturae; comparatum ad materiam debitam dicitur bonum in genere; comparatum simul ad formam et finem est bonum perfectum *ibid.* — **moris** inchoatur in actu transeunte in materiam debitam, specificatur et completur per adventum circumstantiarum *ibid.* — In nobis est bonum naturae ut ordinabile, virtus et gratia ut ordinans, etabilitas media ut illud, secundum quod est ordinabile I 836 d. 7. II 813 a. 823 a

— **naturae** non disponit ad gratiam ut necessitas nec ut congruitas, nisi in quantum aliquis sic se praeparat, sicut natura nata est capere IV 445 4* — **moris** magis propinquum est gratiae quam bonum naturae IV 355 arg. 4

— ut dicit bonitatem naturae sive essentialem non est differentia actionis deliberativae, sed convertitur cum ente II 938 a — **moralis** non se extendit ad omnes actiones, sicut bonitas naturalis II 945 5* — **naturae** non excluditur per malum moris II 863 2*, 5*. 938 2* — **naturae** est essentialis, moris est accidentalis II 52 d. 2. 874 a — et malum est prima contrarietas in moribus et differunt toto genere II 937 f. 4. 938 a

— **Bono** in genere opponitur malum in genere, bono ex circumstantia malum ex circumstantia, et bono simpliciter sive secundum se opponitur malum secundum se, sive demeritorium II 938 a. 943 b — in genere non dicitur proprie, sed per quandam conformitatem ad genus in indifferentia, ut fiat meritorie vel demeritorie II 944 4* — simpliciter est quod est recte ordinatum in finem bonum I 35 3*. II 689 a — aliquo modo dicitur, quod quodam modo de congruo disponit ad bonum perfectum, vel id quod in finem est tantum ordinabile, sed habet quandam ordinationem intra se II 689 a — in genere et ex

circumstantia est medium inter opus meritorium et peccatum III 817 5* — per se et de sui natura est ordinabile I 33 a. 831 4*. II 444 a. 810 f. 4. 832 5* — vel est bonum ex se, vel ex bonitate utentis I 826 3*

— Quaedam sunt bona, quia praecepta, quaedam sunt praecepta, quia bona III 848 f. 4 — absolutum et simpliciter praesupponit bonum ex circumstantia II 921 f. 4 — attenditur secundum constitutionem ex concursu multarum circumstantiarum, malum ex cuiuscumque privatione II 922 4* — indutum omnibus circumstantiis est bonum perfectum, deficiens autem in aliqua reducitur ad bonum in genere II 859 a

— licitum potest prohiberi II 428 d. 5 — minus licite eligitur, sed non vovetur IV 817 2* — maius dicitur intensive, quia plus Deo placet, aut extensive, quia pluribus prodest II 927 a — ad bonum expediunt sex dona Spiritus sancti, duo ad bonum, quod est finis, reliqua ad bonum, quod est ad finem III 745 b — Ad bonum triplex auxilium I 835 d. 3

— Nullum bonum est irremuneratum et nullum malum impunitum apud eum qui iuste iudicat I 713 6*. II 445 f. 5. 458 f. 3. IV 356 f. 1. 357 b — Bona et mala omnium omnibus nota fient in iudicio IV 901 b

— **operum** ortum habet ex bonitate operantis II 718 arg. 4. 933 4*. 1004 3* — actuum attenditur in ordine ad finem II 858 d. 5. 945 5*. III 803 b. 805 f. 4 — Opera exteriora recipiunt bonitatem ab actu interiori, secundum quod sunt opera rationis, quae ordinantur in finem et procedunt ab ipsa voluntate, in quantum bona per ordinationem ad bonum finem IV 714 4* — Quantitas bonitatis non venit ab actu, sed ab habitu intrinseco IV 462 5* — Opus procedens ex mala voluntate est malum ut opus operans, sed potest esse bonum ut opus operatum, non primo et per se, sed per accidens et ex consequenti I 860 d. 2. 861 d. 3. III 433 d. 4 — Opus ab intentione habet bonitatem vel malitiam, non vero speciem II 933 d. 4

— Aliquid potest esse bonum in se, quod non recte ordinatur ad alterum ut

CAE

finis II 882 a — **factum** cum intentione mala non est simpliciter malum, sed malum huic III 840 4* — fit malum, deficiente recta intentione, qua debet ordinari in finem III 844 a — Qui bonum malo modo facit peccat ratione circumstantiae IV 209 3*

— **voluntatis** inchoatur in appetitu naturali et consummatur in virtute deliberativa, quae supponit bonitatem alterius II 917 d. 3 — Nemo dicitur bonus nisi ab actu voluntatis I 30 f. 1 — Prius sumus boni, quam operemur bona I 293 f. 6. 469 arg. 2. II 183 3*. 1004 3*. IV 352 2*. 428 arg. 3. 462 5* — Opus bonum non potest sufficienter referri in ultimum finem sine caritate I 689 a. 882 3*. 883 f. 3 — circa voluntatem dicit qualitatem superadditam, circa actionem solum comparisonem ad debitum principium et finem II 938 3* — unde voluntas eadem non potest esse simul et semel bona et mala, nec absolute nec comparative; actio vero eadem potest esse bona et mala per solam comparisonem ad diversa *ibid.* — de anima dicitur, ut ordinabili in finem, de caritate, ut ordinante in finem I 294 4* — non augetur ex quolibet opere bono II 184 b. 182 b — quomodo diminuatur peccato I 836 d. 7. II 833 b sq.

— **Finis** facit voluntatem bonam, quae ad eum ordinatur, quatuor conditionibus concurrentibus ex parte finis et ordinabilis et ordinantis II 882 a. 921 a sqq. — voluntatis diversimode attribuitur fini et caritati II 882 3* — Voluntas bona est, quando in operando coniungitur divinae virtuti ut principio moventi, conformatur ei ut regulae dirigenti et unitur ei ut fini quietanti II 829 b sq. — finis redundat in voluntatem ratione ordinationis voluntatis ad illum II 882 4* — voluntatis est major vel minor secundum gradus approximationis et ordinationis in finem *ibid.* — est secundum mensuram gratiae III 553 d. 4 — Boni et mali distinguuntur per gratiam habitualement I 293 f. 5. 306 d. 6 — quantum ad esse gratuitum non cognoscitur nisi per signa probabilia II 894 d. 4

BULESIS — differt a thesi secundum modum volendi tantum et dicit voluntatem deliberativam II 566 4*. III 367 3*

C

CAECUS — habet potentiam ad videndum, quae dicit solam naturalem aptitudinem sine ordinatione ad actum III 269 2* — dicitur de fovea occultante quae in ea sunt IV 989 1* — Caecum Christus paulatim sanavit, sicut paulatim sanatur caecitas spiritualis, sequela peccati IV 379 d. 9 — possunt peccare per organa visus aut velle peccare, saltem veniali appetitu IV 600 4* — Caecitas non est a sole I 720 f. 3

CAELUM — diversa significat in Scriptura et apud philosophos II 85 b sq. — dicitur in Scripturis de caelo aëreo et igneo *ibid.* IV 979 4* — Caeli communiter dicti comprehendunt naturam caelestem proprie dictam et elementarem praeter aquam

et terram II 356 a — primo dicitur de corpore superiori, quod est contentivum, secretum et quietum, et secundum has proprietates dicitur de ipsa Divinitate II 85 d. 2 — Augustinus intelligit naturam spiritualem informem II 307 a. 312 b

— Secundum Augustinum primo die productum fuit caelum spirituale seu natura angelica, secundo vero caelum corporeum II 307 a — primo die productum est caelum empyreum II 71 b. 300 4*. 307 a

— Variae de eorum dispositione et numero sententiae II 85 b sq. — Caelorum distinctio ex perfectione universi deducitur secundum enumerationem Rabani II 355 b sq. — proprie dictum optime di-

stinguitur in decem sphaeras II 356 a sq. — Secundum diversitatem formarum distinguitur empyreum, sidereum et crystallinum *ib.* b — Secundum distinctionem luminarium est caelum stellatum et septem orbes planetares *ibid.* — Orbium inferiorum distinctio plus attenditur secundum diversitatem motuum quam secundum discontinuationem superficierum II 352 a. 3* — non attenditur secundum diversitatem formarum *ib.* a

— **empyreum** esse asseritur Scriptura et ratione II 71 b sq. 356 a — est continentia visibilium et invisibilium II 75 f. 2 — continet omnia creata *ib.* f. 3. 77 a. 85 b — productum fuit completum et

immutabile et mensuratur aeternitate cum suis contentis II 307 d. 1

— est locus Angelorum II 76 b — eius conformitas cum vita beata II 72 a, b. 74 b. 75 f. 469 d. 2

— recipit variationem ratione contenti I 169 3* — est mutabile quantum ad esse et non esse II 224 b — debet poni uniforme, immobile, perfecte luminosum II 71 b sq. — est sine astris II 72 1* — non movetur *ib.* 3*. 344 a — non recipit lumen a sole II 72 2*

— ut maximum mole omnia corpora locat, ut maximum virtute in omnia videtur influere II 74 b sq. — secundum aliquos specialiter influit in corpora humana in ordine ad vitam rationalem *ib.* a sq. — eius influentia potest esse mediata, adiuvando influentiam caeli siderei II 75 1* — Ad quosnam effectus eius ordinetur influentia *ib.* 4*

— **aqueum** potius per revelationem innotuit II 355 b — est ultra firmamentum et caret stellis *ibid.*, f. 1, 3 — probabiliter est de natura verae aquae ratione proprietatum, non ratione naturae elementaris II 337 a sqq. — crystallinum movetur propter perfectionem universi II 355 b. 356 b — est mobile primum, quod uniformiter movetur ab oriente in occidentem et trahit firmamentum et omnes orbes inferiores II 356 b. 357 3*. 369 b — Motus eius notificatur per uniformitatem quantum ad spatium horarum II 355 f. 2. 356 b. 357 4*

— **Natura** caelestis non est corruptibilis nec subiacet privationi II 217 f. 4. 303 a sq. III 283 6* — non subiacet contrarietati II 303 b. 340 a, 4* — requiritur ad constitutionem mundi praeter naturas elementares II 340 4* — est simplicissimum et perfectissimum inter corpora II 341 f. 3, 5 — non videtur esse de natura elementari, licet conveniant in quibusdam proprietatibus II 337 b sq. 340 a. 367 b — quantum ad naturam lucis maxime convenit cum igne II 321 5*. 340 a, 2*, 6*. 361 6* *Vid. V. Materia in Indice philos.*

— communiter dicit naturam perspicuam et contentivam, proprie vero etiam supra contrarietatem elevatam II 355 b — proprie dicitur esse natura quinti corporis, quae non habet appetitum ad aliam formam nec est passibilis et corruptibilis II 422 b — per conformitatem quandam dicitur large de natura, quae habet quandam subtilitatem et luminositatem II 423 a

— Natura caelestis non potest se ipsam multiplicare nisi aliquo extrinseco superaddito II 728 b — non venit ad commixtionem cum aliis elementis, sed influit in ea per virtutem II 422 b sq. — Materia caelestis secundum maiorem raritatem et densitatem est susceptibilis diversarum formarum II 358 b — Densitas et raritas est in caelo solum secundum partium situm *ibid.*

— **Corpora** caelestia non sunt receptibilia alienae impressionis IV 979 a — Formae corporum supercaelestium sunt incorruptibiles IV 994 b

— Homine peccante, lux eorum est di-

minuta IV 989 f. 2 — possunt tempore iudicii obscurari vel in se, vel in comparatione ad corpora gloriosa IV 995 d. 2 — post iudicium praemiabuntur, in quantum propter meritum hominis per augmentum lucis et splendoris efficientur consona corporibus gloriosis IV 990 b. 992 1*. 996 d. 4 — dicuntur peritura, non quod desinant, sed mutantur et innoventur IV 990 1* — praemiantur, in quantum sunt ordinata ad hominum obsequium *ib.* b, 3*. 997 d. 6 — innovabuntur per additionem luminis IV 979 3*. 990 b, 4* — non augebitur eorum calor IV 990 4*

— est maxime subtile et ad motum habile II 352 a, 2*. 354 a — Omnes orbes habent idem centrum II 354 a — movetur orbiculariter II 217 f. 2. 340 a. 348 b sq. — maxime competit figura orbicularis II 342 a, 2* — est mobile non ad locum, sed in loco et circa locum, unde simul firmum II 72 b. 342 3*. 354 2* — habet dextrum et sinistrum quantum ad orbes mobiles per comparisonem ad influentiam motoris II 72 b. 344 a. 356 1* — habet quodam modo sursum et deorsum II 344 3* — Situs polorum *ibid.* — Quae pars prima moveatur *ib.* a. 5*

— non est animatum II 344 a. 348 b. 367 b — habet motorem separatim II 344 a — non movetur a Deo ut tota causa, sed mediante virtute creata II 346 a — vel movetur a propria forma cum immediato influxu Dei, vel a Deo mediante Angelo II 348 b sqq. — non potest moveri a propria forma, nisi Deus suppleat eius defectus II 348 f. 3. 349 a, 2* — Movere caelos convenit Angelis II 349 a, 5* — movetur naturaliter, in quantum virtute intrinseca cooperatur virtuti motoris *ib.* 4*

— Secundum aliquos caelum sidereum movetur motu proprio II 356 b — Sphaerae inferiores habent plures motus, superiores habent pauciores II 352 b — Motus influit a superioribus orbibus in inferiores *ibid.* 716 4*

— Caeli stellati revolutio est propter hominem viatorem et cessabit, impleto numero electorum II 72 3*. IV 991 f. 1, 2, b sq., 4* — motus post iudicium terminabitur, quamvis per naturam non habeat terminum *intra* de se ex conditione mobilis et spatii, cum completus fuerit numerus electorum IV 991 b sq. — motus non debet esse perpetuus, cum sit actus imperfectionis *ib.* f. 3. 992 2* — motus est terminabilis secundum intentionem naturae, quae est regulata secundum institutionem divinam *ib.* 4* — corpora per motum assimilantur Deo, non simpliciter, sed ad tempus in causando *ib.* 3*. II 72 5* — moventur sine labore IV 989 f. 2. 990 3*

— Quomodo possit esse in caelo sonus et vox II 85 d. 1 — est perspicuum ut lucis susceptivum, vel etiam ut retentivum II 338 b — aqueum non est frigidum, nec sidereum calidum formaliter, sed effective *ibid.* 340 2*, 6*. 423 2*

— ut corpus incorruptibile et carens contrarietate conservat et influit in infe-

riora II 340 a — aqueum ratione frigiditatis conservat res corruptibiles, sidereum ratione caliditatis transmutat res inferiores II 356 b — influit mediante lumine II 319 f. 4. 328 b — influit lucem et calorem II 202 6* — Secundum aliquos tres caeli influunt triplicem vitam II 74 a sq. — Sphaera ultima maxime influit vitam II 352 b

— proprie dictum non solvetur igne, sed solum aëreum IV 979 1* — dicitur atterendum quantum ad exteriorem figuram, manente substantia IV 884 1*. 990 1*

— erit plenum electis, quantum facit ad pulcritudinem IV 924 4* — Omnes Beati in eo collocantur secundum dignitatem et locum II 85 b — Beati possunt esse in utroque hemisphaerio empyrei II 342 4*

— clauditur per debitum peccati, quod est in triplici differentia et removetur triplici clave IV 470 a, 1* — dicitur aperiri, quando vehemens fit influentia de supernis IV 252 d. 3 — Duplex porta ad caelum est observantia mandatorum et tolerantia tribulationum III 730 d. 5

CALIX — aliquando significat passionem, aliquando potus refectionem IV 194 a sq.

CALLIDITAS — est cognitio ordinata ad nocendum II 510 d. 2 — in serpente quoad nocendum corporaliter est naturalis, quoad nocendum spiritualiter erat ab assistentia diaboli *ibid.*

CALOR — dicitur pro proprietate substantiae vel pro quadam substantia subtili II 318 a — est forma accidentalis ignis II 320 b. 321 4* — inest igni in summo II 339 arg. 6 — habet statum augmenti intensive, non autem extensive I 347 3* — est forma corporis subiecti contrarietati II 324 4*. 340 3*-5*

— causatur a motu cum velocitate, a lumine cum multiplicatione radiorum II 341 6*. 361 4* — causatur a corporibus caelestibus vel virtute luminis, vel virtute a natura indita II 341 b. 562 7* — et lux, ubi sunt formaliter, differunt essentialiter, non ubi sunt effective II 559 f. 7. 562 7* — amplius calefacit propinquiora quam remotiora III 647 f. 3. 669 a

— triplex concurret ad generationem, animalis, elementaris, caelestis II 219 f. 5 — caelestis dicitur, quae est in corporibus a natura caelesti secundum debitam proportionem II 423 2* — ignis sicut convertit aliquid in cinerem, ita calor naturalis in carnem et sanguinem IV 275 2* — elementaris est consumens ratione inaequalis complexionis, calor caelestis est conservans nec indiget pabulo IV 1023 1*

CALVITIUM — est imperfectio naturae humanae IV 909 b

CAMBIIUM — est humiditas progressa e venis ad membra IV 908 a

CANONES — instruunt in generali et sunt regulae directivae pro casibus particularibus IV 542 a — Canonum scientia est inferior theologia et considerat solum *quia* IV 488 b

CAPACITAS — carens plenitudine caret perfectione III 281 f. 3 — animae est fini-

CAP

ta I 346 f. 4 — animae non impletur bono finito I 41 2* — animae ad gratiam non augetur in eius adventu nisi quantum ad virtutem cooperandi I 793 d. 3. III 283 6*

— omnis creaturae est finita III 280 2* — in creatura est longinqua possibilitas et obedientia respectu Creatoris, vel dicit dispositionem et exigentiam I 782 3* — continentiae localis est in corpore propter partium extensionem et propter potentialem distinctionem secundum hic et ibi II 77 a — materiae eo maior est, quo maior est infirmitas II 296 f. 4.

CAPILLI — sunt ex fumosa superfluitate IV 909 arg. 3 — sunt ad decorem IV 608 arg. 3. 609 5*. 909 b. 910 3*, 4* — quodam modo habent vitam ratione ortus et conservationis per actum vitae IV 908 3* — resurgent cum corpore glorioso, in quantum faciunt ad complementum et decorem IV 908 1*. 909 b — eorum tonsura instruit de vitanda superfluitate terrena IV 608 b

CAPUT — dicit principale membrum et membrum completum et principium aliorum quantum ad motum et sensum II 979 a — importat rationem influentiae et conformitatis naturae; largius dicit solum originale principium I 552 d. 7. III 27 7*. 284 b. 285 3* — influit magis quam cor in alia membra, non secundum veritatem, sed secundum manifestationem III 289 1*. IV 177 d. 4 — spirituale non unitur materialiter et naturaliter membris, sed spiritualiter per cognitionem et amorem III 285 2*, 4*. 290 5*

— non potest influere in membra sibi non unita ratione limitatae potentiae III 290 2* — In capite apparent omnes sensus et ab eo videtur egredi motus et sensus I 318 d. 4. III 289 1*. IV 82 b — In capite signari competit eos qui Deo dedicantur IV 608 b. 620 d. 4.

CARCER — malorum spirituum est aer caliginosus II 169 d. 2

CARENTIA — alicuius proprietatis absolutae est imperfectio in re, sed carentia rei extrinsece assistentis non semper attestatur imperfectioni rei IV 1031 b — debita iustitiae notificat peccatum originale ratione privationis II 722 b — iustitiae est formale peccati originalis II 776 d. 3 — Eis qui carent iustitia originali, competit status in limbo sine poena sensibili, sed eis qui carent iustitia personali sive gratuita, competit status infernalis IV 518 6*. 933 b — virtutum est praecipua sequela peccati IV 399 d. 9

CARITAS — *Notio — in Deo — Habitus — Augmentum — Oppositum — Amisio — Viae et patriae — Actus — Obiectum — Praeceptum — Ordo — Dei, sui et proximi — Inimici — Proprietates et effectus — Meritum*

— est amor gratuitus I 122 d. 9 — proprie est virtus gratuita I 23 d. 4. II 658 6*. III 592 3* — large dicit amorem multum appetentem amatum, quasi amor carus I 23 d. 4. 205 d. 4. 206 d. 4. III 652 d. 2 — dicitur, quia habet carum amatum et quia facit Deo carum et acce-

ptum I 299 a — est perfectus amor I 296 f. 2 — et dilectio sunt idem re, sed differunt ratione III 616 b — est a gratia, dilectio a voluntate deliberativa *ibid.* — definitur per dilectionem tanquam minus commune per magis commune et habitus per suum actum *ibid.*

— definitur per comparisonem ad obiectum, vel ad finem ultimum, vel ad actum proprium, vel ad habitus adiunctos III 616 a — est rectissima animi affectio, qua diligitur Deus propter se et proximus propter Deum III 597 b. 615 d. 4.

— habet sibi correspondens in Deo per omnia, in quantum dicit complementum I 306 d. 5 — in Deo est substantia I 198 1*. III 708 d. 4, 2 — Deus est caritas essentialiter et causaliter respectu nostri I 305 d. 5 — Deus non est caritas nostra essentialiter *ibid.* — est de se commune, sed dicit proprium manente unitate vocis et significationis I 205 d. 2 *Vide V. Amor - in Deo* — est commune et proprium et appropriatum *ibid.* — non tantum dicit communitatem, quia est in pluribus, sed communionem per unitatem distinctorum I 207 d. 6 — est eadem in omnibus personis I 57 b — est omnibus communis et proprium Spiritus sancti I 122 d. 9 — Spiritus sanctus ut donum primum et praecipuum est caritas increata I 305 d. 4

— qua nos diligimus Deum, effective est tota Trinitas et appropriate Spiritus sanctus, exemplariter est Spiritus sanctus ut unio et nexus Patris et Filii I 294 b. 306 d. 5 — appropriatur Patri, in quantum se habet ut mater virtutum, Spiritui sancto, ut vinculum I 206 d. 2 — Patri appropriatur amor gratuitus, quia dat liberaliter sine retributione, cum nihil recipiat I 126 4*. 206 d. 2 — Pater amore gratuito non dat omnia ex mera liberalitate I 126 4* — Amor dicitur gratuitus in Patre non secundum proprietatem amoris vel amandi, sed secundum proprietatem personae, quae dat et non recipit I 206 d. 2

— increata secundum quod est finis, in quo quiescimus, convenit toti Trinitati II 885 1* — Dei dicit habitudinem principii motivi et productivi respectu omnium, sed habitudinem exemplaris solum respectu habentium caritatem III 700 1* — increata est exemplar caritatis creatae I 304 d. 4. III 701 1*. 708 d. 4 — increata est radix omnium virtutum III 708 d. 4

— est in anima non tantum ut actus, sed ut **habitus** I 293 f. 5, 6. 294 b. 318 d. 2. III 616 b. 708 d. 4 — est accidens perficiens animam I 294 1* — facit bonum habentem I 293 f. 6. 294 1*. II 882 3* — est bonitas creaturae rationalis ipsam perficiens et distinguens et ordinans et disponens ad vitam aeternam I 294 b — est participatio bonitatis per essentiam, non ut participans *ib.* 3*. III 630 b — substantialiter est virtus et bonum I 308 f. 4, 5, b. 309 3*

— est formalis perfectio creaturae rationalis, ratione suae essentiae, virtutis ope-

CAR

rativae, quam perficit, ratione modi agendi distincta a caritate increata I 294 b sqq. 318 d. 3. III 596 b sq. 600 b — est principium vivendi per informationem I 293 f. 3 — eius actus sunt a Deo ut ab efficiente, a caritate creata ut informante I 295 b, 7*

— dicitur affectio animae inhaerens, licet non ab ipsa oriens III 616 b — est immediate a Spiritu sancto II 263 f. 3 — est habitus disponens, secundum quem Deus influit in animam I 295 4*, 6* — non est in anima nisi Deo praesente I 252 f. 8. II 885 5* — datur semper cum Spiritu sancto I 323 b — est semper cum Spiritu sancto, quia per eam consecratur ipsi habitaculum III 755 1* — Spiritus sanctus in nobis existens producit primo amorem caritatis I 197 f. 4

— est habitus affectivus I 301 f. 3. 318 d. 2. III 597 b sq. 773 f. 4 — est forma perfectiva voluntatis in esse moris II 884 f. 4 — est principium reformandi animam quantum ad potentiam voluntatis I 293 f. 4 — est habitus regulans et disponens voluntatem ad operandum I 295 5* — proprie et praecise respicit rectitudinem voluntatis III 677 2* — consistit circa rectam inflammationem affectus II 263 f. 3

— est in potentia concupiscibili, ut distinguitur ab irascibili II 605 2*. III 577 a, 1*. 579 f. 4. 590 f. 4. 591 b. 594 f. 2 — ut virtus specialis expedit vim concupiscibilem in suo actu III 590 f. 4. 596 f. 4. 597 b. 598 4* — primo consistit circa actum concupiscibilis, sed respicit actus aliarum virtutum ut disponentes III 618 d. 4

— est habitus unus et indivisus secundum speciem ratione unitatis obiecti et actus principalis III 594 b — est unus habitus, in quantum principaliter unit uni bono III 596 b — ut dirigens ad vitam activam et contemplativam non differt secundum speciem III 595 5* — secundum numerum plurificatur in diversis animabus III 594 b

— denominatur a gratia III 597 a. 600 b — Secundum aliquos non differt a gratia per essentiam, sed sola relatione ad specialem actum III 597 a sq. 600 b — videtur addere ad gratiam gratum facientem aliquem habitum, quo potentia diligendi assuescit ad actum proprium III 597 b. 600 b — addit supra voluntatem gratia informatam vehementiam affectus III 596 f. 4 — est specialis virtus per additionem alicuius ad gratiam *ib.* f. 2 — et gratia habitualis differunt ratione sui actus *ib.* f. 3. 598 4* — est vita animae in actu secundo, gratia vero in actu primo III 598 1*, 3*. 617 d. 4. IV 342 d. 5

— ei attribuitur excellentia ipsius gratiae, cum ab ea non separetur III 598 2* — habitus nunquam est informis I 294 3*. 306 d. 6. II 658 6*. III 600 a sqq. 807 4* — est essentialiter gratuita III 600 b. 601 4* — est donum gratiae gratum facientis I 270 f. 1 — improporcionabiliter excedit amorem exgratia gratis data IV 357 a sq.

— excellit amorem naturalem quantum ad dignitatem habitus et obiecti III 675 4* — ut dicit amorem Dei propter se et super omnia, de se potest esse sine gratia II 658 6*

— essentialiter differt ab habitibus aliarum virtutum III 592 a. 597 b. 742 2* — habet proprium obiectum sub ratione movendi ab aliis distinctum, proprium actum et subiectum, habitum sibi determinate oppositum, proprium praemium et principium III 590 ff. 592 a — differt a fide et spe secundum diversas rationes obiecti III 577 2*. 590 f. 2. 592 5* — non est virtus generalis quoad essentiam diffusa per omnes virtutes, sed est generalis in movendo III 591 b. 592 1* — est habitus communis aliis virtutibus per quandam radicationem III 592 4*

— est mater et vinculum virtutum I 205 d. 2 — est mater virtutum, non quod omnes praecedat quantum ad actum, sed quantum ad rationem merendi III 505 d. 6 — dicitur esse mater virtutum, non quia illas generet, sed quia illas fovet et nutrit *ib.* b — ut habitus, qui ponit praecipuam perfectionem circa actum amoris, non praecedit alias virtutes III 574 4* — ipsi ceterae virtutes connectuntur ut principio connexionis, cum sit vinculum perfectionis III 808 d. 1 — est fundamentum, ad quod aliae virtutes reducuntur III 591 b. 592 4* — est caput omnium virtutum III 602 f. 2. 805 f. 2

— est forma omnium virtutum III 599 f. 3 — est forma ceterarum virtutum perficiens ordinationem et tendentiam in finem III 805 f. 4. 806 b — est forma virtutum ut perfectio simpliciter addita perfectioni secundum quid III 806 1*. 807 5* — est forma virtutum quantum ad bene esse *ib.* 2* — non est forma virtutum constitutiva in essendo, sed regitiva in movendo *ib.* 3*. 5* — informat alias virtutes propter maiorem immediationem ad finem vel etiam ad gratiam *ib.* 4* — simul est radix, forma et finis, secundum comparisonem triplicis causae III 617 d. 1. 742 1* — dat aliis virtutibus, ut sint verae virtutes, dando rationem merendi veram beatitudinem III 591 b. 592 2*. 744 b

— est completissima omnium virtutum II 895 d. 2. III 604 a — quantum ad actum egredientem est excellentissima omnium virtutum III 742 b. 803 1* — excellit fidem et spem ob dignitatem praecipuam potentiae affectivae III 689 a. IV 212 d. 1 — dicitur maior aliis virtutibus prerogativa alicuius excellentiae, licet sint aequales II 249 5* — est excellentior aliis virtutibus, in quantum maxime unit Deo et facit homines deiformes I 37 2*. III 604 a, 6* — tenet principatum inter ceteras virtutes III 577 2*. 604 a. 616 a. 806 b — tenet primatum inter fructus Spiritus III 805 f. 2

— est excellentior aliis donis non secundum quod gratuita sunt, sed secundum quod sunt gratiae gratis datae III 598 2* — excellentior est omnibus habitibus, qui possunt sine illa haberi III 742 1* —

communiter dicta includit amorem et sapientiam II 885 2* — includitur in dono sapientiae I 305 d. 4. II 249 7*. III 612 a. 742 f. 4, b, 1*. 743 5* — desideranda plus quam dona gratis data III 808 d. 4. 892 b

— in universali certitudinaliter potest cognosci I 299 a. 300 2*. 301 b — Quamdiu homo vivit, quantum ad esse gratuitum naturaliter non potest certo cognosci, sed per signa fallibilia tantum I 23 d. 4. 299 a sq. II 894 d. 1. III. 503 d. 4. 504 b. IV 527 d. 1 — Signa praesentiae eius I 298 f. 2. 300 a. 306 d. 7 — quantum ad habitum dilectionis certitudinaliter cognoscibilis est per experientiam habenti eam I 300 1*, 4*, 5*. 304 b. 504 a — in universali cognitione speculationis cognoscitur per similitudinem innatam I 304 b — non cognoscitur per essentiam *ib.* f. 3, b — nec per similitudinem a sensibus acquisitam *ib.* b — cognoscitur per aliquid animae innatum, quod respectu intellectus habet rationem similitudinis *ibid.*

— non est bonum vel virtus in summo I 308 f. 4, b. 312 2* — amoto omni contrario non est in summo, sed potest esse maior et minor I 344 b — semper est perfecta in ordine, sed in principio sui est imperfecta in se III 654 d. 5 — in se habet gradus, sed comparata ad alios amores vindicat sibi dominium in corde, quamdiu adest IV 387 b — habet quantitatem virtutis I 308 f. 4, 5, b. 309 2* — secundum quantitatem virtutis habet partes I 312 2* — est maior vel habitu, vel fervore, vel radicatione IV 293 a — est variabilis, ut est forma in alio I 309 4* — est in anima, sicut lux in aëre I 344 f. 3. 312 a, 4*. 317 2*

— augeri potest substantialiter secundum quantitatem virtutis I 308 f. 5, b. 309 3* — augmento substantiali non mutatur substantialiter *ib.* 4* — substantialiter non augetur ex se, sed aliunde I 310 f. 4. 344 b. 312 4*. 343 a. II 665 2* — generatur et augetur in nobis per divinam influentiam I 344 f. 4. 312 a — augetur caritate superaddita per maiorem influentiam virtutis divinae I 273 f. 3. 312 a. 344 f. 2. II 664 b. IV 395 4*

— ratione suae imperfectionis est in potentia passiva ad unionem cum caritate addita per virtutem extrinsecam I 312 2*. 343 b — per augmentum fit composita ex partibus, quae non sunt materiales, sed formales et activae I 312 3* — per additionem graduum non solum fit maior, sed etiam purior et simplicior *ibid.* — praexistens cum gradibus superadditis efficit unum non solum propter unitatem susceptibilis et motus I 343 4*. 347 2*

— per remissionem concupiscentiae non augetur secundum substantiam, sed intenditur secundum fervorem I 344 b — potest augeri per assuefactionem III 596 f. 5 — per cooperationem liberi arbitrii intenditur quoad fervorem, sed augetur quantum ad essentialem virtutem a dono caelesti II 665 2*. IV 394 b — non quantum ad essentiam, sed quantum ad fervorem vel

radicationem augetur per susceptionem eucharistiae IV 293 b, 4* — augetur per eucharistiam per modumimenti restaurantis IV 476 d. 2 — Dispositio liberi arbitrii ad augmentum vel diminutionem caritatis per habilitatem vel debilitationem est de congruo, non de condigno I 345 a — crescit cum humilitate III 764 arg. 3

— Augmentum elus terminatur ex parte virtutis divinae ut agentis a proposito secundum mensuram praefinitam I 347 a, 4* — terminatur ex parte susipientis vel expleta omnino possibilitate, vel secundum aptitudinem pro illius dispositione, vel secundum actum tantum *ibid.* 346 f. 4 — Ex parte caritatis creatae, attingentis ad actum completum in genere, cessat augmentum I 346 f. 3, 4. 347 a — ex se est augmentabilis in infinitum extensive ratione obiectorum I 347 3* — etiam in perfectis potest semper augeri susceptione Sacramentorum, motu vel habitu IV 206 2* — continuo aut deficit, aut proficit IV 292 f. 5 — debet semper proficere quantum ad bonorum operum multiplicationem, non quantum ad augmentum habitus III 662 4*

— sicut non augetur substantialiter viribus propriis animae, ita nec diminuitur I 344 b. 345 b — ut influentia secundum divinam acceptionem de sui natura potest augeri, sed non minui I 345 b — Gradus caritati praexistenti superadditi, licet de se sint separabiles, tamen nullum est agens, quod eos separet *ib.* 6* — in diffusionem non minuitur, cum habeat originem indeficientem I 255 b — eius fervor et radicatio minuitur per peccata venialia I 345 2*. IV 293 b

— non habet oppositum nisi mortale peccatum, per quod tollitur I 344 b. 345 4* — stat cum peccato veniali, quod ei non opponitur secundum substantiam, sed secundum fervorem solum I 344 f. 3, 4. 345 a, 3* — stat cum veniali culpa et reatu poenae IV 518 4* — per venialem culpam vel reatum tardatur eius ascensus *ib.* 5* — deficit per defectumimenti et per actionem contrarii IV 476 d. 2

— eius actus removetur per omne peccatum I 306 d. 6 — repugnat omnino peccato, non tantum quantum ad esse gratuitum, sed etiam quantum ad habitum substratum III 598 5*. 599 f. 5. 600 b sq. — ei repugnat amor libidinosus III 523 4*. 599 f. 5. 601 a — ei opponitur odium III 590 f. 4 — non opponitur concupiscentiae secundum radicem, sed secundum id, ad quod tendit II 834 b

— semel habita potest amitti in via, in quantum non tollit a libero arbitrio vertibilitatem ad malum III 675 a — facilius perditur quam fides III 674 f. 5 — non unit inseparabiliter, in quantum est habitus regulativus voluntatis deliberativae et vertibilis III 675 4*. — in patria est immutabilis per divinae largitatis beneficentiam et continuae bonitatis influentiam III 694 d. 4 — quae amittitur potest dici non vera, in quantum non assequitur finem III 694 d. 1

CAR

— In habente caritatem non est actu amor male inflammans ut origo peccati, sed potest adesse et inducere peccatum III 675 3* — amittitur, in quantum quis sequitur affectionem carnalem actu praedominantem *ib.* 4* — privatur propter defectum liberi arbitrii, non ob defectum divini adiutorii II 855 b. 856 2*. III 675 5* — non expellitur a peccato, sicut forma naturalis, sed libero arbitrio se a Deo avertente, in semetipsa deficit I 315 a. II 856 5*. III 658 b. 675 2*

— in qua quis post lapsum resurgit, potest esse aequalis illi in qua cecidit, tum ex parte divinae largitatis, tum ex parte hominis se disponentis — Non est necesse resurgere in caritate aequali vel maiori quam amissa III 679 a sq. IV 336 b — resurgens comparatur luci matutinae praecise propter novitatem et ordinem ad proficiendum III 679 3*

— viae habet annexam imperfectionem III 617 d. 4 — viae est imperfecta II 707 a. III 614 b. 689 1*. IV 952 d. 6 — in via non habetur complete II 885 4* — tanto perfectior est in via, quanto conformior est illis qui sunt in patria III 625 f. 4 — proficit in nova lege III 892 6* — debet apparere et abundare in lege Evangelii IV 484 b — in nova lege crevit quoad fervorem, non quoad numerum diligendorum, nisi ratione maioris explicationis III 547 4*

— in patria quantum ad bonitatem et liberalitatem dilatabitur III 691 b, f. 3 — ex parte diligibilium restringetur secundum numerum electorum *ib.* b — in patria augetur numerus diligendorum affectu speciali *ib.* 2*, 4* — in patria non habet inimicos, quos diligat *ib.* 3*

— manet in patria, ita ut ipsa sibi sit praemium secundum perfectiorem statum III 726 b. IV 1009 1* — consummata est vita aeterna II 895 d. 2 — habet rationem meriti vel ipsius praemii III 388 2* — habitus in patria non evacuatur, sed consummatur, dum tollitur imperfectio I 307 f. 2. III 590 f. 6. 688 b, 1* — non habet rationem oppositionis ad gloriam, sed tantum dispositionis III 689 a, 1*, 3* — in quantum est rei praesentis et absentis, tam ut actus quam ut habitus statui patriae et viae est communis *ib.* a — est statui gloriae conformis, in quantum disponit ad praegustanda spiritualia *ib.* b — est medium necessarium ad unionem beatificam cum Deo III 690 4* — facit ad perfectionem dilectionis et unionis *ibid.*

— eius actus est perfectus I 296 f. 2. 297 3* — actus complet hominis elevationem III 604 4*. IV 176 d. 2 — actus est difficillimus et respicit maximum, quod homo possit Deo impendere III 604 5* — Omnes vires animae quodam modo ordinantur ad dilectionem, sicut ad illud quod habet rationem complementi omnium virtutum III 618 d. 4 — Actus aliarum virtutum theologiarum disponunt ad actum caritatis ab ipsa eliciendum II 895 d. 2. III 616 a

— supponit cognitionem Dei per fidem vel visionem I 37 2*. II 126 b. III 689 2* —

supponit actum spei III 574 3*, 4*, 5* — supponit actum fidei ut regulantis et dirigentis, sed non ut concurrentis super idem obiectum III 511 5* — non sufficienter dirigitur per fidem Creatoris et Remuneratoris sine fide Redemptoris III 541 2* — ut est a gratia animam elevante, non commensuratur cognitioni cuicumque de Deo, sed cognitioni experimentalis II 708 1* — non ipsa, sed affectio sensibilis sequitur experimentalem cognitionem IV 387 b

— Caritatis actus est diligere seu velle bonum II 125 b. III 594 b. 700 f. 3, arg. 5. 702 a — Diligere ex caritate est summum bonum alicui optare I 33 1*. III 623 1*. 625 f. 1, a — Caritate potest aliquid diligere vel ut principio movente et imperante aliis virtutibus, vel ut formali et eliciente III 622 a. 701 1*. 712 1* *Vide infra de obiecto.* — Proprie nihil ex caritate diligitur, circa quod caritas non ponat affectionem specialem III 623 a. 624 5* — potest ferri in plura simul motu collativo vel composito, unum alteri praeponendo II 896 d. 4. III 608 b. 670 d. 1

— eius actus est diligere Deum propter se et super omnia I 39 f. 1. 42 5*. 45 d. 15. 298 f. 3. 306 d. 6. II 125 b sq. III 599 f. 4. 601 1*. 614 b — habilitat ad amandum omnia amanda et adhaerendum primae Bonitati propter se et super omnia III 601 a — diligit omnia diligibilia, sed summum Bonum ut obiectum principale III 220 3*. 513 2*. 641 f. 3 — adhaeret summae Bonitati et propter illam amat, quidquid amat III 594 f. 1

— facit Deum diligere propter se tanquam finem ultimum et super omnia tanquam summum Bonum III 642 a — ei repugnat diligere Deum finaliter propter creaturam II 125 b. III 523 1*. 758 5* — Deus diligitur ex caritate ita, ut circa ipsum caritas faciat ponere affectionem et finem III 623 a — in diligendo Deo non sunt gradus ex parte dilecti, sed rationes moventes secundum plus et minus III 653 d. 3 — Deum debemus diligere non tantum, quia Creator et Remunerator, sed magis quia Redemptor III 541 2* — eius condiciones assignantur ex parte trium virium superiorum ipsius animae, memoriae, intelligentiae et voluntatis, et rationalis, irascibilis et concupiscibilis III 618 d. 4 — diligit Deum sine errore, sine contradictione, sine oblivione, vel dulciter, sapienter, fortiter I 81 4*. III 613 arg. 3. 619 a sq. — diligit Deum nobilius quam affectus naturaliter rectus II 126 3*. III 616 b

— actus proprius est unire et adhaerere I 37 2*. 45 d. 16. III 616 a, b. 645 6* *Vide V. Amor* — Unio summa et iucundissima inter distantes est unio caritatis I 197 f. 3 — facit adhaerere Deo maxima unione III 9 f. 4. IV 212 d. 1. 701 2* — unit liberaliter et fortiter IV 1015 b — Qui habet caritatem habet Deum II 883 f. 3. 885 5* — nos unit Deo, secundum quod est influentia secundum divinam praesentiam I 295 8* — unit Deo non quantum ad esse primum, sed quantum ad cognitionem et amorem II 636 7*

CAR

— alligat et connectit hominem ipsi Deo vel proximo, non vero aliis creaturis III 623 a — ligat et unit fini et etiam ei quod natum est ad eundem finem pervenire III 639 a — unit vel ut efficiens unionem, vel ut vinculum coniungens III 55 2* — unit ad similitudinem summae Trinitatis I 497 f. 4. 294 b

— actus principalis est adhaerere Deo, qui continet amorem concupiscentiae et amicitiae III 595 6*. 642 4* — ad affectum caritatis non tantum spectat amor amicitiae, sed etiam amor concupiscentiae III 574 3*. 606 b. 607 2*, 3* — servit Deo ex amore amicitiae, sed non excludit motum concupiscentiae III 607 2* — motu amicitiae desiderat Deo placere et servire, motu concupiscentiae desiderat Deum habere et videre *ibid.* — amore amicitiae diligit Deum propter se et super omnia, amore concupiscentiae desiderat Deum super omnia III 574 3* — motu concupiscentiae diligit Deum propter se et super omnia, in quantum nihil magis diligit sibi quam Deum II 126 1* — Dilectione amicitiae illa diliguntur, quibus optatur bonum, dilectione vero concupiscentiae ea quae desiderantur III 630 b. 631 2*

— eius est desiderare bonum futurum III 577 a. 616 b — definitur per desiderium fruitionis et visionis, quam non desiderat sibi, sed rationi III 616 b — definitur per desiderium in statu viae sibi annexum, vel per quoddam desiderium improprie dictum, quod manet in patria *ibid.* sq. — Secundum aliquos desiderium praemii increati non est a caritate, sed ab affectu naturae eandem concomitante, et amor caritatis est omnino gratuitus nec respicit praemium III 606 b — Probabiliter desiderium aeternae mercedis est amoris gratuiti *ibid.*, 607 3* — Amor aeternae beatitudinis vel est naturalis, vel a gratia gratis data vel gratum faciente III 758 4*

— eius motus non potest esse mercenarius, habens oculum ad mercedem creatam II 758 5*. III 606 b — eius motus probabiliter potest esse mercenarius respiciendo ad bonum increatum ut ad finale praemium III 557 5*. 606 b — Qui respicit principaliter ad mercedem, quae est finis ultimus, potest in finem recte ordinatus esse I 35 1*. II 887 2*. III 607 4* — Nemo bene Deo servit, nisi qui servit ex caritate III 605 f. 1

— ei maxime convenit unire et inde delectare et quietare I 37 2*. III 758 5* — eius est frui Deo III 606 b. 642 a — ei respondet dos fruitionis III 590 arg. 6 — facit nos Deo adhaerere et ipso frui I 45 d. 16. 250 2*. III 592 3*. 595 6* — Non nisi per caritatem fruimur Deo II 636 1*. 883 f. 3 — eius est fruitio non dispositiva, sed essentialiter I 37 2* — ut actus complacentiae consequitur visionem et in eo est perfecta ratio fruitionis *ibid.* — caritate viae quiescit in Deo ut nunc, caritate patriae vero simpliciter II 884 b. 885 4*. III 615 a

— ea crescente minuitur timor ut respicit poenam, sed augetur quantum ad actum consonum caritati III 765 a — non expellit timorem III 344 d. 3 — non est causa timoris secundum suum actum principalem III 575 3*

— potest appetere propriam delectationem III 605 f. 2, 4 — perficit et dirigit animam respectu boni delectantis III 576 f. 4 — est amor cum delectatione, complacentia et quietatione I 304 d. 4 — In ea non est tantum acceptatio rei amatae, sed etiam ipsius amoris *ibid.* — eius actus possunt super se reflecti ratione perfectionis propriae et ratione potentiae, a qua sunt I 296 f. 2, 297 3*, 4*. II 663 5* — Caritate fruimur tum ut obiecto tum ut dispositivo II 885 3*

— est amor maxime liberalis III 602 f. 5, 604 a, 639 a, 668 f. 5 — non est amor privatus, sed ad alterum I 53 f. 1 — non respicit per prius ordinem hominis ad proximum, sed amor sui non est caritas, nisi protendatur in alterum III 645 3* — ut amor liberalis quantum ad suum initium prius respicit ipsum diligentem, quantum ad completionem respicit alterum *ib.* 4* — tendit in alium ut obiectum, non ut subiectum I 498 2* — non semper in alterum tendit III 630 a sq. — secundum motum amicitiae protenditur in alterum III 631 4* — Motus amicitiae maioris liberalitatis est quam motus concupiscentiae *ibid.*

— movetur rationabiliter et discrete, attendens ad ordinem naturae et divinae iustitiae III 625 b — est amor deliberativus III 638 f. 6, 675 1* — non inclinatur naturaliter, sed voluntarie III 640 5*. IV 699 f. 3 — est regitiva voluntatis et simul cum ipsa habet moveri III 640 5* — est in potestate habentium eam, in potestate vero non habentium eam est dispositiva I 856 4*. III 815 f. 4, 816 b, IV 353 b

— Per gratiam amor naturalis perficitur, et salvatur quantum ad id quod dicit positionem, corrigitur et suppletur quantum ad defectum et corruptionem III 642 1*, 645 5* — ut movetur a gratia, captivatur affectum in obsequium Christi et eius amore odit id quod naturaliter diligit, et amat quod naturaliter odit II 126 3*, 155 4* — Natura perfecta et elevata per caritatem improporcionabiliter magis desiderat gloriam Dei quam utilitatem propriam II 44 2* — nunquam separat honorem Dei a commodo nostro spiritali III 645 6* — aufert ab anima amorem privatum, qui non refertur ad Deum IV 1013 3*

— non quaerit proprium bonum ita, ut excludatur bonum commune II 44 4*. III 607 4*, 644 4* — quaerit Deum ut bonum omnibus commune III 607 4* — facit bona communia IV 531 a, 4*, 6* — non quantum ad dominium, sed per quandam participationem II 1014 3* *De actibus, quos imperat, vide infra, de eius effectibus*

— obiectum est bonum summum et bonum sub ratione boni III 576 f. 4, 577 a,

2*, 590 f. 2, 592 5*, 623 3*, 630 b, 806 b — obiectum proprium est tantum bonum increatum III 513 2* — eius obiectum distinguitur secundum substantiam ab obiectis virtutum cardinalium, ab obiecto theologicarum vero secundum rationem movendi III 593 5* — habet Deum pro obiecto et pro fine non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad rationem movendi I 37 4*. III 577 2*, 593 5*, 806 b

— respicit Deum sub ratione boni et finis et se extendit ad ea quae immediate in eum ut finem tendunt III 623 3*, 626 5* — principale obiectum est Bonum increatum, secundario illud tantum, quod illo bono natum est frui III 621 f. 2 — obiectum dicitur bonum quod optatur, vel ille cui optatur III 594 b, 608 b — Bonum desideratum est summum bonum, cui desiderat est Deus, vel ipse amans, vel sibi simile, vel sibi adhaerens III 632 a

— ex caritate formaliter et elicitive tria tantum sunt diligenda I 33 1*, III 701 4* — A caritate ut elicitive diligendum est tantum summum bonum et cui hoc natum est aliquo modo uniri per cognitionem et amorem III 622 b — principaliter et elicitive vult proximo summum bonum, quod Deus est, consequenter et imperative alia bona III 595 1*, 651 a, 664 b — non diligit bona temporalia actu elicito III 624 5*, 631 4*

— Diligibilia numerantur per comparisonem ad ipsam dilectionem ex parte eius cui bonum optatur, vel per comparisonem ad diligentem III 632 a sq. — quatuor sunt diligenda dilectione amicitiae I 297 4*, III 628 f. 2, 631 4*, 632 a sq. — Diligendorum numerus et ordo essentialis secundum quatuor differentias boni III 632 a sq., 4*, 638 f. 2, 653 d. 3 — non consistit circa quaecumque obiecta, circa quae potest consistere aliquod speciale vitium III 623 4*

— Ea sola ex caritate sunt diligenda, quae nobiscum societate quadam referuntur in Deum III 621 f. 1 — Illa sola sunt nata ex caritate diligi, quae per caritatem possunt necti III 622 f. 3, 625 f. 5 — diligenda sunt illa tantum, quae sunt nata esse de unitate corporis Christi II 205 2*, III 622 f. 3

— conformat voluntatem nostram voluntati divinae non primo et per se respectu omnium operum et quorumcumque obiectorum, sed respectu illorum quae habent expressam similitudinem, et quibus vult Deus dare se ipsum III 623 4* — Non quaecumque assimilatio ad Deum facit aliquid ex caritate diligibile, sed illa quae facit Dei capacem, quae est similitudo imaginis *ib.* 2* — se extendit proprie tantum ad illos, qui sunt nati esse Dei filii per gratiam adoptionis III 623 a — respicit in diligibili ordinem ad gratiam III 625 4*, 629 f. 4 — Imago non est sufficiens ratio diligendi, nisi in quantum est ordinata ad gratiam et gloriam III 625 2* — ea diliguntur, quae diliguntur meritorie III 629 f. 3

— facit diligere omne illud quod est beatum vel beatificabile III 629 a, 631 3*

— se extendit ut ad obiectum etiam ad eos qui habitu tantum sunt de corpore Christi II 205 2*, III 627 4* — se extendit ad omnes, qui sunt in statu viae III 644 a, IV 485 4*. — mandatum secundum longitudinem se extendit ad omnem differentiam temporis, secundum latitudinem ad omnem hominem viatorem III 664 b — ei essentialis est latitudo secundum liberalitatis magnitudinem, sed secundum diligendorum multitudinem est accidentaliter III 691 a — Homines omnibus ex caritate desiderare debent salutem aeternam I 821 3* — omnes recolligit, qui ad summam beatitudinem per imaginem habent idoneitatem III 627 a — non est vera, nisi diligat omne diligibile ex caritate III 544 4*, 601 2*, 664 a

— Actu amicitiae in creaturis ex caritate non amatur nisi quod est beatificabile I 297 a, III 631 3* — amicitiae diligendae sunt solae creaturae rationales, amore concupiscentiae vero et alia bona III 631 4* — Dona gratiae diligenda sunt ex caritate ut elicitive, non tantum ut imperante III 630 a sq. — Dona spiritalia perfecte amare non est affectus naturae, sed dilectionis gratitae *ib.* b — ea non solum boni diligendi sunt, sed etiam bona, quibus sunt boni *ibid.* 631 3*

— Ipsa caritas ex caritate diligenda est III 629 f. 4, 631 a, 643 f. 4 — ut habitus gratuitus est amabilis amore concupiscentiae et complacentiae, sed non super omnia I 297 a, 2* — Diligens dilectionem creatam magis diligit Deum I 304 d. 1 — ipsa diligenda est amore concupiscentiae, in quantum facit se desiderari et acceptari III 631 2*

— Irrationales creaturae diligendae sunt ex caritate imperante et movente, non elicitive III 622 a sq. — Daemones et damnati ut obstinati in malitia et impossibiles effecti ad perveniendum in beatitudinem aeternam, diligendi non sunt ex caritate elicitive III 625 a — Daemones et damnati diligendi sunt ex caritate imperante et movente affectum naturalem, sed minus quam creaturae irrationales *ib.* b

— Omnis creatura potest diligi ex caritate, in quantum potest pervenire ad summum bonum, aut per illud aliud I 33 4* — Omne quod ordinat ad beatitudinem et ad eam perducit, est ex caritate diligendum III 629 f. 2 — diligit ea quae promonent meritum secundum principalem intentionem, non ea omnia, quae promonent per occasionem III 626 4* — non diligit proprie omne quod facit quocumque modo ad Dei honorem et decorem iustitiae *ib.* 5* — diligit ea tantum proprie, quae ordinantur ad beatitudinem propriam acquirendam, non omnia, per quae aliud eandem acquirit *ibid.* — diligit elicitive quae faciunt ad Dei laudem, ipsum laudando, sed imperative tantum ea quae sunt materia laudis et excitant virum iustum ad laudandum *ibid.*

— Caritatis praeceptum est, ut Deo soli impendamus totum affectum III 641 f. 4 — Dilectionis Dei modus praescriptus uno

CAR

modo pertinet ad praeceptum adimplendum et meritum, alio modo ad praemium desiderandum III 614 a — eius perfectio recte exprimitur in praecepto, licet non obliget ad sui impletionem *ib.* b — modus cadit sub praecepto, in quantum excludit a corde omnem affectum contrarium *ibid.* — ut excludit omnem actum extraneum, in via pro nullo tempore potest impleri simpliciter et perfecte III 615 a sq.

— Tenemur conformari voluntati divinae in ratione volendi, ita ut si quid velimus, velimus ex caritate I 856 a. 855 f. 2 — ad actum positivum obligat non semper, sed pro loco et tempore *ibid.* sq. — Habens caritatem pro loco et tempore tenetur se conformare Deo in ratione volendi positive; non habens eam tenetur eodem modo ad aequivalens, facere quod in se est, ut eam habeat *ibid.*

— Duo praecepta caritatis non sunt diversa formaliter, sed solum materialiter III 595 2* — duplex praeceptum consistit circa actum respicientem Deum et proximum ut obiectum uniformiter III 609 a — duo sunt praecepta distincta secundum ordinem ad Deum et ad proximum, sed unum implicatur in altero propter eorum connexionem et ordinem III 617 d. 2

— De dilectione proximi congruum fuit speciale mandatum dari III 633 d. 4 — Praeceptum diligendi proximum includit tria diligenda III 632 2* — Quae diligenda sunt amore concupiscentiae, includuntur in iis quae praecipiuntur diligenda amore amicitiae III 631 4* — Diligenda amore amicitiae distincte praecipiuntur *ibid.* — Praeceptum de diligendis inimicis non ita fuit expressum in veteri lege III 547 4*. 665 1* — praeceptum se extendit ad ea quae sunt supra posse naturae rationalis carentis gratia II 680 2*. III 665 3*. 891 2*

— est ordo amoris vel amor ordinatus I 294 3*. III 591 b. 640 6* — proprie sumta est semper ordinata III 652 d. 2 — ordinat ipsum diligentem in finem et ad ipsa dilecta, secundum quod ratio diligendi et ipse habitus caritatis diversimode comparatur ad illa III 639 a, 3* — Ordo attenditur in caritate ratione habitus comparati ad actus et obiecta *ib.* 1*, 3*. 640 5*, 6* — Ordo caritatis est in nobis in ipsis actibus, in quantum dilectio diversis modis movetur circa diversa diligibilia III 702 b — Ordo caritatis attenditur per comparisonem ad finem, qui spectat ad affectionem potius quam ad cognitionem III 639 2*, 3*

— in quantum habet unum principale obiectum, non diligit omnia aequae primo III 638 f. 5 — non comparatur uniformiter ad omnia diligibilia III 640 3*, 4* — magis diligit ea quae sunt magis eligenda III 644 f. 4 — diffunditur prius ad propinquiora quam ad remotiora, sicut calor III 647 f. 3 — omnes communiter amplectitur nec diligit specialiter, nisi quem specialiter cognoscit III 544 3*

— Ordo, qui competit caritati secundum se ipsam, attenditur penes maius et minus bonum III 648 b. 693 a — Ordo,

qui competit ei secundum se, attenditur secundum quatuor principales differentias boni III 632 b. 653 d. 3 — Diligibilia ordinantur secundum ordinem excellentiae et dignitatis III 638 f. 2, 4. 639 2* — principaliter respicit summum bonum, secundo subiectum, quod informat, tertio aliud subiectum, cum quo ligat III 634 d. 3 — de se magis movet ad amandum spiritum quam corpus, et Deum quam spiritum creatum III 640 4*. 648 b. 693 a

— diligit ut iuxta nos omnem creaturam quantumcumque excellentem III 634 d. 2, 3, 4 — Dilectio proximi diversificatur per differentias accidentales III 632 4*. 653 d. 3 — non secundum se ipsam, sed ratione naturae substratae ordinatur secundum has differentias, quae sunt propinquum et remotum, proprium et alienum, domesticum et extraneum III 648 b. 649 4*. 693 a. 694 2*

— superveniens affectui naturali in quibusdam eius ordinem salvat et perficit, in quibusdam simpliciter mutat, in quibusdam eidem affectui novum ordinem dat III 642 1*. 647 4* — ordinem dilectionis naturalis non tantum tolerat ut imperfectum, sed regulat et perficit III 648 a sq. 693 1* — rectum ordinem a natura non aufert, sed illum perficit III 648 b, f. 4 — substernit sibi affectum naturae et illum perficit et regit secundum id quod habet rectitudinis *ib.* b

— Ordo caritatis non attenditur secundum magnitudinem boni optati, sed penes praeponderationem affectionis III 645 6* — ordo respectu diversorum diligibilium attenditur simul quantum ad effectum et affectum III 650 b — ordo recte assignatur potius respectu propinquitatis, quam respectu meriti et bonitatis et indigentiae III 651 a — Ordo caritatis respectu proximorum principaliter respicit affectum a caritate elicatum, minus principaliter affectum imperatum, minime vero affectum annexum, qui se habet ut passio *ibid.* sq. — ordo quantum ad amorem beneficentiae plus attendit propinquitatem, quantum ad amorem complacentiae plus ponderat bonitatem III 653 d. 4 — eius ordo assignatur non secundum gradus perfectionis in dilectione, sed secundum maiorem et minorem obligationem III 669 1*

— ordo quantum ad effectum principaliter respicit salutem aeternam III 651 b — ordo quantum ad effectum minus principaliter respicit sustentationem vitae temporalis et minus adhuc utilitatem communem in collatione beneficiorum ecclesiasticorum *ibid.* — ordo secundum effectum ortum habet a gradu affectus III 650 f. 3 — ordo quoad effectum debet esse saltem in voluntate III 652 3*

— ordo prout est in natura substrata, habet sex gradus et obiecta III 653 d. 3 — Conditiones naturales non sunt principales rationes diligendi ex caritate, possunt tamen esse annexae et concomitantes III 649 2* — Ratio diligendi proximum communis et generalis est ratio imaginis,

CAR

sed possunt esse aliae speciales *ib.* 3* — ordo et distinctio attenditur penes conditiones speciales *ibid.*

— Secundum ordinem caritatis parentes plus diligendi sunt quam filii, ceteris paribus III 646 b — Secundum ordinem caritatis domestici praeponendi sunt extraneis III 647 ff — ordo attenditur secundum differentias propinquitatis, ceteris conditionibus paribus III 650 b

— ipsius ordo ex debita causa recte et meritorie praeponatur III 652 d. 1 — ordinis praeponeratio praeter debitam causam tollit meritum, contra debitam causam inducit peccatum *ibid.* — ordo quantum ad affectum imperatum, qui respicit bonum temporale, potest variari et praeponerari, et magis etiam quantum ad affectum sensibilem annexum III 651 b, 1*

— Ordo, qui respicit eam secundum se, manet in patria III 693 a — ordo, qui attenditur ratione naturae substratae, videtur non manere, propter conformitatem naturae cum gratia et gloria, et conformitatem voluntatis nostrae cum divina et propter redundantiam communis laetitiae *ibid.* sq.

— Secundum ordinem caritatis Deus praeponendus est nobis, nec amor nostri aequari potest nec praeponi amoris Dei, salva substantia caritatis III 642 a. 643 5* — principaliter respicit illum affectum hominis, qui est in Deum, quam illum qui est in semetipsum III 575 4*. 642 2* — In adventu caritatis minuitur amor sui et intenditur amor Dei III 642 2* — plus diligit et aestimat Deum quam se, licet minus clare cognoscatur I 35 2*. III 642 3*

— Motus amicitiae in Deum non aequaliter fertur in Deum ut bonum Deo et ut bonum sibi, sed multo magis optat Deo quam sibi, licet proportionaliter III 574 3*. 642 4* — Motus concupiscentiae in Deum non ponit in numerum cum dilectione nostri III 642 4*. 645 6* — Dilectio sui non commensuratur motui concupiscentiae in Deum III 642 4* — Motus caritatis in Deum ratione obiecti in infinitum excedit amorem sui III 643 5* — magis unit Deo quam sibi, non per naturalem convenientiam, sed per amoris inhaerentiam, vel per intimam Dei praesentiam III 643 6*. IV 387 f. 3

— respectu Dei, sui et proximi habet actum principalem unum secundum speciem et unum obiectum principale III 594 b sq. — diversum modum habet respectu Dei et creaturae, non ex diversitate principalis obiecti, sed ex eiusdem varia comparatione III 595 3* — amando summam Bonitatem, prout est in se et prout participatur a creatura, habet unam rationem motivam *ib.* 4*. 617 d. 2 — Motus dilectionis in Deum et in proximum aut est in utrumque ut in obiectum et terminum, aut in unum ut in obiectum, in alterum ut in finem ultimum III 608 b

— diligit Deum et proximum non ut duo obiecta, sed per quendam motum colativum III 608 f. 2, b — idem motus potest esse in proximum ut obiectum et in Deum ut ultimum finem *ib.* b. 609 1*

— motus respiciens Deum et proximum ut obiectum uniformiter, non potest esse idem, sed respiciens Deum ut *quod* et proximum ut *cui* potest esse idem III 608 b — In proximo non diligitur nisi Deus ut bonum, quod quis optat proximo III 609 2* — qua diligitur proximus propter Deum, non totaliter refertur ad Deum, sed vere homo afficitur circa proximum aliter quam circa Deum *ib.* 3*, 4* — motus circa Deum et proximum sunt separabiles *ib.* 4* — ad tres personas divinas diligendas movetur una ratione diligendi, et eodem modo ad illas comparatur, sed ad diligendum Deum et proximum, licet sit una ratio diligendi, diverso modo comparatur *ib.* 5* — habitus respectu Dei et proximi est unus, sed alius et alius motus *ibid.*

— actus habet modum ex virtutis limitatione et ex debitarum circumstantiarum additione, sed non habet modum ex mediatione inter superfluum et diminutum III 612 a — In diligendo Deo nemo debet sibi terminum infra virtutem suam praefigere *ib.* 4* — movet conformiter rationi diligendi infinitae, non tamen illam adaequat *ib.* 2* — in infinitum plus diligit Deum quam creaturam, licet in se sit finita *ib.* 3* — non commensuratur obiecto infinito I 317 4* — inclinatur ad diligendum Deum in infinitum, non simpliciter, sed secundum aestimationem habentis caritatem I 295 9* — secundum reputationem est infinita et nunquam comparabilis amoris infra Deum IV 410 4* — Ut quis habeat caritatem, necesse est, ut diligat Deum super omnia, ita ut pro nullo damno vel commodo velit offendere Deum IV 387 f. 3, 6. 388 a — Dei debet esse maior omni amore creaturae IV 387 f. 3

— prius dignitate et origine inclinatur ad diligendum Deum ut obiectum principale, quam ad proximum III 610 b — facit diligere Deum propter se et proximum propter Deum in habitudine causae finalis et causae moventis et inducentis *ibid.*, arg. 2, 3 — Secundum respectum ad actus perfectionem prior est dilectio proximi quam Dei, cum sit imperfectior *ibid.*, arg. 3 — Qui vult esse perfectus amator Dei prius debet se exercere in amore proximi *ib.* b — Dei et proximi significatur per duplicem missionem visibilem Spiritus sancti *ibid.* — Dilectio proximi respicit vitam activam, dilectio Dei vitam contemplativam *ibid.*, arg. 4

— diligit proximum et ceteras creaturas, ita ut circa ipsas non ponatur finis, sed affectio, vel intuitu ipsius obiecti, vel intuitu Dei, diligendo Deum in illis III 623 a — Motus dilectionis in Deum est intensior quam motus in proximum III 608 f. 3. 609 a. 610 arg. 4 — perfecta non plus diligit proximum, quam imperfecta diligat Deum III 654 d. 5

— Dilectio sui non debet specialiter praecipi triplici ratione III 633 d. 4 — Dilectio sui sufficienter rectificatur per dilectionem Dei *ibid.* — Diligere se ipsum spiritualiter est diligere Deum, cor et corpus ad honorem Dei totaliter exponendo *ibid.*

— Dilectio sui includitur in mandato diligendi proximum III 617 d. 2. 632 2*. 633 d. 4 — Dilectio corporis proprii reducitur ad dilectionem sui III 653 d. 3 — facit diligere corpus nostrum ut beatificabile per redundantiam ab anima III 629 a — ad animam et ad corpus comparatur difformiter III 633 5* — quomodo respiciat corpus proximi *ibid.*

— plus debet diligere proximum quam corpus proprium III 663 f. 5. 666 f. 4 — Secundum ordinem caritatis amor salutis propriae praeponebendus est amor salutis alienae III 644 b — per prius desiderat, Deum sibi uniri quam alicui alii *ibid.* — Deus nunquam a nobis exigit, ut magis salutem alienam quam propriam diligamus III 645 6*

— Dilectio proximi differt a dilectione sui secundum rationem diligendi et secundum gradum III 632 4*, 3*, 5* — facit habentem tendere ad beatitudinem et deinde proximum quasi a latere III 632 4*, 3*. 634 d. 2 — In caritate sui et proximi non debet esse omnimoda aequalitas, sed expressa similitudo III 645 2* — diligit proximum ad illud bonum, ad quod diligit se ipsum III 645 2* — debet conformari voluntati Dei optando maius bonum proximo, qui diligentem excedat in merito *ib.* 6*. 694 2*

— diligit proximum propter Deum III 654 d. 5 — diligit proximum, ut est imago Dei et capax ipsius Dei III 595 4* — Proximus recte diligitur propter caritatem, quam habet I 296 f. 3 — diligit homines vel quia iusti sunt, vel ut iusti sint III 625 f. 3 — diligendi sunt omnes boni, sive actu sive habilitate et aptitudine tales II 205 2*. III 627 3* — diligendi sunt mali homines ratione naturae et imaginis divinae III 627 a. 633 6* — in homine debet diligere naturam et detestari culpam III 663 f. 6. 667 5*

— obligat ex praecepto ad diligendos inimicos non solum poenitentes et veniam petentes III 664 a — Omnes tenentur inimicos diligere actu elicito et eis vitam aeternam optare *ib.* b — Diligere inimicos affectu a caritate imperato, optando eis bona temporalia, non est necessitatis, sed perfectionis, sed sufficit non odisse *ibid.* 665 2*, 4* — mandato simul praecipitur diligere inimicos et eis benefacere III 667 a — inimicorum non obligat ad exhibitionem operis, quandocumque se offert temporis opportunitas, sed quando incumbit necessitas; illud vero est perfectionis *ib.* b — semper obligat ad dimittendum rancorem, ad dimittenda vero signa rancoris non nisi in casu III 671 d. 2

— Habitum, qui habilitat tantum ad diligendos amicos, multum excellit ille qui se extendit usque ad inimicos III 669 a — Motus in amicum et inimicum ut procedunt ab eadem caritate, quantum ad merendum praemium substantiale sunt aequales, sed quantum ad merendum praemium accidentale et quantum ad vigorem actus mutuo se excedunt *ibid.* — intensive plus se exer-

cet circa amicos, extensive plus circa inimicos *ibid.* — Motus dilectionis inimicorum probabiliter est simpliciter perfectior quam dilectio amicorum *ib.* b

— non est maioris aequitatis diligere amicos quam inimicos ex parte ipsius diligentis III 670 4* — Ratione maioris obligationis et propter profectum proximi frequentius debet exerceri dilectio amicorum quam inimicorum *ib.* 5* — Motus in amicum et inimicum potest esse unus et idem, in quantum quis non specialiter de uno, sed generaliter de omni homine diligendo cogitat *ib.* d. 4 — Amici diligendi sunt non in eo solum, in quo ab inimicis differunt, sed in eo, in quo conveniunt III 667 4* — Inimici diligendi sunt, ut sunt iuxta nos, non ut sunt contra nos seu ratione culpae III 633 6*. 637 5*

Proprietates et effectus caritatis — est vinculum perfectionis ut virtus maxime unitiva III 594 f. 3 — dicitur vinculum perfectionis in comparatione ad proximos, quibus coniungit II 885 6* — ut vinculum, quod facit unum corpus spirituale, nunquam est, quin sit in utroque extremorum IV 702 5* — ut vinculum respicit ut subiectum eum qui actu est in unitate corporis mystici III 627 4*. IV 292 a — diligendorum multitudinem colligit et refert ad unum III 639 a. 691 4* — unit membra Christi perfecte ratione doni increati, quod est unum in omnibus I 249 f. 4 — iungit et incorporat Christo IV 203 b — unit membra Christi quantum ad conformitatem affectionum II 4014 3*

— dat vitam et vigorem spiritui I 255 d. 6. IV 342 d. 5 — ut amor copulat, ut gratuita vivificat, copulando cum Deo III 617 d. 4. IV 433 d. 3 — propter coniunctam gratiam gratum facientem facit hominem Deo acceptum I 298 f. 4. 299 a. 305 d. 3. II 658 4*. III 598 4* — implicat gratuitam acceptationem I 299 a. 300 4*. 315 b — sola est, quam Deus acceptat II 426 b. IV 353 b — facit habentem Deo acceptum et opus eius meritorium II 658 4*. IV 531 6*

— Nemo potest esse Dei amicus sine dono caritatis II 679 f. 3 — sola distinguit inter iustos et peccatores I 306 d. 6 — est in solis bonis III 487 f. 4. 564 f. 4. 599 f. 1, 2, 5 — eius actum nullus peccator habere potest III 599 f. 4. 601 4*, 2* — necessaria est ad iustificationem ut coniungens nos cum Christo fonte salutis III 412 d. 2

— est quodam modo mater omnis boni I 205 d. 2. III 808 d. 4 — ei attribuitur omnis bonitas voluntatis II 882 3* — rectificat omnes affectus animae, in quantum omnis affectio oritur ex amore III 601 a, 3*, 5*. 638 f. 4 — rectificat affectum et consequenter omnia opera et virtutes III 805 f. 3 — reddit opus bonum, in quantum illud refert ad summum bonum II 882 3*. 921 b. 946 b — facit opera tendere in finem ultimum et in eo quiescere II 882 3* — se habet ut pondus inclinans et faciens tendere operationes omnium

CAR

virtutum ad bonum finem III 598 1*. 604 a — facit omnia ad Deum tanquam finem ultimum referre I 37 4*. III 642 a. 714 b. 806 b

— conformat voluntatem Deo, ut illi cooperetur I 295 a — continuat voluntatem Deo ut principio moventi, conformat ut regulae dirigenti, coniungit ut fini quietanti II 885 6* — maxime nos efficit deiformes ratione liberalis exhibitionis, conformis unionis et finalis quietationis III 604 a — conformat Christo interius, in quantum unit et transformatur in eum qui amatur IV 105 d. 4

— est pondus, per quod spiritus tendunt in summum bonum II 76 arg. 5. III 289 a. 629 a. 806 b. 807 3* — est pondus animae, quo quiescit in Deo II 884 b. 885 5*. III. 604 a. 690 3* — est pondus sursum elevans IV 518 5*. 557 f. 4 — ut est pondus spirituale, maxime ei competit ratio ordinis I 544 1*. III 639 a. 640 6*

— dicitur lumen, in quantum gratia comitans ipsam expellit tenebras malitiae sive peccati, manifestando viam agendorum I 305 d. 3 — eius propria conditio est puritas cordis, in quantum depurat affectum cordis ab omni terrenitate II 895 d. 2. III 616 a — dum abstrahit a terrenis, facit recedere ab occasione peccati, et dum unit caelestibus, facit haurire humorem gratiae III 804 1* — est humor animae, qui infunditur in corda, cum intus recipitur, effunditur, cum dilatat affectum et movet ad operandum I 255 a

— facit cetera mandata facilia III 891 3*. IV 806 2* — alleviat pondus II 680 2*. III 892 6* — elevat ad modum pennae, ordinat et movet ad modum rotae, per aquas tentationum et tribulationum traducit ad modum veli III 892 b — est fundamentum et radix, per quae spirituale aedificium quantum ad affectum locatur in Christo IV 583 a — Ex ea pendet fortitudo spiritualis aedificii quantum ad affectum IV 476 d. 2 — est adiutorium in patiendi III 348 arg. 3

— secundum adiutorium Dei et dispositionem providentiae quantulumcumque potest resistere quantaecumque tentationi, sed non quantum ad victoriae consummationem, quin ipsa augeatur IV 658 a — comparata ad libertatem voluntatis potest quantaecumque tentationi resistere, non vero comparata ad difficultatem et pronitatem vincendam, nisi ipsa augeatur *ibid.* sq. 694 d. 1 — praedominatur in anima habitu, licet non semper actu III 675 4* — secum compatitur poenam III 393 6*. IV 518 4* — potest habere aliquod retardans, ita ut non statim animam eleve IV 518 5*

— Dei ante adeptionem gloriae non potest excludere omnem extraneum affectum III 614 b — potest per infusionem gratiae expellere omnem mortalem culpam III 614 b. 679 4* — per intensitatem fervoris delet peccata venialia IV 293 a, 2* — non necessario actu praecedat displicentiam, sed sufficit, quod comitetur in habitu IV 328 4* — operit peccata delendo, nec ipsa remota, peccata redeunt IV 575 1*

— imperat aliis virtutibus, quamvis ab eis distinguatur III 591 b sq. — informat virtutes quantum ad bene operandum III 598 1* — omnibus operibus tribuit efficaciam in merendo III 602 f. 3, 6. 803 b — movet et inclinat omnes virtutes ad finem unum III 714 b, 1*. 801 5*. 803 b — immediate ordinat in finem et mediante ea ceterae virtutes ordinantur III 602 f. 4. 604 1*

— respectu aliarum virtutum in movendo quodam modo habet rationem causae efficientis, quodam modo formalis, quodam modo finalis II 885 6*. III 592 3* — aliis virtutibus imperat, imperando informat et facit earum actus meritorios et informando iungit fini et in ipso quietat III 592 3*. 604 a — ut movens et imperans est ceterarum virtutum principium et caput, ut faciens opera meritoria est forma, ut facit tendere in Deum, est finis virtutum et praeceptorum III 809 d. 3

— ei attribuantur actus omnium virtutum propter mutuam circumincessionem et concomitantiam III 591 a. 715 3* — Actus aliarum virtutum attribuantur ei non sicut elicienti, sed sicut imperanti, sicut motori primo, non sicut immediato III 592 1*. 712 1*. 714 1* — In caritate est status, in quantum movet omnes alias virtutes III 594 f. 4 — movet ad omne bonum imperando specialibus virtutibus, sed non eliciendo IV 322 2* — Omnia opera meritoria sunt ex caritate ut imperante, sed ut ab eliciente dicitur esse ex caritate ille actus, quem respicit formaliter et directe III 622 a. 624 5* — ut elicientis est adorare Deum interius, ut imperantis vero, adorare exterius III 218 3* — imperat et movet ad faciendum et dicendum et cognoscendum et amandum omnia, quae spectant ad salutem nostram et laudem divinam III 622 a. 624 5*. 626 5*

— vera non tantum consistit in corde, sed etiam manifestatur in opere III 649 f. 1. 666 f. 3. 667 a — Dilectio proximi praecipitur quantum ad affectum et effectum III 667 a — Secundum legem caritatis grati debemus esse de beneficiis acceptis III 646 f. 3. 647 a — Secundum legem caritatis unum membrum supplet indigentiam alterius II 46 a. IV 530 f. 3 — ut dilectio gratuita inter parentes et filios respicit beneficiorum collationem et caelestium civium completionem III 647 a

— Nullum opus potest fieri ex caritate, nisi quis intendat bonum et opus sit ordinabile ad bonum III 844 6* — Ex caritate non potest scienter committi malum, quod quidem maneat malum *ibid.* — nunquam appetit nisi bonum III 509 f. 2. — potest appetere aliquod bonum, quod est falsum III 511 5*

— secundum esse inchoatum est principium boni operis, secundum esse consummatum vero finis II 885 6* — est principium et finis vel secundum diversum esse, vel potius secundum diversas comparationes *ibid.* III 617 a — est finis omnis bonae voluntatis II 884 b — est finis totius sacrae Scripturae et cognitionis secun-

CAR

dum pietatem *ibid.* III 809 d. 5 — ei competit completa ratio finiendi, tum ut id *in quo* quiescitur, tum ut id *quo* quiescitur vel simpliciter, vel ut nunc II 884 b — ei potissime attribuitur intentio finis *ibid.* — est illud in quo consistit omnis mandati adimpletio et omnium virtutum perfectio II 895 d. 2 — In ea est plenitudo meritorum et impletio mandatorum III 800 1*

— est finis praeceptorum Dei I 855 f. 4. II 680 a. 884 b — Impletio Legis terminatur ad caritatem sicut ad finem quietantem II 895 d. 2. III 616 a — est finis praecepti et plenitudo Legis II 883 f. 1, 2. 884 b. 895 d. 2 — dicitur finis praecepti, in quantum habitus aliarum virtutum theologiarum unit fini, principatum earum tenet, eas movet et informat et terminat sive consummat III 616 a — Sine caritate nemo perfecte adimplet legem III 602 f. 1. 816 b — non exsequitur praecepta, sed sine ipsa aliae virtutes non exsequuntur divina praecepta secundum acceptionem divinam II 681 5*. III 592 4*. IV 353 b — eius praeceptum comprehendit omnia praecepta per quandam reductionem III 592 4*. 816 b. 817 3* — dicitur implere Legem non tantum ratione sui, sed movendo habitus annexos III 712 1*. 808 d. 1 — Dilectione proximi impletur Lex quantum ad secundam tabulam III 617 d. 2. 894 2*

— perfecta tenetur ad opera perfectionis iustitiae, quae consistit in impletionem mandatorum, de bono et aequo magis quam alii III 662 a, 2* — perfecta non obligat ex divino mandato ad opera perfectionis supererogatoriae, nisi ad ea obliget votum, vel officium, vel scandalum praecavendum, vel conscientiae dictamen *ib.* a — perfecta desiderat esse cum Deo, quin recuset laborem II 654 d. 6 — imperfecta non exigit, ut quis se exponat morti sine necessitate in opportunitate manifestandi divinam gloriam et aedificandi Ecclesiam III 660 b, 1* — non obligat ad deserenda omnia temporalia nisi in casu necessitatis *ibid.* 661 3* — Habens caritatem non necesse est, quod velit omnem poenam sustinere, nisi in casu necessitatis IV 388 a — Omnis amor rectus debet caritatem Christi imitari III 626 f. 4. 776 b

— soli convenit meritum proprie dictum IV 357 a — ei attribuitur perfectio et complementum meriti III 804 5*. 806 b, 2* — motus primo et principaliter est meritorius prioritate complementi, non vero prioritate originis III 603 b sq. — in ratione meriti est aequalis ceteris virtutibus informatis III 553 d. 4. 742 b. 743 5*. 804 1* — facit dignum vita aeterna, quia aequivalet beatitudini non ex se, sed secundum divinam aestimationem I 294 2* — sufficit ad meritum vitae aeternae *ibid.* II 572 d. 1. 924 f. 3. III 26 4* — dicitur sufficere ad meritum et ad praemium non per se sola, sed propter connexionem aliarum virtutum et dotum III 593 6*. 808 d. 1 — non meretur gloriam sine fide Creatoris et Mediatoris et sine meritis Christi III 393 5*.

341 2* — Ubi est caritas, nihil deest de his quae sunt necessaria ad salutem ratione connexionis aliarum virtutum III 808 d. 1 — Sine caritate opera sunt inutilia ad gloriam III 800 1*

— Secundum quantitatem caritatis mensuratur meritum II 707 a. 923 b. III 604 b. 803 b — Magnitudo praemii respondet caritati non secundum fervorem, sed secundum substantiam I 308 f. 3. II 665 2*. III 677 1* — Quantitas meriti pensatur secundum caritatem finalem III 679 a, 2*. 695 d. 3, 708 b. IV 336 b. 337 4*

— In ea consistit omne meritum respectu praemii substantialis, sed respectu praemii accidentalis non primo est per se, sed ut conditione sine qua non III 677 1*, 4*. IV 757 1* — proprie meretur vitam aeternam, non autem per se solam dimissionem poenae III 26 4*. 393 3* — non potest esse sine mercede III 663 f. 2 — Meritum debetur tantum caritati finali II 297 a — est necessaria ad perveniendum in finem III 816 b

— meretur praemium substantiale et deletionem peccati venialis etiam post hunc statum IV 552 1* — Qui habet maiorem caritatem est statui gloriae similior ratione ordinationis ad bonum, sed non quantum ad liberationem a malo IV 556 b — maior auget gloriam intensive, non tamen eam accelerat *ibid.* — meretur aliis remissionem peccatorum IV 482 d. 3. 531 1*

CARO — significat naturam, vel vitium et corruptionem, quae est in ea II 27 5*. 478 4*. III 56 d. 2 — vel dicitur pro homine sensuali, vel pro parte eius constitutiva II 766 b — aliquando significat opus peccati IV 4051 1* — large dicitur pro quacumque concupiscentia II 501 4* — dicitur affectio carnalis I 23 d. 3

— vera est necessaria ad constitutionem hominis III 44 f. 4. 131 a. 141 a — est principium materiale hominis III 131 a — nominat materiam sub forma III 88 b — generatur ex humore III 79 d. 3 — vivit per animam II 734 arg. 3. IV 908 3* — in se non habet rationem imaginis, quae est in anima sibi unita III 45 3*. 51 1* — habet ordinationem ad immortalitatem ex unione cum anima IV 910 arg. 3. 912 a

— secundum speciem est illa, quae habet vim activam ad convertendum alimentum in carnis naturam, secundum materiam est, quae non potest aliud in carnem convertere propria virtute II 727 f. 3. 735 b — secundum speciem est a generante, sed caro secundum materiam potest esse a potentia nutritiva II 732 b. 735 b. IV 279 1* — secundum speciem non augeatur II 735 b sq.

— tota resurgit, quae est in homine in morte, maxime quae non facit ad corporis deformitatem II 736 b — secundum materiam ubi deficit natura, a Deo suppletur *ibid.* IV 912 b — secundum speciem habet necessariam ordinationem ad animam propriam II 732 b. 736 b. IV 287 d. 2. 911 b sq. — secundum materiam habet

ordinationem ad animam de congruo IV 908 2*. 912 a — secundum materiam potest transire in alterum et esse in eo vel secundum materiam, vel secundum speciem IV 912 a sq. — quae est in uno ut in principio, in altero vero ut in toto, spectat ad secundum IV 911 a — filiorum in parentibus non est distincta secundum substantiam III 85 f. 5

— ut natura non contrariatur spiritui, sed miro amore coniungitur, sed contrariatur ratione vitii II 27 4*. 749 a. III 45 2*. 629 2* — repugnat spiritui ratione fomitis III 45 1* — secundum infirmitatem aggravat animam, non secundum naturam II 191 3*. III 376 d. 2 — eius impulsio proprie dici potest tentatio II 498 b — mediante sensualitate potest inclinare ad malum ut movens primum II 501 2* — in tentatione diaboli est causa sine qua non II 501 6*

— difficile spiritui subiicitur II 503 4*. IV 756 f. 3 — est inimicus familiaris II 501 f. 2. 502 b. III 663 f. 5. 666 f. 4 — ut natura non est odienda II 478 4*. III 376 d. 2. 629 1*. 663 f. 5. 666 f. 4 — est mortificanda ut occasio peccati IV 373 3* — ut instrumentum coniunctum *ib.* 4* — est fovenda, sed non eius corruptio *ib.* 5*, 6* — Carnales magis horrent poenam carnis quam animae IV 4051 1*

— tota traducitur lege corruptionis et corrupta est III 85 f. 3. 87 4* — hominis lapsi simul habuit vulnus et medicamentum vulneris III 85 f. 1 — in Adam ante peccatum fuit sine concupiscentia III 45 1* — eius infectio locum habere poterat solum in primordio naturae II 789 a — Infectio ut principium peccati originalis non potest intendi *ibid.*, 4* — eius corruptio per originale peccatum nec est proprie culpa nec poena, sed ad utramque habet ordinem causalem II 750 6*. 755 d. 1 — dicitur obnoxia peccato non ratione culpae, sed ratione *causae* culpae et ratione poenae II 749 a. III 45 1*. 94 d. 1

— agit in animam per colligantiam II 749 b. 750 a. 753 a — potest inficere animam corruptione culpabili II 749 b — potest transmitti in animam maiorem corruptionem, quam quae sit in ea, ut instrumentum et deferens II 750 5* — est causa peccati ut deferens et inficiens, sed non nisi virtute animae III 47 3* — infirmitas mortalitatis non est causa, qua anima contrahat a carne peccatum originale II 748 b. 750 b

CASTITAS — habet medium non respectu obiecti, sed respectu delectationis, ut ei non consentiat IV 754 1* — Primi motus non opponuntur castitati III 846 4*. *Vide V. Continentia.*

CASUS — est inopinatus rei eventus ex causis concurrentibus ob aliud inceptis I 826 a. II 871 arg. 1. 872 b — est causa secundum rationem imperfectam I 803 f. 4 — et fortuna dicunt effectum et privant intentionem et praecognitionem I 826 a. II 872 a. 873 5* — ut sic dicitur a privatione intentionis II 872 a — Quae sunt

a casu eveniunt contingenter I 675 b — Casuale et fortuitum secundum quod est, est a Deo, sed non secundum quod huiusmodi II 872 a sq. — Nihil fit casu et fortuna per comparisonem ad causam supremam; sed multa secundum causam creatam I 812 d. 4. II 365 5*. 872 b. 890 b — reservati IV 543 d. 5 — sive damnatio nemini revelatur I 681 d. 4. II 138 a CATAPHRYGAE — haeretici IV 650 a

CATECHISMUS — in adultis praemittitur baptismo propter instructionem et voluntariam obligationem; in baptismo parvulorum, ut obligentur per paternos IV 456 b — datur ante exorcismum IV 458 3*. 461 d. 7 — non dirimit matrimonium IV 868 b. 869 b

CATECHUMENI — non sunt inter fideles computandi IV 610 b

CATHOLICI — quomodo concordent in expositione Scripturae II 389 d. 3

CAUSA — In divinis non recipitur ratio causae et effectus proprie dicta I 420 d. 3 373 f. 3. 347 4*. 375 a. 509 a, 3* — Nullius causae habitudo cadit in Deo respectu sui, sed respectu creaturarum, circumscripta tamen dependentia I 361 2* — In Deo non est pluralitas nec prioritas causalitatis I 220 b. 221 1*. 222 2*. 371 2* — quia essentia trium personarum est prima omnium essentiarum, ideo impossibile est, quod una persona producat aliquid sine altera I. 369 3*. 471 a — Deus ut causa significatur per appropriata I 622 b. 632 d. 4

— In tota philosophia supponitur status in causis I 78 d. 4. II 15 b sq. 21 a — In causa efficiente et finali est status in uno, quod est primum efficiens per essentiam, ad quod omnia reducuntur II 99 f. 3 — In Deo est status causarum in genere efficientis et finis et speciei et formae I 78 d. 4. 605 f. 3 — Primum efficiens est optimum inter omnia II 39 f. 4 — Deus ut finis ultimus est causa causarum II 436 b

— prima eodem modo se habet ad omnia I 526 1*. 821 4* — efficiens virtutis arctatae et limitatae eodem modo se habens producit semper idem II 27 5*. 40 1* — prima extrinseca est una contrariorum II 27 4* — prima plus influit et causa simpliciter prima summe influit per omnem modum I 471 a — prima habet potentiam infinitam *ibid.* — prima est universalissima II 39 f. 4

— Dei causalitas sine aliis causis non sufficit nobis ad cognitionem de rebus particularibus I 807 3*, 4* — Quaedam habent causam determinatam et infallibilem, quaedam determinatam et fallibilem, quaedam indeterminatam et fallibilem II 194 b — prima quaerenda in rebus, non exclusis aliis causis I 807 4*. 812 d. 3. 813 d. 7 — In Dei operibus fides non quaerit rationem nisi Dei voluntatem, intelligentia quaerit causam finalem non ex parte Dei, sed creaturae I 812 d. 3. II. 52 d. 3. 174 b

— Ratio causalis dicit rationes increatas, vel etiam creatas, insertas rebus II 436 a. 438 b

CEL

Plura de causalitate Dei sub *V. Deus*, capite *causa et actio*

CELARE — alterius crimen potest esse bonum vel malum IV 789 d. 3

CEREBRUM — situm est superius ad calorem cordis mitigandum II 337 b — eius complexio mollis et fluida impedit usum cognitionis II 489 d. 6

CEREUS — accensus datur baptizato IV 158 b. 159 b

CERINTI — haeresis IV 87 a

CERTITUDO — convenit obiecto in se vel quoad nos I 304 d. 2. III 482 5* — quae est a parte rei evenientis dicitur contra contingentiam I 712 a. 713 5* — cognitionis in nobis non est, nisi res sit necessaria I 689 3*. II 437 b. 494 b, f. 2 — cognitionis est maior et minor secundum praesentiam obiecti, aut quantum ad rationem cognoscibilis, aut quantum ad substantiam I 298 arg. 4, 5. 304 d. 2. IV 404 a sq. — cognitionis Dei est independens a re cognita et de omnibus aequalis I 707 4* — sacrae Scripturae excedit omnem certitudinem rationis I 11 4*. III 480 arg. 3

— scientiae non aequatur semper nobilitati obiecti III 482 5* — eius modus alius est in scientia superiori et inferiori I 11 4* — Scientiae practicae in universali certitudinem habent, in particulari saepe dubium III 718 5*. IV 541 d. 3 — non in qualibet re quaerenda II 338 a. IV 894 b — distinguitur adhaesionis et speculationis, secundum quod respicit affectum vel intellectum III 481 b. 568 5*. 581 5* — scientiae et coniecturae III 567 4*. IV 527 d. 4 — ex parte cognitivae est infallibilis vel probabilis II 136 2* — ex parte affectivae potentiae est expectationis vel tensionis *ibid.* III 565 f. 4. 567 a. IV 523 b

— de propria salute magis pertinet ad statum praemii quam meriti et vix paucis conceditur II 136 a. 142 d. 2 — de salute non spectat ad cognitionem naturalem II 136 4*

CHAOS — dicitur propter formarum multitudinem et contrarietatem II 300 a

CHARACTER — est signum interius distinguens et configurans animam Deo IV 143 a, 2* — est signaculum spirituale *ibid.* 621 f. 4. 623 f. 4 — est qualitas absoluta nobilitans animam IV 306 b — non est pura relatio, sed fundatur super qualitatem absolutam IV 437 a — non est potentia de secunda specie qualitatis *ibid.* — non est passibilis qualitas, nec forma vel figura de quarta specie qualitatis *ib.* b — est habitus large dictus et imperfectus, in quantum disponit ad ulteriorem perfectionem gratiae IV 138 a sq.

— proprie est in anima secundum totam imaginem IV 141 b — per appropriationem est in potentia cognitiva, sed non proprie *ibid.* 142 3* — non est primo in anima secundum substantiam *ib.* arg. 3, 1*, 2* — est in pluribus potentiis, secundum quod fundantur in uno vel referuntur ad unum *ib.* 4*

— est signum ratione coniunctionis cum visibili Sacramento IV 29 d. 2. 140 1*.

Indices in tom. I-IV Opp. S. Bonav.

141 9*. 143 a — est signum voluntarium respectu Christi instituentis IV 140 1* — significat gratiam, quae adest vel debet adesse *ibid.*, 8* — ut signaculum sacramentale significat gratiam et eam aliquo modo praeparat et hac ratione configurat cum Deo, et inde distinguit eo insignitos ab aliis et inter se ipsos IV 66 b. 109 a. 140 a — significat gratiam fidei secundum aliquem statum IV 140 8*. 143 a

— eius actus proprius est distinctio IV 140 4*. 638 d. 6 — distinguit fideles ab infidelibus, vel inter se, quantum ad status IV 140 8*, 9* — dicit configurationem ad beatam Trinitatem IV 139 b. 142 b — assimilatur Deo per imitationem de longinquo IV 140 b — appropriate assimilatur Christo *ibid.* 622 2* — dicit aliquam assimilationem et configurationem ad Christum IV 105 d. 4. 137 a. 141 b. 621 f. 3

— est signum indelebile, in quantum est habitus impressus ad distinguendum IV 66 b. 145 a sq. — non potest cessare ratione causae nec ratione subiecti IV 145 b, 3* — bestiae non est omnino indebilis, in quantum est ab anima IV 145 4* — manet in damnatis ad confusionem, in beatis ad decorem *ib.* 5*. 303 8*. 622 3* — manet etiam in iis qui non sunt de Ecclesia IV 140 8*

— est dispositio congruitatis naturae corruptae ad gratiam IV 140 4* — disponit ad gratiam sicut quoddam lumen spirituale semiplenum impressum in anima et quidam calor gratis datus IV 138 b. 140 1* — est gratia gratis data IV 109 a — compatitur secum culpam IV 140 b. 144 f. 2. 145 b, 4*. 644 f. 4 — non habet oppositionem ad lumen gloriae nec ad tenebram poenae IV 145 4*

— cum exteriori signo facit unum Sacramentum IV 140 4* — est Sacramentum et res Sacramenti IV 66 a. 202 a. 622 a. 623 f. 3. 624 2* — recedente fictione confert gratiam Sacramenti IV 104 a. 146 1*. 292 7* — in eius impressione perficitur Sacramentum IV 75 d. 5. 145 3*. 627 b — imprimitur in instanti IV 75 d. 5 — In illo signo exteriori imprimitur in quolibet ordine, in quo significatur tradi principalis potestas illius IV 627 b — imprimitur aequaliter in omnibus IV 99 a — non recipit magis et minus IV 624 a

— datur in tribus Sacramentis, quae conveniunt in signo visibili ratione finis, efficientis et formae IV 143 b. 144 a — imprimitur tantum in Sacramentis novae legis IV 143 a — est triplex, distinguens bonos a malis, fortes ab infirmis, clericos a laicis secundum tres determinatos status fidei IV 143 a sq. 144 b — baptismalis necessario praecedat alios, character confirmationis de congruo characterem ordinis IV 143 b. 144 b. 626 1*. 837 3* — confirmationis est alius quam baptismalis, distinguens diversos status et disponens ad alium actum gratiae IV 173 5*

— bestiae dicit assimilationem ad diabolum IV 137 a — bestiae est culpa secundum voluntatem diaboli perpetrata, in

CHR

qua est anima per obstinationem disposita ad perpetuitatem IV 145 1* — bestiae est peccatum apertum sine rubore et publice commissum II 233 2*

— Characteres magici nullam habent virtutem nisi ex pactione daemonum II 205 4*

CHERUBIM — denominantur a plenitudine scientiae II 162 1*. 249 a, 6*, 7* — nominat Angelos unius ordinis, vel aliquem, qui habet habitum illi ordini convenientem II 162 1*

CHIMAERA — habet similitudinem extra animam secundum partem III 830 a

CHIROGRAPHUM — est scriptura manu facta III 403 b — culpae et decreti significat reatum manentem post peccatum primi parentis vel actuale *ibid.*, 4* — est penes Deum, hominem et diabolum III 404 a, 5* — deletur per passionem Christi, in quantum meruit remissionem peccatorum non solum quantum ad maculam, sed etiam quantum ad reatum *ib.* a

CHOLERICI — ut plurimum sunt iracundi ratione dispositionis in corpore II 363 b — communiter iudicantur boni ingenii II 777 d. 6

CHOREAE — ludus non est malus secundum se, sed fit ex circumstantiis IV 101 d. 13

CHRISMA — consecratur ab episcopis IV 166 q. 1 — conficitur ex oleo lucente et balsamo conservante IV 158 b — significat incorruptionem et contemplationem aeternorum *ibid.* — significat interiorem fidem et eius confessionem IV 167 a. 593 2*. 628 a — Unctio chrismatis in baptismo non est Sacramentum IV 168 3* — est materia confirmationis IV 166 b — adhibetur ad tres unctiones IV 602 d. 2

CHRISTIANUS — recte dicitur qui est baptizatus et chrismate unctus IV 159 b — Qui volunt fieri Christiani sex debent scire, ut cognoscant terminum, adiutorium tendendi et viam IV 583 b — omnes quosdam articulos tenentur credere explicite et omnes implicite I 406 d. 6. III 543 b sq. — liberantur a servitute peccati et Legis, sed debent manere sub servitute mortis et conditionis II 1011 a, 2*, 5*. IV 615 3* — Inter Christianos est distinctio potestatis et dignitatis II 1011 a, 3*. IV 615 1*, 2* — sunt terrenis dominis obligati, sed in his solum, quae non sunt contra Deum, et quae secundum rectam consuetudinem rationabiliter statuta sunt II 1011 a — in Ecclesia primitiva nihil habebant proprium IV 612 a — mali in iudicio arguentur, quod falso characterem Christi gestarunt IV 980 d. 1

CHRISTUS — 1 Nomen 2 Deus et homo 3 Persona 4 Excellentia et cultus debitus 5 Caro 6 Conceptio 7 Attributa 8 Nativitas 9 Filiatio 10 Praedestinatio 11 Perfectiones 12 Gratia 13 Virtutes et dona 14 Cognitio 15 Voluntas 16 Oratio 17 Status 18 Defectus 19 Passibilitas 20 Passio 21 Mors 22 Resurrectio 23 Descensus et ascensus 24 Locus 25 Apparitio 26 Mediator 27 Redemptor 28 Sacerdos 29 Re-

loqui officia et dignitates 30 *Caput* 31 *Eremp-
plar* 32 *Meritum* 33 *Satisfactio* 34 *Efficacia
passionis* 35 *Fides* 36 *Corpus Christi in
Sacramento* 37 *Corpus mysticum*

1 — dicitur ab unctione spirituali IV 2 b
— Nomen implicat et insinuat totam Tri-
nitatem IV 73 a — Nomen Christi com-
municatur creaturis III 116 4* — nominat
personam Verbi ut in duabus naturis III
257 d. 1. 394 d. 2. 705 b — nominat
personam in humana natura relata ad di-
vinam, Iesus nominat personam in divina
natura relata ad humanam III 394 d. 2

— Christo convenit nomen divinum et
honor patriae ratione divinae hypostasis III
21 4* — habuit nomen super omne nomen
per communicationem idiomatum III 324
4*. 705 f. 1 — Tam nomen Christi et Iesu
quam nomen Filii Dei est nomen super
omne nomen III 394 d. 2 — secundum
triplex nomen magis cognitus est post pas-
sionem *ibid.* — dicitur Rex Idumaeae ra-
tione naturae mortalis assumtae III 466
d. 5

2 — est Deus per naturam, Deus simul
et homo per gratiam unionis III 226 3* —
Deitas fuit in Christo per essentiam, per
gratiam et per unionem III 147 d. 4 —
est verus et perfectus homo III 47 a —
secundum naturam assumtam habet spe-
ciem communem cum aliis hominibus III
48 b sq. — dicitur homo caelestis non
propter diversitatem naturae, sed qualita-
tis III 263 1* — In Christo non est forma
communis et specifica resultans ex unione
naturae creatae et increatae III 49 a, 4* —
est individuum humanae speciei ratione
naturae creatae tantum *ib.* 3*

— non debet dici esse Deus secundum
quod homo, nisi dicat solum inseparabi-
lem concomitantiam III 226 a sq. — se-
cundum quod homo acquisivit nomen di-
vinum, quod habet secundum divinam na-
turam *ib.* 1*. 233 f. 4 — Quomodo Deus
sit homo, *vid. V. Incarnatio* — assumpsit
humanitatem, in quantum dicit constituen-
tia hominis vel formam totius, vel pro-
prietatem consequentem III 141 a — Hu-
mana natura est assumta a Verbo ratione
partium constituentium et formae commu-
nis III 188 b

— Homo secundum veritatem praedi-
catur substantialiter de Christo III 155 a-sq.
— secundum quod homo est substantia et
aliquid III 154 f. 1. 155 b — Humana na-
tura in Christo habet quodam modo mo-
dum accidentis in praedicamento habitus
III 155 b. 229 4* — secundum naturam hu-
manam non habet esse simpliciter, sed
tale esse III 150 4*. 153 3*, 4*. 155 b.
232 a — Humana natura non praedicatur
de Christo in abstractione, sed in concre-
tione ad suppositum divinum III 149 a. 150
3*, 5*. 151 7*. 249 f. 4 — dicitur homo
ratione formae, non ratione suppositi III
153 5* — non est homo assumtus III 140 6*
— Homo potest supponere pro persona
Verbi vel pro singulari natura humana III
228 1*. 254 3* — Homo in Christo habet
modum supponendi termini accidentalis in

comparatione ad personam Christi, sed non
in comparatione ad naturam humanam sin-
gularem III 231 b. 254 4*. 256 b. 257 2*
— dicitur una substantia seu supposi-
tum, sed duae naturae III 364 1* — in
eo non potest esse nisi una persona III
101 a. 103 a. 132 f. 2. 133 a. 228 f. 5.
365 4* — non est duae naturae nec duae
personae III 149 a, f. 5, 7 — In Christo
est diversitas inter res naturae, sed non
ponunt in numerum *ib.* b. 150 5* — non
debet dici duo, sed unum, nec est duo
supposita in essendo et substantificando
III 149 b — improprie dicitur aliud et
aliud III 148 f. 2. 150 1* — magis pro-
prie dicitur unus quam unum ratione uni-
tatis personae *ib.* 3* — Unitas naturae in
Christo habet diversos gradus secundum
plures respectus III 463 a — Unitas per-
sonae simpliciter loquendo excedit omnem
unitatem creatam *ibid.* sq. — Humanitas
non dicitur proprie pars Christi III 183
d. 1. 259 d. 4 — Esse totum in Christo
non dicit collectionem partium vel distri-
butionem, sed perfectionem III 301 2*.
465 d. 2

3 — eius persona non est composita pro-
prie loquendo III 133 a. 465 d. 2 — Plu-
ralitas naturarum per unionis gratiam non
impedit simplicitatem personae, quia na-
tura unita consequitur unitatem personae I
183 6* — eius persona dicitur composita,
non quasi ex duobus confecta, sed quia
cum alio posita I 192 d. 13. IV 226 d. 2

— secundum quod homo non est per-
sona III 228 b, 4* — Humanae naturae de-
sunt duae conditiones personae III 133 1*.
229 4*. 230 b — Si Verbum dimitteret
humanam naturam, haberet personalitatem
propriam, cum haberet alium modum exi-
stendi III 229 5* — Humana natura in
Christo non habet personalitatem, quia non
est natura principalis secundum actualem
eminentiam super alias naturas in supposito
II 106 b — non caret nobilitate essentiali,
sed dignitate accidentali *ibid.*, 1*. 107 4*
— Humana natura in Christo habet com-
pletionem absolutam, non vero respectivam,
quae est personalitas III 229 2* — Com-
pletio respectiva compensatur per digni-
tatem altiore III 133 1*, 2*. 229 2*, 4*

— secundum quod homo non est hy-
postasis III 230 b sq. — secundum quod
homo est individuum ut indivisum in se,
sed non ut divisum ab aliis et in se subsi-
stens III 231 a — secundum quod homo
est suppositum de quo, sed non in quo,
nisi respectu accidentium *ibid.* — In Chri-
sto ut homine non est tota ratio individui,
in quantum non constituitur suppositum in
se ipso, sed in altero III 231 b sq.

4 — est excellens super omnes Angelos
III 288 f. 4. 326 d. 4. — non excedit An-
gelos pure ratione naturae humanae, sed
gratiae II 47 3* — quantum ad gratiam
est maior quam Angeli, quantum ad na-
turam mentis saltem non est minor, sed
minor quantum ad corpus et quantum ad
statum passibilitatis I 286 d. 3 — dicitur
minoratus ab Angelis ratione passibilitatis

assumtae III 634 d. 3 — Filius dicitur mi-
noratus ab Angelis per communicationem
idiomatum I 284 2*

— Per Christum humana natura est
glorificata et exaltata supra Angelos III
210 2*. 703 f. 3 — Anima Christi est ex-
cellentissima creatura, quin excedat spe-
ciem humanam II 50 a — Humana natura
in Christo quodam modo habet immensita-
tis dignitatem et excedit totum genus hu-
manum III 706 2* — Persona divina prae-
ponderabat toti humano generi III 20 b —
Natura divina et persona est dignitatis in-
finitae, et natura assumta habet nobilitatem
singularem et inaeestimabilem III 705 b

— Toti Christo ratione Divinitatis de-
betur sacrificium III 201 2* — Christo de-
betur unus honor secundum utramque na-
turam propter personae dignitatem *ib.* 5*,
6* — Christi imagini debetur cultus patriae
III 203 b sq. — eius caro est adoranda
III 199 f. 1, 2 — Humana natura quate-
nus semper est Verbo unita, semper est
adoranda patria III 200 b sq. — Carni,
prout consideratur per se, debetur cultus
dulciae *ibid.*, 3*, 4* — corpus verum
multo nobilius est corpore mystico et ma-
iori honore colendum III 210 4* — Chri-
sto non debetur magis adoratio post in-
carnationem quam ante, sed maior gratia-
rum actio III 222 d. 3 — ratione unitatis
personae diligendus est super nos, pure
vero ratione naturae assumtae ut proxi-
mus III 634 d. 4 — Christi petenda est
miseratio, non oratio IV 949 a

5 — caro significat vel totum hominem
ut subsistentem in hypostasi divina, vel
naturam creatam ut Divinitati unitam, vel
ipsam partem humanitatis per se, non ut
unitam III 200 b — congrue per synecdo-
chen dicitur assumpsisse carnem III 47 1*, 2*.
129 3* — Circa carnem Christi duplex opi-
nio haeretica III 44 b sq. — assumpsit ve-
ram carnem humanam et verum corpus
III 45 a. 91 b. 164 d. 2 — caro non po-
tuit esse de caelo delata II 45 a, 1*, 2* —
non potuit assumere carnem phantasticam
et apparentem *ib.* a — habuit carnem de
nostro genere *ibid.* — ad redemptionem
nostram debuit habere carnem de nostro
genere et passibilem *ibid.* 262 f. 2, b sq.
— Duplex haeresis de anima Christi III
46 a sq. — assumpsit veram animam cum
suis potentiis vegetabili, sensibili et ratio-
nali *ibid.* 164 d. 2 — Anima et caro uniun-
tur et constituunt naturam specificam III
49 a. 164 d. 2. 232 b

— Caro Christi ante unionem cum Ver-
bo erat indistincta a carne Virginis III 86 b
— a carne aliorum hominum in Patribus
non fuit distincta qualitative nec formaliter
ibid. — si fuisset distincta a carne pa-
trum, non competeret ad redemptionem
III 85 f. 4. 86 b. 87 2*. 262 b. 265 4* —
caro non fuit de carne in statu innocentiae,
sed illi similis et conformis III 86 b. 87 4*.
95 d. 2 — caro non potuit esse fabricata
de particula seminis incorrupta III 86 a sq.,
f. 6 — in lumbis patrum erat unibilis, sed
in dispositione remota III 87 1*. 263 2*

CHR (6)

— caro dignitate excedit carnem humanam III 94 d. 2 — dicitur assumpsisse primitiam nostrae massae propter triplicem excellentiam *ibid.* — caro est medicina III 83 b, f. 4. 84 2*. 85 f. 1. 87 3*. 263 4* — caro post unionem cum Verbo non est caro peccati, sed similis peccatrici III 86 b — caro prius natura est purgata quam unita animae III 335 a, 5* — munda fuit, in quantum formata praeter legem concupiscentiae III 87 4*. 88 b sq. 263 1*, 2* — secundum formam, secundum quam coniuncta est animae et unita Verbo, nunquam fuit peccato obnoxia III 88 b — secundum materiam, unde sumta est, fuit in parentibus secundum legem propagationis, sicut caro aliorum hominum, sed inde ipsa caro Christi non potest dici fuisse peccato obnoxia *ibid.* — non fuit in patribus secundum rationem seminalem, sed tantum secundum corpulentam substantiam III 89 a, 2*, 3* — Propositiones aequivocae de carne Christi III 84 4*. 88 b sq. 89 4*

6 — in modo conceptionis non debuit assimilari hominibus III 94 2*, 3*. 272 1* — Conceptio Christi dupliciter est novum III 74 b. 92 2* — non processit secundum legem concupiscentiae nisi materialiter in parentibus III 83 b. 84 4*. 88 b sq. 95 d. 3. 272 1*. 335 a — non processit secundum rationem seminalem nec per virtutem naturae III 89 a, 2*, 3*. 112 3* — conceptus est a Virgine, concurrente eius virtute cum virtute divina III 34 d. 2. 111 a seqq. — recte dicitur conceptus de carne vel de sanguinibus Virginis III 79 d. 3.

— eius caro dicitur creata, ut condita per operationem divinam, licet non ex nihilo III 80 d. 4. 112 2* — eius corpus debuit formari a Deo IV 1 b — in primaria formatione productum est miraculose III 93 b, 1*. 111 b, sq. 114 b. 197 d. 3. — ei convenit modus productionis, qui est supra perfectionem naturae III 27 9* — eius generatio ita est supra naturam, quod est secundum naturam III 196 3* — Constitutio corporis Christi plus fuit supernaturale quam naturale III 335 2* — generatio fuit praeter vitium et supra naturam *ib.* 3*

— magis proprie dicitur conceptus de Spiritu sancto quam natus III 117 d. 5 — Conceptio secundum diversas considerationes potest appropriari Patri, Filio, vel Spiritui sancto III 79 d. 2. 98 b sq. — potissime appropriari debet Spiritui sancto III 30 4*. 35 b. 99 a. sq. — conceptio differt a missione et assumptione, quae dicunt relationem III 99 b

— Corporis conceptio praecedit assumptionem naturae, sed tempore sunt simul et in instanti III 57 d. 3. 335 5* — assumpsit naturam perfectam in ipsa conceptione III 93 f. 3, b — corpus statim habuit distinctionem membrorum, non tamen perceptibilem prae parvitate ante dies quadraginta sex *ib.* 4* — ab instanti conceptionis habuit perfectionem organizationis III 57 d. 3. 93 a sq. — conceptio habet tres actus simul natura III 94 4*

(7)

— Corpus Christi quoad quantitatem molis ad perfectionem deductum est per successionem temporis et operationem naturae III 91 a sq. — ei non competebat decrescere, sed semper proficere III 90 f. 4 — Statura corporis Christi est perfectissima IV 918 d. 3

— convenientius assumpsit sexum virilem propter dignitatem in principiando, virtutem in agendo et dominium in praesidendo III 270 b sq. — non debuit in sexu assimilari matri III 271 4*

— potuisset assumere carnem de viro III 272 a — congruentius assumpsit carnem de sola muliere *ib.* b — non debuit habere patrem in terra III 272 f. 4. 273 4* — Inter parentes Christi remotos recensentur peccatores, sed non ratione peccati III 78 3* — ortus est de Lia IV 763 d. 5

7 — Non debemus Christo **attribuere** quod non possumus per Scripturas authenticas aut rationes necessarias confirmare III 233 f. 2 — Nil convenit Christo secundum quod homo, quod non sit assumptum vel coassumptum III 228 f. 1 — Opposita possunt affirmari de Christo, unum per unionem, alterum per proprietatem naturae, sed neutrum potest proprie negari III 255 b. 256 1*. 257 4* — De Christo praedicantur proprietates absolutae naturarum sibi oppositae, sed non ea quae videntur inducere diversitatem in hypostasi III 103 6*. 231 b. 250 6* — ei diversa attribuantur secundum utramque naturam quatuor modis et iuxta quatuor genera causarum III 239 d. 1 — secundum humanam naturam habet proprietates divinae naturae pariter et humanae III 411 4*, 2*. 447 d. 3 — Quae conveniunt Christo secundum naturam assumptam tantum, recte de eo affirmantur, non vero simpliciter removen- tur III 447 d. 3

— In Christo est aliquid spirituale et invisibile et aliquid corporale et visibile IV 226 d. 2 — vere dicitur esse aliquid divinum III 258 d. 3 — Natura assumpta remanet intra terminos creaturae, sed ratione unionis in persona participat nomen divinum III 21 3*. 280 5* — non potest dici homo divinus III 259 d. 3 — non debet dici homo deificatus, sicut Deus humanatus III 183 d. 2 — non dicitur homo dominicus, nisi sane intelligatur ratione humanae naturae III 184 d. 3. 258 d. 3 — secundum divinam naturam non ponitur in genere III 49 4*

— non debet dici esse creatura sine determinatione propter propinquitatem erroris III 249 b sq. 258 d. 2. — eius personae tripliciter repugnat conditio creaturae III 250 a, 6*. 257 d. 4 — per essentiam et naturam propriam est Creator III 250 3* — non est creatura, quia est Creator III 257 d. 4 — recte dicitur homo creatus III 250 5*. 258 d. 2 — ei non repugnat conceptio, quae licet dicat exitum in esse, concernit determinate naturam assumptam et exitum dicit naturalem III 250 6* — non dicitur factus nec conceptus sine contractione ad naturam assumptam *ib.* 2*. 6*

CHR (8)

— Humana natura ut compositum dicitur nata de Virgine ratione partis, scilicet carnis III 188 b — Humanitas ut forma communis dicitur nata de Virgine non ratione sui, sed suppositi *ibid.* — Humanitas non dicitur creata, etsi generatio includat creationem animae III 189 4*

— incepit esse homo, sed non incepit esse I 138 2* — fuit ab aeterno III 249 f. 2, 3 — Haec locutio de Christo: iste homo incepit esse, non potest sine distinctione admitti III 252 b — Homo iste incepit esse quantum ad singulare hominis, non quantum ad personam Verbi secundum proprietatem naturae eiusdem III 253 b — Iste homo fuit ab aeterno, falsum est, nisi intelligatur per idiomatum communicationem III 254 4* — Homo incepit esse Deus, est vera tum ratione formae, tum ratione suppositi, in quantum dicit singulare hominis III 256 b — Iste homo ab aeterno fuit Deus, etiam quantum ad singulare hominis per idiomatum communicationem *ib.* 4* — Si dimitteretur homo a Verbo, iste homo desineret esse Deus III 257 4*

8 — ut Deus est **genitus**, non factus, sicut creatura III 34 d. 2 — secundum humanam naturam est genitus et factus ex Virgine I 268 d. 6. III 34 d. 2. 112 a, 1* — nativitate temporali generatur similis matri III 196 a — secundum substantiam supremam et infimam genitus est et assimilatur principio producenti, non vero secundum animam, quae est creata III 103 5*. 134 4* — debet dici bis esse natus III 192 a. 194 1* — Nativitas temporalis praesupponit aeternam III 194 3* — generatio temporalis et aeterna sunt similes analogice III 192 1*

9 — secundum generationem temporalem est **filius** solius Virginis matris III 101 a. 113 4* — non potest dici filius Spiritus sancti III 100 b sq. 118 d. 6 — nec filius Trinitatis, nec simpliciter nec per creationem nec per gratiam III 103 a, 4*, 6* — dicitur Filius Patris magis respectu naturae assumptae quam assumptae *ib.* 3* — In Christo non sunt duae filiationes III 194 a — per generationem temporalem respectu Virginis non acquirit novam filiationem *ib.* 2*. 195 5* — eius hypostasi aeternae temporaliter convenit filiatio respectu Virginis ratione naturae assumptae III 103 a. 134 4* — Duae filiationes differunt solum secundum respectum III 195 5*

— Nativitas aeterna est naturalis, sed supra naturam creatam III 197 d. 2 — secundum nativitatem etiam temporalem est filius naturalis propter respectum ad principium III 196 a sq. — est Virginis filius naturalis III 114 1* — in quantum Deus potest dici naturalis filius Mariae ratione gratiae unionis, quae erat ei naturalis III 196 1*. 239 d. 3

— non est filius Dei per adoptionem, nec simpliciter nec in quantum homo III 231 a. 277 2* — Humanitas dicitur adoptari non quantum ad illam singularem naturam, sed quantum ad alios homines

III 234 1* — per gratiam non est filius adoptivus, cum sit Filius Dei per naturam III 101 5* — secundum quod homo est Filius Dei per gratiam non adoptionis, sed unionis, qua communicatur filiatio naturalis III 196 1*. 233 l. 4. 234 3* — secundum humanam naturam suscepit donum gratiae, per quam ordinatur ad hereditatem III 234 a — Personae Christi etiam secundum humanam naturam non competit extraneitas *ibid.* — secundum humanam naturam non est servus III 201 6*. 337 1*

— dicitur primogenitus sine ordine ad posterius, sed ad anterius et ut offerendus Deo secundum Legem IV 713 d. 4 — est primogenitus inter omnes etiam tempore quantum ad consummationem gloriae III 246 1*

— etiam secundum naturam assumptam est causa dispositiva et meritoria nostrae adoptionis III 236 a sq., 3* — est causa effectiva nostrae adoptionis quantum ad redemptionem, quae ei appropriatur *ib.* b — Ante adventum Christi fuerunt filii adoptivi per fidem ipsius venturi *ib.* 3* — ratione divinae naturae est noster pater quantum ad creationem et recreationem III 238 a — est frater noster secundum humanam naturam III 238 4* — Nos sumus fratres Christi non per filiationem respectu totius Trinitatis, sed respectu Dei Patris III 102 l. 3. 103 2*

10 — fuit **praedestinitus** principaliter, non consequenter ad necessitatem reparandi humani generis III 27 5* — vere dicitur esse praedestinitus in quantum homo, sed non ut Filius Dei propter triplicem repugnantiam III 178 a. 182 1*. 244 b — Filius Dei praedestinitus est esse homo, potest esse vera III 180 a. 226 2* — Praedestinatio eius non dicit respectum ad gratiam, potest tamen concernere gratiam unionis III 180 1* — Homo vere praedestinitus est esse Filius Dei III 181 b

— eius praedestinatio ex parte praedestinantis est conformis et eiusdem rationis univoce ac nostra, sed respectu praedestinati est partim conformis, partim difformis III 244 a sq. — respectu status a quo est simpliciter differens a nostra *ibid.* — ex parte praedestinati respectu naturae est conformis, sed respectu personae differens *ib.* b — respectu termini quodam modo est conformis, quodam modo difformis *ibid.* — eius praedestinatio et filiatio non supponit statum peccati III 234 a. 244 a — praedestinitur ad habendum simul gratiam et gloriam, et ad gratiam unionis et singularis personae III 244 b

— eius praedestinatio non est exemplar nostrae quoad principale significatum nec quoad connotatum est exemplar interiorius in mente divina III 246 a — ratione connotati est exemplar exterius nostrae praedestinationis, in quantum debemus ei conformari *ibid.* — habet exemplaritatem quandam etiam respectu praecedentium *ib.* 4* — praedestinatio praecedit omnium praedestinationem quantum ad effectum gloriae

ibid. 248 1* — eius praedestinatio respectu nostrae quoad connotatum non est causa proprie effectiva III 247 b — habet quandam causalitatem dispositivam et excitativam respectu nostrae gratiae et gloriae *ib.* f. 2. 248 a, 2* — non est causa absolute necessaria nostrae salutis III 248 b

11 — Omnis **perfectio** est attribuenda Christo, quae non includit imperfectionem III 267 4*. 282 1* — Quaedam attribuuntur Christo ut capiti, quae dicunt perfectionem in ipso, defectibilitatem in membris III 267 1* — potuit accipere a Deo meliores proprietates naturales, non vero congruentiores fini I 793 d. 3 — anima debuit esse deiformis, repleta luce sapientiae et rectitudine iustitiae III 337 a — anima ad unionem non esset idonea, nisi esset beatissima et deiformissima III 388 b — anima ad unionem cum Verbo a primordio debuit esse perfecte disposita III 337 6* — ab instanti conceptionis fuit perfectus gratia et sapientia III 71 b. 92 4*, 4* — ut perfectus comprehensor non poterat proficere nec quoad cognitionem nec quoad affectionem IV 206 2*, 4*

12 — In anima Christi est una **gratia** gratum faciens quoad essentiam habitus III 286 f. 1. 287 b — In Christo est ponendum donum creatum gratiae singularis personae, quo esset anima eius idonea ad unionem et ad meriti perfectionem III 277 a — Gratia singularis personae non dicitur inesse secundum rationem personalitatis, sed ratione alicuius partis, sed respicit personae merita propria *ib.* 1* — Gratia singularis personae non habet ullam oppositionem ad Christi aeternam acceptationem *ib.* 2* — Deiformitas gratiae et gloriae ex parte animae praesupponitur ad unionem *ib.* a, 3*, 4*. 282 a. 337 f. 4

— Gratia creata non est dispositio necessitatis et condignitatis, sed tantum congruitatis ad gratiam unionis, quae est omnino gratuita III 280 5* *Vid. V. Unio* — In Christo potuit esse gratia disponens ad gloriam praevia ordine naturae, sed non meritum praecedens praemium III 388 4*. 389 5* — Spiritus sanctus apparens super Christum eum non sanctificavit, sed manifestavit I 253 d. 2. 268 d. 5. 280 3*

— Gratia unionis est infinita ex parte Dei, sed finita ex parte creaturae I 793 d. 3. III 300 b — In Christo non potest esse maior gratia secundum possibilitatem ipsius suscipientis I 317 a. 793 d. 3. III 283 6* — Deus non potuit eius animae conferre gratiam simpliciter infinitam propter limitationem potentiae susceptivae III 280 2* — Gratiae creatae nihil potest addi, licet sit finita, quia ordinat et unit bono infinito III 281 a — eius anima non potest ampliorem gratiam appetere III 280 6*

— gratia ab instanti suae conceptionis fuit perfecta et consummata III 282 a. 293 d. 4 — Plenitudo gratiae in Christo non tantum fuit sufficientiae nec praerogativae nec numerositatis et copiae, sed etiam superabundantiae I 284 6*. III 282 b — habuit gratiam potius correspondentem statui

comprehensoris quam viatoris III 282 2* — secundum statum viae habuit plenitudinem gratiae respectu operis meritorii III 360 d. 4 — per opera bona non merebatur incrementum gratiae pro se ipso, sed pro nobis III 283 4* — profecit tantum quoad opera exteriora, in quibus dedit nobis exemplum III 282 3*. 293 d. 4

— Gratia singularis personae in se est limitata, sed improporcionabiliter excedit gratiam aliorum hominum quoad habitus, usus et effectus III 279 b. 291 d. 4 — eius gratia in infinitum excedit gratiam aliorum, in quantum disponit ad unionem III 280 4* — habuit spiritum non in mensura simpliciter secundum divinam personam, sed respectu nostri etiam secundum animam III 280 1* — Christo datus est spiritus non ad mensuram ratione gratiae unionis vel gratiae capitis I 318 d. 4 — tripliciter potest dici repletus gratia corporaliter III 447 d. 4 — fuit repletus gratia secundum triplicem praesentiam deitatis in ipso *ibid.* — secundum humanam naturam habuit gratiam confirmationis III 266 b, f. 3

— Gratia capitis uno modo dicit gratiam creatam, altero vero modo increatam III 284 b sq. — Gratia capitis vel dicit ipsum Deum ut principium effectivum sensus et motus spiritualis in membris Christi, vel habitum animae Christi ut disponentem per modum meriti et praeparationis, vel ipsam praesidentiam Verbi III 287 a — Gratia singularis personae differt a gratia unionis et capitis, in quantum dicit principium effectivum, ut creatum ab increato *ibid.* — Gratia unionis et capitis hoc sensu differunt quoad connotatum *ibid.* — Gratia unionis et capitis ut unio et praesidentia gratuita sunt diversae relationes et comparationes fundatae super idem et gratia singularis personae se habet ut dispositio ad illa *ibid.* sq. — Gratia capitis et unionis ut habitus animae Christi inter se et a gratia singularis personae non differunt ut diversi habitus, sed ut diversi respectus sive effectus eiusdem habitus *ib.* b, 1*

— Gratia capitis, ut dicit principium effectivum, connotat effectum circa membra Christi III 287 a — Gratia capitis dicitur quaecumque gratia Christi, in quantum habet efficaciam in alios *ib.* 2* — naturali ordine praesupponit unionem *ib.* 3* — Gratia capitis licet sit definita, non est determinata ad aliquos actus I 318 d. 4

13 — In Christo fuit perfectio **virtutum** et habituum, quae animam habilitant ad gloriam III 389 5* — videtur habuisse prius habitum virtutum quam actum III 384 b — habuit septem dona Spiritus sancti, secundum quae erat perfecte dispositus ad patiendum III 743 a sq. 751 d. 4 — ei specialiter tribuitur donum timoris III 751 d. 4

14 — Anima Christi quidquid cognoscit, **cognoscit** per habitum creatum comprehensionis III 345 b — Animae Christi non attribuitur cognitio increata ipsius personae

III 298 4* — In Christo est potentia divina et potentia rationalis creata et potentia sensitiva III 366 b — animae quantumcumque possumus sapientiae et gratiae debemus attribuire III 318 b. 382 b — anima dicitur speculum clarissimum non simpliciter, sed respectu aliarum creaturarum III 326 d. 3 — habet perfectionem cognitionis propter unionem cum sapientia perfecta, sed non solum per illam III 320 4* — ratione unionis excellentiorem cognitionem habet, in quantum maiorem habet deformitatem III 297 b

— habuit triplicem cognitionem perficientem portionem superiorem et inferiorem et partem sensibilem, et convenientem statui patriae et innocentiae et naturae lapsae III 319 f. 2, 4, 5, b — habet triplicem cognitionem, quae attribuitur Angelis *ib.* f. 4 — debet habere completionem scientiae secundum omnem statum et modum III 320 2*, 3* — secundum duplicem statum habuit duplicem cognitionem et affectionem III 356 b — habuit cognitionem rerum in Verbo, in se ipso et in proprio genere III 320 a — habuit cognitionem a Verbo, non tantum simplicis notitiae, sed etiam experientiae *ibid.* 322 a — habuit cognitionem a Verbo, qua cognoscit res in se ipsis per species ei inditas III 319 b — Cognitionis simplicis notitiae consistebat in habitibus et speciebus animae Christi inditis, cognitio experientiae in usibus sensuum exteriorum III 322 a

— secundum cognitionem simplicis notitiae proficere non potuit III 322 a — proficiebat cognitione experientiae per novam conversionem sensus exterioris *ibid.* 323 5* — in scientia experimentalis non proficiebat veniendo in notitiam rei prius incognitae III 322 a, 3* — eius profectus erat solum secundum apparentiam *ib.* a. 293 d. 5. 321 f. 4 — habet statum in profectu cognitionis ex parte ipsius animae, quae non potest amplius capere III 302 6* — Virtus cognoscitiva animae Christi semper est finita III 315 b

— Christi cognitio non habet obscuritatem III 326 d. 3 — In Christo non fuit cognitio aenigmatica, sed tamen cognitio ex parte conveniens statui viae III 320 5* — In Christo potuit esse quaedam dubitatio, ut dicit indifferentiam partis sensibilis ad sequendum affectum naturae vel rationem III 376 d. 3 — Intellectus agens abstrahabat speciem a conditionibus materialibus, in quantum excitatus a potentia inferiori iudicabat de apprehenso per sensum III 322 4* — Abstractio eius non ordinabatur ad generandum novum habitum *ibid.* 342 d. 4 — per receptionem specierum excitabatur tantum ad aliquid considerandum III 322 4* — eius anima non poterat recipere novas species III 321 f. 4, 5. 322 a

— anima Christi cognoscit Verbum sibi unitum actu creato III 296 b — non cognoscit Verbum immediate ratione unionis *ib.* f. 3. 297 a. 298 2*, 3*. 315 b — co-

gnoscit Verbum per habitum creatum, quo fit assimilatio cognoscentis ad cognitum III 297 a sq. 315 a — Cognitionis Verbi est a Verbo effective III 297 b, 4* — Cognitionis comprehensionis et unionis non distinguuntur quoad necessitatem habitus medii III 297 b

— cognitione beata videt ipsum luminis fontem III 304 b — non potuit videre Deum per aliquod medium creatum III 303 f. 3, 6 — habet maximam cognitionem Dei, quae sit in genere creaturae III 301 3* — Anima Christi non videt Deum viribus propriis, nec quantum ad ipsam rationem substantiae III 304 b. 305 1*, 2* — dicitur non videre Deum, quia non facit nosse *ibid.* — ipsa non potest comprehendere Verbum nec divinam essentiam III 300 a sq. 317 5* — cognoscit Deum totum, sed non totaliter III 300 b sq., 4*, 5* — videt Dei immensitatem quodam modo positive, quodam modo privative III 302 7*

— eius habitus semper est in actu respectu Verbi ut cogniti principalis, non vero respectu aliorum; quae sunt cognita in Verbo quasi secundario III 312 4* — potest plura, quae non sunt de essentia gloriae, cognoscere in habitu, quam consideret actu III 311 a. 317 5* — multa cognoscit in habitu, quae nunquam considerabit in actu III 317 6*, 7* — eius cognitio est maxime perfecta quoad cognitionem habitualem III 310 f. 4. 311 a, 3* — Anima Christi recte dicitur omnisciens quantum ad cognitionem habitualem III 316 b. 324 3* — cognoscit habitu infinita III 310 f. 5 — si scit finita, potest adhuc scire plura III 313 f. 4. 316 a

— actuali cognitione non potest pertransire infinita III 310 f. 4, 5 — Actualis consideratio rerum cognitarum in Verbo subiacet Christi voluntati *ib.* f. 3 — actu cognoscit simul multa, in quantum ea videt mediante Verbo III 311 b. 357 5* — per plenitudinem gloriae potuit in instanti deliberare III 382 3*

— Probabiliter anima Christi habet scientiam omnium, quae novit Verbum scientia visionis, non omnia, quae novit scientia intelligentiae III 315 b sq. — cognitione actuali non potest tot cognoscere, quot cognoscit ipsum Verbum III 316 a, 2*. 317 5* — cognitione habituali potest cognoscere in Verbo omnia, quae cognoscit Verbum *ib.* a — habitus est finitus, habet tamen in aptitudine respectus ad infinita, et ratio cognoscendi est infinita actualiter *ibid.*, 3*. 317 b, 8* — habet aptitudinem ad cognoscendum omne, quod Verbum natum est ei repraesentare III 310 f. 4. 312 f. 4. 316 a

— habet respectum ad infinita cognoscenda non eo, quod secundum se excedat in infinitum alias animas, sed quod Verbum ut speculum unitum ei omnia exhibeat III 313 f. 2. 316 a sq., 4* — potest cognoscere infinitum per lumen aliquod finitum, quod est ad infinita scibilia comparatum propter promptitudinem exemplaris sibi uniti III 317 8* — cognitio propter

cognitionem habitualem infinitorum non adaequatur cognitioni ipsius Verbi III 317 6*, 7*. 325 4* — habuit scientiam practicam de omnibus operibus divinis, quae tamen non ordinabatur ad operandum III 325 5* — novit horam iudicii secundum humanitatem IV 988 b

45 — In Christo sunt duae voluntates secundum utramque naturam intellectualem III 364 b. 366 b — Pluralitas voluntatum sequitur pluralitatem naturarum, sed non infert pluralitatem personarum III 364 1*, 2* — sunt plures voluntates liberae a coactione, sed una sola libera ab omni subiectione III 365 3* — meruit secundum voluntatem creatam III 364 f. 4 — Secundum potentias, per quas exit in actum, voluntas humana est duplex secundum cognitionem sensitivam et intellectivam III 366 b. 367 2*-4* — Per comparisonem ad modum volendi in Christo est voluntas Divinitatis, rationis, pietatis et carnis I 858 b. III 366 b — et naturalis et deliberativa III 367 1*-3*

— In Christo fuit conformitas voluntatum in ratione volendi, quamvis ex parte voliti non esset identitas III 368 b — Voluntas sensualitatis subiacebat rationi *ib.* f. 3 — Voluntas sensualitatis non debebat esse conformis per assimilationem, sed per subiectionem III 369 1*, 4* — eius ratio consentiebat sensualitati, volendo ipsam velle, sed non idem volendo, quod sensualitas *ib.* 6* — Nihil fiebat contra eius voluntatem absolutam, sed contra voluntatem sensualitatis vel conditionatam III 339 4*. 369 3* — voluntate absoluta volebat quod Deus volebat, sed voluntate conditionata iuste et meritorie poterat velle aliquid contrarium I 859 4* — voluntate antecedente vult omnes salvari, non vero voluntate consequente III 695 d. 3 — habuit simul contrarias affectiones, in quantum una illarum subiecta erat alteri et respectu eius quodam modo materialis III 356 b. 369 5*

— In Christo fuerunt omnes motus rationales recti et omnes motus sensualitatis pacati III 369 a — In Christo dicuntur fuisse propassiones, in quantum non pertingebant ad eius rationem III 342 d. 4. 354 5*. 359 d. 1. 360 d. 3 — habuit veram tristitiam subiectam rationi III 338 b, sq. 360 d. 2 — habuit tristitiam compatiendo aliis vel refugiendo aliquod malum III 338 f. 4. 339 a — In Christo fuit affectus irae cum quadam commotione partis sensualis III 340 a — In Christo non fuit timor gratuitus poenae et offensae, sed tantum reverentiae III 341 d. 3. 766 b — habuit timorem naturalem sensualitatis subiacentis rationi III 341 d. 3. 342 d. 4 — in inferiori parte timuit mortem praecognitam per imaginationem causatam a ratione III 342 d. 4 — In eo fuit timor, sed non timor pusillanimitatis III 360 d. 2

— ut homo per privilegium supra conditionem hominum habuit libertatem sine veritabilitate arbitrii III 267 2*, 5*. 269 2*, 4*. 352 6*. 384 1* — assumpsit liberum arbitrium III 267 2*. 268 arg. 3 — assumpsit potentiam peccandi, quatenus dicit poten-

tiam, quae est de integritate nostrae naturae, sed non potentiam ordinatam ad peccandum I 792 d. 2. III 269 a, 4*

— Humanitas et Divinitas in Christo diversas operationes habent IV 131 3* — eius animae non potuit communicari omnipotentia nisi per idiomatum communicationem I 761 d. 6. III 324 a

16 — Christum decuit **orare**, maxime in diebus carnis suae III 371 b — debebat orare pro peccatoribus, sicut et sacrificium offerre *ibid.* 370 f. 2 — eius oratio potest dici ascensus in Deum, sed sine nova consideratione III 372 3* — ei competit orare Patrem, in quantum est minor illo secundum humanitatem *ib.* 2* — potest orare se ipsum secundum divinam naturam *ib.* 4* — ei proprie non convenit orare, sed dedit orandi exemplum III 201 6* — sua oratione nos invitat ad orandi studium III 374 b

— ei competit ratione naturae assumptae petere id quod potest ipse implere secundum naturam assumptam III 374 4* — potest orare pro aliis ad supplendam eorum indigentiam, quo illi fiant digni ad impetrandum III 374 f. 5, b, 1* — non frustra orabat ad impetrandum ea quae sciebat Deum disposuisse, praesupposita sua oratione III 372 5*.

— non potest discordare a Patre rogando eum aliquid, quod Pater non posset velle I 778 d. 6 — Oratio quaedam procedebat a voluntate rationis, quaedam a voluntate pietatis, quaedam a voluntate carnis III 373 b — Oratio, quae procedebat a voluntate rationis, semper fuit exaudita, sed non omne impetravit, quod petit voluntate pietatis et carnis *ibid.* — voluntate pietatis et carnis magis oravit ad nostram eruditionem, quam ut exaudiretur III 374 a. 373 b. 376 d. 4 — Oratio in passione quoad materiam fuit sensualitatis, quoad formam vero rationis III 375 a sq. — in horto magis oravit pro nobis quam pro se *ib.* b. 376 d. 4

17 — de omni **statu** aliquid assumpsit III 267 4*. 319 b. 351 2*. 360 d. 4 — non fuit omnino in statu viatoris III 267 4* — ab instanti conceptionis fuit comprehensor et beatus III 266 f. 2, b — simul erat viator et comprehensor III 267 4*. 319 f. 5. 356 b. 357 4*. 390 a. IV 206 2* — ut perfectus mediator fuit perfectus comprehensor et perfectus viator III 47 a. 356 b. 330 a — fuit in statu viatoris secundum partem inferiorem et secundum coniunctionem animae ad carnem III 282 2*. 384 2*. 390 a — secundum quod erat in statu viae, libere et meritorie operabatur III 384 2*. 388 f. 5, 2*

— eius anima non potuit depravari ulla culpa propter plenitudinem gratiae, consummationem gloriae et unionem divinae naturae III 266 b. 273 b — potuit assumere **miseriam**, non **culpam** III 267 5*. 331 1*. 333 a — assumpsit vetustatem carnis quantum ad poenam, non quantum ad culpam III 80 d. 4. 341 d. 1 — Caro secundum passibilitatem plus assimilatur

naturae lapsae quam institutae III 349 f. 2. 350 f. 3. 351 2* — Corpus est immaculatum et anima habuit immunitatem a culpa et in se et in carne coniuncta III 335 a — suscepit carnis passibilitatem, non vitiositatem III 56 d. 2. 350 f. 4 — tentatus est ab angelo malo non interius, sed exterius tantum et ad nostram instructionem et adversarii confutationem II 281 4*

— quantum ad ea quae exterius apparebant, ab aliis hominibus in nullo differebat III 337 3* — debuit nobis assimilari in omnibus, quae sunt ad salutem et eruditionem nostram III 272 1* — eius exinanitio fuit ex excessu caritatis III 24 2* — per humiliationem vere dicitur abiectus I 4 a — omnia assumpsit, quae respiciunt naturae nostrae constitutionem, non quae respiciunt statum, vel accidentalem dispositionem III 56 d. 1 — Solum illud curatum est, quod assumptum est III 268 arg. 4 — quod semel assumpsit nunquam deposuit III 138 f. 2. 141 3*. 437 b

— fuit sub lege quantum ad observationem spontaneam III 34 d. 3 — se subiecit Legi, cum tamen non esset sub ea IV 84 3* — implevit Legem et complendo cessare fecit *ibid.* — est finis legis ut *in quo* quiescitur II 885 1* — non tenebatur reddere tributum II 1011 1* — in Abraham non fuit decimatus III 83 b — non habebat Angelos ad custodiam, sed ad ministerium II 281 a sq., 2* — est supra perfectionem universi, ita ut haec non imponat ei ullam necessitatem III 25 a. 27 9* — non subiacebat constellationi in nativitate et in passione II 364 3*

18 — Congruum fuit, ut assumeret naturam nostram cum **defectibus** et passibilitatibus ratione finis intenti III 330 b sq. — assumendo defectus naturae manifestat in se veritatem humanae naturae, immensitatem suae misericordiae et magnitudinem suae benevolentiae et ita nos movet ad credendum, sperandum, amandum III 331 a — Defectus assumpti faciunt ad ostensionem veritatis humanae naturae, in quantum sunt annexi praesenti statui III 341 d. 2 — Defectus naturales faciebant ad vincendum adversarium III 331 4* — Infirmitas non dedecet eius naturam assumptam *ib.* 1*. 337 6* — Defectus non assumuntur, sed coassumuntur III 333 4*

— assumpsit tantum defectus poenales naturales III 332 b sq. 342 d. 3 — non debuit assumere omnes defectus, ut eos curaret III 333 1* — non debuit assumere quosdam defectus, qui potius impedivissent nostram salutem operandam *ib.* 3*, 4*. 337 6* — potuit assumere defectum in corpore, sed non in anima III 337 6*. 390 2* — assumpsit defectum aetatis duplici ratione III 283 5* — non debuit assumere defectum ignorantiae III 293 d. 5. 322 3*. 337 a — assumpsit naturam ignorantem, non in se, sed in nobis III 337 4* — habebat quandam ignorantiam per privationem experientiae *ib.* 2*

19 — **Passibilitas** in Christo non est ex necessitate contracta nec inflictā, sed re-

licta ex dispensatione voluntatis divinae et acceptata ab ipsa anima Christi III 334 b sq. 347 6* — voluntate creata in primo instanti creationis animae elegit uniri corpori passibili propter salutem generis humani III 335 a, 5* — eius caro habuit defectum mortalitatis et passibilitatis a suo originali principio sine novo effectu ex parte Dei agentis *ib.* 1*, 2* — Passibilitas carnis erat auferenda, nisi intervenisset Dei dispensatio et voluntaria acceptatio Christi *ib.* a, 1*, 5* — Defectus non fuerunt in Christo vi generationis *ib.* 3* — Passibilitas non fuit omnino praeter naturam, in quantum de natura Matris erat, talem filium generare *ib.* 4*. 350 f. 4

— recte potest dici non fuisse passibilis III 360 d. 3 — non potuit pati secundum divinam naturam I 371 1*. III 347 4*, 5*. 360 d. 3 — eius anima potuit pati secundum institutionem naturae, vel secundum dispensationem misericordiae III 347 4* — eius anima potuit pati per accidens, compatiendo carni, vel ex se, occasione accepta a corpore laeso *ibid.* — Anima non fuit passibilis nisi propter unionem sui ad corpus *ibid.* 354 3*. 442 f. 1. 443 3* — probabiliter statim post separationem facta est impassibilis III 443 a — Corpus non statim habuit donum impassibilitatis *ib.* 4* — anima non poterat iterum uniri carni passibili propter divinam dispositionem *ib.* 2*

20 — In Christo fuit vera doloris **passio** ratione carnis passibilis et virtutis sensitivae III 346 b — Negantes veritatem passionis haeretici et Saraceni destruunt christianam fidem et inferunt blasphemiam Christo *ibid.*, f. 6 — Sententia Hilarii in sensu vero exponitur *ib.* 1*. 359 d. 4. 360 d. 3 — non exclusit miraculo sensum doloris III 347 3*

— secundum rationem passus fuit dolorem, qui est in anima secundum se III 354 a — Quantum ad dolorem, qui est in anima ex carne, ratio Christi considerata ut ratio corpori non compatiebatur, sed considerata ut natura et perfectio corporis patiebatur, corpore patiente *ibid.*, 4*, 5* — Passio se extendit ad totam animam et ad ipsam superiorem portionem rationis consideratam per modum naturae III 356 a sq.

— In superiore portione rationis erat simul gaudium fruitionis et dolor passionis, in quantum non sunt affectiones contrariae, nec utrumque per se inest *ib.* b — eius anima in morte fuit beata in se, sed subtracta redundantia in partem sensibilem III 438 4* — Anima non fuit derelicta a Deitate solvendo vinculum unionis *ibid.* — Anima tam in corpore quam separata gaudet perfectione contemplationis III 458 4* — Gaudium fruitionis non diminuēbat dolorem passionis III 356 b, 3* — Dolor erat obiectum gaudii *ib.* b, 2* — potuit habere simul utrumque, in quantum erat simul in duplici statu viatoris et comprehensoris *ib.* b. 357 4* — Consummata gloria, ablata fuit omnis passio III 357 4*

— Dolor passionis fuit acerbissimus et

acutissimus ratione causae doloris, modi patiendi et conditionis patientis III 349 a. 358 b — eius dolor quodammodo mitigabatur quantum ad repugnantiam rationis voluntate desiderante, caritate adiuvante, recompensatione et spe; sed non quantum ad experientiam sensus III 349 b — eius dolor pensandus secundum complexionem eius nobilissimam et sensus vivacitatem III 348 f. 3, 4. 349 1* — adeo cito mortuus est propter acerbitem doloris III 348 f. 6 — sustinuit omnes dolores quantum ad aequivalentiam acerbitem *ib.* f. 2 — passus est secundum partem sensualem et rationalem III 353 f. 4, 5 — passus est corporis afflictione et sanguinis effusione IV 257 a, 4*

— habuit dolorem passionis et compassionis tam in sensualitate quam in ratione, sed ordine originis inverso III 358 b — Dolor passionis maior fuit in sensualitate, dolor compassionis maior in rationali *ibid.* — Intensior fuit dolor compassionis quam passionis *ibid.* sq. — Passio Christi comparatur mari propter poenalitatis amaritudinem et flumini propter caritatis dulcedinem I 4 a

— assumpsit poenas voluntarie pro reparanda humana natura III 331 2* — sustinuit improprium et poenam non ex merito vel necessitate, sed ex mera benignitate III 263 3*, 4* — Mors et passio inflicta est propter peccatum praecedens in altero, quia ordinata erat ad redimendum genus humanum II 851 a — eius passio habet causam in genere moris in nobis, in genere naturae vero in ipso eius corpore III 352 5*

— Ante assumptionem non fuit necessarium eum pati nisi necessitate finis III 351 a — assumpsit necessitatem patiendi ratione compositionis naturalis corporis assumpti *ibid.* — habuit necessitatem patiendi non ratione personae, sed naturae assumptae *ib.* b, 1* — habuit necessitatem patiendi respectu virtutis naturalis, non respectu voluntatis III 351 b, 352 3*. 359 d. 1 — Necessitas patiendi non fuit contracta III 351 b. 352 5* — Necessitas patiendi non minuit voluntarium nec meritum III 352 6* — habuit quoddam debitum moriendi pro nostra salute ex caritate, quod non diminuebat de ratione meriti III 395 d. 4

— Passio erat acceptabilis in quantum voluntaria III 401 4*. 428 1*, 2*, 3* — eius passio et eiusdem memorialia sunt pigmenta suavitatis coram Deo IV 2 a — In eius passione relucet abiectio, humiliatio et divinae voluntatis impletio III 428 a

— Passionis Christi memorialia sunt Sacramenta significantia praeteritam passionem IV 2 a — eius passionis memoriale est in scripto, in verbo et in Sacramento IV 290 b — Sanguis de latere profluens significat Sacramenta IV 3 a — Sanguis, qui fluxit de latere Christi, non habuit proprie rationem figurae respectu eucharistiae nisi ratione modi emanandi IV 182 b, 5*. 259 5* — eius passio praefiguratur per agnum paschalem IV 182 4*

21 — mortuus est per separationem non Divinitatis, sed animae a carne III 46 f. 3. 51 3* — Anima in morte non debuit separari a Verbo III 437 a sq. — Unio animae cum Verbo non solvitur, in quantum est supernaturalis III 438 3* — dicitur ponere animam ratione carnis assumptae virtute Deitatis III 437 1*. 446 d. 1, 2 — Filius Dei vere dicitur mortuus secundum naturam humanam per idiomatum communicationem III 446 a. 447 d. 3

— Mors Christi in genere moris fuit simpliciter bona ratione auctoris boni I 860 d. 2. III 386 2*. 433 d. 4 — Mors a parte sustentis fuit accepta, a parte infligentium tantum permissa III 433 d. 3 — dicitur traditus in mortem a Patre solum permittendo et acceptando eius voluntatem III 428 1*. 433 d. 3 — Occisio Christi ex parte Iudaeorum et ut opus operans erat simpliciter mala I 860 d. 2. 861 d. 3. III 433 d. 4 — Occisio Christi omnibus Iudaeis imputatur, sed simplices aliquo modo excusabantur II 934 d. 3 — Crucifixores quodam modo excusabantur per ignorantiam III 394 d. 2. 404 3*. 429 6*

— in triduo mortis non erat simpliciter homo III 138 f. 2. 141 3* — in triduo non poterat dici homo secundum praedicationem simpliciter actualem, erat vero secundum praedicationem aptitudinalem, immo quodam modo secundum actualem, in quantum erat persona in actu III 451 b — Anima in triduo non uniebatur Christo ut forma materiae III 453 4*, 7* — In triduo anima et corpus quodam modo erant unita in hypostasi III 453 1* — In triduo non poterant dici de Christo idiomata animae et corporis nisi per synecdochen *ib.* 7*

— In morte Deitas non fuit separata a carne III 439 a — Caro post separationem animae vere mortua fuit, quia non erat vivificabilis a Divinitate unita III 444 b sq. — Caro conservabatur a Divinitate unita a corruptione, sed non per operationem vitae III 445 4* — Persona dicitur hypostasis carnis separatae in obliquo III 440 4* — eius caro, dum erat mortua, erat nobilior substantiis viventibus, quia erat Divinitate unita et habebat ordinem ad nobilissimam vitam III 445 3*

22 — Resurrectio Christi constat per testimonia Apostolorum et per pietatem fidei IV 883 b sq. — debuit statim resurgere IV 887 2* — Resurrectio non debuit fieri statim post mortem, sed tamen accelerari, ut constaret de illius veritate III 457 a sq. 463 b — non fuit in sepulcro tres dies integros III 457 b — utrum surrexerit media nocte, an in aurora *ibid.* — Nihil de carne Christi vel sanguine secundum speciem mansit in terra IV 287 d. 2 — Sanguis vere resurrexit in Christo IV 908 b — eius resurrectio est causa nostrae III 247 f. 3 — eius resurrectio est dupliciter causa efficiens et exemplaris nostrae resurrectionis IV 895 a — Resurrectio provocat ad iustitiam, per quam acquiramus gloriam similem, et dirigit ad ambulandum in novitate vitae III 401 a

23 — descendit ad inferos secundum animam Divinitati unitam III 46 f. 4. 437 f. 2 — Licet anima statim facta sit impassibilis, non debebat statim evolare III 443 4* — descendit ad partem inferni, in qua erant iusti, qui appellatur limbus, propter victorum consolationem et confutationem adversariorum III 459 b. 462 1* — ad ostendendum non tam virtutem quam dignationem III 459 3* — descendit ad inferos non ex impotentia, sed ut faceret alios ascendere III 460 4*

— ei competit ascendere et descendere secundum divinam naturam relata ad humanam III 465 d. 4 — dicitur exaltari per ascensionem secundum naturam humanam, secundum naturam divinam vero quantum ad cognitionem nostram III 395 d. 3 — eum descendere et ascendere non dicit minorationem Divinitatis factam, sed apparentem, et exaltationem manifestatam III 465 d. 4 — Christo soli convenit ascendere in caelum propria virtute *ibid.* — dicitur sedere a dexteris Patris secundum divinam quidem naturam propter omnimodam aequalitatem, secundum humanitatem autem propter excellentiam in loco et dignitate II 85 d. 2. III 395 d. 3

24 — secundum humanitatem localiter non est nisi in uno loco III 454 b. 465 d. 3 — est in uno loco tantum definitive IV 221 a — in uno tantum loco est secundum apparitionem sensibilem, in multis secundum veritatem IV 220 1* — Christi anima non est, ubicumque est Verbum III 317 6* — homo potest dici esse ubique ratione personae, vel per communicationem idiomatum, non vero, esse ubique homo I 643 5*. III 455 a, 3* — dicitur esse totus ubique, sed non totum sive quantum ad utramque naturam III 465 d. 3 — sacramentaliter est in pluribus locis, personaliter ubique III 454 b sq.

— secundum humanam naturam est in empyreo, excellentissimus loco et dignitate II 85 d. 2 — dicitur semper fuisse totus in caelo non secundum quascumque partes naturae, sed secundum perfectionem personae III 465 d. 2 — localiter est in caelo, personaliter ubique, sacramentaliter in altari III 455 a. IV 221 a. 223 3*. 235 b — erat in sepulcro ratione carnis unitae III 439 f. 2. 453 5* — in triduo erat in sepulcro ratione corporis, in inferno ratione animae III 454 b

— secundum Divinitatem est in omnibus per essentiam, in iustis per gratiam, in Christo per unionem IV 221 a — secundum Divinitatem est cum omnibus hominibus, secundum gratiam non est semper cum omnibus fidelibus, sed secundum humanitatem est cum omnibus credentibus usque in finem, non visibiliter, sed sub Sacramento IV 216 f. 3 — ante passionem erat cum discipulis ut socius, post eandem ut dominus et quasi extraneus IV 186 4* — in passione recessit a nobis *ibid.*, 3*

25 — apparuit in aliena forma, qua se occultabat, quin sensus deciperet IV 286 d. 1 — secundum naturam assumptam et corpo-

ream apparebat sensibus, secundum divinam autem naturam omnem sensum latebat III 518 b — Divinitas Christi non cognoscitur nisi per fidem III 518 b, 4*. 519 3*, 4* — eius sanctitas omnibus ex eius operibus constare poterat, quamvis lateret eius Divinitas II 934 d. 3 — In iudicio eius Divinitas videbitur a solis bonis in propria forma IV 986 b — apparebit secundum humanitatem in forma gloriosa bonis et malis IV 987 b — Cicatrices et crux signa erunt passionis praeteritae, sed gloriae praesentis *ib.* 4* — omnibus apparebit gloriosus, sed bonis blandus et malis terribilis *ib.* 5* — Aspectus humanitatis Christi spectat ad gaudium accidentale III 25 1*.

26 — est **medius** inter divinam naturam et humanam non tanquam natura tertia ex utraque, sed tanquam una persona in duabus naturis est medius ratione utriusque naturae III 410 b — quantum ad proprietates duabus naturis conformes est medius inter Deum et homines secundum naturam humanam *ibid.* 411 1* — est mediator inter Deum et homines solum secundum naturam humanam et diversas proprietates, in quibus communicat cum Deo et hominibus III 410 b sq. 411 2*, 3* — est mediator reconciliationis per unionem divinae naturae cum humana in unitate personae III 19 f. 5. 262 f. 4. 410 b. IV 500 b — sine unione ad Divinitatem non habuisset potentiam ad eripiendum genus humanum, nec officium mediatoris ad reconciliandum III 437 b — propter officium mediatoris debebat experiri divina et humana III 356 b

27 — est **Redemptor** ratione personae secundum utramque naturam III 635 b — dicitur Redemptor quantum ad solutionem pretii ratione humanitatis, quantum ad donationem gratiae ratione Divinitatis IV 131 2* — est noster Redemptor ut auctor secundum Divinitatem, ut exsecutor redemptionis secundum humanitatem III 409 a sq. — solus est Redemptor secundum auctoritatem simul et executionem *ibid.* 413 d. 5 — habuit officium ministri in agendo, pugillis in patiendo, redemptoris in moriendo IV 622 2*

28 — est verus **sacerdos** significatus per Melchisedech III 82 a. 83 f. 4. 84 b — dicitur magis sacerdos secundum ordinem Melchisedech quam Aaron IV 183 b. 612 b. 618 1* — fuit rex et sacerdos IV 612 3* — in triduo mortis non fuit sacerdos actu III 453 6* — est Angelus, per cuius manus sacrificium perfertur in caelum IV 253 d. 4

29 — Sacramenta procedunt a Deo ut efficiente, a Christo vero ut mediatore et promerente I 2 b — Ex Christi morte Sacramenta habent efficaciam vivificandi IV 2 b — Ex Christi morientis latere formatur Ecclesia, sicut Eva ex latere Adae dormientis II 433 a

— voluit baptizari baptismo Ioannis, ut suo materiam praepararet sanctificando aquam IV 57 3* — debuit circumcidi ad eruditionem nostram triplici ratione, IV 84

3*. 151 b. 499 d. 2 — suscepit baptismum et eucharistiam sacramentaliter tantum et non rem IV 206 b, 4*

— vivificavit nos assumendo vitam nostrae naturae et impertiendo nobis vitam gratiae III 7 b — Deus convivificavit nos in Christo et cum Christo et per Christum in eius incarnatione, conversatione et passione III 2 a. 7 a — Deus vivificat nos secundum Christum per eius imitationem secundum virtutes et dona, quae Christus exercuit et docuit III 2 b. 7 a

— potuit sanare homines et vivificare per unctionem spiritualem et virtutem vitalem IV 2 b — congrue assumpsit poenaltates ad curandam nostram aegritudinem III 334 3* — per vetustatem poenae cum novitate gratiae liberavit nos a vetustate duplici poenae et culpae III 341 d. 4 — curavit morbum per congruentissima remedia III 331 3*. 428 a — sanat nos per gratiam et regenerat spiritualiter per Sacramenta III 43 2*

— tribus generibus peccatorum tentatus vicit diabolum, sicut iste vicerat Evam II 517 b — sua prudentia vicit diabolum, qui deceperat hominem III 428 a — per infirmitatem vicit adversarium, unde manifestatur fortitudo divinae potentiae I 5 a sq. — vicit mortem et auctorem mortis per humilitatem et potestatem, patiendo et resurgendo III 414 d. 5 — vicit hostem per fortitudinem iustitiae, non potentiae III 331 4*

— ut homo remittit poenam, ut Deus culpam III 284 b — habet potestatem dimittendi peccata in forma hominis, sed non secundum hominis formam III 227 4* — ut homo non habet potestatem effectivam dimittendi peccata, sed dispositivam per modum meriti III 400 b. 401 2*, 3*. IV 130 b — ut homo habet potestatem excellentiae dimittendi poenam IV 130 b sq. — solus habet clavem excellentiae IV 470 a, 2*. 482 d. 2. 500 b

— est iudex secundum Divinitatem per naturam, secundum humanitatem constitutus per gratiam IV 895 a — fert sententiam secundum humanam naturam *ibid.* — ut homo communicatam habet auctoritatem et potestatem divinam IV 984 b — secundum humanam naturam habet omnem potestatem quantum ad potentiam praesidendi III 326 d. 4 — induit fortitudinem iustitiae in merito, potentiae in praemio III 331 4*

— est fluvius, qui crevit in lucem et solem I 2 b — est fluvius Dorix medicinalis *ibid.* — fluvius Tigris I 3 a — est sagitta *ibid.* — significatur ligno vitae II 428 d. 4 — est lignum vitae in medio paradisi Ecclesiae II 708 d. 2 — est fundamentum spiritualis aedificii ut locus, in quo stabilitur IV 583 a

30 — dicitur **caput** respectu Ecclesiae ratione conformitatis naturae, ratione principiandi et influendi sensum et motum III 284 a sq. — est caput nostrum, sed non simpliciter eiusdem naturae III 210 5* — est caput totius Ecclesiae, in quantum

omnes ab eo accipiunt II 786 a — est caput ut principium naturae et gratiae III 285 3* — potius dicitur caput quam cor III 289 1* — ut caput influit sensum et motum spirituales per fidem et dilectionem III 289 a sq. — Accipimus de gratia Christi non ut a substantia, sed ut a principio III 292 d. 3

— coepit esse caput ex tempore III 283 f. 4 — Gratia capitis inest Christo secundum quod homo III 283 f. 2 — secundum utramque naturam III 236 b. 635 b — Gratia capitis secundum rationem principiandi competit Christo ratione naturae divinae, secundum conformitatem vero ratione naturae humanae III 27 7*. 284 b — secundum humanam naturam potest dici principium membrorum quantum ad esse gratiae III 285 3* — Influire sensum et motum in Ecclesiam competit ei secundum divinam et humanam naturam diversimode III 284 b — ut homo praeparavit gratiam merendo et satisfaciendo, ut Deus eam confert III 284 b

— Gratia capitis redundat diversimode in Angelos et in homines et aliter in eos qui eum praecesserunt, aliter in eos qui sequuntur III 289 b. 290 6* — influit in Angelos quoad praemium accidentale de sua restauratione *ibid.* 290 ad 3*, 4* — est caput Angelorum et influit in eos secundum naturam divinam et etiam humanam III 290 3*

— ut caput secundum humanam naturam est in singulis membris spiritualiter per fidem et dilectionem III 285 2*, 4*. 290 5* — secundum quod caput non est incircumscribitus III 285 2* — non debet uniri singulis hominibus sanctificandis sicut Spiritus sanctus, in quantum sanctificat ut causa meritoria III 265 4* — habitat in cordibus fidelium non corporaliter, sed spiritualiter III 285 2*. IV 287 d. 3

— iungit homines cum Deo in conformitate voluntatis, non naturae III 414 3* non est simpliciter unum cum membris, sed unum efficit corpus I 546 4* — non ad nos finaliter ordinatur, sed nos ad ipsum tanquam membra ad caput III 706 3* — potest sibi unire membra dispositive et effective III 290 2* — est sponsus Ecclesiae IV 654 a — habuit Synagogam ut concubinam *ib.* b

31 — est nostrum **exemplar**, ad quod debemus respicere in credendis et expectandis et operandis III 246 a. 626 f. 4 — eius humanitas est exemplar excitativum virtutum III 776 b — fuit exemplar etiam eorum qui eum praecedebant III 246 4* — dedit nobis exemplum specialiter in virtute humilitatis, patientiae et pietatis III 331 a. 751 d. 1. 776 b — factus est parvulus, ut superbiam extirparet et humilitatem commendaret III 94 b — ad humilitatis exemplum omne, quod suum est, Patri attribuit I 213 5* — recusavit honorem regalem propter humilitatis exemplum IV 642 b — ipse pauper et mendicus fuit, sed ad hoc alios non arctavit *ibid.* — quaedam fecit ad nostram eruditionem et non ad

imitationem III 421 5*. IV 84 3*. 499 d. 2 — Non omne factum Domini est praeceptum IV 499 d. 2 — conformamur Christo per remotionem a malo et per ordinationem ad bonum quoad intellectum et affectum III 237 b — Imitatio Christi attenditur maxime in crucifixione sui III 783 b. 784 4*

32 — poterat mereri, in quantum erat in statu viatoris III 384 2*, 5* — non meruit secundum actum caritatis, qui pertinet ad praemium substantiale III 388 f. 5, 2* — a principio suae conceptionis meruit, in quantum habuit habitum gratuitum, quo fuit dignus praemio III 381 a — probabiliter in primo instanti conceptionis et infusionis animae exivit in actum meriti *ibid.* — post conceptionem habuit usum et exercitium merendi II 926 f. 3. III 384 a — Infinitas meriti Christi consurgit ex unione illius animae ad personam divinam III 279 b. 280 3* — Meritum humanitatis Christi maximum I 4 a — in merito non profecit, quia non sibi, sed nobis meruit III 392 2*

— proprie non meruit sibi praemium substantiale III 388 b — Unio praecedit omnia merita secundum ordinem naturae *ibid.* — prius ordine naturae habuit gloriam quam usum liberi arbitrii III 389 4* — sibi non meruit, nisi faciendo debitum pluribus modis quod iam debitum erat III 384 a, 3*, 4*. 390 3* — meruit sui corporis glorificationem in agendo et patiendo III 390 b — Glorificatio corporis cadebat sub merito, in quantum non necessario comitabatur unionem *ib.* 2* — Christo maxime conveniebat habere corporis glorificationem per merita III 391 4* — non indigebat meritis ad sui glorificationem, sed eam meruit necessario ex sufficientia suorum meritorum III 391 5* — Glorificatio corporis non fuit principaliter movens ad passionem, sed per modum consequentis III 390 1*. 391 6* — quomodo per passionem meruerit sui nominis clarificationem III 394 d. 2

— Meritum Christi consistit in passione, per quam nos redemit, et in actione, per quam nos informavit I 4 a — Passio fuit maxime meritoria ratione sustentitiae et complacentiae voluntatis III 386 a, 2*, 3*. 395 d. 4 — meruit nobis faciendo de non debito debitum III 384 a. 393 4* — nobis meruit gratiae infusionem, gratiae provectionem, bonorum operum multiplicationem secundum triplicem modum merendi de condigno III 384 a — Super merita Christi fundatur efficacia omnis meriti III 393 5* — Meritum et satisfactio est infinita quantum ad sufficientiam III 279 b

— In Christo facta est reconciliatio III 1 a. IV 500 b — est secundus Adam, reparans et exaltans humanam naturam III 27 6* — ad reparationem generis humani debuit habere veram animam III 47 a — veram naturam communem III 48 f. 4 — Humana natura in Christo nunquam indiguit reconciliatione, sed erat immunis ab omni culpa III 411 4* — eius sanctitas necessaria ad opus redemptionis IV 1 b sq. — se obtulit Deo pro omnibus hominibus IV 2 a — ad redemptionem exposuit cor-

pus et animam IV 257 a, 4* — vitam suam pro nobis posuit, sed non amisit III 706 1* — maxime nos dilexit in passione I 4 a — dilexit nos, cum essemus iniusti et peccatores III 626 f. 4

33 — oportuit esse Deum et hominem, ut pro hominibus *satisfaceret* III 26 4*. 423 a — solus potuit satisfacere IV 470 a — solus ut Deus et homo potuit satisfacere pro peccato originali ratione suae munditiae et gratiae capitis III 426 a — solus potuit satisfacere pro peccatis actualibus quantum ad offensam *ibid.* — pro nobis satisfecit, in quantum Deus eum magis appretiabatur quam totum genus humanum III 705 f. 3

— poena sua satisfecit pro nobis IV 530 f. 6 — satisfecit pro nobis modo congruentissimo et a Deo maxime acceptando III 427 b sq. IV 130 b — praecipue meruit et satisfecit pro nobis per tolerantiam poenalitatem III 330 f. 3, 4. 345 f. 4, 5 — maxime debuit satisfacere per mortem suam III 428 4* — Passio Christi fecit damni satisfactionem II 676 a — Satisfactioni Christi non obstitit peccatum Iudaeorum III 429 5*

34 — Passio habet virtutem iustificandi ex unione ad divinam personam III 401 4*. IV 131 2* — Passio est causa nostrae iustificationis per modum meriti et exempli et signi III 401 a. 412 d. 1, 2 — Passioni et resurrectioni attribuitur quaedam causalitas respectu nostrae iustificationis in quolibet genere causae, licet neutra sit proprie causa III 400 b — Passioni attribuitur ratio merendi, ratio terminandi attribuitur resurrectioni, ad quam ordinatur iustificatio III 401 a — utrique attribuitur excitatio per modum exempli et regulatio per modum causae exemplaris *ibid.* — Passioni attribuitur ablatio mali, resurrectioni collatio boni III 401 a. 407 1*

— Per passionem aperitur lumen veritatis contra diaboli fraudulentiam, et adiutorium virtutis tribuitur contra eius violentiam III 406 4* — Passio est exemplum provocans ad dilectionem Dei et exemplar dirigens ad moriendum peccatis III 401 a — Passio est efficacissima ad attrahendum hominem ad amorem Dei III 428 a — Passio inflamat affectum eius qui ad eam se convertit, maxime ut est in eucharistia expressa IV 290 b. 530 a

— Christi passio est fons nostrae salutis, per quam redundat in nos plenitudo gratiae III 412 d. 4 — Nulli peccatori datur gratia nisi merito satisfactionis et passionis Christi III 426 1*, 4* — In sola passione Christi remittitur omnis culpa IV 351 a — sua passione, quae erat Deo gratissima, in se acerbissima, nullo modo ex delicto suo, sed propter solvenda debita nostra, meruit nobis remissionem culpae et relaxationem poenae III 407 f. 3, 4. IV 430 b — Christi passione sufficienter puniuntur peccata nostra IV 98 2*. 478 5*. 533 1* — Passio delet chirographum peccati, in quantum tollit reatum III 404 a — Per passionem liberamur a culpa et reatu poenae aeternae et in baptismo a

poena temporali III 407 b. 408 3*. IV 97 b — eius passione liberati sumus a poena carentiae visionis divinae III 407 b

— Passio Christi non liberat a poena promotiva, sed ab oppressiva III 408 2* — Passio non liberat ab omni poena temporali in praesenti, sed in futuro *ib.* 4* — Corpus Christi non datur in eucharistia ad salutem corporum in via, sed in patria IV 265 d. 3 — non venit, ut curaret ipsam naturam, sed personas II 764 2*. III 273 2* — Meritum passionis Christi respicit personas, non naturam IV 97 b. 98 3*

— per passionem meruit nobis dimissionem poenae III 393 3* — per suam satisfactionem meruit nobis apertionem paradisi caelestis III 392 b — per passionem potius quam per actionem *ib.* 2*, 3* — si fuisset purus homo sine peccati originalis reatu, introisset in caelum, cum non fuisset unquam clausum ipsi, sed aliis maneret clausum III 423 5* — est ostium paradisi de se semper apertum IV 470 4*

— Efficacia passionis se extendit ad omnes culpas quantum ad sufficientiam, non quantum ad efficaciam III 403 1*, 3*. 429 6*. 461 b — quantum ad sufficientiam delevit peccatum crucifixorum III 404 3*. 429 6* — quantum ad sufficientiam liberavit omnes a potestate diaboli, sed illos solos, qui sunt de eius corpore, quantum ad efficaciam III 406 a — non liberavit ex limbo nisi animas electorum III 461 b — non debuit liberare parvulos III 462 b — liberavit illos, pro quibus patiebatur quantum ad efficaciam *ib.* 5*

— Passio non habet in omnibus efficaciam nec aequalem in omnibus IV 99 3* — eius meritum non ordinatur efficaciter nisi his qui ei adhaerent III 428 a. 461 b. 540 b. IV 98 3* — eius passio coniungitur animae quantum ad efficaciam mediante fide per dilectionem III 401 5*. 412 d. 2 — iustificat ut hostia oblata, credita et amata III 412 d. 2 — Passio habet efficaciam mediantibus aliis remediis III 404 2*

— Merito passionis Christi collata est Sacramentis gratia sanativa III 1 b — Passio est radix et fundamentum virtutem praebens omnibus Sacramentis IV 182 4* — eius meritum operatur in Sacramentis et potestate clavium IV 533 b — Omnia Sacramenta habent efficaciam a passione Christi I 2 b. III 404 2*. 406 3*. IV 70 4* — Passio ut satisfactio plena influit in Sacramenta, maxime in baptismum III 426 a — Christi satisfactio habet effectum plenum in baptismo, in poenitentia secundum partem IV 351 a — solvit debitum Adae in passione sua et tantum superabundavit, ut ministris communicaret virtutem solvendi a parte poenae IV 500 b — A Christi passione merita nostra habent efficaciam II 706 f. 3. 707 b — Omnis satisfactio habet efficaciam a satisfactione Christi II 786 a. IV 351 a

35 — est fundamentum gratiae et salutis per fidem III 385 3* — Sine fide Christi post lapsum nemo potest salvari II 786 a. III 540 b — Christi fides fuit in cordibus

praecedentium cum III 246 4*. 285 4* — per fidem est caput iustorum praecedentium II 786 a. III 285 4*. 288 4*. 290 5* — A Christo habebant gratiam et satisfactionem etiam qui praebant III 426 1* — Meritum Christi ratione fidei se extendit etiam ad praecedentes III 248 1*. 288 4*

— Satisfactio Christi habet efficaciam per fidem et ante novam legem et etiam post IV 351 a — in cruce est botrus, qui portatur a praecedentibus et sequentibus III 290 6*. 530 b — Deus dabat gratiam per fidem Christi ante eius passionem, sed non gloriam ante satisfactionem solutam III 393 6*

— Mystera Christi non curiose perscrutanda III 466 b — est subiectum theologiae ut totum integrum I 7 b — Articuli septem de Christo quantum ad humanitatem secundum septem actus Christi redemptoris III 536 b — Septem articuli spectantes ad Divinitatem comparantur septem stellis, septem vero spectantes ad humanitatem septem candelabris *ibid.*

36 — Corpus Christi non est in Sacramento tantum sicut in signo IV 217 b — In altari est corpus Christi verum, integrum et perfectum, sed occultum IV 220 a sq. 223 2* — Christum esse in carne sua et natura propria in Sacramento est possibile respectu divinae potentiae, congruum respectu sapientiae, utile respectu bonitatis IV 217 b. sqq. — ostendit, divinam potentiam posse super omnem potentiam operativam in conversione, super imaginativam et super intellectivam *ib.* b — Corporalis Christi praesentia est utilis ad augendum meritum fidei et inflammandam devotionem caritatis et sublevandam spei fiduciam IV 218 b

— Praesentia Christi non est intelligibilis intellectui nostro, ut est humanus IV 235 a sq. — Intellectus adiutus lumine fidei assentitur credendo et concordat ratiocinando secundum causas superiores, sed non comprehendit *ib.* b — fit intellectui apprehensibile per gratiam fidei IV 273 4* — magis est supra intellectum quam alia mysteria, quia repugnat imaginatio IV 216 f. 6. 225 b. 230 b. 235 b — Non est consentiendum sensui, sed fidei, et ideo nihil falsitatis est ibi, sed veritatis IV 237 3*. 273 2*

— Corpus Christi est sub specie panis per conversionem; Divinitas, anima et sanguis per indivisionem IV 247 b. 264 b — non fit praesens per motum localem IV 221 3*. 241 f. 3. 242 1*. 245 a — incipit et desinit esse sub speciebus sine motu locali et mutatione sui IV 217 1*. 309 3* — tropice dicitur descendere et deferri ad caelos IV 242 1*. 253 d. 4 — per conversionem non fit, sed sine mutatione sui incipit esse in altari IV 229 4*. 230 b, 4*. 241 f. 3. 245 4* — fit praesens in conversione, non in usu IV 593 5*

— est in pluribus locis, quia multa convertuntur in ipsum II 80 5*. IV 217 1*. 218 2*. 220 b. 221 a sq. — non potest esse in omnibus locis I 643 a. III 465 d. 3.

IV 221 b, 2*. — convenit esse in pluribus locis ut cibus omnium fidelium I 643 4*. II 80 5*. IV 218 a. 221 b — potest esse in pluribus locis ut Divinitati unitum IV 218 a *Vide supra, locus* — non est sub speciebus proprie definitive, sicut quodcumque individuum IV 221 b

— sub Sacramento est invisibiliter et insensibiliter III 164 d. 1. IV 226 d. 4. 237 4* — Corpus Christi sub Sacramento non attingitur a visu glorioso IV 237 a — miraculose ostensum est, sed nunquam in forma, quam habet in Sacramento *ibid.* — non est visibile, non quia velatur specie, sed quia non est ibi per modum corporis sensibilis *ib.* 2*, 4*. 236 f. 2. 264 a — Sensu glorioso potest cognosci certis indiciis praesentia corporis Christi IV 237 2* — Corpus Christi invisibiliter contentum sub speciebus est signum corporis eius visibilis IV 226 d. 4

— datum discipulis in Coena non fuit immortale et impassibile IV 263 b — in Coena datum erat passibile, sed erat ibi impassibiliter secundum modum existendi, nec poterat ibi pati nisi secundum compositionem intellectam circa subiectum IV 237 4*. 264 a — in triduo mortis fuisset sub eucharistia mortuum IV 264 4* — modo est palpabile ex potestate, non ex necessitate IV 227 d. 5 — verum fractis speciebus non frangitur IV 283 b sq. — corporaliter non masticatur nisi ratione specierum IV 283 f. 2. 284 1*, 3*

— in altari non solum est secundum veritatem, sed etiam secundum quantitatem suam IV 220 a sq. 235 a — in speciebus habet propriam dimensionem nec illis configurari debet IV 223 f. 3, b. 235 a — non est in speciebus dimensive IV 223 b, 4* — est in eis sicut signatum contentum in signo *ib.* 1*. III 164 d. 1. IV 225 b. 287 d. 4 — non abstrahitur a proprietatibus absolutis, sed comparatis IV 223 2* — est definitive, ubi est, et est in pluribus locis IV 236 f. 2 — in pluribus locis easdem habet proprietates absolutas, sed diversas relatas ad locum IV 264 a — est mobile in uno loco et immotum in alio IV 220 f. 4. 221 3*. 264 a

— habet positionem partium in toto, sed non in loco IV 223 2*. 225 1*. 264 b — probabilius est totus in qualibet parte, in qua salvatur species totius IV 225 a. 236 f. 2 — sed semel tantum in toto indiviso IV 225 2*, 4*. 287 d. 4 — in parva parte hostiae est tantum, quantum in toto IV 220 b. 223 b, 2*. 234 f. 4. 283 f. 3. 287 d. 4 — Existencia corporis Christi in Sacramento est supra naturam corporis glorificati et cuiuscumque rei IV 235 a. 236 f. 2. 237 a. 288 d. 4

— Christi corpus est praesens, quamdiu ibi est species IV 284 3* — continetur in speciebus inseparabiliter, quamdiu sunt Sacramentum, ubicumque ponantur IV 308 a. 310 b — non manet in illo Sacramento, nisi quamdiu est ordinabile ad manducationem hominum, quo usu cessante, redit substantia panis IV 308 b. 311 a

— Species non videntur amplius habere rationem Sacramenti, cum completa est manducatio, vel probabilius, quamdiu sunt idoneae ad refectionem humanam IV 310 b sqq. — Species non tamdiu solum continent corpus Christi, quamdiu percipiuntur sensu IV 311 a

— probabilius descendit in stomachum et manet, quousque species ibi sunt ut cibus IV 311 b — Cavendum, ne vomantur species, et vomens iuste punitur *ibid.* — Corpus Christi quantum ad cibandi efficaciam non vadit in ventrem, sed in mentem, quam reficit IV 276 3*, 4*. 310 a — non alit corporaliter IV 276 2* — non vadit in mentem quantum ad substantiam IV 310 a — non intrat animam corporaliter, sed spiritualiter per fidem IV 287 d. 3 — magis convenit sumi a peccatore ratione naturae rationalis quam a bruto IV 308 2*

— est cibus actu effectus decoctione in igne passionis et compressione in torculari crucis IV 255 4*, 5* — caro est cibus, decoctus, cum fuit ad redimendum exposita, et reficiens in recogitatione fidei IV 204 2* — exponitur ad cibandum, non in se nec visibiliter, sed sub Sacramento IV 216 f. 4. 221 b — vere est cibus propter coniunctionem cum Divinitate I 643 4*. II 80 5*. III 223 b. 401 4*. IV 196 1*. 216 f. 4. 218 a. 221 b. 264 4* — non prodest carnaliter intelligenti IV 218 5*, 6*. III 223 b De eius manducatione *vide V. Communio* — est lignum vitae II 708 d. 2. IV 184 3* — Caro Christi est carbo ignitus IV 218 b. 290 3*. 292 f. 4. 293 a

— corpus nobis datur ad sumendum et Deo offerendum IV 182 3* — exposuit humanitatem in pretium et in cibum IV 184 3* — omnibus se offert in Sacramento, sicut pro omnibus se obtulit in cruce IV 208 a — corpus est unica oblatio in cruce et in altari IV 218 a — quotidie conficitur ut panis quotidianus IV 593 7*

— Species visibilis est signum corporis Christi veri et mystici, corpus verum est res speciei, et signum et causa corporis mystici IV 184 2*. 196 a. 226 d. 3 — Species ratione materiae, ex qua sunt, habent similitudinem ad corpus Christi mysticum, ad corpus verum ratione effectus, vel etiam ratione materiae IV 196 1* — Species significant ratione substantiae, quae erat ante consecrationem *ibid.* — Species habent efficaciam respectu corporis Christi veri mediante verbo, respectu corporis mystici mediante corpore vero *ib.* 2*

37 — Corpus verum non est proprie signum mystici III 210 4* — Corpus Christi verum repraesentat corpus mysticum, prout ipsum subest speciebus visibilibus institutis, sed secundum se est effectivum IV 191 a. 196 3* — Corpus mysticum est res huius Sacramenti ratione unionis, quae est eiusdem effectus IV 196 5*. 213 d. 4 — Ex corpore Christi et signis fit unum Sacramentum significans unionem Ecclesiae III 164 d. 1. IV 225 d. 1

— Corpus mysticum coepit ab Abel IV 184 2* — constat ex fidelibus puris,

CIB

fide et caritate unitis IV 196 1* — Membra corporis mystici habent diversas operationes, sed uniuntur ut consimiles in unitate fidei et caritatis *ibid.* — Corpus mysticum continet multos et diversos, unde indiget connexione; quia continet viatores, indiget refectione, quia continet peccatores, indiget oblatione IV 218 a — In corpore mystico est connexio similis ut in corpore naturali IV 530 f. 3 — In corpore mystico est distinctio, gradus et ordo III 648 1*

CIBUS — corporalis convertitur in substantiam aliti, spiritualis potius sibi incorporat manducantem IV 204 3* — nutrit ratione substantiae, auget ratione quantitatis IV 275 1* — potest converti in veritatem humanae naturae large dictam II 735 b

CICATRICES — in Christo et in martyribus manent ut signa passionis praeteritae et gloriae praesentis IV 987 1*

CIRCULUS — est figura simplicissima, capacissima et pulcherrima IV 609 a — est perfectissima figurarum III 20 b — In circulo non potest assignari punctus, cum factus est, sed cum fit II 23 3* — In circulo ultimum coniungitur principio I 2 a. 648 b. III 20 b

CIRCUMCISIO — instituta est in remedium et signum IV 38 b. 40 2*. 57 2* — fuit expressum signum curationis peccati originalis IV 37 b — principaliter significat ablationem culpae IV 26 a. 40 2*, 4*. 43 b sq. 46 d. 7. 85 4* — eius res est circumcisio a culpa et miseria IV 40 1*. 46 d. 7. 85 4* — eius significatum impletum est in baptismi Sacramento et in resurrectione Christi IV 85 4* — spiritualis praesens et futura IV 38 b. 41 a. 46 d. 7

— eius forma et integritas IV 40 a. 46 d. 6 — Tempus erat observandum sub praecepto IV 40 a, 1*. 41 3* — dabatur die Sabbati IV 46 d. 5 — pertinet ad legem scriptam, sed ante eam instituta est ut signum distinctionis populi fidelis IV 38 a sq. — fuit fundamentum et exordium veteris legis IV 44 d. 4

— specialiter inter Sacramenta veteris legis habuit efficacem ordinationem ad curationem originalis ex pactione divina IV 26 b. 44 d. 1. 69 3* — debebat culpam originalem dando gratiam gratificantem animam et aliquo modo potentias habilitantem IV 43 a sqq. — erat poena iustificatoria IV 38 1*, 2*

— convenienter secuta est remedium originalis in lege naturae IV 38 a — est efficacius remedium originalis quam fides *ib.* b. 44 d. 4 — non evacuabat alia remedia, sed cum non posset observari, valebant remedia legis naturae IV 44 b. 85 5* — omnibus erat utilis ut remedium originalis, sed non omnibus praecepta IV 45 d. 4 — est minus efficax quam baptismus IV 44 a. 45 d. 2. 83 b — debuit cessare, instituto baptismo IV 83 b sq. — Quare Christus voluerit circumcidi IV 84 3*. 151 b

CIRCUMINCESSIO — dicit, quod unum est in alio et e converso, cum distinctione si-

mul et unitate in essendo I 349 a, 2* — in Deo solo est proprie et perfecte ratione perfectae unitatis essentiae cum distinctione personarum *ib.* a, 3*. 353 d. 40 — dicit specialem modum essendi in alio, qui non reperitur proprie in creaturis I 350 7*. 353 d. 40 — importat consimilem habitudinem ex utraque parte I 349 1*. 350 5*, 6* — est in habitibus et potentiis animae, non omnimoda indivisio II 658 5*. III 591 a sq.

CIRCUMSCRIPTIVE — est in loco, quod est ita, ut totum sit in toto et pars in parte secundum commensurationem IV 223 a sq., 3*, 4* — Illud circumscribitur quod est proprie in loco I 658 b. 660 1* — Quod est circumscriptum non potest esse secundum totum et secundum actum in pluribus locis II 79 f. 4

CIRCUMSTANTIAE — reducuntur ad quatuordecim IV 400 d. 9 — sunt infinitae nobis IV 462 arg. 2 — particulares attendendae sunt in applicandis regulis generalibus IV 542 d. 3

— malae non tollunt bonitatem substantialem actionis IV 711 4* — potius augent actus malitiam quam bonitatem IV 462 5* — alleviantes, aggravantes, in aliud genus trahentes peccatorum *ib.* a — non augent peccatum principaliter, sed augent contemptum vel libidinem *ib.* 5* — licet extrinsecae actui secundum esse naturae, possunt mutare speciem actus in genere moris III 499 5*. 835 b. IV 463 6*. 864 d. 3 — Mora temporis de se non facit mortale de veniali, nisi cum inducit consensum verum vel interpretativum II 586 d. 1 — quae est ex parte personae, potest mutare genus III 849 1*. IV 564 arg. 3 — quae est a parte peccantis, minus aggravat III 759 6*. IV 577 b — alleviantes plerumque non sunt confitendae, mutantem vero speciem actionum de necessitate IV 462 a — tantum aggravantes peccatum confitendae sunt de congruitate *ib.* b, 4*

CLARITAS — non potest latere visum IV 237 4*. 1027 1*, 3 — est proprietas lucis, qua illuminat IV 1016 a — minuitur per obscuritatem vel per defectum a summo III 326 d. 3 — Dei non distinguitur ab essentia III 304 a — Dei videtur a nobis modo finito III 612 2* — cognitionis Beatorum est differens IV 4010 f. 2 — in cognitione Dei deficit in creatura vel ex defectu naturali, vel ex peccato III 326 d. 3 — cognitionis generat gaudium et delectationem IV 4010 f. 2 — est dos corporis gloriosi IV 1015 b — corporis respondet luminositati cognitionis in anima *ibid.* — ut dos corporis opponitur obscuritati terreni elementi IV 1016 a sq.

CLAUDIANI — (Helvidiani) negabant virginitatem Mariae IV 712 d. 4

CLAUDICATIO — dicit ambulationem cum defectu II 870 4*

CLAVIS — in spiritualibus est virtus, per quam removetur obstaculum ad ingrediendum in regnum caeleste IV 470 a. 472 a. 489 a — est potestas spiritualis data cum caractere sacerdotali IV 500 b,

CLA

f. 3 — ostiariis traditur respectu templi materialis, non respectu Ecclesiae et caeli IV 504 4* — est potestas arbitrandi inter Deum et hominem IV 477 b. 489 a — dicit potestatem ad alterum IV 484 a. 506 4* — Per potestatem clavium constituitur mediator Dei ad hominem et hominis ad Deum IV 457 6*. 473 b. 511 3* — est formale Sacramenti poenitentiae IV 406 a. 441 a sq. 463 d. 4

— Ad removendum triplex obstaculum ex triplici debito alicuius peccati est potestas vocata clavis auctoritatis, quam habet solus Deus, et clavis excellentiae, quae est solius Christi, et clavis ministerii communicata hominibus IV 470 a. 482 d. 2* — ministerii descendit a clave auctoritatis mediante clave excellentiae IV 470 b. 500 b — ministerii est potestas taxandi poenam IV 470 b — inferni est sola clavis auctoritatis, quae liberat a culpa et a morte aeterna *ib.* 4* — Christus dicitur habere claves inferni solum secundum Divinitatem *ibid.* — Christus clave excellentiae clausit limbum et aperuit paradisum *ib.* 2*

— potestas non convenit veteri legi ratione suae essentiae, originis et finis IV 500 b — In veteri lege erat clavis scientiae, sed non ordinabatur ad aperiendum caelum *ib.* 1* — potestas secundum aliquos imperfecte fuit in lege Moysis *ib.* a sq. — potestas propria est sacerdotis evangelici et in lege veteri tantum figurata *ib.* b — datur post reconciliationem factam a mediatore, per quam aperitur caelum *ibid.* — Potestas clavis et iurisdictionis quando fuerit data Petro IV 489 3*

— proprie dicta consequitur ordinem et datur sicut ordo et cum eo durat IV 478 f. 2, 3. 479 b — respicit ordinem et descendit in omnes sacerdotes IV 489 a — non videtur differre a caractere nisi secundum relationem IV 506 a — potestas confertur in ordine sacerdotali IV 504 a — potestas est maximae nobilitatis, et convenit nobilissimo ordini *ib.* 4* — dicit proprietatem absolutam nec potest esse una in multitudine IV 488 f. 4 — In ordine episcopali non datur nova clavis, sed eadem ampliatur IV 489 4*. 504 a — pluribus conceditur, quam gladius IV 489 4*

— potestas inseparabiliter sequitur characterem ordinis quantum ad essentiam, non quantum ad usum IV 506 a — quantum ad executionem requirit statum viatoris et iurisdictionem *ibid.* 510 b — non aperit sine vi motiva, quae est iurdictio IV 506 a — quoad usum potest impediri a potestate superiori, quae eximendo subditos aufert materiam *ib.* 6* — manet in haereticis et excommunicatis quantum ad essentiam, non quantum ad usum *ib.* a — potestas ablata executione non est frustra in anima *ib.* 5*

— Potestatis clavium executio quantum ad idoneitatem requirit caritatem IV 502 b — ut potestas creaturae rationalis non concernit gratiam, sed quod exterius est, quia clavis est extra in sacerdote IV 474 4* — Ad ea quae sunt de necessitate

clavis sufficit donum gratiae gratis datae, in quo communicant omnes suscipientes ordinem, boni et mali IV 502 a sq. — non operatur ratione gratiae gratum facientis in utente ea *ib.* f. 3 — Potestate clavis mali ministri non possunt abuti IV 503 4*

— aperit ostium, quod homo sibi claudit per debitum peccati IV 470 1* — non dicitur id quod est tantum ad aperiendum, vel tantum ad claudendum IV 472 b — Potestas Ecclesiae denominatur a claudendo et aperiendo ut ab actu potiori, qui exercetur in relatione ad finem ultimum *ib.* a, b — Ecclesiae principaliter sunt ad aperiendum caelum, deinde ad claudendum IV 470 4*. 472 a — datae sunt Ecclesiae ad ligandum et solvendum, et per consequens ad claudendum et aperiendum IV 472 a, 4* — solvunt ligando, in quantum non solvunt debitum omnino IV 471 b sq. — ligat et claudit in bonum nostrum IV 472 4*

— non delet culpam in proposito confitendi clauso in contritione IV 424 5*. 473 a sq. — in actu absolvendi culpam supponit remissam IV 473 b — proprie non se extendit ad culpam, sed tantum per modum deprecantis *ibid.* — Sacerdos virtute clavium remittit aliquam partem poenae temporalis IV 477 a sq. 500 b. 533 b — non sufficit ad faciendas indulgentias IV 535 1* — non potest solvere et ligare in foro iudiciali, nisi ubi est secundum plenitudinem, ut in episcopis IV 489 1*, 3*, 4*

— caret efficacia vel ex parte sui, si non recte administratur, vel ex parte suscipientis fide accedentis IV 483 d. 4 — potestas exsequenda est secundum regulam potestatis collatae Petro et eius successoribus IV 509 2* — quamvis exerceatur per actum liberum, non valet nisi in debite suscipiente IV 506 4* — potestas per modum iudicii non se extendit nisi ad Ecclesiam militantem IV 539 a

— **Scientia** ut habitus non est clavis, nec per se nec prout iuncta est auctoritati IV 479 a sq. — Scientia ut habitus est dispositio ad clavem *ibid.* — Scientia est clavis essentialiter ratione auctoritatis inseparabiliter consequentis ordinem *ibid.* — Scientia dicitur clavis, in quantum dicit auctoritatem discernendi, ad cuius exercitium se habet sicut dispositio materialis *ib.* b — essentialiter est auctoritas sive officium discernendi *ibid.*

— Auctoritas discernendi est in eadem potentia cum potestate solvendi IV 481 a — Discernere et solvere dicit duos actus et duplicem auctoritatem concurrentem in unam plenam *ibid.* 480 f. 2 — Ad aperiendum caelum requiritur duplex actus, discretio culpae et solutio poenae IV 481 2* — Potestas solvendi est clavis principalis, scientia est anticlavis, quae dirigit iudicium *ib.* 3* — non multiplicantur secundum vitia, a quibus solvunt *ib.* 4*

— Auctoritas discernendi et solvendi sunt divisibiles in foro Ecclesiae IV 481 b — Utraque auctoritas recte dicitur clavis,

cum sit ordinata ad aperiendum caelum, et sunt duae claves, sed dantur in uno ordine et unum respiciunt *ibid.*, 2* — utraque consequitur ordinem et datur cum illo IV 479 a sq. — potentiae et scientiae distinguuntur secundum finem immediatum IV 481 b, 2*, 4* — scientiae opponitur errori, clavis potentiae difficultati IV 480 f. 3. 481 a — non excludit omnem errorem, nisi ubi habetur quantum ad perfectum esse IV 479 3*

CLERICI — collocantur in speciali statu inter fideles IV 610 b — distinguuntur a laicis per characterem ordinis, sicut levitae IV 143 a — per tonsuram disponuntur tantum ad statum ordinatorum IV 610 b — vocantur ordinati et tonsurati ratione signaculi communis *ibid.* sq., 4* — per tonsuram cum corona parantur ad nobile officium et ad regale sacerdotium et ab aliis distinguuntur IV 608 b — propter manuductionem ab ipsis incunabulis ordinantur in minoribus IV 630 4*. 802 f. 4

— in sortem Dei sunt segregati IV 802 arg. 2 — sanctificantur ad ministerium templi IV 143 b — debent esse mundi et solliciti, ut sint idonei ministri altaris IV 805 b — debent excedere Deo et sobrii esse proximo IV 609 a — oportet, quod stulti fiant huic mundo *ib.* 6* — eis competit vita activa quantum ad opera misericordiae IV 806 6* — debent vacare generationi spirituali ad cultum Dei propagandum *ib.* 5* — ad sacros ordines promoti tenentur ad servitium Ecclesiae IV 613 b — ante sacros ordines non tenentur ad horas canonicas nisi ratione beneficii *ibid.* — in minoribus ordinibus non tenentur ad officium nec ad ministerium IV 802 b

— debent vitare superfluitatem terrenorum IV 608 b — debent desiderare et tenere bonum supernum *ibid.* — nec divino nec humano iure compelluntur ad renuntiationem temporalium IV 612 a — abrenuntiare temporalibus est perfectionis, non necessitatis *ibid.* — minus quam laici debent insudare sollicitudini temporalium, non ex debito, sed de bono et aequo *ibid.* — ad sacros ordines promoti et indigentibus debet provideri in necessariis ab episcopo suo, non vero ante sacros ordines, nec ei qui patrimonium habet IV 613 a sq. — non debent ditare coniunctos de bonis Ecclesiae IV 806 a, 4*

— minores possunt transire ad statum conjugalem, sed non simul in utroque militare IV 803 2* — in minoribus contrahentes cum virgine possunt ad officium clericatus redire et promoveri ad maiores ordines IV 810 d. 1 — coniugati non possunt promoveri ad sacros ordines sine consensu uxorum IV 811 d. 2 — coniugatus non gaudet privilegio clericali IV 802 arg. 4 — Percussio clerici inducit excommunicationem, quae est reservata Papae, octo casibus exceptis IV 494 b

COACTIO — est per violentiam II 618 f. 2 — est in motu potentiae contra suam inclinationem II 619 f. 5 — provenit a superiori et ab extrinseco II 616 b sq. 619 a

— tollit omnino libertatem II 618 f. 4. 619 f. 5, a. IV 699 b — differt ab inducendo et ab impediendo II 616 b. 617 3*, 6*. 619 b — differt a mutatione voluntatis II 619 b — distinguitur sufficiens et inducens II 617 1*. IV 400 b — fit per vim vel per metum II 617 6*. III 877 b. IV 699 b — Deus dicitur voluntatem compellere et trahere, sed non cogere II 619 b. IV 421 2*

— nunquam tollit rationem voluntarii in actu voluntatis II 956 b. III 878 a. IV 401 a, 3*. 699 b — facit actionem exteriorem mixtam ex voluntario et involuntario II 617 1* — impossibilis est respectu interioris actu voluntatis in homine, non quoad actum exteriorem II 594 6*. 616 b. 617 a sq. 618 f. 4. IV 401 3* — ponit liberi arbitrii actum et usum II 616 b. 617 3* — plus repugnat affectivae quam cognitivae II 604 f. 1. 617 5*

COAEVA — quatuor fuerunt primo creatura II 68 a

COGITATIO — dicit actum intrinsecum II 268 b — est actus virtutis intellectivae *ibid.*, f. 2 — In cogitatione convertitur anima ad id quod habet in se *ib.* f. 3. 269 a — alterius nemo potest cognoscere nisi Deus I 189 d. 4. II 233 b — de se est secreta nec manifestatur alteri sine novo respectu vel actu II 269 a — facile se produnt per signa exteriora II 233 b — Coram Deo cogitare est loqui IV 693 5* — proprie a solo Deo possunt formari in anima, ab Angelis autem solummodo per excitationem et impulsione II 231 a. 232 b

— nostra magis habet de veritate quam locutio, tamen veritatem creatam et finitam I 416 d. 2 — Non omne, quod potest exterius exprimi, potest cogitari cum assensu I 155 6* — Quod contingit cogitare contingit enuntiare I 153 f. 5 — dicit tantum intelligere, quid est, vel etiam aliquid affirmare de subiecto cum assensu I 154 a. 155 6* — Omni finito potest maius cogitari I 40 f. 4. 41 a

— praecedat actum voluntatis, quo movetur ad obiectum II 605 a — de malo non semper est mala II 231 b — malae citra consensum sunt venialia IV 409 b — malae sunt pabulum ignis concupiscentiae II 232 b. IV 399 d. 8 — malae quomodo cavendae II 231 b — in patria aliquo modo sunt volubiles respectu obiecti secundarii III 311 1*. IV 1021 3*

COGNATIO — fundatur in traductione alicuius de substantia generantis II 730 b. 731 a, 4*, 5* — est vinculum speciale, quod contrahitur per actum circa specialem personam IV 869 1*-4*. 874 2* *Vide V. Consanguinitas* — ad Deum contrahitur per virtutes, quibus fiunt filii Dei IV 869 2* — spiritualis et legalis habet originem a cognatione carnali IV 874 a. 875 a — carnalis, spiritualis et legalis recte distinguuntur vel secundum triplicem legem, vel secundum tria bona, vel secundum carnem, animam et totum hominem IV 874 a

— **spiritualis** definitur IV 868 a — spiritualis tres species *ibid.* 871 a. 876 1*

COG

— contrahitur directe, vel indirecte per actum alterius IV 868 a. 872 a — contrahitur per spiritualem regenerationem IV 869 a sq. 871 3* — contrahitur in catechismo, in baptismo et in confirmatione IV 868 b. 869 b — contrahitur per actum corporalem IV 872 3*, 4* — non oritur ex caritate nec ex aliis Sacramentis IV 869 1*-3* — non est inter suscipientes Sacramenta simul et ab eodem *ib.* 3*, 4* — non diffunditur nisi ratione consanguinitatis *ib.* 4* — contracta per actum proprium transit post carnalem copulam in uxorem IV 872 a sq.

— praecedens matrimonium impedit contrahendum et dirimit contractum IV 871 a — superveniens matrimonio non aufert ius petendi debitum, nisi inducta sit ex industria IV 870 b — contracta per catechismum non dirimit matrimonium IV 869 b

— legalis est proximitas proveniens ex adoptione IV 872 b — a lege humana recte additur cognationi naturali IV 873 f. 2 — triplex oritur ex adoptione *ib.* a sq. — transit per copulam in alterum ad semper, per generationem vero ad tempus IV 876 a — non transit in patrem adoptati *ib.* 1* — inter filios naturales et adoptivos non manet, soluta adoptione IV 873 b. 874 4*. 875 a. 876 a — per descendentiam et per affinitatem semper impedit matrimonium IV 873 b. 876 a — impedit matrimonium ex statuto Ecclesiae IV 875 a, 1*, 2* — debet impedire propter honestatem *ibid.* sq., 3*

COGNITIO — natura praecedit amorem I 225 b, f. 1. III 748 2* *Vide V. Appetitus* — In patria claritas visionis praecedit motum affectionis III 681 b — Amplius ascendit affectio quam cognitio III 779 3* — Intellectus comprehensoris tantum elevatur quantum affectus, licet in via caecus sit propter ignorantiam III 303 f. 4 — Ubi maior est cognitio, non semper maior est dilectio I 92 2*. II 249 6* — non est perfecta sine dilectione I 197 f. 1. II 249 7*. III 774 b. 775 5* — dirigit affectum III 748 b, 2*

— non est actus virtutis nec virtus nisi per aliquid, quod respicit voluntatem I 705 2* — non est virtus, nisi ei sit iuncta affectio II 725 b — eorum quae non sunt necessaria ad salutem, non est virtus nec de esse virtutis II 524 a — Ad cognitionem fidei et prudentiae tenemur quoad credibilia et operabilia, quorum cognitio est ad salutem necessaria *ibid.* — boni et mali homini necessaria II 3 b sq. — Ex cognitione sui et Dei consurgit perfectio humilitatis III 337 4*

— triplex convenit rationi superiori, rationi inferiori et sensualitati III 320 a — per sensus viget secundum statum praesentem I 304 d. 2 — sensibilis in statu innocentiae non erat in impedimentum, sed in adminiculum cognitionis intellectivae I 74. arg. 2 — Statui patriae convenit cognitio gloriae, statui viae autem cognitio simplicis notitiae in natura integra, et poenalis experientiae in natura lapsa III

319 b. 322 3* — simplicis notitiae consistit in speciebus inditis a natura, experientiae vero in usibus sensuum III 322 a — Cognitione simplicis notitiae res non cognoscuntur solum quantum ad essentias, sed etiam quantum ad comparationes III 323 5* — aenigmatica potest esse circa sensibilia, quae non simpliciter et totaliter subiiciuntur sensui III 518 a sq.

— Est duplex via cognoscendi opera Dei, per fidem et intelligentiam II 52 d. 3 — rerum, quae subsunt rationi, per experientiam acquiritur, quae vero sunt supra, per revelationem II 206 d. i — Intellectus agens est in actu respectu eorum quae sunt infra posse intellectus creati, non respectu eorum quae sunt supra illud II 196 b — Quae sunt supra rationem non possunt cognosci per creaturas I 76 f. 1 — naturalis deficit in cognitione effectus potissimi bonitatis, scilicet redemptionis *ib.* 2*

— Cognitiva habet quinque actus pertinentes ad fidem III 476 a. 477 b — Fides ea quae credit, non cognoscit in se, sed in creatura cognoscit, quid est nominis III 779 6* — Aliquorum articulorum cognitio aliquo modo habetur a Scriptura, a ratione et a revelatione I 211 b — fidei est de his quae sunt supra rationem I 76 f. 1 — fidei non pendet ab existentia rei III 509 2* — fidei nata est se extendere ad affectum I 13 b. III 477 b. 779 3* — quae habetur per manuductionem ratiocinationis, potest esse de eodem simul cum fide, nec una alteram expellit III 522 b sq. IV 570 3* — Per donum intellectus intelligitur ratio eorum quae creduntur de Deo, ex imagine creata III 778 a. 779 6* — Fide cognoscitur per simplicem assensum, dono intellectus per rationis adminiculum, beatitudine munditiae cordis vero per simplicem contuitum III 737 a. 778 a *Vide V. Collatio*

— fidei est ex parte, quia imperfecta ex parte ipsius cognoscentis II 142 1* — multo nobilior est per fidem quam naturalis II 126 3* — fidei facilius acquiritur propter divinum adminiculum I 77 5* — In revelatione divina plus se habet homo per modum susipientis quam agentis II 624 5* — fidei est sensus spiritualis III 289 a sq. — quae est sensus spiritualis, vel respicit statum meriti, quae dicitur gratuita, vel substantiam praemii, quae dicitur gloriosa, vel est utrique annexa ad bene esse *ib.* b

— ex parte non repugnat statui gloriae, nisi habeat imperfectionem admixtam, ut est cognitio aenigmatica III 320 5* — apertae visionis excludit omne aenigma III 518 a. 522 b. 524 2*. 681 a sq. — Beatis non convenit cognitio per coniecturam IV 1048 b — Intellectus hominis lapsi errat, deficiente perfecta influentia lucis increatae I 24 d. 5 — Post lapsum intellectus hominis obnubilatur I 74 b — Aggravatio corporis mortalis impedit cognitionem in homine lapso II 191 3*. 538 a — speculativa ut donum gratis datum non subtrahitur a Deo propter peccatum II 191 3*

— rerum humanarum est magna pars nostrae notitiae in statu viae III 787 d. 1

COG

— Cognoscibilia quaedam sunt in genere speculabilium, quaedam in genere moralium II 910 a — Omnis cognoscens aliqua potest scire plura, nisi qui cognoscit infinita III 313 f. 4, 5. 316 a — finita potest habere respectum ad infinita cognoscenda in aptitudine III 316 a, 3*. 317 3*-8*

— Deus summe cognoscibilis est in se et etiam summe cognoscibilis nobis, nisi esset defectus ex virtute cognoscentis I 69 a — Deus est summe cognoscibilis ut summa lux I 68 f. 2. 69 a — Deus est summe cognoscibilis ut summa veritas I 68 f. 4 — Deus summe distat secundum rationem essendi, non vero secundum rationem cognoscendi I 69 2* — Deus est cognoscibilis ut praesens animae I 68 f. 3 — Deus cognoscitur ab anima, in quantum ipsa est eius similitudo I 38 4*. III 305 4*

— existentiae Dei est nobis naturaliter impressa I 153 f. 2. 155 a — Maxime nos latet, quid sit Deus, sed maxime patet, si est I 155 4* — Intellectus noster deficit in cognitione Dei quantum ad quid est, non quantum ad si est I 154 b — Deus non potest cogitari non esse ex parte ipsius intelligibilis, cum sit semper et ubique praesens, et eum esse sit evidens in se et in probando *ibid.* sq., 5*. II 62 f. 6 — Deum non esse potest cogitari ut aliquod falsum, sed non cum assensu I 154 a. 155 3*, 6* — Deus potest cogitari non esse, non simpliciter, sed ex consequenti ratione erroris in cognitione *quid* est I 154 b. 155 2* — Deus potest cogitari non esse per ignorantiam et excaecationem I 154 b. 155 1*

— Cognoscens Deum non iudicat de eo, sed tantum discernit, utrum sit, vel non sit I 69 4*. III 306 a — Cognoscens Deum non iudicat de ipso in se, sed de ipsa sua cognitione III 305 6* — Ut anima videat Deum, non oportet, quod possit agere in Deum, sed quod suscipiat influentiam II 546 7*. III 305 6* — Deus verius est quam cogitatur, quantum est ex parte actuum I 416 d. 2. 590 b — Deus verius cogitatur quam dicitur, in quantum intellectus aliquo modo per intelligentiam ascendit ad contuitum simplicitatis, quam tamen non potest exprimere voce simplici, sed composita I 417 d. 2. 590 b

— Deus est praesentior quam alia quantum ad rationem cognoscibilis a parte sui et secundum effectum, sed minus ex parte cognoscentis I 304 d. 2 — Quamvis Deus sit nobis praesens, propter caecitatem et caliginem intellectus nostri eum cognoscimus ut absentem II 260 1* — Deus non est praesentialiter in anima ut obiectum, in quantum superexcedit cognoscentis potentiam et naturam II 123 3* — Deus est praesens animae et omni intellectui per veritatem I 69 5* — Deus est praesens omni intellectui ut principium conservans et continens, sed non ut obiectum immutans et movens II 123 3*. III 298 2*. IV 1007 3*

— Intellectus noster naturaliter ordinatur ad cognitionem summae lucis I 68 f. 5 — intellectiva, propter quam factus

est homo, est cognitio Dei I 74 arg. 2 — vel modica de Deo nobilior est cognitione caelestium et terrestrium III 483 b — Anima in cognoscendo Deo delectatur propter convenientiam ipsius cum Deo I 39 1*. II 546 7*. III 304 a. 305 5* — et quia est obiectum conveniens intellectui I 39 2* — Deus iuvat et confortat intellectum ad ipsum cognoscendum *ibid.* — In cognitione Dei anima quiescit in Deo eique conformatur I 246 5*. 275 d. 5

— Deus ut lux summe spiritualis non potest cognosci in sua spiritualitate ab intellectu quasi materiali, sed tantum per creaturam I 72 a — Intellectus noster ut oculus lippus non potest videre luminis claritatem, sed indiget medio obtegente *ib.* 2*. III 777 f. 2 — aperta Dei impeditur in omni creatura propter cognoscibilis profunditatem, et in peccatore impeditur propter cordis obscuritatem per interpositionem velaminis II 423 5* — Lux divina considerari potest etiam a mente immunda, sed figi in illa non potest nisi mens munda, comprehendere non potest nisi immensa I 59 d. 2 — Oculus sanus est illi luci proportionalis qualitative, etsi non quantitative, sed oculus infirmus utroque modo est impropotionalis *ibid.*

— Divinitas cognoscitur per signa et effectus, vel in sua forma et essentia IV 986 b — ex parte sui innotescit per virtutem, per creaturas vero ratione effectuum I 393 b — tripliciter dicimur videre et audire Deum II 271 b — Dei per speciem et per speculum non differunt solum ut visio directa et reflexa, sed magna est differentia ex parte videntis et medii et modi III 682 5* — Per speciem videtur Deus per sui essentiam, in cognitione per speculum autem in effectu creato *ibid.* — In cognitione per speculum est potentia obumbrata, in cognitione vero per speciem est illuminata *ibid.*

— Omnis **creatura** magis ducit in Deum quam in aliquod aliud I 72 a — Per omnem creaturam ascenditur ad Deum quantum ad aspectum praesentiae *ib.* 4* — cognoscitur naturaliter ex omni creatura tanquam causa ex effectu suo II 423 2* — cognoscitur per creaturam ut eius artifex et causa I 72 a — Per creaturas de Deo cognoscitur sempiterna virtus et Divinitas I 75 a — Creatura ut umbra ducit ad cognitionem communium ut communia, ut vestigium ad cognitionem appropriatorum, ut imago ad cognitionem priorum I 73 b. 76 3*, arg. 4

— Creatura ducit in cognitionem Dei per modum umbrae, vestigii et imaginis I 73 a sq. — Ascensus ad Deum per creaturas non habet gradus infinitos, sed primus est in consideratione visibilium, secundus in consideratione invisibilium, tertius est ab anima in Deum I 72 4* — In visione per speculum sunt multi gradus secundum depurationem ab obscuritate aenigmatis III 779 6* — Deus per effectus cognoscitur tripliciter, vel per effectus visibiles, vel per substantias spirituales, vel per influen-

tiam luminis connaturalis potentiae II 123 4* — Dei in via habet multos gradus, quia vel est in vestigio, vel in imagine, vel in effectu gratiae, vel excellentissime per unionem intimam animae cum Deo III 531 b — Deus magis clare cognoscitur in imagine et in creatura spiritali quam in aliis et in vestigio II 123 2*. III 778 a. 779 4* — Quatuor modi cognoscendi Deum secundum diversos status gratiae et gloriae II 545 a

— Creaturae sunt medium cognoscendi Deum non simpliciter, sed pro praesenti hominis conditione I 75 2* — Creaturae cognitio ducit in errorem de Deo, si attribuantur Deo conditiones imperfectionis, aut in consideratione perfectionis creaturae sistitur I 72 1* — Creaturae si amantur et considerantur ut res absolutae, retardant intellectum et affectum, sed consideratae ut signa, iuvant ad cognitionem Dei I 282 3* — Creatura potest clarius cognosci quam Deus, sed non licet actu fidei assentiri Deo propter aliud I 35 2*

— Deus intelligitur solum per creaturas, per similitudinem, vel per dissimilitudinem et negationem I 395 b. 396 2* — Deus cognoscitur ex creaturis per ablationem et per superexcellenciam I 72 4* — De Deo duobus modis aliquid cognoscitur per creaturam, aut affirmando quod est in creatura vel simile, aut removendo I 76 f. 2 — Deus vere cognoscitur per creaturas, tum removendo ab eo proprietates speciales et quae sunt imperfectiones, tum attribuendo ei proprietates generales et nobiles in summo I 72 1*. 394 a — Non sunt nisi tres modi cognoscendi Deum, scilicet in ratione causae, ablationis et excellentiae I 77 b. 393 b. 396 a — Deum intelligimus per similitudinem sumtam a creaturis, et in quantum non habet simile, est incomprehensibilis I 580 d. 1

— Dei requirit **lumen creatum** in anima III 296 f. 2 — Sapientia, qua Deus cognoscitur, non est sapientia aeterna III 296 b sq. — Deus cognoscitur sapientia increata effective, sed formaliter sapientia creata III 297 1* — Deus cognoscitur mediante habitu creato I 318 d. 3. III 297 a sq. — Deus cognoscitur per sapientiam creatam, quae disponit potentias cognitivas et conformes reddit, ut lumen aeternum cognoscant III 297 b. 315 a

— Deus **naturaliter** non cognoscitur per speciem nec per essentiam, sed per effectus II 123 4*. III 787 d. 1 — Deus in patria cognoscitur scientia apertae comprehensionis, in via vero manuactione ratiocinationis III 522 b — Deus in via non cognoscitur nisi intellectu in effectu, aut sensu in signo I 282 4* — Deus cognoscitur sine adminiculo sensuum exteriorum II 904 b — De Deo non potest haberi visio imaginaria I 282 4* — Visione imaginaria et corporali videtur Deus in subiecta creatura apparens II 271 b sq. — Deus per contemplationem videtur visione intellectuali II 223 d. 2. 546 5* — Deus visibilis factus est secundum carnem, ut

hominem reduceret ad invisibilia cognoscenda et amanda III 26 3*

— Deus non cognoscitur per similitudinem a sensu acceptam I 391 4*. II 904 a — Deus non cognoscitur per speciem imaginariam II 447 a — A Deo non abstrahitur similitudo, per quam cognoscatur I 70 a — Intellectus cognoscens Deum informatur quadam notitia, quae est similitudo quaedam impressa, inferior Deo, sed superior anima *ibid.* — fit per influentiam luminis connaturalis potentiae cognoscenti, quae est quaedam similitudo Dei non abstracta, sed infusa, inferior Deo II 423 4* — Deus cognoscitur per hoc, quod intellectus fit ei conformis per influentiam luminis, per quod aliquo modo formatur et informatur a Deo III 298 2*

— Lux divina est supra intellectum, et ideo intellectus in ea non figitur, nisi habeat gluten affectus I 60 d. 2 — Divina lux propter sui eminentiam est inaccessibilis viribus omnis naturae creatae II 123 a — Deus in via non cognoscitur in lumine suo, sed excellentissimus modus contemplandi est ignote ascendere, ubi anima elevatur in caliginem per rerum omnium ablationem II 544 b. 546 6*. III 774 b — Deus non potest videri a viatore in sui essentia et claritate II 223 d. 2 — in statu praesenti non potest videri ab homine in sua essentia, sed in aliquo effectu interiori cognosci I 304 d. 2. II 544 a sq. III 531 b — Deus non potest videri in se ipso viribus nostris neque in via III 304 b — Ratio substantiae Dei latet omnem creaturam *ibid.* — Non cognoscimus in se ipsa formam, quae est Deus et est ratio cognoscendi ipsum, sed in forma creata I 391 4*

— Deus a creatura cognoscitur totus, sed non totaliter III 300 b sq., 5* — Deus non videtur secundum partem, sed totus, quin comprehendi possit *ibid.* sq., 4*. 302 5*. 304 b — Intellectus non potest Deum comprehendere nec aliquid Dei, nec potest omnia apprehendere ob defectum luminis agentis I 352 d. 8 — Creatura non cognoscit Deum cognitione comprehensionis I 69 1*, 3*. III 299 f. 4. 316 1* — Deus est sibi soli intelligibilis secundum perfectam comprehensionem, nobis autem per semiplenam cognitionem I 391 a. II 544 a. III 531 b — Deus licet infinitus, tamen finite cognoscitur a nobis I 391 3*. III 787 d. 1 — Licet lux claritatis divinae sit in se infinita, tamen finite cognoscetur a nobis et in infinitum excedet claritatem nostrae cognitionis III 612 2* — Creatura non cognoscit Deum cognitione perfecta, sed Deus se cognoscit cognitione perfecta simpliciter, homo assumptus vero perfecta in genere creaturae III 301 3*. 326 d. 3

— Dei per ratiocinationem in via non est omnino clara nec sufficit sine illuminatione fidei III 523 a — Philosophi de Deo multa vera cognoverunt, sed in multis erraverunt, vel defecerunt *ibid.* 524 4* — per vestigium est cognitio per manuactionem et imperfecta I 74 arg. 4. (4) — Intellectus, ut perfecte Deum contempletur,

COG

debet purgari a sensibilibus speciebus, a phantasticis imaginibus et a philosophicis rationibus I 59 d. 4 — Dei cognitio comprehensiva non habetur, nisi intellectus fide illustretur et captivetur I 365 d. 4 — Deus cognoscitur per fidem ut praesens alii, cui creditur II 545 a

— Trinitatis est cognitio solius fidei I 76 f. 1 — Intellectus ad cognoscendam Trinitatem indiget nova elevatione et cognitione infusa I 77 5* — Trinitas non cognoscitur nisi per fidem I 76 f. 3, b — Per naturalem rationem potest sciri Dei unitas, non tamen, quomodo compatiatur pluralitatem III 523 a. 524 3*, 4* — Per rationalem ascensum a creatura nullo modo cognoscitur trinitas personarum, sed cognoscitur trinitas appropriatorum I 76 b — Trinitas cognoscitur per positionem *ib.* f. 2 — Dei Trinitas est incomprehensibilis quantum ad vim receptivam, expressivam et iudicativam I 584 d. 1 — Dei unitatis et trinitatis est necessaria et sufficiens ad salutem I 406 d. 6

— per speciem est in quiete et statu, per speculum vero est in progressu III 682 5* — per speculum spectat ad fidem, cognitio in speculo vero ad cognitionem vespertinam *ibid.* — in speculo est media inter cognitionem apertam et in aenigmate II 123 5*. IV 31 d. 9 — Cognoscere Deum in creaturis est cognoscere ipsius praesentiam et influentiam, cognoscere Deum per creaturam est elevari a cognitione creaturae quasi per scalam mediam I 74 b. III 682 5* — Homo viator proprie cognoscit Deum per creaturam, semiplene vero tantum in creatura I 74 b — Comprehensores perfecte vident Deum in creaturis *ibid.* sq. II 141 f. 4. III 682 5*

— Mens immediate ab ipso Deo formatur I 73 a. 75 1*. II 124 6*. 271 b sq. — Anima beata non videt Deum per medium creatum, cum sit Deo immediatior ceteris creaturis III 303 f. 6 — In visione Dei est medium disponens, non vero medium deferens, nec deducens sive contemperans II 546 7* — Deus non videtur per medium deferens scilicet per Angelos, cum Deus sit immediate praesens animae *ibid.*

— Deus cognoscitur per contemplationem ut praesens intellectui in effectu proprio, per apparitionem ut praesens in signo proprio, per apertam visionem vero ut praesens in lumine suo et in se ipso II 545 a sq. — Videtur, oculi aspectum in Deum figi posse, ita ut ad nihil aliud aspiciat, quin tamen perspiciat, vel videat ipsum lumen II 546 6* — In natura integra mens erat immediata Deo quantum ad esse naturae, sed distabat quoad statum *ibid.* — in statu viae non attingit Deum immediate sicut dilectio II 545 4* — Medium cognoscendi Deum non est magis proportionale Deo quam cognoscens, sed magis proportionale cognoscenti II 124 6* — Medium non est dignius cognoscente, quia magis deservit potentiae quam praesit *ibid.*

— In statu innocentiae videbatur immediate sine velamine, sed non in sua es-

sentia II 544 b — illius status est media inter cognitionem status gloriae et status miseriae, sed plus conformis cognitioni status praesentis quam futuri *ibid.* — In statu innocentiae Deus cognoscebatur per visionem intellectualem in effectibus interioribus gratiae II 545 a sq. 546 5* — In natura integra Deus videbatur in speculo sine aenigmate II 123 5*. 545 a. IV 31 d. 9 — Homo in statu naturae institutae cognoscebat Deum per creaturam tanquam per speculum clarum I 74 b

— Optimus modus cognoscendi Deum est per **experimentum** dulcedinis, cui coniuncta est cognitio, qui pertinet ad donum sapientiae III 748 2*. 775 5*. 778 1*. 779 3*, 5* — experimentalis commensuratur gratiae II 708 1* — experimentalis de Deo habetur a mundis corde in patria perfecte, in via vero imperfecte III 531 a — experimentalis est sapientia, qua illuminatur intellectus et stabilitur affectus *ibid.* — quae est per intimam unionem Dei et animae elevat supra cognitionem fidei secundum statum communem *ib.* b

— Creatura potest **videre** Deum in sua substantia, in quantum potest esse proportionabilis eidem III 303 f. 5 — requirit solam convenientiam ordinis cum Deo I 69 1*. III 305 3*. 531 b — requirit unionem per assimilationem ad cognitum III 297 a — Deum nec in patria immediate in se ipso videri haereticum est II 543 b. 546 b sq. — Deus non videbitur in sua claritate ut distincta ab ipsa essentia III 304 a — nec in solis quibusdam theophaniis II 543 b. 546 7*. III 304 a — videbitur ipse Deus ut fons luminis III 304 b — Deus in propria forma cognoscitur per visionem apertam IV 986 b

— divinae essentiae non obtinetur nisi gratuita Dei influentia II 123 a — Sapientia increata est supra animam, nec cognoscitur ab ea, nisi elevetur per gratiam III 298 3* — Deus a nulla creatura cognoscitur, nisi Deus condescendat ei per gratiam et immittat sui luminis radium II 123 a, f. 4, 6, 2* — Deus se facit cognosci per gratiam, ita ut cognoscens plus agatur quam agat II 123 a. 544 b. 546 7* — magis dicit passionem et effectum Dei quam actum cognoscentis III 305 6*. 324 4*, 6*

— Defectus virtutis cognoscitivae respectu Dei non tollitur perfecte nisi per **deiformitatem gloriae** I 69 a — Intellectus ad videndum Verbum formatur influentia luminis aeterni, per quam assimilatur Verbo III 297 a. 298 2*. 308 a, 1* — Anima separata nec per naturam nec per gratiam potest aspicere lucem summam, nisi adiuvetur per gloriam II 122 f. 3 — Dei forma propria improprio est omni oculo, qui non est sublimatus per gloriam IV 987 3* — Per deiformitatem anima proportionatur Deo non quantitative, sed qualitative III 305 6* — Anima in patria mediante deiformitate poterit clarissime Deum videre in se ipso II 546 7*

— In visione Dei est **beatitudo** summa II 122 f. 1 — divinae essentiae in essen-

COG

tia sive claritate sua est primum praemium II 123 a. 543 f. 4 — Visio perfecta facit animam beatam et constituit essentiale gaudium III 25 1*. IV 986 b — Intellectus noster non potest esse beatus, quousque perducatur ad clarum aspectum summi luminis II 266 a. 543 b — uniuscuiusque personae est de substantia beatitudinis I 55 f. 4 — mediata Dei non facit animam beatam III 303 f. 3. 304 a — Dei visio aperta dicitur paradisus III 464 1* — Visio non est tota merces nisi per concomitantiam II 142 d. 1 — includit dotem fruitionis et tentionis II 725 b — eius carentia debetur peccatis tam cognitivae quam affectivae *ibid.* — non statum poena sensibili II 797 a

— Verbi includit cognitionem **rerum per ipsum Verbum** ut rationem cognoscendi III 307 f. 2, 3, 4 — Idem lumen gloriae habilitat animam ad cognoscendum Verbum in se sub ratione lucis et ut exemplar aliorum III 308 4*. 315 b — rerum in Verbo non fit per habitum distinctum ab eo quo cognoscitur ipsum Verbum III 308 a — in Verbo fit per assimilationem ad Verbum ut rationem cognoscendi, nec requiritur species accepta a re nec appropriata rei *ibid.*, 1*, 2*, 5* — Deus et exemplar divinum est in glorificatis ratio cognoscendi secundum rem et essentiam II 80 4* — Verbum ut forma exemplaris potest esse intellectui creato ratio cognoscendi quodcumque creatum III 308 1* — In Verbo nemo potest quid videre, nisi videat Verbum I 300 arg. 2. II 139 f. 1 — Si quis vidisset Verbum et postea desisset, non memoraretur rerum in Verbo visarum, nisi quatenus memoratur de cognitione Verbi, exclusa alia cognitione impressa III 309 5*

— Lumen gloriae non comparatur nisi ad illa cognoscenda, quae exemplar divinum repraesentat ut speculum voluntarium III 308 4* — Beati non cognoscunt omnia in Verbo nec infinita III 314 b sq. 316 a — Habitus gloriae essentialiorem habet comparisonem ad Verbum, quod est cognitum principale, quam ad alia cognita in Verbo, quae sunt cognita quasi ex consequenti et secundario III 312 4* — Beatus quoad essentialia gloriae omnia, quae cognoscit habitu, cognoscit in actu, quod non est necesse quoad ea quae non sunt essentialia gloriae I 160 2*. III 311 a. 312 4*. 317 5* — Statui gloriae non repugnat aliquid de novo considerare, in quantum creatura plura potest cognoscere in habitu quam in actu III 311 a — Intellectus glorificatus multa cognoscit per unum I 737 b. II 80 4* — Anima in Verbo simul multa potest intelligere II 80 4*. 260 3*. III 311 b. 357 5*. 382 3*. 517 3*. IV 902 b, 3*

— **matutina** et **vespertina** est media inter lucem et tenebras II 141 b — utraque dicitur respectu creaturae, respectu Dei est meridiana *ibid.* 142 b — matutina est cognitio in Verbo per gloriam II 139 f. 1, 3. 140 a — matutina perfecta consistit in speculando et intuendo ipsum Ver-

lum et in ipso alia, minus perfecta est cognitio aliorum in illuminatione recepta a Verbo II 140 a

— vespertina est cognitio rerum in proprio genere et dicitur matutina, cum refertur ad Deum II 140 a. 141 f. 1, 3. 141 b — vespertina sequitur existentiam rerum II 139 f. 4 — non habent ordinem temporis, sed dignitatis II 142 a — vespertina praecedat matutinam II 139 f. 4 — vespertina manet simul cum matutina nec sibi opponuntur II 141 f. 2. 142 a, 3*. III 687 3* — vespertina est in suo genere perfecta, sed imperfectior matutina ratione cognoscibilis vel medii II 142 1* — matutina est clarius et certior et altior *ib.* b — In Verbo res melius cognoscuntur quam in proprio genere III 309 5*

COMBITIO — qua Deus impedit effectum, non dicitur signum divinae voluntatis I 811 3* — opponitur impletioni et permissioni *ibid.* — Cohibitum est, quod prohibitioni est annexum II 966 2*

COLLATIO — est proprium rationis I 31 3*. 440 2*. II 890 arg. 2 — non fit in instanti II 116 f. 3. 117 4* — cum discursu est successiva, sed ut comparatio plurium secundum unam rationem potest esse in instanti IV 391 3* — attingit plura uno actu III 608 b — non erit in patria, sed cognitio per simplicem aspectum III 687 a

COLLECTIVE — Signum universale tenetur collective vel distributive II 945 4*

COLLEGIUM — eius bona possunt communicari aliis ab iis qui praesunt IV 534 2*

COLOR — definitur secundum id in quo est, et in comparatione ad visum I 79 d. 4 — est accidens et passibilis qualitas et obiectum sensus II 321 a, 2* — est accidens corpori terminato II 320 b. 327 f. 3. 627 b — non est in toto corpore, sed primo in superficie IV 141 1*. 274 3* — est extremitas perspicui in corpore terminato IV 1025 f. 2 — decorat corpora II 320 b. IV 1025 f. 1 — albus aliis subternitur III 734 a

— est obiectum visus et motivum, differens a luce, sed non sine actu lucis I 131 3*. IV 693 4* — per lucem completur, ut possit movere visum II 657 b. IV 274 3*. 1025 f. 6 — immutat visum immittendo speciem sui IV 889 1* — inseparabiliter concomitatur lucem II 321 2* — cum lumine infuso non fit unum per essentiam, sed per ordinem II 627 b. III 499 4* — eodem sensu cognoscitur, quo lux II 564 f. 4

— est a luce effective II 321 1*. 627 b — non habet esse primum a luce superinfusa, sed esse lucidum III 498 b — Ad colorem concurrunt lux et qualitates elementares IV 1025 f. 3 — est lux incorporata II 319 arg. 1. 321 a. IV 274 3*. 1025 b — diversi formantur per idem lumen II 627 b sq. — non variantur proprie, sed ratione mutationis in perspicuo coniuncto III 499 3* — Ars non producit colores sine auxilio naturae II 217 b

COLUMBA — apparens super Christo erat verum corpus, sed non vera columba I

284 5* — significat solum Spiritum sanctum, cum eam prodixerint tres personae I 52 3*. III 34 d. 4 — significat donum propter fecunditatem I 284 3* — simul cum apparitione incepit et desiit, cum esset solum ad significandum formata *ibid.*, 4*. IV 276 a — fortasse movebatur per ministerium Angelum I 279 b — Spiritus sanctus ei uniebatur ut signatum signo I 284 3* — significat in Christo gratiae plenitudinem ad redemptionem *ib.* 6* — significat Ecclesiam IV 69 b

COMESTIO — est actus vis nutritivae II 219 b. 220 b — praeter sumtionem et consumptionem dicit cibi conversionem et unionem ad indigentiam vel deperditionem restaurandam II 219 b sq. — comprehendit masticationem, traiectionem, incorporationem IV 284 3* — praecipue dicit masticationem et incorporationem IV 203 b. 309 f. 5. 311 a — ordinatur ad deperditionem restaurationem II 219 f. 2. IV 286 5* — non restaurat humidum radicale II 468 6*. 736 a — semper respicit dispositionem susipientis IV 202 2*

— necessaria est in omni vegetabili et animali II 220 a. IV 1016 a — Cibi indigentia est communis homini et bestiis II 473 d. 1 — indigentia convenit homini in omni statu *ibid.* 466 4* — est necessaria continuo ad salutem individui II 484 2* — in statu innocentiae cadebat sub praeepto positivo vel naturali, cum esset locus et tempus II 466 4*. 709 d. 4 — Cibi indigentia non est in Beatis II 220 a — Angeli et Beati vere narrantur comedisse quantum ad cibi sumtionem, sed non ad ipsorum refectionem II 219 b sq.

— spiritualis fit per recogitationem fidei et unionem caritatis IV 203 b. 290 2* — dicit conversionem ad delectationem sensualem secundum portionem superiorem vel inferiorem II 581 a — non semper est peccatum mortale *ib.* b

COMETA — Opinio de materia comae II 365 4* — aut non significat mortem principis, quae accidit in eius apparitione, aut significat divino iussu *ibid.*

COMMATER — uxoris quando fiat affinis viro IV 872 a sq.

COMMENSURATIO — proprie dicitur secundum quantitatem finitam I 534 4*

COMMENTATOR — scribit aliena tanquam principalia et addit sua ad evidentiam I 15 a

COMMODUM — non est quaerendum in praeiudicium boni honesti III 630 a sq. IV 750 4* — Homo affectu naturali recurvo quaerit proprium commodum II 44 2*. 636 a. IV 1038 b. 1042 3* — est in bonis temporalibus III 630 b. 631 4* *Vide V. Bonum honestum-appetibile* — Abstinere a bono commodi cadit in genere boni honesti II 429 b — Nemo de malitia sua reportat commodum IV 104 4*. 408 3*. 517 f. 6. 689 3*. 840 arg. 2

COMMUNE — in Deo est in pluribus indistinctum I 119 1*, 2*. 120 d. 2 — secundum rationem et consimilem habitudinem tantum plurificatur in divinis I 422 b sq.

— In Deo est commune, quod distinguitur, et commune indistinctum I 414 2* — significatur in abstractione vel in concrectione I 409 a — In divinis est ratio communis et proprii, sed non universalis vel particularis I 358 b. 443 1* — Aliter essentia dicitur communis, aliter persona I 442 b sqq.

— potest appropriari, manente eadem voce et significatione, et etiam potest dici per proprietatem I 205 d. 2 — potest appropriari, sed proprium non potest communicari I 592 4* — Deus et creaturae nihil habent commune univocum, sed analogum I 38 1*. 43 d. 5. 51 f. 1. 72 3*. 143 b. 444 f. 1, 2, 3. 594 b. 693 3*. 852 3* *Bonum commune vide V. Bonum-proprium*

COMMUNICABILE — In divinis est communicabile et incommunicabile I 409 a — Esse communicabilem convenit essentiae, ut habet rationem formae, et non potest convenire personae nec proprietatibus I 412 f. 4. 576 b — In divinis natura est maxime communicabilis I 118 f. 4. 119 a — in divinis non est terminus generationis, vel non nisi ut significatum in concrectione I 117 b, 3*

— et incommunicabile in Deo non sunt oppositae proprietates nec distinguuntur ab invicem I 113 1*. 591 7* — in Deo non distinguitur quantum ad formam, sed vel quantum ad suppositum, et sic admittit distinctionem secundum modum, vel nullo modo distinguitur I 420 d. 2 — et incommunicabile in Deo est alio et alio secundum rationem tantum I 359 4*

COMMUNICATIO — in divinis est plenissima I 53 f. 1. 139 b sq. 180 f. 4. 196 4* — in actu est per id quod multiplicat supposita I 119 a

— idiomatum in Christo fundatur supra unionem III 14 f. 3. 450 6*. 176 b. 257 3* — fit propter diversitatem inter res naturae in unitate personae III 125 1*. 129 a. 150 6*. 171 a sq., 1*. 184 4* — communicat divinum nomen humanae naturae ratione personae divinae III 21 3*, 4*. 324 a, 1* — non est in abstractione, sed in concrectione I 578 4*. III 150 6*. 172 2* — non pertinet ad naturam assumptam nec ad eius partes, sed ad rem naturae III 46 5*. 450 6* — Proprietas unius naturae non debet praedicari de altera natura in abstractione considerata III 186 b — Ipsae naturae, secundum quod dicuntur in concrectione, sive ut res naturae possunt sibi communicare idiomata III 156 6* — Idiomata communicantur non a natura naturae, ut considerantur in abstractione, sed hypostasis divinae naturae communicat idiomata sibi, ut est hypostasis in humana natura III 131 3*. 150 6*. 172 2*

— Per unionem idiomata communicantur non partibus rei unibilis, sed ipsi rei naturae, quae dicit totam naturam ut in supposito III 437 2* — Animae Christi ut parti naturae non communicantur idiomata divina III 298 4*. 437 2* — Idiomata partium hominis non communicantur hypostasi Verbi nisi mediante toto coniuncto III 171 a. 433 7* — non extenditur ad

COM

nomina, quae important ipsam unionem, nec ad ea quae habent repugnantiam III 176 b. 178 2*. 253 b. 257 3*. 446 3* — secundum eam propositiones negativae sunt simpliciter falsae, affirmativae verae III 447 d. 3. 455 4*

— Bonum natum est se communicare I 41 3* *Vide V. Bonum - diffusio* — Ad communicationem bonorum non requiritur auctoritas IV 535 2*, 3* — differt a relaxatione *ib.* 3* — In unitate ecclesiastica bona unius fiunt alterius per caritatem IV 531 4* *Vide V. Caritas - effectus*

— Communicantes cum excommunicatis sine necessitate vel utilitate nec per ignorantiam iuste puniuntur IV 492 a — Communicantes cum excommunicatis non semper mortaliter peccant *ib.* 4*

— in Ecclesia est omnino spiritualis quantum ad interiorem dilectionem, corporalis quantum ad exteriorem conversationem, medio modo quantum ad Sacramentorum susceptionem IV 485 4*

COMMUNIO — Manducatio corporis Christi corporalis tantum non est sacramentalis IV 205 b, 2* — potest manducari tantum corporaliter ratione specierum, ita ut nullo modo attingatur res *ib.* 4* — Manducare Sacramentum exigit existentiam cibi et ad cibatum naturalem convenientiam; manducare ut Sacramentum exigit intentionem et fidem, quae sit in ipso vel in altero IV 202 4*. 205 a — Manducatio requirit cognitionem et dilectionem, vel saltem convenientiam in natura IV 308 b — sacramentalis respicit Sacramentum ut Sacramentum IV 204 b — Ad manducationem sacramentalem requiritur masticatio et incorporatio IV 309 f. 5. 311 a

— est tantum sacramentalis in eo qui non est idoneus ad spiritualem efficaciam IV 206 4* — manducatur sacramentaliter vel spiritualiter pro dispositione summentium et pro modo sumendi IV 201 b — sacramentalis et spiritualis respicit actum personae, prima quidem actum fidei, altera actum fidei et caritatis IV 202 4*, 5* — Haereticus mediante fide Ecclesiae sacramentaliter potest comedere IV 205 a, 3* — Manducatio spiritualis corporis Christi convenit omni statui, sacramentalis tantum legi gratiae IV 184 3*

— spiritualis requirit recogitationem fidei et affectionem caritatis IV 203 b. 212 d. 1, 2. 290 2* — requirit fidem operantem per dilectionem III 223 d. 4. IV 203 b, 1* — spiritualis dicit intentionem unionis manducantis cum manducato actu vel habitu IV 206 b — praeter fidem et dilectionem requirit incorporationem *ib.* 4* — Manducare spiritualiter est recognoscere et affici circa Christi passionem IV 256 b sq. — Corpus Christi manducatur veraciter manducatione spirituali, quae veram habet efficaciam III 222 d. 4 — Manducatio spiritualis non tollit utilitatem sacramentalis IV 296 2*. 297 3*

— non est de necessitate, quantum est de sui institutione IV 294 b — ex assumpto officio obligat sacerdotem, qui vivit de altari,

Indices in tom. I-IV Opp. S. Bonav.

alios vero non ex debito, sed magis de bono et aequo *ibid.* 295 4*, 5* — ex mandato superaddito obligat graviter semel in anno et in morte sub poena excommunicationis IV 294 b. 295 2*. 296 b — Ad salutem necessaria est manducatio spiritualis IV 295 1*, 3*

— habet duplicem rem, quarum una potest recipi sine altera IV 201 f. 3. 202 a, 1*, 5* — habet effectum secundum dispositionem susipientis IV 201 b. 202 2* — non habet efficaciam nisi in digne accedente et debite praeparato IV 289 b sq. 296 a sq. — in iusto, qui non se debite praeparat ex torpore vel distractione, aut nullam aut modicam habet efficaciam, quamvis non incurrat mortalem offensam IV 290 a — efficaciam habet in eo qui sensum spiritualem convertit in Sacramentum ut memoriale passionis *ib.* b — una cum bona praeparatione est efficacior quam multae cum negligentia IV 296 1* — requiritur fides, sui probatio et reverentia ac devotio IV 290 a

— de generali ratione suae institutionis habet effectum in solis iustis, liberando a culpa veniali et praeservando a mortali IV 292 a, f. 1 — de se non tollit culpam mortalem propter ipsius Sacramenti nobilitatem *ib.* 4* — Deus in ea potest facere remissionem omnis culpae *ib.* a — est contra mortale per praeservationem, vel contra aliquas peccati reliquias *ib.* 1* — augendo caritatem adjuvat ex consequenti ad consumendam peccati venialis rubiginem IV 293 a, 2* — reddendo fortiolem ad vitanda mortalia *ib.* a sq.

— Spiritualiter manducans per caritatem non sibi incorporat cibum, sed incorporatur IV 204 3*. 212 d. 1 — dum incorporatur Christo, reficit et eidem assimilatur IV 203 b — manducantes sacramentaliter et spiritualiter perfecte reficit secundum statum viae IV 256 b sq. — Alii reficiuntur suaviter, alii cum maiore labore IV 257 4* — Confortatio significatur per speciem panis, delectatio per speciem vini *ibid.* — Effectus proprius est iam unitos magis unire IV 293 a — spiritualiter sumpta intendit caritatis motum vel habitum IV 206 2* — maxime auget caritatem non quantum ad essentiam, sed quantum ad fervorem et radicationem IV 293 b, 4* — confert salutem corporibus in patria, in via vero non nisi per accidens et valde ex consequenti IV 265 d. 3

— Sumere corpus Christi per circumstantiam potest fieri malum IV 213 d. 6 — Modus est circumstantia necessaria et includitur in praecepto IV 209 3* — Mali recipiunt vere corpus Christi ut rem mediam, sed non rem ultimam IV 207 b sq. 303 a sq. — Recipi a malis non deceat Christum IV 207 f. 4. 208 5* — est misericordiae, sed per accidens iustitiae *ib.* 6* — nocet indigne sumentibus ob defectum efficaciae et reverentiae II 708 d. 2. IV 449 d. 4

— Maius peccatum est in indigno gustu quam visu et tactu IV 209 4* — Pec-

COM

cator, qui corpus Christi tangit sine necessitate, peccat per irreverentiam *ibid.* — Sumens certus de peccato peccat graviter omissione et contemptu *ib.* a — Sacerdos debet dare eucharistiam peccatori occulto publice petenti, non vero peccatori publico IV 212 a sq., 4* — Sacerdos tali non potest eam offerre *ib.* 4* — non debet dari hostia non consecrata *ib.* f. 7, 6* — Christus dedit corpus suum Iudae IV 266 d. 8

— Aliquis est indignus vel ratione peccati praeteriti, vel actualis praesentis, vel futuri, quod proponit IV 213 d. 5 — impeditur immunditia corporali coniuncta spirituali, diversis gradibus IV 297 b sq. — Immunditia venialis magis impedit quam alia venalia IV 298 b — Veniale non irritat hoc Sacramentum, nec antecedenter, faciendo fictum, nec consequenter, evacuando fructum IV 293 3* — Obex est non tantum peccatum, sed etiam distractio vel sollicitudo IV 290 4*

— Praeparatio sufficiens est expulsio peccati mortalis per veram contritionem vel confessionem, digna est per reverentiam et dilectionem IV 211 a — Qui se praeparat sufficienter secundum probabilitatem tantum non recipit gratiam, neque tamen incurrit offensam *ibid.* 213 d. 3 — Ignorans excusatur ratione probabilitatis, quod sit in gratia IV 211 6*. 447 a — Cum conscientia erronea de peccato sumens peccat IV 211 7*. 289 f. 2 — Male facit qui accedit ad communionem, quantumvis contritus, ante confessionem, si habet copiam confessoris IV 311 d. 1. 401 d. 12 — Qui non habet copiam confessoris nullo modo debet accedere, nisi habeat necessitatem conficiendi IV 311 d. 4. 401 d. 12

— iteratur, quia saepe reficit IV 298 d. 1 — Non iteratur Sacramentum, sed usus *ibid.* 676 2* — est frequentanda vel differenda pro modo debite praeparationis IV 296 a sq. — ob reverentiam et praeparationis gratia utiliter aliquamdiu differtur IV 449 d. 4 — Deo fit reverentia humiliter accedendo, cum vocat IV 218 4*. 238 d. 1. 295 4*. 297 4*

— sub una specie est perfectum Sacramentum, quo recipitur totum quantum ad efficaciam; sed ob significantiam sub utraque specie fit in fidelium praesentia IV 257 1* — sub una specie sumenda est a fidelibus *ibid.* — Propter reverentiam Sacramenti est institutum ieiunium, et quod tantum semel in die recipiatur IV 299 d. 3 — Sacerdotibus indultum est pluries conficere et sumere in necessitate *ibid.* — sumenda a ieiunis potius quam post coenam IV 486 1*. 499 d. 2

COMPARATIO — fit secundum causalitatem, vel secundum identitatem I 345 a sq. 446 d. 2. 770 2* — fit secundum quantitatem absolute, vel proportionaliter IV 478 6* *Vide V. Magis* — communis plurium facit univocationem, comparatio similis duorum ad duo, vel dissimilis duorum ad unum, vel comparatio duorum ad invicem facit analogiam I 38 1* — duorum ad duo potest esse inter summe distantia I 352 b

Compassio — est actus concupiscibilis et dicitur pietatis III 745 b — ut bonum in genere convenit homini per naturam II 688 f. 2 — non convenit nisi naturae passibili II 287 b. IV 1050 4* — maior est, quo maior est dilectio III 358 b — cum passione Christi est secundum voluntatem pietatis I 861 d. 4 — Christo compatendum III 349 b — Anima compatitur corpori ratione unionis naturalis III 354 a, 4*, 2*

Compiler — scribit aliena et addit, sed non de suo I 14 b

Complacentia — est actus proprius voluntatis II 605 a. 1004 b — sequitur ipsam visionem I 37 2* — in ea est perfecta ratio fruitionis *ibid.* — Amore complacentiae aliquis requiescit et delectatur in re desiderata, cum praesens est I 297 a *Vide V. Caritas-actus* — Amor complacentiae acceptat facta dilecti, eum approbat et in eius bonitate complacet sibi III 653 d. 4 — potest esse simul cum concupiscentia circa eandem rem I 297 2*

— Voluntas complacentiae significatur per impletionem et permissionem, vel per praeceptionem et consilium I 810 b — qua homo Deo placet, est ex Dei gratia III 26 4*

— de peccato est in superiore parte rationis II 377 4* — facit peccatum mortale, quando dicit plenum consensum et deliberatum *ibid.* IV 409 b

Complectum — Non omne, quod est hoc aliquid, est completum II 306 4* — Esse completum est magis vel minus *ibid.* — omne ab intellectu nostro intelligitur sub duplici ratione, eius quod est et quo est I 363 b. 476 a — Complementum per modum actus est actus primus, per modum aptitudinis sunt differentiae completivae II 562 b — Complementum se habet per modum formalis II 605 b — Completio alicuius rei vel est absoluta, vel respectiva, qua superexcellit aliis III 229 2* — Finis complet id quod ad ipsum ordinatur II 385 a — Completio summa hominis est in beatitudine I 55 f. 4. II 546 7*

Complex — non est revelandus in confessione, nisi quantum opus est IV 565 a, 3* — Absolutio complicitis non est lege prohibita, sed non est tuta absolventi nec poenitenti, nisi adsit necessitas IV 512 d. 3

Complexio — dicit gradum perfectum mixtionis elementorum II 378 a. IV 1023 3* — facit unitatem et convenientiam in corpore I 172 4*. IV 645 4* — in corporibus non est secundum aequalitatem ponderis, sed proportionis II 425 a sq. — nobilior de se est fortioris virtutis et minus passibilis, sed in homine facilius patitur III 348 f. 3. IV 1023 2* — est proxima dispositio ad suscipiendam animam II 42 2*. 367 b. 378 a. 380 b. III 348 f. 3 — corporis multum influunt in mores animae II 363 b sq.

— Intellectus apprehendit per modum complexionis III 516 3* — est circa intellectum nostrum, quia intelligit multa per multa I 737 b — non cadit in intellectu divino *ibid.* — comparatur ad intellectum

humanum ut subiectum, ad divinum ut causam *ib.* 2* — Complexum et incomplexum ex parte rei sunt idem I 736 f. 4. III 517 3*, 4* — est secundum ordinem unius rei ad alteram, cui coniungitur in re I 737 f. 3, b — Res significatur per vocem incomplexam quantum ad esse simpliciter, per complexam quantum ad esse tale vel tale I 736 f. 2 — In complexione proprie est verum et falsum III 514 f. 2. 566 b — circa veritates aeternas non sunt aeternae, sed ab intellectu nostro I 738 3* — cognoscuntur, cognitio incomplexis II 902 arg. 3 — Intellectus Deum non capit nisi per modum complexionis III 516 a, 2*. 526 4*

Compositio — omnis ut compositio est a Deo II 867 b — Defectus annexus alicui compositioni vel est ex parte causae componentis creatae, vel ex parte componibilium *ibid.* sq., 3*, 4* — impossibilitatem non potest esse a Deo ut tota causa II 868 2* — Omne, quod deficit a simplicitate divina, habet aliquam compositionem I 468 b. II 62 f. 3 — multiplex in creatura I 468 a. II 91 a

— et divisio aliquo modo est in sensu, sed non in sensu exteriori III 323 5*. 516 3* — Intellectus componens procedit ab abstracto ad concretum, resolvens e converso I 462 d. 3 — Anima ex similitudinibus rerum extra potest formare novas compositiones, non novas res III 830 a — Vox composita trahit significatum a componentibus I 704 arg. 4

Comprehensio — Comprehendi dicitur quod cognoscitur totaliter II 544 a. III 300 b — Illud comprehenditur, cuius fines circumscribi possunt III 299 f. 2 — Quod comprehenditur est finitum comprehendenti I 612 4*. III 299 f. 2, 3. 316 1* — Finitum non potest comprehendere infinitum I 59 d. 2. 352 d. 8. II 21 f. 4. III 299 f. 3. 300 b. 301 1*, 4*. 313 arg. 4 — Quod comprehendit alterum est maius illo, vel saltem aequale III 299 f. 4

— uno modo est idem quod caritate adhaerere, alio modo est clare videre et perfecte amare, tertio modo est idem quod terminos rei claudere III 302 7* — super cognitionem addit inclusionem sive commensurationem III 301 1* — requirit proportionem aequalitatis et aequiparantiae cum cognito I 69 4* — Ad comprehensionem praeter convenientiam ordinis requiritur quaedam aequalitas vel adaequatio cum obiecto III 305 3*. 316 2* — In comprehensione est status vel ex parte rei comprehensae, vel ex parte comprehendentis III 302 6*

— sive tentio est dos respondens actui irascibilis IV 1009 b — non excludit expectationem continuationis boni habiti II 63 7* — Beatorum non dicit inclusionem ipsius comprehensi, sed visionem, dilectionem et tentioem perfectam ex parte comprehendentis I 770 5*. III 302 7*

Compunctio — est dolor de carentia gloriae, vel de peccatis IV 398 d. 3

Conceptio — est generare prolem similem sibi I 482 b — dicitur operatio na-

turae in formatione corporis usque ad susceptionem animae, vel large usque ad partum III 197 d. 3 — est ex aliquo praesupposito, concernit determinatam naturam, dicitur respectu matris et secundum productionem naturalem III 250 6* — est principii receptivi IV 327 4* — In conceptione sunt tres actus ordinati secundum naturam, vel etiam secundum tempus III 94 4*

— Christi respectu Virginis fuit partim naturalis, partim miraculosa III 144 a sq. — In conceptione virginali fuit duplex miraculum III 93 f. 4. 114 3* *Vide V. Christus 6* — Christi appropriatur Spiritui sancto propter puritatem et amoris singularitatem III 99 a — Spiritus sanctus in Virgine operabatur secundum vim activam, sed non secundum assimilativam III 101 1*

— Mens concipit intelligendo simile rei intellectae I 482 b — In intellectione est conceptio, in quantum fit per formam intellectivam I 483 4*

Concilia — quatuor fuerunt in Ecclesia primitiva, et quatuor principalia celebrata apud Graecos I 217 d. 1 — Senonense de ideis rerum II 34 f. 4

Conclusiones — cognoscuntur per medium III 303 f. 3

Concomitans — Quae se invicem concomitantur sunt simul, sed non convertuntur III 575 5*

Concordia — ponit duos et medium concordantem I 549 a — ratione ordinis appropriatur Spiritui sancto, secundum quod primo intelligitur in tertia persona *ibid.* — appropriatur Spiritui sancto, in quantum distinctos connectit ratione suae emanationis *ib.* 5* — convenit Filio ratione mediationis, Spiritui sancto ratione ipsius emanationis *ib.* 6*

Concreata — non nisi extenso nomine dicuntur rei naturalia II 470 4*

Concretum — Nomen, quod significat essentiam in concrectione, potest supponere proprie pro persona I 442 b

Concubinas — habere est contra ius divinum et naturale IV 748 a sq. — A patriarchis divina dispensatione licite habebantur IV 749 5*. 763 d. 5

Concupiscentia — est conversio inordinata ad bonum commutabile II 721 f. 4. 743 arg. 3. 857 a — dicit appetitum boni commutabilis immoderatum II 760 b. 768 a. 775 d. 2 — dicit appetitum cum excessu non positive, sed privative II 722 b. 768 a — vel dicit omne desiderium nimis intensum et immoderatum respectu cuiuscumque boni, vel specialiter appetitum delectabilis secundum tactum II 766 a. III 823 2*

— inclinatur ad delectationem, non ad utilitatem IV 668 b — nunquam satiatur post deformationem voluntatis a summa bonitate II 6 a — generat fastidium post impletionem IV 668 b — inclinatur magis vel minus ad diversa appetibilia III 808 d. 2 — ramificatur secundum diversa obiecta et ad diversa et contraria tendit III 801 5* — duplex, carnis et oculorum IV 659 a — carnis et rerum differunt secun-

CON

dum formam et speciem et distinctis praeceptis prohibentur III 826 a. 829 a — Amor concupiscentiae est a voluntate naturali II 126 3*. 455 4*. Vide V. *Amor et V. Caritas - actus et obiectum et Dei*

— inhaeret animae ex coniunctione ad carnem II 504 4*. 744 b. 745 7*. 766 b, 4*. 768 2* — non est primo in substantia animae II 744 a — primo et principaliter in parte sensibili radicitur II 743 arg. 3. 744 b. III 718 2* — est in rationali parte et in sensualitate formaliter, in carne causaliter II 766 a sq. — subiectum proprium est coniunctum *ib.* b — est in subiecto cognoscente *ib.* f. 3 — carnis non potuit esse in diabolo II 145 f. 5 — ut dicit quemlibet appetitum immoderatum, est in potentia appetitiva sensibili, vel rationali II 766 a — respersa est in omnibus viribus animae II 579 5*. 792 5* — quantum ad defectum vinculi refrenantis, quae erat originalis iustitia, in omnibus est aequalis IV 789 a

— non est pure poena, sed aut culpa, aut ordinata ad culpam II 768 4*. 769 5*. 776 d. 3. III 80 d. 4 — eius praedominantia semper est iuncta carentiae debita iustitiae II 722 b. 775 d. 2 — eius praedominantia probat perversionem animae per culpam originalem II 719 a sq. — In nobis est poena contracta II 768 2*. III 334 b — ut inclinatur ad malum, potius appellatur vitiositas quam poenalitas II 761 3* — secundum quod est poena ad culpam ordinata et appetitus substratus, est a Deo ut a causa iuste ordinante et efficiente II 768 a — ut excessus in actu appetitus dicit privationem et est a libero arbitrio ut causa deficiente *ibid.* — quia inclinatur ad culpam, non dicitur esse a Deo II 855 b

— recte dicitur tentare hominem II 498 b — est mater omnium peccatorum II 501 4*. 528 d. 2. 579 5*. 721 f. 2. III 824 8* — non est causa sufficiens respectu vitiorum, sed solum disponens III 801 5* — non privat omnino voluntarium in particulari II 949 3* — ut inclinatur ad malum, est principale in lege carnis II 900 3*

— est ignis, qui incenditur per cogitationes et affectiones carnales et terrenas et per delectationes foedas II 232 b — eius intensio, quae est ex complexione, non est culpabilis, sed naturalis vel poenalis, sed quae est ex assuefactione, auget peccatum actuale II 788 b sq. — non potest augeri extensive II 787 f. 5. 789 3* — augetur per consensum illicitum II 776 d. 3. 857 a — excitatur et augetur per mandatum occasionaliter et solum ex negligentia et culpa hominis II 722 4*. 768 4*. III 814 1*

— remissa manet cum gratia in ratione poenae II 722 b. 723 2*. 761 b, 3*. 775 d. 1, 2. 776 d. 4. IV 392 a sq. — citra Deum opponitur caritati secundum fervorem solum, non secundum substantiam I 311 b. 314 f. 3. 315 a. II 775 d. 2. III 615 b — remittitur, cum potestas datur spiritui regendi et vincendi carnem II 761 a sq. 763 b — potest magis et magis minui, sed non omnino tolli quantum ad radicem

nisi per donum gratiae speciale II 775 d. 2. 834 b. 835 4* — Remedium concupiscentiae perfectius est a gratia quam in matrimonio IV 668 2*. 767 4* — eius remedium est maceratio carnis, bonum exercitium et fuga mulierum IV 806 4*, 2*

— quae consistit in sensualitate, est peccatum veniale nec prohibetur, sed cohibetur; quae vero est in consensu rationis et progressiva ad opus, est peccatum mortale II 966 3*. III 892 d. 4 — facit amare se vel bonum apparens magis quam Deum, nisi adsit donum gratiae II 749 b. 761 a — per peccatum mortale augetur supra Deum I 314 b. II 723 b — Per concupiscentiam inquinatur cordis habitaculum, unde est contra Spiritum sanctum III 826 a

— prohibetur etiam per legem naturae III 820 2* — distincte prohibetur, quia est maxime corrupta et est origo ceterarum affectionum III 824 8* — Praeceptum prohibens concupiscentiam est maximae difficultatis III 826 6* — Prohibitio concupiscentiae addit ad prohibitionem operis III 892 d. 4 — minus nocet proximo III 826 a

— est vitium concomitans generationem humanam et est principium in generatione filiorum peccati III 95 d. 3 — De lege concupiscentiae in generatione hominis III 89 a. 334 b — non praedominatur in actu generandi licito II 775 d. 4 — inclinatur ad triplicem inordinationem, contra quam datur gratia in matrimonio IV 668 b. 719 b

— bonorum temporalium est vituperabilis, bonorum spiritualium vero laudabilis III 631 4* — rei alienae prohibetur, ut dicit appetitum immoderatum habendi rem cum damno proximi III 893 d. 2 — eius ardor regnavit in principio mundi et punis est per aquas diluvii IV 976 5*

CONCUPISCIBILIS — ut est pars liberi arbitrii, est rationalis et potest esse subiectum virtutum II 605 2*. III 717 b, 1* — sensibilis non est subiectum virtutis, sed tamen cuiusdam habilitatis acquisitae ad bene operandum III 717 1*. 718 3*, 4* — tendit ad voluptatem III 580 a — magis indiget speciali virtute quam rationalis III 596 f. 4 — expeditur in actu suo respectu boni gustandi dono sapientiae, respectu mali compatiendi dono pietatis III 745 b — in peccatoribus communiter retinet quandam affectionem dilectionis et pietatis, quae tamen non est virtus theologica III 602 5* — facilius corrumpitur et deordinatur quam aliae vires *ibid.* 824 8*

CONDITIO — apponitur actualiter, vel habitualiter III 212 b — De consensu conditionato in matrimonium IV 691 a sq. — servitutis est impedimentum dirimens matrimonium, si fuerit ignorata IV 763 b

CONDITOR — Deus ab aeterno dicitur Conditor secundum habitum, secundum actum vero ex tempore I 518 d. 3 — Deus dicitur aeternus Conditor substantive, vel adiective secundum habitum I 517 d. 2 — non est quicumque dicitur princeps vel deus huius mundi II 27 3* — Ad cogni-

CON

tionem conditionis rerum supponitur cognitio Creatoris II 36 d. 4

CONFESSIO — laudis et confessio peccati IV 435 arg. 4 — potest dicere peccati recognitionem interiorem inter animam et Deum IV 424 2* — vocalis facienda Deo in casu, quo id Deus exigit IV 436 b — Confiteri homini non dictat natura nisi in generali, in quantum statuatur a Deo ut modus reconciliandi *ibid.* — mentalis seu recognitio peccati et offensae est de dictamine naturae in speciali *ibid.* — quae fit homini, magis est ex institutione divina IV 437 5* — non est actus virtutis per se eam dictantis, nisi adiuncta institutione Sacramenti *ib.* 6* — imperatur a virtute poenitentiae in generali, ab obedientia in speciali; elicitur et regulatur a veritate *ibid.* — peccatorum est mala vel bona, prout fit ad sui commendationem, vel ad sui accusationem ad inveniendam divinam propitiationem *ib.* 2*

— est pars poenitentiae IV 431 f. 3 — est Sacramentum, curans morbum, aliter quam baptismus et contritio IV 434 d. 5 — Detectio peccati est materiale Sacramenti IV 441 a

— est iudicium divinae misericordiae et benignitatis IV 457 4* — est iudicium, quod est magis misericordiae quam iustitiae IV 482 d. 2 — In confessione simul operatur misericordia et iustitia quantum ad solutionem et ligationem IV 364 2*. 477 b — In confessione culpa partim recipit veniam, partim non, cum ad partem poenae ligatur, a parte solvitur IV 434 d. 7 — differt a iudicio contentioso, ubi homo non se accusat, sed defendit, et producuntur testes IV 457 6* — In confessione testis est conscientia IV 456 b. 460 a. 531 4*. 562 f. 3. 563 b — et eius solius testimonio creditur IV 461 5* — Confitens tenet locum accusantis et accusati et testis I 460 3*

— vocalis institutio competit legi gratiae ut manifestativae veritatis, et in qua sunt successores Christi ut mediatores inter Deum et homines IV 439 a sq. — non praecessit in lege veteri nisi in figura *ib.* b. 440 7* — in veteri lege erat tantum in generali de peccatis multitudinis IV 439 4*. 440 4* — quoad formale est instituta a Christo, sed quoad materiale tantum insinuata IV 441 a — non debuit a Christo immediate et expresse institui, cum sit remedium recidivantium et opus hominis pure, cui de se non est data virtus sacramentalis *ibid.* sq. — fuit ab Apostolis instituta auctoritate sibi a Domino tradita *ibid.* — a Iacobo promulgata *ib.* b — fuit ab Apostolis instituta ut modus conveniens salutis *ibid.*, 3* — Tres opiniones, quando a Christo fuerit instituta IV 440 b sq. — fuit insinuata, non instituta, a Christo in mundatione leprosorum IV 439 b

— ordinatur ad aegritudinis cognitionem IV 560 f. 2. 562 f. 4. 571 d. 1 — est ad peccatoris accusationem IV 560 f. 3 — fit propter peccati detectionem et propter reconciliationem IV 439 a sq. — ordina-

tur ad absolutionem IV 438 f. 2, 6. 447 b. 451 f. 3 — fit, ut homo se accuset coram sacerdote et possit iudicari et absolvi ab eo IV 441 f. 563 1* — facta sacerdoti non solum ordinatur ad absolutionem, sed etiam ad hoc, ut homo erubescat et peccata sua recognoscat neve de eorum remissione ingratus sit IV 406 a. 460 b — exterior necessaria est, ut homo faciat quod in se est ad obtinendam veniam IV 401 d. 12 — est ad reconciliationem et ad arbitrandam poenam inter hominem et Deum IV 364 a. 4* — principaliter ordinatur ad dimittendam partem poenae vi clavium IV 449 d. 8

— est ordinata ad faciendam emendam et ad curandam plagam occultam IV 437 2* — In confessione aperitur vulnus latens in anima IV 461 4* — Peccata occulta sunt confitenda, ut innotescant sacerdoti, et ex eius arbitrio iniungatur satisfactio IV 460 b — Confitenda sunt peccata aperta, ut innotescant sacerdoti ut iudici loco Dei *ib.* a. 461 4* — peccati etiam aperti dicitur apertio morbi latentis spe veniae IV 461 4*

— videtur onerosa propter pudorem, sed est allevians per absolutionem IV 440 6* — instituta est propter multiplicem utilitatem IV 437 b — Septem eius utilitates *ibid.* 449 d. 8 — peccatorum glorificat Deum, ostendens hominem Dei gratia et misericordia indigere IV 443 a — Per confessionem exteriorem peccator reconciliatur Ecclesiae IV 401 d. 12. 432 3* — Principalis causa est reconciliatio facienda Ecclesiae IV 451 3*. 459 f. 2 — instituta est, ut homo reconcilietur Ecclesiae et ostendatur reconciliatus Deo IV 459 f. 2

— non fit sacerdoti ut homini, sed sicut Deo IV 448 d. 3. 456 b. 460 a — fit homini, ut homo sit iudex et arbiter inter Deum et peccatorem IV 439 b — fit sacerdoti unicuique sicut Christo IV 561 1* — fit sacerdoti ut iudici privato in ordine ad absolutionem IV 565 1*

— ut opus sacramentale ordinatum ad absolutionem facienda est solis sacerdotibus IV 451 b. 463 d. 1 — Confessiones audiendi potestas non debuit nec oportuit omnibus dari IV 451 6* — ut opus virtutis potest fieri cuilibet, qui potest adiuvere instruendo vel orando IV 451 a. 453 b — laico facta nullo modo est Sacramentum Ecclesiae IV 463 d. 1 — secundum legem communem debet unico sacerdoti fieri in privato IV 456 a sq. — privata sacerdoti facta peccatorem reconciliat Ecclesiae IV 457 6* — publica disconvenit ut onerosa et periculosa IV 456 b. 457 4*, 5* — non debet fieri in damnum caritatis IV 456 f. 3, 3*. 457 5*

— publica non est in praecepto, sed sacerdoti facta IV 434 d. 6 — publica debet fieri de peccatis enormibus non occultis IV 456 a. 460 2* — publica de aliis non occultis potest fieri de bono et aequo IV 456 2* — de venialibus et in generali potest fieri inter alterutrum IV 451 4*. 457 5* — propter causas secundarias utiliter potest fieri laico IV 451 3*

— est necessaria ad obtinendam absolutionem, tantum sicut materiale IV 441 1* — instituta est sub praecepto, non ut solum medium iustificationis IV 432 a, 2* — faciendae homini necessitas post Concilii determinationem est de fide IV 448 d. 1 — eius necessitatem pertinaciter negans nunc esset haereticus *ibid.* — universalis penes omnes est indigentia confessionis IV 442 f. 2, 3. 443 a, 1*, 4*

— ad iustificationem non est necessaria in facto, sed in proposito IV 424 a. 432 a — Votum confitendi Deus acceptat, si desit facultas IV 424 a. 432 d. 1 — Homo per voluntatem confitendi se disponit de congruo ad gratiam IV 424 2* — Qui iustificatur ante confessionem non intrat sine potestate clavium *ib.* 5* — quando iudicetur impossibilis IV 432 4*

— Contritionis efficacia non excludit confessionis necessitatem IV 448 d. 2 — post iustificationem est necessaria necessitate praecepti, a qua tamen excusat impossibilitas IV 432 a — est necessaria ad iustitiae habitae conservationem *ib.* 4* — Cadit a iustitia qui post iustificationem ex contemptu negligit confiteri *ib.* a

— Praeceptum confessionis ex institutione prima obligat omnes, qui post baptismum peccaverant mortaliter IV 442 b sq. — ab omnibus praemittenda communioni IV 443 a — Praeceptum Concilii generalis IV 442 f. 1 — Ratio triplex praecepti superadditi ab Ecclesia, quo tenentur boni et mali IV 443 a

— Propositum interius obligat sicut contritio, quando quis recogitat culpam commissam et Dei offensam, vel quando tempus se offert, quo recogitare debet IV 445 a — Praeceptum ecclesiasticum non obligat nisi tempore paschali *ib.* b — post gravem transgressionem non obligat in qualibet opportunitate; tamen aliquando non potest sine peccato differri *ibid.* — Confitendum tempore poenitentiae, quod est tempus quadragesimale *ibid.* sq. — Religiosi et clerici obligantur ad citius confitendum, non propter obligationem status, sed propter mandatum secundum diversam opportunitatem obligans diverso modo IV 446 a

— requirit saltem dispositionem sufficientem ad caritatem secundum probabilitatem IV 447 a sq. 1* — Dispositio requiritur secundum iudicium conscientiae nostrae *ib.* 2*, 4* — Praequiritur contritio quantum ad peccati detestationem, non quantum ad gratiae informationem *ib.* 3* — In confessione multi recipiunt gratiam, quae informat attritionem *ib.* a, 1*, 4* — vere reconciliativa non potest fieri nisi a iusto et suscitato IV 443 d. 2 — Nihil ad salutem valet alicui poenam temporalem taxare, quousque Dominus absolvat ab aeterna *ibid.*

— Qui accedit cum voluntate peccandi peccat mortaliter IV 447 b — non valet, si quis fecte confiteatur, vel post confessionem satisfactionem contemnens eius obviscatur IV 464 d. 4. 561 b — sacramen-

talis potest fingi, sed ut actus voluntarius, quo receditur a malo voluto vel proposito, excludit fictionem IV 405 d. 3

— Confitendum proprio sacerdoti, etiam ei qui habet commissionem delegatam IV 453 b — non potest fieri alteri nisi cum licentia sui sacerdotis, vel ita quod satisfiat proprio sacerdoti IV 463 d. 2 — Qui se subiecit alicui non potest sine eius licentia confiteri alteri nisi in quinque casibus IV 572 d. 4 — In aliquibus casibus sufficit licentia petita IV 561 2* — Qui confitetur sacerdoti non habenti plenam commissionem videtur adhuc teneri ad confitendum sacerdoti parochiali semel in anno peccata nondum confessa IV 454 a. 455 5* — Ratio urgens privilegii concessi praedicatoribus IV 454 a. 455 a

Modus — facienda ore et reali praesentia IV 449 d. 6 — Confitens debet se accusare per se ipsum IV 460 a — non potest fieri pro altero nec de peccatis alterius IV 531 4* — debet esse cum verecundia et confusione IV 437 2* — Confessionis sexdecim conditiones IV 572 d. 3

— In confessione debet esse verbum verax IV 563 b, 3*. 564 b — Homo in confessione contra se debet iuste testificari IV 562 f. 2 — non licet addere aliquid, de quo conscientia non accusat IV 563 b — Potest meritorie addi aliquid ultra rei veritatem, concordante conscientia linguae *ibid.*

— Confitenda sunt omnia peccata mortalia, cordis, oris et operis IV 460 a — debet esse integra de omnibus, quae simul sunt in conscientia et coram uno sacerdote IV 464 d. 4. 572 d. 3 — Peccata mortalia omnia necesse est confiteri uni sacerdoti, quorum quis est memor, et de quibus non fuit alias legitime confessus IV 561 b — debet esse de omnibus peccatis singillatim IV 571 d. 4 — Illa tenemur confiteri, quae cognoscuntur in speciali, aliorum vero debet esse generaliter IV 407 4*

— non est dividenda ex verecundia IV 401 d. 41 — propter scandalum sacerdotis non est dimidianda, sed alteri facienda IV 561 2* — non est dividenda, cum recurritur ad superiorem pro absolutione a culpa IV 562 4*

— Non sunt dicenda peccata aliena ad quandam sui excusationem IV 564 b — Peccata aliorum, secundum quod alium accusant, maxime in individuo, non sunt in confessione dicenda nec inquirenda, nisi in quantum necesse est ad proprii peccati explicationem IV 565 a sq. — de alienis peccatis potest fieri Deo ad ipsius iustitiae laudem et ad impetrandam misericordiam *ib.* 4*

— principaliter instituta propter mortalia, valet etiam contra venialia IV 443 2* — Venialia non est necesse confiteri, nec omnia confiteri simul et integre IV 561 a — venialium non est in praecepto, sed in consilio IV 458 a — venialium in speciali congrua est et utilis, maxime viris perfectis *ibid.* 571 d. 2 — venialium in-

CON

terdum necessaria propter dubium, vel propter ecclesiasticum statutum IV 458 a sq. — non ex institutione divina, sed ex conscientia propria *ib.* 4* — Ad venialia confitenda obligatur necessario solius praecepti vinculo qui non habet mortalia IV 443 2*, 3* — Peccatum dubie mortale non est confitendum ut certo tale IV 564 4*

— **Circumstantias** in aliud genus peccati trahentes confiteri est necessarium IV 462 a — Circumstantias alleviantes intra genus peccati mortalis confiteri communiter non est bonum *ibid.* sq., 4* — Circumstantiae aggravantes in eodem genere probabilius non sunt confitendae ex praecepto, sed de bono et aequo, vel ex obligatione propriae conscientiae *ib.* b — Circumstantiae aggravantes confitendae non tantum ad sciendam quantitatem peccati, sed propter erubescendum et accusationem *ib.* 4*

— non est **repetenda** propter finem principalem confessionis, nisi timeatur de errore; propter alias utilitates potest repeti IV 449 d. 8. 454 5* — Peccata semel exposita non oportet iterum confiteri, nisi illa confessio fuerit irrita IV 464 d. 4 — Quatuor casus, in quibus peccata sunt iterum confitenda alteri vel eidem sacerdoti: ex parte sacerdotis, qui nescit absolvere, vel non potest, et ex parte poenitentis, qui contemnit absolutionem vel ligationem *ibid.* — propter aliquod peccatum oblitum non est necessario iteranda nisi in generali, nec ratione consuetudinis *ibid.* IV 564 3* — iteratae utilitates IV 478 7*

— valet ad deletionem culpa quantum ad eos qui non se paraverunt sufficienter omnino, et etiam poenae quantum ad alios IV 432 2*, d. 4 — sequitur tempore et natura contritionem IV 424 a. 433 d. 2 — de congruo praecedere potest baptismum IV 405 b — est legitima, quando nihil intervenit, quod absolutionem sacerdotis irritam faciat IV 561 b

— **Sigillum** confessionis statutum est ad vitandum scandalum IV 570 a — De sigillo confessionis canones IV 565 f. 1, 2. 568 arg. 1 — Sigilli obligatio non potest tolli vel declinari per protestationem sacerdotis IV 569 f. 5. 570 a — sigillum est diligentissime custodiendum propter scandalum fidelium IV 566 b. 568 a. 571 b — Ad sigillum tenetur etiam interpret IV 449 d. 6

— Confessiones revelare est gravissimum peccatum IV 448 d. 3 — Revelantis poena IV 570 1* — non est revelanda pro nullo praecepto vel iuramento vel periculo IV 566 4* — non est revelanda etiam quoad propositum peccandi in futuro *ib.* b — In ipsa confessione non licet inquirere de complice IV 565 a

— Sacerdos quae audit in confessione novit ut Deus, non ut homo IV 556 1*. 568 a — Notitia ex confessione non potest quis uti ad accusandum haeticum occulte machinantem, vel sponso habentes impedimentum, vel clericum irregularem IV 566 2*, 3* — Superior religiosus non potest uti notitia ex confessione ad transfe-

rendum subditum cum nota infamiae IV 567 4* — Confitens potest licentiae confessarium, ut peccata revelet in casu, in quo non timetur scandalum IV 568 b — Confessarius non debet uti licentia revelandi peccata, ubi posset conici, eundem illa scire tantum ex confessione *ibid.* — Peccatum etiam cum licentia confitentis nulli est manifestandum, nisi ei qui possit prodesse nec velit obesse *ibid.* — Confitens non potest sacerdoti committere, ut dicat aliena peccata nisi in casu speciali, adhibita cautela *ibid.*

— Quod quis scit etiam extra confessionem per aliam viam, non clauditur sub sigillo confessionis IV 569 b sq. — Peccatum potest revelari, in quantum scitum per aliam viam, cavendo scandalum IV 570 b, 2* — Cognitio ex confessione et extra eandem non sibi opponuntur, sed sunt secundum diversas vias *ib.* a, 3*

— **fidei.** Christum confiteri cum periculo mortis obligat solum in necessitate III 660 4* — libera Christi obligat viros perfectos ratione scandali III 849 a — libera Christi crucifixi est difficilis propter opprobrium et propter periculum IV 464 b — per gratiam gratum facientem est laudabilis et Deo accepta et ideo magis utilis IV 469 4*

CONFESSOR — sine iurisdictione non potest absolvere IV 454 3* — Sacerdos habet auctoritatem reconciliandi Deo per auctoritatem, qua fungitur iure Dei et Ecclesiae tanquam mediator IV 457 6*. 463 d. 4 — impetrat gratiam et reconciliat Ecclesiae IV 473 b — Sacerdos dicitur absolvere a peccatis non per modum efficientis, sed ministrantis IV 482 d. 2 — a parte poenae solvit et ad partem ligat IV 434 d. 7. 541 d. 4

— debet scire peccata, a quibus absolvit, et quidem ex accusatione ipsius poenitentis IV 441 4*. 460 a sq. — non potest solvere, nisi sciat, a quo solvat IV 441 4* — debet esse diligens in investigando, sed cavenda superflua curiositas et negligentia IV 513 d. 5

— debet procedere secundum regulam scientiae vel iuris IV 483 d. 4 — debet esse discretus in taxanda poena IV 541 d. 4 — in taxanda poena debet attendere ad canones ut regulas directivas, sed etiam ad personarum circumstantias IV 542 a

— Scientia necessaria est tanta, ut sciat discernere in peccatis communibus mortale et veniale, et sibi prohibita IV 463 d. 3 — De bene esse est discretio, qua sciat per habitum acquisitum discernere inter perplexitates peccatorum *ibid.* — debet in perplexis securiorem viam semper eligere et sapientes consulere *ibid.* — carens discretionem necessaria audiendo confessiones peccat graviter *ibid.* — maxime in rebus dubiis debet petere consilium a sapientibus IV 543 d. 5 — in quinque casibus debet remittere vel recurrere ad episcopum ad petendam commissionem auctoritatis *ibid.*

— eligendus est quanto melior potest IV 463 d. 2 — Non licet confiteri sacer-

CON

doti omnino simplici et indiscreto *ib.* d. 3 — bonus magis diligit poenitentem, qui verius et fidelius peccata aperit IV 904 d. 4

CONFIDENTIA — pertinet ad virtutem affectivam III 580 3* — est actus virtutis spei, vel dotis tentationis III 567 a. 683 3* — fundatur in Dei virtute et liberalitate III 577 a — bonae voluntatis consurgit ex conscientia bona III 567 4*, 4*

CONFIRMATIO — requirit visibile elementum, in quantum in hoc Sacramento Spiritus sanctus datur invisibiliter IV 166 b — **materia** consecratur, ut a Christo sanctificata est materia aliorum Sacramentorum *ibid.* — Materia est mixta ex duobus elementis consonantibus duplici actui expresso in forma et duplici rei *ibid.* sq. — Materia conveniens esset nec aqua nec vinum IV 467 b

— eius **forma** necessaria IV 464 a — In forma exprimitur duplex actus, quia datur gratia ad robur fidei quantum ad confirmationem in corde et confessionem liberam in ore *ib.* b — In forma fit mentio materiae, quia est consecrata, vel propter praecipuam efficaciam *ibid.*

— est **necessaria** non simpliciter, sed ex conditione ratione pugnae sustinendae IV 174 a — non sine periculo negligendo contemnitur *ib.* b — eius gratiam homo bene se praeparando potest habere sine Sacramento *ib.* 3*

— Christus eam non dispensavit nec per se instituit IV 464 1*. 591 b — Apostoli confirmati sunt sine Sacramento, immediate a Spiritu sancto IV 464 1* — eius institutio secundum aliquos innuitur in benedictione puerorum IV 591 a — Apostoli rem huius Sacramenti dispensaverunt sine forma et materia IV 464 4*, 2*. 466 b — Elementum est institutum a successoribus Apostolorum, Spiritu sancto dictante IV 466 b — Forma a Spiritu sancto videtur instituta post mortem Apostolorum IV 464 1*, 2* — eius praefiguratio in vetere lege IV 177 d. 4. 181 2* — non habuit certam figuram IV 591 b — ratione effectus propriissime pertinet ad novam legem IV 181 2*. 591 b — significat allegorice adventum Spiritus sancti in Apostolos IV 177 d. 6

— eius **dispensatio** convenit solis Episcopis ut successoribus Apostolorum et praelatis Ecclesiae IV 467 b sq., 4*. 476 d. 3 — eius administrationem Summus Pontifex potest committere sacerdoti, in quantum ei dat auctoritatem pontificalem IV 176 d. 1 — Episcopus ut minister dat Spiritum sanctum ratione gratiae gratis datae tantum I 252 a. IV 168 2*

— non potest dari valide ante baptismum IV 175 b. *Vide V. Character* — non potest nec debet iterari ratione characteris IV 177 d. 6. 601 2* — datur in fronte ratione dignitatis et verecundiae IV 177 d. 4. 600 2*. 601 d. 2 — Sacramentum competit omni aetati et statui vel ad augendam gratiam, vel ad armandum in pugnam IV 59 d. 1. 172 b — datur ieiunis, et adhibetur patrinus eiusdem sexus IV 177 d. 5

— dat **characterem** distinctum a baptismali, distinguens status fidei et disponens ad alium actum gratiae IV 173 3* — Per characterem confirmationis distinguitur status fidei roboratae a statu genitae IV 143 a sq. 173 3*. 175 b

— dat abundanter Spiritum sanctum et **gratiam** IV 591 b. 601 d. 2 — In confirmatione datur Spiritus sanctus vi verborum et invisibiliter IV 166 b — dat Spiritum sanctum et confirmat in bono, in quantum dat gratiam gratum facientem IV 168 f. 1, 2 — dat gratiam gratum facientem, quae gratiam iam acceptam ampliat et confirmat IV 169 a sq., 1* — dat gratiam novam, non distinctam quoad essentiam, sed quoad effectus a gratia baptismali IV 170 a sq. — confert septiformem gratiam Spiritus sancti IV 172 f. 4 — confert dona Spiritus sancti connexa cum virtutibus IV 170 b — dat gratiam sanctificantem contra pusillanimitatem, quae est poena ordinata ad culpam IV 169 3*. 170 b

— maxime confert gratiam gratum facientem IV 601 d. 2 — Gratia confirmationis non praecise, sed ut praesupponit baptismalem, potest dici maior ista IV 171 b — est unctio principalis propter nobilitatem, quia fit in fronte, ab episcopo, nobili elemento et effectu IV 601 d. 2 — dat plenitudinem gratiae ad robur IV 177 d. 6

— est medicina **confortativa** propter difficultatem pugnae IV 59 d. 4 — est ad conservationem curationis habitae in baptismo *ibid.* — proprie est ad confirmandam fidem IV 176 d. 2 — In confirmatione fides roboratur, et homo ut pugil ungitur ad proe-handum IV 143 b. 591 b — est ad corroborationem fidei in corde IV 173 4*. 176 d. 2 — corroborat non solum contra exterius impellens, sed etiam contra interiorem debilitatem IV 174 2* — in effectu confirmandi differt ab eucharistia IV 59 d. 4. 176 d. 2 — est contra poenam contractam IV 177 d. 6 — confert arma spiritualia defendentia et praemunientia IV 173 2*

— **Gratia confirmationis** facit esse liberum a culpa et miseria II 184 f. 4. 188 a — adeo liberum arbitrium firmat, ut nullo modo possit infirmari per culpam II 185 4*. 187 f. 4. III 266 b — non mutat liberum arbitrium quoad substantiam, sed conservat et perficit II 184 a — mutat liberum arbitrium quoad statum vel bene esse *ibid.* — nihil tollit de perfectione naturae liberae *ib.* 1*. 188 2* — determinat potentiam ad unum, sed non tollit libertatem arbitrii nec meritum II 184 3*, 4*. 188 1*. III 384 1* — auget dominium liberi arbitrii, quod opponitur servituti subiectionis II 188 a

— animi pertinet ad potentiam irascibilem III 580 a

CONFORMITAS — facit unitatem inter distincta vel simpliciter, vel secundum quid I 546 b, 2*. 547 a sq. III 604 a — rerum ad Deum vel est secundum similitudinem vestigii, vel secundum similitudinem expressam, quae est in imagine III 38 a. 701 2* — est quantum ad similitudinem, vel quantum ad habitudinem I 852 a —

plena est, quae est in natura, in voluntate et in operatione I 547 a sq.

— Nec anima nec voluntas conformatur Deo per essentiam nec per participationem alicuius communis I 852 3*, 4* *Vide V. Voluntas* — longinqua attenditur in imagine, propinqua in similitudine *ib.* 3* — Per gratiam conformamur Deo I 246 5*. 852 3* — Conformamur Christo secundum diversa per baptismum, per fidem et per caritatem III 237 b *Vide V. Caritas - proprietates* — Cognoscens conformatur cognito, et amans amato I 275 d. 5

CONFORTATIO — quaedam datur in tribus Sacramentis IV 59 d. 1

CONFUSIO est multitudinis foedatio IV 644 b — est bona vel mala ex opposito malae vel bonae confessionis IV 437 2*

CONGRUUM — Quod Deus facit semper est magis congruum III 37 f. 1 — attenditur in operibus Dei ex parte rei productae III 38 1* — Debitum congruitatis magis spectat ad supererogationem quam ad generalem obligationem III 660 2* *Vide V. Meritum* — Congruitas sermonis non est quaerenda cum praeiudicio veritatis I 402 2*

CONIECTURA — est de rebus absentibus IV 1048 b — ei admiscetur error et dubium *ibid.* — ex signis praesentibus potest cognoscere futura II 495 1*. III 729 d. 2 *Vide V. Caritas - habitus*

CONIUGES — ad paria iudicantur quantum ad torum IV 734 f. 3. 736 b. 742 d. 4. 743 d. 3. 749 f. 2. 750 a, 3*. 760 3*. 782 b — Vir est superior quantum ad illos actus, qui respiciunt sexum virilem specialiter, non quantum ad obligationem debiti IV 742 d. 1 — Vir et mulier secundum ius naturale debent convenire in quadam aequalitate ad familiam constituendam IV 747 f. 3. 748 a — non potest communicare ius suum in corpus alterius IV 748 4*. 862 3* — Uxorum communitas est contra ius naturae IV 750 a sq. 862 3*

— fornicans peccat in corpus alterius et contra matrimonii bonum IV 782 4*, 5* — facit iniuriam sibi et illi quam cognoscit IV 748 2* — Adulterium viri et mulieris se habent ut excedentia et excessa IV 789 d. 2 — frangens fidem amittit ius petendi IV 735 2*, 3* — peccans cum sorore coniugis post contractionem matrimonii amittit ius petendi debitum IV 775 b. 862 b

— Obligatio debiti est voluntaria et ex mutuo consensu IV 732 f. 2 — Ius reddere necessitatis est propter insolubilitatem vinculi IV 734 4*. 736 b. 738 b — non potest privari iure suo nisi ex necessitate ad tempus IV 731 b, 4*. 732 4* — non possunt aliquo tempore abstinere, nisi adsit mutus consensus IV 739 a, b — qui amisit ius petendi, debet tamen reddere debitum IV 743 d. 4. 775 f. 4, b. 776 4*. 778 d. 8 — Vir uxore invita non potest continere a debito solvendo, sed a petendo IV 731 b — continens non petendo non minus meretur reddendo quam continens omnino *ib.* 3* — debitum reddens non necessario arctatur a communiione IV 739 3*

— sanus leproso debet debitumolvere, sed non tenetur omnino cohabitare IV 734 a sq. — leprosi generantes non faciunt omnino contra bonum proles *ib.* 3* — tempore menstruorum tenetur debitum non petere, sed tenetur reddere IV 736 b. 737 b. 743 d. 4 — scienter petens tempore menstruorum secundum naturam, mortaliter peccat IV 737 a, b — Debitum diebus solemnibus est reddendum, sed non potest peti sine culpa, saltem veniali IV 738 b sq. — Debitum potest reddi in tempore sacro, non in loco sacro IV 739 5*

— ante consummatum matrimonium nec omnino ligatur nec omnino est liber IV 732 b sq. — ante consummationem matrimonii tenetur debitum reddere, aut mori mundo termino duorum mensium IV 733 a — matrimonio consummato, non potest vovere continentiam, nisi alter pariter voveat *ib.* 3* — post copulam vi extortam non potest vovere continentiam, altero invito IV 732 f. 4. 733 3* — Non licet vovere continentiam intentione fraudandi alterum IV 742 d. 2

— vovens castitatem non potest petere, sed reddere debitum sine peccato, et ad hoc tenetur *ibid.* 821 3* — potest vovere continentiam, ita ut nunquam debitum petat, altero contradicente IV 731 b. 742 d. 2 — mutuo consensu possunt transire ad meliorem statum IV 788 a — Vir non potest revocare uxoris votum continentiae sicut alia vota IV 743 d. 3 — fornicans non potest vovere continentiam invito innocente nisi auctoritate episcopi IV 787 2* — vovens cum consensu alterius sive publico sive privato non tenetur debitum reddere nec obedire Ecclesiae compellenti IV 743 d. 3

— altero invito non potest ingredi religionem IV 731 f. 4 — non potest promoveri ad sacros ordines sine consensu uxoris IV 811 d. 2 — Uxor ordinati vel ordinem ingressi tenetur ad continentiam perpetuam, nec illo mortuo potest contrahere ratione voti, quod intelligitur suscepisse *ibid.*

— uxore invita potest accipere crucem IV 731 1* — non potest vetare martyrium alterius *ib.* 2* — uxore nolente non potest se vendere in servitutem, ita ut uxori generetur praeiudicium quantum ad debitum IV 800 d. 4

— eorum amor maximus est intentione, non radicatione IV 809 4* — Displicentia inter coniuges mirum generat odium *ib.* a — adulteram occidere est contra legem civilem et omnino contra legem divinam et ecclesiasticam IV 807 b — debet alterum corrigere, non occidere *ibid.* 808 3* — si per iudicium et causam procurat mortem adulterae, non iudicatur homicida secundum leges civiles *ib.* 2* — eam quis potest occidere aut persequendo culpam, aut naturam, aut ipsum matrimonium IV 810 a — Uxoridicium gravissime punitur ad restringendam pronitatem IV 809 a. 827 d. 8

CON

— innocens non tenetur reddere debitum fornicanti, nec crimine probato, ab Ecclesia cogitur IV 735 a — innocens, cognito certitudinaliter alterius adulterio, in occulto potest vel debet ei debitum denegare IV 784 b — innocenti, qui cognito adulterio per censuram ad reddendum debitum compellitur, nullum ex hoc praeiudicium generatur *ibid.* — innocens propter fornicationem culpabilem alterius potest postulare divortium IV 781 b — peccans in occulto non potest iuste petere divortium ob alterius adulterium, nisi, acta ab ipso poenitentia, alter perseveret in adulterio IV 788 d. 4 — Septem casus, in quibus uxor adultera potest excipere contra virum petentem divortium *ibid.*

— propter fornicationem spiritualem non licet separari quoad cohabitationem, nisi in quantum alter per eam laeditur IV 843 d. 3 — Propter scandalum alterius aliquando debet solvi cohabitatio IV 789 d. 3. 843 d. 3 — sine peccato potest cognoscere uxorem adulterantem IV 735 3*. 783 b — innocens potest repetere nocentem IV 786 b — innocens post divortium non debet cogi invitatus ad reconciliationem, nisi ipse post divortium fornicetur *ibid.* sq.

— iniuste separati debent ab Ecclesia iterum coniungi vel ante vel post sententiam, exceptis quinque casibus IV 863 d. 4 — solutus per errorem et postea ordinatus, nisi altera possit induci ad continentiam, debet ei reddi et tenetur debitum reddere, quin possit petere IV 789 d. 4 — Contrahens cum altera prima vivente non potest eam cognoscere, etiam Ecclesia compellente IV 828 d. 12

CONIUNCTIO — dicit eandem habitudinem ex parte utriusque extremi, associatio dicit subauctoritatem in altero I 347 b — fit per aliquid, in quo extrema communicant II 26 f. 5 — Quae concurrunt ad constitutionem alicuius, necesse est per virtutem alicuius coniungi II 355 f. 4 — Aliquid coniungi alteri vel est per substantiam, vel per efficaciam III 401 5* — Separata possunt coniungi, si manet appetitus et inclinatio IV 884 6* — supernaturalis non solvitur sicut naturalis III 437 3* — hominum inter se vel est in conformitate naturae, vel in conversationis familiaritate, vel in sanguinis propinquitate III 653 d. 3

CONNOTATIO — Connotans effectum potest esse essentiale, aut etiam notionale I 263 3* — Connotari dicitur aeternaliter et temporaliter I 608 3*. II 334 d. 3 — dicitur respectu effectus praesentis vel futuri I 486 4*. 649 4* — non ponit realem multitudinem nisi ex tempore I 608 3*. II 332 a — Quae connotant effectum sive ens in actu dicuntur incipere et desinere circa Deum, quae autem connotant temporale ut ens in potentia non dicuntur incipere, sed desinere, cum ens fit actu I 742 d. 4

CONSANGUINITAS — secundum legem naturae est aliquod vinculum IV 847 f. 2, 3. 848 a — facit coniunctionem in ascendendo et descendendo III 653 d. 3 — est tantum ex parte corporum III 628 f. 4 — venit ex

carnis propagine IV 857 a — est vinculum personarum ab eodem stipite descendendum, carnali propagatione contractum IV 846 a

— non oritur ex eo, quod tota substantia geniti sit secundum veritatem in generante IV 848 a — est vinculum proveniens ex propagatione carnali propter relationem ad eandem originem ut principium materiale et efficiens, et propter naturalem affectionem, quae sequitur cognitionem mutuae relationis *ibid.* — vinculum deficit, deficiente virtute assimilativa et cognitione propinquitatis et affectione naturali *ib.* b — Affectio naturalis est inter consanguineos secundum naturale inclinativum, etsi non sit secundum actum *ibid.* — non est proprie inter bruta animalia *ibid.* — non dicit vinculum secundum proprietatem absolutam, sed secundum relationem ad radicem communem *ib.* 2* — Consanguinei diliguntur affectu naturali, sed alio modo quam coniuges IV 850 a, 2*

— Linea est ordinata collectio personarum consanguinitate coniunctarum, ab eodem stipite descendendum, diversos gradus continens IV 846 a — In linea consanguinitatis est ordo secundum prius et posterius *ibid.* — tres lineae assignantur *ibid.* — Gradus est habitudo distantium personarum, qua cognoscitur, quoto generationis distantia duae personae differunt inter se *ibid.* sq. — Toto gradu personae descendentes a stipite distant a se invicem, quoto distant a stipite *ib.* b — Pater et filius faciunt gradum IV 854 d. 2 — Secundum iura civilia gradus accipiuntur secundum numerum personarum collectarum in linea IV 846 a sq. — Quando personae inaequaliter distant a stipite, linea et gradus debent computari secundum distantiam remotioris *ib.* b sq.

— Nulli licet contrahere matrimonium cum aliqua usque ad quartum gradum inclusive IV 846 b — Matrimonium inter consanguineos repugnat bono matrimonii vel bono maiori, quod oriretur ex vinculo affinitatis IV 850 4* — stipitis ad prolem impedit matrimonium propter dictamen naturae *ib.* a — Lege divina impeditur matrimonium per consanguinitatem usque ad secundum gradum *ibid.* — quae impedit matrimonium, non erat inter Adam et Evam *ib.* 4* — propter statutum Ecclesiae impedit matrimonium in ulterioribus gradibus, ut dilectio dilataretur per affinitatem extra propriam parentelam *ib.* a sq. — secundum legem Ecclesiae impedit matrimonium usque ad quartum gradum inclusive IV 851 b sq. — impedimentum non debuit protendi ultra quartum gradum IV 852 a sq. — Utiliter, temporibus exigentibus, impedimentum ultra quartum gradum est sublatum *ib.* b sq. — antiquitus quadruplici ex causa impendebat usque ad septimum gradum IV 853 d. 4

CONSCIENCIA — aliquando sumitur pro ipsa lege per eam cognita II 899 a. 911 a — dicit habitum, quo conscimus vel ipsam potentiam II 899 a sq., 1*. 909 b. 910 a —

CON

est naturale iudicium II 897 b. 908 f. 4 — est quaedam scientia II 898 f. 3 — habet quinque actus spectantes ad cognitionem *ib.* f. 5 — potest esse erronea, in quantum est cognitiva *ib.* f. 4

— ut habitus est in potentia cognitiva, in quantum est practica et dirigit in opere II 899 b. 910 a. 911 a — vi nominis non significat perfectionem potentiae speculativae in se, sed ut coniunctae affectioni et operationi II 899 b — ut lumen directivum ad bene agendum est in potentia cognitiva III 580 1* — ut potentia se extendit ad cognoscenda ea tantum, quae sunt moris II 900 1*. 910 a — dictat regulas agendorum II 899 b

— dicit habitum naturalem, vel acquisitum II 900 1*. 915 4* — dicit habitum innatum respectu primorum principiorum moralium et luminis directivi, quo illi statim cognoscuntur II 903 b — dicit habitum acquisitum respectu agendorum particularium et respectu specierum ipsorum cognoscibilium *ibid.* — quantum ad quaedam, quae cognoscuntur per sui essentiam, est habitus simpliciter innatus II 904 a

— semper bonum dictat II 897 b. 910 a. IV 1052 a — est mutabilis quantum ad habitum acquisitum II 900 1*. 902 arg. 5, 6 — potest errare, in quantum descendit ad particulare et movetur motu collativo II 915 4* — Error non venit ex ipsa, ut est naturale iudicium, sed potius ex ratione erronea et ex libero arbitrio *ibid.*

— sine synderesi ut movente principaliter non potest movere II 900 4*. 910 3 — Gaudere et dolere non est in conscientia nec ab ea nisi ut dictante et disponente II 900 5* — est lex mentis ratione cognitionis praeambulae *ib.* 3*

— potest esse bona et mala ratione habitus acquisiti, vel potius ratione potentiae II 900 1*. 915 4* — est bona, quando dictat bonum, et in quantum habet quandam concomitantiam cum voluntate et affectione II 900 2* — bona dat quandam securitatem et certitudinem de merito et praemio III 567 1*. 580 1* — eius securitas magnum bonum IV 437 b — Bona conscientia confortatur qui facit quod in se est ad obtinendam veniam IV 401 d. 12

— secreta est in omni natura rationali I 489 d. 4 — maxime residet in intimis animae II 234 b — non potest latere oculum proprium II 234 6* — humanae secreta solus Deus penetrat, neque ulla creatura ea nosse potest nisi per coniecturas II 233 b — nos accusabit de occultis et secretis *ib.* 1* — In conscientia manent bona et mala quantum ad notas et similitudines IV 900 3* — Libri conscientiarum aperientur in resurrectione IV 899 a — In libris conscientiarum erit lectio et memoria omnium meritorum bonorum et malorum *ib.* b sq.

— in iis quae dictat secundum legem Dei, simpliciter ligat et universaliter seipsum potius ligatum ostendit lege divina II 906 b — in iis quae dictat praeter legem Dei li-

est, primum manet *ibid.* IV 211 7* — in his quae dicat contra legem Dei non ligat ad faciendum vel non faciendum, sed ad ipsam deponendam II 906 b. IV 818 3* — error non excusat factum iniustum III 862 3*. IV 211 6*

— habet vim ligandi ut quidam nuntius Dei et media inter nos et Deum II 907 3*. 4* — Faciens contra conscientiam facit contra legem Dei vel vere, vel interpretative *ib.* 3* — Facere contra conscientiam semper est peccatum, non tamen facere secundum conscientiam semper est bonum *ib.* 4* — non est lex suprema, sed supra ipsum est lex divina *ib.* 2* — Plus standum est praecepto praelati quam conscientiae propriae *ib.* b — non facit perplexum nisi ad tempus *ibid.*

— Quod est contra conscientiam peccatum est II 906 b. IV 835 1* — eius vinculum etiam in indifferentibus facit peccare mortaliter III 849 1* — erronea, qua aliquis credit se teneri ad id, ad quod non tenetur, ligat IV 818 5* — in dubio, utrum aliquid sit mortale, obligat ad illud omitendum IV 458 4* — Quantitas peccati persatur secundum dictamen conscientiae, ut dirigit in agendis, non ut regit in cognoscendis III 847 3* — Faciens contra conscientiam dictantem aliquid refugendum ut contrarium iustitiae, peccat mortaliter; non vero, qui facit contra vel praeter eam dictantem aliquid refugendum, sicut quod facit aliquo modo a iustitia declinare III 847 3*

Consensus — est concordia rationis et voluntatis ad unum aliquid faciendum II 599 3*. 893 a — dicit actum rationis ut arbitrantis et voluntatis ut praeoptantis II 595 f. 3. 893 a sq. — respicit rationem, sed principaliter et completius voluntatem II 953 1* — est actus liberi arbitrii II 595 f. 3. 599 5*. 893 a — Ex consensu rationis et voluntatis pendet dispositio et regimen animae II 893 b

— semper sequitur cognitionem II 953 6*. IV 707 f. 1, b — est actus voluntatis interior, qui sequitur aestimationem IV 708 4* — verus potest elici ex aestimatione falsa IV 712 d. 3 — requirit usum rationis et discretionis IV 652 a

— deficit a ratione voluntarii per coactionem et per errorem IV 698 a. 769 a — ex parte rationis deficit propter errorem in ratione, aut propter obliquitatem in intentione IV 706 a — semiplenus propter defectum voluntatis non est actus virtutis, sed semiplenus propter defectum voliti, quod est impossibile, at plenus ex parte voluntatis, est a virtute IV 384 4* — plenus est, cum voluntas supra se reflectitur et vult, se sic velle *ibid.* — non est in coactione sufficienti, et minus plenus est coactus per metum IV 100 b. 699 b sq. — nullo modo potest cogi II 616 b *Vide V. Coactio* — Eliciens consensum conditionatum sibi adhuc reservat consensum praestandum IV 712 d. 3 — expressus per verba de futuro non est verus consensus *tunc*, sed promissio consentiendi IV 689 a. 1*

— Consentire alicui est velle idem quod ipse vult, aut est velle, ipsum velle III 368 b. 370 a — sensualitatis et rationis pertinet ad naturam institutam III 370 b

— interior facit peccatum, quod consistit in interiori deordinatione IV 693 2* — Non est peccatum mortale sine consensu vero vel interpretativo II 580 f. 3. 582 a. III 718 2* — interpretativus facere videtur mortale peccatum in inferiore parte rationis, quod tamen imputatur parti superiori II 581 b. 582 4*. 586 d. 1 — plenus spectat ad portionem superiorem rationis II 580 f. 3. 581 a — in delectationem convenit tum superiori tum inferiori II 581 b. 582 b — semiplenus est in delectationem, plenus autem est consensus in opus II 581 b. 582 b — plenus est non tantum, cum ratio superior movet membra, sed etiam cum movetur voluntate plenaria II 582 b — plenus dicitur arma iniquitatis praebere peccato *ib.* b

— in actum prohibitum facit peccatum mortale II 505 2*. 581 a sq. — in delectationem semper est peccatum vel mortale, vel veniale II 581 b. 582 a — in delectationem carnalem est mortale, cum haec sit via ad mortale II 580 f. 6. 582 a — verus inducitur ex diuturna delectatione, quando vult omnino in ea persistere; interpretativus vero, quando homo advertens periculum negligit eam reprimere, exponens se discrimini II 586 a — Regulae pro dubio de consensu praestito II 582 a. 586 b — adest, quando ratio post delectationis aversionem et perceptionem in delectatione persistit II 578 b — Non sentire pravas delectationes est naturae institutae, non consentiendo autem Christo aliquo modo conformamur III 370 b. 729 d. 4

CONSEQUENS — Posito antecedente ponitur consequens, sublato consequente aufertur antecedens IV 903 d. 3 — in cognitione est coniunctum cum antecedente, in voluntate autem potest ab eo separari III 570 a — si est contingens, impossibile est, antecedens esse necessarium I 677 f. 1-3. 708 b — Quod consequitur voluntatem Dei non est necessarium necessitate consequentis, sed consequentiae I 829 b. II 426 d. 1

— in privativis et contradictoriis non tenet in ipso, sed e contrario II 247 4*. IV 583 3* — In contrariis sequitur consequentia in ipso III 627 arg. 3 — e contrario non tenet in contrariis, sed in contradictoriis I 824 1* — Per consequentiam in ipso ad contraria sequuntur oppositae proprietates III 570 a

CONSERVATIO — omnis rei est a Deo, sicut ipsum esse II 864 f. 2 — non est actio Dei successiva secundum id quod est, sed duratio est successiva, non ratione exigentiae ex parte Dei conservantis, sed ex parte rei conservatae II 865 1* — Ad continuandum esse non sufficiunt principia rei, nisi conservetur a Deo II 460 1*. 470 6* — est supra posse naturae principiorum I 161 7*, 9*, 10* — rei non est sine adiu-

torio Dei, cum ipsa rei principia a Deo dependeant II 864 f. 4. 866 2*, 5* — Res artefacta conservatur in propriis principii sine dependentia a potestate artificis II 866 2*

— est formaliter a virtute rei, efficienter a Deo II 866 3*. III 445 4* — est a Deo tanquam ab immediato principio, concurrente virtute conservativa ipsius creaturae II 865 b. 866 4* — quae est ad tempus, est ab ipsis rei principii II 470 5*. 556 f. 3 — corporum est ex influentia corporis caelestis II 340 a. 346 4*

— est a gratuita Dei influentia I 161 7* — est a gratuita Dei bonitate, congruente natura principiorum rei II 460 b, 1*. 866 4* — est a gratia, quae non est habitus superadditus, sed quae habet modum naturae I 161 9* — Divina praesentia sola conservat creaturas per propriam naturam earum II 686 5* — est a Deo secundum idoneitatem creaturae et secundum dispositionem sapientiae suae II 866 4*

— Deus sua gratuita bonitate cetera continet, ne in nihil cedant I 160 b — Deus dicitur conservare res ratione voluntatis I 624 a — Deus conservat res, in quantum est in ipsis I 639 a — Deus dicitur locus animae et Angeli, in quantum eos conservat II 77 2*

— speciei est finis matrimonii IV 662 b, 4* — speciei non est tota ratio multiplicationis numeralis in hominibus II 104 2*. 447 3*. 478 3*

CONSILIUM — dicitur a consiliando III 780 f. 2-4 — est aliquid faciendi vel non faciendi vere excogitata ratio *ib.* f. 2 — est contra praecipitationem *ib.* f. 3 — est solum de contingentibus II 613 a — dicit actum consiliandi, vel terminum, vel habitum expedientem et dirigentem electionem III 781 a — comprehendit suasionem et dissuasionem I 811 6* — in Deo dicit cognitionem rei occultae et dispositionem firmam I 132 d. 5. III 782 2*

— accipere est ignorantiae, dare autem est scientiae I 132 d. 5. III 780 f. 4. 782 2*. IV 953 d. 8 — quaeritur propter instructionem, vel propter auctoritatis commissionem IV 543 d. 5 — praecedat rectam observantiam vel ut inquirens, vel ut disponens III 781 4*

— dicitur proprie de consilio evangelico, vel large pro quacumque monitione expediente ad salutem II 945 4* — est de operibus perfectionis III 662 3*. 782 4*. 783 b. 784 4*. IV 754 f. 2 — evangelica sunt de dictamine naturae in generali tantum IV 436 b — sunt de bonis et libere possunt suscipi a quolibet IV 823 b — non imponunt obligationem I 858 b. III 662 3* — respectu boni supererogationis non habet oppositum I 810 b. 811 4*, 6*

— Donum consilii dirigit in eligendis arduis III 781 a. 782 4*, 5*. 784 4* — dirigit secundum regulam iuris divini III 781 a sq. — Ad donum consilii accidentaliter spectat discussio, essentialiter vero electio III 751 4*. 781 a sq. 782 3* — proprie respicit directionem actus proprii, per

CON

accidens autem respicit dandum vel accipiendum ab aliis III 781 b

CONSONANTIA — percipitur, in quantum una vis iudicat simul de duobus sonis IV 394 3* — Unitas consonantiae significatur in Spiritu sancto, quae non excludit unitatem essentiae I 552 d. 8

CONSPIRATIO — non dicitur de cognitione, sed de affectu communi I 203 f. 3

CONSTELLATIONES — non habent efficaciam in homines nisi valde remote II 363 a sq.

CONSUETUDO — reddit facile id quod prius erat difficile I 30 arg. 4. II 917 d. 3. III 723 a — auget et complet aliquo modo virtutes politicas III 723 a *Ind. philos. V. Habitus* — etiam in re licita frequenter parit libidinem et contemptum III 866 4*. 869 4*. IV 571 d. 2 — mala attenditur in vitiosa pronitate III 80 d. 4

CONTACTUS — facit actionem et passionem, secundum quod est formae in materia IV 281 arg. 4 (b)

CONTEMPLATIO — requirit animae puritatem et inferiorum virium subiectionem II 545 b — perfecta requirit mentem purgatam per fidem et iustitiam quoad intellectum et affectum I 59 d. 4 — impeditur per phantasticam imaginationem IV 225 b — per se solam non aufert sensum doloris III 347 3*

— potissime vigeat in statu innocentiae II 545 b — Dei cuilibet viro iusto in via ista est quaerenda II 546 6*

— Per contemplationem Dei ordinatur anima quantum ad partem superiorem IV 559 d. 3 — Ad vitam contemplativam spectant actus purgandi, illuminandi et perficiendi, qui correspondent actibus hierarchicis et tribus potentiis animae III 746 a. *Vide V. Activa Vita* — Vis contemplativa est in Angelis secundum se et ordinatur ad conversionem in Deum II 182 a

— videt Deum in effectu proprio IV 545 a — Per eam Deus videtur visione intellectuali II 223 d. 2. 546 5* — Per eam oculi aspectus in Deum figi potest, ita quod ad nihil aliud aspiciat, cum per ablationem omnium elevatur in caliginem II 546 6* — Per contemplationem Deus non videtur in sui essentia, sed per ignotam ascensionem, vel in effectu interiori II 544 a sq. 546 6* — est tanto eminentior, quanto effectum divinae gratiae magis in se sentit homo, vel quanto melius scit considerare Deum in exterioribus creaturis II 545 a

CONTEMPTUS — *vide* V. *Aversio*

CONTENTIO — impugnat veritatem I 25 d. 7

CONTERMINATIVE — dicitur aliquid esse in loco vel privative tantum, quia nec excedit nec exceditur, vel positive, quia totum in toto et pars in parte IV 223 4*, f. 3

CONTIGUA — sunt quorum ultima sunt simul II 82 arg. 2. IV 249 b. 4028 b

CONTINENTIA — est prima virtus in acquirendo III 734 a — non habet excessum in suo actu III 743 4*. IV 373 8* — datur a Deo non infundendo, sed cooperando III 723 2* — nullo bono temporali potest com-

pensari IV 825 b sq., 2* — carnis, quae est annexa virtuti mentis, secundum regulam fidei servanda est magis quam vita corporis III 853 6*

— est virginalis, vidualis et coniugalit IV 747 f. 2. 835 f. 4 — In continentia maxime distinguuntur status, quibus debetur praemium fructus maioris et minoris IV 757 a — vidualis est maior quam coniugalit, et virginalis maior quam vidualit *ibid.* 668 2*. 763 d. 3 — Tempore naturae institutae et corruptae in statu primo non erat perfectius continere quam nubere IV 665 2* — perfectior est apud fideles quam apud infideles IV 835 b

CONTINERI — localiter non potest esse mutuum in creaturis corporalibus I 353 d. 40 — dicitur quod est in aliquo integraliter vel causaliter III 809 d. 5

— Continens est maius, vel aequale illi quod continet IV 234 f. 3. 235 b

CONTINGENTIA — opponitur certitudini, quae est ex parte rei I 712 a. 723 d. 6 — Contingens futurum non habet esse nisi indeterminatum II 496 a — potest esse verum immutabile I 679 6*. 712 a. III 509 1* — Quod de sui natura est contingens, cum transit in praeteritum, est necessarium III 248 4* — Quod est contingens quantum ad esse absolutum potest habere ordinem necessarium I 675 b. 786 4*. 841 1* — Actus contingens potest esse tum circa contingens, tum circa necessarium II 612 b sq. — stat cum omni necessario III 510 3* — Totum copulatum ex necessario et contingenti denominatur contingens I 246 6*. 522 a. 678 b sq. 707 a. III 510 b

— de se habet causam indeterminatam et fallibilem II 494 b — Liberum arbitrium de se est causa contingentium I 674 f. 2 — Humana voluntas habet contingentiam in effectu et in actu suo, divina vero tantum in effectu I 799 4* — non est in aeterno, nisi in quantum connotat temporale I 679 7*

— respectu divinae praescientiae non habet necessitatem consequentis, sed consequentiae I 675 b. 840 b — ut pendet a libertate divinae voluntatis, potest esse causa necessarii III 248 4* — manens contingens potest a Deo certo praevideri et ordinari I 676 5*. 678 a sq. 689 3*. 699 d. 5. 707 b. 708 b. 723 d. 6. 840 b. III 509 b, 2*. 510 3* — Futurorum contingentium praecognitio certa est solius Dei vel a Deo II 137 b. 495 a — non potest certo sciri a creatura in se ipsa II 420 2*. 429 d. 2. 194 f. 2, b

CONTINUARI — non dicit iterationem nec successionem I 187 4*

CONTINUUM — venit ab unitate materiae secundum esse II 303 arg. 4 — omne est divisibile mathematicae secundum intellectum, vel naturaliter secundum actum IV 1024 3* — In continuo non possunt signari duo indivisibilia, quae se habeant consequenter, quin ipsum dividatur IV 250 a sq. — est divisibile in infinitum secundum partes proportionales, sed non secundum partes aequales II 811 3*. 833 b

CON

— non potest esse totaliter divisum in actu I 661 b. 773 6*. III 310 f. 5 — In divisione continui est status naturalis quantum ad partes secundum formam IV 225 2* — Continui divisio facit numerum corporum eiusdem naturae II 352 1* — Corpus continuum subtile potest moveri pluribus simul motibus *ib.* a, 2*

CONTRACTUM — dicitur, quod est in nobis a natura generantium II 768 2*. III 334 f. 5. 335 a *Vide V. Poena*

CONTRAHENS — non semper addit aliquid absolutum II 604 3*

CONTRARIA — curantur contrariis III 331 3* — unum non expellitur perfecte nisi per contrarium I 251 arg. 4 — unum non potest informare aliquid, nisi prius aliud intelligatur expulsum IV 426 a — non intelligitur expulsum ab aliquo, nisi contrarium prius intelligatur egredi a suo principio *ibid.* *Vide Ind. philos. V. Opposita*

— quaedam in materia nullo modo resistunt formae, quaedam resistunt inductioni, quaedam solum actui formae IV 391 5* — resistens inductioni formae facit successionem in inductione. *ib.* 4*, 5* — non pugnant inter se, quando non habent contrarios appetitus interminatos II 466 2*. IV 1023 1* — In contrariis resistentia confert ad operationem I 835 d. 3. II 29 2* — Per contrarietatem corpora possunt ad se invicem agere et pati II 421 f. 4. 466 2*. III 442 f. 2. IV 281 arg. 4 b. 932 f. 4 — Contrarietas est causa corruptionis I 459 arg. 4. II 464 4*. 466 2*. IV 281 arg. 2 a. 1022 b — non est in natura caelesti I 161 4*. II 421 arg. 3, f. 1. 422 b. IV 1022 b

— non est in contrariis affectionibus, quae sunt in diversis voluntatibus, si una alteri sit subiecta III 356 b, 2*. 369 1*, 4*, 5* — omne, quod est praeter veritatem sacrae Scripturae, est ei contrarium I 247 d. 2

CONTRITIO — est dolor voluntarie assumptus pro peccatis IV 383 f. 4. 393 2* — per essentiam est dolor generatus ex dissensu voluntatis rationalis in ipsa voluntate IV 383 b. 386 1* — dicit dissensum a re ut nunc non volita et coniuncta IV 383 f. 3. 384 3* — Contritus non vult voluntate absoluta non peccasse, sed velle ob defectum voliti IV 384 4* — est dolor de praesenti secundum aspectum cum certitudine *ib.* 5*. 393 2* — non consistit in pudore, qui sequitur dissensum ob peccati turpitudinem, nec in gaudio, quod consequitur ob elongationem a peccato IV 384 1* — eam sequitur passio sensibilis, quin sit de essentia *ib.* b sq. 386 1*, 3*. 387 b — frequenter habet magnam laetitiam coniunctam IV 384 1*. 393 5*. 400 d. 10 — est in irascibili, sed simul est dolor quidam in concupiscibili, imperatus a poenitentia IV 386 3*

— est dolor, qui terit cor, vel peccata in corde IV 398 d. 3 — non dicitur proprie a contritione peccatorum IV 384 b — Contritur cor peccatoris ut vas plenum

veneno a duplici mola spei et timoris *ibid.* sq. — est fractio in minores partes, ut totus liquor effundatur IV 385 a — non dicitur attritio, quia partium tritarum est unio, ut fiat novum vas *ib.* b — est in poena aeterna et per gratiam *ib.* a

— est motus virtutis poenitentiae IV 386 a — est detestari culpam sive peccatum, quia Dei offensivum, ad reconciliationem et emendam IV 322 a. 386 a, 3* — supponit spem veniae IV 390 1* — fit timore et spe ut duplici mola IV 392 f. 3 — oritur ex cognita gravitate peccati et misericordiae abundantia IV 542 d. 4

— est actus virtutis poenitentiae formatae, attritio est actus informis IV 104 d. 4 — oritur ex adventu gratiae ad detestationem peccati IV 394 f. 2. 428 b. 447 3* — est actus formatus a gratia adveniente prius natura quam potentia, sicut dispositio intermedia IV 429 1* — est simul cum infusione gratiae IV 386 2*. 422 f. 3, 4. 423 4*. 424 6*. 428 b, f. 2. 430 3* — Dolor de culpa ut Dei offensiva non est sine gratia gratis data II 177 a

— est unus actus, in quantum plura accipit sub una ratione IV 391 3* — licet sit actus successivus, tota et simul procedit a gratia et libero arbitrio *ib.* 4* — Quantum ad durationem est successiva *ib.* a — eius esse ut actus est in instanti *ibid.*, f. 3 — in fieri quoad praeparationem est successiva, sed quoad inductionem formae fit in instanti *ib.* a — habet dispositionem contrariam in subiecto, sed nullo modo resistentem inductioni eius *ib.* 5* — usus impeditur per pronitatem *ibid.*

— necessaria est in iustificatione, qua liberum arbitrium concordet gratiae expellenti peccatum IV 422 b. 428 f. 2. 550 a — debet praecedere actus aliarum virtutum IV 422 f. 2. 423 3*, 4* — non est necessaria ut pars Sacramenti, sed ut actus virtutis IV 424 6* — magis respicit poenitentiam ut virtutem quam ut Sacramentum, et sic est de lege naturae IV 436 5*

— Praeceptum contritionis est affirmativum, nec deleta culpa, obligat ad semper IV 393 a — debet semper esse in habitu, sed in actu pro loco et tempore *ib.* 1* — ut pars poenitentiae purgativa culpae obligat solum semel, sed ut motus interior voluntatis, qui est poena satisfactoria, impetrativa augmenti gratiae et gloriae, obligat semper *ib.* 3* — ut medicina praeservativa et meliorativa semper habenda est *ib.* 4* — non semper est necessaria quantum ad gemitum et planctum vel dolorem sensibilem *ib.* 5* — exercenda ab imperfectis *ibid.*

— debet praecedere baptismum in adulto, qui habet mortale IV 405 b — perfecta non est necessaria ante baptismum IV 104 d. 4 — debet praecedere confessionem quantum ad detestationem peccati, non quantum ad informationem gratiae IV 447 3* — Confessio non primo efficit contritionem, sed augeat IV 668 1* — Contritus non debet accedere ad communionem ante confessionem nisi in necessitate IV 401 d. 12

— Obiectum contritionis sunt peccata tantum IV 398 d. 3 — Contritione deflenda sunt etiam sequelae et poenae actae IV 400 d. 9 — Quaedam peccata debent singula revocari et defleri, quaedam in genere, non secundum circumstantias IV 399 d. 8 — non oportet esse singillatim de quolibet peccato, sed sufficit, ut sit de omnibus IV 571 d. 4 — non est necessaria de peccato originali IV 32 b. 404 a sq.

— habet quantitatem virtutis IV 394 b — potest intendi et augeri sicut virtus poenitentiae *ibid.* 395 4* — Ex aequali virtute potest procedere motus ferventior secundum cooperationem liberi arbitrii IV 396 b — potest intendi per assuefactionem *ib.* f. 4 — non intenditur respectu peccati expellendi ut obiecti, sed secundum virtutem, a qua oritur *ib.* 1* — eius augmentum est a Deo effective, a libero arbitrio dispositive, a gratia complete IV 395 4*

— tantum est Deo accepta, quanta est gratia IV 386 b — ut displicentia rationis mensuratur secundum quantitatem caritatis IV 387 b — Dolor sensibilis non consequitur amorem, sed affectionem et experimentalem cognitionem divinae dilectionis *ibid.*

— Peccatum debet displicere rationi super omnia IV 388 a — In casu necessitatis praeeligenda est omnis poena pro satisfactione peccati praeteriti *ibid.* 389 4* — Dubitatio et timor naturalis de displicentia summa stat cum caritate IV 388 a — In confessione nunquam interrogandum de displicentia summa comparate ad alia mala *ibid.* — Displicentia rationis non debet esse maxima quantum ad intensionem motus absolute, sed in comparatione ad omnes alios dolores *ib.* b — Non est necesse magis dolere de peccato quam de re temporali, quantum ad passionem sensibilem IV 387 b — Magis dolere sensibilibus de peccato quam de aliquo damno est perfectionis et congruum, non necessarium *ibid.*

— est dolor rationalis, qui consequitur existimationem rationis IV 396 f. 4 — Quoad displicentiam rationis non potest esse excessus quantitatis IV 389 b. 393 5* — prout respicit subiectum habet obiectum finitum, et posset excedere, sed non prout respicit peccatum IV 390 2* — Passio in sensualitate vix aut nunquam est nimia III 349 4*. IV 390 a — Dolor sensibilis nimis esset temperandus, secus videretur non amplius esse actus virtutis IV 390 a, 1*. 400 d. 10 — nunquam debet excludere gaudium de spe veniae IV 390 1* — Dolor ex gaudio adiuncto quodammodo intenditur, quodammodo mitigatur IV 388 1* — Dolor mitigatur per spem in misericordiam Dei, sed quia contritus de se non sperat, ita se affligit, ac si omnino perdidisset *ib.* 2*

— ut delens culpam in instanti actu non potest habere ordinem secundum diversam gravitatem peccatorum, habet tamen ordinem secundum habitum, quia magis disponit ad detestandum maius ma-

lum IV 396 b — ut deletiva poenae habet maiorem vel minorem intensionem respectu specialium peccatorum etiam secundum actum *ibid.* — licet parva sufficiat, tamen necessario habet ordinem et gradus *ib.* 5* — Dolor minimus sufficit, si sit gratia informatus, sed haec vindicat sibi dominium in corde quoad actum voluntatis rationalis IV 389 3* — potest esse vera, quin sit in termino secundum rationem gratuiti, cum expellat omne peccatum, sed paulatim tantum sequelas et pronitates peccati, et augeat gratiam IV 395 3*

— habet effectum curandi a morbo vel ut virtus, vel ut praeparatorium ad Sacramentum IV 434 d. 5 — delet culpam ut actus virtutis, quae concernit gratiam IV 386 2* — ut actus virtutis iustificat, in quantum est Sacramentum, curat, in quantum est gratiae, vivificat, in quantum comprehendit haec omnia, renovat animam IV 433 d. 4 — delet culpam, in quantum per usum liberi arbitrii praeparat adultum ad infusionem gratiae IV 386 2* — natura praecedat peccati expulsionem IV 428 b — non est sine iustificatione nec e converso IV 424 a

— est res interior Sacramenti poenitentiae IV 474 2*, 4*. 581 a, 2*-4*. 645 a — est illud in poenitentia, quod peccata depurgat IV 383 f. 2 — respondet per appropriationem peccato cordis, sed non sufficit sola ad emendam IV 397 d. 2. 460 1* — Contritus habet confessionem et satisfactionem in proposito IV 397 d. 4. 581 4* — facit vincere verecundiam confessionis IV 448 d. 2 — est satisfactoria ratione doloris sensibilis coniuncti IV 397 d. 2 — et gemitus cordis plus frequenter medetur et reparat animam quam diuturna poena exterior IV 531 a — unius non valet pro altero *ib.* 3*, 4*. 540 b

— non est infinitae virtutis per se, sed ratione gratiae coniunctae IV 395 2* — In contritione principaliter operatur divina misericordia IV 364 2* — In contritione dimittitur poena aeterna IV 434 d. 7 — est simul cum liberatione a poena aeterna IV 533 b — expellit etiam sequelas et pronitates peccati IV 395 3*

CONTUMAX — iudicatur aliquis in quatuor casibus IV 487 b — et rebelles Ecclesiae possunt et debent excommunicari IV 485 a — absolvendus a censura quid debeat praestare IV 494 3*

CONTUMELIA — Stulti se miscent contumeliis II 5 b — Creatoris non solvit matrimonium ratum IV 841 1*, 3*

CONVENIENTIA — est relatio aequiparantiae, et quae hanc habitudinem important conversim dicuntur I 350 6*. 537 f. 2 — est ordinis, vel commensurationis seu dignitatis III 11 4*. 18 4* — et commensurationis, vel participationis alicuius communis, vel proportionalitatis, vel ordinis II 394 b. III 305 3* — aliquorum est essentialis, vel originis, qua eodem modo se habent ad aliquod producendum, vel qua duo ab eodem procedunt I 203 2*, 3* —

CON

formalis est in aliquo tanquam in uno communi, convenientia ordinis in eis quae concurrunt ad constitutionem unius tertii II 962 5*. 974 5*. — proportionis attenditur secundum similiter se habere II 395 a

— non est nisi in aliquo communi pluribus I 358 b — per unius naturae participationem facit univocationem, per comparisonem communem facit analogiam I 38 4*. 601 a. II 394 b. 412 3* — consistit in aequalitate parium et gradatione disparium II 255 b — in qualitate vel substantia est ratio similitudinis I 537 f. 2. 600 arg. 2. IV 29 d. 3 — facit delectationem I 38 1*. III 577 3*

— In convenientia ordinis unum est similitudo alterius, in convenientia proportionis non est similitudo in uno, sed in duabus comparisonibus I 38 4*. II 395 2*. III 11 4* — ordinis requiritur ad aliquorum unionem, ad quam non facit convenientia in participatione alicuius communis III 11 4*, 5*. 18 4* — Quod se ipso convenit cum alio factum est propter alterum, unde ad illud ordinatur et eo indiget I 39 4* — inter Deum et creaturam non est secundum alicuius communis participationem nec secundum adaequationem II 394 b. 412 3*. III 11 5*. 305 3* *Vide V. Creatura*

CONVENIRE — alicui est secundum habitudinem causae vel concomitantiae III 226 a. 239 d. 1 — Quod convenit alicui secundum quod ipsum aut est per se accidens, aut definitio vel pars definitionis III 225 f. 1 — Quod dicitur per superabundantiam in comparatione convenit uni soli III 365 4* — uni soli est formae immultiplicabilis, vel formae multiplicabilis, sed actu non multiplicatae propter determinationem additam, aut propter defectum materiae I 402 3*

CONVERSIO — est superioris partis rationis II 580 f. 4. 581 a — ad delectationem est rationis tum superioris tum inferioris secundum proprios actus et potest esse in parte inferiori sine superiori II 581 a — ut dicit tendentiam in finem, est actus voluntatis II 893 a — est ad id quod magis diligitur vel secundum appetitum naturalem, vel secundum voluntatem electivam, vel secundum gratiam II 155 4*

— non solum requirit potentiae facultatem, sed ad bene esse etiam eiusdem expeditionem IV 528 d. 3 — Anima potest se ad aliquid convertere totaliter vel quantum ad actum, vel quantum ad habitum, vel quantum ad potentiam II 966 4* — requirit obiecti existentiam et praesentiam II 120 2*

— Secundum quod anima convertitur ad Deum et ad se ipsam, conformatur Deo I 83 b — In conversione ad Deum attenditur rectitudo substantiae spiritualis II 154 arg. 2. 155 a — In conversione ad Deum homo rectificatur non tantum ad superiora, sed etiam ad inferiora II 5 a — in ea consistit dies secundum Augustinum II 154 f. 2 — est per cognitionem et affectionem

ibid. — Per conversionem ad Deum deletur omnis aversio III 426 5*

— est vel a rectitudine naturae, vel gratiae II 155 a — perfecta et meritoria est supra naturam et a gratia *ibid.*, 3* — Liberum arbitrium lapsus nunquam potest converti ad Deum sine gratia excitante II 682 1* — inchoatur a voluntate libera, sed consummatur a gratia subsequente [sanctificante] II 155 a. 682 1* — non fit per sermonem humanum sine inspiratione divina III 854 b

— In superiori parte non semper est ordinata conversio ad Deum II 575 6* — Voluntas aliquando convertitur ad bonum simpliciter, aliquando ad bonum proprium et ut nunc II 846 b — inordinata est ad bonum commutabile, vel ad incommutabile, quod appetitur ut commutabile II 150 7*. 575 3* — ad Deum inordinate ut ad bonum proprium est averti a Deo et converti ad se ipsum II 150 7*. IV 649 6* — ad bonum creatum non est culpa nisi ratione aversionis, prout dicit deordinationem a Deo tanquam a fine II 974 a — est radix omnium peccatorum, unde trahunt fomentum et nutrimentum II 979 a — consistit in cupiditate sive libidine *ibid.* — Conversioni actuali respondet in habitu peccati habitatio quaedam ad peccatum II 761 a

— In eucharistia est conversio panis in totum corpus Christi IV 242 b — Panem ibi manere repugnat Sacramenti veritati, congruitati et utilitati *ibid.* — elementi non fit in aliis Sacramentis *ib.* 4* — Corpus Christi non coniungitur substantiae panis *ib.* 4*, 2* — Panis non convertitur in corpus Christi ut cibus IV 243 6*

— comparatur speciebus mutationis IV 245 a. 251 b — dicitur optime transsubstantiatio IV 245 a. 246 b — In conversione nihil est commune nec manet subiectum nisi secundum genus logicum IV 228 b. 245 a, 4* — Non manet materia panis sine forma nec forma sine materia IV 244 b — Totus panis transit in totum corpus Christi, solis accidentibus manentibus *ibid.* sq. — Panis non annihilatur, sed in meliorem substantiam mutatur IV 246 a sq. — Per conversionem nihil perit in natura, sed quodam modo ad tempus cessat *ib.* 3*. 275 f. 4

— non terminatur ad rem novam vel non existentem, sed ad ens actu completum et non mutatum IV 191 a — Per conversionem nihil fit novum, sed solum quod erat in caelo sine mutatione fit praesens in altari IV 230 1* — Corpus Christi non fit praesens per mutationem sui nec per motum localem IV 241 f. 3 — Christus non descendit vere de caelo IV 242 1*. 252 d. 3 — Per conversionem corpus Christi potest esse in pluribus locis IV 218 2*. 221 a sq. — facit corpus Christi esse in multis locis sine mutatione in ipso, sed in pane, qui convertitur in ipsum IV 247 1*. 229 a — Panis convertitur praecise in corpus, quod tamen non est ibi sine Divinitate, anima et sanguine IV 247 b

CON

— panis in Christi corpus fit in instanti IV 191 a. 249 a — non est simul cum prolotione verbi secundum totum, nec secundum partem, tamen secundum aliquid sui IV 249 2* — De ultimo esse panis et primo esse corporis quinque opiniones *ib.* b sqq. — Quatuor regulae de propositionibus exprimentibus conversionem IV 251 b sq., d. 2

— ostendit, Deum posse super omnem potentiam creaturae IV 217 b — facit quatuor miracula congruentia Sacramento, in quantum est mysterium fidei verum et occultum IV 220 a sq. — Virtus creans et transsubstantians quantum ad se est una et aequalis IV 228 b — non est maior effectus quam creatio alterius rei, nisi ratione excellentiae corporis Christi IV 229 a — Virtus transsubstantiandi comparatur virtuti Christum concipiendi IV 230 a sq. — Virtus transsubstantiandi non videtur esse data verbo ut qualitas quaedam, sed ut efficax ordinatio IV 232 a sq. — fit a Deo ad prolotionem verbi creati *ib.* b 279 a

— Per repugnantiam et praedominantiam fit conversio unius in naturam alterius III 158 a. IV 260 3*. 266 d. 5. 279 4* — specierum in substantiam naturalem est miraculosa IV 246 3*. 275 1*. 282 b

CONVERSUS — In recenter conversis Ecclesia multa tolerat IV 855 d. 4

COOPERATIO — Cooperari alteri agenti vel est per modum vere efficientis, vel per modum disponentis IV 128 b

— Deus usque modo operatur vel per se, vel cooperando agentibus creatis II 199 1* — Deus dicitur facere aliquid vel creando, vel concreando, vel cooperando creaturis II 876 d. 2 — Deus movet omnia per se, vel cooperando virtuti creatae II 346 2*

— Deus in aliquibus est tota causa, in aliquibus ita agit, ut virtutem agendi communicet creaturae II 346 a — Deus non est omnium tota causa, sed sine ipso non potest agere aliqua virtus creata II 690 a — Nulla creatura aliquid agit, Dei influentia remota I 224 1* — Nulla virtus alicuius motoris potest vel modicum operari sine auxilio eius qui penitus est immobilis II 346 2* — Sine primo agente nullum agens potest agere II 689 b — Nullus actus est, qui non sit a Deo immediate II 864 f. 2 — Omne, quod est potentiae, est ab omnipotentia Creatoris II 867 f. 2 — Cuiuscumque natura per modum naturae est causa, Deus similiter est causa II 174 b. 870 6*

— Deus principaliter operatur in operatione cuiuslibet creaturae II 568 b — Deus ut prima causa omnium operatur immediate et intime in omni operatione I 807 a. II 346 a — Divina virtus existens in omni creatura potentialiter, essentialiter et praesentialiter sicut conservat eam in essendo, sic adiuvat in operando II 863 6* — Deus est intime agens in omni actione et intimus ipsi potentiae agenti, ita quod potentia in nihil exit, quod non sit ab ipso *ib.* 5* *Vide V. Actio sub finem.*

— Deus operatur in omnibus rebus, et tamen eius operatio non excludit operationes creaturarum, sed conservat et adiuvat II 278 3* — Opus nostrum non excludit opus et munus divinum, sed praesupponit et necessario exigit III 723 4*. 844 4* — Dei operatio non est imperfecta, nec operatio creaturae superflua II 278 3* — Actio libera tota est a Deo et tota a libero arbitrio, a quo nihil exit, quin sit a Deo II 863 5* — Idem opus potest esse creaturae et Dei cooperantis II 407 d. 2 — Deus cum creatura potest facere eundem effectum, sed differt actio respectu virtutis agentis II 272 4*

— Quamvis Deus sit principale operans in operatione cuiuslibet creaturae, tamen dedit cuique vim activam ad propriam operationem II 368 b — In operatione naturali Deus cooperatur naturae, cui dat virtutem operandi, et sic natura est agens praecipuum et efficiens IV 232 5* — Deus communicat virtutem rebus secundum congruentiam ipsarum IV 305 arg. 4 — Deus propter bonitatis suae manifestationem et ordinis sapientiae ostensionem creaturae communicavit posse operari et in alias creaturas effectum suum imprimere, ipso tamen cooperante I 472 7*. II 278 5* — Summae bonitatis est communicare creaturae operationes nobiles, prout ipsa nata est suscipere II 346 a. III 422 6* — Secundum actum regiminis et propagationis Deus operatur mediante creaturis II 29 4*, 2* — Dei potentia magis ostenditur in eis quae facit per suos ministros II 277 b — Deus unicuique naturae concessit propriam operationem nec utitur miraculis, ubi natura sufficienter per se potest operari III 91 b — Deus non inducit formas naturales per se ipsum IV 42 arg. 4. 232 a

— Deus cooperatur creaturae in operibus naturalibus et moralibus I 670 a — Operationi creatae liberae Deus non cooperatur per virtutem increatam tantum, sicut naturali, sed mediante virtute creata, qua conformatur voluntas Deo in movendo I 293 f. 7. 295 5* — Deus actibus, qui non sunt ordinati in ultimum finem, non cooperatur per gratiam proprie, sed per gratuitam influentiam, qua res conservat et adiuvat ad operandum II 689 b. 863 6* — Dei dona sunt infusa vel acquisita, sed non sine Dei adiutorio II 191 6* — Deus aliquid dicitur dare cooperando et adiuvando, aliquid vero, ipsum habitum infundendo III 723 2* — In cognitione naturali Deus dicitur docere non inspirando, vel infundendo, sed cooperando lumini dato illudque conservando II 191 6*. 412 6*. 690 a *Vide V. Cognitio in Ind. philos.*

— Deus in omni actione principaliter agit cooperando, sed non excitando et praeveniendo quoad actiones malas II 863 6* — Deus operatur cum creatura, sed non deficit cum deficiente *ib.* 2*, 4*. 870 6* — Quod dicit positionem cum defectu secundum id quod est positionis est a Deo, sed defectus et privatio non habet nisi

causam deficientem II 768 3*. 870 4*, 5* 872 a sq. 873 4*, 5* — Deus cooperatur actioni malae considerando naturam, non vitium II 454 6* — Actio iniusta secundum quod privatur bonitate moris, non est a Deo, sed in quantum est bona bonitate naturae II 777 d. 3. 863 5*. 869 b sq. — Cooperando actioni malae Deus non facit contra suam prohibitionem II 863 4*. 938 2* — Deus faciendo aliquid, quo facto sequitur malum, non facit malum culpae, quia ad illud non directe ordinatur, sed solum per accidens, et quia non intendit malum, quod inde fit II 773 2* *Vide V. Deus-actio*

— Homo accepta a Deo potentia potest cooperari Deo in iustificatione IV 128 a *Vide V. Iustificatio* — Virtus cooperandi augetur aucta gratia III 283 6*

— Omnia cooperantur in bonum vel adiuvando, vel excitando, vel resistendo, quo actio vigoratur I 835 d. 3

— ad peccatum licita et illicita II 870 3*. III 873 b, 1*

COPULA — maritalis significat naturaliter consensum matrimonialem, secundum fidem et institutionem Sacramenti unionem Christi cum Ecclesia, vel Dei cum anima IV 666 b — post lapsum non potest fieri sine peccato, nisi excusetur per matrimonium IV 748 a — per Sacramentum excusatur a culpa mortali IV 723 a — per matrimonium excusatur tanquam morbus per medicinam IV 722 b — Deordinatio potentiae generativae non erat ordinanda per divinum praeceptum, sed per statutum sacramentale IV 723 a — Corporum potestas ordinatur ad copulam, sed non necessario IV 696 3*. 713 d. 5 — maritalis apud infideles potest esse sine culpa IV 835 b

— in matrimonio debet esse singularis, utilis et inseparabilis IV 668 b — ad multiplicationem prolis debet fieri ordinate, et ut nulli fiat iniuria IV 750 3*, 4* — tempore menstruorum non est licita, in quantum est prohibita propter bonum prolis IV 736 b sq. — nisi in reddendo raro est sine peccato IV 298 2* — gratia prolis potest esse sine omni culpa IV 723 a — habita causa fornicationis vitandae in altero ab omni culpa excusatur, in altero vero non excusatur a veniali IV 725 b. 728 d. 6 — dupliciter dicitur fieri causa incontinentiae IV 671 d. 4 — propter delectationem etiam per se intentam, sed non ut finem ultimum, excusatur a mortali per Sacramentum IV 726 b — licita excusat motus antecedentes IV 723 6* — quomodo impediat orationem IV 744 d. 5 — non est mala ut causa peccati originalis IV 723 5*

— cum concubina repugnat legi naturali IV 748 a sq. — Fornicatio est prohibita, quia mala *ib.* b — illicita est mala ratione deformitatis in voluntate, non ratione actus substrati IV 859 2* — omnis non matrimonialis prohibetur implicite in lege veteri, expresse vero in nova III 834 d. 6. 846 4*. 893 d. 4. IV 748 a. 750 2* — Fornicatio in veteri lege non puniebatur IV 748 a. 760 f. 3

— illicita differt genere secundum circumstantias personarum IV 864 d. 3 — Adulterium et stuprum se habent ut excedentia et excessa *ib.* d. 4 — ex parte coniugis, qui eam habet non ex affectu maritali, est adulterium IV 727 d. 3 — contra naturam fit tolerabilius cum meretrice quam cum coniuge IV 827 d. 9 — incestuosa filiarum Loth non excusatur a mortali IV 762 d. 2 — illicita inducit affinitatem IV 859 a

COPULATUM — ponit utramque partem et falsificatur pro utraque parte et pro altera I 522 a — habet denominationem a parte imperfectiori, quia destruitur destructione cuiuslibet partis I 246 6*

COR — est pars dignior corporis IV 177 d. 4 — est principium omnium motuum III 289 4* — influit in ceteras partes ut speciale organum animae I 472 7* — est calidissimum II 424 arg. 2

— Cordis puritas est conditio caritatis et disponit ad eius actum II 895 d. 2. III 616 a — Munditiae cordis est videre Deum per simplicem intuitum III 778 a — ut vas plenum veneno peccati conteritur per contritionem, ut emollescat, vel ut liquor totaliter effundatur IV 385 a — duplex habet qui statuit sibi duos fines ut aequae principales II 887 a

— Cordis Iesu amor in passione I 4 a

CORONA — Clericorum est signaculum ad distinctionem ratione nobilis officii et ad eruditionem IV 608 b — non est Sacramentum, sed dispositio ad ordinem IV 610 b sq. — In corona nulla traditur potestas *ib.* f. 2. 614 4* — fit propter spirituale officium non conferendum, sed figurandum IV 614 2* — datur a persona eccellente non ratione sui, sed eius, ad quod disponit *ib.* 3* — potest dari extra Missam IV 610 f. 3

— convenit ad significandum officium nobile ratione situs et ratione formae IV 608 b. 620 d. 4 — per amotionem superfluitatis erudit de superfluitate terrenorum vitanda, per summitatis capitis denudationem erudit de apertione mentis ad caelestia IV 608 b sq. — Coronae figura orbicularis significat simplicitatem mentis, dilatationem affectus et munditiam conversationis IV 609 a — Clericorum tonsura debet servare honestatem *ib.* 5* — est aliquo modo stultitiae signum *ib.* 6*

— gloriae debetur alicui secundum iustitiam praesentem, vel secundum praedestinationem aeternam I 712 1* — aurea et auricula IV 755 f. 4

CORPUS — Corporalia creata sunt, ut serviant participantibus divinam bonitatem in se ipsa II 42 4* — inferiora deserviunt creaturae rationali II 383 a. 419 b — inferiora mediante anima rationali quodam modo perducuntur in ultimum finem II 382 f. 4. 420 a — Per animam rationalem natura corporalis etiam sub inferioribus formis fit particeps aeternae beatitudinis II 42 2* — Iuste anima pro peccato subiicitur rebus corporalibus IV 23 2*. 555 2*

COR

— **humanum** non habet in se rationem imaginis, sed ratione animae unitae III 45 3*. 629 4* — In corpore homo communicat cum brutis II 416 arg. 2 473 d. 4. IV 1005 f. 5 — circumscripta anima, est minus nobile anima brutorum III 50 f. 6 — potest dici animale vel propter indigentiam cibi, vel propter similitudinem cum bestiis in appetitu mentis II 473 d. 4

— secundum ordinem naturae debet esse subiectum animae II 716 3* — Non anima propter corpus, sed corpus est propter animam II 242 f. 2. 448 arg. 4 — Sine corpore anima non est capax meriti II 417 f. 5, b — diligendum est caritate in ordine ad beatitudinem III 629 a, 3* — In corpore nostro diligenda est bonitas naturae ordinata ad summum bonum participandum, odienda vitiositas concupiscentiae *ib.* 1* — Homines maxime coniunguntur ex parte corporum IV 887 4* — Unum membrum se exponit pro altero IV 530 f. 3

— productum est sexto die II 418 2* — Productio corporis humani concordat productioni animalium, sed eam perficit et consummat ratione spiritus rationalis simul producti *ibid.* — mulieris quam convenienter productum de viri dormientis latere et costa II 432 b sq. — Evae non fuit in costa viri secundum rationem seminalem nisi large dictam, nec fuit ex ea productum secundum rationes seminales II 437 a

— Corporis primi hominis complexio debebat esse maxime nobilis II 424 arg. 1 — In statu innocentiae nulla erat pugna nec discordia elementorum in corpore *ib.* arg. 3, 4 — in statu innocentiae erat possibile ad inaequalitatem, sed actu alienum ab inaequalitate per influxum animae II 425 b. 426 b — debuit esse habile ad corruptionem II 419 b. 420 2*, 4*. 425 b — debuit convenire statui viae II 420 a, 3* — in statu innocentiae indigebat alimento II 424 arg. 5. 425 b. 464 arg. 3, 4 — In statu innocentiae fuisset deperditionis competens restauratio II 466 3*

— est **mortale** aptitudine naturaliter ratione partium heterogenearum, nec hoc modo fit immortale in resurrectione IV 890 3* — est mortale in statu naturae conditae, in quantum habet vitam animalem et constituitur ex partibus heterogeneis habentibus defectibilitatem *ibid.* — est mortale et immortale secundum alium et alium statum *ibid.* 929 b — erat ordinatum per naturam ad immortalitatem, sed mortuum est propter peccatum II 54 4*. 451 5* — est corruptibile quoad naturae lapsae infirmitatem, sed quantum ad veritatem naturae ordinatum ad perpetuam incorruptionem III 629 3* — ab anima immortalis contrahit per unionem possibilitatem semper vivendi secundum ordinationem divinae providentiae IV 885 b. 886 5*. 893 b — non poterat corrumpi, nisi prius corrupta per culpam anima II 465 f. 3, b — dissolutio est poena II 424 arg. 3. 425 b. 465 f. 2, b

— in statu innocentiae actu non poterat dissolvi, licet haberet potentiam II 465 b — in statu innocentiae poterat conservari ab anima incorruptum adiuta dono gratiae *ib.* f. 6, 4*. 470 a — In statu innocentiae eius elementa non pugnabant contra se invicem II 466 2*. 470 a

— In statu naturae lapsae est mortale secundum necessitatem, in quantum est compositum ex contrariis habentibus defectibilitatem et pugnam ad invicem IV 886 5*. 890 3* — post lapsum subiacet necessitati moriendi II 467 b. 468 2*, 4* — eius conservatio et duratio est improporcionabilis animae post lapsum II 714 f. 4. 716 2* — post lapsum dicitur mortuum, quia continue tendit ad corruptionem II 474 d. 3 — In statu miseriae aequalitas debita corpori permiscetur inaequalitati et discordiae, non solum possibilitate, sed quadam necessitate II 425 b — lapsum per esum ligni vitae non potuit fieri indissolubile II 467 b

— corrumpitur tam secundum formam carnis quam secundum formas mixti et elementi IV 889 a — potest resolvi usque ad elementa *ibid.* 893 a — Pulveres resoluti in elementa non retinent qualitates speciales, quas habebant in corpore humano IV 893 a sq. — Elementa resoluta non habent aliquem appetitum vel ordinationem secundum naturam ad incorruptibilitatem, sed solum secundum divinam providentiam *ib.* b. 894 b — secundum statum praesentem nullam recipit qualitatem creatam ut dispositionem ad incorruptibilitatem, nec talis corpore resoluta maneret IV 893 b — punitur incineratione usque ad adventum secundum Filii Dei IV 886 b — eius incineratio facit ad meritum fidei IV 887 a

— Anima ex corpore corrupto poenalter contrahit passibilitatem, ex corrupto vitiose contrahit culpam II 709 a — corruptum aggravat animam II 494 3*. 449 f. 5 — in statu praesenti aggravat animam, non vero in statu futuro, cum erit spirituale effectum III 704 3* — in statu innocentiae non tardabat animam per aggravationem, sed quodam modo eius velocitatem minuebat propter vegetationem II 538 a

— **resurget** et iterum unietur animae IV 883 b sq. — potest iterum coniungi animae propter illius ordinem et appetitum ad ipsum IV 884 6*. 892 b. 893 6* — non habet ordinem ad resurrectionem, nisi in quantum fuit animatum II 732 b — humanum habet quandam impermixtionem et incorruptibilitatem ex ordinatione ad animam, secundum quam debet iterum animae uniri et fieri immortale II 735 a

— eius assumptio non facit ad augmentum praemii essentialis principaliter, sed ex consequenti IV 951 d. 1. 1013 a — eius glorificatio facit ad maius gaudium quantum ad extensionem et etiam quantum ad intensionem, non augendo habitum, sed removendo impedimentum IV 1012 b sq. — Glorificatio corporum debet esse simul

COR

IV 887 a — eius glorificatio recte differtur usque ad ultimum iudicium IV 558 3* — non oportet resumere ad satisfaciendum in purgatorio IV 885 3*

— non potest idem numero reformari agente natura IV 889 a sq. 892 3*, 4* — potest idem numero reparari a Deo, in quantum rationes seminales sine immixtione alicuius novi ad perfectum esse deducit IV 889 b. 914 b. 919 d. 3 — potest idem numero reformari, in quantum operatio reparativa ordinatur ad effectum primae productionis et est ab agente omnino potente IV 890 4* — reformabitur in instanti IV 891 f. 3

— a Deo ex illis solis elementis et per eundem ordinem reformando constituitur, ex quibus erat ante IV 889 b — reformatur ex iisdem partibus, quibus constabat, operante divina sapientia et potentia IV 893 b. 919 d. 4 — Unumquodque membrum ex sua propria materia reformabitur, in quantum est de eius substantia et perfectione IV 913 b — Quod est superfluum in una parte resurget in aliis *ibid.* 914 4*. 915 a — Pulveres redeunt ad propriam partem ex ordinatione artificis potius quam ex diversis appetitibus in ipsis IV 913 2* — Pulveres redeunt ad propriam partem, in quantum anima diversimode ad diversa organa comparatur *ib.* f. 4. 914 3*

— Caro resurget in eo, in quo est secundum speciem II 732 6* — Caro resurget in eo, in quo est sicut in individuo et toto suo vel quantum ad materiam, vel quantum ad speciem IV 911 a sq. — Caro resurget in eo, in quo fuit primo, nisi superveniat essentialior ordinatio ad alterum IV 912 a sq. — Quod est de corporis fundamento ordinatur ad resurrectionem de necessitate, quod est de complemento ordinatur ad resurrectionem de congruo II 735 b. 736 b — Quae sunt de necessitate resurgent secundum totalitatem, cetera, ut caro et sanguis, resurgent in tanta quantitate, quanta corpori competit ad complementum et decorem IV 908 4*

— Unusquisque resurget secundum staturam competentem quantitati rationis sufficienti IV 918 d. 3 — quod non pervenit ad quantitatem rationis, in resurrectione perficietur per additionem sive aliunde sive ex ipsa eadem materia II 736 b. IV 919 d. 3 — Monstra et gigantes non resurgent tales IV 935 d. 1. 936 d. 2 — Bimembres nati, si est distinctio in membris principalibus, ibi sunt duo animae et resurgent duo corpora IV 936 d. 2

— Resurgent etiam ea quae non habent vitam, sed connexionem habent cum vita IV 908 3* — Humores resurgent, in quantum corpus disponunt ad vitam IV 907 f. 3, 4. 908 4* — In corpore resurgent humores, qui sunt de complexionem radicali, vel pertinent ad esse integrum et completum, non vero qui respiciunt statum et indigentiam IV 908 a, 1* — resurget cum capillis et unguibus et intestinis, in quantum sunt de integritate et decentia IV 908 5*. 909 b

— humanum est **beatificabile** per quandam redundantiam ab anima unita in unitate naturae III 629 a, 4*. IV 1003 b, 6* — impedit beatitudinem animae non secundum substantiam, sed ratione corruptionis IV 884 4* — statui perfectionis non repugnat quantum ad naturam, sed quantum ad statum IV 908 5*. 915 3* — In corpore humano omnia corpora quodam modo beatificantur, non secundum veritatem, sed secundum conformitatem II 423 4* — Ad beatificationem corporis non erat necessaria, sed congrua incarnatio Filii Dei III 28 1*. IV 1005 2*

— **Beatorum** resurgent incorrupta IV 884 4*. 891 f. 2 — glorificatum non est corruptibile nec separabile II 214 f. 5 — in gloria unitur animae insolubiliter IV 1021 f. 3, 4 — glorificatum est mortale aptitudine, immortale vero, prout dicit privationem potentiae et necessitatis IV 890 3* — In Beatis privatur mortalitas actu et potentia, in hominibus institutis solum quantum ad actum II 469 b. 471 f. 2. 472 b. 473 d. 2 — solubile reddere indissolubile est solius virtutis divinae II 467 f. 4. 474 d. 4 — glorificata non egent inspiratione et respiratione aëris II 85 d. 4

— in statu patriae sequitur animam et propter coniunctionem locatur cum spiritibus II 251 3* — In corporibus non videtur fore compositio cum natura caelesti IV 1016 a. 1022 b — Ab eis auferetur omne quod dicit imperfectionem, sed natura servabitur IV 1032 1* — In electis nullo modo resurgent deformitates qualitativae, nec quantitativae quoad id quod est ibi vitiositatis, salva ipsius materiae quantitate IV 915 a, 3* — Cicatrices possunt remanere, in quantum faciunt ad decorem *ib.* 4*

— **Dotes**, in quibus eius glorificatio consistit, sunt qualitates absolutae datae a Deo in eius reformatione IV 264 a. 1014 b

— **Dotes** corporis non sunt omnes qualitates eiusdem, sed qualitates nobiles et principales, de novo superadditae naturae IV 1016 b — **Dotes** ut dispositiones sunt ipsi inditae a Deo, sed eorum consummatio est a gloria animae IV 1014 b — glorificatum sine anima non esset ita clarum et impassibile *ibid.* — **Dotes** in Beatis sunt secundum plus et minus, in quantum dicunt positionem, quae non est in summo IV 1017 b — **Dotes** suscipiunt magis et minus per accessum ad terminum, non per impermixtionem contrarii *ibid.* — **Dotes** corporis sunt claritas, impassibilitas, subtilitas, agilitas IV 1015 b — **Dotium** distinctio sumitur secundum quadruplicem causam, potissime vero secundum causam materialem, in quantum remouent quatuor defectus elementorum *ibid.* sqq.

— per impassibilitatem erit incorruptibile et indefectibile IV 1022 b — habebit qualitates elementares, in quantum sunt ei naturales *ibid.* — Elementa in corporibus habebunt operationes secundum qualitates suas ad corporis constitutionem et conservationem *ibid.* — Elementa non habebunt operationes pugnae et exterioris im-

pressionis, quae ordinant ad dissolutionem *ibid.* sq. — Elementa non pugnant ratione temperatae mixtionis, non possunt pugnare propter elementarium appetituum quietationem, necesse habent quiescere propter animae influentis conservationem *ibid.* 3*, 4* — In corpore secundum statum gloriae non cadit discordia nec repugnantia elementorum, nec actu nec potentia II 425 b — In corpore glorificato impassibilitas privat actum et potentiam passionis pro omni statu, in statu autem innocentiae non habebat impassibilitatem nisi pro illo statu II 466 6*

— gloriosum est impassibile ab extrinseco omni genere passionis corrumpentis IV 1024 a — non potest pati per influentiam ab extrinseco, nec secundum ordinem iustitiae nec secundum ordinem naturae, in quantum appetitus materiae est terminatus *ibid.* — non potest pati per violentiam, non solum ob defectum agentis, nec obvianti resisteret, sed illud penetraret *ib.* b — non immutabitur per alicuius abiectiorem, sed tantum per receptionem IV 1021 4*

— gloriosa erunt luminosa, sed non transparentia IV 1025 b — erunt colorata secundum superficiem et superinduta claritate luminis *ibid.* — gloriosum non est omnino improporcionale oculo non glorificato IV 1026 b — potest latere, in quantum per spiritualitatem ipsum oculum penetrat, et potest se ostendere, in quantum se oculo obicit et resistit *ibid.* — potest se plus et minus ostendere IV 1027 a — potest latere, non propter obscuritatem a parte sui, sed propter impotentiam a parte oculi *ib.* 3* — gloriosum secundum proprietates luminositatis et levitatis erit obiectum visus et tactus, sed non aliorum sensuum IV 1019 a

— gloriosa habent dotem penetrabilitatis IV 1026 b. 1028 a sq. — penetrant corpora, quin illa eis cedant IV 1028 b — corpora non penetrat transeundo per poros *ib.* b — ratione subtilitatis non penetratur, sed penetrat propter virtutem agentem IV 1029 1* — potest esse in eodem loco cum altero corpore, in quantum per subtilitatem et virtutem activam illud penetrat totum, quin ei cedat IV 1028 b sq. — penetrat aliud, in quantum illud se habet ut materiale respectu eius II 84 5* — non videtur posse simul esse cum alio glorioso IV 1029 7*

— potest se praeberere tangibile, in quantum potest impellenti resistere, et potest tactum non glorificatum latere, in quantum potest organum penetrare IV 1030 b — est palpabile per veritatem naturae et subtile per effectum spiritualis potentiae *ibid.*, f. 2 — non efficitur ita spirituale, quin salvetur in eo veritas carnis et ossis *ib.* 4* — non potest per abstractionem realem esse sine propria quantitate et figura IV 235 a. 1028 b — per gloriam non potest esse in pluribus locis IV 1029 4*

— gloriosum habebit agilitatem, in quantum pertinet ad perfectionem et no-

bilitatem corporis et ad expeditionem animae in corpore IV 1031 b — non movetur ad aliquid per naturam, sed per voluntatem *ib.* 1*, 3*, 4* — habet inclinationem tantum ad animam, non ad aliquid extra IV 1032 b — Agilitas non inclinat corpus ad aliquem locum determinatum, sed ad movendum in omnem locum, sicut vult anima *ibid.* — auferetur gravitas et appetitus elementorum ad suam sphaeram *ib.* 1* — per dotem agilitatis non movebitur subito, sed repente IV 1017 b

— redditur **damnatis** propter maiorem punitionem IV 916 f. 5. 917 5* — Corporibus reproborum non dabitur pulcritudo, quam non habuerunt, nec auferetur deformitas, quam habuerunt IV 916 b — damnatorum Deus tantum reformat, sicut fuerunt a natura, in quo apparet eius sapientia et iustitia *ibid.* — Corporum damnatorum deformitates non sunt ex defectu operationis reformantis *ib.* 1* — Deformitates competunt meritis damnatorum et statui praeterito *ib.* 2* — Deformitates corporis non sunt de veritate naturae IV 914 f. 2, 3, 4 — deforme est deordinatum in se, sed ordinatum in mundo IV 917 4* — Corporum damnatorum deformitas conformatur deformitati animae IV 916 f. 4, 2* — deforme optime ordinatur in inferno *ib.* 3* — habebunt deformitates, sed non putrefactionem IV 1051 2*

— damnatorum erunt passibilia et gravia IV 916 f. 2 — damnatorum ab igne affliguntur, sed non consumuntur IV 929 b — ab igne corrumpuntur per privationem bonae dispositionis seu corruptione afflictionis, non corruptione interemptionis *ibid.* 930 2* — damnatorum in illo statu non sunt consumibilia IV 929 b sq. 1050 f. 3. 1053 3* — divina virtute sustentante perpetuantur in vita II 795 b — parvulorum licet passibilia conservantur a Deo sine poena sensus II 794 5*

CORRECTIO — fit per dulces monitiones vel per asperas increpationes IV 485 a. 512 d. 4 — Quomodo malus possit corrigere alium IV 512 d. 4 — De correctionis fraternae obligatione *ibid.* 783 a sq. 789 d. 3 — liberi correctoris desideranda I 25 d. 9

CORRUPTIO — non est a Deo II 26 f. 4. 27 4* — est a Deo, in quantum congruit cursui rerum II 641 6* — boni potest dici esse a Deo non ratione defectus et deordinationis, sed in quantum est poena et dicit passionem et ordinem ad praecedentem actum II 857 d. 2 — modi speciei et ordinis non est a Deo II 825 f. 5. 855 b. 857 d. 2 — boni in anima non solum active, sed etiam passive dicta est culpabilis II 825 f. 5, b. 855 b. 857 d. 2 — active magis est culpa, quia voluntaria, passive magis poena, quia involuntaria II 826 a, 3*

— Homo corruptus est, in quantum lege concupiscentiae traducitur III 85 f. 3. 87 4* — universalis orta est a peccato Adae, in quantum corrumpit naturam II 786 3* — Homo licet totus corruptus esset,

CRE

non tamen incurabilis erat, cum ei corruptio non adhaereret inseparabiliter III 87 4* — humanae naturae in omnibus non solum est poenalis, sed etiam culpabilis II 719 a sq. 720 5* — naturae est vitiosa vel poenalis II 749 a. 750 6*. 846 a

— maxime est in vi generativa II 756 d. 3 — maxime inordinata in homine est motus partis sensitivae contra iudicium rationis II 715 arg. 4 — est in homine exteriori non solum quantum ad potentiam motivam et inclinativam, sed etiam quantum ad sensitivam II 900 3* — vitiosa est in omnibus potentiis animae II 953 5*

— elementorum purgabitur per conflagrationem mundi IV 979 a. 993 b

CREATIO — principaliter dicit exitum de nihilo I 232 3* — Creari non significat esse principaliter, sed exire de non esse in esse ab aliquo II 34 b — significat esse ut substratum suae significationi, incipere vero ut connotatum II 35 3* — Creari prius est natura quam esse *ib.* a. 332 a — est via ad esse, sicut destructio ad non esse II 31 f. 4. 35 4*

— Quod creatur fit ex nihilo non materialiter nec causaliter, sed ordinaliter II 18 5*, 6*. 22 f. 6. 198 b. 199 5* — est ex nihilo non secundum identitatem vel causalitatem, sed secundum ordinem, quod habet esse post non esse II 32 a. 33 7* — Ordo, quem creatio dicit ad nihil, totaliter est in re creata et non in nihilo II 18 6* — Quod non producit ex materia praeciante educitur ex nihilo et creatur II 453 5*

Quod creatur simpliciter incipit esse III 250 6* — In creatione est simpliciter productio rei, non alteratio II 636 2* — est totius substantiae secundum totum productio II 28 f. 4. 29 b. 35 2*. III 250 6* — Id quod creatur nullam habet potentiam nec ordinationem ad esse IV 229 4*

— non est agere, sed facere, in quantum ponit terminum, non subiectum II 18 5* — dicit egressum et mutationem I 142 arg. 2 — est sine motu ex parte agentis, sed est mutatio ex parte creaturae II 31 f. 2, 6. 32 a, 4* — est mutatio, cum creatura aliquo modo nunc se habeat, quo non se habebat prius II 32 a, 2*, 3* — Habitudo, quam dicit ad praecedens *non-esse*, est mutatio II 34 b — ut productio ex nihilo necessario ponit inceptionem rei et mutationem II 31 f. 4. 32 a. 33 7* — est mutatio ad esse et ad totam rei substantiam et potest comprehendi sub mutatione ad formam II 31 f. 5. 32 6* — non praexigit materiam et ens in potentia et sic potest dici mutatio supernaturalis II 32 4* — est mutatio supernaturalis, per quam ipsum mobile procedit in esse I 144 d. 4. II 23 1*. 32 a, 4*. 34 b

— Creaturae emanant a Deo per cognitionem et voluntatem I 195 f. 4 — procedunt a voluntate, ut est principium distinctum in natura *ib.* 2*. 235 f. 3. 236 2* — procedunt a Deo per voluntatem ut causam producentem I 428 a, 3*. 130 a. 804 b. 805 3*

— sunt a Dei natura et voluntate, sed per modum voluntatis I 235 f. 3. 236 2* — procedunt per modum voluntatis et liberalitatis, quin habeant rationem liberalitatis I 429 b. 195 1* — emanant per modum liberalitatis sicut volitum et donatum I 195 1* — procedit a Deo ut exemplatum ab exemplari I 429 b — procedit per modum artis ut artificiatum I 196 3* — quodam modo dicit gratiam III 240 a — est productio substantiae dissimilis I 195 2*. 233 a — est ab alio essentialiter II 34 f. 2 — nullo modo convenit divinis I 232 3*

— *activa* in principali significato dicit divinam essentiam I 237 6*. 522 a. II 31 f. 2. 34 a — Posse creare et posse creari dicit idem re quantum ad principale significatum, sed quantum ad connotatum dicit effectum in creatura I 443 a — ut actio solum secundum rationem intelligendi est medium inter Creatorem et creaturam II 34 a, f. 5. 35 a

— est Deo proprium, sed non ab aeterno, ut connotat creaturam I 491 d. 12 — connotat effectum in actu III 698 b — Deus non creat actu nisi ex tempore I 518 d. 2, 3. 521 f. 2 — Deus dicitur Creator ex tempore non per causam, sed per respectum ad creaturam I 521 b. 522 a sq., 3* — Creare actu non dicit in Deo mutationem II 32 1*. III 10 a — Res exire in esse fuit voluntarium I 188 d. 3. II 51 d. 4 — Creatura producit a Deo voluntarie, non naturaliter II 398 4*

— est actus, qui respicit naturam divinam I 141 f. 2, b. 142 3* — est operatio communis tribus I 141 f. 3. 470 b. III 13 3* — est a substantia communi non solum ut ab una virtute, sed ut ab uno subiecto I 516 2* — Creator est nomen essentialiter et convenit singulariter tribus personis I 142 4*. 515 b. 518 d. 5 — magis differt ab emanationibus in divinis quam istae inter se ratione connotati, sed non ratione principalis significati I 237 6*

— Deus dicitur creare in Filio, ut notetur simul causa efficiens et exemplaris II 36 d. 2 — Deus recte dicitur creare in Filio et per Filium II 332 d. 4 — est per Verbum, sanctificatio a Spiritu sancto II 133 arg. 3

— est potentiae infinitae I 293 arg. 7. 765 f. 4. 767 4*. 773 3*. II 28 f. 4. 33 7* — actus est infinitus, sed effectus finitus I 772 4*. 773 3* — est Deo proprium II 18 6*. 29 b, 4* — Cum producere ex nihilo sit actus potentiae infinitae, est eius qui est super omnem creaturam I 77 d. 4. 78 d. 2 — Ex creatione tanquam proprio actu cognoscitur Deus omnipotens et immensus I 77 d. 4. 78 d. 2 — maxime declarat divinam potentiam, quia est ex nihilo, quia nihil est commune ex utraque parte, et quia facit de non ente ens IV 228 b

— est a Deo sine aliquo ministerio IV 232 b — non potest convenire creaturae II 29 1*. III 257 d. 1. 422 6*. IV 12 1*. 127 f. 1 — Potentia creandi non potest a

CRE

creatura recipi I 252 f. 7 — non habet causam nisi efficientem II 636 2*. IV 12 1*. 419 2*

— *passiva* est vera passio II 31 f. 2. 32 4* — non dicit naturam mediam inter Deum et creaturam, sed solum dicit esse rei, connotando ordinem ad primum efficiens a quo et ad non-esse ut ex quo ordinaliter II 18 6* — *passiva* ut quid concreatum rebus creatis non est medium nec re nec ratione inter creatum et increatum, sed est medium secundum rationem et habitudinem inter substantiam rei et Creatorem II 34 b — dicit habitudinem ad praecedens *non-esse* et ad suum producens *ibid.* — Relatio ad *non-esse* secundum rem non est aliud quam nunc primo esse *ibid.*, f. 4. 35 1*

— Secundum aliquos creatio suscipitur in creato ut via ad illud II 18 6* — non producit per aliam creationem, sed concreatur substantiae creatae II 23 2*. 35 5* — non differt a creatura ut quo est et quod est II 35 2* — non transit ratione principalis significati, sed ratione connotati respectu immediatae collationis ad nihil *ib.* 3*

— Aliquid *ab aeterno* creari est impossibile I 429 arg. 4 a. 185 1*, 2*. 188 d. 3. 191 d. 12 — Creaturae non convenit esse ab aeterno II 23 5* — ex nihilo dicit esse post non esse nec potest esse ab aeterno II 22 f. 6, a sq. — In creatione simul est principium mobilis et motus II 23 2* — Egressio rerum *mensuratur tempore* II 68 a — Mundus dicitur creatus in principio temporis secundum concomitantiam mensurae ad mensuratum II 37 b. 38 d. 4 — Ea quae in primordio temporis creata sunt, a tempore non exceduntur, et ideo dicuntur proprie creata cum tempore, non ex tempore nec in tempore II 69 d. 2 — Quae creata sunt ex nihilo facta sunt ante tempus II 67 f. 4 — Ante distinctionem erat tempus secundum mutabilitatem, quae erat in partibus materiae II 305 4*

— Omnia esse creata et secundum omne quod sunt in esse producta, docet fides nec ratio discordat II 17 a — Creaturae secundum essentias formarum productae sunt ex nihilo II 15 f. 4, 6. 22 f. 6 — proprie significat primam productionem ex nihilo, factio vero distinctionem rerum II 297 2* — producit ipsam materiam secundum essentiam in diversis rebus, non obstante eius unitate II 101 6*. 102 b — dicit materiae productionem, vel distinctionem II 305 4*

— Creationem sequitur distinctio ordine naturae vel etiam temporis II 304 b sq. — Corpora principalia mundi creata sunt ordinata et ornata II 71 arg. 4 — In opere distinctionis simul est productio II 300 4* — In opere distinctionis et ornatus non producit quidquam ex nihilo II 373 f. 6 — Deus potentiam magis manifestat in productione ex nihilo, sapientiam in opere distinctionis, bonitatem in opere ornatus II 298 4* — Maius est creare quam conser-

vare et perficere II 28 f. 2 — Secundum aliquos Deus in prima conditione fecit omnia in statu nobilissimo et perfectissimo II 433 b

— Secundum aliquos omnia producta sunt simul II 296 b — Omnia corporalia simul sunt creata in materia, sed successive distincta in forma II 295 f. 4. 296 b sq. 2* — Materia rerum creata est ex nihilo ante opus distinctionis II 67 f. 4. 68 f. 69 d. 1 — Omnia dicuntur esse creata simul quantum ad partes principales sive priores I 760 d. 2 — Si omnia essent creata simul quantum ad individua, nulla creatura aliquid faceret *ib.* d. 2 — Secundum Augustinum omnia facta sunt simul quantum ad esse naturale, non quantum ad bene esse II 117 2*

— Caelum et terra in principio creata fuerunt ante omnem diem secundum ordinem naturae et probabilius etiam secundum ordinem temporis II 304 b sq. — Caelum et terra in principio producta melius significant caelum empyreum et materiam omnium corporum II 307 d. 1 — Quatuor fuerunt primo creata, caelum empyreum, angelica natura, materia et tempus, ut prima in unoquoque genere II 68 a — Angeli et materia fuerunt primo creata et simul in principio durationis II 67 f. 2. 4. 68 b. 1*

— Convenienter perfectioni universi assignantur sex dies II 297 a — Distinctio dierum attenditur secundum distinctionem rerum II 67 f. 4 — Uno die facta referuntur ea quae habent quandam unitatem et ordinem secundum finem et materiam, ex qua producuntur II 384 b. 385 6* — Deus in primario rerum exitu non tantum servavit ordinem quantum ad ipsum *esse*, sed etiam quantum ad producere II 296 f. 3 — In productione rerum non est ordo necessitatis, sed congruitatis II 386 8* — In actu creationis ut infinito non est ordo nobilitatis II 29 1*

— Ornatus consistit in maiori distinctione et pulcritudinis additione II 71 arg. 1 — Elementum minus dignum indiget maiori ornatu II 383 4* — Omnia elementa non fuerunt simul ornata, sicut fuerant simul distincta *ib.* 4* — Tribus diebus convenienter factus est ornatus naturae caelestis, perspicuae et terrestres *ib.* a — Quinto die producta sunt natatilia et volatilia, quae pertinent ad ornatum naturae perspicuae, sexto vero die gressibilia tam irrationalia quam rationale, quae pertinent ad ornatum terrae II 384 b sq. 6*

— Animalia producta sunt ordinate secundum perfectionem naturae, perfectiora post imperfecta II 385 a. 7* — Eodem die producta sunt animalia et homo, sed distinguuntur secundum excellentiam gradus et dignitatis II 385 a. 406 d. 1 — Etiam mulier fuit producta die sexto II 437 1* — Quaedam creantur post opus sex dierum, quae non sunt de prima perfectione universi II 387 a. 4* — Quaedam primis diebus fuerunt producta in simili, quae-

dam in ratione seminali, quaedam utroque modo II 388 a. 390 d. 4. 437 1*

CREATURA — *Notio* — *Conditiones generales* — *est finita et composita* — *mutabilis* — *Veritas et bonitas* — *Conservatio* — *Locus* — *Gradus et genera* — *Distance a Deo* — *Multiplex ad Deum relatio* — *Vestigium* — *Finis* — *Potentia operativa* — *Mutua actio*

— est id quod est ab alio essentialiter II 34 f. 2 — eo ipso quod creatura, habet esse ab alio et ex nihilo I 772 b — dicit respectum ad Creatorem, et aliquid quod habet esse post non esse et esse aliunde per voluntatem procedens III 250 a — significat omne, quod est ab alio, ita quod habet esse post non esse, vel tantum substantiam rei de nihilo productae II 34 a sq. — nominat substantiam rei creatae, vel etiam concreata *ib.* b. 35 5*

— est ex nihilo et ex suis principiis I 161 7* — ei est naturale quod convenit ei, ut est ex nihilo, vel ut est ex suis principiis I 161 7* — Conditiones generales rerum creaturarum considerantur, secundum quod sunt in se vel ad se, vel ut comparantur inter se secundum actionem, vel ut referuntur ad Deum I 78 d. 3

— includit imperfectionem, quia est ex nihilo I 191 d. 12. 232 3* — ut est ex nihilo, non habet proprietates positivas, sed defectivas I 161 7*. II 1002 5*. 1004 5* — omnes defectivae sunt et reducuntur ad Deum ut principium et finem omnium II 346 3* — non potest habere aliquid a se ipsa nec ab alio quam a Deo II 861 f. 6 — omnis totum, quod est et quod habet, a Deo habet II 864 f. 4

— quia ex nihilo, habet possibilitatem et vanitatem I 639 a — habet esse post non esse et ita esse vanum et possibile et permixtum cum possibilitate, et propter hoc deficit a veritate, stabilitate et simplicitate I 162 d. 2 — habet esse aliunde acceptum nec est suum esse I 167 f. 3. 168 a sq. 639 a. 772 b — habet esse aliunde et quodam modo accidentale II 865 b — omni accidit esse I 159 f. 4. 164 d. 8 — Omne creatum potest cogitari non fore II 62 f. 6 — nulla habet esse totum simul, sed habet esse quodam modo in potentia et aliquam successionem II 62 f. 5-8, b sq.

— omnis habet vanitatem et permixtionem cum non esse I 150 arg. 5 — Creationis profunditas est vanitas esse creati I 3 b — in quantum est ex nihilo, per naturam suam subiacet vanitati II 460 2*. 555 b. 639 a. 865 b — Vanitas esse creati consistit in mutatione de non esse in esse et in reversione in non esse I 4 a — evanescit per culpam, vel per poenam I 3 b

— omnis est umbra summi esse I 150 arg. 6 — omnis quantum est de se, tenebra est II 441 b — tenebra est respectu Dei III 326 d. 3 — per se est informis nec formatur, nisi Deus tribuat formam naturalem aut gratiam II 297 a. 298 b — omnis ratione suae fragilitatis dicitur figmentum II 428 d. 1

— Omnia praeter Deum sunt finita II 24 f. 4 — Nullum creatum est infinitum actu II 62 f. 5. II 865 b — nulla potest esse infinita in actu, nec possunt esse infinitae numero I 772 b. 773 5*. 802 4* — omnes sunt ordinatae ad invicem et ad unam reducuntur, et ideo non possunt esse infinitae numero I 772 b — omnis certis limitibus est circumscripta II 79 f. 1 — omnis est substantiae finitae I 612 4*. III 324 f. 4 — eo ipso quod creatura, habet capacitatem finitam III 280 2*

— habet esse finitum ex **compositione** contrahentis et contracti I 167 f. 2. 168 a sq. — est limitata, eo ipso quod ex nihilo et composita est I 772 b — omnis habet compositionem a dependentia sive differentia I 167 f. 3. 168 b. 169 2*. 176 b — dependet a principiis, ex quibus est, vel saltem a Deo I 169 b

— omnis est limitata eo ipso, quod est in tali specie vel genere III 280 2* — omnis est generis determinati IV 1000 f. 2 — est in genere, quia habet esse limitatum et compositum per differentias contrahentes I 173 b. 1* — ut limitata et in genere habet compositionem II 91 3* — necessario est limitata, nec ulla est summum simpliciter, sed in genere I 52 4* — In creaturis non est status simpliciter, sed in genere II 346 3* — spiritualis nulla tenet summum in genere spiritus, sicut aliqua corporalis in genere corporum II 555 2*

— omnis deficit ab unitate I 167 f. 4. 168 b — omnis deficit ab unitate et simplicitate divina II 62 f. 2 — non potest suscipere simplicitatem I 169 1* — Nihil creatum est omnino simplex, sed in genere I 312 a. II 28 f. 3 — omnis est composita ex aliis, vel cum aliis I 168 b. 169 2* 175 d. 3, 5 — omnis per se ens habet essentiam compositam ex diversis naturis II 90 f. 4. 91 a. 97 b

— In creaturis est divisio cum actus et potentiae diversitate I 151 b — In omni creatura differt quo est et quod est et est actus cum possibili I 167 f. 1. 168 b. II 91 3* — ut est agens, habet differentiam substantiae et accidentis, ut est in genere, differentiam suppositi et essentiae, ut ens in se, differentiam entis et esse I 168 a

— omnis est **vertibilis et mutabilis** I 158 f. 2 — Omne esse creatum est mutabile et variabile II 864 f. 3 — per naturam suam est vertibilis et defectibilis III 269 4* — est mutabilis, cum per creationem mutetur I 159 f. 6. II 32 a — sunt mutabiles non solum, quia sunt ex nihilo, sed quia habent in se principium mutationis II 89 f. 1

— sunt mutabiles non solum quantum ad esse, sed etiam quantum ad proprietates II 91 a — nulla est immutabilis per variationem secundum accidentia I 160 a — In aliquibus nulla cadit contrarietas I 161 4* — aliquae sunt incorruptibiles per naturam, vel per gratiam I 160 b. 161 4* — spirituales licet vertibiles absolute, naturaliter non possunt corrumpi II 554 arg. 4 — potest esse infinita duratione, in

CRE

quantum eius potentia durandi non est omnino in actu, sed quodam modo in potentia respectu creatricis essentiae II 863 b

— rationalem non decet esse arctatam ad opus suum sicut corporalem II 555 4* — rationalis non est immutabilis in actibus suis, in quantum non tenet summum in genere spiritus *ibid.* — quantumcumque perfecta habet defectus, qui non possunt excludi per naturam *ib.* 3* — vertibilis est naturaliter secundum electionem, in quantum habet liberum arbitrium per naturam flexibile ad malum II 554 f. 4 555 a sq.

— de se cedit in nihil I 459 f. 3. 461 7* — ut est ex nihilo, tendit in nihilum II 866 5* — Omne creatum tendit in versionem II 460 2*. 554 f. 1. 686 5* — Quamvis nulla creatura omnino cedat in non ens per naturam, tamen peccator tendit ad non ens per culpam I 4 a — Divina virtute se subtrahente, creatura annihilatur II 866 5* — si sibi relinqueretur, annihilaretur, nullo agente, propter solum defectum, quia ex nihilo est *ibid.*

— In creaturis est aliqua **veritas**, cum sit ibi aliquo modo indivisio et imitatio et expressio I 151 a — potest esse vera sine permixtione falsitatis, sed non sine permixtione possibilitatis *ibid.* sq., 1* — omnes sunt **bonae** et **pulchrae** II 26 f. 4. 27 1*, 6* — omnis substantialiter est bona ex sola relatione ad causam finalem II 51 d. 2 — hoc ipso quod est, participat effectum divinae bonitatis II 41 arg. 4 — non est vera et bona per essentiam, sed per participationem I 451 7*. II. 51 d. 2 — est bona, in quantum participat summum bonum II 817 d. 3 — Veritas et bonitas, in quibus consistit ratio vestigii, sic sunt creaturae essentiales, ut non differant essentialiter II 361 4*

— Omnia creata habent quandam unitatem et speciem et ordinem in se ipsis, non solum in exemplari aeterno I 78 d. 3 — Respectu sapientiae est in creatura ordo partium in toto, respectu bonitatis ordo partium in finem I 786 a — In omni creatura est modus, species et ordo secundum triplex genus causae II 830 1* — ut refertur ad Deum, habet modum, speciem et ordinem; ut refertur et assimilatur, unitatem, veritatem et bonitatem I 79 d. 3

— omnis indiget, ut **conservetur** a Deo in esse II 863 b — indiget conservatione et praesentia ex parte Dei I 639 a. 766 a. II 28 f. 2 — est ens per se et non in alio, eget tamen alio ad sui conservationem I 474 2* — ut pendet omnino a Deo, non potest conservari in esse, nisi conservante Deo II 864 f. 4. 866 2* — Esse creaturae, cum sit ex nihilo et aliunde, non potest conservari sine munificentia creatricis essentiae II 460 1*. 865 b — sicut pendet a Deo in essentia et actione, ita etiam in duratione II 863 b — nulla est omnino actus, unde continuo indiget divina virtute cooperante et conservante II 62 b, 3*

— omnis indiget a Deo conservari tanquam ab immediato principio, sed non sicut a tota causa II 863 b. 866 4* —

Indices in tom. I-IV Opp. S. Bonav.

habet in se ipsa aliquam virtutem conservativam, sicut et operativam II 863 b — habet esse et conservari a forma complente ut ab informante, a Deo ut efficiente II 866 3* — Esse rei plus pendet a Deo conservante quam ab eius principiis intrinsicis II 856 5*. III 643 6* — magis vel semper durat secundum idoneitatem ad conservationem II 866 4*

— nulla habet esse stabile per naturam, sed per gratuitam conservationem Dei I 160 b. 461 7* — est vertibilis ex defectu naturae, sed secundum intrinseca principia convenit ei conservari in esse, non tamen naturaliter, sed per gratiam naturae consonam I 461 7*. II 460 1* — conservatur per gratiam, quae habet modum naturae I 161 9* — in quantum naturaliter appetit esse, conservatur a Deo secundum propriam naturam II 686 5*

— omnis ad hoc, ut per se existat, indiget sustentante materia II 318 4* — ut mutabilis habet fundamentum II 91 3*

— omnes continentur in **loco** corporali, per quem convenit eis distinctio et positio secundum gradus perfectionum II 77 a. 83 b sq. — Omne creatum continetur intra empyreum II 74 b. 75 f. 3. 77 a. 83 d. 2 — cuiuscumque locus naturalis est ille quem ei Dominus per naturam deputat II 331 d. 2 — spiritualis ut simplex et finita est hic et nunc et quidem secundum totum II 77 a. 79 b. 81 b. 90 f. 3 — naturaliter non potest esse in pluribus distinctis locis I 665 d. 4. II 79 b — nulla secundum totum et secundum actum potest esse in pluribus locis II 79 f. 4. 81 b

— In creaturis est esse magis et minus secundum **gradum** et excessum naturarum I 162 d. 4 — Non oportet, quod Deus producat omnes res sibi aequaliter similes, sed secundum gradus II 17 2* — In creaturis est ordo nobilitatis I 253 8* — Oportet ponere aliquid prope Deum et aliquid prope nihil II 47 2*

— Ad universi perfectionem requiritur genus substantiae spirituale, corporale et ex utroque compositum II 42 a — In universo est omne, quod vera ratione cogitatur II 90 arg. 3 — Non est status in re corporali et imperfecta II 42 1*, 2* — In rebus debet esse supremum, medium et infimum II 41 f. 2. 42 f. 4. 71 f. 3. 114 2* — Supremum corporis attingit infimum spiritus II 42 2*

— Deus uni creaturae plus dat quam alteri I 647 a — Deus non dat quod est simpliciter melius, sed in ordine II 43 4* — Deus in ordinatione mundi non solum considerat finis utilitatem, sed etiam rerum convenientes proprietates II 337 b — Deus intendit creaturae communicare quod potest recipere, potius quam facere quod potest II 432 6*. 296 f. 3. 297 a. 298 b — Divina bonitas communicat creaturae quod ipsa nata est suscipere II 345 f. 4. 346 a — Deus creavit multitudinem rerum, quia una creatura non poterat suscipere nisi bonitatem finitam II 40 3*, 4*

CRE

— Creati et increati summa est **distantia** I 444 f. 1. 521 arg. 1 — Deus et creatura summe differunt in natura I 546 f. 2, a — distat a Deo in infinitum per recessum ab aequalitate et a participatione naturae communis III 38 2*. 305 3* — omnes distant aequaliter a Deo, quia in infinitum I 546 f. 4 — Distantia creaturae a Deo maior est quam inter duo opposita quantum ad naturarum differentiam, non quantum ad simultatem existentiae I 755 9* — non distat infinite a Deo secundum praesentiam, sed secundum aequalitatem I 72 4*

— infinite distat a Deo secundum naturam, sed appropinquat secundum ordinem et proportionem II 396 6* — Distantia creaturae a Deo non privat convenientiam ordinis III 38 2*. 305 3* — Distantia creaturae a Deo non impedit conformitatem comparisonis, sed aequalitatis et univocationis I 852 1* — Maxima potest esse unitas inter Creatorem et creaturam secundum influentiam III 163 1*

— sunt in Deo secundum causalitatem II 332 d. 4 — sunt in Deo tanquam in efficiente I 600 f. 4 — non sunt in Deo ut causa exemplari secundum veritatem, sed secundum similitudinem I 130 a. 41. 348 f. 4 — fuerunt ab aeterno in principio suo secundum causam exemplarem II 36 d. 2 — Formae rerum sunt aeternae in mente divina, quia sunt ipse Deus II 47 3* — corporalis habet esse in causa, in mente rationali et in materia, rationalis vero tantum in Verbo et in se ipsa II 312 b

— se tota ordinatur ad Deum II 45 f. 5. 28 f. 4, 2 — se ipsa refertur ad Deum, cum ab eo essentialiter et totaliter dependeat II 34 f. 3. 35 a — quantum ad primum esse essentialiter dependet a Deo, quantum ad esse secundum sive ad bene esse accidentaliter I 528 d. 4 — Relatio, quam creatio importat ad Creatorem, super creaturam non addit aliud per essentiam II 34 b sq. — se ipsa refertur ad Deum, quin tamen eius essentia sit ipse respectus I 453 6*. 528 d. 4 — refertur essentialiter ad Deum secundum triplex genus causae, unde essentialiter habet esse, verum et bonum, non ut distinctas proprietates II 361 4*

— tribus modis realiter refertur ad Deum I 526 a — refertur ad Deum secundum rationem principii moventis, formae exemplantis et finis quietantis III 600 f. 4. 604 a — omnis habet comparisonem ad Deum secundum triplicem causam, in quo consistit vestigium II 829 b — comparatur ad Deum diversimode secundum effectus, qui vel est secundum naturam per modum exeuntis, vel per modum redeuntis secundum gratiam vel gloriam, vel per modum pervenientis secundum unionem in persona I 648 b — Horum similitudines in lineis et quantitatibus *ibid.* — comparatur ad Deum vel secundum susceptionem alicuius completionis, vel secundum habitudinem relationis III 12 b sq. — rationalis ordinatur ad Deum ut ad causam

et complementum III 41 3*. 43 a — comparata Deo secundum rationem influentiae et essentialis magis est et melioratur I 463 d. 6

— in nullo potest Deo aequari III 323 d. 1 — non habet cum Deo proportionem quantitativam, unde comparata Deo secundum proportionem, quasi nihil est I 462 d. 4. 463 d. 6. — Deus et creatura nullo dyas commune participant I 444 f. 2. 772 1*. III 9 arg. 5 — non potest convenire cum Deo in forma I 805 3* — non potest Deo assimilari in natura eadem nec in natura universali II 394 b. 395 2*

— Nihil est univocum Deo et creaturae I 43 d. 5. 473 2*. 444 f. 3. 511 f. 4. 646 f. 3. 772 1*. III 9 f. 3. 11 4*, 5*. 18 4*. 28 2* — Creaturae cum Deo non est aliquid commune univocum, sed analogum I 72 3*. II 412 3* — et Creator non habent commune univocum, sed analogum secundum unitatem similitudinis proportionis I 443 b. 444 b. II 608 d. 3

— Deus cum creatura non convenit in communi, sed per similitudinem I 852 3* — Dei cum creatura non est similitudo per eius naturae participationem, sed secundum analogiam et habitudinem I 594 b — omnis assimilatur Deo secundum proportionalitatem et quandam convenientiam oryctas II 394 b sq., 2*. 412 3* — plus est Deo dissimilis quam similis I 241 b. III 55 1* — non potest esse Dei similitudo nisi valde imperfecta I 94 d. 4 — In creaturis est imitatio cum dissimilitudine et expressio cum obscuritate I 451 b — non habet cum Deo similitudinem participationis, nec licam similitudinem imitationis, sed maximam similitudinem expressionis I 601 2* — Assimilatio intensive maior est in creatura rationali quam in aliis partibus universi III 38 4* — assimilatur Deo per imitationem perfecte in gloria, sufficienter in gloria IV 140 b

— ad Deum habet convenientiam ordinis immediati ut ad principium et finem II 394 b. III 11 3*. 395 3* — Inter creaturam rationalem et Deum est convenientia ordinis, cum illa immediate ad Deum ordinem ut magis II 394 b sq. III 11 4* — rationalis immediate ordinatur ad Deum II 444 3*. 382 f. 4. 443 a. III 38 2*

— Nihil est medium inter creaturam et Deum, sive ponatur aeternum sive temporale I 462 arg. 6. II 34 f. 2, 4 — Omnis forma rei creatae est creata I 293 f. 2 — non est media inter Deum et hominem ut medium efficiens cognitionis, sed ut disposens I 75 1* — est media non ut res, sed ut signum *ib.* 2* — est media in via, sed non in termino I 74 b arg. 2. 75 2*

— ratione convenientiae magis ducit in Deum quam in aliquod aliud I 72 a — omnis repraesentat Deum immediate II 407 d. 2 — Ex creaturis cognoscitur Dei sapientia I 5 a — Omnia expriment divinum bonitatem II 42 1* — In amplitudine ambitus, sufficientia ordinis, influentia bonitatis creaturae expriment in causa potentiam, sapientiam et perfectionem *ib.* a —

rationales maxime manifestant sapientiam Dei II 432 b

— convenit cum Deo quoad conditiones generales et quae dicunt completionem I 72 4* — spiritualis participat Dei simplicitatem, corporalis quodam modo eius immensitatem per partium extensionem II 76 b sq. 81 b. — cum sit bonitatis finitae, una non potest imitari perfecte divinum exemplar, sed magis imitatur illud rerum multitudo II 40 4*

— In omnibus creaturis repraesentatur aliquo modo Trinitas personarum II 406 d. 4 — Vestigium non repraesentat expresse Trinitatem, quia non dicit distinctionem nisi quoad modum II 561 4* — In creatura non est perfecta similitudo Trinitatis propter distinctionem potentiarum *ib.* 1*, 4* — In creaturis reperitur duplex trinitas secundum triplicem considerationem I 79 d. 3 — in se considerata habet trinitatem quoad substantialia principia et quoad principiorum habitudines *ibid.* — secundum actionem naturalem habet trinitatem quoad substantiam, virtutem et operationem, secundum actionem spiritualem vero distinguitur id quo constat, quo congruit, quo discernitur *ibid.* 168 a

— procedant a Deo ut eius vestigium et umbra II 22 b — Esse vestigium nulli accidit creaturae II 397 f. 4 — omnis est umbra summi esse I 450 arg. 6 — omnis habet rationem vestigii, in quantum aliquo modo assimilatur Deo II 394 b — est vestigium, ut comparatur ad Deum secundum relationem effectus ad causam II 561 4* — omnis est umbra et vestigium Dei secundum proprietates, quae respiciunt Deum in aliquo genere causae indeterminate, vel determinate in genere causae efficientis, exemplaris et finalis I 73 b — Vestigium proprie consistit in unitate, veritate et bonitate I 79 d. 3. II 561 4*

— Omnia tanquam ad finem ordinantur ad Deum ut summum bonum II 15 f. 5. 28 f. 2. 44 4* — Omnia appetunt bonum, quod reducitur ad summum bonum II 15, f. 5. 28 f. 2 — omnes factae sunt propter Deum II 382 b. 463 a — Deus non condidit res propter utilitatem vel indigentiam suam II 44 b, 3* — Deus recte omnia ad se ipsum ordinavit, in quantum ipse est bonum commune omnium *ib.* 1* — Deus ut summa maiestas et potestis fecit omnia ad sui laudem, ut summa lux ad sui manifestationem, ut summa bonitas ad sui communicationem II 394 b

— Omnia fiunt propter divinam bonitatem aut ostendendam, aut participandam II 42 1*. 463 a — omnes conditae sunt propter divinam gloriam et utilitatem propriam II 43 a. 52 d. 3 — eius utilitas maxima attenditur in divinae gloriae manifestatione et participatione, qua beatificatur II 44 b — propter malitiam potest privari utilitate propria, sed semper est ad Dei gloriam *ib.* f. 3, 4 — Natura recta et perfecta magis desiderat honorem Dei quam utilitatem propriam *ib.* 2*. 45 4*

— rationales et irrationales sunt aequae

immediate a Deo, ut principio, sed non tendunt aequaliter in eum ut finem III 623 3* — irrationales ordinantur ad bonum creatum, rationales autem ad summum bonum II 699 4* — spirituales natae sunt participare divinam bonitatem, corporales aliquo modo participant, sed ordinantur ad serviendum participantibus II 42 4*, 2* — inferiores factae sunt ad divinam bonitatem manifestandam, vel ad obsequium creaturae rationalis II 463 a

— Propter hominem sunt quodam modo omnia II 21 f. 5. 382 f. 2. 383 a — Omnes res ordinantur ad hominem propter eius indigentiam, quod non est nobilitatis II 46 2* — Deus omnia fecit propter hominis multiplicem utilitatem II 383 a. — Omnia corpora propter humanum obsequium sunt facta II 73 f. 2 — quaedam serviunt homini in statu viae et patriae, quaedam solum secundum statum viae, et haec sunt corruptibiles II 463 a sq. — omnes irrationales ordinantur ad hominem et mediante ipso in finem ultimum II 382 f. 4. 383 a. 394 b. 399 3*. 419 b sq.

— eius perfectio est via ad Deum, nec est in ipsa sistendum I 72 4*. 282 3* — Quiescere in creatura est malum propter defectum ulterioris tendentiae II 870 5* — Amor creaturae sub Deo non est peccatum mortale, sed amor supra Deum II 723 2* — irrationales diligendae sunt ex caritate imperante, in quantum datae sunt nobis in adiutorium ad exercenda opera meritoria et ordinatae ad laudandum Deum III 622 a sq. — non diliguntur ex caritate elicitive, sed ex quadam pietate et affectione naturali *ib.* b — irrationales non diliguntur ex caritate, ita ut circa ipsas ponatur affectio ratione ipsarum, sed solum ratione Dei III 623 a — improprie diliguntur ex caritate, cum in illis diligitur Deus *ibid.*

— omnis respectu ad effectum habet componi ex substantia et potentia II 91 a — In quolibet creato, quod est perfectum et completum, est substantia, virtus et operatio II 73 f. 4 — non habet potentiam perfectam ad diversos actus et obiecta nisi per multitudinem potentiarum II 562 8* — Nihil creatum agit se ipso, sed per medium distinctum II 656 f. 2. IV 889 b, 1* — non est sua actio, sed differt *quo* agit et *quod* agit et actio, sive subiectum et proprietas I 468 a — Omne creatum, cui competit propria operatio, habet duo diversa, *quod* agit et *quo* agit II 444 f. 4 — non potest agere se tota I 468 a. II 28 f. 3

— nulla habet potentiam infinitam I 77 b. II 28 b. III 279 b. 280 2*. 324 f. 2, 3 — non potest agere per potentiam infinitam II 21 f. 4. 28 f. 4 — eius potentia non potest esse simpliciter infinita, sicut divina I 766 a — non est pure activa *ibid.* — non potest esse infinita in actu, sed in potentia *ibid.* — eius virtus pendet a virtute divina infinita *ibid.* — eius potentia non est omnino simplex, quia dicit quandam dependentiam, nec est in sub-

CRE

stantia simplici nec est ipsa essentia *ibid.* 767 3*

— respectu eius, ad quod non habet potentiam activam sufficientem, habet solam potentiam obedientiae II 436 b sq. — omnis est materialis et possibilis respectu Dei I 733 9*. III 9 f. 3 — est in perfecta obedientia respectu Creatoris III 46 b. 436 3* — Omnis creatura respectu Dei habet potentiam perfectae obedientiae, ut ex ea producat omne, quod Deus vult II 437 5*

— agit naturaliter, Deo cooperante, quia egressus actionum non est supra posse naturae I 161 10* — omnis habet vim activam, per quam exit in propriam operationem, Deo cooperante II 568 b *Vide V. Cooperatio* — Esse non necessario tempore praecedit operari II 117 3*. III 381 a, 1*

— Agens creatum, sicut potest abicere et corrumpere, ita aliquid producere II 197 f. 2 — Omnis res habet propriam operationem, qua aliquid producit *ib.* f. 1 — assimilatur Deo proportionaliter quantum ad productionem effectus ad extra II 395 a — eius perfectio est, quod possit aliud a se producere I 746 f. 2 — potest aliud producere ratione corruptibilitatis et ratione perfectionis naturae I 250 arg. 3 — Generata et creata possunt esse eiusdem speciei univoce II 407 d. 4. 743 6*

— Actio creaturae indiget adiuvari ab appetitu materiae II 29 4* — Operatio creaturae est super materiam transmutabilem II 453 b, 3* — nihil potest producere ex nihilo, sed eget fundamento materiae II 18 6*. 29 a, 1* — non potest producere materiam II 497 f. 1. 199 2* — nulla habet potentiam proprie effectivam, sed dispositivam et informativam IV 12 1* — Natura non potest anticipare operationem Dei II 202 a. 216 d. 3

— eius potentia agens limitatur ad talem et talem effectum secundum dispositionem Dei et primariam ordinationem causarum II 202 a. 215 a — Productio creaturae, cum sit agens limitatum, est productio similis a simili II 199 2* — non potest formam naturalem producere nisi virtute naturae II 202 a. 214 f. 2. 215 a. 398 4*. 407 d. 4 — Agens secundum naturam producit per formas, quae sunt verae naturae II 17 3*

— Agens creatum nullam quidditatem, nec substantialem nec accidentalem omnino producit II 198 b. 199 b. 207 d. 3 — non potest producere formam substantialem, quae est deiformis I 252 4* — Aliquas creaturas non decet produci nisi a nobilissimo agente I 253 8*

— una potest aliquid influere in aliam I 172 7* — Primum creatum habet aliquam influentiam super sequentia II 75 a — Primum creatum inter corpora est maximum mole et maximum virtute II 74 b sq. — Corpora mundi secundum ordinem praedominantia et excellentia possunt simpliciter influere in altera II 346 4* — Nulla creatura potest influere in animam II 263 f. 1

— multae habent virtutes et utilitates, quas ignoramus, sed adesse non dubitamus II 313 4*

— omnis regitur secundum leges a Creatore impositas III 813 f. 1 — eius operatio subiacet divinae potentiae, eius ordinatio divinae iustitiae II 853 3*

CREDERE — est cogitare cum assensu III 470 arg. 4. 491 a — est per auctoritatem et prius quam intelligere I 50 a — verum, quia verum, est actus intellectus speculativi III 476 b — sine ratione est laudabile, ubi auctoritas supplet locum rationis III 472 3*. 529 d. 4 — Nulli credere est perniciosum, credere mendacibus stultum III 842 f. 2

— secundum diversa motiva est actus virtutis, vel non IV 712 d. 2 — ex humana persuasionem non est actus virtutis, sed propter divinam illustrationem est actus virtutis infusae III 491 a sq. — Credulitas, quae innitur rationi creatae principaliter, non spectat ad fidem, sed potest esse per acquisitionem *ib.* 2*. 492 4*. 493 b — Scripturae vel est ut inspiratae, vel ut a Patribus traditae, per quandam assuetudinem III 491 2*

— Deo in his quae non videntur, est actus intellectus a voluntate inclinati III 475 b. 476 b — auctoritati divinae non est sine credulitate infusa III 491 2* — non potest ratio, nisi supra se elevetur III 488 f. 3

— Deum respicit divinam veritatem ut obiectum, credere Deo ut motivum, credere in Deum ut finem ultimum III 502 d. 3 — in Deum est fidei formatae III 602 f. 6 — in Deum et credendo in Deum tendere est actus intellectus inclinantis affectum III 475 b *Vide V. Fides*

— implicite est credere in generali omne, quod credit Ecclesia III 544 a — Credentes imperfecte per signa manu- ducendi sunt ad intelligibilia I 281 b

CREDIBILE — sub ratione primae veritatis est obiectum fidei, sub ratione auctoritatis obiectum sacrae Scripturae, sub ratione probabilitatis obiectum theologiae I 8 5*. 11 4* — est supra rationem quantum ad scientiam acquisitam, sed non supra rationem elevatam per fidem et donum scientiae et intellectus I 11 5* — est subiectum theologiae, ut transit in rationem intelligibilis I 6 f. 3. 7 b. 8 3*. 11 4* — Credibilia diversimode se habent ad intelligendum III 530 d. 3

CREDULITAS — in rebus insolitis est temeraria III 212 a. 213 4* — fidei informis habet rationem virtutis III 601 1*

CRIMEN — notorium quodnam indicetur IV 307 b

CRUX — verae Christi exhibenda est reverentia seu honor venerationis non solum prout est signum, sed etiam ratione materiae III 208 a — non est adoranda hyperdulia ratione sui III 207 b — ei exhibetur honor in signum nobilitatis, quam habuit ex contactu Christi III 208 4* — Per lignum crucis multa beneficia Deus impendit, quae tamen non fiunt virtute illius

CUL

propria *ibid.* — aliae cruces tantum sunt adorandae latria ratione Christi crucifixi *ib.* a

— est speciale memoriale Crucifixi III 208 4*, 3*. 871 b — Crucis signationes in sacrificio significant singulae Christi passionem IV 288 d. 5 — Daemones abhorrent signum crucis III 406 b, 3* — gloriosa apparebit in iudicio IV 987 1* — Christi crucifixi confessio est ardua et ignominiosa IV 164 b

CULPA — proprie est deformitas et privatio II 761 a. IV 576 4* — non dicit naturam, sed privationem II 786 3* — secundum aliquos non est pura privatio, sed concernit aliquam materiam IV 427 6* — non est in anima ut aliquid positivum, sed dicit aliquid in ea corrumpi II 227 4* — est corruptio active et passive II 825 b. 826 3* — appropriate dicit privationem et corruptionem active dictam II 826 a

— dicit deordinationem vel privationem ordinis principalis, qui est imaginis ad Deum immediate II 114 3 — est privatio iustitiae sive rectitudinis voluntatis II 823 a — non solum est deformitas opposita pulcritudini, sed etiam curvitas apposita rectitudini, sed magis denominatur a privatione speciei et formae II 832 4* — dicit privationem ordinis debiti, vel etiam ordinis et iustitiae subversionem II 760 b

— aliter cognoscitur a philosophis, aliter ab haereticis, aliter a catholicis II 675 b sq. — Cognoscere culpam ut Dei offensivam est donum gratiae II 683 6* — In culpa est vituperium et demeritum III 476 b — Malum culpae adversatur iustitiae et vituperabile reddit subiectum III 331 1*

— proprie est malum, quod facimus, et affectio voluntaria II 826 a, 1*. 2* — est affectio voluntaria, poena autem affectio involuntaria I 717 f. 3. 718 arg. 4 — est a voluntate II 953 2* — requirit libertatem voluntatis II 950 4* — est a daemone solum ut suggerente et exterius impellente II 227 4*

— principaliter inest ex parte animae II 660 3* — sub ratione culpae est in voluntate tanquam in subiecto proprio II 584 b. 585 f. 3. b. 755 d. 1. 823 a. 952 a

— actualis est motus voluntatis inordinatus, in quo est simul actio et passio, qua anima se deordinat et deordinatur II 825 b — sive actualis sive habitualis est privatio boni active et passive *ibid.* — manens in anima est deformitas causata ex malo actu *ib.* f. 4 — ponit in anima aliquam deformitatem II 630 f. 4 — deformat animam corrumpendo aliquod bonum in ea II 822 b

— est privatio habilitatis bonae II 761 a — est privatio habilitatis mediae inter bonum naturae et bonum gratiae II 823 6* — non solum sanitatem aufert, sed principium vitae II 676 2* — nulla aufert homini habilitatem ad susceptionem gratiae II 834 5* — non aufert veritatem liberi arbitrii se convertendi II 507 a

— Peccato offenditur divina maiestas et animo infirmatur quoad potentias II 675 b sq. — Quomodo a culpa natura infirmetur, haeretici (Pelagiani) non cognoverunt II 676 a — hominem exspoliatur gratia, offendendo Deum, vulnerat naturalia, laedendo naturam IV 4 a — est mors animae et causa mortis corporalis II 506 b — substantiam naturalium non corrumpit, sed fœdat et deordinat II 467 b — maior magis pervertit naturam *ibid.* — nunquam ita viliat naturam rationalem, quin sit nobilior quam irrationalis IV 308 2*

— directe opponitur gratiae II 584 b. 585 f. 3. b. 677 3* — directe opponitur gratiae et est ei impossibilis, praeter culpam venialem respectu gratiae in statu imperfecto III 357 4* — opponitur gratiae secundum formam, sed non resistit ei, nisi quamdiu voluntas ei consentit IV 403 2 — Homo per culpam perimit gratiam IV 44 3*

— non potest manere impunita, salvo ordine universi II 414 a. 849 3* — non potest esse sine poena IV 966 1* — eam inseparabiliter sequitur poena II 848 b sq. — statim sequitur damnificatio actu et afflictio saltem habitu II 849 a — semper habet poenam internam coniunctam II 153 2* — inseparabiliter punitur carentia visionis Dei II 166 4* — Per culpam quis privatur aeterno bono, quia indignus fit divino aspectui praesentari II 719 a

— Deus non potest facere malum culpae II 38 d. 3. 414 a. 3* — Malum culpae non potest esse a Deo, cum privet eas conditiones, quas Deum omni operi suo dare decet II 413 b sq.

— Deus solus delet culpam II 986 b. IV 44 4*. 470 a — Deus, quamvis culpa ei displiceat, naturam, quam fecit, non odit, sed diligit, ita ut remittat culpam, si peccator consentiat IV 308 2* — expellitur a Deo per gratiam I 252 4*. IV 419 b, 1*. 426 a — non potest remitti, nisi aliquid a Deo tribuatur, per quod morbus animi sanetur II 676 a — non expellitur, nisi Deus per gratiam inhabitet in anima II 677 6*. IV 425 f. 3 — non deletur nisi per gratiam IV 42 f. 4-3. 43 a sq. 318 f. 4. 419 b. 347 f. 2. b. 1*. 575 b — absolute potest deberi a Deo sine gratiae infusione II 677 6*. IV 419 b

— eius expulsio sequitur infusionem gratiae IV 419 4*. 426 a, 2* — remittitur in instanti IV 379 d. 9. 433 d. 4 — ut privatio et deformitas statim removetur, cum infunditur gratia II 761 a — eius expulsio est simul in fieri et in facto esse, et dici-

tur expelli in primo instanti, in quo esse desinit seu quando primo non est IV 426 4* — habet esse in instanti et est in sui termino intrinseco *ibid.*

— eius expulsio secundum diversos respectus dicitur vivificatio animae, iustificatio, sanatio, renovatio IV 433 d. 4 — purgatur per virtutem vel per duplex Sacramentum IV 434 d. 5 — ut actio expellitur timore, ut macula dolore, ut sequela caritatis ardore IV 422 1* — ut deformans deletur per gratiam reformantem, ut dehabilitans per virtutem habilitantem, ut vulnerans per Sacramentum curans, ut actu voluntatis perpetrata per actum eiusdem, ut perpetrata cum delectatione passione contraria IV 319 a

— ad praesentiam gratiae omnino deletur, nec ea ablata redit IV 575 b, 1*, 2* — deleta non potest redire eadem *ib.* b, 2* — Una gratia delet omnem culpam III 426 5* — mortalis una non decet secundum iustitiam remitti sine alia IV 518 2*. 548 4* — non removetur, manente actu plene culpabili II 761 2* — post mortem est indelebilis IV 551 b sq., 2*. 884 5*

— Liberum arbitrium sine gratia potest detestari culpam, ut est laesiva naturae, sed detestari culpam ut Dei offensivam disponit ad gratiam gratum facientem et est donum gratiae gratis datae III 683 6*. IV 335 a. 1036 4*

CULTUS — Dei est actus virtutis laetiae III 214 a — quatuor eius denominationes III 218 a — dicitur theosebia et pietas I 835 d. 5. III 214 3*. 217 b. 785 b. 786 1* — dicitur magis et minus proprie et sic pertinet ad diversas virtutes III 215 b — propriissime dicit adorationem *ibid.*

— Est interior et exterior III 218 2*. 221 d. 4 — respicit magis actum interio-rem quam exteriorem III 217 b — interior respicit proprie virtutes theologicas III 216 1*. 218 a, 1*. 219 a sq. 221 d. 1. 774 a — complectitur dilectionem, sacrificium et reverentiam III 221 d. 2 — exterior maxime consistit in sacrificio *ibid.*

— exhibitus Creatori et creaturae formaliter differt III 220 a *Vide V. Dulia et Latria*

— Dei in generali est de dictamine naturae, sed specialis modus non est naturae, sed gratiae IV 618 4* — praecipitur in primo mandato III 830 d. 1 — Ad cultum Dei aliqui debent esse specialiter dedicati IV 806 5*

— exhibitus alicui refertur ad alium vel ut ad finem, vel ut ad subiectum III 206 4*. 609 3* — non solum debetur rei significatae, sed etiam signo III 202 f. 2

— signi totaliter refertur ad ipsum signatum III 609 3* — Nihil adorandum est propter aliud, quod in se habet aliquam rationem, ut honoretur III 208 2*. 210 3*. 222 d. 3. 871 b

— Disparitas cultus consideratur quoad fidem vel etiam quoad Sacramenta IV 841 3*

Cum — dicit solum conjunctionem, vel associationem cum auctoritate I 347 b. 650 d. 4

CUPIDITAS — est passio et culpa II 845 f. 5 — est radix omnium peccatorum ex parte conversionis II 979 a — Cupiditati opponitur virtus largitatis III 624 4* — nunquam satiatur II 5 b sq. — Per ambitionem multa cupimus, quae non speramus II 519 a

CURATIO — fit per contraria tam in corporalibus quam in spiritualibus IV 364 f. 4 — fit per emplastrum, vel per vulnus et cauterium IV 485 a — Una aegritudo frequenter curat alteram II 764 4* — non est possibilis, corrupta vi naturali III 87 4*. IV 548 3* — spiritualis est proprie Sacramentorum IV 434 d. 4 — fit per virtutem, vel per Sacramentum IV 319 a. 434 d. 5. 548 3* — Per gratiam debet curari persona, non natura II 763 b sq., 6*

CURIOSITAS — in consideratione dicit curae attentionem et utilitatis privationem II 147 6* — est diligenter aspicere quod non licet appetere II 146 arg. 7 — in inquisitione non invenit rationem, quae finiat appetitum, sed generat aliam quaestionem, parit novam contentionem et immiscet inextricabilem dubitationem II 5 b — inducit multas quaestiones in theologiam, quae non iuvant ad salutem II 342 a — reprimenda est in exponenda sacra Scriptura *ibid.*

— Delectatio curiositatis est maxime in natura lapsa II 481 4* — in diabolo non fuit peccatum antecedens praesumptionem, nec aliud, sed conditio illi connexa II 447 6*

CURVITAS — Per curvitatē homo corruptus inclinatur ad malum II 714 f. 2 *Vide V. Pronitas*

CUSTODIA — in custodiēte respectu custoditi dicit quādam praesidentiam II 279 arg. 3. 281 b — est circa eum qui potest impugnari et superari II 280 2*. 281 a — Quia homo se a Dei custodia subtrahit, Deus iuste suam custodiam denegavit II 535 4*

CYPRIANUS — negans valorem baptismi haeticorum excessit, sed non fuit haeticus IV 148 d. 4

D

DAE (1)

DAEMONES 1 *Natura* 2 *Finis* 3 *Peccatum* 4 *Obstinatio* 5 *Mali actus et demerita* 6 *Poena* 7 *Locus* 8 *Potentiae et habitus* 9 *Cognitio* 10 *Virtus operativa* 11 *Miracula et divinatio* 12 *Commercium diabolicum et cultus* 13 *Tentatio* 14 *Odium hominum et invidia* 15 *Potestas* 16 *Obsessio*

1 — non habent corpora sibi inseparabiliter alligata II 166 a sq. 211 a — sunt genere animalia, mente rationalia, anima passiva, corpore aërea, duratione aeterna II 210 arg. 4

— Diabolus non potuit habere a Deo originaliter innatam malitiam voluntatis II 113 b. III 382 4* — fuit aliquando sine peccato II 116 f. 1, 2, 6 — semper fuit malus, non quod in primo instanti peccaverit, sed post parvam morulam *ib.* b — Secundum opinionem communem inter creationem et lapsum fuit morula quaedam *ibid.* 140 b — eius peccatum ratione deliberationis non solum natura, sed etiam duratione secutum est eius conditionem II 116 f. 3. 117 3*, 4*. 134 1*. 153 b. III 392 4* — probabilius nunquam habuit gratiam sanctificantem II 134 a — aversione facti sunt tenebrae et divisi a luce II 153 3*

— nullo modo proprie et simpliciter dicitur filius Dei I 463 d. 6 — est pater filiorum peccati III 95 d. 3 — Peccatores dicuntur habere patrem diabolum, quia cum imitantur I 463 d. 6 — dicuntur angeli diaboli, cui obediunt II 273 d. 1 — dicuntur angeli diaboli non quantum ad naturae conditionem, sed quantum ad ministerii subiectionem II 168 f. 2

— est quodam modo medius inter Deum et hominem, sed non mediator III 411 5* — ut caput malitiae et fraudis est princeps et dux iniustorum III 413 d. 3 — dicitur homicida ab initio, quia procuravit lapsum primi hominis II 184 f. 5 — est Ecclesiae adversarius II 205 a — est membrum omnino praecisum *ibid.*, 2*

— Inter eos est ordo secundum praecellentiam naturalium, sed perversus ad iunctionem culparum II 167 b — dicuntur fuisse de diversis ordinibus secundum quid II 163 b. 250 b — Quaedam nomina ordinum Angelorum non conveniunt eis II 163 2* — Inter eos est praelatio, et alii aliis subsunt ad impugnandos homines II 168 b sq. — Praelatio ibi est potius secundum naturam et divinam institutionem II 169 2* — Nulla est ibi praelatio de iure *ib.* 3*

2 — factus est finaliter ad promotionem bonorum, non ad eius ludificationem nisi consequenter II 128 d. 4. 164 b — est ordinatus ad beatitudinem, non suam, sed aliorum, et ad Dei laudem non ut laudantes Deum, sed ut materia laudis III 626 5*

(3)

— Deus daemonibus adversantibus utitur ad bona complenda II 206 d. 2 — est servus deputatus ad tentandum et exercendum, licet ipse intendat expugnare II 205 3* — facit ad meriti nostri promotionem per occasionem, non per intentionem III 626 4*

3 — Aversio eis imputatur in culpam, quia stare poterant, si volebant II 156 6* — Convertendo se ad bonum incommutabile, ut esset proprium, averterunt se a Deo et ad se ipsos II 150 7* — eorum aversio a Deo est perfecta cum odio et invidia II 146 b. 147 8* — ceciderunt per superbiam et invidiam *ibid.* 493 a — non tantum invident homini, sed ipsi Deo II 148 f. 7 — Qui meliora habuerunt naturalia gravius peccaverunt et peccant II 161 f. 4. 162 3*. 167 arg. 4, b — eorum peccatum non excedit peccatum hominis in infinitum II 177 b

— Primum peccatum non potuit esse simul in pluribus generibus II 146 a — eius peccatum initiatum est in praesumptione, consummatum in ambitione, confirmatum aversione *ib.* b — Peccatum primum non fuit peccatum omissionis nec ingratitude nec invidiae nec infidelitatis nec curiositatis, sed quod appetiit quod non debuit *ib.* 1*. 147 4* — aestimando sibi esse bonum quod appetebat, non peccavit infidelitate II 147 5* — Prima ratio peccati non fuit curiositas considerationis, sed praesumptio, cui illa erat annexa *ib.* 6* — non peccavit ingratitude tanquam speciali peccato, sed per superbiam, considerando Dei beneficia ut bona propria *ib.* 2* *Vide V. Lucifer*

— inferiores peccato superbiae sunt aversi, non tantum consentiendo lucifero, sed sibi excellentiam appetendo II 151 a, sq. — minores in aliquo voluerunt Deo parificari II 152 3* — inferiores licet non appetierint praeesse, noluerunt tamen debito modo subesse, limitem ponendo propriae voluntati II 151 b, 1* — noluerunt lucifero subesse, sed sub eius dominio requiescere *ibid.*, 1* — appetierunt quiescere et beati esse sine ministerio et meritis *ib.* b. 152 3*

— inferiorum peccatum propter occasionem datam non est excusabile II 154 4*. 176 a — peccaverunt sine omni pronitate II 162 3*. 175 b — minores vel non perceperunt deformitatem ortam in lucifero, vel eam ut apparens bonum acceptaverunt II 153 1* — non viderunt poenam peccati luciferi, antequam consentirent *ib.* 2*. 154 4* — videntur cecidisse simul, postquam facta est divisio bonorum et malorum II 153 2* — non potuerunt praevidere per revelationem suum casum II 129 d. 2. 137 b sq.

DAE (4)

4 — eius voluntas est obstinata in malo, quod commisit II 178 f. 1 — eius naturam totaliter et inseparabiliter culpa possidet III 625 b — ei malitia ita pertinaciter adhaesit, ut non posset separari II 507 4* — Voluntas diaboli nullo modo potest rectificari potentia ordinata ad actum, licet possit fieri a Deo potentia absoluta II 175 a — est impossibilis ad rectitudinem, quia ratione culpa ut causae deficientis deficit gratia gratis data praeveniens voluntatem, ut poeniteat, unde deficiente poenitentia ex parte voluntatis, consequenter deest ex parte Dei gratia sanans II 175 a sq. IV 335 a — eius culpa est irremissibilis maxime, quia post primum casum est extra statum merendi II 175 b sqq. 177 2*. 507 a, 1* — est in statu impoenitentiae, sicut homines mali post mortem, sed adhuc in statu demeriti II 165 3. 173 f. 1. 176 a

— non potest habere poenitentiam propter offensam Dei IV 335 a, 3* — non potest satisfacere, quia non potest suscipere gratiam et veniam offensae, vel quia non habet mediatorem, qui satisfaciat pro offensa IV 350 2* — cum sit per naturam immortalis, non poterat puniri morte nisi morte damnationis II 506 b sq. — minus fuit ad reparationem idoneus propter modum labendi et obstinationem III 418 2* — quia cecidit per se ipsum, non debuit habere mediatorem nec potuit resurgere II 507 a — minus dignus erat reparatione, quia ex maiori superbia peccaverat III 41 3* — cum sint universaliter obstinati in malitia, non prodesset eis exhibitio beneficii *ibid.* — In casu diaboli ostenditur summa Dei iustitia et odium peccati, maxime superbiae II 162 4*. 177 1*

— Obstinatio eis non aufert omnem usum liberi arbitrii, sed tantum actum ordinatum in finem II 186 a — habent liberum arbitrium integrum quantum ad substantiam, non quantum ad habilitates II 188 4* — libere feruntur in malum II 186 5* — non excusantur per necessitatem inductam, in qua sunt, peccandi II 183 5* — necessario volunt malum ex dispositione intrinseca, qua nullo modo volunt a malo separari II 186 3*

— In eius voluntate nulla intervenit variatio, qua eius deformitas desinat vel minoretur II 179 a — Synderesis eum non retrahit a malo propter improbitatem voluntatis IV 1052 4* — non cessat a peccando propter timorem II 179 2* — ad id quod primo appetiit, etiam nunc inclinatur, licet non speret illud obtinere II 178 f. 3. 179 a, 3*. 180 7* — In eius voluntate obliqua et aversa semper manet superbia, qua maxime appetit dominium hominum, praecipue sanctorum II 150 6*

— Indignum malum est peccatum, unde potest appetere id quod intellectus speculativus iudicat impossibile II 180 7*

5 — retinet malam voluntatem non solum quantum ad deformitatem et pronitatem, sed etiam quantum ad actualitatem, dum semper variis generibus peccatorum actu peccat II 179 a — semper est in aliquo actu malo II 178 f. 1. 179 a, 5*. 186 f. 3 — cum facit actum ex se bonum, illum deformat et peccat ratione circumstantiae malae II 179 1*, 2* — deformat omnes sensus et motus naturales *ib.* 4* — non potest dimittere actum peccati II 178 f. 6 — non potest cessare ab omni actu peccati interiori, licet possit ab hoc et ab illo II 180 3*

— possunt demereri et peccare IV 974 f. 3 — adhuc sunt in statu demeriti quantum ad vim administrativam II 165 3*. 166 3*. 182 a sq. IV 942 b — eis mala, quae faciunt, imputantur II 186 f. 2 — possunt cessare ab omni actu exteriori II 180 5* — possunt cessare a nocumento, quod homini faciunt II 183 5 — Inordinatus motus in Deum conversus est in poenam et imputatur in demeritum II 182 b — possunt in poenis proficere, non resurgere IV 952 2* — eis debetur maior poena nunc, quam quando ceciderunt II 181 f. 3

— eius malitia aliquo modo crescit per mala opera II 181 b sq. 183 3* — Per opera mala in eo adhuc crescit macula et etiam appetitus nocendi et dominandi hominibus II 182 b — In eo crescit malitia voluntatis quantum ad vim administrativam respectu hominis, sed non respectu Dei, quia hoc respectu est in termino *ib.* a — potest semper magis deficere et magis deordinari in motu, crescente proclive et inclinatione ad malum II 183 4* — est omnino impossibilis ad gratiam recipiendam, et omnes aequaliter, sed potest esse magis et minus indignus *ib.* 6*

6 — possunt habere verum dolorem II 223 6*. IV 933 a. 934 a. 935 6* — habent vermem spirituales IV 1050 f. 4 — semper torquentur flammis spiritualibus vitiorum II 166 4* — Non videtur, eos posse secum ferre ignem materiale *ib.* f. 2, a sq. — vere cruciantur igne corporeo IV 934 a — patiuntur per influentiam ignis secundum ordinem iustitiae IV 1024 a

— Probabilius poena ignis eis differtur usque post iudicium II 166 b — nondum habent poenae intensitatem, sicut damnati IV 1052 4* — eis nondum est retributum quod meruerunt II 164 1* — nunc non habent dolorem de culpa propter damnum ob habitudinem peccandi II 177 4* — habebunt poenitentiam ex dolore ob laesionem naturae, cum erunt absorpti a poenis IV 935 a — Poena eis differtur ratione ex parte et ad Dei misericordiam ostendendam II 166 b, 2* — iam damnati sunt quantum ad expoliationem, sed damnatio consummabitur post iudicium IV 974 b. 975 a — iudicabuntur a Christo cum malis iudicio condemnationis IV 974 b sq.

7 — Locus eis debitus est infernus, sed differtur eis propter nostrum exercitium II 164 2* — nunquam descenderunt in locum inferni *ib.* f. 3 — Utrum aliqui detrusi sint in infernum, non constat *ib.* b — Videtur, quod aliqui descendant in infernum ad torquendas animas *ibid.* — non sunt ligati in inferno, sed sunt circa nos, ut nos exerceant IV 942 b — frequenter sunt circa nos ad tentandum II 164 f. 2, b — permittuntur ad nos venire II 169 d. 4

— sunt in loco sequestrato a terra, sed non nimis longinquo, ut possint homines exercitare II 169 d. 4 — Locus eorum usque ad diem iudicii generaliter est aer caliginosus, in quo habitant ad exercitium hominum II 164 b. 169 d. 4 — Aer caliginosus est locus maxime eorum statui congruens II 164 b. 169 d. 2 — sunt in aere sicut in carcere II 169 d. 2 — sunt in medio interstitio aeris, ubi frequenter commovent ventos et pluvias *ib.* d. 4

8 — habent data sibi naturalia integra et splendidissima II 139 f. 3. 190 f. 2 — habent data integra quantum ad substantiam, sed non quantum ad actum ordinatum II 167 b. 190 f. 4 — post lapsum habent sibi data integra et splendidissima quantum ad potentias respectu naturalium operationum, non autem quantum ad habilitates earundem respectu gratuitarum II 188 4*. III 626 3*

— habent quandam fidem informem tum a prima conditione, tum per acquisitionem III 493 b — non habent habitum virtuosum fidei informis *ibid.* — habent actum credendi deordinatum II 179 1* — non habent habitum spei, sed habitum contrarium III 586 d. 6 — habent aliquam expectationem, qua frustrabuntur in die iudicii *ibid.* — naturaliter adhuc diligunt Deum ut conservatorem, sed tantum propter se II 179 4*

9 — est creatus in perfectione cognitionis III 380 arg. 4 — non habet cognitionem in Verbo II 129 d. 2. 139 f. 1, 3 — nunquam habuit visionem Dei immediatam II 132 1*. 139 b — habet usum rationis II 185 f. 1. 186 4* — quantum ad iudicium intellectus speculativi habet potentiam integram quoad substantiam, sed aliquo modo obnubilatam, et subiectus est multis erroribus II 190 b. 191 a — magis privatus est bonitate affectionis quam veritate cognitionis II 191 4* — quoad intellectum practicum est omnino excaecatus II 190 b. 191 4* — habet phantasiam protervam, in quantum studet alios apparentibus similitudinibus a veritate seducere *ib.* 2* — habet concupiscentiam amentem et furorem irrationalem *ibid.* — dicitur factus tenebra et datus in reprobum sensum propter subversionem iudicii practici II 190 b

— Quamvis multa clare cognoscant, maxime ea quorum cognitio est eis innata, tamen in multis errant propter praesumptionem et curiositatem II 191 b — non habent ignorantiam a Deo inflictam, sed ignorantia et caecitas intellectus practici

est poena acta *ib.* 3* — Species eis innatae et concreatae sunt indelebiles et incorruptibiles II 192 f. 1, 2. 193 5* — In eis non est oblivio quantum ad deletionem speciei, est tamen oblivio dehabilitans quantum ad actum recordandi bonorum et beneficiorum II 193 a, 3*

— futura contingentia non possunt certitudinaliter scire in se ipsis II 195 a — aliqua praecognoscunt cognitione innata, vel acquisita per experientiam, aut per revelationem II 195 a. 206 d. 1 — possunt per praedictionem Angelorum recipere quorundam notitiam, quae nullo modo habet rationem gratiae II 195 a. 206 d. 2 — frequenter vera possunt praedicere, in quantum aliqua futura aliquo modo praesentunt II 195 a — non possunt certo scire secreta conscientiae nostrae, sed tantum per coniecturam I 189 d. 4. II 233 b

10 — habet maximam virtutem naturalem II 170 d. 3 — superior est potentiis rerum naturalium et hominis II 201 arg. 3. 4 — influere potest ad motum localem et regimen, sed non ad productionem naturalem II 202 5*, 6* De operationibus in corpore assumpto *vide V. Angelus* — locutus est per serpentem, adiuvando eius vim motivam vel etiam imaginativam II 509 d. 1

— in aliqua forma producenda operantur per modum artis II 201 arg. 3. 202 a sq. 207 d. 3 — possunt inducere formas artificiales, naturales non possunt propria virtute II 201 arg. 4, 5, b sq. — possunt producere formas naturales per virtutem rerum naturalium, sed non ut principales agentes II 202 a sq. — possunt generare hominem virtute generativa hominis II 220 a. IV 935 d. 4 — maxime possunt producere animalia vilia II 203 b — magis possunt influere in potentiam generandi ratione libidinis IV 773 3*, 4* — maiorem permittuntur exercere potestatem super serpentes quam super alia animalia *ib.* 3*

— Deus iuste eorum naturalem potentiam compescit II 207 d. 5 — Deus tantum sinit eos agere, quantum suam iustitiam decet permittere *ibid.* — eorum potestas comprimitur et reprimitur per angelicam protectionem III 406 a — Deus adversarios daemones vincit per suos ministros II 277 b

11 — permittuntur facere quaedam **miracula** ad deceptionem malorum et profectum bonorum II 203 b. 206 d. 2 — Mirabilia, quae daemones operantur, multipliciter distinguuntur a veris miraculis II 203 b — eorum miracula sunt falsa, quia fiunt vi naturae *ib.* 6*. 206 d. 2

— libenter se immiscent divinationibus et faciunt magos aliquando apparenter vera dicere II 364 4* — cum magis et divinis habent privata pacta II 203 b. 205 4*, 4* — assistunt astrologis II 195 1* — per falsas revelationes alliciunt ad suam societatem perniciosam, quam desiderant, ut decipiant II 205 6* — eorum fraudes in consulentes et divinantes II 195 1*. 205 4*, 6*

DAE (12)

12 — A diabolo non potest voluntario commercio requiri auxilium vel consilium sine peccato II 204 b — Nulla est indigentia diabolici ministerii II 205 a, 2* — Non licet diaboli auxilium implorare ad destruenda maleficia IV 773 2* — Daemonem consulere maxime est prohibitum propter periculum, quia ipse mendax est et pater eius et frequentissime veris immiscet falsa II 205 6* — eum consulens peccat in se ipsum, in Ecclesiam et in maiestatem divinam *ib.* a, 5*

— persuadere nititur, se esse alterum Deum II 37 b — perverse imitatur Deum II 203 b. 205 5* — maxime desiderat honorari ut Deus II 195 a — maxime intendit hominem trahere ad idololatriam et cultum astrorum, ut faciat se adorari et coli II 363 a — se transfigurat in Angelum lucis, ut adoretur ab homine III 211 f. 2 — etiam sub forma Christi apparens non potest adorari sine peccato idololatriae, nisi conditione actualiter apposita III 212 a. IV 711 d. 1 — sub aliena forma apparens potest discerni III 212 a. IV 711 d. 1

— non sunt diligendi ex caritate ut eliciente et proprie III 625 a sq. — ratione naturae diligendi sunt ex caritate imperante et improprie, ratione culpae sunt odiendi, qua sunt Deo dissimiles *ib.* b — non comprehenduntur sub nomine proximorum *ib.* 4*

13 — Deus iuste et misericorditer permittit, nos ab eis tentari II 165 3* — eorum tentatio est ad exercitium II 499 f. 5. 502 f. 3 — non proprie mittuntur a Deo ad nos vexandos nec angeli dicuntur II 273 d. 1 — potestatem nos exercitandi habent a Deo, usum vero potestatis Deus non praecipit, sed permittit *ibid.* — non habent potestatem tentandi a Deo datam, sed Deus eos sinit secundum suam potentiam operari II 170 d. 3

— tentando nos intendit probare et reprobare sive reprobos facere II 498 b — tentando nos impugnat *ib.* f. 4 — nunquam exercet hominem, nisi in quo sperat vincere II 194 f. 4. 233 f. 5. IV 524 f. 3. 525 a — frequenter victus in una tentatione, facit cadere in altera II 686 a sq. — Numerus tentantium aliquo modo minui videtur, cum aliqui vincuntur II 170 d. 4 — non vexat eum, a quo est victus et deiectus IV 524 f. 5. 525 a

— tentat exterius II 500 f. 6 — facit peccare solum exterius instigando et suggerendo II 227 4* — eius tentatio non est aliud quam suggestio mali II 498 f. 3 — est causa peccandi quasi inducens et adminiculans II 529 d. 5 — Corruptio humani generis est a daemone non sicut a principali auctore, sed sicut a suggestore III 41 4* — eius suggestio non est causa efficiens, sed disponens ad peccatum, quae non est efficax nisi per nostram negligentiam vel consensum II 232 4* — non vincit nisi volentem et est debilis in impugando II 497 4* — eorum potestas tentandi debilis est, deficiente consensu tentati

(13)

II 170 d. 3. III 406 2*, 3* — nulli infert violentiam simpliciter, licet immittat aliquas tribulationes II 503 6* — sic permittitur in tentando latere, ut tamen ab homine possit deprehendi II 495 a, 1*, 2*

— Deus eius astutiam et fallaciam in tentando restringit, ne plures propter nostram concupiscentiam et ignorantiam decipiat II 170 d. 3 — Non licet ei tentare omni modo, quo vellet et posset II 494 b. 497 4*. 503 4* — Contra eius tentationes homo habet Angelorum custodiam II 165 b. 277 f. 2. 278 a. 279 b — recte vincitur, cum ex tentatione ad malum homo proficit et assequitur contrarium eius quod ille intendebat II 557 3*. 678 b — ei resistitur per actum voluntarium, ipse superatur per actum meritorium II 557 3*

— potest tentare spiritum vexando carnem II 501 2* — non potest tentare nisi animam coniunctam carni ratione status *ib.* 6* — non potest agere in animam ut agens principale II 231 a. 232 b — non potest illabi animabus humanis II 225 2*. 227 a — non illabatur animae, licet obideat corpus IV 635 b — intrat in animam solum secundum effectum II 227 4*

— potest suggerere cogitationes et immittere per excitationem et impulsionem II 231 a — ad malas cogitationes generandas potest offerre phantasmata *ib.* b — Videtur per se non posse compellere ad cogitandum mala *ibid.* — dicitur cogitationes et affectiones in nobis incendere, excitando et subministrando II 232 b — maxime potest offerre et variare phantasmata II 229 a — non facit nova phantasmata, sed existentia vivaciter offert *ibid.*, 2* — pluribus modis potest illudere nostros sensus II 228 b sq. — potest accidentaliter variare obiecta, vel sensus II 229 b sq. 230 4* — decipit multos non solum quantum ad sensum, sed etiam quantum ad intellectum II 228 f. 4

— est omnis tentationis causa prima movens, non autem proxima II 500 b. 501 1*, 3* — est quodam modo causa omnis peccati, in quantum per primum peccatum in omnibus est inclinatio ad malum II 501 3* 529 d. 5 — impellit ad peccata spiritualia II 499 f. 4 — vitia spiritualia palliat sub specie virtutum II 502 b sq. — tentat ut leo, vel ut draco sex modis II 511 b — tentat per fallaciam et violentiam III 406 a — impugnat nos undique, seducendo rationem, alliciendo voluntatem, opprimendo corpus II 279 b. 281 a — tentat aut vexando carnem, aut vulnerando naturalia, aut exspoliando gratuita II 511 a

— congrue permissus est tentare primos homines in effigie bruti animalis et serpentis II 494 b sq. — Figura serpentis significat ingressum tentationis per suggestionem et diffusionem veneni II 495 a — non fuit permissus tentare interius, sed per figuram et vocem sensibilem *ib.* 1* — Figura serpentis habuit faciem humanam *ib.* 2*, 3* — astute incepit tentationem a muliere II 497 a — tentando caute

DAE (14)

elegit viam efficaciorum *ib.* 3*, 4* — non poterat impugnare Christum II 281 a — Christum non poterat tentare nisi exterius *ib.* 4*

14 — Ad tentandum hominem primo motus fuit ex superbia, sed immediate ex invidia II 493 b — desiderat casum hominis sine suo fructu II 492 f. 4 — punitus est pro seductione hominis III 432 d. 4 — ex superbia appetit hominem sibi subicere, ex invidia, ipsum a superna felicitate impedire II 493 b — invidet homini, in quantum naturaliter desiderat beatitudinem, ad quam tamen pervenire non potest II 492 2* — invidebat homini, ne esset sibi superior quoad statum gloriae II 493 1* — eius mentem maxime possident superbia et invidia ex illa nascentis *ib.* a — aliquo modo delectatur in peccato hominis II 166 f. 3

— ut serpens est hominis inimicus II 495 a, 3*, 4*. 510 d. 2 — odit et affligit bonos et malos IV 525 a — quaerit socios suae damnationis IV 1039 f. 3 — Videtur, cum assistere animabus in egressu, ut damnatos ducat ad infernum IV 525 b — praesens est morientibus, ut eis insidiatur IV 525 2* — nos accusabit de exterioribus et visibilibus tantum II 233 1*

— non videtur esse minister punitionis in purgatorio IV 524 b sq. — non videntur esse tortores post iudicium IV 525 a. 981 d. 4

15 — habet potestatem in peccatores II 678 f. 3. 686 a — non regnat in mundo per localem inhabitationem, sed in mundanis per conversationem IV 527 1* — Civitatis diaboli fundamentum est libido II 150 f. 3 — eius potestas maxime consistit in obsessione corporum et excaecatione mentium III 405 arg. 3 — non habet super hominem plenum posse in tentando, sed habet posse peccatores in morte trahendi ad infernum II 687 b

— Deus iudicio iusto permisit, homines ab eis detineri, licet ipsi nullum ius haberent, illos detinendi III 413 d. 3 — Homo iuste subiectus est diabolo, cui sponte se subiecit illi consentiendo III 432 d. 1 — Homines se possunt ei subiugare et servos facere III 406 2*, 3*. 413 d. 3 — Multi homines potius volunt subesse diabolo quam Deo II 151 4* — Victoria diaboli consistit in subiugando sibi hominem II 679 5* — Victus a diabolo est eius servus II 678 f. 3

— Ante passionem Christi ei permittebatur amplior potestas ex iusio Dei iudicio et ex nostro vitio et defectu III 406 1* — habebat manum attrahentem et impellentem; prima per Christi passionem est amputata, altera debilitata *ib.* a — ante passionem Christi habebat potestatem trahendi etiam iustos ad limbum *ibid.*

— victus est in passione Christi III 405 f. 1, 2 — Post passionem Christi quodam modo ei subtracta est potestas in bonos IV 975 1* — post passionem non praesidet mundo, sed non desinit nos exercere III 406 1* — eius potestas com-

DAM

primatur et repatur per angelum prope Coram III 406 a

— In fine mundi Deus iusto iudicio permittet eius potestatem diluari II 470 d. 3 — In novissimis diebus crescet eius potestas iusto iudicio Dei propter perversitatem multorum III 406 2*

16 — possunt corpora humana intrare et vexare, Deo permittente, et tunc dicuntur corpora obsidere II 225 b. 234 b — Finis, ad quem Deus hoc permittit, est iustus, sed in particulari ignotus II 225 b — per subtilitatem et spiritualitatem potest quaecumque corpora penetrare et in eis subsistere *ib.* f. 2, 4, b — non potest esse in corpore ut influens et perficiens *ib.* 1* — potest esse simul cum anima in corpore ut motor, et in quantum diversimode ad illud comparantur *ib.* 3*, 4* — obsidere dicitur corpus, ubi est secundum substantiam *ib.* f. 3 — eorum maxima multitudo potest esse in uno corpore II 244 a

— nunc non tot obsidet, etiam inter infideles, ob efficaciam Sacramentorum Ecclesiae, quae etiam ad infideles se extendant III 406 3* — abhorret figuram crucis ut memoriam passionis *ib.* b, 3* — prohibetur ab Angelis, ne opprimat corpora II 283 b — potest expelli per virtutem creatam, quia potest arctari per contrariam potestatem IV 129 3* — Exorcismus non semper est efficax ad expellendum diabolum IV 773 2*

DAMNATI — per sententiam secundum iustam Dei decretum non possunt salvari IV 328 d. 3 — licet habeant naturalem aptitudinem ad bonum, non possunt mereri, quia potentia eorum impeditur ab exitu in talem actum II 835 3*. III 269 2* — sunt ligati et impediti ab omni opere IV 942 b — eorum voluntas est invertibilis quantum ad habitum, non quantum ad actum IV 1036 2* — possunt habere aliquam inordinationem actualem voluntatis, sed ea non demerentur, in quantum est eis versa in poenam II 182 b. IV 1037 5*

— habent dolorem de peccatis solum propter laesionem naturae et ex odio poenae IV 335 a. 4*. 1036 4*. 1032 4* — eorum poenitentia non est correctio voluntatis IV 1037 1* — Dolor poenalis autem ab ipsorum voluntate actum volendi peccare, sed non habitum voluntatis malae IV 1036 b — non appetunt peccare, sed appeterent peccare, si non crederent, se ex hoc puniri *ibid.* 1037 1* — nolunt se peccasse, sed non displicet peccatum, quia iniustum, sed poena iusta IV 1036 b, 4* — eorum synderesis est extincta quantum ad actum instigandi ad bonum, sed remurmurat malo ut causae poenae, vel etiam ut indebito IV 1032 4*

— Affectiones libidinosae, quae habent annexam delectationem, aliquo modo remanentur IV 1036 arg. 3. 1039 b — Affectiones malae, in quibus est poenalitas, tunc vigorantur usque ad furorem IV 1039 b — ex invidia et odio vellunt, nullos esse beatos, sed omnes miseros *ib.* f. 4, 5. 4040 a — affectu naturali et privato nollunt, ali-

quos damnari, aliis existentibus in gloria IV 1040 1*, 2* — ex aliorum damnatione non habent solatium *ib.* 3* — eorum miseria per invidiam crescet *ibid.*, 4* — Quomodo possint diligi, *vide V. Daemones* 12

— nullam habent cognitionem actualem, quae non faciat ad ipsorum cruciatum vel per se vel per accidens IV 1042 1* — sua peccata cognoscent non per novae lucis donationem, sed per poenae afflictionem *ib.* 3*. 1043 b — videbunt tantum tristitia et horribilia IV 1041 b — eis aliqua erunt manifesta ad cumulum poenae IV 1042 b — non habebunt lucem spirituales ad dirigendum nec ad delectandum *ibid.* 1043 b — non habebunt cogitationem nec affectum de bono honesto, sed tantum de commendo IV 1042 3* — eorum affectus plus corrumpitur quam intellectus *ibid.*

— In eis vigeat actus memoriae ad desolationem et confusionem IV 1043 b — Propter diuturnitatem non cadet in eis oblitio *ibid.* — Memoriae actus non impedit sensum poenae *ibid.* — possunt habere cognitionem de actibus nostris per coniecturam, vel per relationem daemonum vel aliorum IV 1048 b

— eis Christus secundum humanitatem apparebit terribilis IV 986 a. 987 3* — eis Christus apparebit in forma gloriosa humanitatis, et ex aspectu eius habebunt confusionem et poenam IV 987 b — non videbunt Christum iudicem in forma Dei, sed de eius Divinitate habebunt cognitionem per signa certissima et per effectus manifestos IV 986 b — non possunt nec debent habere virtutem ad videndam lucem Divinitatis *ibid.* — habebunt cognitionem de Deo quantum ad potestatem et maiestatem, sed non per speciem *ibid.* — dicuntur oblivisci Dei, ita ut non convertantur ad ipsum IV 1043 b

— cognoscunt Beatos, ut tristentur in consideratione gloriae illorum IV 1049 b — eorum poena post iudicium intendetur, ita ut non possint considerare gloriae dignitatem, sed tantum amissionem *ibid.* 1050 3* — post iudicium non possunt petere auxilium a Sanctis, ut dives petit IV 1049 b — non cognoscunt bonos per intuitum praesentiae, sed per considerationem intelligentiae *ib.* 4* — non vident gloriae essentiam, sed considerant Beatorum requiem *ib.* 2*

— omnes punientur iustissime, sed unus magis altero IV 961 b — eis non infligitur tota poena, quam meruerunt IV 959 b — habent maiorem poenam, quam erat delectatio in peccato *ib.* 4*. 1052 b — eis melius esset non esse quam esse in poenis IV 1038 a — simpliciter magis appetunt non esse, quam esse in poenis, sed hoc appetitu honesti non est magis appetendum simpliciter *ib.* b

— statim per ministerium daemonum ducuntur ad infernum IV 525 b — eis convenit esse in loco infimo IV 940 a. 941 b — Locus eis auget poenam IV 942 b. 943 2* — per sententiam definitivam

DAT

nunquam exeunt finaliter IV 942 b, 1* — non exibunt ex inferno nisi in die iudicii *ib.* b

— Remorsus conscientiae de culpis commissis non minuitur ob opera bona facta in vita IV 338 b — eis suffragia non prosunt, nec Ecclesia intendit orare pro eis IV 958 a, 3* — eorum poena potest augeri, non minui *ib.* 2* — non recipiunt poenae intermissionem nec diminutionem, nec ad tolerabilius portandum poenam fortificantur IV 358 a. 958 a. 967 d. 4 — in corpore et anima continue affliguntur, sed non moriuntur IV 930 a, 2* — Poena ignis et vermis non adimunt de substantia, sed continue affligunt IV 1053 3* De poenae aeternitate *vide V. Infernus et V. Poena*

— Ignis materialis affligendo corpus affligit et punit animam ei unitam IV 1051 1*, 3* *Vide V. Anima-passibilis et V. Ignis* — eorum voluntas punitur tum in se, tum in omnibus potentiis et membris IV 917 3*. 1042 4* — post iudicium adurentur ab igne, Dei iustitia nubente et flatu eius succedente, sine ministerio daemonum IV 525 a. 981 d. 4

— eorum vermis non videtur esse materialis IV 1051 a — Vermis affliget corpus per redundantiam ab anima *ib.* 1*. 3* — Dolor dicitur vermis, in quantum nascitur ex putrefactione peccati, in quo anima finaliter requiescit, et in quantum habet rationem morsus IV 1052 a sq. — Vermis est invariabilis, in quantum simul omnia peccata memorantur IV 1053 b

DAMNATIO — est sententia definitiva, quae non potest retractari nec ab ea appellari IV 884 3* — est sententia aeterna *ibid.* — in praesenti incipit per excaciationem infidelium IV 974 b — In damnatione aeterna est poenae inflictio et aeterna a Deo separatio I 860 d. 4 — Nemo debet velle damnari quantum ad separationem a Deo, sed recte posset velle aeternam poenam, si sciret absolutam Dei voluntatem, ut ei se conformaret *ibid.* — potest praedici, non revelari alicui I 681 d. 4. 860 d. 1 — non revelatur nisi ei qui est extra statum meriti II 176 b — est quodam modo tolerabilior ob opera bona facta, in quantum ea faciens minus peccavit, quam si ea omisisset IV 358 b

DAMNIFICATIO — proximi multiplex prohibetur quinque mandatis III 822 b sq.

DARE — dicit aliquid communicare per auctoritatem, vel tantum communicare liberaliter I 266 1* — ordinatur ad habendum, ita ut sit in facultate possidentis I 249 b. 250 2*. 335 d. 5 — Quod datur ut finiens vel perficiens, non est in potestate accipientis, et finiens potest simul dari multis I 250 3*, 4* — non transfert possessionem, deficiente acceptione ex parte alterius IV 702 2* — beatius est quam accipere, maxime in spiritualibus IV 537 4* — Nemo dat actum, quem non habet II 201 arg. 4. 340 6*

DAREM — potius dicit actum et concernit tempus I 239 d. 2. 327 f. 4, 2, a — non est proprie ratio doni, sed potius

DAV

e converso I 327 4* — dicitur de donis naturalibus *ib.* f. 3 — Deus dicitur aliquid dare cooperando et adiuvando, vel immediate infundendo II 191 6*. III 723 2* — Aliquis potest dare id quod habet formaliter, vel exemplariter, vel causaliter I 457 4*

DAVID — Triplex eius unctio signabat unctionem, quae est in baptismo, in confirmatione et in episcopi consecratione IV 177 d. 4 — est maximus Propheta et vidit altius et clarius ceteris, quia prophetia intellectuali I 61 d. 9 — habuit gratiam excellentem in statu coniugii IV 744 a sq. — post peccatum resurrexit devotior III 676 f. 3 — numerando populum peccavit superbia, cum vellet glorari in multitudine populi IV 344 d. 13 — recte punitus est per devastationem populi *ibid.*

DE — dicitur habitudinem partis ad totum, vel principium ad principium III 292 d. 3 — dicitur habitudinem principii passivi I 115 arg. 3 — significat causalitatem, vel ordinem II 18 6*. IV 251 arg. 4 — accipitur materialiter, ordinaliter vel originaliter I 445 arg. 2 423 a. II 18 6* — accipitur causaliter, materialiter, vel tantum occasionaliter I 834 d. 4

— importat aliquam unitatem et convenientiam vel in substantia et natura, vel in conformitate secundum aliquod commune III 292 d. 3 — aliquando dicitur conformitatem et partialitatem I 335 d. 6 — De aliquo dicitur quod habet partem, et magis id quod habet totam substantiam I 415 f. 4 — accipitur etiam substantialiter, et sic infert substantialem convenientiam inter extrema *ib.* b — cum accipitur substantialiter, hoc est vel partialiter, vel ordinaliter, vel originaliter *ibid.* — dicitur in divinis, sed non conversim *ibid.* 350 6*

DEBITUM — vel est ex caritate, vel ex necessitate III 395 d. 4 — ex commisso proprie obligat voluntatem, ex promisso est merae liberalitatis et recipitur in Deo I 777 d. 3 — est necessitatis, vel congruitatis, quod spectat ad supererogationem III 660 2* — Deo est iure conditionis, vel reatu praeviationis, et hoc homo non potest solvere per se ipsum III 426 2* — potest solvi a debitore, vel etiam ab alio IV 530 f. 4 533 3*

— ex necessitate non tollit meritum simpliciter, sed diminuit III 395 d. 4 396 d. 5 — Homo reddendo debitum Deo simul satisfacit et meretur IV 367 v. 534 6* — Ante debitum plene solutum nemo liberatur a purgatorio IV 531 5*

— aliquando debet reddi, etsi illicite petatur IV 743 d. 4 *Vide V. Copula*

DECALOGUS — continet regulam iustitiae, secundum quod dicitur lumen rationis rectae III 813 b. 820 b — debuit dari per modum obligationis, non tantum per modum instructionis III 813 b sq. — recte comprehenditur in numero denario III 823 b — in eo est numerus sufficiens et ordo conveniens mandatorum III 825 b — propter praerogativam dignitatis et stabilitatis scriptus est in tabulis lapideis III 820 b — eius praecepta data sunt immediate po-

pulo, quia capti facilia *ibid.* — Explicatio et distinctio mandatorum decalogi respicit statum legis scriptae, obligatio etiam statum naturae III 819 b sq. 4*

— In decalogo praecipuntur vel prohibentur ea quae de se sunt bona vel mala III 848 f. 4 — obligat ad opera meritoria et ad opera iustitiae III 844 a — quaedam prohibet principaliter et explicate, quaedam ut annexa et implicite, antecedenter vel consequenter IV 412 d. 2 — secundum ordinem iustitiae generalis sufficienter ordinat hominem ad Deum per praecepta primae tabulae, ad proximum per praecepta secundae I 846 a sq. III 712 a. 822 a. 828 b

DECEPTIO — venit ex deordinatione iudicii II 490 b. 540 b — non est sine usu rationis II 541 4* — quae est cum firma credulitate, proprie dicitur error II 540 a sq. — maxime accidit in iudicando de contingentibus II 490 b. 540 a

— semper est malum II 539 f. 2. 540 b — est contra appetitum naturae rationalis II 540 f. 4 — in iudicio practico potest esse peccatum II 541 4* — ex ignorantia facti non est contra iustitiam IV 680 b. 681 3* — facti excusat IV 708 3*

DECIMATIO — ut actus moralis est decimae partis oblatio pro sustentatione sacerdotum III 82 a — significat perfectam remunerationem IV 35 b — significat hominem redemptum III 84 2*, 3*. IV 36 a — significat peccati recognitionem, attribuendo Deo bona, nobis mala, et peccati dimissionem in separatione decimae partis in partem Dei IV 36 a

— ut actus moralis et sacramentalis respiciebat tantum praesens, ut actus figuralis praefigurabat curationem universalem per oblationem Christi III 82 a. 84 b — est actus pro persona III 82 3*. 84 2*, 3* — ut actus sacramentalis erat contra originale peccatum III 82 a. 3*. IV 35 b sq. — Omnes in Abraham decimati sunt, qui curandi erant III 82 a. 4*. 83 b

DECISIO — violenta partis necessariae, deficiente restauratione, est via ad corruptionem II 480 4*

DECOR — Ad decorem requiritur ordo IV 508 b — spiritualis augetur per gratiam, sed corporalis contemnitur IV 609 3*

DECURSUS — In decursu rerum attenditur universi decor et perfectio II 478 3* — Inquisitio et decursus necessarius est in statu viae, in patria erit simplex aspectus III 687 a. 5*. 754 3*

DEFECTIO — Aliquid producit de materia per defectionem, cum forma praexistens corrumpitur I 334 d. 4

DEFECTUS — privat positionem vel etiam ordinem II 874 b — boni malum est IV 768 arg. 1 — proprie et maxime est defectus eorum quae sunt necessaria ad salutem III 808 d. 1 — in rebus est ratio multiplicationis earundem I 440 a

— nullus purus est a Deo II 853 4* 854 f. 4. 855 b — nullus est a Deo et nullum inordinatum, cum unum repugnet eius potentiae, alterum eius sapientiae II 855 a.

DEF

857 d. 2, 3. 877 d. 5 — Deus non potest facere defectum, qui privat ordinem, nec aliquid, quo facto necessario talis sequitur defectus II 874 b — Defectum, qui non privat ordinem, Deus non facit, sed potest facere aliquid, ex quo necessario sequitur ille defectus, et defectus potest ei attribui secundum quod ordinatus *ibid.* — non potest esse in Deo nec a Deo, quia Deus non deficit in essendo nec in agendo I 749 b — non habet causam efficientem, sed deficientem I 464 7*. 720 f. 6, b. II 27 4*. 40 2*. 806 f. 3, 4. 854 f. 4. III 335 2*

— naturalis est defectibilitas, quae inest creaturae hoc ipso, quod est ex nihilo I 461 7*. II 807 a — naturales et personales III 333 a — quadruplex in homine secundum quatuor actus et potentias I 760 d. 3 — voluntatis triplex, naturalis, culpabilis, poenalis II 807 a — quidam sunt ex culpa, et quidam via ad culpam III 333 a

— culpabilis non sequitur necessario naturalem, sed poenalis necessario culpabilem II 807 a sq. — poenales nostri non sunt ex naturae institutione, sed ex culpa et ex Dei punitione III 333 a — in nobis sunt contracti ratione propagationis naturae et corruptionis concupiscentiae III 334 b sq. — virtutis naturalis valent ad victoriam de peccato III 334 4*

DEFICERE — Id deficit quod est citra perfectionem I 57 f. 2 — facilius est quam proficere II 645 2*. III 658 b. 674 f. 5 — est infra terminos naturae I 45 d. 16. II 455 3* — Liberum arbitrium se ipso potest deficere II 645 4*

— Omne deficiens est a causa deficiente II 806 f. 4 — Deficiente materia et forma, ipsum ex illis constans deficit IV 680 f. 5 — Aliquid deficit per defectum alimenti, vel per actionem contrarii IV 476 d. 2

DEFORMATIO — Deformari est facilius quam informari III 499 1* — Unus circumstantiae defectus deformat operationem II 582 a — Deformatum opus non opponitur immediate informato III 817 5*

— animae proprie est in mortali peccato per ablationem imaginis recreationis et gratiae, non vero in veniali II 966 3*

— Tota imago deformatur per culpam, culpa tamen est in sola voluntate II 953 5* — Quolibet peccato deformatur tota imago propter absentiam luminis gratiae, sed per diversa vicia deformatur specialiter propter deordinationem in actibus alicuius potentiae, quae ad imaginem pertinet III 804 4* — imaginis est contumelia Dei nec potest esse a Deo II 854 f. 3

DEFORMITAS — quae est in peccato, placet voluntati, quae non adhaeret iustitiae II 453 1* — culpa est causa deformitatis poenae IV 916 arg. 4 — animae est proprie dicta privatio II 114 2* — peccati est ex debiti privatione, manente obligatione *ibid.* 783 a. 975 a. IV 576 4* — non solum est privatio pulchritudinis, sed etiam rectitudinis II 832 4* — dicit deordinationem in anima ratione aversionis II 975 b — ex quocumque peccato est eiusdem speciei *ibid.*

DEG

— corporis est qualitativa, vel quantitativa IV 915 a — non est de natura corporis IV 914 f. 2-4. 915 a — naturaliter venit ex errore virtutis producentis IV 916 1* — in rebus non est a Deo, sed a defectu et errore naturae II 868 3* — competens meritis damnatorum a Deo in reformatione debet restitui IV 916 2* — nulla erit in corporibus Beatorum IV 915 a sq., 3*

DEGENERARE — fit aut quantum ad communem formam in aequivocis, aut quantum ad proprietates generantis, aut quantum ad diversitatem naturae, quae est in omni nativitate creata I 353 d. 11

DEIFICATUM — proprie importat unionem Dei cum aliquo antecedente III 183 d. 2

DEIFORMITAS — in creaturis rationalibus est secundum potentiam intellectivam, non secundum substantiam II 50 a — maxime est secundum affectum II 263 f. 4 — Anima fit deiformis per habitum informantem III 297 a — est per unum habitum in omnibus potentiis IV 1007 a

— est in gratia et gloria IV 1007 a — fit per influentiam gratuitam Dei in animam III 305 b — Anima fit deiformis per lucem sapientiae et rectitudinem iustitiae III 337 a — in gloria efficitur per suspensionem speciositatis a Deo II 239 b — convenit intellectui humano per gloriam II 50 a — In patria intellectus est deiformis per complementum gloriae III 687 a — Anima per eam non proportionatur Deo quantitative, sed qualitative II 546 b, III 305 b — secundum maiorem vel minorem eius participationem erit ordo in gradibus praemiorum in gloria II 546 b — maior facit Deum perfectius cognoscere III 296 f. 4, 297 b

— maxime perficit vim cognoscitivam II 80 4* — perfecte tollit defectum virtutis cognoscentis I 69 a — tollit obscuritatem ignorantiae et replet luce sapientiae et rectitudine iustitiae III 337 f. 4, a — Intellectus deiformis per gloriam simul potest cognoscere multa in Verbo II 80 4*, III 311 b, 382 3*, 517 3* — Intellectus per gloriam potest cognoscere infinita III 316 a — Deiformis proprie est intellectus gloriosus per assimilationem in statu perfecto, sed aliquo modo deiformis dicitur intellectus, qui actu intelligit per id quod habet in se, sine susceptione specierum II 50 a, 123 1*

— est medium disponens ad visionem immediatam Dei II 546 b — est dispositio reddens oculum animae aptum ad videndum Deum, assimilans eam Deo secundum qualitatem III 305 b — Anima ad cognoscendum Verbum informatur influentia luminis aeterni, per quod fit deiformis III 297 a sq. 308 1* — Influentia luminis conformat Verbo sub ratione lucis et exemplaris III 308 4*

DELECTATIO — est coniunctio convenientis cum conveniente et sensus eiusdem I 38 arg. 4, II 481 2*, 538 arg. 5, III 774 b — Ad delectationem concurrunt delectabile et coniunctio cum potentia I 41 a — est in instanti, quia se habet per modum quietis et

non ipsius coniunctionis cum conveniente IV 391 f. 3 — est quies in obiecto conveniente *ibid.* 1018 arg. 3 — sequitur ad inclinationis quietationem et indigentiae suppletionem, ubi adest sensus I 39 1* — est finis, ad quem quisque tendit III 605 f. 2

— est ex obiecto, vel quia conveniens, vel etiam quia perficiens vel conservans IV 1019 2* — respicit convenientiam III 577 3* — est a bono sub ratione boni, cum praesens est *ibid.* — Id delectat, quod habet rationem boni et pulchri I 36 b, 38 f. 3, 41 a — Delectabile est differentia boni I 36 f. 2 — Quaedam simul delectant et laedunt II 826 a — perfecta est in solo Deo I 41 a

— non est nisi in cognito IV 1018 arg. 3 — est actus voluntatis, coniuncta apprehensione rationis II 561 5*, III 774 b — requirit actum cognitionis I 36 b — aliqua est sine cognitione collativa I 43 d. 8 — dispositive est a cognitione, sed essentialiter ab amore I 37 2* — est in potentia affectiva I 760 d. 3, II 899 arg. 5 — magis proprie est in voluntate et ab ea in alias vires redundat I 37 1* — interior animae redundat in potentias exteriores III 438 4*, IV 1019 3* — carnalis est in ipso coniuncto II 766 b

— summa potentiae est in suo actu IV 1018 arg. 4 — Virtus, quae habet suum obiectum, delectatur, si cognoscit I 36 arg. 4 — Virtus cognoscitiva delectatur in facilitate et completionem sui actus II 480 arg. 3 — maxima est in intelligendo credita I 41 a

— in uno minuit alios motus animae, non tamen illos, ad quos ipsa ordinatur IV 1019 1* — intensa potest ad tempus auferre rationem et remorsum conscientiae II 912 b, 913 2* — minuit poenam vel expellit III 764 arg. 4 — Amore crescente crescit gustus et delectatio *ibid.* — sequens sensibilem experientiam non commensatur gradibus dilectionis III 652 2* — summa est fruitio I 38 f. 3, 40 b — spiritualis intensitate praecellit corporalem IV 520 b — sensibilis est in mediis I 38 arg. 2

— naturalis magis est in sensu visus quam in aliis II 481 4* — Visus et auditus delectatur de obiecto nobiliori et spirituali *ibid.* — in tactu repugnat statui spirituali et convenit statui miseriae *ibid.* — inordinata maxime est in tactu et gustu II 746 b — aliorum sensuum reducitur ad delectationes tactus et gustus II 978 b — est in nutritiva et generativa ratione sensus adiuncti II 746 a sq., 4* — In potentia generativa est maior vehementia delectationis II 582 a — omnis oritur ex apprehensione boni ut nunc, carnalis autem ex motu sensualitatis II 579 2* — est in sensualitate ex apprehensione delectabilis et transit in rationem, cum ratio, postquam advertit delectationem et percepit, in ea persistit II 578 b sq.

— Non omnes delectationes debent referri ad Deum sub praecepto gravi, nisi quatenus prohibetur, ne ibi constituatur ultimus finis IV 726 b — Quaerens delectationem est mercenarius III 605 f. 2 —

DEN

Licet delectari sit licitum, tamen velle et quaerere delectationem potest esse malum IV 726 b — de rebus spiritualibus est licita I 40 b

— In intensione delectationis est deordinatio II 481 f. 2, b — qua pervertitur rectus ordo in ipsa ratione, est peccatum IV 722 arg. 2 — In sensualitate ante adversionem delectationis est veniale II 581 b — ante plenum consensum post adversionem delectationis est peccatum veniale, vel mortale *ibid.* — Consensus in delectationem verus vel interpretativus est mortale *ibid.* — morosa in omnibus peccatis vitanda est II 587 d. 1 — carnalis maxime est periculosa II 582 a

— quaedam est in omnibus peccatis II 846 1* — Peccatum non placet nisi propter libidinosam delectationem IV 1036 arg. 3 — magis est coniuncta peccato carnis II 587 d. 4, 746 2* — quatenam sit in genere luxuriae II 582 a — pravae in statu naturae lapsae possunt coerceri, ut non consentiamus, sed non, ut non sentiamus III 370 b, 729 d. 4 — in rebus sensibilibus a viris spiritualibus debet extirpari III 652 2*

DELERE — Quod delet aliquid aliud habet aliquo modo oppositionem ad illud IV 547 f. 2

DELIBERATIO — secundum processum naturae indiget successione et tempore II 116 f. 3, 117 4*, III 382 3*

DELICIAE — maximae sunt in amore mutuo I 498 a

DEMONSTRATIO — fit per causam proximam, necessariam et immediatam, quae sit causa propria et determinata ad talem effectum I 807 3* — fit de his quae sunt semper, et si fiat de his quae frequenter, non tamen ut frequenter, sed ut semper IV 800 d. 5 — quia et propter quid III 521 f. 2 — ad sensum et ad intellectum III 254 3*, IV 189 arg. 4

DENARIUS — est numerus perfectissimus, quia habet in se perfectionem unitatis, ternarii et senarii II 254 b, IV 35 b — In denario ob eius perfectionem est status III 823 b — Duo denarii significant duo testamenta I 23 d. 2

DENOMINATIO — Res denominatur ab eo quod habet modum differentiae et complementi I 704 f. 2 — est a causa particulari, non ab universali I 707 a — non debet fieri ab eo quod accidit et abesse potest IV 677 arg. 4 — non fit ab his quae raro accidunt, sed frequenter III 851 3* — fit ab optimo in re, in quantum inest essentialiter et inseparabiliter II 626 d. 3 — fit ab optimo II 249 4*, IV 472 b — debet fieri a digniori I 44 arg. 2, IV 247 f. 3, 637 d. 2, 678 1* — fit a notiori III 47 2*, 183 d. 2 — fit a termino III 451 6* — Actiones et mutationes denominantur a terminis I 233 arg. 3

— fit a digniori, nisi nomen, quod pluribus convenit, sit attribuendum digniori II 249 a, 2* — Nomen generis aliquando appropriatur speciei incompletae et imperfectae, quae caret nomine proprio I 233 4*

DEN

II 473 d. 4 — Relatio, quae est inter aliqua extrema, recte denominatur ab eo, in quo est maior dependentia IV 677 f. 3

— simpliciter et secundum quid III 175 5*. IV 273 f. 4 — Denominativa praedicatio est per concretionem I 227 d. 2. 468 3*. 475 f. 4. 557 arg. 6. 580 4* — secundum intellectum componentem fit ab abstracto ad concretum, secundum intellectum resolventem e converso I 462 d. 3

— Nihil denominat aliquid, nisi ad quod comparatur ut informans vel inhaerens I 559 f. 2. 652 f. 3 — fit propter indivisionem convenientiae, vel propter solam circumincessionem et concomitantiam formarum diversarum III 591 a sq. 715 3* — est per inhaerentiam, vel per circumincessionem, cum unum ad alterum ordinatur II 658 5* — Praedicatio denominativa per modum inhaerentis non est nisi ab accidente I 475 f. 4. III 456 4* — potest esse a substantia per modum immutationis et possessionis et unionis III 456 4*

DENSITAS — et raritas differunt situ partium II 359 a — Raritas et densitas in simplicibus disponit ad diversas formas II 358 b — Rarum et densum sunt ad invicem transmutabilia et eorum est una materia II 303 b — et raritas in elementis causatur a frigido et calido, in caelis autem est solum secundum diversum partium situm II 358 b

DEORDINATIO — in actu et in anima est proprie culpa II 975 b — in anima ratione aversionis dicitur deformitas, ratione conversionis macula *ibid.* — in actu est causa deordinationis in voluntate secundum habitum II 823 4* — voluntatis est principalis effectus peccati, in quantum laedit naturam II 987 b

— inchoatur in potentia inferiori, consummatur in superiori II 585 b — perfectā consistit in aversione a Deo et consensu deliberato II 584 a. 585 b — potest esse in sensualitate respectu actus debiti, et sic est peccatum veniale II 584 a sq. 585 4* — nulla est a Deo II 855 b

DEPENDENTIA — omnis facit id quod dependet a summa simplicitate recedere, cum non sit sua dependentia I 469 b — Omne dependens ab aliquo principio hoc ipso cadit in aliquam compositionem II 91 a — maiorem maior sequitur inclinatio III 646 f. 4 — Dependens non potest alterum terminare I 323 arg. 5.

— sequitur habitudinem in creaturis ratione imperfectionis I 373 5*. 525 f. 4 — Agens in aliud ob indigentiam aliquo modo dependet ab illo I 747 a. 3* — essentialis facit relationem realem I 525 b — Relatio, quae fundatur super dependentiam essentialem, non addit aliud secundum rem, sed secundum rationem I 528 d. 4. II 35 a — est in omni creatura, quia habet esse aliunde I 467 f. 3. 468 b. 469 b — nulla est in Deo I 525 f. 2, b

DEPERDITIO — continua est in tempore II 65 4* — continue fit in vi nutritiva per calorem IV 662 4* — humidi nutrimentalis restauratur per cibos, humidi radicalis vero

tantum restaurabatur per lignum vitae II 468 6*. IV 662 4* — In statu innocentiae fuisset deperditio secundum aliquam partem, sed simul etiam restauratio II 466 3*

DERIVATIO — dicit praëxistentis formae permanentiam cum loci mutatione sive cum actione I 334 d. 4

DESCENSUS — est motus ad id quod deorsum est IV 923 f. 4 — qui est ex impotentia, est contrarius ascensui III 460 4* — In descensu est multiplicatio et virtutis diminutio IV 508 b — In descensu non est ordo sicut in ascensu II 986 4*

DESIDERIUM — non est spes, sed quaedam differentia amoris III 577 a — non est nisi boni eligibilis IV 4038 2* — est boni sub ratione futuri III 577 a — proprie est rei absentis III 616 b — large dictum excludit fastidium et potest esse rei praesentis III 647 a. 685 2* — potest esse respectu habiti, ut continuetur III 585 d. 5

— si completur, delectat, frustratum contristat II 287 arg. 4. IV 4039 arg. 3 — Quo maius est desiderium, eo maior delectatio ob completionem II 480 arg. 4 — rerum spiritualium quanto est maius, tanto magis delectat IV 520 b. 522 b — rerum spiritualium non parit tristitiam, sed gaudium IV 520 a — summi boni necessario habet secum iunctam fruitionem et aliquam realem possessionem *ib.* b — absolutum et conditionatum II 288 4* — Fuga magis nocivi praevallet desiderio minus delectabilis IV 4037 f. 3

— veri boni in generali est naturale, sed non disponit ad gratiam II 683 2* — boni aeterni est gratiae et caritatis III 606 b — mortis potest esse bonum et malum III 654 d. 6 — bonorum temporalium secundum affectum humanum non est secundum intentionem Evangelii IV 764 d. 6

DESINERE — implicat non esse III 257 4* — habet duplicem expositionem secundum terminum intrinsecum et extrinsecum IV 426 4* — est in eodem instanti cum incipiendo secundum mensuram communem IV 250 b

DESPERATIO — necessario sequitur ex cognitione certa futuri casus II 438 4* — oritur ex praecedentibus demeritis et culpis III 572 b — respicit solum ad iustitiam et ad merita III 583 d. 2 — est in contumeliam divinae misericordiae II 992 a. 995 4* — Gravitas culpae cum misericordiae divinae abundantia considerata non inducit in desperationem, sed in contritionem veram IV 542 d. 4 — ex malitia non tollit fidem et potest esse sine peccato infidelitatis II 995 4*. 997 d. 3

— est vitium demergens in profundum peccati III 572 b — facit inhabilem ad tendendum in Deum II 998 a — est peccatum contra Spiritum sanctum, non in quantum est contra spem, sed ut directe repugnans dispositioni ad gratiam poenitentialem II 993 4* — ex pusillanimitate non est contra Spiritum sanctum II 995 4* — in damnatis facit ad cumulum mali III 685 4*

DESTRUCTIO — ponit mutationem II 31 f. 4 — Multa possunt destrui, quae non possunt construi IV 773 2*

DEUS

DETERMINATIO — Determinans aliquid distinguitur ab illo I 571 arg. 1 — debet sumi a digniori, si minus dignum conformatur digniori I 246 6* — obiecti quodam modo distrahens ad alia principia facit scientiam distinctam, alteri subalternatam I 41 4* — ad bonum per naturam repugnat libero arbitrio creato II 555 a sq.

DETESTATIO — mali potest esse sine motu irae III 340 a

DETRACTIO — Qui revelat alienam culpam peccat graviter IV 564 f. 2 — eius periculum in confessione peccati alieni IV 565 b

DEUS — 1 *Nomen* 2 *Existentia* 3 *Natura* 4 *Actus* 5 *Ens absolutum* 6 *Distinctio a creatura* 7 *Esse* 8 *Immaterialis* — *Forma* 9 *Substantia* — *Accidens* 10 *Attributa relate ad essentiam et inter se* 11 *Perfectio* 12 *Veritas* 13 *Bonitas* 14 *Conditiones generales* 15 *Simplicitas* 16 *Quantitas* 17 *Totalitas* 18 *Infinitas* 19 *Aeternitas* 20 *Immutabilitas* 21 *Immensitas* — *in loco* — *in rebus* 22 *Natura et suppositum* 23 *Essentia una in pluribus* 24 *Unus Deus* — *Plures personae* 25 *Unitas et Trinitas* 26 *Unitas* — *Numerus* — *Distinctio* — *Alietas* 27 *Unitas essentialium* 28 *Commune et proprium* 29 *Dictio exclusiva* 30 *Circumincessio* — *Nexus* 31 *Aequalitas* — *Similitudo* 32 *Ordo* — *Principium* — *Causa* 33 *Modi dicendi secundum substantiam et relationem* 34 *Significatio nominum abstractorum et concretorum* — *Essentia, Substantia etc.* 35 *Nomen Deus* 36 *Nomina essentialia et personalia dicta communiter et proprie* 37 *Dicta singulariter et pluraliter* 38 *Relativa* — *Connotativa* 39 *Dicta ex tempore* 40 *Praedicatio* 41 *Modi praedicandi* 42 *Principium rerum* 43 *Agens perfectum* 44 *Agens voluntarie et sapienter* — *Aliae conditiones actuum divinarum* 45 *Agens sine materia, sine dispositione, sine causa media* 46 *Agens sine mutatione, sine relatione reali* 47 *Causa prima* — *cum aliis causis* 48 *Causa triplex* 49 *Causa non constitutiva* — *finalis* 50 *Causa exemplaris* 51 *Res in Deo* 52 *Rationes rerum, secundum quas Deus agit* — *Miracula* 53 *Operum Dei perfectio et ordo* — *Manifestatio perfectionum divinarum in effectibus* 54 *Defectus in rebus* — *Malum poenae* 55 *Providentia* — *Administratio* 56 *Influxus in animam* 57 *Complevis animam* 58 *Unio* — *Acceptatio* 59 *Honor* — *Dilectio Deo debita* 60 *Cognitum et ratio cognoscendi*

1 — ita est nomen proprium, ut non dicatur de creaturis I 276 b — Nomen Deus non communicatur creaturae et de ea non dicitur nisi aequivoce III 220 1* — dicitur de aliquo per essentiam, vel per communicationem idiomatum III 324 a — dicitur de pluribus nuncupative et adoptive I 402 a. II 27 1*

— naturaliter dictum significat divinam naturam cum conditionibus incommunicabilibus, sicut nomen proprium, nec habet plurale I 401 f. 2. 402 a. 3* — dicit formam immultiplicabilem I 98 3*. 401 f. 4.

102 3°. 358 f. 2. 363 f. 6 — non dicitur pluraliter, cum importet formam non multiplicatam I 413 f. 2. 415 a — non recipit signum universale *omnis* I 358 f. 2. 363 f. 6 — Vox dñi quamvis non habeat significationem congruam, tamen vere negantur plures dñi I 102 2° — apud Hebraeos potest dici in plurali propter diversos modos exprimendi *ib.* 4°

2 — Deum esse clauditur in ipso subiecto I 455 a — Divinam veritatem esse probat omnis veritas et natura creata *ibid.* — Veritatem primam esse probat omnis propositio affirmativa, non tamen propositio negativa I 153 f. 6, 7. 455 a — Ex triplici genere causae arguitur Dei existentia I 77 d. 4 *Vide V. Cognitio + Deus cognoscibilis* — Impossibile est esse plures Deos, nec recta ratione intelligibile I 52 a. 4° *Vide infra 25*

3 — est primus in genere entium, nec potest esse nec cogitari prius I 465 f. 4 — non habet prius simpliciter nec secundum quid I 523 f. 3 — est supra ordinem universi III 25 a — non est ens inter omnia, sed super omnia I 443 b — Deo non est superius, quia nihil simplicius I 473 2° — est ens nobilissimum I 465 f. 3

— est simpliciter summum in re et in cogitatione I 51 f. 3. 52 a — Nihil maius Deo cogitari potest nec aequale I 50 b. 52 a. 768 f. 4 — Deo ut simpliciter summo nihil aliud ab ipso potest intelligi, parificari I 52 a — Deo nihil potest cogitari simile secundum aequalitatem II 449 a sq. 3° — cum sit infinitus, nihil potest ei aequari I 771 f. 4. II 396 6° — ad nullam creaturam refertur ut inferius vel aequale, sed ut superius et excellens I 644 b — In comparatione esse creati et increati est excessus impropotionalis et infinitus I 462 d. 4. 463 d. 6. 768 f. 4 *Vide V. Creatura - in relatione ad Deum*

— Divina natura non est in genere determinato I 358 f. 5 — non est in uno genere determinato nec in pluribus generibus I 473 b — est extra omne genus I 474 3°. 475 d. 4 — non potest in ullo communicare cum alio I 51 f. 4. II 394 b. 396 6° *Vide V. Commune et V. Creatura, ut supra* — Divinitas nulli communicari potest sicut forma inhaerens substantialiter vel accidentaliter III 324 a *Vide infra 49*

4 — est purus actus et nullo modo in potentia I 78 d. 4. 456 f. 3. 457 b. II 63 a. 318 4° — in Deo propter sui nobilitatem est aptitudo actui coniuncta, immo ipse actus I 481 a — In Deo potentia omnino est actus II 63 3° — In Deo non est potentia nisi actui coniuncta I 51 arg. 4. 53 f. 4. 425 f. 3. 409 b — In Deo propter summam actualitatem non distat actus a potentia, nec posse antecedit esse I 185 a — respectu nullius est in potentia II 412 4°

5 — In Deo nulla est dependentia I 525 b — solus est independens I 469 b — ut summum bonum non habet dependentiam nec indigentiam I 44 d. 42 — Divina essentia est omni perfectione perfecta, et potentia eius est omnimoda indivisione indi-

visa, et ideo a nullo dependet, nullo alio indiget I 747 a — a nemine recipit I 361 3° — nihil habet ab alio nec simpliciter nec secundum quid ab eo distincto I 524 a — si sine rebus perfectus non esset, nec cum rebus esset perfectus II 24 a. — non potest esse aliud a se I 747 4°

6 — se ipso distinguitur a creatura I 362 6° — In divinis est essentia distincta ab aliis essentiis per se ipsam I 424 a — habet in se esse distinctum a rebus, simplex et infinitum I 473 b, f. 2, 3. — distinguitur se ipso, non per differentiam contrahentem *ib.* 4° — perfecte distinguitur a creatura ut causa a causato, et ens actu ab ente in potentia I 362 6° — distinguitur ab esse creato maxime per veritatem, immutabilitatem et simplicitatem sui esse I 462 d. 2 *Vide V. Creatura - distantia a Deo*

7 — habet nobilior esse quam creata I 462 d. 4 — solus vere est I 450 arg. 4 — solus habet verum esse, quod nihil habet de possibilitate, nihil de vanitate, nihil de non entitate I 451 b — Esse Dei non est accidens, quia est a se ipso I 164 d. 8 — est ipsum esse, quo nihil melius cogitari potest I 455 a — Esse in Deo est ipsa substantia II 865 b

8 — Causa materialis non cadit in Deo I 77 b — In Deo nullo modo recipitur materiale principium I 354 b. 361 a — non est materia nec aliquid compositum ex materia I 360 f. 4 — In Deo non est aliquid materiale et formale I 475 f. 3. 587 f. 5. 594 6° — In Deo non est causa materialis nec respectu sui nec respectu creaturae I 360 f. 4. 361 2°, 3°. II 414 f. 3. 412 a — In Deo non cadit modus materiae ut ex qua, sed modus ut de quo et in quo I 591 4° *Vide infra 49*

— In Deo non est forma constitutiva, sed exemplaris I 361 2° — dicitur forma, quia est actus purus non dependens a possibili *ibid.* — est forma absoluta, non informans I 591 6° — non dicitur forma ut perfectio materiae, sed ut essentia, quae habet esse in omnimoda actualitate et completionem, et nullo modo potest venire ad alterius compositionem II 294 5°. III 442 d. 2 — quia est forma excellentissima, respectu eius nihil se habet ut forma I 640 arg. 2 — Forma in divinis non dicitur habitudinem ad informatum secundum rem, sed secundum modum intelligendi I 407 b. 594 6°. III 442 d. 2 — Deitas se habet ad Deum ut informans sive denominans I 420 d. 3. 446 d. 2. III 442 d. 2

9 — solus est ens per se, quia nullo egens I 473 2° — nihil habet per participationem, quia nihil est maius Deo I 400 d. 4 — est quidquid habet I 465 f. 2 — est omne id quo perficitur et denominatur I 572 f. 4-3 — Omnia, quae dicuntur de Deo, sunt ipse Deus et eius substantia I 398 a — Proprietates essentielles transeunt omnino in substantiam I 453 4°. 565 d. 4 — Quidquid est in Deo est Deus I 623 f. 3. 694 f. 4 *Vide infra 27* — Propter simplicitatem divinam nihil est quod differat vel inhaereat

essentiae sicut accidens I 452 4° — In Deo nullo modo est accidens, cum nihil ei adveniat I 462 d. 5. 475 f. 4. 523 f. 2. 524 a. 525 b — In Deo non est accidens, sed totum substantia est I 456 f. 2. 460 a. 498 4° — In divinis non est accidens, sed substantia et relatio I 446 arg. 2

— In divinis dici secundum substantiam non est dici per se, sed ad se I 398 2°, 4° — Omnia nomina relativa et absoluta in Deo dicunt substantiam ut ens per se, sed absoluta dicunt substantiam ut ad se *ib.* b. 4° — Nihil dicitur de Deo secundum accidens sumtum per oppositionem ad substantiam et ad per se *ib.* a. 523 f. 4. 524 a — Id quod convenit Deo respectu creaturae convenit et per se, sed non necessario I 524 b. 4° — Praedicatio in divinis excedit communem, quae est per se et per accidens I 576 4°. III 472 4° *Vide infra 40*

10 — In Deo omnino idem est essentia et attributa I 352 d. 6. III 300 b sq. — Quae significant essentiam et proprietatem non sunt synonyma, sed manet ratio subiecti et proprietatis secundum modum significandi et modum intelligendi I 452 b. 394 2° — Inter attributa et essentiam est distinctio secundum modum loquendi vel intelligendi a parte nostra I 351 d. 3. 565 d. 4 — Eorum quae in divinis dicuntur per modum quantitatis et substantiae a parte rei nulla est differentia I 351 d. 3. 375 d. 4. 394 5° — In divinis valet argumentum a substantia ad quantitatem, cum sint omnino idem I 375 d. 4 *Vide infra 40*

— Attributa absoluta differunt ratione a parte nostrae apprehensionis et solo modo loquendi I 453 2°, 4°. 565 d. 4. 587 b — Bonitas et magnitudo sunt ipsa essentia, sed differunt secundum modum significandi I 475 d. 4 — Attributa non differunt a parte intelligendi solum, sed illis rationibus respondet pluralitas in creaturis, et in Deo vera unitas complectens illam totam I 394 3° — Intellectus noster vere multis modis intelligit et diversis nominibus exprimit divinam, quia omnia in Deo habent veram existentiam I 440 a. 804 b — Per diversa attributa essentia alio modo significatur non per respectum ad aliqua connotata, sed propter substantiae infinitatem, in qua omnes perfectiones sunt unum I 805 4°

11 — est omnino perfectissimus I 360 f. 2 — In Deo omnis conditio nobilitatis debet poni in summo I 465 f. 3 — Quidquid est perfectionis est ponendum in Deo proprie I 480 f. 3. 495 f. 2. 235 f. 4. 342 f. 3. 405 f. 3. 406 2°. 746 f. 2. 806 f. 6. II 24 b. III 9 f. 5. IV 963 4° — Deo semper est attribuendum quod nobilior est I 54 arg. 2. 55 f. 4. 654 f. 4. 694 f. 3 — Deo attribuenda est pars contradictionis complementum sunt in Deo essentialiter, dicentes incompletionem causaliter tantum I 305 d. 5

— In Deo est perfectio simpliciter, quae non compatitur additionem I 352 d. 9 — Dei perfectio non est ex aggre-

DEUS (42)

gatione diversorum I 345 4*. — Deo attribuitur omne, quod est perfectionis, non per diversitatem, sed per omnimodam unitatem I 474 3*. — est simul perfectissimus et simplicissimus, unde omnia, quae sunt perfectionis, ei attribuuntur, sed nullam diversitatem in eo ponunt nec varietatem et mutabilitatem I 804 a. II 24 b.

— nihil habet imperfecte, sed quidquid dicitur de eo dicitur perfectissime I 523 f. 4. 524 a. — De Deo dicuntur ea quae dicunt perfectionem, omni sublata imperfectione I 226 4*. 362 5*. — In Deo non cadit imperfectio I 360. f. 2. 749 b. — Deo repugnat quod repugnat perfectioni et ordini I 55 b. — In Deo inconueniens est impossibile I 52 4*. 138 f. 4. 2. III 18 4*. 447 arg. 4. — A Deo omnis incompletio et omnis passio omnino removenda est I 360 f. 3. 361 a. — secundum divinam naturam non potest pati I 371 1*.

42 — in suo esse habet summam veritatem, quae a nobis imperfecte cogitatur et imperfectius dicitur I 446 d. 2. 590 b. — Veritas respectu ad id, in quo est, est ipsa essentia, in comparatione ad intellectum est declarativum esse I 79 d. 4. — Veritas et essentia in Deo idem significant, sed ex ratione generalium significatorum veritas accipitur ut conditio et proprietas essentiae I 452 4*. — Veritas est proprietas divini esse, non sicut differens et inhaerens, sed in quantum ei soli convenit et est ratio cognoscendi illud *ibid.* — In Deo est veritas secundum praedicationem I 590 f. 2.

43 — est bonum omnis boni, et a quo omne bonum I 40 b. II 44 1*. — est summum bonum, a quo omne bonum et ad quod omnia I 746 f. 4. — est optimus, quo nihil melius potest cogitari I 627 f. 4. — Divina essentia est ita bona et magna, quod nihil maius nec melius cogitari possit I 768 f. 4. — Divina essentia non est maius bonum cum alio, quam per se tantum *ib.* f. 5. — solus est summum bonum, quod nullo indiget I 44 d. 42. — est bonum infinitum, cui non potest addi aliud bonum I 52 2*. IV 4040 arg. 3. — In Deo est omne bonum per aequivalentiam I 474 4*. — omnibus bonis aequivalet et supervalet IV 953 d. 9. — solus est ipsa bonitas et pulchritudo I 44 a. *Vide V. Bonum - summum et Deus*

44 — est vita, virtus, lux et spiritus, sive summa actualitas, potestas, claritas, spiritualitas I 476 b. — In Deo est summa beatitudo, summa perfectio, summa simplicitas, summa primitas I 53 a. — Deo attribuenda est distinctio, ordo, connexio et summa completio I 55 a. — Sublimitas divini esse consistit in nobilissimis emanationibus et in nobilissimis conditionibus I 3 b. 5 a.

— est felicissimus, in quo est omnis felicitas et iucunditas I 798 f. 4. — In Deo est summa beatitudo, dilectio et delectatio I 439 f. 6. 495 f. 4. — Divinitas est ampla immensitate virtutis, secreta profunditate cognitionis, quiesca tranquillitate delectationis II 85 d. 2. — quia est principium

(45)

unicecunum; ideo simplicissimum et spiritualissimum et perfectissimum II 40 b.

45 — naturali ratione ponendus est simplicissimus, omnipotentissimus et simpliciter summum I 50 a sq., f. 4-3. — Ad esse Deum sequuntur conditiones, quae sunt esse immensum et simplicem et aeternum et similia III 537 4*. — Veritas sui esse respicit quod est, immutabilitas quo est, simplicitas utrumque I 162 d. 2. — Prius intelligitur immutabilitas quam simplicitas I 474 d. 1. 462 d. 5.

— In Deo ponenda est summa simplicitas I 465 f. 4-4. 466 a. — est simplicissimus etiam secundum philosophos II 24 a. — est simplicissimus in fine simplicitatis I 638 f. 4. II 24 b. — Simplicitas dicitur modum unitatis nobilissimum, soli Deo proprium I 468 4*. — est summe simplex, quia est unum in pluribus non multiplicatum I 466 a, 4*. — In solo Deo est indivisio pura, non permixta alicui diversitati I 451 b.

— Simplicitas in Deo privat multiplicitem extraneam secundum accidentia et intrinsecam secundum formas I 475 d. 2. — Simplicitas in Deo privat compositionem partium et essentialem differentiam et dependentiam I 468 a sq. 474 d. 2. — Simplicitas privat compositionem ex aliis et cum aliis I 468 b. — Quaecumque compositio excluditur a Deo ob quatuor conditiones compositorum I 476 a sq. — A Deo excluduntur quatuor genera compositionis *ib.* a. — In Deo nullo modo est compositio nec abstractio realis nec quantum ad essentiam nec quantum ad personam I 475 ff. 476 a. 588 4*. — In Deo nihil est resolubile nec in re nec in intellectu I 356 f. 5. — In divinis nullo modo est additio secundum rem I 587 b.

— Spiritus Dei dicitur multiplex causaliter ut principium effectivum multorum diversorum donorum I 366 d. 3. — ut summe simplex est infinitas virtutis I 465 f. 4. 639 a, 3*. 766 a. *Vide V. Potentia* — Summa simplicitas ratione summae actualitatis et nobilitatis ponit summam diffusionem et communicationem in unitate essentiae I 466 4*.

46 — In Deo non est quantitas continua nec discreta I 345 a, 2*. 426 4*. — In Deo non est quantitas molis, sed virtutis I 286 d. 4. 343 a. 345 a. — Quantitas virtutis stat cum simplicitate I 356 2*. — Magnitudo in divinis attenditur quantum ad intensitatem bonitatis, vel etiam quantum ad ambitum immensitatis I 345 a sq. — Quantitas virtutis in Deo non attenditur tantum in operatione et potentia, sed etiam in ipsa essentia *ibid.* 770 4*. — In Deo non est maius et minus I 356 f. 4.

— solus est omnino spiritualis et incorporeus I 643 4*. — nullo modo habet dimensionem I 640 arg. 4. 664 d. 1. — Quae dicunt dimensionem metaphorice dicuntur I 664 d. 1. — In Deo nulla est distantia nec elongatio I 260 b. 263 4*.

47 — In Deo non est ratio totius universalis nec totius integri I 354 b. — In Deo

DEUS (48)

nulla est compositio ex partibus I 355 f. 2. — In Deo nihil habet rationem partis *ib.* f. 3. 356 a, 5*. III 302 5*. — In Deo est totalitas, ut dicit esse perfectum, sed non ut dicit compositionem ex partibus I 355 f. 2. 356 a, 4*. III 93 d. 4. — De Deo dicitur totum privative et significat non habens partem extra nec intra I 356 4*. III 301 4*. — Totalitas dicitur de Deo ratione simplicitatis, et sic privat partem et partem, vel ratione infinitatis I 653 4*. — In Deo non dicitur totum nisi respectu pluralitatis personarum I 276 a.

48 — secundum fidem est immensus, et ideo credendus est infinitus I 769 b. — Essentia divina est omnino infinita actu *ibid.* sq. III 300 a. — est infinitus non solum sub ratione potentiae, sed etiam essentiae I 69 3*. 769 a sq., 4*. III 300 a. — Divinum esse non solum in relatione ad nos, sed etiam in se ipso habet immensitatem III 300 a. — simpliciter est infinitus I 769 b. III 316 4*. — solus est actu infinitus II 63 a. — Infinitas privans limitationem est vere et proprie in solo Deo, qui est tantum actus et actus purus et perfectissimus I 766 3*. — ratione infinitatis comparatur ad multa secundum rationem causalitatis, non identitatis I 770 2*. — De infinitate virtutis *vide V. Potentia*

— Infinitas in Deo non dicit privationem secundum rem, sed solum quoad modum significandi I 770 6*. — Infinitas in Deo non dicit privationem complementi I 769 b. sq. — Infinitas per negationem limitationis non repugnat simplicitati nec perfectioni I 770 4*. — In Deo simul est simplicitas et infinitas secundum quantitatem virtutis I 69 3*. III 301 a, 4*. — In Deo non est infinitas numeri nec molis, sed infinitas virtutis et immensitatis I 55 b, 4*. — habet infinitatem per privationem limitationis I 39. 3*. 361 4*. 766 3*. — est infinitus, in quantum simpliciter negat statum et terminum I 770 a. — habet infinitatem per excessum, quae est summae perfectionis I 612 4*. — Quomodo sit incomprehensibilis, *vide Cognitio Dei naturalis, et V. Comprehensio* — ut comprehensibilis et commensurabilis infinito secundum quid est finitus I 343 3*. 612 4*. 769 a sq. 770 3*.

49 — est actu infinitus duratione I 78 d. 2. — Deo ab aeterno convenit esse semper secundum immensitatem durationis, sed a principio temporis, ut connotat simultatem temporis I 644 b. — non potest esse ante tempus, si ante dicit tempus, sed aeternitas excedit tempus I 656 2*. — In Deo est praesens simplicissimum, quod circumplectitur omnia tempora I 69 b. — In solo Deo non cadit praeteritum et futurum I 451 b. 463 d. 5. — Verba diversorum temporum de Deo dicuntur non solum secundum concomitantiam vel secundum modum intelligendi I 163 d. 7. — Diversa tempora non dicuntur proprie de Deo et important solum durationem *ibid.* 490 d. 5. — ratione aeternitatis, suo ambitu complectitur omnem durationem, ambitu immensitatis complectitur omnem locum et locatum I 345 a.

— Divina substantia, cum non habeat principium, est incorruptibilis I 456 f. 4 — quia est aeternus, nulla omnino est essentiae mutatio, nec ad esse nec ad non esse I 460 b — Dei immortalitas significat actum completum, cui repugnat corruptio I 464 d. 9 — Ita habet immortalitatem, ut possit summe se perpetuare sine alterius iuvamine II 412 5*. 460 1*

20 — Divina essentia est immutabilis I 457 b. II 411 f. 1. III 20 1* — solus est omnino invariabilis per naturam I 439 b. 460 a sq. — In Deo non est variatio nec ulla species motus I 480 arg. 2 — non mutatur secundum substantiam nec secundum accidens I 456 f. 1 — Divina natura non mutatur in statum meliorem, quia verissime est, nec in deteriorem, quia a semetipsa est, nec in aequalem, quia perfecta est I 457 f. 4 — non est mutabilis secundum formam propter simplicitatem, nec secundum tempus propter aeternitatem, nec loco propter immensitatem *ib.* b — Quod inest actu in Deo est immutabile, non quod est in eo secundum potentiam productivam I 621 3*

— non vere se movet, sed est in actu sine variatione et imperfectione I 654 f. 2, 1* — nec per se nec per accidens mutatur per locum I 654 b. 655 4* — metaphorice vel causaliter dicitur ambulare I 654 2* — non movetur in rebus per accidens, quia a rebus non dependet nec definitur I 655 3* — non movetur ad motum ullius creaturae I 472 5* — Dei sapientia dicitur mobilis active, non passive, quia est stabilis I 157 1* — Per immutabilitatem est in Deo summa stabilitas et inde omnis motus causalitas I 78 d. 1. 157 b — dat omnibus motum, quem in se habet exemplariter et causaliter *ib.* 1* — movet cetera immobilis perseverans I 647 b. II 24 6*. 32 1*

21 — Divinum esse sicut non potest cogitari habere terminum nec intercisionem in duratione, sic nec in existentia et praesentialitate I 656 5* — dicitur immensus, quia habet summam et perfectissimam actualitatem et nihil coarctans et determinans I 770 6* — non est limitatus et arctatus I 638 f. 3 — ut summe simplex ad nihil arctatur et est immensus I 639 a — est in se ipso omnino immensus, ita ut extra ipsum nihil possit esse nec cogitari I 656 2* — ut immensus a creatura non includitur I 69 3* — Immensitas est proprietas solius Dei I 642 f. 4

— est semper et ubique et totus I 454 b — esse ubique intelligitur secundum identitatem et totalitatem et secundum loci pluralitatem et universalitatem I 643 a — Esse ubique est proprium solius Dei I 642 f. 1, 2 — Deum esse ubique non habet simile, quo ab imaginatione capiatur I 650 d. 4 — Deo ab aeterno convehit esse ubique secundum praesentialitatem divinae immensitatis, qua est praesens sibi ipsi, vel omni alii quod est I 644 b sq. — Esse ubique, secundum quod connotat loca et res, semper convenit Deo, licet non ab aeterno, sed statim ab initio rerum I 645 a

— Divina Immensitas superexcedit omnem locum et ad illum non arctatur I 656 2* — propter immensitatem non potest circumscribi, ut sit tantum in regione lucis II 26 b — est in omni loco per praesentiam supplendo eius indigentiam, dando loco virtutem continendi, locato virtutem replendi I 653 a — per suam praesentiam replet vanitatem essentiae I 640 f. 2. 641 b — est in loco tantum ut replens et supplet indigentiam loci I 640 f. 1, 2. 641 b — non est in loco secundum leges loci, nec per modum susipientis, nec omnino proprie I 653 a, 4* — non est locatus nec localis I 652 f. 1, 2. 653 1*, 2* — Locus non comparatur ad Deum ut accidens I 652 f. 3 — non dicitur vere nec proprie punctalis *ib.* f. 4

— est praesens omni loco nec fit praesens per loci mutationem I 260 b — est in determinato loco demonstrative tantum, non discretive I 653 3* — est in quolibet loco totus ratione simplicitatis, sed non totaliter vel secundum totum ratione infinitatis *ib.* 4* — nec re nec intellectu potest separari ab omni loco secundum distantiam, sed per independentiam utroque modo est separatus a loco I 656 a sq. — potest dici esse extra locum secundum excessum immensitatis respectu loci, sed non quod sit extra mundum per praesentiam *ib.* 2* — non potest esse in vacuo, in quantum dicit privationem I 655 b — Si intelligitur aliquid esse extra mundum, Deus intelligitur ibi esse I 656 4*, 5*

— ut simplex est ubique totus I 170 f. 1. 646 arg. 2 — totus est in una re, quia simplex, et simul in alia, quia infinitus I 69 3*. 696 b — ut immensus ita est intra rem, quod extra, et ut simplex secundum idem est intra et extra I 655 b — per simplicitatem est intra omnia, per immensitatem extra omnia et omnia continet II 76 b sq. 85 b — ita est totus in una creatura, quod est totus extra III 301 a, 302 5* — est extra omnia non exclusus, intra omnia non inclusus I 656 2* — secundum inhabitationem est in aliquibus determinate, non ratione immensitatis, sed influentiae gratiae I 655 4*

— est in omnibus rebus propter summam immensitatem et potestatem I 638 b sq. — est in omnibus creaturis secundum substantiam I 68 f. 1 — Divina essentia, dum operatur in aliquid, intime est in illo, et ideo non est ibi ulla distantia nec dependentia nec indigentia ex parte Dei I 747 a — distat a rebus non per absentiam, sed per independentiam I 639 1*, 2* — non dependet a rebus nec accipit modum rei I 647 b. 655 3*, 4*. III 10. a — est in rebus secundum praesentiam tantum I 639 1* — non est in creatura, nec creatura in Deo per circumincessionem I 350 5*

— est semper in omnibus rebus, quia omnipotens et immutabilis I 638 f. 4 — incipit esse praesens rebus sine mutatione sui ratione inceptionis rei, non ratione novi effectus connotati I 645 4*. 654 b — Deum esse in rebus connotat res et loca in actu I 645 3* — potest intelligi esse in aliquo

aut ita, ut connotetur effectus in eo, aut ita, ut non connotetur I 647 a

— Divina essentia comparatur ad multa in ratione causalitatis, quia est in multis I 770 2* — ut simplicissimus invenitur in omnibus I 638 f. 1 — Dei virtus est in omnibus, et similiter ipsa substantia I 638 f. 2. 639 a. 768 f. 3. 769 b — est in quolibet re ut natura, quia per Dei praesentiam materia unitur formae I 644 f. 3. 646 arg. 3 — est praesens omni rei secundum locum et tempus I 641 f. 4

— est in omni creatura per intimitatem substantiae I 755 9* — est immediate in omni creatura ipsam continens I 472 7* — Deum esse in rebus est res contineri et conservari a Deo I 645 3*. 646 arg. 3 — Dei praesentia necessaria est omni creaturae, ut conservetur I 639 a — est locus conservans creaturae spiritualis II 76 b. 77 2* — ut conservans est intimus essentiae, ut obiectum beatificans intimus potentiae IV 1007 3* — De praesentia in ordine ad cognoscendum *vide V. Cognitio-Deus cognoscibilis* — in creatura irrationali est ut in signo, in rationali per unionem I 283 b

— est summe intimus cuilibet rei I 646 arg. 3, 4 — magis est intimus unicuique rei quam ipsa sibi, et plus pendet esse rei a Deo conservante quam ab ipsis principiis intrinsecis III 643 6* — est in rebus magis et minus ratione effectus connotati, vel intensive vel extensive I 647 a

— est intimus in omni creatura essentialiter, potentialiter et praesentialiter II 636 7*. III 51 1* — Secundum conditiones modorum essendi est in omnibus potentialiter, praesentialiter, essentialiter I 649 a — est in rebus praesentialiter secundum praesentialitatis indistantiam, potentialiter secundum virtutis influentiam, essentialiter secundum intimitatis existentiam I 649 a — Non probantur aliae tres expositiones harum conditionum *ib.* b

— est in omnibus creaturis per essentiam, in iustis per gratiam, in Christo per unionem I 648 b. III 117 d. 4. IV 221 a — secundum substantiam est in omnibus creaturis, in creatura rationali per cognitionem et amorem I 68 f. 1 — est in iustis per cognitionem et amorem II 636 7* — solum in iustis dicitur inhabitare I 646 arg. 4 — est in malis quantum ad conservationem naturae I 651 d. 6 — dicitur esse cum malis, quia eos in multis adiuvat I 650 d. 4

22 — In Deo, cum ibi sit esse et operari, intelligitur esse natura et habens naturam I 413 b — In divinis intelligitur quod est et quo est sine differentia I 362 5*. 364 a. 409 a sq. 476 a, 1* — Necessario Deum cogitamus ut aliquem habentem deitatem sive naturam intellectualem III 127 1* — Divina natura non potest cogitari abstracta ab omni supposito, et proprietates essentielles non conveniunt essentiae in omnimoda abstractione *ibid.* — non potest intelligi ut summe potens, sapiens, bonus, abstracto omni supposito *ibid.*

DEUS (23)

— Non intellecta personarum pluralitate potest intelligi divina natura et habens illam I 471 b — Abstracta origine intelligitur Deus in unitate hypostasis I 458 a, 4* — Personalitas potest abstrahi per intellectum ab essentia vel simpliciter, vel ita ut maneat suppositum rationalis naturae III 427 a sq.

23 — Divina essentia nullo modo distinguitur nec per se nec per accidens I 361 1* — In Deo non est formae multiplicatio, cum sit vere unum I 441 f. 2. 439 b — Essentia nullo modo est multiplicabilis I 364 a — Divina essentia non est distinguibilis per plurificationem sui, nec a persona per diversitatem I 462 d. 4 — Divina essentia est magnitudo una non multiplicata, et tota non divisa in qualibet personarum I 354 b

— Essentia est communicabilis pluribus sine divisione ratione simplicitatis I 53 f. 3. 54 a. 419 2*. 483 2* — Divina essentia propter summam simplicitatem est una et tota in pluribus I 481 b — Divinae naturae convenit esse in pluribus aptitudine et actu I 480 f. 4. 481 a — Deitas eo ipso, quod plene est in Patre, redundat in alias personas redundantia perfectionis I 54 2* — Essentia est communicabilis, in quantum non habet proprietatem distinguentem I 591 7* — Essentia communicatur, quia non refertur I 483 3* — Essentia non communicatur per appropriationem I 449 2* — Essentiam propter summam simplicitatem contingit haberi alio et alio modo, et ideo a pluribus I 444 a — ut summe simplex non debet intelligi plurificatus in essentia nec unum in supposito I 466 a

— Essentia non numeratur in divinis I 413 b. 417 d. 3 — Unitas non admittit pluralitatem circa essentiam sicut circa personam I 53 f. 2. 588 a — In divinis non convenit esse pluralitatem naturae cum unitate personae I 483 6* — In Deo non possunt esse duae essentiae I 94 d. 5

— Divina natura simplicissima in forma habet tamen distinctionem in hypostasis III 123 3* — Essentia vere praedicatur de pluribus, sed non intelligitur multiplicata I 359 2*. 364 a — In Deo dicuntur plures entes substantive vel adiective, quin multiplicetur essentia I 414 4* — Essentia divina non distinguitur in suppositis I 419 4*, 2*. III 442 d. 4 — Cum dicuntur plures personae divinae, non multiplicatur forma deitatis I 415 4* — In Patre et Filio et Spiritu sancto una est entitas et veritas II 895 d. 3

— Pluralitas dicta de personis non ponit diversitatem in natura, sed in proprietatibus et relationibus I 364 1*, 2*, 3*. 365 d. 2. 373 6* — Pluralitas personarum cum unitate essentiae est proprium divinae naturae solius, nec reperitur simile in creatura I 76 b — In divinis personis est vera distinctio cum perfectissima unitate, et nihil invenitur aequale in creatura III 325 d. 4

— In Deo est una essentia et substantia, sed plures personae sine repugnantia I 414 a — Distinctio realis est in divinis,

sed negatur distinctio in natura I 453 2* — In Deo est distinctio realis quantum ad personam, non quantum ad essentiam I 483 a — Praepositiones important distinctionem in suppositis, sed non in substantia I 404 d. 1. 448 b

24 — In Deo unum est quod est I 412 a. 415 2* — Subiectum, quod est substantia, est unum in tribus I 515 b — Id quod est, seu res naturae est indistinctum in divinis, sicut essentia, numeratur tamen ipse qui est I 364 a, 4*

— In Deo dicuntur plures substantiae individuae I 440 3* — Subsistentia plurificatur in divinis, prout importat respectum ad proprietatem, cui subest I 445 d. 4 — In Deo sunt plures habentes Deitatem, sed non plures dii I 445 2* — Tres personae sunt unus Deus, quia non conveniunt ex diversis, sed ratione unius essentiae I 400 b — Congruè dicuntur plures personae I 447 d. 3

25 — In Trinitate est unitas substantiae et trinitas rationum et rerum, scilicet personarum I 58 a — est ita trinus, quod trinitas non confunditur, et ita unus, quod unitas non multiplicatur I 412 b — Dei Unitas et Trinitas ostenditur per auctoritatem Legis et Prophetarum, Iesu Christi et Apostolorum I 50 b — Pluralitas personarum innuitur in Scriptura octo modis I 61 d. 8 — Dei Unitas et Trinitas primo est credenda per auctoritatem, deinde intelligenda per rationem, deinde exprimenda per catholicam et rationabilem locutionem I 50 a — Fides non tantum credit Dei essentiam, sed etiam modos essendi I 356 3*

26 — In Deo est summa unitas cum distinctione, ita quod distinctio est inconfusa et unitas indistincta I 349 a — In Deo est vere unitas et pluralitas secundum diversos modos essendi I 356 3* — Unitas et pluralitas attenditur in divinis secundum diversum modum se habendi, quod est quantum ad absolutum et ad comparatum I 398 b — Unitas est ex parte rei, id est essentiae, pluralitas a parte rei, id est personarum I 393 3* — Unitas consonantiae supponit unitatem essentiae in Patre et Filio I 552 d. 8

— In Deo ita est pluralitas, ut sit tantum in pluribus, quantum in uno I 94 d. 5. 166 3* — Deitas aequè plene est in uno ac in pluribus, non tamen ita plene declaratur I 54 2* — In Deo tantum est in unitate quantum in pluralitate, sed non tot modis essendi I 356 3*

— In Deo plures non conveniunt in compositionem unius, quia in unoquoque est tota essentia, et quia non differunt essentialiter ab invicem I 356 3*. 363 b — In Deo vere est pluralitas quantum ad distinctionem, sed non quantum ad unius multitudinis constitutionem I 356 3*, 5* — In divinis est distinctio, sed non aggregatio I 426 a — Pluralitatem in divinis non sequitur integralitas I 356 3* — In Deo non cadit multiplicatio nec quantum ad formam nec quantum ad partes, ut dici possit triplex I 366 d. 3

DEUS (26)

— est prima et summa unitas II 867 f. 3 — dicitur unus positive unitate, quae est ex parte formae, perfectissima et summa et infinita, nec est in potentia ad numerum nec aliis connumerabilis I 424 b, 3* — Unitas excludit singularitatem et solitudinem, diversitatem, multiplicitatem, divisionem et separationem, non vero alienitatem, pluralitatem, distinctionem et discretionem I 434 a sq. — Cum sit unitas in pluribus, non dicitur singularitas, quae excludit communicabilitatem, nec solitudo, quae excludit pluralitatem *ibid.*

— In divinis oportet ponere unitatem essentialem vel personalem I 424 a, 2* — Unitas essentialis et personalis non sunt duae secundum rem, sed una, ratione differens *ib.* a — Non potest concludi ab unitate naturae ad unitatem personae III 423 2* — Unum adiective dictum importat illam unitatem, ad quam determinatur per adiectivum, substantive dictum in masculino attribuitur unitati personali, in neutro essentiali I 424 a

— Unum supponens pro persona praedicat notionem non quamcunque, sed personalem, quae facit esse unum I 424 3* — Unum dictum de personis significat notionem communiter *ib.* 4* — Unum praedicatur de persona, sed non secundum quod plures in ea conveniunt I 430 2* — Unum dictum de persona dicit solam distinctionem, non partialitatem I 356 4*, 5*

— Plures personae non possunt distincte exprimi uno nomine, sed tantum per propria personarum, vel per nomen adiectivum I 415 5* — Nullum nomen simul importat pluralitatem et unitatem in forma, sed potest simul significari unitas formae et distinctio suppositorum I 429 2* — Distinctio personarum non potest significari per additionem termini numeralis nisi huius nominis *trinus* I 366 d. 3 *Vide V. Trinitas* — Deus non dicitur ternarius nec triplex, quae simpliciter significant distinctionem, sed dicitur trinus I 365 d. 2, 3. 428 f. 2, 3

— In Deo unitas et pluralitas dicitur positive I 534 a — Nomina numeralia non significant meram privationem, sed aliquo modo ponunt numerum I 61 d. 7. 425 b sq. — In Deo non est proprie numerus I 61 d. 7. 354 b. 373 6* — In Deo non est ponenda differentia secundum numerum, nec unum numero I 363 b sq. 365 d. 2 — In divinis est aliquo modo numerus, sed non secundum quod ponit aggregationem et divisionem substantialem I 426 a sq. 427 4*. 443 4* — In divinis non est numerus simpliciter, sed numerus personarum I 426 b — In divinis numerus est ex distinctione suppositorum cum unitate formae I 429 b

— In Deo ipsum quod est est indistinctum, sed non est unum numero, quia pluribus communicabile et de pluribus dicibile I 364 a — Distinctionem realem personarum non sequitur diversitas secundum numerum *ib.* 2*, 3*. 365 d. 2 — Pluralitas personarum medium tenet inter

idem numero et diversum, quia est unum quod est, sed plures qui I 364 a, 4*, 5*.

— Numerus in Deo non dicit quantitatem, sed relationem I 427 1*. — Nomina numeralia in Deo non dicuntur secundum substantiam *ib.* f. 4, 3, 4*. — Nomina numeralia dicuntur de Deo secundum relationem et important ipsas notiones distinguentes personas *ib.* b. — Nomina numeralia in Deo dicunt distinctionem *ibid.* — Nomina numeralia, cum dicant distinctionem, implicant relationem I 428 2*.

— In divinis non est simpliciter distinctio, cum non sit ibi unio ex diversis, sed ratione unius essentiae I 400 b. 513 2*. — In Deo non est omnimoda unio, sed distinctio ratione pluralitatis personarum I 400 b. — In divinis non recipiuntur nomina importantia simpliciter distinctionem nec nomina importantia unionem in supposito et in forma *ibid.* — In divinis recipiuntur verba, quae dicunt distinctionem in persona cum unitate essentiae *ibid.* 412 b. 415 1*. — Quando distinctio ponitur circa nomen, quod dicit formam, est falsum, circa nomen vero, quod dicit suppositum, aut utrumque, est verum ratione suppositi I 120 d. 2. 513 2*. — Circa nomen, quod significat unitatem naturae cum multiplicatione suppositorum, potest significari distinctio ut modus et ut exercita, non, ut res et ut concepta I 104 d. 4. 420 d. 2. — Quae dicunt respectum distinguentem dicunt distinctionem ut exercitam, quae dicunt respectum consequentem distinctionem dicunt distinctionem ut conceptam I 536 3*.

— Ratio distinguendi in divinis multum distat a modo distinguendi, qui competit compositis I 445 3*. — In Deo non est distinctio per divisionem nec per formarum disparationem nec per gradum et ordinem I 61 d. 7. — In Deo non est distinctio ex additione et per differentias, sed sola origine I 466 2*, 406 3*, 458 5*. — In Deo non est distinctio per additionem et compositionem I 358 b sq. 3*, 5*, 363 b. 427 4*. — Deo repugnat distinctio personalis per materiam I 439 b. 438 5*. — In divinis non est genus, quod contrahatur differentis I 406 3*.

— In divinis est differentia secundum modum se habendi, et inde differentia per modum intelligendi et dicendi I 397 f. 4. — In divinis non est diversitas secundum modum essendi, sed distinctio secundum modum se habendi I 398 a sq. 563 d. 1. 575 b. — In Deo non potest esse differentia fundata super aliquid absolutum I 183 a. 453 3*. — In divinis non cadit diversitas nec habitudo nisi originis I 210 f. 4. 217 d. 3. — In Deo est distinctio solum per originem, quae non ponit quantitatem nec aggregationem, sed habitudinem et relationem I 439 b. 166 2*. 236 a. 427 4*. 440 a. 443 1*. — In divinis personis est pluralitas respectum et distinctio modorum essendi III 124 4*. — In divinis est differentia relationum, quae non est substantialis nec accidentalis, sed proprie dicitur originalis

I 237 5* — De distinctione personarum inter se et ab essentia *vide V. Persona*.

— In Deo nulla est diversitas proprie loquendo I 60 d. 6. 363 f. 4. 364 4*. — In divinis nulla cadit diversitas, non tamen omnimoda identitas nisi quoad essentialia I 417 d. 4. — In Deo non est diversitas secundum rem, sed secundum rationem sive modum praedicandi I 414 a. — In suppositis non est diversitas, sed distinctio I 166 2*. 343 4*. 431 a sq. — In divinis est distinctio secundum differentiam proprietatis relativae, non secundum separationem I 202 4*.

— Aliquid est in Deo, quod est distinctum essentialiter, vel personaliter, vel solum secundum modum intelligendi I 352 d. 6. — In Deo aliquando est idem re, sed diversum secundum rationem intelligendi vel dicendi, aliquando idem secundum substantiam, sed diversum secundum modum se habendi I 591 5*. — Absolutum et relatum sunt unum in re, sed differunt secundum rationem intelligendi I 441 b. — Differentia rationis fundata super respectum vel modum se habendi non repugnat divinae simplicitati I 235 b. 236 4*. 453 3*. 575 b. — Diversitas secundum modum se habendi non facit diversitatem essentialem nec compositionem, sed facit pluralitatem relationum in unitate substantiae I 398 a sq. 3*. 588 1*.

— Alietas importat distinctionem a parte rei per modum substantiae, sed pluralitas per modum quantitatis I 431 b. — In Deo non est alietas in forma I 52 4*. 99 f. 3. 100 2*. 101 4*. 104 d. 4. 431 b. — In Deo est identitas in natura et alietas in supposito sine oppositione I 104 d. 2. 406 d. 7. — In Deo est alietas suppositi cum omnimoda unitate naturae I 187 d. 4. — Non potest proprio verborum sensu dici, Deum genuisse alium Deum I 100 a. — genuit alterum se *ib.* b. 406 d. 7. — non dicitur alius adiective, sed substantive I 104 3*, 4*. 104 d. 2. 536 3*. — Pater ut differt in supposito, dicitur alius, ut differt in proprietate, dicitur alter I 106 d. 9. — Aliud dictum de proprietatibus non dicit distinctionem in re absoluta, sed distinctionem rationis I 462 d. 3 *Vide V. Aliud*.

27 — In Deo est unitas secundum absolutum, pluralitas secundum respectum I 398 b. — In Deo non est realis pluralitas nisi personalis, sive dicatur absoluta sive respectiva I 605 b. — Deus non habet in se multitudinem nec est in potentia ad multitudinem neque per divisionem neque per aggregationem I 422 3*. — Quidquid est in Deo distinctum solum secundum modum intelligendi, est ibi secundum omnimodam identitatem et est ipse Deus I 352 d. 6. — In essentia nihil est nisi secundum identitatem I 630 b. — Esse in Deo importat causalitatem vel identitatem II 332 d. 4.

— Unitas in divinis non tantum est substantiae, sed omnimoda, etiam quantitatis I 342 f. 4. — In Deo omnia essentialia sunt unum I 393 b. 605 b. — In divinis est identitas essentialis essentialium et proprie-

tatum cum essentia I 578 2*. — Una essentia est in tribus, et quidquid essentialiter convenit uni, convenit alteri III 116 d. 1. — Quod convenit divinae naturae secundum formam est in qualibet persona, quia est simplicissima III 423 3* *Vide infra 36*. — Tres personae una adoratione adorandae sunt propter unitatem summae maiestatis III 222 d. 2. — Una est trium personarum maiestas, quae quocumque peccato aequaliter offenditur II 987 2*.

28 — In Deo non est universale et particulare, sed tantum commune et proprium I 358 b sq. 443 1*. 475 f. 3. — In Deo vere est commune et proprium I 392 f. 4. 590 f. 3. — Commune secundum rationem intelligendi est ante proprium I 441 f. 3, b. 592 arg. 3. — In divinis est commune ut commune et absolutum, sunt proprietates, quae dicunt relationem ad personam, et est commune in relatione ad propria, quod dicit relationem ad res I 622 b. *Vide V. Appropriatio*. — Proprium non potest communicari alteri I 383 f. 3. 384 b. 592 4*. — Nihil absolutum est incommunicabile in divinis et conveniens soli I 455 f. 4. — In divinis nihil est proprium, nisi quod dicit ad aliquid I 135 arg. 4, 5 *Vide V. Proprietas et V. Commune et Communicabile*.

29 — dicitur unus et solus non ad discretionem personae, sed naturae ab aliis I 405 d. 5. — In divinis nullo modo est solitudo quantum ad substantiam, quia est in multis personis I 380 a. — In divinis non additur terminus *solus* nomini substantiali categorematico, sed syncategorematico respectu praedicati tum essentialis, tum personalis *ibid.* sq. 4*. — Recte dicitur: solus Deus est Pater I 379 d. 1, 2, 3. 380 3*. — Quae dicuntur de Deo cum exclusionem non dicuntur eodem modo de suppositis I 380 2*.

— Dictio exclusiva vere potest addi nomini substantiali stanti ex parte praedicati, non tamen proprie nisi cum determinatione et adiunctione termini partitivi I 382 b. 387 d. 4. — Improperie dicitur Trinitas est solus Deus, vel Pater non est solus Deus, quia nihil excludit, quod non excludat ipsum praedicatum, nisi exclusio intelligatur ex parte subiecti I 382 a sq. — Vere et proprie dicitur: Pater, vel potius Trinitas, est unus solus Deus, ita ut non sint plures *ib.* b. 387 d. 4.

— Solus syncategorematico dicitur cum termino relativo respectu praedicati proprii in triplici sensu I 384 a sq. — Recte dicitur: solus Pater est Pater *ibid.* — Solus dictum de termino relativo non excludit alium simpliciter in coexistendo, sed in participando eandem formam *ib.* 4*. — Cum aliquid dicitur convenire uni soli personae, non excluditur alia forma, sed suppositum *ib.* 2*, 3*. — Dictio exclusiva addita Patri simpliciter excludit Filium I 386 a, 3*, 4*. — Solus Pater non aequipollet huic: nemo nisi Pater *ib.* 3*.

— Aliquid commune potest attribui uni soli personae, addita determinatione, qua exclusio arctetur ad alias formas I 386 a, 2*. 387 d. 3. — Vere dicitur: solus Pater

DEUS (30)

est Deus, ita ut non excludat alium a forma praedicati, cadendo in compositionem principalem, sed solum a forma subiecti I 386 a — Nomen Deus coniunctum cum nomine Pater potest excludere vel non excludere aliam personam I 404 d. 3

30 — Unitas est ratio circumincessionis perfectae I 347 f. 2, 3. 349 a — In Deo non est unum extra alterum I 348 f. 5. 350 6* — Unus est in alio per summam et perfectam circumincessionem ratione unitatis essentiae cum distinctione personarum I 349 a, 3*, 4*. 353 d. 10 — Unus non est in alio secundum diversam habitudinem I 349 4*. 350 5* — Cum dicitur una persona esse in alia, praepositio dicit distinctionem personalem I 349 1*, 4*. 352 d. 6 — Personae non sunt separabiles re nec intellectu ratione circumincessionis I 363 f. 5 — Personae sunt simul, sed inconfuse, cum se ipsis distinguantur et in se ipsis subsistant I 349 2* — ipse dicitur esse in se, sed non importatur distinctio nec transitio nisi secundum modum I 650 d. 2 — Pater dicitur esse in Filio propter consubstantialitatem I 584 d. 2

— In divinis personis debet esse summa connexio et germanitas I 439 f. 6. 210 f. 5 — Per nomen Patris et Filii innuitur unitas essentiae, per nomen Spiritus unitas consonantiae I 552 d. 8 — Inter tres personas est perfectus nexus I 55 f. 3. 56 f. 4. 236 b *Vide V. Persona et V. Spiritus sanctus*

31 — In divina essentia non potest esse similitudo secundum accidens nec secundum partem substantiae, sed secundum totum, quae non compatitur diversitatem naturae I 60 d. 6 — In solo Deo est imitatio et similitudo pura, non permixta alicui dissimilitudini, et expressio luminis non permixta obscuritati I 454 b *Vide V. Filius et V. Generatio* — Similitudo et aequalitas non est notio distinguens I 536 3*. 538 d. 3 *Vide V. Aequalitas et V. Filius*; de aequalitate potentiae *V. Potentia*

— In divinis personis est summa unio et convenientia, nec potest esse gradus et disconvenientia I 198 4* — In divinis non est gradus, sed ordo et origo I 447 a sq. 552 d. 7 — In divinis non est gradus perfectionis I 222 a — In divinis non est diversitas, qua est maior et minor, cum haec dicat diversitatem virtutis et naturae I 285 d. 2 — In divinis esse et virtus et operatio est aequalis nobilitatis, quia ibi non est differentia substantialis I 260 b — Pater et Filius improprie dicuntur differre causa et gradu, sed potius principio et ordine I 447 a sq.

32 — In Deo non est prius et posterius natura I 421 d. 7. 374 arg. 3, 4* — In Deo nullo modo cadit prius duratione nec causalitate, quia unum repugnat aeternitati, alterum essentiae unitati I 220 b. 372 b — In Deo proprie non est prius et posterius inter personas I 498 a. 509 a, 4* — In divinis non cadit prius et posterius in se, sed respectu effectus I 541 4*

— In Deo aliquo modo dicitur prius respectu personarum, sed nullo modo po-

(33)

sterius I 509 4* — Quod convenit uni personae a se, alii ab alio, non est in una prius, nisi ut dicit principaliter I 221 3* — In Deo cadit prius origine, quo alter ex altero, et prius auctoritate, quo alter accipit ab altero I 220 b sq. — Inter duas personas producentes alteram non cadit prioritas originis, sed auctoritatis, secundum quam Filius hoc habet a Patre I 221 a, 4* — In actionibus personarum attenditur ordo, sed non virtutum diversitas nec separatio vel distantia aliqua I 224 a *Vide V. Ordo*

— Inter divinas personas vere est habitudo principii, quod est proprium personae I 436 a — Ratione emanationis perfectae una persona alterius est principium, non finis nec causa nec initium I 509 a, 4*-4* — Primum et principium inter personas solum dicit ordinem I 371 2* — Initium large potest dici in divinis I 509 2* — In Deo sunt habitudines causae et convenientiae, non vero repugnantiae et distantiae I 350 6* *Vide V. Causa*; de causalitate respectu creaturae *vide infra 47 sqq.*

33 — Secundum modum se habendi aliqua dicuntur de Deo secundum substantiam, vel secundum relationem I 398 b — Substantialiter dicitur illud quod non dicitur ad aliud, nec intra nec extra, nec implicite nec explicite I 428 2* *Vide 9 et 41* — Aliquid dicitur secundum substantiam aut indicando naturam communem, ut quid, aut suppositum certum, ut quis I 437 a — Suppositum potest dici quod est et qui est I 364 4* — In Deo non dicitur qui est et quis est ut distinguibile et actu distinctum I 409 b

— In divinis sunt tres modi dicendi secundum rem, essentialis, notionalis et personalis I 452 b — Modi dicendi essentialiter et personaliter non differunt tantum a parte nostra, sed etiam a parte rei *ibid.* — Secundum essentiam est modus praedicandi in quid, secundum personam in quis, secundum notiones in quae sive in quomodo se habet I 451 f. 4. 452 b. 461 6* — Persona praedicatur ut quis, non ut quid I 444 d. 3 — Oportet intelligi eum qui distinguitur, et quo distinguitur, quod est proprietas I 440 b

34 — Nomina abstracta non supponunt pro persona I 566 d. 2. III 187 2* — Nomen concretum supponit pro persona proprie, nomen abstractum omnino improprie, nomina media vero partim proprie, partim improprie I 442 b — Nomina media quantum ad significatum dicunt substantiam, sed possunt supponere pro persona I 505 d. 4. 565 d. 2. 566 d. 5

— Abstracta important habitudinem informationis I 333 a — Essentia significat quodam modo in ratione principii et informantis respectu personarum I 420 d. 3. III 442 d. 2 — Res naturae secundum modum intelligendi tantum dicitur substare essentiae ut perficienti I 407 b — In Deo non est subiectum quantum ad rem, sed quantum ad modum intelligendi vel enuntiandi I 590 4* — Deitas proprius dicit formam

DEUS (35)

Dei quam Divinitas I 276 b — Ipsum quo est potest significari in abstractione consequenter ad nostrum modum intelligendi, tum ex parte communicabilis tum incommunicabilis I 476 b

— Nomen *essentia* vel deitas est abstractum et imponitur formae et a forma I 98 1* — Essentia est nomen naturae I 409 a. 413 f. 3, b — Deitas abstracte dicta non potest trahi ad personas I 276 a — Essentia est nomen abstractissimum nec potest supponere pro persona I 149 d. 4. 120 d. 3. 505 d. 4 — Essentia non significat personam nec personam supponit I 412 f. 3, b. 413 2*. 120 d. 3, 4 — Essentia in divinis est communis et absoluta I 622 b — Essentia dicitur in omnimoda absoluteione I 374 1*. 375 2*. 622 b. III 431 4* — Essentia est nomen absolutissimum I 408 f. 3. 410 a. 413 f. 1, 2. 505 d. 4 — Essentia non videtur ullo modo significari in ratione causae I 410 a

— *Substantia* secundum usum communem idem sonat quod essentia I 406 4*. 409 b. 416. d. 1. 445 d. 1 — Essentia significat quo est, substantia vero quod est I 409 a. 410 a. 412 b — Secundum aliquos essentia dicitur ut a qua et per quam omnia sunt, substantia, ut quae per se stat, omnibus aliis circumscriptis I 409 b sq. — Substantia potest significare in abstractione sicut essentia I 410 a — Substantia, ut stat pro communi, non supponit personam I 440 3* — Substantia et natura est suppositum actus essendi I 60 d. 4 — *Natura* significat in abstractione III 187 2* — Natura ut alterius principium dicit comparisonem ad emanationem I 374 1* — Res dicitur pro natura vel pro re naturae I 121 d. 4 — Res dicit substantiam vel personas I 364 3*. 393 3*. 446 d. 3

— *Usia* respondet essentiae, usiosis substantiae I 409 a — Substantia et subsistentia respondent vel usiosi vel hypostasi I 412 a sq. — Subsistentia et persona dicunt distinctum proprietate quacumque, vel proprietate nobili I 409 b. 410 b

35 — est nomen naturae, sed imponitur ab operatione I 60 d. 3. 415 3* — imponitur ab actu, quem habet ad creaturam I 630 b — non importat respectum secundum dici ad personam, sed solum ad creaturam I 591 6* — importat pure aeternum I 742 d. 4

— aliter significat divinam naturam quam nomen natura I 120 d. 2. III 187 2* — non est nomen abstractum sicut essentia, unde non potest importare habitudinem formae I 596 d. 5 — non significat per modum formae I 94 d. 3 — est nomen essentiae non omnino absolutum, sed in comparisonem ad personam I 413 f. 2 — significat deitatem in comparisonem ad personam potius quam habentem deitatem I 415 2* — dicit habens deitatem neutraliter, seu quod est *ibid.*

— importat unitatem et significat in concrectione I 430 3* — significat in concrectione, essentia in abstractione I 96 a. 112 b. 117 3* — est terminus concretus et

imponatur a forma essentiali, sed imponitur personae sive supposito I 98 1*. 103 arg. 3. III 187 2* — significat naturam, supponit vero proprie tam naturam quam personam I 103 b — habet naturam termini communis et termini discreti I 103 b. 103 d. 4. III 172 7* — est nomen commune et nominat unitatem naturae cum pluralitate suppositorum I 420 d. 2. 421 d. 4. 429 2*

— dictum essentialiter et personaliter non accipitur differenter quantum ad significatum, sed quantum ad suppositionem I 511 a — potest supponere pro essentia et pro persona I 492 d. 4. 511 a — stat pro pluribus, sicut pro uno I 405 d. 4 — supponit pro omni eo, cui inest deitas I 102 arg. 2 — Unus Deus supponit pro natura I 101 4*. 103 arg. 3. 103 d. 4, 5 — Cum dicitur: Deus est Trinitas, supponit pro tribus personis, vel pro natura I 103 b

36 — Nomina essentialia vel significant substantiam et per modum substantiae, vel substantiam per modum adiacentiae, vel substantiam in adiacentia, connotando relationes personales I 188 d. 2 — Quaedam nomina sunt essentialia dicta essentialiter, quaedam essentialia personaliter dicta, quaedam personalia dicta personaliter, quaedam personalia dicta essentialiter I 136 a. 137 1* — Quaedam dicuntur de divina essentia in se, quaedam ut est in personis ut forma, quaedam ut est principium actionis I 576 5* — Quaedam nomina non concernunt suppositum per modum inhaerentiae, sed secundum quod dicunt aliquam rationem actus vel originis, quae sunt ipsorum suppositorum I 112 b — Quaedam nomina claudunt intra se rem, circa quam ponunt suam formam, quaedam sunt omnino in adiacentia et ponunt rem suam circa subiectum I 413 3*. 468 a, 2* — Nomina appropriata supponunt pro persona III 187 6*

— Omne nomen substantiale praedicatur de qualibet persona I 400 a. 427 f. 2 — Quod ad se dicitur de singulis dicitur I 457 f. 4 — De pluribus dicuntur substantialia et relativa, quae important distinctionem in communi, vel respectum plurium, ut communicant in aliquo I 536 3*, 4* — Quod dicit relationem et suppositum potest dici respectu alicuius personae determinate et distincte III 143 a — Quae conveniunt duabus personis fere omnia sunt essentialia, sed aliqua notionalia, et secundum haec dicitur: illud de illo I 492 d. 4

— Aliquod praedicatum tum essentialiter tum personale praedicatur ut proprium de termino substantiali I 379 a. 380 a — Proprium personae potest praedicari de hoc termino Deus I 98 2* — Propositio negativa, qua removetur proprium personae ab hoc termino Deus, non potest esse vera *ib.* 3* — Essentialia, quae important simul notionem, proprie attribuuntur essentiae et singulis personis, sed magis proprie personae, cuius significatur notio I 265 b — Relativa non dicuntur denominative de essentia I 496 arg. 4 — Essentialia, quae

essentiam in se respiciunt, ut diversa a creatura, dicuntur de proprietatibus, cetera non I 576 5* — Aliquid potest dici de appropriatis, quod non dicitur de essentia III 187 6* — Quae dicuntur secundum modum se habendi praedicantur de essentialibus et sunt unum I 398 b

— Respectiva non possunt de se invicem praedicari I 579 f. 3, 4* — Nomina personarum sunt omnino incommunicabilia quantum ad significationem et suppositionem I 112 b

37 — Relativa de pluribus dicta plurificantur I 536 3* — Nomina absoluta non possunt multiplicari I 413 f. 1, 2 — Nomina substantialia dicuntur singulariter de pluribus I 400 a. 411 arg. 4. 535 f. 2, 4 — Nomina communia ad rem et rationem possunt plurificari, non vera nomina realia II 895 d. 3 — Nomina essentialia substantiva vel substantivata nunquam multiplicantur I 188 d. 2 — Nomina adiectiva adiective retenta et verba dicuntur pluraliter, eo magis, quando connotant relationes personales *ibid.*

— Non possunt vere dici plures dii I 415 a — Essentia est commune, quod non multiplicatur quantum ad formam, quia est unum in multis, nec quantum ad suppositum, quia pro illis non supponit I 420 d. 2 *Vide* 23 — Recte dicuntur plures personae divinae I 415 4*

— Substantia stans pro essentia non plurificatur in divinis, sed prout dicit respectum ad proprietatem, sub qua stat, numeratur apud doctores I 412 a sq. 416 d. 4. 552 d. 8 — In Deo dicuntur tres res, id est personae, et una res, id est essentia I 43 d. 7. 446 d. 3. II 895 d. 3 — Persona dicitur singulariter de singulis, sed non de pluribus I 400 a. 404 a. 435 f. 3 — Persona est nomen commune, quod distinguitur I 414 2*. 416 b — Omnipotens ut nomen substantivatur nec potest pluraliter dici in divinis sicut potens I 400 d. 3 — Creator est nomen non multiplicatum, quia supponit unum subiectum, quod est substantia I 515 b. 516 2* *Vide* V. *Creatio-activa*

38 — Quod ponitur pro relativo in quantum huiusmodi, non indicat essentiam I 120 d. 4 — Relative in Deo quaedam dicuntur ex principali intellectu, quaedam ex consequenti, utraque cum triplici differentia I 399 5* — Quaedam in divinis dicuntur secundum relationem, quae sunt distinctiva relatorum et important respectum distinguentem; quaedam, quae sunt relativa distinctorum et important respectum distinctionem consequentem I 536 3*

— Quae dicunt effectum in creatura dicuntur essentialiter I 137 4* — Nomen Creator non solum imponitur divinae essentiae, sed etiam ab essentia et significat ipsam in relatione I 615 d. 4 — Creator dicitur relative, quia significat essentiam cum respectu annexo *ibid.* — Quaedam nomina dicunt respectum ad personam et simul effectum in creatura I 137 4* — Nomen connotans effectum aut dicit solum respectum

ad effectum, et tunc est pure essentialiter, aut dicit simul respectum ad personam, et sic potest esse notionale I 263 3*. 267 d. 3. 400 a — Quae dicunt unionem non respiciunt essentiam, sed personam singularem I 399 b. 400 a

— Aliqua nomina connotant aliquid creatum propter modum significandi I 527 d. 1 — Quaedam nomina dicunt solum respectum, quaedam effectum *ibid.* — Inter essentialia et ea quae aliquid connotant potest esse accidens I 565 d. 4. 628 1* — Variatio quantum ad connotatum inducit multiplicitatem analogiae tantum I 511 a

39 — Omne, quod praedicatur de Deo, est aeternum substantive sumtum, sed non omne adiective dictum I 518 d. 3. 522 3* — Aeternus conditor dicitur substantive, adiective autem non actualiter, sed habitualiter I 518 d. 3 — Omne, quod de Deo dicitur simul active et passive, est aeternum, nisi ulterius connotet respectum ad creaturam ut terminum I 262 3* — Nihil temporale de Deo praedicatur per essentiam vel per inhaerentiam, sed quaedam per causam vel per unionem I 522 a sq. 524 a, 2* — Nomina de principali significatione importantia essentiam, sed in comparatione ad aliquid creatum et temporale, dicuntur de Deo ex tempore ratione connotati I 522 a, 3*. 527 d. 4 — Aliquid de novo dicitur de Deo ex relatione ad creaturam propter mutationem factam in creatura I 158 2*. II 70 b — Quod dicitur de Deo ex tempore non est secundum mutationem factam in ipso, sed in creatura I 522 a, 4* — Quae de Deo ex tempore dicuntur non important relationem in Deo secundum rem, sed solum secundum modum intelligendi I 525 b sq., 6*

— Aeternum non connotat temporale in actu, sed in habitu I 486 4* — Quae dicunt effectum in creatura in actu ex tempore dicuntur, quae habitu, possunt dici aeternaliter I 325 2*. 464 d. 10. 517 d. 3. 527 d. 4. 608 3*. 631 d. 2. III 698 b — Quaedam dicuntur de Deo, quae connotant effectum in actu, quaedam in habitu, quaedam indifferenter III 698 b — Actio transiens ad extra, quae connotat aliquid in actu, dicit quid temporale, non vero transiens ad id quod est intra, sed erit extra I 703 4* — Verbum, exemplar, potentia dicunt respectum in habitu, non in actu I 485 b — Dominus et creator secundum usum communem connotant actum et dicuntur cum tempore I 527 d. 4 — Creator importat divinam actionem, quae est essentia, Dominus potestatem coercendi I 522 a. 526 4*. 527 d. 4 — incepit esse dominus non secundum potestatem, sed secundum actualem praesidentiam II 70 b — non dicitur proprie incepisse esse dominus *in* tempore vel *ex* tempore *ib.* a — non dicitur redemptor ex potestate ab aeterno, sed ex usu potestatis ex tempore III 415 d. 5

40 — Praedicatio de Deo importat compositionem in intellectu, sed unitatem in re I 590 2*, 3* — Complexio, quam facit intellectus, non est circa rem, sed circa

DEUS (41)

suum intelligere et exprimere *ib.* b. 591 3*. III 516 2* — Intellectus noster vere intelligit Deum per modum compositionis, quamvis res non sit composita I 440 a. 476 a, 4* — quamvis sit summa simplicitas, tamen intelligi non potest nec exprimi nisi per complexionem I 590 b. III 516 2* — Quamvis intellectus aliquo modo per intelligentiam ascendat ad contuitum simplicitatis, tamen non potest haec exprimere voce simplici, sed composita I 590 b — De Deo multi articuli sunt credendi et confitendi I 392 f. 5 — Plures articuli de Deo reducuntur ad unam veritatem incomplexam et realem II 895 d. 3 — non potest per affirmationes exprimi, sicut est omnino I 590 2* — Nul- lum nomen sufficienter exprimit esse divi- num nec in se nec in comparatione ad nostrum intellectum I 392 f. 3 — non est definibilis, sed notificabilis I 440 b *Vide supra 40*

— In divinis est praedicatio per iden- titatem et per inhaerentiam I 413 2* — Locutiones importantes unitatem et identi- tatem ibi sunt verissimae I 590 b — In divinis est praedicatio per identitatem ra- tione summae simplicitatis, quae est tam in persona quam in essentia I 413 2* — Differentia rationis non facit, quod unum non praedicetur de altero *ib.* 4*. 453 2*. 573 1*, 3* — In divinis affirmatio et negatio ve- rificantur de eodem aliquo modo differente I 113 4*. 577 4*. 588 5*, 6* — Praedica- tio per identitatem est in Deo propriissime, per inhaerentiam est propter intellectus no- stri defectibilitatem I 590 f. 4, a sq. — In divinis est praedicatio per inhaerentiam ra- tione diversitatis quoad rationem sive quoad modum praedicandi I 413 3*. 591 5*

— In praedicatione per inhaerentiam praedicatum ponit rem suam circa sub- iectum I 413 3*, 4* — Nomina substantia- lia praedicantur per identitatem, adiectiva vero et verba per inhaerentiam *ib.* 3* — Praedicatio per identitatem est triplex *ibid.* 578 2* — Per inhaerentiam commune praedicatur de proprio I 591 6*. III 471 4* — Minus ad usum adducenda est praedica- tio secundum identitatem, quae est minus propria I 413 b. III 443 d. 4 *Vide su- pra 36*

— In divinis non differt praedicatio secundum rem et secundum rationem, sed sicut persona praedicatur de essentia, ita etiam proprietas I 413 2* — Quidquid praedicatur concrete vel denominative quoad essentialia, etiam abstracte dicitur et non convertitur, sed non valet quoad pro- prietates personarum I 227 d. 2. 557 arg. 6 — In propositionibus de Deo non differt praeponere et postponere negationem I 98 a. 405 a

41 — Secundum modum intelligendi ex parte nostra de Deo aliqua dicuntur per modum substantiae, aliqua per modum quantitatis et qualitatis I 351 d. 3. 394 5*. 398 a — Actus et proprietates intelligimus et enuntiamus ut inhaerentia, licet omnia habeant modum substantiae I 590 b — No- mina sex ultimorum praedicamentorum di-

(42)

cunt aliquid in Deo, non solum a Deo, non tamen praedicantur absolute, sed cum respectu annexo I 615 d. 4 — Nomina, quae dicunt actum, important habitudinem causalitatis I 333 a

— Deo convenit proprietas substantiae, quae est per se stare, sed non alii sub- esse I 475 d. 5 — Substantia a per se stando propriissime dicitur in divinis I 407 f. 3, b — Substantia ut substans alii ut inhaerenti falso et improprie dicitur; ut substans distinguenti admittitur, sed mi- nus proprie; ut substans perficienti magis dicitur secundum nostrum intelligere quam secundum proprietatem divini esse *ib.* b — Substantia dicitur proprie in divinis, magis quam aliorum generum nomina I 406 f. 2

— Ad divina potius transferuntur no- mina speciei quam generis I 475 d. 4. 343 2*. 406 2* — Nomina generum de Deo dicuntur, sed non prout habent rati- onem generis I 475 d. 4 — est bonus sine qualitate, magnus sine quantitate I 473 f. 4. 475 d. 4

42 — Essentia divina, quia prima, est principium aliarum essentialium I 53 f. 4. 54 4* — quia est simpliciter summum, ideo omnia sunt ab ipso et in ipso et ad ipsum, et in ipso est omnino status I 51 f. 3. 52 a — non solum est principium spiritualium et incorruptibilium, sed etiam visibilium et corruptibilium II 26 b — crea- vit caelum et terram, lucem et tenebras II 37 a — Non possunt esse duo princi- pia prima rerum propter ordinem universi II 26 b. 37 a — dicitur principium actu ex tempore I 517 d. 3

— Omne, quod est natura, est a Deo I 843 d. 5. II 862 b. 876 d. 2 — Omnis essentia est a prima essentia, omnis sapien- tia a prima sapientia II 864 f. 5 — Omne, quod dicit positionem aliquam, est a Deo II 867 b. 872 a. 877 d. 5 — Omne, quod aliquem ordinem dicit, in quantum huius- modi est a Deo II 856 6*. 877 d. 5 — Ordo et dispositio rerum est a Deo ut a principio II 853 a — A Deo est omnis essentia et omnis ordo *ib.* 4*. 855 a. 862 b — A Deo est omnis modus, species et ordo II 867 f. 4 — Omne, quod facit ad alicuius laudem, est a Deo, cuius est omnis honor et laus II 400 arg. 3

— Deo convenit esse causam multo- rum I 770 2* — ut causa prima et univer- salissima producit multitudinem rerum II 39 f. 4 — propter immensitatem potest producere infinita II 40 a *Vide V. Poten- tia* — propter suae immensitatis manife- stationem multitudinem rerum producit *ib.* b — ut principium perfectissimum est summae bonitatis et multa vult producere et multis se communicare II 39 f. 4. 40 b

43 — operatur ut actus plenus et per- fectus respectu omnium tam in cognoscendo quam in operando II 202 b — est principium sufficiens respectu omnium II 437 3* — est agens, quod est sua actio et agit se ipso I 458 3*. 645 d. 4. II 272 1* — agit se ipso, in quantum est omnino simplex I 588 a.

DEUS (44)

II 24 a. 27 5*. 28 f. 3. 34 a — est suum velle et suum agere II 20 arg. 5. 863 2* — Dei operatio connotat effectum in crea- tis I 564 3* — Operari differt ab esse in divinis quantum ad connotatum I 565 d. 1 44 — est agens per voluntatem et de- liberationem I 772 2* — non agit neces- sario nec semper, licet agat per se I 524 b — ut operans per voluntatem operatur, quando vult, secundum suam sapientiam et discretionem I 44 d. 13. II 23 5* — semper fuit in actu respectu sui ut actus purus, nihil habens admixtum de possi- bili, sed non semper fuit in actu respectu effectus producendi I 807 2*. II 23 5*

— Dei voluntas ab aeterno fuit causa proxima et immediata rerum, ita ut nihil esset medium quantum ad substantiam et dispositionem, sed solum quantum ad actum I 458 4*. III 699 4* — causat actualiter non pro instanti, in quo habet voluntatem, sed in quo facere vult I 805 a. 807 2*. 813 d. 9. II 332 a — Voluntas non semper nec necessario coniuncta est actui I 458 4*. 524 b

— est causa secundum actum ex tem- pore, habitu vero vel aptitudine ab ae- terno I 631 d. 2. 703 2* — Ratio ope- randi in habitu est divina scientia et bo- nitas, in actu est praescientia et dispositio I 775 a — Productio actualis est volunta- ria, sed potentia et scientia est necessaria et ab aeterno I 486 2*. 621 a. 805 2* — Actus creandi non potuit esse ab aeterno, sed potentia et scientia fuit ab aeterno I 624 a, 4* *Vide V. Creatio - activa* — im- proprie dicitur operari ab aeterno, produ- cendo Verbum, in quo omnia disposuit II 308 d. 3. 332 a — Dispositio aeterna et praecognitio non dependet ab opere I 490 a

— agit secundum totam potentiam in productione rei, sed non totaliter I 785 3*. II 68 3*, 4* — in rerum productione non agit secundum totum suum posse, sed se- cundum possibilitatem creaturae II 298 b — quia non agit secundum totum posse, ideo effectus non aequatur causae IV 961 4*, 3* — non producit omnia, quae potest, sed quae vult et disponit I 686 5*. 775 a. II 40 b — non agit naturaliter et secundum omnimodam possibilitatem, sed secundum sapientiam limitantem varios effectus I 317 a, 4*. 772 2*. 785 3*, 4*. II 866 4*. III 32 2* — non agit per modum naturae I 805 3* — per artem non minus nobiliter agit quam natura *ibid.* *Vide V. Creatio - activa*

— Ratio operandi in Deo non est aliud quam bonitas et sapientia, et incidit cum ipsa essentia I 774 arg. 3, 4 — Ratio cau- salitatis proprie attribuitur voluntati, quae est actus, secundum quem eius bonitas re- flectitur super se ipsam ut finem I 802 3*. 804 b sq. — est causa rerum per volun- tatem I 803 f. 4 *Vide V. Creatio* — Causa immediata rerum est Dei voluntas I 806 f. 2-4. II 51 d. 4 — Potissima ratio pro- ductionis est bonitas, ratione cuius volun- tas est in actu II 51 d. 4 — ut summe bo-

nas potest in alia I 746 f. 1 *Vide V. Bonum — iusta et diffusa*

— omne, quod facit, vult iusta et bona voluntate II 414 a — Dei virtus est rectissima in operando II 4 b — Omnia opera Dei sunt recta nec indigent approbatione II 432 b — Ratio, secundum quam Deus agit, est rationalitas in voluntate, quae est ipsa essentia, sed comotat congruentiam in velle I 760 d. 2 — Voluntas Dei habet rationem, non causam quantum ad se, quae sit praeter ipsum I 812 d. 3 — Dispositiones divini consilii sunt inscrutabiles quantum ad cognitionem *propter quid*, vel etiam quantum ad cognitionem *quia* IV 967 d. 4

— in Verbo omnia disposuit I 429 b sq. 490 a. II 308 d. 3. 332 d. 3 — aeterniter proponit I 702 f. 3 — non est agens praecognitans respectu voluntatis, sed respectu operis I 805 4* — dicitur praeparare aliquid, cum illud disponit producere I 703 3* — ut agens perfectissimus agit propter finem et eo obtento quiescit II 387 a — Dei quies comotat effectum, quem prius fecit *ib.* 3* *Vide V. Dies*

— nihil facit nisi volens I 669 arg. 1. II 414 a. III 700 f. 3 — nihil agit nisi per potentiam, sapientiam et voluntatem I 802 b — non agit nisi per praecognitionem I 601 a. 607 f. 4. II 872 f. 2, 3 — In Deo recte dicitur esse consilium, ut dicit cognitionem rei occultae et dispositionem firmam I 432 d. 3 — Dei consilium est immutabile, sed differens comotando diversas res IV 31 4* — habet libertatem voluntatis sine vertibilitate I 426 a. 724 d. 7 — In Deo cadit necessitas immutabilitatis I 426 a. III 418 a, 4* — In Deo est necessitas summe consonans voluntati I 426 3* — Deo non convenit appetitus praecedens cognitionem I 225 1* — In Deo non est proprie actus irascibilis I 498 4*. 814 d. 40 *Vide V. Voluntas*; de Dei cognitione *vide V. Scientia* et *V. Praescientia*

45 — Omne opus, quod Deus facit, facit secundum totum sui et secundum principia intrinseca I 620 f. 3. II 14 f. 3. 866 2* — influit totum et in totum et totum producit I 806 f. 4. 807 a. II 14 f. 1, 3. 29 3* — producit res totaliter, sed non ex se, sed ex nihilo II 14 f. 2. 22 f. 6 — operatur ex nihilo II 202 a. 206 d. 3 — potest omnia producere ex nihilo sine fulcramento materiae I 747 2*. 773 3*. II 18 6* — non agit secundum materiam praecedentem I 703 3*. III 422 6* — producit ipsam materiam II 43 f. 6. 47 4*, 2* — quia totum producit, ideo effectus totaliter dependet ab ipso I 639 4* — non producit res ex se, cum sit nullius pars II 14 f. 2. 412 a — Essentia non producit ex se ipsa, cum sit immultiplicabilis, nec ex alia essentia, sed ex nihilo I 485 2*

— nullo alio a se indiget ad operandum I 703 3*. II 14 f. 2. 20 arg. 3 — non indiget dispositione ex parte rei, ut in ea operetur IV 140 3* — ut nullo indigens statim, cum vult, operatur I 703 5*

— Potentia divina est actus purus propter omnimodam impermixtionem cum materia et sola sibi sufficit sine adiutorio alterius causae I 807 a. II 862 b — potest in omnia sine medio ratione suae simplicitatis II 29 a. 432 b — agit potentia sufficienti et omnino activa, et ideo sine omni medio potest creare omnia II 30 a — ut principium primum non est aliunde motum, ut sufficientissimum omnia agit per se ipsum I 632 d. 4 — produxit omnia immediate per Filium II 29 a. 37 a. 40 a — A Deo nihil est nisi per se et immediate I 749 b

46 — est agens, quod est sua actio, cui nihil advenit, nec ipse mutatur, cum producit effectum I 438 3*. 747 3*. II 24 a — in agendo non completur ab obiecto, quia se ipso agit I 442 2*. 772 2*. 785 3* — actu creat sine mutatione vel innovatione sui, sed ex parte creaturae II 24 a. 32 1*. III 10 a — de non operante fit operans sine mutatione II 24 a. III 524 4*

— in quantum agit se ipso, potest plura et diversa producere sine mutatione sui II 27 3* — potest omnia producere solo imperio suae voluntatis sine ulla mutatione II 24 b — uniformiter se habens producit multa II 40 4* — uno et eodem producit multa I 606 2*. II 27 3*

— ut prima causa eodem modo se habet ad omnia I 526 1* — uniformiter se habet ad res ex parte divini esse, sed producendo varios effectus facit, ut res non se habeant uniformiter ad ipsum I 647 b. III 702 2* — Secundum diversas habitudines creaturarum ad ipsam divina essentia multipliciter intelligitur et significatur IV 968 d. 3

— Quod praedicatur per causam non ponit aliquid in Deo, sed in effectu I 512 b — ut causa non respicit creaturam relatione reali, sed secundum modum intelligendi I 436 a. 526 6*. 630 d. 1 — ut perfectissima causa creaturae non refertur ad ipsam realiter, sed creatura ad ipsum I 523 f. 1. 526 a, 4* — In Deo non potest esse ordo vel dependentia respectu creaturae I 523 f. 2, 4, b. 526 1*. IV 968 d. 5 — per se comparatur ad creaturam, in quantum est sua actio I 524 b — comparatur ad creaturam vel ut principium causans, vel ut suppositum substantificans III 43 a

47 — Deum esse *causam* creaturae, in nullo derogat eius nobilitati III 10 a — est causa, quae tantum facit II 583 arg. 4 — non dicitur causa universalis vel particularis simpliciter, sed potest in plurimos effectus et immediate et sufficienter in quemlibet I 606 3*. 724 d. 7. 805 3*. 807 a. II 29 3* — solus est causa simpliciter prima et generalissima I 813 d. 7 — ut causa universalissima influit in omnia I 638 f. 2. II 39 f. 4 — est causa eorum quae non sunt in eo formaliter, in quantum ea habet exemplariter et causaliter I 457 1*

— Dei voluntas est omnium causa immediata, quorundam tota, quorundam cum alia causa particulari I 807 a. 812 d. 3, 4 — multa, quae potest per se facere, facit per causas secundas propter decentem et

congruum ordinem I 224 2*. II 260 4* — Causare aliquid per se et per id quod ab ipso est et sine ipso nihil potest, convenit dignitati causae supremae I 224 2* — potest in totum effectum et in totam rei substantiam immediate, et alia causa nihil vel modicum potest sine ipsa I 807 a — ut causa primordialissima est influentiae maximae in causas secundas, adeo ut nihil, quod sit aliquo modo ens, procedat ab aliqua causa creata, nisi cooperante divina omnipotentia II 862 b — Divina voluntas quamvis sit causa omnium, tamen non excludit causam creatam nec in operando nec in cognoscendo, et ideo utilis est cognitio causarum creaturarum I 807 3*, 4* — ut causa suprema est finis omnis cognitionis *ib.* 4*

— est causa simpliciter prima, quae influit in omnem actionem creaturarum I 224 4* — necessario in omni productione sequenti immediate operatur I 471 b. II 346 a — nullius est causa mediate tantum, nec per accidens I 224 1*, 2* — Effectus productus a causa creata est quodam modo mediate a Deo, quia ibi est ordo causarum et diversitas virtutum, non tamen separatio, quia Deus intime agit, quia per se ipsum et simul per virtutem creatam, quae ab ipso est *ib.* 1* — quorundam est tota causa, quorundam nullo modo, sed est causa non tota eorum quae procedunt a libero arbitrio ut efficiente I 670 a, 3*. 707 a. 724 d. 7 — quorundam est causa non secundum esse, sed solum in consequendo I 669 arg. 6. 670 2*. 672 b. 707 4* *Vide V. Cooperatio* — Causalitas convenit Deo secundum essentialia et appropriata *vide V. Causa* et *V. Operatio*

— nullius est causa per accidens II 872 f. 4 — nullius est causa deficiens I 720 f. 6, b. II 40 2*. 474 b. 852 arg. 4. 855 b. 863 4*. 867 b sq. 874 b — cum sit summe potens in se, per se et ex se, non potest deficere nec habere potentiam deficiendi nec quantum ad ordinationem nec quantum ad radicem III 268 4* *Vide V. Defectus*

48 — In Deo sunt habitudines causae efficientis et finalis et formalis exemplaris respectu creaturae, quae coincidunt in idem I 361 2* — respectu omnis creaturae se habet ut causa efficiens, exemplaris et finalis I 73 b. 600 f. 4. II 412 a. 829 b. 885 6*. III 604 a. 617 a — aliter est causa movens, exemplaris et finalis creaturae cuiuscumque, aliter creaturae rationalis, ut est operans per voluntatem II 829 b sq. — Dei causalitas respectu creaturae attenditur secundum conditiones potentiae, scientiae et voluntatis I 614 d. 1 — Scientia dicit causam exemplarem, voluntas causam efficientem et finalem I 724 d. 7. 802 3*. 804 b — Ratio causae attribuitur proprie voluntati ut efficienti, scientiae ut disponenti, potentiae ut exsequenti I 705 a. 805 2*

— Causa productiva in exiendo importat finalem in redeundo I 746 f. 4. II 15 f. 5 — ut finis ultimus est causa causarum II 436 b — est finis creaturae, quia habet excessum bonitatis I 509 4*

DEUS (49)

49 — nullius est causa materialis nec formalis II 90 arg. 4 — nullius est pars constitutiva propter summam perfectionem et absolutionem II 414 f. 2, b. III 47 4* — non potest esse principium materiale rerum I 360 f. 4. II 412 a — Divina essentia omnino invariabilis et nobilissima non potest intelligi fieri corporalium et variabilium materia, quae est de se imperfecta II 16 b

— nullius est forma perfectiva I 293 f. 2. 295 b. II. 634 f. 2. 635 b. III 47 a, 4*. IV 419 1*. 1000 f. 1 — Deo non convenit informare IV 42 4* — Nihil divinum comparatur ad nos secundum habitudinem informationis, sed causalitatis I 333 a — ut lux spiritualis non est perfectio rerum diversorum generum, sed causa II 412 6* — non est forma rei creatae nisi exemplaris I 451 4*. II 634 f. 2. III 297 4* — non potest esse forma perficiens materiam, sed forma exemplaris III 308 1*

50 — est causa exemplaris ratione potentiae simul et notitiae I 624 2* — est causa exemplaris, in quantum per eius influentiam omnia sunt vera et nata se exprimere I 151 4* — Exemplar creaturae in Deo est ipse Deus I 620 f. 2. 622 arg. 2, b — Exemplar non differt a veritate aeterna nisi sola comparatione III 308 4* — secundum relationem habituales ab aeterno dicitur exemplar creaturae temporalis I 326 3* — Filius est exemplar omnium ut ars plena omnium rationum, et est exemplar praedestinatorum, ut dicitur liber vitae IV 898 a sq. — In Deo est exemplar et similitudo longinqua omnium virtutum I 305 d. 5

— agit per speciem rei, quam penes se habet I 620 f. 4 — agit secundum formam exemplarem vel idealem I 430 4*. II 436 b — producit res per intellectum, per ideas, quae sunt ipse Deus II 47 3*. 37 a — produxit multitudinem rerum secundum distinctas formas, non propter ullam multiplicitem ex parte efficientis, sed propter fecunditatem infinitam et immensam primi principii, et multitudo est ex parte connotatorum II 40 a sq. III 423 4*

51 — Quidquid de se habet aliquam entitatem et veritatem est in Deo I 629 b — Quod est a Deo, priusquam fiat, est in Deo secundum ideam *ib.* f. 4 — Plus dicit esse in Deo quam cognosci a Deo vel in Deo I 628 2* — Esse in Deo dicuntur ea, ad quae Deus cooperatur secundum aliquod genus causae, maxime secundum causam exemplarem I 627 b — Res sunt in Deo secundum triplex genus causae I 630 a — Res sunt in Deo vel ut in principio producente in ratione potentiae, vel ut in exemplari exprimente in ratione notitiae, vel ut in fine conservante in ratione voluntatis I 624 a. 627 f. 3 — Esse in Deo vel est ut in exemplari, vel ut in conservante I 631 d. 2. 632 d. 4

— Res in Deo est divina essentia I 623 f. 3 — Res esse in Deo ipsam essentiam divinam, est similitudinem vel ideam rei

(52)

apud Deum esse et habere identitatem cum essentia I 630 b — Res non possunt dici esse in Dei essentia *ibid.* 698 d. 2 — Res non sunt in Deo proprie ratione personae nec essentiae absolute, sed ratione appropriatorum I 622 b — Res sunt in Deo vita ratione potentiae et notitiae simul, in quantum ista concurrunt ad rationem exemplaris I 624 2* — Res cognitae sunt in Deo immutabiliter I 621 3*. 694 f. 4 — Quae sunt in Deo sine connotatione effectus sunt uniformiter, alia non uniformiter, ut praedestinatio et reprobatio I 647 b

— Res sunt in Deo secundum suas rationes intelligendi, quae sunt in Deo viventes per essentiam I 623 f. 4. 624 4* — Res dicuntur in Deo, esse vita, quia sunt in eo non secundum esse corporeum, variabile et corruptibile I 624 4* — Imperfecta sunt in Deo, secundum quod habent aliquam rationem entitatis I 629 b — In Deo nihil est, nisi quod cognoscit notitia approbationis I 634 d. 3 *Vide V. Creatura-relate ad Deum et V. Esse*

— In Deo sunt rationes rerum viventes infinitae I 623 b — In Deo sunt rationes rerum viventes secundum potentiam et notitiam, sine respectu ad productionem in esse exterius *ibid.* — Omnia quae sunt in Deo ut in exemplari exprimente, sunt in ipso vita, non solum futura, sed omnia possibilia *ibid.* sq. — In Deo sunt res, quae sunt ex Deo et per Deum non solum secundum actum, nec solum secundum habitum, ut aliquando futura, sed praecise secundum aptitudinem, ut possibilia I 634 d. 2 — Omnia sunt Deo praesentia non secundum veritatem existentiae rerum, sed secundum cognitionem Dei I 616 d. 6. 696 a sq. 738 4*

— Omne, quod est in Deo, est ex ipso et per ipsum I 627 f. 2 — Res dicuntur esse ex Deo, per Deum, in Deo, ut significetur, Deum esse principium primum, sufficientissimum et infinitissimum I 632 d. 4 — Secundum quod connotant ordinem in habitudinibus, haec tria appropriantur tribus personis *ibid.*

— Res in Deo ratione exemplaritatis sunt ab aeterno I 645 3*. II 36 d. 2 — Res in Deo dicuntur fuisse ab aeterno secundum similitudinem et potentiam I 621 a. 686 3* — Res sunt in Deo actualiter secundum exemplar, potentialiter secundum causalitatem productivam I 621 3*

52 — ut principium primum dicitur operari secundum rationes primordiales, ut ultimus finis, qui est causa causarum, secundum rationes causales II 436 b — facit effectus in creaturis vel solum secundum rationes causales, quas servat in sua voluntate, vel simul secundum rationes seminales *ibid.* 438 b — facit ex creaturis quaedam, ad quae habet solam potentiam obedientiae, alia, ad quae habet potentiam activam II 436 b sq. — secundum potentiam obedientiae potest producere ex creatura omne, quod vult II 437 5*

— solus per artem virtute propria producit formas naturales, cum sit actus ple-

DEUS (53)

nus et perfectus respectu omnium II 202 b. 398 4*. 408 a — Virtus Dei operatur perfecte interius, producendo ipsa primordialia semina II 207 d. 3, 4 — solus producit rationes seminales et essentias formarum II 15 f. 6. 207 d. 3, 4 — ab initio mundi indidit rebus rationes causales, et secundum has cetera fiunt II 118 f. 6. 198 a. 215 a. 217 b

— potest ipsas rationes seminales sine immissione alicuius novi ad perfectum esse deducere IV 889 b, 2* — solus potest corruptum reparare et mortuos suscitare II 214 f. 3. 438 5* — imprimit formam materiae, sicut convenit formae et materiae suscipienti II 246 3*. IV 421 3* — inducendo subito formam nihil omittit de dispositionibus et qualitatibus requisitis in susceptibili ad informationem III 389 5* — in omni productione est principaliter agens, sed non tota causa efficiens formarum naturalium, sicut respectu animae humanae II 198 a *Vide V. Cooperatio* — qui solus habet vitam in semetipso et vitam indeficientem, potest solus producere principium vitae perpetuum II 453 a

— non potest facere contra naturam, sicut nec contra voluntatem suam II 618 f. 4. 853 3* — nihil facit contra naturam, ut dicit id quod rei creatae respectu Creatoris convenit, sed aliquando facit contra solitum cursum naturae, aliquando supra eundem I 775 2*. 813 d. 6. II 437 5*. 438 b — non facit contra naturam, ut dicit naturalem creaturae obedientiam, vel naturale hominis iudicium II 853 3* — facit contra naturam, ut dicit vim operantem secundum solitum cursum, sive per miracula potentiae, sive per supplicia iustitiae *ibid.* — Quod Deus facit in creatura secundum potentiam obedientiae non est violentum, licet violentia inferatur potentiae naturali II 437 5*. 618 f. 2. 620 4* — Quod fit contra solitum cursum non est pura privatio, sed est potius supra naturam II 873 4*

— facit miracula per vim supra naturam II 203 6* — Quae sunt immediate a divina potentia procedunt secundum cursum mirabilem II 346 f. 4 — in miraculis solus operatur sine virtute naturae IV 232 5* — Quae Deus operatur per se ut tota causa vocantur mirabilia, quae operatur communicando creaturae virtutem agendi et movendi dicuntur naturalia, vel voluntaria quantum ad egressum II 346 a — in prima productione rerum operabatur supra naturam II 438 5* — Deum decet multa facere miraculose ad manifestationem suae potentiae et confirmationem fidei nostrae III 26 3*

53 — Omne, quod est in opere Dei a Deo, est de perfectione vel inclinatur ad perfectionem II 114 a — omni operi suo communicat nobiles condiciones, non quod teneatur operi illas dare, sed quia decet eius voluntatem *ibid.* — Opus Dei necesse est esse laudabile, ordinabile, acceptabile, perfectum vel perfectibile II 113 b sq. — producit effectum perfectum et subito, ubi

agit secundum totum suum posse II 298 b. III 91 arg. 3 — Nec dicere nec facere Dei dicit quid successivum secundum id quod est, sed in producendo est successio ex parte rei productae II 865 1* — A summa potentia videntur convenienter omnia produci simul II 296 b *Vide V. Creatio* 80 a — in principio simul creavit Intelligentias et mundum II 37 a

— semper facit quod est melius et magis congruum III 37 f. 4 — Omne, quod possibile et congruum est, ponendum est circa opus Dei IV 932 f. 3 — ordinate facit quidquid facit I 772 a. II 449 f. 5 — facit omnia sapientissime quantum ad ordinem IV 961 3*. 962 b — in omnibus operibus suis maxime servat ordinem sapientiae III 31 f. 2. 32 2* — licet omnia possit de potentia absoluta, tamen inviolabiliter servat ordinem sapientiae, secundum quam operatur potentia ordinata II 177 1*

— non facit quidquid potest, sed quod congruit I 785 3*. II 297 a. 764 2*. III 38 1*. IV 421 3* — Divina sapientia nihil incongruum facit III 417 f. 3. IV 888 arg. 2. 977 f. 3 — nihil facit, quod non deceat suam maiestatem et sapientiam II 413 b sq. — Nihil attribuendum Deo, nisi quod decet suam potentiam, sapientiam et bonitatem II 870 a — sic se infirmitati nostrae contemperat et sic facit quod est rationabile, ut tamen intellectum excedat IV 220 3* — Quod non est secundum ordinem sapientiae non debet nec potest esse, quia consilium Dei et dispositio non potest mutari II 132 6*. 177 1* — non potest facere quod est inconveniens secundum se, etsi faciat aliquid inconveniens secundum nostram aestimationem III 18 1* — nihil facit frustra II 44 arg. 3. 197 f. 4. 633 arg. 5 — non facit per plura quod potest per pauciora IV 975 f. 2. 1045 arg. 6

— fecit res perfectas in ordine II 41 f. 2. 43 5*. 774 b. IV 51 1* *Vide V. Bonum - in creatura* — potentiam obedientiae non totaliter complet I 782 3* — dedit unicuique rei tantum bonitatis, quantum erat capax secundum debitam dispositionem et exigentiam *ibid.* II 245 arg. 4. 246 3* — Divina bonitas ad sui manifestationem communicat creaturae, quod ipsa nata est suscipere II 297 a. 346 a. III 422 6* — Dei bonitas consistit in communicatione actus nobilissimi, qui est vivere et intelligere II 41 f. 3

— Dei bonitas debet dare unicuique suam inclinationem, salvo ordine sapientiae II 716 3* — in conditione rerum facit, secundum quod competit naturis ipsarum, nec condit rem sine eo, ad quod habet naturalem inclinationem; aliter in miraculis II 91 3* — complet appetitum naturae II 214 f. 4 — Omne, quod Deus indidit unicuique rei a sua conditione, est ei naturale II 413 f. 3. 331 d. 2. 336 arg. 6. 396 f. 1. 618 f. 2 — Deum ut conditorem decet appetitui naturae satisfacere, ut conservatorem decet conservare, secundum quod nata est conservari II 772 b — perficiens rem in esse primo vel secundo dat ei to-

tum, quo possit in illo esse conservari et singulis vitiis obviare III 792 b sq. — Defectum naturae quantum ad bonum supra naturam supplet et semper praesto est complere et dare quod natura non potest II 699 5*

— communicat bonitatem suam in effectibus naturae omni creaturae, non vero in effectibus gratiae III 700 b — Dei opera sunt perfecta quantum ad esse naturale, non omnia autem perfectione supernaturali II 699 3*, 5*. 777 d. 5. 938 2* — omnibus praestat beneficium naturae, vel etiam gratiae II 774 5* — In rerum conditione plus pensatur ordo divinae sapientiae quam ordo misericordiae et iustitiae II 476 b. 774 b — non fecit hominem a principio in statu miseriae II 716 a — non debuit Angelos et homines statim facere beatos II 432 6*. 434 4*. 296 f. 3. 297 a

— In effectibus divinis est ordo et gradus secundum sapientiam, cuius est ordinare IV 960 f. 2 — impossibile est, quod faciat effectum, quin habeat modum, speciem et ordinem, quae respondent unitati, veritati et bonitati I 772 f. 5, a. IV 966 f. 4 — Sapientiae lex est, ut postrema per media deducat ad summa II 277 b. IV 508 b. 629 f. 4 — omne, quod facit, facit salva connexionione naturarum II 41 arg. 4 — potest separare quae sunt naturaliter coniuncta II 137 arg. 3 — non vult dissolvi quod bene coniunctum est II 460 b

— Nihil procedit a Deo contra ordinem iustitiae, sapientiae et bonitatis II 715 f. 6 — nullo modo facit contra iustitiam II 474 b — non facit contra ius naturae, quod ordinat in ipsum, sed potest facere potius supra quam contra illud, ut ordinat ad proximum IV 752 1*. 822 arg. 3

— eius liberalitas non excludit ordinem sapientiae et iustitiae II 432 6*. 434 4*. 243 1*. 533 2*. 716 3* — est liberalis, sed sine vertibilitate voluntatis III 267 2* — non debet sententiam suam retractare, sed per misericordiam, stante sententia, remedium adhibere IV 98 3* — nunquam sententiam suam definitivam retractat III 418 5*. 461 f. 3 — Ordo et decor in operibus Dei non debet intermitteri propter incommodum alicuius specialis creaturae II 429 a — propter aliquod malum non debuit ordinem sapientiae immutare II 774 b. III 32 3*

— In omnibus rebus considerata Dei sapientia, et laudanda bonitas I 830 f. 4. II 382 a — Ordo et pulcritudo divinatorum operum in universo spectandus II 774 b

— Dei sapientia cognoscitur ex creaturis I 5 a — Dei sapientia maxime manifestatur in ordinis perfectione II 41 f. 2 — Dei potentia manifestatur in productione rerum multum distantium et in earum coniunctione I 765 f. 4. 773 3*. II 41 f. 4 *Vide V. Creatio - activa* — Dei potentia, sapientia et bonitas perfecte manifestatur per opus creationis et distinctionis et ornatus III 26 3* — in productione de *non-esse* magis manifestat potentiam, in formatione magis sapientiam et bonitatem II 298 4* *Vide V. Creatio - distinctio* — Dei potentia manifestatur in

productione ad esse creaturae minus nobilis, sicut et magis nobilis III 38 5*

— Dei potentia et sapientia maxime manifestantur in assumptione naturae humilis et infirmae III 20 1* — Dei fortitudo cognoscitur in infirmitate assumptae humanitatis I 5 a sq. — Dei misericordia cognoscitur ex remissione peccatorum, ex remediis et ex praemiis *ib.* b — In conditione praecipue manifestatur potentia, in reparatione misericordiae, in utraque sapientia III 703 b — omnia fecit propter hominis instructionem, ut hominem non solum verbo, sed etiam opere erudiret II 298 b. 390 d. 5

54 — A Deo sunt imperfecta secundum id quod sunt, sed quantum est ex se, Deus ea perficit I 629 2* — In actione, quam Deus agit per se ut tota causa, non potest esse defectus ordinis II 114 3*. 868 2* *Vide V. Defectus* — non facit privationes II 114 2*. 1000 f. 4

— non facit aliquid malum, sed omnia optima II 413 f. 4, 2 *Vide V. Bonum - in creatura* — Nulla creatura a Deo potest habere conditionem malitiae *ib.* b sq. — non facit rem ordinandam per poenam II 414 a — illius rei est ultor, cuius non est auctor *ibid.* — non potest malum producere, sed ordinare *ib.* 4* — non facit aliquid, quo quis necessario inducitur in peccatum II 874 b — non est causa malorum eo quod se subtrahit, in quantum subtractio non est principaliter ab ipso I 721 6*, 8*. II 870 2* De concursu ad actiones malas *vide V. Actio - mala* et *V. Cooperatio* in fine

— non potest mala facere I 627 f. 3. 631 d. 2. 760 d. 4. II 615 3*. 1001 f. 5, 2* — non potest facere nisi bonum, cum sit summe bonus I 772 a — non potest facere malum propter sui dignitatem II 583 arg. 1 — potest facere aliquid, quod est malum in se, sed non secundum se III 18 1* — non facit malum culpae, sed poenae II 38 d. 5. 853 6* — salva condecencia bonitatis et sapientiae potest facere malum poenae et defectum naturae, non rem malam malo culpae I 836 d. 6. II 414 3* — malis infert poenam, sed non in quantum est defectus boni I 720 b. II 853 a, 2* — puniendo non facit contra naturam, sed potius secundum naturam II 853 3* — non fecit mortem secundum institutionem naturae, sed secundum punitionem iustitiae I 836 d. 6

55 — Omne, quod fit a Deo, fit per providentiam II 871 f. 1, b — Nihil fit, quod non pertineat ad Dei providentiam I 831 3*. II 872 b — in quantum regit omnia per modum dominantis, nihil potest evenire citra eius cognitionem et intentionem, vel casu II 365 5* — A sola Dei voluntate pendet gubernatio universi IV 977 b — aequaliter curat de omnibus, quin excludatur ordinata bonorum communicatio, sed inordinata personarum acceptio I 699 d. 6. III 702 1* — eodem modo se habet ad omnia quantum ad gubernationem, non quantum ad productionem, vel quantum ad naturalia, non quantum ad gratuita I 821 4*

— non disponit de rebus aspiciens ad aliud a se, sed unumquodque praevidit in se et disposuit secundum rationem propriam III 246 a — aliquid disponit facere non in omnem eventum, sed praesuppositis congruentibus antecedentibus III 372 5* — Quaedam exeunt a Deo cum alio ad hoc ordinato secundum necessitatem, quaedam cum alio ad hoc ordinato secundum congruitatem I 733 a

— continue operatur ad rerum successionem II 387 a, 1*, 4*, 5* — Omnes operationes Dei reducuntur ad eas quae respiciunt esse naturae, aut esse gratiae, aut esse gloriae III 537 4* — nihil est, quin egrediatur a Deo faciendo vel permittendo I 812 d. 5 — Aliquid est a Deo imperative, vel consultorie, vel insinuatorie, vel permissive II 870 4*

— res conditas administrat, secundum quod cursui rerum congruit I 775 a. II 641 6*. 773 4* — regit naturam, sicut instituit I 295 5*. 772 b — ut universitatis administrator omnia secundum propriam virtutem agere sinit I 844 b. II 460 2*. 772 b. 773 4*. 870 3*. III 94 b *Vide V. Cooperatio*

— Divina liberalitas nullo modo deficit in necessariis, sed omnia administrat affluenter III 792 b — pronior est ad miserendum quam ad condemnandum, ad donandum quam ad subtrahendum I 315 a — non subtrahit influentiam suam nisi offensus per aversionem et contemptum I 314 f. 2. 315 a — non debet suam influentiam subtrahere bonis nec malis II 863 4*. 870 3* — nunquam deserit creaturam, quin sit in ea secundum praesentiam et potentiam et essentiam II 460 2* — de se nemini se absentat, sed paratus est omnes iuvare I 721 8*. 821 a. II 870 2*. III 418 3* — propter negligentiam hominis non debuit dimittere curam circa eiusdem salutem III 814 4* — semper providit remedia necessaria ad salutem III 33 4* — Dei bonitas ostenditur, cum beneficium, quod disposuit servare, propter peccata hominum non immutat vel interruptit II 454 6* — semper fuit promptus tribuere gratiam adiutricem ad implenda mandata III 814 4*

— ut conditor omnibus operibus suis certam legem et limitem praefigit III 813 f. 1 — exigit a nobis mandatorum observantiam et satisfactionem non propter suam indigentiam, sed propter ordinationem nostram III 421 2*

— Nihil potest esse contrarium Deo II 826 f. 2 — Nihil potest resistere Deo in suo opere ex parte virtutis agentis, quae est omnipotens II 827 f. 4, b — Nihil potest contrariari Deo in opere suo ex parte effectuum simpliciter et universaliter, ita ut perturbetur ordo universi, sed tantum ex parte, ut aliquis Dei effectus non attingat finem proprium *ib.* b — Nihil resistit voluntati beneplaciti, sed haec semper impletur, malum autem potest resistere voluntati signi et ita Deo adversari *ibid.* — Sola voluntas adversatur Deo II 474 b — vincit suos adversarios per exercitus Angelorum II 277 b

— ut administrator universi permittit, mala fieri I 721 5*. 844 b. II 773 4* — peccata non cohibet propter ordinem universi I 830 f. 5. 833 a. 843 f. 2. 844 b. 845 3*, 4*. III 418 3*. 433 d. 3 — nunquam cohibet voluntatem, ne in peiora ruat II 207 d. 5 — cum permittit mala, non consentit, sed continue arguit et punit transgressores I 844 4* — Omnia mala secundum voluntatem beneplaciti per poenam a Deo ordinantur, quamvis videantur repugnare ordini in particulari I 831 a, 1*. II 827 b sq.

— permittit mala fieri ad augendam gloriam electorum et divinam laudem I 844 b — permittit mala, quia inde scit elicere bona II 701 4*. 773 1*. 870 3* — eliciendo bona ex malis totum reducit ad ordinem sapientiae congruentem I 833 b. II 774 b — Deum decet de malo facere bonum I 834 d. 4. III 418 6* — elicit bonum ex malo, vel in universo, vel ipsi facienti IV 337 6* — Dei sapientia vincit malitiam I 833 b. III 27 6* — non patitur esse malum aliquod, de quo non eliciat bonum et etiam maius bonum III 27 6*

— ex malo potest et scit maius bonum elicere I 833 b. II 429 b — Deum decet de malo maius bonum elicere, quam sit illud quod malum adimit II 707 b — Dei sapientia maxime manifestatur, cum ordinat bona cum malis, et elicit bona ex malis I 5 a. II 532 b. 533 3* — dum ex magnis malis maiora elicit bona, commendabilior redditur et potentia et sapientia et bonitas II 774 b — In hoc manifestatur summa sapientia Dei, quod de malis non solum elicit bona, sed etiam optima III 429 5* — Occasione mali summe manifestatur divina misericordia in electis et iustitia in reprobis I 834 4*. 844 b — propter dilectionem et misericordiam ex lapsu hominis maius elicit bonum I 833 b. III 27 6*

56 — immediate influit in mentem II 46 4* — solus immediate format et perficit mentem secundum suum supremum *ibid.* II 346 4* — mentem nostram per se ipsum informat II 272 a — solus format mentem quantum ad intellectum et affectum I 489 d. 4 — solus potest ut principale agens in animae intimis cogitationes et affectiones formare II 231 a — solus potest illuminare superiorem portionem rationis et infundere lumen II 265 b. 266 a sq. — immediate illuminat mentem ut lux spiritualis II 265 b sq. 568 a *Vide V. Anima - ordo ad Deum*

— solus potest influere efficienter in nostrum affectum II 263 b sq. — solus est super liberum arbitrium *ib.* f. 4. IV 427 f. 3. 428 b — solus est supra id quod est supremum in anima II 614 a. 616 f. 4 — voluntatem non cogit, sed nec tantum inducit, immo eam immutat, immittendo varias affectiones II 619 b, 4* — potest voluntatem sine coactione ad diversa movere, cum ipsa sit naturaliter vertibilis II 620 4* — non nos trahit per coactionem, sed per inductionem et sublevationem IV 421 2* — influit in liberum arbitrium vel per continuationem influentiae, vel per apposi-

tionem novae gratiae II 557 a. 689 a sq. — ad bona meritoria excitat per aliquem effectum gratiae praevenientem voluntatem II 863 6* *Vide V. Gratia* — solus infundit calorem spirituales, qui est amor divinus II 264 4*

57 — Divinitas ob summam completionem nata est alia complere I 55 f. 4 — solus ut bonum summum et infinitum finit animam quantum ad cognitionem et affectionem I 38 b. 39 3*. 40 f. 2, 3, b sq. — est nostra beatitudo I 38 f. 1 — Anima immediate a Deo completur, movetur et beatificatur II 264 a — perfecte hominem beatificat in se ipso III 49 f. 4 — solus est obiectum beatificans animam II 266 a — solus implet animae appetitum I 40 f. 3 — In Deo solo anima invenit perfectam quietem II 412 2* — spiritualiter facit creaturam spirituales per contemplationem in se quiescere II 387 3*. 390 d. 5 — est animae intimus et amabilissimus III 9 f. 4 — est melius animae quam ipsa sibi III 643 6* — solus perfecte delectat animam I 38 f. 3, b, 4*. 41 a. II 425 f. 3 *Vide V. Anima - ordo ad Deum et V. Beatitudo*

— Deo solo proprie fruendum est I 38 b. 40 b sq., 4*. 249 b. II 425 f. 5 — Serviens Deo intuitu mercedis, quae est ipse, eo non dicitur uti I 35 4* — est unicus finis intentionis, licet dicatur tres res, quibus est fruendum II 895 d. 3 — ut complens creaturam se habet secundum perfectionem essentialem, quae est una III 43 a — Inhabitatio et missio in mentem est communis toti Trinitati I 267 d. 3. III 43 4*, 5*

58 — Anima secundum mentem immediate unitur Deo II 264 a — Inter Deum et animam non cadit medium quantum ad praesentiam, sed quantum ad unionem in cognitione et amore media est gratia II 636 7* — solus illabatur animae et perfectissime coniungitur I 41 a. II 226 b. IV 427 f. 2. 387 d. 3. 309 f. 4. 310 a — solus illabatur animae, cum intret in eam quantum ad substantiam IV 310 a — est in anima intimior quam ipsa sibi I 41 a. III 643 6* — solus est et operatur intime in anima II 226 b — solus est menti intimus, in quantum solus est superior mente humana II 227 a *Vide V. Anima - ordo ad Deum*

— Omnis, qui habet spiritum Dei, habet Deum et omnia, quae sunt Dei I 332 b — Omne, quod est Dei, potest dici esse nostrum secundum habitudinem possessionis, sed magis proprie Filius et maxime Spiritus sanctus *ibid.* — Ea divina dicuntur nostra, quae dicunt ad nos habitudinem causalitatis vel relationis I 333 a sq. — De nominibus abstractivis non potest dici nostrum, sed de iis quae dicunt actum vel relationem ad nos *ibid.*

— Anima habet Deum ut obiectum, quo fruatur I 249 b sq., 4*, 2* — ab anima capitur finite I 41 2* *Vide V. Comprehensio et V. Beatitudo* versus finem — non capitur ab anima plene, nisi ametur, intelligatur et praesens habeatur I 80 f. 2

— Animam habere Deum est Deum habitare in ea II 660 a — utrumque aliter

est secundum statum viae et aliter secundum statum patriae *ibid.* — specialiter dicitur esse cum Sanctis propter effectum gratiae inhabitantis I 387 d. 2 — diligendo homines facit eos suum habitaculum III 703 f. 4 — de iure requiescere in anima II 432 b — Dei triplex sedes IV 1053 b — habitans in anima cognoscitur actu, vel habitatu per habitum fidei I 650 d. 3 — Deum expelli ab anima non est aliud quam gratiam Dei repellere II 856 3*

— animam non acceptat secundum modum specialem sine gratia gratum faciente II 695 b sq. 701 3* — non acceptat hominem propter opera, nec per merita potest obligari stricte ad retributionem, nisi in operante praecedat gratuita bonitatis affluentia II 698 b — facit sibi amicos non approbando, sed dando gratiam, propter quam approbantur II 701 3* — per gratiam assumit servum in filium, ancillam in sponsam et habitat in ea ut in templo II 695 b sq. — Dei cum anima est quaedam amicitia familiaritatis et quaedam large dicta, quam facit gratia II 701 5* *Vide V. Acceptatio* et *V. Dilectio* — Deum decet habere multos servos et filios adoptivos, sed unum hominem Filium unigenitum III 43 4* *Vide V. Filius: quantum ad incarnationem vide hoc V.*

— quod acceptat, hoc est ex se, quod non acceptat, est ex nobis I 315 b — nullo modo indiget bonis nostris II 698 f. 2 — non considerat opus, sed affectum II 906 b. 930 2*. IV 353 f. 4 — votum iudicat pro opere II 928 5*. IV 423 f. 1. 424 a, 2* — nullius indiget et non acceptat opus, nisi accepta sit voluntas II 680 3*. IV 353 f. 4 — non acceptat bona praeterita, de quibus quem poenitet II 174 b — non acceptat bonam voluntatem, nisi eius qui proponit semper ei servire IV 691 4* — exaudit invocationem, quae est ex amore divinae misericordiae, non quae est ex timore poenae IV 527 d. 2 — praeponderat salvationem unius iusti damnationi multorum impiorum III 889 3* — A solo Deo speranda est salus I 251 f. 6. 252 5* De remissione peccati *vide V. Culpa - deletio* et *V. Iustificatio*

59 — Omne creatum debet Creatori honorem II 555 f. 3 — Quia omnia Deo subsunt, Deus ab omnibus est colendus et adorandus I 746 f. 3 — Deum decet a creatura rationali summa reverentia coli III 813 b *Vide V. Cultus* — potissime requirit a creatura rationali honorem II 696 a — Natura simpliciter dictat Deum colendum, et hominem esse Dei servum II 1009 4* — Natura dictat, Deum laudandum non tantum corde, sed etiam ore IV 435 arg. 4 — Ad Deum spectat quaerere gloriam et vindictam III 424 5* — cum servat iustitiam, quae est ipse, recte dicitur se vindicare IV 522 3*

— Deo impendendus est honor respectu boni collati per gratiarum actionem, respectu mandati iniuncti per obedientiae subiectionem, respectu imperii maiestatis per patriae adorationem, respectu peccati

commissi per satisfactionem IV 365 1* — est laudabilis in se et in omni opere II 113 b. 141 f. 4 — honoratur, cum in ipsum omnia referuntur tanquam in omnium auctorem et finem II 696 a — Dei gloria est finis principalis universi II 44 b. 382 b — Omnis natura, sive bona sive mala, ordinatur ad Dei gloriam II 44 f. 4 — Finis rerum est summa bonitas manifestanda I 724 d. 7 — omnia propter semetipsum fecit, non propter suam utilitatem vel indigentiam, sed ad suam gloriam II 44 b, 3*. 382 b. 394 b. 696 a — Dei honor plus est quaerendus quam nostrum commodum, quin debeat excludi commodum nostrum spirituale II 44 2*. III 645 6*

— Nomen Dei assumitur in vanum, si assumitur ad confirmationem sermonis inutilis, vel magis, sermonis falsi III 831 d. 2. 865 f. 4 — Nomen Dei non est in testimonium assumendum pro re incerta III 864 4*

— Dum homo Deo vacat et sibi, melius cognoscit agenda et fugienda III 832 a — Homo inhaerendo Deo et per contemplationem ei soli vacando sanctificatur II 390 d. 5 — Deo maxime placet, quod homo sibi soli intendat et in se requiescat *ibid.* — Deum prae oculis habere, considerare eius amabilitatem retrahit a peccando II 701 3* — non solum vult honorari in se, sed etiam in suis servis II 277 b

— ut summa bonitas est summe amabilis I 68 f. 5. II 125 f. 5 — Deum, in quantum est summum bonum, nemo potest odisse, sed Deum ut iustum, ferentem leges et punientem II 458 d. 1 — naturaliter desideratur ut beatificans II 455 4* — est obiectum principale caritatis III 608 b. 610 b — diligendus est super omnia, ita ut pro nullo damno vel incommodo offendatur IV 388 a — ut summe bonus diligendus est summe et propter se II 125 f. 4. 426 3* — Omnia diligenda sunt propter Deum et Deus solus propter se I 39 f. 4. 42 5*. 45 d. 15 — secundum ordinem caritatis plus est diligendus quam ipse diligens III 642 a — plus diligendus ut bonum sibi quam ut bonum diligenti *ib.* 4* — diligitur amore amicitiae sine intuitu praemii III 607 2* — est obiectum virtutum theologicarum I 83 f. 4

60 — In Deo idem est secundum rem cognitum et ratio cognoscendi I 152 4*. 391 5* — In Deo idem est ratio essendi et cognoscendi I 457 f. 5 — non habet formam, quae possit a nobis in se cognosci, sed ipse est forma, quae est ipsi ratio se cognoscendi I 391 4* — cum sit simplex, non habet repraesentans secundum partem I 73 a — a nulla creatura potest repraesentari secundum totum *ibid.* — De Deo non habetur perfectum exemplum in creaturis, sed multa manucentia I 352 d. 7 *Vide V. Cognitio - Dei ex creatura et naturalis* et *V. Creatura - relate ad Deum*

— visione intellectuali videtur in se ipso lucens, visione autem imaginaria et corporali in subiecta creatura apparens II 271 b — Apparitiones et sensibiles locutiones aut semper aut frequenter factae sunt ministerio Angelorum II 272 a. 273 a sq.

— cognoscitur vere per fidem, cum in forma corporali apparet II 223 d. 1 — non habet effigiem in propria natura, quae est spiritus nobilissimus III 24 5* — invisibilis factus est visibilis secundum carnem, ut per visibilia intellectum obfuscatum reduceret ad invisibilia cognoscenda et amanda III 26 3*

— in se pure lux est et cognitio et ratio cognoscendi II 141 b — est summa lux summe intellectum nostrum complens I 69 a est lux spiritualis sapientiae, non corporalis II 305 2* — solus est lux illuminans, in quantum intelligit et cetera intelligere facit II 266 a — Lumen spirituale propter sui dignitatem a fonte luminis immediate procedit *ib.* 3* — solus est fons lucis spiritualis II 555 1*

— non est lux complens formaliter animam, sed producendo et conservando lucem creatam II 412 6* — est lux faciens intelligere, sed non vice intellectus agentis, qui sit potentia animae II 568 b — Verbum increatum non potest uniri animae ut perfectio perfectibili III 296 f. 1 — Increatum non potest esse forma animae III 297 a — non est illud donum, quo anima formaliter gratificatur II 635 a sqq. — Verbum est sapientia, qua omnia cognoscuntur, in quantum causaliter ea facit cognosci I 301 arg. 2. III 297 4* — Sapientia aeterna et Spiritus sanctus non est id quo anima beata Deum formaliter cognoscit et diligit I 318 d. 3. III 296 b

— potest esse intellectui ratio cognoscendi quodcumque creatum III 308 4* — Cognoscens Deum secundum ipsum iudicat de aliis, in quantum adminiculo illius dirigitur in aliis cognoscendis I 69 4* — a nobis non videtur ut exemplar et causa creaturarum I 301 arg. 2. 807 4* — Exemplar etiam a Beatis non omnino videtur I 834 4*

— Sacramenta divina magis sunt admirabilia quam intelligibilia I 637 b — De Deo agendum est cum modestia, timore et diligentia, secundum intellectum fidei I 50 a — fide multo nobiliter cognoscitur quam cognitione naturali II 426 3* — Cognitio de Deo sine fide est valde imperfecta et erroribus obnoxia III 524 4* — est subiectum theologiae ut principium radicale, ad quod omnia reducuntur I 7 b

— Dei similitudo ordinate appetitur quantum ad imitationem in his quae nostrae sunt aptitudinis et divinae acceptionis II 149 a — Deum non debemus imitari in iis quae proprie ad eum spectant III 421 5* — Omnia assimilantur Deo, in quantum habent rationem boni et pulcri et entis I 629 3* *Vide V. Creatura - relate ad Deum*

DEVOTIO — Per devotionem anima aggravata sursum elevatur IV 589 a — impeditur per peccata venialia IV 550 a. 589 a — est actus gratia informatus, repugnans veniali peccato IV 550 a

Dextrum — et sinistrum significat terminos latitudinis II 343 f. 3, b — et sinistrum est in corporibus per comparisonem ad motum localem, secundum quod suscipiunt influentiam motoris prius in una par-

DIA

te quam in altera *ib.* b. 344 4*, 5* — et sinistrum supponit sursum et deorsum ut terminos dimensionis corporis II 344 3* — Secundum dextrum et sinistrum attenditur motus in loco *ibid.* — dicitur, unde est principium motus II 343 f. 2 — In parte dextra est maior virtus *ib.* arg. 2, b

— et sinistrum est proprie in animalibus, in statua similitudine II 343 b — in corporibus animalium est in determinata parte ut dispositio absoluta, quia moventur a motore unito II 344 a. 345 6* — et sinistrum non facit principaliter distinctio membrorum, sed ratio diversae dispositionis ad suscipiendam influentiam motoris II 344 1* — est secundum diversas dispositiones in animalibus, in quantum motor eis unitur per modum perfectionis *ib.* 2* — est in caelo non ratione diversitatis partium, sed ratione influentiae motoris II 72 3*. 344 a, 4*, 6*

— Christus dicitur sedere a dextris Patris secundum naturam divinam ratione omnimodae aequalitatis, secundum humanam ratione excellentiae loci et dignitatis II 85 b

DIABOLUS — dicitur deorsum fluens II 147 8* *Vide V. Daemones*

DIACONUS — dicitur minister IV 636 a — nominantur a proprio actu et principali, qui est ministrare sacerdoti specialiter et immediate in sacris IV 637 d. 3 — immediate assistunt sacerdotibus, et ad eos pertinet transferre corpus Domini, primitus etiam sanguinem dispensare *ibid.* — eorum officium principale est offerre hostias sacerdoti IV 636 a — eorum officium est consimile officio levitarum, et per illud erat praefiguratum IV 637 d. 3 — debent Evangelium praedicare IV 635 a, b

— In diaconatu confertur potestas per impositionem manus episcopi IV 628 2* — Diaconatus character imprimitur in traditione potestatis principalis IV 637 d. 3

DIACONISSAE — dicebantur feminae, quae communicabant cum diaconis in legenda homilia, quibus non conferebatur ordo, sed aliqua benedictio IV 650 a

DICERE — est cum intentione proferre IV 452 f. 2 — includit verbi prolationem et assertionem I 723 d. 6. III 267 6* — Dictum exterius prolatum comparatur ad intentionem dicentis vel ad rem significatam III 840 a — est intelligibile et sensibile I 488 arg. 2 *Vide V. Verbum* — est actus virtutis interpretativae II 268 f. 2 — Ad vocis articulationem tria concurrunt II 509 d. 1 — non imprimit speciem in audientem, sed excitat ad suscipiendam speciem II 270 5*

— Omni dicere respondet verbum I 482 a. II 3 b. 332 b — addit super intelligere concipere, quae tamen in nobis sicut in Patre sunt inseparabilia I 482 b. 483 4*, 4* — vel est ad se vel ad alterum, cui respondet verbum conceptum vel prolatum I 482 b. II 268 b. 269 4*. 272 2* — Locutio interior non est aliud quam cogitatio II 268 b — ad alterum dicit actum superadditum cogitationi et in homine etiam

signum sensibile II 269 a — sive dicatur apud se, sive exterius ad alterum, implicat actum absolutum simul et relativum et ratione absoluti reflectitur super dicentem, ratione relativi super dictum I 483 5*

— potest convenire cuilibet personae divinae vel proprie vel transsumtive II 332 a sq. — est essentialiter et personaliter I 482 b. 483 3*, 5* — de Deo dicitur essentialiter respectu verbi creati, sed notionaliter respectu Verbi aeterni I 483 a, 3* — secundum aliquos dicitur tripliciter, vel pro intelligendo vel pro generando, vel pro creando I 482 a — importat generationem et eius modum, qui est per expressionem sive declarationem I 558 3* — Pater dicit apud se, cum intelligendo concipit, dicit ad alterum, cum se exterius exprimit et se per creaturam declarat I 482 b. 483 5* — importat originem et etiam effectum in creatura, quem Pater efficit per Verbum I 563 5* — Pater dicit se suo Verbo et creaturas ratione notionis I 206 d. 3 — Pater Verbo suo dicit se et omnia I 484 f. 4, 4. 557 f. 5. 563 5* — Deus semel locutus est, quia Filium genuit, in quo omnia disposuit I 484 f. 3 — Deus pluries dixit in rerum formatione secundum multiplicationem actu connotatorum, sed semel in productione Verbi II 332 a

— Dei vel importat actum ad exterius, vel actum interius aut relativum aut absolutum II 334 d. 3 — ponit effectum vel in actu vel in habitu vel nullo modo *ibid.* — Dei vel connotat effectum actualiter vel in habitu, prout dicit actum ad extra, vel actum interius cum relatione ad creaturas *ibid.* — ut dicit comparisonem ad Verbum conceptum, per quod dicens se et omnia loquitur, importat dispositionem et effectum in habitu II 332 a — Deus dicit res, vel cum eas actu producit, vel cum eas producendas ab aeterno disponit *ibid.* sq. — Ad dicere sequitur facere I 484 f. 4 — Dei dicere est facere, quia licet faciat in tempore, non est nova operatio superaddita ad dicere II 332 a. 865 1*

— Deus dicit ad exterius vel producendo creaturam, in qua se declarat, vel aliquid animae inspirando, in quo voluntatem suam demonstrat II 334 d. 3 — Deum loqui ad nos ultra intellectum notat revelationem, qua aliquam illustrationem in nobis efficit II 268 b sq. — Deus loquitur nobis ministerio Angelorum per aliquod signum exterius auribus oblatum vel interius in imaginatione formatum, et per se ipsum loquitur per verbum inspirationis menti instillatum II 272 a — Deus non videtur sensibilibiter loqui per se ipsum II 274 f. 4. 273 a sq. — Angelus loquitur ad imperium Dei, vel in persona Dei, vel ut nuntius Dei II 272 a, b *Vide V. Angeluslocutio*

DICTAMEN — Quod est de dictamine naturae semper idem perseverat IV 647 arg. 4 — Aliquid est de dictamine naturae in speciali, vel tantum in generali IV 436 a sq. 618 4*. 4003 b — Quaedam sunt de dictamine naturae simpliciter et secundum

DIE

omnem statum, quaedam tantum secundum statum naturae conditae aut lapsae II 1009 4* *Vide V. Conscientia*

DIES — dicitur illuminatio in nostro hemisphaerio II 315 b. 316 3* — dicit claritatem aëris et successionem temporis II 316 4* — Secundum diem et noctem fit successio temporum *ib.* 2* — dicit terminationem motus solis cum firmamento II 315 b. 370 b — et nox attenditur secundum revolutionem corporum caelestium II 305 4* — et nox dividitur per motum stellarum, qui fit ad motum ultimae sphaerae II 369 b — crescunt et decrescunt secundum motum solis et planetarum in zodiaco *ibid.* — Ecclesia computat dies solemnes secundum motum solis, excepto solo paschate et consequentibus, Iudaei autem secundum motum lunae *ibid.*

— Diei et noctis distinctio non erat ante formationem lucis, licet fuerit tempus II 305 4* — incepit esse simul cum luce, et lucis formatio vere est opus primae diei II 304 f. 4. 316 4* — De integritate primae diei II 316 4* — et nox primis tribus diebus flebat a luce primo creata II 313 a, 4*, 5*. 315 a sq. 331 d. 2 — ante formationem solis et post est eiusdem naturae II 312 f. 3

— Ultra septimum alius non enumeratur, sed fit regressus ad principium II 387 2* — numerantur usque ad septem per respectum ad effectus speciales in primaria rerum conditione II 391 d. 6 — denominantur a planetis, quae in singulorum principio dicuntur dominari *ibid.* — Retenta in denominandis diebus consuetudine gentilium, dominicam tamen diem denominamus a nobis, sabbatum a Iudaeis, Ecclesia autem ponit ferias *ibid.* — In prima enumeratione dierum Scriptura connumerat noctem sequentem diei, in custodiendis solemnitatibus vero nox praecedens connumeratur diei sequenti II 330 d. 1 — Quatuor modi computandi dies *ibid.*

— spiritualis dicit illustrationem lucis super haec tenebrosa II 441 b — est cognitio Dei in se *ibid.* sq. — Nox copulata cum die praecedente significat lapsum hominis a luce gratiae in tenebras culpae; dies copulatus cum nocte antecedente significat mysterium redemptionis II 330 d. 1

— quibus factum est opus distinctionis, secundum Augustinum significant considerationem angelicam II 297 b. 312 b — Augustinus posuit ordinem spiritualium dierum secundum septemplex conversionem intellectus angelici super res II 117 2*. 312 b — Secundum plures Patres distinctio dierum est materialis et sensibilis II 296 b. 312 b sq. — non possunt esse simul, nisi intelligantur spiritualiter II 296 f. 5 — In numero senario dierum ostenditur perfectio universi II 297 a — sex significant tempus merendi *ibid.* — sex praesignant decursum mundi per sex aetates *ibid.* — septem significant septem illuminationes gratiae III 746 a — septimus significat quietem sine fine II 297 a. 387 2* — septimus non habet vesperam II 297 a. 312 b. 387 2*

— septimus est quodam modo in aliis productus ut similis specie II 387 2* — Deus dicitur die septimo quiescere propter operis inchoati completionem quantum ad principalem universi constitutionem *ib.* a, 2* — Post sextum diem Deus nihil producit novum, cuius non praecesserit simile vel seminarium II 418 f. 6. 388 b. 390 d. 4. 437 4* — Deus post sextum diem multa fecit et facit miraculose vel mirabiliter contra solitum cursum naturae et consuetudinis humanae, quae possunt dici nova II 390 d. 4 — Deus facit quaedam nova contra solitum cursum naturae, vel quae non spectant ad universi complementum *ibid.* 437 5*. III 32 4* *Vide V. Creatio* (80 a), ubi de operibus singulorum dierum — Opus secundi consummatum est die tertio II 350 d. 3

— dicitur sanctus et malus non ratione sui, sed ratione actionum, quarum est mensura II 390 d. 5 — septimus dicitur benedictus et sanctificatus ratione benedictionis et sanctitatis, quam homo acquirere debet inhaerendo Deo *ibid.* — Sex diebus licet operari et intendere rebus inferioribus, sed septimo die ab omni opere cessandum est, et Deo per contemplationem inhaerendum *ibid.* — dominica observanda est in memoriam beneficii redemptionis, in praefigurationem futurae resurrectionis et ad exclusionem erroris gentilium, qui eandem soli sacram habebant III 832 a — Quae nam in diebus solemnibus licita sint, et quibus operibus sint sanctificandi *ib.* b

DIFFUSIO — proprie dicitur humoris I 255 d. 6 — secundum quod huiusmodi est in aliud I 746 f. 4 — prius attingit propinquiora quam remotiora III 648 b *Vide V. Calor* — proprie est ad extra in productione effectus I 345 3* — per modum multiplicationis, vel per modum operationis II 264 3* — eius magnitudo attenditur secundum intensionem, vel extensionem III 43 3* — bonitatis est improprie ad intra, ut persona procedat a persona, non ratione bonitatis essentiae, sed bonitatis in hypostasi I 345 3* — est naturalis in Deo quoad productionem personarum, voluntaria et non in summo in productione creaturarum I 785 4* *Vide V. Bonitas* — De diffusionem lucis I 663 4*. II 264 3*. 325 4*. 349 3* — Amor diffunditur, cum dilatat affectum ad dilectionem multorum I 255 d. 6

DIGITUS — Dei est Spiritus sanctus I 395 d. 2

DIGNITAS — omnis creata est infra dignitatem summam Dei et propter illam II 611 a — ponit aliquid in eo, in quo est II 630 f. 3 *Vide V. Ambitio*

— est illa quam quisque probat auditam II 903 a — aliqua est ita vera, quod non sit ei contradicere corde I 453 f. 3. III 482 a — Dignitatibus contingit contradicere exterius, non tamen interius I 455 6*

DIGESTIO — ordinatur ad generationem humoris et carnis IV 275 f. 3

DILECTIO — ad amorem addit electionem I 205 d. 4 — est voluntatis deliberativae III 616 b — est in plus quam caritas *ibid.*

— est actus completionis et perfectionis et reflectitur super se I 297 3* *Vide V. Caritas-obiectum* — spiritualis possessa excitat desiderium *ib.* 2* — in qua est acceptatio ipsius amoris, ipsa diligitur *ib.* a. 304 d. 1 — unit liberaliter et fortiter IV 1015 b — transformat amata et conformat ipsi amanti III 700 f. 5. 701 2* *Vide V. Amor* — mutua perfectior est quam reflexa I 194 f. 4. 499 f. 3 — mutua non potest esse minus quam ad unum I 496 4* — est actio, sed nihil influit in amatum, nec dilectum aliquid patitur vel recipit ab amante III 305 b

— Aliquid diligitur non solum ratione indigentiae, sed etiam ratione convenientiae et complacentiae II 426 4* — Aliquid amore amicitiae vel concupiscentiae diligitur propter se, vel propter aliud II 425 b — Dilectione fruitionis diligitur aliquid propter se et super omnia, dilectione usus vero propter aliud I 44 d. 42. III 642 a — secundum quod est actus concupiscentiae, est aliquod bonum desiderare vel acceptare III 634 2* — Diligere aliquem super omnia amore amicitiae est, nullo commodo vel incommodo velle illum offendere nec amicitiam solvere II 426 a — Diligere aliquid super omnia dilectione concupiscentiae est, nullo commodo vel incommodo velle illud perdere *ibid.* *Vide V. Amor* et *V. Caritas-actus*

— deliberative simul et semel potest tantum in unum ferri III 608 f. 2 — Cum multa diliguntur ut relata ad unum, non minus diliguntur quam pauca III 691 4* — Actus dilectionis est perfectior quam actus expectationis III 575 6*

— sequitur cognitionem I 94 b. 197 f. 4. 225 f. 4. IV 707 b — et cognoscere sunt diversi actus et diversarum potentiarum, licet secundum rem sit idem obiectum II 564 3* — maior est, ubi est maior cognitio, saltem in gloria II 249 6* — Maiorem cognitionem sequitur maior dilectio, secundum quod se tenet ex parte potentiae concupiscibilis, sed non ex parte gratiae animam elevantis II 708 4* — Dei commensuratur cognitioni non cuicumque, sed experimentaliter *ibid.*

— Diligere idem est, quod velle bonum alicui I 557 arg. 4. III 594 b. 608 b. 634 2*. 632 b — dicit liberalitatem affectionis se ipsam alteri communicantis III 698 b — Diligere magis aliquem est ratione boni optati, vel affectus intensi, vel effectus impensi propter maiorem indigentiam II 127 b sq. — est affectu vel effectu III 618 d. 3. 667 a — Diligere effectum est communicare effectum, qui potest connotari in actu, vel in habitu III 699 3* — affectus sine dilectione effectus non est vera III 666 f. 3. 667 a

— naturalis amat bonum II 425 f. 2 — est appetitus boni II 479 arg. 7. III 632 b — Affectio animae nata est diligere omne bonum I 40 b — Diligenda sunt bona concreate sumta, et abstractiva sumta ut rationes diligendi III 630 b — oritur ex consideratione bonitatis, vel est princi-

pium bonitatis I 715 4* — est boni, quod habet esse in actu, vel in causa III 698 4* — est respectu absentis et praesentis II 545 4*. III 577 a. 689 a

— gratuita non diligit se nisi propter Deum II 426 3* *Vide V. Amor* et *V. Caritas-Deus* — Inordinate se diligentes affectu sibi nocent effectum III 618 d. 3 — naturalis quaerit proprium commodum, sed non se extendit ad bona spiritualia III 630 a sq. — Amor proprii boni cum defectu caritatis generat invidiam IV 1039 f. 4 — deordinata boni creati est in omni peccato III 604 a *Vide V. Amor*

— Diligere proximum sicut se ipsum est facile amanti, aliter autem saepe valde difficile III 894 2* — proximi ordinat voluntatem in se et disponit ad bona opera IV 559 d. 3 — proximi maxime adiuvat ad servandam iustitiam III 721 3*

— naturalis respicit similitudinem II 427 arg. 4. III 634 d. 2 — naturalis intenditur per familiaritatem et domesticitatem II 427 arg. 5 — Affectus naturaliter intensior est erga aequales et coniunctos, ubi non est morum diversitas et invidiae malignitas II 128 a — Affectus naturalis in sibi proximos manet in impiis hominibus IV 1039 arg. 2 — In dilectione naturali saepe est peccatum veniale IV 559 d. 3

— Dei est a voluntate naturali, vel ab electiva, vel a gratuita II 455 4* — Tempore naturae institutae voluntas habilis erat ad diligendum Deum propter se et super omnia II 425 b. 696 3* — Affectu naturali recto Deus summe diligitur ut summe bonum diligenti II 425 f. 2. 426 1*, 3* *Vide V. Deus* 59 — Dei naturalis plurimum differt a caritate et non est meritoria II 426 3*. 658 6*. 696 3*. III 646 b — Dei super omnia ut motus naturae institutae est ex quadam habilitate et rectitudine respectu boni, gratiae vero, quia captivatur affectus in obsequium Christi contra naturalem inclinationem II 126 3* — per gratiam est nobilior non solum ex parte modi diligendi, sed etiam ex parte principii et motivi *ibid.* *Vide V. Caritas-habitus gratuitus* et *-actus* (44 a)

— acquisita per assuefactionem manet cum peccato I 299 b — Dei, quae remanet in peccatore, non habet rationem virtutis, nec habet actum perfectum circa suum obiectum III 604 4* — in peccatore non se extendit ad omnia diligenda, nec excludit amorem libidinosum sibi oppositum *ib.* 2* — quaedam remanet in peccatoribus communiter ut quoddam adiutorium concupiscibilis, sed non ut virtus theologica *ib.* 5*

— immediate fertur in Deum II 545 4* — Dei potest esse perfecta et imperfecta *ibid.* — Petrus et Ioannes in dilectione Dei secundum diversas considerationes se mutuo excedebant III 707 b sq. — est communis viae et patriae IV 1009 4* — est dos perficiens concupiscibilem III 562 a. IV 1009 b — In dilectione Dei non sunt gradus, sed diversae rationes moventes III 653 d. 3

DIL

— **divina** non est affectio aliqua unitiva, sed essentia III 699 2*. 701 2*. 708 d. 4 — Deus non dicitur creaturam diligere ratione affectionis animi, sed ratione communicationis alicuius boni I 41 3*. III 700 b — Dei potius dicit effectum quam affectum II 634 b. III 623 1*. 700 b — Dei in se est fruitio, sed relata ad creaturam potest dici usus ratione connotati III 699 5*. 703 b — Deus diligit hominem amore, quo diligit se, non tamen eo fruitur I 41 3* — Deus nos diligit se fruendo, ex conversione voluntatis supra suam bonitatem I 41 3*. 44 d. 12

— Dei non causatur a rebus III 698 f. 4 — Dei est principium bonitatis nostrae I 715 4* — Dei magis respicit gratuita quam naturalia III 704 1* — In dilectione divina est prima et summa ratio omnis acceptationis I 304 d. 1

— Deus est plenus dilectione et misericordia ex sua bonitate III 27 6* — In beneficiis erga hominem manifestatur nimietas dilectionis Dei III 704 a — In Deo laudabilis est excessus dilectionis erga homines III 21 2* — Deus homines dilexit in statu amicitiae et inimicitiae III 703 f. 4 — Dei maxime manifestata est in hoc, quod dilexit nos, cum essemus inimici III 669 2*

— Deus diligit omnia generaliter III 699 f. 4 — Deus diligit omnem creaturam in quantum bona *ib.* f. 2 — Nihil procedit a Deo, quod non ametur ab ipso *ib.* f. 3 — Deus influit in omnia mediante dilectione III 700 f. 4 — Dei quantum ad effectum naturae est omnibus communis et generalis, et secundum hanc dicitur diligere omnem creaturam *ib.* b — Deus diligit omnia ex caritate increata ut principio motivo et producente; sed ex caritate, ut habet rationem exemplaris repraesentantis diligit illos solum, quibus communicat caritatem creatam III 701 1* — Deus diligendo conformat sibi omnem creaturam generaliter secundum similitudinem vestigii, et specialiter per caritatem secundum similitudinem imaginis *ib.* 2* — Quantum ad effectum gratiae Deus quosdam diligit, quosdam odit III 700 b. 701 3* — Deus secundum voluntatem antecedentem diligit omnes, secundum voluntatem consequentem omnes salvandos I 714 2*. III 695 d. 3 — Deus diligit creaturas irracionales, in quantum eas conservat in esse naturae III 623 1*. 700 b

— Deus diligit creaturas non solum temporaliter, actualiter communicando eis bonum, sed etiam aeternaliter per propositum communicandi I 41 3*. III 698 b — Dei connotat effectum in actu, vel in habitu I 715 6*. III 698 b, 1*. 699 3*, 5*. 702 4* — Dei est aeterna et potest ponere effectum solum in habitu II 631 3* — Dei potius connotat effectum in actu, cum dicat liberalitatem affectionis III 698 b — Deus nihil temporaliter diligit III 697 f. 2 — Dei est ipsa eius essentia, sed connotat quid temporale III 698 f. 3, 5. 702 a, 3*. 708 d. 2 — ratione actus principalis est aeterna, ra-

tionem connotati potest dici temporaliter III 709 d. 3 — electionis est aeterna, dilectio approbationis potest esse temporalis ratione connotati *ibid.* — Deus non dicitur proprie aeternaliter diligere praescitos *ib.* d. 4

— Quantum ad essentiam sive actum essentialem Deus diligit omnia eodem actu simplici et indivisibili et aequaliter, sed non quantum ad efficaciam III 702 a — Dei potest esse cum inaequalitate ratione effectus creati connotati III 702 2*-5* — Deus non diligit unum altero intensius, sed magis diligit quem ordinat ad maius bonum III 645 6*. 694 2*. 702 a. 703 a sq. 707 arg. 2. 709 d. 4 — Deus magis bonum magis diligit III 704 f. 2 — Deus diligit magis eos qui magis ipsum diligunt III 707 arg. 1. 709 d. 5 — Deus aliquos magis diligit secundum familiaritatem, aliquos magis secundum interiorum effectum III 707 b — Deus magis diligit, secundum quod excellentius spiritum tribuit III 705 f. 2

— Quantum ad effectum conditionis Deus magis dilexit Angelos, sed quoad effectum reparationis magis homines III 703 b sq. — Secundum statum praesentem Deus diligit magis Angelos, sed secundum statum finalem videtur simpliciter magis diligere homines III 704 a — approbationis respicit statum praesentem, dilectio electionis vero statum finalem III 709 d. 4 — Deus dilectione electionis et etiam simpliciter magis diligit praedestinatum peccatorem quam iustum praescitum *ibid.* — Deus magis dilexit et diligit Christum ratione personae quam totum genus humanum III 705 b — Deus sic dilexit Christum, quod fecit, ipsum esse Deum, alios vero sic, quod facit eos suum habitaculum *ib.* f. 4

— In dilectione Filii notatur communicatio boni summi et infiniti III 702 3* — De dilectione inter divinas personas *vide V. Amor-in Deo* et *V. Caritas-in Deo* — Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto pure notionaliter I 206 d. 3 — Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto retransitive, non reciproce I 558 a

DILUVIUM — purgabat ardorem concupiscentiae IV 976 5* — erat ad delendum hominem vetustum et novos procreandos *ibid.* — non est attribuendum soli virtuti naturali IV 977 f. 4, b

DIMENSIO — est proprietas loci I 661 1* — est prima et propria passio eius quod est in loco I 640 arg. 4. IV 223 1*. 279 3* — plures non possunt esse simul in eodem loco IV 219 arg. 3. 279 3* — trina est perfectio quantitatis continuae I 58 a — Quod habet dimensiones ex se est corpus, non quod habet eas ratione eius, in quo est II 326 4* — Omne corpus completum et terminatum habet tres dimensiones et terminos dimensionum II 343 f. 3. III 117 d. 4 — De relatione dimensionum ad materiam *vide V. Extensio* et *V. Materia* in indice philos.

— Dimensive dicitur esse in loco illud cuius partes respondent partibus loci IV

DIS

223 4* — Quod est dimensive alicubi aequatur illi, in quo est *ib.* f. 2

DIMINUTIO — secundum partes aliquotilas rem divisam totaliter aufert I 314 f. 5. II 833 b sq. 835 1* — est via ad corruptionem I 314 arg. 4 — est oppositum augmento *ib.* arg. 5 — Quod diminuit aliquid est illi oppositum *ib.* f. 3

DIMITTERE — Nemo dimittit proximo ex corde, nisi ipsum diligat affectu III 663 f. 4 — proximo est conditio, sine qua Deus non dimittit peccatum *ibid.* 664 a. 671 d. 3 — Iudex non potest totum dimittere IV 966 4*

DIONYSII — auctoritas II 241 b

DIRECTIO — totius animae residet in superiori parte rationis II 576 arg. 2 — potius dicit lumen illustrans quam virtutem adiuvantem II 955 d. 4 — est a specialibus virtutibus distinctis ab his quae circa opus consistunt IV 481 4*

— est fidei III 616 b — Prudentia est directiva virtutum cardinalium, fides directiva theologiarum IV 481 4* — Directivum respectu intellectus est fides illuminans, respectu affectus caritas inflammans II 955 d. 4 — in actibus vitae contemplativae est a fide et caritate, in actibus vitae activae a virtutibus cardinalibus III 712 4* — in electione secundum regulam iuris naturalis est virtutis politicae, secundum regulam iuris divini est doni consilii III 781 a — Prudentia dirigit in agendis secundum principia iuris naturalis et ad ea quae honesta sunt, scientia vero secundum principia fidei ad ea quae sunt sancta III 776 b. 777 3*

DISCERNERE — est actus scientiae IV 480 f. 2. 481 a — Non omnia, quorum habemus notitiam, possumus ab aliis discernere III 503 b sq. — Auctoritas discernendi causam est primus actus potestatis iudicialis et separabilis ab auctoritate sentiendi IV 481 a sq. *Vide V. Clavis-scientiae*

DISCIPULUS — Quatuor, quae reddunt discipulos attentos I 25 a sq. — doctrinam accipit a magistro, sed aliquando plus proficit III 549 4* — primos Christus Apostolos nominavit, alios simplices discipulos, quibus successerunt sacerdotes simplices IV 642 b

DISCRETIO — dicitur in comparatione ad visum I 431 b *Vide V. Distinctio* in indice philos.

DISCURSUS — est animae coniunctae carni I 440 2* *Vide V. Collatio* et *V. Decursus* — ducit in cognitionem rei incognitae III 311 1*

DISCUSSIO — dubia ducit ad manifestationem II 862 b — de agendis non erit necessaria in patria, cum sit imperfectionis III 751 4* — causae aliquando committitur alicui sine auctoritate sentiendi IV 481 b

DISPARATUM — non potest esse forma disparati III 805 arg. 4 — unum non definitur per alterum III 502 d. 3 — unum non facit ad cognitionem alterius III 505 d. 4 — non possunt se ipsa denominare III 591 a — non praedicantur de eodem secundum idem III 226 f. 2 — nunquam sunt simul vera de eodem IV 249 b

DIS

DISPENSATIO — definitur iuris relaxatio facta cum causae cognitione ab eo qui habet ius dispensandi IV 514 a — dicitur quasi diversa pensare *ibid* — est iuris relaxatio, vel iuris declaratio IV 823 a — requirit potentiam in eo qui facit, et causam idoneam in eo cui fit IV 513 d. 6

— In iis quae immediate ordinant ad Deum Deus non potest dispensare, cum eorum opposita sint mala secundum se et nullo modo possint bene fieri, potest autem dispensare in iis quae ordinant ad proximum I 846 a sq. IV 822 arg. 3 — In quibusdam nec Deus potest dispensare nec homo, in aliis quibusdam potest dispensare bens, non homo, in aliis et Deus et homo IV 822 arg. 3

— In constitutione humana homines possunt dispensare IV 533 a — Papa potest dispensare in lege ecclesiastica, non in divina IV 513 d. 6. 823 b — Papa non potest dispensare in mandatis decalogi IV 513 d. 6 — Papa videtur posse dispensare in votis non relaxando ius, sed declarando IV 823 a sq. — Papa non videtur posse dispensare in tribus votis religionis IV 824 a, 2^a-3^a

— locum habet, ubi cadit necessitas, vel communis utilitas IV 823 f. 2 — Ad concessionem debitam et usum dispensationis requiritur necessitas, utilitas, congruitas et honestas IV 751 b — Dispensandum non est in eis quae statum Ecclesiae decolorant et quae videntur ius infringere IV 514 a — non debet concedi multis, ita ut videatur esse de iure communi *ib.* b

DISPOSITIO — potest quodam modo dici principium eius, ad quod disponit, sed est minus nobilis III 752 d. 2 — Disponens aliquo modo potest dici efficere et causare III 287 b — Formae disponentes sunt minus completae forma ultima II 359 4^a — differt ab eo, ad quod ordinatur III 287 b — et eius terminus sunt in eodem II 953 f. 4 — est eiusdem generis cum eo, ad quod disponit II 682 f. 3 — naturalis antecedit illud, ad quod disponit *ib.* f. 4. III 388 f. 4 — praecedit id, ad quod disponit, non solum natura, sed etiam tempore IV 20 arg. 1 — ultima sive necessitas non praecedit formam tempore, sed natura IV 22 1^a

— est necessitatis, vel congruitatis I 315 a. II 246 a, 3^a. IV 140 a — necessitatis addit super dispositionem congruitatis II 473 3^a — est necessaria et proxima et sufficiens, vel remota et contingens II 364 a. 469 b — remota fit proxima in quibusdam ab eodem agente per actionis continuationem et intensionem, in aliis requiritur alterius formae operatio II 215 3^a — fit necessitas per iterationem tantum respectu virtutis naturalis et in dispositionibus, quae sunt eiusdem generis, cum sunt remotae et proximae II 617 6^a — congruitatis multis modis potest impediri II 246 3^a

— quae est a principio sufficiente, facit in materia necessitatem exigentiae I 126 a — Dispositionem, quae est necessitas, se-

quitur appetitus ad determinatam formam, qui non est nisi a forma completa II 301 6^a — Per dispositionem ultimam, quae est necessitas, materia respondet formae in nobilitate III 263 2^a — quae respectu dispositi habet oppositionem, per adventum formae evacuatur; quae autem simpliciter disponit, perficitur et consummatur III 688 b. 690 3^a — contraria in materia vel nullo modo resistit formae, vel resistit formae inductioni, vel resistit eius usui IV 391 5^a — quae in termino tollit formam, citra terminum minuit, si manet eiusdem generis I 315 4^a — Quantum se extendit dispositio ad formam, tantum se extendit forma IV 1004 f. 3

— ex parte operantis secundum materiam praediacentem requirit aptationem materiae exterius, ex parte agentis, qui nullo indiget ad operandum, tantum actum interiorem I 703 5^a — Ad subito inducendum effectum Deus non omittit dispositiones ex parte suscipientis, sed praevias operationes a parte agentis III 389 5^a. IV 140 3^a — materialis requiritur, ut agens possit exire in actum, sicut humidum crystallinum respectu vis visivae IV 479 b — Respectu actus liberi non est dispositio necessitatis II 617 6^a. 807 b. IV 410 6^a — corporis et impressiones super humores diversos disponunt aliquo modo ad diversos mores et affectiones II 195 1^a. 363 b. 747 f. 5

— De dispositione ad gratiam *vide V. Gratia*; de dispositione, quae est qualitas, *vide V. Habitus* in indice philos.

— in sapiente operatore praecedat operationem II 308 d. 3 — Ad dispositionem sequitur opus non immediate, sed pro tempore et loco, pro quo ordinat disponens II 332 a — in Deo est aeterna et ponit effectum in potentia tantum I 715 5^a — et electio in bonis arduis dirigitur dono consilii III 781 b — recta regula est et principium recte eligendi III 782 3^a

— Causalitas attribuitur scientiae ut disponenti I 705 a. 803 arg. 2 — Voluntas facit de scientia dispositionem I 805 2^a — aeterna non potest proprie dici operatio, cum omnem operationem praecedat II 308 d. 3 — divina non est nisi finitorum I 774 arg. 2. 775 a — divinae voluntatis est summa bonitas manifestanda I 724 d. 7

DISPUTATIO — In disputationibus frequenter non proceditur assertive III 844 2^a — Licet disputare de fide potius ad mysteriorum defensionem quam ad investigationem eorum quae sunt supra rationem IV 252 d. 4 — utilis est ad fidem illibatam servandam et errores cavendos IV 236 a sq.

DISSENSUS — est verus vel apparens II 389 d. 3 — inter catholicos doctores in iis, in quibus opinantur, non est reprehensibilis *ibid.* — Licet iustorum voluntates aliquando dissentiant in fine propinquo, tamen conveniunt in remoto I 548 2^a

— sensualitatis ad rationem quantum ad volitum est in natura lapsa per poenam et culpam III 370 b

DISSUASIO — *Vide V. Consilium*

DIV

DISTANTIA — est per absentiam, vel per independentiam I 639 2^a — dicitur per privationem convenientiae commensurationis sive adaequationis, vel participationis alicuius communis, vel ordinis III 38 2^a. 303 3^a — est in ratione entis, vel cognoscibilis I 69 2^a. *Vide V. Creatura-distantia a Deo*

— Infinita est, ubi nihil commune manet I 767 4^a. IV 229 3^a — infinita est inter ens et nihil I 765 f. 4. 767 4^a. 773 3^a. II 34 f. 4 — Infinite distantium non distat magis unum quam alterum I 546 f. 4. III 37 arg. 2

— Secundum distantiam est separatio localis I 202 1^a. 260 b — Motus et tempus facit distare II 63 3^a — non est in vacuo simpliciter privative sumto I 663 2^a — necessario exigitur ad motum localem *ibid.* — Quando aliqua sunt magis distantia, tanto perveniendo ab uno in aliud est maior mutatio II 31 f. 4

DISTINCTIO — De distinctionibus in divinis *vide V. Deus* 26 et *V. Persona* et *V. Proprietas* et *V. Origo*; de distinctione attributorum *V. Deus* 10. Ceterum consule indicem philos.

DISTRIBUTIO — Signum universale distribuit pro omnibus contentis, nisi distributio sit restricta ex additione vel usu vel modo loquendi, ut dicitur accommoda I 143 b. 517 d. 4. 820 b — pro singulis generum et pro generibus singulorum I 375 b. 820 b — Propria passio distribuit pro omni supposito et pro omni tempore I 644 arg. 2

DIVES — epulo ex amore privato et naturali nolebat, fratres suos damnari IV 1040 1^a — petebat refrigerium, sed forte ex alia parte sentiebat frigus IV 928 2^a — eius lingua, pro qua petebat, non erat nisi imaginativa IV 1046 1^a — Divites possunt multiplicare amicos spirituales, qui pro eis tenentur orare IV 378 d. 6

DIVINATIO — dicitur praedictio futurorum contingentium II 195 a — Divini aliquando verum praedicunt, non certitudinaliter, sed casualiter *ib.* 2^a — In arte divinandi nulla est veritas, sed multa nefanda, per quae homo abducitur a fide et cultu Dei II 205 4^a, 6^a *Vide V. Daemones* 11

— In divinatione aut est peccatum infidelitatis, daemoni attribuendo aliquid divinum; aut idololatriae, in oblationibus et sacrificiis; aut saltem inobedientiae contra prohibitionem divinam et Ecclesiae II 204 b. 205 5^a — non potest esse absque peccato II 204 b sq. — est prohibita, quia includit infidelitatem et frequenter etiam idololatriam II 195 a. 204 b. 205 5^a. 363 a — Uti characteribus magicis peccatum est propter finem malum II 205 4^a — Divinantes maxime cavendi sunt a Christianis *ib.* 6^a

DIVINUM — ut nomen possessivum importat formam possessoris et possessionis I 415 4^a — importat possessionem per modum actionis, vel passionis, et hoc modo dicitur de creaturis III 258 d. 3 — potest dici de creaturis I 276 b

DIVISIO — *Vide V. Continuum* et indicem philos.

DIV

DIVITIAE — non sunt appetendae, quia distrahunt a cultu Dei, sed licite et meritorie possunt possideri III 869 a

DIVORTIUM — dicitur separatio a cohabitatione facta in manifesto III 784 b — non est separatio quantum ad vinculum sacramentale IV 785 b — ob fornicationem neutri dat ius contrahendi IV 782 b. 785 b — est ex concessione divina IV 781 4*. 782 b — differt a repudio veteris legis IV 782 b — debet fieri in facie Ecclesiae coram episcopo IV 784 b — Qui uxorem propria auctoritate dimiserit communiter cogitur eam resumere *ibid.* — Quoad divortium vir et uxor iudicantur ad paria IV 782 b

— Propter fornicationem licitum est fieri divortium inter coniuges, postulante innocente IV 781 b — non potest fieri ex quacumque fornicatione, sed tantum ex culpabili et singulari in altera personarum *ibid.* — Qui procurat divortium ex causa insufficienti peccat *ibid.* — non debet procurari in ultionem iniuriae, sed propter scandalum, vel ad correctionem *ib.* 2*. 783 b — Quando quis obligetur dimittere uxorem adulterantem IV 783 a. 789 d. 3 — sine culpa praecedente non debet fieri, altero invito, sed si uterque votum solemne emittat et habitum religionis assumat IV 788 a — declaratum ab Ecclesia ob apertam deceptionem parte innocente volente potest rescindi, et alter tenetur reddere debitum, licet ob votum non possit petere IV 789 d. 4 — De separatione impotentium IV 776 d. 2 - 777 d. 6 *Vide V. Impotentia*

DOCERE — vel est scientiam verbo vel scripto offerre vel ostendere, vel habitum scientiae imprimere I 15 4* — Doctrina ita est tradenda, ut removeatur caecitas ex parte intellectus et excludatur fastidium ex parte affectus III 809 d. 5 — Idem diversis modis docetur, ut in unitate affectus proficiat et in varietate delectetur *ibid.*

DOCTOR — dum exterius loquitur, excitat intellectum et viam parat ad intelligendum II 266 a — bonus dicitur purgare, illuminare et perficere auditores per modum excitantis II 267 b — dicitur docere, quia ab eo effective est verbum exterius, dispositive eruditio interior IV 60 d. 4 — Per eandem viam melius docet doctor sapiens, qui lumen sapientiae habet, quam qui illo caret II 267 5* — non solum praeparat verbo exteriori, sed etiam per habitum interiorem, unde unus est melior doctor quam alter IV 129 3*

— Deus dicitur doctor principaliter, quia solus imprimit habitum scientiae I 15 4*. IV 128 3* — Solus Deus est doctor interior IV 60 d. 4 — Deus naturaliter dicitur docere non inspirando et infundendo, sed cooperando lumini dato et conservando II 191 6*. IV 128 3*

— catholici ea quae dicunt assertive dicunt per quandam revelationem, sed in iis, in quibus opinantur, aliquando decipiuntur II 389 d. 3 — sancti, quantum possunt, se elongant ab haereticorum fallacia I 286

d. 5 — qui implent suum officium, merentur aureolam II 926 f. 4. IV 636 d. 4. 757 a

DOCTRINA — Christi est lumen plenum, apostolica lumen subsequens, prophetica lumen antecedens IV 635 b — Christi suppleta erat a Spiritu sancto IV 591 4* — christiana continet quaedam, quae sunt de necessitate fidei, quaedam de certitudine Scripturae, quaedam his annexa I 478 a — Annexa fidei et Scripturae sunt ad earum expositionem, et vel necessario sequuntur, vel nec sequuntur nec repugnant, sed manent dubia *ibid.* sq. — Fundamenta doctrinae christianae tradenda convertendis ad fidem IV 583 b — fidei suscipitur non solum per doctrinam praedicatoris auditu corporis, sed etiam Spiritus sancti per aurem cordis III 529 d. 2 *Vide V. Auditus et V. Addiscere* — est eleemosyna spiritualis IV 377 d. 2

DOLOR — Opponitur formaliter gaudio III 569 f. 2. IV 323 arg. 3 — fundatur in amore IV 387 f. 3. 396 f. 3 — necessario generatur ex amore cum privatione amati et ex odio cum praesentia rei displicentis IV 933 a — oritur, quando quis sentit adesse quod odit et abesse quod diligit II 174 arg. 4 — est dissensus ab his quae nobis nolentibus accidunt I 857 arg. 4. III 359 b. IV 383 f. 3, b. 384 3*. 934 a. 935 6* — est dissensus a re disconvenienti et coniuncta IV 384 3* — est velle voluntate absoluta aut conditionata contrarium eius, de quo quis dolet I 859 4*. 861 d. 4. III 339 4* — dicit dissensum voluntatis, vel passionem sensibilem ex eodem resultantem IV 383 b. 386 4*. 387 b

— dicit passionem ab obiecto III 557 3* — sensibilis est passio IV 386 4*. 389 arg. 3 — est in separatione a conveniente III 357 arg. 4. IV 387 f. 5 — est de bono amisso III 338 f. 3. 358 arg. 3. 764 arg. 2 — est respectu praesentis mali III 576 b. 569 f. 2 — illatus causatur ab extrinseco ex praesentia reali disconvenientis IV 393 2* — voluntarie assumtus est de praesenti secundum aspectum cum certitudine IV 384 5*. 393 2* — ut passio consequitur affectionem et experimentalem cognitionem IV 387 b — sequitur etiam complexionem vel aliquid tale IV 388 b

— eius acerbitas consideratur quantum ad experientiam sensus, vel quantum ad repugnantiam rationis III 349 b — sensibilis est maior, quo maior est aequalitas complexionis et vivacitas sensus III 348 f. 3, 4. 349 a, 4* — est secundum quantitatem boni amissi, si eius adest sensus III 348 f. 5. 349 4*. 358 arg. 3. IV 387 f. 6, b — est maior et minor secundum quantitatem amoris et existimationis rationis IV 396 f. 3, 4 *Vide V. Contritio - quantitas*

— est in concupiscibili, sed ut coniunctus cum insurrectione et vindicta est in irascibili IV 325 a, 3*. 386 3* — verum faciunt laesio et laesionis sensus III 346 b — Sensus et affectus spiritualis sufficit ad sentiendum verum dolorem II 223 6* — non est sine cognitione IV 1049 f. 4

— et gaudium possunt esse simul in anima, vel secundum diversas potentias,

DOM

vel in una reflectente se super se ipsam IV 343 d. 7 — compatitur gaudium ut eiusdem obiectum III 356 b, 2*. 390 4*. IV 388 4* — voluntarius delectat IV 343 d. 7. 404 d. 10 — est medicina doloris III 334 3*

— est in anima vel secundum se vel ex carne III 353 f. 8. 354 a. 393 d. 4 — est in anima coniuncta corpori passibili, corpore patiente III 345 f. 3. 347 4*. 353 f. 4. 356 b. 357 6*. IV 934 a sq. — est potius in anima quam in carne III 346 arg. 6. IV 930 a sq. 1005 a, 5* — non est carnis secundum se, sed animae in carne IV 373 4* — potius venit ex impedimento operationis animae quam ex corporis sectione IV 935 6* — est in spiritibus, cum potentiae ex occasione in suis operationibus impediuntur *ibid.*

— qui est animae ex carne, est ex divisione partium cum vi IV 935 6* — rationis redundat in sensualitatem, et dolor sensibilis attingit rationem II 797 a. III 358 b — In dolore constringitur cor IV 342 d. 7 — est testimonium bonae naturae III 357 arg. 4 — solum in praesenti statu necessario infert mortem IV 930 4* — Experientia doloris vere fuit in Sanctis III 347 2* — ex laesione est etiam in bestiis, sed non poena II 463 2*

— pertinet ad Sacramentum poenitentiae III 747 6* — poenitentiae propter damnum non disponit ad gratiam, sed est solum poena, sed qui est propter culpam ut Dei offensivam, disponit ad poenitentiam et non est sine gratia gratis data II 177 4*. 683 6* *Vide V. Contritio et V. Culpa*

DOLUS — nemini debet patrocinari III 874 arg. 2. IV 681 4* — est iniquus III 842 f. 5 — potest esse omnino occultus, vel aliquo modo exterius expressus IV 684 d. 2

DOMESTICI — sunt nobis propinquiore quam extranei III 647 f. 3 *Vide V. Caritas-ordo*

DOMICILIUM — Qui acquisivit domicilium alicubi potest absolvi a parocho loci IV 509 a

DOMINICUS — dicit possessionem passive III 258 d. 3 — dicitur secundum possessionem, vel secundum similitudinem III 184 d. 3

DOMINIUM — maiestatis Deus nulli purae creaturae communicat sicut dominium praesidentiae III 206 2* — Dominio maiestatis redditur cultus patriae *ibid.* — Ratione dominii Deo vel creaturae debetur cultus dulciae generaliter dicta secundum analogiam III 220 a

— est potestas coercendi subditos I 522 a. 527 d. 1. II 69 d. 2 — Potestas dominandi large est respectu omnis rei, communiter potestas in imperando, proprie potestas coercendi subditos II 1008 a — excludit subiectionem, vel tantum coactionem II 188 a. IV 615 3* — Plura possunt esse dominantia in eodem, in quantum sunt libera a coactione, sed non, in quantum libera ab omni subiectione III 365 3*

— vel est ipsa virtus, per quam quis praevalet alteri, vel modus perveniendi ad hanc virtutem II 1005 b — obtinetur ex insana, vel astuta, vel violentia *ibid.* — Omnis potestas praesidendi secundum id quod est est a Deo et iusta saltem respectu subiacentium *ibid.* sq., 2* — quantum ad modum deveniendi in comparatione ad voluntatem praesidentis potest esse iniusta et non a Deo II 1006 a — malorum est a Deo permissive et potius a Deo vindicante quam approbante *ibid.*, 1* — propter abusum potest iuste auferri *ib.* 5* — usurpatum non est de iure, sed de facto *ib.* 6*

— Potestas dominandi non est contra ius naturae universaliter, sed in statu naturae integrae II 1006 4* — rerum est communis omni statui naturae; potestas imperandi solum est in statu viae, potestas dominandi homini et servitus solum est secundum statum naturae lapsae II 1008 a sq. — non est in viro respectu uxoris *ib.* 4*

— alicuius rei ut propriae est secundum dictamen naturae lapsae II 1009 4* — Aliquid dicitur proprium vel per principale dominium vel per officium administrandi IV 370 b — Quaedam sunt male acquisita, quorum transfertur dominium; quaedam, quorum non transfertur, ut per furtum et rapinam IV 371 a — non potest transferri nisi a domino IV 369 f. 4. 370 b. 535 b — rerum non dimittitur a clericis IV 612 a

— est in aliqua potentia vel respectu obiecti vel respectu actus proprii II 593 a. 599 a — Non omnis voluntas habet dominium per privationem omnis subiectionis II 188 a. III 365 3*

DOMINUS — dicit solum respectum I 527 d. 4 *Vide V. Deus 39* — Dominum decet a suo servo obsequium exigere III 813 f. 3 — est nomen, quod communicatur creaturae et dicitur analogice de Deo et creatura III 220 1* — Deus ratione potentiae, quam ostendit in Angelis contra daemones, dicitur Dominus exercituum II 277 b

DONEC — aliquando dicit terminum incertum IV 713 d. 4

DONUM — est datio irreddibilis I 325 arg. 5. 327 f. 4 — Datum non dicit totam rationem doni I 327 2*, 4* — addit super rationem dati conditionem liberalitatis sive irreddibilitatis *ib.* a. 329 1* — est ab amore gratuito et a liberalitate I 325 f. 3, 4. 326 4* — Amor est donum, in quo omnia alia dona donantur I 197 f. 2. 249 f. 3 — in quantum donum ex amore datur I 197 f. 2. 323 f. 4 — procedit a dante per modum voluntatis I 195 f. 2 — Creaturae per modum liberalitatis emanant sicut donatum *ib.* 1*

— a dante procedit in accipientem, cum datur I 245 f. 3 — semper dicit respectum ad dantem I 334 d. 4 — dicit comparationem ad dantem et recipientem I 325 arg. 3, b. 330 b — cum dicat relationem, importat distinctionem aut secundum modum intelligendi inter dantem et datum, aut secundum modum essendi, aut secundum essentiam I 267 d. 2

— abstrahit ab actuali communicatione I 327 f. 2, a — dicit communicationem in habitu I 328 b, 1*. 334 2* — dicit respectum ad accipientem secundum actum ut quod datur, vel secundum habitudinem ut donandum, vel secundum aptitudinem ut donabile I 325 b. 330 b — in quibusdam consequitur rationem dati, in aliquo datum consequitur rationem doni, cum illud se importet liberalitatem, etiamsi nunquam detur I 326 4*. 327 3*, 4*. 334 d. 4 — Donari non solum dicit doni emanationem, sed amplius eius communicationem, quae consequitur esse doni I 326 5* — Dans aliquid habet posse super illud I 251 f. 2

— dicitur de gratuitis I 327 f. 3, b — large dicitur omne quod divinitus gratis datur III 738 1* — proprie est quod simpliciter aliunde est, large vero quod est per acquisitionem nostram, sed non sine adiutorio Dei II 191 6* — Dona large dicta dat Deus bonis et malis *ibid.* — tam naturalia quam gratuita sunt a Deo III 723 1* — Omnia bona nostra sunt dona Dei IV 764 d. 6 — Deus omnia dat irreddibiliter I 327 f. 4 — Dei dantur cum aequo libramine IV 541 a — maiora paucioribus communicantur III 43 3* — parvum cum magna bonitate voluntatis plus valet quam magnum cum parva II 930 1*

— Persona in divinis procedens per modum liberalitatis dicitur donum I 195 b — dicitur tantum personaliter in divinis I 328 b. 329 f. 3 — non importat solum respectum ad creaturam, sed etiam personae ad personam I 329 2*, 4*. 331 2*. 486 4* — ut dicit auctoritatem in dante, dicit relationem secundum esse, ut dicit largitatem et potestatem communicandi dicit relationem secundum modum dicendi I 528 d. 5 — manifeste dicit relationem Spiritus sancti ad Patrem et Filium, cum semper dicatur ad dantem I 330 f. 4. 333 d. 4 — in divinis non actionem vel relationem tantum dicit, sed hypostasim I 324 5* — Spiritus sanctus ideo est, quia donum I 334 d. 1

— dicit emanationem per modum liberalitatis I 328 f. 2 — Spiritus sancti proprium est procedere secundum rationem doni vel donabilis *ib.* b. 329 1*, 2*, 3* — Filio ab aeterno communicatur donabilitas, sed non ex ratione emanationis I 329 3* — est proprietas Spiritus sancti, secundum quam convenit ei temporaliter procedere I 322 a — Spiritus sanctus personaliter est donum, quia datur I 249 f. 2 — est proprietas distinctiva Spiritus sancti, prout dicit respectum ad dantem cum aptitudinali respectu ad creaturas I 330 b. 331 4*

— Spiritus sanctus habet rationem doni de se, etiamsi nunquam detur I 326 4* 327 f. 2 — Spiritus sanctus secundum habitum et secundum aptitudinem donum dicitur aeternaliter I 325 b, 2*. 326 3*, 5* — ut dicit respectum secundum actum ad creaturam, ex tempore de Spiritu sancto dicitur I 239 d. 2. 325 b — et Donator, ut dicitur ab actu, praedicatur solum ex tempore, ab habitu dicitur ab aeterno I 464d. 10

— Dare, ut est ex liberalitate et amore communicare, est omnino essenziale, ut vero dicit auctoritatem in dante, dicit notionem I 265 a. 266 1*. 267 d. 3. 528 d. 5 — Donatio passiva, ut respicit auctoritatem in dante, est idem quod processio I 265 a. 267 d. 3 — Datum potest dici et essentialiter et communiter, et personaliter et proprie I 328 b — Spiritus sanctus ut datum ad se dicitur, non ut dans I 528 d. 5 — dicitur convenientius de Spiritu sancto quam datum I 327 a sq.

— Ab aeterno necesse fuit, ut emanaret persona, in qua Deus omnia vellet et donaret I 195 f. 4 — Tertia persona procedit sicut ratio donandi, quae est intrinseca perfectissimae voluntati *ib.* 4* — Spiritus sanctus procedit per modum primi doni I 324 a — Sine dono increato, quod est Spiritus sanctus, homo non potest fieri Deo acceptus nec assumi in adoptionem filiorum Dei II 635 a — In iustis est donum increatum *ibid.* — Spiritus sanctus est donum, in quo omnia alia dona donantur I 323 b sq. II 636 1*

— omne reducitur ad donum primum, quod est Spiritus sanctus I 323 f. 3 — in quo alia donantur, dicit concomitantiam vel causalitatem *ib.* b — Spiritus sancti non dantur, nisi detur ipse Spiritus sanctus I 249 f. 3. II 636 1* — In novi doni collatione dicitur mitti Spiritus sanctus I 273 b — Per dona gratiae gratum facientis Filius vel Spiritus sanctus datur simpliciter, non solum ad usum, sed etiam ad fructum I 270 b. 335 d. 5. II 636 1* — Spiritus sanctus proprie donatur per inhabitationem IV 327 6*

— Spiritus sanctus dicitur substantia donorum, quin excludatur donum creatum gratiae II 636 1* — Praeter donum increatum effectivum gratiae ponendum est donum creatum informans animam II 635 a sqq. — ut dicit distinctionem secundum essentiam inter dantem et datum, est donum, quod dicit effectum in creatura I 267 d. 2 — creata perficiunt et complent animam non tantum ratione sui, verum etiam ratione doni increati, a quo procedunt et cui uniunt II 638 b, 1*

— omnia secundum causalitatem simpliciter dantur a tribus personis indifferenter, a Filio et Spiritu sancto secundum causalitatem et subauctoritatem I 324 a — per causam exemplaritatis donantur solo Spiritu sancto *ibid.*, 4* — Ratione donationis omnia dona appropriantur Spiritui sancto *ib.* 2* — Ratione eius quod donatur quaedam dona appropriantur Filio I 272 b. 324 2* — Omnis donorum distributio tam gratiae gratis datae quam gratiae gratum facientis attribuitur Spiritui sancto I 272 f. 4 — omne habet exemplar in Deo et correspondens sibi vel secundum se vel secundum genus III 755 2*

— quoddam est in anima a Spiritu sancto, sed non cum Spiritu sancto, quoddam est semper cum Spiritu sancto, quoddam est aliquando sine Spiritu sancto, ad alienam utilitatem I 323 b sq. III 755 1*. IV

DON

327 6* — quoddam praeparat ad Spiritum sanctum, quoddam consecrat habitaculum Spiritui sancto, quoddam est ad Spiritus sancti manifestationem sive ad propriam utilitatem sive ad alienam III 755 1* — gratiae gratum facientis semper sunt cum Spiritu sancto I 324 a

— sunt gratiae gratum facientis, aut gratiae gratis datae I 323 f. 1 — omnia virtutum possunt esse informia praeter caritatem I 306 d. 6 — quaedam sunt sine caritate, quaedam praesupponunt caritatem, cui addunt ulteriorem habilitatem I 305 d. 4. III 742 1* — gratuita radican- tur in gratia gratum faciente I 272 b — gra- tiae gratum facientis non excludunt dona gratiae gratis datae, sed ea complent et perficiunt III 496 5*

— gratiae gratis datae dantur ad auxi- lium, sive ad aliquem usum I 270 b — gratis data quantum ad se dantur solum a Deo, sed quantum ad annexum ab ho- mine puro IV 646 3* — gratiae gratum facientis quantum ad usum sunt diversa in diversis III 796 1* — gratiae gratis datae distribuuntur secundum diversitatem per- sonarum *ibid.* IV 615 1*. 635 a — Nulli praeter Christum dantur sine mensura III 292 d. 2

— gratuita sunt bona abstractive, qui- bus aliqui sunt boni III 630 b — gratuita sunt ex caritate diligenda, non solum ut imperante, sed ut eliciente, nec solum ra- tione subiecti; non tamen amore amicitiae, sed concupiscentiae *ib.* a sq. — Maximum inter dona est caritas tum increata, tum creata praecise sumta I 305 d. 4 — praeci- puum Spiritus sancti est sapientia I 272 f. 2

— Spiritus sancti differunt ab habiti- bus virtutum III 569 f. 3 — differunt a virtutibus secundum actus proprios, in quantum non solum sunt ad recte, sed etiam expedite agendum II 672 b. III 737 a sqq. — sunt media inter habitus virtutum et beatitudinum III 737 a — non distin- guuntur proprie a virtutibus per respectum ad privationes oppositas *ib.* b — non dif- ferunt a virtutibus praecise per compara- tionem ad subiecta *ibid.*

— recte dicuntur dona, in quantum am- plius attestantur divinae liberalitati III 738 a — ut expedites dicunt ampliorem abun- dantiam bonitatis ad agendum *ibid.* — sunt excellentiora virtutibus, non in compara- tione ad gratiam informantem, sed ad actus egredientes et ad statum consequen- tem, in quantum promovent hominem ad statum perfectionis III 742 b — praesup- ponunt virtutes et ultra illarum habitus aliquid addunt *ib.* f. 3, 1* — pertinent ad imaginem recreationis in anima quan- tum ad maiorem profectum in bono III 743 6*

— sunt ad actus medios III 737 a. 740 f. 6. 742 f. 2. 750 2*. 751 5*. IV 28 b — reddunt potentias expeditas ad habitus medios III 742 b — sunt ad ea quae sunt excellentiae et supererogationis *ib.* 2* — quaedam sunt ad actus necessitatis, quae- dam ad actus supererogationis III 745 b sq.

— expediunt ad opera rectitudinis non so- lum necessaria, sed etiam perfectionis et supererogationis III 738 5*. 740 1*. 781 a — In donis non attenditur medium suffi- cientiae, sed excellentiae III 743 4*

— non sunt directe contra peccata, nec ex opposito ad ea distinguenda III 745 a — unum est contra malum, plura ad bonum III 746 3* — sunt contra sequelas culpa- rum III 736 b. 741 2*. 745 a. 746 2* — magis consistunt in passione et in hoc dif- ferunt a virtutibus III 214 4* — secundum statum praesentem disponunt ad conforma- tionem cum Christo in patiando III 737 a. 745 a — sunt ad sanitatem sive prae- servandam sive reparandam sive continuandam III 750 1*

— sunt ad expeditionem ipsarum po- tentiarum vel etiam ad expeditionem vir- tutum III 746 4* — sunt habitus expedien- tes quoad actus virtutum III 469 a — sex ordinantur bina ad singulas virtutes theo- logicas expediendas III 744 b — septem possunt aptari septem ordinibus IV 620 d. 2. 636 a

— Gratia perfecta in pluralitate dono- rum Spiritus sancti consistit IV 635 a — Plures habitus boni necessarii sunt ad per- fecte sanandum quam habitus mali ad deordinandum III 738 3* — Plures habitus requiruntur ad opera supra naturam quam ad naturalia *ib.* 4*

— sunt septem correspondentia singu- lis virtutibus III 744 f. 4, b. 746 4* — sunt septem, secundum quod expediunt con- tra malum aut ad bonum III 745 b — sunt septem per comparisonem ad actus pro- prios, expediendo triplicem potentiam ani- mae *ibid.* — septem secundum actus vitae activae et contemplativae III 746 a — in- telliguntur per septem filios Iob III 735 f. 1. 743 f. 2

— non omnia sunt in parte rationali, sed quaedam in affectiva III 737 b — plura sunt in intellectu, sed non secundum quod praecedit actus virtutum, quae sunt in af- fectu III 741 5* — plura respiciunt cogni- tionem quam affectionem, cum expeditio maxime fiat per ea quae dirigunt et viam ostendunt III 746 1*, 5*

— In donis est ordo secundum gradum excellentiae et dignitatis quantum ad ipso- rum usus III 748 a — recte ordinantur tum ascendendo tum descendendo *ibid.* sq. — enumerantur cum quadam combinatio- ne et distinctione, secundum quod quae- dam sunt regentia, quaedam recta, quae- dam regulantia, quaedam exsequentia *ib.* b. 749 3* — in quantum ad expediendum necesse est praecognoscere et praevidere viam, habent sua directiva sibi per ap- propriationem deputata III 748 b — com- binantur, in quantum plures habitus de- bent concurrere ad expeditionem actus quam ad rectificationem III 749 4* — quae ad invicem combinantur, habent idem ob- iectum principale III 779 5*

— habentur radicaliter et virtualiter per infusionem gratiae III 795 b. 796 5* — quantum ad originem habent connexio-

DUB

nem inter se, sed non quantum ad usum III 795 b — omnia dantur omnibus quan- tum ad radicem III 796 1* — Non potest quis assuefieri in usu doni superioris, nisi assuefactus in usu doni inferioris *ib.* 2*, 3* — secundum originem a gratia sunt simul cum virtutibus, sed secundum usum se- quentem sequuntur actum virtutis sibi cor- respondentis III 740 b — per peccatum prius auferuntur quam virtutes *ib.* f. 2

— Donorum origo non necessario pon- nit in statu perfectionis, sed inchoationis, sed usus ponit in statu perfectionis III 795 b — expediunt et ordinant ad opera super- erogationis, quando habentur in usu quan- tum ad assuefactionem et facilitatem in opere *ibid.* 796 5*, 6* — eorum usus vix reperitur in aliquo perfectus praeter Chri- stum III 795 b — Usus donorum est mino- ris necessitatis quam virtutum *ibid.* — eo- rum usus et facilitas in opere impetratur per orationem III 796 5* — videntur dari in confirmatione IV 170 b

— conveniunt cum statu gloriae III 742 f. 4 — nullum habet aliquid essentiale re- pugnans statui gloriae III 750 b — mane- bunt in patria secundum excellentiores usus et actus, in quantum pertinent ad perfectio- nem animae secundum omnem illius com- parationem *ib.* a sq. — omnia fuerunt in Christo III 742 f. 4. 743 f. 1. 745 a. 749 f. 2. 750 b — Secundum alia dona Spi- ritus dicitur requiescere sicut in loco prae- parato per donum timoris III 752 d. 1

DORIX — est fluvius medicinalis et si- gnificat incarnationem et ipsum Christum I 2 a sq.

DOTES — animae assignantur secundum actus gloriae principales, quibus anima convertitur ad Deum IV 1009 a — sunt tres secundum tres animae vires, quas reformant et consummant III 562 a. IV 1006 b. 1009 b. 1016 3* — respondent virtutibus theologicis II 562 a. 689 a. 727 a — animae proprie sunt tres, licet etiam dotes, quae dicuntur corporis, sint ipsius animae III 394 d. 1 — animae in patria erunt inter se aequalis perfectionis III 575 6* — animae sunt secundum plus et mi- nus in Beatis IV 1011 a. 1017 f. 2, 3 De dotibus corporis *Vide V. Corpus-Beatorum*

DRACO — est diabolus I 2 a

DUBITATIO — proprie dicit indifferen- tiam respectu utriusque partis contradic- tionis neutram praeligentem III 376 d. 3 — minuit certitudinem speculationis III 481 arg. 2. IV 522 f. 2 — Melius est pie dubi- tare quam praesumptuose definire IV 198 d. 1

— in fide quaedam est ex infidelitate, quaedam ex tarditate, quaedam ex pietate, qua quis ex admiratione vel compassione se habet ad modum dubitantis III 78 2*. 552 b sq. — quaedam dicitur indifferentia partis sensibilis ad sequendum affectum naturae vel rationem III 376 d. 3

DUBIUM — Asserere dubium est men- dacium IV 564 4* — In dubiis pars secu- rior est eligenda IV 563 arg. 4

DULCEDO — divina maxime gustatur per donum sapientiae III 774 b — est

obiectum concupiscibilis II 866 arg. 4 — et benignitas ad proximum est actus doni pietatis III 751 7*

DULIA — est honor proximi III 394 arg. 4 — est adoratio debita creaturae III 219 f. 1-3 — proprie dicitur honor vel reverentia debita naturae rationali III 220 a — generaliter dicit cultum debitum naturae superiori cuiusque ratione dominii *ibid.* — proprie dicta est virtus distincta a latría *ibid.* sq. 394 arg. 4 — est minor et maior, quae dicitur hyperdulia III 206 a — maior debetur naturae assumptae III 220 a — una exhibetur omnibus indifferenter, altera soli humanitati Christi III 219 f. 1 *Tab. V. Cultus*

Duo — In numero binario primo est recessus ab unitate I 467 f. 4. II 350 d. 3

DUODENARIUS — est numerus perfectus IV 972 b

DURATIO — est continuatio in esse II 864 f. 2 — omnis producit a prima duratione *ib.* f. 5 — rerum est magis vel minus diuturna secundum tardiores vel velociorem defectum idoneitatis et virtutis conservativae in creatura II 866 4* — Omnis res habet naturalem inclinationem ad durandum in esse, quamdiu sunt salva principia rei II 470 4*. 866 4*

— Spirituality habent modum durationis differentem a corporalibus et maxime a mutabilibus II 55 f. 6 — In Deo idem est esse et duratio I 184 arg. 3 — In Deo verba diversorum temporum ponunt durationem sine successione I 463 d. 7

— creata differt a durante et habet esse possibile I 463 d. 5 — composita habet prius et posterius II 62 f. 3 — In duratione prius et posterius non coniunguntur, sed sunt successive I 703 3*. IV 249 b sq. — non habet compositionem partium simul entium, sed nunquam est nisi nunc I 664 5*. II 63 4* — est propria uniuseuiusque, vel refertur ad tempus ut mensuram communem IV 250 a sq. — Esse simul in duratione aut est per concomitantiam, aut per mensurae unitatem II 60 4*

— In omni duratione creata est prius et posterius vel solum secundum durationis successionem, vel secundum successionem cum variatione et innovatione I 163 d. 5, 7. 665 d. 3. II 62 b — In duratione successiva sunt praeteritum et futurum secundum diversas partes II 61 f. 4. IV 890 b — successiva potest esse alia et alia, dum unum est esse rei secundum se IV 890 b

— omnis habet vere mensuram II 55 f. 4, 5. 57 3* — creata mensuratur tempore, vel aevo II 64 b — Mensura durationis inseparabiliter adhaeret ei quod mensurat IV 528 d. 6. 890 b — interminabilis manifestat virtutem infinitam I 764 f. 4. 765 b. 773 3* — Nulla creatura respectu durationis infinitae est omnino activa, sed indiget divina influenza I 766 a. II 62 b. 865 b — Infinitum duratione in creatis est finitum actu, infinitum potentia I 643 4*. 773 3*. II 62 f. 5. 63 3*

DURUM — est inhabile ad suscipiendum, stabile ad permanendum, forte ad resistendum I 718 a — est in corporibus ab ipsa natura *ibid.* — in corporibus dicit positionem, quia corpora nata sunt resistere I 721 4* — dicit naturalem potentiam I 719 arg. 4

— Duritia, quae est sequela culpae praeteritae vel negligentiae praesentis, est culpabilis IV 380 b — Duri corriguntur per asperas increpationes IV 485 a — Esse durum sibi respectu animae est nequitia, sed in corporalibus laudabile est esse sibi durum cum moderatione et aliis pium IV 377 d. 4

Dux — non dicitur esse de exercitu, sed supra exercitum III 25 a

E

EBRIUS — dicitur in actu, ebriosus in consuetudine IV 131 d. 2 — In ebris aliquando est ratio ligata, aliquando vero soluta tantum, ut sciat, quid faciat, sed non sit omnino compos sui *ibid.* — Ebrietas culpabilis non excusat a toto culpam sequentem, sed potius videtur non committi nova culpa, sed aggravari prima II 527 b

ECCLESIA — est congregatio fidelium et recte dicitur mater eorum qui in ea nascuntur III 417 d. 2 — constituitur ex duplici pariete, laicali et clericali IV 614 f. 3 — similis est corpori organico *ib.* f. 4 — est acies convenienter ordinata et armata IV 53 b. 508 b. 614 f. 3 — In corpore Christi mystico quidam sunt qui regnant in paradiso, quidam securi expectant in sepulcro, quidam militant in merito IV 286 a

— est mulier amicta sole II 369 b — Tum in Ecclesia triumphante tum in militante est paradisos spiritualis II 427 a — — est navis iuncta glutino caritatis, per quam homo transit undas mundi IV 328 d. 4. 584 b — Nemo potest ingredi regnum caelorum nisi per Ecclesiam IV 469 f. 3

— est unica ab Abel usque ad finem mundi ob fidei et caritatis convenientiam IV 618 2*, 3* — eius unitas consistit in conformitate Sacramentorum et uniformitate cultus divini, quae inchoata est in lege veteri IV 440 4*, 7* — una fundatur super Apostolos in unitate fidei III 535 b —

Perfectio unitatis Ecclesiae fundatur in uno baptismo IV 69 b. 432 d. 5 — Unitas Ecclesiae est in baptismo quantum ad inchoationem, in eucharistia quantum ad consummationem, vel in baptismo quantum ad signaculum christianitatis, in eucharistia quantum ad cultum Deitatis IV 181 2*

— militans imitari debet triumphantem IV 614 f. 2. 635 a 636 3* — triumphans conformis est Ecclesiae militanti II 427 arg. 6 — communicat cum Angelis III 288 f. 2 — configuratur beatissimae Trinitati, per purgationem ad bonitatem, per illuminationem ad sapientiam, per consummationem ad potestatem, ita ut per Spiritum sanctum et Filium reducatur ad Patrem IV 635 b

— Ecclesiae hominum caput est Christus principaliter ut Deus, Ecclesiae Angelorum caput est Deus III 27 7* — fundatur super fidem humanitatis Christi III 285 3* — formatur ex latere Christi mortui II 433 a — fundatur per Sacramenta, quae habent efficaciam ex aqua et sanguine a Christo effuso in cruce *ibid.* — coniungitur Christo per caritatem et per naturae conformitatem IV 667 a

— est virgo et nunquam fuit nisi uxor Christi IV 654 b — est spiritualis sponsa et virgo et mater IV 709 b — generat Christo sponso filios et filias, id est perfectos et imperfectos IV 534 b

— debet esse stabilis, non dependens a mutatione hominum IV 502 f. 5, 6 —

In constitutione Ecclesiae manifestatur Dei sapientia IV 614 b

— In Ecclesia est plenitudo numerositatis donorum gratiae III 282 b. 292 d. 2 — In Ecclesia nunquam deficit fides generaliter, etsi deficiat in aliquibus personis specialiter IV 405 d. 2. 424 4* — In Ecclesia semper fuit et erit aliquis qui Deo placeat IV 405 d. 2

— In multitudine, quae est in Ecclesia, debet esse ordo IV 614 b — Aequalitas in Ecclesia non excludit ordinem, distinctionem et gradum in membris III 648 4* — In Ecclesia est unitas per caritatem, sed distinctio et ordinatio per dona gratiarum et potestates IV 615 1*, 4*. 635 a — In Ecclesia est perfectus ordo secundum praelationem et subiectionem IV 508 f. 4, 5, b. 629 f. 4 — In Ecclesia est praelatio non quantum ad vitae meritum, sed quantum ad officium IV 615 2* — In Ecclesia est praelatio et subiectio, sed non servitus *ib.* 3*

— Christus reliquit in Ecclesia successores, quos constituit rectores Ecclesiae IV 439 b — In Ecclesia unus debet esse praelatus primus et supremus, in quo est status omnis praelationis ecclesiasticae cum plenitudine potestatis IV 508 b — indiget capite et regimine, ut ecclesiastica officia et potestates secundum plus et minus distribuantur IV 614 b sq. 616 b — In officiis Ecclesiae est gradus secundum comparisonem ad primum principium, a quo fluit totum regimen et operatio in corpore Ec-

ECC

clesiae, et ideo virtus prior est superior IV 597 2* — Distributio officiorum in Ecclesia debet esse ordinata ad unum IV 304 f. 5 — Sapientia Dei ordinatissimo modo ordinat ecclesiasticas potestates IV 504 a

— universalis non potest errare IV 490 f. 1. 532 f. 1. 943 f. 3 — Christus aliqua determinanda reliquit Ecclesiae, maxime Petro et eius successori IV 852 a — In Ecclesia est auctoritas declarandi articulos fidei I 212 a, b — Constitutiones ecclesiasticae editae sunt consilio Spiritus sancti IV 642 b — Quae Ecclesia instituit inspiratione Spiritus sancti tota Trinitas approbat IV 71 4* — per Scripturam probat suam auctoritatem, qua probata, oportet obedire sine alio testimonio IV 853 4* — non potest sub specie boni fallere fideles IV 540 b

— Romana fuit ab Apostolorum principibus edocta IV 494 a — Romana accepit plenitudinem potestatis a principe Apostolorum I 212 b — Opponentem se auctoritati Ecclesiae Romanae fiunt haeretici et schismatici *ib.* a

— Deus plenitudinem potestatis reliquit in Ecclesia IV 532 f. 4 — Omnis potestas in Ecclesia est a Christo, qui contulit potestatem Apostolis et praecipue Petro IV 488 b — Tanta est potestas in ministris Ecclesiae, quantum distribuit Dominus membris IV 593 7*

— habet a Christo potestatem in foro poenitentiali, quae respicit ordinem, et in foro iudiciali, quae respicit praelectionem IV 488 b sq. — Deus ratum habet quod iudicatur in foro Ecclesiae IV 533 a — Rectores Ecclesiae habent a Christo auctoritatem absolvendi a poenis IV 364 5*. 534 4* — relaxando poenas non absolvit omnino condonando, sed solvendo de ecclesiastico thesauro IV 364 5*. 533 b. 534 4* — dat indulgentias cum quadam iudiciaria absoluteione IV 538 b

— Ecclesiae fides operatur in Sacramentis IV 69 b. 150 b — Sacramenta administrantur in fide Ecclesiae IV 424 1*. 595 a — Spiritus sanctus non est extra Ecclesiam catholicam, nec Sacramenta quantum ad utilitatem IV 645 a — Ecclesiae caritas dicitur dimittere peccata quantum ad meritum, nec fit remissio extra Ecclesiam IV 482 d. 3 — nobis meretur et pro nobis satisfacit IV 533 b — Meritis orationum Ecclesiae multi sustentantur et defenduntur a culpis IV 495 d. 1 — In sola Ecclesia est salus IV 53 b

— habet thesaurum a Christo ex sua desponsatione ad educationem filiorum IV 534 b — In Ecclesiae thesauris reponuntur merita et satisfactiones, quae fiunt ultra debitum IV 364 3*. 531 5*. 532 f. 3. 533 1*. 534 b. 958 3* — In unitate ecclesiastica bona unius fiunt alterius ratione caritatis IV 531 4*. 539 2*. 944 a. 957 f. 4 — habet auctoritatem ad dispensandum meritum Christi IV 535 2* — Bona et thesaurus Ecclesiae sunt in summi Pontificis potestate *ibid.* 538 b — eius thesaurus

committitur solis episcopis dispensandus IV 534 b

— Christus Ecclesiae non tantum dedit medicamenta Sacramentorum, sed etiam gladium spiritus IV 485 a — eius gladius est potestas iudicialis ad coercendos subditos IV 489 a — non habet gladium nisi spirituale IV 807 f. 2 — habet gladium materiale, sed eo non utitur manu sua, sed nutu IV 812 d. 4 — habet a Christo potestatem excommunicandi contemtores et rebelles IV 485 a. 489 3* — non fert excommunicationem principaliter propter damnum, sed propter culpam IV 487 b, 4* — maledicit ad correctionem, ut post benedicat, et ligat, ut absolvat *ib.* 4*

— non potest iudicare nisi eos qui sunt in Ecclesia militante; qui sunt in patiente potest adiuvere IV 538 b. 539 a — iudicat illos quos aliquando regeneravit baptismo, quia aliquo modo sunt facti de Ecclesia IV 980 d. 1 — habet adhuc potestatem in excommunicatos ratione characteris baptismalis IV 490 2* — non iudicat de paganis et infidelibus, qui nunquam fuerunt sub eius potestate *ibid.* *Vide V. Forum*

— debet iudicare secundum allegata et, cum fallitur, non iudicat iniuste IV 212 5*. 680 b. 681 3*. 694 3*. 815 b, 4* — non constringitur iure civili, licet sustineat IV 807 f. 2, b — De iure civili quaedam approbat, quaedam sustinet, quaedam revocat *ib.* 4* — in recenter conversis multa tolerat IV 855 d. 4

— Qui obligatur ad serviendum Ecclesiae debet ab Ecclesia sustentari IV 613 b — temporalibus abundat, ne caritate refrigerante, cultus Dei propter paupertatem et inopiam depereat IV 612 b. 806 4*

— Peccatores sustentantur in Ecclesia II 709 d. 3 — Peccatores damnificant Ecclesiam IV 364 a. 438 arg. 7 — Peccare in Ecclesiam est gravissima culpa IV 487 b — Ecclesiae satisfit pro damno, quod inferunt peccatores, in quantum rectores Ecclesiae constituuntur arbitri satisfactionis imponendae IV 364 a — se persequentes odio, verbis, cruciati diligit, eis benefacit, pro eis orat III 666 f. 2

— Ecclesiarum consecratio solis episcopis conceditur IV 168 a. 643 a

ECSTASIS — Contingit Sanctis in experimento divinae dulcedinis III 774 b

Eductio — Cum aliquid habet potestatem indifferenter educendi multa, quae sunt in potentia in materia, magis educit quod nobilius est II 340 6*. *Vide* indicem philos. *V. Forma*

EFFABILIS — est Deus sibi soli secundum perfectionem expressionis, nobis tantum per qualemcunque narrationem I 394 a

EFFECTUS — qui est a causa particulari contingente et universali necessaria, denominatur contingens I 707 a — creaturarum non procedunt a Deo mediate tantum, sed immediate cooperante I 224 1*

— qui nullo modo est in potentia creaturae, aut tantum obedientiali, fit secundum rationes causales II 436 b — qui est in potentia creaturae activa, fit secundum

ELE

rationes seminales *ibid.* — qui est in potentia naturae remota et fit immediate, fit secundum rationes causales II 437 a

— qui est a duobus, in quantum duo, aut est insufficienter a quolibet, aut ab altero superflue I 214 f. 3 — Diversae operationes diversos effectus inducunt, quando dividuntur ex aequo III 194 3*. IV 890 4*

— imputatur ponenti causam, quando effectus consequens directe consequitur ad causam et secundum ordinationem operis et secundum intentionem agentis II 773 2*

EFFICIENS — primum est optimum inter omnia II 39 f. 4 — Omnis efficientia est a primo et summo efficiente II 806 f. 6

— Unumquodque efficacius potest in id, ad quod naturaliter ordinatur I 68 f. 5. II 155 3* — De relatione effectus ad causam et de causa efficiente *vide V. Causa* in indice philos.

EGRESSUS — *Vide V. Exitus*

ELATIO — pervertit intellectum II 147 4*

ELECTIO — dicit quandam discretionem sive separationem ab opposito I 716 2* — est alterum alteri praeoptare I 714 arg. 2. 5 — Nullus sapienter eligens praeeligit omnino indistantia I 731 f. 5

— Electionem praecedat appetitus II 504 arg. 2 — Nemo eligit nisi quod diligit III 697 f. 4 — includit rationis iudicium et voluntatis appetitum, qui actus concurrunt in unum II 599 3*

— humana consequitur eligibilia et ab eorum diversitate et praeeminentia causatur I 715 4* — In creatura ratione ignorantiae dicit dilectionem cum discretionem praecedente et deliberatione et inquisitione I 714 b — est actus consequens inquisitionem et dispositionem III 781 a sq. — Electionem antecedit deliberatio et praecognitio plurium II 117 3*

— Omne agens discrete et ordinate est agens per electionem I 714 f. 3. 716. 3*. 734 f. 5 — in iis quae sunt necessitatis et secundum regulam iuris naturalis dirigitur virtute prudentiae, in arduis et eligendis secundum regulam iuris divini dirigitur dono consilii III 781 a

— Eligibile est sub ratione boni IV 1038 arg. 2 — Tria sunt eligibilia, honestum, utile et delectabile IV 718 a — est boni unibilis II 180 7*

— Dei est dilectio, quae est aliquorum specialiter I 714 f. 2 — est dilectio secundum voluntatem consequentem *ib.* 2* — non solum dicit voluntatem salvandi antecedentem, sed etiam consequentem I 821 b — est praeoptatio ratione maioris effectus communicandi I 715 5* — non causatur a diversitate eligibilium, sed est eius ratio *ib.* 4* — non esset inter bonos et malos simpliciter, si homo non peccasset *ib.* 3*

— in Deo ab aeterno est, ut dicit dilectionem cum discretionem I 714 f. 4. b. 716 2* — potest esse temporaliter per modum approbationis et ab aeterno per modum praecoordinationis I 715 5*, 6*. III 709 d. 3, 4 — temporalis fit per gratiam I 742 d. 2

— differt a vocatione exteriori et a praedestinatione I 715 6*. 716 1* — differt a

proposito et praedestinatione secundum rationem intelligendi I 746 2* — intelligitur ante praedestinationem *ibid.* — secundum affectum dilectionis est idem ac praedestination, secundum effectum finalis gratificationis eam sequitur et est illius signum infallibile, sed non certum nobis *ib.* a sq., 1* — secundum statum praelationis non est effectus nec signum praedestinationis *ib.* b, 1*

— Electi ante iudicium purgabuntur igne conflagrationis IV 980 b

ELIYOSYNA — dicitur proprie opus pietatis impensum proximo ad relevandam indigentiam corporalem IV 368 a — communiter dicta est omne opus pietatis proximo impensum, sive spirituale, sive corporale; communissime omne opus misericordiae sive proximo sive sibi impensum *ib.* b — est opus misericordiae vel etiam iustitiae IV 377 d. 5 — non est actus virtutis ut actus exterior, sed ut actus voluntatis III 724 3* — pertinet ad vitam activam IV 369 a — ordinat ad proximum IV 368 b

— corporalis septimembris contra septem defectus corporis vel animae ut unitae corpori IV 376 d. 2 — spiritualis septimembris *ibid.* — spiritualis est dignior et nobilior, sed corporalis est manifestior *ib.* d. 3 — praecipua est remittere peccatum proximo IV 413 d. 4 — Remissio offensio- num continetur sub eleemosyna IV 369 5*

— debet dari ex propriis II 934 d. 2. IV 370 b. 378 d. 7 — ut sit satisfactoria, necesse est, ut habeatur iusto titulo et teneri et possideri possit IV 370 b — potest fieri de iniuste acquisitis, in quibus non est obligatio restituendi, et quae non iniusto titulo et mala fide possidentur IV 371 a — proprie non fit de superfluo simpliciter *ib.* b

— debet fieri ex propriis vel per principale dominium, vel per officium administrandi IV 370 b — Religiosus non potest dare eleemosynam, superiore prohibente *ibid.* — Uxor de bonis communibus non potest eleemosynam facere contra manifestam voluntatem viri *ibid.*

— transfert dominium in pauperem recipientem IV 369 f. 4 — tempore necessitatis potest exigi et recipi II 205 2* — licite potest recipi a malis *ibid.* III 872 f. 5

— Conditiones necessariae et utiles ex parte dantis et accipientis IV 378 d. 7 — Ordo servandus est in conditionibus necessariis *ibid.* — spiritualis primo danda sibi III 643 f. 3. IV 368 b. 377 d. 4

— resistit peccatis IV 358 a — est appropriate contra concupiscentiam oculorum IV 368 b — praeparat ad gratiam, qua accepta, satisfacit IV 353 b — est ala orationis IV 368 b — maxime valet ad augmentum gratiae per intercessionem debitorum IV 369 b

— maior data ex aequali caritate dispositive magis augeat meritum II 929 b — maior magis valet, secundum quod est maior in se, vel in comparatione ad facultatem dantis *ibid.* sq. IV 378 d. 6 — Qui cito dat bis dat IV 379 d. 7 — maxima est in omnium temporalium dimissione IV 370 6*. 824 4*

ELEMENTUM — est id, in quo stat resolutio I 7 a — De compositione corporum ex elementis vide indicem philos. V. Corpus

— Terra et ignis ordinate neuntur duobus mediis II 42 b — Elementorum distinctio ex sacra Scriptura II 365 b sq. — prius tempore sunt creata quam distincta et ornata II 703 b

— Qualitates elementares sunt eis naturales et inseparabiles IV 4022 arg. 4, b — Qualitates elementorum activorum et passivorum II 380 b — passiva sunt gravia *ib.* arg. 3 — activa sunt nobiliora *ib.* arg. 4 — Terra et aqua sunt maxime sensibilia et tractabilia, aer et ignis sunt sensibus nostris occulta II 366 d. 4

— sunt imperfecta secundum quatuor qualitates IV 4016 a sq. — omnia post hominis lapsum sunt deteriorata IV 79 a — purgabuntur a vetustate corruptionis IV 979 a. 993 b — purgabuntur per ignem ab impuritate IV 978 3*. 979 3* — post iudicium quantum ad substantiam remanebunt, sed quantum ad qualitates innovabuntur IV 993 a — Manebunt qualitates omnium elementorum quantum ad substantiam, sed quantum ad rationem corruptionis innovantur *ib.* b — eorum actio mutua post resurrectionem cessabit IV 928 a — Qualitates activae post iudicium non habebunt rationem agendi et se multiplicandi, sed qualitates passivae perficientur quantum ad continuandum in esse IV 993 b — omnia creduntur esse in inferno, non distincta nec ordinata, sed confusa IV 928 a, 3*

ELEVATIO — Potentia non per se elevatur super se, sed per virtutes I 45 d. 46. II 426 2* — Naturam elevari supra suum esse per cognitionem et amorem est possibile et naturale II 126 2* — gratia elevat potentiam liberi arbitrii ad opera meritoria II 615 f. 3 — Habitus, qui elevat naturam supra se, sunt infusi a solo Deo IV 129 3* — Omnes virtutes gratuita quodam modo elevat mentem, et maxime virtutes theologicae III 576 f. 5 — prima hominis supra se est in fide, sed summa et completa in actu caritatis III 604 4*. IV 69 a

ELIAS — eminebat in miraculorum operatione I 275 d. 3. IV 238 d. 2 — non virtute propria, sed virtute superiore assistente vocavit ignem de caelo ad consumendos milites irreverentes IV 238 d. 2 — et Henoch conservantur in paradiso per esum ligni vitae usque ad antichristi adventum II 467 arg. 3

ELISABETH — prophetavit de praeterito III 549 3*

ELONGATIO — Per elongationem a rectitudine bonum potest infinite minui, quin omnino tollatur II 834 a sq. 835 a, 1* — a Deo vide V. Separatio

EMANATIO — omnis vel est generatio, vel ad generationem consequitur, quae est prima emanatio I 503 a — perfectissima est, ubi emanans habet cum producente aequalitatem omnimodam et unitatem in substantia I 509 a — in his inferioribus ponit diversitatem substantialem, et productum est effectus et natura posterius quam

causa I 374 b — quam non consequitur diversitas essentialis, non facit prius et posterius natura, sed simul natura I 375 a — De diversis modis emanandi et de proprietatibus vide V. Processio et V. Productio

— vera est in divinis ad similitudinem emanationis causalis I 232 4* — vera est in divinis et completissima I 509 a — Emanationes in personis intelligimus per emanationes repertas in imagine I 225 b — In divinis est egressio et emanatio, sed non separatio I 260 b — De distinctione consequente emanationem vide V. Persona et V. Processio; de emanationibus divinis in genere V. Processio, in specie V. Generatio et V. Spiratio; de emanatione creaturae a Deo V. Creatio et V. Productio

EMANCIPATI — patrem relinquunt IV 876 a

EMBRYO — habet actu unam formam et figuram, quae est dispositio sufficiens ad eductionem membrorum II 300 a sq. — ante completam animationem est in co sensualitas ut dispositio sentiendi, quae est in actu virtute spiritali movente, sed non perficit corpus II 742 a, 4*

EMPTIO — est actus exterior, qui consequitur contractum exteriorem circa rem IV 708 4* — non est, ubi non intervenit pactio IV 648 5* — Si intervenit error solum in mente ementis, emptio valet; si autem mentio facta est de auro, et venditum est aurichalcum pro auro, non tenet contractus, et emens habet ius repetendi pretium III 212 2*. IV 708 4* — Carius habetur quod emitur quam pretium, quo emitur, si pretium ab emente omnino alienatur III 705 4* Vide V. Venditio

EMPYREUM — vide V. Caelum

ENERGIA — dicitur quasi interior labor ab en et ergon II 234 b

ENERGUMENI — ratio nominis II 234 b — In locutione energumenorum diabolus est virtus principaliter movens et dirigens II 510 d. 1

ENS — Inter ens ab alio et non ab alio non est medium II 34 f. 2 — Quod non est ab alio est a se ipso II 15 f. 4 — Quod non est ab alio non est propter aliud *ib.* f. 5 — Posito ente finito et limitato, ponitur ens sumum I 153 f. 6 — Si est ens per participationem, est ens per essentialitatem et non ab alio I 155 a — omne a summo ente procedit II 814 f. 5 — A Deo non potest esse aliquid, quod non sit aliquo modo ens II 874 f. 3

— substantive dictum non trahit numerum aliunde, quando vero tenetur adiective, trahit numerum a supposito, non multiplicata forma I 414 4* 446 d. 3

ENUNTIATIO — de Deo fit improprie, quia in enuntiando est compositio I 396 1* Vide V. Deus 40 et V. Complexio — De enuntiatione falsa relate ad Dei potentiam vide V. Falsitas; ceterum consule indicem philos. V. Propositio

EPICYCLI — et excentrici supponuntur a mathematicis in motibus planetarum II 354 a

EPIPHANIA — In die Epiphaniae, quo Christus est baptizatus, non baptizatur so-

EPI

lemniter propter haeresim, quae dixit, solum illo die aquas posse regenerare IV 161 d. 5

Episcopi — sunt successores Apostolorum IV 593 a. 642 b — significant Christum ut sponsum Ecclesiae IV 649 f. 4. 654 a, b — sunt sponsi Ecclesiae succedentes Christo et generantes ei prolem IV 534 b. 543 d. 6. 642 f. 4. 643 a — In episcopatu contrahitur matrimonium spirituale IV 652 a

— Episcopatus non dicit novum ordinem, sed ordinis eminentiam IV 504 a. 633 b. 634 4*, 6* — Episcopatus potest dici ordo, prout concernit ordinem sacerdotii IV 633 b — magis proprie dicuntur consecrari quam ordinari *ib.* 3* — Consecratio episcopalis non est Sacramentum, sed sacramentale IV 634 5* — In episcopatu non imprimitur novus character IV 626 f. 4. 633 b. 634 5* — Nemo potest consecrari, omisso ordine sacerdotii IV 626 f. 4. 633 f. 3 — Episcopatus includit necessario sacerdotium et illi addit dignitatem IV 634 4* — sunt superiores sacerdotibus, cum possint ordinare sacerdotes IV 597 2* — In episcopis respectu ordinum est perfectio redundantiae ratione eminentiae superadditae IV 643 3*

— Nomen episcopi dicit eminentiam IV 634 4* — dicuntur superintendentes *ibid.* 641 f. 3 — Episcopatus est simul dignitas et officium IV 621 a. 633 b, 4* — In consecratione confertur episcopo eminentia ordinis, in qua consistit auctoritas et dignitas episcopalis IV 168 4* — In episcopatu confertur aliqua eminentia, quae semper manet cum character ordinis, ablata omni iurisdictione IV 633 b

— unguntur chrismate in capite, ut significetur excellentia vitae et eminentia sanctitatis IV 628 a. 634 6* — Baculus pastoralis traditur ad significandam potestatem ampliatam IV 634 5* — Baculus significat iurisdictionem ad corripiendum IV 504 b

— habent excellentiam auctoritatis IV 168 a — non recipiunt novam clavem, sed clavis potestatis in eis ampliatur et extenditur etiam ad forum iudiciale IV 489 1*. 504 a. 633 b. 634 5* — habent clavium potestatem in excellentia IV 543 d. 6 — habent potestatis plenitudinem secundum sufficientiam, Summus Pontifex vero secundum superexcellentiam IV 535 2*

— Ad episcopos spectat gubernatio ecclesiarum IV 641 f. 3 — sunt praelati principales in Ecclesia IV 467 b — In Ecclesia debent esse plures episcopi et diversae ecclesiae IV 509 4*

— Episcopatus non suscipitur sine consensu voluntatis IV 652 a, 4* — Ex rationabili causa Papa potest aliquem compellere ad suscipiendum episcopatum IV 703 3* — Episcopatus non inducit copulam tam indissolubilem ut matrimonium *ibid.* — introductus per simoniam debet repelli IV 711 3*

— Episcopis solis convenit manus imponere ad dandum Spiritum sanctum IV

58 4*. 167 f. 3. 597 4*. 642 b — soli imponunt manus ad potestatis collationem IV 628 2*. 643 4* — soli secundum ius commune possunt ordines conferre, praesertim sacros IV 642 b sq. — possunt ordines conferre, in quantum ultra sacerdotium habent eminentiam dignitatis IV 634 4*. 641 f. 4. 642 b sq. 643 4*, 5* — Potestas ordinandi sequitur characterem et eminentiam IV 645 3*, 4* — possunt consecrare sacerdotem in episcopum IV 642 5* — consecrans archiepiscopum vel Papam non dat illi maiorem potestatem, quam ipse habeat, sed tantum consecrationem *ibid.*

— Solis episcopis convenit dispensatio confirmationis et ordinis IV 467 b sq. — confirmant non ratione ordinis sacerdotalis nec iurisdictionis, sed ratione eminentiae ordinis IV 168 4* — ratione curae, quam habent de omnibus subditis, omnibus conferunt unum Sacramentum immediate; et unum clericis, quorum maxime habent coram *ib.* a

— Episcopis reservantur ea quae sunt excellentiae IV 468 a. 543 d. 6. 635 b. 643 a — possunt sibi reservare aliqua crimina absolvenda IV 543 d. 5 — soli possunt facere indulgentias IV 534 b — in aliena dioecesi non possunt facere indulgentias nisi pro suis subditis sine consensu alterius episcopi IV 535 b

ERECTIO — Animus noster natus est se erigere ad magna et ardua III 576 f. 5 — respicit excellentiam III 577 3* — ad ardua est potentiae irascibilis III 579 b — animi propriissime competit spei III 576 f. 5. 616 b *Vide V. Elevatio*

EREMITAE — licet non promittant obedientiam, sunt personae religiosae, et habent votum continentiae annexum, quod intelligitur solemnizari IV 685 d. 3

ERROR — semper est aliquod malum II 539 f. 2 — nullus est absque vitio II 540 b — in iudicio speculativo est post peccatum, non ante I 477 arg. 4. II 541 4* — in natura instituta non fuisset, nisi praecessisset aliqua perversitas in voluntate II 953 6* — Voluntarie se praecipitare in errorem est maioris culpa II 524 b — eius occasio non semper est tollenda III 204 5* — de agendis potest esse culpa II 541 4*

— Cognitioni philosophorum multi errores permiscuntur III 481 arg. 4. 523 a — pessimi circa fidem et mores oriuntur ex superbia idiotarum II 811 a — maximus circa naturalia est attribuere contrarium suo contrario, maximus circa mores est ponere malum bonum IV 647 arg. 5

— de divinis est periculosus, in quantum est contrarius fidei, non vero in his quae non spectant ad fidem I 478 2* — circa quemcumque articulum tollit ipsum habitum fidei III 601 a — Qui credit praedicanti errorem circa fidem, etsi putet eum catholicum, non excusatur IV 712 d. 2 *Vide V. Assensus*

— facti excusat, adhibita diligentia IV 680 b. 708 3*. 711 d. 1 — in his quae sunt necessaria ad salutem, non excusat a

ESS

toto III 211 f. 3. 212 2* — tollit consensum quantum ad actum rationis IV 769 a, b — circa personam tollit consensum in matrimonium, non vero error circa proprietates IV 707 b. 712 d. 3

— Conscientia erronea, qua quis credit, se teneri ad aliquid, cum non teneatur ad eius oppositum, ligat ad faciendum; qua vero quis credit bonum quod non est bonum, immo malum, non obligat ad faciendum malum, sed ad ipsum errorem deponendum IV 818 5*

ERUBESCENTIA — est timor in expectatione convitii III 769 d. 3. IV 904 d. 4 — Erubescere de turpibus est naturae dictamini consonum II 714 f. 3. IV 437 b. 722 b — quae est circa actum rationis, semper facit culpam, quae est circa actum sensualitatis, est poena IV 723 b — non erit in Beatis de peccatis commissis IV 904 d. 4 *Vide V. Confusio*

ESAU — poenituit propter amissionem benedictionis, unde nolebat facere emendam, sed querebat vindictam IV 335 2*

ESSE — Deus verius est, quam cogitatur, quia in suo esse habet summam veritatem I 417 d. 2 — *Qui est* est proprium nomen Dei I 408 f. 1 — *Qui est* et *Ego sum qui sum* est nomen proprium divinae substantiae et significat entitatem in omnimoda perfectione et absoluteione I 60 d. 4 — *Qui est* proprie est nomen essentiae, non personae *ibid.* — Esse in Deo per se dictum dicit actum absolutum ratione essentiae, sed ut tertium adiacens potest dicere esse essentiale et modum essendi personalem I 136 a sq. — Deus est quidquid habet, quia nihil habet ab alio I 165 f. 2

— Nihil est a se ipso positive, sed privative I 183 a — Non esse ab alio privative dicitur de essentia, positive vero de Patre I 241 d. 7. 501 2*. 503 a. II 2 b *Vide V. Ingenitus*

— nullum est, quod non sit a Deo immediate II 864 f. 2 — rei plus pendet a Deo conservante quam ab ipsis principiis intrinsecis rei III 643 6* *Vide V. Conservatio* et *V. Duratio* — Nihil potest existere in rerum natura sine extensione et loco et motu et quiete II 293 f. 5 *Vide indicem philosophos.*

— Res habet duplex esse, in se et in sua causa, id est in proprio genere et in exemplari I 686 3* — Triplex est existentia rerum, scilicet in exemplari aeterno, in intellectu creato et in mundo I 625 b. II 418 f. 6. III 320 a — In universo sunt res secundum actualem existentiam, in cognitiva substantia secundum similitudinis praesentiam, in sua causa secundum causativam potentiam I 621 a. 625 arg. 3. b — Creatura corporalis habet triplicem modum essendi, rationalis duplicem secundum Augustinum II 312 b *Vide V. Creatura-in Deo*

— Res est in Deo quantum ad exemplar secundum aliquid sui causative; quantum ad potentiam est in eo secundum se non in actu, sed in potentia I 621 2*

— Res in Deo ut in principio producente nihil omnino sunt, cum producantur ex nihilo I 624 a — Diversimode et cum aliis proprietatibus res sunt in mundo et in Deo IV 3, 1. 625 arg. 1, 4 — Res sunt in Deo solum secundum quid, in proprio genere simpliciter I 625 arg. 4 — Res sunt in Deo ut in principio extrinseco, in mundo secundum principia intrinseca *ib.* arg. 2 — Res sunt in Deo ut in fine conservante secundum esse, quod habent in se secundum proprietatem suae naturae I 624 a, 1*

— Res comparata ad se ipsam secundum diversum modum existendi verius est in proprio genere quam in Deo I 625 b — Comparata re ad suam similitudinem, similitudo habet verius esse in Deo quam ipsa res in mundo *ibid.* sq. — Similitudo rei in Deo est ipse Deus I 626 a — In intellectu creato similitudines habent esse verius secundum quid, quam res extra *ibid.* — Similitudines rerum in intellectu sunt nobiliores ipsis rebus *ibid.* *Vide V. Deus 54*

— Omne, quod est in aliquo, est in eo per modum eius, in quo est I 625 arg. 3 — in pluribus subiectis omnino distinctis non convenit uni et eidem creaturae nisi per miraculum I 665 d. 4 *Vide V. In*

— mors est per gratiam, non esse moris est per culpam IV 42 f. 3 — Non omne, sine quo consistit esse spirituale, est gratia gratis data IV 469 2*

ESSENTIA — in Deo dicit *quid* et significat ut subiectum proprietatum I 452 b — secundum rationem intelligendi innotescit per veritatem, non e converso *ib.* a sq. — habet proprietates, in quantum est distinguibilis respectu essentiae creatae I 462 d. 4

— significat id quod est incommunicabile, in abstractione I 409 b. 476 b — essentiam significat et supponit I 98 4* — idem significat et supponit I 449 2*. 420 d. 3 — supponit substantiam I 579 b *Vide V. Deus 34*

— Divina natura est maxime communicabilis, quia simplex I 118 f. 4 — de se est communicabilis, sed communicatur actu per generationem I 419 a, 3* — in pluribus communicatur, quia est una in pluribus *ib.* a — Una natura est in generante et generato, sed alio et alio modo I 445 d. 6 — Una est natura habita a pluribus, et ideo essentia non dicitur pluraliter I 414 a — Sola divina essentia potest esse una et tota in pluribus, quia propter summam simplicitatem suppositum non addit ad essentiam nec eam limitat nec formam multiplicat I 181 b

— non distinguitur, nec quantum ad significatum nec quantum ad suppositum I 412 b — non recipit distinctionem, nec quantum ad modum nec quantum ad rem I 420 d. 3 — non distinguitur per se nec per accidens I 361 1* — est res una quantum ad suppositum et significatum, quia non supponit personas I 421 d. 4 *Vide V. Deus 25*

— idem est quod persona, sed non ad idem, unde communicatur I 414 4*. 183 3*

— et persona est omnino idem, sed essentia non est propria, nec persona communis I 136 3* — differt a persona, quia non habet proprietatem I 113 1* — non tantum differt a persona, ut faciat numerum cum persona I 237 6*

— significatur in abstractione, aut in concretionem, aut medio modo I 442 b — Essentiale per additionem potest ad personam trahi I 435 b sq. — Essentialia possunt dici essentialiter et personaliter I 137 1* — communiter dicta comprehendit appropriata, quae sunt essentialia considerata in personis I 622 b

— Essentiae non convenit referri I 411 f. 4 — est nomen abstractum, et ideo non dicitur generare nec generari I 98 1*. 447 3* — Non potest proprie dici: essentia generat I 412 b — Generare nullo modo est essentiae, quia essentia est abstractum I 445 d. 5. III 187 2* — ut principium ad creaturam refertur secundum modum dicendi vel intelligendi I 436 a

— In essentiis una est essentia prima, a qua et ad quam sunt aliae I 54 4* — omnis est a prima essentia II 690 a. 844 f. 5. 864 f. 5 — divina producit aliam essentiam, non ex se ipsa nec ex alia, sed ex nihilo I 485 2*

Et — tenetur copulative, vel etiam expositive III 443 d. 3

EUCARISTIA 1 *Nomen et proprietates* 2 *Figurae et institutio* 3 *Ratio Sacramenti* 4 *Excellentia* 5 *Contentum* 6 *Usus et sacrificium* 7 *Sacramentum viventium* 8 *Duplex species* 9 *Materia* 10 *Formae efficacia* 11 *Formae significatio et veritas* 12 *Verba utriusque formae* 13 *Benedictio materiae et ritus* 14 *Accidentium modus essendi* 15 *Specierum operationes et fractio* 16 *Accidentium conversio in substantiam* 17 *Conficiens* 18 *Sumtio* 19 *Efficacia* — Quomodo Corpus Christi sit sub speciebus, *vide V. Christus 36*; de transsubstantiatione *V. Conversio - in eucharistia*

1 — denominatur a bono ut cibus optimus, et a gratia, cuius est contentiva et effectiva IV 488 d. 2 — est vas gratiae, unde eucharistia dicitur IV 307 b — est maxime gratiae contentivum, unde et ab hoc nomen accepit IV 484 f. 1 — continet gratiam secundum veritatem, immo plenitudinem gratiae IV 188 d. 2

— est memoriale vere vivum passionis Christi IV 290 b — est signum rememorativum passionis Christi, quae ibi significatur ut nos reficiens IV 299 d. 4 — dicitur viaticum, quia est cibus itinerantium de hac vita ad patriam, et quia instituta a Christo ut viatore sive transeunte, et quia est signum transitus Christi IV 185 f. 1. 188 d. 3

— est signum per se significans, per accidens autem velans, unde velando illuminat et illuminando velat IV 206 3* — est difficillimum ad credendum IV 480 f. 3. 181 a, 2*. 194 10* — In hoc Sacramento est secretum fidei et vinculum caritatis IV 307 b — Huic Sacramento directe repugnat haeresis ratione fidei, schisma

ratione caritatis, simonia ratione gratiae, fornicatio ratione spiritualitatis *ibid.* — Hic Christus dat exemplum totius humilitatis et paupertatis, quia tam modico et paupere pallio vestitur IV 248 3* — In hoc Sacramento super omnia humiliatur et captivatur hominis intellectus, quia credere compellitur quod nullatenus potest comprehendere *ibid.*

2 — congruit tantum legi gratiae IV 184 b — fuit in veteri lege non in se, sed in figura IV 591 b

— *praefigurari* debuit ratione suae dignitatis, ut expectaretur et aestimaretur, ratione difficultatis credendi, ut homo assuetueret IV 480 b sq. — potest per signa praefigurari, in quantum habet signo coniunctam veritatem IV 481 1* — non habuit figuram, quae esset Sacramentum, sicut baptismus *ib.* 3* — habuit figuras in triplici lege; visibilis forma praesignata est in sacrificio Melchisedech, res contenta in agno paschali, res signata tantum in manna, virtus dans efficaciam in sanguine, qui fluxit de latere Christi IV 482 a sq. — Figurae legis scriptae evidentiores erant quantum ad passionem, sed sacrificium Melchisedech evidentius quantum ad expressionem gratiae sacramentalis IV 245 2* — quantum ad ritum expressius fuit significata in sacrificio Melchisedech IV 483 arg. 3, b — quantum ad effectum expresse praesignabatur in manna *ib.* arg. 2, b

— eam Christus per se instituit evacuando figuras veteris legis IV 591 b. 593 a — Christus per se instituit ea quae spectant ad huius Sacramenti necessitatem et integritatem IV 288 d. 5 — Christus in conficiendo dedit discipulis formam et exemplar IV 486 f. 4. 487 b — Christus eius institutionem confirmavit, cum dixit: Ecce, ego vobiscum sum etc. IV 486 2*

— debuit institui a Christo ut viatore IV 485 f. 1 — Christus hoc Sacramentum instituit in fine suae praedicationis et in recessu a discipulis, quia in hoc est consummatio IV 188 d. 4 — instituenda erat ante passionem IV 486 3*, 4* — data est in signum amoris et ideo immediate ante passionem IV 185 f. 2. 486 a

— ut cibus reficiens debuit institui hora coenae IV 485 f. 3. 486 a — Christus eucharistiam instituit post coenam in significationem effectus IV 499 d. 2 — debuit institui post esum agni paschalis, ut veritas supponeretur umbrae IV 185 f. 4. 486 a — Manducatio agni veri debuit sequi illam agni typici IV 261 b — congruenter instituta est in ultima coena IV 486 a

3 — est verum Sacramentum novae legis, ubi est ratio significandi et efficiendi IV 496 a — In hoc Sacramento est species visibilis sacramentum tantum, corpus Christi verum res et sacramentum, corpus Christi mysticum res tantum *ibid.* — De integritate huius Sacramenti sunt materia et forma et ex parte consecrantis ordo et intentio IV 258 b. 306 a — Sacramenti veritas salvatur, ubi est ex parte ministri

(EUC 4)

ordo et intentio et verbi prolatio, cum adest debitum elementum IV 303 f. 4, a — est Sacramentum in conversione, non in usu IV 593 6*

— est unum Sacramentum ex duobus signis et formis, cum resultet unum signum perfectum, et unus sit effectus IV 197 b sq., 3*, 4*. 226 d. 3 — Corpus et sanguis Christi est unum sacrificium IV 198 2* — habet duplicem rem IV 201 f. 3. 202 a, 4*, 5* — Res ultima est incorporatio vel unio quantum ad corpus mysticum IV 303 a

— non est Sacramentum necessitatis IV 71 3*. 294 b — recte ordinatur post confirmationem IV 59 d. 4. 187 d. 4

4 — excellit cetera Sacramenta et est omnium consummativum IV 217 b — est maius aliis Sacramentis quantum ad continentiam IV 176 d. 3. 180 f. 1. 184 2* — ei debetur reverentia singularis ratione suae dignitatis et excellentiae II 709 d. 2

5 — In hoc Sacramento veraciter continetur Christus passus et non solum habet efficaciam a passione IV 183 4* — continet verum corpus Christi IV 184 f. 2, b, 3*. 186 a *Vide V. Christus 36* — Sanguis ibi contentus nulli humori commiscetur, cum non sit diffusus, sed intra venas contentus IV 279 a — In hoc Sacramento significatur sanguis Christi ut effusus in pretium et administratus in potum, cum dicitur calix sanguinis IV 194 a sq. — De significatione specierum respectu corporis Christi veri et mystici *vide V. Christus 36* in fine

6 — est congruum fidelibus exterius et sacramentaliter uniendis, reficiendis et una oblatione expiandis IV 218 a — est cibus spiritualis tum quantum ad corpus Christi, tum quantum ad accidentia, quae non alunt corporaliter IV 276 2*, 3* *Vide V. Christus 36* versus finem, qua ratione corpus Christi sit cibus — dicitur habere omnem saporem ratione rei contentae, sed non ad omnem effectum nisi quantum ad actum cibandi IV 182 2* — In eucharistia significatur passio et continetur gratiae plenitudo, sed non secundum omnem effectum, sed specialiter est ad effectum cibationis IV 53 2*

— est idem sacrificium, quod crucis, sed habet effectum determinatum IV 947 4* — offertur in expiationem vel in gratiarum actionem IV 286 2* — offertur tantum pro his qui sunt de corpore Christi mystico *ib.* 3* — Omnes vivi indigent sacrificio expiante, quidam mortui liberante a poena, alii solum laudis memoria *ibid.*

7 — est Sacramentum viventium IV 181 3* — sicut vinum datur convalescentibus, non actu peccatoribus IV 255 7* — est adutorum IV 184 3* — est cibus parvulorum et humilium, eorum tamen, qui aliquo modo creverunt, non primo accedentium ad fidem IV 255 6* — est cibus grandium et perfectorum, et bene prius datur confirmatio IV 187 d. 1 — potest sumi de facto ante baptismum, cum non imprimat characterem IV 175 1*

(8)

8 — Duplex species est de integritate Sacramenti quantum ad significationem passionis et redemptionis, non quantum ad efficaciam IV 256 b sq. 257 1*, 3* — Duplex species necessaria est propter institutionem IV 257 b — Christus confecit in utraque specie IV 256 f. 4 — Sacrificium debet fieri in utraque specie tum propter significationem tum aliquo modo propter efficaciam IV 266 d. 7

— In qualibet specie est Christus totus IV 256 b. 257 1* — Totum est sub specie panis quantum ad efficaciam, non quantum ad significationem IV 299 d. 2 — Christi corpus significatur in pane, anima in vino IV 256 a, 3*, b — Vinum significat Christi sanguinem vel etiam animam IV 265 d. 2 — Quantum ad effectus panis significat, quod confortat, vinum, quod laetificat sive delectat IV 257 b — Panis significat refectionem cum labore, sanguis refectionem suavem *ib.* 4*. 286 4* — Species dispositive a natura, sed complete ab institutione significant unam perfectam refectionem IV 198 a — Perfecta refectio significatur per duplicem speciem IV 256 b. 257 b — Duae species faciunt unum Sacramentum, sed non unum per essentiam IV 226 d. 4

9 — *Materia* huius Sacramenti sunt panis et vinum, apta ad significandam duplicem rem Sacramenti IV 254 b sq. — non in lacte fuit instituta, sed in pane, qui est cibus grandium IV 255 6* — non potest confici nisi in pane de tritico et vino de vite IV 260 a — Corruptio perfecta et mixtio proprie dicta tollit potentiam conficiendi *ib.* 2*, 3*

— Christus confecit in azymo IV 261 b — Magis congruit panis azymus *ib.* f. 4. 262 5* — Ecclesia tota, orto errore iudaizantium, coepit conficere in fermentato IV 262 a sq. — Graeci male defendunt confectionem in fermentato, tamen conficiunt *ib.* b

— Qui posuit aquam pro vino, ante perceptionem debet ponere vinum et consecrare IV 266 d. 7 — Aquae admixtio non est de integritate Sacramenti, sed est annexa vino de congruitate ad expressiorem significationem IV 258 b *Vide V. Aqua* — Non videtur converti posse nisi tanta materia, quae congruat usui fidelium, ex defectu intentionis ordinatae IV 233 b, 4*

10 — Christus conficiendo verba *formae* instituit et verba proferendo confecit IV 187 a sq. — Christus non debuit conficere sine verbo *ibid.* — Verba *formae* habent efficaciam ex eo, quod Christus iisdem usus est IV 186 f. 2 — Christus non tantum verbo, quod protulit, sed omni consimili prolato a sacerdote dedit efficacem ordinationem ad conversionem IV 232 b *Vide V. Sacramentum - forma*

— Forma est verbum operativum, non successive, sed instantanee IV 191 a — Actus, quem exprimit forma, non terminatur ad rem novam vel non existentem, sed ad ens actu completum et non mu-

EUC (11)

tatum *ibid.* — Non debet exprimi actus ministri, cum nihil faciat circa materiam nec sit necessarium ad exprimendam intentionem IV 71 3*. 191 b

11 — Verba *formae* a sacerdote non solum materialiter dicuntur, sed significative IV 190 b — Sacerdos loquitur in persona Christi IV 191 b — Verbum debet esse in indicativo ut enuntiativum veritatis *ibid.*

— Forma consecrationis pro tempore, quo profertur, est vera, sed simul conversiva IV 191 a — Forma tam in ore Christi quam ministrorum habet simul veritatem et efficaciam *ib.* b sq. — Forma sine efficacia est falsa IV 192 a — Conversio secundum aliquid est simul cum prolatione *formae*, et certum est, quod quando totum dictum est, totum factum est IV 249 2*

12 — Pronomen *hoc* non demonstrat panem nec corpus Christi IV 191 a — *Hoc* non demonstrat corpus Christi ut significatum per panem, sed substantiam panis sub accidentibus visibilibus *ibid.* sq. — Verbum *est* non dicit identitatem, sed potius conversionem huius in illud IV 192 a sq. — Verbum *est* significat, conversionem esse sine mutatione, praesens significat conversionem instantaneam IV 191 b. 192 b — Recte dicitur corpus potius quam caro Christi IV 191 b

— Forma: Hic est calix sanguinis mei, est forma certa, congrua et integra ad consecrandum vinum IV 193 b sq. 198 d. 1 — Forma consecrationis vini quantum ad sensum eadem est in Evangelistis IV 194 a — Verba addita describunt tres effectus sanguinis Christi *ib.* b

13 — Benedictio, quam Christus praemisit fractioni panis, non fuit consecratio, sed quaedam praeparatio, vel magis quaedam oratio sive gratiarum actio IV 187 1* — Verba, quae habent vim consecrandi, dicuntur benedictio IV 186 arg. 1. 238 d. 3 — Benedictiones materiae non sunt nisi ad solemnitatem IV 593 a — Ecclesia addidit solemnitates ad ea quae spectant ad necessitatem huius Sacramenti, ad excitandam devotionem et arctandam intentionem et propter expressiorem significationem IV 288 d. 5 — Viginti quinque crucis signationes significant expresse passionem Christi *ibid.*

14 — *Accidentia* congrue manent in eucharistia propter solatium sensuum et fidei meritum IV 265 d. 1. 272 b — In hoc Sacramento manet vera quantitas et soliditas IV 285 b — Accidentia non habent ibi esse mathematicum, sed salvatur eorum esse naturale et singulare IV 283 a — Manet extensio et dimensio et alia accidentia, quae fundantur in quantitate IV 274 2*, 3*. 280 f. 5. 282 a — Species ratione dimensionis naturalis occupant locum IV 279 3* — Accidentia non sunt in aëre circumfuso ut in subiecto IV 274 a

— Accidentia esse ibi sine subiecto congruit significationi, cibationi, fidei promotioni, Sacramenti perfectioni IV 272 b — In hoc Sacramento accidentia acci-

piunt modum nobilissimum essendi, esse per se, et substantia materialis et corruptibilis transsubstantiatur in corpus spirituale et gloriosum *ibid.* — Superficies vini partim consecrata, partim non consecrata, est partim sine subiecto, partim in subiecto IV 280 3*

15 — Species retinent idiomata substantiae, quae prius ibi fuit IV 196 1* — Species sunt susceptivae actionis, in quantum per se stant V 283 2* — Accidentia ex praesentia dominici corporis habent operationem, quam haberet substantia IV 246 3* — Operationes specierum, quibus immutant sensus, vel ipsae transmutantur, sunt partim naturales, partim miraculosae IV 281 b sqq. — Species habent quasdam operationes per miraculum IV 274 4* — Accidentia non habent virtutem convertendi aliam substantiam in Sacramentum IV 278 b sq. 299 d. 2

— Species vere, non fide, masticantur IV 283 a — Species a re sunt inseparabiles quantum ad situm, non autem quantum ad actum IV 205 4* — In fractione est vera divisio in speciebus IV 283 a, 3*. 286 d. 1 — Fractio est signum passionis praeteritae IV 284 4*. 285 1*. 286 1* — Partes fractae significant tres partes corporis mystici IV 286 a, 6* — Christus fregit panem ante confectionem ad distribuendum, sacerdos frangit ad figurandum IV 487 2*

16 — Cum destruitur aliqua operatio conveniens speciei, eodem miraculo redit forma et materia panis IV 246 3* — Substantia panis potest reverti per mutationem singularem, qualis est ipsa conversio IV 276 b sq. — Accidentia vel supernaturaliter convertuntur in substantiam, vel potius ante conversionem miraculose revertitur substantia, quae prius ibi fuerat IV 275 1*, b. 282 b — Species convertuntur in alimentum IV 275 b — Species cibant corporaliter, cessante Sacramento IV 276 2* — Species non solvit ieiunium *ib.* 3*

17 — eius **confectio** reverentiae causa committenda erat specialibus personis IV 304 f. 3. 305 a — eam posse confici a solis sacerdotibus, est de fide secundum institutionem Apostolorum IV 303 a, 3* — Bonitas necessaria est sacerdoti, ne conficiendo peccet, saltem ut probabiliter sit bonus, sed non est necessaria ad hoc, ut conficiat, sed ordo et intentio ad conficiendum simpliciter sunt necessaria IV 302 a — Confectio non debet pendere a personae sanctitate, sed ab auctoritate IV 303 f. 4. 305 a — Mali sacerdotes, etiam manifeste, possunt conficere, sed Sacrificium privatur omni fructu in ipsis, vel etiam in aliis IV 303 a sq. *Vide V. Missa* — Aliquis peccat, quia est indignus, sed tamen facit sicut Ecclesia instituit; qui autem in celebratione non servat ritum, quem debet, non perficit Sacramentum, sed dimittit incompletum IV 288 d. 5. 312 d. 2

— cum omni diligentia est consecranda, et negligentia in hoc est gravior secundum excellentiam huius Sacramenti prae aliis operibus IV 259 b — Cum est dubia con-

secratio, hostia non est contemnenda, sed potius veneranda IV 198 d. 1

18 — Qui conficit debet communicare IV 312 d. 2 — Sacerdos in Missa debet utramque speciem sumere *ibid.* *Vide V. Communio*

19 — habet **efficaciam** spirituales II 709 d. 2 — habet causalitatem respectu gratiae magis quam alia Sacramenta ratione carnis Christi contentae IV 232 b — ut gratiae effectiva non tantum gratificat, sed etiam multipliciter adiuvat IV 488 d. 2

— est ad corroborationem caritatis IV 176 d. 2 — confirmat voluntatem quantum ad bonos mores, vel quantum ad fidem *ibid.* — confortat subministratione cibi et ut viaticum propter lassitudinem itineris IV 59 d. 4 — incorporat capiti, fortificat, delectat, valet ad augendam fidem, sublevandam spem, dilatandam caritatem, ad remittenda venialia IV 488 d. 2 — elevat hominem ad statum spirituales IV 307 b — non solum est ad bonum, sed etiam contra malum IV 176 d. 2 — non est principaliter contra venialia ordinata IV 485 4* — recedente fictione, non habet effectum, quia non relinquit characterem et est iterabilis IV 404 3*

— eius efficacia est caritatis vinculum IV 184 b — In eucharistia est signum unionis IV 176 d. 2 — est Sacramentum unionis ratione efficientiae IV 303 6* — efficit unionem in corpore mystico incorporando membra Christo IV 496 6*. 213 d. 4 — Dum magis membra uniuntur Christo, magis consequenter uniuntur inter se IV 668 4* — In eucharistia consummatur unitas Ecclesiae et apparet unitas quantum ad cultum Dei IV 481 2*

EUNOMIUS — negavit Filium naturalem I 127 f. 2

EUPHRATES — interpretatur frugifer et significat dispensationem Sacramentorum I 3 a — ei comparatur iustitia IV 325 b

ETSEBIA — dicitur pietas III 216 arg. 2 *Vide V. Cultus*

ECTYCHES — eius error de unitate naturae in Christo ortus est ex confusione naturae cum persona III 133 a

EVA — non exiit ab Adam per viam generationis, sed per modum supernaturalem, qui optime competeat coniugio IV 850 1* — Corpus Evae congrue productum est de osse lateris Adae II 432 b sq. *Vide V. Corpus*

— eius peccatum inchoatum fuit in superbia, progressum habuit in avaritia, consummationem in gula II 517 a — non dubitavit de eo quod Dominus dixerat *ib.* b — appetiit esse sicut Deus II 515 arg. 4. 517 a. 518 arg. 1, 2. 519 b. 520 b — peccavit magis improba voluntate quam Adam et ex maiori libidine II 520 b — peccavit per maiorem elationem superbiae *ib.* arg. 2 — gravius fuit punita *ib.* arg. 3. 521 b — eius peccatum fuit occasio peccati viri II 520 arg. 4, b — eius peccatum fuit gravius quantum ad conditiones, quae sunt ex parte peccati, et simpliciter maius II 521 a sq. — In Eva maior fuit ignorantia II 522 b. 523 5*

EVANGELISTAE — divina verba et opera narraverunt attendentes ad sensum, non ad vocem, et in sensu conveniunt IV 194 a

EVANGELIUM — denominatur non solum ab auctore principali, sed etiam a scriptore, cuius propria sunt verba et etiam sensus, in quantum doctrina Christi prius illuminati aliis eam exprimebant IV 55 4* — conditum est ab adventu Christi usque ad consummationem passionis, promulgatum autem post passionem Christi per Apostolos IV 87 b — Non omnia scripta sunt in Evangelio IV 259 8* — In Evangelio sufficienter lex evangelica exprimitur, quae continet Christi statuta et facta IV 591 a — De statu Evangelii *vide V. Lex*

EVIDENTIA — Aliquid est evidens in se, vel in probando I 153 a — Principia se ipsis sunt evidenti, quia ea cognoscimus, cognitis terminis, et quia causa praedicati clauditur in subiecto *ibid.* — et certitudo circa divina in via non est omnino clara III 523 a

EX — dicit ordinem et ita praesupponit aliquid anterius I 327 d. 2. II 70 a — importat habitudinem causae I 350 6* — importat habitudinem causae vel saltem principii et consequenter distinctionem I 446 d. 2 — Ex eodem non fit idem numero II 452 f. 3 — dicit identitatem, aut causalitatem, aut ordinem II 48 6*. 33 7* — Aliquid fit ex aliquo vel materialiter secundum identitatem, vel causaliter, vel ordinaliter II 18 6*. 33 7*. 199 5* — Aliquid dicitur esse ex aliquo vel secundum partem, vel secundum totam substantiam I 115 f. 4. II 498 b. 499 5* *Vide V. De; quomodo aliquid sit ex nihilo, vide V. Nihil et V. Creatio; ex Deo vide V. Deus 51*

EXALTATIO — Christi secundum rem est sublimatio ad dexteram Patris in ascensione secundum humanam naturam, exaltatio secundum nostram cognitionem est per fidem nostram in aequalitatem eius cum Patre secundum naturam divinam III 395 d. 3 — Deus exaltat pauperes et ignobiles, ut omnis gloria ipsi tribuatur III 41 2*

EXCAECATIO — Oculus rationis excaecatur merito praesumptionis II 541 1* — Excaecationis mater est superbia II 811 a — non potest esse, quin praecesserit peccatum II 145 f. 7 — Caecitas in intellectu practico est poena acta II 191 3* — non est a Deo I 720 f. 3. II 854 f. 1. 855 b — Diabolus excaecat servos suos tenebris errorum I 2 a. II 811 a — Homo post peccatum magis excaecatus est in cognitione viae salutis suae quam rerum naturalium II 548 d. 3

— rationis pervertit iudicium et praecedit omnem appetitum II 145 f. 7 — In excaecatis, amisso quasi rationis usu, nullam efficaciam habent argumenta nec tormenta nec orationes II 811 a sq. — Per excaecationem in infidelibus incipit iudicium condemnationis IV 974 b

EXCESSUS — in bonitate non videtur facere distinctionem specificam, sed potius eandem consequi II 50 a. 243 2* — potest

ENC

variare acceptionem termini II 811 1* — Quod excedit aliud improporcionabiliter non crescit ex additione illius IV 355 f. 4 — Aliquid dicitur excedere potentiam, ad quod illa nata est se extendere I 766 4*

— circa actum virtutis consistit in actus intensione, vel in debita conditionis omissione, et iste repugnat omni virtuti, primus solum virtuti cardinali, quae habet obiectum finitum III 562 4*. 612 a

EXCELLENTIA — est bonum gloriosum et naturaliter appetitur II 517 a — quae est secundum veritatis dictamen, simul stat cum humilitate et necessario eam requirit sociam II 928 4*

— Excellens est obiectum timoris et spei III 577 a — Excellens sensibile corrumpit sensum I 39 2*. III 305 5* — De cognitione Dei per viam excellentiae vide V. *Cognitio - Dei per creaturam*

EXCEPTIO — vide V. *Nisi*

EXCITATIO — dicit aliquem effectum gratiae praevenientem ipsam voluntatem, qui requiritur in bonis meritoriis, sed non est in indifferentibus et malis II 863 6* — Paupertas et miseria excitant ad amorem Dei I 835 d. 3

— sequitur receptionem vocis in organo, sed ante iudicium de re percepta IV 895 5*

EXCLUSIVA DICTIO — vide V. *Solus*

EXCOMMUNICATIO — Contemptores et rebelles licet et debitum est excommunicari IV 485 a — Per eam reseccantur putrida membra IV 484 f. 4 — in se ipsa est malum et poena, tamen rebeli est medicina, ut contumacia frangatur IV 485 3* — infligitur contemnti veram medicinam *ibid.* — utilis est contumaci et medicina IV 494 2* — non solum est inflicta ad emendationem, sed etiam ad exemplum aliorum *ib.* 3* — Ecclesia finaliter intendit utilitatem excommunicati IV 487 3* — Ecclesia excommunicat, ut redeuntem arctius stringat et interius claudat IV 485 3* — Ecclesia subtrahit orationis beneficium eis quos excommunicat, ad ipsorum confusionem et correctionem; non tamen omnino subtrahit orationes II 284 6*

— quaedam est a iure, quaedam a iudice IV 487 a — a iure est praeservativa, a iudice est curativa *ibid.* — a iure principaliter fertur ad cavendam culpam *ib.* b — a iudice principaliter fertur ad frangendam contumaciam potius quam ad emendam *ibid.* — a iure principaliter fertur pro peccato, secundario etiam pro damno vel iniuria Ecclesiae *ibid.* — minor infligitur communicantibus cum excommunicatis, licet non adsit peccatum grave IV 492 a

— eius effectus enumerantur IV 495 d. 1 — maior excludit a conversatione exteriori quantum ad quatuor actus IV 485 4*. 492 a — non excludit a communione spirituali, quae est quantum ad dilectionem interiorem IV 485 4* — omnis excludit a communione Sacramentorum *ibid.* 492 a — Excommunicati recte excluduntur a medicina sacramentali ut indispo-

siti IV 485 2* — Excommunicationem voluntariam dicitur sibi inferre qui abstinet a Sacramentis IV 448 d. 4 — Excommunicati traduntur satanae ut tortori animae et corporis, subtrahendo Ecclesiae protectionem, suffragia et Sacramenta IV 486 a — In Ecclesia primitiva excommunicati tradebantur satanae etiam corporaliter affligendi *ibid.* sq.

— tollit vitam spiritualem, sed non quantum ad aptitudinem redeundi IV 490 1* — Excommunicati ratione characteris baptismalis manent sub Ecclesiae potestate IV 490 2*

— potest iterari, vel ob novam culpam alia addi IV 490 b — Per novam excommunicationem magis quis elongatur a beneficiis Ecclesiae *ib.* 1*. 491 3*

— potest ferri ab omni, qui habet iurisdictionem ordinariam in foro iudiciali IV 489 a — potest ferri ab eo qui praestit communitati, vel etiam qui administrat Sacramenta *ib.* 2* — requirit iurisdictionem communem super hominem IV 511 3* — sollemnis oportet a solis episcopis fieri IV 489 b

— Potestas excommunicandi non convenit omnibus, qui habent claves IV 489 a — Simples sacerdotes non possunt excommunicare nisi per commissionem vel in casibus determinatis *ibid.* — non potest ab aliquo ferri in parem nec in superiorem *ibid.* — Superior non potest dare alteri potestatem se excommunicandi IV 511 3* — Multitudo potest excommunicare, ita quod nullus, sed non excommunicari, ita quod nullus IV 488 f. 4. 489 b

— a iudice non infligenda nisi convictis de contumacia IV 487 b — potest infligi ob contumaciam pure, vel propter offensam IV 494 a — tripliciter potest ferri iniuste, ex animo, ex causa, ex defectu ordinis iuris IV 495 d. 2 — iniusta potest ferri ab habente canonicam iurisdictionem, aut a non habente *ibid.*

— minor est morbus respiciens personam absolute, maior vero est morbus respiciens personam, ut est pars communitatis IV 492 a — Excommunicati excommunicatione maiori vitandi sunt sub poena excommunicationis minoris *ibid.* 493 b — Excusantur qui cum excommunicatis conversantur necessitate vel ignorantia, vel ex utilitate excommunicati IV 492 b — non transit in tertiam personam, cum minor non transeat in aliam *ib.* 1* — Communicans cum excommunicato non communicat in culpa, sed non adhibet debitam reverentiam sententiae *ibid.* — Communicantes peccant pro modo communicationis, et graviter, si communicant in contemptum sententiae *ib.* 4*

— Excommunicati a iure possunt absolvi a proprio episcopo vel sacerdote IV 494 b — Ab excommunicatione minori potest absolvere qui potest absolvere a peccato *ibid.* — quinque reservatae Papae *ibid.* — Excommunicati a iudice non possunt absolvi nisi ab ipso vel a superiore *ibid.* Vide V. *Absolutio - a sententia*

EXI

— licet non sequatur emendatio, non est revocanda IV 494 3* — iniuste lata obligat in facie Ecclesiae IV 493 b. 495 d. 2 — excipiuntur tres casus IV 495 d. 2

EXEMPLAR — Forma exemplaris cadit in Deo I 361 2* — quo Deus cognoscit, est idem quod ipse I 686 2* — in divinis est ipsa veritas aeterna ut ratio cognoscendi alia III 308 a, 4* — verissime est Deus per se ipsum, in quantum res cognoscit et exprimit I 600 f. 4. 620 f. 2. 622 f. 2 — rei verius est in Deo quam in animi I 620 f. 1, 2 — in Deo est cognitivum et productivum *ib.* f. 4 — est in Deo, in quantum dirigit II 885 6* Vide V. *Deus 50*

— convenit toti Trinitati, in quantum dicit rationem producentis I 340 3* — ut dicit rationem cognoscendi, est commune et appropriatum Filio, ut vero ultra hoc dicit rationem emanandi, est proprium Filii I 130 b Vide V. *Filius*

— Omne, quod est a Deo, habet exemplar in Deo II 877 d. 5. 4001 f. 5 — In Deo ut in exemplari exprimente non solum sunt entia vel futura, sed omnia possibilia I 623 b. 624 a — est in Deo secundum conformitatem in esse rerum speciali, vel in esse generali tantum, ut in genere entis et ordinis II 877 d. 5 — Privatio non habet ideam in Deo, nec malum, nec falsum I 628 a. 629 b — Malum non est in Deo ut in exemplari I 627 f. 3, b sq. 628 3*. 629 b. 670 4*. IV 898 f. 2

— Deus potest esse forma exemplaris et ratio cognoscendi III 308 1* — divinum est voluntarie ductivum et nihil in eo videtur nisi quantum ipsum vult revelare II 290 b. III 308 4* — Res melius cognoscitur in divino exemplari quam in se vel per propriam similitudinem I 625 arg. 2. III 307 f. 3 Vide V. *Deus 60* Ceterum vide indicem philos. V. *Causa et V. Forma*

EXEMPLUM — excitat et provocat III 401 a — malum inducit ad peccandum II 817 d. 4 — disponit a remotis ad claudendum vel aperiendum caelum IV 472 b — bonum maxime datur in operibus privilegiatis II 927 b — Christus specialiter dedit nobis exemplum humilitatis, patientiae et pietatis III 331 a — Posteriores a patribus accipiunt exemplum bene vivendi et credendi III 549 4* — Cognitio exempli utilis est ad evidentiorum cognitionem rei secundum illud faciendae III 777 2* — De exemplis ex creaturis ad cognoscenda divina vide V. *Deus 60*

EXERCITUS — eius ordo IV 508 f. 5

— De actu exercito et concepto I 101 d. 1. 536 3* — Actus exercitus non est nisi circa id quod actu est IV 190 arg. 2 — Exercitium requirit materiam praesentem III 82 2*

EXITUS — connaturalis est coaeternus, vel coaevus emananti I 188 d. 3 — splendoris a luce est ei coaevus propter lucis actualitatem *ibid.* 190 d. 7 — creaturae a Creatore est voluntarius et non ab aeterno I 188 d. 3 — Egressio rerum mensuratur tempore II 68 a

— Creaturae secundum naturam com-

parantur ad Deum per modum exeuntis I 648 b — Omnes creaturae comparantur ad Deum in exeundo, quae vero sunt ad beatitudinem ordinatae, etiam in redeundo IV 898 a

— continuus alicuius ab aliquo aut est per innovationem secundum partes, aut per eiusdem continuationem IV 1053 3*

— Aut semper exit aliquid novum, ut rivulus a fonte, aut semper idem, ut radius de sole II 62 b — Quaedam semper exeunt suo principio semper existente in actualitate I 186 b, 187 4*, IV 930 2*

EXORCISMUS — Ecclesiae expellit daemones IV 157 f. 4 — ob corporalem laesionem debet fieri obsessis *ib.* arg. 2 — non semper habet efficaciam, Deo iuste permittente IV 773 2*

— qui praecedit baptismum, non facit aliquem effectum gratiae, sed fit ad significantiam et ad arcendam potestatem diaboli a baptizando IV 158 a, 3* — ante baptismum virtutem diaboli exterioriorem expellit, interiorem significat expellendam *ib.* b — est ad suggestionem diaboli expellendam IV 162 a — alicubi fit ante catechismum *ibid.*

EXORCISTATUS — sequitur ordinem lectorum IV 162 a — est prior quam ordo acolythorum IV 625 f. 4 — est ad liberandum a malo *ibid.* b — est ad liberandum a vexatione corporali diaboli *ib.* f. 3 — dicit potestatem spiritualem IV 626 a — purgat a vexatione diabolica quodam modo interius, quodam modo exterius IV 635 b

EXPELLERE — Quae mutuo se expellunt

sunt circa idem subiectum IV 323 arg. 4 *Vide V. Contraria*

EXPERIENTIA — dicit usum alicuius potentiae, et per eam possunt cognosci actus interni, qui sunt in nostra potestate III 504 a — consistit in usibus sensuum exteriorum III 322 a — est via in acquisitionem, vel in exercitium scientiae *ib.* 3* — est principium scientiae II 195 a, III 522 f. 4

— Anima sancta potest per experientiam nosse aliquam gratiam vel influentiam divinam II 546 5* *Vide V. Cognitio-Dei experimentalis*

EXPRESSIO — similitudinis, quae est ratio cognoscendi, maxime est ab ipsa veritate I 601 b — In solo Deo est expressio luminis non permixta obscuritati, in creatura est cum obscuritate I 151 b — Divina veritas una et summa expressione exprimit se et alia I 686 4* — per modum activi est exemplar, per modum passivi imago I 540 a — est in naturae unitate, vel diversitate *ibid.* *Vide V. Imago et V. Similitudo*

— in summo non est, nisi sit unius ad unum et nisi exprimat secundum omnem modum I 542 a — Unum, in quo nulla est diversitas, non potest summe exprimere plura distincta I 541 f. 3, 542 a — Plures, ut plures sunt, non possunt summe exprimere unum, in quo nulla est diversitas, quia tunc omnino indifferentes essent I 542 a

EXPECTATIO — est corporalis quies, sed est quaedam sollicitatio mentis III 583 a — non est sine cognitione III 471 b — sequitur confidentiam III 577 a — Bonum

futurum, in quantum futurum, est expectandum, vel potius desiderandum III 576 b sq. — improprie dicitur respectu prius habiti continuandi II 63 7* *Vide V. Desiderium*

— boni futuri est actus specialis virtutis III 560 4* — est actus spei, vel longanimitatis sive fortitudinis III 562 4*

EXTENSIO — est formaliter a quantitate, causaliter a substantia IV 274 2* — omnis fundatur super materiam corporalem II 348 a, IV 273 arg. 2 *Vide V. Materia* in indice philos. — Ubi est extensio quantitatis, ibi est compositio II 224 a — Forma, quae extenditur, perfectionem totius communicat partibus I 171 4*, 3*

EXTRA — dicit situm et positionem, vel excessum respectu loci I 656 2* — Deus est extra omnia non exclusus, quia non distat *ibid.* — Aliqua actio Dei dicitur transire extra, quia connotat aliquid, quod est extra, aut quod est intra, sed erit extra I 703 4* — Homo non videt nisi ea quae extra sunt IV 355 2*

EXTRANEITAS — est in divinis solum quoad modum praedicandi I 444 3*

EXTREMA — Ad motum naturalem necessario requiruntur duo extrema ut principium et terminus motus III 369 4* — Agens virtutis finitae non potest pervenire ab extremo in extremum sine medio, quod ad illa habet naturalem ordinem I 659 f. 4, II 439 arg. 4, 504 arg. 3 *Vide V. Medium*

— sunt in genere vitiorum III 472 4* — In moralibus ab uno extremo pervenitur ad medium quasi declinando ad aliud extremum II 794 1*

F

FACERE — est actus ut actus et ut egrediens, qui non perficit agens, sed consequitur et attestatur perfectioni I 686 3* — dicit potentiam activam respectu possibilis III 325 6*, 326 d. 4 — dicit operationem a usae efficientis, maxime per voluntatem III 118 d. 6 — In omni natura est aliquid, quo est fieri, et aliquid, quo est facere IV 1046 a — exigit subiectum, quod faciat, non in quod agat II 18 3* — Factum esse *vide V. Fieri*

— Deus dicitur facere creando, vel concreando, vel cooperando II 876 d. 2 — Deus nihil facit, nisi quod disponit I 773 a, 3*

— Liberum arbitrium gratia destitutum non potest facere quod in se est positive, ita ut faciat aliquid ordinatum ad gratiam, sed privative, quia facit quod potest, quamvis illud non sit ordinatum ad gratiae susceptionem II 683 4*

— Superfluum est facere per plura quod potest fieri per pauciora I 196 4*, II 731 f. 6, III 277 arg. 4, 494 arg. 5, IV 11 arg. 2, 151 arg. 2, 403 f. 3, 975 f. 2, 1045 arg. 6

FACIES — Secundum faciem maxime attenditur ratio imaginis secundum corpus IV 82 b

FACILE — sive efficaciter operari *vide V. Efficiens* — Facilius est destruere quam construere II 786 5*, 922 4*, IV 49 arg. 6, 279 4*, 773 2*

FACULTAS — est illud quo potentia efficitur facilis II 600 f. 2 — potest reduci ad genus potentiae II 604 2* — addit super potentiam quandam facilitatem et dicit dominium sui actus I 31 2*, II 599 b — addit aliquid ad potentiam vel secundum essentiam, vel tantum secundum modum dicendi, vel secundum esse, sive secundum respectum ad aliud II 603 b — potentiae dicit habitum II 600 f. 2, 601 b

FALLERE — Intentio fallendi est formale mendacii III 840 a, 851 4*, 856 d. 3 — Fallibilis est intellectus, qui habet potentiam discordandi a cognito I 676 4*

FALSITAS — A summe vero non possunt esse falsa II 39 arg. 2 — A summa veritate nullo modo potest esse falsitas II 874 f. 2 — non habet ideam in Deo I 628 a, 629 b, 4* — aliqua est in omni creatura I 150 arg. 2, 151 a

— Enuntiatio falsa in quantum falsa non est a Deo II 874 a — orationis non est a Deo *ib.* b, 875 3* — Quamvis enuntiationi falsae correspondeat nobiliter ex parte rei quam oppositae verae, tamen ipsa

ut falsa non est a Deo, sicut vera opposita II 875 4* — Deus potest facere aliquid, quo facto enuntiatio aliqua est falsa *ib.* a, 3* *Vide indicem philos.*

— Falsum dicere est, quando vox discordat a re significata IV 563 a — Quando vox discordat ab intellectu, est ibi falsitas IV 821 arg. 3 — est in sermone vel per comparisonem ad rem significatam, vel per comparisonem ad intentionem dicentis, unde sermo dicitur fallax III 840 a, 2*, 844 b — Nihil potest dici contra veritatem, quin sit falsum IV 563 1* — potest esse bonum III 511 5* — potest dici meritorie, cum mens decipitur IV 563 b

— dicere seu ore proferre non asserendo, non est mendacium III 267 6* — Qui dicit falsum scienter mentitur II 874 f. 4 — Qui falsum alteri loquitur aliquo modo iniuriam facit alteri, et licet non noceat aliquid auferendo, fallit tamen decipiendo III 836 d. 8 — Falsum dicere exterius quodam modo fallere est, quia etiam sine intentione fallendi potest ad falsitatem deducere et decipere III 856 d. 3 — De falso testimonio *vide V. Periurium*

FAMA — boni necessaria est in conversatione ad proximum IV 593 2* — magnum bonum est non appetenti IV 659 b

FAM

FAMES — oritur ex consumptione calidi et siccit IV 377 d. 2 — est poena contracta IV 97 b — iustitiae oritur ex mortificatione desideriorum et voluptatum III 783 arg. 3

FASTIDIUM — generatur ex uniformitate IV 12 b

FATUM — secundum usum communem dicit vim positionis siderum et constellationum, secundum quam cuncta necessario eveniunt in his inferioribus, et sic nihil est II 364 1* — secundum Boethium est aliquid secundum rei veritatem et nominat ordinem in rebus secundum divinam providentiam, complectentem res voluntarias et naturales, necessarias et contingentes *ibid.*

FECUNDITAS — vera et perfecta et propria est in natura et in voluntate divina I 193 f. 3, b. 236 a — In hypostasi, quae habet rationem principii, est vera et perfecta fecunditas ratione verae et perfectissimae naturae I 236 a — est in divinis ratione primitivae I 53 f. 4. 57 f. 4, a sq. 139 b. 140 6*. 215 b. 216 4* — in inferioribus est per rationem perfectionis I 440 6*

— Natura non est in qualibet persona fecunda, sed solum in persona Patris, per aliquam proprietatem I 436 2* — dicitur secundum relationem et est proprium *ib.* a. 216 b. II 2 a — naturae est in uno, quia imago procedens nata est esse ab uno, voluntatis in duobus, quia nexus procedens est in duobus I 236 a — voluntatis est in duobus, quamvis voluntas sit in tribus I 558 a — voluntatis est in Patre et Filio, quia uterque Deus improcessibilis I 215 b. 216 4* — In Patre et Filio una est fecunditas voluntatis I 215 b. 216 3*, 4* — voluntatis in Patre et Filio dicit ipsam notionem spirationis, vel voluntatem consideratam in personis I 216 4* *Vide V. Generatio-potentia* — maior est in Patre quam in Filio I 286 d. 4 — importatur nomine paternitatis et innascibilitatis, sed differenter II 2 b

— in beata Virgine non abstulit virginitatem III 445 3* — In Virgine non solum potentia, sed ipsa operatio fuit miraculosa III 93 f. 4. 144 3*. 115 4*. IV 896 a

FEMINA — est viro inferior et infirmior II 1008 1*. III 271 a — est vir occasionalis seu imperfectus II 486 4*. III 270 f. 4. IV 918 a — producit ex quodam defectu virtutis naturae, qui est secundum ordinem naturae II 486 4*. IV 918 a — est magis principium passivum quam activum II 373 arg. 3. III 111 a sq. 271 a — non est creata in adiutorium hominis ut famula, sed ut socia, et ideo fuit formata de latere, non de pedibus, vel de capite, ut ancilla, vel domina II 1008 4* — resurget cum perfectione congruente naturae IV 918 a

FERMENTUM — per appositionem rei fermentabilis potest in infinitum augeri II 731 a — significat malae consuetudinis corruptionem III 80 d. 4

FERVOR — caritatis minuitur quotidie per peccata venialia I 315 a. IV 293 b, 4*

Indices in tom. I-IV Opp. S. Bonav.

— augetur per corpus Christi, quod est carbo ignitus IV 293 a, 2*

FESTUM — *vide V. Dies*

FICTIO — Fictus dicitur qui aliud exterius praetendit, aliud habet interius IV 103 a — simpliciter in receptione Sacramentorum est cum voluntate mortaliter peccandi, et aufert totum effectum; secundum quid est motus venialis, qui impedit gratiae complementum, vel potius tantum retardat IV 96 3* — Ficti aliquis accedit aut discredendo, aut malum appetendo, aut Sacramentum contemnendo IV 103 a — repugnat gratiae et resistit *ib.* 2* — non impedit susceptionem Sacramenti, nisi removeat intentionem recipiendi id quod dat vel facere intendit Ecclesia IV 153 3* — Ficti accedens recipit Sacramentum et non rem IV 103 a *Vide V. Simulatio*

FIDELES — in corpore mystico uniantur ut consimiles in unitate fidei et caritatis IV 196 a — ut assimilantur uni, assimilantur inter se et distinguuntur ab aliis; ut assimilantur uni secundum diversas rationes, distinguuntur inter se IV 140 a — multa melius cognoscunt quam philosophi III 472 4*. 524 4*

— contrahere habent matrimonium secundum Sacramenta Ecclesiae IV 833 a, 5* — De libertate fidelium *vide V. Christianus et V. Servitus*

FIDES — 1 *Definitiones* 2 *Virtus* 3 *Virtus specialis et una, materiale et formale fidei, cognoscibilitas* 4 *Ortus* 5 *Subiectum* 6 *Perfectio intellectus* 7 *Voluntaria* 8 *Cognitio non apparentium* 9 *Ratio motiva* 10 *Fides et intelligentia* 11 *Fides et visio, scientia, opinio* 12 *Certitudo* 13 *Cognitio aenigmatica et imperfecta* 14 *Evacuatio* 15 *Opposita* 16 *Fides informis* 17 *Obiectum* 18 *Distinctio articulorum, expressio, complexio* 19 *Explicite et implicite* 20 *Fidei profectus* 21 *Actus formalis et annexus* 22 *Origo et regula aliarum virtutum* 23 *Alii effectus in anima, meritum* 24 *Necessitas ad iustificationem, in Sacramentis et praeter Sacramenta* 25 *Necessario credenda* 26 *Fides Ecclesiae catholicae*

1 — dicitur secundum analogiam de decem modis, in quibus reperitur quaedam ratio assensus et credulitatis, sed non uniformiter III 502 d. 2 — proprie dicta accipitur pro habitu gratia informato III 469 b — est habitus, quo intellectus voluntarie captivatur in obsequium Christi et innititur primae Veritati propter se III 471 b. 476 b — est cognitio aenigmatica de his quae spectant ad divina III 493 b — considerata quantum ad genus proprium definitur virtus, qua credantur quae non videntur III 501 d. 1 — quantum ad finem ultimum definitur ab Apostolo *ibid.* — quantum ad obiectum et motivum definitur illuminatio mentis ad summam Veritatem *ibid.* — quantum ad actum proprium est consensus sine inquisitione, quo quis libere assentit veritati, non innitens alicui rationi *ibid.* — in ordine ad subiectum definitur: unicum credentium fundamentum

FID (2)

eos collocans Veritati *ibid.* — quantum ad assentiendi modum est certitudo quaedam de rebus absentibus, supra opinionem et infra scientiam constituta *ibid.*

— est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium III 477 b. 483 a. 501 d. 1 — dicitur substantia, in quantum affectum stabilis, argumentum, in quantum intellectum illuminat III 484 b — dicitur substantia transsumptive, quia est fundamentum fabricae spiritualis III 485 1* — est substantia rerum sperandarum ut formata, quia sustentat totam fabricam spirituales *ib.* a — est rerum sperandarum non tanquam subiecti, sed tanquam finis III 486 4*, 7* — eius finis sunt res sperandae, obiectum res non apparentes III 484 b — definitur per finem et obiectum tanquam per prius aliquo modo et notius III 486 5* — sufficienter definitur per respectum ad res sperandas, quae habent rationem finis et complementi *ib.* 7* — est fundamentum rerum sperandarum secundum illum statum, in quo expectantur III 682 2*

— dicitur esse argumentum non apparentium, quia intellectum illuminat et assentire facit III 485 2* — vere et proprie dicitur argumentum, in quantum probat illud quod per ipsam creditur III 505 d. 5

2 — essentialiter loquendo **virtus** est III 680 f. 4 — est virtus, quia in ea consistit rectitudo vitae secundum regulam iustitiae III 471 a sq. — quia assentit primae Veritati, est virtus, quia de se est rectificativa mentis III 489 5* — Voluntas, quae captivat intellectum in obsequium summae Veritatis, est recta III 471 b — Intellectus hominis rectificatur, dum captivatur in obsequium Christi ad assentiendum primae Veritati propter se et supra omnia *ib.* a sq. 488 b. 489 4* — rectificat mentem respectu veritatis II 955 d. 1 — rectificat mentem, quia per eam assentit primae Veritati, quae nullo modo potest esse via nisi in veritatem et rectitudinem III 489 5* — Credulitas recta et vera est laudabilis, non vero stulta et falsa III 529 d. 1

— est habitus virtutis, in quantum intellectus inclinatur ab affectu III 681 b — Credere non visa est laudabile propter humilitatem intellectus et libertatem voluntatis III 529 d. 1 — Credere non esset virtuosum, nisi esset voluntarium III 476 a. 477 b — habet rationem virtutis, quia assensus fidei est a principio voluntatis III 486 6* — est in genere cognitionis, sed addit aliquid, quod distrahit in genus virtutis, quod respicit voluntatem I 705 2*

— Quod fides credit sine ratione, non impedit esse virtutem III 472 3*, 4* — qua creditur manifestum, non est virtus III 680 f. 4 — qua Christianus assentit Deo, est via salutis, ita quod nullo modo de se ordinetur ad oppositum III 489 5* — habet completam rationem virtutis, quia ordinat ad salutem et ad vitam beatam III 472 2*

— informis differt quoad rectificationem intellectus a fide humana III 489 3* — informis vel dicitur illa quae innititur pri-

mae veritati propter se, quamvis in ipsam non tendat amando, vel illa quae innititur ipsi veritati articulorum propter aliquam rationem creatam III 491 a sq. 493 a sq. — quaedam est per acquisitionem, secundum quam quis assentitur veritati motus humana persuasionem, nec habet rationem virtutis III 491 b. 492 4*. 493 a — informis, quae innititur humanae rationi, caret forma fidei, ut est virtus III 493 b.

— Credulitas, qua discipulus assentit magistro, non est virtus, quia potest esse via tam in falsitatem quam in veritatem III 489 5* — qua creditur propter auctoritatem Dei et propter auctoritatem hominis, non est eiusdem generis III 220 2* — humana spectat ad genus virtutis cardinalis et proprie vocanda est fidelitas *ibid.*

3 — non est virtus generalis ut communis aliis virtutibus III 480 5* — habet obiectum proprium et primum distinctum ab obiectis aliarum virtutum *ibid.* — ponitur esse in genere virtutis theologicae ratione motivi, quod Deus est III 561 b.

— est una virtus secundum speciem respectu obiectorum per se et per accidens ratione obiecti primi III 479 a sq. — est una virtus, quia circa multa credibilia principaliter est una ratio movendi III 220 2*. 478 f. 3. 479 b. 2*. 559 b. 560 2* — ut habitus spectans ad cognitionem non diversificatur per contrarietatem obiectorum III 570 4* — eadem credit bona et mala, quia credit sub unica ratione veri III 480 4*. 570 4* — Unus est habitus, quo credimus Deo et credimus Deum III 560 1* — in diversis diversificatur secundum numerum III 479 a.

— integra complectitur instructionem intellectus de credibilibus ut **materiale** et inclinationem intellectus ad assentiendum ut **formale** III 491 a — Assensum semper praecedat cognitio terminorum I 365 d. 4. III 530 d. 3 — habilitat ad credendum ea, de quibus scit, quid per nomen dicitur III 779 6* — summam Veritatem habet pro principali obiecto, cui credit et assentit; illud tamen, quod credit, videt per speculum creaturae III 787 d. 2 — sine suo materiali non potest radicari in potentia, et haec non potest eo uti III 492 5*.

— Aliquis potest certo scire, se habere habitum fidei I 300 5* — Nihil est homini certius sua fide III 482 1* — essentialiter existens in anima cognoscitur per sui essentiam III 503 d. 4 — quantum ad habitum substratum certissime videtur ab anima per experientiam, non autem quantum ad informationem III 504 b.

4 — est donum superadditum naturae II 693 f. 1 — non habetur absque dono gratiae divinae II 685 b — assentit veritati propter divinam illustrationem III 491 b — voluntarie assentit concomitante divina illuminatione, quae rationem elevat in his quae sunt supra ipsam *ibid.* — Actus fidei innititur auctoritati divinae, cui nemo assentit propter se et super omnia nisi per divinam illuminationem *ib.* 2* — Credere poenas futuras est donum Dei III 753 a.

— Illuminatio fidei oritur a gratia interiorius inspirante et ab instructione exterius manucente III 548 f. 4 — habitus quantum ad assentiendi promptitudinem est per infusionem, sed explicatio est per doctrinam et instructionem III 545 6* — est ex auditu I 365 d. 1. II 545 b. III 474 arg. 2.

— quantum ad cognitionem articulorum secundum legem communem acquiritur per auditum III 491 a, 1* — est maxime ex auditu sive exteriori sive interiori III 529 d. 2 — est per auditum quantum ad suum materiale, per infusionem quantum ad formale III 498 a. 530 d. 2 — Fidei habitus est in parvulis infusus quantum ad formale, sed non quantum ad materiale, sive cognitionem articulorum, quae est per acquisitionem III 492 5*. 498 a. IV 414 1* *Vide V 55 b.*

5 — est in rationali III 594 f. 4 — est in potentia rationali, ut distinguitur contra affectivam III 717 a sq. — est ex parte intellectus III 737 b — respicit intellectum pariter et affectum III 528 a. IV 69 a — sic est in intellectu, ut quantum est de sui ratione, nata sit movere affectum I 43 b — quodam modo est in affectione III 477 b — ut est virtus et principium meriti, est in libero arbitrio III 476 b — respicit liberum arbitrium et rationem et voluntatem non ut distinctas potentias, sed ut continuantur in uno subiecto III 477 a.

— respicit actum potentiae cognitivae, in quantum habet affectionem concomitantem et quodam modo praesidentem III 477 b — Non esset virtus, quantumcumque intellectum illuminaret, nisi etiam voluntatem quodam modo rectificaret *ibid.* — In definitione fidei innuitur quod est cognitionis et quod est affectionis *ibid.* — ut habitus perficiens actum intellectus speculativi est quodam modo in intellectu speculativo; ut habilitans ad assentiendum secundum voluntatis imperium est in intellectu, secundum quod est ab affectu inclinatus; ut includit actum voluntatis, respicit ipsum affectum III 476 b sq. — respicit intellectum quantum ad actum materiale, affectum quantum ad actum formalem III 477 a — secundum aliquos diversa ratione ponitur in intellectu practico secundum diversos ipsius fidei status III 475 b.

6 — illuminat mentem II 955 d. 4. III 474 arg. 2. 509 f. 4 — reformat potentiam cognitivam III 474 arg. 3. 477 b — elevat actum intellectus III 474 arg. 5 — elevat rationem ad assentiendum I 11 5* — est illuminatio rationem elevans supra se III 522 arg. 4, b — elevat intellectum humanum extra animalitatem IV 235 b.

— facit certitudinem circa intellectum, vigorando ad vincendum errorem et dubitationem III 567 a — Intellectus lumine fidei adiutus statim credit quod ei credendum proponitur IV 235 b — Gratia fidei fortificat intellectum infirmum ad credendum sine dubio quod non videt IV 273 4* — vigorat intellectum, ut credat

vera non apparentia et vitet erronea et phantastica III 488 b — perficit intellectum ut principium et regula discretionis III 327 7* *Vide supra 2.*

— In fide est cognitio et illuminatio, per quam intellectus dirigitur in summam Veritatem et ei subiicitur III 476 a — dirigit et iuvat scientiam circa divina, ne cadat in errorem III 524 4* — Per fidem Deus nobiliter cognoscitur quam cognitione naturali II 426 3* — Sine fide non est cognitio summi et veri Boni III 471 b — Sine fide vix est vera scientia de Deo III 524 4*.

7 — est habitus voluntarius III 474 arg. 1. 477 b — non potest cogi III 477 b — Nullus cogitur credere quod non videt III 529 d. 4 — Credere non potest nisi volens III 475 arg. 4. 477 b. 493 f. 3 — Nemo plus credit Deo quam sibi nisi per hoc, quod voluntarie captivat intellectum III 471 a — Nemo assentit veritati non visae, nisi quia vult III 475 arg. 5 — Actus voluntatis est essentialis fidei III 476 a, b — Assensus fidei est posterior affectu III 486 6*. 681 b. IV 327 arg. 4.

— assentit primae Veritati propter se et voluntarie III 522 b — Voluntas facit assentire ei, ad quod ratio ex se non potest attingere III 477 a — Virtutis fidei est intellectum in Christi obsequium captivare III 471 b. 492 4* — captivat intellectum in obsequium Christi, quia contra illud quod ratio sua dictat, assentit primae Veritati II 126 3* — eius actus est magis difficilis naturae ut iudicanti, sed facilis ut exsequenti III 604 5* — Intellectus inclinatur ab affectu, quia de se incertus est de his quae credere debet III 684 b. 682 3*, 6* — Quia veritas non est visa, creditur voluntarie, quia etiam salutifera, creditur voluntarie et meritorie III 472 2*.

* 8 — Actus fidei est assentire primae Veritati non visae III 682 3* — in quantum facit veritati non visae adhaerere, distinguitur ab habitibus aliarum virtutum III 485 a. 682 4* — Actus fidei est credere non apparentia III 496 1* — est de non visis I 297 3*. III 682 6*. 727 a. IV 951 d. 2 — est credulitas de non viso IV 4009 1* — est de invisibilibus, secundum quod sunt invisibilia III 584 d. 3 — est de non apparentibus per se et secundum certitudinalem apprehensionem III 549 2*. 521 1* — Fide cognoscitur aliquid ut praesens alteri II 545 a — est respectu rei absentis III 689 a. 727 2*.

— est de iis quae sunt supra rationem I 76 f. 1. II 574 f. 5. III 549 3* — non est de his quae fiunt per naturam, sed supra naturam IV 891 f. 5 — In fide christiana sunt secreta mysteria, quae populus communis capere non potest III 543 f. 1 — Nulla ratio humana sufficit ad manifestanda credibilia, nisi intellectus fide illustretur et captivetur I 365 d. 1. IV 235 a sq. — Per fidem credimus multa, quae non possemus credere sine ea, et quae videntur infidelibus nimis incredibilia III 665 3* — credit aliqua, quae videntur irrationabilia

FID (9)

homini animali, sed sunt valde rationabilia III 472 4* — dirigit ad aliqua credenda, quae sunt praeter et contra et supra iudicium rationis III 492 3* — Aliquid est occultum intellectui et supra ipsum, quod non est supra intellectum fide illuminatum et elevatum II 297 a. 575 a. 716 a. III 524 4*. 526 5* *Vide* V 56 b. 57 7*

9 — innititur **auctoritati** II 545 a. III 491 2* — eius proprium est facere intellectum assentire ipsi Veritati III 485 3* — in credendo assentit ipsi Deo ut dictanti vera III 561 b — assentit primae Veritati propter se et super omnia III 459 b. 491 b. 509 f. 3. 512 f. 4. 550 a — catholica innititur primo Principio III 509 f. 6 — nulli assentit nisi propter summam Veritatem III 478 f. 3 — Fidelis assentit secundum dictamen Veritatis aeternae III 480 3*. IV 235 b *Vide* V. *Assensus*

— mentem illuminat ad assentiendum veritati creditae secundum illustrationem divinae scientiae, a qua illuminatur et dirigitur III 509 a sq. — conformatur divino lumini, a quo dependet *ib.* 2*. 510 b — non pendet ab ipsa re cognita, nec conformatur ei secundum existentiam eius in se, sed in causa III 509 2*

— innititur sacrae Scripturae ut inspiratae III 491 2* — Sacram Scripturam verum dicere certum nobis est, quia de eius inspiratione certificamur per fidem, quam a Deo accipimus III 505 d. 5 — nostra debuit manuduci per miracula ad cognitionem divinae potentiae et per signa visibilia ad cognitionem divinae praesentiae I 281 f. 2 — Credentes sensibiles quaerunt signa, proventi vero intelligentiam *ib.* b — magis confirmatur exemplo fidei Patrum praecedentium, licet illa in se non sit maior III 549 4* — respectu praetitorum non est per sensum et memoriam, sed per divinam illuminationem *ib.* 3* — De motivis credibilitatis *vide* V 56 b

— non innititur principaliter **rationibus** III 521 a, 2*. 522 b. 523 1* — quae innititur humanae rationi, est acquisita III 491 a, 1*, 2* — Fide creditur sine ratione, quia intellectui adest summae Veritatis auctoritas, quae cordi suadet, et cui impium est non credere III 472 3* — Fidei locus aufertur, quando propter se assentitur rationi I 11 6* — si crederet per rationem cogentem, non esset voluntaria nec virtuosa nec meritoria III 472 4*. 491 a — si videret certitudinaliter, non esset meritum IV 145 4* — non haberet meritum, si deprehenderetur per humanum experimentum I 10 arg. 6. III 273 2*. IV 98 a. 220 3*. 887 a — purior est, ubi nihil videtur III 519 4*. 529 d. 4 — purior est, ubi omnimode abstrahitur ab imaginatione IV 225 b — circa opera Dei non quaerit rationem praeter Dei voluntatem, sed ratio redditur ad intelligentiam II 52 d. 3

10 — Antecedentia ad fidem non prius creduntur quam intelliguntur III 530 d. 3 — Articuli, qui sunt supra rationem, prius creduntur et postea intelliguntur I 50 a. III 530 d. 3 — Comprehendere ratione

(11)

consequitur fidem I 365 d. 4 — Quaedam creduntur et nunquam intelliguntur, ut gesta per historiam relata III 530 d. 3 — In quibusdam sola fides movet ad assensum, in aliis ratio adiungit approbationem, in aliis puritas intelligentiae credita expeditur III 551 a sq.

— est consona rectae rationi II 312 b — Probatio ex rationibus fidei non repugnat, immo subservit et famulatur et multum ei confert III 521 a — Rationes probabiles serviunt fidei sive ut fomentum sive ut oblectamentum III 520 f. 2. 521 a, 2* — Perfecti delectantur in intelligendo quod perfecta fide credunt I 11 a — In eo qui non assentit propter rationem, sed propter amorem eius cui assentit, desiderat habere rationes, ratio non evacuat meritum *ib.* 6* — propter impugnantes est per rationes astruenda I 10 f. 1, 3, 4. 11 a — infirmorum per argumenta probabilia fovetur I 11 a — quodam modo roboratur per donum scientiae III 776 1* *Vide* V. *Disputatio* et V. *Mysterium* — Cognitione rerum creaturarum et intelligentia Scripturae plurimum confert ad ipsius fidei promotionem sive in se quantum ad profectum, sive in alio ad profectum, vel etiam ad inchoationem et ad instruendum venientes ad fidem III 787 d. 2 — Scientia praedicantis generat fidem in audiente, sed in eodem prius est fides quam scientia III 741 4* — Scientia in altero non generat fidem effective, sed dispositive III 788 a

11 — non potest esse circa ea quae simpliciter et totaliter subiiciuntur sensui exteriori III 518 a — potest esse circa aliqua sensibilia, secundum quod latent *ibid.* sq. 519 2*, 4* — Christi persona potest esse simul visa et credita III 518 b. 519 3*, 4* — et visio possunt esse circa unum, sed non secundum idem III 518 b — non stat cum visione patriae, quae excludit omne aenigma et aufert omnem latentiam III 519 3*

— non stat cum **scientia** apertae comprehensionis III 521 1*. 522 b. 524 2* — stat cum scientia generata ex rationibus necessariis, in quantum non faciunt evidentiam omnino claram III 522 b sq. 524 2* — non tollit habitum scientiae nec eius usum III 523 a, b — non expellit, sed perficit scientiam III 524 4* — Aliquid potest esse scitum et creditum, quia secundum diversum cognoscendi modum potest esse infra rationem et supra *ibid.* — Quando aliquis simul est sciens et credens, fides tenet in eo principatum, ita ut principaliter assentiat Veritati propter se, et secundarie propter rationem III 523 b

— differt a scientia ratione obiecti formalis III 472 2* — differt a cognitione vespertina, quia spectat ad visionem per speculum II 682 5* — est necessaria praeter scientiam III 523 a. 534 3*, b — est medium inter scientiam et opinionem quantum ad gradum certitudinis, sed non est in eodem genere proximo III 471 1*

— excludit **opinionem**, quae habet annexam formidinem et fluctuationem circa eandem materiam III 521 a — stat circa

FID (12)

idem simul et semel cum opinione generata ex rationibus probabilibus III 520 f. 4. 521 a — Opinio ex rationibus probabilibus orta potius innititur fidei tanquam firmiori, quam e converso III 521 2* — Minor est cognitio aestimationis quam fidei IV 205 3*

12 — est magis **certa** quam opinio et minus quam scientia III 471 1*. 543 f. 2 — Fidem comparatam ad visionem Dei apertam haec excellit in certitudine III 481 b. 482 3* — Certitudo maior est in fide quam in scientia respectu credibilium; respectu aliorum fides habet maiorem certitudinem adhaesionis, scientia maiorem certitudinem speculationis III 481 b sq. — habet maiorem certitudinem extrinsecam quam ulla scientia III 482 4* — facit plene consentire, ita quod oppositum omnino reputet falsum et erroneum, nec propter aliquam rationem ad oppositum posset inclinari III 521 a — Fideles veri nec per argumenta nec per tormenta nec per blandimenta inclinari possunt, ut veritatem, quam credunt, saltem oretenus negent III 481 b

— Fidei non permiscetur error, quantum est de se, nec ut traditae per Spiritum sanctum et ipsum Christum, sed hoc contingit ex parte credentis III 482 4* — maximam certitudinem habet in comparatione ad Veritatem dictantem III 530 a — Fidei non subest nec subesse potest falsum, in quantum innititur divinae praescientiae III 509 b — Non potest simul stare falsitas in credito et veritas in credente sive in fide *ibid.* — certam credulitatem et illuminationem habet de futuris etiam contingentibus *ibid.* — Quamvis creditum contingens in se possit non evenire, tamen non potest simul esse creditum et non evenire *ibid.*, 1* — de futuro contingente non se extendit solum ad ordinem et congruentiam, sed ad ipsum eventum III 510 a — Oppositum alicuius articuli est contingens *ibid.* sq.

13 — essentialiter est cognitio **aenigmatica** II 545 b. III 518 a — dicit aenigmaticam visionem II 660 1* — habet aenigma secundum se et in quantum est habitus virtutis dirigens ad voluntarie credendum ea quae non videntur III 694 2* — secundum quod est virtus, dicit aenigma et absentiam rei creditae in se IV 145 4* — Actus fidei est videre Deum per speculum et in aenigmate III 496 1* — est illuminatio ad videndum Deum per speculum III 682 2*, 5*

— Cognitione fidei consistit in simplici assensu III 778 a — Scientia fidei non ita elevat intellectum, ut comprehendat, ut meritum fidei integrum maneat IV 235 b — non facit de occulto manifestum III 548 2* — est velamen futurae visionis, non obscurans, sed potius illuminans IV 69 a

— habet aliquid **imperfectiois** III 282 1* — In fide est imperfectio ratione suae formae IV 915 3* — est imperfecta cognitio non ex parte cogniti, sed cognoscentis II 142 2* — est irradiatio Veritatis aeternae semiplena III 482 3* — est ex parte,

cum sit per speculum et in aenigmate III 680 f. 3 — de sua primaria ratione et necessario importat imperfectionem, quae repugnat statui gloriae III 727 2°, 792 b, 793 1° IV 143 4° — Actus fidei de se dicit imperfectionem, unde si super se tolleretur, diminueret de ratione habitus I 297 3°

— respicit statum viae III 517 3°, 684 1°, 792 b IV 1009 1° — Fidei cognitio non potest esse in statu innocentiae II 545 b — non stat cum gratia in statu perfecto II 660 1° — non potest stare cum perfectione completa IV 915 3° — Actus fidei repugnat statui gloriae III 496 1° — non est aliquid sempiternum, sed temporale III 680 f. 2, 681 b — Fidei cognitio consistit in progressu et motu III 682 b

14 — est cognitio aenigmatica et **evacuatur** per claritatem visionis divinae III 585 b — Fidei lumen evacuabitur per lumen gloriae ratione aenigmati annexi III 682 6°, 687 4°, 694 2° — evacuabitur, in quantum est perfectio potentiae secundum statum imperfectionis III 681 1°, 682 2°, IV 915 3° — evacuatur in gloria III 282 1°, 590 f. 6 — per gloriam non solum evacuabitur quantum ad aenigmati obscuritatem III 681 b sq. — per visionem gloriae tollitur quantum ad ipsum habitum virtutis *ibid.* — evacuatur non secundum quod lumen tantum, sed secundum quod habet aenigma et absentiam rei in se III 682 6°, IV 143 4°

— est dispositio ad gloriam cum oppositione ad eandem III 689 a, 1° — respectu sui actus, sine respectu ad gratiam informantem, propter suam imperfectionem maiorem oppositionem habet ad statum gloriae quam ad peccatum III 495 1°, 682 4° — manet in gloria quantum ad praemium, sed non est ipsa praemium propter suam imperfectionem, nec se ipsam compatitur cum suo praemio III 727 a — Fidei succedit visio III 474 arg. 4, 477 b, 792 b

15 — directe **opponitur** haeresi et infidelitati III 470 f. 4 — repugnat errori et dubitationi III 567 a — Opinari et asserere falsum circa ea quae sunt de necessitate fidei, semper est peccatum I 478 a — simpliciter tollitur per errorem et infidelitatem, ita ut non remaneat qualitas nec virtus informis III 600 b — Contradictentes veritati fidei ipso iure excommunicantur I 217 d. 2

— habet oppositum vel ratione credulitatis, vel habilitatis tendendi in Deum, vel ipsius tendentiae II 998 d. 3 — Carnales corrumpunt fidem moti perversitate voluntatis et affectionis, animales moti perversitate iudicii I 23 d. 3 — magis laeditur per desperationem, quam per alia peccata et directe non opposita II 998 d. 3

16 — **informis** potest haberi sine caritate III 553 d. 4 — Habitui fidei accidit esse cum gratia vel sine gratia, et gratia circumscripta, tenet rationem virtutis III 499 3° — modo est informis, modo formata ratione alterationis factae in anima *ib.* 3°

— Culpa non expellit fidem, sed formam fidei III 495 f. 4 — est virtus communis bonis et malis III 488 f. 4

— **informis** dicit habitum et habitus usum et defectum annexum III 495 a — **informis** non dicitur mortua, quia careat omni utilitate et efficacia, sed quia caret via perfecta III 489 1° — non dicitur informis, quia careat omni forma, sed forma gratiae III 491 a, 493 b

— **informis** est in genere virtutis communiter dictae, in quantum quodam modo rectificat et vigorat intellectum III 488 b sq., 4°, 564 a — **informis** est virtus, non solum, quia habet aliquid ex parte intellectus, excluso illo quod est ex parte affectus, sed quia habet aliquam rectitudinem et vigorem III 564 3° — Mali Christiani voluntarie assentiunt III 494 1° — **informis** malis Christianis potest esse via ad virtutem et quodam modo imperfecte rectificat eorum mentem *ibid.* — **informis** est donum Dei III 490 f. 2, 491 b, 493 f. 2 — **informis** in Christianis est habitus virtuosus et infusus et voluntarius III 493 b — **informis** quantum ad formale est per infusionem, in quantum est ex divina illuminatione III 491 a sq.

— **informis** habet rationem virtutis et potest habere actum perfectum circa suum obiectum III 601 1° — **informis** cum gratuita convenit in ordine ad actum III 495 f. 1, 1° — **informis** facit articulos facile credi III 488 f. 2 — Actus fidei **informis** est credere et assentire primae Veritati in omnibus articulis III 488 f. 5, 495 b — **informis** ut virtus assentit primae Veritati propter se III 494 3° — etiam **informis** elevat rationem supra se ipsam III 488 f. 3, 490 f. 4 — **peccatoris** rectificat eum in credendo III 602 b — etiam **informis** directe opponitur haeresi et infidelitati III 488 f. 4 — **informis** facit credere omnia credibilia et excludit errorem et infidelitatem III 564 3° — Per fidem **informem** multi Christiani libenter et humiliter audiunt doctrinam fidei et constanter et viriliter abhorrent haereses III 489 a — **Peccator fidelis** assentit primae Veritati propter se et super omnia, et credit omnia credenda, secundum quod credenda sunt III 601 4° *Vide supra* 2

— Fidei **informis** est credere Deo III 495 f. 2 — **informis**, licet non tendat actu in Deum, tamen semiplene reddit habilem ad tendendum III 528 6° — **informis** non excludit quandam tendentiam imperfectam, sed perfectam et a voluntate plenaria non potest esse sine gratia III 565 4° — **informis** incomplete habet rationem virtutis theologicae III 489 3° — **informis** potest generare timorem, sed non amorem rectum III 601 3°

— **informis** tribuit animae quandam rectitudinem et vigorem, qui compleri habet et perfici per gratiae infusionem III 564 a — **informis** habet ordinem ad lumen gratiae, non repugnantiam III 496 2° — **informis** plus approximat gratiae quam ipsa natura et habitus acquisiti III 497 f. 2,

3 — Fidei **informis** actus accedente gratia habet omne, quod necessarium est ad meritum *ib.* f. 5

— **informis** per peccatum non introducit, nec per gratiam expellitur quantum ad ipsum habitum III 495 b — Gratia non expellit eius usum, sed tantum defectum *ibid.* — **informis** expellitur a gratia, non quantum ad habitum, sed quantum ad defectum formae III 496 3°, 4° — In iustificatione ad habitum **informem** non additur novus habitus *ib.* 4°, 498 b — formatur per ipsius gratiae adventum, a qua accipit esse gratuitum III 499 a — reviviscit ex gratia et operibus III 497 f. 6, 500 b — **informis** cum gratia gratum faciente non fit unum per essentiam, sed secundum ordinationem et relationem, quae incipit complete ordinari in finem III 499 a, 4°

— **informis** non est in haereticis et infidelibus III 489 4°, 492 4°, 601 a — in haereticis non est virtus III 601 2° — Aliquis habitus fidei acquisitus potest esse in haereticis I 76 b — in eo qui de fidelibus fit haereticus cognitio aliquorum articulorum non est omnino per acquisitionem, nec tamen est virtus III 492 4°

— Daemones habent aliquam notitiam et credulitatem quoad articulos de Deo a conditione, sed obscuratam, quoad articulos de humanitate Christi acquisitam et quasi extortam III 493 b, 494 4° — Daemones credunt coacti et quasi cum quodam murmure III 494 1° — Daemones cognoscebant ex effectibus, Christum non esse purum hominem *ib.* 3° *Vide V. Daemones* 8

17 — tendit in verum sub ratione **veri** III 475 b — respicit Deum sub ratione veri III 590 f. 2 — Secundum aliquos habet pro obiecto simul verum et bonum, in quantum est virtus intellectualis, quae ordinat in ipsum finem III 472 2° — se habet ad verum, sicut caritas ad bonum III 509 f. 2, 513 2° — non credit ut verum omne, quod caritas appetit ut bonum III 511 5° — respicit obiectum in universalibus II 997 d. 3, III 566 b

— habet pro obiecto verum ut non visum et ut salutare III 472 4° — eius obiectum est veritas secundum pietatem *ibid.* 482 a — nostra est maxime de his quae ordinantur ad nostram reparationem et salutem III 537 4°

— in suo obiecto, cui assentit, requirit aliquid, quod habeat rationem **motivi** III 514 b — Obiectum primum formale est ipsa summa Veritas III 479 b — Obiectum proprium et per se et in ratione motivi est verum increatum III 513 a *Vide supra* 9 — Una ratio credendi *vide supra* 5

— habilitat animam ad credendum **omnia** credenda et ad assentiendum primae Veritati propter se et super omnia III 600 b — assentiendo primae Veritati propter se et super omnia credit omnia, quae summa Veritas dicitur esse credenda III 559 b — Omnia, quae in sacra Scriptura continentur, credenda sunt, quia consequuntur ad

FID (18)

obiectum fidei proprium III 513 4* — non tantum tenemur credere quod praecipit Deus credere, sed etiam omne, quod dicit esse verum I 837 arg. 6

— non est vera, nisi credat in omnibus articulis III 478 f. 4 — Credulitas, qua non creduntur omnia credenda, non debet dici virtus, quia intellectum nec reificat nec vigorat III 489 4* — Credere aliquem articulum informiter, quando alii discreduntur, non est actus virtutis III 601 2* — etiam informis excluditur per errorem circa quemcumque articulum *ib.* a — comprehendit omnem articulum, et fidelitas circa aliquem articulum cum infidelitate circa alium non est fides nec pars fidei IV 160 d. 2

— omnia quaecumque credit principaliter, non solum credit Deo, sed etiam de Deo et circa Deum III 559 b — tota versatur circa Deum, vel secundum quod est in natura propria, vel secundum quod est unitus humanae naturae III 534 f. 2. 536 a — est circa ipsum Deum ut finem et ut principium rerum III 623 3* — non tantum est respectu essentiae, sed etiam respectu modi essendi I 556 3*

— non tantum est de vero increato in se, sed etiam prout comparatur ad veritatem creatam III 516 2* — eius obiectum materiale et commune est etiam verum creatum, quod a divina Veritate dictatur III 513 a — est de veritate creata ita, ut ratio movendi sit ex parte Veritatis increatae III 480 3*. 513 1* — non est de creato, nisi secundum quod componitur ipsi increato III 515 b sq.

— Obiecta fidei **principalia** sunt illa, ad quae fidei illuminatio directe dirigit III 535 a — est eius solum, cuius est visio in patria, ut obiecti proprii III 509 f. 4. 512 f. 3 — Obiectum per se sunt articuli, obiectum per accidens omnia, quae consequuntur ad articulos III 479 b

— Doctrina fidei quaedam habet antecedentia, quaedam consequentia, quaedam principalia obiecta III 535 a — Antecedentia fidei sunt illa quae sunt de dictamine iuris naturalis III 530 d. 3. 535 a — Consequentia ad fidem sunt illa, quae ex articulis possunt elici et ad illos habent sequi III 535 a. 537 2* — Annexa fidei vel sequuntur necessario ad fidem vel Scripturam, vel ad oppositum sequitur aliquid illis repugnans, vel ad fidem nec sequuntur nec illi repugnant I 478 b

18 — quia est ex parte intellectus, distinguit plures articulos I 43 d. 7. II 895 d. 3 — dicit cognitionem terminatam et distinctam plurium, in quantum omnia reducuntur ad quaedam principaliter credenda III 526 a — Doctrina fidei quantum ad principalia sufficienter continetur in Symbolo Apostolorum III 535 a sq.

— omnes articulos credit uniformiter et aequaliter, quia in credendo omnes articulos assentit primae Veritati tanquam dictanti et asserenti III 640 3* — Omnes articuli ad summam Veritatem uniformiter comparantur, secundum quod a fide cre-

(19)

duntur *ibid.* — Quantum ad assentiendi promptitudinem omnes articuli se habent indifferenter ad fidem, sed doctrina et instructio non est aequaliter de omnibus articulis III 545 6*

— Aliqui articuli sunt explicandi, cum necessitas imminet propter periculum negandi I 212 a. 417 d. 3 — christiana debet exprimi verbis ab errore longinquis et devotioni approximantibus III 115 b — In fidei expressione magis attenditur sermonis veritas quam congruitas III 475 a

— non est solum circa res III 515 b. 517 4* — fertur super ipsam complexionem ratione totalis compositionis III 514 f. 4. 515 b. 566 b — Obiectum, secundum quod supra illud fertur fides, habet rationem complexi III 516 a

— Obiectum proprium fidei abstrahit a praeterito et futuro III 513 3*. 548 1* — quantum ad suam substantiam, in quantum fertur implicite in obiectum, respicit complexum sine determinata temporis differentia III 516 a sq., 1*. 517 5* — explicita respicit complexum sub tempore determinato III 516 b — Obiectum fidei non est immutabile solum propter immutabilitatem rationis credendi *ib.* a

19 — fertur in suum obiectum implicite aut explicita III 516 a — potest aliquid credere implicite, quamvis non credat explicita, sicut cognitio in universali III 544 3* — Implicite credere est credere in generali universaliter omne quod credit Ecclesia *ib.* a. 2* — Explicatio accedit fidei nec mutat eius essentiam III 516 b., 4*. 546 2* — expressa et implicita manet eadem, quia ratio credendi manet eadem IV 52 3*

— Qui habet fidem implicitam de aliquo articulo, quamvis errorem contra illum non possit omnino vitare per notitiam propriam, potest tamen vitare innitendo his qui credunt explicita III 545 5* — Simples praeter medium divinae inspirationis et orationis debent recurrere ad instructionem per viros iustos et famosos, nec debent statim assentire iis quae audierint, quousque noverint, illa universaliter ab Ecclesia teneri *ibid.* — est plena ad sufficientiam, quando quis omnes articulos credit explicita vel aliquos implicite et nullum discredat III 544 2* — est plena ad copiam, quando quis distincte et explicita novit et credit ea quae spectant ad articulos fidei et ea quae ad ipsos consequuntur *ibid.*

— Omnes Christiani, qui habent usum rationis, post adventum Christi tenentur credere omnes articulos, quosdam solum implicite, sed quosdam explicita III 543 b sq. 544 2* — Non omnes tenentur scire omnes articulos fidei distincte et explicita I 106 d. 6. III 543 f. 3 — Credere omnes articulos explicita est fidei profectae, nec est necessarium nisi iis qui in cognitione fidei profecerunt, vel qui ex officio fidem explicant vel docent III 544 a — Simples, qui sunt magnae devotionis, credendum est ad salutem pervenire, quamvis sint parvae cognitionis *ibid.* — Omnes Christiani tenentur ad illos articulos explicita

FID (20)

credendos, quos manifestant non solum praedicatio, sed etiam ecclesiasticus usus et consuetudo, respectu quorum non potest esse ignorantia sine negligentia et contemptu III 544 a. 545 6* — Explicita tenetur aliquis credere aliquos articulos, cum se offert opportunitas, ut cum praedicantur et explicantur ab eo cui debet credere III 544 3* — Qui habent curam animarum tenentur fidem manifestare lucide et aperte *ib.* 1*

20 — legis novae se extendit ad plura credibilia quam veteris III 545 f. 2 — Deus aliqua revelavit postea, quae non revelavit Patribus *ib.* f. 1 — Ecclesia aliquid cognovit post adventum Christi, quod latebat Angelos *ib.* f. 4 — non profecit in credendorum multitudine quantum ad novorum articulorum additionem, sed secundum processum temporis profecit quantum ad implicitorum explicationem, per quam credibilia aliquo modo multiplicantur III 546 a sq. — Processu temporis articuli explicantur, et consequentia et annexa manifestantur *ib.* b — In nova lege nihil additum est, quod in veteri non crederetur saltem implicite *ib.* 1*

— apertius praedicatur et docetur in Evangelio et doctrina apostolica III 548 f. 4, b — sicut in uno homine crescit et proficit paulatim, secundum quod homo se disponit ad fidei susceptionem, sic etiam in diversis temporibus proficit secundum statum communem *ib.* 1* — secundum diversitatem temporum crevit quantum ad luminis plenitudinem ratione veritatis exhibitae per Christum, gratiae amplius diffusae et fidei apertius praedicatae, unde credentes clarius ea quae credunt cognoscunt *ib.* a sq. — quantum ad intellectum voluntarie credentem respicit statum viae et ita quodam modo temporis varietatem *ib.* 1* — Fideles post adventum Christi sacramentum passionis eius per fidem suscipiunt et per revelatam cognitionem iam aperte cognoscunt III 550 b — manifestata et revelata est in passione Christi IV 494 b

— proficit quodam modo extensive quantum ad articulorum explicationem, intensive quantum ad clariorem illuminationem, radlicative quantum ad certitudinis et devotionis adhaesionem III 550 b — Secundum diversitatem temporum crevit fidei devotio III 549 arg. 4 — in nova Lege est dignior, quia apertius credimus, et efficacius ad amandum excitat IV 52 3* — quantum ad obiectum, quod est summa Veritas, est aequalis dignitatis secundum diversitatem temporum III 551 a — per comparisonem ad diversos articulos est aequalis dignitatis quantum ad principale, quod est prima Veritas, sed quantum ad connotata unus articulus potest esse dignior altero *ibid.*

— in diversis hominibus similiter ac in eodem homine proficit, sub eadem lege sese gradatim excedentibus secundum fidei profectum III 550 b — Ex parte subiecti diversa fidei magnitudo attenditur in cognitione per comparisonem ad intellecti-

viam, in devotione quantum ad affectivam, in constantia quantum ad interpretativam in libera confessione III 551 a — potest esse maior ex parte intellectus, aut quia clarius cognoscit creditum, aut quia cognoscit ipsum in pluribus sive distinctius *ib.* b — ex parte affectus maior est, cum firmius adhaeret, aut intensius *ibid.* — Tres sunt status fidei, scilicet genitae, roboratae et multiplicatae, praefigurati in populo Israel et in domo David IV 143 a — in baptismo gignitur, in confirmatione roboratur *ib.* b

— Per comparisonem ad Veritatem dictantem eius certitudo non potest minui nec augeri III 550 a — per comparisonem ad credentem crescit quantum ad certitudinem secundum diversitatem temporam propter clariorem cognitionem et maiorem devotionem *ib.* a sq. — certior est ex parte credentis, quae apertius cognoscit et devotius acquiescit *ib.* a

21 — Credere Deo et credere Deum est commune fidei informi et formatae III 602 f. 6 — Fidei formatae est credere in Deum III 495 f. 2. 499 4* — formata non tantum credit Deo, sed etiam in Deum et est credulitas iuncta cum tendentia III 563 arg. 4 — credit in Deum ratione caritatis adiunctae I 37 4*. III 602 f. 6 — Credere in Deum dicit actum caritatis ut annexum actui fidei III 502 d. 3 — tendit in Deum per dilectionem IV 583 b — ratione gratiae gratum facientis complete tendit in Deum et ei complacet III 499 a — non tendit plene et perfecte in Deum, nisi prout est iuncta caritati III 502 d. 3. 604 1*

— habet diversos actus respectu Dei, qui habent ad invicem quendam ordinem III 502 d. 3 — Idem est obiectum proprium et finis fidei III 512 f. 1 — credit Deo tanquam rationi moventi, circa ipsum versatur tanquam circa obiectum et in ipsum tendit tanquam in finem proprium III 559 b — intellectum illuminat ad credendum, affectum excitat ad tendendum in Deum III 528 a

22 — Actus fidei est origo motuum aliarum virtutum et ideo prior III 603 b — Motus fidei prius exit a libero arbitrio gratia informato quam motus aliarum virtutum III 604 1* — Actus fidei est primus secundum imaginis informationem IV 328 a, 1* — sequitur poenitentiam vivificantem *ib.* 3* — sequitur poenitentiam quantum ad tendentiam in Deum, sed antecedit quantum ad cognitionem IV 583 b — est ianua virtutum IV 69 a — non est perfectior inter virtutes theologicas III 604 6*

— praecedit spem et caritatem tanquam regula et auriga III 471 b — quantum ad actum naturaliter praecedit spem et caritatem III 506 a — Actus fidei disponit ad eliciendum actum caritatis III 616 a — et spes non sunt causa caritatis, nisi in quantum ad actus eius disponunt secundum statum viae tantum III 689 2* — general spem et timorem per quamdam dispositionem III 570 1* — Ex fide praemiorum

exsurgit spes, ex fide suppliciorum timor III 564 f. 3

— est auriga et regula omnium virtutum III 471 b — est regula omnis operationis bonae et omnis virtutis meritoriae, in quantum dirigit nostram intentionem *ibid.* — Fidei est dirigere III 616 b — dirigit clarificando oculum intellectus II 893 b — dirigit intentionem illuminando intellectum II 955 d. 4 — non dirigit, nisi sit operans per dilectionem *ibid.* — dirigit in agendis secundum legem gratiae III 776 b — cognoscit sibi et aliis virtutibus III 616 b — dirigit actum caritatis et dictat appetendum esse quod caritas appetit III 514 5* — dirigit spem III 567 4* — inspicit medium secundum se per modum considerationis et dirigit actus ceterarum virtutum II 562 6*

23 — est totius aedificii spiritualis **fundamentum** II 988 5*. IV 327 arg. 4 — est fundamentum omnium bonorum IV 582 arg. 2 — dicitur fundamentum, ut locans intellectum in Christo IV 583 a — est fundamentum aedificii spiritualis quantum ad virtutes IV 841 2* — est fundamentum, quia est prima virtutum III 485 3*

— Per fidem est **vita** spiritualis IV 203 f. 4. 328 3* — quodam modo vivificat in actu secundo III 598 3* — manifestat vitam spirituales quantum ad intellectum IV 342 d. 5 — est sensus spiritualis, quem influit Christus ut caput Ecclesiae III 289 b — est principium nostrae salutis III 470 f. 4 — est principium divinae acceptionis *ib.* f. 3 — est bonarum operationum principium et scutum ad vincendas tentationes III 538 b — ut iuncta est caritati, ordinat ad amandum Deum, ad faciendum bonum, ad sustinendum malum, ad diligendum proximum III 503 d. 3 — A fide est adoratio Dei interior inchoative et exterior imperative III 218 3* — malis prodest pro tempore, quo sunt in fide, sed nocet in iudicio IV 981 d. 4

— per se purgat intellectum, affectum autem, in quantum facit iustum in opere I 59 d. 4 — disponit ad puritatem cordis II 895 d. 2. III 470 f. 2. 616 a — Sine fide est impossibile recte vivere I 42 f. 4 — nostra dirigit ad salutem III 537 4* — In actu fidei est discussio et spiritualis reflectio IV 203 f. 3

— Per fidem copulamur **Christo** III 540 b — Non potest fieri membrum Christi nisi qui credit in Christum *ib.* f. 4 — In fide est prima ratio uniendi cum Christo IV 69 a — Per fidem Christus ponitur in corde ut fundamentum III 285 3* — operans per dilectionem iungit et incorporat Christo IV 203 b — Christus habitat in nobis per fidem et caritatem, quae habetur ad ipsum III 540 f. 2 — aliquo modo conformat Christo interius IV 105 d. 4 — Mediante fide nobis coniungitur passio Christi III 401 5*. IV 68 f. 3

— Sine fide non est **meritum** in bonis operibus II 649 d. 3 — Sine fide impossibile est mereri praemium IV 835 b — Fidei formatae actus est meritorius pri-

mo prioritatem originis III 603 b — sine operibus non sufficit ad merendum II 924 f. 2 — Per fidem meritum capitis fit membrorum IV 69 a — Per fidem passionis meritum Christi fit Ecclesiae *ibid.*

— Fidei maxime attribuitur virtus faciendi miracula, quia in ea est prima ratio elevandi potentiam supra naturam IV 69 a — facit, ut virtus divina specialiter et mirabiliter influat supra naturam *ibid.* — etiam informis ut prima elevatio hominis supra se potest impetrare operationem miraculorum III 604 4* — firma impetrare potest omnia miracula III 326 d. 4 — Per fidem informem potest aliquis impetrare miracula et sanitatem corporalem pro alio IV 32 f. 1

24 — omni tempore erat ad salutem **necessaria** IV 35 b — per Christum omnia sunt recreata sufficienter, sed efficienter per fidem et eius professionem IV 67 4* — Sine fide non purificantur peccata IV 835 1* — Actus fidei requiritur ad iustificationem adulti, quo liberum arbitrium consentiat gratiae II 648 d. 3. IV 328 b. 421 b — secundum aliquos praeparat ad iustificationem ratione crediti potius quam ratione actus credendi IV 32 b — informis potest esse dispositio de congruo ad iustificationem IV 32 b. 33 1* — Motus fidei, qui requiritur ad iustificationem, est simul cum contritione IV 328 a — Professio fidei habentem originale tantum sufficienter disponit ad gratiam etiam sine caritate IV 32 b. 33 2*

— Semper requirebantur quaedam sacramenta et sacrificia ut signa exteriora fidei IV 34 a. 35 b sq. — tempore legis naturae sola dabat virtutem Sacramentis et sine illis sufficebat IV 33 f. 3 — Sacramenta veteris legis efficaciam habebant a sola fide, excepta circumcisione IV 69 3* — in adultis supplebat quod deerat ex parte Sacramenti IV 184 3* — post additam necessitatem Sacramentorum non est minus efficax simpliciter IV 34 4* — non erat melius remedium originalis, quam sunt Sacramenta *ib.* 3* — est necessaria ad omnia Sacramenta, maxime ad baptismum IV 68 b sq. — est vis regenerativa in Sacramento, unde a fide passionis Sacramenta dicuntur habere efficaciam II 764 a — Disparitas fidei facit disparitatem Sacramentorum, sed non de se solum IV 833 4*

— Pro parvulis valet fides Ecclesiae II 648 d. 3 — Unicuique valet plus fides sua quam aliena, nisi ratione gratiae, quae est in altero II 663 3*. IV 107 3* — Fidei professio a parentibus vel aliis curam gerentibus pro parvulo cum respectu ad ipsum emissa sufficebat ad remissionem peccati originalis, etiam sine signo exteriori IV 34 a sq. — Professio fidei informis parentum probabiliter parvulis in lege naturae poterat esse remedium originalis IV 32 b sq. *Vide V. Professio*

25 — In omni statu necessaria erat fides Creatoris et Remuneratoris III 541 4* — In lege naturae requirebatur fides in Deum ut creatorem, redemptorem et remunera-

FIE

tozem IV 35 b — Nunquam fuit alicui salus sine fide Mediatoris III 285 3* — Nul-
lus sine fide Mediatoris potest a peccato
resurgere IV 36 a — Post lapsum sine fide
Creatoris et Mediatoris nemo potest salvari
III 393 5*. 540 b sq., 2*

— Post lapsum sine fide incarnationis
in generali vel in speciali nemo potest sal-
vari III 405 a — in Christum mediatorem
explicita necessaria est post Christi adven-
tum; antea vero pro iis solum, quibus a
Deo erat revelatum, aliis vero sufficiebat
fides implicita III 540 b. 541 3*. 546 b, 3*
— implicita Mediatoris, quantum necessa-
ria erat, ab omnibus poterat sufficienter
haberi tum ex dictamine naturae, tum ex
aliena instructione, tum ex Dei inspiratione
III 541 5*, 6* — Articulus de redemptione
imperfecte credebatur ante Legem, per-
fectus sub Lege, sub gratia autem mani-
feste III 546 b, 3* — Ante Christum aliqui
explicito credere debebant Christi nativita-
tem, passionem, resurrectionem et adven-
tum ad iudicium, ut alii implicite creden-
tes eis inniterentur III 551 d. 2 — De
Christo principaliter credenda est nativitas
tanquam ipsius fidei Mediatoris fundamen-
tum; passio, ut provocet ad amorem; re-
surrectio, ut sublevet ad spem; adventus
ad iudicium, ut gubernet per timorem III
551 d. 2 — De merito Christi est credenda
persona satisfaciens et modus satisfaciendi
et eius praemium et praemiandi modus
ibid. — Per fidem videbant Christum etiam
qui eum praeibant III 246 4* *Vide V. Chri-
stus 53*

26 — integra in Ecclesia Romana IV 194
a — una est in Ecclesia, quae fides catho-
lica dicitur, quia universis datur et ab
universis Apostolis ut universalis Ecclesiae
fundamentis est constituta III 535 b —
potest deficere in aliquibus personis spe-
cialiter, generaliter tamen nunquam deficit
nec deficiet in Ecclesia IV 405 d. 2 — Ec-
clesiae verae non est sine caritate IV 69 2*

— Non servanti fidem alter non tene-
tur servare IV 781 b

FIERI — Quod est et prius non erat fac-
tum est III 174 f. 4 — Ubi nulla est muta-
tio, nec ergo factio I 244 d. 8 — dicit transi-
tum ab uno in aliud IV 251 b — proprie
importat transmutationem ex parte subiecti
III 475 a, 1* — potest dicere generatio-
nem, vel conversionem unius in aliud IV
251 b — dicit praeparationem et formae
inductionem IV 391 a — Aliquid dicitur
fieri, quando fit secundum veritatem, aut
quando innotescit III 62 2*. 93 1*. 458 a

— In inferioribus in pluribus quod
fit non habet esse perfectum I 490 d. 5 —
dicit imperfectionem ratione mutationis
III 175 2* — Cum aliquid fit aliquid, com-
pletur ab illo III 174 arg. 3

— In subita operatione simul est fieri
et factum esse II 776 d. 5 — et factum
esse est idem in iis quae continuo proce-
dunt a suo principio actualiter influente I
486 b — In permanentibus independenter
a principio producente idem est esse et
factum esse, differt tamen fieri et esse *ibid.*

— In successivis differt esse et factum, sed
idem est fieri et esse *ibid.* — Eiusdem est
factum esse, cuius est fieri III 411 b —
Quod dicitur: Fiat, fecit, et factum est,
indicat triplex esse rerum II 342 b

FIGMENTUM — dicitur omnis creatura ra-
tione fragilitatis, maxime rationalis, quando
non consolidatur per gratiam II 428 d. 4

FIGURA — quae est quarta species qua-
litatis, est dispositio ex clausione termino-
rum IV 437 b. 993 4* — dicit disposi-
tionem qualitatis in quantitate et est in
genere qualitatis IV 4001 5* — est quan-
titas in qualitate, vel qualitas in quantitate
II 405 a — dicitur proprie tantum secun-
dum quantitatem molis et in corporalibus
IV 437 b — dicitur de exteriori rei facie
IV 884 4*. 993 1* — aliquando dicitur
fictio vel fragilitas, ut vasa figuli IV 993 4*

— orbicularis est simplicissima, capa-
cissima et pulcherrima II 341 f. 3, 4. IV
609 a — perfectissima est circulus I 648 b.
II 341 f. 5. III 20 b — orbicularis est ma-
xime ad motum idonea II 341 f. 6. 342 3*

— est umbra veritatis III 417 d. 4 —
paulatim disponit ad cognoscendam ve-
ritatem IV 480 f. 2, 3. 481 a — non de-
bet habere omnimodam similitudinem cum
veritate III 458 4*. 829 a — Veritas dicitur
esse in figura, sed ab ea distinguitur
IV 618 a — Figuratio non est tan-
tum praesentis, sed etiam futuri et prae-
teriti III 82 a, 2*, 3* — Figurative dictum
vel factum non est mendacium III 844 2*

— Per figuras Christus dedit praece-
dentibus se id quod nobis dat aperte III
246 4* — fideliter eas exercentes Christo
conformabant *ibid.* — Christus figuras Le-
gis evacuavit IV 620 d. 4 — veteris testa-
menti in Christi adventu impletae sunt ve-
ritate III 33 a. 290 6* — In Evangelio
evacuatur figurae, quae erant tantum ad
significandum, sed instituuntur figurae ad
sanctificandum IV 50 3*

— In grammatica sunt figurae locutio-
nis vel constructionis III 259 b — De fal-
lacia figura dictionis vide indicem philos.
V. Fallacia

FILIUS — dicit ortum et imitationem I
463 d. 6. 494 d. 2 — alicuius dicitur qui
est ab ipso et ei conformatur III 240 d. 4
— non solum dicitur ab originis habitu-
dine, sed etiam ab expressa similitudine
III 417 d. 2 — est quod est de aliquo per
actum conceptionis et habet similitudinem
substantiae cum illo III 100 arg. 4 — na-
turalis natus est perfecte imitari patrem I
376 d. 4. 463 d. 6

— emanat a patre per modum natu-
rae I 495 f. 2 — naturalis communicat in
natura III 130 f. 4 — naturalis est qui est
conformis in natura ei, a quo generatur
III 495 f. 4. 496 a — naturalis est qui est
a natura et trahit naturam ab aliquo III
195 f. 2. 496 a — dicit ipsam emanatio-
nem et conceptionem I 488 b — Filiatio
praesupponit generationem III 402 f. 4 —
Filiatio naturalis est per veram generatio-
nem III 496 a — non est prior suo prin-
cipio generante in eadem natura III 196 4*

FIL

— Filiatio proprie dicit relationem III
494 a, 4* — dicit personalem relatio-
nem I 344 f. 2 — Filiatio respicit hypo-
stasim III 400 f. 2. 402 f. 2. 403 a. 404 a.
494 4*. 227 2*. 234 a — Filiatio non est
proprietas consequens naturam, sed magis
personam III 196 a — Filiatio est in per-
sona, et in natura non nisi ratione personae
III 194 a — Relatio filiationis in Christo non
multiplicatur secundum duplicem nativita-
tem *ib.* a, 4* *Vide V. Christus 9*

— Dei Patris unigenitus est emanatione
naturali in unitate essentiae III 240 d. 4 —
est a Patre et est ei consubstantialis I 115
f. 2 — habet totam substantiam a Patre
ib. f. 4 — Pater et Filius dicuntur consub-
stantiales uniformiter et conversim I 350
5* — non generatur de nihilo, ergo de
aliquo, non de alio a Deo, sed de substantia
Patris I 115 f. 3 — non est de nihilo,
quia non habet esse post non esse I 423 b
— Generatio Filii nullo modo est secun-
dum materiale principium I 334 d. 4

— procedit per modum naturae, quia
emanat ut omnino similis et per modum si-
militudinis perfectae I 496 3*. 225 f. 4 —
est Filius natura, non formaliter, sed origi-
naliter, ut procedens naturaliter I 134 d. 2
— dicitur naturalis, non quod sit a natura
vel essentia, sed a Patre naturaliter pro-
ducente I 480 d. 5 — dicitur origine, ve-
ritate et nativitate, quibus excluditur ado-
ptio, nuncupatio et creatio I 463 d. 7. III
240 d. 4 — Christus est Filius Dei per ae-
ternam generationem et filius hominis per
incarnationem III 29 f. 2, b *Vide V. Chri-
stus 9*

— producitur per naturam, concomi-
tante voluntate, et sic ut omnino similis
et ut dilectus I 428 a — In generatione
Filii non concurrit voluntas propter defe-
ctum, sed propter complementum *ib.* 4*
— non dicitur produci per modum volun-
tatis, quia produciens principale est fecun-
ditas naturae *ib.* 3* — ut sapientia Patris
non procedit per voluntatem I 427 f. 4

— habet deitatem non a se, sed ab
alio habente deitatem I 97 f. 3 — essen-
tiam et omnia, quae ei attribuuntur, habet
nascendo, id est per nativitatem I 334 d. 2,
3 — quod sit et quod sit filius, habet
per generationem I 469 b — nihil habet
nisi quod per nativitatem accepit III 187 4*
— habet a Patre omnia, quae habet per
naturalem originem et idem quod Pater
habet a se, quantum ad essentialia III 30
3* — Pater communicat Filio totum, quod
habet, praeter generationem et generatio-
nis distinctionem I 181 3* — Pater non
communicat Filio personam, sed tantum na-
turam sive essentiam I 185 4* *Vide V. Communicabile* — non habet respectum
ad aliam naturam nisi Patris I 421 d. 6
— ut filius non habet respectum nisi ad
Patrem *ibid.* 542 b

— producitur a Patre secundum omni-
modam perfectionem potentiae I 364 4*
— habet divinitatem a Patre, sed est Deus
ita perfectus ut Pater I 222 4* — Pater
dat Filio totum quod potest, sed non omni

modo, quo potest I 58 1* — declarat virtutem Patris perfecte secundum rationem naturae, sed non secundum liberalitatem voluntatis, nisi in quantum cum Patre producit Spiritum sanctum *ib.* 2* — Pater non producit alium Filium, quia generando totum de se uno I 106 d. 8. II 40 4* — In Filio Dei est plenissima communicatio secundum totam infinitatem, nec possunt esse plures filii I 140 a

— habet principium originale quantum ad esse et durationem, sed non initium I 183 3*, 4* — Egressus Filii est connaturalis, et ideo coaeternus I 188 d. 3 — Pater producit Filium ex sua substantia secundum identitatem et ita sine initio et mutatione II 32 a. 33 7* — est splendor Patri coaeternus I 188 d. 3. 190 d. 7 — est actus primus, in quo est idem nasci et natum esse I 187 a. 1* — melius dicitur natus esse quam nasci *ib.* 4*. 190 d. 5 *Vide V. Generatio*

— est persona media III 29 f. 1 — Pater et Spiritus sanctus procedunt a Patre cum differentia in modo emanandi I 203 3*. 213 7* — Generatio Filii ut emanatio significatur verbo generandi, ut importat modum emanandi per quamdam expressionem aere personam, significatur verbo dicendi I 558 b *Vide V. Generatio* — est in Patre a cognoscente, secundum veritatem I 129 arg. 4. 348 f. 4

— dicit similitudinem naturaliter emanantem et connaturalem I 491 d. 2 — per modum naturae procedit per omnia Patri similis I 490 a — emanat per modum naturae et ideo habet rationem perfectae et expressae similitudinis I 196 3*. 236 a. 342 b. 344 a sq. — Solus Filius naturalis imitatur Patrem per omnimodam assimilationem I 463 d. 6 — procedit per modum perfectae assimilationis et ideo ab uno solo I 236 a. 344 f. 3. 342 a

— In Filio primo reperitur ratio similitudinis et aequalitatis I 533 f. 4. 549 a. III 29 b — propter perfectionem generationis est per omnia aequalis Patri I 184 f. 2. 364 4* — cum accipiat omnia, non potest esse inaequalis I 376 d. 2 — Filio eo ipso, quod filius, competit perfecte imitari Patrem, et ideo debuit produci aequalis *ib.* d. 4 — non potest esse inaequalis, quia est connaturalis *ib.* d. 5

— Pater non dicitur aequalis Filio, sicut Filius Patri, secundum actum coaequationis, qui dicit imitationem et subauctoritatem I 347 a sq. 337 b — non dicendus est minor Patri ratione subauctoritatis I 286 d. 5. 509 1* — dicitur minor ratione unionis et communicationis idiomatum, non essentialiter nec ratione divinitatis I 284 2*. 285 d. 1 — secundum illud quod habet a Patre tanquam a principio effectivo, non tanquam a generante, est minor Patri III 30 3* — Magis debet Filium secundum naturam assumptam esse minorem Patre *ibid.* — Christus est maior et minor se ipso secundum diversas naturas I 285 d. 2

— est imago Patris III 29 b — Esse imaginem est proprium Filii I 481 f. 3. 550 d. 4

— procedit ut imago I 129 arg. 3. 343 3* — In Filio est propria imago I 82 5* — solus est imago Patris, quia ab uno tantum procedit et per modum naturae, et consimiliter producit Spiritum sanctum I 542 a sq. — solus est imago Patris connaturalis II 397 b — dicitur esse character aeternus IV 139 b. 140 b — ut imago non debet repraesentare Patrem in eo, in quo ab eo distinguitur I 140 4*

— procedit a Patre sicut **verbum** ab ore I 3 a. 201 3* — procedit ut Verbum, per quod Pater se declarat I 79 d. 4. 558 3*. III 29 b — procedit ut Verbum Patris, quo non tantum se loquitur Pater, sed etiam cetera disponit I 129 b sq.

— dicitur Filius, quia a vi naturae emanat I 331 4* — dicitur imago, quia emanat per modum expressum, verbum, quia aliis expressivum *ibid.* 488 b — Filius, verbum et imago dicunt eandem notionem, sed alio et alio modo significatam I 488 a. 491 d. 2. 542 b — Nomen Filii, imaginis et verbi proprie dicuntur, sapientia et notitia vero essentialiter I 488 a

— Filio appropriatur **sapientia** I 566 d. 2 — Filio appropriatur **intelligentia** I 82 3* — est sapientia Patris, ut habet originem ab eo I 550 d. 2. 562 1* — non est Patri ratio vel principium cognoscendi, sed est rebus cognitis ratio et exemplar et causa exemplandi I 562 4* — non est id quo Pater novit, sed in quo novit ut in exemplari I 550 d. 2. 562 4* — est sapiens sapientia ingenta et de sapientia ingenta non formaliter, sed originaliter I 566 d. 4

— dicitur **ars** plena omnium rationum viventium I 130 a. 196 3* — est ars, per quam Pater omnia facit I 550 d. 2 — procedit per modum artis ut ratio artificandi I 196 3* — procedit ut ars, sed per modum naturae *ibid.* — Filio appropriatur ratio exemplaris et per consequens ratio veritatis, quia procedit ut Verbum I 79 d. 4 — procedit ut ratio exemplandi processione naturali I 130 a — procedit per modum exemplaritatis non sicut exemplatum per exemplar, sed sicut ipsum exemplar vel ratio exemplandi I 129 b. 130 b — ut procedens naturaliter non potest produci ut exemplatum I 130 a. 4* — Exemplar est Filio appropriatum, ut dicit rationem cognoscendi, ut ulterius dicit rationem emanandi, est ei proprium *ib.* b — ratione perfectae similitudinis et ratione cognitionis ut exemplar, habet rationem pulcritudinis respectu producentis et respectu rerum exemplatarum I 544 a sq. — dicitur species *ibid.* 550 d. 4 — Filio appropriatur dispositio I 564 4*

— Filio recte appropriatur **virtus** I 564 4*. III 79 d. 2 — dicitur virtus et dextera Patris I 564 4* — Filio appropriatur virtus, ne Divinitas videatur impotens et debilitata propter assumptam infirmitatem I 596 d. 7 — Filio appropriatur virtus, ut tenet rationem medii, et virtus operandi I 254 d. 3 — Filio appropriatur virtus potius quam potentia I 564 4*. 596 d. 7

— **agit** per se, sed non a se, sed a Patre I 567 d. 6 — est Patri medium operandi I 483 6*. 485 b *Vide V. Operatio* — Nullam potentiam habet Pater, quam non habeat Filius I 375 d. 4

— Ad perfectionem expressionis Filio non tantum communicatur substantia, sed etiam actus, qui ei non repugnat, ut spiratio I 210 f. 6 — est principium Spiritus sancti I 225 f. 3 — Persona Filii praecedat spirationem et ideo spirat I 58 3*. 140 3*. 215 b — non dicitur auctor spirationis, quia non spirat a se I 240 d. 4 — In Filio est auctoritas respectu Spiritus sancti et subauctoritas respectu Patris I 222 b. 227 d. 4

— habet **mitti** solum a Patre secundum divinam naturam proprie, minus proprie a se et a Spiritu sancto I 263 a sq. 595 d. 2. III 31 a, b — mittitur in carnem a tota Trinitate I 263 a sq. — secundum humanam naturam mittitur a Spiritu sancto I 595 d. 2 — Primo decebat, Filium mitti in carnem ad redimendum hominem a servitute, ut deinde cum Patre mitteret Spiritum sanctum III 30 5* — mittit Spiritum ut habens auctoritatem super eum ratione productionis I 214 f. 8. 263 a *Vide V. Missio*

— ut **mediator** apparuit in homine assumpto I 284 1* — nobis dari dicitur secundum humanam naturam I 324 3*. 486 5* — Filio magis competeat incarnatio et redemptio III 29 b sq. — Filio convenit ratio mediationis *ib.* f. 4. 30 1* — Per Filium, qui est heres, alii debent ad hereditatem admitti III 30 2* — Filio competit habere aliquid a Patre ut principio effectivo *ib.* 3* — Filio convenit supplicare et obedire Patri III 29 f. 3. 30 a

— Nomina Filii magis dicunt respectum ad creaturam quam Patris I 487 3* — secundum rationem intelligendi et appropriandi est quasi medium reducens ad Patrem *ibid.* — Filio appropriatur reductio, in quantum Spiritum sanctum et omnia creata reducit ad Patrem I 552 d. 7 — ratione deitatis est caput omnium ut omnium originale principium I 552 d. 7

— Quaedam dicuntur per essentiam de Filio, quaedam per unionem I 285 d. 1 — Quaedam praedicata conveniunt nominibus appropriatis Filio ratione incarnationis, quae non possunt attribui naturae III 187 6*. 446 4* — non dicitur factus nisi secundum humanam naturam I 269 d. 6. III 250 6* *Vide V. Communicatio idiomatum et V. Christus* 7

— Filiatio naturalis et **gratuita** non est univoca nec aequivoca III 240 d. 5 — Homines adoptantur in filios Dei mediante gratia III 401 5* — Filiatio adoptiva est per gratiam III 496 4*. 240 d. 4 — Prius oportet, hominem liberari a servitute, quam adoptari in filium III 30 5*

— Filii Dei sumus, in quantum sumus conformes imagini Filii naturalis III 237 a — Nos per gratiam dicimur filii Dei Patris per Filium naturalem III 403 2* — Nullus adoptatur in filium nisi per Fi-

FIL

lium naturalem III 235 f. 3 — Congruum fuit, ut filii Dei efficeremur per eum qui est Filius naturalis III 30 a — adoptivi efficimur mediante filiatione naturali et per conformitatem ad illam III 240 d. 5 — Nos sumus filii adoptivi per Christum tum ut causam meritoriam sive dispositivam, tum ut effectivam III 236 a sq. — Filiatio per adoptionem habet oppositionem cum filiatione naturali III 234 a. 277 2* — Adoptio importat aliquam extraneitatem et imperfectionem III 234 a, 4*. 239 d. 2. 277 2*

— Deus multos sibi format filios per **creationem** III 238 1* — creatione est per conformitatem quantum ad rationem imaginis naturalis III 240 d. 4 — Filiatio per creationem quodam modo est per naturam, quodam modo per gratiam *ibid.* — Filiatio per creationem non est perfecta sine gratia III 234 4* — Filii per creationem sunt aliquo modo extranei *ibid.* — per nuncupationem dicitur qui habet conformitatem per naturam imaginis, sed difformitatem per culpam, ratione cuius est potius adversarius III 240 d. 4

— Filiationi divinae privative opponitur filiationi **irae** III 234 a — Omnes naturales filii irae per culpam II 718 f. 1 — Filii gehennae dicuntur ratione hereditatis, ad quam praeparantur per aliquam assimilationem in perversis actibus ad diabolum III 417 d. 3

— nati de legitima uxore sunt **naturales** et legitimi, adoptivi sunt legitimi, sed non naturales; nati de concubinis sunt naturales, sed non legitimi; de adulterio vel incestu nec sunt legitimi nec naturales IV 836 4* — infidelium possunt iudicari legitimi *ibid.* — recte dicitur qui adoptatur IV 873 f. 3 — adoptivus habet aliquid de veritate filii, quamvis non sit filius naturalis III 241 b — aliquando dicitur ratione hereditatis III 417 d. 3

— in inferioribus habet partem substantiae a patre I 145 f. 4 — Proles partem accipit a patre, partem a matre, in qua assimilatur patri et matri in eadem forma et natura III 401 a — plus habet de substantia matris, sed virtus formativa principaliter est a patre IV 795 4* — frequentius assimilantur patribus ratione virtutis formativae praevalentis *ibid.* 848 a — ab eodem patre generati habent aliquod vinculum speciale IV 848 a. 874 2*

— dilectione naturali magis diliguntur quam parentes III 646 b. 647 b — Etsi filius sit in potestate patris, valde difficile est patri affligere filium propter amorem naturalem II 503 4* — plura beneficia recipiunt a parentibus III 646 b. IV 808 f. 4 — sunt maximum solatium coniugatorum IV 874 a — In veteri lege erat benedictio in prole carnali IV 879 4*

— in hereditate et dignitate sequuntur patrem IV 794 b — denominantur a patre IV 795 4* — quantum ad conditionem sequuntur matrem IV 794 b sq. — minores debent sequi parentem fidelem nec possunt relinqui infideli IV 843 d. 4

Indices in tom. I-IV Opp. S. Bonav.

— legitimi et adoptivi possunt et debent succedere in bonis IV 836 4* — Adoptans filio arrogato tenetur relinquere quartam partem bonorum, non vero simpliciter adoptato IV 873 b

— tenentur obedire patri solum quantum ad ea quae sunt de paterna honorificatione et quae spectant ad regimen familiae; quantum ad alia est consilium, non praeceptum IV 703 2* — subsunt patri in regimine vitae IV 818 b — impuberes omnino sunt sub dispositione parentum *ib.* f. 2 — a parentibus non possunt vendi sine culpa, nisi sit paupertatis et famis necessitas IV 799 d. 3 — Paterfamilias secundum rectum ordinem filium inobedientem extra domum ad tempus eiicit, ut saltem sic corrigatur IV 484 f. 3

— Peccata parentum filiis non imputantur IV 32 f. 2 — frequenter imitantur peccata parentum II 783 a — Improperium parentum redundat in filium, cum est imitator scelerum patris III 263 3* — contumaces gravissime puniebantur in veteri lege, non solum ratione inobedientiae, sed etiam aliorum scelerum IV 827 d. 3

Finis I — Idem est finis et propter quod I 45 d. 15 — respicit rationem boni I 36 f. 3 *Vide V. Bonum* in principio. — complet quod ad ipsum ordinari habet II 385 a — est rei complementum I 6 arg. 2 — In moralibus complementum et species attenditur in ordine ad finem III 805 f. 4 — actionis naturalis est forma II 881 f. 4. 883 f. 4 — Quod pervenit ad finem, ad quem tendit, in eo habet statum I 316 f. 4 — dicitur complementum rei, vel terminus I 769 b sq. — est rei terminus et complementum, vel rei utilitas IV 155 a — est finis in ipso agente et finis in alio II 289 b

— Omnis res aut est finis, aut medium ad finem, aut perveniens ad finem I 43 d. 6 — necessario distinguitur ab eo quod est ad finem II 659 arg. 2 — melior et nobilior est eo quod est ad finem I 509 a. II 45 f. 1. 882 a. III 639 2*. 641 f. 4 — dicit excessum bonitatis respectu eius quod est ad finem et inaequalitatem I 509 a, 4* — est nobilior eo quod ordinatur ad illum, ut suscipiat eius influentiam, non vero eo quod ordinatur ad illum, ut suppleat eius indigentiam II 46 2* — Esse finem principalem est magnae dignitatis, non vero esse finem sub fine I 383 4*

2 — dicit quod respicit voluntatem II 895 d. 3 — Omnes actus voluntatis ordinantur ad voluntatem finis II 881 f. 2 — Aliquid intenditur ut finis, vel ut id quod est ad finem II 809 a — imponit necessitatem iis quae sunt ad finem I 40 b. 283 b. 594 b. II 71 b. 213 a. 216 arg. 4. 245 arg. 6. 419 arg. 3. 460 a. III 793 a. IV 144 a. 599 b — Res a fine et secundum respectum ad illum accipiunt distinctionem formarum II 38 a — Efficiens secundum exigentiam finis introducit formam in materiam IV 143 b

— movet efficientem in his inferioribus II 51 d. 1. IV 143 b — Efficiens in actu

FIN

fit propter finem I 804 b — praecedat in intentione, sed sequitur in executione II 385 a. 451 4* — est posterior quantum ad assecutionem, sed prior quantum ad intentionem III 486 5*

3 — Fine est fruendum, eo quod est ad finem est utendum I 43 d. 6 — quietat I 36 f. 3 — Fine complete habito, voluntas quiescit II 885 4* — Voluntas non quiescit nisi in eo fine, in quo ponit sufficientiam II 888 f. 2

— vel dicit id in quo quiescit, vel id quo quiescit vel simpliciter, vel ut nunc II 884 b. 885 3* — Voluntas est finis vel sicut obiecti, vel sicut finis in ratione finis II 896 d. 4 — Voluntas finis ut obiecti, et eius quod est ad finem est duplex, sed una est voluntas, quae vult id quod est ad finem et finem in ratione finis *ibid.*

4 — Unius rei possunt esse plures fines, sed unus est finis principalis IV 30 d. 7 — Idem potest esse ad fines oppositos, ita ut ad unum sit per se, ad alterum per accidens IV 472 4*. 602 d. 3. 719 4* — Unitas finis non excludit multitudinem eorum quae sunt ad finem III 823 1*

5 — est **principalis** et ultimus, vel finis sub fine I 45 d. 15. II 382 b — sub fine proprie dicitur terminus I 45 d. 15 — ille est principalior, qui est perfectior II 44 f. 2 — perfectior est, qui reddit perfectiorem operationem ordinatam ad ipsum *ib.* f. 2 — ille est principalior qui est essentialior *ib.* f. 3 — principalis totum debet complecti *ib.* f. 4 — principalior est, quem natura recta et perfecta magis appetit *ib.* 2* — principalis alicuius effectus est, ad quem efficiens non pertingit sine illo *ib.* 3*

— **ultimus** propriissime est finis, in quo est status I 45 d. 15 — ultimus est potissimus II 43 f. 1 — In genere finis non est status nisi in optimo I 78 d. 1 — Ratio finiendi est in summo, in quo est omnis status I 770 4* — Remoto fine ultimo, qui principaliter movet, omnes alii sunt vani II 459 f. 5 — Ultimo fini convenit infinitas, quae proprie finit appetitum I 39 3*. 41 a. 770 4* *Vide V. Infinitum* — ultimus quietat omnes bonas voluntates, in quantum non solum est bonum perfectum, sed omne bonum II 888 b

— ultimus est unus solus III 642 a — ultimus est idem quod et primum principium I 771 f. 2 — ultimus est Deus, qui est finis universalis IV 917 4* — Voluntati humanae nihil sufficit nisi sola Trinitas II 888 f. 2 — ultimus omnis operationis rationalis est beatitudo perfecta II 459 f. 5 *Vide V. Beatitudo* in principio. — qui terminat intentionem, est bonum increatum, sed per modum informantis est bonum creatum IV 4001 2*

6 — principalior **rerum** conditarum est Dei gloria sive bonitas manifestanda et communicanda II 44 b. 45 3*. 52 d. 3. 382 b *Vide V. Creatura-finis* et *V. Deus* 48 et 59 — In divinis operibus maxime consideratur ratio finis IV 23 4* — in universo est duplex, salus electorum et divina laus I 844 b — Creatura ordinatur ad

finem operum, vel ad finem ultimum, qui Deus est IV 917 4° — creatura rationalis est finem summum, quod est super omnem naturam, eas aliarum rerum est finem finitius naturae II 639 4° — supernaturalis a creatura rationali non potest apprehendi per virtutem naturae *ibid.*

7 — dicitur bonus autique non ad substantiam aut quantum ad immutabilitatem finem II 343 3° — debet esse bonus in se et autem in ordine ad aliquid rectum ordinem ad ipsum II 882 3° — Ut inquit sit bonus, debet esse bonus finis et rectus ordo eius, quod est ad finem ad ipsum finem II 921 b sq. — bonus rectiter dicitur voluntate bonam, non vero bonus secundum naturam bonam II 882 2° *Vide V. Bonitas - rectitudo*

— Bonae voluntatis est unus solus finis principalis II 886 b. 888 b — Plures fines possunt esse invicem subordinati, vel alter principalis, alter non principalis, sed sine alioquin relatione ad alterum, vel uterque neque principalis II 886 4° — Stant e contra res, una primo modo est bonum et necessarium, altero modo potest stare cum bono voluntate, sed est peccatum voluntate, ut in peccato repugnat bonae voluntati et dimittitur in Scriptura *ibid.* sq. — Bonae voluntates possunt habere plures fines proximos et proprios, sed unum solum rationem II 887 a. 4°. 888 b — Perfectio virtutis consistit in habendo unicum finem II 889 4° — Ubi sunt delectationes contrariae, ibi sunt fines diversi II 888 f. 1 — Voluntates bonae constituentur soli diversi II 889 3° — Meritarius bonus et malus diversimode statuunt sibi finem creatum II 887 2° — movens ad malum principaliter respicit conversionem quam aversionem II 889 2°

FINITUM — Omne creatum est finitum III 289 2° — Potentia finita habet capacitatem finitam I 316 f. 1 — Omnis virtus creata finita est et limitata III 611 b — Omnis finis creatus est limitatus secundum actum, licet non secundum possibilitatem *ibid.* *Vide V. Creatura-finita et-potentia* et indicem philos. V. *Infinitem*.

FINITIVITAS — est actum sidereum II 337 b — proprie dicitur de octava sphaera, licet de natura quinti corporis, quae dividit aquas ab ignis II 348 b sq. — dicitur octavum caelum, quia non movetur ad locum, sed est mobile circa locum II 342 3° — est unum corpus continuum, in quo sunt plures orbes II 352 a

— non potest esse de natura elementi ignis II 340 a — naturaliter est incorruptibile II 339 f. 2 — non habet contrarium *ib.* f. 3. 340 a — assimilatur igni, in quantum participat naturam lucis II 340 a. 2° — est perspicuum, sed non lucis retentivum II 338 b — est perspicuum simul et luminosum II 336 b — est calidum effective, non formaliter II 340 2°, 5°, 6°. 356 b

— naturaliter movetur motu orbiculari II 339 f. 3. 340 2° — induit ad compositionem mixtorum II 339 f. 6. 356 b

FIRMITAS — Deus est firmitas nostra III 367 2°

FLAGELLUM — Deus per flagella illos quos acceptat, approbat II 536 b — luxuri et incorrigibiles curantur per flagellum IV 485 a *Vide V. Poena*

FLAMEN — *Vide V. Baptismus - necessarius*

FLAMMA — in inferioribus emanat de materia, spiritualis vero immittitur ab origine caloris II 261 4° — spiritualis est amor divinus *ibid.* — Diabolus habet flammam vitiorum II 166 4°. 232° f. 5

FLATUS — significat spirationem sive spiritum et pulveorem vitae I 284 3°. 6°

FLUVIUS — est perennis fluxus I 14 a — habet originem indefinitam I 235 b — est perennis duratione, spatiosus extensione, quantum ad materiam habet circulationem, quantum ad effectum emendat terram I 14 a sq. — Secundum quadruplicem proprietatem fluvii materialis quadruplex invenitur fluvius spiritualis I 14 b sq. — Christus est fluvius per abundantiam gratiae I 2 b — exordium de perditis et divisus in quatuor est materia libri Sententiarum I 3 a

FORFIS — acta est a peccato, actus ad, adhaerens sive adveniens est a peccato voluntati, contracta a peccato originali II 239 a — quasi medium tenet inter culpam et poenam II 749 a. 750 6° — non est actualiter poena nec culpa, sed ad utrumque habet ordinem eiusdem II 755 d. 4 — animus est culpae causa II 750 6°. II 94 d. 4

— Per corruptionem foeditatis caro est spiritui rebellis II 749 a. 750 6° — principaliter est in vi generativa II 750 6°. 755 d. 2 — est maxime in semine II 755 d. 2. 756 d. 3 — magis videtur esse in parte generativa quam in aliis membris II 756 d. 3

— Corruptio foeditatis non potest esse in homine a prima origine, sed merito transgressionis II 744 f. 3 — Caro nostra inficitur foeditate ex peccato primi parentis II 783 a — carnis a primo parente traducitur in omnes posteris gentes secundum legem propagationis II 749 b — oritur a concupiscentia libidinosi *ib.* a — in carne non est ex propagatione, sed ex libidine II 754 arg. 1 — oritur ex inordinatione ex parte virtutis generativae *ib.* arg. 3 — carnis non tantum est ex lege propagationis, sed etiam ex foeditate libidinis *ib.* b

— Ex corruptione foeditatis carnis anima contrahit culpam originalem II 749 a sq. 754 arg. 1, 4 — Anima ex conjunctione ad carnem ratione foeditatis contrahit culpam et poenam II 755 d. 4 *Vide V. Anima - infectio* — Ex carnis foeditate oritur concupiscentia, quae est causa originalis peccati in prole II 763 f. 1

— in baptismo non omnino delitur II 764 4° — aliquo modo remittitur in baptismo II 763 b. 764 4° — post baptismum non est amplius causa culpae in baptizato I 763 b. 764 4°

FOENUM — significat peccata venialia IV 558 d. 1. 559 d. 2

FOLIO — dicitur de peccato quantum ad conversionem ad delectabile terrenum commensurate vel vim cognitivam IV 497 b

FOMES — est sequela peccati originalis III 74 f. 1 — dicitur de peccato originali, in quantum inclinatur ad malum II 737 a sq.

— radicatur in carne et ascendit usque ad mentem III 75 b. 76 4° — idem respicit personam et naturam III 75 b — non est culpa III 332 f. 3 — est causa peccati III 89 d. 3. 94 d. 4 — est poena contracta et passio, sed inclinatur ad actionem malam I 748 3°. II 855 b — reddit premium ad malum et hoc ipso difficilem ad bonum III 75 b — inducit necessitatem peccandi veritatem et difficultatem ad bonum, ubi est in vigore III 76 2°. 3°

— est ad promotionem secundum statum naturae lapsae, ut stimulus contra desidium et superbiam III 79 d. 1 — ratione pugnae facit ad augmentum meriti et coronae II 775 d. 1

— Gratia minuit fomitem quantum ad inclinationem, sed de se non quantum ad radicem II 775 d. 2. III 76 4° — ante baptismum dicitur esse culpa, post tantum poena II 722 b — ut vitium naturae non debet tolli in baptismo IV 97 b. 98 b — totaliter tolli potest per aliquod donum gratis datum, salva natura II 913 4° — cum exstinguitur, eradicatur tam respectu naturae quam respectu personae III 75 b *Vide V. Concupiscentia*

— In beata Virgine corpus fuit a femine purificatum II 748 b — in beata Virgine in prima sanctificatione fuit consopitus, ut nullum haberet effectum in mentem, in conceptione Christi vero exstinctus II 775 d. 2. III 75 b

FORNICATIO — proprie dicitur de peccato circa a tum carnis, communiter de idololatria, communissime de omni concupiscentia inordinata IV 843 d. 3 — improprie dicitur de affectu libidinoso IV 877 4° — est inter solutos IV 864 d. 3 — Per fornicationem laeta caro IV 858 f. 3 — inducit carnis corruptionem IV 859 3° — non facit irregularitatem *ib.* 4° — sive adulterium non facit laetamiam IV 654 4° — Fornicarii non solum deuntur condemnati, vel confessi, vel convicti IV 307 b

FORTIS — est nota dubitationis, vel eventus II 517 b

FORTITUDO — de sua prima ratione attenditur respectu actus III 783 b — virtus inter omnes virtutes habet maximam excellentiam et arduitatem ex parte obiecti III 784 b — negotiatur circa ea quae sunt ad finem III 580 a. 745 b

— habet obiectum malum, sed actum bonum IV 319 3° — est ad mala toleranda III 746 a — est circa passiones illatas III 713 f. 3. 720 a sq. — virtus consistit circa passiones tolerandas III 782 f. 4. 783 arg. 3 — virtus consistit circa terribilia, maxime quae inducunt mortem III 331 1°. 783 arg. 3 — est circa delectationes et tristitias per modum supportationis et tolerantiae III 729 d. 3

FOR

— Virtus fortitudinis est recte ordinare et fortificare contra affligenti et terribili III 561 arg. 3 — eius proprium est ferre molestias non tam patiendo, quam agendo III 729 d. 3 — eius est impermutabiliter operari in adversis III 720 a — Fortitudinis est recte pugnare IV 323 a — donum consistit in aggressione et tolerantia passionum III 743 a, 782 f. 4 — ordinat ad proximum in sustinendis III 720 b

— Quod fortitudo consistit in perpersione terribilium, est imperfectionis in statu miseriae III 703 1^a — Virtus in statu gloriae excludit omnem molestiam III 727 a — Donum fortitudinis in gloria disponet ad fortiter et inenarrabiliter Deo adhaerendum secundum excellentiam III 731 3^a

— donum respondet virtuti fortitudinali III 714 b — virtus et donum re differunt, sed in nomine et materia conveniunt III 784 b — bonum habet excellentiorem actum quam virtus *ib.* 3^a — virtus attenditur et ordinat respectu difficili, quod est de necessitate praecepti; donum attenditur et ordinat respectu alicuius, quod est ultra necessitatem et statum communem, secundum libertatem consilii III 783 b — virtus principaliter habitat ad sustinendas et aggrediendas passiones propter iustitiae et honestatis conservationem *ibid.* 784 3^a — donum habitat ad subferendas passiones propter perfectam Caristae imitationem per crucifixionem sui III 783 b, 784 1^a, 3^a — donum est ad bonum supererogationis per motum excepcionis vel aggrediendae III 743 b, 746 a

— est in potentia irascibili III 589 a, 717 a, 720 a, b — donum est a parte affectus III 737 b — sive donum, sive virtus respicit irascibilem tanquam proprium subiectum III 782 f. 2 — est in irascibili quantum ad habitum substratum, sed secundum propriam rationem virtutis est in libero arbitrio III 717 4^a

— dirigit irascibilem III 713 f. 1 — rectificat irascibilem rationalem et per consequens sensibilem III 718 3^a — ordinat hominem respectu sui secundum actum irascibilis III 720 b — expedit irascibilem in adversis III 743 b

— donum expedit virtutem spei contra adversa III 744 b — donum dat trepidanti confidentiam III 782 f. 1 — est contra infirmitatem III 720 a — opponitur pusillanimitati III 782 f. 3 — donum est contra acidiā vel pusillanimitatem III 743 a

— eius actus imperatur a fide et adiuatur amore Dei et spe III 563 3^a — donum dirigitur dono consilii III 743 b, 784 4^a

— habet plures species materiales III 721 4^a — A fortitudine procedunt patientia, perseverantia, fiducia, ut rami ab una radice IV 322 a

— Divinitatis in Christo coniuncta cum mollitie humanitatis confregit adversarium I 3 a — iustitiae et potentiae in Christo III 331 4^a

FORTUNA — Dicit defectum praecognitionis et providentiae II 872 f. 2, 3 *Vide*

V. *Casus* — Quod fit ab agente voluntario praeter intentionem fit a casu et fortuna II 808 arg. 3, 890 b — Fortuitum secundum quod fortuitum ortum habet a causa per accidens II 872 f. 4 — ut privat intentionem respectu cuiuscumque agentis vel gubernantis, nihil est *ib.* b

Forum — secundum duplex iudicium est forum conscientiae et divinae iustitiae IV 334 b — est conscientiae, et forum Ecclesiae III 873 b — conscientiae distinguitur contra forum Ecclesiae, quod est in facie Ecclesiae et secundum iudicium publicum IV 334 b — Ponitens in hac vita subiectus est foro Ecclesiae, a quo non potest appellare IV 432 3^a — Nemo ad forum peccatorum admittitur, qui forum Ecclesiae contempsit *ibid.*

— In foro iudiciali, quod procedit secundum rigorem iustitiae ad condemnationem, alius est actor, alius est reus, alius testis IV 459 3^a — in foro penitentiali sacerdos tenet forum Dei, et confitens locum accusantis et accusati et testis *ibid.*

— In foro iudiciali evidenti patris ecclesiae non indiget teste IV 461 3^a — in foro conscientiae iudicatur occultis IV 460 3^a

— In foro iudiciali iudicatur secundum allegata, in foro penitentiali, secundum veritatem et conscientiam IV 460 b, 813 4^a

— In foro conscientiae sive divino iudicatur secundum secreta conscientiae et secundum veritatem, cum Deus aspicit intentionem in III 873 b, 878 a — In foro Ecclesiae iudicatur secundum exteriora et secundum presumptiones iuris III 873 b, IV 813 4^a

FRACTIO — est divisio in maiores partes IV 383 a

FRANCISCUS — quodam modo innocentiam recuperaverat, in cuius rei signum creaturae irrationales ei obtemperabant, et ipse erga eas mirae pietatis tenacitate affluens III 622 b — De regulae S. Francisci obligationibus II 1914 6

FRATER — Nos sumus fratres et coheredes Christi III 237 arg. 2 — Nos sumus fratres Christi ut filii Dei Patris facti per gratiam III 103 2 — Christus est frater noster secundum humanam naturam III 238 4^a

FRATRES — et dolus nemini debent patrocinari III 413 d. 3, 874 arg. 2, IV 813 4^a *Vide* V. *Commodum* — Diabolus est caput fraudis et malitiae III 413 d. 3

FRUCTUS — dicuntur a fruendo III 738 a — dicuntur quibus est fruendum, vel quae ad fructificationem dicuntur IV 402 d. 44 — consistunt in delectatione animae perfectae per virtutes et dona, ut quaedam spiritualis refectio III 737 a sq. — non dicuntur novos habitus, sed perfectum statum et usum virtutum et donorum III 737 b

— dicit statum, in quo est refectio III 738 a — dicit statum et quietem III 746 6^a

— est praemium accidentale IV 756 b — soli continentiae attribuitur *ibid.* 757 a — maior et minor attenditur secundum triplicem statum continentiae IV 757 a

— fit de flore mediante virtute activa plantae III 410 f. 6 — agri non sunt cultoris, sed domini agri IV 795 4^a

FRU

— bonus potest dici omne opus bonum, dignus fructus dicitur bonum opus cum convenientia ad statum IV 402 d. 44 — Malus non potest facere fructus perfectos, nec in quantum malus fructus bonos II 936 d. 2

FRUI — communiter dicitur motum voluntatis cum delectatione, proprie motum cum quietatione, et propriissime, prout complectitur delectationem et quietationem I 36 b, 44 b — generaliter habet unionem amoris cum fruibili I 44 d. 42 — proprie est amore inhaerere alicui rei propter se ipsam I 35 f. 1, 36 b, III 530 arg. 5 — est uni cum gaudio I 36 f. 1, b — est cum quietatione I 35 f. 1, 36 f. 3 — est quiescere in cognitis voluntate propter se delectari I 35 f. 1, 36 b — Perfecte ratio fructificationis est in complacentia ad visum habitae I 37 2^a, 3^a — imperfecta libidine cum delectatione I 43 d. 8 — est secundum amorem tum castum tum libidinosum I 37 a

— proprie dicitur quiescere in aliquo tanquam ad finem ultimum II 966 6^a, IV 725 b — large est quicumque amor non relativus II 966 6^a — nostra est cum indigentia et dependentia respectu fruibilis I 44 d. 12 — Qui indiget alio a se habet indigentiam *ibid.* 51 f. 6

— est actus voluntatis I 35 f. 1, 36 b — est potentiae concupisibilis I 37 a — non pertinet proprie ad omnes vires, vel specialiter ad rationem I 36 b, 37 4^a — Soli naturae rationalis est dispositio ad fructificationem III 37 f. 3

— est de bono delectabili I 36 f. 2 — Fruimur, quod sumus amantur et de quo sumus delectamur I 38 f. 2, 3 — Illo est fruendum, quod est propter se diligendum I 39 f. 1, 44 d. 12, III 642 a — Quia eo est fruendum, quod est per se appetendum I 40 arg. 4 — Illo est fruendum, quod quietat animae appetitum *ib.* f. 2 — Ultimo fine est fruendum propter se, aliis propter illum I 42 d. 43 — contingit se ipso et aliis I 44 d. 12 — aliquo dicitur aut sicut obiecto, aut sicut dispositivo II 885 3^a

— Deo proprie est fruendum I 38 b — Solo Deo est fruendum ut ultimo fine I 40 b sq. — recte non est nisi Deo I 249 b — Deus ipse est merces, qua fruendum est I 35 4^a *Vide* V. *Deus* 37 — In visione et fruitione Dei consistit perfectio meriti III 646 b — Dei est praemium substantiale III 387 f. 1 — non consistit in solo praemio caritatis III 593 6^a — complectitur visionem, dilectionem et tentionem, sed per appropriationem dicitur de tentione sive comprehensione IV 1009 b

— Fructio Dei est bonum creaturae, quod non potest haberi, nisi habeatur ipse Deus II 887 2^a — non desideratur recte propter se, sed propter Deum *ibid.* III 642 4^a

— Deo fruimur per virtutes elevantes potentias I 45 d. 46 — ponit actum, qui fit ab anima habilitata et adiuta et regulata per gratiam III 53 3^a — Gratia fructificationis non est nata esse in corpore vel

FUG

circā corpus II 45 4* — ponit habitum creatum, qui habilitat potentiam cognoscitivam *ibid.*

— praesupponit cognitionem per fidem vel per speciem et fruibile habitum per spem vel in re I 36 b sq., 2* — non est ex fide et spe nisi per caritatem I 37 4* — recta est in beatitudine I 38 f. 1 — per speculum et imperfecta erat in paradiso terrestri, plena est in caelo IV 544 d. 2

— Solus Deus se ipso perfecte fruitur I 44 d. 12 — Deus fruendo se diligit se et alii I 44 3*. 44 d. 12 — in Deo respicit bonitatem essentialē I 43 d. 7

— **Creaturis** licet frui, ut dicitur communiter tantum I 44 d. 44 — creatura non est peccatum mortale, nisi ibi ponatur ultimus finis II 966 6*. IV 726 b — Homine dicitur aliquis frui in Deo propter inhabitationem Dei I 44 d. 40 — Bonis spiritualibus fruendum est, quae coniuncta sunt fini I 40 b. 41 4*. 42 3*

FUGA — non dicit electionem IV 1038 2* *Vide V. Desiderium* — peccati imperative est a caritate, elicitive a timore IV 321 2* — mali est primus actus timoris III 766 b, 4* — Unus est modus fugiendi malum III 746 3*

FULGOR — est quoddam accidens sensibile-formae lucis circa corpus luminosum II 321 a, 2*, 3*. 322 6*. 328 b

FUNDAMENTUM — est prima pars aedificii IV 584 b — Fundamento non existente, nihil potest supraedificari IV 626 1* — vel dicitur locus, in quo aedificium stabilitur, vel illud, per quod res locatur et stabilitur in suo sustentaculo IV 583 a — aedificii materialis est deorsum, spiritualis est sursum *ibid.*

— aedificii spiritualis est Christus, quia in eo stabilitur IV 583 a — Christus est fundamentum immobile, sustentans omnem volentem sibi inniti III 675 5*

— Poenitentia ut virtus, quae primo requiritur in aedificatione spirituali, recte dicitur fundamentum IV 584 b — Poenitentia est fundamentum, in quantum removet fundamentum diaboli IV 582 f. 3. 583 a

FUNDUS — cui annexum est ius patronatus, licite venditur IV 658 d. 5

FURIA — non est in corpore, sed quaedam dispositio mala II 749 b

FURIOSUS — non utitur ratione IV 774 f. 1 — non meretur nec demeretur II 527 b. IV 774 f. 4 — secundum actum non habet

potestatem consentiendi IV 774 b. 775 3* — non potest suscipere Sacramentum IV 774 f. 4 — non potest poenitere nec generaliter nec specialiter IV 408 4* — qui nunquam habuit usum liberi arbitrii, potest baptizari sicut parvuli IV 401 4*. 775 4* — qui aliquando habuit usum rationis, non potest baptizari, nisi tunc voluerit IV 401 4* — Furia, quae est in habitu, in eo qui habet lucida intervalla non impedit matrimonium contrahendum, sed talis non deberet contrahere propter periculum IV 774 b — Matrimonium contractum in actu furiae non solvitur, sed non valet, nisi talis postmodum consentiat *ib.* 2* — in habitu et in actu nescit matrimonii officia complere *ib.* b, 4* — Furia consequens non impedit matrimonium *ib.* b

FURTUM — est contrectatio rei alienae, invito domino II 934 d. 2. III 835 d. 7. IV 463 b — est nocumentum proximi in rebus III 823 a — est simplex vel cum sacrilegio III 835 d. 7 — prohibetur in secunda tabula tum quoad opus, tum quoad concupiscentiam III 823 a. 824 7*, 8* — Fures iniusto titulo possident quae furantur III 413 d. 3 — Non licet furari a divite ad succurrendum pauperi II 933 d. 2

— non est malum nisi propter rerum appropriationem, quam tollit extrema necessitas III 864 4* — Divinum mandatum superveniens tollit malitiam a furto III 843 a. 844 4* — Deus cum Israelitis dispensavit, vel transtulit in eos dominium Aegyptiorum II 934 d. 2. IV 370 5* — Nemo potest resecare superflua aliena, nisi sit dominus vel iudex eius II 934 d. 2

FUTURUM — aliquo modo non ens est I 451 b. 753 a — in sui initio non est I 742 d. 4. II 494 f. 3. IV 249 b. 689 f. 2 — est ordinatum ad esse, ideo indiget producente I 754 a — desinit esse futurum, cum fit praesens III 683 f. 2 — Dictum de Deo significat durationem sine termino I 490 d. 5 — est in effectibus Dei, sed non circa ipsum III 513 3*

— Aliquid esse futurum vel significat eventum, vel tantum ordinem effectus ad causas II 426 d. 1 — Quaedam futura habent causam determinatam, et quidem vel fallibilem vel infallibilem, quaedam indeterminatam et fallibilem II 194 b — quoddam est, cuius Deus est tota causa, quoddam, cuius voluntas creata est tota causa non efficiens sed deficiens, quod-

GAU

dam, cuius Deus et creatura simul sunt causa I 670 a — Multa sunt futura contingenter a libero arbitrio et a casu et fortuna I 675 b *Vide V. Contingens*

— Verum de futuro nihil ponit circa subiectum pro praesenti I 675 3*. 679 6*. 709 b — In futuro quantum est ex parte rei contingentis, nulla est certitudo I 678 a — Verum contingens de futuro est immutabile, sed non necessarium, quia nihil actu ponit I 679 6*. 709 a, b

— Praescientia Dei connotat veritatem circa futurum I 678 b. 679 5*. 707 b. 723 d. 6 — Propositiones de futura ratione divinae praescientiae habent veritatem et necessitatem consequentiae I 675 a sq. *Vide V. Contingens* — Veritas cognitionis de futuro, quae causatur a re, dependet ex eventu I 678 b — Ordinatio futuri ad actum divinae cognitionis non est necessaria, sed contingens ratione connotati temporalis, et ideo praescitur contingenter I 678 b. 709 a. 723 d. 6. 840 b — Futuratio ut importat successionem temporis non est de ratione praescientiae, sed ut importat ordinem temporalis ad aeternum secundum consecutionem I 681 d. 2 — est aliquo modo causa divinae praescientiae secundum rationem inferendi et dicendi I 672 b *Vide V. Praescientia* de causalitate respectu futurorum.

— non possunt naturaliter praesciri certitudinaliter, sed coniectura ex praesentibus signis, vel ex memoria praeteritorum II 495 4*. III 729 d. 2 — quae habent causam determinatam, possunt cognosci, secundum quod sunt in causa, certitudinaliter vel fallibiliter II 494 b — Per motus caelorum cognoscuntur futura, quorum sunt quodam modo causa, vel etiam eorum quae per ea praesignat divina providentia, non vero aliorum, quae sunt a libero arbitrio II 369 a *Vide V. Contingens* — aliqua possunt praevideri ex dispositione corporis, vel ex sollicitudine mentis, vel ex interna illustratione II 495 3*. IV 1048 2* *Vide V. Somnium* — Cognitio futurorum non est animae naturalis, sed per infusionem III 491 b — Cognitio futurorum contingentium per revelationem aliter est a Verbo, aliter in Verbo II 429 d. 2

— sunt expectanda III 576 b — Respectu futurorum expectandorum anima ordinatur speciali virtute III 557 2*

G

GABAONITAE — multiplices ratione reservati fuerunt, ut servirent filiis Israel III 880 1*

GABRIEL — creditur esse de ordine Archangelorum et dicitur esse summus Angelorum non ratione naturae, sed ut nuntius ad exteriora III 58 b

GAUDIUM — est in anima ut subiecto IV 1005 a — in gloria redundat in cor-

pus ratione coniunctionis III 629 a. 1005 b *Vide V. Beatitudo* — proprie pertinet ad voluntatem I 36 f. 4 — est in concupiscibili IV 323 arg. 3 — quia habet obiectum coniunctum, magis est in suscipiendo quam in agendo III 557 3*

— est ex coniunctione convenientis cum conveniente III 357 arg. 4 — surgit ex

complacentia rei praesentis III 560 4* — est de bono praesenti sub ratione boni convenientis III 575 arg. 3 — In gaudio est delectatio, quae respicit convenientiam III 577 3*

— Gaudere non contingit nisi de cognito IV 1049 f. 4 — Cum quis habet quod amat et desiderat, necessario gaudet

GEH

IV 343 d. 7 — est ubicumque est desiderii completio II 285 arg. 4 — Cum quis elongatur a malo, gaudet IV 384 1* — potest esse de dolore ut materia III 356 b, 2*, 3* — opponitur dolori III 355 arg. 2 *Vide V. Dolor et V. Contritio* in principio — est maius vel minus extensive vel intensive II 286 a. IV 951 d. 1. 1011 1* — potest dici maius aut ratione obiecti, aut ratione habitus, aut ratione extensionis, aut ratione intensionis IV 1012 b — Ad quantitatem gaudii concurrunt virtus dilectionis, quae facit gaudere, et materia, de qua est III 694 3*

— est in omnibus virtutibus ratione complacentiae tum in actu tum in obiecto III 560 4* *Vide V. Delectatio* — est conservativum omnium virtutum, maxime quae consistunt circa poenitentiam IV 400 d. 10 — computatur inter fructus III 747 6*

— est de essentia beatitudinis II 285 arg. 2. IV 1005 b. 1012 b — de bono increato est praemium substantiale; de bono creato proprio vel alieno est praemium accidentale II 286 a. IV 951 d. 1. 1005 a — est commune Beatis IV 757 b — est par non intensive, sed extensive IV 1011 2*. 1013 a — est differens secundum claritatem cognitionis IV 1010 f. 2. 1011 1* — Licet in gloria sit commune gaudium, tamen qui habet maiorem caritatem plus gaudet de bono alterius minus perfecti quam ille de suo III 694 3*. IV 1011 4* — In gloria aliquis habebit gaudium speciale de aliquo quem convertit, non tamen maiorem dilectionem ad illum III 694 4*

— substantiale non potest crescere in Beatis II 286 a sq. IV 951 d. 1. 1012 b — accidentale potest crescere non solum extensive, sed etiam intensive II 286 a sq. — Beatorum crescit extensive, secundum quod plures salvantur *ib.* a. IV 951 d. 1. 1012 b *Vide V. Beatitudo* in fine — resumto corpore non augetur in anima intensive nisi per accidens, in quantum intensius movetur, ablato appetitu retardante IV 951 d. 5. 1013 a

GEHON — fluvius paradisi interpretatur arena et significat res mundanas quantum ad numerositatem I 3 a

GEMINATIO — est circa dici et non circa esse, aut circa esse et non circa dici, aut circa utrumque I 247 b sq.

GEMINI — interdum ex similitudine complexionis similes eventus sortiuntur, potius quam propter identitatem constellationis II 364 a — In statu naturae institutae secundum aliquos semper nascerentur gemelli II 487 3*

GEMITUS — est actus affectionis II 908 f. 4 — est actus synderesis IV 325 1*

GENEALOGIA — describitur per viros IV 710 a

GENERATIO — 1 *Productio* 2 *Similis* 3 *Plures modi* 4 *Substantiae* — *Secundum naturam* 5 *De substantia* 6 *Conditiones ex parte generantis et geniti* 7 *Mutatio* 8 *Subiectum et agens* 9 *Terminus* 10 *Distinctio suppositorum et essentiae*

(1)

11 *Qualis in Deo* 12 *in Deo comparata inferiori* 13 *Sine mutatione* 14 *Terminus et distinctio* 15 *Proprietas Patris* 16 *Potentia generandi* 17 *comparata ad spirationem* 18 *temporalis Filii*

19 *Ratio generationis in creaturis* 20 *Potentia generativa* 21 *Materia subiecta* 22 *Actus et terminus* 23 *Agens specificum et universale* — *Generatio aequivoca* 24 *Humana* 25 *In statu innocentiae* 26 *Deordinatio et corruptio in generante et genito* 27 *Spiritualis* — *Generationes successivae*

1 — importat productionem vel passive emanationem I 468 b — est emanatio vera et propria I 236 a — Prima ratio producendi est generatio I 470 b. II 406 2* — Prima et summa ratio communicandi naturam est in generatione I 180 f. 4 — dicit primam emanationem I 503 a — dupliciter potest significari, vel ut dicit emanationem, vel simul modum emanandi I 538 b — Generare in divinis significat generationem simpliciter, ut dicit emanationem *ibid.*

— dicit originem et habitudinem, sed proprietantum originem I 458 a. 468 b. 469 b — Generare est agere et actio virtutis generativae III 110 f. 3 — dicit actionem et productionem III 194 1*, 4* — Generari dicit innovationem IV 251 b — est aliquid medium inter generantem et generatum, natura praecedens terminum II 34 b — Secundum rationem intelligendi generari est prius quam esse I 458 a. 468 f. 2. 469 b — secundum rationem intelligendi praecedit filiationem I 469 f. 2, b

2 — Generare de sua propria ratione est simile sibi in substantia et natura producere I 117 arg. 4. 134 arg. 2. 181 a. 233 arg. 2. III 196 a — est productio similis in natura I 97 f. 2. 183 a. II 451 arg. 4 — Per naturam generans generat sibi similem IV 914 f. 3 — est secundum similitudinem per convenientiam in natura et forma III 101 a, 2*. 196 a — est emanatio secundum conformitatem naturae I 181 a. III 195 f. 4 — est emanatio per modum perfectae assimilationis I 236 a — Genitum assimilatur generanti in eo quod inest ei, secundum quod generat IV 861 4*

— est consimilis in specie II 15 arg. 3. 219 f. 4 — Generare et generari est eiusdem specie III 188 f. 4 — Genitus est eiusdem speciei cum generante in generatione univoca III 48 f. 2 — Idem specie generatur propter vim datam naturae ad producendum sui simile II 443 5* — Plura, quae generantur ab eodem secundum generationem univocam, sunt eiusdem speciei III 763 4*

— univoca est similis ex simili, aequivoca est rei dissimilis I 651 d. 5. III 894 b — Genitum debet assimilari generanti in generatione univoca, non in eo quod est ab aliquo per quandam dispositionem III 570 4* — In generatione aequivoca non est conformitas in forma ultima II 340 6*

3 — Maxima conformitas generati ad generantem est in generatione verbi I 190 d. 7 — In generatione viventis a vivente est maxima aequalitas *ibid.* — est productio

GEN (4)

similis vel per impressionem suae similitudinis in alio, vel per eductionem speciei consimilis ab alio, vel per productionem de se ipso I 181 a — Duodecim modi generationis in creaturis I 244 d. 8 — Duplex modus generandi pro generabili vivente vegetabili et sensibili I 353 d. 10

4 — est ratio communicandi substantiam sive naturam I 118 f. 4. 119 1* — est motus ad substantiam I 116 arg. 1. 180 arg. 2. 232 arg. 1 — de sua ratione communi ad substantiam terminatur I 117 a — Omnis productio substantiae vel substantiae similis in inferioribus fit per virtutem naturalem et est generatio I 233 4* — In creatis aut raro aut nunquam procedit aliqua hypostasis nisi per generationem I 234 a

— In divinis productio non est generatio, nisi quae est per modum fecunditatis naturae I 233 1* — est emanatio secundum modum fecunditatis naturae I 128 3*. 232 f. 2. 236 a, 2* — quantum est de se, est exitus naturalis sive per modum naturae I 127 f. 3. 128 a — dicit productionem alicuius per modum naturae et deductionem rei in esse III 118 d. 6 — est a natura operante per modum naturae II 202 a — naturalis est ea, in qua natura est vere agens et producit sibi simile per virtutem propriam II 728 b — naturalis non excludit voluntatem concomitantem I 128 a, 1*, 4*. III 196 2*

5 — vera est de substantia generantis II 730 b. 731 a. IV 847 f. 3 — Omne, quod generatur, est de substantia generantis I 117 f. 3. 184 f. 4. 189 d. 3 — Proles est de veritate generantis II 730 b sq. — Generans transmittit in prolem omne illud, quod est de veritate naturae suae, quando generat sine errore naturae IV 914 f. 3

— Generans creatum non potest producere alium ex se toto, sed partem substantiae transmittendo et decidendo I 181 a sq. — Generans dat generato partem substantiae suae I 352 d. 9. II 479 f. 4 — Per generationem corpora naturalia fiunt ex substantia generantis cum materia addita II 728 b — Generans non dat se totum, sed partem sui, nec omne, quod dat, est ei radicale, sed etiam aliquid additum radicali II 732 4* — Genitus non trahit totam substantiam suam a generante, sed aliquam partem, ex qua totum corpus fabricatur *ibid.*, b 735 b — non est secundum totum, sed aliquid praexigitur de generando II 35 4*

6 — est entis completi, quod habet materiam transmutabilem II 453 3* — quae fit per productionem ex parte, non potest esse circa substantiam invariabilem et incorruptibilem et simplicem, etiam creatam I 181 b. II 176 b — est in solis animatis, quae habent formam perfectam et corpus defectibile et restaurabile I 181 b — per productionem similis a simili est tantum in animatis *ib.* a — fit solum in vita animali, in qua potest fieri decisio et restauratio II 478 1* — In generante pars, quae deciditur, suppletur per restaurationem, in accipiente perficitur per augmentum et additionem I 352 d. 9

— Ex vivo per personam in non generatur vivens nisi per non vivam I 141 f. 2

— Generandi vis in inferioribus consumitur actum I 436 2* — Generandi potentia spectat ad completionem actum II 47 a — Generare est actus perfectio generantis I 440 6, 361 4* — Actus generandi est entis completi II 451 arg. 3 — est perfectio in creatura I 480 f. 3, 746 f. 2

— In creatura est perfectio a parte virtutis producentis, imperfectionem a parte subiecti materialis I 481 b — In inferioribus quod generatur est imperfectum I 487 1*, 190 d. 5 — De perfectione generationis est, ut generatum aspiciatur generanti I 484 f. 2

7 — In creaturis dicit emanationem per modum actionis sive mutationis I 483 a — Qui generat alium in substantia mutatur I 480 d. 3 — Qui incipit generari vel generare mutatur I 484 f. 4 — In creatis est mutatio et habet variationem coniunctam I 486 arg. 2, 181 b — In creatura habet adiunctam corruptionem et restaurationem I 482 arg. 3, 4, 181 b — In creatura fit per passionem et demutationem I 191 d. 10 — Generari in inferioribus significat per mutationem finem I 490 d. 5 — In creaturis dicit mutationem et sic ponit terminum initium I 483 1*

8 — est mutatio naturalis, quae exigit materiam et ens in potentia II 32 1* — naturalis est ex materiali principio, quod fuit prius sub una dispositione et nunc est sub alia II a — habet subiectum, quod est prius illam terminum, videtur est completa ipsa generatio, quae ideo est aliquid natura praecedens terminum et diversum ab alio secundum rem, sed non ens actu completum II 34 b. 33 1* — producit formam iam aliquo modo existentem in materia IV 889 a — Natura non producit essentiam formae, sed productam a Deo supponit eam prae ad actum perfectum adducit II 207 d. 3 — Natura operatur exterius respectu rationum seminalium et circa aliquod et ex alio, sed interius respectu passi et producendi *ibid.*

— in creaturis est a principio activo et passivo I 422 d. 10 — Natura de se sola non potest generare, sed ex conjunctione cum alio I 428 4* — est a duobus similibus, quorum unum est principium activum, aliud passivum I 232 f. 3, 239 d. 4 — dicitur de principio effectivo potius quam de susceptivo IV 327 1*

9 — Illud solum dicitur generari, ad quod generatio terminatur secundum productionem, non solum secundum intentionem I 417 b — A generatione potest denominari aliquid vel quod generatur, vel per eam habetur, vel eandem consequitur I 498 a

— per se terminatur ad suppositum I 417 f. 4, 419 1*, III 186 f. 1, 187 3* — per se et primum respicit personam, sed per consequens naturam III 188 b, 189 2*, 194 1* — Emanatio in unitate naturae non est nisi personae I 540 a — in divinis non terminatur ad substantiam vel essentiam,

sui ad personam I 417 b, 419 4, d. 1 — convenit personae ratione naturae, maxime in creatis III 134 4* — in inferioribus terminatur ad essentiam vel substantiam, quae multiplicatur, in divinis ad hypostasim I 233 3*, 236 3*, III 189 1*

— ut actio creaturae terminatur ad singulare I 417 f. 4 — Communis non generatur nisi in *hoc ib.* 3* — in creatis producit etiam substantiam communem in singularem *ib.* b, III 188 b — quantum ad productionem terminatur ad substantiam primam, quantum ad intentionem vero ad secundam sive naturam communem I 417 b

10 — Nihil se ipsum generat I 417 f. 1, 182 f. 1, 183 a, 358 b, 587 b, III 100 f. 3 — Omne, quod generatur, ab alio generatur I 417 f. 1 — Omne, quod generatur, habet principium a quo II f. 2 — Generare importat distinctionem I 411 f. 2, 413 3* *Vide V. Processio* — importat simul distinctionem cum convenientia I 413 1* — dicit convenientiam in natura et distinctionem in supposito I 483 a, III 102 f. 4

— distinguit supposita I 419 a, 1* — tacet discretionem personalem in natura humana III 40 b — In inferioribus distinguit supposita et per accidens etiam naturam communem I 419 1* — In generatione creata non tantum est personalis distinctio, sed etiam naturalis multiplicatio III 134 4* — multiplicat naturam ratione divisionis materialis, quia generans dat generato partem suae substantiae II 404 1*, 409 arg. 6 — In omni creatura generans est aliud a generato I 353 d. 11 — Essentia necessario plurificatur in generante et generato praeterquam in Deo I 665 d. 4

11 — ponenda est in divinis I 125 f. 3, 181 a — per prius est in Deo quam in creatura I 480 f. 1, 2 — Quia in Deo vera et perfecta et propria est fecunditas naturae, ideo veram et propriam habet generationem I 236 a — essentiam communicat actu plurificando ei supposita, ita ut sit una in pluribus I 418 f. 2, b s.p. 3* — in Deo est per productionem similis de simili, communicans eandem substantiam totum generato I 181 a sq. — in divinis est omnimodae perfectionis, sine imperfectione et variatione in natura *ib.* b. 494 d. 9, 40

— in divinis non dicit emanationem per modum actionis, sed relationis I 482 f. 3, 183 a, III 10 1* — in divinis non est motus, sed habitudo et relatio I 189 d. 3, 455 f. 3 — excludit omnem mutationem I 442 arg. 2 — In generatione Filii non solum manent natura communis et proprietates, sed etiam unitas essentiae sine diversitate et additione et separatione I 353 d. 11 — In divinis est de tota substantia generantis, et ibi nulla est mutatio I 241 d. 8 — In Deo non potest esse generatio, qua detur pars substantiae, quia ibi non est restauratio nec additio I 352 d. 9, 358 b — Filii habet in se perfectam conformitatem, coaeternitatem et aequalitatem I 190 d. 7

— Filii est secundum necessitatem immutabilitatis I 425 b sq. — Cum Deus communicat essentiam secundum natura-

lem fecunditatem, non dat ex mera liberalitate I 426 4*

12 — Fili est singularis nec habet omnino simile, quia est de tota substantia generantis I 241 d. 8 — Fili dicitur esse super naturam, in quantum est super naturam naturam III 197 d. 2 — aeterna est super omnem virtutem creaturae *ibid.* — Fili generatio nobis incomprehensibilis est I 191 d. 8 — divina intelligitur per generationem creatam I 487 1*, 490 d. 5

— Fili quantum ad conformitatem assimilatur generationi verbi, perfecte representantis illum, a quo est; quantum ad coaeternitatem egressui splendoris a luce; quantum ad realitatem generationi viventis ex vivente I 190 d. 7, 241 d. 8 — Filii generatio non est per modum generandi naturae vegetabilis vel sensibilis, sed per similitudinem omnino in natura indifferentem I 353 d. 10 — Principium generationis Filii est primum et pure actuale, nec potest transferri ad divina principium maternum I 122 d. 10, 213 f. 5

13 — Fili non importat mutationem II 32 7* — in divinis non dicit mutationem ex non ente, sed emanationem ab ente, unde non ponit initium I 485 1, 2* — In generatione Filii ab aeterno Filius aequo omnino se habet nunc et prius, quia ab aeterno processit ut nunc II 32 a — Deus semel genuit Filium in nunc aeternitatis invariabilis I 121 d. 8 — Pater semper generat I 486 arg. 1, 2, 4 — in divinis non potest incipere I 484 f. 4, 189 d. 3 — Fili est aeterna propter summam generantis fecunditatem et summam generati aequalitatem et propter summam utriusque actualitatem I 484 f. 4, 2, 485 a, 488 d. 3 — Fili ab aeterno est perfecta, sed semper durat et est interminata respectu designationis I 486 arg. 3, 487 a

14 — importat relationem et distinctionem circa subiectum I 411 f. 4, 2, 413 3*, 417 f. 1, 2, 419 4*, d. 1, 420 d. 2 — Generare, cum non importet subiectum, ponit rem suam circa id, de quo dicitur et distinctionem circa illud I 413 3*, 468 2* — Aliqua per generationem dicuntur dari, quae non dicuntur generari, sicut essentia et spiratio data Filio I 227 d. 2

— Essentia non generatur, sed per generationem habetur I 419 4*, 334 d. 2 — Generari importat distinctionem, quae nullo modo convenit naturae III 124 5* — non est essentiae, sed suppositi I 98 1* — Essentia non generat essentiam *ibid.* — Essentia non dicitur generare nec generari I 417 3* — ut actio et ut passio dicitur in supposito et respectu suppositi I 483 a — Essentia non dicitur generari, quia importaretur generatio et distinctio circa essentiam I 468 2* *Vide V. Essentia* — Divina natura in Christo non est nata, quia divina natura non est multiplicata, sed eadem in generante et genito III 189 4*

— Deus recte dicitur generare Deum I 98 a, 117 3* — Deus non dicitur generare se ipsum I 100 b, 104 d. 2 — Pater dicitur genuisse alterum se I 100 b, 406 d. 7

— Inter divinas personas generatio facit distinctionem realem, non rationis tantum I 183 a — dicit distinctionem in persona cum unitate essentiae I 100 b — Generare et generari dicunt relationem per modum actionis et passionis, et ideo in supposito et respectu suppositi, et distinguunt supposita I 183 a — non distinguit substantiam, sed personam *ibid.* 334 d. 2 — In generatione divina generans a generato in substantia non separatur I 333 d. 11

15 — Generare dicit actionem personalem I 111 f. 3 — Generare est proprietas personae I 112 f. 4 — Generare in divinis non sequitur naturam simpliciter, sed naturam ut in persona I 136 2* — est proprietas Patris *ibid.* 451 f. 2. II 2 a — Generare est proprium Patris respectu personae Filii I 138 f. 3. 139 b. III 101 a — Generalias exprimit proprietatem personae quam nomen Patris I 468 a

— Secundum rationem intelligendi hypostasis praesupponitur generationi, sed non ut complete et actu distincta I 469 1* — Pater intelligitur generare ut persona distincta quodam modo per innascibilitatem *ibid.*, 3* — est potius ratio paternitatis quam e converso *ib.* b — passiva sicut se habet ad filiationem, ita activa ad paternitatem *ibid.* — In Patre potentia antecedit generationem secundum ordinem intelligendi I 564 f. 3

— convenit personae Patris ratione innascibilitatis I 471 b — activa in Patre est ratione fecunditatis, quam importat tum innascibilitas, tum paternitas aliter et aliter II 2 b — Propria ratio generationis est fecunditas *ibid.* — Emanatio personae a persona non est proprie diffusio nec attenditur secundum rationem bonitatis essentiae, sed fecunditatis in persona I 345 3*

— est ab uno in divinis I 235 f. 2. 236 a — non respicit tertium I 236 b — Per generationem procedit una sola persona, quia genitus aequalis generanti per omnia implet et imitatur ipsum II 40 4* — Per generationem perfecte totum datur uni, nec potest generari alter I 406 d. 8. 140 a *Vide V. Filius - Dei naturalis* — in divinis terminatur ad hypostasim, quae est imago I 233 3*. 236 a

16 — Potentia generandi iuxta aliquos dicit essentiale secundum respectum ad personam I 135 b sq. 137 1* — Potentia generandi de se videtur dicere ad aliquid I 136 a. 137 b — Potentia generandi non est aliud quam fecunditas potentiae, quae est proprium personae I 136 a. 137 b — Potentia generandi dicit essentiam ut in persona II 2 a

— Eadem est potentia generandi active et passive, sed sunt diversi modi in comparisonem ad alium ut principium vel principiatum, et proprietates distinctae secundum actus personales I 145 d. 6 — Ipsum gigni est a potentia Patris originaliter, in Filio est formaliter *ib.* d. 7 — Filius habet potentiam generandi passive et active dictam, non vero potentiam, qua ipse generet I 134 b. 136 1*. 137 2*. 140 4* —

In Filio est potentia passiva generandi ut idoneitas personae cum sua proprietate ad generari I 45 d. 7

— Pater non potest nec debet Filio communicare potentiam generandi I 139 b sq. 183 1* — Filius dicitur non posse generare negative, non privative, cum non habeat aptitudinem I 140 2* — Filius ut Verbum non potest generare aliud verbum I 139 f. 4 — Si Filius posset generare, posset non distingui a Patre I 138 f. 3. 139 b

17 — Sicut Filius distinguitur a Spiritu sancto, ita generatio a spiratione I 232 f. 4. 233 a — et spiratio differunt realiter, quamvis non essentialiter I 235 f. 4. 451 f. 5. 452 b — et spiratio differunt non tantum secundum modum dicendi, sed etiam secundum modum se habendi et originis I 235 b — et spiratio differunt se ipsis I 236 a — passiva non praedicatur in abstractione de spiratione I 227 d. 2 — Distinctionem generationis et spirationis credere, quod est, necessarium est ad salutem, sed scire, quo modo sit, pertinet ad praemium I 240 d. 5 — et creatio sunt idem in re I 112 2* *Vide V. Potentia*

— secundum ordinem originis prior est spiratione I 498 a — Fili ut sapientiae naturali ordine praecedit emanationem secundum voluntatem I 127 f. 4 — Secundum rationem intelligendi prior est emanatio Verbi quam Spiritus sancti I 213 2*. 225 b. 226 3*

18 — significat per modum actionis et ideo differt temporalis et aeterna III 194 1*, 4* — temporalis Filii est ab alio principio nec convenit ei secundum divinam naturam I 253 d. 4 — Pater dicitur genuisse Filium secundum generationem temporalem causaliter I 190 d. 6. III 118 d. 6

19 — est solum in iis creaturis, quae sunt de se corruptibiles I 180 arg. 3. 252 3*. II 103 arg. 2 — non est in iis quae non dicunt substantiam completam I 252 3* — Vis generativa data est rebus, ut perpetuentur in esse I 140 a. II 215 a. 444 arg. 3 — est in creatis ad conservationem speciei I 180 arg. 3. II 103 arg. 2. IV 662 b

— Virtus generativa data est homini ad proles multiplicationem et conservationem speciei II 484 a, 2* — est ad complementum et perfectionem civitatis supernae II 447 3*. 478 a, 3* — est ad complendum numerum sanctorum II 477 f. 2 — Vis generativa data est irrationabilibus ad perpetuanda corruptibilia in suo simili et ad universi decorem in decursu secundum ordinem et exigentiam ad res rationales II 478 3*

20 — est actus ipsius naturae III 188 f. 1 — est actus naturalis, cum quis generet similem in natura I 761 d. 5 — Vis generativa deservit naturae, personae vero ratione sensus adiuncti II 746 a

— est actus potentiae vegetativae II 219 arg. 4 — Potentia generativa est animae vegetabilis II 743 arg. 2 — Vis generativa principaliter respicit animam per

modum moventis et agentis, sed principaliter corpus tanquam illud, ex quo producit II 453 4* — Corpus formatur et organizatur virtute animae vegetabilis vel sensibilis, quae est in semine ut potentia activa, vel potius virtute animae generantis II 375 a — Vis generativa habet radicari in carne II 763 b — respicit decisionem carnis a carne II 764 a — est actus coniuncti II 219 f. 6. 489 d. 7

— dicit vim activam et cooperativam ad formam inducendam III 111 arg. 3 — Duo generant tanquam unum principium completum II 791 2* — Ex parte utriusque generantis est potentia activa, sed magis ex parte viri III 111 a sq. — Virtus generativa principaliter residet per se virum II 792 2* — Vir non dat novam potentiam, sed excitat et adjuvat potentiam feminae ad operationem III 114 2* — in virgine est mirabilis tum ex parte potentiae, tum ex parte actus *ib.* 3* — Generativa habet eandem vim in generante et generato II 790 3* *Vide V. Daemones 10*

21 — Potentia generativa potest in extrinsecam materiam agere et eam in se convertere II 728 f. 6. 731 a — Operatio generativae incipit, ubi cessat operatio nutritivae II 730 a — ex eo incipit, in quod terminatur corruptio II 439 arg. 6 — Praeparatio materiae per dispositiones accidentales indiget successione et tempore, receptio substantialis formae fit in instanti II 32 a — Ex eisdem unaquaeque res generatur, per quae in esse salvatur et promovetur III 721 f. 2

— fit se unum corpus tantum substantiam et rationem seminalem II 728 b. 730 b sq. — fit per aliquid radicale a parente tractum cum superfluo alimenti adiuncto, quod convertitur in veritatem naturae proles II 731 a sq., 2*, 4*. 732 3*, b — Virtus generativa et eius humiditas est ordinata ad aliud II 732 b — fit de superfluo residuitatis, quod est necessarium generativae ad conservationem speciei IV 848 3* — Probabiliter simul cum humiditate nutrimentali deciditur aliquid de humiditate radicali *ibid.* — In potentia generativa est simul humidum radicale et superfluum alimenti II 730 b sq. — Ad generationem concurrunt triplex spiritus et triplex calor II 219 f. 5 — Principaliter movens in generatione est semen virile II 486 a — non fit per carnem nisi conversam in humorem III 79 d. 3

22 — Actus generativae est seminis constitutio et seminis transfusio et commixtio II 226 a, 4*. 479 f. 4 — fit naturaliter per decisionem et commixtionem seminum II 479 f. 2, 4, b. III 112 2* — non fit nisi per conjunctionem sexuum II 477 f. 4, 4. 478 a. 479 b. 485 f. 2. IV 663 a — In generatione naturali sunt tres actus, qui habent ordinem tum naturae, tum temporis III 94 4* — Ex parte mulieris est conceptio, nutritio et partus III 195 f. 3

— Vis generativa multum conformatur accidentibus animae et imaginationibus

II 486 a — In natura lapsa non omnino subest virtuti animali sive imaginariae nec rationali *ib.* b — In natura lapsa virtus generativa multum pendet a dispositione membri et ab adiunctis alimenti, venti et temporis *ib.* a, sq. — Qualitas prolis genitae plus conformatur dispositioni virtutis generativae quam dispositioni voluntatis deliberativae II 764 6*

— respicit compositum, sed principaliter ratione formae II 199 4* — Generativa producit carnem secundum speciem II 735 b

23 — secundum nascentiam est univoca, vel aequivoca, quae est secundum putrefactionem I 241 d. 8 — Ad generationem per putrefactionem sufficit causa universalis sine agente particulari consimili in specie naturae II 215 a — per propagationem non fit a causa universali, nisi adiuvetur ab agente consimilis speciei *ibid.* — Per virtutem generativam fit corpus organicum, et anima sensibilis educitur de potentia per adiutorium corporis caelestis II 376 4* — per putrefactionem fit per potentiam activam latentem in terra adiutam et excitatam actione corporum caelestium *ibid.* — Generationes in inferioribus fiunt per influentiam luminis IV 493 d. 3 — Putrefactibilia maxime per virtutem supercaelestem generantur IV 1050 f. 4 *Vide supra* 5.

— Quaedam, quae habent organizationem incompletam, producuntur a natura per putrefactionem; quae vero habent organizationem completam non producuntur nisi per vim formativam influentem cum decisione seminis IV 893 4* — Animalia perfecta non generantur nisi per propagationem ex simili in specie, quia virtus productiva eorum maiori indiget actualitate, imperfectiora vero generantur per putrefactionem, sola virtute elementorum et corporum caelestium II 215 a. 375 a — Quae generantur per putrefactionem et commixtionem specierum non constituunt simpliciter novas species II 387 5*

24 — hominis ex homine est vera et naturalis II 730 b — in homine non est imperfectior quam in brutis II 743 5* — humana ordinatur ad productionem corporis tantum II 453 4*, 5* — Generativa operatur usque ad infusionem animae II 735 b. 742 a — In generatione hominis non producitur anima sensitiva a generante II 741 b sq. — Generari dicitur de toto homine, quia intentio naturae terminatur ad corpus ut perfectibile ab anima, licet anima creetur III 189 4* — Determinare de generatione hominis pertinet ad philosophum naturalem II 727 f. 4

25 — hominis ex homine fuisset in statu innocentiae II 478 a — prolis fuisset in qualibet coniunctione II 484 a — Vis generativa in statu innocentiae nec esset corrupta nec infecta II 483 a — si homo stetisset, esset sine libidine et foeditate II 478 2* — fuisset cum moderata delectatione, non quanta est nunc II 481 a sq.

26 — Virtus generativa in statu innocentiae erat subiecta rationi per vinculum ori-

ginalis iustitiae II 481 a sq. 484 a, 4* — Virtus generativa nunc maxime exivit rationis imperium et toto impetu se praecipitat in delectabile sibi oblatum propter defectum virtutis retardantis II 481 b. 484 2* — In actu generativae totaliter absorbetur ratio II 745 f. 4. IV 722 b — Generativa non subiacet imperio rationis II 745 f. 1 — subiacet imperio voluntatis quantum ad actum II 747 4*

— In opere virtutis generativae est maxime delectatio immoderata II 754 b — In generativa maxime viget sensus tactus II 480 arg. 3. 746 a. 747 4* — In generativa maxime viget concupiscentia II 745 f. 5. 746 b — In actu generativae est intensa delectatio propter virtutis incurvationem et inclinationem II 481 b — In generativa improbitas appetitus non est propter necessitatem naturae, sed propter corruptionis foeditatem II 746 2*

— Vis generativa inter omnes sensibiles maxime corrupta est et infecta per peccatum originale II 746 a — Corruptio naturae respicit generativam virtutem II 763 b. 764 6* — Generativa est corrupta et infecta corruptione vitiosa II 754 b — In potentia generativa est quaedam fontalis infectio, quae maxime inficit semen II 755 d. 2 — Infectio est maxime in vi generativa II 756 d. 3 — Corruptio sentitur in actu generativae virtutis et in illa residet principaliter II 750 6* — In vi generativa viget corruptio, quia delectatione et concupiscentia potest deordinari ratione sensus adiuncti II 745 2*. 746 a 4* *Vide V. Corruptio et V. Foeditas*

— In actu generativae est deordinatio IV 722 b — In actu generandi est deordinatio propter intensionem delectationis et absorptionem usus rationis II 481 f. 2, 3 — In actu generationis humanae semper est corruptio vitiosa, fere semper delectatio immoderata et frequenter etiam voluntas improba II 755 a. 756 d. 4 — In actu generativae est maior erubescencia II 745 f. 2 — eius actus indiget medicina, ut possit fieri sine peccato *ib.* f. 3

— Corruptio in vi generativa est causa transfundendi originalem culpam II 763 b. 764 a — Secundum carnalem generationem et concupiscentiam seminalem fit transfusio originalis peccati III 83 b — Per generationem secundum legem concupiscentiae inest proli concupiscentia et omnes poenalitates III 334 b — In generatione prolis corruptio non sequitur ratione coniunctionis naturalis, sed ratione corruptionis vitiosae seminis illi adiunctae II 720 2* — In generatione prolis infectae malum non praeponderat bono *ibid.* — In generantibus non est ulla culpa ob infectionem prolis *ibid.*

27 — spiritualis, propter quam est Sacramentum ordinis, et corporalis, propter quam est Sacramentum matrimonii, est necessaria Ecclesiae, sed prima est de principali intentione, secunda ex consequenti IV 59 d. 4 *Vide V. Regeneratio*

— Generationis successio debet procedere, non retrocedere IV 850 a — Gene-

rationes Sanctorum dicuntur, quia ex multis generationibus sunt collecti I 352 d. 5

GENITIVUS — semper importat aliquam habitudinem vel secundum rem vel secundum modum intelligendi I 596 d. 5 — denominatur ab habitudine principii, tamen etiam alias habitudines importat, ut possessionis I 217 d. 3 — in divinis non importat habitudinem nisi principii *ibid.* — importat originem vel subiectum I 562 1*. 567 d. 7 — importat habitudinem principii ad principium vel e converso, vel possidentis ad possessum, vel formae ad informatum, vel specificantis ad specificatum I 596 d. 5 — importat habitudinem informationis, aut causalitatis, aut correlationis I 333 a

— construitur in ratione principii, vel declarationis essentiae I 122 d. 9. 446 d. 2 — construitur subiective, vel ex vi declarationis essentiae I 374 b. 596 d. 5 — construitur in ratione possessionis, vel declarationis essentiae per modum formae, vel intransitive per modum specificantis I 94 d. 3 — habitudinem formae per modum declarationis non importat nisi cum termino abstracto et per alium genitivum determinato I 596 d. 5. 742 d. 2 — construitur transitive, ubi sunt diversa, non ubi est identitas IV 194 7*

GENOVEFA — ungebat oleo infirmos et curabat eos IV 596 arg. 6

GENTILES — non intelligebant Deum secundum nobilitatem divinam I 52 1*

GENUS — Nomen generis improprie dicitur in divinis, quia Deus in nullo genere est I 175 d. 4. 406 2* *Vide V. Deus* 41 — assimilatur Deo quantum ad rationem simplicitatis et incorruptibilitatis II 442 a

— masculinum dicit discretionem, neutrum confusionem III 465 d. 3 — masculinum importat quandam distinctionem, ideo respicit personam, sed neutrum propter indistinctionem respicit naturam I 187 d. 4 — neutrum importat quod dicit sub indistinctione, masculinum importat distinctionem et suppositum certum I 424 a sq. — masculinum dicit rationem producentis *ib.* b — Terminus generis masculini stat pro persona in partitivis terminis I 400 arg. 4 — masculinum dicit personam, neutrum naturam I 406 d. 9. III 465 d. 3 — masculinum in viro est ut dispositio, in lapide ut modus intelligendi solum I 463 d. 7

GEOMETRIA — eius subiectum triplex I 7 a sq. — Scientia de lineis est pars geometriae, de linea visuali est ei subalternata I 44 4*

GERUNDIUM — natum est determinare compositionem I 334 d. 2 — vel dicit convenientiam vel concomitantiam vel causam *ibid.* 698 d. 4

GIGANTES — nati fuerunt ope daemonum IV 935 d. 4

GLACIES — Aqua condensatur in glaciem ex frigore II 217 b

GLADIUS — tam materialis quam spiritualis est Ecclesiae IV 812 d. 4

GLORIA — Dei est finis principalior rerum conditarum II 44 b *Vide V. Deus* 59

GLO

et *V. Creatura-finis* — Omnis res semper est ad Dei gloriam II 44 f. 3 — Dei est finis, quem consequitur omnis natura *ib.* f. 4 — Dei est perfectissimus finis operis *ib.* f. 2 — Per res conditas gloria Dei non est augenda, sed manifestanda et communicanda *ib.* b — Ad Deum spectat quae-rere gloriam, non autem ad nos III 421 5* — Dei non debet alii communicari I 251 f. 5

— Opus, quod fit ad propriam gloriam, est ex contumelia Dei IV 357 a — inanis dicit appetitum dignitatis et excellentiae sicut superbia, vel appetitum laudis humanae II 977 d. 3

— *Beatorum* est divina influentia in anima II 660 a — inest animae a Deo et in comparatione ad Deum *ib.* 3* — est habitus infusus divinitus, non a nobis III 388 4* — reddit Deo acceptum II 659 f. 4 — est deiformitas I 852 b — dicit assimilationem perfectam animae ad Deum II 659 f. 3. IV 440 b — reddit animum per omnia deiformem et bonis omnibus abundantem III 750 b *Vide V* 289 b. 290 b sqq.

— omnem appetitum animae complebit et quietabit IV 884 a — dicit statum et quietem III 747 6* — In gloria est beatitudo semper praesens III 683 f. 2 — In gloria est perfecta abundantia et delectatio IV 1006 b — est vita animae II 660 f. 5 — In gloria est perfecta sanitas et novitas IV 3 b. 433 d. 4

— superaddit gratiae et ei additur, cum ipsam perducit ad complementum II 660 b — Multo maioris abundantiae est perfectio gloriae quam gratiae III 750 b — est gratia consummata IV 418 d. 7 — quae est praemium substantiale, est eadem cum gratia, quae vero consistit in stola corporis, est ab ea diversa II 660 3*

— servat naturam, sed tollit imperfectionem III 693 1* — Status gloriae excludit omnem imperfectionem culpae et poenae III 393 6* — excludit culpam et miseriam IV 440 b — non compatitur peccatum III 266 b. 388 f. 2 — auferendo radicem mali reddit impossibile ad malum II 835 5* — In statu gloriae impossibile est, liberum arbitrium peccare, et animam corpus deserere II 472 b — Per gloriam habetur libertas a miseria II 473 3* — secundum legem communem non compatitur miseriam III 357 4*

— est habitus in actu III 311 a, 2*, 3* *Vide V. Beatitudo.* — non est sine usu potentiarum II 642 f. 8 — In gloria omnes vires habent actus perfectos IV 4009 b — perveniens in animam undique et plene perficit eam secundum omnes virtutes III 793 a — In statu gloriae erunt dona et virtutes et beatitudines perfecte III 737 b. 750 b — In statu gloriae omnes operationes erunt perfectae, sed secundum genera operum aliae aliis priores et perfectiores III 750 2*

— Anima in statu gloriae est omnino a sarcina corporis absoluta, aut omnino habet corpus spirituale, quod nullo modo

impedit immediatam cognitionem Dei II 544 a. De gloria corporis vide *V. Corpus - Beatorum* et V 289 a, b sq. — redundat in sensus a parte superiori III 25 1* — In statu beatitudinis perfecta erit obedientia naturae respectu gloriae et perfecta conformitas voluntatis nostrae respectu divinae III 693 a — In gloria Beati sunt omnipotentes suae voluntatis, quia eorum virtus continuatur primae virtuti, unde dicitur regnum II 4 b — ei attribuitur actus regnandi II 660 a

— Per gloriam homo habet Deum perfecte in ratione quiescentis II 660 a — Per gloriam Deus dicitur habitare in homine, secundum quod homo per illam inhabitationem sublimatur et divina participat *ibid.* sq. *Vide V* 289 b — In gloria maxime diligitur Deus propter se et super omnia III 688 f. 2 — In gloria est confidentia per dotem tentionis III 685 5* *Vide V. Dotes* et *V. Fructio* et V 288 b sq. 289 b — In gloria est perfecta redundantia communis laetitiae III 693 a

— non desideratur propter se salva caritate III 642 4* — In gloria anima plus gaudet de gloria Dei quam de sua glorificatione II 45 4* — Glorificatio non est melior quam incarnatio Filii Dei, nisi intelligatur cum praesuppositione incarnationis, vel respectu alicuius personae specialis III 405 3*

— est accidentalis vel *substantialis* III 677 4* *Vide V* 288 b sq. et *V. Praemium.* — Quorundam cognitio est essentialis gloriae, non vero quorundam cognitio actualis III 314 a, 2*, 3*. 342 4*. 317 5* *Vide V. Cognitio - rerum in Verbo.* — augetur per visionem corporalem Christi quantum ad accidentale gaudium III 25 1* — quaedam accidentalis est in virginitate et innocentia baptismali III 677 1*, 4* *Vide V. Aureola.*

— sublimat oculum ad *videndum Deum* in forma propria IV 986 b. 987 3* *Vide V. Cognitio - per deiformitatem.* — In gloria non erit visio per speculum, quia non est necessaria scala, sed erit visio in speculo, quia Deus videbitur aperte in omnibus creaturis III 682 5* — In visione gloriae intellectus non potest dissentire a summi luminis claritate III 681 b — Gloriam repugnat aenigma et absentia rei in se IV 145 4* — Gloriam repugnat visio per speculum et in aenigmate III 496 1* — Fides repugnat statui gloriae *ibid.* 682 4* — Per adventum gloriae quod erat latens fit patens III 683 f. 4 — Per gloriam aliquid cognoscitur, quod prius cognosci non poterat, ob diversitatem status II 661 5*

— Per gloriae complementum fit intellectus deiformis II 50 a. III 687 a — In gloria potentia potest simul ad diversa converti et circa ea affici III 357 5* — ei non repugnat aliquid considerare nunc, quod non prius considerabatur III 341 a — Per gloriam creatura non potest iudicare simul et in actu de infinitis III 316 a *Vide V. Cognitio - rerum in Verbo* et *V. Deiformitas.*

GRA

— requirit *dispositionem* ex parte voluntatis II 247 6* — Deus non decrevit dare gloriam sine meritis, ut voluntas perveniat libere, sicut instituta erat ab initio IV 418 d. 7 *Vide V* 227 a — non debet dari sine praeviis meritis III 421 a. 814 4* — Creatura nata est pervenire ad praemium gloriae per merita gratiae III 387 arg. 5 — simpliciter cadit sub merito I 729 a. III 405 3* — datur per merita tanquam bonum laudabile II 532 f. 1. 699 3* — ut bonum laudabile non datur sine merito congrui II 134 4* — secundum quosdam non cadit sub merito de condigno II 667 a — debetur gratiae non ex necessitate, sed ex divina promissione *ibid.* sq. 668 3* — secundum diversos respectus cadit sub merito congrui et condigni II 667 a sq. *Vide V* 254 a — secundum aliquos Angeli meruerunt gloriam iam habitam II 662 4* — Ad gloriam pervenitur per ignominiam et humilitatem II 715 arg. 6

— Natura non elevatur ad gloriam, quantumcumque excellat, nisi mediante *gratia*, quae excedit terminum naturae III 408 arg. 4 — Per gratiam homo sufficienter disponitur ad gloriam, nec sine gratia potest sufficere natura II 469 b — Homo ordinatur ad gloriam per gratiam I 722 d. 1 — sine gratia non potest dari IV 43 a — est quasi accidentalis in omnibus et per modum acquisitionis III 388 3* — Inter gratiam et gloriam non cadit dispositio media IV 139 arg. 5. 140 b — potest esse simul cum gratia, vel ei succedere secundum alium statum II 660 b

— quodam modo commensuratur gratiae II 667 a — erit secundum quantitatem gratiae IV 899 a — perficit capacitatem naturae non simpliciter, sed secundum quod exigit gratia II 247 5* — Homo, qui maioris beatitudinis capax erat, cum non ex totis viribus se disponit ad gratiam, minorem assequitur gloriam quam alius minoris capacitatis, qui magis se disponit *ib.* 6*

— non debuit dari nisi satisfactione soluta III 393 6* — posset esse sine incarnatione Filii Dei III 405 2* — non potest sperari ab homine IV 432 d. 4

— animae Sanctis datur post mortem IV 557 f. 3. 558 a, 3* — animae non differtur, sed gloria corporis danda est omnibus simul IV 887 a — consummatur, cum suscipitur in anima et in corpore IV 558 2*, 3* — consummatur in reunionem animae cum corpore post resurrectionem IV 884 a. 951 d. 4 *Vide V* 289 b — dicitur plena quantum ad numerum electorum, aut quantum ad perceptionem aeternorum bonorum III 34 d. 1 — non consummatur omnino ante ultimum iudicium et complementum Ierusalem IV 886 f. 4 — non dependet a loco, quia est a Deo, qui ubique est IV 942 b — Unus est locus gloriae, quia caritas, quae meretur gloriam, est unius speciei IV 941 b

GLUTEN — est humiditas complexionalis in membris IV 908 a

GRADUS — dicit superpositionem vel loci vel dignitatis I 447 b — et ordo

differunt sicut punctum et unitas *ib.* a — de sui ratione tollit personarum aequalitatem et non est in divinis *ibid.* 552 d. 7 — bonitatis et nobilitatis non variant species, sed diversitatem specificam potius consequuntur II 50 a De gradibus prohibitis *vide V. Consanguinitas*

GRAECI — de origine personarum non sic sine intelligunt ut Latini I 211 b sq. 232 4*. 246 a. 542 1* — recentes negaverunt processionem Spiritus sancti a Filio I 212 a. 213 6*, 9* *Vide V* 371 12 — eorum ignorantia, superbia et pertinacia in neganda Spiritus sancti processione a Filio I 212 a — Graecorum frivolarum accusationes contra Latinos *ibid.* sq. — facti sunt haeretici et schismatici *ib.* a — male interpretando Scripturas sibi viam revelationis clausurunt *ibid.* — Graecorum antiquorum sapientia ad Latinos transit *ib.* b — non erant vocandi in concilium ad definiendam processionem Spiritus sancti a Filio *ibid.* — male defendunt, conficiendum esse in pane fermentato, tamen conficiunt IV 262 b — noluerunt se subicere legi caelibatus IV 804 3*. 805 b

GRAMMATICA — eius subiectum triplex I 7 a — Grammaticus considerat impositionem nominis I 740 b — Grammaticus respicit modum significandi *ibid.* III 437 5* — est unus habitus continens multos particulares IV 325 b

GRANUM — Ex grano mundo generatur granum cum paleis II 765 a

GRATIA 1 *Ratio nominis* — *Definitio* 2 *Donum creatum* 3 *Accidens* — *Habitus et actus* 4 *large et proprie sumta* 5 *Natura et gratia* 6 *infusa* — *a principio extrinseco* — *a solo Deo* 7 *gratuita* 8 *gratum faciens* 9 *Perfectio animae* — *vivificans* — *reformans et decorans* — *Lux spiritualis* 10 *assimilans Deo, reducens, uniens Deo* — *inhabitatio* 11 *Effectus in anima* 12 *eius cognitio* 13 *Subiectum* 14 *Unus habitus* — *Differentia ab aliis habitibus* 15 *Principium et forma virtutum* 16 *Meritum* 17 *Dispositio ad gloriam* 18 *Meritum respectu gratiae* 19 *Dispositio animae ad gratiam* 20 *Collatio gratiae a Deo* 21 *Mensura* — *Perfectio gratiae* 22 *Augmentum* 23 *Oppositum* 24 *Expulsio culpae per gratiam* 25 *Expulsio et corruptio gratiae* 26 *Necessitas* 27 *Gratia praeveniens et subsequens, operans et cooperans* 28 *Cooperatio liberi arbitrii* 29 *Gratia gratis data* 30 *Gratia unionis et capitis*.

1 — dicitur, tum quia datur ex mera liberalitate, tum quia gratum facit per assimilationem ad Deum, tum quia facit hominem gratis facere quae facit II 636 a — dicitur, quia gratificat II 643 b — Definitiones gratiae secundum diversas comparationes II 648 d. 2 — est forma a Deo gratis data sine meritis, gratum faciens habentem et opus eius bonum reddens *ibid.*

2 — Praeter donum increatum ut principium effectivum gratificationis, in anima est **donum creatum** ut principium informans II 635 a sqq., 2*. III 287 a — est donum

creatum, cum quo donum increatum datur I 250 a *Vide V* 252 a. 253 a — Donum gratiae creatum est habitus, quo donum increatum habemus, ita ut possimus eo frui I 250 2*. II 636 1* — qua Spiritus sanctus habitat in anima, est donum creatum III 276 f. 1 — animam informans et Deo conformans non potest esse nisi gratia creata *ib.* f. 2 — debet esse creata, ut animam possit informare ut perfectio et potentias habilitare ut qualitas III 277 a — creata magis ostendit naturae nostrae indigentiam II 635 b — divina aliquod donum ponit circa gratificatum II 631 b. 634 f. 3 — humana nihil ponit circa gratificatum II 631 4*. 632 5*

3 — creata est in genere **accidentis** II 638 a — Gratiae non congruit esse per se, quia non est substantia IV 47 4* — est in aliquo sicut in susceptivo I 246 3* — est in anima ut perfectio et accidens IV 46 f. 3 — est in homine ut accidens absolutum IV 340 4*

— est in anima ut **habitus** II 641 6*. 642 f. 3. 643 b — non solum est aliquis actus vel usus, sed habitus sive donum II 634 f. 3 — aliquando dicit habitum, aliquando effectum habitus II 654 1* — dicitur habitus, vel actus, vel status IV 420 5* — In Beatis est gratia fixa et gratia influens II 290 a — De gratia ut movente *vide infra 11*

4 — dicitur aliquis habitus gratis datus, vel gratuita Dei influentia II 239 a. 689 b — est influentia a Deo exiens et ad Deum reducens, vel dicit gratuitam Dei bonitatem III 53 a — dicit habitum creatum, vel aliquid gratuite datum, non consideratis meritis I 742 d. 2 — large dicit id quod gratis accipitur et est supra terminum naturae III 53 1*, 6* — dicitur adiutorium veniens a superiori, respectu eius quod est supra posse naturae I 461 9*, 10* — quae est adiutorium respectu *esse* simpliciter, non est habitus infusus vel datus, et est omnibus communis; ideo est gratia habens modum naturae *ib.* 9* — quae est adiutorium respectu *esse* perfecti, est specialis habitus divisus contra naturam et dicit aliquid de novo creatum *ibid.* — quae est habitus specialis aliquorum, est gratia per modum gratiae *ibid.* *Vide V* 253 b

— proprie dicitur habitus animam informans III 53 1*. 287 a — minus large dicitur quod superadditum est libero arbitrio ad rectitudinem disponens II 434 1* — communiter dicta comprehendit quidquid naturalibus et essentialibus rei est superadditum *ibid.* — largissime dicta comprehendit dona naturalia et gratuita II 669 b — minus communiter dicta comprehendit gratiam gratis datam et gratum facientem *ibid.* — stricte dicta comprehendit gratum facientem et gloriam II 670 a — strictissime nominat solum gratiam gratum facientem *ibid.* — secundum modum habendi Deum distinguitur a gloria solum secundum statum II 660 a — distinguitur a gloria non secundum essentiam, sed

secundum statum et diversam comparationem *ibid.* sq.

5 — Donum gratiae est ultra terminos omnis **naturae** II 696 6* — est perfectio superaddita naturae II 433 f. 1. 704 4* — Esse gratuitum est alterius generis quam esse naturale II 703 b — potentior est et excellentior quam natura III 657 arg. 5 — ubi deficit natura, supplet Dei gratuita influentia, ut desiderium naturae compleatur I 461 b. II 699 5* — Magis tenet rationem gratuiti quod est naturalibus superadditum, quam quod est naturaliter inditum II 703 f. 5 — excedit terminum naturae, et quanto magis excedit, tanto magis tenet rationem gratiae III 408 arg. 4 — et natura possunt dici de eadem re per comparationem ad diversa III 239 d. 3

— nulla est naturalis III 108 arg. 1 — non habet ortum a principiis naturae III 109 a — non potest in ulla creatura esse per naturam II 696 6* — Gratiam congruit dari post naturam II 703 b — supponit naturam et ordinabilitatem ad gratiam I 836 d. 7 — praesupponit naturam sicut accidens subiectum II 257 2* — Inter naturam et gratiam de congruo cadit dispositio media IV 440 b

— dicitur esse perfectio naturae, quia adiuvat, et quia excludit defectum naturalem II 555 3* — perficit naturam salvando quod est in ea per modum positionis, corrigendo et supplendo quod est ibi per modum corruptionis et privationis III 642 1*. 645 5*. 647 4* — perficit aptitudinem naturalem, quae est ad actum perfectionis, non imperfectionis IV 992 2* — salvat naturam, sed tollit imperfectionem III 691 3*

— naturam perficit et confirmat, non mutat II 184 f. 2 — non repugnat naturae nec naturam variat, sed potius conservat II 457 arg. 4 — naturam perficit et ei non repugnat nisi ut dicit defectum II 460 2* — auferens defectum naturae ei non opponitur II 184 2* — Quod obtinetur per gratiam non est contra naturam institutam II 50 a — Natura in quibusdam currit via consona cum gratia, in quibusdam via opposita, in quibusdam via disparata III 647 4* — non expellit naturalia III 761 2*

6 — est habitus **infusus** divinitus, non a nobis III 388 1* — est infusa III 497 f. 3 — gratum faciens et ad eam habilitans est donum infusum II 491 6* — non est in anima nisi per infusionem, cum elevet naturam supra se IV 429 3*

— non habet esse in anima per modum naturae, sed per modum habitus, nec ex principiis animae producit II 640 b — est quasi accidentaliter et per modum acquisitionis III 388 3* — non est in anima secundum se ipsam, sed secundum influentiam ab aliquo principio omnino diverso II 642 f. 7 — est in nobis non ex nobis, sed ex Deo II 699 3* — est habitus, qui descendit desursum, non habens ortum a potentia II 690 d. 4 — est accidens, quod habet ortum a Deo, non a subiecto IV 419 4* — non habet causam

GRA (6)

in subiecto II 640 f. 3 — est in anima per se in genere subiecti, sed in genere causae per accidens II 639 6* — in anima non habet causam, sed occasionem IV 47 6*

— Gratiam infundi non est aliud quam ipsam creari IV 428 f. 4. 425 f. 2. 426 3* — non est ex aliquo, sed ex nihilo II 207 d. 4 — simul creatur et est in anima IV 16 f. 3 — est in anima per continuum influxum Dei in animam; unde simul habet fieri et esse et factum esse I 486 b — non salvatur nisi ex continuatione influentiae a bonitate divina super faciem mentis nostrae II 644 5* — dependet a Deo, a quo est, et ab anima, in qua est *ib.* 2*. III 675 2* — non solum dependet ab eo in quo est, sed magis ab eo a quo est II 690 d. 4 — Infusio gratiae dicit ipsius productionem et per concomitantiam perfectionem subiecti IV 426 a, 3* — Infusio gratiae non est terminus iustificationis, sed eius informatio *ib.* 1*

— nata est immediate ab ipso Deo procedere II 644 3* — immediate a solo Deo datur I 252 f. 10. II 785 f. 3. IV 42 arg. 4 — Gratiam dare est potentiae infinitae I 252 f. 7. IV 428 f. 4, b. 473 f. 4 — est forma nobilis, quae non potest produci nisi a Deo I 252 1*. 253 7*, 8* — Deus solus est principium effectivum gratiae II 635 a sq. 636 2* — Deo soli convenit dare gratiam effective I 252 a — Solus Deus potest animae restituere bonum perditum, per gratiam IV 547 f. 3

— est a solo Deo ut immediate influente in animam I 251 f. 3. IV 46 f. 5. 428 b — est in anima a Deo ut praesente et influente et intime in ea operante II 227 4* — recipitur in anima per praesentiam agentis I 252 f. 8 — ab illo solo est, qui potest illabi animae *ibid.* IV 429 3*

— est totius Trinitatis effectus II 988 2* — Tota Trinitas dat gratiam III 238 a, 1* — omnis, quantum est de se, aequaliter respicit tres personas ut totius Trinitatis effectus III 52 f. 4. 53 a — appropriatur Spiritui sancto IV 439 b — dispensatur a Spiritu sancto vel a tota Trinitate I 272 f. 1. IV 646 3*

— Solus Deus dat gratiam per modum impartientis, Christus ut homo per modum praeparantis III 284 b — a solo Deo habet infundi, nihilominus Christus per suam passionem potuit eam nobis promereri III 401 3* — ab homine potest impetrari, sed non dari IV 474 3* — potest dari ab aliquo homine vel ut praeparante per Sacramenta vel documenta, vel ut impetrante vel merente, sed non ut a producente I 252 a. IV 428 b — infunditur per ministerium et verbum humanum III 58 a

— Divina virtus assistens Sacramentis creat gratiam II 474 d. 4 — non est in Sacramentis ut in vase materialiter IV 47 a, 4*, 7* — oritur a fonte aeterno et hauritur mediantibus Sacramentis *ib.* a — non potest transferri de subiecto in subiectum II 785 f. 3. III 292 d. 3. IV 46 f. 2 — improprie potest dici transferri de uno in alium I 335 d. 6

(7)

7 — Donum gratiae est mere **gratuitum** II 662 1*. 703 f. 5 — est donum ita gratuitum, quod non redditur meritis II 694 d. 2 — hominis non est mere gratuita *ibid.* — quae est ex meritis, non est gratia II 457 f. 5. 662 b. III 407 arg. 3, b — est, quia sine meritis datur I 729 f. 4 — Maxime habet rationem gratiae quod nullis meritis sufficientibus praevenitur III 280 5* — gratum faciens non potest nisi gratis dari IV 646 1* — nullo modo potest nec debet esse ingrata, sed ita dari, ut reputetur esse gratis data II 696 6*

— non oritur ex principiis subiecti nec a Deo exit de necessitate, sed sua mera benignitate II 636 a — est donum divinae misericordiae II 648 d. 2 — respicit Dei benignitatem et misericordiam III 583 d. 2 — In gratia est gratuita Dei condescensio et creaturae exaltatio ultra terminos naturae II 695 b — Deus mera liberalitate condescendit creaturae, cum praestat gratiam *ib.* f. 5 *Vide* V 245 b *Vide infra* 18

— est habitus specialis in his qui ad beatitudinem ordinantur I 461 9* — respicit bene esse et quod non est omnium, et ideo est habitus specialis aliquorum *ibid.* — Non omnes sunt idonei ad suscipiendam gratiam II 491 5* — Deus non subtrahit bonum naturae, sed gratiae *ibid.*

8 — dicitur **gratum faciens**, quia reddit hominem Deo acceptum I 299 a. II 434 1*. *Vide* V 253 a — dicitur gratum faciens, quia facit dignum vita aeterna IV 27 arg. 4 — sic hominem totum gratum facit, ut pro Deo et proximo totum velit gratis impendere II 636 a

— gratum faciens de se disponit ad maius bonum quam gratis data III 677 3* — gratum faciens est perfectior quam gratis data intensive, non semper extensive II 655 2* — gratum faciens aut facit gratum de non grato, aut magis gratum de grato IV 469 b, 1* *Vide infra* 22

— Gratiae est Deo acceptum reddere II 658 4*. III 598 4* — est ad hoc, quod faciat hominem Deo acceptum II 654 b — est habitus, qui Deo placet et placere facit IV 449 f. 2 — Illud quod facit Deo placere est gratia gratum faciens II 656 arg. 6 — Essentiale est gratiae appetere Deo placere et Deo adhaerere III 645 6* — est illud quo Deus animam acceptat et reputat gratam II 634 arg. 9 — Per bonitatem gratuitam anima fit Deo placita et accepta III 806 a — Ob gratiam Deus aliquem diligit et approbat II 630 f. 4 — est ratio acceptandi secundum veram et propriam sanctitatem, deiformitatem et venustatem II 696 a — Gratificatio est talis acceptatio, qua Deus reputat animam remuneratione dignam II 643 b — est ratio, qua anima acceptatur a Deo II 654 f. 3 *Vide* V. *Acceptatio* et V. *Deus* 59

— Deus non acceptat, nisi ipse det gratiam II 702 a — Sine dono gratiae naturae superadditae impossibile est placere Deo II 635 a. 695 f. 4 — Impossibile est, aliquem Deo placere sine gratia gratum faciente IV 353 b. V 245 b — Sola gratia

GRA (9)

gratum faciens facit Deo placere IV 547 f. 4 — Amici Dei non dicuntur sine gratia gratum faciente I 270 f. 2 — Sine gratia non est acceptatio creaturae rationalis II 695 b sq. — Creatura non potest esse accepta Deo sine gratia superaddita naturae II 696 6*

— facit animam Deo similem et acceptam III 287 a — facit Deo acceptabilem, quia conformem II 434 1* — dum hominem Deo conformat et assimilat, reddit ipsum Deo amicum et acceptum et placitum II 636 a — totum hominem reddit Deo acceptum et carum II 668 3* — facit animam gratam quantum ad se et quantum ad eius potentias III 793 a — gratum faciens secundum quantitatem suam et excellentiam reddit Deo gratam animam et eius potentias et habitus, et operationes meritorias III 803 a — quamvis uniformiter gratificet, dum tamen magis a Deo influitur et abundantius datur, magis gratificat IV 395 4*

9 — gratum faciens est id quod est superadditum libero arbitrio ut rectificans et complens et elevans II 434 1* — respicit animam et completionem et deiformitatem importat III 277 2* — est sicut actus et complementum, implens appetitum et capacitatem animae III 280 6*. 283 6* — adveniens informat naturam III 497 f. 2 — est quid divinum existens supra liberum arbitrium et supra naturale iudicium II 682 b — in quantum reddit acceptum Deo, est supra potestatem animae III 504 b — datur consentienti ut perficiens, et sic non est in potestate accipientis I 250 3* — dicit perfectionem respectu Dei acceptantis II 643 a

— Nihil est excellentius gratia nisi gloria II 666 f. 5 — est de bonis maximis II 695 f. 3 *Vide* V 458 4 — Dona gratuita sunt bona abstractiva, quia ordinant in finem III 630 b — est ars bene vivendi, qua utimur I 250 1* — est bona et perfecta ut ratio ordinandi II 638 1*. 639 5* — est nobilissima forma quantum ad esse secundum, sed quantum ad esse primum est accidens II 320 b — est perfectio animae non ratione sui tantum, sed quia unit bono increato II 638 1* — non est obiectum, quo fruendum est I 250 1* — non est perfectum donum sine dono increato *ibid.* — est donum primum et excellentissimum inter creata, quod complectitur totam bonitatem donantis II 658 2*

— Per gratiam est esse moris IV 42 f. 3 — gratum faciens dat esse spirituale IV 469 arg. 2 — est complementum animae non quantum ad esse primum, sed secundum II 638 b, 1*. 639 2* — est perfectio in esse secundo II 48 1* — dat vitam quantum ad esse secundum II 639 4*. 644 2*. 654 b. IV 4007 1* — est perfectio quantum ad esse secundum, quae non causatur ex principiis naturae, sed est supra naturam II 699 3*, 5* — gratum faciens respicit personam singularem III 425 b

— Est **vita** animae II 641 arg. 2 — est principium vitae in anima II 645 f. 5. 658 4* — gratum faciens vivificat animam II 633 arg. 2 — vivificat animam totam quoad actum primum III 598 3*. IV 342 d. 5 —

est illud quo Deus animam recreat II 633 arg. 4 — In adventu gratiae anima vivificatur IV 433 d. 4 — Deus non vivificat et illuminat animam nisi per donum gratiae II 675 f. 6 — est principium vitae et sanitatis spiritualis II 676 2* — est fundamentum vitae spiritualis IV 548 4* — in generatione spirituali habet habitudinem causae vel concomitantiae III 95 d. 3 — Homo dicitur mortuus vel vivus ratione gratiae susceptae vel amissae IV 340 4*

— **reparat** animam per modum informantis IV 12 1* — est imaginis reformatio II 644 4* — reformat imaginem primo quantum ad potentias, consequenter quantum ad substantiam II 644 4* — est una, quae reformat animam et eius potentias II 744 a — reformat animam tum venustando faciem ipsius animae, tum rectificando quamlibet potentiam respectu operationis suae III 801 4* — est animae rectificativa III 723 a — ut rectitudo superveniens naturae rectitudinem qualemcumque prius existentem in anima amplificat et confirmat *ibid.* — est rectitudo animae quantum ad iustitiam meritoriam II 455 a

— non habet rationem medicinae, sed virtutis naturalis IV 548 3* — est regimen sanitatis spiritualis *ibid.* — est sanitas mentis et delectatio cordis II 648 d. 2 — sanat animam V 367 11

— est quidam nitor animae ad conciliandum amorem II 648 d. 2 — est quidam habitus animam decorans II 637 f. 6 — removet interiorem deformitatem a facie animae et restituit decorem imaginis IV 547 1* — addit pulcritudinem supra animam, qua fit digna amore II 696 5* — desursum veniens naturam conservat, decorat, consummat II 239 a — reddit animam meliorem et pulcriorem et rectiorem II 828 f. 4

— gratum faciens ob sanctitatem nullo modo potest inquinari, ob conformitatem cum Deo nullo modo potest dissimilis fieri, ob venustatem nullo modo potest deformari II 696 a — est qualitas spiritualis, quae non videtur exterius IV 4049 arg. 2 — est forma simplex et deiformis et spiritualis I 252 f. 9 — est spiritualior ipsa anima *ibid.*

— in se considerata dicitur **lux**, in comparatione ad vim cognitivam pulcritudo animae IV 496 d. 4 — ut lux non tantum respicit intellectum, sed etiam affectum, vel totam animam *ib.* d. 3 — est quaedam influentia procedens a luce superna, quae semper habet coniunctionem cum sua origine II 646 a — est lumen spirituale, quod non est in anima per delationem, sed per illapsum agentis et omnimodam indistantiam I 252 2* — est lumen spirituale influens in animam a Deo ut sole spirituali II 636 a — est spiritualis influentia, quae mentem fonti lucis assimilat et conformat *ibid.*

10 — est essentialiter **similitudo** Dei I 852 3*. II 633 arg. 6. IV 140 a, b — conformatur Deo ut eius similitudo I 852 b — assimilatur Deo ut similitudo et donum

assimilativum II 639 2* — est deiformis I 252 4* — est qualitas, in qua anima similatur Deo II 238 a. 239 a. 405 a — facit animam deiformem III 287 b — conformat animam Deo ut eius similitudo animae inhaerens I 852 3* — assimilat Deo totam animam II 654 b — Per gratiam Sancti Deo conformantur et cari et similes ei fiunt I 387 d. 2 *Vide* V 245 b

— est ad hoc ordinata, ut ducat ad Deum II 667 a — necessaria est ad reducendum animam ad Deum II 695 f. 3 — immediate reducit ad Deum et reformat animam IV 16 f. 5 — In gratiae donatione anima perversa a perversitate mutatur et ad Deum immediate ordinatur I 252 6* — eius effectus est ordinatio rerum ad Deum per modum redeuntis I 648 b

— est in anima secundum conversionem eius ad Deum II 642 f. 6 — inest animae a Deo et in comparatione ad Deum II 660 3* — est habitus quidam et influentia, quae inest animae ad Deum conversae II 643 b — est in anima, cum habet faciem suam sive mentem conversam ad Deum II 640 f. 4. 641 2* — Anima est subiectum gratiae per conversionem sui ad Deum II 856 5* — non respicit naturam, secundum quod natura est, sed magis secundum quod ad Deum conversa est II 454 6* — superaddita naturae convertit animam ad Deum per habitus virtutum II 4 a

— est dispositio **uniens** animam cum Deo II 633 arg. 7. IV 449 f. 3 — immediate unit Deo I 252 f. 10 — unit Deo non ut habitus creatus, sed ut influentia secundum divinam praesentiam I 295 8* — unit cum Deo quantum ad cognitionem et amorem, non quantum ad esse primum II 636 7*. III 164 4* — non unit Deo unione naturali, sed voluntaria III 229 3* — unit Deo per conformitatem voluntatis III 462 a. 229 3*. 388 3* — hauritur per affectum amoris divini unientem caelestibus III 804 1*

— est divina influentia, per quam anima habet Deum, et Deus habitat in anima II 660 a — Per gratiam homo habet Deum in ratione tendentis secundum actum mendi *ibid.* — est causa disponens et adiuvans ad inhabitationem Dei in anima III 53 3* — Deus dicitur inhabitare per gratiam gratum facientem II 244 f. 3 — Per gratiam Deus dicitur habitare in anima, in quantum Deus homini condescendit, eum acceptat et sibi confoederat II 660 a sq.

— Per gratiam gratum facientem Deus est in homine secundum novum modum essendi, qui addit super inesse per naturam I 270 f. 4. IV 47 5* — Deus secundum modum essendi per gratiam non est in omnibus, sed in pluribus IV 221 b — Deus per gratiam est in omnibus Sanctis III 417 d. 4 — Propter effectum gratiae inhabitantis Deus specialiter dicitur esse cum Sanctis I 387 d. 2

— In gratia datur Spiritus sanctus I 246 3* — Sine gratia gratum faciente Spi-

ritus sanctus non dicitur habitare in homine I 270 f. 3 — Spiritus sanctus non dicitur dari, nisi cum datur gratia gratum faciens IV 168 f. 1. 327 6* — Per dona gratiae gratum facientis Filius vel Spiritus sanctus dicitur simpliciter habitare in anima, per dona gratiae gratis datae datur ad aliquod auxilium vel ad aliquem usum I 270 b. 271 3* *Vide* V. *Donum - gratiae.*

— gratum faciens facit sacrum IV 646 1* — elevat animam ultra statum naturae consecrando animam, ut sit templum Dei, assimilando, ut sit Dei filia, decorando, ut sit Dei sponsa II 696 a — Merito gratiae Deus traducit animam in sponsam II 455 a — facit matrimonium inter Deum et animam II 703 f. 4 — inhabitans facit filios adoptivos III 237 f. 3 — Per dona gratiae homo transfertur de potestate tenebrarum ad regnum Dei I 4 b

11 — est principium **motus** in anima II 645 f. 5 — respectu operis meritorii est principalis motrix *ib.* b — disponit liberum arbitrium ad motum ut pondus spirituale *ibid.* — movet liberum arbitrium sicut quaedam influentia procedens a Deo, movens ut instrumentum ratione coniunctionis cum Deo II 646 a, 3*, 4* — potest super liberum arbitrium I 254 f. 4 — non solum operatur ratione subiecti, in quo est, sed etiam ratione eius, a quo est, et non solum cum libero arbitrio, sed etiam in liberum arbitrium II 646 a — potest movere illud, in quo est, et supra se elevare ratione illius, a quo procedit II 690 d. 1

— Gratiae est animam supra se **elevare** II 634 arg. 10 — Gratiae assimilantis actus est sursum ducere, sicut eius origo est desursum descendere II 238 a — est quoddam spirituale pondus, per quod anima habet sursum tendere II 645 b — Beneficium gratiae elevat potentiam ad ea, ad quae erat et per se attingere non poterat II 188 3* — elevat potentiam supra se ad opera meritoria II 645 f. 3. III 723 a

— potest potentiam nobilitare ratione eius, a quo est II 690 d. 1 — oritur ab ente primo supremo per influentiam perfectam et ideo animam nobilitat iungendo eam et conformando ei quod est ipsa superius, et eandem consummat et quietat non solum ratione sui, sed ratione summi boni, a quo procedit II 638 b — animam quietat ratione eius cui immediate et inseparabiliter coniungit III 284 b — quamvis sit vanitas in quantum creatura, habet tamen animam stabilire ratione eius boni, a quo procedit et a quo non separatur nec recedit *ibid.* — Gratiae est animam stabilire in bono II 634 arg. 9 — illuminat animam II 633 arg. 5 — conformat Christo per ordinationem ad bonum quantum ad intellectum per fidem, quantum ad affectum per caritatem III 237 b — disponit et perficit actus animae, qui sunt in Deum, et etiam qui sunt in bonum creatum IV 1008 f. 2 — Novem gratiae effectus II 633 a. 635 a *Vide* V 252 a. 253 a

— format animam quantum ad affectum II 633 arg. 3 — perficit liberum

arbitrium quantum ad actum rationis et voluntatis IV 421 b. 429 4*. 430 a — In gratia est sensus cognitionis et motus affectionis II 289 b — secundum quod est in potentia intellectiva, affectiva et operativa, distinguitur gratia cogitationis, voluntatis et perfectionis II 669 a. 670 a — habet duplicem actum secundum intellectum et affectum et in illos exit median- tibus habitibus fidei et caritatis II 648 d. 2 — rectificat affectionem per caritatem et cognitivam per fidem II 725 b — secundum aliquos specialiter perficit voluntatem per se ipsam, nec differt ab ipsa caritate III 597 a

— ad motum liberi arbitrii se habet vel ut eliciens et imperans, vel ut adveni- ens IV 429 1* — respectu voluntatis se habet per modum excitantis, imperantis et regentis II 645 f. 1 — sanat affectum, ro- borat ad actum, servat a defectu II 690 b — cooperatur semper simul cum volun- tate *ibid.* — comparatur ad liberum arbi- trium ut sessor ad equum II 645 f. 2. III 723 a *Vide* V 255 b

— habet actum gratificandi per mo- dum informantis, per modum efficientis vero actum cooperandi et operandi II 644 1* — est continuo in actu suo II 643 a, 1*. 656 f. 3. III 596 f. 3 — est in suo actu continuo ut gratificans, sed non ut praeveniens et subsequens sive coope- rans et operans II 644 1* — Gratum fa- ciens non respicit opera exteriora, nisi mediantibus habitibus virtutum et dono- rum, vel sub ratione meriti II 655 2* — cooperatur libero arbitrio non secundum se, sed secundum quod est ordinativa vir- tutis II 658 3*

— natura prius creatur, quam expel- lat culpam et informet animam IV 419 4*. 425 f. 2. 426 a, 3* — prius natura infun- ditur, quam deleatur culpa IV 43 b. 426 a — Effectus positivi et privativi non sepa- rantur secundum rem nec secundum in- tellectum IV 43 b sq. — prius natura ha- bet rationem agentis quam informantis IV 419 4*. 426 1* — praecedit expulsionem culpae ut mundans, sed eam sequitur ut gratificans IV 426 2*. 429 1* — prius na- tura expellit culpam, quam perficiat ani- mam IV 419 4*. 426 a, 2*. 427 5* — prius natura expellit culpam, quam habilitat ad bonum IV 328 b, 5* *Vide infra* 28

— fortificat et facit mandata facilia IV 13 b — relevat et sustentat voluntatem pronam ad malum II 686 1*, 2* — gra- tum faciens revocat a malo et confirmat in bono IV 168 f. 2 — datur in iustificatione, ut non tantum faciat innocentem, sed etiam naturam debilitatam habilitet ad bonum IV 419 b, 3* — creata Deo assimilatur et ad bonas operationes et meritorias elevando habilitat III 277 a — delet peccatum et habilitat ad bonum IV 99 b — mundat animam et linit interius IV 29 d. 3 — respectu effectus proprii potentior est ad bonum quam culpa ad malum II 786 5*. IV 576 2* — Spiritus sancti est adiutorium praevalens omnibus et omnia vincens II

165 b — superabundans sublimat oculum ad videndum Deum in forma sua IV 986 b

— Anima sanatur gratia Sacramento- rum IV 433 d. 4 — sacramentalis reme- dium est contra malum III 237 b — sa- nativa datur infirmis per Sacramenta me- rito passionis Christi III 4 b — datur in Sacramentis ad diversos effectus, sed ma- xime ad morbum curandum III 737 b — sacramentalis aliquando datur sine Sacra- mento IV 174 3* — est navis, per quam homo transit super undas huius maris IV 328 d. 1 — baptismalis et poenitentiae re- cte dicitur tabula potius quam navis *ibid.*

— protegit a malo tentationis sive pu- gnae, liberat a malo persecutionis sive miseriae, extrahit a malo culpae, salvat a malo sequelae II 669 b — Per gratiam habetur libertas a culpa II 473 3* — gra- tum faciens facit liberum a culpa, gratia confirmationis liberum a miseria II 184 f. 4 — in statu plenitudinis excludit omne, quod est ex parte II 660 1* — Spiritus gra- tiae est spiritus libertatis III 759 arg. 2 *Vide infra* 25

— Una gratia potest in plures effectus II 654 1*. 655 4*, 5* — quamvis non va- rietur in se, movet tamen ad diversa ope- ra, tum ut instrumentum Dei, tum ratione variationis in libero arbitrio II 646 5* — in opus bonum et in actum determinatum movet mediante virtute II 656 f. 2. IV 319 a — non est per se potentiarum rectifi- catio II 658 6* — Perfectio vitae gratiae consistit in habitibus gratuitis et in imple- tione mandatorum III 469 a

12 — cognoscitur per fidem catholicam II 607 d. 4 *Vide* V 367 11 — cognoscitur ab intellectu excitato per aliquod donum gratis datum II 682 b. 683 2*, 3*. 689 a — in anima esse non cognoscitur certitudina- liter III 503 d. 4 — quantum ad accepta- tionem divinam non scitur certitudinaliter nisi per revelationem I 229 f. 4, a. 300 1*, 4* — De gratia in quantum gratuita nulla potest haberi experientia II 894 d. 1 — De gratia potest haberi certitudo per probabilem coniecturam III 567 1* — Ocu- lus noster spiritualis nescit distinguere inter lumen gratiae gratis datae et gratum fa- cientis I 299 b — gratum faciens per ex- perientiam non potest discerni a dono gra- tiae gratis datae III 504 a — innotescit nobis per actus fidei et caritatis II 648 d. 2 — Sancti aliquando experiendo co- gnoscunt gratiam II 635 b

13 — est in anima ut in proprio sub- iecto IV 17 6* — Sola anima de sui na- tura est perfectibilis per gratiam *ibid.* — directe respicit animam III 76 4* — ut qua- litas spiritualis est in homine solum ratione animae IV 1004 f. 3 — non est in sub- iecto corporali, sed nata est perficere ani- mam et in ea esse IV 17 4*, 7* — Non convenit omni creaturae, Deum esse in ea per inhabitantem gratiam *ib.* 5* — quodam modo redundat in carnem, cum spiritui dat auxilium, per quod praesidet carni II 763 b — existens in anima se- cundum partem rationalem, quando est

abundans, redundat in partem sensibilem et ipsam tranquillat IV 1006 a

— Anima est capax gratiae per hoc, quod est imago III 716 f. 3 — est in ani- ma secundum supremam potentiam II 642 f. 5 — secundum suam essentiam et com- plementum respicit partem superiorem et mentem III 282 2* — respicit proprie men- tem II 763 f. 2 — est in voluntate et in affectione II 405 a, b — inest animae primo secundum libertatem arbitrii II 639 f. 1. 642 f. 1, 4. 643 b — respicit vo- luntatem liberam, ut est libera II 701 2* — principaliter respicit arbitrii libertatem, quae est aequaliter in omnibus II 246 f. 5

— non respicit primo substantiam ani- mae et postea influit in potentias II 657 b. 744 a — respicit substantiam animae vel per proprietatem, vel tantum per appro- priationem II 643 a — non potest suscipi in anima, abstracta potentia II 642 f. 7, 8. 643 b. 644 5*. 744 b. IV 1006 b — inest animae per potentias, in quantum conti- nuantur ad substantiam II 643 a sq., 1*. 644 3*. 744 b. 792 5*. IV 1006 b

14 — In una anima **unam** tantum est po- nere gratiam gratum facientem II 654 a sq. 657 b. III 286 f. 1 — Per infusionem gratiae unius tota imago reformatur III 799 arg. 4 — una est in anima gratificans totam ani- mam, et tota tollitur unico peccato IV 28 a. 170 b — gratum faciens est una sola in anima et potentiis, faciens gratam animam et informans virtutes II 658 a. III 498 b — una est in omnibus viribus II 792 5* — una est in pluribus potentiis, quia uni Deo conformat IV 1007 a — Se- cundum aliquos est una, quia primo re- spicit animae essentiam II 744 a — Una est gratia gratum faciens ceteras virtutes informans III 802 f. 2. 803 b. 806 1* — una est, a qua omnes virtutes dicuntur esse gratitae II 657 b sq. — est unus habitus, in quo uniuntur omnes habitus virtutum II 654 f. 4 — gratum faciens non potest distingui secundum plures virtutes III 597 b

— Idem est habitus gratiae, sed di- versi usus et status II 244 4*. 254 3* — est lux, quae influit in totam animam ut radix omnium habituum gratuitorum et princi- pium omnis boni operis IV 496 d. 3 — simul gratificat animam et habitus existen- tes in illa III 806 b — una est, qua acce- ptatur anima et habitus et opera II 657 b — totam animam in se et in suis poten- tiis decorat *ibid.* — una est, quae facit esse filium Dei per adoptionem et amicum et sponsam III 770 d. 4

— conformiter se habet ad omnes vir- tutes III 793 a — est generalis et com- munis ad omnem virtutem III 596 f. 2 — non differt essentialiter in virtutibus et do- nis, sed est una, diversi autem habitus substrati IV 170 b — sacramentalis est eadem per essentiam ac gratia virtutum, sed differunt connotando diversos effectus et habitus substratos IV 27 b sq. 581 2* — sacramentalis addit effectum curationis super gratiam virtutum IV 28 b — quae datur in diversis Sacramentis, non differt

essentialiter, sed ex ordine ad diversos effectus IV 170 b

— a virtutibus gratuitis non differt sola ratione dicendi, sed est habitus ab eis diversus II 657 a sqq. *Vide V. Caritas - habitus.* — definitur fides cum dilectione, non essentialiter, sed per posterius et per effectum, vel per concomitantiam II 648 d. 2. 658 1*

15 — datur simul cum omnibus virtutibus III 793 a — Habens gratiam habet omnes virtutes III 792 b — Dona gratiae gratum facientis habent connexionem quantum ad habitus et quantum ad actus, qui perfectionis sunt II 705 a — superveniens secum fert omnes virtutes III 495 a — Omnes habitus gratuiti ortum habent a gratia et simul infunduntur III 740 b — Perfectio gratiae ratione suae dignitatis et eminentiae tribuit homini omnes habitus facientes ad integritatem iustitiae in statu viae III 750 b — Dona gratiae gratum facientis quantum ad habitus et actus, qui non habent annexam imperfectionem, sunt aequalia ante et post lapsum II 705 a sq. — Incendium caritatis non est nisi a gratia II 162 1* — Sine gratia non est dilectio caritatis II 696 3* — Caritas non est sine dono gratiae gratum facientis I 270 f. 4. II 680 a

— est origo virtutum ut causa sufficiens III 801 5* — ita sufficienter datur, quod omnes habitus gratuiti possunt ex ipsa oriri, libero arbitrio cooperante III 795 a — existens in anima carente habitibus virtutum, se habet quasi originale principium illorum et eos producit quantum ad esse primum III 498 b — dicitur aliquando simul infundi cum habitibus substratis virtutum, aliquando sine illis, cum tamen de se semper uniformiter infundatur III 500 6* — non secum fert in infusione omnes virtutes quantum ad ipsarum integritatem secundum materiale et formale III 496 4*. 498 a — non videtur esse principium virtutum, sicut animae substantia est principium potentiarum II 657 a sq.

— gratum faciens comparatur ad habitus virtutum quasi originale principium, vel solum ut informans quantum ad esse gratuitum III 498 b sq. 500 6* — informat habitus informes manentes in anima III 499 2* — format et vivificat habitus virtutum et eos facit Deo acceptos II 657 b — virtutum habitus substratos perficit et informat per suam praesidentiam et influentiam III 793 a — est omnium virtutum perfectiva in esse gratuito *ib.* 4* — Virtutes formantur a gratia, secundum quod sunt gratuita III 807 2* — format virtutes ad ultimum finem ordinando II 658 a, 5* — est essentielle virtutibus, prout sunt principium meriti III 499 5* — informat virtutes quantum ad bene esse III 598 1* — non facit unum per essentiam cum habitu virtutis, quem informat II 658 a — gratum faciens cum virtute informi non fit unum per essentiam, sed secundum quandam ordinationem et relationem III 499 a

— Perfectio habituum infusorum venit ex parte gratiae IV 114 b — ducit virtutes

politicas ad complementum, maxime concurrente assuefactione III 723 a — Gratia augmentata crescunt et ceterae virtutes III 804 4* — Secundum gratiae quantitatem est augmentum in virtutibus quantum ad rationem gratuiti IV 394 b. 395 3*, 4* — Omnes habitus gratuiti in anima ratione gratiae informantis sunt aequalis dignitatis et meriti III 742 b. 743 5*. 803 a

16 — usus gratiae est meritum II 652 a. III 388 1* — Gratiae primo competit opus meritorium facere II 658 4* — facit opus liberi arbitrii meritorium apud Deum II 654 b. III 803 b — motum liberi arbitrii ordinatum reddit meritorium II 157 f. 3, b — ordinatur ex condigno ad merendum I 729 b — disponit ad aliquid per modum necessitatis vel congruitatis III 280 5* — sufficienter praeparans facit mereri illud, ad quod praeparat, merito condigni III 106 f. 4 — Sine gratia apud Deum nemo potest mereri merito condigni II 691 d. 2 — Liberum arbitrium in bono opere non potest proficere ad meritum nisi per gratiae adiutorium II 557 3*, 4* *Vide V* 366 7

— In gratia est iustitia meritoria, quam acceptat summus iudex ad retributionem aeternam II 155 a — necessaria est ad iustitiam, quae sit meritoria *ib.* 4* — Merito gratiae opera sunt Deo amabilia *ib.* a — Sine gratia opera non sunt meritoria et Deo placita *ibid.* — Sine gratia ipsa opera laudabilia vana sunt II 607 d. 4 — Quod reddit Deo acceptum non potest esse sine gratia III 276 f. 3 — Sine gratia Deus nihil acceptat in operibus nostris II 691 d. 2 — necessaria est, ut Deus aliquod opus acceptet ad retributionem II 698 b — gratum faciens necessaria est ad faciendum opus meritorium, quod ordinatur in finem II 689 a — necessaria est ad omne opus, quod aliquo modo est ordinatum ad assequendam beatitudinem *ibid.* sq. — praeveniens voluntatem requiritur in bonis meritoriis II 863 6* — est fundamentum satisfactionis II 785 f. 3. V 245 b — Dona gratuita efficaciora nunc sunt ad merendum, quam ante lapsum ratione difficultatis, non vero ratione promptitudinis voluntatis II 707 a sq. — in statu naturae institutae necessaria erat ad merendum, sed magis in statu naturae lapsae II 698 b sq.

17 — Per gratiam homo habet pervenire ad unum et summum Bonum II 654 b — Creatura rationalis non potest pervenire ad suum finem, qui est supra naturam, absque dono gratiae II 699 4* — superaddita naturae est principium salutis, ut totum Deo tribuatur II 696 a — Sine dono gratiae in nulla lege contingit ad salutem pervenire III 541 5* — gratum faciens est dispositio sufficiens ad salutem IV 106 f. 3 — Exsistens in gratia ex ipsa prima gratia potest pervenire ad salutem III 794 f. 4

— Usus gratiae ordinatur ad merendam gloriam II 662 2* — Absque gratia gratum faciente non potest esse Dei ami-

cus et mereri regnum aeternum II 678 b. 679 f. 3. 680 f. 4 — Non debetur corona gloriae nisi ei qui habet gratiam gratum facientem II 678 f. 4 — singularis habet ordinationem ad hoc, ut faciat hominem mereri summam beatitudinem III 426 3* — ordinatur ad merendam gloriam, non gratiam primam vel praedestinationem I 730 6* — disponit ad fruitionem Dei III 53 3*. 280 4* — meretur etiam carnis glorificationem II 786 5* — gratis data potest mereri gloriam de congruo II 667 a

— ordinatur ad gloriam sicut dispositio II 156 f. 3. III 388 1* — immediate per se disponit ad gloriam IV 139 arg. 5 — est ultima dispositio ad gloriam IV 16 f. 1 — sufficientem dispositionem ponit in viatore ad obtinendam gloriam II 668 3* — est dispositio velut necessaria ad gloriam IV 132 d. 4 — habet commensurationem ad gloriam secundum proportionabilitatem, quamvis illa excedat II 667 b. 668 b

— facit habentem dignum gloria II 134 4* — Gratia gratum faciente efficitur quis dignus superna beatitudine II 630 f. 3 — in quantum facit acceptum, sufficit ad meritum vitae aeternae III 26 4* — in quantum est supra naturam, est medium assequendi beatitudinem aeternam II 698 b — aequivalet beatitudini secundum divinam aestimationem I 294 2* — est principium operis meritorii merito condigni respectu gloriae II 667 a sq. 668 2*, 3*

— est similitudo gloriae II 648 d. 2 — est media inter naturam et gloriam IV 16 f. 1 — inchoatur in statu viae, consummatur in statu gloriae II 660 b — patriae adaequatur gratiae viae II 666 f. 2 — Lumen gratiae gratum facientis non habet per gloriam evacuari, sed potius consummari III 682 4*, 6*

— non repugnat gloriae II 660 f. 5 — potest esse simul cum gloria *ib.* b — naturaliter praecedat gloriam ut dispositio ad illam II 156 f. 3. 157 b — praecedat gloriam tempore, vel solum natura III 388 b, 1*. 389 4* — Angeli simul habuerunt gratiam et gloriam II 157 b. III 389 4* — in homine praecedat gloriam II 703 f. 3 — Homo sic conditus est, ut longe ante gloriam habeat gratiam II 701 4*

18 — datur ex mera liberalitate, nulla cogente creaturae necessitate II 636 a — et eius usus est donum gratuitum II 662 f. 3 — Usus gratiae sequitur donum gratuitum II 663 3* — Usus gratiae praesupponit gratiam tanquam fundamentum et originem II 662 b, 2*

— Nemo sibi ipsi potest impetrare gratiam de condigno I 729 4* — non potest cadere sub merito II 157 f. 5. III 105 3*. 108 3* — nullo modo potest cadere sub merito condigni II 662 b. 664 b sq. III 107 b — in prima infusione ita habet rationem gratuiti, ut nullo modo compatiatur rationem debiti II 662 b, 1* — prima antecedit omne meritum II 664 f. 4, 4*, 6* — prima antecedit omne meritum et est causa omnis meriti I 729 f. 4 — prima non

GRA (19)

cadit sub merito, quia est fundamentum omnis meriti et quia est donum pure gratuitum II 691 d. 2 — In statu gratiae existens non potest sibi mereri gratiam primam post recidivum nisi merito congrui *ibid.* — Per usum gratiae consequentem non contingit mereri habitum gratiae praecedentem II 457 f. 5. II 662 a sq. — Non potest quis mereri gratiae augmentum merito condigni II 664 b sq.

— Gratificatio cadit sub merito congrui quoad ipsum gratificandum, sub merito digni quantum ad alium virum sanctum, sub merito condigni quantum ad neutrum I 729 b — Ratio gratuiti attenditur in habitu gratiae in comparatione ad eum cui datur II 663 3* — Aliquis potest alteri mereri primam gratiam merito digni, quae tamen non datur nisi gratuita liberalitate divinae misericordiae *ibid.* III 407 b. 408 3* — Sancti viri possunt aliis per caritatem et orationes suas impetrare gratiam primam I 729 4*. IV 482 d. 3 — Adultus non potest sibi vel aliis aliquam impetrare gratiam nisi intra ecclesiasticam unitatem IV 483 d. 3

49 — Peccator merito congrui sibi meretur gratiam, cum ad gratiam se disponit III 407 b — Per opus sine gratia homo meretur de congruo et sic disponit se ad gratiam II 699 6*. IV 353 b — in quantum respicit voluntatem liberam, est recuperabilis II 701 2* — In statu viae nemo est, quin sit susceptibilis gratiae II 834 b. 835 5* — Liberum arbitrium excitatum gratia gratis data potest se de congruo disponere ad gratiam gratum facientem II 682 b — Liberum arbitrium omni gratia destitutum nihil potest facere ordinatum ad suscipiendam gratiam II 683 4*, 5* — Liberum arbitrium sine gratia nihil potest, per quod disponatur ad gratiam II 689 b

— Ad dispositionem ad gratiam concurrunt adiutorium gratiae et cooperatio liberi arbitrii III 677 3* — Dispositio ad gratiam non est a libero arbitrio sine dono gratiae gratis datae IV 429 4* — Sine gratia gratis data praeveniente voluntatem nemo se praeparat ad gratiam II 475 a — Dispositio ad gratiam gratum facientem non est a libero arbitrio sufficienter sine gratia gratis data II 682 b — gratis data est necessaria dispositio ad gratiam gratum facientem non ex parte gratiae gratum facientis, sed liberi arbitrii *ibid.* — gratum faciens est quid divinum, ad quod liberum arbitrium non exurgit nisi per aliquod donum gratis datum *ibid.* — Per donum gratis datum homo excitatur, ut convertatur ad Deum, et conversus per gratiam gratum facientem a Deo acceptatur *ib.* 4* — gratis data de congruo disponit ad gratum facientem II 402 b. IV 357 a. 376 d. 4 — Multiplex gratia gratis data disponit de congruo peccatores ad gratiam gratum facientem I 742 d. 3

— Ad gratiam suscipiendam requiritur dispositio ex parte voluntatis IV 42 a — Voluntas Dei est causa efficiens gratificationis, tamen ad salutem concurrunt libe-

rum arbitrium ut consentiens I 721 6* — Deus non infundit gratiam sine motu liberi arbitrii, sicut convenit voluntati liberae in agendo et recipiendo IV 421 3* — adultis non debet dari, nisi praecedat consensus II 703 f. 4 — gratum faciens non datur nisi volenti IV 404 3*, 4*. 421 4* — expellitur et recipitur in anima secundum conformitatem voluntatis IV 403 2*

— Ad iustificationem requiritur motus liberi arbitrii consentiens gratiae IV 421 a sq. — Deus non infundit gratiam nisi ei qui concordat gratiae IV 422 b — Ad infusionem gratiae homo se debet praeparare consentiendo gratiae et detestando peccatum *ib.* b — Ad gratiam suscipiendam requiritur motus consensus liberi arbitrii et contritio adiuvans IV 550 a — Quanto homo magis est ineptus ad gratiam, tanto maiori praeparatione indiget ad hoc, ut ipsam suscipiat III 679 a

— Necessaria dispositio ad gratiam est facere quod in se est, non solum privative, sed positive II 683 4* — Dispositio ad gratiam est toto corde ad Deum redire et ab errore recedere IV 406 f. 3 — Dimittere actum peccati est praeparare se ad gratiam II 478 f. 6 — Anima se disponit ad gratiam per detestationem peccati IV 428 b — Dolor de Dei offensa sufficienter disponit ad gratiam IV 335 a — Poenitentia informis disponit ad gratiam gratum facientem II 475 a — Culpae detestatio, ut est laesiva naturae, non disponit ad gratiam gratum facientem II 683 6*. IV 335 a — Donum gratiae gratum facientis non datur habenti duplex cor et duplicem voluntatem IV 404 3* — Nullum donum gratiae debet infundi in ipso actu peccandi III 495 f. 5, b

— Adultus potest ad gratiam disponi per fidem et dolorem de peccatis IV 407 3* — Liberum arbitrium non disponitur sufficienter ad gratiam per cupiditatem boni in generali II 683 2*, 3* — Primus motus, per quem liberum arbitrium consentit gratiae, est motus fidei IV 421 b. 423 4* — Gratia adveniens per modum repellantis et expellentis culpam immediate respicit motum vel actum poenitentiae IV 328 b — adveniens informat actum elicatum a gratia gratis data, quo liberum arbitrium se disponit IV 429 4*

— non confertur adulto nisi ad motum liberi arbitrii, quo deficiente datur ad motum fidei alienae vel ad meritum Christi II 134 4* — parvulis non datur sine baptismo *ibid.* — requirit quandam dispositionem praeviam in subiecto, vel in alio adiuvante II 703 b

20 — Aliquis habet gratiam, quia Deus dat, non habet, quia non accipit I 721 6*. 720 f. 4. II 245 arg. 4. 854 f. 2 — divina omnibus praesto est II 682 4*. III 541 6* — Deus paratus est gratiam dare omnibus paratis recipere II 433 arg. 4 — semper praesto est ei qui vult eam suscipere II 687 6*. 691 d. 3 — Deus paratus est dare gratiam, nisi habeat obstaculum ex parte susipientis II 433 b — Deus est

GRA (20)

ita promptus dare gratiam sicut creatura accipere II 434 6* — Dei praesto est unicuique, neque quis caret gratia, quia gratia desit sibi, sed quia ipse deest gratiae II 680 4* — Deus facienti quod in se est non negat gratiam IV 408 f. 2. 424 f. 4 — Deus defectum naturae ad bonum supernaturale merendum supplet, cum se offert tempus et locus II 699 5*

— Deus semper praesto est praebere gratiam adiuvantem ad operandum II 691 d. 3. 699 5* — Deus semper fuit promptus ad dandam gratiam adiutricem ad implenda mandata III 814 1* — Defectus gratiae non habet causam efficientem, sed deficientem II 475 b — Deus in conferendo gratiam non attendit futura peccata, sed praesentem idoneitatem II 701 4* — Deus dat gratiam, cum se liberum arbitrium disponit de congruo, sed non subtrahit, nisi se disponat necessario ad subtractionem I 315 a

— Deus non offert gratiam praevenientem extra tempus merendi II 476 a sq. 177 2*. 835 5* — ex decreto divinae iustitiae non datur post mortem IV 528 d. 3 — gratis data non deficit ex parte Dei nec naturae peccantis, sed culpae ratione status II 475 b sq. 177 2* — regenerans non datur secundum legem communem ante nativitatem III 72 4*. IV 450 b — sanctificans non sequitur necessario nativitatem carnalem III 72 4*. IV 450 a sq., 4*

— maxime datur per merita et per oblationem Christi mediatoris II 707 b — Plenitudo gratiae Christi in nos redundat per passionem eius III 412 d. 1 — Christus omnibus impetravit gratiam quantum ad sufficientiam III 426 a — capitis est communis, cuius plenitudo nata est in alios redundare *ibid.* — Christus impetravit omnibus gratiam poenitentialem per passionem suam *ib.* 4* — non datur peccatori nisi merito satisfactionis et passionis Christi *ib.* 4* — praecedentibus Christum data est propter satisfactionem promissam, sequentibus propter solutam III 393 6*. 426 4* — Nemo potuit unquam habere gratiam sine fide Christi III 285 3*

— datur per missionem Spiritus sancti III 26 4* — Gratificatio est per missionem Spiritus sancti et per merita Christi III 236 b — perfecte datur per Christum III 24 a — abundantius datur post passionem Christi III 289 b — ante Christum non defuit III 290 6* — Per Legem non erat gratiae collatio III 814 4* *Vide* V 457 2 et VI 255 38 — In nova lege abundantior est gratiae infusio in Sacramentis III 548 f. 4 — In nova lege gratia Spiritus sancti amplius diffunditur in Sacramentis propter meritum Christi et pretium iam solutum *ib.* b — In tempore gratiae facti sumus participes gratiae in abundantia IV 558 4*

— Tempus gratiae dicitur, quo redundantia gratiae velamen figurarum effugatur manifesta veritate, et onus Legis alleviatur per amorem III 290 6* — Tempore gratiae requiritur sanctitas et puritas mentis IV 755 b, 5* — Propter maiorem gratiam

in nova lege maior est ingratitudo peccantis IV 342 a

— Influencia doni gratuiti est ex tempore I 246 a — habet initium in tempore, sed actum extra tempus et supra tempus elevatum *ib.* 3* — omnis, quae datur ex tempore, praecordinata fuit et praeparata ab aeterno III 179 f. 4 — Deus gratiam praeparat per praedestinationem, offert per vocationem, confert per iustificationem, complet per magnificationem II 669 a — Gratificatio ponit effectum non in habitu solum, sed etiam in actu circa gratificatum II 633 3* — non dicitur praedestinata I 722 d. 4

21 — datur, secundum quod homo se praeparat II 246 f. 3, 1*, 2*. III 678 f. 2. IV 99 f. 3 — Deus in donatione gratiae de congruo considerat praeparationem suscipientis IV 336 f. 3, b sq. — Deus non dat minorem gratiam merito peccatorum praeteritorum ei qui bene se praeparat IV 337 2* — Utilius est modicum de gratia habere usque in finem quam multum ad tempus tantum *ib.* 1* — Praeparatio ad gratiam potest esse maior in eo qui minus peccavit et minor in eo qui magis peccavit III 679 a — Deus in distributione gratiae non solum respicit dispositionem praesentem, sed etiam futurum IV 116 2* — Nemo gratiam servare potest, nisi pro illa Deo gratus sit II 703 f. 5 — est utilior et fructuosior, quanto pro ea Deo gratiores sumus *ibid.*, b

— datur minor et maior, secundum quod aliquis se magis disponit et Deus acceptat IV 99 b — simpliciter maior datur ei qui se magis disposuit *ibid.* — Ceteris paribus minor praeparatio eius qui minus peccavit pro maiori reputanda est *ibid.* — frequenter abundat, ubi abundavit delictum *ibid.* 337 3* — Casus alicuius perfecti non semper ei videtur prodesse ad augmentum gratiae IV 336 b

— Quantitas gratiae mensuratur secundum largitatem divinam, vel secundum suscipientis idoneitatem III 677 a — Deus dat gratiam secundum capacitatem suscipientis II 704 f. 4. 707 b — In distributione gratiae maxime attenditur discretio distribuentis II 707 b — Quantitas gratiae est secundum mensuram liberalitatis divinae IV 899 a

— Non oportet, gratiam adaequari naturae II 257 2* — Naturalia non sunt causa gratiae II 246 a — Natura non sic meretur gratiam sicut gratia gloriam II 247 5* — Natura bona de congruo disponit ad gratiam II 239 b — Dispositio ad gratiam de congruo est bonitas naturae II 246 a, 3* — Maiora naturalia disponunt de congruo ad maiorem gratiam II 402 b — respondet naturalibus saltem secundum debitam proportionem III 279 f. 2 — in hominibus plerumque non respondet excellentiae naturae II 257 a

— Naturalia non sunt dispositio necessitatis, sed congruitatis ad gratiam II 250 b. 251 4* — potest esse aequalis et similis in Angelis et hominibus II 250 b — Gratiae intensio non consistit in unione ad

Deum per elevationem correspondentem viribus naturae II 246 a sq. — non datur secundum capacitatem naturae ut causam efficientem nec ut dispositionem necessitatis, sed congruitatis *ibid.*, 3* — mensuratur secundum liberalitatem Dei dantis, non secundum qualitatem suscipientis, nisi de congruo secundum praeparationem, non secundum capacitatem suscipientis IV 115 b — Bonitas naturae non disponit ad gratiam ut necessitas nec etiam ut congruitas, nisi interveniat praeparatio respondens capacitati naturae *ib.* 4* — In distributione gratiae nec capacitas nec indigentia naturae principaliter pensatur, sed divinae praedestinationis et dispositionis mensura II 246 b — Angelis data est gratia secundum capacitatem naturalium, sed non ita ut non possent plus suscipere II 251 4*

— Capacitas animae ad gratiam per collationem gratiae non minuitur nec augetur, sed consuminatur et completur I 793 d. 3 — adveniens auget capacitatem quantum ad virtutem cooperandi, sed non quantum ad possibilitatem suscipiendi III 280 2*. 283 6* — parvulis in baptismo de lege communi datur aequaliter IV 115 b

— Quae spectant ad hominis gratificationem et glorificationem plus sunt ad manifestationem divinae misericordiae et iustitiae quam potentiae II 532 f. 4. 533 4* — datur a Deo liberaliter, salvo ordine sapientiae et iustitiae II 134 4* — datur in mensura ex parte doni, non ex parte largientis III 292 d. 2 — Deus non omnibus confert gratiam sine mensura, sed omnibus dat liberalitate immensa *ibid.*

— per omnem modum perfecta fuit in Christo I 284 6* — in Christo est finita, sed Deus non potuit dare maiorem, quia natura non poterat suscipere I 793 d. 3 *Vide V. Christus* 42

— est plena vel plenitudine sufficientiae, vel praerogativae, vel copiae, vel superabundantiae III 282 b — dicitur plena in capite, vel etiam in membris III 34 d. 4 — simpliciter est plena in statu gloriae, plena respectu operis meritorii in statu viae III 361 a

22 — augeri potest ut donum creatum II 634 f. 4 — augeri potest secundum id quod est, non solum secundum effectum *ibid.* — recipit magis et minus II 637 f. 3 — ut donum creatum augetur usu virtutis II 635 b — Respectu meriti differt gratia prima a suo augmento, non quantum ad rationem habitus, sed status II 665 3* — est conformis in omnibus quantum ad habitum, sed differens secundum usum et statum II 244 4*

— dicitur augeri proprie quantum ad ipsum habitum, et minus proprie quantum ad proprietatem accidentalem II 665 2* — Augmentum gratiae aut est secundum profectum in gratia prius habita et eius usu, aut per collationem novi usus vel doni gratuiti I 273 b — quotidie potest augeri quantum ad fervorem, sed non quantum ad novorum donorum vel usum collationem I 274 3* — augetur quantum

ad substantiam, sed remittitur solum quantum ad fervorem *ib.* 4* *Vide V. Caritas - augmentum*

— Augmentum gratiae est per additionem gratiae I 273 f. 3 — gratum faciens augetur et completur per gratum facientem IV 169 f. 3, 2*. 170 a — Non omne, quod additur primae gratiae gratum facienti, est gratia gratis data IV 169 2* — In augmento gratiae videtur infundi nova gratia II 664 b — augetur eodem modo, quo caritas *ib.* b — Simplicitati gratiae consonat augmentum per accessum ad summum *ibid.* 665 4* — est forma simplex per privationem partium secundum quantitatem molis II 665 4* — non est omnino simplex secundum quantitatem virtutis *ibid.*

— augeri meretur II 664 a — meretur augeri per bona opera *ib.* b — Augmentum gratiae fit secundum quendam modum perfectiorem meriti de congruo II 665 a — in eius potestate non est augeri quoad substantiam habitus, sed hunc profectum meretur *ib.* 2* — ex se potest proficere in fervoris intensione et habitus radicatione et operum multiplicatione *ibid.*

— augetur proprie secundum habilitationem ad bonum IV 99 b — in eo qui se magis disposuit maiorem habet efficaciam habilitandi ad bonum *ibid.* — quaecumque plene delet culpam, sed parva semiplene habilitat et perficit animam IV 44 a. 95 2*. 99 b — quantulumcumque expellere potest omne peccatum, sed non sufficit ad vincendam omnem tentationem III 658 b

23 — per se opponitur culpae II 642 f. 4. 643 b — immediate et directe opponitur culpae II 813 a. 828 f. 4. IV 42 f. 4, 3. 43 b. 419 f. 4 — directe opponitur culpae, in quantum facit Deo acceptum II 677 3* — et culpa directe habent oppositionem et impossibilitatem III 357 4* — Uni gratiae opponitur multiplex culpa II 655 3* — Gratiae repugnat foeditas actualis, adhaerens, quae est venialis, et contracta, quae est originalis II 239 a — Gratiae repugnat voluntas mala III 760 b — Gratiae opponitur omne vitium III 804 6*. 804 3* — contraria est superbiae in sui aestimatione I 299 b — repugnat peccato et ei quod habet annexum peccatum, vel oritur a peccato III 764 4* — gratum faciens est contra culpam et poenam ordinatam ad culpam IV 169 3*

— gratum faciens compatitur miseriam, non culpam II 175 b. IV 140 b — compatitur secum obligationem ad poenam III 393 6* — delet culpam, sed non absolvit ab omni poena III 426 5*. IV 12 2* — Existens in gratia non obligatur ad poenam nisi temporalem III 424 arg. 4

24 — nullo modo potest esse simul cum culpa IV 427 5* — et culpa simul esse non possunt, sed unum expellit alterum II 813 a — delet peccatum, quia ei repugnat, et quia Deo offenso reconciliat et quia Deum contemptum amare facit super omnia IV 547 b — reformans delet culpam ut deformantem IV 319 a — per imaginis reformationem et conversionem ad

Deum delet omnem culpam III 426 5* — est iustificatio et remissio peccatorum II 648 d. 2

— expellit culpam formaliter et se ipsa I 252 4* — formaliter delet culpam IV 419 1*. 426 2* — formaliter iustificat ut informans IV 42 4*. 419 2* — expellit culpam informando, non efficiendo IV 429 6* — delet culpam ut causa immediata IV 42 f. 4 — expellit peccatum per virtutem infinitam Dei, qui per eam inhabitat in anima IV 395 2* — iustificat informando animam, expellendo culpam et dando iustitiam III 888 a

— Sine gratia non potest deleri culpa IV 43 a — sanans necessaria est ad delendam culpam II 475 a. 676 a — gratum faciens est necessaria ad delendum quodcumque peccatum IV 547 b — Quamvis Deus delere possit culpam sine medio, tamen decrevit delere per gratiam II 677 6*. IV 43 b. 419 b. 426 a — Deus, cum delet culpam, per gratiam sanctificat animam et in ea inhabitat II 677 6* — Deus expellit culpam infundendo gratiam IV 422 b. 426 a — Deus non dimittit offensam sine gratia II 675 f. 5 — Deus non delet culpam nisi per gratiam IV 419 a sq. 575 b — Culpam non expellitur, quin detur gratia IV 429 5* — Peccatum non deletur sine habitu, qui reducit ad complacentiam et amicitiam Dei IV 547 b *Vide V. Culpa-deletio.* — Deus non delet culpam reparando innocentiam, quin superaddat gratiam IV 43 b. 427 6*

— sola a peccato liberat IV 547 f. 4 — liberat a servitute peccati III 658 a — delet peccatum actuale, quod est facile mobile propter vertibilitatem voluntatis III 425 b — una delet omnem culpam mortalem III 426 5*. IV 352 b — quantalacumque expellere potest quaecumque culpam III 678 f. 3 — minima delet peccatum mortale IV 549 f. 4 — modica potest delere omnem culpam IV 99 b — quantalacumque delet omne mortale et etiam veniale, de quo est contritio IV 94 f. 3 — gratum faciens non datur paulatim, sed statim expellit peccatum IV 376 d. 4 — expellit culpam in instanti IV 426 4*. 555 a

— non delet veniale per sui essentiam vel inhaerentiam IV 549 b. 550 3* — Culpam venialis non opponitur gratiae directe, sed expellitur, cum gratia perficitur III 357 4* — curat veniale sine Sacramento exteriori IV 548 3* — vigoratur per Sacramenta et opera sacramentalia ad delenda peccata venialia IV 550 a — Secundum aliquos gratia baptismalis, poenitentialis et finalis in sui initio delet omnem culpam mortalem et venialem IV 554 b sq. — adiuta igne purgatorii, libero arbitrio non adiuvante, sed conformi, delet venialia etiam quoad culpam IV 552 b, 4*. 554 b

— adveniens non tollit nisi illud quod ei opponitur III 495 b — non totum reparat, quod culpa destruxit II 786 5* — sacramentalis proprie respicit corruptionem personae, sed contra corruptionem naturae

Indices in tom. I-IV Opp. S. Bonav.

non habet ordinari directe II 763 b sq. — poenitentialis ordinatur ad removendam voluntatis deordinationem, non carnis corruptionem II 785 b. 786 5* — singularis personae non tollit omnino originalis peccati radicem in eo, in quo est, nec per se nec per usum suum III 426 a — minuit fomitem quantum ad inclinationem, non quantum ad radicem III 75 a. 76 4* — gratum faciens quamvis diminuat concupiscentiam, tamen nunquam finiet eam II 775 d. 2. 835 4* — aufert dominium concupiscentiae II 761 a — Pronitas ad culpam simul potest stare cum gratia *ibid.* *Vide V. Concupiscentia.* — non potest esse plena, ubi est aliquo modo concupiscentia III 74 arg. 4

— per se sufficiens est ad expellendam culpam sine actu animae, sed hic est necessarius ad introducendam gratiam IV 386 2*. 429 f. 2 — Motus liberi arbitrii et contritio requiritur in ipsa gratiae infusione IV 422 b. 423 4*. 428 b — Per fidem liberum arbitrium concordat gratiae adveniendi, per contritionem gratiae culpam expellenti IV 422 b — Liberum arbitrium per motum suum concordat gratiae ad culpae expulsionem IV 319 4*

25 — tollitur per culpam III 682 4* — amittitur per aversionem II 642 f. 6 — Homo perimit gratiam datam per culpam IV 44 3* — amittitur in instanti, quo peccatum consummatur II 708 d. 4 — totaliter tollitur per culpam II 657 f. 5, b — Homo per peccatum expoliatur gratuitis III 676 4* — Gratuita per culpam simpliciter ablata sunt II 469 f. 2 — Omne peccatum totaliter privat gratiam, non tamen totaliter habilitatem naturae ad gratiam III 808 d. 2 — licet expellatur uno peccato mortali, novis peccatis quis potest adhuc magis ab ea elongari IV 490 4*

— non expellitur a peccato ut agente in illam III 679 4* — Peccatum expellit gratiam non agendo in eam, sed quia facit liberum arbitrium deficere a gratiae complemento III 658 b. 675 2*. 679 4* — dicitur corrumpi per peccatum, non quod agat in eam, sed ob aversionem animae a Deo II 641 5*

— est accidens corruptibile II 640 b est accidens separabile *ib.* f. 3 — non potest in esse conservari praeter subiectum *ibid.*, b — producitur ex nihilo et in nihil redigitur, cum corrumpitur *ib.* b. 641 6* — Homine eam repellente, corrumpitur ut accidens inhaerens substantiae rationali II 856 5* — deficit in se, subiecto deficiente *ibid.* — corrumpitur in se deficiendo, quando anima avertitur a Deo, et Dei influenza non continuatur II 641 5*

— de se nunquam corrumpitur vel senescit I 252 3* — est corruptibilis non ex se, sed ex liberi arbitrii vertibilitate II 661 4* — habet esse temporale et variabile ratione liberi arbitrii, in quo est I 246 5* — non corrumpitur nisi propter aversionem mentis nostrae a rectitudine veritatis aeternae II 641 3* — non aufert voluntati vertibilitatem ad malum II 507 a. III 675 3*, 4* — Dum liberum arbitrium sequitur affe-

ctionem contrariam caritati, perdit gratiae donum et caritatis habitum III 675 4* — facile amittitur in procellis tentationum II 644 6* — facile amittitur propter vertibilitatem voluntatis IV 42 a

— Deus non aufert suum beneficium nec gratiam, sed homo eam amittit per suam negligentiam, et Deus ultra non apponit II 768 4* — Deus non est principalis causa in subtrahenda gratia II 870 2* — Deus non subtrahit gratiam nisi permissive II 856 3*, 5* — Gratiam datam Deus non aufert, sed homine se avertente, eam non continuat *ib.* 3* — Gratiam datam Deus non perimit, sed dicitur subtrahere, quia eam ultra non apponit IV 44 3* — Peccans debet velle, ut Deus sibi gratiam subtrahat ad tempus, ad punitionem I 860 d. 4

26 — Nihil tribuendum naturae, quod est gratiae, sed totum gratiae Dei tribuendum est II 635 b. 690 b — Errores Pelagii de necessitate gratiae II 680 b. 684 b. 683 b. 685 b. 690 b. 691 d. 1, 2. 692 d. 3 — Habitus infusus gratiae necessarius est ad morbi curationem et imaginis reformationem II 676 a — Anima formari non potest per se ipsam, nisi Deus gratiam suam infundat II 297 a

— gratum faciens necessaria est ad remissionem peccatorum, ad victoriam tentationum, ad observantiam mandatorum divinatorum II 680 b. 690 a — Sine gratia gratum faciente per gratias gratis datas mandata Dei possunt impleri quantum ad genus operis, sed non quantum ad intentionem mandantis II 680 a, 3*. 684 4* — necessaria est ad implenda mandata II 691 d. 3 — Nullum opus fit recta intentione nisi ex gratia II 689 a. 699 a — Recte uti non contingit nisi per gratiam gratum facientem I 249 b — necessaria est libero arbitrio lapso ad electionem boni II 372 d. 3 — necessaria est ad bonam voluntatem, ut sit efficax II 692 d. 4 — Ad bonam et perfectam voluntatem necessaria est gratia praeveniens et adiuvans voluntatem II 677 4* — Liberum arbitrium infirmum indiget sustentari gratia fortificante IV 474 2* — Homo lapsus maiori adiutorio gratiae indiget quam ante lapsum II 698 b. 706 f. 4. 707 b

— est necessaria ad resistendum omni tentationi II 686 a sq. — Dei bonitatis influenza necessaria est homini in quocumque statu ad resistendum peccato II 557 a, 1* — Sine gratia gratum faciente non potest quis vincere adversarium, licet possit ei resistere per gratiam gratis datam II 678 b, 4*, 3*. 679 5* — Sine gratia gratum faciente non potest quis vincere se ipsum II 679 4* — Voluntas non est in habitu abstinendi a peccato sine gratia IV 1036 4* — Abstinere a peccato, quia contra Deum et quia iniquum, non est sine gratia gratis data *ibid.* — non intuetur principaliter poenam, sed Dei complacentiam III 759 arg. 3. 760 a — Dolor de Dei offensa non est sine gratia gratum faciente, vel gratis data II 477 4*. 683 6*. IV 335 a *Vide V. Culpa*

deletio et V. *Dolor* in fine. — Sine gratia nemo potest poenitere, ideo nec bonus esse II 476 b

— sanans necessaria est ad rectitudinem voluntatis per actuale peccatum lapsae II 475 a — Sine gratia praeveniens voluntatem et formante ad poenitentiam voluntas remanet in impenitentia II 476 b — Peccatum non remittitur, nisi voluntas praeveniatur a gratia, quae Deo reconciliet II 698 b

27 — dividitur in **praeveniens** et **subsequentem** II 636 f. 4 — A Deo non solum est gratia cooperans, sed etiam praeparans III 734 f. 4 — ratione effectus est praeveniens et subsequens, sive operans et cooperans II 669 b — praeveniens et subsequens non distinguuntur ut habitus, sed ut effectus II 634 f. 1, 2, 1* — praeveniens et subsequens ordinantur ad eundem effectum IV 171 3* — praeveniens et subsequens sunt duo effectus, prior respectu mali, a quo liberat, alter respectu boni, ad quod ordinat II 634 1* — Actus gratiae praeveniens ordinem habet ad actum gratiae subsequentis *ibid.* — eadem dicitur operans et cooperans ratione diversorum effectuum, qui sunt separabiles II 158 d. 2 — operans et cooperans differunt, prout habent esse in libero arbitrio lapso *ibid.*

— praeveniens non dicitur respectu subsequentis, sed voluntatis II 158 d. 2 — praeveniens et subsequens dicitur respectu voluntatis II 642 f. 2. 643 b — praeveniens dicitur, quia praevenit liberum arbitrium II 682 f. 4 — ideo praevenit, quia non est a libero arbitrio, sed potius infunditur ab ipso Deo II 669 b — dicitur praeveniens, in quantum ipsam voluntatem facit bonam *ibid.* — praeveniens dicitur vel gratis data, quae disponit voluntatem ad suscipiendam gratiam, vel gratum faciens, quae praevenit opus IV 376 d. 4 — praeveniens large dicitur de donis naturalibus II 669 b — dicitur praeveniens, quia expellit malum, vel quia informat animam, vel quia inchoat motum II 670 a — dicitur subsequens, quia adjuvat voluntatem ad bonum, vel quia movet ad operandum, vel quia adjuvat ad proficiendum *ibid.* — praeveniens et subsequens minus communiter dicitur de gratia gratis data et gratum faciente II 669 b — praeveniens et subsequens aliquando dicitur de gratia viae et gloria II 670 a

— Praeveniens prius natura format actum quam potentiam IV 429 4* — praeveniens est causa virtutum II 636 f. 4 — praevenit liberum arbitrium invitando et adjuvando II 683 1* — praevenit excitando liberum arbitrium per cogitationem II 682 b. 690 b — praeparans emollit cor ad poenitentiam IV 477 a — adveniens in animam commovet rationem, conturbat voluntatem per contritionem, et sanat per peccati expulsionem IV 422 b

— praeveniens culpam expellit, subsequens ad bonum disponit II 634 f. 2 — praeveniens liberat a servitute peccati,

gratia cooperans expedit hominem et solvit ad bona opera IV 477 a — operans dicitur ut mundificans voluntatem, cooperans ut adjuvans in bona operatione II 158 d. 2 — operans praevenit liberum arbitrium, cooperans illud elevat ad opera meritoria, respectu quorum est motrix principalis II 643 b — operans praevenit et movet liberum arbitrium ut instrumentum Dei, cooperans vero ut dispositio ad motum, quo illud se movet *ibid.* sq. — cooperans et subsequens dicitur, in quantum liberum arbitrium adjuvat respectu boni operis eliciendi II 669 b — in prima conversione Angelorum erat subsequens, non praeveniens II 455 a

28 — exigit cooperationem liberi arbitrii III 675 5*. 677 3* — non elicit opus meritorium, nisi voluntas ei cooperetur II 646 5* — sine consensu voluntatis non elicit opera meritoria II 707 a — potest esse in potentiis sine usu et merito operis II 644 5*, 6* — Habens gratiam frequenter movetur praeter gratiae inclinationem II 701 3*

— Liberum arbitrium cooperatur gratiae efficienter efficiendo opus meritorium IV 428 b — Homo cooperatur Deo dispositive praeparando se ad gratiam *ibid.* — non est tota causa motus liberi arbitrii II 646 2*, 4* — sic movet liberum arbitrium, ut ei non tollat libertatem *ib.* 4* — non movet naturaliter, sed secundum voluntatem Dei influentis et liberi arbitrii cooperantis *ib.* 3*, 5* — Ex aequali gratia oritur maior vel minor motus secundum cooperationem liberi arbitrii IV 394 b

29 — **gratis data** est omne illud, quod est superadditum naturalibus, adjuvans aliquo modo et praeparans voluntatem ad habitum vel usum gratiae, sive sit per modum habitus, sive actus II 682 a sq. — gratis data tenet quasi medium inter gratum facientem et naturalem libertatem voluntatis *ib.* b — Multa bona gratis data concreantur et dantur cum natura II 470 4* — gratis data est manifestatio spiritus ad utilitatem II 649 d. 2 — gratis data est potestas ad aliquod officium deputata IV 615 4*

— gratum faciens cum gratis data non est eiusdem speciei III 496 4* — Dona gratiae gratum facientis non excludunt dona gratiae gratis datae, sed magis illa in suo adventu complent et perficiunt, et quodam modo ab eis vigorantur et perficiuntur *ib.* 5* — gratum faciens habilitat ad facienda mirabilia supra posse naturae rationalis, gratis data vero ad facienda mirabilia supra posse naturae simpliciter III 665 3* — Spiritus sanctus operatur in nobis per gratiam gratum facientem opera nostra ad propriam salutem, per gratiam gratis datam vero ad salutem aliorum IV 468 2*. 502 b

— gratis data necessaria est in omni opere bono ad illuminandum, dirigendum et excitandum II 689 a — gratis data necessaria est ad disponendum se ad gratiam gratum facientem, ad resistendum omni

tentationi, ad faciendum quantumcumque bonum ordinatum ad salutem II 690 a — gratis datae multiplicantur per ordinem ad diversa opera exteriora, quae sunt eorum immediati effectus II 654 2* — Dona gratiae gratis datae congruentia homini ante et post lapsum se habent ut excedentia et excessa II 705 a — Aliquae gratiae gratis datae conveniunt soli statui naturae institutae, aliae soli statui naturae lapsae *ibid.*

— gratis data stat cum culpa II 175 b. IV 140 b — Donum gratiae gratis datae simul stat cum iniquitate IV 502 b — gratis data ad officium stat et non variatur, etiam gratia gratum faciente abscedente, propter salutem aliorum IV 468 2*. 615 4* — Donum gratiae gratis datae ordinatum est ad utilitatem communem, quamvis non valeat accipienti IV 502 b

— gratis data disponit ad ulteriorem gratiam IV 4036 4* — gratis data disponit et ampliat capacitatem naturae ad susceptionem gratiae gratum facientis II 402 b — Substantia, quae minus capax est gratiae per naturam, potest effici magis capax per aliquam gratiam gratis datam *ibid.*

— Habens usum liberi arbitrii vix aut nunquam reperitur sine aliqua gratia gratis data II 682 b — Liberum arbitrium nunquam destituitur omni gratia gratis data II 686 b — Donum gratiae gratis datae non exigit tantam dispositionem IV 401 3* — Deus gratiam gratis datam frequenter dat existenti in actuali voluntate peccandi II 175 b — gratis data praevenit voluntatem, ut poeniteat *ib.* a — Sine gratia gratis data nemo unquam se praeparat ad gratiam *ibid.* IV 429 4*

30 — **unionis** est habitus, quo quis Deo unitur III 286 f. 2 — unionis dicit donum gratiae creatae faciens animam deiformem, quo anima efficitur gratis congrua ad unionem; vel donum increatum gratiae effectivum unionis; vel ipsam unionem gratuitam, quae ex parte divinae naturae dicit quid increatum, ex parte humanae naturae dicit quid creatum non absolutum, sed relatum III 53 6*. 287 a — unionis non est habitus creatus cooperans ut causa ad unionem III 53 a, 4* — unionis non est in carne ut habitus III 45 4*. 52 f. 3 *Vide V. Christus* 12 et V. *Unio*.

— unionis est summa gratia III 53 a, 4*. 280 4*, 5*. 286 f. 4 — excellentior est quam gratia fruitionis et eam praesupponit III 37 f. 3. 45 4* — Per gratiam unionis in Christo humana natura exaltata est super angelicam II 231 4*

GRATIARUM ACTIO — est debita pro bene collato IV 365 4* — maxime debetur pro eo quod gratis datur III 104 f. 3 — Beneficia sunt rememoranda ad gratias agendas III 537 2*. IV 586 d. 3 — debet esse maior, secundum quod plura sunt beneficia IV 585 d. 2 — non tantum respicit excellentiam dantis, sed etiam excellentiam muneris III 222 d. 3 — de se non habet rationem meriti, sed ex divina liberalitate potest mereri novum donum, non vero praeteritum II 663 4*

GRA

GRATITUDO — Grati debemus esse de beneficiis acceptis III 646 f. 3, b — dicit memoriam beneficiorum ad gratias agendum et promptitudinem ad exsequendum et ad reddendum bonum pro bono IV 586 d. 3 — est specialis virtus *ibid.*

GRATUITUM — est quod ex mera liberalitate datur, vel sine retributione I 426 4* — Gratis datur quod sine necessitate datur I 125 arg. 4 — Amor gratuitus tantum dat et nihil accipit I 422 d. 9. 426 4*. 206 d. 2

GRAVITAS — et levitas sunt proprietates consequentes formas elementorum II 306 arg. 4 — In elementis mixtis praevallet natura gravium secundum quantitatem II 367 b — est ex appetitu elementorum

appetentium suas sphaeras IV 4032 1* — Secundum gravitatem et levitatem corpora habent locari sursum et deorsum II 305 f. 4, arg. 4 — Gravia inclinantur ad centrum per pondus III 806 b — non sufficit ad motum sine aliis virtutibus II 349 2* — obstat operationi et motui II 215 b

GREGORIUS — ei multa divinus Spiritus revelavit IV 926 a

GRESSIBILIA — animalia sunt ex terra et ad ornamentum terrae spectant II 385 a

GULA — est immoderatus appetitus cibi reficientis suaviter II 517 a — luxuriae coniuncta prohibetur in sexto praecepto III 824 7* — fuit materiale in peccato Adae II 798 d. 4

HAB

GUSTUS — Sensus gustus est propter indigentiam ad restorationem IV 1618 arg. 3

— est potentiae concupiscibilis III 745 b — est experimentalis boni et dulcis cognitio III 774 b — summi boni est doni sapientiae III 745 b — In gustu summae dulcedinis consistit sapientia III 794 f. 3 — disponitur per caritatem ad spiritualia degustanda III 689 b — Caritas dat sensum gustui, ut sapiant ei bona aeterna I 305 d. 4 — voluntatis perversus bonum facit apparere malum et malum bonum II 996 5* — maxime infectus respuit cibum bonum II 987 b

GUTTA — frequenter stillando facit foveam III 724 4*

H

HABERE — aliquid est, cum est in facultate habentis I 249 b. 250 2* — dicitur quis etiam quod statim habet, dum indiget et petit II 434 6* — In aeternis bonis perfecte videre habere est III 584 d. 3 — Cum aliquid habetur ut finiens vel ut perficiens, ipse habens habetur I 250 3* — dicitur aliquis non solum substantialia, sed etiam proprietates I 375 d. 4 — aliquid est formaliter, vel exemplariter, vel causaliter I 157 1* — vel est formaliter, vel virtualiter, quod sufficit, ut quis idem det alteri II 361 3*. IV 279 b

— Quod habetur ab alio per essentiam differente non habetur essentialiter, sed per participationem I 374 3* — Ab alio personaliter tantum differente, sed eodem essentialiter, habetur aliquid totaliter et essentialiter *ibid.* — Quod habet aliquis ex se per prius habet quam quod habet ex alio I 220 arg. 3 — Habere a se et ab alio non ponit gradum plenitudinis I 222 4* — Pater hanc conditionem: non habere ab alio, nulli communicat I 227 d. 3 — In divinis est duplex modus se habendi I 398 a. 565 d. 1 *Vide V. Deus 33 et V. Relatio.*

— Anima habet Deum perfecte et in ratione quiescentis, vel imperfecte et in ratione tendentis II 660 a — Nos habere Deum non est aliud quam Deum habitare in nobis *ibid.*

HABILITAS — dicitur ordinabilitas naturae ad gratiam I 836 d. 7 — Spiritus de naturali aptitudine debet esse habilis ad susceptionem influentiae divinae I 721 4* — naturalis quodam modo inclinatur ad virtutem et opponitur vitio II 813 2* — est media inter bonum naturae et bonum moris II 823 6* — corrumpitur per peccatum *ib.* 5* — liberi arbitrii diminuitur per culpam II 676 1* — Habilitates ad operationes gratuitas corrumpuntur per peccatum III 626 3* — ad bonum non perditur II 5 b — ad bonum nunquam omnino tollitur, salva natura I 836 d. 7. II 823 5*

HABITARE — Deus dicitur habitare solum in iustis I 646 arg. 4 — Deum habi-

tare in aliquo dicit effectum in creatura, qui est a tota Trinitate III 13 4* — Deum habitare in nobis dicit divinam dignationem et hominis exaltationem II 660 a

HABITUDO — In omni habitudine sunt duae relationes secundum duo extrema I 460 f. 1 — consimilis inter duo per se nihil ponit commune, in quantum est duorum ad duo I 852 b — essentialis non facit diversitatem per essentiam II 35 a — in divinis solum ponit comparisonem et connexionem sine dependentia I 373 5* — in creaturis ratione imperfectionis dicit dependentiam *ibid.*

HABITUS — moralis, qui addit aliquid supra potentiam, eam determinat ad bonum vel malum II 602 f. 2 — Nullus habitus moralis est indifferens ad bonum et malum *ibid.* — nullus est essentialiter malus, secundum quod est habitus II 941 3* — omnis naturalis semper est rectus II 902 arg. 5 — Habitum malum praecedat malus actus II 718 arg. 4 — bonus non mutatur in malum nec e converso II 898 arg. 4. 938 3* — cognitivi sunt oppositorum III 749 5* — acquisitus potest purificare et foedare animam II 900 1*

— plures sunt necessarii ad hominem perfecte sanandum et reparandum III 738 3* — plures requiruntur ad perficienda opera, quae sunt supra naturam *ib.* 4*, 5* — expediunt potentias removendo impedimentum, quod est ex parte animae IV 444 b — qui habet ortum a potentia per assuefactionem, non dat novam potentiam, sed priorem habilitat; qui vero est per infusionem et non solum dependet ab eo, in quo, sed magis ab eo, a quo, habet potentiam nobilitare et supra se elevare II 690 d. 4

— gratuiti dividuntur per virtutes theologicas et cardinales et dona III 469 a — In nobis sunt tres differentiae habituum gratuitorum, videlicet virtutum, donorum et beatitudinum, ratione trium actuum, ita quod virtutes sunt ad actus primos, dona ad actus medios, et beatitudines ad actus

ultimos et perfectos III 737 a — quidam inter se conveniunt vel in genere gratuiti, vel in ordine ad actum III 495 4* — donorum quidam sunt affectivi, quidam pure cognitivi, quidam medii I 272 b — cognitivi ducunt in manifestationem Verbi, affectivi in cognitionem amoris *ibid.* — qui dicunt incompletionem, non cadunt in Deo per essentiam, sed per causam, qui vero dicunt complementum, sunt in eo essentialiter I 305 d. 5

— Omnium habituum gratuitorum origo quasi materialiter consistit in natura et complete et formaliter in gratia III 795 a — omnes possunt oriri ex gratia, quae datur in prima eius infusione, per voluntatis cooperationem *ibid.* — infusi possunt esse perfecti ante usum liberi arbitrii IV 114 b, 3* — gratuiti motivi dantur ante usum liberi arbitrii ad faciendum dignum gloria et purificandum a culpa IV 115 4* — gratuiti motivi possunt infundi ante usum rationis *ibid.* — cognitivi sunt ad cognoscendum et non habent actum ante usum rationis, et sunt secundum acquisitionem *ibid.* — cognitivi gratuiti sunt per infusionem *ibid.* — infusus, qui est datus ad dirigendum, est delevibilis per repugnantiam in subiecto; qui vero est datus ad distinguendum, est indelevibilis IV 145 a sq.

— religionis est signum bonitatis, tamen etiam mali eo utuntur IV 141 b

HAERESIS — est assertio et defensio contrarii eorum quae sunt de necessitate fidei vel de certitudine Scripturae I 478 a sq. — est contra fidem IV 314 a — est vitium oppositum fidei III 470 f. 4 — dicitur sententia contra fidem ratione adhaesionis IV 314 a — dicitur ab eligendo aliquam sententiam falsam ex propria auctoritate et sensu IV 313 d. 4 — dicit praesumptuosam et deliberatam falsi adinventionem IV 314 b — Haereticus est qui asserit et defendit contrarium fidei IV 148 d. 4 — Haereticus dicitur non qui opinatur aliquod falsum, sed qui falsum praeoptat et pertinaciter credit et defendit IV 313 d. 4 — Haereticus

est qui, divinae legis ignorantia vel contemptu pertinax inventor proprii erroris, vel alieni sectator, catholicae veritati mavult adversari quam subire *ibid.*

— Haeretici calumniantur bonum et verum ex erroris caecitate et invidiae malignitate I 24 a — Haeretici sunt excaecati tenebris erroris et in eis regnat diabolus I 2 a — Radix perversitatis haeticorum est suggestio diabolica et propria superbia I 24 a — diffunditur falsa superstitione et mendaci et contentiosa locutione *ibid.* — Haeretici fortius ex errore adhaerent vanitati, quam multi Christiani ex fide veritati III 874 4* — frequenter habet conunctam obstinationem II 988 3* — Haeticus exponens se morti non meretur gloriam, sed ignominiam propter errorem et perversitatem II 679 4*

— Aliquis tripliciter potest consentire haeresi IV 426 b — Credens haeretico ut haeretico errat in fide IV 712 d. 2 — Haeretici cognoscunt aliquos articulos non per fidem infusam, sed ex quadam persuasione humanae rationis, immo fictionis suae III 492 4* — Haeretici non habent virtutem fidei, licet cognoscant articulos per acquisitionem, vel per fidem prius habitam *ibid.* — potest in aliquo communicare cum Ecclesia IV 424 4*

— Baptismus haeticorum valet, nisi introducant novam formam IV 460 d. 2 — Haeticus praecisus non est de Ecclesia, tamen habet characterem IV 440 8* — Haeretici accipiunt Sacramentum et characterem, et rem Sacramenti, nisi sit obstaculum fictionis IV 447 d. 2 — Haeretici habent Sacramenta secundum veritatem, si adsit forma et intentio, sed non secundum utilitatem IV 645 a. 834 f. 4 — In haeticis manifestis Sacramentum et sacrificium privatur omni fructu IV 303 b

— Qui accipit Sacramentum ab haeretico, ut est haeticus, nihil accipit IV 126 b — Parvuli baptizati ab haeticis non sunt inter haeticos quantum ad meritum, sed solum quantum ad numerum IV 127 b — Qui ab haeticis baptizantur et haeresim sequuntur figurantur per Ismael, qui vero ad Ecclesiam revertuntur, per filios ancillarum Iacob IV 751 b — Haeticus baptizans graviter peccat et gravius, si actualiter intendat ad errorem perducere IV 836 4* — Qui intendit introducere haeresim intendit novam formam cudere et id quod facit Ecclesia, infirmare IV 460 d. 2

— Haeretici, quamdiu extra Ecclesiam perseverant, non valent ullo modo gratiam impetrare IV 483 d. 3 — Qui fit haeticus propter hoc non amittit gratiam gratis datam IV 423 f. 4 — Haeticus potest conficere Sacramentum, sed non in quantum haeticus IV 424 a. 426 b sq. — Haeticus propter haeresim non desinit esse sacerdos IV 303 f. 3, 8* — Haeticus potest habere ordinem, non iurisdictionem *ib.* 7*

HEMISPHERIUM — Dum in uno hemisphaerio est lux, in altero sunt tenebrae II 313 b — duo ponendi sunt ad revolutionem caeli II 344 3*

HERBAE — Eodem die de terra productae sunt, quo producta est terra II 366 d. 2 — sunt quasi connaturales terrae et trahunt ex ipsa fomentum et originem *ibid.* — nulla est, quantumcumque vilis, quae non sit alicuius utilitatis et virtutis *ibid.*

HERMAPHRODITUS — non est, quin alteruter sexus dominetur IV 936 d. 2

HIC — accipitur demonstrative tantum, aut demonstrative et discretive I 653 3* — In solo corpore est distinctio secundum hic et ibi II 77 a

— Quod est hic et nunc est in loco determinato III 454 f. 2. 456 6*. IV 220 arg. 1 — Esse hic et nunc est a materia II 109 arg. 5 — Forma fit hic et nunc accipiendo partem materiae I 358 b sq. — Omne finitum est hic et nunc II 77 a. 90 f. 3 — et nunc sequitur esse individuum II 79 b — Individuum est necessario hic et nunc III 454 f. 2. IV 220 arg. 1 — Hic et nunc est quod est hoc aliquid II 305 arg. 1 *Vide* V 83 41* — Natura est ut hic et nunc in particulari I 358 f. 3

HIEMS — fit per elongationem solis se moventis in zodiaco II 369 b

HIERARCHIA — generaliter definitur rerum sacrarum et rationabilium ordinata potestas, in subditis debitum retinens principatum II 238 b — Definitiones Dionysii II 237 b — essentialiter eam respiciunt ordo, scientia et actio II 240 a. IV 617 5* — est ordo, scientia, actio, sive potestas ordinata scientia et actione, quibus respondent appropriata trium personarum IV 481 a

— est divina, angelica et humana II 240 a. 254 4* — increata consistit in unitate et personarum trinitate II 238 a. 254 a — angelica describitur ut egrediens a Deo secundum rationem imaginis et similitudinis, et ut regrediens II 238 a. IV 481 a — proprie est in solis Angelis II 257 a — triplex angelica secundum essentialia hierarchiae, vel secundum status et officia II 240 a. 241 b — Distinctio trium hierarchiarum in novem choros Angelorum II 240 b sq.

— In hierarchia ecclesiastica debet esse distinctio potestatum spiritualium IV 508 b. 509 5* — In ecclesiastica hierarchia sunt diversi ordines quantum ad auctoritates et officia et status II 256 arg. 4. 257 a. IV 635 b — ecclesiastica maxime consistit penes Sacramentum ordinis IV 481 a. 617 5*

HILARIUS — dicitur sententiam de impassibilitate Christi retractasse III 346 4* — non videtur asserere contrarium fidei *ibid.* 359 d. 4. 360 d. 2

HIRCOCERVUS — habet similitudinem extra animam secundum partes III 830 a

HISTORIA — non probat gesta per rationem III 530 d. 3

HISTRIO — lucrum licite potest retinere IV 371 a

HOC — est pronomen demonstrativum IV 189 arg. 1 — importat demonstrationem ut exercitam, non ut conceptam IV

190 arg. 2 — dicit positionem in loco et tempore II 409 b — Commune ut in hoc non significatur in abstractione, sed in concretione I 117 3* — Commune non generatur nisi in hoc *ibid.*

— Hoc aliquid dicit formam cum materia II 440 f. 4 — Omne, quod est hoc aliquid, constat ex materia et forma II 109 b. 374 a. 375 2*. 414 b sq. — Omne, quod habet materiam et formam, est hoc aliquid II 413 arg. 6 — Forma non est hoc aliquid II 197 arg. 4 — Hoc aliquid non dicit naturam, sed hypostasim III 488 arg. 3 — Non omne, quod est hoc aliquid, est completum II 306 4* — Hoc aliquid non venit ad constitutionem tertii II 413 arg. 6

— Movere et operari debetur substantiae, quae est hoc aliquid IV 273 arg. 4 — Actio creaturae terminatur ad hoc aliquid II 197 arg. 4

HOMICIDIUM — prohibitum est occisio innocentis et ex propria auctoritate III 834 d. 5 — prohibitum est occisio viventis vita rationali, sive sui, sive alterius *ibid.* — In prohibitione homicidii prohibetur actus operis et voluntatis III 824 3*. 834 a — eius prohibitio includit omnem deordinationem potentiae irascibilis, quae est in actu exteriori, vel ad actum exteriorem aliquo modo habet ordinari III 824 3*. 834 a — Homicida putatur aliquis propter occisionem, vel propter voluntatem perversam IV 728 d. 4 — Permittens alium occidi, cum possit prohibere, est particeps homicidii III 433 d. 3

HOMO — 1 *Dignitas* 2 *Finis* 3 *Ordo ad Deum* 4 *Imago et similitudo Dei* 5 *Corpus* 6 *Productio* 7 *Perfectio in statu innocentiae* 8 *Rectitudo* 9 *Vertibilitas liberi arbitrii* 10 *Ordo ad beatitudinem* 11 *Status* 12 *Lapsus* 13 *Corruptio et defectus - Mortalitas* 14 *Reparabilitas - Redemptio* 15 *Ordo ad Deum et ad inferiora* 16 *Subiectio*.

1 — est creatura dignissima II 363 a — praecellit alias creaturas in gradu et dignitate II 406 d. 1 — est excellentissima creatura et par Angelis secundum ordinem efficientis et finis, minor vero Angelo secundum dignitatem naturae II 46 a sq. 577 3* — est praecipuus inter omnia animalia II 385 4* — est prudentissimum animalium, et in eo maxime viget sensus III 348 f. 4 — Omnes virtutes, quae sunt in animalibus dispersae, in homine colliguntur IV 748 b — qui inter cetera animalia est perfectissimus, inter cetera est compositissimus II 378 3*

— est minor mundus II 703 b. 715 arg. 4 — dicitur minor mundus propter maiorem divini exemplaris representationem III 40 b — In homine sunt omnes creaturarum differentiae, quae spectant ad universi completionem IV 995 6* — quodam modo communicat cum omni creatura III 40 b — Nomine hominis potest intelligi omnis creatura, cum ipse cum omnibus communicet III 787 d. 3 — Anima quodam modo est omnia, et corpus cum omnibus habet convenientiam II 449

HOM (2)

f. 1 — secundum conditionem suam communicat cum omnibus creaturis, et cetera facta sunt propter ipsum II 13 b sq. — solus dicitur omnis creatura ratione animae et corporis, quod cum omnibus corporibus habet quandam convenientiam III 399 5*

— quantum est ex parte animae, communicat cum Angelis, quantum ex parte corporis cum animalibus II 385 5*. 416 arg. 2 — medium tenet inter naturam angelicam et brutalem II 454 b

— convenit cum Angelis in rationabilitate, et conveniet etiam in deformitate gloriae II 251 1* — habet convenientiam cum Angelis quantum ad superiorem partem II 398 f. 4 — differt specie ab Angelis, sed coniungitur cum eis obsequio beneficentiae II 243 1* — et Angelus non solum specie, sed etiam genere differunt II 48 a *Vide V. Anima 1* — possunt assimilari et aequari Angelis in gratia et gloria II 250 b. 251 1*, 2*, 4*. 257 2* — possunt elevari ad omnes ordines Angelorum II 250 b — Omnes ordines Angelorum restaurantur ex hominibus bonis *ib.* f. 3, b — inferioris meriti probabiliter constituent decimum ordinem II 254 a sq. 257 2*

— Humana natura in Christo et beata Virgine est posita supra Angelos III 703 f. 3 — Genus humanum exaltatum fuit per Christum supra naturam angelicam III 210 2* — Per incarnationem multum additur dignitatis generi humano III 21 5*

2 — est quodam modo *finis* omnium, quae sunt II 73 f. 2. 363 a. 382 f. 3. 383 a. 399 5* — sua dignitate et complemento est *finis* omnium corporalium II 385 a, 4* — Dignitas hominis tanta erat, ut propter ipsum facta sint universa III 417 b — est *finis* omnium, in quantum omnibus indiget II 46 2* — Res ordinantur ad hominem propter eius indigentiam II 383 1* — Secundum indigentiam hominis aliae creaturae corporales disponuntur I 784 b

— Omnia sunt propter humanum obsequium II 73 f. 2 — Omnes creaturae inferiores sunt propter hominem vel secundum omnem statum, vel solum secundum statum viae II 463 a — Propter hominem factae sunt creaturae inferiores, ut ei servirent et eo mediante perducerentur in finem II 401 b. 419 b sq. — Omnia ordinantur in finem mediante homine II 382 f. 4. 383 a. III 417 b sq. — Mediante homine omnia ordinantur ad Deum II 383 a. 394 b. 401 b *Vide V. Creatura finis.* — est propter Angelum, ad reparationem ruinae angelicae, et Angelus propter hominem, non propter inaequalitatem finis, sed ex lege caritatis II 46 a sq. — factus est ad reparationem ruinae angelicae II 45 f. 4. 46 b

3 — Creatura rationalis, quia de se nata est Deum laudare et nosse et res alias in facultatem voluntatis assumere, nata est ordinari in Deum immediate II 394 b — ordinatur in Deum immediate II 383 a. 394 b sq. — solus inter inferiora natus est immediate ad Deum pertingere II 382

(4)

f. 4 — Per similitudinem natus est immediate in Deum tendere *ib.* a — Creatura rationalis maxime nata est uniri Deo et in ipsum tendere per amorem II 393 f. 3 — est propter Deum, ad suscipiendam eius influentiam II 46 2* — factus est propter cognitionem intellectivam Dei I 74 arg. 2

— natus est effici deiformis III 38 5* — Creatura rationalis sola facta est ad fruendum Deo, et ut beatificetur in ipso, quia sola est ad imaginem II 463 a — non beatificatur perfecte nisi in ipso Deo III 49 f. 4 — per cognitionem creaturarum ab extra recolligitur in se et elevatur supra se ad Deum I 75 2* — ex diversis rerum naturis debet excitari ad videndam multiformitatem sapientiae Conditoris II 383 a — ex rerum ordine debet excitari ad amandum Deum *ibid.*

4 — est ad *imaginem* et similitudinem II 407 d. 3 — in imagine habet similitudinem ad suum principium efficiens II 393 a — est imago Dei, quia est eius expressa similitudo II 394 b — In homine Trinitas repraesentatur expresse secundum imaginem II 406 d. 4 — repraesentat distinctionem et ordinem personarum quantum ad memoriam, intelligentiam et voluntatem II 394 f. 4. 395 a, 4*

— habet rationem imaginis, quia assimilatur Deo de proximo secundum proportionalitatem et secundum convenientiam ordinis II 394 b sq. 2*, 3*. 396 6* — est imago Dei, quia ordinatur ad Deum ut in finem immediatum II 407 d. 2 — Rationalis creatura est imago Dei et similitudo expressa secundum convenientiam ordinis, quia immediate ad Deum ordinatur et capax Dei est II 395 a — Creatura rationalis est imago Dei et expressa similitudo secundum convenientiam proportionalitatis, quia non solum similiter se habet in productione effectus, sed etiam quantum ad intrinsecarum potentiarum originem, ordinem et distinctionem, quibus assimilatur personis comparatis ad se ipsas *ibid.*

— Esse imaginem convenit homini universaliter et inseparabiliter II 397 f. 2 — Esse imaginem Dei non est homini accidens, sed potius substantiale *ib.* f. 4 — Esse imaginem convenit homini secundum intrinsecas potentias et naturales *ib.* f. 3 — est imago Dei naturalis II 407 d. 4 — est imago Dei a natura II 396 f. 1 — est imago Dei naturalis secundum formam et potentias naturales II 397 b — non est imago Dei artificialis, sed naturalis *ibid.* — est imago Dei naturalis, sed non connaturalis *ibid.* — In homine est imago Dei sicut in nummo quantum ad discrepantiam in natura *ib.* 2* — Homo naturaliter assimilatur Deo sive a natura causaliter, sed non formaliter II 398 5*

— potest dici imago II 407 d. 3 — dicitur imago Dei concreate, quia insignitus imagine II 395 1* — dicitur ad imaginem abstractivam sumtam *ibid.* — Hominem factum esse ad imaginem videtur dici de imagine creata II 407 d. 3 — non tantum est imago, sed etiam ad ima-

HOM (3)

ginem, quia differt ab imagine *ibid.* — dicitur factus ad imaginem creatam in abstractione sumtam *ibid.* — non solum est ad imaginem increatam, sed etiam ipse est imago et est ad imaginem creatam *ibid.* — Homo potest dici esse ad imaginem increatam, quae non est essentia, sed persona Filii *ibid.*

— Creatura rationalis repraesentat Deum secundum quandam totalitatem spirituales, in quantum potest cognoscere omnia II 395 5* — Creatura rationalis multum approximat Deo, in quantum habet rationem originis, sed anima humana magis in ratione finis II 418 6* — Secundum ordinem rerum in finem magis convenit cum Deo quam Angelus II 401 b — magis divinum exemplar repraesentat, prout anima consideratur in se et ut unitur corpori, quod regit et inhabitat III 40 b. 41 1* — repraesentat Deum secundum aliquam proprietatem repraesentationis, quae non convenit alii creaturae, nec corporali nec spirituali II 399 2*

— expressius repraesentat distinctionem personarum, quia in homine est personalis discretio per originem II 400 arg. 4 — repraesentat Trinitatem summam, et prout est in se ipsa et prout est in rebus, ut sic in qualibet parte corporis sit tota, sicut summa essentia est in creatura *ib.* arg. 2 — repraesentat Deum, non solum ut ens est in se, sed etiam ut est principium aliorum *ib.* arg. 3 — repraesentat Deum, in quantum est exemplar et spiritualium et corporalium *ib.* arg. 4

— repraesentat Deum secundum actum nobilissimum, qui est intelligere II 394 f. 4 — maxime natus est Deo configurari et assimilari, quia Dei capax est II 393 f. 3. 395 a — dicitur esse genus Dei, quia habet aliquam convenientiam specialem secundum habitudinem analogiae II 412 3* — De similitudine cum Deo remansit imago II 5 b

5 — est de terra quantum ad corpus, secundum imaginem Dei quantum ad animae naturam II 4 a — sumtus est de terra, in quam postmodum erat rediturus II 427 d. 2 — dicitur de limo terrae productus, ut ex hoc proficiat et ascendat per humilitatis meritum II 420 a — Corpus hominis est de natura inferiori, ut se ipsum pulverem reputans, Deo per omnia subiaceret *ibid.* — Corpus hominis in statu viae est conformis naturae caelesti, sed super illam exaltatum in empyreo II 423 6* — Corpus hominis debuit constitui ex natura terrae convenienti, quae est elementaris II 420 a — Corpus hominis debuit constitui ex natura elementorum, ut creaturae inferiores possent ei servire et in homine quodam modo glorificari *ibid.* — conditus est in corpore animali ad procreandam prolem ad cultum Dei I 784 b. II 476 b

6 — specialiter dicitur *productus* opere Trinitatis ratione imaginis II 406 d. 4 — eius productio narratur ut distincta a productione bestiarum ratione dignitatis *ibid.* — productus est sexto die quantum ad

corpus et animam II 417 1* — Corpora humana spectant ad terrae ornatum, unde productum est sexto die II 418 2* — creatus est die sexto, quia omnibus indiget II 46 2* — productus est post ceteras creaturas II 383 a, 7* — productus est post omnia ut finis omnium et consummatio II 418 6* — congrue productus est eodem die, quo cetera animalia gressibilia II 383 a, 5*, 6*. 406 d. 4 — Anima producta est cum corpore post productionem brutorum, quia eorum imperfectionem sua dignitate consummat II 417 2* — Licet productio animae concordet productioni Angelorum, tamen ratione corporis, quod spectat ad terrae ornatum, producta est sexto die *ibid.* — Productio corporis non concordat productioni Angelorum, sed spectat ad terrae ornatum I 418 2* — non debuit produci cum Angelis II 383 5*. 418 2* — debuit fieri in terra, sicut Angelus in empyreo II 420 a, 3* — positus est in paradiso terrestri, sed productus extra paradysum II 427 d. 2 — conditus est in loco distante a loco gloriae ad merendum II 476 b

— omnes processerunt ab Adam sicut rami a radice et rivuli a fonte II 718 f. 4 — omnes convenienter producti sunt ex uno homine, sed uterque sex immediate a Deo II 454 b — Totum genus humanum multiplicatur et disseminatur ex uno propter repraesentationem Dei ut universalis principii III 262 b. 271 a — Tota humana natura erat in Adam non quantum ad existentiam possibilem, sed actualem II 731 2* — producitur ab homine, ut magis se invicem diligant II 454 b. 478 3* — quatuor modis producitur, qui pertinent ad perfectionem universi II 433 3*. III 23 arg. 9. 33 b. 272 b

— post infusionem animae est in triplici statu: in utero manifestus Deo, natus manifestus nobis, adultus notus sibi IV 150 a sq. — In homine assignantur sex aetates IV 854 d. 3 — Sicut homines diversas habent facies, sic diversas habent mentes et proprietates mentales II 104 4*

— Ordo divinae misericordiae, iustitiae et sapientiae in conditione et conservatione hominum II 774 3* — conservatur in esse in se per vitam, in simili per filiorum procreationem II 457 a — multiplicantur ad perficiendum numerum electorum in laudem Dei II 104 1*. 447 3*. 478 3* — congruenter multiplicantur successive II 478 3*

7 — nulli generi creaturae est obnoxius, sed soli Deo III 262 f. 3. 263 a — natus est dominari ceteris creaturis II 383 a — dum est ad Deum conversus et subiectus, cetera sunt ei subiecta ad diiudicandum, ad utendum, ad gubernandum II 5 a — Si anima servaret ordinem sub Deo, nihil exiret eius imperium II 504 f. 3 — post peccatum amisit dignitatis praesidentiam II 383 3* — Animalia homini magis mansuescunt, secundum quod plus reformatur et reducitur ad statum innocentiae III 622 b

— in statu innocentiae habebat **immortalitatem** quantum ad aptitudinem per na-

turam, sed quantum ad complementum per gratiae donum, quae vocatur iustitia originalis II 469 b sq., 3* — Per originalem iustitiam natura erat immortalis, et non poterat intervenire mors nisi per culpam *ib.* 2*, 3* — poterat dici mortalis, licet non esset necessitas moriendi II 473 d. 2. 478 1* — per naturam est mortalis et corruptibilis II 45 f. 3 *Vide V. Corpus mortale.*

— in statu innocentiae erat omnino impassibilis II 504 f. 6 — Defectus non sunt ex constitutione naturae III 333 1* — Non potuit esse defectus in corpore humano sive per defectum virtutis animae sive alimenti, nisi praecederet transgressio inobedientiae II 425 b — Defectus sunt annexi in statu miseriae III 344 d. 2 — Homine stante, nulla animalia ipsum laederent, sed omnia ei mansueta essent II 383 3* — servabatur a laesione extrinseca speciali Dei providentia II 470 a

8 — Liberum arbitrium hominis de conditione primaria **rectum** erat II 556 f. 4 — Deus fecit hominem rectum II 125 b — eius rectitudo est a Deo, obliquatio a se ipso II 3 b — Deus fecit hominem rectum, dum ad se eum convertendo sibi assimilavit II 5 a — per imaginem est possibilis ad rectitudinem, rectus vero per conversionem ad Deum II 4 a sq. — per continuationem ad summam potestatem efficitur rectus, immo rector et rex *ib.* b — In homine post peccatum mansit aliqua naturalis rectitudo II 507 3*, 4*

— in statu naturae institutae idoneus erat ad colendum Deum integre et perfecte III 819 b — in natura instituta habuit habilitatem ad amandum Deum propter se et super omnia II 425 b — in statu innocentiae erat maxime Deo propinquus, et ideo nihil poterat inordinate diligere II 505 3* — Tempore naturae institutae corpus subiectum erat animae II 486 b

— In statu innocentiae distinguitur probabilius tempus, quo habuit tantum naturalia, et quo habuit naturalia et gratuita II 703 b — in statu innocentiae indiguit gratia gratum faciente, ut Deo placeret II 695 b sq. — in statu innocentiae poterat per liberum arbitrium propria virtute sine appositione novae gratiae resistere tentationi II 557 a — peccat consentiendo tentationi, in quantum sine gratia superaddita poterat resistere II 556 f. 2 — Pondus carnis non inclinabat hominem primum ad peccatum, ideo non excusat adeo, ut faceret illud remediabile II 175 b — in statu innocentiae nullum habebat impellens ad peccandum II 504 f. 4. 505 a — nullum habebat impellens interius, sed exterius II 507 2*. 529 d. 5

9 — per rationem est capax beatitudinis et iustitiae, et culpae et miseriae II 716 1* — Quia homo rationis capax est, ideo habet libertatem arbitrii II 383 a — In prima sui constitutione debebat habere vertibilitatem arbitrii III 267 2* — Melius est, ut Deo liberaliter serviat I 784 b — conditus est in vertibilitate arbitrii, qua poterat converti et

reverti II 507 a — Animae humanae data est libertas arbitrii vertibilis et revertibilis, id est potens stare et cadere et resurgere II 42 b — productus fuit in statu vertibilitatis, ut ordinato processu veniret a merito ad praemium, ab imperfecto ad perfectum, ab inferiori ad supremum II 533 1*. 555 f. 4, a — relictus fuit in manu consilii sui III 413 d. 3 — Deus a principio hominem reliquit in manu consilii sui dando ei libertatem arbitrii III 813 arg. 3 — habet vertibilitatem liberi arbitrii, qua potest vivere et mori spiritualiter, et corpus habile ad vivendum et moriendum II 419 b. 420 2*

— debuit condi in statu vertibilitatis arbitrii, et ita impugnabilis et expugnabilis II 533 a. 534 b — congrue fuit creatus peccabilis ad manifestandam Dei potentiam, sapientiam, misericordiam, iustitiam II 532 b — Melior simpliciter fuisset homo confirmatus in gratia, sed secundum quid in ordine ad finem melius factus est in libertate peccandi I 792 d. 2 — habet habilitatem ad labendum frequenter et possibilitatem ad resurgendum II 46 b

10 — omnes naturaliter desiderant **beatitudinem** II 517 a. 528 d. 3. 795 arg. 2 *Vide V. Beatitudo.* — immediate ordinatur ad aeternam beatitudinem II 46 a — a natura habet aptitudinem ad beatitudinem, sed dispositionem sufficientem habet per gratiam II 469 b

— Naturaliter appetit excellentiam et sufficientiam et laetitiam II 517 a — in bonis creatis nunquam quiescit II 5 b — Nihil creatum potest compensare bonum amissum *ibid.* — in gloria undique completur, intelligentia absorbetur ab eminentia lucis, affectio a torrente voluptatis II 546 7*

— debet pervenire ad beatitudinem per merita et bona opera, unde prius est viator quam comprehensor II 420 3* — longo tempore debebat esse viator II 507 a — erat in statu sublimi, sed minus propinquus statui gloriae *ib.* 1* — ei praefixus est terminus diuturnus ad merendum, quia conditus est in dispositione remotiori a gloria II 176 b — in statu innocentiae fuissent translati in gloriam successive II 488 d. 4 — non erat Deo immediate quantum ad statum, sed promovendus ulterius ad deiformitatem gloriae II 546 6* — lapsus in statu praesenti venit ad suum finem per vias asperas, quae non conveniunt statui innocentiae II 717 6*

11 — In statu viae comprehenduntur tres status: innocentiae, naturae lapsae, naturae sub lege gratiae III 360 d. 4 — In statu innocentiae natura perfectior erat quam in statu viae II 478 a — Naturalia post lapsum eadem sunt substantialiter, sed minus possunt quam in natura instituta II 557 2*

12 — est principalis auctor sui **lapsus** III 41 4* — impugnatus fuit non ex defectu Dei custodientis, sed ex ingratitudine hominis custoditi II 535 4* — contra tentationes habet multiplex adiutorium II 465 3*

— Si homo stetit, non videntur plures salvandi fuisse I 833 b — Lapsus hominis facit ad rationem eligendi, in quantum fuit ab aeterno praevius I 715 3* — In conditione humani generis Deus praevitit lapsum III 27 5*

13 — Humana natura **corrupta** est merito primae praevicationis, non a primordio suae conditionis II 715 b sq. — Natura corrupta est a primo parente II 719 b sq. — Totum genus humanum per peccatum primi parentis prolapsus fuit de statu innocentiae III 4 a — Totum genus humanum corruptum est, secundum quod processit secundum legem concupiscentiae III 87 4* — eius corruptio non cognoscitur per rationem solam II 716 a. 719 b — Tota natura corrupta est non solum poenaliter, sed etiam culpabiliter II 714 f. 2. 719 a *Vide V. Corruptio.* — In generatione proli infectae malum non praeponderat bono II 720 2* — merito culpae originalis non debebat comparere coram Deo propter foeditatem culpae, propter offensam Maiestatis divinae, et propter mortalitatem in carne IV 89 d. 3

— evanuit per culpam I 3 b — In homine est duplex vetustas, poenae et culpae III 80 d. 4. 341 d. 4 — post peccatum amisit habitum scientiae, non tamen naturale iudicium II 549 d. 3 — non solum corruptus est quantum ad vim motivam, sed etiam quantum ad sensitivam et phantasticam II 900 3* — Post peccatum subtracta est ei perfecta lucis increatae influenza, unde multa ignorat et facile errat I 24 d. 5 — in praesenti statu retardatur per corpus, quod aggravat animam III 704 3* — in praesenti statu indiget multiplici auxilio et mediatoribus III 704 4* — indiget custodia Angelorum contra tentationes diaboli etiam in statu naturae institutae II 279 b — Ex humana infirmitate et indigentia homini innotescit divina potentia II 532 b. 533 4* — Nostra virtus instabilis nunquam invenit quietem II 6 a sq. — ex carentia iustitiae originalis incurrit necessitatem indigentiae et inevitabilitatis I 126 a — corruptus accipit occasionem peccandi ex cognitione, et ideo melius est ei quaedam nescire I 689 4*

— multum diligit carnem II 502 f. 4 — Inferior portio rationis multum trahitur a sensualitate II 588 a — fere omnes carnales sunt et desideriis carnis obsequuntur II 503 a, 5* — semper magis et magis sequebantur concupiscentiam et de uno errore labebantur in alterum IV 52 2*

— per conversionem fit impurus, per aversionem infirmus, per exspoliationem mendicus II 5 b — impeditur in bene agendo et ineptus est ad opera maioris excellentiae ratione reliquiarum peccati III 739 b — omnes generati de massa peccati habent difficultatem ad vitandum peccatum et necessitatem ad committendum III 77 b in statu naturae lapsae facilis est ad desidia et ad superbiam III 78 d. 4 — ex prima transgressione multipliciter deordinatus est quantum ad ordinationem ad pro-

ximum III 849 b — Multiplex est deordinatio respectu sui III 893 d. 2

— Peccatum punitum fuit poena **mortis**, quae est irremediabilis, de qua nullus evadit II 174 f. 4 — per peccatum factus est mortalis, ut quemadmodum voluntarie Deum deseruerat et se ipsum morte culpae occiderat, sic spiritus invite desereret corpus, et mors exigatur in poena, sicut commissa fuerat in culpa II 506 b — mali statim post mortem descendunt in infernum, quia anima non est deputata ad ministrandum II 165 3*

14 — lapsi sunt peccato remediabili III 40 f. 3 — etsi totus corruptus esset, non esset incurabilis, nisi corruptio ei inseparabiliter adhaereret III 87 4* — lapsus de culpa potest consequi veniam propter fragilitatem carnis II 577 3 — potest rectificari, quamdiu est in statu merendi II 176 a sq. — tempore merendi transeunte, si est in aliquo peccato, non potest reacquirere bonam voluntatem II 176 a. 177 b

— Homines **reparari** decens et congruum erat propter eius dignitatem, propter modum labendi et propter statum hominis lapsi III 417 b sq. — magis erat reparandus quam Angelus III 418 2* — quia per alium cecidit, debuit habere adiutorem et relevatorem II 507 b. 534 b — totus lapsus fuerat, per alium corruerat et reparabilis erat III 40 b. 41 3* — Humana natura tota cecidit, alio peccante et alio suggerente, et ita decens fuit, eam per alium relevari II 175 b. III 418 a — Hominis miseria provocabat misericordiam, poenitentia placabat iustitiam III 418 a — erat perditus et redimendus secundum naturam visibilem et invisibilem I 281 f. 3 — non erat redimendus ab alia creatura, ne esset ex hoc illi subiectus III 423 a

— liberantur per missionem Filii, beatificantur per missionem Spiritus sancti III 31 b — Si Deus non esset incarnatus, homo esset beatus, dum tamen esset redemptus et ad visionem Dei perductus IV 1005 2* — Humanum genus respectu incarnationis non fuit ratio finaliter movens, sed quodam modo inducens III 706 3*

— Mira Dei condescensio patet, quod genus humanum sibi inimicum coniungere voluit in unitatem personae III 262 b — Dei liberalitas in redemptione hominum III 706 4* — Propter peccati infinitatem debuit homo redimi maiori pretio, quam valeret *ibid.* — ex pretio a Christo soluto melius debet cognoscere pretiositatem suam *ibid.*

— per incarnationem coniungitur suo principio III 23 b — est magis unibilis Deo quam Angelus ratione personalis proprietatis et culpabilis infirmitatis II 399 6* — In gratificatione et glorificatione hominis maxime ostenditur Dei misericordia et iustitia II 533 4* — Genus humanum est finitum multiplicatione et duratione III 706 2* — Deus maiora beneficia praestitit hominibus quam Angelis III 704 a, 2*

— Caro simul habuit vulnus praevicationis et medicamentum vulneris III 85 f. 1

— per culpam exspoliatus gratuitis et vulneratus in naturalibus, per Sacramenta vestitur gratia et curatur IV 4 a

15 — a Deo creatus debet Deo honorem II 555 f. 3 — ad hoc, ut recte ordinetur in Deum, necesse est, ut etiam ad se ipsum et ad proximum ordinetur III 727 3* — ordinatur ad se, in quantum sortitur rationem duplicis personae III 721 4* — in operibus suis non tantum debet meritum suum intueri, sed etiam profectum proximi III 670 5* — debet sibi rigidus esse et aliis pius IV 393 5* — Ius naturale dictat, quod homo quod sibi vult fieri faciat alii, et non faciat alii quod sibi non vult fieri IV 747 f. 6. 750 a — secundum naturalem ordinem cum omnibus debet habere pacem et concordiam III 667 5* — est animal mansuetum *ibid.* — Hominis non est iudicare, sed iudicari et parcere III 421 5* — in dilectione inimicorum plus elevatur supra se et super ea quae sunt naturae, quam in dilectione amicorum III 668 f. 4 — naturalem affectionem habet ad proximum sanguine IV 848 a sq.

— debet cognoscere originem boni et cognoscendo requirere et ad illam pervenire et ibi requiescere, et cognoscere originem et principium mali et illud vitare et cavere II 4 a — debet potius pati mortem quam recedere a veritate vitae et iustitiae II 458 f. 4 — omnes desiderant scire, sed aliqui voluntate electiva recusant scientiam II 528 d. 3. 529 d. 4 — omnes natura scire desiderant, sed aliqui veritatem impugnant propter odium dicentis vel effectus consequentes II 995 4* — omnes naturaliter desiderant scire veritatem, sed mali eam odium quantum ad effectum consequentem I 24 d. 6

— exterior dicitur corpus cum viribus animae inferioribus, interior est spiritus rationalis ad caelestia conversus II 587 d. 3 — Potentiae, per quas homo convertitur ad spiritualia, constituunt liberum arbitrium, illae vero, quibus convertitur ad sensibilia, constituunt sensualitatem *ibid.*

— Non licet in homine sperare, quasi posset dare meritum salutis I 251 f. 6 — In homine potest aliquis confidere tanquam in adiutore salutis, vel pro temporali beneficio I 44 d. 9 — Ad hominem non est recurrendum, ut a quo salus detur, sed administratur I 252 5* — Ab homine non est speranda gratia et venia IV 128 a — Non licet sperare in homine ut relevante, sed ut adiuvante IV 132 d. 4 — potest orationibus adiuvare quadam congruitate *ibid.*

— inducit ad peccandum malum exemplum praebendo II 817 d. 4 — est minister vindictae Dei IV 342 d. 6

16 — est sub lege quantum ad obedientiam obligatoriam III 34 d. 3 — non potest resistere Dei voluntati beneplaciti, sed resistendo voluntati signi Deo adversatur et est eius inimicus II 827 b — in principio conversionis multa ex timore facit, sed approximans ad perfectionem ad bene operandum magis trahitur liberalitate amoris, quam stimuletur poenaltate timoris

II 764 b — mali et superbi potius volunt subesse diabolo quam Deo II 151 1* — vult Deo assimilari ex excessu praesumptionis III 21 2* — iuste fuit subiectus diabolo, cum se indoxisset in servitutem peccati III 413 d. 3, 4. 432 d. 1 — per rebellionem sensualitatis brutalis efficitur similis bestis II 588 a. 716 3* — fit similis bestiis quantum ad mentem per peccatum II 473 d. 1.

— debebat subiici, ut per humilitatem subiectionis ascenderet unde angelus ceciderat per sublimitatem elationis II 420 a — propter peccati meritum est infra res sensibiles IV 30 d. 8 — ratione perversitatis in poena subiicitur inferiori per naturam I 232 6* — recte subiicitur exterioribus rebus in Sacramentis, sicut se subiecit in peccato IV 553 f. 2 — recte subiicitur rebus sensibilibus aut propter peccati meritum, aut propter Dei praeceptum, aut quia sunt gratiae signa IV 30 d. 8 — non debet se rebus creatis subiicere, ita ut in eis ponat ultimum finem *ibid.* — non debet humiliari sub creatura, ut a qua detur salus I 252 5* — non potest esse subiectus necessario influxibus siderum II 363 a sq. — subiicitur astris, in quantum sequitur passiones II 364 2*

HOMOGENEITAS — est unitas, quae manet simul in diversis II 100 b — Homogeneum est eiusdem naturae in toto et in partibus IV 233 arg. 4 — materiae dicit quandam unitatem possibilitatis II 101 a

HOMOUSION — dicit comparisonem essentiae ad personas I 585 b

HONESTAS — personae plura requirit exteriora IV 655 b — Impedimentum publicae honestatis contrahitur ex sponsalibus per verba de praesenti IV 769 a — quantum ad coniunctionem personarum tenet medium inter consanguinitatem et affinitatem *ib.* b

HONESTUM — distinguitur contra utile I 34 f. 3 *Vide V. Bonum - honestum et - appetendum.* — Quod est opus iustitiae de se, cadit in genere honesti IV 717 f. 4. 750 4* — Ratio honesti est in bonis spiritualibus III 630 b. 631 1* — Bonum honestum, quod est pure bonum, terminat et quietat, et eo est proprie fruendum; eo vero, in quo est puri boni similitudo, non est proprie fruendum, sed in eo delectandum I 41 4*

HONOR — In honore est testificatio, vel exhibitio alicuius testificantis maiestatem III 214 4* — vel exhibetur in testimonium virtutis vel in signum alicuius nobilitatis et excellentiae et in obsequium reverentiae III 208 a. 1* — vel est adorationis, vel venerationis *ib.* a — appetitur in ratione sufficientiae, vel excellentiae III 893 d. 2

— respicit dignitatem III 634 d. 2 — refertur ad rem rationalem et excellentem ratione sui ipsius III 208 2*. 211 a — semper respicit personam III 201 a, 5* — naturam respicit digniorem in subiecto *ib.* 5*. 871 b — refertur ad aliquem aut sicut ad subiectum, aut sicut ad finem III 206 2*

— alius debetur Deo quam homini I

252 5* — quadruplex Deo debitus IV 365 1*

HORAE — canonicae institutae sunt ad continuam laudem Dei et ad excitandam devotionem IV 288 d. 5

HOSPITALITAS — docetur a Christo remunerando eam in discipulis III 844 3*

HOSTIA — *Vide V. Eucharistia - accidentia.* — Peccatori non est danda hostia non consecrata IV 242 6*

HUMIDITAS — dicitur, prout est extra venas IV 908 a — est radicalis et nutritiva II 730 b. 736 a — est triplex, quae reducitur ad humiditatem nutrimentalem et complexionalem IV 908 a — est radicalis et fluens et refluens tum respectu nutritivae, tum generativae II 730 b sq. 732 b — radicalis concurret ad generationem proles II 730 b sq. 731 4* — nutritiva respicit statum et indigentiam IV 908 a — Humidum radicale paulatim consumitur nec potest reparari per quodcumque alimentum II 470 a. 736 a — Humidum nutrimentale restaurabatur per omne lignum paradisi, radicale vero per lignum vitae IV 662 4*

— Humidum proprio termino est male terminabile II 366 d. 1

HUMILITAS — tam affectus quam intellectus habet rationem virtutis III 488 f. 5 — Humiliatio intellectus est admodum laudanda III 529 d. 1 — est pars iustitiae IV 322 a. 325 a — reducitur ad iustitiam, ut ordinat hominem ad se ipsum III 721 4*

— dicit aliquid, quod est affectionis IV 325 a — non est in rationali *ibid.* — est in potentia irascibili *ib.* b — Humiliatio est circa vim irascibilem IV 30 d. 7

— consurgit ex cognitione sui et Dei per scientiam caritati coniunctam III 337 4* — Ad humilitatem maxime expedit timor III 752 d. 1 — claudit oculos ad bona propria et aperit ad videnda mala I 299 b — vult corrigi I 25 b — non habet excessum in reputatione sui IV 564 3* — inferiorem se reputat quantum ad vitae meritum, non quantum ad officium IV 615 2* — Humiliatio virtuosa et laudabilis non debet procedere ex impetu, sed ex discretionem rationis III 333 4*

— Christus suo exemplo docuit humilitatem III 331 a — insinuat in Scriptura et in verbis Christi I 213 5* — commendatur in incarnatione Verbi III 41 2*, 3*. 91 b — Christi et beatæ Virginis confundit mundanorum superbiam IV 710 a

— Quamvis humilis parum intendat facere, tamen magnae bonitatis est eius intentio II 924 3* — Exercitium humilitatis est securius quam alterius virtutis III 803 b — est fundamentum defendens contra ventum prosperitatis IV 583 a — In humilitate maxime vincitur diabolus et peccatum III 331 4* — in docente movet ad audiendum et captat benevolentiam I 25 b — Deus se potest humiliare in natura unita ad maiorem manifestationem suae altitudinis III 20 1*

HUMOR — fit, dum aqua terrae miscetur II 381 a — In humoribus maxime do-

minatur natura aquea II 379 arg. 4. 381 a — aliquando dicit proprietatem corporis, aliquando substantiam sub tali forma II 318 a — venit a radice ad ramos IV 876 b

— dicitur, prout est in venis IV 908 a — immediatius constituunt corpus quam elementa IV 907 f. 1 — non sunt de substantia corporis, sed faciunt ad plenitudinem et integritatem IV 908 f. 5, a, 1* — disponunt ad vitam et restaurant corpus IV 907 f. 3, 4. 908 3*, 4* — Ex humore coagulato per naturam fit corpus organicum II 376 4*. 381 a. III 79 d. 3

— Per humores distinguuntur complexionones IV 907 f. 2 — corporis disponunt ad diversas affectiones animae, sed non necessario II 363 b. 364 2*

HYPERDULIA — tenet medium inter dulum et latrariam III 207 b — est dulia maior III 206 a — debetur beatæ Virgini ut Matri Dei *ibid.*, 4*

HYPOCRITAE — in signo exteriori ostendunt, se esse bonos, et interiori replentur malitia III 844 3* — exterius praetendunt sanctitatem et in corde portant iniquitatem IV 341 d. 3 — constituunt sibi duos fines et habent cor divisum II 887 a — Hypocrisis abscondit peccata IV 585 2* — exterius tantum dolent IV 373 4* — fingentes poenitentiam peccant dupliciter IV 341 d. 3 — Fama, quam appetunt hypocritae, non est eis magnum bonum IV 659 b — qui faciunt opus propter gloriam suam, receperunt mercedem suam IV 356 f. 4. 378 d. 7 — Hypocrisis prohibetur implicite IV 412 d. 2

HYPOSTASIS — est substantia cum proprietatibus I 410 a — de se non importat respectum ad accidens, sed solum ad proprietatem distinguentem I 462 d. 1 — in creaturis dicit substantiam cum accidentibus *ibid.* — non dicit proprietatem excellentiae, sed dicit fundamentum existentiae sicut persona III 231 a — nominat suppositum III 448 f. 4 — proprie significat suppositum distinctum I 406 4*. 409 b. 410 a. 416 d. 1 — respondet subsistentiae I 409 a. 412 b — Nomine hypostasis Graeci utuntur sicut nos nomine personae ut proprio vocabulo I 406 4*. 410 b — Nomen hypostasis erat occasio haeresis, cum significatio eius non esset determinata I 416 d. 1. 462 d. 1, 2 — est terminus emanationis in divinis I 201 a. 233 3* *Vide V. Persona* — secundum modum loquendi magis dicitur de supposito naturae rationalis I 410 b

— creata aliquo modo differt a natura III 131 2* — finita necessario addit aliquid substantiale super essentiam et formam II 89 f. 3 — quaedam excedit formam cuius est III 455 2*

— In philosophia accipitur pro materia I 416 d. 1 — Materia et forma constituunt hypostasim, cum uniuntur in tertia natura II 89 f. 3. III 453 4*

HYPOTHESIS — procedit a singulari ad universale, cum non est maior ratio de uno quam de alio II 461 arg. 3. IV 885 f. 5. 896 a

I

IAC

IACOB — non est credendus sanctificatus in utero III 71 b — vir simplex excusatur a mendacio III 856 d. 4 — Benedictio Isaac secundum veritatem Iacob debebatur IV 707 1* — ab Angelo laesus est ad concupiscentiae repressionem IV 525 a

— consensit in Rachelem propter pulcritudinem IV 710 f. 4 — fortasse peccavit venialiter amando Rachelem IV 713 d. 6 — Ancillae uxorum Iacob erant concubinae potius quam uxores IV 763 d. 5 — per ignorantiam excusatur in hoc quod cognovit Liam, credens cognoscere suam IV 681 5* — post copulam contraxit cum Lia matrimonium per consensum IV 707 2* — tenebatur obedire patri praecipienti matrimonium et prohibenti matrimonium cum Chanaanita IV 703 1* — Filii Iacob de ancillis sunt inter liberos computati IV 751 b

IANUA — qua homo arcebat ab aspectu Dei, est culpa, offensa et mortalitas, quae remouentur per baptismum et passionem et resurrectionem Christi IV 89 d. 3 — est clausa per reatum culpae originalis III 392 b. 423 5* — Ante satisfactionem solutam iustum erat, ianuam nobis claudi III 393 4*

IDEA — dicit similitudinem, quae est ratio cognoscendi I 601 b. 605 b. 631 d. 3 — est similitudo rei cognitae I 601 a. 608 a — est similitudo cogniti existens in cognoscente I 600 f. 3 — est similitudo rei, per quam res cognoscitur et producit *ib.* f. 2 — est ad dirigendum in cognoscendo et regulandum in operando *ib.* arg. 4 — non dicit similitudinem aliquam, per quam cognoscens assimiletur aliis, sed cui multa assimilantur I 606 2*

— de ratione nominis dicunt respectum ad res cognitae I 613 b — secundum modum intelligendi dicit respectum medium inter cognoscens et cognitum I 608 a — sunt formae in mente, quae non sunt aliquid rei II 47 3* — est forma exemplaris I 606 1* — est similitudo exprimens ideatum secundum totum I 605 arg. 2. 629 f. 3 — Agens per intellectum producit per formas ideales II 47 3* — Agens secundum artem producit similem secundum ideam II 202 a — Regula agentis increati est forma exemplaris vel idealis II 436 b

— sunt rationes, in quibus Deus cognoscit res I 601 a — sunt formae aeternae et incommutabiles, quae in divina intelligentia continentur I 600 f. 4. 605 arg. 4 — sunt formae rerum aeternae in mente Dei, quia sunt Deus II 47 3* — in Deo est regula non differens, sed idem cum Deo I 602 4* — in Deo secundum rem est divina veritas, secundum rationem intelligendi est similitudo cogniti I 610 a — sunt in Deo secundum identitatem I 630 d. 4 — in Deo est ipsa veritas divina ut

ratio cognoscendi exprimens rem ut similitudinem sui I 601 b. 602 3*. 606 a. 686 4* — significat divinam essentiam in respectu ad creaturam I 608 a — appropriatur Filio I 430 a, 4*

— ut similitudo omnino expressiva summe exprimit rem et secundum omnes conditiones, ut non expressa se extendit ad omnia sine limitatione I 607 3* — in Deo est una similitudo respectu rerum omnium generum I 606 2* — communis est quantum ad indifferentiam et amplitudinem, et simul propria quantum ad discretissimam expressionem *ib.* 3* — in Deo est ratio expressiva et similitudo non tantum universalis, sed etiam rei singularis, quamvis ipsa non sit universalis nec singularis I 610 a, 1* — dicit assimilationem extra genus I 606 2*. 629 b

— una non est ab alia I 613 f. 2, b — una non est altera nobilior *ib.* f. 2, b, 1*, 2* — una non est altera simplicior vel prior I 610 3*. 613 b, 2*, 3* — Non est ordo in ideis ad invicem nec secundum rem nec rationem, sed tantum ad ideata I 613 a sq. — Deus habet omnium ideas praesentes et simul I 696 b — nec secundum rem nec rationem oportet, quod habeat proprietates ideati nisi quantum ad distinctionem I 610 3*. 613 1*. 624 3*. 629 b — In Deo idea rerum corporalium est spiritualis, temporalium aeterna, imperfectorum perfecta I 624 4*. 625 arg. 1. 629 b — Malorum non est idea bona I 629 b

— et ratio cognoscendi dicunt respectum ad res, in quantum distinctae sunt I 608 2* — Plurium sunt ideae plures I 611 f. 4 — Per ideas res distinguuntur I 605 arg. 3. 609 f. 4. 610 3* — sunt plures secundum esse rerum in proprio genere I 608 4* — secundum modum intelligendi et dicendi multiplicantur secundum respectum ad cognita I 607 f. 3. 608 a sq. 609 5*, f. 4. 610 3*. 613 b. 813 d. 8 — Per unam ideam intellectus non potest simplici aspectu cognoscere diversa I 610 2* — sunt plures, quia per eas Deus distincte cognoscit I 613 f. 4, 2* — secundum rationem intelligendi se tenet magis ex parte cogniti quam cognoscentis I 608 a, 2*. 813 d. 8 — In ideis est pluralitas ratione connotatorum I 608 1*, 3*

— Multitudo idearum dicit immensitatem divinae veritatis in exprimendo et cognoscendo omne, quod est Deo possibile I 612 3* — multiplicantur secundum multitudinem non solum universalium, sed etiam singularium I 610 a sq. — non sunt in numero finito, sed infinito I 612 a — soli Deo sunt comprehensibiles *ib.* 1*

— In Deo non est ponere ideas realiter differentes sive distinctas I 605 b. 613 3* — Idea secundum rem in Deo sunt unum, quia ipsa divina veritas I 605 b

IDO

sq. 608 a sq. 612 3* — per respectum ad plura exemplata non multiplicantur secundum rem I 606 1*. 608 a sq. 609 5* — circumscripto respectu ad ideata, in Deo simpliciter sunt unum I 613 b — una in Deo est similitudo multorum, quia est actus purus, qui non determinatur a cognoscibilibus, sed illa comparantur ad ipsum per modum possibilis I 606 2* — In Deo non est multitudo et differentia idearum sicut in nobis I 601 1* — Omnes rationes in Deo sunt unum quid, sed non dicuntur una idea sive ratio, sed plures I 608 b — rerum unum sunt in divina substantia, sed propriae uniuscuiusque III 423 4*

— Pluralitas idearum secundum connotata, quamvis ab aeterno dicatur, non ponit multitudinem realem nisi ex tempore I 608 3*. 609 5* — plures sunt ab aeterno secundum esse, quod habiturae fuerunt res in proprio genere I 609 4* — Pluralitas idearum non venit a multitudine ideatorum, in quantum creata, sed in quantum connotata I 612 2*

— sunt rerum, ut futurae sunt I 608 3*. 609 4* — non dicit tantum quod est, sed respectum ad id quod futurum est vel etiam potest esse I 609 5* — connotat ideatum non secundum actualem existentiam, sed secundum potentiam tantum I 612 2* — non tantum sunt entium vel futurorum, sed omnium possibilium I 612 2*. 623 b. 802 3* — Omne, quod est a Deo, habet ideam in Deo, per quam prius quam fiat, est in Deo I 629 f. 4

— Quod de se dicit privationem non habet ideam in Deo I 629 b — Imperfecta ratione eius quod subest privationi, habent ideam in Deo non imperfectam, sed perfectam *ibid.* — Malum et falsitas non habent ideam in Deo I 628 a. 629 b *Vide V. Exemplar.*

IDEM — In divinis est identitas essentialis, vel rationis I 578 2* — numero et diversum habent medium in divinis I 364 a, 5*

IDIOMATA — *Vide V. Communicatio.*

IDIOTA — Quidam laici, cum sint idiotae, superbia in rebus fidei et morum excaecantur II 811 a

IDOLOLATRIA — dicit peccatum, quo creatura adoratur III 215 f. 4, b — mittebatur fingendo sculpturam, cuius non erat reperire simile extra, vel quae repraesentabat aliquam rem extra, quae in illa imagine proponebatur adoranda III 830 a — Idololatra adorat idolum ut Deum III 211 f. 4 — dicit cultum exteriorem III 218 1* — dicitur maximum peccatum ratione maioris offensae II 799 d. 2 — comparatur fornicationi IV 843 d. 3

IDOLUM — dicitur nihil esse, quia est nomen impositum a fictione falsa II 868 1*

— ex parte rei est aliquod artificiatum *ibid.* — non habet similitudinem extra animam secundum totum, sed secundum partem III 830 a — quantum ad materiam et figuram est aliquid in se ipso, sed dicitur nihil esse in mundo, quia nihil habet sibi simile correspondens in universo *ibid.* — Quantum ad excellentiam divinitatis, quam ei attribuit idololatra, omnino nihil est et solum in fictione consistit *ibid.* 874 4* — secundum aestimationem idololatrae conuenit aliquid divinitatis, sed nihil est in mundo in re II 868 1 — Quidquid est ibi positionis, est a Deo, illud autem, quod est privationis, est a defectu fidei *ibid.*

— Idolothyitis vesci non licet in reuerentiam idoli, vel cum scandalo ignorantium, quod in casu necessitatis tollendum est protestatione praemissa IV 764 d. 8

ICINIUM — dicitur proprie, communiter et communissime IV 368 a — proprie est afflictio carnis secundum gustum *ibid.* — est poena assumpta IV 97 b — In icinio est maior poena quam in continentia II 746 4* — iuste affligit carnem IV 373 3*-6*

— macerando carnem ordinat hominem ad se ipsum IV 368 b — reordinat corpus et spiritum, ne corpus repugnet spiritui contumaciter, ut spiritui subiiciatur totaliter, ne crucietur aeternaliter, ut glorificetur aeternaliter IV 373 a — appropriate opponitur concupiscentiae carnis IV 368 b — servat medium, non sobrietatis, sed iustitiae in punitione IV 373 8* — debet procedere a poena doloris spiritualis *ib.* 4* — In diebus ieiunii debet anima affligi IV 738 b

— est placitum Deo, in quantum punit spiritum IV 373 a, 4* — est opus satisfactorium, in quantum poenale IV 372 b sq. — maxime valet ad satisfactionem quantum ad solutionem poenae IV 369 b — iuvat ad orationem et ad vitam activam IV 368 b sq. — quomodo dicatur ad modicum utile IV 373 2*

— competit tempori miseriae II 330 d. 1 — In diebus ieiunii signatur absentia Sponsi Ecclesiae IV 740 b

— In observatione ieiunii dies praecedens copulatur nocti sequenti II 330 d. 4

— Species consecratae non solvunt ieiunium IV 276 3*

IEPHTE — laudatur quantum ad fidem et devotionem, sed vituperatur quantum ad indiscretionem et crudelitatem IV 817 4*

IEREMIAS — sanctificatus fuit in utero, quia expressius prophetavit incarnationem III 70 f. 2. 71 a sq. — sanctificatus fuit in inferiori gradu III 77 b — habuit potestatem vitandi omne peccatum mortale *ibid.* — prophetavit facto, quia quasi omnia eius gesta signa fuerunt dominicae passionis III 71 b

IESUS — dicitur a salvando III 394 d. 2 — nominat personam in divina natura relata ad humanam *ibid.*

IGNIS — est nobilior inter formas corporales II 341 a — propter nobilitatem formae potest dici simplicior aëre II 441

d. 2 — maxime accedit ad naturam corporis quinti sive ad naturam caelestem II 340 6*. 361 6* — est completissimum elementum et dicitur species elementorum IV 992 f. 4 — elementum habet naturam contrarietatis II 339 f. 5. 340 a

— Tres species ignis materialis sunt carbo, flamma et lux II 166 f. 4. 318 a. 339 arg. 5. IV 926 3* — in propria materia est purus, in materia aliena incorporatus, ut carbo et flamma, est ignis permixtus et fumosus IV 1041 b — in ferro non est corpus, sed proprietas corporis I 366 d. 4

— in terram non descendit desursum, sed est in terra, vel generatur per actionem alicuius agentis II 378 5*, 6* — eius productio, de qua non fit mentio, intelligenda est in separatione aquarum a terra II 340 4*. 365 d. 1

— est maxime subtilis et rarus II 337 arg. 4. 378 a — habet luminositatem, caliditatem et levitatem II 340 2* — In igne simul est lux et calor III 364 b — habet caliditatem in summo II 339 arg. 6. 340 a, 2* — in omni specie habet naturam lucis, sed minime in materia terrestri, quae resolubilis est in fumositatem, unde magis visum impedit quam adiuvet IV 926 3*

— est maxime activus IV 928 a — agit per influentiam in corpus IV 4024 a — naturaliter urit et subtiliat IV 976 5*. 977 f. 2. 978 a — est causa caloris per modum naturae et necessitatis et per modum positionis et vere efficientis II 807 1*

— Per virtutem ignis vis motiva ab anima ad membra pertingit II 380 b — praedominatur in organis sensuum quantum ad virtutem sive calorem *ibid.* — sua subtilitate penetrat usque ad intima corporum, de quorum constitutione est II 378 a

— habet potestatem faciendi se in alio et augendi I 342 1* — appposito combustibili se multiplicat in infinitum IV 976 a — actione naturali agit in omne combustibile IV 509 3* — consumit cremabile velocius secundum illius proprietates IV 558 d. 4 — habet statum intensitatis ex parte sua, sed extensive solum ex parte combustibilis I 317 3* — naturaliter consumit corpus ex quatuor elementis constitutum II 469 f. 6 — non omnia consumit quae adurit IV 930 a — Quoddam animal vivit in igne IV 929 b

— movetur sursum II 340 a, 2* — quia contrariatur terrae, movetur motu contrario directe motui terrae *ib.* a — naturaliter movetur motu recto II 339 f. 3 — naturaliter ascendit, sed descendit in agendo et immutando secundum virtutem IV 976 4*. 978 2* — potest calorem diffundere deorsum, tamen virtute propria non se movet de loco, in quo est II 349 3*

— est maxime afflictivus II 166 f. 3 — materialis agit in creaturam passibilem et condignam pati *ib.* f. 2 — magnus per ventum magis accenditur, parvus exstinguitur II 536 b — naturaliter est corruptibilis II 339 f. 2

— Conflagratio mundi fiet per ignem non de novo creatum IV 976 a sq. —

Conflagratio fiet per ignem elementum, tum qui est in sphaera sua, tum qui virtute superiorum corporum in inferioribus generatur *ibid.* — conflagrationis non oritur ex causa mere naturali IV 977 b — non agit per virtutem supernaturalem additam *ib.* f. 3. 978 a — Mundi conflagratio inchoatur a virtute supra naturam assistente ipsi elemento secundum determinationem Dei IV 978 a — Conflagrationis progressus est a virtute naturali ignis, sed consummatio purgationis est supra naturam *ibid.* — corpora mundi non rarefaciet nec dilatabit *ib.* 3* — se extendet ad omnia elementa, sed non ad corpora caelestia IV 976 2*. 979 a, 4*

— purgabit mundum sive a foeditate contracta in elementis ex peccato, sive a vetustate naturae corruptae IV 979 a — innovabit elementa per abiunctionem, purgando qualitates corporales *ib.* 3* — commutabit mundum in meliorem faciem urendo et subtiliando IV 976 5*. 978 3* — purgabit mundum post executionem iudicii IV 980 a sq. — simul tempore mundum purgabit et innovabit *ib.* b — duplex erit sive quoad substantiam, sive quoad effectum, qui praecedens faciem iudicis purgabit electos et uret inimicos, et qui post iudicium mundum purgabit et innovabit *ibid.* — purgat alia et se ipsum IV 976 4* — purgabit hominem a frigiditate avaritiae et malitiae *ib.* 5*

— est in inferno IV 927 f. 1 — inferni est corporalis IV 926 a — purgatorii et inferni est corporalis sive materialis IV 554 a sq. — purgatorius transit quantum ad officium purgandi, non quantum ad substantiam IV 528 d. 4 — inferni videtur esse eiusdem speciei ac apud nos IV 926 a sq. — inferni habet diversas proprietates accidentales et operationes *ib.* b. 927 4* — inferni est inextinguibilis non per naturam, sed per vim superadditam IV 926 2* — inferni minimum habet de luce *ib.* 3* — poena est acerbissima IV 928 a

— urit in inferno, divina iustitia iubente IV 525 a — inferni agit secundum ordinem divinae iustitiae ut eius instrumentum II 794 5* — idem magis cruciat maiorem peccatorem *ibid.* — non affligit corpora parvulorum, si ibi sint *ibid.* — influit in damnatos secundum ordinem iustitiae, in corpora passibilia secundum ordinem naturae, sed non laederet corpus gloriosum IV 4024 a

— non consumit corpora damnatorum, sed affligit IV 929 b — infernalis urit et non consumit IV 521 3* — inferni non consumit corpora, in quantum non requirit pabulum IV 930 a — semper damnatos affligit non novam dispositionem afferendo, sed quia continue agendo a priori afflictione non cessat *ib.* 2*

— materialis affligendo corpus affligit et punit animam ei unitam IV 1051 4* — materialis affligit animam, quia peccavit cum carne IV 555 2* — punit animam ut instrumentum divinae iustitiae IV 520 b

IGN

— magis affligit animam quam corpus, non propter laesionem, sed propter sensum passionis IV 521 2* — agit in animam non solum per virtutem instrumentalem superadditam IV 933 b. 935 2* — realiter agit in animam IV 934 a — naturaliter immutat animae perceptionem, sed per ordinem divinae iustitiae animae indissolubiliter alligatur IV 934 a sq. — poena vera est, in quantum ex vero igne corporali et ex vera applicatione eiusdem ad spiritum causatur *ib.* b — nec in animam coniunctam nec in separatam agit vere efficiendo, sed occasionem necessariam praebendo *ibid.* 935 4*

— in purgatorio per eandem vim punit et purgat animas IV 554 b — purgatorius habet virtutem supra naturam secundum ordinem divinae iustitiae IV 23 1*

— spiritualis est concupiscentia sive libido perversa II 232 f. 3, b — spiritualis sunt flammæ vitiorum II 466 1*. 232 f. 5 — significat dilectionem I 284 a, 3*

— in quo apparuit Spiritus sanctus, ad significandum solum fuit formatus et simul cum apparitione incepit et desiit I 284 3*, 4* — fuit verum corpus, sed non verus ignis *ib.* 5*

IGNORANTIA — est privatio scientiae II 521 f. 1. 523 f. 5 — est privatio scientiae et potest esse via in errorem et obliqutationem a via iustitiae III 337 a — dicit defectum II 855 b — est tenebra opposita lumini scientiae I 305 d. 3 — est spiritualis tenebra et pura privatio II 855 f. 4 — Qui dubitat de aliquo, de quo debet esse certus, potius dicitur illud ignorare quam scire II 521 f. 2 — expellit habitus cognitivos IV 445 a — Ignorantes erudiuntur per signa visibilia I 283 b

— contingit aliquid ignorari in particulari, sed sciri in universali II 528 d. 3. 997 d. 3. III 544 3* — privat scientiam quaecumque, vel aliquem modum sciendi III 337 2* — Quaedam ignorata in particulari per negligentiam, sed scita in universali, possunt sciri per diligentiam IV 407 2*

— voluntate electiva a plurimis appetitur II 528 d. 3, 4 — Nemo propter se appetit ignorantiam, sed quia timet deprehendi in scelere, ad eam confugit II 529 d. 4

— docta dicitur cognitio Dei per ablationem, per quam cognoscens elevatur in caliginem II 546 6*

— non potest dici esse a Deo II 855 b — Deus dicitur homini inflixisse ignorantiam, cum subtraxerit influentiam luminis perfectam, non quod subtraxerit qualemcumque influentiam I 24 d. 5 — dicitur infligi parvulis a Deo non subtrahendo scientiam, sed non apponendo II 491 3*

— est poena inflictæ pro peccato originali II 725 arg. 4 — in nobis semper aliquo modo est poena II 526 3* — ut dicit poenam, proprie dicit nescientiam eius rei, quam homo deberet scire secundum exigentiam II 522 b — large dicta nec est

culpa nec poena *ib.* 1* — in primis parentibus fuit quaedam nescientia, quae non fuit poena, sed imperfectio naturalis *ib.* b, 1*. 523 4* — est aliquo modo de ratione peccati originalis II 725 b sq.

— ut dicit nescientiam, est tantum poena, ut nescientia coniuncta concupiscentiae, est culpa II 725 b — prout nobis inflictæ est, est poena et non culpa; prout tamen voluntas aliquo modo deordinatur circa illam, incipit esse culpa II 524 1* — habet rationem culpæ ratione voluntatis concomitantis, vel quodam modo causantis *ib.* 2*, 3*, 4* — cuius non sumus principium, non est culpa, sed poena *ib.* b — potius dicit defectum poenæ quam culpæ II 676 3* — in intellectu practico est poena contracta III 491 3* — in intellectu speculativo est poena inflictæ *ibid.*

— vincibilis aut est affectata, aut crassa et supina II 527 a — affectata est ex consensu vero, crassa et supina est ex negligentia et ignavia *ibid.* — erronea potest dici, cum voluntarie recedimus a via veritatis et in erroris foveam nos praecipitamus; affectata est, cum ad viam veritatis valentes pertingere, cupimus in tenebris ambulare; crassa et supina dicitur, cum ex quadam pigritia et negligentia non curamus veritatem addiscere II 524 b — large dicta non dividitur per voluntariam et involuntariam tanquam per immediata, sed qui nihil cogitat de eo quod ignorat circa illud non afficitur voluntarie nec involuntarie II 522 3*

— iuris vincibilis est culpa II 527 a. IV 406 f. 2 — in his qui intelligere nolunt est peccatum II 523 f. 2 — Ignorare credenda et agenda est culpa *ib.* f. 3 — in eis qui ignorant ea quae tenentur scire et sine quibus salvari non possunt est peccatum *ib.* f. 4 — credibilium et operabilium, quae sunt necessaria ad salutem, manente obligatione est culpa, non vero, ubi cessat obligatio II 524 a — Privatio cognitionis necessariae ad salutem, quae est in nobis et a nobis, est culpa, sive sit ignorantia erronea, sive affectata, sive crassa et supina *ib.* b — erronea est maior culpa quam affectata et affectata maior quam crassa *ibid.* — quae opponitur cognitioni virtutis, ad quam tenemur, non tantum respicit intellectum, sed etiam affectum, in quantum dicit voluntatis incuriam et negligentiam *ib.* 4*

— eorum quae non sunt necessaria ad salutem, non est culpa, sive sit ignorantia negationis, sive dispositionis, sive etiam voluntaria, sive non II 524 a — non dicitur esse culpa, nisi eatenus qua quis tenetur scire quae ignorat II 525 5* — post poenitentiam remanet actu, in quantum habet rationem poenæ contractæ II 524 3*

— secundum quod est culpa, est actuale peccatum II 524 3* — est peccatum actuale, quando obligat praeceptum affirmativum sciendi vel addiscendi II 525 5*

— In multis ignoranter delinquimus IV 407 3*. 412 d. 3 — Peccata committuntur per ignorantiam iuris, vel per igno-

IGN

rantiam facti, diligentia debita non adhibita IV 407 a — Probabilius peccans per ignorantiam invincibilem ortam ex propria culpa non committit novam culpam, sed aggravatur culpa prima II 527 b

— Peccatum ex ignorantia illud dicitur, quod procedit ex ipsa immediate II 998 d. 4 — ex qua est differentia peccati, non est quaecumque nescientia, sed quae est respectu alicuius circumstantiae facientis rationem culpæ *ibid.* — quaedam large dicta in omni peccato reperitur *ibid.* — ut radix peccati communiter sumta est aliqua nescientia in peccante, ratione cuius non considerat gravitatem culpæ nec poenæ II 522 b — ut causa peccati proprie dicit privationem scientiae, non ex natura, sed merito primæ culpæ contractam *ib.* a

— Peccatum ignorantiae dicitur maximum, quia maxime periculosum II 799 d. 2 — Peccatum ex ignorantia dicitur insanabilius non ex natura morbi, sed quantum ad statum infirmi II 987 1* — aggravat periculum infirmitatis II 526 2*. IV 406 f. 1 — diminuit de ratione voluntarii et contemptus II 525 f. 3. 526 a — minuit voluntarium, in quantum non est in voluntate secundum se, sed in intellectu II 987 a. 988 3* — in quantum privat de ratione cognoscendi, plus tollit de ratione voluntarii quam impotentia II 527 a — omni-modæ tollit simpliciter rationem voluntarii II 956 d. 3 — alicuius circumstantiae non tollit, sed minuit voluntarium *ibid.* — non facit omnino involuntarium, cum adsit cognitio actus, sed non circumstantiae IV 407 4*

— omnis excusat aliquo modo peccatum II 525 f. 5. 526 a — ut malum involuntarium non addit ad malum culpæ, quod est voluntarium, sed potius diminuit II 526 3* — diminuit libidinem et ita quantitatem peccati, non quam habet, sed quam haberet sine illa *ib.* 5* — plena omnino tollit culpam II 525 f. 5 — quae privat omnino rationem voluntarii et contemptus, excusat a toto, quae vero non omnino privat, excusat a tanto II 526 a — minus excusat, quanto est minor et magis ex culpa nostra procedit II 527 a

— invincibilis excusat a peccato IV 541 d. 4 — Nemo obligatur ad id quod ignorat et non potest scire IV 86 f. 2 — in his quae sunt necessaria ad salutem, non excusat a toto III 211 f. 3 — in eo qui peccat non excusat a peccato IV 406 f. 4

— invincibilis, quae est in nobis prae-ter omnem culpam, excusat a toto, si privat simpliciter cognitionem iuris; si privat cognitionem plenam, non excusat a toto, sed a tanto II 527 a sq. — invincibilis introducta per propriam culpam excusat a tanto *ib.* b — crassa aliquo modo excusat *ibid.* — affectata ex una parte excusat, sed ex alia parte magis aggravat *ibid.* — facti, adhibita debita diligentia excusat a toto I 859 b. III 211 arg. 1. IV 160 d. 3. 492 a. 680 b. 681 5*. 708 3* — facti adhibita debita diligentia excusat

a toto, secus a tanto II 527 a — iuris non excusat a toto, sed a tanto IV 147 d. 2. 266 d. 6. 680 b. 681 5*. 708 3*

IGNOTUM — Excellentissimus modus contemplandi Deum est ignote ascendere II 544 b

ILLABI — est secundum intimum profundari II 226 arg. 2 — alicui dicitur quod est intimum ei et intime operatur in illo *ib.* b — Illipsus, quo una essentia est in altera, supponit diversas essentias et unam aliquo modo materiale alteri I 349 3* — Solus Deus potest illabi animae humanae I 252 f. 8. II 226 b sq. 265 f. 4 — Solus Deus potest illabi animae, ita quod secundum veritatem est in anima et intimior animae quam ipsa sibi I 41 a — Deus illabendo animam rectificat et conservat II 226 f. 4

ILLATIO — Virtus illationis syllogismi est, ut oppositum consequentis non possit stare cum antecedente I 708 b — Oppositum non infert oppositum I 454 arg. 6 — Quod nihil ponit nihil infert *ibid.*

ILLEGITIMITAS — personarum ad matrimonium *vide V. Matrimonium.* — Filii illegitimi *vide V. Filius-naturalis.*

ILLICITUM — est omne, quod adversatur voluntati divinae III 368 f. 2

ILLUMINATIO — Anima illuminatur luce divinae sapientiae et veritatis aeternae II 266 a — est ad cognitionem verorum II 267 b — veritatis super omnem irradiat intellectum II 811 a — Omnes homines naturaliter desiderant illuminari a veritate I 24 d. 6 — Deus illuminat omnem hominem II 690 a — Defectus illustrationis non venit ex parte Dei, sed ex parte nostra I 720 f. 1

— Anima secundum mentem immediate habet a Deo illuminari II 568 a sq. — Intellectus immediate illuminatur a Deo, sed non vice intellectus agentis *ibid.* — Solius Dei est proprium illuminare superiorem portionem rationis II 263 b — Deus perfectius illuminat Angelum quam animam et prius, non ordine causalitatis, sed dignitatis II 266 2*

— fit per modum luminis irradiantis, vel speculi offerentis, vel linguae vivaciter exprimentis II 266 a — Solus Deus illuminat spiritualiter per infusionem luminis *ib.* b, 3* — Deus illuminat nos ut lux II 568 b

— Nulla substantia creata habet potentiam illuminandi animam proprie intelligendo II 568 a sq. — Angelus dicitur illuminare inferiorem partem rationis non lumen infundendo nec solum offerendo, sed etiam vivaciter excitando per quandam interiorem locutionem II 266 a sq., 4* — Angeli dicuntur illuminare intellectum per suggestionem *ib.* a, 4* — potest fieri aliquo modo ab homine II 267 b

— dicit actum lucendi comparatum I 248 4* — fit per motum aëris et illuminationem solis IV 428 b sq. — est in instanti IV 391 f. 4 *Vide V. Lux.* — Illuminare magis vel minus accedit lumini III 549 4* — Unum corpus est magis illuminabile quam aliud, et ab eodem lumine magis illustratur III 640 5*

ILLUSIO — Daemones pluribus modis possunt illudere sensus II 228 b sqq.

IMAGINATIO — ducit intellectum humanum ad assensum IV 235 a — non contradicit pure intelligibilibus, sed deficit; in sensibilibus sufficit, quodam modo imaginabilibus, quodam modo intelligibilibus frequenter contradicit et deficit I 650 d. 4 — Quae non habent exemplum imaginabile magis iudicantur a nobis non intelligibilia *ibid.* — Quod est contra vel supra imaginationem dicitur esse maxime supra intellectum IV 235 b — Id cui repugnat imaginatio magis est contra intellectum quam alia, in quibus non communicat imaginatio *ibid.* sq. — Illud cui imaginatio contradicit, intellectus noster iudicans secundum lumen sibi inditum iudicat impossibile I 752 a. II 575 a

— phantastica multum impedit nos ab elevatione ad contemplandum credenda, a qua abstrahendo multum sublevatur homo ad puritatem intelligentiae IV 225 b — Secundum imaginationem est visio prophetalis imaginaria I 281 arg. 4

— malae sunt fomentum concupiscentiae II 232 f. 4 *Vide V. Cogitatio.*

IMAGO — nominatur ab imitando I 540 f. 4 — de prima nominis impositione dicit quandam configurationem et conformitatem in quantitate II 405 a — de ratione nominis dicit qualitatem in quantitate I 551 d. 4 — dicit quandam configurationem et distinctionem II 404 f. 4 — dicitur ab actu repraesentandi II 397 b — est id quod vere repraesentat aliquid secundum eius nobilem actum et secundum distinctionem et ordinem II 394 f. 4

— est similitudo expressa I 489 f. 1. 541 f. 3. 542 b. II 394 f. 3, arg. 3, b. 399 3*. III 37 f. 5. 701 2* — dicit similitudinem omnino conformem I 488 a. 491 d. 2 — attenditur secundum expressam conformitatem ad imaginatum I 83 b — est omne illud quod expresse repraesentat alterum II 408 b — dicit imitationem expressam I 463 d. 6. 491 d. 2 — dicit similitudinem imitantem in exterioribus I 491 d. 2 — est expressa similitudo simpliciter, vel in genere I 94 d. 4 — quae habet omnimodam perfectionem, repraesentat secundum totum II 395 5*

— dicit ut ad aliquem II 397 3* — semper dicitur secundum respectum I 539 f. 4. 540 b — dicit ordinem immediatum in aliud tanquam in finem II 407 d. 2 — dicitur eo quod tendit in prototypum I 82 f. 3 — refertur ad prototypum II 397 b — est via et ratio cognoscendi aliud I 72 4*

— dicit emanationem I 540 a — dicit rationem producti proprie *ib.* 3* — est in producto, quod expresse repraesentat aliud I 129 arg. 3 — dicit emanationem per modum expressum I 334 4*. 488 b — Imaginis est generari I 233 3* — consistit in origine et habitudine II 402 b — principaliter respicit originem et habitudinem II 403 b

— dicit expressionem per modum passivi, et alterum exprimit et imitatur I

540 a — de ratione nominis dicit imaginatum, improprie vero dicitur imago imaginans *ib.* b — dicitur abstractivae vel concretivae II 395 4* 407 d. 3

— vel est naturalis vel artificialis, quae repraesentant aliud II 397 b — naturalis repraesentat per id quod habet a natura *ibid.* — naturalis dicitur, quae repraesentat a naturali principio sive proprietate II 398 3*, 5* — corporalis exigit configurationem corporalem II 395 4* — spiritualis consistit in similitudine in potentiis spiritualibus *ibid.* — rei corporalis et sensibilis repraesentat eam secundum exteriorem dispositionem, rei spiritualis vero, quae est intima rei, repraesentat eam secundum intimas dispositiones I 81 2* — artificialis non est imago vera sicut naturalis II 397 f. 5 — in creatura est quasi quaedam pictura tabulae impressa II 400 arg. 2

— vel est in naturae unitate vel diversitate I 540 a — connaturalis dicitur, quae imitatur et refertur ad aliud per convenientiam in eadem natura II 397 b — connaturalis definitur species indifferens *ib.* 4* — Inter imaginem naturalem et eum cuius est imago non est convenientia naturae II 398 3* — differens in substantia debet imitari rem in conditionibus consequentibus substantiam I 541 4*

— in divinis habet speciem, naturam et essentiam auctoris I 544 b. 551 d. 5 — Definitiones Hilarii I 539 f. 3. 541 arg. 2. 544 b. 550 d. 4 — increata est in Deo per expressionem et emanationem personae in unitate naturae I 540 a — in Deo proprie dicitur secundum relationem personae ad personam *ibid.* 541 f. 4 — semper dicit respectum, vel ad creatum, et sic essentialiter dicitur et toti Trinitati convenit; vel ad increatum, et dicitur personaliter I 505 d. 5. 540 b — semper notat distinctionem vel interius vel exterius I 540 b — importat unitatem cum distinctione et notat unitatem essentiae et pluralitatem personarum I 60 d. 5 — respectu personae in divinis non oportet, ut exprimat distinctionem et ordinem, vel quia haec non sunt in persona, cuius est imago, vel quia imago est in eadem forma substantiae I 540 4* — dicit aequalitatem et actum coaequationis I 346 arg. 2. 347 a

— in divinis non tantum dicit expressionem personae, sed etiam expressionem in summo et secundum omnem modum, quae convenit uni soli personae I 542 a — Persona est imago alterius, quam imitatur in eo quod respicit personam ut personam, ut est productio personae I 541 f. 4 — increata, prout est proprium Filii, semper dicit respectum ad Patrem, ut ad quem ducit et a quo emanat I 550 d. 4 — dicit principaliter respectum ad Patrem, consequenter vero respectum ad aliam personam I 542 b

— proprium est Filio I 542 a sq. — dicitur de Filio non propter assimilationem et aequalitatem in substantia, sed propter modum emanandi I 543 3* — connatura-

IMA

lis est solus Filius Dei II 397 b — Solus Filius Dei est imago Patris repraesentans secundum totum II 395 5* — Filius secundum omne quod est, est imago Patris, ideo solum imago, non ad imaginem II 407 d. 3 — primo et principaliter convenit Verbo Dei II 404 f. 2 — In Filio est propria imago I 82 5* — dicitur de Filio et de homine analogice secundum prius et posterius II 407 d. 4

— ut abusive dicitur pro exemplari, potest dici de tota Trinitate imago ut imaginans I 540 b — non dicitur de essentia simpliciter, sed ut in tribus personis considerata *ibid.* — Divina essentia non est proprie imago II 407 d. 3 — non dicitur proprie de Spiritu sancto, sed causaliter, quia reformat nos ad imaginem Christi I 542 4* — Filius non est proprie imago nostra II 407 d. 3

— per expressionem in diversitate naturae est imago **creata** respectu totius Trinitatis I 540 a — Aliqua creatura debet Deo assimilari expresse et habere rationem imaginis II 394 b — magis conformatur summae Trinitati quam vestigium II 558 arg. 4. 561 4* — In imagine Deus clarius cognoscitur, quia ei magis appropinquat III 779 4* — immediate ducit in Deum I 73 a — repraesentat Deum in propinquitate et distinctione *ib.* b

— creata non repraesentat Deum secundum totum I 73 a. II 395 5* — creata de rebus divinis plus habet dissimilitudinis quam similitudinis I 352 d. 7. 782 2* — creata non est omnino similis increatae I 128 2* — Creatura rationalis non est imago repraesentans Deum secundum totum simpliciter, repraesentat tamen secundum quandam totalitatem; quia omnia potest intelligere et spiritualiter continere II 395 5* — dicit expressam repraesentationem, non secundum totum illud, in quo est, sed secundum aliquid sui III 45 1* — creata de ratione sua non dicit aequalitatem I 551 d. 4

— Dei in homine non est secundum adaequationem, vel participationem in natura tertia, sed secundum similitudinem ordinis et consimilis habitudinis II 396 6* *Vide V. Homo-imago.* — non est similitudo per convenientiam in tertio, sed per convenientiam in ordine et proportionem II 395 2*, 3* — proprie consistit in convenientia ordinis et proportionis II 401 a — Creatura rationalis est imago Dei propter expressionem similitudinis quantum ad convenientiam ordinis II 399 6* — Creatura rationalis ratione immediati ordinis et assimilationis ad Deum habet rationem imaginis III 38 2* — Ratione imaginis creatura rationalis immediate ordinatur ad Deum III 44 4*. 634 d. 3 — Secundum imaginem Angeli et homines immediate in Deum ordinantur III 634 d. 3

— est in creatura quantum ad conditiones, quae respiciunt Deum non tantum in ratione causae, sed et obiecti I 73 b — Ratio imaginis attenditur in creatura, secundum quod comparatur ad Deum in ra-

tionem obiecti II 561 4* — Anima est imago Dei, quia capax Dei est et particeps esse potest II 398 f. 2. 400 arg. 3 — est eo quo potest esse capax et particeps Dei I 80 f. 2. 82 f. 1 — facit animam Dei capacem, ad quod non sufficit assimilatio vestigii III 622 b. 623 2* — facit creaturam rationalem immediate ipsius Dei capacem II 346 4*. 395 a — Quod est proprie imago est capax Dei et immortale II 405 1* — Anima maxime est capax Dei per assimilationem, quia est imago et similitudo I 69 1* — Imaginem Dei nihil minus Deo implere potest II 226 f. 2 *Vide V. Anima imago.*

— Sola creatura rationalis est imago I 73 b. III 622 b — Ratio imaginis non convenit nisi personae II 406 d. 1 — Esse imaginem quantum ad rationem principalem consequitur omnem creaturam rationalem II 399 2* — universaliter consequitur creaturam rationalem, ita quod omnis creatura rationalis est imago Dei veraciter et naturaliter *ib.* 6* — Esse imaginem convenit homini proprie respectu brutorum, sed communiter cum Angelis *ib.* a — quantum ad expressionem similitudinis convenit tam Angelo quam homini *ib.* 3*

— Intensio dignitatis imaginis est secundum intensionem convenientiae quantum ad proportionem et ordinem II 401 a — Excellentia imaginis sive capacitatis non est maior in Angelo II 402 a sq., 3* — non videtur esse universaliter expressior in Angelo quam in anima propter maiorem dignitatem naturae et potentiarum II 401 a — In convenientia habitudinis, quae est de esse imaginis, homo et Angelus adaequantur, quia aequaliter in utriusque potentiis est distinctio et origo et aequalitas et consubstantialitas *ib.* b — Quantum ad convenientiam habitudinis, quae est de bene esse imaginis, positive anima est imago expressior, in quantum per corpus est principium aliorum, et illud totum inhabitat; sed privative expressior imago est Angelus, qui est a corpore secundum actum et aptitudinem separatus *ibid.* sq. — Ratio imaginis, prout attenditur in convenientia ordinis, quantum ad id quod est de esse, in homine et Angelo reperitur aequaliter, quia uterque ordinatur in Deum immediate *ib.* b — Quantum ad ordinem respectu creaturarum, qui est de bene esse imaginis, Angelus magis convenit cum Deo in ordine sub ratione regiminis, homo vero magis in ordine, qui attenditur in ratione finis *ibid.* — Angelus est Deo similior quantum ad potentias naturales, sed non est magis imago II 402 b — Non dicitur proprie, hominem esse magis ad imaginem extensive, quia in pluribus ratione corporis sibi uniti et in modo existendi in rebus et producendi res II 401 a *Vide V. Homo.* — in homine praeter rationem principalem est secundum quandam proprietatem repraesentationis II 399 2*

— De esse imaginis est, quod creatura immediate ordinetur ad Deum, de bene esse vero est, quod creatura, quae est

IMA

imago, praeponatur aliis creaturis, et quod aliae ordinentur in ipsam tanquam in finem II 401 a sq. — Convenientia habitudinis, quae consistit in comparatione ad intrinseca, sicut ad potentias, est de esse imaginis; quae vero attenditur in comparatione creaturae rationalis ad aliquod extrinsecum, ut ad corpus, quod est ea inferius, est de bene esse *ib.* b — quantum ad suum esse principaliter consistit in anima et eius potentiis, potissime prout habent converti ad Deum II 403 b — quantum ad accidentalem proprietatem et clariorem expressionem consistit in anima cum ordine ad corpus *ibid.* — consequitur hominem quantum ad formam speciei *ib.* f. 4 — quantum ad id quod est de complemento eius et de esse non magis reperitur in viro quam in muliere *ib.* b — quantum ad accidentalem proprietatem est excellentiori modo in viro quam in femina *ib.* b

— est in tribus potentiis per conversionem ad Deum I 89 b — attenditur in potentiis, secundum quod ducunt in Deum I 82 f. 3 — Ratio imaginis attenditur per conversionem animae ad Deum, vel super se ipsam I 89 b — consistit in tribus potentiis primo et principaliter, secundum quod convertuntur et conformantur ad Deum, sed etiam, secundum quod convertuntur ad ipsam animam I 83 b — in potentiis, secundum quod convertuntur ad Deum, habet plus venustatis et conformitatis; ut convertuntur super animam, habet plus consubstantialitatis et aequalitatis I 84 5* — consistit in potentiis animae, secundum quod anima per eas conformis redditur his ad quae convertitur I 83 b — non est in potentiis secundum actualem conversionem ad Deum, sed aptitudinalem, quae nunquam relinquit potentias I 84 4*

— Anima non est imago nisi per potentiam rationalem III 716 f. 3 — non invenitur in potentiis sensitivis nec in ratione inferiori I 83 b — est in ratione ut potentia, sed attenditur secundum conversionem eius ad Deum, quam importat ratio superior II 564 2* — attenditur quantum ad id quod est excellentissimum in anima III 742 arg. 6 — consistit secundum nobilissimum in anima et secundum superiorem partem II 406 3* — attenditur in homine quantum ad supremum animae II 403 f. 2 — inest animae secundum superiorem partem II 398 f. 4 — Ratio imaginis est in anima praecise secundum partem supremam II 401 a — magis consistit in superiore parte rationis, quae significatur nomine viri II 404 1*

— Ratio imaginis proprie consistit in unitate essentiae et trinitate potentiarum I 89 b. II 559 f. 1. II 642 arg. 4. 643 a — Ad rationem imaginis requiritur expressa conformatio in distinctione, quae attenditur quantum ad tres potentias I 80 f. 1 — Anima ut expressa Dei imago debet habere in se trinitatem per veram distinctionem, non solum quantum ad modum, sed essentialem II 561 4* — Anima ut imago

repraesentat plures personas secundum differentes proprietates et potentias III 13 1* — consistit in potentiis, in quantum a se invicem distinguuntur et una de altera non praedicatur III 592 a

— consistit in tribus potentiis respondentibus tribus personis divinis I 80 f. 3 — creati est respectu unius essentiae et est communis respectu trium personarum et indicat unitatem substantiae in tribus I 340 b — secundum substantiam animae et habitum non ducit in cognitionem Trinitatis nisi quantum ad appropriata, secundum proprietates autem quantum ad propria personarum I 93 b — ducit in cognitionem propriorum ut propria I 73 b — perfecte per fidem cognita ut imago, ducit in cognitionem Trinitatis personarum, non autem simpliciter I 93 b — Per imaginem creatam intelligimus Trinitatem increatam I 225 f. 1 — Impossibile est, eandem imaginem esse Angeli et Dei II 407 d. 2

— Homo dicitur esse imago secundum convenientiam in distinctione figurali per distinctionem et habitudinem trium potentialium II 395 4*, 463 a — dicit configurationem, quae attenditur in origine, habitudine et distinctione potentialium II 405 a. 406 2* — creata respectu totius Trinitatis debet exprimere etiam distinctionem et ordinem I 340 4* — debet repraesentare ordinem et originem personarum I 223 f. 3. 225 f. 1 — Processus in divinis est similis processui imaginis creatae I 223 f. 3 — Configuratio in imagine spiritali consistit in potentiis et in egressione unius ab altera quantum ad actum II 395 4* — quantum ad esse substantiale respicit trinitatem potentialium et ordinem et aequalitatem I 93 d. 1 — In imagine est ordo, aequalitas et consubstantialitas habituum I 91 a, b sq. — In imagine est ordo et origo, distinctio et relatio I 93 b

— attenditur in memoria, intelligentia et voluntate in comparatione ad unitatem essentiae et ad distinctionem et ordinem actuum I 81 a — consistit in tribus potentiis per uniformitatem in comparatione ad habitus et actus I 89 b

— una est in tribus potentiis, quia dicit relationem ad unum IV 142 4* — quia importat distinctionem, ideo comparatur ad plura sicut ad unum subiectum *ibid.*

— consistit in memoria, intelligentia et voluntate I 84 a. II 110 d. 1. 400 arg. 4. 404 f. 3. — assignatur in mente, notitia et amore, secundum quod mens novit et amat se I 83 b sq. — minus proprie attenditur quantum ad mentem, quae dicit substantiam animae, et quantum ad notitiam et amorem sui, qui dicunt habitus I 89 b. 90 2*, 3* — Quaedam ratio imaginis invenitur in anima secundum rationem, voluntatem et liberum arbitrium II 596 a, b

— complectitur affectivam et cognitivam, in quantum utraque nata est immediate ferri in Deum II 406 3* — consistit principaliter in potentia cognitiva II 404 f. 1. 405 a sq., 2* — appropriatur potentiae

cognitivae IV 141 b — appropriate dicitur esse in potentia cognoscendi I 82 5*

— In imagine creationis duae sunt potentiae ex parte cognitivae, scilicet memoria et intelligentia, in quibus est origo et habitudo inter se et ad voluntatem II 405 b, 2* — In imagine creationis una est potentia ex parte affectivae, scilicet voluntas, in imagine recreationis vero duae virtutes, scilicet spes et caritas *ib.* b — In imagine recreationis ex parte cognitivae est una virtus, scilicet fides *ibid.* — creationis plus se tenet ex parte cognitivae, imago recreationis plus ex parte affectivae III 580 4* — recreationis principaliter respicit potentiam affectivam, quamvis reformet tam cognitivam quam affectivam II 405 1*

— est in homine ex conditione naturae II 704 1* — Anima ut imago se ipsa conformatur Deo I 852 3* *Vide V. Anima-imago.* — est in naturalibus et attenditur ex parte naturalium potentialium II 405 a. 407 d. 3 *Vide V. Homo-imago.* — est nobilissima omnium conditionum naturalium II 398 f. 3 — non dicit gratuitum I 82 5*

— Creatura, quae est imago, totum suum esse debuit habere immediate a Deo II 453 a — Imagini convenit esse immortalem per naturam II 411 arg. 5 — non est in eo quod non est perpetuum III 681 b — perpetua est in anima *ibid.*

— Ratio imaginis est animae perpetua et inseparabilis et concreata I 88 arg. 4 — semper permanet quantum ad esse substantiale I 93 d. 4 — quantum ad bene esse addit supra esse decorem et honorem, qui potest perdi *ibid.* — remanet amissa similitudine II 5 b *Vide V. Anima-imago.* — secundum naturam suam, quantum est de se, pulchra est et formosa III 623 b — Dei semper est diligibilis III 663 f. 6

— in anima dicit conformitatem longinquam I 852 3* — aut consistit in sua conditione, aut est insignita ulterius sua perfectione et decore, aut est deformata a sua conditione I 463 d. 6 — Similitudo est in plus quam imago II 404 b — reformationis non est proprie imago, sed potius similitudo quaedam II 405 1* — reformationis est ductiva et perfectiva imaginis naturalis I 83 f. 4

— reformatur per gratiam et virtutes II 643 a — reformationis consistit in virtutibus theologicis et gratia I 83 f. 4. 89 b. II 404 b — recreationis consistit in tribus virtutibus theologicis et unitate gratiae, sicut imago creationis in tribus potentiis et unitate substantiae III 592 a. 742 arg. 6 — recreationis perficitur per habitus donorum et beatitudinum III 743 6*

— deformatur et reformatur per potentias II 644 4* — reformationis in quantum huiusmodi sufficienter reformat ipsam animam perficiendo potentias *ibid.* — Reformatio imaginis attenditur quantum ad informationem potentialium, ut convertuntur ad Deum IV 141 f. 2 — maxime perficitur in affectione et voluntate II 232 arg. 4

— Per imaginem homo configuratur Deo et idoneus efficitur ad hoc, ut sit filius adoptivus III 240 d. 4 — Anima est gratiae capax per hoc, quod est imago III 716 f. 3 — per caritatem ordinatur ad gratiam et gloriam III 623 2*

— tota deformatur per unum vitium propter absentiam luminis gratiae III 814 4* — propter deordinationem in actibus singularum potentialium deformatur per vicia opposita singulis virtutibus *ibid.* — Imaginis deformatio per peccatum est reparabilis IV 350 3*

— potest habere pulcritudinem tum ex parte prototypi, tum in se ipsa I 344 2* — pulchra est in se, quando bene protrahitur, relate vero ad prototypum, quando bene repraesentat illum cuius est *ibid.* — in speculo habet esse spirituale, quod non potest dividi, sed manet tota in parte speculi fracti IV 225 a — Quod conformatur imagini per consequens conformatur imaginato I 83 b

— Honor imagini exhibitus semper refertur ad prototypum I 544 b. III 871 a — Honor ei exhibitus refertur ad significatum ipsum ut ad subiectum III 206 1* — Honor imaginis totaliter refertur ad prototypum, non solum sicut ad finem, sed etiam sicut ad obiectum III 609 3* — non honoratur in se, sed pro eo quem repraesentat I 544 b. III 202 f. 1. 203 b. 204 3*, 5* *Vide V. Signum.* — Creatura rationalis ut imago Trinitatis magis honoratur per modum rei quam per modum signi III 204 4*. 210 1*, 6*

— Imagines in Ecclesia sunt introductae propter triplicem causam III 203 b — Deus est figurabilis per imagines quantum ad naturam assumptam III 204 1* — De imagine Christi *ib.* 6*

IMITATIO — Quod imitatur aliquid est ab aliquo I 540 f. 4 — est de ratione imaginis *ibid.*, a — Creatura assimilatur Deo per imitationem IV 140 b — vel est per omnimodam assimilationem, vel expressa, quae consistit in imagine, vel longinqua I 463 d. 6 — in creatura est cum dissimilitudine I 151 b — In solo Deo est imitatio pura et impermixta alicui dissimilitudini *ibid.*

— Christi attenditur in crucifixione sui III 783 b. 784 1* — Christus non omnia fecit ad imitationem IV 84 3*. 199 d. 2

IMMATERIALIS — Solus Deus est omnino immaterialis II 94 1*

IMMEDIATUM — Immediatum est quo non est aliud prius I 225 arg. 3 — excludit mediam substantiam, aut dispositionem, aut actum I 158 4* — Deus agit in omnibus immediate, sive agat cum virtute creata et differente, sive agat virtute una mediante altera persona I 224 1* *Vide V. Operatio et V. Medium.*

IMMENSUM — est quod caret mensura absolute in se, vel in comparatione III 279 b — Nihil dicitur immensum, nisi quod habet summam et perfectissimam actualitatem et nihil coarctans et determinans I 770 6* — ad nihil est arctatum et invenitur in omnibus I 639 a — Ratio

IMM

immensitatis est simplicitas *ibid.* — necessario est incomprehensibile III 301 4* — Immensitas excludit mutationem secundum locum I 457 b.

— Deus propter summam immensitatem adest omnibus et nulli abest I 654 b — Deus, quia est immensus, ita est intra, quod extra I 655 b.

— Immensitas in actu repugnat creaturae I 643 4* — Immensitas aliquo modo participatur in creaturis spiritualibus, quae sunt in pluribus *ibid.* — Humana natura in Christo ratione gratiae unionis quodam modo habet immensitatis dignitatem III 706 2*.

IMMITTERE — dicit actum, cuius effectus terminatur in eo quod intus est II 231 a — proprie dicit quandam auctoritatem et virtutem respectu effectus *ibid.* — large dicit quandam excitationem vel impulsionem *ibid.*

IMMOBILE — Quod est uniforme per totum est immobile II 72 3* — Immobilitas convenit primo motori, ut est stabiliens *ibid.* Vide infra V. Motus.

IMMORTALITAS — dicit vitam proprie vel communiter dictam cum impossibilitate ad eius privationem I 164 d. 9 — est aptitudo vel potentia ad non moriendum II 472 b — dicitur respectu actus moriendi, vel respectu potentiae II 465 b — Immortale, prout privat actum et aptitudinem moriendi, dicitur quod non est potens mori; prout privat actum solum, dicitur quod est potens non mori II 473 d. 2 — dicitur quantum ad aptitudinem, vel quantum ad dispositionem sufficientem II 469 b.

— dicit integritatem et privat corruptionem II 482 arg. 4 — Ratio immortalitatis est privatio corrumpentis causae II 463 4* — non est in omni natura, licet in omni sit appetitus essendi et durandi II 470 4* — praeter appetitum requirit virtutem ad satisfaciendum appetitui *ibid.* — de se non est donum gratiae, sed convenit alicui per naturam II 556 4*.

— Immortale, quod privat actum et aptitudinem, directe opponitur ei quod est mortale, non vero quod privat actum solum IV 473 d. 2 — Immortale et mortale, quae sunt per naturam, dicunt differentias oppositas et essentielles II 184 2* — Immortale per gratiam auferentem defectum naturae non opponitur mortali ut differentia essentialis *ibid.* — Immortale in eodem genere nobilius est mortali II 45 f. 3 — Principium vitae perpetuum a solo Deo potest produci II 453 b — Immortale dicit differentiam substantiae viventis, vel statum hominis IV 890 3*. 926 2*.

— Deus dicitur solus immortalis, quia ita est in actu completo essendi, quod nullo modo potest aliquam peiorationem recipere I 164 d. 9 — convenit Deo per naturam et per privationem omnis gratiae II 412 5*. 460 1* — Anima est immortalis eo ipso, quod nata est perficere corpus per naturam ordinatum ad immortalitatem, et hoc ipso nata est separari a corpore mortuo propter peccatum II 51 4* Vide anima - im-

mortalis. — Corpus humanum habet ordinem ad immortalitatem per animam IV 893 6* Vide V. Corpus-mortale.

— est potentia animae in regendo et continendo corpus II 470 2*. 472 b. 473 4* — hominis a natura erat quantum ad aptitudinem, sed a gratia habebat completionem II 469 b sq. — consequitur ad liberum arbitrium et conformatur eius dispositioni II 472 b — erat in statu innocentiae propter originalem iustitiam II 465 b. 470 2*, 3* — in Beatis est per privationem mortis quantum ad potentiam et actum, quantum ad actum solum erat in hominibus institutis virtute naturae II 469 b — est eadem in statu gloriae et innocentiae quoad potentiam, differens dispositione II 472 b. 473 3*, 5* — homini simpliciter ablata fuit per culpam II 469 f. 2 — non redditur statim cum remissione culpae IV 98 a, 4*. 118 d. 7.

IMMUNDITIA — corporalis est quadruplex, et duplex corporalis coniuncta cum spirituali IV 297 b — corporalis aliquando est via ad irreverentiam mentis IV 298 4* — corporales in Lege significant immunditias spirituales *ib.* 1* — legalis non erat macula in anima nec in carne, sed irregularitas contracta ex solo actu carnali IV 29 d. 4.

IMMUTABILE — est quod se habet eodem modo nunc et prius I 679 6*. II 31 arg. 3 — Quod transit in praeteritum fit intransmutabile II 941 1* — quod actu est et non potest aliter se habere, convertitur cum necessario, non vero illud quod dicitur immutabile, quia nihil actu est I 679 6* — Immutabilitas dicit invariabilitatem, aut incorruptibilitatem aut invertibilitatem I 159 a. 160 a.

— et mutabile opponuntur ut habitus et privatio II 32 3* — et mutabile per naturam est impossibile esse circa idem, sed mutabile per naturam et immutabile per gratiam non sic opponuntur nec essentialiter distinguuntur II 184 2* — et mutabile circa obiectum in potentiis non semper facit diversitatem essentialem III 567 3*.

— Illud solum est per naturam immutabile, quod est omnino simplex I 463 d. 5 — Immutabilitas est proprietas, per quam esse increatum ab esse creato distinguitur I 162 d. 2 — Immutabilitas non est proprie proprium divinae essentiae I 160 b Immutabilitas, prout privat variationem secundum accidens quantum ad actum et potentiam, solius Dei est; prout privat mutationem in non esse secundum actum et potentiam, quantum est de natura, solius Dei est, sed per gratiam convenit multis creaturis *ibid.* — Immutabilitas secundum accidentia nulli convenit creaturae, secundum formam est in aliquibus secundum naturam, in aliquibus per gratiam *ib.* a sq. — Deus est immutabilis per naturam, Beati vero per gloriam II 612 f. 2 — Immutabilitas intelligitur prius quam simplicitas in Deo, saltem ut prius et notius nobis I 174 d. 1 — Immutabilitas respicit *quo est* I 162 d. 2.

IMP

— Necessitas immutabilitatis vide V. Necessitas.

— Immutatio vide V. Mutatio in indice philosophico.

IMPARTIBILE — non est corpus II 81 b — In dividendo nunquam devenitur ad impartibile II 82 3* — quod habet situm in magnitudine, vel habet situm in impartibili, vel in continuo I 661 2* — quod situatur in impartibili, non potest moveri supra magnitudinem *ibid.* — iunctura situati potest impartibili applicari secundum totum II 227 2*.

IMPASSIBILITAS — in anima excludit duplex genus passionum, prout est proprie ipsius animae, vel communis cum corpore III 393 d. 1 — per prius inest animae, et corpori ratione animae *ibid.* — est dos corporis, non praecise, sed etiam est animae *ibid.* — Per dotem impassibilitatis corpus resistit passioni virtute, quam habet in se, non solum propter ordinem divinae iustitiae II 794 5* — quae est dos corporum glorificatorum, privat actum et potentiam passionis II 466 6* — simul dicit positionem et privationem IV 1017 b — Impassibile est corpus, in quo non est elementorum pugna IV 1022 b. 1024 a — Corpus gloriosum non potest pati per violentiam corporis obviantis, quia omne corpus est pervium ei IV 1024 b — imperfecta erat in statu innocentiae II 466 6* — in Beatis est dos, non vero in parvulis II 794 5*. 798 6*.

IMPECCABILITAS — pertinet ad statum beatitudinis II 532 f. 1. III 78 4*. 266 f. 2 — de gratia speciali potest alicui concedi in via III 78 4*. 267 2*.

IMPEDIMENTUM — privat actum libertatis II 617 3* — Vide V. Matrimonium.

IMPELLERE — Culpa est a diabolo ut impellente II 227 4* — Daemones possunt impellere, sed non videntur posse compellere ad cogitationes malas II 231 a, b.

IMPERARE — Aliquid est imperans per privationem coactionis vel subiectionis III 365 3* Vide V. Dominium. — Liberum arbitrium se habet per modum imperantis II 596 b — est voluntatis et mediante voluntate est rationis II 605 2* — Imperium in omnes potentias rationi obediens est apud rationem superiorem III 357 6*. 364 arg. 3 — alterius virtutis est quam elicere IV 321 2*. 322 a sq., 2* Vide V. Virtus.

IMPERATIVUS — Verbum imperativi modi in Scriptura aliquando accipitur praeceptorie, aliquando consultorie, aliquando insinuatorie, aliquando permissive II 870 1*.

IMPERFECTUM — non dicit simpliciter privationem I 629 1* — Aliquid habet imperfectionem solum ratione status, aut ratione formae IV 915 3* — Imperfectio est in aliquo quantum ad ea quae dicuntur per accidens I 524 a.

— ad perfectum originaliter reducitur II 14 a — prius est perfecto, ubi sunt circa idem, sed circa diversa est e converso II 65 b — secundum naturalem ordinem antecedit perfectum, non e converso III 573 f. 3 — In omni creatura prius cadit ratio

IMP

imperfecti quam perfecti I 629 f. 2 — Imperfecta sunt de constitutione perfecti *ib.* f. 3 — Processus est ab imperfecto ad perfectum II 330 d. 2. 385 a. III 610 arg. 3. IV 108 f. 3 — Prius producit quod imperfectum est, deinde quod perfectum II 385 a — In eis quae producantur prius est minus perfectum quam magis perfectum secundum ordinem generationis, non dignitatis *ib.* 7* — Quod fit, dum fit, ut plurimum non habet esse perfectum I 490 d. 3 — Quod movetur ab imperfectione ad perfectionem non est aliud et aliud, sed alius status II 473 2*

— dicunt aliquam entitatem et veritatem, qua habent aliquam assimilationem ad primam veritatem secundum rationem exemplaritatis I 629 b — Imperfectio ut privatio non habet ideam in Deo *ibid.* — ratione eius quod subest habet ideam in Deo, non imperfectam, sed perfectam *ibid.* — sunt in Deo *ibid.* — secundum id quod sunt, a Deo sunt, sed non remanet in eis imperfectio, quia Deus perficit *ib.* 2* — quae non assimilantur Deo in conditionibus specialibus, assimilantur tamen in generalibus boni et pulcri et entis *ib.* 3*

— Imperfecti non tenentur ad opera perfectionis III 659 f. 4 *Vide V. Opus.* — In statu imperfectionis regnat timor III 883 b. 886 1* — Imperfectis licet fugere, cum quis impugnat fidem III 849 a

IMPETUS — Illud impetu movetur, quod non habet retrahens II 186 5* — repugnat libero arbitrio, cum excludit retinaculum interius *ibid.* *Vide V. Animal.*

IMPIETAS — est in Deum II 785 arg. 4

IMPLICATIO — claudit in se praedicationem III 171 b — Quod implicatur contingit simpliciter inferri I 97 arg. 4. III 251 arg. 4

IMPOENITENTIA — dicit propositum non poenitendi, vel continuam permanentiam in malo usque ad diem extremum inclusive II 990 a — est species peccati in Spiritum sanctum, ut est propositum non poenitendi, ut finalis persistentia in malo est ceteris speciebus annexa *ibid.* 991 5*. 996 6* — contrarie dicta est voluntas non poenitendi et est ex malitia et peccatum in Spiritum sanctum II 996 6* — privative dicta non est peccatum contra Spiritum sanctum, sed dicit conditionem sive circumstantiam peccati praecedentis *ibid.*

— est consummatio aedificii diabolici IV 382 arg. 3 — finalis non potest remitti; propositum autem non poenitendi non est impossibile, sed inconsuetum remitti II 990 a, 1* — Voluntas damnatorum, non oblata gratia praeveniente, remanet in impenitentia sempiterna et ita in culpa II 176 a — Impoenitens non peccat continue, sed in peccato perseverat IV 529 d. 7

IMPOSSIBILE — dicitur large et stricte IV 333 1* — vel est secundum naturam, vel per accidens, vel logice I 750 a — dicitur quod nullo modo potest fieri, vel quod difficulter fit II 991 4* — aliquando dicitur, quod est difficile IV 333 1*. 744 a — Nos iudicamus aliquid impossibile per limitatio-

nem naturalis potentiae, vel per limitationem nostrae intelligentiae, vel per privationem omnis existentiae, vel per illustrationem Veritatis aeternae I 752 a sq.

— quod claudit intra se contradictionem, non tantum est impossibile creaturae, sed etiam creatrici essentiae II 619 b — Quod est impossibile potest esse Deo possibile, mutato modo essendi IV 235 b — In Deo omne inconveniens est impossibile I 52 1*. 138 f. 1. 140 a

— Impossibile non esse et necesse esse convertuntur I 425 f. 3 — Possibili posito nullum accidit impossibile III 266 f. 4 — Posito impossibili, non est mirum, si accidat impossibile I 860 d. 1. IV 548 5* — Nullus deliberat de impossibili II 612 arg. 2, b

— Nemo obligatur ad impossibile II 925 a. III 815 f. 4. IV 234 arg. 1. 408 f. 1. 462 arg. 2. 770 f. 2. 792 arg. 4 — Deus neminem obligat ad impossibile III 426 2*. IV 107 f. 4, a — Deus non praecepit impossibile III 424 arg. 2. 815 f. 4 — Quod est homini impossibile per se possibile est per divinum adiutorium III 426 2* — Impossibilitas non est, ubi succurrit aliunde potestas, et non deficit nisi propter nostram negligentiam I 856 4*

IMPOTENTIA — non potest esse in natura divina III 331 1* — excusat ab obligatione II 524 a — excusat, cum quis non potest praeceptum implere per se nec per alienum auxilium, quod praesto est II 691 d. 3 — naturalis excusat a culpa, non vero illa quae est ex propria culpa *ibid.* 770 1* — De impotentia coeundi *vide V. Matrimonium.*

IMPRECATIO — Iuramentum per imprecationem est licitum, sed est gravissimum iuramentum III 870 b

IMPRESSIO — Forma sigilli impressa in aqua non manet ad momentum, nisi praesente sigillo I 639 a — Impressiones variae fiunt in medio aëris interstitio II 169 d. 1

IMPROCESSIBILITAS — est in Patre et Filio I 215 b. 503 b — importat voluntatis fecunditatem I 215 b. 216 4*. 513 b — non privat esse ab alio I 502 f. 2. 503 b — ne ex consequenti quidem dicit respectum positivum distinctum ab innascibilitate et spiratione I 503 a sq. — non est notio I 239 b — non est notio Patris nec Filii I 503 a sq.

IMPROPRIA — Locutiones impropriae sunt exponendae I 263 b. III 89 1*. 439 1*. 153 2*. 231 a. 260 b. IV 251 b — Locutio impropria non est extendenda III 150 1*. 260 a — Ex impropriis non est arguendum III 259 b — Ex impropriis secundum earum improprietatem non licet arguere III 89 1* — Verbum Dei non loquitur improprium I 230 f. 1 — Improprietas reducitur ad proprietatem I 394 arg. 1

IMPUGNATIO — veritatis secundum pietatem, quae est cum quadam protervitate, est peccatum in Spiritum sanctum III 847 6* — veritatis agnitae propter odium dicentis aut effectus consequentes circa veritatem religionis, cum fit pertinaciter et ex

INA

malitia, est peccatum contra Spiritum sanctum II 993 4* — cum fit ex infirmitate et non pertinaciter, non est peccatum in Spiritum sanctum *ibid.*

IN — dicit habitudinem convenientiae I 350 6* — Inesse notat identitatem, vel inhaerentiam I 630 d. 1 — Inesse per identitatem et per inhaerentiam in creaturis est inseparabile, sed distinctum in divinis I 581 d. 2 — Inesse vel est proprie per modum inhaerentis, vel communiter I 575 b, 3* — videtur importare continentiam ambientem I 653 1* — significat per modum quietis I 631 d. 2. 632 d. 4 — Inesse importat vel causalitatem vel identitatem II 332 d. 4

— Inesse in divinis dicit substantiam cum relatione I 349 4* — in divinis dicit eandem habitudinem identitatis ex utraque parte *ib.* 1*. 350 5*, 6* — notat distinctionem I 349 1* — Aliquid esse in Deo vel dicitur secundum distinctionem essentialem, vel secundum omnimodam identitatem cum distinctione rationis, vel secundum distinctionem personalem I 352 d. 6 *Vide V. Circumincessio.*

— Inesse dicit actum in comparatione ad rem alterius generis IV 271 3* — Inesse in creaturis dicitur secundum naturae diversitatem et continentis capacitatem I 353 d. 10 *Vide V. Contineri.* — Aliquid est in alio aut secundum praesentiam tantum, ut radius in aëre, aut secundum praesentiam et dependentiam, ut anima in corpore, aut secundum praesentiam et dependentiam et concomitantiam in materia, ut liquor in liquore, et hoc solum proprie dicitur misceri I 639 1* — In creaturis sunt novem modi essendi in I 348 arg. 7 — Aliquid dicitur esse in aliquo vel secundum actualem existentiam, vel secundum similitudinis praesentiam, vel secundum causativam potentiam I 620 b sq. — Res est in anima, quia similitudo eius est in ea *ib.* f. 1

— Aliquid est in aliquo secundum praesentialitatis indistantiam, vel secundum virtutis influentiam, vel secundum intimitatis existentiam I 649 a — Quod perfecte est in aliquo est secundum indistantiam, influentiam et in-existentiam *ibid.* — Esse intrinsecus in aliquo vel est sicut contentum respectu continentis, vel ut influens in intima rei II 225 4* — notat causalitatem secundum quatuor genera I 630 d. 1 — Aliquid dicitur esse in Deo secundum causalitatem secundum illos tantum terminos, qui important respectum ad creaturam *ibid.*

— Omne, quod est in aliquo, non excedit capacitatem eius in quo est I 316 f. 4 — Omne, quod est in una re limitata, ita quod non est in alia, est limitatum et arctatum I 638 f. 3 — Omne, quod est in aliquo toto, vel est in eo ratione totius, vel ratione partis II 81 b — Quod in aliquo recipitur et dependet a recipiente est per modum recipientis I 647 b. 694 f. 4

INDAEQUATIO — signi ad signatum est falsitas, et semper dicit defectum, non vero indaequatio, quae est in rebus II 875 2* —

INA

in quantum huiusmodi dicit defectum et non est a Deo, sed a Deo est illud quod subest *ibid.*

INAEQUALITAS — omnis reducit ad aequalitatem I 342 f. 2. 343 a *Vide V. Aequalitas* et *V. Maius*. — convenit perfectioni universi I 345 1* — in rebus, ut dicit privationem aequalitatis, ubi haec debet esse, est defectus; ut dicit gradum et ordinem, qui debet esse inter res, dicit positionem II 875 2*

— miscibilium est via in corruptionem II 424 arg. 2 — inducit pugnam in elementis *ib.* arg. 3

INCARNATIO — non tantum dicit habitudinem Dei ad creaturam per modum causae, sed etiam per modum suppositi III 13 a — In incarnatione tota humana natura in atomo et secundum totum unitur personae divinae III 15 1* — Per incarnationem persona divina habet in se tres naturas III 19 f. 3. 49 a. 102 arg. 5 — convenienter dicitur, potius quam animatio, a parte notiori et ab ea, in qua magis implicatur ratio totius III 47 2* — de se dicit uniri carni in unitate personae III 12 f. 3. 18 2* — est unio carnis ad naturam divinam in personam distinctam III 13 1* — includit relationem ad personam distinctam *ibid.*, 3*, 6*. 34 d. 4. 127 b *Vide V. Unio*. — Incarnatus dicitur relative, quia claudit in suo significato relationem I 399 b. III 13 6* — Incarnari non est aliud quam in carnem mitti III 12 f. 2 — in conceptu generali non includit missionem III 18 2*

— ut operatio est communis tribus personis, non vero, ut importat relationem III 13 2*. 34 d. 4. 99 b. 103 3* — In incarnatione est productio illius naturae, in qua operatione conveniunt tres personae, et est unio proprie conveniens uni I 52 3* — est opus totius Trinitatis III 79 d. 2 *Vide V. Assumptio*. — potissime appropriatur Spiritui sancto III 99 a sq.

— Una persona potest incarnari, quin altera incarnetur III 12 b sq. — Pater et Spiritus sanctus potest incarnari sive per viam generationis sive aliter III 17 b sq. *Vide V. Unio*. — magis conveniebat personae Verbi III 29 b — non respicit personam auctoris, sed mediatoris III 30 a — non convenit Filio, ut dicit respectum ad Patrem, sed ut est persona III 17 f. 4

— non incipit nisi ratione carnis III 14 f. 4 — Cum Deus nascitur secundum humanam naturam, fit mutatio in hac, sed non in persona, cum illa natura non dicat aliquid in persona, sed magis aliquid cum persona I 192 d. 13 — Divina natura potest dici incarnata, sed non caro facta, nisi synechdochice III 128 b sq. — Divina natura non dicitur de Virgine nata propter vitandam confusionem proprietatum personalium et naturalium III 186 b

— Divina natura unitur humanae, ut in ea cognoscatur ut verbum voce III 164 d. 4 — Per incarnationem Deus, qui non potest sentiri in se propter suae lucis immensitatem, sentitur et cognoscitur per

assumptae carnis humilitatem III 79 d. 2 — Verbum incarnatum optime significatur per verbum voce indutum IV 67 b — Incarnationis triplex similitudo cum corpore Christi in Sacramento III 164 d. 1

— decebat maxime Dei infinitatem, perfectionem, pietatem et liberalitatem III 20 b — facit ad divinae potentiae, sapientiae et bonitatis eminentem manifestationem *ib.* a, 1* — In incarnatione manifestatur excellenter divina potentia, sapientia et bonitas III 98 b — multum commendat Dei bonitatem III 21 5* — congrua fuit ad manifestandam Dei bonitatem maxime post lapsum, homine obcaecato III 26 3* — manifestat erga nos divinae caritatis magnitudinem III 704 a

— est effectus infinitus bonitatis divinae III 19 f. 4 — In incarnatione fuit copiosissima divinae bonitatis effusio III 99 b — In opere incarnationis mira fuit Dei dignatio in hoc, quod nostram humilitatem suae celsitudini voluit copulare III 79 d. 2 — facta est ex benignissima Filii Dei dignatione III 446 4* — Deus ad incarnationem motus est nimia caritate et misericordia III 27 6* — est inter Dei beneficia maximum et pretiosissimum III 32 b — Beneficium maximum Dei fuit in susceptione humanae naturae ad satisfaciendum pro nobis III 421 4* — est dignitatis eminentissimae III 105 a — de se est maior quam hominis glorificatio *ib.* 3*

— Deus in incarnatione humiliatur non in se, sed ratione sibi uniti, dum carnem humilem et infirmam assumpsit, sed ad maiorem sui exaltationem III 20 1* — etsi in se non videatur facere ad Dei honorem, tamen in comparatione ad id ad quod est, facit ad excellentissimam gloriam *ibid.* — nihil detrahit Dei nobilitati et perfectioni III 21 5* — Divinitas ex coniunctione ad carnem nihil foeditatis contraxit III 56 d. 2. 87 1* — non facit, Deum habere effigiem corporalem, sed uniri ei qui habet effigiem III 21 5* — In incarnatione supremum coniungitur imo, ut Deus limo, et primum postremo, ut Filius Dei aeternus homini condito die sexto I 2 a

— facit ad perfectionem hominis secundum quadruplicem respectum II 23 b sq. — facit ad consummationem et complementum universi III 19 f. 2. 20 b. 23 b. 32 1*. 38 3* — non fuisset necessaria ad perfectionem universi III 25 a — quod facit ad completionem universi, accidit III 38 3* — non spectat ad complementum primum universi III 32 1* — non est simpliciter necessaria ad nostram glorificationem et salutem III 105 2* — non est tam necessaria ad merendam vitam aeternam quam ad satisfaciendum III 26 4* — non fuisset necessaria ad perfectam glorificationem hominum III 25 1*

— Praecipua ratio incarnationis videtur fuisse redemptio humani generis III 24 b sq. — Secundum aliquos Christus carnem assumpsisset, sed impassibilem, si homo stetisset III 23 b sq. — fuit principaliter intenta sicut ipsa reparatio III 27 5*

INC

— Ratio finaliter movens ad incarnationem non fuit humani generis reparatio, sed haec erat ratio inducens III 706 3*

— est ad reparationem lapsus humani et ad restorationem ruinae angelicae III 57 b — In incarnatione Filii Dei generatum est medicamentum infirmitatis nostrae I 2 a — ex divina sapientia et bonitate reparat humanum genus et elevat plus quam ante lapsum III 27 6* — videtur maiora bona hominibus contulisse, quam fuissent in statu innocentiae II 707 b — est principium totius glorificationis III 58 a — ad hoc ordinatur, ut simus filii Dei III 30 a

— non cadit sub merito condigni, sed est fundamentum omnis meriti post lapsum III 105 a, 2*. 107 b — eius efficacia quoad liberationem a carentia visionis cadit sub merito sanctorum Patrum, quoad liberationem a statu culpae non cadit sub merito condigni III 105 a — quoad temporis circumstantiam cadebat sub merito sanctorum Patrum, ut acceleraretur *ibid.*, 1* — magis congrue facta est quasi in fine saeculorum III 32 a sq. — Tempus incarnationis pluribus rationibus dicitur tempus plenitudinis III 33 d. 1 — congrue ab Angelo annuntiari debuit Virgini III 57 d. 4 — forte erat revelata omnibus Angelis III 58 b

— De incarnatione non solum credenda est congruitas, sed etiam eventus III 510 3* *Vide V. Fides 18*. — non cognoscitur ab haereticis et infidelibus III 21 1* — est supra rationem et scientiam III 524 4* — Infideles non credunt incarnationem nec intelligunt humiliationis Filii Dei altissimam rationem III 446 4*

INCENDERE — in corporalibus proprie est pabulum igni ministrare II 232 f. 4, b — in spiritualibus dicitur respectu cogitationum et affectionum, quae fovant concupiscentiam *ib.* b — non dicit causam effectivam, sed dispositivam peccati *ib.* 4* — non dicit actum sicut principaliter agentis, sed sicut excitantis et subministrantis *ib.* b — dicitur daemon cogitationes et affectiones in nobis, sed non ut agens principale *ibid.*, 3*

INCESTUS — cum sorore uxoris ante matrimonium commissus dirimit matrimonium, post matrimonium contractum non solvit matrimonium, sed privat iure petendi debitum IV 775 b

INCERTA — non sunt certitudinaliter asserenda II 338 a

INCHOARE — Illud, in quo res inchoatur, se habet per modum materialis II 605 b

INCIPIERE — dicit quod modo est et prius non fuit III 251 arg. 3. 252 arg. 3 — Nihil potest incipere habere esse et esse aeternum I 139 b — Inceptio necessario sequitur productionem ex nihilo II 33 7* — Omne, quod incipit, incipit per motum vel mutationem II 19 arg. 1 — Quod incipit esse mutatur secundum substantiam I 184 f. 4 — Propositiones de incipiendo dupliciter exponuntur III 253 a. 256 a. IV 426 4* — est ex tempore, vel in tempore,

vel cum tempore I 527 d. 2 — vel est secundum ordinem, vel secundum concomitantiam rerum cum principio temporis II 37 b

— Incipientibus alia praecepta dantur quam proventis II 27 3*

INCLINATIO — est in aliquo respectu eius, cum quo convenit se ipso I 39 4* — Unaquaeque res habet vim suam regitivam, mediante qua ad finem proprium inclinatur II 890 b — Deus dat unicuique suam inclinationem, salvo ordine inter res II 716 3* — Ad inclinationis quietationem sequitur delectatio, si adest sensus I 39 4* — Motus sequitur inclinationem, quae dicit positionem II 866 5* — interior vel exterior aliquo modo minuit voluntarium II 956 d. 3

— Homo ex corruptione sibi indita inclinatur ad malum II 714 f. 2, 5 — ad malum est a concupiscentia II 900 3* — Ex originali peccato nascitur multiplicitas inclinationum ad malum II 791 1*

INCOGNITA — non possumus diligere I 225 f. 1 — bona non possumus amare nec mala detestari IV 406 arg. 2

INCOMMUNICABILITAS — non est pura privatio, sed importat distinctionem I 445 3* *Vide V. Communicabile.*

INCOMPLEXUM — et complexum non dicunt variationem a parte rei III 517 3* — Res in se habent rationem incomplexionis *ib.* 4*. 567 a — Sensus apprehendit per modum cuiusdam incomplexionis III 516 3* *Vide V. Complexio.*

IMPOSSIBILIA — non possunt simul inesse eidem IV 250 a

INCOMPREHENSIBILITAS — de necessitate sequitur ad immensitatem III 301 4* *Vide V. Cognitio - Dei naturalis.*

INCONGRUITAS — in sermone vel est ex discohaerentia accidentium dictionum, vel intellectuum I 102 2* — prima tollit veritatem et falsitatem, secunda vero habet falsitatem coniunctam *ibid.*

INCONVENIENS — Uno inconvenienti posito, multa sequuntur IV 84 2* — In Deo nihil potest poni inconveniens secundum se, quod nullo modo potest esse conveniens; sed aliquid inconveniens secundum nostram aestimationem, quod Deus potest facere conveniens III 18 4* *Vide V. Impossibile.*

INCORPOREUM — non est in loco sicut mensuratum in mensura II 77 4*

INCORRUPBILE — habet durationem infinitam II 44 arg. 3 — necessario excedit corruptibile duratione ex parte post II 451 5* — in quolibet genere nobilius est corruptibili II 45 f. 3 — non est nobilius omni corruptibili I 647 a — et corruptibile variant essentiam, ubi sunt ex natura principiorum componentium II 661 4* — non potest esse eiusdem naturae cum corruptibili II 339 f. 2 — et corruptibile sunt impossibilia circa eandem substantiam et directe opponuntur II 567 3* — Incorruptibilitas est in corporibus simplicibus per naturam, in gloriosis per gratiam I 160 b. 161 4* — Spiritui incorru-

pibili, qui naturaliter coniungitur corpori, debet aptari secundum naturalem institutionem corpus incorruptibile II 451 5*

— Quod est incorruptibile est immutabile I 156 f. 1 — nunquam lassatur in operando II 179 a

INCREATUM — *Vide V. Deus 6.*

INCREPARE — Deus increpavit Adam signo audibili, et increpat spiritualiter interna visitatione IV 579 1*

INDEFINITA — affirmativa aequipollet particulari et simpliciter convertitur I 579 arg. 3

INDIFFERENS — *Vide V. Actio.* — vel est informabile motu et circumstantia virtutis, aut nihil facit, quantum est de se IV 817 3*

INDIGENTIA — vel est omnino privans, vel disponens et inclinans IV 1004 a — Ad indigentiae suppletionem sequitur delectatio, si adest sensus I 39 4* *Vide V. Fruitio.* — Lex pietatis est, ut sustentetur indigens a potente II 277 f. 4

INDIGNI — non recipiunt eucharistiam ad spiritualem efficaciam, sed tantum comedunt sacramentaliter IV 206 4* — Aliquis est indignus propter indevotionem, qua non poenitet de peccato praeterito, vel per voluntatem peccandi, vel per peccatum actuale in conficiendo IV 213 d. 5

INDIVIDUUM — in Deo non addit supra substantiam I 440 a — Individuatio in Deo est per solam originem *ibid.* *Vide V. Deus 26-Distinctio.*

INDIVISIBILIA — possunt esse simul II 115 arg. 4 — duo sunt simul secundum esse mathematicum IV 1029 5* — Duo indivisibilia, licet possint esse simul, non possunt in uno continuo se habere consequenter, quin illud dividatur IV 250 a — Deus idem non potest a se dividere I 753 b

INDIVISIO — est in creatura cum actus et potentiae diversitate I 151 b — pura et non permixta diversitati est in solo Deo *ibid.* — Unitas indivisionis attenditur in uno numero I 547 1*

INDUCTIO — dicitur persuasio, qua voluntas disponitur, ut ad aliquod appetibile inclinetur II 619 b — Liberum arbitrium efficaciter induci potest per oblationem vel per ablationem alicuius rei amatae II 616 b — Voluntas potest induci ab agente creato II 619 b — Deus inducit et sublevat hominem ad id, ad quod de se non potest pertingere IV 421 2* — secundum veritatem stat cum libertate voluntatis nec repugnat nisi plenitudini voluntatis II 617 6*. 619 b

INDUERE — Christum est accipere habitum conformantem Christo interius et perfecte, vel exterius tantum, quin interius renovet IV 105 d. 4

INDULGENTIAE — dicunt aliquam commutationem in poenam voluntarie assumptam IV 538 b — sunt aliquo modo sacramentales IV 536 f. 2 — fiunt ex meritis supererogationis, quae sunt in Ecclesia IV 533 b, 1*. 534 b — Per bona satisfactoria, quae sunt in ecclesiastica unitate, potest minui satisfactio pro eo cui fit relaxatio IV 532 f. 3. 533 1* — quas

Ecclesia dat, valent in foro Dei IV 533 a — fiunt de praeteritis malis per merita Christi vel Ecclesiae, quae praecesserunt IV 535 3*

— Indulgentias facere dicit communionem bonorum et quandam auctoritatem iudiciariam IV 535 3*, b. 538 b. 539 3* — Facere indulgentias plus est quam imponere poenitentias IV 534 f. 1 — Facere indulgentias maius est quam excommunicare vel Ecclesiae reconciliare *ib.* f. 3 — Ad faciendas indulgentias requiritur clavis et iurisdictio et auctoritas ordinaria vel commissa IV 535 1*. 538 b — Indulgentias facere non spectat nisi ad praelatos Ecclesiae IV 534 f. 2. 535 a — possunt fieri ab omnibus et solis episcopis, qui habent prolem IV 534 b — praecipue fiunt a Summo Pontifice *ibid.* — Relaxationes ab episcopo factae in aliena dioecesi pro subditis alterius non sunt verae indulgentiae IV 535 b — non possunt fieri ex bonis alicuius collegii, sed tantum ab iis qui habent aliquo modo plenam potestatem in thesaurum Ecclesiae *ib.* 2* — non potest dari ab aliquo ex meritis propriis IV 534 f. 2. 535 3*

— non dantur pro sola voluntate, sed pro effectu IV 536 f. 4. 537 b — debent fieri maxime pro actibus exterioribus IV 537 a — non dantur pro dato, sed pro bona voluntate *ib.* 4* — In donatione indulgentiae non consideratur operis nobilitas, sed quod opus sit merae voluntatis, sit quid taxabile et aliquo modo poenale *ib.* 2* — Non datur spirituale pro temporali *ib.* 1* — faciendae sunt propter gloriam Dei et Sanctorum vel propter communem utilitatem *ib.* a — discrete sunt faciendae IV 539 4*

— ut valeant, ex parte dantis requiritur potentia et causa, ex parte recipientis confessio cum vera contritione, et fides cum vera devotione IV 540 a — non sunt dandae nisi indigentibus et dignis IV 537 4* — iam applicata sibi non potest commutari et dari alteri IV 535 3* — possunt prodesse existentibus in purgatorio per modum suffragii, non per modum iudiciariae absolutionis IV 538 b — prosunt existentibus in purgatorio per medium sive per accidens *ibid.*

— ex parte dantis valent tantum, quantum promittit IV 540 b — non valent simpliciter tantum, quantum promittitur, neque solum quantum valent secundum iustam existimationem *ibid.* — Quantitas indulgentiae attenditur respectu poenae, secundum quod habet rationem pretii vel debiti solvendi, non ratione medicinae *ibid.* — valent plus vel minus, secundum quod plus vel minus homines accedunt ad causam, quam determinavit Pontifex *ibid.* — semper plus valent quam opus iniunctum IV 541 b — Ecclesia non decipit fideles exprimendo quantitatem indulgentiarum IV 535 a. 540 b

INDURATIO — *Vide V. Obduratio.*

INDUSTRIA — Peccatum ex industria dicitur esse ex certa malitia II 528 d. 2. 987 a

INE

INESSE — *Vide V. In.*

INFANS — *Vide V. Parvuli.*

INFECTIO — fit in eo quod communicat in materia et dependet I 651 d. 6 — Aliquid inficit aliud vel secundum rationem univocam, vel aequivocam, et sic inficitur anima a carne *ib.* d. 5

INFERIUS — Multiplicato inferiori, quod habet naturam speciei sive partis subiectivae, multiplicatur superius IV 619 1* — Multiplicato inferiori, multiplicatur suum superius, quando superius inferiori est essentialiter II 961 2* — non dividitur per suum superius II 937 arg. 5 — De quocumque praedicatur inferius, et superius III 249 arg. 4 — A quocumque removetur superius, et inferius I 475 d. 4. 405 arg. 2 — non se extendit ad plus quam suum superius II 892 arg. 4 — Superius non debet connumerari suo inferiori II 404 b — Argumentum ab inferiori ad superius destruendo non tenet III 18 2*

— Processus est ab inferioribus ad superiora III 610 arg. 3 — Progressus ordinatus debet esse ab inferiori ad superius III 747 arg. 4 — Ordo in ascendendo est ab inferiori ad superius, in descendendo a superiori ad inferius III 748 a, 1* — In Deo nihil est inferius et superius I 198 4*

— Aliquis est inferior ratione officii, vel ratione meriti IV 511 4*. 615 2* — Inferior superiorem potest absolvere, qui vult se ei subiicere IV 510 b — Inferior potest absolvere ab eo, ad quod ligat superior, si ad hoc habet auctoritatem a superiori IV 534 4*

— Inferiora secundum ordinem ponderis sui sunt graviora IV 923 arg. 2

INERNUS — Infernum esse post hanc vitam et in eo cruciatum aeternum, constat ex Scriptura, fide et ratione IV 921 a sq. — dicitur ut inferior III 462 1*, 2*. IV 923 f. 3, arg. 2 — dicitur quasi locus inferior et ignobilis IV 527 b — dicit poenam, vel locum poenae III 459 a — semper sonat in malum IV 940 b. — raro dicitur pro bono III 459 1*

— est locus corporeus situs sub terra IV 924 a — non est locus mere spiritualis *ib.* 1* — est sub terra, non in altero hemisphaerio IV 997 d. 7 — Loci capacitas IV 924 4*

— dicit locum et partem universi, qui debetur deformitati culpa propter vilitatem I 835 d. 2 — est locus debitus peccato mortali IV 941 b — debet esse locus vilissimus et infimus IV 923 f. 4. 924 b, 3* — dicitur locus poenarum, et locus inferior statu et situ IV 940 a — proprie dictus est locus poenalis secundum poenam sensus III 462 1*. IV 941 b — est locus, in quo est maxima poena IV 940 a — est locus infimus *ibid.* 941 b — Locus inferni auget poenam IV 942 b. 943 3*

— vocatur etiam locus inferior, in quo quis punitur poena damni III 462 1*. IV 940 a. 941 b — Pars superior inferni est locus deputatus his qui puniendi sunt solum ad tempus, sive poena damni sive

sensus IV 941 b — dicitur locus inferior sub terra, vel supra terram, qui est locus daemonum III 462 1* — profundior esse dicitur secundum partes inferni inferioris, vel respectu terrae vel loci supra terram *ibid.*, 2*

— In inferno congregantur animae continue congregatione, quae est in fieri IV 922 2* — In inferno nulla est redemptio III 462 2*. IV 939 f. 3

— In inferno est ignis corporalis IV 926 a — In inferno est ignis fumosus et tenebrosus IV 1041 b — In inferno creduntur esse quatuor elementa IV 928 a — Ibi maxime sunt ea elementa, quae vigent in qualitatibus activis, et maxime ignis *ibid.* — Elementa sunt ibi confusa, quin unum alterius actionem remittat *ibid.* — Diversa elementa cruciabunt corpora secundum diversas partes, aut secundum easdem successive *ib.* 2*. 967 d. 4

— dicitur illuminatus in descensu Christi quantum ad eos qui susceperunt irradiationem III 464 d. 1

INFIDELIS — est qui caret fide, aut fidei Sacramento IV 833 a. 842 d. 1 — saepe magis adhaerent suis erroribus quam fideles veritati III 874 4* — non peccant in actionibus, quae non repugnant fidei nec bonis moribus III 955 d. 2 — Omnis vita infidelium dicitur esse peccatum, quia per nullam actionem liberantur a culpa *ibid.* — Vita infidelium est peccatum per concomitantiam IV 835 1* — possunt vitare culpam, sed non mereri praemium IV 835 b. 836 2* — quamdiu sunt in statu infidelitatis, non suscipiunt gratiam gratum facientem nec eius effectum IV 835 b. 836 3* — non possunt suscipere Sacramenta Ecclesiae IV 836 3*. 837 3* — Virtus Sacramentorum Ecclesiae se extendit etiam ad infideles III 406 3* — non tenentur constitutionibus Ecclesiae IV 842 b — Ecclesia non iudicat de infidelibus publicando, sed discernendo IV 840 a *Vide V. Ecclesia.*

— Matrimonium infidelium est Sacramentum, sed non in tanta perfectione IV 834 b. 837 4* — In veteri testamento prohibitum et irritum erat matrimonium cum infidelibus terrae Chanaan, non simpliciter cum aliis IV 832 b — Propter eorum obstinationem fidelibus coniugibus non conceditur cohabitare, nisi velint converti IV 842 d. 2 — quamdiu est infidelis, non licet ei nubere, etiam soluto primo matrimonio per novum matrimonium partis conversae IV 840 b — Licitum est cum infidelibus mercari III 872 f. 4

INFIDELITAS — est vitium oppositum fidei III 470 f. 4 — tollit ipsam credulitatem fidei II 998 d. 3 — requirit consensum rationis cum iudicio universali II 147 4* — est respectu rei in universali II 997 d. 3 — Peccatum infidelitatis est in ratione superiori, secundum quod non iudicat secundum leges aeternas II 574 f. 3. 575 a — in intellectu sano et claro non est sine praecedenti elatione II 147 4*

— in se est valde grave peccatum, quia non est sine magna animae deordi-

INF

natione II 526 1* — potest esse veniale ex surreptione II 576 f. 1 — minuitur per ignorantiam II 526 1* — Dubitare de fide est infidelitatis large dictae II 517 b — est maius malum quam odium, quia plus privat III 853 4* — est maxime corruptivum extensive, quia tollit totius aedificii spiritualis fundamentum II 988 5* — frequentissime habet coniunctum peccatum contra Spiritum sanctum, utpote obstinationem *ibid.* — non ponitur esse capitale peccatum II 977 d. 3

INFIMUM — non potest poni super alia secundum rectum ordinem II 810 f. 5 — Medium in circumferentia tenet rationem infimi IV 925 a

INFINITUM — per excessum est summae perfectionis, nec potest esse simpliciter in creaturis I 612 4* — Infinitas per defectum est imperfectionis et potest esse in creatura *ibid.* — per negationem termini, quem natum est habere, est imperfectionis I 770 a — quod non habet terminum nec est natum habere, ponit summam immensitatem *ibid.* — Infinitas per defectum nullatenus est in Creatore I 612 4* — Omne, quod est in Deo, est infinitum infinitate immensitatis I 55 1* *Vide V. Deus 18.*

— in actu est actus purus nihil habens de limitatione et arctatione I 772 a sq. — actu convenit soli Deo I 767 3*. 772 b. 773 b — Nihil est infinitum actu nisi solus Deus III 49 f. 4 — Creatura nulla potest esse infinita in actu, sed tantum in potentia I 766 a. 772 b — Nihil est infinitum actu in creatura III 316 3*. 325 a — In rebus creatis non contingit invenire actu infinitum, tamen invenitur infinitum in potentia in numero per appositionem et in continuo per divisionem II 811 3* *Vide V. Creatura-finita.* — in potentia in creaturis manifestat virtutem Dei infinitam I 773 3*

— Unum est infinitum primum, a quo omnes virtutes infinitae pendent II 865 b — in potentia pendet ex infinito in actu I 766 a

— In creatura potest esse aliquid infinitum in genere, non simpliciter I 312 2* — per privationem complementi dicitur in materia et in substantia et in aliis generibus I 770 a — Materia est infinita per recessum II 401 7*

— quod stat cum simplicitate, est ubique totum et in nullo sic, quin extra illud sit I 69 3* — non est in loco secundum totum et a nullo loco includitur I 653 4* — Principium infinitum non potest facere aliquid extra se, sed omnia ambit eius virtus I 632 d. 4

— Quod est omnino in actu et nihil in potentia est actu infinitum duratione I 78 d. 2 — Actu finitum potest esse durable in infinitum II 834 a — Creatura non potest esse actu infinita, est tamen duratione infinita II 865 b — Infinitas durationis, quae est secundum potentiam, non repugnat creaturae I 643 4* — In creatura est infinitum duratione, quod est finitum actu, sed infinitum potentia I 773 3*. II 865 b *Vide V. Duratio.*

— Infinitas non convenit creaturae I 439 a sq. 772 b — Numerus infinitus rebus non competit I 802 4*

— Deus potest facere infinita I 611 f. 4. 612 2* — Deus potest facere et facit infinitum in potentia I 772 a — Deus non potest facere infinitum nec infinita in actu, non limitata in numero et mensura *ibid.* sq. — Deus potest facere infinita quantum ad suam potentiam, non quantum ad opus I 773 b — Creatura semper est finita actu, sed divina potentia semper potest amplius I 783 4*

— Nulla creatura potest habere potentiam infinitam I 77 d. 4 — Impossibile est, creaturam agere per potentiam infinitam II 28 f. 4 — Solus Deus est virtutis actu infinitae, et omnia alia habent finitatem II 21 f. 4 *Vide V. Potentia.* — Creatura habet potentiam passivam infinitam I 312 2*. 766 a. 783 4* — Potentia passiva infinita nunquam potest esse reducta in actum I 773 4*, 6* — per potentiam passivam primo inest materiae I 766 3* *Vide V. Potentia* et indicem philos.

INFIRMITAS — minuit voluntarium, quia voluntati non subiacet II 987 a — minuit voluntarium, in quantum directe respicit carnem II 988 3* — in quantum privat de ratione perfecte principiandi, aliquo modo minuit voluntarium II 527 a — excusat culpam II 525 f. 4. 527 a

— potest esse materia exercendae virtutis et reddit subiectum magis laudabile, quando coniuncta est virtuti animi III 331 4* — naturalis facit ad perfectionem virtutis *ib.* 4* — Deus in natura assumpta infirmatur ad maiorem manifestationem suae fortitudinis I 5 a sq. III 20 4* — Deus in carne infirma fortissimum adversarium confregit et hominem infirmum stabilivit III 20 4* — Infirmum Dei fortius est hominibus I 5 b. 446 4* — Christus fortis vicit armis nostrae infirmitatis I 5 b

— est corruptio in irascibili II 528 d. 2 — dicitur pronitas ad malum IV 433 d. 4 — dicitur peccatum vel sequela peccati *ibid.* — Liberum arbitrium ita infirmatum est pusillanimitate, quod nunquam staret, nisi gratia fortificante sustentaretur, et illa infirmitas curaretur IV 474 2* — Infirmi maxime debent fugere tentationem III 536 a sq. — Pro statu infirmorum est matrimonium IV 59 d. 4

— Peccatum ex infirmitate est, ubi est pronitas ad peccandum II 521 f. 4 — Peccatum ex infirmitate illud dicitur, quod procedit ex ipsa immediate II 998 d. 4 — quaedam large dicta est in omni peccato *ibid.* — ex qua est speciale genus peccati, dicitur illa quae est ex carne *ibid.* — Homo infirmatur triplici genere peccati, quod dicitur vulnus, livor et plaga tumens IV 2 b — multiplices sanantur per Sacramenta I 4 b — ut peccatum sanatur in iustificatione, ut sequela sanatur successive et in via nunquam perfecte IV 433 d. 4

— corporalis *vide V. Morbus.* — Graviter infirmi, qui mortaliter peccaverunt, tenentur ad confessionem sine dilatione IV

445 b — Aegrotans non tenetur consulere medicum, si aliam viam curationis videat, vel expectet tempus magis congruum IV 446 3*

INFLAMMATIO — fit per coniunctionem inflammabilis cum inflammato, vel per coniunctionem sui cum principio caloris, quod natum est calorem producere et infundere II 264 4* *Vide V. Flamma.*

INFLEXIBILITAS — ad malum non convenit naturae, sed gratiae II 555 3* *Vide V. Liberum arbitrium.*

INFLUENTIA — est signum perfectionis et complementi II 210 arg. 5 — Quanto aliquid universalius, tanto influit in plura I 638 f. 2 — Influxus est a superiori IV 23 2* — est per modum principii effectivi, vel per modum meriti III 290 5* — Ubi est maior influentia, aliquid plus influit quam prius I 314 f. 4 — Omne, quod influit in aliquid, est illi praesens secundum virtutem I 638 f. 2 — Corpus non influit in corpus nisi per continuum IV 78 arg. 3

— Unum corpus per praedominantiam potest simpliciter influere in alterum II 346 4* — De influentia caelesti *vide V. Caelum-motus et V. Firmamentum et V. Lumen.* — est mediata vel immediata II 75 1* — in spiritus rationales est immediata a solo Deo II 346 4* *Vide V. Deus 56.* — Dei est intima animae IV 1007 3*

INFORMATIO — Aliquid informat alterum per essentiam, vel per similitudinem I 68 arg. 5 — Aliquid informatur ab aliquo vel ut principio constitutivo, vel ut principio regitivo et directivo III 807 3* — incipit a superiori I 82 4* — Informans non importat distinctionem a subiecto I 446 d. 2 — Opera informantur per caritatem et gratiam III 815 f. 4 *Vide V. Caritas-effectus, V. Gratia 45, V. Virtus et V. Opus.*

INFUSIO — *Vide V. Gratia 6., V. Habitus et V. Virtus.* — Infundi proprie dicitur de humore, cum intra recipitur I 255 a

INGENITUS — dicitur secundum relationem I 496 ff. 498 3*, 4* — dicitur relative, quia privat relationem I 399 5* — ratione generis remoti importat ordinem, ratione proximi ordinem ad principium, ratione completivi eundem per modum naturae I 497 b — significat eandem relationem ac genitus cum negatione *ib.* a. 498 4* — valet quantum non genitum sive innascibile, nec latine potest dicere increatum I 239 a — Non genitus aequivalet ingenito, secundum quod hoc nomen privat, non secundum quod aliquid ponit *ib.* b — de ratione nominis non dicit nisi privationem generationis et habitudinis ad principium I 498 a. 500 a — negando relationem ad genitorem non ponit oppositam nisi secundum rationem intelligendi I 497 a. 505 d. 3

— est notio Patris, in quantum dicit proprietatem et dignitatem I 239 b — recte dicitur de Patre, quia intellectus huius verbi habetur ex Scriptura et fide I 244 d. 6 — proprie dicitur de Patre, quia non generatur nec est a generato I 234 a — ut notio Patris significat, ipsum non gene-

rari nec per generationem accipi ut essentia, nec generationem consequi ut Spiritus sanctus I 498 a. 500 b. 503 a — de Patre importat nullo modo esse ab alio, et ita primitatem et fontalem plenitudinem I 498 a *Vide V. Innascibilitas.*

— pure privative dicitur de Spiritu sancto et de essentia I 239 a. 244 d. 7 — potest negare extra genus ut pura privatio, et sic dicitur de essentia I 497 b. 498 4*, 2*. II 2 b — potest privare in genere ultimum tantum complementum, ponendo aliam relationem ad principium, et sic convenit Spiritui sancto, non tamen est notio 497 b — ut negat ordinem non simpliciter, sed respectu principii, est notio Patris, et sic non dicitur de essentia *ibid.* 498 2*. 501 2*

— ut negatio pura non est proprietas Patris I 462 d. 4. 497 a — ut proprium Patri dicit respectum positivum I 504 b — ut privat ordinem ad principium, sed non ad alium, ipsum est primum et principium, et hoc modo dicit nobilitatem et est notio I 497 b — secundum quod convenit Patri proprie, dicit relationem privative, sed ex consequenti positive I 498 a, 4* — est proprietas Patris, ut dicit ens ab alio et a quo alii I 239 b — non est notio, in quantum privat esse ab alio, sed in quantum consequenter dicit, alium esse ab ipso I 244 d. 7. 503 a — solum privative sumtum non includit paternitatem I 504 b — Esse ingenitum et esse patrem simpliciter sunt intentiones separabiles I 499 f. 2. 504 a

INGENIUM — Esse est habitus intelligentiae I 31 a — respicit, quid homo possit I 30 f. 3. 240 d. 5 — Ingeniositas dicit facilitatem, quae est modus potentiae intellectivae existendi in subiecto I 86 a — Ratio principalis boni ingenii non est ex parte corporis II 777 d. 6 — Habere bonum ingenium est aliquid naturalibus, quae sunt de essentia, superadditum II 434 4*

INGRATITUDO — Ingratus est qui non amat vicissim amantem se liberaliter I 499 f. 4 — maior est in eo qui plura percepit dona gratiarum II 799 d. 2. IV 585 d. 2. 586 d. 3 — pensatur secundum quantitatem beneficiorum II 700 f. 5. 701 4*. IV 577 a — pro curatione plus nocet quam culpae commissio III 32 a. IV 51 b

— negative est circumstantia omnium peccatorum, privative, quando adest motus contrarius, est speciale peccatum II 147 2* — ut est oblivio beneficii cum contemptu, est speciale peccatum contentum sub omissione; ut est reddere malum pro bono, est circumstantia peccati IV 586 d. 3 — non potuit esse primum peccatum II 146 4* — de beneficiis divinis de se non est mortale, sed veniale III 662 2* — non facit ex peccato levi secundum genus peccatum grave IV 577 b

INHABILITAS — ad impressionem gratiae suscipiendam est poena consequens culpam I 718 b — ad susceptionem influentiae divinae est defectus et privatio I 724 4*

INHABITATIO — est terminus missionis personae I 263 4* — Spiritus sanctus in-

INH

habitat in anima aut secundum sanctificationis sufficientiam, aut secundum plenitudinis redundantiam I 281 b — Filius inhabitat per gratiam unionis, et per gratiam sanctificationis simul cum Spiritu sancto I 282 b — Dei in anima ponit aliquem actum, qui fit ab anima adiuta et regulata a gratia III 53 3* *Vide V. Habitare et V. Deus 57.*

INHAERERE — *Vide supra V. In et V. Accidens et V. Praedicatio in indice philos.*

INIMICI — diligendi sunt ratione imaginis III 663 f. 6. 667 4* — sunt diligendi, in quantum sunt proximi per conformitatem naturae, non in eo quod sunt contra nos ratione culpae III 633 f. 6, 6*. 667 5* — etiam actu inimicantes diligendi sunt actu elicitio caritatis quantum ad bona aeterna III 664 a sq. *Vide V. Caritas-inimicorum.* — Etsi dilectio inimicorum minus sit debita ex parte dilecti, est tamen magis iusta ex parte diligentis III 670 4* — Dilectio inimicorum in Lege erat implicita, in lege evangelica explicata III 547 4* — Lex non praecipiebat, inimicos esse odiosos, sed innuebat odium effectus contra inimicos Ecclesiae et cultus divini III 664 4*. 666 arg. 4

— Ubi est inimicitia secundum ordinem naturae, naturaliter inducit pugnam, non vero ubi est praeter naturae ordinem III 667 5* — Inimicos nostros volumus esse iustos, ut nihil nobis noceant II 125 b

— familiaris est inimicior II 504 f. 2 — Quod facit hominem inimicum Deo est contra naturam et rationem rectam IV 436 arg. 5

INIQUITAS — abstracte sumpta pro deformitate habitus non esse substantia dicitur II 877 d. 4 — Iniquus est qui non amat vicissim recte se amantem I 499 f. 4 — est in proximum III 785 arg. 4

INITIUM — proprie dicit illud, a quo inchoat motus II 979 a — proprie dicit principium durandi et imperfectam durationem et inchoationem I 509 a, 2* — large accipitur ad principium essendi et durandi *ib.* 2* — est intra, sive naturae principium intrinsecum, sive extra III 770 d. 5 — Ratio initii attribuitur primo *ibid.*

— Quod habet esse post non esse habet initium I 485 4*, 2*. 509 2* — aufert rationem aeterni I 485 3* — Quod habet initium est temporale *ib.* 4* — non dicitur de emanatione in divinis I 509 a — Successiva non sunt in sui initio II 23 4*

INIURIA — fit Deo, cum aliquis facit aliquid contra eius statutum IV 748 2* — Iniuriam facit sibi ipsi qui se deordinat *ibid.* — fit proximo per quatuor peccata III 826 a — Qui alteri iniuste subtrahit ius iniuriatur illi IV 781 b

— Qui recipit iniuriam non potest punire IV 782 2*. 966 4* — Ad eum qui recipit iniuriam, spectat misereri IV 966 4* — Dei vindicanda est ab eo cui ab illo commissum est cura II 342 d. 6

INIUSTUM — dicit non-iustum privative II 455 4* — privat iustitiam, vel iustitiae

perfectionem IV 571 d. 3 — Iniustitia non potest esse in natura divina III 331 4* — Deus non potest reconciliari homini in sua iniustitia permanenti IV 364 4*

INNASCIBILITAS — Innascibilis dicit, quod non habet ab alio I 240 d. 4 — Innascibilis privat esse ab alio I 551 d. 6 — Innascibilis dicitur qui non generatur nec generationem consequitur I 503 a — non opponitur relative nascibilitati, sed contradictorie vel contrarie I 500 3*

— non dicit respectum, sed privat I 460 b. 472 b. 517 d. 4 — non ponit respectum positivum nisi respectu procedentis I 470 b. II 2 b — privative non dicit respectum ad personam, sed ex consequenti respectum ad utramque personam I 500 4* — ex principali intellectu dicit relationem ad principium privative, sed ad principium positive ex consequenti I 497 a sqq., 4*. 500 4*

— privative dicitur de essentia I 501 2* — ut importat privationem, non est proprietas, cum sit consequens essentiam II 2 b — est proprietas Patris, non in quantum importat privationem habitudinis, sed in quantum in eius nomine clauditur potentia fecunditatis II 3 a — Innascibilis dicitur Pater non solummodo, quia ab alio non accipit esse, sed etiam, quia habet, unde alii det esse II 2 b — ut proprietas non est pura privatio, sed secundum rem perfecta positio I 470 a sq. 472 b. 474 b — est proprietas, in quantum includit proprietates et relationes respectu principii I 502 2* — ut proprietas Patris necessario ponit paternitatem I 501 2* 504 b — importat fecunditatem ex consequenti intellectu II 2 b sq.

— est proprium primae personae I 551 d. 6 — in Patre est idem quod primitas I 215 b — importat primitatem per privationem prioris de ratione nominis, non respectum ad secundum I 500 4* — ex primo intellectu importat privationem habitudinis ad prius II 2 b

— ex consequenti importat plenitudinem fontalem I 517 d. 4. 551 d. 6 — ex consequenti non importat specialem relationem, sed fontalem plenitudinem I 501 b — dicit primitatem et per hoc fontalem plenitudinem I 54 a. 498 a. 500 b — dicit privationem principii et inde summam principalitatem I 491 d. 41 — Hypostasis Patris ratione innascibilitatis est principium originis I 458 4* — Pater ut innascibilis est principium et caput omnium I 552 d. 7 — dicit principalitatem non solum respectu Filii, sed totius deitatis I 498 a. 500 b — privat omnem emanationem et ideo dicit fontalem plenitudinem non solum respectu generationis, sed etiam respectu spirationis I 503 a sq. — in quantum dicit primum et principium, est ratio processuum et proprietatum I 470 a sqq. 474 b

— convenit soli Patri I 460 f. 2 — est de se incommunicabilis I 472 a. 503 b. 551 d. 6 — In innascibilitate secundum rationem intelligendi inchoatur ratio distinguendi hypostasim Patris I 469 4*. 504 b —

INO

Nihil est proprium in Patre, abstracta paternitate, nisi innascibilitas I 471 b — Abstracta origine, solum intelligitur Deus innascibilis I 458 4* — non est proprietas personalis Patris I 501 b, 2* — non est proprietas substantiae, sed personae I 551 d. 6

— dicit notionem Patris per privationem prioris I 240 d. 4 — differt a notione paternitatis in habitudine non tantum principaliter, sed etiam ex consequenti importata I 500 a sq. 501 b — intelligitur praecedere originem et hypostasim Geniti et Spirati I 458 4* — potiori ratione differt a generatione activa, quam spiratio I 499 f. 4

— ut proprietas Patris dicit fontalem plenitudinem, non respectu creaturae nec Spiritus sancti, sed respectu Filii, et sic est ratio generationis I 470 b — est ratio generationis, non in quantum importat habitudinem privationis, sed potentiam fecunditatis II 3 a — est ultima ratio generationis, ultra quam non est quaerere I 470 b. II 3 a sq. — importat rationem generationis ut primam, consequenter et communiter II 3 b

INNOCENTIA — vel dicitur privative respectu culpae, vel positive, ut importat iustitiam originalem II 470 3* — est medium inter gratiam et culpam IV 426 3* — maius beneficium Dei est quam vocatio ad poenitentiam IV 577 b — perdita non potest recuperari quantum ad quandam gloriam accidentalem III 677 4*, 4*

— Status innocentiae est medius inter statum gloriae et statum miseriae et plus se tenet cum statu praesenti II 544 b — privative dicta erat in homine, ex conditione naturae II 470 3* — est in omnibus aequaliter IV 99 arg. 2, b — non est causa conservans immortalitatis, sed tantum efficiens, vel potius meritoria IV 98 4* — Secundum quod homo plus reformatur et reducit ad statum innocentiae, creaturae irrationales ei obtemperant III 622 b

— debetur proximo III 822 b. 826 a — ordinat ad proximum secundum actum cordis, oris et operis III 823 a — Innocens debet cohibere a malo per arguitionem et punitionem, sed non per coactionem voluntatis I 845 2* — aliquando iuste alienam culpam permittit II 773 4* — Innocens non potest ordinate puniri II 465 b — Innocens non potest iuste damnari invitatus III 428 2* — Innocens non potest satisfacere II 785 b

— Deus in Innocentibus supplevit quod deerat martyrio ex parte voluntatis IV 416 d. 4

INNOVATIO — fit per abiunctionem, vel per additionem et meliorationem IV 979 3*

INOBEDIENTIA — Peccatum Adae formaliter fuit inobedientia II 798 d. 4 — fuit principale peccatum hominis, per quod lapsus est II 516 b — In inobedientia contra divinum imperium primum peccatum fuit consummatum II 517 b. 768 d. 4

INORDINATIO — Providentia divina nullam inordinationem in universo sustinet I

463 b — nulla potest esse in rebus quantum ad ordinem in universo et ad finem I 786 2* *Vide V. Ordo.*

INQUISITIO — In omni inquisitione prius oportet intelligere, quid est quod per nomen dicitur, ad rei proprietates posterius cognoscendas II 812 b

INQUINATIO — *Vide V. Infectio.*

INSANABILITAS — venit ex conditione morbi, vel ex conditione infirmi II 987 4*

INSEPARABILITAS — non dicit omnimodam identitatem II 441 b — Multa sunt inseparabilia secundum esse, quae tamen distinguuntur formaliter II 985 b

INSERTIO — surculi in arbore est modus generationis conveniens viventi vegetabili I 333 d. 10 *Vide V. Arbor.*

INSIDIAE — cum sint de contingentibus futuris et occultis, non possunt praesciri cognitione certitudinali, sed cognitione conjecturae III 728 d. 2

INSIPIENTIA — est contraria sapientiae II 979 b — est initium omnis peccati ut recessus a lege bonitatis *ibid.*

INSPIRABILITAS — est in Patre et Filio I 215 b — est principium spirationis *ibid.* *Vide V. Improcessibilitas.*

INSPIRATIO — dicitur affectio vel cognitio, quae in spiritu nostro spiritualiter immittitur I 204 1* — instillatur menti II 272 a — Deus loquitur aliquid animae inspirando, in quo voluntatem suam demonstrat II 331 d. 3 — divina est remedium contra errorem in fide III 545 5* — Negligens interiorum allocutionem Domini incidit in contemptum I 856 4*

— dicit effectum spiritus, qui est a tota Trinitate I 204 4* — Inspirare nobis Spiritum sanctum dicit actum notionalem et essentialem I 206 d. 3 — principaliter fit ab ipso Deo, etsi possit fieri per Angelum excitantem II 272 a

INSTANS — Tempus improporcionabiliter excedit instans I 662 f. 3. II 477 b — Omne instans temporis est principium futuri et terminus praeteriti, praeter primum productionis temporis II 23 3* — Praeteritum et futurum continuantur per unum instans IV 249 b — copulatur ad tempus, ita quod nihil est medium *ibid.* — Inter quaelibet duo instantia cadit tempus medium I 662 f. 4

INSTANTIA — ferenda est, ubi est in proposito, ita quod non in alio III 197 b — Mos est philosophi, positus considerationibus, instantias subinferre, non quae falsificent ipsas, sed quae intellectum considerationum rectificent et manifestent II 813 b

INSTINCTUS — est directivum intrinsicum appetitus animalis II 891 a — naturalis providet sibi naturali sagacitate et industria II 594 3* — ad bonum in generali venit a cognitione naturali sine errore, in speciali aliquo modo est a ratione deliberante IV 4003 b — Naturalem habemus instinctum ad appetendam beatitudinem et ad honorandum parentes II 901 arg. 4

INSTRUCTIO — fit per rationem ostensivam, vel ducentem ad impossibile IV

485 a — exterius manuducens aliquo modo illuminat III 518 f. 4 *Vide V. Fides 4.*

INSTRUMENTUM — Instrumenti et agentis est eadem actio, quamvis ibi sit diversa relatio II 271 f. 1. 272 a — Motus instrumenti non est sine motu principalis motoris II 500 arg. 2 — Virtus operandi magis est penes agentem quam penes instrumentum IV 305 arg. 2 — Utens instrumento est immediatior fini quam fabricans, et ideo ut plurimum est nobilius IV 597 2* — per quod quis meretur, non remuneratur II 213 4* — Quicumque utitur instrumento ad illud ad quod est, recte utitur illo IV 471 arg. 3

— est separatum et coniunctum IV 373 4*. 884 3* — immediatum ab agente immediate assumitur, vel naturaliter eidem coniungitur II 212 f. 5 — debet conformari exercitio per ipsum facto II 494 arg. 4 — perpetuo coniunctum debet conformari motori in natura, sed coniunctum ad tempus solum pro opportunitate loci et temporis et operis II 218 2* — quod est unum non solum ad aliquam operationem faciendam, sed ad unam naturam constituendam, perficitur et convenit cum motore in unitate formae totius IV 884 3*

— dignoscuntur per actus IV 480 f. 2 diversa sunt ad diversos actus principales, unum tamen potest habere diversos actus II 560 b sq. — omne in virtute manus est IV 628 3*

INTEGRITAS — rei vel accipitur quantum ad esse necessitatis, vel quantum ad esse completionis IV 670 a — Integrum dicit sufficientiam vel superabundantiam II 817 d. 3 — Principia integrantia sunt in genere substantiae per reductionem II 562 b — Ubi est quantitas molis, ibi est integritas I 356 2* *Vide V. Totum* in indice philos. — Corruptio integritatis carnis II 482 arg. 2-4, b

INTELLECTUS — divinus et humanus sunt substantialiter distincti II 411 b — divinus est in omnimoda actualitate II 418 f. 5 — Angelus natus est intelligere secundum intellectum simplicem et deiformem II 48 2*. 50 a — In intellectu angelico est possibilitas actui coniuncta II 418 f. 5 *Vide V. Angelus - intellectus.*

— maxime viget in eis qui sunt deiformes per gloriam II 493 3*. III 303 f. 4 — in via habet cogitationes volubiles, quia non habet defixum aspectum in uno IV 1021 3* *Vide V. Cogitatio.* — glorificatus multa cognoscit in Verbo, ita quod non dispergitur, quia per unum et idem distincte cognoscit multa II 80 4*. III 311 b *Vide V. Cognitio - rerum* et *V. Deiformitas* et *V. Gloria* et indicem philos.

— Intelligentia nata est ferri in Deum immediate II 265 f. 6 — noster naturaliter ordinatur ad cognitionem summae lucis I 68 f. 5 — Summa veritas est summe cognoscibilis ab intellectu *ib.* f. 4 — noster summe completur per lucem divinam I 69 a *Vide V. Cognitio - Deus cognoscibilis.* — noster in aspectu summi luminis natus est beatificari nec unquam

aliquo potest esse contentus, quousque perducatur ad illius clarum aspectum II 266 a — nostra in gloria absorbetur ab eminentia lucis II 516 7* — non est natus a superiori aliquid suscipere nisi a Deo influente II 267 4* — Intellectum ascendere in Deum intelligitur large vel stricte III 372 3*. IV 918 2*

— noster in claritatem lucis non aspicit I 650 d. 4 — quasi materialis non potest cognoscere lucem summe spirituales in sua spiritualitate, sed indiget cognoscere Deum per creaturam I 72 a — noster non potest Deum nisi in creatura cognoscere III 777 f. 2 — noster videt lucem intelligibilem per medium tenebrosam, quia se habet sicut oculus noctuae ad manifestissimam naturae I 72 2* *Vide V. Cognitio - Deus cognoscibilis.*

— noster plus potest in cognitionem rerum mundanarum quam Trinitatis I 77 5* — noster propria virtute non potest venire in cognitionem aeternorum, sed per ea quae naturaliter habet, potest venire ad cognitionem istorum inferiorum III 722 f. 5 — Ad ea quae sunt supra posse creaturae tam agens quam possibilis est in potentia II 196 b — nihil potest intelligere, quod subterfugiat supernam artem III 23 arg. 9

— ut humanus est, intelligit conversus ad imaginationem et sensum et iudicat secundum causas intrinsecas et inferiores IV 235 a — ut fidelis assentitur secundum dictamen fidei et regulam Veritatis aeternae *ib.* b *Vide V. Fides.* — ad cognoscenda ea quae sunt supra rationem et contra sensum indiget nova elevatione et cognitione per infusionem I 77 5* — carnalis ea sola considerat, quae exterius apparent II 463 4* — Iudicium rationis sursum conversae excedit iudicium rationis ad inferiora depressae III 472 4*

— purgatus est, cum abstrahitur a sensibilibus speciebus, purgator, cum mundatur a phantasticis imaginibus, purgatissimus, cum a philosophicis rationibus I 59 d. 4 — ad Deum contemplandum purgatur per fidem *ibid.* III 523 a — Nostra cognitiva primo reparatur ad habitum fidei, deinde amplius per donum intellectus et post per munditiam cordis III 743 6* — noster per lumen fidei conformatur divinae praescientiae III 510 b — fide elevatus, non comprehendit ea quae Deus potest facere IV 235 b *Vide V. Fides 6.*

— noster non est rectus, nisi captivetur et subiaceat summae Veritati et ei propter se et super omnia assentiat III 471 a — Humiliatio et captivatio intellectus est admodum laudanda, sicut superbia admodum vituperanda III 529 d. 1 — Supponere intellectum sacrae Scripturae securius et magis meritorium est quam ipsam aliquo modo distrahere II 296 b

— noster aequatur summae Veritati non per omnimodam impletionem, sed per quandam imitationem II 4 a — hominis recti adaequatur summae Veritati in cognoscendo *ibid.* — noster, cum aequatur veritati, necessario rectificatur *ibid.*

INT

— semper est rectus respectu illorum, ad quae movetur naturaliter sive ut natura, non vero ut deliberans II 155 2*. 575 2* — significans conscientiam naturalem semper est rectus II 575 2* — semper est rectus, secundum quod est acceptio principiorum notissimorum et dignitatum, non autem, prout applicatur ad opera specialia III 718 5* — iudicans aspiciendo ad leges aeternas semper est rectus II 575 a — iudicans secundum lumen proprium et secundum ea quae percipit a sensibus, potest deficere et errare *ibid.* — secundum quod respicit leges aeternas, semper est rectus, non autem, qualitercumque ex se movetur, immo frequenter est obliquus et erroneus III 718 5* — ad sensibilia conversus frequenter iudicat esse vera quae sunt falsa III 472 4* — humanus post lapsum errat, subtracta perfecta influentia lucis increatae I 24 d. 5 — Oculus sanus et clarus intellectus non pervertitur in iudicando vel inquirendo nisi praecedente aliqua elatione II 147 4*

— Intelligentia avertendo se a summa Veritate ignara effecta, infinitis quaestionibus se immiscuit per curiositatem II 5 b — post lapsum obnubilatur I 74 b — obtenebratur per peccatum, in quantum extenditur ad affectum et opus, vel etiam quantum ad actum purae speculationis IV 496 d. 3 — minus corrumpitur per peccatum quam affectus IV 1042 3*

— non denominatur bonus vel malus ab obiecto, sed verus vel falsus II 916 d. 1 — practicus potest esse bonus et malus ratione cuiusdam concomitantiae cum voluntate II 900 2* — Circa actum intelligentiae non consistit culpa, nisi voluntas se ei immisceat antecederet vel concomitanter vel consequenter II 953 2* — Cum ratio deliberat, non est ibi culpa nisi ratione voluntatis adiunctae *ib.* 4* — Actus intellectus ut deliberantis potest esse peccatum II 155 2* — circumscripto omni imaginabili et phantasmate, posset peccare *ibid.*

— est pure speculativus, vel inclinatus ab affectu, vel inclinatur affectum ad operationem III 776 b *Vide* indicem philos. — extenditur vel per coniunctionem cum affectione, a qua inclinatur, vel quam inclinatur, vel per coniunctionem cum operatione, quam dirigit et regulat mediante affectu, et sic dicitur practicus communiter, proprie et magis proprie III 475 b — Intelligentia boni disponit ad amandum I 80 f. 2 81 a — Intellectus sunt iidem apud omnes I 101 arg. 1

— Donum intellectus est ad intelligendum III 735 f. 3. 737 a — doni est credita per rationes congruas intelligere III 778 a. 779 6* — consistit in lumine rationis III 779 5* — differt a virtute fidei III 735 f. 3. 779 6* — doni actus est contemplari verum creditum, ut devotius credatur et ardentius diligatur III 778 b — Obiectum doni intellectus est verum aeternum, in quantum intelligibile *ibid.* — est ad bonum, quod est finis, per modum videntis III 745 b

— expedit fidem circa aeterna III 744 b — expedit rationalem in sublimia perscrutando III 746 a — attenditur secundum actum illuminandi in vita contemplativa *ibid.* — est cognitio per speculum, sed clarior quam fides III 779 4*, 6* — est medium inter sapientiam et scientiam *ib.* 2* — est praeambulum sapientiae III 745 b — appropriatur fidei III 778 1* — respondet fidei III 744 b — in statu viae est per decursum et quandam inquisitionem III 751 3* — in patria erit per simplicem aspectum *ibid.*

— consistit in contemplatione rationali Creatoris et spiritualis creaturae III 778 b — Per donum intellectus cognoscitur Deus quantum ad conditiones suas et quantum ad conditiones creaturarum, quae sunt ei similes III 777 f. 3. 778 b — negotiatur circa aeterna et creaturas, quae habent rationem imaginis, secundum rationes aeternas III 778 4*, 2*. 788 d. 4 — contemplatur etiam creaturas spirituales ut rationes cognoscendi credita de Deo III 778 a. 779 5* — doni non est cognoscere Deum in quacumque creatura propter claritatem contemplationis III 779 4* — negotiatur circa aeterna secundum rationes aeternas, quae sunt via ad cognitionem veritatis III 778 1*

— se extendit ad affectionem, in quantum disponit ad usum doni sapientiae III 779 3* — habet quandam delectationem in actu cognitionis veritatis *ibid.* — est contra gulam et ebrietatem, quae rationem suffocant, vel contra hebetudinem III 745 a. 746 2*

INTELLIGENTIA — est in potentia cognitiva II 404 f. 2, 3 — Intelligentia nostra attenditur secundum animae supremum II 265 f. 4 — ut virtus intellectualis secundum aliquos tendit in verum III 472 2* — oritur ex memoria per modum naturae II 406 2* — se habet ad memoriam ut proles ad parentem II 405 b

— Purificatae mentis intelligentia experitur ea quae fide creduntur III 551 a sq. — Per intelligentiam Deus intelligitur ut praesens animae I 80 f. 2 — Intellectus per intelligentiam aliquo modo ascendit ad intuitum simplicitatis divinae I 590 b

— Ratio cognoscendi in Deo est ipsa intelligentia I 624 4* — Ratio cognoscendi venit ab exemplari et intelligentia I 41 3* — Scientia intelligentiae Dei est omnium, quae facere potest III 315 b — appropriatur Filio I 80 f. 3 — in imagine respondet Verbo aeterno II 404 f. 2 — Ratio quantum ad intelligentiam assimilatur Filio II 597 4*

— (substantia intellectualis) excedit animam in claritate cognitionis II 453 a — omnis plena est formis sive speciebus innatis II 118 f. 3 — non sunt medium illuminandi mentem humanam II 264 a. 266 a — Aliqui philosophi falso posuerunt, quod intelligentia influeret super animam sicut agens super instrumentum II 263 b sq. — Fides catholica non admittit influentiam intelligentiae super animam II 571 b *Vide*

INT

V. Angelus-actus. — non producit animam rationalem II 452 b sq. — non plurificantur secundum numerum mobilia II 447 6*

INTELLIGERE — Veritas aeterna est, intelligit et cetera intelligere facit II 266 a — In Deo non est multitudo reflexionum, sed ipse est suum intelligere II 40 a — de se importat solum actum essentialem sine respectu ad personam vel creaturam I 488 a. 563 5* — in divinis non dicit conceptionem, unde non complectitur totam rationem dicendi I 483 4* — Nos non intelligimus nisi per intelligentiam genitam *ibid.*

— est per rationem I 50 a — est assentire cum ratione III 735 f. 3 — est actus medius inter credere et videre III 737 a — Intelligentia addit super rationem veritatis et auctoritatis rationem probabilitatis I 8 5* — Intelligentia quaerit rationem operum Dei non ex parte Dei, sed ex parte creaturae II 52 d. 3 — ut large dicitur nosse, quid est quod dicitur per nomen, praecedit fidem; ut dicitur ratione praevia cogitare, aliquando praecedit, aliquando sequitur III 530 d. 3 — ut est cognoscere, quid est quod per nomen dicitur, antecedit fidem, comprehendere ratione consequitur I 365 d. 1 *Vide V. Fides* 10.

— Nihil potest intelligi sine eo quod est ei essentiale, sed sine eo quod rem secundum se et necessario consequitur, potest intelligi intellectu apprehendente et semiplene resolvante, non vero intellectu plene ad causas comparante I 504 d. 1. II 52 d. 2 — Intelligentia dictorum ex causis dicendi est assumenda III 347 4*

INTENSIO — fit secundum quantitatem et materiam IV 394 arg. 4 — aut fit per accessum ad veram nominis impositionem, aut per depurationem a contrario *ib.* arg. 3 — requirit idoneitatem tam ex parte susceptibilis, quam ex parte proprietatis, quam etiam ex parte agentis II 789 a — Quae sunt in termino non possunt intendi *ibid.*, 2*. IV 394 arg. 4 — Nihil intenditur, quod non potest cogitari vel esse maius IV 394 arg. 2 *Vide V. Magis.* — In intensitate est status et summum I 317 3*

— Intensior est aliqua proprietas, cum appropinquat suae origini, si dicit naturam et positionem et habet continuari cum sua origine II 790 5* — Si calor dispersus in unum colligitur, fit intensior et fortior II 367 b

— et remissio in proprietatibus non variat species rerum per se, sed in aliquibus formis concomitantur diversitatem speciei II 243 2* — Aliquid intense valet ad unum, quod praevalet remisse valenti ad plura IV 755 4*

INTENTIO — est voluntas ratiocinata, prout dirigitur in finem IV 155 a — dicit voluntatem ad finem directam II 808 arg. 3 — Per intentionem voluntas ordinatur in finem II 881 f. 4 — Intentionis est referre opus vel voluntatem in finem II 892 f. 7 — est comparatio ad finem II 922 arg. 2 — est illud quod iungit cum fine II 892 f. 2, 3 — est illud, secundum quod anima

immediatus iungitur ultimo fini II 890 arg. 3

— est regula appetitus II 890 arg. 4
— est regimen appetitus, maxime rationalis II 891 a — minus proprie dicit ordinationem et directionem appetitus ad aliquem terminum vel finem quietantem *ib.* b — proprie accepta est lumen, per quod est collatio et tendentia in Deum, et sic attenditur circa animae supremum *ibid.* — minus proprie dicitur de directivo appetitus animalis in brutis, improprie de directivo appetitus naturalis *ib.* a sq.

— est quidam mentis intuitus II 808 arg. 2 — est actus vis collativae II 890 arg. 2 — Qui intendit ab uno in aliud tendit et unum comparat alteri *ibid.* — significat solam conversionem potentiae ad obiectum, in quod intendit, vel simul quandam collationem et quietationem in termino, quem intendit II 892 b sq. — aliquando significat conversionem intellectus ad aliquod obiectum determinatum considerandum II 894 4* — respicit ut unum quae ratio distinguit II 895 d. 3 — principaliter nominat actum, sed aliquando accipitur pro potentia, vel pro habitu, vel pro ipso fine II 893 2*

— est lumen spirituale II 889 arg. 1. 894 b — Ratione actus intellectus dicitur oculus et lumen II 892 f. 5, 6, arg. 3. 893 b — est oculus quantum ad potentiam, lumen quantum ad habitum dirigentem II 893 2*

— nominat plures actus vel habitus vel potentias II 894 2* — respicit oculus intellectus et pedem affectus II 955 d. 1 — finis claudit actus rationis et voluntatis coniunctos ad unum perficiendum II 893 a sq., 4* — In actu intendendi clauditur simul actus rationis ut aspicientis et voluntatis ut tendentis *ib.* b — finis dicit ex parte rationis conversionem cum collatione, ex parte voluntatis tendentiam cum quietatione *ib.* a — quantum ad directionem principaliter se tenet ex parte cognitivae, quantum ad tendentiam principaliter ex parte affectivae II 894 3*

— Voluntas rationalis agit per intentionem II 808 arg. 1, 2 — proprie est in solis substantiis rationalibus II 890 b. 891 a sq. — Irrationalia aliquo modo per intentionem agere dicuntur II 890 b — Naturalia non moventur solum intentione extrinseca et aliena, sed etiam intentione propria et intrinseca *ib.* b — Natura est operans per intentionem II 595 arg. 4 *Vide V. Natura.*

— Aliquid intenditur ut finis, vel ut id quod est ad finem II 809 a — dicit voluntatem finis solam, vel etiam ordinationem eius quod est ad finem ad ipsum finem, quem appetit II 921 b — diversimode potest ferri simul in plures fines II 886 b — est respectu termini vel complementi, aut respectu utilitatis IV 455 a — non tantum tendit in finem principalem, immo in finem, qui continetur infra finem II 887 4* — respectu alicuius potest esse principaliter, vel ex consequenti ad

aliud, cui est annexum IV 815 3* — Qui intendit aliquid per consequens iudicatur intendere quod est illi unitum inseparabiliter II 809 b. IV 401 a

— per prius est respectu finis quam respectu eius quod est ad finem III 610 arg. 3 — Naturaliter prius est intentio ad terminum ad quem, quam separatio a termino a quo, ubi eodem motu receditur et acceditur IV 328 5* — Quod prius est in intentione prius est in affectione III 610 arg. 3

— quidquid principaliter considerat, induit ratione boni et appetibilis II 809 b — Nullus intendit malum simpliciter nisi ut bonum sibi *ib.* a — Malum est praeter intentionem naturae II 808 arg. 4 — Quantitas intentionis aut attenditur in ipso actu intendendi, aut ratione finis intenti II 923 b

— Omne agens per intentionem praefigit sibi finem, ad quem opus suum mensurat II 922 arg. 2 — Efficiens refert ad finem illud quod intendit facere, longe antequam illud producat in re III 699 5* — In operibus, quae de se sunt ordinata ad aliquem finem, finis obtinetur sine intentione agentis IV 453 4* — Per intentionem aliquid dicitur esse causa alicuius per se II 872 2*

— Praeter intentionem fit quod non praecognoscitur III 27 5* — Privatio intentionis potest intelligi universaliter respectu cuiuscumque agentis, vel tantum respectu agentis particularis, naturae, vel intellectus creati II 872 b — Quod fit ab agente voluntario praeter intentionem fit a casu et fortuna II 808 arg. 3

— nomen imponit operi II 808 arg. 4 *Vide V. Opus.* — Ea quae fiunt secundum artem vel rationem, ut ratio est, recipiunt denominationem ab intentione agentis IV 452 f. 2 — Illa opera dominantur a fine, ad quorum informationem necessaria est intentio finis, ut est utilitas IV 455 3*

— finis aequae est essentialis morali actui ut naturali II 881 f. 4 — Non est opus morale, nisi quod fit ex intentione II 922 6*, arg. 2 — Privatio intentionis privat malitiam ab actu, in quantum illum trahit extra genus moris *ib.* 6* *Vide V. Opus.*

— habitualis est, quando, non praecogitato in actu ut tunc fine ultimo sive Deo, ex sola boni operis consideratione caritas vel alia virtus caritate informata ab bonum opus inclinat II 946 b — habitualis est non solum ratione caritatis, sed ratione intentionis ad Deum directae in primordio operationis illius vel alterius, ad quam illa consequenter se habet et eiusdem generis *ib.* a sq. — habitualis interruptitur per opus alterius generis *ib.* a

— est recta vel obliqua quantum ad actum II 893 2* — bona aliquo modo dicitur, quae finaliter intendit bonum, sed bona proprie dicta respicit bonum finem et rectam ordinationem operis ad finem intentum II 921 b. 922 4* — non est recta sine cognitione summi boni III 471 b — non est recta, nisi quae bonum summum omni bono praeponeat, et haec non

est sine gratia II 699 a — Hoc solum fit recta intentione quod fit ad gloriam Dei III 471 b

— Fides dirigit intentionem III 474 b — per fidem dirigitur quantum ad aspectum, per caritatem quantum ad affectum II 955 d. 4 — debet dirigi fide clarificante oculus intellectus et caritate rectificante pedem affectus II 893 b — finis potissime attribuitur caritati II 882 3*. 884 b — Caritas respicit intentionem II 923 arg. 3

— Ex intentione pendet directio et obliquatio in anima II 893 b — Nulla operatio est recta, nisi fiat ex recta intentione II 699 a — Sine recta intentione nullus actus virtutis recte incedit III 474 b — recta facit ordinationem in finem, qua sublata, simpliciter iudicabitur aliquid esse peccatum III 841 4* — Privatio intentionis rectae non est sine culpa II 483 f. 2 — Deordinatio intentionis facit animum iniustum III 817 4* — Rectitudo intentionis exigitur propter rectitudinem operis IV 455 f. 3 — recta non est necessaria ad substantiam actuum, qui de se sunt recti *ibid.*, b

— habitualis sufficit, ut opus sit meritorium vitae aeternae II 946 a sq. — habita in principio vitae religiosae facit meritoria omnia, quae ad observantiam spectant, nisi contraria superveniat *ib.* b

— bona sufficit ad merendam vitam aeternam absque exteriori operatione, si non adest facultas bene operandi II 925 a, 4*, 4* — non sufficit ad meritum absque opere, si adest facultas operandi, et se offert oportunitas, nec est virtuosa nec meritoria *ibid.* sq. — Meritum principaliter consistit penes intentionem II 892 f. 4 *Vide V. Opus.*

— In omnibus Sacramentis requiritur intentio voluntaria faciendi quod facit Ecclesia IV 680 b — ministri dispensantis necessaria est in Sacramento ut actus agentis particularis IV 453 2* — est necessaria in omnibus Sacramentis, ut actus et verba ad effectum Sacramenti ordinentur *ib.* a — Sine intentione ministri non fit Sacramentum IV 454 a — Defectus intentionis non impedit Sacramentum propter culpam, sed propter eius necessitatem IV 455 2* — Cum quis coactus se subicit Sacramento Ecclesiae, ut alios illudat, quia non habet intentionem, non recipit Sacramentum; si vero vult, illud quod facit Ecclesia circa se fieri, recipit Sacramentum IV 401 a. 453 3*

— faciendi quod alius facit, non requirit fidem, ne informem quidem IV 205 3* — in Sacramentis potest esse recta etiam sine fide IV 424 3* — in Sacramentis potest esse respectu operis tantum, non respectu finis *ibid.* 455 b — In Sacramentis non requiritur intentio recta quantum ad utilitatem consequentem nisi de congruitate, sed ad substantiam Sacramenti sufficit intentio ministrandi Sacramentum Ecclesiae IV 455 b — Qui intendit facere opus, prout est actus quidam consuetus

INT

feri ab Ecclesia, quamvis non intendat principaliter effectum; intendit tamen ex consequenti IV 124 b. 155 3* — Qui baptizat intentione lucrandi vere baptizat IV 710 f. 2

— in contractu, quae est in sola mente, non obligat alterum; sed obligat, si in sermone facta est de ea mentio III 212 2*

— In primis intentionibus et generalibus est reflexio I 78 d. 3. 297 4* — primae dominant se ipsas I 579 b — In primis intentionibus est praedicatio reflexa II 672 b

— secundae nominant res secundum proprietatem consequentem ab actibus animae I 446 d. 3 — repraesentativae rerum vide V. *Similitudo* et V. *Cognitio* in indice philos.

INTERFECTIO — Vide V. *Homicidium* et V. *Mors*.

INTERIUS — Intus et extra in re corporali est eiusdem naturae et dignitatis, differens solum partium positione II 227 3*

— Quanto magis anima redit ad interiora, tanto magis ascendit et unitur aeternis *ib.* a — Secundum naturale dictamen exterius procedit ab interiori, non vero exterius facit id quod interius est IV 581 a

INTESTINA — resurgit cum corpore IV 909 b sq.

INTIMUM — Quod est alteri maxime intimum est ei unibile unione maxima III 9 f. 4 — animae est idem quod supremum et dignissimum II 226 b. 227 3*

INTRINSECUM — prout dicitur de proprietate naturali, dicitur esse illud quod est de constitutione naturae III 109 3*

INTUITUS — Ad simplicem contuitum sufficit convenientia ordinis cum obiecto, nec requiritur convenientia adaequationis III 305 3*

INVARIABILITAS — in nulla omnino est creatura, neque per naturam neque per gratiam I 160 a Vide V. *Immutabilitas*.

INVENTIO — est unus modus addiscendi, cui maxime deservit sensus visus III 529 d. 2

INVERTIBILE — per naturam est quod ex se ipso habet, ut possit stare, et hoc est in solo Deo I 160 b — per gratiam inest multis creaturis per se existentibus *ibid.*

INVIDIA — est odium felicitatis alienae II 493 f. 4, 3* — surgit ex defectu caritatis et amore proprii boni IV 1039 f. 4 — Invidus delectatur in boni singularitate II 846 4* — est peccatum capitale, cum quis invidet bono proximi, quia ex hoc minuitur bonum proprium, cuius promotionem appetit singulariter II 996 5* — inseparabiliter concomitatur ad superbiam II 493 a — est proles superbiae et consequitur eam sine morae intermissione II 447 8*. 493 a — necessario sequitur superbiam II 685 b

— Nemo invidet alicui, nisi quia parificatur ei aliquis vel excedit, vel quia timet, ne parificetur I 792 d. 1 — non est respectu inferioris I 784 arg. 2 — est respectu superioris, qui est, vel potest esse II 493 4* — non est solum respectu boni, quod potest acquiri *ib.* 2* — non est solum re-

spectu boni, quod desideratur, sed etiam eius, cuius obtentu minuitur bonum desideratum vel aestimatur minus *ib.* 3*

— consistit in detestatione, sed habet delectationem antecedentem II 836 d. 2 — Invidus alterius subversionem sibi existimat utilem et delectabilem, tamen inde fit miserior IV 1040 4* — Invidus quandam refectionem invenit in dolendo de aliena prosperitate, ita quod de uno delectatur et de altero tristatur II 846 1*

— prohibetur in prohibitione homicidii III 824 7* — Contra invidiam est donum pietatis III 745 a

— Invidentia fraternae gratiae est peccatum in Spiritum sanctum ut impugnatio boni, quae directe opponitur gratiae poenitentiali II 992 b. 993 4* — fraternae gratiae, cum, sicut anima non videt bonum in se, sic etiam nolit videre bonum in alio, est peccatum in Spiritum sanctum et procedit ex magna corruptione voluntatis II 996 5*

— contra Deum est perfecta aversio diaboli a Deo II 146 b. 147 9* — non potuit esse primum peccatum II 146 4*. 447 8*

— artificis producentis non attenditur in productione rei minus bonae, nisi ubi res de sui natura exigit tale esse, et ipse debuit et potuit I 376 d. 4. 792 d. 1 — in artifice non est, ubi non est exigentia I 783 4* — Deus carens invidia videtur facere similiter sicut homo invidus I 784 2*

INVISIBILE — Credere invisibilia est virtus III 555 f. 4

INVOCATIO — Dominus semper exaudit invocantem ex amore divinae misericordiae, quod est filiationis et veritatis, non vero invocantem ex timore poenae, quod est servitutis IV 527 d. 2

INVOLUNTARIUM — dicitur quod fit per violentiam coactionis vel inductionis II 617 4*. 956 d. 3 — est quod non est a voluntate efficiente, vel cum voluntate concomitante II 847 2* — est, cuius principium est extra *ibid.* — respicit voluntatem tanquam illud, contra quod est II 953 f. 3 — est, ubi non est cognitio IV 707 f. 2 — plus est quod est per ignorantiam quam quod est per violentiam *ib.* f. 3 Vide V. *Voluntarium*.

IOACHIM — ignoranter reprehendit Magistrum, et libellus eius iuste fuit damnatus I 121 d. 4

IOANNES — Baptista fuit sanctificatus in utero, quia ad Sanctum Sanctorum secundum expressionem prophetiae magis accessit III 70 f. 2. 71 a sq. — praecipue laudatur in Evangelio et ab Ecclesia celebratur III 552 d. 3 — est exaltatus ad ordines excellentium Angelorum II 707 a — vitavit peccata venialia III 72 f. 3 — in sanctificatione accepit facultatem vitandi omne peccatum mortale et frequentiam venialium III 77 b — expressius de Domino prophetavit, cum in utero ad adventum Domini exultavit et postmodum suo digito ostendit III 71 b — fuit consummatio Prophetarum et initium Legis novae *ib.* a — erat terminus Legis IV 56 arg. 5

IRA

— utrum exsultans in utero habuerit usum liberi arbitrii, non constat IV 160 d. 1 — corporali notitia novit Christum in infantia, postea per revelationem indicio columbae cognovit eum in speciali et quantum ad personam et quantum ad potestatem IV 132 d. 3 — dubitasse dicitur de morte Christi non ex infidelitate vel tarditate, sed ex pietate et admiratione quadam III 552 d. 3 — falso ab haereticis dicitur dubitasse in fide et damnatus fuisse *ibid.* — misit discipulos ad Christum, ut eorum dubitationi consuleret III 553 d. 3

— auctoritate et mandato Domini baptizabat IV 54 f. 1 — a Domino fuit institutus baptista *ib.* f. 2 — sui baptismi fuit administrator plenarius et praecipuus, quia Deus nihil ibi faciebat nisi per ipsum, et per ipsum instituit, et nemo illo baptizabat nisi ipse vel aliquis eius auctoritate IV 55 a — solum exterius lavabat *ibid.* 56 b, arg. 6 Vide V. *Baptismus-Ioannis*. — Baptismus poenitentiae, quem praedicabat, erat baptismus Christi, non quem ipse dabat IV 56 4* — praecipiendo satisfactionem insinuavit Sacramentum poenitentiae IV 398 d. 5 — incepit praedicationem suam a poenitentiae virtute, non Sacramento IV 329 d. 3. 406 3*

— Evangelista dilexit dulcius, quia accepit specialiter gratiam amandi Deum in se per contemplationis saporem III 707 b sq. — Christus diligebat Ioannem magis familiariter propter ingentem mansuetudinem et propter virginalem puritatem et etiam propter iuventutem III 708 a — Christus Ioanni maiorem familiaritatem exhibebat et maiora signa dilectionis ostendebat III 707 arg. 4, b — Christus commisit Ioanni Matrem custodiendam in signum dilectionis familiaris *ib.* b — quantum ad decorem aureolae Petro praeponi potest III 708 b — excellentior erat multis Angelis III 210 2*

— totus erat in contemplatione divinitatis elevatus I 490 b — significat vitam contemplativam, quae manet et est purior et iucundior III 707 b — Christus Ioannem vocavit de nuptiis IV 683 f. 1 — Caelibatus Ioannis non praefertur coniugio Abrahae ratione status IV 665 2*

IOB — de qua stirpe fuerit, non est omnino certum IV 46 d. 4 — non certo creditur fuisse sanctificatus in utero III 71 b — fuit flagellatus ad utilitatem suam, ut promoveretur in bono IV 359 d. 2

IOCUS — Quod ioco fit non fit contemptu III 865 f. 1 — iocosum est differentia mendacii, quia mendacium frequentius fit ex ioco quam alia peccata III 851 3*

IOSEPH — electus est sponsus beatae Virginis ratione generis, ratione fidelitatis et ratione paupertatis IV 710 a

— non est mentitus III 844 1* — praevidebat suum principatum, non vero suam venditionem II 138 2* — Revelatio somnii facta insidiantibus secundum Dei dispositionem fecit ad eius impletionem II 206 d. 2

IRA — est vindex laesae concupiscentiae I 198 4*. III 339 arg. 2. 824 8* —

IRA

ortum habet ex concupiscentia III 824 8* — Ubi est zelus vindictae, ibi est motus irae III 339 f. 4 — dicit affectum repunitis vel ex libidine vindictae, vel ex zelo iustitiae III 340 b — ut nominat virtutem, non opponitur mansuetudini *ib.* 3* — secundum naturam est accensio sanguinis circa cor ex evaporatione fellis III 339 arg. 4

— de nominis ratione habet passionem coniunctam I 814 d. 10 — aut dicit pure affectum detestationis alicuius mali, aut affectum detestationis cum poena, qui habet perturbationem et inquietationem annexam sive partis sensualis tantum, sive etiam rationis III 340 a — mentem perturbat III 713 a — per vitium habet perturbationem mentis annexam, vel ad illam est ordinata, quae oculus mentis perturbat et obnubilat III 340 a — per zelum est cum perturbatione rationis ad tempus, qua oculus mentis turbatur, sed non excaecatur *ibid.*

— per zelum est habitus, quo homo irascitur vitiis alienis IV 318 b sq. 326 3* — per zelum est virtus, qua volumus, proximum peccantem puniri IV 323 f. 5 — per zelum detestatur in proximo malum actuale IV 404 2* — per zelum est specialis virtus, quae detestatur omne peccatum in proximo sub ratione digni poena IV 321 a — per zelum reducitur ad virtutem iustitiae III 721 4* — per zelum est in irascibili *ibid.* IV 323 f. 5. 326 3* — Irasci propriis peccatis est poenitentia IV 319 a. 323 f. 2. 326 3*

— consistit in detestatione, sed habet delectationem antecedentem II 836 d. 2 — Iracundus delectatur in adeptione vindictae II 846 1*

— prohibetur in corde, in verbo et signo et in facto III 834 d. 5 — Actus interior irascibilis non prohibetur in speciali III 824 8* — prohibetur in sua origine, dum prohibetur concupiscentia *ibid.* — prohibetur in prohibitione homicidii *ib.* 7*. 834 a

— In Deo signa irae non significant iram in ipso I 814 d. 10 — Dei benignitas occasionaliter peccati ratione convertitur in iram IV 208 6*

IRASCIBILIS — nostra tendit in magnum et arduum III 577 a, 4*. 579 f. 5 — appetit celsitudinem II 886 arg. 4 — Actus irascibilis est gloriari et dominari I 814 d. 10 — respicit honorem I 197 arg. 4

— eius actus est tenere continue III 580 2*. IV 1009 4* — Irascibilis est tenere et habitum defendere III 580 a — defendit quod concupiscibilis acquirit II 560 b — convenit in actu cum memoria II 403 b. III 580 a. 619 b. IV 1009 4* — appetit securitatem et ad ipsam pertinet stabilitio et confirmatio III 580 a. 581 5*

— ordinatur ad irascendum III 339 f. 3. IV 323 f. 2 — est potentia detestandi IV 325 4* — In irascibili est odium cum insurrectione et vindicta IV 325 a. 326 3* — eius est vindictam appetere IV 323 f. 4 — Actus irascibilis vel respicit inconveniens vincendum, vel arduum aggrediendum I 198 4* — Irascibilis non tantum est detestari mala culpae et perpeti mala poenae,

sed etiam aggredi terribilia et erigi ad magna et ardua III 579 b — proprie respicit passionum sustentiam III 782 f. 2 — Irascibilis est sufferre poenam IV 323 f. 3, 4 — In irascibili est ira et patientia, fortitudo et spes et timor III 580 a

— Actus irascibilis vel dicit gradum, vel disconvenientiam I 198 4* — respectu paritatis est cum quadam disconvenientia et victoriosa repulsione *ibid.*

— recte ordinatur ad Deum per adorationem III 822 b — convenienter ordinatur ad superiorem per reverentiam et honorem, ad proximum vero per pacem et odii declinationem III 823 a — in actu suo recto impeditur, aut quia evanescit in prosperitate et effertur in altum, aut quia in adversitate deficit et deicitur in imum III 745 b — non est adeo corrupta ut concupiscibilis III 824 8*

— dirigitur per spem III 579 f. 4. 580 a — in via tendit in Deum per spem, in gloria per dotem tentionis IV 1008 f. 6. 1009 b — reformatur eadem virtute et perficitur eadem dote qua memoria II 405 b. III 619 b. IV 1009 4*

— in Deo non dicitur esse nisi transsumptive I 814 d. 10 — Actus irascibilis non potest esse in divinis respectu personarum I 198 4* — Secundum actum irascibilis non potest esse emanatio personae *ibid.* — Actus irascibilis secundum aliquam appropriationem correspondet personae Patris III 826 4*

IRRATIONABILE — Multa videntur irrationabilia homini animali, quae sunt valde rationabilia homini spirituali III 472 4*

IRREGULARITAS — non est poena, sed defectus idoneitatis IV 877 3* — oritur etiam ex defectu inculpabili III 677 2* — contracta potest dispensari ab Episcopo vel a Papa IV 543 d. 5 — per defectum Sacramenti non contrahitur per coitum extra matrimonium IV 859 4* *Vide V. Bigamia.*

IRREMISSIBILE — dicitur peccatum, vel quod est ineptum sive impossibile ad remittendum, vel quod est inconsuetum remitti II 990 a

IRREVERENTIA — contra servos Dei iuste punitur a Deo IV 238 d. 2

IRRIGATIO — fit per divini verbi praedicationem I 547 b

ISAAC — non est mentitus de uxore III 844 4* — vere benedixit Iacob IV 707 4* — rationabiliter praecepit Iacob, ne sumeret uxorem ex Chanaanitis IV 703 4*

ISRAELITAE — transierunt per mare et per flumen, in quibus significatur poenitentia et gloria I 4 b — non sunt furati, quia Dominus transtulit dominium IV 370 5*

IUCUNDITAS — Ad summam iucunditatem requiritur societas I 53 f. 4

IUDAEI — principes ad interficiendum Christum moti sunt ex invidia et malitia, simplices ex ignorantia culpabili II 934 d. 3 — Iudaeorum actio contra Christum in genere moris et ex parte ipsorum fuit mala I 860 d. 2. 861 d. 3. III 433 d. 4

— distinctionem solemnitatum a luna accipiebant, quia synagoga in tenebris no-

IUD

ctis ambulabat et minuenda erat II 369 b — Iudaeorum immunditia non erat totaliter auferenda usque ad finem IV 30 d. 5 — Iudaeorum infidelium testimonium non est vilipendendum III 77 b

IUDAS — tradidit Christum procurando, ut alii inferrent ei mortem, quod fuit malum III 433 d. 3 — Peccatum Iudae dicitur maximum enormitate II 799 d. 2 — Christus dedit corpus suum Iudae, ne eum proderet IV 267 d. 8

IUDEX — dicitur, cuius est secundum iura causam terminare II 607 d. 4 — in aliquo dicitur, aut quia ipsius est ferre sententiam, aut quia assistit ferenti ut quodam modo consulens iudici principali IV 974 b — Executor sententiae non dicitur esse iudex, sed minister IV 973 f. 2 — Iudicium firmum requirit auctoritatem in sententiando et potestatem in retribuendo praemium secundum meritum IV 984 b — Eius est iudicare, cuius est retribuere *ib.* arg. 3

— non iudicat de lege, sed secundum ipsam de aliis I 69 4* — Iudicans approbando vel reprobando habet posse super iudicatum *ibid.* — Iudicans praeeminet iudicato aliquo modo etiam, cum eadem potentia iudicat de se ipsa II 597 5* — Nemo potest iudicare aliquem nisi qui iudex eius constituitur ab eo qui potest IV 506 a — Nullus in eadem causa potest esse actor et iudex IV 784 f. 2 — nullus est bonus in causa, in qua est reus IV 502 b — debet esse immunis a peccato, de quo alterum damnat IV 971 arg. 2 — Iudicantis non est iudicari IV 973 arg. 2

— Deus ut iustus iudex vult vindictam zelo iustitiae I 854 4* — debet quaerere emendam, ut decor iustitiae servetur III 422 5* — non potest dimittere partem poenae, quia ad ipsum spectat punire IV 966 4* — Iustum iudicem decet secundum merita retribuere III 813 f. 4

IUDICATORIUM — naturale est lumen animae inditum, quod dirigit ipsam in iudicando tam de cognoscibilibus quam de operabilibus II 903 a. 908 f. 4. 910 a — Deus inseruit homini naturale iudicatorium, quod non errat, cui commisit regnum animae iudicandum IV 342 d. 6 — naturale semper est rectum II 915 4* — naturale sufficit ad cognoscenda ea quae sunt maxime evidenter post receptionem specierum sine aliqua persuasionem superaddita II 903 b — naturale est homini naturaliter impressum respectu eorum quae cognoscuntur sine similitudine abstracta II 904 b — naturale cum natura crescit et perficitur IV 414 b

IUDICIUM — iudicare proprie est discernere inter iustum et iniustum, inter proprium et alienum II 593 b — communiter dictum dicitur collatio manifesta meriti ad praemium, proprie dictum est discussio meritorum et prolatio cum quadam discussione et sententiae definitione, appropriate dicitur ipsa condemnatio IV 974 a sq.

— importat actum rationis regulatum secundum regulas veritatis et supernae legis II 607 d. 4 — Iudicare est actus rationis

IUD

II 595 2* — Iudicare est actus spectans ad cognitionem II 898 f. 5 — In omni intellectu est iudicium per modum discernendi I 69 4*

— est per modum speculativum, vel se extendit ad affectum, vel ad effectum IV 482 d. 1 — intellectus speculativi est cognoscendorum sub ratione veri, practici est agendorum sub ratione boni II 190 b — intellectus speculativi non est pars liberi arbitrii II 190 b. 544 1* — intellectus practici est pars liberi arbitrii II 190 b — in agendis de his quae spectant ad veritatem vitae est liberi arbitrii et nunquam est sine voluntate II 544 1* — rationis, quod est in solo dictamine, est rationis secundum se, sed iudicium definitivum, ut fiat vel non fiat, nunquam est sine voluntate, quae sequitur vel non sequitur iudicium rationis II 606 3* — intellectus practici perversum potest iudicare contra id quod dictat iudicium speculationis II 480 7*

— semper praecedit actum voluntatis, qui est plenarius consensus, sed alii actus praecedunt et influunt in iudicium II 953 6* — Amor voluntatis malae mirabiliter pervertit iudicium *ibid.* — rationis pervertitur per phantasias I 23 d. 3 — depravatur per mala opera IV 748 a — rationis in his quae sunt de necessitate salutis non pervertitur per excaecationem, nisi praecesserit peccatum praesumptionis II 445 f. 7 — In iudicio speculationis non consistit peccatum II 544 1* *Vide V. Error.*

— Iudicium sumere est iustitiae IV 321 f. 3 — Rectum iudicat de obliquo et lux de tenebra I 131 d. 4

— Deus non potest iudicare iniuste I 778 d. 7 — Deum decet iudicare hominem secundum iustitiam III 813 f. 4 — est secundum merita nostra IV 899 a. 974 arg. 4 — Deus exigit rationem non solum de mortalibus, sed etiam de venialibus III 662 2*

— divinum habet actum discernendi, approbandi vel respuendi et sentiendi IV 482 d. 4 — Dei aliquando dicuntur iudicialia praecepta Legis IV 967 d. 4 — quae dicuntur divina dispositio et divini consilii definitio, sunt inscrutabilia quantum ad si est, vel quantum ad propter quid *ibid.*

— hominum universale fiet, ut Dei iustitia omnibus clarescat et appareat IV 973 arg. 4. 974 b — ultimum fiet ad manifestationem divinae iustitiae IV 887 a — universale est ad magnificentiam divinam ostendendam in universali resurrectione corporum IV 558 3* — universale erit quantum ad omnia merita et merentes IV 973 arg. 4

— Omnes iudicabuntur per collationem manifestam meriti ad praemium; iudicio discussionis non omnes, sed quatuor ordines hominum, iudicio condemnationis mali tantum IV 974 b — Illi soli iudicabuntur, contra quos fertur sententia *ib.* arg. 2 — A Christo redarguentur mali, qui fuerunt de Ecclesia IV 981 d. 4 — Daemones in conspectu omnium iudicabuntur IV 974 f. 4 —

Daemones iudicabuntur, quia possunt demereri et peccare *ib.* f. 3 — Daemones condemnabuntur in iudicio ad manifestationem iustitiae Dei, ad gloriam Christi et ad retributionem meriti, quia participes fuerunt culpae humanae, et ad consummationem supplicii *ib.* b sq. — Daemones non iudicabuntur iudicio discussionis *ib.* b — Daemones iudicabuntur ad confirmandum quod certum est et ad consummandam poenam IV 975 3* — Christus debet auctoritatem iudicalem super diabolum accipere, quia de eo triumphavit et iudicatus fuit a membro eius et ad suggestionem eius *ib.* a — Sententia dabitur solum contra homines IV 974 arg. 2

— Mali iudicabuntur comparatione ad bona bonorum IV 901 f. 5 — Comparatione perfectorum iudicantur qui possent sibi videri boni esse IV 973 4* — Angeli mali iudicantur comparatione bonorum Angelorum, sed non homines *ibid.* — Angeli boni iudicabuntur iudicio retributionis, et consummabitur eorum gloria saltem quantum ad accidentale praemium IV 975 4*

— In iudicio congregantur damnati congregatione, quae est in facto esse, ubi est visitatio ad incrementum poenae IV 922 2* — condemnationis incipit in praesenti per excaecationem in infidelibus et per exspoliationem in daemonibus, et in futuro non iterabitur, sed consummabitur IV 974 b. 975 1*

— Auctoritas sentiendi et potestas retribuendi principaliter sunt in Deo et communicatae homini Christo IV 984 b — Christus est iudex ratione dominii et potestatis, quae ut homo habet per gratiam *ibid.* sq. *Vide V. Christus 29.* — Iudicare convenit Christo cum Patre *ib.* arg. 4 — Potestas iudiciaria data est humanae naturae IV 972 f. 4. 984 arg. 3 — Christus promulgabit sententiam secundum humanitatem IV 984 arg. 4. 985 a sq. — Christus iudicabit in natura, in qua iudicatus est IV 984 arg. 2 — Per Verbum carnem factum fit iudicium ad adorandum humanitatem Christi, in qua fuit iudicatus IV 903 d. 4 — Dominus dedit iudicium Filio, quia ipse, cum esset iustus, iudicatus est tanquam impius IV 974 f. 3. 973 f. 3

— Christus non promulgabit sententiam ut iudex delegatus, sed principalis, quia est Deus et homo IV 985 b — A sententia Christi nullus poterit appellare IV 984 arg. 4, 5. 985 b — Robur sententiae Christi non principaliter est ex humanitate Christi, sed potius ex eius divinitate IV 985 b

— Iudex principalis est solus Christus, qui fert sententiam, iudices quodam modo assistentes sunt principaliter Apostoli et deinde omnes viri perfecti IV 971 b — Perfecti iudicabunt ratione approbationis et cuiusdam honorabilis consessionis IV 973 a sq. — Assistentia iudicum aliorum non erit ad consulendum, sed tanquam ad quandam honorem et appropinquationem ad iudicem per honorabilem consessionem IV 971 b — Assistentia est ad condemnationem malorum ex vitae suae compara-

IUD

tionem et ad gloriam Christi per sententiae eius approbationem IV 972 a — Perfecti iudicabunt malos, quia vita eorum comparata malis, ipsos ostendunt reprobos IV 973 f. 3 — Boni et mali iudicabunt alios comparatione IV 971 f. 2. 973 a

— Potestas iudiciaria convenit perfectioni cum supererogatione consiliorum IV 971 b. 972 b. 973 3*, 4* — Ratio assistentiae meritoria est perfectio supererogationis IV 972 a — Apostoli habebunt auctoritatem iudicandi IV 971 f. 4 — Iudicantes omnes comprehenduntur numero duodecim Apostolorum IV 972 a sq. — Iudiciaria potestas proprie non erit in Angelis, sed tantum ratione approbationis IV 973 b — Dominus veniet cum Angelis non iudicantibus, sed ministrantibus *ib.* f. 2, 1*

— Adventum Christi praeibunt Angeli et ignis conflagratorius IV 970 b — In iudicio Domino deserviet ministerium creaturae spiritualis, corporalis et mediae IV 984 d. 3 — Ante diem iudicii quindecim mirabilia fieri refertur IV 996 d. 3 — Electi in conflagratione ante iudicium purgabuntur, sed non consumerentur IV 980 b

— Boni in iudicio videbunt Dei substantiam IV 898 arg. 4 — Damnati videbunt Christum in forma, in qua iudicatus est IV 985 f. 4 *Vide V. Christus 25 et V. Damnati - cognitio.*

— Boni in iudicio habebunt perfectum gaudium, mali perfectam confusionem IV 902 f. 3 — In iudicio potissime erit poena et ignominia pro culpa IV 974 f. 4 — est ad poenam ignis, vel gloriam *ib.* arg. 4. — est ad consummationem gloriae vel poenae IV 975 a — In iudicio universali Beati suscipient consummatam glorificationem in anima et in carne IV 558 2* — Simul infligetur tota poena IV 902 f. 2

— In iudicio plene ostenditur iustitia IV 899 f. 2. 973 arg. 4 — Dei iustitia in iudicio declarabitur summe et quantum ad retributionem gloriae et poenae IV 899 f. 3

— In iudicio aperietur liber vitae et libri conscientiarum, ad pensandam quantitatem meritorum IV 899 a, f. 2 — Omnes iudicabuntur secundum ea quae scripta sunt in libro vitae IV 898 f. 4 — Soli boni videbunt librum vitae et se ibi legentes cognoscent se praedestinos, mali vero ex hoc ipso, quod in libro aperte legere non poterunt, scient, se non esse praedestinos IV 899 b — Damnati ex comparatione libri vitae et conscientiae scient, se esse damnandos, cum scient, nomina sua non esse scripta ad gloriam et se esse dignos poena *ibid.*

— In iudicio virtute divina omnia ad memoriam revocantur IV 899 f. 4 — Omnia reducentur ad memoriam ad ostensionem iustitiae divinae secundum statum illum et misericordiae secundum statum praeteritum IV 900 a, 4* — In libris conscientiae erit lectio et memoria omnium meritorum IV 899 b — Ut sciatur quantitas meritorum hominis, in iudicio debet legi, quot et quanta bona et quot mala et quanta fecerit *ib.* f. 2, 3 — Bona et mala sua omnia

erunt unicuique in memoria IV 900 a — In iudicio patebunt cogitationes bonae et malae et per consequens affectiones et operationes *ibid.*

— Propter ostensionem iustitiae in retribuendo rememorabuntur bona et mala, in quibus permanserunt finaliter IV 900 a. 901 b — Ad ostensionem misericordiae de praeterito rememorabuntur mala bonorum et bona malorum IV 900 a. 901 b — Boni habebunt memoriam malorum praeteritorum sine tristitia IV 903 d. 3 — Mali de cognitis bonis non laetantur, nec boni de malis tristantur, sed laetantur de ereptione a malis IV 900 2*

— In iudicio omnia bona et mala nota erunt omnibus IV 901 b — Bona omnium bonorum et malorum nota erunt omnibus, ut laudetur Dei largitas, mala omnium, ut laudetur Dei iustitia puniens, vel misericordia liberans *ib. f. 3* — Omnibus debet manifestari sententia et ratio sententiae IV 898 f. 1 — Mala bonorum patebunt bonis IV 901 f. 6 — Peccata iustorum videbuntur ab omnibus, ut de ipsorum sanatione ab omnibus gratiae agantur Deo *ib. 2** — Rationabilius creditur, quod omnium iustorum peccata omnibus iustis patebunt ad Dei gloriam per manifestationem misericordiae IV 903 d. 4 — Boni gaudebunt de bonis malorum IV 901 f. 4 — Signa malorum remanent in bonis ad gloriam ratione poenitentiae, vel in Dei gloriam, qui liberavit de tanta miseria, non in illorum contumeliam *ib. 2*, 4** — Mala bonorum et bona malorum deleta sunt quantum ad veritatem essentiae, sed manent in conscientia quantum ad notam et similitudinem, vel a Deo reparantur IV 900 3*

— Manifestatio peccatorum bonis nullam afferet erubesceniam IV 904 d. 4 — Manifestatio malorum in malis est in poenam, in iis qui egerunt poenitentiam, est in gloriam IV 901 2* — Mali ex alienis peccatis cognitis non habebunt solatium, sed confusionem, cum alii eorum peccata non approbent, sed vilipendant *ib. 4** — Recogitatio multorum malorum damnatis amplificat tristitiam IV 902 2* — Sublimatio intellectus damnatorum, qua multa cognoscunt simul, potius est depressio in ostensione omnium turpitudinum *ib. 3**

— In iudicio omnes omnia videbunt repente vel potius simul, efficiente divina virtute IV 902 a sq., 1* — In iudicio erit discussio omnium singillatim, sed simul erit memoria de multis *ib. 3** — Simul scietur et ponderabitur tota culpa quantum ad actus et circumstantias et earum iterationem *ib. f. 2*

— Hora diei iudicii nota est toti Trinitati et homini assumpto, ignota est omnibus in statu viatorum existentibus IV 988 b — Hora iudicii potest latere Angelos et Beatos, sed aliquibus potest revelari *ibid.* — Hora iudicii latet filios adoptivos, non Filium naturalem, et latet Angelos inferioris ordinis et homines puros et viatores IV 989 4* — Aliqui dicuntur nescire horam iudicii, quia non ostendunt se scire

ibid. — Diem et horam iudicii Deus non expressit nisi per signa quaedam praenuntiabilia IV 988 arg. 4 — Horam iudicii nosse nobis non erat utile, sed utile erat ignorare IV 989 4*

— Deus revelavit nobis iudicii locum IV 988 arg. 4 — Dominus descendet in eum locum, unde ascendit IV 995 d. 4 — In illo loco potest congregari tota multitudo iudicandorum *ibid.*

— particulare fertur de unoquoque homine in eius exitu IV 524 4*, 528 3*

— in foro poenitentiae magis est misericordiae, iudicium postremum est iustitiae IV 482 d. 2 — in foro poenitentiae est ad peccata dimittenda potius quam puniendi *ibid.* — divinum et ecclesiasticum est ad instruendum, curandum et corrigendum IV 485 a

— In foro poenitentiali est iudicium secundum veritatem IV 815 4* — In foro iudiciali iudicatur secundum exteriora *ibid.* — In foro iudiciali iudicatur secundum allegata IV 680 b. 681 3* — Iudex in foro Ecclesiae iudicat secundum ea quae patent, non secundum ea quae latent IV 212 5* Vide V. Forum, V. Ecclesia et V. Infideles. — Iuste iudicare est iudicare secundum allegata IV 694 3* — Nihil obiciendum est in iudicio manifesto, quod non possit manifeste probari IV 562 f. 3

— Nostrum non est iudicare, sed iudicari III 421 5* — Iudicare pertinet ad hominem, in quantum iustus est, iudicari, in quantum reus IV 342 d. 6 — Cum homo iudicat se ipsum, idem est iudex et condemnatus III 721 4*

IUMENTA — sunt animalia ordinata ad hominis iuvamentum II 389 d. 2

IURAMENTUM — Qui iurat adducit Deum in testimonium veritatis III 861 f. 3 — In forma iuramenti introducitur ipsa Veritas in testimonium secundum diversos respectus in diversis formulis III 882 d. 3 — Iurare per Deum est invocare divinam veritatem in testimonium III 867 f. 4, b — Iurans per aliquid illud invocat in testimonium, vel aliud, ad quod illud refertur, vel ipsum obligat et Deo oppignerat III 871 3*

— non prohibetur tanquam de se malum III 867 b — in Evangelio non fuit prohibitum propter se, sed propter vitandum periurium *ibid.* sq. 868 b, 4* — Non prohibetur omnis iuratio, sed iurare omni modo et sine omni causa III 868 a — licitum est ad confirmationem veritatis et ad confutationem falsitatis et dolositatis III 867 f. 5 — est ad astruendam veritatem IV 816 b — est necessarium propter incertitudinem de veritate conscientiae alienae et pronitatem ad decipiendum et male suspicandum III 874 5* — licite factum non est appetendum propter occasionem mali adiunctam III 869 a sq.

— Iurare per Deum non est contra rationem rectam nec contra consuetudinem bonam nec contra legem divinam veterem vel novam III 867 b — Licitum est iurare per Deum III 868 a — Deus iurat per se

ipsum III 867 f. 2 — Iurare per Deum videtur esse actus de se indifferens III 868 a sq. — Iurare per Deum ut actus indifferens potest esse occasio cadendi in malum et vitandi malum *ib. b* — Iurare per Deum potest esse meritorium et bonum *ib. 2** — Iurare per Deum dicitur periculosum, non ut causa, sed ut occasio periculi *ibid.*

— Iurans per Deum exhibet ei honorem et reverentiam III 867 f. 3. 868 a — Hoc, per quod iurat, quilibet veneratur *ibid.* — Illud, per quod quis iurat recte et ordinate, veneratur et amat, sed quando falso et inordinate per ipsum iurat, quamvis videatur venerari per credulitatem, potius contemnit et contumeliam ei facit III 864 2* — Frequens iuratio per nomen Dei, ubi nulla est necessitas vel utilitas expressa, valde est reprehensibilis, quamvis non prohibeatur secundo mandato III 831 d. 2

— assertorium fit per imprecationem, qua creatura Deo quodam modo oppigneratur, vel per ipsius veritatis testimonii invocationem, iurando per aliquem ad invocandum eum in testimonium veritatis III 870 b sq. — assertorium potest fieri licite per aliquod creatum per modum imprecationis, qua illud, in quantum est nobis concessum, Deo oppigneratur *ib. b* — non licet fieri per creaturam, invocando eam in testimonium veritatis, secundum se consideratam, sed in quantum reducit in ea vestigium divinae veritatis III 874 a, 4* — factum per creaturas debet referri ad ipsarum auctorem *ib. a* — potest fieri per omnem creaturam, maxime per Sanctos et per Evangelia *ibid.*, b — non debet fieri irreverenter per membra Christi III 871 2* — per idolum tanquam per Deum est idololatria *ib. 4**

— Quanto sanctius est id per quod iuratur, tanto iuramentum est magis obligatorium ceteris paribus III 881 d. 2 — Cum quis iurat per creaturam, intentio fertur ad Deum habitualiter tantum, et sic est minor obligatio, quam cum fertur actualiter in eum *ibid.* — Iurando per Evangelia Dei non tantum conversio fit ad Deum habitualis, sed etiam actualis ad Deum in se et ad assumptam humanitatem et ad propagatam veritatem, unde recte fit cum maiori solemnitate et ampliorem inducit obligationem III 882 d. 2

— tres habet comites, iudicium et iustitiam et veritatem III 861 f. 1 — omne ex parte iurantem requirit iudicium, ex parte rei iuratae veritatem, ex parte causae iustitiam III 881 d. 4 — factum cum iudicio supponit duas alteras condiciones *ibid.* — habet tres comites ad recte et convenienter confirmandum sermonem nostrum, qui dubietatem habet, per divinam veritatem *ibid.* — In iuramento assertorio proprie reperitur veritas, in obligatorio reperitur proprie iustitia et iudicium III 862 a

— non debet fieri nisi de quo quis est certus, et ignorantia non excusat a culpa

IUR

III 862 3*, 4*. 864 1* — secundum quod fit in opere praeter causam et utilitatem, malum est propter privationem finis debiti et positionem irreverentiae III 868 3* — Circa actum iurationis vitanda est consuetudo propter periculum periurii, vitandus actus praeter necessitatem, et vitandus affectus III 869 b — in Christianis debet esse valde rarum propter periculum ex incertitudine sermonis III 866 4* — Assuetudo iurandi minuit reverentiam Veritatis et quodam modo disponit ad assertionem falsitatis III 869 4* — incautum triplex III 879 f. 2, b — est deliberatum et solemnizatum, vel deliberatum non solemnizatum, vel nec deliberatum nec solemnizatum, sed ex consuetudine quadam III 865 b

— obligatorium fit homini IV 816 b — obligatorium nunquam obligat nisi ad voluntatem eius cui fit IV 798 a

— est obligatorium, quando habet suos comites, iudicium et iustitiam et veritatem III 875 f. 4. 877 f. 4 — quod vergit in salutis detrimentum vel in perfectionis impedimentum, non est licitum nec obligatorium III 879 b. 880 3*, 4* — factum in omnem eventum est observandum, si est in profectum, non observandum, si est in detrimentum salutis III 879 b. 880 b — malum non obligat, sed de eo est poenitentia facienda IV 789 d. 5 — contra iustitiam nullum est IV 571 3*. 697 d. 1 — iniustum non tenet IV 731 arg. 3

— cum fraude obligat secundum iudicium humanum, vel etiam secundum Deum, qui iudicat talem dignum poena periurii, sicut illum qui iuramentum non impiet IV 681 2* — dolosum, quo quis non se intendit obligare, videtur non obligare in foro conscientiae, sed obligat in foro Ecclesiae III 875 a sq. IV 815 4* — Iurans dolose committit in ipso actu periurium III 875 b, 1* — De obligatione iuramenti ambigui, sed non dolosi III 876 a sq. — coactum non obligat in foro Ecclesiae, sed obligat in foro Dei III 878 a

— Falsum testimonium ratione iniuriae, quae fit summae Veritati, cum in falsum advocatur, prohibetur in secundo mandato primae tabulae; ratione iniuriae, quae fit proximo, qui ex falso testimonio damnificatur, prohibetur in quinto secundae tabulae III 831 d. 2 — Per falsum testimonium fit iniuria proximo, in quantum ei debetur veritas III 822 b. 823 a, b. 826 a — falsum per verum Deum est quodam modo minus malum quam verum per falsos deos III 882 d. 4 — additum mendacio levi illud trahit in genus peccati mortalis, si ipsum sit deliberatum, secus est circumstantia aggravans III 866 4*

— Persona publica tenetur exigere iuramentum secundum iuris ordinem, etiamsi sciat, aliquem falsum iurare III 883 d. 5 — Persona privata non potest exigere iuramentum ab alio, quem scit iuraturum falsum, quia illud est in veritatis subversionem III 873 a, 2*. 883 d. 5

— Persona publica potest et debet exigere iuramentum ex ordine iuris in forma

concessa III 873 a. 883 d. 5 — Persona privata potest licite exigere iuramentum in forma concessa ad veritatis confirmationem et plerumque ad suspicionis remotionem, sed nunquam ad veritatis subversionem III 873 a. 874 3* — Nulli licet recipere iuramentum ab idolatra in forma non concessa, habendo respectum ad idoli venerationem, sed licitum est ab eis recipere iuramentum, habendo respectum ad solam verbi confirmationem, maxime pro utilitate communi vel necessitate III 873 b, 1*, 2*, 3*. 874 4*

— recte praecipitur fieri ieiuno stomacho III 883 d. 6

IURISDICTIO — in iudice requiritur ad iudicandum IV 489 a. 506 a — est vis motiva ad executionem potestatis clavis IV 506 a. 509 2* — Iurisdictionem possunt habere etiam non habentes claves IV 488 f. 1. 489 a, 4* — potest esse in multitudine, ita quod in nullo IV 489 b — dicit donum gratiae gratis datae IV 502 b

— requiritur in poenitentia IV 506 a — Alius modus requiritur ad absolutionem, alius ad excommunicationem IV 514 3* — Potestas ligandi et solvendi in foro poenitentiali respicit ordinem, in foro iudiciali praelationem IV 489 a — Potestas excommunicandi principaliter fundatur super iurisdictionem canonicam, potestas absolvendi super ordinem et iurisdictionem IV 645 3* — In foro iudiciali par non potest ligare parem nec superiorem IV 489 a *Vide V. Absolvendi potestas.*

— non est in omnibus aequalis sicut potestas ordinis IV 506 6* — secundum potestatis plenitudinem est in uno IV 508 b — non se habet ad omnes nisi in uno solo IV 509 2* *Vide V. Pontifex.* — arctatur propter conservationem ordinis IV 509 a, 6* — Descendit ordinate a superiori ad inferius, ita quod plenitudo est in Summo Pontifice IV 508 b sq. 645 3*

— et potestas, quae consequitur ipsam, potest auferri IV 645 3* — amittitur per ablationem subditorum IV 506 a, 6* — Haereticus non habet iurisdictionem IV 303 7* — prohibetur monachis IV 506 6*

IUS — naturale communiter dictum est illud quod in Lege et in Evangelio continetur IV 748 a — naturale proprie est quod est commune omnium nationum, et hoc ius est, quod dictat ratio recta *ibid.* 750 a — naturale propriissime dicitur quod natura docuit omnia animalia IV 748 b — naturale est quod natura docuit animalia II 901 arg. 3 — Quod indictum est homini a sua constitutione spectat ad ius naturale IV 749 f. 4 — naturale naturaliter ligat voluntatem II 901 arg. 6 — Principia iuris naturalis ordinantur ad rectitudinem et honestatem vitae III 776 b — Nihil est licitum quod est contra ius naturae IV 758 f. 2 — Quod est contra ius naturae est prohibitum in lege naturae IV 749 arg. 2

— Aliquid est de dictamine iuris naturalis in speciali vel in generali IV 436 a sq. — naturae quaedam dictat simplici-

IUS

ter, quaedam secundum tempus IV 665 b — Dictamen naturae semper idem manet IV 591 b. 617 arg. 4 — Quod est de dictamine naturae in speciali est idem apud omnes IV 437 1* — naturale, secundum quod est plus apertum, est communius, secundum quod magis occultum, est minus commune IV 748 3* *Vide V. Dictamen et V. Lex-naturae.* — Deus potest facere contra ius naturae, quod ordinat ad proximum, non tamen facit contra, sed supra, quia ratio recta sic dictat aliquid, ut tamen dictet, in eius opposito Deo esse obediendum IV 752 1*

— Quae referuntur ad homines sunt de dictamine naturae per se, secundum quod est rationalis, quae referuntur ad Deum sunt de dictamine naturae adiutae aliquo modo per fidem IV 436 b — Quae sunt de dictamine iuris naturalis Deus instituit interius illustrando IV 664 a

— positivum non praeiudicat nec impedit ius naturale IV 792 f. 3. 875 arg. 1 — Iura humana considerant exteriora opera II 617 6* — iudicant et instituunt non ea quae semper, sed ea quae fiunt frequenter IV 796 2*. 800 d. 5 — non revocantur ad praeterita IV 841 arg. 3. 842 b. 855 d. 5 — Quilibet potest cedere iuri suo IV 567 f. 1. 701 arg. 1 — Aliquid est contra iuris rectitudinem, aliquid contra iuris punitionem IV 759 a sq. — petitorium et possessorium IV 863 d. 1

IUSTIFICATIO — est facere iustum de non iusto vel negative vel privative II 455 4* — dicitur actus gratiae vel status potius quam ipse habitus IV 420 5* — dicitur a iustitia generali, non a cardinali IV 433 d. 4 — dicitur proprie propter susceptionem virtutum ordinantium omnes potentias *ibid.* — dicitur de praeparatione ad iustitiam, vel de iustitiae infusione, vel de exercitatione in eadem IV 422 b, 1*

— Iustificare impium est maius quam creare caelum et terram IV 127 f. 1 — Iustificare impium salvo libero arbitrio est maius quam creare, ratione resistentiae voluntatis IV 229 1* — non est proprie miraculosa, sed mirabilis IV 433 d. 3

— In iustificatione est misericordia et veritas IV 12 2*. 350 b. 419 a — In opere iustificationis simul sunt misericordia et veritas, non tamen secundum idem IV 965 b, 3* — Misericordia remittit offensam et poenam aeternam, iustitia exigit poenam temporalem *ib.* b — In poenitentia Deus per misericordiam remittit offensam, per iustitiam exigit emendam II 992 a — In iustificatione impii Deus relinquit poenam et dat gratiam IV 419 a sq.

— In praeparatione ad iustitiam expellitur actio mala, in infusione eius peccati macula, in consummatione sequela IV 423 1* — Prius natura est expulsio culpa quam habitatio ad bonum IV 328 b — est in instanti IV 391 f. 1. 429 f. 3. 433 d. 4 *Vide V. Culpa-deletio.*

— Solus Deus iustificat per modum efficientis III 400 arg. 6. 401 2*. IV 12 1*. 127 f. 1. 128 a. 432 d. 4 — Peccati

expulsio attribuitur virtuti divinae primo et per se, et gratiae et contritioni per illam IV 395 2* — est effective a Deo, formaliter a gratia III 888 a. IV 419 2* — non solum respicit causam efficientem, sed etiam formalem propter respectum ad materiam subiectam IV 419 2* — quia non est ex nihilo, sed alicuius entis melioratio, non solum habet causam effectivam, sed etiam dispositivam et informativam IV 42 4*

— Per Spiritum sanctum purificantur animae sicut per causam effectivam, per Christum tanquam per causam meritoriam III 265 3* — Passioni et resurrectioni Christi attribuitur causalitas nostrae iustificationis non ut verae causae, sed secundum quandam causae proprietatem III 400 b *Vide V. Christus* 54. — attribuitur Christi passioni principaliter ratione meriti, sed morti et resurrectioni ratione significationis IV 60 d. 2 — Causa iustificationis per modum merentis et excitantis est passio Christi III 412 d. 1, 2 — fit per passionem Christi coniunctam animae quantum ad efficaciam mediante fide per dilectionem III 401 5*. 412 d. 2

— est per gratiam II 155 1* — Nihil facit iustum, nisi sit gratuitum II 154 f. 1 — non fit sine infusione gratiae II 676 a. 677 6*. III 400 arg. 3 — informative est a gratia, dispositive a Sacramentis IV 42 4* — per informationem est per virtutes, per praeparationem per Sacramenta *ib.* 2* — aliquando dicitur fieri per gratiam, aliquando per fidem, aliquando per poenitentiam II 649 d. 3

— non cadit sub merito condigni, sed congrui IV 433 d. 4 — requirit tantum meritum congrui IV 33 a — Deus, quantum est de se, semper paratus est iustificare hominem IV 420 f. 3 — Quod homo iustificetur nunc et non prius, non est secundum variationem ex parte Dei, sed ex parte liberi arbitrii *ibid.* — non fit naturaliter nec voluntarie, sed mirabiliter II 676 2* — non fit omnino secundum potentiam agentis, sed secundum congruentiam recipientis IV 42 2*

— Ad rectitudinem voluntatis per actuale peccatum lapsae concurret ex parte voluntatis poenitentia et ex parte Dei gratia sanans II 475 a — Ad iustificationem requiritur gratiae infusio, contritio, motus liberi arbitrii, qui pertinet ad fidem, peccati remissio II 649 d. 3 — In iustificatione duo sunt ex parte Dei, duo ex parte liberi arbitrii IV 422 b. 424 a. 427 6* — In iustificatione a Deo est infusio gratiae et peccati expulsio IV 422 b

— requirit dispositionem ex parte nostra IV 42 4*, 2*. 327 a — requirit dispositionem liberi arbitrii IV 42 4*. 229 4* — secundum legem communem non datur, nisi aliqua dispositio occurrat IV 450 b — secundum legem communem non fit sine praeparatione liberi arbitrii IV 430 a — non introducit, nisi adiuvante libero arbitrio IV 428 f. 3 — Deus non iustificat adultum, nisi se disponat motu liberi arbitrii II 434 4* — Deus non iustificat qui

non se praeparat, non quod non possit, sed quia iustitia sic decrevit IV 528 d. 3

— Deus non iustificat nos sine nobis IV 420 f. 1. 965 f. 3, 3* — Deus iustificat nos sine nobis efficientibus, sed non sine nobis disponentibus vel consentientibus IV 421 4* — non est nisi volentis, nec Deus eam dat nisi volenti, dum est in tali statu, quod consentire et dissentire possit *ib.* a — Qui incipit facere quod in se est, dispositus est ad iustificationem IV 327 a — Disponere ad iustificationem nostrum est cum adiutorio Dei IV 42 4*

— a culpa acta requirit actum liberi arbitrii IV 412 4* — Ad conversionem peccatoris requiritur arbitrii libertas non solum quantum ad facultatem, sed ad bene esse etiam usus expeditus IV 528 d. 3 — Decedentem in peccato iustificari est impossibile *ibid.*

— Ad iustificationis susceptionem in adulto requiritur motus liberi arbitrii consentientis gratiae IV 421 a sq. — Ad iustificationem requiritur motus fidei *ib.* b — Sine fide Christi nullus iustificatur IV 351 a — ut dicit iustitiae infusionem, fit per fidem propriam, vel Ecclesiae II 649 d. 3 — in utero potest fieri per voluntatem divinam, extra uterum per Sacramenta et fidem Ecclesiae, in adulto etiam per fidem et devotionem propriam IV 450 b — est in parvulis per fidem non propriam, sed Ecclesiae II 648 d. 3

— ut dicit exercitationem in iustitia et profectum iustitiae, non fit nisi per fidem operantem per dilectionem II 649 d. 3 — iustificare in effectu dicitur caritas, vel fides operans per caritatem, in iustitiae exercitatione et usu mandatorum observantia III 888 a. 889 6* — requirit actum fidei ex parte rationis et contritionis ex parte voluntatis IV 421 b. 429 4*. 430 a — In iustificatione debet esse motus liberi arbitrii, per quem consonat gratiae, et contritionis, per quam adiuvat gratiam IV 422 b. 428 f. 2. 550 a — Actus fidei et contritionis sunt simul tempore IV 429 4*

— Nullus iustificatur sine poenitentia vel in generali, vel in speciali IV 408 4* — In deletionem culpae actualis concurret motus liberi arbitrii concordans gratiae ad culpae expulsionem, qui propter displicentiam peccati non potest esse sine passione doloris IV 319 4*

— fit in cordis contritione IV 423 f. 2. 424 a. 428 f. 4 — potest esse sine confessione IV 424 a — potest esse sine Sacramentis in facto, sed non in proposito *ibid.* 432 d. 1 — convenientissime fit per satisfactionem, ut homo Deum honoret sustinendo poenam III 421 a — Exterior punitio excitat et adiuvat interiorem gratiam, ut possit perducere ad iustificationem perfectam IV 555 3* — In ipso actu iustificationis inchoatur poena satisfactoria IV 422 f. 3 — in parvulis non requirit opus poenale IV 449 b

IUSTITIA — generaliter dicitur ab ordine rectitudinis III 728 d. 4 — est rectitudo voluntatis I 853 f. 4. II 4 b. 675 arg. 4. III 471 b. IV 423 arg. 4. 563 4*. 951 f. 3

— est rectitudo voluntatis propter se servata II 263 f. 2

— Aliquid est iustum per iustitiam intrinsicam, vel ex ordine retributionis I 824 2*. 826 4* — Omne, quod est iuste ordinatum per iustitiam, quae est in ipso, bonum est I 826 4* — late sumta convenit cum veritate quoad rem, sed differt secundum respectum ad res I 760 d. 4 — respicit unam rem comparatam ad aliam, cui per leges debitas colligatur *ibid.* — A summa iustitia est regula omnis iuris II 593 b — Veritas iustitiae est perpetua II 459 f. 4

— Non habentia voluntatem non sunt capabilia iustitiae I 798 f. 5 — est libere agentis IV 421 3* — iustum et iniustum non cognoscitur nisi per rationem II 593 b

— dicit effluxum bonitatis in alterum secundum merita IV 963 2* — connotat habitudinem ad meritum IV 968 d. 5 — facit secundum merita IV 964 arg. 3 — retribuit unicuique secundum merita II 691 d. 2 — considerat dignitatem meritorum IV 961 arg. 3, 3* — respicit meritum praecise IV 415 3* — considerat dignitatem IV 944 a — iustitiae est punire IV 961 arg. 4. 963 arg. 4

— est in divinis operibus, in quantum retribuit merenti IV 964 b — maxime dicitur respectu actuum et meritorum nostrorum IV 966 b — proprie non respicit rerum originem, sed retributionum distributionem II 773 a — in Deo dicit effluxum bonitatis in alios sine debito IV 962 4*, 2* — Auferre a Deo actum iustitiae aequalis erroris est sicut auferre actum misericordiae II 477 a *Vide V. Misericordia.*

— communissime dicitur divinae bonitatis condecencia, communiter vero liberalitas in retributione praemiorum IV 964 a — dicitur divinae bonitatis condecencia, vel respicit meritorum exigentiam II 691 d. 2. 772 b. 774 5* — proprie, ut dividitur contra misericordiam, est exigentia meritorum, ut comprehendit ipsam misericordiam, dicit condecenciam bonitatis I 760 d. 1. 775 3*. 776 d. 2. 845 4* — dicit severitatem, vel ordinem praemii ad meritum IV 961 b — stricte dicitur severitas in punitione malorum IV 964 b — magis proprie sumta dicit rectitudinem in reddendo id quod est poenae, et sic distinguitur contra misericordiam et est pars iustitiae cardinalis III 728 d. 4

— Deus tanquam iustus debet esse aemulator rectitudinis et iustitiae et in subditis et in se ipso III 813 f. 4, b — Deus ut summe iustus non potest facere contra iustitiam I 778 d. 7. IV 966 f. 4 — Deum non decet facere aliquid contra iustitiam, decet autem facere praeter rigorem iustitiae III 418 4* — late sumta se extendit ad omnia, non vero stricte, ut connotat exigentiam meritorum I 775 3*

— Summa bonitas est summa aequitas sive iustitia, tanto enim quis melior, quanto iustior II 4 b — Deus est iustissimus, quamvis non ita pronus IV 528 d. 5 — Deus dicitur summe iustus per accessum

IUS

ad medium IV 963 4*. 966 b — Deus non dicitur summe iustus per recessum a misericordia ad severitatem, sed per recessum ab iniustitia IV 966 2* — Deus non dicitur summe iustus per excessum severitatis, sed quia tantum punit, quantum est conveniens secundum merita *ib.* b — Deus iustissime omnibus retribuit, in quantum iustitia dicit ordinem meriti ad praemium IV 961 b, 3*. 962 b — Deus agit iustius cum uno quam cum alio, in quantum iustitia dicit severitatem sive qualitatem absolutam IV 961 b

— Deus tantum servat iustitiam, ut ordinem institutum nullo modo infringat II 462 4* — prout est ordo universi, exigit, ut Deus permittat mala I 845 3* — Deus res sinit agere proprios motus, quantum iustitiam decet permittere II 207 d. 5

— est conditio operantis, quae respicit ipsum secundum actum et non respicit rem factam, sed operationem IV 963 3* — Deus omnia facit iuste, sed non omne factum est iustum *ibid.*

— Deus non potest relinquere malum impunitum II 849 5*. 966 f. 1, 3 — nulum malum sinit impunitum, nullum bonum irremuneratum IV 356 f. 4 — Deus tantae est aequitatis, ut non patiat de decus peccati ad modicum esse sine decore iustitiae II 848 b — Deus non relinquit culpam sine poena saltem concomitante III 431 4*. IV 966 4* — Ordo iustitiae magis servatur, cum malum punitur, quam cum relinquitur impunitum III 419 f. 4. 421 a — Deus potest totam poenam remittere potentia absoluta, sed non potentia ordinata ad merita IV 966 4* — Deus potest punire et potest dimittere, in quantum est simul iudex et offensus *ib.* 4* — non totum exigit, sed partem poenae remittit IV 959 b — non infligit totam poenam IV 966 3*

— Deus secundum iustitiam tenet obligatum ad poenam temporalem IV 518 a. 965 b — Deus per iustitiam exigit poenam condignam pro libidine perversa IV 350 b, 3* — Deus per iustitiam exigit de offensa satisfactionem III 420 f. 3. 421 a. IV 351 a — exigit emendam II 992 a

— Ad opus iustitiae praesupponitur nostra iniquitas I 848 d. 4 — mira ostenditur in lapsu angeli et primi hominis II 462 4* — Dei summe manifestatur in aeterna punitione reproborum I 844 b. II 477 1*. 533 a. IV 923 6* — si peccatum non fuisset, manifestaretur in sua origine, vel in retributione I 834 4*

— semper habet coniunctam misericordiam II 774 5* — non debet excludere misericordiam II 786 4* — sequitur misericordiam ut ei annexa III 421 3* — Deus in aliquibus servat severitatem iustitiae III 33 3* *Vide V. Misericordia.*

— Effectus iustitiae in futuro erunt principales, in praesenti sunt annexi IV 960 b — regnat in statu vitae futurae IV 528 d. 5 — In futuro est tempus iustitiae IV 922 4*, 6*

— Dei iustitiam decet, ut statim inferat poenam II 849 4* — exigit, ut unicui-

que reddatur iuxta merita sua post iudicium IV 922 a. 960 b

— ut dicit generaliter rectitudinem animi sive in declinando a malo sive in faciendo bonum, dicitur esse **virtus generalis** III 728 d. 4 — Iustitiae generalis est hominem ad Deum et ad proximum ordinare III 822 a — non tantum est in ordinatione ad alterum, sed etiam in ordinatione virium animae ad se IV 722 b — per se purgat affectum I 59 d. 4 — regulat vitam spiritualem quantum ad effectum IV 342 d. 5 — Iustitiae est velle bonum III 720 a — est contra malitiam *ibid.* — negotiatur circa bonum honestum et laudabile *ib.* b — Iustitiae est facere bonum et declinare a malo IV 422 arg. 3 — eius est facere bonum et declinare a malo non privative, sed contrarie II 572 d. 2 — Iustitiae est detestari culpam, quia Dei offensiva, in reconciliationem sive emendam IV 322 a

— generalis complectitur omnes virtutes cardinales et theologicas III 715 4*. 787 d. 4 — ut virtus generalis omnes virtutes complectitur et omnia vitia ei opponuntur II 837 d. 2 — Omne peccatum repugnat iustitiae non ut est virtus cardinalis, sed generalis *ibid.*

— Carentia iustitiae in eo, in quo deberet esse iustitia, est peccatum II 722 a — Carentia debita iustitiae tripliciter potest intendi II 788 b — Inimici iustitiae sumus per concupiscentiam malam III 809 d. 4

— naturalis dirigit ad opera virtutum politicarum secundum naturale dictamen III 492 3* — Aliquod opus fit iuste, vel quod est Deo placitum et meritorium, vel cum excluditur deordinatio intentionis, etiam si non sit opus formatum III 847 4* — Quod est secundum legem praecipientem est omnino iustum, in eo vero, quod est secundum legem permittentem, est aliquid iniustitiae IV 762 4* — Rectitudo iustitiae limitat appetitum naturae, ut non plus appetat, quam meruit II 247 5* — Iustitiae abundantis est sustinere poenam, quam non meruit IV 563 1* — Aliquid potest esse plus et minus iustum *ibid.*

— Regula iustitiae praefigitur homini per impositionem mandatorum III 843 f. 4 — Regula iustitiae, secundum quod dictat lumen rationis rectae, consistit in mandatis decalogi *ib.* b. 820 b — In mandatis decalogi continetur regula iustitiae secundum ordinem ad Deum et proximum, per quam excluditur omne peccatum III 846 b

— **specialis** est virtus cardinalis distincta ab aliis III 787 d. 4 — specialis est rectitudo voluntatis ordinans ad alterum III 715 4* — ad alterum ordinat III 829 b — ordinat ad proximum III 721 4* — ut virtus cardinalis ordinat ad alterum in reddendo ei quod suum est III 728 d. 4 — est virtus reddens unicuique quod suum est *ibid.* — ordinat ad proximum in reddendis III 720 b — ordinat ad proximum secundum rationem debiti *ibid.* 728 d. 4 — Ad iustitiam spectat unicuique tribuere iura sua III 720 b — in creatura dicit de-

IUS

bitum in agente IV 963 2* — Dilectio proximi maxime adjuvat iustitiam, ut affectum respectu proximi possit recte regulari III 721 3* — eius actus in suo potissimo statu est subvenire miseris III 728d. 4

— cardinalis est una propter unam rationem ordinandi, quam attendit in actibus cuiuslibet potentiae III 720 b. 721 2* — non est habitus particularis et indivisibilis, sed plures continet habitus, secundum quos est in diversis potentiis, sed omnes habent rationem unius virtutis cardinalis, quia conveniunt in ratione reddendi unicuique ius suum IV 325 b — Ad iustitiam reducuntur aliqui habitus, qui spectant ad partem rationalem et concupiscibilem et irascibilem III 721 4* — Partes potentiales iustitiae plures IV 322 a

— est in voluntate ut subiecto II 931 f. 3 — est in parte rationali III 717 a. 720 a — consistit in tribus viribus IV 325 b — perficit rationalem in ratione sententiantis, vel secundum quod habet regere et ordinare concupiscibilem et irascibilem III 720 a — Actus iustitiae, qui est reddere unicuique quod suum est, videtur esse rationis ut iudicantis IV 324 b. 325 b

— Iustitiae perfectio attenditur per accessum ad medium IV 966 b — In iustitia reprehenditur summitas, quae dicit excessum, non vero quae dicit accessum ad medium IV 963 4* — Quanto aliquis est iustior, tanto magis accedit ad medium in iudicando IV 961 arg. 2

— **originalis** est penes rectitudinem naturae institutae, meritoria est penes rectitudinem gratiae II 455 a — consistit in quadam mentis et carnis integritate II 785 f. 2 — est donum gratiae, qua anima Deo subiecta poterat corpori praesidere et illud regere et in quadam amicitia custodire II 470 a — erat rectitudo animae, qua poterat carnem servare a corruptione mortis et libidinis II 786 1* — Per iustitiam originalem homo imperabat viribus inferioribus II 481 b. 505 a — concernit carnis integritatem II 786 4* — ut habitus regulans naturam in statu innocentiae consistit in sola ratione, ut rectificatio plenaria omnium virium est etiam in viribus inferioribus II 586 3*

— Merito iustitiae originalis natura erat immortalis, et in anima erat vis totius corporis contentiva II 470 3* — faciebat naturam immortalem, ita ut mors non posset intervenire nisi per culpam *ib.* 2* — potuisset transfundi in posteros ratione bonae dispositionis carnis II 786 1* — in omnibus fuisset aequalis II 790 6* — commissa est servanda viro potius quam mulieri II 527 d. 4

— Homo non poterat perdere iustitiam originalem nisi per culpam II 470 2* — ut est in ratione, tollitur per culpam, ut in viribus inferioribus, etiam per poenam II 586 3* — ex eius privatione est in nobis culpa originalis II 785 f. 2 — in omnibus simpliciter privatur II 787 f. 2. 788 b. 790 a, 2* — Carentiae iustitiae originalis debetur status in limbo sine poena sensibili,

carentiae iustitiae personalis sive gratuita per culpam propriam status infernalis IV 318 6*

— nunquam per satisfactionem potest recuperari II 785 f. 2 — in quantum respicit naturam institutam, non potuit recuperari II 701 2* — compensatur per iustitiam gratiae II 761 b

— satisfactionis respicit personam, non naturam II 786 2*, 3* — satisfactionis non directo opponitur peccato originali *ib.* 3*

LABOR — proprie dicitur opus poenale, communiter vero quodcumque obsequium IV 990 3*

LACHRYMAE — exteriores non sunt de esse poenitentiae, sicut interiores, sed de bene esse IV 341 d. 4 — exteriores deficiunt ex natura, vel culpabiliter IV 380 a sq. — hypocritarum augent culpam et poenam IV 344 d. 3

LAPIS — significat stabilitatem I 396 a

LAPSUS — Homo lapsus fuit appetendo falsam Dei similitudinem et aequalitatem III 29 b — inchoatus fuit in muliere, consummatus in viro III 271 1* *Vide V. Homo* 12.

LARGITAS — est in voluntate ut in subiecto et per consequens rectificat manum adtribuendum beneficium III 718 3* — spectat ad concupiscibilem III 721 4* — reducit ad iustitiam generalem *ibid.* — est virtus cardinalis ex extremis constituta, quia habet aliquid de avaritia et aliquid de prodigalitate III 562 2*, 570 3* — Largitati, cum sit una virtus, secundum duos actus, videlicet dare et tenere, habet duo vitia opposita II 995 3* — opponitur avaritiae et cupiditati III 782 f. 3

LATINI — verius cognoverunt processionem divinarum personarum II 211 b sq. *Vide V. Graeci.*

LATRIA — de ratione sui vocabuli idem est quod servitus III 217 b. 219 b — est reverentia summa III 200 arg. 5. 201 a — respicit summam maiestatem III 205 f. 3. 257 f. 4 — Per latriam honoramus summam maiestatem III 215 f. 3 — potius est reverentia honoris quam timoris III 214 4*

— nominat actum vel habitum, quo Deus colitur III 214 a — notificatur per actum colendi Deum *ib.* 2* — ordinatur ad cultum Dei ut proprium actum III 213 f. 3, 4. 214 a. 215 b — est cultus soli Deo debitus III 201 4*. 205 f. 2. 206 f. 4, a. 209 f. 2. 213 f. 4, arg. 2. 216 2*, 3*. 217 f. 2. 219 f. 4 — est cultus, qui debetur Deo ut Deo III 219 f. 2 — est cultus debitus aeternae maiestati *ib.* f. 3. 220 a — Honor latriae redditur dominio maiestatis et omnipotentiae, quod non potest communicari creaturae III 206 2*. 209 f. 3. 210 a. 220 1*

Iesu — habent naturam per gratiam ordinatam I 836 d. 7 — sunt in statu perfectorum vel imperfectorum IV 518 6* — Iustorum voluntates conveniunt in fine remoto, etsi aliquando dissentiant in fine propinquo I 548 2* *Vide V. Finis - bonus.*

— meretur ex condigno, quia est amicus Dei et dignus a Deo exaudiri II 665 a meretur pro alio merito digni III 407 b *Vide V. Meritum.* — non potest satisfacere pro genere humano III 423 4* — delectatur dolendo de malo culpae II 846 1*

— omnes, qui non habent reatum poenae, post ascensum Christi statim glorificantur IV 558 a — mortui ante adventum Christi erant in limbo sive in sinu Abrahae, ubi expectabant visionem Dei IV 840 a sq.

LEVARE — quodam modo causare est III 247 f. 2

LOVENTES — ceteris paribus facit hominem diligi magis tenere III 708 a

L

— ut habitus est virtus III 214 a — non est donum, sed virtus, cum plus consistat in actione quam in passione *ib.* 4* — proprie ad cultum adorationis ordinatur et sic est virtus specialis III 213 f. 2, b. 216 1*, 4*. 219 a — est virtus distincta a dulcia III 220 a sq., 2*

— est virtus cardinalis, quia respicit actum exteriorem III 217 b sq. 562 3* — respicit honorem Deo debitum, sed non est virtus theologica IV 322 1* — est virtus cardinalis contenta sub iustitia et sub religione ut genere proximo III 217 f. 1, b. 218 3*, 6* — dicta pro cultu interiori complectitur virtutes theologicas III 219 a sq.

— proprie respicit actum exteriorem sicut cultus interiorem III 217 f. 3, b. 218 a, 1*, 3*, 4*. 219 a sq. — secundum rationem formalem respicit quid creatum III 218 6* — Latriae est sacrificium offerre Deo III 215 2*. 221 d. 1 — Circa eius actum proprium potest reperiri excessus III 218 5* — est de his quae sunt necessaria ad salutem III 211 f. 3

LATRO — Latroni bono ad martyrium defecit iusta causa, pro qua Dominus supplevit IV 416 d. 1 — bonus fuit statim in paradiso, non terrestri, sed quantum ad statum, quia in visione Dei, non quantum ad locum IV 541 d. 2. 557 f. 1

LAUS — Laudare non est nisi creaturae rationalis II 394 b — respicit personam extraneam II 632 5* — non est perfecta, nisi sit qui approbet II 394 b — creaturae nihil ponit circa laudatum II 632 5* — nihil ponit in laudato, sed in laudante, et ideo non tantum est de praesenti, sed etiam de praeterito et de futuro III 182 4*

— Sola rationalia sunt digna laude et vituperio II 592 f. 2 — est circa actum potentiae rationalis III 716 f. 2 — De nullo vituperatur quis vel laudatur, nisi quod est a libero arbitrio II 613 arg. 4 — et vituperium consistit circa opera voluntaria III 529 d. 1 — Opus naturale non est laudabile, sed quod est in genere moris II 555 f. 4, a. 556 4*. III 384 1* — et vituperium est proprietas operis moralis, secundum quod huiusmodi II 556 3*

— In naturalibus nec laudamur nec vituperamur II 718 arg. 5. III 408 arg. 3

— Nullus laudatur vel vituperatur in his quae habet a natura vel conditione II 131 f. 3 — Nec laudamur nec vituperamur pro naturalibus, quae insunt quantum ad naturae institutionem II 771 3* — et vituperium tollitur, ubi est necessitas I 675 f. 5, a — Nullus laudatur in his quae faciunt de necessitate coactionis III 267 5*

— Aliquid laudatur propter excellentiam suae naturae, vel propter virtutis strenuitatem; quae laus respicit merita III 208 4* — quaedam respicit dignitatem operis voluntarii, in quantum nobile est, quaedam, in quantum arduum est II 548 d. 4 — Ut opus sit laudabile, necesse est, quod sit caritas in intentione et veritas in electione III 844 6* — Bonum laudabile non debet dari nisi per meritum laudabile II 134 4*

— Deus in se et in omnibus operibus suis est laudandus II 113 b — Deus laudatur tum in sua maiestate, tum in operum suorum multiformitate II 441 f. 4 — Omnia sunt ad Dei laudem ut summae potestatis et maiestatis II 394 b

— Dei est omnium fidelium communiter et insimul IV 632 a — Dei perfecta plus perficit animam quam propria glorificatio II 43 4* — Dei dicitur speciosa secundum acceptionem Dei, vel secundum conscientiam laudantis IV 447 2*

— In patria erit laus mentalis, vel quoad homines etiam laus vocalis II 84 d. 4 — Laudem vocalem in patria ponere nec videtur necessarium nec aperte falsum IV 1019 a — vocalis non est actus principalis in gloria nec debet esse dos IV 1010 a sq. — mentalis comprehendit actus trium potentiarum interiorum nec est distinguenda ab aliis dotibus, immo dicitur tota merces *ib.* b

— non quaesita principaliter, sed acceptata quasi a latere in praedicatione, facit peccatum veniale IV 726 a sq. — Quamvis laudari non sit malum, tamen velle laudari est malum *ib.* b — Appetitus laudis humanae est filia superbiae, quia illa non desideratur nisi propter excellentiam II 978 a

LAVACRUM — est aqua deputata ad lavandum IV 65 a

LAZARO — per resurrectionem fuit collatum beneficium, quo recompensabatur mortis supplicium II 800 d. 4

LEC

LECTOR — Ordo lectoris recte praecedit exorcistatum IV 625 f. 4. 626 a — Lectoris potestas est ad spirituales ordinans, non solum ad excitandum auditum exteriorum, sed etiam interiorum IV 622 4* — Lectoris officium est erudire audientes per verbum Dei IV 632 a — Ad lectores spectat doctrina prophetica IV 635 b — Officium lectoris est non tantum legere prophetiam, sed etiam exponere et explicare arcanum prophetiae IV 636 d. 4 — debet esse provectior, quia solus recitat prophetias ad eruditionem aliorum IV 632 2*

LEGALIA — servanda erant ex praeepto tanquam necessaria ad salutem, quousque veritas Evangelii promulgaretur IV 87 a — usque ad passionem Christi servanda erant propter salutis necessitatem vel utilitatem *ib.* b — post promulgationem Evangelii non sunt servanda *ib.* a, b — usque ad passionem sunt infirmata et in morte Christi mortua, tempore promulgationis Evangelii ad tumultum deducta et postea in tumultu clausa *ib.* b — quantum ad efficaciam cessaverunt post passionem, licet non universaliter, quantum ad observantiam post Evangelii promulgationem IV 88 a — impleta sunt in passione Christi IV 86 arg. 2

— postquam erant revocata, poterant obligare ex conscientiae dictamine IV 84 2* — non erant gentibus imponenda IV 88 b — Secundum Hieronymum ab Apostolis poterant servari ex dispensatione pia quadam simulatione propter infirmitatem Iudaeorum IV 87 a — usque ad Evangelii promulgationem secundum Augustinum servari potuerunt etiam a fidelibus propter eorum honestatem et propter proximi utilitatem *ib.* b — erant honoranda IV 88 b

LEGIO — continet sex millia sexcentos sexaginta sex II 214 a

LEGITIMITAS — dicit habitum, vel privationem obstaculi IV 776 d. 4

LEO — significat fortitudinem I 396 a. 394 b

LEPRA — inficit totam carnem, non solum quantum ad nutritivam, sed etiam quantum ad generativam II 764 6* — est morbus hereditarius IV 734 arg. 3 — Leprosi debent extra sanos habitare *ib.* b — Leprosi generantes non faciunt omnino contra bonum prolis *ib.* 3* — non potest solvere matrimonium nec aufert ius petendi debitum *ib.* b, 4* — solvit sponsalia *ib.* arg. 4, a

— Qui habebant signa leprae mundari poterant iudicio sacerdotum sive mundati ostendi, non vero qui habebant radicatus causam morbi IV 30 d. 6 — Auctoritas discernendi de lepra non erat potestas spiritualis, nec proprie erat ad aliquid carnale, sed figurale IV 501 3*

LEVE — sua levitate et virtute potest sursum ascendere, nullo impellente II 347 arg. 2

LEVITAE — Officium levitarum praefigurabat officium diaconorum IV 637 d. 3

Indices in tom. I-IV. Opp. S Bonav.

— non habebant hereditatem in possessione terrae, sed in possessione mobilium et sustentabantur pro cultu divino IV 612 4*

LEX — dicitur a ligando II 905 arg. 2 — est illud quod per conscientiam novimus II 899 a — consistit in doctrina III 887 arg. 4

— Conditorem decet omnibus operibus suis certam legem praefigere, ultra quam non debent progredi III 813 f. 4 — Omnes creaturae reguntur secundum leges sibi a Creatore impositas, et hoc est dignitatis in creatura *ibid.* — Decebat Dei aequitatem et maiestatem imponere homini leges et mandata obligatoria *ib.* f. 4, b — Deus homini leges iustitiae imposuit, ad quas servandas ipsum obligavit, ut nullo modo liceret, ipsum eas impune praetergredi *ib.* b — Per obligationem mandatorum homo, qui per libertatem suae voluntatis potest deordinari, ad rectum ordinem astringitur *ib.* f. 2 — Deus imponendo mandata obligatoria, ab homine tanquam a servo exigit debita obsequia *ib.* f. 3

— quaedam praecipit, quaedam permittit, et praecipiens omnino iusta est, permittens dicit aliquid iniustitiae IV 762 4* — Legis rigor potest et debet temperari propter imperfectionem hominum IV 853 2* — In legibus humanis aliquid fit ad cautelam et terrorem, quod non fit similiter in lege divina IV 577 4* — inferior ligat ad faciendum, quando non dicit contrarium legi superiori II 907 2*

— est naturalis, divina et positiva IV 874 a — stricte accipitur pro lege scripta vel data, large comprehendit legem naturae et scripturae et gratiae II 837 d. 4

— divina est supra legem conscientiae II 907 2* — Deus non potest destruere legem datam I 847 3*

— Ordo, quem divina lex in suis operibus exsequitur et conservat, est ut postrema per media deducatur ad summa II 277 b. IV 508 b — universitatis exigit, ut media reducuntur per prima et postrema per media ad suum primum principium *ib.* f. 3. 695 f. 3

— naturalis vel dicit habitum in anima, qui comprehendit intellectum et affectum, conscientiam et synderesim; vel magis proprie est collectio praeceptorum iuris naturalis et sic est obiectum synderesis et conscientiae II 910 a. 914 a sq. — naturalis cognoscitur per naturam II 901 arg. 5 — Quae de se sunt mala et bona prohibentur vel praecipuntur a lege indita III 818 f. 4 — naturae quaedam dicitur ut necessaria, quaedam ut expedientia, quaedam ex se, quaedam adiuta fide et inspiratione IV 50 4* *Vide V. Ius.*

— naturae communis est apud omnes III 818 f. 4. IV 833 f. 2. 847 f. 2 *Vide V. Ius.* — naturae currit in omni tempore III 818 f. 2 — Quae sunt de dictamine legis naturae in speciali non conveniunt statui innocentiae, sed ea quae sunt de ipsa in generali et implicite III 820 3* — In statu gloriae manent ea quae sunt de

LEX

dictamine naturae generaliter et implicite et quae sunt de eius dictamine simpliciter *ib.* 4*

— naturae dictat, ut non faciat quis alii quod sibi non vult fieri IV 750 a. 758 f. 2 — naturae dictat bona reddere pro bonis, lex gratiae vero bona pro malis III 776 b

— naturae magis convenit cum lege Evangelii quam lex Moysi IV 183 arg. 2 — naturae quantum ad libertatem conveniebat cum lege gratiae, quantum ad imperfectionem et obscuritatem cum lege scripta III 886 3* — naturae secundum diversas condiciones reducitur ad motiva timoris et amoris *ibid.* — In lege naturae Deus honorabatur ut creator, ut redemptor et ut remunerator IV 35 b — In lege naturae Sacramenta non erant instituta per modum praecepti, sed consilii IV 36 b. 578 arg. 4

— **vetus** non est lata a malo deo III 867 b — secunda sive deuteronomium data fuit a Moyse divina inspiratione afflato IV 758 arg. 3 — fuit tradita Patriarchis et Israelitis pro eorum posteris IV 752 5*

— scripta aliquid addit supra id quod est naturalis dictaminis IV 579 3* — Legi scriptae maxime conveniunt praecepta, quae sunt bona tantum, quia praecepta IV 49 f. 2 — Moralia veteris legis similiter erant in lege naturae IV 439 f. 4 — Moysi non prohibebat nisi quae puniebat IV 759 1* — prohibet manum, non animum, in quantum peccatum cordis non punit poena mortis III 824 4*

— **vetus** non spiritualis, sed carnalis dicitur IV 500 b — data est carnalibus ad confringendam eorum duritiam, ut quodam modo manuducerentur ad gratiam recognoscendo infirmitatem suam III 889 3* — data est principaliter propter spiritualiter intelligentes *ibid.* — **vetus** secundum intellectum spirituales quodam modo concordat cum lege evangelica, et spiritualiter observantes pertinent ad legem evangelicam III 888 b. 889 5* — Qui nati sunt sub peccato, sunt sub lege quantum ad causam, iusti, qui legem observant, subsunt quantum ad observationem, qui timore serviunt subsunt quantum ad motivum III 34 d. 3

— **vetus** differt a nova ut figura a veritate IV 618 a — In veteri lege fuit veritatis umbratilis praefiguratio III 547 f. 3 — Tempus Legis erat tempus umbrae IV 760 4* — In lege veteri erat tempus figurae et vincendi duritiam IV 26 b — Tempore Legis homines erant imperfecti et duri IV 760 4* — **vetus** secundum statum communem respiciebat statum imperfectionis III 885 a

— In lege illud tenet rationem radicis quod principaliter movet in ea observanda III 886 4* — In utraque lege sunt promissa moventia, praecepta dirigentia et Sacramenta adiuvantia III 888 b

— Ad observantiam legis mosaicae movebat timor, cui iuncta erat gravis poena

III 891 a — mosaica dicitur lex timoris ut immediati motivi III 883 b. 886 2* — vetus radicatur in timore III 884 a. 886 4* — vetus data est cum timore III 883 b — In lege veteri magis spiritus timoris agitabat non solum propter comminationem supplicii, sed etiam propter defectum adiutorii gratiae III 886 6* — Legi mosaicae convenit amor, quo diligitur Deus ut beneficus, et timor poenae III 885 1*

— vetus et nova non differunt per timorem et amorem respectu habito ad statum specialis personae III 885 a — vetus et nova secundum statum communem differunt secundum spiritum timoris et amoris, ut duplicem radicem in observando *ib.* b — vetus et nova differunt secundum timorem et amorem propter diversam qualitatem et statum personarum *ibid.*

— vetus dicitur esse lex gravitatis III 890 a. 891 a — vetus data est in onus IV 23 f. 4 — vetus ratione affectionis moventis erat multo gravior lege nova III 891 a. 2*, 4* — nova et vetus ratione gravitatis praeceptorum obligantium se habent sicut excedentia et excessa III 890 b — vetus erat gravior ratione oneris praeceptorum iudicialium et caeremonialium *ibid.* sq., 4* — dicitur gravis ratione praeceptorum caeremonialium et iudicialium, etiam homini virtuoso III 891 2*, 3* — vetus et nova comparantur secundum difficultatem praeceptorum per comparisonem ad naturam infirmam et lapsam *ib.* 1* — erat lex rigoris et oneris IV 440 6*. 807 1* — Graves peccatores sine misericordia damnabantur IV 440 6*

— vetus erat lex occidens III 887 a — dicitur occidens secundum observantiam litteralem, quae respiciebat communitatem III 889 5* — mosaica secundum litteralem sensum dicitur lex occidens per occasionem, non per causam III 888 b sq., 1* — occidit non observata, in quantum secundum sensum litteralem non habet adiunctum adiutorium nec minuit concupiscentiam III 889 2* — Mandatum intendit concupiscentiam, sed valde per accidens et occasionaliter III 814 1* — manifestando peccatum et non dando adiutorium gratiae, dabat occasionem concupiscentiae et aggravationis contemptus III 888 b. 889 3* — dicitur esse occasio peccati non solum ratione oneris, quod imponebat, sed etiam ratione defectus adiutorii III 889 3*

— naturae et scripturae sufficiebat ad salutem, secundum quod erat adiuta a dono gratiae III 541 5* — scripta in observantibus carnaliter nullam habebat efficaciam, sed spiritualiter observantibus non erat in onus praecipue, sed in viam salutis IV 50 2* — vetus non dabat gratiam per se IV 26 b — Per Legem per se tantum erat peccati cognitio sine gratiae collatione III 814 1*, 2* — Per Legem est peccati cognitio explicita III 820 2*

— secundum intellectum litteralem distinguitur ab Evangelio per promissa temporalia et praecepta exterius regulantia et

Sacramenta figuralia, et ei deerat iustificatio III 888 b — In veteri lege sunt comminationes et graves poenae, ut hominibus durae cervicis et ad malum pronis incutiat timorem, per quem a malo revocarentur et ad bonum stimularentur III 885 b — In veteri lege fiebant promissiones et comminationes temporales secundum statum imperfectionis, quae abundantius generabant affectum timoris quam amoris III 886 5* — In Lege promissa erat benedictio in semine IV 862 1*

— vetus inchoabat ecclesiasticam unitatem in conformitate Sacramentorum et uniformitate cultus divini, sed figuraliter respectu Ecclesiae IV 440 4*, 7* — In veteri lege fuit ordo figuralis IV 501 2* — Potestas et sacerdotium in lege veteri figurabant ordinem et sacerdotium novae legis IV 618 a — In veteri lege non erat potestas spiritualis, sed carnalis IV 500 b. 501 3* — Expiationes veteris legis non fiebant ad munditiam carnis nec spiritus conferendam, sed ad significandam munditiam spiritualem IV 501 3* — Legis veteris expiationes recte dicuntur carnales *ibid.*

— evangelica non prohibet nisi quod malum est de se III 867 b — evangelica plus habet de naturali dictamine quam de institutione IV 183 arg. 2 — nova est in veteri implicite et nihil addit extraneum III 546 4* — Praecepta legis veteris et novae spiritualiter intellecta non sunt contraria II 27 5*

— evangelica abundare debet a Mosaica IV 852 a — evangelica legem mosaicam implet et evacuat II 1011 4* — evangelica praecepta legis scriptae non evacuat, sed magis implevit et perfecit IV 579 3* — Evangelium supra legem veterem addit plura credibilia et consilia III 545 f. 2 — evangelica superaddit aliqua, quae sunt de dictamine iuris naturalis in generali IV 436 a sq. — evangelica addit ad mosaicam non gravantia, sed alleviantia per augmentum caritatis III 892 6*

— nova communicat cum veteri in scientia, licet in nova clarius aperiantur mysteria Legis et Prophetarum, sed differunt in copia gratiae et spiritualitate potestatis IV 500 1* — In nova lege est manifestatio veritatis, et intelligibile fit sensibile IV 439 a — evangelica eliminat figuras et signa, quia aperte praedicat veritatem IV 49 arg. 3 — est lex veritatis et sanctificationis IV 50 3*

— nova perfectior est anterioribus IV 484 b — nova respicit statum perfectionis III 885 a — Evangelium quantum ad statum est perfectius Lege IV 763 d. 4 — Quantum ad statum est maior perfectio in Evangelio quam in Lege, sed non quantum ad speciales personas, quia in veteri testamento aliqui fuerunt viri evangelici I 274 d. 3

— Evangelii dicitur lex amoris III 885 b. IV 50 4* — nova radicatur in amore III 884 a. 886 4* — In observantia legis evangelicae movet amor III 891 a — Legi novae con-

venit amor Dei ut boni et timor filialis III 885 4* — Ad legem Evangelii spectat ille solus, qui habet caritatem moventem ad eius observantiam III 892 6* — nova cum maturitate subintravit, non praecipitanter, cessante veteri IV 88 a

— nova est lex mansuetudinis IV 807 4* — nova data est cum benignitate et dulcedine III 885 b — evangelica dicitur esse lex suavitatis III 890 a

— evangelica ratione affectionis moventis est facilis et suavis, III 891 a. 2*, 4*. 892 5* — nova est onus leve ratione caritatis, quae cetera mandata facit facilia III 891 a. 892 5*. IV 806 2* — evangelica est difficilior veteri quantum ad perfectionem et arduitatem III 890 b sq., 4* — Ratione Sacramentorum adiuvantium multo levior est lex evangelica quam mosaica III 891 a

— evangelica promittit dona spiritualia, non carnalia IV 764 d. 6 — evangelica promittit perfectionem in praesenti et gloriam in futuro *ibid.* — In nova lege sunt promissiones et comminationes aeternae, quae magis generant amorem III 886 5* — In lege nova sunt promissa aeterna, quae excitant ad amorem aeternorum, qui est amor caritatis; praecepta spiritualia, quae dirigunt sufficienter in via morum, docendo vitare omne peccatum; Sacramenta sanctificantia, quae sanant animam a vulneribus peccatorum III 888 b

— evangelica est lex libertatis IV 49 arg. 4. 100 arg. 4 — Evangelii est lex libertatis, quia non ad timorem, sed ad amorem trahit, cum dat praecepta IV 50 4* — In lege evangelica est perfecta libertas a servitute praevagationis, sive a servitute Legis II 1011 2*

— Tempus legis evangelicae est tempus gratiae IV 59 f. 3 — In lege nova est abundans collatio gratiae, quae parit amorem et confidentiam III 886 6* — In lege Evangelii natura elevatur per gratiam et virtutem III 892 4* — In Evangelio consummatum est remedium IV 49 b

— nova est lex vivificans III 887 a — evangelica iustificat formaliter ratione gratiae sacramentalis, in effectu ratione amoris spiritualis et in exercitio ratione multiplicis boni operis, ad quod dirigit per consilia et praecepta III 888 b. 889 6* — iustificat de se et de principali intentione Legislatoris III 889 4* — iustificat ut iuncta gratiae adiutrici *ibid.* — evangelica non dicitur iustificare, prout legitur et cognoscitur, sed prout in opere servatur et secundum eam vivitur per Sacramentorum susceptionem, aeternorum expectationem et mandatorum impletionem *ib.* 4* — In lege nova est maior ingratitudo et contemptus in peccato propter maiorem dignitatem novae legis IV 542 d. 3

— impletur per dilectionem non tantum ratione sui, sed ratione habituum annexorum, quos movet per imperium III 712 1* — Qui diligit proximum legem implevit quantum ad mandata secundae tabulae III 891 2*

LIA

— Nemo plene adimplet legem nisi qui meritorie eam observat III 602 f. 1 *Vide V. Mandatum.*

— *humanae* procedunt a lege aeterna IV 576 arg. 4 — *humana* multum adiuvat ad observantiam legis divinae II 1011 4* — De lege civili Ecclesia quaedam approbat, quaedam sustinet, quaedam revocat IV 807 1*

— carnis principaliter consistit in concupiscentia ad malum inclinante, sed supponit phantasticam et sensitivam inordinate repraesentantem II 900 3*

LIA — erat verior uxor Iacob secundum divinam dispositionem IV 763 d. 5 — Christus ortus est de Lia *ibid.*

LIBER — Libri intentio est ad legendum IV 897 arg. 6 — In libro est scientiae retentio in similitudine et uniformitate *ib.* a — facit obliorum recordationem *ibid.* sq. — diversa ratione scribitur a scriptore, a compilatore, a commentatore et ab auctore I 44 b sq. — De libro Sententiarum *vide V. Magister.*

— ratione similitudinis et uniformitatis scientiae transfertur ad Dei notitiam IV 897 a — transfertur ad vim illam, per quam fit recordatio praeteritorum *ib.* f. 6, b — Vis divina faciens recordationem praeteritorum dicitur liber, quia recolligit; sed vitae, quia hoc facit secundum divinae notitiae vivam veritatem *ib.* 3* — vitae dicitur vis divina faciens recordationem praeteritorum, in quantum principaliter est honorum, quae sunt causa vitae *ibid.* — vitae dicitur, quia est causa vitae in se, vel quia omnia ibi sunt vita *ibid.* — ut notitia Dei et virtus est causa vitae in se, sed causa mortis solum per accidens ex comparatione ad libros conscientiarum *ibid.*

— vitae est totius Trinitatis, tamen appropriatur Filio IV 898 a — vitae non est aliud quam Dei natura *ib.* arg. 1 — vitae dicitur ipse Filius Dei IV 896 arg. 1. 897 arg. 1 — Humanitas Christi sive visio eius non est liber vitae nisi per quandam concomitantiam IV 897 arg. 2, b

— ut dicitur de divina notitia, non repraesentat ea quae ei imprimuntur, sed quae facit IV 897 1* — vitae est exemplar IV 898 f. 2 — vitae non continet totam rationem exemplaris, sed tantum praedestinationis *ib.* 1* — vitae dicitur secundum comparationem creaturarum ad Deum in redeundo *ib.* a, b — vitae est divina dispositio, secundum quam aliquis ordinatur ad vitam et reputatur esse dignus vita III 695 d. 2

— In libro vitae non scribuntur nisi electi IV 897 f. 1 — In libro vitae scribitur praedestinatio omnium salvandorum quantum ad ipsos et gratiam et gloriam IV 898 b — In libro vitae aliquis dicitur scribi secundum praesentis iustitiae reputationem, cuius scribuntur merita, vel secundum finalis gratiae praevisionem, cuius non solum scribuntur merita, sed etiam ipse ordinatur ad vitam secundum praedestinationem divinam III 695 d. 2 — Nemo deletur de libro vitae nisi scriptus secundum reputa-

tionem tantum *ibid.* IV 898 b, 2* — Gratia et merita eorum qui gratiam habent tantum temporaliter, ibi scripta sunt, non vero ipsi IV 898 b — In libro vitae scripta sunt merita quantum ad quantitatem gratiae a Deo datae IV 899 a — In libro vitae non sunt scripta nisi bona IV 898 arg. 2 — vitae quantum ad intuitionem aperietur oculis bonorum tantum, quantum ad subsequentem cognitionem omnibus IV 899 a sq.

— Conscientia est liber, in quo legimus II 898 f. 5 — De eius apertione *vide V. Conscientia.*

LIBERALITAS — est in voluntate I 799 f. 6 — perficit voluntatem I 495 f. 3 — venit ex amore I 799 f. 6 — primo et principaliter reperitur in motu amoris, et nihil fit liberaliter nisi quod fit ex amore III 602 f. 5 — facit dare sine exigentia sive debito meriti vel naturae I 126 4* — Dare ex mera liberalitate est amoris gratuiti *ibid.* — Liberalitatis est dare velociter II 531 arg. 2 — quantum ad suam completionem respicit alterum, sed debet incipere ab ipso qui liberalitatem impendit III 645 4*

— Amor liberalis est purus I 499 4* — Amor liberalis non quaerit quod suum est, sed quaerit bonum commune II 888 b — Bona voluntas deservit Deo liberaliter sine intuitu mercedis IV 648 5*

— summa est in Deo I 799 f. 6 — Deus dat omnibus liberalitate immensa III 292 d. 2 — est in Deo sine vertibilitate III 267 2* — Deus manifestat suam liberalitatem salvo ordine sapientiae et iustitiae II 434 4*. III 814 4*

— Per modum liberalitatis procedit aliquid aut sicut ratio liberalitatis sive ipsa liberalitas, aut sicut liberaliter factum I 495 1*. 496 3* — Modus procedendi per liberalitatem non est per modum similis I 495 2*

LIBERTAS — est naturalis potestas, qua licet homini facere quod vult II 4008 f. 3 — dicitur privative per comparationem ad aliquid ut a quo, positive per comparationem ad aliquid ut ad quod II 625 d. 2 — est bonum inaestimabile, quam nullus perdit nisi volens IV 793 b — non computatur inter bona fortunae, immo omnibus aliis praeponderat *ib.* 2* — dicit ereptionem ab aliquo malo II 625 d. 2

— Liberum est quod non est determinatum ad unum I 798 arg. 4 — Liberum dicitur quod in actu volendi se ipsum movet et sibi dominatur II 612 b — est dominium sui actus II 599 a. 623 b — Potentia est libera, quae est domina sui actus II 592 arg. 3 — Libera est potentia, quae habet plenum dominium respectu obiecti, in quantum non est arctata ad aliquod genus appetibilis, et respectu actus proprii II 593 a — Potentia libera in movendo est, cuius motus incipit a principio intrinseco, in quantum vis motiva movet se ipsam II 594 4*. 595 f. 4 — Positive respectu actus est libertas arbitrii et consilii et complaciti II 625 d. 2

LIB

— Liberum dicitur quod est immune a coactione II 604 f. 1. 610 arg. 3 — opponitur servituti coactionis, vel subiectionis sub malo II 188 a. 625 d. 1, 2. 1010 b — Quod est alii subiectum non est liberum I 251 f. 4 — Potentia, quae libere movetur, non disponitur dispositione, quae est necessitas IV 410 6* — non excludit necessitatem a dispositione intrinseca, sed a causa extrinseca II 186 3* *Vide V. Necessitas et V. Voluntas.*

— est a necessitate, a culpa, a miseria II 625 d. 2. 1010 b — a culpa dicit dispositionem gratiae superadditam libertati a coactione, libertas a miseria dispositionem innocentiae vel gloriae II 473 3* — quantum ad bene esse excludit malum culpae et poenae, quae per peccatum tolli potest II 625 d. 1. 626 d. 2 — a coactione, a culpa et a miseria dicitur analogice II 626 d. 3

— in creaturis est accepta a Deo II 611 b — homini inest a natura II 1007 f. 3 De libertate Dei *vide V. Deus* 44 in fine et *V. Voluntas - divina.*

— est voluntatis II 598 b. 1004 b — Voluntas semper libera est IV 410 6* — Voluntas est libera in agendo et recipiendo IV 421 3* — Magis sumus domini actuum exteriorum quam interiorum quantum ad cohibitionem propriam, sed magis actuum interiorum quantum ad cohibitionem alienam II 180 5* — a coactione attenditur quantum ad interiorem motum voluntatis, quae cogi non potest, vel quantum ad exteriorem, qui potest coarctari per servitutem II 1010 b sq.

— est in diversis creaturis secundum plus et minus II 611 b. 626 d. 3 — Quanto magis aliquid assimilatur ei qui est in fine libertatis, tanto liberius est II 187 f. 5 — Liberius est aliquid, quod nulli subiacet servituti, quam quod subiacet *ib.* f. 2. 610 arg. 4 — Liberior est potentia, quanto facilius exit in actum, ad quem est II 187 f. 3. 488 f. 6

— a culpa et a miseria recipit magis et minus II 188 6* — a miseria et a culpa est maior in uno quam in alio II 610 b — a culpa est magis et minus, prout liberum arbitrium magis vel minus se potest defendere a peccati dominio IV 495 d. 1 — omnimoda est plenus effectus redemptionis, quem non assequimur plene in statu praesenti II 4012 5* — Hic inchoatur libertas a culpa, in patria consummabitur libertas a miseria et ab omni potestate humana *ibid.*

— Praeceptum non aufert libertatem IV 665 4* — Libertatem minuit obligatio, quae aufert potestatem, quae vero aufert impunitatem tantum, libertatem salvat III 814 3* — Obligatio ad bonum non repugnat libertati simpliciter, sed libertati peccandi *ibid.* — Libertati hominis non repugnat voluntaria servitus Dei, sed eam potius perficit, quanto magis elongat hominem a peccato III 214 1* *Vide V. Servitus.* — non excludit subiectionem et ordinem, sed servitutem IV 615 3* — Qui

subiacetur ex amore ambulat in libertate spiritus *ibid.* — Praecepta amantibus sunt in libertatem IV 50 4* — Propter libertatem spiritus perfecti non obligantur ad plura quam imperfecti III 661 f. 3

LIBERUM ARBITRIUM 1 — est habitus animae liber sui II 601 f. 3 — est facultas, qua ratio et voluntas liberae esse dicuntur II 610 arg. 3 — est liberum de voluntate iudicium II 595 arg. 5. 601 f. 4. 604 arg. 2. 606 d. 1 — est facultas rationis et voluntatis II 110 d. 1. 592 f. 1. 596 a. 597 a. 598 f. 4. 599 a, b. 600 f. 2. 601 f. 5, b. 602 b. 604 4*. 608 d. 2. III 736 b. IV 421 b — est consensus ob voluntatis inamissibilem libertatem et rationis indeclinabile iudicium II 598 f. 3. 608 d. 2

— generaliter dicit facultatem liberam a coactione et ordinatam ad rectitudinis conservationem II 608 d. 3 — privative dicitur per immunitatem ab omni coactione, positive dicit facultatem servandi rectitudinem II 610 b

— est potestas servandi rectitudinem propter se II 184 f. 1. 185 arg. 1. 556 f. 1. 608 d. 2. 614 f. 6 — in creatura est potestas servandi rectitudinem, sed non est ipsa rectitudo, et quantum est de se, potest obliquari II 608 d. 3 — debet servare rectitudinem in se propter rectitudinem increatam *ib.* d. 2. 862 arg. 4 — est auxilium homini datum, per quod stare potuit II 553 a

— est instrumentum se ipsum movens II 596 b. 645 f. 4 — dicit dominium potentiae respectu actus II 623 b — est facultas sive dominium, ex quo dicitur potentia facilis ad movendum alia et se ipsam II 605 a — natum est se ipsum movere secundum actus, in quos potest de se II 645 b — creatum hoc ipso, quod liberum est, dominatur actui suo II 555 f. 3 — est potestas non alligata, eo ipso quod liberum est II 612 f. 4 — quantum est de se, decernere habet de agendis iuxta voluntatis nutum et imperium II 607 d. 4

2 — reperitur in solis substantiis rationalibus, quae sunt liberae respectu obiecti et actus proprii, et discernentes iustum et iniustum II 593 a sq. — est in quocumque qui habet rationem et voluntatem II 603 f. 3. 604 4*. 625 d. 1 — generaliter dictum conformiter reperitur in Deo et in creatura secundum analogiam II 608 d. 2, 3

— Arbitrii libertas consistit in potentia rationali et deliberativa II 464 6* — Libertas arbitrii non est nisi in parte animae rationali proprie dicta III 717 a, 1* — consistit in parte superiori rationis II 574 f. 4. 575 a — attenditur secundum rationalis creaturae supremum, quo solus Deus est superior II 614 a. 616 f. 4

3 — est nobilissimum in homine II 404 arg. 3. 592 f. 4 — est quaedam nobilis dignitas in anima rationali II 610 arg. 2 — ratione privationis coactionis dicit quandam dignitatem excellentiae *ib.* b

— est potentia naturalis II 556 f. 1 — dicit ipsam potentiae facultatem, vel expe-

ditionem sine retardatione IV 528 d. 3 — in creatura est facultas, quae non est substantia rei, sed quaedam habilitas II 608 d. 3 — in Deo est ipsa divina essentia et est ipsa iustitia, quae non potest obliquari nec mutari II 609 a

— est in nobis potentissimum II 605 f. 4 — est sub Deo potentissimum II 115 arg. 3. 263 f. 1. 614 f. 2 — est in nobis maxime imperativum II 605 f. 2 — ipsius est regere et movere omnes potentias II 616 f. 4 — praest corpori, cum in suum actum voluntarie exit, et se ipso est proprii actus variatio, non ex mutatione in corpore II 617 4* — habet facultatem et imperium eliciendi actus virtutum IV 325 1* — imperat, in quantum eadem potentia ut libera imperat sibi ut natura IV 324 b — quodlibet est suarum operationum post Deum primum principium II 611 a

— omne immediate est sub Deo constitutum II 611 a — in quantum liberum soli Deo est subiectum II 616 b — non potest esse ulli homini subiectum I 251 f. 4 — Nihil nisi Deus potest super liberum arbitrium II 263 f. 1 — Nihil potest imperare libero arbitrio IV 325 1*

4 — dicit dominium sive **facultatem potentiae**, quae resultat ex concursu rationis se super actum suum reflectentis et voluntatis se ipsam moventis II 599 a sq. — est quaedam potestas regens interiorem hominem, resultans ex collectione potentiarum, secundum quas homo convertitur ad spiritualia II 587 d. 3

— comprehendit vim cognitivam et affectivam II 597 f. 1, 2 — simul comprehendit rationem et voluntatem II 598 b sq., 5*. IV 325 1* — denominatur ab eo quod est rationis et quod est voluntatis II 598 b. 599 b — denominatur substantive ab actu rationis ut materiali, adiective ab actu voluntatis ut formali II 605 b. 607 d. 4 — complectitur rationem et voluntatem non ut totum integrale nec universale, sed potentiale II 600 6*. 601 b — secundum rem comprehendit omnes potentias animae II 605 2* — complectitur rationalem, concupiscibilem et irascibilem II 598 f. 6

— comprehendit potentiam cognitivam ut ordinatam ad affectivam, quae dicitur ratio, et affectivam ut ordinatam a cognitiva, quae dicitur voluntas II 599 1* — non est rationis sine voluntate nec voluntatis sine ratione, sed una est utriusque libertas II 599 b. 600 b. 601 b. 602 a — Sine voluntate ratio non esset libera nec e converso II 604 4* — in ratione inchoatur, et in voluntate consummatur II 605 a sq. — principaliter residet penes voluntatem *ib.* b — maxime consistit in affectu sive in voluntate II 232 arg. 2. 263 f. 4 — Libertas arbitrii plus se tenet ex parte motivae quam cognitivae II 617 5*

5 — non dicit potentiam secundum rem distinctam a ratione et voluntate in genere potentiae II 596 b sq. — non discernitur a ratione et voluntate II 110 d. 1

— Virtus imperativa non distinguitur a potentia cognitiva et operativa re, sed ratione II 239 a — non dicit distinctam potentiam a rationali, concupiscibili et irascibili, sed easdem per modum moventis et imperantis II 596 b. III 717 1*. IV 324 b. 325 1* — a ratione et voluntate quodam modo distinguitur secundum rationem et appropriationem II 596 b

— non dicit principaliter potentiam unam comprehendentem rationem et voluntatem, vel ex eis constitutam II 601 b — aliquando minus proprie nominat potentiam *ib.* a. 602 b — Secundum aliquos proprie est virtus imperans rationi et voluntati, regens et movens ad actus discernendi et volendi II 596 a

6 — principaliter dicit **habitu** rationis et voluntatis, qui dicitur facultas et dominium I 601 b sq. 604 4* — est habitus, quo ratio et voluntas suis actibus dominantur II 603 b — habet rationem habitus, sed non unius potentiae absolute, sed cum relatione unius ad alteram *ibid.* — dicit relationem inter rationem et voluntatem, quae non ponit novam qualitatem in eis, sed aptitudinem concurrenti ad unum actum *ibid.*

— non est accidens potentiae superadditum II 603 b — non est habitus superadditus rationi et voluntati, sed est in eis ex naturali earum origine, in quantum in eadem substantia sunt radicatae *ibid.* — est in potentia rationali sine aliquo habitu superaddito ex sola coniunctione sui cum appetitu *ibid.* — etsi dicat habitum complectentem rationem et voluntatem, non tamen dicit habitum accidentalem, sed duarum potentiarum dominium naturale respectu actus eligendi vel consentiendi, quod dicitur facultas II 604 4* — nihil addit secundum essentiam supra rationem et voluntatem, sed aliquo modo addit secundum esse et secundum relationem II 603 b — contrahit rationem et voluntatem nec est ad omnes actus rationis et voluntatis, licet non addat aliquid absolutum, propter concomitantiam utriusque, quae non est in omnibus actibus II 604 3* — est unus habitus in duabus potentiis sive respectu duarum potentiarum, quia nihil addit secundum essentiam absolute, sed relationem unius ad alteram II 603 f. 6, b

7 — Libertas arbitrii aequaliter est in omnibus II 246 f. 5 — quantum ad privationem coactionis in omnibus, in quibus est, aequaliter se habet II 111 d. 3. 611 a. 619 b. 678 2* — quantum ad libertatem a coactione est aequale in omnibus, sed libertas a servitute subiectionis recipit magis et minus II 188 a — quantum ad dignitatem excellentiae est aequale in omnibus creaturis, sed minus quam in Creatore II 611 a. 617 2* — in quantum dicit facultatem sive potestatem servandi rectitudinem, est maius et minus in diversis II 111 d. 3. 601 f. 6. 611 b *Vide V. Libertas.*

— quantum ad esse non potest minui, quantum ad bene esse per peccatum minuitur libertas a culpa et poena II 625

LIB (8)

d. 1 — est integrum post lapsum quantum ad essentiam potentiarum, sed infirmatum quantum ad habilitatem consequentem II 687 6* — eius habilitas minuitur per peccatum II 676 4* — subiiciens servituti peccati minus est liberum II 187 f. 2. IV 493 d. 1 — Quod repugnat libertati male faciendi non minuit libertatem, sed potius auget III 814 3*

8 **Actus** liberi arbitrii est iudicare, consentire et movere voluntatem II 595 f. 2-4 — eius est consiliari et deliberare II 592 f. 3. 594 5* — eius actus est eligere et consentire, qui licet unus videatur, tamen includit actus voluntatis et rationis II 599 5* — eius actus elicitus est libere velle sive eligere II 486 a — Actus eius ordinatus in finem est rectitudinem servare *ibid.* 608 d. 2

— eius actus, de quo deliberat, semper est contingens, quamvis sit circa necessarium II 612 b sq. — Actus liberi arbitrii ut liberi potest esse necessarius in se II 613 a

— Usus liberi arbitrii respicit potentiam rationalem, prout est in omnimoda libertate II 623 b — eius usus est in quocumque est usus rationis et appetitus II 185 f. 1 — per corporis ineptitudinem potest impediri quoad usum II 616 b. 620 f. 1. 621 b — Usus liberi arbitrii magis impeditur quam ceteri actus rationis II 623 b. 624 6* — eius actus in somno ligatur II 620 f. 2

9 — est futurorum contingentium II 591 b — secundum statum viatoris refertur ad futura contingentia II 613 4* — ut deliberans est de contingentibus, de quibus consiliamur *ibid.* — de se est causa rerum ad utrumlibet et contingentium I 674 f. 2. 675 b — non est nisi circa contingentia I 675 f. 5 — est possibilium tantum II 598 arg. 4. 613 4* — secundum quod est liberum, potest esse respectu contingentis et necessarii II 612 b sq.

— secundum rationem communem obiectum liberi arbitrii est bonum et aequum ut effectus proprii actus II 614 b — in creaturis secundum quod liberum, est tantum boni *ibid.* — principaliter respicit bonum II 626 d. 3 — proprie consistit respectu boni honesti II 593 4* — nunquam eligit malum, nisi prout apparet bonum II 614 f. 4, b. 615 2*

— non est omnium, quorum est ratio et voluntas II 599 4*. 602 arg. 3 — est respectu eorum quae sunt a nobis II 598 arg. 2 — est in comparatione ad ea quae sunt subiecta eius regimini II 440 d. 4

10 — quantum est de se, respicit actum **moris** II 602 f. 2 — philosophice consideratur ut principium operum moralium, theologice ut gratuitorum operum principium II 607 d. 4 — est principium morum secundum regulam et dictamen iuris naturalis *ibid.*

— eius actus sunt in genere moris et **meritorii**, in quantum ipsum per naturam est flexibile ad malum II 555 f. 4, a, 3*. 556 4* — Non est meritum sine actu liberi arbitrii I 706 f. 4. 707 a. II 612 f. 3.

(11)

— Penes liberum arbitrium principaliter consistit meritum et demeritum II 605 f. 3. III 717 a, 4*. 736 b — In arbitrii libertate consistit principaliter meritum et laus et vituperium II 587 d. 3. III 716 f. 2 — In libero arbitrio cadit laus et vituperium II 464 6*. III 384 4* — Omne, quod habet liberum arbitrium, est laudabile et vituperabile II 592 f. 2 — in libero arbitrio sunt omnes virtutes II 605 2*

11 — est potentia, qua quis vult se velle II 595 f. 5. 596 a, b — Per liberum arbitrium quis vult, se velle quod vult II 692 d. 4 — in quantum est liberum, libere vult II 619 a — libere vult, quia cum vult, vult se velle et se ipsum movet II 618 f. 3. 619 a — dicitur liberum, quia sic vult aliquid, ut velit se velle illud II 612 b

— non potest esse arctatum ad bonum et ad illud tendere naturaliter II 555 a, 1*, 2* — creatum, quantum est de natura sua, potest eligere quodcumque bonum *ib.* f. 2. 566 2* — eo ipso quod liberum, ita natum est inclinari ad unum oppositum sicut et ad reliquum II 619 f. 5 — dicitur liberum, non quia sic velit hoc, ut possit velle eius oppositum II 612 b

12 — simpliciter et universaliter omnem excludit **coactionem** II 610 arg. 3. 611 a. 620 5* — opponitur servituti coactionis II 610 arg. 4 — dicitur liberum, quia non potest cogi II 487 arg. 5. 598 arg. 4. III 658 a — Libertas arbitrii dicit libertatem a coactione II 473 3* — Libertas a coactione est essentialis libero arbitrio II 188 a. 626 d. 2, 3 — non potest trahi per coactionem, sed per inductionem IV 421 2* — Libero arbitrio secundum quod liberum, non potest imponi necessitas I 706 f. 4 — non stat cum necessitate I 675 f. 5 — ei repugnat sola necessitas coactionis vel pronitatis ad malum II 488 1* — ei non repugnat necessitas immutabilitatis *ibid.* 612 b. 613 4* *Vide V. Necessitas.*

— quantum ad actum alienum exteriorum potest cogi II 616 b. 617 4* — quantum ad actum interiorem proprium potest aliquo modo induci et potest impediri, sed nullo modo compelli ab agente creato II 594 6*. 616 b sq. 617 3*. 619 b — per inclinationem ad quodcumque oppositum non cogitur II 619 f. 5 — non potest cogi, sed per voluntatis pronitatem de se necessario aliquando incidit in malum II 686 2* — non cogitur, tamen ita infirmatum est pusillanimitate, quod nunquam staret, nisi gratia fortificante sustentaretur et illa infirmitas curaretur IV 474 2*

— Deus non cogit, sed **immutat** liberum arbitrium II 572 d. 3 — non potest cogi a Deo salva proprietate et natura libertatis II 619 a sq. — a solo Deo potest mutari per immissionem affectionis contrariae *ib.* b, 4* — respectu Dei ad omne, quod Deus voluerit, moveri habet, sicut pila ad omnem partem, sine compulsione et violentia II 620 4*

13 — est in nobis **vertibile** II 42 2*. III 269 4*. IV 333 f. 5. 410 6* — nostrum nihil appetit nisi permutabiliter II 598 arg. 3 —

LIB (14)

Vertibilitas potius spectat ad liberi arbitrii defectum quam ad complementum III 684 b — in Deo et Beatis immutabiliter in actum suum exit II 612 f. 2 — omnibus Angelis et hominibus debuit dari vertibile a sua conditione II 432 6* *Vide V. Homo 9.*

— secundum statum mutabilitatis et vertibilitatis est ad opposita II 613 3* — ut deficiens potest ad opposita privative II 615 3* — in creaturis, quantum est de se, est indifferens ad bonum et ad malum II 602 f. 2. 626 d. 3 — in creatura rationali non potest esse per propriam naturam determinatum ad bonum et invertibile ad malum II 554 f. 1. 555 a sq. — in nulla creatura rationali potest esse per naturam inflexibile ad malum II 555 a sq. — per naturam est ad malum vertibile II 575 a — propter ordinem in universo et in finem debet esse liberum ad peccandum I 844 b — hominum in morte fit invertibile sicut angelorum in casu IV 552 2* — post mortem non potest converti IV 528 d. 3

— in patria dicitur evacuari a gloria, cum tollitur vertibilitas III 684 b — per confirmationem non mutatur quantum ad substantiam, sed quantum ad statum vel bene esse II 484 a, 2* — confirmatum potest esse ad aliqua opposita, sed non ad malum et bonum *ib.* 3* — Libertas a culpa et a miseria non mutat liberum arbitrium *ib.* f. 4 — per gratiam est liberatum a servitute peccati III 658 a — Libertas a culpa non est essentialis, sed accidentaliter libero arbitrio II 626 d. 3. IV 495 d. 1

14 — hominis de sua conditione primaria **rectum** erat II 556 f. 4 — per naturam propriam erat immune a culpa *ib.* f. 3. 557 a

— post lapsum magno impetu tendit ad malum II 687 5* — in statu miseriae necesse habet peccare et aliquando in peccato esse, saltem in sua origine II 472 b — eadem potentia, differens secundum statum et dispositionem, in statu innocentiae poterat peccare et non peccare, in statu gloriae impossibile est peccare *ibid.*

15 — in quantum deficiens, potest in malum II 614 b, 1*. 615 2*, 3* — potest verti in malum, non in quantum liberum, sed in quantum deficiens est II 484 4*. 485 4* — In statu naturae lapsae defectum habet et ex defectibilitate propria inclinatur ad malum II 572 d. 3 — per sui naturam est defectivum III 269 a — potest esse causa deficiens, sed non potest nec sufficit ad efficiendum I 724 6* — dicitur esse potentissimum sub Deo quantum ad privationem coactionis, non quantum ad potentiam servandae rectitudinis II 678 2* — de se ut defectivum potest in malum, solum cum gratia in bonum II 615 2*, 4* — non semper eligit malum, gratia desistente II 687 2*, 4*, 6*

— Secundum comparisonem liberi arbitrii ad potentias animae attenditur progressus et consummatio peccati II 553 a — peccando deficit in se ipso, quia ex sua defectibilitate recusat inniti Christo ut

fundamento et cooperari adiutorio Spiritus sancti III 673 5* — facit vitium in opere, dum non conformat se et obedit Deo operanti I 670 4* — actionem malam non privat bonitate naturae, sed bonitate moris II 863 5* — Omne, quod est a libero arbitrio ut efficiente, est a Deo, sed non quod est ab eo ut deficiente I 670 3* De libertate et potentia peccandi *vide V. Peccatum.*

— Gratia non infert libero arbitrio necessitatem I 706 f. 2 — de se est liberum ad consentiendum gratiae III 658 a

— habens gratiam potest moveri praeter gratiae inclinationem II 701 3* — potest se avertere, quia in actu possunt inesse motus contrarii habitus caritatis III 675 3*, 4* — quod est rectum per caritatem, incurvari potest per cupiditatem ad malum affectum amoris vel timoris *ib.* 3* — sequitur in eligendo affectum praedominantem in actu etiam contra affectum praedominantem in habitu *ib.* 4*

16 — per naturalem institutionem est ordinabile ad gloriam II 555 f. 4, a — aptum natum est compleri per donum gratiae et gloriae II 681 arg. 3

— ad bonum ordinatur mediante gratia, sine qua ad illud non pervenit II 572 d. 3 — creatum potest in bonum adiutum gratia III 269 a, 4* — per gratiam elevatur ad ea, ad quae erat et ad quae per se attingere non poterat I 188 3* — lapsum non pervenit in proprium finem sine gratiae adiutorio II 572 d. 3 De dispositione liberi arbitrii ad gratiam *vide V. Gratia 19 et V. Iustificatio.*

— a gratia movetur et excitatur II 645 b, 646 a, 682 b, 690 b — ad cooperandum gratiae indiget excitatore propter suam pigrum II 260 2* — Liberi arbitrii est acquiescere gratiae II 683 1* — non potest praevenire gratiam II 682 f. 4 — simul operatur cum gratia II 646 1*, 690 b — motum a gratia movet se ipsum ad opera meritoria I 241 d. 8, II 645 b, 646 a, 1*, 3* — se ipsum movet per gratiam ad diversa opera II 646 6* — in nulla operatione neque principaliter neque aequae principaliter potest movere sicut Deus II 862 arg. 6 — cooperatur Deo ad procurandam salutem II 260 2* — cooperatur Deo ut causa variabilis I 707 a

17 — non habet posse, ut non indigeat gratia gratum faciente II 680 b — lapsum non potest in aliquod bonum simpliciter et meritorium sine gratia gratum faciente II 689 a, b, 698 b sq. — non potest facere aliquid cum recta intentione sine gratia gratis data II 689 a sq. — cum solo concursu Dei ordinario potest, sed difficulter, in aliquod bonum morale, quod sit in finem ordinabile, sed non ordinatum *ibid.*

— Peccator potest velle iustitiam exiliter et semiplene, non vero plene et sufficienter sine gratia praeveniente et adiuvante II 677 4* — non potest resurgere a peccato sine gratiae habitu infuso II 676 a *Vide V. Gratia 26.*

— quamvis posset propria virtute resistere peccato voluntarie, non tamen meritorie sine adiutorio gratiae II 557 3* —

non praevalet affectui naturali sine gratia II 692 d. 4 — sine gratia gratum faciente non potest vincere diabolum, etsi possit ei resistere II 678 b — in statu praesenti non potest omni tentationi resistere sine gratia gratis data II 685 b sq. — non necessario succumbit omni tentationi II 686 a sq. — adiutum gratia potest quantaecumque tentationi resistere, sed ut corruptum vitio concupiscentiae non resistit tentationi, nisi concupiscentiae praevaleat adiutorium gratiae III 658 a sq. — in statu innocentiae cum continuatione divinae influentiae sufficiebat ad resistendum tentationi sine appositione novae gratiae II 557 a — consentiens tentationi ob defectum gratiae non est a culpa immune II 687 6*, 691 d. 3

Libido — est, quo quis amat bonum proprium II 888 f. 3 *Vide V. Amor libidinosus.* — ut dicitur a libendo, dicitur quaecumque immoderata delectatio III 855 d. 2 — dicit voluntatem voluptuosam vel improbam II 998 4* — vel dicit voluntatis improbitatem, vel immoderatam delectationem II 754 b, 846 1* — aliquando dicit corruptionem vitiosam generativae II 754 b

— praedominans deordinat actum et pervertit regnum animae IV 722 b — absorbet rationem *ib.* b — circa actum rationis semper facit culpam, circa actum sensualitatis, ratione recte ordinata, est in poenam IV 723 1* — ut dicit corruptionem carnis, plus est poena quam culpa II 756 d. 4

— minuitur per ignorantiam II 526 a — iteratio actuum disponit ad libidinem non necessitate, sed pronitate IV 409 b — regnat in actu generationis IV 722 arg. 4, b — ut dicit corruptionem vitiosam, est in omni generatione naturali et causa transfusionis peccati originalis II 755 a sq. IV 723 5*

— repugnat caritati III 599 f. 5, 601 a — est formale in peccato, secundum quod peccatum II 960 f. 4 — Omne peccatum est libido, vel ex libidine III 599 f. 5 — est radix omnis peccati II 450 f. 3 — est fundamentum civitatis diaboli *ibid.* — ut dicit improbitatem voluntatis, est in omni peccato, prout quaerit finem in actu proprio, aut in consequenti III 855 d. 2

— ut dicitur improba voluntas, est radix mortalium peccatorum III 855 d. 2 — ut immoderata delectatio, est radix peccatorum tum mortalium tum venialium *ibid.* — Quantitas peccati pensatur secundum quantitatem libidinis, ut dicit improbitatem voluntatis II 526 a, 988 4* — magna potest facere ex veniali mortale IV 409 b

— improba facit quandam inhonestatem in actu generandi IV 718 a — intenta ut finis et obiectum in ducendo uxorem excludit consensum matrimoniale IV 711 a

Licentiam — petere est obtinere, cum ab inferiori recurritur ad superiorem IV 561 2*

Licetum — est quod nulla lege prohibetur IV 758 arg. 2 — est quod fit rationabili causa *ib.* arg. 4 — Nihil est licitum, quod est contra divinam institutionem *ib.* f. 1 — Nihil est licitum quod est contra ius naturae *ib.* f. 2 — dicitur quod fit sine culpa, vel sine poena IV 759 a — est unicuique redimere iuris sui vexationem III 835 b

Ligamen — non manet, nisi maneat qui ligantur IV 682 a

Lignum — duo erant in medio paradisi quasi opposita II 428 d. 4 — vitae nominatur ab effectu, ad quem ordinabatur *ibid.* — vitae faciebat ad humanae vitae perpetuationem quantum ad totum coniunctum *ibid.* — vitae non conferebat immortalitatem ut causa principalis et effectiva, sed sicut dispositiva II 709 d. 4 — vitae propria virtute poterat disponere ad immortalitatem II 474 d. 4 — vitae restaurabat humidum radicale IV 662 4* — in statu innocentiae reparabat humidum radicale non vi naturae, sed gratiae II 470 a — Esus corporalis ligni vitae conveniebat statui immortalitatis IV 484 3*

— vitae post lapsum non redderet immortalitatem, sed longiorem vitam II 708 d. 2 — vitae post peccatum non poterat facere corpus hominis indissolubile II 467 b, 4*, 468 2*, 4*, 6* — vitae post lapsum poterat adeo naturam hominis adjuvare et vigorare, ut diutius viveret II 467 1*, 468 2*, 6* — vitae non poterat reformare et consolidare corpus in statum pristinum II 468 5*

— vitae habuit effectum non in actu, sed in habitu II 428 d. 4 — vitae non fuit frustra, sed ad instructionem posterorum *ibid.*

— vitae habebat rationem sacramenti II 474 d. 4, IV 184 arg. 3 — vitae non solum fuit in usum, sed etiam in sacramentum significans pastum sapientiae interiorum IV 662 4* — Per lignum vitae intelligitur Christus II 428 d. 4, 708 d. 2 — Christus est lignum vitae in paradiso Ecclesiae II 708 d. 2 — Eucharistia est lignum vitae, cuius esus spiritualis conveniebat omni statui, sacramentalis autem post ipsius ligni nativitatem et fructum IV 184 3*

— scientiae nominatur ab eventu II 428 d. 4 — scientiae boni et mali ordinabatur ad obedientiae probationem *ibid.* — scientiae prohibitum est mandato disciplinae propter obedientiae meritum acquirendum et propter iurisdictionis divinae dominium ostendendum *ib.* d. 5 — scientiae non fecit corpora dissolubilia II 468 4* — Post esum ligni scientiae corpus hominis subiectum fuit necessitati moriendi *ibid.*

— Ligna fructifera in paradiso praebebant homini alimenta ad corporis sustentationem II 428 d. 4

— Sicut homo per lignum cecidit, ita per lignum remedium salutis invenire debebat IV 12 a

Limbus — dicitur locus inferior, in quo quis punitur poena damni et carentiae

LIM

visionis Dei IV 940 a sq. 941 b — dicitur pars inferni, in qua erant iusti merito peccati primi parentis III 459 b. 462 1* — debetur peccato originali IV 941 b

— est locus determinatus in se, sed nobis ignotus IV 941 b — probabiliter est circa eandem partem ut infernus et purgatorium *ibid.* — aut fuit infernus aut iuxta infernum IV 526 f. 2 — fuit inferius, non superius *ib.* b — Patrum est superior, parvulorum vero inferior IV 940 a sq. 941 b

— In limbo detinebantur sancti Patres ante adventum Christi III 403 f. 4 — In limbo Patres visionem Dei expectabant IV 940 b — In limbo fuit requies sancta coniuncta cum desiderio videndi Deum IV 520 b — Animae iustorum egressae sunt de limbo in resurrectione Christi III 464 2*

LIMITATIO — venit per additionem, quae perducit ad compositionem cum materia I 363 b. 371 2*. 427 1*. 771 f. 2 — Ubi est limitatio, ibi unius ab alio divisio I 427 1* — Omne, quod est in una re limitata et arcata, ita quod non est in alia, est limitatum I 638 f. 3

— est in omni creatura II 79 f. 1 *Vide V. Creatura-composita.* — non repugnat summae perfectioni creaturae I 659 3*

LINEA — procedit a puncto per defluxum I 244 d. 8 — nunquam potest constitui ex punctis III 643 5* — improporcionabiliter excedit punctum II 477 b — in infinitum excedit punctum, et tamen in se finita est III 612 3* — excedit punctum in infinitum, et superficies lineam III 280 4*. 643 5* — est improporcionalis latitudini et superficiei, et respectu eius nihil est, aliquid tamen est in se IV 357 a — est in se quanta, sed in comparatione superficiei non habet quantitatem IV 440 5*

— In linea est unitas actus, sed multitudo in potentia III 459 f. 1 — multiplicantur per terminos IV 4028 arg. 6 — sunt plures, quia distantes IV 4029 a — uniuntur in puncto tanquam in termino III 423 4* — duae non possunt esse simul IV 4029 a — duae simul sunt in contactu physico IV 4028 b — Inter duas lineas rectas cadit superficies media *ib.* arg. 6 — Duae lineae rectae non faciunt figuram *ibid.* — recta, reflexa, circulus I 648 b

— consanguinitatis triplex IV 846 a *Vide V. Consanguinitas.*

LINGUA — est organum organorum in exprimendo IV 627 b — congruit ad locutionem et cibationem II 219 arg. 3 — Ligatio linguae non est signum ligationis rationis semper efficax IV 432 d. 2 — Dives loquitur de lingua imaginativa IV 4046 1*

— posita est in lubrico III 846 a

— diversae conveniunt in intellectu et modo intelligendi et significandi IV 68 4*. 74 1*

LOCUS — non est separabilis a Deo nec re nec intellectu I 656 b — spiritualis conservans est Deus II 76 b. 77 2* *Vide indicem philos.; de corpore Christi V. Christus 36, de Deo V. Deus 24.*

— Optimo debetur optimus locus pro remuneratione III 459 2* — debet respon-

dere locato II 71 f. 4 — debet respondere statui IV 923 f. 5 — Beatis competit locus superior III 464 3*. IV 923 f. 4. 924 b. 941 f. 3 — Damnatis debetur locus infimus IV 923 f. 4. 924 b. 941 f. 3 — Pro statu viae debet esse locus medius IV 923 f. 5 — lucidus debetur Beatis II 71 f. 4. 72 a — Beatorum est immobilis, uniformis et luminosus II 72 4*

LOCUTIO — est conceptus manifestatio II 268 f. 4, arg. 3 — Loqui ad alterum est conceptum mentis exprimere I 482 b — est expressio cogitationis internae per vocem I 189 d. 4. 269 a — in homine fit, cum conceptus voci sensibili per organa formatae mediante vi imaginaria coniungitur II 269 a — in homine habet aliquid spirituale et corporale *ibid.* — ad alterum in homine supra cogitationem addit alium actum et signum medium *ibid.* — In locutione anima convertitur ad alterum, cui offert id quod habet in se II 268 f. 3. 269 a — non dicit influentiam veram in alterum II 270 5* — Loqui ad alterum ad cogitationem in Deo addit effectum illustrationis per revelationem II 268 b sq.

— Loqui ad se est aliquid mente concipere I 482 b — ut actus intrinsecus est idem quod cogitatio II 268 b. 269 4* — ut actus intrinsecus idem est quod verbum formare et gignere; ut actus quodam modo extrinsecus et ad alterum est verbum formatum exprimere II 268 b

— necessaria est ad cognoscendas conceptiones alterius I 489 d. 4 — Sermo ad hoc institutus est, ut sit nuntius et interpret ipsius mentis, et ut homo significet alteri quod est apud se, et ut constituatur veritas apud audientem, quae est apud loquentem III 844 3* — viva et efficax quadam sua vivacitate ad intellectum habet ingressum, dum sonat in aure corporis exterioris II 266 a — totam similitudinem vocis defert ad plures sicut ad unum audientem IV 947 a

— Praeter instrumentorum aptitudinem et virtutem motivam ad locutionem formandam concurrunt vis directiva rationalis ad vocis significationem II 509 d. 4 — Necessaria ad locutionem incomplete possunt reperiri in brutis *ibid.* — Actus locutionis proprie debetur humanae effigiei II 494 arg. 2

— habet minus de veritate quam cogitatio I 417 d. 2 — mutato modo significandi, potest esse via in errorem, quamvis de se non sit falsa III 250 4* — Modus loquendi similis est modo addiscendi I 489 d. 4 — impropria aliquando neganda est III 259 b *Vide V. Impropria.* — Facilius est loqui quam tacere III 846 a

LONGANIMITAS — est pars fortitudinis et virtus cardinalis, cuius actus est expectare triumphum de affligentibus ex constantia mentis et robore animi III 562 4*

LONGITUDO — Termini longitudinis sunt sursum et deorsum II 343 b

LOTII — castus praedicatur, dum inter impios sancte vixit IV 762 d. 2 — prae-sumitur non peccasse mortaliter, sed filiae

LUM

eius non excusantur a peccato mortali incestus *ibid.* — non omnino excusatur a culpa incestus, sed aliquatenus est excusabilis per ignorantiam II 527 b — non poterat iuste submergi quantum ad merita, tamen poterat quantum ad condecen-tiam I 776 d. 2

LOTIO — est usus vel effectus aquae IV 65 a

LUCIFER — fuit excellens inter ceteras creaturas II 128 d. 4. 134 a. 148 f. 6 — fuit praecellens inter Angelos et praeparatus ad supremum ordinem II 162 a — cecidit de supremo ordine II 163 b — secundum vim administrativam praecerat ordini terrestri II 162 2* — dicitur initium figmenti Dei ob excellentiam naturae et privationem gratiae II 128 d. 4 — dicitur Cherub propter plenitudinem scientiae, quam habuit a conditione sua II 162 1*

— voluit ascendere ad caelum sive ad celsitudinem Divinitatis II 85 d. 2. 148 f. 4 — ad Deum se convertens volens ei aequari, magis cecidit, quam ascendit IV 649 6* — non potuit appetere similitudinem Dei omnimodam secundum aequalitatem II 449 a sq., 3* — appetiit similitudinem Dei inordinate et secundum imitationem et secundum aequalitatem *ib.* a sq. — appetiit praeesse omnibus propria auctoritate *ib.* b. 451 b — appetiit id quod habuisset, si stetisset II 149 2* — ex superbia desiderat singulariter excellere II 493 a, 3*

— eius peccatum erat gravius propter excellentiam naturae II 161 f. 4. 162 3* — eius peccatum fuit maximum causalitate II 799 d. 2 — peccavit sine impulsu alieno II 529 d. 5

— Peccatum luciferi erat prius tum gradu, tum causalitate et duratione II 153 a sq. — eius peccatum praecessit conversionem bonorum Angelorum et aversionem daemonum *ib.* 3* — aliquo modo procuravit casum aliorum II 452 f. 4 — fuit origo peccati aliorum vel suggerendo vel exemplum dando *ib.* f. 4. 453 a — dedit aliis occasionem peccandi solum insinuando conceptum suum II 154 4*

— non statim cecidit post peccatum inchoatum, sed consummatum II 453 2* — factus est diabolus ex superbia et invidia II 493 a — est pater mendacii sive omnis peccati II 452 f. 2

LUPUS — est gesticulatio libidinosa, cuiusmodi est in choreis IV 401 d. 13 — chorearum non est malus secundum se, sed fit malus ex modo vel fine vel tempore vel persona *ibid.* — aleatorius est iniustus et obligat ad restitutionem vel ad distributionem inter pauperes IV 374 a sq.

LUMBRICUS — *Vide V. Vermis.*

LUMEN — Luminis et lucis non videtur alia essentia esse, sed solummodo differre per modum essendi sive per esse II 327 b — est lux considerata in transparenti I 294 a — dicit influentiam a luminoso in profundum transparentis secundum circumferentiam I 490 d. 7

LUM

— proprie acceptum non est corpus nec defluxus corporis II 324 f. 1. 325 b. IV 235 a — non est corpus, sed forma corporalis II 326 2*, 5* — in aëre non est corpus, sed proprietas corporis I 366 d. 4 — egrediens a corpore luminoso non est corpus nec habet in se materiam II 729 a — in medio est virtus influxa a corpore luminoso II 325 1*. 328 a

— in medio, ut dicit virtutem activam egredientem a corpore luminoso, quod per eam agit et imprimit in haec inferiora, non est accidens, sed consubstantiale corpori luminoso II 328 a sq. — dicit substantiam, sed accidentaliter comparatur ad aërem, sicut virtus ad deferens *ib.* b. 329 a — secundum quod est in medio, habet modum accidentis II 329 1* — est ut accidens in corpore transparenti II 327 f. 3 — in medio comparatur ad aërem ut accidens ad subiectum, in quo est, et ad corpus luminosum sicut accidens ad principium, a quo est II 328 a, b — in aëre non habet plene rationem accidentis naturalis, sed causatur a corpore luminoso et ab illo principaliter dependet II 329 b

— ut qualitas sensibilis, qua sensus visus efficitur sentiens in actu, est accidens in tertia specie qualitatis, et sic dicitur quaedam affectio pervii II 328 b — comparatur ut accidens ad corpus luminosum, quia ab ipso oritur, in quantum est fulgidum et habet esse obiectum sensus *ib.* a, b — comparatur ut accidens ad aërem non ut ad primum subiectum, sed ut ad medium et ad deferens et in eo non habet modum existendi naturalem, sed modum habitus, et ut similitudo formae naturalis *ib.* b. 329 a, b — non est in aëre per modum spiritualem, sive per modum habitus, sed etiam aliquo modo secundum esse naturale, quo habet operationem naturalem in corpora naturalia II 328 a

— generatur a luce secundum viam univocationis II 327 b — generatur a luminoso per impressionem similitudinis I 181 a — generatur per influentiam I 186 b — Sol influit lucem tanquam formalem proprietatem II 202 6* — Sol influit lumen corporale in aërem, per quod aër formaliter illuminatur II 636 a

— semper nascitur, et dum nascitur, est I 186 b — in aëre est continue in fieri per continuam influentiam solis II 62 b. 324 f. 7. 325 b — semper habet coniunctionem cum sua origine II 646 a

— Lux necessario se multiplicat, cum invenit materiam aptam II 617 4* — Corpus luminosum habet virtutem diffundendi lumen usque ad aliquod spatium determinatum II 326 2* — multiplicatur, quamdiu se protendit virtus corporis luminosi, si susceptibile sit idoneum *ibid.* — Quanto lumen est maius, tanto magis se diffundit et multiplicat II 73 f. 4 — incorporata non habet perfectam potestatem multiplicandi se II 318 5*

— eius diffusio est subita et in instanti II 324 f. 3, 4. 325 b, 1* — potius move-

tur in tempore imperceptibili quam in instanti I 663 1* — Lux potest moveri in instanti non ratione motus localis, sed ratione diffusionis et generationis *ibid.*

— procedit a corpore lucido potius per generationem quam per motum localem II 325 1* — Motus lucis in medio non est localis tantum I 663 1* — Diffusio lucis non fit per motum localem, sed alterationis II 349 3* — non infunditur per multiplicationem materiae et formae corporis luminosi II 728 b sq. — Lux se diffundit secundum omnem differentiam positionis II 71 arg. 2 — diffusionem simul et semel movetur ad partes oppositas II 324 f. 5

— Lux potest se multiplicare ex se ipsa II 318 a — non potest generari ex materia II 324 f. 8. 325 b. 328 b — Forma luminis est totaliter ab extrinseco IV 391 4* — in medio sicut accidens naturale non indiget principio extrinseco, ex quo educatur, sed potius habet principium originale, a quo fluit et ad quod etiam redit, cum in medio desinit esse, sicut intentio vel similitudo II 328 b sq. — Forma luminis tota et simul datur, quia quamvis habeat partem et partem, non tamen in materia IV 391 4*

— est forma corporalis, quae indiget medio deferente II 326 2*, 5* — corporale per medium recipitur et deferitur II 266 3* — Medium respectu luminis non habet rationem activi nec cooperativi II 89 f. 2 — corporale diffunditur per medium deferens et per illud potest iterum aggenerari quod deferitur I 252 2*

— Aër est subiectum luminis II 327 f. 2 — non est in aëre sicut in sustinente, sed sicut in deferente II 329 b — est in aëre sine permixtione I 639 1*. II 324 f. 6. 325 b — habet trinam dimensionem non ex se, sed ratione eius, in quo est II 326 4* — configuratur secundum spatium, in quod diffunditur IV 235 a — diffusum in aëre non rarefit nec condensatur *ibid.* — impeditur et reflectitur ratione corporis deferentis non ex virtute corporis resistentis, sed primi moventis II 326 2*

— distinguuntur a parte originum diversarum I 313 a. 317 2*. II 420 a. 329 b — distinguuntur se ipsis, non penes id in quo sunt I 349 2* — Lux non numeratur nisi ad numerationem videntium I 643 1*

— Diversa lumina in aëre sunt distincta et inconfusa I 312 4*. 317 2*. II 419 b. 329 b. III 680 arg. 6 — plura in aëre non confunduntur, quia se ipsis distinguuntur I 349 2* — in eadem parte medii habet sine confusione multiplicari II 328 a — diversorum luminarium in eodem puncto aëris non se coangustant nec expellunt I 317 2*. II 84 3* — lumini non repugnat, quantum est de luminis natura, sed contingit repugnare ratione alicuius annexi inseparabilis vel dispositionis vel effectus III 682 6*

— maius absorbet minus, tantum quando habent aliquam repugnantiam, nisi intelligatur absorbere quantum ad apparentiam III 496 2* — maius absorbet minus, quando sunt eiusdem rationis et eodem

LUM

modo irradiant et secundum eandem partem, sed potius secundum apparentiam quam secundum existentiam III 320 4*

— Superveniente lumine transparentia et pervietas non tollitur, sed magis perficitur et decoratur III 689 a — Magnitudo luminis non patitur, corpus esse transparentis IV 1025 b

— Lux ut forma substantialis non augetur secundum se, sed secundum esse in materia, in qua habet esse magis et minus, vel ratione fulgoris accidentalis II 321 3* — Lux in aëre augetur per additionem novi luminis I 311 f. 3 — maius additum minori ipsum auget I 312 a — augetur in aëre per aggregationem luminum II 664 a — augetur in aëre per aëris illuminationem, vel per luminum aggregationem I 317 2* — Lucidum recipit magis et minus per accessum ad complementum III 326 d. 3. IV 1017 b

— procedit naturaliter a sua origine et eius virtute agit, quamvis in medio sit quodam modo spiritualiter et abstracte II 329 b — in medio est illud quod potissime sentitur et facit alia sentiri II 327 b sq. — in medio existens habet se ipso sentiri, ita quod positum supra sensum sensum facit II 328 a — ut virtus corporis luminosi non est sensu perceptibile nec solummodo operatur in sensu visus, sed etiam facit ad educationem omnium sensuum in actum *ibid.* — magis videtur suscipiendo quam agendo in illud II 546 7*

— In oculo corporali est lumen con-naturale, inseparabile, sed insufficiens ad videndum sine spiritu visibili in nervo optico IV 438 b — in oculo est habitus imperfectus disponens ad habitum videndi *ibid.* 1020 1*

— spirituale propter sui dignitatem a fonte luminis immediate procedit, cum non possit habere medium deferens II 265 f. 5. 266 3* — spirituale non absorbet aliud propter impermixtionem III 320 4* — excellens in spiritualibus est conservans, in corporalibus corrumpens III 305 5*

— Animae a sua conditione datum est lumen quoddam directivum I 301 b — Potentia intellectus est quoddam lumen in substantia intellectuali impressum II 569 b — inditum potentiae cognitivae est naturale iudicium, quod dirigit animam in iudicando II 903 a — Intellectus iudicat secundum lumen proprium datum sive innatum, vel secundum lumen ab inferiori acquisitum, vel aspiciendo ad lumen superius II 575 a *Vide V. Intellectus et V. Iudicium et indicem philos. V. Cognitio.*

— spirituale signatur in anima per naturam, specialius per Sacramenta, specialissime per dona Spiritus sancti gratuita IV 438 b — spirituale formaliter illuminans est gratia, quae influit a Deo ut sole spirituali II 636 a *Vide V. Gratia 9.* — scientiae manifestat viam cognoscendorum, lumen gratiae viam agendorum I 305 d. 3 *De lumine revelationis vide V. Doctrina.*

— quod disponit ad videndum Deum, est habitus, qui animam facit deiformem

LUM

III 296 f. 3. 297 a sq. 303 b. 308 4* — per quod videtur Deus facie ad faciem, non est naturae, sed condescensionis gratiae II 123 2* — In gloria erit gratuita immissio radiorum in abundantia, per quam anima clare cognoscit Deum *ib.* a *Vide V. Deiformitas* et *V. Gloria* et *V. Lux-spiritualis*. — gloriae se habet ad cognitionem Verbi et rerum in Verbo III 308 1*, 4*

LUMINARIA — dicunt non solum lucem, sed etiam lucis vehiculum vel receptaculum II 368 a — in pluribus orbibus sunt posita, sed in firmamento ut in uno corpore continuo II 352 a — producta sunt ad diversas influentias faciendas et ad ordinandam caelestem naturam II 358 b — secundum quosdam sunt ex quatuor elementis et ordinantur secundum quantitatem naturae igneae II 367 a — oriuntur ex aggregatione lucis suorum orbium II 358 arg. 2. 367 b sq. — constituta sunt ex partibus aggregatis suorum orbium, quibus Deus ut receptaculis adiunxit partem lucis primo creatae II 368 a

— differunt secundum species II 103 b. 358 a sq. — Diversitatis specificae luminarium ratio ex parte materiae est raritas et densitas diversa, ex parte formae diversa lucis participatio II 358 b sq. — Diversitas luminarium colligitur ex suis virtutibus et operationibus consequentibus *ibid.* 359 2*, f. 3, 4 — conveniunt in natura lucis, sed non ut in forma ultima II 359 a. 361 6* — dicitur maius et minus propter accessum ad summum sui generis III 326 d. 3 — lucent magis vel minus secundum quantitatem lucis primo creatae, quam habent II 368 a

— Luminarium duplex est motus, quibus distinguuntur dies et anni et tempora II 369 b. 370 b — probabilius non moventur propriis motibus, sed ad motum orbium, in quibus sunt II 354 a — non moventur propter sui indigentiam *ib.* 4* — *Vide V. Caelum-corpora caelestia*. — non sunt naturaliter corruptibilia et gravia II 367 b

— secundum ordinem universitatis influunt in elementa et corpora elementaria et rerum qualitates intendunt II 360 b — diversa diversimode influunt II 359 f. 1, 2, 3. 360 b — ratione propriarum virtutum habent aspectum ad diversa elementa II 360 b. 361 6* — influunt in inferiora per virtutem lucis, in qua communicant, et per virtutes proprias, secundum quas non producant sibi similia, sed influendo conservant, regunt et intendunt qualitates et naturas rerum inferiorum II 361 3*

— sunt activa respectu generandarum rerum II 350 b — generant et augmentant formam, quam habent virtualiter, non formaliter II 361 3* — educunt formas de potentia in actum, adiuvando virtutem naturae inferioris *ibid.*

— non causant necessario nec sufficienter II 361 4*. 363 b — A sideribus causari mores hominum et eventus futu-

rorum necessario et sufficienter, est falsum et repugnat fidei et sensui et rationi II 363 a sq. — Virtus corporum caelestium aliquo modo influit in mixtionem et qualitatem complexionum corporum et sic contingenter in mores *ib.* b sq. — Stella, quae habet impressionem super diversos humores, quando dominatur, disponit hominem ad diversos mores et affectiones II 195 1* — significant quaedam futura II 365 4*. 369 a *Vide V. Cometa* et *V. Futurum*.

LUNA — constat ex natura quinti corporis II 367 a. 368 b — specie differt a sole II 357 f. 1, 3 — non lucet ex se, sed ex luminis solaris susceptione II 368 a sq. — quantum est de se, opacum corpus est II 357 f. 3 — aliquid habet de natura corporis opaci et aliquid de natura transparentis II 368 b — non refundit lumen sicut speculum *ibid.* — multum luminis suscipit et refundit, maxime quando in altero hemisphaerio existens opponitur soli; unde dicitur luminare magnum et magis illuminat de nocte quam de die *ibid.* — non calefit a sole, sed tantum illuminatur II 361 5*

— et eius orbis inter corpora caelestia magis est nobis propinqua II 367 b — est in firmamento large dicto II 368 b sq. — creditur condita fuisse in occidente II 316 b

— ut praesit nocti, facta est cum paucitate lucis, secundum substantiam vero facta est propter perfectionem universi IV 997 d. 5 — post renovationem habebit luminositatem competentem diei *ibid.* — nocti praeest et minuitur in sui consummatione II 369 b — eclipsatur, eo quod terra interponitur I 813 d. 7

— apud Iudaeos maxime erat in signationem dierum festorum II 369 b — Secundum lunam Ecclesia observat festivitatem Paschatis et Pentecostes *ibid.*

— ex virtute sibi indita cum adiutorio luminis aspectum habet super humorem II 360 b — influens in humidum causat aestum maris *ibid.*

Lux — in se considerata dicitur lux, in transparenti lumen, in extremitate perspicui terminati est hypostasis coloris I 294 a — Est lux quinti corporis et lux ignea et lux ex aequalitate complexionis in corpore animalis generata II 423 1* — praecipue reperitur in igne II 379 f. 2 — et corpus est species ignis II 318 a — non omnis est species ignis II 340 5* — quae est in materia transmutabili, est species ignis et habet caliditatem annexam *ibid.* — est qualitas naturalis ignis II 317 f. 1. 318 a. 340 2* — est in omnibus speciebus ignis magis vel minus IV 926 3*. 1041 b

— et calor ubi sunt formaliter, differunt essentialiter II 359 f. 7. 562 7* — plus complectitur quam calor IV 496 d. 3 — Calor concomitatur lumen II 807 a — et calor in igne se concomitantur III 364 b

— corporalis non reperitur nisi in creatura II 318 4* — inter omnia corporalia

LUX

maxime assimilatur luci aeternae II 319 f. 3 — Per lucem corporalem manuducimur ad intelligendam lucem spiritualem II 313 3*

— in corporalibus non potest esse cum exclusione omnimoda materiae II 318 4* — Nullum corpus est pura lux II 317 b. 318 4* — In sole est pura lux per exclusionem opacitatis et tenebrae II 318 4* — in empyreo est sine permixtione obscuritatis III 644 d. 1 — in suo potissimo esse non est nisi in corpore caelesti II 322 5*

— maxime participat rationem formae II 317 f. 3 — videtur esse pure forma *ib.* f. 2, 3 — non dicit formam, quae sit corpus, sed aliquid corporis *ib.* b sq. — in abstractione nominat proprietatem vel formam corporis luminosi, in concrectione ipsam substantiam luminosam II 318 a — est corpus perfectum in sui natura II 316 b

— est forma communis omnibus corporalibus II 310 a — est natura communis reperta in omnibus corporibus tam caelestibus quam terrestribus II 302 arg. 4 — in omnibus corporibus participatur magis vel minus II 320 b sq. — est una forma communis reperta in omnibus luminaribus, et secundum eius participationem maiorem et minorem sunt magis et minus nobilia II 359 a — corporalis potest in diversis corporibus reperiri ut perfectio, cum non sit forma omnino simplex, sed sit nata coniungi materiae II 413 b — secundum sui participationem maiorem et minorem facit gradus et differentias specificas in corporibus mundi II 71 f. 3. 319 f. 5. 320 b sq. 321 5*. 359 a — Secundum participationem maiorem et minorem lucis formae corporales sunt magis et minus completae II 359 4* — est forma perficiens alias formas corporales potius quam ad eas disponens *ibid.* — in corporibus specie diversis existens non est forma ultimo completiva, neque dispositio imperfecta, quae a forma ultima perficiatur, sed corporales formas conservat et dat eis agendi efficaciam et gradum nobilitatis II 321 5* — non est forma ultima corporum caelestium *ibid.*

— est nobilissima formarum corporali-um II 317 f. 3. 319 f. 2. 320 b. 321 a. 5*. 331 d. 2. 359 4* — est medium tenens inter formas spirituales et corporales II 348 b — est nobilior aliis formis, quia plus recedit a natura contrarietatis, corruptionis et alterationis II 321 4* — non est nobilior formis luminarium caelestium, in quibus virtus eius et natura complete salvatur II 359 4* — est nobilior qualitas quam pervietas (perspicuitas) IV 1025 f. 7

— est forma quodam modo substantialis, quodam modo accidentalis ratione fulgoris comitantis II 328 b sq. — est dignior et perfectior qualitatibus accidentalibus corporum, quia plus recedit a natura contrarietatis, corruptionis et alterationis II 321 4* — videtur esse forma substantialis omnium corporum II 320 b sq. — est

forma substantialis dans esse corpori lucido et principium formae accidentalis fulgoris, quae est per se sensibilis et instrumentum operationis II 321 a. 322 6* — est forma substantialis in suo fonte II 327 b

— Luci, secundum quod lux est, opponitur tenebra privative II 317 f. 4 — Lumini opponitur tenebra privative ut formae II 324 f. 2 — eius oppositum est privato IV 391 4*

— est primo creata inter omnes formas corporales II 319 f. 1 — formata est primo die, quae lucem non praecessit, sed simul incepit cum luce II 316 4* — producta creditur sex horas post creationem caeli et terrae in meridie, vel statim post creationem posterius natura, sed simul duratione, in principio diei *ib.* b — primo die producta est lux corporalis II 313 a, 2* — primo producta erat nubes lucida II 316 4*. 318 6* — erat imperfectior in claritate et motu II 315 1*

— non fuit creata, sed ex materia praeexistenti facta II 318 6* — simul formatur et dividitur a tenebris II 312 f. 4 — divisa est a tenebris non quantum ad situm localem, sed quantum ad distinctionem formalem, ut habitus a privatione II 315 b — divisa a tenebris dicitur quantum ad existentiam lucis in uno hemisphaerio et tenebrae in alio *ibid.* — faciebat diem et noctem illuminando unum hemisphaerium propter densitatem materiae interiectae *ibid.* 316 2*

— primo producta videtur fuisse facta, ubi nunc est sol, et super nostrum hemisphaerium II 315 b — creditur fuisse producta in meridie, vel in oriente II 316 a sq. — producta est in perfecta irradiatione ibi, ubi coepit, sive in meridie, sive in initio diei, quam non praecesserat nox *ib.* b — producta est et mota simul duratione *ib.* 4* — incepit moveri loco, ubi facta est *ibid.*

— primo facta est ad expulsionem tenebrarum corporaliū II 312 f. 4 — primis diebus erat ad distinctionem divinarum operum II 313 4* — primo die producta fecit tres dies ante productionem solis II 312 f. 3. 313 a — fecit diem et noctem motu suo potius quam emissionem et contractionem radiorum II 315 b — faciebat vespere et mane per recessum a nostro hemisphaerio et regressum *ibid.* — facit illuminationem et horarum distinctionem et temporum successionem II 316 2* — motu suo faciebat successionem temporis, quae vel simul cum luce incepit, vel ante *ib.* 4* — dicitur prius fecisse vespere quam mane, quia facta est in meridie, vel quia prius fecit diem, cuius finis est vespere, postea noctem, cuius finis est mane *ib.* a sq.

— primo creata, luminaribus caeli factis, non rediit in praeiacentem materiam, sed inde factus est sol et alia corpora luminosa per maiorem distinctionem II 331 d. 2 — Ex luce primo facta Deus deinde fecit solem in maiori lumine II 313 5*, 6*

— Ex illa formatus esse creditur sol II 315 b

— distincta per stellas est ornatus caeli II 312 b. 313 1* — propter sui nobilitatem est sibi ornatus nec indiget alio ornatu II 72 4* — Quantitas lucis amplior erit post iudicium IV 996 d. 4

— habet claritatem, quia illuminat, impassibilitatem, quia nihil ipsam corrumpit, agilitatem, quia subito vadit, penetrabilitatem, quia corpora diaphana pertransit IV 4016 a — Subtilitas non repugnat luci IV 4027 3* — Secundum aliquos natura lucis tota per essentiam salvatur in puncto et dilabitur, quando non habet resistentiam IV 4028 b — Secundum aliquos corpus lucis potest esse simul cum alio corpore II 354 a

— simul tempore incipit esse et agere III 380 f. 4. 381 1* — simul est et lucet et illuminat I 663 1*. II 316 4* — In luce una est ratio actualitatis et diffusionis IV 496 d. 3 — Lucem statim sequuntur splendor et umbra II 22 b — creata producit plures splendores, quia non perfecte se multiplicat in uno I 440 3* — In egressu splendoris a luce est coaeternitas propter lucis actualitatem I 490 d. 7 — Splendor egreditur conaturaliter a luce, ideo est eiusdem durationis I 488 d. 3 — Lucem necesse est radium producere I 425 f. 4 — corporalis naturaliter influit lumen in haec inferiora II 123 2* — materialis immutat visum naturaliter III 464 d. 1 — naturaliter et necessario illuminat II 314 f. 3, 4. IV 4026 arg. 2 — corporalis respectu actus lucendi habet arctationem, adeo ut lucere eius non sit laudabile, sed pure naturale II 355 1*

— Lucere est actus praeambulus ad illuminare II 807 a — Lumen dicitur esse a sole ut lucente tanquam actu praeambulo ad effectum illuminandi *ibid.* — Lumen formaliter dicitur esse a sole ut illuminante *ibid.* — illuminat radiorum multiplicatione in materia transparenti II 316 4* — Diffusio lucis praebet expulsionem tenebrarum IV 426 a. 428 f. 3 — Lumen materiale non delet tenebras nisi illuminando aëra IV 44 a — expellit tenebram sine aliqua cooperatione aëris IV 421 arg. 3

— habet in se vim manifestandi et vim multiplicandi sive generandi splendorem I 490 d. 7 — Luminis est manifestare I 305 d. 3 — Lucis corporalis et spiritualis est manifestare et dirigere IV 4042 a — per hoc, quod lucet, se manifestat II 269 3* — se manifestat illuminando et oculis intuentium se obiciendo IV 4027 2* — non potest occultari propter obscuritatem a parte obiecti, sed propter impotentiam a parte oculi *ib.* 3* — potest obfuscari in se vel in sua irradiatione III 438 4* — Lumen non potest visum latere IV 4027 4* — Non contingit fugere lucem nisi per tenebras et in tenebris II 529 d. 4 — est ratio cognoscendi tenebram I 627 b. 628 4*

— Lumen habet rationem distinguendi et notificandi III 245 f. 2 — est generale

principium distinguendi in corporibus II 310 a — Lucis est delectare IV 4042 a — Lumen est dulce et delectabile IV 4041 arg. 3 — creata oculo minus proportionato videtur cum tristitia IV 986 b

— materiae terrestri incorporata facit corpus coloratum IV 4025 b — incorporata est principium coloris non intrinsecum, sed effectivum II 321 4* — educit colores de potentia in actum, sed non quantum ad esse primum in genere coloris III 498 b — Lumen complet colorem, ut possit movere visum II 657 b. 658 3* — Idem lumen diversos colores potest ad actum reducere sine sui multiplicatione II 658 a — una secundum numerum exprimit multas et varias species colorum I 606 b — Ex lumine infuso et colore non fit unum per essentiam, sed per ordinem II 657 b. 658 3* — Lumen illuminans aërem et reddens colorem luminosum non differt per essentiam, sed sola comparatione et secundum esse II 657 b — Corpus coloratum potest esse luminosum, lumine addito IV 4025 b

— Per lucem abstrahitur species visibilis II 569 a. 570 3*. IV 4020 4* — Ad immutandum visum concurret lux incorporata et lux desuper influens absoluta II 270 6* — Lucidum movet visum, vel prout est absolutum, vel prout est terrenae materiae incorporatum III 513 a — per se et commixta materiae est obiectum quinque sensuum II 319 arg. 2 — non sentitur ratione suae essentiae, sed fulgoris vel coloris concomitantis II 321 2* — Illuminatio totam speciem rei visae defert ad oculum IV 947 a

— non solum habet actum in sensum visus, sed etiam in alios actus IV 496 d. 3 — potest habere multas utilitates, quae nos latent II 313 4* — Lumen assimilat corpora fonti luminis quantum ad proprietatem II 636 a — in se habet virtutem illuminandi et calefaciendi IV 496 d. 3 — Lumen per eandem virtutem radiorum multiplicatione illuminat et calefacit II 559 arg. 7 — concursu et reflexione radiorum generat ignem II 326 3* — Lumen radiorum multiplicatione est causa caloris II 340 6*. 361 4*

— est forma maxime activa II 317 f. 2. 322 6*. 348 b — est maximae virtutis et efficaciae II 319 f. 3. 320 b — Corpus luminosum, in quantum luminosum, activum est II 319 f. 5 — licet sit forma substantialis, per se immediate esse principium operandi videtur II 322 6* — In sole est maxime activa, non obstante materia II 318 5* — Lumen agit virtute corporis luminosi, quod per illud ut formam agit II 326 6* — Lumen non solum operatur cum aëre, sed etiam in ipsum aërem ratione continuationis cum suo fonte II 646 a

— corporis caelestis est principium educendi formas substantiales II 319 f. 4 — Lumen producit formam corporis ut forma corporalis virtute corporis luminosi II 326 6* — est forma totius orbis primi,

LUX

per cuius influentiam fiunt generationes circa partes inferiores IV 496 d. 3 — Alia corpora a luce recipiunt influentiam II 331 d. 2 — Influentia luminis potest esse manifesta et occulta II 75 1*

— Abundantia lucis est dispositio ad vitam IV 1016 a — quae generatur ex aequalitate corporis, facit corpus esse susceptibile vitae II 423 1* — Lumen habet efficaciam vegetandi et conservandi II 73 f. 4 — est illud quo mediante corpus unitur animae et anima regit corpus II 379 f. 2. 421 arg. 1 — in corpore glorificato dominabitur ut formalis et completa corporis IV 1016 a — Secundum aliquos forma lucis stat simul cum omnibus elementis IV 893 a

— In spiritualibus potest reperiri pure lux in omnimoda actualitate II 318 4* — spiritualis est communis Creatori et creaturae secundum analogiam *ibid.* — Deus solus est fons lucis spiritualis II 555 1*. 675 f. 6 — Lumen non potest esse summum in creatura III 326 d. 3 — Natura luminis in solo Deo est potissime, vel in his qui sunt deiformes per gloriam II 493 3*

— Deus est lux spiritualis sapientiae, non corporalis II 305 2* — Deus solus est lux illuminans, quae intelligit et cetera intelligere facit II 266 a — Deus est lux, quae nos illuminat II 568 b. 675 f. 6 — Deus est summa lux summe intellectum nostrum complens I 68 f. 2. 69 a — Deus omnia facit in luce sapientiae III 305 2*, 3* — Deus ut summa lux fecit omnia ad sui manifestationem II 394 b

— ut habet naturam manifestandi, respicit cognitionem et appropriatur Filio I 190 d. 7 — ut habet in se vim multipli-

candi sive generandi splendorem, appropriatur Patri *ibid.*

— spiritualis, quae Deus est, cum sit simplicissima, non potest esse perfectio rerum diversarum naturarum II 412 6*

— convenit naturae spirituali secundum proprietatem vocabuli, sed non secundum usum communem II 313 3* — secundum Augustinum significat naturam angelicam formatam II 415 arg. 2. 432 a. 440 a. 312 b — Per formationem lucis potest intelligi formatio naturae spiritualis II 313 2* — Divisio lucis spiritualis a tenebris est separatio bonorum Angelorum a malis II 312 f. 4 — spiritualis habet tantum modum essendi in se et in Verbo *ib.* b

— intelligibilis est veritas I 24 d. 5 — est maxime cognoscibilis I 68 f. 2 — spiritualis non manifestatur nisi rationali creaturae II 394 b — Lumen spirituale est in solis substantiis spiritualibus, quae natae sunt illuminari a summa luce II 889 arg. 4

— spiritualis est accidens animae II 320 b — spiritualis est perfectio et complementum substantiae intellectualis II 569 b

— Anima humana habet lucem propriam, scilicet creatam, per quam completur, quae a luce increata producit et conservatur II 413 a — Anima cognoscit in quadam luce sui generis incorporea II 903 a — sui generis, in qua cognoscit anima, est spiritualis sicut anima et increata II 412 3*

— creata aliquo modo est conformis luci increatae, a qua est, sed non sibi sufficit sine summae lucis influentia II 412 6* — Lumen creatum non potest perficere operationem suam sine cooperatione luminis increati II 690 a

MAG

— spiritualis infunditur a Deo ut fonte lucis II 675 f. 6 — aeterna non influit lumen naturaliter II 423 2* — spiritualis non illuminat visum naturaliter, sed voluntarie II 555 1*. III 464 d. 1 — increata non se subtrahit homini quantum ad essentiam vel qualemcumque influentiam I 24 d. 5

— spiritualis excedit oculum intellectus nostri secundum statum infirmitatis IV 985 f. 2. 986 b — spiritualis excedit oculum peccatoris IV 987 3* — Anima non potest aspicere lucem summam, nisi adiuvetur per gloriam II 422 f. 3. IV 986 b — spiritualis non potest videri cum tristitia IV 986 b — increata perfecte delectat aspicientes II 543 f. 5

— Perfectio luminis in patria excludit specularem et imperfectam cognitionem III 682 2* — Claritas summi luminis ita illuminabit intellectum, ut ab ea nullo modo possit dissentire III 681 b — In gloria impossibile erit a superna luce absentari III 682 6* — Cognitio Dei in se et ratio cognoscendi pure est lux II 441 b — claritatis divinae est in se infinita, tamen finite cognoscetur in patria III 612 2*

— matutina dicitur spiritualiter de caritate, in qua quis resurgit, propter novitatem et ordinem ad proficiendum III 679 3*

LUXURIA — est pronitas, qua spiritus in carne appetit bonum sub ratione demulcentis II 978 b — dicitur peccatum gravius quantum ad pronitatem II 799 d. 2 — propter improbitatem libidinis citius egreditur in actum exterioris operis, ideo explicite prohibetur III 824 7*

— prohibetur in prohibitione moechiae et adulterii III 824 7* — vincitur per continentiam, adiuvante gratia II 678 3*. 585 b

M

MACULA — dicitur peccatum comparatum ad id, in quo est IV 482 d. 4 — dicitur peccatum ratione turpitudinis consideratae per modum speculationis *ibid.* — consistit in deturpatione imaginis IV 575 arg. 4 — est in peccato ratione conversionis indebitae II 783 a. 975 b — positive dicit pronitatem, privative deordinationem ratione conversionis II 975 b — dicitur peccatum ratione conversionis et coniunctionis cum delectabili terreno in se consideratae IV 497 a sq. *Vide V. Deformitas.*

— est culpa proprie loquendo IV 576 4* — in remissione peccati omnino desinit nec in aliud transit IV 528 d. 6 — Deus delet maculam per se IV 943 arg. 3 — Deletio peccati potius est respectu maculae IV 550 2* — ut dicit pronitatem, potest auferri sine infusione gratiae II 975 a

MAGDALENA — eius poenitentia publica fuit perfectionis et supererogationis IV 456 2* — ei non fit contumelia recitando eius peccata ad laudem divinae misericordiae et

ipsius poenitentis IV 904 d. 4 — Magdalene per Angelum annuntiata est resurrectio Christi III 58 a

MAGI — cum dicunt vera, potius dicunt casualiter quam certitudinaliter, potius coniectura quam scientia II 195 2* — faciunt miracula ad deceptionem et ad gloriam vanam et excellentiam II 203 b — Aegypti ope daemonum videntur veros serpentes fecisse de virgis II 200 arg. 1. 202 1* — Aegypti defecerunt in tertio signo I 76 arg. 2

— per stellam cognoverunt regem non solum humana inventionem, sed suae mentis attentione et divina revelatione II 364 3*

MAGIS — et minus in comparatione ad idem dicunt intensionem et remissionem I 462 d. 4 — et minus inter diversas substantias dicunt gradum et excessum *ibid.* — Ubi est ponere plus et minus, ibi est diversitas I 222 f. 2 — In eodem et secundum idem non est magis et minus reperire II 831 f. 3 — est in rebus eiusdem generis I 286

d. 4 — est in solis univocis et analogis II 626 d. 3

— Res sunt magis et minus secundum maiorem vel minorem participationem intrinsecam primi principii intrinseci illius generis, quod est mensura omnium in illo genere II 94 f. 2 — est per permixtionem unius ad aliud II 610 arg. 4 — est secundum impermixtionem cum opposito, ubi utrumque per se est aliqua natura II 111 d. 2. 664 a sq. 818 d. 3. III 326 d. 3. IV 394 arg. 3. 1017 b — Ubi alterum est privatio, maius dicitur per accessum ad terminum II 111 d. 2. 664 a sq. 818 d. 3. III 326 d. 3. IV 1017 b — et minus in positivis accipitur secundum accessum ad terminum, in privativis secundum recessum a termino II 811 2*

— Ubi est reperire magis et minus, est reperire summum II 810 arg. 2 — In ente est magis et minus respectu Creatoris et creaturae et respectu creaturarum ad invicem I 163 d. 4

— non est in iis, quae sunt in termino II 111 d. 3. 789 a. IV 394 arg. 1. 961 arg. 2. 1010 arg. 3 — Ubi est infinitas, ibi non est minus et minus I 356 f. 4 — non recipitur in iis quae dicunt pure privationem II 111 d. 2. III 808 d. 2. IV 491 3*. 1017 b — non est in omnimoda privatione II 610 arg. 3. 611 a. 789 2* — potest esse in privatione ratione causarum IV 491 3* — Pura privatio non est magis vel minus, sed ea quae respicit aliquid in obliquo, ratione illius potest magis et minus recipere II 816 4* — est in privationibus ratione eius quod privatur *ibid.* III 808 d. 2 — Quae simul dicunt privationem et positionem quantum ad privationem non recipiunt magis et minus, sed quantum ad positionem, quae non est in summo IV 1017 b — non est in substantia logice considerata II 111 d. 2; cfr. I 162 d. 4

— per se non variat speciem II 243 2* — non diversificat speciem III 762 arg. 2 — non diversificat speciem in naturalibus, sed in moralibus II 723 3*. 972 6* III 221 4* — non variat speciem, ubi est accidentale et ubi est citra terminum, sed variat, ubi est ultra terminum II 972 6*

MAGISTER — debet dici auctor libri Sententiarum I 15 a — repletus sapientia de supernis abscondita Dei produxit in lucem I 5 a — Subiectum quatuor librorum Sententiarum III 4 b — confirmando sententias suas per doctrinas Patrum, confirmat suam auctoritatem et commendat humilitatem I 15 2*

— Octo eius propositiones, in quibus communis opinio tenet contrarium II 2 a. 1016 d. 3 — defenditur et laudatur II 1016 a — Opinio Magistri de caritate I 294 a sq. 295 8. 296 9. 318 d. 3. III 574 1* — Aliae eius opiniones I 421 a. 425 b. 534 a. II 157 1*. IV 58 a

— Deus est magister, qui nos docet II 368 b

MAGNITUDO — dicitur quantum ad extensionem I 366 d. 4 — dicitur intensive vel extensive, ratione sublimitatis vel diuturnitatis III 577 b — in divinis significat essentiam per modum quantitatis I 175 d. 4. 351 d. 3 — dicitur in divinis I 175 d. 4. 343 2* — in divinis attenditur quantum ad ambitum localitatis et intensiorem bonitatis I 343 a

— Magnus in divinis dicit auctoritatem I 286 d. 4 — Maior in divinis non dicit essentiam, sed notionem *ibid.*

— secundum naturam habet statum I 316 f. 2

MAIUS — attenditur per approximationem ad finem I 316 f. 4 — est ratione originis, quod est prius, ratione magnitudinis, quod est maioris extensionis vel virtutis, ratione potentiae, quod est potentius I 344 f. 4. 345 a — est intensive, vel extensive IV 1013 a — est vel ad esse, vel ad posse I 391 d. 4

— In spiritualibus maius est melius I 308 f. 4. 345 a. b. 377 a — virtute est simpliciter melius I 781 f. 3

— Omne, quod recipit additionem, fit maius II 20 f. 1 — Simplex additum simpliciter non facit maius I 660 arg. 3 — Infinito nihil potest esse maius IV 394 arg. 2

— Qui non potest in minus non potest in maius IV 488 arg. 4 — Qui potest in maius non semper potest in minus II 505 5*. 662 2*. IV 143 3* — Quod potest in maius potest in minus, ad quod aequaliter ordinatur I 730 6*. II 662 2*

MALEDICERE — Ecclesia non maledicit quemquam, nisi ut post benedicat IV 487 4*

MALEFICIA — fiunt arte et potestate daemonum IV 772 f. 5, arg. 2 — De vi maleficiorum testantur ius et experimentum *ib.* b — permittantur merito infidelitatis IV 773 4*

— aliquando sunt perpetua IV 772 b. 773 2* — omne dissolvi potest per Deum et per diabolum, sed aliquando non possunt solvi per maleficos nec per humanum consilium IV 773 2* — Non licet invocare diabolum ad solvendum maleficium *ibid.* — Deus frequenter permittit, maleficia non solvi merito peccati praeteriti *ibid.*

— Procurantes abortum inter maleficos computantur IV 728 d. 4

— magis fiunt circa actum generativae IV 773 3* — aliquando impedit solum respectu unius propter occultam assistentiam diaboli *ib.* 4* — praecedens et secundum praesumptionem perpetuum impedit matrimonium contrahendum, sed sequens contractum non solvit IV 772 b sq. — praecedens respectu unius non impedit matrimonium contrahendum cum alia IV 773 a — Quando praesumitur, maleficium fuisse personale, post separationem uterque potest coniungi alii et tunc non potest redire ad primam; sed si fuisset universale, redeunte potentia, possent se reconciliare IV 777 d. 6

MALI — qui habent praesentem iustitiam, non sunt scripti simpliciter in libro vitae, sed secundum reputationem solum et post non reputantur IV 898 b, 4* — in comparatione ad beatitudinem quasi ex abundanti sunt nec sunt in computatione I 833 b — Malorum absentia non diminuit plenitudinem civitatis supernae III 462 4* — per peccatum quasi nihil facti sunt et ad non esse tendunt *ibid.*

— non dicuntur esse cum Deo, sed quodam modo Deus cum eis I 650 d. 4 — habent libertatem a coactione, sed subiciuntur culpae II 188 a — disconveniunt in volitis principaliter intentis, quia quaerunt bonum proprium, non commune I 517 b, 2*

— diligendi sunt, in quantum sunt homines ad imaginem Dei, sed in quantum sunt mali et privati perfectione divinae similitudinis, sunt odiendi III 627 a — sunt diligendi ratione bonitatis naturae *ib.* 3* — sunt odiendi ratione inordinationis culpae, sed diligendi ratione ordinationis naturae *ib.* a — non sunt odiendi, quia mali, cum sint boni in aptitudine *ib.* 3* — prosunt bonis exercitando I 844 b — in Ecclesia comparantur Esau IV 426 b

— Solatium est malis socios habere in scelere IV 564 b. 901 arg. 4

MALITIA — est tenebra circa viam agendorum I 305 d. 3 — est poena inflicta homini II 22 d. 2. IV 53 a — est contracta ex peccato originali, vel acta, actualiter pervertens voluntatem II 986 3*. 987 a. 988 3* — contracta est in voluntate secundum se II 983 a. 987 a. 988 3* — etiam contracta non minuit voluntarium, cum subiaceat voluntati II 987 a. 988 3*

— Peccatum ex malitia illud dicitur, quod procedit ex ipsa immediate II 998 d. 4 — Malitiosus peccat ex certa scientia II 808 arg. 5 — Peccatum ex certa malitia est peccatum in Spiritum sanctum II 983 a. 987 a. 994 b. III 847 6* — facit peccatum in Spiritum sanctum, in quantum consistit circa actum spirituales II 983 a, 3*, 4* — actualis propria multum aggravat peccatum II 987 b

— Nullus debet de malitia commodum reportare IV 365 arg. 4. 408 arg. 3. 517 f. 6

MALUM — non dicit naturam aliquam II 805 3*. 814 f. 2 — est privatio et defectus II 40 2*. 807 2*. 813 4* — in quantum malum, dicit privationem II 812 4* — ratione malitiae dicit simpliciter privationem I 628 a. 629 b, 1*, 4*

— est privatio boni I 832 arg. 3. 833 arg. 4. II 615 3*. 815 a. 821 f. 4. 922 4*. 937 f. 2 — dicit privationem boni nati inesse II 113 arg. 4. 114 2*. 1004 5* — dicit absentiam sive defectum boni, ubi debet esse II 833 a, 2*

— est corruptio II 827 arg. 4 — dicitur quod corrumpit aliquid bonum II 806 f. 5. 810 f. 6. 812 f. 3. IV 728 d. 3 — omne aliquo modo corrumpit et privat bonum II 822 f. 1, 2 — non est nisi quod adimit aliquid de bono I 313 arg. 2. II 832 f. 4 — fieri est bonum privari sive corrumpi I 825 f. 2 — hoc ipso, quod malum, laedit bonum II 810 f. 3

— dicitur contrarium bono largo modo sed vere est privatio II 815 2* — iunctum bono corruptibili foedit bonum IV 728 d. 5 — iunctum bono medicinali curatur et expellitur IV 718 2*. 728 d. 5 — iunctum bono ipsum vitiat, non e converso bonum malum corrigit IV 722 b

— corrumpit bonum per actum et per defectum II 823 2* — privat bonum auferendo aliquid I 834 3* — corrumpit bonum per elongationem ab eo II 834 b — est quod nocet, vel adimit aliquid de bono II 806 f. 5 — est corruptio modi, speciei et ordinis II 467 arg. 2. 481 f. 4. 816 5*. 828 f. 1 — in quacumque natura corrumpit modum, speciem et ordinem II 829 b — magis denominatur a privatione speciei II 831 b. 832 4* — Ubi est defectus modi, est malum culpae IV 722 arg. 4

— est defectus et nocet deordinando II 114 a — Aliquid malum est illi cui nocet II 827 arg. 1 — deturpat I 833 arg. 4 — Mali productio foedit et turpat, quantum est de se, sed ordinatio decorat II 114 4* — in creatura rationali dicit privationem

MAL

et deformitatem *ib.* 2* — Mala actio deformat et deordinat II 937 f. 3 — est curvitas II 834 a — dicit deordinationem ad finem II 808 arg. 3

— est pura privatio, sed in obliquo ponit bonum, quod corrumpit II 816 4* — abstractive sumtum formaliter loquendo privatio est, quia in subiecto relinquit debitum II 815 a — concretive dictum est aliquid et habet esse naturae, sed privat bene esse *ibid.* — abstractive dictum in recto sive praedicatione formali est nihil, sed privatio boni *ibid.* — quantum est de se, est privatio et non ens et caret fine et determinatione IV 769 1* — Malum esse non est aliquid vere esse II 807 2* — non est ens, quia non habet esse simpliciter, sed secundum quid II 816 3* — ratione deformitatis est simpliciter non ens I 760 d. 4 — Malitia nihil habet de entitate II 814 f. 2

— est defectus circa naturam II 806 f. 3, 814 f. 2 — dicit privationem et naturam ordinabilem I 826 a — Malitiam esse potest dici, ut intelligatur ut alteri inhaerens II 816 3* — in obliquo est aliquid ut subiecti et ut oppositi II 815 a — est in aliquo ente ut subiecto, quia non est omnimoda privatio sive annihilatio *ibid.* — Cum dicitur malum, intelligitur, aliquid esse malum II 816 3* — est in existenti ut deficienti II 813 4*

— substantificatur in bono I 831 2* — non potest esse nisi in bono II 812 f. 4 — substantificatur in bono sibi opposito, sed non directe et formaliter II 813 b

— nullum est omnino impermixtum bono II 288 6*. III 464 d. 1 — nullum potest esse, quod nihil habeat de bono II 814 a sq. — quod nihil habet de bono, non habet esse II 810 f. 4

— opponitur bono per participationem II 811 4* — cadit in bonum participatum per diminutionem modi, speciei et ordinis I 292 arg. 3 — Secundum actum et potentiam et aptitudinem quaecumque solus Deus omnino caret malo II 818 d. 3 — nullo modo potest fieri circa summum Bonum II 827 arg. 2 — Mali ad Bonum increatum nulla est proportio *ib.* arg. 3 — non potest contrariari summo Bono in se, sed quodammodo in effectu *ib.* b

— agit ratione boni substrati et deficiendo corrumpit ratione defectus II 823 2* — potest vincere bonum per virtutem boni II 686 3* — summum nihil potest II 810 f. 2

— nullum reperitur in summo simpliciter, sed malum summum in proprio genere II 789 2* — aliquid est summum secundum actum excedens omnia alia, sed non secundum potentiam II 811 b, 3* — non potest esse summum, quia potest magis privari bono, quod habet II 812 b, 2* — dicitur infinitum, quia per maiorem privationem boni potest esse peius II 814 b, 835 4* — est infinitum, non quod sit aliquid malum summum, quo nihil possit esse peius, sed quia non est aliquid ita malum, quin adhuc possit esse peius II 835

1* — summum potest dici peccatum illud, quod est contra gratiam, rationem et naturam IV 344 d. 12

— Magis malum dicitur secundum recessum a bono II 811 2*. 816 4*. 834 b — Magis malum est quod magis adiimit intensive vel extensive IV 1039 4* — malo additum facit maius malum, cum est in eodem genere II 526 3* — Quod similis est peiori est peius II 520 arg. 2

— aliquid est primum in genere mali, sed non in genere entis II 805 5* — cul-pae nullo modo potest esse primum in genere entis, sed primum in genere mali est actus potentiae bonae II 804 b, 805 5*

— nullum potest oriri a se ipso II 803 f. 5, 805 5* — non sunt a deo malo II 811 a

— cul-pae a bono habet originem II 804 a sq. — est a potentia bona *ib.* b, 933 4*. 1004 3* — Bonum non est principium mali secundum id quod habet a summo Bono, sed ratione defectibilitatis, quam habet de nihilo II 805 4* — non est a bono per se et secundum se II 804 2* — Ad nullum bonum necessario per se sequitur malum II 720 2* — est a voluntate ut causa deficiente defectu naturali, poenali et culpabili II 807 a, 808 4*

— sicut habet esse, ita habet fieri II 807 2* — non habet causam efficientem, sed deficientem II 40 2*. 615 4*. 805 f. 4, 806 f. 3, 807 4*, 2* — Posse malum non est posse, sed deficere I 800 f. 3, 801 b, II 188 2* — est praeter naturam et causam ut vere efficientem II 806 f. 2 — Origo et principium mali inquirendum est, ut illud caveatur II 4 a — fieri simpliciter est verum I 828

— non potest fieri a Deo II 615 3* — Deus non potest mala, quia posse malum non est posse I 800 f. 3, 801 b — Studiosus potest mala agere, sed non Deus II 1001 2*

— non est a Deo nec in Deo I 629 b, 631 d. 2 — nullo modo est a Deo II 40 2*, 806 f. 6 — non sunt ex Deo nec per Deum I 627 f. 2, 631 d. 2 — Deus non est principium produ-cens nec conservans mala I 627 f. 3 — non habet Deum pro causa nec pro exemplari I 627 b sq, 629 b, 829 4* — non fit Deo auctore I 823 f. 2 — non potest esse a Deo ut auctore, in quantum est dignum vituperio et quodam modo in Dei vituperium II 113 b

— cul-pae non potest esse a Deo, sed malum poenae II 38 d. 5, 852 f. 4, 853 5*, 6* — Deus potest facere rem malam malitia poenae vel defectu naturae, non malitia cul-pae ut procedentem ab ipsa dispositione divinae sapientiae II 114 3* — Actio mala est a Deo, ita quod defectus malitiae non est a Deo, sed a defectu creaturae II 867 b, 874 a — Aliquod malum est a Deo secundum bonitatem naturae II 777 d. 5 — Actio mala est a Deo ratione bonitatis naturae II 874 b

— Deus cognoscit mala se ipso I 131 d. 4, 627 b, 628 4* — cognoscitur a Deo

MAL

per ideam oppositi et per principium mali, quod est in Deo ut in causa I 670 4*, 829 4*

— ut sic non est in Deo ut in exemplari I 627 b sq., 2*, 629 b — non habet ideam in Deo I 628 a, 629 b, IV 898 f. 2 — non sunt in Deo, secundum quod mala I 627 b sq, 631 d. 3 — non est in Deo ut in causa nec per se nec per acci-dens, ratione voluntatis, a qua est I 670 4*

— In Deo lucet mali oppositum I 131 d. 4 — Dei ad malum nulla est assimilatio I 627 f. 3, 4, 629 b — Deus non habet similitudinem malitiae I 627 f. 4 — Res, in quantum sunt malae, non videntur in Deo I 626 f. 1, 627 arg. 2

— Deus non vult malum I 800 f. 3, 4, 801 b, 823 b — Deus non vult, malum fieri ab aliis I 823 b — Deus non vult mala fieri negative, sed vult aliquatenus privative *ib.* 4* — Deus non vult malum, quod permittit, sed illud quod ex eo elicitur I 848 d. 2 — Deus voluntate consequente vult ex malo bonum elicere, quia factum malum displicet I 824 4* — ex quo Deus vult elicere bonum, non est volitum *ibid.* — Deus non vult malum poenae, secundum quod malum, sed secundum quod punit *ib.* 2* — non fiunt contra voluntatem beneplaciti Dei, sed ab ea ordinantur II 827 b sq.

— Deus recte permittit mala propter ordinem in universo et in finem I 844 b

— Deus permittit mala fieri ut rector universi, et quia novit de malis bona elicere II 773 1* — Dei sapientia magis manifestatur, cum mala permittit et ex eis bona elicit II 533 3*

— non subest divinae potentiae producenti, tamen providenti I 831 3*

— Deus malum non fecit, sed ordinavit I 830 f. 1 — Deus non potuit malum producere, sed ordinare secundum antithesim II 414 4* — Deus ordinat omne malum, quod in operibus suis invenit *ibid.* — omnia a Deo ordinantur II 828 a

— est ordinabile a Deo in ordine iustitiae ut dispositivum et ostensivum huius ordinis I 831 a — est ordinabile per bonum I 830 f. 4 — vel ordinatur in totum ut pars ratione substrati, vel in finem ex post facto I 831 4*, 844 b — cul-pae ordinatur per poenam non in se, sed ratione subiecti II 816 5* — cul-pae ordinatur solum ad posterius, scilicet ad poenam II 851 4* — Poena reducit culpam ad ordinem aliquem II 167 arg. 3 — debet ordinari in poena II 114 a — si esset ordinabile sine poena, esset bonum per se *ibid.* — non est susceptivum ordinis nisi per acci-dens ratione boni substrati I 831 a, 27, 833 a — privando ordinem specialis naturae incurrit in ordinem iustitiae ratione meriti vel demeriti I 831 a

— Deus nullum malum dimittit impunitum II 458 f. 3, IV 355 f. 1 — Malum remanere impunitum est contra divinam iustitiam I 845 f. 2, 846 b — Si malum remanet impunitum, mundus est inordinatus,

et Deus est iniustus II 445 f. 5 — non debet remunerare impium propter ordinem universi IV 921 a — Deus non potest permittere malum culpae manere impium, salvo ordine universi II 114 a

— est privatio ordinis particularis naturae, sed non dispositionis universalis providentiae I 831 1* — nullum potest perturbare ordinem universitatis II 827 b — privat ordinem ante factum esse, qui est ex intentione Dei, sed post factum esse est ordinabile per retributionem II 832 5* — Ordo et decor in operibus Dei non debet intermittere propter malum alicuius specialis creaturae II 429 a

— Deus ex malo elicit bonum II 429 b — nullum potest esse, quod divina sapientia non statim ordinet et exinde bonum aliquod eliciat II 848 f. 5 — Deus elicit bonum de malo non semper facienti, sed in universo IV 337 6* — Deus ita elicit bonum ex malo, ut praevaleat bono, quod malum corrumpit I 833 b. II 851 4* — Deus non patitur esse malum aliquod, de quo non eliciat bonum et etiam maius bonum II 27 6*

— Deus facit bonum, occasione sumta a malo I 834 d. 1 — ratione malitiae comparatur ad bonum, quod elicitur, sicut occasio passiva, sed ratione boni substrati sicut occasio aliquo modo activa I 826 a — non ducit ad bonum ex se, sed per illud quod elicitur ex ipso *ib.* b — Ex multis malis et peccatis Deus viris iustis elicit bona III 626 4*. IV 337 6* — frequenter est occasio maioris boni I 844 f. 3

— Malum fieri nullo modo bonum est, absolute loquendo I 826 b — ordinatum et suo loco positum commendat bonum I 830 f. 2 — manifestat ordinem bonorum per oppositum I 831 a. 833 b — Universum ex oppositione mali ad bonum decoratur quasi quibusdam antithetis II 532 f. 3 — auget decorem in universo I 830 f. 5 — Ex ordinatione mali ad bonum quidam decor resultat I 833 a

— non faciunt per se nec per accidens ad decorem universi substantialem I 833 a — bene ordinata faciunt ad aliquem decorem accidentalem universi, non per se, sed per accidens, quia ordinata *ibid.* — faciunt ad decorem accidentalem universi non ratione sui, sed ratione subiecti, quod ordinatur in poena, vel ratione oppositi, vel ratione boni eliciti *ibid.*

— Occasione sumta a malo summe manifestatur divina misericordia in electis et iustitia in reprobis I 844 b — In malis laudatur Dei iustitia puniens, vel misericordia liberans IV 901 f. 3 — bonorum ostendent in iudicio Dei misericordiam IV 900 a, 2*

— culpae consistit circa **rationalem creaturam** II 804 b — Corruptio mali culpae consistit circa voluntatem II 832 2* — Sola voluntas adversatur Deo II 174 b — non est malum, nisi quia voluntarium I 800 f. 3 — sunt a nobis IV 36 a

— Nullus potest culpari de malo nisi qui habet usum rationis II 802 f. 6 —

in natura est praeter intentionem, non autem in voluntate deliberativa II 809 b — iuste punitur ut factum per intentionem *ibid.* — Velle malum velle est I 801 b — est a voluntate, secundum quod libera et ad opposita II 805 3* — culpae non privat ordinem in voluntate, ut natura quaedam est, sed ut deliberativa II 830 1*, 4* — non esset vituperabile, nisi agens posset facere bonum II 803 f. 3 — Voluntas exit in actum peccandi per libertatem, qua se convertit ad id, ad quod vult et sicut vult II 807 b — est a voluntate per modum libertatis *ib.* 1*

— Nulli potest esse naturale facere malum II 810 f. 4 — Malitia culpae non potest esse ulli creaturae naturalis nec fieri simul tempore per actum proprium II 113 f. 3. 116 f. 4, 6. 117 5*

— A malitia obiecti plus depravatur voluntas quam intellectus II 916 d. 4 — Scire malum est nobilitatis I 801 b — Scire malum est de perfectione scientiae, sed posse malum non est de perfectione potentiae I 690 5* — Nescire mala est melius homini corrupto I 689 1* — sub ratione veri est obiectum virtutis fidei sicut bonum III 570 4*

— non est obiectum liberi arbitrii II 614 f. 1, 3, 5, 6, b. 626 d. 3 — non est obiectum per se liberi arbitrii, in quantum liberum, sed in quantum deficiens II 485 4*. 614 b. 615 3* — non est a voluntate proprie ut deliberativa, sed ut defectiva, sed circa actum deliberativum II 870 6* — Eligere malum non convenit libero arbitrio secundum naturae propriae complementum, sed potius secundum defectum II 572 d. 3. 615 2* — Liberum arbitrium potest verti in malum propter defectum naturae II 484 4*. 807 b. 808 4*

— sub ratione mali est praeter intentionem II 808 arg. 1, 4. 809 b — Nemo operatur aspiciens ad malum sub ratione mali II 808 arg. 2, 5. 882 2* — non appetitur nisi sub specie boni II 517 a. 614 f. 4. 615 2* — Omnis volens malum illud vult sub ratione apparentis boni I 823 f. 4 — intenditur a voluntate vel in quantum consideratur ut habens intentionem boni simpliciter, vel boni ut nunc, vel boni sibi II 809 b — Id quod est malum potest intendi a voluntate ut finis et ut medium ad finem *ib.* a — sub ratione mali simpliciter potest appeti et intendi a voluntate, sed non sub ratione mali sibi *ibid.* — Malitiosis propter corruptionem palati interioris mala sapiunt ut bona *ib.* b

— sub ratione mali non est obiectum timoris III 576 f. 2, 3. 577 a — Memoria malorum consideranti malum eventum generat tristitiam, sed consideranti liberationem ab illis generat laetitiam IV 900 2*. 903 d. 3

— non tantummodo respicit affectum, sed etiam intellectum practicum II 900 2*

— Natura infirma habet pronitatem ad malum III 891 1* — Omnes ex corruptione sibi indita inclinantur ad malum II 714 f. 2 — Liberum arbitrium in statu naturae

lapsae habet inclinationem ad malum et malum eligit ex defectibilitate propria II 572 d. 3 — Corruptio concupiscentiae, quantum est de se, ad malum inclinat III 824 6* — Liberum arbitrium sine gratia vix aut nunquam faceret nisi malum propter peccati originalis corruptionem II 690 a — Ad malum in voluntate est pronitas, non necessitas IV 410 6* — Quanto aliquis peior est, tanto est pronior ad malum II 283 f. 2 — Mala voluntas in homine proprie causatur ab ipso, dispositive et inductive a diabolo II 817 d. 1

— est spreto incommutabili bono rebus commutabilibus adhaerere II 802 f. 1 — Mala voluntas est proprii boni amica IV 335 a

— Res vituperantur, in quantum malae I 626 f. 4 — culpae de se dignum est vituperio II 113 b — Quanto aliquid magis malum est, tanto vilius est II 810 f. 5 — est vituperabile in se et vituperabilem reddit actorem II 803 f. 3 — omne suo actori est indebitum et inconveniens *ib.* f. 4 — Voluntas, cui placet malum culpae, est inordinata I 823 b

— Omne illud est malum, cui debetur poena III 864 f. 4 — meretur poenam I 830 f. 3 — poenae sequitur malum culpae II 1003 f. 2 — punitur ratione debiti relict et boni privati II 816 6* — Malo convenit locus vilis ratione deformitatis I 835 d. 2

— circa **actionem** directe opponitur bono II 937 f. 1. 938 a — Prima contrarietas in moribus est inter bonum et malum II 937 f. 1 — In moribus generalis distinctio est secundum bonum et malum II 933 d. 1 — Circa mores nullus est maior error quam ponere bonum malum IV 647 arg. 4

— Malitia dicit privationem bonitatis et rectitudinis circa actionem, quae nata est rectificari II 874 a — culpae privat in opere esse laudabile, ordinabile, acceptabile et perfectum vel perfectibile II 113 b sq. — Malitia non est proprie accidens actionis malae, cum non dicat ens, sed defectum entis II 940 b

— culpae consistit circa rationalem creaturam aut ut actus exterior, aut ut actus interior, aut ut habitus II 804 b — Malus habitus causatur a malo actu *ibid.* 823 4* — Malum habitum praecedit malus actus II 720 4* — Quia mala facimus, mali sumus II 181 f. 2. 808 4*. 933 4*. 1004 3*. IV 352 2*. 462 5* — Quantitas malitiae venit ab actu IV 462 5* — in opere exteriori causatur ab actu interiori II 804 b, 1*

— Malitia moris potius intentionem respicit quam actum I 861 d. 3 — Malus non iudicatur a facto, sed ab intentione II 808 arg. 4 — Malitia in opere principaliter attenditur penes intentionis deordinationem II 831 arg. 1 — Omne, quod fit sine intentione boni finis, est malum II 921 b — Actus dicitur malus, qui directe elicitur a vitio, vel quem vitium deformans comitatur II 179 1*

MAL

— actuale dicitur propter defectum aliquius circumstantiae debitae II 806 f. 4 — attenditur ex cuiuscumque circumstantiae privatione II 922 4*. IV 700 4* — Facilius est facere male quam bene II 615 2*. IV 19 arg. 6

— Circumstantia mala non tollit bonitatem substantialem actionis IV 711 1* — Malitia moris non repugnat bono naturae II 938 a, 2*. 945 3* — Homo malus est bonus bonitate naturae II 818 d. 4 — In homine malo recte laudatur bonitas naturae, sed non sine peccato laudatur malitia II 818 d. 4 — privat bonum gratiae, relinquendo bonum naturae II 813 a — Actio mala privat bonitatem moris, sed relinquit bonitatem naturae II 874 b — culpa non opponitur naturae et substantiae, quam non potest corrumpere II 813 a

— simpliciter opponitur virtuti et gratiae, per quam in nobis est bonum II 813 a, 2* quodam modo opponitur habilitati potentiae ad bonum *ib.* a sq., 2*. 823 a. 834 b. 835 4* — primo et principaliter consistit circa habilitatem potentiae II 813 b. 823 6* — culpa tendit ad non esse gratiae, in quantum magis et magis corrumpit ordinabilitatem naturae ad gratiam I 836 d. 7

— cooperatur in bonum excitando vel vigorando I 833 d. 3 — prosunt bonis, et sancta obsunt malis IV 209 f. 2 — Mali ex culpa sua convertunt sibi bonum in malum II 429 a

— potest esse obiectum virtutis I 32 f. 3. 33 3* — Omnibus malis poenae et culpa contingit recte uti I 32 f. 3 — Malis contingit aliquando bene uti, licet ad hunc usum non sint ordinata I 826 3*

— est culpa et poenae II 36 d. 5. 625 d. 2 — est deformans vel affligens II 626 d. 2 — miseriae est malum, quod patimur, culpa est malum, quod facimus II 625 d. 2 — culpa privat bonam dispositionem voluntatis inordinate et vituperabiliter, malum poenae bonam dispositionem naturae secundum se privat ordinate et laudabiliter II 853 5* — culpa dicit deordinationem sive privationem ordinis imaginis ad Deum immediate, malum vero naturae vel poenae deordinationem ordinis particularis II 414 3* — poenae est involuntarium et non conformatur malo culpa, quod est voluntarium II 526 3* — tentationis reducitur ad malum culpa vel poenae II 626 d. 2

— cognosci habet per bonum II 919 a — cognoscitur per ideam boni I 628 a, 3* — cognoscitur per accidens et per privationem *ib.* a — Rectitudo est ratio cognoscendi malum, sed non est causa mali I 689 5* — facit ad cognitionem virtutis II 838 d. 5

— est privatio et distinguitur ratione boni oppositi III 590 f. 5 — est in genere boni oppositi per reductionem, ut privatio II 813 2* — in genere et in specie non dicitur proprie, sed ratione boni et per reductionem II 941 4* — specificatur aut ratione boni, quod privat, aut boni, ad quod quis convertitur in actu malo

ibid. — ponitur in genere per reductionem, prout ei substernitur actus, vel in comparatione ad bonum, quod privat, et sic habet species determinatas IV 769 1* — opponitur bono formaliter et secundum differentias formales II 970 f. 2

— plura opponuntur uni bono II 653 3* — est multifariam *ibid.* 889 3*. 922 4* — ratione sui est multifariam et infinitis modis distinguitur II 977 a — dicitur esse modis infinitis IV 769 1* — semper procedit in dispersionem II 889 3* — Actus mali non sunt connexi IV 352 2*

— Quaedam mox nominata coniuncta sunt malo I 32 arg. 3. II 163 2*. 867 b. 920 f. 2. 941 a — A quibusdam malitia est inseparabilis II 809 b. 940 b sq. — Malitia nulli actioni est proprie essentialis II 940 b sq. — Malitia quibusdam actibus et habitibus est essentialis, non in quantum entia sunt, sed in quantum defectivi sunt II 941 a, 2*, 3*

— est in genere, vel ex circumstantia, vel secundum se II 938 a — Quaedam sunt mala ex genere operis II 963 4* — Aliquid est malum aut ex genere actus, qui transit super materiam indebitam, aut ex malitia intentionis II 858 d. 5. III 843 b — ex genere actus, qui est respectu Dei, est malum in se et secundum se nec ullo modo potest bene fieri; si est respectu proximi, est malum in se, sed potest aliquo fine bene fieri III 843 b — ex malitia intentionis simpliciter malum est et nullo modo potest bene fieri *ibid.* — Quaedam sunt ita mala, quod nullo bono fine possunt fieri I 32 arg. 3. II 906 arg. 2 — in se per divinum mandatum potest fieri bene, malum secundum se nullo modo potest fieri bene I 846 a. III 18 4*. 864 a. IV 723 a

— Quaedam sunt mala, quia prohibita, quaedam prohibita, quia mala II 837 d. 4. III 818 f. 4 — Omne, quod fit contra Dei prohibitionem, est malum II 937 arg. 2 — Deus nunquam potest praecipere malum, ut manet tale, nec malum secundum se I 846 a sq. — Deus potest praecipere malum in se, quatenus potest fieri bene *ibid.* — Quod deordinat respectu Dei semper est malum III 864 a — Deordinatio respectu proximi de se est malum in se, deordinatio respectu Dei est malum secundum se I 846 a

— aliquod potest permitti propter maius malum vitandum IV 760 4* — non imputatur permittenti, qui non tenetur nec debet impedire I 721 5*

— non est faciendum, ut eveniat bonum IV 760 arg. 2 — non licet committere malum, quod quidem maneat malum, ut inde eveniat bonum III 844 6* — Non est faciendum malum certum pro incerto evitando IV 736 b — Bonum non est omitendum propter aliquod malum, nisi quando malum praeponderat bono II 720 2*

— Nemo potest se obligare ad faciendum malum IV 817 4* — Conscientia erronea non obligat ad faciendum malum, sed ad se deponendum IV 818 3*

MAN

— Declinare a malo privative non est opus meritorium, sed vitat poenam, declinare contrarie est pars iustitiae et meretur palmam II 572 d. 2 — Declinans a malo semper vitat poenam III 815 f. 2 — Declinare a malo est omnium virtutum, sed attribuitur dono timoris quantum ad expeditionem III 741 3*

— Prius est declinare a malo quam facere bonum IV 327 f. 2 — Prius est malum expellere quam bonum inserere IV 161 d. 7. 328 b

— de nullo praesumitur, nisi probetur IV 492 b. 681 5*

— Cuius causa mala, ipsum quoque malum IV 710 arg. 1 — Cuius usus malus, ipsum malum I 34 arg. 4. 35 4* — Cuius corruptio bona, ipsum malum I 825 f. 2

MAMMONA — dicitur terrena possessio, quae facit amicos, quorum necessitatibus subvenitur IV 952 d. 4

MANDATA — Omnes tenentur ad impletionem mandatorum divinatorum III 662 a. 849 2* — Ad mandata Decalogi obligantur omnes III 818 f. 1. 831 d. 2 — Praecepta obligant tam iustos quam peccatores III 815 f. 4 — Nullus absolvitur a divino mandato IV 451 f. 3

— Deus exigit mandatorum suorum observantiam non propter suam indigentiam, sed propter nostram ordinationem, qua debemus ei tanquam Domino obedire III 421 2* — Obligatio ad bonum non repugnat libertati simpliciter, sed libertati peccandi, immo auget III 814 3* — Obligatio non repugnat libertati, in quantum non aufert potestatem, sed impunitatem *ibid.* — Obligatio, quae solum tollit impunitatem, libertatem arbitrii salvat et superaddit iustitiae aequitatem *ibid.* — in nullo libertati arbitrii derogant, sed divinam iustitiam commendant *ibid.*

— Ex sola observantia mandatorum homo potest pervenire ad salutem II 661 f. 4. 662 a — Nullus potest pertingere ad regnum caelorum nisi per impletionem mandatorum III 711 f. 3. 814 4* — Mandatorum obligatio cum gratia multum confert ad salutem III 814 4*, 2*

— Observatio mandatorum facit hominem Dei amicum et dignum vita aeterna II 679 f. 3. 680 f. 4 — In observatione mandatorum caritas augetur III 662 4* — sunt via deveniendi ad perfectionem summam III 823 b

— Decalogi sunt de dictamine rationis rectae, circumscripta Scriptura et gratia III 818 f. 3 — Decalogi simpliciter et explicite respiciunt statum legis scriptae III 819 b — respiciunt statum naturae lapsae implicite secundum duo praecepta iuris naturalis *ibid.* — Obligatio mandatorum Decalogi manet in statu legis naturae et legis scriptae et legis gratiae III 818 f. 2 — Mandatorum Decalogi obligatio radicaliter sequitur legem naturae, sed quantum ad explicationem sequitur legem Scripturae III 819 b. 820 a, 1*, 2* — Mandatorum observatio quodam modo spectat etiam

ad statum gloriae III 820 4* — Praecepta mandata semper manent III 831 d. 3 — In morte absoluitur quis ab omni mandato IV 518 3*

— respiciebant statum naturae institutione explicate quantum ad praecepta ordinantia ad Deum, implicite tantum quantum ad ea quae ordinant ad proximum III 819 b — Mandatorum explicatio plenaria opportuna fuit secundum statum peccati propter obscuritatem luminis rationis et propter obliuationem voluntatis *ibid.* 823 4* — Post lapsum mandata Decalogi erant explicanda et distinguenda et sensibiliter proponenda III 820 a — ordinantia ad proximum explicanda erant post lapsum propter multiplicem deordinationem III 819 b — Voluntas corrupta et prompta ad multiplicem deordinationem religanda erat per multiplicia mandata III 820 a — divina multiplicantur ad removendam caecitatem ignorantiae in ordine ad Deum et ad proximum, et ad excludendum fastidium affectus III 809 d. 5

— Omne, quod Deus praecipit, est in nostra potestate, non in se, sed cum adiutorio, quod Deus praesto est praebere II 691 d. 3 — Deus non obligat ad impossibile ex suo praecepto IV 107 a — Dominus sic tribuebat mandata obligatoria, quod semper fuit promptus tribuere gratiam adiutricem ad illa implenda III 814 4*

— quantum ad intentionem mandantis sunt facilia per gratiam, quae unicuique praesto est II 680 4*. 691 d. 3 — Dei levia sunt habenti caritatem, quam Deus dat volentibus illa servare et ad eum converti II 680 2* — Dei sunt naturae consona et per comparisonem ad naturam sanam non sunt gravia, sed gravia et difficilia per comparisonem ad naturam infirmam et lapsam III 891 1* — sunt gravia naturae infirmae IV 11 arg. 4 — adiuvans virtutem est onus allevians II 680 2*. IV 13 4* — Gratia facit mandata facilia *ibid.* — caeremonialia et iudicialia erant gravia III 891 2* — caeremonialia sunt gravia etiam homini virtuoso *ib.* 3*

— Ad observanda mandata elicitive habilitant virtutes speciales, imperative caritas III 712 1* — Ad implenda mandata secundae tabulae habilitant virtutes cardinales III 711 f. 3

— Dei obligant ad volendum et ad faciendum II 925 a — In mandatis Decalogi recte prohibetur peccatum cordis III 824 4*

— Mandatorum finis est caritas et conformitas voluntatis nostrae cum voluntate Dei II 680 a — Mandatorum observatio est via ad statum gratiae et iustitiae III 816 b sq. — secundum intentionem praecipientis data sunt, ut per opera mandatorum ei serviamus et serviendo placeamus III 815 arg. 4 — non obligant solum ad ea quae potest quis implere existens in statu peccati II 816 b — non obligant ad id, de quo non potest haberi certitudo *ib.* f. 4, b

— obligant ad opera formata improprie dicta, in quantum obligant ad vitandum omnia peccata mortalia III 816 b. 817 4* — obligant ad opera formata proprie sumta obligatione conditionali, quae non inducit omissionis peccatum III 816 b. 817 2*, 4* — in quantum reducuntur ad duo praecepta caritatis, obligant obligatione absoluta ad aliquod opus formatum proprie vel in se, vel in dispositione sive praeparatione ad illud III 816 b. 817 3* — singula per se non obligant ad opera proprie formata et meritoria obligatione absoluta III 817 a, 3* — Homo tenetur sic mandata Decalogi implere, ut per ipsorum impletionem praeparet locum gratiae ad implenda duo caritatis praecepta *ib.* a — obligant ad modum iustitiae, qui excludit deordinationem intentionis *ib.* 4*

— Mandatorum observatio quantum ad opera extra gratiam facta sufficit ad vitandam poenam III 815 f. 2. 817 4* — Observantia mandatorum quantum ad exteriora opera non facit dignum vita aeterna II 681 b — obligant ad opera meritoria ad augendam hominis gloriam in beatitudine III 814 a, 4*

— Dei possunt impleri quantum ad genus operis per gratias gratis datas, sed quantum ad intentionem mandantis non sine dono gratiae gratum facientis II 680 a. 681 1* — evangelica non possunt impleri sine caritate II 680 f. 3 — Dei non observantur secundum intentionem mandantis, nisi prius acceptabilis sit Deo hominis voluntas *ib.* 3*

— Quaedam sunt mandata ordinantia hominem ad Deum, quaedam ordinantia ad proximum, secundum rationem ordinis iustitiae generalis III 819 b. 822 a — diversificantur secundum ordinem ad Deum et ad proximum III 617 d. 2 — non distinguuntur penes rationem habitus, quorum actus respiciunt, sed penes modum ordinandi ad obiectum *ibid.* — distinguuntur secundum regulam iustitiae III 829 b — Omnia praecepta Decalogi reducuntur ad duo praecepta caritatis III 815 arg. 3

— Decalogi recte inter cetera legis praecepta sunt scripta in tabulis lapideis propter praerogativam dignitatis et stabilitatis III 820 b — In mandatis Decalogi maxime consistit regula iustitiae et alia habent reduci ad haec *ibid.* — implicite prohibent omnia peccata capitalia III 824 7*

— obligant ad iustitiam servandam Deo et proximo, ad servandam pacem cum aliis et in se III 814 a — omnia obligant Deo directe vel indirecte III 824 5* — Iustitia dictat, magis obligari Deo quam proximo III 826 a

— Decalogi ordinantur convenientissime sive secundum regulam fidei dirigentis, sive iustitiae exsequentis III 825 b sq. — ordinantia ad Deum praecedunt ordinantia ad proximum *ibid.* — ordinantur secundum ordinem intentionis et dignitatis potius quam executionis III 826 4*, 2*.

827 8* — Ordo mandatorum est secundum magnitudinem obligationis III 826 a, 3*, 6* — Quamvis impletio mandatorum secundae tabulae praecedat in executione perfectam impletionem mandatorum primae tabulae, in consideratione tamen et in intentione consequuntur *ib.* 4*

— In praeceptis Decalogi quaedam sunt prohibita principaliter et explicate, quaedam ut annexa et implicite, ut antecedens et ut consequens IV 412 d. 2

— Secundum sensum litteralem quinque mandata fuerunt in utraque tabula III 828 b. 829 b — In sensu spirituali tabulae distinguuntur secundum duplicem caritatem III 828 arg. 3, b. 829 b

— ordinantia ad Deum pertinent ad primam tabulam I 846 b. III 822 a. 828 b — primae tabulae ordinant ad Deum, secundae vero ad proximum III 478 f. 5. 712 a — secundae tabulae ordinant ad proximum III 822 b. 828 b. 891 2* — In praeceptis secundae tabulae praecipitur ordinatio ad proximum et prohibetur deordinatio ad eundem I 846 a — In mandatis secundae tabulae prohibentur peccata, secundum quod sunt ad nocendum proximo ordinata III 834 d. 6 — In mandatis ordinantibus ad Deum et ad proximum clauditur ordinatio sui ad se ipsum III 829 b

— ordinantia ad Deum sunt tria distincta sive ex parte obiecti secundum appropriata tribus personis et triplex genus causae, sive ex parte subiecti secundum triplicem vim motivam animae, sive ex parte actus medii, qui est cordis, oris et operis III 822 a sq. 829 a — Secundum distinctionem materiale quatuor sunt mandata ordinantia ad Deum, tria vero secundum rationem formalem III 828 b sq. — Per primum mandatum homo ordinatur ad Deum, ut subiaceat summae Maiestati, per secundum, ut credat summae Veritati, per tertium, ut adhaereat summae Bonitati III 822 a sq. — de adoratione respicit irascibilem, secundum vero rationalem, tertium de sanctificatione concupiscibilem *ib.* b — adorationis respicit actum operis, praeceptum confessionis actum oris, praeceptum sanctificationis actum cordis *ibid.* 826 a

— primae tabulae ordinantur secundum proprietates trium personarum, vel secundum ordinem exsequendi III 825 b sq., 6* — In tabulis cordis interiorius mandata ordinantia ad Deum scribuntur in superiori portione rationis III 828 arg. 4

— Dominus in mandato primo praecipit se adorari et se solum adorari, praecipiendo latrariam et prohibendo idololatriam III 830 d. 1 — In primo, in quantum est affirmativum, praecipitur adoratio, quae soli Deo est exhibenda *ibid.* — In primo mandato praecipitur, quod unus solus Deus debet adorari et coli III 826 5* — primum respicit non solum cultum cordis interioris, sed etiam adorationem exterioris III 827 7* — Per primum mandatum ordinamur ad Patrem, exhibendo ei debitam reverentiam III 825 b — Per primum

MAN

mandatum ordinatur homo respectu summae maiestatis, quae appropriatur Patri III 831 d. 2

— primum decalogi est negativum quoad modum, affirmativum quoad rem III 826 5*. 830 d. 1 — In primo mandato non solum prohibetur idoli fabricatio, sed omnis idoli veneratio III 830 d. 1 — non colendi deos alienos et non faciendi sculptilia diversificantur secundum materiam, sed non secundum rationem formalem III 828 arg. 2, b sq. — In primo mandato praecipitur cultus Dei, et in hoc praecipitur actus fidei antecederet, et consequenter prohibetur omnis elatio et superbia IV 412 d. 2

— Mandato primo primae tabulae additur comminatio III 833 b

— In secundo mandato prohibetur falsa invocatio nominis divini III 822 b — In secundo mandato secundum litteralem sensum prohibetur falsitas iurationis per nomen Dei, secundum spiritualem vero falsitas erroris circa fidem Veritatis III 831 d. 2 — secundum prohibet periurium ratione iniuriae summae Veritati illatae *ibid.* — Per secundum mandatum ordinatur homo respectu summae Veritatis, quae appropriatur Filio III 822 a. 831 d. 2 — Homo ordinatur ad Veritatem per ipsius Veritatis confessionem sine alicuius falsitatis admixtione, ita quod nec de ipsa falsum credatur, nec ipsa ad confirmandum falsum assumatur III 831 d. 2 — Secundo mandato ordinamur ad Filium, refugiendo eius iniuriam, ut non credamus, cum esse creaturam III 825 b — non solum excludit haeresim Arianam, sed etiam alias III 831 d. 2 — secundum, in quantum secundum sensum spiritualem prohibet errores contra Veritatem, respicit solum statum fidei manifestae *ibid.*

— Tertio mandato ordinamur ad Spiritum sanctum, praeparando ei habitationem sanctam III 825 b — tertium respondet bonitati, quae appropriatur Spiritui sancto III 826 6* — tertium non est nobilius primo *ibid.*

— tertium primae tabulae non est de opere exteriori positive, sed negative, positive vero respicit actum cordis interiorum III 827 7* — Determinatio operum, a quibus est cessandum, spectat ad praelatos Ecclesiae III 832 b

— tertium quodam modo facit ad aliorum mandatorum integram impletionem, unde specialiter praecipitur eius memoria III 832 a

— tertium secundum diversas conditiones spectat ad diversa genera mandatorum III 832 a — tertium quantum ad cessationem ab opere servili ad Deo vacandum erat morale III 831 d. 3 — tertium ut morale praecipit Deo habitaculum cordis praeparare et eidem aliquando vacare, ut per dilectionem ei adhaereat III 832 a — tertium ut caeremoniale significat, cessandum esse ab opere peccati *ibid.* — significabat quietem passionis Christi in sepulcro ut credendum et expectandum *ibid.*

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— tertium, in quantum morale est, manet in lege nova, in quantum caeremoniale, evacuatum est, veritate adveniente *ibid.* *Vide V. Dies.* — Praelatorum Ecclesiae est festa indicare *ib.* b — Diebus dominicis fideles se debent exercere in operibus pietatis et misericordiae, non vacare negotiis inordinatis et lascivis *ibid.* — Ecclesia die dominica praecipue inhibet terrena negotia, quae distrahunt animam et talia dicuntur opera servilia et maxime opera carnalia *ibid.*

— secundae tabulae sunt septem distincta vel ex parte obiecti, vel subiecti, vel actus medii III 822 b sq. 829 a — plura obligant directe ad proximum quam ad Deum III 824 5* — Plura sunt praecepta negativa quam affirmativa *ib.* 6* — ordinantia ad proximum ordinantur secundum appropriata trium personarum, quorum conformitatem in proximo respiciunt III 826 a, 4*

— In quarto mandato praecipitur ordinatio hominis ad proximum secundum beneficentiam III 823 a. 833 a — quantum praecipit beneficentiam et reverentiam in parentes III 833 a — In quarto mandato praecipitur opus pietatis, cui promittitur vita praesens et futura *ib.* b — Mandato primo secundae tabulae additur promissio *ibid.*

— secundum secundae tabulae prohibet occisionem viventis vita rationali, sui vel alterius III 834 d. 5 — non prohibet occisionem animalium *ibid.* — prohibet occisionem innocentis et iusti et homicidium ex propria auctoritate *ibid.*

— secundo alterius tabulae secundum intentionem Legislatoris prohibetur homicidium exterius et voluntas deliberativa ordinata ad laedendum proximum ex iracundia III 834 d. 5 — prohibet iram cum consensu deliberativo in animo, cum expressione in verbo et signo et cum perpetratione in facto III 824 3*. 834 d. 5 — secundum intellectum carnalis populi putabatur prohibere solum iram progredientem ad opus homicidii III 834 d. 5 — Voluntas occidendi prohibebatur in ipso sensu litterali, sed implicite, nec de ea in Evangelio facta est nova prohibitio, sed explicatio *ibid.*

— tertium secundae tabulae praecipue prohibet adulterium, sed in illo omne peccatum carnale III 835 d. 6 — tertium secundae tabulae secundum sensum moralem prohibet omne peccatum ut fornicationem spiritualem *ibid.* — In sexto principaliter et explicite prohibetur actus adulterii, implicite et in generali omnis illicitus coitus, ut antecedens prohibetur concupiscentia et aspectus ad moechandum, consequenter omnis effusio seminis inordinata IV 412 d. 2 *Vide V. Copula.*

— In quarto mandato prohibetur omnis illicita usurpatio rei alienae, sive per violentiam sive per fraudulentiam III 835 d. 7

— Mandato quinto prohibetur falsitatis oris, sive ordinetur in nocumentum proximi, sive sui III 836 d. 8

MAN

— sextum secundae tabulae prohibet concupiscentiam carnis contra legitimum torum III 893 d. 1 — de non concupiscendo uxorem et de non concupiscendo res formaliter distinguuntur III 828 arg. 2. 829 a

— In septimo mandato secundae tabulae prohibetur concupiscentia rei alienae in possessionem, quaerendo in ea sufficientiam III 893 d. 2 — prohibet appetitum cuiuscumque rei cum damno proximi *ibid.* — In septimo prohibetur omnis avaritia et cupiditas, ut appetitus immoderatus rei propriae *ibid.*

— in quibus prohibetur concupiscentia, ultimo loco ponuntur, quia addunt super prohibitionem peccati operis III 892 d. 4 — Praeceptum, quo prohibetur actus exterior et voluntas interior, non est aliud et aliud nisi ex hoc, quod in uno prohibetur voluntas cum opere, in altero voluntas etiam absque opere II 961 4*

— Deus potest dispensare in praeceptis secundae tabulae, quatenus prohibent malum in se tantum I 846 a sq. — In mandatis secundae tabulae Deus potest dispensare, in quantum ab actu separatur intentio mala III 843 b. 844 5*

— caeremonialia et iudicialia non ita immediate data sunt populo, cum eorum cognitio principaliter spectaret ad iudices et sacerdotes III 820 b sq.

— disciplinare obligat ex solo praecepto II 428 d. 5 — datum Adae de usu ligni fuit disciplinare *ibid.*

— speciale absolvit a communi I 846 b

MANDUCATIO — primo et proprie in corporalibus invenitur et ab his ad spiritualia est translata IV 203 b — In manducatione plures sunt actus annexi et consequentes, sed de integritate est masticatio et incorporatio *ibid.* — In manducatione est masticatio, traectio in ventrem et incorporatio IV 284 3* — Qui masticando traiecit in ventrem aliquem cibum illum manducat IV 308 f. 2 *Vide V. Comestio.* — Ad manducationem requiritur cibi existentia et eius ad cibatum naturalis convenientia IV 205 a *Vide V. Communio.*

— In manducatione corporali manducans convertit in se cibum, in spirituali vero in ipsum cibum mutatur et incorporatur IV 204 3*. 212 d. 4 — spiritualis per fidem non est nisi respectu cibi reficientis IV 204 2* — spiritualis est per fidem et caritatem IV 618 2* — dicit usum Sacramenti IV 201 f. 4. 213 d. 6 — spiritualis dicitur vera, quia habet veram efficaciam III 223 a

— est actus personae praesupponens naturam IV 202 4*

— Superior portio rationis manducat, quando est plenus consensus III 845 arg. 6. IV 726 arg. 3 *Vide V. Comestio.* — Comedere viro fit mortale IV 726 arg. 3 — portionis superioris facit peccatum mortale solum in his quorum actus sunt simpliciter et universaliter prohibiti II 581 b. III 847 6*

MANICRAE — primam causam mali ponunt esse malum II 804 a — posuerunt

diversa principia et diversos legistatores II 27 3* — ponunt aliud esse principium effectivum spiritualium et corporalium II 25 a. 37 a — totam machinam visibilium a Deo malo esse conditam contendunt I 2 a — Error ponens duo principia aufert ordinem et decorem universi et bonitatem et Dei potestatem II 37 d. 2

— Manichaeorum error pessimus et errorum secundissimus II 26 b. 37 d. 2. 811 a — eorum error eliditur per Scripturam II 37 a — eorum excaecatio et superbia II 811 a. 812 b — stulte arguunt ex Scriptura II 27 1*

— nescientes distinguere inter naturam et vitium, crediderunt, carnem de sui natura repugnare spiritui III 45 2* — de duabus animabus in homine II 412 a. 741 b. 804 a — ponunt, animas ante coniunctionem cum corpore peccasse II 449 b — negant finalem damnationem *ibid.* — illicitum dicunt omne iuramentum III 867 b — dicunt, Legem a Deo malo esse latam et repugnare Evangelio *ibid.*

MANIFESTATIO — fit per verbum I 483 1*

MANNA — erat cibus de caelo, aequaliter omnes reficiens et communis et omnem suavitatem habens IV 183 arg. 2 — dicitur habuisse omnem saporem, quia perfectum, vel etiam distributive IV 182 2* — datum fuit de caelo ad esum et iterum coram Domino repositum in urna *ib.* 3*

— fuit figura eucharistiae IV 283 f. 3 — Omnes figurae eucharistiae sub ratione cibi ad manna reduci possunt IV 182 1* — est figura rei signatae tantum sive effectus eucharistiae IV 182 b. 183 b

MANSUETUDO — est contra irrationem ex illatione alicuius iniuriae III 786 b — est beatitudo, quae attenditur respectu proximi III 785 f. 2

MANUMISSUS — Servus manumissus pro enormi offensa redigitur in servitutem IV 376 arg. 4

MANUS — est organum organorum in operando, in quo principaliter residet potestas operandi IV 627 b sq. 630 3* — In manu hominis colligantur arma omnium animalium IV 748 b — Omne instrumentum sive armatura in virtute manus est IV 628 3*

— Manus impositio fit in ordinibus sacris IV 627 b sq., 4* — In impositione manuum possunt significari omnes ordines IV 628 3*. 630 3* — Per impositionem manus fit potestatis collatio vel tantum significatio IV 628 2*. 643 1* — Manus impositio non facit ordinem, nisi quae iuncta est benedictioni IV 643 1*, 2*

— Auctoritas imponendi manus a tempore Apostolorum episcopis appropriatur IV 642 b — Saltem tres sacerdotes debent ordinandis manus imponere IV 628 2*. 643 1* — Manus impositio habet ortum a Patriarchis IV 629 a sq.

— Corpus Christi non est contrectandum nisi manibus consecratis IV 628 a. 634 6*

— diaboli ligata et amputata IV 506 a *Vide V. Diabolus.*

MARE — Aqua maris est amara propter grossitiam partium II 356 d. 1 — aestuat ad praesentiam lunae II 360 b

— est praesens saeculum IV 584 b — Mundus dicitur mare propter spatiositatem I 2 a — dicuntur Sacramenta, quod transeuntes liberantur a culpa et introducuntur in amaritudinem poenitentiae I 4 b

MARIA — erat ex genere sacerdotali ex parte matris et ex tribu David ex parte patris IV 710 5* — concepta est virtute Spiritus sancti operante supra naturam fecundando sterilem, sed non sanctificante III 63 a

— Mariae nomen significat poenitentiam IV 542 d. 3 — interpretatur amarum mare *ibid.*

— habet nomen excellentissimum, quod purae creaturae conveniat III 206 a — est post Christum super omnes alios Angelos et homines II 85 b — non excedit Angelos pure ratione naturae, sed gratiae I 286 d. 3. II 47 3* — In statu viae proximior erat Deo quam Angelus non quantum ad gratiam comprehensionis, sed electionis III 58 a — per gratiam comprehensionis exaltata est super Angelos II 251 4*

— ob dignitatem Matris Dei praelata est ceteris creaturis, etiam Angelis III 206 a — ex hoc, quod Mater Dei effecta est, dignior est quam aliquis Angelus III 76 f. 4 — ut electa Mater Dei erat domina Angelorum III 57 d. 4 — in terris degens erat regina Beatorum III 78 4* — est dignissima et excellentissima propter virtutem concipiendi Christum IV 230 f. 4, b, 3* — posita est supra Angelos III 703 f. 3 — per se constituit ordinem super ordines angelicos II 253 f. 4

— est pura creatura III 205 f. 2. 206 a, 4* — Persona Matris in infinitum est inferior persona Filii III 206 4* — ita est Mater Christi, quod ancilla *ibid.*

— Christus Matri communicavit dominium praesidentiae III 206 2* — est supra nos ratione dignitatis gratiae et conceptionis nobilissimae, et iuxta nos secundum conformitatem naturae III 634 d. 2

— In ea debebat esse omnis nobilitatis et sanctitatis privilegium IV 709 b — in dignitatibus suis superexcellit omnes humanas laudes et devotiones, nec novos honores confingere oportet III 68 3*

— Caro beatae Virginis ante animationem non fuit sanctificata III 61 f. 2, 3, b — Caro Virginis non potuit ante animationem sanctificari virtute gratiae illius animae, nec quae fuerit in animabus parentum *ib.* b sq. — etsi concepta sit sine culpa actuali parentum, non tamen sine causa peccati originalis III 62 4* — non fuit sancta ante animae infusionem III 63 a — Gratia sanctificans non poterat praevenire carnis foeditatem III 67 b

— secundum fere omnes habuit peccatum originale III 67 b — secundum sententiam communioem et rationabiliorem et securiorem ponitur sanctificata fuisse post originalis peccati contractionem *ibid.* — Sententia quorundam est, eius animam

prius fuisse sanctificatam, quam originalem maculam contraxerit, et eam non habuisse quantum ad effectum, sed quantum ad causam solum III 66 b sqq. — Anima prius est unita carni, quam ei infunderetur gratia III 68 a

— non habuit peccatum originale solum in carne III 68 a, 4* — Caro eius infecta nata erat animam culpa originali inficere *ib.* a, 4* — Caro Virginis dicitur peccato obnoxia ratione foeditatis, quae est culpae causa, et ratione passibilitatis, quae est culpae poena III 94 d. 1

— non fuit sanctificata in primo instanti creationis animae III 69 5* — Deus potuisset facere Virginem ab omni peccato immunem et ei in primo instanti gratiam infundere *ib.* 6*

— Sancti Patres magni amatores Virginis non decreverunt solemnizare eius conceptionem III 63 a — Celebrare diem conceptionis eius non videtur omnino securum nec omnino reprehendendum *ibid.* sq. — Dies conceptionis potest celebrari referendo ad diem sanctificationis sequentis *ib.* b — De conceptione Virginis gratiae agenda sunt Deo ratione salutis inchoatae *ibid.*

— fuit sanctificata in utero ante nativitatem III 71 a — sanctificari debuit in utero, quae Deum in utero portavit *ib.* b — fuit sanctificata post nativitatem in utero, sed ante nativitatem ex utero III 72 1* — creditur sanctificata fuisse cito post infusionem animae III 71 a — est magis et celerius sanctificata quam alii Sancti III 64 a. 66 b. 67 a. 69 5* — De beatae Virginis nativitate vel sanctificatione nihil habetur in Evangeliiis III 71 a

— indiguit redemptione per mortem Filii III 68 a — redempta est a Christo III 66 f. 2, 5. 69 6* — ante mortem Christi non potuisset evolare ad caelum III 66 f. 6 — licet fuisset sanctificata ante originalis contractionem, ratione foeditatis carnis fuisset poenalitibus obnoxia et per Christum liberata a peccato originali III 67 b

— Fomes in prima sanctificatione fuit consopitus, in secunda vero exstinctus III 75 b — In prima sanctificatione collata est Virgini gratia perfecta, reprimens fomitem, ita ut nullum effectum haberet ad incitandum *ibid.* 76 2*, 4* — Fomes ante secundam sanctificationem non erat omnino exstinctus III 74 f. 2. 75 f. 4, b. 76 1* — In secunda sanctificatione fomes fuit omnino exstinctus III 75 a — sola non habuit causam peccati, cum in ea exstincta fuerit concupiscentia III 80 d. 5 — A Virgine Maria creditur ablata radix concupiscentiae per donum gratiae speciale post conceptionem Filii Dei II 775 d. 2 — nullum omnino carnis stimulum sentiebat IV 710 3* — non egebat stimulo fomitis III 79 d. 1

— In secunda sanctificatione deleta est omnis culpae sequela ex originali relicta III 73 1* — in incarnatione purgata est ab originalis sequela III 74 f. 4 — in secunda sanctificatione non est mundata ab aliqua macula, sed poena *ib.* 3*

MAR

— In secunda sanctificatione Spiritus sanctus non tantum descendit in mentem, sed etiam in carnem et de carne mirabiliter fabricavit carnem sine macula III 75 b — in prima sanctificatione fuit plena gratia, secundum quod expediebat ad meritum, in secunda, secundum quod expediebat ad concipiendum Dei Filium *ib.* 4* — Prima sanctificatio respiciebat Virginem secundum animam, secunda Virginem totam *ibid.*

— purissima erat tempore, quo concepit Filium Dei III 68 4* — Spiritus sanctus adveniens in Virginem et ipsam fecundans carnem eius ab omni foeditate corruptionis purificavit III 335 a. 350 f. 4 — fuit purificata ea puritate, qua maior sub Deo non potest intelligi IV 1 b — plus quam alii Sancti accessit ad Filii puritatem per vitae meritum III 77 b — Sanctitas Virginis excedit Ieremiae et Ioannis puritatem et virginitatem III 71 b — purissima fuit gradu inferiori respectu Filii, superiori respectu aliorum Sanctorum III 67 a — Puritas Virginis defecit a puritate Christi non ratione maculae actualis, sed originalis III 68 4*

— Diabolus a Virgine procul repellebatur IV 710 a

— fuit tota pulera sine ulla macula actualis peccati III 72 f. 4 — sola vere potest dicere, se esse sine peccato III 74 f. 80 d. 5 — sola per totum tempus vitae suae nullum actuale peccatum commisit III 80 d. 5 — per sanctificationis gratiam immunis fuit ab omni culpa actuali III 68 2*. 73 a sq. — post usum liberi arbitrii per gratiam specialem fuit immunis non solum a mortali, sed etiam a veniali III 73 2* — vicit diabolum, ut nec ei succumberet modicum, conterens caput eius *ib.* a — In prima sanctificatione data est ei potestas et facultas vitandi omne peccatum mortale et frequentiam venialium sicut aliis Sanctis, et facultas vitandi omne peccatum universaliter III 77 b

— de gratia speciali in statu viae habuit impossibilitatem peccandi III 78 4* — nullo genere peccati poterat peccare post conceptionem Filii Dei III 76 f. 4. 77 b. 78 3* — Post Filii Dei conceptionem per gratiam in bono confirmantem ablata est peccandi potentia III 77 b — propter honorem Filii sui non poterat habere peccatum post eius conceptionem *ibid.* 78 3*

— habuit virtutem **virginitatis** sine sensu delectationis IV 754 4* — Sponsam Dei et Matrem Filii Dei decebat ita esse immaculatam mente sicut intemeratam carne III 73 b — Matrem Dei decebat esse incorruptam re et voluntate IV 709 b — proposita est mulieribus in exemplum virginitatis *ibid.* — Deceit Virginem virginitatem vovere *ibid.* — vovit virginalem continentiam IV 695 f. 5 — ex testimonio Iudaeorum, cum esset pulcherrima, a nullo unquam viro fuit concupita III 77 b

— habuit cum virginitate fecunditatem III 71 b. IV 755 3* — concepit permanens virgo III 114 f. 4 — Praecipuum mirabile

fuit, quod simul esset integra et fecunda *ib.* b. 115 3* — eius dignitas praecipua est, quod est mater et virgo III 272 f. 2 — ob conceptionem Filii Dei non amisit privilegium virginitatis *ib.* b — sola sine peccato concepit et sine dolore peperit III 62 a — sola dicitur concepisse de Spiritu sancto ut sanctificante III 63 a — impie asseritur habuisse alios filios post generationem Christi IV 712 d. 4 — ei datus est a Christo Ioannes loco filii *ibid.*

— conveniens fuit, ut **nuberet** IV 709 b — eius humilitas ostenditur in desponsatione cum Ioseph fabro IV 710 a — contraxit verum matrimonium IV 669 arg. 2. 676 arg. 4. 679 f. 3. 697 a — nullo modo consensit in copulam carnalem IV 695 f. 2, 3, b sq. 697 b — consensit in mutuam corporum potestatem sine eius usu IV 696 a sq., 3*, 4*. 713 d. 5 — certificata fuit de continentia Ioseph inspiratione divina, vel revelatione angelica, vel relatione ipsius Ioseph IV 696 a. 710 3*

— maxime praeparata est ad **conceptionem** Filii Dei per amorem divinum III 99 a — potuit mereri concipere Filium Dei non merito condigni, sed merito congrui et post annuntiationem etiam merito dignitatis III 107 b — Angelus nuntiavit Virgini incarnationem, ut excitaret ad fidem et per fidem ad consensum et per consensum ad concipiendum Dei Filium III 57 d. 4

— Caro Virginis sanctificata est, ut de ea formaretur caro Christi sine omni peccato III 86 b — Caro Christi in Virgine fabricata est praeter legem concupiscentiae a Spiritu sancto sanctificante III 87 4*. 89 a — non concepit Christum concupiscentia, sed gratia ut concomitante III 95 d. 3 — in adventu Filii Dei dicitur obumbrata, quia refrigerata fomitis extinctione et adiuta ad contuitum Dei per carnem assumptam III 79 d. 2 — statim, ut consensit, repleta fuit Spiritu sancto et Mater Dei effecta III 93 b — Caro Christi formata est ex eius sanguinibus conversis in humores III 79 d. 3

— debet dici **Dei genitrix** propter idiomatum communicationem III 115 b sq., 2*, 3* — non est dicenda Christotocos propter errorem Nestorii III 116 a, 4*, 4* — per virtutem divinitus collatam recte dicitur et verissime est Mater Domini IV 230 3* — vere fuit Mater Christi III 110 f. 2, 5. 112 a

— non se habuit solum sicut materia in generatione Christi III 110 f. 4, 5. 111 a sq. — concepit Christum ut vera mater, faciente divina virtute III 34 d. 2 — concepit mota et adiuta a Spiritu sancto III 271 4* — non potuit cooperari in inductione instantanea formae III 111 b. 113 4* — vere cooperata est Spiritui sancto in Filii sui conceptione III 111 a sq. — habuit potentiam naturalem et supernaturalem ad ministrandam materiam cum sufficienti virtute ad producendam prolem III 112 a — eius cooperatio quodam modo naturalis, quodam modo supernaturalis fuit III 114 a sq.

MAR

— quantum ad dignitatem Matris Dei non potest melior fieri nec cogitari I 793 d. 4 — optima habuit naturalia, secundum quod fini conveniens fuit, potuit tamen simpliciter meliora recipere I 794 a — tantam habuit gratiam, quantam pura creatura recipere potuit *ibid.* — habet tantum caritatis et gloriae, quantum creatura potest suscipere I 317 a — maiorem gratiam quam Angeli habuisse videtur non propter capacitatem naturalem, sed propter dispositionem per donum gratis datum II 402 b

— fuit repleta caritate et humilitate et confirmata in utraque III 79 d. 4 — placuit Deo ratione humilitatis II 317 b — post conceptionem Filii Dei est in gratia confirmata III 76 f. 4 — In secunda sanctificatione data est Virgini gratia in bono confirmans, cum non posset a Filio sequestrari III 77 a

— omnibus Sanctis est sanctior et amabilior et laudabilior IV 709 b — potuit aliquid mereri magis intensive quam omnes alii Sancti congregati simul III 108 2* — non erat sub Lege, sed pertinebat ad Evangelium, quod ab ipsa infantia in corde ipsius scripserat digitus Dei IV 710 1* — erat plena Spiritu sancto *ibid.*

— in statu viatricis videbat Deum per speculum in aenigmate III 57 d. 4 — In beata Virgine simul stabat cognitio fidei et sensibilis experimenti respectu diversorum III 517 f. 4. 518 b — cunctas haereses interemit Veritatem ex se ipsa concipiendo et pariendo III 115 b

— ex hoc, quod effecta est Mater Dei, est effecta mater omnium creaturarum III 205 arg. 2 — mediatrix est inter nos et Christum III 67 a — reconciliationem toti generi humano promeruit III 115 b — est advocata peccatorum, gloria et corona iustorum III 73 b — multos peccatores Deo reconciliare dicitur IV 950 a — A Maria sperandum est auxilium, non gratia et gloria IV 132 d. 4 — perfecte continentibus communicat coronam IV 756 f. 2

— virgo humillima est fluvius parvulus, qui in generatione Christi crevit in fluvium I 2 b — est sponsa Dei et totius Trinitatis triclinium et specialissimum Filii reclinatorium III 73 b — est solum, in quod descendit ad habitandum Dominus IV 1053 d. — figurata est per virgam Aaron III 110 f. 6 — significata fuit per arcam, anima vero per urnam plenam manna in illa repositam III 67 a — ut Virgo et Mater significat Ecclesiam IV 709 b

— praecipue est amanda et veneranda post Trinitatem summam et Christum I 861 d. 4 — magis veneranda est quam alii Sancti III 64 b — Omnes creature, quantumcumque nobiles sint vel esse possent, debent reverentiam Matri Dei I 794 a — ut Mater Christi habenda est in reverentia, et magna erga ipsam habenda devotio III 68 a — Erga Mariam ardere debet omnis Christianorum devotio III 115 b

— Mariae nemo potest esse nimis devotus, praecedente veritate fidei Christianae

III 64 a — eius honor diligenter cavendum est ne minuitur, qui etiam in periculo capitis debet integer custodiri IV 697 b — multipliciter se ostendit auxiliatricem et amatricem omnium fidelium suorum laudatorum III 64 b — quotidie honoranda *ibid.* — die Sabbati colitur, cum in ea sola, discipulis dubitantibus, fides Ecclesiae remanserit solida et inconcussa III 78 2*

— est veneranda, secundum quod est supra nos III 634 d. 2 — eius dilectio includitur sub dilectione proximi *ibid.* — debet ab omnibus diligi speciali affectu *ibid.* — est diligenda quantum ad naturae conformitatem *ibid.*

— Mariae debetur adoratio propria, quae non refertur ad alterum III 208 2* — Honor ei exhibitus refertur ad ipsam ut subiectum, ad Filium ut finem III 206 1* — Mariae non tantum debetur honor dulciae, sed hyperdulciae, qua colitur prae ceteris creaturis *ib.* a — non debet adorari cultu luctus III 205 f. 1, 2. 266 a, 4* — Mariae non est attribuendus honor soli Filio debuius III 68 a, 3*

— habuit necessitatem moriendi et patiendi III 350 f. 4 — passibilitatem habet pro reatu peccati originalis ex necessitate contracto III 335 4* — poenalitatem non assumpsit, sed contraxit III 67 b — poterat petere remissionem debiti, non sui, sed aliorum membrorum Christi III 74 4*

— Laudanda eius fortitudo et pietas in morte Christi I 861 d. 4 — in Christi passione non fuit perturbata quantum ad partem rationalem, sed sensibilem tantum III 78 1* — non dubitavit ex fidei debilitate, sed semper stetit inconcussa *ib.* 2* — dolens de morte Christi voluntate absoluta volebat quod Deus volebat, sed voluntate conditionata sive pietatis volebat bene et meritorie contrarium I 859 4*. 861 d. 4 — compatiebatur Filio quantum sustinere poterat, sed voluntate rationis voluisset etiam Unigenitum tradere pro salute generis humani sicut ipse Pater I 861 d. 4

— Mariae convenit mortalitas III 78 3* — non fuit immunis a morte IV 904 d. 3 — habuit debitum mortis III 66 f. 4 — non est passa et mortua pro salute generis humani *ibid.* 67 b

— Magdalena praefertur multis virginibus II 254 a *Vide V. Magdalena.*

MARTINUS — meruit praemium substantiale martyrii, quod est aurea II 927 1*. IV 757 b — perfecta caritate desiderans mortem non recusavit laborem III 654 d. 6

MARTYRES — tentati sunt per passiones ab impiis zelo diabolico excitatis illatas II 536 b — experiebantur dolorem in tormentis, sed constantia mentis non commovebatur III 347 2* — sustinent poenas voluntate acceptante II 846 a. IV 522 a — Passiones Martyrum erant poenae, sed per voluntatem fiebant meritoriae II 524 4* — Persecutio exterior non efficit aliquid interius, sed potius recipit bonitatem ab inte-

riori IV 410 f. 3 — excellunt in merito ratione difficultatis, qua eorum virtus probatur II 707 a

— Animae sanctorum Martyrum statim evolvant III 463 arg. 4. IV 108 f. 4 — statim beatificantur, et iniuriam facit Martyri qui pro eius salute orat IV 952 d. 5 — Martyrium resecat omnia venialia IV 448 d. 4 — communiter magis solemnizantur quam Confessores II 926 f. 2 — Cicatrices manent in signum meriti et triumphi IV 915 arg. 4 — Cicatrices facient ad decorem corporis et gloriam animae Martyrum *ib.* 4* — patiando excitant nos ad credendum et ad amandum Deum III 412 d. 4

MARTYRIUM — Actus martyrii est sustinere poenam ex caritate IV 116 d. 1 — Ad completam rationem martyrii concurrunt iusta voluntas et iusta causa *ibid.* — inno centium et boni latronis de se non fuit completum *ibid.*

— est perfectio, quae respicit gratiam gratum facientem IV 650 4* — concernit aliquid extrinsecum circa corpus, unde Martyres habebunt quendam decorem et gaudium in corpore, quod pro Christo passionibus exposuerunt IV 757 a sq. — Aureola martyrii non debetur soli voluntati mortem sustinendi pro Christo, sed prout comparatur ad actum exteriorem *ib.* b — Martyrii palma est aurea ratione caritatis, aureola ratione specialis privilegii II 927 4* *Vide V. Baptismus-sanguinis.*

— Mortem pro Christo subire est perfectionis maximae III 659 f. 1. 660 f. 3, 4 — Sustinere mortem pro Christo est summae caritatis quantum ad signum et exteriorem ostensionem I 306 d. 7 — Aliquis posset sustinere mortem pro Christo vel pro fide sine caritate, et hoc nihil ei prodesset *ibid.* — Subire mortem, quando adest necessitas vel deserendi iustitiam vel amittendi vitam, est iustitiae et necessitatis pro omnibus III 650 a sq., 1*. 661 3* — Exponere se morti pro Christo et Ecclesia sine necessitate est perfectionis et supererogationis III 660 a sq., 2* — Mors martyribus est meritoria, quia eam voluntarie sustinuerunt et ante tempus II 800 d. 4

— efficaciam habet a passione Christi IV 109 2* — omne denominatur a sanguine IV 110 b — Deus Martyres nunquam liberavit a poena gladii, quia haec est immediate a mala voluntate hominis, quam Deus non impedit *ibid.* sq. — Quoniam Martyr Deo obtemperat, ad manifestationem divinae bonitatis et in testimonium suae virtutis ei obtemperant creaturae operantes per naturam *ibid.*

— Mulier non potest impedire martyrium viri sui IV 731 2*

MAS — *Vide V. Vir.*

— Masculinum *vide V. Genus.*

MASTICATIO — est de integritate manducationis IV 203 b — est specierum, non corporis Christi veri IV 284 3* — spiritualis est recogitatio cibi per fidem IV 203 b, 2*. 212 d. 1

MATER — est principium passivum et praecedit aliud principium prius I 422 d. 10 — est principium substantialius prolis quam pater IV 794 b. 795 1*, 4*. 809 4* — plus dat de substantia quam pater I 422 d. 10 — Caro matris et filii convenientiam habent in substantia et natura IV 809 2*

— vera cooperatur in generatione III 410 f. 2, 3. 411 a sq. — non solum praestat materiam III 410 f. 3. 411 b *Vide V. Femina et V. Generatio 20.* — Actus maternus est concipere et parturire I 422 d. 10. III 495 f. 3 — concipit per viri delectationem et ipsius adhaesionem, quae est cum desiderio et amore virtutis generativae III 99 a

— Reverentia et gratitudo matri debita IV 808 2*, 4*. 809 a, 2* — Amor naturalis ad matrem magis adhaeret IV 808 f. 3. 809 3* — Matricidium maxime est contra naturam IV 809 a, 4*

— Nomen matris non transfertur ad divina, transfertur tamen actus maternus I 422 d. 10 — Ecclesia dicitur mater secundum translationem III 117 d. 2

MATRIMONIUM — 1 *Quid rei et nominis* 2 *Sacramentum* 3 *Significatio* 4 *Causa materialis et efficiens* — *Benedictio* 5 *Consensus* — *Libertas* 6 *Effectus* 7 *Bona* 8 *Honestas* — *Imperfectio* 9 *Praeceptum* 10 *Vinculum* — *ratum et consummatum* 11 *Indissolubilitas* 12 *Unitas* 13 *Infidelium* 14 *Impedimenta* 15 *Secundae nuptiae* 16 *Usus* 17 *spirituale.*

1 — est coniunctio maritalis maris et feminae individuum vitae consuetudinem retinens IV 681 f. 3. 684 d. 4. 833 f. 3 — est maris et feminae coniunctio IV 675 f. 1, 2. 701 f. 1 — est ipsius vinculi indissolubilis unio IV 692 3* — non dicit puram obligationem, sed coniunctionem *ib.* 4*, 3*

— In matrimonio fiunt unum sponsus et sponsa IV 702 5* — non est essentialiter affectio animorum vel approximatio corporum et non perimitur, sive affectu sive corpore separentur IV 676 4* — efficit unionem animorum, non primo, sed magis uniendo IV 668 1* — per consequens magis unit cum Deo *ibid.* 669 3* — fit per unionem amoris IV 699 f. 3

— In matrimonio est maxima unio IV 759 f. 4. 832 f. 4. 877 f. 4 — facit maximam unionem secundum significationem, sed secundum rem maior est unio parentum et filiorum IV 809 2*

— In matrimonio est vinculum permanens, per quod ligatur vir et mulier, transeunte coniunctione primo facta per verbum exterius vel per exteriorem actum IV 676 a — dicitur coniunctio maris et feminae vel ratione actus transeuntis, vel vinculi permanentis *ibid.*

— Causa formalis matrimonii est coniunctio maritalis IV 684 d. 4 — Causa formalis est vinculum, in quo est mutua potestas viri et uxoris IV 769 a

— appellatur coniugium secundum id quod est, nuptiae a signo, in quo apparet,

MAT (2)

matrimonium a fructu, qui est bonum pro-
lis IV 678 a — maxime denominatur
a fructu, ad quem perducit *ibid.*, 1* —
ratione prolis generandae recte denomina-
tur a matre IV 794 b — recte denomi-
natur a femina, secundum quod mater IV
677 ff. 678 a, 1* — potissime dicitur
matris munium sive officium, quod est pro-
lis acquisitio et nutritio IV 678 b — Ma-
trimonii vinculum in se aequaliter respicit
utrumque extremum, sed quantum ad ef-
fectum magis matrem *ib.* 3* — denomi-
natur ab intentione, non ab eventu *ib.* 4*

— quatuor habet etymologias secun-
dum nomen matris IV 678 a sq. — se-
cundum aliquos dicitur quasi una materia,
ad quam vir et mulier uniuntur IV 677 b
— Nuptiae dicuntur quasi a nubibus, quia
nubentes operiri solebant et eorum capita
velari IV 678 a

2 — quantum ad causam formalem est
Sacramentum et signum IV 661 a — est
Sacramentum, quia significat unionem Dei
et animae sive divinae naturae, et huma-
nae IV 844 arg. 4, b — Sacramentum est
de necessitate matrimonii IV 720 b — est
Sacramentum legis naturae vel Ecclesiae
IV 834 3* — Fidelis debet contrahere se-
cundum Sacramentum Ecclesiae IV 833 a
— Si fidelis contrahit, Sacramentum iam
est Ecclesiae *ib.* 5*

— est Sacramentum praecipue ma-
gnum IV 663 f. 4 — dicitur maius Sa-
cramentum, quia significat unitatem natu-
rarum in Christo IV 176 d. 3 — est ultimo
loco inter Sacramenta IV 59 b. 671 d. 1
— respicit multitudinem ecclesiasticam IV
607 a

— Coniunctio matrimonialis est a Deo
institutā IV 663 f. 4 — est institutum a
Deo Adam interius illustrante IV 664 a —
eius institutio continetur verbis ab Adam
prophetice in persona Dei prolatis IV 663
arg. 1. 664 a, 3* — Deus in principio
instituit matrimonium quoad formam et
quoad materiam IV 664 2*

— in statu innocentiae erat institutum
ut Sacramentum IV 662 4* — fuit institu-
tum ab initio IV 661 f. 4 — primo insti-
tutum est in paradiso IV 666 b — est de
dictamine naturae IV 662 f. 4. 664 a.
833 f. 2. 837 b — Sacramentum est quo-
dam modo ex dictamine naturae et ab ini-
tio cucurrit IV 591 b. 666 b — In nova
lege est confirmatum et consummatum IV
591 b

— est a fide et ex institutione, in quan-
tum coniunctio maris et feminae significat
coniunctionem Dei et animae IV 666 b —
Consensus non facit matrimonium, nisi in
quantum praesupponit divinam institutio-
nem IV 690 b

3 — ut Sacramentum est signum exte-
rius IV 692 f. 4, b. 693 2*, 5*, 6* — Si-
gnificatio est ex institutione et secundum
fidem IV 666 b — In matrimonio signum
primo et principaliter est verbum vel nu-
tus exprimens consensum, et ut annexum
copula carnalis significans naturaliter con-
sensum animorum et ex institutione coniun-

(4)

ctionem Christi et Ecclesiae, vel Dei et
animae *ibid.* — In nova lege non est au-
cta evidentia signi quantum ad ipsum si-
gnum, sed quantum ad evidentiam signi-
ficandi *ib.* 2* — In matrimonio consensus
exterior est signum, interior est res et si-
gnum, unio Christi et Ecclesiae est res
tantum *ib.* arg. 5 — Consensus animorum
est res et signum IV 680 f. 4 — primo
significat unionem animorum IV 668 4*

— non debuit institui in elemento sen-
sibili IV 666 b — non habet elementum
extra sensibile, tamen habet exterius si-
gnum interioris coniunctionis *ibid.* — Vir
et mulier se habent in ratione elementi
significantis IV 665 arg. 4 — Coniunctio
viri et mulieris est signum sensibile non
secundum se, sed ratione eorum quae
coniunguntur, et ratione signi, in quod vel
per quod coniunguntur IV 676 3*

— significat principaliter coniunctio-
nem indissolubilem divinae naturae et hu-
manae IV 785 1* — consummatum signi-
ficat unionem naturarum in Christo IV
838 arg. 2 — est Sacramentum indisso-
lubilis coniunctionis naturarum Christi IV
796 a — est signum coniunctionis divinae
naturae et humanae, quae erat ordinata ad
concupiscentiae remedium IV 723 a —
post lapsum significat coniunctionem natu-
rarum secundum unionem in persona
III 27 8* — Si Christus incarnatus non
fuisset, adhuc significaret unionem Christi
sive Dei cum Ecclesia per caritatem IV
667 3*

— significat coniunctionem Christi et
Ecclesiae III 878 4*. IV 676 a. 711 4*.
740 b, 2* — In actu coniugii intelligitur
coniunctio Christi cum Ecclesia IV 662 4*
— Significat Deum et Ecclesiam ratione
diversi sexus et conformis coniunctionis
IV 742 d. 1 — significat unionem Christi
cum Ecclesia ratione unitatis, fructus et
inseparabilitatis IV 749 b

— ante lapsum significat coniunctio-
nem Dei ad Ecclesiam secundum caritatem
III 27 8* — est signum unionis Christi et
Ecclesiae in conformitate naturae IV 669
arg. 3. 681 f. 4. 682 4* — Significatum
principale est coniunctio Christi cum Ec-
clesia, quae est per caritatem vel per na-
turae conformitatem IV 667 a. 670 a —
significat coniunctionem Christi cum Ec-
clesia vel per dilectionem, vel per natu-
rarum coniunctionem II 549 d. 4 — In
matrimonio ipse vir, qui est subiectum
Sacramenti, est signum Christi, et mulier
signum Ecclesiae IV 654 a

— Vir significat Christum, femina ani-
mam IV 666 b — Consensus matrimonialis
signum est coniunctionis animae et Dei III
878 4*. IV 667 3*. 699 f. 2. 702 5*. 785 1*.
854 d. 4 — significat, animam non posse
per se bona opera facere, nisi fecundetur
a Christo IV 663 b — In matrimonii insti-
tutione maxime consideratur congruitas in
significando et necessitas IV 690 b. 691 b

4 — pro materia habet personas legiti-
mas IV 694 f. 4 — Causa materialis
est personarum legitimatas vel illegitimi-

MAT (5)

tas IV 661 a. 684 d. 1. 766 a — Inter
personas simpliciter illegitimas non con-
trahitur vinculum IV 871 a — licet sit ex
consensu libero, non fit nisi in personis
idoneis IV 506 4* — Personae illegitimae
non possunt sibi dare suorum corporum
mutuam potestatem IV 696 2*

— Maritalis coniunctio implicat legiti-
mitatem personarum et indivisionem IV
684 4* — Ad esse matrimonii sufficit
legimitas in personis et unitas in con-
sensu IV 694 b — De substantia matri-
monii non est nisi consensus et persona
legitima IV 741 f. 1, b — Ad matrimo-
nium carnale non requiritur personae di-
gnitas nec est officium spirituale sicut in
matrimonio spirituali IV 711 3*

— Causa efficiens est vir et mulier, in
quantum consentiunt IV 684 d. 4 — ma-
gis quam alia Sacramenta consistit in hu-
mana dispensatione, quia per consensum
contrahentium oritur IV 767 b — non est
a Deo ut tota causa *ib.* 4* — non habet
dispensatorem determinatum *ib.* b — Con-
trahens non est Sacramenti dispensator IV
669 4*

— Benedictio nuptiarum non est de
substantia Sacramenti IV 666 arg. 2. 668
a — In nova lege est benedictio nuptia-
rum IV 667 f. 4 — Benedictio Ecclesiae
videtur esse annexa Sacramento ut signi-
ficans, sed in quantum habet efficaciam et
est ecclesiasticum, spectat ad eius esse
completum IV 669 4* — Benedictio est ad
solemnitatem IV 878 3* — In primis nu-
ptiis fit benedictio propter bonum Sacra-
menti et celebratur Missa de Trinitate pro-
pter triplex bonum matrimonii tribus per-
sonis appropriatum IV 697 d. 3 — Ad
solemnitatem matrimonii et honestatem re-
quiritur de necessitate praecepti parentum
traditio et sacerdotum benedictio IV 694 b

5 — pro forma habet consensum IV 694
f. 4 — ut comprehendit vinculum et ex-
terius signum, est ipse consensus expres-
sus IV 679 b

— Causa efficiens matrimonii est con-
sensus IV 674 a. 704 d. 4. 769 a — To-
tum esse matrimonii causatur a consensu
IV 700 2* — Consensus mutuus est prin-
cipium matrimonii completum IV 702 a
— Vinculi interioris causa proxima est
consensus duorum cum institutione divina
ut causa prima IV 679 b. 682 3* — Con-
tractus matrimonii est per verba maris et
feminae, aliis nihil agentibus nec dicenti-
bus IV 694 f. 3

— fit per consensum animorum expres-
sum per verba exteriora inter legitimas
personas IV 877 f. 1. 878 a — Consensus
est de essentia matrimonii, interius in fa-
cie Dei et exterius in facie Ecclesiae IV
704 d. 2 — Consensus debet esse in corde
et ore simpliciter exprimi IV 690 b —
Materiale matrimonii est consensus animo-
rum ut dispositio, et forma verborum est
complementum IV 680 f. 5

— Deficiente consensu non est matri-
monium IV 707 1*. 774 f. 1, 2 — Opor-
tet, quod ipse contrahens consentiat IV 775

4* — non est verum, nisi sit interior consensus III 873 a — Consensus vocalis, deficiente consensu interiori, in foro conscientiae et secundum veritatem non facit matrimonium IV 680 b. 681 4*. 690 b. 814 f. 3. 816 a — Consensu deficiente interioris et exterioris, non fit matrimonium IV 698 a — Sine intentione non est matrimonium coram Deo IV 153 5* — In matrimonio non requiritur usus rationis propter dignitatem Sacramenti, sed propter significationem coniunctionis Dei et animae, quae non est nisi in mutuo consensu IV 652 4*

— non contrahitur, nisi consensus expressus exprimatur IV 693 a — non fit per consensum internum occultum IV 692 arg. 5, f. 2 — requirit expressionem, cum obliget et significet alteri IV 693 5*, 6*

— est ex consensu interiori, non ex contractu exteriori IV 708 4* — In matrimonio non venit vis a verbo exteriori, sed a consensu interiori IV 692 arg. 1, f. 4. 693 a — Consensus facit matrimonium ut causa efficiens per expressionem ut instrumentum IV 693 3* — Verbum exprimens consensum est signum naturale consensus interioris, cuius est effectus per naturam IV 667 5*

— In matrimonio contrahendo sufficit praecumque expressio exterior consensus interni IV 693 a — potest contrahi inter mutuos per aliquod signum *ibid.* — potest contrahi per procuratorem inter absentes IV 704 d. 2 — Qui consentit per procuratorem et, antequam alter consentit, poenitet, non contrahit, nec in conspectu Ecclesiae, si per testes potest probari *ibid.*

— Quando deficit expressio in ore, matrimonium deficit in facie Ecclesiae IV 690 b — Quando non potest probari consensus, non est matrimonium in facie Ecclesiae IV 742 3*

— in facie Ecclesiae, probato consensu exteriori, matrimonium iudicatur IV 680 b. 681 3*. 684 d. 2. 816 a — Consensus internus praesumendus est, cum constat de exteriori IV 681 5* — In facie Ecclesiae consensus praesumptus facit matrimonium IV 704 d. 3 — Consensus maritalis probabiliter praesumitur, quando exprimitur ore, vel consentitur in carnale opus, vel non reclamatur *ibid.* — Si carnalis copula subsequatur consensum pendente a futuro, censetur contractum matrimonium IV 692 a

— non est, ubi non est consensus mutuos IV 703 f. 4. 707 b — Matrimonium non facit consensus alterius, sed utriusque personae IV 679 b — nullum est, quamdiu altera est invita et in dissensu perseverat tam signo quam corde IV 701 b — Consensus unius sine consensu alterius est nullus *ib.* f. 3. 702 a, 2*, 5* — Consensus unius se habet per modum disponentis, et accedente consensu alterius efficitur matrimonium IV 702 a — In translatione potestatis est donatio ex parte consensus proprii et receptio ex parte consensus alie-

ni *ib.* 2* — non fit nisi per mutuum consensum, qui est simul actu vel habitu IV 704 d. 2 — Duorum consensus faciunt unum Sacramentum, non quia uniuntur in subiecto vel obiecto, sed in effectu IV 679 4*

— Consentiens in renitentem non facit sibi praecudicium ad consentiendum in alterum IV 702 a, 1* — Cum prius dissentiens postea consentit, incipit esse matrimonium non ratione consensus novi tantum, sed ratione consensus alterius, qui praecessit in actu et manet in habitu *ib.* 3* — Altera postea consentiente, consensus viri renovari debet verbo vel signo *ibid.*

— Consensus expressus per verba de futuro non facit matrimonium, sed obligat ad contrahendum IV 689 a sq., 4*, 2*. 691 arg. 1 — Consensus non facit matrimonium, nisi exprimatur per verba de praesenti IV 689 a. 692 2* — est coniunctio, quae non fit nisi per consensum praesentem IV 692 4*

— initiatur desponsatione de futuro IV 686 d. 5 — inchoatur in sponsalibus, quibus obligatus tenetur ad consummandum et ad hoc potest compelli IV 702 arg. 5. 703 a — inchoatur in datione fidei IV 789 d. 5

— Consensus de futuro, copula secuta, ab Ecclesia iudicatur facere matrimonium IV 689 3*

— Consensus, qui transfert corporis potestatem in alteram, est, cum quis accipit aliquam in suam IV 701 f. 3 — Consensus ad tempus non facit matrimonium, cum repugnet Sacramenti institutioni IV 690 b

— Consensus non est causa conservans, sed tantum efficiens matrimonii IV 679 2*. 682 3* — Dissensus non dissolvit factum, sed impedit, ne fiat IV 679 2*

— contrahitur per verba exprimentia consensum, quamvis non adsit fides IV 834 f. 4 — In matrimonio coniuges acquirunt ius ad invicem per exteriorem promissionem IV 692 f. 3

— Consensus conditionatus factus per verba de futuro non facit matrimonium IV 691 arg. 1, a sq. — Conditione addita consensu expresso per verba de praesenti, si est praeterita vel praesens, fit matrimonium, stante conditione; si est de futuro necessario, fit matrimonium; si autem est conditio contingens, non fit matrimonium, cum consensus pendeat de futuro *ib.* b sq. — non fit per consensum conditionatum, maxime cum non stat conditio, sed per consensum absolutum IV 696 a. 712 d. 3 — potest fieri per consensum ex spe pecuniae, sed non per consensum expressum sub conditione IV 692 2*

— Conditione honesta apposita per verba de futuro ut determinatio contractus, stante conditione, stant sponsalia, non stante, non stant VI 691 b — Conditione inhonesta addita, si est contra substantiam matrimonii, nulla est obligatio, alias conditio pro non adiecta habenda est *ibid.* — Conditio addita per modum poe-

nae nullius est vigoris et ad nihil obligat, quia matrimonia debent esse libera *ibid.* — Conditio, quae excludit collationem mutuae potestatis, impedit matrimonium IV 696 4*

— contrahitur per liberum consensum IV 664 a — requirit consensum liberum IV 401 2*. 479 2*. 703 f. 3 — debet esse liberum quantum ad consensum, in quo est matrimonii fundamentum IV 733 b — Ad matrimonium requiritur consensus maximae libertatis IV 680 f. 3 — requirit plenum consensum et perfecte liberum IV 700 a, 1*, 2* — Matrimonii contractus debet esse liber omnino ratione significationis et ratione talis et tantae obligationis IV 703 a — ratione significationis et institutionis contrahendum est ex mera et libera voluntate III 878 4* — Mutua obligatio est ex contractu humano IV 664 4*

— Quantum ad ius matrimonii omnes sunt pares IV 702 f. 4. 792 f. 4, 2 — est de iure naturali IV 792 f. 3 — Iuri contrahendi cum quacumque non renuntiatur nisi per votum aut per matrimonium IV 702 4*

— Nemo potest et debet nisi propria voluntate obligari ad matrimonium IV 796 f. 4. 797 2*

— Parentes non possunt obligare filios ad contrahendum IV 703 a — Parentes non possunt obligare filium ad contrahendum cum hac vel cum illa, nisi hic aliquo modo ligetur *ibid.*, 4* — Filius non tenetur obedire quantum ad contrahendum matrimonium IV 792 f. 4 — Voluntas parentum non valet pro filiis IV 101 2* — Parentes iurantes pro filiis non obligantur nisi ad procurandam matrimonii contractionem IV 703 4*

— licite potest promitti iuramento, quia dicit positionem boni III 880 3* — Qui coactus iuravit contrahere matrimonium tenetur et contrahendo cum alia peccat, sed amplius non obligatur III 878 4*

— Consensus impeditur ex parte rationis, vel voluntatis IV 769 b — Plenitudo consensus deficit per coactionem et errorem IV 704 d. 4 — Ex parte consensus impeditur errore in ratione et violentia in voluntate IV 769 b

— Consensus libidinosus, in quantum privat intentionem contrahendi, non facit matrimonium IV 711 a — Libido in ducendo uxorem potest intendi ut finis et obiectum, et sic non contrahitur matrimonium *ibid.* — Consensus libidinosus, qui intendit contrahere intentione libidinis, non impedit matrimonium, sed est contra eius utilitatem *ibid.* — non requirit caritatem vel intentionem puram *ib.* f. 4, 4* — Consensus facit matrimonium per substantiam actionis, non per circumstantiam malam *ib.* 4*

— Plures causae possunt esse inducentes sine peccato, dum tamen non sistatur in eis, sed virtus et mores super omnia sunt attendenda IV 713 d. 6 — In matrimonio contrahendo non debet principaliter intendi pulchritudo, sed filiorum procreatio *ibid.* — digne suscipitur ab iis qui ex

consensu caritatis uniuntur ad procreandum prolem ad divinum cultum IV 668 b — Intendere matrimonium propter pulcritudinem ut causam inducentem aliquo modo potest esse sine peccato, ad minus gravi IV 713 d. 6 — Qui consentit finaliter propter pecuniam non iudicatur simoniacus, tamen peccat IV 669 4*. 711 3*

6 — efficit quod figurat IV 667 f. 2 — In consensu matrimonii acquiritur potestas in alterutrum IV 699 f. 4 — est contractus, quo datur potestas corporis IV 770 f. 3. 774 f. 3 — In matrimonio est translatio domini proprii corporis IV 820 b — In matrimonio coniuges ius acquirunt inter se invicem IV 692 f. 3 — Vir uxori dat sui corporis perpetuam potestatem IV 703 f. 4 — Alter coniugum habet potestatem in corpore alterius, quia dat ei sui corporis potestatem IV 781 f. 2 — ordinatur ad carnis commixtionem IV 878 2* — Potestas corporis non simpliciter transfertur, sed quoad actum coniugalem IV 792 3* — Vir subest uxori tantum in debito carnis IV 818 b — Copula carnalis est prima et principalis, sed non tota ratio et causa matrimonii IV 696 5* — Fere omnes contrahentes intendunt et consentiunt in copulam carnalem sive propter libidinem sive propter generationem IV 825 d. 1

— potest esse plenum et perfectum sine commixtione carnali IV 695 f. 6 — Copula carnalis non est de integritate matrimonii quantum ad esse necessitatis, sed completionis IV 670 a — tum quoad signum, tum quoad officium, tum quoad remedium habet integritatem sufficientiae quantum ad coniunctionem animorum, integritatem completionis quantum ad coniunctionem corporum *ibid.* sq. — perfectum fuit inter Mariam et Ioseph IV 669 arg. 2. 676 arg. 4. 679 f. 3. 697 a

— Ad matrimonium contrahendum non necesse est absolute consentire in copulam nec implicite, vel conditionate IV 695 b sq. — contrahitur per consensum in mutuam corporum potestatem, quae ad carnalem copulam ordinatur, non tamen de necessitate IV 696 a, 3*. 713 d. 5 — contrahitur per consensum in copulam coniugalem, quae necessario ordinat ad copulam carnalem, nisi interveniat mors spiritualis IV 733 2* — Sola voluntas non utendi non impedit matrimonium IV 771 2*

— In consensu in copulam coniugalem datur potestas petendi debitum, licet non teneatur statim ex iure divino IV 696 4* — Corporum potestas aliter datur in contrahendo, aliter in consummando *ib.* a, 4* *Vide infra 10 et 16.*

— In matrimonio est servitus corporis et debet esse mutuus amor IV 797 2* — dilectionis mutuae praestat fomentum IV 850 b, 4*. 852 b — Vir et uxor coniunguntur ad semper et omnia bona pro indiviso habent IV 876 a — Matrimonio competeat modus producendi Evam ex latere Adam, tum propter figuram, tum ad significandam vinculi aequalitatem IV 850 4*

— institutum est ratione fidei et Sacramenti et mutuae educationis IV 696 5* — habet officium mutuae educationis et fomenti et procreandae prolis IV 670 a. 721 b — Causa finalis coniugii est triplex bonum IV 716 a

— Usus coniugii est ad procreationem prolis IV 572 f. 3 — institutum est ad procreandum prolem ad cultum divinum IV 53 b. 59 d. 4. 727 d. 4 — est in officium ad procreationem prolis ad cultum Dei IV 834 a. 877 f. 4 — institutum est in officium generandi IV 767 f. 4 — ordinatum est ad conservationem speciei quantum ad generativam IV 664 f. 3 — Prolis multiplicatio confert ad speciei conservationem et perfectionem numeri IV 718 a — In statu innocentiae semper fuisset bonum prolis, quia tantum fuisset in officium, et nulla sterilitatis poena IV 721 b *Vide 7.*

— est in remedium IV 667 f. 4. 767 f. 2. 876 f. 3 — est contra concupiscentiam et in auxilium temperantiae IV 53 a — dat remedium contra concupiscentiae defluxionem, ut quis non in alias tendat, et contra inordinationem, ut non libidine, sed amore prolis procreandae sive matrimoniali affectu mulierem cognoscat IV 670 b — Matrimonii usus debitus est in remedium quo remittitur fervor libidinis *ibid.* — est in remedium contra ignorantiam, dum erudit ut signum, contra concupiscentiam, dum illam refrenat ut medicamentum IV 662 b — est ad concupiscentiam ordinandam IV 54 4*

— respicit infirmos IV 59 d. 4 — excusat actum carnalem IV 748 a — excusat coitum ratione medicinae sacramentalis IV 877 f. 2 — apud fideles est in remedium perfectum, quia excusat coitum a culpa, et datur ibi gratia IV 834 a — non excusat copulam, in quantum Sacramentum Ecclesiae, sed legis naturae IV 835 f. 3

— est institutum in officium et remedium et Sacramentum IV 834 a — Finis matrimonii est triplex bonum vel remedium triplicis mali concupiscentiae IV 719 b — non est solum remedium concupiscentiae IV 767 b, 4* — est institutum in significationem ante lapsum, in curationem post lapsum IV 748 a — est in officium procreandi prolem et in remedium libidinis IV 796 a — est ad procreandam prolem ad cultum Dei, vel saltem in remedium honestatis *ibid.*

— fuit in remedium statim post lapsum IV 668 b — est institutum in officium tempore legis naturae IV 49 1* — in statu innocentiae erat solum in officium II 483 f. 4 — in statu innocentiae fuit in officium quantum ad actum cognitivae, non erudiendae, sed oblectandae, et quantum ad actum generativae ad conservationem speciei IV 662 b — In statu naturae corruptae non solum est in officium, sed etiam in remedium IV 719 arg. 2, b

— est in remedium et in officium IV 662 a sq. 767 b. 770 f. 4. 879 b — quantum ad officium omni statui con-

veniebat, sed quantum ad remedium statui post lapsum IV 184 3* — Matrimonii usus, in quantum est in officium, convenit etiam sanis, in quantum est in remedium, solum infirmis IV 662 b — ante lapsum est institutum in officium, post lapsum in remedium III 27 8*. IV 49 b. 662 b — in statu naturae lapsae non est solum in officium procreandae prolis, sed etiam in remedium vitandae fornicationis II 484 3*

— est in remedium, non tantum per indulgentiam, sed etiam per efficaciam IV 668 a — est in remedium, quia facit vitare peccatum, quod incurreretur, ordinando actum de se inordinatum IV 723 7* — est in remedium contra peccatum, non praeteritum, sed liberat a peccato, quod committeretur alias IV 670 b. 723 7* — est remedium non omnino curans, sed excusans IV 738 b — ordinat actum, qui sine illo esset inordinatus II 487 d. 4 — est remedium praeservativum aliter quam cetera Sacramenta IV 836 3* — praeservat a morbo, sed non liberat IV 59 a — non dat remedium perfectius quam continentiae votum IV 668 2*

— inter cetera Sacramenta minus habet de proprietate Sacramentorum novae legis et de perfectione IV 671 d. 1 — In matrimonio non datur gratia sicut in aliis Sacramentis, sed solum auxilium gratiae, nisi forte ratione benedictionis adiunctae IV 711 3* — In usu matrimonii non est necesse gratiam dari contra peccatum IV 670 b

— sublevat animam a corruptione concupiscentiae inordinata et dat gratiam ad copulam singularem, utilem et inseparabilem IV 668 b — in quantum Sacramentum legis naturae, dat remedium praeservativum a culpa, ut Sacramentum Ecclesiae ratione benedictionis annexae dat etiam gratiam digne accedentibus IV 836 3* — in nova lege dat gratiam IV 667 f. 3 — in nova lege non tantum praestat remedium excusans coitum, sed dat aliquod donum gratiae digne suscipientibus IV 668 b — dat gratiam, ex qua fit remedium contra triplicem inordinationem concupiscentiae, et nascitur triplex bonum matrimonii *ibid.*

— dat gratiam ratione consensus in individuam consuetudinem vitae et ratione benedictionis Ecclesiae IV 668 b — Apud fideles tum propter meritum fidei, tum propter benedictionem Ecclesiae dat gratiam, quae remittit concupiscentiam IV 835 b — In Sacramento matrimonii datur gratia remittens concupiscentiam ratione benedictionis adiunctae IV 834 a sq. — sanctificat per benedictionem IV 667 f. 4. 668 4* — non dat gratiam solum ratione benedictionis superadditae IV 668 a — dat gratiam, quando consensus iungitur benedictioni, ubi explicatur significatio et obtinetur sanctificatio IV 669 4*

7 — secundum statum naturae corruptae et ut remedium habet plura bona annexa IV 719 b — In coniugio est triplex

bonum, scilicet fides, proles et Sacramentum IV 717 b — In matrimonio est bonum fidei in singularitate, bonum prolis in fecunditate, Sacramentum et significatio in insolubilitate IV 675 f. 4 — Tria bona matrimonii appropriantur tribus personis divinis IV 697 d. 3 — tria habet bona sive respectu causae efficientis sive instituentis, principii constituentis et finis terminantis IV 719 b — Ad matrimonii esse completum est necessaria institutio, debitus usus et fructus, quibus respondent tria eius bona *ibid.* — In matrimonio est unio singularis, utilis et inseparabilis *ibid.*

— Bonum prolis est a dictamine naturae, bonum fidei a dictamine rationis rectae, bonum Sacramenti a dictamine gratiae IV 719 b — Bonum fidei cadit in genere honesti, bonum prolis in genere conferentis, bonum Sacramenti sive unio in genere delectabilis IV 718 a. 719 b — Bonum honestum est in observatione fidei, bonum commodi in fecunditate prolis IV 750 4*

— Bonum principale et inseparabile est vinculum sacramentale, alia sunt annexa IV 719 4* — Finis et bonum principale matrimonii est bonum Sacramenti IV 684 d. 1 — Sacramentum est unio in uno corpore IV 718 a. 720 5*

— Bonum Sacramenti est, ut significetur unio divinae naturae et humanae IV 719 b — Bonum Sacramenti dicitur proprietas inseparabilitatis IV 720 5* — Ratio Sacramenti maxime consistit in ratificatione vinculi IV 834 b — Bonum Sacramenti adest in matrimonio rato, sed non complete IV 721 a sq.

— Fides est, quod quis suam cognoscat et non aliam IV 718 a

— Bonum prolis, ut competit Sacramento, est procreatio ad cultum divinum ordinata IV 727 d. 1 — In matrimonio maximum est solatium filiorum IV 874 a — Bonum prolis triplici intentione potest quaeri IV 727 d. 1 — Bonum prolis potest intendi ad cultum Dei intentione formata, vel solum ad posteritatem habendam IV 836 4* — tempore legis gratiae non tam requiritur bonum prolis IV 755 b. 879 2*, 4*

— Bonum prolis non est unicus finis IV 721 b — Posse procreare prolem non dicit totum esse matrimonii IV 774 4*. 776 d. 2 — Matrimonii usus potest esse sine bono fidei et prolis IV 720 arg. 2, 3, b sqq. — Bonum fidei et prolis in contrahendo matrimonium potest excludi, sed non apponi conditio contra ipsa IV 721 a, b

— Bona matrimonii pura essent in statu innocentiae IV 718 a — Matrimonii bona per peccatum sunt admixta suis contrariis, inhonestati, damno et tribulationi *ibid.* sq.

8 — est sanctum et bonum, quia a Deo est institutum et confirmatum a Christo IV 721 f. 2 — est honestum IV 717 f. 1 — est utile et honorabile ratione triplicis boni, sed honorabile proprie propter bonum fidei, utile propter bonum prolis, et honorabile ratione Sacramenti ut significantis, utile vero, in quantum remedium pec-

cati IV 879 a sq. — honorabile est ratione continentiae coniugalis et significationis sacramentalis *ib.* b — ratione boni prolis potius est utile quam honorabile *ib.* 2*

— ratione boni conferentis est propter aliud appetendum IV 718 1* — est bonum, quod appeti potest, sed melius est non appeti *ib.* b — propter bonum prolis non praefertur virginitati IV 755 4*

— est sanctum, sed habet annexum aliquid, quod orationem impedit IV 741 3*, 4*. 744 d. 5 — est honorabile quantum ad significatum et fructum, sed habet pudorem annexum quantum ad actum II 487 d. 2 — In usu matrimonii ut plurimum est libido et in cohabitatione sollicitudo IV 805 b — solent celebrari cum gaudio carnali et conversione ad inferiora IV 739 f. 3. 740 b. 741 4*

— debet esse honestum IV 850 f. 4 — principaliter est institutum ad honestatem naturalem conservandam IV 875 3*

— non est malum propter malum admixtum, sed curat et excusat malum, ut non sit culpabile IV 718 2*. 728 d. 5 — est bonum medicinale IV 718 2*. 728 d. 5 — est potentius quam morbus concupiscentiae et morbo non vitatur, sed excusat vitium IV 723 a. 773 1*

— est status imperfectionis IV 754 f. 2. 804 2* — respicit statum continentiae coniugalis IV 804 4* — non meretur palmam, saltem quantum ad superexcellenciam in merito aureolae vel fructus IV 671 d. 3 — tempore legis naturae institutae et etiam corruptae in statu primo per meritum obedientiae erat eiusdem dignitatis ac virginitas IV 665 2*. 746 a. 775 a sq. — In matrimonio non est maior utilitas facientis, sed minor fructus IV 824 2*

— est Sacramentum, cui coniuncta est actio carnalis IV 767 b — habet rationem boni spiritualis magis ex benedictione sacerdotali quam ex ratione contractus IV 669 4* — Ratione contractus voluntarii et annexi temporalis habet aliquomodo rationem temporalis *ibid.* — Ratione annexorum temporalium licet dotes accipere *ibid.*

9 — fuit institutum a Deo sub praecepto IV 663 f. 2. 564 f. 1 — Lex matrimonii specialiter attenditur in hominibus II 433 2* — fuit institutum a Deo sub praecepto morali et sacramentali IV 671 d. 2 — est institutum per praeceptum sacramentale ratione coniunctionis indivisibilis in significando *ibid.*

— institutum fuit sub praecepto affirmativo iuris naturalis pro primo statu IV 665 a sq. — praeceptum cessavit cessante paucitate hominum *ib.* b — Matrimonii praeceptum omnes obligabat in statu innocentiae, nunc autem non omnes II 488 d. 3 — Secunda institutio matrimonii tempore legis gratiae habuit indulgentiam, non praeceptum IV 665 b. 671 d. 1. 754 f. 2 — Matrimonii praeceptum non praeiudicabat libertati consensus IV 665 4* — Praeceptum matrimonii non obligabat ad semper, sed pro loco et tempore II 488 d. 3. IV 665 3*

— Nunquam est necessitas matrimonii propter infirmitatem curandam IV 824 2* — Non est necessitas matrimonii pro aliquo respectu speciei conservandae *ibid.*

10 — est quoddam vinculum obligatorium respiciens totum coniunctum IV 676 4* — est coniunctio animorum in corporibus, quia est ratione utentium et habentium sexus distinctos *ibid.* — non est vinculum animarum, nisi in quantum coniunctae corporibus IV 878 2* — non competit statui gloriae IV 754 f. 4

— est inter duos ut relatio aequiparantiae IV 677 f. 4. 701 f. 1, 2 — est vinculum mutuum et se habet ut relatio IV 727 d. 3. 839 arg. 4 — est vinculum relationis in utroque extremo IV 775 f. 4 — unum est in viro et femina per relationem conformitatis IV 675 f. 3 — Vinculum est relativum et mutuum nec potest esse claudum IV 701 b. 702 4*, 5*. 778 d. 8. 785 f. 3

— Conformis est unio et ideo conformis obligatio IV 742 d. 1. 747 f. 3, 4. 748 a. 749 f. 2. 750 a, 3* — Vir et mulier debent esse in consentiendo aequales IV 699 f. 4 — Vir et mulier in nova lege quantum ad legem tori omnino ad paria iudicantur II 792 2*. IV 730 b. 736 b. 782 b — In matrimonio est mutua obligatio, quia aliter non interveniret inseparabilis unio IV 742 d. 1 — est mutuum vinculum et mutua potestas IV 678 a

— in contractu consistit, qui est personae ad personam IV 852 a — Coniunctio, quae dicitur vinculum et quae facit vinculum, respicit substantiam matrimonii et non iteratur IV 676 4* — Coniunctio iterata non multiplicat rationem Sacramenti, sed eius usum *ibid.*, 2*

— distinguitur ratum et consummatum secundum integritatem sufficientiae et plenitudinis IV 670 b — ratificatur in consensu de praesenti, consummatum in copula carnali IV 686 d. 5 — fidelium est ratum et legitimum, infidelium legitimum, sed non ratum, fidelium contractum contra prohibitionem est ratum, sed non legitimum IV 834 b — ratum consummatum etiam per copulam vi extortam, quae ex consensu praecedente voluntaria indicatur IV 733 b — consummatum addit ad significationem et obligationem *ib.* 3*

11 — Coniunctio matrimonialis ex divina institutione et secundum dictamen iuris naturalis est perpetua IV 690 b — ex divina institutione est indivisibile IV 758 f. 4. 759 4* — est vinculum insolubile IV 690 3*. 691 arg. 3. 840 f. 2. 862 a — legitime contractum est vinculum insolubile IV 771 3* — Inseparabilitas est consubstantialis et consequens inseparabiliter IV 720 5*

— est consensus individuum vitae consuetudinem tenens IV 690 f. 2 — Qui consentit in matrimonium ad omne tempus se obligat *ib.* f. 3 — nullo modo est secundum tempus *ib.* b, 2* — Potestas corporis non potest dari ad tempus, nisi detur simpliciter *ib.* 4* — Unio solubilis non est matrimonialis IV 655 b — non potest commutari IV 822 5*

— fidelium fundatum super Sacramentum fidei natum est esse ratum et insolubile IV 833 6* — ratum est insolubile, cum sit Sacramentum IV 684 a — Perfectio Sacramenti consistit in indivisibilitate IV 760 f. 2

— est indissolubile ratione congruitatis in significando et ratione necessitatis IV 691 b — Indissolubilitas dispositiva est a significatione, effective ab institutione IV 682 1* — non est contractus pure humanus, sed indissolubilitas est ab instituyente IV 664 4* — tenet rationem Sacramenti praecipue ratione indissolubilitatis *ibid.* 721 b — Sacramentum venit ex mutua obligatione et divina institutione et significatione illius unionis, quae sunt de necessitate matrimonii IV 720 b

— apud fideles est indissolubile, quia perfectam habet significationem et significat unionem insolubilem et fundatum est super characterem baptismi indelebilem IV 841 a, 2* — Baptismus ratificat matrimonium *ib.* b — indissolubile est non tantum ratione promissionis, sed etiam ratione significationis IV 822 5* — contractum non potest solvi propter significationem IV 798 1* — Inseparabilitas matrimonii non venit ex parte boni fidei nec prolis, sed boni, quod est Sacramentum IV 877 f. 3 — significat rem et coniunctionem indivisibilem IV 690 f. 4, b

— Indivisibilitas perfecta non debuit in lege veteri imperari IV 760 f. 2, 4* — Inseparabilitas matrimonii in ipsa Lege apparet IV 761 b

— consummatum nullo casu rumpitur IV 720 b — Vinculum matrimonii non solvitur propter crimen fornicationis IV 721 a. 785 f. 2-4, b. 840 f. 1 — non ratum solvitur per fornicationem IV 838 f. 2 — legitime contractum non solvitur contrahendo de facto cum alio IV 912 b — ratum non solvitur per sequens consummatum, quia ligat in facie Ecclesiae IV 697 d. 1, 2 — contractum solvit praecedentia sponsalia *ib.* d. 1. 798 b

— non potest solvi vinculo superveniente IV 862 a — Illegitimitas superveniens non solvit vinculum IV 771 3*. 772 b sq. 776 3*. 785 b — Impedimentum sequens non potest infringere vinculum IV 870 b. 871 4* — Vinculum matrimonii non solvitur per infirmitatem IV 733 f. 2. 734 a — non solvitur propter defectum prolis IV 720 arg. 3, b sq. 782 4*

— non solvitur, nisi desit aliquid, quod sit de eius substantia IV 741 f. 1 — inter personas illegitimas non est secundum veritatem, sed secundum apparentiam, et sic dicitur solvi IV 727 d. 2. 785 b — contractum est vinculum insolubile, sed dicitur dirimi, quia non erat vinculum IV 767 3* — contractum non solvitur secundum veritatem, sed vinculum, quod est secundum apparentiam vel aestimationem IV 777 d. 3 — contractum dicitur dirimi, non quod vinculum infringatur, sed quia matrimonium secundum veritatem non contrahitur IV 771 3* — ab Ecclesia solvitur

quantum ad vinculum, ostendendo, non fuisse matrimonium IV 741 b — solvitur, quando personae erant illegitimae simpliciter ad contrahendum IV 785 b — Post separationem propter illegitimitatem uterque potest alteri nubere *ibid.*

— est vinculum insolubile, manentibus extremis IV 682 a. 878 arg. 2 — est vinculum insolubile, sed non perpetuum IV 682 a, 1* — Vinculum matrimonii consummati est insolubile, viventibus extremis vita corporali, nec solvitur nisi morte corporali; ratum vero, in quo est coniunctio animorum, non solvitur nisi per mortem spiritualem IV 683 b — ratum non solvitur nisi per mortem spiritualem, consummatum per mortem corporalem IV 721 b. 773 a — Coniunctio maritalis non est indivisibilis quantum ad coniunctum, sed quantum ad Sacramentum IV 684 d. 1

— altero extremo destructo per mortem corporalem, solvitur IV 682 a. 878 2* — solvitur per mortem IV 877 4*. 878 1* — Matrimonii vinculum statim solvitur morte alterius, quia fundatur in coniuncto, non in sola anima IV 828 d. 10

— non solvitur quoad vinculum per ingressum religionis IV 839 4* — De ingrediente religionem, uxore consentiente vel nolente IV 685 d. 4

— ratum habet insolubilitatem, sed solvitur per votum castitatis solemne IV 683 b sq. 685 d. 3, 5. 697 d. 2. — In matrimonio rato potestas corporis non simpliciter transfertur, sed sub conditione, scilicet statu et vita manente IV 684 5*. 696 a, 4* — Ecclesia dat inducias reddendi debiti usque ad duos menses IV 684 5* — Ante consummationem alter potest mori mundo per solemne votum per duos menses, et sic matrimonium solvitur IV 683 f. 2. 733 a, 1* — ratificatum solvi non potest, nisi alter ingrediatur religionem IV 862 b — ratum solvitur, quando ingrediens religionem ita ligatur, ut non possit redire ad saeculum IV 683 b. 684 5* — non consummatum non impedit votum IV 821 b — Post matrimonium ratum, altero vovente continentiam, alter potest alii nubere *ibid.*

— est vinculum indissolubile, sed potest solvi quoad debitum et cohabitationem IV 785 b — Coniuges possunt dividi quoad cohabitationem et torum IV 682 4* — Coniuges possunt separari quantum ad vinculum, vel simpliciter quantum ad tempus in poenam criminis, vel ad tempus ad poenitentiam agendam propter peccatum contra ecclesiasticum interdictum IV 741 b — consummatum non separatur nisi in poenam pro culpa alterius IV 778 d. 9 — non debet separari in poenam, nisi sit criminis enormitas, maxime contra aliquod matrimonii bonum IV 741 f. 2, b — Ligatus non debet quaerere solutionem in praeiudicium alterius IV 788 b — Propter scandalum potest fieri divortium quantum ad torum vel quantum ad cohabitationem IV 843 d. 3

— solvitur propter fornicationis crimen IV 785 b — propter fornicationem non potest dividi nisi eatenus, qua per illam alter laeditur vel offenditur IV 843 d. 3 — semper potest dividi propter fornicationem proprie dictam, non vero propter fornicationem spiritualem *ibid.* — De accusatione fornicantis IV 863 d. 2

— Separatus per divortium manet tamen sacramentaliter ligatus, quamdiu vivit, ideo non potest alteri alligari IV 786 4* *Vide V. Divortium.*

— legitimum est redintegrandum, quando solum de facto est solutum IV 828 d. 10 — separatum est restituendum, probata deceptione IV 863 d. 1

12 — Matrimonii unitas est secundum legem naturae IV 749 f. 4. 750 a sq. — est institutum, ut sit una unius IV 752 a, 3* — Secundum matrimonium in statu innocentiae erat tantum una unius II 485 b. 486 b — Non licet simul plures habere, quia ius non potest alteri dari IV 877 4* — est vinculum individuale, quo non possunt ligari qui sunt aliis obligati IV 769 b — In matrimonio naturaliter est quidam amor singularis et incommunicabilis IV 750 a sq. — Amor singularis in matrimonio est signum amoris, quo Deus zelat animam *ib.* b

— Polygamia non erat contra praeceptum Legis expressum exterius IV 750 2*. 761 b — Dispensatio circa polygamiam veteri legi conveniebat ut figurae novae et ratione necessitatis, utilitatis et honestatis IV 751 b sq. — excludit usum concubinae implicite in veteri lege, expresse vero in nova IV 748 a

— Quod una sit plurium, repugnat matrimonii utilitati, tranquillitati et rationi Sacramenti IV 752 2* — Cum unus habet plures uxores, salvatur ratio Sacramenti aliquo modo, sed non e converso IV 123 b — nunquam licuit uxori habere plures viros IV 761 b

13 — est verum apud infideles IV 837 f. 4, 3* — infidelium vere est matrimonium, sed non in tanta perfectione *ib.* 4* — apud infideles est Sacramentum, sed imperfecte, quia tantum in habitu, vel occulte repraesentat IV 834 4* — ut Sacramentum legis naturae est commune fidelibus et infidelibus, sed non in quantum Ecclesiae IV 833 5* — ut Sacramentum legis naturae et Ecclesiae multum differt *ibid.*

— infidelium est legitimum, sed non ratum IV 839 a, 2* — infidelium non est ratum, quia non est fundatum super fidei Sacramentum IV 841 4* — apud infideles non habet ratificationem vinculi perfectam, sed tantum pro illo statu IV 834 b. 835 b. 839 a — infidelium non habet fundamentum fidei IV 833 6*. 834 b. 839 a, 2* — non est ratum sine Sacramento baptismi, IV 838 f. 2. 839 2* — infidelium fit ratum per baptismum ex parte suscipientis, non ex parte infidelis IV 839 a

— rationem officii, remedii et Sacramenti habet apud infideles semiplene tantum IV 834 a — apud infideles est ad

procreationem prolis, sed non ad cultum Dei nec dat gratiam contra concupiscentiam et significat aptitudine tantum *ibid.* sq., 4*. 835 b — In infidelibus non est perfecte bonum prolis, quia carent intentione formata, licet non sit deformata IV 836 4* — apud infideles est in remedium imperfecte, quia excusat a culpa, sed non dat gratiam propter defectum fidei IV 834 a sq. 835 b. 836 2*, 3* — infidelium facit, ut vitent culpam, in quantum coniunguntur secundum divinum statutum IV 835 b — apud infideles excusat a culpa IV 834 b — Coniugia infidelium non sunt meritoria, tamen non culpabilia, sed licita et bona IV 837 b

— infidelium per baptismum non deletur IV 837 f. 2, b. 839 a, 3*. 841 arg. 2 — in infidelitate contractum cum impedimento secundum naturam et institutionem divinam solvitur post conversionem ad fidem IV 842 a — Impedimenta ex constitutione Ecclesiae non arctant infideles nec solvunt matrimonium in infidelitate contractum *ib.* b, 3*

— infidelium potest solvi quoad vinculum, altero suscipiente baptismum IV 834 b. 835 b — infidelium solvitur per iniuriam matrimonii vel Creatoris, in quantum non est ratum, et inducitur disparitas cultus IV 839 a sq. 841 1*, 3* — propter infidelitatem potest dividi, quando coniux in illa perseverat, et tunc est via ad corruptionem IV 843 d. 3 — non solvitur quoad vinculum, si infidelis vult cohabitare sine blasphemia nominis Christi nec pertrahit ad infidelitatem IV 838 b sq. — altero converso ad fidem, potest solvi quoad vinculum tribus concurrentibus IV 839 a sq. — Nunc non tantum de Iudaeis, sed etiam paganis praesumendum est, quod nolint cohabitare sine contumelia Creatoris IV 842 d. 2

— Conversus ad fidem potest solvere matrimonium cum infideli quantum ad cohabitationem et servitutem mutuam IV 838 b — Fidelis libere potest ab infideli discedere IV 844 d. 5

— Vinculum non solvitur statim perfecte, cum infidelis discedit, sed cum fidelis alligatur alii fidei IV 840 b — Vinculum matrimonii post discessum infidelis solvitur a parte fidelis, sed non a parte infidelis, quamdiu pars conversa potest ad alteram redire *ib.* a sq. 844 d. 5 — Infidelis in poenam peccati non potest alteri nubere, soluto priori vinculo secundum veritatem IV 840 b — Matrimonii vinculum ex parte infidelis solvitur per accidens *ibid.*

— Si coniuges successive ad fidem veniunt, debent insimul cohabitare, sed si infidelis ante conversionem discesserit, prius conversus potest eum recipere, sed non potest compelli, nec etiam, si alter fornicatus est, quin dederit illi occasionem IV 844 d. 5 — Quae post alium ad fidem venit est illi reddenda, si eam repetat et non contraxit cum alia IV 840 b — contractum ante baptismum cum una et post cum alia facit bigamum IV 837 b

— Filii parvuli ex matrimonio fidelis cum infideli debent esse fideles IV 843 d. 4

14 — potest impediri ratione materiae in qua IV 767 4* — Matrimonii impedimenta oriuntur ex duplici genere causae IV 704 d. 4 — Sacramentum habet multa impedimenta ratione defectus consensus ut causae efficientis et ratione finis, in quantum est in officium et includit actum carnalem IV 767 b — Impedimenta ex parte personarum respiciunt matrimonium quantum ad aliquod bonum IV 770 2*. 875 arg. 3 — Impedimenta sunt privationes boni oppositi, vel bona illi impossibilia IV 769 1*

— Personarum legitimitas multis modis potest privari et matrimonium impediri IV 704 d. 1 — Personarum legitimitas cognoscitur per privationem illegitimitatis IV 776 d. 1 — Impedimenta sunt in numero determinato IV 768 f. 1-3 — Impedimentorum dirimentium numerus et sufficientia duplici via IV 769 a sq. — Impedimenta continent innumerabiles casus speciales IV 770 3*

— Ecclesia potest impedimenta matrimonii constituere IV 875 2* — Ecclesia potest determinare impedimenta matrimonii potestate a Christo Petro relicta in subditos contrahentes IV 852 a. 853 1*, 2* — Ecclesiae statuta reddunt personas illegitimas simpliciter IV 853 3* — non tantum regitur iure naturali, sed nunc etiam regi oportet secundum ecclesiastica statuta IV 875 1*, 2* — debent regi secundum ius canonicum et mandatum Ecclesiae, non principum IV 808 2* — tractari debent lege poli et non lege fori IV 807 b. 827 d. 10. 875 arg. 2

— Illegitimitas personarum, quae est secundum naturam et institutionem divinam astringit fideles et infideles IV 841 b sq. — Deus de legitimitate personarum reliquit Ecclesiae dispensandum IV 664 2* — In lege evangelica plura debent esse impedimenta quam in mosaica IV 852 a — Impedimenta debent mutari secundum diversa tempora *ibid.* 853 a, 1*

— quod contrahitur contra divinum mandatum, non est Sacramentum IV 767 f. 4. 834 d. 2. 842 a — cum impedimento est nullum IV 506 4* — Impedimentum contra substantiam matrimonii impedit contrahendum et dirimit iam contractum IV 741 b — Impedimenta quaedam impediunt de congruitate matrimonium contrahendum nec dirimunt contractum, quaedam ex necessitate et dirimunt contractum, in quantum contractum de facto non fuit matrimonium verum IV 768 b

— Ecclesia quaedam instituit circa matrimonium ut necessaria, quaedam ut expedientia, non tamen irritantia IV 694 2* — Ecclesia quaedam dictat ut necessaria, quaedam ut ad solemnitatem IV 742 2* — non est, cum fit contra aliquid, quod Ecclesia dictat ut necessarium *ibid.* — in foro ecclesiastico iudicatur non esse, quando in facie Ecclesiae deest aliquid, quod est de substantia matrimonii *ib.* 3* — ac-

cipitur vere, sed non salubriter extra Ecclesiam vel contra Ecclesiae prohibitionem IV 694 4*

— Quantum licitum est, semper pro matrimonio standum est IV 855 d. 5 — Causa matrimonii est maxime favorabilis IV 681 3*. 777 d. 3, 4 — Iura favent matrimonio IV 793 b — Quilibet, qui novit, potest matrimonium accusare, nisi aliquid obstat IV 864 d. 2 — invalidum, cessante prohibitionem, per novum consensum incipit esse matrimonium IV 855 d. 5

— Impedimenta, quae impediunt simpliciter, impediunt cum omni, vel cum aliquo IV 801 a — Personarum illegitimitas vel est simpliciter respectu matrimonii, vel respectu matrimonii perfecti, quod deficit in secundis nuptiis IV 766 a — Duo impedimenta non omnino auferunt legitimitatem *ibid.* — Duo impedimenta ex parte liberi arbitrii *ib.* b

— Ecclesiastica institutio quosdam excludit a matrimonio propter excellentiam vitae, quosdam propter enormitatem culpae IV 801 b — Pro septem peccatis denegatur omne coniugium, sed in omnibus dispensatur praeterquam in adulterio cum occisione vel promissione matrimonii IV 811 d. 3 — In interdicto de matrimonio contrahendo dispensatur, ubi timetur periculum IV 775 b. 776 2*

— Error circa personam tollit consensum et impedit matrimonium III 211 arg. 3. IV 707 b — Iacob cum Lia valebat, consensu postmodum accedente IV 707 2* — Error circa proprietatem non impedit matrimonium nisi error circa conditionem servitutis *ib.* b. 708 b — Error fortunae non excludit consensum in personam IV 712 d. 3 — Error circa personam est, quando duplex persona occurrit, una in aspectu interiori, altera in aspectu exteriori IV 707 b. 708 4*, b

— non potest contrahi a furiosis et mente carentibus IV 651 arg. 1 — Furia non impedit et dirimit matrimonium, nisi in quantum deficit consensus IV 775 3* — Furia sequens contractum, et praecedens, nisi sit etiam concomitans secundum actum, non impedit matrimonium IV 774 b, 2*. 778 d. 7 — Furiosus praecedenter non deberet contrahere propter periculum IV 774 b. 778 d. 7

— coactum ex sacris canonibus invalidum est IV 101 2* — Consensus coactus vi vel metu iusto non facit matrimonium III 878 4*. IV 699 f. 1, b — Metus iustus non facit matrimonium potius ex defectu consensus quam ex indulgentia iuris IV 700 a — Qui post coactionem consentit in copulam tunc contrahit matrimonium *ibid.*

— Aliquis potest rationabiliter consentire in matrimonium ex metu, quia matrimonium non est saluti contrarium IV 700 4* — Quando quis reclamare potest et non reclamationem, praesumitur consensus esse voluntarius simpliciter, quamvis in principio fuerit coactus IV 704 d. 3

— contrahitur per consensum inducitur per blanditias IV 700 3* — non dirimitur per iuramentum IV 819 f. 2

— impeditur per obligationem **voti** IV 814 a — Matrimonii vinculum impeditur per obligationem ad Deum, vel ad hominem IV 769 a, b — Votum impedit IV 821 b — per votum continentiae universaliter impeditur et per votum solemne impeditur et dirimitur IV 820 a sq. 826 d. 6

— Habens votum continentiae licite contrahit matrimonium, solum intendendo et consentiendo in societatem coniugalem, non in copulam carnalem IV 825 d. 4 — Consensus in matrimonium ex carnis petulantia et ad coniunctionem corporum est contra votum virginittatis IV 696 1* — Astricti voto simplici non possunt contrahere sine peccato, sed de facto IV 826 d. 6 — Votum simplex non dirimit matrimonium IV 825 d. 3 — eius qui habet votum simplex, ab Ecclesia aliquando permittitur *ib.* d. 4

— Per matrimonium consummatum solvitur votum privatum IV 697 d. 4

— impeditur et dirimitur **ordine** sacro ratione statuti ecclesiastici et voti annexi IV 801 b. 804 a sq. 805 b. 811 d. 2 — non repugnat minorum ordinum characteribus, sed eorum ministerio et beneficio repugnat eius usus IV 802 b. 803 2*

— praecedens non impedit ordinem sicut ordo matrimonium IV 804 2* — cum vidua impedit exercitium minorum ordinum et promotionem ad maiores IV 810 d. 4 — impedit promotionem ad maiores ordines sine consensu uxoris IV 811 d. 2

— non videtur posse valide contrahi ab uxore viri mortui post maiores ordines vel ingressum in religionem IV 814 d. 2

— impeditur per **obligationem matrimonii** IV 769 a, b. 814 a — secundum post matrimonium ratum non est licitum, ideo nec robur habet nec obligationem IV 697 d. 2 — Post mortem unius ius potest alteri dari IV 877 4* — contractum altero mortuo, est verum IV 827 d. 10 — Coniuge mortuo contractum non esset separandum, si ille resurgeret *ibid.*

— Mulier cum praesumptione tenui de morte viri non potest contrahere cum alio IV 828 dub. 11 — Mulier non potest secundo contrahere, nisi de morte primi habeat aliquam certitudinem *ibid.* — Mulier post contractum alterum matrimonium probabiliter dubitans de morte primi coniugis non potest debitum petere, sed reddere potest, donec constet de eius vita *ibid.* — Mulier, quae secundo contraxit, quando constat de vita primi coniugis, statim debet alterum deserere, secus non potest ad primum redire, nisi ipse velit *ibid.* — contractum cum impedimento ligaminis altero ignorante, in favorem illius qui ignoravit, post mortem prioris coniugis poterit stare *ib.* d. 12

— impeditur **crimine**, si quis in mortem alterius machinetur propter contrahendum matrimonium IV 789 d. 5 — Uxorididium aliquando impedit, aliquando etiam

dirimit matrimonium et aliquando facilius, aliquando difficilius dispensatur IV 810 a sq. — Uxorididium coniunctum cum adulterio, vel adulterium cum promissione matrimonii, vel promissio cum uxorididio impedit simpliciter matrimonium cum complice, non vero cum quacumque *ib.* b. 811 d. 3

— promissum alteri, vivente proprio coniuge, non potest amplius inchoari nec consummari IV 789 d. 5

— impeditur a nimia **disparitate** et a nimia proximitate IV 831 a. 871 4* — Personae debent convenire in cultu Dei et fide, sed distare vinculo proximitatis IV 769 b — Impedimentum disparitatis cultus venit ex nimia distantia IV 831 a — cum infidelibus prohibetur ecclesiastico statuto ob vitiationem periculi in fide et diversitatem Sacramenti baptismi IV 833 a, 4* — Disparitas cultus est contra triplex matrimonii bonum *ib.* 6* — Matrimonium contractum cum haeretico disparitas in fide non dirimit *ib.* a

— a fidei contractum cum aliquo, qui non habet Sacramentum fidei, est nullum IV 833 a, 4* — cum infidei converso non potest contrahi ante susceptum baptismum IV 842 d. 1 — Disparitas cultus potius attenditur quantum ad fidei Sacramentum IV 841 3*. 842 d. 1 — Disparitas morum non impedit sicut disparitas fidei ratione disparitatis Sacramenti IV 833 4* — non solvitur, altero coniugum labente in infidelitatem IV 841 a — contractum ante cultus disparitatem manet IV 831 b. 833 3*

— cum infidelibus in veteri testamento erat irritum quoad gentes terrae Chanaan, sed quoad alias non erat prohibitum, ubi non timebatur periculum IV 832 b

— Coniuncti **proximitate** inepti sunt ad matrimonium, in quantum est coniunctio voluntaria et prius disparatorum IV 769 a — Personarum propinquitas est consanguinitas, quae est ex fructu matrimonii, vel affinitas ex actu eiusdem, vel iustitia publicae honestatis, quae tenet medium inter utrumque *ib.* b — inter propinquos repugnat honestati IV 849 f. 4. 850 a. 870 f. 2 — contrahendum est extra parentelam ad dilatandam dilectionem et propter honestatem IV 850 b, 4* — Coniunctio affectionis naturalis repugnat copulae matrimoniali *ib.* 2*, 3*. 870 f. 3 — cum consanguineis est contra bonum prolis IV 849 f. 3. 850 4*

— inter stipitem et prolem repugnat dictamini naturae IV 850 a — propter prohibitionem legis divinae impeditur per consanguinitatem usque ad secundum gradum *ibid.* 852 a — per statutum Ecclesiae prohibetur usque ad quartum gradum consanguinitatis inclusive IV 846 b. 850 a. 851 b. 852 a sq. — antiquis temporibus pluribus rationibus prohibebatur infra septimum gradum consanguinitatis IV 853 d. 4 — Utiliter et necessario restricta est prohibitio matrimonii ultra quartum gradum IV 852 a sqq., 1*, 2*, 3*. 854 d. 1

— Dispensatio cum fidelibus de novo conversis facilis IV 855 d. 4 — in Lege permissum et praescriptum erat fratri cum uxore fratris mortui IV 862 1*

— Consanguinitas pro matrimonio dissolvendo probanda est maxime per testimonium consanguineorum, pro contrahendo vero per extraneos IV 863 d. 2

— In primo genere affinitatis non licet contrahere usque ad quartum gradum inclusive IV 858 b. 861 a. 862 a sq. — Affinitas praecedens impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum IV 862 a

— impeditur per publicae iustitiae honestatis IV 861 a — Iustitia publicae honestatis est, quod nullus consanguineorum propinquorum sponsi potest contrahere cum sponsa, vel e converso IV 798 b

— impeditur et dirimitur per cognitionem spiritualem contractam in baptismo et confirmatione, non vero dirimitur per contractam in catechismo IV 868 b. 869 b. 871 a, 2*, 3* — impeditur per cognitionem et affinitatem legalem ratione honestatis IV 873 b. 875 a sq., f. 1. 876 a

— Incestus in primo gradu post contractionem matrimonii illud non solvit, sed tollit ius petendi debitum reo, sed non alteri, nisi fuerit conscia criminis IV 775 b. 778 d. 8 — Incestus antecedens matrimonium illud dirimit ratione affinitatis IV 776 a — Coniuncti infra gradus prohibitos affinitatis committunt incestum IV 857 b — Incestuoso interdicitur matrimonium post mortem uxoris IV 775 b — Incestuosus post mortem uxoris contrahens peccat, sed non separatur nisi ad tempus ad poenitentiam *ibid.*

— Error circa **conditionem** servitutis ex constitutione Ecclesiae impedit matrimonium in favorem liberi, nisi post cognitionem conditionis consenserit verbo vel facto IV 793 b — Conditio servitutis impedit partim propter defectum libertatis, partim propter errorem IV 769 a — Error circa conditionem paris aut melioris non impedit matrimonium IV 793 b — Conditio servitutis non impedit matrimonium, etiam domino contradicente IV 792 a *Vide V. Servus.*

— **impuberum** recte decretum est esse invalidum propter defectum ex parte officii et remedii et Sacramenti IV 796 a — impuberum per verba sola contractum non valet propter defectum consensus IV 680 f. 2 — inter impuberes de facto contractum et consummatum non solvitur IV 800 d. 5

— verum est sine copula carnali, sed non cum **impotentia** ad illam IV 771 1* — Potentia quantum ad legitimitatem personae contrahentis est de essentia matrimonii *ibid.* — non impeditur defectu potentiae generandi prolem, sed potentiae coeundi IV 776 d. 2 — Impotentium consensus nullus est nec obligationem generat IV 771 1* — Usus matrimonii impeditur per impossibilitatem utendi, vel per abusum IV 769 b

— Impotentia perpetua impedit et dirimit contractum, si praecedat IV 771 a, 3*. 4*. 772 b sq. — Impotentia temporalis non impedit matrimonium IV 771 a, 4*. 772 b — Impotentia est contra matrimonii usum, qui totum tempus vitae concernit, ideo non est impedimentum, nisi sit perpetua IV 773 3* — Iudicium de prioritate et perpetuitate impotentiae IV 771 a, 4*. 777 d. 3, 4, 5 — Impotentia naturalis impedit matrimonium cum quacumque, sed impotentes ex maleficio respectu uxoris tantum possunt contrahere cum alia IV 773 a, 4*. 777 d. 6

— Impotentia naturalis aequaliter se habet ad omnes IV 773 a, 4* — Impotentia etiam perpetua potest esse ex maleficio IV 772 b — non est ordinatum contra maleficio IV 773 4* — Impotentes possunt separari, vel cohabitare IV 771 a. 777 d. 3 — Post separationem ob impotentiam ille, in quo non est causa, potest cum altera contrahere IV 776 d. 3

— Ecclesia iuste prohibuit matrimonia occulta propter periculum solutionis IV 694 b — Coniunctio contrahentium in occulto non est sine peccato propter prohibitionem, sed minori quam fornicatio *ibid.* 1* — contrahentium in occulto erat verum matrimonium *ib.* b — occulte contractum ab Ecclesia, si decipitur, iudicatur nullum, errore facti *ibid.*, 3*

— Nuptiarum solemnitates tribus temporibus sunt interdictae rationabiliter IV 740 a sq. — Nullo tempore prohibetur, matrimonium contrahi *ib.* b. 741 f. 4 — Ecclesiae interdictum et tempus feriatum respiciunt solemnitatem matrimonii IV 742 2*. 768 b — contractum contra Ecclesiae interdictum verum est matrimonium, sed non contrahitur sine peccato IV 853 3* — Celebrantes nuptias tempore interdicto non debent simpliciter separari, sed ad tempus in poenam peccati IV 741 b

— Sacerdos coactus potest benedicere matrimonio, quod ex confessione tantum scit esse invalidum, per se, vel melius per vicarium IV 567 3*

15 — Licitum est secundo contrahere in remedium morbi IV 877 f. 3 — Secundae et posteriores nuptiae sunt licitae, dum fiant bono fine *ib.* a — Nuptiae secundae nullo iure prohibentur *ib.* f. 4

— Ad secundas nuptias contrahendas maxime movere iudicatur libido IV 877 4*. 879 f. 3, b — Per defectum in ratione Sacramenti minuitur gloria IV 879 3* — Secundae nuptiae non sunt honorabiles propter imperfectionem et defectum continentiae et significationis *ib.* b — Nuptiae secundae, quia carent culpa, non sunt vituperabiles, sed tolerabiles, tamen defectivae *ibid.* 880 b — Secundae nuptiae sunt utiles ratione officii et remedii IV 879 b, 4*

— Secundae nuptiae in se sunt Sacramentum, sed in comparatione ad praecedentes carnis divisio facit incompletam rationem Sacramenti IV 878 a sq., 3* — Secundae nuptiae sunt Sacramentum ratione unionis, non ratione divisionis conse-

quentis *ib.* a, 3* — Carnis indivisio non est de necessitate Sacramenti, sed de eius nobilitate IV 786 3*. 878 b, 3*

— Significatio defectiva est in secundis nuptiis IV 879 b — Iteratio non competit matrimonii significationi nec usui honesto IV 880 b — Secundae nuptiae ex parte viri tantum plus habent de ratione Sacramenti propter similitudinem Christi IV 878 3* — In secundis nuptiis non iteratur Sacramentum, quia primae sunt solutae *ib.* 4*

— Nuptiae secundae faciunt irregularitatem propter maiorem unionem, quam sit in actu fornicario IV 877 f. 4

— Secundae nuptiae non benedicuntur propter defectum Sacramenti IV 697 d. 3 — Secundae nuptiae non benedicuntur, quia non debetur eis tanta solemnitas IV 878 3*. 879 f. 4 — Nuptiae secundae ex parte viri tantum benedicuntur IV 878 3*

— inter diversas tribus erant prohibita, ne confunderentur hereditates IV 710 5*

16 — In matrimonio est mutua obligatio, qua alter alteri tenetur debitum reddere IV 835 f. 4 *Vide supra* 6. — In matrimonio homo obligatur Deo et homini IV 820 b — Coniux tenetur reddere debitum ratione boni fidei IV 781 f. 3 — Ad matrimonium pertinet redditio debiti, altero petente IV 792 4* — Matrimonium contrahere libertatis est, sed ius reddere necessitatis est propter insolubilitatem vinculi IV 734 4*

— Servare fidem coniugii est opus iustitiae de se IV 717 f. 4. 718 a — Non servans fidem incidit in culpam IV 746 a — Actus coniugalis est actus castitatis coniugalis IV 717 f. 2 — Reddere debitum est bonum moris de se ordinatum IV 718 b. 723 b

— Actus matrimonii potest fieri absque omni peccato II 487 d. 4. 756 d. 4. IV 721 f. 2, 3 — Usus gratia prolis potest esse sine omni culpa IV 721 f. 1. 723 a. 723 f. 3, arg. 3. 728 d. 6 — Usus matrimonii potest esse meritorius II 775 d. 4. IV 670 b. 671 d. 3 — Qui continet non petendo, sed solum reddendo, non minus meretur, quam si omnino contineret IV 731 3* — Reddens debitum omnino a culpa excusatur IV 723 b, 4*

— Usus debitus concupiscentiae non satisfacit, sed potius obviat IV 670 b — Usus propter incontinentiam aspernandam, non assequendam non est nisi veniale IV 671 d. 4 — Ius matrimonii compellit debitum solvere, sed non petere, quia hoc est libertatis IV 736 a sq. 737 b. 821 3* — Debitum reddere est necessitatis, sed petere est voluntatis IV 738 b. 739 4*. 742 d. 2 — Usus matrimonii exigendo debitum raro fit sine culpa aliqua IV 298 2*

— Usus propter fornicationem vitandam non praecipitur, sed indulgetur IV 725 f. 2, 2* — Qui utitur coniugio ad vitandam fornicationem non meretur IV 671 d. 3. 725 f. 2 — Exigens debitum causa fornicationis vitandae in se ipso semper peccat venialiter IV 723 b

— In actu coniugali, qui fit ad delectationem, semper est aliqua culpa IV 728 d. 6 — Usus matrimonii propter delectationem non est peccatum mortale, nisi ibi ponatur finis ultimus; alias est peccatum veniale IV 726 a sq. — Qui cognoscit uxorem, ut delectetur, non cognoscit matrimonialiter et praestat concupiscentiae fomentum IV 670 b. 671 d. 4 — Affectio libidinosa actum coniugalem foedat IV 835 b

— Bonum commodi non est quaerendum in praeiudicium boni honesti IV 750 4* — In matrimonio sunt quaerenda bona matrimonii et honestas servanda IV 827 d. 9 — Matrimonio maxime repugnat peccatum contra naturam *ibid.*

— In usu matrimonii semper est corruptio foeda II 756 d. 4. IV 755 a *Vide V. Copula.*

— Debitum reddendum est instantanter petenti, cum non apparet infirmitas gravis et manifesta IV 737 b — Non licet petere et reddere contra bonum prolis IV 736 b. 737 a. 743 d. 4 — De coitu tempore menstruum IV 736 a sq. 743 d. 4 *Vide V. Menstrua.*

— Non licet exercere actum in loco sacro IV 739 5* — Diebus solemnibus petenti est reddendum debitum IV 738 b sq. 743 d. 4 — Diebus solemnibus non petere non est praeceptum, sed conveniens propter actus carnalitatem et delectationem, et petere non est sine culpa veniali, vel etiam gravi IV 738 b sq. 739 b. 743 d. 4

— Aliquando licitum est debitum reddere alteri, cum tamen illi prohibitum sit petere IV 743 d. 4 — Debitum inordinate petenti non debet negari *ibid.*

— Post matrimonium consummatum a debito solvendo non absolvit votum privatum nec solemne IV 696 b — Qui coniuge invito vovit continentiam non potest petere debitum, sed debet reddere IV 731 b. 742 d. 2. 743 d. 3. 821 3*. 825 d. 3. 863 d. 4

— Bonum fidei essentialiter et semper obligat, ut non cognoscat aliam, sed potest cessare obligatio cognoscendi suam IV 735 2* — Nulla potest esse causa separationis quantum ad vinculum; quoad debitum potest solvi ratione defectus fidei IV 759 4*, 5* — quantum ad debitum reddendam claudicare potest IV 778 d. 8 — Qui amisit ius petendi debet tamen reddere debitum IV 775 f. 1. 776 4*. 778 d. 8. 870 b sq.

— Coniux non tenetur reddere debitum, si fides frangitur IV 781 f. 3 — Qui se subtrahit obligationi amittit ius *ib.* f. 2 — Peccans contra bonum fidei perdit ius petendi debitum propter contumeliam illatam matrimonio IV 787 a — Ius petendi debitum amittitur peccato fornicationis secundum naturam et contra naturam IV 782 5*

— Qui contrahit impedimentum per actum illicitum non potest debitum petere IV 862 a. 870 b sq. — Ignorans defectum consensus alterius licite debitum reddit IV

MAT (17)

681 5* — Obstante impedimento, qui illud scit non potest reddere debitum etiam compulsus ab Ecclesia IV 829 a sq. 863 d. 4 — Levi suspitione dubitans de impedimento dirimente non debet petere debitum, quousque inquirat, sed, si Ecclesia compellat, debet reddere IV 799 d. 4 — Cum vehementi praesumptione vel certa cognitione impedimenti non debet reddi debitum, etiam si Ecclesia compellat *ibid.* — Qui cum vehementi suspitione reddit debitum aut peccat, aut sibi generat praeiudicium *ibid.* — Reddens debitum uxori fornicariae ex mandato Ecclesiae non generat sibi praeiudicium *ibid.*

17 — cum Deo contrahitur in baptismo IV 797 arg. 4 — spirituale est episcopatus IV 632 a, 1*. 702 arg. 3. 711 3* — In matrimonio spirituali non est tanta servitus et tam indivisibilis copula sicut in carnali IV 703 3*

MATRONA — dicitur quasi mater nati IV 678 a

MATTHAEUS — dicitur publicanus a vectigalium exactione IV 402 d. 15

MATUTINUM — *Vide V. Cognitionis* in fine et *V. Lux* in fine.

MAXIMA — In maxima propositione consistit firmitas totius illationis III 485 2*

MAXIMUM — Si maximum in uno genere excedit maximum in alio genere, simpliciter hoc genus excedit illud III 853 a. IV 520 a

MEDEA — occidit filium contra amorem naturalem II 163 3*

MEDIATIO — *Vide V. Medium* in indice philosophico.

MEDIATOR — non potest esse nisi qui est medius III 411 1* — Dei et hominum debet esse infra Deum et supra homines III 409 f. 3 — Ad mediationem necessaria est extremorum separatorum concursio et unio I 283 b — Ad perfectam mediationem requiritur, quod mediator sit unus, et unio sit inseparabilis I 284 a

— dicitur communicantiam cum extremis et officium reconciliationis III 49 f. 5. 410 b — est eo quo satisfacit III 410 f. 5 — Ad mediatorem pertinet sacrificium offerre IV 503 f. 4. 504 a. 596 b sq.

— debet differre ab his quos reconciliat III 410 b — nullus est bonus qui est inimicus IV 502 b — Inimicus non potest reconciliari sine mediatore interveniente II 507 a. IV 500 f. 2

— Ratio mediationis non est sine distinctione personarum III 427 b

— Per mediatorem debuit sublevari homo, qui per alium cecidit II 507 a — Christus est mediator reconciliationis IV 73 b. 439 b. 500 f. 2, b *Vide V. Christus* 26, *V. Fides* 25. — fuit solum in sexu virili IV 630 b — est praecipue honorabilis III 42 f. 2

— In statu praesentis miseriae propter elongationem a Deo indigemus mediatorum auxilio III 704 4* — Angeli sunt mediatores inter nos et Deum secundum statum praesentis miseriae *ibid.* — Officium mediationis competit sacerdotibus IV 502 b.

596 b — In reconciliatione peccatoris homo est mediator loco Christi IV 439 b. 500 b. 510 f. 2 — Daemon est malus mediator inter Deum et homines per convenientiam proprietatum III 411 5*

MEDICINA — disponit ad sanitatem IV 20 arg. 3 — sanitatem non efficiunt, sed disponunt adiuvando naturam IV 129 4* — est promotivum ad sanitatem secundum statum aegritudinis III 78 d. 1 — sanat vulnera, adiuvat virtutes, munit contra infirmitates IV 53 a

— est sanativa morbi, vel praeservativa et meliorativa IV 393 4* — corporalis alia est praeservativa, alia curativa, alia restaurativa II 653 arg. 4 — perfecta non est tantum ad restituendam sanitatem, sed etiam ad praeservandam et continuandam III 750 1* — est praeservativa, quae cavet a morbo, sed non liberat, curativa, quae liberat, et confortativa IV 59 d. 1

— Medicamentum non vitiatur a morbo, sed eum sedat IV 718 2*. 722 b. 723 a. 728 d. 5 — debet esse alterius generis quam morbus quantum ad vim curativam, et in rebus naturalibus ut plurimum est diversae naturae simpliciter III 263 1* — Curatio directe fit per contrarium IV 37 f. 2. 589 a

— Perfectum antidotum pristinam plene restituit sanitatem IV 338 f. 3 — Medicamentum perfectum sanat a varietate infirmitatum deprimentium et liberat ab universitate miseriarum aggravantium I 4 b — Remedium melius et utilius est, quod plures curat et a pluribus morbis et periculosioribus sanat IV 108 arg. 4

— Diversorum vulnerum diversae sunt medicinae IV 52 f. 4. 95 4* — in spiritualibus diversae sunt ad diversos morbos principaliter ordinatae, sed una potest curare alios, qui principali sunt annexi IV 95 1* — Superfluum est, duo remedia eiusdem speciei contra idem ordinari, maxime si alterum est efficax IV 453 arg. 5

— debet respondere effectui curationis IV 41 f. 3 — debet respondere morbo IV 767 arg. 4 — Variato morbo, oportet variari remedium IV 50 f. 2. 51 4*. — Per medicamenta lenia et aspera morbi curantur IV 485 a, 3* — Medicamentum perfectum est, quod simul est suave in usu et salubre in effectu IV 4 a

— corporalis nocet, si non adsit morbi materia IV 564 b — differenda usque ad indigentiam IV 49 f. 4 — In morbis parvis natura non indiget medicina IV 546 arg. 3 — non praeparato nocet et subtrahenda est IV 14 b. 209 2*. 485 2*

— debet apponi circa membrum infirmum IV 530 arg. 3, b — Quoties iteratur morbus, et medicina IV 600 f. 1

— Medicinam contemnere est irreverentia medici IV 238 d. 4

— corporalis sanat solum morbum corporalem IV 588 arg. 3 — spiritualis non est appetenda propter remedium corporale IV 418 d. 7

— est Sacramentum adiuvans gratiam IV 548 3* — Sacramenta sunt medica-

MED

menta perfecta IV 4 a sqq. — Deus perfectum dat remedium contra morbum IV 723 a — Dominus ut perfectus medicus largitur perfectum antidotum IV 338 f. 3 — exhibita ante lapsum occasionem praestat IV 49 1*

— est scientia sani per se et aegri per accidens II 614 f. 5. IV 472 a — in particulari est incerta et dubia, in universali vero certa, sed cum applicatur ad singularia, quodam modo incerta IV 541 d. 3

MEDICUS — Medicis in his quae dicunt circa suam scientiam, credendum est II 727 f. 4 — Cognitionis morbi dirigit medicum IV 562 f. 4

— debet esse immunis a morbo III 272 1* — infirmatus quaerit medicum et medicinam, non in quantum medicus, sed aegrotus IV 511 a, 1*

— iuste accipit pretium pro consilio ratione laboris IV 648 4* — Aegroti debent quaerere medicum II 987 1*. IV 441 a — Aegrotans morbo corporali non tenetur statim medicum consulere, si aliam videat viam curationis, vel si exspectat tempus magis congruum IV 446 3* — non relinquit aegrotum nisi illum, de quo desperat II 283 f. 3

— Dominus est perfectus medicus animarum IV 338 f. 3

MEDIUM — in moribus reperitur in genere virtutis II 472 1* — Actus virtutis, in quo potest esse excessus, maxime consistit in medietate III 743 4* — Quaelibet virtus circa medium consistit III 715 5* — respicit virtutem secundum rationem formalem III 713 f. 5 — Secundum accessum ad medium dicitur virtus maior et maxima IV 961 arg. 2. 963 1*

— consideratur in virtute non respectu obiecti, sed circa delectationes et tristitias IV 754 1* — sufficientiae est medium inter superfluum et diminutum, medium excellentiae est illud quod maxime recedit ab omni inaequalitate et ab omni imperfectione III 743 4* — corrumpitur per superfluum et per diminutum IV 230 arg. 5

— Cuiuslibet virtutis est medium tenere, sed per appropriationem est temperantiae III 715 5* — Inspicere medium per modum inclinationis determinatae est cuiuslibet virtutis, sed per modum considerationis discretiae non est cuiuslibet secundum se, sed per concomitantiam prudentiae II 562 6*. III 715 5* — Inspicere medium per modum considerationis discretivae est proprium prudentiae III 715 5*

— Media per prima et postrema per media reducuntur ad primum principium II 277 f. 3 — Secundum legem divinam media per prima, ultima per media perficiuntur IV 508 b — Propinquius non pervenit in finem per medium magis distans I 74 arg. 2

— lucem suscipit et transfundit per eandem naturam, in quantum est mere passivum nec luci cooperatur II 89 f. 2 — debet esse illuminatum ad videndum

MEL

IV 506 a — In medio, ut abstrahatur species ab objecto, debet esse lux, per quam abstrahitur, et diaphaneitas, per quam defertur et suscipitur II 569 a

MEL — est figura eucharistiae IV 182 arg. 1

MELCHISEDECH — fuit rex et sacerdos et eius sacerdotium figura sacerdotii Christi IV 612 b — significat verum sacerdotem Christum III 82 a. 84 b — non fuit maior Abraham et natis ab eo, nisi ut praefigurat Christum III 84 b — praefiguravit Christum quantum ad originem, cum non exprimatur eius genealogia; quantum ad dignitatem, quia fuit sacerdos et rex et Abraham benedixit; quantum ad ritum, quia obtulit panem et vinum IV 618 1* *Vide V. Sacrificium.* — Christus magis dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech quam Aaron propter expressamfigurationem quantum ad ritum IV 183 b

MELIUS — Quod se habet ex additione ad alterum in genere boni est melius illo III 742 f. 3 — est quod magis distat a malo I 627 f. 4 — Quod similis est meliori est melius II 520 arg. 2 — est quod proximius est fini et certius et efficacius et ponit in altiori gradu IV 108 f. 4 — est quod est fructuosius IV 307 arg. 2 — reducitur ad optimum, in quo est status I 78 d. 1

— secundum bonitatem substantialem aut est quantum ad nobilitatem essentialium, aut quantum ad esse, prout concernit additionem vel augmentum I 782 a — est simpliciter, aut melius huic et secundum statum I 689 1* — potest aliquid esse in se et simpliciter, vel in comparatione ad finem I 784 b. 792 d. 2 — Aliquid est melius simpliciter, vel melius in ordine II 43 5*. 487 2*

— Si optimum in uno genere est melius optimo in alio genere, et hoc simpliciter melius altero II 400 arg. 6. III 742 f. 4. IV 520 a. 754 arg. 3 — Quanto aliquid melius, tanto in agendo et influendo efficacius II 73 f. 3

— Quidquid melius est circa Deum est ponendum I 51 arg. 2 — Deus vult semper quod melius est IV 817 2*

— Natura semper desiderat quod melius est II 378 6*. 485 arg. 2. 865 arg. 5. 1038 arg. 3

— Semper licet facere quod melius est IV 665 arg. 2. 731 arg. 3. 822 f. 2 — Nemo potest se obligare, ut non possit ad melius pervenire IV 817 2*

— Nullus potest se ipsum meliorare propria virtute II 675 f. 4

MEMBRA — radicalia ex partibus secundum speciem formantur sive ex humore radicali II 727 f. 3 — officialia fiunt ex consimilibus et consimilia ex humoribus II 379 arg. 4 — In membris dominantur elementa passiva secundum quantitatem molis II 380 b

— omnia continuantur et reducuntur ad unum principale membrum in corpore, mediante quo est defluxus motus et

sensus ad alia membra II 447 2* — sunt eiusdem naturae ac caput III 289 arg. 3

MEMORIA — est de ratione imaginis II 400 arg. 4. 401 b — respectu Dei est de ratione imaginis IV 1043 arg. 1 — est pars imaginis, prout est retentiva specierum abstrahentium ab omni differentia temporis, et sic respondet Patri I 81 3* — respondet Patri I 80 f. 3. II 597 1*

— non ponitur in Deo I 616 d. 6

— Actus recordandi potest ordinari ad bonum et ad malum II 193 a — Rememoratio non est actus virtutis nisi ex consequenti III 557 2* — Rememorationi annectitur actus prudentiae, vel poenitentiae, vel benevolentiae *ibid.* — praeteritorum ordinat ad cautelam futurorum III 729 d. 2

— reformatur in statu viae per spem, in statu patriae per dotem intentionis I 81 4* — in gloria non reformatur primo, sed ex consequenti per reformationem irascibilis, cum conveniant in actu tenendi II 405 b. IV 1009 4*

— Memoriale, quod in recessu exhibetur, melius memoriae imprimitur IV 185 arg. 4. 186 a

MENDACIUM — est falsa vocis significatio cum intentione fallendi III 839 f. 4. 840 a. 843 b. 850 arg. 4. 856 d. 3 — essentialiter est privatio veritatis et respectu rei et respectu intentionis III 839 f. 2. 841 4*. 842 f. 4 — simpliciter et complete est quod habet falsitatem per comparisonem ad rem et ad intentionem loquentis III 840 a, b, 1*. 841 4*, b. 856 d. 3. 862 a — Ad esse mendacii non tantummodo requiritur intentio fallendi, sed etiam falsitas sermonis III 861 f. 4

— proprie dicit plus quam mentiri, nisi accipiatur large ad mendacium secundum quid et simpliciter III 856 d. 3. 862 a — Illud, in quo est falsitas solum per comparisonem ad intentionem, est mendacium alicui et minus complete; in quo est falsitas per comparisonem ad rem tantum, est mendacium secundum quid et minime complete III 841 b — secundum quid et secundum materiam tantum est quod habet falsitatem in voce, sed non in intentione III 862 a — secundum quid et secundum formam tantum est quod habet falsitatem in intentione, sed non in voce *ibid.*

— Mentiens non semper committit mendacium simpliciter, sed aliquando tantum secundum quid III 841 b — Mentiri est, quando aliud exprimit vox, quam sentiat mens, etiam si illud verum sit in re IV 563 a — Mentiri est contra mentem ire III 840 b — Mentiri proprie dicit comparisonem ad ipsum mentientem III 856 d. 3 — Mentiri dicitur per comparisonem ad loquentem, qui habet intentionem fallendi, sive quis dicat falsum scienter, sive dicat verum, quod putat esse falsum III 840 a sq. — Mendax dicitur ab intentione fallendi *ib.* a. 861 f. 3

— Ad completum esse mendacii concurrunt falsa vocis significatio sicut materiale et fallendi intentio sicut formale III

MEN

856 d. 3 — Falsitas in re tenet in mendacio rationem materialis, falsitas in intentione rationem formalis III 840 a — habet pro formali et completivo intentionem fallendi III 851 a — Intentio obliqua falsificat totum dictum secundum respectum ad dicentem tantum III 840 3*

— est in assertionem falsi cogniti III 840 2* — non potest se compati cum veritate III 839 f. 3 — Veritas non stat simul cum mendacio simpliciter, sed cum eo quod est mendacium secundum quid sive alicui III 840 4* — Mendax non potest simul et semel esse verax III 839 f. 3

— est dicere scienter falsum, vel asserere dubium IV 564 4* — proprie non est in asserendo verum, quod quis putat falsum III 862 2* — Ille mentitur qui dicit verum, quod putat esse falsum III 839 arg. 1, 3. 840 arg. 4 — Qui dicit falsum et intendit verum dicere non est mendax III 861 f. 3 — Qui dubitat corde et affirmat ore mentitur I 479 4*. IV 407 arg. 4 — non est nisi secundum quid in assertionem veri incerti III 840 2*

— est in sermone, qui maxime denominatur ab intentione III 851 3*. 852 6* — proprie loquendo in verbis est, et in aliis signis aliquo modo analogice et per posterius reperitur III 856 d. 3 — minus consistit in facto quam in verbo III 844 3*. 856 d. 3

— non est in occultatione veritatis III 282 3*. 845 1*. IV 286 d. 4 — Quamvis prohibitum sit mentiri, non tamen est praeceptum dicere omnem veritatem IV 439 2* — non est in locutionibus figurativis, quae habent veritatem pro consequente intellectu III 844 2*. 856 d. 4 — non est in disputationibus, cum proponitur falsum ad inquirendum verum III 844 2* — non est in simulatione cautelae et doctrinae, sed dupliciter *ib.* 3*

— est contra veritatem III 843 a. 845 arg. 4 — repugnat veritati ex parte animae III 844 6* — nullum est a Veritate prima III 839 f. 4 — opponitur veritati, prout est regula locutionis et operationis, non solum speculationis III 864 3* — Qui profert falsum scienter directe facit contra conscientiam, quae dicat, aliquid esse verum, non semper contra illam, quae dicat, aliquid non esse dicendum III 847 5* — non omne est peccatum contra Spiritum sanctum *ib.* 6* — non omne est contra Veritatem increatam III 843 a

— ordinatum est ad contrarium veritatis sive ad indicandum falsum ex ipsa intentione proferentis III 845 b — Qui mentitur utitur verbis ad contrarium eius, ad quod instituta sunt III 842 f. 6. 844 3*

— deprehensum facit, ut homo alteri non credat III 849 a, 4* — Aliquando mentientibus stultum est credere III 842 f. 2

— In mendacio est dolositas iniqua propter disconvenientiam cordis et oris III 842 f. 5 — In mendacio est deordinatio ex discordia intellectus et sermonis III 843 a — est culpa propter intentionis

MEN

obliquitatem III 842 f. 4 — non solummodo dicit malum ex hoc, quod actus transit super materiam indebitam, sed etiam ex intentione inordinata III 843 b — est simpliciter malum, quia dicit privationem debiti finis *ibid.* — non potest a malo fine separari, quia de ipsa nominis ratione nominat intentionis obliuationem III 844 4* — non potest dici ex caritate nec meritorie *ib.* 6*

— dividitur in species secundum intentionem mentientis III 851 a, 1*, 2* — est officiosum, iocosum vel perniciosum *ib.* a — Mentiens intendit prodesse, aut delectare, aut laedere *ibid.*

— non omne est ad decipiendum, sed ad falsum dicendum III 851 4*. 853 5*. 856 d. 3 — Intentio fallendi per prius est in mendacio pernicioso, in iocoso autem et officioso quasi per posterius III 856 d. 3

— frequenter committitur ioco III 851 3* — iocosum dicitur, quia est ad delectandum, sed fit serio III 853 5* — In mendacio aliquis potest delectari quadam arte et astutia mentiendi III 855 d. 2 — iocosum simpliciter est, ut delectet alterum, libidinosum, ut delectet semetipsum III 851 a — dicitur fieri ex libidine, quo homo mentitur solum, ut placeat sibi et semetipsum oblectet in ipso mendacio III 855 d. 2 — illud fit ex libidine, quo quis finem in se quaerit et non in altero, in aliis speciebus autem non tantum in se, sed etiam in aliis finem quaerit *ibid.*

— Mendacio officioso ex intentione proferentis est essentialis conditio, ut prosit III 851 1*, 2* — officiosum prodest alteri in rebus, aut in salute et vita corporis, aut in sanctitate et castitate mentis *ib.* a

— perniciosum principaliter distinguitur ab aliis ratione voluntatis III 851 6* — perniciosum vel simpliciter obest, vel alicui prodest, alicui obest *ib.* a — perniciosum distinguitur contra officiosum *ib.* 5* — perniciosum est in doctrina religionis ad nocumentum boni spiritualis, vel in rebus ad damnum temporale *ib.* a — perniciosum in doctrina religionis distinguitur ab aliis ratione materiae *ib.* 6* — in doctrina fidei et religionis est contra veritatem divinam et etiam ordinatur ad nocumentum proximi III 836 d. 8 — in doctrina religionis non tantum repugnat fidei, sed etiam moribus bonis et potest opponi cuilibet virtuti, licet primo et principaliter fidei III 853 4*

— perniciosum est contra conscientiam ut contrarium iustitiae III 847 5* — perniciosum repugnat virtuti veritatis III 846 4* — venialia non opponuntur virtuti veritatis, quamvis repugnent actui dicendi verum *ibid.*

— omne necesse est esse peccatum III 841 f. 1. 842 f. 3. 864 f. 1 — omne est peccatum nec ullo pacto potest fieri bene III 843 a — est secundum se malum III 864 a — ratione intentionis fallendi est malum secundum se et nullo fine potest bene fieri III 843 b — semper est malum

secundum se et nulla ratione potest bene fieri, quia semper importat abusum signi et discordiam inter vim intellectivam et expressivam IV 563 a — Qui mentitur, in quantum mentitur, est malus III 842 f. 2 — Dicere falsum est malum in se et potest bene fieri, cum dicitur ignoranter III 843 b

— Circa mendacium non potest dispensari, in quantum dicit intentionem inordinatam III 843 b. 844 5* — Deus non potest dispensare in mendacio III 843 a — In eo quod vere et proprie mendacium est, Deus non potest dispensare, ut non sit peccatum III 857 b

— Magnitudo mendacii attenditur secundum maiorem obliuationem intentionis III 855 d. 2 — maximum ex genere est, quo quis intendit alteri nocere in bonis spiritualibus, minimum, quo quis intendit servare bonum spirituale III 852 a. 853 a — generis levioris potest excedere mendacium generis gravioris III 853 a, 1* — contra fidem est maius quam in aliis generibus *ib.* 4* — in christiana religione est gravissimum peccatum I 477 arg. 1 — summum in doctrina religionis est ex certa scientia et malitia impugnare veritatem secundum pietatem, ut fides christiana et boni mores subvertantur III 853 1*

— officiosum est minus grave quam iocosum III 853 5* — ex libidine minus malum est quam illud, in quo quis intendit alii nocere, sed maius quam illud, in quo intendit alii prodesse III 855 d. 2

— de ratione sui generis indifferens est ad mortale et ad veniale propter difficultatem ponderandi verba III 846 a. 847 5* — iocosum est veniale ex genere IV 449 d. 7 — non est generaliter peccatum mortale III 846 a — non est universaliter prohibitum propter lubricum linguae *ib.* 4*. 847 6* — quantum ad quaedam genera prohibitum est, quantum ad quaedam cohibitum III 849 2* — iocosum non est contra aliquam prohibitionem III 846 f. 4. 849 a, 2* — venialia non dicuntur contra conscientiam, sed praeter eam III 847 5* — officiosum de sua ratione non dicit libidinem nec contemptum III 846 f. 3

— fit mortale, cum fit perniciosum ratione materiae circa quam et ratione contemptus et ratione nocumenti et ratione libidinis mentiendi III 846 a — omne perniciosum est mortale *ib.* 1*, 2* — veniale potest esse mortale alicui ratione vinculi conscientiae et scandali III 849 2* — in doctrina religionis nullo pacto potest dici sine peccato mortali III 846 2* — omne laedit animam *ib.* 3*

— repugnat caritati perfectae III 849 3* — omne videtur esse mortale viris perfectis III 848 b — circa virum perfectum generat scandalum et contemptum veritatis III 849 a, 4* — veniale perfectis videtur esse mortale ratione scandali vel vinculi conscientiae *ib.* a, 1* — perfectis est summopere cavendum *ib.* a, b — Imperfecti et perfecti occulti non omnino obligantur ad omne mendacium vitandum *ib.* a

MEN

— mortale prohibetur quinto mandato secundae tabulae III 847 4* — prout est contra Deum vel contra proximum, prohibetur in mandato primae et secundae tabulae III 836 d. 8 — praecipue prohibetur, prout ordinatur in nocumentum proximi, quem, etsi non noceat aliquid aufere, fallit tamen decipiendo *ibid.* — prohibetur per consequens, in quantum ordinatur ad nocumentum sui *ibid.*

— Pro salute corporis alterius non mentiri est perfectorum et consulitur III 846 3*. 848 b — Nullus pro alio tenetur mentiri IV 569 f. 3 — leve dictum pro servanda salute corporis non est mortale III 855 d. 1 — Pietas secundum fidem magis movet ad mentiendum pro servanda continentia quam vita corporali III 853 6*. 854 7* — potest fieri ad redimendum periculum maioris peccati in se vel in alio III 854 a sq. — Non convenit mentiri ad reducendum alium in viam veritatis *ib.* b

MENDICARE — pro Deo perfectius est quam continere IV 822 arg. 6

MENS — dicitur quo anima meminit sui I 83 arg. 1. 89 a — communiter accepta comprehendit memoriam, intelligentiam et voluntatem, sed proprie accepta distinguitur contra intelligentiam et voluntatem II 596 a — dicitur a meminendo et dicit actum vel habitum memoriae, vel etiam potentiam I 89 a

— dicitur ab actu essentiali, in quantum dat animae vitam intellectivam I 94 d. 2 — Anima dicitur mens, ut perfectibilis a Deo *ibid.* — secundum aliquos dicitur a metiendo et dicit vim iudicativam, quae est in potentiis cognitivis I 89 a — dicitur ab eminendo et stat pro superiori parte rationis *ibid.* — est supremum animae II 642 f. 3

— in quantum eius est nosse et amare se, non stat pro habitu, cum ipsa accipiat ut agens I 88 arg. 2. 89 b. 90 3* — non stat pro una vel pluribus potentiis I 88 arg. 4. 89 b. 90 3* — se noscens et amans dicit substantiam animae I 89 b — per se ipsam est nata ad meminendum sui vel intelligendum se II 603 a

— secundum aliquos dicitur de tota animae substantia ratione transmutationum et defectuum I 89 a — dicit animae substantiam, sed non totam I 90 3* — dicit substantiam animae, sed non totam, id est secundum omnes potentias, sed ratione superioris portione II 1 b — ut stat pro superiori portione, est animae potentia *ibid.* — non est ipsa substantia animae, sed potius potentia suprema II 642 f. 3 — est oculus et potentia animae IV 1006 f. 1

— est parens notitiae et amoris I 91 f. 1 — concipit intelligendo simile rei intellectae I 482 b — ex hoc, quod se intelligit, verbum gignit I 484 f. 3 — ducit in cognitionem Patris quantum ad personam, vel solum quantum ad appropriatum I 93 b

— humana est Deo immediata quantum ad esse naturae, quia nulla natura est ei superior II 546 6* — humana immediate

MEN

est in Deum IV 128 b — Mente humana nihil est Deo propinquius, cum est ab omni peccato immunis II 342 arg. 6

— Inter mentem et Deum nihil cadit medium II 265 f. 1 — Inter mentem et Deum non cadit medium secundum causalitatem influentiae II 46 1*. 124 6* *Vide V. Anima-ordo ad Deum et V. Deus 58.*

— Supra mentem nihil est nisi Deus, cui subdiciatur II 280 3* — Solus Deus est maior mente rationali II 401 a. 634 arg. 10 — Solus Deus est maior mente humana quantum ad rationem perficiendi II 193 6* — Mente humana, secundum quod est imago, Angelus non est maior II 402 3* — humana est inferior menti angelicae ratione proprietatum et defectuum, quos contrahit ex coniunctione cum corpore terrestri II 193 6*

— Deus immediate format mentem quantum ad intellectum et quantum ad affectum I 75 1*. 189 d. 4 — immediate a prima veritate formatur II 46 1*. 265 f. 1. 401 b. 633 arg. 3. III 284 b — immediate a Deo illuminatur II 568 a sq. — Deus est medium efficiens et obiectum mentis I 75 1* *Vide V. Anima-ordo ad Deum et V. Deus 56; de illapsu V. Deus 58 et V. Illabi.*

— non est recta, nisi actu vel habitu sit ad Deum conversa II 155 a *Vide V. Anima-recta.*

MENSIS — non dicit variationem in motu solis II 370 b

MENSTRUUM — sunt immunditia, quae tantum est poena IV 298 a — secundum naturam IV 737 a — si est praeter naturam, filii non generantur *ibid.* — Tempore menstruorum non licet debitum petere propter praeceptum et propter bonum proles, nisi sit passio praeter naturam IV 736 b sqq. — Mulier tenetur debitum reddere, maxime si timetur periculum incontinentiae viri IV 737 b. 743 d. 4

MENSURA — in creatis dicit eorum ad invicem proportionem I 79 d. 3 — est species quantitatis II 57 6*. 62 f. 4 — Mensurare est quantitatis I 427 1*. 640 arg. 3. II 76 b — et mensurabile sunt relativa secundum esse ex parte alterius extremi I 526 3* — intrinseca cuiuslibet est propriae substantiae et virtutis limitatio sive clausio II 76 b — Unum est, quod est mensura omnium in genere substantiae II 98 6*

— Omne esse creatum habet mensuram, per quam potest cognosci eius limitatio II 55 f. 5 — Omne terminatum est mensuratum et omne tale est modificatum III 611 f. 2 — Mensuratio potius dicit complementum quam imperfectionem circa creaturam III 279 b — In creatis est mensura substantiae et durationis II 55 f. 4 — durationis inseparabiliter adheret ei quod mensurat IV 528 d. 6

— extrinseca est una plurium II 58 arg. 3 — rei intra est propria et multiplicatur secundum multiplicationem mensurati, sed mensura extra non multiplicatur in quantum mensura, sed potest multi-

plicari propter indigentiam vel incompossibilitatem mensuratorum IV 1029 3*

— Omnia mensurantur eo quod est primum et perfectissimum in illo genere II 94 f. 2. 98 6* — Dignius non habet mensurari per aspectum ad minus dignum II 60 a

— durationis respicit modum durandi II 55 f. 6. 56 b. 57 4*, 5* — aliqua est media inter aevum et tempus stricte sumtum II 66 b — secundum esse creaturae materialis et spiritualis differt in genere mensurae et secundum plures etiam in genere entis II 56 a sq. 57 4*, 5

MERCENARIUS — est qui expectat mercedem et retributionem II 668 4* — est qui quaerit proprium commodum et delectationem III 605 f. 2, 4 — dicitur, qui principaliter habet oculum ad mercedem III 606 a — est qui vult implere mandata Dei propter retributionem III 605 f. 3 — est qui praedicat amore pecuniae IV 711 f. 3

— malus statuit sibi finem creatum, quo habito non necessario habetur Deus, et finem creatum ut principalem II 887 2* — bonus statuit sibi finem creatum, quem habere est habere ipsum Deum, et ut finem sub fine *ibid.* — bonus principaliter respicit ad mercedem increatam et aeternam, malus ad creatam III 606 a sq. — malus intuetur mercedem creatam ut causam moventem, bonus vero ut rationem inducentem I 35 1* — Serviens Deo intuitu mercedis, quae est ipse Deus, eo non utitur, quia non refert ad aliud *ibid.*

— Mercimonia, quae constituit finem in proprio commodo, est mala, sed mercimonia, quae non constituit finem in proprio bono, sed totum confert et ordinat ad Bonum summum, est a virtute gratuita et non repugnat merito III 557 5* — Expectatio boni aeterni simpliciter non est mercenaria nisi ex affectu intenso ad proprium commodum III 558 a

— Mercimonia respiciens ad bonum increatum potest esse cum caritate et probabiliter aliquo modo a caritate III 606 b — Mercimonia vitae aeternae non repugnat gratiae, immo illi consonat, quia ad eam specialiter ordinat III 607 3* — Qui principaliter respicit mercedem, quae est finis ultimus, potest esse recte ordinatus in finem *ib.* 4* — Spes perfecta magis aspicit mercedem increatam quam creatam III 557 5*

— Mercimonia vituperabilis nec est a caritate nec cum caritate, sed ei repugnat III 606 b — Quod fit gratis non fit ex mercimonia *ib.* arg. 3 — Bona voluntas mercedem non intuetur, sed liberaliter deservit, quamvis sine mercede non possit servire IV 648 5* — Non est mercatio, si quis pro spiritualibus metit carnalia, si ista non principaliter intenduntur *ib.* 4*

— Melius est habere mercenarios quam nullos vel paucos filios IV 612 b

MERCES — obiective una est IV 1010 b sq. — omnium meritorum est una II 654 b

MER

— Differre mercedem mercenarii facit praedictum iustitiae IV 557 f. 5

MERETRIX — et fornicator possunt dici unum corpus, sed non unum sicut vir et uxor I 547 b — Cognoscere meretricem ut meretricem affectu meretricio est malum, non vero uxorem, quae sit meretrix IV 783 4* — iurans uni, se alteri non daturam consensum, ad hoc obligatur III 880 2*

— de pretio prostibuli potest facere eleemosynam IV 374 a

MERITUM — est via ad praemium II 156 f. 2 — est via et dispositio ad praemium II 662 f. 2, b — dicit ordinationem ad praemium sicut dispositio ad complementum et via ad terminum III 388 a, 1* — omne ordinatur ad praemium sive retributionem I 830 f. 3 — de sua ratione importat ordinem et relationem II 663 5*, 6* — aliquo modo est causa eius quod meretur I 729 f. 2

— debet praecedere praemium II 532 f. 1. 533 1* — antecedit illud cuius est et disponit ad illud I 729 f. 1 — praecedit praemium vel tempore vel natura II 156 f. 3. 662 b, f. 2. III 388 f. 3, b. 389 4* — in Angelis praecessit praemium non tempore, sed natura II 157 b

— Gloria est consequi praemium per merita II 151 arg. 3. III 814 a, 4* — Nul- lus est laudandus in eo quod habet, nisi habeat illud per merita II 532 f. 4

— est ratio ordinandi in ordine iustitiae I 831 a — Iustitia respondet merito IV 961 b, 3* — Iustitia respicit meritum praecise IV 115 3*

— Cum aliquid redditur ex meritis, quodam modo qui meretur obligat sibi retribuendum III 814 a — Quod debetur meritis est minus gratuitum III 104 f. 3. 107 arg. 3 — Ubi est meritum de condigno, ibi est ratio dati et accepti II 666 arg. 5

— proprie non ponit debitum in Deo nec obligationem I 777 d. 3 — non obligat Deum in ratione dati et accepti II 698 b — Secundum meritum condigni in Deo quaedam cadit obligatio, non ex necessitate, sed ex benignitate et ex promissione II 667 a sq. 668 3* — condigni non ponit necessario obligationem in retribuente, sed sufficientem ordinationem eius qui remuneratur ad praemium mediante aliqua laudabili operatione II 668 3*, 4* — Liberalitas divina nulli potest obligari, sed quidquid facit ex mera liberalitate facit *ib.* a, 3* — nostra in nullo derogant divinae liberalitati, immo potius eam manifestant III 814 4*

— Deus aliquid facit secundum merita, secundum quod praevidit illa III 405 1* — non praecedit voluntatem Dei, sed volitum I 729 3*

— rei habendae sonat in indigentiam II 157 arg. 2, b — respectu actus gloriosi imperfectionem aliquam dicit II 663 6* — non est in nobis respectu eius quod est in nobis, sed quod est ab alio *ib.* arg. 2

MER

— consistit radicaliter circa liberum arbitrium III 717 a — Liberum arbitrium est principium meriti et demeriti III 476 b. 736 b — non est sine usu liberi arbitrii II 623 2* — est solum circa liberum arbitrium II 696 4* — Liberum arbitrium est principium primum operis meritorii III 476 b — Liberum arbitrium est aptum natum mereri IV 990 a — consistit circa potentiam rationalem III 716 f. 2 — omne consistit circa actum rationis vel per modum elicientis, vel imperantis vel acceptantis III 386 5*

— Actus meritorius spectat ad usum voluntatis deliberativae III 381 a — est a voluntate deliberativa III 382 3* — consistit in opere procedente a voluntate III 389 5* — Gratia sine cooperatione voluntatis non elicit opera meritoria II 646 5*. 707 a — et demeritum est a voluntate, quae meretur sibi et aliis potentiis IV 1042 4* — Opus bonum et voluntarium est meritorium III 384 1* — non est nisi secundum voluntatem creatam III 364 f. 4

— Mereri dicitur qui nulla necessitate compulsus hoc facit quod facere debet III 383 f. 3 — non est nisi circa contingencia I 675 f. 5 — tollitur per necessitatem naturae, quae tollit arbitrii libertatem III 384 1* — non minuitur necessitate, quae est ex voluntate et subest voluntati III 352 6* — Ratio debiti non tollit rationem meriti, quod habet opus ex gratia II 668 3* — non minuitur per debitum ex caritate III 395 d. 4 — per debitum necessitatis non tollitur simpliciter *ibid.* — non tollitur per confirmationem in gratia III 384 1*

— et demeritum est, ubi est obligatio legis III 813 f. 4 — Homo observando mandata proficit in merito III 814 a

— Nihil apud Deum est meritorium, nisi quod fit liberaliter III 602 f. 5 — Magis meretur apud Deum qui servit ei ex amore liberali, quam qui servit ex amore mercenario II 668 4*

— Virtus est principium operis meritorii III 476 b. 716 f. 2 — omne ortum habet ab aliqua virtute III 386 arg. 5 — omne consistit mediante virtute, vel dono, vel beatitudine IV 753 f. 4 — dicit naturalis rectitudinis complementum III 382 4*

— aut est bonum, aut malum IV 527 b — simpliciter est respectu poenae et gloriae I 729 a — Per culpam ex condigno meretur quis aeternam damnationem II 666 f. 3 — abusive dicitur opus bonum ex genere factum ex mala intentione, et dicitur meritum interpretativum III 383 b

— Opus meritorium non est nisi quod fit ex recta intentione II 699 a — Bonum meritorium est bonum simpliciter et quod est ordinatum in finem II 689 a — inest omnibus virtutibus ex recta ordinatione in finem III 602 f. 4

— operum differt apud Deum et apud homines II 933 5* — Apud Deum solum opus exterius non meretur II 680 3*. 691 d. 2. 698 b. 1004 3* — Opus comparatum ad voluntatem nostram de se non est suf-

ficiens ad merendum II 667 b — non perducunt ad gloriam, secundum quod mere comparantur ad voluntatem nostram, sed secundum quod habent ortum a gratia II 668 2*

— Virtus non est principium meriti nisi cum gratia III 499 5* — Sine gratia non est meritum II 433 arg. 6. 155 f. 3, a. 634 f. 4. 700 f. 4 — Homo non proficit ad meritum nisi per gratiae adiutorium II 557 3*, 4* — Opus meritorium est a voluntate adiuta per gratiam II 646 1* — bona sunt a Dei gratia et voluntate nostra IV 899 a

— Actus merendi attribuitur gratiae II 660 a — retributionis aeternae est ex gratia II 155 a — non est sine gratia etiam in statu naturae institutae II 698 b

— nostra omnia procedunt ex munere gratiae III 814 4* — Non est meritum sine dono gratis dato antecedenter IV 350 b — Bona meritoria requirunt excitationem per effectum gratiae praevenientis II 863 6*

— ordinatur ad habitum gratiae sicut ad suum fundamentum et originem II 662 b, 2* — Opus meritorium est a gratia ut principaliter movente II 645 b

— ortum habet a libero arbitrio gratia informato III 380 arg. 5 — est usus procedens a libero arbitrio gratia informato III 388 1*. 389 4* — Quod quis sit dignus mereri, non est nisi per gratiam I 730 4* — Ad meritum vitae aeternae sufficit complacentia ex parte merentis per gratiam divinam III 26 4* — non consistit nisi circa donum gratiae gratum facientis II 634 f. 1 — non est sine gratia gratum faciente II 678 b, 1*. 680 b. 689 a, b. 691 d. 2. 698 b

— Gratia facit opus a libero arbitrio egrediens meritorium apud Deum II 654 b — Gratia actum ordinatum liberi arbitrii facit esse meritorium II 457 f. 3, b — Ad meritum requiritur habitus gratuitus et eius actus vel usus III 380 b sq. — Actus meritorius est a gratia imperatus et elicitus, vel ab ea adveniente formatus IV 429 4* — non est nisi per gratiam creatam III 276 f. 3 — non possunt esse, nisi ubi est conscientia bona III 580 1*

— Opus est meritorium vel ex genere operis, vel ex radice caritatis II 572 d. 1 — Opus meritorium est, in quantum est ex radice caritatis IV 531 6* — Omnia opera meritoria sunt ex caritate ut imperante III 622 a — Omne opus, quodcumque sit, est meritorium, dum ex caritate procedit II 572 d. 4 — Caritas dat actionibus et passionibus efficaciam et valorem II 668 1*. 707 a — Efficacia merendi est ex radice caritatis III 602 f. 3 — Perfectio meriti attribuitur radici caritatis III 806 b — Opus est meritorium ex perfecta tendentia in summum finem, quae est a caritate III 807 2*

— simpliciter proprie dicitur opus bonum ex bona intentione et ex caritate III 383 b — non omnino proprie dicitur meritum congrui, quod est ex bona intentione, sed sine caritate *ibid.*

MER

— praemii consummati respicit summam hominis elevationem, quae reperitur in actu caritatis III 604 4* — omne praemii substantialis debetur radici caritatis IV 757 1* — praemii substantialis consistit in actu et affectu caritatis III 388 f. 5 — ratione originis primo consistit circa actum fidei, ratione completionis circa motum caritatis III 603 b sq. — nullum est sine caritate II 994 b. IV 355 f. 2. 945 b. 952 d. 6 — Opus meritorium oportet fieri ex caritate imperante habitualiter, vel actualiter II 946 b. IV 355 b

— Quantitas meriti condigni pensatur ex quantitate caritatis II 927 b. 931 f. 3, 4. 932 a. IV 336 arg. 4 — Secundum quantitatem gratiae et caritatis mensuratur quantitas meriti III 803 b — Efficacia meritorum attenditur secundum magnitudinem gratiae II 663 f. 4. 706 f. 4 — Profectus in merito non est nisi per augmentum gratiae II 663 f. 2 — Quantitas meriti magis mensuratur secundum quantitatem caritatis quam alterius virtutis III 604 1* — Secundum magnitudinem gratiae attenditur remuneratio in merito condigni, non in merito congrui II 665 4* — Secundum quantitatem caritatis attenditur remuneratio praemii substantialis II 707 a

— pensatur secundum quantitatem gratiae et perfectionem voluntatis, non secundum multitudinem operum II 157 b — Magnitudo meriti non consistit in opere exteriori principaliter, sed in interiori II 458 3* — Usus gratiae non meretur plus quam gratia per se ipsam II 662 f. 4 — Operatio et habitus, a quo procedit, sunt aequalis meriti III 553 d. 4 — Secundum gratiam unus homo omnibus virtutibus idem et aequaliter meretur II 634 f. 5 — Opera eiusdem hominis secundum unum statum sunt aequaliter meritoria *ib.* b — Omnes virtutes sunt aequales quantum ad meritum III 717 a. 803 b — Fides et caritas est aequalis meriti III 553 d. 4 — Quantitas meriti non est a nobis, sed a gratia Dei, sed demeritum et eius quantitas ortum habet a voluntate liberi arbitrii II 526 4*

— est congrui, vel condigni II 884 3* — de condigno est, quando ratio meriti reperitur ibi perfecte et plene II 664 b — condigni est proprie loquendo meritum, cetera secundum quid I 729 b — Opus est meritorium de congruo comparatum ad largitatem Dei dispensantis, sed meritorium de condigno comparatum ad veritatem pollicentis II 667 b — Opus meritorium, in quantum habet ortum a voluntate libera, est meritorium merito congrui, in quantum habet ortum a gratia, est meritorium merito condigni *ib.* a — est congrui respectu gratiae, quando peccator facit quod in se est pro se; meritum digni, quando iustus facit pro alio; condigni, quando iustus operatur pro se ipso I 729 a sq. — Iustus pro alio meretur merito digni, pro se merito condigni III 107 b

— Mereri ex condigno vel est ex debito facere debitum, ut in gratiae infusione

et motu liberi arbitrii, vel de debito facere magis debitum ut in profectu, vel de debito uno modo facere debitum alio modo ut per alium actum III 384 a, 4*

— congrui dicitur, in quo est aliqua dispositio congruitatis respectu eius, ad quod illa dispositio ordinatur II 665 a — Meritorium de congruo est bonum, quod fit extra caritatem, sed cum recta intentione II 689 a — de congruo est improporcionale comparatum merito de condigno ex caritate IV 357 a — de congruo est tripliciter, secundum quod ratio meriti deficit magis vel minus II 665 a

— Virtus informis non est meritoria ex condigno, sed potest disponere de congruo IV 33 1* — Faciens opera bona sine gratia nihil meretur de condigno, sed de congruo II 699 6* — Oratio peccatoris non meretur apud Deum nisi disponendo ad meritum IV 945 b — congrui potest esse a gratia gratis data II 667 a — Secundum gratiam gratis datam peccator potest aliquid mereri de congruo IV 357 d. 3 — Peccator potest apud Deum aliquid mereri tantum de congruo, faciendo aliquid ad gloriam Dei et propter amorem Dei ex gratia gratis data *ib.* a — Peccator, ut non simpliciter privatur vita, potest mereri de congruo *ib.* 4*

— Merendo vel augetur habitus, vel numerus meritorum III 384 3* — Opera exteriora meritum praemii substantialis non augent directe, sed disponendo, vel conservando II 932 a — non semper proficit per opus bonum bonitate morali, nisi adsit gratia II 357 4* — Bona opera exteriora augent meritum respectu praemii essentialis per modum dispositionis et meriti de congruo, non de condigno II 927 b. 930 a — Bona opera exteriora privilegiata augent meritum respectu praemii accidentalis II 927 b — Opera bona tripliciter valent respectu praemii accidentalis acquirendi II 932 b

— Meritorium ex genere operis est opus virtutis, in quantum arduum et difficile II 572 d. 4 — maius est, ubi est maior difficultas III 668 f. 3 — Efficacia meriti principaliter venit ex difficultate operis, ex promptitudine voluntatis et maxime ex magnitudine caritatis II 707 a — condigni est in operibus ratione arduitatis II 667 b

— vitae aeternae consistit in radice caritatis, meritum remissionis poenae in passionis acerbitate III 393 3* — est respectu substantialis praemii, vel satisfactorium respectu dimissionis poenae II 572 d. 4 — satisfactionis requirit poenalitatem et difficultatem *ibid.* — Ad merendam remissionem poenae non sic valet voluntas sola sicut cum exteriori opere II 932 b

— praecipuum consistit in passione III 330 f. 3 — Nihil est magis meritorium quam opus patientiae in tolerantia passionis III 385 f. 3 — Passio est meritoria, si quis eam perferat ex voluntate bona III 386 a, 1*, 3*, 5* — non est in passione illata ab extrinseco, nisi in quantum respuitur vel acceptatur II 846 a

— Resistere tentationi in nobis semper est meritorium ex genere operis propter difficultatem ad bonum et pronitatem ad malum II 572 d. 4 — augetur per victoriam completam tentationum III 658 a — Declinare a malo non privative, sed contrarie, est meritorium II 572 d. 2

— Aliquid facit ad meritum vel secundum principalem intentionem, vel per occasionem III 626 4* — Casus non semper cooperatur ad augmentum praemii substantialis III 679 2*. IV 336 b — Lapsus nihil meretur propter caritatem, a qua cecidit, nec propter aliquid, quod habeat IV 336 f. 5

— omne consistit in anima IV 757 b. 893 b — est animae cum corpore II 420 2*, 3* — Anima non potest mereri extra corpus propter defectum status et temporis merendi IV 4005 4* — Status merendi est, quamdiu anima coniuncta est carni mortali II 501 6*

— non est nisi in statu viae et circa actus viae III 529 d. 4 — Opus bonum non habet rationem merendi extra statum viae IV 506 a. 518 1* — Opus bonum est meritorium in statu viae ratione gratiae III 384 2*

— Status viae est status meriti III 384 5* — Tempus merendi est in tota praesenti vita II 297 a — Non pervenitur ad perfectionem meriti usque ad consummationem gratiae finalis, post quam nulla sequitur vespera *ibid.*

— Tempus merendi cessat post hanc vitam IV 552 b. 886 3* — Post mortem non est tempus meriti, sed praemii IV 518 a, 4* — Ratione boni meriti etiam post hanc vitam venialia delentur IV 552 1*, 2*, 4* — In statu merendi quis meretur merito conditionali, ut possit solvere post mortem et in solutione iuvare IV 944 2*. 946 arg. 1, 3. 950 4* — Angeli per ministerium merentur praemium accidentale II 458 2*

— Ad meritum requiritur merendi principium, quod est caritas, status merendi et ordo meriti ad praemium III 389 f. 4

— Opera meritoria in tempore gratiae sunt semen proiectum in terram bonam II 667 b

— Fundamentum omnis meriti est incarnatio Christi III 404 f. 4. 405 a — Christus per modum merentis influit secundum humanam naturam III 284 b — Efficacia omnis meriti post lapsum fundata est super merita Christi, sine quibus caritas nostra non meretur gloriam III 393 5* — Post lapsum caritas non meretur gloriam nisi praecambulo motu fidei Mediatoris *ibid.* — nostra sumunt efficaciam a passione Christi II 706, f. 3. *Vide V. Christus* 52.

— quo obtinemus bonum, vel est proprium, vel capitis, vel ecclesiasticae unitatis IV 533 a sq. — Christi operatur in Sacramentis *ib.* b — Christi non ordinatur efficaciter nisi his qui ei adhaerent IV 98 3* — Christi et Ecclesiae uni applicata, non possunt alteri communicari IV 535 3*

— Maius est meritum totius Ecclesiae quam singularis personae III 107 arg. 2 — supererogationis, quae sunt in Ecclesia, sunt sicut thesaurus spiritualis eius IV 534 b

— non prodest nisi ipsi merenti III 584 d. 4 — Efficacius meretur quis sibi quam alii II 663 3*. III 389 f. 3. IV 531 a. 946 f. 2 — Quilibet magis meretur sibi quam alii, ceteris conditionibus paribus IV 33 2* — Orans pro aliis sibi meretur vitam aeternam III 406 4* — Semper homo meretur sibi, sive pro alio mereatur, sive satisfaciatur IV 531 6* — Nemo potest mereri alii, quin ipse placeat Deo per caritatem *ibid.* — non potest in alterum transferri, nisi sit data auctoritas a Christo IV 535 3*

— Sanctus vir per orationes impetrat aliis remissionem culpae IV 530 f. 5 — Iustus meretur aliis primam gratiam I 729 b. II 661 arg. 3 — dignitatis nihil aufert liberalitatis de gratia II 663 3*. III 408 3*

— Homo nunquam meretur id quod est simpliciter gratuitum II 662 1*. III 107 arg. 3 — non ordinatur ad habitum gratiae promerendum, sed ad aliud II 662 b — Meritum non contingit mereri II 663 5* — Quod est ratio vel dispositio merendi non cadit sub merito III 405 2*. 407 b

— Perfectio gratiae non tantum est ex dono, sed etiam ex merito II 538 b — Ereptio de statu culpae non cadit sub merito nisi congrui III 405 a — In iustificatione requiritur meritum congrui potius quam condigni IV 33 a

— debet commensurari praenatio III 344 d. 4 — In merito de condigno est quaedam commensuratio et adaequatio meriti ad praemium II 664 b. 666 f. 2. 667 a — dicit ordinationem ad aliquod maius per aliquid quod reddit Deo acceptum II 276 f. 3 — Praemium est maioris dignitatis quam meritum II 666 f. 5 — Praemium non debet esse sub omni respectu merito excellentius III 390 1* — Maiori bono potest homo mereri minus bonum *ibid.*

— Orans non meretur aliquid, quod merita sua excedit III 406 4* — Qui meretur quod est maius meretur et quod est minus, si ad illud eodem modo ordinatur II 662 3*. III 405 3* — Retributio eius quod meretur quis merito congrui, non praepiudicat ei quod meretur merito condigni II 845 4*

— Merito debetur gloria aeterna IV 921 f. 4 — Etsi in merito respectu gloriae non sit commensuratio per omnimodam aequalitatem, est tamen per quandam convenientem proportionalitatem II 668 4* — Maior caritas meretur maiorem gloriam intensive, non autem secundum durationem IV 536 b — Deus semper retribuit supra merita et infra demerita IV 964 b

— Efficacia meriti includit finalem perseverantiam II 933 3*. III 514 4*. IV 336 b — de condigno includit perseverantiam II 691 d. 2 — Efficacia meriti non pensatur secundum caritatem initialem, sed finalem III 679 a. IV 336 b. 337 4*

MER

— sunt fundamentum spei III 511 4*. 557 5* — sunt fundamentum spei, aut prout habentur in proposito tantum, aut in radice, aut etiam in effectu meriti III 564 1*. 583 d. 2

— Homo videtur plus gaudere de suis meritis, quae fecit, quam de alienis III 693 a — De meritis suis praesumere est peccatum superbiae II 995 2*

— Nullus est dignus corona nisi per merita II 157 f. 4 — sunt necessaria ad beatitudinem I 733 a. II 420 3* — sequentia non sunt frustra respectu praemii essentialis, quia addunt ad meriti efficaciam II 933 3* — non habet statim coniunctum praemium II 849 2*

— Quod aeternum est meritum habere non potest I 729 a, 2* *Vide V. Praedestinatio.*

— necessarium est ad unionem cum Deo per conformitatem affectionis III 388 3*

— omnia perduntur per quodlibet vitium sive peccatum mortale III 800 b, 1* — reprobos semper commemorabuntur IV 898 b

MERLINUS — creditur generatus fuisse a daemone incubo II 219 arg. 5

METAPHORA — Per metaphoram transfertur aliquid secundum similitudinem I 4 b

METUS — est instantis periculi trepidatio IV 699 b — est levis, cum quis parvum malum minatur vel minas implere non potest; iustus vero, quando aliquis minatur mortem vel aliud grave malum IV 700 a — cadit in virum constantem, quando praesumitur probabiliter, quod ille qui minatur grave malum, possit minas implere *ibid.*

— per minas mortis non facit simpliciter involuntarium IV 101 a, 3* — tollit perfectam libertatem consensus IV 700 a — repugnat plenitudini voluntatis II 617 6* — facit voluntarium secundum quid *ibid.* — non repugnat libertati voluntatis nec apud Deum excusat a culpa *ibid.* — mortis non excusat a peccato perpetrando IV 700 4* — Voluntas coacta non potest facere bonum *ib.* 1*

— qui potest cadere in constantem virum, respectu actuum humanorum potest excusare, non vero respectu eorum quae iustitiae sunt, excusat apud Deum III 878 3* — Quod fit metu in foro iudiciali non obligat *ib.* 2*. IV 826 d. 5 — qui potest cadere in virum constantem, secundum humana iura irritat actum II 617 6*

MEUS — de se dicit habitudinem possessionis I 332 b *Vide V. Noster.*

MILITIA — est periculosa propter facilitatem abusu, tamen ea potest quis recte uti IV 402 d. 15

MINAE — incutiendo terrorem minuunt rationem voluntarii IV 700 3*

MINERALIA — parum recedunt a natura terrae II 366 d. 2 — In corporibus mineralibus praedominantur elementa passiva quantum ad quantitatem et virtutem propter grossitatem et soliditatem II 380 b

MINISTRI — Ministerium est subiectionis vel praesidentiae II 278 3* — Aliquis mi-

nistrat inferiori non propter se, sed propter alium II 47 4*. 278 3* — Ministerium circa nos non competit ordini supremo Angelorum II 262 3*

— sunt superiores et inferiores IV 630 f. 4. 636 a — Eucharistia propter sui nobilitatem et reverentiam multa debet habere ministeria inferiora IV 635 a — Potestas per modum ministerii est in ordinibus inferioribus IV 503 arg. 4 — Ministrorum sunt septem gradus IV 636 1* — superiores secundum ordinem indigent minoribus IV 629 f. 4

— habet auctoritatem a Christo ut mediatore IV 439 b — Tanta est potestas in ministris Ecclesiae, quantum distribuit Dominus membris IV 593 7*

— omnes debent esse sancti, sed maxime superiores IV 630 b — Praeter ea quae sunt de necessitate, ad bonum usum officii debet concurrere meritum, et auctoritas praelationis debet esse cum sanctitate IV 502 b *Vide V. Sacramentum et V. Sacerdos.*

MINOR — *Vide V. Filius-aequalis.*

— *Vide V. Magis.*

MIRABILE — dicitur quod est supra facultatem naturae III 665 3* — Quae sunt immediate a divina potentia procedunt in esse secundum cursum mirabilem II 346 f. 4 — vocantur, quae sunt a Deo ut tota causa *ib.* a — Operatio naturalis et mirabilis ex opposito dividuntur III 114 f. 1 — Quod convenit ordini naturali rei non est miraculosum, licet sit mirabile IV 433 d. 3 — Quando aliquid fit a Deo, cuius simile natura facere non potest et ad quod non habet ordinem secundum propriam virtutem, est supra naturam et proprie dicitur mirabile II 438 5* — Facere mirabilia supra posse naturae simpliciter est per gratiam gratis datam, quae non datur omnibus; sed facere mirabilia supra posse naturae rationalis est per gratiam gratum facientem, quae datur omnibus, qui volunt eam suscipere III 665 3*

MIRACULA — dicuntur quae fiunt contra solitum cursum naturae II 438 5*. 871 arg. 4 — est supra naturam et contra naturam II 482 f. 3 — sic fit praeter solitum cursum, ita quod supra cursum naturae, et plus dicit positionis quam privationis II 873 4*

— non sunt per vim naturae, sed per vim supra naturam, quia sunt supra facultatem naturae II 203 6* — Actus potentiae, quae est supra naturam, est supra naturam et miraculosus IV 282 b. 896 a

— Operatio miraculorum est a solo Deo II 861 f. 3. 871 arg. 4 — Deus frequenter facit contra solitum cursum naturae I 813 d. 6 — Deus multa facit miraculose et mirabiliter contra solitum cursum naturae et consuetudinis humanae II 390 d. 4

— Deus facit miracula contra solitum cursum naturae, sed non simpliciter contra naturam, immo potius secundum naturam quantum ad naturalem obedientiam

MIR

II 853 3* — fit secundum ordinem generalem potentiae obedientialis I 755 1* — non fiunt in praeiudicium ordinis universalis IV 273 3* — fit contra ordinem potentiae naturae specialis I 755 1*. IV 273 3* — Deus in miraculis facit contra naturam et supra naturam, sed non tollit inclinationem sive habilitatem naturalem II 94 3* — non aufert operationem naturalem IV 273 arg. 3 — Per miraculum nunquam separatur definitio a definito IV 223 f. 4

— ostendunt divinam potentiam I 281 f. 2 — attestantur omnipotentiae facientis II 203 6* — In miraculis divinis operatur agens potentiae infinitae et supra naturam *ib.* b — Virtus mirabiliter operans est infinita et operans infinite III 93 f. 4 — Deus mirabiliter operans operatur subito *ibid.*, b

— non fiunt per virtutem datam creaturae IV 231 arg. 5. 232 b — est supra virtutem creaturae, vel est a virtute data ad actum supra naturam et modum operandi supra naturam IV 895 6* — Deus dat alicui virtutem faciendi miraculum non efficiendo, sed virtute sibi data ea a Deo impetrando IV 128 b. 129 b — Per gratiam miraculorum aliquis non habet potentiam faciendi, sed ad eius petitionem assistit vis superior IV 238 d. 2 — Gratia miraculorum non est aliquid, quod sit in Sanctis, sed Deus facit ad petitionem ipsorum IV 895 6* — Deus facit miracula per Sanctos ad eorum gloriam IV 950 b sq.

— Virtus faciendi miracula attribuitur fidei, quia in ea est prima ratio elevandi supra naturam, propter quam Deus operatur aliquid supra naturam III 604 4*. IV 68 a — vera fiunt per veram fidem sive per bonos sive per malos II 203 b — Miraculorum operatio est gratia gratis data I 270 org. 1 — Per fidem informem meretur quis et facit operationem miraculorum III 603 arg. 4. IV 32 f. 1

— Stultum est desiderare facere miracula et quasi magna haec reputare II 206 d. 2 — Aliquis peccat faciens miracula propter vanam gloriam II 861 f. 3

— Daemones non faciunt vera miracula nec vere novas formas inducunt II 203 6*. 230 4* — In miraculis daemonum operatur virtus naturae adiuta per alias naturas II 203 b — falsa a magis fiunt per privatos contractus et arcana quaedam *ibid.*

— In his quae sunt miraculi, non multum est adhaerendum rationi IV 24 b — In rebus mirabilibus tota ratio facti est potentia facientis quantum ad causalitatem, sed non quantum ad congruitatem III 38 4* — Dei fiunt ad utilitatem et ad divinam gloriam et sunt circa necessaria et utilia II 203 b — non sunt ponenda in eo quod aequae bene potest fieri sine miraculo IV 242 arg. 5

— manducunt ad fidem I 281 f. 2 — non excludunt fidem, sed vera miracula adjuvant bonos II 203 b — congruit fieri post hominis lapsum ad manifestationem divinae potentiae et confirmationem fidei nostrae, cum ante non essent necessaria

III 26 3* — cessaverunt, fide confirmata I 281 1*

— vera possunt discerni a falsis II 203 b — daemonum fiunt ad deceptionem et vanam gloriam et circa inutilia et vilia *ibid.* — Boni per daemonum miracula exercentur et probantur *ibid.* — falsa malos seducunt *ibid.* 206 d. 2

MISERIA — Miseriae capax est solum creatura rationalis II 463 2*. 755 d. 1 — subiective et proprie est in natura rationali, sed materialiter potest esse ratione corporis IV 1005 5* — Miser est solus ille qui scit, se esse miserum, vel scire debet II 463 2* — Plene miser non est nisi qui scit se pati et non vult se pati II 954 b

— stat cum gratia, sed non cum gloria IV 140 b — non est simul cum gloria ratione status III 357 4* — omnis auferitur, cum consummatur gloria *ibid.* — perpetue excluditur in beatitudine II 142 d. 2 — Status innocentiae excedit statum miseriae in praecellentia II 504 f. 4

— Deum decuit condescendere ad miseriam ordinatam ad nostram redemptionem III 267 3*

— provocat misericordiam III 418 a *Vide V. Misericordia.* — meretur misericordiam et gratiam a Deo III 833 d. 4 — Miser superbus indignus est misericordia III 41 3*

— Miseris subvenire sub ratione debiti est iustitiae, sub ratione compassionis est misericordiae III 728 d. 4

— Solatium est miseris socios habere poenarum IV 564 b. 1039 f. 1

MISERICORDIA — dicit effluxum bonitatis in alterum supra meritum IV 963 4* — largissime dicitur divinae bonitatis affluentia, communiter vero benignitas in supererogatione bonorum, stricte vero pietas in sublevatione malorum IV 964 a — in creatura rationali dicit compassionem de alienis malis IV 963 1*

— condescendit miseriae III 39 arg. 3 — intuetur miseriam IV 960 f. 3, arg. 2. 965 f. 3 — considerat miseriam in imagine III 786 b — non considerat meritum, sed miseriam IV 478 6* — eius effectus est relevatio a miseria IV 960 b — Misericordiae est proprium misereri IV 966 f. 2 — eius est parcere IV 961 arg. 4. 963 arg. 1

— considerat necessitatem IV 944 a — subvenit miseris considerando simpliciter necessitatem proximi, cui compatendum est III 728 d. 4 — respicit conformitatem in natura et necessitatem in indigentia sive miseria III 786 a, b

— est virtus IV 962 f. 4 — reducitur ad iustitiam IV 377 d. 5 — continetur sub iustitia cardinali III 728 d. 4 — distinguitur a iustitia quantum ad rectitudinem retributionis *ibid.*

— respicit dantis benignitatem IV 115 3* — non dicitur, quia facit contra merita, sed supra IV 964 3* — remunerat supra merita *ib.* f. 3, b — Dei dicit semper respectum ad actus et merita nostra IV 966 b. 1*

— conformatur dictamini iuris naturalis et regulae prudentiae III 786 b — vera procedit ex caritate recta IV 378 d. 7

— Deo magis appropriatur opus misericordiae, ad quod nihil requiritur nisi Dei benignitas I 848 d. 4 — respicit actum et est conditio operis divini IV 963 3* — est in omni opere Dei IV 965 f. 2

— secundum diversos modos simul est cum iustitia in eodem opere Dei IV 964 b — non excludit summam iustitiam IV 923 6* — non est sine iustitia II 995 2* — non potest separari a iustitia IV 966 b — In omni opere Dei manifestatur simul cum iustitia II 759 a — est simul cum iustitia in reconciliatione peccatoris IV 350 b — immiscet se iustitiae in poenis, quae non sunt tantum ad vindictam II 851 3* — differt a iustitia secundum connotata in effectu IV 964 b. 968 d. 5

— Deus miseretur poenitentibus secundum bonitatis condecentiam II 691 d. 2 — Deus misericordia sua paratus est omni revertenti et dolenti de culpa commissa remittere IV 327 a — praecipue consideratur in opere iustificationis II 993 3* — consistit in remissione culpae et poenae IV 965 f. 4 — remittit culpam II 992 a. IV 350 b, 3*. 965 f. 4, b — remittit poenam aeternam IV 965 b — remittit poenam sine praedicio iustitiae IV 518 2* — Deus non potest totam poenam infligere negando suam misericordiam IV 966 3* — Deum sic decet misereri, ut manente sententia contra hominem, remedium misericorditer adhibeat IV 98 3*

— Deus est summe misericors per accessum ad medium, quia tantum misereatur, quantum est conveniens, non propter omnimodam remissionem culpae IV 966 b, 1* — plus impendit, quam humana mens possit aestimare IV 528 d. 5

— iuncta iustitiae magis misero plus condonat secundum quantitatem absolutam, sed aequaliter secundum proportionem IV 478 6*. 960 b. 961 4* — connotat effectum absolutum, qui non est aequalis in omnibus IV 961 3*

— Dei clarius manifestatur in opere occasione peccati, sine peccato autem manifestaretur in sua origine et etiam in supererogatione I 834 4* — summe manifestatur occasione mali I 844 b. IV 337 6*

— Dei ostendetur in iudicio ex bonis et malis, quae Deus largitus est, vel a quibus liberavit IV 900 a. 901 b. 904 d. 4 — Dei mira manifestatur in hoc, quod in Christo humano generi sibi inimico uniri voluit in unitatem personae III 262 b — Christus ostendit immensitatem suae misericordiae per susceptionem nostrae miseriae III 331 a — divina, quae subvenit hic miseris, non considerando in eis meritum, sed demeritum, subvenit per meritum Christi IV 478 6* — Dei quantum ad effectum liberalior est ad remittendum, accepta satisfactione Christi, cum semper in se sit summe et aequaliter liberalis IV 52 3*. 60 d. 2. 70 4*

— In praesenti est tempus misericordiae IV 482 d. 2. 528 d. 5. 922 4*. 923 6* — Misericordiae effectus nunc sunt principales, post mortem sunt annexi iustitiae IV 960 b — In primo adventu est misericordia non praecise, sed appropriate et magis relucet IV 965 1*

— Misericordiae cognitio est necessaria ad poenitentiam II 993 3*. IV 327 a — Ex consideratione misericordiae oritur spes veniae IV 327 a. 385 a. 542 d. 4 — Petere misericordiam non est, nisi recognoscatur culpa IV 436 b — offenditur per desperationem II 992 a. 995 4*

— Ad hominem spectat misereri IV 966 4* — Prius debet homo misereri sibi quam alii III 643 f. 3. 645 4* — prius respicit ipsum qui eam exhibet III 645 4* — respectu incommodi spiritualis debet incipere a se ipso, respectu incommodi corporalis quis potest esse sibi durus et aliis pius IV 377 d. 4

MISSA — Ratio nominis IV 313 d. 3 — Substantiale in Missa est confectio corporis et sanguinis Domini, alia sunt circumadiacentia IV 307 a — Essentialia sunt a Christo instituta, alia ab Ecclesia IV 288 d. 5

— Vivi indigent sacrificio expiante a culpa, mortui vel liberante a poena, vel sola laudis memoria IV 286 3* — pro mortuis Deum placat IV 951 d. 3 — solum pro his offerri debet qui sunt de corpore mystico IV 286 3* — potest offerri specialiter pro aliquo IV 947 4* — Meritum offerentis est aequale, sive pro uno sive pro multis Missa dicatur *ibid.* — Sacrificium in altari habet effectum determinatum, cum quotidie assumatur *ibid.* — Licet accipere pretium pro celebratione Missarum IV 648 4*

— offertur in expiationem, vel in gratiarum actionem IV 286 2* — offertur pro Beatis in gratiarum actionem *ibid.* — appropriatur ad honorem Sanctorum, vel ad salutem vivorum, vel ad requiem defunctorum IV 313 d. 3 — Ratio dicendi Ite Missa est in Missis Sanctorum *ibid.*

— Congrue non conficitur, sed offertur et sumitur die Veneris sancto IV 299 d. 2 — Die Veneris sancto non servatur sanguis, et sumitur sola species panis *ibid.*

— sacerdotis boni et mali non differunt quantum ad substantiale, sed quantum ad modum melius valet Missa boni, magis provocando ad devotionem IV 307 a — malorum valet ratione contenti, quia est opus Dei IV 945 b — Sacerdotum quorundam Missa audiri prohibetur ratione quatuor peccatorum directe repugnantium Sacramento corporis Christi IV 307 b — Qui celebrat in peccato sine contritione peccat peccato omissionis, vel transgressionis, vel scandali IV 312 d. 4 — non debet simulari nec imperfecta relinqui a sacerdote cum conscientia peccati sine graviore peccato *ib.* d. 2

MISSIO — est in divinis I 259 f. 1-3, b — transfertur a creaturis ad Deum *ib.* b

MIS

Mittere est ex se aliquem producere in
um *ib.* f. 4 — Mitti dicitur quod datur
cui ut absenti *ib.* f. 5

— est donatio temporalis I 244 b. 264
1. 271 arg. 1 — est processio tempo-
is Spiritus sancti in creatura I 245 f. 4.
2 2*

— Spiritus sanctus mittitur, quando
bitat in homine I 270 f. 3, b. 271 4*

Filius vel Spiritus sanctus mittitur ad
quem, in quo iam est per naturam, ut
in eo novo modo essendi per gratiam
atum facientem I 270 f. 4 — Missione
tur Spiritus sanctus peccatori ad inha-
bandum, in quo prius non erat quantum
gratiam inhabitantem I 259 f. 5 —
persona mittitur, cum venit de novo ad
habitandum in eo, cui datur gratia I 262
g. 2

— habet respectum ad principium et
terminum et ad missum I 260 a. 261
262 3* — dicit comparisonem missi
suscipientem effectum et ad principium
263 3* — respicit terminum non in ra-
one finientis, sed in ratione suscipientis
262 4* — non respicit Deum ut termi-
m I 245 b sq. 262 4*

— In missione est manifestatio perso-
e I 279 f. 4 — Mitti est cognosci esse
alio I 263 f. 3. 265 b — manifestat
anationem I 271 arg. 3 — significat,
issum esse ab alio et in alium I 263 3*
generaliter dicit manifestationem ema-
tionis et inhabitationis I 279 a. 280 1*, 2*
De ratione missionis est cognitio per-
nae inhabitantis I 282 4*

— Mittere significat manifestationem
r modum actionis, mitti per modum
ssionis I 265 b — dicit manifestationem
n actu, sed habitu I 279 4* — semper
cit emanationem et manifestationem per
ectum I 263 a sq. 265 b. 268 d. 5. 279 a
ad generationem addit manifestationem
274 d. 2 — importat emanationem et
ncipaliter significat manifestationem I
5 b. 266 3*. 279 a — Generatio est
tio missionis Filii, praesupposita mani-
statione in creatura I 262 4*

— dicit emanationem a mittente I 260
263 b — passive dicta semper impor-
t emanationem passive I 263 b — Tam
mittere quam mitti importat emanationem
rca missum I 265 b. 266 a, 2*, 3* —

Deo supponit ab aeterno respectum
mittentis ad missum I 262 3* — a parte
rmini in quem est perceptio mentis et
habitatio de novo per gratiam, sed ex
arte missi dicit etiam emanationem ab
io I 263 4*

— Quod mittitur habet comparisonem
l mittentem ut ad dantem esse vel vir-
tem, vel ut dantem auctoritatem I 260 a
— est completissime in Patre et Filio, qui
ont Spiritui sancto esse et virtutem et au-
oritatem operandi *ibid.* — In divinis pro-
er substantialem identitatem virtus et ope-
tio sunt aequales in mittente et misso, sed
misso est subauctoritatis emanatio *ibid.*

— Mitti non dicit ignobilitatem, sed
anationem et subauctoritatem I 263 5*

— ut dicit emanationem, ponit subaucto-
ritatem in misso I 266 3*. 268 d. 5 —
Mittere importat auctoritatem et mitti sub-
auctoritatem I 265 a. 266 4* — Nullus
mittit alium, nisi habeat auctoritatem su-
per illum per processionem I 241 f. 8 —
in divinis non dicit subiectionem nec mi-
nisterium I 260 4* — Spiritus sanctus non
debet dici ex missione minor, quia non
est unitus creaturae I 278 b

— in divinis non dicit separationem
per distantiam, sed emanationem missi a
mittente I 260 b — in Deo non est per
separationem, sed per distinctionem I 263
4* — non dicit mutationem, sed novi ef-
fectus productionem I 260 b. 261 f. 4.
262 a — vel est ratione mutationis, vel
operationis I 261 f. 4 — dicit aliquem
effectum in creatura I 262 a, 3*

— in inferioribus ponit imperfectionem
propter distantiam termini a mittente, quae
facit separationem; propter differentiam
mittentis a misso in substantia et virtute
et auctoritate, quae ponit subiectionem, et
propter distantiam missi a termino; quae
exigit mutationem secundum locum I 260
a sq. — in creaturis propter subiectionem
est opus ministerii *ib.* 4*

— in divinis nullo modo dicitur nisi
ex tempore propter comparisonem ad ter-
minum creatum I 261 b sq. 262 3* 4*, 5*
— omnis est ad aliquid posterius mittente
I 261 f. 3 — dicit respectum non secun-
dum aptitudinem, sed secundum actum I
331 4* — circa divinam personam dicit
emanationem aeternam, sed circa aliquid
creatum ponit quid temporale III 478 4*

— Mittere propriissime dicitur qui est
principium emanationis missi I 265 b —
Mittere potest dici, sed minus proprie, per-
sona, quae est principium manifestationis
tantum, etiam respectu sui *ibid.* 266 2*,
3* — Mittere quantum ad principale signi-
ficatum est essentiale et potest reflecti su-
per se I 266 5* — Omnes personae pos-
sunt mittere et mittunt I 264 f. 3 — Dare
Spiritus sanctum, secundum quod dicit
effectum in creatura faciendi, quod inha-
bitet in aliquo, commune est tribus per-
sonis I 267 d. 3 — activa potest conve-
nire tribus personis, sed passiva duobus
tantum procedentibus I 268 d. 3

— Persona potest mittere se non per
auctoritatem, sed per liberalem commu-
nicationem I 265 a. 266 1* — non ponit
auctoritatem in mittente, cum non est prin-
cipium emanationis I 266 3*

— Filius potest dici mittere se, sed
minus proprie I 259 a. 266 a — Spiritus
sanctus mittitur a se ipso I 258 b. 264 b.
265 b sq. 266 4*

— De Patre nullo modo potest dici
missio passiva I 263 b — Persona Patris
nusquam legitur missa, quia non emanat
ab aliquo, nec ipsa Trinitas *ib.* 4, 2, b.
265 a. 266 a, 2*. 279 f. 1. III 12 f. 2. 31 b
— Pater non mittitur, cum manifestatur in
creatura, quia non generatur I 262 4* —
Prima persona est immissibilis I 263 f. 4
— Pater non mittitur non propter inae-

MIS

qualitatem, sed quia non habet emanatio-
nem nec subauctoritatem *ib.* 5*. 269 b

— Mitti potest convenire uni personae
sine altera III 12 f. 2 — Una persona mit-
titur sine alia propter distinctionem I 263
4* — Ratio missionis non est sine distin-
ctione personarum III 127 b

— Inter mittentem et missum non vi-
detur oportere, quod cadat personalis di-
stinctio, sed solum quantum ad rationem
intelligendi I 264 b. 266 4* — Mittere
importat differentiam substantialem, vel
distinctionem personalem, vel distinctio-
nem solum quantum ad modum intelli-
gendi I 266 4*

— dicit actum notionalem productionis
et essentialem collationis I 206 d. 3 —
dicit esse ab alio, quod non est proprie
notio, sed quasi notio I 400 a — dicitur
de Deo ex tempore et non dicitur de per-
sonis singulis *ibid.* — dicit notionale cum
respectu ad effectum connotatum I 263 3*
— Filii in mentem est secundum operatio-
nem essentialem III 13 5*

— ratione subauctoritatis magis com-
petit Spiritui sancto quam Filio I 268 d. 5.
III 29 arg. 6 — ratione manifestationis ma-
gis convenit Filio I 268 d. 5

— Filius habet mitti solum a Patre,
Spiritus sanctus ab utroque I 265 a. III
31 a sq. — Spiritus sanctus mittitur a
Patre et Filio I 244 a — Pater et Spiritus
sanctus miserunt Filium I 258 b — Filius
missus est in carnem a Spiritu sancto se-
cundum divinam naturam I 264 f. 2. 265
b — Filius secundum aliquos solum se-
cundum humanam naturam mittitur a Spi-
ritu sancto et a se I 264 f. 2. 265 a

— Filii et Spiritus sancti est visibilis
et invisibilis I 269 a. 277 b — est visi-
bilis et invisibilis secundum inhabitationem
quantum ad sanctificationis sufficien-
tiam, vel quantum ad plenitudinis redun-
dantiam I 281 b. 282 4* — Filii secun-
dum divinam naturam est in mentem, vel
in carnem I 264 f. 2 — Spiritus sancti et
Filii in mentem sufficit ad infusionem gra-
tiae III 26 4*

— Filius et Spiritus sanctus dicitur
mitti, cum mente percipitur I 270 arg. 4.
273 b. 278 arg. 4 — Filius et Spiritus
sanctus datur simpliciter, quando simpli-
citer habetur ad usum et fructum per dona
gratiae gratum facientis I 270 b — in
mentem attenditur secundum effectum gra-
tiae inhabitantem III 43 4* — In missione
invisibili est donorum collatio, in quibus est
manifestatio et inhabitatio I 272 a sq. —
Filius et Spiritus sanctus mittuntur ad in-
habitandum, ad possidendum et ad ali-
quem effectum conferendum I 260 a

— Per missionem invisibilem cogno-
scitur Deus in effectu, qui est gratia gra-
tum faciens I 282 4* — non manifestat
emanationem nisi ei quem Spiritus san-
ctus inhabitat per effectum gratiae gratum
facientis I 279 a

— Filius non mittitur in animam sine
gratia gratum faciente I 270 f. 2 — In mis-
sione Filii anima fit amica Dei *ibid.* 272 f. 4

MIS

— Filius, prout dat sapientiam, datur per dona gratiae gratum facientis I 270 b — Spiritus sanctus, in quantum sanctus vel sanctificans, datur per dona gratiae gratum facientis *ibid.* — Spiritus sanctus simpliciter datur ad habendum, quando datur caritas *ib. f. 1.* 271 1* — Spiritus sanctus invisibiliter mittitur, quando in nobis efficit amorem I 291 b — Spiritus sanctus mittitur, quodcumque caritas datur I 272 f. 4

— Filius et Spiritus sanctus non datur simpliciter, sed ad hoc, quando aliqua dona gratiae gratis datae donantur ad auxilium sive ad aliquem usum I 270 b — Spiritus sanctus non proprie dicitur dari vel mitti invisibiliter, in quantum Spiritus, per donum gratiae gratis datae *ibid.* — Spiritus sanctus non proprie, sed communiter dicitur mitti, quando datur ad miraculorum operationem per gratiam gratis datam I 271 4*

— Filii et Spiritus sancti invisibilis secundum dona sunt indivisae propter unitatem radicis et coniunctionem donorum I 272 b — Filius et Spiritus sanctus dicuntur mitti in effectu sibi appropriato *ib. arg. 4, f. 1* — invisibilis Filii et Spiritus sancti est similis I 269 a

— Filii est ad illustrandum, Spiritus sancti ad sanctificandum I 275 d. 4 — In missione invisibili datur Spiritus sanctus ad sanctificandam creaturam I 253 d. 2 — Spiritus sancti invisibilis proprie est ad sanctificandam creaturam, et aliquo modo etiam visibilis *ibid.*

— Filius et Spiritus sanctus mittuntur in aliis et aliis donis quantum ad eorum actus consequentes, sed Filius ad illuminationem intellectus, Spiritus sanctus ad affectus inflammationem I 272 b — Filius mittitur, cum sapientia datur *ib. f. 2* — Filius dicitur mitti, quodcumque datur cognitio *ib. f. 3* — In habitibus pure cognitivis nec Filius nec Spiritus sanctus proprie mittitur, sed in habitibus partim cognitivis, partim affectivis mittitur Filius vel Spiritus sanctus, secundum quod ducunt in manifestationem Verbi vel Amoris *ib. b* — Spiritus sanctus mittitur in habitibus pure affectivis, quia ei appropriantur et ducunt in manifestationem Amoris *ibid.*

— Filius non proprie mittitur, prout faciens sapere, per dona gratiae gratis datae I 270 b — Filius non mittitur in quacumque revelatione occultorum, sed secundum quid in revelatione animam illustrante per gratiam gratis datam, simpliciter vero in illustrante per gratiam gratum facientem I 271 3* — Filius non proprie mittitur ad aliquem, cum per fidem informem ab eo cognoscitur, quod sit ab alio, sed cum aliquo modo cognoscitur, quod sit in ipso ut in suo habitaculo *ib. 4** — Filius large potest dici mitti ad manifestationem alicuius occulti etiam ad glorificatos I 275 d. 4

— Spiritus sanctus mittitur in augmento gratiae I 273 f. 3 — Spiritus sanctus non dicitur mitti in augmento gratiae per so-

lum profectum in gratia prius habita et eius usu *ib. b* — Spiritus sanctus potest dici mitti in augmento gratiae per collationem novi doni vel novi usus, quo abundantius est in anima *ibid., 1**. 274 3* — Spiritus sanctus mitti non dicitur in augmento fervoris, sed solum substantiae caritatis I 274 4* — Mitti ab hoc est uniformiter, sed mitti in hoc est magis vel minus abundanter I 273 2*

— visibilis est apparitio facta in exteriori signo, per quod monstratur missio interior I 278 a — visibilis est apparitio personae ut signati in signo I 279 3* — visibilis est, qua Deus cognoscitur per signum sensibile I 282 4* — visibilis per signa sensibilia manuducit ad cognitionem divinae praesentiae I 281 f. 2, 4 — visibilis est utilis propter credentes sensibiles per signa manuducendos ad intelligibilia *ib. b, 1** — visibilis non excludit angelicum ministerium in apparitione I 279 b

— visibilis dicit manifestationem cum apparitione, sive apparitionem manifestantem personae emanantis inhabitationem vel inhabitantis emanationem I 279 a sq. — visibilis non est quaelibet apparitio Dei, sed manifestans divinam personam ut operantem, ut inhabitantem et ut emanantem ab alio *ib. b.* 280 3*

— visibilis excitat sensum ad perceptionem intelligibilium I 281 f. 4 — visibilis excitat intellectum ad inquisitionem et praeparat ad revelationem et excitat ad dilectionem *ib. 2** — visibilis iuvat intellectum et affectum per visibilia ut signa et nutus I 282 3*

— visibilis sine invisibili non confert I 273 f. 4 — visibilis nihil confert ad efficiendum interius I 280 a

— visibilis non fuit in veteri testamento I 279 f. 2, b — visibilis non fuit tempore Legis scriptae nec post tempora Ecclesiae primitivae I 281 4*

— Spiritus sancti non fuit in plenitudine ante adventum Christi I 281 4* — Primo debuit Filius mitti in carnem, deinde Spiritus sanctus in mentem III 30 5*

— visibilis Spiritus sancti utilis est ad manifestandam emanationem et inhabitationem secundum plenitudinis redundantiam I 281 b, 1* — visibilis non est utilis ad significandam inhabitationem in anima secundum sanctificationis sufficientiam I 280 arg. 1. 281 b

— visibilis ad significandam inhabitationem per gratiam sanctificationis est tantum Spiritus sancti, cui sanctificatio appropriatur I 282 b — Filius non est missus visibiliter ad manifestandam inhabitationem eius per gratiam unionis per signa visibilia, nec ad manifestationem inhabitationis per gratiam sanctificationis *ibid.* — visibilis Filii et Spiritus sancti est secundum alium et alium effectum et signum in creatura, in quibus non est connexio I 274 arg. 2. 272 b — Spiritus sancti manifestavit missionem Filii non propter defectum evidentiae, sed propter caecitatem a parte videntium gratia removendam I 268 d. 6

MOD

— Filii in carnem est secundum unionem personalem III 13 5* — in carnem est secundum gratiam unionis III 43 4* — Filius mittitur, cum nascitur temporaliter I 274 d. 2 — Secundum missionem visibilem Filius est factus ex muliere secundum humanam naturam I 268 d. 6 — Filii in carnem secundum rationem intelligendi praecedunt humanam naturam ut iam unitam I 265 b

— Filii visibilis propriam et maximam habuit utilitatem I 281 a — est ad redimendum hominem perditum *ib. f. 3* — in carnem fuit ad redimendum a servitute III 30 5* — in carnem necessaria est ad satisfactionem III 26 4*

— ad salvandum soli Deo potest competere II 262 3* — non excludit ministerium Angelorum circa nos II 260 2*

— proprie dicit imperium et auctoritatem, improprie autem permissionem II 273 d. 1

MITITAS — est beatitudo correspondens dono pietatis III 785 f. 2 *Vide V. Mansuetudo.*

MODICUM — quasi pro nihilo reputatur II 116 b

MODUS — attenditur in quolibet ente creato II 829 b. 830 1*. 832 1* — est naturale unicuique et inest a primaria conditione II 244 arg. 3 — Omne finitum habet modum III 611 f. 2, b — Omne, quod habet mensuram, habet modum *ib. f. 1, 2* — Omne ordinatum habet modum *ib. f. 4*

— In modo, specie et ordine attenditur bonum rei II 832 f. 1, 3 — In modo, specie et ordine consistit vestigium II 829 b. 830 1*. 831 f. 2 — correspondet unitati II 831 arg. 2. 867 f. 4. III 611 f. 4

— omnis a Deo est II 867 f. 4 — qui est in creaturis, respicit Deum ut causam efficientem I 79 d. 3 — attenditur in creatura secundum comparisonem ad Creatorem in ratione causae efficientis II 828 arg. 1. 829 b. 885 6*

— non pertinet solum ad genus quantitatis, sed se extendit ad omnia entium genera II 829 a sq. — attenditur in re, ut in se consideratur *ib. b* — et species et ordo non sunt in rebus tantum per comparisonem ad diversa, sed considerantur in eadem re secundum diversas comparationes ad idem *ibid.* 830 2* — et species et ordo in corporibus possunt accipi ut diversae dispositiones et separabiles, vel ut diversa secundum comparisonem ad idem II 830 2* — et species et ordo non differunt formaliter II 828 f. 3. 830 3*, 4* — et species et ordo sola comparatione differunt et idem habent fundamentum II 830 3*, 4*. 832 3*. 885 6*

— et species et ordo necessario se concomitantur in esse II 828 f. 2 — et species et ordo, ut differunt secundum comparationes ad idem, sunt ab eadem forma substantiali quantum ad primum esse, ab eadem forma accidentali quantum ad bene esse II 830 2* — et species et ordo sunt inter se aequales II 831 f. 1, 2, b

MOL

— in voluntate attenditur, secundum quod in movendo continuatur divinae virtuti ut principio moventi II 830 a — est in voluntate, secundum quod recipit a Deo II 831 f. 4, b — Modo in imagine correspondet memoria *ib.* arg. 3

— et species et ordo sunt respectivum, quod tollitur per mutationem factam circa liberum arbitrium II 832 6* — et species et ordo augentur per gratiam et corrumpuntur et minuuntur per culpam II 828 f. 4 — et species et ordo diminuuntur per peccatum II 181 f. 4 — et species et ordo privantur quolibet malo I 292 arg. 3. II 828 f. 4. 829 b. 831 f. 3, b *Vide V. Malum.* — et species et ordo circa voluntatem simul et inseparabiliter corrumpitur omni peccato II 830 a, 4*, 4*. 831 b. 832 3* — et species et ordo in anima aequaliter privantur per quodcumque malum culpae II 831 b. 832 2* — et species et ordo tolluntur aequè principaliter, non unum per alterum II 832 6*

— et species et ordo non possunt totaliter ab aliquo amoveri II 181 f. 4 — et species et ordo in anima non potest omnino tolli per peccatum II 833 a sq.

— est in omnibus praedicamentis II 107 2*

MOLAE — duae dicuntur timor et spes II 992 b. III 573 arg. 4 — duplex conterens cor peccatoris est spes veniae et timor poenae IV 384 b sq.

MOLLE — dicit impotentiam resistendi I 719 arg. 4 — naturaliter cedit duro II 469 f. 5 — et durum sunt obiecta tactus IV 1030 f. 3

MONACHI — non habent iurisdictionem et actum potestatis clavium IV 506 6* — non possunt facere eleemosynam sine licentia abbatis IV 370 b — unica temporalium dimissione meruerunt tantum, quantum in multis potuissent mereri *ib.* 6*

MONSTRUM — In monstris non est naturae veritas, sed potius error IV 935 d. 4 — ratione deformitatis est a defectu et errore naturae ex improportione virtutis ad materiam, quae superabundat, vel deficit II 868 3* — ut dicunt deordinationem aliquam in natura, non habent causam positivam, sed ut plurimum sunt ab improportione virtutis agentis ad materiam superabundantem vel deficientem I 813 d. 6 — sunt a Deo vel quantum ad substantiam substratam tantum, vel ratione ordinis a Deo puniente *ibid.*

— non resurgent IV 935 d. 4 — bi-membra, quae habent distinctionem in membris principalibus, habent duas animas, et resurgent duo corpora IV 936 d. 2 — cuius partes principales sunt hominis, aliae vero bestiae, si vixit, habuit animam humanam et resurget homo *ibid.*

MORA — temporis, quantum est de se, non facit mortale de veniali, sed solum occasionaliter, inducendo consensum verum vel interpretativum II 586 d. 4

MORALIS — Operis moralis secundum quod huiusmodi est laus et vituperium II 556 3* — Omne opus morale est ab

agente per intentionem II 922 arg. 2 — In moribus intentio imponit nomen operi III 851 4* — Perfectio in genere moris acquisita supponit perfectionem naturae, non vero perfectio infusa IV 114 3*

MORBUS — In morbo est ipsa humorum inaequalitas et symptomata quaedam sive sequelae morbi III 736 b — gravis est, ubi deficit virtus naturae et auxilium medicinae IV 598 b — Infirmus est insanabilior vel ex natura morbi, vel ex conditione et statu infirmi II 987 4* — curabilis per clementum sive diuturnitatem fit incurabilis II 177 b — Una aegritudo frequenter curat alteram II 764 4* — Non sufficienter curat morbum qui relinquit radicem morbi II 763 arg. 4

— dicitur curari, cum expellitur III 333 4* — Maioris sapientiae est morbum bene curare quam naturam a morbo praeservare II 533 3* — naturaliter potest sanari, quia non perimit principium corporalis sanitatis in natura II 676 2* — non potest deleri, corrupta vi naturali III 87 4*. IV 548 3* — corporalis quodam modo alleviatur, roborata anima, quae regit corpus IV 589 a, 3* — Unius generis morbi unum debet esse remedii genus IV 35 arg. 2

— corporalis est poena contracta IV 97 b — Aegritudo est poena inflictæ I 718 3* — in eo qui eum sustinet ut poenam divinitus inflictam, sed amore sanitatis ab ea liberari procurat, est minimo gradu voluntaria IV 522 a

— mentis non potest curari per medicamenta externa IV 2 a — peccati expellitur per virtutes, sequelae per dona III 736 b. 741 2* — est insanabilis, si non sentiens se infirmum non quaerit medicum II 987 4* — spiritualis non curatur debite, nisi infirmus prius eum cognoscat et pro curatione eius gratus existat III 32 a — quidam respicit personam absolute, vel ut est pars communitatis IV 492 a

MORS — est privatio vitae III 433 d. 3 — proprie dicit privationem vitae, communiter vero corruptionem I 164 d. 9 — non est corruptio in contrarium, sed in privationem IV 888 arg. 1 — dicit tendentiam ad non esse II 474 d. 3 — non est purus defectus, sed principaliter dicit passionem et transitum II 856 4*

— In morte est summa privatio IV 891 f. 1 — In morte corporali non est maius et minus, quia in ea totaliter fit privatio vitae III 808 d. 2 — Interfectio corporalis non est magis vel minus, quia reddit impossibilem ad vitam IV 490 4*

— est separatio animae a corpore III 396 d. 5 — In morte naturae anima separatur a corpore IV 883 arg. 5 — In morte dividuntur quae in nativitate coniuncta sunt unione naturali III 438 3* — Caro separata a forma spiritali vivificante est mortua III 444 f. 2, b. 445 1*, 4* — non tantum convenit carni, sed toti homini III 446 2* — non est nisi animati IV 728 d. 4 — separat coniunctionem corporis et animae, quae nullo modo est su-

MOR

sceptibilis mortis II 460 5* — In morte est amissio vitae, corruptio dispositionis corporis ad animam et impossibilitas reparationis secundum cursum naturae II 983 4*

— Causa mortis est elementorum pugna et dissolutio, aut humidi consumptio aut extrinseca laesio II 469 b

— Homo quantum ad conditionem mortis iumentis similis effectus est per culpam II 467 f. 3 — In moriendo homines videntur similes bestiis IV 887 a

— In morte est dolor et afflictio propter animae et corporis separationem II 856 4* — In morte frequenter anima adeo est intenta dolori mortis et aegritudinis, quod minus potest ad se ipsam redire IV 528 d. 3

— Nullus naturali affectu desiderat mori III 605 f. 4 — Appetitus naturalis semper refugit mortem, appetitus deliberativus potest appetere mortem propter incommoda vitae annexa III 375 d. 4 — dulcis esset damnatis IV 1037 f. 2

— Deus non fecit mortem, ut est poena II 463 2* — Necessitas moriendi est a Deo vindicante II 851 3* — est a Deo vindicante, sed non a Deo naturam instituyente II 853 4*

— solis rationalibus est poena II 463 2* — Nulla creatura rationalis est morti obnoxia nisi propter culpam II 785 f. 4 — Corpus in creatione possibile erat ad mortalitatem, quia anima poterat mori morte culpae II 420 2* — Corpus per unionem ad animam mortuam per culpam in ipsa unione necessitatem contrahit moriendi IV 885 b

— est poena naturalis II 800 d. 4 — Omnes homines sunt debitores mortis corporalis III 396 d. 5 — Omnis homo merito peccati originalis est mortis debitor II 466 5*. III 425 f. 4. IV 330 3*. 535 4*. 885 f. 3

— A morte nemo evadit, quia sententia mortis debet immobilis permanere IV 97 b. 98 3* — Poena mortis erat immutabilis III 418 5* — Sententia mortis debet esse firma II 800 d. 4 — Nemo absolvitur a poena mortis propter iustitiam personalem, quae respicit voluntatem *ibid.* IV 97 b — iterata resuscitati non reputatur supplicium II 800 d. 4. 850 f. 3

— Secundum statum naturae lapsae homo est mortis debitor II 466 5* — Homines habent debitum mortis ex necessitate, Christus quodam modo ex caritate III 395 d. 4 — Necessitas mortis provenit ex reatu et obligatione culpae *ibid.* — Post peccatum necessarium est hominem mori II 467 f. 1. 472 b — Necessitas moriendi est in homine propter peccatum, quod inquit II 687 5* — est necessaria necessitate inevitabilitatis I 126 a — Mortale et corruptibile de necessitate corrumpitur IV 885 f. 4

— Sententia mortis data est propter culpam originalem IV 885 f. 3 — Servitus mortis relicta est redemptis propter promotionem et humiliationem II 1011 a — Poena mortis est via poenitentiae III 418 5*

— Sententia mortis lata contra hominem non fuit sententia definitiva IV 884 3* — Sententia mortis non est aeterna, quia culpa Adae deleta est morte Christi *ibid.* — Filius Dei nos a morte eripuit, in quam nos induxerat primus parens II 715 b — Christus per mortem suam mortuos vivificat IV 2 b

— Homo post lapsum est continue in morte II 474 d. 3

— In fine mundi viventes omnes morientur IV 904 d. 5 — Dominus in fine inveniet multos vivos IV 980 arg. 3, b

— Dies mortis pluribus revelatus est IV 988 arg. 3

— Poena mortis est debitum originalis peccati nec est ordinata ad animae purificationem, nisi voluntarie suscipiatur IV 555 4* — voluntaria pro Christo, licet alias debita, Martyribus fuit meritoria II 800 d. 4 — potest esse meritoria, licet necessaria III 396 d. 4, 5 — tolerata ex iusta causa est bona III 433 d. 3, 4 — pro Christo non est meritoria, nisi in quantum respicitur vel acceptatur II 846 a *Vide V. Martyrium.*

— Aliquis licite accelerat mortem praeter intentionem et dando operam rei licitae IV 373 7* — Natura dicat, nullum debere manum sibi iniicere II 466 4* — Subire mortem ex solo odio vitae praesentis est temeritatis et crudelitatis III 660 a — Qui volentes fugere confusionem vel tribulationem, se ipsos interficiunt, se ipsos odiunt, inordinate se diligendo III 618 d. 3 — Desperati frequentissime sibi inferunt mortem II 995 1*

— Desiderium mortis propter taedium malorum praesentium est signum imperfectionis, sed desiderium propter contemptum terrenorum et praegustationem caelestium signum est perfectionis in amore Dei III 654 d. 6

— Homo potius debet pati mortem quam recedere a veritate vitae et a veritate iustitiae II 458 f. 4 — Comminatio mortis non est coactio sufficiens, sed inducens I 401 3*

— Innocentem occidi ab impio non est contra ordinem divinae iustitiae secundum statum praesentem sicut in statu innocentiae II 466 5* — non imputatur permittenti, si non tenetur nec debet impedire I 721 3*

— iuste infertur maleficis a iudice, exigente mandato divinae iustitiae II 4006 5* — Poena mortis infertur criminosis, ut in sempiternum auferantur a societate viventium IV 922 a — Poena mortis non nisi pro peccato mortali infligebatur IV 736 arg. 1, b — Non omnia mortalia peccata in Lege plecebantur morte IV 728 d. 4

— spiritualis dicitur secundum similitudinem ad mortem corporalem II 983 1* — peccati separat animam a Deo IV 433 d. 4 — In morte damnationis anima separatur a Deo IV 883 arg. 5 — spiritualis est separatio animae a Deo propter peccatum, vel a visione Dei in perpetuum, vel ad tempus III 396 d. 5 — Qui volunt

satisfacere desideriis carnis interficiunt se ipsos spiritualiter III 618 d. 3

— Peccatum mortale non omnino tollit habilitatem ad vitam III 808 d. 2 — spiritualis admittit gradus quantum ad elongationem a vita, cum maneat aptitudo ad redeundum IV 490 4*

— Omnes erant debitores mortis spiritualis per separationem temporalem a visione Dei ante pretii solutionem III 396 d. 5

— Homo moritur spiritualiter intrando religionem et emittendo votum castitatis solenne IV 683 b. 696 a. 733 a, 4*

MORTALE — et immortale per naturam dicunt differentias oppositas substantiae viventis II 184 2* — non videtur esse differentia substantiae IV 889 3* — dicitur de creatura vivente III 251 a — non opponitur immortalis, ut privat actum solum non moriendi II 474 d. 2 — Si ex mortali fiat immortale, non est per aliam vitam IV 887 f. 2

— dicit defectum et imperfectionem IV 889 3* — dicit naturalem aptitudinem ad moriendum, vel possibilitatem, vel necessitatem *ibid.* — Mortalis aliquis dicitur vel qui habet necessitatem moriendi, vel secundum vitam animalem, in qua est decisio et restauratio II 478 1* — secundum possibilitatem dicit statum animalem IV 890 3*

— secundum naturalem aptitudinem convenit omni animali et nunquam concurrat in idem cum immortalis IV 890 3* — secundum possibilitatem dicit statum medium inter miseriam et gloriam, mortale secundum necessitatem dicit statum miseriae et opponitur immortalis secundum statum tantum *ibid.* — Homo est mortalis secundum naturalem aptitudinem, in quantum est compositus ex partibus heterogeneis, et ideo naturaliter; secundum possibilitatem vero, in quantum partes componentes habent defectibilitatem; secundum necessitatem autem, in quantum partes habent contrarietatem et pugnam, ut in homine lapso *ibid.* — Mortalitas in aliis animalibus non ponit aliquam improprietatem perfectibilis ad suam perfectionem, nec ita repugnat ordini conditionis rerum ut in homine II 716 2*

MORTIFICATIO — Membra nostra sunt mortificanda per carnis macerationem IV 36 b — Per mortificationem hominis exterioris relevatur spiritus II 459 f. 8

MORTUUM — ut participium significat, mortem infuisse, et simpliciter privat vivum et dicit actuale separationem sive terminum corruptionis, sed ut nomen potest dicere solum ordinem ad illum terminum II 474 d. 3 — privat vivum simpliciter, ut dicit terminum corruptionis; sed ut dicit ordinem ad illum terminum, non opponitur vivo de se, sed ratione mortis, ad quam ordinat, et sic simul sunt in mortalibus *ibid.* — est participium anomalum in formatione *ibid.*

— Decedentes in mortali iuste statim damnantur ad aeternam poenam, cum ni-

hil habeant dignum vitae, sed vel mortuum vel mortificatum IV 518 4* — statim per pondus peccati descendunt, cum nihil habeant retardans *ib.* 5* — carentes iustitia sunt in statu parvulorum, quibus competit status in limbo, vel in statu adultorum, quibus competit status infernalis *ib.* 6* — In morte corporali peccatum fit irremissibile II 983 4*

— dicuntur requiescere a laboribus in operando, non autem in patiando IV 518 4*

— non potest fieri vivus nisi virtute mirabili et supra naturam II 438 5*. 676 2* — Mortuum suscitare est virtutis solius Dei et infinitae II 467 f. 4 — respectu potentiae divinae dicuntur dormientes IV 828 d. 10

— Mortuo resuscitato reddenda esset hereditas ex gratia et honestate, non autem uxor alii coniuncta IV 828 d. 10

— In resurrectione trium mortuorum, in domo, in porta et in sepulcro innuitur liberatio a peccato cordis, operis et consuetudinis IV 344 d. 11

MOS — Dispositio corporis multum influat in affectiones et mores hominum, sed non necessario II 363 b. 364 2* — contra naturam non est approbandus nec excusatur a culpa IV 749 arg. 4

MORUS — Deus dat omnibus motum I 457 arg. 1 — Deus est omnis motus causa *ib.* b — Nihil movetur, nisi Deus moveat et cooperetur virtuti motivae creatae II 346 a, 2* — Deus dicitur movere primum causatum per quandam appropriationem et primariam influentiae suae susceptionem *ib.* 4* — Deus movet primum motum metaphorice ut finis, vel etiam ut efficiens non solus, sed cooperante virtute proportionata mobili *ibid.*

— non est in Deo formaliter, sed exemplariter et causaliter I 457 1* — Deus nullo modo mutatur per locum, sed incipit et desinit esse in re per mutationem rei I 654 b — Deus non movetur ad motum ullius creaturae, quia non est in eis definitiva I 172 3* — Deus stabilis manens dat cuncta moveri II 24 b. 32 4* — Movens immobile dat motum, quamvis ipsum non moveatur II 364 3*

— Mobile omne reducitur ad immobile I 263 f. 4. II 70 f. 1 — Mobile praesupponit immobile II 70 f. 4

— omnis reducitur ad immobile ex parte motoris II 65 2* — omnis procedit ab immobili I 157 b — ortum habet ab immutabili II 44 a

— In motoribus ordinatis, necesse est esse statum in uno III 594 f. 4 — In genere efficientis non est status nisi in movente non moto I 78 d. 4 — mobilis fit circa immobile sicut centrum et intra immobile et locans II 71 b sq. — Motor primi mobilis debet esse immobilis secundum modum, per quem movet II 346 3*

— primi mobilis est primus et perfectissimus inter omnes motus et mutationes naturales II 23 1* — Ante omnem mutationem naturalem est motus primi mobilis *ibid.* — Mutatio supernaturalis, qua ipsum

MOT

mobile processit in esse, praecedit mobile et motum primum *ibid.* — Deus in eodem instanti primum mobile fecit et ut motor super mobile influxit *ib.* 2*

— primus est perfectissimus et velocissimus II 19 arg. 1. 324 f. 4 — primi mobilis respectu aliorum est uniformis II 357 2* — Primum mobile habet excellentiam et influentiam et continentiam respectu temporalium II 58 f. 2 — primi mobilis est maxime evidens et continuus inter omnes I 665 d. 3 — In primo mobili primo est et apparet tempus *ibid.*

— Non oportet, motorem primi mobilis esse omnimode primum, sed primum respectu aliorum motorum sive virtutum moventium II 346 3* — In motore primi mobilis non est status simpliciter, sed in genere creaturarum *ibid.* — primi mobilis est a Deo mediante virtute creata, sicut et aliorum mobilium *ib.* a

— Vis motiva per motum primi mobilis descendit in corpora inferiora II 357 3* — Si cessaret motus primi mobilis, non cessaret omnis motus II 59 a

— caeli est praecipuus inter alios motus II 348 f. 3 — caeli est uniformis et necessarius *ib.* arg. 5 — corporum caelestium est uniformis et perpetuus II 353 f. 4, b sq. — caelorum est naturalis et necessarius II 363 f. 4 — caeli est perfectissimus et regula omnium motuum II 355 arg. 4 — primi orbis regulat successionem temporis II 66 b — orbium deprehenditur per motum lunarium II 355 arg. 4

— Motor caeli est immobilis II 72 5* — caeli nunquam fuit sine spirituali substantia creata, quae ipsum faceret, vel saltem cognosceret II 21 f. 4

— Caelum non movetur propter propriam indigentiam II 348 f. 5 — Mutatio corporum caelestium est propter inferiorum necessitatem IV 1031 4* — corporum caelestium est propter continuam generationem IV 991 f. 1. 992 a — caeli est causa generationis II 72 5*

— caeli aliquando quiescit II 348 f. 6. 350 5* — omnis cessabit II 447 6* *Vide V. Caelum - motus et V. Luminaria.*

— lucis non est localis proprie, sed alterationis II 349 3*

— Anima sensitiva est principium motus II 379 arg. 3. 389 d. 1 — Principium motus exterioris in animalibus procedit ab intrinseco II 594 4* — Omne animal aliquo motu est mobile II 377 f. 2 — progressivus competit animalibus propter sui indigentiam et ad assequendum aliquod delectabile II 354 4*

— Motiva est vis animae sensitivae IV 1031 f. 2 — Vis motiva animae median- tibus elementis activis ad membra pertingit II 380 b — Ad motum animalium necessaria est mutua activorum et passivorum elementorum praedominantia *ibid.* sq. — animalis videtur oriri a capite, sed potius procedit a corde III 290 4*

— Animal aliud sui movet, secundum aliud est mobile, et tamen totum movens

et mobile II 348 b sq. — Anima sensibilis non primo movet corpus, sed corpus virtute animae movet partem II 375 2* — Animal se totum movet movendo partem *ibid.* — animalium fit per tractionem aut per impulsionem II 388 d. 1. 389 d. 2

— est a principio vitae perfectae II 645 f. 5 — Anima immobilis causat motum in corpore, quia non communicat cum eo in materia IV 1015 a sq. — Anima ut motor movet corpus proprium II 222 a — corporis ab anima est ex libertate IV 1031 4*

— Nihil movet voluntarie, nisi habeat cognitionem et voluntatem II 645 arg. 3 — Non quicumque motus ab intrinseco facit potentiam liberam, sed motus, quo vis motiva movet se ipsam II 594 4*

— Actione spirituali idem a se movetur II 564 4* — Movens et motum in spiritualibus non oportet differre secundum substantiam, sed solum secundum rationem I 266 4*. II 596 b. 597 5* — In substantia spirituali movens potest esse idem cum mobili per reflexionem virtutis supra substantiam I 659 4*

— Movere se est virtutis appetitivae rationem consequentis II 599 a — Librum arbitrium et voluntas nata est se ipsam movere II 645 f. 4, b. 646 a, 1* — Idem movens se ipsum, in quantum movet, secundum quid nobilius est quam ipsum, in quantum movetur III 723 3*

— in spiritualibus attenditur quantum ad affectionem et dilectionem III 289 a

— sequitur inclinationem dicentem positionem II 866 5*

— animae maiores absorbent minores, ut non ita intense appareant, tamen motus minores aliquo modo minuunt maiores, licet vincantur IV 1013 4*

— Habitus motivi quantum ad usum sequuntur habitus cognitivos IV 115 4*

— simplex et absolutus non potest unus et idem ferri in diversa obiecta, sed motus collativus et quodam modo compositus potest esse respectu duorum sub ratione unius III 670 d. 1 — collativus potest esse in aliquid ut obiectum, in aliud ut finem III 608 b

— Ratio diversa movendi facit diversitatem in actu et habitu et potentia substantiae motae III 593 5*

— qui est ab anima, potest esse actus virtutis et vitii III 556 1*. 557 3* — omnis, cui ad hoc, quod sit bonus, debet admisceri aliquid de contrario, potest esse nimius IV 389 arg. 1

— Ratio habet interiores motus et affectus diiudicare et cognoscere II 581 a

— subitus est in nobis, cum sensualitas movetur praeter iudicium rationis III 342 d. 4 — primus in sensualitate sumit originem et potius est sensualitatis rationem excitantis quam a ratione excitatae et motae II 585 1*

— primi generativae dicuntur peccata propter corruptionis foeditatem II 746 2*. 949 4* — inordinati, qui oriuntur ex corruptione naturae, dicuntur esse pec-

MUL

cata venialia II 949 a — primus sensualitatis non est sine aliqua deordinatione et aliqua veniali culpa II 512 a. 585 1* — primus nobis imputatur, in quantum caro est in potestate nostra II 512 b — primi ex surreptione sunt voluntarii secundum quid II 947 f. 2. 949 a. 956 b — primi generativae non sunt necessarii natura et possunt praecaveri particulariter, non tamen generaliter II 949 1*-4* — primi sunt necessarii necessitate inevitabilitatis I 126 a — ex surreptione non possunt vitari etiam in particulari IV 300 a — primi non opponuntur castitati III 846 4* — primi antecedentes licitum coitum non semper sunt peccata IV 723 6*

MOYSES — Deus immediate loquebatur Moysi, et Moyses praecipiebat populo sicut nuntius Dei et minister IV 592 2* — Moysi plenius datus est spiritus quam aliis I 319 d. 4. 335 d. 6 — per miraculum ieiunavit tanto tempore sine sui laesione III 347 3*

MULIER — creata est ad imaginem Dei et ad aequalitatem viri, de cuius latere et in cuius adiutorium formata est II 403 f. 1 — est eiusdem speciei ac vir *ib.* f. 3 — cum viro habet aequalitatem mutuae societatis II 432 b

— est propter virum II 403 b — est adiutorium viri ad actum generationis II 477 f. 1. 478 a — facta est in adiutorium viri propter procreationem liberorum IV 678 a — est necessaria ad generationem II 485 f. 2. 487 2* — In statu innocentiae fuissent in numero aequali numero virorum II 485 b. 486 b

— est sexus debiliior II 486 a — Vir est principium mulieris IV 760 3* — eget viro IV 742 d. 1 — Natura imperfecta in muliere appetit virum sicut materia formam IV 796 b — magis indiget coniungi viro quam e converso IV 677 f. 3 — a viro habet fortitudinem et sustentationem II 432 b. 434 7* — indiget defensore IV 678 b

— facta est, ut singulariter coniungeretur viro, et hac coniunctione vir in ea quietaretur II 432 b — Per consortium mulieris vir emollitur II 434 7* — Homo invenit in muliere aliquam complacentiam, quam nunquam posset in alia invenire IV 797 2*

— est viro subiecta II 403 b. 496 b. III 271 a — est subiecta viro quantum ad regimen IV 742 d. 1 — est sub viri potestate, quia prior peccavit IV 760 3*

— non est creata simul cum viro II 433 4* — facta est post virum, ut ei coniungeretur ut adiutorium IV 667 f. 4 — non est producta post sextum diem II 437 1* — Productio mulieris non fuit contra naturam, sed supra naturam II 438 5*. 454 a — fuit formata a Deo sine ministerio Angelorum II 454 d.

— primo facta est de viro tantum II 433 3* — non fuit producta per generationem II 435 f. 6 *Vide V. Corpus.* — producta est de osse et carne II 434 7* — Formatio mulieris ex viro significat creationem animae a Deo II 432 b

— Prolis nutritio et acquisitio maxime spectat ad mulierem in concipiendo, in portando, in pariendo, in nutriendo, in compatiendo IV 678 b — Ratio materialis plus residet penes mulierem II 479 b — Mulieris est pati III 271 a — cui ostenditur aliqua figura, talem generat IV 935 d. 1 — Imaginativa influit in conceptionem II 486 a

— est minoris sapientiae, debilioris constantiae et importunioris adhaerentiae II 497 a — ratione debilitatis complexionis in corpore facilius inclinatur ad malum *ib.* 1* — est initium peccati IV 760 3* — A sexu muliebri ruina nostra fuit inchoata III 271 1* — In nulla muliere confidendum est IV 762 d. 2

— non est susceptibilis spiritualis potestatis IV 649 f. 3. 650 1*, 2*, 4* — ad sacros ordines promoveri non debent nec possunt de iure nec de facto IV 649 b sq. — Mulierem decet semper habere velatum caput *ib.* f. 4 — Mulieribus licet temporaliter dominari, sed non spirituali dominio IV 650 1*

— est aequae susceptibilis perfectionis, quae respicit gratiam gratum facientem, ut vir, sed non perfectionis alicuius status, qui concernit aliquid gratis datum et aliquid exterius IV 650 4* — a redemptionis sufficientia non erat excludenda III 273 3* — Mulieribus competit bellum spirituale IV 173 1*

— significat Ecclesiam IV 654 b. 742 d. 4 — significat Ecclesiam sive animam II 404 1* — Productio mulieris significat formationem Ecclesiae ex latere Christi II 433 a — non possunt repraesentare Christum mediatorem IV 650 a sq., 1*, 2*

— metaphorice accipitur pro inferiori parte rationis et ipsam significat ratione infirmitatis sive fragilitatis II 404 1* 433 a. 496 b. 564 a. 580 arg. 5 — Productio mulieris significat inferiorem portionem rationis, qua spiritus convertitur ad inferiora II 433 a

— adultera videtur magis peccare quam vir, quia magis laedit virum et minus habet impulsivum et magis retrahitur per verecundiam humanam IV 789 d. 2 — potest dimittere virum propter peccatum contra naturam IV 827 d. 9 — corrupta non potest consecrari IV 653 b

— Uxor non potest se tradere in servitutem, cum sit sub potestate viri VI 800 d. 4 — non potest vendi a viro, nisi ipsa consentiat *ibid.*

MULTIPlicatio — est in descendendo ab unitate IV 508 b — Multiplicitas supponit diversitatem et facit divisionem I 431 a — Quod non est multiplicabile nec multiplicatum est unum numero I 363 f. 6

— Multiplicitas attenditur quantum ad quantitatem, vel numerum I 431 b — Multiplicitas extranea est per varietatem accidentium, intrinseca per varietatem formarum I 175 d. 2 — secundum materiam est multiplicatio secundum numerum II 970 f. 4

— formae repugnat unitati Dei I 439 b — In Deo non cadit multiplicatio quantum

ad formam nec quantum ad partes I 366 d. 3 — Sapientia divina dicitur multiplex causaliter *ibid.*

— Multiplicare se perfecte potentiae est I 55 4* — per virtutem creatam est ab aliquo simili activo II 728 b — Nihil per virtutem creatam potest multiplicari quantum ad principium materiale *ibid.* sq. — Infinite se multiplicare secundum numerum est imperfecte I 55 4* — secundum numerum non habet statum II 970 f. 4 — De ratione multiplicationis suppositorum in speciebus *vide V. Generatio 19.*

— Si aliqua sunt eadem per essentiam, unum non multiplicatur nisi secundum multiplicationem alterius I 85 f. 6 — Multiplicato superiori, multiplicatur inferius IV 197 arg. 3. 412 d. 1 — Multiplicato superiori, quod est genus in essendo, multiplicatur inferius IV 676 4* — Multiplicato superiori, multiplicatur inferius, quod habet naturam speciei sive partis subiectivae solum IV 619 1* — Multiplicato inferiori, multiplicatur superius, quod est essenziale inferiori et comparatur ad illud essentialiter II 961 2*

— Multiplicitas est in significatione, vel in supposito I 510 arg. 3 — Quod secundum diversas acceptiones habet diversa opposita dicitur multipliciter I 510 f. 3

— Multitudo facit ad augmentum potentiae, sed non facit per se defectum et impotentiam IV 489 b — Per multiplicationem virtus diminuitur IV 508 b

MULTITUDO — non est privatio unitatis I 421 a. 629 a sq., 4* — dicit positionem I 420 arg. 3 — est positio et ideo habet causam efficientem II 40 2*

— aggregatur ex his solum, quae habent unitatem limitatam, quae plus est cum alio quam per se ipsam I 363 b — In multitudine plus est in toto quam in singulis partium *ibid.* — constituitur ex imperfectis et essentialiter differentibus I 356 3* — non sequitur pluralitatem in divinis *ibid.* — omnino excluditur a perfecta unitate et quantum ad actum et quantum ad potentiam, sive per divisionem sive per aggregationem I 422 3*

— minuit unitatem, cui opponitur III 163 4* — Quanto maior est recessus a principio, tanto magis tenditur in multitudinem IV 634 arg. 4 — Quod est procul ab origine dispergitur II 242 f. 4

— ortum habet ab unitate I 420 arg. 3. II 14 a. 40 a — Multa praesupponunt unum II 71 f. 2 — sequitur unitatem IV 601 d. 4 — reducitur ad unitatem I 342 f. 2. II 99 f. 3. 355 f. 4. III 38 3* — omnis est ab unitate increata I 342 f. 2 — Non est status in multitudine III 38 3*. 307 f. 5 *Vide V. Numerus.*

— rerum est a Deo immediate ut a principio simpliciter primo et uno II 40 a sq. — habet exemplar in Deo I 626 a sq.

— rerum, maxime secundum speciem, venit a forma ut principio intrinseco II 39 b — constituitur in rebus ex adventu formae ad materiam II 401 2* — per generationem venit ex divisione materiae,

quia generans dat generato partem suae substantiae II 104 4*

— Multa implicite apprehenduntur in uno I 504 a — Multi aliquando significat omnes IV 885 4*

MELUS — generatur ex asino et equa, degenerando a natura communi I 353 d. 11

MUNDITIA — Esse mundum dicit habitum, qui perseverat IV 340 d. 1 — est a gratia ut principio immediato IV 426 2*, 3*. 427 5* — facit pulcros in conversatione IV 609 a — corporalis placet Deo eatenus, qua excitat devotionem mentis IV 298 4*

MUNDUS — Res mundanas habere principium causale, probant earum generales conditiones II 14 a — habet esse ex nihilo, quia totaliter producit ab alio differente per essentiam II 22 f. 6 — Omnia mundana secundum se tota sunt propter aliud, in quantum secundum omne, quod sunt, appetunt bonum, unde sunt ab alio II 15 f. 5

— secundum se totum in esse productus est, et secundum sua principia intrinseca, quae ex nihilo sunt producta II 16 a sq. — Philosophorum in hac re deficientia et variae positiones *ib.* b sq. — Secundum peripateticos mundus est factus, sed non ex principiis praexistentibus II 17 a — non est factus a Deo de sui essentia II 16 b — non fuit factus ex principiis praexistentibus *ibid.* sq. 29 a — non est factus ex materia aeterna praexistenti nec secundum formas praexistentes extra Deum II 37 a sq.

— est ab uno principio II 37 a sq. — visibilis factus est a Deo II 26 f. 1 — productus est a Deo immediate II 29 a sq. — non est factus mediante Intelligentia II 37 a — Diabolus dicitur princeps et deus mundi huius, sed non conditor II 27 1*

— habet esse post non esse, in quantum habet esse totaliter a Deo et ex nihilo originaliter II 22 f. 6 — non potuit fieri ab aeterno I 788 a sq. — Mundum ex nihilo productum esse ab aeterno, manifestam contradictionem implicat II 22 a sq. — Naturae creaturae non conveniebat aeternitas II 23 5* — praesupposita materiae aeternitate, rationabilius ponitur aeternus II 22 b — Posita aeternitate mundi, sequitur aut infinitas actualis, aut animae rationalis corruptio, aut unitas, aut circulatio, et aufertur beatitudo II 23 a — non potest probari incepisse secundum naturam *ibid.*

— non est factus in tempore, sed in principio temporis II 23 3* — non est factus in tempore, sed cum tempore II 37 b — dicitur conditus in principio vel pure propter ordinem, vel propter habitudinem mensurae, vel habitudinem causae II 36 d. 2 — non est creatus post Angelos vel Intelligentias II 37 a

— secundum aliquos non potuit fieri prius, quam incepit, quia fuisset ante tempus I 788 b — Deus potuit facere mundum antiquiorem faciendo aliud tempus ante hoc I 789 a sq. — Deus poterat

MUN

facere alium mundum et plures et unum complectentem alios *ibid.*

— In productione universi est manifestatio divini exemplaris et bonitatis Dei, quia est quoddam exemplatum complete repraesentans illud exemplar II 463 a — Totum universum repraesentat Deum in quadam totalitate sensibili II 396 5* — In conditione mundi manifestatur divina potentia et sapientia tam per creaturas nobiles quam minus nobiles et magis in omnibus simul III 38 5*

— Deus sic mundum ordinavit, ut spiritum praeficeret omni corpori II 349 a — non est animatus II 348 b. 367 b — metaphorice dicitur animatus II 348 b

— Universum secundum quasdam partes habet esse permanens, secundum quasdam vero esse decurrens II 463 a — Universi partes vel sunt permanentes, sicut natura intellectualis, rationalis, caelestis et elementaris, vel transeuntes, ut hic homo et hic equus I 784 b — habet partium multitudinem differentium numero, specie et genere III 38 a — habet partes carentes vita et ratione et sensu *ibid.*

— Secundum aliquos sol est in medio mundi et terra in infimo IV 924 5* — Universum est orbiculare IV 925 5* — Omnes orbes moventur circa centrum mundi II 354 a — Centrum et circumferentia mundi nunquam possunt moveri II 344 a

— non est sine homine II 21 f. 5 — Totum universum factum est propter creaturam rationalem III 37 f. 4

— Perfectio universi attenditur in amplitudine ambitus, in sufficientia ordinis, in influentia bonitatis, exprimens in Deo perfectionem potentiae, sapientiae et bonitatis II 42 a — debet habere multitudinem rerum, ut esset in eo ordo et perfectio II 40 3*, 4* — Propter ordinem in mundo creaturae habent distinctionem et positionem secundum gradus perfectionum II 77 a — ut sit perfectus, debent esse gradus bonitatis ordinati secundum distantiam a Deo II 47 2*

— Ad hoc, quod universum sit completum, necesse est reperiri differentias creaturarum secundum perfectam combinationem II 458 f. 2 — Ad perfectionem universi decuit fieri omnem creaturam, quae a recta ratione potuit excogitari II 532 f. 2 — Ad perfectionem universi requiritur substantia corporalis, spiritualis et composita II 44 f. 2. 42 a — Aliquae differentiae rerum sunt de perfectione universi simpliciter, vel solum secundum statum IV 995 6* — Differentiae rerum simpliciter perfectivae sunt de integritate universi *ibid.* — Corpora completiora non sunt de ultima perfectione universi, nisi simul habeant incorruptionem durationis *ib.* 5*

— Plenitudo naturae est quantum ad rerum conditionem et multiplicationem III 33 b — Primaria perfectio universi consistit in completa existentia principiorum et completo numero specierum II 387 a, 4*, 5* — Ad primam universi perfectionem non spe-

ciat actualis existentia quarundam specierum imperfectarum, quae productae sunt tantum in rationibus seminalibus vel in simili *ib.* 5*

— dicitur perfectus vel secundum esse permanens, vel decurrens II 387 a. 478 3* — Perfectio universi secundum esse decurrens consistit in productione rerum per temporum decursum sibi succedentium II 387 a — Ex ordinatione successionis eorum quae per tempora decurrunt, resultat quaedam unitatis pulcritudo et perfectio II 384 a sq. 387 a — Universum ex successione rerum decoratur II 463 a — venustatur quasi carmen pulcherrimum quodam decursu temporum II 316 2* — Universum est tanquam pulcherrimum carmen, quod decurrit secundum optimas consonantias I 786 b — Dei sapientia efficacius manifestatur per ordinem in decursu mundi quam in sola eius existentia II 296 f. 3

— Deus poterat facere alium mundum meliorem quantum ad essentias partium, et hunc ipsum meliorem et maiorem secundum quantitatem et virtutem I 782 a — idem manens non potest fieri melior quoad essentias partium, sed quoad earum magnitudinem et virtutem *ibid.* — Partes transeuntes quantum ad proprietates ut in pluribus possunt fieri meliores I 784 b — Partes permanentes, quae sunt de constitutione et integritate mundi, absolute possunt habere conditiones meliores, sed ratione finis vel ordinis ad invicem optimas habent *ibid.* — Quare Deus non fecerit mundum meliorem, est quaestio irrationalis I 783 4*

— est perfectissimus secundum ordinem naturarum, nec potest perfectius rationaliter cogitari II 90 arg. 3 — Ordo partium in universo quoad partes primas et substantiales est optimus et immutabilis II 786 a — Partes corruptibiles et remotae absolute potuerunt melius ordinari quam sunt, sed in relatione ad finem sunt optime ordinatae *ib.* b — In mundo perfecta et imperfecta sunt optime ordinata I 782 b. II 533 4* — Universum ex ordine pulcritudinem habet, quae nullo modo foedari potest II 848 b — Nihil in universo est inordinatum, quamvis sit inordinatum in se, quia illud foedari non potest II 467 f. 4

— Ordo rerum in finem est perfectissimus, maxime in comparatione ad ordinem in universo I 786 b — In ordinem ad finem et in universo ut coniunctos non potest cadere deordinatio I 786 b, 2*

— Universum ex oppositione mali ad bonum decoratur quasi quibusdam antithetis II 532 f. 3 — Universum esset perfectum et decorum sine malis I 833 b

— habet sex aetates in statu praesenti secundum profectum ad gloriam et in cognitione IV 854 d. 3 — Aetates mundi non fuerunt aequalis spatii, sed in qualibet aliquid novum et aliqua renovatio facta est *ibid.*

— Turbulentia est in mundo propter peccatum hominis IV 995 d. 2 — peio-

MUT

ratus est, homine facto mortali, et debet meliorari, homine facto immortalis IV 886 f. 3

— Universum secundum esse permanens est perpetuum II 463 a — Figura mundi transibit, ut dicit exteriori rei faciem sive pulcritudinem, vel fragilitatem IV 993 4*

— melioratur et innovatur IV 992 f. 1 — Homine meliorato, debet nobilior fieri IV 989 f. 3. 990 f. 4, b. 992 f. 1, 3 — purgatus est in diluvio ad delendum hominem vetustum et novos homines procreandos, purgabitur igne ad totum meliorandum et in meliorem faciem commutandum IV 976 5* — Per ignem elementa depurabuntur et faex ibit in infernum IV 978 3* — Corpora elementaria purgabuntur, caelestibus vero augebitur lumen IV 979 3* — purgabitur et innovabitur per ignem post iudicium IV 980 b — post resurrectionem erit in optima dispositione IV 991 f. 3

— archetypus est in mente divina, quem exprimit mundus sensibilis II 39 arg. 3 — sensibilis imitatur archetypum, sed ab eo deficit II 40 3* — Aliquae partes mundi magnam habent distantiam a mundo archetypo et assimilantur de longinquo ut vestigium III 38 a, 4*

— maior magis assimilatur mundo archetypo quam minor extensive, sed minor magis intensive III 38 4* — Ordo partium in microcosmo sive in minori mundo respondet ordini partium in maiori mundo II 336 arg. 3 — Homo est minor mundus et debet habere naturalem conformitatem ad maiorem mundum, qui propter eum factus est II 745 arg. 4

— ut significat mundanam conversationem, damnatur in Scripturis, et sic non dicitur esse a Deo, sed ut significat creaturam mundanam II 26 4*

MUNUS — Omnia bona nostra sunt munera Dei IV 764 d. 6 — a manu, a lingua et a corde IV 659 b

MUSICUS — aliter novit consonantiam quam bonus citharoedus IV 496 d. 3

MUTABILE — omne reducitur ad immutabile, quia in mutabili non est status I 78 d. 1 — ab immutabili ortum habet II 14 a — Nihil mutabile subsistit nec salvatur in esse nisi per immutabile et fixum II 864 f. 3 — cognoscuntur a Deo immutabiliter, comprehendendo omnes motus eorum I 694 b — Deum esse mutabilem, est impossibile *ib.* f. 5 *Vide V. Deus 20.*

MUTATIO — secundum formam repugnat simplicitati, mutatio secundum tempus aeternitati, mutatio secundum locum immensitati I 157 b — in non esse secundum actum et potentiam est in omni creatura per naturam, sed tollitur per gratuitam conservationem I 460 b — est in omni nisi in eo quod est omnino simplex I 463 d. 5 — Aliquid ex tempore dicitur de Deo non propter mutationem factam in ipso, sed in creatura I 522 4*. 645 4*

MUTUUS — Amor mutuus est perfectior quam reflexus I 494 f. 1. 499 f. 3, b — Amor mutuus est per liberalitatem I 494 f. 1

MUT

— Unusquisque tenetur subvenire proximo in mutuo ex divino mandato III 835 d. 7 — In mutatione non transferitur dominium rerum, sed dominium pecuniae transferitur *ibid.*

NABUCHODONOSOR — significat diabolum II 1015 d. 1

NASCI — dicit actum generationis III 118 d. 5 — Generatio per nascentiam est in substantiis animatis I 181 a — est mutari secundum substantiam et produci de non esse in esse III 251 arg. 2 — Nativitas per derivationem dicit transmutationem aliquam circa generantem I 191 d. 9

— non est naturae, sed hypostasis III 186 f. 1 — Divina natura non dicitur nata *ib.* f. 2, 3. 189 1* — Totus homo dicitur natus ratione corporis III 189 4*

— plurificatur ex parte mensurae III 192 a. 194 1* — In divinis idem est nasci et natum esse I 187 a, 1*

— In his quae primo nascuntur, intensior est naturae vigor, ut ad maturitatem pertingant III 95 d. 2

— Non regeneratur secundum ius commune nisi prius per naturam natus IV 34 2* — prius est quam renasci III 68 a. 70 arg. 2 — Qui non est natus non potest iustificari per fidem nec per Sacramenta Ecclesiae IV 150 a sq.

NASCIBILITAS — in Filio est idem ac notio filiationis I 500 3* — non opponitur innascibilitati relative, sed contradictorie vel contrarie *ibid.*

NATIVITAS — proprie dicit productionem III 194 4* — Divina natura non dicitur nata III 188 f. 2, 3. 189 1* — distinguit Filium a Patre, non vero illud quod est in nascente I 334 d. 2 — secundum rationem intelligendi praecedit filiationem I 469 b — temporalis praesupponit aeternam III 194 3*

— in utero est in animae infusione III 65 arg. 5. IV 150 a — in utero est ex coniunctione animae cum carne III 72 4* — ex utero est in egressu prolis de ventre *ibid.* IV 150 a

NATURA — significat in abstractione III 187 2* *Vide V. Deus 34.* — in divinis dicit quid, non ad aliquid I 134 arg. 1 — Per identitatem natura praedicatur de persona et e converso I 591 6* — Naturam non dici de qualibet persona, est haereticum I 594 d. 4 — divina de qualibet persona praedicatur non solum in concretionem, sed etiam in abstractione II 150 5*

— divina non distinguitur in suppositis I 53 f. 3. 119 1*, 2*. III 189 1* — divina non multiplicatur in personis I 466 1*. III 142 d. 1 — Pluralitas personarum non impedit simplicitatem naturae I 183 6*. III 123 3* *Vide V. Deus 25.*

MYSTERIUM — est secretum et non est investigandum praesumptuose IV 252 d. 4 — Ad cognoscenda divina mysteria homo in statu naturae conditae indigebat superna illustratione II 538 b — Etiam Angeli in

NAT

cognitione divinorum mysteriorum proficiunt *ibid.* — Legis et Prophetarum clarius aperiuntur in nova lege IV 501 4* — fidei perfectis revelata, imperfectis sunt celata IV 36 a

N

— plures possunt esse in una persona II 103 arg. 3. III 156 3*, 6*. 158 3*. 159 4*. 163 2* — In creatura rationali una persona habet plures naturas I 413 b — Ad diversitatem naturarum non sequitur diversitas in persona, sed plures naturae possunt esse in una persona I 285 d. 2 — Pluralitas naturarum, quae est in uno naturaliter, facit personam compositam I 183 6* — plures non faciunt compositionem in unione per gratiam, cum natura consequatur personam *ibid.* III 163 3*

— Intellectus naturae praecedit personam naturaliter I 184 b — divina non dicit respectum ad personam secundum esse, sed secundum dici I 591 6* — divina potest considerari in se, circumscripto omni supposito, ut communicabilis a multis et ordinabilis ad alium III 127 a *Vide V. Deus 22.*

— omnis est communicabilis I 181 a — quantum est de se, est communicabilis, sed actu communicatur per generationem plurium I 118 b sq. 181 a

— et res naturae in divinis est idem I 106 d. 5 — Res naturae in divinis addit aliquid supra naturam secundum rationem, sed non proprietatem distinguentem I 587 a sq. — et res naturae in Deo differunt secundum rationem intelligendi et se habendi I 595 d. 4 — et res naturae in Deo differunt secundum rationem, quae fundatur super respectum I 588 4*

— Naturam perficit fecunditas I 195 f. 3 — Generare in divinis non consequitur naturam simpliciter, sed naturam ut in persona I 136 2* — divina in ratione principii potest habere alium respectum quam voluntas et aliam emanationem I 236 2* *Vide V. Productio et V. Filius Dei naturalis et V. Generatio 4.* — divina non potest sibi humanam unire in forma III 123 3*. 127 f. 1, b

— divina dicitur naturans, creata naturata III 197 d. 2

— largissime significat omne, quod Deus aliquo modo facit II 876 d. 2 — nomine extenso comprehendit omnia, quae comparantur ad Deum per modum exeuntis I 648 b — large dicitur omne, quod competit rei a sua naturali origine, et sic competit ei, ut ex ea producat omne, quod Deus vult II 437 5*. 618 f. 2. 620 4* — Naturae uniuscuiusque rei convenit obedire Creatori, et illud est conveniens suae naturae, aut fit ei conveniens, quod Creator iusserit IV 273 3*

— Aliquid est contra naturam, vel quia est contra naturale dictamen rationis, vel contra naturalem appetitum salutis III 386 4* — Quod fit supra naturam est secundum naturam, si in nullo praediuicatur naturae III 196 3* — Deus facit contra naturam, quando facit aliquid, cuius simile in natura et a natura produci-
tur, sed alio modo; facit supra naturam, quando facit aliquid, cuius simile natura facere non potest et ad quod non habet ordinem secundum propriam virtutem II 437 5*

— Deus facit aliquando contra naturam, aliquando supra naturam, ut dicit vim ad peragendos cursus suos et motus solitos II 437 5* — Secundum quod natura dicitur vis operans secundum solitum cursum, et quod inest creaturae ex sua origine, sic Deus facit contra naturam, non vero simpliciter contra naturam, sed potius secundum naturam II 853 3* — Si natura dicatur naturalis creaturae obedientia vel naturale iudicitorium, sic Deus non facit contra naturam, quia sic dicit immediatam ordinationem ad Deum *ibid.* — Deus nunquam facit contra naturam quantum ad potentiam obedientiae, quae competit creaturae a sua naturali origine II 437 5*

— Quod Deus alicui creaturae per naturam deputat non est violentum II 331 d. 2. 618 f. 2 — Salvo ordine universi, potest alicuius rei natura meliorari et statum recipere maioris nobilitatis IV 273 3* — Deus in formatione rerum, quantum decebat, condescendit modo naturae II 298 b

— Dei voluntas fecit ipsam naturam II 398 4* — Opus artis divinae est naturale, quia fabricat ipsam naturam II 408 a

— appetit suam perfectionem, quae est infra terminos naturae, non eam quae est supra naturam II 683 3* — Ad finem, qui est supra naturam non pervenitur nisi cum dono gratiae II 699 4* — non deficit in necessariis quantum ad esse primum, vel quantum ad esse secundum, quod causatur a principiis naturae; sed necesse est, naturam deficere quantum ad esse secundum, quod est supra naturam *ib.* 5* — Deus complet appetitum naturae II 214 f. 4 — Desiderium naturae non est frustra, et ubi deficit natura, supplet Dei gratuita influenza I 461 7* — Deus defectum naturae supplet et semper praesto est complere et dare quod natura non potest II 699 5*

NAT

— est regulata secundum institutionem divinam IV 992 4* — operatur secundum leges sibi inditas a Deo II 809 b — uniformiter currit et non indiget regulante praeter Dei cooperationem I 295 5*

— Aliquid est naturale vel propter naturae complementum, vel propter eius defectum II 184 1*. 615 2* — aliquando dicit defectum II 460 2* — Naturale dicitur creaturae aliquid, quod inest ei ex eo, quod est de nihilo I 161 7* — Aliquid dicitur naturale secundum institutionem naturae, vel secundum corruptionem II 720 5* — proprie dicitur, qualis fuit instituta sine vitio IV 914 f. 2

— non potest elevari supra suum posse, nisi adiuvetur II 126 2* — non habet moveri nisi iuxta se, vel infra I 295 5*

— semper est ordinabilis ad gratiam I 836 d. 7. II 813 a — Naturalia non sunt causa nec dispositio necessitatis ad gratiam, sed congruitatis II 246 a sq. — Bonitas naturae non disponit ad gratiam ut necessitas nec etiam ut congruitas, nisi interveniat praeparatio pro capacitate naturae IV 115 1* — corrupta non necessario, sed de congruo indiget dispositione media ad gratiam IV 140 b — Esse naturae praecedit esse gratiae vel tempore, vel natura III 68 a

— in quibusdam currit via consona cum gratia, in quibusdam via opposita, in quibusdam via disparata III 647 4* — perficitur per gratiam, quia aliquis defectus naturalis habet excludi per gratiam, quamvis illa sit in genere creaturae perfecta II 555 3* — Quod est naturale propter naturae defectum potest tolli, manente substantia subiecti II 184 1*. IV 914 f. 2 — Quod est in natura per modum positionis a gratia habet perfici et salvari, quod autem est per modum corruptionis et privationis et defectus a gratia habet corrigi et suppleri et amoveri III 642 1* — Gratia naturae non repugnat, sed eam perficit, secundum quod dicit defectum II 460 2* — Gratia in natura salvat et perficit quod est ei consonum, simpliciter mutat quod est ei oppositum, non tollit quod est ei disparatum, sed aliquid superaddit III 647 4* *Vide V. Gratia 5.*

— in statu innocentiae concordabat spiritui et gratiae II 478 4* — in beatitudine omnino conformabitur gloriae III 693 a — Gloria naturam salvat, sed imperfectionem tollit et eliminat, et per hoc naturae non fit praeiudicium, sed de imperfectione ducitur ad complementum *ib.* 4*

— servabitur in gloria IV 914 f. 2. 918 a — Aptitudo naturalis perficitur, quae est ad actum perfectionis, sed non, quae est ad actum imperfectionis IV 992 2*

— non corrumpitur per culpam I 836 d. 7. II 813 a. IV 496 d. 4 — Culpam substantiam naturalium non corrumpit, sed foedat et deordinat II 167 b — Naturalia post peccatum sunt eadem secundum substantiam, sed infirmata, vulnerata et deteriorata II 557 2* — Peccatum laedit naturam vulnerando naturalia IV 1 a — ut dicit

vim propagativam, peccatum originale corrumpit naturam, non personam; peccatum actuale corrumpit simul personam et naturam, ut dicit ipsum commune II 789 1*

— manuducere potest ad cognoscendam necessitatem Mediatoris ex consideratione suae miseriae et curvitatatis III 544 6*

— quantum est de se, semper est recta II 718 arg. 4 — Pro naturalibus nemo est vituperandus nec puniendus II 113 f. 3. 131 f. 3. III 108 arg. 3 — In his quae naturaliter fiunt, non est culpa II 948 f. 4 — vitiata agit quodam modo naturaliter, quodam modo vitiose III 335 3* — Naturale, quod consequitur naturam institutam, non est culpabile, sed quod consequitur corruptam II 720 5* — Quod naturaliter inest secundum statum naturae institutae non est vituperandum; quod vero inest secundum statum naturae lapsae, de hoc homo non est vituperandus apud homines, sed apud Deum II 771 3* — recta et perfecta magis appetit finem principalem, non autem ut deficiens II 44 2*

— Opus naturale non est laudabile nec meritorium II 555 f. 4, 1*, 3* — Naturale est necessarium et inevitabile IV 101 2* — Naturale non tollit voluntarium, secundum quod voluntas naturam concomitatur III 196 2*

— Confessio naturae mendax esse non potest IV 722 b. 847 f. 2 — Quod est apud omnes est de dictamine naturae IV 662 f. 4 — Quae sunt de dictamine naturae ab initio homini sunt impressa *ibid.* *Vide V. Dictamen* et *V. Ius* et *V. Lex naturalis.* — Quod est contra naturale dictamen rationis est vitium, nisi sit supra naturam; quod est contra naturalem appetitum salutis est poenale et potest esse meritorium III 386 4*

NAUFRAGIUM — quod humana natura passa est, est corruptio et fractio in Adam IV 328 d. 4 — fit per peccatum originale, vel actuale IV 329 d. 4. 584 b — navis unitatis ecclesiasticae fit per separationem et scissionem membrorum IV 584 b — A naufragio homo liberatur per tabulam IV 328 d. 4. 584 b. 585 4*

NAVIS — dicitur gratia, vel Ecclesia IV 328 d. 1 — quae perducit ad portum salutis, est unitas ecclesiastica IV 584 b

NAZARAEI — servabant capillaturam et post totaliter radebant, in quo significabatur velamen legis mosaicae et revelatio evangelicae IV 609 4* — eorum tonsura erat signum figurativum *ibid.* 620 d. 4 — Ritus Nazaraeorum signabat, illos qui erant Domino dedicandi, debere ab aliis segregari IV 620 d. 4

NECESSARIUM — dici potest ex indigentia et ex sufficientia III 391 5* — ad vitam dicitur vel secundum naturae arctitudinem, vel secundum communem usum vivendi IV 371 b — Erogare ea quae sunt necessaria secundum naturae arctitudinem, est perfectionis supererogationis eorum qui sunt in statu perfecto IV 370 arg. 2. 371 b

— Aliquid est necessarium ad salutem, quia sine illo nullus liberatur a peccato

NEC

contracto, aut quia est praeceptum IV 107 a, 4* — ad salutem sunt non solum illa quae requiruntur ad iustitiae adeptionem, sed etiam ad habitae conservationem IV 432 1* — Praeter fidem sex sunt necessaria et sufficiunt ad salutem: peccati cognitio et dimissio seu recessus ab eo, interna contritio et exterior carnis maceratio, mentis devotio et exterior bona operatio IV 36 a sq. — Aliquis potest salvari sine eo quod est de necessitate praecepti, si velit facere, sed praepeditur necessitate IV 107 a sq., 4* — Negligentia in iis quae sunt necessaria ad salutem, est contemptus IV 107 b. 174 1*-3*. 602 d. 4 — Defectus eorum quae sunt necessaria ad salutem, proprie defectus est III 808 d. 4

NECESSITAS — quae est ex principio deficiente, est necessitas indigentiae aut inevitabilitatis I 126 a — quae est ex principio sufficiente et conveniente, aut est necessitas exigentiae in materia disposita, aut necessitas immutabilitatis *ibid.* — quae provenit ex principio disconveniente, quod movet contra naturam, est necessitas violentiae; si movet contra voluntatem, est necessitas coactionis I 125 b sq. — inevitabilitatis dividitur in coactionem et prohibitionem III 418 a — est coactionis, vel immutabilitatis II 612 b. III 267 3* — est inevitabilitatis, vel commoditatis IV 446 1*

— immutabilitatis cadit in Deo et in Deo principaliter, quia ipse solus est principium omnino sibi sufficiens et sibi conveniens I 126 a — immutabilitatis consurgit ex immutabilitate divinae dispositionis, quae non arctat divinam potentiam ad oppositum, sed eam determinat ad tale propositum III 418 a — coactionis nullo modo cadit in Deo I 126 1*, 2*

— Praescientia Dei non habet necessitatem consequentis, sed consequentiae I 675 b. 707 b, 1*. 840 b — Contingens in se respectu divinae praescientiae necesse est evenire III 510 3* — Voluntas Dei absoluta inducit necessitatem consequentiae, non consequentis I 840 b. II 426 d. 4

— Quod est de necessitate non habet rationem voluntarii IV 521 arg. 1 — Necessarium potest esse obiectum liberi arbitrii II 612 b. 613 4* — Nullus deliberat de necessario II 612 b — Actus liberi arbitrii ut deliberantis potest esse circa necessarium, actus vero semper est contingens; sed actus liberi arbitrii, ut liberum est, potest esse necessarius in se III 613 a — Necessarium necessitate coactionis opponitur voluntario, sed necessarium necessitate immutabilitatis est voluntarium, sed non a voluntate ut deliberante et consiliante *ib.* 4* — Necessarium nullum est voluntarium respectu eiusdem, sed necessarium uni voluntarium potest esse alteri II 720 6*

— opponitur voluntario respectu voluntatis vertibilis II 349 5* — non opponitur voluntario secundum voluntatem invertibilem III 352 6* — Determinatio per necessitatem naturae tollit libertatem arbitrii, non determinatio per confirmationem gratiae III 384 1* — coactionis est a causa

extrinseca et opponitur libertati II 186 3*. III 267 5* — coactionis opponitur libertati voluntatis II 186 3*. 188 1*. 612 b. III 267 5* — Agens per necessitatem repugnantem voluntati subiacet suae actioni I 126 3* — quae opponitur voluntati, aut est prohibitionis, aut coactionis III 352 4*

— quae est a dispositione intrinseca, non opponitur libertati II 186 3*. III 267 5* — quae est ex voluntatis immutabilitate, subest voluntati III 267 5* — immutabilitatis non repugnat libertati voluntatis I 126 a. III 418 a — immutabilitatis repugnat voluntatis vertibilitati I 126 a, 3* — immutabilitatis in bono nullo modo repugnat libero arbitrio II 188 1*. 612 b. III 267 5*

— Nullus laudatur nec vituperatur in eo quod necessitatis est I 706 f. 4 — Obligatio necessaria potest fieri voluntaria et virtuosa IV 817 1*

— naturae non habet legem et potest a toto excusare, sed necessitas coactionis non excusat a toto in his quae secundum se mala sunt, sed solum a tanto III 864 4* — quae est ex naturae institutione, omnino excludit culpam, sed necessitas ex corruptione, quam incurrit homo ex culpa, excludit culpam actualem mortalem, non tamen venialem IV 300 b — Nullus excusatur per necessitatem inductam, nisi poeniteat de inductione II 183 5*

— diversimodae debent pensari secundum diversas condiciones personarum III 836 d. 7

NEGLIGENTIA — est in omissione debitaе circumstantiae II 146 1*. 944 b — in observandis mandatis est venialis II 576 f. 4 *Vide V. Necessaria.*

NEGOTIATIO — est periculosa propter facilitatem abusuum, tamen ea potest quis recte uti, si neminem circumveniat IV 402 d. 15 — Negotia terrena animam distrahunt, ne Deo intendat III 832 b

NEMO — est idem quod nullus homo I 387 d. 3 — distribuit communiter pro omni cognoscente sive habente vim cognitivam *ibid.* — distribuit pro natura, non pro persona tantum I 386 2*. 387 d. 3

— dat quod non habet I 769 arg. 4. II 201 arg. 4. 340 6*. 360 arg. 3. IV 510 arg. 2. 643 b. 658 d. 4. 770 f. 3 — Nihil dat quod non habet secundum substantiam, vel secundum virtutem IV 279 1* *Vide V. Habere.*

NESTORIUS — posuit in Christo duas naturas et duas personas, et quantum ad humanam naturam Christum dixit filium Dei per gratiam III 103 a — voluit Mariam Christi genitricem, non Dei genitricem appellare, quasi purum hominem genuisset III 116 a

NEUTRUM — propter indistinctionem respicit naturam I 487 d. 1

NEXUS — est in quo duo uniuntur I 202 f. 3, arg. 2, 3 b — nectit extrema formaliter I 559 f. 3. 560 b — est unio consequens distinctionem I 203 3* — Non nectuntur nisi distincti et similes, quorum

unus est ab alio per generationem I 236 b — est inter separata vel distincta I 202 1* — non est nisi distinctorum I 215 arg. 2 — Ratio nexus incipit a distinctione et tendit sive perducit in unitatem, in qua est eius ratio ultima et completiva I 216 2*

— perfectior est, qui ab extremo utroque procedit, quam qui ab altero I 210 f. 3 — vel est sicut medium iungens unum alteri, vel sicut extremum, in quo coniunguntur I 211 b sq. — Spiritus sanctus ut nexus non habet rationem medii, sed tertii I 213 3*

— qui est duorum et a duobus, si est perfectus, est ab eis, in quantum sunt unum I 216 2*

— proprie est amor I 202 f. 2, b — Amoris est nectere I 203 3*

— Spiritum sanctum nectere dicit passionem I 203 4*

NIL — potest accipi privative, vel negative, ita ut negatio feratur extra ad verbum I 123 a sq. — Non omne, quod non est aliquid, est nihil I 444 d. 3 — aliquo modo dicitur quod non habet simile in universo III 830 d. 1 — Creatura quasi nihil est comparata ad Deum, non omnino in se, sed ad proportionem I 463 d. 6

— Inter ens et nihil est distantia infinita propter omnimodam improportionem I 765 f. 4. 773 3* — infinite distat ab ente, non contradictorie, sed quia nihil habent commune I 767 4* — non habet aliquid de bono IV 246 f. 2

— Quod est nihil essentialiter loquendo, tamen alicuius est ut subiecti et oppositi III 808 d. 2 — Quod nihil est non habet differentias dividentes ratione sui, sed oppositi II 972 2*

— quod nihil est modo, potest esse in Deo secundum cognitionem et potentiam I 621 1*. 624 a

— nullius est causa efficiens, sed deficiens I 461 7* — nullius est materia I 123 b

— Ex nihilo nihil fit per actionem, tamen per creationem III 18 5* — Aliquid fit ex nihilo non materialiter, sed originaliter II 22 f. 6 — ex nihilo nihil fit materialiter vel causaliter, sed ordinaliter, non per naturam II 18 6*. 33 7* — Quod fit ex nihilo habet esse post non esse et mutatur in productione II 33 7* — Quod totaliter producitur ab aliquo differente per essentiam habet esse ex nihilo II 22 f. 6 — Illud dicitur esse ex nihilo positive, ita ut negatio sistat intra, quod habet esse post non esse et non habet materiam praeiacentem I 423 a sq.

— Agens potentiae finitae non potest producere aliquid ex nihilo II 29 a — Agens potentiae infinitae producit ex nihilo II 18 6* — Ex nihilo producere est solius Dei II 202 a

— Annihilatione nihil fit IV 246 f. 2 — Nihil, quod est ens, a Deo fit non ens sive nihil *ib.* f. 3 — Deus neminem reducit ad non esse IV 959 f. 2 — Deus nihil permittit omnino perire et cedere in nihil IV 992 f. 1 — Quod transit in aliud non

annihilatur IV 246 f. 4, 1*, 4* *Vide V. Annihilatio.*

— Quod corrumpitur et cedit in non ens non iteratur omnino idem IV 575 f. 4. 888 arg. 2

NIMUM — praesumptionis et elationis vituperabile est, nimietas dilectionis laudabilis III 21 2* *Vide V. Excessus et V. Virtus.*

NISI — tenetur exceptive vel adversative I 387 d. 3 — tenetur exceptive vel consecutive I 776 d. 1

NOBILITAS — omnis dicit aliquid per modum positionis I 497 a — omnis consurgit ex forma materiae superaddita III 263 2* — Quod magis nobile est maxime elongatur a materia et maxime accedit ad formam II 108 f. 3

— Nobilius est illud, propter quod est alterum II 45 f. 1 — Nobilius est quod proximius est fini et certius et efficacius et ponit in altiori gradu IV 108 f. 4 — Nobilius est potentius et melius et in agendo et influendo efficacius II 73 f. 3 — Semper Deo attribuendum quod nobilius est I 55 f.

— Nobilius non patitur a minus nobili IV 935 4* — Nihil potest supra aliud, nisi quod est nobilius IV 231 f. 3 — Minus nobile non influit in magis nobile IV 20 f. 6. 21 arg. 4. 1020 1* — Minus nobile non potest educere magis nobile II 373 arg. 4

— Nobile non corrumpitur, corrupto minus nobili, nisi ab illo dependeat II 720 3*

NOCUMENTUM — est vel a malo poenae vel a malo culpaе II 38 d. 5 — Nocumentum proximo inferre in persona vel in rebus est malum in se et per dispensationem potest bene fieri III 843 b

NOLLE — non opponitur volendo contradictorie, sed contrarie I 431 d. 3. 823 1*

NOMEN — grammatice significat substantiam cum qualitate I 390 f. 740 b — significat substantiam cum qualitate non proprie, sed communiter, ut id quod cognoscitur et quo cognoscitur, in quantum saltem ratione differunt I 391 5* — significat in quiete *ibid.* 400 d. 3

— imponitur a forma aliqua I 390 arg. 4 — imponitur a ratione innotescendi IV 74 1* — ut vox tali modo significans est idem apud omnes IV 68 4*. 74 1*

— accipiuntur pro vocibus, vel pro intellectibus sive significatis I 452 1*. IV 497 arg. 3 — aliquando accipitur pro voce significante, aliquando pro re significata, aliquando pro ipso notamine sive ratione innotescendi I 393 a — In nomine est vox, notamen et significatio *ibid.* IV 74 1* — habet vocem ut signum sensibile, sed significatio est a verbo intelligentiae insensibili I 396 4* — vel dicit vocem impostam ad significandum aliquem, vel notitiam, vel notitiam voce expressam IV 67 3*

— Diversi modi significandi logice faciunt plura nomina, non vero grammatice I 740 b — Diversae voces, quae idem significant, non sunt unum nomen, sed

NOM

plura, si habent diversas rationes innotescendi IV 498 3* — differentia secundum rationem innotescendi non sunt synonyma I 152 4*. 394 2*

— Sic aliquid nominamus, secundum quod cognoscimus I 809 f. 2 — Nomen imponere supponit rei cognitionem II 537 arg. 2 — Quod non contingit cognoscere non contingit nominare II 247 arg. 4 — Omne, quod potest exprimi voce, potest nominari I 390 f. 3 — proportionatur nominato realiter, includendo totam rei significationem, vel tantum sub ratione cognoscibilis I 394 3* — potest esse cognitum quantum ad vocem, vel quantum ad impositionis rationem III 394 d. 2

— debite impositum est naturae rei expressivum II 537 arg. 2. 892 b — Inventio nominis debet habere rationem I 514 3* — imponitur rei a proprietate, quae est sibi inhaerens inseparabiliter et essentialiter II 626 d. 3

— potest indicare existentiam rei a parte suae naturae, vel secundum quod anima accipit ut existens in natura, vel per intentiones secundas I 446 d. 3 — Aliquid nominari contingit in generali, vel in speciali II 933 d. 4 — Nominatio debetur personae ratione alicuius naturae III 395 d. 3 — diversimode significant aliquid ratione eius quod nominant et ratione eius, in quo ponitur id quod nominant I 452 b — synonyma sunt quae differunt a parte vocis solum I 394 2*

— In omni inquisitione prius oportet intelligere, quid est quod per nomen dicitur, et hoc tanquam praecognitionem afferre ad rei proprietates posterius cognoscendas II 812 b

— quod habet duplicem intellectum, cum dicitur secundum unum, cadit ab alio I 429 3*

— Translatio proprie est in nominibus, quae proprius conveniunt iis, a quibus transferuntur I 396 a — Transumptis aliquid convenire potest, quod non convenit propriis II 3 b — translative attenditur secundum aliquam similitudinem I 395 f. 3. 396 a. 594 arg. 3 — In translatione nominum non oportet omnimodam attendi similitudinem, sed sufficit aliqualis IV 204 3*

— generis aliquando appropriatur speciei minus perfectae II 473 d. 4

— abstractum imponitur formae et a forma; concretum imponitur a forma, non formae, sed supposito I 98 a — Eadem est significatio in concreto et in abstracto I 535 b. II 472 a — concretum accipit specialem significationem ab abstracto I 424 a

— transposita idem significant IV 73 arg. 4

— omne, quod recipit signum distributivum, est vere commune ad illa, in quae distribuitur I 442 f. 2 — appellativum significat formam multiplicabilem I 401 f. 4 — proprium imponitur a forma immultiplicabili et convenit uni soli et tollit pluralitatem re et consignificatione I 402 3* — appellativum habet plurale, non vero nomen proprium I 401 f. 4. 402 a

— quod imponitur a forma nata communicari, non tollit pluralitatem secundum consignificationem, licet secundum rem conveniat uni soli I 402 3*

— collectivum plures simul dicit et de nullo per se praedicatur I 400 d. 2 — collectivum dicit simpliciter diversitatem et unitatem secundum quid in iis quae colligit *ibid.* — collectivum importat pluralitatem et unitatem I 429 f. 4 — collectivum dicit unitatem aggregationis, quae consequitur pluralitatem *ib.* b

— nullum exprimit divinam essentiam, sicut est omnino I 590 2* — Dei non exprimunt totam rem, sed sicut est nobis cognoscibilis I 394 3* — Deus sibi soli est nominabilis secundum perfectionem expressionis, non alio nomine quam ipse sit *ib.* a — Deus nobis est nominabilis imperfecte magis vel minus expresse secundum gradum cognitionis *ibid.*, 1*-3* — nullum exprimit omnem perfectionem esse divini nec in se nec in comparatione ad nostrum intellectum I 392 f. 3

— Dei secundum vocem sunt plura I 393 a — Nos indigemus pluribus nominibus ad exprimendam omnem perfectionem esse divini I 392 f. 3. 804 a sq. — Communia et propria non possunt sine aequivocatione uno nomine exprimi in divinis I 392 f. 4 — In Scriptura diversa feruntur nomina divina *ib.* f. 4 — plura sunt, secundum quod Deus nobis innotescit I 393 b. 394 3*. 398 a — Per causalitatem Deo imponuntur multa nomina, quia multi sunt effectus I 393 b — Omnia creata a Deo remouentur et praedicantur per ablationem *ibid.* — Per excellentiam Deus nominatur ab omnibus conditionibus nobilitatis, quae sunt in creaturis *ibid.* 593 f. 4. 594 a sq. — Secundum nostrum modum intelligendi dicuntur de Deo nomina omnium generum I 398 a — Diversorum generum nomina in Deo non dicunt diversum modum essendi *ibid.*

— Dei secundum rem significatam essentialiter est unum, personaliter sunt plura I 393 a, 3* — Secundum quod innotescit per virtutem suam, unum nomen Dei est *ib.* b, 4* — Dei in Scriptura singulariter dictum vel significat rationem innotescendi ex parte Dei, vel significat universaliter *ib.* 4*

— in divinis differenter possunt accipi aut quantum ad suppositum, aut quantum ad significatum, aut ad connotatum I 514 a — Variatio quantum ad significatum ipsius termini inducit aequivocationem, non vero variatio quantum ad suppositum *ibid.* — Differens modus exprimendi Trinitatem IV 74 a — personalia sunt incommunicabilia I 412 b. 397 f. 3 Plura *vide V. Deus* 9, 33, 34, 36, 38, 39, 40.

— Nos imponimus Deo nomina a forma creata, quam intelligimus et videmus, et in qua Deum cognoscimus I 391 4* — Quamvis per creaturas, tamen absolute Deum nominamus I 440 4*

— Omnia nomina aut sunt propria spectantia ad substantiam, aut ad personas,

NOM

aut sunt translative I 395 f. 2. 399 d. 4 — Secundum quosdam Deus sibi imposuit nomina propria, nostra nomina sunt omnia translative, sive quia proprius convenient creaturae, sive quia tantum prius sint imposita I 395 b — Secundum Dionysium illud nomen *bonum* videtur esse proprium ut significans perfectionem; secundum Damascenum illud *qui est* ut significans absolute *ibid.* *Vide V. Esse.*

— quaedam dicuntur de Deo, quorum significatum est proprie in solo Deo I 395 f. 4 — Licet Deus ut simplex semper improprie nominetur, non tamen translative tantum I 396 1* — a creaturis sumta, quibus Deus appellatur per effectum et per remotionem, non sunt translative *ib.* a, 2*, 3* — quae significant rem, cuius veritas est in Deo et oppositum in creatura, nullo modo transferuntur I 395 f. 3. 396 a — Si veritas rei significatae est in Deo, et similitudo eiusdem in creatura, ipsum nomen transfertur tantum secundum impositionem, cum per prius conveniat Deo I 396 a — Si veritas rei significatae est in creatura et consimilis proprietas in Deo, ista nomina sunt proprie translative *ibid.* — quaedam transferuntur a nobis ad Deum, sed significatum per prius et nobilius est in Deo quam in nobis I 489 b

— Deus translative nominatur quantum ad proprietates excellentiae I 396 3* — cum transferuntur ad divina, retinent modum significandi et intelligendi I 452 b — Deus omnibus nominibus potest nominari per translationem I 593 f. 2, 4. 595 b — Nominum translatio fit propter similitudinem expressam et instructionem nostram I 489 b — Translatio fit propter laudem Dei et manuductionem intellectus nostri I 594 a sq.

— Melius est tacere quam fingere nomina in divinis I 463 d. 8 — apte tribuitur Deo, quamvis non habeatur in Scripturis ipsum verbum, sed habetur intellectus I 244 d. 6 — Novitas nominum sonat in vitium, quando sententiam facit, quae non habet ortum ex veritate antiqua I 462 d. 4 — quorum significatio est determinata, sine periculo adhibentur *ib.* d. 2 — Utendum est nominibus propriis, partim propria, partim impropria sunt sustinenda, non extendenda; omnino impropria apud Sanctos sunt exponenda I 412 b. 440 4* *Vide V. Impropria* et *V. Genus.*

— Non possunt transferri ad divina nomina importantia deformitatem, nec multum similia, ne sint causa erroris I 594 b — indignitatis in Deo non debent ad usum trahi I 286 d. 5 — cavenda sunt, quae appropinquant fallaciis haeticorum *ibid.*

— Falsa invocatio nominis divini prohibetur secundo mandato III 822 a sq. 831 d. 2 *Vide V. Iuramentum.*

— desinentia in *osum* significant plenitudinem III 799 5*

NOMINALES — dicti sunt, quia fundabant positionem suam super unitatem nominis I 740 b — Secundum Nominales

in propositionibus diversorum temporum idem est enuntiabile I 740 a. 791 a. III 516 a

NOMINATIVUS — respectu verbi activi importat rationem principii I 263 b

Nox — potest teneri negative vel privative sive contrarie I 140 2°. III 234 a

Nos — non geminat singulare suum, nisi cum ponitur pro singulari IV 122 b

NOSTER — Secundum habitudinem possessionis omnia, quae sunt in Deo, maxime Spiritus sanctus ratione donabilitatis potest dici noster I 332 b — immediate non potest adiungi nominibus divinis abstractivis I 333 a — potest adiungi nominibus significantibus a parte Dei causalitatem et correlationem per respectum ad creaturam *ibid.* — non potest immediate attribui Spiritui sancto ratione donabilitatis, sed propter respectum ad eum cui inspiratur *ib.* b *Vide V. Possessivum.*

Notio — dicitur proprie, in quantum est principium cognoscendi I 460 b — est in plus quam proprietas et relatio *ibid.* — omnis saltem large potest dici proprietas et similiter relatio *ibid.* — idem dicit, quod relatio et proprietas sub ratione diversa I 424 4*

— Modus dicendi notionalis a parte rei distinguitur a modo dicendi personali I 452 b — praedicatur ut quae I 461 6*

— sumuntur solum secundum respectum originis, qui distinguit personas I 461 a, 1* — non sumuntur proprie in comparatione ad eos quibus innotescunt, nec in comparatione ad hypostases distinguendas vel innotescendas, sed proprie per comparationem ad rationes, quibus innotescunt *ib.* a sq. — proprie dictae sunt quinque, non plures nec pauciores *ib.* a, 4*. 467 f. 3 — non recte dicuntur esse infinitae secundum infinitos modos innotescendi ex parte nostra I 461 a, 1*

— dicit nobilitatem, licet minus principaliter I 503 b — Nihil est notionale in divinis, nisi dicat respectum positivum vel ex primo intellectu, vel ex consequenti *ib.* a, b — Quod non dicit nobilitatem in respectu originis non est notio I 461 a. 497 b — Non producere non est notio Spiritus sancti, et simpliciter potest convenire essentiae I 503 f. 3, a, b — Mera privatio non est notio I 497 b

— potest significari in abstractione et in concretionem, sive in comparatione ad subiectum, quod significatur, vel in ratione activi, vel utroque modo I 515 b — in abstractione importat respectum sine supposito I 577 b

— non supponit personam, quia plures sunt in eadem persona I 579 b — duae unius personae praedicantur inter se denominative, non in abstractione I 227 d. 2. 577 b — nulla denominat se ipsam I 579 b

— significatur per nomen, quod non dicitur de personis singulis I 400 a — significatur vel sub propria ratione vel sub ratione communi communitate rationis I 373 4* — sub propria ratione distin-

guat, ut intentio communis non distinguit, sed supponit distinctionem in suis inferioribus *ibid.* — nulla determinata dicitur de tribus, sed commune ad notiones secundum rationem dicitur de tribus I 424 4*. 428 3* — non est una in duabus personis I 515 b — Nulla notione contingit mutuo reflecti unam personam super aliam I 557 arg. 3

— in quantum convenit soli, dicitur proprietas I 427 b — in quantum ab alio distinguit, dicitur unitas personae *ibid.* 428 4* — personalis est una unius et dicitur unitas personae I 428 4* — in quolibet persona est una notio personalis I 424 3* — Tres tantum sunt notiones personales I 428 4*

— inventae sunt a magistris I 477 arg. 2 — Quaedam circa notiones sunt dubia et non de necessitate fidei *ib.* arg. 3, 4. 478 b

NOTITIA — est proles mentis I 91 f. 93 f. 3 — perfecte aequatur menti I 91 f., b — oritur a mente mediante voluntate in nobis, sed non in Deo I 128 2* — emanat a mente prius quam amor I 225 f. 1 — in acquirendo praecedit appetitum I 226 1*, 2* *Vide V. Cognitio* in Indice philos.

— sui non est potentia, sed habitus mentis se cognoscentis I 89 b. 90 2* — sui est habitus coaevus intellectus sibi praesentis I 90 1* — sui est animae connaturalis, secundum quod supra se convertitur I 92 4* — sui non est habitus superadditus potentiis *ib.* a sq., 4*

Notius — dicitur simpliciter, vel notius nobis I 474 d. 4

NOTORIUM — non indiget testibus, cum nulla possit tergiversatione celari IV 307 b. 461 5*

NOVA — dicuntur vel quae fiunt contra solitum cursum naturae, vel illud cuius nulla similitudo vel principium et seminarium praecessit II 390 d. 4

NOVITIATUS — est medius inter statum saecularem et religiosum IV 610 b — Novitius nec est saecularis nec est religiosus proprie, cum non voverit ea quae sunt religionis servare *ibid.* — non est religio, sed ad religionem disponit IV 611 a

Nox — *Vide V. Dies.* — De nocte insurgunt tentationes III 538 b

NUBES — non est corpus plene mixtum, habet tamen in se naturam plurium elementorum II 217 b

— ignea significat Spiritus sancti gratiae efficaciam IV 411 b

NUMERUS — est aggregatio multitudinis, in qua plus est in toto quam in singulis partium I 363 b — ubi unum addit ad alterum, dicit aliquo modo compositionem, respectu cuius unitas est simplex I 466 3*

— causatur ex unitatum aggregatione et distinctione I 61 d. 7 — est virtus merismi, id est divisionis I 425 arg. 2 — est multitudo mensurata per unum *ib.* arg. 3 — est quantitas discreta *ib.* f. 4 — non intelligitur, circumscripta quantitate II 405 arg. 6 — praesupponit mensuram, quia non numerantur nisi limitata I 772 a — suppo-

nit separationem sive divisionem et importat aggregationem et mensurationem I 425 b sq. — sequitur distinctionem in creaturis, quae fit per additionem, et quam sequitur aggregatio diversorum et mensuratio I 427 1* — consequitur esse discretum et distinctum ab alio II 406 b — consequitur inseparabiliter diversitatem substantialem II 407 6* — Intellectus, cum intelligit diversa et distincta, accipit sub ratione numeri I 422 5* — in rebus dicit principiorum distinctionem I 79 d. 3

— concernit distinctionem in partibus, quae sunt quodam modo integrantes, quodam modo subiectivae IV 619 a sq. — Partes numeri simul convenientes per ordinem reddunt numerum perfectum, et tamen quaelibet pars numeri est numerus *ib.* b — in se considerati constituunt diversas species; sed ut partes alterius numeri constituunt illum ut partes constitutivae illius et in illo habent complementum IV 624 3* — sequens necessario praexigit priorem ut partem sui IV 626 2*

— unus est in pluribus, qui quamvis sint plures in se, sunt unum subiectum IV 142 4* — est spiritualis per abstractionem et potest esse in pluribus propter communitatem ad plura et secundum sui plurificationem I 643 4*

— Ens creatum natum est numerari I 364 5* — est in omnibus entibus I 642 arg. 2 — est ubique, sed non secundum totum, sed secundum aliam et aliam partem I 643 a

— Prima proportio reperitur in numeris II 252 f. 3 — Omnia dicuntur esse producta secundum rationes numerales *ibid.* — Proportiones numerales elementorum et qualitatum I 785 f. 3

— Non numeratur nisi univocum et quod dicitur de duobus secundum unam naturam I 247 arg. 3 — Univoca numerantur quantum ad esse, sed non multipliciter dicuntur *ib.* b sq. — Aequivoca non numerantur quantum ad esse, sed multipliciter dicuntur *ib.* b — In analogis est numeratio in essendo et in dicendo I 248 a, 4*

— Numeratio est secundum rationem individuationis III 230 arg. 2 — Quae numerantur numero differunt I 364 2* — Res quantum ad esse in actu numerantur secundum numerum suppositorum in essendo et substantificando III 449 b — omnis ad substantiam reducitur originaliter I 411 arg. 5

— Distinctio secundum numerum venit a principio intrinseco et substantiali, et non a forma, sed a materia II 89 f. 3 — est modus essendi consequens materiam cum forma I 427 4* — Diversitas secundum numerum solum venit ex parte materiae I 363 f. 3. II 109 arg. 4 — Aliquid dicitur numerari proprie, non solum ex parte principii materialis, sed simul ex parte formalis II 961 a — Ad diversitatem secundum numerum requiritur transmutabilitas materiae in his solum, quorum unum generatur ex alio II 358 b

NUM

— est in spiritualibus et corporalibus uniformiter II 55 arg. 4 — est passio communis substantiis superioribus et inferioribus II 94 f. 3 — quo numerantur corpora eiusdem naturae in genere entium, est ex divisione continui, in genere mobilium salva continuitate est ex diversitate motuum II 352 1*

— Si aliqua sunt eadem, numerato uno, numeratur et reliquum III 419 arg. 4 — Numerato ipso *quod est*, necesse est numerari ipsum *quo est* I 363 b — In differentibus numero numerantur omnia, quae sunt in eis saltem ex parte formalis principii *ib.* f. 4 — Quod continetur aliquo modo in alio non ponit cum illo in numerum proprie dictum III 193 6* — Illa quorum unum de altero praedicatur, invicem non numerantur, quamvis formaliter distinguantur III 449 b

— non est proprie in divinis I 61 d. 7 — In divinis non est proprie numerus, sed numerus personarum, qui non dicit differentiam in re et natura, sed in proprietatibus et relationibus I 364 1*, 2*. 365 d. 2. 373 6*. 426 a sq. — in Deo non est quantitas, sed dicit relationem I 427 1*

— Nomina numeralia in Deo dicuntur positive I 425 b sq. — Nomina numeralia non tantum privant, sed aliquid ponunt I 61 d. 7 — Nomina numeralia in Deo dicuntur secundum relationem et important notiones personarum in concretione I 427 b — Terminus numeralis dicit relationem ad aliud intra et implicat relationem ratione distinctionis I 428 2* — improprie est, si Deus componitur creaturae, aut solum est ex parte intelligentis I 422 5*

— Species numeri sunt infinitae secundum rem I 611 f. 3. III 310 f. 5 — In numeris non est status II 970 f. 4 — semper habet statum in actu, sed non est status, ultra quem divina potentia non se possit extendere I 783 4* — Infinitas numeralis repugnat perfectioni et ordini, quia est per recessum ab unitate sive ab origine sua I 55 b *Vide V. Multitudo.*

— Unitas est omnis numeri perfectio IV 35 b — Unitas addita numero illum non perimit, sed salvat II 254 2*

— Binarius magis indicat divisionem, primo recedens ab unitate virtutis et perfectionis II 350 d. 3

— ternarius habet summam perfectionem propter perfectam unitatis reduplicationem I 57 b — ternarius in se habet primam perfectionem, quia constat ex omnibus partibus suis *ibid.* IV 36 a

— quinarium convenit statui carnali III 827 arg. 3

— Senarius dicitur primus perfectorum, quia constat ex omnibus partibus suis aliquoties I 57 b. II 297 a. III 458 a. IV 36 a

— In numero septenario est perfecta integritas III 746 a — septenarius notat universitatem IV 972 b — In septenario universitas totius vitae concluditur IV 853 d. 1

— Perfectio maxima in denario consistit II 254 b. III 823 b — denarius est numerus perfectissimus, quia habet in se perfectionem unitatis et ternarii et senarii IV 35 b — denarius convenit perfectioni III 827 arg. 3 — In numero denario est status II 252 f. 3. III 823 b. IV 35 b — Ultra denarium in numerando non procedimus nova numeratione, sed redimus ad caput III 823 b

— duodenarius est superabundans, et partes eius superexcrescunt IV 972 b — duodenarius significat superabundantem perfectionem III 535 b

— Vigintiquinque est numerus quadratus respectu quinarium IV 288 d. 5

— omnis par est divisibilis in duo aequalia III 310 f. 5

NUMMUS — habet ordinem ad diversa, qui sine mutatione eius potest fieri in actu I 528 d. 3 — sine mutatione sui fit arrha IV 24 b. 79 b

NUNC — secundum aliquos respicit substantiam rei II 56 a — temporis mensurat ipsum mobile, in quantum mobile II 65 3* — infinita sunt in tempore IV 444 f. 1 *Vide V. Instans* et Indicem philos. V. *Tempus.*

— temporis et aeternitatis diversae sunt mensurae III 493 6* — aevi est stabile, quomodo temporis est fluxibile II 56 b — Tempus habet diversa nunc, inter quae

OBE

est intercisio, sed nunc aeternitatis semper est et invariabile et unum I 121 d. 8

— aeternitatis circumplectitur omnia tempora I 696 b. 738 4* *Vide V. Aeternitas.* — temporis continetur in nunc aeternitatis, habet tamen ordinem et distinctionem III 493 6*

NUNTIVS — Praetor mittit nuntium dando ei iurisdictionem sive auctoritatem I 260 a

NUPTIAE — *Vide V. Matrimonium 1;* de secundis nuptiis 15.

NUTRITIO — In nutritione est conversio et assimilatio et unio II 734 arg. 4 — In nutritione est transmutatio accidentalit cibi et transmutatio in aliam substantiam et huius conversio in carnem IV 282 b — In nutritione fit conversio substantiae in substantiam comedentis IV 276 1* — transmutat alimentum in carnem secundum materiam et in humiditatem nutrimentalem II 735 b sqq.

— restaurat humidum naturale II 740 a — est annexa generationi in creaturis ad restaurationem I 180 arg. 4. 181 b — Humiditas nutrimentalis praebet calori fomentum et pabulum II 736 a — In nutritiva fit continua deperditio per calorem et frequens debet fieri restauratio IV 662 4* — Humidum nutrimentale deperditur per calorem et restauratur per cibum *ibid.*

— fit per aliquid extrinsecum appositum II 728 f. 5 — Ex eisdem nutrimur, ex quibus sumus I 311 f. 4. IV 275 arg. 1 — Indigentia cibi significat, animam non posse per se vivere, nisi reficiatur a Christo IV 663 a sq.

NUTRITIVA — ordinatur ad conservandum corpus post infusionem animae II 735 b — primo est in carne et per carnem exercet operationem suam II 746 arg. 3

— non potest refrenari ratione indigentiae naturalis II 746 2* — subiacet voluntatis imperio et habet sensum adiunctum II 747 4* — Actus nutritivae est necessarius ad salutem nutriti, unde circa primos motus eiusdem non est peccatum II 949 4* — est corrupta, sed non infecta *ibid.* — Nutritio non habet culpam annexam III 94 3*

O

OBEDIENTIA — in spiritibus dicitur translative a corporali propter tres proprietates I 718 a sq. *Vide V. Durum.* — in spiritibus dicit defectum et privationem I 720 f. 6. 721 4* — in spiritibus non est per naturam I 718 a. 721 4* — est involuntaria I 717 f. 3

— ut stabilitas in amore peccati est peccatum cum dispositione, ut voluntas impugnandi Deum est peccatum in Spiritum sanctum I 718 b — ut dicit inhabilitatem ad impressionem gratiae suscipiendam, est poena consequens culpam *ibid.*

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— in quantum poena, dicit animae ineptitudinem, quae est defectus poenalis I 720 b — est poena acta I 718 3*

— ut poena ordinata habet causam merentem, scilicet culpam I 720 b. 721 9* — simpliciter cadit sub demerito I 729 a — in quantum dicit defectum poenalem, non habet causam efficientem, sed liberum arbitrium destitutum ut causam deficientem I 720 b. 721 6*, 8*, 9*

— est a Deo ut poena ordinata secundum retribuendum divinam iustitiam I 720 b — ut defectus non est a Deo nisi ut

permittente *ib.* 1* — Deus dicitur obdurare permissive tantum, non apponendo gratiam II 856 3* — non debet dici esse a Deo I 720 f. 4. II 855 b

OBEDIENTIA — respicit debitum mandati III 217 f. 2. 562 3*. 728 d. 1 — per se respicit ad hoc solum, quod praecipitur IV 322 a — proprie respicit Dei mandatum *ib.* b, 1*. 386 3* — non solum dicit servitutem debitam ipsi Deo, sed etiam his qui sunt loco Dei III 216 3* — Praelato obeditur ex mandato Dei II 838 d. 4

— est virtus cardinalis III 562 3* — est virtus cardinalis non solum, quia concernit aliquod creatum, sed quia ratione illius respicit actum exteriorem *ib.* b — est virtus cardinalis sub iustitia III 217 f. 2. 218 6* — est pars potentialis iustitiae III 728 d. 1. IV 322 a — reducitur ad virtutem cardinalem iustitiae III 724 4*

— ut dicit observantiam mandatorum Dei, est communis omnibus virtutibus, ut considerat rationem praecepti, est virtus specialis II 838 d. 4 — est virtus specialis, prout habet usum potissime in his quae sunt bona, quia praecepta *ibid.* — non est virtus generalis, quia opera omnium virtutum respicit sub ratione mandati, quod est ratio formalis in omnibus IV 386 3* — una est respectu mandatorum diversi generis III 478 f. 5

— Actus obediendi semper ab obedientia elicitur, aliquando per se, aliquando ab aliis virtutibus imperata IV 322 b — est finis praecepti proximus, tamen ordinatur ad caritatem II 895 d. 2

— Rationalis creatura summae Maiestati debet per obedientiam famulari III 813 b — Magis est obediendum Domino quam alicui alii IV 499 d. 2 *Vide V. Obligatio.* — qua quis obedit Deo, respicit ipsum Deum, ut cui obediendum est, ipsum autem mandatum et eius obligationem, ut quod implendum est III 218 6*

— debet omnia mandata implere III 543 arg. 3 — non tenetur omnia mandata exsequi in opere nisi pro loco et tempore, sed sufficit, quod promptum reddat et voluntarium ad exsequendum omnia, cum fuerit locus et tempus III 544 3*

— est obligatoria in hominibus, spontanea in Christo, qui dedit exemplum verae obedientiae III 34 d. 3 *Vide V. Christus 17.* — Christi plus Deo placet, quam inobedientia Adae potuit displicere III 27 6*

— grata, qua voluntas tota captivatur in obsequium, est a gratia II 155 4* — est de substantia perfectionis IV 824 a — In obedientia homo maxime assimilatur Christo *ibid.* — Votum obedientiae est perfectissimum, quia in ea homo mactat se ipsum IV 823 arg. 7 — Per votum obedientiae aufertur propriae voluntatis dominium II 4014 6*

— erga praelatos se extendit ad ea quae expresse per mandatum innotescunt I 857 arg. 5. 859 a — religiosa secundum necessariam obligationem se extendit iuxta magnitudinem voti emissi, secundum consilium et obedientiae perfectionem non habet terminos II 1013 b — votum non obligat ad obediendum in omnibus II 4014 6* — obligat, ne ullum praeceptum praelati spernatur II 1013 4* — debet se extendere ad ea quae spectant ad mandatum divinum, de aliis est monitio, non praeceptum II 4014 2* *Vide V. Filius - naturalis et V. Potestas.* — perfecta, ut imitetur Christum, obedit in omnibus II 4013 b — perfecta et plena est, quae abstinet a re bona II 428 d. 5 — Praeceptum praelati praevalet obligationi conscientiae II 907 4*

— Papa non potest dispensare a sua obedientia IV 824 5*

— Potentia obedientiae *vide V. Potentia.*

OBIECTUM — *Vide V. Virtus.*

OBLATIO — In oblatione honorabatur Deus ut creator IV 35 b — significabat modum redimendi hominis IV 36 a — signat mentis devotionem et exteriorem bonam operationem *ib.* b — non habebat efficaciam curandi peccatum originale de se, sed solum ratione fidei Redemptoris *ibid.*, 2*

— non debet fieri ex male acquisitis IV 371 a

OBLIGATIO — est absoluta, qua quis simpliciter ad aliquid faciendum obligatur, et conditionalis, qua quis obligatur ad aliquid faciendum, si vult pervenire ad praemium III 816 b — Omnes obligantur ad debitum necessitatis III 660 2*. 662 2* — Omnes obligantur ad implenda divina mandata, et magis de bono et aequo qui maius perceperunt donum III 662 a, 2*. 667 a — Ad ea quae sunt de iure naturali, omnes obligantur IV 457 a *Vide V. Mandatum.*

— Aliquis obligatur ad aliquid vel propter mandatum divinum, vel propter votum, vel propter officium, vel propter vitandum scandalum, vel propter conscientiae iudicium III 662 a — Ad aliquid obligatur homo specialiter praeter alios vel ratione voti emissi, vel officii commissi, vel scandali imminantis, vel conscientiae dictantis III 849 a — nova oritur propter beneficium, vel propter peccatum, vel propter promissum IV 814 f. 2. 815 a — venit ex debito praecepti vel ex reatu peccati IV 541 d. 4 — necessaria potest fieri voluntaria IV 817 4* — Qui meretur obligat sibi retribuendum III 844 a

— Nullus obligatur proprio actu, nisi intendat se ipsum obligare III 875 f. 3, b — Nemo obligatur obligatione voluntaria nisi per voluntatem et intentionem IV 814 f. 4. 815 a — Nemo potest se obligare ad aliquid, nisi qui est proprii iuris respectu illius IV 819 4*

— oritur ex scientia cum divina voluntate I 859 b — Nemo obligatur ad id, de quo non potest habere certitudinem III 846 f. 4, b — Nullus obligatur ad id quod ignorat et non potest scire IV 86 f. 2 — Nullus tenetur agere aliquid ex praecepto, nisi ad quod habet certitudinem ex aliquo iure IV 406 arg. 3

— Nullus tenetur operari illud, ad quod non potest se erigere virtus sua operativa III 540 arg. 6 *Vide V. Impossibile.*

— mandatorum hominem astringit ad rectum ordinem III 813 f. 2 — Deus obligavit hominem ad leges iustitiae, ut nullo modo liceret eas impune praetergredi *ib.* b — Mandata Dei obligant ad vitanda omnia peccata mortalia III 816 b — in mandatis est maior et minor III 826 a

— Mandata divina non obligant ad opera perfectionis nisi sufficientis III 662 a, 4* — Deus non obligat nec vult obli-

gare ad ea, circa quae consistit maior expeditio salutis I 858 b

— Nullus faciens id, ad quod tenetur, facit malum IV 134 d. 4. 847 f. 5. 835 f. 4 — Nullus obligari potest ad malum III 877 f. 2. IV 846 f. 5. 847 a — Nemo potest se obligare, ut non possit ad melius pervenire IV 731 arg. 3. 817 2* — Promissio rei illicitae non obligat III 878 a. IV 697 d. 2 *Vide V. Iuramentum.*

— Plus tenemur Deo quam alii IV 697 d. 2 — Magis obligamur Deo quam proximo III 826 a — Magis decet, hominem obligari Deo, quam Deum homini III 844 a

— Magis obligatur homo amico quam inimico III 670 5* — Magis nos debemus exercere in his quae sunt maioris obligationis *ibid.*

— par non solvit vinculum paris obligationis, sed praepotens solvit vinculum minoris obligationis IV 820 b — non solvitur per maiorem, quae est eiusdem generis IV 697 d. 4, 2

— Quicumque obligatur ad aliquid obligatur per consequens ad id quod est illi inseparabiliter annexum III 846 f. 5

— De obligatione in foro Ecclesiae *vide V. Iuramentum.*

OBLIQUITAS — Per obliquationem fit declinatio a rectitudine et quaedam rectitudinis exterminatio II 823 a — Stante rectitudine alicuius, ipsum non potest obliquari II 465 f. 6 — Curvum in infinitum potest elongari a rectitudine II 834 a. 835 1* — In egressu a rectitudine prius curvatur aliquid parva obliquitate quam magna II 503 arg. 4 — non tollitur nisi per rectitudinem directe oppositam III 801 3*

— Obliquum habet cognosci per rectum II 919 a

— Quod ponitur in definitione in obliquo non intrat essentiam de necessitate I 439 4*

OBLIVISCI — per modum actus potest esse bonum et malum II 193 a

OBSEQUIUM — quantumcumque sit magnum et utile, non est laudabile nec remunerabile, nisi factum fuerit ex arbitrii libertate II 464 6*

OBSERVATIO — *Vide V. Mandatum.*

OBSESSI — dicuntur, in quibus daemones sunt secundum substantiam II 225 f. 3 — dicuntur energumeni II 234 b — Daemones dicuntur corpora obsidere, quando permittuntur introire et vexare corpora II 225 b

OBSTETRICES — Mendacium obstetricum hebraearum videtur fuisse peccatum veniale III 854 d. 4

OBSTINATIO — est confirmatio voluntatis in priori malo II 178 f. 4. 992 b — large dicitur continua permansio in culpa II 995 3* — proprie est voluntas complacens sibi in culpa perpetrata et priorem culpam non detestans, sed approbens *ibid.* — excludit detestationem peccati II 992 a — est induratae mentis in malitia pertinacia, per quam fit homo impenitens II 994 arg. 3 — includit praesumptionem et finalem impenitentiam II 992 b — Liberum arbitrium daemonum ita adhaeret

OBU

malo, ut nullo modo velit ab eo separari II 186 3* — In obstinatione est necessitas peccandi II 187 f. 1 — disponit animam ad perpetuitatem in culpa IV 445 1*

— proprie dicit actum procedentem ex malitia, qui est peccatum in Spiritum sanctum II 995 3* — est in aversione consummata II 458 d. 1 — est contra gratiam poenitentialem ratione sui II 992 a, b

— proprie dicta est respectu futuri II 995 3* — respicit peccatum praeculum quasi materiam circa quam est etiam sicut causam II 985 a — Nullus obstinatur nisi propter aliquod praecedens peccatum II 984 arg. 1. 985 a

— causatur ab usu liberi arbitrii, quia est a mala voluntate II 186 f. 4

— non inest ratione naturae nec ratione modi peccandi, sed ratione status, transeunte tempore merendi II 176 a sq. 177 2*

— non tollit usum liberi arbitrii, qui est libere velle sive eligere, sed actum ordinatum in finem II 186 a, 4* — minuit dominium liberi arbitrii, in quantum opponitur subiectioni culpae et miseriae, non dominium, quod opponitur coactioni II 188 a

— Nullus est adeo obstinatus, qui non possit facere quod in se est et redire ad cor I 836 4* — De nullo obstinato, dum est in via, est desperandum II 283 f. 3 — Obstinatis non prodest beneficium exhibitum III 41 3*

— Nullus est adeo obstinatus in hac vita, quin possit in eo malitia intendi II 283 f. 4

— frequenter coniuncta est haeresi et infidelitati II 988 5*

OBUMBRATIO — dicitur per privationem actus lucis I 164 d. 10 — visum adiuvat et calorem refrigerat III 79 d. 2

OCCASIO — non dicit principium produciens, sed aliquid, quod afficit principium efficiens in ratione activi vel passivi I 826 a — Aliquid per occasionem potest producere contrarium eius, ad quod est III 889 a, 1*

— et opportunitates exteriores malae sunt fomentum concupiscentiae II 232 f. 4 — proximae peccatorum sunt in nostra potestate, non vero remotae IV 362 4* — sunt praecedendae *ib.* a. 373 3* — mali non est auferenda ita, ut claudatur bonis via recte agendi, vel aperiatur aditus alteri malo IV 570 4*

OCCISIO — hominis per divinum imperium potest ordinate fieri IV 723 a *Vide V. Homicidium*; de occisione adulterae *V. Coniux*. — Non licet occidere pro correctione IV 808 3*

OCCULTARE — est de manifesto occultum facere IV 4026 b — vel est propter obscuritatem a parte obiecti, vel per impotentiam a parte oculi IV 4027 3* — occultum dicitur aliquid a parte cognoscentis, vel a parte rei cognitae III 548 2*

OCULUS — videt et sentit per potentiam, vivit per substantiam animae I 470 f. 3 — bene dispositus requiritur ad usum potentiae visivae IV 506 a

— In oculo est natura perspicui, vel etiam luminis, quo facit speciem in se virtute propria IV 1020 1* — In oculo corporali est lumen connaturale inseparabile, sed insufficiens ad videndum, nisi veniat spiritus visibilis a nervo optico IV 438 a sq. — Suscipiens in oculo similitudinem, cum sit corpus pervium et tersum, de similitudine recepta iudicat II 224 arg. 7 — cati non solum habet potentiam suscipiendi per naturam perspicui, sed etiam potentiam faciendi in se speciem per naturam luminis sibi inditi II 569 b — Alia est dispositio in oculo cati, per quam recipit, et alia, per quam abstrahit II 570 3*

— corporalis unus videt quidquid videt alius, si obiectum utrique sit revelatum II 234 6* — Si homo haberet unum oculum, virtuosius videret ille quam modo videt; nunquam tamen ita bene videret solus, sicut duo vident II 562 8* — magis dispositus clarius videt III 296 f. 4

— bene dispositus videt lucem in se, lippus vero per medium tenebrosus I 72 2* — propter impotentiam non potest figi in luce propter excellentem subtilitatem IV 1027 3* — noster materialis non potest intueri lumen corporale in fonte propter excellentiam III 303 arg. 5 — privatus sufficienti proportionem ad lucem retunditur et confunditur IV 987 3* — est proportionalis per naturam luci creatae et per infirmitatem non omnino efficitur impropotionalis, sed tamen minuitur proportio, et ideo videt cum tristitia IV 986 b. 4026 b

— noster est impropotionalis ad summam lucem et se habet ad ipsam sicut oculus noctuae III 304 a — Forma Divinitatis omnino est impropotionalis oculis omnibus, qui non sunt sublimati per gloriam vel abundantiam gratiae IV 986 b

— In oculo corporali non est dispositio ad cognoscendam rem spiritualem III 296 f. 3

— in tenebris errat propter absentiam luminis I 24 d. 5 — lippus nescit distinguere inter lumen diei et lumen flammae vel lunae I 299 b

— Oculorum carnis cognitio viget secundum statum praesentem I 304 d. 2 — Quod frequentius versatur ante oculos et in auribus rudium et simplicium melius ab illis capitur et retinetur III 545 6*

— Peccatum non dicitur esse in oculo, cum liberum arbitrium eo abutitur II 915 6*

— mentis est simplex, quando finaliter amat quod est amandum et eligit quod est eligendum II 921 a — Ad simplicitatem oculi concurrunt veritas et caritas II 955 d. 1 *Vide V. Intentio*.

ODIUM — causatur ab amore II 145 f. 6 — Qui amat unum oppositorum reliquum odit per se loquendo III 570 2* — procedit ex invidia II 492 f. 3 — rei displicentis praesentis causat dolorem IV 933 a

— cum displicentia est in concupiscibili, cum insurrectione, vindicta et ira est in irascibili IV 325 a, 3*. 386 3* — est in ira, acidia et invidia II 445 f. 6

OLE

— est affectus vel effectus III 665 1* — Dei est propositum puniendi I 729 2* — Deus neminem odit quoad affectum, sed solum quoad effectum *ibid.* — Deus adversantes suis praeceptis odit non affectu et repugnantia voluntatis, sed effectu punitionis II 827 b — Deus odit peccatum et ipsum peccatorem odio vindictae IV 342 d. 6

— Deus non odit peccatores ratione naturae, sed vitii III 627 2* — Deus odit impium secundum quod impius, non naturam et dona gratis data I 823 f. 4. III 701 3*. IV 357 3* — Dei ratione connotati cadit sub merito I 729 2*

— Mali odiendi sunt ratione inordinationis culpae, non ratione naturae III 627 a, 1*, 3* — Mali odiendi sunt odio effectus III 665 1* *Vide V. Caro*. — Affectu nullus se ipsum odit, neque qui se ipsum interimit neque qui peccat III 618 d. 3 — Effectu multi se ipsos odiunt, inordinate se ipsos diligendo *ibid.*

— Omnes tenentur ad non odiendum inimicos III 664 b — Lex neminem praecipiebat odire odio affectus III 665 1* — In odio fraterno nemo perseverat sine maximo dispendio IV 413 d. 5 — fraternum reddit difficilem veniam IV 575 b — Tenens odium non peccat mortaliter dicendo orationem dominicam III 674 d. 3

— Dei est speciale peccatum aversionis, quae non est in omnibus peccatis II 974 a — Dei non est in aversione nisi consummata per obstinationem et rebellionem II 458 d. 1 — Dei est peccatum in Spiritum sanctum *ibid.*

— Nemo potest Deum odisse ut beatificantem, sed multi odiunt ut iustum ponentem leges et infliquentem poenas II 158 d. 1 — Dei omnino separat a Deo, sicut perfecta caritas perfecte Deo coniungit II 146 b

ODOR — *Vide V. Olfactus*.

OFFENSA — tanta est, quantus est ille qui offenditur II 675 f. 5. 968 arg. 5. III 422 f. 2. IV 350 arg. 1. 921 f. 5 — tanto gravior est, quanto personae, in quam est, debetur maior reverentia IV 808 f. 2 — Gravius est eum offendere, a quo plura beneficia sunt percepta *ib.* f. 4 — Dei est infinita, quia est contra infinitum II 675 f. 5. 785 b. 968 arg. 5. III 422 f. 2. 425 f. 2, b. IV 334 arg. 3. 350 arg. 4, b. 396 3*. 399 d. 7. 921 f. 5. 959 f. 4

— Deus non offenditur nisi per aversionem et contemptum I 314 f. 2 — Cognitio offensae humanae est de dictamine naturae per se; cognitio vero offensae divinae est de eius dictamine ut adiutae aliquo modo per fidem IV 436 b — Cognoscere, quod per culpam offendatur Deus, donum Dei est II 683 6* *Vide V. Culpa*. — remittitur per misericordiam, vel pro ea exigitur satisfactio infinita, quam solvit Mediator IV 350 b. 351 a

OFFICIUM — *Vide V. Horae*.

OLEUM — est curativum IV 593 a — significat bonam conscientiam *ibid.*, 2*. 628 a — propter nitorem significat interiorem fidem ex bona conscientia IV 167 a

OLF

— consecratum ab episcopo est materia extremæ unctionis IV 593 a — Potestas consecrandi oleum recte reservatur soli episcopo *ib.* 7*. 597 2*, 3* — consecratum non debet contingi, nisi ab eo qui habet manus consecratas IV 596 b — benedictum habet proprietatem quandam sanctificationis, quæ communicatur oleo apposito per contactum et commixtionem IV 279 a

OLFACTUS — habet fieri per medium receptivum peregrinae impressionis IV 4019 1* — Obiectum odoris est quaedam emanatio a corporibus *ib.* a — Odor non erit in patria in suo actu *ibid.* — habet imperfectionem adiunctam ratione obiecti, quod non glorificatur *ib.* 1*

OLYMPUS — Caelum olympium dicitur propter Olympi montis approximationem II 356 a

OMISSIO — In peccato omissionis est privatio alicuius actus principalis II 836 d. 1 — Peccatum omissionis non est omittere circumstantiam, sed actum, qui est contra praeceptum affirmativum II 446 1* — non est peccatum principale nisi respectu actus principalis, non respectu annexorum, et respectu multorum actuum est una ommissio *ibid.*

— non est a voluntate directe movente ad illud, movente tamen ad impossibile II 956 d. 3 — oritur ex amore male inflammante II 146 1*. 836 d. 4 — Nihil omittit aliquid facere, quod debet, nisi aliquid amet, quod non debet II 146 1* — reducit ad peccatum, quod est concupitum II 836 d. 4 — boni oritur ex timore male humiliante II 146 1* — debita circumstantiae est ex negligentia II 944 b

— eius ad quod quis obligatur absolute, est peccatum, non vero eius, ad quod obligatur sub conditione praemii assequendi III 816 b — Per omissionem non peccat quis in quolibet instanti *ib.* f. 5 — est negligere, quando Dominus visitat et datur opportunitas I 856 b

OMNE — est signum universalitatis et potest addi omni universali I 358 f. 2 — Qui omne dicit nihil excipit I 368 f. 3. 748 f. 4 — tenetur collective, vel distributive II 945 1* — ut signum tenetur distributive III 142 d. 3

— distribuit pro partibus subiectivis III 464 d. 2 — distribuit terminum pro omnibus, quæ univocantur vel analogantur in illo I 142 arg. 3. 443 b — aliquando distribuit pro rebus omnium generum I 375 d. 4. 820 b *Vide V. Distributio.* — Omnia distribuit pro universitate rerum III 257 d. 1 — Deus non est ens inter omnia, sed super omnia I 143 b. 144 d. 2 — non dicitur de Deo I 358 f. 2

— est propria dispositio subiecti propositionis, distribuens pro suppositis, pro quibus terminus subiicitur, non pro quibus praedicatur, saltem simul sumtis I 382 1* — quando additur praedicato, propositio est falsa et impropria I 381 arg. 1

— ut adiectivum significat perfectionem, vel privat divisionem partis a parte III 442 d. 3 — significat perfectum III 301 1*

OMNIPOTENTIA — est virtus infinita III 324 f. 3 — dicit potentiam infinitam soli Deo propriam, quæ non potest in ulla esse creatura, nec in Christo nec in alio secundum humanam naturam I 761 d. 6 — non potest communicari ulli creaturae III 324 a, 3* — ut dicitur de credentibus, dicit virtutem miraculorum I 761 d. 6 — dicitur de Christo secundum idiomatum communicationem *ibid.*

— Dei essentia ut prima respectu creaturarum, est omnipotentissima I 471 a — Deus est omnipotens, quia primum efficiens potest in totum I 78 d. 2 — non est nisi in eo quod per se et in se subsistit summa stabilitate, quod per se totum agit summa simplicitate, et in quo non distat virtus a substantia summa immensitate III 324 a sq. — ponit subiectum suum omnino immensum et infinitum *ib.* 3* — maiorem ponit amplitudinem respectu subiecti quam obiecti *ibid.*

— Omnipotens simpliciter dicitur de Deo I 801 a. II 4004 b — Omnipotens dicitur Deus, quia potentia eius ad omnia sufficit et in nullo deficit I 749 b — Ab omnipotente detrudere maximum posse est impossibile I 125 f. 3 — Omnipotens dicitur qui potest omnia, quæ alii possunt I 748 f. 1, 2 — Nullus potest plura omnipotente I 368 f. 3 — Habens omnipotentiam non potest ab aliquo excedi vel superari, quia nihil est maius omnipotente III 324 f. 2 — Omnipotens potest facere, quod alia potentia a sua nihil possit I 51 f. 2

— Deus sic est omnipotens, ut nihil possit nisi quod decet suam potentiam et non deordinat sapientiam I 752 b. 800 arg. 1 — Deus est omnipotens, quamvis non possit malum I 801 b — Deus est omnipotens, quia potest omne, quod posse potentiae est *ib.* 1*

— transcendit ens, quia potest de non ente facere ens III 324 f. 4 — Omnipotens potest in totam rei substantiam *ib.* a sq. — Ex creatione mundi cognoscitur Dei omnipotentia I 77 d. 1 — praecedit substantiam omnis creaturae III 324 f. 1

— Omnipotens proprie convenit tribus personis, sed ut comprehendit potentiam generandi, solius est Patris per appropriationem I 143 b. 144 d. 2 — Omnipotens proprie non distribuit pro potentia generandi I 143 b. 144 d. 2

— Omnipotens ut nomen substantivum non potest numerari I 400 d. 3

OMNISCIENTIA — Omnisciens simpliciter dicitur de Deo I 801 a — est respectu plurium quam omnipotentia et maioris extensionis quantum ad obiectum III 324 3* — quæ consistit in iudicando proprium est solius Dei nec potuit alicui creaturae communicari III 325 4*

ONUS — quod adiuvat virtutem portantis, potius alleviat quam oneret IV 13 4* — est allevians, vel aggravans II 680 2*. III 892 6*

OPACITAS — non repugnat luci per resistantiam, sed per oppositionem secundum formam IV 403 2*

OPE

OPERATIO — et potentia in Deo non differunt per comparisonem ad Deum, differunt tamen quantum ad effectum connotatum I 564 2* — Operari connotat effectum *ib.* 3* — divina ponit effectum in tempore I 261 f. 4. 262 a — Deus nullo alio a se indiget ad operandum et ideo statim, cum vult et proponit, operatur I 703 5* *Vide V. Deus 45, 44, 45.*

— virtutis debetur toti Trinitati III 414 d. 5 — Effectum in creatura necesse est esse a tota Trinitate III 13 4* — est omnino eadem in personis I 368 f. 2 — est communis tribus personis I 470 b. III 43 3* — In Deo unica est virtus operativa III 43 a — convenit cuilibet personae, quia convenit personae ratione naturae III 126 b — In omni operatione tres personae conveniunt I 52 3* — Una persona non potest operari in creatura sine altera I 368 f. 2. III 12 arg. 3. 34 d. 4 — Spiritus sancti est communis Patri et Filio I 218 d. 4 — Opera Trinitatis sunt indivisa I 345 3*. III 12 arg. 2. 79 d. 2. 238 a, 1*. 371 arg. 4. 408 arg. 4. 409 b

— In operatione divina cadit mediatio, in quantum una persona habet ab alia, quod agat, sed sine virtutum diversitate nec separatione vel distantia aliqua, immo una virtute et aeque intime agunt I 224 1*

— Pater omnia operatur per Filium ut artem I 550 d. 2 — Pater operatur per Filium, non quod habeat potentiam ab illo, sed quod habet potentiam cum illo indivisam et dat illi posse, unde non potest sine illo I 564 1* — Pater omnia operatur per Filium, in quantum operari connotat effectum in creatura, respectu cuius Filius habet causalitatem *ib.* 3*. II 333 b — Filius est Patri medium operandi I 483 6*. 485 b — Pater operatur in Filio et ratione identitatis et causalitatis II 332 d. 4 — Pater operatur per Filium, in quantum sunt unum, secundum quandam auctoritatem I 216 1* — Patrem operari per Filium non dicit dominium, sed solum auctoritatem I 371 4* — Operari per Filium dicit subauctoritatem in Filio *ibid.* 564 a, 3*, 4*

— Pater et Filius operantur in nobis per Spiritum sanctum III 326 d. 2 — In Patre et Filio est auctoritas respectu operationis Spiritus sancti I 218 d. 4

— Dei est triplex, una in collatione naturae, altera in collatione gratiae, tertia in collatione gloriae III 536 a — Sex opera distinguuntur, quibus aliquid fit virtute divina vel creata II 729 b *Vide V. Deus 53.*

— divina non habet impedimentum, ubi Deus agit ut tota causa, cum sit agens nobilissimus IV 767 4* — In operibus divinis nihil debet esse frustra IV 505 arg. 5 *Vide V. Deus 55.*

— Nihil potest operari sine Deo, cum non possit in esse salvari I 806 f. 4 *Vide V. Cooperatio.* — Agens potentiae finitae non potest continuari nec cooperari in agendo cum agente potentiae infinitae in ea operatione, in qua operatur per modum infiniti III 111 arg. 4 — aliqua creaturae

OPE

totaliter deficit ex defectu virtutis creatae II 863 2*

— egrediens a potentia intrinseca naturalis est et exercetur naturaliter, nisi egrediatur voluntarie III 443 arg. 3 *Vide V. Mirabile.* — potentiae mirabiliter collatae ad actum consonum naturae est naturalis III 444 3*. 445 4*. IV 282 a — naturalis et mirabilis ex opposito dividuntur III 444 f. 4 — Si aliqua virtus operatur, illo manente, quod est ei impossibile per naturam, illius operatio non est naturalis, sed miraculosa *ib.* f. 4 — supra naturam operationem naturalem non excludit *ib.* 4* — omnis, quae non dependet a virtute substantiali, est miraculosa IV 282 b

— Potentia operativa consequitur scientiam III 324 2* — Eadem potentia, quae dirigit in considerando, postmodum regulat in operando II 561 a — In opere dirigit intellectus practicus II 899 b. III 475 b *Vide V. Conscientia.*

— exteriores quaedam sunt partim voluntariae, partim involuntariae, et permixtae ex voluntario et involuntario II 617 4*

— interiores, quae consistunt in motu et usu liberi arbitrii, sunt aequales habitibus, non vero exteriores III 553 d. 4

— exterior non generat habitum, sed operatio voluntatis interior frequentata cum perseverantia III 724 3* — Non ex una operatione generatur habitus, sed ex multis *ib.* 4* — transit quantum ad actum, sed manet quantum ad effectum, qui actibus sequentibus crescit in dispositionem et habitum *ibid.*

— omnis boni alicuius est operatrix, alioquin est frustra II 197 f. 1 — Omnis operans finaliter aspicit ad aliquod bonum II 881 arg. 2

— vitae activae consistit in operando et in docendo II 241 a — Plus est facere quam docere *ibid.*

OPERIRI — in conspectu Dei non est nisi delendo IV 575 4*

OPINARI — contrarie vel est circa ea quae spectant doctrinam christianae religionis, vel humanae inquisitionis I 478 a — Contrarie opinari licet in his quae non spectant ad viam salutis I 477 arg. 3. 478 a *Vide V. Dissensus.*

— Opinio falsa circa ea quae sunt de necessitate fidei, si sit simplex opinio, est peccatum erroris, si autem assertio et defensio, est haeresis I 478 a — contra ea quae sunt de certitudine Scripturae, nisi excuset ignorantia, est peccatum vel haeresis *ibid.* — Circa ea quae spectant ad doctrinam religionis et non sunt de necessitate fidei nec de certitudine Scripturae nec ad haec sequuntur, nec determinata, sed dubia sunt, licet contrarie opinari, sed non asserere *ib.* b — Asserens aliquid incertum de Deo vel est praesumptuosus, vel mendax, vel superbus I 479 4*

— Opiniones falsas habere non est peccatum, sed poena I 477 arg. 4 — Opinio, quae venit ex probabili coniectura rationis, in qua homo frequenter decipitur, potius est poena quam culpa II 390 d. 3

OPPOSITA — Deus simul potest scire opposita I 696 4* — Deus potest scire opposita sine mutatione suae scientiae I 709 a. 777 d. 4 — Deus non potest facere, quod duo opposita simul insint eidem I 754 arg. 5. 752 b. 753 b — Deus opposita manentia opposita non potest unire I 753 b — Impossibile est Deo, opposita inesse eidem secundum eadem principia II 469 f. 4. IV 284 a

— Respectu oppositorum est alia et alia affectio, una tamen potest esse cognitio III 570 4*, 2*. 749 5* — volita possunt ad eundem finem ordinari I 859 4*

— Oppositio in adiecto III 840 arg. 4

OPTIMUM — Optimo non potest esse melius I 784 arg. 4 — Bonum et melius reducuntur ad optimum I 78 d. 1 — Non est status in genere finis nisi in optimo; ideo qui facit bona et meliora est optimus *ibid.* — Est optimum simpliciter et optimum in genere III 431 3* — in genere potest esse magis et minus bonum *ibid.* — quantum ad esse primum non potest esse nisi unum, utpote forma ultimo completa II 562 8* — quantum ad esse secundum possunt esse multa, sed unum collective *ibid.*

— est aliquid vel simpliciter, vel in ordine II 533 4* — Quamvis aliquid non sit optimum in se, potest tamen esse optime ordinatum I 787 a — in universo est optimum omnis creaturae I 781 arg. 4

— Optimi est optima adducere I 720 f. 5. 784 arg. 4. II 413 f. 2. III 434 arg. 3. IV 961 arg. 4 — Deus producit optimum in ordine I 784 4*. IV 917 3*. 962 b — Dei est facere optimum non absolute, sed in ordine II 533 4*. IV 51 1* — Deus facit optima in genere, ita ut possit facere etiam meliora et minus bona III 434 3*

— Si optimum in uno genere est melius optimo in alio genere, et hoc simpliciter illo melius est I 781 arg. 4. II 46 arg. 3 *Vide V. Melius.*

OPUS — est operans vel operatum I 772 4*. II 863 2*. III 433 d. 4 — operans voluntatis est actus ipsius voluntatis, ut velle II 863 2* — operans semper proportionatur potentiae, non autem opus operatum nisi causae univocae I 772 4*

— Quandocumque operans simpliciter continuatur regulae in agendo, recte operatur et bene II 863 4* — Agens creatum continuatur simpliciter regulae dirigenti, quando continuatur et quantum ad operationem et quantum ad circumstantias; cum vero operationem privat debitis circumstantiis, deficit et a regula discontinuatur *ibid.*

— Ad rectam ordinationem operis requiritur idoneitas ex parte ordinabilis et actualis conversio ex parte voluntatis ordinantis II 882 a — nullum potest ex caritate fieri, nisi quis intendat bonum, et opus illud sit ordinabile ad bonum III 845 a — Ad bonitatem operis necessario requiritur bonitas finis et recta ordinatio eius quod est ad finem, ad ipsum finem II 921 b. 922 a — Ad hoc quod opus sit laudabile, necesse est, quod sit caritas in in-

OPU

tentione et veritas in electione II 921 b. III 844 6* *Vide V. Laus.*

— Intellectus inclinatur ad bonam operationem secundum principia iuris naturalis, vel secundum principia fidei III 776 b. 777 3* — Per rectitudinem naturae apti sumus, licet imperfecte, ad opera virtutis et honestatis III 723 a

— Omne opus morale est ab agente per intentionem II 922 arg. 2 — In moribus intentio imponit nomen operi II 808 arg. 4. III 851 1* — secundum comparisonem ad intentionem est bonum vel malum II 933 d. 4 — sequitur credulitatem et intentionem in his tantum, quae non sunt mala secundum se III 213 4* — Quantumcumque opera sint exterius laudabilia, non sunt Deo placita, nisi procedant ex mera et pura intentione III 874 f. 2 *Vide V. Bonitas - operum.* — referenda in Deum *vide V. Actio* in fine.

— Qualitas operis semper respondet qualitati intentionis, quam habet ex fine et simul ex ordinatione mediorum ad finem II 921 b — Bonitas finis non facit, ut opus malum bene fiat *ibid.* 922 5* — malum non facit intentionem malam aliquid influendo, sed potius deficiendo II 922 5*

— Omne, quod fit ex intentione mala, est malum II 921 b. 922 4* — operans est malum ex intentione operantis III 433 d. 4 *Vide V. Malum - actio.* — Quod fit ex mala intentione simpliciter malum est et nullo modo potest bene fieri III 843 b — Intentio obliqua totum opus depravat non in se, sed secundum respectum ad agentem III 840 3* *Vide V. Bonitas - operum.* — omne est malum, quod operatur voluntas mala, secundum quod mala, mala intentione II 956 d. 2 — Relatio operis in finem malum, ut dicit actum rationis et voluntatis, est a Deo; in quantum dicit deordinationem, est defectus, qui non est a Deo II 870 4* — Quantitas operis non semper correspondet quantitati intentionis ex parte intenti II 923 b sq., 3* — Quanta est intensio actus intendendi, tanta est bonitas vel malitia in actu exteriori *ib.* b. 924 b — Magnitudo mali intenti aliquo modo auget malitiam operis II 923 arg. 4, b — sequitur aestimationem, sed non semper intentionem II 924 b

— exterius privilegiatum ad intentionis bonitatem addit aliquid extensive quantum ad exemplum et etiam aliquo modo intensive quantum ad meritum II 927 b — Magis placet Deo operans propter operationem quam sine ea, licet non placeat propter eam II 928 2* — Non tota bonitas operis privilegiati venit ex intentione, licet non possit esse opus perfecte bonum sine intentione boni finis *ib.* 3* — specialis excellentiae valent ad ademptionem aureolae plus quam voluntas per se II 932 b — Actus operis est in plus quam actus oris et cordis III 826 a, 3*

— bonum non ponit in numerum cum bona voluntate in ratione meriti II 960 f. 3 *Vide V. Peccatum.* — Quantitas dati in bonis operibus addit ad meritum intentionis respectu praemii essentialis, non directe, sed

dispositive II 929 b sq. 930 4* — Quantitas dati consideratur absolute, vel in comparatione ad dantis facultatem II 929 b sq. *Vide V. Meritum.*

— Deo placent ratione habitus **gratiae** III 353 d. 4 — virtutis habet virtutem a caritate interna solum et a Deo pensatur secundum qualitatem voluntatis IV 125 b — ex caritate factum improporcionabiliter excedit opus extra caritatem factum IV 355 f. 4. 356 5*. 357 a — meritoria sunt a voluntate movente adiuta per gratiam II 616 1*

— dicuntur viva, quia procedunt a vita IV 356 3* — informatur per caritatem et gratiam III 815 f. 4. 816 f. 4, 5 — possunt dici formata per exclusionem deformitatis peccati, sed proprie dicuntur formata per positionem dignitatis meriti III 816 b. 817 1*, 3* — Non quodlibet opus per se debet esse formatum et meritorium ad implendam obligationem mandatorum III 816 b sq. IV 147 2* *Vide V. Mandata.*

— Per opus laboriosum sine caritate meretur quis de congruo IV 990 arg. 3 — Operum bonorum extra caritatem factorum ex bona intentione utilitates IV 358 a — extra caritatem facta non faciunt tolerabiliorem poenam, dando subiecto aliquam virtutem ad sustinendum *ibid.* sq. — extra caritatem facta impediunt plura mala commissionis et omissionis *ib.* b. 379 d. 8 — facta a malis non habent valorem suffragii nisi ratione caritatis coniunctae in altero IV 945 b

— facta in statu peccati non possunt recuperari IV 339 1* — mortua non possunt vivificari IV 104 1* 355 f. 1, b, 3* 356 4* — mortuum secundum partem illam, qua mortuum, non potest fieri vivum, quia pars illa motus transiit IV 430 b — mortuum non potest fieri vivum, quia transit nec manet nisi in sua radice, nec potest vivificari quod a radice vivente ortum non sumserit III 499 2* — Gratia opera extra caritatem facta attingere non potest, cum simpliciter cesserint in praeteritum *ibid.*

— viva per culpam mortificantur in homine, quia in eo non sunt digna remuneratione IV 339 f. 4, b — mortificata non pereunt *ib.* f. 4 — cum mortificantur, non cessant esse, sed reputantur indigna remuneratione aeterna solum propter indignitatem peccantis IV 576 2*

— facta in gratia possunt vivificari, non recuperari IV 339 3* — bona per gratiam subsequentem vivificantur IV 575 a. 576 2* — facta in caritate possunt reviviscere III 499 2* — vivificantur, cum digna remuneratione fiunt IV 337 4*. 339 f. 2, a, 3*. 340 4* — mortificata manent in memoria Dei et ipsius facientis, potius quam in corpore mystico IV 339 b, 2* — bona vivificantur, quia connexio est in bonis et quia manent in unitate corporis mystici IV 576 2* — vivificantur et mortificantur sine mutatione in ipsis IV 340 4*

— hominis ad hominem valet etiam mortuum; opus hominis ad Deum potest

esse mortuum, sed debet esse vivum, ut sit Deo acceptum IV 355 2* — Dei ad hominem nunquam est mortuum, et valet recedente fictione IV 104 1*. 355 2* — Dei non potest esse obliquum IV 155 f. 3 — sacramentalia semper prosunt, quia sunt opera Dei IV 945 b — Sacramenti habet virtutem ab institutione divina et pensatur secundum meritum et dignitatem Christi instituentis IV 125 b — Sacramenta haereticorum valent ratione operis operati IV 303 b

Voluntas mala per gratiam gratis datam potest aliquando moveri ad aliqua opera bona in genere vel ex circumstantia III 758 1* — Peccator potest aliquid facere ad gloriam Dei ex gratia gratis data IV 357 a, 3* *Vide V. Gratia* 29. — Anima non potest bona opera facere, nisi fecundetur a Christo IV 663 b

— bonum perficitur vel per assuefactionem, vel per gratiam III 723 a — Fides est bonarum operationum principium III 538 b — Caritas continue ordinat et movet ad bona opera II 933 3*. III 892 6* — Per bonorum operum multiplicationem virtutes habent in nobis conservari et ad melius promoveri et generari III 721 f. 2

— Actio meritoria consistit in operibus virtutum, donorum et praeceptorum I 4 a — bona sunt omnium virtutum III 215 2*

— Opus bonum praecedit habitus bonus IV 428 arg. 3 — virtuosum sive studiosum est plene virtuosum, si procedit ab habitu virtutis iam completo, semiplene, si disponit ad habitum virtutis, sed procedit a voluntate deliberativa consonante naturali rectitudini III 724 5*

— Deus disponit nos salvare, praesuppositis bonis operibus nostris III 372 5* — bona dicuntur fructus proprie a fruendo, quia ad fruitionem perducunt, vel fructus metaphorice sicut fructus nati ex voluntate IV 402 d. 14 — meritoria in tempore gratiae sunt semen proiectum in terram bonam II 667 b — bonum est quoddam sacrificium III 215 arg. 2 — bona sunt lapides pretiosi, per quos ornatur dilectio proximi IV 559 d. 3

— In omni bono opere quaedam iucunditas conscientiae et tranquillitas bene operanti conceditur II 849 2* — Homo in operibus suis non tantum debet meritum suum intueri, sed etiam profectum proximi III 670 5*

— Operibus bonis intendendum ad vitandum otium III 832 b — bona fiunt potissime in die III 538 b

— bona quantum est de se, non effeunt, sed potius humiliant et in gratia servant III 889 3* — excellens secundum vanam aestimationem excludit humilitatem, non vero opus excellens secundum veritatem II 928 4*

— Multis bonis operibus est annexum aliquod veniale peccatum ex amore terrenis annexo IV 559 d. 2

— servilia dicuntur maxime terrena negotia, in quibus homo inhiat terrenis lucris, et opera, quae sunt praeter necessaria III 832 b — carnalia maxime repugnant

libertati spiritus *ibid.* — In diebus festis prohibentur opera servilia et maxime opera, quae maiorem peccandi praebent occasionem *ibid.*

ORATIO — proprie est ascensus intellectus in Deum III 201 6*. 372 3*. 374 arg. 1 — est pius mentis affectus in Deum directus III 374 arg. 2 — est ascensus intellectus in Deum, qui in viatoribus fit per novum aspectum in Deum, revocando cogitationem ab aliis et convertendo in Deum, vel considerando humanam miseriam et implorando misericordiam III 372 3*. IV 948 2* — proprie est ascensus in Deum ad aliquid degustandum vel impetrandum IV 368 a

— est desiderium alicuius rei a Deo IV 948 f. 4 — est desiderium alicuius rei vel petitio formata secundum desiderium IV 953 d. 7 — est petitio procedens ex voluntate et desiderio III 373 b — communiter comprehendit omnem actum contemplativae ad Deum relatum IV 368 a — communissime comprehendit omnem actum bonum *ibid.* 369 1*

— ordinat ad Deum IV 368 b — est virtutum theologiarum III 215 2* — est quoddam sacrificium *ib.* arg. 2 — Qui orat aliquem ipsum honorat IV 950 f. 4 — est species latrae, vel duliae *ib.* arg. 2

— spectat ad rationem et ad affectum II 910 1* — potest esse quodam modo rationis, quodam modo sensualitatis III 375 a sq.

— secundum statum viatoris fit per novam Dei considerationem elevando intellectum gradatim a consideratione creaturae ad considerationem Creatoris III 372 3* — in patria fit per continuam considerationem Dei, ascendendo supra se IV 948 2*

— maxime unit Deo IV 368 a — facit hominem tendere sursum et magis placita est, quae magis fert sursum IV 374 f. 3 — spectat ad perfectionem vitae contemplativae III 371 f. 4. IV 369 a

— relevat destitutum per infirmitatem IV 595 b — super omnia excitat animam ad devotionem et elevationem ad spiritualia *ibid.*

— Per orationem quaerimus munera Dei IV 764 d. 6 — Nullus orat pro eo quod habet IV 948 arg. 3. 952 d. 5 — fit propter indigentiam propriam, vel alienam III 371 1* — est necessaria ad impetranda ea quae Deus disponit facere praesupposita oratione III 372 5* — pro salute praedestinatorum est fructuosa IV 950 2* — exprimitur per modum deprecativum IV 595 a

— omnis dirigitur ad totam Trinitatem ex consequenti, licet quaedam ad Patrem, quaedam ad Filium III 372 4* — Spiritus sanctus est petendus, non orandum ad ipsum IV 949 b

— est actus conveniens personae ratione naturae III 372 2* *Vide V. Christus* 16.

— Deus magis acceptat orationem mentalem IV 374 f. 3. 375 b — Ad Deum melius oratur gemitu cordis quam voce oris IV 595 arg. 4 — vera non consistit in verbis IV 373 f. 1. 374 2*

ORA

— est pure mentalis, pure vocalis, vel mixta IV 374 a — oralis ordinatur ad mentalem et non e converso *ibid.*, b. 375 b — vocalis instituta est ad provocandos affectus IV 374 b — vocalis non debet impedire affectum *ibid.* — vocalis est instituta praecipue ad affectus accensionem, deinde ad intellectus instructionem et ad faciliorem recordationem IV 374 b sq. — vocalis non fit ad Deum instruendum, sed ad excitandos in nobis affectus IV 440 3* — vocalis excitat affectum tepidum IV 374 b — In oratione vocali vis inferior superiori cooperatur *ibid.*

— Orans meretur obtinere quod petit, si petit pie et perseveranter, pro se et ad salutem II 661 arg. 4. 663 f. 5. III 406 4*. 373 f. 5 — cum ieiunio et eleemosyna Deo reconciliat IV 368 b — est appropriate contra superbiam vitae *ibid.* — In orationis exercitio maxime superatur adversarius III 371 b

— omnis ex caritate facta est satisfactoria, in quantum in ea caro tabescit, et virtutes animales minus sunt intentae ad corpus IV 374 b — maxime satisfactoria est illa, in qua accenditur homo ad gemitum *ibid.* 375 b — gemebunda est satisfactoria, in quantum ad contritionem addit postulationem IV 374 3* — vocalis imponenda est a sacerdote pro satisfactione *ib.* b

— Deus exaudit invocationem, quae fit ex amore divinae misericordiae, quod est filiationis et veritatis; non eam quae fit ex timore poenae, quod est servitutis IV 527 d. 2 — Orans non meretur aliquid, quod merita sua excedit III 106 4* — peccatoris nihil meretur apud Deum nisi dispositive IV 945 b — vitatur ex vitio orantis, et potius meretur homo iram quam gratiam IV 425 arg. 4

— Dignus orans pro indigno suae orationis merito supplet defectum idoneitatis in altero III 372 1* — Homo tenetur pro aliis orare IV 537 3* — Orandum est pro peccatoribus III 626 f. 3

— Deus petitiones nostras per desiderium et affectiones Angelorum ei propositas magis approbat IV 953 d. 7 — Angeli dicuntur offerre Deo petitiones nostras, cum Deum consulunt IV 951 b

— Sancti pro nobis orant IV 948 a sq. — Sancti orant pro nobis considerando nostram miseriam et referendo ad Deum ad implorandam misericordiam *ib.* 2* — Beati orant tantum pro aliis, miseri pro se et pro aliis; sed consummato numero electorum, nec pro se nec pro aliis *ib.* 3*

— Sanctorum exaudiuntur ratione meriti praecedentis IV 949 b. 950 1* — Sanctorum impetrant aliis remissionem culpae IV 530 f. 5

— Christus pro nobis orat IV 947 f. 4, 2 — Christi non petimus orationem, sed miserationem IV 949 a *Vide V. Christus 16.*

— maxime competit pontifici et sacerdoti III 370 f. 3. 371 b — Sacerdos est minister orationis fidei de ratione sui officii IV 597 a

— factae ad Sanctos valent ad nostram inopiam supplendam, ad Sanctorum gloriam et ad Dei reverentiam, implorando eorum patrocinium IV 950 b sq. — Orando pro honore Sanctorum non ipsis Sanctis petimus, sed nobis IV 952 d. 5 — Sancti vident orationes ad ipsos factas in Verbo, quatenus expedit salutis nostrae IV 951 b

— dominica dicitur ad impetrandam collationem bonorum et remissionem malorum III 671 d. 3 — dominicalis delet poenam peccati venialis et multum valet ad poenam mortalis delendam IV 413 d. 4 — Dicens orationem dominicam, cum non dimittit proximo, potest aggravare peccatum, sed non peccat novo peccato mortali, et non peccat, si petat in persona Ecclesiae III 671 d. 3. IV 413 d. 5

— sine intermissione, quae praecipitur, intelligitur omnis bonus actus IV 744 b

— congrua et perfecta est subiectum grammaticae ut totum integrale I 7 a *Vide V. Sermo.*

ORBES — distinguuntur non ex distinctione formarum, nec ex discontinuatione superficierum, sed ex diversitate motuum II 352 a — primus non recipit peregrinam impressionem, quae est via ad corruptionem IV 1024 2* *Vide V. Caelum - corpora.*

ORDO — in divinis est minus proprie nec est nisi solum ratione originis I 373 6*. 509 1* — In divinis est ordo naturae sive naturalis originis I 374 b sq. — In divinis est ordo secundum originem, qui est principii et principiati, sive producentis et producti I 372 b sq. — In divinis est ordo secundum productionem I 374 b — est in divinis secundum originem et rationem intelligendi I 498 a — Ubi est naturalis origo, ibi est naturalis ordo I 373 f. 2 — In divinis sicut ordinati dicitur esse personarum, sicut rationis ordinandi dicitur naturae secundum comparisonem ad productionem naturalem I 374 b — in divinis est quid notionale significatum sub ratione communi I 373 4*

— In divinis est ordo naturae, non quo alter sit posterior altero, sed quo alter ex altero I 488 d. 3. 375 a, 5* — In Deo non est ordo prioris et posterioris I 216 1*. 498 a — in Deo non ponit prius et posterius natura, sed simul natura I 375 a, 3* — In divinis personis non est ordo durationis, sed originis I 488 d. 3 — In divinis non est ordo secundum antecessorem nec durationem nec naturali intelligentia I 372 b — In divinis non est ordo secundum positionem nec superius et inferius loco nec dignitate *ibid.* — dicit habitudinem ad principium sine superpositione I 447 b — in divinis importat habitudinem cum comparatione et connexion sine ulla dependentia et inclinatione I 373 5*

— attenditur in quolibet ente creato II 829 b. 830 1*. 832 1* — est naturale unicuique et inest a primaria conditione II 244 arg. 3 — non pertinet solum ad genus relationis II 829 a sq. — praesupponit speciem et modum III 611 f. 4 — Omne ordinatum habet modum *ibid.* *Vide V. Modus.*

ORD

— attenditur in re in relatione ad finem II 829 b — Res ordinata est, cum directe tendit ad finem, ad quem est *ibid.* — Omnia sunt ordinata, in quantum tendunt in ultimum finem II 28 f. 2 — est in rebus per relationem ad summum bonum I 747 f. 4 — attenditur in creatura secundum comparisonem ad Creatorem in ratione finis II 828 arg. 4. 829 b. 885 6* — secundum rationem causalitatis et primitatis est boni creati ad increatum III 639 2* *Vide V. Convenientia.* — Omnia sunt ordinabilia in Deum I 32 f. 1 — Aliquid ordinatur in Deum vel quod natum est devenire in finem, vel per quod devenire est in summum bonum I 33 1*

— Necesse est ponere ordinationem in creaturis ad Deum et ad se invicem I 772 b

— respondet bonitati II 831 arg. 2. III 641 f. 4. IV 496 d. 3 — in finem est omnibus a conditione inditus II 244 3* — in finem est ad finem creatum, vel ad ultimum finem IV 917 4* — Ordini in imagine correspondet voluntas II 831 arg. 3

— omnis a Deo est II 867 f. 4 — rei est a Deo sicut a principio II 853 a — omnis et omne ordinatum, ut tale est, procedit a Deo II 855 a. 856 6* — omnis est a Deo et placet Deo II 855 a — In actione Dei non potest esse defectus ordinis II 868 2* — Deus non facit contra ordinem in finem I 813 d. 6 — Deus non producit creaturam deordinatam a fine ultimo, ita quod deordinatio sit a Deo IV 917 4*

— est partium in toto, aut in finem I 786 a. 830 arg. 4 — est rerum in universo, vel in finem I 844 a — quidam est partium in toto et rerum in universo, quidam eorum quae sunt in finem, ad ipsum finem III 639 3* — partium in toto et in finem ita sunt coniuncti, ut unus alteri conformetur I 786 a — partium in universo est propter ordinationem ad finem *ibid.*

— est in voluntate, secundum quod ad Deum tendit II 834 f. 4, b — in voluntate attenditur, secundum quod in movendo divinae virtuti unitur ut fini quietanti II 830 a — Ordini opponitur curvitas peccati II 832 4*

— partium in toto respicit sapientiam, ordo rei ad finem respicit bonitatem I 786 a. IV 916 arg. 4 — rerum in universo appropriatur sapientiae, ordo in finem bonitati I 80 b — qui est dispositio rerum in universo, appropriatur scientiae, qui est directio in finem, bonitati sive voluntati I 705 1* — Divina sapientia facit ordinationem partium ad se invicem, bonitas ordinationem rerum in suum finem II 744 a — in partibus et rebus est principaliter circa cognitionem, ordo ad finem principaliter consistit circa affectionem et directionem III 639 3* — rerum in universo in se ostendit sapientiam, et ordo ad finem bonitatem I 786 b

— est particularis naturae, vel dicit dispositionem universalis providentiae I 831 1* — secundum divinam providentiam omnia complectitur *ibid.*

— rerum est universalis et particularis, qui debetur isti rei vel illi IV 273 3* — partium est partium in toto, vel rerum in universo IV 917 4* — Nihil in universo est inordinatum, quamvis sit inordinatum in se II 167 f. 4. IV 917 4* *Vide V. Mundus.* — naturae est specialis secundum potentiam naturae specialis, et generalis secundum potentiam obedientiae I 755 4*

— Maioris sapientiae est ordinari bona cum malis, ita ut ex deordinatione non deturpentur, sed eorum ordinatio decoretur II 532 b. 533 3* — melior est, in quo nulla cadit deordinatio I 785 arg. 2 — In bonis est ratio ordinationis non tantum ex parte ordinantis, sed etiam ordinati, in malis vero non ex parte ordinatorum, sed potius ordinantis I 33 a

— Divina sapientia rectissime ordinat omnia in natura IV 931 f. 3 — Recta ordinatio sapientiae non excluditur summa liberalitate II 533 2* — Deus non corrumpit ordinem sapientiae, immo inviolabiliter servat II 177 1*

— vel est naturae, vel iustitiae I 831 a. IV 924 3*. 933 b — ante factum esse est ex intentione facientis, ordo post factum esse attenditur secundum iustitiam retribuentis II 832 5*

— Divina iustitia rectissime ordinat omnia in poena IV 931 f. 3 — Divina iustitia nullam deordinationem in universo sustinet II 465 b — iustitiae requirit, ut unicuique reddatur secundum merita sua IV 921 b sq. — Divina iustitia in creaturis facit ordinationem meritorum et remunerationem II 714 a — in poena attenditur secundum ultionem divinae iustitiae II 856 2* — Peccantes in suppliciis ordinantur I 830 f. 4 *Vide V. Poena.* — Mala culpa ordinantur per voluntatem respuentem I 33 a

— respicit naturam secundum omnem statum, vel secundum statum suae conditionis, vel secundum statum suae corruptionis II 1009 4* — In anima est ordinatio virium ad se et ad alterum IV 722 b — ad creaturam non est essentialis et potest per divinum imperium mutari, sed deordinatio mentis ad Deum est malum secundum se IV 723 a — Caritas rectum ordinem a natura non aufert III 648 b

— Non quaelibet superioritas et inferioritas facit ordinem completum, sed ea solum, in qua consistit rerum ordinabilium complementum quantum ad officium et statum II 244 1* — Ad perfectam rationem ordinis concurrunt praecellentia naturalium et gratuitorum sibi correspondentium II 257 a

— assignantur in Angelis secundum aspectus ad diversa IV 636 3* *Vide II 240 a sqq.; V. Angelus - distinctio.* — est minus perfecte in hominibus quam in Angelis II 257 a sq., 2* — gratiae non necessario praesupponit ordinem in natura *ib.* 2*

— attenditur secundum praelationem et subiectionem IV 508 b — Rectorem decet in subditis servare debitum ordinem II 813 f. 2

— est necessarius in Ecclesia ad pulcritudinem et ad rectitudinem IV 614 b. 616 b — In Ecclesia ad hoc, ut sit concordia et decor, oportet, quod sit ordo IV 508 b — est in Ecclesia secundum auctoritates et officia et status professionum, non secundum dona gratuita II 257 a *Vide V. Ecclesia.*

— est potestas ordinata II 240 a — dicitur ordinata potestas ordinans ad opus vel ad alterum IV 616 b — qui dicitur ipsa relatio ordinatorum, non est Sacramentum *ibid.* 617 4* — attenditur in laicis quantum ad potestatem terrenam, quae respicit bona naturae vel fortunae specialis personae vel reipublicae IV 617 3*

— est **Sacramentum** ratione potestatis spiritualis, quae est res sacra, et signi sensibilis et institutionis divinae IV 615 f. 2. 616 b, 3* — in Angelis non habet sensibile signum IV 617 3* — Sacramentum est ordinata potestas, qua subiectum potens ordinatur ad opus ministerii, et plures inter se IV 616 b. 617 4* — In collatione ordinis confertur potestas, per quam homo ponitur in statu definito et gradu IV 638 d. 6 — est principale in hierarchia IV 481 a. 617 5* — dicit potestatem, quae ponit aliquid in his qui praeferuntur, per aliquid sibi datum, nihil vero in his qui subiiciuntur IV 617 4*

— Per ordinem acies Ecclesiae est ordinata IV 53 b — Per Sacramentum ordinis membra Ecclesiae in corpore mystico ordinantur secundum diversas operationes et gratias IV 635 a — Secundum Sacramentum ordinis configuratur et conformatur Ecclesia militans pulcritudini Ecclesiae triumphantis *ibid.*

— In ordine datur potestas ad officium nobile, quod non convenit omnibus IV 608 b — Spiritualis potestas confertur personis specialibus ad dispensanda Sacramenta, per quam speciali ordine situantur in Ecclesia, per modum Sacramenti IV 616 b — Suscipientes ordinem in quodam speciali statu inter fideles collocantur IV 610 b — respicit aliquos specialiter IV 59 b — ratione abundantis gratiae collocat in gradu honestatis et dignitatis respectu aliorum IV 655 b. 656 a — est excellens et in statu excellenti collocat ordinatum IV 611 3*. 618 f. 4 — traditur personis excellentibus IV 611 3*

— est spirituale signaculum, in quo spiritualis potestas traditur ordinato IV 617 f. 2. 621 f. 4 — In ordine datur gratia sanctificans et potestas spiritualis per signum exterius dispensata, cui inseparabiliter est adiuncta IV 646 b, 3*

— In ordine spiritualis potestas datur IV 649 f. 3. 650 4*, 2* — potestas est, sive potestas in ordine traditur IV 642 b — Res Sacramenti est potestas IV 638 d. 6 — In omni ordine datur aliqua potestas spiritualis IV 503 arg. 4. 610 f. 2. 611 4* — In omnibus ordinibus datur potestas spiritualis vel ad spiritualem ordinans IV 622 1*. 626 a — In ordinibus sacris datur character et potestas nobilis et excellens

IV 627 b — In Sacramento ordinis confertur potestas ordinata scientia et actione IV 481 a — In ordine homo quodam modo fit Deus sive divinus, potestatis divinae particeps IV 649 f. 2

— In ordine datur gratiae plenitudo IV 467 b — In ordinibus datur septiformis gratia IV 623 f. 3. 634 f. 2 — In ordine non datur amplius munus gratiae gratum facientis quam in confirmatione, sed amplius munus gratiae gratis datae, scilicet auctoritatis et potestatis IV 602 d. 2 — ordinat ad gratiam perfectam IV 635 b — in suo supremo ponit et disponit hominem ad gratiam perfectionis, quae consistit in donis Spiritus sancti IV 635 a

— perficit et dat gratiam digne suscipienti, per quam excluditur difficultas ministrandi in his quae sunt ad cultum Dei IV 616 2* — In ordine virtus multimoda datur, et homo ut sanctus ad ministerium templi a laicis separatur IV 143 b — dat gratiam non solum ad curandum subiectum, sed etiam gratiam, quae ordinat ad curandum alios IV 655 b — est in medicamentum etiam respectu aliorum, unde maxime tenet rationem Sacramenti IV 616 2*

— dicit quid ad alterum IV 624 2*. 671 d. 4 — dicit donum gratiae gratis datae ordinatum ad utilitatem communem IV 502 b — est ad consummandam ipsam Ecclesiam IV 601 d. 4 — respicit multitudinem *ibid.* 607 a — respicit statum fidei multiplicatae IV 143 a — est personarum generantium spiritualiter IV 59 a

— respicit perfectos IV 59 b — est Sacramentum perfectorum IV 629 f. 3 — collocat in statu perfectionis *ibid.* 642 f. 4. 643 a. 804 2*

— sequitur quinque Sacramenta, quae respiciunt ipsum subiectum IV 601 d. 4 — ratione dignitatis ponitur ante matrimonium IV 59 a — dicitur maius Sacramentum, quia ponit in nobiliori gradu IV 476 d. 3

— est ad ministrandum alia Sacramenta IV 59 a. 616 f. 4, b. 617 f. 3 — Ordinis potestas principaliter est ordinata ad dispensationem Sacramentorum et maxime Sacramenti corporis Domini IV 633 a — principaliter ordinatur ad dispensationem Sacramenti altaris IV 305 3*. 619 3* — ordinatur ad corpus Christi verum dispensandum ad utilitatem corpori mystici VI 636 a — ordinat ad dignissimum ministerium consecrationis dominici corporis IV 635 a — In supremo ordine traditur potestas conficiendi corpus Christi IV 617 f. 2

— Ordini est annexa scientia et actio IV 481 a. 617 5* — est contra ignorantiam quantum ad potestatem discernendi IV 53 a — est in auxilium prudentiae *ibid.*

— est Sacramentum novae legis proprium ratione spiritualis potestatis IV 618 a — in quo conficitur corpus Christi, est proprius novae legis IV 617 f. 2 — est de dictamine naturae in generali, non in speciali IV 618 4* — non fuit in veteri lege in veritate, sed in figura et significatione IV 591 b. 618 a — in lege veteri fuit figuralis, cum offerretur signum verae

ORD

hostiae IV 501 2* — verus est, qui offert veram hostiam, scilicet veram Christi carnem *ibid.* — expressius fuit praefiguratus in sacerdotio Melchisedech IV 618 1*

— Christus ordinem per se ipsum instituit IV 591 b — Christus omnes ordines exhibuit IV 621 f. 3

— configurat Christo IV 621 f. 3. 622 a

— Character ordinis configurat Christo ut ministranti et operanti IV 622 2* — Character ordinis animam configurat Deo secundum imaginem ut assimilata Deo, ut est consummatus in ordine supremo *ibid.* — In omnibus ordinibus configuratur quis Christo secundum plus et minus *ibid.*

— confortat, praebendo aliquod subsidium IV 59 a

— imprimit signaculum IV 143 b. 168 a — Essentia ordinis consistit in characteris impressio IV 626 f. 1 — Character videtur imprimi in quolibet ordine, etiam in minoribus IV 622 a. 626 f. 3

— dicitur signaculum pro characteris, in quo datur potestas spiritualis IV 634 5* — Character ordinis est signaculum ad aliquam potestatem spirituales IV 627 b — potius definitur per signaculum sive characterem quam per signum exterius, in quo diversi ordines non habent communitatem IV 638 d. 6 — non potest iterari IV 617 f. 4. 621 f. 2. 622 a

— est unum Sacramentum, sed habet plures gradus ut partes potestativas, quae ordinando ad unum reddunt perfectam potestatem IV 619 a sq., 2*, 4* — non habet omnimode unitatem absolutam, sed per comparisonem ad unum IV 626 3* — Ordinis Sacramentum de sui ratione implicat diversitatem graduum IV 624 4* — sunt simpliciter diversi, non solum differentes secundum magis et minus, cum potestates in diversis sint ad diversa ordinatae *ib.* a — Per ordines non solum qui ad cultum Dei assumuntur distinguuntur ab aliis, immo etiam inter ministrantes ordo est et distinctio *ibid.*, 4*

— Ad regimen multitudinis oportuit secundum plus et minus officia et potestates distribuere IV 614 b sq. — Deus sapientissime ordinavit ecclesiasticas potestates IV 504 a — Ordinum distinctio non est secundum vitae meritum, sed secundum officium IV 615 2* — singuli participant rationem potestatis, licet non rationem perfectionis IV 619 a — In omni ordine ponitur quis in statu ministrandi determinato IV 621 f. 4

— Potestates ordinum sunt simpliciter diversae IV 623 f. 2 — In diversis ordinibus diversificantur signa et verba secundum diversitatem potestatum IV 627 b — In ordinibus sunt signa exteriora simpliciter diversa IV 623 f. 3. 638 d. 6

— In ordine maxime character habet rationem distinguendi IV 638 d. 6 — In quolibet ordine imprimitur unus character IV 623 f. 4 — In diversis ordinibus diversi imprimuntur characteres, non idem secundum plus et minus *ib.* b sq. — Diversi

characteres inter se differunt numero sicut diversae species numeri IV 624 3* — quodam modo distinguuntur specificiter, tamen unus ad alium disponit IV 619 4* — Signacula et potestates sunt diversa, sed conveniunt in eadem anima uniformi ratione distinguendi in omnibus characteribus ad unum ordinatis IV 638 d. 6

— Plures characteres unum faciunt Sacramentum IV 624 2*, 3*. 626 3* — Omnes characteres ordinantur ad unum perfectum, secundum quod homo Dei minister perfectus esse iudicatur IV 624 2* — omnes ordinate reducuntur ad unum IV 636 b, 3* — In gradibus ordinum est ordo secundum maiorem accessum ad ultimum gradum IV 625 b — Secundum gradus potestatum est maior et minor dignitas in characteribus diversis IV 627 b

— distinguuntur penes officia maiora et minora IV 629 f. 1. 630 a — Ordini competit graduum distinctio secundum diversas operationes et gratias membrorum Ecclesiae, vel secundum conformitatem ad Ecclesiam triumphantem, vel secundum dispositionem ad perfectionem per gratiam multiplicem IV 635 a — Gradus potestatum essentialium ordini distinguuntur penes id, ad quod directae sunt IV 636 b — ecclesiastici sumuntur per comparisonem ad unum principaliter, ad quod sunt *ib.* 3* — unusquisque denominatur ab actu digniori et principaliori IV 637 d. 2

— habet gradus ex ordine ad dispensandum Sacramentum dignissimum et ad ministrandum in templo Dei IV 630 a, 2*. 633 f. 2. 635 a — Distinctio ordinum attenditur secundum dona gratiae gratis datae, quae est potestas ad aliquod officium deputata et collocat in ordine et gradu IV 615 4* — non distinguuntur apte secundum novem dona gratiarum IV 635 a — non omnino proprie distinguuntur secundum actus purgandi, illuminandi et perficiendi conformes Ierusalem caelesti et beatissimae Trinitati IV 635 b. 636 2*, 3*

— septem numerantur IV 631 f. 1. 633 f. 1 — sunt septem secundum ordinem ad corpus Christi verum dispensandum ad utilitatem corporis mystici IV 636 a — In ordine sunt septem gradus secundum septiformem gratiam IV 607 b. 634 f. 2. 635 b sq. — Septem ordinibus non proprie, sed per appropriationem convenit usus singulorum donorum Spiritus sancti IV 620 d. 2. 635 b sq.

— omnes eisdem dantur, licet successive IV 635 a — Gradus et potestates ministrandi inferiorum ordinum nunquam auferuntur in altioribus ordinibus IV 621 a

— Graduum distinctio prima est per inferiores et superiores sive sacros et non sacros IV 630 a — quidam recte dicuntur sacri, quidam non sacri respectu ministerii, ad quod requiritur sanctitas ministri *ibid.*, 4*. 638 d. 5 — sacer collocat aliquo modo in statu perfectionis, ad quem inferiores non sacri praeparant IV 629 f. 3 — stricte dicitur sacer, quia ipsum sacrum dispensat deferendo et aliis admini-

ORD

strando, propriissime vero, quia sacramentum conficit IV 638 d. 5 — sacri dicuntur, quia sacramentum exigunt ministrum ad contingendum res sacras, et sic sunt tres *ibid.* — Officia omnium ordinum, potissime sacrorum, requirunt ministros sanctos IV 630 a — omnes sunt sacri ratione sui ut signa sacra et rei sacrae *ibid.*, 1*

— inferiores ministrant sacris et sacri ordines ministrant sacerdotio IV 625 b — In ordine superiori sunt ministri, in minori ministri ministrantium IV 630 f. 4 — plures debent esse subministrantes ordini nobilissimo secundum exigentiam duplicis potentiae in corpus Christi verum et mysticum IV 636 a — In ordinibus inferioribus est potestas spiritualis ordinata sub sacerdotali per modum ministerii IV 503 arg. 4

— inferiores, saltem sacri sunt de perfectione Sacramenti IV 622 a — quilibet inferiorum habet aliquid de ratione Sacramenti *ibid.*

— quatuor inferiores subministrant sive subserviunt sacerdoti, praeparando corpus Christi mysticum ad verum digne percipiendum IV 636 a — minores non denominantur ab actu ministrandi, quem habent imperfecte, sed ab illo quem habent complete IV 637 d. 2

— In Ecclesia primitiva non erant explicitae ordines nisi duo sacri IV 628 a — In Ecclesia primitiva in impositione manuum ordines inferiores dabantur implicite *ibid.*, 3*. 630 3*, 4* — inferiores processu temporis expliciti sunt quantum ad verbum et signum et personas IV 628 3* — minores propter amplificationem cultus et propter manuductionem clericorum debuerunt distingui IV 630 3*, 4*

— Clerici secundum profectum aetatis in susceptione graduum debent et possunt promoveri nec statim ad supremum gradum provehi IV 630 4* — minores sunt ad quandam assuetudinem IV 632 b — Ad minores ordines ut plurimum parvuli promoventur IV 802 f. 3 — Constitutis in minoribus non licet vasa consecrata portare ex officio IV 630 2*

— sacri disponunt ad ministerium circa altare et circa portationem vasorum sacrorum et oblationem sacrificii IV 630 a, 1* — Ministri in sacris ordinibus ministrant circa altare IV 803 f. 4 — duo ministrant sacerdoti in oblatione sacrificii IV 626 a — sacerdotio propinquiore sunt ad ministrandum quantum ad corpus Christi verum, accipiendo hostias a plebe aut offerendo sacerdoti IV 636 a — In ordinibus sacris fit segregatio perpetua clericorum a laicis, ita ut non possint eis commisceri IV 622 a

— Graduum ordinum status est in sacerdotio IV 633 f. 2, a. 636 a — Sacramenti ordinis complementum est sacerdotium, quod complet omnes ordines praecedentes IV 618 f. 3 — praeparant ad episcopatum bene in illis conversantes IV 649 f. 4

— stricte dicitur pro gradu potestatis, largius etiam pro officiis et dignitatibus IV

633 1* — Ordines superadduntur quaedam, quae proprie dicunt officium IV 621 a

— In ordinis collatione exigitur **materia** debita et debita ordinatio IV 641 a — Ordinis materia est aliquod signum potestatis tradendae IV 616 1* — In ordinibus sacris signum principale est manus impositio, in minoribus vero traditio instrumenti, quod episcopus dat cum forma verbi IV 627 b sq. — In ordinibus sacris fit manus impositio, non tantum instrumenti traditio, ut significetur principalior potestas *ibid.* — In collatione instrumenti significatur traditio potestatis per protensionem manus IV 628 1*, 3* — Potestas omnium ordinum posset significari per impositionem manuum, ubi instrumenta deessent *ib.* 3*

— Manuum impositio non facit ordinem, nisi quae iuncta est benedictioni IV 643 1*, 2* — Manuum impositio sacerdotum assistantium non est ad collationem ordinis IV 628 2*. 643 1* — conferuntur per benedictionem IV 641 f. 1 — Benedictio non est de essentia ordinum IV 626 f. 4. 628 a — Unctio non est in omnibus ordinibus IV 626 f. 3 — Uctiones tantum fiunt propter solemnitatem IV 628 a

— In quolibet ordine character imprimitur in illo signo exteriori, in quo eiusdem principalis potestas significatur tradi ordinato IV 627 b — In quolibet ordine character imprimitur in traditione alicuius instrumenti cum forma verbi, in qua significatur conferri potestas *ibid.* — Character imprimitur, quando datur potestas ad actum principalem IV 637 d. 3

— In traditione instrumentorum secundariorum non traditur nova potestas, sed tradita explicatur IV 628 4* — Omisso signo principali, ordo debet iterari, alia debent suppleri *ib.* a

— Ad signum exterius concurrunt traditio alicuius instrumenti et expressio verbi ut signum visibile simul et audibile IV 627 b

— **Forma** recte, in modo imperativo exprimitur IV 628 6* — Modus imperativus significat potestatem dantis *ibid.* 652 2*. 805 b

— Verba determinata non sunt de essentia, sed nunc servanda est forma ab Ecclesia statuta IV 628 5*

— omnes ab **episcopo** dantur IV 631 f. 2. 641 f. 2 — traditur a solis episcopis IV 467 b. 627 arg. 2, 4 — Secundum ius commune non potest aliquis ordines dispensare, praesertim sacros, nisi solus episcopus IV 642 b — Dispensatio ordinum spectat ad gubernationem Ecclesiae IV 641 f. 3 — Ordines conferre est filios generare perfectos IV 642 f. 4. 643 a — Collatio ordinum non erat passim omnibus concedenda IV 643 a — ab uno solo datur *ib.* 4* — Ordinum minorum potestas traditur ab episcopo, instrumenta ab archidiacono IV 637 d. 2

— Ad ordines conferendos requiritur ipse ordo et eminentia dignitatis IV 641 f. 1. 642 b sq. 17. 645 3* — Nullus pot-

est dare ordinem, quem non habet IV 643 b — dispensantur per episcopum, in quantum episcopatus illos ordines includit IV 634 4* — Episcopus ordinatus per saltum ordinem, quem omisit, dare non potest IV 657 d. 1

— Potestas ordinandi consequitur characterem IV 645 3*, 4* — apud haereticos dispensatur quoad veritatem ratione characteris IV 644 f. 3, 4. 645 a

— Episcopus, qui renuntiavit loco et officio, non debet conferre ordines, si vero renuntiavit loco tantum, potest dare minores et de licentia episcopi omnes ordines IV 656 d. 1 — Prohibetur ordinatio sine licentia et auctoritate proprii episcopi *ibid.*

— Ordinum collatio consistit in humana dispensatione IV 645 f. 3. 646 1* — Spiritus sanctus per se characterem imprimit, sed quantum ad annexum ordo dispensatur ab homine puro IV 646 3* — In ordinis dispensatione Ecclesia praecipue habet auctoritatem IV 805 b

— debent dari cum solemnitate nec nisi in Missa IV 610 f. 3

— praecedit dispensationem omnium Sacramentorum, sed respectu ipsius subiecti sequitur susceptionem aliorum necessario IV 619 d. 1 — praesupponit baptismum IV 475 f. 1, 3*. 626 1* — In ordine imprimitur character, qui non potest alicui dari, nisi characterem baptismalem habeat IV 143 b. 144 b. 837 3* — supponit characterem confirmationis solum de congruo, non de necessitate IV 143 b. 144 b

— Possibile est promoveri ad sequentem ordinem, omisso priori IV 624 a — posterior haberi potest et suscipi sine priori IV 625 b. 626 a. 633 f. 3 — Qui recipit superiores ordines negligendo inferiores est ordinatus IV 475 arg. 3 — Ordinatus per saltum recipit characterem, et si dispensatur, potest ad inferiorem ordinem promoveri IV 657 d. 1 — Ordinati per saltum non sunt reordinandi IV 625 f. 4 — Inter ordines priores et posteriores non est ordinatio necessaria et essentialis IV 625 b sq. — Inter ordines non est ordo necessitatis, quoniam potestates diversae sunt et per se ipsas haberi possunt *ibid.* — Non est ita essentialis comparatio ordinum superiorum ad inferiores, propter diversitatem ministeriorum IV 475 3* — Gradus praecedens non est pars sequentis, sed ad illum disponit de congruo IV 626 2* — In ordinibus non est ordo nisi congruitatis, quantum est de integritate Sacramenti IV 626 4*

— Ad bene esse ministerii sequentis praexigitur ordo et potestas ministerii inferioris IV 625 b — Inter ordines inferiores et superiores est ordo congruitatis, cum inferior gradus prior sit in ascendendo, et potestas ministerialis sit inferior *ibid.* — In ordinibus est ordo quantum ad characteres et comparatio secundum maiorem convenientiam IV 475 arg. 3 — In ordinibus est ordo necessitatis quantum ad obligationem praecepti, quia quilibet

tenetur ordinate ascendendo, non saltando ordinari IV 626 4*

— habet rationem significandi non solum in eo quod adhibetur exterius, sed etiam ipse suscipiens signum est IV 654 a. 655 b — Ordinati naturaliter simul et per characterem debent repraesentare Christum mediatorem IV 650 b — Ordinatus significat Christum ut sponsum Ecclesiae, maxime in sacris IV 654 a

— non respicit animam tantum, sed ratione significationis et executionis et usus respicit coniunctum IV 650 3* — ponit in statu perfectionis, qui concernit aliquid gratis datum et potestatem, quae respicit aliquod exterius IV 651 4*

— De requisitis in ordinandis secundum iura IV 656 b — non potest conferri ei qui non habet naturalem possibilitatem et aptitudinem ad illum IV 649 f. 1 — potest dari, si usus aliquando habendus speretur IV 652 f. 5, 3*

— possunt dari sine consensu susipientis IV 652 f. 6, a, b, 4* — Usus rationis requiritur in susceptione de praecepto, vel tantum de congruo *ib.* a sq. — Ex parte susipientis nullus actus est necessarius in ipsa ordinatione *ib.* f. 6, 2* — non suscipitur ab invito *ib.* b, 2*, 4* — Ad ordinem suscipiendum sufficit voluntas coacta IV 651 f. 4

— Determinatum tempus et aetas non requiritur de necessitate, sed ad congruitatem et solemnitatem IV 653 5* — minores possunt dari ante annos discretionis, sed non semper expedit IV 652 b

— Ad officia minorum ordinum requiritur usus rationis et scientia litteraturae IV 652 b

— Mulieres ad sacros ordines admitti non debent nec possunt de iure nec etiam de facto IV 649 b sq. — Mulieres nunquam ad sacros ordines sunt promotae IV 650 a

— Ad ordinem disponunt bona vita et tonsura IV 607 b — Nemo digne accipit ordines nisi qui est in gratia *ibid.*

— Post ordinem sacrum non debet suscipi die sequenti alius sacer IV 633 f. 4

— modo indebito recipitur aut furtive, aut per saltum IV 657 d. 1 — Circa ordinationem et susceptionem incidit vitium simoniae IV 641 a — potest furtive suscipi IV 645 f. 2 — Simonia non impedit dationem et susceptionem ordinis IV 645 f. 4. 658 d. 4 — potest simoniace dari et recipi non quantum ad gratiam sanctificantem et gratis datam, sed quantum ad potestatem annexam exteriori signo IV 646 b, 1*, 3*

— Ordinationis simoniace prohibitio IV 645 f. 1 — sacri per pecuniam dari non possunt sine gravi et enormi peccato et contumelia Spiritus sancti IV 648 a — Ordinatus ignoranter a simoniaco excusatur et habet executionem ordinis a iure IV 658 d. 4 — Qui compellitur potest suscipere ordines a simoniaco tolerato *ibid.* — a simoniacis non dantur nec accipiuntur ad utilitatem, sed ad damnationem IV 647 4* — Qui scienter ordinatur ab haeretico

ORD

vel simoniaco communicat haeresi vel simoniae IV 656 d. 1

— Ordinatus haereticus recipit ordinem, sed non gratiam IV 645 1* — Ordinatus ab haeretico praeciso non recipit ordinis executionem *ibid.*

— Poenae male ordinatorum ex parte ordinantis et ex parte modi IV 656 d. 1

— Ad Sacramentum ordinis requiritur omnimoda honestas ex parte suscipientis, et inepti excluduntur IV 655 b sq.

— Defectu honestatis conditionis servus prohibetur ab ordinatione, recipit tamen ordinem IV 656 a. 791 arg. 2 — Servus promotus ad ordines sacros hoc ipso efficitur liber IV 792 1* *Vide V. Servus.*

— Lepra reddit inhabilem ad ordinis susceptionem et ad ordinis suscepti administrationem ratione congruitatis IV 734 4*

— Bigami inepti sunt ad subdiaconatum et ceteros ordines sacros IV 654 a — Qui viduam duxit non potest ordinari IV 653 f. 3 — Carnis divisio non est impedimentum ratione qualitatis absolutae in carne, sed propter significationem deficientem IV 654 3* — Per divisionem carnis deficit significatio ordinis IV 653 f. 4. 654 3* — In bigamis Sacramentum non deficit essentialiter, sed eius perfectio IV 654 a, 4* — Carnis corruptio et carnis divisio per fornicationem non repugnat significationi sicut bigamia *ib.* 1*, b — Bigamia impedit ut defectus matrimonii non negativus, sed privativus *ib.* 4*

— Defectus quoad Sacramentum unitatis impedit, sive sit ex parte ipsius viri, sive ex parte uxoris IV 654 4* — Carnis indivisionem maxime oportet esse ex parte uxoris *ib.* b sq. — In ordinibus sacris non est dispensandum de bigamia, sed in inferioribus dispensari potest *ib.* a — in minoribus ordinibus ducentes uxorem viduam non possunt redire ad ministerium et officium clericatus, vel si permittatur reditus ad ordines minores, inhibetur promotio ad maiores IV 810 d. 4

— minor ratione sui sive characteris nullam habet oppositionem ad matrimonii contractum nec eius usum IV 802 b — minor non impedit matrimonium contrahendum, quia non obligat ad officium nec ad ministerium *ibid.* 803 2* — ratione officii et beneficii in Ecclesia occidentali impedit matrimonii usum propter honestatem IV 802 b

— sacri requirunt continentiam, non sacri minime IV 630 a — Continentia requiritur in sacris ordinibus ad bene esse IV 653 6* — apud Latinos ex ecclesiastica institutione habet inseparabiliter continentiam annexam IV 804 b — Homo se obligat ad continentiam, quando voluntarie sumit ordinem IV 806 3* — Omnis, qui non vovet continentiam, est ineptus ad sacros ordines IV 803 f. 3 — Ad ordines sacros non debent admitti nisi qui possunt ad continentiam obligari IV 652 b. 653 5*

— In ordine sacro corpus Domino consecratur, et homo ab actu libidinis per

omnia removetur IV 629 f. 2 — Clericum in sacris ordinibus constitutum decet esse mundum IV 805 b — ecclesiasticus maxime Deo consecrat in sui susceptione IV 616 f. 3

— respicit statum continentiae virginis vel vidualis IV 804 1* — Clericos decuit ab uxoribus separari, ut per omnia fierent idonei cultores et ministri altaris IV 805 b — Qui habuit uxorem virginem, quae vult continere, potest ordinari in sacris IV 804 2*

— sacer impedit matrimonium IV 629 f. 2 — sacer impedit matrimonium contrahendum et dirimit iam contractum IV 804 a — Promoti ad sacros ordines nunquam debent contrahere matrimonium IV 811 d. 2 — impedit matrimonium institutione ecclesiastica propter excellentiam vitae IV 801 b — impedit matrimonium propter diversitatem status IV 804 1* — sacer apud Latinos impedit matrimonium ex statuto et voto *ib.* a sq., 3* — sacer apud Graecos non impedit usum matrimonii contracti, sed matrimonium contrahendum *ib.* a, 3*

— Ordinatus debet esse sollicitus et attentus ad serviendum Domino et placendum Christo IV 805 b — Officium clericale totum hominem sibi requirit dedicari IV 655 f. 4. 656 a

— Usus ministerii post mortem quodam modo convertitur in praemium IV 622 3*

— In eodem ordine datur duplex potestas, in quantum constituunt unam plenam auctoritatem IV 481 b, 1* — Potestas conficiendi est prima et unica essentialis ordini sacerdotali *ib.* a, 1* — Potestas conficiendi principaliter consequitur ordinem I 645 3* — Potestas conficiendi non est ad alterum IV 481 a — In ordinibus datur potestas ordinarie IV 650 2* — dat idoneitatem ad actum iurisdictionis IV 507 a

— dicit auctoritatem, quae est communis malis et bonis IV 305 a — est aequaliter in omnibus IV 303 9* — Potestas ordinis est in omnibus immediate a Deo et aequalis IV 645 4* — Deus confert gratiam gratis datam in utilitatem communem omni suscipienti ordinis Sacramentum IV 502 b

— inseparabiliter possidetur propter characterem IV 303 8*. 505 f. 1, 4, arg. 2 — habet characterem, qui praeter gratiam gratum facientem existit IV 645 a — labendo in haeresim non amittuntur IV 644 f. 3 — Haereticus praecisus ordinis executionem amittit, non characterem IV 645 1* — Potestas, quae consequitur characterem, de facto auferri non potest *ib.* 3* — Potestas data per dona gratiae gratis datae manet sine gratia gratum faciente IV 615 4*

ORGANIZATIO — dicit distinctionem et differentiam membrorum IV 615 1* — est in partibus corporis, ut sunt diversae et perficiuntur a potentiis I 472 4* — supponit complexionem II 214 arg. 2 — Organizationem praecedit formatio III 57 d. 3

ORI

— disponit corpus ad vitam et ad motum IV 1006 b — Anima non est nata uniri nisi carni formatae et organizatae III 93 b — corporum animalium est perfecta, vel imperfecta II 215 a

— est a virtute formativa seminis II 215 a, 2* — corporea non inducitur per naturam subito, sed successive et per motum, non per mutationem III 111 b. 412 3* — non est nisi in corpore determinatae quantitatis II 82 3* — corporis habet proportionem et nexum cum vi vegetandi et sentiendi mediante spiritu naturali et animali II 42 b

ORGANUM — *Vide V. Instrumentum.* — unumquodque corporis humani indiget a virtute alterius adjuvari, et ex omnibus resultat unum posse completum II 562 8* *Vide V. Potentia* et *V. Sensus* in Indice philos.

ORIGENES — Error Origenis de poenarum aeternitate IV 921 b

ORIGINALIS — *Vide V. Iustitia-originalis* et *V. Peccatum-originale.*

ORIGO — in divinis est vera et completissima, ubi est omnimoda aequalitas et unitas in substantia I 508 f. 2. 509 a, 1* — in divinis non est motus, sed relatio I 455 f. 3 — semper dicitur relative vel ad creaturam, vel ad personam I 479 d. 2 — convenienter et catholice exprimitur per nomina dicentia originis veritatem nec importantia imperfectionem vel diversitatem vel inaequalitatem I 509 a — secundum rationem intelligendi praecedit ipsum qui oritur et esse eius I 458 a, 3*

— in divinis est ratio relationis, sicut in his inferioribus est ratio essendi I 470 2* — Cuilibet origini respondet duplex habitudo I 461 a — est ratio habitudinis, non e converso I 469 b. 470 2* — prout est illud, quo oriens oritur, secundum rationem intelligendi est simul cum illo, vel praecedit illud I 458 3*

— Ratio distinguendi sumitur a parte originis per modum producentis vel producti, positive vel privative I 461 a — respectu personae est active in Patre et Filio, passive in Filio et Spiritu sancto I 479 d. 2 — passive appropriatur Filio, in quantum dicit emanationem per modum naturae *ibid.* — Status originis est in persona Patris I 54 4* — respectu creaturae est totius Trinitatis et appropriatur Patri I 479 d. 2

— In divinis est vera distinctio per veram originem I 456 a. 587 b. 588 a — Distinctio ab origine est, quia unus differt ab alio, a quo emanat I 358 b. 587 b — In divinis est distinctio per solam originem I 443 1*. 458 5* — Circumscripta origine, impossibile est intelligere in divinis pluralitatem hypostasum I 458 a, 1*

— non facit compositionem in persona, sed tantum distinctionem realem ab alia persona I 588 a — vera est in divinis, sed sine additione *ibid.* — Pluralitas per originem non addit nec componit nec repugnat simplicitati, sed solitudini I 54 3*

— In recessu ab origine est imperfectio, in accessu ad originem perfectio I 55 b — Omne, quod est procul ab origine,

ORN

dispergitur, et quod approximatur origini colligitur et unitur II 242 f. 1

ORNATUS — In opere ornatus appropriate manifestatur Dei bonitas II 298 4* — Singulis diebus ornata est natura caelestis, natura elementaris perspicua et terra II 385 a — terrae immediate sequitur productionem II 366 d. 2

OS — est cordis, vel corporis IV 202 a. 439 3* — Ex ore egreditur verbum et spiritus I 3 a

— Actus oris est in plus quam actus cordis III 826 a

OSEE — ratione divini mandati ordinate coivit cum muliere non sua I 846 1*. IV 723 a

OSTENDERE — vel est per solam demonstrationem, vel per quandam exhibitio-

nem, ut artifex ostendit imaginem inchoatam, quando eam consummat IV 477 1*

OSTIARIUS — Ostiarii est praeparare corpus mysticum, admittendo ad locum sacrum IV 636 a — Ostiarius dicit auctoritatem et potestatem excludendi indignos et admittendi dignos ad divinum officium IV 632 3* — habent potestatem quandam respectu templi materialis, ut excubantes in custodiis sanctuarii IV 504 1* — Ostiarii potestas est quodam modo spiritualis, quia inest ratione officii et ordinat ad spirituale *ibid.* — Potestas ostiarii ordinat ad spiritualem, cum sit ad admittendum homines ad divinum sacrificium IV 622 1* — admittit bonos et excludit malos IV 635 a, b — habet claves et potestatem admittendi et repellendi a loco

PAR

Sacramentorum, non ab ipsis Sacramentis IV 504 1*

— Ostiarius est primus inter ordines inferiores IV 503 arg. 2 — Ordo ostiarii, quia excludit malos, respondet dono timoris IV 636 a

OTIUM — Homo non dicitur esse otiosus semper, quando non laborat, sed quando non laborat et deberet laborare II 945 2* — Operibus bonis intendendum ad vitandum otium III 832 b

— Nihil est otiosum in natura II 197 f. 4. 445 arg. 6. 459 f. 6. IV 506 5*

OZA — percussus, quia arcam tetigit, figuram gerit sacerdotum carnalium, qui in peccatis existentes efficiunt Sacramentum IV 210 a — fecit contra praeceptum Domini *ib.* b

P

PAGANI — non iudicantur ab Ecclesia, quia nunquam fuerunt sub eius potestate IV 490 2*

PALATIUM — magnum facit ad ostensionem magnificentiae, etsi non impleatur totaliter II 342 4*

PALEA — *Vide V. Stipula.*

PALLIUM — Collatio pallii non dat novum ordinem archiepiscopo ultra episcopum, sed potius est sacramentale IV 634 5*

PALMA — gloriosior debetur baptizatis baptismo sanguinis IV 409 a — Declinans a malo non semper consequitur palmam III 815 f. 2. IV 357 arg. 3. 835 b. 836 2*

PALPABILE — *Vide V. Tactus.*

PANIS — de frumento est cibus conveniens, efficax, sanus et communis IV 255 a. 260 a — non generat fastidium IV 255 a — est cibus grandium *ib.* 6* — Habilitas panis ad cibandum est a natura, sed perfectio ab opere humano *ib.* 4* — est aliquid unum ex multis granis puris *ib.* a — Aqua necessaria est ad panem IV 258 2*

— habet similitudinem ad corpus Christi verum quantum ad effectum cibandi IV 196 1* — significat Christum ut cibum, vel etiam ut passum IV 255 5* — significat corpus Christi IV 257 a, 4* — solum convertitur in corpus IV 263 f. 4. 264 4* — significat refectionem, quae fit cum labore, vel quae confortat IV 257 4* — significat unionem corporis mystici IV 255 a *Vide V. Eucharistia* 8, 9.

— creduntur multiplicati sine appositione materiae, sed totum ex illis extrahendo per virtutem infinitam IV 919 d. 3

PAPA — est totius universalis Ecclesiae sponsus et rector IV 534 b — Unum oportet esse praelatum primum et supremum, in quo est status omnis ecclesiasticae praelationis tanquam in primo, in quo virtus unita est IV 508 f. 4, b — est pater patrum, in quo est plenitudo auctoritatis et status in unitate IV 635 b — curam habet de tota Ecclesia et omnibus eius filiis

IV 534 b — est pater omnium filiorum Ecclesiae *ibid.*

— habet plenitudinem potestatis ecclesiasticae IV 508 b *Vide V. Ecclesia.* — solus habet plenitudinem superexcellantiae potestatis IV 535 2* — Domini institutione ordinatus super totam Ecclesiam eandem quam et Petrus habet potestatem IV 643 b — non habet potestatem minorem potestate Apostolorum IV 532 f. 2 — Dominus vicario suo plenitudinem potestatis contulit, quanta debebat homini puro dari, ad aedificationem Ecclesiae IV 539 4*

— habet potestatis plenitudinem super omnes II 1015 d. 2. IV 504 4*. 539 arg. 3. 703 3* — dicitur immediatus omnium praelatus et ad ipsum spectat omnium ordinatio, et ei omnium voluntates subsunt II 1016 d. 2. IV 823 a

— in consecratione non recipit nisi ordinem episcopalem, sed ampliorem accipit auctoritatem et iurisdictionem a subditorum electione, suo consensu et Domini institutione ut successor Petri canonice electus IV 643 b — Plenitudo iurisdictionis est in summo Pontifice et ab eo ordinate descendit ad inferius IV 645 3* — In summo Pontifice est plenitudo potestatis, quae consequitur iurisdictionem, quae maxime et in termino in eo est *ib.* 4* — Summus Pontifex plus potest quam omnes episcopi IV 539 arg. 3 — Executio omnis potestatis debet fieri secundum summum Pontificis regimen, ut licite exeat in actum IV 645 4*

— Papae semper obediendum est et praesumendum, quod ex causa rationabili moveatur IV 703 3* — a sua obedientia neminem potest absolvere IV 824 5*

— non est subiectus constitutionibus Patrum, sed super omnes est IV 513 d. 6 *Vide V. Ecclesia (Romana).*

— Papae est universaliter ius divinum et naturale interpretari IV 824 a — non potest in ea quae sunt iuris naturalis et

divini IV 822 arg. 2. 823 b — potest dispensare in constitutionibus, sed non in mandatis decalogi IV 513 d. 6 — non habet auctoritatem dispensandi in votis relaxando ius, sed potestatem dispensandi per iuris declarationem IV 823 a sqq. — potest dispensare declarando ius in omni voto, quod recipit recompensationem maioris boni, sive simpliciter, sive pro loco et tempore *ib.* b sq., 4*

— potest se cuilibet sacerdoti subiicere et petere absolutionem IV 510 b sq., 2*, 3*

— praecipue potest facere indulgentias, quia ipsi competit totius spiritualis thesauri dispensatio IV 534 b. 538 b — non habet potestatem iudicariam in mortuos in purgatorio detentos IV 538 b. 539 1*, 4*

— propter necessitatem vel communem utilitatem potest praecipere, ut aliquis accipiat episcopatum IV 703 3*

— potest determinare impedimenta matrimonii IV 852 a

PARADISUS — dicit statum fruitionis, vel locum ad fruendum aptum III 464 1*. IV 541 d. 2 — terrestris est locus competens fruitioni per speculum et imperfectae, quoniam locus est terrenus, tamen quietus et elevatus IV 541 d. 2 — corporalis est locus deliciarum et amoenitatis II 427 d. 2 — corporalis est terrestris, vel empyreum *ibid.* — est locus conveniens statui innocentiae *ibid.* — erat distans a loco gloriae II 176 b — Paradisi terrestris distantia a terra et situs II 427 d. 3 — non est factus frustra, quia facit ad nostram eruditionem et occasionem praebet requirendae salutis II 709 d. 3 — In paradiso erant deliciae, sed non beatitudo perfecta II 432 1*. 426 d. 2

— Homo eiici debuit de paradiso terrestri, quo peccando se indignum reddiderat II 709 d. 3 — Paradisi caelestis et terrestris ianua clausa est, Adam peccante III 392 b, 4* — Homo non statim post peccatum fuit eiectus e paradiso II 153 2*

PAR

— dicitur requies per collationem omnis boni IV 45 d. 3 — est locus supercaelestis competens fruitioni plenae in patria IV 541 d. 2 — spiritualis dicit statum quietis et deliciarum spiritualium II 427 d. 2 — caelestis est aperta visio Dei III 392 b. 464 1*

— Clausio ianuae paradisi caelestis significata est per clausionem terrestris III 392 b — Clausio ianuae paradisi caelestis fuit impossibilitas videndi Deum facie ad faciem *ibid.* — Paradisi caelestis ianua aperta fuit per satisfactionem Christi *ibid.*

— debetur animabus secundum merita bona IV 944 b — Nullus ingreditur paradysum, quousque sit extra debitum omne IV 531 5*

— Ecclesia est paradysus quaedam II 709 d. 3 — spiritualis est in Ecclesia militante et triumphante II 427 d. 2

PARALYSIS — est ex quadam dissolutione virtutis, qua virtus non omnino privatur, sed fit impotens II 722 b — est virtutis dissolutio non in se, sed quantum ad ineptitudinem organi II 749 b — dicit virtutem cum defectu sive ineptitudinem circa mobile II 768 3* — Manus paralytica ex dissolutione virtutis regitivae efficitur tremulosa II 748 b — In paralyticis anima in partibus corporis non habet operationem IV 935 6* — ligando hominem nocet et impedit IV 472 1*

PARCERE — est effectus misericordiae IV 963 arg. 1

PARENTES — Inter parentes et filios est maxima unio secundum rem per convenientiam in substantia et natura IV 809 2* — plura beneficia conferunt filiis quam filii parentibus III 646 f. 3, arg. 3, b — Plura beneficia percipiuntur a parentibus, et gravius est eos offendere IV 808 f. 3 — per naturam satis sunt proni ad ministrandum filiis III 833 d. 4

— Amor parentum est naturalis IV 808 f. 3. 809 a, 3*. 869 a — sunt priores in ordine caritatis III 833 d. 4 — secundum ordinem caritatis plus diligendi sunt quam filii ratione perceptorum beneficiorum III 646 b. 647 4*

— tractandi sunt affectu reverentiae et honoris IV 850 a — Parentibus debetur maxima reverentia IV 808 f. 2. 809 a — Honorare parentes est de dictamine iuris naturalis in speciali IV 436 a — Mandatum quartum praecipit beneficentiam et reverentiam in parentes III 833 a — Parentibus non tantum debemus beneficentiam, sed etiam honoris reverentiam *ibid.* — maxime in aetate decrepita indigent foveri et sustentari *ibid.*

— non possunt obligare filios ad ingressum in religionem nec ad ea quae sunt supererogationis IV 156 a. 157 a — non possunt praecipere filiis matrimonium contrahendum, nisi consentiant, cum venerint ad annos discretionis IV 401 2*. 703 a — Iuramentum parentum de matrimonio contrahendo a filiis nullius est roboris IV 703 4* *Vide V. Matrimonium 5.*

— debent procurare salutem filiorum IV 843 d. 4 — Merita parentum sunt filiis

causa multorum bonorum, et peccata malorum II 783 b — Peccatum parentum non imputatur filiis IV 41 b — Improprium parentum redundat in filium, cum est imitator scelerum patris III 263 3* — Debitum parentum imputatur proli, cum succedit in hereditate *ib.* 4*

PARIES — erigens aedificium est spes III 573 f. 2

PAROCHUS — Sacerdos parochialis est proprius sacerdos, cui commissa est cura specialis IV 453 b — Sacerdotibus parochialibus ordinarie confitendum IV 454 a — non habet potestatem excommunicandi nisi pro aliquibus casibus IV 488 f. 3. 489 a

PARS — non est in divinis I 356 f. 3 — Partialitas non est ponere in Deo, quia tollit perfectionem et aequalitatem *ib.* a, 5* — In substantia spirituali non sunt partes quantitativae nec heterogeneae II 91 a

— corporis secundum speciem dicitur, super quam fundatur virtus activa et conversiva II 727 f. 3 — Ex partibus dissolutis potest idem numero corpus reparari IV 888 b sq.

— Puleritudo partium attenditur secundum situm, quem habent in toto II 829 b — possunt esse deordinatae in toto IV 917 4*

— Quod est ex parte cum oppositione ad perfectionem, adveniente perfectione habet evacuari III 689 1*

PARTIBILE — Omne divisibile est partibile IV 4024 arg. 3 — Partibilitatis principium est materia II 97 b — Omne partibile est passibile ab exteriori IV 4024 arg. 3

PARTICIPATIO — Participatione habetur quod habetur ab alio differente per essentiam I 371 3*. 561 1* — dicit habere minus quam totum I 400 d. 4 — Quod est per participationem reducitur ad illud quod est per essentiam in illis formis, quae natae sunt aliquid denominare per essentiam I 401 b. II 812 a — ab essentia alicuius formae potest non esse, sed non potest non esse talis; habens formam participatam potest non esse tale I 295 3* — Forma universalis participatur in subiecto tota quantum ad esse, non tamen quantum ad posse I 401 a

— Nihil impartitur aliquid, nisi respectu cuius est in actu secundum veritatem II 202 a *Vide V. Dare.*

— Deus nihil potest participare, quia forma per essentiam esset maior ipso I 401 d. 4

— Creatura participat summum Bonum II 817 d. 3 — Creaturae spirituales natae sunt participare divinam bonitatem, aliquo modo etiam corporales II 42 1* — Nihil aequaliter participat creatura cum Deo I 445 f. 3

PARTICIPIUM — habet naturam verbi I 400 d. 3 — significat per modum actionis I 391 5* — concernit tempus I 327 a — manens participium significat adiective et in adiacentia et trahit numerum a supposito I 400 d. 3 — adiective retentum po-

PAR

nit rem suam circa subiectum et trahit nomen a supposito III 175 4* — transit in nomen quatuor modis I 400 d. 3

PARTICULARE — non ponitur in divinis I 406 2* — nec est in divina natura in se nec in hypostasibus I 358 f. 3 *Vide V. Singulare.*

PARTUS — sequitur ventrem IV 794 b

PARVULI — naturaliter habent teneriora membra quam adulti II 488 d. 5 — in statu innocentiae probabilius paulatim profecissent in usu membrorum *ibid.* — resurgent in perfecta quantitate, virtute divina supplente materiam II 736 b *Vide V. Corpus - resurgens.*

— In infantia est mollis et fluida complexio cerebri IV 489 d. 6 — In parvulis potentiae non habent actum propter organi ineptitudinem *ibid.* — In parvulis nulla est potentia expedita II 642 arg. 6 — In parvulis sunt potentiae ligatae IV 114 a — Potentiae in parvulis impediuntur a corporis imperfectione, ne debite exeant in actus suos *ib.* b — Potentiae naturales in parvulo, quantum est de se, videntur esse perfectae, licet non exeant in usum IV 115 3* — in statu innocentiae non fuissent statim idonei ad usum cognitionis, sed per intervalla in sensu et cognitione profecissent II 489 d. 6 — In parvulis est ignorantia ut poena II 725 arg. 2, 3 — Parvulis infligi dicitur ignorantia, non subtrahendo scientiam, sed non apponendo II 491 3* — possunt habere aliquem habitum sine eius usu II 489 d. 6. IV 114 b

— Parvulis decuit dare remedium, quia impotentes sunt se iuvare IV 44 d. 4 — Parvulis datur remedium, quo deletur originale sine actu voluntatis IV 403 f. 3 — potest habere remedium adiutorio alieno, non suo IV 450 b — sicut per alium cecidit, ita potest per alium relevari disponendo *ibid.* — Parvulo potest alienum meritum suffragari II 434 4* — Parvulo datur gratia ad motum fidei alienae sive ad meritum Christi *ibid.* — Parvulis congruum est per alium subveniri, quia per actum alterius fuit culpa contracta et ipsi non possunt se adiuvere IV 112 f. 4, b — Parvulis subvenit voluntas et fides aliena, ut fiant membra Christi et salventur per eius passionem, quod ipsi non possunt velle *ib.* b, 4* — Iustificatio fit in parvulis per fidem alienam II 649 d. 3

— iustificabantur in fide parentum IV 69 3* — congrue merebantur gratiam fide parentum, quia per ipsos contraxerant culpam IV 34 b — in lege naturae salvabantur per fidem parentum vel eorum qui curam gerebant de parvulo *ibid.* — poterant disponi ad iustificationem professione fidei parentum informis facta motu fidei vel actu exteriori IV 32 b — Remedium parvulorum erat sola fides parentum sine Sacramentis, cum fieret quaecumque fidei professio cum respectu ad parvulum IV 34 a sq. — tempore legis naturae iustificabantur in sola fide parentum sine aliquo opere poenali IV 149 b — Parvulo periclitanti in lege naturae facilius poterat

PAR

salvari sola fide parentum, sed parentibus infidelibus parvulos salvare non poterat IV 34 3* — Dubium est, utrum utrumque parentem oportuerit esse fidelem ad hoc, ut parvulus salvaretur *ibid.*

— In utero non possunt iuvare per fidem alienam nec per Sacramenta Ecclesiae IV 450 a sq. — In utero de lege communi non insubstantur *ib.* b — secundum ius commune non regenerantur nisi prius per naturam nati IV 34 2*

— In parvulis per baptismum deletur peccatum originale II 752 f. 4. 759 f. 4 — in baptismo recipiunt remissionem culpae originalis merito passionis Christi et alienae fidei et virtute Sacramenti IV 112 b — non habent obstaculum, quominus suscipiant rem Sacramenti *ib.* f. 3 — Baptismus parvulis non significat in se, sed aliis IV 15 3*. 113 4*

— sine baptismo aquae de iure communi non possunt disponi ad gratiam IV 107 3*. 117 d. 4 — Parvulis non datur gratia sine baptismo II 134 4* — in nova lege non salvantur, nisi circa ipsos fiat expressa fidei professio quantum ad mortem Christi IV 117 d. 4 — in nova lege non salvantur fide parentum nisi virtute Sacramenti *ibid.* — sine baptismo non salvantur, sicut salvabantur sine circumcisione ante octavum diem IV 41 b — sine baptismo aquae moriens damnatur, non propter transgressionem praecepti, sed propter culpam originalem, quae remanet non deleta IV 107 3*. 117 d. 4 — Parvulis, qui moriuntur ante baptismum, Deus impendit beneficium conservationis naturae, et paratus esset impendere beneficium gratiae, si perducerentur ad baptismum II 774 5* — qui occiditur, ne baptizetur, pie creditur in sanguine suo baptizatus IV 117 d. 4

— Parvulis fides aliena subvenit proficundo in Sacramentis, ubi est professio mortis Christi in signo IV 112 b — Ad salutem parvuli requiritur virtus passionis Christi cum fide Ecclesiae IV 104 d. 2 — salvantur in fide Ecclesiae, quamvis parentes sint mali IV 117 d. 4

— Parvulis, qui non possunt per se mereri, subvenit baptismus IV 555 5* — recipit baptismum sine voluntate propria nec potest, cum ad adultam aetatem venerit, revocare IV 101 2*

— suscipientes baptismum recte dicuntur credere IV 156 2* — obligantur promissione patrinorum ad ea, ad quae tenentur iure naturali, ad nulla supererogationis IV 157 a — Sponsio in baptismo non est proprie votum nec parit novam obligationem *ib.* b — baptizati ab haereticis pertinent ad Ecclesiam IV 126 b. 127 b

— De lege communi datur parvulis aequalis gratia in baptismo IV 115 b

— Potentiae in parvulis non sunt idoneae ad exeundum in usum gratiae et virtutum, nihilominus tamen idoneae sunt per donum gratiae et habitus virtutum decorati et perfici II 644 6* — Parvulis in baptismo habitus perfecti virtutum infunduntur, sicut et adultis, quamvis per illos

non operentur propter corporis imperfectionem II 489 d. 6. IV 114 a sq. 3* — Habitus infusi sunt in parvulis perfecti, quamvis non habeant usum, quia non habent ortum a natura IV 114 b — Parvulis infunduntur habitus virtutum quantum ad formale, quod tamen non potest in potentia radicari et stabiliri III 492 5* — per gratiam et habitum virtutum cognoscunt Deum habitu, sed non actu I 650 d. 3

— habentes gratiam digni sunt vita aeterna per merita passionis Christi II 770 2* — indigent meritis, sed propter imperfectionem et impotentiam assequantur gloriam per merita aliena, utpote per merita Christi, sicut contrahunt culpam propter peccatum primi parentis III 391 3*

— non iniuste sustinent poenaltates post baptismum IV 97 arg. 1 — iuste puniuntur poenis temporalibus II 794 3* — patiuntur, sed non proprio puniuntur nisi relate ad voluntatem Adae peccatricem II 935 3* — baptizati vulgo dicuntur non ita foetere sicut non baptizati II 764 1*

— potest obligari ad ea quae sunt de iure naturali et in possessionibus, sed non ad servitutem IV 797 2*

— confirmantur, non ut tunc pugnent, sed praemuniantur, ut postmodum pugnent IV 173 2*

— Ecclesiae orationes pro parvulis prosunt aliis IV 118 d. 6

— carent iustitia originali IV 518 6* — non damnantur pro culpa Adae tantum, sed pro propria per contractionem II 783 a

— non baptizati puniuntur poena damni in limbo IV 940 a — sunt in parte inferiori limbi, quia habent carentiam visionis sine expectatione *ib.* b. 941 b — ponuntur in loco vili II 494 a, 4*

— Parvulis competit status in limbo sine poena sensibili IV 518 6* — damnati non habent poenam sensus, sed solam poenam damni IV 117 d. 5 — privantur in aeternum visione Dei, sed non sentiunt poenam ignis II 493 f. 1. 494 a — nec dolorem nec remorsum habebunt de gloria perdita II 797 a. 798 3* — non dolebunt de carentia visionis propter remorsum, quia statu, quem habebunt, contenti erunt IV 118 d. 5

— privantur visione Dei et lucis corporalis II 797 a — non habebunt dolorem interiorem *ibid.* — tenent statum medium inter Beatos et damnatos *ibid.* — tenent medium inter tristitiam et laetitiam *ibid.* b, 3* — eorum desiderium quodam modo compensatur in eorum aestimatione *ib.* 2*

— In eis simul manifestatur iustitia et misericordia II 797 b — Deus non facit parvulos frustra, sed ad suam gloriam *ib.* b — Mellus est eis esse quam non esse II 793 f. 5. 794 a

— habent cognitionem eorum saltem, quae sunt animae naturaliter inserta II 796 b — In parvulis damnatis non vigeat discretio, quia non erit in eis tristitia IV 885 1* — semper manent in eodem statu cognitionis et affectionis II 797 b. 798 6*

PAS

— Anima parvuli unietur corpori, ut illud perpetuo vivificet et ut simul cum illo multetur poena damni IV 886 3* — eorum corpora carent passione non ex virtute, quam habeant in se, sed propter ordinem divinae iustitiae, secundum quem agit ignis infernalis II 794 3* — non habent dotem impassibilitatis *ibid.* — virtute divina in vita continuantur, quin egeant cibo nec potu *ibid.*

— non potuerunt liberari a Christo descendente ad inferos III 462 b

PASCHA — dicitur cibus paschalis, ut azyma, vel agnus paschalis, vel Christus, agnus verus IV 261 2* — Transitus Christi fuit in passione IV 186 3* — Christus non praevenit nec praevenire debuit celebrationem paschalis IV 261 b

— non solum celebratur in rememorationem resurrectionis praeteritae, sed etiam in praesignationem resurrectionis futurae, ratione cuius celebratur secundum cursum lunae II 369 b

PASSIBILITAS — Anima, cum coniungitur corpori, contrahit passibilitatem ex corruptione poenaltatis II 749 a. III 394 d. 1 — Anima iuncta carni passibili III 394 d. 1 — passibilis et dolens II 747 f. 6 — per prius inest animae quantum ad causam primam III 394 d. 1 — in nobis dicit dispositionem consurgentem ex culpae merito III 360 d. 3 — in rationali tantum creatura est poena II 716 1* — secundum statum naturae lapsae est patiendi necessitas III 350 f. 3

— Corpus hominis est passibilius quam alia non ratione nobilioris complexionis, sed ratione poenaltatum inflictarum IV 1023 2*

— Corpus Christi habuit passibilitatem III 359 b — Christus assumpsit passibilitatem de statu naturae lapsae III 350 f. 3. 351 2* — Christi fuit coassumta III 141 1*, 3* *Vide V. Christus 19.*

— Omni passibili potest inferri passio IV 263 arg. 3 — Passibile potest non pati ab agente aut ex virtute, quam habet in se, aut ex ordine divinae iustitiae II 794 3*

PASSIO — est motus contra naturam, quia est contra naturalem appetitum salutis III 386 4* — Natura naturaliter horret passiones III 375 b — non habet exemplar in Deo nisi in genere entis II 877 d. 5

— Omne, quod patitur, patitur ab aliquo per repugnantiam qualitatis activae IV 932 f. 4 — omnis est ab aliquo repugnan- te et praedominante II 465 f. 5 — Secundum ordinem naturae contrarium patitur a contrario III 442 f. 2 — Quod nullo modo habet contrarium aliquid nec superius, nec per se nec per accidens, non potest pati ab aliquo agente III 354 3* — corrumpens per influentiam secundum ordinem naturae est, quando patientis materia appetit esse sub alio actu ratione privationis IV 1024 a, b — ab extrinseco corrumpens est per influentiam, vel per violentiam *ib.* a

PAS

— Aliquis patitur passione intrinseca, aut ab extrinseco illata II 340 b. 846 a — Nihil compositum potest pati exterius, quod non possit pati interius IV 1023 f. 3

— quae est per partis ademptionem, aliquid abiicit de substantia et aliquid inde corrumpit II 461 4* — intensa corrumpit simpliciter auferendo esse, quando patiens potest recipere formam contrariam suae perfectioni quantum ad esse, sed auferendo bene esse, quando patiens potest tantum suscipere contrariam dispositionem quantum ad bene esse IV 930 2*

— omnis in re corporali facta potest magis et magis intendi et per suam intensiorem potest inducere mortem IV 389 arg. 3 — est via ad corruptionem, in quantum magis facta abiicit a substantia III 354 2* — omnis maior facta abiicit a substantia IV 929 arg. 2. 1023 f. 2 — Quod interius patitur est corruptibile IV 1021 f. 3 — Qui passibilis est est mortalis, quia eadem est ratio passibilitatis et mortalitatis II 504 f. 6 — Per passionem continuam non semper novum aliquid adimitur, sed eiusdem rei adeptio continuatur IV 930 2*. 935 7*

— non est, ubi non est sensus doloris IV 935 6* *Vide V. Dolor.* — Quanto aliquid magis est passibile, adiunctum affligenti magis patitur, ceteris paribus, vel nisi sit minor sensus passionis IV 521 2* — Aliquid patitur magis et minus non secundum laesionem, sed secundum sensum passionis *ibid.*, 4* — non est maior vel minor, quia aliquid transmutatur et abiicitur *ib.* 3*

— Quod laedit perfectibile laedit per consequens perfectionem III 354 3* — Patienti uno membro, compatiuntur cetera propter unionem membrorum in corpore III 353 f. 3

— fit per immutationem perceptionis animae et per inseparabilem adhaesionem affligentis contra voluntatem IV 934 a — in anima est corporalis, vel animalis sive spiritualis *ibid.* sq. — naturalis est ab agente, animalis ab anima se ipsam movente occasione actionis *ib.* b. 935 4*, 6* — naturalis respondet actioni naturali, quae generat speciem consimilem in passo secundum naturam IV 934 1* — Passione animali generatur similitudo spiritualis in passo *ibid.*

— quae non est via ad corruptionem, potest esse in incorruptibili III 354 2* — In spiritu incorporeo potest cadere dolor IV 933 a — Spiritus vivaciorem habet vim sentiendi passionem, licet minus laedatur quam corpus passione naturali IV 521 2*

— Poena passionis gravior est quam poena compassionis IV 519 f. 5

— Anima patitur per accidens compatiendo corpori III 347 4* — Anima patitur ex se, occasione sumta ex carne *ibid.* — Anima affligitur in corpore, sed non occiditur IV 930 a — Passio corporis contristat animam IV 1021 f. 2 — Anima pa-

titur, patiente corpore, propter essentialem unionem ad corpus III 353 f. 1, 2, 4. 354 a, 1* — Dolor non est in carne ante adventum animae II 749 b — animales multum redundant in carnem IV 589 3*

— Anima separata non tantum patitur secundum sensualitatem, sed etiam secundum se totam, praecipue secundum partem intellectualem, cuius habet usum et operationem III 353 f. 5 — Anima maxime refugit poenam ignis, quia contra naturam suam est, non sic contra naturam corporis IV 521 2*

— Aliquid patitur secundum ordinem naturae, vel secundum dispensationem divinae misericordiae, vel secundum ordinem divinae iustitiae III 347 4*. 442 f. 2 — Qui agit quod non debet patitur quod debet II 89 f. 2

— Causa passionis in genere moris est meritum peccati in nobis, in genere naturae est compositio ex contrariis secundum statum pugnae et mutuae actionis III 352 5*

— In nobis est necessitas patiendi propter naturalem compositionem ex contrariis agentibus et patientibus et propter reatum originalis peccati III 351 a — In nobis est necessitas patiendi sive per comparisonem ad naturam, sive ad personam *ibid.* sq. — In nobis est necessitas patiendi, ita quod nec natura nec voluntas possit passionem prohibere *ib.* b — In nobis est necessitas patiendi contracta *ib.* a, b — In nobis natura et voluntas passioni subest, in Adam vero tam natura quam voluntas passioni praeerat *ib.* b — In statu innocentiae non fuisset in homine passio corporalis intrinseca nec illata II 540 b sq.

— Omnis, qui patitur, aut passionem promeruit, aut per passionem meretur, alioquin pateretur sine iustitia et frustra III 385 f. 5. 386 a

— ut pura passio non est laudabilis nec vituperabilis III 386 a, 1* — est effectus et illatio actionis quantum ad efficaciam in genere naturae *ib.* 2* — est in genere moris ut effectus voluntatis internae *ibid.* — est a violentia agentis, quae est ab extra, sed passionis sustentia est a voluntate patientis *ib.* a, 3* — ex parte sustentis potest esse meritoria et demeritoria *ib.* a, 1* — potest esse meritoria *ib.* 4* — potest esse bona ex voluntate patientis, cum actio est mala *ib.* 2*. 433 d. 4 — dicitur, ut est in patiente III 433 d. 4

— exterior non efficit aliquid interius, sed potius recipit bonitatem ab interiori IV 110 f. 3 — illata ab extrinseco non est meritoria nec demeritoria nisi in quantum a voluntate acceptatur vel respuitur II 846 a

— est meritoria, si quis eam perferat ex voluntate bona II 524 4*. III 386 a, 1*, 3*, 5* — In tolerantia passionum consistit meritum praecipuum III 330 f. 3. 385 f. 3 — maxime valet ad meritum remissionis poenae et satisfactionis III 393 3*

— Circa passiones illatas est fortitudo III 720 a sq. 782 f. 4 — Maxima

PAS

arduitas consistit circa passiones sustentandas III 782 f. 4, 5. 783 b. 784 4*

— Aliquis potest sustinere et aggredi passiones aut propter iustitiae et honestatis conservationem, aut propter perfectam Christi imitationem, et primum spectat ad dictamen iuris naturalis et honestatis moralis, secundum vero ad consilium Dei III 783 b. 784 5*

— laedens et affligens est poena in eo, in quo non est nata esse, quantum est de prima constitutione naturae, sed non proprie sine contrarietate voluntatis II 934 b — est plene poena ut displicens in comparisonem ad voluntatem *ibid.*

— pure poenalis est ordinata simpliciter et est a Deo II 855 b — culpabilis est deordinata simpliciter et ordinata secundum quid et non est a Deo *ibid.* — vitiosa est quodam modo ordinata ad culpam praecedentem, sed deordinata quoad inclinationem ad culpam sequentem, et haec non est a Deo *ibid.*

— Christi fuit bona, quia voluntaria et directa in bonum finem I 860 d. 2 — In passione Christi Dei caritas manifestatur IV 257 a — Memoria passionis delectat et reficit, quia est nostra redemptio *ibid.* — Licet et oportet dolere de passione Christi, volendo contrarium voluntate pietatis, sed non voluntate rationis I 859 4*. 861 d. 4

— Christi aperuit sigilla et secreta IV 194 b — erat secretissimum mysterium *ibid.* — Christi significatur in occisione vitulae rufae IV 111 b *Vide V. Christus* 20.

— Deus subvenit humano generi per passionem Christi ad satisfaciendum pro culpa originali IV 112 b — Quod Deus patitur, est satisfactio infinita IV 351 b — Christi plus meruit quam peccatum Adae demeruit IV 96 arg. 3 — Christus per passionem suam impetravit nobis remissionem culpa quantum ad maculam et quantum ad reatum III 404 a — Christi meruit remissionem omnium peccatorum quantum ad reatum *ibid.* — Christi meruit remissionem omnium peccatorum quantum ad sufficientiam, non quantum ad efficaciam *ib.* 1* — Christi non habet efficaciam in omnibus, quia non omnes se disponunt IV 99 3* — effectum non habet nisi in his qui volunt fieri membra Christi et consentiunt IV 112 b

— Effectus misericordiae maior est post passionem Christi persolutam, quam cum esset promissa IV 52 3* — non operatur in baptismo aquae et sanguinis secundum totam virtutem, sed magis et minus secundum expressiorem professionem fidei passionis IV 109 2* *Vide V. Christus* 54.

— Christi inchoata est statim post coenam, luna decima quarta IV 261 1*

— maxime respiciunt **affectivam** II 888 arg. 1. 900 5* — Naturaliter in mente possunt affectiones quatuor alternari IV 933 a — Affectiones animae quatuor sunt, gaudium et dolor, spes et timor III 555 arg. 1. 556 b. 579 f. 1. 580 a. 581 arg. 2 — omnes possunt reduci ad timorem et

am rem III 886 2* — omnes malae ortum habent ex amore et ex conversione ad bonum proprium II 847 3*

— ab extrinseco est involuntaria, sed passionibus ab intrinseco possunt esse voluntariae non solum sicut a voluntate concomitante, sed etiam causante II 847 2* — magis est motus ad animam III 556 1*, 557 3*

— Passionibus non meremur nec demeremur II 892 arg. 2 — ab intrinseco, quae sunt a corruptione poenali naturae, sunt tantum poenales; quae oriuntur a corruptione vitiosa, habent etiam rationem culpae II 846 b — animae multae sunt culpabiles, non in quantum passionibus sunt, sed ratione inordinationis voluntatis coniunctae vel antecedenter vel consequenter II 846 a, 847 3* — animae sunt peccata, in quantum oriuntur ex corruptione concupiscentiae, vel ex inordinato amore voluntatis deliberativae II 846 b — malae non habent plenam rationem culpae, nisi quando in voluntate consummantur *ibid.*

— per se non habet rationem virtutis III 556 ad 1, 557 3* — potest esse actus virtutis ut concomitans motum voluntatis IV 319 2*, 386 1* — potest esse virtus ex actu voluntatis concomitantis, sed potest esse peccatum, in quantum egreditur a natura virgata et corrupta II 847 4* — consergentes a conversione voluntatis ad bonum simpliciter vel ad bonum proprium et ut nunc sunt meritoriae vel culpabiles sicut ipsa voluntas II 846 b — Circa passiones innatas est temperantia III 729 a sq.

— attingit rationem vel ut ratio, vel ut natura est III 354 5* — quae attribuuntur rationi, ut ratio est, consequuntur deliberationem *ib.* a — Perfectioni sapientiae repugnat, quod ratio cedat et succumbat passionibus et eis perturbetur, non autem quod sentiat passiones III 355 a, 359 d. 1, 360 d. 3

— Propassio est, quae attingit tantum sensualitatem, vel rationem per modum naturae III 355 a — Propassio generaliter accepta est passio diminuta, quae est partis sensualis, vel virtutis naturalis III 342 d. 4 — Propassio in nobis dicitur motus subitus sensualitatis praeter iudicium rationis *ibid.*

PATER — dicitur qui mediante semine producit similem in forma et natura III 101 4* — est qui producit rem ad esse, si convenit in natura et forma *ib.* 2*, 3* — non solum dicitur ab originis habitudine, sed etiam ab expressa similitudine III 117 d. 2 — alicuius est qui refertur ad eum sub nomine patris III 238 4* — Paternitas est relatio, quae formaliter distinguitur ab aliis relationibus ratione principii a quo III 494 a

— Paternitas per prius est in Deo quam in creatura I 480 f. 2, 489 b — A Patre aeterno omnis paternitas nominatur I 395 f. 1, III 238 2* — Deus proprius et principaliter dicitur Pater quam alia, non translativè I 395 f. 1 — Ipsum nomen translatum est a nobis ad Deum I 489 b

— Deus est pater omnium IV 45 d. 3 — Deus est pater omnium, quia est principium commune IV 874 2* — Deus est pater omnium creatione, et fidelium regeneratione III 237 f. 2 — Deus non est pater cuiuscumque creaturae, sed illius quae habet insigne divinae imaginis III 240 d. 4 — Deus ex tempore dicitur pater aliquorum, quos temporaliter adoptat III 104 4* — Deus dicitur Abraham, quia summus pater est omnium, maxime fidelium IV 45 d. 3

— respectu Filii et respectu nostri dicitur aequivocè, cum ipse terminus hic significet essentiam, ibi personam I 511 a — Deus dicitur pater Filii et pater noster secundum analogiam III 240 d. 5 — Deus dicitur pater Filii paternitate aeternali et personali, pater noster ex tempore et essentialiter *ibid.*

— essentialiter dicitur de tribus personis respectu nostri III 237 f. 2, 4, 238 a — Propter effectus temporales tota Trinitas dicitur pater III 102 arg. 4 — Pater et Filius et Spiritus sanctus sunt unus pater noster III 237 f. 4, 238 a — Tota Trinitas est unus pater noster per adoptionem III 238 3* — Paternitas respectu nostri a Patre communicatur toti Trinitati, sed ipsi personae Patris appropriatur III 238 2*

— differt a Filio in supposito et in proprietate, ideo dicitur alius, vel etiam alter I 406 d. 9 — Inter Patrem et Filium est differentia personae per habere principium et non habere I 185 4* — Aliqua proprietas personalis est in Patre, quae non est in Filio I 144 d. 1 — Sabellius posuit, proprietatem Patris cuilibet trium personarum posse attribui III 103 a

— Esse Patrem et esse Deum est unum esse in re, differens autem secundum rationem intelligendi, ut absolutum et relatum I 141 b, 565 d. 1 — alio est Deus, alio Pater I 491 d. 1 — dicitur alio Deus, alio Pater a lietate rationis, non rei I 142 1* — dicitur alio Deus, alio Pater non a lietate essentiae, sed modi I 575 1* — alio est Deus, alio Pater diversitate secundum rationem dicendi vel intelligendi I 384 2* — dicitur non eo esse substantia, quo est Pater, per negationem habitudinis formalis I 581 d. 4

— Paternitas et filiatio opponuntur relative I 500 3* — dicit relationem ad filium secundum positionem I 499 f. 3 — ex intellectu principali importat respectum ad principium per modum positionis et generationis I 500 a — ex consequenti intellectu dicit relationem principii solum respectu Filii et per modum generationis *ibid.*

— Paternitas proprie importat habitudinem I 458 a, 468 b, 469 b, 472 b, II 2 b — Paternitas est vera habitudo I 500 a — dicitur secundum relationem ut distinctivum relatorum I 536 3* — Paternitas significat relationem, non tamen dicitur ad alterum, sed est id quo alterum refertur I 399 5* — non transit in substantiam sicut essentialis, a quibus differt secundum modum se habendi et dicendi I 565 d. 1

— Paternitas dicit proprietatem Patris per modum positionis et propriae habitudinis I 501 f. 4, b — Paternitas est notio personalis Patris et dicit illius personae propriam relationem et complementum *ib.* b, 4*, 504 b — Paternitas dat Patri esse personale et distinctum I 501 1* — Persona Patris propriissime exprimitur per paternitatem *ib.* f. 2 — ab aliis personis distinguitur per relationem paternitatis *ib.* f. 4 — perfecte distinguitur paternitate I 504 b — Paternitas dicit causam formalem Patris ut ratio dicendi vel intelligendi I 581 d. 4

— Paternitas non accidit hypostasi Patris I 501 1* — Sine paternitate non potest plene apprehendi hypostasis Patris *ib.* 2*, 504 b — Hypostasis Patris potest intelligi non ut distincta paternitate, nulla alia persona intellecta, sicut hypostasis Patris et Filii, non intellecta hypostasi Spiritus sancti I 471 b

— Paternitas est proprietas Patris et nulli alii convenit I 383 f. 3, 384 b — Paternitas est incommunicabilis non de generali sua significatione, sed ratione innascibilitatis I 471 b

— Esse patrem ut proprietas attribuitur hypostasi Patris I 479 d. 4 — In Patre intelligimus qui est Pater et quo est Pater *ibid.* — includit intellectum hypostasis I 480 d. 4 — importat intra se hypostasim, circa quam ponit proprietatem I 468 a, 2* — Paternitas non supponit Patrem I 579 b — Non potest dici: paternitas generat, quia notio non denominatur nisi suppositum I 580 4*

— se ipso refertur ad Filium, in quantum est sua paternitas I 453 6* — Paternitas, quia est relatio, est simul natura cum filiatione I 472 b — secundum id quod est et quod est Pater, simul est natura I 374 arg. 3

— Paternitas et generatio sunt eadem proprietas secundum rem, sed differenti modo significantur I 468 a sq. — Paternitas et generatio de se invicem praedicantur tum in concretionem, tum in abstractionem *ib.* a, 3* — et Genitor differt secundum modum exprimendi *ib.* 1* — Generare non importat hypostasim *ib.* a, 2*

— Paternitas inest per actum generationis I 470 2* — Paternitatem non oportet praecognoscere generationi I 458 a, 470 2*, 471 b — videtur, quod sit ideo pater, quia generat I 469 b — Generatio videtur praecedere paternitatem secundum rationem intelligendi *ibid.* — Paternitas de se dicit habitudinem, sed praesupponit fecunditatem II 2 b sq. — Hypostasis Patris distinguitur per proprietatem generandi I 468 f. 1 — Hypostasis Patris complete distinguitur per proprietatem generationis I 469 1* — Ante generationem intelligitur hypostasis, sed non ut complete actu distincta I 458 4*, 469 1* — generat ut hypostasis quodam modo distincta innascibilitate I 470 1*, 3*, 471 b — Ratio distinguendi inchoatur in innascibilitate I 470 1*, 504 b

PAT

— Proprium personae Patris est generare respectu personae Filii I 139 f. 3, b. III 101 a — Impossibile est, Patrem non generare I 125 f. 3 — non potest esse sine alio I 384 1* — Fecunditas generandi est in Patre, quia principium I 139 b — Patri convenit generare ut auctori ratione auctoritatis I 471 a *Vide V. Generatio 15.*

— In Patre est paternitas et **innascibilitas** I 451 f. 7 — Paternitas est alia notio ac innascibilitas, differens maxime quantum ad principalem intellectum I 500 a. 501 2* — secundum paternitatem refertur ad Filium, non secundum innascibilitatem I 451 f. 7 — Paternitas et innascibilitas sunt duae notiones distinctae secundum rationem innotescendi, sed inseparabiles secundum rem I 504 a

— Paternitas et spiratio in Patre reducuntur ad innascibilitatem I 471 b — Paternitas convenit cum spiratione non formaliter in notione, sed originaliter in persona Patris et in proprietate eiusdem, quae est innascibilitas I 517 d. 1

— simpliciter potest esse, quin sit ingenuus I 499 f. 2. 504 a — Paternitas de se nullo modo dicitur comparisonem ad prius, nec positive nec privative I 578 a — Patris proprietas non est, quia non est natus I 462 d. 4 — dicitur a se privative, id est non ab alio I 183 a — potest dici de nihilo esse simpliciter privative vel negative I 123 d. 11 *Vide V. Ingenuus et V. Innascibilitas.*

— hanc conditionem: non habere ab alio, nulli communicat I 227 d. 3 — non potest communicare innascibilitatem I 503 b — Quod est in Filio a Patre est in Patre a se ipso, quantum ad essentialia III 30 3*

— est prior omni emanatione, scilicet generatione et processione, quia non generatur nec procedit I 215 b — nec generatur nec per generationem accipitur nec generationem consequitur I 498 a — Patri non convenit emanatio nec subauctoritas I 263 5* — Persona Patris caret emanatione et origine sive principio I 543 b sq. — omnino caret principio I 263 b — caput non habet, sed est caput omnium I 552 d. 7 — Persona Patris est prima, ante quam non est alia, et quae non est ex alia I 549 a

— nihil habet a Filio, sed intellectus noster aliquid cognoscit de Patre, cognito Filio I 549 7* — et Filius nihil recipiunt a Spiritu sancto I 560 b

— propriissime dicitur **principium** I 509 4* — est principium alterius non ab alio I 240 d. 4. 517 d. 2 — habet notionem in ratione principii tantum I 286 d. 4 — potest dici principium totius divinitatis quantum ad personarum pluralitatem I 275 d. 6 — est principium totius deitatis, id est omnium personarum, se excepto I 517 d. 4 — est principium totius deitatis, quia a nullo est I 470 b. 498 a. 517 d. 1 — est totius deitatis principium, quia est prima persona I 472 b — ratione innascibilitatis ex consequenti intellectu est principium omnium personarum I 517 d. 1 — per paternitatem est principium Filii et

per spirationem principium Spiritus sancti *ibid.* — quia a nullo est, omni modo productionis producit *ibid.* — quia non generatur nec procedit, est prior et principium utroque modo I 215 b. 470 b

— In Patre est fontalis plenitudo ad omnem emanationem ratione innascibilitatis seu primitatis I 54 a. 470 b — In Patre est fontalis plenitudo, quia non est ab alio, sed alii ab ipso I 240 d. 4 — ut innascibilis est principium fontale, a quo omnia, et in quem omnia per Filium reducuntur I 552 d. 7 — In Patre est status originis personarum I 54 4*

— non dicitur plura principia, licet plures habeat notiones, quia non habet secundum diversas naturas et vires I 516 a — In Patre plures proprietates non faciunt compositionem, quia non differunt nisi respectu obiecti I 166 4* — unicum habet posse I 141 f. 4 — non generat et spirat ut unus nec ut plures, sed ut alio modo se habens ad Filium, alio modo ad Spiritum sanctum I 236 4*

— In Patre principalitas dicitur quandam auctoritatem I 216 4* — In Patre est quaedam auctoritas, quae non dicitur causalitatem, sed summam principalitatem I 191 d. 11 — In persona Patris principaliter est auctoritas III 79 d. 2 — Ratione innascibilitatis est in Patre summa auctoritas I 471 a — Auctor in Patre videtur dicere eandem notionem, quam innascibilitas I 240 d. 4 — in Patre est auctoritas, quia quod habet ab alio non habet *ibid.* — In Patre auctoritas dicitur fontalem plenitudinem *ibid.* *Vide V. Auctoritas.*

— potest dici auctor omnium personarum, quae sunt ab ipso I 240 d. 4 — In Patre est auctoritas respectu Filii et Spiritus sancti I 286 d. 4 — In Patre et Filio est auctoritas respectu Spiritus sancti vel eius operationis I 218 d. 4

— est principium Filii, sed non causa differens per essentiam I 537 b — si generaret alium in substantia, mutaretur I 189 d. 3 *Vide V. Generatio 11 et 15.* — generat alterum se I 100 b. 106 d. 7 — Filius est de substantia Patris I 115 b — Esse de substantia Patris dicitur convenientiam substantiae et distinctionem per originem *ibid.* — Filius dicitur de substantia Patris, non quasi ex materia, sed propter consubstantialitatem originis I 361 4*

— producit ab aeterno plenitudinem virtutis et amoris, sicut fluvium rapidum et igneum I 1 b

— generat per omnimodam virtutem I 191 d. 10. 564 4* — producit Filium per naturam et summam potentiam I 184 f. 4 — Quod pater terrestris per se non potest generare, sed ex coniunctione cum alio distante, quod fit ad imperium voluntatis, est propter defectum I 128 4*

— non communicat Filio personam, sed tantum naturam sive essentiam I 185 4* — communicat Filio totum, quod habet, sed non id, in quo distinguitur I 183 4* — generando non potest dare amplius, sed potest dare alio modo I 58 4* — non com-

PAT

municat Filio posse generare I 139 b. 140 a. 183 4*

— communicat naturam suam Spiritui sancto per **spirationem** sicut Filio per generationem I 240 d. 3 — producit Spiritum sanctum mediante Filio I 224 4*. 227 d. 4 — Spiratio convenit Patri per se et ut est principium Filii spirantis I 223 f. 4 — Patri appropriatur spiratio propter auctoritatem I 227 d. 3

— et Filius eodem modo spirant Spiritum sanctum I 203 3* — In Patre et Filio est una natura et potentia spirandi I 512 f. 3. 516 a — In Patre et Filio est eadem voluntas et fecunditas I 215 b. 216 3*, 4*. 513 b — et Filius dicuntur unum principium Spiritus sancti non unitate essentiae, sed notionis, in comparisonem non ad suppositum, sed ad unitatem naturae et vis spirativae I 215 b. 216 3*. 513 a sq., 1*. 514 3*. 516 a, 1*

— Patri **appropriatur** unitas I 54 4* — Patri appropriatur unitas, quia est prima persona, ante quam non est alia, et quae non est ex alia I 549 a — Patri appropriatur ratio primi, quia est prima persona in Trinitate I 632 b — dicitur prior Filio secundum ordinem originis, quia iste est ab illo I 509 4* — Ad unitatem Patris omnia reducuntur per Spiritum sanctum et Filium IV 635 b

— Patri appropriatur aeternitas, ut dicitur privationem omnis principii I 1 b. 543 b sq. — Patri appropriatur maiestas, et honor per appropriationem ei debetur II 986 arg. 2 — per appropriationem dicitur Altissimus III 79 d. 2 — Patri appropriatur potentia I 563 arg. 4. 566 d. 2. 593 2*. 596 d. 7. III 79 d. 2 — Patri appropriatur origo respectu creaturae I 479 d. 2 — Patri appropriatur creatio et recreatio III 30 1*

— In Patre maior est auctoritas et fecunditas quam in Filio, unde dicitur maior Filio in ratione principii I 286 d. 4 — dicitur maior Filio ratione auctoritatis *ibid.* 509 4* — non dicitur aequalis Filio secundum actum coaequationis I 347 a sq. 537 b — non dicitur maior Spiritui sancto, quia Spiritus sanctus non comparatur in ratione maioritatis I 284 d. 4

— se dicit Verbo ratione actus declarandi seu exprimendi I 558 3* — generando Verbum se declarat I 557 f. 5. 558 3* — se manifestat per Verbum III 29 b — Verbo suo dicit se et omnia I 557 f. 5 — Verbo omnia dicit I 563 5* — in Verbo omnia facienda disposuit I 195 f. 4

— non est sapiens sapientia genita I 118 d. 3. 557 arg. 2, b. 560 a. 562 a — non est sapiens sapientia genita, quia sapientia non dicit proprium, sed appropriatum Filio I 201 3*. 558 2*. 562 1*. 565 d. 1 — non est sapiens sine Verbo et sapientia genita I 94 d. 6 — est sapiens sapientia ingenua, quae est eadem ac sapientia genita, quae est Filius I 188 d. 3

— cognoscit omnia in Filio, in quantum sunt in Filio ut in ratione exemplari I 563 4* — propter unitatem essentiae non

PAT

solum per Filium dicitur intelligere, sed etiam per se ipsum II 559 f. 2 — non intelligit Verbo, quia intelligere non connotat effectum I 563 5*, 564 3*

— non potest dici potens potentia genita I 564 a — Posse per Filium diceret auctoritatem et causalitatem in eo respectu Patris *ibid.* — potest quidquid potest Filius ad dignitatem spectans III 16 f. 2

— dicitur operari per Filium I 485 b. 565 d. 4 *Vide V. Operatio.* — per Verbum omnia fecit et refecit III 30 1*

— et Filius communicant in uno Spiritu I 202 b — et Filius non conveniunt formaliter in persona una, sed originaliter conveniunt, quia una persona oritur ab utroque uno et eodem modo I 203 3* — et Filius conveniunt in Spiritu sancto ut in amore *ibid.* — et Filius nectuntur active ut principium Spiritus sancti, non passive a Spiritu sancto I 560 b

— non diligit se Spiritu sancto I 206 d. 3 — diligit se amore essentiali I 558 a — diligit se ipso amore essentiali et non per participationem I 564 1*, 2* *Vide V. Amor-in Deo et V. Spiritus sanctus.*

— manifestatur in creatura mittendo Filium I 262 1* — Patri non convenit missio, quia non cognoscitur ut emanans sive ab alio veniens I 263 f. 3. 279 b. III 47 arg. 2 *Vide V. Missio.*

— potest dici redemptor III 409 arg. 4, b — non consuevit dici genitor hominis Christi III 116 3* *Vide V. Generatio 18.*

— Secundum quod in proximo relucet proprietas Patris, debemus ei honorem et reverentiam III 822 b

— comparatur ad filios sicut radix ad ramos III 646 arg. 2 — comparatur ad filium sicut principium ad principiatum *ib.* f. 4 — et mater sunt in generatione quasi unum principium, ita quod neuter eorum per se sufficit II 791 2* — est dignius et nobilius principium quam mater, non tamen substantialius IV 794 b. 795 1* — et filius habent multam conformitatem propter immediatam originem IV 854 d. 2

— Patris ad filios est una sola relatio, quia una tantum origo et unus modus emanandi I 468 f. 2 — Paternitas non multiplicatur per respectum ad plures III 194 2* — unus generat plures filios, quia in uno non perfecte se exprimit I 140 6*

— terrestris quodam modo imaginem gerit Patris caelestis et ab eo sumit originem III 786 1* — In patre relucet proprietas summi Patris in hoc, quod habet rationem principii III 822 b

— est honorandus specialiter prae aliis hominibus IV 869 f. 4

— Patris est generare et fovere et hereditatem relinquere IV 873 f. 3. 874 a, 1* — facilius potest bona sua dissipare et destruere et filiorum suorum hereditatem devastare, quam illam post devastationem et consumptionem reparare II 787 6*

— Paternitas spiritualis attenditur inter eum qui suscipitur, et eum qui suscipit IV 868 a

— Fides patrum dat exemplum posteris III 549 4* — Sancti patres in limbo habebant spem et certitudinem de futura gloria II 797 4*. IV 940 a sq. *Vide V. Limbus.*

— peccatorum est diabolus propter imitationem I 463 d. 6

PATI — Ad patiendum ad exemplum Christi dantur appropriate habitus donorum III 737 a, b — Qui non vult pati poenam, quam patitur, iudicatur impatientis IV 521 arg. 3

PATIENTIA — consistit in tolerantia passionis III 385 f. 3 — Patientiae est sustinere III 561 arg. 4 — consistit circa passionem, prout efficiuntur voluntariae II 847 4* — Usus patientiae est respectu mali poenae I 32 f. 3 — exercetur in poena promotiva III 408 2* — Opus patientiae est poenalitatis IV 367 arg. 5 — defendit et roborat contra ventum adversitatis et fundat animam supra firmam petram IV 583 a — firmat veras virtutes IV 582 b

— reducitur ad fortitudinem III 721 4*. IV 322 a — prout importat remissionem, continetur sub operibus misericordiae, prout afflictionem et macerationem, continetur sub ieiunio IV 369 5*

— est in irascibili III 580 a — Tolerantia passionum respicit potentiam irascibilem III 792 f. 2

— ut dicit passionem, non habet exemplar in Deo, sed solum ut dicit superferri passionibus I 306 d. 5 — Deus non est patientia essentialiter, sed causaliter est patientia nostra I 305 d. 5 — Deus non est patientia nostra exemplariter, sed tantum causaliter *ibid.*

— In patientia est medium, cum ad extremum declinat, fere omnia sustinendo IV 373 8* — est maxime meritoria III 385 f. 3

— Christus voluit, nos imitari ipsum in patientia III 334 a

PATRIMONIUM — Possessio dicitur patrimonium, quia paterna sollicitudine acquiritur IV 678 b

PATRINI — dicuntur, in quantum faciunt ad parvuli regenerationem IV 461 d. 6 — dicitur cognatus suscepto paternitate IV 868 a — debent esse eiusdem sexus propter periculum affinitatis IV 477 d. 5

— respondent in persona parvuli baptizandi IV 156 2*. 459 b — obligantur ad instruendum parvulum in his quae sunt de necessitate fidei et morum, nisi habeant alium doctorem IV 456 b — tenetur susceptum fovere et erudire in spiritualibus IV 869 f. 3 — Utrum possint admitti plures IV 461 d. 6

PATRONATUS — Ius patronatus est annexum fundo, et ipsum non potest vendi, sed fundus, cui annexum est IV 646 b. 658 d. 5

PAUCIORA — Nobilius est operari per pauciora, si aequae bene per pauciora res fit IV 42 2* *Vide V. Facere.* — In paucioribus via magis III 824 arg. 4. IV 41 arg. 2

PAULUS — conversus est in actu persecutionis II 475 b — dicitur iustificatus sine cooperatione I 733 b — electus fuit

PEC

post divisionem Apostolorum ad praedicandum III 537 1* — Pauli imperio subiiciebantur spiritus maligni II 205 1* — exposuit incorrigibiles vexationi daemonum *ibid.*

— non tantum simulate reprehendit Petrum VI 88 a, b

— ex caritate voluit ire ad Hispanos III 509 arg. 5 — dicens, se in Hispaniam profecturum, falsum dixit, sed meritorie IV 563 b

— in raptu creditur vidisse Deum in sua essentia, supergressus statum viatorum II 544 b — in raptu vidit ipsum Verbum et alia in Verbo III 308 arg. 5

PAUPERES — modicum dantes aequantur divitibus large dantibus in merito IV 378 d. 6 — Pauperibus est eleemosyna facienda *ib.* d. 7 — Christi grati sunt beneficiis et non propter eleemosynam principaliter, sed propter amorem orant pro largitoribus IV 952 d. 4

PAUPERTAS — est a fortuna secundum usum loquendi IV 793 arg. 2 — libero arbitrio cooperatur in bonum excitando I 835 d. 3

— Renuntiare temporalibus in clericis perfectionis est, non necessitatis IV 612 a — Clerici debent temporalia omnia dimittere non quantum ad possessionem, sed potius quantum ad affectionem *ibid.* — Licet Christus pauper fuerit, ad hoc ministros Ecclesiae non arctavit IV 612 4* — requiritur ad substantiam perfectionis religionis IV 824 a

— Qui vovet paupertatem tenetur renuntiare omnibus temporalibus et operi proprietatis, vel in speciali, vel in communi II 4014 6* — In voto paupertatis non tantum est abdicatio rei terrena, sed etiam voluntatis habendi, cum dimittitur totus mundus ratione voluntatis IV 824 4* — Votum paupertatis perfectius est quam continentiae IV 822 arg. 6 — Votum paupertatis est maius et difficilius quam abstinentia IV 824 4* — In paupertate vincit homo mundum IV 823 arg. 7 — In paupertate est summa pietas IV 824 4*

PAX — est perfectio affectus II 528 d. 3 — est maximum bonum IV 749 arg. 3 — summa est in Deo II 26 f. 6

— Bonum pacis est maxime appetendum, et eius oppositum maxime fugiendum III 883 d. 6 — Cuncta pacem appetunt III 844 a — Omnes appetunt pacem in universali, sed quia refugiunt aliquem modum pacis, confugiunt ad bellum II 528 d. 3 — Qui facit iniuriam proximo pacem frangit et ipse in se amittit III 844 a

— universalis Ecclesiae praefertur bono continentiae in aliquo IV 823 b

PECCATOR — secundum quod peccans, Deo displicet II 676 3*. IV 448 f. 2 — In peccatore Deo displicet culpa, sed naturam, quam fecit, non odit IV 308 2* — Deus odit peccatores ratione peccati I 823 f. 4 *Vide V. Odium.* — Dei iustitia tantum peccatum odit, ut propter peccatum quos carissimos reputavit abiiciat II 462 4*

— cum sit infimus, debet subiici infimae creaturae IV 934 f. 3. 933 b — per

PEC (1)

divinam iustitiam subiiciuntur rei, qua per naturam sunt superiores IV 933 b. 934 b. 935 4* — in poena ratione perversitatis subiicitur inferiori per naturam I 252 6* *Vide V. Homo 16.* — non est dignus pane IV 965 arg. 3

— Diabolus iniuste detinet peccatores, quamvis homo iuste detineatur III 404 5* — Anima peccatrix divino iudicio subiicitur daemioni obsidenti II 225 3*

— sunt filii diaboli per imitationem I 463 d. 6 — sunt filii gehennae III 447 d. 3

— non habet amorem Dei, sed sui IV 327 3* — potest velle iustitiam exiliter et semiplene sine gratia II 677 4*

— Qui incipit facere quod in se est dispositus est ad iustificationem IV 327 a — qui non habet detestationem peccati praeteriti et propositum non peccandi, non est idoneus ad gratiam poenitentialem II 992 a

— tenetur ad conversionem pro loco et tempore, in quo est opportunitas redeundi ad cor I 856 b — Minister poenitentiae per veritatem doctrinae debet peccatorem instruere et per sanctitatem gratiae ipsum adiuvere et sublevare II 992 b — debent attendere misericordiam et iustitiam, ut possint redire ad gratiam II 993 3*

— Multis peccatoribus propter suam perversitatem parum prodest incarnatio Christi III 41 3* — non semper surgit cum maiori vel aequali caritate IV 336 b

— potest facere aliquid in genere bonum III 758 1*. IV 357 a *Vide V. Opus.* — De merito *Vide V. Meritum-congrui et V. Oratio.*

— infirmus est supportandus IV 789 3 d. *Vide V. Mali.*

— notorius *vide V. Notorium et V. Fornicatio.*

— Solum peccatrices numerantur in genealogia Salvatoris, non propter peccatum, sed propter aliquod speciale factum III 78 3*

PECCATUM — 1 *Definitiones* — *Actus inordinatus et deficiens* 2 *Significatum large et proprie* 3 *Privatio* 4 *Transgressio legis* 5 *Offensa* — *in Deum et in proximum* 6 *Desertio Dei* — *Aversio et conversio* 7 *Origo et radices* 8 *Subiectum* 9 *Voluntas causa peccati* 10 *Non a Deo* — *Permissio* 11 *Potentia peccandi* 12 *Voluntarium* 13 *Necessitas peccandi* — *Causae inducentes* 14 *Actus* — *habitus.*

15 *Deformitas* — *Macula* 16 *Expulsio gratiae* 17 *Corruptio boni* 18 *Dehabilitatio* — *Pronitas* 19 *Reatus* — *Poenae.*

20 *Genera peccatorum* 21 *Gradus* 22 *Peccatum mortale* 23 *Veniale* 24 *Capitalia* 25 *Peccata in Spiritum sanctum* 26 *Peccatum diaboli* 27 *Peccatum primi hominis* 28 *Originale.*

— 29 *Detestatio et fuga* 30 *Remissibile et irremissibile* 31 *Deletio.*

1 — est, spreto incommutabili bono, rebus commutabilibus adhaerere II 802 f. 1. 839 b. IV 363 f. 3 — est desertio cuiuscumque boni, quod spectat ad recti-

(1)

tudinem, ex defectu bonae circumstantiae II 965 1*

— actuale mortale est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei II 836 d. 1. 837 d. 3. 839 a — omne actuale aut est concupitum tantum, aut concupitum et exterius consummatum per verbum, vel per opus II 836 d. 1 — omissionis reducitur ad concupitum, in quantum venit ex amore malo *ibid.*

— est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, et unde liberum est abstinere II 804 a. 836 d. 2. 839 b. 952 b — est praevaricatio legis divinae et caelestium inobedientia mandatorum II 799 d. 3. 837 d. 4. 839 a — est non reddere quod debetur Deo II 555 f. 3 — est facere quod non debet, aut non facere quod debet II 803 f. 4 — Culpa est, cum quis tenetur ad aliquid et illud non implet II 523 f. 4. 524 a — est actus incidens ex defectu boni II 839 b. 940 f. 1 — est carentia debitae iustitiae II 722 a. 838 d. 6 — est absentia vel carentia iustitiae II 823 a. 824 f. 1

— notificatur ratione inclinationis deordinatae, vel ratione privationis boni II 722 b — consideratur ut privatio et recessus a bono simpliciter, vel a rectitudine naturae, vel ab omnis boni complemento et perfectione II 838 d. 6 — Actus peccati comparatur ad Deum, quem offendit, ad virtutem, quam excludit, aut ad bonum ut nunc, quod praetendit II 839 a

— est meritum poenae aeternae II 899 b — omne potest dici meritum poenae vel privatio boni II 837 d. 3

— Culpa est malum, quod facimus II 825 arg. 1 — sunt ab opere nostro II 800 f. 2

— est actio naturae disconveniens II 416 f. 4 — Culpa non fit secundum ordinem naturae, sed praeter naturam II 823 3* — Culpa non est ex institutione naturae, sed ex voluntatis inordinatione II 853 a — dicit motum deordinatum et contrarium naturali rectitudini III 382 4* — Culpa est omne illud, quod est contra rectam rationem II 845 f. 3 — Omnis, qui abutitur aliqua re, peccat III 842 f. 6

— Per peccatum fit quaedam rectitudinis adeptio sive corruptio II 823 a — Culpa est privatio iustitiae et voluntatis obliquatio *ibid.* 825 b — Peccator offendendo Deum se deordinat IV 959 f. 3 — ratione deordinationis in actu dicitur iniustitia IV 433 d. 4

— Malitia dicit privationem bonitatis et rectitudinis circa actionem, quae nata est rectificari II 874 a — Iniustitia sive malitia circa actionem dicit privationem et defectum deordinatum de se et carentem debito fine II 869 b — dicit privationem bonitatis per privationem ordinationis in finem per rectam intentionem III 840 4* — Deformitas peccati dicit deordinationem a fine II 961 3*

— Culpa, prout consideratur in actu, est motus voluntatis inordinatus II 825 b — Actuale est deordinatio circa aliquem

PEC (2)

actum animae IV 433 d. 4 — de sui ratione dicit deordinationem circa actum alicuius potentiae ut dignam vituperatione et punitione II 952 a

— est iustitiae privatio II 823 a. 825 b. 826 arg. 3. 837 d. 3 — tollit rectitudinem iustitiae III 736 b — directe adversatur divinae iustitiae II 954 1* — omne repugnat iustitiae II 799 d. 3 — Culpa et iniquitas omnino adversatur iustitiae III 331 1* — est privatio iustitiae, in quantum est obliquatio voluntatis II 823 a — opponitur merito iustitiae IV 921 f. 4 — omne est contra iustitiam generalem II 837 d. 2. 839 b — Diligens iniquitatem iniquus fit II 916 d. 4 — Qui facit iniustitiam est iniustus II 869 f. 3 *Vide infra 15* in fine.

— Peccare est deficere II 869 f. 5. 1000 f. 4 — dicit defectum, privando actionem debitae circumstantiis III 863 4* — dicit defectum circumstantiae alicuius, quae accidebat actioni II 940 f. 1, b. 941 2*, 3* — dicit aliquem actum, privando circumstantiam circa ipsum II 722 a — Actio peccato substrata est naturalis et bona, sed circa hanc est defectus circumstantiae IV 859 2* — mortale privat aliquem actum vel circumstantiam necessariam ad salutem II 965 1* — est in operatione ex defectu unius circumstantiae II 582 a *Vide V. Malum* (191 a).

2 — dicit culpam III 73 1* — aliquando dicitur culpa, vel poena, vel causa peccati III 73 3*. 94 d. 1 — dicitur actus peccati et macula et causa peccati III 80 d. 5 — dicitur actus exterior, vel actus interior, vel habitus sive habitatio vel habitualis affectio ad peccandum II 804 b — In peccato est actus peccandi, habitus pronitatis sive macula, et deformitas sive privatio boni II 975 a — In peccato est actio mala et interior macula et sequela IV 422 1* — Vitium dicit sequelam culpae III 73 1*

— Culpa proprie loquendo non est pronitas, sed deordinatio sive in actu, sive in anima II 975 b — est deformitas formaliter loquendo II 951 arg. 5 — Culpa proprie loquendo est nota displicentiae et deformitas, quae est in privatione boni, non vero pronitas IV 576 4* — proprie et essentialiter est deformitas II 831 arg. 4 — In habitu peccati est privatio habitus boni et quaedam habitatio ad actum peccati II 761 a — actuale formaliter est privatio habitatis bonae, sed habitatio sive pronitas ad actum peccati non est peccatum nisi materialiter loquendo *ibid.*

3 — est privatio, non positio II 523 f. 5. 964 arg. 1. IV 418 f. 2. 425 arg. 6 — non dicit aliquam naturam, sed potius privationem II 227 4*. 786 3*. 821 a. 940 f. 1 — Privationes virtutum sunt vitia et peccata II 523 f. 3 — dicit non esse moris IV 42 f. 3 — est privatio ratione aversionis IV 497 a — omne privat aliquod bonum circa actum II 965 1* — In peccato est privatio alicuius boni, quod deberet inesse II 769 f. 1

— formaliter est privatio, materialiter vero substernit sibi actum II 838 d. 6 —

concrete nominat actionem deformem, abstracte ipsam deformitatem I 750 3*. II 1001 a — sine actu esse non potest et per illum egreditur in esse II 822 arg. 5 — non privat actum, sed ordinem actus in finem II 823 3* — In peccato est deformitas voluntatis circa actionem substratam naturalem et bonam IV 839 2* — Voluntas non potest se deordinare nisi volendo et se movendo, quod dicit aliquod bonum substratum; sed inordinatio dicit defectum II 823 2*

— formaliter est nihil, sed est circa aliquid et alicuius boni privatio II 877 d. 3 — abstractive sumtum formaliter et in recto nihil est, sed in obliquo est alicuius ut oppositi et ut subiecti II 815 a. 816 6*. 972 2*. III 808 d. 2 — nihil est IV 361 arg. 4 — non est proprie res, sed minus proprie ratione actionis substratae et communiter etiam ratione deformitatis II 876 d. 4 — Actio substrata peccato potest dici natura, sed non ipsa deformitas *ib.* d. 2 — non est substantia quantum ad deformitatem, sed quantum ad actum substratum potest dici substantia II 877 d. 4

— non dicit solam carentiam iustitiae, sed inclinationem ad aliquid cum carentia iustitiae II 722 a — Vitium non tantum dicit privationem, sed etiam habitum substratum, quo quis redditur facilis ad illud peccati genus perpetrandum II 815 2* — dicit deformitatem, tamen secundum quosdam concernit aliquam materiam IV 427 6*

4 — omne fit contra mandatum Dei II 675 f. 5 — repugnat praecepto II 960 arg. 4 — est contra legem large dictam de lege naturae et Scripturae et gratiae II 837 d. 4 — Nemo peccat nisi declinando a legibus aeternis II 574 arg. 4 — est quod fit contra legem Dei vere, vel interpretative, sive secundum veritatem, vel secundum reputationem II 907 3* — Appetitus ad illicitum est peccatum II 504 arg. 2

— Transgressio est contra praeceptum negativum II 146 1* — contra praeceptum affirmativum est delictum, contra negativum est commissum II 976 b

— est, cum voluntas mala operatur in quantum mala, scilicet mala intentione II 936 d. 2 — Nemo excusatur a peccato propter divinum praeceptum, manente intentione deordinata III 844 5* *Vide V. Opus-intentio.*

— Culpa est omne illud, quod directe repugnat virtuti II 845 f. 2 — non est in actione, quae non repugnat fidei nec bonis moribus II 955 d. 2 *Vide V. Actio-Bonitas.*

5 — Culpa Deum offendit IV 1 a. 350 b. 364 a. 959 f. 4. 965 b — Peccato offenditur divina maiestas II 675 b — Omni peccato offenditur Deus, qui est ipsa iustitia *ib.* f. 5. 869 f. 4 — In peccato est offensa secundum contemptum IV 396 3* — Qui peccat mortaliter offendit Deum, a quo est omne bonum IV 959 f. 2 — Peccator Deum offendit non solum, quia contra eius imperium facit, sed etiam, quia se deformat et peiorem reddit IV 337 f. 2 — tenet rationem culpae et demeriti II 952 a

— facit hominem inimicum Dei et pugnare adversus Deum et resistere II 826 arg. 2 — Peccator est adversarius Dei agendo contra voluntatem signi II 827 b — Malum quodam modo contrariatur summo bono, non in se, sed in eius effectu *ibid.*

— Per peccatum Dei honor laeditur III 420 f. 4 — nullo modo est in laudem Dei II 869 f. 6 — quodam modo damnificat Deum, cum homo se transfert de servitio Dei ad servitium diaboli II 676 a

— eo ipso est peccatum, quia in Deum est IV 375 arg. 1 — omne est aliquo modo in Deum, sed non praecise, verum etiam in se vel in proximum II 482 b. 976 a. 977 a — Per se et principaliter peccatur tantum in Deum, sed etiam in proximum peccari potest IV 376 1* — In proximum potest peccari, in quantum imago Dei *ibid.* — In proximum non peccatur nisi per accidens, quia offenditur Deus in proximo *ibid.* — idem potest esse in Deum et in proximum, in Deum principaliter, in proximum ratione circumstantiae adiunctae IV 825 d. 2

— Qui peccat voluntate interiori solum non peccat nisi in Deum, sed qui peccat exterius in opere frequenter peccat in proximum II 962 f. 4 — plura sunt, quibus directe peccatur in proximum quam in Deum III 824 5*

6 — est a voluntate, quae se sibi principium ponit et Deum derelinquendo contemnit II 954 1* — Homo voluntarie peccando Deum deserit II 506 b — Qui peccat necessario discontinuatur a Deo tanquam a principio movente, discordat a Deo ut regula dirigente, et elongat se et deordinat tanquam a fine quietante II 830 a, 4* — Peccans deficit et discontinuatur a virtute divina, in quantum privat actionem debitis circumstantiis II 863 4* — Per omne peccatum anima fornicatur a Deo III 834 d. 6

— secundum quod huiusmodi dicit deordinationem per contemptum et aversionem a Deo et conversionem ad creaturam II 961 a — In omni peccato est aversio et conversio II 5 b. 465 arg. 4. 761 a. 979 a. III 800 a. IV 352 f. 4 — In omni peccato est aversio a bono incommutabili et conversio ad commutabile II 523 arg. 2. III 569 arg. 5. IV 648 arg. 6 — Deordinatio in actu et in anima consistit ex conversione et aversione II 975 b

— dicit recessum a Deo per aversionem II 979 a — Per omne peccatum avertitur anima a Deo et fit ei rebellis II 799 d. 3 — Liberum arbitrium non se avertit a Deo nisi peccando III 675 2* — In peccato mortali est aversio, qua anima movetur a Deo in creaturam II 966 5* — Voluntas rationalis, cum se peccando convertit ad inferiora, ab eo recedit qui sursum est II 849 a — Dum anima se ad creaturam tanquam ad finem ultimum convertit, se avertit a Deo II 965 a sq. — Qui mandatum Dei transgreditur contemnit mandantem, et qui creaturam sibi finem

statuit principalem magis appetit creaturam quam Deum *ib.* b

— est desertio summi boni per aversionem, vel per quandam elongationem et retardationem II 965 1* — Aversio a Deo est per mortale II 504 f. 3 — Aversio proprie loquendo reperitur in peccato mortali, non in veniali II 965 a — Aversio et contemptus est solum in peccato mortali I 314 f. 2

— Completivum mortalis peccati in quantum huiusmodi est aversio a Deo II 584 a. 585 f. 1 — Aversio est formale respectu conversionis II 972 1*. 973 f. 5 — Conversio non facit peccatum completum, nisi adsit aversio II 973 f. 2 — Conversio non est culpa nisi inordinata per aversionem a Deo II 964 arg. 4. 974 a — Perversio incipit a conversione ad bonum commutabile II 743 f. 4 — Formale in peccato secundum quod peccatum est libido, vel potius contemptus Dei sive aversio II 960 f. 4

— Ad esse peccati non tantum concurrat aversio, sed etiam conversio ad bonum creatum II 972 1*. III 804 1* — Conversio concurrat ad omne peccatum II 973 f. 3. 974 a — In omni peccato est conversio aliqua ad commutabile bonum, vel in actu, vel in habitu II 721 f. 4 — omne praeter aversionem dicit quandam conversionem II 722 a — trahit fomentum ex parte appetibilis per conversionem II 979 a

— Committendo peccatum contra divinum mandatum homo dicitur averti a Deo, nihil de eo cogitando II 965 a — Aversio a Deo tanquam fine ultimo est in peccato, in quo peccator nihil cogitat de Deo II 974 a — Aliquis potest a Deo averti nihil de ipso cogitando, quia recessus a Deo est inordinatus IV 423 5*

— Aversio est ratione contemptus, conversio ratione cupiditatis sive libidinis II 973 arg. 2. 979 a — Superbia facit averti, cupiditas converti II 973 f. 4 — Conversio inordinata ad bonum commutabile est concupiscentia II 721 f. 4

— Aversio et conversio non sunt duo peccata, sed duae malae radices concurrentes ad completionem unius peccati II 973 f. 1. 974 1*, 2* — Conversio et aversio potius comparantur ad peccatum sicut differentiae constituentes quam sicut differentiae dividentes II 974 a — Aversio et conversio conveniunt in ordine ad constitutionem unius tertii *ib.* 5* — Aversio et conversio non sunt contra diversa praecepta, sed concurrunt ad idem peccatum, quod est tam contra praeceptum affirmativum quam contra negativum *ib.* 4* — Aversio non ponit in numerum cum conversione II 973 f. 5

— Aversio dicit recessum a termino a quo, et conversio accessum ad terminum ad quem in eodem actu II 964 arg. 5. 973 f. 4 — Aversio et conversio ut actus sunt diversi motus, sed ut circumstantiae et relationes circa actum possunt esse circa unum et eundem actum et circa

idem peccatum secundum diversas relationes III 571 5* — Prout aversio dicit deordinationem circa actum conversionis, essentialiter clauditur in omni peccato mortali, et conversio non ponit in numerum cum ea nec facit diversa peccata II 974 a — Prout aversio dicit actum distinctum contra conversionem, constituit diversum genus peccati, quod est odire Deum *ibid.*, 2*, 4*

— Conversio dat aversioni, quod sit tale peccatum II 972 1* — Conversio non dicitur simpliciter esse materiale in peccato, sed solum ratione aversionis, in quantum dat conversioni, quod sit peccatum *ibid.* — formaliter est privatio boni sibi oppositi potius quam aversio a Deo *ibid.* — Vitia ex parte conversionis sumunt originem et distinctionem III 800 b — distinguuntur in conversione II 857 d. 4

— ratione aversionis a Deo non multiplicatur, quia unum est, a quo fit aversio II 972 1* — omnia communicant in aversione II 857 d. 4. 941 4*. III 800 b. IV 352 f. 4, b — omnia mortalia communicant in aversione et contemptu Dei et omnia sunt contra Deum IV 352 b — Plures aversiones faciunt diversa peccata II 974 5*

— est in conversione ad bonum commutabile, vel ad bonum incommutabile appetitum ut commutabile II 575 3*, 6* — Peccatum est diligere Deum propter se, ad utilitatem propriam II 479 4* *Vide V. Conversio et V. Usus.*

7 — omne consistit in deordinata dilectione alicuius boni creati et in quadam libidine opposita recto amoris III 601 a — omne est libido, vel ex libidine III 599 f. 5 — omne mortale est ex libidine III 845 f. 3. 865 f. 2 — In omni peccato est libido et delectatio II 845 arg. 4. IV 350 b — omne est in voluntate ex libidine mota II 976 a — Pronitas libidinis concurret ad omne peccatum ut eius radix II 979 a — In omni peccato est libido, prout quaerit finem in actu proprio, aut in actu consequenti III 855 d. 2 — In omnibus peccatis est delectatio in se, vel respectu proprii motivi II 846 4* — Radix peccati est ex delectatione libidinosa, etsi in quibusdam comitetur tristitia IV 365 3* — Aliquis peccat, non quia odit se ipsum affectu, sed quia appetit delectationem suam III 618 d. 3 — In peccatis carnis magis est delectatio II 587 d. 4

— Omnis peccati radix est amor libidinosus II 836 d. 2 — omne radicem habet amorem malum *ib.* d. 4 — Principium omnis peccati est desiderium boni proprii II 493 3* — omne est ex amore rei habitae vel habendae praeter ordinem et regulam legis aeternae II 836 d. 2 — est ex amore male inflammante, vel ex timore male humiliante II 146 4*. III 674 arg. 3 — exterius est ex malo amore vel timore praecedente in anima tempore, vel tantum origine III 675 3* — aliquod est ex amore praecise, aliud ex amore pariter et timore II 977 d. 2

— omne est ex concupiscentia II 501 4*, 5*. 528 d. 2 — omnia dicuntur venire ex concupiscentia et ex originali, vel immediate vel mediate II 579 5*

— Initium peccati est proprie ex parte aversionis, radix ex parte conversionis II 979 a — Superbia proprie dicitur initium, concupiscentia radix omnium peccatorum *ibid.* — In omni peccato est superbia et cupiditas *ibid.* III 800 arg. 5 — In omni peccato est superbia quantum ad contemptum et erectionem mentis contra Deum II 977 d. 2

— Peccati initium est superbia II 545 arg. 4 — Initium peccati est superbia sive contemptus recedens a lege maiestatis, error recedens a lege veritatis, insipientia recedens a lege bonitatis II 979 b

— Radix peccati generalissime dicitur libido sive cupiditas, generaliter amor male accendens respectu boni, timor male humilians respectu mali; minus generaliter concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae per comparisonem ad triplex bonum II 979 b — Triplex radix peccati est concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae II 145 f. 5. IV 368 b — Triplex radix peccatorum est inordinatio irascibilis, quae appetit alta, rationalis, quae appetit scire occulta, concupiscibilis, quae vult degustare suavia II 517 a — Culpa consistit in immoderato appetitu excellentiae, sufficientiae et laetitiae *ibid.*

— ut privatio habet causam deficientem II 877 d. 3 — non habet causam efficientem, sed deficientem I 670 a. II 805 f. 4. IV 362 arg. 4 — non habet causam efficientem, sed occasiones IV 362 4* — Motiva ad peccatum intra nos sunt pronitas ad malum et difficultas ad bonum vel etiam radices peccatorum II 362 a

8 — Culpa principaliter inest ex parte animae II 660 3* — Culpa est in intimis animae, ubi erat gratia II 227 4* — est ita spirituale sicut anima II 932 arg. 5 — est in potentiis animae, secundum quod uniuntur ad unam substantiam II 744 b

— Culpa sub ratione culpa est circa subiectum rationale II 755 d. 1. 823 a — Perversitas et inordinatio in homine culpa est II 719 b — Perversitas in substantia rationali, quae est capax iustitiae, est iniustitia et culpa II 749 b — Morbus concupiscentiae in Adam et posteris fuit culpa II 718 f. 4

— omne est in voluntate II 726 b. 823 a. 950 f. 4, 2 — est corruptio consistens circa voluntatem et eius actum, cum sit obliquatio a rectitudine iustitiae II 823 a. 825 b. III 425 b — actuale est deformitas aspiciens voluntatem sicut subiectum proprium II 750 1* — omne est in affectu II 524 arg. 4 — est in solo libero arbitrio II 598 f. 5 — omne ut culpa est in libero arbitrio II 584 b — in quantum est culpa, proprie et praecise respicit liberum arbitrium ut subiectum et est in voluntate ut in subiecto proprio II 952 a. 953 5* — respicit voluntatem principaliter ut sub-

iectum primum origine et complemento, quia in ipsa primo inchoatur et in ipsa consummatur II 953 6* — non dicitur esse in oculo, cum liberum arbitrium eo abutitur II 915 6* — In eo est culpa, cui imputatur II 950 f. 2 — primo est in voluntate II 792 5* — Carentia iustitiae est primo in voluntate II 744 a — Culpa est in sola voluntate II 748 arg. 5

— Potentia omnis, quae subiacet voluntati, potest deordinari per peccatum II 952 b — Culpa est circa illam potentiam, per cuius actum perpetratur II 951 arg. 4 — ut vitium est circa actus aliarum quoque potentiarum, sed causaliter omne est a voluntate, quae est eius principium et subiectum primum II 584 b. 952 a sq. 953 5* — Deordinatio et vitiositas ibi est ut peccatum, ubi sumit originem et ubi est in ratione actionis, non in ratione passionis II 585 1*

— In carne non est corruptio culpabilis II 748 arg. 5 — Culpa non est in carne, sed vitiositas IV 22 5* — nunquam est in carne nisi ab anima III 47 3*

— Culpa et iniustitia est in rationis deliberatione ratione voluntatis adiunctae II 953 1* — non consistit circa actum memoriae et intelligentiae nisi ut voluntarium voluntate antecedente, vel concomitante, vel consequente *ib.* 2*

— mortale consistit in sola ratione II 585 f. 3, b — Aversio a Deo est solius rationis *ib.* f. 4 — mortale nullo modo est in sensualitate *ib.* b — potest esse in sensualitate, ut est ad rationem ordinata II 583 b — dicitur esse in sensualitate quantum ad delectationem et inclinationem ante aversionem et perceptionem rationis II 578 b — incipit esse in ratione, quando post delectationem sensualitatis perceptam ratio illi condelectatur et in delectatione persistit *ibid.* sq. — Immoderatio, deordinatio, foeditas et libido circa actum rationis semper faciunt culpam, non vero circa actum sensualitatis, existente ordinatione circa actum rationis IV 723 1* — Obliquitas vitii est in parte sensibili quantum ad inchoationem propter fomitis inclinationem, sed principaliter et quantum ad consumptionem in parte rationali propter consensum et liberam electionem III 718 2* — Delectatio in sensualitate est veniale peccatum II 584 b

— actuale pervenit ad rationem mediante sensualitate II 743 f. 4 — Inferior portio rationis multum trahitur a sensualitate II 588 a — nullum est in parte inferiori sine motu sensualitatis large dictae pro appetitu boni ut nunc II 578 b. 579 3* — carnale in parte inferiori rationis vix est, nisi ex sensualitate et concupiscentia partis sensibilis II 578 b sq., 2* — spirituale est in inferiori parte rationis sine motu partis sensitivae *ib.* b. 579 a, 3*

— Inferior pars rationis potest peccare peccato spirituali, appetendo aliquod bonum spirituale II 578 f. 2 — Secundum inferiorem partem rationis est peccatum in creaturam *ib.* f. 4

— Inferior portio non potest peccare mortaliter absque superiori II 581 a. 582 a, 4* — potest esse in inferiori portione rationis absque proprio actu rationis superioris II 582 4* — non potest esse sine consensu rationis superioris saltem interpretative ratione negligentiae cohibendi *ibid.* — inferioris partis imputatur superiori *ib.* 3*, 4* — mortale non potest esse in nobis, quod superiori portioni non imputetur propter consensum vel negligentiam reprimendi II 581 a — mortale non potest esse absque actu superioris portionis rationis II 909 b — mortale non potest esse sine rationis superioris consensu vero vel interpretativo II 582 a

— Vertibilitas ad malum et possibilitas ad peccandum consistit in superiori portione rationis II 574 f. 4. 575 a — ratione aversionis est portio rationalis primo et principaliter II 744 f. 6 — Completa aversio est in superiori parte rationis II 584 a. III 355 f. 2 — In consensu superioris portionis rationis totus homo ad peccatum incurvatur II 582 a — est in superiori portione rationis, quando est plenus consensus II 576 f. 2 — Quando vir omnino consentit, tunc plena est aversio et contemptus II 963 arg. 3 — In peccato, in quo est plenus consensus, superior portio rationis manducat III 845 arg. 6

— est in superiori portione rationis, prout convertitur ad inferiora II 575 a, 3* — potest esse circa superiorem portionem rationis, ut movetur deliberative, maxime illud quod attenditur secundum actum rationis, qui est sursum, et quae directe opponuntur virtutibus theologicis II 915 2* — potest esse in intellectu ut deliberante, circumscripto omni imaginabili II 455 2* — spirituale habet fieri et esse in superiori parte rationis secundum se II 574 f. 6. 575 a. 578 f. 4 — carnale non potest esse in superiori parte rationis absque inferiori II 575 a, 4* — Angeli et mulieris fuit in parte superiori II 574 f. 6

9 — omne ab aliqua voluntate est II 734 arg. 2 — Tota causa peccati est voluntas I 670 a — Causa deficiens peccati non est nisi voluntas nostra IV 362 arg. 4 — non est nisi per voluntatem I 675 f. 4 — omne, sive exterius sive interius, est a voluntate II 936 b — est actus voluntatis, secundum quod est vitium et deordinatio, quae a voluntate habet ortum II 952 b — omne oritur a voluntate per obliqutationem a fine *ibid.* — est ex voluntatis inordinatione II 853 a — proprie est voluntatis II 718 arg. 4 — non potest esse ab alio agente II 753 4*

— omnia de cordis affectu procedunt, sed per diversas potentias subministrantes IV 600 4* — Voluntas contemnendo avertitur, dum ad bonum commutabile convertitur non solum quantum ad actum proprium, sed etiam inferioris potentiae II 964 a — Causa peccati est cor, sensus sunt tantum occasiones IV 372 arg. 3 — Caro non est causa peccati, sed occasio IV 373 3* — Omnis culpa imputatur vo-

luntati II 950 f. 2 — Sola deformatio, quae est in voluntate, est ratio inculpandi II 953 5*

— actualia respiciunt diversas potentias, secundum quod ad diversos actus comparantur, per quos introducuntur in esse II 792 5* — Quodlibet vitium non respicit omnium potentiarum actus III 801 4*

— Voluntas est causa mali per modum libertatis et per modum privationis et deficientis II 807 1* — non habet esse circa actum voluntatis, ut natura est, vel ut movetur naturaliter, sed solum, ut movetur deliberative II 914 b — inest homini secundum libertatem et voluntatem II 812 f. 4 — non est nisi a libera voluntate II 804 a — Malum culpae proprie consistit circa animam, secundum quod est voluntarie operans II 829 b — perpetratur per actum voluntatis cum delectatione et libidine IV 319 a

— est a libero arbitrio II 803 f. 1 — committi habet per liberum arbitrium II 1004 b — Nullus peccat nisi per liberum arbitrium III 269 a — Si tollatur liberum arbitrium, iam nullo modo erit peccatum II 942 a *Vide infra II et 12.*

— Voluntas male faciendi est mala propter actualem ordinationem ad malum II 1003 b. 1004 b, 1* — Voluntas, cui placet malum culpae, est inordinata I 823 f. 3, b — Velle deliberate peccatum absolute vel conditionaliter est iniquum IV 388 a — Voluntas non potest recte uti peccato per se, sed tantum ut obiecto detestando I 32 b sq., 3*. 826 3* — depravat potentiam voluntatis, tamen non habet ad ipsam repugnantiam II 1004 b — non minuit rationem voluntatis, sicut rationem potentiae *ibid.*

10 — non est a Deo aliquo modo II 1000 f. 2 — Deus nullo modo potest peccare II 1001 2* — Deus non potest peccare, quia non est potentia *ib.* b *Vide V. Malum - a Deo et V. Culpa.* — Potentia peccandi nullo modo convenit Deo, quia semper concernit defectum I 750 3* — Potentia peccandi, in quantum huiusmodi, adversatur divinae potentiae II 1000 f. 4 — Potentia peccandi, in quantum huiusmodi, non habet exemplar in Deo, quia impossibile est, quod Deus peccet II 1001 f. 5 — Homo secundum potentiam peccandi non assimilatur Deo, sed potius diabolo *ibid.*

— Nihil, in quantum peccatum et deordinatum, est a Deo II 858 d. 3 — Deus non facit peccatum nec facit aliquem peccare nec facit aliquid, quo facto necessario sequitur peccatum ratione illius quod Deus facit II 874 b — quod est poena peccati, non est a Deo nisi in quantum poena II 858 d. 3 — Actio substrata peccato est a Deo I 748 arg. 3. II 874 a sq. 972 4*. 1004 a. IV 859 2* *Vide V. Actio-mala.* — Actio mala est a Deo secundum quod actio, non ut iusta nec ut iniusta, sed ut bona bonitate naturae II 777 d. 5

— Non decuit, aliquam substantiam creari in actu peccati III 382 4* — Deus

neminem facit peccatorem IV 575 f. 4 — Malitia culpae non potest esse ulli creaturae naturalis nec fieri simul tempore per actum proprium II 113 f. 3. 116 f. 4, 6. 117 5*

— non est contra voluntatem beneplaciti, sed signi I 842 b. 843 3*. II 827 b — Deus non dicitur permittere peccare nisi eum qui actualiter peccat, dum peccat I 843 2* — Deus non prohibet peccata, quia ea permittere spectat ad regimen providentiae III 433 d. 3

— permittitur propter bonum universi, et aliquo modo propter bonum peccatoris IV 337 6* — Ex lapsu Deus elicit bonum facienti malum, nisi negligat *ibid.* — Ex multis peccatis Deus viris iustis elicit bona III 626 4* — Casus cooperatur electis non ad gratiam augmentandam, sed finaliter conservandam IV 337 1* — Casus non semper cooperatur ad augmentum praemii substantialis III 679 2* — cooperantur in bonum adiuvando ad perseverandum per quandam humiliationem et diligentiorum boni conservationem et mali vitiationem *ibid.*

11 — Posse peccare est posse deficere et moveri inordinate II 483 4* — Potentia peccandi est potentia faciendi contra Deum II 1000 f. 4 — Potentia peccandi in comparatione ad deformitatem non nominat potentiam, sed defectum I 750 3*. 760 d. 4. II 1001 b — Posse peccare plus dicit defectum quam complementum et potentiam II 614 f. 2 — Potentia peccandi, ut dicit potestatem deficendi, non est proprie potentia, sed impotentia I 748 arg. 3. II 988 d. 4. 1004 5* — Potentia peccandi secundum illud quod est sive respectu actionis, ad quam est, continetur sub genere potentiae, sed in comparatione ad ipsam deformitatem non est in genere potentiae, immo potius impotentiae II 1001 b — Potentia peccandi ratione actus substrati dicit potentiam, quia dicit positionem; ratione defectus impotentiam, quia dicit privationem II 1002 5* — Potentia peccandi ratione actus substrati dicit potentiam activam et defectivam, sed ratione deformitatis dicit simpliciter defectum I 750 3* — Effectus culpae dicit ignobilitatem et imperfectionem et defectum IV 22 5*

— Potentia peccandi dicit potentiam liberi arbitrii, vel dicit potentiam ad peccatum ordinabilem II 1001 a, 1* — Potentia peccandi non dicit actualem ordinationem ad defectum, sed habitualem II 1003 b. 1004 5* — Potentia peccandi vel nominat ipsum liberum arbitrium creatum, quatenus per sui naturam est defectivum, vel potentiam ut ordinatam ad peccandum III 269 a

— Potentia est ordinabilis ad peccatum respectu deformitatis per defectibilitatem, quae est in creatura rationali, quia ex nihilo II 1001 a — Potentia peccandi dicit defectibilitatem in rationali creatura, quae inest ei, in quantum ex nihilo habet esse II 1004 5* — Studiosus potest mala agere, in quantum potest a virtute deficere II 1001 2* — Voluntas potest peccare, quia est ex nihilo et deficiens, sed hoc non est

PEC (11)

causa proxima et immediata ipsius peccati II 807 b. 808 4* — Potentia peccandi est principium culpae, in quantum deficiens, sive in quantum sibi relinquitur III 269 3*

— Potentia peccandi est potentia rationalis animae, quae non potest reperiri nisi in creatura valde nobili II 1000 arg. 3. III 268 arg. 3 — Potestas peccandi non est sine libertate II 186 2* — non procedit nisi a potentia deliberativa II 1002 3*, 5* — non potest esse in synderesi II 574 b. 575 5* — Potentia peccandi non reperitur in creatura irrationali ratione imperfectionis, nec in creatura beata ratione omnimodae perfectionis II 1002 5*

— Potentia peccandi ratione actus substrati est ipsa libertas, ratione defectus minuit libertatem II 1002 5* — Potestas peccandi non est libertas nec pars libertatis II 184 1*. 186 2*. 613 f. 4. 626 d. 3. 1001 b. III 814 3* — Ordinatio potentiae ad peccandum diminuit de plenitudine libertatis III 269 a — Potentia peccandi addita libertati ipsam diminuit II 187 f. 4. 613 f. 4. III 268 arg. 4 — Libertas peccandi non est libertas, sed defectus libertatis IV 495 d. 4 — Peccati dominium minuit libertatem *ibid.* — Actus peccandi et maxime necessitas peccandi diminuit liberum arbitrium II 187 f. 4

— requirit vertibilitatem voluntatis II 162 2* — Peccare non potest aut qui caret voluntate, aut vertibilitate voluntatis I 793 d. 2 — est in voluntate, secundum quod libera et vertibilis II 175 a — non est nisi in spiritu rationali, quando habet vertibilitatem arbitrii et est in statu merendi et demerendi II 504 6* — Possibilitas peccandi dicit statum imperfectionis IV 109 3*

— Nulla virtus reddit hominem ex suo actu impossibilem ad peccandum II 989 f. 4 — Iustus et sanctus potest peccare II 1003 f. 4 — Possibilitas et inclinatio ad culpam manet post baptismum IV 109 3* — Potentia peccandi ratione defectus tollitur per gloriam, ratione actus substrati relinquitur II 1002 5* — Per gloriam auferitur potentia peccandi II 1000 f. 3 — Impossibilitas peccandi non dicit alicuius potentiae amissionem nec defectum, sed potentiae confirmationem et defectus ablationem III 77 b sq.

— Perfectio gloriae nullam compatitur culpam IV 94 f. 2 — Impossibilitas peccandi de lege communi spectat ad statum comprehensoris III 78 4* — Potentia peccandi resecatur baptismo sanguinis IV 409 a, 3* — Inordinata voluntas versa in poenam non amplius demeretur IV 1037 5*

— Potentia peccandi ut activa ratione actus substrati dicit nobilitatem naturae I 750 3* — Potentia peccandi est nobilis non quantum ad defectum, sed quantum ad ordinationem ad actum substratum II 1001 3* — Natura, quae potest peccare, est melior quam ea quae non potest peccare, quia habet voluntatem, non quia habet vertibilitatem voluntatis I 793 d. 2 — Potentia et actus peccandi per accidens

(12)

attestatur nobilitati naturae II 1002 3* — Potentia peccandi non addit quidquam potentiae bene faciendi, sed facit ad maiorem laudem, dum illa ex praesentia oppositi clarescit *ib.* 4* — commendabilior reddit virtutem, non addendo aliquid bonitati eius, sed ex oppositione *ibid.* — Non peccare in eo qui potest, est laudabile per accidens I 793 d. 2. II 1002 4* — Potuisse peccare dicit quandam defectibilitatem, sed non esse transgressum dicit perfectionem III 267 4*

— De perfectione universitatis est, quod fieret creatura, quae posset peccare et posset abstinere I 833 a — Melius fuit secundum ordinationem ad finem et secundum quid, facere hominem in libertate peccandi I 793 d. 2 — praestitit occasionem multis bonis I 833 b — Deus ab aeterno praescivit lapsum humani generis III 27 5* — Deus hominem peccaturum esse praesciebat IV 995 a

— Potentia peccandi secundum illud quod est, et secundum ordinabilitatem ad actionem substratam est a Deo, sed secundum defectibilitatem respectu deformitatis est ex nihilo II 1001 a sq., 1*. 1002 5*. 1004 5* — Potentia, qua quis potest peccare, bona est et a Deo II 1004 5* — Potentia faciendi contra divinam voluntatem est a divina voluntate I 843 3* — Ordinatio potentiae ad peccatum non est a Deo, quia potius est deordinatio quam ordinatio II 1001 4*

— Potentia peccandi in quantum huiusmodi non est mala II 1003 b — Potentia peccandi non est directe nec proxime ordinata ad usum malum, sed per accidens, per se autem ad eius oppositum II 1004 2*, 4* — Potentia peccandi, ut dicit potentiam deficiendi, non est bona nec mala, sed defectiva *ib.* 5* — Potens peccare non est malus II 1003 f. 4, 3, 4 — Potentia peccandi per actum peccandi deordinatur et recedit a completionem II 1004 4* — est abusus potentiae *ib.* 2* — Culpam consequitur peccandi potentiam tempore et natura II 1003 f. 2

— Facilius est peccare quam in bonum proficere II 679 5* — Facilius est peccare quam bene facere IV 700 4* — in quantum est a potentia per se, magis facit ad demeritum quam opus bonum ad meritum II 1004 3*

— regnat virtute boni, quod subiicit se malo II 686 3*

42 — omne est voluntarium II 524 arg. 4. 525 f. 3 — omne mortale est voluntarium II 973 f. 3 — Omnis culpa est affectio voluntaria II 718 arg. 6 — Omnis culpa actualis est voluntaria II 845 arg. 4 — Nullus peccat aliquo genere peccati nisi volens III 800 f. 3 — Potentia peccandi non pervenit in peccatum nisi mediante voluntaria deordinatione II 1001 4* — Peccare non est sine usu libertatis II 186 2* — actuale fit per actum deliberationis II 116 f. 3. 117 4* — Obliquitas vitii principaliter residet in deliberata electione III 718 2*

PEC (12)

— In actu voluntatis consistit prima ratio deordinandi II 961 a, 3*. 962 3* — Actio exterior non est peccatum nisi propter voluntatem interiorem II 960 f. 4. 961 a, 3* — Nihil, quod fit ex parte operis, per se sufficit ad faciendum peccatum, nisi adsit voluntarius motus II 963 4* — voluntatis et operis non sunt duo, sed unum II 960 f. 4 — Consensus in peccatum consummatur in voluntate II 953 1* — in interiori consensu consummatur, quia consistit in interiori deordinatione IV 693 2* — voluntate introducit et conservatur, nisi liberum arbitrium dissentiat IV 422 f. 4 — mortale est voluntarium simpliciter II 949 a — actuale mortale est voluntarium voluntate propria II 948 b — quod est a propria voluntate, est per proprium actum commissum II 752 f. 4 — omne est voluntarium vel voluntate propria vel aliena, vel partim propria, partim aliena II 948 b — habet rationem actualis a voluntate II 524 3* — quod contrahitur a voluntate animae, est peccatum actuale II 752 f. 4

— A peccato liberum est abstinere, secundum quod tenet rationem culpae II 952 b — Liberum arbitrium potest vitare actum peccati absque gratia gratum faciente II 678 4* — Voluntas in via nunquam inevitabiliter ad culpam disponitur IV 410 6*

— potest esse voluntarium quantum ad conversionem, involuntarium quantum ad aversionem II 826 a — est voluntarium quoad delectationem, sed non voluntarium ratione malitiae et deformitatis et poenae IV 384 3* — non est voluntarium nisi ratione conversionis ad bonum commutabile II 973 f. 3

— Quod diminuit de ratione voluntarii diminuit de ratione peccati II 525 f. 3 — Quod privat omnino rationem voluntarii et contemptus excusat a peccato II 526 a — Nullus peccat in eo quod vitare non potest II 116 f. 5. 556 f. 2. 691 d. 3. 948 f. 5. 949 a. 951 f. 4. 952 b. IV 300 a — In his quae fiunt naturaliter vel per violentiam, nulla est culpa II 948 f. 4 — Nullus in illo instanti, quo peccat, potest vitare peccatum II 116 f. 5

— dicuntur voluntaria secundum plus et minus II 956 d. 3 — mortale simpliciter tenet rationem voluntarii, quamvis habeat inclinativum IV 549 b — Suggestio, quae est ab intrinseco, quodam modo voluntaria est et culpa, sive quia a voluntate Adae habuit ortum, sive quia a voluntate peccantis non praecavetur II 953 2* — omnia post primum peccatum non sunt voluntaria ita plene II 956 d. 2

— nullo timore excusatur IV 700 4* — Infirmis conceditur redimere periculum maioris peccati per minus peccatum III 854 a — Ignorantia excusat peccantem, scientia aggravat II 986 f. 5 — Peccans ex ignorantia, si erudiatur, de facili recipit sanitatem II 987 1*. 988 5*

— quod fit ex certa scientia, non habet colorem excusationis IV 266 d. 6 — Malitia contracta ex originali non minuit voluntarium II 987 a. 988 3*

13 — Liberum arbitrium absque munere gratiae necessitatem habet aliquando peccandi II 685 arg. 5. b — Homines habent difficultatem ad vitandum peccatum et necessitatem ad committendum III 77 b — Liberum arbitrium potest peccare et non potest non peccare II 687 6* — Quaedam necessitas est ad venialia peccata in natura lapsa II 858 d. 4. IV 300 b — Quaedam fiunt invitis nobis, sed imputantur, in quantum potuissent praecaveri II 949 a, 1*, 4* — Liberum arbitrium ex propria sua culpa devenit in necessitatem peccandi II 687 6*. 692 d. 3 — Ad mortale actuale nulla est necessitas II 858 d. 4 — Necessitas ex corruptione, quam homo incurrit ex culpa, excludit peccatum actuale mortale, non tamen veniale, sed necessitas ex naturae institutione omnino excludit culpam IV 300 b — Nullus Sanctorum in hac vita nullum actuale peccatum commisit III 80 d. 5

Homo per liberum arbitrium vertibile peccare poterat sine tentatione diaboli II 529 d. 5 — potest esse a libero arbitrio sine tentatione diaboli, voluntate propria, vel trahente carnis concupiscentia II 501 1* — nullum est sine tentatione diaboli sicut moventis primi, non sicut motoris proximi II 500 b. 501 1* — Ad peccatum non necessario concurrunt pronitas II 462 3*

— omne dicitur esse a diabolo, quia procedit ex suggestionem diaboli immediata, vel ex suggestionem ad primum peccatum II 529 d. 5 — dicitur esse a diabolo sicut a suggerente et impellente, quasi exterius instigante II 227 4* — Homo est causa peccati perficiens et consummans, diabolus solum inducens et adminiculans II 529 d. 5 — Quilibet est auctor principalis sui peccati, diabolus et alius homo est causa solum per quandam dispositionem et inductionem II 817 d. 1 — In peccatis carnis habet homo incitationem intra IV 399 d. 8 *Vide V. Tentatio.*

— diaboli non est principium immediatum cuiuslibet peccati, sed initium peccati originalis II 501 3* — omne, quod facimus, quodam modo habet ortum a peccato primo II 529 d. 5. 817 d. 4

14 — Voluntas peccandi non semper est in actu, sed manet in peccatore in habitu et radice III 758 1* — Qui in peccato perseverat non continue peccat IV 529 d. 7 — Aliquis persistit in peccato non ex solo actu voluntatis II 677 5* — transit actu et remanet reatu II 776 d. 4. 959 b. III 404 4* — Actus peccati est in fieri, sed reatus in quiete II 776 d. 4 *Vide supra 2.*

— simul habet consummari et esse II 708 d. 1 — habet esse in instanti et est in sui termino intra IV 426 4*

15 — Per peccatum fit animae deformatio per amissionem pulcritudinis II 822 b — Culpa reddit animam Deo deformem II 827 arg. 5 — deformat imaginem II 676 a. 951 arg. 5. IV 338 f. 2. 350 3*. 352 f. 3 — eo ipso peccatum est, quia Dei deformatur imago IV 375 arg. 4 — deformat totam imaginem II 492 arg. 2

— est macula animam deformans IV 319 a — In peccato est deformitas ex privatione debiti et macula ex conversione indebita II 783 a — Deordinatio in anima ratione aversionis dicitur deformitas, ratione conversionis macula II 975 b — ut privatio ratione aversionis considerata in se dicitur tenebra, in comparatione ad vim cognitivam dicitur deformitas IV 497 a sq. — quantum ad conversionem ad delectabile terrenum in se consideratam dicitur macula, in comparatione ad vim cognitivam foetor *ib.* b — dicitur macula respectu eius, in quo est, quia maculat eum; foetor respectu ad proximum, in cuius affectu non est IV 482 d. 1 — dicitur macula propter rationem turpitudinis consideratam per modum speculationis, foetor propter fugam affectus recte ordinati *ibid.*

— Deo displicet et displicere facit IV 418 f. 2 — Per quodlibet peccatum homo displicet Deo III 801 3* — omne aliquo modo animam foedat et deordinat et facit Deo displicere IV 547 b — vituperabile reddit subiectum III 331 1* — in quantum tenet rationem culpae, facit dignum vituperio II 584 b *Vide V. Malum-culpae.* — reddit hominem indignum II 769 f. 4 — facit hominem indignum divino aspectui praesentari II 719 a

— Culpa propter sui deordinationem deordinationem ponit circa peccantem II 853 6* — Ad culpam necessario sequitur animae inordinatio II 848 f. 4 — Voluntas, cum deordinate se ipsam movet, se laedit et sibi ipsi nocumentum infert, pro eo quod vel recto ordine se privat, vel a recto ordine se elongat II 823 3* — in tantum deordinat, in quantum facit Deo dissimilem, et in quantum facit Deo dissimilem, in tantum elongat a Deo II 831 b — Voluntas, dum peccat, corrumpit se, quia se ipsam movendo deordinate, reddit se inordinatam et ad bonum minus habilem II 823 2* — ratione deordinationis tenet rationem vitii corrumpentis II 952 a — in quantum tenet rationem vitii, dicit deordinationem alicuius potentiae respectu actus sibi debiti secundum naturalem institutionem II 584 b — In peccato est deordinatio potentiae, cuius peccatum est actus *ibid.*

— Non tantum actio inordinata est culpa, sed etiam ipsa deformitas, quae remanet in anima II 844 a — Culpa manet in anima ut deformitas II 825 f. 4 — est deformitas animae II 814 f. 6. 825 f. 4 — Culpa est deordinatio remanens in anima ex proprio actu, ubi debet esse ordo iustitiae IV 496 d. 4

— Defectus et deordinatio animae non tantum est poena, sed etiam culpa II 857 d. 2 — Deformitas, quae remanet in anima post culpam perpetrata, est poena et peccatum II 855 f. 6 — Foeditas animae culpa est IV 551 f. 3

— Macula mortalis peccati deformat imaginem expellendo nitorem gratiae et formam imaginis II 966 3*

— omne latet in anima quasi apostema intrinsecum IV 461 4* — originale, veniale

et mortale designantur per vulnus, livorem et plagam tumentem IV 2 b — dicitur putridum, quando anima in eo requiescit finaliter IV 4052 a — est similitudo diaboli et quaedam characteristicatio IV 525 a *Vide V. Character.* — facit similem bestiis in appetitu mentis II 473 d. 1

— Ex peccato contrahitur in loco quaedam foeditas, quae se extendit per aërem caliginosum IV 979 a

— Qui peccat perdit honorem proprium et perdit solatium II 849 a

— omne privat ab anima aliquod bonum, quod est iustitia, vel ad iustitiam ordinatum II 837 d. 3 — actuale privat iustitiam gratuitam sive personalem II 972 5* — omne aufert innocentiam II 504 f. 5

16 — Culpa est privatio gratiae IV 42 f. 2 — repugnat gratiae secundum oppositionem formae IV 403 2* — Culpa et gratia sunt immediate opposita IV 42 f. 3 — Gratia et culpa directe habent oppositionem et impossibilitatem III 357 4* — in quantum habet rationem culpae, opponitur gratiae, non in quantum tenet rationem vitii II 584 b — recte opponitur gratiae, quae reddit Deo acceptum II 676 3*. IV 418 f. 2 *Vide V. Culpa.*

— est causa defectus gratiae I 721 8*, 9* — est expulsivum gratiae II 585 f. 3. 681 arg. 6. 951 arg. 5 — Per peccatum homo expoliatur gratuitis II 5 b. 676 1* — offendendo Deum hominem gratia expoliatur IV 1 a — In peccato perditur gratia II 676 2*. 969 a — Deus peccanti subtrahit gratiam in poenam I 860 d. 4 — Per peccatum liberum arbitrium privatur gratia IV 395 arg. 5 — mortale extirpat gratiam, quia non stat simul cum vita VI 548 4* — quodlibet mortale tollit gratiam IV 352 5* — mortale omnino excludit donum gratiae II 969 3* — expellit gratiam, non quia agat in ipsam, sed quia facit liberum arbitrium deficere a gratia III 658 b. 675 2*

— Culpa non potest esse aliquo instanti in anima simul cum gratia II 761 a. IV 425 arg. 4. 427 5* — Hominem necesse est esse in culpa, vel in gratia II 969 4*. IV 419 f. 4 — abstracte acceptum non potest rectificari nec formari, sed concrete ut quidam habitus substratus deformatus a culpa, potest informari a gratia III 499 1*

— Per actualia praeter peccatum in Spiritum sanctum impugnatur gratia baptismalis II 983 a — quod maxime est impugnativum gratiae, magis directe habet opponi poenitentiae virtuti II 993 2*

— non repugnat gratiae in anima, nisi quamdiu voluntas illi consentit IV 103 2* — Peccanti actualiter potest dari gratia gratis data II 475 b

— omne simpliciter repugnat caritati ratione habitus substrati III 598 5*. 600 b sq. — Habitus directe repugnans culpae habet in se rationem virtutis gratitae III 555 f. 3 — In peccati inchoatione deficit usus virtutis, in consummatione vero habitus II 708 d. 4 — Vitiositas et deordinatio mortalis simpliciter excludit habitum

virtutis II 383 b — Per vitium oppositum uni virtuti potest expelli alia III 801 3* — mortalia subvertunt fundamentum aedificii spiritualis IV 339 d. 2

— omne tollit tendentiam in Deum, sed non omnino fidem II 998 d. 3

— est privatio vitae spiritualis II 675 f. 6

— Mortaliter peccans separat se a vita gratiae, ad quam de se nunquam potest resurgere II 968 b. 969 3* — Homo voluntarie peccando se ipsum morte culpae occidit II 506 b — Peccans mortaliter se ipsum occidit III 821 arg. 3 — Qui peccat mortaliter interficit se ipsum per expulsionem gratiae IV 490 1*

— per contemptum Dei iram meretur et mortem II 965 a — omne dicitur ad mortem quantum ad amissionem vitae, in quo est aversio a Deo II 983 1* — ad mortem aut dicitur, quia perducit ad mortem, aut quia disponit ad mortem II 996 d. 1 — omne, etsi non inducat mortem, ad mortem disponit III 846 3* — punitur morte corporali II 506 b — Non omne peccatum prohibetur per prohibitionem homicidii III 824 3*

— Peccator non privatur simpliciter vita, sed vivit in morte IV 357 4* — inducit mortem, sed non totaliter tollit habilitatem ad vitam gratiae I 836 d. 7. II 823 6* — Peccator non vivit ad bene agendum, sed potest adhuc magis peccare, cum voluntas vivat ad male operandum IV 490 4* — Mortuus per expulsionem gratiae potest adhuc magis a gratia elongari I 836 d. 7. IV 490 4*

— dicitur mors ratione separationis animae a Deo IV 433 d. 4 — Per peccatum separatur anima a Deo II 827 arg. 5. IV 419 f. 3 — Per deordinationem actualis peccati separatur anima a Deo IV 433 d. 4 — est causa, qua Deus iuste se absentat, et dividit nos a Deo I 721 8* — In peccato est separatio a Deo in elongatione secundum dissimilitudinem IV 396 3*

— expellit Deum ab anima, repellendo gratiam Dei II 836 5* — privando gratiae habitum, efficit hominem ineptum ad inhabitationem Dei II 284 5* — Peccator non habet Spiritum sanctum, licet Spiritus sanctus sit in eo I 250 2* — Peccans meretur a Deo relinqui II 843 f. 4

— Peccator tendit ad non esse per culpam I 4 a. 836 d. 7 — Mali per peccatum quasi nihil facti sunt et ad non esse tendunt III 462 4* — Per peccatum anima facta est nihil IV 430 f. 2 — Peccator nihil est in conspectu Dei IV 336 arg. 2 — Peccator nihil est in comparatione ad iustum IV 357 b — dicitur nihil, in quantum corrumpit gratiam II 640 b — Peccator dicitur nihil esse, non per privationem omnis esse, sed esse ordinati et completi II 845 a

— Culpa facit, opera bona non esse digna remuneratione IV 339 a — Uno peccato mortali omnia merita fiunt inutilia ad gloriam assequendam III 800 1* — Culpa sequens tollit potentiam satisfaciendi, quamdiu manet IV 576 arg. 2. 577 b

— Qui manet in peccato mortali non potest esse membrum Christi II 760 f. 4

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— claudit aditum ad caelum IV 472 b 17 — dicitur corruptio II 677 5* — omne nocet et adimit aliquid de bono spirituali IV 547 f. 3 — aliquid bonum corrumpit in anima II 227 4*. 822 b — est vitium animae, quo corrumpitur aliquid eius bonum II 822 f. 3 — est quaedam corruptio et privatio boni II 838 d. 6 — Malum culpae privat bonum naturae inordinate II 853 5* — per se corrumpit aliquid in anima non secundum substantiam, sed secundum rectitudinem II 823 4* — corrumpit actum et potentiam, non simpliciter, sed secundum ordinem *ib.* 5*

— ut corruptio et deordinatio voluntatis in actu potest deordinare et inhabilem reddere voluntatem secundum habitum II 823 1* — quod est in actu, est causa corruptionis in voluntate per modum habitus II 826 4* — non est proprie causa corruptionis passivae, sed ratione ipsius peccantis *ib.* 5* — corrumpit bonum ratione boni substrati ut ratione agendi, ratione vero defectus ut ratione deficiendi II 823 2*

— Peccans corrumpit se ipsum agendo praeter naturam II 823 3* — In peccato actuali persona corrumpit se II 491 b. 802 a. IV 405 arg. 4 — actuale corrumpit simul personam et naturam, ut dicit ipsum commune II 718 f. 3. 789 1* — actuale dicit depravationem voluntatis, quae respicit personam, ut est individuum III 423 b

— Inordinatio, qua anima se deordinat et qua deordinatur, est culpa una per essentiam, sed differens comparatione II 825 b — Eadem est culpa, qua deformatur voluntas et eius interior actio, sed diversimode comparata II 807 a. 808 4* — in actu simul est corruptio-actio et corruptio-passio II 825 b — in habitu est privatio et corruptio boni non solum active, sed etiam passive dicta *ibid.* — Inordinatio in actu voluntatis respicit ipsam ut moventem et ut motam *ibid.* — Culpa active dicta secundum appropriationem habet mere rationem culpae, passive dicta tenet rationem poenae II 826 a, 3* — Corruptio et carentia iustitiae est simpliciter voluntaria et culpabilis *ib.* 3* — Carentia iustitiae non est poena inflictæ, sed acta *ib.* 4*

— Peccator infert damnum sibi in imaginis deformatione IV 350 3* — Ipsa animae deformatio non modica est ei poena II 844 a — In peccato est damnificatio et nocumentum, secundum quod est peccatum, eo enim est peccatum, quo nocet *ibid.* — Peccator bona sibi convertit in mala II 429 a. IV 379 d. 8

— Magnum malum incurrit quis, cum incidit in peccatum II 844 a — Qui peccat acquirit parvum bonum et amittit magnum bonum II 849 a — Minima culpa peior est quam quantacumque poena II 748 arg. 5

— Magnitudo culpae facit minus et deterius in natura II 467 b — naturam laedit et laedendo vulnerat naturalia IV 1 a — Per peccatum natura infirmatur II 676 a — naturam vulnerat IV 319 a — Per peccatum homo vulneratur in naturalibus II 676 1* — debilitat vigorem naturae et

eam dicitur vulnerare III 736 b — est nocivum naturae II 681 arg. 6

— Per culpam non corrumpitur natura animae II 832 f. 2, 5 *Vide V. Natura.* — Impossibile est, quod anima peccando annihiletur *ib.* f. 2 — Vitium non demit extrema naturae vestigia IV 1052 f. 2 — Culpa non debet bona naturae destruere omnino IV 1042 arg. 1 — Culpa substantiam naturalium non corrumpit, sed foedit et deordinat II 467 b — Naturalia post peccatum sunt eadem secundum substantiam, sed sunt infirmata, vulnerata et deteriorata II 557 2*

— In peccato non adimitur aliquid de substantia vel potentia animae, sed solum de habilitate IV 935 7* — Nulla potentia peccando perditur II 600 f. 4 — non aufert libertatem arbitrii II 174 b. 175 a — non potest perimere voluntatem II 833 b. 834 a — non aufert nec diminuit potentiam, sed tollit habitum rectitudinis et diminuit habilitatem mediam II 823 a — non corrumpit potentiam, sed habilitatem sive ordinabilitatem, per quam ordinatur ad suum complementum *ib.* 5* — non exstinxit omnino naturalem rectitudinem in homine II 507 3*, 4* — Impossibile est, quod aliquis tantum peccet, quin adhuc possit peccare II 832 f. 3, 5. 834 b

— Malum culpae non tantum est deformitas opposita pulcritudini et speciei, sed etiam est curvitas opposita rectitudini et ordini II 832 4*

— omne est privatio modi, speciei et ordinis II 508 arg. 3. 770 a. 822 arg. 4. 825 f. 5. 838 d. 6. 848 f. 2 — est privatio ordinis debiti secundum modum, speciem et ordinem IV 496 d. 4 — est privatio speciei II 971 arg. 3 — In peccato est privatio utilitatis et ordinis et entitatis II 870 a

— Malum culpae corrumpit modum, speciem et ordinem, prout consistunt circa voluntatem, et sic habent considerari in bono, secundum quod bonum est II 832 2* — privat modum, speciem et ordinem circa voluntatem, secundum quod est voluntarie operans II 829 b. 830 4* — non privat modum, speciem et ordinem circa naturam II 830 1*, 4* — In omni culpa privatur modus, species et ordo circa actum voluntatis, et voluntaria deordinatione et incurvatione voluntas modo, specie et ordine privatur quantum ad habilitatem ad bonum II 848 b — Modus, species et ordo privantur, cum liberum arbitrium peccat, inordinate movendo se ipsum II 832 6* — Modus, species et ordo privantur per mutationem factam circa liberum arbitrium *ibid.*

— simul et inseparabiliter ista tria corrumpit circa voluntatem II 830 a — quodlibet simul et aequaliter privat modum, speciem et ordinem in voluntate II 831 b

— Per peccatum voluntas rationalis, quae erat media inter alias creaturas et Deum, facit se ipsam intimam II 849 a — Anima lapsa minus est nobilis naturis inferioribus non ratione substantiae, sed

ratione lapsus IV 23 4* — nonquam ita corrumpit naturam rationalem, quin sit nobilior quam irrationalis IV 309 2* — Per peccatum substantia spiritualis non fit inferior corporali IV 935 4* — Corpus nobilissimum est inferius infimo spiritu quantumcumque peccatore IV 1023 arg. 2

— est damnum secundum amissionem gratuitorum et vulnerationem naturalium sive dehabilitationem IV 396 3* — Privatio modi, speciei et ordinis magna est in anima damnificatio et laesio II 848 b — Conversio facit impurum, aversio infirmum, exspoliatio mendicum II 5 b — Secundum rationem aversionis et conversionis competit peccato ratio privationis, infectionis et obligationis IV 496 d. 4

— Laesio peccati principaliter consistit in deordinatione voluntatis II 987 b — Peccatum corrumpere ex parte carnis, est per accidens II 823 4* — circa actum generativae non dicit corruptionem in virtute generativa secundum se, sed circa voluntatem rationalem et personam II 784 6*

— magis respicit voluntatem et magis directe opponitur bonitati affectionis quam veritati cognitionis II 191 4* — Plus corrumpitur per peccatum affectus quam intellectus II 916 d. 1. IV 1042 3* — Per diversa peccata deordinari habent diversae potentiae animae II 952 b — unum deformat totam imaginem privando eam lumine gratiae, sed non deordinando singularum potentiarum actus III 801 4* — non deformat aequaliter omnes potentias, sed secundum plus et minus II 832 3*

— dicitur tenebra, in quantum privat actus lucis gratiae IV 496 d. 3 — est tenebra intelligibilis, in quantum privat a visione lucis aeternae II 839 a

— obtenebrat intellectum, prout extenditur ad effectum vel opus et etiam quantum ad actum purae speculationis IV 496 d. 3 — subvertit iudicium, quod est coniunctum voluntati II 191 4* — Incurvatio ad peccatum potest auferre omnino sensum rationis ad tempus, sed non simpliciter II 913 2*

— Per peccatum mens est obnubilata, et homo factus est sensibilis et carnalis III 820 a — Per peccatum homo habet interius lumen obfuscatum et conversus est ad sensibilia et illa amat III 26 3* — primi hominis obscuravit speculum, per quod videtur Deus II 545 a — Per peccatum fit animae obscuratio per amissionem luminis II 822 b — sunt quasi nubes densissimae auferentes nobis illustrationem gratiae I 721 8*

— dicitur infirmitas et vetustas, vel sequela peccati IV 433 d. 4 — dicitur vetustas ratione difficultatis ad bonum, quia anima iam inveterata est, et infirmitas ratione pronitatis ad malum *ibid.*

18 — est motus praeter naturam, qui diminuit habilitatem liberi arbitrii II 676 4* — est privatio ordinis et diminutio habilitatis III 808 d. 2 — Per peccatum adimitur potentiarum habilitas II 675 b — Dum voluntas se voluntarie in actu suo

deordinat, semetipsam incurvat et privat habilitate ad bonum II 848 b — per se corrumpit habilitatem sive ordinabilitatem ad gratiam I 836 d. 7 — privat habilitatem mediam inter bonum gratiae et bonum naturae II 823 6* — corrumpit habilitatem ad rectitudinem, secundum quam anima est variabilis *ib.* 4* — Voluntas, dum peccat actualiter, efficitur inhabilis secundum rationem moventis et secundum rationem moti II 825 b

— corrumpit habilitatem voluntatis elongando ipsam a rectitudine II 834 a. 835 a, 1* — Culpa minuit habilitatem reddendo animam minus idoneam ad suscipiendam gratiam et ad cooperandum gratiae iam susceptae II 834 b — animam reddit minus habilem ad susceptionem divinae influentiae ad obtentum perfectionis et beatitudinis II 827 b — Culpa opponitur habilitati ad bonum non secundum id quod est, sive prout fundatur in natura, sed secundum id ad quod est, id est, prout ordinatur ad gratiam II 834 b. 835 4* — non corrumpit nec minuit habilitatem quantum ad id quod est, sed deordinando ab eo ad quod est II 834 b sq.

— non potest omnino tollere habilitatem voluntatis ad bonum II 833 a sq. 835 5* — Habilitas semper potest diminui, sed nunquam tolli I 836 d. 7. II 834 b — omne totaliter privat gratiam, non tamen totaliter tollit habilitatem ad gratiam, quae diversorum generum peccatis magis et minus privatur III 808 d. 2 — Per unum genus peccati anima magis deordinatur et inhabilior efficitur quam per aliud *ibid.* — Quantumcumque quis peccet, adhuc habilitatem habet bene faciendi II 832 f. 4 — non dicit omnimodam boni privationem, immo relinquit aptitudinem II 722 a — Homo per peccatum perdidit rectitudinem et similitudinem, sed non aptitudinem et appetitum rectitudinis II 5 b

— Dum homo peccat, Deum offendit et ex hoc efficitur indignus et ineptus ad suscipiendam gratiam Dei, et pronus ad malum redditur, et in hoc ineptus efficitur ad opera virtutum II 834 b — Per separationem a Deo anima incurrit difficultatem ad bonum et pronitatem ad malum IV 433 d. 4 — ad malum inclinat sive a bono dehabilitat IV 319 a — avertendo a Deo elongat a bono et efficit impotentem ad resistendum malo II 857 d. 1 — Per idem peccatum obliquamur et sumus proni ad peccatum III 738 3* — Per peccatum liberum arbitrium fit ad malum pronum IV 395 arg. 5 — ligando impedit IV 472 4*

— Voluntas corrupta per peccatum prompta est ad multiplicem deordinationem III 820 a — trahit suo pondere ad aliud IV 358 a — Facillimum est de peccato in peccatum ruere II 517 b — Qui peccat dignus est dimitti cadere in aliud peccatum II 843 f. 4. 843 a, 2* — disponit ad aliud peccatum tum ratione aversionis tum conversionis II 857 d. 4 — Ratione conversionis peccatum unius generis disponit ad peccatum generis proximi *ibid.* — non est

causa sufficiens et necessaria alterius, sed quodam modo voluntaria, in quantum inclinat voluntatem *ibid.* — non est causa peccati efficiens, sed deficiens *ibid.*

— Pronitates per nova peccata intenduntur IV 585 d. 1 — Dum homo peccat, magis efficitur pronus ad malum saltem intensive et ad aliquod peccati genus determinatum II 776 d. 3 — Per conversiones ad diversa bona commutabilia diversae oriuntur in nobis pronitates et vitia, per quae obligamur ad diversa poenarum supplicia III 800 b — Pronitates ad diversa peccata formaliter differunt II 971 b

— Spiritus, secundum quod carnalis est, magis inclinatur ad peccatum carnale II 503 5*

— In vitiis una species disponit ad aliam, quamvis in eis non sit tanta connexio sicut in virtutibus II 996 6* — Peccans uno genere peccati meretur incidere in aliud genus peccati II 663 f. 3 — Ratione aversionis quodlibet peccatum est causa cuiuslibet II 857 d. 4 — De connexione *vide infra* 20.

— quaedam in Spiritum sanctum respiciunt peccatum praeambulum quasi materiam circa quam et etiam sicut causam, quaedam non respiciunt determinate peccatum II 985 a, b — In peccata valde gravia vix aut nunquam aliquis cadit, nisi mens eius fuerit per alia peccata depravata *ib.* b — quae circa actus spirituales consistunt, ut plurimum alia peccata praesupponunt tanquam materialia II 145 f. 7. 985 b — circa actus corporales existentia non praesupponunt alia tanquam materialia II 985 b — Quotiescumque peccatorum genera sunt diversa, possibile est peccare peccato uno absque alio II 984 f. 2 — Voluntas libera propria deordinatione se potest in quodlibet peccatum praecipitare II 985 a, b. 986 4*

— est causa meritoria obdurationis I 721 9*

19 — Reatus est obligatio ad poenam III 404 4*. IV 577 b — manet quantum ad reatum, ratione cuius divina iustitia habet nos punire III 404 a — Reatus poenae aeternae inseparabiliter adhaeret culpae IV 364 a — Peccator eo ipso, quod peccavit, est debitor poenae *ib.* f. 2. 365 b — Vitium facit actorem dignum poena II 113 f. 4 — Malum meretur poenam I 830 f. 3 — Homo per concupiscentiam obligatur poenae III 263 4* — Peccator dignus est poena, quia Dei imaginem deformat IV 352 f. 3

— Dedecus peccati non debet esse ad modicum sine decore iustitiae II 848 b — Committens culpam patitur poenam, ne ullo modo sit dedecus peccati sine decore iustitiae II 89 f. 2 — secundum quod huiusmodi ordinari habet ad poenam II 851 4* — Cognoscens culpam cognoscit se ex divina sententia obligatum ad poenam IV 327 a — Ex peccato commisso oritur debitum honoris reddendi Deo per sui ipsius punitionem IV 365 4* — est vinculum mortis aeternae ratione aversionis et

conversionis simul IV 497 b — Homo contra se ipsum fert chirographum II 404 5* *Vide V. Poena.*

— Pro peccato mortali peccator iudicatur et condemnatur, pro veniali temporaliter cruciatur, nisi pro annexo mortali ratione illius IV 458 3* — Decedens in mortali nihil habet in se, quod sit dignum vita, immo totum vel est mortuum, vel mortificatum, ideo summe dispositus est ad damnationem IV 518 4*, 5* — Peccator meretur statim puniri IV 959 f. 3

— Aliqua culpa poena est II 660 3* — aliquod essentialiter est poena, sed non secundum idem II 858 d. 3 — Crimina criminibus vindicantur II 856 1* — sequens non tantum causaliter, sed essentialiter est poena peccati praecedentis II 843 b sq. — ut poena praecedentis quodam modo ordinat peccatum praecedens II 844 2* — non est poena praecedentis inflicta a Deo II 845 5* — Culpa praecedens meretur sequentem merito congrui II 844 3*. 845 5* — ut poena praecedentis non praeiudicat poenae, quam peccatum meretur de condigno II 844 4*

— potest dici poena sui causaliter loquendo II 844 a. 849 a

— dicitur aeternae mortis vinculum respectu ad Deum IV 482 d. 1 — dicitur debitum aeternae mortis respectu ad Deum punientem *ibid.*

— regnat in homine, qui ei se subiicit II 686 3* — Quamdiu homo manet in culpa, servus est diaboli et peccati II 678 f. 5 *Vide V. Homo 16.* — Servus peccati est in servitute opposita libertati fidelium IV 615 3*

20 — in concreto dicit ens in genere secundum rectam coordinationem, in abstracto solum per reductionem II 971 b sq. 972 4* *Vide V. Malum-distinctio.* — unum simul et semel in diversis generibus esse non potest II 516 arg. 3

— Genera peccatorum dividuntur per species proprias II 982 f. 4 — in Scriptura sufficienter dividuntur differentiis II 971 f. 4 — non potest dividi differentiis materialibus tantum II 970 f. 3, 4 — non habet species proprias, quia est privatio II 941 4*. IV 769 1* — in abstracto sumtum non habet differentias formales nisi per accidens per comparisonem ad virtutes oppositas II 971 b. 972 2*, 3*, 4* — in concreto, ut dicit privationem circa actum vel habitum substratum, ratione horum propter formalem differentiam obiectorum habet differentias formales, sed non respectu deformitatis II 971 b

— Vitia diversificantur formaliter secundum speciem penes superabundantiam et defectum II 972 6* — formaliter dicuntur differre in genere vitiorum, non secundum formam suam, sed oppositi II 971 b — dividitur secundum privationem boni oppositi II 972 1* — formaliter distinguitur secundum conversionem ad obiecta creata formaliter differentia *ibid.* — specificantur aut ratione boni, quod privant, aut ratione boni, ad quod quis convertitur in actu peccati II 941 4* — di-

stinguuntur ratione principii et oppositi et actus substrati II 983 a — Species peccati distinguuntur ex parte oppositi, aut actus substrati, aut motivi II 992 arg. 7 — ex parte sui et per comparationes ad particularia bona et particulares personas habet differentias infinitas, sed ratione boni oppositi et ratione comparisonum generalium modis finitis, quamvis variis, habet distingui II 977 d. 2

— numeratur ratione subiecti vel ratione actus II 791 b — numeratur ratione actus, circa quem est, non ratione eius quem offendit IV 825 d. 2 — actualia secundum potentias differunt II 792 5*

— Qualitas culpae attenditur secundum id quod distinguit peccata, quantitas, secundum quod aggravat in eodem genere IV 399 d. 7 — Quantitas et qualitas culpae potest causari ab eodem principio, sed secundum aliam rationem *ibid.*

— unum est in uno actu II 973 f. 4 — Unus actus non facit plures culpas IV 575 f. 2 — In uno instanti non possunt plura peccata committi, maxime quae spectant ad diversas actiones II 146 a — Quando actus est contra plura praecepta, unum est peccatum, et reliqua omnia sunt sicut annexa sive circumstantiae aggravantes IV 312 d. 1 — Circumstantia aggravans non facit novum peccatum II 962 f. 1. IV 825 d. 2 — non est duplex, ubi non est duplex obligatio de necessitate IV 157 b

— Circa unum actum peccati assignantur diversae differentiae peccatorum formales II 970 f. 3 — plura possunt esse circa eundem actum et contra idem bonum IV 864 d. 3 — Ad unum peccatum possunt concurrere plura genera peccatorum II 517 b. 798 d. 1

— habet rationem suam a defectu circumstantiae IV 864 d. 3 — variatur per circumstantias, quae sunt essentiales IV 461 arg. 3. 864 d. 3 — Scientia non variat genus peccati, sed malitia potest eam mutare II 996 6*

— In malis non est **connexio** IV 576 2* — non sunt connexa ratione actus IV 352 2* — simpliciter non sunt connexa III 800 b. 801 3*, 5* — ut avertunt ab uno et offendunt unum Deum, habent connexionem quandam III 800 b — non sunt connexa quantum ad conversionem ad diversa bona commutabilia *ibid.* — Vitia diversa ex diversis operibus oriuntur et ad diversos fines tendunt *ibid.* 801 5*

— Propter unum vitium non incurrit aliquis aliorum vitiorum pronitates et defectibilitates necessario et immediate III 800 1* — Unum vitium privat omnibus virtutibus et praemiis propter horum connexionem *ibid.*, 3* — quaecumque, secundum quod avertunt ab uno Bono incommutabili, privant hominem gratia et virtutibus gratuitis et omnibus meritis gloriae et praemii *ib.* b, 1* — In deformatione per unum peccatum non singula vitia concomitantur III 801 4* — Quamdiu manet unum peccatum, semper manet aversio et imaginis deformatio et inimicitia cum Deo IV 352 b

— multa opponuntur uni gratiae II 655 3* — Ex multis peccatis eiusdem speciei una resultat in anima deformitas II 975 b

— ad invicem opponuntur III 800 f. 4, b — Uni virtuti secundum duos actus opponuntur duo vitia II 995 3* — Vitium duplex opponitur virtuti penes superabundantiam et defectum II 977 d. 3

— differunt quantum ad actum, aut quantum ad reatum, aut quantum ad peccandi modum II 959 a — Omnia genera peccatorum conveniunt in ortu ex peccato Adae tanquam in causa et in reatu poenae et privatione iustitiae tanquam in effectu, sed non aequaliter et univoce, sed secundum prius et posterius II 837 d. 3

— dividitur in originale, mortale et veniale ut in genera, in quibus est univocatio IV 54 1* — Differentia formalis actualis et originalis est penes bonum, quod privant II 972 5* — secundum comparisonem ad causam, ex qua habet ortum, dividitur in actuale et originale II 976 b — dicitur analogice de actuali mortali, veniali et originali, in quantum rationem culpabilitatis habent secundum prius et posterius II 837 d. 3

— secundum comparisonem ad poenam, ad quam terminatur, dividitur in mortale et veniale II 976 b — secundum quod motivum est bonum assequendum, vel malum fugiendum, dividitur in peccatum ex amore et ex timore *ibid.* 977 a — secundum comparisonem ad actum substratum dividitur in peccatum cogitationis sive affectionis, verbi et operis II 976 b. 977 a — secundum comparisonem ad vitia, quae ex ipso oriuntur, dividitur in septem differentias capitalium II 976 b — ex parte motivi dividitur in superbiam vitae et concupiscentiam oculorum et concupiscentiam carnis, vel in peccatum ex malitia et infirmitate et ignorantia *ibid.* — Non contingit peccare nisi aut concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitae II 145 f. 5 — secundum comparisonem ad personam, quam offendit, est in Deum, in se et in proximum II 976 b. 977 a *Vide supra 5.* — distinguuntur per omissionem et commissionem II 974 1*

— cognoscitur per legem III 820 2* — Quaedam sunt prohibita in decalogo principaliter et explicite, quaedam ut annexa et implicite IV 412 d. 2 *Vide V. Malum-distinctio*, ubi de malis secundum se et ex prohibitionem.

— operis exterioris et voluntatis interioris formaliter, prout coniuncta sunt, faciunt unum peccatum formaliter, sed plura materialiter II 960 b sq., 3*. 962 3* — operis et voluntatis considerata ut separata sunt diversa formaliter II 961 a, 1*, 4* — non est essentialiter superius ad peccatum voluntatis et actionis nec de eis praedicatur essentialiter, sed magis accidentaliter *ib.* 2* — Actus interior et exterior sunt unum subiectum deformitatis *ib.* 3* — interius et exterius sunt duo propter convenientiam ordinis II 962 5* *Vide infra 21.*

— cacheatur in voluntate et consummatur in opere II 960 f. 2 — operis praesupponit peccatum cordis III 892 d. 1

— Nomina peccatorum imponuntur ab actibus II 994 b — Ratio peccati non solum est ex improbitate voluntatis, sed etiam ex genere operis, quia sunt contra prohibitionem Dei et contra dictamen iuris naturalis IV 963 f.

— omne est in cogitatione et voluntate, sed aliquod consistit in cogitatione praecise II 976 a. 977 a

— omissionis sive delictum non distinguitur a commisso per defectum cuiuscunque circumstantiae, sed est ommissio actus debiti II 977 d. 2 — contra praeceptum affirmativum non committitur nisi in illo instanti et tempore, in quo quis tenetur II 525 3* *Vide V. Omissio.*

— ex comparatione ad actus substratos dividitur in carnalia et spiritualia II 976 b — quaedam sunt carnalia, quaedam spiritualia II 575 a — spirituale est ex inclinatione ad bonum interius, carnale ex inclinatione ad bonum inferius II 502 arg. 5 — spirituale potest esse sine carnali et e converso II 499 f. 4 — Multi peccatis spiritualibus impliciti omnino detestantur peccata carnalia III 800 f. 3 — Peccatorum spiritualium proprie sunt quatuor genera II 445 f. 6

— carnis est immoderatus appetitus rei tractabilis secundum carnem et privatio castitatis et continentiae II 722 b — In peccatis carnalibus corruptio venit ex foeditate carnis et concupiscentia partis sensibilis II 578 b — plura sunt in genere luxuriae secundum circumstantias personarum IV 867 d. 3 — contra naturam IV 826 d. 7. 827 d. 9

21 — diversorum generum non sunt aequalia III 808 d. 2 — non omnia sunt aequalia, sed quaedam maiora IV 396 f. 4 — Genera peccatorum sunt magis et minus mala, quia est malum contra gratiam divinam, vel contra gratiam et rationem, vel contra gratiam, rationem et naturam IV 344 d. 12

— unum est gravius altero aut pensatis circumstantiis ex parte peccantis, aut ex parte peccati II 520 b — non solum aggravatur ex parte conditionis peccantis, sed etiam ex parte eius, in quem peccatur III 423 2* — Gravius peccat qui peccat in Deum et in proximum quam qui peccat in Deum II 962 f. 4

— Quantitas peccati consistit in libidine et contemptu IV 462 arg. 5 — mensuratur secundum quantitatem libidinis et contemptus II 526 arg. 5, a — unum maius altero dicitur ratione maioris contemptus, vel maioris libidinis sive delectationis, vel ratione maioris damnificationis II 963 a — unum dicitur gravius altero aut propter maiorem libidinem, aut maiorem ingratitudinem, aut maiorem corruptionem II 508 f. 520 b — gravius est, quanto maior est contemptus II 520 arg. 3. 986 arg. 2. IV 827 d. 9 — Contemptus aggravat peccatum II 282 arg. 7. IV 344 d. 3 — Quan-

titas peccati non consistit praecise in quantitate contemptus II 963 3*

— gravius est, in quo magis regnat libido II 987 arg. 4 — tanto gravius est, quanto ex maiori libidine procedit II 508 arg. 3 — Quanto voluntas magis improbe ad aliquid se inclinat, tanto magis se deordinat et depravat II 987 b — Magnitudo peccati est secundum improbitatem voluntatis, etiam sine exteriori opere II 158 3*

— Gravitatis peccati attenditur secundum quantitatem libidinis, ut dicit improbitatem voluntatis, sed non ut dicit delectationem II 988 4* — Deus non tantum considerat in peccato magnitudinem contemptus, sed etiam delectationis et damnificationis II 963 b, 3* — intenditur ex conversionis profunditate II 162 3* — ex pronitate non intenditur *ibid.* — Spiritus separatus semper gravius peccat quam carni unitus IV 519 f. 4

— magis aggravatur per libidinem vel genus peccati quam per circumstantiam IV 377 b — cum circumstantia adiuncta non aequipollet peccato graviori ex genere *ibid.* — Circumstantiae augent quantitatem, quia augent contemptum vel libidinem IV 462 5* — Multiplices circumstantiae aggravantes IV 400 d. 9

— tanto gravius est, quanto magis corrumpit II 508 arg. 3. 520 arg. 4 — In aliquo peccato plus natura laeditur et a virtute plus elongatur IV 396 5* — Ratione boni maioris vel minoris, quod privat, peccatum unum habet excedere alterum III 808 d. 2 — gravius est, in quo est maioris boni corruptio et maior privatio intensive II 988 3* — Non semper maius est peccatum, quod per se privat maius bonum III 853 4*

— tanto est maius, quanto est in nobiliori natura II 464 f. 4. 462 3*. 467 arg. 4. b — Peior est corruptio, quanto melior est natura, non simpliciter, sed secundum quod natura per vitium corrumpitur et in eodem genere peccati II 790 6* — Vitium est maius et corruptio peior, quanto natura praestantior II 750 5* — est gravius, quanto peccans est in maiori gradu constitutus II 520 arg. 2. IV 336 f. 4

— gravius est, quanto maior est ingratitudo II 520 arg. 1 — gravius est, quanto maiori dignum est poena II 508 arg. 4. 520 arg. 3 — maius est, quod magis facit distare a venia II 986 f. 2 — maius est, quod minus habet de ratione excusationis *ib.* f. 3 — maius est, quod magis inhabilitat animam ad iustitiam *ib.* f. 4 — Scientia aggravat peccatum II 986 f. 3. III 814 1* — Scire peccatum est bonum, sed per accidens aggravat culpam IV 344 d. 3 — Offensa augetur propter actuale considerationem *ibid.* — Quantitas peccati pensatur secundum dictamen conscientiae, secundum quod dirigit in agendis III 847 5* *Vide infra 22.*

— unum gravius altero dicitur duodecim modis II 799 d. 2 — fere omnia ad invicem comparata se habent sicut excedentia et excessa IV 789 d. 2. 864 d. 4

— gravius ratione contemptus est peccatum in Spiritum sanctum, ratione libidinis peccata contra naturam, ratione ingratitudinis peccatum Adae, ratione punitionis adulterium IV 826 d. 7

— Malitia operis addit ad malitiam voluntatis non plene consentientis in opus II 963 a, 4* — Opus addit ad malitiam voluntatis plene consentientis, non quantum ad contemptum et aversionem, sed quantum ad libidinem vel damnificationem *ib.* a sq., 1* — Prohibitio peccati cordis addit super prohibitionem peccati operis III 892 d. 1 — Gravius punitur qui peccat in opere quam qui peccat voluntate solum II 962 f. 3 — Maior delectatio et glorificatio est in peccato voluntatis et operis quam voluntatis tantum *ib.* f. 5 — Cum consummatur peccatum in opere, est plenior consensus et dicitur manducare vir, et tunc est peccatum maius II 963 a — In peccato carnali opus ad voluntatem addit et aggravat quantum ad delectationem sive libidinem *ib.* b. 964 5* — In peccato in proximum opus addit ad malitiam voluntatis quantum ad damnificationem II 963 b. 964 5* — cordis aliquando gravius est quam peccatum operis in alio genere IV 459 f. 4

— spiritualia sunt graviora carnalibus IV 397 d. 2 — spiritualia sola voluntate commissa graviora sunt quam carnalia opere consummata, quia spiritualem habent delectationem et maiorem adhaerentiam et improbitatem II 964 5* — carnalia sunt minoris culpa, sed maioris infamiae IV 789 d. 2

— Omnis mensura peccati finita est, cum sit a virtute finita IV 920 arg. 3 — Libido peccantis est finita IV 332 3*. 350 b. 399 d. 7 — In peccato mortali non est motus infinitus intensione, sed reputatione IV 410 4* — Offensa et iniuria Dei in peccato superexcedit puram creaturam III 425 b *Vide V. Offensa.* — Quamvis cuiuscunque peccati offensa sit infinita, tamen est maior vel minor contemptus IV 396 3* — summum *vide V. Malum-summum.* — Pronitas et inclinatio ad malum semper potest crescere II 183 4*. 834 b. 835 1*

— Qui iterat peccatum post poenitentiam contemnit donum Dei IV 344 d. 3 — commissa post poenitentiam sunt graviora per accidens propter contemptum *ibid.* — ex Dei misericordia et patientia aggravatur II 284 7* — commissa post remissionem sunt maioris contemptus IV 379 d. 8 — In omnibus peccatis est quaedam ingratitudo II 447 2* — In omni peccato est quaedam ingratitudo ut circumstantia tanto magis aggravans, quanto homo plura bona percepit IV 586 d. 3 — Ingratitudo de praecedenti remissione aliquo modo aggravat culpam sequentem, quia est ibi contemptus praestiti beneficii, non tamen ita, quod faciat aequivalentiam IV 577 b. 586 d. 3

— Gravius peccat propter ingratitudinem qui primo innocentiam perdit quam qui post poenitentiam recidivat IV 577 b — in nova lege est gravius quam in vetere

ratione ingratitudinis et contemptus et propter obligationem ad maiorem perfectionem IV 542 d. 3 — aggravantur perseveranti in fraterno odio IV 413 d. 5

22 — mortale dicitur quod infert mortem II 504 f. 5, 6 — quo quis meretur iram et mortem, dicitur mortale II 965 a — mortale dicitur quod aufert homini vitam gratiae et ponit mortem *ib.* f. 4 — mortale est mors animae II 968 f. 2, 3 — mortale aufert principium vitae et veniae II 969 a — grave dicitur mortale, quia aufert gratiam, quae est principium vitae II 676 2* — mortale separat hominem a vita et tenet in aeternum separatum a vita II 968 b — mortale actuale est peccatum simpliciter II 837 d. 2

— Prima divisio peccati actualis est per mortale et veniale II 971 arg. 6 — veniale et mortale non sunt eiusdem generis I 315 4* — mortale et veniale faciunt diversa peccatorum genera II 982 f. 2 — mortale et veniale differunt specie secundum magis et minus II 723 3*. IV 409 f. 4 — mortale et veniale differunt specie et genere, licet secundum magis et minus II 972 6*

— Culpa mortalis est magna obliquitas, venialis parva II 503 arg. 4 — mortale impropotionaliter plus offendit Deum quam veniale IV 549 f. 4 — Inter peccatum mortale et veniale est proportio quantum ad consimilem comparisonem ad originem et effectum consequentem II 837 d. 3 — mortale et veniale differunt secundum reatum poenae aeternae et temporales II 939 b

— mortale excedit veniale in infinitum IV 409 f. 2. 410 4*, 5* — veniale est minus mortali in infinitum IV 411 arg. 4 — veniale in comparisonem mortalis caret quantitate IV 410 5* — Peccati mortalis et venialis nulla est proportio quantum ad commensurationem quantitatis demeriti, est tamen proportio secundum consimilem comparisonem ad originem et ad effectum consequentem II 837 d. 3 — mortale excedit veniale in infinitum, non secundum veram intensionem delectationis, sed secundum reputationem peccantis II 970 5*

— mortale dicit deordinationem a Deo cum consensu et contemptu per aversionem II 581 a. 585 b — mortale exigit contemptum aversionis et consensum deliberationis II 581 a — mortale est illud quod inducit divinum contemptum et aversionem a Deo II 577 2* — mortale non potest esse sine aversione II 580 f. 4 *Vide supra 6.* — non est mortale, nisi ubi libido intervenit, vel contemptus III 845 f. 3 — veniale fit mortale per contemptum IV 96 3*

— non est mortale, nisi fiat ex deliberatione et consensu III 865 f. 3. 866 2* — Solus consensus facit mortale peccatum II 585 f. 2 — Nihil est mortale citra consensum II 504 arg. 2 580 f. 3 — commissum cum deliberatione rationis, ubi nulla est pronitas, est mortale II 504 f. 2

— De consensu superioris portionis *vide supra 8.* — Virum comedere est mortale IV 726 arg. 3

— ex genere suo indifferens mortale fit ratione materiae circa quam et ratione contemptus et ratione libidinis III 846 a — veniale potest fieri mortale per complacentiam, ut dicit plenum consensum et deliberatum cum plena quietatione II 577 4* — quod est veniale per delectationem citra Deum sine deordinatione contra praeceptum, potest fieri mortale per libidinem magnam IV 409 b — veniale per intensionem libidinis non fit mortale, nisi quando praeponit aliquid Deo II 972 6*

— In peccato mortali est amor creaturae supra Deum II 723 3* — mortale est diligere aliquid inordinate et supra Deum II 504 arg. 3 — In omni peccato mortali aliquid diligitur contra Deum III 599 f. 4 Delectari supra Deum est essentielle mortali II 972 6* — Per peccatum mortale est proprie frui creatura II 966 6* — Qui escens in creatura fruitur illa et ita peccat mortaliter IV 409 arg. 3 — Frui creatura non est semper mortale, nisi ponatur ibi finis ultimus, ut etiam contra Deum faceret IV 726 b — Complacentia non mutat speciem peccati *ib.* f. 4 — Peccans mortaliter praefert creaturam Deo, non vero peccans venialiter II 970 3* — Qui peccat mortaliter praeponit bonum commutabile bono aeterno et infinito IV 921 f. 5. 922 a — mortale est in usu boni increati, propter perversitatem in finem cum delectatione et propter voluntatis inordinationem I 34 b

— mortale est per plenum superioris partis rationis consensum respectu alicuius, cuius actus est in prohibitione II 577 1*. 581 b — in quo est plenus consensus rationis superioris, est peccatum mortale in his quorum actus sunt simpliciter et universaliter prohibiti III 847 6* — Quod omnino non licet iudicatur esse mortale *ib.* arg. 1 — solum mortale est contra legem Dei II 836 d. 4

— veniale fit mortale per consensum II 586 d. 4 — Consensus in peccatum veniale non facit mortale, quia nullum est ibi periculum in delectatione veniali, cuius actus est venialis II 580 f. 6. 582 a — Consensus in delectationem est peccatum, ubi delectatio est via perducens ad peccatum mortale II 582 a — veniale per delectationem citra consensum fit mortale per consensum et complacentiam IV 409 b. 410 2* — mortale et veniale in delectatione inferioris partis rationis quomodo possint discerni II 581 b. 587 d. 1

— mortale fit per scandalum et per conscientiae dictamen III 849 a, 1*, 2* — Conscientia etiam in indifferentibus facit peccare mortaliter *ib.* 1* — Qui facit contra conscientiam peccat mortaliter III 847 5* — Quicumque credit peccare mortaliter peccat mortaliter II 907 3*, 4*

— veniale idem non potest per essentiam fieri mortale IV 409 f. 1, b. 410 a, 2* — Quando consensus advenit, fit novum peccatum mortale IV 410 2*

— in quo quis corporaliter moritur, dicitur ad mortem, quia ponit impossibilitatem reparationis II 983 1* — mortale est mors animae et causa mortis corporalis II 799 d. 3

— Macula peccati mortalis plus adhaeret quam venialis IV 550 2*

23 — quod facile relaxatur, est in genere venialis III 845 f. 2 — veniale dicitur quod est remissibile II 968 f. 4 — veniale inter levia peccata reponitur II 965 f. 3 — veniale dicitur et distinguitur contra mortale, quia de se non aufert gratiam ut principium vitae et veniae II 969 a, 3*

— veniale est deordinatio inchoata II 585 b — veniale ultra pronitatem dicit displicentiae notam IV 547 f. 4, 2*

— In veniali peccato creatura non refertur in Deum, quodam modo morose adhaerendo ei, per quod homo deberet transire II 965 b — Peccans venialiter non statuit creaturam tanquam finem ultimum *ibid.* — In peccato veniali non est contemptus Dei et aversio proprie dicta, sed elongatio quaedam a Deo et retardatio *ib.* a sq., 1*. 970 6* — veniale est in conversione actuali ad creaturam sine aversione a Deo II 966 4* — Peccans venialiter non avertitur a Deo II 964 f. 4 — veniale non separat a Deo per aversionem II 965 f. 2. 968 f. 2 — veniale non est proprie motus a Deo ad creaturam, sed affectio circa istam II 966 5* — veniale non est proprie fruitio nec usus, sed abusus *ib.* 6* — In veniali est amor creaturae, quo quis non quiescit in illa, sed refert ad aliud, ad quod non debet, actu vel habitu *ibid.*

— Cum veniali peccato minus Deus amatur II 970 6*. IV 292 f. 3 — veniale non est aliud quam minor amor Dei IV 548 f. 2 — veniale minus unit Deo IV 292 f. 3 — veniale est diligere aliquid sub Deo, sed inordinate II 504 arg. 3 — In peccato veniali non diligitur aliquid supra Deum, sed aliquantulum inordinate sub Deo IV 547 b — Per veniale diligitur aliquid citra Deum I 314 f. 3, 4 — Delectari sub Deo est essenziale veniali II 972 6* — veniale gravat animam deprimendo deorsum per conversionem inordinatam ad commutabile bonum et minorem amorem Dei IV 589 a — Macula venialis peccati quodam modo polluit animam et retardat actum dilectionis gratuita per amorem inferioris pulcritudinis II 966 3* — veniale aliquo modo animam foedat et deordinat et facit Deo displicere IV 547 b

— veniale non est offensa Dei I 314 f. 2 — veniale proprie non dicitur Deum offendere II 970 6*

— veniale non est contra legem Dei II 836 d. 4 — veniale est, quod non est contra aliquod mandatum II 504 arg. 4 — veniale non est directe contra Dei mandatum II 965 b — Quod non est contra aliquam prohibitionem non est peccatum mortale III 846 f. 4. 849 a — veniale fit praeter Dei mandatum, quodam modo recedendo a via mandati II 965 b — veniale non est directe prohibitum, quia eius

oppositum non est mandatum *ib.* 2* — veniale est prohibitioni annexum et dicitur prohibitum *ibid.* — venialia non dicuntur prohibita, sed cohibita III 849 2*. 892 d. 4 — dicitur prohibitum II 837 d. 3. 964 arg. 2 — venialia dicuntur permissa, quia non prohibita IV 760 b — venialia non sunt in prohibitione, nec eorum remedia in praecepto IV 458 f. 2 — Venialia non tenemur vitare IV 411 arg. 1

— veniale stat simul cum gratia II 587 d. 2. 968 f. 5. 969 a. IV 352 5* — veniale non deformat animam, quia stat cum gratia, quae animam informat II 966 3* — Peccans venialiter remanet in iustitia II 964 f. 1 — veniale non evertit gratiam, sed stat simul cum eadem IV 548 4* — Culpa venialis non habet oppositionem ad gratiam III 357 4* — veniale non tollit gratiam II 965 f. 4. IV 293 3* — veniale non separat hominem a vita, quia non excludit gratiam II 968 b

— In peccato veniali non est desertio Dei, sed alicuius bonae circumstantiae circa actum II 965 1* — veniale non privat circumstantiam necessariam ad salutem *ibid.*

— veniale cum habitu gratiae magis salvatur in propria ratione quam cum peccato mortali II 969 3* — veniale gratiam non expellit, sed retardat IV 96 3* — veniale non impedit ingressum gratiae Sacramenti, sed perfectum effectum *ibid.* — veniale ut vitium deordinans non directe opponitur gratiae et virtuti, sed ex comparatione ad terminum, ad quem disponit II 584 b. 585 b — veniale non aufert vitam gratiae prius habitae, sed potest praeccludere viam ad gratiam habendam III 855 d. 1 — veniale repugnat soli gratiae gratis datae IV 547 b — veniale non stat cum gratia quantum ad actum, quia actu sive motu eius deletur II 969 3*

— veniale non opponitur caritati, sed est omnino illi contingens I 314 f. 3, 4 — veniale opponitur caritati secundum fervorem solum, quia simul stant et substantialiter sunt sese incontinentia I 315 a — veniale stat simul cum caritate II 965 f. 4. IV 411 arg. 2. 518 4* — venialia non opponuntur virtuti III 846 4* — venialia caritatem non auferunt nec minuunt IV 458 f. 3 — veniale ex se diminuit fervorem caritatis et devotionem, et haec ei repugnant IV 550 a — venialia minuunt caritatis fervorem et radicationem IV 293 b, 4* — veniale stat cum gratia secundum essentiam et inhaerentiam, sed non cum caritate fervente IV 550 3* — Per peccatum veniale non perditur Spiritus sanctus I 273 arg. 4 — Propter peccatum veniale non est quis minus praefendus alii IV 448 d. 4

— veniale diminuit bonum I 313 arg. 2 — Per peccatum veniale liberum arbitrium de congruo se disponit ad diminutionem gratiae I 315 a

— veniale non diminuit praemium substantiale I 314 f. 6 — veniale vitam aeternam non aufert, sed retardat II 970 6* — Culpa venialis retardat caritatem, quin statim elevet in caelum IV 518 5*. 589 a

— plura venialia non faciunt mortale quantum est de se, sed dispositive II 587 d. 2 — Ex frequentatione venialium augetur contemptus *ibid.* — Consuetudo venialium frequenter ducit in libidinem et contemptum IV 571 d. 2 — venialia iterata per pronitatem disponunt ad libidinem et complacentiam IV 409 b sq., 1*, 6* — veniale auget concupiscentiam et debilitat liberum arbitrium I 314 b — veniale praebet occasionem periclitandi per consensum, vel per contemptum IV 414 a — venialia iterata comparantur bestiis minutis, guttis, arenae, scabiei, quae nocent multitudine IV 410 1*. 411 b — venialia multiplicata non faciunt periculum de se, sed ad hoc perducunt per accidens et hominem praeparant IV 410 1*. 411 b — plura venialia faciunt mortale per convenientiam in genere actus IV 410 1* — veniale non disponit necessario ad mortale, quia non tollit motum liberum voluntatis *ib.* 6* — venialia sunt fugienda propter difficultatem ea discernendi a mortalibus II 587 d. 4

— veniale dicitur ex genere vel ex circumstantia vel ex eventu IV 449 d. 7 — veniale ex circumstantia est quod habet excusationem IV 448 d. 2. 449 d. 7 — aliqua digna sunt venia, quia possunt excusari IV 448 d. 2 — De veniali ex eventu *vide infra* 50.

— quoddam veniale est ex surreptione, quod tunc vitari non potest, quoddam ex cogitatione et delectatione sine pleno consensu, quoddam, quia non est deordinatio contra praeceptum IV 409 b. 411 b — aliqua sunt venialia ex genere suo II 576 f. 2 — quoddam est ex genere actus, quoddam est ex surreptione et pronitate naturae corruptae II 504 b sq. — veniale est omne, quod est ex surreptione II 576 f. 4 — veniale, quod committitur praeter rationem ex surreptione, semper est veniale IV 409 b — veniale est, in quantum aliquid exit animae imperium II 504 f. 3 — veniale ex surreptione solum est veniale, cum praevent rationis iudicium II 505 a — veniale, quod est veniale ex genere actus, est veniale etiam, cum subsequitur rationis iudicium II 504 b

— venialia quodam modo sunt voluntaria, sed longe minus quam mortalia IV 549 b — veniale est voluntarium partim voluntate propria, partim aliena per comparisonem ad voluntatem Adae II 948 b sq. — venialia oriuntur ex corruptione subsecuta voluntarium peccatum Adae II 949 a — Non omne veniale est voluntarium voluntate propria simpliciter, sed secundum quid *ibid.* — nullum veniale est sine usu voluntatis, quae possit prohibere et praecavere *ibid.* — veniale est voluntarium simpliciter, si fit ex deliberatione; vel secundum quid sive interpretative, si fit ex surreptione *ibid.*

— veniale potest esse invita voluntate II 583 arg. 2 — venialia fiunt invite non per privationem voluntatis omnimodam, sed voluntatis plenae sive complacentiae II

949 1*, 3* — multa venialia committuntur quadam necessitate II 965 f. 2 — Quaedam necessitas est ad venialia peccata saltem in universali II 858 d. 4 — Habemus necessitatem committendi aliquod veniale in communi, nullum in particulari IV 549 b — venialia non possunt vitari generaliter et universaliter, possunt tamen vitari particulariter IV 300 a — Non omnia venialia possunt vitari quantum ad actum, sed quantum ad habitum IV 559 d. 3 — quaedam venialia vitari non possunt II 584 a — Non omnia venialia possunt praecaveri, sed nullum est, quod non possit praecaveri II 949 a 1*, 2*, 3*, 4*. 950 5* *Vide supra* 15.

— veniale aliquo modo habet rationem poenae, aliquo modo rationem culpae II 586 3*. 948 b — veniale quodam modo habet rationem poenae et quodam modo culpae, in quantum est medium inter voluntarium et involuntarium IV 549 b — Culpabilitas reperitur postremo in peccato veniali II 837 d. 2 — veniale est veniale propter impulsionem et pronitatem ad illud II 504 f. 4. 505 6*

— Nullus iustus caret venialibus, quia tota die iterantur IV 443 2* — Vix aliquis est aliquamdiu in vita ista sine peccato veniali *ib.* 4* — Quotidie peccamus venialiter IV 295 f. 3. 299 d. 4 — veniale in statu viae est morbus quasi inseparabilis et quadam necessitate iterabilis ac quodam modo incurabilis IV 589 a — Omnis homo potest rationabiliter habere conscientiam de peccato veniali tum propter frequentiam, tum propter ignorantiam, tum propter adhaerentiam IV 412 d. 3. 443 4* — Peccatorum venialium quilibet in hac vita habet conscientiam, vel non habet ex ignorantia et negligentia IV 443 4* — Operibus bonis vix nisi in perfectis non adhaerent aliqua venialia propter amorem terrenis annexum IV 559 d. 2 — veniale quantum ad pronitatem plus adhaeret quam mortale, non vero quantum ad maculam IV 550 2* — Perfectius est carere peccato veniali quam mortali IV 547 f. 5

— primum non potuit esse veniale II 505 a — in primo statu non potuit esse nisi mortale II 504 f. 2 — Primus homo non poterat peccare venialiter propter tranquillitatem, quam habebat in statu innocentiae III 848 b — Innocentia non potuit perdi nisi per mortalem culpam II 969 4* — Nulla natura rationalis in statu innocentiae potest peccare venialiter II 577 3* — veniale ex pronitate sensualitatis habet esse secundum statum naturae lapsae *ib.* a — veniale non est, ubi non est facilitas ad mortale II 505 6* — aliquod est veniale generaliter sive de genere actus in statu naturae lapsae tantum *ib.* 4* — Nunquam est ponere statum, in quo possit peccari venialiter et non mortaliter; sed est ponere statum, in quo contingit peccare mortaliter, et non venialiter, propter defectum poenitentiae *ib.* 6*

— veniale potest esse in viribus animae propter corruptionem ex originali peccato

II 576 f. 3. 577 a — venialia perpetratur ab anima secundum coniunctionem ad carnem corruptam per organa potentiarum IV 599 b — In venialis peccati commissione aliquis actus specialis potentiae sensitivae concernitur IV 600 4* — venialia respiciunt actus omnium potentiarum *ib.* 2* — veniale non est solum ex parte rationis, ex negligentia et omissione, sed etiam ex inordinata inclinatione II 584 a

— In sensualitate est peccatum veniale, quia primus motus est ab ipsa ut excitante rationem, sed peccatum per sensualitatem perpetratum non ponitur in ea esse peccatum mortale, sed in ratione movente et imperante II 585 4* — veniale est in sensualitate non ratione culpae, sed ratione vitii deordinantis potentiam II 584 b. 585 b — veniale est in sensualitate II 577 a. 583 a *Vide supra* 8. — veniale potest esse in ratione superiori ex surreptione II 577 a, 2*

— Motus inordinatus est culpa II 825 f. 2 — Quod est inordinatum est culpa *ib.* f. 3 — Motus inordinati sunt peccata ratione usus voluntatis propriae II 947 f. 2, 3. 949 a *Vide V. Motus.* — Motus inordinati in parvulis et furiosis non sunt peccata II 947 f. 2

— veniale facilius committitur quam deletur in statu praesenti IV 553 5* — Ablato fomite, aufertur peccatum veniale quantum ad potestatem peccandi de futuro, non veniale perpetratum *ib.* 6*

— venialia, prout citius consumuntur igne, comparantur ligno, foeno, stipulae IV 553 f. 1. 558 d. 4 — venialia dicuntur supraedificari, vel ratione bonorum operum, quibus adhaerent, vel in quantum non subvertunt aedificii fundamentum, sed non sunt de aedificio IV 559 d. 2 — venialia dicuntur supraedificari tantum, quando in usum et in habitum convertuntur *ib.* d. 3

— Peccato veniali de se debetur poena temporalis II 968 f. 4. 969 a. IV 411 arg. 4, 5 — veniale de se non obligat ad poenam aeternam, nec haec ei redditur secundum se I 314 f. 6. II 968 b. 970 6* — veniale ratione adiuncti mortalis punitur poena aeterna II 968 b sq., 2* — Peccato veniali de se debetur poena temporalis, quia de sua natura est debile per gratiam, quam non excludit II 969 3* — veniale per se non punitur poena aeterna, sed ratione mortalis vel originalis adiuncti *ib.* 4*. IV 458 3*. 548 5* — veniale coniunctum mortali quodam modo augetur quantum ad reatum II 969 2*, 3*

— veniale per se potest veniam consequi et pluribus modis IV 458 a — veniale potest curari gratia sine exteriori Sacramento, quod tamen expedit IV 548 3* — In hoc saeculo multi sunt modi remittendi peccata venialia praeter poenitentiam IV 549 f. 5, b. 550 a, 1* — venialia in futuro delentur sine actu voluntatis detestantis IV 548 f. 3. 549 b — venialia possunt deleri sine adiutorio liberi arbitrii IV 549 b. 550 a. 552 b — veniale potest deleri a gratia, libero arbitrio consonante et exterius adiuvante virtute Sacramenti vel rei sacramentalis IV

550 a, 3* — veniale deletur a gratia, adiuvante poenaltate, quae repugnat inordinatae delectationi IV 550 a — venialia delentur, homine contra se ipsum insurgente, et ratione motus sensualitatis comprimente *ib.* 4*

— veniale deletur per vigorem devotionis IV 293 a, 2*. 589 a — veniale solo caritatis fervore potest deleri IV 548 f. 1, 2 — venialia delentur per caritatem plus et minus secundum dispositionem IV 293 3* — venialia delentur per eucharistiam IV 488 d. 2. 292 f. 4, 5. 293 a sq., 2*

— unum veniale potest remitti sine alio IV 293 3*. 352 5* — unum veniale potest deleri sine alio virtute gratiae IV 548 4* — unum veniale potest deleri sine altero, cui voluntas habitualiter adhaeret, vel quod minus detestatur IV 550 5* — veniale non deletur nisi voluntate consonante *ib.* 4* — venialia non semper delentur in confessione, dum manet propositum in eis manendi *ibid.*

— veniale non potest curari per naturam vel poenam IV 547 f. 2, 3* — Peccati venialis deletio non est actus doni minus nobilis quam deletio mortalis *ib.* f. 5 — etiam veniale non deletur sine gratia II 969 3*

— veniale adiunctum mortali non potest deleri II 969 a — venialia non possunt dimitti esistenti in mortali IV 547 f. 4. 548 4* — Nemo unquam est in solo peccato veniali, ita quod non habeat gratiam II 969 4*. IV 548 5* — veniale de se semper est cum gratia, et si per impossibile poneretur esse sine gratia, Deus solutionem poenae temporalis acceptaret infundendo gratiam II 969 4* — Si aliquis esset in veniali sine gratia, Deus nunquam educeret eum de statu meriti, quin vel peccaret mortaliter, vel ipse daret ei gratiam *ibid.* — Secundum aliquos qui decedit cum impenitentia de venialibus mortaliter peccat IV 549 b

— veniale non solum in hac vita deletur, sed etiam post mortem IV 411 a, 4* — aliqua venialia remittuntur in purgatorio quantum ad ipsam culpam IV 551 f. 4, 2. 552 a sq. — veniale in futuro, libero arbitrio invertibili facto, potest deleri, non committi IV 553 5* — veniale non corrigitur in futuro, nisi corrigatur in hac vita, vel in se, vel in merito caritatis IV 552 4* — Ad deletionem venialis sufficit praesentia gratiae et poenae cum consonantia liberi arbitrii et adiutorio meriti praeteriti *ib.* b, 4*. 554 b — Peccati venialis culpa deletur statim in purgatorio, vel post dispositionem sufficientem per poenam IV 554 b sq.

— Contra peccatum veniale nullum Sacramentum specialiter et principaliter ordinatur, sed quodam modo omnia Sacramenta secundum plus et minus IV 589 a — venialia in egressu curantur sine iteratione Sacramento unctionis extremae IV 589 a, 3*, 4*. 598 b. 604 b

— De venialibus non est necessario poenitendum nisi ratione periculi IV 411 a sq. 458 f. 4 — De venialibus ex surreptione non tenemur poenitere nisi de congruo; de venialibus ex defectu consensus

tenemur poenitere non simpliciter, sed in casu sive pro loco et tempore; de venialibus ex deordinatione infra Deum cum consensu tenemur poenitere, ne multiplicata augeant libidinem IV 411 b — De peccatis venialibus non est necesse confiteri IV 451 4* *Vide V. Confessio-venialium.*

— venialia minus proprie dicuntur redire quam alia peccata IV 585 d. 4 — In iteratione venialium est aliqua ingratitude *ibid.*

24 — Vitium capitale vel dicitur praecipuum et magnum in suo genere, vel id quod est caput et principium aliorum II 977 d. 3 — Vitium capitale proprie dicitur illud quod est ratio principiandi multa peccata *ibid.* — est caput et principium alterius, cuius motivum potest praestare fomentum et motum ad varietatem peccatorum, quae sunt quasi quoddam corpus *ibid.* — capitale nominat peccatum completum, a quo alia vitia oriuntur II 979 a sq. — capitale est corruptio sive pronitas respectu eius, ad quod natura prona est ex corruptione primaria II 978 a

— omnia capitalia distinguuntur secundum pronitates respicientes conditiones boni apparentis II 978 b — Vitia capitalia non distinguuntur per oppositionem ad virtutes nec ad dona nec ad beatitudines *ibid.* — capitalia sunt diversa peccatorum genera II 516 arg. 3 — capitalia prohibentur implicite in diversis mandatis III 824 7*

— dividitur in peccatum ex ignorantia et infirmitate et certa malitia II 982 f. 3, arg. 3. 984 f. 4 — secundum statum naturae lapsae vel est ex malitia, vel ex infirmitate vel ex ignorantia II 521 f. 4. 522 a. 528 d. 2 — ex ignorantia et infirmitate non dicunt genus peccati determinatum, sed circueunt omnia peccatorum genera, quia non determinant sibi aliquem actum II 983 3* — Fere omnes actus, qui procedunt ex certa malitia, possunt procedere ex infirmitate et ignorantia II 994 b

— non omne procedit ex certa malitia, sed illud solum, quod homo facit scienter II 923 a — Malitiosus peccat ex certa scientia II 808 arg. 5 — omnium generum possunt fieri ex malitia et industria II 983 4*

— ex infirmitate et ignorantia et malitia illud dicitur, quod procedit ex ipsis immediate II 998 d. 4 — ex ignorantia dicitur proprie, ut distinguitur contra peccatum ex infirmitate et industria, communiter etiam illud quod committitur aliqua nescientia existente circa peccantem II 522 a sq. — ex ignorantia dicitur non quod est ex quacumque ignorantia, sed quae est respectu alicuius circumstantiae facientis rationem culpae II 998 d. 4 *Vide V. Ignorantia.* — In omni peccato reperitur quaedam impotentia et quaedam nescientia cognitionis practicae sive speculativae *ibid.* — ex infirmitate dicitur non quod est ex quacumque infirmitate, sed quae est ex carne *ibid.* — ex infirmitate est, ubi est pronitas ad peccandum II 521 f. 4 — ex infirmitate et coactione est in Patrem, ex deceptione et ignorantia est in Filium, ex certa

malitia est in Spiritum sanctum II 997 d. 2. 998 d. 4

— omne est contra tres personas divinas II 982 arg. 2 — In omni peccato contemnitur una maiestas trium personarum II 987 2* — Peccans contra veritatem Dei per consequens impugnat maiestatem et bonitatem II 993 5*

25 — in Spiritum sanctum non distinguitur a peccato in Patrem ex hoc, quod hic contemnitur Spiritus sanctus et ibi Pater II 987 2* — in Spiritum sanctum dicitur, non quia est contra personam, sed contra appropriatum effectum II 983 2* — in Spiritum sanctum dicitur, quia ratione originis, oppositi et actus substrati opponitur directe appropriatis Spiritus sancti effectibus *ib.* a — Malitia, a qua procedit peccatum in Spiritum sanctum, directe opponitur bonitati appropriatae Spiritui sancto *ibid.*

— in Spiritum sanctum est quod procedit ex certa malitia sive industria II 521 f. 4. 982 f. 3. 983 a. 986 f. 5. 987 a. III 847 6* — in Spiritum sanctum non est nisi quod ex certa malitia procedit, quae huic peccato dat formam II 994 b — in Spiritum sanctum est ex malitia et industria, cum quis ad malum movetur ex nequitia spiritus, sciens, se moveri ad malum II 987 a — in Spiritum sanctum est ex malitia conflata ex malitia ex peccato originali contracta et malitia actuali coniuncta industriae *ibid.* 988 3* — in Spiritum sanctum procedit ex certa malitia, qua scienter peccator praeeligit malum, et voluntas magis quam in aliis respuit bonum, quia amplius inticitur voluntatis gustus et respuit medicamentum II 987 b — in Spiritum sanctum procedit ex malitia contracta ex peccato originali, praecedente natura et tempore, sed malitia acta sive actualis perversitas voluntatis potest concomitari nec oportet, quod praecedat II 986 3* — Non omne peccatum, quod fit ex certa scientia, est peccatum in Spiritum sanctum, sed illud, in quo cum certa scientia concurrat malitia III 847 6*

— in Spiritum sanctum dicit genus peccati distinctum ab aliis II 982 b sq. — in Spiritum sanctum est ex malitia, quod non tantum est ex certa scientia et industria, sed requirit determinationem generis quantum ad actum substratum II 983 3* — ex malitia est peccatum in Spiritum sanctum solum in illis generibus, quae proprie ex malitia habent ortum *ib.* 4* — Directe dicitur peccatum in Spiritum sanctum, quod est in spiritu et circa actum spiritus malignantis *ib.* a — in Spiritum sanctum consistit circa actum ipsius spiritus, in quo secundum se est malitia impugnans gratiam *ibid.* 985 f. 4, b — carnale non potest dici peccatum in Spiritum sanctum II 983 a

— in Spiritum sanctum dicitur, quia directe repugnat dispositioni gratiae poenitentialis II 993 1* — in Spiritum sanctum directe est contra effectum Spiritus sancti, qui est gratia poenitentialis II 992 a — in Spiritum sanctum privat gratiam poeniten-

tialem sive finalem, quae est effectus appropriatus Spiritui sancto II 983 a — in Spiritum sanctum est contra donum gratiae finalis sive poenitentialis et proprie quantum ad statum gratiae finalis, quod est effectus praecipuus appropriatus Spiritui sancto *ib.* 2* — in Spiritum sanctum proprie opponitur gratiae poenitentiali et eam impugnat quantum ad initium et terminum *ib.* a

— in Spiritum sanctum est quod claudit viam ad gratiam et viam ampliat ad peccatum II 995 2* — in Spiritum sanctum magis impugnat gratiam II 988 2* — in Spiritum sanctum dicitur peccatum ad mortem, non solum quantum ad amissionem vitae, sed etiam quantum ad corruptionem dispositionis ad susceptionem vitae II 983 1*

— in Spiritum sanctum tollit susceptionem poenitentialis, quae est dispositio ad susceptionem vitae II 983 4* — in Spiritum sanctum opponitur poenitentiali virtuti et Sacramento II 993 2* — in Spiritum sanctum opponitur poenitentiali non solum ratione habitus, sed etiam ratione eorum quae concurrunt ad poenitentialis effectum *ib.* 7* — in Spiritum sanctum stricte accipitur, ut includit impenitentiam finalem II 990 a, b — in Spiritum sanctum vel est impenitentia, vel semper habet annexam finalem impenitentiam, quantum est de se II 984 arg. 2. 989 arg. 5. 990 a. 996 6* — in Spiritum sanctum potest esse cum impenitentia et proposito non poenitendi, sine alterius peccati genere II 985 2* — in Spiritum sanctum, quia habet annexam impenitentiam, aufert propositum redeundi ad gratiam II 990 b — in Spiritum sanctum est contra poenitentiam, aut contra unitatem ecclesiasticam II 992 b — Contra propositum non peccandi est finalis impenitentia *ib.* a, b

— Qui peccant in Spiritum sanctum odiunt Deum ut infligentem poenam II 138 d. 1 — Species peccati in Spiritum sanctum sunt maxime contra Dei misericordiam vel iustitiam II 993 3*

— in Spiritum sanctum dividitur per species proprias, quae sunt desperatio et obstinatio et veritatis agnitae impugnatio II 982 f. 4 — Peccati in Spiritum sanctum sex species II 991 a — Peccati in Spiritum sanctum convenienter assignantur sex species contra sex considerata in gratia poenitentiali in Sacramento II 992 a seq. 993 7* — Species peccati in Spiritum sanctum possunt reduci ad quatuor vel quinque II 992 b — Differentiae peccati in Spiritum sanctum sunt obstinatio et desperatio II 981 a

— in Spiritum sanctum est genus peccati ceteris gravius II 982 f. 4. 986 f. 4. 988 2* — in Spiritum sanctum sunt valde gravia II 985 a — in Spiritum sanctum est gravissimum peccatum, quantum est ex genere II 987 a, b — in Spiritum sanctum non dicitur esse gravius aliis propter contemptum personae Spiritus sancti, sed quia magis quam in aliis contemnitur trium personarum maiestas *ib.* 2* — In peccato

in Spiritum sanctum magis abundat libido quantum ad improbitatem voluntatis; unde gravius est quam alia genera, in quibus abundat libido quantum ad delectationem II 988 4*

— in Spiritum sanctum Deum maxime offendit ratione defectus excusationis, et ideo peccans meretur severius iudicari II 987 a sq. — in Spiritum sanctum nullum habet colorem excusationis II 508 arg. 2. 986 f. 3. 987 a. IV 266 d. 6 — in Spiritum sanctum non excusatur per malitiam contractam ex originali et multum aggravatur per malitiam actualem tum ratione improbitatis propriae, tum ratione cognitionis adiunctae II 987 a sq.

— in Spiritum sanctum maxime voluntatem deordinat et inhabilitat ad iustitiam II 986 f. 4 — in Spiritum sanctum magis corrumpit et privat bonum intensive, quia magis reddit inhabilem ad bonum et amplius firmat in malo II 988 5* — in Spiritum sanctum maxime laedit naturam, dum praeccludit viam ad sanitatem II 987 a sq. — Peccans in Spiritum sanctum rebellis est eruditioni *ib.* 4* — Committendo semel peccatum in Spiritum sanctum homo non fit summe malus, sed pluries peccando magis labitur in profundum II 986 4*

— in Spiritum sanctum maxime elongat a venia II 986 f. 2. 989 f. 1 — in Spiritum sanctum est maxime insanabile quantum ad conditionem morbi II 987 4*

— in Spiritum sanctum est peccatum irremissibile II 982 f. 2 — in Spiritum sanctum dicitur irremissibile, ut inconsuetum remitti, in quantum includit propositum non poenitendi, sed ut includit impenitentiam finalem, est impossibile remitti II 989 b sq., 1*. 991 3* — in Spiritum sanctum dicitur irremissibile, quia non tantum repugnat gratiae, sed etiam dispositioni ad veniam et gratiam II 990 b — in Spiritum sanctum communiter loquendo non privat potentiam remissionis, sed tantum stricte sumtum pro impenitentia finali *ibid.* — in Spiritum sanctum in statu viae potest remitti II 989 f. 3

— Quaedam species peccati in Spiritum sanctum nullo modo possunt esse sine peccato praecambulo, ut materia circa quam vel causa; in aliis speciebus possibile est, ut sit sine peccato alterius generis praecambulo II 985 a sq., 1*

26 — diaboli est primum inter omnia peccata II 145 f. 2 — diaboli maximum simpliciter fuit ingratitude, cum plura bona in sua creatione pereceperit et de sublimiori statu lapsus fuerit II 509 a — diaboli non potuit esse carnis concupiscentiae nec appetitus divitiarum II 145 f. 3 — primum non potuit esse ingratitude II 146 1* *Vide V. Daemones 3 et V. Lucifer.*

27 — primum commissum fuit per gustum et suavitatem ligni vetiti III 427 f. 2 — Adae formaliter fuit inobedientia, materialiter peccatum gulae, causaliter peccatum superbiae II 798 d. 1 — principale primi hominis fuit inobedientia II 516 b

— Adae primo inceptit in consensu II 505 1*, 2* — Consensum primorum parentum praecessit appetitus naturalis, non libidinosus *ib.* 2* — mulieris inchoatum est in superbia, progressum in quadam avaritia, consummatum in gula et inobedientia in actu comestionis II 517 a sq. 798 d. 1 — In peccato Evae sunt radices omnium peccatorum II 516 arg. 4. 517 a — Eva non peccavit peccato infidelitatis II 517 b — primorum parentum fuit ex quadam ignorantia large accepta sive nescientia naturali II 522 b

— primum ratione libidinis non fuit maximum omnium peccatorum, nec humanorum II 508 b. 509 a — Adae quantum ad ingratitudinem fuit minus peccato diaboli, sed maximum omnium humanorum II 509 a. 701 4* — Adae ratione corruptionis intensive minus fuit multis aliis peccatis, extensive vero maximum omnium II 509 b — primorum parentum fuit solum contra divinum mandatum II 508 arg. 4 — Adae ratione facilitatis resistendi dicitur maius ceteris II 799 d. 2 — primi parentis fuit maius generalitate, quia in totum genus se diffudit *ibid.*

— Homo lapsus est per suggestionem diaboli II 529 d. 5. III 418 a *Vide supra 15* et *V. Homo 8* in fine et 12. — primi hominis fuit excusabile, quia habuit impulsivum exterius II 507 2* — primorum parentum aliquam habet excusationem ex hoc, quod factum est ad alienam instigationem II 508 arg. 2 *Vide infra 50.*

— Adam peccato actuali peccavit in se tantum II 520 arg. 4 — Adam peccato suo corripit se et alios *ib.* b — Adae non erat in Adam tantum ut humanae naturae individuo, sed ut totius humanae naturae principio II 719 b sq., 1* — Adam peccavit, in quantum erat omnium hominum principium II 720 4* — In primis parentibus prior fuit corruptio personae quam naturae IV 406 4* — In peccato primi hominis persona corripit naturam II 491 b — Corruptio personalis potest effici naturalis, quia natura et persona sunt indivisa II 720 4* — Adae, pro eo quod iustitiam originalem privabat, non tantum respiciebat personam, sed etiam naturam II 786 2*

— primum totam naturam humanam infecit II 506 arg. 3, f. 3 — Adae, in quantum corrumpebat naturam, principium erat universalis corruptionis II 786 3*

— primorum parentum punitum fuit poena mortis et exheredationis in se et in suis posteris II 508 arg. 4 — Adam sibi et toti posteritati intulit damnum mortis IV 350 3* — primi parentis erat causa nostrae mortis III 4 a — Per peccatum est amissa conservatio individui IV 662 4* — Quilibet ut singularis persona peccat sibi et non alii II 720 1* — transit per imitationem in eos qui imitari volunt II 783 a — superioris nocet subditis IV 345 b

— Parentes proximi non possunt peccatum actuale transfundere in prolem sicut nec iustitiam suam II 782 f. 4. 783

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

a sq. — parentum proximorum non pertinent ad peccatum originale II 782 f. 3. 783 b — actuale parentum potest transire in prolem quantum ad punitionem temporalem, non quantum ad aeternam II 783 a, b — adulterii non transfunditur in prolem, secundum quod culpa, tamen quodam modo redundat in prolem, sed non ut peccatum originale II 784 6*

— In fine temporis peccatum hominis excrescet IV 995 d. 2

— Propter peccatum hominis turbulentia est in mundo et maxime in fine IV 995 d. 2 *Vide V. Caelum-corpora.*

28 — originale dicitur peccatum, quod est ab origine I 737 a — originale est a naturali origine IV 585 d. 4 — originale dicitur, quia est a natura II 752 f. 3 — Culpa, quae omnibus inest per naturam, est culpa originalis II 718 f. 6 — Adae dicitur originale ut origo omnium peccatorum; in nobis dicitur originale, ut quod inest ab origine, et a quo cetera vitia sumunt originem II 790 f. 4. 791 a — originale in nobis dicitur, quia est ab origine tractum, in Adam vero, quia fuit origo aliorum peccatorum II 972 5* — originale, ut dicitur, quia est ab origine tractum, non potest esse in eodem genere cum actuali *ibid.*

— originale est, quod inficit naturam II 788 arg. 1 — originale est corruptio naturae IV 405 arg. 4 — In posteris Adae prior est corruptio naturae per peccatum originale quam personae IV 406 4* — originale inficit naturam et personam IV 338 4* — originale est vitium, quod inest naturae ex corruptione personae II 746 a — In originali natura corripit personam II 491 b. 789 1*

— Tota humana natura corrupta est culpabiliter ab Adam II 719 a sq. *Vide V. Homo 15.* — Omnes in Adam fuerunt infecti et peccatores constituti II 717 f. 1 — Omnes per naturam contrahimus culpam II 718 f. 4 — Omnes, ex quo nati sunt, habent culpam *ib.* f. 2 — originale per naturalem generationem reperitur in quolibet *ibid.* — Tota natura in Adam peccavit et tota in omnibus et singulis culpabiliter infecta est *ib.* f. 3 — Adam cum peccavit, totam humanam naturam constituit peccatricem, ita quod omnes filios gigneret peccatores *ib.* f. 5 — Per primum parentem totum genus humanum a statu innocentiae prolapsus fuit III 1 a

— In quolibet homine ex sua origine est perversio et inordinatio culpabilis, ideo anima cuiuslibet hominis in sua nativitate peccatrix est II 719 b — Philosophi non cognoverunt peccatum originale nec lapsum hominis II 588 b. 716 a. 719 b — Perversitas in substantia rationali, quae est capax iustitiae, est iniustitia et culpa II 719 b. 749 b. 750 5* — Morbus concupiscentiae in Adam et posteris fuit culpa II 718 f. 4 — Peccato Adae sumus infecti culpabiliter tum propter debitum ordinationis, quae deberet esse in nobis,

tum propter carentiam illius innocentiae, tum propter praedominantiam concupiscentiae, per quam animae nostrae sunt iniustae II 720 a — Corruptio originalis est culpabilis, quia consequitur naturam secundum corruptionem *ib.* 5* — Homo ante baptismum habet peccatum originale, quia habet debitum non concupiscendi et dominium concupiscentiae, qua gratia destitutus vincitur II 760 b sq.

— originale est culpa, quia processit a voluntate Adae III 425 f. 4 — originale rationem demeriti habet a peccato Adae, licet in nobis sit alia culpa, quam fuerit in illo II 770 2* — originale ratione voluntatis Adae nobis imputatur in peccatum, unde dicuntur omnes peccasse in ipso II 720 6* — originale ratione divinae potentiae, sapientiae et iustitiae debet imputari parvulis in reatum poenae II 770 a

— nullo modo est peccatum actum, sed **contractum** II 450 a. 752 b. 753 a — originale non est actu nostro commissum IV 404 b — originale non contrahitur ex actu alicuius potentiae II 792 5* — originale non est dictum vel factum II 836 d. 1 — originale est per actum alienum, non proprium IV 403 f. 4 — Habens peccatum originale quasi medium tenet inter habentes gratiam et culpam actualem II 797 a

— originale non est per **voluntatem** perpetratum IV 797 2* — originale nunquam fuit voluntarium IV 403 f. 2 — originale non potest esse a voluntate nec naturali nec deliberativa II 752 f. 5 — originale non fit per actualem deliberationem II 117 5*. 753 2* — originale per propagationem sine delectatione transfunditur IV 403 f. 1 — originale minimam habet rationem voluntarii et nullo modo voluntarii in nobis IV 549 b

— originale est a voluntate aliena II 753 2* — originale dicitur voluntarium, quia introductum a voluntate aliena sicut a causa prima II 956 d. 3 — originale voluntarium est non voluntate eius, in quo est, sed voluntate eius a quo, scilicet Adae II 948 b — originale nobis est necessarium, Adae tamen fuit voluntarium II 720 6*

— originale non est personale nec voluntarium, sed **naturale** II 752 b. 753 a — Peccati originalis contractio est quasi naturalis et necessaria IV 101 2*

— originale est a natura et tollit iustitiam originalem, quae respicit hominem, secundum quod est natura II 972 3* — originale est naturale, quod consequitur naturae corruptionem II 720 5*

— In originali reus est minime culpabilis IV 44 d. 1 — Culpabilitas reperitur in peccato originali minus principaliter II 837 d. 2

— Etsi originale in posteris sit minus quam actuale, tamen quantum ad suam originem fuit gravius quam actualia III 426 1* — originale est culpa mortalis II 744 f. 6. 760 b

— originale est **carentia** debitae iustitiae II 787 f. 2. 790 f. 6. 791 b — In

originali peccato est pura privatio iustitiae IV 933 b — originale formaliter est carentia debita iustitiae II 761 a. 776 d. 3 — In originali est privatio originalis iustitiae II 769 f. 1. 972 5* — originale simpliciter privat iustitiam originalem II 789 a. 2* — originale directe opponitur iustitiae originali II 786 3*. 790 6*. 792 6* — originale essentialiter consistit in corruptione et privatione iustitiae originis II 788 b. 792 4* — non solum dicit privationem ordinis debiti, sed etiam ordinis et iustitiae subversionem II 760 b

— Per originale perditur gratia innocentiae II 983 a — originale privat animam pulcritudine, quam deberet habere II 769 f. 3. 770 a — Homo in peccato originali conceptus caret veste nuptiali II 770 4*

— originale est concupiscentia immoderata cum debita iustitiae carentia II 722 b. 723 2*. 725 b sq. 760 b sq. 776 d. 3 — originale non solum dicit carentiam iustitiae originalis, sed etiam curvatum et necessitatem concupiscendi II 722 a sq. — In originali est carentia debita iustitiae et ulterius pronitas IV 585 d. 1 — originale privando iustitiam originalem per consequens inclinat ad diversa vitia II 792 6* — Carentia debita iustitiae non praecedit necessitatem concupiscendi, sed e contrario est ex necessitate concupiscendi, quam anima habet ex carne coniuncta II 750 b

— originale comparatum ad illud, ad quod inclinat, dicitur concupiscibilitas, vel fomes, vel concupiscentia II 737 a sq. — originale est fomes peccati sive concupiscentia II 721 f. 1

— originale dicit praedominantiam concupiscentiae, secundum quod inest nobis ab origine II 722 b. 723 b — originale est necessitas concupiscendi a natura contracta II 721 f. 3 — originale dicitur concupiscentia solum, prout ab origine est contracta II 789 a — Concupiscentia regnans non dicitur peccatum originale, nisi in quantum habet regnum et dominium ab ipsa hominis origine II 776 d. 3 — originale est concupiscentia per modum habitus II 723 4*

— originale est concupiscentia materialiter tantum, quae non est culpa, nisi quamdiu manet privatio iustitiae II 761 a — Concupiscentia est materiale in peccato originali II 788 b

— originale est ignorantia coniuncta concupiscentiae II 725 b — definitur per ignorantiam ut per causam II 726 a

— originale, in quantum reddit difficilem ad bonum, dicitur languor naturae; in quantum praedominatur voluntati, dicitur tyrannus II 737 b

— originale dicit depravationem naturae, quae respicit personam ut alterius principium III 425 b — Depravatio naturae per peccatum originale est respiciens propagationem et ita naturam communem *ibid.* — originale est corruptio naturae, ut accipitur pro vi propagativa II 789 4*

— viri fuit causa transfusionis peccati in posteros II 520 b. 719 b sq. — Adae

est prima causa corruptionis omnium, et in eo fuit corruptio aequae magna vel maior II 750 5* — originale contrahitur propter Adae inobedientiam II 787 f. 3. 790 f. 2. 791 b — originale inest homini ex hoc, quod traducitur ex primo parente, in quo omnes posterius dicuntur peccasse II 747 f. 3 — Dicimur in Adam peccasse, quia maculam peccati contrahit anima ex sua generatione ab ipso Adam, qui ex actu suo naturam humanam foedavit II 770 2* — Omnes simul peccaverunt in Adam IV 886 f. 2

— originale in omnes processit ex uno peccato, non quod tota natura omnium fuerit in Adam IV 848 a — non est naturae in se, sed natura peccavit, prout erat in Adam II 720 4* — Tota humana natura dependebat ab Adam quantum ad existentiam et quantum ad statum *ib.* 3*

— per transfusionem a solo primo parente transit in prolem II 783 a — Adae solius contrahitur a prole secundum plenam rationem peccati, quantum ad privationem debita iustitiae *ibid.* 784 5* — In Adam tota humana natura et omnes eius posterius obligati fuerunt ad habendam rectitudinem iustitiae et in illo per eius aversionem illa rectitudine privati sunt II 720 a. 783 a — Ad hoc quod aliquis possit peccatum ex patre contrahere, necesse est, quod in illo possit ad aliquid obligari et possit eo bono, ad quod obligatur, in ipso privari et quod possit maculari II 783 a. 3*. 784 5* — Nullus est post primum hominem, cuius transgressio respiciat obligationem naturae, sed personae, et non inficit carnem coniunctam II 789 a

— originale transfunditur a peccato Adae ratione omnium generum peccati, quae in illius transgressione quodam modo reperiuntur II 798 d. 4 — Probabilius quocumque peccati genere Adam peccasset, transfudisset originale II 799 d. 3

— originale transmittitur per viam generationis, in quantum est peccatum naturale II 783 4* — originale non transfunditur per generationem sine vitiosa corruptione vis generativae II 754 b sq. — Corruptio, quae est causa originalis peccati propagandi, est corruptio naturae sive consistens penes vim generativam, quae habet radicari in carne II 763 b — originale sequitur generationem non ut naturalem, sed propter adiunctam corruptionem vitiosam II 720 2*

— originale probabiliter creditur non contrahendum, si quis propagetur sine semine ex carne Adae corrupta II 756 d. 3 — De solo Christo certum est, non habuisse originale peccatum *ibid.*

— originale contrahitur in nativitate in utero III 72 4* — Conceptio habet annexam traductionem originalis peccati III 94 2* — originale transmittitur non propter culpam generantis, sed primi parentis IV 723 5* — Causa peccati originalis per se non est actus generantium *ibid.*

— originale causatur a patre et matre tanquam ab uno principio, sed principaliter attribuitur viro II 792 2* — Si vir non

peccasset, peccatum originale non transfunderetur II 527 d. 1 — Si mulier tantum peccasset, non amplius viro coniuncta esset *ibid.* 792 2*

— originale contrahitur mediante carne II 737 a. 748 a. 753 4* — originale ortum habet a carne II 579 5*. III 65 arg. 4 — Causa originalis peccati residet penes carnem II 763 f. 2. 793 arg. 4 — Originalis culpa contrahitur ex carne corrupta IV 149 f. 2 — non transmittitur in prolem nisi mediante carne infecta II 782 f. 5. 783 a — patris non potest in animam filii descendere nisi mediante carne II 747 f. 4

— Principalis causa contractionis originalis non est ex parte animae, sed ex parte carnis a primo parente traductae II 753 a — originale non est in anima per ipsius animae transfusionem II 453 a. 2* — originale inest animae ex coniunctione sui ad carnem II 578 arg. 5. 753 2*. 790 f. 5. 792 5* — originale fit in anima per unionem ad carnem infectam II 417 5*. 774 6*

— Anima inficitur a carne ratione colligantiae naturalis II 750 a. 753 4*. III 56 d. 2 — Anima non contrahit peccatum originale mediante appetitu deliberativo II 450 a. 752 b — Naturalis appetitus animae ad corpus non est causa efficiens contrahendi originale, sed causa sine qua non II 752 b sq. — Contractio peccati originalis non est ex actu Dei infundentis animas, sed ex praevaricatione primi parentis II 874 b *Vide V. Anima-infectio.*

— originale inest in primo instanti unionis ad carnem infectam II 417 5*. 450 a. 453 2* — originale contrahitur in ipso actu creationis II 752 f. 5 — originale ante generationem prolis est secundum quid et fit peccatum simpliciter ex unione animae ad corpus II 753 2*

— Carnis foeditas est causale peccati originalis II 788 b — Nostra caro inficitur per propagationem a carne Adae infecta foeditate et mortalitate II 783 a *Vide V. Caro.* — Ratio contrahendi originale peccatum et concupiscentiam ex carne non est carnis passibilitas et mortalitas II 748 a sq. 750 b — originale ratione foeditatis carnis a primo parente traductae in omnes posteros genitos secundum legem propagationis, mediante carne ad omnes transfunditur II 749 b — Anima contrahit peccatum originale ex corruptione vitiositatis carnis, quae quasi medium tenet inter culpam et poenam *ib.* a — originale non tantum est ex carne quantum ad debita iustitiae privationem, sed etiam quantum ad corruptionem concupiscentiae II 748 b sq. 750 b — Anima unita carni rebeli, quam propria virtute non potest regere, per concupiscentiam pervertitur et contrahit culpam II 749 b — Caro infecta a parentibus contracta facit, concupiscentiam esse in anima sibi unita II 768 2*

— In corpore ante adventum animae non est actualiter culpa, sed iuncta anima, quae debet ipsum corpus regere, propter carnis ineptitudinem caret anima rectitudine virtutis regitivae et illa carens contrahit

concupiscentiam II 750 a — originale non contrahitur ex unione animae ad carnem corruptam nisi propter ordinabilitatem animae ad iustitiam et possibilitatem ad deordinationem II 744 1*. 745 7* — Maior fit corruptio in anima quam in carne ratione nobilitatis subiecti II 750 5*

— Corruptio carnis potest causare peccatum in anima, quia est ex culpa et est ad culpam II 750 6* — Vitiositas in carne potest efficere culpam in anima, quia effectus culpae dicit ignobilitatem et imperfectionem et defectum IV 22 5* — originale non est in carne actualiter, sed causaliter II 750 4* — originale est in carne ut in instrumento et deferente *ib.* 5* — Origgo peccati est a carne tanquam a deferente et inficiente animam, nunquam tamen est in carne nisi ab anima III 47 3*

— originale est in carne causans concupiscentiam non per modum actus, sed habitus II 794 4* — Anima habet peccatum originale in sua infusione per modum habitus, non autem quantum ad actum III 381 b

— Foeditas carnis non est causa conservativa originalis, cum originale sit in anima separata II 764 3* — Foeditas carnis post baptismum non est amplius causa culpae originalis in baptizato II 763 b. 764 1*, 3*, 4*

— originale non inest primo animae ratione substantiae ut subiecti II 744 a. 745 7*. 792 5* — originale inest primo in potentiis et respicit animae substantiam, prout potentiae continuantur ad eam II 744 b — originale est unum in omnibus viribus animae, prout uniuntur in unitate substantiae II 745 8*. 792 5*

— originale non solum deformat substantiam, sed etiam potentias IV 444 f. 3 — originale est unum, sed deordinat et vitiat totam animam et omnes vires, sed principaliter affectivam II 725 b — originale causaliter corrumpit omnes animae vires II 792 4*

— originale consideratur aut prout est culpa reddens animam Deo odiosam, aut prout est vitium deordinans potentiam II 744 b — originale ut culpa proprie inest animae secundum liberum arbitrium, ut vitium deordinans primo inest animae ratione partis sensitivae *ibid.* — originale ut culpa est primo in voluntate, ut vitium est in pluribus potentiis continuatis ad unam substantiam II 792 5* — originale non tantum inficit partem sensibilem, sed etiam rationalem II 576 f. 3. 579 5* — originale in nobis primo inchoat a parte sensitiva et ascendit ad partem rationalem mediante portione sensibili 743 f. 4. 744 b — originale ut concupiscentia primo est in anima secundum partem sensibilem II 743 f. 3 — originale ut vitium respicit sensitivam ratione appetitus et delectationis coniunctae II 745 1*, 2* — originale ut carentia debitae iustitiae primo et principaliter inest animae ratione partis rationalis II 743 f. 5

— originale viget in vi generativa ratione sensus adiuncti II 745 2* — Per pec-

catum originale maxime corrupta est vis generativa et sensus tactus II 746 a — originale, prout est vitium personae, respicit voluntatem, prout autem est vitium naturae, respicit generativam virtutem et carnem II 763 b. 764 6* — In originali tota caro foedatur IV 600 4*

— originale est unum solum in quolibet II 725 arg. 5, b — originale in nobis habet unitatem secundum speciem ex parte boni, quod privat, et ex parte principii II 791 b — originale in uno homine est unicum ex parte subiecti et ex parte actus *ibid.* — originale, quod contrahitur ex unione animae ad carnem, non differt secundum diversitatem potentiarum II 792 5* — originale dicitur pluraliter propter multipliciter inclinationum ad malum, quae ex eo nascuntur II 791 4* — originale dicitur pluraliter ratione plurium pronitatum IV 585 d. 4

— originale in se non potest iterari IV 585 d. 4 — Iterum intensa concupiscentia per peccatum actuale, originale non iteratur II 723 b. 763 b. 776 d. 3 — originale quodam modo dicitur redire, cum per nova peccata pronitates intenduntur, et homo indignus visione Dei efficitur IV 585 d. 4

— originale est in omnibus aequale II 755 d. 2. 788 b — originale est uniformiter in omnibus per propagationem libidinosam, quae conversa est in naturam IV 145 2*

— originale non potest intendi nec quantum ad carentiam debitae iustitiae nec quantum ad concupiscentiam nec quantum ad infectionem carnis II 788 b sq. — Morbus originalis quantum ad essentiam semper idem fuit, sed crevit in effectu, quia semper magis ac magis homines sequebantur concupiscentiam IV 52 2*

— originale inter omnia peccata peiores in anima reliquit sequelas, et eius corruptio est universalis et magna IV 95 a — originale deordinat affectivam per concupiscentiam, cognitivam per ignorantiam II 724 arg. 2. 725 b sq. 763 f. 4 — Per originale sunt nobis inflicta infirmitas, ignorantia, malitia et concupiscentia II 722 arg. 2. 725 arg. 4. 791 arg. 3. 984 f. 4. 986 arg. 3. IV 338 arg. 4

— Ex peccato originali est inclinatio ad omne malum II 501 3* — originale ad omne malum reddit pronum per concupiscentiam II 787 f. 5 — originale est origo omnium malorum II 529 d. 5. 579 5*. 721 f. 2. 790 f. 4 — originale est causa large dicta omnium malorum IV 359 d. 3 — originale ratione pronitatis frequenter in malum trahit IV 585 d. 4

— Poena principalis temporalis peccati originalis est mortalitas carnis II 792 3* — Propter peccatum originale quilibet habet necessitatem moriendi III 425 f. 4. IV 885 f. 3 — originale facit reum mortis temporalis I 846 2*

— Peccato originali proprie debetur poena carentiae visionis Dei II 724 arg. 4. 790 f. 3. 792 3*. IV 404 arg. 4 — originale

ratione carentiae debitae iustitiae privat a visione Dei II 776 d. 4. 794 a. IV 585 d. 4 — Originali peccato, ubi est pura privatio iustitiae, debetur poena damni et carentia beatitudinis aeternae IV 933 b — originale punitur omnimoda carentia visionis Dei II 718 f. 2. 749 a. 759 f. 1. 787 f. 4 — Qui habent reatum peccati originalis non possunt introire in caelum, nisi satisfactione soluta III 423 5*

— originale non punitur poena sensus II 794 a. IV 404 4*. 518 6* — originale non punitur poena actuali, sed poena damni II 752 f. 2 — originale non meretur poenam sensus infernalem, sed praesentem IV 38 2*

— Pro culpa originali purus homo non poterat satisfacere IV 412 b — Pro peccato originali nemo satisfacere potest per gratiam singularis personae III 425 b — Gratia singularis personae non tollit omnino originalis peccati radicem ab eo, in quo est, nec per se nec per usum suum III 426 a — Satisfactio pro originali est difficilior, quia non potest fieri pro uno, quin pro omnibus *ib.* 4*

— originale potest ante usum voluntatis deleri IV 797 2* — originale potest deleri Sacramento solo exterius adiuvante gratiam, libero arbitrio nihil omnino agente, quia aliunde contractum est IV 550 a — originale in parvulis sine proprio actu per baptismum deletur II 752 f. 4 — Ad peccati originalis deletionem communiter non requiritur aliquis actus ex parte subiecti, sed adultis id se habere scientibus congruum est, ut actu displiceat in generali IV 404 a sq. — originale debet displicere adulto, ne velit amplius in illo remanere *ib.* b, 4* — Habens solum originale non tenetur conteri, sed ex sola voluntate credendi et captivatione intellectus ad gratiam sufficienter se praeparat IV 32 b. 33 2* — Ad originalis remissionem in statu legis naturae sufficienter disponebat confessio fidei informis sine contritione IV 32 b. 33 2* *Vide V. Fides* 24 et *V. Iustificatio*.

— Peccato originali diversis temporibus diversa conveniebant remedia IV 51 b. 52 2* — originale deletur in baptismo II 725 arg. 3. 759 f. 1. IV 298 d. 1 — A periculo peccati originalis liberat baptismus IV 584 b *Vide V. Baptismus-effectus*. — originale in baptismo absolvitur sine omni poenitentia satisfactoria et assumpta IV 404 4* — Peccato originali convenit efficacius remedium quam actuali IV 44 d. 4

— In remissione peccati originalis solvitur debitum, dum per iustitiam gratiae recompensatur iustitia originalis innocentiae II 761 b, 4* — Debitum solvitur merito passionis Christi *ib.* 4* — originale per baptismum sanatur, secundum quod est morbus personae, dum per gratiam rectificatur personalis voluntas II 764 a, 5* — In deletionem peccati originalis per infusionem gratiae statim removetur carentia iustitiae, concupiscentia vero non omnino tollitur, sed diminuitur II 761 a — originale in baptismo remittitur, ita ut vitium

concupiscentiae debilitetur et reatus solvatur II 760 b sqq. — In deletionem peccati originalis foeditas carnis quodam modo remittitur II 763 b. 764 4*

— Cum originale remittitur quantum ad culpam ipsius animae, remanet ut vitium naturae, quo transfunditur in prolem II 763 b. 764 6* — Deleto originali, remanet corruptio in carne et in vi generativa II 764 a. 5* — Depravatio naturae in peccato originali eradicari non potest omnino III 425 b — Vitium humanae originis nunquam separatur a carne peccati *ib.* f. 3

— originale transit reatu, quia aufertur privatio originalis iustitiae II 776 d. 4 — originale post baptismum transit reatu, remanet actu, non ut culpa, sed ut poena II 722 b. 761 a, b. 3* — originale remanet actu II 524 3* — Post deletionem culpae originalis dicitur manere actus, quia manet concupiscentia, sed non prout est in ipsa illius peccati consummatio II 761 2* — originale dicitur remanere quantum ad actum concupiscentiae, secundum quod dicit pronitatem et inclinationem habitualement ad actum concupiscendi II 776 d. 4

— originale in sanctis Patribus, qui detinebantur in limbo, deletum erat quantum ad culpam, sed adhuc remanebat in eis reatus III 404 4* — De poena temporali *vide V. Poena et V. Baptismus-effectus.*

29 — Fugere peccatum non fit per fidem et amorem, sed per timorem IV 327 3* — Actio mala expellitur timore IV 423 1* — Abstinere a voluntate peccandi habitu non est sine gratia IV 1036 4* — Abstinere ab actu malo voluntatis, quia contra Deum et quia iniquum, non est sine gratia gratis data; sed abstinere, quia actus malus est laesivus, est per naturam puram *ibid.* — Declinare a malo dicitur quis eodem actu et habitu, quo facit bonum, vel diverso II 974 3* — Minus frequenter et libidinose peccat qui aliquando opera bona facit quam qui Dei obliviscitur IV 358 b

— Principiis peccati resistendum III 460 2* — Occasiones peccatorum sunt praecidendae IV 373 3* — Motiva intra nos sunt excidenda IV 362 a — Motiva peccandi extra nos non sunt introducenda *ibid.* — Peccatorum causae sive motiva et occasiones exciduntur, cum suggestiones nullo modo admittuntur *ibid.* — Peccatorum causae exciduntur non per declinationem solum, sed etiam per pugnam et violentiam, assumendo poenalitates illis contrarias *ib.* 2* — Peccatorum causae exciduntur ab homine per cautelam et praeventionem *ib.* 3*

— carnis fugienda non tantum in opere et voluntate, sed etiam in recogitatione IV 399 d. 8

— Innocentia perseverans semper refugit peccatum IV 392 f. 4

— debet tantum displicere rationi, quod nullo pacto et nulla causa velit in ipsum consentire vel consensisse IV 388 a — Quilibet tenetur praeeligere poenam quam velle peccare in casu necessitatis *ibid.* — Prae-

eligere omnem poenam quam peccare in casu necessitatis est debitum, praeter casum necessitatis est perfectae virtutis *ibid.*

— Displicentia peccati non potest esse nimia, cum sit ex consideratione recta IV 390 a — summe detestandum, quia separat a summo bono *ib.* 2* — Peccator plerumque non dolet secundum quantitatem boni amissi III 349 4*

— Aliquis non vult peccasse, quia peccatum displicet, quia iniustum, aut quia displicet poena iusta IV 1036 b *Vide V. Culpa.* — Damnati nollent peccasse propter poenam *ibid.* 1053 a — damnatis non displicet, quia culpa, vel quia inhonestum, sed quia ex hoc puniuntur IV 1052 4* — Poenae acerbitas in damnatis aufert delectationem peccati IV 385 a. 1052 b *Vide V. Dolor et V. Poenitentia.*

— Iusta voluntas et vere poenitens ita detestatur praeteritum peccatum ut futurum, ne fiat IV 388 a — Homo post peccatum potest amplius detestari malum et abhorreere peccatum quam prius III 677 a

— Ex herbis peccatorum, quae natae sunt in terra nostra, conficitur unguentum compunctionis IV 384 b — Cor peccatoris tanquam vas repletum veneno peccati conterendum est, quia durum est, ut emollescat, vel ut peccati delectatio totaliter effundatur *ibid.* sq.

— Peccator, dum peccat, incurrit remorsum II 849 a — Per peccatum voluntas rationalis concordans cum sensualitate discordat a synderesi et incurrit remorsum et afflictionem internam *ibid.* — est contra synderesim, quia indebitum et inhonestum IV 1052 4* — generat remorsum ex contrarietate voluntatis naturalis et deliberativae *ib.* a — non generat remorsum, quando voluntas tanta delectatione fertur in peccatum, ut non sentiat motum voluntatis naturalis II 913 2*. IV 1052 b — Ratione reatus conscientia nostra potest contra nos remurmurare III 404 a

— Homo, qui timet deprehendi in scelere, fugit lucem et appetit tenebras II 529 d. 4 — Memoria peccatorum damnatis est ad desolationem et confusionem IV 1043 b

30 — remissibile et irremissibile sunt diversa genera peccati II 982 f. 2 — remissibile dicitur vel quod sit consuetum remitti, vel possibile remitti II 990 a — irremissibile dicitur impossibile ad remittendum vel inconsuetum remitti *ibid.* — non dicitur irremissibile per privationem actus remissionis, sed per privationem dispositionis, aut per privationem possibilitatis II 989 f. 5 — omne mortale reddit hominem ineptum ad remissionem ex privatione dispositionis propter Dei offensam et contemptum *ibid.* — quod perducit ad mortem, omnino est irremissibile; quod disponit ad mortem, cum difficultate est remissibile II 996 d. 1 — praeter impenitentiam non dicuntur esse irremissibilia, cum non remittuntur propter negligentiam peccatoris vel propter praeoccupationem mortis II 990 b — Desperatio et impenitentia potest remitti, etiam cum Deus non

vult remittere *ib.* 3* — dicitur impossibile remitti per privationem possibilitatis, vel per privationem facilitatis II 991 4*

— omnia possunt remitti II 989 f. 1, 4 — omne potest remitti quantum ad possibilitatem, quia Deus potest dare gratiam et homo suscipere *ib.* f. 5 — Misericordia Dei plus potest remittere quam homo peccare IV 334 f. 3 — Deus paratus est remittere summum peccatum IV 344 d. 12 — omnia possunt ablui per absolutionem merito lacrymarum IV 448 d. 2 — triplex remittitur, exemplo trium resuscitatorum a Christo IV 344 d. 11

— Deordinatio voluntatis per peccatum est facile mobilis III 425 b — Deordinatio voluntatis introducta per actuale peccatum, recompensari potest per usum gratiae *ibid.* — Peccator, quamdiu est in statu viatoris, potest Deo reconciliari et a peccato liberari II 989 f. 4 — in statu vertibilitatis arbitrii est remissibile II 507 a — Rectitudine synderesis moventis homo detestando peccatum potest ad Deum reverti et revertendo curari *ib.* 3* *Vide V. Homo 14.* — De nullo peccatore in hac vita desperandum est II 989 f. 2

— Culpa superveniens non tollit homini potentiam revertendi ad bonum II 507 a — nullum reddit hominem impossibilem ad resurgendum II 989 f. 4 — praeter impenitentiam, etsi privent bonam voluntatem et iustitiam, non tamen reddunt voluntatem rebellem et repugnantem contra vocationem divinam nec auferunt propositum redeundi ad iustitiam II 990 a sq. — Nulla culpa ponit hominem extra statum viae, ideo nec aufert habilitatem ad susceptionem gratiae II 835 5* — Pro peccantibus ad mortem vel est impossibile, vel difficile exaudiri, sed non est prohibitum pro eis orare II 996 d. 4

— mortale per contritionem fit veniale II 967 arg. 1. IV 411 b. 448 d. 2 — mortale per poenitentiam dicitur fieri veniale non ex genere nec ex circumstantia, sed ex eventu IV 449 d. 7 — mortale in poenitentia dicitur fieri veniale, quia ibi de eo venia impetratur IV 529 d. 6 — mortale fit veniale non quantum ad maculam, sed quantum ad reatum, in quantum priori succedit alius reatus IV 449 d. 7 — mortale dicitur fieri veniale, non quod remaneat culpa, nec idem reatus, sed reatus commutatur IV 528 d. 6 — Culpa in absolutione fit venialis quantum ad maculam et poenam aeternam, in confessione quantum ad obligationem ad aliquam poenam temporalem IV 434 d. 7 — fit excusabile per dolorem de transgressionem II 507 2*. IV 448 d. 2

— ex certa sententia non est excusabile, tamen in nobis est remediabile IV 266 d. 6 — ex ignorantia est insanabilius ex conditione et statu infirmi II 987 4*

— Lapsus eius qui in alio et per alium cecidit, est reparabilis III 1 a — Lapsus hominis fuit reparabilis, quia in alio peccante et alio suggerente peccavit et quia poenituit III 418 a, 2* — primi hominis

fuit remissibile propter carnis mortalitatem, voluntatis vertibilitatem, culpe excusabilitatem II 506 b sq. — hominis est excusabile, quia alio suggerente cecidit, et remissibile interventu relevatoris et mediatoris; peccatum vero angeli non, quia cecidit per semetipsum II 507 a — Nulla natura rationalis lapsa de culpa potest consequi veniam nisi homo propter fragilitatem carnis II 577 3* — angeli est irremediabile propter dignitatem status II 504 f. 4 — hominis fuit remediabile, non solum quia aliunde habuit occasionem II 454 4*. 175 b sq.

— est irremediabile extra statum meriti II 476 a. 477 b — de quo non potest esse poenitentia, est irremediabile II 504 f. 6. 989 arg. 4 — est irremediabile potissime, quia liberum arbitrium non potest verti nec poenitere IV 335 a — Qui in peccato perseverat peccat in suo aeterno et semper manet in culpa IV 922 a — mortale post mortem non deletur IV 552 1*, 3* — post mortem non potest reparari II 983 4*. IV 344 d. 11. 922 a — Decedens in peccato post mortem decreto divinae iustitiae non potest salvari IV 528 d. 3

31 — Peccata deleri vere dicit expulsio- nem peccati et remotionem vitii ab anima IV 576 2* — Cum infunditur peccatori gratia, peccatum deletur secundum veritatem et secundum Dei aestimationem III 676 f. 4 — post poenitentiam non manet actu nec reatu II 524 3* — Culpa, cum deletur, omnino cedit in non ens IV 575 f. 1, b — Peccata operiri in conspectu Dei dicuntur, quia omnino delentur *ib.* 4*. 585 2*

— Homo non resurgit a peccato, nisi remittatur peccatum II 989 f. 4 — Nullus salvari potest, nisi liberetur a peccato IV 407 a

— abstracte acceptum non potest rectificari nec formari, sed concrete ut quidam habitus substratus deformatus a culpa, potest informari a gratia III 499 1*

— Deletio peccati potius est respectu maculae IV 550 2*

— Deletio culpe attenditur in imaginis reformatione et conversione ad Deum III 426 5*

— Deus voluntarie condonat offensam II 676 a — Misericordia remittit offensam II 992 a. IV 995 f. 4, b — Remissio peccati et indulgentia est a divina misericordia II 852 f. 6 — Deus remittit offensam per misericordiam IV 332 3*. 350 b, 3* — Deus delet culpe maculam per se, sed reatum per poenam IV 943 arg. 3

— Peccata dimittere est solius Dei IV 44 4*. 361 arg. 3. 473 f. 1, 3. 943 arg. 3 *Vide V. Culpa.* — Deus solus potest excidere causas peccati per ablationem causae in effectu IV 362 3* — Solus Deus delet peccatum effective IV 429 6*. 395 2*. 449 4*. 422 b — Potestas dimittendi peccata efectiva est solius Dei, dispositiva per modum meriti est Christi IV 430 b sq. — Remissio peccati per modum efficientis est solius Dei, per modum merentis et excitantis convenit passioni Christi III 404 2* — deletur a Deo dando gratiam per virtutem infinitam IV

131 a. 473 f. 4 — remittitur in Sacramentis ratione rei interioris, quam solus Deus infundit IV 474 2*, 4

— dimittuntur secundum clavem auctoritatis a Deo, secundum clavem excellentiae a Verbo incarnato, secundum clavem ministerii a sacerdote IV 463 d. 1. 482 d. 2 — dicuntur dimitti a sacerdote non per modum efficientis, sed ministrantis IV 482 d. 2

— Lapsus non poterat resurgere sine manu sublevante nec reconciliari nisi mediatore interveniente II 507 a — Ad reconciliationem peccatoris debet intervenire mediatio sacerdotis IV 439 b. 500 b. 510 f. 2

— Christus per passionem impetravit remissionem culpe etiam quantum ad reatum III 393 6*. 404 a — Passio Christi se extendit ad omnes culpas quoad sufficientiam, non quoad efficaciam III 404 1* — Remissio peccati fit per passionem Christi mediantibus aliis remediis *ib.* 2*

— non remittuntur nisi in Ecclesia IV 483 d. 3 — Per gratiam poenitentialem fit remissio peccatorum in unitate Ecclesiae II 992 b — dicuntur dimitti per Ecclesiae caritatem quantum ad meritum IV 463 d. 1. 482 d. 3

— Culpa deletur per gratiam II 698 b. IV 42 2* — Peccati deletio fit per gratiae infusionem et creationem IV 131 a — formaliter deletur per gratiam *ibid.* — Deus expellit culpam immittendo gratiam IV 425 f. 4

— nullum deleri potest absque gratia II 969 a — non potest deleri sine infusione gratiae IV 44 a — nullum omnino potest deleri sine gratia gratum faciente IV 547 f. 5, b, 4*, 2*, 3* — mortale deleri non potest nisi dono gratiae gratum facientis *ib.* f. 5 — Culpa non remittitur nisi per gratiam IV 350 1*. 425 f. 2. 473 f. 4 — Homo non potest erui a peccato nisi per gratiam gratum facientem II 678 f. 3, 5 — Nemo potest a culpa mortali resurgere nisi per creationem et infusionem novae gratiae et novae vitae II 968 b — Remotio a malo est per gratiam III 237 b — Displicentiam Dei non removet nisi gratia gratum faciens IV 547 f. 4, b — Deus remittit offensam suam dando gratiam IV 350 b — Culpa est privatio, quae non aufertur nisi per positionem gratiae IV 43 a — Quamvis Deus culpam delere posset sine medio, decrevit tamen delere per gratiam habilitantem ad bonum, per misericordiam amplius bonum reddens indigenti IV 419 b, 3*. 427 6* — Deus non expellit culpam sine gratia propter largitatem divinae misericordiae, non quod non possit II 677 6* *Vide V. Gratia 24 et V. Culpa-deletio.*

— Creatio gratiae naturaliter praecedit expulsionem culpe IV 419 4*. 425 f. 2. 426 a, 3* — Prior est gratiae immissio per naturam quam culpe expulsio IV 425 f. 4. 426 3*. 427 5* — Culpam expellit gratia praeveniens II 654 f. 2 — Eadem vi, qua deletur culpa, confertur gratia IV 42 f. 4 — Gratia prius per naturam expellit culpam,

quam informet subiectum IV 419 4*. 426 a, 1*, 2*, 3* — Eadem est influentia, quae culpam expellit et ad bonum disponit II 654 f. 2 — Prius natura est expulsio culpe quam habilitatio ad bonum IV 327 f. 3. 328 b

— Gratia statim, cum est, expellit culpam IV 376 d. 1. 449 4* — nullum praestat infusioni gratiae impedimentum III 676 f. 4. IV 403 2* — Culpa, quia privatio est, non resistit inductioni gratiae IV 392 b

— Non est in potestate peccatoris fieri iustum sine gratia II 676 2*. 677 4*. 692 d. 4 *Vide V. Iustificatio.* — Homo non potest resurgere a peccato per se ipsum II 834 a — Voluntas non potest habilitatem ad bonum perditam restaurare et restaurando continuare *ibid.* — Homo semper est in peccato, nisi relevetur per gratiae donum praevenientis voluntatem II 698 b

— Anima per detestationem peccati se disponit ad gratiam, quantum potest IV 428 b — Dolor, quo quis dolet de culpa, quia Dei offensiva, disponit ad poenitentiam et gratiam II 477 a. 683 6* *Vide V. Poenitentia.*

— Contra peccatum actuale est poenitentia III 426 1*. IV 405 arg. 4. 449 d. 5. 472 arg. 2 — Peccati immunditia removetur per poenitentiam IV 583 a — a periculo peccati actualis liberat poenitentia IV 584 b — post baptismum commissa remittuntur virtute poenitentiae IV 404 a — Omnia vitia expelluntur per poenitentiam per modum detestantis, per virtutes oppositas per modum informantis IV 326 4* — Vitium non habet excludi nisi per habitum virtutis directe sibi oppositum III 801 3*

— omne deletur per baptismum IV 405 f. 3. 406 a, 5* — commissa ante baptismum remittuntur virtute Sacramenti quantum ad culpam et poenam IV 404 a — In baptismo deletur principaliter originale, sed etiam venialia et mortalia IV 443 2* — De deletionem venialis *vide supra 25 et V. Gratia 24*; de deletionem originalis *supra 28 et V. Gratia ibid.* — Omnis culpa resecatur baptismo sanguinis secundum potentiam et secundum actum IV 409 a, 3*

— deletur per dissensum voluntatis rationalis IV 383 b — Culpa voluntate introducta non deletur, nisi liberum arbitrium dissentiat IV 422 f. 4 — per proprium actum commissum sine proprio actu non dimittitur II 752 f. 4. IV 412 1*. 319 a. 406 f. 3 — Ad curanda peccata actualia concurrunt actus voluntarius poenitentis IV 449 d. 5 — mortale, quod voluntarie contractum est, non potest deleri, nisi libero arbitrio consonante gratiae et adiuvante per contritionem IV 550 a — Culpa expellitur, libero arbitrio concordante gratiae per motum contritionis IV 422 b — Contritio adultis necessaria est propter actuale IV 37 a *Vide V. Contritio et V. Iustificatio.* — Maior dispositio requiritur ad remittendum peccatum actuale quam originale, quia est ex maiori culpa commissum IV 33 2*

— dimittitur sola cordis contritione IV 423 f. 2, 3 — Macula expellitur dolore in

Infusione iustitiae ib. 1* — mortale deletur minime contritione cum gratia IV 549 f. 4 — Voluntas recedendi a peccato gratiam introducit et ad eam disponit de congruo II 990 a — Qui non habet detestationem peccati praeteriti et propositum non peccandi non est idoneus ad gratiam poenitentialem II 992 a — Remissionis culpa quatuor conditiones secundum quosdam IV 575 b *Vide V. Fides 24.*

— Natura dictat, quod omnibus modis reconciliari oportet Deo, quibus ipse statuit IV 436 b — Lex naturalis dictat conteri de peccato et humiliari debere ad reconciliandum Deo IV 578 arg. 2, b

— Culpa non potest deleri, manente actu, in quo consistit plena ratio culpa II 761 2* — Impossibile est, deleri maculam peccati sive deformitatem amoveri, quamdiu manet privatio boni, quod deberet inesse II 760 arg. 4 — Peccator non potest perfecte reconciliari, quamdiu, deformata imagine, aliquid manet minus bene quam ante IV 338 f. 2

— unum mortale non potest remitti sine alio IV 352 a sq. 364 1*. 561 f. 4 — Iustitiam decet, ut remittendo unam mortalem culpam remittat omnem aliam, quia eam iniusto reconciliari non decet, manente iniustitia et offensa IV 518 2* — Sacerdos aut absolvit ab omni culpa, aut nulla est absolutio IV 561 f. 4, b

— Culpa deletur in instanti IV 379 d. 9. IV 555 a — non expellitur successive IV 376 d. 4. 427 5* — in primo adventu gratiae in animam amplius non est IV 576 3* — omnia delentur simul et in instanti IV 396 b — ut infirmitas et vetustas sanatur in instanti, sed sequelae peccati successive IV 433 d. 4 — Sequelae peccati non sanantur perfecte nisi in gloria *ibid.* — Sequela expellitur caritatis ardore in consummatione iustitiae IV 423 4*

— Peccato enormi dimisso, non statim deletur enormitas, sed in poenam manet IV 810 3* — In peccati deletionem statim removetur culpa, in quantum erat deformitas et privatio, sed manet quaedam pronitas ad actum, licet remissa, in his potissime qui peccaverunt peccato consuetudinis II 761 a

— Quaedam gloria accidentalis est in eo qui nunquam peccavit, in quam non potest resurgere qui aliquando peccavit III 677 4*, 4*

— obligat ad aliquid, ad quod quis prius non obligabatur IV 814 f. 2. 815 a, 1* — Cum peccator reparatur per satisfactionem, servatur ordo divinae iustitiae III 419 f. 4 — Cum pro peccato satisfactio exigitur, peccator subditur poenae auctoritate divinae iustitiae III 420 f. 3 — De offensa non fit satisfactio IV 350 b, 4*

— Peccati scoria non potest deleri nisi per poenam exteriores, vel per contritionem internam IV 531 3* — Cum deletur peccatum mortale, macula omnino desinit, sed reatus poenae manet alteratus, obligans ad poenam temporalem IV 528 d. 6 *Vide V. Poena.*

— Deus non recordatur peccatorum praecedentium remissorum IV 336 arg. 2 — Deus post poenitentiam non recordatur peccatorum quantum ad punitionem aeternam III 679 1*. IV 336 arg. 2

— dimissa nullo modo redeunt quoad culpam vel maculam IV 575 a sq. 577 f. 2 *Vide V. Culpa.* — Reatus peccatorum, quem Deus dimisit, non redit IV 577 f. 3, 4 — Qui peccat post peccata dimissa non obligatur pluribus reatibus, sed in uno non peccat nisi omissione unica *ib.* a, 3* — priora per recidivum non redeunt quoad vinculum reatus nec quoad aequivalentiam propter ingratitudinem aggravantem *ibid.*

— dimissa redeunt quoad poenam damni, non quoad poenam sensus, nisi in quantum deficit satisfactio IV 577 b — redeunt quodam modo in consimili reatu IV 585 d. 4 — Nec pronitas nec deformitas redit omnino eadem IV 576 4* — antea commissa non oportet detestari simul et semel divisim omnia IV 577 a, 3*. 585 d. 2

— etiam secundum legem naturae coram Deo recognoscendum ad petendam misericordiam IV 436 b — Quilibet tenetur se recognoscere peccatorem IV 442 f. 2. 443 4* — Recognitio offensae divinae est de dictamine naturae adiutae aliquo modo per fidem IV 436 b — Nemo certus est, utrum omni peccato careat III 80 d. 5 — Probabile est cuilibet, qui fuit ignorans etiam adultus, quod in multis offenderit IV 407 3*. 408 b — sunt continue ante oculos revocanda ad gemitum et dolorem IV 393 5*

— Abscondere peccata per defensionem et palliationem est hypocrisis et contra legem naturae IV 439 2* — Peccati absconditio per hypocrisim non liberat a naufragio, sed absconditio per poenitentiam veram, quae totum remittit IV 585 2* — non sunt occultanda respectu iudicii sacerdotalis, quibus Dominus commisit auctoritatem IV 456 1* — Peccati propalatio male fit ad sui ipsius commendationem, sed confessio ad sui accusationem et inveniendam divinam propitiationem est ordinata ad faciendam emendam et curandam plagam occultam IV 437 2* *Vide V. Confessio.* — aliena non sunt revelanda nec in confessione sine necessitate IV 564 b sq. 568 b — alicuius nulli est manifestandum nisi ei qui possit prodesse nec velit obesse IV 568 b

— etiam aperta confitenda, ut innotescant sacerdoti ut iudici IV 460 a. 464 4* — De peccatis commissis per ignorantiam oportet poenitere in generali, non in speciali, sed adhibere diligentiam, ut recognoscantur IV 407 a, 2*, 3*, 4* — ignorata non sunt necessario confitenda, sed debent libenter ostendi *ib.* 4* — De peccatis oblitis vel in speciali vel etiam in generali quis debet conteri vel secundum cognitionem certam in generali vel probabilem, non tantum sub conditione IV 408 b, 3* — oblita et latentia non impediunt iustificationem, sed eius certitudinem *ib.* 2* — Oblitus peccati gravius punitur *ib.* 3*

— publicum publice est puniendum propter scandalum extirpandum IV 460 2*

— dubie mortale est confitendum dubitando, sed pro eo poena sustinenda, ac si esset mortale IV 564 4* — dubie mortalia sunt confitenda propter periculum IV 438 a, 4* — De confitendis peccatis dubiis securior via tenenda est II 582 a — Ad venialia confitenda nemo tenetur propter vinculum peccati, sed solum propter vinculum praecepti obligantis ad confitendum, quando non habet mortalia confitenda IV 443 3* — venialia iterata per consuetudinem sunt confitenda in generalitate propter dubium et vitandum periculum IV 571 d. 2 *Vide V. Confessio.*

— Qualitates peccati, quae trahunt in aliud genus peccati, debent specialiter considerari in contritione, quantum ad illas, quae non mutant peccati genus, est in consilio IV 399 d. 8

— Omnes tenentur petere veniam peccatorum IV 442 f. 3 — Qui non habet conscientiam peccati actu tamen licite petit veniam sive pro se sive pro aliis IV 412 d. 3

PECUNIA — per mutationem transfertur in dominium alienum, et reddenda est consimilis III 836 d. 7 — dum in usum vertitur, non consumitur nec deterioratur *ibid.* — quantum est de se, per se ipsam non fructificat, sed fructus venit aliunde *ibid.*

PELAGIUS — erravit dicendo, liberum arbitrium propriis viribus ad gratiam gratum facientem se posse disponere II 683 b — gratiam supposebat meritis liberi arbitrii dicendo, eam sub merito cadere *ibid.* 691 d. 2 — posse gratiae attribuit ipsi naturae II 685 b. 690 b — superbia excaecatus nescivit distinguere inter dona naturalia et gratuita II 685 b — contra efficaciam gratiae II 690 d. 4 — contra necessitatem gratiae curantis II 676 a

PENETRARE — est per subtilitatem iunctam cum virtute activa IV 1026 b. 1029 a, 4* — Plures modi penetrandi corpora IV 1027 arg. 2, 3. 1028 b — De penetratione per dotem subtilitatis *vide V. Corpus-Beatorum.*

PER — dicit causam III 236 a — quantum est de se, importat causalitatem II 333 a — cum verbo absoluto importat auctoritatem, cum transitivo subauctoritatem I 564 a — cum verbis transitivis dicit subauctoritatem, cum absolutis vero auctoritatem I 206 d. 3. 227 d. 4 — significat per modum fieri et motus et actus I 631 d. 2 — Per ipsum dicit rationem medii et appropriatur Filio I 632 b

— Per se, per accidens, per aliud *vide V. Praedicatio* in indice philos.

— Per se agit qui agit per virtutem propriam sibi connaturalem I 567 d. 6 — Per se agit qui agit immediate I 222 a — Per se agit quod est per se existens II 319 f. 5 — Per alterum fieri dicit alterum sicut efficiens, alterum sicut instrumentum IV 693 3* — Per se et per alium fit aliquid ab aliquo vere vel interpretative IV 533 3*

PERCEPTIO — potest extendi ad habitum et actum et ad obiectum motivum III 528 2*

PER

PERDERE — non ponit habere in actu, sed habuisse de praeterito et non habere de praesenti II 708 d. 4 — Detrimentum dicit amissionem alicuius boni habiti II 288 a

PEREGRINATIONES — sunt poenae satisfactoriae IV 368 arg. 6 — Peregrini venientes de locis remotis maiorem recipiunt indulgentiam IV 540 b

— Christus ostendit se in specie peregrini IV 286 d. 4

PERFECTI — Nemo reperitur ita perfectus, quin ulterius possit perfici IV 616 2* — Nemo repente fit summus III 678 f. 4. IV 336 f. 4 — In viris perfectis, qui non assurgunt ad maiora, caritas habet statum augmenti secundum actum I 317 a — potest redire ad imperfectionem I 313 arg. 3 — cadentes a caritate frequenter non resurgunt ad illam perfectionem, a qua ceciderunt III 679 a — difficulter resurgunt IV 333 1*

— Perfectorum est duci spiritu amoris III 885 b — ambulant in libertate spiritus IV 49 arg. 4 — In perfectis non ita viget timor propter securitatem, quam ex perfectione amoris concipiunt III 765 b — Paucissimos aut nullos est reperire in perfectione caritatis per tranquillitatem, ita ut careant omnino pronitate III 848 b

— non tenentur ad plura quam imperfecti, quantum est de perfectione caritatis III 661 f. 3. 667 a — Omnino perfectus perfectione tranquillitatis dicens verbum otiosum non peccat mortaliter III 848 b

— Quidam sunt perfecti publici, quidam occulti III 849 a — publici dicendo falsum scienter peccant mortaliter, quia faciunt contra conscientiae dictamen et alios scandalizant active *ibid.* — Viris publice perfectis adhibetur fides tanquam conservatoribus veritatis *ibid.* Vide V. *Mendacium.* — publici tenentur in persecutione fidei stare et libere confiteri, ne alii cadant a fide *ibid.*

— soli non supraedificant cremabilia IV 559 d. 2, 3 — perfectione completa non habent aliqua debita, et statim post mortem eis debetur vita aeterna IV 518 6*

— propter dilectionem Dei paratus est mori pro fratre III 654 d. 5

PERFECTIO — Perfectum est, cui non potest fieri additio I 316 f. 3. 684 a. III 279 arg. 6 — Perfecto in quantum huiusmodi non est possibilis additio I 312 2* — Perfectum non patitur augmentum nec additionem I 317 a — Omne, quod est ultra perfectionem, superfluit I 53 arg. 2. 57 f. 2 — Perfecto perfectione simpliciter nihil potest addi I 317 a. III 743 2* — Perfectioni secundum quid superaddi potest perfectio simpliciter III 743 2*. 806 4* — Perfectionis non est perfectio per se loquendo, secundum quod perfectio, sed perfici potest, secundum quod habet in se aliquam imperfectionem III 807 5* — Perfectum non potest esse pars alterius I 355 f. 3 Vide V. *Totum* in indice philos. — naturae consistit in toto composito, non in altera eius parte IV 884 a

— Idem potest esse per essentiam magis perfectum et minus perfectum II 660 a — Magis et minus perfectum non diversificant speciem III 762 arg. 2 — Perfectum et imperfectum non variant rem secundum essentiam II 659 f. 3

— Secundum ordinem dignitatis magis perfectum est prius quam minus perfectum II 385 7*. IV 451 arg. 4 Vide V. *Imperfectum.* — in omni genere est ante imperfectum II 49 arg. 4 — praecedit imperfectum, ubi sunt circa diversa II 65 b — Ordinata productio procedit ab imperfecto ad perfectum II 417 f. 4

— vel est per essentiam, vel per participationem II 143 d. 3 — Perfectum dicit complementum sive completionem, in qua est status simpliciter, vel in genere *ibid.* — est simpliciter, vel in genere I 317 a. 352 d. 9 — Perfectum absolute est, in quo est status simpliciter II 143 d. 3 — in genere est in omnibus, quae pertingunt ad actum completum, ad quem sunt I 317 a

— Omne perfectum est a causa perfecta II 806 f. 4

— Perfectissimum se ipso perfectum est II 24 6* — Omne perfectissimum est omne illud, a quo perficitur et denominatur I 572 f. 2 — Omne, quod ab alio perficitur, habet potentiam passivam I 685 arg. 1

— Quanto magis est privatio divisionis in aliquo, tanto illud est completius et perfectius I 422 3* — Quanto aliquid perfectius, tanto magis accedit ad unitatem I 420 f. 2 — Quanto aliquid magis colligitur, tanto est perfectius, et quanto magis dispergitur, tanto magis recedit a perfectione et complemento II 889 3* — Perfectioni repugnat recessus ab unitate et ab origine I 55 b — summa consistit in trinitate et unitate II 238 a — Omne perfectum in tribus dicimus I 58 a

— summa est in Deo I 53 a — Deus est perfectissimus in fine totius perfectionis II 24 b. 40 b — In Deo est summa omnis perfectionis I 180 f. 3 — Divina essentia est omni perfectione perfecta I 747 a — In Deo reperitur omnis perfectio et bonorum omnium aggregatio II 638 b — Omne, quod perfectionis est, in Deo ponendum est I 55 b. 72 1*. 226 1* Vide V. *Deus 11.* — Si Deus sine rebus perfectum bonum non esset, nec cum rebus esset II 24 a

— participata est secundum naturam per egressum a Deo, et secundum gloriam per regressum in Deum II 143 d. 3 — summa rerum est in coniunctione primi cum ultimo III 19 f. 2. 20 b

— Perfectius est unumquodque, quando est coniunctum suo actui IV 991 arg. 2 — ultimata est coniuncta actui IV 1008 f. 4 — summa est in actu continuo sive in habitu ut actu IV 1001 5*

— est quantum ad esse primum, vel quantum ad esse secundum II 48 4*. 699 3* — quantum ad primum esse est forma substantialis, sed quantum ad bene esse accidentalis forma est perfectio ipsius compositi IV 1001 4* — secunda inest secundum

PER

aliquam potentiam, quae differt a substantia IV 1006 f. 3 — quantum ad esse secundum vel habet ortum a principiis naturae, vel est supra perfectionem naturae II 699 3*. 704 4* — quantum ad bene esse causatur a principiis subiecti, vel a superiori et haec est nobilior IV 1001 4*

— Perfectum est aliquid, cum attingit propriae virtuti II 697 arg. 3 — Actio est a perfectione I 683 arg. 1 — Quod perfectum est potest in tale quale ipsum est IV 642 arg. 3 — Perfectum est quod potest generare tale, quale ipsum est I 180 f. 3. 251 arg. 3. 564 b — Perfectionis est producere talem, qualis ipse est in natura I 53 f. 2 Vide V. *Generatio 6.* — Multiplicare se perfecte est perfectionis I 55 4* — omnis creaturae est in hoc quod possit aliud a se producere I 746 f. 2 — Quanto producat est perfectius, tanto plus influit in rem II 14 f. 4

— Aliquid dicitur perfectum in se, vel in ordine III 654 d. 5 Vide V. *Optimum, V. Deus 55* et V. *Mundus.*

— In omni creatura reperitur perfectio secundum rationem vestigii, quando producta est ad modum, speciem et ordinem sibi competentem II 143 d. 3 — Deus probabiliter omnia fecit in statu nobilissimo et perfectissimo II 133 b

— universi aggregata est ex diversitate I 345 1* — Ordo et inaequalitas facit ad perfectionem I 782 b. IV 1010 f. 4 Vide V. *Aequalitas* et V. *Mundus.*

— De perfectione operum Dei vide V. *Deus 55.*

— iuncta imperfectioni non est de perfectione universi simpliciter, sed solum secundum statum praesentem IV 995 6* — Quod est corruptibile non est de perfectione universi secundum statum finalem *ib.* 5* Vide V. *Mundus.*

— Perfectissimum est omnium regula II 355 arg. 4 — Nihil, quod est perfectionis vel disponit ad perfectionem, deordinat II 114 a

— Unumquodque perfectibile naturaliter appetit suam perfectionem IV 1003 f. 4 Vide V. *Forma* in indice philos.

— Potentia indiget compleri per suam perfectionem I 746 arg. 3. II 681 arg. 3 — Potentia perficitur per actum I 746 arg. 2 — Potentia completior est, cum est suo actui coniuncta, ad quem ordinatur simpliciter II 1004 4* — Potentia per actum, qui plus tenet rationem defectus, magis deordinatur, quam perficiatur *ibid.* — Potentia non potest se per suum actum perficere, potest tamen se per suum actum deordinare et deficientem facere *ib.* 3*

— animae est habitus vel dispositio IV 1000 f. 4 — moris acquisita praesupponit perfectionem naturae, non vero perfectio infusa IV 114 3* — Gratia est perfectio animae, quia unit bono increato II 638 4* — Virtutes perficiunt habilitando ad actum debitum III 807 5*

— virtutis consistit in accessu ad extremum, vel ad medium IV 966 b — Virtus vera dicitur, quae est perfecta IV 836

2* — Perfecta virtus optimorum est operativa III 662 a

— Bonum perfectum est bonum meritorium II 936 d. 2 — Opus est perfectum, si competit statui IV 402 d. 14

— consistit in actibus potentiarum per conversionem ad Deum et per comparisonem ad bonum interius IV 757 a — secundum quid est in specialibus virtutibus, quae respiciunt speciales actus et objecta, perfectio autem animae simpliciter non est nisi in universitate virtutum cum gratia et caritate III 806 1* — Secundum statum perfectionis una virtus non est sine ceteris III 798 b. 2*

— iustitiae nulli homini attribuenda IV 571 d. 3

— Consummatio configurat divinae potestati IV 635 b — De actu perficiendi *vide V. Angelus-actus et V. Doctor.*

— est sufficientiae vel superabundantiae II 817 d. 3. III 654 d. 5. IV 643 3* — sufficientiae est perfectio in genere et secundum quid, perfectio excellentiae et superabundantiae est perfectio simpliciter III 742 2* — Ultra sufficientiam necessitatis est excellentia supererogationis, quae illi potest superaddi *ibid.* — Liberalitas divinae benignitatis providit homini et contulit habitus expedientes non solum ad opera necessaria rectitudinis, sed etiam perfectionis et supererogationis III 738 5* — Dum ascenditur ad perfectionem, caritas augetur I 313 arg. 3

— distinguitur secundum naturam et secundum tempus II 443 d. 3. III 654 d. 5 — Perfectus dicitur aliquis vel quantum ad durationem temporis, vel quantum ad status sublimitatem, quae perfectio consistit in operibus supererogationis IV 343 d. 8

— maior debet esse in nova lege IV 542 d. 3 — Evangelium respicit statum perfectionis III 885 a

— sufficientiae consistit in adimpletione mandatorum, perfectio religionis in observantia consiliorum, praelationis in regimine subditorum, comparisonis in ostensione exemplorum, tranquillitatis in consummatione difficillimorum et optimorum III 662 a — est voti sive religionis, et perfectio caritatis, qua homo perfecte adhaeret Deo, quae dicitur perfectio tranquillitatis III 848 b — In perfectione consummatio prima est per gratiam baptismi et poenitentiae, excellentior in consecratione abbatum et virginum, excellentissima in consecratione episcoporum IV 635 b

— respicit gratiam gratum facientem, vel est status, qui concernit aliquid gratis datum et aliquid exterius IV 650 4* — In religione est perfectio, quae respicit gratiam gratum facientem et est interius tantum *ibid.* — Ordo collocat in statu perfectionis IV 642 f. 4 *Vide V. Ordo-Sacramentum.*

— quae est in imitatione Christi, substantialiter consistit in tribus votis, in quibus homo maxime assimilatur Christo IV 824 a

— Omnes obligantur ad perfectionem sufficientiae III 662 a, 1* — Opera perfectionis non cadunt sub praecepto, sed magis sub admonitione et consilio *ib.* a, 3* — Homo non semper debet se magis exercere in his quae sunt maioris perfectionis III 670 5* — In his quae sunt perfectionis non est retrocedendum IV 292 f. 5. 816 f. 2. 853 2*

— Perfectioni religionis nihil potest aequari nec pro illa recompensari IV 824 a — Non est maior perfectio quam sit status religionis IV 649 arg. 4

— Peccat qui impedit aliquem ingredi statum perfectionis ea ratione, qua in illo exstinguit bonum propositum et Spiritus sancti donum IV 732 4* — Votum status perfectionis licitum est et obligatorium IV 697 d. 2 — Qui iurat, se non intraturum in statum perfectionis, quodam modo impugnat ipsius iustitiae perfectionem III 879 b. 880 3*, 4*

— gloriae est, in quantum creatura reddit in Deum II 443 d. 3 — nobilissima creaturae est beatitudo I 58 a — plena animae est in gloria III 793 a — omni-modi est in Beatis, ita ut in eis non possit esse defectus II 1002 5* — Fides non stat cum perfectione completa IV 915 3*

PERFERRE — molestias, etsi habeat iunctum sibi pati, tamen plus dicit actionem quam passionem III 729 d. 3 — molestias est fortitudinis *ibid.*

PERICULOSUM — dicitur aliquid, aut quia periculi causa, aut periculi occasio III 868 2*

PERIURIUM — generaliter complectitur iuramentum inordinatum III 861 f. 4. 862 a. 864 f. 2. 865 b — contingit in iuramento assertorio propter defectum veritatis, in iuramento obligatorio propter defectum iustitiae et iudicii III 862 a — omne sive assertorium, sive obligatorium claudit in se mendacium large dictum, non vero proprie *ibid.* sq. 864 a — est etiam in assertionem falsi, quod putatur verum III 861 f. 3. 862 a, 2* — Qui verum iurat, sed intendit iurare falsum et per iuramentum illud proximum laedere incurrit periurii crimen III 861 f. 4. 862 2* — non excusatur per aestimationem falsam in his quae creduntur sine certitudine III 862 3*, 4*. 864 1*

— Periurans facit contumeliam summae Veritati, assumendo eam in vanum et ad confirmationem eius, ad quod non deberet assumi III 862 1*. 864 f. 3, a, 2*. 866 3* — facit summae Veritati contumeliam, assumendo eam ad confirmationem falsi sciti, vel falsi opinati, vel etiam dubii III 862 1*. 863 b

— non tantum deordinat hominem ad proximum, sed etiam ad Deum III 864 a — In falso testimonio fit iniuria summae Veritati et proximo III 831 d. 2 — falsum per lapidem semper est periurium, si fiat serio III 871 b — opponitur veritati, ut est virtus et regula locutionis et operationis III 864 3*

— ut facit contumeliam summae Veritati, prohibetur in secundo mandato pri-

mae tabulae III 862 1* — in quinto mandato secundae tabulae prohibetur quantum ad falsitatem sermonis et intentionis, vel coniunctim vel divisim *ibid.* — ratione iniuriae, quae fit summae Veritati, prohibetur in secundo mandato primae tabulae; quantum ad iniuriam, quae fit proximo, in quinto mandato secundae III 831 d. 2. 836 d. 8

— commissum circa iurationem deliberatam et solemnizatam est grave peccatum et enorme III 865 b — deficiente deliberatione non est mortale, sed veniale *ibid.* sq., 2*, 3*, 4* — omne, quod fit cum plena deliberatione et consensu, est mortale III 866 a, 1*, 2* — Quando aliquis iurat falsum ex quadam consuetudine vel ioco sine deliberatione, non proprie contemnit summam Veritatem nec infert contumeliam, sed potius omittit debitum honorem *ib.* 3* — non deliberatum est circumstantia aggravans levis peccati, sed non trahens in genus peccati mortalis *ib.* 4* — etsi sit veniale, est valde cavendum *ib.* a, 4*

— est malum in se et secundum se, ita quod nullo modo possit bene fieri III 864 a, 4* — coactum non excusatur a toto, sed a tanto *ib.* 4*. 877 b

PERMANENS — Quod habet esse permanens est in instanti IV 249 b — Omne succesivum reducitur ad permanens II 61 arg. 5

PERMISSIO — dicitur non cohibere, vel non punire temporaliter, vel non prohibere, vel minus bonum indulgere I 843 3* — dicitur per privationem praeceptionis, vel per privationem prohibitionis, vel per privationem punitionis, vel per privationem cohibitionis IV 760 b

— Aliquando permittitur minus malum, ne veniat peius IV 825 d. 4 — Permittere malum propter maius malum vitandum potius est pati quam agere IV 760 1* — Permittens malum est causa eius, si tenetur et debet impedire, si vero non tenetur ad hoc, immo magis ad contrarium, facit iuste I 721 5* — Permittere malum non cohibendo nec in facto nec in retributione consentire est; non cohibendo manum, tamen puniendo et arguendo transgressorem, non est consentire I 844 1*

— est signum divinae voluntatis absolutae et respectu praesentis I 842 b. 843 2* — Nihil potest fieri contra divinam permissionem I 842 arg. 2, b. 843 2* — non est signum, quod Deus velit illud quod permittitur, sed illud quod ex eo elicitur I 848 d. 2

— est respectu mali culpae I 842 arg. 2 — De permissione mali *vide V. Deus 55, V. Malum-permissio, V. Iustitia et V. Peccatum 10.* — Omnia mala dicuntur a Deo permissa, quia non cohibet IV 760 b — Peccata venialia dicuntur permissa, quia non prohibita *ibid.*

— potest revocari IV 762 4*

PERPETUUM — Primum perpetuus est omnino in actu et nihil in potentia I 78 d. 2 — omne est incorruptibile I 159 arg. 6

PER

— non corrumpitur, corrupto transmutabili, quando ab illo non dependet II 720 3*

— Aliqua creatura naturaliter est perpetua I 159 arg. 6 — Perpetuitas est de ratione imaginis *ibid.* Vide V. *Imago-creata* (158 b) et V. *Immortalitas*.

PERPLEXITAS — Nemo est perplexus simpliciter II 907 b. IV 681 5*

PERSCRUTATIO — est actus pertinens ad cognitivam III 325 d. 2

PERSEVERANTIA — dicitur propositum perseverandi, vel continua permanentia in bono usque in finem II 990 a — ut propositum est virtus, vel dispositio virtutes consequens II 705 4* — ut dicit voluntatem perferendi passiones sine defectione, est virtus et species fortitudinis III 793 3* — est ramus fortitudinis IV 322 a

— ut dicitur propositum perseverandi in bono usque in finem, est conditio annexa cuilibet virtuti II 990 a. III 793 3* — ut dicitur continuatio boni usque in finem, non est virtus, sed potius status consequens ad omnes virtutes II 705 4*. III 793 3*. IV 332 a, 4* — ut habitus est in omnibus iustis, aliis virtutibus connexa III 793 3* — ut continua permanentia in bono includit gratiam finalem II 990 a

— ut continuatio boni usque in finem in praescitis non reperitur nec necessario aliis virtutibus nectitur III 793 3* — Omnes et soli praedestinati in gratia finaliter perseverant I 711 f. 2. 728 arg. 5 — Non perseverare finaliter est signum, quod homo non fuit electus I 711 f. 2

— Nihil efficaciter est dignum remuneratione sine finali perseverantia II 336 b — Quidquid homo faciat, non salvatur, nisi finaliter perseveret II 931 a — Meritum condigni includit perseverantiam II 691 d. 2 — Opera non sunt digna vita aeterna, nisi supposita perseverantia IV 379 d. 8 — Bona, in quibus quis permansit finaliter, sola digna sunt retributione IV 900 a — In gratia finali consistit omnis gratiae efficacia II 983 2* Vide V. *Meritum* (210 c) — Utilius est habere parvam caritatem usque in finem perseverantem quam magnam et in media via deficientem III 679 2* Vide V. *Gratia* 21 et V. *Peccatum* 10.

— Aliquis potest mereri finalem perseverantiam I 728 arg. 5

PERSONA — dicitur a personando I 405 b — Personare dicitur quasi a se resonare et in sono praeeminere aliis *ibid.* — dicta a personando dicitur penultima producta, ratione dignitatis *ibid.* — dicitur quasi per se sonans *ib.* f. 1. II 106 b. III 228 f. 5 — est quae potest loqui per se II 406 d. 1. III 136 arg. 5 — dicitur de homine larvato I 405 b sq. — dicitur quasi per se unum *ib.* f. 1, b. III 136 f. 1. 228 f. 5

— de intellectu generali et primo dicit suppositum certum substantiae I 437 a — dicit suppositum *ib.* 7* — aliquando valet idem quod suppositum III 228 4* — aliquando dicitur certum suppositum alicuius verbi I 60 d. 4 — large dicitur pro omni, quod reddit determinatum suppositum ver-

bo III 254 3* — large sumta secundum modum significandi grammaticum dicitur esse in nomine vel pronomine, secundum quod reddit suppositum verbo III 137 5* — Theologus considerat personam secundum proprietatem rei *ibid.*

— dicit idem quod suppositum rationalis naturae, ut est in genere substantiae II 106 a — Personalis discretio est penes quod est II 110 d. 1 — dicit substantiam et quid per se existens I 435 arg. 5 — Personalitas non est in genere accidentis II 105 f. 2. 106 a — Discretio personalis dicit per modum accidentis, tamen principaliter dicit quid substantiale et consequenter aliquo modo accidens, quod immediate habet ortum a principiis substantialibus II 106 a sq. 107 4* — Personalitas attenditur quantum ad esse naturae sive quantum ad esse primum III 137 6*

— est substantia prima I 117 b — Nomen substantiae in definitione personae non stat pro substantia communi, nec pro hypostasi ut incommunicabili per praedicationem I 440 3* — dicitur substantia in quadam communitate ad substantiam primam et secundam, quam nomen individua coarctat, ut stet pro substantia prima I 441 a

— dicitur secundum substantiam ut quis, quia indicat suppositum certum et distinctum I 437 a, 7* — dicit suppositum ut actu distinctum, sive ut quis est I 409 b — praedicatur ut quis I 144 d. 3. 461 6* Vide V. *Aliud et V. Genus*. — non dicit aliquid, sed aliquem I 369 2*. III 139 5* — dicitur esse aliquis, vel aliquid, ut dicitur communiter ad essentiam et personam I 444 d. 3 — improprie exprimitur per neutrum I 414 4*

— est rationalis naturae individua substantia I 117 b. 435 arg. 4. 439 a. 441 4*. II 105 f. 2. III 124 arg. 2. 132 arg. 1. 135 arg. 3 — in divinis praecipue definitur intellectualis naturae incommunicabilis existentia I 441 4* — est individuum intellectualis naturae I 415 5* — de speciali et ultimo nominis intellectu dicit rationalis naturae suppositum proprietate distinctum I 436 b. 437 a — dicitur habens suam naturam intellectualem ab aliis distinctam I 405 f. 2 — est hypostasis proprietate distincta I 436 arg. 4 — dicit suppositum distinctum proprietate ad dignitatem pertinente I 405 b. 409 b. 410 b 441 4*. III 135 arg. 2 — significat suppositum rationalis naturae distinctum ab aliis proprietate dignitatis inter creaturas I 406 a

— est per se existens iuxta quendam singularis existentiae modum naturae rationalis I 436 arg. 2. 441 4* — Personalitas dicit modum existendi per se III 229 5*. 231 b

— nominat suppositum in comparisonem ad naturam, cui subiicitur III 158 4* — In persona cadit intellectus naturae I 587 a — Impossibile est intelligere personam sine essentia I 142 4* — Intellectus personae praesupponit intellectum naturae, cum natura dat personae primum esse III 153 3* — praesupponit intellectum na-

PER

turae, quia ex naturis est I 184 b — Addit aliquid super naturam et aliquid formale II 108 f. 6 — non addit aliquam formam supra naturam *ib.* arg. 2

Definitio in persona creata dicit aggregationem I 440 1* — in creatis dicit rem compositam differentiis I 406 3*. 440 4* — quae habet primum esse ex natura composita, est composita III 153 3*, 4* — Pluralitas naturarum non impedit simplicitatem personae, quam consequitur I 183 6*. III 163 3* — Unitas naturae ad hypostasim aliquo modo admittit differentiam in omni creata natura III 131 2*

— In persona intelligitur qui est et quo est I 479 d. 1 — importat suppositum et proprietatem distinguentem I 436 b sq. — quia incommunicabilitatem habet ratione eius quod subest proprietati distinguenti, dicit habitudinem ad proprietatem I 443 a — plures in Angelis et hominibus differunt differentia individuali II 103 f. 3

— Nomen personae de se importat distinctionem I 436 arg. 4 — dicit individuum sive incommunicabile de ratione sui nominis I 442 arg. 2 — dicit incommunicabile secundum rationem per privationem communitatis I 443 a — Privatio communitatis in persona magis est positio quam privatio *ib.* b — Incommunicabilitas non est pura privatio, sed importat distinctionem I 445 3*

— habet incommunicabilitatem per praedicationem, per compositionem et per unionem I 440 3* — dicit quid incommunicabile et distinctum, in quantum non venit ad tertii constitutionem nec habet universalitatis praedicationem III 125 4* — est individua substantia per privationem compositionis et praedicationis communis *ib.* 2* — Personae convenit esse in uno solo I 183 2* — Ad completam rationem personae requiritur distinctio singularitatis, quia non est commune ad plura, sed dicitur de uno solo; distinctio incommunicabilitatis, quia non est alicuius pars sive veniens in compositionem tertii; et distinctio supereminentis dignitatis, quae accipitur a proprietate digniori III 133 1*. 136 b. 137 2*

— de ratione sui nominis importat completionem I 406 2* — est perfecta completio naturae rationalis III 127 f. 4 — dicit quid completum et distinctum ultima completionem III 132 f. 3 — dicit ultimum in genere rationalis naturae I 405 f. 3 — habet summam completionem in genere creaturae III 125 arg. 3 — Ratio personalitatis plus dicit completionem quam intentio speciei III 137 4* — dicit quid completissimum in genere substantiae, ita quod non est ordinatum ad ulteriorem perfectionem in eodem genere III 136 f. 2 — dicit hypostasim, in qua est substantia totius esse rei, et proprietatem supereminentis dignitatis III 229 4* — importat proprietatem dignitatis et excellentiae et fundamentum totius existentiae naturalis III 230 b

— Ratio personae attenditur in aliquo secundum excellentiam dignitatis in eo III 228 b — dicit completionem respectivam,

quae est dignitas superexcellendae III 229 2* — Personalitas accipitur penes dignitatem excellentiae respectu omnium, quae sunt in ipsa persona III 365 4* — Dignitas personalitatis dicit actualiam eminentiam creaturae rationalis, ita quod in supposito nulla sit alia natura ita principalis II 106 b

— Personalis discretio dicit maximam actualitatem in creatura, quia tale nullo modo est ad alterum possibile II 108 f. 4 — non est aliquid alii coniunctum, saltem digniori III 228 f. 5 — Ratio personae non est in eo quod est coniunctum digniori *ib.* b — non est quod unitur rei digniori unione naturali vel personali III 229 3* — Quod natum est venire ad constitutionem tertii non est persona III 136 f. 4 — ratione supereminentis dignitatis non potest uniri alteri digniori III 125 2*, 133 4*, 2* — est ita unum in se, quod non est alteri unibilis III 125 arg. 3 — Ad dignitatem personae spectat, quod nulli uniatur unione, quae est per compositionem *ib.* 3* — Incommunicabilitas per compositionem excludit animam hominis, quae est alii componibilis; incommunicabilitas per unionem excludit naturam humanam in Christo, quae est unita digniori I 440 3*

— est nomen dignitatis III 132 arg. 2. 133 1* — Nomen personae pertinet ad notabilem dignitatem III 228 f. 4 — dicit dignitatem maxime in ecclesiasticis, ratione distinctionis dignitatum I 405 f. 4. 406 a — Personalitas cuilibet inest ratione eius quod est in eo dignissimum III 228 f. 4 — semper habet denominari a digniori proprietate III 159 4* — Personalis discretio in creatura dicit maximam nobilitatem II 108 f. 3 — Discretio personalis addit super discretionem individualement dignitatem personalitatis II 106 b. 107 4* — Non omne, quod distinguitur numero, distinguitur personaliter III 137 4*

— Personalitas dicit nobilissimam conditionem, quae reperitur in substantia rationali III 364 arg. 4 — ratione dignitatis non reperitur nisi in individuo nobilissimae naturae et ratione nobilissimae proprietatis III 133 4* — Personalitas est dignitas et proprietas nobilitatis reperta in creatura rationali completa III 227 arg. 2 — non convenit nisi supposito rationalis creaturae I 410 b — Dignitas personalis non est nisi in creatura rationali III 37 f. 2 — Dignitas personalitatis dicit nobilitatem naturae rationalis, quae tenet principatum inter naturas creatas II 106 b — dicitur rationalis naturae, quae habet potentiam discernendi bonum a malo et verum a falso I 440 2* — Proprietas personalis non potest esse in carentibus vita et ratione et sensu III 38 a

— dicit dignitatem principaliter ratione formae II 110 a — Dignitas personae attendenda est respectu naturae III 158 4* — Personalis discretio est ex existentia naturae nobilis et supereminentis in supposito II 106 b — In discretionem personali accidentaliter est comparatio ad alteram personam, respectu cuius habet distingui et numerari, et eminentia dignitatis in supposito respectu al-

terius naturae II 107 1* — Supereminentia in supposito consequens ad naturae nobilitatem dicit quandam dignitatem accidentalem II 106 b. 107 4* — In Christo natura rationalis creata non facit personalitatem, quia deficit ei actualis eminentia II 106 b. 107 4*, 4*

— Personalis discretio dicit singularitatem ex coniunctione principiorum II 110 a — Distinctio personalis venit ex principiis constituentibus et particulantibus II 104 4* — differunt in suis principiis substantialibus II 105 f. 4 *Vide V. Individuatio* in indice philos.

— In hominibus est distinctio personalis secundum originem III 40 f. 1, b — Quando anima et caro uniuntur inter se et non coniunguntur digniori, non solum ex eis constituitur natura, sed ex ipsa natura hypostasis et persona III 134 3* — non convenit animae per se, sed toti coniuncto III 136 f. 3. 137 3*, 6*

— In uno non potest esse nisi una personalitas III 365 4* *Vide V. Christus* 2. — Si in Christo essent duo supposita et duae hypostases, non esset unum nec esset in eo vera unio III 234 a — Si Christus est duae personae, ergo non est unus et ita non est III 228 f. 3

— Plures naturae possunt esse in una persona I 285 d. 2. III 365 4* — In homine una persona habet plures naturas, corporalem et spirituales I 413 b — plures sunt in una substantia propter convenientiam in natura III 15 3* — plures possunt esse in una natura simplici, et plures naturae in una persona III 158 3* — Secundum fidem in Deo sunt plures personae et una natura, in Christo plures naturae et una persona III 133 a — Convenientia in natura non repugnat distinctioni in persona, sicut nec diversitas in natura repugnat unitati in persona III 15 3* — Diversitatem naturarum non sequitur diversitas in persona I 285 d. 2

— est generale secundum communitatem nominis I 416 b — specificatur per naturae determinationem, vel per propria personarum I 415 5*

— prius dicitur de personis creatis secundum nomen, sed secundum rem nominis per prius de increatis I 444 f. 4. 445 a — de creatis et increatis dicitur secundum consimilem habitudinem et analogice I 444 b sq., 4*, 2* — non est commune univocum personis creatis et increatis I 445 a — de personis divinis vel creatis dicitur analogice secundum aequalitatem et quodam modo univoce I 444 b sq.

— convenienter et proprie in divinis dicitur de supposito distincto proprietate nobilissima I 406 a — ponitur in divinis proprie ut nomen speciei *ib.* 2* — Nomen persona convenienter dictum est *ib.* 4*. 417 d. 3 — prius secundum usum aequivalebat substantiae I 406 4*. 552 d. 8 — est nomen translatum, deficiente proprio pro graeco hypostasis I 406 4*. 412 b

— dicitur de tribus per distributionem I 442 f. 2 — est communis tribus, sed

plurificatur *ib.* b — est nomen commune, quod distinguitur I 414 2*. 416 b — est nomen multiplicabile I 416 b. 436 arg. 3 — non praedicatur de tribus personis simul sumtis singulariter I 400 a. 404 a. 435 arg. 4 — secundum aliquos dicit incommunicabile significatum in concretione I 409 b

— non est solum commune communitate nominis I 442 f. 1, arg. 4 — non dicit, quantum est de se, unam formam naturalem nisi in obliquo I 443 a — est tribus communis, non positive nec secundum unitatem naturae absolutae nec secundum rem, sed secundum privationem et secundum rationem fundatam in re I 442 b sq., 4* — dicit habitudinem consimilem ad proprietatem in qualibet divinarum personarum I 443 a — est commune secundum habitudinem I 444 3*, 4* — ponit circa suppositum, de quo dicitur, intentionem subiiciendi et non praedicandi de pluribus I 443 b — importat inter plures privationem communitatis, similitudinem habitudinis ad proprietatem distinguentem et intentionem rationis *ibid.* — de pluribus non dicit nisi communitatem habitudinis, super quam fundatur communitas rationis I 444 b — non privat communitatem rationis I 443 2* — Haec persona in divinis non addit supra personam *ib.* 4* — non potest specificari per aliud nomen nisi per adiectiva vel per nomina personarum I 415 5* *Vide V. Deus* 26.

— Definitio Boethii convenit divinis personis I 439 f. 1, 2 — Definitio personae divinae cadit a ratione definitionis, sed tenet rationem cuiusdam notificationis I 440 4* — Definitio Boethii, quae videbatur improprietatem sonare, correctae est a Richardo et a magistris I 444 4*

— Definitio personae in Deo non dicit aggregationem secundum rem, sed secundum intelligendi rationem I 440 4* — Intellectus personae ex pluribus intellectibus componitur I 587 a — in divinis non addit supra essentiam II 90 f. 3 — quantum ad intellectum addit super naturam, sed nihil secundum rem I 587 a sq. — In divina essentia suppositum non addit ad essentiam nec ipsam coarctat nec limitat nec formam multiplicat I 181 b

— divina est simplicissima I 457 f. 5. 586 f. 2 — est simplicissima nec admittit additionem ex parte rei I 587 b — est ita simplex ut essentia I 588 3* — non est minus simplex quam essentia, quia in persona nullum est accidens, nullum principium constitutivum I 358 f. 4 — In persona nullo modo est compositio I 476 a

— dicuntur res, quod nomen dicit medium inter formam naturae et formam intentionis I 446 d. 3

— Natura dicitur de persona et e converso I 441 f. 2 — praedicatur de essentia per identitatem I 113 4*. 237 6*. 590 b. 591 6* — Unus Deus est tres personae praedicatione per identitatem I 105 d. 4, 5

— Essentia non ponit in numerum cum persona I 121 d. 4. 237 6*. III 151 7* — Natura et persona non sunt duo I 442

PER

f. 2 — non dicuntur esse de substantia divina, quasi essent ex materia I 360 4* — non possunt dici esse ex essentia I 446 d. 2 — tres dicuntur esse eiusdem essentiae vi declarationis essentiae I 446 d. 2. 596 d. 5 — Non dicuntur tres personae essentiae, sed unius essentiae I 596 d. 5 — Non possunt dici tres personae unius Dei I 94 d. 3 — potest dici de essentia, sed non de Deo in genitivo I 591 6*. 596 d. 5

— tres in natura divina sunt unum quid et dicuntur una natura III 450 5* — In tribus personis est una perfectio essentialis III 43 a — una convenit cum altera in natura et eius virtute *ibid.* — In personis est una sufficientia, et nihil plus habent tres quam una I 94 d. 5 — In divinis est pluralitas personarum, qua tantum de esse et bonitate et virtute est in una persona quantum in pluribus I 466 3* — habet totam essentiam, non partem, ideo non potest minus habere nec essentialiter differre I 356 3* — non est pars Trinitatis, sed unitas *ib.* 4*, 5* *Vide V. Deus 25-26.*

— Essentia et persona unum sunt in re, sed est differentia rationis in intelligendo et dicendo I 442 b — et substantia sunt idem, sed aliquid attribuitur personae, quod non naturae, et e converso I 437 3*. 483 3*. III 423 2* — a natura differt secundum rationem, in quantum persona habet originem et relationem ad aliam, non autem natura I 588 a — Inter personam et essentiam non est diversitas a parte rei absolutae, sed in ratione intelligendi et significandi I 511 4*. 595 d. 4 — Inter essentialia et personalia potest esse diversitas a parte significationis I 511 4* — differt ab essentia et notione ratione secundum differentiam attributionis I 453 2*. III 423 2* — Essentia et persona differunt per habere proprietatem et non habere, unde non distinguuntur I 413 4*. 421 d. 4

— Aliquid dicitur de persona, quod non dicitur de essentia I 413 4*. 421 d. 4. 588 5* — Ratio, secundum quam distinguuntur personae divinae per comparisonem ad essentiam vel subiectum est tantum modus, sed per comparisonem ad aliam personam est res I 359 4*. 575 b. 588 a

— dicitur secundum substantiam et relationem I 437 a — Nomen personae magis dicitur secundum substantiam, licet etiam secundum relationem dicatur *ibid.* — de generali intellectu principaliter dicitur secundum substantiam, sed de speciali in Deo dicitur secundum relationem, sed minus principaliter *ibid.* 438 8* — dicitur secundum substantiam ut suppositum, sed ratione relationis superadditae potest dici relative I 437 a — non significat in singulari substantiam, in plurali relationem I 436 b — non significat relationem solum ex determinatione Ecclesiae *ibid.*

— dicitur ad aliquid I 437 3* — Respectus personae ad personam non potest dici secundum substantiam I 535 b — Per-

sonae convenit habere respectum ad aliam personam I 198 2* — Inter divinas personas est vera relatio I 453 5*

— non potest significari in abstractione a proprietatibus I 440 a — divina in generali non potest abstrahi a quacumque relatione I 438 8* — de suo generali intellectu claudit intellectum proprietatis, sed potest abstrahi ab hac proprietate determinate *ibid.* — Non intellecta personarum pluralitate, potest intelligi divina natura et habens illam I 436 arg. 8. 471 b — Personalitas in divinis consideratur vel secundum distinctionem personarum, vel ut suppositum divinae naturae III 427 a sq.

— Hypostases se ipsis distinguuntur et in se ipsis substantificantur I 349 2* — referuntur se ipsis ad invicem, in quantum proprietates realiter ipsis identificantur I 453 6* — se ipsa producit et producit I 588 a — refertur et oritur, sed non est composita, quia ipsa est suus respectus *ib.* 4* — non procedit per aliud, sed per se I 497 f. 2 — oritur se ipsa, ideo nulla est in origine additio, sed plurificatio et distinctio I 440 1* — est ipsa proprietas I 453 6*. 572 f. 4

— In divinis personis secundum rationem intelligendi prius est oriri, deinde esse personae procedentis et deinde se ad alterum habere I 458 a. 469 f. 2 — Sola persona in divinis generatur I 417 b — dicitur ad alium, ideo generatur et refertur I 483 3* *Vide V. Generatio 14.*

— per generationem plurificantur I 419 a — Non possunt esse plures in divina natura, nisi una persona sit ab alia, cum ante divinas personas nihil sit, a quo esse possint I 481 a — Distinctio ipsius quod est in divinis venit ex origine II 410 a — distinguuntur proprietate originis I 455 f. 3. 457 f. 2 — differunt per emanationes non solum secundum modum intelligendi, sed realiter I 235 f. 4 — In divinis personis est distinctio secundum originem III 40 f. 4, b — Distinctio suppositorum ab origine est, ubi unum emanat ab altero I 358 b — differunt per emanationes et origines, unde habent diversas relationes III 222 d. 3

— non communicatur, sed distinguitur I 483 3* — non est communicabilis I 442 f. 4

— differt ab alia sola origine, quia emanat ab ea I 466 2*. 443 4* — Summa simplicitas non patitur, personas distinguere nisi secundum modos emanandi I 55 f. 3. 57 a, f. 3 — In divinis solum est distinctio per originem I 358 b. 458 5* — plures differunt sola personalitate II 403 f. 3 — non possunt distinguere per materiam I 439 b *Vide V. Deus 26-distinctio.*

— sunt unum in natura, sed non sunt idem inter se, quia non sunt ad unum I 588 6* — nullo modo differunt in natura, id est diversitate naturae, differunt tamen a se invicem re III 423 2* — tres in persona non conveniunt, sed personaliter distinguuntur III 44 f. 2. 45 a, 4* — differunt inter se ratione secundum pluralitatem distinctionis, ita ut una non dicatur de altera I 413 4*. 453 2*

PER

— non possunt dici esse idem I 515 f. 3 — differunt realiter, non secundum intellectum tantum I 235 f. 4 — distinguitur a persona magis quam ab essentia I 237 6* — quamvis sint unum in natura, realiter inter se differunt ex parte terminorum per proprietates relativas I 588 6*. III 423 4* — licet non differant realiter ab essentia, differunt tamen inter se, quia conveniunt in natura tanquam in uno communi et quia distinguuntur ad invicem per originem I 588 6*

— Pluralitas personarum non impedit simplicitatem naturae I 483 6* — Distinctio personarum non repugnat simplicitati naturae I 587 a sq., 4* — Pluralitas personarum cum unitate essentiae est proprium divinae naturae I 76 b — In divinis personis est vera distinctio cum perfectissima unitate III 325 d. 4 *Vide V. Deus 25.*

— In divinis necesse est ponere personarum pluralitatem I 54 a — Personarum pluralitas non ponitur propter unius indigentiam, nec una ut beatificans alteram, sed in beatitudine communicans *ib.* 1* — Personarum pluralitas in Scriptura innuitur octo modis I 64 d. 8

— In Deo est distinctio personarum per originem et habitudinem I 439 b. 458 a. 588 a — Omnis distinctio personarum attenditur secundum relationem et originem I 240 f. 4. 236 a — Ratione emanationis et relationis est distinctio realis personarum I 482 f. 4-3. 483 a — In divinis est vera distinctio suppositorum per originem I 358 b. 440 4*. 587 b sq.

— una distinguitur ab alia in supposito et personali proprietate III 43 a — sunt plures ut habentes unam naturam alio et alio modo I 414 a — Diversitas rationis, quae est per habere diversas proprietates, facit distinctionem inter personas I 443 4* — distinguuntur per proprietates I 424 a. 443 a. 452 a. 458 a — differunt personaliter, quia habent proprietates distinctas III 423 2* — distinguuntur tantum differentia proprietatis relativae I 202 4* — numerantur secundum differentiam in proprietatibus et relationibus I 364 4* — habet proprietatem relativam, ideo distinguitur et est incommunicabilis I 591 7* — inter se habent differentes habitudines III 403 3*

— divinae relationibus distinguuntur III 43 a — Multitudo relationum plurificat ipsam personam I 437 b — distinguitur, quia refertur ad alium I 483 3* — distinguitur per respectum ad aliam, secundum quod est ab illa I 536 3* — distinguuntur non per aliquid absolutum, sed per proprietates respectivas I 457 f. 3. III 42 arg. 2 — Omne, quo differt persona a persona, dicitur secundum relationem I 496 f. 3 — Distinctio personarum spectat ad modum dicendi secundum relationem I 535 a

— Distinctio personarum non fit per puram negationem I 497 a — non distinguuntur solum per nomina, sed per significata nominum, quae sunt verae proprietates

I 432 1°. 352 d. 8 — secundum aliquos distinguuntur se ipsis I 437 b sq. — Distinctio in Deo exprimitur ut exercita inter personas, non ut res, sed ut modus I 99 arg. 1. 404 d. 1. 420 d. 2

— sunt plures propter distinctionem hypostasum, sed non est numerus I 364 1°. 373 6* — In divinis est pluralitas personarum, sed non proprie numerus I 61 d. 7 — Pluralitas personarum tenet medium inter idem numero et diversum I 364 a, 3* *Vide V. Deus* 26. — nec vere numeratur nec trahitur in partem I 443 1*

— una est prima, in qua est status originis, quae a nullo, et a qua sunt aliae et ad quam I 54 4* — omnes procedunt ab una propter connexionem I 53 f. 3 — omnes debent reduci ad unam, quae sit principium aliarum I 474 b — Si procederent infinitae, omnes procederent immediate a Patre *ib.* a sq.

— Divinarum personarum numerus est finitus I 53 b — In Deo debet esse status in productione personarum I 439 f. 5 — Secundum fidem catholicam ponere est tantum tres personas I 57 a — Congruit, esse personam, quae tantum dat, aliam, quae tantum accipit, mediam, quae dat et accipit *ib.* b — Contingit intelligere personam, quae est principium personae et non principiatum, aliam, quae est principiatum et non principium personae, et tertiam, quae est principiatum et principium *ibid.* — In personis non potest esse superfluitas nec insufficientia I 94 d. 5

— Ubi est ordo personarum, primitas in prima persona est ratio producendi alias I 474 a — ratione primitatis nata est aliam ex se producere I 54 a — Emanatio personae non attenditur secundum rationem bonitatis essentiae, sed magis fecunditatis personae I 345 3* — una non est melior altera ratione productionis alterius personae *ibid.* — generat I 483 3* *Vide V. Generatio* 15.

— una non potest nisi uno modo produci I 445 d. 4 — una producitur uno actu et ab uno principio I 214 f. 2 — nulla unica potest simul pluribus modis emanare I 234 5* — Quocumque modo emanandi procedit una sola persona I 196 4* — una potest duobus modis producere I 445 d. 4 — una potest generare et spirare I 234 5*

— Personarum emanatio sola est sine principio et fine I 1 b — non est de nihilo nec fit de non ente ens nec habet initium I 185 2*

— quae procedit in divinis, est in substantia similis et in potestate aequalis nec potens se alter habere I 495 arg. 2 — divina non est hic et nunc, sed semper et ubique sicut essentia I 358 f. 3. 588 3* — divina est ubique et immensa sicut essentia II 90 f. 3

— divinae omnes sunt simul I 128 a — una non est sine alia I 588 3*. III 55 1* — In divinis personis summam unionem et convenientiam esse necesse est I 498 4* — In divinis personis est unio per consonantiam, id est per Spiritum sanctum I 552

d. 8 — una est in alia propter essentiae unitatem I 349 a, 3°. 363 f. 5

— non datur nisi a quo procedit I 240 f. 4 — nulla tribuit alii, nisi quae ab ea procedat I 211 f. 8 — nulla accipit ab alia, nisi accipiat esse *ib.* f. 9 — non recipit auctoritatem nisi a quo recipit virtutem, nec virtutem nisi a quo recipit esse I 260 a — In personis est una summa maiestas unica adoratione adoranda et una summa bonitas unica dilectione diligenda III 222 d. 2 — Omne, quod convenit personae ratione naturae, dicitur de tribus III 426 arg. 3

— tres communicant in ratione principii causantis III 13 a — una non est melior altera ratione operum ad extra I 345 3* — agit virtute naturae III 426 b — tres in omni operatione conveniunt I 52 3* — Cum de una dicitur actus essentialis, maxime respectu effectus creati, aliae simul intelliguntur III 116 d. 1 — habent eandem operationem, nec unus potest operari sine altero I 368 f. 2. III 34 d. 4 — Non potest aliquid produci ab una persona sine alia I 474 a — Quod dicit effectum in creatura convenit tribus personis I 267 d. 3 — In operatione personarum attenditur ordo, quia una habet ab alia, quod agat, nec tamen est ibi virtutum diversitas nec separatio vel distantia aliqua, immo una virtute et aequae intime agunt I 224 4* — tres indifferenter se habent ad naturam assumptam III 103 2* — in ratione suppositi aliqua persona distincte potest comparari ad creaturam III 13 a

— una potest significari per aliud signum quam altera III 12 f. 4 — una potest sola in creatura significari III 34 d. 4 — Una imago repraesentat plures personas secundum differentes proprietates et potentias III 15 1*

— Ratione unionis personalis est una persona in duabus naturis III 228 b — Unio naturarum non fecit, ut persona divina esset, vel una esset, sed quod esset una in duabus naturis III 458 4* — Verbi secundum comparisonem ad humanam naturam est terminus unionis *ib.* 2* — divina potest fieri suppositum humanae naturae sola relatione humanae naturae ad ipsam *ib.* 3* — in incarnatione non constituitur ex duabus naturis, sed fit in duabus et sub duabus III 453 a, 2°. 456 b *Vide V. Christus* 5 et *V. Unio*.

— singularis est minus nobilis quam tota natura II 717 arg. 3. III 423 a

— Corruptio personalis potest effici naturalis, quia natura et persona sunt indivisa II 720 4*

PERSPICUITAS — est receptiva luminis II 570 3*. IV 137 a — est lucis susceptiva vel etiam retentiva II 338 b — Pervietas est impotentia resistendi IV 437 a — Pervietas est medium visus IV 4019 a — Pervium non terminat visum IV 1025 f. 4, b — Pervium illuminatur luci oppositum II 338 b — Pervietas non tollitur, superveniente lumine III 689 a — Pervietas non manet cum magnitudine luminis IV

1025 b. 1026 2* — Pervietas fit per subtiliationem IV 1026 2*

— Pervietas est nobilior qualitas quam color et minus nobilis quam lux IV 1025 f. 7 — reperitur in omnibus corporibus secundum plus et minus II 302 arg. 5 — consequitur materiam secundum esse et formam *ibid.* — consequitur esse materiae, quod habuit ante productionem corporum et distinctionem II 303 b

PERSUASIO — ordinatur ad decipiendum, vel ad sumendum experimentum II 498 arg. 3 — Tanto difficilius est resistere alicuius persuasioni, quanto ille qui persuadet magis amatur II 502 f. 4

— rationis superaedificatur super fundamentum fidei IV 884 a

PERTURBATIO — dicit deflexionem rationis ab aequitate III 339 b — Perturbari est subici III 355 b

PES — deservit virtuti progressivae IV 599 b — Habens pedem claudum, cum ambulat, necesse habet claudicare II 685 arg. 6

— Dei dicuntur opera finalia, qui nunc velati, in fine discooperientur IV 1054 a

PETERE — Aliquis petit iniuste, aut quia non habet ius in re petita, aut quia modum debitum non servat IV 743 d. 4

PETRUS — magis amabat Iesum quam Iohannes III 706 arg. 3. 707 arg. 2 — dilexit ferventius Deum in proximo per actionis laborem III 707 b sq. — diligebatur fortius quantum ad effectum gratiae interioris *ibid.* — efficacior habuit gratiam ad laborem actionis *ibid.* — Per Petrum significatur vita activa *ibid.*

— multis virginibus praefertur II 254 a — post negationem resurrexit fortior III 676 f. 3

— videtur leviter peccasse defectu circumspectionis et negligentia et de hoc bene reprehensus a Paulo IV 88 b

— Petri fides non deficit in persona Ecclesiae IV 532 f. 4 — Christus Ecclesiam commisit Petro gubernandam III 707 arg. 3, b — super omnes constitutus est IV 504 4* — architectus Ecclesiae III 517 5* — Dominus praecipue Petro contulit potestatem in Ecclesia IV 488 b — Petro data est potestas clavis in sua plenitudine IV 489 3* — Petro plene data est potestas ordinis et iurisdictionis *ib.* a, 3* — Christus dedit Petro plenam iurisdictionem super spiritualia IV 852 a — Petro commissa est clavis regni caelorum IV 538 arg. 3

PHANTASIA — aliquando dicitur de apparentiis et rationibus fallacibus, quae possunt fieri etiam a spiritibus II 490 2* — pervertunt iudicium rationis I 23 d. 3 — Phantasmata obnubilant mentem III 504 a

PHARAONI — Deus immittebat flagella per misericordiam, excitando ad conversionem, subtrahebat ex rigore iustitiae, sinendo ipsum obdurari II 852 a sq.

PHILIPPUS — discipulus baptizavit Samaritanos IV 58 4*. 467 f. 3

PHILOSOPHUS — nullus tradidit aliquam doctrinam sine admixtione falsi III 482 4*

PHI

— evanuerunt, quia ad causam primam et praecipuam non pervenerunt I 813 d. 7 — Philosophos latuerunt altissimae et nobilissimae quaestiones quantum ad cognitionem divinorum III 524 4* — Licet aliqui philosophi de Deo sciverint multa vera, tamen in multis erraverunt vel etiam defecerunt III 523 a — nunquam per rationem cognoverunt personarum trinitatem nec pluralitatem, nisi aliquo radio fidei illuminati I 76 b. III 524 3* — cognoverunt trinitatem appropriatorum I 76 b, 4*

— habuerunt cognitionem Dei cum quadam dilectione et tendentia, tamen per illam nunquam poterant pervenire ad salutem III 529 7* — desideraverunt beatitudinem in generali, sed non in speciali II 683 2*

— Philosophorum errores de principiis mundi II 46 b — errantes de productione mundi II 37 a — decepti circa influentiam Intelligentiae super animam II 571 b

— non cognoverunt rectitudinem et perversitatem animae II 719 b — non cognoverunt peccatum originale nec lapsum hominis II 558 b. 716 a

PHISON — egrediens de Paradiso interpretatur oris mutatio et significat personarum emanationem I 3 a

PHOENIX — non habet nisi unicum suppositum I 401 arg. 4 — licet sit forma multiplicabilis per supposita, non multiplicatur secundum rem propter defectum materiae I 402 4*

PHRENETICI — sic habent usum phantasiae, quod absorbetur usus rationis II 486 4* — videtur sibi multa videre et audire ex modica occasione propter ascensum fumositatum ad cerebrum II 229 a *Vide V. Furia et V. Furiosus.*

PHRONESIS — est virtus intellectualis III 716 arg. 4

PICTURA — potest cognosci in se, aut sicut imago I 72 4* — Qui picturam diaboli facit turpem, sed conformem statui diabolico, non dicitur deformatore IV 916 2*

PIETAS — principaliter dicit virtutem, qua colitur Deus III 214 3* — proprie dicitur Dei cultus III 785 b — principaliter et magis proprie dicitur benevolentia ad Deum, offerendo ei cultum et obsequium ut primo principio III 786 4* — est idem quod theosebia, sed quodam modo in plus III 248 a — est idem quod cultus divinus per fidem, spem et caritatem I 835 d. 5. III 774 a — proprie dicit cultum interiorem, qui proprie spectat ad virtutes theologicas III 218 a — secundum quod ordinat erga Deum, non est donum, sed idem quod latria et sapientia III 785 b

— ordinat ad Deum, ad parentes, vel ad quemcumque hominem III 785 b — dicitur secundum analogiam de cultu Dei, vel de officio parentibus exhibito, vel de misericordia proximis in operibus exhibita III 214 3* — aequivoce dicitur de dono et virtute *ibid.*

— est benevolentia in parentes III 785 f. 4 — secundum quod ordinat ad parentes, non est donum, sed potius spe-

cies virtutis iustitiae III 785 b — ad parentes est species virtutis iustitiae, quia ordinat secundum regulam naturalis iuris et secundum obligationem necessitatis III 785 b — ad iustitiam reducitur IV 378 d. 5 — In quarto mandato praecipitur opus pietatis III 883 b

— secundum quod attenditur respectu cuiuscumque proximi, est donum III 786 a, 1*

— reddit benevolum et beneficium erga omnem hominem, in quantum gerit imaginem Dei III 786 a, 4* — est benevolentia in parentes, ut gerentes imaginem Patris caelestis *ib.* 4* — attendit in proximo imaginem divinam *ib.* a, b

— est contra indurationem, qua quis non habet affectionem nec benevolentiam ad eos qui gerunt divinae imaginis insigne III 786 b

— est a parte affectus III 737 b

— Actus pietatis est compassionis affectus, vel operis beneficium III 786 a — non solum est ad compatiendum patienti, sed etiam ad affectum quendam benignitatis et dulcedinis ad omnes III 751 7*

— Actus doni pietatis principaliter consistit in benevolentia respectu proximi, sed consequenter consistit respectu sacrae Scripturae, ut eam cum benevolentia audiat; et etiam respectu passionis Christi, ut eam cum benevolentia ad memoriam reducat III 786 a — Pietatis est opera misericordiae exhibere III 745 b. 775 f. 4. 785 f. 3 *Vide V. Eleemosyna.* — considerat indigentiam IV 378 d. 5 — est in sublevatione malorum IV 964 b — expedit concupiscibilem ad compatiendum malo III 745 b — non habet obiectum bonum, sed actum IV 319 3* — exercetur in poena promotiva III 408 2*

— vera est, quae procedit ex caritate recta IV 378 d. 7 — Quanto homo est maioris perfectionis in vita praesenti, tanto maioris est pietatis III 848 b — Homo debet esse aliis pius IV 393 5* *Vide V. Franciscus.*

— naturalis aliquo modo plus movet ad servandam vitam naturae, sed pietas gratuita, quae movetur secundum regulam fidei, magis movet ad conservandam vitam gratiae et virtutis III 853 6* — Quanto maioris pietatis est homo, tanto pronior est ad subveniendum alienae saluti III 848 b

— Actus pietatis dirigitur per donum scientiae III 745 b. 785 f. 5. 786 a — conformatur suasioni iuris divini secundum regulam doni scientiae III 786 b

— vult semiplene propter defectum voliti, quod est impossibile IV 384 4*

— meretur vitam praesentem et futuram III 833 d. 4 — animi disponit ad visionem Verbi II 429 d. 2 — Opera pietatis praeparant peccatorem ad gratiam IV 352 4*

— Opera pietatis contemplationem non impediunt, sed faciliorem reddunt IV 806 6*

PIGRITIAE — est velle semiplene II 677 4*. IV 384 4*

PISCES — comprehenduntur nomine reptilium et se trahunt vi pennularum II 388 d. 1

PLU

PLACERE — Deo *vide V. Gratia* 8. — Per vitam oportet ambulare non solum secundum placentiam ad Deum, verum etiam ad proximum IV 593 2*

PLACITUM — dicitur consensus plenus IV 409 b — est quietata voluntas *ib.* arg. 3, b *Vide V. Complacentia.*

PLANETAE — septem denominant septem dies II 391 d. 6 — Tempus regi habet et disponi secundum planetas *ibid.*

PLANTAE — productae sunt e terra II 366 d. 2 *Vide V. Herbae.* — sunt maioris completionis quam corpora elementaria IV 995 5* — In plantis non est anima vivens vita manifesta, quia non moventur nec sentiunt, sed quasi anima virens II 389 d. 4

— non habent formam incorruptibilem IV 994 f. 2, b — conveniunt mundo secundum statum corruptibilem et variabilem *ib.* b sq. — sunt propter hominis necessitatem *ib.* f. 1, b, 4*

PLATO — eius error de productione et circulatione animarum II 449 a

PLATONICI — posuerunt tria principia mundi aeterna, Deum, materiam et exemplar II 37 a — posuerunt materiam aeternam, et nihil fieri ex nihilo *ibid.* — posuerunt exemplar ab aeterno extra Deum *ibid.* sq. — posuerunt formas separatas et materiam ab aeterno imperfectam II 16 b. 37 b

PLENITUDO — est, ubi est perfectio III 281 f. 3 — sufficit unicuique II 118 f. 1 — continetur in aliquo integraliter vel causaliter III 809 d. 5 — est sufficientiae, vel redundantiae I 284 b. 284 6*. III 282 b. IV 535 2*

— duplex est naturae, duplex gratiae et duplex gloriae III 33 b — naturae est quantum ad rerum conditionem et quantum ad rerum multiplicationem *ibid.*

PLURA — Omne, quod secundum idem nomen et secundum eandem rationem dicitur de pluribus, est commune ad illa I 442 f. 3 — Simpliciter est, quod aliqua natura sit in pluribus I 53 f. 3. 54 a — Simpliciter intelligitur quod est in pluribus, quam quod est in uno multiplicatum I 166 4* — Simplicissimum est quod est in pluribus non multiplicatum *ibid.* — Simpliciter est abstractum a pluribus, quam quod est in pluribus, si in illis plurificetur *ibid.*

— Plura bona paucioribus non sunt praeeligenda, cum unum est propter aliud, vel unum est improporcionabile ad aliud III 222 d. 3 *Vide V. Bonum-in creatura.* — Perfectius est facere per unum quam per plura II 14 f. 2. 24 b — Natura non facit per plura quod potest facere per unum, quando per unum potest ita fieri ut per plura IV 624 4*. 755 4* *Vide V. Facere.*

PLURALE — geminat suum singulare I 415 a. 436 b. 537 f. 3 — in nomine substantivo significat plurificationem termini secundum suppositum et formam I 415 a, 4* — plurificat formam in substantivis, non in adiectivis I 488 d. 2

— omne infert singulare I 557 arg. 3 — In Scriptura frequenter accipitur pro singulari II 791 4*

PLURALITAS — constat ex unitatibus I 355 arg. 3 — non praedicatur de unitate per se, sed de pluribus simul I 356 5* — Omnis et summa perfectio pluralitatis est in unitate I 197 f. 3

— convenit formae, quae nata est communicari, secundum rem, vel secundum consignificationem, neutro vero modo convenit formae immultiplicabili I 102 3* — Ad plurificationem non sufficit communitas nominis solum I 442 f. 1 — Quod plurificatur in multis quantum ad formam et quantum ad suppositum habet unitatem rationis et distinctionem quantum ad rem et quantum ad modum I 120 d. 2 — praesupponit alietatem I 431 a — importat distinctionem a parte rei per modum quantitatis *ib.* b — in creaturis dicit aliquorum distinctionem et ex ipsis unius multitudinis constitutionem I 356 b — facit totum integrum ratione constitutionis *ib.* 3*, 6*

— Plura constituentia multitudinem minus habent quam totum, quod constituunt, et ita essentialiter differunt ab invicem I 356 3* — per additionem repugnat simplicitati, pluralitas per originem non addit nec componit nec repugnat simplicitati I 54 3* — in qua plus est in duobus quam in uno, repugnat simplicitati, quia unitas addit supra unitatem; sed pluralitas, in qua tantum est in pluribus quantum in uno, nihil addit ad unitatem I 466 3*

— vera est in divinis I 456 b — positiva est in divinis I 534 a — est in divinis secundum ea quae dicunt relationem I 398 b — est in divinis per originem I 54 3* — suppositorum est in divinis I 534 3* — est in divinis ratione distinctionis personarum, quae tamen propter aequalitatem non constituunt aliquod totum I 356 3*, 6*

— In divinis est pluralitas, in qua tantum in pluribus est quantum in uno I 466 3* — In divinis tantum est in unitate quantum in pluralitate, sed non tot modis I 356 3* — in divinis excludit solitudinem I 54 3*. 431 a

— ubi est sine ordine, aut est confusio, aut simultas I 613 3* — Ubi est pluralitas realis sine ordine, est confusio *ibid.*

PLUVIA — potest generari virtute superiorum corporum faciente elevationem vaporum IV 976 b — infusa terrae habenti in se seminarium, facit eam germinare III 498 b

POENA — est quod malis meritis redditur I 717 f. 2 — est quod infligitur pro peccato II 954 arg. 1 — est retributio peccati II 843 f. 4 — est vindicta peccati *ib.* f. 3. 854 arg. 4. IV 364 f. 5 — Nullum est meritum poenae nisi peccatum II 850 arg. 5

— est malum, quod patimur I 718 arg. 4. II 825 arg. 4. 852 f. 5 — sonat in passionem I 718 b — omnis in quantum poena est passio *ib.* 3* — est affectio involuntaria I 717 f. 3. II 526 3*. 825 arg. 2. 826 a. 953 f. 3 — est passio involuntaria in rationali creatura II 714 f. 4 — est

quod involuntarie sustinetur ab alio II 826 3* — non est nisi quod est contra voluntatem II 953 f. 1, 3 — habet plene rationem poenae, quae facit hominem miserum, cum non vult se pati II 954 b — secundum completam sui rationem est passio laedens, affligens et displicens, secundum semiplenam rationem dicitur passio laedens et affligens *ibid.* — omnis voluntati peccatrici est involuntaria II 955 3* — quae non est contra voluntatem, non habet plene rationem poenae nisi relata ad voluntatem Adae peccatricem *ibid.*

— dicit malum sive damnum et ordinem ad praecedens meritum II 843 f. 5. 844 a — est damnificatio merito culpae II 848 f. 2 — peccati est corruptio, quam homo incurrit ex motu inordinato II 825 f. 2 — dicit nocumentum ordinatum II 38 d. 5. 855 a — ut materiale dicit nocumentum naturae et passionem, ut formale instrumentum divinae iustitiae et ultionem II 954 a — praeter defectum boni dicit ordinem ad ipsum meritum poenae et dispositionem aliquam circa ipsum punibile II 853 a, 2* — non est mera privatio boni, sed potest esse vera passio et est aliquid ordinatum *ib.* 4* — privat bono naturae laudabiliter et ordinate *ib.* 5*

— ex parte nocumenti vel dicit actionem rei laedentis, vel passionem rei laesae, vel defectum alicuius boni II 855 a — sensus dicit privationem delectationis et quietis partis sensitivae II 954 1* — Poenae intensitas non attenditur quantum ad nocumentum, sed quantum ad sensum doloris IV 521 2*, 4* — Poenae acerbitas non tantum pensatur ex parte agentis, quantum ex parte patientis III 349 1*

— Aliquid est poenale vel ex natura, vel ratione inordinationis voluntatis IV 365 4* — Poenalitas est in affectibus irae, impatientiae et invidiae II 846 a, b. IV 1039 b

— aliqua est purus defectus II 854 f. 4 — dicit aliquod malum et privationem alicuius boni et ordinis II 850 arg. 4 — dicitur esse contra naturam, ut dicit aliquod bonum, quod inest creaturae ex sua origine, sed est secundum naturam, in quantum eius ordinatio subiacet divinae iustitiae II 853 3* — Malum poenae dicit deordinationem ordinis non principalis, sed particularis II 114 3*

— Nomen poenae impositum est ab ordine et quod dicit nominat ut ordinatum II 855 a — dicit ordinem circa omne id quod importat *ibid.* — est dispositio ordinata secundum iustitiam II 853 a — sub ratione poenae dicit aliquid, quod respicit ordinem, qui attenditur secundum ultionem divinae iustitiae II 856 4*

— omnis in quantum talis est iusta et ordinata I 720 b. II 768 1*. 844 1*. 855 1* — omnis est ordinata II 465 f. 2 — omnis iusta est, secundum quod est ordinata II 824 2* — Malum, secundum quod punit, est ordinatum *ibid.* — omnis est laudabilis et iusta in quantum poena, sed non secundum id quod est II 844 1* — Deus iustus poenam non acceptat secundum quod

punitiva tantum, sed secundum quod plus est in ea ratio ordinis recti IV 520 b

— est iustitiae effectus III 809 d. 4. IV 964 arg. 4. 963 arg. 4. 964 b — Punitio est actus divinae iustitiae II 852 f. 6 — Poenae exactio est proprie iustitiae IV 965 3* — Iustitiae est mala punire IV 364 a — Divina iustitia habet nos punire ratione reatus III 404 a — Punitio potest reduci ad iudicium III 537 4* — Summe iusti est summe punire IV 924 f. 6

— omnis inflictata est iusta, sed acta vel contracta non, nisi prout intelliguntur sub ratione poenae II 826 4*. 844 1* — Quod est pure poena non est causa culpae II 750 6* — non omnis differt a culpa II 660 3* — acta quodam modo tenet rationem culpae II 857 d. 5 — aliqua est vitium II 855 f. 5

— reducit culpam ad aliquem ordinem II 167 arg. 3. III 421 2* — Divina iustitia rectissime ordinat omnia in poena IV 931 f. 3 — Deordinatum per culpam optime ordinatur in poena IV 365 b — Peccantes in suppliciis ordinantur I 830 f. 4 — Peccator se deordinando meretur ordinari in poena IV 959 f. 3 — Ordinatio peccantium est in poenis IV 934 f. 3

— Culpa ordinatur in poena II 769 f. 2 770 a. IV 922 a — Peccatum non ordinatur nisi in poena IV 1036 arg. 5 — Peccatum statim debet ordinari per poenam II 848 b — Malum ordinatur in poenis ordine iustitiae II 832 5*. 844 4* — ordinat eo modo, quo punit II 844 2* *Vide V. Malum - ordinatio.*

— Deus per poenam ordinat malos ad honorem suum et sibi reddit subiectos II 827 b — Qui Deum inhonoravit per inordinatam delectationem, decens est, ut Deum honoret sustinendo poenam III 421 a

— per comparisonem ad meritum praexistentis culpae manifestat iustitiam et ordinem IV 38 4* — Ordinatio peccantium sive peccati in poena manifestat decorem divinae sapientiae III 419 f. 2

— Malum poenae potest esse a Deo II 38 d. 5. 114 3* — omnis est a Deo II 825 f. 5 — est a Deo ut a principio ordinis et dispositionis II 853 a — in quantum dicit ordinem, est a Deo II 855 a. 856 6*. 857 d. 2. 858 d. 3 — est a Deo, in quantum dicit punibilis dispositionem II 853 2* — ratione actus et ordinis est a Deo *ib.* 4*, 5* — Poenae, in quantum est ordinata, causa ordinans est divina iustitia I 720 b — omnis, in quantum est poena, est a Deo volente et auctore II 855 a — sub ratione poenae est a Deo II 878 a — ut defectus est a Deo ut permittente I 720 4*

— omnis a Deo est, quae habet simpliciter rationem poenae II 1005 arg. 4 — quae pure poena est, nec culpa nec de se ordinata ad culpam, est a Deo II 768 1* — illa est a Deo, quae dicit positionem sine deordinatione II 855 b — ut dicit passionem vel actionem, quaedam dicitur esse a Deo, quaedam non *ibid.* — non habet exemplar in Deo quantum ad

esse speciale, sed in genere ordinis II 877 d. 5

— in quantum dicit defectum boni, nulla est a Deo II 855 b — illa non est a Deo, quae dicit defectum et deordinationem II 857 d. 2 — acta et contracta non est a Deo ratione eius quod substernitur II 856 1*. 878 a sq.

— non dicitur esse a Deo faciente, sed vindicante II 853 a, 4* — Deus nihil facit ordinabile in poena, sed ordinat malum in suis operibus inventum II 444 a, 4* — Deus punit amore iustitiae, non vindictae IV 922 5*

— Deus punit sine odio affectus et repugnantia voluntatis II 827 b — non est secundum principalem intentionem nec secundum voluntatem antecedentem, sed consequentem III 537 4* — non est a voluntate Dei antecedente, sed consequente II 877 d. 5 — Deus non delectatur in poenis, nisi ut curant culpam et honorant divinam iustitiam IV 365 2* — Deus non delectatur in poena secundum quod poena, sed secundum quod iusta IV 38 4* — per comparisonem ad punitum non placet Deo; per comparisonem ad meritum culpae placet Deo, in quantum iustus; per comparisonem ad finem et effectum placet Deo, in quantum misericors est *ibid.* — Deo in omni poena placet ordinatio poenae ad culpam IV 520 b *Vide V. Satisfactio.*

— Deus non delectatur in poena, secundum quod est afflictiva et naturae corruptiva, sed ut voluntarie sustinetur et ad honorem Dei ordinatur III 428 3* — Deo non placet poena exterior tantum, sed in quantum procedit a poena doloris spiritualis IV 373 4* — assumpta ratione ordinis et rectitudinis, quae est in voluntate assumente, Deo magis placet quam poena inflata IV 520 b

— non connotat deordinationem circa punientem et ordinantem II 853 6* — Nulum malum poenae corrumpit punientem II 822 arg. 3

— Divina iustitia gravissime punit IV 528 d. 5 — Divina iustitia omnibus decetissime reddit stipendia meritorum IV 556 b — Deus exigit poenam IV 363 f. 2, 5. 965 f. 4, b — Deus punit peccata, quae apud homines tolerantur et non puniuntur II 774 4* — Deus per iustitiam exigit poenam condignam pro libidine perversa IV 350 b, 3*

— Secundum divinam iustitiam malum est puniendum III 449 f. 4 — Deus non potest relinquere malum impunitum IV 966 f. 4, 3 — Deus non potest dimittere peccata impunita II 769 f. 2. 770 a. 849 5*. III 431 4* — Nullum peccatum debet relinqui impunitum II 967 arg. 2. IV 547 f. 4. 886 3* — Divina iustitia nunquam malum quantulumcumque dimittit, quin puniat IV 356 f. 4 — Peccatum non potest esse impunitum, nec simpliciter nec ad tempus II 848 f. 4 — Dimittere malum impunitum est relinquere universum inordinatum et facere contra iustitiam IV 97 arg. 2. 364 f. 3. 517 f. 4

— simpliciter cadit sub merito I 729 a, 2* — debetur culpae ex condigno II 666 f. 3. 667 b — non omnis causatur a culpa merito de condigno, sed aliquo modo ut a causa sine qua non II 851 a. IV 359 d. 3 — Poenalitas in nobis non esset contracta, nisi fuisset in nobis peccatum originale II 851 4*. IV 359 d. 3 — Peccatum meretur poenam temporalem merito congrui sicut dispositio praeambula II 851 1* — Obligatio ad poenam consurgit ex nostra culpa tanquam ex merito, et ex divina sententia tanquam ex decreto III 404 a

— interna statim sequitur peccatum II 453 2* — inseparabiliter sequitur culpam II 807 a. 848 b sq. — quae est damnificatio statim sequitur peccatum et actu et habitu II 849 a, 3* — Peccatum non potest esse sine poena concomitante IV 966 4* — Homo aliquam poenam habet, cum peccat IV 98 2* — Si Deus non exigeret satisfactionem, peccatum secum ferret suam poenam III 431 4*

— non debet infligi nisi propter culpam IV 761 f. 2. 876 arg. 3 *Vide V. Peccatum 19.* — Immunis a culpa debet esse immunis a poena III 335 5* — Punire bonos est crudelitatis IV 524 arg. 3 — Deus non potest innocenti infligere poenam II 138 a — ordine divinae iustitiae non potest esse cum innocentia II 465 b

— Malum poenae sequitur malum culpae II 4003 f. 2 — dicit aliquo modo ordinem ad culpam praecedentem II 853 a — non est sine culpa praevia II 287 f. 3. 4014 a — non est ante culpam II 417 f. 6. 424 arg. 3. 951 arg. 6 — non potest inesse nisi cui prius inest culpa II 465 f. 2 — non ordinatur nisi per culpam praecedentem *ibid.* 850 arg. 4 — inordinata est, nisi praecedat culpa II 465 b — non infligitur iuste, nisi praecedat culpa II 449 f. 4. 714 f. 4 — necessitate inflata est inordinata, nisi culpa praecesserit in eo qui punitur III 331 2*

— Malum poenae ordinatur ad malum culpae, quod ordinat, aut in comparisonem ad bonum, quod Deus elicit ex illa poena II 850 b — Deus potest iustum affligere ad bonum suum I 777 d. 2

— voluntarie assumpta ordinem habet, si fit pro alterius culpa III 331 2* — potest infligi ad bonum alterius, quin fuerit culpa in eo qui punitur, sed in eo, pro quo sustinetur II 851 a — propter ordinem ad sustinentis bonum proprium non infligitur, nisi in eo fuerit culpa et possit esse in futuro *ibid.* — Peccatum non remanet impunitum, cum alius punitur pro peccatore IV 944 4* — Peccatum nostrum satis punitum fuit, quando Christus pro nobis poenam subiit et suam pro nobis poenam exposuit et nostram fecit IV 533 4* — divinae ultionis magis convenit peccatori, sed poena placationis innocenti III 265 2*

— quae principaliter infligitur propter ordinem in comparisonem ad malum, necessario requirit, malum culpae praecessisse et etiam concomitari inseparabiliter quantum ad maculam, vel solum quan-

tum ad reatum et sequelam II 851 a — quae est directe ordinata ad puniendum, requirit praesentiam culpae secundum deformitatem et maculam *ibid.* — purgatoria, quae est ordinata principaliter ad malum excludendum, requirit culpae praesentiam secundum reatum et sequelam tantum *ibid.* — in quantum ordinatur ad bonum posterius, est separabilis a culpa *ibid.* — propter ordinationem ad posterius bonum ordinata et utilis esse potest, etiam si nulla sit culpa in eo qui punitur, illius poenae meritoria *ib.* 4* — Reatus poenae temporalis non semper requirit culpam praesentem, sed potest fundari super actum praeteritum II 975 b. 976 a — omnis iustorum respicit culpam solum ut praeteritam II 851 a

— Remota deformitate per gratiam, adhuc remanet obligatio ad poenam II 975 b — Deus secundum iustitiam tenet obligatum ad poenam temporalem IV 518 a. 965 b — non pendet a culpa in conservando IV 98 4* — Non semper remotio poenae sequitur remotionem culpae IV 773 2* — manet in iustificatione impii secundum iustitiae regulam IV 477 b — Postquam homini dimissa est culpa et poena aeterna, remanet obligatus ad aliquantulum poenam temporalem IV 364 a. 470 a — aliqua exigitur in iustificatione IV 965 3* — Aliqua punitio est coniuncta iustificationi *ib.* ad f.

— non omnis dimittitur, sed peccatum punitur IV 333 b — Deus non remittit poenam, ne peccatum remaneat impunitum IV 355 arg. 5 — Si Deus totum condonaret, malum remaneret inultum, et daretur libertas transgrediendi, et universum remaneret inordinatum IV 363 f. 6 — Si peccatum dimittitur sine satisfactione, relinquitur absque honoris ablatis recompensatione III 420 f. 4

— Deus potest totam poenam remittere simpliciter, sed non potentia ordinata ad meritum IV 966 4* — Deus non potest omnino dimittere poenam IV 966 f. 3, 4* — naturales non remittuntur merito passionis Christi IV 97 b. 98 2*, 3* — non omnes delentur per baptismum, immo poenaltates remanent in corpore et anima IV 338 4*. 965 b — Poenaltates temporales congrue nobis relinquuntur, dimissa culpa IV 97 b — Passio Christi liberat nos a poena oppressiva, non a promotiva III 408 2* — Sine poenalitatibus non possumus vivere IV 965 f. 4 — promovens manet post baptismum II 775 d. 4 — temporalis non remittitur simul cum culpa nisi per baptismalem gratiam IV 416 d. 2. 518 a — peccati post baptismum commissi iuste non remittitur tota, sed minoratur III 408 3* — Debitum non omnino solvitur per potestatem clavium, ne culpa sine poena remaneat IV 471 b sq. — contracta remanet post poenitentiam II 524 3*

— iusto iudicio non omnino statim tollitur IV 449 a sq. — non curatur in instanti sicut culpa IV 379 d. 9 — temporalis per infusionem gratiae non debet in momentaneam commutari II 969 4*

— Gratia stat cum poena temporali II 969 1* — Status gratiae compatitur secum obligationem ad poenam III 393 6* — Caritas stat cum reatu poenae IV 518 4* — Obligatio ad poenam stat cum perfecto amore IV 952 d. 6 — Obligatio ad poenam temporalem non repugnat iustitiae IV 364 1* — retardat caritatem, ne statim elevet in caelum IV 518 3*

— Gloria non potest simul stare cum poena III 408 1*. IV 518 4* — Status gloriae non compatitur secum obligationem ad poenam III 393 6* — Gloria excludit poenam IV 1016 a — In gloria resecatur omnis poena secundum potentiam et secundum actum IV 109 a — Visio Dei excludit poenam sensibilem II 797 a

— inflicta non repugnat gratiae; contracta repugnat illi non quantum ad substantiam, sed quantum ad inclinationem ad malum; acta repugnat gratiae, quia inseparabiliter concomitatur peccatum I 718 3* — Contra poenam ordinatam ad culpam est gratia gratum faciens, contra poenam generaliter gratia gratis data IV 169 3* — Reatus poenae aeternae non stat simul cum gratia II 968 f. 5. 969 1*

— Per poenam assumptam peccator se debet deicere IV 365 a — Per sui ipsius punitionem redditur honor Deo debitus propter peccatum commissum *ibid.*, 1* — Peccator punitur in satisfactione III 419 f. 1, 2, 3. IV 364 f. 3 — Persolutio poenae iniunctae competit proprie satisfactioni IV 397 d. 2 — Poenae solutio est infimum in satisfactione IV 369 b — satisfactoria voluntarie inchoatur in actu iustificationis IV 422 f. 3

— est **inflicta**, aut acta, aut contracta I 718 3*. II 767 arg. 2. 826 4* — est necessitate inflicta, vel voluntate assumpta III 331 2*. IV 520 b — temporalis est contracta, vel assumpta sive satisfactoria IV 97 b

— inflicta simpliciter est passio I 718 3* — contracta est passio, sed inclinatur ad actionem malam *ibid.* — acta est poena, sed venit ex actione *ibid.* — quaedam sunt sequelae, quae dehabilitant et reddunt ineptum ad bonum IV 400 d. 9 — praecipua est carentia virtutum *ibid.* — spirituales sunt reliquiae peccati originalis et actualis IV 588 b — quadruplex animae manet post originale IV 53 a. 338 arg. 4 *Vide V. Peccatum 28 - sequelae.*

— Poenalitates in nobis dicuntur contractae ratione concursus propagationis naturae cum corruptione concupiscentiae III 335 a — Poenalitas non sequitur secundum legem communem nisi naturam corruptam III 334 f. 4 — non debet bona naturae destruere omnino IV 1042 arg. 1

— actae sunt considerandae et deffendae IV 400 d. 9

— dicitur **voluntaria**, vel quia assumitur a voluntate imperante, vel quia sustinetur a voluntate acceptante, vel quia sustinetur a voluntate tolerante cum patientia, sed cum desiderio oppositi IV 522 a — Debemus velle puniri secundum merita

IV 965 2* — Sustinere poenam, quam quis non meruit, est abundantis iustitiae IV 563 1* — Assumere poenalitates cum gaudio est perfectae virtutis IV 400 d. 40 — Voluntas peccatrix fugit omnem poenam II 955 3*

— temporalis est punitiva et promotiva II 794 3* — promotiva est illa, in qua exercetur patientia et misericordia III 408 2* — suffocans est, quae praeccludit aditum vitae spiritualis, incitans ad illicitum et praevalens II 775 d. 1

— temporalis quodam modo est ad bonum ordinativa II 792 3* — omnis, quam Deus infligit in praesenti, quantum ad voluntatem antecedentem habet aliquam ordinationem ad gloriam, secundum voluntatem consequentem poenam praescitis dicitur infligere in vindictam gravis culpae IV 360 d. 4 — omnis in statu viae aliquam habet ordinationem ad bonum, ratione vero obstinationis est in damnationem *ibid.* — quae non infligitur homini exigente merito praecedentis peccati, non est ad eius nocumentum, sed potius ad eius profectum II 851 2* — iusta est propter aliquod bonum IV 920 arg. 5 — Deus in futuro non punit ad correctionem, sed ad iustitiae manifestationem IV 922 5* — Aliter puniendi sunt corrigibiles, aliter incorrigibiles *ibid.*

— temporales promovent liberum arbitrium ad multiplex bonum secundum octo fructus IV 97 b — Flagellorum multiplex utilitas IV 359 d. 2 — praesens potest esse via in salutem IV 38 2* — ordinatur ad bonorum probationem IV 153 4* — corporales frequenter sunt ad expurgationem IV 588 b

— In poena temporali severitati iustitiae coniuncta est misericordia II 794 3* — quae est via ad iustificationem, manifestat misericordiam et iustitiam Dei IV 38 1* — multae sunt beneficia divinae misericordiae II 851 3*, 5* — Poenalitates contractae manifestant aequitatem divini iudicii IV 97 b. 98 3*

— Homines ut in pluribus magis timent poenam quam culpam IV 492 a — Timor poenae est servitutis IV 527 d. 2 — Qui principaliter aspiciunt poenam ad finem ultimum non est recte ordinatus III 607 4*. 809 d. 4 — Timere poenas praesentes non est ex dono, sed timere supplicia futura III 756 1*

— Pronitas restringitur per gravem poenam IV 827 d. 8 — Aliquis non vult peccasse, quia displicet poena iusta IV 1036 b *Vide V. Peccatum 50.*

— sub ratione poenae est circa subiectum rationale II 755 d. 1 — Sola creatura rationalis nata est puniri II 463 2*. 716 1* — non potest esse nisi in quo est voluntas II 953 f. 1. 954 b — est in sola rationali creatura, in qua nata est esse miseria et beatitudo II 716 1*. 755 d. 1 — Non punitur nisi qui est miser et scit, se esse miserum II 463 2*. 954 b

— Non punitur nisi voluntas II 953 f. 1 — ut ultio comparatur proprie ad

voluntatem deliberativam, ut passio respicit voluntatem ratione sui completivi, sed aliquo modo etiam omnes potentias et membra II 954 a sq. — non est in aliis potentiis sine voluntate *ib.* b — directe respicit remotionem deordinationis voluntatis, ut Deum honoret involuntarie patiando *ib.* 1* — Sicut voluntas est principium peccandi, ita et principaliter punitur II 915 3* — se tenet ex parte affectivae II 899 arg. 5

— Voluntas punitur in se, vel in corpore II 953 f. 2. 954 a sq., 1* — Voluntas punitur in membris et sensibus II 953 f. 1. IV 917 5* — Voluntas non tantum punitur in se ipsa, sed etiam in omnibus potentiis et membris, licet ipsa puniatur principaliter IV 1042 4*

— Homo dupliciter punitur in anima et corpore, in ratione et voluntate IV 358 d. 1. 533 1* — Anima in carne debet puniri IV 557 arg. 5 — non est in corpore nisi ratione animae II 755 d. 1 — aliqua est ex parte corporis II 660 3*

— Pro peccatis spiritualibus punitur caro sive voluntas in carne II 799 d. 3 — Pro peccato voluntatis totum corpus habet puniri II 915 3* — Pro peccato solius voluntatis recte punitur totus homo, interius et exterius IV 460 1* — Peccatum voluntatis per appropriationem dicitur puniri poena interna *ibid.*

— Ubi est culpa, ibi debet esse poena III 355 f. 2 — non oportet, ut sit praecise circa id cuius est culpa II 915 3*

— Anima exuta tota punitur et secundum totum IV 519 f. 6. 520 a — Anima exuta punitur poena passionis IV 519 f. 5

— respondet **culpae** II 724 arg. 4. 953 f. 4. IV 931 f. 3. 1053 f. 1 — debet assimilari culpae in eodem genere IV 399 d. 7 — Per poenam cognoscitur culpa IV 1042 3*. 1043 b — In quo quis peccat, debet puniri IV 345 a. 809 f. 3. 810 1*. 926 f. 5. 927 f. 5. 928 a

— est diversa secundum diversitatem vitiorum III 800 f. 1, b — Diversis peccatis meretur homo diversa supplicia, quia ratio displicendi et demerendi est in pluribus peccatis diversa II 933 4* — Reatus multiplicatur secundum actus peccatorum II 975 b — Multis peccatis multiplex debet infligi poena sive remuneratoria sive satisfactoria II 960 f. 5

— Uni peccato respondet una poena principalis, sed possunt esse plures temporales II 792 3* — una est principalis, quae primo pro culpa infligitur, plures non principales, quae ad istam consequuntur *ibid.*

— Qualitas et quantitas poenae respondet qualitati et quantitati culpae IV 399 d. 7 — Peccato retribuitur poena non quantum ad commensurationem in quantitate, sed quantum ad similitudinem in qualitate IV 922 3* — commensuratur peccato potius in qualitate quam in quantitate IV 922 3*

— proportionaliter respondet reatui IV 519 arg. 1 — Malum poenae proportionatur

POE

malo culpae *ib.* f. 4 — Quantitas poenae respondet quantitati culpae II 787 f. 4 — Tanta culpae debetur tanta poena IV 357 arg. 3. 957 f. 6. 966 arg. 3 — respondet gravitati culpae II 962 f. 3 — commensuratur peccato per comparisonem proportionalitatis, non per aequalitatem proportionis IV 922 3*. 960 a

— Qui magis peccaverunt debent magis puniri IV 981 d. 4 — debet esse maior, quanto gravius est peccatum II 508 arg. 4. 520 arg. 3 — Qui gravius offendit dignum est, ut puniatur poena acerbiori IV 556 a — Qui magis nocet et magis delectatur magis punitur II 963 b, 3* — Ei qui plus peccavit, semper remanet poena maior IV 961 2*, 4*

— Punio debet esse secundum quantitatem libidinis II 526 arg. 5. IV 922 1*, 3* — debet respondere quantitati culpae, quae attenditur penes libidinem peccantis IV 399 d. 7 — Poenae intensio respondet intensiori libidinis IV 922 1* — Reatus respondet delectationi II 968 arg. 5 — Acerbitas poenae respondet quantitati delectationis II 793 f. 4 — Poena maiori dignus est qui magis delectatur et est in gloria II 962 f. 5 — sufficiens est, quando tormentum aequatur delectamento IV 350 f. 3 — maior imponitur, ubi est maior pronitas IV 809 a

— Pro delectatione exigitur poena, quae est finita IV 332 3*. 350 b — non respondet offensae, quae est infinita, sed delectationi IV 332 3*. 399 d. 7 — debet proportionari offensae IV 921 f. 5

— Deus non punit bis in idipsum II 843 arg. 4. IV 577 f. 4 — peccatorum pluribus modis duplicatur, sed dicitur non duplicari quantum ad proportionem ad meritum IV 358 d. 4 — duplicatur in anima et in carne IV 533 4*

— Deus non punit supra condignum II 843 arg. 5. 967 arg. 2 — Iustitia respicit meritum praecise IV 115 3* — secundum iustitiam non debet excedere meritum peccantis IV 546 arg. 4 — Iniustum est plus exigere in poena, quam commissum est in culpa II 793 f. 3. III 422 arg. 2 — non potest crescere, in eadem dispositione manente culpa II 796 f. 6

— comparata ad malam delectationem secundum intensionem utriusque in proprio genere, delectationem excedit, sed comparata secundum rationem meriti vel demeriti, delectatio excedit poenam, nec tota poena infligitur IV 959 1* — excedit culpam quantum ad intensionem et durationem, non quantum ad meritum IV 960 a sq. — Peccatum sufficienter punitur quantum ad mensuram acerbitatis poenae, solutione facta a Christo et Ecclesia IV 533 1*

— Deus semper punit citra condignum IV 358 d. 4 — Dei misericordia minorem exigit poenam IV 350 f. 2 — Deus non exigit pro satisfactione peccati omnem poenam IV 388 a — Deus in infligendo poenam non tantum infert, quantum homo meruit, poenam differt et acerbitem minuit IV 959 b — Deus nunquam ita se-

vere punit, quin aliquod debitum de poena dimittat IV 964 b — Deus non potest omnino iuste punire IV 966 f. 3 — Deus non potest totam poenam infligere negando suam misericordiam *ib.* 3*, 4* — Deus non potest infligere poenam sufficientem, sive repugnante misericordia, sive ex defectu naturae suscipientis *ib.* 3* — quodam modo dimidiatur, ut misericordia iustitiae non praeiudicet IV 518 2* — a divina pietate mitigatur in infligendo, sed non post eius taxationem et inflictionem IV 959 b. 967 d. 3

— Quantitas poenae non respicit maculam, sed reatum IV 944 3* — Gravius quis punitur pro actuali quam pro originali III 424 arg. 1

— Reatus poenae aeternae fundatur super culpam, in quantum dicit deformitatem et maculam per comparisonem ad actum praecedentem II 975 b — Reatus poenae aeternae non simpliciter fundatur super maculam, secundum quod dicitur pronitas vel positio aliqua, sed potius secundum quod dicitur deordinatio et privatio *ibid.* — Reatus non fundatur super deformitatem solum ratione privationis, sed etiam ratione debiti II 976 d. 1 — debetur peccatori ratione aversionis IV 352 f. 4

— Reatus plurificantur, secundum quod plurificantur peccata commissa, et quot peccata homo actualiter perpetravit, tot poenis reus est II 975 b — Pro quolibet vitio quantum ad conversionem puniatur homo poena speciali sibi debita III 800 b — damni debetur cuicumque peccato *ibid.* IV 577 b

— peccati est damni et sensus IV 577 b — Per peccatum meruit anima in igne cremari et Dei visione privari IV 555 f. 4 — Qui offendit Deum meretur amittere omne bonum et esse IV 959 f. 2 — In poena damni est privatio boni aeterni IV 967 d. 2 — damni respicit cognitivam II 954 1* — damni est in carentia visionis Dei *ib.* arg. 2

— Aversioni respondet carentia visionis, conversioni afflictio ignis II 165 arg. 4 — Aversioni et deformitati respondet privatio boni aeterni, conversioni et maculae supplicium II 975 b — Carentia boni obligat ad carentiam summi boni, non ad passionem supplicii *ibid.*

— Actuali peccato, quod non tantum consistit in privatione iustitiae, immo etiam in deordinata delectatione, non tantum debetur carentia, sed etiam poena afflictiva IV 933 b

— Carentia visionis est inseparabilis a culpa, non vero poena afflictiva II 166 4*

— Poena damni aliqui puniuntur simpliciter et aeternaliter, alii ad tempus et cum expectatione visionis IV 940 b. 941 b — Poena sensus simpliciter et aeternaliter puniuntur damnati, ad tempus vero animae purgandae IV 941 b — sensus est in inferno, poena damni in limbo IV 940 a, b. 941 b

— Carentia visionis Dei excedit omnes poenas temporales, sed est mitissima inter

POE

poenas aeternas IV 967 d. 2 — carentiae est maxima IV 404 arg. 4

— passionis est **gravior** quam poena compassionis IV 519 f. 5 — gravior est, quanto est universalior *ib.* f. 6 — Quanto reus est fortior, tanto poena gravior *ib.* f. 3

— peccati in praesenti est minor secundum exigentiam status II 849 4* — In poena temporali est privatio boni temporalis IV 967 d. 2 — momentanea praeferenda est aeternae IV 1037 f. 4 — in statu inchoationis statim infertur et est remediabilis II 849 1*

— Homo punitur in praesenti, et si est impenitens, punitur in futuro IV 358 d. 4 — peccatorum debet esse post hanc vitam IV 921 a sq. — non repugnat statui animae post mortem IV 518 a

— aeterna est credenda et timenda III 484 arg. 4 — Donum Dei est nosse sive credere poenas futuras, quia est quaedam cordis illuminatio et directio III 755 a — Homo carnalis et sensualis magis timet poenam praesentem quam futuram, quia futura est minus nota III 756 5*. 886 6*

— Peccato de se debetur poena infinita, nisi remittatur per gratiam, remissa culpa IV 352 3* — Peccatum non potest sufficienter puniri, nisi remittatur II 967 arg. 3. IV 547 1* — Peccator est obligatus ad poenam infinitam IV 355 f. 3. 921 f. 5 — Nunquam peccator se tantum potest punire, quin maiori poena sit dignus secundum rigorem iustitiae IV 393 5* — ratione offensae in Deum infinitum non potest sufficiens taxari IV 966 3* — Peccator poena infinita acerbitate debet puniri, sed punitur citra condignum IV 959 f. 4 — est finita quantum ad acerbitatem IV 922 1* 3*

— non est infinita intensione, sed duratione IV 357 arg. 2. 921 f. 5, 6. 922 1*. 957 f. 7 — aeterna debetur offensae infinitae IV 921 f. 5. 922 a. 960 4* — aeterna debetur peccato mortali II 968 b. IV 885 f. 4 — Qui peccat se ad poenam aeternam obligat IV 363 b — Peccator dignus est poena aeterna IV 963 b — Pro omni differentia peccati mortalis punitur quis actualiter et aeternaliter et condemnabitur IV 459 f. 3 — aeterna debetur soli peccato mortali, veniali vero non nisi ratione mortalis adiuncti II 968 b sq., 4*. IV 458 3* *Vide V. Peccatum 25.*

— peccatorum debet esse aeterna propter complementum universi et iustum iudicium Dei ad servandum ordinem iustitiae IV 921 b — Qui peccat in bonum aeternum aeterno cruciatu est puniendus IV 922 a — debet esse aeterna, quia semper manet culpa *ibid.* — Duratio poenae respondet durationi peccati IV 920 1*, 3* — Culpa debet semper puniri, quamdiu durat IV 343 d. 8 — Quamdiu durat culpa, debet durare et poena II 967 arg. 3. 969 a — Qui in peccato perseverat semper debet perseverare in poena IV 529 d. 7 — aeterna excedit temporalem impropotionaliter IV 363 arg. 2. 409 f. 2 — Reatus poenae aeternae inseparabiliter adhaeret culpae IV 364 a. 528 d. 6. 577 f. 2 —

Aeternitas non est dispositio poenae, sed mensura IV 528 d. 6

— aeterna manifestat summam iustitiam Dei IV 920 f. 6. 922 4*, 5*. 923 6* — debet esse in infinitum, ut manifestetur Dei iustitia infinita IV 920 a *Vide V. Iustitia -dicina.*

— aeterna tenet hominem in aeternum separatam a vita II 968 b — Mortaliter peccans separat se a vita gratiae, ad quam de se nunquam potest resurgere II 968 b. 969 3* — aeterna est mors secunda II 968 f. 2 — Per poenam aeternam totaliter removetur peccati delectatio, conterendo cor quasi in pulverem IV 385 a sq.

— in statu consummationis est irremediabilis et differtur II 849 1* — aeternae damnationis fuit dilata, quia aufert locum poenitentiae III 448 5*

— damnationis statim infligitur IV 518 4*, 5*. 957 f. 7, b sq. — Peccator meretur statim puniri IV 959 f. 3

— inferni erit sine intermissione IV 957 b sq. 967 d. 1 — In inferno infligitur poena aeterna, quae est omnibus aequalis duratione ex parte post IV 556 4*

— damnatorum non minuitur IV 957 f. 5. 958 a — debita peccato non minuitur bonis operibus, sed minuitur tempus peccandi IV 379 d. 8 — potest augeri, non remitti IV 958 2* — damnatorum consummabitur in iudicio III 586 d. 6. IV 942 b. 975 a — crescit in iudicio IV 922 2* — reproborum post iudicium intendetur IV 1049 b

— infernalis est poena tantum et nullo modo via ad salutem IV 38 2* — reddit impossibilem ad bonum II 835 5*

— Consideratio poenae malorum sub ratione divinae ultionis facit ad gaudium et gloriam Beatorum IV 1049 b. 1050 3*

— temporalis, quae non remittitur in absolutione, exigitur hic, vel in purgatorio IV 477 b — exigitur post conversionem ab homine ipso, vel a Deo in praesenti, aut post mortem IV 517 f. 2, 6 — Aliqua poena est post hanc vitam, qua electi purgantur *ib.* f. 4 — purgatoria ponenda est secundum fidem IV 363 f. 5 — purgatoria erit post hanc vitam IV 518 a — A poena temporali homo non absolvitur in morte *ibid.*, 3* — temporalis post mortem solvenda est ante ingressum in caelum *ib.* a, 3*, 4*, 6*. 886 3* — In purgatorio anima solvit separata quod non fecit coniuncta IV 886 3*

— Purgatorium est debitum ratione culpae IV 526 f. 3 — Purgatorium non est debitum nisi ratione reatus vel alicuius culpae IV 556 b — Punitione in purgatorio est ratione peccati, sed ad purificationem IV 525 4* — purgatorii est ad animae purificationem IV 553 4* — In purgatorio est poena sensus ad tempus IV 941 b — In purgatorio anima temporaliter punitur poena ignis et privatione visionis Dei IV 555 f. 4

— In purgatorio sola poena temporalis infligitur IV 556 4* — purgatoria est terminabilis et diminuibilis IV 943 f. 3 —

In purgatorio citius purgatur unus quam alius IV 555 f. 2. 556 a — Aliquis citius vel tardius purgatur non secundum intensionem caritatis, sed reatus solvendi IV 556 b — Qui diutius in peccato permansit debet diutius sustinere poenam *ib.* a

— purgatoria generaliter gravior est omni temporali poena, quam sustinet anima carni coniuncta IV 519 f. 4, 2. 520 a — Non omnis poena purgatorii est maior poena praesente IV 520 a — Poenae purgatorii gravitas non potest determinari ex ratione naturali *ibid.* sq. — Quaedam animae levius puniuntur *ib.* a — Iusti igne conflagrationis in die iudicii in corpore purgandi gravius puniuntur quantum ad intensionem, quam qui nunc purgantur *ib.* b — Animae non puniuntur gravius ex desiderio naturae et gratiae pertingendi ad summum bonum *ibid.* — purgatorii maxima non consistit in carentia summi boni, sed maxima est poena afflictiva *ibid.* — purgatorii minor est infernali IV 523 a

— in purgatorio est inflicta nec assumitur ab anima, sed recipitur IV 524 a — purgatoria a viris iustis sustinetur voluntarie, sed cum desiderio vehementi perveniendi ad patriam IV 522 b

— ut satisfaciatur, improporcionabiliter maior exigitur a divina iustitia in purgatorio quam poena assumpta in praesenti IV 524 a — purgatoria est gravior quam assumpta, quia multo minus est accepta, quia est minime voluntaria IV 534 a — in purgatorio non intenditur omnino secundum intensionem culpae quantum ad acerbitatem, sed recompensat diuturnitas IV 556 2*

— Spiritus separatus gravius punitur IV 519 f. 3 — animae est supra naturam et rationem IV 520 a — Anima exuta patiens per se ipsam non punitur gravius, quam cum est corpori coniuncta *ibid.* sq. — Spiritus separatus et immortalis fortior est ad sustinendam magnam poenam in se quam in corpore parvam IV 523 a

— inferni debet infligi **per creaturas** corporales IV 926 f. 5. 927 f. 5. 928 a. 931 f. 3 — In purgatorio animae puniuntur aliquo exteriori corporali IV 553 f. 4. 554 f. 3 — Convenienter anima in poena subiicitur rei corporali I 251 arg. 6. IV 553 f. 2 — Quia anima peccavit in carne et peccando carnem sibi praeposuit, subiicitur rei corporali IV 555 2* — Peccatum, cum sit dispositio vilissima, debet puniri per infimam creaturam IV 931 f. 3 *Vide V. Ignis.* — Peccans per timorem et amorem punitur per ignem et frigus IV 358 d. 4

— Quodlibet peccatum mortale meretur poenam aeternam animae et corporis, interiorem et exterioram IV 397 d. 2

— purgatorii non videtur infligi ministerio spirituum bonorum nec malorum IV 524 b sq. — probabilius infligitur a divina iustitia iubente et agente IV 525 a — bonis infliguntur solum per malos spiritus, malis vero per bonos et malos IV 524 b sq.

— augetur a loco IV 942 b. 943 3* — Poenae malorum convenit locus infimus IV 941 b — Punitioni competit locus inferior

IV 526 f. 3 — Peccatum trahit deorsum non secundum ordinem naturae per conformitatem ad locum inferiorem, sed secundum ordinem iustitiae, cum sit vilissimum, disponit ad locum vilissimum et infimum IV 924 3* — Peccato veniali debetur locus purgatorius, originali limbus, et mortali infernus IV 941 b

— In foro **poenitentiae** graviore culpae respondet gravior poena quantum ad intensionem et durationem IV 555 f. 3. 556 a sq. — arbitrariae pensantur secundum magnitudinem reatus peccati II 967 arg. 4 — satisfactoria taxatur arbitrio sacerdotis IV 477 b — imponenda est poenitentibus per rectores Ecclesiae ut arbitros loco Dei IV 364 a, 4* — Deus se committit in arbitrium sacerdotis, sed discreti, quantum ad taxationem poenae IV 544 d. 4

— Poenitentia imponenda est secundum regulas canonicas, sed discrete considerando personarum circumstantias et gravitatem criminis IV 542 d. 3 — Poenitentiae graves taxatae ab Ecclesia pro peccato mortali IV 533 a. 542 d. 3 — plures simul et semel possunt imponi IV 490 f. 2 — multiplicantur secundum merita *ib.* f. 3 — Poenitentia morientibus non est imponenda, sed innotescenda ad cognoscendam gravitatem peccati, ut vere conterantur IV 538 arg. 2. 542 d. 4

— Satisfactio iniuncta, nisi sit condigna, non solvit debitum reatus IV 477 a sq. 544 d. 4 — Satisfactio sufficiens in foro Ecclesiae et conscientiae non semper sufficit in foro divinae iustitiae IV 354 a sq. — Qui implevit poenitentiam a sacerdote impositam fecit totum, ad quod tenebatur ex debito praecepti, sed tenetur adhuc in foro Dei IV 544 d. 4 — Solventem poenam impositam a sacerdote, si Deus plus exigit, ignorantia excusat, ut non peccet, sed non excusat a satisfactione adhuc perficienda in foro Dei *ibid.* — Nisi sacerdos discrete taxaverit poenitentiam imponendam, Deus supplet quod deerat *ibid.* — Qui solvit satisfactionem condignam impositam plenam poenitentiam facit; si non imponitur condigna, solvet in purgatorio IV 399 d. 6

— non habet oppositionem ad culpam nec **culpam delet** IV 547 f. 2 — quantumque non potest omnino absolvere peccatorem a culpa in facie Dei, nisi culpa deleatur per gratiam *ib.* 4* — non iustificat per se, tamen exterior punitione excitat et adjuvat interiorem gratiam, ut possit perducere ad iustificationem perfectam IV 555 3* — exterior iuvat gratiam ad delendam maculam peccati venialis IV 554 b — Per poenam exterioram, vel per contritionem interiorem deletur peccati scoria IV 534 3* — Poenalitas, quae repugnat inordinatae delectationi, prout iuncta est ordini gratiae, facit ad deletionem venialium IV 550 a

— Poenalis humiliatio praecipue facit ad culpae curationem et satisfactionem III 330 f. 4 — Per poenam curatur infirmatus per delectationem IV 364 f. 4. 365 b —

POE

Peccatum libidinosum per delectationem commissum per poenam curatur IV 364 f. 4 — Peccatum, quod commissum est per suavitatem, convenienter emendatur per supplicii acerbiteriam III 427 f. 2 — Pro culpa fit emenda ea a se cum dolore et poena praecidendo, quae cum amore sequendo peccavit IV 362 b — Per poenalitatem peccatis contrarias illorum causae exciduntur *ib.* 2*

— Poena temporali debita soluta, **solvitur** reatus III 425 arg. 4 — In satisfactione solvitur poena IV 364 f. 2, 3. 365 b — Per satisfactionem deletur poena temporalis IV 364 a, 4*, 2* — Meritum remissionis poenae consistit in passionis acerbiteria III 393 3* — Reatus deletur per poenam IV 943 arg. 3 — Obligatio ad poenam minuitur solutione poenae IV 944 3* — poenae non opponitur IV 551 f. 4

— satisfactoria maxime est propter medicamentum contra sequelas peccati et in pretium ad solvendum reatum peccati IV 530 b — Passio poenalis et Deo placita maxime liberat a poena III 407 f. 3 — Tolerantia poenae plus ordinatur ad relaxationem poenae quam ad deletionem culpae *ib.* f. 4

— Deus in puniendo non tantum considerat exterius et iustitiam publicam, sed ipsam voluntatem II 963 b — Deo non satisficit per tolerantiam poenae, sed per iustitiam voluntatis IV 352 a — assumpta magis est accepta quam inflicta IV 531 a — voluntaria plus placet Deo impropotionaliter quam involuntaria IV 958 4* — poenitentium in praesenti ratione voluntatis rectae assumentis modica plus satisficit divinae iustitiae quam magna in futuro IV 521 a, 4*

— Poena exteriori non satisficit pro culpa sine dolore interiori IV 550 4* — interior et exterior ferenda est pro quolibet peccato, nisi interior tanta sit, quod exterioris locum suppleat IV 398 d. 2 — satisfactoria potest commutari in poenam internam IV 531 a — Opera poenalia addunt ad meritum bonae voluntatis ratione diminutionis poenae II 932 b — debet a sacerdote imponi, cum non constet de absolutione ab omni poena per contritionem perfectam IV 364 3*

— satisfactoria est assumpta IV 404 4* — Nulla erit poena satisfactoria nisi voluntarie inchoata in vita IV 422 f. 3

— satisfactoria respondet debito et eadem non potest solvere plura debita IV 531 6* — non solvitur aequaliter pro pluribus sicut pro uno IV 947 a — Qui satisficit pro alio in integrum non satisficit simul pro se, sed pro se meretur gloriam IV 531 6* — Deus remunerat iustum pro poena voluntaria suscepta pro alio IV 958 4*

— Divinae misericordiae sufficit satisfactio per alterum IV 530 f. 4 — Unus pro alio potest solvere poenam, secundum quod habet rationem pretii, ratione unitatis caritatis IV 531 a, 4*, 4* — Poenitentiae onus potest ab aliquo pro alio

portari IV 530 f. 4, 3 — Poenae remissio potest impetrari a viro iusto per suas afflictiones pro aliis *ib.* f. 5 — Satisfaciens pro peccato proximi misericordiam illi impetrat IV 365 2* — Aliquis potest se ligare in hac vita, pro eo quod ex vinculo caritatis alius absolvitur IV 539 2*

— propria magis satisficit quam aliena IV 531 a — propria debet commutari in maiorem alienam, ut sit debita proportio *ibid.* — ut purgatoria sive medicinalis non potest commutari in aliam personam IV 530 b. 531 3* — ratione antidoti vel purgationis scoriae peccati debet amoveri per propriam poenam IV 540 b — Peccator non liberatur omnino a poena per satisfactionem alienam, quousque consumatur peccati scoria IV 531 3*, 5*

— assumpta pro mortali est proportionabilis poenae assumptae pro veniali et quantum ad acerbiteriam et quantum ad durationem II 967 arg. 1. IV 411 arg. 4

— extra caritatem non est proportionalis IV 355 b. 356 6* — supportata ex caritate et mera voluntate excedit poenam supportatam sine caritate IV 356 5* — per poenam temporalem non potest fieri satisfactio sine caritate *ibid.*

— Ad satisfactionem non sufficit poena divinae ultionis, sed divinae placationis III 265 2* — non potest Deo persolvi, ita quod Deus eam acceptet, sine gratia II 970 4* — Reatus poenae non potest solvi sine infusione gratiae II 975 a *Vide V. Satisfactio.*

— Deus **remittit** poenam sine praeiudicio iustitiae IV 518 2* — Per passionem Christi absolvimur etiam a reatu III 393 6*. 404 a — Christus meruit nobis relaxationem poenae sua passione IV 430 b — personales remittuntur merito passionis Christi IV 97 b. 98 2*, 3*

— Deus per misericordiam remittit reatum ad poenam aeternam IV 965 b — aeterna semper remittitur cum culpa II 762 4*. IV 364 a. 476 arg. 2 — aeterna remittitur cum culpa per misericordiam IV 518 a — aeterna remittitur in iustificatione IV 411 b — Debitum supplicii aeterni deletur deletionem culpae IV 470 a — Passio Christi liberat nos a poena aeterna liberando a culpa III 407 b — A solo Deo dimittitur aeternum supplicium ut debitum peccati commissi, a solo Christo solvitur pretium satisfactionis ut debitum peccati contracti IV 470 a — Christus per se potest totam poenam condonare potestate excellentiae, in quantum homo IV 430 b — aeterna non persolvitur, cum homo relevatur per divinum auxilium II 968 b

— Ab omni poena aeternali absolvit baptismus delendo omnem culpam IV 97 b — In contritione dimittitur poena aeterna, misericordia relaxante IV 364 2* — In absolutione, quae est in contritione, datur venia quantum ad poenam aeternam IV 434 d. 7 — aeterna remittitur merito contritionis et simul cum ea IV 533 b — Reatus poenae aeternae transit in poenitentia II 776 d. 4

POE

— aeterna primo mutatur in temporalem in remissione culpae IV 533 b — In infusione gratiae poena aeterna mutatur in temporalem II 969 4*. IV 528 d. 6 — aeterna, remissa culpa, mutatur in temporalem ex caritate portandam IV 356 5* — Qui prius obligabatur ad mortem aeternam post confessionem obligatur ad poenam temporalem IV 449 d. 7 — Reatus peccati mortalis commutatur in novum reatum poenae temporalis IV 528 d. 6 *Vide supra Poenae obligatio.*

— solvenda post culpam remissam ob rigorem divinae iustitiae est impropotionalis, nisi misericordia relaxet IV 477 b — Poenae temporalis remissio fit secundum Dei misericordiam et iustitiam *ibid.* 478 5*, 6*. 518 2*

— A poena solvit Sacramentum IV 12 2*. 54 3*, 4*

— Post remissam culpam poena purgatoria non commutatur simpliciter in satisfactoriam, sed etiam aliqua pars poenae temporalis remittitur IV 477 a sq. — In confessione homo ad partem poenae ligatur, ab alia parte solvitur IV 364 2*. 434 d. 7. 476 f. 4 — Poenitentia solvit a parte poenae IV 477 b. 478 5*. 541 d. 4 — diminuitur vi clavium in confessione IV 437 b. 449 d. 8 — In confessione datur venia quantum ad obligationem ad aliquam poenam temporalem IV 434 d. 7 — temporalis dimittitur a ministris Christi taxando poenam IV 470 b — A ministris Christi potest remitti poena temporalis IV 131 a. 470 a — Per meritum Christi potestate clavium remittitur pars poenae IV 533 b — Sacerdos virtute clavium aliquid de poena potest relaxare, et hanc Deus nunquam exigit, sed solum tantum reputat, a quanto sacerdos absolvit IV 541 d. 4

— temporalis magna et supra vires in poenam competentem viribus commutatur in sacerdotis absolutione IV 533 b — Sacerdos commutat poenam impropotionalem viribus nostris et ignotam manifestat et partem remittit ex virtute passionis Christi IV 477 b — purgatoria per absolutionem remittitur non per se, sed per accidens, minuto debito poenae temporalis IV 478 4*

— Poenae temporalis pars aequalis omnibus remittitur in absolutione secundum comparisonem proportionalem IV 478 6* — Ei qui plus peccavit secundum proportionem plus de poena dimittitur *ibid.* 961 2*, 4*

— Passio Christi liberat nos a poena temporali satisfactoria III 407 b. IV 478 5* — purgatoria per contritionem potest tota remitti IV 477 a sq. — subsequens tota potest remitti IV 966 1*

— omnis deletur in baptismo II 776 d. 4. IV 21 arg. 4. 28 b. 333 b. 478 5* — Baptismus liberat a poena satisfactoria IV 965 b — Baptismus ab omni poena satisfactoria sive assumpta absolvit IV 404 4* — In baptismo omnis poena, quae pro peccato debetur, relaxatur III 408 3* — purgatoria omnino deletur in baptismo IV 116 d. 2 *Vide V. Baptismus-effectus.*

— Obligatio una ad poenam potest solvi altera remanente III 426 5*

— potest remitti ab Ecclesia IV 532 f. 4. 534 4* — Pars poenae remittitur merito unitatis ecclesiasticae IV 533 b — Poenitentia adiuvatur per merita Ecclesiae *ibid.* — secundum rationem pretii et debiti solvendi potest minui per relaxationes IV 540 b — Ecclesia non absolvit a poena in foro Dei debita omnino condonando, sed pro aliquo solvendo de ecclesiastico thesauro IV 364 5*. 534 4* — Aliqua pars poenitentiae potest per indulgentias relaxari IV 539 arg. 2

— non potest remitti sine fundamento caritatis IV 958 2* — pro altero soluta non potest acceptari nisi pro eo qui habet caritatem *ib.* 4*

— deletur oratione dominica, in qua potest remitti tota poena debita veniali et pars debita mortali IV 413 d. 4

— purgatorii minuitur per solutionem factam ab ipso, vel ab alio pro eo IV 944 3* — purgatoria diminuitur per orationem aliorum IV 943 f. 3 — Animae in purgatorio per suffragia citius liberantur, vel mitigatur poena IV 958 1* — Poena purgatorii non tota remittitur propter suffragia IV 944 4*

— Reatus, quem Deus dimisit, non redit IV 377 f. 4 — Deus non poenitet de condonatione facta *ibid.* — Reatus peccatorum deletus per poenitentiam non redit per novum peccatum *ib.* f. 3 — Si aliquis pro peccato commisso poenituit et se punivit, amplius pro illo non punitur, quantumcumque peccet alias *ib.* f. 4 — Reatus poenae non omnino dimissae remanet post novum peccatum, et sic decedens obligatur ad supplicium aeternum non ratione illius principaliter, sed ratione annexi IV 376 arg. 2. 377 b — contracta non iteratur nisi secundum quod acta IV 177 d. 6

— proximi est relevanda verbo et facto IV 377 d. 2 — Solatium est miseris socios habere poenarum IV 564 b. 1039 f. 1, 2, 3

POENITENTIA — dicitur a puniendo, quia respicit hominem, qui offendit, ut puniatur IV 323 f. 5 — Poenitere est poenam tenere III 407 arg. 3. IV 323 f. 4

— Poenitere est conteri et humiliari de peccato IV 333 f. 5 — est dolor pro peccatis IV 383 f. 1. 385 f. 3 — dicitur habitum affectionis odii vel doloris ut vindictae et ut punientis IV 325 a, 3*. 386 3* — est quaedam dolentis vindicta IV 323 f. 4 — recte dicitur quaedam vindicta IV 342 d. 6 — Poenitens debet odire peccatum et odio vindictae de se rationem et vindictam expetere *ibid.* — In poenitentia peccator sumit de se iustitiam et vindictam IV 364 f. 5

— omnis est poenalis III 407 arg. 3 — habet passionem adiunctam propter displicentiam peccati IV 319 1*, 2*

— Poenitere est laudabile et meritorium IV 318 f. 3 — Poenitere est bonum per se *ib.* f. 5 — Poenitere de culpa bo-

num et iustum est II 804 a — Modo debito poenitere est arduum et difficile IV 318 f. 5

— dicit actum nostrum IV 318 f. 4 — quia respicit culpam actualem delendam, dicit motum virtuosum liberi arbitrii IV 319 1* — necessaria est ad actum eliciendum IV 325 a

— est virtus proprie dicta IV 319 a — interior est virtus, in quantum concernit actum liberi arbitrii IV 329 d. 2 — est virtus et Sacramentum II 993 2*. IV 397 d. 1. 405 b — analogice dicitur de gratia, de virtute, de Sacramento, de actu et de passione per diversos respectus ad expellendum peccatum IV 319 a sq. — non est ipsa gratia iustificationis IV 318 f. 4. 319 a — dicit virtutem vel statum III 793 2*

— non est actus plurium virtutum, sed specialis virtus IV 318 b sq. 324 a — est virtus dirigens ad actum specialem IV 319 a — non est pars iustitiae generalis, sed respicit malum in communi sub propria ratione formali IV 320 b sq., 3*. 324 a — est virtus specialis habens actum specialem IV 321 a. 322 3*. 324 a. 386 3*

— differt a caritate, in quantum detestatur malum IV 322 a, 2* — non habet Deum pro obiecto quantum ad actum poenitendi IV 321 f. 1. 322 1* — non est virtus theologica IV 321 f. 4

— est virtus cardinalis contenta sub iustitia IV 324 f. 2, 3. 322 a. 324 b. 325 b — videtur pars potentialis iustitiae IV 322 a — reducitur ad iustitiam, secundum quod est virtus cardinalis et specialis III 721 4*

— recte definitur per actum, et maxime per actum principalem IV 329 d. 4 — Novem definitiones per actum principalem et annexum, et per effectum IV 330 a sq.

— Actus virtutis poenitentiae est poenitere IV 318 f. 3. 320 f. 3. 325 a — est virtus ordinans ad debito modo poenitendum IV 318 f. 5 — Actus principalis poenitentiae est dolere de peccato commisso IV 330 a, b — Virtutis poenitentiae actus est detestari malum IV 322 3* — consistit in detestatione malorum perpetratores II 704 arg. 3 — habilitat ad detestandum malum, quia malum IV 396 b — Poenitentiae est odire sive detestari malum, quia malum IV 320 f. 4 — Poenitentiae actus formalis est detestari culpam, quia Dei offensiva, in reconciliationem sive emendam IV 322 a, b — virtus detestatur et expellit omne peccatum sub ea ratione, quod est Dei offensivum et commissum contra Deum IV 386 3*

— Actus poenitentiae est detestari omnia mala ut elicientis IV 321 a, 2* — Dolere de peccato est aliarum virtutum imperative, sed poenitentiae elictive *ib.* 2*. 322 2*. 386 3* — Actus poenitentiae imperatur ab ipsa virtute poenitentiae, aut a caritate, aut a qualibet speciali virtute IV 322 b

— facit dolere de culpa perpetrata et emendare, punit et reconciliat IV 319 a,

3* — Actus poenitentiae, secundum quod poenitentia, est dolere de culpa commissa, actus, secundum quod est virtus, est velle emendare, actus annexus utrique est nolle offendere vel committere IV 341 d. 4 — interior est una et vera virtus, quae continet dolorem, detestationem et voluntatem emendandi IV 581 4*

— Poenitentiae ut virtutis actus est contritio IV 405 b — Vere contritus dicitur poenitens poenitentia virtute, sed non Sacramento IV 693 6* — Contritio et satisfactio respiciunt poenitentiam specialiter ut virtutem IV 437 5*, 6* — Actus annexi respiciunt emendam, quae fit per confessionem et satisfactionem IV 341 d. 4 — Actus principalis poenitentiae est actus cordis et actus interior, non plangens exterior, qui non est de esse, sed de bene esse *ibid.* — Quilibet actus virtutis poenitentiae denominationem recipit ab habitu, sed poenitentia non praedicatur de eis ut de partibus subiectivis IV 397 d. 4

— Actus poenitentiae formatae est contritio, actus informis attritio IV 104 d. 4

— Actus principalis poenitentiae est plangere commissa, actus annexus de bene esse, vel perfecto esse est plangenda non committere IV 329 d. 4. 330 b. 458 f. 4 — una est virtus, cuius est praeterita plangere et plangenda non committere II 995 3* — Actus annexus est nolle aliam culpam perpetrare IV 330 b — ex consequenti respicit culpam non iterandam IV 341 d. 4 — Nolle ultra offendere perficit veram poenitentiam de praeterito et propositum emendae *ibid.*

— In poenitentia, cum sit virtus, est dolor voluntarius IV 343 d. 7 — Poenitentes dolent de culpa secundum voluntatem non tantum naturalem, sed etiam deliberativam IV 1052 b

— In poenitentia primum est dissensus a peccato sive dolor, quem sequitur pudor et gaudium IV 383 f. 3. 384 4* — Ad perfectionem poenitentiae necessaria sunt timor, dolor, pudor et gaudium III 744 arg. 6 — In vero poenitente est simul dolor et gaudium de dolore IV 343 d. 7 — In poenitentia gaudendum ex consideratione aequitatis et multiplicis utilitatis IV 400 d. 40

— ut habitus non semper est in actu plangendi IV 329 d. 4

— Obiectum poenitentiae est malum culpae I 32 f. 3 — Poenitentiae est refugere malum iam factum IV 320 f. 2, b — est contra peccatum de praeterito IV 392 f. 4 — retractat malum factum IV 761 f. 3 — detestatur factum et cavet faciendum IV 411 arg. 1 — proprie respicit offensam Deo factam et emendam faciendam IV 322 1* — respicit malum sub ratione mali proprii a se contra Deum perpetrati, prout homo ex hoc dignus est puniri IV 321 a, 3*

— est habitus, quo homo irascitur vitiis propriis IV 319 a. 323 f. 2, 5. 326 3* — detestatur omnem iniustitiam in se ipso IV 404 arg. 2 — est de actu proprio, non alieno IV 403 f. 4

POE

— detestatur omne malum nostrum actum, non contractum IV 404 2* — debet detestari omne malum ex propria voluntate introductum *ib.* 3* — proprie est respectu voliti IV 403 f. 2. 404 b. 406 arg. 1

— Actus poenitentiae annectitur rememorationi praeteritorum, secundum quod iungitur affectioni, ut doleat III 557 2* — est contra peccatum de praeterito IV 392 f. 4 — ut virtus respicit etiam futurum IV 341 d. 4

— non solum respicit culpam, sed etiam emendam faciendam IV 323 f. 5 — Vere poenitens vult emendam facere IV 335 1*, 2*. 521 arg. 2 — secundum quod virtus est, respicit emendam IV 341 d. 4 — Ad poenitentiam consequitur emenda in vera confessione et bona satisfactione II 992 b — non tantum respicit vitium quantum subiectum peccati, contra quod insurgit et quod punit; non tam culpam quam etiam emendam, quae est in poenae sufferentia IV 323 f. 5. 325 a — Virtus poenitentiae ordinat hominem, ut puniendo se faciat emendam secundum omne forum per triplicem actum IV 397 d. 1

— revocat a malo et dirigit ad bonum IV 349 a — quantum ad actum emendationis habet obiectum bonum *ibid.* 3*, 4* — est via, per quam declinatur a malo IV 583 b — declinat a malo III 741 3*. 327 f. 2. 328 arg. 5

— non est **subiective** in pluribus vel omnibus potentiis, sed in aliqua determinate IV 324 a — eius actus a pluribus potentiis imperatur *ibid.* — debet esse in aliqua potentia distincta *ib.* b — non est in eadem potentia, a qua expellit vitium IV 326 4* — secundum quosdam est in libero arbitrio complectente vim cognitivam et motivam IV 324 a sq. — secundum aliquos est in rationali, ut est regitiva irascibilis et concupiscibilis *ib.* b sq. — est in potentia affectiva IV 325 a — est in parte rationali communiter dicta, ut dividitur contra sensualitatem *ib.* 2* — est in parte irascibili potentiae affectivae III 721 4*. IV 323 f. 5. 325 a, 4*. 386 3*. 429 4* — non est in synderesi, sed in libero arbitrio IV 325 1*

— virtus effective **oritur** a Deo, dispositively a nobis IV 397 a — in nobis dicitur concipi per dispositionem recipiendi eam potius quam generari *ib.* 1* — non oritur ex amore sui, nisi quia facit timere *ib.* 3* — non oritur ex sola fide *ibid.* — potius oritur a timore quam a spe *ibid.* — concipitur timore servili ut dispositione ex parte nostra *ib.* 5*, 6* — Ad poenitentiam antecedunt timor et spes II 992 b

— Cognitio bonitatis et iustitiae Dei necessaria est ad principium poenitentiae IV 327 a — oritur ex cognitione bonitatis et iustitiae Dei offensae, ipsius culpae et Dei misericordiae, ex quibus generantur timor et spes et voluntas revertendi et confederandi Deo et satisfaciendi *ibid.* — Peccatores debent attendere misericordiam et iustitiam, ut possint redire ad gratiam II 993 3*

— Dispositioni gratiae poenitentialis repugnat desperatio de venia II 993 1* — Poenitentiali gratiae ratione sui repugnat obstinatio II 992 b

— omnis est in actu volente IV 403 f. 3 — non est sine recordatione IV 408 f. 1, 4 — Furiosus nec generaliter nec specialiter potest poenitere *ib.* 4* — non est, nisi recognoscatur culpa IV 436 b — Eius est poenitere qui fecit malum II 804 a

— habet esse in libero arbitrio vertibili secundum statum viae IV 331 f. 3. 333 f. 5 — propter offensam Dei non est sine vertibilitate liberi arbitrii IV 335 a, 3* — Per vertibilitatem homo est susceptibilis poenitentiae II 507 a

— debet esse ex amore divinae misericordiae, non ex timore poenae IV 527 d. 2 — propter poenam solum est stimulus poenitudinis, non correctio voluntatis IV 1037 1* — propter damnum solum est poena II 477 a

— De culpa commissa propter laesionem naturae quis potest habere poenitentiam ex sola natura sine aliqua gratia IV 334 b *Vide V. Culpa-deletio et V. Dolor.* — propter amorem proprii boni et odium poenae stat cum mala voluntate IV 335 a — Antiochus et Esau non poenitebant propter offensam divinam et ideo inutiliter *ib.* 1*, 2* — Diabolus et damnati poenitent propter odium poenae, sed non possunt propter amorem iustitiae *ib.* a, 3*, 4* — In damnatis dolor non erit ad eliciendam fructuosam poenitentiam II 912 b

— qua quis poenitet propter Dei offensam, paratus ei facere emendam, non est sine gratia gratum faciente vel gratis data IV 335 a — Liberum arbitrium lapsum nunquam ad Deum converteretur, nisi aliquo munere gratiae excitaretur II 682 1* — deficit propter defectum gratiae gratis datae praevenientis voluntatem, ut poeniteat II 475 a *Vide V. Gratia 26.*

— Poenitere est possibile homini II 804 a — est possibilis in statu viae III 418 5* — De poenitentia in hac vita non desperandum II 989 f. 2 — Desperati possunt poenitere II 990 3*. 994 4*

— qua quis sanus poenitet ante finem, videtur esse ex Dei gratia, non ex affectione terrena IV 527 d. 4 — sera in fine non praesumitur esse vera *ibid.* — vera vix potest sufficienter haberi in morte propter retardationem facultatum IV 528 d. 3 — impossibilis est post mortem *ibid.* — Post mortem non est locus poenitentiae IV 344 d. 11

— est **prima virtus** IV 318 f. 1. 327 f. 1. 582 f. 2. 583 3* — est prima virtus in collocatione et aedificatione spiritualis aedificii IV 584 b — est prima virtus, sine qua non est salus peccatori adulto IV 424 6* — A poenitentia ut virtute incipit praedicatio IV 406 3* — est primo praedicanda venientibus ad Christum IV 583 b — est initium salutis IV 405 arg. 3

— praecedit fidem, sicut vivificare praecedit vivere IV 328 3* — est prior fide quantum ad tendentiam, sed sequitur quantum ad cognitionem IV 583 b

POE

— habet rationem fundamenti accedentibus ad Christum, ut removens peccati immunditiam, super quam erat constructa machina diabolica IV 582 f. 3. 583 a — ut virtus habet rationem fundamenti IV 584 b. 585 4*

— Actus poenitentiae est primus secundum regressionem et reformationem, quem immediatius respicit gratia reparans et expellens culpam IV 328 a sq. — Non est necesse, dilectionem praecedere actu displicentiam offensae, sed sufficit, quod comitetur in habitu *ib.* 4* — Per poenitentiam receditur a peccato, priusquam convertatur ad Deum *ib.* 5*

— virtus in adultis praecedit baptismum IV 329 d. 3 — ut virtus et contritio in adultis accedentibus ad baptismum cum actuali peccato debet praecedere baptismum IV 405 b — quae est ante baptismum, est virtus, non Sacramentum IV 412 d. 1

— ut virtus est de dictamine naturae IV 437 3*, 6*

— non poterat esse in homine in statu innocentiae quantum ad imperfectionem annexam, sed erat ibi quantum ad perfectionem II 705 b — Innocentes non habent virtutem poenitentiae quantum ad statum III 793 2* — est in omnibus iustis, in quantum habent voluntatem emendandi, si in aliquo contingat offendere IV 319 4* — non manet in patria quantum ad id quod est imperfectionis *ibid.* — Luctus pro peccato perpetrato est imperfectionis *ibid.*

— Liberum arbitrium secundum naturale iudicarium debet vindicare transgressionem in se ipso, non auctoritate sua, sed Dei et naturalis iudicarii IV 342 d. 6 — Peccator se iudicat et punit, in quantum est iustus et conformatur legi aeternae, et sic accipit auctoritatem a Deo *ibid.* — Peccator se punit, in quantum habet naturale iudicarium et liberum arbitrium *ibid.* — Peccator in se debet vindicare iniuriam Dei *ibid.*

— **Partes** subiectivae poenitentiae sunt poenitentia ante baptismum et post baptismum, de mortalibus et de venialibus IV 403 a — analogice dicta, ut comprehendit virtutem et Sacramentum, dividitur in poenitentiam ante baptismum et post baptismum IV 412 d. 1 — nec ut virtus nec ut Sacramentum dividitur in partes essentielles *ibid.*

— est **Sacramentum** ex institutione IV 578 f. 1 — post baptismum est Sacramentum IV 412 d. 1 — non tantum est fidei, sed etiam aliquo modo naturalis dictaminis IV 664 a — ut reconciliativa Deo est de dictamine legis naturalis et in Scriptura tantum insinuat IV 578 b. 579 2*. 591 b — est ab instinctu naturae, in quantum in ea est offensae emendatio, a fide, in quantum illa emendatio facit reconciliationem Dei cum anima IV 666 b

— primam institutionem habuit in paradiso IV 666 b — ab initio cucurrit IV 591 b — non est institutum ante commissum peccatum, sed statim post primum

peccatum est insinuat ut Sacramentum reconcilians Deo IV 379 a — proprie institutum non fuit praecepto disciplinae vel sacramentali, sed magis ex praecepto naturali, ad quod Deus illuminat excitando et increpando *ib.* 1*

— inchoavit in veteri testamento IV 300 a — ut Sacramentum Ecclesiae in lege mosaica institutionem habuit secundum imperfectionem, in lege nova vero secundum perfectionem quantum ad formale et ad materiale IV 379 a — in quantum est Sacramentum Ecclesiae, addit super praeceptum legis naturalis, maxime in nova lege IV 378 f. 3. 379 3* — Natura per se non sufficit ad faciendam poenitentiam IV 379 2* — in lege mosaica erat Sacramentum imperfectum quantum ad quandam generalitatem in determinatione oblationum, quae erant loco confessionis et satisfactionis *ib.* a — in nova lege debet esse perfectior quam in vetere IV 342 d. 3 — Aggravatio poenitentiae alleviat IV 564 b

— a Christo est consummatum et confirmatum in nova lege IV 391 b — Christus praecipiendo poenitere instituit Sacramentum poenitentiae IV 578 f. 2 — Satisfactio non est instituta, sed insinuata a Ioanne, a Christo confirmata et instituta IV 398 d. 5

— quantum ad clavium potestatem est a Domino per se instituta et promulgata post resurrectionem IV 379 a sq. — Potestatem absolvendi Dominus instituit, cum potestatem clavium concessit IV 441 a — Materiale confessionis Dominus non instituit in se, sed insinuavit *ibid.* Vide V. *Confessio - institutio.* — quantum ad materiale Sacramenti fuit instituta vel melius promulgata ab Apostolis ex doctrina et auctoritate Christi IV 579 b

— non habet **elementum** corporale, in quantum non est Sacramentum proprium novae legis IV 581 1*. 666 b — Materiale Sacramenti est lucida et aperta confessio in speciali IV 579 a — Materiale Sacramenti est humiliatio poenitentis sive quantum ad actum contritionis, sive quantum ad verbum accusationis, sive quantum ad poenam satisfactionis IV 581 a — Materiale confessionis est detectio peccati vel morbi IV 441 a

— **Formale** et completivum Sacramenti est absolutio sive potestas absolvendi vel medicandi IV 441 a — completur in absolutione IV 406 a — Formale Sacramenti est absolutio sacerdotalis et ligatio IV 463 d. 1. 579 a. 581 a — Virtus Sacramenti residet penes potestatem clavium sive absolutionem IV 441 a. 472 arg. 2

— Forma verborum congrue exprimitur per modum deprecativum et indicativum IV 449 d. 5. 595 b — In forma absolutionis praemittitur deprecatio ad gratiam impetrandam, et subiungitur absolutio per modum indicativum IV 473 b

— est Sacramentum, secundum quod homo confitetur et recipit absolutionem IV 405 b — Principalis pars poenitentiae ut Sacramenti est confessio IV 382 a — ut est Sacramentum Ecclesiae, praecipue at-

tenditur quantum ad confessionem IV 418 a — Confessio magis est poenitentiae, ut est Sacramentum IV 437 5*

— **Partes** poenitentiae sunt contritio, confessio et satisfactio IV 436 arg. 5 — In perfectione poenitentiae sunt contritio, confessio et satisfactio IV 434 f. 3. 474 2* — Contritio, confessio et satisfactio sunt partes integrales poenitentiae Sacramenti quantum ad esse perfectum, et nullum horum est perfectum Sacramentum sine alio IV 397 d. 1 — Contritio, confessio et satisfactio sunt partes potestativae virtutis poenitentiae, ut plures actus eiusdem virtutis, non vero partes subiectivae *ibid.* — Partes poenitentiae sunt simul non actu, sed voto, vel effectu *ibid.* — Contritio, confessio et satisfactio sunt simul quantum ad propositum voluntatis IV 381 4*

— ut est Sacramentum reconcilians Deo et Ecclesiae, **signum** est exterior poenitentia secundum ecclesiasticam formam, in qua est humiliatio et absolutio IV 581 a — Sacramentum exterius per materiale et formale simul iuncta significat poenitentiam interiorem *ibid.* — Signum est in contritione exterius manifestata confessione et satisfactione concurrentibus in unum perfectum signum poenitentiae interioris *ib.* 4* — Sacramentum in se continet poenitentiam interiorem ut signatam IV 580 f. 3 — exterior naturaliter repraesentat et significat interiorem *ib.* f. 1, 2, 4. 666 b

— ut est Sacramentum reconcilians Deo, eius **res** est peccati remissio, signum exterior humiliatio, res et signum interior poenitudo IV 581 a — interior est res Sacramenti IV 329 d. 2 — interior est res exterioris, secundum quod ultra rectitudinem virtutis addit effectum remissionis perfectae IV 581 2*

— In poenitentia, ut est a naturali dictamine, signum exterius non est **causa** interioris poenitudinis, sed e converso ab illa procedit IV 581 a, 3*. 667 5* — ut est Sacramentum Ecclesiae, signum habet rationem causae respectu rei et signi IV 581 a, 3* — Ratio causalitatis residet penes formale, ratio signi penes materiale *ib.* a — Sacramentum exterius quantum ad culpae remissionem habet rationem signi, quantum ad remissionem poenae habet quodam modo rationem causae *ibid.* — Poenitentiae Sacramentum sanat morbum peccati actualis, prout comprehendit contritionem ut rem interiorem IV 474 2*, 4*

— efficaciam habet a passione Christi, qui impetravit omnibus gratiam poenitentialem III 426 a, 1* — non habet totam efficaciam a passione Christi, sed etiam ab actu nostro IV 333 b

— Per poenitentiam interiorem significatam per exterius Sacramentum est remissio culpae perfecta quantum ad poenam et quantum ad culpam IV 581 a, 2* — interior virtutem absolvendi in integrum a culpa et poena habet ab exteriori absolutione et poenitentia *ib.* 3*

— In Sacramento poenitentiae non est veritas differens ab utilitate, quia eius res

est interior contritio, sine qua nulla vera est absolutio, et cum qua nulla absolutio est vana vel inutilis IV 645 a, 3* — Sacramentum habet efficaciam in eis qui habent dispositionem ad caritatem sufficientem secundum probabilitatem per omnium peccatorum detestationem IV 447 a Vide V. *Confessio - dispositio* et V. *Contritio.*

— Gratia poenitentialis in Sacramento respicit medicum quantum ad misericordiam et iustitiam, aegrotum quantum ad detestationem peccati praeteriti et propositum non peccandi, ministrum quantum ad veritatem doctrinae et sanctitatem gratiae II 992 a sq. 993 7*

— non potest vere recipi extra Ecclesiam IV 645 a, 3* — Poenitens, quamdiu est in hac vita, subiectus est foro Ecclesiae IV 432 3*

— Poenitentiae minister non est nisi sacerdos IV 421 3*. 451 6*. 635 b Vide V. *Confessio.*

— Sacramentum non est absolute **necessarium** ad salutem IV 423 3*. 424 6*. 451 6* — Qui voluit reconciliari et non potuit habendus est pro reconciliato IV 529 b — virtus in articulo necessitatis liberat a naufragio loco Sacramenti IV 585 4*

— non obligat semper, sed pro loco et tempore I 856 b Vide V. *Contritio-necessaria.* — Laicus potest rationabiliter expectare tempus opportunum ad confitendum et satisfaciendum IV 445 b sq. — Ad poenitentiae obligationem sufficit cognitio probabilis peccati IV 407 3*

— etsi sit necessarium, non tamen primum est Sacramentum, sed eorum qui iam sunt de Ecclesia IV 421 3* — est Sacramentum adultorum *ibid.* — ut Sacramentum non est necesse praecedere baptismum, nec absolutio nec satisfactio, sed congrue potest praemitti confessio IV 405 b sq. — non est secundum Sacramentum IV 328 d. 1

— ut Sacramentum habet rationem **tabulae** IV 584 b. 585 4* — est tabula liberationis a naufragio IV 401 d. 10 — sustinet naufragum, ne periclitetur per culpam IV 328 d. 1 — tabula amplectenda propter periculum evitandum IV 585 4*

— dicitur tabula secunda, quia liberat a naufragio post gratiam baptismalem perditam IV 328 d. 1 — est secunda tabula post naufragium IV 329 d. 3. 434 d. 5. 458 f. 1. 459 f. 5 — est secunda tabula respectu baptismi IV 405 f. 2. 440 arg. 5 — dicitur secunda tabula respectu baptismi ut adiutorium collatum in periculo naufragii peccati actualis IV 584 b

Effectus — Poenitentiae ut Sacramenti proprie est curare et sanare infirmitatem IV 433 d. 4 — est efficax medicamentum contra morbum mortalis culpae IV 446 f. 1 — est in remedium IV 579 a — est medicina curativa per gratiam poenitentialem IV 59 a — curat ut virtus, vel ut Sacramentum IV 434 d. 5

— est ad reparationem pro iis qui non conservant semper curationem receptam IV 59 b — est necessaria ad resurgendum

POE

post lapsum IV 53 a — Sacramentum respicit liberationem a malo sive a periculo IV 585 4* — Omnes partes poenitentiae sunt ad reconciliationem ordinatae IV 397 d. 2

— est contra actuale peccatum III 426 a, 4*. IV 405 arg. 4. 449 d. 5. 472 arg. 2 — liberat a periculo peccati actualis IV 584 b — est contra peccatum actuale mortale IV 53 a — principaliter instituta est propter mortalia, sed tamen valet contra omne peccatum IV 443 2* *Vide V. Confessio-venialium* et *V. Peccatum 23.* — non est remedium contra originale III 426 1*. IV 403 f. 5 — non est necessaria ad deletionem peccati originalis IV 404 b

— est in generali de omni offensa Dei, vel in speciali de determinatis peccatis IV 404 b. 407 a. 408 4*

— expellit vitium et peccatum IV 318 f. 4 — expellit peccata IV 327 f. 3. 328 b — Baptismus poenitentiae solvit a culpa IV 411 b — Virtute poenitentiae remittuntur peccata post baptismum commissa IV 404 a, 4* — proprie virtus est, per quam resurgit homo in gratia, et remittitur culpa II 993 2* — Peccati immunditia removetur per poenitentiam IV 583 a — Per poenitentiam veram peccatum absconditur, quia totum remittitur per revelationem IV 585 2* — Omnia vitia expelluntur per poenitentiam per modum detestantis, non per modum informantis IV 326 4*

— est actus ex parte peccantis, per quem deletur culpa actu commissa IV 406 f. 3 — concurrit ad iustificationem ex parte voluntatis II 175 a — In iustificatione requiritur actus virtutis poenitentiae IV 422 b *Vide V. Iustificatio.* — Motus virtutis poenitentiae in iustificatione est motus primus post motum fidei IV 423 4* — Virtus poenitentiae simul est in actu et habitu in ipsa gratiae infusione IV 426 6*

— delet culpam, in quantum concernit gratiam et habitum virtutis IV 386 2* — delet culpam ut deformantem, in quantum dicit gratiam reformantem, culpam ut dehabilitantem, in quantum est virtus habilitans, culpam ut vulnerantem, in quantum est Sacramentum curans IV 349 a — interior ut virtus est contra dehabilitationem culpae, ut res Sacramenti est contra vulnerationem naturae IV 329 d. 2 — delet culpam ut actu perpetrata per actum voluntatis, ut cum delectatione perpetrata delet cum passione contraria IV 349 a

— obtinet veniam pro omnibus peccatis, nisi pro impoenitentia finali IV 344 d. 11 *Vide V. Peccatum 30* et *V. Impoenitentia.*

— est via ad inveniendam veniam II 506 f. 4. 507 b — Per poenitentiam homo redit ad gratiam II 507 a — Anima per detestationem peccati se disponit ad gratiam, quantum potest IV 428 b — Voluntas recedendi a peccato gratiam introducit et ad eam disponit de congruo II 990 a — informis disponit ad gratiam gratum facientem II 475 a — Defectus poe-

nitentiae est causa defectus gratiae gratum facientis *ibid.*

— Dolor, quo quis dolet de culpa, quia Dei offensiva, disponit ad poenitentiam et gratiam II 477 a. 683 6* — Fletus et dolor attritionis disponit ad poenitentiam IV 340 d. 4 — Contritio praeparat ad Sacramentum poenitentiae IV 434 d. 5 — propter Dei offensam adeo disponit ad gratiam, quod nullus est sic poenitens, quin inveniat gratiam et veniam, et ideo Deus nulli eam dat, nisi cum quo proponit facere misericordiam IV 335 a — Poenitens propter laesionem naturae non invenit gratiam vel veniam *ibid.*, 4*, 2*

— placat iustitiam III 448 a — Deus miseretur poenitentibus iustitia, quae dicitur bonitatis condecencia II 691 d. 2

— Est in auxilium iustitiae IV 53 a

— Poenitentiae est vivificare IV 328 3* — Virtuti poenitentiae attribuitur vivificatio ut manifestativo ipsius vivificationis IV 342 d. 5 — In poenitentia recipitur salus mentis et corporis IV 447 f. 4

— Effectus poenitentiae est animam reparare IV 330 b — renovat hominem et restaurat damna spiritalia IV 401 d. 40 — Actus poenitentiae est in reformando IV 324 4* — reparat omnes defectus, licet sit virtus specialis, ratione connexionis virtutum *ibid.* 324 a

— ut perfectum antidotum plene restituit sanitatem IV 338 f. 3, 4 — totaliter et omnino potest sanare morbum, contra quem est instituta *ib.* 4* — perfecta quantum ad durationem et fervorem restituit pristinam sanitatem quantum ad substantiam gratiae et virtutum, licet non quantum ad integritatem vel decorem accidentalem *ib.* b — potest restituere puritatem baptismalem, delendo omnem culpam quantum ad maculam et reatum, sed non restituere dignitatem innocentiae IV 379 d. 40 — perfecta reducit ad innocentiam delendo culpam, pro qua fuit assumpta IV 443 4* — cordis reducit ad puritatem baptismi IV 580 f. 4 — digna restituit in gradum pristinum III 676 f. 4 — Per gratiam poenitentiae obtinetur quaedam perfectio et consummatio prima IV 635 b

— condigna omnes defectus revocat ad perfectum IV 337 f. 4. 392 arg. 4 — consummata restituit omnia ablata III 679 a sq. — Gratia poenitentiae opera mortificata vivificat IV 339 f. 4, a

— restituit bona mentis, non corporis II 799 d. 3 — non potest restituere innocentiam et integritatem carnis IV 338 b, 2*

— Gratia poenitentialis respicit voluntatem personae, nec curat vitium naturae II 785 b. 786 3*, 5* — sanat morbum personalem tantum IV 338 4*

— est ad destructionem veteris hominis ordinata IV 342 d. 6 — Per poenitentiam destruitur aedificium diaboli et ipse expellitur IV 582 f. 3

— ut habitus facit mundum IV 340 d. 4

— Poenitenti Deus convertit mala in bona IV 379 d. 8

POE

— Per Sacramentum poenitentiae satisfactio Christi habet effectum secundum partem IV 334 4*. 351 a — In contritione principaliter operatur misericordia relaxans, in satisfactione iustitia, in confessione vero utraque IV 364 2* — est fructuosum, in quantum remittit partem poenae temporalis IV 477 b — In poenitentia per virtutem passionis Christi peccator solvitur a parte poenae IV 478 5*

— dicitur **perfecta** quantum ad durationem et completionem satisfactionis, vel quantum ad fervorem IV 338 a sq. 343 d. 8 — perfecta, quae durat usque ad finem vitae, semper punit, quamdiu durat culpa IV 343 d. 8 — semper refugit peccatum factum IV 392 f. 4

— Dignus fructus poenitentiae dicitur secundum convenientiam cum merito peccati IV 402 d. 14 — Digni fructus poenitentiae faciendi dicuntur per comparisonem ad meritum culpae, non in comparisonem ad divinam acceptionem, quod non praecipitur nec est in nostra potestate IV 398 d. 6 — Dignos fructus poenitentiae facit vere vel interpretative qui per se, vel per suffragium Ecclesiae habet sufficiens pretium ad solvendum debitum IV 533 3*

— Poenitenti non competit ludus IV 402 d. 13 — in quibusdam statibus periculosus non est vere, nisi dimittantur quantum ad abusionem *ib.* d. 15

— vera debet esse humilis et austera et significatur in sacco IV 434 d. 8 — significatur per mare et Mariam IV 542 d. 3 — Amaritudo poenitentiae significatur per mare I 4 b

— excludit malam voluntatem praesentem, sed perfecta etiam casum sequentem IV 329 d. 4. 332 a, 4*

— vera potest amitti, sed non poenitentia finalis et continuata IV 331 b sqq. — Poenitens semper dolere debet habitu de peccato praeterito, quod non impedit, quin actu committat futurum IV 332 4* — a qua quis cadit, dicitur inanis propter frustrationem finis *ib.* 4* — finalis non habetur nisi in fine *ib.* b — Qui statim recidit in peccata per poenitentiam dicitur lotus, sed non mundatus, etiam si habuerit contritionem IV 340 d. 4 — prodest ad delenda peccata praeterita, sed post iterata peccata non prodest ad salutem, quia nullus manet effectus *ib.* d. 2

— non prodest cum voluntate peccata replicandi IV 340 d. 2 *Vide V. Confessio-dispositio.* — ficta per hypocrisim gravius peccatum facit IV 344 d. 3 — Licet Sacramentum de se habeat virtutem, tamen requirit actum voluntarium et potest impediri per pravam dispositionem IV 449 d. 5

— iterari potest et debet IV 340 d. 2. 344 d. 11 — in hac vita pro culpis novis semper est renovanda IV 443 4* — semper iterari potest, quamdiu homo est in hac vita IV 333 b — est Sacramentum iterabile *ibid.* 334 4* — respondet morbo iterabili peccati actualis IV 333 b — licet iterabilis, non dat occasionem peccandi *ibid.* — iterata

dicitur impossibilis ex viribus humanis, vel propter difficultatem *ib.* 1*

— **solemnis** imponitur pro gravi et enormi culpa IV 343 d. 9 — publica est in manifesto et imponitur pro peccato manifesto *ibid.* — solemnus fit extra ecclesiam cum quadam solemnitate *ibid.* — Signa poenitentiae laudabiliter in publico manifestanda IV 436 2*

— Poenitentiae solenni subiectus non absolvitur nisi ab episcopo vel eius mandato IV 343 d. 9 — Solemniter poenitentibus prohibetur matrimonium IV 811 d. 3

— solemnus non est iteranda IV 343 d. 9 — solemnus in aliquibus ecclesiis pro gravioribus criminibus semel tantum admittitur IV 334 3*. 344 d. 10 — Poenitentiam solemnem non iterari non est de necessitate poenitentiae, sed solum de bene esse ratione significationis IV 344 d. 11

— Si homo poenitet de bonis praeteritis, Deus ea non acceptat II 474 arg. 3. IV 333 f. 4

POENITENTIARI — habent auctoritatem plenam IV 454 a

POLLUTIO — Omnis effusio seminis inordinata prohibetur ut annexum prohibitioni adulterii ut consequens IV 412 d. 2 — veniens ex turpi cogitatione vel crapula coniuncta est spirituali immunditiae secundum veritatem, veniens ex diabolica illusionem vel ex naturae superfluitate cum delectatione inordinata coniuncta est spirituali immunditiae secundum conformitatem, veniens ex infirmitate non est coniuncta immunditiae spirituali, tamen generat horrorem immunditiae in anima IV 297 b — culpabilis arcet a communione, non vero involuntaria nisi de congruo secundum gradus *ibid.* sq., 3*

POLUS — Caelum habet duos polos, arcticum et antarcticum, quorum unus habet rationem sursum, alter deorsum II 344 3*

PONDUS — inclinatur corpora gravia ad centrum III 806 b — trahit ad locum, cum quo habet similitudinem IV 923 arg. 3 — Situs sequitur pondus IV 525 arg. 2 — facit tendere et quiescere in loco III 604 a — Eodem pondere corpus movetur ad locum et in eo quiescit III 690 3* — Per idem pondus corpus recedit ab uno loco et accedit ad alium, in quantum ibi est unus motus III 569 1* — in corporibus reperitur, etiam quando non habent locum sibi debitum II 885 5* — quodlibet plus trahit corpus, in quo est, ad situm sibi debitum quam aliud corpus illi annexum III 644 b

— In pondere intelligitur propria rerum inclinatio I 79 d. 3 — Unumquodque per suum pondus habet ordinari III 639 a — correspondet ordini III 640 6*

— in spiritibus est amor I 544 a. II 76 arg. 5. 857 d. 4. 884 arg. 5. III 604 a. 639 a. 640 6*. IV 525 arg. 2 — in spiritibus est affectio III 568 arg. 4 — Affectus indiget pondere spirituali ad recte amandum II 908 f. 4 — Affectus ab ipsa creatione habet naturale quoddam pondus dirigens ipsum in appetendis II 910 a

— Caritas per modum ponderis inclinatur virtutes ad finem III 714 b. 803 b *Vide V. Caritas-effectus.* — Quaelibet virtus est quoddam pondus recte inclinans et movens ad medium III 715 5*

PONERE — aliud dicitur secundum productionem, vel secundum consecutionem I 670 2*

PONTIFICES — inunguntur oleo cum balsamo in capite IV 602 d. 2 *Vide V. Episcopi.* — novae legis sunt reges *ibid.*

— Christus est pontifex IV 253 d. 4 *Vide V. Christus* 28.

— debet compati his qui ignorant et errant III 330 f. 2

POPULUS — punitur pro peccato principis propter connexionem ad principem, vel ut princeps puniatur in populo IV 344 d. 13 — Multitudo non potest excommunicari IV 489 b

— duo in terra Israel significant motus rationales et brutales III 880 1*

PORRETANUS — Gilberti error circa proprietates eiusque retractatio I 478 b. 572 b

POSITIO — absolute est partium in toto, comparate vero est partium in loco IV 223 2* — partium in toto non est separabilis a substantia *ibid.* 225 1*

— Quod est positio habet causam effectivam II 40 2* — Omne, quod dicit positionem, est a potentia, quae vere est potentia I 748 arg. 4 — Omne, quod dicit positionem aliquam, a summa potentia est II 1005 f. 3 — Omne, quod dicit aliquam positionem, in quantum dicit positionem, est ab eo, a quo procedit omne ens II 768 3*

POSSE — est actus potentiae per modum habitus I 775 a. 804 a — Potest dicit ampliationem I 776 d. 4. 789 b

— Facilius potest quis illud, ad quod naturaliter ordinatur, quam illud, ad quod non ordinatur I 68 f. 5. II 154 arg. 3

— Quaedam posse est potentiae simpliciter et perfectae, quaedam potentiae imperfectae, quae dicunt simul actionem et passionem sive defectum in agente, quaedam posse simpliciter est impotentiae, ut privationes I 749 a — aliquid, quod claudit intra se utramque partem contradictionis, non est posse II 619 b — malum non est posse, sed deficere I 766 b. II 188 2* — malum non tantum derogat perfectioni potentiae, sed ipsi potentiae I 801 b

— Deum posse aliquid connotat possibilitatem ad fieri I 790 f. 4. 791 b

— est gratiae, naturae, vel vitii II 684 arg. 4

— est voluntatis, in quantum includit irascibilem I 597 1*

— Aliquis dicitur aliquid posse per se ipsum, vel cum alio, quod sibi praesto est II 691 d. 3

— Quod potest in maius potest in minus IV 167 arg. 4 — Quod potest in maius non potest in minus, quando res nobilior est facilioris productionis II 216 5* — Si aliquis potest in maius, non potest in minus, nisi maius includat illud minus

IV 643 4* *Vide V. Maius.* — Summum in omni genere plus potest quam illud quod est citra summum II 810 f. 2 — Nullus habet posse supra se II 675 f. 4

— Quod quis non potest facere, si velit facere, reputatur ei pro facto IV 107 a

— In perpetuis non differt esse et posse II 61 arg. 3. 567 arg. 1 — In Deo idem est posse et esse I 52 arg. 4. 434 arg. 3. 435 b. 746 arg. 4. 768 f. 2. 769 b. 790 arg. 4 — In solo aeterno non differt esse et posse, ubi potentia est omnino actus II 63 3* — In Deo non distat actus a potentia, nec posse antecedit esse I 185 a

POSSESSIO — significatur per modum passionis, vel actionis III 258 d. 3 — Possidere est, cum aliquid est in facultate possidentis I 249 b — perfecta est, cum homo habet illud, quo possit uti et quo possit frui *ibid.* — perfecta est, qua fruimur ut obiecto I 250 1* — perfecta est Dei ut fruendi *ib.* a, 1* — est rei inferioris I 64 d. 10 *Vide V. Habere.*

— Anima perfectior est, cum possidetur a Deo, quam cum possidet res creatas III 133 2*

— In possidendo temporalia aliquis omnino liber est IV 535 3* — non potest alienari nisi a proprio domino IV 369 f. 4

— Nemo tenetur ex debito omnia dimittere quantum ad possessionem IV 612 a — terrae non prohibetur clericis sicut levitis Legis *ib.* 4*

— terrena dicitur mammona IV 952 d. 4

— Possessor malae fidei dicitur qui contra legum interdicta mercatur IV 374 a — Quae mala fide possidentur non possunt dari in eleemosynam *ibid.*

POSSESSIVUM — nomen attributum alicui mediante compositione de se ponit habitudinem passionis circa terminum I 332 b — immediate attributum non dicit habitudinem, nisi quam importat terminus, cui unitur, quae vel est informationis, vel causalitatis, vel correlationis I 333 a

POSSIBILE — dicit ordinem potentiae ad actum, sive alicuius ad aliquid mediante potentia I 757 b — Ratio dicendi in ipso possibili sumitur a potentia *ibid.* — causatur a potentia I 750 a

— comprehendit omne, quod potest produci I 142 arg. 4 — potest dici denominative a potentia activa, vel passiva I 758 4* — simpliciter dicitur, secundum quod denominatur a potentia activa *ibid.* — Possibilitas respicit potentiam agentem sub ratione potentiae I 791 b — ample accipitur generaliter tam a potentia activa quam defectiva, quae potest in malum, vel proprie a potentia activa secundum rem et modum et sic excludit malum ratione deformitatis I 760 d. 4 — simpliciter dicit potentiam in substantia, vel praesentem vel futuram I 757 a — secundum quid dicitur, si est potentia secundum quid *ib.* b — ut dicitur a potentia, quae est actualiter in re, quae significatur ad alterum ordinari, dicitur simpliciter vel

POS

secundum quid sicut potentia *ibid.* — secundum potentiam de futuro dicitur simpliciter tale, sive illa sit futura secundum causam superiorem sive inferiorem *ib.* a sq. — non dicitur simpliciter, quod est possibile secundum causas superiores I 756 b sq. — Posse absolute dictum significat ordinationem secundum causas inferiores IV 251 b — Posse per determinationem potest dicere ordinationem secundum causas superiores IV 252 a

— non dicitur uniformiter, sed analogice, et eius significatio determinatur per adiunctum I 758 a — ut dicit potentiam activam, dicitur secundum causas superiores, vel inferiores, prout determinatur per adiunctum *ibid.* — ut dicit ordinem ad fieri secundum rem, dicitur simpliciter, vel secundum quid per respectum ad potentiam agentem *ibid.*, 3* — ut dicit potentiam passivam secundum modum tantum, sine determinatione potentiae activae, semper dicitur simpliciter *ib.* a, 2*, 3* — secundum comparisonem entis ad esse quocumque modo simpliciter dicitur *ib.* b, 4*

— est aequalis ambitus vel maioris quam res I 442 arg. 1 — dicit ens vel non ens I 747 4*

— diminuit de ratione potentiae I 749 1*

— est immutabile secundum comparisonem ad divinam potentiam, mutabile quantum ad connotatum temporale extra I 621 3* — multa fiunt impossibilia per accidens I 791 b — multa, cum fiunt entia, iam sunt impossibilia ad fieri *ibid.* — Quod factum est non habet possibilitatem ad fieri I 790 f. 4 — Nihil est possibile ad aliquid, quod habet in actu I 321 f. 5 — Quanto plus datur alicui de actualitate, tanto plus recedit a possibilitate III 283 6* — Capacitas per actum non minuitur nec augetur, sed consummatur et completur I 793 d. 3. III 283 6*

— Omne, quod congruum est, possibile est IV 932 f. 3 — Quod est possibile et congruum ponendum est circa opus divinum *ibid.*

— Aliquid est possibile per divinum adiutorium III 426 2* *Vide V. Impossibile.*

— Deo aliquid est vel ut producenti vel ut providenti I 831 3*

— omne est ponibile in esse I 674 arg. 5. 771 arg. 4. 840 arg. 3 — secundum potentiam finitam potest poni I 773 4* — secundum potentiam infinitam non possunt esse simul in actu *ibid.*, 5*

— compatitur se cum omni necessario I 677 f. 2. III 508 arg. 3 — Possibili posito in esse, nihil sequitur impossibile I 674 arg. 5. 771 arg. 4. 776 d. 2. III 266 f. 4 — Si antecedens est possibile, et consequens, scilicet eadem possibilitate I 758 3*

— Actus purus nihil habet de possibili II 45 arg. 4 — purum est materia *ibid.* — Possibilitas omnimoda est in materia secundum essentiam II 294 a — Creatura habet possibilitatem, eo ipso quod non est actus purus I 369 a. II 91 3*

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— Possibilitas nunquam est nisi per aliquem actum II 294 1*

— Ens ab alio ratione possibilitatis habet fluxibilitatem et variabilitatem I 639 a — Quod habet esse permixtum cum possibilitate deficit a stabilitate et simplicitate I 162 d. 2 — Actus cum possibili habet in se multiformitatem et caret simplicitate I 167 f. 4

POSTERIUS — omne ad prius reducitur I 323 f. 3. 523 f. 3 — Posito posteriori, ponitur et prius III 881 d. 1. IV 440 arg. 1 — Non est ponere posterius sine priori I 249 f. 3 — privatur, privato priori II 527 a — magis indiget priori quam e converso, quando inter ea cadit ordo essentialis II 386 8* — destruitur, destructo priori, in quibus est ordo essentialis IV 625 f. 4 — quod dependet essentialiter a priori destruitur, destructo priori, non vero quod sequitur aliud ut dispositionem congruam III 439 2*

— non est causa prioris I 457 arg. 3. 469 f. 2. III 247 arg. 4

— Ubi cadit posterius, necessario intervenit ratio principii et temporis I 264 f. 3

— dicit imperfectionem I 509 a — Forma posterior et ulterior est nobilior II 378 f. 4 *Vide V. Prius.*

— In Trinitate non est ponere posterius I 220 f. 4. 509 a — non dicitur de persona procedente in divinis I 509 4*

— Cognitio nostra imperfecta ut frequenter est per posteriora III 737 b — Priora intelliguntur per posteriora I 424 b — Nos venimus a cognitione posterioris in cognitionem prioris I 474 d. 4

— per illud habet reduci, quod est prius in eodem genere III 30 a

POTENTIA — producendi aliud est perfectio creaturae I 746 f. 2 — Per potentiam bonum se diffundit *ib.* f. 4

— Necesse est ponere, Deum posse in aliud a se I 746 f. 3, 4 — In Deo proprie est potentia activa I 758 4* — activa est in Deo, in quantum est potentia simpliciter completa respectu sui actus I 757 b — Sola Dei virtus est naturalis, ita ut conveniat ei per propriam naturam et non per aliam, nec ut dantem nec ut conservantem I 764 d. 5

— Dei est actus purus I 765 b. II 29 3* — divina est actus purus propter omnimodam impermixtionem cum materia II 862 b — divina est suus actus propter summam simplicitatem I 747 3* — divina est omnino in actu I 765 f. 3, b. 769 b — activa, quae est pure in actu, habet totum actualiter, quod potest habere, et nihil potest ei accrescere nec de novo aliquid dari I 764 f. 2. 765 b

— In Deo idem est virtus et operatio I 435 arg. 3 — et operatio idem sunt per comparisonem ad Deum, sed differunt quantum ad effectum connotatum I 564 2*

— propter perfectionem a nullo alio dependet I 747 a — in Deo non dicit inclinationem et dependentiam I 767 5* — divina non completur per actum et ideo non est frustra, etiam si non habeat po-

POT

tentiam passivam correspondentem I 772 2* — Dei, etiam si nihil producat, non est minus potens I 685 arg. 5 — dicitur perfecta, etiam si nihil faciat, quia actus egrediens non facit perfectionem, sed consequitur et attestatur I 686 5* — quae est suus actus, nihil plus habet, quando agit in aliud, quam quando non agit, nec est indigens nec incompleta, quando obiectum non est praesens I 747 3* *Vide V. Deus 46.*

— absolute considerata est idem quod essentia I 445 d. 5, 6. 769 b — est ipse Deus I 614 d. 1 — In Deo idem est virtus quod substantia I 69 3*. 638 f. 2. 639 a, 4* — Dei virtus nunquam a substantia elongatur I 639 3*. 746 arg. 1. 747 a — est omnino indifferens ab essentia et ubique sicut essentia I 747 2*. 765 f. 5. 766 a — idem est quod Deus, sed aliud connotat I 628 1*

— divina est unitissima, quia est omnino idem cum sua origine I 765 f. 5 — divina est omnimoda unione unitissima I 766 a — Dei virtus est in multis unitissima sicut in uno I 639 3* — divina est unitissima per se, quia est in substantia simplicissima, et unitissima respectu obiecti, quia nunquam a substantia elongatur *ibid.* — divina est omnino in se simplex et omnino habet substantiam simplicem et ab illa omnino est indifferens I 766 a — in Deo non privat simplicitatem I 767 5* — est omnino indivisa I 747 a — Unius potentis omnino simplicis unicum tantum est posse I 441 f. 4

— non egreditur a substantia, quia ipsa essentia est in eo, in quod agit I 747 4* — Principium infinitum non potest facere aliquid extra se, sed omnia ambit I 632 d. 4 — Deus non potest agere, nisi ubi est secundum virtutem et substantiam I 639 4* — Deus potest in aliud a se divisum secundum essentiam, sed non in remotum secundum distantiam, quia essentialiter, dum operatur, est in illo et ab eodem nullo modo dependet nec ullo alio indiget I 747 a — ad nihil se extendit, ad quod non se extendat substantia I 768 f. 3. 769 b

— divina, cum sit simplicissima, se tota operatur I 771 arg. 2 — divina ubique potest sicut in centro I 639 3*. 765 f. 5. 766 a

— Deus est virtutis infinitae, quia maxime perfectus et independens I 639 2* — Dei virtus est infinitissima, quia est unitissima in multis *ib.* 3*. 766 a — divina est infinita, quia indifferens ab essentia I 765 f. 5 — est infinita propter summam indivisionem virtutis ab essentia et propter summam unitatem ipsius virtutis I 766 a — Ratio summae potestatis est summa simplicitas I 638 b sq. — Summe simplex est in infinitum virtuosissimum I 639 a — Deus ut substantia simplicissima est virtutis infinitae II 29 a. 39 f. 3. 40 b — Deus ut principium primum est potentiae infinitae I 471 a. II 40 a — Solus Deus est virtutis actu infinitae II 21 f. 4. 29 f. 4

— est infinita in actu et in habitu I 765 b — est infinita, in quantum est

omnino in actu respectu effectuum infinitorum duratione et appositione I 764 f. 2, 3. 765 b. 769 b. 773 3* — est infinita extensive et intensive, in quantum est omnino idem cum divina essentia I 765 f. 5. 766 a — Virtus divina dicitur infinita, quia potest in infinitum intensive et extensive II 68 3* — Virtus in primo principio respectu diversorum non est maior et minor in se, sed magis manifestatur IV 230 a sq — dicitur infinita durationis aeternitate, virtutis immensitate et effectuum numerositate I 773 3*

— Virtus infinita est in omnibus I 639 a, 4* — Res, quae sunt in potentia Dei, totaliter ibi sunt I 620 f. 3

— Posse Dei non est aeternum nec limitatum I 782 a — In potentia divina non est status per respectum ad effectus, et semper est aliquid extra accipere I 769 a — Deus potest supra omne finitum I 793 d. 3. III 279 arg. 2 — divina respicit infinita III 300 a — Deus potest infinita producere I 611 f. 4. 612 2* — Dei est omnium I 809 1* — Deus habet infinitam potentiam producendi de se ipso, vel de aliquo creato, vel de nihilo I 52 4* — respectu actus, qui est posse, se extendit ad infinita I 775 a, 3* — Deus non potest plura posse I 801 a — divina nunquam potest in tot, quin adhuc possit in plura I 764 f. 2. II 68 3* — Ratio divinae potentiae non limitatur ad ea quae facit I 774 b sq. — Deus multa potest, quae non facit I 485 b. 631 d. 2. 803 f. 3 *Vide V. Deus 44.* — Deus potest semper facere amplius quam facit I 773 3*. I 777 d. 5. 783 4*. 784 f. 4. 794 b — ratione eorum ad quae non se extendit, non habet terminum nisi secundum rationem intelligendi I 766 1* — Deus potest in infinite distantia I 370 f. 3. 764 4*. 773 3*. II 68 3*

— est infinita respectu eorum quae posse est posse I 766 1* — Dei est omnipotentia quia est respectu omnium possibilem, quae posse potentiae est I 745 b — Deus potest omnia, quae posse est potentiae I 754 3*. II 1001 b. III 9 b — Omne, quod est potentiae, est ab omnipotentia Creatoris II 867 f. 2 — est omnium possibilem, quae sunt potentiae I 801 a — est respectu omnis rei, in qua salvatur ratio potentiae *ib.* b — est respectu omnium bonorum I 766 1*. 801 b — Quae sunt potentiae simpliciter Deus potest per se et in se I 749 a — Deus potest omnia, quae possunt dici et cogitari secundum rationem rectam I 754 1* — Omnia attribuenda sunt divinae potentiae, quae ei non derogant III 9 b

— Deus potest infinita secundum numerum, sed non secundum formam vel qualitatem, quia non potest in mala vel privatione I 766 1* — non exceditur a scientia in se, sed in comparatione ad species vel qualitates obiectorum *ibid.*

— potest facere infinitum in potentia, non in actu I 772 a — quae potest infinita, non potest omnino reduci ad actum I 773 2* — non potest manifestari per effectum infinitum actu *ib.* 3* — Potentiae

passivae infinitae in creatura respondet in Deo activa infinita, quae potest semper reducere potentiam ad actum, ita quod nunquam plus se extendat potentia passiva quam divina actio, sed nunquam potest esse in reductum esse *ib.* 6*

— Deus potest facere possibile, quod sapientia mundana iudicat impossibile I 757 a — Deus potest omne, quod est impossibile propter limitationem potentiae naturalis et intelligentiae nostrae I 751 arg. 7. 752 b — Deo possibile est inconveniens, quod Deus potest facere conveniens III 18 1* — Dei non est limitata, sed infinita, et ideo potest super naturam et intelligentiam limitatam I 752 b

— Deus multa potest facere, quae intellectus noster non potest capere III 16 a — Deus plus potest facere quam nos intelligere I 750 arg. 4. III 432 b. 895 a. IV 270 f. 1 — Deus plus potest facere quam nos dicere et petere III 9 f. 1, 2 — Deus potest plus facere, quam nos possumus rationali intellectu cogitare I 52 4* — Deus potest plus facere quam natura et artifex IV 888 arg. 2. 893 b. 913 2* — se extendit etiam ad corporalia II 26 b *Vide V. Deus 42.*

— divina dominatur omnibus, quae sunt, et quod factum est potest destruere I 791 4* — Deus potest destruere omnem propositionem et omne dictum I 754 b — Veritas propositionis non potest destrui a Deo, nisi mutetur res significata *ibid.*

— Virtus divina summa est et perfecta III 91 arg. 3 — Dei est potentia perfectissima I 749 a — divina sola non potest deficere nec expugnari II 532 b — Divinum posse non potest deficere II 868 2*. 869 f. 5 *Vide V. Deus 47* in fine.

— Divinae virtuti non convenit productio nisi perfecti I 55 3* — Divinae virtutis non est incompleta facere, sed potius incompleta complere IV 244 f. 4

— Deus non potest nisi possibile, quod posse est potentiae I 791 b — Deus non potest ea quae posse est impotentiae I 766 1* — Deus non potest id quod est non posse IV 966 3* — Deus propter perfectionem potentiae non potest ea quae dicunt defectum potentiae I 760 d. 3 — Quae sunt potentiae imperfectae Deus potest per se, non vero in se, sed in alio I 749 a sq. — Quae sunt simpliciter impotentiae Deus non potest in se, ratione perfectionis in essendo, nec per se ratione perfectionis in agendo *ib.* b — Deus non potest in se ea quae sunt potentiae passivae vel defectivae et derogant perfectioni potentiae *ibid.* *Vide V. Defectus.*

— Deus potest omnia facere et nihil pati I 760 d. 3 — Deus nihil in se potest, cum non sit supra se I 685 f. 6

— Deus non potest facere quod est impossibile per privationem omnis existentiae et secundum ordinem divinae sapientiae I 752 b. 753 b. 754 a. 791 b — Aliquid est Deo impossibile propter privationem omnis existentiae et propter omnimodam indivisionem et propter defectum ob-

iecti et ordinis I 754 6* — Deus aliquid non potest facere non propter finitatem potentiae, sed propter limitationem potentiae suscipientis I 327 3*. III 280 2*

— Deus non facit, duo contradictoria esse simul vera I 753 b. IV 223 f. 2. 284 a — Deus non potest facere impossibile, quod claudit in se contradictoria II 619 b — Deus potest de non ente facere ens, sed non, quod aliquid sit simul ens et non ens I 847 4* — Deus non potest facere, praeteritum non esse praeteritum I 751 arg. 3, 4. 752 b. 753 a sq. — Deus non potest facere, quod fuit non fuisse I 791 4*. II 62 f. 7 — Quatuor genera actuum, quae removentur a Deo I 760 d. 3 — Deus non potest facere quae nos cogitamus intellectu phantastico I 52 4*

— Deus non potest omne, quod aliquando potuit I 791 a sq. 792 b — Sine mutatione in Dei potentia fit aliquid Deo impossibile propter mutationem a parte rei I 791 b — Posse Dei respectu connotati semper est infinitum, quamvis desinat aliquid posse facere *ib.* 4* — Deus non potest facere quod factum est I 790 f. 4. 791 4*

— Deus non potest facere contra dictamen rationis rectae I 755 2* — divina nihil contra se facit II 853 3*. 1001 f. 4

— Deus non potest facere nisi bonum I 772 a — Deus nihil potest facere, quod non approbet tanquam bonum I 631 d. 3 — se extendit solum ad bona I 766 1*. 801 b — Deus non potest nisi quod iustum est, quia si faceret, iustum esset I 776 d. 1 — Nihil potest Deus, quod non possit ordinate I 778 d. 7 *Vide V. Deus 44 et 53.*

— divina, quae est amplissima et liberrima, non est respectu mali II 188 2* — Deus non potest malum propter immensitatem virtutis I 766 1* — Deus dicitur omnipotens, quamvis non possit malum ratione deformitatis I 689 5*. 760 d. 4 *Vide V. Deus 54 et V. Malum-Deus.*

— Deus potentia absoluta potest ea ad quae non est potentia ordinata ad actum II 175 a — Dei ordinata operatur secundum ordinem sapientiae II 477 4* — non derogat sapientiae et ordinationi IV 17 4* — Deus non facit nisi quod congruit II 91 3*. IV 17 4* *Vide V. Deus 53.* — divina se extendit ad opera secundum exigentiam rationis I 774 arg. 1 — Iustitia, ut dicit condecetiam divinae bonitatis et potestatis, est generalis ratio, quae complectitur totum posse, sed in quantum connotat exigentiam meritorum, non complectitur totum posse nec totum agere; in quantum connotat condecetiam bonitatis respectu cuiuslibet temporis in actu, complectitur agere, sed posse non I 775 3* — Deus aliquid potest potentia simpliciter, quod non potest potentia ordinata ad meritum I 777 d. 2. IV 966 4* — Deus non potest salvare damnatum, salvis meritis malis, sed ablatis I 778 d. 7

— est minus generalis quam scientia et magis quam voluntas I 614 d. 2 — ratione connotati est in minus quam scientia

POT

et in plus quam voluntas I 802 b — est aequalis sapientiae et voluntati quantum ad actum et effectum *ibid.* — exsequens adaequatur dispositioni et voluntati, sed non potentia ut potentia I 775 b. 802 b

— arctatur a voluntatis rationabilitate quantum ad actum, non quantum ad posse, in quantum determinat indifferentiam ad unum oppositorum I 760 d. 2. 841 3* — Necessitas immutabilitatis non arctat divinam potentiam ad oppositum, sed determinat eam ad propositum III 418 a — Ratio operandi in Deo respectu actus determinatur secundum divinam dispositionem, praescientiam et iustitiam I 775 a — Quamvis Deus possit plura, quam velit, tamen non potest operari sine voluntate *ib.* b. 841 3* — Deus potest oppositum eius quod vult, sed potentia non agit nisi quod vult I 841 3*

— Nihil potest Deus nisi quod novit I 611 f. 4. 612 2*. 685 f. 6 — Deus potest facere quod non praescit, et potest non facere quod praescit, quia non est necessarium, Deum praescire quod praescit; sed nunquam ponitur aliquid facere sine praescientia I 775 d. 5 *Vide V. Deus 44.*

— producendi creaturam est necessaria I 486 2* — erat et poterat producere ante temporis principium I 787 f. 3 — Potestas est in Deo ab aeterno, sed usus potestatis est ex tempore III 414 d. 5 *Vide V. Deus 44.*

— est vere **causa** rerum cum voluntate I 599 a. 614 d. 1. 804 a — in Deo unum est cum sapientia et voluntate I 804 a — habet rationem causae habitualis, non tamen actualis nisi per voluntatem I 805 2* — Deus ratione potentiae non est causa rerum I 803 f. 3 — Potentiae attribuitur causalitas ut exsequenti I 705 a — est ratio causalitatis in efficiendo III 38 4*

— non connotat effectum in actu, sed solum in habitu I 485 b. 609 5*. III 698 b — abstrahit a ratione actualitatis et ponit rationem causae I 801 a — respectu futuri non est adhuc in actu I 679 2*

— in respectu ad effectum producendum, in quantum potens prior est scientia et voluntate, in quantum exsequens eas sequitur I 614 d. 2. 805 2* — prior est quam sapientia I 487 arg. 2

— non dicitur solum respectu faciendorum in actu, sed etiam respectu possibilium fieri a Deo I 801 a — est respectu faciendorum et non faciendorum I 614 d. 2

— consideratur in Deo in comparatione ad creaturas I 49 a sq. 614 d. 4 — divina comparatur ad multa secundum rationem causalitatis, non identitatis I 770 2*

— manifestatur in rerum eductione III 421 3* — In productione rerum manifestatur potentia, sed in comparatione sive in ordine ad non ens ostenditur summa potentia, creans ex nihilo I 786 b *Vide V. Creatio et V. Deus 53.* — divina manifestatur per infinitum duratione, per creationem de nihilo et per effectuum numerositatem I 773 3* — manifestatur in operatione, cuius extrema sunt maxime distantia III 98 arg. 4, b — manifestatur

in effectibus suis et post hominis lapsum in operibus miraculosis III 26 3* — manifestatur in miserendo IV 359 d. 2

— divina non dependet nec a materia nec a tempore I 787 f. 2 — divina non indiget subiecta materia I 747 2* — non indiget sustentante *ibid.* *Vide V. Deus 45.* Virtus, quae producit ex nihilo, sibi soli sufficit IV 228 f. 3 — Virtus potentissima non indiget alia virtute media ad operandum I 292 arg. 4

— respicit naturam operantis IV 963 3*

— **essentialis** est respectu actus essentialis sive productionis I 369 a — Nomen potentiae de se est essentialis II 2 a — dicit quid I 134 arg. 4. 135 b — potest dicere de se non solum habitudinem principii essentialis, sed etiam personalis I 136 a, b, 4* — quae est in natura, est in qualibet persona disposita ad actum I 135 b. 139 a sq. — Virtus convenit cuilibet personae, quia convenit ratione naturae III 426 b — intelligitur, personalitate abstracta *ib.* arg. 3 — producendi creaturam est essentialis I 136 a. 144 d. 4. 369 3* — Deus est subiectum proprium potentiae creandi, sed non persona ut persona I 142 3* *Vide V. Creatio.* — non potest dici genita, nec potentia de potentia I 566 d. 2

— Tres personae habent eandem potentiam naturalem I 368 f. 4. 371 a. 567 d. 6 — essentialis in divinis personis est indivisa I 379 3*. 564 4* — In Deo unica est virtus operativa I 224 1*. III 13 a — est una in personis et aequalis I 773 3*

— Aequalitas consistit quantum ad potentiam essentialem I 369 b, 4* — in divinis personis est aequae intensa et nobilis I 371 a — non dicitur maior et minor, quia dicit essentialitatem I 286 d. 4 — essentialis est aequalis in divinis personis quantum ad extensionem possibilium I 369 a sq. — In divinis est aequalitas potentiae quantum ad effectus I 345 b, 3*

— Pater non dicitur posse in plura quam Filius I 369 2* — Nullam potentiam habet Pater, quam non habeat Filius I 375 d. 4 — Respectu creaturae nihil potest Pater, quod non possit Filius I 144 d. 1 — Si respectu potentiae essentialis comparatae ad inferius aliquid posset Pater, quod non posset Filius, differrent per essentialitatem *ibid.* — Filius habet potentiam ab alio personaliter tantum differente, sed eodem essentialiter, et ideo totaliter et aequae nobiliter I 371 3* — Posse ab alio non dicit minorem potentiam, sed solum subauctoritatem et originem *ib.* 4* — Posse per alium ut per personam consubstantialem non dicit dominium nec maiorem potentiam, sed tantum auctoritatem *ibid.* — Posse per alium ut per causam inferiorem dicit dominium, et hoc modo potentius est posse per se et per alium quam per se tantum *ibid.*

— appropriatur Patri I 592 b. III 98 arg. 3, 4 — primo residet in Patre I 567 d. 6 *Vide V. Pater-appropriata.* — Creatio maxime attribuitur potentiae Patris III 28 arg. 4 — non convenit Filio per proprie-

POT

tatem nec per appropriationem I 564 f. 2 — disposita appropriatur Filio *ib.* 4* *Vide V. Filius-virtus et V. Verbum.*

— Patris comparata ad inferius est essentialis et essentialiter retenta, sed comparata ad **personam** trahitur ad personam I 144 d. 4 — quia non est nomen adeo abstractum ut essentia, potest trahi ad personam I 145 d. 5 — dicit habitudinem originalis principii ad principiatum I 136 a sq., 4* — generandi non dicit naturam divinam simpliciter, sed naturam ut in tali persona I 145 d. 5 — quantum ad id quod est dicit naturam *ib.* d. 6 — secundum id ad quod est dicit modum existendi naturam in persona in comparatione ad alium, qui est principium vel principiatum *ibid.*

— Patrem posse producere Filium non dicit maiorem potentiam essentialem, sed modum potentiae ut in persona I 369 1*, 3* — gignendi active in Patre non dicit nisi naturam in persona ut natam ex se producere aliam, passive in Filio ut natam produci ab alia I 145 d. 7 — nulla est in Patre, quae non sit in Filio, sed aliqua proprietas personalis, qua potentia trahitur ad personam I 144 d. 1 — Secundum aliquos eadem est potentia gignere et gigni in Deo I 136 1*. 137 2* — Posse generare respicit personam I 141 f. 2 — producendi personam dicit quid personale I 369 3* — generandi de se videtur dicere proprium et ad aliquid I 136 a sq. *Vide V. Generatio 16.*

— In Patre idem posse est creandi et generandi I 141 f. 1. 142 3* — Posse creare et posse generare est unicum posse, sed dupliciter dictum propter differentiam secundum rationem intelligendi *ib.* b — Inter potentiam generandi et creandi est ordo secundum rationem intelligendi *ibid.* — creandi ratione subiecti recte intelligitur prior potentia generandi, sed posterior in comparatione ad terminum *ib.* f. 3, b — Posse generari et posse creari sunt unum quantum ad principale significatum, sed differunt quantum ad connotatum, et sic est analogum I 142 4*, arg. 1. 143 a sq.

— omnis **creata** est a prima potentia I 567 d. 6 — omnis potest quicquid potest, propter divinam potentiam I 748 f. 4 — Omne posse est a primo posse *ibid.* — Deus agit mediate per virtutem creatam, quae ab ipso est I 224 4* *Vide V. Cooperatio.* — Dei non solum est omnis potentiae causativa, sed etiam conservativa II 532 b — creata de se est defectiva nec pure activa, ideo indiget adiuvari a potentia suprema I 766 a. II 62 b. 862 b. 865 b

— Privatio et defectus potentiae non est a Deo II 1000 f. 1 — Infirmitas habet potentiam deficiendi a se, non a Deo I 567 d. 2 *Vide V. Defectus.*

— Quaedam dicunt potentiam quantum ad modum divendi, sed impotentiam a parte rei I 749 a — Actus potentiae imperfectae dicunt simul actionem et passionem sive defectum in agente *ibid.* — est omnino sufficiens et activa, ut potentia producendi res, vel pure passiva, ut potentia

suscipiendi, vel defectiva, ut potentia peccandi, vel partim activa partim passiva, ut potentia ambulandi, vel partim activa et partim defectiva, ut potentia suscipiendi poenam, et potentia partim passiva et partim defectiva, ut potentia moriendi *ib.* b — Qui potest aliquid, quod non est de nobilitate potentiae, minus est potens I 754 5* — Posse deficere est non posse et privatio potentiae II 1000 f. 1 *Vide V. Posse.*

— Omnis virtus creata finita est et limitata III 611 b — Nullius substantiae finitae potest esse virtus infinita III 324 f. 3 — Motus virtutis finitae est finitus III 611 f. 2, b — finita habet capacitatem finitam I 316 f. 1 *Vide V. Creatura-potentia et V. Infinitum.* — Creatura non est capax potentiae infinitae IV 431 a — Nulla virtus finita exit in operationem infinitam, nec per se nec cum alia III 314 arg. 9 — Virtus finita non potest virtuti infinitae in infinita operatione continuari III 411 arg. 4. 314 arg. 9. 315 a. 895 a. IV 131 a

— Nulla virtus creata excedit aliam in infinitum I 662 f. 3 — Virtus creata non potest esse infinita simpliciter, sed infinita in genere I 342 2* — passiva infinita non repugnat creaturae *ibid.* III 325 4* — passiva sive receptiva creaturae est infinita solum in potentia I 766 a, 3* — Virtus finita non potest super infinitum III 303 arg. 3, 6 — Virtus finita non potest facere mutationem inter extrema in infinitum distantia I 159 arg. 7 — Nulla virtus entis creati transcendit ens III 324 f. 4 — naturae limitantur ad talem et talem effectum secundum dispositionem Dei et primariam ordinationem causarum II 202 a. 245 a

— Omnis creatura habet esse quodam modo in potentia II 63 a *Vide V. Creatura-composita.* — In perpetuis non differt actus et potentia II 567 arg. 4 *Vide V. Deus 4.*

— activa et passiva non differt in perpetuis II 567 arg. 1 — passiva reperitur solum in creatura I 757 b — passiva est actui propinqua, prout dicit dispositionem et exigentiam, et ab actu remota, ut dicit obedientiam respectu Creatoris, unde dicitur simpliciter et secundum quid *ibid.* sq. 783 3* — passiva secundum quid dicitur obedientiae I 758 a — passiva simpliciter attenditur secundum causas superiores et inferiores *ibid.* — passiva simpliciter dicta sive propinqua nata est reduci in actum a potentia inferiori cooperante superiori, vel a superiori, aliquo modo consonante inferiori I 757 b — passiva secundum quid et remota non potest reduci in actum nisi a potentia superiori, omnino deficiente vel nullo modo consonante potentia activa inferiori *ibid.* sq. — passiva, prout dicit dispositionem et exigentiam, potuit esse maior in mundo I 783 3*

— ad creationem nihil est creatum I 143 arg. 3 *Vide V. Creatio.* — Id quod creatur nullam habet potentiam ad hoc, ut sit II 29 1*. IV 229 4* — Nulla est potentia creaturae ad hoc, ut fiat de nihilo II 436 b

— in creatura est obedientialis, vel activa II 436 b — obedientiae est respectu eius quod Deus potest facere *ibid.* — Creatura est in perfecta obedientia respectu Creatoris III 9 f. 5. 16 b. 156 5* — Naturae uniuscuiusque rei convenit obedire Creatori IV 273 3* — Operatio creaturae subiacet divinae potentiae II 853 3* — Opus respectu sui artificis habet in se potentiam perfectae obedientiae II 437 5*

— Possibilitas obedientiae est secundum omnimodum imperium Creatoris I 782 3* — obedientiae est generalis I 755 1* — Respectu eorum quae producuntur per virtutem supra naturam, in natura est solum potentia obedientiae III 412 3* — obedientiae est in creaturis ad opera miraculosa IV 230 2*. 244 arg. 2

— obedientiae in nulla creatura totaliter completur, sed prout limitatur per aliquas dispositiones I 782 3* — Deus non facit contra ordinem generalem, qui est secundum potentiam obedientiae I 755 1* II 437 5*. 853 3* *Vide V. Deus 52.*

— supernaturaliter conferri potest ad actum naturae consonantem, vel excedentem III 414 3* — Virtus data ad actum supra naturam et modum operandi supra naturam miraculose exit in suam operationem IV 896 a — A potentia conformi naturae agentis per miraculum data egreditur actus naturaliter; a potentia partim conformi naturae, partim supra naturam, egreditur actus quodam modo naturalis, quodam modo supra naturam; a potentia omnino supra naturam est actus miraculosus simpliciter et supra naturam IV 282 a sq. *Vide V. Operatio et V. Miracula.*

— naturales dicuntur in creaturis, quae habentur a natura et secundum consonantiam naturae I 761 d. 5 — naturalis potest dici gratuita, in quantum creaturis non inest per propriam naturam, sed est liberaliter a Deo data et liberaliter conservatur et adiuvatur, ut agat *ibid.*

— omnis, qua aliquis aliquid potest, est de genere bonorum II 810 f. 2 — nulla est mala de se IV 724 f. 4 — Omni potentia bene possumus uti *ibid.* — est bonum naturae I 596 d. 6 — sunt bonum mediocre IV 20 arg. 2 — Potentia bene uti est uti ad id, ad quod est et secundum quod ad illud est IV 722 f. 4. 725 arg. 2

— Per potentiam anima potest ordinari et deordinari II 744 b — possunt obliquari IV 445 a

— non dicit actuale ordinationem ad effectum, sed solum habituale II 4003 b — male faciendi est ipsa voluntas, sed non importat approximationem ad actum *ib.* 4*

— Virtus naturalis non dicit tantam approximationem ad actum sicut virtus moralis IV 322 3* — eadem est ad bonum et malum *ibid.* — In eadem potentia naturali sunt plures virtutes *ibid.* — Eadem vi naturali, qua homo refugit malum, ne fiat, aspernatur, cum factum est IV 321 arg. 3 — Actus diversarum potentialium secundum plus et minus respiciunt culpam et iustitiam II 832 3*

— deliberativa nobilis est, quia sola est informabilis per iustitiam II 1002 3*

— In omni natura ordinata potentia naturalis subiacet voluntati vel saltem conformatur voluntati I 427 arg. 4 — inferior non poterat in homine deordinari, nisi prius deordinaretur superior II 515 arg. 3

— per se potest deficere et inclinari, sed non per se elevari I 45 d. 16 *Vide V. Deficere.* — non potest se per suum actum perficere, potest tamen se per suum actum deordinare et deficientem facere II 1004 3*

— tendit in actum ratione vehementiae appetitus et delectationis, vel ratione indigentiae naturalis II 746 2*

— perfectae virtutibus faciles redduntur IV 114 b — universae ordinantur per virtutes IV 433 d. 4 — reformantur per virtutes creatas I 293 f. 1 — reformantur habitibus virtutum IV 414 f. 3 — est subiectum virtutis IV 324 a

— expediuntur per gratiam IV 21 b — habilitantur per gratiam IV 44 a — Gratia elevat potentiam ad ea, ad quae erat et per se elevari non poterat II 188 3*

— Una gratia est in pluribus potentiis, quia non respicit determinate unam potentiam, sed eas, secundum quod fundantur in uno IV 142 4* *Vide V. Gratia 13, 14.*

— omnis, quae habet dispositionem elevantem et reddentem facilem ad illud, ad quod est, liberior est quam illa quae caret II 188 f. 6 — potest esse determinata ad unum per necessitatem naturae, vel per confirmationem gratiae III 384 1* — per prohibitionem arctatur solum quantum ad actum I 760 d. 2

— Quantum ad potentialium intrinsicarum originem, distinctionem et ordinem creatura rationalis est imago Trinitatis II 395 a — In potentiis animae est distinctio, origo, aequalitas et consubstantialitas, in quibus consistit ratio imaginis II 401 b *Vide V. Imago-creata.*

— Actus trium virium immediate tendunt in Deum IV 324 b — Homo habet potentias, per quas convertitur ad spiritualia, et potentias, per quas convertitur ad sensibilia II 587 d. 3

— omnis animae respectu Dei se habet in ratione passivi III 305 6*. 306 b — Plus distat virtus naturalis a Deo quam voluntas I 292 arg. 5

— est potentia faciendi, vel praesidendi, vel impetrandi III 326 d. 4

— superior potest id quod inferior, non e converso II 578 f. 3. 586 4*. 1015 d. 2 — Virtus maior potest inferre violentiam minori, si secundum quod maior est, nata est agere in minorem II 617 2* — si sunt ordinatae, semper superior movet inferiores in his, in quibus natae sunt simpliciter obedire, sed non in affectionibus nisi per multam assuefactionem IV 388 b

— Quod subiacet potentiae inferiori subiacet superiori, quae per omnem modum est superior, vel quae ad aliquem effectum similiter ordinatur sicut inferior II 202 4*

POT

POTESTAS — sonat per modum activi et impertientis ex se IV 473 b — dicitur activa, non passiva IV 505 arg. 4 — praesidendi dicit potentiam in excellentia II 1005 f. 3 — praesidendi communiter dicit excellentiam potestatis in imperando ei qui est capax rationis et praecepti, sed proprie dicitur potestas coercendi subditos II 1008 a *Vide V. Dominium.* — Potestatis est non posse cogi II 610 b

— divina omnibus praesidet III 420 f. 3 — maxime est in Deo IV 984 b — Deus communicavit homini Christo potestatem ei cetera subiiciendo *ibid.*

— praesidendi est in uno homine respectu alterius II 1007 f. 2 — dominandi et coercendi impedit libertatem *ib.* f. 3. 1008 a — Dominium non est sine servitute II 1008 f. 5, a — dominandi est proprietas dignitatis in eo qui praesidet, indignitatem tamen dicit in eo qui subest *ib.* 3*

— praesidendi dicitur esse illud, per quod quis praesidet et dominatur alteri II 1005 b — Illud, per quod quis praesidet, dicitur virtus, qua quis praevalet alteri, vel modus deveniendi ad hanc virtutis excellentiam vel permanendi *ibid.* — Quidam praesunt aliis ex iustitia, quidam ex astutia, quidam ex violentia *ibid.* — Praesidentia domini dependet a rectitudine praesidentis et ab obtemperantia famulantis II 914 b

— praesidendi quantum ad virtutem praevalendi alteri a Deo est, et in iis qui praesunt per iustitiam, potestas dominandi simpliciter loquendo a Deo est II 1005 b — non semper totaliter datur a Deo, sed frequenter homo cooperatur in illius ademptione, vel recte, vel iniuste, usurpando potestatem II 1006 6*

— omnis ordinata est ordinatione divina II 1009 f. 3 — humana ordinata est et ordinate frequenter movet et imperat II 1015 d. 1 — Omnis potestas praesidendi secundum id quod est et respectu eius, super quem est, iusta est et a Deo est II 1006 a — Modus deveniendi ad praesidentiam potest esse iustus et iniustus in comparatione ad voluntatem praesidentis, sed semper iustus et a Deo ex parte subiacentium *ibid.*, 2* — semper ordinata est, etsi aliquo modo ab inordinata voluntate possit procedere *ib.* 3* — Quando praeest aliquis per astutiam vel per violentiam, talis potestas in comparatione ad meritum subiacentis iusta est, quia est aut ad bonorum probationem, aut ad malorum punitionem; sed in comparatione ad voluntatem praesidentis iniusta est *ib.* a — praesidendi in iniustis respectu subiacentium est a Deo faciente et ordinante, sed respectu praesidentium dicitur esse a Deo permissive, non autem approbatorie *ibid.*, 1*, 3* — In potestate usurpata homo non praeest de iure, quamvis praesit de facto, non tamen omnino contra ordinem iustitiae, sed sub aliquo respectu est a Deo collata II 1007 6*. 1012 5*

— imperandi competit statui viae, sive naturae institutae sive lapsae, et Angelis administrantibus, sed non manebit in

gloria II 1008 b, 2* — dominandi et coercendi in homine est solum secundum statum naturae lapsae in culpa punitionem, non secundum naturae institutionem *ib.* b, 3*. 1009 4* — coercendi malos necessaria est propter corruptionem naturae ad conservationem ordinis II 1009 4*. 1011 a — In statu innocentiae non esset praelatio potestatis II 1006 4* — In statu gloriae non manebit dominium praelationis II 1008 f. 6. 1012 5*

— ab eo traditur, qui potestatem habet et in quantum habet potestatem et in potestate supereminet IV 642 b. 643 4* — potest auferri propter abusum II 1006 5*

— saecularis in Lege erat principalior, et sacerdotalis minor, sed nunc principalior est potestas spiritualis quam temporalis IV 620 d. 3

— Christus reliquit plenitudinem potestatis in Ecclesia IV 532 f. 4 — in Ecclesia habetur ab ipso Christo, qui potestatem contulit Apostolis et praecipue ipsi Petro IV 488 b — Deus dedit Ecclesiae ampliorem potentiam ad miserendum IV 539 2* — in omnes personas ecclesiasticas, quae habent praelationem, descendit a Petro IV 489 a — Potestatis plenitudo superexcellens est in solo summo Pontifice IV 535 2* — Potestas ligandi et solvendi data est principaliter summo Pontifici IV 451 f. 3

— ordinarie datur in ordinibus IV 650 2* *Vide V. Ordo-Sacramentum.* — Consummatio potestatis est in sacerdotio IV 636 a

— ex ordinatione multorum ad unum redditur perfecta IV 619 a — in sacerdote est causa generalis ad plura, sed arctatur verbo cum intentione prolato IV 306 a

— in ministris Ecclesiae fundatur super ordinem principaliter, vel super iurisdictionem canonicam principaliter, vel super ordinem et eminentiam, vel super ordinem et iurisdictionem IV 645 3* — quae consequitur characterem, de facto auferri non potest, sed potest auferri potestas, quae consequitur iurisdictionem *ibid.*, 4* — quae sequitur characterem, a Deo immediate imprimitur et est in omnibus aequalis IV 506 6*. 645 4* — conficiendi est aequalis in omnibus sacerdotibus IV 303 9* — In potestate conficiendi omnes pares sunt, quia haec immediate datur per impressionem characteris IV 506 6* *Vide V. Ordo-Sacramentum (235 b).* — superior in Ecclesia potest cohibere potestatem ordinis quantum ad debitam et ordinatam executionem IV 303 9*. 645 4*

— solvendi est potestas ad alterum ordinata, quae non tantum consistit in ordine, sed in iurisdictione IV 303 7* — absolvendi secundum aliquos convenit aliquibus quinque modis IV 463 d. 1 — solvendi concessa est solis sacerdotibus IV 451 f. 3, 4, b *Vide V. Clavis.*

— Aliquis potest aliquid de iure, vel de facto IV 302 arg. 9. 645 4*

— exigit materiam debitam et debitam ordinationem IV 641 a

PRAE

— Mulier non est susceptibilis potestatis spiritualis IV 649 f. 3. 650 1*, 4*

— ad aliquod officium deputata est donum gratiae gratis datae, quae stat et non variatur, gratia gratum faciente abscedente IV 615 4*

— Potestatis superioris est compescere inferiorem, si ordinatae sunt potestates IV 302 arg. 9 — superior potest subditos eximere a potestate inferioris IV 506 6* — maior usum inferioris non debet absque causa privare III 91 b

— inferior vel fuit totaliter a superiori, ad quam ordinatur, vel directe a tertia, quae habet plenum posse super utramque II 1015 d. 2 — Non semper magis oportet obedire potestati superiori quam inferiori, quae est immediata et directe fuit a potestate superiori utraque *ibid.* — Si potestas inferior obviat potestati superiori, magis obediendum est superiori quam inferiori, quae ab illa totaliter fuit *ibid.* — Semper magis obedire oportet ei qui habet plenam potestatem super praelatos inferiores II 1016 d. 2

— Potestati aliquando est obediendum, aliquando resistendum II 999 b — Potestati humanae non est resistendum II 1015 d. 1 — Auctoritas praelatorum in nullo est spernenda II 1013 1* — Potestati diaboli, licet a Deo sit, est resistendum, quia ea semper ad malum utitur II 1015 d. 1

POTUS — Per potum est delegatio nutrimenti ad singula membra I 254 d. 5 — significat sapientiam, vel amorem *ibid.* — appropriatur Spiritui sancto, in quantum saecularis sitis restringit ardorem *ibid.*

PRAE — non dicit causam, sed ordinem I 669 arg. 2

PRAEBENDA — est aliquid spirituale, cui annexum est temporale, ideo neutrum potest vendi IV 658 d. 5

PRAECEDERE — non est proprie in divinis I 421 d. 7. 498 a — In divinis non ponitur praecessio propter summam similitudinem I 231 arg. 1

— Antecessio aeterni ad temporale est aeterna I 702 f. 4 *Vide V. Prius.*

PRAECEPTUM — significat, Deum velle quod praecipit I 845 f. 1 — dicit voluntatem signi II 827 b — Praeceptio est signum divinae voluntatis respectu futuri I 842 b — Praeceptio respicit futurum bonum necessarium I 810 b — est voluntatis antecedentis per modum complacentiae *ibid.* — significat voluntatem ut approbantem I 811 2* — Praeceptio non est causa I 809 f. 3 — Aliquid potest fieri contra praeceptum I 842 b

— datur solum capacibus rationis II 1008 a. IV 671 d. 2 — non aufert libertatem consensus IV 665 4* — sunt in servitute timentibus, sed in libertatem amantibus IV 50 4* — Omnes sunt aequales quantum ad ea quae sunt praecepti IV 819 3* *Vide V. Mandata.*

— Quae praecepta sunt sunt necessaria ad salutem IV 107 a — Nullus tenetur agere aliquid ex praecepto, nisi ad quod habet certitudinem ex aliquo iure IV 406 arg. 3

PRAE

— Quod est praeceptum, quia bonum, semper est praeceptum IV 33 arg. 3 — quae sunt bona, quia praecepta, maxime conveniunt legi scriptae IV 49 f. 2

— Praeceptio et prohibitio sunt opposita II 938 2*. III 815 arg. 5 — Si aliquid est in prohibitione, eius oppositum immediatum est in praecepto III 817 5* — Quod non est in prohibitione, eius oppositum non est in praecepto IV 458 f. 2

— Deus quaedam praecipit ad faciendum, quaedam ad probandum, quaedam ad erudiendum I 848 d. 5

— Deus non potest praecipere malum secundum se, sed malum in se, quod post praeceptum est bonum I 846 a — Dei facit actum circa creaturam, qui alias esset culpabilis, bonum et meritorium IV 723 a — Omne, quod Deus praecipit, potest fieri sine peccato IV 721 f. 3 — Quod fit propter praeceptum Dei ordinate fit IV 30 d. 8 *Vide V. Obligatio.*

— affirmativum obligat semper, sed non ad semper I 856 a. III 614 arg. 3. IV 399 d. 6, 8. 446 4* — affirmativum non obligat ad semper, sed pro loco et tempore II 488 d. 3. 525 5*. III 544 3*. 816 a. IV 444 f. 1. 665 3* — affirmativum non obligat ad implendum ante tempus determinatum IV 444 f. 1 — affirmativum non obligat ad omnem actum voluntatis nec ad omne praeceptum I 856 a — affirmativum potest obligare unum ad aliquod tempus, ad quod alii non obligantur IV 446 a — negativum obligat semper et ad semper I 856 a. III 816 a. IV 446 4* — negativa sunt universalioris obligationis quam affirmativa III 825 arg. 2

— negativum est facilius observantiae et minus habet excusationem II 489 d. 7 — negativa observantur declinando a malo III 815 f. 2

— divinum determinans modum obligat ad actum et ad modum III 613 arg. 2

— Finis praecepti proximus est obedientia, quae tamen ordinatur ad caritatem II 895 d. 2

— divina non sunt impossibilia III 613 arg. 2 *Vide V. Impossibile et V. Mandata.*

— omnia reducuntur ad caritatem et in illa consummantur III 592 4* — sunt multa per diversitatem operis, sed unum in radice dilectionis *ibid.* *Vide V. Caritas-effectus.*

— tria data primis hominibus in paradiso II 489 d. 7 — De praecepto multiplicationis speciei *vide V. Matrimonium* 9.

— Plus standum est praecepto praelati quam propriae conscientiae II 907 b

PRAECIPITATIO — non est peccatum, sed magis symptoma sive sequela ex peccato derelicta III 736 b sq. — Contra praecipationem est donum consilii *ibid.* 745 a

PRAECO — non habet potestatem principaliter IV 306 a

PRAEDESTINATIO — dicit divinum propositum I 703 5*. 731 f. 3. III 243 arg. 3, 2 — est praecordinatio I 704 arg. 1. 722 d. 4 — quantum ad principale signifi-

ficatum est praecordinatio sive praevisio III 180 1* — Praedestinare est praecordinare alterum in finem I 717 a sq. — dicitur ab actu dicente ordinationem in finem III 178 a — est praescientia beneficiorum I 702 f. 2. 704 a. 705 a — est propositum miserendi I 702 f. 3. 704 a. 705 b. 722 d. 2. III 243 arg. 1

— est electio I 702 f. 1 — idem est in Deo quod aeterna electio I 716 b, 2* — et electio per se praedicantur de se invicem *ib.* f. 2 — differt ab electione secundum rationem intelligendi, addendo super actum voluntatis praecordinationem et directionem in finem *ib.* 2* — secundum rationem intelligendi sequitur propositum et electionem *ibid.* — non est sine dilectione et electione I 714 f. 4 — dicitur praecordinatio ab ordine, qui est directio in finem, appropriato voluntati I 705 1* — est praevisio sive dispositio pertinet ad exemplar III 245 arg. 2

— est gratulae donationis praeparatio I 705 a — est praeparatio gratiae et gloriae I 704 f. 4. 722 d. 2. III 177 arg. 5. 243 arg. 2 *Vide V. Gratia* 20 in fine.

— Praedestinare dicit propositum dandi gratiam et praeparandi gloriam I 819 arg. 3 — attenditur quantum ad ordinem naturae respectu gratiae et gloriae I 709 d. 4

— quantum ad principale significatum est divina essentia, quantum ad connotatum est creatura, ut gratia et gloria et persona salvanda I 703 a. 709 b — quantum ad principale significatum est divina essentia, quantum ad connotatum est gratia et gloria III 245 arg. 4. 246 a — ratione principalis significati est exemplar, sed ratione connotati est exemplatum III 246 2*

— non importat actionem vel passionem secundum rem, sed tantum praecognitionem sive active sive passive I 702 2* — non ponit rem suam in praedestinato, sed in praedestinate III 182 4* — Actu nihil ponit nisi Deum I 703 1*

— connotat hominem ut praecordinatum, gratiam ut rationem praecordinandi, gloriam ut rationem finis I 717 b. 722 d. 4 — Solum ille qui praecordinatur dicitur praedestinatus I 722 d. 1

— In praedestinatione est praecognitio et voluntas salvandi I 819 arg. 3 — In praedestinatione clauditur voluntas absoluta, non tantum antecedens I 821 1* — proprie est praeparatio quantum ad voluntatem antecedentem et consequentem, quae est bonorum tantum I 847 d. 1 — large dicitur etiam de praeparatione secundum quaecunque voluntatem Dei, quae est malorum *ibid.* — est a voluntate consequente ratione voliti solum I 729 3*

— non est omnium hominum, sed solum salvandorum I 714 f. 4 — est tantum bonorum et omnium bonorum I 716 1* — Deus non vult salvare nisi praedestinos II 287 f. 2

— dicit praecessionem praedestinantis ad praedestinatam I 702 f. 4. 703 a, 3*. III 177 f. 3 — dicit antecessionem III 180

PRAE

a — simpliciter dicta dicit antecessionem respectu praedestinati *ib.* 2*, 3*. 181 f. 4. 182 3* — dicit actum ut anteriorem I 715 6*

— est quid aeternum et ab aeterno I 703 a. 715 6*. III 182 4* — Esse praedestinatum est aeternum dictum de temporali I 521 f. 4

— est non existentis I 724 d. 8. III 177 f. 1, 2 — antecedit nostrum esse I 729 f. 4, 2 — importat inchoationem in esse implicite et ratione connotati III 242 a

— et reprobatio differunt ab aeterno ratione connotatorum I 609 f. 3, 3*. 647 b. 733 a — Esse praescitum et praedestinatum differunt quantum ad connotata contingentia I 709 b

— ratione principalis significati est aeterna, non tamen ratione connotati III 247 b. 248 1* — connotat praescientiam aliquis futuri III 182 4* — est aeterna, quia connotat effectum non in actu, sed in habitu I 608 3* — non habet effectum semper in actu, sed in habitu I 715 5*. 724 d. 8 — non ponit respectum realem in actu, sed in potentia respectu entis in potentia I 703 1* — dicit respectum ad creaturam secundum habitum, non secundum actum I 325 2* — ab aeterno connotat aliquid futurum I 703 4*. III 182 4* — non necessario ponit aliquid de praesenti sive actu, sed ponit aliquid secundum habitum sive de futuro I 724 d. 8

— includit propositum aeternum, temporalem gratificationem, aeternam glorificationem I 729 a — circa praedestinatum importat habitudinem effectus ad causam, acceptionem per gratiam et inchoationem quoad esse naturae III 178 a

— ex parte Dei praedestinantis est unius rationis et conformis modi respectu omnium III 244 a — quantum ad principale significatum omnes unum sunt III 246 a, 2*, 3*. 247 b — Deus non praedestinavit nos aspiciens ad aliquod aliud a se, sed unumquodque praevidit in se et disposuit secundum rationem propriam III 246 a — Inter praedestinationes ex parte connotati sive effectus est distinctio et potest esse ordo *ib.* 1*, 3*

— est scientia in comparatione ad effectus in efficiendo respectu naturae rationalis I 615 d. 3 — connotat effectum in efficiendo quantum ad bonum superadditum naturae *ibid.* — proprie est de bonis salutaribus I 847 d. 4 — simpliciter dicta praeter praecordinationem dicit respectum ad gratiam et gloriam III 180 1*. 182 3* — importat gratiae collationem respectu eius, respectu cuius importat antecessionem III 180 4* — Quanto maior gratia, tanto maior secundum illam praedestinatio III 181 f. 2 — ponit in actu vel in habitu bonum praestantius gratia praesentis iustitiae I 724 d. 8

— Effectus praedestinationis a solo Deo est tanquam a principio effectivo III 247 b — Effectus nostrae praedestinationis habet quendam ordinem ad effectum praedestinationis Christi III 246 1*

PRAE

— importat scientiam et voluntatem I 704 f. 2 — est scientia beneplaciti I 705 b — Secundum aliquos satis probabiliter est principalius in genere scientiae, quam dicit in recto *ibid.* — videtur contineri sub scientia practica, quae includit voluntatem *ib.* 2* — est in genere scientiae practicae, in quantum dicit beneplacitum respectu totius connotati I 722 d. 3 — importat voluntatem ut efficientem, scientiam ut disponentem, potentiam ut exsequentem, sed principalius est in genere voluntatis I 705 a — claudit in se scientiam et beneplacitum voluntatis et dispositionem voluntatis, quae est summa bonitas manifestanda I 724 d. 7

— dicitur liber IV 896 arg. 2. 898 1* — salvandorum et gratiae et gloriae dandae est scriptura libri vitae IV 898 b

— importat rationem praescientiae et rationem **causae** I 707 a — ex vi nominis importat causalitatem I 704 f. 1 — significat divinam essentiam ut causam gratiae et gloriae secundum earum ordinatam distributionem I 705 a — ratione scientiae dicit causam exemplarem, ratione beneplaciti voluntatis causam efficientem, ratione dispositionis voluntatis causam finalem I 724 d. 7

— est causa gratiae et gloriae I 704 f. 1 — Effectus praedestinationis est gratia I 729 f. 4 — ut dicit praeparationem boni, convenit etiam Angelis et Christo, ut dicit etiam liberationem a malo, proprie est hominum I 722 d. 2 — Per gratiam praedestinationis Deus nos eripuit de statu peccati et de massa perditionis III 244 a — Nos sumus praedestinati ad participandam gratiam et gloriam successive et ad gratiam singularis personae *ib.* b

— est causa gratiae et tota causa, sed non causa salutis, ut excludatur cooperans et disponens I 724 d. 7 — non est causa salutis nisi includendo merita I 706 f. 4. 707 a. 713 6*. 733 b. III 372 5* — non est tota causa, sed cum causa contingente, scilicet cum libero arbitrio I 707 a — Praedestinationis infallibilitas non reddit inutilia bona opera I 713 6*

— ut dicit rationem causae, non necessario ponit effectum I 707 a — non est causa per necessitatem, sed per voluntatem *ibid.* — non necessario efficit salutem I 708 a — non infert necessitatem salutis nec necessitatem libero arbitrio I 706 f. 3, 4. 707 a — non tollit arbitrii libertatem I 706 f. 4 — nihil aufert libero arbitrio, sed tantum ponit in eo gratiam *ib.* f. 2

— ratione praescientiae infert salutem nec potest cassari nec discordare a libero arbitrio, secundum necessitatem consequentiae tantum I 707 b sq. — necessario infert salutem I 708 a — non ponit certitudinem in eventu ex parte rei sive necessitatem, sed a parte Dei ut praecognoscentis et disponentis habet certitudinem infallibilitatis et certitudinem immutabilitatis I 712 a — In praedestinatione non est certitudo necessitatis, sed immutabili-

tatis I 713 5* — habet simul proprietates causae universalis et particularis, necessariae et contingentis, sed non habet insufficientiam nec limitationem, inevitabilitatem nec vertibilitatem I 724 d. 7

— Nullus praedestinitus damnatur II 287 f. 2 — Praedestinati certissime liberantur I 711 f. 3 — Numerus electorum non potest minui nec augeri *ib.* f. 4, 6. 723 d. 4 — Iustorum numerus dicitur augeri et minui quantum ad statum praesentis iustitiae I 713 3* — Alii et plures possunt esse praedestinati, sed nunquam erunt, et si essent, ab aeterno praedeterminati essent *ib.* 5* — Aliquis non potest incipere esse praedestinitus, sed potest esse praedestinitus, quia ab aeterno potuit I 723 d. 4 — Plures possunt esse praedestinati, quam sint, in sensu diviso, non in sensu composito *ibid.*

— Istum esse praedestinitum est contingens I 708 a sq. 709 b — Nemo perdit locum, qui ei debetur secundum praedefinitionem aeternam, licet possit perdere I 712 1* — Praedestinitum posse damnari, est simpliciter verum, in quantum praedicatum inest subiecto sine forma implicata in eodem I 708 a sq. 709 a sq. — Praedestinitum possibile est damnari, non in sensu composito, sed diviso I 723 d. 4, 5

— est convertibile cum perseverantia finali, non idem I 730 5* *Vide V. Electio.*

— non potest a nobis certo cognosci I 716 1*. 733 b — Nemini revelatur, an sit praedestinitus, nisi sit confirmatus in bono I 712 1*. 733 b

— non exigit, quod homo semper procedat in bono, sed quod sit finaliter bonus III 679 a

— convenit personae ratione naturae III 182 2* — est in nobis non tantum ratione naturae, sed etiam ratione personae et magis proprie respectu personae III 243 arg. 3. 244 b

— quantum ad propositum aeternum **meritum** habere non potest I 729 a, 2*, 3* — quantum ad ordinationem voliti ad Dei voluntatem non habet rationem causalem nec meritoriam I 732 b. 734 4*. 742 d. 1, 2 — non est simpliciter voluntaria, sed ab aeterno habet rationem congruitatis ex parte connotati I 733 a. 734 b — habet rationem in generali et in speciali secundum ordinem congruentiae, nobis tamen ignotam I 733 a sq. 742 d. 1, 3 — Asserere, merita esse rationem congruitatis, non est error, sed quaedam temeritas I 742 d. 1 — Divinum beneplacitum est ratio non tota I 733 2*. 734 7*

— cadit sub merito secundum quid quoad connotatum, quod est temporalis gratificatio I 729 b — quantum ad connotatum potest habere causam dispositivam per modum meriti et excitativam per modum exempli III 248 a — potest habere causam contingentem *ib.* 4*

— iuvatur orationibus Sanctorum ratione connotati, quod est gratia I 729 4* — iuvatur orationibus Sanctorum III 247 f. 2 — Pro praedestinitis orandum IV 950 2*

PRAE

— Prophetia praedestinationis III 179 f. 3

PRAEDICAMENTA — non sunt in Deo I 456 a *Vide V. Deus 41.* — omnia trans-eunt in substantiam I 456 a *Vide V. Deus 9.*

PRAEDICATIO — in Deo verissime est I 590 f. 4 — in divinis excedit praedicationem circa res inferiores I 576 4* — Aliquid praedicatur de Deo per essentiam, vel per inhaerentiam, vel per causam, vel per unionem I 522 a. 719 arg. 2. III 174 b. 172 3* *Vide V. Deus 40.* — Per identitatem praedicatur idem de eodem re. diverso tamen secundum rationem intelligendi et dicendi, vel de eodem secundum substantiam, diverso secundum modum se habendi I 591 5* — Praedicatione per identitatem suppositum de termino formali vere praedicatur I 105 d. 4 — In divinis praedicatione per identitatem natura praedicatur de re naturae I 106 d. 5

— In divinis sunt tres modi dicendi, qui sumuntur a parte rei, essentialis, personalis et notionalis, et tres modi praedicandi, quorum mutatio efficit figuram dictionis I 114 a. 452 b. 461 6*. III 139 5* *Vide V. Deus 33 et V. Communicatio idiomatum.*

— Per divini verbi praedicationem est plantatio et rigatio I 547 b — Verbum divinum primo iactatum est semen, deinde accepit irrigationem pluviae *ibid.*

— Fideles, qui audiunt aliquid novum praedicari, non debent statim assentiri, quousque noverint, illud universaliter ab Ecclesia teneri III 545 5*

— Habentes curam animarum aliis fidem explicare et manifestare tenentur III 544 a — est opus privilegiatum IV 726 b

PRAEDICATOR — non tenetur exsequi officium nisi pro loco et tempore, quando imminet periculum, vel obedientia compellit IV 295 5* — magis quam alii tenetur credere omnes articulos fidei explicite et distincte III 544 a — In eo de bonorum praedicatorum verbum est vivum, in corde malorum est mortuum IV 290 3* — fervens accendit affectum *ibid.* — Doctrina praedicatoris loquentis exterius non sufficit sine doctrina Spiritus sancti loquentis interius III 529 d. 2

— potest recipere mercedem propter laborem et suam sustentationem, sed non ex intentione principali IV 648 4* — In praedicante amor pecuniae non depravat Evangelium IV 711 f. 3

— Praedicans ex vana gloria peccat II 940 b — Qui praedicat propter vanam gloriam tanquam propter finem principalem peccat mortaliter; qui vero finaliter praedicat propter Deum, sed quasi a latere placet ei delectatio laudis, peccat venialiter IV 726 a sq.

— Praedicatoribus debetur aureola ratione decoris, quam habent de conversis per ipsos II 287 b. IV 757 a — Qui praedicat non tantum meretur aureolam, si aliquem convertat IV 757 b — meretur aureolam per actum praerogativae iunctum

PRAE

officio IV 636 d. 1 — Quantumcumque aliquis velit praedicare, nisi exeat in opus, non meretur aureolam IV 757 b

— possunt dare indulgentiam ex parte episcopi, sed non auctoritate ordinaria IV 533 1* — Praedicatoribus datur privilegium audiendi confessiones IV 453 b sq.

PRÆDICTIO — de contingente est certa et infallibilis, sed non necessaria I 679 a. 723 d. 6 — non potest dependere a futuro I 677 arg. 4. 678 b. 679 a — Divina sententia per prophetiam praedicata mutari potest III 448 3* — futurorum dicitur divinatio, quia ea certe scire est actus divinus II 193 a

— Deus potest praedicere casum I 681 d. 4. II 138 a, 1* — casus non cogit desperare sicut revelatio I 682 d. 4. II 180 1*

PRÆDOMINANTIA — in naturis unibilibus facit ad conversionem unius in naturam alterius, vel ad foundationem et substantificationem unius in altero III 158 a — Quando aliqua duo uniuntur, quorum unum praedominatur alteri, praedominans trahit ad se illud cui praedominatur III 157 f. 4

PRÆELECTIO — per modum desiderii supponit electionem, non ea quae est per modum fugae IV 1038 2*

PRÆLATIO — Aliquid praefertur alteri aut per modum excedentis solum, aut per modum excedentis et influentis, aut per modum imperantis II 252 a, 3* — perfecta importat excessum et influentiam et praesidentiam *ib.* a sq. — est inter aliquos natura aut electione aut violentia II 169 2*

— attenditur secundum ascensum et descensum IV 508 b — In praelatione non est aequalitas IV 506 6* — In operibus Ecclesiae est gradus secundum comparisonem ad primum principium, ex quo fluit totum regimen et operatio in corpore Ecclesiae, et ideo virtus prior est superior IV 597 2* — Quanto inferiores sunt praelati, tanto sunt plures et tanto minorem habent potestatem IV 508 b

— quantum ad influentiam et praesidentiam est inter ordines Angelorum ratione ministerii et cessabit in patria II 252 b, 2* — inter daemones cessabit post iudicium II 168 arg. 2

— ordinaria non datur mulieribus IV 650 1*

— non est effectus nec signum aeternae electionis I 716 b, 4* — non est tantum bonorum nec omnium bonorum *ib.* 4*

— Quamvis bonum sit et licitum aliis praeesse, non tamen est appetendum, sed potius fugiendum III 869 b — cum amatur, frequenter est occasio superbiendi et quodam modo apostatandi et recedendi a Deo *ibid.* — Recusare praelationem est in salutis dispendium, si persona utilis sit et canonice eligatur, et a maiori iniungatur; sed vergit in salutis profectum, si sit persona inutilis III 879 b

PRÆLATUS — Praelatorum status est perfectissimus, quia ibi simul iuncta est contemplatio cum actione IV 805 arg. 6 — Praelatorum status est medius inter statum contemplativorum et activorum II 240

a — Perfectio praelationis consistit in regimine subditorum III 662 a — tenentur ad maiorem perfectionem quam subditi III 660 f. 3 — Summa perfectio, quae a praelato exigitur, est, ut ponat animam pro subditis *ibid.* — malus et eius peccatum multum obest subditis, et eius oratio multum prodest in ipsius poenitentia et sanctitate IV 345 b

— Praelati officium est inferiores in gradu suo statuere et collocare in ordine et murum ponere se sive gregem suum defendere IV 167 b

— Qui habet plenam potestatem super praelatos inferiores non est tantum praelatus medius respectu inferiorum II 1016 d. 2

— Si praelatus superior iniungat inferiori, ut nihil praecipiat subdito, hoc tamen non dicit subdito, subditus tenetur obedire inferiori praelato praecipienti IV 743 d. 4

— possunt se cuicumque sacerdoti subiacere in confessione IV 510 b sq. — Potestate praelationis par non potest ligare parem nec superiorem IV 489 a

— principales in Ecclesia sunt Apostoli et episcopi eorum successores IV 167 b

— de religionibus assumti non tenentur obedire praelatis sui ordinis IV 823 arg. 5 — Religiosi promoti ad praelationes non dispensantur a voto paupertatis et obedientiae IV 824 5*

— possunt alienis communicare bona sui collegii, sed non poenas relaxare IV 535 2*, b — religionum aliquam auctoritatem habent bonorum sui collegii, non tamen respectu meriti Christi nec auctoritatem plenariam respectu thesauri Ecclesiae *ib.* 2*

PRÆMISSAE — referuntur ad conclusionem per collationem et illationem I 31 3* — exponunt conclusionem III 255 f. 3

PRÆMIUM — optime ordinatur ad merita secundum iustitiam IV 964 b, 3* — Deus est iustus remunerator IV 883 f. 3 — respondet merito *ibid.* 886 arg. 3. 1010 f. 3 — Deus retribuit secundum iustitiam, sed supra merita II 667 b. IV 964 b — Deus remunerat hominem supra condignum quantum ad meritum substantiale III 390 1* — Deus est pronior ad praemiandum quam ad puniendum IV 989 f. 2 — Deus in conferendo praemium non tantum attendit suae liberalitatis manifestationem, immo etiam gloriae nostrae promotionem III 814 4*

— ad quod est tendendum, est terminus necessarius sciendus IV 583 b

— est substantiale et accidentale II 158 2* — est aureae, fructus et aureolae IV 756 b — substantiale dicitur aurea, accidentale aureola *ib.* f. 1 — substantiale praeclit accidentale IV 108 arg. 3

— substantiale in Deo consistit IV 1009 a. 1010 b — substantiale est bonitas divina I 55 f. 4 — substantiale est gaudium de bono increato II 286 a, b — essenziale est bonum summum, quod Deus est, secundum quod videtur, diligitur et tenetur

PRAE

secundum tres dotes animae III 727 a — substantiale consistit in visione et fruitione Dei ut fundamenti et substantiae totius nostrae beatitudinis II 932 a — primum est cognitio divinae essentiae II 123 a — substantiale consistit in videndo et amando Deum III 677 1* — substantiale est gaudium de participatione Dei perfecta IV 1005 a *Vide V. Gaudium.* — Substantia praemii consistit in cognitione et dilectione gloriosa III 289 b

— substantiale est bonum aeternum I 314 f. 6 — substantiale est inamissibile II 288 a — in caelo est aeternum IV 556 1* — substantiale est invariabile I 160 2* *Vide V. Beati et V. Beatitudo.*

— substantiale est unum II 256 3*. III 558 f. 2. 802 f. 3 *Vide V. Merces.* — unum est omnium sicut obiectum et per conformitatem beatitudinis IV 1010 b sq.

— aeterna perduntur quocumque peccato III 801 1* — omnium virtutum perduntur uno vitio propter illarum connexionem *ibid.*

— sunt differentia sicut merita IV 1010 f. 3, b — est differens quantitate gaudii et remunerationis IV 1011 a — In gradibus praemiorum erit ordo secundum quantitatem gloriae II 546 b

— substantiale debetur radici caritatis II 927 1*. 928 5*. IV 756 b. 757 1* *Vide V. Caritas - meritum et V. Meritum - caritas.* — Quantitas praemii substantialis respondet quantitati radicis caritatis II 286 b. III 387 arg. 2. 669 a. 677 1* — essenziale augetur dispositive maiore quantitate dati, non directe et proprie II 930 a, 3*, 4* — *Vide V. Meritum - augmentum.* — Augmentum, quod respicit praemium substantiale, non est in potestate gratiae II 665 2*

— accidentale est gaudium, sine quo potest haberi vita aeterna II 933 6* — accidentale addit ad substantiale IV 109 3* — accidentale consistit in gaudio de bono creato, vel de liberatione ab aliquo malo II 932 a *Vide V. Gaudium.* — accidentale est aureola, vel delectatio interna, vel diminutio poenae *ib.* b — accidentale est aureola IV 108 arg. 3 — accidentale non tantum est aureola, sed etiam gaudium de aliquo bono creato II 930 4* — Non omne praemium accidentale est aureola II 289 b — accidentale est in plus quam aureola II 933 6* — accidentale est omnis remuneratio excludens miseriam IV 1005 a

— accidentale habetur ex propriis bonis operibus II 289 b — accidentale acquiritur in bonis operibus ministrando II 286 b — accidentale respondet operibus, maxime privilegiatis II 927 1*. 928 5* *Vide V. Aureola.*

— Tanto operi debetur tantum praemium ex Dei promisso II 667 b — Meliori virtuti debetur maius praemium III 802 f. 3 — Uni et eidem secundum diversos status debetur diversum praemium I 308 f. 3 — Respectu praemii creati quilibet respectu alterius aliquam habet praerogativam II 256 3*

PRAE

— Praemium visionis divinae essentiae nemo obtinet nisi gratuita Dei influentia II 123 a *Vide V. Gloria - gratia et V. Gratia - gloria.* — Ad praemium essentiale disponit gratia gratum faciens IV 108 arg. 3. 109 a

— essentiale est statim reddendum, sed stola secunda post resurrectionem IV 887 3* — Animae praemiantur post mortem IV 518 a *Vide V. Gloria in fine.* — Retributio bonorum est per resurrectionem mortuorum immutandorum per gloriam IV 583 b

— aliquod concomitatur omne opus bonum, sed eius magnitudo nunc absconditur II 849 2*

— Caritas non intuetur praemium creatum, sed intuetur increatum III 557 5* *Vide V. Mercenarius.*

— Summa caritas est ipsum praemium III 388 2* — Caritas, prout ipsa eadem est in patria consummata, est praemii complementum III 727 a *Vide V. Caritas - patriae et - meritum.*

— sunt speranda III 559 f. 3 — Assecuto praemio, tollitur spes III 586 d. 6

— Nihil praemiatur nisi quod meretur IV 990 arg. 2 — Aliquid est remunerabile, quod est aptum natum mereri, vel ipsi merenti coniunctum, vel ad ipsius obsequium ordinatum *ib.* a sq. — debetur merenti homini secundum liberum arbitrium in se ipso, vel in corpore, vel in ordinatis ad eius obsequium *ib.* b *Vide V. Caelum - corpora.*

PRAEORDINATIO — ponit effectum in potentia tantum I 715 5*

PRAEPARATIO — proprie est quantum ad voluntatem antecedentem et consequentem, large est secundum quamcumque voluntatem I 847 d. 4 — In causa, quae non indiget materia, praeparare non est aliud quam disponere et proponere I 703 5* — Causa operans secundum materiam praeiacentem non dicitur praeparare, quando solum vult et disponit intus, sed quando materiam aptat exterius *ibid.* — ubi est dispositio contraria, nullo tamen modo resistens, non est cum successione IV 391 5*

— simpliciter est bonorum secundum voluntatem antecedentem et consequentem, large accepta secundum quamcumque voluntatem est malorum I 847 d. 4 *Vide V. Praedestinatio.*

— Antequam homo habeat caritatem, potest se praeparare ad habendam caritatem per opera pietatis IV 353 b — ad gratiam fit operibus pietatis IV 352 1* *Vide V. Gratia 19, 24 et V. Iustificatio.* — Adultus praeparat se ad gratiam per usum liberi arbitrii IV 386 2* — ad gratiam fit motu fidei IV 44 b. 32 b — ad iustificationem est per Sacramenta IV 42 2* — Liberum arbitrium non potest se sufficienter praeparare ad gratiam sine auxilio gratiae II 676 1*, 2*. 677 4*. 683 5*. 692 d. 4

— ad iustitiam aliquando dicitur iustificatio IV 422 b. 423 1*

PRAEPOSITIO — importat aliquam habitudinem et respectum ad extrema I 145 b

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— quaedam important habitudinem repugnantiae, quaedam distantiae, quaedam causae, quaedam convenientiae I 350 6*

— sunt transitivae I 115 arg. 1. 446 d. 2. II 36 d. 2 — construuntur cum obliquis I 116 1* — quantum est de virtute suae significationis, dicit transitionem solum quantum ad modum, ratione materiae vero etiam quantum ad rem I 116 1*. 650 d. 2

— dicunt transitionem et ita distinctionem I 104 d. 4. 115 arg. 1 — distinguunt, ubi dicunt transitionem quantum ad rem I 104 d. 4. 116 1*. 650 d. 2 — quae importat habitudinem causae vel principii, dicit distinctionem I 446 d. 2

PRAEPOSITIVI — positio, proprietates esse ipsas tres personas, differentes solummodo in modo loquendi I 452 b. 572 b

PRAEPOSTERATIO — *Vide V. Caritas - ordo.*

PRAEPUTIUM — aliquo modo est de veritate corporis IV 287 d. 2

PRAESCIENTIA — Praecognoscere futura est solius rationis III 375 arg. 3 — Solus Deus actu cognoscit futura contingentia, et ille qui cognoscit in Deo, vel per revelationem factam a Deo II 119 b — Contingentia futura et occulta non cognoscuntur nisi per donum prophetiae III 728 d. 2 — Praecognitio futurorum contingentium est fructus pietatis II 129 d. 2 *Vide V. Contingens et V. Futurum.*

— Qui vult expedite procedere debet praecognoscere et praevidere viam III 748 b

— Omne agens rationabiliter, non a casu, vel ex necessitate, praecognoscit rem, antequam sit I 600 f. 2. 686 a — Omne produciens res secundum ordinem et libertatem producit eas praecognoscens I 685 f. 3 — Artifex non potest producere, nisi praecognoscat II 46 arg. 4

— Deus, antequam res producat, distincte cognoscit et actu I 607 f. 4 — Divinam praescientiam esse impie haeretici negant I 675 a — Deus unumquodque praevидit in se III 246 a

— dicit praecognitionem futuri I 669 b — est cognitio Dei in comparatione ad res, in quantum connotat eventum I 615 d. 3 — dicitur scientia ante rem I 672 b — dicit scientiam et antecessionem I 615 d. 4. 669 arg. 2. 681 d. 2. 695 arg. 4 — divina praecedat omne futurum I 669 arg. 2 — connotat veritatem rei scitae I 698 d. 4 — connotat veritatem circa futurum I 678 b. 723 d. 6

— ratione scientiae dicit essentiam abolutam I 615 d. 4 — Principale significatum est scientia I 698 d. 4 — Principale significatum est divina essentia, connotatum sunt res I 672 f. 4

— importat ordinem ad posterius, et quod sic dicatur, venit ex futuritione rei I 672 b — non diceretur, si nihil futurum esset I 599 b — connotat futurum contingens I 678 b. 679 a, 6*, b. III 510 b — non est nisi futuri, et ut futurum est I 690 f. 2. 695 arg. 4 — aspicit futurum et connotat circa ipsum veritatem I 723 d. 6 — Praecognitio non connotat actualem rei

PRAE

existentiam, sed connotat rei futuritionem I 679 5* — Esse praescitum nihil ponit circa subiectum in actu I 675 3*. 679 6*. 708 b — connotat ens temporale ut non ens actu, sed ens in potentia I 742 d. 4 — De ratione praescientiae est futuritio, non ut importat successionem temporis, sed ordinem temporalis ad aeternum secundum consecutionem I 681 d. 2

— est aeterna I 599 b. 702 f. 2 — Quidquid Deus praescit aeternaliter praescit I 702 f. 2 — dicit quid aeternum et ab aeterno I 681 d. 2 — dicit aeternum quantum ad id quod significatur per nomen, sed non quantum ad rationem nominandi *ibid.* — non coepit secundum rem, sed solum modus significandi coepit *ibid.* — non dicit actum scientiae ut futurum I 616 d. 6. 696 1* — non dicit totum, quod dicit, de futuro I 677 arg. 4. 678 a

— dicit aliquid aeternum, connotando temporale I 679 7*. 742 d. 4 — dicit actum divinae cognitionis et ordinationem futuri ad illum actum I 678 b. 679 b. 699 d. 5 — Actus divinae praecognitionis ab aeterno fuit in Deo et differt a re futura I 678 a

— Praevisio ab aeterno est solum eorum quae sunt, vel fuerunt, vel erunt I 691 a — est eiusdem cuius est cognitio visionis *ibid.* — est respectu finitorum I 775 3*

— Deus omnia simul praescit ab aeterno sine successione I 690 arg. 3

— Dei est solum respectu veri I 678 b. 707 b. 829 4* — est respectu veri, quia divina, respectu omnis veri, quia nihil latet Deum I 672 4* — Deus praevидit omne contingens, quod eventurum est III 510 3*

— potest esse respectu veri, quod non est ab ipso Deo I 672 4* — Deus multa praescit, ad quae non est eius voluntas I 669 arg. 4 — Ad hoc quod aliquid sit in Dei praescientia, sufficit, quod ipsum, vel eius causa, vel eius oppositum sit in Deo tanquam in causa I 829 4* — Deus praescit malum, in quantum oppositum mali, vel eius principium est in Deo ut in causa I 670 4* — est respectu malorum I 669 arg. 3. 774 arg. 4

— Actus divinae praecognitionis non dependet ex futuro I 678 a, b. 679 a, b — Praecognitio Dei non dependet ab opere I 490 a — Respectus ad futurum est ipsa divina essentia, sed nihil dicit respectivum sive dependens nisi solum secundum modum intelligendi I 681 d. 2

— divina non potest causari a re creata et temporali I 672 f. 2-4. 673 b — non causatur aliquo modo a futuro I 678 b — non causatur ab eo quod non est ab ipso I 673 a — non causatur a rebus secundum rationem essendi I 672 b — Res non sunt causa proprie dicta praescientiae Dei nec causa sine qua non *ibid.* — Futurum est causa praescientiae secundum rationem inferendi et dicendi *ibid.*, 4* — ponitur, cum ponitur futurum, quia est respectu omnis veri *ib.* 4*

— Deus praescit per causam, non per effectum nec per speciem I 669 arg. 5 —

Deus per ideas cognoscit res futuras ita certitudinaliter, sicut si essent praesentes I 696 b

— est certa et infallibilis nec ei potest subesse falsum I 723 d. 6. III 509 1* — non fallitur nec potest falli I 676 4*. 707 b. 708 1*. 712 a. 841 4*. III 510 2* — In divina praecognitione est certitudo, quia non dependet ex futuro I 678 a. 679 b — falli non potest, quia non dependet a re *ib. b* — futuri contingentis est certa, quia est independens a praecognito I 707 1*

— est infallibilis, quia totum posse praesciti circumplectitur, et ideo in nullo potest falli nec circumveniri I 707 1* — includit liberum arbitrium, eius cooperationem et vertibilitatem *ib. b* — Deus per praescientiam ab aeterno cognovit omne, quod poteramus cogitare et velle, et in quam partem nostra voluntas et operatio inclinaretur I 708 1* — Ambit totum velle et posse et agere *ibid.* 841 4*

— Praescitum necessario sequitur ad praescientiam I 675 b. 676 4*. 708 1* — ponit futurum, respectu cuius est I 669 arg. 2. 677 f. 4, 3 — ponit futurum, quia est respectu veri I 672 4* — Semper evenit, ut Deus praescivit I 712 a — semper notat rei eventum I 695 4* — Deum praescire et rem futuram esse, est convertibile I 672 3*

— Cum divina praescientia stat contingentia circa res I 675 f. 4 — non subtrahit aliquid contingentiae rei eventientis I 841 4*. III 510 3* — non imponit rebus necessitatem, sed praescit modum contingentiae, secundum quem eventurae sunt I 675 b — divina praescit res, sicut sunt eventurae, cum nihil praesciat nisi verum *ib. f. 4, b.* 707 1* — non imponit necessitatem absolutam, sed consequentiae I 675 b. 707 b — Haeretici ponentes, praescientiam imponere rebus necessitatem, abstulerunt liberum arbitrium et peccatum, destruendo bonos mores, vel abstulerunt a Deo praescientiam et a propositionibus de futuro veritatem I 675 a — nihil aufert libero arbitrio I 674 f. 2

— Praescitum potest aliter esse, quam Deus praescit, divisim, sed non coniunctim I 676 5* — Praescitum possibile est salvari I 677 f. 2

— Deum praescire contingens aliquod, est contingens I 678 a. III 511 3* — Non est necessarium, Deum praescire quod praescit I 723 d. 6. 777 d. 5 — Hoc esse praescitum, non est necessarium nec de inesse simpliciter I 675 2*. 677 f. 2 — Deum praescire aliquid non est contingens ratione totalitatis sive principalis significati, sed connotati, quia ordinatio futuri ad actum cognitionis non est necessaria I 678 b sq., 5* — Deum praescire futurum est contingens ratione connotationis ad contingens I 679 2*, 6*, 7*, b. III 511 3* — Divina praevisio sic praevidet, quod quamvis actus divinae praecognitionis sit in se necessarius, tamen comparatio ipsius ad futurum contingens non est necessaria, sed contingens III 510 b — Actus divinae cognitionis aeternus ponit aliquid existens necessarium

et aeternum, sed ordinatio ad futurum est contingens I 679 b. 695 4* — Habere cognitionem est actus aeternus et necessarius I 679 a. 699 d. 5 — Actum divinae cognitionis necessarium est esse sive fuisse I 678 b. 679 1*. 709 a. 723 d. 6

— Deum praescire aliquod futurum contingens est immutabile I 679 6* — Quod praescitur semel semper praescitum fuit *ibid.* 699 d. 5. 709 a, b

— Deus potest non praescire futurum contingens, ita quod nulla mutatio fiat circa futurum I 679 6*. 699 d. 5. 709 a — Futurum praescitum potest non esse, nulla facta mutatione I 679 b — Deus potest intelligi non praescire aliquid, quod praescit, non per remotionem actus cognitionis, sed ratione connotati contingentem ad illum ordinati I 678 b — Deus potest aliquid praescire, quod non praescit, quia aliquid potuit habere ab aeterno ordinationem ad actum Dei, quod tamen non habet ordinem I 699 d. 5. 709 a — potest esse respectu alicuius, cuius non est, et alicuius non esse, cuius est I 775 d. 5 — Deus potest praescire oppositum eius quod praescit, sine sui mutatione I 841 3*

— potest esse plurium, quam sit I 690 f. 2. 691 a sq. 777 d. 5 — Deus potuit ab aeterno simul plura praescire et potest praescisse quantum ad substantiam praescitorum, sed non simul plura quantum ad rationem paucitatis et pluralitatis I 691 3* — Dei non potest augeri, quia Deus uno et eodem praescit multa et unum *ib. 4** — Plura potuerunt esse a Deo praescita, sed non possunt augeri sive de paucioribus fieri plura *ibid.*

— respectu creati, quod incipit esse praesens, dicitur desinere, sed nunquam incipere I 742 d. 4 — Quod desinit esse futurum desinit praesciri *ibid.* — Deus desinit praescire ratione connotati I 679 7*. 698 d. 4

— de se non dicit causalitatem I 704 f. 4 — quantum ad rationem nominis non significat in ratione causae I 669 b — ut dicit simplicem notitiam, non causat I 673 b — quantum ad rem importatam semper dicit causam, sed non respectu mali I 669 b sq. — est causa futurorum in essendo, vel tantum in consequendo I 670 2* — et futurum secundum rationem inferendi sunt mutuo causae, quia mutuo antecedunt et consequuntur I 672 b, 4* — non est causa futuri secundum rationem dicendi *ib. b* — est causa aliquorum praescitorum *ibid.* — est causa bonorum, quae a Deo procedunt I 670 1* — respectu eius quod dicit entitatem simpliciter, est causa et idea, sed respectu privationis ratio causalitatis et ideae est respectu oppositi *ib. 4** — est causa oppositi eius quod habet causam deficientem in creatura *ib. a* — in pluribus non est causa, aut non est tota causa I 674 f. 3 — non est tota causa futurorum, quorum Deus et creatura simul sunt causa I 670 a

— est ratio operandi in actu I 775 a — complectitur totum agere, sed non posse *ib. 3** — Deus non potest aliquid facere sine praescientia *ibid.* 777 d. 5

— continet reprobationem et ei appropriatur I 615 d. 3 — specialiter dicitur de reprobatione, quia minus distrahit a ratione scientiae I 722 d. 3 — Praescitum esse differt ab esse praedestinatum quantum ad connotatum contingens I 709 b *Vide V. Praedestinatio.*

— Praescitus potest habere vere spem III 585 d. 4

PRAESENS — dicit ens in actu I 189 d. 5 — Terminus supponens verbo de praesenti non habenti vim ampliandi, supponit pro eo quod actu est IV 490 arg. 3 — verbi *est* est instantaneum IV 491 b

— non proprie, sed large de Deo dicitur I 164 d. 8 — dicitur de Deo, quia duratio eius non interruptitur *ibid.* — dictum de Deo importat durationem divini esse sine intervallo I 490 d. 5 — In Dei veritate est solum praesens I 695 f. 2. 709 a

— Aliquid est praesens ut nunc, vel simpliciter I 776 d. 1. III 80 d. 5 — Omne praesens secundum statum suae praesentialitatis est necessarium et non potest non esse I 696 arg. 2 — Quod fit de praesenti, impossibile est, in praesenti non fieri I 842 b

— divinae aeternitatis idem et uniforme circumplectitur omne tempus I 708 b *Vide V. Nunc.* — divinae aeternitatis non mutatur *ibid.*

PRAESENTIA — importat habitudinem eius qui praesens est et cui est praesens I 645 4* — est secundum locum et secundum tempus I 641 f. 4 — Praesentia secundum tempus sunt in eodem tempore, praesentia secundum locum sunt in eodem loco *ibid.* — Per praesentialitatis indistantiam contentum est in continente I 649 a — Per praesentiam corporalem aliquid potest esse localiter, quod non est secundum commensurationem IV 223 3*

— Quod unitur alii secundum praesentiam tantum non permiscetur illi I 639 1*

— locati supplet loci indigentiam I 641 b — Esse praesens alicui non ponit imperfectionem et indigentiam *ibid.* 653 1*

— Aliquid dicitur praesens alicui quantum ad rationem cognoscibilis, aut quantum ad substantiam I 304 d. 2 — Aliquid est praesens alicui vel ut principium conservans et continens, vel ut obiectum immutans et movens II 423 3* — Aliquid potest esse praesens alicui, etiam si non operetur I 649 b

— Aliquid est praesens quantum ad rationem cognoscendi aut a parte cognoscibilis, aut a parte cognoscentis I 304 d. 2 — Aliquid est praesens in ratione cognoscibilis vel secundum effectum, vel secundum se *ibid.* — facit ad nobilitatem cognitionis I 695 f. 3 — Quanto aliquid magis est praesens alicui, tanto certius est ei II 494 f. 4 — Sol est praesens caeco, sed ipse absens est lumini I 304 d. 2. 720 f. 3

PRAE

— Immensitas divinae praesentiae non patitur, aliquid absentari a Deo I 690 4* — Deus est praesentior cuilibet rei quantum ad substantiam quam quaelibet alia res I 304 d. 2 *Vide V. Deus 21.* — Deus est praesens omnibus per essentiam et per cognitionem I 688 f. 7 — Deus est unitus animae per praesentiam I 68 f. 3. 70 a *Vide V. Deus 55.* — De praesentia per gratiam *vide V. Gratia 10 et V. Inhabitatio.*

— Deus est omnibus praesens et omnia ei praesentia propter praesentialitatem aeternitatis simplicem et infinitam I 696 b — Omnia dicuntur esse praesentia Deo non secundum veritatem existentiae rerum, sed secundum cognitionem, qua omnia actu cognoscit et cui omnia sunt praesentia sine successione I 616 d. 6 — Omnia sunt praesentia apud Deum quantum ad cognitionem, in qua nulla cadit successio I 738 4*

— *PRaesIDERE* — *Vide V. Potestas.*

— *PRaESTIGIA* — fiunt virtute daemonum II 228 f. 2. 229 a sq. *Vide V. Daemones -tentatio.*

— *PRaESTO* — Deus praesto est omnibus 821 a *Vide V. Deus 55.*

— *PRaESUMTIO* — Praesumere, ut dicit confidentiam et tendentiam in aliquid, sequitur credulitatem cognitionis, tenet se tamen ex parte affectionis III 580 3*

— confidentiae de divino adiutorio est virtutis, sed praesumptio superbiae de proprio ingenio est peccatum I 22 d. 4 — est excessus spei non quantum ad intensionem actus, sed propter defectum alicuius conditionis, quia sperat sine meritis III 562 4* — solummodo Dei misericordiam et benignitatem intuetur III 583 d. 2 — est contra iustitiam II 991 arg. 3. 992 a

— Qui credit, merita propria sibi sufficere, effertur et decipitur III 540 f. 4. 541 2* — de meritis suis sive de aliquo, quod quis habet in se, est species superbiae II 995 2* — est peccatum superbiae II 145 f. 7 — est peccatum in Spiritum sanctum II 985 a. 992 a — de impunitate, qua quis dat totum divinae misericordiae et aufert ei omnino rigorem iustitiae, est peccatum in Spiritum sanctum, quia claudit viam ad gratiam et viam ampliat ad peccatum II 995 2* — clauditur sub obstinatione, qua quis non timet poenam II 992 b — est contra timorem *ibid.*

— in iudicio habet ortum a voluntate II 953 6* — potest committi, etiam si nulla actualis culpa praecesserit II 985 a — Stulta arrogantia habet in nobis esse secundum potentiam deliberativam II 913 2* — praecedit excaecationem rationis et perversionem appetitus II 145 f. 7. 146 b

— quae est secundum veritatem, est reprehensibilis, quia superbiae, sed praesumptio, quae non est nisi secundum propriam aestimationem, est laudabilis, quia humilitatis I 22 d. 4 — in investigatione divinorum mysteriorum, est peccatum IV 252 d. 1

— De quolibet praesumendum est bonum, nisi probetur contrarium IV 492 a. 684 5* — Ecclesia iudicat secundum probabiles praesumptiones IV 689 3*. 704 d. 3

— *PRaETER* — aliquid dicitur quod non est secundum illud nec contra I 848 d. 2

— *PRaETERITUM* — sive quod fuit non est I 792 a — aliquo modo non ens est I 151 b — non dicit vere ens in actu, sed illud quod fuit et non est I 754 a — non est nec est ordinatum ad praesens *ibid.* — non dicit omnino nihil, etiam si de esse eius nihil omnino remanserit I 753 b — recte dicitur carere omni existentia *ibid.* sq. — Propositio de praeterito non fundatur super aliquid ens actu vel potentia I 754 a — Propositio de praeterito fundatur super ordinem eius ad praesens I 829 b

— semper significat ut praeteritum I 490 d. 5 — Verbum de praeterito significat praeteritum, nisi habeat vim ampliandi ad futura III 182 4*

— Non resumitur idem quod praeteriit IV 430 b — Transiens in praeteritum efficitur intransmutabile et amplius idem numero resumí non potest II 941 1*

— non indiget producente nec conservante I 754 a — Deus non potest destruere praeteritum *ibid.* 791 4* — in quantum largius sumtum includit successionem temporalem, potest destrui a Deo I 754 a

— necesse est esse praeteritum I 723 d. 6. 753 b. II 975 a. IV 917 d. 1 — Contingens transiens in praeteritum est necessarium III 248 4* — Omne dictum de praeterito verum est necessarium, si transit omnino in praeteritum, non vero, si connotat contingens I 678 b. 679 2*. 723 d. 6. III 510 b

— In praeterito est perfecta certitudo IV 384 5* — Homo non cognoscit praeterita per ea quae sensu cognovit, sed per divinam illuminationem III 549 3*

— non cadit in Deo I 151 b. 163 d. 5 — In Deo nihil transit in praeteritum I 709 a — est in effectibus Dei, sed non circa ipsum III 513 3* — non proprie, sed large de Deo dicitur I 164 d. 8 — dicitur de Deo, quia eius duratio non coepit I 163 d. 8 — dictum de Deo significat, eum nunquam habere principium I 190 d. 5 — dictum de Deo importat durationem divini esse sine initio *ibid.*

— Anima circa praeterita non ordinatur principaliter per aliquam virtutem III 557 2* — Rememorationi praeteritorum factorum annectitur actus prudentiae, ut futura melius agat, praeteritorum malorum actus poenitentiae, ut doleat, praeteritorum beneficiorum, ut gratias agat *ibid.* — Memoria praeteritorum ordinat ad cautelam futurorum III 729 d. 2

— *PRaEVARICATIO* — humani generis sumsit exordium ab homine tanquam a principali auctore, a daemone sicut a suggestore III 41 4*

— *PRaXIS* — Scientia per modum praxis est in qualibet virtute et eis essentialis IV 484 4*

— *PRaESBYTER* — vocatur senior vel episcopus IV 643 1* — Presbyterae vocantur viduae et seniores et matronae IV 650 a

— *PRaETIUM* — Carius habetur id quod emitur quam pretium, quo emitur, quando pretium ab emente omnino alienatur et

PRI

transfertur in dominium alienum III 705 1* — pro quo eramus obligati, solutum est in redemptione a Christo secundum humanitatem IV 131 2* *Vide V. Redemptio.*

— *PRIMITIA* — dicuntur ea quae primo nascuntur, in quibus intensior est naturae vigor, ut ad maturitatem pertingant III 95 d. 2 — dicitur ab eo quod est primum prioritatem temporis, vel dignitatis III 94 d. 2

— *PRIMOGENITUS* — privat ordinem ad anterius, sed non ponit ordinem ad posterius IV 713 d. 4

— *PRIMUM* — est quod habet ordinem et non ad principium I 497 b — Non esse ab alio est esse primum I 470 a. 498 a — dicitur per privationem prioris, aut respectu secundi I 500 4* — supponit prius I 220 arg. 4 — et immediatum est idem I 225 arg. 3 — dicitur aliquid et secundum ordinem temporis et secundum ordinem dignitatis III 94 d. 2

— ratione primi dicit nobilem positionem et ad eius positionem sequitur positio secundi I 470 a — est conditio nobilitatis *ibid.* 472 a

— aut solum dicit ordinem, aut substantialem differentiam I 371 2*

— omne est simplicissimum I 165 f. 1 — Omne simpliciter primum est quicquid habet, excepto eo quod est ex illo I 572 f. 3

— In quolibet genere est reperire unum primum, quo mensurantur omnia, quae sunt illius generis II 94 f. 2. 810 arg. 6

— Status est in primo I 470 b. IV 508 b — In primis est status I 78 d. 3. 579 arg. 2. II 23 4* — Ordo originaliter reducitur ad primum II 14 a — Si non est primum, non est ordo II 21 f. 2 — In causando statur in primo I 324 5* — Status est in primo principio I 53 arg. 4 — Status est in primo principio, quia primum I 472 a

— Impossibile est, quod primum communicet alii primitatem I 139 b. 472 a — Quae deficiunt a primo cadunt in dualitatem IV 636 b

— quae sunt simplicia ut in pluribus, ita quod in eis sit status, habent potentiam infinitam I 471 a — Primitas in causis facit esse summam influentiam in causa *ibid.* — Ratio primitatis in aliquo genere est ratio principiandi in illo I 470 b — Prima in generibus sunt principia aliorum I 471 a — Quanto aliquid prius, tanto fecundius est et aliorum principium I 53 f. 4 — Primitas ponit omnimodam principitatem I 500 b — Ratio primitatis est ratio principiandi sive fecunditatis I 215 b *Vide V. Fecunditas.*

— Ratio principii debet attribui primo III 770 d. 5 — Quia primum, ideo principium I 470 b. 472 a — Pater est principium, quia primum I 139 b — per se habet, quod sit principium I 472 a — et principium sunt idem I 215 b. 372 f. 3. 472 a. 508 arg. 4 — ut dicitur per privationem prioris, idem est re, sed ratione differt a principio; ut dicitur respectu secundi, cum principio idem est re et ratione I 500 4* — Primum ens est principium, a quo est omnis entitas I 688 f. 4

PRI

— principium, quod dicit differentiam substantialem cum ordine, potentius est quam secundum, quod limitatur propter compositionem I 371 2* — quod dicit solum ordinem, non est potentius altero *ibid.*

— Persona ratione primitatis nata est aliam ex se producere I 54 a — Ubi est ordo personarum, primitas in prima persona est ratio producendi alias I 471 a — Per rationem primitatis in divinis personis est status I 440 6*

— Primitas summa est in Deo I 53 a *Vide V. Prius.*

— in genere aliquo non est principium extrinsecum II 94 f. 2

— uno modo se habet ad omnia I 819 f. 4. III 701 arg. 2

— Quod est primum in componendo est ultimum in resolvendo IV 583 3* — Ultima in componendo sunt priora in resolvendo II 496 f. 1. III 740 f. 2 *Vide V. Resolutio.*

— non habent intelligi a nobis neque notificari nisi per posteriora I 421 b — cognoscuntur per negationem *ib.* 4*. 497 b

PRINCEPS — potest contractus limitare IV 852 a — aliquando punitur in populo pro peccato suo IV 345 a *Vide V. Rex.*

— Diabolus dicitur princeps mundi, sed non quantum ad naturam II 27 1*

PRINCIPALE — dictum respectu secundarii importat ordinem prioris et posterioris et sic ponit diversitatem I 216 1* — dicitur ab ordine, aut a dignitate IV 601 d. 2 — Principaliter haberi dicitur quod non habetur ab alio I 221 3*. 227 d. 3 — In eo principaliter consistit res, in quo consistit eius complementum II 404 arg. 2 — est unum IV 636 b

— Idem est significatum in principali et sumto sive concreto II 472 a

PRINCIPALITAS — in divinis dicit quandam auctoritatem I 216 1*. 222 a, b

PRINCIPATUS — ordo non dicitur ab actu praesidendi, sed ab habitu vel statu II 253 4*

PRINCIPUM — dicit originem I 516 a — Nomen principii impositum est ab actu producendi I 511 b — dicitur quantum ad fieri I 508 arg. 3 — est essendi, aut durandi I 509 2*. 519 b — est originale, vel initiale I 185 3* — et initium idem est in creaturis I 508 arg. 2 — et causa in creaturis est idem re, differens ratione, sed non in divinis I 509 3*

— dicitur primo ad hoc quod est productum sive principiatum I 514 b — Habere principium vel est ut correlativum, vel ut dispositionem I 518 d. 6 — quodam modo dicitur de dispositione respectu eius, ad quod disponit III 752 d. 2

— dicit rationem ordinis I 372 f. 3 — secundum rationem intelligendi prius est quam principiatum I 225 f. 3. 487 arg. 1 — producendi praecedit rerum productionem II 15 arg. 3 — Quod reducitur ad aliquid sicut ad principium ipsum consequitur I 458 1*

— necessario distinguitur a principiato I 117 f. 2. 446 d. 2 — et principiatum distinguuntur, quia sunt relationes mutuae

I 482 arg. 4 — Idem non potest esse principium et principiatum respectu eiusdem I 420 d. 3 — et principiatum non differunt de necessitate per essentiam I 485 4* — Principium intra compatitur se in eodem cum principiato, non vero principium extra III 752 d. 2

— Omne, quod habet principium, est principiatum I 117 f. 2 — In quocumque contingit reperire principium, possibile est reperire illud quod ex illo principio causatur III 268 arg. 3

— Principiatum debet assimilari suo principio in generatione univoca III 570 4* — Principiatum plus sequitur producens, cui plus assimilatur IV 794 arg. 4 — Principiatum magis debet regulari secundum regulas dignioris principii *ib.* arg. 1

— Principiatum plus pendet a principio quam e converso III 646 f. 4 — est nobilius effectu III 722 arg. 3 — efficiens et perficiens est nobilius vel aequae quam principiatum, non autem principium disponens III 752 d. 2

— Unius principii unum est principium in uno genere I 512 f. 2 — Secundum unam potentiam et naturam est unum principium I 516 a — Quae sunt eiusdem generis eadem habent principia prima II 861 f. 2 — Quae sunt a diversis principii realiter differunt I 235 f. 2 — Si principia sunt distincta, et principiata I 551 d. 6 — In nullo communicant quae differunt in principii primis II 26 f. 5

— productivum universi est simpliciter primum II 639 f. 4 — simpliciter primum est fecundum et potens fecunditate infinita et immensa II 40 a — Deus est principium primum non aliunde motum, et sufficientissimum, quod omnia agit per se ipsum, et infinitum, quod omnia ambit I 632 d. 4 — Generalitas principiandi non potest competere rei creatae III 257 d. 1

— Esse principium creaturarum convenit uni soli I 402 3* — primum, in quo est status, non est nisi unicum II 886 f. 3 — Si essent duo principia, duae essent deitates I 551 d. 6 — Ponere duo principia prima rerum est contra fidem et omnino contra rationem II 26 b. 37 d. 2 — Omnes philosophi concordantes posuerunt unum principium primum mundi effectivum II 37 d. 2

— immediatum nobilius est quam mediatum I 223 arg. 1 — mediatum reducitur ad immediatum III 88 f. 2

— Quod incipit esse dicitur habere principium sicut dispositionem sui I 519 a — Principium essendi et durandi habet quod habet esse et durare ab alio I 185 3* — originale non aufert rationem aeterni, initiale vero sic *ibid.*

— Omnes res mundanae habent principium causale aliquo modo II 14 a — In principio vel pure dicit ordinem et connotat privationem respectu alicuius temporalis prioris, vel habitudinem mensurae, vel habitudinem causae II 36 d. 2 — mundi, ut supponit pro creatura, significat principium temporis, at non dicit ordinem, sed concomitantiam mensurae ad

PRI

mensuratum II 37 d. 2 — temporis est instans, vel nunc II 23 4* — initiale in creatione est nihil IV 228 b. 229 a

— Quod caret principio non potest esse creatum ex nihilo I 788 arg. 1, b — Quod caret principio non habet esse aliunde nec potest habere finem I 742 d. 4

— dicit nobilitatem I 497 b — primum est actus purus II 15 arg. 4

— Ubicumque est vera ratio emanationis et originis, ibi est ratio principii I 508 f. 2 — et principiatum dicunt originis veritatem I 509 a — principaliter importat originem *ib.* 4* — Filius habet principium essendi, non durandi I 519 b — In divinis cadit ratio principiantis I 120 d. 3 — simpliciter dicitur in divinis I 509 a, 1* — propriissime recipitur in Deo, prout privatius antequam, maxime quantum ad personam Patris *ib.* 4* — In divinis est ordo principii et principii I 372 b — ponit ordinem in cognoscendo I 447 b

— dicitur essentialiter respectu creaturae, notionaliter respectu personae III 238 a — essentialiter dicitur respectu creati, notionaliter respectu increati I 510 f. 3 — et principiatum dicuntur in divinis de persona respectu personae I 509 a — de sui ratione non tantum est essentialiter appropriatum per additionem, immo etiam dicit proprium personae I 436 a. 517 d. 2 — de se non dicit determinate respectum ad personam vel ad creaturam, sed determinatur per adiunctum I 514 b. 517 d. 2

— dicitur analogice respectu personae et creaturae I 511 a sq. — essentialiter et notionaliter dictum non dicitur aequivoce, sed analogice, quia essentialiter dictum aliquid connotat, personaliter nihil *ibid.* — dicit respectum ad actus generandi, spirandi et creandi, qui non conveniunt univoce I 510 f. 2 — respectu subiecti essentialiter dictum est prius secundum rationem intelligendi quam notionaliter dictum, respectu termini vero prius est notionaliter dictum, non solum quantum ad intellectum, sed etiam quantum ad rem I 518 d. 4

— essentialiter dictum respicit quid diversum per essentiam et creatum I 518 d. 4 — notionaliter dictum respicit personam consubstantialem et increatam et aeternam *ibid.* — dicitur in divinis respectu emanationis sine diversitate essentiae I 375 a — potest esse respectu personae omnino aequalis I 509 a, 4* — non dicit excessum bonitatis respectu eius quod est ex illo *ib.* 4*

— essentialiter dictum dicitur temporaliter, notionaliter dictum aeternaliter I 511 f. 4. 518 d. 4 — respectu ad creata potius dicitur temporaliter quam aeternaliter I 518 d. 3

— Essentia habet habitudinem principii ad creaturas secundum modum dicendi et intelligendi I 436 a — dicitur ratione potentiae I 512 f. 3

— Deus comparatur ad creaturam in ratione principii causantis secundum naturam et virtutem operativam communem III 13 a — Tres personae sunt unum principium creaturae I 512 f. 4 — Pater et

PRI

Filius sunt unum principium in creando I 213 4*. 512 f. 4

— appropriatur Patri de ratione nominis, Filio autem non nisi per additionem I 518 d. 5 — In eis quae habent rationem principii, relucet proprietates Patris III 822 b — In principio appropriatur Filio I 61 d. 8

— potest dicere actum vel habitum, sed ex usu potius actum I 517 d. 3

— totius deitatis stat pro paternitate simul et spiratione I 517 d. 4 — in principali intellectu importat idem, quod innascibilitas ex consequenti *ibid.* — dicitur proprie de Patre, cum additur: principium non de principio *ib.* d. 2 — de principio in Filio importat communem spirationem cum filiatione *ibid.* — Spiritus sanctus proprie dicitur principium de utroque *ibid.* — de Spiritu sancto dicitur tantum essentialiter *ibid.* — Spiritus sanctus non est principium generandi nec spirandi I 215 b

— dictum de Patre et Filio non potest stare pro essentia I 513 b, 4* — cum de pluribus simul dicitur, non potest stare pro persona *ib.* 4* — dictum de Patre et Filio est nomen significans notionem *ib.* b, 4* — dicit notionem utriusque in communi I 286 d. 4 — de Patre et Filio dicit unitatem notionis I 513 b, 514 3*. 516 a, 4* — significat notionem spirationis ut nullo modo multiplicatam I 516 a, 4* — significat communem spirationem I 495 a

— Pater et Filius sunt unum principium Spiritus sancti I 213 4*. 512 f. 1. 513 a — dictum de Patre et Filio non multiplicatur nisi quantum ad suppositum I 513 2* — Unitas principii compatitur pluralitatem suppositorum I 516 3* — Pater et Filius non dicuntur idem principium Spiritus sancti propter distinctionem suppositorum *ib.* a — Pater et Filius sunt unum principium, quia per eandem virtutem spirant I 216 3*. 512 f. 3

— in Patre et Filio non dicit notionem in adiacentia, sed substantive I 513 a, 514 3* — dicit notionem in comparatione ad subiectum in ratione activi I 515 b sq.

— Habere principium et non habere dicit differentiam personae I 485 4*. 567 d. 6

— Anima, ut est principium aliorum, repraesentat Deum, quia est principium omnium II 402 a

— intrinsecum non est a se ipso, sed alio indiget, ut sit II 15 f. 4 — intrinseca mundi non sunt ex aliis, sed de nihilo producta II 16 b — Artifex creatus non facit principia rei intrinseca, quae non dependent a potestate artificis II 866 2*

— Posito principio, vel actu vel habitu est principiatum I 470 b

— unum potest pluribus modis producere I 145 d. 4 — Nihil unum procedit a duobus consimilibus in natura in quantum duo, nisi alter sit sicut principium activum, alter sicut principium passivum I 215 f. 5 — passivum movetur ab alio principio, quod est ante ipsum I 422 d. 40

— quae sunt regulae agendorum, sunt in conscientia II 899 b

PRIORES — possunt communicare bona sui collegii IV 535 b

PRIUS — dicitur respectu posterioris I 220 f. 4 — est ratio posterioris I 469 f. 2 — proprie dictum dicit respectum ad posterius I 509 4* — principaliter importat ordinem *ibid.* — Ubi est prius et posterius, ibi est ordo naturae I 373 f. 3

— et posterius habent ordinem secundum antecessionem I 372 b — In iis quae se habent secundum prius et posterius, impossibile est, quod ultima sint simul IV 249 b sq. — Quod habet prius et posterius est successivum I 662 f. 4. 663 2* — et posterius est in omni motu proprie dicto I 662 f. 4. 663 4* — et posterius in motu causatur a priori et posteriori in magnitudine, si magnitudo illa est mobilis II 65 3* — et posterius est in omni tempore II 20 arg. 4 — et posterius in tempore causatur a priori et posteriori in motu II 64 arg. 3 — et posterius permanens est in sola magnitudine II 61 arg. 5

— et posterius dicit solum durationis successionem, vel innovationem et variationem et corruptionem I 163 d. 5 — et posterius importat successionem cum variatione et innovatione, vel tantum extensionem durationis II 62 b, 63 6*, 7*

— et posterius est, ubi est causa et effectus I 373 f. 3. 375 a — Causa natura prior est suo causato IV 15 2*. 426 a — Sicut praecedit rem quod est tota causa, ita et quod est adiuvativum IV 428 f. 2 — Illud, ad cuius exigentiam fit alterum et propter quod est alterum, prius est illo II 448 arg. 4 — Via prior est quam terminus III 610 arg. 3. 825 arg. 1

— Anteriora sunt materialia respectu posteriorum II 378 f. 4 — In processu ordinato per id quod prius est, pervenitur ad id quod posterius est II 439 arg. 2

— antecedit posterius duratione, aut naturali intelligentia sive cognitione I 372 b *Vide V. Ordo* in indice philos. — dicitur duratione, causalitate, origine et auctoritate I 220 b — Aliquid dicitur prius altero aeternitate, tempore, electione, origine II 68 4* — Aliquid est prius generatione et tempore, vel complemento et definitione sive dignitate III 748 a — Unum est prius altero origine, vel completionem et definitionem III 603 b — dicitur secundum substantiam, vel secundum usum IV 328 a — dicitur secundum ordinem dignitatis, vel executionis III 826 1*

— Aliquid est prius nobis, vel prius simpliciter II 474 d. 4 — Priora praemitenda posterioribus ad evidentiam III 484 arg. 6 — intentione est posterius executione III 826 4*

— Si primum in uno genere est prius primo in altero genere, hoc simpliciter est illo prius III 740 f. 4

— Cuius origo est prior, illud est maius altero in comparatione ad originem sive a parte ante I 345 a — auctoritate est idem quod principalis I 221 a

— est, a quo non convertitur consequentia, in his quae essentialiter conse-

PRO

quantur ad se invicem, non in his quae se invicem concomitantur III 575 5* — est natura a quo non convertitur consequentia secundum necessitatem IV 425 arg. 2 — Quod est in plus est prius I 715 6* — Quanto aliquid communius, tanto prius est secundum rationem intelligendi I 225 arg. 4. 487 f. 2. 518 d. 4. 593 3*. 715 6*. III 574 arg. 5 — Quanto aliquid communius, tanto prius est in absolutis, sed non in respectivis I 226 4* — Universalius est prius tempore vel origine, non dignitate III 826 2* — Quanto causa prior, tanto universalior II 39 f. 4

— Quod habet aliquis ex se, per prius habet, id est principalius, quam quod habet ex alio I 221 3* — et posterius est, ubi est analogia I 510 arg. 4

— Ordo prioris et posterioris ponit diversitatem I 216 4* — Ubi est ponere prius et posterius, est ponere diversitatem principiorum I 220 f. 2 — Idem non potest esse prius et posterius in uno et eodem III 62 a — Quod praecedit alterum tempore et natura differt ab eo essentialiter IV 169 f. 4 — Quod prius est non distinguitur ab eo quod est posterius I 457 arg. 4 — est idem quod posterius, quod se habet per additionem ad illud I 471 3*

— Contingit intelligere prius, non intellectu posteriori I 220 f. 4 — potest esse sine posteriori III 600 arg. 4. IV 68 arg. 1 — non privatur, privato posteriori II 527 a — potest esse sine posteriori, nisi ab eo dependeat vel ad illud necessariam habeat ordinationem, vel secundum aliam considerationem sit posterius illo II 294 3*

— et posterius reducitur ad permanens II 63 5*

— est remotius a sensibus IV 15 2*

— Deo nihil potest esse nec cogitari prius I 165 f. 1 — Deus non habet prius nec simpliciter nec secundum quid I 523 f. 3 — In Trinitate non est ponere prius I 220 f. 1 — minus proprie dicitur in divinis I 509 1* *Vide V. Deus* 32 et *V. Ordo*.

PRIVATIO — non est a Deo II 114 2* — non dicit aliquid a Deo nec verum effectum I 629 b — sunt creaturis naturales, in quantum sunt ex nihilo, sed non in quantum sunt ex propriis principiis I 461 7*

— Quorum privatio est pernicioosa, eorum positio est utilis et opportuna III 714 f. 2

PRIVILEGIUM — speciale absolvit a lege communi I 846 b — Vigor singularis privilegii semper transcendit beneficium commune IV 151 arg. 1 — Lex communis non praedudicat privilegio speciali IV 430 a — Privilegium meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate IV 302 arg. 8

— Deus in distribuenda gratia potest facere cui vult privilegium speciale IV 415 b

PROBABILE — est quod videtur omnibus vel pluribus III 520 arg. 1

PROBATIO — Certo cognoscitur quod potest probari III 481 arg. 5 — Conclusio potest probari per causam, vel per effectum, et per aliquid extrinsecus, vel per aliquid intrinsecus III 523 1*

— Amicus debet probari II 700 arg. 3
Processio — localis est in motu progressivo I 234 arg. 4 — causalis est effectus a causa *ibid.* — in creaturis de ratione generis, quod est motus, dicit indigentiam et imperfectionem *ib.* arg. 2 — in creaturis dicit respectum ad principium a quo et ad terminum ad quem, per accidens autem mutationem et elongationem *ib.* b — in creaturis dicit elongationem et recessionem a termino a quo, quasi procul cessio *ib.* 1* — in creaturis non potest esse sine motu *ib.* 2*

— magis spiritualis est motus causalis unius ex alio I 241 b — localis semper habet imperfectionem coniunctam, non sic originalis I 232 4* — localis est motus ab uno in alium I 241 b. 212 1*. 231 arg. 4. 245 f. 2 — Procedens secundum processum localem a principio recedit et ad terminum accedit I 245 arg. 2

— ab aliquo in aliquid aut est secundum processum ab agente in suscipiens, aut secundum processum a loco in locum I 245 arg. 3 — causalis habet convenientiam cum locali, in quantum terminatur in procedente et nihil ultra respicit I 232 4* — causalis, prout effectus respicit aliquem ut terminum, convenit cum processione locali, quia respicit terminum ad quem, sed differt, quia non respicit, tanquam in illo recipiatur, sed tanquam obiectum *ibid.*

— Aliquid procedit in alium, aut quia aliud respicit ut obiectum, aut quia in aliud tendit et recipitur I 198 2*. 212 1* — Procedere ab uno in alium aut est sicut in obiectum, in quod protenditur, aut sicut in susceptivum, in quo recipitur I 245 b — est in alium, vel tanquam in quo recipiatur, vel tanquam in obiectum I 232 4*

— vere et perfecte est in divinis secundum respectum ad principium a quo et ad terminum ad quem I 231 f. 4, b, 2*. 232 4*. 234 b — in divinis est ad modum processioneis causalis I 232 4* — recte intelligitur per comparisonem motus causalis unius ab alio potius quam motus localis I 211 b. 232 4*

— est productio passiva I 231 f. 2 — Procedere aequivalet verbo transitivo I 227 d. 4

— in divinis non dicit mutationem nec elongationem I 231 b. 1*. 2* — in divinis non dicit motum, sed originem sine motu et mutatione I 232 4*

— Quando persona procedit a persona in unitate naturae, est diffusio bonitatis intra I 345 3* *Vide V. Persona (268 a).*

— In divinis est emanatio, ad quam non consequitur diversitas essentiae vel naturae I 375 a — non potest facere distinctionem in natura, sed in supposito I 483 a. 201 a — Ad divinas emanationes nullo modo transfertur nomen creationis I 232 3* — de se non dicit exitum de nihilo *ibid.* *Vide V. Generatio 13.*

— Ubi est emanatio, ibi est multiplicatio sive plurificatio I 182 f. 2 — Posita emanatione in divinis, ponitur communitas et distinctio, ea remota essentia est in uno

solo I 418 f. 2 *Vide V. Origo et V. Generatio 10;* de termino *V. Generatio 9, 14.*

— secundum quod dicitur communiter de Filio et Spiritu sancto, dicitur emanatio a Patre I 245 b — communiter dicta est commune superius generationi et spirationi secundum proportionem vel modum loquendi I 233 4* — proprie dicta, prout tantum Spiritui sancto convenit, non est superius generationi et commune *ibid.* — secundum quod dicitur de Spiritu sancto, dicitur processio ab uno in alium I 245 b — Ratio processionis completius reperitur in Spiritu sancto quam in Filio per comparisonem ad terminum ad quem I 234 b — Illud habet completam rationem processionis, quod est ab alio et in alium tendit I 231 f. 4 — proprie de eo dicitur, in quo est omnino ratio procedendi, et ideo est appropriatum Spiritui sancto, qui procedit et est a procedente I 234 a

— est voluntatis per modum voluntatis I 235 f. 3 — exprimit exitum amoris ab alio I 231 f. 3 — terminatur ad hypostasim, quae est amor I 233 3*

— et generatio realiter differunt, sicut egressus verbi et amoris in imagine I 235 f. 4 — Aliter dicitur Filius procedere quam Spiritus sanctus I 230 a

— Intelligimus emanationes in personis per emanationes repertas in imagine creata I 223 f. 3. 225 f. 4, b

— Summa perfectio exigit emanationem naturae et liberalitatis I 57 a — In creaturis invenitur duplex modus procedendi nobilis, per naturam et per voluntatem I 56 f. 2. 57 f. 3. 195 f. 2. 196 3* — Prima ratio originis est per modum naturae II 406 2* — Emanare per modum naturae est proprium Filii I 479 d. 2 *Vide V. Filius-Dei naturalis.* — Per modum naturae emanat omnino similis et per modum similitudinis perfectae I 496 3* *Vide V. Generatio 2.*

— in Deo non potest esse per modum artis ut artificati respectu personae, quia non communicaret in eadem natura, et quia iste modus emanandi semper est extrinsecus in quantum huiusmodi I 496 3* — Filius procedit per modum artis sicut ipsa ars sive ratio artificandi, sed iste modus emanandi non distinguitur a modo emanandi per modum naturae *ibid.* — Aliquid procedit per modum exemplaritatis sicut exemplatum proprie, vel sicut ratio exemplandi I 429 b — Modus procedendi secundum exemplaritatem sicut ratio exemplandi non repugnat processui naturali, immo non potest esse nisi naturalis I 430 a — secundum exemplaritatem sicut exemplatum repugnat processui naturali, quia est secundum voluntatis imperium, ita quod productum differt sicut causatum a causa *ibid.*

— Procedere per modum voluntatis et liberalitatis vel est eius quod fit sive datur ex liberalitate, vel eius quod est ratio liberalitatis I 429 b. 196 3* — Per modum liberalitatis aliquid emanat aut sicut volutum et donatum, aut sicut ratio volendi

et donandi I 495 1* — Per modum liberalitatis sicut ratio volendi emanat in Trinitate persona, quia ratio volendi est intrinseca perfectissimae voluntati *ibid.* — Processus per modum voluntatis potest esse intrinsecus, concomitante natura, sicut procedit amor ab amante I 496 3* — Persona procedit per modum liberalitatis ut similis in substantia, quia procedit concomitante natura I 128 a. 195 2* — Spiritus sancti est a voluntate, concomitante natura I 428 a

— Emanatio per modum voluntatis in divinis est per modum amoris I 197 b sq. — In divinis non est emanatio secundum actum irascibilis I 198 4*

— Productio per modum naturae est alia quam per voluntatem I 427 f. 3. 128 a — Generatio et spiratio differunt secundum differentiam originis et habitudinis I 235 b. 236 a — Duae emanationes non differunt a parte termini nec a parte principii I 235 b sq., 3* — Emanationes se ipsis differunt I 236 a. 237 4* — Natura et voluntas absolute considerata in Deo sunt idem, sed aliquid respicit voluntas ut voluntas in ratione principii, quod non respicit natura ut natura I 235 f. 3. 236 2*

— Spiritus sancti est a duobus I 232 f. 3. 235 f. 2 — Spiritus sanctus non procedit solum temporali processione a Filio I 212 a — Spiritus sanctus omnino eodem modo procedit a Patre et Filio I 213 3* — Spiritum sanctum procedere per Filium in Filio dicit subauctoritatem I 227 d. 4

— per modum naturae secundum rationem intelligendi praecedat emanationem secundum rationem voluntatis I 444 d. 2 — per modum naturae intelligitur ante processionem per modum liberalis voluntatis I 225 f. 4, b — secundum cognitionem et intelligentiam praecedat processionem secundum amorem et voluntatem *ib.* f. 1, 2, b — Spiritus sancti praesupponit generationem secundum ordinem originalem, quia procedit ut nexus a Patre et Filio I 498 a

— Spiritus sancti fuit simul cum natiuitate Filii I 226 d. 4 — Non est perfecta emanatio verbi sine emanatione amoris I 197 f. 4

— Filii et Spiritus sancti a Patre est duplex processio, sed una est processio Spiritus sancti a Patre et Filio I 236 4* — est multiplex aut ratione plurium procedentium, aut ratione diversi modi procedendi, aut secundum modum dicendi I 247 b. 248 2* — Multiplicata processione secundum unum modum dicendi, secundum quod dicitur exitus ab aliquo, multiplicatur procedens I 248 1* — Unum non potest pluribus modis produci I 445 d. 4

— In divinis est immediata tantum et mediata et immediata, sed non mediata tantum I 223 f. 2 — Nihil a Deo exit mediate tantum I 224 4*

— Spiritus sancti est aeterna et temporalis I 194 a — Spiritus sanctus procedit temporaliter, non ratione eius a quo, sed ratione eius, in quod procedit I 246 a,

PRO

1* — Spiritus sanctus processione aeterna procedit ab uno in alium ut in obiectum, sed non ut in susceptivum, processione temporali vero procedit ab aliquo in aliquem non tantum sicut in obiectum, sed sicut in habitaculum I 245 b sq. — aeterna est ab aliquo in aliquem ut obiectum, temporalis ab aliquo in aliquem ut habitaculum I 248 a, 1* — temporalis Spiritus sancti est eius donatio I 244 b — est donatio passiva I 267 d. 3

— Quod procedit temporaliter per comparisonem ad principium a quo, incipit esse, sed quod procedit temporaliter per comparisonem ad terminum in quem, non habet initium, sed solum incipit esse in hoc I 246 4* — Spiritus sanctus non dicitur procedere temporaliter per actum producendi temporalem principii a quo, sed per comparisonem actus procedendi ad terminum in quem I 246 4* — temporalis dicitur, quia connotat temporale ratione comparisonis ad terminum, in quo suscipitur I 268 d. 4 — Spiritus sanctus non potest procedere in aliquid ut susceptivum ratione personae, sed ratione connotati, quod est gratia I 246 3* — temporalis includit emanationem aeternam personae et emanationem temporalem gratiae *ib.* 6* — dicitur temporalis, quia incipit in tempore, sed non habet actum subiectum tempori *ib.* 5*

— temporalis et aeterna est ab eodem principio et modus procedendi est quodam modo conformis I 253 d. 4 — temporalis et aeterna dicuntur analogice et potest dici duplex processio I 248 a, 4* — temporalis clauditur in aeterna *ib.* a

— temporalis addit super aeternam respectum vel effectum in creatura I 247 arg. 4 — temporalis facit ad declarationem processionis aeternae I 253 d. 4

— temporalis est missio invisibilis ad sanctificandum, vel visibilis I 253 d. 2

— Procedere temporaliter convenit duobus tantum I 268 d. 3 — Processione temporali ratione effectus connotati Spiritus sanctus procedit a se, licet non ita proprie sicut de Patre *ib.* d. 4

— Ab eo res proprie et principaliter procedit, a quo recipit complementum et denominationem II 808 arg. 4

— Processus in infinitum *vide V. Status. PROCURATOR* — *Vide V. Matrimonium 5.*

PRODICALITAS — est opposita avaritiae II 977 d. 3. IV 575 f. 3 — opponitur largitati II 995 3* *Vide V. Largitas.* — non cadit primo in animae appetitum II 977 d. 3

PRODUCTIO — Ratio productionis est, quod aliquid habeat formam non a se sed ab alio effectivo principio II 32 a — Producentis ad productum habet ordinem originis I 372 b — solum dicitur comparisonem ad principium a quo et non connotat effectum I 268 d. 4 — Productioni activae respondet productio passiva I 234 f. 2 — passiva est processio *ibid.* — Quaecumque producuntur procedunt I 233 arg. 4

— Cum unus producit, et alter producit, est distinctio per originem I 587 b

— In quadam productione productum aliter se habet nunc et prius, in quadam omni modo se habet nunc et nullo modo prius, in quadam aequè omnino se habet nunc et prius sive ab aeterno II 32 a — quaedam habet rationem motus et mutationis, quaedam habet rationem mutationis et caret ratione motus, quaedam caret ratione motus et mutationis *ibid.*

— est nomen commune aeternae generationi et productioni creaturae II 308 d. 3 — respectu personae et creaturae dicitur analogice I 514 b

— In productione personarum est diffusio naturalis bonitatis et summa, in productione vero creaturarum est voluntaria et a proposito I 785 4* — Summa communicatio et diffusio est in productione rei omnino infinitae I 166 1* — rei infinitae et aequalis in virtute non potest esse in alietate essentiae *ibid.* — Deus de se ipso potest producere summum simpliciter, qui non est alius in natura propter naturae simplicitatem I 52 4*

— Deus habet summam potentiam producendi, secundum quam potest producere substantiam dissimilem et substantiam similem et substantiam similem per modum naturae I 233 1* — est substantiae dissimilis, vel substantiae similis secundum voluntatem, vel substantiae similis per modum naturae, qui modi sunt diversi et separabiles, quantum est de se, tamen in actione creaturae non distinguuntur *ibid.* — In productione naturali producitur similis in substantia et natura, alius in persona I 58 4*

— Voluntas ut producat principaliter, concomitante natura, producit per modum amoris, natura vero ut primum principium, concomitante voluntate, producit per modum naturae I 128 a

— per modum naturae competit personae respectu personae I 805 3* — Intentio producentis et producti dicitur convenienter de persona respectu personae I 509 a — proprie est suppositi, non formae I 579 b — respicit personam I 580 2* — Diffusio intra non sequitur bonum, quia bonum, sed bonum in persona I 345 3* *Vide V. Bonum-diffusio.*

— In divinis natura et voluntas fecunda non potest non producere personam I 195 b — Persona ratione perfectionis est apta et prompta ad producendum, ratione beatitudinis et caritatis est voluntaria I 54 a — Ratio producendi alias est primitas in prima persona I 139 b. 140 3*, 6*. 470 b. 471 a. II 3 a — Persona nata est aliam ex se producere ratione primitatis I 54 a — Principalis fecunditas non permittit personam producere aliquo genere emanationis, quo non sit prior secundum rationem intelligendi I 57 f. 4, a sq. — Nec habitudo nec habitudinis privatio est ratio producendi personam II 2 b

— Persona producit tantum modo producendi nobili I 56 f. 2 — Divinae essentiae non convenit modus producendi per artem, qua producitur dissimile in substantia et natura I 58 4*

PRO

— Sicut persona producit aliam personam, sic essentia aliam essentiam I 185 2* — Deus non posset producere creaturam, nisi prius produxisset Filium per naturam I 144 d. 2 — Ante productionem creaturae ponere fuit emanationem Verbi ab aeterno I 195 f. 4

— Voluntatis est producere ea quae exeunt per modum liberalitatis I 804 b — diversi in forma et natura ex sola liberalitate agentis spectat ad agentem per voluntatem I 805 3* — Deus non producit res per modum naturae, quia non producit simile in proprietatibus specialibus *ibid.* — Modus emanandi per artem non distinguitur a modo producendi per liberalitatem sive per voluntatem I 58 4*

— creaturae est potentiae essentialis I 369 ad 1*, 3* *Vide V. Creatio, V. Operatio, V. Persona (268 b) et V. Potentia-essentialis.* — est suppositi, in quantum est personae ratione appropriatorum I 622 arg. 4, b — In productione effectus una persona alteram non excedit I 345 3* — qua procedit alia essentia, non competit Patri sine Filio I 369 3* — Pater nihil producit aliud quam Filius, licet producat alium *ib.* 2* — Filium producere non est producere aliquid, sed aliquem *ibid.*

— quae non est de nihilo, nullum ponit initium I 185 2* — rei non ponit inchoationem, ut generatio Filii, sed productio ex nihilo necessario ponit inchoationem et mutationem II 33 7*

— Producere alium ex se ipso vel est ex se toto, vel ex parte sui I 181 a *Vide V. Generatio 5.*

— Omne, quod totaliter producitur ab aliquo differente per essentiam, habet esse ex nihilo II 22 f. 6 — Deus producit res ex nihilo, quia nullo extra se eget ad producendum II 14 f. 2 — In productione prima creaturae necesse est, quod Deus producat ex nihilo I 185 2* *Vide V. Creatio.* — Ex eodem non fit idem numero II 452 f. 5

— ex nihilo non est agentis potentiae finitae II 29 a — Natura non potest aliquid ex nihilo producere II 373 f. 4

— Deus de alio vel de nihilo potest producere summum in genere, non simpliciter propter creaturae limitationem I 52 4* — Divinae virtuti non convenit productio nisi perfecti I 55 3*, 4*. 56 f. 2

— Res naturalis producitur a Conditoris naturae, vel a natura condita operante per modum naturae virtute sibi indita II 202 a — Creatura per virtutem naturalem non potest substantiam producere nisi similem et per generationem propter imperfectionem potentiae et limitationem gratia materiae I 233 1* — omnis substantiae, vel substantiae similis in inferioribus est generatio *ibid.* — creaturae est similis a simili, quia est agens limitatum II 499 2* — Omne, quod producitur, fit a sibi simili nomine et specie II 15 arg. 3 — per generationem univocam non est nisi similis in specie II 214 f. 2. 215 a. 375 a — Creatura non potest producere formam

naturalem nisi per conveniens nomine et specie II 202 b

— Sibi similem producere contingit aut per impressionem suae similitudinis in alio, aut per eductionem speciei consimilis ab alio, aut per eductionem similis de simili sive de se ipso I 181 a

— alicuius per defectionem, aut protensionem, aut derivationem differunt ex parte principii materialis vel formalis I 335 d. 5

— Productionum diversarum, quae sunt disparatae, ita quod una non supponat aliam, diversi sunt termini III 194 3* — per creationem et generationem non tollit univocationem II 743 6*

— omnis est in aliqua mensura II 68 a — Producere rem in instanti, quae nata est produci successive, hoc est potentiae in infinitum excedentis potentiam naturae III 111 arg. 4

— Producens ordinate necesse est, quod producat secundum sapientiam I 685 f. 3 — Omne principium cognitivum rei productae producit secundum rationem exemplandi, si cognitio praecedat productionem I 130 4* *Vide V. Praescientia.*

— Eodem modo habet res educi in esse, per quem modum habet in suo principio existere III 88 f. 4

PROFECTUS — est per progressum ad aliquid excellentius III 742 f. 4 — Processus in virtutibus est a statu imperfectiori ad perfectiorem IV 804 2* — est in actibus animae per assuefactionem et continuationem IV 394 f. 4 — in gratia est accidentalis, vel quantum ad eius substantiam II 665 2* — Incipientes proficiunt secundum profectum temporis, vel secundum perfectionem operum IV 343 d. 8

— Proficiens perfectior est incipiente III 742 b — Proficienti in bono multa sunt difficilia, quae efficiuntur facilia in statu perfectionis III 891 3*

— In his quae sunt perfectionis, non est retrocedendum IV 853 2* — Caritas aut deficit, aut proficit IV 292 f. 5

PROFESSIO — fidei fit motu fidei, vel actu exteriori sive aliquo facto IV 32 b. 34 a — fit per exteriorem manifestationem IV 36 a — implicite fit in aliquo signo ad hoc instituto *ibid.* — fit facto occulte, ut in sacrificiis, verbo vero manifeste III 541 3* — perfecta est in verbo IV 67 f. 1, b

— expressior et efficacior est in baptismo sanguinis per passionem IV 109 2* — erat necessaria pro parvulis IV 36 a sq.

— alicuius articuli fit ex fidei veritate, ex periculi necessitate et ex Ecclesiae auctoritate I 212 a

PROFUNDUM — Magister in quatuor libris Sententiarum scrutatur profundum aeternae emanationis, profundum creationis, incarnationis et sacramentalis dispensationis I 3 b sq.

PROHIBITIO — est signum divinae voluntatis respectu futuri I 842 b — respicit futurum malum I 810 arg. 3, b — est voluntatis antecedentis per modum displi-

centiae *ibid.* — significat voluntatem ut detestantem I 811 2*, 3* — dicit repugnantiam voluntatis, vel arctationem potentiae quantum ad actum, non quantum ad potentiam I 760 d. 2 — Aliquid potest fieri contra prohibitionem I 842 b — Nihil prohibetur, nisi quod fieri est possibile IV 645 f. 4

— Prohibere malum bonum est, sed prohibere bonum non est ita malum, quia abstinere a bono commodi non est malum II 429 b — Bonum non est prohibitum nisi propter solius Dei imperium ad ostendendum suae iurisdictionis dominium II 428 d. 5 — Prohibita sunt mala II 837 d. 4. III 818 f. 4 *Vide V. Malum (491 b).*

— Aliqua sunt prohibita ex divino praecepto, vel ex conscientiae vinculo, vel scandalo III 849 2*

— Qui non prohibet malum, cum possit, habetur pro consentiente IV 760 arg. 1 *Vide V. Permissio.*

— Eadem actio potest a Deo fieri et nihilominus esse prohibita II 938 2* — Deus cooperatur actioni creaturae, quam prohibet illi, quin faciat contra suam prohibitionem, et actio prohibita non est a Deo secundum quod prohibita II 863 4*

— Populus carnalis solum reputabat illud prohiberi, pro quo inferebatur poena III 834 d. 5

PROIECTIO — Proietor mittit iaculum dando ei virtutem I 260 a — Virtus motoris deferitur simul cum lapide proiecto II 742 a

PROLES — debet assimilari suo principio, quando producit omnino secundum propriam virtutem naturae suae III 271 4* *Vide V. Filius-naturalis* et *V. Generatio* 22. — ante nativitatem carnalem distinguitur a matre quantum ad animam et quantum ad corpus III 72 4*

— Prolem quaerere, ut educetur ad cultum Dei, est bonum sub ratione boni, quaerere, ut in hereditate succedat, est bonum sub ratione indifferentis, quaerere propter gloriam est bonum deformatum et ad malum tractum IV 727 d. 1

PROMISSIO — Non promittit aliquis quid alicui, nisi ille sit IV 31 d. 42 — Quod aeternum est non potest promitti I 261 f. 4 — fit per verba de futuro IV 689 a — non potest dependere a futuro I 677 arg. 4

— facit obligationem IV 689 a, 2*. 692 3*, f. 3 — obligat ad aliquid, ad quod quis prius non obligabatur IV 814 f. 2. 815 a, 4* — Promissione exterius significata ius acquiritur alteri IV 692 f. 3

— Secundum ius naturale homo debet esse verax in promisso IV 821 arg. 3. 823 b — Qui non facit quod promittit, mentitur IV 822 arg. 4 — dicitur fides III 502 d. 2

— fit per verbum interius Deo, per verbum et signum exterius hominibus IV 692 arg. 5. 815 a sq.

— Nihil debet homo promittere, nisi salva sua salute et Dei honore IV 823 b — rei illicitae non obligat III 878 a. IV 697 d. 2 *Vide V. Iuramentum.*

— Deus mera liberalitate promittit, ut alliciat, sed nihil recipit I 777 d. 3 — Homo per promissionem trahitur ad bonum III 833 b

— non est obligatoria, nisi fiat ab eo qui potest se obligare et respectu cuius quis est proprii iuris IV 819 4* — Aliquis potest absolvi a promisso ab eo cui promisit I 798 f. 1, a — impletur, dum datur aequivalens IV 822 2*

— dicitur simulata, aut quia non habet stabilitatem, aut quia non habet interiorem assensum correspondentem ex metu vel cum intentione decipiendi alios IV 826 d. 5 — simulata, si tamen fuit interior consensus, simpliciter obligat; si vero non promiserit corde, tenetur tantum in foro iudiciali et coram Ecclesia, nisi affuerit timor gravis *ibid.* — cum dolo non obligat secundum veritatem, sed iudicatur obligare in foro iudiciali IV 815 4*

— in baptismo non est proprie volum nec obligat ad aliquid magis quam prius nisi de bono et aequo IV 427 b

PROMOTIO — Aliquid est ad promotionem ad bonum simpliciter vel secundum statum naturae lapsae III 79 d. 1

PRONITAS — consistit in inclinatione ad actum aliquem secundum excessum IV 575 arg. 4 — non solummodo dicit imperfectionem, sed etiam quandam naturae curvationem et deordinationem II 523 4* — est dispositio voluntatis, quae non tollit libertatem IV 410 6* — ad malum dicitur infirmitas IV 433 d. 4 — Ubi est pronitas, est peccatum ex infirmitate II 521 f. 4

— ad malum est motivum peccatorum intra nos IV 362 a — est via ad peccatum IV 550 2* — frequenter in malum trahit IV 585 d. 1 — ad peccatum non necessario concurrit II 462 3* *Vide V. Malum-creaturae rationalis.*

— orta ex corruptione primaria directe est respectu apparentis boni II 978 a — est ad aliquod apparens bonum, quod respicit spiritum secundum se, aut spiritum in carne *ib.* b

— attenditur in voluntate rationali secundum se, aut per coniunctionem ad sensibilem, aut per coniunctionem ad vegetabilem II 978 a — inchoatur in parte sensibili, consummatur in parte rationali per consensum III 718 2*

— viget in vi concupiscibili corrupta et infecta IV 756 b — magis regnat in gustu et tactu quam in aliis sensibus II 978 b — Concupiscibilis est magis ad malum prona quam irascibilis III 824 8*

— non est in natura a Deo II 523 4* — Corruptio curvatis non processit a divina iustitia II 714 f. 2 — est in nobis merito peccati *ibid.* *Vide V. Peccatum* 18.

— resistit usui gratiae IV 392 5* — Per pronitatem homo fit ineptus ad cooperandum gratiae II 834 b — ex opposito respondet contritioni IV 391 arg. 5

— ad diversa peccata formaliter differunt II 971 b — in diversis vitiis sunt diversae et oppositae III 800 b, 1* — eadem differenti modo inclinatur II 479 a

PRO

— per nova peccata intenduntur IV 585 d. 4 — Dum homo peccat, magis efficitur pronus ad malum saltem intensive et ad aliquod peccati genus determinatum II 776 d. 3 — et inclinatio ad malum semper potest crescere II 183 4* — Nullus est adeo pronus, quin possit adhuc magis pronus effici, quia pronitas in voluntate libera nunquam potest fieri necessitas II 834 b sq.

— peccati venialis magis adhaeret animae quam mortalis IV 550 2*

— potest amoveri absque infusione gratiae per contrarium II 975 a — potest sine gratia aboleri IV 546 arg. 2

— indiget rerahente II 283 f. 2 — est excidenda IV 362 a — restringenda est per timorem IV 809 a — restringitur per gravem poenam IV 827 d. 8

— non deletur in deletionem peccati IV 550 2* — remanet in homine post gratiae susceptionem II 974 d. 1 — remanet post peccatum et potest per culpam sequentem intendi IV 575 arg. 4 — ad actum manet, deletio peccato, licet remissa, in his potissime, qui peccaverunt peccato consuetudinis II 761 a

— ad culpam simul potest stare cum gratia II 761 a — simul stat cum contritione, quia poena est IV 392 5* — non resistit informationi gratiae *ibid.*

— non redit omnino eadem post novum peccatum IV 576 4* — semper manet in via IV 433 d. 4 — post hanc vitam non movet liberum arbitrium IV 551 f. 3

PRONOMEN — pro proprio nomine ponitur III 227 arg. 1. 252 arg. 3 — refert rem pro proprio supposito I 403 arg. 4 — designat certam personam vel suppositum I 60 d. 4. 515 f. 4. 516 a. III 457 f. 1. 228 1*. 254 3* — non habet significationem determinatam nisi per demonstrationem, vel relationem I 390 arg. 6

PROPAGATIO — est animalium perfectorum II 215 a. 375 a — respicit naturam communem III 425 b *Vide V. Generatio 9.*

— Depravatio naturae respicit propagationem III 425 b *Vide V. Corruptio et V. Generatio 26 et V. Natura (224 b).*

— Quod est per naturam propagabile est per naturam corruptibile II 452 f. 2

PROPASSIO — *Vide V. Passio* in fine et *V. Christus 15.*

PROPE — dicit habitudinem distantiae I 350 6* — Nec prope nec longe est, ubi nulla est distantia I 663 2*

— Aliquid est prope Deum simpliciter quantum ad immediatam receptionem et conversionem in Deum, sed nihil quantum ad summam imitationem et assimilationem I 782 2*

PROPHETIA — est praenuntiatio futurorum III 543 arg. 3 — definitur III 550 arg. 3 — Illuminatio ad futura praecognoscenda est infusa, quia anima elevatur supra ea quae sunt ei naturalia III 491 b — est futurorum et praeteritorum, quae sunt supra rationem III 549 3*

— est certa et infallibilis de rebus in se non certis, in quantum est secundum il-

lustrationem divinae praescientiae I 679 a — adeo est certa de futuro sicut et de praeterito III 550 arg. 3 — non pendet ab eo quod revelatur, sed a lumine illuminante I 678 b. 679 a. III 510 2* *Vide V. Praedictio.*

— Principale obiectum et motivum prophetiae non sunt ea quae propheta praenuntiat, sed obiectum materiale III 514 5* — Propheta non assentit ei quod praenuntiat, propter se, sed propter Veritatem ipsum illuminantem *ibid.* — non requirit rationem motivi in obiecto, sed totam rationem suae cognitionis sumit ab inspirante *ibid.*

— intellectualis facit clarius videre I 61 d. 9 — Visio prophetalis est triplex secundum sensum exteriorem, imaginationem et intellectum I 281 arg. 4

— Spiritus prophetiae datur ad futurorum praevisionem, vel ad miraculorum operationem I 61 d. 9

— non ordinatur solum ad propriam utilitatem, sed etiam ad alienam III 755 1*

— non est virtus, quia illuminat intellectum sine cooperatione voluntatis III 477 b — minus est desideranda quam caritas III 892 6*

— Balaam habuit prophetiam secundum intellectum speculativum, David etiam secundum intellectum ut extensum ad affectum IV 496 d. 3

— aliquando in bonis, aliquando in malis reperitur III 755 1* — Donum prophetiae frequenter datur his qui non habent gratiam gratum facientem I 270 arg. 2 — aliquando est sine Spiritu sancto concomitante I 324 a — est a Spiritu sancto et aliquando cum Spiritu sancto, aliquando sine Spiritu sancto III 755 1* — prout dicit cognitionem secundum idoneitatem susipientis et secundum pietatem exsequentis, datur in ea Spiritus sanctus simpliciter; prout est revelatio, non datur in ea Spiritus simpliciter nec nisi ad hoc I 271 2*

— est ad Spiritus sancti manifestationem III 755 1* — Caiphae fuit a Spiritu sancto secundum intellectum verum IV 541 d. 4

— Mali prophetae donum prophetiae pretio vendunt, nunquam vero boni IV 648 3*

— Prophetae locuti sunt auctore Spiritu sancto, non sicut fanatici III 538 a

— In lege naturae non erat prophetia III 541 6* — In doctrina prophetica est lumen praecedens lumen plenum Evangelii IV 635 b — secundum profectum temporum crevit quantum ad illuminationis plenitudinem III 547 f. 2 — Prophetarum oracula magis confirmant fidem Ecclesiae quam synagogae III 549 arg. 3

— Prophetias recitare competit ordini lectorum IV 632 2*. 635 b

PROPINQUI — magis diligendi sunt quam extranei secundum dilectionem naturalem et secundum ordinem caritatis, quem habet ratione naturae substratae III 648 b. 650 b. 651 a. 653 d. 3 — secundum ordinem caritatis magis diligendi sunt amore

PRO

beneficentiae et plus procuranda est eorum salus III 653 d. 4 — Per naturam homines magis alligantur propinquis quam extraneis IV 847 f. 2. 850 b

— Sanguinis proximitas parum aut nihil attendenda est in collatione beneficii ecclesiastici III 651 b — Inordinatus amor propinquorum movet ad simoniam IV 659 a

— Propinquitas est inter aliqua in via generationis III 79 d. 3

— Propinquius non debet pervenire in finem per medium magis distans I 74 arg. 2 — Remotiora coniunguntur per propinquiora III 54 arg. 4

PROPORTIO — Convenientia proportionis attenditur secundum similiter se habere II 395 a — est in convenientia ordinis, vel in commensuratione quantitatis III 44 4* — stricte dicit quandam commensurationem et est in rebus eiusdem generis, large quamcumque habitudinem secundum convenientiam analogiae III 639 2*

— est secundum unius rationis proprietatem sive naturae participationem, proportionalitas secundum unius formae comparisonem IV 29 d. 3 — Consimilis habitudo rerum eiusdem generis est proportio, rerum diversorum generum nec communicantium est proportionalitas I 852 b — large sumta nihil ponit commune et potest esse inter summe distantia *ibid.* — Aliqua commensurantur quantum ad comparisonem proportionalitatis, vel quantum ad aequalitatem proportionis IV 922 3* — Tantum, quantum important proportionis commensurationem, vel proportionalitatem II 923 b. III 642 4*

— large sumta est per comparisonem duorum ad duo I 852 b — Similitudo proportionalitatis est in quatuor terminis IV 29 d. 3

— Omne quantum est proportionale quanto IV 409 arg. 5

— foedatur et perditur per augmentum et diminutionem I 711 f. 6

— est perfectionis ad perfectibile, vel motoris ad mobile II 213 2*

— Argumentum ex proportionem II 64 arg. 2. IV 921 f. 4 — Locus per commutatam proportionem I 521 f. 4. 835 d. 3. III 684 arg. 4

— Unum proportionem III 160 f. 1, 2

PROPOSITUM — est quid proponentis praecedens res, quae proponuntur I 702 f. 3 — simpliciter dicit voluntatem faciendi aliquid I 716 2* — Proponere dicit firmiter velle *ibid.* — est prius secundum rationem intelligendi quam electio *ibid.*

— Deus aeternaliter proponit I 702 f. 3 *Vide V. Praeparatio.* — Dei non debet infirmari III 416 a

— A proposito non firmato per promissionem licitum est dissentire IV 815 1*. 826 d. 4

— firmum computatur pro operatione, quia Deus acceptat, si desit facultas IV 432 d. 4 — si pro loco et tempore non impletur, verum non est, aut esse desistit *ibid.*

— firmum vitandi culpam futuram requiritur ad satisfactionem completam IV 362 b — Qui non habet propositum non peccandi non est idoneus ad gratiam poenitentialem II 992 a

PROPRIETATES — verae personarum ponende sunt in divinis I 452 a, b — Significata nominum, per quae distinguuntur personae, sunt verae proprietates *ib.* 4* — intelligitur ut id quo est ex parte incommunicabilis I 476 a sq. — Abstractio proprietatum non est in divinis a parte rei, sed a parte intellectus nostri *ib.* a, 4*, 573 2*

— est quae convenit uni soli I 152 4*, 460 f. 2 — dicitur, in quantum convenit soli I 427 b, 460 b — Nomina propria dicuntur de uno solo I 492 d. 4. III 17 arg. 3 — sunt incommunicabiles et soli conveniunt I 455 b *Vide V. Deus* 28.

— est id quo subsistentia vel persona distinguitur I 410 b, 452 a — distinguunt personas I 407 b, 572 f. 4, 573 1*, 574 f. 3, 587 a, 591 7* — Distinctio est a proprietatibus I 427 b — Proprietatis est distinguere I 451 f. 3, 579 f. 4 *Vide V. Persona* (267 c).

— facit cognoscere distinctionem et distinguit I 457 f. 5 — sunt ratio distinguendi secundum rem, non tantum distinctionem manifestandi I 458 a — Eadem est ratio innotescendi et distinguendi I 461 a — Si proprietas inest hypostasi, intelligitur esse hypostasis, si non inest, intelligitur hypostasis non esse I 145 d. 4 — Abstractis proprietatibus et relationibus, non remanet distinctio hypostasum nec re nec intellectu I 458 4*, 5*

— in comparatione ad correlativum faciunt veram distinctionem I 575 b — distinguunt personas, in quantum differunt secundum modum se habendi respectu termini *ib.* b, 2*

— dicit aliquid speciale, quod est principium intelligendi personam I 458 4* — largius dicitur omne, quod aliquo modo distinguit ab alio I 460 b — omnis est notio *ibid.* — omnis est ratio cognoscendi *ibid.*

— in Deo est vere proprietas, sed est ipsa persona I 587 b — in Deo est substantia, sed recte intelligitur a nobis per modum inhaerentis I 590 b

— non est in ratione accidentis, sed formae I 467 f. 1 — in Deo non est accidens I 462 d. 4 — In divinis non est proprietas accidentalitatis I 475 f. 1 — non sunt accidentes nec inhaerentes I 407 b — non accedit personae I 106 d. 9 — est consubstantialis nec consequitur esse hypostasis I 457 f. 4 — non componit personam nec aliquid ei imponit, quod non sit in ipsa I 587 b

— dicit modum se habendi I 451 f. 4, 452 b — dicit habitudinem ad alterum I 453 3* — personales sunt respectivae, non absolutae *ibid.* *Vide V. Deus* 28. — non potest esse ratione alicuius absoluti I 470 b

— personales necesse est esse relationes 455 f. 4, b, 573 a — in divinis sunt rela-

tiones I 330 f. 4, 436 b, 438 8*, 573 a, 579 f. 2 — in divinis est relatio distinguens I 412 arg. 4 — sunt relationes sive dictae secundum relationem, non tamen secundum accidens I 450 b — non importat nisi relationem I 578 2*, 579 f. 2

— dicit originem et relationem I 457 f. 2, 579 f. 3 — importat emanationem et habitudinem I 458 a, 468 b, 579 f. 3, b — potest importare solum habitudinem, sed secundum usum communem importat originem et habitudinem I 458 a

— non potest esse pura privatio I 470 b, II 2 b

— Distinctio proprietatum non est a parte rei absolutae, sed secundum modum dicendi vel intelligendi I 462 d. 3 — personales non omnino transeunt in essentiam I 453 4* — differunt ab essentia secundum modum se habendi, qui essentiae vel personae nihil addit I 575 b — Ratio proprietatis differt a ratione essentiae, ut est communis personis I 576 b

— non differunt a personis solo modo loquendi I 475 arg. 3, 573 a, 2* — aliquo modo realiter differunt a personis I 452 b, 573 a — idem est ac persona quantum ad essentiam sive modum essendi, sed differt quantum ad modum se habendi I 573 a, 575 b — et persona quantum ad comparisonem ad subiectum sunt omnino idem, sed differunt aliquo modo per comparisonem ad obiectum I 476 b

— per comparisonem ad subiectum est divina substantia I 575 b — non est aliud re ab essentia, sed aliud ratione I 359 4*, 578 2* — cum sit aliquid, est divina essentia I 574 f. 3, 575 b — est essentia, sed non supponit essentiam I 576 5* — vere sunt essentia et persona I 574 f. 3, 575 b — omnis est essentia I 470 2* — sunt ipse Deus I 478 b — sunt adorandae I 374 f. 1 — si non sunt personae nec in personis, sed assistunt personis, non sunt Deus nec creatura I 572 b — Omnimoda identitas cum essentia et distinctio earum est Dei proprium et nobis incomprehensibile I 580 d. 4, 581 d. 3

— sunt in personis I 572 f. 3 — Quod inest ratione personae est proprium I 621 arg. 4 — dicit relationem ad personam I 622 b — attribuitur hypostasi I 479 d. 4 — dicuntur proprie esse in personis, quia personae secundum eas referuntur et distinguuntur I 575 b, 3*, 581 d. 2

— non sunt proprie in essentia sicut in personis I 575 b, 581 d. 2 — personalis non est essentiae I 412 f. 4 — dicit respectum, qui non est essentiae ad aliud, sed personae ad personam I 575 b — Nihil dicens respectum ad creaturas est proprietas distinctiva personae I 330 arg. 4, 3 — personalis non est ratio rei essentialis I 698 d. 4 — determinat personam, non essentiam I 581 d. 4 — non addit ad naturam in recto, sed in obliquo I 587 a

— vere praedicatur de persona, quia est ipsa persona I 573 a, 4* — praedicatur de persona secundum convenientiam in essentia et supposito I 578 2*

— dicitur de essentia, quia sunt unum in persona I 576 3* — non praedicatur per se de essentia, sed per personam, non tamen per accidens *ib.* 4* — praedicatur de essentia per identitatem essentialem I 578 2* — dicuntur esse in essentia propter identitatem I 581 d. 2

— licet sit ipsa essentia, tamen intelligitur inesse per actum notionis I 470 2* — inest per actum, sed non acquiritur per actum *ibid.* — distinctiva dicitur ab actu, non ab habitu I 330 arg. 2

— est aeterna I 470 2*, 570 a

— distinguens non inhaeret nec facit proprie subsistere sive substare, sed facit existere, quasi ab alio esse I 407 b

— oppositae faciunt distingui, non vero habere proprietatem et non habere I 591 7* — Habere proprietatem et non habere non inducit distinctionem nec facit, quod unum non praedicetur de altero, sed quod aliquid dicitur de uno, quod non de altero I 413 4*, 421 d. 4

— quaedam sunt personales, quaedam non personales I 450 a — personalis est, per quam persona ab omnibus separatur I 501 f. 1 — personalis est, per quam persona propriissime nominatur *ib.* f. 2 — distinctiva personae est illa, secundum quam persona differt ab omnibus aliis I 329 f. 3 — personalis est, quae dicit personae primam et propriam habitudinem per modum positionis et completionis I 501 f. 4, b — Proprie proprium personae est quod dicit modum emanandi ipsius I 200 f. 3

— personalis convertitur cum persona I 461 5* — personales dant esse personae I 500 2* — dat esse personae non simpliciter, sed esse personale sive distinctum I 501 1* — personalis non dicit totum esse personae secundum omnem habitudinem, sed esse perfectum, completum et proprium I 502 3* — personalis debet dicere unam habitudinem determinate *ibid.*

— una sola est, quae dat hypostasi esse distinctum I 467 f. 1 — personalis est una in qualibet persona I 424 3*, 4* — personales sunt tres I 428 4*, 461 a

— non personales sunt innascibilitas et spiratio activa sive principium I 495 a

— dicit notionem communiter I 373 4*, 424 4* — conveniunt in ratione et respectu I 578 2*

— et relationes sunt aequales numero, sed quaedam proprietas non est relatio, quaedam relatio non est proprietas I 460 b — et relationes mutuo se excedunt, sed aequaliter, ideo sunt numero aequales *ibid.* — sunt plures quam personae I 461 a, 5* — proprie dictae sunt quatuor *ib.* b — largius dictae sunt quinque *ib.* a

— est distincta I 570 a — vere differentes sunt I 572 b — realiter differunt inter se I 451 f. 5, 455 b — sunt in divinis non solum modo loquendi, sed realiter differentes a se invicem I 452 b, 573 a — Distinctio realis notionalis est inter proprietates I 451 f. 5 — personales habent differentiam rationis ratione respectuum I 453 3* — inter se differunt secundum rationem,

PRO

cui aliquid respondet in re, ita quod una non dicitur de altera *ib.* 2* — se ipsis distinguuntur I 427 b

— diversae sunt, quae de diversis praedicantur I 467 arg. 2 — diversae sunt, quarum una de altera non praedicatur in abstractione I 468 a, 3*

— In una persona divina sunt plures proprietates distinctae realiter, non essentialiter nec personaliter, sed notionaliter I 451 f. 5. 452 b — plures convertibiles possunt esse in una persona I 461 5* — plures sunt in una persona realiter ab invicem differentes I 451 f. 7. 572 b sq. — in una persona sunt diversi respectus secundum diversas comparationes I 577 b — in eadem persona differunt respectu obiecti, in quantum ponunt subiectum comparari pluribus I 466 4* — Pater alio et alio modo se habet ad Filium et Spiritum sanctum, nec repugnat unitas essentiae nec personae I 236 1*. 573 a — possunt esse plures in subiecto simplici I 453 3*. 516 a — plures in una persona non faciunt compositionem I 466 4* *Vide V. Notio.*

— plures existentes in eadem persona ad perfectionem completissimam necesse est reduci ad unam, quae sit ratio aliarum I 471 b

— una potest esse in duabus personis I 451 f. 6 — Plures personae unam habent proprietatem I 573 a *Vide V. Notio et V. Principium.*

— personales non sunt confundendae III 238 4* — confunduntur, quando earum nomen sic communicatur, quod numeratur *ib.* 3*

— significantur in concretionem, vel in abstractionem I 467 b. 571 arg. 2 — significatae in concretionem per verbum important tantum relationes, per nomen simul suppositum I 468 a, 2*. 479 d. 3 — quae praedicatur de persona in concretionem, praedicatur etiam in abstractionem I 557 arg. 6

— nulla se ipsam denominare potest, sed tantum suppositum I 579 f. 2, 3, b. 580 4* — Quae dicuntur de essentia, ut habet rationem formae respectu personarum, vel ut est principium actionis, non dicuntur de proprietatibus, sed ea quae respiciunt essentiam in se ut diversam a creatura I 576 5*

— personales sunt naturales, ut naturae consonantes I 480 d. 5

— divinae sunt essentielles, personales et quodam modo essentielles, quodam modo personales I 449 a — essentialis in divinis non differt nec est inhaerens essentiae, sed soli convenit et est ratio cognoscendi eam I 152 4* — essentielles sunt absolutae et ideo non possunt differre realiter, nisi differant essentialiter I 453 4* *Vide V. Deus 9, 10, 27.*

— Proprie aliquando dicit auctoritatem sicut principaliter I 227 d. 3

— Proprie dicitur habere aliquis quod non communicat cum altero I 227 d. 3

— Proprium habere dicitur qui habet principale dominium, aut qui ab alio ha-

bet sibi commissum officium administrandi IV 370 b

— Proprium et alienum a sola ratione discernitur II 593 b — Aliquid esse proprium, dictat natura secundum statum naturae lapsae II 1009 4* — Nulli debet subtrahi res propria absque culpa II 428 d. 5

— In Ecclesia primitiva nihil habebat aliquis proprium et hoc adhuc servatur in religione IV 612 a — Possibile est renuntiare omni proprietati II 1014 6*

— Bonum proprium vel dicitur cum praecisione, vel id quod pertinet ad se III 644 1* *Vide V. Bonum-proprium et V. Invidia.* — Bonum sub ratione proprietatis appetit invidia II 978 b — Cum quis magis delectatur in bono proprio quam proximi, aliquo modo manet proprietas nec omni modo est perfecta gaudii communitas III 692 arg. 4 — Bonum commune praeposendum est bono proprio in temporalibus III 652 d. 1

— sermonis requiritur in sacra doctrina III 487 6*

PROPTER — dicit finem principalem II 887 1* — dicit causam finalem II 608 d. 2 — notat causam finalem, vel rationem moventem III 523 1*. 706 3* — dicit finem ultimum, aut finem sub fine I 45 d. 15

— Quod factum est propter alterum ordinatur ad alterum I 39 1* — Quod non est ab alio non est propter aliud I 771 f. 2. II 15 f. 5 — Quod se ipso est bonum non est propter aliquid aliud II 15 f. 5

— Propter se opponitur ei quod est propter aliud, vel ei quod est per accidens, quia ad illud accidentaliter ordinatur I 45 d. 15 — Unum non potest fieri propter se et propter aliud, ut dicunt causam finalem, sed ut dicunt rationem moventem III 523 1*

— Dicere propter quid est scientiae superioris IV 488 b

— Propter quod unumquodque, et illud magis I 221 arg. 4. 296 f. 3. 685 f. 4. 748 f. 4. 830 f. 4. 855 f. 4. III 630 b. 641 f. 3. 706 3*. IV 107 f. 4. 305 arg. 4

— Ubi unum propter alterum, utrobique tantum unum I 294 1*. II 639 2*. 725 b. 882 3*. III 222 d. 3. 393 d. 4. 441 3*. 641 f. 3. 759 5*. 884 d. 2. IV 198 2* — Ubi unum propter aliud, ibi tantum unum, cum ad illud ordinatur tanquam ad finem II 896 d. 4 — Ubi unum propter alterum unitate obiecti secundum causam formalem, ibi tantum unum IV 693 3* — Ubi unum propter alterum, ibi tantum unum, quando unum est tota ratio, unde alterum participet aliquam proprietatem II 928 3* — Ubi unum propter alterum, ibi tantum unum in his quae sunt nec possunt separari III 609 4*. IV 202 1*

PROSOPON — apud Graecos dicebatur homo larvatus in tragoediis I 405 b — fiebat ad distincte repraesentandum et ad melius resonandum *ibid.* sq. — Graeci non utuntur hoc nomine translato, quia habent proprium I 406 4*

PROSPERITAS — Contra ventum prosperitatis defendit et roborat humilitas IV 583 a

PRO

PROSTIBULI — pretium potest licite retineri et dari in eleemosynam, sed non in oblationem, si sit publicum IV 371 a

PROSTRATIO — non est cultus soli Deo debitus III 221 d. 1

PROTECTIO — angelica comprimit et reprimat potestates adversas III 406 a

PROTENSIO — auget quantitatem, quin addatur substantia I 309 3* — Per protensionem producitur aliquid, praeeistente forma permanente, per inductionem formae artificialis I 335 d. 4 — Per protensionem producitur aliquid ex aliquo ut principio materiali et permanente *ibid.*

PROVIDENTIA — dicit ordinem rerum temporalium in divina mente II 364 1* — est cognitio Dei in comparatione ad res, in quantum connotat effectum in conservando sive gubernando I 615 d. 3 — Dei respicit numerum electorum et merita personarum IV 977 b

— Nihil fit, quod non pertineat ad opus providentiae II 872 b — Malum subest divinae provisioni I 831 3* *Vide V. Deus 55 et V. Ordo.*

— est pars prudentiae, quae respicit futurum III 728 d. 2 — est pars prudentiae, cuius est consiliari III 780 arg. 5 — Providentiae est cavere insidias III 728 d. 2

— in solis rationalibus provenit ex actu deliberationis, in brutis ex naturali sagacitate et industria instinctus naturalis II 594 5*

PROXIMUS — est iuxta nos per conformitatem naturae III 633 6* — dicitur omnis homo cuiuscumque conditionis ratione conformitatis naturae III 634 d. 2. 663 f. 1. 644 arg. 6 — respectu actus diligendi est qui communicat in natura rationali secundum ordinem et habilitatem ipsius ad gratiam III 625 1* — Quantum ad actum dilectionis Angeli sunt proximi nostri III 634 d. 3 — Corpus proximi respicitur a caritate eadem ratione qua proprium III 633 5*

— Dilectio proximi non est virtus cardinalis III 721 3* *Vide V. Dilectio et V. Caritas-proximus.* — Proximo debetur beneficentia III 833 a — Ad proximum ordinamur secundum innocentiam et secundum beneficentiam III 823 a — Ad proximum ordinamur secundum vitam activam III 610 arg. 3, 4. 824 5*

— Mandata decalogi ordinant ad proximum, secundum quod habet conformitatem ad proprietates trium personarum divinarum III 822 b. 826 a — In dilectione proximi clauduntur omnia mandata ordinantia ad proximum in quadam generalitate, sed plura sunt mandata explicita I 823 1*

— Mandata de vitanda laesione proximi data sunt implicite in statu naturae institutae, sed explicite post lapsum III 819 b — Damnificatio proximi prohibetur quinque mandatis III 822 b sq. — Qui vult, proximum damnificari propter suam utilitatem, non diligit proximum sicut se ipsum III 893 d. 2 *Vide V. Peccatum 3.*

— frequentissime fiunt inimici IV 852 b

— Proximum convertere per bonam doctrinam est doctorum IV 757 a

PRUDENTIA — est virtus intellectualis III 716 arg. 4 — est in genere cognitionis, sed addit aliquid respiciens voluntatem, quod distrahit in genus virtutis I 705 2* — In prudentia est scientia per modum cuiusdam directionis IV 481 4*

— est circa actiones intrinsecas, quae consistunt in eligendo III 720 b — ordinat ad se ipsum in eligendis *ibid.* — dirigit in eligibilibus, quae sunt necessitatis III 781 a

— Prudentiae est scire, quid sit agendum III 719 arg. 3 720 a — attenditur in agendis et patiendis secundum utilitatem III 730 d. 5 — operatur circa bonum ratione utilis III 720 b — dirigit in electione secundum regulam iuris naturalis III 781 a. 782 5* — dirigit in agendis secundum principia iuris naturalis ad ea quae honesta sunt III 777 3* — fundatur super principia iuris naturalis et ordinatur ad rectitudinem et honestatem vitae III 776 b

— est contra ignorantiam III 720 a — in gloria excludit omnem errorem III 727 a — secundum statum viae est in praecavendis insidiis *ib.* 4* — Summus actus prudentiae est in praecavendo insidias III 728 d. 2

— definitur per actum providentiae, ad quam ceterae partes prudentiae ordinantur III 728 d. 2 — Partes prudentiae sunt memoria, intelligentia et providentia *ibid.*

— Actus prudentiae annectitur rememorationi praeteritorum, secundum quod iungitur affectioni, ut futura melius agat III 337 2*

— inspicit medium non solum per inclinationem determinatam, sed per considerationem discretam III 715 5*

— est in parte rationali III 339 f. 3 — est ex parte intellectus III 737 b — est in ratione proprie dicta III 716 arg. 4 — perficit potentiam rationalem III 713 f. 1. 715 5* — perficit partem rationalem in se consideratam III 720 a, b — est in parte rationali, ut opponitur sensitivae et affectivae III 717 a sq. 737 b

— est in rationali ut consiliante III 720 a — est in ratione, ut est dux sive consiliarius IV 324 b — consistit in intellectu sive ratione, in quantum inclinat affectum ad operationem III 776 b

— omnibus aliis virtutibus praepositur secundum ordinem in perficiendo subiectum III 731 a — est prima inter virtutes cardinales III 726 arg. 4

— dirigit actus aliarum virtutum II 562 6*. III 715 3*. 730 d. 5, 6 — discernit sibi et aliis virtutibus II 562 6* — est auriga virtutum III 471 a. 730 d. 5. 731 a. IV 481 4* — quodam modo habet vim regitivam et ordinativam pastus omnibus viribus animae I 254 d. 5

PSALMISTA — et cantor pro eodem reputantur, quia non solum Psalmos cantare debet, sed etiam alios cantus ad excitandum et erudiendum IV 632 a

— Psalmistatus proprie non est ordo, sed officium ordini annexum lectoris IV 631 b sq. — largius sumendo potest inter

ordines computari ut officium specialiter et principaliter conveniens ordinatis IV 632 a — Psalmistatus datur a simplici sacerdote IV 631 f. 2. 632 3* — Psalmodia spectat ad omnes, qui sunt in choro IV 631 f. 3. 632 2*, 3*

PUBERTAS — Tempus pubertatis citius completur in femina quam in masculo IV 796 b — requiritur ad contrahendum matrimonium *ib.* a

PUDOR — consequitur ad dissensum voluntatis a turpi, quod non vult esse, et tamen est IV 384 1*

— est necessarius ad perfectionem poenitentiae III 744 arg. 6 — propter suam imperfectionem non potest rationem doni habere, sed magis respicit Sacramentum poenitentiae III 747 6*

PUELLA — quaedam arte diabolica videbatur esse equa II 228 f. 3

PUERITIA — est a septimo anno usque ad decimum quartum IV 854 d. 3

— Puer impuberes sunt omnino sub dispositione parentum et tutorum IV 818 f. 2 — Puer circa regimen vitae nihil potest vovere, quod sit stabile, sine auctoritate patris *ib.* b

PUGNA — est secundum virtutem naturalem, vel moralem III 331 4* — Recte pugnare est fortitudinis elicitive IV 325 a — facit ad augmentum meriti et coronae II 775 d. 4 — Ubi maior est pugna, ibi gloriosior est victoria III 668 f. 3

— Pugnandum in acie Ecclesiae signo et armis Christi IV 53 b — statim incipit in annis discretionis IV 472 f. 3 — Propter difficultatem pugnae homo indiget confortari IV 59 d. 4

— maxima est in carne IV 756 f. 3

PULCRITUDO — Pulcrum et bonum sunt idem re et differunt ratione I 545 3*. 833 arg. 4 — dicitur de bono in comparatione ad vim cognitivam IV 497 b — est finis et perfectio potentiae rationalis II 886 arg. 4

— Omne, quod est ens, habet pulcritudinem II 814 f. 6 — Omnia sunt pulcra II 26 f. 4

— consistit in pluritate et aequalitate II 238 a — est aequalitas numerosa I 544 b — consistit in ordine II 252 arg. 3 — oritur ex aequalitate et similitudine parium, vel ex quadam gradatione disparium II 255 b. 256 2*

— est quaedam partium congruentia cum quadam coloris suavitate IV 4015 arg. 4. 4025 f. 4 — dicitur figura rei IV 993 1*

— Qui fecit pulcra et pulciora est ipsa pulcritudo I 77 b — Deus est ipsa pulcritudo I 41 a. II 45 arg. 2 — ut obiectum rationalis in Deo idem est quod celitudo et dulcedo II 887 4*

— Omne pulcrum est a Deo II 26 f. 4 — Omne pulcrum reducitur ad pulcherrimum, quod est ipsa species per essentiam I 78 d. 1

— summa in Deo est per omnimodam unitatem II 40 3* — In Deo ex sola similitudine et aequalitate potest esse perfectissima pulcritudo, quia in qualibet persona-

rum aequalium est omnimoda et summa perfectio II 255 b — in divinis insinuat unitatem et trinitatem II 238 a

— appropriate convenit Filio in comparatione ad Patrem, quem exprimit, et ad omnem pulcritudinem exemplatam I 544 a sq.

— Quod est perfecta et expressa similitudo pulcrum est in comparatione ad id quod exprimit I 544 a, 2* — duplex in imagine *ib.* 2*

— una ponitur in multis membris corporis III 477 a

— partium attenditur secundum situm, quem habent in toto II 829 b

— est in mundo sensibili per multitudinem, in qua est ordo et perfectio II 40 3* — resultat ex ordinatione II 387 a. 848 b

Vide V. Mundus. — universi exigit, ut inordinatio naturae recompensetur per ordinem poenae II 770 a *Vide V. Ordo.* —

— universi decoratur quibusdam antithetis II 532 f. 3. IV 921 b — divinorum operum apparet in rerum decursu II 774 b

— Pulcrum delectat animam I 38 f. 3. 41 a — Bona honesta inferiora habent pulcritudinem, qua nos delectant et alliciunt, tamen in ipsis non est quiescendum, quia tunc amittunt pulcritudinem I 42 4* — Omne aliud pulcrum comparatum ad Deum quasi nihil est III 25 4*

— naturaliter attrahit animum ad amorem IV 713 d. 6 — Amor complacentiae propter pulcritudinem non multum intensus non est culpabilis *ibid.* — Decor corporalis vanus est et contemnendus ad interiorem servandum IV 609 3*

— corporis potest augeri per cicatrices IV 915 4*

PULMO — Habere pulmonem est causa respirandi, et oppositum est causa oppositi I 721 6*

PULVERES — *Vide V. Corpus-mortale et-resurgens.*

PUNCTUS — est substantia posita sive habens positionem I 470 f. 5. 447 a. II 84 f. 2 — est impartibile, quod habet situm in magnitudine I 661 2* — est solum in corporalibus I 447 a

— est, cuius pars non est I 167 arg. 2 — est unum indivisibilitate III 160 f. 2 — est unum, in quo non est multitudo nec actu nec potentia III 159 f. 4. 162 arg. 4 — habet actualem simplicitatem II 98 4* — est simplex per privationem compositionis ex aliis, sed dependet a composito I 469 2* — est primum et simplex I 471 a — est simplicissimum in genere quanti molis I 312 2* — est simplicissimum non simpliciter, sed in genere *ibid.*

— est principium quantitatis indivisibile I 652 f. 4. II 40 a — est principium, ad quod omnia resolvuntur in geometria I 7 b — est principium quantitatis et mensurae nec habet complete rationem mensurae II 62 f. 4

— non habet proportionem ad corpus I 470 f. 5 — est improporionalis corpori II 84 f. 3, b — Ex simplicibus non fit aliquod continuum I 660 arg. 4 — non potest esse materia vel pars superficiei II

PUN

95 arg. 4 — non est locus nec pars loci I 661 5*. II 81 f. 1, b

— non est actu in continuo I 661 5* — in continuo non sunt infinita actu, sed infinita in potentia *ib.* 3*

— a linea totus attingitur, sed non totaliter secundum virtutem I 69 3* — ratione suae simplicitatis totus attingitur ab una linea, non tamen comprehenditur quantum ad virtutem, sed quantum ad essentiam III 300 b sq.

— multiplicatur ad divisionem lineae, sed non dividitur II 376 5* — ideo plura sunt, quia distantia nec possunt esse simul IV 1029 a, 5* — duo, qui sunt simul, non distinguuntur ab invicem, quia habent distinguere penes illud, in quo sunt I 349 2*

— unus et idem est principium et finis respectu diversarum linearum I 182 arg. 4 — est principium et finis respectu diversarum linearum per diversos respectus, qui non ponunt compositionem in eo I 166 4* — plures possunt esse in eodem loco II 82 arg. 2 — duo simul sunt in contactu physico IV 1028 b — non possunt signari in continuo ut distincta, quin illud multiplicetur IV 250 a — substratus, ad quem duo contiguantur, non fit duo, sed duo puncta uniuntur in uno, nec tamen cedunt in unum propter distinctionem corporum, in quibus sunt *ibid.*

— Puncto non potest fieri additio, quia est quoddam perfectum in suo genere I 312 2* — additus puncto non facit maius I 344 arg. 2. 660 arg. 5. 768 f. 6 — infinita non possunt lineae aequari III 643 5* — Ex punctis nunquam potest constitui linea *ibid.* — nihil addit ad lineam, ut faciat eam maiorem III 222 d. 3. 787 d. 4. IV 355 f. 4 — si intelligitur removeri a linea, non est linea minor nec imperfectior I 686 arg. 6

— habet potentiam infinitam respectu linearum I 471 a — est principium, a quo possunt egredi infinitae lineae II 40 a — in genere quanti molis est infinitae virtutis I 312 2* — est infinitae virtutis non simpliciter, sed solum respectu linearum *ibid.* — in circulo *vide V. Circulus.*

— non habet potentiam omnino activam et sufficientem ad lineam II 29 4* — non est omnino actus, sed terminus respectu linearum, nec habet potentiam activam infinitam, sed passivam, qua potest statui terminus linearum I 312 2*

PUNIRE — Homo, qui recepit iniuriam, non potest omnino punire, quin excedat IV 966 4* — Ad iudicem spectat punire nec potest omnino poenam dimittere *ibid.*

PURGATIO — configurat divinae bonitati IV 635 b — fit pellendo ignorantiam II 114 d. 2 — Mens indiget purgari, ut Deum contempletur perfecte I 59 d. 4

— Christus purificat tanquam causa meritoria III 265 4* — Spiritus sanctus purificat animam sicut causa effectiva, cum ei unitur *ibid.* — culpae proprie fit a gratia IV 554 b — non fit sine gratia IV 21 b — effective sive formaliter est per gratiam IV 555 2*

— fit per fidem quantum ad intellectum et per iustitiam quoad affectum I 59 d. 4 *Vide V. Affectus et V. Intellectus.* — Ad purificationem disponit donum timoris III 746 a

— Mens ad perfectionem purificationis non habet perducere in statu miseriae praesentis III 726 f. 4

— in Ecclesia fit exterius per segregationem a malis, interius excludendo tenebras spirituales, partim exterius, partim interius per liberationem a vexatione diabolica IV 635 b — omnis respicit foeditatem aliquam IV 551 f. 3

— debet fieri per contrarium IV 976 5* — est a virtute naturali ignis IV 978 a, 3* — Ignis purgat per abiectionem IV 979 3*

— mundi fit propter peccatum IV 978 arg. 3 — mundi facta est per aquam IV 975 f. 3 *Vide V. Mundus et V. Diluvium et V. Ignis.* — Mundus purgabitur igne a foeditate culpae in aëre et a vetustate corruptionis in ceteris elementis usque ad ultimam sphaeram IV 979 a sq. — Electi igne ante iudicium purgabuntur IV 980 b

PURGATORIUM — Punitio in purgatorio est transitus ad aeternam glorificationem IV 524 f. 2. 525 3* — est via media transeundi a statu viae in statum patriae IV 526 arg. 3 — Poena purgatoria non dicit statum, sed magis transitum de statu in statum IV 519 b — non dicit terminum nec statum, sed transitum et status supplementum IV 886 3* — est via ad gloriam retardans et aliquo modo obliquans IV 527 3*

— In purgatorio non est locus meriti IV 554 f. 3. 555 5* — In purgatorio non est status merendi, sed solvendi debitum IV 886 3*. 944 2* — Liberum arbitrium in purgatorio est in statu, in quo potest ad ingressum in gloriam disponi per impedimenti remotionem, quamvis non possit mereri IV 552 4*

— Status purificationis est animarum, quae impediuntur a remuneratione beata, quia non sunt plene purgatae IV 944 a sq. — debetur peccato veniali *ib.* b — In purgatorio sunt qui puniuntur poena sensus ad tempus *ibid.* *Vide V. Poena-purgatorii.*

— Locus purificationis est indeterminatus quoad nos et quoad se, quia non omnes in eodem loco purgantur IV 944 b — Aliquae animae dispensative in diversis locis purgantur, licet secundum legem communem sit aliquis locus communis *ibid.* 942 a sq. — Secundum dispensationem specialem animae possunt purgari in locis circa nos IV 526 f. 4, 5, b. 941 arg. 2 — secundum legem communem credendum est esse inferius ratione poenae et culpae et creditur a quibusdam esse pars inferni IV 526 b. 527 2*, b — non est credendum esse superius in sphaera ignis IV 526 b sq. — videtur esse inter infernum et limbum IV 944 b

— Animae creduntur ab Angelis duci ad purgatorium et inde educi IV 525 b

— In purgatorio purgatur peccati scoria IV 525 a — Ignis purgatorius purgat animam a peccati scoria et a veniali culpa

PUR

IV 551 f. 3. 552 a sq. — In purgatorio fit purgatio a poena mortalium et venialium IV 551 f. 2

— In purgatorio anima purgatur a reatu vel macula veniali per gratiam et virtutem ignis IV 21 b — Ignis purgatorii purgat animam, in quantum puniendo iuvat gratiam IV 552 b. 554 b. 555 2*, 3* — Ignis purgatorii non habet vim purgandi praeter vim punitivam IV 554 b — In purgatorio vel statim gratia adiuta poena delet culpam, et deinceps punitur pro obligatione, vel poena magis et magis disponit et post gratia in instanti delet culpam *ibid.* sq.

— In purgatorio non debet resumere corpus IV 886 3*

— In purgatorio est eadem vis puniens, quae in inferno IV 526 f. 4 *Vide V. Ignis.* — Ignis purgatorii non est spiritualis IV 554 f. 4

— Status purgatorius est status medius inter statum gloriae et damnationis IV 526 f. 5 — Status in purgatorio est similior statui gloriae ratione ordinationis ad bonum in similitudine divina, sed non quantum ad liberationem a malo IV 556 b — In purgatorio est requies a laboribus in operando, non in patiando IV 518 4*

— Animae in purgatorio sciunt se liberandas IV 523 a — Anima exuta certitudinaliter cognoscit statum suum et divinam sententiam de se latam *ib.* f. 4. 525 4* — Animae in purgatorio sunt certae, quod damnari non possunt propter confirmationem liberi arbitrii III 586 d. 6 — Animae in purgatorio habent certitudinem de gloria mediam inter certitudinem viae et patriae IV 523 b — In purgatorio est certitudo expectationis, non tentationis, sed sine timore propter confirmationem liberi arbitrii, qua scit, deinceps se peccare non posse *ibid.* — In purgatorio evacuatur timor, non per animae maiorem perfectionem, sed per status mutationem *ibid.* — est similis inferno quam status praesens, sed nullo modo ad illum timetur transitus *ib.* 1* — Animae in purgatorio desperare non possunt IV 522 f. 4 — Anima in purgatorio sufficienter punitur afflictione ignis et doloris sine timore IV 523 2* — In purgatorio est certitudo salutis cum afflictione et expectationis dilatione *ib.* 3*

— Per poenam purgatorii non absorbetur usus rationis IV 523 a

— Animae in purgatorio non possunt recipere poenam voluntariam IV 538 b

— Status solvendi praesupponit statum meriti, in quo non absolute, sed conditionaliter meruerunt, ut possent solvere et ab aliis iuvare IV 944 2*. 946 arg. 1 — Nemo ad forum purgatorii admittitur qui forum Ecclesiae contempsit IV 432 3* — Qui est in purgatorio adhuc indiget potestate clavis, ut removeatur obstaculum IV 538 arg. 3

— Animae in purgatorio graviter puniuntur et se iuvare non possunt IV 944 a — Qui sunt in purgatorio indigent auxilio et se iuvare non possunt IV 538 arg.

4 — Suffragia Ecclesiae prosunt his qui sunt in purgatorio *ib.* arg. 2 — Animae in purgatorio possunt adiuvari ab aliis membris Ecclesiae IV 944 a, 2* — Animae in purgatorio iuvantur suffragiis, Deo acceptante et ex hoc eis parcente IV 945 b — Animae in purgatorio possunt adiuvari potestate Ecclesiae, quia, dum viverent, hoc meruerunt IV 339 a, 1* — Animae in purgatorio possunt relaxationibus adiuvari, non per modum iudiciariae absolutionis, sed suffragii IV 538 b sq., 3*, 4*

— Nullus liberatur a purgatorio, nisi tota poena soluta aut per se, aut ab aliis pro ipso IV 531 5* — Citius liberatur qui

plura habet suffragia IV 947 3* *Vide V. Anima - in purgatorio* et *V. Poena remissio*.

Animae a purgatorio statim liberantur, soluto reatu poenae IV 557 f. 4

PURIFICATIO — Vinum sumtum ad purificationem solvit ieiunium IV 275 arg. 3

PURITAS — dicit emundationem ab omni macula IV 379 d. 10

PUSILLANIMITAS — attenditur circa fugam passionum III 782 f. 3 — opponitur fortitudini II 971 b. III 782 f. 3 *Vide V. Audacia*.

— Timor pusillanimitatis est ex defectu securitatis III 360 d. 2

— est poena ordinata ad culpam IV 169 3* — est poena contracta IV 177 d. 6

— non est peccatum, sed magis symptoma sive sequela ex peccato derelicta III 736 b sq. — non est peccatum in Spiritum sanctum II 995 1*

— Contra pusillanimitatem est donum fortitudinis III 736 b. 745 a

— non est iterabilis nisi ut poena acta IV 177 d. 6

— non fuit in Christo III 360 d. 2

PUTREFACTIO — Conservatio a putrefactione ad tempus potest esse a virtute naturae II 474 d. 4 — ordinatur ad generationem vermis IV 275 f. 3 *Vide V. Generatio* 25.

— in anima est ex peccato, quando in eo requiescit finaliter IV 1052 a

Q

QUADRAGESIMA — est tempus praeparationis ad Pascha IV 296 b

QUALITAS — in divinis transit in substantiam I 535 arg. 2

— spiritualis est in prima specie qualitatis IV 136 f. 2. 138 a — infusae sunt in prima specie IV 137 b sq.

— elementorum remanebunt post finem mundi quantum ad substantiam, quantum ad rationem corruptionis innovabuntur IV 993 b — corporales purgabuntur igne per abiectionem IV 979 3* — activae punient in inferno IV 927 arg. 3. 928 a

QUANTITAS — et substantia in divinis idem est I 375 d. 4 — transit in substantiam I 426 arg. 4. 535 arg. 2

— non transfertur ad divina, sed magnitudo I 343 2* — In Deo non est quantitas continua nec discreta I 345 a. 426 4* — virtutis sola est in Deo, nec distinguitur contra alias quantitates I 345 a — virtutis summe ponitur in divinis I 343 a — virtutis simpliciter perfecta est in Deo summo et simplicissimo I 317 a

— Quantum ut adverbium dicit quantitatem actus, ut nomen quantitatem termini II 923 b *vide V. Proportio*.

QUI — significat suppositum sive personam I 60 d. 4. 364 a, 4*. 410 b — quaerit de supposito certo sive reali I 437 7* — est relativum identitatis I 60 d. 4. III 157 f. 4. IV 252 d. 2 *Vide V. Relativum*.

— Qui est *vide V. Esse*.

QUIA — Scientia inferior dicit quia IV 488 b

QUID — quaerit de essentia I 397 arg. 4. 451 f. 4 — Essentia praedicatur ut quid I 144 d. 3. 369 2*. 452 b. 461 6* *Vide V. Deus* 33. — aliquando dicit essentiam, aliquando significationem nominis, aliquando suppositum, respectu cuius dicitur nomen dependens I 437 7* — Quid est quod per nomen dicitur prius intelligendum est tanquam praecognitio II 812 b

— Secundum quid dicitur per defectum respectu simpliciter I 758 a — Se-

cundum quid diminuit ab esse, vel ab esse perfecto IV 837 4* — Aliquid dicitur secundum quid, quod deficit ab eo quod est simpliciter, vel quod etiam repugnat III 689 1* — Secundum quid, quod non participat esse, non connumeratur ei quod est simpliciter in illo esse IV 837 4*

QUIES — est nobilior motu I 654 f. 4. 784 f. 3. IV 994 f. 3. 1031 arg. 4 — Omne, quod quiescit alicubi, habet vim ipsum ibi stabilientem IV 1032 arg. 3 — Locus non dicitur proprie quiescere, sed locatum in loco III 752 d. 1

— Omne operans obtento eo, propter quod agit, quiescit II 386 b sq. — Quod movetur a propria forma naturaliter movente, existens in eadem dispositione nunquam quiescit nisi violenter II 348 f. 6 — est privatio motus et laboris, vel cessatio ab opere II 387 a

— Secundum Augustinum Deus dicitur requiescere causaliter II 387 3* *Vide V. Dies*.

— summa est in Deo II 26 f. 6

— Quietatio respicit rationem finis I 36 f. 3 *Vide V. Finis* 3. — Quiescere est frui I 31 a, 3*. 36 f. 3 *Vide V. Fructio*. — Quiescere in fine est per idem, per quod tenditur in eum III 690 3* — in perficiente est delectatio IV 1018 arg. 3 — Aliquid dicitur quiescere alicubi sistendo ut in ultimo fine, aut non ulterius tendendo II 946 6*

— Quietatio est voluntatis I 35 f. 4 *Vide V. Fructio*. — attenditur penes appetitum II 379 arg. 3 — Quiescere in obiecto a voluntate redundat in alias vires I 37 1*

— est in solo bono honesto, quod est pure bonum I 41 4* — Homo in creatis nunquam quiescit II 5 b — In bonis inferioribus non est quiescendum I 42 4* — Quiescere in creatura est malum II 942 arg. 6 — Quiescere in creatura ut in ultimo fine est peccatum mortale II 946 6* — in bono creato dicit actum dilectionis vel privationem rectitudinis II 870 5*

— Bonum sub ratione quietis appetit accidia II 978 b

— In Deo quiescendum per contemplationem II 390 d. 5 *Vide V. Deus* 57 et *V. Anima - ordo ad Deum*. — creaturarum in Deo est per beatitudinem IV 898 a — Beatus non est nisi qui quiescit in Deo III 303 f. 3 — Sancti quiescunt quiete perfecta, quia tenent eum quem desiderabant III 302 6* — in Deo est gloriae et competit statui patriae II 660 a

— Requies per ablationem omnis mali fuit in limbo Patrum, per collationem omnis boni in loco gloriae IV 45 d. 3

QUINARIUS — *Vide V. Numerus*.

QUIS — tenetur infinite, vel discretive IV 598 b, 4*

— Persona praedicatur ut quis I 144 d. 3. 369 2*. 409 b. 452 b. 461 6*

QUOD EST — est res naturae I 364 a — est substantia I 410 a — dicit esse in supposito individuo I 363 b — Quantum ad esse individuale est in rebus compositio quantum ad quod est et quis est II 91 a

— In omnibus, quae differunt numero, numeratur ipsum quod est I 363 b — unum numero in creaturis non est dicibile de pluribus I 364 a

— Intellectus potest intelligere quo est, non intelligendo quod est I 476 a — Quo est significatur in abstractione *ib.* b — et quo est dicunt commune in concretione et in abstractione I 409 a, b

— Quo est determinatur per genus et speciem I 363 b — Quo est est essentia I 410 a — Tota rei substantia constat ex quo est et quod est II 35 2* — In omni, quod per se est, est compositio ex quo est et quod est II 414 b — et quo est componit rem quantum ad esse essenziale II 91 a. 410 d. 4 — et quo est est duplex conditio cuiuslibet, quod intelligimus ut completum I 363 b — Intellectus omne, quod intelligit, intelligit per modum quod est et quo est I 476 a — et quo est coniuncta sunt inter se, et numerato quod est numeratur etiam quo est I 363 b — In

QUO

omnibus creatis differt quod est et quo est I 85 f. 3. 167 f. 1. II 33 arg. 2 — Quo est et quod est non differunt per essentiam in rebus, sed quodam modo differunt, quodam modo conveniunt I 168 a. II 35 2*

— Quod est et quo est de ratione sua nullam important imperfectionem, sed ratione eius quod differunt I 362 5*

— Quo est et quod est dicuntur de Deo per indifferentiam I 362 5*. 409 a — In Deo idem est secundum rem quo est et

RAT

quod est I 364 a, 4*. 409 b. 432 b — Quod est et quo est in Deo non differunt nisi secundum rationem intelligendi I 409 a *Vide V. Natura.*

— In omni creato differt quod agit et quo agit I 85 f. 3. 168 a. II 414 f. 4

R

RACHEL — erat verior uxor Iacob secundum eius affectum IV 763 d. 5

RADICALE — *Vide V. Humiditas.*

RADIUS — dicit emissionem a luminoso secundum diametralem distantiam I 490 d. 7 — in medio non est corpus II 325 a sq. — ut dicitur aer illuminatus secundum diametrum, potest dici corpus *ib.* b — semper oritur a sole, non tamen semper iteratur et succedit, sed a sua origine continuatur in esse I 487 4* — a sole continue egreditur, non quia semper novum aliquid emittatur, sed quia quod emissum est continuatur II 62 b. 325 a. IV 930 2*

— diversarum stellarum cum in uno puncto aeris uniuntur, tamen ad invicem distinguuntur per suas origines I 588 6* — duo simul sunt, quia multiplicantur a principio effectivo IV 1029 7*

— est in aere, sed non dependet ab aere I 655 3* — est in aere secundum praesentiam tantum nec ei permiscetur I 639 1* — non alligatur aeri sive corpori illuminato II 750 4* — potest intelligi sine mutatione sui incipere et desinere esse in aliquo I 654 b. III 11 3*

— penetrat corpora pervia IV 1024 b. 1027 arg. 2 — penetrat virtute agente iuncta subtilitati IV 1029 1*, 2* — non habet virtutem penetrandi corpora opaca *ib.* 2*

— repercutitur a corpore opaco ex ineptitudine corporis ad suscipiendam virtutem agentis II 325 2* — dicuntur intersecari et confringi ad speculum concavum, licet non sint corpus, ratione aeris coniuncti, qui subtiliatur et movetur II 326 3* *Vide V. Lux.*

— movetur in aqua, mota aqua, virtute primi producentis II 326 2* — non movetur moto aere, quia ab eo non dependet I 655 3*. II 327 arg. 4. 641 2* — movetur per accidens, moto sole II 325 1* — De diffusionem *vide V. Lumen.*

— non inquinatur a rebus foedis, quia non communicat in materia nec ab eis dependet I 654 d. 6. II 750 4*. III 56 d. 2

RADIX — dicit illud, unde res trahit fomentum et nutrimentum II 979 a — peccati proprie dicitur ex parte conversionis *ibid.* — non dicit genus peccati determinatum, sed pronitatem libidinis *ib.* b *Vide V. Peccatum 7.*

RAMI — dicuntur a radice exire, quia cum sua origine continuantur II 325 a

RANAS — de quibusdam foliis in modico tempore nasci contingit II 203 6*

RAPINA — est illicita usurpatio rei alienae per violentiam III 835 d. 7

RAPTUS — alicui datur ad horam IV 160 d. 4 — contingit viris sanctis paucissimis per excessum in experimento divinae dulcedinis III 774 b — In raptu fortassis videtur Deus in sua essentia II 544 b

RAREFACTIO — Per rarefactionem augetur res corporalis sine appositione materiae II 423 f. 5. 729 b — Per rarefactionem fit maior quantitas, quin addatur substantia I 309 3* — Ubi est rarefactio, de necessitate est maioris loci occupatio IV 977 arg. 3

— Raritas potest esse maior et minor in aliquo corpore diverso dispositionis modo, salva unitate formae II 301 4* *Vide V. Densitas.*

RATIO — dicit potentiam cognitivam ut ordinatam ad affectivam II 599 1* — Sensus rationis dicit aliquid ex parte rationis, vel etiam ex parte affectionis II 910 2* — Secundum rationem distinguitur cognitiva et motiva, id est dictans moveri, vel disponens ad motum II 596 b

— dicitur proprie pro parte cognitiva, communiter pro toto spiritu rationali II 910 2* — communiter dicta comprehendit totam portionem animae divisam contra sensualitatem, proprie accipitur pro potentia divisa contra concupiscibilem et irascibilem IV 325 2* — Rationale distinguitur contra partem sensitivam, vel contra potentiam affectivam III 717 a

— superior dicitur, in quantum cognoscit superiora, inferior, in quantum cognoscit inferiora II 563 f. 2 — superior dicitur, in quantum convertitur ad aeterna, inferior, in quantum convertitur ad temporalia *ib.* arg. 5. 573 arg. 3 — superior aspiciat ad superiora, inferior ad inferiora III 356 arg. 6 — Superior portio rationis dicit ordinationem ad Deum II 909 b — superior dicitur attendi secundum respectum ad superiora quantum ad eius principalem actum III 357 6* — Converti ad Deum est eius actus nobilissimus II 575 4* — superior non semper actu ad Deum convertitur, sed est nata converti *ib.* 6* — superior unionem habet ad deitatem et ad carnem III 355 f. 4

— superior nata est nosse res in Verbo aeterno, inferior vero nata est eas considerare in proprio genere III 349 f. 4, b — superior iudicat secundum leges aeternas, tum secundum lumen proprium et lumen sibi ab inferiori acquisitum II 575 a

— superior, dum leges aeternas conspiciat, in bono fortificatur et vigoratur II 564 a

— superior et inferior vocatur vir et mulier propter diversas dispositiones in debilitate et fortitudine II 564 a — superior dicitur vir, inferior mulier II 496 f. 2 — dum ad superiora convertitur, purgatur et illuminatur et perficitur, dum ad inferiora convertitur, quodam modo trahitur et emollitur II 564 a. 574 arg. 6 — superior vocatur vertex mentis II 914 2* *Vide V. Mens.*

— Superior portio rationis est animae potentia II 4 b — Portio superior et inferior non invenitur in Angelis nec in sensu II 564 6* — In superiore parte homo et Angelus habent convenientiam II 399 f. 4

— superior et inferior non sunt diversae potentiae, nec differunt solum secundum aspectus, sed etiam secundum dispositiones et officia II 564 a — vocatur superior et inferior propter diversa officia *ibid.* — Diversitas officiorum oritur ex diversitate dispositionum *ibid.* — Diversitas dispositionum non oritur ex diversitate naturae, sed ex diversa comparatione eiusdem potentiae *ibid.*

— inferior oritur a superiori et coniungitur illi ad mutuam obsequium II 564 a, 4* — superior iungitur inferiori III 355 f. 3 — superior per modum naturae colligatur potentiis aliis et ipsi corpori III 357 6* — superior pati habet, corpore patiente *ibid.* — inferior patitur, patiente sensualitate, et ratio superior, patiente inferiori III 355 f. 3

— superior non dicitur solum, in quantum convertitur ad superiora, nec excluditur conversio et colligantia ipsius ad inferiora III 357 6* — superior non solum convertitur ad superna, sed etiam ad inferiora, regendo potentias inferiores II 575 3*. 582 3* — superior etiam intendit sibi et ad se convertitur II 575 4*

— Ad superiorem portionem rationis spectat regere inferiorem, et penes ipsam residet regimen et imperium respectu omnium potentialium animae, quae sunt aliquo modo rationi obaudibiles III 357 6* — superior regit inferiorem portionem rationis, irascibilem et concupiscibilem II 909 b — Rationis superioris est inferiorem regere et reprimere II 584 a. 582 3*, 4* — superior regit inferiorem per reflexionem super ipsam potentiam II 564 3*, 4* — superior dicitur, quia ipsa, quae est fortis et intelligens et consulens divinam

voluntatem, regit inferiorem, quae est debilis et opere exsequens *ib.* b

— Superior portio rationis non nominat potentiam animae, in quantum movetur naturaliter, sed deliberative II 915 2* — superior et inferior pertinent ad arbitrii libertatem et dicunt potentiam deliberativam II 574 b — In superiori portione consistit arbitrii libertas II 575 a *Vide V. Liberum arbitrium 2.*

— superior differt a synderesi II 574 b. 909 b. 914 2*

— Penes superiorem partem rationis residet regula directionis in toto regno animae II 576 arg. 2. 581 a — Rationis superioris est discernere et sentire de his quae fiunt in regno animae II 581 b. 582 3* — superior discernit et iudicat de agendis et credendis II 574 f. 5 — Superior portio rationis est iudex et arbiter principalis II 580 f. 3. 581 a — Consensus in opus est superioris partis II 580 f. 5, 6 *Vide V. Consensus.*

— superior potest deficere et errare, iudicando secundum lumen proprium et secundum potentias inferiores II 574 f. 5. 575 a — superior non est semper recta II 909 b — superior potest ad Deum converti inordinate II 575 6* — superior est aliquo modo corrupta per originale peccatum II 576 f. 3. 577 a

— inferior cognoscit et diiudicat interiores motus et affectus II 581 a — inferior non regit sensualitatem *ibid.*

— Potentia rationalis sola habet dominium respectu obiecti, quia non est arcata ad aliquod genus appetibilis, et respectu actus proprii ipsius voluntatis II 593 a — In sola potentia rationali est arbitrium et discretio iusti et iniusti *ib.* b — Rationalis natura habet potentiam discernendi bonum a malo et verum a falso I 440 2*

— In sola ratione potest esse peccatum quantum ad culpam cum aversione et contemptu et consensu II 585 b — Superioris portio est consensus in peccatum per conversionem et aversionem a Deo II 580 f. 4. 581 a — In superiori portione potest fieri et esse peccatum spirituale secundum se, carnale non sine parte inferiori II 575 a — In superiori portione rationis potest esse peccatum veniale et motus inordinatus ex surreptione II 577 a — Virum comedere est mortale II 581 b. IV 726 arg. 3 — Conversio ad delectationem est rationis superioris vel inferioris secundum proprium actum II 581 a — inferior potest peccare sine sensualitate quantum ad peccata spiritualia, quantum ad carnalia vix aut nunquam II 578 b *Vide V. Peccatum 8.*

— aliquando cogitur II 598 arg. 4

— Rationalis regit se et alias vires III 747 5* — Rationalis habet alias vires regere et ordinare III 720 a. IV 324 a — debet praeesse viribus animalibus II 749 a — Rationalis imperat et praesidet potentiae sensibili III 748 4* — Rationalis est regitiva irascibilis et concupiscibilis II 604 arg. 2. IV 325 a

— est iudex in regno animae, qui imperat toti animae IV 324 b sq. — est dux sive consiliarius *ib.* b — Rationalis comparatur ad alias vires in ratione consiliantis, vel sententiantis III 720 a — regit irascibilem et concupiscibilem sive sensitivam sive rationalem per modum disponentis et consulentis, sed non per modum imperantis nisi mediante voluntate II 605 2* — secundum se habet iudicium consistens in solo dictamine, cum voluntate habet iudicium definitivum, ut fiat vel non fiat II 606 3* *Vide V. Iudicium et V. Consensus.*

— consideratur ut ratio, vel ut natura III 354 a, 4* — Passiones rationis, ut ratio est, sequuntur deliberationem, passionibus eius, ut natura est, sequuntur naturalem appetitum et inclinationem *ibid.* — ut libera imperat sibi, ut est natura IV 324 b

— Aliquid consistere circa actum rationis contingit vel per modum elicientis, vel imperantis, vel acceptantis III 386 5*

— Actus potentiae rationalis immediate tendit in Deum IV 324 b — Mens quantum ad partem superiorem ordinatur contemplatione Dei eminente, quantum ad inferiorem dilectione proximi et bona operatione IV 559 d. 3

— Ratio imaginis est in ratione secundum se, sed attenditur specialiter in ratione superiori secundum comparationem superadditam II 564 2* — In parte inferiori rationis reperitur trinitas, sed non expressa similitudo, quae est in ratione secundum se I 489 b sq. *Vide V. Imago (457 c).* — per intelligentiam assimilatur Filio, per memoriam Patri II 597 4*

— recta in multis est obfuscata per libidinem, sed tamen salva manet in his qui non depravant iudicium per mala opera IV 748 a — Rationalis impeditur propter ignorantiam in cognoscendis, aut propter praecipitationem in deliberandis, aut propter hebetudinem in investigandis III 745 b

— Actus virtutum moralium concordant rationi secundum naturale dictamen III 492 3* — Vituperabile est homini habenti usum rationis velle aliquid sine ratione III 474 arg. 3

— indiget virtutibus rectificantibus III 718 5* *Vide V. Prudentia.* — Rationalis indiget fulcimento propter difficultatem ad credendum vera III 331 a — efficitur concors gratiae fide saltem informi IV 403 3*

— adiuta radio fidei aspicit ad causas superiores, iudicio proprio relictas ad naturas et causas inferiores per viam sensus et experientiae II 746 a — procedit inquirendo aut secundum fidei stabilitatem, aut secundum opinionis probabilitatem III 421 a — Iudicium creaturae, quantum est de se, absque gratia deficit ab his quae sunt fidei catholicae II 574 f. 5 — prout sub lumine fidei captivatur, percipit aliquid, quod non percipit, prout suae considerationi innititur II 297 a — Iudicium rationis sursum conversae praecellit iudicium rationis ad inferiora depressae III 472 4*

— Aliquid est supra rationem quantum ad scientiam acquisitam, quod non est supra eam elevatam per fidem et dona I 14 5* — elevatur ad assentiendum credibili per fidem, ad intelligendum credita per donum scientiae et intellectus *ibid.* *Vide V. Intellectus et V. Fides 6, 8.*

— Via philosophica illa ponit, quae magis sunt rationi consona II 296 b — Quod est supra iudicium rationis non subiaceat nostrae acquisitioni III 492 3* — Unum et idem secundum alium et alium modum cognoscendi potest esse infra rationem et supra III 524 4*

— subiicienda est auctoritatibus Sanctorum I 265 a — In his quae sunt miraculi, non multum adhaerendum est rationi IV 24 b — Non sufficit aliquid affirmare ratione in his quae sunt fidei I 210 arg. 10 — non valet, ubi contradicit Scriptura I 417 d. 3

— ad fidem adiungit approbationem III 551 b — necessariae possunt haberi de iis quae fidei sunt III 523 a — Manu ductio ratiocinationis facit aliquam certitudinem et evidentiam circa divina, sed non omnino claram *ibid.*

— Omnis veritas, quae potest per rationem impugnari, potest et debet per rationem defendi I 10 f. 3 — In theologia ponuntur rationes probantes fidem nostram I 8 5* — In doctrina theologiae multae fiunt probabiles rationes III 520 f. 4

— Fides compatitur secum probabilem rationem III 520 f. 1, 3, 4. 521 a — Assentire alicui vero probato propter rationem probantem, dum illatio sit vera et necessaria, non repugnat fidei III 523 4* — Assentire alicui propter rationem ut non principaliter moventem, sed subservientem, non repugnat fidei *ibid.* — Violentia rationis dominans in anima aufert locum fidei I 14 6*

— probabilis facit ad fidei utilitatem et securitatem III 520 f. 2 — Intelligere debetur rationi I 11 4*. 50 a. III 520 f. 3 — Per rationem credibile fit intelligibile I 7 b *Vide V. Fides 10, 11.* — Persuasio rationis superaedicatur super fundamentum fidei IV 884 a — rectae elevat ad intelligentiam Scripturae, minus aptae deprimunt I 212 a

— Ad soliditatem intelligentiae de operibus Dei redditur ratio non ex parte Dei, sed ex parte creaturae II 52 d. 3 — est causalitatis, vel congruitatis III 38 4* — summa et potissima est voluntas facientis I 789 3*

— rerum in Deo vocantur ideae et causae primordiales I 601 a — primordiales sunt in Deo ut principio primo II 436 b — Deus habet in se rationes infinitas cognoscendi I 774 arg. 2 *Vide V. Idea.*

— causalis dicit regulam dirigentem principium productivum in sua operatione II 436 b — causales sunt, quae sunt servatae in mente divina II 438 b — causales sunt creatae vel increatae II 436 a. 438 b — causales sunt formae ideales sive exemplares II 436 b — causales et primordiales

RAT

sunt idem re, differentes sola ratione *ibid.* 438 b

— Secundum rationes causales, quae manent in Dei voluntate, fiunt ea, ad quae creatura nullam habet potentiam, aut obedientialem tantum II 436 b — Secundum rationes causales fit, quod est in potentia naturae, sed immediate perducitur ad effectum II 437 a — Deus ab initio mundi indidit rebus rationes causales, secundum quas cetera fierent II 118 f. 6

— In semine non est ratio seminalis respectu alicuius, ad quod non habet ordinationem secundum naturam, quod Deus facit ex illo semine, quia respectu illius non habet vim sufficienter activam, sed passivam, secundum quam subministrat corporalem substantiam III 89 3*

— in divinis praedicatur de essentia I 113 2*

RATIONABILE — dicitur aliquid, aut quia consonum est rationi elevatae et illustratae a lumine veritatis supernae, aut quia consonum est rationi conversae ad cognitionem sensibilem III 472 4* — Rationi ad sensibilia conversae multa videntur irrationabilia, quae videntur valde rationabilia Christianis *ibid.* — secundum illustrationem Veritatis supernae semper consonat virtuti perfectae, non vero rationabile secundum conversionem ad sensibilia *ibid.*

— in operibus Dei *vide V. Deus 44, 55 et V. Potentia-perfecta.*

RATIONALE — dicitur proprie quod rationem participat, et large quod rationi obedit III 716 b sq.

— Nobilitas essentialis creaturae rationalis est, quod tenet principatum inter naturas creatas II 106 b. 107 1* — Natura rationalis non est ordinabilis ad perfectiorem formam II 106 b — Creatura rationalis est excellentior omnibus aliis, quae sunt de constitutione universi III 37 f. 4 — Creatura rationalis sola facta est ad Dei imaginem et similitudinem *ib.* f. 5 — inter omnes creaturas sola rationalis creatura expressius assimilatur Deo *ibid.* *Vide V. Homo 4.* — Creatura rationalis magis assimilatur Deo qualitative sive intensive III 38 4*

— Sola substantia rationalis est beatificabilis et Deo unibilis I 283 b — Omnes substantiae rationales natae sunt ferri in Deum immediate II 227 3* *Vide V. Creatura-finis et V. Homo 2, 3.*

— Una rationalis creatura facta est prope Deum et in loco supremo, alia in loco infimo, scilicet terra II 420 a

— In creatura rationali reperiri potest unitas et personalis dignitas et conformitas expressae similitudinis III 38 a — Natura carens ratione deficit ab excellentia proprietatis personalis *ibid.*

— moventur mera libertate II 891 a — In rationalibus proprie reperitur regula directiva operationis *ibid.* sq.

REATUS — Ratione reatus divina iustitia habet nos punire, diabolica malitia potest accusare et detinere, et conscientia nostra potest contra nos remurmurare III

404 a *Vide V. Peccatum 19 et V. Poena-meritum.* — non transit cum actu II 776 d. 4. 975 a

— non fundatur super actum praeteritum II 975 a — non fundatur super pronitatem *ibid.* — fundatur super deformitatem, ut dicit debitum habendi gratiam *ibid.* sq. 976 d. 1 — fundatur super culpam, in quantum est macula et deformitas, quae est in anima introducta per actum II 975 b sq. — poenae temporalis fundatur super actum praeteritum *ibid.*

— potest absolvi II 975 a — non absolvitur absque gratia *ibid.* *Vide V. Poena-remissio.*

REBAPTIZARE — Infidelis non est rebaptizandus IV 58 b — Rebaptizatus iniuriatur baptismo IV 452 3*. 334 4* *Vide V. Baptismus-necessarius.*

RECESSUS — Quanto aliquid recedit a primo et summo in illo genere, tanto minus habet de perfectione et complemento III 668 arg. 1 *Vide V. Origo.*

— Per recessum ab uno fit multiplicatio IV 508 b — Quanto maior est recessus a principio, tanto magis tenditur in multitudinem IV 634 arg. 4 — In recessu ab unitate est defectus virtutis et perfectionis II 350 d. 3

— a termino a quo et accessus ad terminum ad quem non facit diversos motus II 973 f. 4 *Vide V. Accessus.*

RECIDIVUM — *vide V. Peccatum 24 et V. Poenitentia-perfecta.*

RECIPERE — non est nisi rei existentis in potentia, secundum quod huiusmodi II 118 f. 4 — Omne recipiens debet esse denudatum a forma recepti III 322 f. 5. IV 1020 f. 3, 1*

— Quod recipit ab alio patitur ab illo IV 1020 arg. 1 — Potentia suscipiendi est potentia pure passiva I 749 1* — Omne illud, quod est susceptibile speciei, est aliquo modo possibile II 568 arg. 6 — Deus nihil potest recipere I 748 arg. 4

— Omne, quod recipitur in aliquo, est ibi per modum eius, in quo est I 599 a. 625 arg. 3. 694 f. 4. II 492 f. 2. 228 b. 361 5*. IV 20 arg. 3. 21 arg. 4. 986 a. 1049 arg. 3 — Omne, quod recipitur in aliquo et dependet a recipiente, est ibi per modum recipientis I 647 b. II 82 4* — Quod recipitur debet esse conforme ei, a quo recipitur II 73 arg. 3

RECIPROCATIO — in causalibus et causis non recipitur I 525 f. 4. 537 arg. 1, b — Constructio reciproca *vide V. Verbum.*

RECONCILIATIO — Ubi est conveniens reconciliatio, ibi convenit esse reconciliatorem et mediatorem III 49 f. 5 — non potuit fieri nisi per mediatorem IV 500 f. 2, b *Vide V. Christus 32.* — Qui est debitor non potest esse reconciliator, cum ipse indigeat reconciliatione III 422 f. 4

— Gratia reconciliationis data est per meritum passionis Christi III 289 b *Vide V. Gratia 20.* — cum Deo non est sine gratia gratum faciente IV 353 f. 2, b

RECREATIO — est rei iam existentis per aliquam dispositionem natae reformari II

REC

636 2* — Recreare et creare est aequalis virtutis II 633 arg. 2

— est a solo Deo ut principio effectivo II 636 2* — Opus recreationis competit ei cui opus creationis III 125 arg. 1 — Tota Trinitas recreat dando gratiam III 238 1* — Pater est auctor recreationis per Verbum III 30 1* — Per Verbum increatum, secundum quod incarnatum, omnia sunt recreata sufficienter IV 67 1* — Recreator sicut auctor est tota Trinitas, sicut mediator Christus IV 73 b

— Non minus obligamur Deo pro beneficio recreationis quam pro beneficio creationis III 422 f. 5

— Imago recreationis consistit in gratia et tribus virtutibus theologis III 579 arg. 4 *Vide V. Imago (158 b).*

RECTITUDO — Rectum est cuius medium non exit ab extremis II 4 b — Rectitudini non aequatur nec conformatur nec continuatur nisi rectum *ib.* a, b — Rectum stante rectitudine non potest obliquari II 465 f. 6 — Quod recte ordinatum est secundum quod huiusmodi non tendit nisi ad rectum II 362 f. 3

— Rectum est iudex sui et obliqui I 627 b. II 880 b. 919 a — Ratio iudicat de recto et obliquo per rationem ipsius recti III 570 2* — manens rectitudo est ratio cognoscendi malum, sed non causa mali nisi declinando a rectitudine et deficiendo I 689 5*

— privatur obliquatione II 823 a *Vide V. Obliquitas.* — Linea, quae magis et magis curvatur, minus est habilis ad dispositionem rectitudinis II 823 a

— consistit in ordine potentiae ad obiectum III 749 4* — intellectus est veritas I 854 f. 4. II 4 a — affectus est iustitia I 853 f. 4. II 719 b. 744 a. 823 a *Vide V. Iustitia.*

— maxime consistit circa voluntatem et affectionem III 746 1* — virtutis magis attenditur penes ea quae sunt affectionis III 557 2* — mentis radicaliter consistit in amore II 425 b — Rectus est qui diligit bonitatem II 4 b — Rectificatio animae in suis operibus sufficienter attenditur respectu veritatis et bonitatis II 955 d. 4

— Anima semper est recta respectu illorum, ad quae movetur naturaliter II 455 2* *Vide V. Intellectus.* — quae homini imputatur, est quae habet ortum a parte rationis III 718 5* *Vide V. Liberum arbitrium 4.*

— Servare rectitudinem est usus liberi arbitrii II 186 a, 1* — creata servanda est a libero arbitrio propter rectitudinem incretam II 608 d. 2 — increata intelligitur in creata *ibid.*

— Per rectitudinem naturaliter insertam possumus assuefieri ad aliqua bona IV 128 3* — In nostra natura plantatam habemus rectitudinem, per quam apti sumus, licet imperfecte, ad opera virtutis et honestatis III 723 a

— est naturae institutae, vel gratiae II 126 3*. 155 a *Vide V. Gratia 9 et V. Iustitia-originalis et V. Virtus.* — Facere

rectitudinem potentiarum, quae supra naturam est, non potest nisi Deus II 657 a — Ad rectitudinem voluntatis concurrunt potentia, habitus rectificans et habilitas media II 823 a

— est in conversione mentis ad Deum II 134 arg. 2. — substantiae spiritualis attenditur in conversione ad Deum quantum ad eius mentem, maxime ratione partis motivae II 155 a — Mens non potest esse recta, nisi actu vel habitu sit ad Deum conversa *ibid.* — Homo est rectus, quando convertitur ad Deum secundum intellectum in cognoscendo et secundum voluntatem in diligendo et secundum virtutem in operando II 4 a — consistit in subiacendo Deo et praesidendo aliis creaturis II 465 f. 6 — Cor rectum voluntatem suam voluntati divinae conformat I 853 f. 1. IV 521 arg. 1 *Vide V. Anima - recta et V. Homo 7, 8.*

— Nihil facilius homini recto quam velle rectitudinem II 556 f. 4 — Qui rectus est obliquus esse non potest, quamdiu vult esse rectus *ibid.* *Vide V. Obliquitas.*

— Ad hoc, quod quis recta via procedat, necesse habet declinare a malo et tendere in bonum IV 583 b — Ad hoc, quod homo recte ambulet, necessarium est lumen illustrans et dirigens et pes rectus virtutis adiuvantis II 955 d. 4 *Vide V. Intentio.*

— intellectus est indivisibilis, sed rectitudo voluntatis habet latitudinem IV 563 1*

— Peccatum non aufert possibilitatem ad rectitudinem II 174 b *Vide V. Peccatum 18.* — In homine semper aliqua rectitudo remanet II 507 3*, 4*. 914 f. 4 — Regula directionis non tollitur nisi per aversionem a Deo II 577 2* — Homo potest rectificari, quamdiu est in statu merendi II 176 b *Vide V. Iustificatio.*

— Homo declinans a rectitudine nunquam quiescit II 5 b

— Quod non est de rectitudine naturae non est de veritate naturae IV 914 f. 4

— Plura sunt necessaria ad rectificandum quam ad obliquandum III 801 3* — Facta obliquatione in regula, iam non manet aliqua rectitudo nec species rectitudinis II 576 arg. 2

RECTOR — Decet rectorem in subditis servare debitum ordinem III 813 f. 2 — Rectorem decorant misericordia et veritas IV 962 f. 3

— Deus est rector omnium rerum IV 962 f. 3 — Homo, cuius virtus continuatur divinae virtuti, efficitur rector et rex II 4 b

RECUPERARE — Idem corruptum vel amissum non potest recuperari, quia recuperari respicit esse rei IV 339 3*

REDDERE — Deo quod suum est est actus virtutis III 213 f. 1 — In reddendis ad proximum ordinat iustitia III 720 b

REDIMERE — Redimere est pro re empti pretium dare III 409 arg. 2 — Ei solvitur pretium, a quo redimitur III 413 d. 4

— Pretium redemptionis Deo debebat offerri, qui dampnum et iniuriam passus erat III 413 d. 4 — Deus non redimebat

nos ab alio, sed a se ipso, manu misericordiae a manu iustitiae *ibid.* 706 4*

— Redimere aeque magnum est sicut condere II 278 6* — Deus solus sicut conditor debuit esse redemptor *ibid.*

— In nostra redemptione non erat utendum potestate, sed potius iustitia III 413 d. 5 — In nostra redemptione non tantum considerabatur pretiositas rei emptae, sed etiam dignitas iustitiae III 706 4* — Deus redemit nos maiori pretio, quam valeremus, ad ostensionem suae liberalitatis et iustitiae *ibid.* — Dominus in liberando supererogavit III 431 4* — Pretium Filii omnium saluti sufficit I 821 a

— In redemptione est solutio pretii, pro quo eramus obligati, et donatio gratiae, per quam sumus reconciliati IV 431 2* — Ad redemptionem quantum ad donationem gratiae humanitas non suffecisset, nisi Deitati unita esset *ibid.* — Sola persona divina praeponderabat toti humano generi III 20 b

— Redemptionis opus potest alicui attribui aut sicut principali auctori, aut sicut exsequenti III 409 a — Redemptor dicitur ab auctoritate redemptionis, vel ab auctoritate simul et executione *ib.* b — In redemptione fuit usus potestatis et usus humilitatis *ibid.* 414 d. 5 — ratione usus potestatis attribuitur toti Trinitati III 409 b. 414 d. 5 — Redemptor ut auctor potest dici etiam Pater et Spiritus sanctus III 409 b

— Redemptor, ut dicitur ab executione, respicit humanitatem assumptam a solo Verbo III 409 b *Vide V. Christus 27.* — Reparatio magis conveniebat personae Filii III 29 b sq. — Opus reparationis pertinet ad Verbum III 98 arg. 5 — facta est per Filii missionem III 31 b. 236 b — Esse redemptorem secundum divinam naturam competit Filio cum Patre et Spiritu sancto III 409 b — ratione exhibitionis humilitatis attribuitur soli Christo *ibid.* 414 d. 5 — Usus humilitatis apparuit in primordio, sed usus potestatis apparuit in fine III 414 d. 5 — Mundus reparatus est opere indivisibili trium personarum III 79 d. 2

— Redemptor dicitur de Deo ex tempore III 414 d. 5 — Opus redemptionis est medium inter Dei magnitudinem aeternam et consummationem mundi IV 4054 a

— Propter superabundantem pretii solutionem ad liberationem hominis captivi decebat, Deum incarnari III 20 b — nostra est ratio assumptionis humanae naturae III 40 f. 3. 41 a. 408 arg. 4 *Vide V. Incarnatio.* — Reparatio in natura assumpta habuit consummari III 271 4* — Reparatio per hominem assumptum directe respondet lapsui III 41 4* — Per Christum, secundum Adam, facta est nostrae redemptionis perfectio *ibid.* — Natura humana non esset reparata, si Christus non haberet speciem communem III 48 f. 4. 155 f. 4. 423 a — Redemptor debebat habere carnem de nostro genere III 85 f. 4. 263 a *Vide V. Christus 5.* — Reparatio debuit fieri per carnem terrestrem passibilem I 793 d. 3. III 45 a — Ut reparatio nostra responderet lapsui,

magis decuit, virum quam mulierem assumi III 271 4* — Christus debuit assumere ea quae faciebant ad reparationem generis humani III 94 2*

— Christus est auctor nostrae redemptionis III 41 4* — Christus est reparator III 4 a — Causa nostrae redemptionis sunt mysteria Christi ordinata ad nostram redemptionem III 414 d. 6 — Omnes, quotquot eripiuntur, per Christum eripiuntur III 66 f. 2 — Gratia plena fuit in Christo per redemptionem I 284 6*

— nostra consistit in Christi incarnatione et passione I 4 a — Reparati sumus per mediatoris obedientiam et supplicationem III 30 a — nostra facta est per passionem Christi III 346 b. 351 a. 408 arg. 3 *Vide V. Christus 20, 52, 55, 54.* — Homines redimuntur per passionem Christi III 289 b — Christus redemit nos pretio sanguinis sui III 413 d. 4 — Christus in offerendo sanguinem suum Deo redemit nos a servitute diaboli, peccati et supplicii *ibid.*

— totius generis humani facta est in cruce III 207 b — Mysterium nostrae redemptionis debuit consummari per mortem III 439 3* — Christus ad perfectam redemptionem exposuit corpus et animam IV 257 a, 4*

— In passione Christi, quia est nostra redemptio, mira nostra utilitas nos delectat IV 257 a

— Redemptor futurus expectatur ab omnibus salvandis et praefigurabatur in sacrificiis III 541 3* — Ante adventum Christi sufficebat credere, quod aliquis veniret, qui genus humanum redimere posset, sciret et vellet *ibid.* *Vide V. Fides 25.*

— Debemus Deum amare maxime, quia Redemptor III 541 2* — Homo maxime obnoxius est Redemptori III 263 f. 3, a. 423 f. 5, a

— Columba erat pretium redemptionis primogenitorum I 284 6*

— Licet redimere iuris sui vexationem III 835 d. 7. IV 125 b

REDUCTIO — Quod reducitur ad aliquid sicut ad principium, illud consequitur, sed quod reducitur sicut ad terminum, intelligitur praecedere I 458 1* — In ascendendo ad superius est reductio ad unum II 790 f. 4. IV 508 b — fit usque ad supremum per unum immediatum, ita quod non sunt plura immediata respectu unius IV 508 f. 4 — Posterius habet reduci per illud quod est prius in eodem genere III 30 a

— Omnes creaturae reducuntur ad Deum ut principium et finem II 346 3*

— hominum ad Deum appropriatur Filio et Spiritui sancto I 486 5* — omnium in Patrem sicut in fontale principium appropriatur Filio I 552 d. 7

Vide V. Praedicamenta in indice philos.

REDUNDANTIA — Quod oritur ab aliquo per redundantiam habet similitudinem et equivocationem IV 1014 arg. 1 — Omne, quod est ab alio per redundantiam, illo separato, iam non inest *ib.* arg. 2 — Quod habet totaliter esse per redundantiam ab aliquo illi coniunctum participat proprietates

RED

illius sine aliqua immutatione ex parte sui *ib.* arg. 3

— Plenitudo redundantiae est in Christo per redemptionem, in sacerdotibus per vitae influentiam mediantibus Sacramentis et in Apostolis et doctoribus per doctrinam I 284 6*

REDUPLICATION — *Vide V. Secundum.*

REFECTIO — spectat ad gustum et affectum III 773 f. 2 — aeterna praegustatur per caritatem III 689 b — Dilectio spiritualis et possessio excitat ad desiderandum, dum reficit, et reficit, dum excitat I 297 2*

REFERRE — est rationis II 892 f. 7 — per collationem et illationem est rationis I 31 3* — per inclinationem et ordinationem ad aliud est proprie voluntatis *ib.* 2*, 3*

REFLEXUM — Actus reflexi super personam sunt essentiales I 483 5*. 538 3*

REFORMATIO — est per conformationem et informationem alicuius, quod se habet per modum formae I 293 f. 2. 295 7* — est ab aliquo sicut ab efficiente et ab aliquo sicut ab informante II 635 b — non tantum respicit principium effectivum, sed etiam informativum II 636 2*

— respondet formationi IV 913 b — Ordo reformationis incipit a posteriori I 81 4* — Reformare est difficilius quam destruere II 786 5*

— Potentiae reformantur per virtutes creatas I 293 f. 1 — imaginis fit per habitum infusum II 676 a *Vide V. Imago (458 b).* — Anima secundum superiorem faciem reformari habet per virtutes theologicas III 561 b *Vide V. Gratia 9 et V. Virtus.* — perfecta est in patria III 575 6*

REFRENARE — Potentia, quae habet dominium respectu actus proprii, potest se ipsam refrenare II 593 a — Potentia, quae non potest se super actum suum reflectere, non potest illum refrenare II 599 a

— Ad refrenationem appetitus requiritur actus rationis, sed refrenatio non est ab illo principaliter, sed ab actu voluntatis II 606 4*

REGENERATIO — facta est per Verbum incarnatum IV 67 b — Christus venit nos regenerare nova regeneratione et spirituali III 272 f. 3 — Per Spiritum sanctum renascimur spiritualiter III 235 arg. 2 — Christus sanat mediante regeneratione spirituali III 43 2*. 273 2* — Eius est regenerare, cuius est generare, quod est Patris IV 139 b — Nulla pura creatura potuit esse principium totius generis humani secundum regenerationem spiritualement sicut secundum propagationem carnalem III 423 1*

— Christus in Ecclesia regenerat filios virginitate integra III 43 2* — interior solum fit a Deo, non ministerio humano IV 55 a

— In aliquibus Sacramentis fit regeneratio spiritualis IV 869 f. 2, b — est in aqua et Spiritu sancto in Sacramento baptismi et confirmationis *ib.* 4* — interior est in baptismo IV 55 a. 869 b. 871 3* — non est ex carne et sanguine, sed ex aqua et Spiritu sancto III 273 2*

— Ad generationem disponit institutio IV 871 3* — aliqua spiritualis attenditur penes virtutes, quae facit filium Dei IV 869 1* — Virtus regenerativa est fides II 764 a

— Secundum ius commune non regenerantur nisi prius per naturam nati IV 34 2* — Regeneratione non erat opus in statu innocentiae IV 79 a

REGERE — Quod dependet et ortum habet ab altero potius habet ab illo regi quam ipsum regere II 603 f. 5 — Secundum perfectum ordinem illud quod regitur, perfecte subiicitur regenti, quod regitur per modum dominantis, non per modum ministrantis II 365 5* — Nullus bene regit et gubernat ea quorum naturam ignorat II 537 arg. 3

— Unaquaeque res habet vim suam regitivam, mediante qua ad finem proprium inclinatur II 890 b — Ad directivum appetitus rationalis proprie spectat dirigere II 891 a *Vide V. Intentio.* — Idem non potest esse simul regens et rectum II 563 arg. 3

— Opus regiminis est divinum, quod potest communicari creaturae II 29 4*

— Regimen animae dependet ex consensu rationis et voluntatis II 893 b — Regimen totius vitae hominis secundum regulam moris pendet a rectitudine rationis III 797 b

REGNUM — in Lege erat principale, sed nunc sacerdotium est principalius IV 620 d. 3

— Angeli custodiant regna propter bonum commune II 365 4*

— Gloriam attribuitur actus regnandi II 660 a — Regnum coelorum tenere dicimur propter continuationem nostrae virtutis cum divina II 4 b

REGRESSUS — ad Deum est creaturarum ad beatitudinem ordinarum IV 898 a — attenditur in hierarchia II 238 b *Vide V. Gratia 10.* — Res comparatur ad Deum per modum redeuntis secundum effectus gratiae et gloriae I 648 b — Reditus assimilatur lineae reflexae et superficiei *ibid.* — Per regressum in Deum est perfectio participata gloriae II 443 d. 3 — est per virtutem IV 898 a — est per merita bona, quae sunt a Dei gratia et voluntate nostra IV 899 a

REGULA — Per regulam mensurantur omnia, quae sunt in illo genere II 355 arg. 4 — est perfectissimum in illo genere *ibid.* *Vide V. Mensura.*

— agentis increati est forma exemplaris sive idealis, regula agentis creati est forma naturalis II 436 b — Deus est ipse regula et idea, secundum quam operatur I 602 4* — Regulari per regulam differentem a directo et regulato ponit imperfectionem et possibilitatem erroris, sed per regulam, quae est idem quod regulatum, ponit impossibilitatem erroris, quia regula errare non potest *ibid.* — vera non fallit II 812 arg. 3 — non potest obliquari II 576 arg. 2

— Ars regulat voluntatem in utendo I 31 4* — Idea regulat in operando I 600 arg. 4

REL

— directiva operationis reperitur in rationalibus proprie, in sensualibus minus proprie, in naturalibus improprie II 894 a sq. — directiva aetat ad aliquid III 526 a — liberi arbitrii est rectitudo voluntatis divinae II 862 arg. 4

— sancti Francisci II 1014 6*

RELATIO — Quae dicuntur secundum relationem ab eis quae dicuntur secundum substantiam differunt secundum modum se habendi, qui non tantum est in nostro intellectu, sed etiam in re I 398 3* — Respectus personae ad personam non potest dici secundum substantiam I 535 b. 811 d. 1 — non transit in substantiam I 427 1*. 565 d. 1 — vere et proprie manet in Deo I 397 f. 2. 456 a — ratione comparisonis ad obiectum sive terminum manet verissime in divinis I 456 a, b. 476 b. 573 a, 2*. 575 b — in divinis non est accidens, nec tamen dicitur secundum substantiam I 398 1* — Relativa in Deo dicunt ens per se, sed non ad se *ib.* 2*, 4* *Vide V. Deus 58.*

— Inter personas est vere relatio secundum ordinem originis I 453 5*. 525 b. 526 4* — personae ad personam vere est habitudo I 136 a — realis est in Deo respectu personae secundum originem naturalem I 525 b. II 34 b — In Deo non potest esse relatio realis fundata super proprietatem accidentalem nec super dependentiam essentialem I 525 b

— Relativa in Deo non dicunt alium modum essendi quam absoluta, sed alium modum se habendi I 397 f. 4. 398 b. 565 d. 1 — est substantia, sed diversum est secundum modum se habendi I 591 5* — respectu obiecti manet quantum ad habitudinem I 456 a, 4*

— in Deo non differt essentialiter a substantia I 456 5* — Referri non differt secundum rem ab esse in summe simplici I 458 4* — Respectus non dicit aliud quam essentia nec aliud quam persona I 575 b — in divinis non est aliud per essentiam ab absolutis nec in comparisonem ad aliud per essentiam I 573 3* — ratione comparisonis ad subiectum transit in substantiam I 456 a, 5*. 476 b. 573 a, 2*. 575 b *Vide V. Persona (267 b).*

— in Deo non est praedicamentum nec genus nec in genere nec accidens, sed substantia I 456 a, b — in divinis non adveniunt subiecto I 374 arg. 3 — Proprietates relativae in Deo sunt ut insistentes I 469 b — In Deo esset mutatio, si nova adveniret relatio personalis I 145 d. 4. 158 2*. 189 d. 2. 191 d. 12, 13

— Differentia secundum modum se habendi non repugnat simplicitati I 453 3* — Diversitas, quae ponit solum ordinem et respectum ad alium, non repugnat simplicitati, quia nullam ponit compositionem I 466 2* — in Deo transit quantum ad omne, quod dicit compositionem I 456 b, 5* — Modus se habendi ad aliam in persona non facit compositionem, quia transit in substantiam I 476 b. 573 a. 575 b, 2* — Modus se habendi ad alium non ponit

compositionem in persona secundum rem, sed distinctionem realem ab alia persona I 588 a — secundum comparisonem ad obiectum non facit compositionem, sed distinctionem respectu cuius est I 573 a — secundum originem naturalem facit distinctionem et ordinem, non compositionem nec dependentiam I 525 b — Pater se ipso refertur ad Filium, quia est sua paternitas I 433 6.

— ratione comparisonis ad obiectum quodam modo differt a persona I 573 a — non differt a persona tantum modo loquendi *ib.* 2.

— Habitus in divinis solum ponit comparisonem et connexionem sine ulla dependentia I 373 5* — in Deo propter summam simplicitatem non dicit dependentiam I 456 a, 1*. 458 1* — in divinis dicunt respectum sine dependentia et sic non privant summam simplicitatem I 573 3*.

— clauditur in intellectu personae in generali I 438 8* — non potest abstrahi ab hypostasi secundum rem, sed solum secundum intellectum nostrum I 458 4*. 476 b.

vere praedicantur de hypostasibus I 573 a, 3* — in divinis praedicatur de essentia I 413 2* *Vide V. Deus 36.*

— In divinis non est nisi respectus personae ad personam I 535 b — distinguens est unius personae ad aliam, secundum quod est ab illa I 536 3* *Vide V. Persona (267 a, b).* — Respectus vere est essentia et persona, sed proprie non est in essentia, sed in persona I 575 b — Respectus non est essentiae ad aliud, sed personae ad personam *ibid.* 588 a — Essentia divina non potest referri I 414 f. 1. 453 5* — Quod privat relationem dicitur de essentia sicut de persona I 503 a, b — omnis dicit respectum ad personam, quae dicit positionem, non illa quae tantum negat I 500 1* — Ut intelligatur habitudo, necesse est intelligi duo extrema ut affirmata I 505 d. 3.

— aliqua in divinis est mutua I 537 b.

— Respectivum, quod dicit respectum ad personam, est notionaliter dictum I 481 f. 6 — dicit notionem communiter I 424 1*. 428 3* — quaedam est proprietas, quaedam non I 460 b — omnis, in quantum aliquo modo distinguit ab alio, potest dici proprietas *ibid.*

— respicit singularem personam I 399 b — Nullum relativum dicitur de alio I 589 arg. 6 — Nihil, quod dicitur secundum relationem, dicitur de duobus, nisi importet relationem in communi, vel respectum plurium, ut communicant in aliquo I 536 4* — Quod dicit relationem convenit uni III 13 a, 2*, 4*, 6* — Quod dicit relationem ad personam non est commune tribus *ib.* 3* — nulla est communis ad duas personas quantum ad principalem intellectum, sed potest esse quantum ad consequentem I 500 4* *Vide V. Deus 36.*

— est proprietas, secundum quod ipsa est origo I 458 3* — Emanatio et habitudo differunt secundum modum intelli-

gendi I 468 b — Habitus non est ratio originis, sed vice versa I 469 b. 470 2* — Habitus secundum rationem intelligendi consequitur ipsum qui refertur I 458 a.

— Respectivum, in quantum dicit originem, dat personis esse absolutum I 458 2* — ut habitudo facit innotescere distinctionem personarum *ib.* a, 4* — in divinis dant personis existere I 445 d. 4 — personalis dat personae existere I 158 2*. 500 2* — non tantum sunt ratio referendi, sed etiam existendi I 374 arg. 3 *Vide V. Proprietas.*

— In relatione secundum se non est origo in divinis I 116 arg. 2. 183 a.

— facit distinctionem III 139 a — distinguit in divinis I 427 1* — Omne, quod dicitur secundum relationem, importat distinctionem de suo principali intellectu I 535 arg. 3 — facit distinctionem respectu obiecti I 573 a. 575 b — per comparisonem ad obiectum vel terminum habet differentiam a parte rei I 476 b — in concreto significata importat distinctionem I 496 arg. 2 — In divinis omne est id quod habet, excepto eo, ad quod relative dicitur I 572 f. 1 — generantis et geniti facit distinctionem personalem, quia est relatio in supposito et respectu suppositi I 483 a — distinguunt, quia simul sunt *ib.* 5* — Ut relatio distinguat, oportet, quod sint relationes mutuae, et quod sint secundum esse *ib.* 4* *Vide V. Persona (267 b).*

— proprie dictae sunt quatuor I 460 b — In omni habitudine sunt duae relationes secundum duo extrema I 460 f. 1. 461 4* — Cuilibet origini respondet duplex habitudo I 461 a.

— Aliquid potest habere plures respectus sine compositione existens I 453 3* *Vide V. Proprietas.* — Unitas habitudinis non potest accipi a parte essentiae nec ex parte personae, quae refertur, nec eius, ad quam refertur, sed secundum proprietates a parte rei differentes I 452 b.

— Quod dicitur secundum substantiam ratione relationis superadditae potest dici relative I 437 a *Vide V. Deus 33, 36.*

— In Deo nullus est respectus ad creaturam ex parte rei I 608 a — Dei ad creaturam non est vera habitudo I 436 a. 189 d. 3 — Divina essentia intelligitur per modum respectus ad creaturam, cui respectui nihil respondet nisi essentia I 526 a, 6*. 608 1* — Deus non refertur ad creaturam nisi secundum dici et modum loquendi I 158 2*. 453 5*. 811 d. 1. III 10 1* — ad creaturas in Deo est solum secundum modum intelligendi, sed fundatur super relationem creaturae ad ipsum I 526 a, 2*. 527 d. 1. 608 4*. IV 968 d. 5 — Respectus ad creaturam nihil superaddit essentiae I 525 f. 3 *Vide V. Deus 38, 39, 46.*

— Respectus ad creaturam non est notionale I 486 5* — Quidquid de Deo dicitur in relatione ad creaturam, dicitur essentialiter I 622 arg. 3 — Quae dicunt relationem ad res sunt appropriata *ib.* b *Vide V. Deus 58.*

— Deo potest advenire nova relatio ad creaturam sine mutatione sui I 158 2*. 189 d. 3 — ad creaturam non ponit mutationem in Deo, sed tantum in creatura I 158 2*. 192 a sq. *Vide V. Deus 59.*

— Relationi significatae respectu existentis in actu respondet verus respectus in actu, respectu existentis in potentia respondet respectus in potentia, fundatus super ens in potentia I 703 1*. 708 b — actualis ponit utrumque extremum in actu, non autem habitualis I 326 3*. 527 d. 1 *Vide V. Deus 59.*

— In creatura est respectus realis ad Deum I 525 f. 4. 526 a, 6*. 527 d. 1. 608 1*. III 10 1* *Vide V. Creatura-respectus ad Deum.*

— non potest fieri ad nomen adiective retentum I 514 3*.

— operum in Deum *vide V. Actio et V. Intentio.* — actionis ad malum finem dicit actum voluntatis et rationis et deordinationem coniunctam actioni II 870 4*.

RELATIVUM — notat identitatem in eo, pro quo refert I 515 f. 4 — Pro eodem stat relativum et antecedens I 60 d. 4 — refert antecedens sub eodem modo supponendi ut antecedens, nisi faciat relationem simplicem I 98 a — omnino habet suppositionem antecedentis *ib.* 4* — potest facere relationem simplicem, vel personalem I 98 a. 105 d. 3.

— identitatis significat identitatem in supposito I 515 f. 4. IV 252 d. 2 — identitatis dicit aequalitatem, vel proportionem tantum IV 763 d. 4.

RELAXATIO — *Vide V. Dispensatio et V. Indulgentia.*

RELIGIO — est virtus, qua colitur ille qui est superioris naturae III 217 f. 1 — est species iustitiae, secundum quam ordinatur ad venerandam naturam superiorem *ibid.*, b — est idem quod latría, sed quodam modo in plus III 218 a.

— Omne, quod opponitur doctrinae religionis in credendis vel in agendis, primo et principaliter opponitur fidei III 853 4*.

— Perfectio status religionis *vide V. Perfectio.* — In religione aliquid adiungitur mandatis necessitate observandum, sine quo observantia mandatorum ei qui intravit, non sufficit ad salutem IV 34 1* — Religioso non licet facere contra consilia II 902 arg. 6.

— Religiosus proprie est qui vovit ea quae sunt religionis servare IV 610 b.

— De saeculo ad religionem licet ascendere, non descendere IV 804 2* — Omne votum potest commutari in votum religionis sine praelati licentia, quia propter sui dignitatem licentiam dant iura IV 822 a.

— In religione communicant boni et mali, carnales et spirituales IV 441 9*.

— Conversi laici tonsurantur, quia mundum reliquerunt et temporalibus renuntiaverunt IV 609 4*, b.

— In omni religione perfectionis simpliciter continetur renuntiatio quantum ad opus carnis et quantum ad proprietatem vel in speciali, vel in communi II 1014 6*.

REL

— In religione nihil habet aliquis proprium IV 612 a *Vide V. Monachi.*

— In religione religiosus omnis omnino subest praecepto religionis quantum ad omne tempus, et ideo absolvitur ab omni alia potestate IV 792 1* — Religiosus subest praelato in omnibus, quae sunt infra religionem IV 818 b — Religiosus nihil potest vovere sine sui praelati voluntate *ibid.*

— Religioso assumpto ad praelationem non licet habere proprium, sed potest bona Ecclesiae dispensare IV 824 5*

— Religiosi corpus perpetuo Domino dedicatur IV 811 d. 2 — Qui est irreversibiliter ad vitam religionis translatus dicitur mortuus IV 684 5* — Introitus in religionem facit mori mundo et solvit vinculum matrimonii rati IV 733 1* *Vide V. Mors-spiritualis et V. Coniuges.*

— Religiosum non debere ascendere ad altiorem statum sine licentia superioris, consulitur IV 822 2*

— Religiosis, qui in principio ex caritate devoverunt portare religionis pondus, quidquid faciunt, quod ad suae religionis observantiam spectat, ex prima intentione est meritorium ad salutem, non vero alia II 946 b — Religioso totum tempus vitae est tempus poenitentiae, et ideo, si peccavit mortaliter, habita copia sacerdotis, tenetur sine mora confiteri IV 445 b — Veri religiosi, qui statum aggrediuntur perfectionis, potius spiritualia bona aliis largiuntur, quam aliunde mendicent IV 537 4*

— Non est peccatum non intrare religionem, grave tamen peccatum est iurare, se nunquam ascensurum ad perfectionem, nec iuramentum est obligatorium III 879 b — Qui iurat, se nunquam intraturum religionem, iurat in salutis suae dispendium et perfectionis impedimentum *ibid.*

— Parentes non possunt promissione sua obligare filium ad ingressum in religionem, quia est supererogationis IV 456 a. 157 a

RELINQUERE — Iustum est, peccatorem relinquere a Deo I 826 4* — Qui peccat meretur a Deo relinquere II 843 f. 4

RELIQUIAE — eodem honore honorandae sunt, quo honoratur ille cuius sunt reliquiae III 207 f. 3

REMEDIIUM — *Vide V. Medicina.*

— Sapientia invenit remedium in his quae fuerunt occasio lapsus IV 42 a

— Deus congrue curat quemlibet in se ipso potius quam totum genus simul II 763 b sq. IV 98 b — respicit personam, non naturam IV 97 b. 101 2* — curat morbum personae, non naturae II 764 2*, 5*

— diversa conveniunt diversis conditionibus aegroti IV 51 b — salutaria alia et alia diversis temporibus fuerunt instituta III 33 4* — Tempus remedii incepit a lapsu et profecit in Lege et consummatum est in Evangelio IV 49 b *Vide V. Sacramentum.*

REMEMORATIO — *Vide V. Memoria.*

REMINISCENTIA — *Vide ibid.*

REMISSIO — *Vide V. Intensio.*

REP

REMITTERE — Homo debet remittere et condonare alii culpam et poenam III 420 arg. 5 *Vide V. Peccatum 30, 31 et V. Poena.*

REMORSUS — est ex actu synderesis II 900 4*. 912 f. 4 — aliquando non sentitur, impedito actu synderesis vel per delectationis intensionem, vel per excaecationem II 912 b. 913 2* *Vide V. Peccatum 29 et V. Synderesis.* — maxime viget in damnatis II 912 f. 4 — conscientiae in damnatis erit secundum quantitatem culpae IV 358 b

REMUNERATIO — Decet largissimum remuneratorem diligentes se remunerare perfecte III 49 f. 4 — Aliquid remuneratur propter aliud propter colligantiam ad illud IV 884 3* *Vide V. Praemium.*

REMURMURARE — *Vide V. Peccatum 29 et V. Synderesis.*

RENOVATIO — *Vide V. Innovatio.*

— fit per poenitentiam, quam sequitur baptismus IV 333 4* — Anima renovatur per bonum exercitium et fit semper ad bonum habilior IV 433 d. 4 — a sequela fit successive nec pervenitur ad perfectam novitatem nisi in gloria *ibid.*

RENUNTIARE — *Vide V. Paupertas et V. Abdicatio.*

REPARATIO — est effectus Dei respectu creaturae rationalis III 703 b — Decens est, hominem a statu ruinae reparari et relevari III 417 f. 1 — Congruum fuit, genus humanum reduci ad rectitudinem, ne totum periret II 475 b — In reparatione Deus solos homines relevavit III 704 a — Genus humanum potuit reparari per remedium a poena damnationis inferenda III 418 5* *Vide V. Homo 14.*

— hominis facta est, quia magis indigebat, minus indignus erat, et amplius ei proderat III 40 b — Genus humanum reparari congruum est et decens ex parte Dei et ex parte hominis III 417 b sq. — decet Dei potentiam, sapientiam et misericordiam *ibid.* — Congruitatem ex parte hominis facit eius dignitas, modus labendi et status lapsi *ibid.*, 2* — Necessitas reparationis ex infirmitate et miseria hominis III 541 5*, 6* — Decebat Deum, hominem, qui infirmitate peccaverat, sibi reconciliare III 19 f. 5 — Angelus fuit ad reparationem minus idoneus III 418 2* — Deum decuit illos erigere, qui volunt resurgere *ib.* 3*

— generis humani non repugnat divinae iustitiae III 418 4* — fit salvo ordine divinae iustitiae per merita, quibus infringitur reatus *ibid.* — hominis fuit secundum ordinem sapientiae, quia homo factus erat reparabilis *ib.* 6*

— Congruitas reparationis ex parte hominis non ponit necessitatem, ex parte Dei ponit necessitatem, non inevitabilitatis, sed immutabilitatis III 418 a — est ex liberalitate benignitatis Dei *ibid.*, 1* — In reparatione generis humani simul currit misericordia cum iustitia *ib.* 4*. 421 a, 1* — In opere reparationis magis quam potentia manifestatur benignitas et misericordia

et per consequens iustitia eis annexa III 421 3* — In effectu reparationis praecipue manifestatur Dei misericordia III 703 b

— Deus misericordia sua, non aliunde motus est ad reparandum genus humanum III 1 a — Deus homines redemit non ad suae utilitatis promotionem, sed ad suae liberalitatis ostensionem III 706 4* — Beneficium redemptionis solis hominibus collatum manifestat nimiam Dei dilectionem III 704 a — humani generis est excellentissima viarum Dei III 421 a — In reparatione nostra facta sunt multa bona, quae non sunt de perfectione universi I 833 b

— Magis congrua fuit ex parte Dei et hominum reparatio per viam satisfactionis III 416 a. 420 b sq. *Vide V. Satisfactio.* — per satisfactionem Christi pro nobis plus astringit nos ad amorem et laudem Dei III 421 4* — Deus maluit genus humanum reparare cum difficultate et poenaltate ad ostendendam misericordiam *ib.* 3* — Creatura potest aliquid facere in reparatione III 422 6* — congrue facta est per operationem creaturae *ibid.*

— generis humani ex parte Dei reparantis potuit fieri alio modo praeter mortem Christi III 416 b. 431 a — ex parte generis humani non potuit fieri alio modo, praesupposita determinatione divina III 431 a — poterat fieri alio modo per liberationem, vel etiam per redemptionem *ib.* 4*

— convenienter fit per ea, per quae fuit destructio III 39 arg. 4 — Ordo reparationis per oppositum debet respondere lapsui III 41 4*. 270 arg. 1. 272 b — non omnino per eundem ordinem debet respondere destructioni II 517 b

— Curatio morbi non debuit fieri in ipsa radice III 265 3* — Mundus sexta aetate est reparatus III 33 b

— nuntiata ab Angelo III 41 4*. 57 d. 4 — In reparatione mulier credendo et concipiendo incepit diabolus superare III 272 b

— nostra reducit nos a culpa ad iustitiam, a miseria ad gloriam III 421 a — Curatio principaliter debet respicere animam III 47 3* — Non tantum anima, sed etiam caro curata est III 44 f. 2 — consummata erit in statu finalis gratiae III 704 a

— Humani generis redemptio non tantum faciebat ad reparationem lapsus humani, verum etiam ad reparationem ruinae angelicae III 57 d. 4 — Christus reparat ruinam angelicam secundum humanam naturam per accidens, influendo et redimendo membra sua III 290 3* — Ruina angelica reparatur per hominem III 242 f. 5. 243 1* *Vide V. Angelus - ordo.*

Vide Poenitentia - effectus et V. Gratia 9.

REPENTINUM — dicitur quod habet moveri in tempore imperceptibili I 663 1*

REPERCUSSIO — vel est ex collisione, vel ex ineptitudine patientis ad suscipiendam virtutem agentis II 325 2* — ad corpus splendidum fit, radio procedente et retrocedente per virtutem suam II 349 a

REPERE — dicit motum per tractionem II 388 d. 1 *Vide V. Animal.*

REP

REPROBATIO — includit aeternum propositum, temporalem obdurationem et aeternam damnationem I 729 a — antecedit nostrum esse I 729 f. 1, 2 — continetur sub nomine praescientiae ut privatio effectus praedestinationis I 613 d. 3 — retinet nomen praescientiae et illud sibi appropriat *ibid.* 722 d. 3

— connotat eventum, effectum et defectum I 613 d. 3 — connotat obdurationem I 717 a

— non addit aliquid ut connotatum super simplicem notitiam I 631 d. 3. 722 d. 3 — non addit ad notitiam simplicem beneplacitum voluntatis respectu culpae I 722 d. 3 — est praescientia poenae, cuius Deus est causa *ibid.* — In reprobatione voluntas Dei non est respectu mali culpae, et respectu poenae est consequens, non antecedens *ibid.* — est a voluntate consequente ratione voliti I 729 3*

— quantum ad principale significatum non cadit sub merito, sed quantum ad connotatum I 729 a sq., 1*, 2* — eius ratio in generali et in speciali I 733 a sq. — Deus non reprobatur sine meritis malis I 713 6*

REPROBI — *Vide V. Damnati* et *V. Praescientia* in fine. — Praescitis conferitur gratia secundum idoneitatem praesentem II 701 1*

REPUDIUM — uxoris in Lege nunquam fuit licitum, ut fieret sine culpa, sed tantum sine poena IV 759 a sq., 1* — est contra divinam institutionem IV 758 f. 1. 759 f. 4 — est contra legem naturae et dictamen rationis IV 758 f. 2. 759 a, 1*. 842 1* — Moyses non mandavit repudium, sed dationem libelli IV 759 3*

— fiebat ex indebita causa et erat tantum permissum IV 782 b — in Lege nulla ex causa erat licitum IV 759 f. 5, 4*, 5* — Ob defectum fidei non fiebat divortium, sed mulier occidebatur *ib.* f. 5, 4*, 5*. 784 2* — in Lege mittebatur ex causa foeditatis IV 759 3*

— erat permissum ex privatione punitionis IV 760 b — in Lege non puniebatur ob triplex malum evitandum *ib.* f. 1, 3, b, 1*, 4* — convenit tantum legi scriptae *ib.* 4*

— non mittebatur uxori IV 760 3*. 782 b — in Lege non licebat fieri sine auctoritate iudicum civitatis cum datione libelli IV 784 f. 3

— Post repudium erat licitum reconciliari, nisi causa adulterii IV 761 b, 1*. 762 3*, 4* — Viro erat permissum ducere aliam post repudium, quia poterat habere plures, quod non mittebatur uxori IV 761 b — Post repudium non prohibebantur nubere IV 782 b

REPUGNARE — Aliquid fortius repugnat contrario per resistantiam quam per oppositionem formae IV 103 2* — Ubi nulla est repugnantia, nulla est transmutatio nec conversio III 158 a — Ratione repugnantiae est alteratio et tertiae naturae productio *ibid.* *Vide V. Contraria.*

— Nihil potest repugnare Deo in se nec in suo opere ex parte virtutis nec ex parte

effectus simpliciter et universaliter, sed in parte II 827 b

Vide V. Significatio et *V. Opposita* in indice philos.

RES — dicitur ab actu animae I 43 d. 7. 446 d. 3 — dicit quasi medium inter formam naturae et formam intentionis, et latius patet quam essentia I 446 d. 3 — est nomen commune ad rem et rationem II 895 d. 3 — dicitur omne illud, quod anima cogitat ut existens in natura I 446 d. 3 — communiter dicit omne illud, quod cadit in cognitione, proprie dicta convertitur cum ente, magis proprie dicitur de substantiis per se entibus II 876 d. 4

— dicit stabilitatem a parte naturae I 446 d. 3 — id quod dicit importat absolute et in actu I 609 5*

— est analogum ad fruibile et utile I 142 arg. 1. 143 b — est, qua fruendum est, et qua utendum est, et quae fruitur et utitur I 43 d. 6

— accipitur pro natura, vel pro re naturae I 121 d. 4 — potest dicere naturam et personam I 364 3*. 393 3* — dicitur etiam de personis I 446 d. 3 — propter sui generalitatem potest accipi communiter ad essentiam et personam I 43 d. 7 — est generale vocabulum, sub quo intelligi potest hypostasis, abstracta proprietate I 458 4* — Personae dicuntur tres res I 43 d. 7. II 895 d. 3

— naturae *vide V. Natura* in utroque indice et *V. Deus* 22, 24 et *V. Christus* 2.

— in relatione ad Deum non differunt, sed potius conveniunt II 50 a

RESISTENTIA — est ex parte passivi IV 1030 3* — fit per naturam duri et mollis IV 1024 1*

— Per resistantiam vigoratur actio contrarii I 835 d. 3 *Vide V. Contraria* et *V. Repugnare.*

— medii est causa successionis in motu I 662 arg. 2. 663 a. IV 248 f. 1

— est respectu informationis, vel respectu usus IV 391 5*

— Per resistantiam pravus delectationes coercere est hominis in statu naturae lapsae III 729 d. 4 *Vide V. Tentatio* et *V. Resurrectio - animae.*

RESOLUTIO — Ubi est compositio, possibilis est resolutio II 224 a — Omne totum est resolubile vel secundum rem, vel secundum intellectum I 161 4*. 356 f. 5

— Via resolutionis et compositionis oppositis modis habent terminari et inchoari II 517 b — Ad illud solum stat ultima resolutio in redeundo, a quo est prima origo in exeundo I 747 f. 4 — ad illud stat, a quo incipit generatio IV 889 a. *Vide V. Primum.*

— fit ad rationes seminales IV 889 a — Corpora resolvuntur ad quatuor elementa *ibid.* — Naturali resolutione non resolvitur aliquid in nihil II 373 f. 3

— Omne resolubile est corruptibile I 356 f. 5 *Vide V. Corruptio* in indice philos.

RESPECTUS — *Vide V. Relatio.*

RESPIRATIO — *Vide V. Pulmo.*

RES

RESTAURATIO — per nutrimentum necessaria est propter deperditionem I 181 b. II 219 f. 2. 464 arg. 3. IV 929 f. 3 *Vide V. Deperditio* et *V. Nutritio.*

— Angelorum facta est per Christum III 289 b *Vide V. Reparatio.*

RESTITUTIO — fieri debet secundum omne ius IV 375 arg. 2. 376 a — fieri debet omnium, quae iniusto titulo et mala fide possidentur IV 371 a *Vide V. Ludus.*

— respicit proximum directe IV 375 arg. 1

— est inchoatio satisfactionis IV 375 b. 376 1* — est pars satisfactionis ut quoddam opus poenale IV 376 a — respicit solum opus exterius nec oportet esse vivum IV 355 2* — valet extra caritatem IV 376 3* — ut placeat Deo, oportet esse in caritate *ibid.*

— Qui non potest restituere, illi iure maior satisfactio imponitur, quia rem proximi dissipavit IV 376 3*

RESURRECTIO — corporum nostrorum futura credenda est IV 883 b — fide credenda est in comparatione ad divinam virtutem facientem, exigente sua iustitia III 526 4* — carnis futura non est obiectum fidei proprium, nisi in quantum comparatur ad divinam virtutem et iustitiam III 513 3*

— futura probatur resurrectione Christi iam facta, quia membra debent conformari capiti IV 883 b. 885 f. 5. 887 2*. 895 2*. 896 a sq. — Resurrectionem futuram exigit remuneratio divinae iustitiae et consummatio gloriae et perfectio naturae IV 884 a — fit ad remunerationem animae in corpore et propter divinam ordinationem, qua decrevit, corpus coniunctum animae immortaliter perpetuo vivificari IV 886 5* — Divina virtus et iustitia corpora resuscitabit, ut retributio fiat secundum merita III 513 3* — corporis fit exigente divina iustitia IV 886 4*

— In resurrectione divina iustitia homini retribuit, sicut meruit IV 883 f. 3. 884 a. 885 b — Per resurrectionem habemus liberari a poena et a miseria III 407 arg. 1 — In octava resurrectionis liberamur a miseria IV 85 4* — est in collatione gloriae III 536 a — In resurrectione consummatur gloria IV 883 f. 4. 884 a *Vide V. Gloria.* — Iustificatio ordinatur ad resurrectionem III 401 a

— erit omnium IV 885 b — est etiam parvulorum *ib.* 1*. 886 5*. — magis proprie promittitur bonis IV 885 2* — corporis est ad bonum et ad malum IV 886 4* — debet esse ad remunerationem maiorum et bonorum IV 894 arg. 1 — Retributio bonorum est per resurrectionem mortuorum immutandorum per gloriam IV 583 b

— est eiusdem numero corporis III 451 b. IV 889 a. 891. f. 4. 893 b sqq. 910 arg. 4. 911 b. 913 b. 919 d. 4 — Corpus non diversificatur propter interruptionem durationis in esse IV 888 b — non est nisi mortui III 444 f. 4

RES

— eiusdem numero est Deo possibilis IV 888 b. 889 a — Resurrectionis certitudo probatur a minori ab operationibus naturae IV 892 1* — est opportuna ex parte efficientis ratione immutabilitatis, non necessaria ex parte materiae dispositae *ib.* 3*

— est opus virtutis infinitae IV 895 arg. 4 — Reformatio corporis fit per divinam virtutem IV 911 b — eiusdem numero non potest fieri secundum naturam IV 889 a sq. — quantum ad corporis e pulveribus reformationem est contra naturam, quantum ad unionem animae cum corpore reformato est secundum naturam, quantum ad unionis inseparabilitatem est supra naturam IV 892 b — simpliciter est supra naturam *ibid.* 919 d. 4 — Mortuum natura nunquam reducit ad vitam II 438 5* — Mortuum vivificari est supra naturam III 115 4* *Vide V. Mortuum.*

— dicitur proprie esse corporum magis quam coniunctorum IV 919 d. 4 — In resurrectione anima debet coniungi corpori, ut natura perficiatur IV 883 f. 5. 884 a. 885 f. 3. 886 5*

— Suscitationem mortui Deus non fecisset, si homo perstitisset III 27 9*

— Totum resurget, quod fuit de veritate humanae naturae et quod spectat ad decentiam IV 287 d. 2 — Quod dicit ordinem ad resurrectionem de congruo potest resurgere in alio II 737 b — Caro ante animationem non habet ordinem ad resurrectionem II 732 b. III 61 f. 4 *Vide V. Caro et V. Corpus-resurrectio.*

— Resurgentes erunt omnes in aetate iuvenili, non quantum ad durationem, sed quantum ad dispositionem et valitudinem corporis IV 917 d. 1 — In resurgentibus erit distinctio sexus *ib.* d. 2 — Hermaphroditus debet resurgere in eo sexu, qui dominatur per naturam IV 936 d. 2 — Resurgentes erunt similes Angelis, sed salva natura IV 918 d. 2

— habet causam exemplarem et efficientem in Christo IV 895 a — Causa efficiens resurrectionis sicut primum principium est Christus secundum Divinitatem et tota Trinitas *ibid.* 896 a — fit per Verbum carnem factum IV 895 b. 903 d. 4

— fit ad vocem Christi IV 894 f. 3, 4. 895 4*. 896 b — Causa efficiens ut instrumentum est vox Christi IV 895 a, 4* — fit ad vocem Christi ad honorem humanitatis Christi IV 903 d. 4 — fit per vocem Christi, quae ut virtuosa dicitur iussus, quasi praeceptum, ut authentica vero vox Archangeli, ut sonora vox tubae *ib.* d. 2 — non fit per vocem Christi ut per virtutem naturalem IV 895 6* — Resuscitatio non fit vocis auditu, sed virtute vocem concomitante *ib.* 5* — Mortui simul tempore, sed prius natura resurgent, quam audiant vocem *ibid.* — Resurrectionem praecedat vox tubae vel natura vel tempore IV 903 d. 1

— eius causa exemplaris, in qua cognoscitur et disponitur, est Dei Filius secundum divinam naturam et tota Trinitas

IV 895 a — Christi est causa exemplaris, in qua nostra resurrectio inchoatur et exemplificatur *ibid.*, 2* — omnium assimilatur resurrectioni Christi perfecte vel imperfecte *ib.* 3*

— erit subito IV 891 f. 3. 895 arg. 4. 903 d. 4 — dicitur futura media nocte non propter temporis qualitatem, sed potius propter horae incertitudinem IV 882 b

— corporum non erit successiva, sed simul IV 886 b sq., 4*, 3* — non debet esse ante secundum adventum Christi *ib.* b sq. — non debet esse, quamdiu homines vivunt *ib.* f. 3. 887 a sq. — differtur propter meritum fidei IV 887 a

— inchoata est in capite nostro Christo IV 85 4* — Christus in resurrectione triumphavit de morte III 536 b — Christi nuntiata mulieri ab Angelo III 57 b — Veritas resurrectionis Christi manifestata est per apparitiones III 463 b. 537 4* — debuit praecedere ascensionem III 463 f. 2

— Christi removit obstaculum mortis IV 89 d. 3 — In resurrectione Christi sancti Patres egressi sunt ex limbo III 463 f. 3. 464 2*

— Christi est causa nostrae resurrectionis III 247 f. 3. 407 arg. 4 — sublevat ad spem III 551 d. 2 *Vide V. Christus 22, 34 et V. Iustificatio.*

— Christi significat iustificationem a peccato IV 60 d. 2

— animae per gratiam est in via et successive, per gloriam est statim post mortem IV 887 1* — animae est tantum ad bonum IV 886 4* — animae fit nostra voluntate *ibid.* — Suscitatio animarum fit per Verbum IV 903 d. 4

— Ad resurgendum non requiritur maior gratiae habitus quam ad resistendum, quia non necesse est operari secundum totam virtutem voluntatis IV 337 5* — Resurgere est fortius quam resistere, quantum ad actum *ibid.*

RETRACTARE — *Vide V. Sententia.*

RETRIBUTIO — In retributione ostenditur iustitia I 834 4* — Divina iustitia omnibus decentissime reddit stipendia meritorum IV 556 b *Vide V. Iustitia - divina et V. Poena-respondens culpae et V. Praemium.* — Bonorum est per resurrectionem mortuorum immutandorum per gloriam, malorum per iudicium aeternum IV 583 b

— est Christi secundum Divinitatem IV 984 arg. 3

RETRO — In his quae sunt perfectionis non est retrocedendum II 952 arg. 3. IV 804 2*. 853 2*

REVELATIO — differt a praedictione et dicit certam internam illuminationem II 138 a — facit certam cognitionem I 681 d. 4 — fit mentis illustratione, vel sola praedictione II 206 d. 2

— Deus solus revelat futura II 624 5* — Cognitio revelationis non pendet ab eo quod revelatur, sed a lumine revelante et illi conformatur III 510 2*

— est cognitio interior, sed non evacuat cognitionem apparitionis I 281 2*

RHE

— In revelatione divina plus se habet homo per modum suscipientis quam agentis II 624 5* — frequentius fiunt in somnis quam in vigilia II 623 1*. 624 3*. IV 527 d. 3

— fit per missionem invisibilem Filii, vel per missionem Angeli I 271 3* — In revelatione non datur Spiritus sanctus simpliciter *ib.* 2* — quae fit mentis illustratione, est gratiae, non vero ea quae fit sola praedictione II 206 d. 2

— Secreta Dei amicis et familiaribus consueverunt revelari III 749 2* — Deus Angelis non semper revelat mysteria, sed pro loco et tempore II 290 b

— Deus non revelavit nisi quod est nobis utile nosse IV 989 4* — magis est necessaria homini de modo perveniendi ad salutem et de rebus fidei et morum quam de aliis rebus II 548 d. 3 — Christus et Spiritus sanctus nota fecit Apostolis omnia necessaria ad salutem IV 989 2*

— Deus perfectis tempore legis naturae revelavit sacramenta fidei IV 36 a — aperta non erat in lege naturae III 541 6* — perfecta convenit sextae aetati IV 51 a

— Recta intelligentia Scripturae aperit viam revelationis I 212 a

— In iis quae Spiritus sanctus revelat, non est contrarietas II 389 d. 3

REVERENTIA — aliquibus rebus est exhibenda ob aliquam rationem dignitatis III 208 a, 4* — Minori minor reverentia est exhibenda et maiori maior III 200 arg. 4

— honoris est latrae III 214 4* — Deo debita redditur per latram III 213 f. 1. 218 3*

— refertur ad formam et modum Deum colendi III 221 d. 1 — Deo debita comprehendit adorationem *ibid.* — Deo debita comprehendit cultum internam et externam *ibid.* — corporalis Deo exhibita est actus adorationis exterioris III 218 3*

— quaedam reperitur in timore III 214 4* — et securitas nullatenus opponuntur III 767 4* — non tantum fit Deo recedendo, sed etiam humiliter accedendo, maxime, cum ipse vocat IV 218 4* *Vide V. Communio in fine.*

REVIVISCERE — Opera in caritate facta et mortificata possunt reviviscere III 499 2* *Vide V. Opus-gratia.*

REX — Reges et principes sunt inter Christianos sicut in aliis gentibus non solum secundum humanam institutionem, sed etiam secundum divinam dispensationem II 1011 a — sunt ad conservandum ordinem *ibid.*, 4*

— consueverunt inungi in signum dignitatis IV 634 6* — unguntur in scapulis IV 602 d. 2

— Christus est rex, sed honorem regalem recusavit propter humilitatis exemplum IV 612 4* *Vide V. Christus 28.*

RHETOR — Rhetoris finis in se est loqui ornate, finis in alio est alii persuadere II 289 b — non omnino operatur frustra, si per compositos et ordinatos sermones non semper persuadeat III 831 d. 2

RETTORICA — est pars scientiae sermonum III 526 a

RHEUMA — est superfluitas impuritatis, quae venit ex debilitate virtutis conversivae II 480 a

RIGOR — dicitur proprie et translate II 3 b — parum competit animae, ut est motor corporis, parum ut est perfectio II 222 a, 3* — est actus consequens speciem hominis, prout cum motu exteriori dicit aliquem actum interiorum *ib.* 3* — Ristibitas est

proprietas respectu coniuncti nec post separationem remanet in anima nec circa corpus III 137 6*

RIGOR — iuris potest relaxari in casu speciali IV 513 d. 6 — Homo sibi debet esse rigidus IV 393 5*

RIVULUS — sic egreditur a fonte, ut nova aqua semper exeat, non eadem II 62 b, 325 a

ROS — dicitur humiditas nutrimentalis in primo egressu a venis IV 908 a

ROTAE — in curribus alleviant, non aggravant III 892 6*

RUINI — lucent in aqua II 337 b, 338 b

RUINA — nostra in sexu muliebri fuit inchoata, in sexu virili consummata III 271 1*, 272 b

RUTH — numeratur in genealogia propter aliquod speciale factum et ad ostendendam completam prophetiam III 78 3* — intelligitur per petram deserti *ibid.*

S

SABBATUM — nominatur a Iudaeis II 391 b — Observantia Sabbati quantum ad significationem diei evacuata est in lege nova III 832 a — Cessatio ab operibus in Sabbato significabat quietem passionis Christi in sepulcro *ibid.*

Die Sabbati solemnizat omnis Ecclesia in honorem Virginis Mariae, quia in ea post passionem Christi fides Ecclesiae remanserat solida et inconcussa III 78 2*

— In Sabbato sancto est memoria resurrectionis, unde cantatur Missa de resurrectione IV 299 d. 2

SABELLIUS — posuit, proprietatem patris cuiuslibet trium personarum convenienter posse attribui III 103 a — nescivit distinguere inter naturam et personam III 133 a — dixit, generationem facere distinctionem rationalem vel intellectualem tantum I 183 a — negavit veritatem filiationis III 240 d. 4

SACCUS — ferendus pro poenitentia significat humilitatem et austeritatem IV 434 d. 8

SACERDOTES — dicuntur, quibus in quocumque cultu specialiter committitur potestas offerendi IV 304 f. 3, 5. 305 a, 3*, 4* — constituuntur speciales ministri ad Deum colendum, quod est de dictamine naturae IV 618 4* — ab initio fuerunt IV 617 arg. 4 — Solis sacerdotibus in veteri testamento licebat offerre sacrificium IV 304 f. 2

— appellatur, quia sacram rem conficit IV 638 d. 5 — dicuntur Deo consecrati IV 616 f. 3 — in ordine consecratur IV 628 2*

— ordinantur ad offerendum per principes et pontifices Ecclesiae IV 304 f. 5 — Sancti dicuntur sacerdotes non ab oblatione corporis Domini, sed sui IV 305 4*

— Sacerdotium in Lege pendebat ex regno ut minus principale IV 620 d. 3 — Sacerdotium nunc est principalius quam regnum *ibid.* — Sacerdotium regale est in nova lege IV 608 b

— Sacerdotium est novae legis proprium, quamvis praecesserit in veteri lege eius signum figurativum IV 618 a — Sacerdotium novae legis differt a veteri IV 617 f. 1 — Sacerdotium novae legis est maioris ordinis et dignitatis quam in ve-

teri IV 629 f. 1 — Verus ordo est, qui veram offert hostiam et sacrificium Deo acceptum IV 504 2* — Ordo veteris legis non erat verus, sed figuralis *ibid.* — Sacerdotium legale debuit cessare IV 83 f. 2 — Sacerdotium Aaron dicitur aeternum quantum ad finis indeterminationem IV 84 1* — Sacerdotium novae legis evacuat sacerdotium veteris IV 637 d. 3 — Sacerdotium Christi dicitur sempiternum, quia illi sacerdotio nullum aliud successit III 453 6* *Vide V. Christus* 28.

— Sacerdotium veteris legis erat carnale, ideo habebatur iure propinquitatis IV 639 b — Sacerdotium novae legis est spirituale *ibid.*

— simplices successerunt discipulis IV 642 b

— Sacerdotium est complementum Sacramenti ordinis IV 618 f. 3 — In sacerdotio est status graduum et ordinum IV 633 f. 2, a — In sacerdotio est status ordinum et consummatio potestatis eorum in corpus Christi verum et mysticum IV 636 a — In sacerdotibus est plenitudo redundantiae per vitae influentiam quantum ad sensum et motum, mediantibus Sacramentis I 284 6*

— Ordo sacerdotii respondet dono sapientiae, quia gustat et administrat lignum vitae, ipsum panem caelestem, in quo est omnis sapor IV 636 a

— Character in ordine supremo configurat Deo secundum imaginem ut assimilata Deo IV 622 2* — gerit figuram Christi ut sponsi Ecclesiae IV 653 f. 4. 654 a

— Character sacerdotalis est perpetuus IV 303 8* *Vide V. Character.*

— Intra gradum et ordinem sacerdotii contingit esse distinctionem dignitatum et officiorum IV 633 a sq. — Praetermisso sacerdotio, non potest esse episcopus IV 657 d. 1 *Vide V. Episcopi.*

— In solo sacerdotio fit inunctio IV 626 f. 3 — non inungitur ad necessitatem ordinis IV 634 6* — inunguntur propter solemnitatem et dignitatem corporis dominici IV 628 a. 634 6*

— In sacerdotibus ordinandis non ita necessario servanda sunt tempora determinata antiquis canonibus IV 653 5*

— In sigillatione characteris sacerdotalis datur animae potestas spiritualis IV 500 b — Sacerdotibus collata est potestas conficiendi ab Apostolis et eorum successoribus secundum Dei constitutionem IV 305 a, 3* — Ordo sacerdotii est auctoritas conficiendi eucharistiam *ib.* a — Sacerdotibus novae legis in ordine traditur potestas conficiendi corpus Christi IV 617 f. 2 — soli possunt conficere eucharistiam IV 304 f. 3. 305 a, 1* — Sacerdotibus omnibus datur potestas conficiendi corpus Christi IV 593 7* — In sacerdote est potestas conficiendi corpus Christi verum et absolvendi mysticum IV 636 a

— Potestas in sacerdote ponit characterem, qui est qualitas absoluta nobilitans animam IV 306 b — operatur per verbum ut instrumentum *ibid.* — In sacerdote potestas conficiendi quantum ad substratum ratione characteris videtur esse nobilior quam in verbo *ibid.* — habet potestatem conficiendi per verbum IV 230 b — per ministerium suum convertens panem in corpus Christi non potest dici pater nec mater Christi *ib.* 3*

— Actus proprii sacerdotum secundum se sunt corporis Domini confectio, orationes et benedictiones IV 637 d. 4 — Sacrificium offerre pertinet ad solos sacerdotes IV 304 f. 4. 503 f. 4 — omnes habent potentiam offerendi IV 597 a — de ratione sui officii est minister orationis *ibid.* — in sacrificio debent pro se specialiter et pro subditis per eos convertendis rogare IV 195 a

— Sacerdotibus primo et principaliter est commissa administratio Sacramentorum ecclesiasticorum IV 121 a — In sacerdotio principaliter datur potestas administrandi Sacramenta et maxime Sacramentum corporis Domini IV 633 a — sunt ministri baptismi et poenitentiae IV 635 b — solus debet baptizare praeter casum necessitatis IV 121 b, 1* — solus debet administrare Sacramenta, quorum materia est consecrata, quia habet manus consecratas IV 596 b — omnes et soli sunt ministri extremae unctionis *ibid.* sq. — auctoritate summi Pontificis sibi commissam potest confirmare IV 176 d. 1 — manus sacratas imponunt IV 628 2*

SAC

— non potest dare ordines IV 631 f. 2
 — non habent potestatem imponendi manus IV 642 b. 643 1* — In sacerdote est perfectio sufficientiae IV 643 3* — habet ordinem ut ordinatus, non ut ordinator *ib.* 4*, 5* — non imponunt manus ut dantes potestatem vel ordinem, sed in signum consecrationis suae *ib.* 1*, 2*

— Gratia communionis in ordine sacerdotali confertur et per sacerdotem debet administrari IV 628 2*

— novae legis tantum, sicut conficiunt verum Christi corpus, habent etiam auctoritatem absolvendi corpus mysticum IV 439 f. 6. 440 5* — soli absolvunt in Sacramento poenitentiae IV 421 3* — Sacerdotium fuit institutum a Christo ad remissionem peccatorum et absolutionem IV 440 arg. 1. 441 a — Triplex potestas in sacerdote secundum aliquos IV 481 a — habet potestatem conficiendi et absolvendi per modum potentiae generalis et primae, determinandae verbo cum intentione prolato IV 306 a

— Ad solos sacerdotes pertinet absolvere ex officio IV 597 6* — Sacerdos factus statim habet clavem IV 505 f. 4 *Vide V. Clavis.* — habet potentiam absolvendi quantum ad essentiam radicaliter in ipsa anima IV 506 a

— ex sua ordinatione institutus est mediator inter Deum et hominem per impressionem characteris IV 510 b — Sacerdotibus competit officium mediationis IV 596 b sq. — soli perfecte habent officium mediatoris ratione potestatis offerendi sacrificium, et reconciliatoris in corpore mystico ratione potestatis conficiendi corpus Christi verum IV 504 a — per potestatem clavium habet officium mediatoris inter Deum et homines et reconciliatoris cum Ecclesia *ibid.* — per potestatem clavis est mediator inter Deum et hominem IV 473 arg. 3, b. 481 b — habet potestatem reconciliandi Deo per auctoritatem, ratione cuius fungitur iure Dei et Ecclesiae tanquam mediator utriusque IV 457 6* — est mediator in reconciliatione peccatoris, tenens locum Dei IV 500 b — in poenitentia habet officium mediatoris et reconciliatoris IV 502 b

— est mediator inferior Deo et superior poenitente et arbiter et iudex constitutus loco Dei IV 506 a — habet auctoritatem reconciliandi ut iudex et arbiter inter Deum et peccatorem IV 439 b — est minister remissionis IV 566 f. 3 — est os peccatoris loquens pro peccatore et os Dei separans pretiosum a vili IV 473 b

— potest gratiam impetrare et Ecclesiae reconciliare, sed non absolvere a culpa IV 473 b — potest gratiam impetrare, non dare IV 474 3* — ostendit absolutum a culpa *ib.* 1* *Vide V. Absolutio.* — in remissione culpae non se habet nisi per modum deprecantis IV 595 b *Vide V. Peccatum* 31.

— novae legis dat remissionem poenae, quam sacerdos veteris praefigurabat IV 476 f. 3 — novae legis partem poenae

dimittit virtute passionis Christi IV 500 b *Vide V. Absolutio* et *V. Poena - remissio.*

— audit peccata loco Dei IV 566 f. 4 — Sacerdoti peccata non tanquam homini, sed tanquam Deo revelantur *ib.* b, 1* — debet noscere peccata, quasi non audierit nec noverit *ib.* b *Vide V. Confessio - sacerdos* et *- sigillum.*

— solus potest imponere poenitentias IV 534 f. 1 — in poenitentiis imponendis debet discrete considerare personarum circumstantias, attendens ad canones sicut ad regulas directivas IV 542 d. 3 — non potest dare indulgentiam nisi per commissionem episcopi IV 535 1*

— actum ligandi et solvendi non habet secundum se, sed hic respicit confessionem IV 637 d. 4 — non proprius non potest absolvere nisi vice superioris IV 509 a, 2*, 4*, 6* — proprius dicitur communissime, communiter et proprie IV 453 b — parochialis potest ius suum pro confessionibus committere alii IV 454 a *Vide V. Confessio - sacerdos proprius.* — quilibet in articulo necessitatis potest quemlibet absolvere IV 509 a

— Sacerdotibus haereticis et schismaticis aufertur iurisdictio, et dicuntur habere manum ligatam IV 506 a. 509 4* — degradati habent manum iurisditionis amputatam sine spe recuperandi IV 506 a. 509 4* — haereticus non habet iurisditionem ad solvendum IV 303 7* — ablata iurisditione, non habent frustra potestatem clavis IV 506 5*

— habet potestatem limitatam et ad aliquos casus non potest per se extendere manum sine commissione episcopi IV 543 d. 5

— Sacerdoti scientia necessaria est ut dispositio ad usum clavium IV 479 b, 4* *Vide V. Clavis.* — Sacerdoti competit scientia, ut sciat ligare et solvere IV 635 a — In sacerdote requiritur scientia, ut consulat et iudicet secundum conscientiam IV 464 d. 3 — Sacerdoti ad confessiones audiendas necessaria est scientia de peccatis communibus et de extensione suae potestatis IV 463 d. 3 — Sacerdoti necessaria est facultas discernendi inter mortale et veniale, non inter omnes perplexitates peccatorum *ibid.* — Sacerdoti in ordinatione dantur claves, etiam si scientia careat IV 651 f. 3 — carens discretionem necessaria audiens confessiones peccat graviter IV 463 d. 3

— ut sit idoneus poenitentiae minister, debet habere meritum et sanctitatem IV 502 b

— ex solo officio sacerdotali non tenetur necessario ad sacrificium, sed pro loco et tempore, ut sibi videbitur expedire IV 294 b. 295 4*, 5* — qui vivit de altari, debet servire altari IV 294 b — est persona communis et debet celebrare Missam omni populo IV 299 d. 3 *Vide V. Communio.*

— Sacerdotibus committitur conficiendi potestas non ratione sanctitatis, sed auctoritatis, quae est in eis ratione characteris ordinis IV 305 a, 2* — omnes aequaliter

SAC

possunt conficere IV 303 9*. 645 4* — omnes aequaliter conficiunt Sacramentum IV 307 a — in potestate conficiendi omnes pares sunt, quia haec immediate datur per impressionem characteris IV 506 6* *Vide V. Ordo* (235 b). — ratione characteris indelebilis etiam haereticus conficit Sacramentum IV 123 f. 4. 303 f. 3, 7*, 8*. 644 f. 2 — propter haeresim non amittit potestatem conficiendi IV 303 f. 3

— malus non tantum dat Sacramentum sine re IV 425 a sq. — Accedens ad sacerdotem malum non peccat *ib.* b — Qui recusat malum sacerdotem, credens, Sacramentum per ipsum dispensatum esse vitiatum, facit iniuriam Sacramento *ibid.*

— malus habet ordinem et iurisditionem, quae sunt de necessitate clavis quantum ad esse et quantum ad executionem IV 502 b — Malo sacerdoti confertur potestas ad utilitatem aliorum *ibid.*, 3* *Vide V. Ordo* (235 b). — bonus et malus quoad substantiale aequaliter celebrant Missam, sed differenter quoad aliqua circumstantia IV 307 a *Vide V. Missa.* — praecisus vel excommunicatus potest conficere, sed non debite et ordinate IV 303 9* — omnes vere conficiunt, sed bonus ad utilitatem suam et assistentium, malus occultus ad damnum suum et ad utilitatem assistentium *ib.* b — praecisus ab Ecclesia et haereticus conficit Sacramentum ad damnationem suam et omnium assistentium *ibid.* — qui non sunt digni conficere, cum conficiunt, peccant IV 307 b — praecisus non debet conficere, sed si conficit, confectum est IV 446 a

— Casus de sacerdote recordante peccati mortalis IV 312 d. 4 — De recordante irregularitatis *ibid.* — Consilium de praeparatione ante Missam *ibid.* *Vide V. Communio* et *V. Missa.*

— potissime debent esse sancti IV 630 a — Sacerdotalis dignitas non tantum respicit rectitudinem voluntatis, sed etiam dignitatem exterioris decoris III 677 2*

— In sacerdotibus coniugatis periculum irregularitatis et latrocinii bonorum ecclesiasticorum IV 805 b sq.

— Multorum sacerdotum perversitas IV 454 a

— debet se reputare immundum propter aliena peccata IV 30 d. 5

— veteris legis erat mediator ad offerendas hostias figurales, sed non in absolvendo IV 440 5* — in sacrificio legali inquinabatur, quia in peccato populi communicabat IV 30 d. 5

— Sacerdotibus data auctoritas discernendi inter lepram et lepram, sanum et profanum erat figura potestatis clavium IV 439 b

SACRAMENTALIA — praecedunt Sacramenta, vel etiam sequi possunt IV 634 5* — Res sacramentalis vigorat gratiam ad delendum peccatum veniale IV 550 a — omnia faciunt ad venialium deletionem non per propriam naturam, sed adiuvando et vigorando gratiam *ibid.* — faciunt ad delenda peccata venialia per humiliationem

et devotionem, vel per poenitentiam *ibid.* — Qui humiliter et devote sacramentalibus se subiciunt non formidant diaboli potestatem III 406 3* — ratione contenti prosunt, sive fiant a bonis sive a malis IV 945 b

SACRAMENTUM — 1 *Ratio nominis* — Signum 2 *Sanctificans* — *causans* 3 *Necessitas* 4 *Legis naturae* 5 *Legis veteris* 6 *Novae legis* 7 *Institutio* 8 *Numerus* — *Ordo*.

9 *Unitas* — *Essentialia* 10 *Elementum* 11 *Verbum* 12 *Minister* 13 *Intentio* 14 *Fides*.

15 *Res Sacramenti* 16 *Effectus* 17 *Gratia sacramentalis* 18 *Character* 19 *Efficacia Sacramenti*.

20 *Causa efficiens, ministerialis, meritoria*.

24 *Dispositio susipientis* 22 *Administratio* 23 *Iteratio*.

1 — vocantur sacra mysteria sive sacra secreta III 414 d. 6 — dicitur sacrum secretum I 3 b. 191 d. 8 — large dicitur quaecumque institutio honestatis in Dei Ecclesia, sive in rebus sive in dictis sive in factis IV 31 d. 11

— est sacrae rei signum IV 43 f. 1. 616 f. 2 — sunt signa exteriora rei sacrae et sacramentia religionis christianae IV 12 f. 4 — est sacrum signum IV 592 arg. 5. 767 f. 4 — largissime acceptum vel secundum nominis interpretationem dicitur sacrae rei signum IV 28 d. 1 — est signum visibile rei sacrae et sanctificantis *ibid.* — est quod Deo consecrat in sui ipsius susceptione IV 616 f. 3

— accipitur communiter, proprie et propriissime IV 28 d. 4 — dicitur forma visibilis ut similitudo exterius repraesentans invisibilem gratiam IV 29 d. 2 — est invisibilis gratiae visibilis forma, ita quod similitudinem eius gerat et causa existat III 896 b. IV 410 1*. 495 arg. 5

— est institutum ad significandum IV 43 f. 2 — Sacramenti est significare IV 55 f. 1 — Sacramentalis medicina de sua integritate habet significationem, quae est communis et essentialis omnibus Sacramentis IV 14 b — Significatio est essentialis Sacramento IV 653 f. 4. 671 d. 2 — Ad omnis Sacramenti esse necessario requiritur significatio sive expressio IV 692 b

— essentialiter loquendo est signum IV 14 b. 64 f. 1. 627 b. 692 f. 1 — omne signum est et ut signum administratur IV 693 a — omne aliquod signum essenziale habet exterius IV 627 b — sunt figuralia IV 49 arg. 3 — omne est signum visibile IV 421 a. 675 arg. 3 — est signum exterius IV 495 arg. 3 — significat ratione rei exterioris IV 496 3* — Repraesentatio est per materiam IV 466 f. 4 — est elementum ex similitudine repraesentans IV 64 f. 1 — est materiale elementum foris sensibiliter propositum, ex similitudine repraesentans IV 580 arg. 1 — Signum in Sacramentis est elementum IV 466 arg. 4 — Significatio Sacramenti est ex parte elementi IV 443 b. 592 arg. 4

— habet rationem significandi ab elemento exteriori IV 226 d. 3 — Ratio signandi magis residet penes elementum IV 29 d. 2. 65 b — In elemento debet salvari completa ratio signandi IV 467 b

— exterius significat rem interiorem IV 503 arg. 3. 580 f. 2 — est signum expressivum eius quod fit interius IV 409 f. 2 — significat effectum interiorem per simile exterius IV 676 a

— naturalem debet habere similitudinem ad rem IV 495 arg. 1 — habilitatem ad significandum habet ex natura, sed actualitatem ex institutione IV 45 5*. 255 4* — sunt signa instituta propter expressionem rei significatae talia, quae de sui natura nata sunt illam exprimere IV 254 b

— dicitur signum visibile pro sensibili sensu exteriori, ut comprehendit audibile IV 29 d. 2 — potius dicitur visibile ratione elementi visibilis *ibid.* — sunt signa visibilia rerum invisibilium, per quae homo manuducitur ad spiritualia cognoscenda IV 662 arg. 3 — de se est signum significans, per accidens est signum velans IV 206 3* — dicunt quoddam velamen gratiae interioris, quod tamen aliquo modo illuminat ad cognoscendum IV 69 a

— est ex similitudine repraesentans, ex institutione significans IV 43 f. 2. 45 5*. 110 a. 578 f. 1. 667 f. 4 — illud significat ex institutione, quod repraesentat naturaliter IV 580 f. 1 — Significatio non tantum exigit repraesentationem, sed etiam institutionem IV 593 4* — Super similitudinem fundatur institutio, et advenit verbi sanctificatio IV 247 b — Signum sacramentale continet divinam institutionem et naturalem repraesentationem IV 661 a

— est signum ex institutione significans IV 495 arg. 4 — Significatio est ex institutione IV 45 5*. 52 f. 2. 110 f. 4 — Elementum significat ex institutione IV 440 1* — proprie sunt signa voluntaria IV 45 5*

— est elementum corporale et cum hoc dicit aliquid spirituale unitum ei secundum intentionem ut signatum signo IV 14 f. 4. 30 d. 8 — sunt visibilia et corporalia II 12 a — sunt corporalia et non ducunt in spiritualia nisi in ratione significandi IV 43 f. 3 — sunt signa exteriora, in quibus non tantum consideratur quod est interius, sed etiam signum exterius, ratione cuius habent rationem Sacramenti IV 595 4* — omne est exterius IV 449 f. 3. 218 2*. 616 1*

— habent aliquid corporale et spirituale ad reparationem hominis lapsi in anima et in corpore IV 11 f. 3 — habet elementum et Spiritum ad purificandam carnem et animam IV 450 a — materialia et corporalia iustificant animam IV 554 f. 2

— debet habere assimilationem cum effectu IV 626 f. 2. 627 b — debet habere expressam similitudinem cum effectu IV 52 f. 3 — habet quandam similitudinem proportionalitatis cum gratia, quam significat IV 29 d. 3 — significat gratiam,

quia est sensibus nostris propinquius IV 15 2*

— legalia significaverunt quod futurum erat ut signa prognostica IV 45 4* — nostra sunt signa demonstrativa et rememorativa *ibid.* — proprie significant gratiam praesentem, allegorice vero passionem praeteritam *ibid.* 255 2*, 5*. 257 4*. 265 d. 2 — novae legis primo significant gratiae efficaciam et per posterius passionem Christi IV 26 a — In Sacramentis novae legis principaliter significatur gratia sacramentalis IV 255 2* — non omnia significat, quae facit, sed quod plenius et perfectius facit IV 44 a, 2*

— est signum essentialiter, in quantum semper in actu comparatur ad id quod significat, licet in habitu tantum ad eum cui significat IV 45 3* — sufficit, ut significet habitu, vel actu repraesentet, licet nemo percipiat IV 834 4* — parvulo significat in alio IV 45 3* — in parvulo non habet effectum significandi, quia non est capax doctrinae, tamen aliis significat gratiam IV 413 4* — quantum est de se, semper significat *ibid.* — significat effectum suum et quantum est de se, semper facit IV 403 4* — semper est verum signum gratiae secundum institutionem et etiam secundum usum, quantum est ex parte sui, sive etiam dantis IV 45 4* — non est falsum signum, cum non confert gratiam propter impedimentum a parte susipientis *ibid.* 403 4*

2 — In Sacramentis est aliquid mysticum et aliquid gratuitum IV 69 a — habet quid figurativum et significativum, quo curat caecitatem ignorantiae, et quid gratuitum, quo curat pronitatem concupiscentiae IV 44 b — per exhibitionem signi excitat motum fidei, ut requirat signatum *ibid.* — in lege Evangelii sunt figurae non tantum ad significandum, sed etiam ad sanctificandum IV 50 3* — De integritate Sacramenti sunt significatio et sanctificatio IV 204 f. 3 — Ad perfectum esse Sacramenti sufficiunt significatio et sanctificatio IV 592 arg. 3 — Ad rationem Sacramenti non sufficit signatio rei sacrae, nisi etiam aliquid ibi conferatur IV 611 4* — novae legis non solum ex prima institutione ordinata sunt ad significationem, sed etiam ad gratiam obtinendam et per se iustificant IV 26 a, b

— in lege nova sunt sanctificantia III 888 b. IV 667 f. 3 — sanctificat ex verbi prolatione IV 440 a — sanctificat ex benedictione IV 667 f. 4 — est ex sanctificatione sanctificans III 894 a. IV 463 f. 2 — quantum est de se, semper sanctificat IV 413 4*

— proprie est signum visibile rei sacrae et sanctificantis ad illam habendam efficaciter ordinans IV 28 d. 4 — novae legis est figura et causa IV 226 d. 3 — non tantum habet significationem, sed etiam quoddam genus causalitatis per benedictionem IV 592 arg. 5 — Habitus signandi antecedit habitum causandi IV 44 2*

SAC (3)

— Signum exterius significans secundum institutionem est causa effectus interioris IV 667 5* — quae sunt totaliter ab institutione, habent signum exterius et interius sive rem et signum significantia secundum institutionem, quorum primum est causa secundi, et secundum quodam modo causa rei tantum IV 666 b — Signum exterius potest quodam modo causari a re interiori et quodam modo eam causare IV 581 3*

3 — Sacramentorum institutio decuit Dei misericordiam, iustitiam et sapientiam; et nobis expediens fuit IV 12 a — Necessarium fuit instituere Sacramenta necessitate congruitatis, non inevitabilitatis *ib.* b

— instituta sunt ad eruditionem spiritualium IV 13 f. 3 — nos erudiunt, in quantum aliquid spirituale significant *ibid.*

— data sunt nobis ad eruditionem et humiliationem IV 12 a — sunt ad exercitandum, ad erudiendum et ad medicandum IV 53 a — est ad humiliationem, eruditionem et exercitationem post lapsum IV 49 2* — est ad erudiendam rationalem, humiliandam irascibilem, exercitandam concupiscibilem IV 30 d. 7 — omnia sunt in documentum, medicamentum et ornamentum et secundum statum perfectum sunt in apertum documentum divini secreti, in efficax remedium morbi et in pulcrum ornamentum sponsae Christi IV 51 a — data sunt ad exercitationem propter fastidium spiritualium IV 12 a sq. — sunt utilia ad exercitationem non ut ritus exterior tantum, sed iuncta devotione mentis IV 31 d. 10

— sunt necessario scienda ad salutem IV 583 b. 591 a

— necessarium est, quia Deus instituit sub praecepto IV 107 a — sunt necessaria ad sanctificationem propter legem datam IV 150 b — necessitatis dicitur, non sine quo non possit homo salvari, sed quia ad hoc tenetur et sine hoc non potest salvari, si potest et negligit IV 107 b, 4* — De lege communi nemo salvatur nisi per Sacramentum, vel aliquid quod sit loco Sacramenti IV 150 a — Sine Sacramento, vel quod aequivalet Sacramento, Deus non disposuit dare gratiam IV 117 d. 4 — Parvuli non se possunt iuvare sine remedio Sacramenti *ibid.* 181 3*

— Homo aliquando indiget necessario effectu Sacramenti IV 12 3* — est necessarium simpliciter, vel ex conditione IV 174 a

— non sunt praecepta, quia bona, sed bona, quia praecepta IV 35 a. 49 f. 2 — post legem naturae sunt instituta sub praecepto IV 34 1*. 49 arg. 4. 151 f. 3, b — Ad baptismum omnes obligantur IV 85 5* — Ecclesiae necessaria sunt post passionem Christi IV 117 d. 4 — Deus in institutione Sacramentorum statum concernit generalis Ecclesiae, non particularis personae *ibid.*

— necessitatis inchoatum credendum est a divina misericordia non dimitti imperfectum IV 72 1*

(4)

— Qui negligit Sacramentum, quod non est necessitatis, peccat mortaliter, quando negligentia generat contemptum, vel habet contemptum annexum IV 107 b. 174 b. 294 b. 424 a. 602 d. 4

— nullum sic est necessarium, quin, si adsit voluntas et desit possibilitas, non salvetur aliquis sine ipso IV 107 a sq. 116 d. 2 — nullum est ita necessarium, quin fides et devotio suppleat locum eius IV 424 6* — Fides interior supplet in adultis defectum Sacramenti IV 154 a. 181 3* — Qui non potest recipere Sacramentum excusatur a praecepto IV 107 b, 3*. 117 d. 4. 432 d. 1 — potest suppleri voto sive proposito suscipiendi Sacramentum IV 107 a. 117 d. 4. 424 a, 5*. 432 d. 1 — Deus non alligavit potentiam suam Sacramentis IV 12 b. 115 b. 424 f. 4

— iam habenti gratiam eius est necessarium, quia illam gratiam efficacius dat IV 174 3* — Cum quis obtinuit gratiam per votum, manet obligatio suscipiendi Sacramentum pro loco et tempore IV 432 d. 1

4 — non conveniunt temporibus naturae institutae IV 49 f. 1, 4, 1* — In statu naturae homo non debebat subdi elemento IV 666 b — sunt necessaria ad erudiendum et manuducendum hominem post peccatum, non in statu primo IV 34 d. 9. 49 2* — non essent, nisi fuisset peccatum IV 27 arg. 3

— instituta sunt post lapsum IV 661 f. 2. 662 arg. 1 — ut medicina instituenda erant statim post lapsum IV 49 f. 1

— aliqua omni tempore fuerunt in remedium salutare III 33 4* — Ecclesia fidelium semper aliqua signa habuit, in quibus fideles colligebantur et profitebantur fidem IV 34 a — Institutioni Sacramentorum, in quantum sunt in remedium, convenit tempus post lapsum, Legis et Evangelii, secundum magis et minus IV 49 b

— quaedam sunt pure fidei, quaedam etiam quodam modo naturalis dictaminis IV 664 a. 666 b — legis naturae instituta sunt fide dictante, natura consonante, inspiratione auctoritatem dante, per superiores, in quibus erat fides explicita IV 36 b — in statu legis naturae dictabantur a lege naturae determinata per fidem et inspirationem IV 50 1* — in lege naturae datae sunt imperfectis a perfectis ad fidem maiorem implicite profitendam IV 36 a

— tempore legis naturae instituta fuerunt ut signa, in quibus Deus honorabatur ut creator, ut redemptor et ut remunerator IV 35 b — in lege naturae erant signa ad manifestandam fidem Redemptoris IV 36 a, 2* — In Sacramentis legis naturae significabantur bona opera necessaria ad salutem *ib.* a sq. — in lege naturae erant decimationes, oblationes et sacrificia IV 35 b

— legis naturae non erant instituta per modum praecepti, sed consilii IV 36 b, 1* — nulla in lege naturae erant necessitatis IV 34 a — Tempore legis naturae sine Sacramentis homo poterat salvari IV 33 f. 2 — legis naturae erant iterabilia IV 36 3*

SAC (5)

5 — alia et alia in diversis temporibus fuerunt instituta III 33 4* — diversa debuerunt institui pro diversis statibus IV 50 f. 1, 2. 51 1* — legis scriptae addunt super Sacramenta legis naturae quantum ad certitudinem significationis et difficultatem oneris IV 54 2* — legis scriptae erant signa expressiora quam in lege naturali IV 254 arg. 2

— vetera instituta sunt a Deo et a Moyse praecepta populo IV 592 2* — Deus per se ipsum instituit omnia Sacramenta veteris legis IV 590 arg. 2

— imperfecta data sunt ante legem gratiae ad sustentationem IV 51 b — vetera optime congruebant illi tempori IV 52 1* — veteris legis erant populi carnalis IV 143 a, 2*

— vetera instituta sunt in duris ad confringendum duos IV 77 2* — veteris legis erant ex his quae sunt ex terra, quae erat sub maledicto *ibid.* — vetera erant obscura quantum ad significantiam, parvae erant virtutis quantum ad efficaciam, et gravia quantum ad observantiam, ideo competeabant legi figurae et oneris IV 83 b — veteris legis multum habebant ponderis et parum de efficacia virtutis III 891 a

— vetera erant onus observantibus legem carnaliter, sed via salutis observantibus spiritualiter IV 50 2* — legis scriptae carnaliter observata nullam habebant efficaciam, sed spiritualiter observantibus erant in medicinam *ibid.* — vetera non proderant contemnentibus Legem, sed servantibus non tantum carnaliter, sed spiritualiter IV 84 2

— veteris legis potius instituta erant ad significandum quam ad efficiendum IV 26 a — ante legem novam fuerunt ad significationem IV 111 a — veteris legis erant ad significandum tantum IV 56 arg. 5. 216 f. 1 — veteris legis in se sive ratione operis operati erant tantum ad significandum I 42 d. 1 — veteris legis fuerunt signa et praefigurabant Sacramenta novae legis IV 55 f. 2. 77 arg. 2

— legalia omnia cessaverunt IV 83 f. 2, b — veteris legis a Christo impleta cessaverunt IV 84 a. 85 3* — vetera cessaverunt, quia significatum eorum impletum est IV 85 4*

6 — novae legis omnia praefigurata sunt in veteri lege, sed praecipue baptismus et eucharistia IV 181 2* — Sacramentorum novae legis potest esse signum et figura, cum non tantum sint signum, sed etiam ratione coniunctae veritatis sint veritas *ib.* 1*

— omne, quod Christus instituit, habuit figuram in veteri testamento IV 591 f. 4 — propria novae legis non habuerunt certam figuram *ib.* b — novae legis fuerunt praefigurata expressius ante legem veterem IV 183 arg. 1, 2 — Figurae Sacramentorum novae legis in veteri differabant secundum ritum *ib.* b

— quaedam novae legis in veteri lege non fuerunt in veritate, sed in figura et

significatione IV 591 b — novae legis alia sunt quam veteris IV 83 b. 439 f. 4. 617 f. 3. 618 2* — post passionem sunt alia quam ante, quia alia sunt signa IV 52 3* — quaedam sunt communia legis veteris et novae, quae sunt quodam modo ex dictamine naturae et ab initio cucurrerunt IV 591 b — Sacramenta communia legis veteris et novae Christus consummavit et confirmavit, non evacuavit *ibid.*

— perfecta dilata sunt usque ad sextam aetatem, in qua homines sunt sapientiores et capaciores ad revelationem secretorum IV 51 a sq. — perfecta data sunt Ecclesiae *ib.* b — perfecta sunt in nova lege IV 579 a, 3*

— Evangelii addunt super Sacramenta legis scriptae quantum ad expressionem et efficaciam IV 54 2*. 56 arg. 2 — Evangelii sunt evidentiora et efficaciora quam legis scriptae IV 54 2* — Lex nova debuit habere Sacramenta expressiora ad significandum, efficaciora ad curandum IV 83 b sq. — post passionem sunt evidentiora propter fidem expressiorem IV 52 3* — novae legis sunt magis evidentia ratione verbi additi IV 255 1* — In Sacramentis novae legis abundantior est devotio suscipientis propter incrementum fidei propriae et propter subsidium fidei totius Ecclesiae III 895 b

— post passionem Christi sunt efficaciora IV 52 3* — efficaciora congruebant aucto morbo IV 50 f. 2. 52 2* — In Sacramentis nostris habetur maior certitudo salutis et maius munus gratiae, et meliora sunt Sacramentis legis naturae ratione obedientiae et humiliationis IV 35 a sq. — In nova lege certitudo remedii maior est et communior in Sacramento IV 117 d. 4 — legis novae sunt maiora et meliora IV 84 a — nova sunt maiora et digniora IV 617 f. 3 — evangelica sunt multo nobiliora quam veteris legis IV 590 arg. 2

— novae legis parvam habent difficultatem et multam habent utilitatem III 891 a — evangelica minuunt oneris duritiam IV 54 2* — legis novae sunt leviora ad portandum IV 83 b — Evangelii sunt pauciora IV 54 2*. 84 a

— ecclesiastica formata sunt post passionem Christi IV 117 d. 4

— ut medicinae et vasa gratiae maxime conveniunt tempori Evangelii IV 49 f. 3 — novae legis sunt populi spiritualis IV 143 a — sunt statuta legis evangelicae IV 590 arg. 1. 591 a

— perfecta sunt propria novae legis, inferiora non sunt propria, sed inchoata in veteri et in nova perfecta IV 481 2* — aliquid est novae legis proprium, quamvis in veteri esset eius signum IV 618 a — propriissima novae legis sunt, quae significant gratiam in tali statu, quae proprie competit legi novae IV 591 b

— Per Sacramenta fundatur Ecclesia II 433 a. III 895 b — In Sacramentis attenditur totius Ecclesiae Sanctorum unio III 537 3* — Fides Sacramentorum reducit ad articulum de unitate Ecclesiae et peccatorum remissione III 537 3*

7 — esse suum habet ex institutione IV 13 f. 2 — Institutio facit esse Sacramentum IV 180 b — omne est institutum IV 110 f. 4. 578 f. 1 — non habet esse suum a natura, sed ab institutione IV 453 a — Ad hoc, quod sit Sacramentum, necesse est, quod forma et elementum indifferentia ad multa ad unum ordinentur institutione Christi, qua ordinantur ad aliquem effectum et significatum *ibid.* — est signum confirmatum per institutionem divinam IV 616 f. 2 — Vis est in elementis et verbis per institutionem IV 79 b — Christus instituendo dedit vim materiae IV 166 b

— Institutio respicit usum IV 662 a — Institutio respicit effectum Sacramenti IV 186 1*

— Deus Sacramenta, quae sunt de dictamine iuris naturalis, instituit interius illustrando, alia vero instituit mandando IV 664 a — quorum usus respicit ea quae sunt fidei pure, sunt totaliter ab institutione; quae sunt quodam modo a dictamine naturae, primam institutionem habuerunt in paradiso IV 666 b

— non sunt a voluntate humana, sed omnia a Deo instituta IV 663 f. 3, 4 — Christus instituit Sacramenta non per aliquem hominem, sed per se ipsum IV 55 b — per Christum hominem sunt instituta IV 121 b — Deum placantia non poterant institui nisi a Christo mundissimo IV 1 b

— Christus instituit Sacramenta immediate et expresse, vel insinuando et auctoritatem dando IV 441 b — non omnia videntur a Christo instituta et ab Apostolis tantum promulgata IV 591 a — Christus per se sive in propria persona instituit duo Sacramenta IV 188 d. 4 — Christus per se ipsum instituit Sacramenta, quae fuerunt in veteri lege in figura et significatione, Legem implendo et figuras evacuando IV 591 b — quae sunt propriissima novae legis, a Christo fuerunt insinuata, sed post a Spiritu sancto instituta *ibid.* — congruentissime instituta sunt secundum miram Dei dispensationem *ibid.* *Vide V. Confirmatio.* — Christus omne Sacramentum, quod instituit, ipse per se exhibuit IV 591 f. 3 — Christus non suscepit omnia Sacramenta III 414 d. 6

— omnia instituta sunt a Deo, vel per Filium, vel per Spiritum sanctum IV 592 2* — aliquid institutum est a Spiritu sancto loquente Apostolis *ibid.* — aliquid potuit institui a Spiritu sancto per Apostolos IV 591 a, 1*. 592 2* — instituta sunt a Deo ut auctore et aliqua ab Apostolis ut ministris in promulgando IV 592 2* — Elementum potuit institui, Spiritu sancto dictante, ab Ecclesiae rectoribus IV 166 b — Forma alicuius Sacramenti potuit institui et virtus sanctificandi dari a Spiritu sancto IV 464 1* — Aliquid pertinens ad Sacramentum institutum, vel potius promulgatum fuit per Apostolos a Christo doctos et auctoritate ab ipso accepta IV 579 b — Christus confessionem instituit per Apostolos IV 441 4* — Apostoli pot-

erant aliquid praecipere circa Sacramenta, auctoritate sibi data a Christo *ib.* 3* *Vide V. Apostoli.*

— omnia ortum habent ex Scriptura IV 594 arg. 1

— instituitur in institutione verbi IV 186 a

— sunt immutabilia IV 663 f. 3

— eorum confectio et institutio significatur sanguine et aqua profluente de latere Christi iam mortui IV 3 a. 182 b. 483 5* — significantur per sanguinem et aquam profluentem de latere Christi I 2 b. III 895 b. 110 arg. 2

— non dominantur ab administratoribus, sed tantum ab institutore Christo IV 55 a, 1*. 60 d. 4 — denominatur ab eo, in cuius nomine fit, et ab eo qui instituit IV 428 a

8 — sunt plura propter congruitatem et utilitatem IV 53 1* — sunt plura ad exercitandum, ne generetur fastidium, et ad erudiendum, ne generetur ambiguitas *ib.* a — Per plura Sacramenta significatur passio secundum plures effectus *ib.* 2* — sunt plura secundum principales differentias culpae et poenae IV 54 1* — diversa sunt remedia diversorum vulnerum IV 52 f. 1 — Diversae sunt medicinae sacramentales principaliter ad diversos morbos spirituales ordinatae IV 95 1*

— sunt varia signa exteriora et visibilia, et interiora, ut characteres IV 470 b — distincta dant eandem per essentiam gratiam gratum facientem, sed distinctam ratione effectuum *ibid.* 171 3* — Gratiae sacramentales differunt per morbum, contra quem sunt et quem curant IV 470 b. 171 2* — Gratiae, in quantum sacramentales, non sunt eiusdem speciei, sed diversae IV 471 4* — diversa non habent eundem effectum nec per se nec per accedens IV 476 d. 2

— sunt septem III 746 a. IV 618 f. 1 — sunt septem convenienter instituta, propter septem infirmitates et septem virtutes et propter variam armaturam Ecclesiae IV 53 a sq. — septem sanant septem infirmitates culpae et poenae *ib.* a — septem adiuvant virtutes theologicas et cardinales *ibid.* — sunt tantum septem IV 618 f. 1

— quaedam respiciunt personam, quaedam communiter ipsam Ecclesiam IV 601 d. 4. 607 a — diversa status diversos respiciunt IV 804 1* — quinque respiciunt communiter omnes, duo aliquos specialiter IV 59 b — quinque sunt ad conservandam et promovendam vel consummandam gratiam circa ipsam personam, duo ad consummandam ipsam Ecclesiam IV 601 d. 4 — quinque respiciunt indigentiam in se principaliter, duo ultima sunt ad alterum IV 671 d. 4 — tria respiciunt statum fidei determinatum IV 143 b

— ordinantur secundum dignitatem IV 59 b — ordinantur secundum effectus in curando *ibid.* — non ordinantur secundum statum perfectionis vel imperfectionis nec secundum tempus institutionis, sed secundum comparisonem ad statum hominis

SAC (9)

(9)

SAC (10)

indigentis eis IV 671 d. 1 — communia omnibus ordinantur ante specialia aliquorum IV 59 b — quae multitudinem respiciunt, consequuntur ea quae respiciunt personas singulas IV 601 d. 1

— quinque modis unum dicitur maius alio IV 476 d. 3. 601 d. 2 — illud videtur praecipuum, per quod Sacramenta cetera conferuntur et dispensantur IV 616 f. 4

— dominantur a materia vel a materiali principio IV 677 f. 2 — dominantur maxime a causa finali IV 678 1*

9 — est unum, non simplicitate, sed integritate et ordine IV 197 b — Verbum et elementum non uniuntur in tertio tanquam in forma, sed tanquam in signo *ibid.* — est unum per ordinem et respectum signi ad signatum III 164 d. 1 — fit ex pluribus unum, prout uniuntur, secundum quod ad alterum IV 624 2* — Verbum et elementum conveniunt ad unum signum ratione institutionis ordinantis ad unum IV 198 4* — Verbum et elementum ordinantur ad unum perfectum Sacramentum *ibid.* — In Sacramento ex pluribus non fit unum per essentiam, sed in comparatione ad unum significandum perfecte IV 626 3* — Ex verbo et elemento, etsi fiat unum Sacramentum, non tamen fit unum per naturam et essentiam III 894 b

— unum est in pluribus actibus, prout comparantur ad unum IV 600 3* — Plura signa sunt unum Sacramentum, cum unum est propter alterum IV 65 b — unum est, quod habet unum complementum IV 618 f. 3. 619 4*. 624 3* — non plurificatur, quod habet plures partes non omnino subiectivas, sed potestativas ordinatas ad unum IV 619 a, 1*, 2* — acceptum secundum diversos status non multiplicatur nec est compositum IV 412 d. 1

— omne est simplex IV 197 f. 1 — omne est simplex, in quantum fit in instanti IV 75 d. 3 — maius et excellentius est magis unum IV 618 f. 4

— Ex signo visibili et re Sacramenti non fit unum per essentiam, sed unum Sacramentum, quod est ad unum IV 226 d. 1 — unum est in elemento exteriori et in characterē IV 140 1*

— unum non potest habere plures efficacias et plures significationes IV 52 f. 2 — Una species visibilis non potest habere expressam similitudinem cum omnibus effectibus *ib.* f. 3 — unum est unius effectus causa et ad unum ordinatur IV 197 f. 2 — Unius Sacramenti unus est finis principalis, sed potest esse multiplex utilitas per accidens IV 602 d. 3 — In Sacramentis non est connexio IV 170 b

— Unitas in Sacramento est a Christo IV 123 b — est unum propter unitatem eius, in cuius nomine fit, et qui instituit IV 128 a — est unum denominatione ab eo cuius nomine fit *ibid.* 132 d. 5

— non potest esse nisi uniforme IV 594 arg. 2

— Aliquid est de essentia Sacramenti ratione institutionis IV 70 b. 504 a. 599

b — Ratio institutionis est congruitas IV 504 a. 595 b — In Sacramentis finis imponit necessitatem IV 599 b — Institutio praeequit congruitatem et superveniens inducit necessitatem IV 257 4* — In Sacramentis institutio necessitatem facit praecipue, ubi per se magis locum habet congruitas quam necessitas IV 168 a

— Actus exterior est sacramentalis, ut est Ecclesiae eique iunctus est character interior IV 155 3* — Signo exteriori appropriatur ratio Sacramenti propter significationem IV 226 d. 3 — dicitur, prout comprehendit exteriorem actionem et interiorem characteris impressionem, vel dicitur pro interiori characterē IV 679 a sq. — dicitur character interior permanens, vel actus exterior transiens IV 676 a

— aliquando dicitur effectus interior gratiae IV 75 d. 3. 117 d. 3 — dicitur etiam de effectibus consequentibus IV 416 d. 3 — dicitur interdum de ipso signato IV 252 d. 2 — de re Sacramenti dicitur communiter, de re et Sacramento proprie, de elemento magis proprie, de applicatione adhuc magis proprie, de elemento sub tali actu maxime proprie IV 66 4* — potissimum dicitur de applicatione passiva ex parte suscipientis, quae non est signum gratiae, sed effectus gratiae IV 75 d. 2 — Materia non habet perfectam significationem nec sanctificationem, quousque applicetur IV 593 5* — In characterē maxime consistit ratio Sacramenti IV 116 d. 3 — Character non est Sacramentum, nisi quia annexum est sensibili exteriori IV 29 d. 2 — Character non est Sacramentum, nisi prout comparatur ad ulterius signatum IV 624 2*

— Sacramentum integrant sensibile signum et sacrum signatum IV 616 3* — ex signo tantum et signato tantum et ex signato et signo integratur IV 661 b — In Sacramentis aliquid est, quod est res tantum, aliquid quod est signum tantum, aliquid, quod est res et signum IV 581 a. 589 b. 666 arg. 5, a sq. — Omne, quod est de integritate Sacramenti, aut est res tantum, aut significatio tantum, aut res et signum III 896 a — Sacramentum tantum est elementum visibile, res tantum est gratia curans, Sacramentum et res est character IV 66 4* — In Sacramento est visibilis forma et res contenta et res signata et virtus dans efficaciam IV 182 b

— non dicit aliquid absolutum, sed magis ad aliquid IV 226 d. 1 — nullum est relatio IV 616 arg. 1, b. 675 arg. 3

— non est completum, nisi secundum id quod Christus instituit IV 256 f. 1 — Quaedam spectant ad Sacramenti necessitatem et integritatem, quaedam ad solemnitatem IV 288 d. 5 — Aliquid est de integritate Sacramenti quantum ad efficaciam, aut quantum ad significationem IV 256 b. 258 f. 3

— omisso actu principali, debet iterari, alia consequentia debent suppleri IV 628 a — Ubi sunt plures partes, quarum quaelibet habet specialem sibi formam, post intermissionem potius est supplendum quod

deest, quam de novo incipiendum IV 601 b

— Ritus additi non sunt de essentia Sacramenti IV 233 a sq. 258 b — Quae spectant ad solemnitatem Ecclesia superaddit IV 288 d. 5 — Additio solemnitatum ab Ecclesia fit pro excitanda devotione et arctanda intentione et propter expressiorem significationem *ibid.*

— stricte acceptum consistit in rebus visibilibus et verbis IV 31 d. 11 — sunt instituta in verbo et elemento IV 3 a — novae legis constant ex verbo et elemento III 894 a — Verbum et signum sunt essentialia et intrinseca Sacramento et perficientia Sacramentum IV 627 b — Ad Sacramentum integrum concurrunt necessario elementum et verbum IV 121 b. 124 a. 258 b — Verbum et elementum constituunt Sacramentum IV 197 arg. 4. 596 arg. 4 — fit, accedente verbo ad elementum IV 123 f. 3 — Sacramenti integrantia sunt verbum et elementum sive visibile signum IV 189 a — integrum est, cum adest elementum et debita probatio verborum IV 81 a — Ubiunque se extendit virtus verbi et elementum, est Sacramentum IV 220 f. 3

10 — Elementum est necessarium ut signum sensibile IV 166 f. 1, b — Elementum est in Sacramento in ratione materialis IV 197 arg. 4 — Materiae necessitatem probant Domini institutio et Ecclesiae catholicae observatio IV 254 f. 1 — Sacramenti finis ut eius complementum est unio verbi et elementi IV 155 a — Verbum non habet efficaciam, nisi habeat competens elementum IV 593 4*

— Elementum largo et extenso modo sumitur in definitione Sacramenti IV 616 1* — Elementum in Sacramento dicitur omne, quod exterius apparet sensibus IV 581 1* — propria novae legis habent elementum corporale *ibid.* — quae sunt totaliter ab institutione, habent elementa convenientia, instituta et exterius adhibita IV 666 b — quae sunt quodam modo a natura, non fiunt in elemento extra sensibili, habent tamen exterius signum naturale interioris effectus *ibid.*

— In pluribus Sacramentis non est materia consecrata IV 164 b. 166 a, b — In materia Sacramentorum, quae Christus per semetipsum instituit, non est alia consecratio praeparans necessaria; in aliis vero non est simplex elementum, sed consecratum ab episcopo IV 593 a

— Elementum, quod est de substantia unius Sacramenti, non est de substantia alterius IV 258 f. 2 — In Sacramentis necessitatis debet esse elementum commune IV 592 arg. 1

— sanctificat principaliter ratione applicationis elementi, quae immediatius respicit interiorem effectum et verbum, sed significat principaliter ratione elementi IV 65 b. 593 5* — Elementum non fit Sacramentum secundum id quod est, sed secundum actum IV 65 1* — Illud elementi dicitur Sacramentum, quod de proximo

coniungitur corpori IV 66 2* — Sola pars materiae, quae venit in usum, consecratur IV 233 f. 2

— exterius non manet in se, sed in suo effectu IV 66 4*

11 — non est sine forma praescripta IV 81 2* — In omnibus Sacramentis forma verborum est necessaria IV 163 f. 1 — Forma verbi est de integritate Sacramenti IV 256 f. 2 — Verbum constituit Sacramentum in ratione formalis IV 497 arg. 4 — Verbum est necessarium, utpote quod significat IV 65 arg. 3

— In Sacramenti forma materia sanctificatur IV 592 arg. 3 — novae legis sanctificantur per verbum III 894 a — Forma verborum est sanctificans elementum IV 163 f. 2. 593 5* — sanctificatur per verbum ad elementum adveniens, quod est de integritate formae Sacramenti IV 447 d. 3 — novae legis sanctificant per verbum IV 592 arg. 4. 594 f. 3 *Vide supra* 2.

— Verba habent virtutem et efficaciam IV 186 f. 2 — Efficacia Sacramenti principaliter residet penes verbum IV 594 f. 2. 595 a — Virtus non est in elemento, sed in verbo IV 278 f. 4. 441 a — sine verbo nullius est efficaciae, quia Deus contulit vim verbo IV 67 b — Materia per se non habet rationem efficiendi vel causandi, nisi adiuncto verbo IV 496 2*

— Verbum respicit elementum IV 232 a — Verbum debet accedere ad elementum IV 491 a — Verbum refertur ad elementum, secundum quod est Sacramentum in actu IV 66 3* — Illud proprie est Sacramentum, ad quod refertur verbum IV 65 arg. 3 — Verbum proprie requiritur ad actum *ibid.*

— Ad perfecte significandum non sufficit signum audibile sine visibili, quia verbum debet respicere signum, nec sufficit signum, nisi determinetur verbo IV 627 b — Verbum additum est ad evidentiam IV 255 4* — Verbum vocale requiritur ad integritatem Sacramenti IV 67 f. 2 — Verbum debet exprimi, ut sit perfecta professio fidei in facto et verbo *ib.* b — Verbum vocale necessarium est ad professionem fidei *ib.* f. 1, 4*. 71 f. 4 — Non sufficit corde credere, nisi fiat professio in verbo exteriori IV 67 f. 1, 2*. 595 a, 4*

— Verbum vocale institutum est ad signandum Verbum incarnatum IV 67 b — Sacramentis novae legis competit verbum, quod habet veritatem et efficaciam a Verbo aeterno IV 191 b sq. — Nos indigemus virtute verbi IV 487 a

— Verbum determinat intentionem, quia actus potest fieri multiplici intentione IV 71 2* — Propter necessariam intentionem necessarium est verbum arctans intentionem IV 70 b. 71 3*. 464 a. 594 f. 4 — De necessitate formae est verbum exprimens intentionem IV 70 f. 3 — Verbum exprimens intentionem requiritur in Sacramento, quod est ad alterum *ib.* b. 71 3* — In forma exprimitur actus ministri, cum aliquid agit circa materiam IV 490 arg. 9. 191 b

— Forma verbi, quae exprimit actum et intentionem, est per modum indicativum; forma, quae exprimit orationem, est per modum deprecativum IV 595 a, 3* — Forma exprimitur per orationem indicativam, quia Sacramenta novae legis certitudinaliter ponunt suum effectum *ib.* arg. 3 *Vide V. Absolutio.*

— In aliquibus est materia determinata et forma praescripta, quae vim habent sibi ad hoc datam IV 693 a — In aliquibus non venit vis a verbo exteriori, sed ab intrinseco, et sufficit qualiscumque expressio *ibid.* — In aliquibus Sacramentis verbum formae non est determinatum nec servatur uniformiter IV 595 b — Non fuerunt verba praefixa nisi in duobus Sacramentis, quibus Dominus verba specialia ore proprio praedixit IV 628 5* — in quo non sunt determinata vocabula, verba quaecumque sensum exprimentia, quantum est de ratione Sacramenti, sufficiunt, si quis in haeresim introducere non intendat *ibid.* — Formae Sacramentorum traditae sunt ab Apostolis IV 494 a — Verbum processu temporis explicatum est IV 628 3* — Si Ecclesia instituit formam Sacramenti instinctu Spiritus sancti, tantum est, ac si Christus proprio ore dixisset IV 71 1*

— Unius Sacramenti in Ecclesia unica debet esse forma IV 72 3* — Formam eandem esse oportet secundum id quod est necessarium et essentielle Sacramento IV 595 2* *Vide V. Ordo-forma.*

— Verbum requiritur non ut vox tantum, sed ut vox significans et talem intellectum generans et tali modo, ideo Sacramentum est idem, etsi diversae sint linguae IV 68 4*. 74 1* — Forma verbi non est necessaria ratione vocis exterioris, sed prout est expressiva verbi interioris IV 595 2*

— Qui format verba intelligibiliter, licet non omnino perfecte, facit Sacramentum, non vero, si ita corrupte profert, ut convenienter intelligi non possit IV 74 3*. 132 d. 2 — Corruptio, quae tollit sensum, omnino impedit Sacramentum IV 74 3* — Additio distrahens intellectum per oppositum impedit Sacramentum, salvans intellectum non, nisi quis velit inducere errorem *ib.* 2*

— Variatio formae impedit Sacramentum, non quaecumque, sed qua mutatur significatio IV 74 a. 195 b. 198 d. 1 — Si mutatur forma, non fit Sacramentum IV 422 a sq. 594 arg. 2 — Immutatio verborum sine erroris assertionem non impedit IV 74 4* — Qui formam Ecclesiae ex certa scientia mutat graviter peccat IV 498 d. 4. 288 d. 5

— non est completum, quousque terminatum sit verbum IV 81 2*. 231 f. 5 — Quando totum dictum est, totum factum est, sed quando Dominus facit, ipse novit IV 249 2* — si remanet imperfectum, nihil est factum, nec debet dici inceptum, sed totum est reincipiendum IV 75 d. 3 — Post interpositionem, quae discontinuat intentionem et longam facit moram, necesse est reincipere, sed non post parvam

morulam, qua non discontinuatur actus IV 74 5*

12 — Elementum non sufficit, nisi adsit qui possit administrare 121 f. 2 — debet habere dispensatorem visibilem, ut hominem, non spiritum *ib.* a — dispensatur per hominem *ib.* b. 869 1* — non potest administrari a satana IV 121 b sq.

— In dispensatore requiritur, ut possit facere ea quae sunt de integritate Sacramenti quantum ad elementum et verbum IV 121 a sq. — Ad Sacramentum ex parte dispensantis non plus requiritur quam ordo et intentio et actio IV 303 f. 4 — Veritas Sacramenti, quae consistit in re prima, salvatur, ubi est ex parte ministri ordo et intentio et verbi prolatio, cum adest debitum elementum *ib.* a — Administrans debet habere discretionem propter intentionem et locutionem propter verbi prolationem IV 121 b

— debet tradi ab uno dispensatore, non a pluribus IV 121 a — Minister debet esse unus, quia significat Christum IV 423 a sq. — Nullus potest sibi administrare Sacramentum IV 421 a sq. 422 a

— Potestas Sacramenta administrandi non habet usum nisi in statu Ecclesiae militantis et per mortem usum amittit in anima separata IV 506 a

— omnia respiciunt auctoritatem in dispensante aliquo modo IV 805 a sq. — Administratio Sacramentorum et potestas descendit a capite Christo ad membra eius *ib.* b

— Aliquorum Sacramentorum dispensatio omnibus est commissa, in aliis requiritur etiam ordo IV 597 4*. 616 f. 4 — Ordo requiritur ad integritatem aliquorum Sacramentorum IV 258 b — Sacramentorum ecclesiasticorum administratio primo et principaliter est commissa clericis et inter hos sacerdotibus IV 421 arg. 2, a — dispensantur per Sacramentum ordinis IV 617 f. 3 — cuius materia est consecrata, non debet administrari nec contingi, nisi ab eo qui habet manus consecratas IV 596 b

13 — Ad Sacramentum necessaria est intentio ministri IV 70 f. 3. 152 f. 4. 153 a. 204 f. 1. 258 b. 680 f. 3 — De integritate Sacramenti est intentio faciendi quod facit Ecclesia IV 124 a — non est sine intentione dandi Sacramentum IV 152 f. 2 — administratum sine intentione non est Sacramentum coram Deo IV 153 5* — Verba non faciunt Sacramentum sine intentione IV 154 a. 204 f. 1 — Verbum et elementum non faciunt Sacramentum, nisi sit intentio iungens IV 153 a, 1* *Vide V. Intentio.*

— Verbum debet cum intentione proferri IV 421 b. 452 f. 2 — debent administrari rationabiliter et ex intentione IV 153 a — Intentio ministri, qua intendit actu et verbo effectum dare, vel saltem quod facit Ecclesia facere, vel saltem quod Christus instituit dispensare, ordinat verbum et elementum ad talem effectum *ibid.* — Dispensatio Sacramenti est ab actione ministri, quae respicit intentionem dantis

ib. 2* — non fit, nisi adsit intentio concors institutioni Sacramenti et intentioni Ecclesiae IV 233 b — Virtus verborum secundum intentionem regulatur *ibid.* — Ut actus sit sacramentalis, necesse est, quod respiciat Sacramentum ut Sacramentum IV 205 a

— Intentio est necessaria vel actu vel habitu, vel implicite vel explicite ad omnium Sacramentorum dispensationem IV 154 b — Qui vult ludere, ita quod excludat intentionem dandi Sacramentum, non dat, sed qui cum ludo habet intentionem dandi vere dat Sacramentum IV 161 d. 4 — diligenter et a personis dignioribus et securioribus requirenda sunt IV 154 b *Vide V. Baptismus-administratio* et *V. Fides* 24.

— De necessitate Sacramenti est intentio finis, ut est complementum IV 155 a sq. 1*, 3* — Ad esse Sacramenti non facit intentio ordinata ad finem IV 233 4* — Ad conficiendum videtur requiri intentio ordinata ad usum Sacramenti *ibid.* — Non est necessarium intendere efficaciam Sacramenti in se et principaliter, sed in intentione faciendi quod facit Ecclesia intenditur in generali vel in speciali, in se vel in annexo, vel propter se vel propter aliud IV 155 3* — Intentio ministrandi Sacramentum Ecclesiae non habet rectum et obliquum *ib.* f. 3, b, 3* — recta nihil facit ad substantiam Sacramenti, nec intentio obliqua quidquam obstat, sed nocet vel prodest habenti *ib.* b *Vide V. Intentio.*

14 — In Sacramento verbum vocale non sufficit sine fide IV 67 2*. 68 f. 2, 4 — Fides est fundamentum omnium Sacramentorum IV 204 f. 2 — Fides non est fundamentum aliorum Sacramentorum sine Sacramento fidei IV 841 2* *Vide infra* 24 et *V. Fides* 24. — In Sacramento est efficientia recreationis per fidem et professionem eius IV 67 1* — Fides necessaria est in Sacramentis, ut virtus passionis copuletur signis et in eis specialiter operetur IV 68 f. 3. 69 a — Ut in Sacramentis virtus divina specialiter et mirabiliter influat supra naturam, requiritur elevatio potentiae supra naturam per fidem IV 69 a — Duplex congruentia Sacramenti et fidei *ibid.*

— Ecclesiae efficaciam habet a fide Ecclesiae IV 69 b, 3*. 72 b. 117 d. 4. 153 2* — ecclesiastica suscipiuntur in fide Ecclesiae III 895 b. IV 69 1* — non administrantur in fide ministri, sed Ecclesiae IV 595 a — Fides non requiritur in ministrante, sed sufficit fides Ecclesiae IV 124 1*. 153 2* — Fides ministri non est necessitatis, sed congruitatis IV 124 1* — In Sacramento collato a malis fides et caritas Ecclesiae operatur IV 502 1*

— Infidelitas ministri non aufert Sacramentum, cum habeat intentionem faciendi quod facit Ecclesia IV 124 b. 160 d. 2. 644 f. 2. 645 a — Haereticus potest administrare Sacramentum IV 124 a. 153 f. 4 *Vide V. Baptismus-administratio.* — Ecclesiae possunt esse apud haereticos IV 124 4*. 834 f. 4 — apud haereticos et schismaticos vera sunt IV 303 f. 1, a. 835

arg. 3 — datum ab haereticis in forma Ecclesiae est Sacramentum Ecclesiae IV 126 b. 127 a — Haeretici dant Sacramentum non per id quod habent repugnans Ecclesiae, sed per id quod habent communitatem cum ea et unitatem IV 126 b. 127 a

— Ecclesiae et haereticorum, servata eadem forma, eandem efficaciam habent IV 126 f. 4 — omnia, quae habent veritatem differentem ab utilitate, apud haereticos possunt esse IV 645 a — nulla dispensata ab haereticis iterantur *ibid.*

— apud haereticos non sunt quantum ad utilitatem IV 645 a — ecclesiastica apud haereticos non sunt utilia, quia propter infidelitatem nullam habent efficaciam IV 835 arg. 3 *Vide V. Haeresis.*

15 — dicit comparisonem ad rem IV 205 4* — Res Sacramenti unitur exteriori signo, ut mediante illo cognoscatur et ad utilitatem veram convertatur III 164 d. 4 — Res Sacramenti proprie est, quam significat et donat IV 46 d. 7 — Res tantum est gratia III 896 a. IV 66 a, b. 495 arg. 5 — Res Sacramenti est effectus eius IV 495 arg. 6 — Res Sacramenti non habet rationem causantis, sed potius rationem effectus III 896 a

16 — Sacramenti finis ut utilitas est salus IV 155 a — Causa principalis Sacramentorum est animae ornatus sive reparatio IV 30 d. 7

— sunt superaddita homini curando ad perveniendum ad salutem IV 44 f. 1, 2 — sunt via ad salutem melior, utilior, efficacior et compendiosior aliis IV 42 3*

— Usus Sacramentorum est in remedium IV 662 b — addunt ad gratiam virtutum remedium curationis IV 28 b — omnia instituta sunt in remedium specialiter et principaliter praeter matrimonium primo institutum in officium IV 49 arg. 1, b — proprie sanant IV 434 d. 4 — sunt ad medicandum, sanando vulnera IV 53 a — sanant animam a vulneribus peccatorum III 888 b *Vide V. Gratia* 11. — sunt unctiones sanitatis IV 3 b — omnia sunt medicinae I 42 d. 1. IV 49 f. 3 — sunt medicinae reparantes virtutem IV 49 arg. 2

— est medicina contra morbum IV 662 arg. 2 — omne, cum sit remedium, est contra malum IV 476 d. 2 — principaliter habet respectum ad morbum curandum III 737 b — curat culpam ut vulnerantem naturam IV 319 a. 329 d. 2

— efficiunt multiplicem sanationem I 4 b — perducunt ad perfectam sanitatem in resurrectione *ibid.* — tribuunt sanitatem gratiae et disponunt ad sanitatem perfectam gloriae IV 3 b. 10 a — conferunt sanitatem gratuitam a culpa et disponunt ad sanitatem gloriosam a miseria IV 882 a

— hominem infirmum sua curant virtute IV 1 a — sunt remedium institutum in visibilibus, quae fuerunt occasio lapsus IV 12 a — sunt salutaria et necessaria, quia disponunt et cooperantur ad sanitatem animae IV 20 arg. 1

— ut medicina spiritualis disponit ad sanitatem spiritualem IV 20 arg. 3 — se-

cundum quod huiusmodi, est medicina spiritualis IV 23 4* — est medicina spiritualis contra morbum spiritualem principaliter IV 588 arg. 3 — Medicina spiritualis non est appetenda propter remedium corporale IV 418 d. 7

— est in medicamentum respectu suscipientis, vel etiam aliorum IV 616 2*

— perfectam habet virtutem curandi morbum principalem et etiam morbum annexum IV 95 1* — secum fert suum praeparatorium, quia est sufficiens medicina de se IV 44 b

— sunt in remedium culpae, vel sequelae IV 96 4* — alia praeter matrimonium praestant remedium contra morbum, qui iam inest et curatur mediante gratia vel effectu gratiae IV 836 3* — praeter matrimonium sunt in remedium, quia liberant a peccato commisso IV 723 7* — In Sacramentis fit peccatorum remissio III 537 3* — sine sui pollutione mundant nos a coinquinationibus peccatorum I 2 b — est adiutorium sublevans a periculo peccati IV 584 b — aliquod liberat a naufragio peccati originalis, aliquod a naufragio actualis *ibid.* — tria sunt medicina curativa liberans a morbo per gratiam, tria medicina confortativa, et unum medicina praeservativa, quae cavet a morbo, sed non liberat IV 59 d. 1

— omnia quodam modo valent ad peccati venialis curationem IV 589 a — nulum debuit specialiter et principaliter ordinari contra peccatum veniale in statu viae *ibid.* — exterius est sicut medicina, quae non exigitur necessario, sed expedit ad curationem venialium IV 548 3* — vigorat gratiam ad delendum peccatum veniale IV 550 a — omnia faciunt ad venialium deletionem non per propriam naturam, sed adiuvando et vigorando gratiam *ibid.* — exterius adiuvat gratiam ad delendum peccatum originale in parvulis *ibid.* 555 5*

— non solum ad remissionem culpae faciunt, verum etiam ad remissionem poenae IV 12 a, 2* — quae non sunt tantum in dimissionem culpae, sunt contra poenas, quae sunt sequelae culpae IV 54 a — habent virtutem ad remissionem poenae, quam non facit gratia IV 21 arg. 4 — In fide et Sacramentis Christi Deus parcit quibuscumque parcit II 786 a

— est adiutorium IV 583 b. 584 b — Ex Sacramentis nostrae salutis adminiculum elicitur IV 591 a — adiuvant gratiam IV 12 2*. 21 b — nominant habituum gratuitorum adminicula et adiuvantia III 738 a — adminiculatur gratiae ad animae curationem et fomitis debilitationem III 894 a. IV 21 b — sunt adiuvantia ad observanda mandata III 888 b — adiuvant virtutes et armant contra infirmitates IV 53 a — sunt armaturae Ecclesiae militantis IV 53 b — sunt onera alleviantia ratione gratiae IV 13 b. 25 f. 4

— curant vitia nec ordinant ad opera bona nisi ex consequenti IV 27 b — curat a malo et habilitat ad bonum IV 95

2°. 108 b — reformat potentias IV 114 f. 3 — aliquod liberat a malo, aliquod confirmat in bono IV 583 b

— sunt medicamenta suavia in usu et salutifera in effectu IV 1 a — sunt pigmenta redolentia in Ecclesia IV 2 a. 3 b — sunt memorialia passionis Christi passionem praeteritam significantia, quae placent Deum IV 2 a

— Deum sua suavitate placent et faciunt propitium et impetrant gratiam et vestiunt hominem exspoliatum IV 1 a — tempore legis gratiae placent Deum vi sua *ib.* b — In Sacramentis aperitur dulcedo divinae misericordiae I 5 b

— Per Sacramenta Christus regenerat filios III 43 2*

— In Sacramentis destruuntur opera tenebrarum et conferuntur arma lucis et dona gratiarum, per quae homo transfertur de potestate tenebrarum in regnum Filii caritatis Dei I 4 b — Efficacia Sacramentorum est profundum maris, in quantum liberat a culpa et introducit in amaritudinem poenitentiae, et profundum fluminis, in quantum liberat a miseria et introducit in dulcedinem gloriae *ibid.*

— Sacramentorum dispensatio dicitur fluvius splendidus tanquam crystallus propter claritatem et nitorem, quem relinquit in animabus I 2 b — dicuntur fluvius aquae vivae propter efficaciam gratiae, quae vivificat animam *ibid.* — Sacramentorum dispensatio significatur in Euphrate ratione fecunditatis fructuum gratiae I 3 a — Efficacia Sacramentorum humanam mentem excedit profunditate I 4 b

— ad illud finaliter ordinatur, propter quod principaliter dispensatur IV 588 arg. 3

— Christus non dedit omnem virtutem Sacramento, quam dare poterat, sed quam dare congruebat II 764 2*

— Dominus occultat Sacramenti sui effectum, ut fides habeat locum II 764 a — Divina institutio noluit per Sacramentum prodere secretum fidei IV 589 4*

17 — Ecclesiae sunt signa et vasa, in quibus confertur gratia III 414 d. 6 — sunt vasa gratiae IV 49 f. 3 — Spiritus sanctus in Sacramento infundit gratiam III 896 a — In Sacramentis datur gratia IV 66 b — Per Sacramenta infirmis datur gratia sanativa III 4 b — non tantum purgant animam a culpa, sed etiam fecundant in gratia I 3 a — Per Sacramenta homo gratiam perditam recuperat IV 12 a — legis gratiae maxime continent gratiam IV 184 f. 1

— novae legis dat gratiam IV 168 a — sanctificans donat gratiam IV 667 f. 3 — dat gratiam illis qui non per se poterant se sufficienter disponere sine Sacramento IV 174 3*

— In Sacramentis novae legis gratia Spiritus sancti amplius diffunditur propter Christi meritum et pretium iam solutum III 548 b — In Sacramentis novae legis datur gratia plene habilitans ad bonum IV 14 a. 15 d. 2 — novae legis promittunt et dant gloriam IV 31 d. 12 — novae

legis exhibent quae Sacramenta veteris legis demonstrabant et significabant IV 476 f. 3

— significat gratiam ut in tali effectu IV 170 b — ordinantur ad gratiam secundum effectus curationis *ibid.* *Vide supra* 8.

— Gratia sacramentalis differt a gratia virtutum non quantum ad essentiam, sed quantum ad effectum IV 581 2*

— Cum gratia sacramentali dantur diversi effectus curationis IV 28 a — In Sacramentis secundum diversitatem suorum effectuum gratia datur ad inchoationem, profectum et consummationem omnium habituum gratuitorum III 737 b — In Sacramentis datur gratia animam sanctificans et a peccatis curans et ad omnem sanctitatis perfectionem adjuvans III 738 a — perfecta tempore gratiae efficacius curant morbum IV 51 b — In lege nova sunt ad purificationem IV 111 a

— quae sunt in remedium contra peccatum, gratiam conferunt et ornant animam IV 59 d. 1 — quaedam sunt ordinata ad gratiam acquirendam, quaedam ad promovendam sive augmentandam IV 447 a — dant gratiam gratum facientem de non grato aut magis gratum de iam grato IV 109 a. 169 a sq., 1* — conferendo novam gratiam eam augent IV 170 a. 171 3* *Vide V. Gratia* 22. — Quilibet perfectus suscipiens Sacramentum aliquam gratiam recipit IV 616 2*

— novae legis per se iustificat, quia per se ordinata sunt ad iustificationem IV 26 a — dicuntur iustificare quantum ad iustitiae infusionem III 889 6* — habent communicatam a Deo potentiam dispositivam ad iustificationem IV 12 1*, 2* — disponunt ad iustificationem excitando fidem per exhibitionem signi IV 14 b — digne susceptum disponit dispositione ultima, quae simul est tempore cum gratia, sed natura prior IV 22 1*

— veteris legis tantum promittebant gratiam et non dabant IV 24 a. 25 f. 1, 2 — veteris legis non efficiebant sive praestabant gratiam iustificantem IV 31 a — In Sacramentis veteris legis gratia erat tanquam in signo tantum IV 17 4* — In Sacramentis veteris legis aliquo modo dabatur gratia habilitans potentias, sed parum habilitans IV 44 1* — veteris legis promittebant, non dabant gloriam, quamdiu ianua non erat aperta IV 31 d. 12

18 — imprimunt characterem ratione signi visibilis IV 143 a — Per Sacramenta signatur in anima character ut quoddam lumen divinum IV 138 b — tria imprimunt characterem IV 622 2* — omne perpetuum imprimit aliquod signaculum in subiecto perpetuo IV 681 arg. 2 — dat gratiam gratis datam, scilicet characterem IV 109 a *Vide V. Character.* — veteris legis non imprimebant characterem IV 143 a, 2*

— In eo imprimitur character, quod exterius magis est in Sacramento sibi simile IV 627 b

— In omni Sacramento, in quo imprimitur character, istud est essenziale Sa-

cramento, in quo sive per quod character imprimitur IV 627 b — perficitur in impressione characteris, ante quam nihil de Sacramento factum est stabile IV 75 d. 5 — Cum in Sacramentis non imprimitur character, in quibus aptus natus est imprimi, dicitur nihil fieri IV 175 b — Quandocumque in Sacramento deficit medium inter rem et signum, nihil factum est IV 680 f. 4 *Vide supra* 9.

19 — novae legis efficit IV 195 arg. 2 — novae legis efficit aliquid sive confert aliquid interius aliquo modo IV 110 f. 3 — novae legis efficit interius quod significat II 760 f. 3. IV 24 a. 231 arg. 4. 588 arg. 1. 667 f. 2 — In Sacramentis novae legis signum habet aliquam rationem causandi IV 17 4* — habent virtutem ad sanandum per gratiam IV 51 arg. 3 — novae legis non sunt solum causa sine qua non IV 20 arg. 1 — praestat remedium aliquid efficiendo IV 667 f. 1

— novae legis non habet efficaciam tantum a fide IV 69 3* — est opus operatum, non operans IV 26 b — Opus operans est fides, operatum exterius est Sacramentum *ib.* a

— legis naturae de se nullam habebant efficaciam curandi vel iustificandi IV 36 b — legis naturae totam virtutem habebant a fide IV 33 f. 3. 36 b, 2* — veteris legis totam efficaciam habebant a fide IV 69 3* — veteris legis habebant efficaciam a fide specialis personae *ibid.* — veteris legis solum per accidens iustificabant *ibid.* — veteris legis ratione fidei annexae sive caritatis sive ratione operis operantis erant ad iustificandum I 42 d. 4 — Secundum aliquos in Sacramentis veteris legis dabatur gratia ratione fidei et devotionis ipsius suscipientis, nullo modo ratione Sacramenti sive operis operati III 893 d. 3 — vetera non iustificabant secundum aliquos nec per se nec per accidens ratione fidei et caritatis coniunctae IV 25 b. 26 b — veteris legis non iustificabant nisi per accidens ratione professionis fidei disponentis ad iustificationem IV 26 a, b

— legalia mundare dicuntur a lepra, quia mundatum ostendebant secundum iudicium sacerdotis IV 30 d. 6 — Medicamenta legalia non curabant vulnus in mente IV 2 a sq. — legalia non placabant Deum vi sua propter vacuitatem oblatorum et immunditiam offerentium IV 1 b — In lege veteri erant Sacramenta figuralia, quae non adjuvabant ad faciliter Legem implendam III 888 b

— non continent essentialiter gratiam, sicut aqua continetur in vase IV 16 f. 4, 5. 17 a, 4* — dicuntur gratiam continere, quia ipsam significant, et non indispositis in ipsis confertur gratia, quae est in anima, non in signis visibilibus IV 17 a — non congruit, gratiam esse in Sacramentis essentialiter *ib.* 4*, 7* — In Sacramentis latet gratia sicut signatum in signo, quod quidem habet ulteriorem rationem quam rationem significandi, non tamen essentialiter continendi gratiam in se, sed quia

ipsum quod significat, continetur in anima *ib.* 1*

— secundum aliquos sunt causa gratiae, quam figurant, quia in eis continentur et mediantibus illis transfunditur in ipsam animam IV 17 a — possunt dici vasa, in quibus gratia hauritur *ibid.* — non habet gratiam unitam sibi secundum veritatem IV 14 f. 4 — Gratia non est in verbo et in elemento sicut in subiecto III 894 b — In Sacramento non est gratia ut accidens IV 16 f. 1, 2, 3. 17 4*, 5*, 6*, 7*

— Gratia non est a Sacramentis, sed in eis hauritur IV 15 5*. 17 a. 19 f. 2, 3. 20 f. 4, 5 — Gratia non influitur a Deo per Sacramentum in animam IV 20 f. 6 — non sunt fons gratiae, sed canales IV 19 f. 2 — defert gratiam non essentialiter, sed causaliter *ib.* arg. 6

— non sunt causae efficientes gratiae IV 21 b, 1* — non habet vere rationem causae gratiae IV 15 2* — corporale non potest esse causa efficiens gratiae spiritualis IV 19 f. 1 — non est causa efficiens gratiae, sed disponens IV 20 f. 6. 22 4* — non sanctificant efficiendo gratiam IV 22 2* — non potest producere gratiam *ib.* 5*, 6*

— non defert virtutem, sed est disponens IV 20 arg. 2 — disponit ad hoc, quod gratia insit animae, sed non ad hoc, quod sit *ib.* arg. 2. 22 b — ratione operis operati potest esse causa disponens ad gratiam, vel ut insit, vel ut efficax sit IV 22 3* — non disponit a parte Dei agentis, sed a parte animae suscipientis *ib.* b — non disponit ad gratiam ratione eius ex quo, sed ratione eius, in quod recipitur IV 20 arg. 2. 22 b — est causa disponens ad efficaciam gratiae, remittendo fomitem IV 22 b

— novae legis sunt causa et efficiunt et disponunt, extenso nomine IV 24 b

— novae legis habent respectu iustificationis virtutem influentem ratione Spiritus sancti assistentis, promerentem ratione meriti passionis ad Sacramentum concurrentis, virtutem disponentem ratione devotionis suscipientis, virtutem efficaciter ordinantem ratione divinae pactionis instituentis III 895 a sq. — sanant et efficiunt gratiam ex pactione divina, qua virtus divina assistit et causat gratiam IV 23 b — dicuntur gratiam conferre, non quia creant gratiam, sed divina virtus ipsis assistens II 474 d. 4

— novae legis habent efficaciam a pactione divina, quae ipsum opus operatum ordinavit ad gratiam percipiendam IV 69 3* — In Sacramentis novae legis per pactionem fit efficax et infallibilis ordinatio ad gratiam III 895 b. IV 26 b — sunt efficaciter ordinata ad sanctificationem non faciendam ab ipsis, sed suscipiendam et dandam in ipsis a Deo IV 80 a — novae legis sunt causa et efficiunt, non quia gratiam donant, sed quia efficacem ordinationem habent ex divina pactione ad gratiam IV 232 b

— Probabiliter in Sacramentis non est causalitas neque virtus aliqua nec effectiva

nec dispositiva ad gratiam, quae sit qualitas absoluta, sed per quandam assistentiam divinae virtutis efficientis et fidei et devotionis disponentis ex parte suscipientis IV 23 a sq. 24 b — non dicuntur habere virtutem proprie dictam, sed aliquam ordinationem efficacem ad gratiam, quae dicitur virtus, non absoluta, sed relativa IV 23 b sq. 232 a sq. 306 a — In verbo nihil ponitur novum, quod sit aliquid absolutum, sed ad aliquid IV 23 b. 232 b. 306 b — non efficiunt nec disponunt influendo, sed efficaciter ordinando, nec dicuntur causa ut principium operandi, sed ut ratio ordinandi IV 24 a — Causalitas Sacramentorum non est aliud quam quaedam efficax ordinatio ad recipiendam gratiam ex pactione divina IV 26 b. 306 a — Ordinatio infallibilis ad talem effectum virtus dicitur IV 79 b. 232 a sq. — non habent proprie virtutem et operationem in animam IV 80 b

— Vis collata elementis non videtur esse aliqua proprietas vel essentia absoluta addita sive secundum naturam sive supra naturam, sed solum ordinatio ad effectum gratiae IV 79 a — Elementum et verba habent vim per ordinationem ad talem effectum *ib.* b — eorum virtus et actio est efficax ordinatio vel secundum actum, vel secundum habitum IV 80 b — Secundum aliquos virtus dicitur assistere Sacramento et efficere unum Sacramentum propter ordinem ad unum effectum III 896 a

— dicuntur habere virtutem efficiendi, in quantum ex pactione divina Deum astringunt quodam modo ad conferendam gratiam IV 24 a — Dominus instituit, ut ad verbi prolationem et Sacramenti susceptionem mirabilis in suscipientibus fieret operatio et sanatio et iustificatio III 895 b — Vis communicatur omni tali elemento et verbis consimilibus non per transfusionem, sed per institutionem et ordinationem IV 79 b. 232 b — Verbum habet effectum, ut ad eius prolationem factam a ministro fiat IV 306 a

— Effectus Sacramenti fit ad verbi prolationem, non tamen per verbum sicut per effectivum principium, sed per Verbum increatum IV 249 a — Ad prolationem verbi Verbum increatum facit IV 232 b — Verbum agit virtute Verbi increati IV 191 a — Verbum prolato habet ordinationem et virtutem divinam assistentem IV 306 b

— Ut Sacramenta novae legis iustificent et sanent, non videtur necessarium ponere in eis virtutem efficientem III 895 b — Qui affirmat, nullo modo esse virtutem in Sacramentis novae legis proprie effectivam, repugnat ponentibus eam, non vero qui non negant, alium modum existendi virtutem in Sacramentis possibilem esse III 896 a — Non ponere virtutem efficientem in Sacramentis a communi opinione non dissonat *ib.* b

— Non creatur aliqua virtus ad faciendum Sacramentum IV 231 f. 7. 232 f. 8, b — De virtute attributa Sacramentis

sunt multa difficilia intellectu IV 24 a — Virtutem simul esse verbo et elemento collatam, difficile intelligitur quantum ad eius essentiam et naturam, quantum ad eius existentiam et quantum ad durationis mensuram et quantum ad operationis efficaciam III 894 a. IV 232 a — Virtus Sacramenti non est substantia, sed accidens quoddam III 894 a. IV 20 arg. 4. 22 1*, b

— Non videtur, virtutem dari verbo de novo per creationem III 894 b — Verbis non videtur data virtus, quando primo instituta sunt *ibid.* — Verbo prolato non potuit dari virtus efficiendi IV 231 f. 4, 5, 7 — Nihil datur verbo de novo, quando pronuntiatur IV 232 b — Non intelligitur, quando datur virtus verbo in pronuntiatione III 894 b — Actio virtutis non est in principio verbi nec in medio, sed in fine *ibid.* IV 231 f. 5 — Non videtur, virtutem creari et verbo prolato, statim desinere III 894 b. IV 231 f. 5

— In verbo et in elemento non videtur esse virtus sicut in subiecto III 894 b. IV 78 arg. 4

— Difficile intelligitur, utrum virtus verbi agat generationeequivoca, vel univoca III 894 b — Virtus non videtur influere omnino aliquid ab extrinseco *ibid.* — Virtus collata verbo non videtur posse facere rectitudinem et sanationem animae *ib.* a — Virtus creata non videtur posse imprimere characterem in superiori parte III 895 a

— Virtus non videtur reponenda esse inter bona maxima, ut gratia vel virtus, nec inter media vel minima III 894 a. IV 20 arg. 2. 79 arg. 4 — Spiritus influens iustitiam non est signum nec res et signum, et si ponitur res tantum, non est virtus influens, sed potius gratia infusa in Sacramenti susceptione III 896 a

— Secundum quosdam verbum habet virtutem, quae est qualitas absoluta et est sicut causa efficiens per virtutem divinitus datam supra naturam secundum immensitatem divinae potentiae IV 306 a, b — Secundum aliquos verbo datur virtus, quae in eo est et operatur supra naturam IV 232 a — Secundum aliquos probabiliter in Sacramentis est aliqua virtus creata, per quam influunt in animam ut causa sine qua non respectu gratiae gratum facientis, ut causa efficiens respectu characterisationis et ornatus, ut causa disponens respectu efficaciae gratiae, scilicet debilitationis fomitis et expeditionis potentiarum IV 21 b. 22 3* — Secundum aliquos verbum per virtutem sibi datam in institutione influit et agit in animam vel disponendo ad gratiae susceptionem, vel imprimendo characterem, vel adminiculando ipsi gratiae III 894 a

— In Sacramentis est virtus creata spiritualis IV 20 b. 21 b. 22 1*, 3*, b — ut medicina spiritualis debet habere virtutem spirituales IV 23 4* — Verbo addita est ex institutione divina virtus efficax III 894 a. IV 191 a

— habet virtutem spirituales non ratione materiae, sed finis IV 23 4* — habet virtutem spirituales supra naturam secundum ordinem divinae misericordiae IV 21 arg. 1. 22 1* — habet virtutem supra naturam, cum non sit subiectum naturale sive secundum naturam IV 21 arg. 4. 23 1*, 4* — materiale recipit virtutem spirituales spiritualiter IV 23 3*

— Ex Sacramento et virtute non fit unum per essentiam, sed unum per ordinem, quia ordinantur ad unum effectum III 896 a — Virtus Spiritus sancti secundum aliquos clauditur in Sacramento tanquam de eius integritate et fit unitas Sacramenti, quam efficit Spiritus sanctus *ibid.*

— influunt in animam ratione virtutis spiritualis IV 22 3* — influunt in animam non secundum substantiam, sed ratione maculae mundandae *ibid.* 23 2*, 4* — Secundum aliquos virtus verbo collata sanctificat sacramentum et eum qui suscipit sacramentum III 894 a

— Virtus Sacramentorum est bonum mediocre, infra gratiam IV 20 arg. 2. 23 2*

— Secundum aliquos potestas conficiendi principaliter residet penes verbum, in quantum est verbum Christi, cuius minister est velut nuntius IV 306 a — Minister Sacramenti secundum aliquos tantum secundarie concurret ad conficiendum, velut nuntius Christi *ibid.*

— Minister secundum alios concurret ad Sacramentum ut exercens potentiam activam generalem et primam, quae determinatur verbo cum intentione prolato IV 306 a — Secundum aliquos est una potestas consistens in ministro et in verbo *ibid.* — Ordo, verbum et elementum possunt concurrere quasi una ordinatione, quae in elemento est per modum potentiae passivae, in verbo per modum potentiae activae specialis et immediatae, in sacerdote per modum potentiae activae generalis et primae *ibid.* — Verbum ratione ordinationis se habet ad sacerdotem sicut instrumentum, sed ratione virtutis divinae assistentis sicut agens nobilius *ib.* b — Verbum ipsum non est agens nobilius sacerdote, tamen immediatius *ibid.* — Minister habet potestatem nobiliorem quam verbum ratione characteris sacerdotalis inhaerentis et nobilitantis animam *ibid.*

— Novae legis habet maiorem efficaciam quam veteris tantum ratione characterisationis et ornatus et efflucae gratiae IV 22 1* — Novae legis magram habet virtutem a passione Christi non tantum promissa, sed etiam persoluta IV 59 d. 2 — In Sacramentis novae legis Spiritus sanctus influens iustitiam plenius assistit, et passionis meritoria efficacius concurret quam in Sacramentis veteris legis III 895 b

— Spiritus sanctus sanctificans et meritum passionis est etiam in Sacramentis veteris legis III 896 b — In Sacramentis veteris legis non interveniebat pactio efficaciter ordinans ad gratiam III 895 b. IV 232 b — In Sacramentis veteris legis non

erat pactio divina et ordinatio ad gratiam, quia tunc fuit tempus figurae et vincendi duritiam IV 26 b

20 — Deus in Sacramentis operatur principaliter et propria auctoritate IV 230 a. 390 arg. 3 — In Sacramentis Deus operatur principaliter IV 592 2* — est in quo divina virtus secretius operatur IV 590 arg. 3 — In Sacramentis novae legis divina virtus secretius operatur III 895 a

— In Sacramentis Deus operatur virtute infinita ad prolationem vocis IV 895 4*

— Sacramentalis gratia procedit a Deo tanquam auctore et efficiente I 2 b — Gratia sacramentalis comparatur ad virtutem Trinitatis sicut ad principium effectivum IV 69 a

— Deus immediate dat gratiam IV 125 b. 128 f. 4, b. 129 6* *Vide V. Gratia 6.*

— In Sacramentis solus Deus est influens IV 232 b — Effectum interiore non facit minister, sed Deus IV 125 b. 128 f. 4 — Minister non dat effectum interiore IV 173 f. 3

— Ab administrante Sacramenta gratia datur sicut a praeparante I 252 a — Verbum non habet efficaciam a dicente, sed ab instituyente IV 147 d. 3 — non sanctificatur spiritu ministri, sed Christi *ibid.* — Administrans signa non ex se habet, sed a Domino instituta, nec per gratiam, qua est purgatus, alios purgat IV 55 1* — habet virtutem a Christo, non a ministro IV 125 b. 147 d. 3

— Per potestatem ministerii homo potest exterius ministrare verbum et elementum IV 128 a — Homini non est data potestas cooperationis in effectu interiore nec potestas excellentiae IV 120 b. 128 a — Homo non potest cooperari cum Deo in effectu Sacramenti per modum veri efficientis, sed posset per modum disponentis impetrando, si Deus dedisset IV 128 a sq. 129 b *Vide V. Claris.* — In baptismo Christi nullus est administrator plenarius nec praecipuus, per quem baptismum institueret, et cuius auctoritate alii baptizarent IV 55 a sq., 1 — Instituire Sacramentum est maioris dignitatis quam operari in Sacramento IV 590 arg. 3 — In Sacramentis sacerdos operatur ut minister IV 592 2* — Admittere ad Sacramenta et eorum efficaciam, ea administrando, prout oportet, est potestatis clavis IV 504 4*

— Gratia sacramentalis procedit a Christo tanquam a mediatore et promerente I 2 b — Gratia sacramentalis comparatur ad virtutem passionis ut ad meritum IV 69 a

— Sacramentis collata est efficacia merito passionis Christi I 2 b. III 4 b. 406 3*. 426 a. IV 51 arg. 3. 52 arg. 2. 111 a. b. 182 4*. 291 arg. 4 — omnia complentur virtute crucis IV 158 b — In Sacramentis Ecclesiae redundavit efficacia ex sanguine et aqua profluente de luteo Christi dormientis in cruce II 433 a — ex morte Christi habent vivificandi efficaciam IV 2 b sq.

— Meritum Christi operatur in Sacramentis IV 533 b — pensatur secundum

meritum et dignitatem Christi instituentis IV 125 b — Accepta satisfactione per passionem Christi persoluta, misericordia Dei liberalior fuit ad remittendum, quam cum tantum erat promissa IV 52 3* — Ob meritum passionis Christi Trinitas est liberalior ad dandam gratiam in Sacramento IV 70 4* — sanant per unctionem spiritualem et virtutem vitalem, quam attulit Christus IV 2 b

— In Sacramentis efficit passio Christi, secundum quod est in fide IV 68 f. 3 — Virtus passionis operatur et disponit in Sacramentis, quia eis copulatur per fidem IV 69 a — habent efficaciam a fide passionis II 764 a. IV 51 arg. 3

— operatur per virtutem supra naturam secundum divinam institutionem IV 589 4* — Effectus in spiritu est supra naturam IV 590 a — Operatio Sacramentorum non est secundum virtutes naturales elementorum exteriorum IV 588 arg. 4

— Deus in Sacramentis plura facit, quam nos possumus intelligere III 895 a — non potest impediri, ubi Deus operatur ut tota causa IV 767 4*

— In Sacramento Deus operatur ut agens voluntarium IV 115 1* — In Sacramento Deus operatur et dat gratiam secundum exigentiam Sacramenti *ib.* b

21 — iuvat eos qui sunt de foro Ecclesiae, quia respicit operationem Ecclesiae IV 150 a sq., 1* — nullum potuit iustificare aliquem ante nativitatem *ib.* a sq. — Sacramentorum dispensatio respicit actum in persona vel circa personam praesentem et existentem III 82 3*. IV 952 d. 3 — Ecclesiae non prosunt nisi in statu viatoris IV 954 d. 3

— aliud non potest recipi ante baptismum IV 175 f. 4. 405 f. 4. 619 d. 1. 626 1*. 637 d. 1 — in quo imprimatur character, non potest recipi ante baptismum de facto IV 175 b, 1* — Baptismus est fundamentum Sacramentorum Ecclesiae IV 833 a. 834 arg. 3. 841 2* *Vide V. Baptismus - necessarius et V. Character.*

— ecclesiastica omnibus sunt communia IV 792 f. 1. a — Sacramenti susceptio est bonis et malis communis IV 101 3*

— non recipitur repugnante voluntate IV 100 b — Cum deficiat intentio recipiendi, non est Sacramentum IV 101 a — Si suscipiens adultus nullo modo intendat suscipere quod facit Ecclesia, non recipit Sacramentum nec rem IV 153 3* — nullum suscipitur sine intentione regulata per fidem IV 205 a, 4* — Ad Sacramentum suscipiendum oportet, quod sit aliqualis consensus in adulto, vel coactus vel spontaneus IV 160 d. 3 — Ad susceptionem Sacramenti adultus debet intendere, quod fiat in se vel circa se quod facit Ecclesia IV 155 3* — Remedium baptismi non respicit naturam, sed potius voluntatem personae IV 101 2*

— Qui coactus habet intentionem se subiiciendi Sacramento Ecclesiae, recipit Sacramentum, licet non meritorie IV 101 a — Qui Sacramentum recipit inductus

SAC (21)

amore vel timore suscipit Sacramentum *ib.* 3* — susceptum ex timore est validum IV 651 f. 4. 699 arg. 2

— Fictio, quae non removet intentionem suscipiendi quod Ecclesia dat vel intendit dare, non impedit susceptionem Sacramenti IV 453 3*. 461 d. 3 — in quibus non requiritur usus rationis, recipitur sine actu voluntatis, nisi sit obex contrariae voluntatis IV 652 2*

— quae imprimunt characterem, ante usum rationis dari possunt IV 651 f. 4. 652 a — in parvulo habet effectum sanctificandi, quia est capax gratiae IV 113 4* — Per Sacramenta gratia datur parvulis II 770 2* *Vide V. Parvuli.* — Infantibus et naturaliter stultis non datur Sacramentum ad peccatorum actualium remissionem IV 598 3*

— non datur de iure ei qui non accedit libera voluntate, sed de facto, si fiat, factum est IV 101 4* — debent libere a voluntate suscipi IV 100 arg. 4

— Qui vult exterius Sacramentum recipere, etsi nolit interius aliquid in se fieri, tamen recipit effectum necessario annexum IV 401 a, 3* — Qui voluntarie se subiicit operi exteriori per consequens voluntarie se subiicit characteri IV 124 b — Res Sacramenti non datur ei qui non accedit libera voluntate IV 101 4*

— omne, quod habet res duas, potest recipi sacramentaliter et spiritualiter IV 201 f. 3. 202 5* — omnia habent veritatem differentem ab utilitate praeter poenitentiam IV 645 a

— Omnis suscipiens Sacramentum suscipit rem, nisi habeat obstaculum IV 442 f. 3 — verum, si non invenit obstaculum, confert gratiam IV 426 f. 2 — semper habet efficaciam, nisi habeat obicem in suscipiente *ib.* b — impeditur solum a parte susipientis IV 15 4*. 103 1*. 140 a — Sacramenti effectus impeditur propter malam dispositionem in suscipiente IV 402 arg. 4. 103 a — propter inconvenientiam susipientis privatur effectu IV 355 2* — privantur efficacia, quia non recte suscipiuntur IV 483 d. 4

— Ficti accedens non recipit rem Sacramenti, cum interius voluntate adversatur IV 403 a. 461 d. 3 — Ficti accedentis vitio impeditum non facit in eo effectum, quem significat IV 403 1* — Sacramenti utilitas, quae consistit in re ultima, privatur in malis IV 303 a sq. — Fictus simpliciter cum voluntate mortaliter peccandi non recipit effectum Sacramenti IV 96 3*. 102 f. 2 — Haereticus non recipit rem Sacramenti IV 147 d. 2 — in praecisis et haereticis manifestis privatur omni fructu IV 303 b — infidelibus, qui non suscipiunt gratiam gratum facientem nec eius effectum, non praestat remedium IV 836 3*

— Sacramentorum usus respicit idoneitatem susipientis IV 186 1* — Sacramentorum efficacia pendet ab idoneitate susipientis IV 483 d. 4 — sunt medicae, sed non prosunt nisi dispositis IV

(22)

485 2* — Non satis dispositis non datur donum gratiae gratum facientis IV 101 3*

— requirunt dispositionem per motum fidei, ut sint salutifera IV 14 b — Ratio et voluntas debet concordare Sacramento saltem per fidem informem et attritionem IV 403 3* — augmentantia gratiam non habent efficaciam nisi in habentibus caritatem, gratiam impetrantia non nisi in eis qui se disponunt ad habendam caritatem sufficienter secundum veritatem, vel secundum probabilitatem IV 447 a — Ad Sacramentum, quod non valet nisi habenti caritatem, non tenetur quis accedere ex caritate secundum veritatem, sed se probabiliter disponere IV 353 3* *Vide V. Communio.*

— Qui non se disponit, immo cum voluntate peccandi accedit, peccat mortaliter per contemptum, quia Sacramentum irritum facit, quantum in se est IV 447 b, 4* — Qui Sacramenta recipiunt sine dispositione sufficienti, credentes tamen, eam habere, evadunt offensam, quin acquirant gratiam *ib.* 4* — Recipiens Sacramentum cum motu venialis peccati non peccat mortaliter, sed non recipit perfectum effectum IV 96 3* — Peccans venialiter in receptione Sacramenti gratiam non expellit, sed retardat et motu veniali cessante, videtur recipere plenum effectum *ibid.*

— tantam habet efficaciam, quantum congruit habere his quibus datur IV 292 4* — Plus dispositus plus accipit a Deo in Sacramento IV 99 f. 4, 3, 3* — In eo qui magis se disposuit, maiorem habet efficaciam quantum ad habilitationem ad bonum *ib.* b — aequaliter dispositis de lege communi aequalem conferunt gratiam IV 145 b — Virtus Sacramenti non respicit futurum, sed dispositionem praesentem IV 116 2*

— habet rationem efficiendi rem interiori mediante caractere IV 196 2* — Character illud efficit, quod faceret gratia, fictione recedente IV 404 2* *Vide V. Character.* — quod non relinquit characterem gratis datum disponentem ad gratiam gratum facientem, recedente fictione, nihil efficit *ib.* 3* — efficit ratione rei mediae IV 196 3*. 226 d. 3. 232 b — Res et Sacramentum ad gratiam disponit IV 232 b — Character ad gratiam disponit IV 112 b. 440 a

— Virtus Sacramentorum se extendit usque ad infideles a potestate daemonum liberandos III 406 3*

22 — Evitatio periculi non debet praedicare dignitati et congruitati Sacramenti IV 593 1* — ecclesiastica non fortunam sequuntur, sed naturam respiciunt IV 598 2* — non debent regulari secundum motum astrorum IV 601 b

— Datio et susceptio Sacramenti dicitur ordinem ad aliquam specialem personam IV 869 1*, 3* — Participatio Sacramenti non facit vinculum nisi commune *ib.* 3*

— Simoniacus potest vendere Sacramentum exterius et quod ei inseparabiliter

SAC (22)

adiungitur, non vero ipsam gratiam IV 646 b, 1*, 3* — In Sacramento est spirituale adiunctum rei corporali, quae ratione illius consecratur et accipit rationem spiritualis *ib.* b — non potest vendi de iure, quia spirituale, sed de facto ratione rei corporalis IV 646 b — Potest dari pretium ministranti simoniace non ad emendum Sacramentum, sed redimendam vexationem iuris sui IV 125 b — in necessitate, solo necessitatis intuitu, potest accipi ab haereticis IV 126 b — per pecuniam dari non potest sine gravi et enormi peccato et contumelia Spiritus sancti IV 648 a — Administrans in peccato mortali occulto, si est necessitas et timetur scandalum, non peccat administrando, sed non se praeparando IV 131 d. 1 — Administrans in peccato sine necessitate peccat Sacramento contumeliam inferendo *ibid.* — Administrans in peccato notorio peccat scandalizando *ibid.*

— Malus minister potest Sacramenta ecclesiastica dispensare IV 147 d. 3 — In distributione Sacramentorum Dominus utilitatem communem considerat et suam institutionem non retractat IV 502 b — Deus ad ostendendam abundantiam largitatis suae etiam malis committit dispensationem Sacramentorum *ib.* 3*

— est opus Dei et nunquam est mortuum IV 104 1*. 355 2* — sunt benedictiones Dei, non malorum IV 125 b — a malis non inquinantur IV 303 f. 2 — non polluantur per pollutionem ministrorum IV 123 f. 2 — per malum sacerdotem non vitiatur IV 125 b — Dei sunt bona et impolluta *ibid.* — semper remanet efficax et impollutum nec potest aliquo modo pollui sicut nec meliorari *ibid.*

— omne potest venire in usum sine peccato, cum ordinet ad salutem IV 767 f. 3 — Nihil est Sacramentum, quod fit contra praeceptionem divinam *ib.* f. 4

— mali ministri est bonum IV 124 f. 3 — quia opera Dei sunt, aequae bona sunt, sive fiant a bonis, sive a malis IV 945 arg. 4, b — Potestas aequaliter est efficax in omnibus ministris IV 120 b. 129 b — Omnes aequaliter purgant, qui Sacramentum administrant IV 128 b — Malus minister confert rem Sacramenti IV 124 f. 2 — Deus dat rem Sacramenti per ministros bonos et malos IV 425 b

— Non est efficacia in actu mentis ministri, sed solum in administratione Sacramenti IV 128 b — mali ministri habet efficaciam non a caritate interna eiusdem, sed ab institutione divina IV 125 b — Suscipiens Sacramentum non incurrit damnum ex malitia ministri IV 126 f. 3 — Mala voluntas ministri non nocet IV 135 f. 2

— non datur a ministro ratione sanctitatis IV 305 a — dispensantur a ministro ratione gratiae gratis datae IV 123 f. 4. 168 2*. 615 4* — Ad Sacramentorum administrationem sufficit donum gratiae gratis datae IV 502 b — Gratia gratum faciens in ministro non facit ad effectum Sacramenti *ib.* f. 3 — omne potest

SAC

perfici a non habente caritatem IV 711 f. 4

— cum non recte administrantur, privantur efficacia IV 483 d. 4

— Ecclesiae est Sacramenta debite tractare IV 668 b

— divina omnia sunt honoranda IV 878 arg. 3 — Exhibenda est reverentia Sacramentis, quia est in eis aliquo modo nostrae salutis causalitas III 208 a

23 — nullum est iterandum, quamdiu manet IV 256 f. 3 — iterari non dicitur, nisi primo manente IV 878 1* — nullum iteratur super eandem materiam IV 675 arg. 2 — quod imprimit characterem, non potest iterari IV 136 a, 142 f. 1, 144 f. 1, 146 f. 2, 477 d. 6 — omne iterari potest, quod non imprimit characterem IV 621 f. 2 — non debet iterari, cuius effectus est perpetuus, qui non iteratur, quamvis non imprimatur character IV 601 a, 2*

— Iteratio facit iniuriam Sacramento, cum nihil novum efficitur IV 133 2*, 334 4*, 601 1*, 878 arg. 4 — Iterare Sacramentum, quod imprimit characterem, est contumeliam facere Sacramento IV 623 f. 4 — necessitatis debet iterari in dubio IV 460 d. 3 — tria sunt non iterabilia IV 442 f. 1 *Vide V. Baptismus-necessarius.*

— Frequentatio Sacramenti non dicit eius iterationem, sed usum IV 676 2* — iterandum est, quoties iteratur morbus IV 600 f. 1

SACRIFICIUM — dicit actum colendi Deum III 221 d. 4 — respicit cultum exteriorem *ibid.* — comprehendit omnem reverentiam, quae exterius exhibetur soli Deo *ibid.* — In sacrificio est consummatio omnis divini cultus IV 633 f. 2

— est bonae operationis et devotae orationis et sacrificium immolationis III 215 2* — Sacrificium offerre proprie dictum est latinae *ibid.*

— est cultus soli Deo debitus III 215 arg. 2 — soli Deo est offerendum III 201 2*, 215 2* — Deo esse sacrificandum, est praeceptum dictatum in generali in lege naturae IV 50 1* — Ratio recta dicat, Deum esse colendum, sed tale sacrificium offerendum non est naturae, sed gratiae IV 618 1*

— In sacrificiis honorabatur Deus ut redemptor IV 35 b — In sacrificio per sanguinis effusionem significabatur pretium redemptionis IV 36 a — In omnibus sacrificiis praefigurabatur Christus offerendus III 541 3*, 5* — significabant passionem Christi IV 26 a

— In sacrificiis veteris legis significabatur corpus Christi IV 46 arg. 4 — veteris legis erat figura sacrificii novae legis IV 618 a — Sacrificium Melchisedech fuit figura eucharistiae in lege naturae IV 182 a, 183 b — Melchisedech praesignavit eucharistiam quantum ad visibilem formam et ritum IV 182 b, 183 arg. 3, b, 618 1* — Melchisedech figurat eucharistiam ut oblatum Deo ad cultum et Abrahae ad esum IV 182 3*

— animalium non erant contra pietatem erga proximos IV 37 b

— in lege naturae erat quaedam professio fidei IV 34 a, 35 b sq. — non erat utile ut res, sed ut signum IV 37 a sq.

— facta a viris sanctis placebant Deo ratione fidei IV 25 b — vetera non placebant Deo per se *ib.* f. 3, b — legalia non placabant Deum vi sua propter vacuitatem oblatorum et immunditiam offerentium IV 4 b

— In sacrificio signatur interna contritio et exterior carnis maceratio IV 36 b

— requirebatur ad remedium originalis pro maioribus IV 34 a — non erat remedium per se, nec de se habebat efficaciam curandi vel iustificandi, sed solum ratione fidei IV 36 b, 2* — dicitur curasse adultos vel per fidem, vel per internam mentis contritionem IV 37 a — vetera secundum aliquos solum instituta erant, ut absolverent a poena temporali IV 25 b

— novae legis differt a veteri IV 618 a — Deo acceptum est in novo testamento vera Christi caro, cuius hostiae veteris legis erant signum IV 501 2* *Vide V. Christus* 56 in fine. — Oblatio exterior congruebat in corpore Christi mystico IV 218 2* — Dominus unica oblatione sui omnes alias oblationes evacuavit *ibid.* — crucis non iteratur propter omnimodam plenitudinem pretii IV 947 4*

— nostrum meritis et precibus Christi Deo offertur IV 253 d. 4 — Per sacrificium Christi Deus placatur IV 2 a — Deum placat, faciendo remitti poenam IV 954 d. 3

— Per oblationem hostiae verae aperta est ianua IV 90 a sq.

— est actus pro persona et prodest futuris et etiam post vitam IV 952 d. 3

SACRILEGIUM — quod est furtum perpetratum circa rem sacram, vel locum sacram, prohibetur prohibitione furti III 835 b — est novum genus peccati differens ab aliis ratione consecrationis loci vel personae *ibid.*

SADDUCAEI — contra veritatem et fidem negant, esse spiritum II 43 4*

SAECULUM — dicitur mensura media inter aevum et tempus proprie dictum, in qua est variatio, nec oportet, quod sit desitio, et erit in inferno post diem extremum II 66 b

SAGITTA — Christus est sagitta salutis percutiens adversarium I 3 a — ex arcu et ligno volat ad percutiendum adversarios *ibid.* — Sicut in sagitta ferrum coniunctum est ligno, sic in Christo fortitudo Divinitatis mollitiei humanitatis *ibid.*

— translate dicitur volare II 3 b

SAL — conservat carnem a foetore et putrefactione IV 459 a — significat saporem sapientiae IV 158 b, 159 a — significat restrictionem foetoris fomitis IV 458 b, 159 a

SALAMANDRA — calefit ab igne, sed non consumitur in igne, sed renovatur, quia ab igne non laeditur IV 929 arg. 3, b

SALIVA — significat sapientiam IV 459 a

SALOMON — Sapientia abundans erat in Salomone I 275 d. 3 — cuncta tentavit in

SAL

sapientia et plus defecit quam profecit II 3 a

— aut gratia speciali et privilegio in somnis potuit mereri et dignus fuit exaudiri, aut ante meruerat vigilando II 623 1* — illustratus est in somnis IV 527 d. 3

SALUS — consistit in expiatione culpae et amotione omnis miseriae III 1 b — In salute consistit summa et perfectio totius humanae utilitatis II 709 d. 3

— Amor salutis propriae praeponendus est amor salutis alienae III 644 b, 651 b — Stulti sunt qui salutem propriam negligunt, ut procurent alienam III 644 b — Homo post salutem propriam nihil tantum debet desiderare sicut salutem alienam III 645 2*

— Omnis homo est ordinabilis ad salutem ex parte naturae et ex parte gratiae I 821 a — nullius deficit propter defectum a parte Dei I 713 6*, 840 b *Vide V. Voluntas.* — Christus amabat et desiderabat nostram salutem et tristatur de negligentibus salutem III 338 f. 3

— Deus disponit nos salvare, si velimus per bona merita salutem acquirere III 372 5* — Deus neminem vult salvare nisi salva arbitrii sui libertate II 764 a — Deus non decrevit genus humanum salvare nisi libero voluntatis arbitrio III 428 a — Eventus salutis pendet ex arbitrii nostri libertate I 712 a — non datur adulto sine actu liberi arbitrii IV 412 arg. 1 — Nullus adultus salvari potest absque meritis I 713 6*, III 540 f. 4, 571 arg. 3 — Nemo redditur securus de salute nisi per merita propria III 585 d. 4

— Non sumus certi de salute nostra IV 313 d. 3 — Hunc salvari est contingens I 708 b — nostra non solum est ex parte Dei, sed etiam ex parte nostra I 713 6* — Solum ex nostra malitia vel negligentia venit defectus nostrae salutis *ibid.*

— Deus praeponderat salvationem unius iusti damnationi multorum impiorum III 889 3*

— hominis reparati est per gratiam salvatam III 4 b *Vide V. Gratia* 17. — Homo salvari non posset, nisi succurreret ei divina misericordia ad satisfaciendum III 426 2* — Qui habet sanctificationem Spiritus habet quod sufficit ad salutem IV 107 f. 4

— Qui implet omnia mandata potest pervenire ad salutem III 791 f. 4 — Habitus virtutum et eorum usus necessitatis sunt ad salutem, non autem usus donorum et beatitudinum III 795 b — Omnibus est necessarium ad salutem recte credere, amare, sperare et timere III 552 d. 2 — Ad salutem necessarium est mera voluntate Deo per amorem adhaerere III 428 a

— Nullus potest salvari, nisi fiat membrum Christi IV 540 f. 4 — Impossibile nunc est, aliquem salvari, nisi Christo copuletur vel per fidem, vel per fidei Sacramentum *ib.* b *Vide V. Parvuli.* — Nullus potest salvari, nisi credat in Christum III 431 a, 540 f. 4 — Fides nostra dirigit ad

SAM

salutem III 537 4* *Vide V. Fides 24, 25* et *V. Christus 35*. — est solum in Ecclesia IV 53 b

— Nullus potest pervenire ad salutem nisi qui sperat III 540 f. 4

— Homo lapsus venit ad salutem per vias asperas II 717 6* — Omnibus patet aequaliter via salutis quantum ad ea quae sunt praecepti, non quantum ad ea quae sunt supererogationis IV 819 3* *Vide V. Necessarium*.

— Non potuimus salvari nisi morte Filii Dei III 445 f. 1. 540 f. 2 — Passio Christi est fons nostrae salutis III 412 d. 1 — totius generis humani facta est in cruce III 207 b

— a solo Deo datur, sed ab aliqua creatura administratur I 252 5* — animae a solo Deo requirenda est IV 428 b *Vide V. Homo 15*. — unicuique immediate a Deo confertur, ut reddat obsequium Deo debitum et magis cognoscat salvationis suae beneficium II 763 b. 764 a

— non pendet ex aliena vita IV 424 f. 2 — subditi non impeditur malitia praelati IV 168 2*

— Defectus salutis est poena reproborum II 855 a — Decedens in peccato post mortem decreto divinae iustitiae non potest salvari IV 528 d. 3 — Damnati non possunt sperare salutem II 176 b

— corporalis non est utilis, nisi ordinata ad spirituale IV 379 d. 9 — Dominus simul restituebat salutem corporalem et spirituale *ibid.*

SAMARITANUS — Per Samaritanum intelligitur Christus I 23 d. 2 — est Christus curans hominem vulneratum IV 1 a

SAMSON — a Deo inspiratus est se ipsum occidere IV 723 a

SANARE — Solus Christus potest sanare morbum spirituale IV 2 b — Christus sanat per gratiam et mediante regeneratione spirituali III 43 2* — Medicina Christi habet in nobis efficaciam in actu regenerationis III 273 2* *Vide V. Sacramentum 21*. — Spiritui sancto appropriatur virtus sanativa I 254 d. 3

— Si unus homo posset alium sanare spiritualiter, speraret homo ab homine gratiam et veniam IV 128 a. 432 d. 4 — Deus non dat homini potestatem interius sanandi animam, ne ad eum recurratur pro salute animae IV 428 b

— Gratia sanat per peccati expulsionem IV 422 b *Vide V. Gratia 9, 11* et *V. Curatio* et *V. Medicina*.

— Sanatio consistit in amotione morbi et culpa, vel in amotione symptomatis et sequelae III 741 2* — Sanatio ab infirmitate peccati fit statim, sed a sequela fit successive IV 433 d. 4 *Vide V. Caecus*.

— Gratia sanatum est donum Spiritus sancti I 254 d. 3 — est minus quam vivificare mortuum IV 171 b — Non datur rebus virtus sanandi supra naturam, sed assistit divina virtus effectiva sanitatis IV 23 b

SANCTI — In Sanctis est plenitudo sufficientiae III 282 b — habent habitus et

usus donorum, quantum sufficit ad usum vitae spiritualis III 291 d. 4 — cognoscunt Deum per experientiam II 546 5*

— Sanctorum plures sunt ordines, in quibus tamen est gradatio quaedam, nec potest omnimoda reperiri aequalitas II 256 a — quilibet excellit alterum non ratione habitus virtutis, sed ratione alicuius exterioris usus III 804 2* — veteris legis saltem proportionaliter erant eiusdem meriti in matrimonio ac Christiani continentes IV 763 d. 4

— Deus specialiter dicitur esse cum Sanctis propter effectum gratiae inhabitantis, per quam ipsi confirmantur et cari et similes ei fiunt I 387 d. 2 — proprie accipiant Spiritum sanctum I 335 d. 5. 550 d. 3

— sunt imitatores Christi IV 947 f. 4

— frequenter volunt opposita I 857 arg. 2 *Vide V. Dissensus*. — aliquando ex humana infirmitate excedunt IV 448 d. 4 — Diabolus maxime quaerit dominium Sanctorum II 180 6*

— in limbo quodam modo erant in via et nondum pervenerant ad patriam III 586 d. 6 — in limbo spem habebant *ibid. Vide V. Pater* in fine.

— qui in limbo erant, ad caelum cum Christo sunt sublimati III 464 2*. IV 558 a *Vide V. Anima-status*. — Animae Sanctorum nunc statim evolvant III 464 4* *Vide V. Gloria* in fine. — sunt in tutam et sunt coram Deo IV 313 d. 3

— ita perfecte Deum cognoscunt, sicut dispositi fuerunt per merita gratiae III 302 6*

— Animae sanctae in patria expectant glorificationem suorum corporum III 585 d. 5 — Resumendo corpora perfectius contemplabuntur *ibid. Vide V. Anima-corpus*. — dum sua desiderant corpora, vehementius etiam desiderant salutem nostram IV 887 a

— De loco Sanctorum *vide V. Caelum* in fine et *V. Anima-status*. — vere apparent IV 942 f. 4

— multum possunt impetrare in curia Dei IV 950 f. 2 — non orant frustra IV 949 f. 3 — impetrant aliis bona, quia sunt amici Dei *ib. f. 2, b* — Sanctorum oratio multa nobis bona impetrat propter eorum merita et affectum amicitiae Dei *ib. b* — meruerunt etiam aliis suffragari *ibid.* — Meritum Sanctorum absolutum est plene remuneratum, sed de merito conditionato adhuc stat conditio et ratio merendi IV 950 4* — merentur adhuc aliis merito conditionali, quod praecessit *ibid.* — Orationibus Sanctorum in via et in patria Deus reconciliatur multis peccatoribus et remittit peccata, quia prius meruerunt IV 104 d. 2

— viventes et mortui impetrant nobis bona et nos adiuvant IV 944 f. 1, 4 — Sanctorum orationes valent post eorum mortem sicut in vita IV 949 f. 1, 4 — pro nobis orant propter nostram necessitatem et Dei voluntatem, ut ipsi liberati alios adiuvent IV 948 a — orant pro no-

SAN

bis, quia ex caritate a Deo optant nostram salutem *ib. f. 4* — orant pro aliis salvandis ad ipsorum preces IV 950 2* — relevant nostram inopiam in merendo, in contemplando et in amando *ib. b* — Sanctorum patrocinio indignus fit dignus exaudiri *ibid. Vide V. Oratio*.

— In aliquo Sancto sperari potest tanquam in adiuvante, sed non tanquam in relevante et dante gratiam et gloriam IV 132 d. 4

— Debemus Sanctos honorare orando eos IV 950 f. 1 — rogandi sunt secundum voluntatem Dei *ib. b* — Oratio dirigitur ad eorum animam, sed recte attribuitur toti IV 951 b *Vide V. Oratio*.

— Sanctis Deus vult reverentiam exhiberi IV 238 d. 2 — Laus et honor Dei est in Sanctis suis IV 537 a — omnes sunt glorificandi honore gloriae IV 951 a — Ecclesia Sanctis exhibuit honorem secundum meritum suorum exigentiam II 926 f. 2

— Statuta universalis Ecclesiae de Sanctorum celebritatibus fundata sunt super sanctitatem III 63 a. 71 a — Statui in peccato solemnitas non debetur III 70 f. 3

— honorantur in constructione et visitatione basilicarum et commemoratione virtutum suarum et praedicationibus IV 537 a

— Deus vult Sanctos suos glorificare per miracula IV 950 b sq. — Deus operatur miracula tum per supremos, tum per infimos IV 951 a *Vide V. Miracula*.

— non compatiuntur damnatis propter severitatem iustitiae III 461 f. 2 — Perfecti imitatores Apostolorum assistant in iudicio Christo sententiam ferenti IV 971 b

— Auctoritas Sanctorum *vide V. Auctoritas*.

SANCTIFICATIO — est in collatione gratiae III 536 a — est per aliquod munus gratiae III 61 f. 2 — dicit effectum gratiae vivificantis *ib. f. 3* — habet esse per aliquod donum gratuitum superadditum *ib. b* — Deus sanctificat animam per gratiam II 677 6* — Sanctificari non est aliud quam gratiam Spiritus sancti recipere IV 151 f. 2 — perfecta non est nisi per gratiam gratum facientem II 433 arg. 3

— Sanctificare est de non sancto sanctum facere, vel iam sanctum in sanctitate confirmare, vel iam sanctum et confirmatum manifestare I 253 d. 2 — Sanctificationis sufficientia interius invisibiliter latet, sed redundantia exterius apparet I 281 b

— non fit nisi per Spiritum sanctum IV 407 f. 4. 147 d. 3 — appropriatur Spiritui sancto I 282 b. 335 d. 5 — est a Spiritu sancto, ut est sanctus III 63 a — Christus sanctificat III 262 f. 4 — Homo non potest sanctificare per se, sed per elementum IV 466 f. 2 — in rebus *vide V. Benedictio*.

— Homo sanctificatur per baptismum, sed non, secundum quod est principium alterius II 764 5* — Gratia sanctificationis

nea habet transiendi a parente in prolem III 62 a. 3^a

— Evangelium est lex sanctificationis IV 50 3^a

— Sancti aut in utero recipiunt gratiam de privilegio speciali IV 107 3^a — potest fieri ante nativitatem ex utero III 72 3^a, 4^a — Deus potest sanctificare in utero per suam voluntatem et singulare privilegium sine cooperatione per Sacramentum IV 150 b, 1^a — est paucorum deputatum ad aliquod magnum officium *ibid.* b — Tremas et Ioannes sanctificati fuerunt in utero III 70 f. 2, 71 a sq. — de Joh. Sanctus non habetur certa III 71 arg. 3, b — non videtur fuisse nisi virginibus concessa *ibid.* b

— In sanctificatione datur maior gratia quam in sacramentis, quae delet culpam et habilitat ad bonum IV 152 1^a — Sanctificatio data est potestas et facultas vitandi omne peccatum mortale, vel etiam frequentiam venialium, vel vitandi omne peccatum universaliter III 77 b — Virginis eminentior fuit quam sanctificatio beati Ioannis III 72 f. 3 *Vide V. Maria-sanctificata.*

— Per sanctificationem non datur character IV 151 f. 1, 152 1^a — Sanctificatus debet baptizari non in remedium, sed in signaculum IV 151 b sq.

SANCTITAS — dicit conditionem amoris casti contra libidinosum I 206 d. 4 — non attenditur circa motum naturalem, sicut circa amorem voluntatis I 204 b

— significatur per unctionem IV 634 6^a — potissime consistit in continentia IV 636 a

— requiritur tempore gratiae IV 755 b, 3^a

SANGUIEI — ut plurimum sunt benigni II 363 b — In sanguineis fervet concupiscentia carnis ex parte complexionis II 788 b

SANGUIS — est humor in venis IV 998 a — possunt intelligi humores, qui ex sanguine procedunt III 79 d. 3

— In sanguine est sedes animae IV 257 a, 3^a — In sanguine est vita carnis IV 110 b — est medium et dispositio utendi animam corpori IV 907 f. 3, 908 3^a, 4^a — est principium materiale generationis IV 848 a — Nutrimentum est sanguis IV 257 3^a

— resurget in corporibus IV 907 f. 3, 908 a sq. — Verus resurrexit in Christo IV 908 f. 6, a sq. *Vide V. Christus* 22.

— Christi est pretium redemptionis III 44 f. 4 *Vide V. Redemptio.* — Christi efficit novi testamenti innovationem et confirmationem et veteris evacuationem IV 194 b — Christi manifestat fidem *ibid.* — Christi efficit salutem multorum *ibid.* — Christi facit recordari passionis et animae redemptionis IV 256 f. 4, 257 a, 3^a, 4^a — Christi egrediens e latere significat Sacramentum eucharistiae, non baptismum sanguinis IV 110 2^a *Vide V. Christus* 20 in fine.

— Christi est cum corpore Christi in eucharistia non propter conversionem, sed

propter inseparabilem coniunctionem ratione commixtionis IV 247 f. 4, b, 248 4^a — Christi continetur in Sacramento ut annexum corpori IV 198 2^a — Christi est etiam sub specie panis IV 257 1^a — Christi non dicitur potus, nisi prout propinatur in calice passionis IV 494 a sq. *Vide V. Eucharistia* 5, 8.

— Sanguinis effusio in sacrificiis significabat pretium redemptionis IV 36 a

Vide V. Baptismus-sanguinis.

SANIVS — una est in pluribus membris I 171 b, III 477 a, IV 142 4^a, 1007 a — est in pluribus membris, secundum quod ad unam originem reducuntur et secundum quod in complexione conveniunt II 544 3^a — est forma corporalis I 171 b

— Sanum esse plus est quam esse IV 171 b — Medium sanitatis habet latitudinem III 798 a

— Fundamentum sanitatis in natura sunt virtutes naturales regentes complexionem et expellentes nociva, quas exterius adjuvat medicina IV 548 3^a — Principium sanitatis est naturae virtus, quae per infirmitatem non omnino perimitur II 676 2^a — corporalis est in potestate naturae et naturaliter potest restitui *ibid.* — Aliquid est promotivum ad sanitatem communiter, vel secundum statum aegritudinis III 78 d. 1 — conservatur per bona cibaria et suavia, sed non recuperatur nisi per potiones amaras II 717 6^a *Vide V. Medicina.* — Desiderans sanitatem vult secari et uri IV 521 arg. 1

— spiritualis est per Dei gratiam et iustitiam II 676 2^a — Fundamentum et virtus regitiva sanitatis spiritualis est gratia gratum faciens IV 548 3^a

— sufficiens est gratiae, perfecta est gloriae IV 3 b — gratuita a culpa est vitae, gloriosa a miseria est patriae IV 882 a — perfecta est gloriae IV 593 a — animae perfecta non est nisi in gloria IV 433 d. 4 — perfecta erit in resurrectione I 4 b — In gloria non est aegritudinis curatio, sed est sempiternae salutis continuatio III 750 1^a

SANUM — dicitur analogice I 758 a — dicitur analogice secundum dissimilem comparisonem duorum ad unum I 38 1^a — dicitur subjective, aut dispositive, aut ostensive I 831 a — dicitur de signo sanitatis naturali I 809 3^a

SAPIENTIA — dicit cognitionem per rationem nobilissimam I 615 d. 3 — communiter dicit cognitionem generalem rerum divinarum et humanarum III 774 a, 1^a, 2^a, 787 d. 1 — minus communiter dicit cognitionem sublimem rerum aeternarum et causarum altissimarum III 774 a — secundum quod accipitur pro cognitione, proprie est cognitio causarum altissimarum, communiter dicta comprehendit et includit cognitionem omnium III 787 d. 1 — communiter dicta includit in se diversas scientias de creaturis et etiam de Creatore *ibid.* — vel dicit cognitionem veram, vel veram et nobilissimam, quia per causas altissimas, vel dicit cognitionem veram,

nobilissimam et sapidam I 835 d. 3 — est scientia superiorum II 248 arg. 7

— dicit habitum vel habilitatem ad cognoscendum I 487 arg. 3 — est perfectio intellectus et illud quo intellectus cognoscit formaliter III 296 f. 1 — A sapientia est omnis actus cognoscendi perfectus non tantum effective, sed sicut a forma perficiente III 297 1^a — dicit motum a rebus ad animam et formam inhaerentem, non effectum procedentem I 562 4^a

— est accidens et qualitas sapientis I 665 d. 4 — est accidens ipsi animae II 320 b — creata est habitus III 297 a — dicit complementum I 306 d. 3

— una est IV 662 4^a

— est virtus intellectualis III 472 2^a, 716 arg. 4 — est in ratione proprie dicta III 716 arg. 4 — est prior voluntate I 127 f. 4

— non est solum in bonum, sed etiam in verum III 472 2^a

— dicitur a sapere I 462 d. 3 — ut est cognitio per revelationem vel inspirationem accepta, dicitur a sapere II 129 d. 2 — ut dicitur a sapere, nomenat Dei cognitionem ordinatam ad affectionem II 249 7^a

— simul dicit cognitionem et affectum I 13 b — dicit speculationem iunctam affectioni I 614 d. 3 — est contemplationis gratia, sed principaliter, ut boni fiamus I 13 b — est habitus medius inter pure speculativum et practicum, qui complectitur utrumque, et perficit intellectum ut natum extendi ad affectum *ibid.*

— dicitur a sapore I 13 b — dicitur scientia, quae secum habet iunctum saporem III 531 a — dicta a sapere consistit in cognitione, dicta a sapore in affectione III 612 a — dicta a sapere datur per dona gratiae gratis datae, dicta a sapore per dona gratiae gratum facientis I 270 b — a sapore dicta spectat ad potentiam affectivam III 747 arg. 2 — a sapore dicitur, qui respicit affectionem interiorem III 773 f. 1, 774 b — reficit gustum et affectum III 773 f. 2, 774 b — Sapientiae opponitur insipientia, quae dicit recessum a lege bonitatis II 979 b

— in nobis est per acquisitionem et consequitur conceptionem similitudinis I 488 3^a — crescit per studium et auditum III 774 1^a

— secundum quod consistit in cognitione, potest vitari per excessum et curiositatem perscrutationis III 612 a — consistens in affectione non vitatur per excessum *ibid.* — debet habere modum III 611 f. 3 — creata est accidens animae, quod adveniens in animam mutatur, sed dicitur non mutari secundum formam, quia non alteratur, quamvis sapiens secundum illam alteretur III 465 b

— creata non potest esse eadem in pluribus subiectis I 665 d. 4 — non est in pluribus una per conformitatem *ibid.* — est quodam modo una in pluribus in comparisonem ad unam veritatem I 666 b

— est lux spiritualis II 320 b — est bonum gratiae perficiens intellectum I 596

d. 6 — maior est secundum cognitionem gratuitam quam secundum innatam II 519 4*

— Per sapientiam intelligentia omnia diiudicat II 5 a — secundum quod huiusmodi non est principium ignorantiae III 336 f. 1

— creata est a Verbo Dei ut a principio I 488 1* — Ad hoc, quod quis fiat sapiens, concurret sapientia creata et increata III 165 b — Ad cognitionem Verbi requiritur sapientia creata et habilans animam, quae non est summa sapientia, sed influentia ab illa procedens III 315 a — Ad cognoscendum fontem sapientiae requiritur sapientia, quae de illo fonte derivatur III 297 1* — disponit animae potentias cognitivas et conformes reddit, ut illud lumen aeternum cognoscat *ib. b* — Anima per sapientiam assimilatur Deo, in quantum est sapiens II 639 2*

— est in intelligentia conversa ad divinam veritatem II 5 a — facit intueri abscondita divinae substantiae I 5 a — Sapientiae in statu viae est cognoscere res creatas, ut in eis cognoscat Veritatem divinam II 787 d. 1 — omnis de Deo in via absque fide magis est stultitia quam vera scientia, et deprimit in errorem, nisi dirigatur et iuvetur per fidei illuminationem III 524 4*

— proprie nominat cognitionem Dei secundum pietatem, quae attenditur in cultu patriae, quem exhibemus Deo per fidem, spem et caritatem I 835 d. 5. III 774 a — aliquando dicit religionem divinam sive cultum I 835 d. 5 — dicitur verus Dei cultus III 216 arg. 2 — spectat ad cultum interiorem III 218 1*

— ut dicit pietatem, claudit in se virtutem et opponitur culpae I 835 d. 5 — se tenet ex parte virtutum theologiarum III 216 arg. 2

— magis proprie nominat cognitionem Dei experimentalem III 774 a — Cognitione Dei experimentalis est sapientia, quia secum habet iunctum sorem III 531 a *Vide V. Cognitione - Dei - experimentalis.*

— quae est visio Verbi, est fructus pietatis II 429 d. 2

— Pastus sapientiae significatur per lignum vitae IV 662 4*

— ut nominat cognitionem Dei experimentalem, est donum Spiritus sancti, cuius actus consistit in degustando divinam suavitatem III 774 a. 775 5* — Sapientiae est cognitio experimentalis de divina suavitate III 748 2* — Doni sapientiae acquisitae est cognitio experientiae, quae attenditur secundum gustum III 779 3* — Doni sapientiae est delectatio in gustu summae suavitatis *ibid.* 794 f. 3

— ultra habitum caritatis addit aptitudinem et promptitudinem ad faciliter degustandum Dei suavitatem III 742 4* — Sapientiae est gustus et sapor IV 636 a — expedit concupiscibilem ad gustandum bonum III 745 b — ordinat ad finem per modum gustantis *ibid.*

— attenditur in vita contemplativa quantum ad actum perficiendi III 746 a — spe-

ctat ad contemplationem III 775 f. 4 — est contra stultitiam III 745 a — opponitur stultitiae ratione actus primi et praevii, qui consistit in cognitione III 774 3*

— simul potest stare cum fide III 520 f. 3

— Doni sapientiae est amentem esse, quia inchoatur in cognitione Dei per ablationem et negationem III 774 b — quae est donum Dei, dicitur stulta et amens, quia actus eius ex parte affectionis se tenet III 773 f. 3

— Actus doni sapientiae partim est cognitivus, partim affectivus III 774 b, 3*. 775 5* — dicit lumen cognitionis et saporem affectionis III 775 4* — Actus praecipuus doni sapientiae est ex parte affectivae III 774 b, 3*. 775 5* — est respectu actuum duarum potentiarum, ita quod unus sit principalis, et alter disponens ad illum III 775 b

— appropriatur Filio I 254 d. 5 — appropriatur Filio ratione eius quod subest I 324 2* — potest appropriari Filio et Spiritui sancto ratione duplicis actus III 775 4*

— negotiatur de aeternis secundum rationes aeternas III 480 3*. 595 4*. 779 2*. 788 d. 4 — est ad cognitionem aeternorum secundum aeternas rationes, ut sunt via ad gustum et experimentalem cognitionem divinae suavitatis gustui annexam III 778 1* — Actus doni sapientiae est aeterna cognoscere et circa illa affici III 777 arg. 3 — Secundum donum sapientiae dirigimur ad aeterna III 219 f. 3 — in quantum consistit circa affectionem, non indiget in actu suo adminiculo creaturae, sed versatur solum circa aeterna III 779 5* — Ad sapientiam spectat cognitio divinitatis in Christo III 776 arg. 2

— et intellectus habent idem obiectum principale et combinantur ad invicem III 779 5*

— dicitur dirigere donum intellectus, quia cognitio experimentalis de divina suavitate amplificat cognitionem speculativam de divina veritate III 748 2* — habet intra se cognitionem experientiae, quae adeo dirigit et allicit, quod circa eius usum vix aut nunquam habet error accidere *ibid.* — Nec in dono sapientiae nec in eius actu est reperire excessum III 773 f. 5. 774 b

— respondet virtuti caritatis III 744 b. 778 1* — expedit caritatem respectu Dei III 744 b — est contra luxuriam, cui non sapiunt nisi carnalia III 745 a

— Secundum usum doni sapientiae anima collocatur in statu perfectiori et digniori quam secundum usum aliorum donorum III 748 a — Ad usum doni sapientiae nemo pervenit, nisi prius exercitium in usu timoris praemittat *ibid.* — praesupponit omnia dona inferiora III 794 f. 3. 796 2*, 3* — est primum donum complemento et dignitate III 748 a — est primum donum, quia est perfectissimum et magis approximatur perfectioni Spiritus sancti *ib. b* — ponitur primo loco vel ultimo *ib. a*

— consequitur caritatem III 773 f. 4. 774 b — non est in peccatore cum timore

servili III 752 d. 2 — non est in malis IV 207 arg. 2 — praesupponit caritatem, quae dat sensum gustui I 305 d. 4

— semper est cum Spiritu sancto I 323 b

— ratione cuiusdam habilitatis, quam caritati superaddit, est maius bonum quam illa I 305 d. 4 — dicitur donum excellentissimum, praesupponendo sive implicando donum caritatis *ibid.* — consistens in affectione est supra caritatem, non ut consistens in cognitione III 611 f. 3. 642 a — est donum excellentissimum, ut dicitur a sapere et includit caritatem II 249 7* — est donum excellentius caritate III 742 f. 1. 1* — est maximum donum III 747 arg. 1 — est donum praecipuum Spiritus sancti I 272 f. 2. — est supremum inter omnia dona III 770 d. 5. 794 f. 3 — est donum supremum in proficiendo III 770 d. 5

— consistit circa animae supremum II 913 arg. 5 — non consistit circa syndecsim, sed respicit voluntatem, secundum quod est deliberativa II 915 5*

— fuit in Christo patiente quantum ad delectationem in impletionem voluntatis paternae et nostra liberatione III 745 a sq.

— Paulatim proficitur ad sapientiam III 798 a — In beatitudine erit plenitudo sapientiae III 766 f. 3

Effectus — Sapientes dominantur passionibus II 364 2* — Sapiens secundum Stoicos dicebatur, in quo nulla cadit perturbatio, et qui omnibus passionibus animae dominatur III 797 b — Perfectioni sapientiae repugnat, rationem attingi passione per modum rationis, non autem attingi per modum naturae III 354 5* *Vide V. Passio - affectiva.* — In sapiente potest esse tristitia turbans, sed non perturbans III 339 4*

— quodam modo habet vim regitivam et ordinativam pastus omnibus viribus animae I 254 d. 5

— spiritum conservat, ne solvatur in vitia IV 459 a

— Sapientis est respicere futurum IV 652 f. 5

— Sapientis est non mentiri et mentientem posse manifestare I 570 a — A sapiente quaeritur consilium ad instructionem IV 543 d. 5

— in nobis est vere ens et causa rerum, quae a nobis sunt I 804 a

— Sapiens, eo ipso quod sapiens, pulchritudinis amator est IV 614 b — Congruitas est signum sapientiae IV 55 f. 1* — Sapiens considerat congruitatem II 23 3* — Sapiens, manens sapiens, non potest facere aliquem deteriorem I 835 d. 4 — utilitas manifestatur in opere I 72 a *Vide V. Utilitas.* — Secundum sapientiam quis agit, quantum congruit I 785 3*

— Sapientis est ordinare I 785 3*. 786 f. 4. II 25 f. 3. 295 arg. 5. III 618 arg. 3. IV 960 f. 2 — ex ordine intelligitur sapiens I 79 d. 4 — contra ordinem IV 961 3* — qui producit ordinem necesse est, quod producat secundum sapientiam I 85 f. 3 — Sapiens non producit multa sine

ordine IV 614 b — Sapientiae ordinatio nullo potest infringi VII 262 b

— Deus habet sapientiam I 94 d. 6 — Deus ut spiritualissimus est maximae sapientiae II 40 b — est in Deo essentialiter I 306 d. 5 — vere est in Deo, et similitudo eius in creatura I 396 a — est nomen translatum a creaturis, non secundum rem, sed secundum impositionem *ibid.* — Nomen sapientiae translatum est a nobis ad Deum, sed significatum per prius et nobilius est in Deo quam in nobis I 489 b

— summa pertinet ad sublimitatem esse divini I 3 b — Esse sapientem et esse in divinis non differunt modo dicendi a parte rei, sed solum a parte nostra I 565 d. 1

— divina per comparisonem ad effectus habet in se thesaurum infinitum in numerositate et ordinem in discretionem I 62 a sq. — divina est sibi ratio cognoscendi formaliter III 297 4*

— Ubi est summa sapientia, ibi est summa pulcritudo II 714 f. 3 — Ubi est summa sapientia, ibi est summa veritas et summa aequalitas *ib.* f. 4

— Ordo divinae sapientiae est absconditum perscrutandum non in se, sed in operibus, in quibus reuelat I 5 a

— Dei dicit dispositionem Dei, in quantum causi I 44 d. 14 *Vide V. Deus 44.*

— divina non patitur, Deum aliquid facere sine modo et mensura I 772 f. 5 — non patitur, aliquid turpe vel inordinatum reperiri intra universum II 770 a — Inordinatum repugnat divinae sapientiae II 878 a — non patitur, universum ex aliqua sui parte turpi III 419 f. 2 — divina in omnibus suis operibus servat ordinem congruentiae II 419 b — divina omnia ordinat et gubernat II 494 b — Ordo sapientiae est inter res, secundum quod comparantur ad invicem II 716 3* *Vide V. Ordo.*

— summa Dei manifestatur in rebus creatis III 787 d. 1 *Vide V. Deus 55, 55.* — manifestatur etiam in creaturis minus nobilibus III 38 5* — appropriate manifestatur in formatione et in opere distinctionis II 298 4* — efficacius manifestatur in mundi decursu II 296 f. 3 — in incarnatione manifestatur in comparatione ad unionis modum congruentissimum III 98 b, 99 a — Dei maxime inter omnia opera manifestatur in institutione Ecclesiae IV 614 b

— In perceptione sapientiae Dei est maxima delectatio II 459 f. 12 — increata est supra animam cognoscentem III 298 3*

— Omnia cognoscuntur divina sapientia causaliter III 297 1* — Ad sapientiam reducit illuminatio IV 635 b

— increata non mutatur III 165 b *Vide V. Deus 44.* — dicitur mobilis active, quia facit alia moveri I 157 4*

— non dicit proprium I 201 3*, 488 a, 562 a, 1* — Significat essentialiter I 201 3*, 487 f. 2, 491 d. 1, 562 f. 1, a, 565 d. 1, 698 d. 1 — dicit quid absolutum de ratione sui nominis I 487 f. 3 — nondi- cit respectum ad creaturas *ibid.*

— est nomen medium, quod natum est supponere pro persona I 112 b, 120 d. 3,

505 d. 4, 565 d. 2 — pro persona supponit et locutionem veram reddit III 187 6*

— quantum ad significatum in divinis dicit essentialiter, sed supponit personam I 505 d. 4, 566 d. 5 — supponit pro persona partim proprie, partim improprie I 112 b

— Sapere non dicitur notionaliter in divinis, sed vel est commune, vel appropriatum I 558 2*, 698 d. 1 — nullo modo dicit proprietatem personalem, sed appropriatum I 205 d. 2 — attribuitur Patri et Filio I 491 d. 1 — intelligitur, non intellecta generatione I 562 f. 2 — non dicit respectum ad alium, et ideo semper de se dicitur ad se I 201 3*, 488 a

— prius intelligitur quam Verbum I 488 a, 2*, 3* — non est sine verbo I 94 d. 6

— potest dici genita et ingenita, sed non omnino proprie, quia est nomen abstractum aliquo modo I 565 d. 2 — Pater habet sapientiam genitam I 94 d. 6 — genita praesupponit sapientiam ingenitam I 566 d. 2 — Pater genuit sapientiam I 120 d. 3 — emanat emanatione intrinseca in eo quod est de substantia emanantis I 62 b

— genita et ingenita non respiciunt significatum, sed suppositum et distinguunt suppositum, manente unitate in significato sive forma I 566 d. 5 — eadem est genita et ingenita I 488 d. 3 — et sapientia nata diversificantur solum quantum ad suppositum I 511 2* — Potest dici sapientia de sapientia I 565 d. 2, 566 d. 4 — Minus proprie potest dici sapientia procedens, licet non sit appropriabilis Spiritui sancto, quia per determinationem adiunctam potest trahi ad eum I 566 d. 2

— orta est similitudo concepta, quae non dat sapientiam concipienti, immo magis accipit I 488 3* — genita est maxime signum sapientiae in Patre generante I 560 a — non dicitur maior et minor, quia dicit essentialiter I 286 d. 4

— dicitur alicuius aut sicut subiecti, aut sicut principii I 562 1*, 567 d. 7 — Patris in ratione originis dicitur Filius vel sapientia genita, quia est a Patre; sapientia Patris in ratione subiecti non est sapientia genita, sed sic dicitur esse Filius I 567 d. 7 — Pater non est sapiens sapientia genita, sed sapientia, quae est una et eadem Patris et Filii et Spiritus sancti I 562 a, 567 d. 7 *Vide V. Pater-appropriata.*

— Filius est sapiens sapientia ingenita I 556 a *Vide V. Filius-sapientia.* — Filius formaliter est sapiens sapientia genita I 566 d. 4 — appropriatur Filio I 79 d. 4, III 326 d. 2 — est Dei Filius I 259 f. 1, 275 d. 4 — appropriatur Filio, qui est ab alio et habet sapientiam ab alio I 566 d. 2 — attribuitur Verbo ut similitudini exemplariae I 485 b, III 187 6*

— Opus, quod est maxime divinae sapientiae manifestativum, personae Filii Dei est appropriandum III 98 arg. 8

— Adhaerens sapientiae mundanae verum dicenti nec meretur nec demeretur IV 712 d. 2

SAPOR — est emanatio a corporibus IV 1019 a

— respicit affectionem interiorum III 773 f. 1 — est a dilectione II 249 7*

SARACENI — eorum error de passione Christi III 346 b

SATISFACTIO — Satisfacere est honorem debitum Deo reddere III 424, arg. 2 IV 350 f. 1, 362 a, 363 f. 1 — Satisfacere est Deo honorem per poenam reddere IV 372 a, 375 arg. 4 — Cum satisfactio redditur, divinus honor ablati recompensatur III 420 f. 4 — Satisfacere est recompensare Deo illatam iniuriam III 423 a, 3* — reddit honorem Deo ablatum peccato commissio, per poenam assumptam IV 365a, 4* — requirit honoris ablati restitutionem III 26 4*

— Satisfacere est causas peccatorum excidere III 425 f. 3, IV 372 a — Satisfacere est peccatorum causas excidere et earum suggestionibus aditum non indulgere IV 361 a, 362 a sq. — Satisfaciens debet a se cum dolore et poena praecedendo remove quae cum amore sequendo peccavit IV 362 b — definitur quantum ad recessum a malo, vel quantum ad accessum ad bonum *ib.* 1*

— Ad satisfactionem completam requiritur emenda praesens pro culpa praeterita et propositum firmum vitandi futuram IV 362 b

— debet praecedere occasiones peccatorum IV 373 3* — dicitur excidere causas peccatorum non per solam declinationem, sed per pugnam et violentiam assumendo poenales illis contrarias IV 362 2* — non aufert causam peccatorum in effectu *ib.* 3* — debet excidere occasiones propinquas *ib.* 4*

— In satisfactione principaliter est vitatio culpae et augmentum gratiae, minus principaliter solutio poenae IV 369 b — respicit obligationem ad poenam III 426 5* — facienda est pro peccatis non omnino dimissis quantum ad poenam IV 377 b — Opus est satisfactorium ratione poenae pro debito IV 531 6*

— fit pro iniuria per culpam IV 363 f. 3 — non fit nisi pro culpa II 785 b — non fuisset in statu innocentiae II 372 d. 1

— est, cum fit opus alias indebitum III 264 f. 2 — Illud non est satisfactorium, ad quod quis alias tenetur IV 370 f. 5, 6, 374 b — dat honorem Deo superaddendo aliquid alias non debitum IV 376 1* — dicitur communiter omne opus poenale voluntarie assumptum, sive debitum sive iniunctum arbitrio sacerdotis *ib.* a — proprie dicit poenam voluntarie assumptam, ad quam non tenebatur nisi ex culpa et iudicio sacerdotis IV 375 arg. 2, 376 a

— Ad hoc quod sit satisfactio, necessarium est, quod fiat damni recompensatio III 26 4*, 425 f. 4 — Nullus satisfacit, nisi restituat tantum et amplius, quantum abstulit III 422 f. 3

— In satisfactione culpa ordinatur per poenam III 419 f. 2 — Per satisfactionem malum puniatur *ib.* f. 1 — deordinatum per culpam reordinat in poenam IV 365 a sq. — curat peccatum per delectationem commissum IV 364 f. 4, 365 b, 3*

SAT

— facit iustitiam et vindictam de peccato IV 364 f. 5 — Per satisfactionem fit reparatio per viam iustitiae III 431 arg. 4 — Iustitia dictat, ut culpa non deleatur, nisi fiat aliqua satisfactio IV 151 2* — In satisfactione principaliter operatur iustitia IV 364 2* — Decens fuit, ut Deus ab homine satisfactionem exigeret, ut manifestaretur iustitia III 421 a, 1*, 4* *Vide V. Peccatum 51 (262 a)*. — Deus exigit satisfactionem non propter suam indigentiam, sed ut nos reducat ad debitam ordinationem III 421 2* — Gloriosius est reconciliari Deo per satisfactionem quam sine *ib.* a — Deus potuit liberare hominem praeter satisfactionem sine praeiudicio iustitiae III 431 4*

— consuevit fieri et requiri aut de iniuria, aut de damno III 423 a — plena est, quando simul fit de iniuria et de damno, semiplena, quando remissa offensa, fit pro damno III 425 b — Deus exigit satisfactionem tantum pro delectatione finita, condonata offensione infinita IV 332 3*. 350 b — potest ab homine fieri pro libidine perversa in peccato finita IV 350 f. 3, b — Homo potest satisfacere pro damno sibi illato deformatione imaginis *ib.* 3* — Purus homo adiutus gratia potest satisfacere pro damno illato satisfactione incompleta IV 351 a — non exigitur pro offensa, sed pro damno, quod intulit sibi peccator per culpam IV 350 3* — non videtur posse fieri ab homine, nisi Dei misericordia condonet offensam *ib.* b — de peccato non remisso per gratiam non potest fieri nisi per poenam infinitam IV 352 3*. 355 f. 3

— Secundum alios Deus pro ipsa offensa exigit satisfactionem, quae non est homini possibilis, sed facta est per Mediatorem IV 351 a — debet proportionari offensae et iniuriae III 422 f. 2

— pro quolibet peccato interiori et exteriori fieri debet IV 397 d. 2

— proprie est pars poenitentiae et dicitur persolutio poenae debitae et iniunctae IV 397 d. 2 — consequitur contritionem et confessionem IV 531 4* — est pars emendae, quae consequitur poenitentiam II 992 b — simul est cum aliis partibus poenitentiae quantum ad earum effectum IV 397 d. 1

— potest dici ipsa reconciliatio et sic potest dici de qualibet parte poenitentiae IV 397 d. 2 — ut dicitur adimpletio poenae iniunctae, per accidens est etiam in contritione et confessione *ibid.*

— a sacerdote semper est imponenda, nisi constaret de totius remissione per contritionem IV 364 3*

— sacramentalis a Christo mandata est tanquam principali auctore IV 398 d. 5 — in lege nova debet esse perfecta, ut in statum pristinum reducat IV 542 d. 3

— debet esse poenalis III 428 4* — Ad satisfactionem requiritur poenalitas et difficultas II 572 d. 4 — fit per opera poenalia IV 365 a — maxime fit per opera poenalia III 393 3* — Magis satisfactorium est opus, quod est magis poenale IV 367 arg. 5. 368 arg. 5 — fit per opera poe-

nalita naturae per se, non vero per poenale ratione culpae et inordinatae voluntatis IV 365 4* — Gratia se habet ad satisfaciendum secundum opera III 425 arg. 5

— Oratio, ieiunium et eleemosyna communiter accepta sunt partes satisfactionis IV 368 b. 369 4* — Proprie satisfactoria sunt ieiunium, oratio et eleemosyna IV 375 b. 376 4*

— fit per gratiam poenitentialem II 785 b — non potest fieri, nisi Deus det gratiam IV 350 b, 2* — non potest fieri a diabolo propter impossibilitatem percipiendi gratiam *ib.* 2* — Homo se reddidit impotentem ad satisfaciendum, nisi succurrat ei divina misericordia III 426 2* — Homini est impossibile satisfacere per se, sed possibile per divinum adiutorium *ibid.*

— quaedam requirit ut fundamenta, quaedam ut expedientia, quaedam ut satisfactoria, quaedam ut perficientia, ut sunt opera supererogationis IV 375 b

— non dicit tolerantiam poenae sine iustitia voluntatis et reconciliatione IV 352 a — de vi nominis importat divinam acceptionem et reconciliationem et amicitiam IV 353 b — est reconciliativa *ib.* f. 2 — requirit complacentiam satisfaciens III 26 4*

— non potest fieri, manente aversione et imaginis deformatione et inimicitia IV 352 b — non fit nisi per reformationem imaginis *ib.* f. 3 — Non potest satisfacere nisi amicus *ib.* 2*. 353 f. 2 — magis innocentis est magis grata III 365 a, 2*

— Nihil est satisfactorium nisi quod est meritorium III 385 f. 4 — Opus omne satisfactorium est meritorium vitae aeternae IV 355 f. 2, b

— Nullus satisfaciens pro culpa damnatur IV 353 f. 4 — aufert meritum aeternae damnationis et meretur aeternam beatitudinem II 786 3* — Per sufficientem satisfactionem aperitur ianua caelestis III 422 arg. 5

— fundatur super gratiam gratum facientem II 785 f. 3. IV 352 2*, 5* — Gratia est principium satisfaciendi III 422 arg. 4 — sine gratia gratum faciente et caritate est impossibilis IV 353 b. 356 5* — nulla est sine caritate IV 375 b. 376 3* — Nullum opus est satisfactorium nisi quod fit ex radice caritatis IV 945 arg. 3 — Opus debet esse vivum, ut sit satisfactorium apud Deum IV 355 2* — Opera extra caritatem non sunt satisfactoria apud Deum *ib.* f. 3, 4. 356 5* *Vide V. Poena-solutio* in fine. — facta ex caritate valet, in quantum Deus commutat poenam aeternam in temporalem ex caritate portandam IV 356 5*

— Non oportet, opus satisfactionis ab homine impositum fieri ex caritate sive in caritate, quia praeceptum, sed ut sit emendatorium et Deo placitum IV 353 3* — facta sine remorsu conscientiae, sed tamen extra caritatem, non sufficit in foro Dei IV 354 b — non requirit certitudinem de caritate habita nisi per signa probabilia IV 353 3* — ut est secundum forum

SAT

Dei et secundum veritatem, non est in praecepto, sed secundum probabilitatem conscientiae *ibid.* 399 d. 6 — Qui opus iniunctum complevit extra caritatem non tenetur illud iterare IV 353 3*. 354 a — Poenitentiam iniunctam non oportet iterare, sed sanum consilium est semper poenitere propter incertitudinem remissionis omnis poenae in foro Dei IV 354 a

— Omne opus satisfactorium videtur debere fieri ex caritate movente imperio coniuncto, vel saltem primo IV 355 b — Opera satisfactoria facta extra caritatem probabiliter aliquo modo reviviscunt, ut accedente caritate valeant ad remissionem poenae *ibid.* — Opera facta a peccatore post contritionem sunt satisfactoria, ante eam possunt iuvare tantum, ne quis in plura scelera trahatur *ib.* 1* — Deus hortatur peccatores ad opera satisfactoria, ut se praeparent ad habendam caritatem et ad faciendam satisfactionem IV 353 b

— non acceptatur a Deo de una culpa sine alia IV 352 a sq. — Deus non recipit solutionem, quamdiu peccator in aliis se obligat *ib.* 4* *Vide V. Peccatum 46* in fine. — pro culpa non est, quamdiu manet radix et causa culpae III 425 f. 3 — non est simul cum culpa II 785 b

— respicit omnia peccata, in quantum conveniunt in aversione IV 352 f. 4, b — Satisfaciens de uno potest praeparari ad gratiam, per quam satisfaciatur de omnibus *ib.* 1*

— Peccatum veniale non tollit fundamentum satisfactionis, quod est gratia IV 352 5* — Aliquando quis habens gratiam satisfacit de culpa, cuius non habet conscientiam IV 353 2*

— Deus recipit satisfactionem paulatim IV 352 4*

— Plus est satisfacere pro debito multorum quam unius, et facilius satisfit pro debito unius quam plurium IV 947 a

— Qui satisfacit plus, quam meruit, iuste et bene facit IV 563 arg. 2. 564 b — abundans reponitur in thesauris Ecclesiae IV 364 3*

— Bona satisfactoria, quae sunt in ecclesiastica unitate, valent ad satisfaciendum iis quibus distribuuntur IV 532 f. 3 — potest diminui merito Christi et ecclesiasticae unitatis IV 533 b, 1*

— Ad satisfactionem condignam a sacerdote impositam solvendam quis non tenetur statim IV 399 d. 6

— pro altero *vide V. Poena-solutio*.

— proprie facienda est soli Deo IV 363 f. 3. 375 b. 376 1* — proprie fit ipsi Deo, sed per Ecclesiam et in Ecclesia IV 364 a — per consequens fit etiam Ecclesiae *ibid.* — fit in unitate ecclesiastica IV 531 4*

— Pro culpa hominis non decet nisi hominem satisfacere III 262 f. 2 — Pro homine non debet satisfacere nisi homo III 422 f. 1 — ad illud genus pertinet, in quo fuit transgressio III 262 b. 422 f. 4. 423 a — Iustitia ab illo genere requirit emendam, in quo reperit offensam III 262 b — non potuit, aut non decuit fieri per

aliam creaturam, quae non esset homo, nec si esset a Deo assumpta III 423 a

— Adam non poterat sufficienter Deo satisfacere II 785 b. 786 4* — Adam non poterat per satisfactionem recompensare damnum totius humanae naturae II 785 b — Nulla pura creatura potuit satisfacere pro toto humano genere nec de iniuria Deo illata nec de damno, quod Adam intulit corrumpendo totum genus humanum III 423 a — In satisfactione pro humano genere Deus quaerit recompensationem de genere humano, secundum quod fuisset, si non peccasset *ib.* 4*

— Adam non potuit pro se ipso satisfacere II 785 f. 4. IV 350 arg. 3 — non potuit posteris communicari ab Adam II 785 b. 786 2* — Adae non potuit posteris restituere iustitiam originalem II 786 3* — Misericordia divina pro modica satisfactione Adae non debuit toti humano generi donare offensam, sed quod decebat Deum supplere *ib.* 4* — Homo semiplene quantum ad damnum potest satisfacere pro suo actuali per usum gratiae gratum facientis, sed non pro originali, in quantum est corruptio naturae III 425 b sq. — Pro nullo peccato nec mortali nec originali potest purus homo gratia adiutus plene satisfacere quantum ad offensam et iniuriam *ib.* b — Nulla pura creatura potest satisfacere pro offensa et iniuria Deo illata III 422 f. 2. 423 2*. 425 f. 2, b — Nulla pura creatura potest recompensare Deo illatam iniuriam III 26 4*. 423 a, 3* — Satisfieri debet pro peccati gravitate secundum omnes condiciones aggravantes III 423 2*

— non potest fieri ab eo qui est debitor III 425 f. 4 — Satisfacere non potest qui habet debitum necessitatis III 395 d. 4 — Meritum perfectae placationis, qua Deus reconciliatus est toti humano generi, non potuit esse ab eo qui haberet debitum necessitatis III 396 d. 4 — Debitum mortis naturalis tollit meritum perfectae satisfactionis pro salute generis humani *ib.* d. 5 — Homo non potuit satisfacere pro peccato originali propter debitum mortis in toto genere humano IV 350 3*

— Pro peccato originali alicuius hominis non potest satisfacere nisi qui omnino a peccato originali mundus sit et habeat gratiam capitis in alios redundantem III 426 a — dicit debitum Deo ex reatu praevocationis, quod homo non potest solvere per se ipsum *ib.* 2* — Nullus potest pro originali alicuius satisfacere, nisi satisfaciatur pro culpa Adae et pro toto genere humano III 425 f. 5 — pro culpa originali praesupponitur collationi gratiae III 426 4* *Vide V. Peccatum 28-satisfactio.*

— innocentiam iustitiae originalis quantum ad naturam non restituit II 785 f. 2. 786 2*, 3* — Iustitia satisfactionis non directe opponitur iustitiae originali II 786 3* — respicit personam, non naturam *ib.* 2*, 3*

— oportuit, ut fieret a Deo et homine III 422 f. 1, 4. 423 a. 426 a — Satisfacere pro toto genere humano non potest

nisi Deus et homo III 431 arg. 4 — Nul-
lus potuit pro peccato nostro satisfacere,
nisi esset Deus III 445 f. 3 — Pro offensa
infinita non potuit satisfacere, nisi qui es-
set infinite bonus II 785 b — non potest
fieri per carnis Christi separationem a Divi-
nitate III 439 a *Vide V. Christus 33.*

— Opportunum fuit, Filium Dei pati
ad satisfaciendum II 785 f. 4 — Deus
subvenit toti humano generi per passio-
nem Christi IV 412 b

— Decens fuit, ut misericordia divina
daret homini mediatorem, qui pro eo sa-
tisficeret III 421 a, 1*, 3*, 4* — Plus nos
astringit ad amorem et laudem Dei, quod
dedit Unigenitum suum pro nobis, quam
si sine satisfactione condonasset nobis poe-
nam et culpam *ib.* 4*

— Solus Filius pro nobis satisfecit III
408 arg. 2 — Ad satisfaciendum pro ho-
mine necessaria erat missio Filii in carnem
III 26 4*

— Congruentissimus modus satisfaci-
endi fuit per mortem et passionem III
26 4*. 431 4* — a Christo facta est per
veram passionem III 345 f. 4. 346 b —
pro peccato nostro fuit per passionem et
mortem Filii Dei III 445 f. 3 — Maxima
aequitas fuit in exigendo pro satisfactionis
pretio mortem Filii III 421 4* — Christus
potuisset satisfacere alio modo quam per
mortem, et fortassis modicum supplicium
suffecisset III 431 4*

— Christus satisfaciendo fecit nobis de
indebito debitum III 393 4* — Christus
satisfaciens pro omni offensa omnibus im-
petravimus gratiam, qua satisfaciunt Deo pro
laesione III 426 a — Propter satisfactio-
nem passionis Christi Deus dat gratiam
poenitentialem, prius propter promissam,
postea propter solutam *ib.* 4*

— Christi est infinita III 279 b. 280
3*. IV 351 b — Christus satisfecit pro
omni offensa quantum ad sufficientiam III
279 b. 426 a — Christus magis fuit suffi-
ciens ad satisfaciendum quam Adam ad
corrumpendum II 764 2*

— Christi non extenditur ad parvulos
decedentes in originali III 462 b — Chri-
sti se extendit ad illos qui membra eius
efficiuntur per fidem, vel per Sacramentum
fidei *ibid.* — Christi habet effectum in
membris per fidem, vel per Sacramenta
IV 351 a — Passio Christi non se exten-
dit nisi ad eos qui membra eius fieri vo-
lunt IV 412 b — Christi credenda est III
552 d. 2 *Vide V. Christus 34, 35.*

— ex meritis Christi solvitur, cum
misericordia supererogando pretium iusti-
tiae satisfaciatur IV 478 5*

— Christi fuit exemplar et fundamen-
tum nostrae satisfactionis IV 363 f. 4 —
omnis etiam pro peccatis actualibus vide-
tur fundata esse super satisfactionem pas-
sionis Christi per fidem IV 351 b — quae-
cumque habet complementum a passione
Christi III 426 a. IV 351 a *Vide V. Chri-
stus 34* in fine.

SATUR — Homo satur non est idoneus
ad spiritualia peragenda IV 486 4*

SATURNUS — supremus est inter pla-
netas et velocissime movetur II 337 arg. 6
— est frigidissimus *ibid.*

SCALA — necessaria est ad ascenden-
dum I 74 b arg. 2

SCANDALUM — est in proximum IV 825
d. 2 — est actus principalis, vel circum-
stantia adiuncta alii peccato *ibid.* — uni-
tum peccato non facit novum peccatum,
sed novam addit circumstantiam aggra-
vantem, quae tamen potest esse in spe-
cie accusanda *ibid.* — Ratione scandali
veniale potest alicui esse mortale III 849 a

— Propter vitandum scandalum non
est faciendum contra veritatem vitae vel
doctrinae IV 86 f. 4. 475 d. 4. 312 d. 4.
570 a — Propter scandalum in articulo ne-
cessitatis non est dimittendum idolothytum,
sed cum protestatione sumendum IV 764 d. 8

SCHISMA — est contra mores vel vin-
culum caritatis IV 314 a

— Schismatici repelluntur ab eucha-
ristia, in qua est vinculum caritatis IV
307 b — Schismatici extra Ecclesiam gra-
tiam nec sibi nec aliis possunt impetrare
IV 483 d. 3

SCIENTIA — proprie est in Deo I 695
arg. 4* — Cognitio Dei est summa et per-
fectissima I 685 arg. 4 — Dei est summa
I 611 f. 5 — Nobilissimus modus cogni-
tionis est Deo attribuendus I 600 arg. 3
— Deus cognoscit perfecte secundum to-
tum I 629 f. 3. III 531 b — Deus totum
cognoscit I 609 f. 2 — Deus totam rem
plene cognoscit scientia comprehensionis
III 531 b

— Deus est sua cognitio I 627 arg. 4.
685 arg. 4, 2 — Dei cognitio est idem quod
Deus I 693 a — Dei cognitio comparatur
ad Deum secundum rationem identitatis *ib.*
b — In Deo idem est cognoscens et co-
gnitum et ratio cognoscendi I 692 arg. 2

— Dei est sua essentia, et suum scire
est suum esse I 692 f. 4. 694 f. 5. 739
arg. 2 — est ipse Deus I 614 d. 4 — Sa-
pientia et cognitio idem est quod Deus,
sed aliud connotat I 628 4*

— dicit essentiam absolutam I 615
d. 4 — quantum est de se, dicit qualita-
tem absolutam I 436 4* — in divinis,
quantum est de se, semper dicit *quid*, nisi
trahatur *ibid.* — Omnis cognitio est com-
munis tribus I 692 f. 4 — Pater et Filius
simul vident omnia cognoscibilia creata et
increata I 698 d. 2 — Unam personam
scire aliam non dicit respectum personae
ad personam, sed essenziale, concomitante
respectu *ib.* d. 4

— Deus essentiam suam comprehen-
dit et novit perfecte I 768 arg. 3

— Deus se et omnia uno aspectu et
eodem cognoscit I 485 b — Deus una
cognitione et eodem modo per respectum
ad cognoscentem cognoscit se et alia I
693 a — alio modo comparatur ad se et
alia per respectum ad cognitum, sed non
alio modo est *ib.* b — In cognitione sui
et aliorum in Deo non est variatio I 692
f. 3 — Cum Deus intelligit se et alia, co-
gnoscit se ut aliorum principium I 485 b

SCI

— Deus cognoscit alia a se I 686 a — consideratur in Deo in comparatione ad creaturas I 49 a sq. — dicit respectum ad creaturam I 614 d. 1

— Deus cognoscit omnia simul et uno aspectu I 613 f. 4, 2*. 684 a. 694 b. 695 f. 4. 708 4* — Deus non cognoscit per collationem, sed simplici aspectu I 601 a — Omnis cognitio Dei est a priori I 629 f. 2

— Dei cognitio est omnino simplex, omnino praesens I 738 4* — Deus secundum modum cognitionis a parte sui omnia cognoscit per modum simplicitatis et praesentialitatis *ibid.*

— Circa actum cognitionis Dei semper est praesentialitas, et nulla successio cognitionis I 616 d. 6 — In cognitione Dei non est successio I 694 b — Deus non potest cognoscere successive I 694 arg. 3 — In cognitione Dei non potest attendi gradus et ordo ratione connotati III 702 4* — Deus cognoscit omnia nobilissime I 695 f. 3 — In Deo nulla cadit cognitio per accidens a parte sua I 628 3* — Deus nihil obliviscitur I 694 b. 740 a

— Deus cognoscit omnia praesenter, non ratione cognitorum, sed cognoscentis, in quantum habet omnium ideas praesentes et simul et super omnes simul et praesenter se convertit ratione simplicitatis et infinitatis suae I 696 a sq. — Deus scit omnia praesenter, sed non necessario *ib.* 4* — Deus cognoscit opposita simul ex parte sua, tamen scit, unum alteri posse succedere *ib.* 4* — Deus unica cognitione cognoscit hoc et eius oppositum I 708 b — Deus non scit simul duo contradictorie opposita I 739 f. 4 — Deus potest scire opposita sine innovatione scientiae I 777 d. 4

— Deus iudicat, aliquid esse futurum, sed non futurum sibi, sed praesens I 696 b, 4* — In cognitione Dei a parte sui non est praeteritum nec futurum I 738 4* — Deus a parte cogniti omnino cognoscit, rem esse, sicut est *ibid.* — Deus actu cognoscit praesentia, praeterita et futura I 616 d. 6

— Deus cognoscit res, antequam fiant I 621 a — Dei est aeterna I 599 b — Dei est ante omnem creaturam I 681 d. 2 — Deus nihil cognoscit nisi ab aeterno I 685 arg. 3 *Vide V. Deus 44 et V. Praescientia.* — Actus aeternus divinae cognitionis non potest cogitari non fuisse, sed ad aliquid ordinatus non fuisse, quin ponatur successio et mutatio in cognitione nec in ordine ex parte cognoscentis nec ex parte cogniti I 709 a

— Cognitio et modus cognoscendi est aeternus I 692 f. 4 — Modus divinae cognitionis est ei coaeternus I 737 arg. 3

— Dei est immutabilis I 694 f. 3, 5 — ex parte actus sciendi Dei est immutabilis *ib.* b — Quaecumque scit Deus, scit immutabiliter I 739 arg. 2 — Deus scit immutabiliter rerum mutabilitatem et mutationes I 694 b — Deus cognoscit mutabilia immutabiliter I 693 f. 4. 737 arg. 4

— In cognitione Dei non potest cadere transmutatio I 695 f. 4 — Actus divinae cognitionis est immutabilis et necessarius *ib.* 4* — divina potest esse immutabilis, quia a seibili non dependet *ib.* 3* — Potest esse mutatio circa scibile, nulla mutatione existente in divina scientia I 694 b

— Deus non potest incipere aliquid scire, id est alicuius cognitionem habere, sed incipit nosse, aliquid esse verum, cum illud incipit esse I 698 d. 4 — Deus quidquid scit semper scit, ut scire dicit nudum intelligere I 739 b — Deus desinit scire enuntiabile, cum de vero fit falsum I 740 a sq. 791 a sq. — Prout scire connotat veritatem circa enuntiabile, Deus modo non scit aliquid, quod scivit, nulla facta mutatione in Dei scientia, sed solum in connotato I 741 a, 2* — Deus non desinit scire rem, cum desinit praescire I 742 d. 4

— Deus cognoscit materialia immaterialiter I 693 f. 4. 737 arg. 4

— Deus in uno multa cognoscit I 696 3*. 737 arg. 4 — Deus cognoscit composita per modum simplicem I 737 arg. 4 — Deus multa intelligit uno et ita simplici modo *ib.* b — Intellectus Dei non est magis simplex intelligendo unum quam multa *ibid.* — Deus scit uniformiter multa I 693 f. 4 — In Deo cognoscente plura non est distinctio I 607 4*, f. 4

— Deus omnia cognoscit per unum secundum rem I 605 f. 2, b sq., 2* — Deus uno et eodem cognoscit omnia quantum ad id, per quod cognoscitur, et quantum ad actum divinae cognitionis I 708 b — quantum ad modum cognoscendi, qui est in ipsa, est una et simplex, sed in comparatione ad obiectum cognitum distincte cognoscit I 607 4* — In divino intellectu non est multitudo reflexionum, cum Deus sit suum intelligere II 40 a

— Deus se ipso et non alio cognoscit se et alia I 692 f. 2. 693 a — Deus omnia cognoscit se ipso I 628 3* — Deus cognoscit aliud a se per se ipsum, quia est actus respectu cognoscibilis et dat cognoscibili perfectionem I 686 a — Deus non cognoscit per aliud a se, quia non potest habere perfectionem aliunde nec additionem nec transmutationem I 685 arg. 1, 2. 686 a — Deus per idem cognoscit se et creaturam, quia veritas eius est similitudo creaturae I 693 3* — Deus sciendo se scit alia, quia actus divinae scientiae non deflectitur extra Deum I 812 d. 2

— Deus cognoscendo se est causa exemplaris, qua cognoscit non tantum futura, sed etiam possibilia I 802 3* — Deus videndo suam veritatem, quia est ratio omnium, omnia cognoscit I 800 arg. 3 — Deus cognoscit rem omnino per se ipsum ut causam et exemplar II 419 a — Aliquid cognoscitur a Deo vel in Deo, quia Deus est ratio cognoscendi illud I 628 2*

— Divina veritas est similitudo expressiva ex hoc, quod facit cognoscere I 601 b — Deus summe omnia cognoscit per similitudines expressas ab ipsa veritate *ib.*

SCI

2* — Similitudo cogniti in Deo est ratio expressiva cognoscendi I 610 a — Ratio cognoscendi Deo est similitudo, quae est ipsa divina veritas I 605 b sq. — In Deo ratio cognoscendi est ipsa veritas, et cognitum est similitudo veritatis I 601 b. 602 3* — Deus non cognoscit similitudine causata a veritate rei extra, sed per similitudinem, quae est ipsa veritas expressiva cogniti I 602 3*. 606 2* — Similitudo extra genus *vide V. Idea.*

— Ratio cognoscendi in Deo est ipsa intelligentia I 624 4* — Deus cognoscit alia a se per ideam, se autem non per ideam I 692 arg. 1. 693 b

— Deus cognoscit res per ideas I 601 a, 4* — Dei cognitio comparatur ad creaturam secundum rationem diversitatis et causalitatis et ideo secundum rationem ideandi I 693 b — Deus per ideas habet perfectiorem cognitionem, quam quae esset per essentias rerum I 602 3*

— Deus cognoscit esse, quod habet res in proprio genere, sed non alio modo cognoscendi a cognitione in Verbo I 680 d. 1 — Deus res non aliter cognoscit, ut sunt in causa, et ut sunt in proprio genere, sed res aliter se habent quantum ad esse rei cognitae *ibid.* — Deus res per existentiam in exemplari omnino cognoscit ab aeterno, sicut futura est in proprio genere, nec aliter cognoscit, cum facta est I 686 3*

— Secundum quosdam Deus non cognoscit secundum rationem ideae, sed causae, in quantum cognoscit suam virtutem producendi omnia I 601 a — Deus non cognoscit omnia solum secundum rationem causae *ibid.* — Ratio producendi Deo non est ratio cognoscendi *ibid.*

— Scientiae rerum et ipsae res cognitae sunt in Deo immutabiliter I 694 f. 4 — In divina scientia sunt scibilia I 698 d. 2 *Vide V. Deus 51.*

— Deus non potest cognoscere aliquid extra se per aliquid conceptum ab extra nec per aspectum deflexum ad extra, sed quia aliud habet ortum ab intra, et ita quod est extra Deus cognoscit per omnino intrinsecum, scilicet per exemplar, quod est idem quod ipse I 686 2* — Deus cognoscit non aspiciendo ad extra, sed legendo in libro suae praescientiae I 739 arg. 3 — Deus non aspicit ad aliquid aliud a se, sed unumquodque praevидit in se III 246 a

— Deus nihil recipit a re extra I 680 d. 4 — Dei cognitio non deflectitur supra rem, egrediendo extra se *ibid.* — In cognitione Dei non est receptio I 694 b — Cognitio divina non se habet per modum possibilis respectu cogniti I 606 2* — Dei cognitio non est indigens exteriori I 685 arg. 2 — Divina cognitio non perficitur a scibili I 689 arg. 4

— Dei cognitio non dependet a rebus I 686 2*. 689 3*. 693 a. 694 b. 707 1*. II 138 a — Divina cognitio non pendet a re, sed Deus omnia novit secundum modum suae veritatis II 195 a — Cognitio divina non pendet ex veritate rei I 739 arg. 4

— Cognitio Dei accipit rationem essendi quantum ad rem et modum a parte cognoscentis, non a parte cogniti I 693 a, II. 4* — Deus non cognoscit secundum exigentiam rei, sed secundum exigentiam luminis et claritatis aeternae I 707 4* — Cognitio creaturae non est minus nobilis quam sui, quia non causatur a cognito I 693 4* — Cognitio divina non habet certitudinem a re, quia ab ipsa nec causatur nec oritur I 678 b

— divina est certa I 694 f. 6 — divina est certa et infallibilis I 711 f. 1 — Deus certitudinaliter omnia cognoscit, tam necessaria quam contingentia II 437 b — In actu divinae cognitionis est certitudo de re contingenti I 679 a, b — Divina cognitio potest esse certa de re contingenti I 689 3* — Deus certissime cognoscit contingentia, ut necessaria II 495 a — Deus solus in se ipso certitudinaliter cognoscit futura contingentia II 419 b. 494 b

— In Deo est cognitio approbationis, visionis et intelligentiae I 691 a — In Deo dicitur esse scientia visionis et scientia intelligentiae III 315 b — Triplex est Dei cognitio non quantum ad diversitatem cognitionum, sed connotatorum I 691 a

— Dei cognitio, cum significatur per modum simplicis notitiae, connotat solum eventum I 681 d. 3 — simplicis notitiae habet rationem cognoscendi a summa Veritate, et hac Deus cognoscit omnia I 689 b — In Deo est notitia approbationis, vel simplicis notitiae *ib.* a

— visionis est eorum quorum ab aeterno fuit praevisionis, quae vel sunt, vel fuerunt, vel erunt I 691 a. 698 d. 3 — visionis est respectu omnium eorum quae Deus facere disposuit, scientia intelligentiae est respectu omnium eorum quae facere potest III 315 b

— importat intelligere simpliciter, vel cum assensu circa rei veritatem I 739 b — Scire, ut dicit habere cognitionem de aliquo, non connotat actualem existentiam cogniti I 695 4*. 698 d. 4 — ut dicit cognitionem de re, non ponit existentiam rei in proprio genere; ut dicit scire, rem esse, ponit rem I 616 d. 5 — intelligentiae nullius connotat existentiam I 698 d. 3 — Scire, prout reflectitur in se, dicit habere cognitionem de aliquo, quod non connotat a parte sciti actualem veritatem nec praesentiam I 739 b — Scire, secundum quod transit in actum extra, connotat veritatem in obiecto *ibid.* — Scire, ut dicit nosse, aliquid esse verum, connotat illud esse, et hoc tunc primo scitur esse verum, quando incipit esse I 698 d. 4

— Dei esset, si nihil futurum esset I 599 b. 690 arg. 2 — de re eadem esset, si nulla fuissent futura I 616 d. 5 — qua Deus scit, res esse, non esset respectu eiusdem et respectu tot, respectu quot modo est, si alia fuissent futura *ibid.*

— manet, re ipsa non manente I 615 d. 4 — In divina cognitione, cum ponitur aliud cognoscere quam cognoscit, non est differentia in se, sed solum in connotato I 709 b

— Deum aliquid cognoscere non ponit respectum in Deo actu, sed ex parte rei cognitae in habitu I 703 1*. 708 b — Cognitioni Dei non respondet passio secundum rem differens, sed ipsum cognosci, quod est aliud ab actu secundum modum I 703 2*

— Notitia approbationis addit a parte nostri intellectus et a parte connotati I 631 d. 3 — Notitia approbationis connotat complacentiam voluntatis *ibid.* 689 a — approbationis est solum de eis, ad quae se extendit beneplacitum voluntatis I 691 a — Notitia simplex et notitia beneplaciti in Deo una tantum cognitio est, sed dupliciter significatur I 681 d. 3

— non dicit causam I 671 b. 705 a — quae dicit simplicem notitiam, non causat I 673 b — Notitia simplex non significatur per modum causae I 681 d. 3 — abstrahit a ratione causae I 801 a — non est ratio causandi I 803 f. 3 — Cognoscere Dei non connotat effectum I 681 d. 3. III 702 4*

— Secundum sapientiam est in Deo ratio causalitatis I 599 a — Secundum scientiam attenditur ratio causae in divina natura I 614 d. 4 — divina aliquo modo respectu futurorum est causa I 670 a — In omni cognitione Dei est causalitas *ib.* 4* — Sapientia est vere causa rerum cum potentia et voluntate I 804 a — approbationis, in quantum ex modo significandi connotat effectum, dicitur esse causa eorum quae praescit I 681 d. 3

— Scientiae attribuitur causalitas ut disponenti I 705 a — Scientiae appropriatur ordo dispositionis rerum in universo *ib.* 4*

— abstrahit a ratione actualitatis I 801 a — est ratio operandi in habitu I 775 a — habet rationem causae habitualis, non tamen actualis nisi per voluntatem I 801 a. 805 2*

— Dei de productione creaturae est necessaria I 486 2*

— Dei est una, sed sortitur plura nomina I 599 b — Cognitio divina considerata in se dicitur scientia, vel sapientia, in comparatione ad res dicitur praescientia, providentia, dispositio, praedestinatio et reprobatio I 614 d. 3

— divina disponit, quia vult I 805 2* — Sapientia in Deo unum est cum potentia et voluntate I 804 a — in Deo potest accipi generaliter, ut complectitur scientiam cum voluntate I 705 2*

— prior est secundum rationem intelligendi quam potentia I 614 d. 2 — Scire respectu eiusdem effectus sequitur posse *ibid.* — praesupponit potentiam respectu actus interioris III 324 2*

— In Deo voluntas non praecedit cognitionem I 685 f. 5 — antecedit voluntatem secundum rationem intelligendi I 803 arg. 2

— Sapientia Dei quantum ad actum et quantum ad effectum se extendit ad eadem, ad quae potentia et voluntas I 802 b — Dei in se non excedit potentiam nec in comparatione ad obiecta quantum

ad numerum I 766 4* — quantum ad obiectum est in plus quam potentia et voluntas I 802 b — amplioris extensionis est quam potentia III 323 arg. 3 — Omnis scientia est plurium quam omnipotentia III 324 3*

— Deus cognoscit multa II 39 f. 2 — Deus, quia maximae sapientiae, multa novit II 40 b — Divina intelligentia perfectissima non tantum cognoscit aliqua, sed omne, quod potest cognosci I 686 5* — Deus potest cognoscere omne cognoscibile I 685 f. 5 — Deus cognoscit omnia, quia est substantia simplicissima et spiritualissima I 688 f. 5 — Deus cognoscit omnia, quia perfecta veritas est ratio cognoscendi I 686 6* — Deus cognoscit omnia propter infinitatem et immensitatem veritatis, quae non patitur, aliquid latere Deum I 690 4* — divina est respectu omnium I 809 1* — Deus cognoscit omne verum I 800 arg. 2 — divina est respectu omnis veri, quia nihil latet Deum I 672 4* — Deus novit omnia, quia omnia cognoscibilia sunt subiecta divinae cognitionis I 812 d. 2 — Deus est omnino actus respectu omnium entium et verorum II 496 4* — Dei cognitio non est limitata et arctata I 688 f. 8 — In Deo non est cognitio arctata et deficiens I 685 f. 5 — Deo nihil est incognitum I 688 f. 7, 8 — Deus scit omnia, quaecumque scit alius sciens I 748 f. 2 — Deus scit omne, quod scit homo I 800 f. 2

— Deus scit omne scibile simpliciter I 801 a — est respectu omnis rei, in qua salvatur ratio scientiae *ib.* b — est respectu omnium futurorum et praesentium et praeteritorum, bonorum et malorum, quia ibi salvatur ratio scientiae et nobilitatis *ibid.* — Deus actualiter cognoscit omne, quod est verum et quod potest esse *ib.* 2* — Divina visio respicit veritatem I 739 f. 2 — Deus sciendo omne verum dicitur omnisciens I 802 2*

— Deus cognoscit infinita I 611 f. 3. 612 a. III 313 arg. 2. 314 b — se extendit ad infinita I 775 a — Cognitione intelligentiae Deus cognoscit infinita I 691 a. 698 d. 3. III 315 b — est infinitorum secundum numerum et secundum formam sive speciem I 766 4*

— Deus non potest plura scire I 800 f. 4. 801 a — Cognitio intelligentiae non potest esse plurium I 691 a, 4* — Nec ipse Deus nec alius potest cogitare plus quam Deus cognoscit I 611 f. 5

— Cognitione intelligentiae Deus cognoscit omne possibile sibi et aliis I 691 a — Dei est respectu possibilium, non tantum Deo, sed etiam aliis I 801 a

— Deus cognoscit omne, quod potest facere I 611 f. 4. 612 2*, 3*. 695 4*. 698 d. 3. III 314 b — est respectu omnium, quae fiunt I 824 3* — In Deo est omnium cognitio, quae producit I 685 f. 3 — Deus cognoscit omnem creaturam ut perfectus artifex I 688 f. 6 — Opus non potest latere sapientissimum opificem I 686 a

— Deus multa cognoscit, quae nunquam faciet I 485 b. 631 d. 2. 669

SCI

arg. 2. 695 4*. 698 d. 3 — Dei est respectu bonorum et malorum, faciendorum et non faciendorum I 614 d. 2

— Deus aliqua cognoscit, quae ab ipso non sunt I 601 a. 631 d. 2. 681 d. 3

— Duobus oppositis propositis, necesse est, alterum esse a Deo scitum I 823 arg. 3 — Deus cognoscit aliud a se, quod potest I 685 f. 6

— Deus cognoscit universale et singularia I 609 f. 2. 610 a — Deus simplici aspectu cognoscit singularia ut diversa secundum proprias differentias et proprietates I 610 2* — non est omnino in universali nec omnino in particulari, sed simul habet amplitudinem et distinctionem I 606 3* — Intellectus divinus cognoscit singularia, quia non est coniunctus materiali I 689 2*

— Deus cognoscit, res esse, sicut sunt I 737 b — Prima veritas iudicat de unoquoque, sicut est I 768 arg. 3 — Deus non tantum cognoscit res quantum ad esse simpliciter, sed etiam quantum ad esse tale vel tale I 737 f. 2 — Deus non tantum intelligit in se rem ipsam, sed etiam in ordine ad aliam, cui unitur *ib.* f. 3 — Deus cognoscit, res existere per modum complexionis sive compositionis *ib.* b

— Deus non cognoscit res per modum complexionis, qui cadat circa intellectum divinum, sed circa res in se, vel ut expressas per intellectum nostrum I 737 b — Intellectus divinus cognoscit complexionem non circa se, sed circa nostrum intelligere I 738 2* — Deus cognoscit res non tantum, ut sunt, sed etiam ut intellectus noster exprimit I 737 b — Deus intelligit nostrum intelligere et nostrum dicere *ib.* f. 4, b — Intellectus divinus est causa complexionis, cooperando cum intellectu nostro *ib.* 2*

— Deus de omni enuntiatione habet perfectam cognitionem, quin connotet actualem veritatem I 739 b — Deus de omni, quod est et quod potest esse, et de omni enuntiabili habet cognitionem simplicis intelligentiae *ibid.* — Simplex notitia comparatur ad ea quae nullo modo sunt a Deo I 681 d. 3

— Scientia intelligentiae Deus scit omnia, quae possunt fieri, sed non scientia visionis I 691 4* — Deus cognoscit omnem bonitatem et malitiam ut perfectus iudex et remunerator I 688 f. 6 — Deus cognoscit occultas cogitationes *ib.* f. 4

— est etiam respectu malorum I 627 arg. 4. 669 arg. 3. 765 arg. 2. 774 arg. 4. 802 b — In Deo non cadit cognitio per privationem I 627 arg. 4

— Deus uno et eodem cognoscit bonum et malum sibi oppositum I 628 a — Deus bonum cognoscit per se et per suam similitudinem *ibid.*, 3* — Deus non cognoscit malum per ideam sui, sed boni, cuius est privatio, et malum dicitur cognosci per accidens et per privationem *ib.* a, 3* — Deus cognoscit malum per privationem, quae est in cognito, non in cognoscente *ib.* 4* — Deus cognoscit mala ut summa veritas I 627 b — Deus co-

gnoscit mala per rectitudinem *ibid.* 689 5* *Vide V. Malum-cognosci.*

— Deus scit malum per modum speculationis I 131 d. 4 — Deus cognoscit mala notitia simplici I 689 b — Notitia approbationis non extenditur ad mala et malos *ib.* a — Deus dicitur nescire mala et malos, notitia approbationis *ib.* b

— approbationis est solummodo de his quae fiunt et bona sunt I 691 a — approbationis extenditur tantum ad bona et bonos I 689 b — Notitia approbationis Deus cognoscit omne bonum I 631 d. 3 — cum significatur per modum approbationis, connotat effectum et bonitatem I 681 d. 3

— Omnis cognitio creaturae est a primo cognoscente, et per ipsum omnia cognoscuntur, et sine ipso nihil I 685 f. 4 — Veritas aeterna effective omnia facit scire, quaecumque sciuntur I 301 arg. 2 — Omnia cognoscuntur sapientia aeterna causaliter, quia facit cetera cognosci III 297 4* *Vide V. Intelligere.*

— a re ipsa generatur in cognoscente II 194 f. 3 — causata aliquo modo causatur ex rebus extra II 655 5* — Veritas nostrae cognitionis et assertionis causatur et dependet a re I 678 b — Intellectus indiget iuvare a cognoscibili ad hoc, ut fiat in actu II 496 4* — causata pendet a scibili I 693 a. 694 b

— Scibile non se habet in comparatione ad scientem creatum per modum possibilis, sed potius per modum actualis et motivi II 494 f. 2 — Scitum non causatur a scientia I 750 4* — acquisita secundum causas et rationes inferiores pendet ab ipso cognoscibili secundum existentiam in proprio genere III 509 2* — Futurum contingens non potest facere certam cognitionem de se II 496 4* *Vide V. Contingentia et V. Praescientia.*

— Potest esse mutatio circa scientiam per oblivionem et errorem et successivam considerationem, nulla facta mutatione in scibili I 694 b — Cognitio dependens a cognoscibili variatur secundum eius existentiam I 693 a

— est innata, aut acquisita, aut infusa IV 479 f. 4 — acquisita est secundum rationem I 14 5* — Acquirere scientiam est imperfectionis I 226 4* — Cognitio causarum creaturarum est utilis, ut aliquo modo semiplene veniamus in cognitionem causae supremae I 807 4* — Temporalia manuunt ad aeterna, quamdiu sumus in via III 788 d. 2

— est lux spiritualis II 320 b — est bonum gratiae perficiens intellectum I 596 d. 6

— non est in genere virtutis III 470 arg. 4 — est habitus differens a virtute I 6 arg. 5 — quae est in verum, est habitus differens a virtute, quia differt ratio movendi III 593 5*

— potest acquiri sine gratia gratum faciente non solum in his quae subsunt naturae, sed etiam in his quae sunt supra naturam II 675 arg. 3 — per infusionem non datur malis IV 479 f. 4

SCI

— non repugnat iniquitati IV 502 b

— Doctrina, quae convenit cum virtute in objecto, est, ut boni fiamus I 12 f. 2 — practica sive moralis est, ut boni fiamus I 13 a, 2*, 3*

— omnis de genere bonorum est II 810 f. 3 — Omnia scire simpliciter melius et nobilius est I 689 1* — Scitum non diminuit de ratione scientiae I 749 4* — Scire malum est de perfectione scientiae I 690 5* — Scire malum scire est et nobilitatis est I 801 b — Scire malum per modum practicum malum est I 131 d. 4

— Homo aliquando bene scit aliquid, et tamen affectio adeo dominatur, ut ad aestimandum oppositum pertrahat II 998 d. 3

— est magis certa quam fides III 471 1* — respectu illorum quorum est fides, non ita certa est sicut fides III 481 b. 482 2* — respectu proprii cognoscibilis habet minorem certitudinem adhaesionis quam fides, sed potest habere maiorem certitudinem speculationis III 481 b sq., 2* *Vide V. Fides 12.*

— valde parum attingit cognitionem divinorum, nisi fidei innitatur III 524 4* — manuuctione ratiocinationis circa divina non facit certitudinem et evidentiam omnino claram III 523 a — quae habetur per rationem manuuctivam, non excludit omnem latentiam III 524 2* — acquisita habet minus de ratione veritatis et luminis quam fides III 685 arg. 4

— ex manuuctione ratiocinationis non excludit illuminationem fidei, sed potest se cum ea simul in eodem et respectu eiusdem compati III 523 a — Per scientiam aliquis potest assentire eidem quod creditur, propter rationem tanquam non principaliter moventem *ib.* 4* — per fidem non expellitur, sed magis perficitur III 524 4* — Idem potest esse scitum et creditum IV 570 3* — apertae comprehensionis in patria non stat cum fide III 522 b *Vide V. Fides 11.*

— est apertae comprehensionis in patria, vel est a manuuctione ratiocinationis III 522 b — opposita fidei potest dici aperta et certa visio Dei in patria III 481 b

— Gloria compatitur secum scientiam, qua cognoscuntur res in proprio genere III 686 f. 3. 687 3* — Habitus scientiae in gloria non tollitur, quia non repugnat perfectioni visionis III 686 b sq. — ut perfectio intelligentiae competit etiam statui patriae III 687 2* — Habitus scientiae facit ad animae decorem et pulcritudinem III 686 b — non est bonum transitorium *ib.* f. 5

— manet quantum ad habitum secundum statum magis perfectum III 687 a — in gloria manet quantum ad actum secundum simplicem aspectum *ibid.* — Non destruitur scientiae habitus, sed sciendi modus *ib.* 4*, 6* — non cessabit in patria quantum ad habitum, sed quantum ad modum per collationem et decursum III 727 4* — Usus scientiae in gloria non

tollitur omnino, sed mutatur propter annexam imperfectionem, modus autem simpliciter destruitur III 687 a — destruitur quantum ad modum docendi et considerandi, sed non quantum ad cognitum et rationem cognoscendi I 25 d. 8

— In statu innocentiae habitus scientiae praecessisset usum III 322 3*

— omnes famulantur theologiae II 97 b. 485 b. III 526 a

— Scientiae plenitudo est in Angelis a sua conditione II 162 1* — Penes scientiam divinam attenditur suprema hierarchia II 240 a sq. — apparet in Cherubim IV 481 a

— respondet Filio II 238 a. IV 481 a

— quaedam est per modum praxis et experientiae, essentialis cuilibet virtuti, quaedam per modum cuiusdam directionis, quae competit specialiter prudentiae et fidei IV 481 4* — Scire, quid sit agendum, est prudentiae III 720 a

— superiorum est sapientia II 248 arg. 7 — non est nobilior prudentia III 727 4*

— acquisita et fundata super principia fidei consistit in intellectu inclinato ab affectu per fidem saltem informem III 776 b — prudentiae fundata super principia iuris naturalis est in intellectu, in quantum inclinat affectum ad operationem *ibid.*

— Scire, quod non est coniunctum operationi, parum aut nihil prodest ad virtutem III 775 f. 2 — prout est a caritate divisa, inflat, prout est caritati coniuncta, est via ad rectitudinem et aedificationem et humilitatem III 337 4*

— Ubi non est sciendi necessitas, non est vis facienda II 799 d. 3 — Appetere scire plus quam oportet, est quaedam avaritia II 517 a. 519 a — Appetere scire occulta est inordinatio rationalis II 517 a

— Omnes tenentur ea scire, sine quibus salvari non possunt II 523 f. 4 — Cognitio fidei et prudentiae est necessaria ad salutem in adulto II 524 a *Vide V. Cognitio* in principio et *V. Ignorantia*. — Scire necessaria est praeceptum affirmativum, nec obligat pro semper II 525 5*

— Scientiam mandatorum Dei plurimi aspernantur voluntate electiva II 528 d. 3 *Vide V. Homo 15.*

— cum divina voluntate facit obligationem I 839 b — non inducit novam culpam sive tentionem, sed solum aggravat peccatum I 837 arg. 3 — aggravat culpam II 525 f. 2 — in peccato ex industria concomitatur malitiam II 528 d. 2 *Vide V. Peccatum 24.*

— est annexa ordini hierarchico IV 617 5* — in ordine non datur IV 478 f. 2. 479 f. 4, b — ut habitus non est clavis IV 479 b, 4* — requiritur ad exercitium auctoritatis ut dispositio materialis *ib.* b, 4* — facit ad bene esse clavis *ib.* b, 3* — est sicut anticlavis, quae dirigit iudicium IV 481 3* — est ad discernendum IV 480 f. 2 *Vide V. Sacerdos.*

— Donum scientiae expedit rationalem in cognoscendis III 745 b — elevat ad ea quae credita sunt, intelligendum I 11 5*

— fundatur super principia fidei III 776 b. 777 3*. 786 a — donum est in intellectu inclinato per fidem et inclinante affectum ad operationem III 776 b

— simul potest stare cum fide III 520 f. 3

— expedit fidem circa temporalia III 744 b — versatur circa temporalia III 219 f. 3. 479 arg. 3. 787 d. 2 — est cognitio creatorum III 774 a — negotiatur circa creaturas secundum rationes creatas III 778 1*. 779 2*. 788 d. 4 — negotiatur circa temporalia secundum rationes temporales III 480 3* — negotiatur de temporalibus secundum rationes temporales, secundum quas dirigitur et in actibus suis regulatur III 595 4*

— spectat ad actionem III 775 f. 1 — Actus doni scientiae proprius est dirigere ad agenda secundum regulam fidei, secundum quod dictat lex gratiae ad exemplar Iesu Christi III 776 b, 4* — dirigit per principia fidei et iuris divini ad ea quae sunt sancta, et modo altiori quam prudentia III 777 3* — expedit ad bonum, quod est necessitatis, per modum regulantis III 745 b. 746 a

— respondet virtuti prudentiae III 744 b — est contra ignorantiam III 745 a, b — secundum aliquos est contra iram, quae mentem perturbat *ib.* a

— dirigit in conversatione secundum exemplar Christi III 786 a — Conversari in medio nationis pravae secundum actiones exteriores non est actus scientiae ut exsequentis, sed ut dirigentis III 776 f. 5, a. 788 d. 3 — Doni scientiae in statu viae est conversari in medio nationis pravae III 751 6* — Usus doni scientiae in patria erit ad sciendum et discernendum, quomodo unusquisque debeat ad alterum se habere concordando cum bonis *ibid.* — Scientiae est abstinere a malis, docendo praecavere exteriora pericula et occasiones III 788 d. 3

— Ad scientiam ex consequenti pertinet nosse ea quae sunt fidei, tanquam fundamentum suae directionis, et nosse humanitatem Christi tanquam exemplar sui regiminis III 776 b. 777 2*, b. 786 a — Ad donum scientiae spectat intelligentia sacrae Scripturae non principaliter, sed quodam modo antecedenter et praesuppositive III 777 4*

— Actus doni scientiae ad principalem ordinatus est fidem gignere et roborare III 776 a, 4* — confert ad fidei promotionem sive in alio quantum ad inchoationem, sive in se quantum ad profectum III 787 d. 2 — valet ad fidei introductionem et introductae provectionem et provectae defensionem et defensae confirmationem III 788 d. 2 — generat fidem in alio non effective, sed tantum dispositive *ibid.* — non est generaliter principium fidei generandae, sed particulariter in praedicante respectu alterius audientis III 741 4*

— Donum scientiae est directivum pietatis III 745 b. 746 a. 786 a — comparatur ad pietatem sicut dirigens circa opera

miser cordiae III 775 f. 4 — praepositur pietati ordine dignitatis, sicut regens praepositur exsequenti III 749 3*

— multum prodest ad meritum III 775 f. 2 — est ordinata non solum ad propriam utilitatem, sed etiam ad alienam III 755 1* — est ad Spiritus sancti manifestationem *ibid.*

— habet ortum a dono gratiae III 776 b — est gratuita, non mortua III 775 f. 3

— est a Spiritu sancto et aliquando cum Spiritu sancto, aliquando sine Spiritu sancto III 755 1* — aliquando in bonis, aliquando in malis reperitur *ibid.* — minus est desideranda quam caritas III 892 6*

— non est in omnibus fidelibus quantum ad usum III 795 b. 796 4*

SCIRE — praexigitur in causa ad effectum I 614 d. 1 — necessarium est ad productionem operis II 595 arg. 3

— Actus scientiae ut scire est per modum habitus I 801 a — est actus ut habitus, qui significatur ut perfectio potentiae I 686 5*

SCRIBERE — Potestas scribendi resultat ex concursu virtutis manus et oculi II 599 a. 606 4* — Possibilitas scribendi principaliter dicitur esse in manu II 606 4*

— Scriptor dicitur qui scribit aliena, nihil addendo vel mutando I 14 b

SCRIPTURA — edita est ab ipsa Veritate increata et a Spiritu sancto III 513 4* — edita fuit ex inspiratione Spiritus sancti II 297 b. IV 642 b — divinitus et per Spiritum sanctum revelata est II 548 d. 3 — Spiritus sanctus scriptores illustravit II 390 d. 3 — Evangelistae non sunt auctores principales, sed administratores plenarii quantum ad verba et intellectum IV 55 1*

— Finis totalis Scripturae sacrae est, ut fiamus boni et beati I 12 f. 3 — data est ad instruendum hominem in cognitione fidei et morum II 548 d. 3 — tradita est homini lapso et documenta tradit, per quae perducatur ad patriam, secundum quod competit statui praesenti II 717 6*

— principaliter intendit agere de operibus reparationis hominis II 313 2* — explicat productionem rerum, secundum quod sentit fides sana II 549 d. 3 — non determinat rerum speciales naturas *ibid.*

— Liber sacrae Scripturae est super librum mundanae creaturae I 76 f. 3 — dici potest solum Dei propter sui eminentiam IV 1053 b

— Certitudo auctoritatis sacrae Scripturae excedit omnem certitudinem rationis I 11 4* — Magis standum est sententiae sacrae Scripturae quam omni persuasioni humanae II 295 f. 4 — Securius et magis meritorium est rationem omnino Scripturae supponere, quam ipsam aliquo modo distrahere II 296 b

— Aliquis per fidei virtutem innititur sacrae Scripturae, quia credit, eam a Spiritu sancto fuisse inspiratam et editam III 491 2* — De veritate sacrae Scripturae certificamur per fidem, qua scimus, eius auctores a Spiritu sancto illuminatos fuisse III 505 d. 5

SCR

— Per Scripturam probatur, aliquid esse verum, et probatur, verum esse quod auctoritate Ecclesiae docetur IV 853 4* — fidei suffragatur I 391 a

— Spiritus sanctus et ipse Christus, auctores sacrae Scripturae, in nullo falsum dixerunt nec in aliquo possunt reprehendi III 482 4* — non dicit nisi verum et catholicum III 409 arg. 4 — non dicit nisi verum nec frequentat nisi proprium I 445 f. 4 — proponit multa, quae sunt vera, quia transumtive dicuntur III 844 2*

— Spiritus sanctus non est sibi contrarius II 389 d. 3

— Qui contradicit sacrae Scripturae contradicit ipsi summae Veritati III 513 4* — Qui contradicit Scripturae sacrae haereticus est iudicandus I 478 a — Cui contradicit Scriptura, quantumcumque ratio dictet, non est dicendum I 417 d. 3

— Auctoritas sacrae Scripturae est auctoritas Spiritus sancti et supra rationem IV 889 b

— est de credibili ut credibili I 44 4* — Credibile pertinet ad doctrinam sacrae Scripturae, secundum quod super rationem veritatis addit rationem auctoritatis I 8 5*

— Omne, quod in sacra Scriptura continetur, pertinet ad obiectum fidei, quia consequitur ad eius obiectum proprium III 513 4* — multa consequentia de articulis fidei elicit III 537 2* — Omnis veritas potest dici esse sacrae Scripturae, quae sacrae Scripturae non contradicit, propter suam generalitatem et dignitatem I 217 d. 2

— Scripturae mos est quaedam tacere propter insinuandam humilitatem I 213 5* — Non sunt omnia scripta, sed nobis utilia I 734 2*

— Modus procedendi in sacra Scriptura est typicus et per modum narrationis I 40 arg. 4

— est profundissima omnium scripturarum II 844 a — etsi magna sit, tamen optime tradita est et nihil continet superfluum, nihil diminutum III 809 d. 5 — diversis modis docet et insinuat unum et idem *ibid.* — In Scriptura nihil est vanum IV 921 b

— Data est modo quodam rudi propter nostram utilitatem II 298 b. 343 2* — conformat se modo communi loquendi IV 979 1* — condescendens parvitati simplicium, modo vulgari frequenter loquitur et secundum quod apparet sensui nostro II 342 4* — frequenter dicit, rem tunc fieri, cum innotescit III 62 2*. 93 4*

— melius et expressius nominat Deum I 391 a

— perscrutanda studiose, non curiose I 44 4* — Reverentia debita sacrae Scripturae II 342 a

— Quidam laici idiotae praesumunt sacram Scripturam exponere, et excaecantur II 844 a — fuerunt et sunt usque in hodiernum diem aliquando occasio erroris, non tamen propter hoc sunt delendae III 204 5*

— una pluribus modis potest exponi I 595 d. 2. II 297 b. IV 558 d. 1 — Spi-

ritus sanctus in uno et eodem vocabulo multiplicem habet intelligentiam III 857 a — Spiritus sanctus in eadem Scriptura multa simul intelligit et facit expositores intelligere II 390 d. 3 — Scripturae unus est intellectus principalis II 297 b. IV 558 d. 4 — In sacra Scriptura attendendum, quid Spiritus sanctus intenderit II 390 d. 3

— Nihil a nobis dicendum est praeter ea quae nobis ex sacris eloquiis claruerunt III 24 b — Non est affirmandum quod non possumus confirmare per Scripturas authenticas III 233 f. 2 — Praesumptio est asserere quod non potest probari per Scripturam II 103 b

— Addens sacrae Scripturae additione complente dicitur supererogare, quia salvo sensu Scripturae ipsam dilucidat I 23 d. 2 — Additio consoni ad sacram Scripturam est fidelis instructionis, quia quod implicitum est explicat *ibid.* — Haeretici addentes sacrae Scripturae additione distrahente non supererogant, sed magis diminuunt et subvertunt *ibid.* — Additio contrarii ad sacram Scripturam est erroris, additio diversi est praesumptionis *ibid.* — Nihil licet addere Scripturae distrahens intellectum IV 74 2*

— exhibet mandata obligatoria, exempla attractiva, monita salutaria, documenta Prophetarum et Evangelistarum III 809 d. 5

— sacra tota dicitur contineri in praecepto caritatis, non integraliter, sed causaliter, quia tota finaliter ordinatur ad hoc, ut diligamus Deum et proximum III 809 d. 5 — mandata et documenta multiplicat propter removendam caecitatem ex parte intellectus et excludendum fastidium ex parte affectus *ibid.*

— Scientia sacrae Scripturae *vide V. Theologia.*

SCRUTATIO — curiosa prohibetur, non studiosa I 44 4*

SECRETUM — Celsitudo Divinitatis est secreta profunditate cognitionis II 85 d. 2

— conscientiae non cognoscuntur ab aliis, nisi voluntarie manifestentur II 233 b. 234 4*, 6*. 538 b. 539 arg. 6

— ubi veritas vel obedientia praecipit, revelari potest, et promissio vel iuramentum de ipso servando nullum esset IV 571 5*

SECTA — dicitur sententia contra fidem ratione defensionis, vel quia est contra communitatem, vel dicitur a sequendo imitationem IV 314 a sq.

SECTIO — de prima sua ratione plaga est et dolorem facit, tamen in comparisonem ad vulnus apostematis est medicina IV 485 3*

SECUNDUM — Omne, quod convenit alicui secundum quod ipsum, aut est per se accidens, aut definitio, aut pars definitionis III 225 f. 4 — Quod attribuitur secundum quod ipsum aut consequitur, aut praecedit II 52 d. 2

— dicit habitudinem formalem I 491 d. 1 — importat habitudinem formae, vel causae III 228 b — proprie dicit habitudinem causae III 230 b — communiter et proprie importat habitudinem causae sive

SEM

rationem formalem, secundum quam et per quam tale praedicatum insit subiecto III 226 a — aliquando importat individuationem concomitantiae, sed non ita communiter et proprie *ibid.* sq. 231 a — potest importare concomitantiam, vel causam III 226 a. 239 d. 4

SECURITAS — appetitur a potentia irascibili III 580 a. 584 5* — Bonum sub ratione securitatis appetere est ira II 978 b

— Assecuratio est conditio concomitans spem III 580 a. 584 5* — Spes dat quandam securitatem, ne in via deficiat II 955 d. 4 — perfecta est in beatitudine, ubi est immortalitas II 459 f. 6 — est in perfectis ex perfectione amoris III 765 b — nullatenus opponitur reverentiae III 767 4*

SEDERE — Deus dicitur sedere propter immutabilitatem I 1 b

— Sessio significat pacem IV 1053 a

— a dextris *vide V. Dextrum.*

— Sedes Dei *vide V. Solium.*

SEGNITIES — est timor futurae operationis propter difficultatem in opere superexcedentem vires nostras III 769 d. 3 — est timor respectu eius quod non est timendum de se, sed propter defectum virtutis ex parte timentis III 770 d. 3

SEMEL — dicit actus completionem III 492 2* — et bis dicunt vicissitudinem, cum adiacent actui temporali *ibid.* — ut dicit nunc temporis, notat vicissitudinem et intercisionem, si dicit nunc aeternitatis, dicit omnimodam invariabilitatem I 421 d. 8

SEMEN — dicit principium activum et intrinsecum II 435 f. 3. 436 b — dicit ut ex quo II 436 b — habet rationem materialis et effectivi II 479 f. 2, b sq.

— In semine est potentia activa, quae prodit in actum, cum corpus ex semine productum est et organizatum II 375 a. 376 6* — habet in se vim activam III 401 4* — agit producendo similem in forma et natura III 401 1* — habet vim activam secundum rationem seminalem quantum ad id quod fit ex eo secundum naturam III 89 3*

— est medium in generatione carnali IV 49 arg. 6 — Corpus non fit per virtutem naturae sine semine III 89 a

— Quae producuntur ex semine sunt in eo in potentia II 730 a — praexistit ei quod ex ipso producendum est II 374 a

— in genito est totius corporis fundamentum II 732 b — Totum corpus prolis fabricatur ex semine II 756 d. 3 — habet in se rationem totius et partium rei producendae II 435 f. 4

— Vivens per participationem generatur per semen, quod non est vivum I 191 d. 9 — est humor propinquus ad corporis formationem ex sanguine procedens III 79 d. 3

— non convenit cum natura ut salvans ipsam in se, sed in altero II 480 3* — est in generante ordinatum ad transfundendum et convenit naturae generati *ibid.* — est in generante ordinatum ad alium II 732 b

— est superfluum alimenti II 479 f. 3, arg. 1. 726 f. 1, 2. 730 a sq. — est superfluitas tertiae digestionis II 479 arg. 2. 484 1* — est superfluitas residuitatis, superflua respectu totius corporis, in quo est, sed non respectu alterius propagandi IV 910 3* — est superfluitas residuitatis, superfluum individuo et virtuti nutritivae, sed necessarium speciei et generativae II 480 a, 3*. 730 a — non est superfluitas vitiosa II 480 a, 1* *Vide V. Generatio 21.*

— resurget in genito, non in generante II 730 b. 732 b

— administratur generativae a nutritiva II 483 arg. 1 — generatur in organis virtutis generativae II 479 f. 4 — constituitur per vim propagativam II 220 a. 376 4*. 728 f. 6 — administratur a vi generativa II 746 a *Vide V. Generatio 22.*

— non multiplicatur, nisi aliquo extrinseco superaddito II 727 f. 4. 728 f. 5, b. 730 a — Semini potest fieri additio extrinseci in infinitum II 731 a. 732 5*

— est quantum mole et quantum virtute II 732 5*

— transfunditur in prolem per vim generativam II 746 a — In generatione prolis naturale est semen decidere II 479 f. 4, b sq., 4*

— Cum semine decidunt calores et spiritus II 742 a — Cum semine decidunt spiritus et virtus, quae format et assimilant materiam IV 848 a — Virtus animae patris est in semine sicut in subiecto deferente II 742 a

— virile est principaliter movens in generatione II 486 a — virile secundat mulierem II 479 f. 3 — viri se habet sicut effectivum et operativum et se habet ad semen mulieris sicut artifex ad materiam III 441 a *Vide V. Generatio 20.* — mulieris non habet proprie dominari semini viri II 486 a. 487 4*

— Virtus seminis variatur secundum dispositiones II 486 a — Vis formativa seminis multum adiuvatur ab imaginativa *ibid.* *Vide V. Generatio 22.*

— In semine est radix infectionis et corruptionis II 746 a — In solo semine est corruptio foeditatis ratione infectionis generativae II 756 d. 3 — magis inficitur quam alii humores II 755 d. 2 — defert culpam originalem IV 49 arg. 6 *Vide V. Generatio 26.*

— Virtus Dei ipsa primordialia semina, quae sunt intima, producit II 206 d. 3

— iactum in terram sive a bono sive a malo aequaliter fructificat IV 425 b

SEMINARIUM — est potentia activa in materia II 374 b. 375 a. 376 4* — Terra habens in se seminarium, germinat, infusa pluvia III 498 b. 500 a

SEMPER — vel importat divinam immensitatem secundum durationem et sic idem est quod aeternitas, vel importat simultatem temporis et sic convenit Deo a principio temporis I 644 b

— Infinitas sempiternitatis est infinitas durationis I 643 4* — Sempiternitas excludit corruptibilitatem I 624 4*

SENARIUS — *vide V. Numerus.*

SENECTUS — est venerabilis IV 917 d. 1

SENSIBILE — Per sensibilia est via ad intelligenda spiritualia II 313 2* — est via cognoscendi intelligibile I 72 f. 3 — Per signum sensibile, mediantibus virtutibus sensitivis, intelligibile ascendit ad intellectum II 269 a

— Sensibiles volunt signa et per haec manuducuntur ad intelligibilia I 281 b — Homo subiectus sensibilibus *vide V. Homo 46* et *V. Sacramentum 1, 3.*

SENSUALITAS — est vis, secundum quam anima coniungitur carni II 578 arg. 5. III 357 arg. 5 — coniuncta est carni II 501 2* — dicit carnem cum potentia sensitiva II 766 b — dicit potentias hominis, per quas intenditur circa sensibilia II 587 d. 3 — proprie accepta comprehendit potentias sensibiles cognitivas et motivas *ibid.* — proprie est vis animae sensibilis, qua intendit in corporis sensus II 578 b — dicitur intentio sensus interioris in corporis sensus III 367 4* — aliquando dicitur de ratione inferiori propter nimiam conversionem ad sensibilia II 588 a — large dicta est in parte sensibili et etiam in rationali II 578 b. 579 2* — In sensualitate communicamus cum brutis, secundum quod in se consideratur II 583 b

— Sensualitatis est percipere delectabile II 581 a — Partis sensibilis est iudicare de delectabili et in eo delectari II 579 a — delectatur ad apprehensionem delectabilis ante adversionem delectationis II 578 b. 581 b

— appetit bonum ut nunc II 578 b. 743 arg. 3 — semper movet ad bonum ut nunc, quantum est de se II 574 arg. 5. 600 arg. 3 *Vide V. Bonum-appetitus.*

— Sensualitatis est appetere bonum carnis III 366 arg. 2 — Penes sensualitatem sive sensum interiorem attenditur appetitus carnis III 367 4* — Sensualitatis non est ascendere in Deum III 374 arg. 1

— In sensualibus minus proprie reperitur regula directiva operationis II 891 b — Sensualitatis potius est moveri quam movere II 583 arg. 1

— Sensibilitas secundum ordinem naturae debet esse subiecta rationi II 716 3*. 719 a — bonum ut nunc secundum ordinem naturae tantum debet appetere, sicut ratio dictat II 746 3* — Consensus sensualitatis ad rationem quantum ad volitum et actum volendi pertinet ad naturam institutam III 370 b — Potentia sensibilis dicitur rationalis, quia obtemperat rationi III 717 a, 4* — Pars sensibilis nata est rationi subiacere III 718 2*, 3*, 4*

— non semper movetur inordinate II 575 5* — Sensualitati est licitum velle contrarium voluntati divinae III 370 6*

— In potentia sensibili non est proprie rectitudo III 718 5* — In sensualitate nullo modo ponitur esse virtus vel gratia II 583 b — secundum quod est ordinabilis ad rationem et sub ratione, est ordinabilis secundum legem iustitiae *ibid.* — In sensualitate secundum se considerata non pot-

est esse peccatum *ibid.* — Secundum partem sensibilem homo nec est dignus laude nec vituperio *ib.* arg. 4

— movetur inordinate et praeter rationis ordinem II 512 a — Portio sensitiva inordinate movetur contra iudicium rationis II 715 arg. 4 — facta est rebellis post culpam, quia praeter iudicium rationis frequenter appetit II 716 3*, 4* — in nobis movetur praeter iudicium rationis III 342 d. 4 — in nobis repugnat rationi II 719 b. III 340 4* — carnis repugnat spiritui II 766 5* — multum trahit inferiorem portionem rationis II 588 a

— Rebellio sensualitatis ad rationem ponit dissensum quoad volitum et quoad actum volendi III 370 6*, b — Dissensus sensualitatis ad rationem quantum ad obiectum et quantum ad actum volendi pertinet ad naturam lapsam per poenam et culpam, dissensus respectu voliti tantum pertinet ad naturam habentem poenam absque culpa *ib.* b

— non tantum nominat potentiam sensibilem quantum ad propriam naturam, sed etiam in quantum respectu rationalis habet quandam rebellionem II 588 b

— Sensualitatem adversari rationi est nonnullum vitium III 368 f. 3. 369 a — Deordinatio circa actum sensualitatis, ordinato actu rationis, cedit in poenam IV 723 1*

— In parte sensibili est obliquitas quantum ad inchoationem propter fomitis inclinationem III 718 2* — In sensualitate primus motus sumit originem II 585 4* — A sensualitate incipit peccatum II 743 arg. 4 — In sensualitate consistit initium suggestionis malae II 577 a — In parte sensibili in nobis incipit corruptio II 744 b — excitat rationem II 585 4* — tentare potest rationem II 499 2* — Mediante sensualitate contingit, carnem spiritum nostrum ad malum inclinare II 501 2*

— In sensualitate est concupiscentia formaliter et causaliter II 766 a — proprie est subiectum carnalis concupiscentiae *ib.* b

— A sensualitate incipiunt peccata carnalia II 578 b — non movet ad peccatum spirituale *ibid.* 579 2*

— potest de se moveri inordinate ad aliquod appetibile II 578 f. 3, b — potest peccare sine ratione II 581 a — In sensualitate, ut est ad rationem ordinata, potest esse peccatum, non solum quantum ad actum, sed etiam quantum ad deordinationem potentiae per vitium, non vero quantum ad culpam II 583 b sqq. — Actus peccati mortalis est in sensualitate, ut movetur imperio rationis, et in ratione passionis, non ut peccatum II 585 4* — In sensualitate reperitur tantum peccatum veniale, in quantum vitium est *ib.* b — peccat tantum venialiter II 577 a *Vide V. Peccatum 8* et *V. Concupiscentia.* — In sensualitate est corruptio, secundum quod est vitiositas II 744 b

— dolet per passionem corporis, vel per redundantiam ex ratione III 358 b *Vide V. Dolor* et *V. Contritio-quantitas.*

SEN

SENSUS — Spiritus purus non indiget potentia sensibili II 43 4* — Angelus non indiget potentiis sensitivis II 269 a — Angelus in corpore assumpto non sentit per organa II 222 a — Angeli dicuntur sentire, ut est rem hic et nunc cognoscere *ib.* 4*

— Potentia sensitiva est minus spiritualis IV 1045 arg. 5. 1046 a — nunquam elevatur supra intellectum IV 236 f. 4 — In oculo non est dispositio ad cognoscendum rem spirituales III 296 f. 3 — Homo per ea quae sensu cognovit, non potest pervenire ad cognitionem eius quod excedit naturale iudicium III 549 3* — propter imperfectionem ad Deum non potest pertingere III 26 1* *Vide V. Cognitio-Dei-naturalis.*

— In potentiis sensitivis reperitur trinitas et aliqua conformitas cum Deo I 83 b

— Status carnalis propter quinarium sensuum per numerum quinarium habet designari III 827 arg. 3

— maxime spiritualis est visus, maxime materialis est tactus IV 1018 arg. 5 — maxime materiales sunt tactus et gustus II 746 a, b

— quidam sunt propter indigentiam IV 1018 arg. 3 — Potentia sensitiva respicit ipsum hominem in se II 746 a

— ducit intellectum humanum ad assensum IV 235 a — sunt via, ut in nobis opinio fallatur, nisi intellectus fidelis purget errorem IV 237 3* — Non est consentiendum sensui, sed fidei IV 273 2* — possunt illudi a daemone II 228 f. 4, b

— naturaliter delectantur in obiecto conveniente II 481 4* — Obiectum sensum corporalem delectat, quia est conveniens, perficiens et conservans IV 1019 2* — delectatur per redundantiam ab anima, vel per obiecti convenientis praesentiam *ib.* 3* *Vide V. Delectatio.*

— Potentiae sensitivae solummodo feruntur ad ea bona, quae sunt de genere commodi III 716 f. 5 — exterior non potest beatificari nisi in re corporali III 49 f. 4

— Potentia sensitiva dolere potest III 347 5* — Secundum virtutem sentiendi anima compatitur corpori laeso III 346 b *Vide V. Dolor.*

— Contemplatio a sensibus exterioribus quodam modo abstrahit III 347 3*

— Potentia sensitiva non est semper recta III 716 arg. 5 — Potentia sensitiva non indiget rectificari virtutibus III 718 5*

— erunt in patria quantum ad potentiam animae et organum corporis IV 1017 a — Sensuum organa in gloria erunt habilia sensui IV 1031 f. 2 — Sensuum gloriosorum organa sunt maxime habilia ad recipiendas species IV 1020 f. 3, b — gloriosus aliquid cognoscit, cui unitur mediante specie recepta *ib.* f. 2 — gloriosus non cognoscet per species formatas ab anima *ib.* b — non cognoscent influendo in obiectum extra, sed recipiendo speciem ab ipso sensibili *ibid.* — Species formatur ab obiecto, vel ab ipso sensu *ib.* 1*

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— Omnes potentiae sentiendi erunt in gloria, sed non omnes in actu suo IV 1018 b sq. — Obiecta sensuum in gloria erunt tantum proprietates absolutae corporum, non vero emanationes a corporibus IV 1019 a — Actus aliquorum sensuum habet imperfectionem adiunctam ratione status, vel obiecti, vel medii *ib.* 1* — qui sunt per indigentiam, non manebunt in suis actibus *ib.* 3* — In gloria visus et tactus tantum habebunt suos actus et fortasse auditus *ib.* a

— gloriosus delectatur in obiecto tantum, quia est conveniens IV 1019 2* — gloriosus non tristatur nec in obiecti absentia nec in contrarii praesentia, quia nec ab obiecto perficitur nec a contrario laeditur *ibid.*

— debent remunerari perfecta et continua delectatione IV 1018 arg. 3 — omnes delectabuntur per redundantiam ab anima, etsi non sint in actu suo IV 1019 3* — delectabuntur sive in proprio obiecto, sive per redundantiam ab actu animae *ibid.* — beatificantur, licet obiecta sibi correspondentia non habeant III 25 1* — Gloria sensuum exteriorum erit per redundantiam delectationis venientis a parte superiori *ibid.* — Delectatio sensus per obiecti convenientis praesentiam non est praemium nisi valde accidentale *ibid.* IV 1019 3*

— in spiritualibus dicit usum donorum gratuitorum III 294 d. 4 — spiritualis accipitur large pro quocumque usu gratiae perfecto et evidenti *ibid.* — spiritualis stricte dicitur usus gratiae interior respectu ipsius Dei secundum proportionem ad quinque sensus *ibid.* — spiritualis dicitur usus, secundum quem refectio spiritualis suscipitur III 738 a — spirituales non dicunt novos habitus, sed habituum virtutum et donorum expriment perfectum usum III 737 b. 738 a

— quinque interiores distinguuntur secundum proportionem ad quinque corporales III 294 d. 4 — spiritualis est fides III 289 b — Omnis iustus sensum habet spirituales IV 289 arg. 3

— in spiritualibus attenditur quantum ad cognitionem III 289 a — spirituales cognitionem experimentalem dicunt III 292 d. 4 — spirituales radicem habent ex intellectu et affectu *ibid.* — rationis potest sumi ex parte cognitivae, vel etiam ex parte affectivae II 910 2*

— rationalis dicitur aliquando iudicatorium naturale II 910 2*

— interior beatificatur in re spirituali III 49 f. 4

— Verbum divinum habet intellectum spirituales et carnalem IV 544 d. 4 — Dictio in theologia simul accipitur moraliter et litteraliter et allegorice IV 265 d. 2

SENTENTIA — iniusta dicitur ex animo, ex causa, ex ordine IV 495 d. 2. 920 arg. 5 — lata ab habente iurisdictionem est tenenda et timenda, nec licet eam contemnere IV 495 d. 2 *Vide V. Excommunicatio.*

— bene definita non est retractanda IV 786 arg. 1 — interlocutoria potest re-

SEP

tractari, non vero definitiva IV 884 5* — lata secundum legem praecipientem omnino iusta est et non est retractanda, sed lata secundum legem permittentem revocari potest IV 764 3* *Vide V. Deus 53 et V. Praedictio.*

— Dei non praevenitur in absoluteione sacerdotis IV 360 d. 5

— Magistri est opus authenticum et compendiosum I 25 b — Liber Sententiarum est de his quae spectant ad fidem, non de his quae spectant ad mores I 42 arg. 2

— Libri Sententiarum materia est quasi fluvius egrediens de Paradiso, et quatuor fluvii ex isto procedentes sunt speciales materiae quatuor librorum I 1 a. 3 a — In libris Sententiarum Magister perscrutatur quatuor profunda I 3 b sqq. — In libris Sententiarum revelantur quatuor abscondita I 4 b sqq. — In libris Sententiarum agitur de nostrae redemptionis mysterio quantum ad auctorem, quantum ad hominem lapsum reparabilem, quantum ad personam Reparatoris et quantum ad hominis reparati salutem III 1 b — Liber secundus versatur circa hominis conditionem et deviationem II 4 a. 6 b — In tertia parte libri Sententiarum explicatur nostrae redemptionis sacramentum factae per Christum III 1 a — Quartus liber Sententiarum agit de Sacramentis et de gloria IV 10 a

— Tertius liber a Bonaventura ultimo est notatus III 896 b

SEPARATIO — supponit divisionem I 431 a — Quae dividuntur ex opposito possunt separari II 499 f. 4 — non est nisi prioris uniti II 51 4* — Quaecumque sunt separabilia plura sunt IV 681 f. 2 — Differentia numero sunt separabilia imaginatione, vel intellectu I 363 f. 5 — Quae differunt per essentiam possunt saltem per miraculum separari IV 270 b. 271 3* — Deus potest separare quae sunt naturaliter coniuncta II 437 arg. 3 — Aliquid, quod differt ab altero, non est sine altero II 441 b

— Aliqua sunt separabilia secundum rem, vel secundum intellectum I 504 a. II 939 arg. 3 *Vide V. Resolutio.*

— est relatio aequiparantiae IV 492 a

— localis dicitur secundum distantiam, substantialis secundum differentiam per essentiam I 202 1* — attenditur quantum ad ubi, vel quantum ad medium interiectum I 431 b — Quae separantur elongantur secundum dissimilitudinem, aut secundum positionem III 439 f. 3 — Aliquid separatur ab alio secundum distantiam, vel secundum independentiam I 656 a — Aliquid separatur ab alio secundum distantiam, cum elongatur ab alio *ibid.* — improprie dicitur secundum differentiam proprietatis relativae I 202 1*

— Facilius coniunguntur quae separantur voluntate, quam quae necessitate IV 883 arg. 6 — Quaedam post separationem non habent inclinationem ad alterum et non sunt apta ad reiuigendum,

quaedam habent appetitum et inclinationem ad alterum separatim IV 884 6*

— non est in divinis I 425 b

— Peccatum elongat a Deo secundum dissimilitudinem III 439 f. 3 — a Deo attenditur in elongatione secundum dissimilitudinem, quae est maior vel minor IV 396 3* — Anima coniuncta Deo in hac vita potest ab eo separari IV 683 f. 3 — Anima separatur a Deo per damnationem IV 883 arg. 5 — Quando anima separatur a Deo, moritur et vilescit IV 433 d. 3

SEPTENARIUS — dicit perfectionem IV 997 d. 4 — In numero septenario intelliguntur omnia, quae constituunt hominem ex parte corporis et animae in esse naturae III 746 a *Vide V. Numerus.*

SEPULTURA — Corpus mortuum indiget sepultura IV 377 d. 2 — Sepelire mortuos est opus misericordiae corporale *ibid.* — valet in loco sancto propter orationes Sanctorum pro eo, ad cuius tumulum memorantur IV 947 a

SEQUELAE — manent post dimissam culpam et inclinant ad culpam IV 96 4* — ex peccato trahit originem III 759 arg. 4 — peccati sunt poenae spirituales, habentes tamen frequenter poenas corporales annexas propter sui expurgationem IV 558 b — sunt diversae secundum diversitatem morborum *ib.* arg. 4 — quaedam dehabilitant et reddunt ineptum ad bonum IV 400 d. 9 — praecipua est carentia virtutum *ibid.* — sunt septem III 745 a. 746 a — quatuor sunt principales, sed multae aliae ex illis consequentes III 746 2*

— expellitur caritatis ardore IV 423 2* — sanantur per dona III 744 2*. 744 arg. 2 — indigent remediis plurium Sacramentorum IV 96 4*

— paulatim curatur IV 379 d. 9. 433 d. 4 — non sanantur perfecte nisi in gloria IV 433 d. 4

SEQUI — non dicitur proprie in divinis I 498 a — dicitur improprie in divinis, ut significet inseparabiliter comitari et consociare I 424 d. 7

SERAPHIM — est supremus omnium ordinum II 244 f. 2. 248 b — sunt in suprema hierarchia II 240 b

— est nomen proprium ordinis II 248 b — non dicitur de daemonibus II 162 1*. 163 2*. 248 b — est plurale nominis Seraph II 257 b

— dicitur incendium caritatis II 162 1*. 163 2* — Ordo Seraphim est ab eminentia dilectionis et caritatis II 244 f. 2 — denominantur a caritate II 248 b sq., 2* eorum est perfecta dilectio II 240 b — Ordo Seraphim est a gratia II 162 1*. 244 f. 2

SERMO — ortum habet ab intellectu IV 234 arg. 3 *Vide V. Locutio.*

— non potest bene proferri, nisi primo intendatur verum, ut interpretativa deserviat intellectivae, cuius finis est verum III 845 a sq. — Qui utitur sermone ad aliud quam ad exprimendam veritatem eo abutitur et peccat III 842 f. 6. 844 3* — prohibetur, ut facit nocumentum proximo III 836 d. 8 — falsus, quantum est de se,

non est ordinatus ad aliquam utilitatem III 831 d. 2 *Vide V. Falsitas.* — exterior idem potest obesse et prodesse III 851 2*

— otiosus, ex quo nullus sequitur fructus, est vanus III 830 d. 2 — Actus linguae non potest ponderari faciliter III 846 a — noster dubietatem habet III 881 d. 4

— theologicus debet esse catholicus et usitatus, ab intellectu non dissonus et rei, de qua fit, consonus III 250 a — Theologia sumit proprietatem suorum vocabulorum secundum alias scientias III 526 a — In expressione fidei nostrae magis consideratur sermonis veritas quam sermonis congruitas I 402 2*. III 475 a — Sancti aliquando expressius loquuntur, quam proprietas sermonis sustineat, ad aliquid exprimendum, et tales sermones non sunt extendendi, sed exponendi I 412 b sq. III 487 6*. 250 1* — Multae locutiones recedentes a sermonis proprietate et ab expressione veritatis negantur a doctoribus theologiae, ne decipiantur simplices, qui nesciunt vocabulorum virtutes III 429 3* *Vide V. Impropria et V. Incongruitas.*

— ordinatus habet quatuor partes IV 625 b

SERPENS — est reptile, quod se trahit vi costarum II 389 d. 4 — secundum totum corpus suum terrae in suo incessu adhaeret II 495 a

— habet prudentiam I 594 b — est callidissimus in nocendo et insidiando homini II 495 4*. 510 d. 2 — sua calliditate insidiatur hominem laedere II 495 a — nocent occulte II 389 d. 2 — Serpentis est serpere et virus diffundere et diffundendo hominem interimere II 495 a. 586 b — Serpentem maxime exhorret homo lapsus II 495 a — natus est homini esse maxime inimicus *ib.* 3*

— assumtus fuit a diabolo ad tentandos primos homines ex congrua permissione divinae sapientiae II 495 a. 510 d. 2 — secundum Bedam habebat faciem virginis II 495 2* — poterat loqui virtutibus naturalibus, assistente potestate superiori II 509 d. 4

— Daemones maxime faciunt serpentes, divino iudicio permittente, ad prioris facti memoriam II 203 b — Videtur, quod magi ope daemonum veros serpentes fecerint II 202 1* — ex virgis factae sunt secundum rationes seminales II 436 b —

SERVITUS — opponitur libertati II 812 f. 4. IV 377 d. 2 — attenditur in libertatis arctatione II 4010 b — conditionis opponitur libertati a coactione *ibid.* — coarctat libertatem quantum ad motum exteriorum *ibid.* sq. — respicit hominem quantum ad id quod est IV 794 b. 795 1*

— est coactionis, aut subiectionis II 488 a. 625 d. 2 — subiectionis est respectu miseriae, culpae et mandatorum II 488 a. 625 d. 2 — respondet potestati dominandi proprie dictae II 4008 a

— Hominem homini subiici et famulari, dictat natura secundum statum corruptionis, ne mali alios opprimant II 1009 4* — introducta est merito peccati II 168

f. 3, arg. 3. 1008 f. 5. 1009 3* — est poena peccati et convenit solum naturae lapsae II 1008 b — omnis est poena II 1005 f. 4 — poenae non esset, nisi praecessisset servitus culpae II 1014 a — conditionis sequitur servitutem peccati et poenae *ibid.* — Subiectio servitutis non esset in statu innocentiae II 1006 4*. 1009 4*

— secuta est bella II 1005 arg. 4 — introducta fuit in hoc, quod unus alterum vicit et servituti suae addixit, ut non liceat facere contrarium eius quod ipse mandaverit II 1014 a

— dicit indignitatem in homine II 1009 3* — est infamis IV 793 f. 4

— inter homines est de iure II 169 3* — est de iure positivo IV 792 f. 3 — potest esse a fortuna IV 793 arg. 2 — Servilitas non attribuitur naturae assumtae ratione illius singularis naturae, sed naturae universalis III 337 1* — est necessitatis, vel ex mera voluntate III 214 1*

— Subiectio non repugnat libertati evangelicae IV 615 3* — Libertas evangelica non liberat a servitute terreni domini II 1011 2*, 4* — non tollitur per unionem caritatis *ib.* 3* — mortis et conditionis manet post liberationem a servitute peccati propter promotionem et humiliationem *ib.* a. 1012 5*

— corporalis non repugnat servitio Dei IV 799 d. 3 — Fideles possunt se vendere in obsequium humanum, sed non, ut faciant mala *ibid.* — Servire homini non est culpa nec malum, immo meritorium II 1009 f. 4 — quae fit homini ex necessitate, aliquo modo derogat hominis libertati et ideo non habet in se excellentiam virtutis III 214 1*

— Servitia quanto magis debita, tanto minus grata III 395 d. 4 *Vide V. Obsequium.*

— Subiectio servitutis non manebit in statu gloriae II 1008 f. 6 — miseriae et subiectionis auferetur in gloria II 1012 5*

— Peccatum facit hominem servum II 812 f. 4. III 758 a — Spiritus in servitutem peccati redigitur per praedominantiam concupiscentiae II 763 b — Qui manet in culpa servus est diaboli et peccati II 678 f. 5 — Homo se potest inducere in servitutem peccati et diaboli III 413 d. 3 — Homo se fecit servum peccati et supplicii *ib.* d. 4 *Vide V. Homo 16.* — peccati opponitur libertati a culpa, servitus poenae et mortis libertati a miseria II 4010 b

— spiritualis sive peccati repugnat servitio Dei IV 799 d. 3 — peccati non stat cum dominio Christi II 1012 5* — peccati repugnat libertati evangelicae IV 615 3* — spiritualis est peior corporali ipsi servo, sed non adeo redundat in alterum et facilius potest expelli IV 794 4*

— Multi serviunt concupiscentiae II 503 4* — peccati maxime est in obstinatis II 487 f. 2

— Christus redemit nos a servitute diaboli, peccati et supplicii III 413 d. 4 — A servitute peccati liberatur qui regeneratur in Christo, sed manet possibilitas

SER

redeundi II 1011 a — Lex evangelica liberat a servitute praevagationis *ib.* 2*

— Lex evangelica absolvit a servitute Legis II 1010 arg. 4. 1011 2*

— Omnes homines esse servos Dei, dicitur natura secundum omnem statum II 1009 4* — Rationalem creaturam decet summae Maiestati famulari III 813 b — Deum decet habere multos servos III 43 4*

— Dei proprie dicitur actum exteriorum III 217 b. 218 a. 219 a — Dei est virtus III 214 4* — Deo debita est latria, vel obedientia III 216 3*

— Dei ex mera voluntate non derogat libertati, sed facit hominem magis liberum, quanto magis elongat a peccato III 214 4*

— Non contingit Deo servire nisi amando I 34 arg. 1 — Nemo bene Deo servit, nisi qui servit ex caritate III 605 f. 4 *Vide V. Caritas-actus (43 c)* et *V. Mercenarius*. — Deus non acceptat servitium alicuius, nisi velit semper sibi servire IV 691 4*

— Qui volunt vere Deo servire, oportet stultos fieri huic mundo IV 609 6*

— Spiritus servitutis et adoptionis est unus et idem III 753 f. 4 — Spiritus servitutis repugnat spiritui libertatis III 759 arg. 2 — Servus subiicitur ex timore IV 615 3*

— Condicio servitutis non impedit matrimonium, etiam domino contradicente IV 792 a — Servus, quantum est de se, est persona legitima ad contrahendum IV 793 arg. 3 — per se non impedit matrimonium, sed ignorata *ib.* 3* *Vide V. Matrimonium 14-conditio*. — est contra bonum prolis et fidei *ib.* f. 2, 3, b, 1*

— Servitutis vinculum potest esse temporale et perpetuum IV 690 3*

SERVUS — dicitur relative ad dominum secundum esse I 526 3*

— Liber se potest facere servum sempiternum II 468 f. 4 — Nullus ignorans debet effici servus IV 793 f. 4. 794 3* — natus est servilis conditionis III 81 f. 3 — Proles in parentibus potest in servitute redigi *ibid.* — Filii servorum iuste subiacent servituti II 773 a — Filii liberi et ancillae non sunt liberi, sed servi IV 793 f. 2 — Proles liberi cum ancilla et servi cum libera recte sequitur matrem IV 794 b sq. — Proles in aliquibus regionibus minus rationabiliter sequitur partem deteriorem IV 795 a

— Vir, uxore libera dissentiente, non potest se facere servum eatenus, ut praeiudicium generetur mulieri petendi debitum; tamen quantum ad alia, excepto debito, potest se servum facere, quamvis uxor non possit IV 800 d. 4 — Si uxor consentiat in venditionem viri, vir potest se vendere in omne obsequium, et mulier praeiudicat sibi *ibid.* — Nec mulier nec proles vendi potest a viro, nisi ipsa consentiat, nisi forte proles in articulo necessitatis *ibid.*

— Dominus non debet vendere servum gentilibus propter periculum fidei IV 799 d. 2 — uxorati quomodo possint vendi a dominis *ibid.* — Uxor servi venditi genti-

libus, si est libera et non timet periculum peccati, quod tamen vix videtur possibile, potest et debet virum sequi *ibid.*

— Redimere servos est eleemosyna corporalis IV 377 d. 2

— subest quantum ad servitium corporale IV 818 b — non tenetur obedire domino, quando praecipit contra Deum II 468 arg. 4

— non debet quaerere libertatem in praeiudicium domini IV 788 b — non potest se facere servum alterius III 413 d. 3

— prohibente domino, non potest religionem intrare, vel a servitute eius se auferre IV 731 f. 4. 792 4* — non potest ingredi religionem, nisi efficiatur liber IV 655 f. 3 — subest imperio domini sui, qui intrantem in religionem potest extrahere IV 818 f. 4

— vovere non potest quod sit contra servitium corporale debitum nisi domini auctoritate, sed potest vovere quod libere potest facere IV 818 b

— contradicente domino, non potest ad sacros ordines promoveri IV 791 arg. 2 — prohibetur ab ordinibus propter defectum honestatis conditionis IV 656 a — non potest ad sacros ordines promoveri, cum non possit se totum mancipare IV 655 f. 4. 656 a — promotus ad ordines sacros hoc ipso efficitur liber IV 792 2* — ordinatus, domino sciente et consentiente, aut non contradicente, non debet ei reddi, alias debet se redimere, aut alii pro eo, aut debet reddi, si dominus petit infra annum IV 656 a sq.

— per matrimonium non subtrahitur a domini potestate IV 792 a, 4* — potest transferre potestatem quoad actum conjugalem *ib.* 3 — quando magis debeat obedire domino quam uxori *ib.* 4* — Contrahens matrimonium cum servo scienter sibi praeiudicat *ibid.* — contrahens, domino contradicente, ipse sibi praeiudicat IV 799 d. 2. 800 d. 4

SEXTARIUS — offerendus significat fidem omnibus necessariam III 544 2*

SEXUS — Masculinum in viro est ut dispositio rei I 463 d. 7 — Distinctio secundum sexum non est in supremo animae II 403 f. 2, b. 496 arg. 1 — Propter debilitatem sexus anima contrahit quandam effeminationem II 497 4* — Sexuum distinctio est ex parte corporis II 403 b — respicit dispositionem a parte corporis et vitam corporalem IV 682 a

— Sexuum distinctio spectat ad perfectionem speciei II 432 arg. 2 — respicit accidentalem dispositionem, non naturae constitutionem III 56 d. 4 — non variat speciem II 403 f. 3

— naturalis est et a Deo formatus ad perfectionem speciei IV 918 d. 2 — distinctio sexuum est a primaria conditione humanae speciei II 477 f. 3. 479 f. 4 — uterque est in natura plantatus III 56 d. 1 — Natura intendit utrumque sexum, ut salvetur in esse IV 918 d. 2 — Natura aequaliter intendit utrumque sexum II 485

SIG

f. 2. 486 4*. 487 2* *Vide V. Femina et V. Vir.*

— Distinctio sexuum est propter generationem II 477 f. 3, 4. 484 4*. 485 f. 2, b — commiscetur, ut ad unum effectum concurrant II 477 f. 3 *Vide V. Generatio 22, 25.*

— resurget non propter generationem, sed propter perfectionem IV 918 d. 2

SICCITAS — est dispositio ad calorem ut impotentia resistendi IV 437 a

— est proprietas terrae II 366 d. 1 — Siccum de sui natura terminabile est *ibid.*

SICUT — est nota similitudinis, aut aequalitatis III 644 arg. 2. IV 996 d. 4 — Adverbium similitudinis dicit aequalitatem, vel proportionem IV 763 d. 4

SIGILLUM — Per sigillationem figura fit in cera a sigillo I 241 d. 8 — plurificantur in cera, et cera prius una numeratur per diversa sigilla II 409 b — dat vim verbo scripto IV 306 a

— confessionis *vide V. Confessio-sigillum.*

SIGNIFICATIO — est propria, vel allegorica IV 45 4*. 265 d. 2 — Spiritualia debent significari per corporalia sibi similia II 510 d. 3 — Spirituale non potest in se significari per corporale IV 257 3*

SIGNUM — Creaturae ut signa sunt media inter hominem et Deum in deveniendo sive in via I 75 2* — Creaturae ut signa non retardant intellectum et affectum, sed iuvant I 282 3* — Deus in signo cognoscitur per sensus *ib.* 4* — Deus non apparet in omni creatura ut signatum in signo I 279 3* *Vide V. Apparitio*. — Usui significationis convenit creatura irrationalis magis quam rationalis I 283 b — ostendunt divinam praesentiam I 281 f. 2 *Vide V. Missio-visibilis*. — Una persona potest significari sola III 34 d. 4

— non adoratur secundum quod res, sed solum ipsum signatum III 204 4*. 609 3*

— voluntatis Dei *vide V. Voluntas.*

— potest esse verum et bonum, cum signatum non sit bonum I 828 4*

— Per exhibitionem signi excitatur motus fidei IV 44 b — manuducunt sensibiles ad intelligibilia I 281 b *Vide V. Sensibile et V. Missio-visibilis.*

— de quo agit theologia, est Sacramentum I 7 b

— exteriora evidentiora facta sunt, cum appropinquavit tempus veritatis IV 666 arg. 2, b — Evidentia significationis crevit in nova lege quantum ad ipsum significans, vel quantum ad modum significandi *ib.* 2*

— Signis et characteribus non licet uti ad diaboli ministerium implorandum, quia malo fine fiunt II 205 4* *Vide V. Character.*

— Signatio crucis fit in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti III 544 a. IV 70 arg. 2 — Ex ipso actu consignationis crucis simplices possunt nosse Unitatem et Trinitatem III 544 a — Signo crucis daemon expellitur IV 158 b *Vide V. Crux.*

SILENTIUM — est privatio vocis I 832 arg. 3. III 729 d. 4 — cognoscitur per privationem in cognoscente, vel in cognito I 628 1*

— interponitur sermoni ad perfectionem et decorem I 832 arg. 3

— spectat ad virtutem ratione actus positivi interioris III 729 d. 4

— dicitur intima coniunctio cum Deo, qua spiritus in Deo quietatur II 239 b

SIMIA — est similior homini quam alia animalia in ridiculosis II 45 f. 4

SIMILITUDO — in solo Deo est pura, non permixta alicui dissimilitudini I 451 b — in divinis non est in persona, sed in substantia et natura I 447 arg. 4 — in divinis personis est per convenientiam omnimodam in natura II 394 b *Vide V. Assimilatio*. — In generato est similitudo omnino in natura indifferens I 353 d. 10 — Ratio similitudinis primo reperitur in Filio I 533 f. 1 — in divina essentia non potest esse secundum accidens neque secundum partem substantiae, nec compatitur diversitatem naturae I 61 d. 6 *Vide V. Deus 34*.

— dicit unitatem essentiae cum distinctione propter intrinsecam relationem I 60 d. 5 — de se importat distinctionem in suppositis et unionem sive unitatem in essentia I 535 a

— dicit respectum I 488 a — dicitur principaliter et proprie secundum relationem, ex consequenti et causaliter secundum substantiam I 536 a. 538 d. 3 — formaliter dicit respectum, causaliter unitatem essentiae et pluralitatem suppositorum I 536 a — in divinis non potest dici principaliter secundum substantiam I 535 b — importat respectum unius personae ad aliam, secundum quod communicant unam naturam *ibid.* 536 4* — Similis dicitur relative, quia claudit relationem in supposito, quod refertur et distinguitur I 399 b — dicit respectum in communi, specificatum tamen ratione communicationis in uno I 536 4* — dicitur secundum relationem ut relativum distinctorum et importat respectum, qui non est notio distinguens, sed consequens distinguentem *ib.* 3* — Similis de pluribus dicitur pluraliter I 535 f. 2. 536 3*, 4*

— quantum ad convenientiam est relativum aequiparantiae et dicitur ad convertentiam I 537 b — prout in divinis super convenientiam addit rationem imitationis et originis, non convenit nisi ei qui est ab altero *ibid.* — convenit soli Filio ratione emanationis I 542 2* — Filius dicitur similitudo Patris I 537 arg. 2 *Vide V. Filius - similitudo*. — Pater non dicitur similitudo Filii per imitationem *ibid.*, b — in Deo non differt a veritate II 633 arg. 6

— In Deo sunt similitudines rerum I 600 f. 3. 601 a. III 307 f. 4 — Divina veritas summa assimilatio est, non tantum respectu sui, sed etiam respectu aliorum I 686 3* — Omne id, quod summe exprimit, perfectissime assimilatur cognitum assimilatione competente cognitioni I 601 b

— quae est ipsa veritas expressiva cogniti et eo similitudo, quo veritas, melius exprimit rem quam ipsa res I 602 3* *Vide V. Idea*. — in Deo est exprimens, non impressa nec expressa I 606 3*

— quae est simpliciter extra genus et ad genus non arctatur, eadem potest esse diversorum secundum totum et secundum partem I 606 2* — quae non est expressa a re, non est arctata nec limitata, sed extendit se ad omnia I 607 3*

— quamvis in Deo sit quid absolutum, habet modum dicendi ad alterum sive respectum I 607 f. 3. 608 a — rei in Deo est ipse Deus I 626 a *Vide V. Idea* et *V. Deus 34*. — rei in Verbo aeterno non differt ab ipso III 307 f. 4 — Verbum est similitudo omnium III 308 1* — rei in Deo verius est quam res in mundo I 626 a — Dei ad malum nulla est assimilatio I 627 f. 3

— Creatura est similitudo veritatis divinae I 601 b — Veritas creaturae est similitudo Dei, et veritas Dei est similitudo creaturae I 693 3* — Omnis creatura est similis Deo vel sicut vestigium, vel sicut imago I 72 f. 4 — Nihil assimilatur Deo, nisi quod est ab illo I 670 4*

— Prima assimilatio est in ratione entitatis in Deo I 629 b — Creaturae assimilantur Deo secundum unitatem, veritatem et bonitatem I 79 d. 3. 629 3*. 804 arg. 3 — Omne bonum, in quantum huiusmodi, Deo simile est I 634 d. 3

— Creatura est similitudo Dei non secundum convenientiam in aliquo communi, sed se ipsa I 601 b — Creatura non potest Deo conformari per similitudinem in tertio participato I 852 a, 3* — Creatura quaedam est similitudo Dei, quaedam assimilatur participando similitudinem *ib.* b, 3* — Creatura, quae assimilatur Deo magis de longinquo, habet rationem vestigii, illa vero, quae de proximo, habet rationem imaginis II 394 b *Vide V. Creatura - ad Deum* et *V. Imago - creata*.

— Nihil summe assimilatur Deo nisi ipse I 685 arg. 4 — Non potest cogitari omnino similis Deo II 449 a sq., 3* — expressa est secundum similem modum se habendi in comparatione ad intrinseca II 395 a

— Creatura, secundum quod potest, semiplene assimilatur Deo II 442 a — Creaturae non assimilantur Deo in conditionibus specialibus I 629 3*. 805 3* — Nulla creatura perfecte Deo assimilatur, sed quodam modo est similis, quodam modo dissimilis I 782 2*. III 161 a — Nulla creatura est Deo summe similis nisi in comparatione I 782 2* — Quae sunt prope Deum ipsi sunt simillima comparative I 782 2*. II 47 2* — Quae sunt prope nihil sunt aliquo modo similia Deo, licet non omnino nec perfecte II 47 2*

— Substantia est tanto nobilior, quanto Deo est similior II 210 f. 3 — Creaturae sunt Deo similes secundum gradus II 47 2* — Magis assimilari Deo dicitur intensive vel extensive III 38 4*. 41 1* — An-

gelus est Deo similior quam homo II 402 3* — Dei est secundum aequiparantiam, vel imitationem II 449 a

— Dei est appetibilis II 448 f. 4 — conformitatis cum Deo appetenda est *ib.* f. 8 — Homo appetit falsam Dei similitudinem et aequalitatem III 29 b — imitationis cum Deo potest appeti ordinate et inordinate, similitudo aequalitatis nullo modo ordinate appeti potest II 449 a — aequalitatis omnimodae nullo modo est appetibilis, sicut nec intelligibilis, sed similitudo aequalitatis in aliqua conditione a creatura potest appeti *ibid.* sq. — Angelus appetit aequiparari Deo in potentia, et mulier in sapientia II 574 f. 6 — Mulier appetit esse sicut Deus non per omnimodam aequalitatem, sed per quandam sublimationem in dignitate supra humanum modum II 519 b

— consistit in proprietatibus naturalibus II 402 3* — respicit naturam, quia dicit convenientiam in qualitate naturali II 405 a

— Assimilatio facit configurationem in spiritualibus IV 437 b — Quanto voluntas plus recipit a Deo, tanto est Deo similior II 831 f. 4 — Quanto voluntas Deo similior est, tanto magis ad Deum tendit *ibid.* — Deus hominem sibi assimilavit ad se convertendo II 5 a *Vide V. Homo 4*.

— ad quam factus est homo, refertur ad divinam essentiam, vel ad personam Filii, vel ad Spiritum sanctum II 407 d. 3

— ut est in natura, praecedit imaginem II 407 d. 3 — ut consistit in gratuitis, sequitur imaginem, ut est in potentia diligendi, concomitatur imaginem *ibid.* — vel data fuit animae post imaginem, vel attenditur in gratuitis gratis datis II 704 4* — in sua generalitate est in plus quam imago, sed proprie accepta non est in plus, sed distinguitur ab imagine II 406 4* — In similitudine consistit conformitas propinqua animae cum Deo I 852 3* — principaliter consistit in unione animae ad Deum II 405 b

— Anima Deo assimilatur sicut divinae similitudinis susceptiva II 639 2*

— faciens animam Deo similem, reddit intelligentem III 305 6* — Per similitudinem Verbi intellectus efficitur quodam modo similis omnibus III 308 1* — De similitudine, qua Deus cognoscitur, *vide V. Cognitio - Dei - naturalis*.

— est in potentia affectiva II 404 f. 1, arg. 4. IV 441 b — principaliter est in potentia affectiva II 405 a sq., 4* — Qualitas, in qua anima principaliter assimilatur Deo, est in voluntate *ib.* a — dicitur esse per appropriationem in voluntate sive in dilectione I 81 5* — In similitudine duae virtutes sunt ex parte affectivae et una ex parte cognitivae II 405 b. III 580 4*

— est in gratuitis II 404 arg. 4. 405 a, b. 702 arg. 4 — attenditur in gratia et donis gratuitis III 240 d. 4 — dicit quid gratuitum I 84 5* — est per gratiam II 239 a. 405 a — Imago similitudinis attenditur

in gratia gratum faciente II 585 f. 3 — Imago similitudinis consistit in gratia et virtutibus theologicis I 81 arg. 4. 89 b — Anima assimilatur Deo propter gratiam I 852 3*. II 639 2* — Ut anima fiat similis Deo, necesse est, dari animae aliquam qualitatem IV 437 a *Vide V. Gratia 10.* — Gratia per se est similitudo Dei II 696 a

— est de ratione hierarchiae II 238 a

— Homo cadens amisit similitudinem II 5 b — Assimilatio creaturae ad Deum in gloria non compatitur dissimilitudinem aliquam, in gratia compatitur dissimilitudinem miseriae, sed non culpa, assimilatio gratiae gratis datae compatitur utramque IV 440 b — cum Christo *Vide V. Conformitas.*

— in specie est ratio affectus socialis II 403 f. 4 *Vide V. Dilectio et V. Societas.* — Similiores in natura similiores sunt in affectionibus quantum ad amorem naturalem II 163 3*

SIMITAS — definitur per aliud in obliquo I 439 1*

SIMON — ideo voluit emere gratiam, ut post venderet IV 657 d. 2 — graviter et enormiter peccavit, quia iam tempore gratiae revelatae potestatem spiritualem voluit emere et pactum voluit facere *ibid.*

SIMONIA — est studiosa voluntas emendi vel vendendi spirituale IV 646 a — est velle assequi vel impetrare per pecuniam aliquid spirituale, quod ad humanam spectat dispensationem IV 648 a

— proprie loquendo est in pretio, quod intendit avaritia, maxime, cum intervenit pactio IV 658 d. 6 — generalius dicitur, cum ordines et beneficia dantur ex causa inordinata *ibid.*

— Per simoniam non potest vendi res pure spiritualis, sed spiritualis adiuncta corporali IV 646 b. 647 3* — Simoniacus non potest vendere Spiritum sanctum nec eius dona ratione sui, sed ratione annexi IV 647 3*, 4* — est vendere spirituale vel temporale, quod accipit rationem spiritualis IV 646 b. 658 d. 5 — non est, cum venditur temporale spirituali annexum, aestimato valore rei IV 646 b. 658 d. 5. 669 4* — Simoniacus non est qui accipit carnalia pro spiritualibus ad sui sustentationem ratione laboris IV 648 4* — non est, ubi spirituale pro temporali datur non finaliter intento, sed per accidens IV 952 d. 4 *Vide V. Sacramentum 22.*

— est circa Sacramenta et officia spiritualia IV 711 3* — est vitium, quod incidit circa ordinis dationem et susceptionem IV 644 a

— est in contractu emptionis et venditionis IV 647 arg. 4 — Simoniae proprie dictae tres modi, generalius sumtae quinque IV 658 d. 6 — Simoniaci dicuntur tum vendentes tum ementes, et utrique denominantur a Simone IV 657 d. 2 — Venditum et ementum quantum ad genus est peccatum uniforme; et est gravius secundum intensionem libidinis et gradum personae *ib.* d. 3 — Gravius peccat epi-

scopus vendens quam subditus emens, sed eadem sententia percelluntur *ibid.*

— Quae habentur per simoniam possidentur mala fide IV 371 a

— est grave et enorme peccatum, quia spirituale facit vile et impretiabile sub pretio ponit et facit contumeliam Spiritui sancto IV 648 a — non tantum est malum in se, sed etiam secundum se *ibid.* — est pessima species avaritiae *ibid.*

— Simoniam magnum esse scelus, ostendit poena leprae Giezi IV 657 d. 2

— peccat contra Spiritus sancti gratiam et bonitatem IV 647 arg. 2 — impugnat Spiritum sanctum *ib.* arg. 3 — Simoniacus emens et vendens gratiae Spiritus sancti facit iniuriam IV 657 d. 3 — Simoniacus se convertit inordinate ad bonum spirituale et magis a Deo recedit IV 649 6* — Simoniaci non dant et accipiunt spiritualia ad utilitatem, sed ad damnationem, et bonum convertitur eis in malum IV 647 4*

— Simoniacus vere dat ordinem IV 658 d. 4

— secundum se ex avaritia non est peccatum contra fidem, sed contra mores IV 648 a — Simoniacus non est haereticus proprie, sed vocatur haereticus, quia ad modum haeretici operatur *ibid.* — Credere, spiritualia pro pretio posse aestimari, sicut aestimavit Simon magus, est haeresis manifesta contra fidem IV 647 arg. 3-6. 648 a

— Simoniacus ut haereticus proicitur a Dei servitio et cultu propter enorme scelus IV 648 b — Episcopus simoniacus omnino repellitur IV 711 3* — Simoniaci, qui gratiam emunt et vendunt, repelluntur ab eucharistia, quae est vas gratiae IV 307 b

SIMPLICITAS — summa est in Deo I 53 a — Deus est simplicissimus et in fine totius simplicitatis I 475 f. 2. 638 f. 4. II 24 b. 442 a — In divinis non est maior simplicitas et minor I 475 f. 2

— Solus Deus est simplex vere et proprie I 475 d. 2 — Sola divina essentia habet summam simplicitatem I 481 b — summa soli Deo convenit III 324 b — in solo Deo est essentialiter I 468 a — ut dicitur per privationem compositionis, proprium est solius Dei in ratione substantiae *ib.* b — ut dicit privationem essentialis differentiae et dependentiae, est proprium Dei in ratione entis *ibid.*

— Quod est actu infinitum est summe simplex I 771 f. 2 — Quod privat simplicitatem privat infinitatem I 766 a. 767 5* — in Deo non opponitur infinitati III 301 a — Per naturam immutabile est omnino simplex I 463 d. 5 — Solum omnino simplex est immutabile simpliciter II 224 a — est causa immutabilitatis et illa prior simpliciter I 174 d. 1 — in Deo tollit mutationem secundum formam I 457 b

— Omne simplicissimum est id quod habet I 165 f. 2. 211 f. 9. 572 f. 1 — Propter summam simplicitatem in Deo non est diversitas rerum I 465 b — Quia Deus est simplicissimus, omnia, quae ei attribuantur, nullam diversitatem in eo ponunt

II 24 b — In simplicissimo idem est essentia, bonitas et potentia I 771 f. 3 — Summum simplex est suum esse et suum agere II 224 b

— Simplicitati non repugnat distinctio veniens ex sola origine I 54 3*. 466 2* — Simplicitem non privat pluralitas, in qua tantum est in pluribus quantum in uno, et quae nihil addit ad unitatem I 466 3* — unitatis non tollitur pluralitate in divinis II 238 a *Vide V. Pluralitas.* — Simplicitati non repugnat differentia proprietatum respectu obiecti I 466 4*

— Quod simplicissimo convenit secundum formam convenit toti III 123 3* — Ratione summae simplicitatis totum est in quolibet I 57 f. 3 — Substantia habens summam simplicitatem una et tota est in pluribus I 481 b *Vide V. Plura et V. Deus 23.* — essentiae est, quod sit in pluribus, simplicitas suppositi, quod non sit in pluribus I 483 2*

— summa non est comprehensibilis, sed propter suam excellentiam est incomprehensibilis III 301 4* — est maxime nobis occulta et cognoscitur per immutabilitatem I 474 d. 4

— Quamvis in Deo sit summa simplicitas, non potest exprimi nisi per complexionem I 590 b *Vide V. Deus 40.*

— Dei relate ad locum *vide V. Deus 21.* — In summe simplici nulla est distantia I 732 arg. 5

— In simplicissimo est quantitas virtutis simpliciter perfecta I 347 a — Simplicissimum est infinitissimum quantitate virtutis III 301 a — Simplicissimus in omnia potest sine medio II 29 a *Vide V. Potentia et V. Deus 15.*

— Deus simplicitatem communicat spiritui II 77 a *Vide V. Angelus - compositio et V. Spiritus.* — per privationem compositionis ex aliis convenit etiam creatis I 468 b. 469 2* — aliquid est magis et minus simplex per accessum ad divinam simplicitatem II 444 d. 2 — est maior et minor secundum accessum ad summe unum II 234 b. 378 3* — Angeli est similis simplicitati divinae, sed deficit ab ea II 81 b — Quantum ad rationem simplicitatis magis assimilatur Deo magis universale II 442 a — Creaturae non sunt vere simplices I 468 b — In creaturis non est summa simplicitas, et nihil est omnino simplex I 413 2* — Omnis creatura deficit a ratione summae simplicitatis I 766 a. III 324 a *Vide V. Creatura - conditiones generales et - compositio.*

— Clerici debent esse simplices in mente IV 609 a — Simples non tenentur credere omnes articulos fidei explicite III 544 a, 4* — Simples ad errores vitandos debent recurrere ad remedium divinae inspirationis et orationis et humanae instructionis per viros iustos et doctos III 543 5*

SIMPLICITER — dicitur quod est in sua perfectione II 250 b — dictum potest ponere rem suam latius, vel non latius quam dictum cum determinatione III 258 d. 2

SIM

SIMUL — sunt quae in eodem loco primo sunt II 82 arg. 2. IV 1028 b — Simultas est secundum locum et secundum tempus I 641 f. 4 — Quae sunt simul sunt in eodem instanti II 59 arg. 4 — duratione vel est per mensurae unitatem, vel per mensurae concomitantiam II 60 4* *Vide V. Semper.* — dicitur quod est in eodem instanti, vel post imperceptibile tempus II 153 2* — Simultas omnimoda non est, ubi est ordo secundum antecessionem I 372 arg. 3, b — Ubi est simul natura, non est ordo IV 425 arg. 6 *Vide V. Ordo.*

— Solus Deus totum esse simul habet II 63 a — Simultas perfecte est in Deo cum ordine I 372 b *Vide V. Deus 19, 52.*

SIMULATIO — Simulatum dicitur quod non habet stabilitatem, aut quod non habet interiorum consensum correspondentem IV 826 d. 5 — exterior fit metu, vel intentione decipiendi alios *ibid.* — cautelae et instructionis non tenet rationem mendacii, sed simulatio duplicitationis III 844 3* — in facto potest esse sine mendacio *ibid.* 857 a

SINGULARITAS — non recipitur in divinis I 431 a *Vide V. Deus 26.*

SINISTRUM — *Vide V. Dextrum.*

SINUS — *Vide V. Abraham.*

SITIS — est passio pure poenalis et ordinata simpliciter II 855 b — est defectus coniuncti propter consumptionem humidi et frigidi IV 377 d. 2 — est poena inflicta, quae simpliciter est passio I 718 3* — est poena contracta IV 97 b — Siti punitus est homo quantum ad vim nutritivam, per quam peccatum fuit primo perpetratum II 746 1*

SITUS — incipit simul cum loco I 788 b — sequitur pondus et naturam praedominantis inclinationis IV 525 arg. 2

SOBRIETAS — Medium sobrietatis non servatur in ieiunio IV 373 8* — Clerici debent esse sobrii proximo IV 609 a

SOCIETAS — In societate consideratur mutuuum auxilium et conformitas voluntatis I 630 d. 4 — In societate debet esse unitas voluntatum II 251 1*

— Naturaliter desideratur societas similis in specie II 403 f. 4 — Amor exultat in multitudine bonae societatis II 404 4* — Nullius sine socio iucunda est possessio IV 941 f. 4

— Inter virum et mulierem est quaedam aequalitas mutuae societatis II 432 b

— Solatium et excusatio videtur habere socios in scelere IV 564 b. 901 arg. 4 *Vide V. Poena in fine.*

SOL — a luna differt secundum speciem II 357 f. 4, 3 — non potest esse nisi unus, quia est ex tota sua materia *ib.* f. 2 — non multiplicatur, quia eius essentia est ex tota sua materia, quae non est divisibilis nec multiplicabilis II 403 arg. 4 *Vide V. Luminaria.* — unus factus est, quia alter superflueret IV 51 4* — non habet nisi unicum individuum in eadem specie, quia est perpetuus II 403 arg. 2 — non est nomen individui, sed speciei II 357 f. 4 — est unus solus, sed in eo

est communis species III 49 a — est communicabile, quamvis non sit in pluribus I 418 b — de sui natura natus est habere alium similem II 409 b — Nomen solis potest plurificari, quia forma nata est communicari et multiplicari per supposita, sed uni soli convenit propter defectum materiae I 402 3*

— factus est ex luce prius creata in maiori lumine II 313 5*, 6*. 315 b. 331 d. 2 — constitutus est ex luce primo die creata et ex natura sui orbis II 368 a — creditur conditus fuisse in oriente II 316 b — conditus quarto die *ibid.* — secundum aliquos est in medio mundi, secundum alios potius in extremo IV 924 5* — est in firmamento large dicto II 368 b sq.

— Corpus solis de sui natura est luminosum II 357 f. 3 — maxime lucet, quia multum habet de luce primo creata II 368 a — dicitur luminare magnum, et praepositus diei *ib.* b — est tanquam origo et principium luminis II 325 a

— potest influere formalem proprietatem, communicando lucem et calorem II 202 6* — haec inferiora illuminat et inflamat, quia sunt susceptibilia luminis et caloris II 361 5* — potest ex virtute lucis absque adiutorio extrinseco lumen suum diffundere, nisi habeat resistens II 324 arg. 5 — Lux solis maximae est diffusionis inter corpora mundi II 71 arg. 2 — habet virtutem diffundendi lumen usque ad aliquod spatium determinatum II 325 2* — non agit ultra orbem visibilem II 72 2*

— per eandem virtutem illuminat et calefacit II 559 arg. 7. II 807 a — calefacit mediante lumine II 360 arg. 4 — calefacit, quia aspectum habet super naturam igneam principaliter II 361 4* *Vide V. Lux (186 c).*

— non emittit radios e substantia sua II 324 f. 8. 325 a — mittit radium, producendo eum ex se in aëra I 259 f. 4 — mittit radium ut dans esse I 260 a — multiplicando lumen producit solem II 728 b

— continuo influit lumen II 324 f. 7. 325 b — Solis influentia non est novi alicuius emissio, sed continuatio dati II 62 b. IV 930 2* — secundum aliquos continue eosdem radios emittit II 325 a

— lucet et illuminat I 248 4*. II 807 a — cum est actu in se, lucet, cum est actu in effectu, illuminat I 327 3*. II 23 5* *Vide V. Illuminatio et V. Lux-agens.* — est praesens caeco quantum ad rationem cognoscendi I 304 d. 2. 720 f. 3

— excedit claritatem oculi materialis III 303 arg. 5 — ab oculo lippo videtur per medium tenebrosus I 72 2* *Vide V. Oculus.* — Lumen solare non cognoscitur nisi per immissionem radiorum solis, non per alia lumina II 423 f. 6

— non est causa principalis terrae nascentium II 366 d. 2

— sua actione facit diem II 315 b — distinguit diem et noctem motu, qui est ab ultima sphaera, et motu proprio in cir-

SOM

culo obliquo distinguit quatuor tempora anni et dies crescentes et decrescentes, et annos II 369 b — in anno redit in idem punctum IV 542 d. 3 — Revolutiones solis non possunt esse infinitae II 21 f. 4

— Secundum solem Ecclesia magis sumit rationem festorum II 369 b

— dicebatur dominari in principio primi diei III 832 a

— ante iudicium obscurabitur vere, vel in apparentia, vel in comparisonem IV 995 d. 2 — Lux solis augmentabitur post renovationem plus quam ante peccatum IV 996 d. 4. 997 d. 5

— spiritualis est Deus ut principium influens lumen spirituale in animam II 636 a — iustitiae est Christus I 2 b

SOLIDITAS — est in corporibus I 648 b

SOLITUDO — nullo modo recipitur in divinis I 379 arg. 4. 380 a. 434 a

SOLIUM — Dei dicitur sancta Scriptura, vel anima sancta, vel virgo Maria, vel natura assumpta IV 1053 b sq.

SOLICITUDO — placendi Deo magis procedit ex amore quam ex timore III 765 b — Deum non offendendi est prudentiae et diligentiae, non timoris, licet habeat affectum timoris annexum *ibid.*

— temporalis excludit spirituales IV 612 a

SOLSTITIUM — duplex II 369 b

SOLUS — non dicitur in divinis ut categorema I 380 a. 382 arg. 3. 384 a — ut syncategorema vere dicitur cum nomine substantiali, de quo aliquod praedicatum substantiale vel personale praecise dicitur I 380 a, 4* — dicitur in divinis ratione naturae, vel personae I 105 d. 5 — additum termino personali excludit personam I 386 2* *Vide V. Deus 29.*

SOLUTIO — dicitur habitum oppositum ligationi respectu actus, quantum ad quem est expeditio, sed privationem respectu vinculi IV 776 d. 4 — Solvendi potestas *vide V. Absolvere et V. Potestas.*

SOMNIUM — fit ex motu phantasmatum excitante virtutem sensitivam interius II 228 b — est ex naturali motu fumositatum et phantasmatum circa organum phantasiae II 539 arg. 4 — ex perpeffione phantasiarum venit, quia vires inferiores non sunt subiectae rationi, et corpus non obedit spiritui II 541 4* — In somniis videtur homini, quod videat vel audiat ipsam rem, cum phantasmata ab organo interiori defluunt ad organum visus vel auditus II 228 b — In somniis non est deceptio, quia non est rationis usus II 544 4*

— Anima in somniis gravissime patitur, corpore nihil patiente IV 932 f. 4

— In somniis Deus aliquando mittit visitationem II 544 4*

— quae contingunt ex dispositione corporis vel ex sollicitudine mentis, sunt praesagia futurorum, quae habent causam in nobis, ut infirmitatis vel inclinationis affectionis, non vero signa aliorum de se II 195 3* — quae sunt ab Angelis bonis aut a Deo, signa sunt vera, sed quae sunt a

SOM

diabolica illusionem, nullius sunt roboris *ibid.* — non sunt certa signa futurorum, quorum non sunt signa de se *ibid.*

SOMNUS — est privatio vigiliae I 832 arg. 3 — est quies virtutum animalium cum intensione naturalium II 432 arg. 4. 624 4* — In somnis, ligatis organo sensuum exteriorum, recolliguntur vires interiores quantum ad actus naturales II 624 4* — In somnis plus quietantur virtutes animales quam naturales *ib.* 6*

— Homo indiget quiete somni, quia corpus lassatur in sentiendo II 620 f. 4 — esset in statu innocentiae non propter debilitatem potentiae sensitivae, sed propter vigorationem vegetativae II 433 4* — necessarius est ad perfectionem animalis I 832 arg. 3

— In somnis magis agitur homo, quam agat II 624 5* — In somnis medium tenet homo inter mortuum et viventem *ibid.*

— In somnis anima non magis convertitur ad corporalia quam in vigilia II 621 b — Homo in somnis non impeditur solum privatione obsequii phantasiae, sed etiam respectu eorum quae habet in se II 622 a — In somnis propter ineptitudinem a parte corporis non impeditur operatio phantastica II 621 arg. 6 — In somno homo impeditur ab operationibus sensuum II 620 f. 4 — minus impedit operationem sensitivae II 623 b

— impedit actum rationis, auferendo dispositionem ex parte corporis II 623 a, 3* — In dormientibus impeditur operatio intellectus per ineptitudinem corporis II 620 f. 3 — In somnis anima aliquando habet aliquos actus rationales II 623 b

— In somnis impeditur actus liberi arbitrii II 623 b. IV 527 d. 3 — In somnis de lege communi homo non potest mereri *ib.* 1*, 2*

— In somnis non est praevisio futurorum nisi per revelationem II 624 5* — In somnis magis fiunt revelationes et apparitiones *ibid.* — Deus frequentius in somnis quam in vigilia apparere consuevit II 623 1* *Vide V. Somnium.*

SONUS — est emanatio a corporibus IV 1019 a — non movetur subito, sed repente II 324 f. 3

SOPOR — Adae *vide V. Adam.*

SORDES — corporales non inquinant corpus, quod non communicat in materia nec dependet I 651 d. 6

SORTILEGA — Diabolus facit ad petitionem sortilegae merito infidelitatis IV 773 4*

SPECIES — dicitur in divinis essentialiter, sed potest trahi ad personam I 551 d. 4 — appropriatur Filio II 714 f. 3 — recte et elegantissime appropriatur Filio I 554 b. 550 d. 4 — appropriatur Filio sub nomine imaginis I 545 2*

— dicitur forma, aut pulcritudo I 543 arg. 2 — importat similitudinem, rationem cognoscendi et pulcritudinem I 544 b

— Non est status in genere speciei nisi in eo quod est ipsa species per essentiam I 78 d. 1

— omnis a Deo est II 867 f. 4 — respicit Deum ut exemplar I 79 d. 3 — attenditur in creatura secundum comparisonem ad Creatorem in ratione exemplaris II 828 arg. 4. 829 b. 885 6*

— attenditur in quolibet ente creato II 829 b. 830 1*. 832 1* — est naturale unicuique et inest a primaria conditione II 244 arg. 3 — non pertinet solum ad genus qualitatis II 829 a sq. — non attenditur in re solum per comparisonem ad alias res universi *ib.* b

— non est sine modo et ordine II 828 f. 2 — praesupponit modum III 611 f. 4 — Malum non magis privat speciem quam ordinem et modum II 831 b. 832 4* — Speciei opponitur deformitas peccati II 832 4*

— est in voluntate, secundum quod Deo similis est II 831 f. 4, b — in voluntate attenditur, secundum quod in movendo conformatur divinae virtuti ut regulae dirigenti II 830 a — corrumpitur in voluntate, cum discordat a Deo tanquam a regula dirigente *ibid.*, 4*

— Speciei correspondet intelligentia II 831 arg. 3

— Nomina speciei de Deo *vide V. Deus 41.*

— magis assimilatur Deo quantum ad rationem actualitatis II 442 a

— inditae sunt a conditionis primordio in intellectu angelico et Adae II 50 a. III 319 b — Deus indidit Angelis omnium species II 440 a — Angelus a sui prima conditione habuit species rerum innatas II 445 arg. 4 — Angelus non recipit speciem a cognoscibili, cum sit in actu per speciem, quam habet II 449 b. 420 3*. 421 b. 423 1* — Angelus habet aliquas species innatas et non potest recipere species a rebus II 449 a, b sq. — Intellectus angelicus per species innatas universalium omnia sufficienter cognoscit II 420 a, 1* *Vide V. Angelus-cognitio.*

— Angelo innatae et concreatae sunt indelebiles et incorruptibiles II 492 f. 1, 2. 493 a, 5* — innatae abstrahunt ab omni differentia temporis I 81 3*

— Deus non habet speciem, per quam cognoscatur II 422 arg. 4 *Vide V. Cognitio-Dei-naturalis.*

— debent manere, quia Sacramentum est occultum IV 220 b — A specie exteriori Sacramentum habet rationem significandi IV 226 d. 3 — sunt signum visibile et voluntarie institutum IV 196 3* — De specierum significatione *vide V. Christus 36.* Species duplex *vide V. Eucharistia 3, 8,* de earum proprietatibus *V. Christus 36* et *V. Eucharistia 44, 45,* de earum immutatione *V. Eucharistia 46.*

SPECTACULA — non sunt mala secundum se, sed possunt male fieri quibusdam de causis IV 402 d. 13

SPECULUM — partim habet naturam terminati et partim transparentis II 367 a — speciem recipit et retinet II 228 b. 268 arg. 3 — tenet speciem II 493 3* — non

SPE

potest tenere speciem ab obiecto separatam II 229 a

— mundum, obiectum soli, claritatem suscipit per naturam II 422 arg. 2 — Quanto speculum est clarius et purius, tanto est ad recipiendum magis idoneum IV 4020 f. 3 — assimilatur corpori obiecto, quia participat similitudinem eius I 852 a — recipit similitudinem coloris abstractam a materia II 415 4* — Res in speculo cognoscitur per similitudinem distinctam a similitudine speculi III 307 f. 4. 308 3* *Vide V. Species* in indice philos.

— Per speculum videtur res per speciem secundum directionem reflexam II 682 5* — In speculo videtur species rei II 367 a — speciem repraesentat II 268 arg. 3 — sic recipit, ut etiam reddat II 368 b — reddit imaginem, quia est corpus politum, quod non est radiis pervium *ibid.* — reflectit speciem ratione corporis opaci II 326 2* — imaginem non offert secundum omnem partem II 367 a

— Ad speculum concavum fit radiorum intersecatio et confractio II 323 arg. 3

— naturale naturaliter reddit quae suscipit II 234 5* — naturaliter manifestat quod suscipit II 269 3* — spiritualia sunt maioris communicationis II 233 arg. 5 — voluntarium non manifestat actu quae continet, nisi faciat voluntas I 489 d. 4. II 234 5*. 269 3*. 290 b. III 316 b

— Substantiae spirituales per sui naturam sunt specula II 233 arg. 5. 266 a. 268 arg. 3

— aeternum mentes se videntium ducit in cognitionem omnium creatorum I 600 f. 3 — aeternum est speculum voluntarium II 290 b

— Per speculum dicitur videre Deum qui ascendit a cognitione creaturae ad cognitionem Creatoris, in speculo vero videt qui Deum in ipsa creatura clare intuetur III 682 5* *Vide V. Cognitio-Dei (62 a. 63 a).*

— novum inficitur a muliere menstruata, sed non, postquam inveteratum est II 789 a

SPE — est expectatio futurae beatitudinis III 559 arg. 2. 576 arg. 5. 683 f. 2. 685 3* — est certa expectatio futurae beatitudinis III 565 f. 2. 579 arg. 5 — est expectatio aeternae mercedis III 558 f. 2 — definitur per beatitudinem ut appropriatam spei ratione dotis tentionis et ratione, qua intelligitur bonum excellens et indeficiens III 578 5*. 583 d. 2

— est certa expectatio futurae beatitudinis proveniens ex gratia et meritis II 435 arg. 3. III 563 arg. 4. 571 arg. 2. 573 arg. 4. 582 d. 2 — definita per actum in comparatione ad obiectum et principium est certa expectatio futurae beatitudinis, veniens ex gratia et meritis III 583 d. 2

— ut habitus et virtus notificatur per suum actum III 583 d. 2 — definita per actum in comparatione ad obiectum et habitum praeambulum est virtus, qua quis se ad illud quod credit, perventurum praesumit III 579 arg. 3. 583 d. 2

— est nomen affectionis et nomen virtutis III 583 d. 2 — Secundum aliquid sui dicit affectionem circa animam III 557 3* — aequivoce accipitur pro ipsa affectione et pro habitu regulante illius affectionis motum III 556 1* — potest intelligi affectio animae, vel ipsa res expectata, vel habitus, qui dirigit animae motum et affectum in illud quod expectandum est *ib.* a sq. — proprie sumitur pro ipsa virtute III 584 d. 4

— Habitus spei computatur inter virtutes III 569 f. 3 — Recta expectatio futurorum est actus virtutis III 557 2* — magis est in genere virtutis quam timor *id.* 3* — est virtus, secundum quod dicit rationem motus et protensionis animae *ibid.* — Dum anima ipsi immensae largitati innititur propter se et super omnia, rectificatur et super se elevatur et Deo accepta efficitur III 556 b — secundum quod dicit passionem, non habet circa ipsam consistere habitus virtutis III 557 3* — Habitus spei dirigit affectionem, quae dicitur spes III 569 f. 4. 573 arg. 2. 579 f. 4

— non est donum vel beatitudo III 555 f. 2

— non est virtus omnibus aliis communis et generalis III 560 4*

— differt a timore ut virtus a dono III 569 f. 3 — differt a timore III 479 arg. 4. 568 arg. 2. 571 5*. 584 d. 4 — differt a timore, secundum quod sunt affectiones III 569 f. 4 — ut habitus et ut affectio differt a timore ratione differentiae repertae in actu proprio et etiam in obiecto motivo *ib.* b — formaliter opponitur timori *ib.* f. 2

— repugnat desperationi III 579 f. 3. 684 arg. 4 — repugnat praesumptioni et desperationi III 555 f. 3 — medium tenet inter desperationem et praesumptionem III 570 3* — est medium inter praesumptionem et desperationem, sed magis appropinquat ad extremum praesumptionis *ibid.*

— differt a fide, quia sub alia ratione respicit idem obiectum III 584 d. 3 —

— Actus sperandi formaliter differt ab actu credendi et diligendi III 590 f. 3 — distinguitur a caritate secundum propriam rationem obiecti III 576 f. 4 — differt a desiderio III 577 a. 585 d. 5

— aliquando nominat habitum virtutis, aliquando actum, aliquando statum, aliquando terminum sive obiectum III 572 a

Obiectum — Per spem omnis tendit in bonum III 568 arg. 1. 569 arg. 5 — dirigit animam in comparatione ad bonum III 568 arg. 2 — est respectu boni tantum III 575 arg. 4 — respicit bonum secundum quod bonum III 480 4* — respicit bonum sub ratione convenientis III 570 4* — est respectu boni et convenientis III 584 d. 4

— ut affectio est suspicio futuri boni III 583 d. 2 — tendit solummodo in bonum, quia illud quod est motivum eius, habet semper bonum sibi substratum III 578 4* — Circumscripita ratione boni et mali, adhuc contingit sperare III 576 f. 2

— ut sumitur communiter pro suspicione, potest esse non tantum boni, sed etiam mali III 584 d. 4 — improprie et extense accipitur pro suspicione boni vel mali *ibid.*

— est respectu futuri III 584 d. 4 — Speranda sunt futura III 484 arg. 7 — proprie est futuri IV 202 3* — expectat per modum futuri II 955 d. 4 — est de futuro et non habito III 727 a — est non habito I 297 3*. III 584 d. 3. 585 d. 5. 683 f. 4. 685 2*. 689 a — habilitat respectu absentis, non respectu praesentis III 727 2* — dicit absentiam boni expectati III 685 4*

— est de futuris bonis III 479 arg. 4. 569 f. 2. 575 arg. 3. 576 b. 766 arg. 2 — Anima afficitur affectione spei, cum apprehendit aliquid nondum praesens, sed futurum sub ratione convenientis, si adsit potestas assequendi III 569 b

— est de invisibilibus bonis aeternis, secundum quod sunt non habita, sed habenda III 584 d. 3 — est de non apparentibus III 683 f. 1 — Per spem certificamur, nos habituros res, quas non videmus III 484 arg. 3

— est futurorum non quantum ad eventum simpliciter, sed quantum ad ordinem et respectu expectationis III 585 d. 4

— non est circa complexionem ratione totius, sed ratione rei attributae III 567 a — est circa rem incomplexam et per modum incomplexionis III 545 arg. 4 — respicit obiectum in particulari respectu sperantis II 997 d. 3

— est virtus illa, qua quis expectat praemium omnium meritorum III 559 arg. 3 — Speramus tantum praemia III 559 f. 3 — habilitat ipsam animam ad expectandum substantiale praemium III 685 a — proprie loquendo est praemii substantialis III 585 d. 5. 685 1* — large dicit expectationem cuiuscumque spiritualis beneficii III 685 1*

— est in bonum sub ratione ardui III 576 f. 3, 5 — Obiectum spei est magnum et arduum III 579 f. 5, b — perficit animam respectu ardui et excellentis III 576 f. 4 — Erectio, quae est in spe, respicit excellentiam III 577 3* — in obiecto suo magis concernit excellentiam quam bonitatem *ib.* a — Obiectum spei est bonum, sed non sub ratione boni, sed ardui sive magni *ibid.* — habet obiectum magnum et arduum in confidendo et in expectando, quia a potentissimo et liberalissimo magna expectat *ibid.* — respicit Deum sub ratione ardui III 590 f. 2 — Arduum et excellens, ad quod assequendum spes erigit, non potest esse nisi bonum III 578 4*

— Obiectum spei est bonum sub ratione gloriosi et aeterni sive excellentis et indeficientis III 577 b — Spei obiectum proprium est bonum aeternum et gloriosum III 582 d. 1 — expectat beatitudinem, in quantum tenet rationem magni et ardui sive excellentis et indeficientis III 578 5* — In spe est expectatio summe boni et summe ardui assequendi III 685

3* — Per spem expectatur bonum supra omnem aestimationem III 555 f. 4 — facit animam expectare ea quae sunt supra omnem aestimationem humanam et ea quae promisit largitas divina III 556 b

— est expectatio boni aeterni et futuri temporaliter habendi in praemio III 582 d. 1 — proprie ut virtus theologica est in bonum sub ratione aeterni *ibid.* — Obiectum proprium et formale sive motivum est bonum aeternum *ibid.* — Per comparisonem ad obiectum proprium est virtus, qua spiritualia et aeterna bona sperantur *ibid.* 583 d. 2 — Obiectum generale, quod habet rationem materialis, sunt bona spiritualia III 582 d. 1 — est respectu boni gloriosi creati et principaliter Boni increati *ibid.* — dicitur expectare bona aeterna proprie dicta de Bono increato, vel bona aeterna, id est perpetua *ibid.*

— ut tendit in bona spiritualia, distinguitur ab affectione naturali III 582 d. 1 — Sperare bona praesentia non est multum difficile, bona tamen invisibilia et aeterna expectare certa fiducia et pro illis temporalia bona contemnere magnam habet difficultatem et dignitatem III 557 4*

— est respectu boni proprii, in quantum distinguitur a credulitate fidei III 584 d. 4 — Cum procedat ex gratia et meritis, per virtutem spei nemo sperat nisi sibi *ibid.* — proprie accepta non est nisi respectu proprii boni III 585 d. 4 — minus communiter dicitur de quacumque expectatione boni, quae potest esse non solum proprii boni, sed etiam communis *ibid.*

— est veniae, gratiae et gloriae III 564 arg. 3. 582 d. 4 — comparatur ad gratiam et veniam tanquam circa materiam III 562 3*

— Spei ratio movens et obiectum et finis proprius est Deus III 559 b — semper principaliter intuetur unum solum et summum bonum III 763 4* — confidendo et innitendo immensae largitati divinae omnia illa expectat, quae sibi Deus promittit in futuro retribuenda III 559 b — omnia, quae expectat, non solum expectat a Deo, sed etiam expectat illa obtinere in ipso Deo *ibid.* — expectat bona promissa actu consequenti et connexo, quia confidit de immensa largitate promittentis III 560 1* — Obiectum spei, quod habet rationem motivi, est quid increatum, quia ipsa innititur Deo ut promittenti magna III 561 b — quamvis versetur circa bona creata, quae expectat, ratio tamen movens non est aliquod creatum, sed immensitas summi Boni increati, cui innititur III 562 3*

— consistit in voluntate nostra, non secundum quod innititur sibi, sed Deo, qui est firmitas nostra III 567 2* — facit nos summae firmitati innitendo in ipsa et de ipsa confidere *ibid.* — Per spem anima immensae largitati innititur propter se et super omnia III 556 b — Per spem anima innititur ei qui non potest deficere, super quem fundatur quasi super firmam

SPE

petram *ibid.* — facit animam omnino confidere et inniti summae et immensae largitati *ibid.* — innitur summae Immensitati sive Potestati III 595 6* — per confidentiam innitur ei qui est excellentissimae virtutis et liberalitatis III 577 a

— totum confert et ordinat ad Bonum summum III 557 5* — perfecta magis aspicit mercedem increatam quam creatam *ibid.* — stare potest, exclusa omni intentione dilectionis mercenariae *ibid.* — recta et formata non constituit finem in proprio commodo *ibid.*

— habet finem omnium virtutum pro obiecto III 560 f. 2 — non habet idem pro obiecto quantum ad rationem movendi et pro fine III 577 2* — non considerat finem in ratione finis et obiecti I 37 4* — Non dicitur aliquis sperare Deum *ibid.*

— In Deo solo sperandum est III 558 f. 4 — Iustum est in eo sperare, qui potest dare meritum salutis, quod non potest homo I 251 f. 6 — respectu finalis praemii debet esse tantum in Deo I 44 d. 9 — In homine poni potest spes sicut in adiutore, non sicut in salvatore *ibid.* *Vide V. Homo 15.*

— vere et proprie est virtus **theologica** III 560 f. 1, 3. 575 arg. 2. 685 a — est in genere virtutis theologiae ratione obiecti motivi, quod est increatum III 561 b

— **una virtus** est et unitatem habet speciei specialissimae, quia una est ratio, cui innitur in expectando quaecumque bona III 559 b — habet unitatem secundum speciem III 478 f. 2. 558 f. 4 — non habet sub se alias species differentes III 558 f. 2. 559 f. 4. 763 1* — Unus est habitus, quo speramus in Domino et quo speramus habere Dominum III 560 1* — non diversificatur propter actum confidentiae et expectationis *ibid.* 595 6* — in expectando summam beatitudinem et quidquid boni in ipsa est, una est ratio expectandi III 560 2*

Subiectum — est circa affectum III 567 a — est habitus affectivus III 570 4* — est in affectiva II 404 b. 405 b. III 566 arg. 5. 579 f. 4, 3 — se totaliter tenet ex parte affectus III 563 arg. 3 — est in parte affectiva totaliter et principaliter III 580 4* — Sperare est potentiae affectivae III 574 5*. 579 f. 2 — Sperare proprie pertinet ad potentiam affectivam, licet aliquo modo sequatur credulitatem cognitionis III 580 3* — improprie dicta potest pertinere ad virtutem cognitivam *ibid.* — non est in potentia cognitiva III 566 arg. 5. 581 5*

— ad potentiam irascibilem pertinet III 566 arg. 4. 580 a — est circa eandem potentiam ut timor III 580 a — Eiusdem potentiae est sperare, cuius est timere III 579 f. 2 — ad irascibilem pertinet ratione affectionis substratae, ratione assecurationis concomitantis et ratione dotis futurae III 580 a — est in potentia affectiva irascibili, secundum quod se erigit ad excellentiam finis III 579 b sq. — est in potentia irascibili II 404 b. 405 b. III 579

f. 5. 590 f. 4 — Irascibilis perficitur spe IV 1008 f. 6. 1009 b — est virtus theologia dirigens irascibilem III 562 a. 579 f. 4

— est reformativa irascibilis et memoriae III 619 b — reformando potentiam irascibilem, per consequens reformat memoriam, quae in actu tenendi communicat cum irascibili II 405 b. III 580 4*. 619 b — non est primo in potentia memorativa, sed aliquo modo ipsam respicit III 580 2*, 4* — Per spem reformatur memoria in statu viae I 81 4*

— aliquando dicitur conscientiae bonae, sed non secundum quod est in potentia cognitiva III 580 1* — intelligitur nomine conscientiae, non quia sit conscientia, sed quia consurgit ex meritis, quae sunt in bona conscientia *ibid.* — intelligitur per conscientiam bonam III 578 arg. 4. 616 a

— facit ad reformationem imaginis et perfectionem animae secundum partem superiorem III 561 f. 5, b

Actus — consistit in quadam confidentia et erectione III 569 b — facit confidere et faciendo confidere facit expectare III 577 a — Actus spei est confidere et expectare, quorum unus est principium et origo alterius *ibid.* 595 6* — Ad spem pertinet confidere, secundum quod dicimur sperare in Domino III 559 arg. 4

— Spei est erigere per expectationem futuri II 955 d. 1 — Spei propriissime competit elevatio et erectio animi III 576 f. 5 — confidentia et certitudine facit confidere et inniti ipsi summae largitati III 684 b — habilitat ad confidendum et innitendum Deo cum quadam protensione et erectione et expectatione *ibid.* 685 5* — Expectatio spei consistit in quadam protensione ad bona aeterna, quae consurgit ex confidentia, qua anima innitur ipsi Deo ex tota virtute sua III 562 4*

— Sperare proprie est confidere et ex illa confidentia cum quadam securitate tendere ad habendum illud quod speratur III 580 3* — large et improprie dicit credulitatem quodam modo firmatam respectu alicuius boni assequendi sive a se, sive ab alio, et idem est quod probabiliter credere *ibid.* — est cum desiderio acquirendi III 685 2* — Expectatio futurorum vel est ipsa spes, vel procedit ab ipsa III 556 arg. 2

— Sperare quodam modo est tendere in rem speratam III 563 arg. 4. 582 d. 2 — consistit in quadam protensione III 557 3* — plus habet de actione quam timor *ibid.* — inter ceteras affectiones est, quae plus habet de ratione agendi *ibid.*

— dicitur expectatio, non corporalis per quietem, sed magis mentalis, quae est quaedam inhiatio et protensio respectu finis assequendi III 583 d. 2 — Expectare est actus spei loquendo formaliter III 560 3* — tendit in finem expectando *ibid.* — Nulla virtute expectamus beatitudinem nisi mediante ipsa spe *ibid.* — Ad spem pertinet expectare III 559 arg. 4 — Expe-

SPE

ctatio est circa actum spei III 565 f. 2 — Alia virtus potest actum expectandi impedire, sed nulla nisi spes potest elicere III 560 3* — Expectatio boni futuri non est actus omnibus virtutibus annexus, sed actus differens ab actibus ipsarum virtutum et est specialis virtutis spei *ib.* 4*

— confirmat animam, rectificat et delectat III 555 f. 5 — est habitus, cuius motus est ab anima, qui potest fieri recte et non recte secundum imperium liberi arbitrii III 556 1*

— circa creata non respicit actum exteriorum, sed solummodo consistit in affectu interiori III 562 3*

— dirigit in actibus III 557 3*

— Spei non attribuitur directio in finem II 955 d. 4 — non tendit in Deum per se, sed accipit rationem tendentiae a caritate I 37 4* — Spei non convenit unire, sed magis erigere III 616 b — non dicitur unire IV 202 5* *Vide infra-informis.*

— Per spem erigitur spirituale aedificium III 564 f. 4. 604 6* — comparatur parieti erigenti aedificium III 573 f. 2

— veniae ex consideratione misericordiae oritur IV 327 a. 385 a. 542 d. 4

— Virtutis spei est proprie respicere Dei misericordiam et iustitiam, considerando gratiam et merita, ut liberet a desperatione et praesumptione III 583 d. 2 — Nullus recte sperat, nisi qui credit, ad salutem se perventurum per merita III 540 f. 4 — procedit ex gratia et meritis III 511 4*. 540 f. 4 — generaliter procedit ex meritis, quae habentur in re, vel in proposito III 564 1*, 2* — venit ex meritis praecedentibus vel in proposito, vel in radice, vel in usu III 583 d. 2 — Nullus recte sperat beatitudinem, nisi cui suppetunt merita III 574 arg. 3. 572 a — Nullus sperat se habiturum vitam aeternam nisi cum praesuppositione meritorum III 511 4*

— Homo iustus sperat, habendo merita in proposito et in radice et in effectu, vel in proposito et in radice, non tamen in effectu; peccator autem sperat habendo merita in proposito tantum, aut sperat sine meritis per solam Dei misericordiam se assecuturum gloriam, neglecta divina iustitia III 564 1* — Sperare sine meritis non solum in re, sed etiam in proposito non pertinet ad spem, sed ad praesumptionem *ib.* 2* — Gratia et merita appropriantur spei, prout iunguntur simul, ratione quarum spes respicit Dei misericordiam et iustitiam III 583 d. 2

— secundum actum suum procedit ex habitu, vel consideratione gratiae et meritorum III 565 arg. 4 — ut actus oriri habet ex meritorum intuitu III 572 a, b — Certitudo spei consurgit ex perpessione tribulationum *ib.* b — ut status ortum habet ex meritis praecedentibus et concomitantibus, per quae pervenitur ad certitudinem spei et maxime per tolerantiam et sustentiam tribulationum *ib.* a — ut nominat rem speratam, ortum habet ex meritis praecedentibus et simpliciter sequitur

merita tanquam praemium *ib.* b — concipitur in iis quae supererogationis sunt III 744 b

— intuetur merita referendo ea per humilitatem ad divinam gratiam III 573 a sq. — Si quis speraret salvari ex meritis propriis, non recte speraret, sed potius praesumeret III 541 2*

— Aliquis potest sperare vitam aeternam sine gratia gratum faciente III 564 f. 4, a — ut habitus virtutis non habet ortum ex meritis, sed potius merita habent ortum ex ea III 572 arg. 2, 3, a — ut habitus simpliciter praecedit merita tanquam meritorum principium *ib.* b — ut virtus et ut actus non oportet, quod procedat ex meritis *ibid.* — ut motus spei secundum veritatem est principium meritorum sequentium *ibid.* — prout dicitur quaedam certitudo et status, ex meritis habet ortum et est adminiculum ad perfectius merendum *ibid.* — datur homini ad hoc, quod mereatur III 586 d. 6 — in suo actu non impedit meriti perfectionem, immo consurgit ex perfectione meriti III 557 5* — secundum generalem sui acceptionem non dicit summam perfectionem meriti III 572 b

— In actu spei implicatur conditio perseverantiae finalis III 511 4*. 566 arg. 4 — Omnis, qui recte sperat, sic vitam aeternam expectat, si usque in finem perseveraverit in gratia III 511 4* — Spei non est expectare vitam aeternam absque omni conditione *ibid.* — non apponit conditionem per se, sed per regulam fidei dirigentis III 567 4*

— Circa actum spei nunquam contingit reperire **excessum** propter nimietatem et intensionem ipsius actus, sed propter defectum alicuius conditionis, quae requiritur in actu sperandi III 562 4* — est media inter desperationem et praesumptionem solum sicut eliminativa utriusque et liberans ab illo duplici malo *ib.* 2* — a statu suo potest everti per extollentiam in prosperis, vel per depressionem in adversis III 744 b

— in suo actu habet **certitudinem** III 565 f. 2. 566 a — Spei est certo expectare II 136 2* — est certissima tanquam anchora III 565 f. 5 — est certa expectatio consurgens ex gratia et meritis III 544 4*. 580 4* — certa habetur a viris sanctis II 136 3* — Certitudo spei est ex promissione III 685 6* — Sperans in Deum certus est de salute expectata III 565 f. 4 — Impossibile est, summam Veritatem deserere quemquam in se confidentem *ibid.*

— Certitudo spei de praemio assequendo procedit ex quadam securitate et certitudine de merito iam inchoato et ex confidentia bonae voluntatis, quae consurgit ex conscientia bona III 567 4*, 4* — in actu suo habet certitudinem ordinis, quia efficaciter et infallibiliter ordinat ad salutem, sed non dat certitudinem eventus *ib.* 3* — Quantum ad certitudinem conditionatam est in spe certitudo necessitatis et infallibilitatis *ib.* 4* — In spe est certitudo

absoluta probabilitatis *ibid.* — Spei, secundum quod virtus est et virtuose movetur, falsum non subest III 544 4*

— habet certitudinem propriam differentem a certitudine fidei III 566 a sq. — Spei competit quoddam genus certitudinis experimentalis, sed non facit intellectum assentire veritati III 485 3* — Certitudo spei respicit affectum III 567 a. 568 5*. 584 5* — dicit certitudinem in affectu II 997 d. 3

— In spe est certitudo expectationis sive confidentiae III 565 f. 1 — Certitudo spei est quaedam assecuratio, quae tenet se ex parte potentiae irascibilis III 581 5* — Licet conditio appositae non sit omnino certa certitudine manifestae scientiae, est tamen certa certitudine cuiusdam confidentiae III 567 4*

— firmat affectum, ne diffidat III 567 a — Certitudo spei repugnat diffidentiae et haesitationi *ibid.* — Spei in via est certitudo affectus, quae sic firmat affectum, ut possit diffidentiam superare *ibid.* — non habet certitudinem perpetuae confirmationis, sed cuiusdam virilis adhaesionis *ibid.* — Confidentia spei removet haesitationem, quae facit hominem vacillare III 565 f. 3 — in suo actu reddit hominem certum *ib.* f. 4, 3 — reddit securum III 569 f. 5 — Spei est stabilire et quodam modo assecurare de assequenda futura beatitudine III 580 a — sustentat vacillantem et deficientem III 556 b — Spei certitudo vehementer confirmat et confortat animam, ut a tribulationum sustentia non recedat III 572 b

— Propter difficultatem ad sperandum ardua Christus praebet fulcimentum, ostendendo immensitatem suae misericordiae per susceptionem nostrae miseriae III 331 a

— non potest stare cum praevisione lapsus irreparabilis II 138 4* — Damni non possunt sperare salutem II 176 b — Daemones et damnati non possunt habere spem, quia habent contrarium habitum III 586 d. 6 — attribuitur diabolo improprie accepta pro expectatione dilationis iudicii *ibid.*

Origo — ut habitus virtutis est a Deo infusus III 574 arg. 4

— Fides generat spem III 573 f. 4 — Fides formata generat spem formatam III 564 f. 2 — Fides generat spem non secundum univocationem, sed per quandam dispositionem III 570 4* — consurgit ex fide praemiorum III 564 f. 3 — Ad spem necessario exigitur credere futuram vitam II 138 4* — Spem praecedit fides, sine qua non potest esse veri boni expectatio III 471 b — Nullus habet virtutem spei, nisi qui in sperando sequitur dictamen fidei III 571 arg. 3 — habet annexam fidem III 585 d. 5 — Res sperandae sunt finis fidei III 484 b. 486 4*, 5*, 7*

— Spem, prout accipitur pro re sperata, vel pro statu spei, praecedit caritas, non autem, prout accipitur pro primo eius actu, vel pro habitu III 574 1* — Sperare et amare sunt actus se invicem concomitantes III 575 5* — Nullus sperat nisi quod

amat III 573 arg. 3 — Quanto quis magis amat, tanto magis sperat III 764 arg. 2

— oritur ex amore imperfecto III 574 2*, 3*, 4* — generalior et in plus est quam caritas a parte subiecti, quia potest esse in peccatore III 575 5* — Actus spei origine praecedit actum caritatis respectu subiecti *ibid.* — Expectatio praecedit dilectionem praecipuam *ib.* 6* — Habitus spei non in se, sed in comparatione ad actum caritate prior est III 574 a — Actus spei secundum ordinem naturae antecedit actum caritatis *ibid.*

— Actum spei praecedit actus timoris III 740 b — quasi simul currit cum timore III 573 arg. 4 — Quanto quis magis sperat, tanto minus timet III 764 arg. 2 — expeditur donis timoris et fortitudinis III 744 b

— ut habitus dirigens in expectandum est virtus **gratuita** III 556 b — reddit acceptum Deo III 555 f. 2 — facit pervenire ad salutem *ib.* f. 4

— est virtutum gratularum sustentamentum et ancora III 556 b. 565 f. 5

— potest esse communis bonis et malis III 564 f. 4 — potest esse **informis** *ib.* a — potest esse informis et formata III 760 4* — informis manet post peccatum III 600 arg. 5 — Actus spei in peccatore ordinat ad bonum et excludit malum III 564 f. 4 — informis est habitus bonus et tenet quodam modo rationem virtutis, quia potentiam, quam perficit, quodam modo rectificat et vigorat *ib.* a, 3* — absque gratia gratum faciente facit vitare praesumptionem et desperationem et expectare omnia expectanda *ib.* 4* — informis aliquam inclinationem et ordinem tribuit ad gloriam tanquam ad finem ultimum, elevat potentiam ad aeterna bona expectanda et quandam stabilitatem ei tribuit, ne per desperationem succumbat *ib.* a — semper habet secum adiunctam tendentiam, sed in spe informi et non gratuita est exilis et semiplena, sed tendentia, quae est a voluntate plenaria, non est in spe sine gratia III 565 4*

Effectus — generat caritatem III 573 f. 4 — Actus spei praeparat et disponit ad actum caritatis III 574 a — Nullus potest amare aliquod bonum propter se et super omnia, ad quod non sperat, se posse pervenire III 573 f. 4. 574 a, 3* — disponit ad actum caritatis, quae est eius finis III 616 a — non est causa caritatis, nisi quia disponit ad actum eius, non simpliciter, sed secundum statum viae III 689 2* — est coniuncta amori in via quantumcumque perfecto III 558 a

— facit gaudere circa ea quae recta sunt III 555 f. 3 — maxime subservit contemplationi et facit sursum tendere III 560 f. 3

— facit hominem in tribulatione gaudere et stabilem esse III 561 arg. 5 — facit fortiter perferre terribilia ut adminiculans et certa expectatione futurae beatitudinis multum adiuvans virtutem fortitudinis III 563 5*

SPE

— aliquo modo potest dici substantia rerum sperandarum, sed non fundamentum III 485 3*

— Expectatio spei ex sua dilatione affligit expectantem III 685 3*

— antecedit ad poenitentiam II 992 b

— Ex spe generatur voluntas revertendi et confoederandi Deo et satisfaciendi, disponens ad iustificationem IV 327 a — promovet poenitentiam *ib.* 3* — Per spem informem peccator fit habilis ad resurgendum III 600 arg. 5

— et timor dicuntur duae molae II 992 b. III 573 arg. 4 — veniae ex consideratione misericordiae est mola sursum elevans IV 384 b sq.

— Omnibus est **necessarium** ad salutem recte sperare III 552 d. 2 — Nullus potest pervenire ad salutem nisi qui sperat III 540 f. 4

— non tollitur nisi per subsequens praemium et per contrarium habitum III 586 d. 6 *Vide supra - certitudo* in fine. — tollitur per desperationem, ita quod non maneat qualitas nec virtus informis III 600 b

— habet secum iunctam **imperfectionem** III 282 1* — dicit incompletionem I 297 3*. 305 d. 5 — In habitu spei imperfectionis est, quod est expectatio quaedam et protensio ad ea quae realiter non habentur III 684 b — est imperfecta quantum ad modum movendi et habilitandi III 727 2*

— est ex parte, quia dicit imperfectionem et oppositionem ad perfectionem gloriae III 689 1* — propter imperfectionem sibi annexam se non compatitur cum statu gloriae III 793 1* — de sua primaria ratione importat imperfectionem, quae repugnat statui gloriae III 727 2* — statui gloriae repugnat ratione expectationis substantialis praemii et protensionis et erectionis et inhiationis III 684 b. 685 3* — ratione imperfectionis non facit ad plenitudinem gratiae III 282 1* — disponit ad gloriam, sed habet aliquo modo oppositionem III 699 a — de sua ratione oppositionem habet cum summa completionem boni III 685 4* — Propter imperfectionem spei nullus sperat ipsam I 297 3* — propter imperfectionem necessario annexam non est necessario connexa aliis virtutibus nisi in statu viae III 792 b. 793 1*

— se committitur statui viae III 586 d. 6 — Meritum non respicit spem universaliter, sed secundum statum *ibid.* — De nemine desperandum est, dum est in via II 914 f. 4. 989 f. 2

— non est in eis qui praemium substantiale habent III 585 d. 5 — Sancti et Angeli proprie loquendo non habent spem *ibid.* — large accepta pro quacumque expectatione stolae secundae et alicuius gaudii accidentaliter potest poni in Christo et in Angelis et in animabus beatis *ibid.* — non fuit in Christo III 793 1*

— Christus dicitur sperasse ratione membrorum III 585 b sq. — Christus dicitur sperasse ratione membrorum, vel spe large dicta pro expectatione III 685

1* — non cadit in Deo per essentiam, sed per causam I 305 d. 5 — Sancti in limbo et animae in purgatorio spem habebant III 586 d. 6 — Confirmatio liberi arbitrii in purgatorio non evacuat spem *ibid.*

— **evacuatur** in patria I 297 3*. III 282 1*. 569 f. 4. 590 f. 6. 685 a — evacuatur per praemium in Beatis III 586 d. 6 — evacuatur, superveniente comprehensione sive certissima tentione III 683 f. 4 — Habitus spei tollitur et evacuatur in patria III 689 a — evacuatur ratione imperfectionis actus III 766 1* — assecuto praemio, tollitur III 586 d. 6 — dicitur evacuari, quia non solum quod imperfectionis est tollitur ab ipsa, sed eius habitus simpliciter evacuatur in gloria, et ei succedit habitus novus III 684 b — evacuatur per consequens per claritatem visionis divinae evacuantem fidem III 585 d. 5

— dicitur indefectiva, ut sumitur pro re sperata III 685 1* — in patria non perit, sed praemiatur, non est tamen suum praemium propter suam imperfectionem nec cum praemio suo se compatitur propter quandam oppositionem III 727 a

— Spei succedit beatitudo IV 1008 f. 7 — Certitudo spei non manet, sed succedit alia certitudo III 685 6* — Spei succedit perfecta tentio III 559 f. 4. 684 b. 685 5*. 689 a. 792 b. 793 1* — Ad spem consequitur perfecta tentio III 580 a — introducit ad beatissimam visionem III 506 b — disponit ad tentionem IV 114 f. 4 — Spei respondet tentio III 562 a. 574 arg. 6 — Expectationi spei correspondet continuatio aeternitatis III 579 arg. 2

SPHAERA — cum fertur super planum, non pertransit infinita actu, quia respicit indivisibilia ut unita, sicut sunt in continuo I 664 3* — non tangit planum nisi in puncto *ibid.* IV 280 arg. 1

— Figura sphaerica apta est motui II 71 arg. 3

— Orbes nati sunt moveri II 354 1* — Motus orbium superiorum non repugnat inferioribus nec retardat motum eorum *ib.* 3* — Orbes moventur magis et minus velociter *ib.* a. 4* — Orbes moventur propter motum luminarium *ib.* 2*

— inferiores habent plures motus et unam stellam II 352 b — superior habet pauciores motus et multas stellas *ibid.*

— Orbis superior influit motum in inferiores II 352 b — superior movet inferiorem, quae movetur motu contrario II 716 4* — ultima movet totum, quod infra ipsam est, ab oriente in occidentem II 351 f. 3. 369 b

— octava maxime est causa vitae inferiorum II 354 b

— ultima est decima II 356 a

SPINAE — productae sunt cum aliis lignis et natura generantur, sed in poenam peccati oriuntur ex terra, cum colitur II 366 d. 2

SPIRATIO — Actus spirationis in corpore est actus internus, continuus, vivificus et habens originem a calore I 204 a sq. —

SPI

est motus naturalis in corporalibus, quae spirant propter naturae indigentiam *ib.* 5* — in substantiis spiritualibus non est actus naturalis, sed ex liberalitate voluntatis *ibid.* — aliquando est idem quod inspirare *ib.* 1* — Inspiratio est per egressum alicuius ab intrinseco II 410 arg. 1

— est flatus exterioris et amoris interioris I 214 b — Amoris est spirari I 233 3* — Non dicitur spirari nisi amor I 203 f. 3. 204 b

— est emanatio a perfecta fecunditate voluntatis I 236 a — Pater spirat per modum fecunditatis voluntatis *ib.* 2*

— est emanatio per modum connexionis I 236 a — Spirare, significat spirationem, ut dicit emanationem, diligere vero, ut dicit modum emanandi cum expressione circa personam I 558 3*, 6

— Actus spirandi est personalis, vel essentialis I 486 4* — Spirare, ut est idem quod inspirare, convenit toti Trinitati I 204 1* — Spirare, ut est idem quod Spiritum producere, non convenit toti Trinitati *ibid.*

— Spiritus sancti melius comparatur spirationi amoris interioris quam flatus exterioris I 211 b

— Per spirationem communicatur natura I 240 d. 3

— Spirari proprie convenit Spiritui sancto I 203 f. 2. II 411 f. 5 — Spirari convenit uni soli I 268 d. 3

— non praecedit Verbum I 213 2* — Spiritus sancti emanatio sequitur generationem Verbi sicut appetitus post habitam cognitionem, qui est per modum completentis I 226 1* — dat praeintelligere generationem, quia nectuntur distincti et similes I 236 b. 498 a *Vide V. Generatio 47 et V. Pater-principium.* — Spiritus sancti processio non est generatio I 233 a, 1*

— non dicit relationem propriam Patris I 501 b — activa est relatio, sed non proprietas, quia non convenit uni soli I 460 b — est a duobus I 235 f. 2. 236 a — Spirare convenit duobus I 268 d. 3

— Vis spirativa dicit eandem notionem ut in ratione aptitudinis, quam spiratio dicit in ratione actus I 216 4*

— convenit Patri per se et per hoc, quod est principium Filii spirantis I 223 f. 4 — Pater per spirationem est principium Spiritus sancti I 517 d. 4 — aequae vere et proprie convenit Patri et Filio I 227 d. 3 — Filius spirat eodem modo ut Pater I 542 b — Filius est principium spirandi, quia est prior emanatione processionis I 215 b — Actus spirandi non repugnat Filio I 211 f. 6 *Vide V. Filius -agens.*

— Filio datur a Patre per generationem, sed non generatur nec est generatio I 227 d. 2

— est notio communis Patri et Filio I 513 b. 514 3*, 4*. 516 a. 1*, 4* — est communis Patri et Filio non tantum communitate praedicationis, sed etiam eiusdem concordiae et connexionis I 226 4*

— una est I 236 4* — est unus actus et origo propter unitatem principii I 216 3* — sequitur unitatem subiecti, ut est principium *ibid.* — Pater et Filius spirant eadem spiratione I 516 4* — Pater et Filius producant Spiritum sanctum per unum actum et per unam potentiam I 214 f. 2 — Pater et Filius spirant in eo, quod unum uno modo se habens I 236 1* — Pater et Filius spirant, in quantum unus Deus improcessibilis I 513 b — Pater et Filius secundum modum loquendi sunt duo subiecta, sed per se et primo sunt unum subiectum spirationis I 216 3* — Pater et Filius sunt unum principium Spiritus sancti I 512 f. 1. 515 b — Pater et Filius sunt unum principium in spirando propter unitatem fecunditatis voluntatis I 213 4*. 215 b. 216 3*, 4. 513 b — Pater et Filius sunt unum principium Spiritus sancti unitate proprietatis I 451 f. 6 *Vide V. Principium et V. Pater-spiratio.* — Pater et Filius concorditer spirant Spiritum sanctum I 201 a, 4* — Concordia, qua Pater et Filius spirant, est amor sive dilectio notionaliter accepta *ib.* a, 1*, 4*. 206 d. 3

— Spirator importat spirationem in concretionem ad personam I 515 f. 2, b. 516 1*, 2* — Pater et Filius non habent vocabulum usitatum, sub quo referuntur ad Spiritum sanctum, nisi nomen spirator I 463 d. 8. 464 d. 9 — Pater et Filius recte dicuntur duo spiratores I 515 b — Pater et Filius secundum notionem communem spirationis non dicuntur in concreto unus spirator *ib.* f. 2, b. 516 1*, 4*

SPIRITUALE — Per spiritualitatem excluditur corporeitas I 624 4* — maxime differt a corporali II 385 a — et corporale differunt non tantum secundum speciem, verum etiam secundum genus IV 925 arg. 5 — non habet convenientiam in aliqua qualitate cum corporali IV 29 d. 3

— Corporalia et spiritualia maxime differunt in compositione et simplicitate II 94 f. 4 — Substantia spiritualis est simplex II 41 arg. 2. 61 arg. 4 — In spiritualibus perfectio attenditur secundum accessum ad summe simplex II 378 3* — In spiritualibus ponitur quantitas virtutis I 308 b. 343 a — In spiritualibus idem est maius et melius I 770 1*. *Vide V. Maius.*

— sunt meliora et speciosiora corporalibus I 77 b — sunt superiora respectu corporalium II 204 arg. 6 — Natura spiritualis est summum II 41 f. 2

— Suprema substantia est spiritualissima II 39 f. 2 — Spiritus increatus est nobilissimus II 271 3* — Creatura spiritualis non tenet summum in genere spiritus II 555 2* — Deo nihil est spirituales nec potest esse I 68 arg. 5

— Nihil est omnino spirituale nisi solus Deus I 643 4* — Creatura participat maius et minus de natura spiritualitatis *ibid.* — Creatura, quae plus habet de ratione spiritualitatis, plus convenit cum Deo III 39 arg. 1 — Homo in spiritualitate ratione

animae convenit cum Deo et Angelis III 41 1*

— Quaedam creaturae sunt spirituales per abstractionem, quaedam per separationem a materia corporali, quaedam per unionem I 643 4*

— Spiritualitas est contra animalitatem IV 1016 b — Spiritualitas in corpore completur per gloriam animae IV 1014 arg. 4 *Vide V. Corpus - Beatorum.*

— Prius est corporale quam spirituale IV 625 f. 3

— debent significari per corporalia sibi similia II 510 d. 2 *Vide V. Signum.*

— Quanto substantia est spiritualior, tanto plurimum est cognitiva I 688 f. 5. II 39 f. 2 — Spiritualitas requiritur ad cognitionem IV 1015 b

— Actus spirituales non solum trans-eunt super materiam debitam, sed etiam super alios actus et eos sibi substernunt quasi pro materia II 985 b

— est quod unit ei qui est summus spiritus III 292 d. 4 — est bonum interius spiritus II 502 arg. 5 — Homo interior convertitur ad spiritualia secundum arbitrii libertatem II 587 d. 3

— Bona spiritualia tenent rationem honesti III 630 b. 631 1* — Spiritualis dilectio et possessio excitat ad desiderandum, dum reficit, et reficit, dum excitat I 297 2* *Vide V. Desiderium.* — Bona spiritualia non videntur, cum non habentur III 584 d. 3

— pro sui dignitate ex sola liberalitate dandum est IV 648 a — Facere spiritualia finaliter propter carnalia, maxime, si pactio interveniat, est malum et avaritia, non vero, cum hoc non intenditur principaliter, sed ad sustentationem *ib.* 4*

— pure sunt gratia et virtutes et dona, adiuncta rei corporali sunt res corporales, quae vel ratione illius spiritualis consecrantur et accipiunt rationem spiritualis, vel habent rationem rei temporalis, sed dicuntur spirituales, quia spirituali annexae IV 646 a sq.

— pure nec de facto nec de iure vendi potest IV 646 b — de iure non potest vendi, sed adiunctum rei corporali potest vendi de facto ratione illius, tamen potest cum re temporali de iure transire, cum venditur, aestimato rei valore *ibid.* — quibus annexa sunt temporalia, non possunt vendi IV 658 d. 5 *Vide V. Simonia.* — potest emi bona voluntate liberaliter serviente IV 648 5*

SPIRITUS — dicitur de corporibus, de substantiis rationalibus et de Deo I 204 a — Substantia spiritualis est Deus et Angelus et anima rationalis II 637 f. 5. IV 553 f. 1 — est commune Angelo et homini IV 1005 f. 4

— est propriissime in Deo I 204 a — dicitur spiritus, quia spiratur I 203 f. 2. 333 d. 1 — dicitur relative I 333 d. 1 — principaliter dicit respectum ad spirantem I 485 arg. 4 — non semper dicit respectum ad spirantem, sed potest accipi absolute I 333 d. 1 — secundum

quod dicitur a spiritualitate, convenit toti Trinitati et sic est nomen absolute I 204 b. 218 d. 3 — prout est nomen impositum a proprietate personali, principaliter dicit respectum ad personam I 486 4* — sanctus dicitur principaliter spiritus per comparisonem ad vim producentem, quae est vis spirativa I 331 4*

— dicitur ab actu spirandi personali, vel essentiali I 486 4* — dicitur essentialiter, vel personaliter I 595 d. 2, 3 — proprie dicitur de Spiritu sancto I 203 f. 4. 204 a — ut dicitur a spiratione, est nomen importans originem I 218 d. 3 — secundum quod dicitur a spiratione, convenit illi soli personae, quae procedit ut amor I 204 b — Nomen totale Spiritus sanctus magis determinatum est, ut stet pro persona I 486 4*

— proprie dicitur Spiritus **sanctus** I 203 f. 4 — est proprietas distinctiva I 329 f. 1. 331 4* — dicitur sanctus, quia dicitur a spiratione amoris, quae potest fieri recte et ordinate, vel inordinate I 204 b. 206 d. 4

Processio — Spiritui sancto, ut est amor, convenit spirari I 233 3* — Emanatio Spiritus sancti recte exprimitur verbo spirandi I 234 a — Processio Spiritus sancti non est omnino similis productioni radii et lucis I 213 7*

— non potest generari I 445 d. 4 — non generatur nec per generationem accipitur I 498 a — non debet dici natus I 230 a — non emanat a Patre eodem modo sicut Filius I 236 1* *Vide V. Spiratio* — dicitur ingenuus pure privative I 239 a sq. 498 a — non debet dici ingenuus I 230 b — dicitur non proprie ingenuus, quia generationem consequitur I 498 a

— Spiritui sancto recte appropriatur nomen processiois I 234 a — Processio Spiritus sancti non est simpliciter processio, sed habet proprium et singularem modum *ibid.* — Spiritui sancto omnino convenit nomen processiois, quia procedit et est a procedente *ibid.* — Spiritui sancto convenit completissima ratio processiois, quia in sua emanatione respicit terminum a quo et ad quem *ib.* b

— procedit per modum voluntatis I 195 f. 2. 225 f. 4. 235 f. 3. 544 a — procedit per modum liberalis voluntatis I 225 f. 4, b — procedit per modum liberalitatis I 232 f. 2 — Spiritui sancto proprium est procedere secundum rationem liberalitatis I 328 f. 2, b. 329 3* — procedit per modum fecunditatis voluntatis I 236 2*. III 56 4*

— In divinis est ponere tertiam personam procedentem per modum liberalitatis I 495 b — procedit per modum liberalitatis sicut ratio liberalitatis I 429 b — procedit per modum liberalitatis ut ratio volendi et donandi I 195 1*. 196 3*. 324 4*

— producitur similis in natura, sed non per modum fecunditatis naturae I 233 1* — quamvis non procedat per modum naturae, tamen ei communicatur natura I 240 d. 3 *Vide V. Processio.*

SPI

— Verbum non potest esse sine spiritu I 595 d. 3 — Persona Spiritus sancti nusquam est, ubi non sit persona Verbi III 55 4* — est connaturalis personae Verbi et per communicationem idiomatum homini Christo, quia Filius non habet Spiritum sanctum per influentiam, sed potius, quia habet in se a Patre vim spirativam III 409 a

— Persona Spiritus sancti secundum rationem intelligendi est tertia I 549 a

— est Patri et Filio consubstantialis, ita quod a Patre et Filio procedit I 218 d. 4 — est eiusdem naturae cum spirante II 440 arg. 4

— Haeretici dixerunt, eum esse servum Patris et Filii III 538 a

— procedit ex ore Patris I 3 a — non habet esse a se, nec operari et loqui ut proprium nec ut primum principium, sed esse a Patre et Filio et operationem communem utrique I 218 d. 4

— procedit ab alio et in alium I 213 3*. 231 f. 4. 234 4*. 245 b — processione aeterna procedit ab uno in alium sicut in obiectum, in quod protenditur I 245 b. 248 a — ut amor dicitur procedere in alium sicut obiectum, in quod tendit, non ut ab eo recipiatur I 498 2*. 212 4* — respicit terminum ad quem, non tanquam in illo recipiatur, sed tanquam obiectum I 232 4* — non potest procedere in Filium, ita ut in ipso recipiatur I 246 a

— procedit a Patre et Filio I 214 b. 234 f. 4. 235 f. 2. III 538 a — procedit a Filio I 58 2*. 542 arg. 4 — Processio Spiritus sancti a Filio prius implicite credebatur I 213 6*, 9* — non debet esse solum a Patre, nec solum a Filio I 223 b — procedit a Filio et per Filium ad Patrem reducitur I 552 d. 7 — si non procedit a Filio, ab eo non distinguitur I 240 f. 4 — si non procederet a Filio, non distingueretur ab eo originaliter, sed essentialiter I 595 d. 3 — Insufflatio Christi erat signatio et ostensio processiois Spiritus sancti ab eo II 412 2*

— aequaliter procedit a duobus I 541 f. 3. 542 a — omnino eodem modo procedit a Patre et Filio I 213 3* — procedit simul a Patre et Filio I 220 f. 3, 4 — non procedit a Patre prius quam a Filio duratione nec causalitate nec origine I 221 a, 3* — non procedit a Patre plenius nec perfectius I 222 a sq., 4* — procedit a Patre principaliter et per se, quia in Patre est auctoritas et ab ipso procedit immediate *ib.* a — immediate et perfecte est a Patre et Filio I 512 f. 2 — procedit principaliter a Patre quam a Filio, quia prius auctoritate I 216 4*. 221 a — Filius principaliter producit Spiritum sanctum, in quantum habet auctoritatem a Patre, sed Pater principaliter I 222 b — habet a Filio essentiam et proprietatem, sed non, ut sit a Patre *ib.* 4*

— Productio Spiritus sancti a Patre simul est immediata a Patre, et mediante Filio I 223 f. 2, 4, b. 224 3*. 226 3* — est a Patre per Filium I 223 f. 4, 3. 227

d. 4 — Pater mediante Filio producit Spiritum sanctum, non quia sit medium distantiae vel differentiae, sed quia Filius habet a Patre, quod producat I 224 4*

— procedit a duobus similibus, sed non sicut a principio activo et passivo I 215 f. 5. 232 f. 3. 239 d. 4

— Processio Spiritus sancti a Patre et Filio est aeterna I 220 f. 1 — non procedit a Filio solum ex tempore I 214 f. 8. 212 a — non accipit aliquid temporaliter I 214 f. 9 — semper aequaliter procedit I 273 arg. 2 — non procedit prius nec posterius duratione quam Verbum I 226 d. 4

— dicit **relationem** secundum esse I 528 d. 5 — sanctus non dicitur esse spiratoris I 334 d. 4

— in quantum spiritus, nullo modo ad se refertur I 528 d. 5 — secundum modum intelligendi potest referri ad se ipsum ut datum *ibid.*

— Patris et Filii est idem spiritus, sive spiritus dicatur essentialiter, sive personaliter, quia est eadem natura I 595 d. 3 — una habitudine comparatur ad Patrem et Filium I 452 b — est spiritus Filii, quia ab eo procedit I 211 f. 7. 217 d. 3 — dicitur Spiritus Filii I 232 f. 4 — si non esset Filii, non oriretur a Christo I 595 d. 3 — dicitur spiritus Patris et Filii tantum I 486 4*

— Spiritus sancti una est notio et proprietas, sed secundum diversas comparationes dicitur spiritus, amor et donum I 334 4*

— est **amor** I 249 f. 3 — propriissime dicitur amor I 231 f. 3 — Spiritui sancto proprius est amor I 203 f. 3 — proprie dicitur caritas I 494 b. 200 f. 4, 2. 206 d. 4 — Amor est proprium Spiritus sancti I 201 a, 3*. 205 d. 2. 207 d. 6. 562 4*

— procedit ut amor sive caritas I 429 b. 494 b. 204 b. 240 f. 2 — Spiritum sanctum necesse est procedere per modum amoris I 197 f. 2, b. 498 5*. 201 a — procedit per modum amoris I 200 f. 3. 201 3*. 225 f. 1. 232 f. 2. 544 a — Circumscripto Spiritu sancto intelligitur in Patre et Filio liberalitas, sed non processus amoris I 324 4* — procedit sicut amor a mente mediante intelligentia I 223 f. 3

— est amor increatus III 54 arg. 2 — In Spiritu sancto est plenitudo amoris, ratione cuius dicitur fluvius igneus I 4 b — dicitur caritas, quia est maximum donorum I 305 d. 4

— est amor personalis I 557 f. 6 — Qui producit per modum liberalitatis est amor sive dilectio personaliter accepta I 201 a — habet rationem amoris et hypostasis personaliter distinctae *ibid.*, 4* *Vide V. Amor-in Deo et V. Caritas.* — non est amor essentialis I 558 a, 4*, 4*. 561 4* — non amat amore notionali, sed essentiali I 201 4*

— In Spiritu sancto est amor debitus I 57 b. 499 4*. 205 d. 2

— est amor Patris et Filii I 294 a. 323 f. 4. 557 f. 3. 559 f. 4 — ut amor personalis dicit respectum ad Patrem et

SPI

Filium ut diligentes dilectione notionali I 204 3*, 4* — est amor mutuus Patris et Filii I 499 f. 2. 220 f. 4 — Persona procedens per modum amoris procedit per modum mutuae caritatis I 499 b

— est amor, quo amans tendit in alium I 231 f. 4 — procedit ut amor mutuus, qui procedit ab uno in alium I 245 b — est amor, quo Pater amat Filium I 498 2* — non procedit a Patre, in quantum amat se, nec a Filio, in quantum amat se, sed in quantum unus amat alterum I 231 f. 4 — est amor, quo Pater amat Filium, et Filius amat Patrem I 245 b — Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto I 201 3*. 212 4* — Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto notionaliter I 204 4*. 206 d. 3. 558 a — Pater et Filius producant Spiritum sanctum, diligendo se amore, qui est Spiritus sanctus I 557 f. 6 — Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto ut effectu formali, procedente ab eis ut a principio et habente aliquo modo rationem formae I 560 b sq. *Vide V. Amor-in Deo et V. Dilectio-divina.*

— Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto ratione actus connectendi sive concordandi I 558 3*. 560 b — est amor nectens Patrem cum Filio I 260 d. 4. 220 f. 4. 558 a, 3*. 561 a — dicitur amor principaliter quantum ad modum emanandi ut nexus I 334 4* — est amor, qui est nexus et caritas, qui respectum habet ad amatum I 231 b — est amor, ut sit unio inter distinctos I 497 f. 3. 202 b

— Pater et Filius diligunt nos Spiritu sancto II 634 arg. 9 — Pater et Filius dicuntur diligere nos Spiritu sancto, quia praeter actum essentialem importatur actus notionalis, non ob subauctoritatem I 206 d. 3

— est **unitas** Patris et Filii I 202 b. 294 b. 557 f. 3 — est amborum unitas et communio I 548 arg. 2. III 99 b — Pater et Filius persona Spiritus sancti uniuntur I 206 d. 4 — Pater et Filius uniuntur in Spiritu sancto I 202 f. 3, 4. 207 d. 5 — Pater et Filius conveniunt in persona Spiritus sancti, non formaliter, sed originaliter in ea producenda uno et eodem modo I 203 2*, 3*

— est unitas personaliter I 206 d. 4 — proprie est amborum unitas I 202 b. III 99 b — De Spiritu sancto unitas proprie dicitur I 206 d. 4 — est unitas Patris et Filii personalis, qua non sunt unum, sed uniti *ibid.* 207 d. 6 — unit ut amor I 202 f. 2, b. 206 d. 4 — Per Spiritum sanctum, qui est amor, datur intelligi unitas consonantiae I 552 d. 8 — Spiritui sancto appropriatur concordia, quia in eius origine duo concordant I 549 a — Spiritui sancto appropriatur unitas, ut dicit voluntatis conformitatem *ib.* 4*

— est nexus I 202 f. 3. 559 f. 3 — proprie est nexus Patris et Filii I 202 b. 206 d. 4. 240 f. 3. 294 b — Persona Patris et Filii nectuntur Spiritu sancto III 54 arg. 3 — est nexus non ut medium iungens unum alteri, sed sicut extremum,

in quo coniunguntur I 210 f. 3. 211 b sq. 213 3*. 216 2* — est nexus, quo Pater et Filius nectuntur non formaliter, sed ut procedente a duobus I 560 b — distinctos connectit ratione emanationis I 549 3* — spiratur ut nectens et ita in alterum tendens I 234 4*. 236 a — est nexus duarum personarum secundum productionem personae unius per voluntatis fecunditatem III 55 3*

— non est expressa *similitudo* per modum emanandi I 550 d. 4 — procedens a duobus aequaliter utrumque exprimit et ideo neutrum in summo I 544 f. 3. 542 a — non habet expressissimam similitudinem nec cum Filio nec cum Patre in modo emanandi I 543 3* — non exprimit Patrem quantum ad respectum ad illum, a quo est, nec ad alium, qui ex eo sit I 542 b

— non est imago I 543 3*. 551 d. 4 — non dicitur proprie imago I 542 a sq. — dicitur imago causaliter, quia reformat nos ad imaginem Christi *ib.* 4*

— per omnia implet et imitatur II 40 4*

— declarat virtutem Patris secundum liberalitatem voluntatis I 58 2* — est manifestativus Filii I 484 arg. 2

— Spiritu sancto nominato intelliguntur aliae personae III 99 b. 116 d. 4

— est nobis secundum rationem intelligendi immediatior I 331 3* — dicitur nobis propinquior per appropriationem III 56 4* — secundum rationem intelligendi et appropriandi est quasi medium inter nos et Deum et reducens ad Deum I 486 5*

— non ponitur alias personas complere, sed potius ab eis recipere II 406 2*

— tantum accipit I 57 b — est principiatum et non principium personae *ibid.* — non est principium generandi nec spirandi, quia neutro modo est prior I 215 b — quia spiratur et procedit a generante, nec generat nec spirat I 57 b — non generat, quia sequitur generationem I 58 3* — In Spiritu sancto non est fecunditas voluntatis I 198 3*. 215 b — tantum procedit, ita quod non producit aliam personam III 56 4* — nullius personae est principium, et ideo non comparatur eis secundum maioritatem I 286 d. 4 — non habet minus de bonitate essentiae propter hoc, quod non producit personam I 345 3*

— procedit per modum *doni* I 195 f. 2. 210 f. 4. 329 f. 2 — dicitur donum proprie et personaliter I 328 b. 329 4* — dicitur proprie donum relative ad Patrem et Filium I 328 f. 3. 330 f. 4 — eo ipso est donum, quo procedit a Patre et Filio I 322 b

— procedit ut donabilis I 236 a sq. 325 f. 1, b. 328 b. 329 2*. 330 b. 331 2* — solus et semper est donum I 329 f. 3 — ab aeterno procedit ut donum et datus aptitudine, sed temporaliter processione ut datus actu I 239 d. 2 — donum est ab aeterno, sed datum ex tempore I 322 b. 325 f. 2 — ab aeterno ordinatur ad dandum, licet actu donetur in tempore I 325 2*

— est donum increatum II 633 arg. 4. 635 a — est donum increatum, quod datur ad fruendum I 249 b sq., 4* — in propria persona donatur, non tantum in effectu I 244 b. 249 b sq. — magis proprie dari dicitur quam Pater I 486 5* *Vide V. Donum.*

— dicitur donum quantum ad respectum consequentem, quia natus est nos connectere I 331 4*

— donabilis est nobis magis in quantum sanctus, quam in quantum spiritus I 332 arg. 4

— non dicitur donum nostrum I 332 arg. 3 — non dicitur donum creaturae, quia principalem respectum habet solum respectu personae producentis I 486 4*

— Spiritui sancto ratione donabilitatis potest appropriari ratio possidendi I 332 b — dicitur noster secundum habitudinem possessionis, vel relationis *ib.* f. 4, b. 333 b — non dicitur Spiritus sanctus noster I 332 arg. 4. III 238 arg. 4

— ab actu spirandi essentiali dicitur spiritus alicuius hominis, quia in eum spirat et inspirat, et aliquando etiam spiritus sanctus alicuius, quia ei sancta inspirat I 486 4*

— Processionem Spiritus sancti de necessitate sequitur respectus secundum aptitudinem ad eum cui datur I 330 b. 331 4*, 3* — dicit respectum ad creaturam I 486 5* — dicit respectum ad illum cui inspiratur I 333 b

— ex tempore *datur*, cum a dante procedit in accipientem I 245 f. 3 — Pater et Filius proprie dant Spiritum sanctum I 328 b — A Filio nobis donatur I 210 f. 4 — a se donatur I 322 b

— petendus est ipse a Patre potius quam porrigenda sit ei petitio IV 949 b

— dicitur nobis dari ex eo, quod sic est in nobis a Deo, ut habeatur a nobis II 636 4* — datur ut finiens et habet habentem I 250 3* — potest dari multis *ib.* 4*

— temporaliter procedit secundum proprietatem doni sive donabilitatem I 244 a. 322 a — procedit a Deo in creaturam I 245 f. 2. 259 f. 4

— temporaliter procedit a Patre et Filio I 244 a — processione temporaliter procedit a se, quia propriae potestatis est, ut spiret in eum, in quem vult I 267 d. 4. 268 d. 4 *Vide V. Processio et V. Missio.*

— temporaliter recipitur per influentiam doni gratuiti I 246 a, 3* — Spiritum sanctum dari est gratiam gratum facientem dari I 250 a — dicitur dari, quando datur gratia gratum faciens IV 468 f. 4 *Vide V. Gratia 10-uniens.* — Per missionem Spiritus sancti facta est gratificatio III 236 b, 4*

— Dare Spiritum sanctum est facere, quod inhabitet I 267 d. 3 — non dicitur dari ratione cuiuslibet effectus, sed secundum quem habetur et inhabitat ut in templo I 550 d. 3 — inhabitat per effectum gratiae III 276 f. 4

— cum datur peccatori, est in eo secundum novum modum essendi I 270 f. 4 — est in peccatore, sed non habetur ad

fruendum I 249 2* — non est in malis quantum ad effectum gratiae gratum facientis IV 208 4*

— non dicitur accipi in nostra productione, sed in sanctificatione I 335 d. 5 — non dicitur proprie dari nec accipi nisi a Sanctis *ibid.* — est in iustis, ut fiant Deo accepti et assumantur in adoptionem filiorum Dei II 635 a

— abundanter non fuit datus ante Christi glorificationem IV 164 4*. 591 b — pluribus datus est tempore legis gratiae et abundantius quantum ad generalem statum I 274 d. 3 — Christus bis dedit Spiritum sanctum, in terra et in caelo I 254 d. 4. III 610 b — Christus ter dedit Spiritum sanctum Apostolis, ad miraculorum operationem, ad peccatorum absolutionem, ad infidelium conversionem I 254 d. 4. 271 1* — datus est Apostolis ad robur post ascensionem Christi IV 164 4*

— magis effusus est profectu temporis III 547 f. 2 — Spiritus sancti inhabitatio secundum redundantiam signo exteriori et visibili tempore Ecclesiae primitivae manifestabatur ad utilitatem fidelium I 281 b

— datur in confirmatione post baptismum I 273 f. 2 — abundanter datur in confirmatione IV 602 d. 2

— non potest dari ab homine sicut a principio effectivo, sed sicut a praeparante vel impetrante I 252 a — non datur ab aliquo sancto viro nec potest dari ab ipso, sed datur eius ministerio I 244 b — non datur a sanctis viris, quia non habent posse in eum I 267 d. 4

— mittitur nobis in adiutorium virtutis III 406 a sq. — missus est, ut homines beatificarentur III 31 5*

— est donum, in quo omnia *dona* donantur I 129 b. IV 949 b *Vide V. Donum.* — est principium produciens donorum III 748 b — est principium gratuitorum donorum I 327 b — est fons omnium donorum II 636 1* — est Munus, ex quo est omne donum et omnis usus doni III 54 arg. 4 — Per Spiritum sanctum dantur dona gratiae gratum facientis et gratis datae I 323 f. 1

— Spiritui sancto appropriantur dona gratuita, quia sanctificat I 327 f. 3 — Spiritui sancto appropriatur caritas I 324 2* — appropriate dicitur caritas, qua nos diligimus Deum, effective I 294 b. 295 b sq. 306 d. 5 — diffundit caritatem habitans in anima I 249 f. 4 — in nobis producit primo amorem caritatis I 197 f. 4 — non potest uniri voluntati, ut se ipso faciat diligere Deum I 294 a sq. — est exemplar caritatis, quae nos nectit *ib.* b

— Quod maxime habet rationem gratiae maxime competit missioni Spiritus sancti III 29 arg. 4 — Spiritui sancto attribuantur dona gratiarum, in quorum collatione dicitur ad nos mitti III 326 d. 2

— datur ad *uniendum* et colligandum membra corporis mystici I 249 f. 4 — unit, in quantum est unum et idem donum in omnibus *ibid.* — est medium uniens viros iustos I 545 arg. 3 — unit

SPI

sibi viros iustos quantum ad voluntatem, non quantum ad conformitatem naturae I 546 3* — unitur singulis sanctificandis, ut causa effectiva sanctificationis III 265 4* — illabatur nobis, ita tamen, quod non unitur nobis unione personali *ibid.*

— in veteri testamento **apparuit** visibiliter I 279 f. 2 — in veteri testamento non apparuit ut inhabitans, sed ut se inhabitaturum praemonstrans *ib.* b — apparuit in creatura irrationali, quae aliquo modo habebat rationem significandi et exprimendi I 284 a — pluribus modis apparuit, quia non potest perfecte significari in uno signo *ibid.*, 5* — apparuit in columba, igne et flatu I 283 a *Vide V. Apparitio.*

— unitus est secundum intentionem formis, in quibus apparuit I 284 3* — significabatur dispositive a proprietatibus creaturae, sed complete a divina ordinatione, quae illa ad hoc simul formavit et instituit *ibid.* — significatur per flatum IV 159 a — Spiritus sancti gratiae efficacia significatur in nube ignea IV 444 b — Flatus significat spirationem, ignis dilectionem I 284 a, 3*

— descendit in baptismo Christi in specie columbae IV 444 b — solus significabatur in columba III 34 d. 4 — cum apparuit in columba, missus est ad Filium I 280 3* — apparuit in Christo in columba ad significandam plenitudinem redundantiae per redemptionem quantum ad premium redemptionis I 284 6*

— datus est sacerdotibus in specie flatus ad significandam plenitudinem redundantiae per vitae influentiam mediantibus Sacramentis I 284 6* — apparuit in linguis igneis ad significandam plenitudinem redundantiae per cognitionis administrationem sive doctrinam in Apostolis et Doctoribus *ibid.*

— **misit Christum** secundum humanam naturam I 595 d. 2 — A Spiritu sancto datus est Filius secundum humanam naturam, quod fuit per amorem I 324 3*

— non habet auctoritatem in Filium I 323 arg. 3 — In Spiritu sancto plus est de subauctoritate quam in Filio I 268 d. 5

— Opus incarnationis debet attribui Spiritui sancto III 30 4*. 55 b — Persona Spiritus sancti non est medium unionis Verbi cum natura assumpta tanquam vinculum interveniens, sed sicut principium efficiens per modum cuiusdam subauctoritatis et appropriationis III 55 a sq., 2*. 56 4* — Conceptio Christi potissime appropriatur Spiritui sancto III 98 f. 4. 99 a sq. 418 d. 5 — Deus formavit carnem assumptam mediante Spiritu sancto III 55 4* — Spiritui sancto attribuitur conceptio Christi quantum ad vim activam III 404 4* — Virtus Spiritus sancti operata est in formatione corporis Christi et operatur in conversione substantiae in ipsum IV 227 b. 231 f. 4 — Spiritui sancto magis attribuitur conceptio Christi quam nativitas propter sanctificationem, quae fuit in conce-

ptione, et quia conceptio dicit fabricationem corporis III 418 d. 5

— non erat homini Christo connaturalis per comparisonem ad naturam assumptam III 409 b — non potest dici pater Christi III 400 f. 3, 4. 404 a, 2*, 3* — non produxit Christum secundum similitudinem in natura et forma III 401 4*, 2*, 3*

— Qui habent gratiam, qua adoptantur in filios, possunt dici filii Spiritus sancti III 401 5*

— facit nos similes summae Trinitati I 197 f. 4

— Pater et Filius **operantur** in nobis per Spiritum sanctum III 326 d. 2

— aliquando operatur ut Spiritus, aliquando ut Spiritus sanctus III 63 a — operatur in aliquo ad salutem eius per gratiam gratum facientem et salutem in altero per gratiam gratis datam IV 468 2*

— in se ipso indivisus, in effectibus est multiplex, ideo quantum ad effectum dividitur, quia non datur singulis ad omnia I 349 d. 4 — dividitur quantum ad effectum I 335 d. 6

— intelligitur nomine digiti I 595 d. 2

— Spiritui sancto **appropriatur** bonitas I 558 a. II 983 a. III 99 b — Spiritui sancto appropriatur opus manifestativum divinae bonitatis et caritatis III 98 f. 2. 99 b

— Spiritui sancto recte appropriatur usus ad explicandam originem per modum voluntatis I 544 a — Spiritui sancto appropriatur ordo in finem I 80 b — Spiritui sancto appropriatur *in ipso*, quod dicit rationem ultimi sive quietativi I 632 d. 4 — Completio virtutis est in bonitate et delectatione Spiritus sancti I 254 d. 3 — Spiritui sancto attribuitur actus conservandi I 550 d. 3

— Spiritui sancto respondet actio secundum voluntatem II 238 a — appropriate est principium effectivum sensus et motus spiritualis III 287 a — Spiritui sancto appropriatur verum ratione doni I 836 d. 8 — Spiritui sancto appropriatur interpretatio *ibid.* — Aliquid dicitur esse a Spiritu sancto illustrante intellectum et movente affectum, et dicitur esse a Spiritu sancto et in Spiritu sancto *ibid.*

Donum increatum est principium effectivum iustificationis II 635 b — purificat animas sicut causa effectiva III 265 4* — Spiritui sancto appropriatur sanctificatio I 282 b. 335 d. 5 — Spiritui sancto appropriatur gratia poenitentialis sive finalis II 983 a, 2*. 992 a *Vide V. Gratia* 6. — Spiritui sancto appropriatur virtus sanativa I 254 d. 3

— est **doctor** praecipuus IV 591 a — est praecipuus perscrutator secretorum et profundorum I 5 b — A Spiritu sancto aliquo modo est omnis veritas II 549 d. 3 — dicitur scrutari profunda Dei causaliter, quia facit nos ipsa scrutari III 326 d. 2 — Secundum maiorem effusionem Spiritus crescit mentis illuminatio III 547 f. 2 — supplevit quod Christus dimiserat in doctrina et in institutione Sacramentorum IV 594 1* — non est sibi contrarius II 389 d. 3

SPI

— loquens auditur aure cordis III 529 d. 2

— locutus est Apostolis interior III 529 d. 2 — locutus est per Prophetas III 538 a — nunquam ab Apostolis recessit IV 477 d. 6

— per quem remittuntur peccata, non est nisi in Ecclesia IV 127 b — non est extra catholicam Ecclesiam IV 645 a

— dicitur potus, in quantum saecularis sitis restringit ardorem I 254 d. 5 — est pignus hereditatis aeternae IV 952 d. 6

— in se ipso vendi non potest, sed eius effectus in humano dominio constituti IV 647 4* — nunquam vendit dona sua *ib.* 3*

— De peccatis in Spiritum sanctum *Vide V. Peccatum* 25.

— rationalis est **creatus** et incorporeus III 50 f. 4 — Substantia spiritualis habet conformitatem cum Deo III 9 f. 3 — In consideratione substantiae spiritualis ascenditur ad Deum secundum aspectum praesentiae I 73 4* — Creaturae spirituales expriment divinum bonitatem, quia natae sunt participare II 42 1*

— Spirituale non potest esse nisi a Deo I 252 f. 9 — omnes rationales immediate producuntur a Deo tanquam a primo principio et immediato II 432 b — Substantia omnino spiritualis est omnino incorruptibilis et ingenerabilis II 476 b

— Substantia spiritualis non est facta principaliter ad movenda corpora, sed ad fruendum Deo II 447 6*. *Vide V. Creatura - finis* et *V. Homo* 3. — de naturali aptitudine debet esse habilis ad susceptionem influentiae divinae I 721 4* — rationalis a divino Spiritu inhabitante confortatur et roboratur II 432 b

— potest alligari corpori per divinam iustitiam et per naturam IV 934 b. 935 4* — est a corpore absolutus substantia et affectu, vel alligatus affectu et solutus substantia IV 4013 6*

— foedatur et inficitur, quando carnalis efficitur III 56 d. 2 — non inficitur a carne secundum rationem univocam I 651 d. 5 *Vide V. Anima - infectio.*

— dolere potest et affligi dolore spirituali IV 933 a. 935 6*

— inclinatur ad locum sibi debitum pondere dilectionis III 289 a sq. — locantur secundum pondus amoris IV 525 arg. 2

— accipitur pro superiori portione animae, quae maiorem convenientiam habet cum Deo III 50 b — rationalis, secundum quod circa caelestia se occupat, vocatur interior homo II 587 d. 3

— potest accipi communiter ad affectum et intellectum II 908 arg. 4. 910 2*

— magis adhaeret bono proprio et interiori, secundum quod spiritus est, non tamen secundum quod carnalis est II 503 5* — quaedam bona appetit, quae eum respiciunt secundum se, quaedam, quae eum respiciunt, secundum quod est in carne II 978 b — Quantum delectatur spiritus, tantum caro frequenter tabescit IV 374 b

SPL

— stat pro substantia, vel pro actu voluntatis I 546 2* — unus dicitur voluntas conformis et amor *ib. b*, 2*. 547 b. 852 f. 1

— caritatis est spiritus libertatis II 1011 2* *Vide V. Libertas.*

— blasphemiae *vide V. Blasphemia.*

— est vehiculum verbi, quo mediante illud unitur voci III 55 1*

SPLENDOR — dicit repercussionem luminis ad corpus non transparens, tersum et limitatum I 190 d. 7 — generatur a luce *ibid.* — aliquando dicitur lumen progrediens a luce *ibid.*

— statim est quam cito est lux I 663 1*. II 22 b — est simul cum igne quantum ad durationem I 188 d. 3. III 381 4* — est coevus luci I 190 d. 7. 241 d. 8. II 115 arg. 3 — sine intermissione egreditur I 190 d. 7 *Vide V. Lux (186 b).*

— Patris est Filius I 188 d. 3. 190 d. 7. 241 d. 8. II 22 b

SPOLIATIO — gratuitorum *vide V. Pecatum 16.*

SPONSALIA — sunt promissio consentienti IV 689 f. 2, 3, a sq., 4*, 2* — quatuor modis contrahuntur IV 798 b — fiunt per verba de futuro et de praesenti IV 685 d. 5 — firmata dicuntur, addito iuramento IV 689 b

— de necessitate obligant ad matrimonium IV 689 f. 3, a, 2*. 796 f. 4 — Effectus sponsalium est obligatio ad matrimonium contrahendum et publicae honestatis iustitia IV 798 b — Sponsi compellendi sunt ad matrimonium contrahendum, nisi timeatur de uxoricidio *ibid.* — Qui contrahit sponsalia tenetur ad consummandum matrimonium et per ecclesiasticum praeceptum compelli potest ad contrahendum IV 702 arg. 5. 703 a

— Propter publicae honestatis iustitiam nullus consanguineorum propinquorum sponsi potest contrahere cum sponsa, vel e converso IV 798 b

— non contrahuntur nisi propria voluntate IV 796 f. 4, b — non possunt contrahi ante septennium IV 797 f. 2, a — post septimum aetatis annum contracta obligant *ib. b* — parentum pro filiis nullius sunt roboris IV 703 4* — ante septennium per parentes facta permittuntur ratione spei propter bonum pacis IV 797 a

— Ex causa rationabili licite sponsi mutuo se possunt absolvere a matrimonio contrahendo IV 798 a — octo modis solvi possunt *ibid.*, b *Vide V. Lepra.*

— firmata non solvunt prius contracta IV 697 d. 4 — Sponsi possunt transire ad religionem, altero nolente IV 685 d. 5

SPONSIO — dicitur fides III 502 d. 2 — in baptismo fit per alium pro parvulis, quia illa obligatio est necessaria ad salutem et de iure naturali IV 397 4*, 2* *Vide V. Promissio et V. Parvuli.*

SPONSUS — et sponsa diligunt se amore sociali ad convivendum et amore coniugali ad prolem procreandam I 201 a

— Sponsa Dei fit per gratiam gratum facientem II 696 a. III 770 d. 4 *Vide V. Gratia 10-uniens.* — Anima fit sponsa Christi in baptismo IV 668 arg. 3 — Desponsatio cum Deo figuratur in matrimonio IV 669 3*

— Ecclesiae *vide V. Episcopi.*

SPUTUM — significat gratiam IV 158 b — significat sapientiam IV 159 a

STABILITAS — summa est in Deo et inde omnis motus causalitas I 157 b — Creatura deficit a summa stabilitate III 324 a — Vanum stabilitur per veritatem II 633 arg. 8

— Stabilitio pertinet ad potentiam irascibilem III 580 a *Vide V. Spes-effectus.* — Gratiae est animam stabilire in bono II 634 arg. 8. 638 arg. 3

STARE — in via Dei retrocedere est, quando homo stat, cum ambulare deberet II 945 3*

STATUA — ab artifice potest reparari ex eadem materia consimilis, sed non eadem IV 919 d. 4

STATURA — resurgentium *vide V. Corpus-resurrectio.*

STATUS — perfectus non est nisi in Deo II 346 3* — non est nisi in summo Bono II 15 f. 5

— est viae et patriae II 543 f. 6. III 267 4*. 319 b. 360 d. 4. 390 a — patriae in visione distinguitur a statu viae IV 1009 1* — patriae est perpetuus, status viae est pertransitorius et habet finem II 463 b — est gloriae, miseriae et innocentiae II 425 b

— viae secundum diversa tempora variari habet III 548 1* — viae est innocentiae et naturae lapsae II 1009 4*. III 267 4*. 319 b *Vide V. Homo 11, V. Natura, V. Innocentia et V. Corpus-humanum-mortale.*

— carnalis significatur per quinarium propter quinarium sensuum III 827 arg. 3

— Statui praesenti competunt viae asperae ad perveniendum ad salutem II 747 6*

— In hac vita est duplex status principalis, sed status iustorum subdividitur in statum perfectorum et imperfectorum, et status carentium iustitia in statum parvulorum et adultorum IV 518 6*

— Parvulis carentibus iustitia originali competit status in limbo, adultis carentibus iustitia personali sive gratuita per propriam culpam, competit status infernalis IV 518 6* — Perfectis competit status vitae, imperfectis competit primum status in purgatorio *ibid.* *Vide V. Anima-status.*

— Transitus potest esse a statu in statum II 473 2* — Transeuntibus de uno statu ad alium datur aliquid praeparatorium, quod non ponit in statu, sed disponit IV 610 b — probationis est in ingressu religionis IV 802 f. 4 *Vide V. Novitatus.* — Ea quae sunt supererogationis respiciunt status diversos, quibus aliqui sunt apti, aliqui vero minime IV 819 3* — virtutis aliquando sunt impossibiles IV 804 1* — saecularis et religiosus aliquo modo opponuntur *ibid.*

— A statu imperfectiori licet ascendere ad perfectiorem, sed non descendere IV 804 2* — Semper licet proficere secundum statum IV 822 f. 2 — Aliud votum potest commutari in votum status perfectioris propter sui dignitatem IV 822 a

— virtutis potest esse nobilior et fortior post lapsum IV 755 6* — Diversitas status non inducit diversitatem in habitu virtutis III 595 5*

— perfectionis *vide V. Perfectio.*

— Evangelii *vide V. Lex-evangelica.*

STELLAE — Luminaria non sunt ex tota sua materia II 358 a *Vide V. Luminaria.* — sunt in caelo sidereo II 336 arg. 1. 337 b. 351 f. 1 — sunt in firmamento, fixae inseparabiliter, planetae minime II 352 4* — fixae sunt immediate in octava sphaera, planetae in inferioribus orbibus *ibid.* 353 f. 3. 368 b sq. — plures sunt fixae quam planetae II 352 b

— Secundum aliquos omnes stellae a sole lumen recipiunt II 368 b — una dicitur maior altera, quia magis accedit ad perfectionem lucis II 818 d. 3

— Planetae videntur moveri motu orbium inferiorum II 352 4*. 353 f. 3. 354 a — Retrogradationes et progressionem aliter explicant mathematici, aliter naturales II 354 a, 4* *Vide V. Motus.*

— Virtus stellarum influendo regit actionem elementorum II 423 a — diversae influunt in vitam inferiorum per diversum lumen II 352 b *Vide V. Luminaria.*

— Ex motu stellarum possunt infallibiliter praenuntiari quae considerantur circa ipsarum motum, et probabiliter ea quorum ipsae sunt quodam modo causa II 364 4*. 369 a *Vide V. Astra.*

— in nativitate Christi apparuit ut signum et tunc fuit producta in orbe inferiori II 364 3*

— dicuntur assub, quae videntur cadere de caelo aëreo, quod maxime fiet in fine mundi IV 979 1* — In stellis potest aliqua obscuratio accidere ante renovationem IV 995 d. 2

STELLIONES — dicuntur reptilia large II 389 d. 1

STERILITAS — non fuit in terra nisi propter hominis culpam II 483 f. 4 — nulla esset, si homo stetisset IV 721 b

— dicit defectum naturae et in veteri lege etiam opprobrium infamiae IV 762 d. 4 — naturalis in nova lege non maledicitur, sed sustinetur, voluntaria vero laudatur *ibid.*

— In fecundatione mulierum sterilium fuit miraculum in restitutione potentiae, quae abstulit sterilitatem III 115 3*

— Inter steriles vere est matrimonium IV 720 arg. 3. 721 b — Sterilis secundum opinionem probabilem tempore menstruum non debet reddere debitum IV 737 5*

STIMULUS — *Vide V. Fomes.*

STIPES — vocatur persona, a qua aliqui duxerunt originem IV 846 a

STIPULA — Per stipulam intelliguntur peccata venialia, quae citissime consumuntur IV 558 d. 1. 559 d. 2

STO

Stoici — dixerunt, virtutes politicas esse necessario connexas III 797 b sq. — Secundum Stoicos virtus non est nisi in sapiente regente totam vitam secundum rectitudinem rationis *ibid.* — Secundum Stoicos medium virtutis est indivisibile, et nemo habet virtutem, nisi habeat eam in summo et perfecte III 798 a — bene dicebant virtutes connexas secundum statum perfectionis, licet non usquequaque super verum fundati essent *ib.* b, 2* — viam salutis in bono valde arctant et in malitia valde dilatant *ib.* a

STOLA — est gloria animae et corporis IV 557 f. 3 — secunda est gloria corporis III 390 b — secunda auget gloriam animae III 684 arg. 3 — Per gratiam reparantem meretur homo secundam stolam II 786 5*

— corporis datur post iudicium IV 558 a — secunda reddetur post resurrectionem IV 887 3* — secunda debet expectari, ut simul reddatur *ibid.* — secunda defuit Christo in quantum viator III 389 f. 4. 390 b. 585 d. 5

STUDIUM — Promotio studii est ad communem utilitatem, pro qua dantur indulgentiae IV 537 a

STULTITIA — dicit defectum in actu cognoscendi III 773 arg. 3 — Res fatua est substantia, quae est nata cognoscere, si non habet sapientiam I 94 d. 6

— est poena peccati II 708 d. 4 — non est peccatum, sed magis symptoma sive sequela ex peccato derelicta III 736 b sq.

— Christus non debuit assumere stultitiam III 446 4* *Vide V. Christus 18.*

— Stulti et furiosi in nullo suo actu peccant II 583 arg. 3. 620 f. 4 — Stulti habent usum sensualitatis II 583 arg. 3 *Vide V. Furiosi et V. Phrenetici.*

STUPOR — est timor respectu ardui, ad quod inassueti sumus III 770 d. 3 — est timor respectu eius quod non est timendum de se, sed propter defectum consuetudinis ex parte timentis *ibid.* — non aufert sensum simpliciter, sed ad tempus II 913 2*

STUPRUM — est contra castitatem virginalem IV 864 d. 4 — quodam modo est maius peccatum quam adulterium *ibid.*

SUASIO — comprehenditur sub consilio I 811 6* *Vide V. Persuasio.*

SUAVITAS — appetitur a gula II 517 a

SUB — dicitur relative ad superius I 446 d. 4 — in divinis non dicit inferioritatem, sed solum habitudinem secundum rationem intelligendi I 447 b

SUBAUCTORITAS — in divinis est loco subiectionis I 260 b — et auctoritas in divinis non faciunt gradum I 447 b

— est verbum a magistris additum in consuetudinem disputantium I 286 d. 5 — importat rationem causae simul et instrumenti quantum ad conditiones completionis I 564 4* — Posse ab alio dicit subauctoritatem I 371 4* — importat, aliquid esse a duobus et ab uno per alterum I 564 3*

— est in persona ratione emanationis I 268 d. 5 — dicit notionem communiter in ratione emanantis I 286 d. 4 — est in

Filio et Spiritu sancto I 324 a. 328 b — est in Filio I 222 b. 447 a — magis reperitur in persona Spiritus sancti III 29 arg. 6

SUBDIACONUS — dicitur quasi subminister IV 636 a — ministrat, accipiendo hostias a plebe *ibid.*

— Subdiaconatus dicitur ordo sacer, quia sacrum exigit ministrum ad contingendas res sacratas IV 638 d. 5

— Ad subdiaconos spectat doctrina apostolica IV 635 b

— aggreditur opera perfectionis IV 635 a — debent continentiam promittere IV 802 1*. 803 f. 3

SUBDISIUNCTIVE — *Vide V. Vel.*

SUBDITI — In subditis est ordo, sed non potestas IV 617 4* *Vide V. Obedientia.* — Deus praebuit exemplum subditis in hoc, quod remisit et pepercit III 422 5* *Vide V. Salus.*

SUBIECTIO — Melius est subesse superiori quam superesse alicui inferiori III 133 2* — in bonis et iustis non est per timorem, sed per amorem IV 615 3* — Subiici ex amore non repugnat libertati spiritus *ibid.* — Qui subiicitur ex timore est quodam modo servus *ibid.* *Vide V. Anima -ordo ad creaturas, V. Homo 7, 16, V. Servitus et V. Sacramentum 4.*

— est, ubi est praelatio IV 614 arg. 3 — In Ecclesia alii aliis subiecti sunt IV 510 b — Libertas fidelium non excludit subiectionem IV 615 3* *Vide V. Ecclesia (112 c) et V. Superbia.*

SUBIECTUM — in Deo non est quantum ad rem, sed quantum ad modum intelligendi vel enuntiandi I 590 1*

SUBITUM — In subita operatione simul est fieri et factum esse II 776 d. 5 *Vide V. Mutatio* in indice philos.

— est quod iudicium rationis praevenit II 511 b *Vide V. Motus.*

SUBLIMATIO — gloriae non est ex natura, sed potius ex gratia divina III 41 2*

SUBSISTENTIA — dicitur prima substantia et convenit individuo cuiuscumque naturae I 410 b — significat eum qui distinguitur, ut distinctum proprietate quacumque *ibid.* *Vide V. Deus 34 et V. Hypostasis.*

— ut dicitur ab actu sistendi sive per se standi, est idem quod essentia, prout importat respectum ad proprietatem, cui subest, aequipollet hypostasi I 412 a sq. 445 d. 4 — nunc magis sumitur pro supposito I 445 d. 4

— ut est idem quod essentia, una tantum est I 412 a. 445 d. 4 — ut aequipollet hypostasi, plurificatur in divinis I 412 a sq. *Vide V. Deus 24.*

SUBSISTERE — dicitur quod non indiget alio, ut sit I 445 d. 4 — in se et per se est individui III 231 a. 232 b — per se est summa nobilitas I 175 d. 5

— In Deo idem est subsistere et esse I 412 arg. 3. 445 d. 1

— Creatura non subsistit a se nec in se, nisi sustentetur a divina potentia III 324 a

SUBSTANTIA — dicitur in divinis I 406 f. 4 *Vide V. Deus 44.* — Deus est sub-

SUB

stantia II 637 arg. 2 — de Deo non dicitur proprie I 165 b — Ratio substantiae non convenit uniformiter creaturae et Creatori I 174 2* — dicitur in divinis, quia per se stat, non egens aliis I 409 b

— Totum in Deo substantia est *Vide V. Deus 9, 44 et V. Absolutum et V. Relatio.*

— Quod dicitur secundum substantiam dicitur ad se I 435 arg. 6. 437 a. 535 f. 1 *Vide V. Deus 9, 33.*

— secundum aliquos significat incommunicabile ut distinguibile I 409 a sq. — secundum aliquos dicit suppositum substantiae distinctum *ib.* b — secundum aliquos significat incommunicabile in abstractione significatum *ibid.* *Vide V. Deus 34.* — est nomen divinae naturae I 413 f. 3, b

— dicitur quasi per se stans, vel sub proprietate I 412 a — ut dicitur quasi per se stans, tantum valet quantum usiosis *ibid.*

— ut dicit respectum ad proprietatem, cui substat, tantum valet quantum hypostasis *ibid.* — prout aequipollet hypostasi, plus se tenet cum persona, prout aequipollet usiosis, plus se tenet cum essentia *ib.* b

— aliquando non dicitur usia, sed persona I 552 d. 8 *Vide V. Deus 34.* — divina non est singulare sive suppositum I 117 f. 4 — significat in abstractione *ib.* 3*

— significatur per nomina per modum substantiae, vel per modum adiacentiae I 188 d. 2 *Vide V. Deus 36.*

— non dicitur pluraliter in divinis I 445 d. 4 — ut dicitur quasi per se stans et ut quod est, non numeratur in divinis, sed ut dicit respectum ad proprietatem, cui substat, numeratur I 412 a sq. — in divinis non est nisi una omnino I 117 f. 3 — divina non distinguitur *ib.* f. 2 — in divinis non numeratur, nec advenit ei novum esse *ib.* b *Vide V. Deus 23, 24, 25, 37 et V. Natura.*

— Quae secundum substantiam dicuntur conveniunt tribus I 348 arg. 4 *Vide V. Deus 27 et 36.* — Substantialia dicuntur de tribus singulariter I 404 a. 423 f. 4 *Vide V. Deus 37.*

— Dictum substantialiter non ponit in numerum cum dicto secundum relationem III 151 7*

— divina est communicabilis, cum sit una in tribus I 397 f. 3 — in suppositis non numeratur, sed per generationem communicatur I 419 a *Vide V. Deus 23 et V. Essentia.* — Deus dat generato totam substantiam II 479 f. 4 *Vide V. Generatio 3 et 11.* — in divinis non est terminus generationis I 233 3* *Vide V. Generatio 9, 14 et V. Essentia.*

— triplex est in Christo III 49 f. 3. 49 a. 102 arg. 5 *Vide V. Christus 2.*

— dicitur quod affectum stabilis III 484 b

SUBSTANTIVUM — Nomen substantivum vel substantivatum significat substantiam per modum substantiae I 188 d. 2 — Vocabula substantialia claudunt intra se rem, circa quam ponitur forma I 113 3* — Nomen, quod substantive tenetur, ponit rem

suam circa suppositum I 518 d. 3 — potest praedicari ratione suppositi III 190 2*

— Substantive dictum non trahit numerum aliunde I 414 4*. 415 3* — Nomen substantivum et substantivatum numeratur a parte suae formae I 400 d. 3 *Vide V. Plurale.*

— singulariter dicta in divinis *vide V. Deus* 37.

SUBSTARE — dicitur quasi sub alio stare I 407 b — alii vel est ut inhaerenti, vel ut distinguenti, vel ut perficienti *ibid.* — Quod substantificatur in aliquo minus habet de stabilitate quam illud, in quo substantificatur III 159 4*

SUBTILIATIO — fit per dilatationem et rarefactionem, aut per depurationem, ut fit per ignem IV 978 3* — Subtiliando de obscuro fit pervium IV 1025 arg. 2

SUBTILITAS — maior et minor in elementis II 378 a — recipit magis et minus quantum ad positionem virtutis, non quantum ad privationem resistentiae IV 1017 b

— raritatis disposita est ad patiendum, sed iuncta virtuti agenti penetrat IV 1029 1* — Penetrabilitas est contra infirmitatem IV 1016 b

— erit in corpore propter cognitionem animae IV 1015 b — erit in corpore, ut non resistat animae moventi motu infatigabili IV 1016 a

— Per subtilitatem corpus gloriosum potest omne non gloriosum penetrare IV 1026 b. 1027 1* *Vide V. Corpus-Beatorum.*

— non repugnat luci IV 1027 3*

SUCCESSIO — Ad successionem requiritur prius et posterius in magnitudine I 663 2* — In successivo, ubi est plena successio, est ponere partem et partem et quantum ad magnitudinem substratam et quantum ad magnitudinem motam et quantum ad dispositionem acquisitam *ib.* 3* — in motu perfecta est ex medii distantia et resistentia, ex partibilitate mobilis et ex finitate virtutis *ib.* a — Ad successionem qualemcumque sufficit distantia spatii et finitas virtutis *ibid.*, 2* — potest esse in substantia simplici, in quantum non habet partes actu I 664 5*

— Omne, quod habet prius et posterius et situm et tempus, est successivum I 662 f. 4 *Vide V. Prius.*

— est per novi acquisitionem, vel per prioris continuationem II 62 b. 63 7* — est regularis et continua, vel non continua II 63 a — est in tempore et in aevo I 163 d. 7 — in tempore est cum variatione, sed in aevo sine variatione et innovatione *ib.* d. 5, 7. II 62 b sq.

— est in actione per resistentiam susipientis IV 248 f. 1. 391 4*, 5* — est in operatione propter praeparationem et inductionem proprietatum IV 248 f. 3. 391 a, 1* — Actio consistit in successione II 938 1*

— est in duratione IV 391 a — est in omni duratione creaturae I 163 d. 5. II 61 f. 4 — in solo Deo non est II 63 a

— Ex successione rerum decoratur universum II 383 4* *Vide V. Mundus* et *V. Decursus.*

SUCCESSIVUM — non est simul cum instantaneo secundum totum nec secundum partem, sed tamen secundum aliquid sui, quod est vel in ratione medii, vel principii, vel finis IV 249 2*

— non sunt in sui initio I 527 d. 2. II 23 4* — statim transit in praeteritum et fit intransmutabile et idem numero resummi non potest II 944 1* — Quod consistit in successione non est susceptibile contrariorum II 938 1*

— Esse successivorum dependet omnino a principio producente existente in sua actualitate I 186 b

— omne reducitur ad permanens II 61 arg. 5

SUDOR — est superfluitas impuritatis, quae venit ex debilitate virtutis contentivae II 480 a

SUFFICIENTIA — infert efficientiam II 807 3* — in deficiendo non est sufficientia simpliciter, sed secundum quid et simpliciter insufficientia *ibid.*

— Nihil sufficit voluntati humanae nisi Deus II 888 f. 2

— Homo naturaliter appetit sufficientiam II 517 a — Sufficientiam appetit avaritia *ibid.* 978 b

— Unumquodque donum Dei sufficiens est secundum id, ad quod habet ordinem III 496 5*

— Perfectio sufficientiae *vide V. Perfectio.*

SUFFOCANS — *Vide V. Poena-voluntaria.*

SUFFRAGIA — fiunt ad solvendum poenam sive reatem IV 947 a — possunt efficere remissionem totius poenae IV 944 4* — non auferunt a poena nec liberant, nisi dum fiunt *ibid.*

— quae sunt sacramentalia, ratione contenti prosunt, sive fiant a bonis sive a malis IV 945 b — quae non sunt sacramentalia, non valent, nisi fiant in caritate facientis vel alterius *ibid.* — valent, in quantum Deus ea acceptat *ibid.* 957 f. 4. 958 4* — malorum prosunt, si concomitatur caritas viri iusti IV 945 b — Ecclesiae sunt potentiora, cum sint ex caritate IV 357 arg. 4

— Ecclesiae valent pro defunctis IV 363 f. 5. 943 f. 2, 3 — Ecclesiae prosunt his qui sunt in purgatorio IV 538 arg. 2 — Ecclesiae valent pro defunctis ratione dignitatis et necessitatis IV 944 a. 947 a

— prosunt animabus in purgatorio, vel liberando, vel mitigando poenam IV 958 1* — prosunt perfectis ad solvendam poenam, imperfectis ad permanendum in caritate IV 952 d. 6

— non prosunt damnatis IV 357 arg. 1. 957 f. 1, b. sqq. — pro valde malis sunt qualescumque vivorum consolationes IV 957 f. 1 — Ecclesia non facit suffragia pro damnatis *ib.* f. 3 — pro damnatis facta revertuntur in sinum Ecclesiae IV 958 3*

— Orationes factae pro non indigentibus pro indigentibus suffragia computantur IV 118 d. 6

— non valent comprehensoribus nec viatoribus, sicut in purgatorio detentis IV 944 1* — Non est orandum pro Martyrum salute IV 952 d. 5 — pro bonis, de quorum salute probabiliter Ecclesia potest dubitare, sunt gratiarum actiones *ibid.* — Beatis non augent gloriam IV 957 f. 5

— ei magis prosunt, pro quo fiunt specialiter, nec aequaliter se extendunt ad plures IV 947 a — quae fiunt in communi, ceteris paribus magis prosunt ei qui magis meruit *ibid.* 1*, 3* — magis prosunt alicui minus digno ex intentione facientis IV 946 f. 1, 3. 947 1*, 3*

— defunctorum fit specialiter in Sacramento corporis Christi IV 957 f. 3

— acquiruntur per elemosynas per accidens ratione gratitudinis IV 952 d. 4 — non solvuntur pro beneficio temporali ut fine motivo *ibid.*

SUGGESTIO — Angelus potest homini suggerere II 266 a

— est pravae cogitationis immissio II 230 arg. 4 — large dicitur de omni apprehensione boni ut nunc trahente ad delectationem, stricte tantum de motu partis sensibilis ad delectationem carnalem II 579 2* — est partis sensibilis vel serpentis II 577 a, arg. 2 — est in parte sensibili II 951 arg. 4 — Diabolus et carnis prudentia suggerit mala II 498 f. 3 — Diabolus malas cogitationes suggerit excitando vel impellendo II 231 a *Vide V. Daemones* 15 et *V. Peccatum* 15.

— est tentatio exterior et primus gradus in progressu tentationis II 511 a — diabolica non imputatur nobis II 512 b — quae est omnino ab extrinseco, non est culpa, sed illa quae est ab intrinseco, quodam modo voluntaria est et culpa II 953 2* *Vide V. Peccatum* 12.

SUMMUM — est tale per essentiam et necessario II 810 f. 4 — est simpliciter, vel in genere II 789 2* — dicitur simpliciter, vel summum huic IV 1011 3* — in aliquo genere dicitur quo nihil potest esse maius, vel quo nihil maius est secundum actum II 811 b, 3*

— dicitur per contrarii impermixtionem, aut per accessum ad complementum IV 1017 b — dicitur per impermixtionem cum contrario, nisi hoc sit privatio II 818 d. 3 — Terminus in summitate alicuius potest attendi propter excessum, vel propter accessum ad medium IV 963 4*. 966 b — est in termino et non recipit magis et minus II 789 2*. IV 1010 arg. 3 *Vide V. Magis.*

— Nemo repente fit summus II 986 4*. III 678 f. 4. IV 336 f. 4

— in omni genere plus potest quam illud quod est citra summum II 810 f. 2

SUPERAEDIFICARI — *Vide V. Aedificium.*

SUPERARE — plus est quam resistere II 557 3*

SUPERABUNDANTIA — Aliquid per superabundantiam dicitur absolute, vel in comparatione III 365 4* — Quod per superabundantiam dicitur uni soli convenit I 303 d. 4. 542 a. II 398 arg. 3. 516 b. 790 f.

SUP

4. 817 d. 3. III 20 arg. 4. 43 a. 802 arg. 2. IV 926 f. 4 — Quod dicitur per superabundantiam absolute potest pluribus convenire, quod autem dicitur per superabundantiam in comparatione convenit uni soli II 399 3*. III 365 4*

— Perfectio superabundantiae *vide V. Perfectio*.

SUPERBIA — est immoderatus appetitus excellentiae II 517 a — Omnis superbus appetit aliquam excellentiam II 151 arg. 3, b. 493 a. 889 a — dicitur appetitus dignitatis et honoris II 977 d. 2, 3 — amat honores IV 659 a — appetit favorem ut hypocrita, aut laudem *ibid.* — Superbus vult singulariter efferri II 493 3* — Superbi appetunt magis gloriam vanam quam veram II 152 3*

— est pronitas, quae attenditur quantum ad appetitum apparentis boni interioris II 978 a — Per superbiam appetit quis bonum apparens, quod respicit spiritum secundum se, sub ratione dignitatis *ib.* b — consistit in appetendo aliquid, quod est supra se II 148 f. 6 — est converti inordinate ad bonum superius II 315 b — communiter nominat omnem contemptum et erectionem mentis II 977 d. 2

— est peccatum speciale distinctum ab aliis II 889 a. 977 d. 2

— directe nominat vitium et semper opponitur humilitati III 340 3* — accipitur pro vitio capitali, vel pro pronitate III 745 a

— Nullus in superbiam consentit nisi superbus II 150 f. 2. 151 b — Superbiae causa efficiens et conservans est voluntas II 180 6* — In statu naturae lapsae homo facilis est ad superbiam III 79 d. 1

— causatur ab amore inordinato II 145 f. 6

— est in voluntate rationali secundum se II 978 a

— Superbiae et vanitatis est intueri merita, attribuendo ea sibi III 573 a — aperit oculos ad videndum praerogativas et claudit ad videndum indigentias et defectus I 299 b — Superbiae est praesumptio et ambitio II 146 b *Vide V. Praesumptio*.

— Superbiae est velle beatitudinem et quietem sine meritis et ministerio II 151 b — Superbi appetunt magis habere non ab alio, quam per merita ab alio obtinere II 152 3* — Superbus dedignatur servire et ab alio recipere *ibid.* — Superbiae est nolle subesse, vel etiam velle praeesse II 151 b, 1* — vult alios sibi subiicere II 493 b

— Superbi libenter se subiiciunt aliis ad obtinenda ea quae non possunt sine adiutore II 169 a, 1* — Superbi potius volunt subesse diabolo quam Deo II 151 1*

— facit averti II 973 f. 1 — est solum contra Deum II 978 a. IV 376 1*

— dicitur esse maximum peccatum importunitate, quia etiam ex ipsis bonis operibus consurgit II 799 d. 2 — est maius peccatum quam carnalitas I 23 d. 3 — intellectus est admodum vituperanda III 529 d. 1

— proprie dicitur initium, minus proprie radix omnium peccatorum II 979 a — est initium peccati, prout dicit recessum liberi arbitrii a lege maiestatis *ib.* b — vitae est radix omnium peccatorum per comparisonem ad bonum interius *ibid.* — est initium omnis peccati II 145 f. 2. 500 arg. 3 *Vide V. Peccatum 7*.

— fuit primum peccatum II 145 f. 2 *Vide V. Daemones 3, V. Eva et V. Peccatum 27*.

— est omnium vitiorum regina, omnibus imperans II 978 a. III 800 arg. 5

— Superbiam consequitur invidia II 147 8* — Superbus hoc ipso, quod vult alium excellere, necessario cadit in invidiam II 493 a. 843 f. 5 — Superbus necesse habet peccare aliquando peccato invidiae II 685 b — et invidia sunt inseparabiles, et una concomitatur ad alteram II 493 a

— non est ita progressiva in actum exteriorem sicut aliae radices III 824 7*

— est mater caecitatis II 814 a — punitur ignorantia II 798 d. 1 *Vide V. Elatio*.

— non prohibetur explicite III 824 7* — quantum ad concupiscentiam dignitatis prohibetur mandato primo, vel septimo III 893 d. 2 — prohibetur in mandato de adoratione Dei et de honorificatione proximi III 824 7*

— confutatur a Christo assumptione humanitatis et paupertatis III 41 2* — De superbia satisfaciendum per abiectionem et vilificationem III 427 f. 4. 428 a — Superbiae appropriate opponitur oratio IV 368 b. 399 d. 7

— regnat in quibusdam laicis quantum ad ea quae sunt fidei et morum II 811 a

— Ad expellendam superbiam utilis est stimulus fomitis III 79 d. 1 — occulta vindicatur per manifestam luxuriam II 843 f. 3

— facit minus dignum misericordia III 41 3*

— meretur servitutem II 168 f. 3 — Princeps tenebrarum per superbiam efficitur princeps hominum III 288 f. 3

SUPEREROGATORIA — Nullus tenetur ad opera supererogationis, nisi voluntarie se obliget IV 611 f. 4 *Vide V. Obligatio, V. Votum, V. Status, V. Perfectio et V. Salus*.

— Bonum supererogationis non habet malum oppositum I 810 b. 811 4* — Bono supererogationis opponitur minus bonum I 811 4*

— Doctores supererogant supra sacram Scripturam I 23 d. 2

SUPERFICIES — Inter duas lineas rectas cadit superficies media IV 1028 arg. 6 — in infinitum excedit lineam III 280 4*. 643 5* *Vide V. Linea*.

— est idem ac locus per essentiam, sed differt secundum comparisonem II 56 a — dicitur per comparisonem ad corpus ambiens *ibid.*

SUPERFLUITAS — Superfluum dicitur respectu necessarii stricte vel large sumti IV 371 b — Omne, quod est ultra perfe-

SUP

ctionem, superfluit I 53 arg. 2. 57 f. 2 — Superfluum est facere per plura quod potest fieri per pauciora aequae bene et sufficienter III 320 3*. IV 624 4* *Vide V. Facere, V. Plura et V. Deus 35*. — Ubi unum facit quantum plura, reliqua sunt superflua, sed non in his quae se habent per connexionem, vel per additionem I 213 4*. III 496 5*. 881 d. 1

— In divinis nihil est superfluum I 53 arg. 2 — In universo nihil est superfluum II 341 arg. 2 — Superfluum non convenit naturae perfectae I 214 f. 3 — Ubi est superfluitas, ibi est vitiositas II 479 arg. 1 — Omne superfluum est resecandum I 293 arg. 6. IV 83 f. 4 *Vide V. Medium*.

— vitanda, quae est memoriae inimica III 581 b

— terreneitatis vitanda significatur in amotione capillorum IV 608 arg. 5, b

— est residuitatis, vel impuritatis II 480 a. IV 848 3* — egestionis est impuritatis, quae venit ex nutrimenti qualitate et nutriti puritate, propter separationem puri ab impuro II 480 a, 2*

— residuitatis non repugnat bonitati et completioni naturae, quia non sonat in vitium, sed in complementum II 480 a, 1* — residuitatis habet convenientiam et colligantiam cum eo cuius est IV 848 3*

— residuitatis non excludit necessitatem II 480 a — residuitatis, quamvis sit superflua nutritivae, tamen est necessaria generativae et ad conservationem speciei IV 848 3* — impuritatis est superflua respectu totius corporis et speciei, residuitatis respectu totius corporis, in quo est, sed non respectu alterius propagandi, alia respectu unius partis, sed conveniens in altera parte IV 910 3* *Vide V. Semen*.

SUPERIOR — *Vide V. Praelatus et V. Inferius*.

SUPERIUS — non est ratio intelligendi inferius, et inferius potest intelligi intellectu apprehendente, non intellectu superiori I 504 a — in sua generalitate acceptum non dividitur contra suum inferius, sed contractum bene potest dividi I 42 d. 2 — Inter superius et inferius non cadit numerus I 373 6* — non debet connumerari suo inferiori II 404 b

— In inferiori et superiori potest esse diversus modus significandi III 250 4*

— De quo affirmatur inferius, non potest negari superius II 876 d. 1 — De quocumque praedicatur inferius, et superius, quantum est de virtute illationis III 250 4* — Consequentia affirmativa tenet ab inferiori ad superius, non e converso III 171 1*

— numeratur, numerato inferiori II 598 arg. 6 — Multiplicato superiori, multiplicatur inferius I 740 b. IV 197 arg. 3. 412 d. 1 — Multiplicato superiori, quod est genus in essendo, multiplicatur inferius IV 676 1*

— Corrupto superiori essentiali, necesse est, corrumpi inferius III 451 f. 1 *Vide V. Inferius*.

— In ascendendo ad superius est reductio ad unum IV 508 b

— Deo nihil est superius, quia non est simplicius I 173 2* — nihil est in Deo I 198 4*

— per naturam influunt in inferiora II 201 arg. 6. 228 b. 346 4*. 360 b. IV 23 2* *Vide V. Influentia.*

SUPERLATIVUM — praesupponit comparativum I 508 arg. 1 — habet in se vim distributionis II 805 5* — intelligitur absolute, vel respective II 399 3* *Vide V. Superabundantia.*

SUPERPOSITIO — vere est in Deo, sed non est vere relatio, quia divina essentia se ipsa superponitur I 526 4*

SUPERSTITIO — dicitur quasi superflua institutio et potest dici de adinventione falsae sententiae IV 314 a — est contra utilitatem *ib.* b — a superstando dicitur propter diuturnitatis inveterationem in falsa sententia *ibid.* — dicitur a superstando propter intellectus inflationem et elevationem in errore *ibid.*

— In superstitione creaturis reverentia ultra debitum exhibetur III 871 4*

SUPPORTATIO — est eleemosyna spiritalis IV 377 d. 2 — peccatoris et infirmi est bonum IV 789 d. 3

— *Vide V. Sustinere et V. Fortitudo.*

SUPPOSITUM — dicitur, in quo substantificatur totum esse rei III 149 b. 231 a — constituitur in se ipso, non in altero III 232 b — Nihil est actu ens, nisi prout est in supposito III 127 f. 2

— est substantia I 436 b — *in quo* aequipollet hypostasi III 231 a, b *Vide V. Deus 22 et V. Hypostasis.*

— quantum est de se, dicitur quod est in uno solo I 183 2* — non sunt duo in eo quod est unum III 231 a — in essendo et substantificando unum est, ubi est una substantia et unum individuum, licet in eo sint plures naturae III 149 b — Diversis substantiis diversa respondent supposita *ibid.* — Diversae differentiae essentiales dant diversa esse, quando suppositum non praecedit naturaliter quantum ad esse actuale aliquam illarum differentiarum III 150 4*

— in quo totum esse rei stabilitur, constituitur principiis intrinsecis III 231 b

— differt ab essentia in omni individuo I 168 a *Vide V. Quod est et V. Hypostasis.*

— quoddam non excedit formam suam, quoddam excedit aliquam formam, cuius est suppositum III 455 2*

— natum est plurificari I 437 a *Vide V. Numerus.*

— Quaecumque sunt unum in supposito concomitantur se in omni loco inseparabiliter, si suppositum non excedit formam suam III 455 2*. 456 6*

— aliquando dicitur quod subiicitur generi III 149 b — dicitur, de quo alterum praedicatur, et quod subiicitur superiori III 231 a

— verbi *vide V. Persona (265 a, b) et V. Christus 3.*

— potest dici solum suppositum accidentium et proprietatum accidentalium III

231 a — termini accidentalis potest praexistere formae III 252 arg. 4. 256 b

SURREPTIO — Quod est ex surreptione praevenit voluntatem II 948 arg. 4 *Vide V. Motus in fine, V. Peccatum 23 (254 b) et V. Blasphemia.*

SURSUM — et deorsum sunt positiones in loco II 306 a *Vide V. Longitudo.* — et deorsum sunt contraria II 343 arg. 3 — Secundum sursum et deorsum proprie attenditur motus ad locum II 344 3*

— et deorsum sunt in caelo, prout dicunt terminos dimensionis II 344 3*

SUSPICIO — mala, quae non sistit in generali, sed descendit ad speciale, est peccatum veniale III 873 a

SUSTENTATIO — *Vide V. Praedicator.*

— Vanum sustentatur per veritatem I 639 a

SUSTINERE — poenam est potentiae partim activae, partim defectivae I 749 b *Vide V. Poena - voluntaria.* — malum est actus annexus fidei, secundum quod iungitur caritati III 503 d. 3 — est opus fortitudinis I 748 arg. 2 *Vide V. Perferre, V. Passio (269 b, c), V. Fortitudo, V. Patientia et V. Irascibilis.* — est fortitudinis virtutis, vel doni III 783 b

SYMBOLUM — appellatur, quia ex pluribus Apostolorum sententiis fuit constitutum firmis et immutabilibus tanquam duodecim lapidibus III 536 a — Ad Symbolum componendum convenit coetus Apostolorum III 534 f. 4 — Singuli Apostoli in Symbolo posuerunt suas partes, et omnes insimul singulas approbaverunt III 535 b. 537 4*

— continet fidem catholicam III 535 b — In Symbolo apostolico sufficienter continentur principalia et propria doctrinae fidei *ib.* a sq. — Apostolorum continet ipsum fidei fundamentum III 538 b — In Symbolo Apostolorum fides sufficienter continetur quantum ad propriam et simplicem fidei confessionem *ib.* a — Apostolorum est ad praecisam articulorum expressionem *ibid.*

— Apostolorum dicitur maius non quantum ad continentiam verborum, sed quantum ad continentiam articulorum et quantum ad auctoritatem componentium III 538 a

— tria diversificantur in continentia, tamen concordant in sufficientia III 538 b

— In aliis Symbolis articuli non exprimuntur magis plene, sed additur quantum ad expressionem quorundam articulorum III 538 a — duo addita sunt ad fidei maiorem explanationem et ad haeresum confutationem III 537 5*. 538 a — Athanasii maxime ordinatum fuit contra errorem Arii III 537 5* — Nicaeni Concilii conditum fuit ad confutationem multarum haeresum pullulantium *ibid.* — In Symbolo Nicaeno omittitur descensus Christi ad inferos I 213 6*. 538 a

— Apostolorum quotidie recitatur in Ecclesia et frequentatur III 538 b — Apostolorum dicitur submisce, quia est ad propriae conscientiae securitatem *ibid.* — Apostolorum dicitur mane et sero *ibid.*

— alia non recitantur nisi in diebus solemnibus, quando convenit populus *ibid.* — alia dicuntur alte, quia sunt ad compescendam haereticorum garrulitatem *ibid.* — sanctorum Patrum dicitur in Missa, pro eo quod plures ibi haereses eliduntur, et maioris fuit auctoritatis *ibid.* — Nicaenum dicitur post Evangelium, ut ostendatur esse tractum de Evangelii veritate *ibid.*

SYMPTOMATA — sunt septem III 745 a. 746 a — Amotione symptomatum sanant dona III 741 2*

SYNAGOGA — *Vide V. Iudaei.*

SYNDERESIS — potentiam naturalem nominat II 574 b. 915 6* — non dicit vim animae rationalis ut moventem per modum deliberationis, sed per modum naturae II 913 1* — movetur naturaliter II 915 2*, 6*

— est in parte motiva rationali II 908 f. 3 — non consistit simul in ratione et voluntate II 910 a — non est ipsa superior portio rationis II 909 b — differt a ratione superiori II 574 b

— est voluntas naturalis II 566 a. 914 f. 4 — nominat potentiam voluntatis, non generaliter, sed in quantum movet naturaliter respectu boni honesti vel eius oppositi II 910 4* — proprie dicit potentiam affectivam, in quantum naturaliter habilis est ad bonum et ad bonum tendit II 914 b — nominat voluntatem, secundum quod naturaliter movetur II 914 b. 915 4* — a concupiscibili, rationali et irascibili non distinguitur secundum essentiam potentiae, sed secundum modum movendi II 566 a. 914 b — potest dici sensus rationis, ut sumitur ex parte affectionis II 910 2*

— est scintilla rationis sive conscientiae II 897 b. 900 4* — est scintilla conscientiae II 575 5*. 909 arg. 3, a — dicitur scintilla conscientiae, quia conscientia sine ipsa non potest movere II 910 3*

— se habet ad conscientiam sicut habitus affectus ad habitus intellectus practici II 911 a

— potest accipi pro potentia vel pro habitu, sed usitatus nominat potentiam habitualement quam habitum II 910 a — dicit habitum inseparabilem a potentia *ibid.*

— potest dicere habitum, qui non est virtus vel vitium II 910 4* — non est virtus II 913 arg. 6

— non tantum respicit Deum, sed etiam proximum II 909 b

— non subest imperio liberi arbitrii II 915 6* — quantum est de se, movetur motu simplici, non collativo, in remurmurando contra malum et instigando ad bonum *ib.* 4*

— inest nobis naturaliter II 912 f. 3 — inest naturaliter secundum primam naturae institutionem II 913 4*

— appetit vel refugit II 911 a — est pondus ad bonum dirigens et inclinans II 908 f. 4 — est in affectu ut quoddam pondus naturale dirigens ipsum ad appetendum bonum honestum II 910 a — stimulat ad bonum II 908 f. 3. 910 b. IV 1052 4*

— continuo stimulando nos facit bonum desiderare II 910 1* — semper vult

SYN

bonum II 914 f. 2. 917 d. 2 — quantum est de se, semper ad bonum stimulat II 914 b — naturaliter inclinatur et instigatur ad bonum honestum II 566 a — semper ad bonum inclinatur II 574 b. 897 b. 908 f. 2 — semper inclinatur ad bonum simpliciter II 600 arg. 3 — se habet ad bonum sicut fomes ad malum IV 1051 arg. 4

— Synderesis est appetere bonum honestatis III 366 arg. 2 — respicit honestum, non commodum IV 1052 4*

— semper est recta II 155 2*. 752 f. 5. 914 f. 4, b. 915 4*. IV 1052 f. 4 — semper movetur recte II 911 b — semper ordinate movetur II 575 5*

— non potest depravari et ad malum inclinari II 226 f. 4 — non potest per peccatum depravari II 914 b. 915 4* — In synderesi nullo modo est peccatum II 574 b. 575 5*. 752 f. 5. 909 b — Circa actum synderesis non habet esse vitium et peccatum II 913 4* — Secundum aliquos circa eius actum contingit esse peccatum II 914 a sq. — Synderesi non contingit male uti II 915 6*

— semper contra culpam remurmurat II 566 a. 897 b. 914 f. 3, b — recalcitratur malo II 900 4* — naturaliter remurmurat contra malum IV 1052 f. 2, b — retrahitur a malo faciendo, remurmurat contra malum factum *ib.* 4*

— Liberum arbitrium habet quendam instinctum naturalem remurmurantem contra malum II 686 a — naturaliter remurmurat malo et in hoc errare non potest IV 325 1*

— movetur contra malum in universali, sive in quantum malum II 915 4* — Voluntas naturalis detestatur indebitum IV 1052 a — remurmurat malo facto, quia indebitum, nec confert culpam ad poenam *ib.* 4*

— Ex actu synderesis est remorsus conscientiae II 900 4*. 912 f. 4 — instigatur ad gemitum pro malis II 915 5* — quodam modo imperatur poenitentiam, in quantum remurmurat malo et dictatur bonum IV 325 1*

— habet alias vires regere et dirigere II 914 b, 1* — dicitur super alias potentias volare II 911 b

— aliis potentiis peccantibus dicitur non se immiscere et eas corrigere, licet non distinguatur quantum ad potentiam II 911 b — aliis potentiis non se commiscet, sed eas corrigit II 914 f. 1

— opponitur legi carnis II 900 3*. 908 f. 3

— non potest perfecte imperare libero arbitrio IV 325 1* — potest praecipitari a dominio regendi quantum ad effectum per repugnantiam intellectus et voluntatis II 914 b, 1* — in aliquibus viatoribus est praecipitata IV 1051 arg. 4

— quantum ad actum impediri potest II 912 a sq. 913 3*. IV 1052 b — impeditur ad tempus per obcaecationem, delectationem vel obstinationem II 912 b. 913 2*, 3* — semper impeditur in damnatis quantum ad inclinationem in bonum II 912 b — impeditur ab actu per malitiam voluntatis deliberativae et damnatos non instigatur ad aliquod bonum et iustum II 917 d. 2. IV 1052 4* — obstinatos non stimulat ad bonum II 912 b

TEM

— in homine non fuit exstincta II 507 3* — simul manet cum peccato II 913 4*. 914 arg. 6 — cum dicatur quid naturale, non potest a nobis omnino auferri nec exstingui II 912 a sq. 913 4* — nunquam exstingui potest universaliter quantum ad omnem actum et quantum ad omne tempus II 912 b — non exstinguitur in damnatis IV 1053 b

— in damnatis remurmurat malo IV 1052 b *Vide V. Damnati.* — maxime viget in damnatis quantum ad remurmurationem II 912 b — in damnatis habebit actum non ad iustitiam, sed ad poenam *ibid.* — flagellat damnatos iusto iudicio Dei IV 1052 4*. 1053 b

SYNECDOCHE — Per synecdochen quod est partis attribuitur toti II 519 b. III 47 1*. 129 a, 3*. 189 a. 259 b. 453 5*, 7* — Toti coniuncto attribuitur aliquid ratione partis II 622 b — Synecdochica locutione quod est totius attribuitur parti, vel quod est partis attribuitur toti IV 951 b

— aliquando est figura locutionis, aliquando figura constructionis III 259 b

SYNONYMA — sunt quae habent unum significatum I 393 arg. 2 — sunt, ubi non est differentia nisi in voce I 394 2*. 487 b — non sunt, ubi est diversa ratio significandi I 491 d. 2 — Synonymia non est, ubi est idem alio modo nominatum I 331 4* *Vide V. Nomen.*

— Nominibus synonymis non plus dicitur pluribus quam uno I 393 arg. 2

SYRUPUS — qui constat ex multis, virtuosior est I 312 3*. II 378 3*

T

TABULA — est adiutorium aliquod collatum sublevans a periculo peccati IV 584 b — est Sacramentum *ibid.*, 1*. 585 4* — dicitur Sacramentum, quod sustinet, ne quis periclitetur per culpam, et liberatur a naufragio IV 328 d. 1. 585 4* — prima est baptismus, secunda poenitentia IV 328 d. 1 — prima liberans a naufragio originalis est baptismus, secunda liberans a naufragio per actuale est poenitentia IV 584 b — legis *vide V. Decalogus* et *V. Mandata.*

TACTUS — est primus inter omnes sensus animalis II 380 b — est perceptibilis quatuor qualitatibus et conformatur quatuor elementis II 377 f. 1 — Obiectum tactus est durum et molle IV 1030 f. 3 — Obiectum tactus est lenitas IV 1019 a

— apprehendit partitionem sicut sensatum commune et per se IV 286 d. 1

— sentit aut per resistantiam, aut per qualitatem activam IV 1030 arg. 3 — immutatur per corpus *ib.* f. 4 — Corpus tangi potest, quia potest impellenti resistere per virtutem naturae *ib.* b, 3* — Tangibile dicitur quod potest immutare sensum et non potest latere tactum *ib.* b

— Manus est organum tactus IV 599 b — Medium in tactu est caro coniuncta IV 1019 a

— In tactu praedominatur terra quantum ad molem II 380 b

— est maxime materialis IV 1018 arg. 5. 1030 arg. 4 — inter omnes sensus est maxime materialis et apprehendens cum maiori adhaerentia sensibilitatis ad sensibile II 746 a. 747 4* — circa corporalia et materialia habet modum apprehendendi minus nobilem III 604 6* — delectatur in re grossa et materiali II 482 4*

— est maxime necessarius vitae III 291 d. 1

— quanto est vivacior, tanto dolor, qui est secundum sensum, est acutior III 348 f. 4. 349 a

— Quod est palpabile ex necessitate, est corruptibile IV 227 d. 5. 1030 1*

— est maxime corruptus inter potentias sensitivas et vegetativas II 746 a. 747 4* *Vide V. Generatio* 26. — In tactu regnat pronitas amplior quam in aliis sensibus II 978 b

— Delectatio in tactu facit hominem carnalem II 482 4*

— in gloria erit in actu suo IV 1019 a — beatificatur, licet obiecta sibi correspondentia non habeat III 25 1*

— In tactu Sacramenti eucharistiae est peccatum propter irreverentiam IV 209 4* — rei sacrae *vide V. Vas.*

— immundi intelligitur imitatio et consensus in malum IV 125 b

— spiritualis se tenet ex parte affectus, secundum unionem III 292 d. 1 — in spiritualibus est sensus nobilior et perfectior, quia Deo magis iungitur de proximo III 291 d. 1. 292 a — Respectu obiecti increati nobilior est modus apprehendendi per modum tactus III 604 6*

TANTUM — et quantum possunt esse nomina, vel adverbia, et referri ad obiectum, vel ad actum II 923 b

TECTUM — aedificii spiritualis est caritas III 573 f. 2

TELONEARIUS — officio telonii potest recte uti, si non exigit vectigal immoderatum, sed officium est periculosum propter abusiones IV 402 d. 15

TEMERE — fit quod casu fit II 872 b

— Temeritas est de occulto Dei profundo nitui reddere rationem I 742 d. 1

TEM

TEMPERAMENTUM — *Vide V. Humor.*

TEMPERANTIA — ordinat ad se ipsum in respiciendis III 720 b — ordinat hominem respectu sui secundum actum concupiscibilis *ibid.* — dirigit concupiscibilem III 713 f. 1

— est circa delectationes III 713 f. 3

Temperantiae appropriate est medium servare, quia maxime opportunum est circa delectationes medium custodire III 715 5*

— Temperantiae est impermutabiliter operari in prosperis III 720 a

— est contra concupiscentiam III 720 a — est circa passiones innatas sive circa malum innatum *ibid.* sq. — non habet obiectum bonum, sed actum bonum IV 319 3*

— consistit in coercendis pravis carnis passionibus II 704 arg. 2 — coercet delectationes pravas secundum statum viae III 727 1*, 729 d. 4 — in statu naturae lapsae coercet delectationes pravas per quandam resistantiam, qua reprimuntur, in statu naturae institutae per omnis inordinatae delectationis absentiam et privationem III 729 d. 4 — Actus temperantiae habet imperfectionem annexam, quae virtuti competit solum secundum statum praesentis miseriae II 705 1* — in statu naturae lapsae aliquo modo conformatur Christo, sed non omnino III 729 d. 4 — in gloria excludit omnem libidinum repugnantiam III 727 a

— est in concupiscibili III 720 a — quantum ad habitum substratum est in concupiscibili rationali, et aliquo modo habilitat per consequens concupiscibilem sensibilem III 717 1*, 718 3* — non est in potentia inferiori, quae est rationalis iuxta modo dicta, quia obtemperat rationi III 717 a

TEMPESTATES — a daemonibus commotae *vide V. Ventus* et *V. Daemones* 7.

TEMPLUM — ab homine fabricatum solum est inductivum in aliud et institutum propter aliquid aliud, nec est in se adorandum, sed solum ratione eius quod in eo colitur III 210 3*

— Qui habet gratiam est templum Dei III 791 f. 3 — Animae sanctae, quas Deus acceptat, dicuntur templum Dei II 695 b

— Anima consecratur in templum Dei gratuita liberalitate II 696 a — Ad hoc quod anima consecratur in templum Dei, necesse est, ipsam habere omnes virtutes III 791 f. 3

— Anima fidelis est templum a Spiritu sancto sanctificatum, quod est capax honoris in se, sed non est adorandum ratione inhabitantis III 210 3*

TEMPORALE — est quod habet initium I 185 4* — habet initium essendi I 245 arg. 4* — omne est factum III 176 arg. 4 — omne est creatum I 521 arg. 1 — Omne, quod recipit effectum, est creatum et temporale I 262 a — a principio aeterno causatur temporaliter III 125 4* — dicitur quod exceditur a tempore I 652 f. 2

— non est proportionabile perpetuo II 714 f. 4 — et aeternum non dicitur univoce III 240 d. 5 — et aeternum differunt per essentiam I 185 4* — plus distat

ab aeterno quam aeternum I 247 f. 2 — nihil potest fieri aeternum per identitatem essentiae III 125 4* *Vide V. Deus* 59.

— Nullum aeternum est temporale in se, sed potest temporaliter respicere aliquid III 582 d. 1 — non repugnat aeterno, quod de suo primario intellectu nominat aliquid temporale III 478 3* — potest dici de aeterno et aeternum de temporali I 521 f. 4 — connotatur in actu, vel in habitu I 703 4* *Vide V. Aeternitas* et *V. Connotatio*.

— denominatur quod implicat in se aeternum et temporale I 522 a — Vox temporalis significat rem aeternam, sed non est aeterna I 738 3*

— non est causa aeterni I 672 f. 3

— Deus non potest facere temporale sine tempore I 789 a, b *Vide V. Creatio* (79 c). — quod exceditur a tempore, mensuratur et incipit in tempore I 527 d. 2 — quod non exceditur a tempore, incipit cum tempore I 528 d. 2

— Omne futurum est temporale III 582 d. 1 — dicitur quod habet initium essendi in tempore, sed non variationem, vel quod habet initium in tempore, sed actum extra tempus et supra tempus elevatum I 246 5* — Quod habet esse temporale non est in sui termino IV 426 4*

— non diliguntur a caritate elicente, sed aliquando a caritate imperante et valde extenso nomine III 624 5* — Desiderium temporalium non delectat IV 520 b

— Abrenuntiatio temporalium aliquando necessitatis est III 660 b *Vide V. Abdicatio* et *V. Paupertas*.

— quibus annexa sunt spiritualia, possunt vendi, nisi ita iuncta sint spirituali, quod tenent locum spiritualis IV 658 d. 5 — De temporali annexo spirituali ut temporali potest fieri pactio IV 669 4*

TEMPUS — est mensura per essentiam diversa ab aeternitate III 193 6* — dicit modum durandi formaliter differentem ab aevo II 56 b — proprie et magis proprie dictum dividitur contra aevum II 66 b — Inter tempus minus proprie sumtum et aevum non datur medium re, sed ratione *ibid.* *Vide V. Saeculum*.

— dicitur exire ab aevo non ratione causalitatis, sed dignitatis II 65 4* — deficit ab aevo et defluit continua deperditione *ibid.*

— ut dicitur mensura cuiuslibet rei mutabilis, secundum quod mutabilis, sive moveatur instantanee sive continue, est in omni creato, circa quod accedit variatio I 665 d. 3 — in spiritibus est mensura novarum affectionum et cogitationum et variationis istarum I 660 1*. 665 d. 2, 3. II 192 3* — ut dicitur mensura successionis non continuae, est mensura affectionum Angelorum I 65 a — Spiritualia quantum ad affectiones mensurantur tempore I 160 2*. II 57 a, 4*, 6*. 66 arg. 3. 290 b — est in affectionibus et cogitationibus liberi arbitrii II 59 a

— non intelligitur circa Deum I 678 a — Intellectus noster concernit tempus, cum

TEM

intelligit Deum I 422 5* *Vide V. Deus* 19, 59.

— Verba diversorum temporum respectu temporalis important mutabilitatem et successionem et durationem, respectu aeviternorum tantum successionem et durationem, respectu aeterni solum durationem I 163 d. 7

— Nunc temporis in nunc aeternitatis non clauditur per continentiam sicut pars intra totum, sed per quandam praesuppositionem, quae relinquit ordinem sive distinctionem III 193 6* — Nunc temporis non ponit in numerum proprie acceptum cum nunc aeternitatis *ibid.*

— non reducitur ad aliam mensuram creatam II 65 2*

— suntum pro mensura exitus de non esse, est primum omnium et ante primum mobile II 38 d. 4 — ut dicitur communissime de mensura cuiuslibet durationis creatae, dicitur esse inter quatuor primo creata II 57 2*. 64 b. 68 a — consequitur omnem productionem ut eius mensura II 68 a

— incepit cum mundo I 788 arg. 3. b — coepit in instanti, quod est principium temporis II 23 4* — coepit in sui principio I 527 d. 2 — In ipsa productione temporis fuit nunc primum, ante quod non fuit aliud II 23 3* — Nunc primum fuit principium temporis *ibid.*

— dicitur creatum cum tempore, non in tempore nec ex tempore II 70 d. 2 — non coepit ex tempore nec in tempore, quia non fuit in sui initio I 527 d. 2 — Ante omne tempus est tempus, intus dividendo, non extra antea procedendo II 23 3* — Deus potuit facere tempus ante hoc I 789 b, 1*, 4* — secundum essentiam incepit in ipso nunc cum re mobili, secundum esse coepit per rerum mutationem et maxime primi mobilis II 23 4* — proprie dictum coepit cum motu primi mobilis II 64 arg. 4

— non potuit esse ante mundum et motum II 49 arg. 3 — non erat ante quartum diem II 66 arg. 4 — minus proprie dictum fuit in triduo conditionis rerum *ib.* b — Successio temporum cognoscitur per motum stellarum II 316 2* — Successio temporis potuit esse ante productionem lucis *ib.* 4* — ante productionem lucis erat secundum mutabilitatem, quae erat in materiae partibus, nec habebat vicissitudinem diei et noctis II 305 4*

— est a Deo producente indivisibile II 65 1*

— minus proprie dictum, ut dicit mensuram cuiuslibet variationis successivae, non regulatur a primo motu nec desinet, sed erit in inferno post diem extremum II 66 b — proprie dictum, ut dicit successionem et regulationem a motu orbis primi, habet finem et desinet esse *ibid.* — non erit post diem iudicii *ib.* arg. 2 — cessabit, prout est mensura motus primi mobilis IV 4031 4*

— Damnati erunt subiecti tempori IV 1043 arg. 4

— Universitas temporum septenario dierum clauditur II 356 b. 391 a

— Omne, quod coepit, ex tempore coepit, ut dicitur mensura mutationis cuiuscumque II 65 a — Quod coepit ex tempore praesupponit tempus tanquam antea I 527 d. 2 — Quae sunt aequalis durationis cum tempore non coeperunt ex tempore nec in tempore, sed cum tempore *ibid.*

— Nihil est factum in tempore nec ex tempore nisi quod exceditur a tempore II 70 d. 2 — Aliquid dicitur ex tempore et in tempore, quia ipsum est temporale, aut quia dicit respectum ad temporale I 522 a

— Distinctio temporum est per variationem in quatuor temporibus anni secundum quatuor qualitates elementorum II 370 a

— Temporum observatio quantum ad naturam et quantum ad cultum Dei non est peccatum IV 740 1* — Tribus temporibus anni debent se fideles praeparare ad praecipuas solemnitates *ib.* a

— decurrunt per sex aetates II 297 b. III 33 b *Vide V. Mundus.*

— incarnationis est tempus sextae aetatis, in qua est plenitudo et perfectio gratiae III 33 b *Vide V. Incarnatio et V. Gratia 20.*

— merendi *vide V. Meritum-anima et-viae, V. Angelus-meritum et V. Homo 10.*

— Temporis iactura gravissima est, quia non potest recuperari IV 339 1* — Ratio temporis expensi exigetur II 943 b. 945 3*

TENDENTIA — Tendere dicit inclinationem et ordinationem ad aliquid II 893 a — cum quietatione est voluntatis *ibid.* 894 3* — Naturalia mediante appetitu tendunt ab uno in alterum II 890 b

— in Deum est in solis rationalibus II 890 arg. 3. 891 b — plena est a gratia operante et cooperante, exilis et semiplena est a virtute informi III 565 4*

— Tendere in finem promerendo et habilitando est commune omnibus virtutibus III 560 3* — Omnis virtus meritoria facit hominem tendere ad finem suum assequendum III 559 arg. 3 — Tendere in Deum est quasi fructus fidei II 968 d. 3 *Vide V. Spes-actus.*

TENEBRA — dicitur privative et est non-existentia lucis in corpore illuminabili II 307 d. 2 — essentialiter est privatio lucis II 17 2*. III 839 f. 2 — opponitur luci privative II 317 arg. 4. 324 f. 2. 818 d. 3 — distinguitur a luce formaliter ut privatio II 315 b — magis dicit privationem lucis quam caloris II 189 arg. 1

— non tantum privat actum lucis, secundum quem est in sensum visus, sed etiam alios actus, secundum quos est operativa IV 496 d. 3

— dicuntur esse aliquid ratione eius, circa quod sunt II 308 d. 2 — ut simpliciter dicit lucis absentiam, nihil est formaliter loquendo *ibid.* — aliquid ponit in obliquo II 307 d. 2

— non dicitur esse facta, sed non est aeterna II 307 d. 2 — ut simpliciter dicit lucis absentiam, non sequitur lucem II 308 d. 2 — dicitur ut privatio non pura de umbra et nocte *ibid.*

— In Aegypto et in passione Domini factae videntur contractione radiorum solis I 315 a

— expelluntur lumine, nisi sit permixtus et fumosus IV 1041 b. 1042 b — non resistit inductioni lucis IV 392 b

— gravant oculos IV 1041 arg. 2

— vel tenebrosus non est via ad cognoscendum luminosum sive lucem I 71 arg. 2

— Creatura est tenebra I 71 arg. 2. II 312 b — Omnis creatura dicitur tenebra non per essentiam, sed comparative respectu summae lucis II 98 5* *Vide V. Creatura-conditiones generales.*

— intelligibilis est essentia materiae nuda in se considerata II 96 a sq. *Vide V. Materia.*

— Locus tenebrosus debetur damnatis II 71 f. 4

— spiritualis est excaecatio IV 1041 arg. 1, 2. 1043 arg. 2 *Vide V. Excaecatio et V. Ignorantia.*

— poena peccati *vide V. Peccatum 17 (250 a).*

— Aliquis confugit ad tenebras, quia fugit lucem II 529 d. 4 — Homo fugit lucem, quia timet deprehendi in scelere *ibid.* — Non contingit fugere lucem nisi in tenebris *ibid.* — Ignorantia affectata est in eis qui cupiunt in tenebris ambulare II 524 b

TENTATIO — Tentare est experimentum sumere II 498 arg. 1, 3 — large dicta est ad experimentum sumendum et ad decipiendum II 499 3* — principaliter significat quendam tactum, quo aliquid probatur II 498 b. 499 3*, 4* — Per omnem tentationem, quae ad malum inclinat, fit experientia et probatio causaliter, vel essentialiter II 499 1*

— proprie dicta est impulsus ad illicitum II 536 b — est assimilatio boni ad fallendum II 497 f. 2 — quaedam est in ratiocinatione divisa contra sophisticationem II 499 3*

— est a Deo, a carne et a diabolo II 536 a — Tentare dicitur Deus et diabolus et homo et caro II 498 arg. 4 — Deus tentat, intendens probare et approbare sive probatum ostendere *ib.* b. 536 b — Homo, cautus tentat intendens solum probare et experimentum sumere de eo quod est in homine II 498 b — diaboli est proprie ad experimentum sumendum *ib.* 4* — Diabolus intendit reddere hominem inimicum Deo et facere dignum aeterno supplicio II 678 b *Vide V. Daemones 15.*

— Caro tentare dicitur, quia, etsi nihil intendat, ad eius tamen pulsationem sequitur approbatio vel reprobatio hominis, secundum quod pulsationi consentit, vel dissentit II 498 b — Caro non sumit experimentum essentialiter, sed ratio carnalis et ipse homo, secundum quod carnalis est II 499 1*, 2*

— Dei fit per flagellationem, qua Deus illos quos acceptat, vult approbare II 536 b — Deus non tentat nos nisi ad bonum *ib.* a

— diaboli est eius impugnatio II 498 f. 4 — diaboli fit per mali culpae suggestionem, qua hominem ad malum nititur incurvare II 536 b

— Malum tentationis quodam modo habet reduci ad malum culpae, quodam modo ad malum poenae II 626 d. 2

— Homo potest tentari, quando habet vertibilitatem arbitrii et est in statu merendi vel demerendi et in quo potest seduci II 501 6*

— Decuit Deum permittere adversarium, ut hominem tentaret II 534 b — directe ordinatur ad hominis bonum *ib.* f. 4 — Hominem impugnari per suggestionem diabolicam faciebat ad humanam laudem ampliandam II 533 f. 4. 548 d. 4, 2 — Tentationis conflictus ducit ad coronam II 533 f. 2. 534 b. 715 arg. 6 — Tentari facit ad aliquam laudem accidentalem II 548 d. 2

— promovet ad bonum II 535 arg. 4 — facit ad virtutis exercitationem *ib.* arg. 3 — In tentationis impulsione virtus fortificatur et vigoratur, et manifestatur fortitudo et eminentia caritatis II 534 b — hostis est materia exercendae virtutis II 499 f. 5 — hostis, cui non consentitur, est materia exercendae virtutis II 512 a

— diaboli fortibus est appetibilis, infirmis refugienda II 536 a — diaboli a fortibus et perfectis est appetenda ut materia exercendae virtutis *ib.* b — Tentationem secundum se consideratam et quantum ad finem intentum a diabolo nullus debet appetere, immo abhorre et fugere *ibid.*

— carnis simpliciter fugienda est II 536 a

— quae est a Deo, simpliciter appetenda est II 536 a — quae est in flagellorum perpeccatione, potissime appetenda est *ib.* b

— quantum ad instrumentum quaedam est per vitia, quaedam per flagella II 510 d. 3 — maxima est per flagella II 535 arg. 6

— est ab hoste et a carne II 497 a — carnis dividitur contra tentationem hostis II 499 f. 1 — est ab hoste et a carne ut motivo non solum per modum obiecti, sed etiam per modum impulsivi inducentis et excitantis II 510 d. 3 — quantum ad motivum dividitur in eam quae est ab hoste et a carne et a mundo *ibid.* — carnis et hostis sicut moventis proximi differunt et separabiles sunt II 501 a

— carnis est impulsus sensualitatis, quae appellatur primus motus II 512 a — Caro tentat spiritum ab ea differentem, sed in eadem persona II 499 2* — est a concupiscentia II 497 f. 1 — carnis est interior II 500 f. 6 *Vide V. Peccatum 15.* — Caro impellit ad peccata carnalia II 499 f. 4. 501 a. 502 arg. 5 — Diabolus impellit ad peccata spiritualia II 499 f. 4. 502 arg. 5

— hostis potest esse sine tentatione carnis II 500 b. 501 5* — carnis non est sine tentatione hostis ut moventis primi II 500 b. 501 1*, 3* — hostis, quando ad peccatum pertrahit, non est sine tentatione carnis II 501 a — Caro in tentatione diaboli non est causa praecipua, sed solum causa sine qua non *ib.* 6* — Quando diabolus vexat carnem et vexando carnem vexat spiritum, caro est sicut instrumentum respectu diaboli, et tentatio carnis et diaboli non ponunt in numerum *ib.* 2*

— Caro tentat, omni tentatione diaboli circumscripta II 499 f. 3. 501 1* — carnis dividitur contra tentationem diaboli, cum caro mediante sensualitate sibi coniuncta spiritum nostrum ad malum inclinat, diabolo non movente II 501 2*

— quantum ad effectum distinguitur diabolica et humana II 511 a — diabolica est, quae habet malum exitum et terminatur ad mortale peccatum *ibid.* — humana dicitur, quae exitum periculosum non habet, quia vel est ibi peccatum veniale, vel nulla culpa *ibid.*

— Speciales effectus tentationis diabolicae sunt vexatio carnis, vulneratio naturalium et exspoliatio gratuitorum II 511 a

— quaedam sunt ex ignorantia, quaedam ex carnis concupiscentia II 686 b — Quatuor instrumenta specialia tentationum II 510 d. 3

— distinguitur exterior et interior quantum ad gradum II 511 a — exterior intelligitur suggestio, interior illa, in qua est delectatio vel consensus *ibid.* — exterior non est nisi propter interiori nec ad culpam perducit nisi mediante interiori II 510 d. 3 — exterior debet conformari interiori II 496 f. 2 — In tentatione interiori peccatum ascendit a sensualitate ad superiorem partem mediante inferiori portione rationis *ibid.* — a sensualitate pervenit ad superiorem portionem rationis mediante inferiori *ib.* b — Nullum peccatum est in nobis, quod non habeat ortum ex concupiscentia aliqua II 501 a — Diabolus sine concupiscentia non generat in nobis aliquod peccatum *ib.* 4*

— Gradus in progressu tentationis sunt suggestio, delectatio et consensus II 511 a — Tentationis progressus est secundum gradus potentiarum animae II 573 a — In tentatione delectabile offertur et percipitur a sensualitate, delectationem advertit inferior pars rationis, et in id ad quod delectatio trahit, consentit vel dissentit superior pars II 581 a

— Progressus tentationis invisibilis cognoscitur in modo tentandi sensibili II 496 b

— hostis omnino extra est et potest esse sine aliqua delectatione inordinata et sine peccato II 512 b *Vide V. Daemones 13.* — hostis non omnis est generatio peccati, quia frequenter tentationem non sequitur culpa II 501 5*

— carnis semper est a culpa vel cum culpa II 499 f. 5 — carnis non potest esse sine culpa II 502 f. 3. 512 b. 536 a —

carnis nunquam est in nobis, quin sit in nobis aliqua inordinatio sensualitatis et ita aliqua venialis culpa II 512 a sq. — carnis imputatur nobis in culpam, quia carnem possumus ad libitum domare *ib.* b

— Caro tentat blandiendo II 502 arg. 6 — Carnis incitamenta maxime movent affectum II 503 6* — Tentationem carnis difficilius est vincere II 504 f. 4 — carnis est crudelior et periculosior quam hostis *ib.* f. 2 — carnis efficacior est ad nocendum quam tentatio hostis II 502 f. 3 — carnis magis animam incurvat ob conjunctionem ad spiritum *ib.* b — carnis, quantum est de se, est difficilius propter maiorem et magis intrinsecam et magis continuam adhaerentiam *ibid.* 503 5*

— Difficilius est resistere tentationi carnis quam hostis II 503 a — Difficilius est resistere tentationi carnis, quia homo multum diligit carnem II 502 f. 4. 503 4* — carnis respectu eiusdem peccati est difficilius tentatione hostis II 502 b — carnis et hostis respectu diversorum peccatorum se habent ut excedentia et excessa, vel ex se, vel ex diversa pronitate hominum *ibid.* sq. — hostis est difficilius propter maiorem boni promissi apparentiam et latentiorem instigantis fallaciam *ib.* b

— Varii modi tentationum quantum ad difficultatem et latentiam II 511 b — quanto est occultior, tanto est ad decipiendum efficacior II 494 arg. 4 — quanto est ad nocendum efficacior, tanto difficilius est resistere tentationi II 502 f. 3

— Deus iustus et fidelis non permittit hominem tentari ultra quam possit II 495 a. 500 f. 6 — Deus non permittit, hominem tentari supra vires II 535 3* — Diabolus non habet plenum posse super hominem quantum ad actum tentandi II 687 b *Vide V. Daemones 13.* — Diabolus in tentando hominem non erat fortior, sed debilior II 534 f. 4. 535 3*

— In tentatione nemo vincitur nisi volens II 534 f. 4. 535 3* — Tentari malum non est, sed in tentationem induci semper malum est, quia hoc est a tentatione superari II 536 a

— primorum parentum erat ad decipiendum II 494 arg. 4, 4 — fiebat per suggestionis ingressum II 495 a — Diabolus in tentando illa proposuit fallaciter, ad quae homo secundum veritatem tendit naturaliter II 517 a — a muliere inchoavit et per eam pervenit ad virum II 496 b — Vir fortiori tentatione permissus est tentari per diabolum et per suggestionem mulieris *ibid.*

— Tribus peccatorum generibus tentavit diabolus Christum, sicut prius tentaverat mulierem II 517 b *Vide V. Christus 17.*

— insurgunt de nocte III 538 b

— diligenter est praecavenda II 535 arg. 2

— Resistere tentationi est non consentire suggestioni II 678 b — Per gratiam gratis datam liberum arbitrium potest diabolo resistere *ibid.*, 1*, 3* *Vide V. Liberum arbitrium 17.*

— Tentationi resistitur per virtutem oppositam II 677 arg. 3. 685 b — Fides est scutum ad victoriam tentationum III 538 b *Vide V. Caritas-effectus.*

— Resistere tentationi in nobis semper est meritorium ex genere operis propter difficultatem ad bonum et pronitatem ad malum II 572 d. 4

— Secundum quod augetur tentationis bellum, crescit Dei adiutorium et caritas III 658 a — Meritum et caritas augetur per victoriam completam tentationum *ibid.*

— Plus importat victoria quam resistentia II 557 3*. 678 b — Victoria consistit in assequendo oppositum eius quod diabolus intendebat II 557 3*. 678 b. 679 5* — Homo vincit tentationem, quando sic resistit tentationi, ut efficiatur maior Dei amicus et mereatur regnum aeternum II 678 b

TENTIO — Tenere Deum est praemium III 727 a — perfecta est in beatitudine II 132 a. III 750 b — Dos perfectae tentationis requiritur ad beatitudinem II 142 d. 4 — est dos gloriae, ad quam disponit spes IV 114 f. 4 *Vide V. Spes-evacuatio.*

— Tenere est comprehensionis II 136 2* — est respectu habitus III 689 a — est per prius dati continuationem II 63 7*

— Sancti quiescunt quiete perfecte, quia tenent eum quem desiderabant III 302 6* — Per perfectam tentationem Deus comprehenditur I 770 5* — requiritur ad conversionem ad Deum II 240 b — dicitur fruitio per appropriationem IV 1009 b

— repugnat spei III 727 a — non ponit protensionem nec erectionem nec inhibitionem, cum affectus omnino quietetur III 684 b. 685 3*, 5* — Dotis tentationis succedentis virtuti spei est confidentia III 685 5* — In gloria est certitudo ex rei exhibitione et perfectissima tentatione *ib.* 6* — perfecta non est, nisi quando est cum securitate de permansione II 142 d. 4 — Certitudo tentationis in patria sic firmat affectum, ut non possit ullatenus commoveri vel haesitare III 567 a — Certitudo in tenendo non potest esse ante confirmationem II 136 2*

— disponit ad fruitionem I 37 2* — perfecta in patria sequitur perfectam dilectionem III 575 6* — est dos ultima in ordine reformationis I 84 4*

— perfecta summi Boni est una secundum speciem nec habet diversificari per alias dotes specie differentes III 559 f. 4

— est dos reformans et consummans irascibilem III 562 a — Firmiter tenere est potentiae irascibilis, cuius est habitum defendere III 580 a — Irascibilis per gloriam tenebit continuo et certe IV 1009 b — Perpetuo tenere est potentiae irascibilis III 580 2*

— Tenere est actus irascibilis et memoriae II 405 b. III 580 4*. IV 1009 4* *Vide V. Irascibilis.*

— est perfectiva irascibilis et memoriae III 619 b — Per tentationem reformatur memoria quantum ad statum patriae I 84 4*

TER

TERMINUS — rei attenditur secundum ea, ad quae res se extendit I 766 4* — Nihil est nec potest esse extra terminum substantiae suae IV 217 arg. 2

— Ubi deficit terminatio, deficit et mediatio et per consequens ordo I 55 f. 3 — Ubi est terminatio, non est infinitas *ibid.*

— Terminatio actus dicitur ex completionem, vel ex desitione III 492 4*

— proprie dicitur finis sub fine I 45 d. 15

— Deo convenit esse terminum in ratione finientis I 262 4*

— Locus terminat ut finis I 640 arg. 3. 653 a — Terminatio in loco proprie est corporalium I 641 b

— In mutatione est terminus intra et terminus extra IV 427 4* — dicitur finis motus intra IV 991 b

— Nihil terminatur ad se ipsum II 33 arg. 4

— Cum perventum est ad terminum, non est usus viae ulterius I 74 b arg. 2 — Referre terminum ad viam est abusus I 34 f. 2

TERRA — est infimum inter omnia corpora mundi II 69 a — est infimum omnium elementorum et faex IV 933 b — est faex elementorum IV 77 4* — est infimum corpus, quia minus participat de luce et maxime est opacum II 321 a — est corpus infimum et opacum simpliciter et secundum totum II 71 f. 3 — est elementum opacum IV 1016 a — caret perspicuitate et ambiendi capacitate II 356 a

— habet parum de specie et multum de materia II 381 a. 425 a — est maxime densa II 358 b — inter cetera elementa plus habet de stabilitate II 307 b — est stabilissimum inter elementa IV 992 arg. 4 — praebet aliis elementis mixtis soliditatem et stabilitatem II 381 a — Elementum terrae dicitur fundatum propter sui stabilitatem II 69 a — existens in centro tenet locum fundamenti *ibid.*

— centrum appetit et in centro requiescit II 69 b — stat, cum pervenit ad centrum II 72 2* — habet quiescere deorsum II 715 arg. 3 — De natura terrae est gravitas IV 1032 4*

— Terrae infimum est medium IV 997 d. 7 — Duae superficies terrae sibi oppositae *ibid.* — secundum aliquos non est medium, sed extremum infimum IV 925 5* — videtur esse super aquam II 69 b

— elementum dicitur fundata in principio, id est in primis operibus sex dierum II 69 b — elementum tertio die non solum fuit manifestata, sed simul producta et distincta II 300 1*

— in Scripturis intelligitur materia corporalium, vel elementum II 69 a. 299 arg. 1. 300 2* — in Scriptura intelligitur materia omnium visibilium citra caelum empyreum II 302 arg. 1. 307 a

— simul cum distinctione habuit proprium ornatum II 366 d. 2 — inter cetera elementa minus est decora II 389 d. 2 — ornata est lapidibus, plantis et animalibus diversis secundum speciem II 357 f. 4 —

pluribus generibus animalium decoratur II 389 d. 2 — ornatur bestiis et hominibus II 406 d. 1

— Terrae superficies arida facta est, ut habitabilis esset hominibus et animalibus, sed eius radix aqua impleta est et per decursum fluviorum irrigatur, ut ad germinandum sit apta II 365 b — vocatur, in quantum est utilis ad colendum per commixtionem aquae II 366 d. 1

— tota facta est propter hominem, ut habitaretur post lapsum II 427 d. 2 — fuit maledicta homini IV 77 2*

— non transibit quantum ad substantiam IV 933 4* *Vide V. Mundus.* — renovata habebit alium ornatum ex ipsa uniformitate IV 994 b

— non est elementum purum, sed elementum commixtum II 366 d. 1 — in mixtione penetratur ab aliis elementis subtilioribus II 378 a

— praedominatur in corpore animalis quantum ad molem II 380 b sq. — praedominatur in tactu *ib.* b

— est contrarium igni II 42 2*. 340 a

— Pro Terrae sanctae defensione propter communem utilitatem debent fieri indulgentiae IV 537 a

TERRENA — Caritatis est depurare affectum cordis ab omni terrenitate III 616 a *Vide V. Caritas-effectus (47 a)* et *V. Superfluitas.*

TESTAMENTUM — fit de rebus IV 828 d. 10

— Duo denarii intelliguntur duo Testamenta I 23 d. 2 — vetus est umbra, novum est veritas III 829 b — novum est in veteri sicut veritas in figura IV 618 a *Vide V. Lex-vetus.*

TESTIFICARI — est actus conscientiae II 898 f. 5. 900 5*

THELESIS — dicitur voluntas naturalis II 565 arg. 1. III 366 arg. 3

THEOLOGIA — est scientia altissima et nobilissima III 481 arg. 5 — est sapientia et habitus medius inter speculativum et practicum I 43 b

— est ad cognitionem verae fidei I 12 f. 1 — convenit cum fide in obiecto *ib.* f. 2. III 520 f. 4 — Subiectum theologiae est credibile I 6 f. 3 — est de fide et moribus I 42 arg. 2 — est de credibili ut facto intelligibili I 44 4* — Subiectum theologiae est credibile, secundum quod habet rationem probabilitatis per rationes probantes fidem nostram I 8 5* — Subiectum theologiae ut totum universale est credibile, prout transit in rationem intelligibilis per additionem rationis I 7 b

— Subiectum theologiae ut totum universale sunt res et signa I 7 b — est de rebus et signis I 6 f. 2 — Subiectum commune theologiae dividitur in res et signa I 29 a

— est de Deo et eius operibus I 6 f. 4. 8 4* — est de Creatore et de creaturis I 43 d. 6 — Deus est subiectum theologiae, ad quod omnia reducuntur ut ad principium I 7 b — Deus non est subiectum theologiae ut totum, sed ut principium I 8 4*

THE

— Deus est finis totius theologiae I 6 arg. 2 — docet, quomodo homo per alias res tendat in Deum I 43 d. 6

— Subiectum theologiae ut totum universale est Christus, prout comprehendit naturam divinam et humanam, et caput et membra I 7 b

— est una scientia specialis de omnibus credibilibus, sive sint res sive signa I 8 3* — est una scientia et doctrina de omnibus rebus et signis in relatione ad illud quo fruendum est, et in quantum reducuntur ad Deum *ibid.*

— Theologus considerat opera humana secundum aspectum ad divinam gratiam II 607 b

— fundata est super principia fidei et nihilominus acquisita, quam nullus habere potest, nisi saltem habeat fidem informem III 776 b — Fides est fundamentum totius scientiae theologiae III 481 arg. 5 — ad sacram Scripturam reducitur per modum cuiusdam subalternationis I 11 4*

— est ad defensionem fidei I 8 5*. 11 4* — est ad promotionem fidei I 10 b — iuvat fidem I 43 b

— Theologiae convenit modus perscrutatorius, ut promoveat fidem confundendo adversarios, fovendo infirmos et delectando perfectos I 40 b sq. — Theologiae est ad probandum fidem rationes adducere I 6 f. 3 — In theologia ponuntur rationes probantes fidem nostram I 8 5* — In doctrina theologiae multae fiunt probabiles rationes III 520 f. 4

— In via theologica trahitur ratio ad ea quae sunt fidei II 296 b — In theologia est certitudo rationis, qua deficiente recurrit ad certitudinem superiorem auctoritatis sacrae Scripturae I 11 4* *Vide V. Auctoritas* et *V. Ratio-fides.* — ostendit veritatem per auctoritatem, per rationes et congruas similitudines I 50 b

— stat simul cum fide, cum sit fidei explicativa III 520 f. 4

— Theologus assignat causam principalem ex parte Dei II 778 b

— multa consequentia de articulis fidei elicit III 537 2* — Doctores sacrae Scripturae propter curiosorum instantiam multa determinant, quae sine salutis dispendio possent de facili pertransire II 342 a

— Theologiae ut scientiae superioris est dicere propter quid eorum quae sunt iuris IV 488 b

— Theologus potest accipere modos omnium scientiarum II 97 b *Vide V. Scientia.*

— Scientia divina est minus certa quam mathematica propter defectum a parte intelligentis III 482 5* — Cognitio scientiae divinae minus certa magis est nobilis et perfecta, quoniam est de re nobiliori III 483 b

— Theologi non discordant in illo quod assertive dicunt, quia illud per revelationem sancti Spiritus dicunt II 389 d. 3 — Theologi in eo, in quo opinantur, dissentire possunt et aliquando dissentiunt sine culpa, cum veritatem dicere velint, concordantes desiderio II 390 d. 3

— Dico in theologia simul accipitur moraliter, et literaliter et allegorice IV 263 d. 2

— est contemplationis gratia et ut boni fiamus, perficiendo intellectum, ita ut nata sit movere affectum I 13 b. 4* — est principaliter, ut boni fiamus *ib.* b — non est proprie, ut boni fiamus *ib.* 2* — non est de his, quae sunt ab opere nostro, sed a Deo I 42 arg. 3

THEOS — dicitur a theein, vel a theasthai I 60 d. 3

THROSEBIA — est cultus Dei I 833 d. 5 III 214 3*. 218 a — proprie dicit cultum interiore III 218 a

THESAURES — consuevit proferri et communicari propter gloriam principis, vel propter utilitatem communis sive necessitatem IV 537 a

— Dominus commisit custodibus suae passionis thesaurum dispensandum IV 431 a — Ecclesia de thesauris suis solvit partem poenae IV 364 5* *Vide V. Ecclesia.*

THOMAS — vera fide credidit, quia vidit III 501 a. 517 f. 1 — videns Christum hominem credidit Filium Dei III 504 b sq. 518 b

THRONI — eorum nomen dicit sedem, ubi Dominus requiescit ad iudicandum II 163 2* — Ordo thronorum dicitur a gratia gratum faciente, per quam Deus in eis sedet II 244 f. 3 — est nomen proprium ordinis II 248 b — Nomen Thronorum non attribuitur daemonibus II 163 2*. 248 b

— sunt in suprema hierarchia II 240 b — eorum est perfecta tentio *ibid.*

THURIFICATIO — aliter erat in veteri lege, aliter instituta est in Ecclesia IV 85 4* — significat aliquid, quod faciendum est et quodam modo morale *ibid.*

THYMIAMA — in veteri lege non placabat Dominum vi sua IV 4 b

TIGRIS — interpretatur sagitta, et in hoc significatur Filii Dei incarnatio I 3 a *Vide V. Sagitta.*

TIMOR — est affectio animi III 555 arg. 1. 556 b. 579 f. 1. 580 a — naturalis est passio III 767 d. 1 — Timere est potentiae affectivae III 579 f. 2 — est potentiae irascibilis III 580 a — est circa eandem potentiam ut spes *ibid.*

— est affectio formaliter differens a spe III 479 arg. 4. 569 f. 1. 584 d. 4 — formaliter opponitur spei III 569 f. 2 — opponitur spei, in quantum consistit in fuga mali III 766 1* — differt a gaudio et dolore III 584 d. 4

— est in relatione ad malum III 575 arg. 4 — respicit malum sub ratione disconvenientis III 570 4*. 584 d. 4 — respicit malum, secundum quod malum III 480 4 — tenet principatum inter affectiones, quae sunt respectu mali III 886 2*

— est affectio de malo futuro IV 383 arg. 5 — est de futuris malis III 479 arg. 4. 569 f. 2 — in praesenti est respectu futuri mali III 576 b. 767 2* — est respectu futuri III 584 d. 4. 768 d. 1 — Trepidatio maxime est, quando imminet periculum passionum III 782 f. 1 — Ani-

ma afficitur affectione timoris, cum apprehendit aliquid nondum praesens, sed futurum in ratione disconvenientis, si possit ab illo superveniri III 569 b

— Obiectum timoris est arduum sub ratione ardui et excellentis et quodam modo superexcellentis III 768 d. 1 — Obiectum timoris sub ratione sua generali est arduum *ibid.* — generaliter est respectu summi ardui III 767 2* — Circumscripta ratione mali, adhuc contingit timere III 576 f. 2. 577 a — non est respectu mali sub ratione mali, sed excellentis III 577 a — in suo obiecto magis concernit excellentiam quam malitiam sub ratione motivi *ibid.*

— Nullus timet malum, quod est subiectum suae potestati, sed sub ratione excellentis III 576 f. 3 — Nullus timet quod potest effugere III 341 d. 3 — eius quod per naturam nocere non potest, affligit secundum ordinem divinae iustitiae IV 934 b

— secundum omnes suas differentias habet unam obiecti rationem communem secundum prius et posterius III 768 d. 1

— Maius malum facilius timetur III 754 arg. 5 — amittendi aliquid maior est, quanto magis illud amatur III 764 arg. 2

— consistit in quadam fuga et resili-tione III 557 3*. 569 b — Actus timoris sub ratione communi est resilitio ab arduo III 768 d. 1 — est resilitio ab arduo bono vel malo, cum reverentia, vel cum fuga *ibid.* — Affectus timoris attenditur in resili-tione mentis a malo, vel a summe arduo *ibid.* — est resilitio in propriam parvitatem III 214 4*

— respectu mali habet actum antecedentem, qui est aestimatio vel suspicio de malo, et consequentem, qui est fuga illius mali aestimati III 768 d. 1 — secundum usum et statum viae est fuga amittendi bonum III 767 3* — habet respectum ad malum fugiendum vel ad bonum amittendum in statu viae, sed non generaliter III 768 d. 1

— reprimit interiora incentiva III 788 d. 3 — passionis arctat animalia a prosecutione alicuius rei amatae II 593 a — Imaginatio mali exterioris exterrens animalia retrahit II 594 3* — elicit actum fugae IV 321 2*

— reddit pavidum III 569 f. 5 — poenam habet II 135 arg. 2. III 891 a — Affectus timoris respectu mali est poenalis III 752 d. 3

— potius consistit in passione III 214 4* — plus habet de passione III 557 3*

— de multis differentiis dicitur secundum quandam analogiam III 768 d. 1 — Sex differentiae timoris distinguuntur secundum differentiam suarum originum *ib.* d. 2. 769 d. 3 — ut passio naturae subdividitur in sex membra III 769 d. 3 — ut passio respectu mali dividitur in segnitiam, agoni-am, verecundiam et erubescen-tiam, respectu ardui in admirationem et stuporem *ibid.* — respectu timendi de se est verecundia, erubescen-tia et agonia, respectu timendi ex defectu a parte timentis est segnities, admiratio et stupor III 770 d. 3

— consuevit consurgere ex defectu virtutis et pusillanimitate III 360 d. 2 — pusillanimitas est ex defectu securitatis *ibid.*

— medium tenet inter temeritatem et timiditatem sive pusillanimitatem III 570 3* — est medium inter praesumptionem et desperationem, sed magis approximat ad extremum desperationis *ibid.* — Quanto quis magis sperat, tanto minus timet III 764 arg. 2

— reducitur ad amorem, sed distinguitur ab eo secundum immediatam comparisonem ad suum motivum et ad actus im-mediatos, qui ab eo habent ortum III 886 2*

— omnis ortum habet ex amore III 573 arg. 4. 757 arg. 4. 767 d. 1 — omnis male humilians venit ex amore male inflammante II 146 1* — non generatur ex amore generatione univoca III 763 4* — Fides generat timorem non secundum univocationem, sed per quandam dispositionem III 570 4*

— naturalis est sensualitatis praevenientis rationem, vel subiacentis rationi, vel ipsius partis rationalis III 342 d. 3

— naturalis est ex natura III 768 d. 2 — naturalis sensualitatis praevenientis rationem et ipsius rationis est naturae corruptae et quodam modo inordinatae III 342 d. 3

— est gratuitus, libidinosus, vel naturalis III 341 d. 3

— libidinosus est mundanus, vel humanus III 341 d. 3 — Ex libidine sive concupiscentia est timor humanus, qui est ex nimio amore sui, et timor mundanus, qui est ex nimio amore suorum III 768 d. 2 — mundanus surgit ex concupiscentia oculorum, humanus ex concupiscentia carnis *ibid.* — Timore mundano timet quis amittere mundana, timore humano timet amittere temporalem salutem III 758 4*

— malus mundanus et humanus opponitur dono timoris et ab eo expellitur III 769 d. 2 — Qui Deum veraciter timet nihil terrenum et caducum timet, sed timoribus supereffertur III 755 3* — libidinosus non est in viro perfecto III 341 d. 3 — male humilians est radix peccatorum respectu mali II 979 b. III 886 2* *Vide V. Peccatum 7.*

— naturalis conformis est gratuito et ab eo perficitur III 767 d. 1

— **Habitus** timoris dirigit affectionem III 556 arg. 3. 569 f. 1 — est habitus affectivus III 570 4* — qui est donum, est habitus III 767 d. 1

— Habitus timoris non reponitur in genere virtutis III 214 4*. 556 arg. 3 — Habitus timoris nullo modo potest esse in genere virtutis III 735 f. 4

— est donum IV 327 arg. 6 — Habitus timoris computatur inter dona III 214 4*. 569 f. 3 — est primum donorum III 740 f. 4 — Actus timoris praecedat actum spei *ib.* b — est primum donum generatione et tempore quantum ad usum III 748 a — est primum inter omnia dona in proficiendo III 770 d. 5

— est donum intimum inter omnia III 749 f. 4 — Donum timoris videtur esse

TIM

cuiusdam imperfectionis III 751 d. 1. 755 3* — Inordinate timere est segnitiei et ignaviae, sed ordinate timere est magnae excellentiae III 755 3* — Donum timoris opponitur timori malo III 769 d. 2

— respondet virtuti modestiae sive temperantiae III 744 b — expedit spem contra prospera extollentia *ibid.* — maxime expedit ad humilitatem III 752 d. 1 — est contra superbiam, ut sumitur pro vitio capitali, vel pro pronitate III 745 a — est in irascibili, ut expedite currat in prosperis *ib.* b

— servilis est donum Spiritus sancti III 490 f. 3. 600 arg. 3. 754 f. 2. 755 a. 757 f. 4, 2 — Timere serviliter est donum Dei II 682 f. 2 — servilis est donum Spiritus sancti, quia in ipso homo incipit Deum timere, licet donum imperfectum III 755 3* — Donum Dei est timere Deum propter supplicia futura, quae non timentur ex naturali affectu *ib.* 4*, 5* — Timere Deum solummodo propter poenas praesentes non est necessario ex dono III 756 4*

— servilis est bonus III 757 f. 1, 2 — servilis est bonus et utilis III 754 f. 2

— servilis dicit habitum, quo anima disponitur ad timendum Deum ut punientem eos qui praevaricantur III 757 b sq. — servilis principaliter intuetur poenam III 606 arg. 4. 755 arg. 4. 759 arg. 3. 760 a, 1*. 761 1*. 766 b — Timere serviliter est timere Deum propter poenam principaliter III 757 arg. 5 — Timoris servilis conditio formalis et completiva est principaliter intueri poenam III 760 a

— Timore servili non timentur tantum temporalia supplicia, sed etiam aeterna III 756 4* — Timore servili timentur aeterna supplicia et divina iudicia III 755 a — Timore servili cor quodam modo mollicatur, ut exhorreat supplicia aeterna ad fidei instinctum III 756 5* — Timoris servilis conditio materialis et substrata est timere poenam aeternam III 760 a

— Timere Deum propter poenam principaliter non est peccatum III 759 5* — Cum quis Deum timet propter poenas, quas infligit, unus solus est, quem timet *ibid.* — Timere poenam gratiae non repugnat III 760 a — Habens caritatem potest Deum timere ratione poenae III 758 3*

— Qui timore servili respicit principaliter ad poenam non est recte ordinatus ad finem ultimum III 607 4* — servilis poenae non est Deo acceptus III 606 arg. 4 — Qui a peccato recedit solo timore poenae est iniustus III 809 d. 4

— ortum habet a fide III 740 f. 4. IV 326 arg. 4 — consurgit ex fide suppliciorum III 564 f. 3 — servilis iuvatur per fidem III 756 5* — Plus est timere Deum quam credere III 754 f. 5 — generatur ex cognitione divinae iustitiae IV 327 a — Fides iudicii necessaria est, ut gubernet per timorem III 552 d. 2 — servilis oritur ex fide informi III 490 f. 3. 493 f. 4. 600 arg. 3 — Actus timoris sequitur actum fidei, sed praecedit actum spei III 740 b

— poenae sequitur ad amorem sui III 575 4*. IV 327 3* — servilis habet ortum magis ex amore sui quam ex amore Dei III 760 a — poenae, quo quis timet beneficia perdere et mala poenae incurrere, oritur ex amore, quo amatur Deus in quantum beneficus III 885 1*

— servilis, cum quis timet incurrere aeterna tormenta, est ex amore aeternae salutis et beatitudinis III 758 4* — servilis non habet ortum ex amore libidinoso, sed ex amore naturali beatitudinis, vel acquisito sine gratiae dono, vel ex amore gratuito a gratia gratis data *ibid.*

— dicitur servilis a servitute peccati annexi in eodem homine III 757 arg. 6. 758 a — servilis habet peccatum annexum III 761 4* — servilis est cum peccato III 753 a — Conditio timori servili annexa est habere voluntatem deformem coniunctam III 760 a — servilis dicit habitum vel actum et voluntatis servilitatem sive deformitatem annexam III 758 a. 759 b — servilis est in homine secundum statum malum III 758 3* — servilis est donum, sed cum opposito doni III 769 d. 2

— quantum ad hoc, quod poenam habet et formidat poenam futuram, introducit ex culpa, sed quantum ad habitum ex dono Dei III 761 4*

— Timere serviliter non semper est peccatum III 758 a. 759 6* — Actus timoris servilis, quem deformitas comitatur tantum in habitu, potest esse sine actuali peccato III 758 a, 1*, 2*. 759 6* — Timere serviliter deformitate concomitante in actu, ratione deformitatis actualiter annexae est peccatum III 758 a, 1*, 2*. 759 6* — In timore Dei potest esse peccatum II 179 2*

— Cum timore servili manet voluntas peccandi quantum ad habitum et radicem III 758 1*. IV 326 arg. 5 — servilis peccatoribus non aufert habitum malae voluntatis IV 1036 b, 4* — poenae concomitatur concupiscentiam malam, licet non causet inimicitiam iustitiae III 809 d. 4

— Usus timoris servilis est fugere poenam III 766 b, 4*

— servilis facit declinare a malo II 682 f. 2. III 754 f. 3. 809 d. 4 — Timoris est declinare a malo IV 320 f. 2. 322 a — Per donum timoris recedit homo a malo IV 636 a — Per timorem omnis recedit a malo III 568 arg. 1. 569 arg. 5 — Effectus timoris est respuere malum III 752 d. 3 — Qui timet elongatur a malo III 755 2* — Donum timoris est ad retrahendum a malo III 750 arg. 8. 788 d. 3 — maxime habet rationem motivi in retrahendo a malo III 886 2* — exilis non retrahit voluntatem improbam II 179 2*

— Doni timoris est refugere malum faciendum IV 320 f. 2 — Timore servili propter suppliciorum aeternorum timorem cessat homo a peccatorum perpetratione, licet non omnino cesset a voluntate III 755 a — Actus timoris servilis recedit homo a peccato III 757 f. 4 — servilis facit peccatum fugere III 493 f. 4 — expellit

TIM

peccatum quantum ad actionem malam IV 423 2* — retrahit a malo actu II 178 arg. 2. IV 1036 b, 4*

— expedit contra malum III 744 arg. 3. 745 b — Donum timoris expedit ad fugiendum malum III 749 5* — Donum timoris facit a malo facilliter declinare III 741 3*

— Usus timoris servilis est bonus III 757 f. 1, 2 — Usus timoris servilis potest esse bonus, licet non meritorius, sed praeparans vel ordinans ad meritum III 758 a

— servilis facit bonum concipere III 754 f. 3 — servilis praeparat ad statum iustitiae *ib.* f. 4 — Usus timoris servilis praeparat hominem ad susceptionem gratiae III 757 f. 3. 758 a. 759 6* — servilis praeparat voluntatem ad habitum vel usum gratiae II 682 a sq. — est in praeparatione ad iustificationem IV 423 2*

— Timore servili concipitur poenitentia IV 327 3*, 6* — cum amore sui generat poenitentiam *ib.* 3* — Qui timet habet poenitentiae seminarium *ibid.* — Ex timore generatur voluntas poenitendi per dispositionem *ib.* a — servilis disponit et praeparat ad poenitentiam, sed non producit in esse nec manet cum poenitentia *ib.* 5*

— Ex dono timoris servilis est quaedam cordis emollitio et fluxus concupiscentialis restrictio et hinc quaedam rectificatio III 755 a — disponit ad purgationem in vita contemplativa III 746 a

— servilis antecedit virtutes IV 327 6* — praeparat locum caritati, unde non dicitur Spiritus in eo requiescere III 752 d. 1

— recte dicitur inter cetera dona initium donorum et maxime sapientiae III 770 d. 5 — servilis est initium sapientiae III 754 f. 3 — dicitur principium sapientiae, quia disponit ad suscipiendam sapientiam et recedendum a culpa III 752 d. 2 — servilis dicitur principium sapientiae ut principium extra, solum locum praeparans *ibid.* — non est principium sapientiae perficiens, sed disponens *ibid.* — servilis habet rationem principii extra sapientiae, initialis vero rationem principii intra III 770 d. 5

— servilis est donum gratiae gratis datae III 768 d. 2. IV 327 6* — servilis repugnat gratiae quantum ad id quod est in eo servitutis III 760 2* — servilis nunquam est cum Spiritu sancto I 323 b — servilis est donum, quod est sine Spiritu sancti donatione per inhabitationem IV 327 6* — non manet cum Spiritu sancto, in quantum ordinatur ad habitationem Spiritui sancto praeparandam III 755 1* — Actus timoris servilis est impossibilis caritati non ratione actus per se, sed ratione annexi III 758 3*

— servilis non stat cum caritate, sed expellitur III 764 arg. 1. 766 arg. 5 — servilis expellitur, quando Spiritus sanctus infunditur III 754 arg. 1 — servilis cessat, adveniente gratia, quia datur solum ad tempus et pro determinato statu III 761 2*

— servilis adveniente gratia nec statim recedit quantum ad habitum nec simpliciter manet III 760 a — servilis manet cum gratia quantum ad materiale, quod est timere poenam aeternam, sed expellitur quantum ad conditionem completivam, secundum quam principaliter intuetur illam poenam, et conditionem annexam deformitatis voluntatis *ibid.* 761 3* — servilis, caritate adveniente, non totaliter pellitur, sed servilitatis dominium, qua principaliter poenam intuetur, ab ipso auferitur III 760 1*, 3* — servilis manet, in quantum communicat cum timore initiali *ib.* 2* — servilis expellitur, in quantum ortum habet ex peccato, manet, in quantum est ex dono Dei III 761 4*

— potest fieri informis III 760 4* — potest esse informis et formatus III 564 f. 3

— servilis est alia timoris differentia quam initialis nec videtur ab eodem trahere originem III 760 a — initialis est diversa species a timore servili III 761 f. 4 — servilis non est alius habitus quam initialis III 760 4* — servilis et initialis differunt ratione obiecti principalis *ib.* 1*

— dividitur in timorem servilem, **initialem** et filialem secundum diversos status, secundum quos modo principaliter intuetur poenam, modo principaliter Dei offensam, modo principaliter Dei reverentiam III 763 1*. 766 b. 769 d. 2 — ut donum prae- cise dividitur in servilem et castum, quia potest esse donum gratuitum, aut gratis datum III 769 d. 3 — initialis tenet medium inter servilem et filialem III 761 f. 4 — initialis addit supra servilem non simpliciter complendo, sed auferendo defectum concomitantem et conditionem complementem *ib.* 3* — cum gratia supervenit, non habet annexam malam voluntatem III 760 b

— initialis communicat cum servili in hoc, quod formidat poenam III 765 a — initialis habet oculum ad poenam III 761 f. 3 — Timore initiali timetur poena et offensa III 759 arg. 3. 762 arg. 6, b. 766 b — initialis principaliter aspicit offensam III 761 1*. 762 b. 763 6*. 766 b — cum gratia supervenit, non principaliter intuetur poenam III 760 a, 4*

— gratuitus dividitur in initialem et filialem non solum ut differens quantum ad statum III 761 f. 2. 762 b — ex gratia gratum faciente inchoata est initialis, ex gratia perfecta est filialis III 768 d. 2 — initialis non est cum opposito doni, sed cum quadam approximatione ad oppositum, filialis vero est donum perfectum III 769 d. 2 — Refugere poenam et offensam competit timori secundum statum imperfectionis III 766 b — initialis ratione eius, quod oculum habet ad poenam, opponitur perfectioni caritatis III 767 6*

— initialis et filialis differunt non solum secundum statum, nec ut duae species formaliter differentes III 762 b. 763 2*, 3* — initialis et filialis non differunt

solum penes perfectum et imperfectum III 763 2* — initialis et filialis possunt dici diversi timores, licet non sint diversae speciei, tum ratione status, tum ratione modorum timendi, tum ratione principalium motivorum III 762 b sq. — initialis et filialis sunt diversi modi timendi secundum diversa principalia motiva *ib.* b. 763 2* — initialis et filialis non sunt diversa dona, quia unum clauditur in alio III 762 b. 763 5* — initialis est quodam modo materialis respectu filialis, et hic ad illum se habet ex additione III 762 b. 763 2*

— tum initialis, tum filialis habet simpliciter unitatem ratione motivi principalis, licet plura respiciat III 763 6*

— filialis idem est amicus et castus, quo quis timet Deum ut filius, amicus et sponsa III 770 d. 4 — castus dicitur nos facere filios dispositive III 237 b

— filialis habet oculum ad offensam III 761 f. 3 — filialis offensam timet et attendit summi Patris reverentiam III 762 b — filialis, etsi oculum habeat ad offensam, principaliores tamen habet oculum ad Dei reverentiam *ibid.* 763 6*. 766 b — Timoris filialis usus minus principalis est in refugiendo offensam, ne separetur a Deo, sed excellentior et magis praecipuus est in reverendo Deum, resiliendo a summa Maiestate in propriam parvitatem III 766 b, 1*. 767 5*

— **gratuitus** est ille, quo quis timet separari a Deo III 764 arg. 3 — gratuitus est de bono futuro, ne amittatur *ib.* arg. 2

— gratuitus est poenae, vel offensae, vel reverentiae III 341 d. 3 — Doni timoris obiectum minus principale est malum poenae, magis principale est malum culpae sive offensae, maxime principale est excellentia Maiestatis divinae III 769 d. 2 — Donum timoris est timor reverentiae, qui facit nos revereri Deum III 213 arg. 4 — debetur summae Maiestati III 766 f. 4

— In timore reverentiae est resilitio in propriam parvitatem III 214 4*. 751 8* — Qui timet stat intra fines proprios, ita quod supra se non erigitur et Deo subiicitur III 755 2* — Timoris resilientis a summo arduo effectus est Deo subiicere et eidem obedire III 752 d. 3 — humiliat contra tumorem et sollicitat contra torporem I 712 4*

— gratuitus causatur ex fide et amore III 764 arg. 4 — initialis et castus ortum habent ab amore gratuito III 762 arg. 4 — filialis oritur ex amore, quo amatur Deus in quantum bonus III 885 1* — gratuitus datur cum Spiritu sancto III 753 a

— aucta caritate non decrescit quantum ad usum, crescente habitu III 764 b — Caritate crescente, crescit timoris habitus III 765 a — Aucta caritate, non minuitur solum timor initialis, sed etiam filialis *ibid.* — Crescente caritate, timoris gratuiti minuitur usus, quo cor hominis sollicitatur ex consideratione suae fragilitatis, sed crescit usus, quo humiliatur ex consideratione suae parvitatatis et divinae

magnitudinis *ibid.* sq. — Timoris affectus annexus sollicitudini in viris perfectis non ita viget, nisi forte dispensative et ad tempus *ib.* b — crescente caritate, decrescit quantum ad usum sollicitudinis de casu non intensio, sed numerositate actuum *ibid.* — Imperfectus magis habet unde timeat quam perfectus, tum ratione culpae praeteritae, tum ratione futurae ex consideratione fragilitatis *ibid.*

— crescit, crescente humilitate III 764 arg. 3. 765 a

— initialis expellitur a caritate perfecta III 766 arg. 5, 6 — initialis evacuatur III 762 b — poenae et offensae expellitur a caritate III 341 d. 3 — caritate perfecta, foras mittitur propter annexam poenalitatem III 765 a — non cadit in Beatis propter perfectam caritatem IV 904 d. 4 — gratuitus poenam habet in formidine III 764 arg. 4. 765 a

— manet in patria III 749 f. 4 — non evacuatur III 569 f. 4 — filialis manet in patria III 762 b — gratuitus non evacuatur, adveniente beatitudine III 765 f. 4 — manet in patria quoad usum praecipuum timoris filialis, ratione cuius, ablatis aliis inferioribus, perficitur et salvatur III 766 b. 767 5* — reverentiae a perfecta caritate non expellitur, sed potius consummatur III 341 d. 3 — gratuitus conformis est glorioso et ab eo perficitur III 767 d. 4

— quantum ad actum reverentiae non dissonat statui gloriae III 766 1*. 767 6* — separationis opponitur securitati, non vero timor reverentiae III 767 4* — Usus timoris non manet quantum ad mali cautelam, sed quantum ad summi ardui reverentiam III 751 8*. 752 d. 3 — non manebit in patria quantum ad fugam mali III 766 b, 1*. 768 d. 4 — boni amittendi non potest esse in gloria II 460 a. III 767 3*, d. 4 — Beati non possunt timere damnationem II 476 b

— Donum timoris fuit perfecte in Christo et eum dicitur replere III 751 d. 4 — Donum timoris fuit in Christo quantum ad omnimodam obedientiam et subiectionem respectu Patris III 745 a — In Christo fuit timor reverentiae III 753 b — in Christo fuit cum gloria III 766 f. 2 *Vide V. Christus 15, 15.*

— potest habere exemplar in Deo correspondens ei secundum genus, sed non specialiter quantum ad omnem proprietatem III 755 2*

— non habet donum directivum sibi appropriatum, sed cum sit donum infimum, satis dirigitur per habitum fidei III 749 5* — potest dirigi et regulari per alia dona directiva *ibid.*

— gratuitus regit hominem in statu iustitiae III 754 f. 4 — est minoris perfectionis quam amor III 601 3* — magis approximat imperfectioni liberi arbitrii III 748 b — regnat in statu imperfectionis III 886 1* — Imperfecti ducuntur spiritu timoris III 885 a sq. *Vide V. Homo 16.* — Per timorem duri revocandi sunt a malo et ad bonum stimulandi III 885 b

TIT

— est radix veteris legis III 884 a. 886 4*. 891 a — poenae convenit legi veteri, filialis legi novae III 885 1* — Timentibus praecepta sunt in servitum IV 50 4* *Vide V. Subiectio.*

— Omnibus est necessarium ad salutem recte timere III 552 d. 2 — Exercitium timoris in aliquo est securius quam exercitium alterius virtutis III 803 b — cadendi bonus est praescitis et praedestinis I 712 4* — poenae veniens ex consideratione divinae iustitiae est mola deorsum deprensus IV 385 a *Vide V. Spes-effectus.*

TITULUS — iniustus pro nullo habendus est IV 371 a

TONSURA — disponit ad ordinem exterius IV 607 b — est signaculum suscipientium ordines distinguens et significans officium nobilitatis IV 608 b. 609 2*, b — principaliter est signaculum distinctivum IV 609 4*

— dicitur amotio capillorum a parte inferiori IV 609 a

— significat, decorem et culturam exteriorum vanum et contemnendum IV 609 3* — significat amotionem superfluitatis terrenorum IV 608 b, 5* *Vide V. Corona.* — Laici conversi tonsurantur ad figurandam abdicationem terrenorum IV 609 4*, b

TORNEAMENTA — sunt inhonesta et interdita, et lucrum est iniustum IV 371 b

TOTUM — Nulla totalitas nec integritas est in summe simplici I 355 f. 2 — in simplici non dicitur nisi per privationem compositionis partium III 301 4* — per comparisonem ad partem aufert simplicitatem et aequalitatem I 355 f. 2. 356 f. 4, a *Vide V. Deus 47.*

TRACTIO — est motus violentus II 618 arg. 2. IV 421 arg. 2 — quaedam dicitur esse, cum Deus immutat voluntatem II 619 b, 1* — Deus non trahit per coactionem, sed per inductionem et sublevationem IV 421 2*

TRADERE — Pater dicitur tradidisse Filium non infligendo mortem, sed permitiendo et voluntatem ipsius acceptando III 428 1*. 433 d. 3 — Christus dicitur traditus a Iuda et a Iudaeis, ut alii ei inferrent mortem III 433 d. 3

TRADITIONES — Apostolorum non scriptae tenendae sunt et ab Ecclesia fideliter servantur III 204 6* — Tradita non sunt adinventiones, sed divinae traditiones et apostolicae sanctiones III 205 b — Apostoli non nobis tradiderunt nisi quod a Domino vel a Domini Spiritu acceperunt IV 579 b

TRAIANUS — legitur salvatus post mortem, et intelligendum est, eum non damnatum esse per sententiam IV 528 d. 3

TRANSGRESSIO — est contra praeceptum negativum II 446 1*

TRANSITUS — Ubi est transitio, ibi est distinctio I 415 arg. 4 *Vide V. Praepositio.*

— Quod transit non est idem cum eo quod permanet II 33 arg. 3

— potest esse a statu in statum II 473 2*

— filiorum Israel per mare significat liberationem a culpa per poenitentiam, transitus per flumen liberationem a miseria per Sacramenta I 4 b

TRANSLATIO — Quod non potest dici proprie intelligitur translative I 593 f. 3 — Ubi est transsumptio, ibi plures intellectus, scilicet proprius et transsumptus IV 193 arg. 6 — Quae transsumptivae dicuntur referuntur ad consequentem intellectum et pro illo intelliguntur III 844 2* — Non omne dictum improprie est dictum translative I 396 1*

— Omnes transferentes secundum aliquam similitudinem transferunt I 4 b. 396 a. 488 arg. 1. IV 897 arg. 4 — est, ubi est similitudo et aliqua dissimilitudo I 490 b *Vide V. Nomen.* — Transsumptio ad manifestandas proprietates spirituales latentes sumi debet a re manifesta III 290 1*

— est occasio erroris et evagationis, ubi est transsumptio occulta, impropria et inconsueta IV 494 5*

Vide V. Motus in indice philos.

TRANSPARENTIA — *Vide V. Perspicuitas.*

TRANSSUBSTANTIATIO — est ab infinita virtute III 895 a — In transsubstantiatione Deus operatur in aliquid IV 228 b — In transsubstantiatione nihil commune manet nisi in genere praedicabilis IV 229 3* *Vide V. Conversio-in eucharistia.*

TREMULATIO — ponit actum et virtutem motivam, sed etiam defectum in virtute sive ineptitudinem circa mobile II 768 3*

TRIA — Omne perfectum in tribus dicimus I 58 a *Vide V. Numerus.*

TRIANGULUM — habet tres terminos et tres lineas II 395 4*. 405 a

TRIBULATIO — Ex tribulationibus pervenitur ad perfectionem in merito et premio II 529 d. 4 — Per tribulationes pervenitur ad quietem et tranquillitatem II 715 arg. 6 — De flagellorum utilitate *vide V. Poena-voluntaria.* — possunt appeti propter bonum, quod ad eas consequitur II 529 d. 4

— Spes facit hominem in tribulatione gaudere et stabilem esse III 561 arg. 5

— potest intelligi duplicari aut quantum ad subiectum punitum, aut quantum ad modum puniendi, aut secundum proportionem ad meritum, aut secundum diversitatem status IV 358 d. 1 *Vide V. Poena-respondens culpa.*

TRIGONUS — est in tetragono II 41 arg. 4. 740 f. 3

TRINITAS — ultra pluralitatem importat unitatem I 429 f. 2, 3, b, 2* — Trinus non significat distinctionem simpliciter, sed pluralitatem in suppositis cum unitate formae I 366 d. 3 — importat pluralitatem circa unitatem in obliquo I 430 1* — dicitur quasi trium unitas I 428 f. 4. 430 f. 2, b — non dicitur vere unitas ter I 430 b — Trinus importat unitatem in concretionem et ut inhaerentem pluribus *ib.* 2*, 3* — Cum dicitur copulative trinus et unus, trinus significat solum pluralitatem I 429 3*

TRI

— Trinus dicit trinitatem suppositorum, ut conveniunt in unitate naturae I 543 a — non importat unitatem personalem, sed essentialem cum pluralitate suppositorum I 430 b — importat distinctionem in proprio et incommunicabili I 358 b

— et trinus quodam modo habent naturam termini substantialis et numeralis I 430 b

— non est species numeri I 426 3* — Nomen trinitas est collectivum personarum I 105 d. 5 — est quasi collectivum, sed non proprie I 400 d. 2. 429 f. 4, b — non dicit diversitatem nec unitatem secundum quid I 400 d. 2

— significat personas simul et coniunctim I 399 d. 4 — dicitur de omnibus simul et in singulari I 430 f. 4, b — non praedicatur de aliqua personarum et tamen omnes simul importat I 355 arg. 5. 400 d. 2 — dicitur de tribus personis simul et non de singulis, licet non habeat rationem totius, propter illarum distinctionem I 356 5* — et trinus de nulla persona dicitur per se I 355 arg. 6. 430 f. 3, b — non praedicatur de persona, quia importat unitatem essentialem ut in pluribus I 430 2* — Trinus dicitur de nomine concreto, quod importat unitatem ut in concretionem, non de abstractis *ib.* 3*

— Deus est trinitas I 103 arg. 2 — praedicatione per identitatem de Deo praedicatur I 406 d. 5

— non praeiudicat unitati, sed spectat ad perfectionem unitatis II 238 a — In divina hierarchia sic est pluralitas, ut tamen non tollatur unitatis simplicitas *ibid.* — In trinitate et unitate consistit omnimoda et summa perfectio *ibid.* *Vide V. Deus 25, 26, V. Persona* (267 b, c) et *V. Pluralitas.*

— Nomen Trinitatis *vide V. Baptismus-forma.*

— De cognitione Trinitatis *vide V. Cognitione-Dei-naturalis.* — quantum ad quid est cognoscitur fide per ternarium in creatura, quantum ad rationem cognoscitur dono intellectus per egressum verbi a mente in imagine et amoris ab utroque III 779 6* *Vide V. Imago-creata* (157 c sq.). — manifestatur in omnibus creaturis secundum plus et minus II 253 arg. 2

— super se reflexa maxime est expressiva Trinitatis II 253 arg. 2 — multiplex in creaturis reperitur I 79 d. 3 — vestigii reperitur in qualibet creatura I 58 a

— quaedam reperitur in omnibus potentiis animae I 83 b — Ratio trinitatis reperitur in sensu et in ratione conversa ad sensum et in ratione secundum se *ibid.* 489 b — in qua consistit expressa similitudo, non est in sensu nec in inferiori parte rationis, sed in ratione secundum se I 489 b sq.

TRIPLEX — dicit distinctionem simpliciter vel quantum ad formam, vel quantum ad partium multiplicationem I 366 d. 3 *Vide V. Deus 26.*

TRISTITIA — est in concupiscibili IV 323 arg. 3 — opponitur delectationi *ibid.* 342 d. 7. 1018 arg. 2 — cadit in voluntate nostra, quia est indigens et non est finis coniuncta I 799 b — Qui amat aliquid tristatur de eius amissione III 338 f. 3 — Nullus tristatur nisi de eo quod fit contra voluntatem suam *ib.* arg. 4 — necessario sequitur, quando desiderium non impletur in se, non vero, quando fit recompensatio secundum aestimationem desiderantis II 797 2* *Vide V. Dolor.*

— non tantum insurgit ex voluntate rationis absoluta, sed etiam secundum voluntatem conditionatam III 339 4* — vel est praeter rationis imperium ex quadam necessitate, sicut motus primi; vel contra

rectum illius iudicium, qua ratio subiicitur sensualitati et non tantum turbatur, sed etiam perturbatur; vel est subiecta rationis imperio et iudicio III 338 b — est secundum rationis imperium et iudicium, quando quis tristatur, ratione dictante et suadente *ibid.* *Vide V. Christus 15.*

— ex surreptione communis est sapientibus et insipientibus, bonis et malis III 338 b — quae statum mentis exertit, non est in iustis, sed tristitia ex compassione cum alio vel ex fuga mali illati sibi III 339 1* — turbans cadit in sapientem, sed non perturbans *ibid.* — Non tristari, de quibus homo debet, non est sapientiae, sed potius duritiae *ibid.* — surgit frequenter ex virtute et pietate III 360 d. 2

— comitatur in quibusdam peccatis IV 365 3*

TROPUS — proprie est figura et dicit aliquod vitium ratione excusatum, largius dicit quamcumque improprietatem sermonis, quae removetur per determinationem adiunctam III 259 d. 4 — In tropicis non est recta argumentationis processio *ibid.*

TUBA — dicitur vox Christi vocans ad iudicium IV 903 d. 2

TURBATIO — potest esse in sensualitate a ratione III 338 b sq. — Sapiens potest aliquo modo turbari, sed non perturbari III 339 1*

TUTOR — potest pupilli conditionem meliorare, non deteriorare II 785 arg. 6

TYRANNUS — *Vide V. Potestas.*

U

Ubi — praesupponit locum I 644 arg. 1

— Si aliqua duo sunt inseparabiliter unita, ubicumque est unum, est alterum, nisi alterum excedat alterum I 643 5*. III 455 1*

UBIQUE — non distribuit pro partibus ut nunc, sed simpliciter I 645 b — dicit immensitatem actu, quia importat simultatem locorum I 643 4* — Esse ubique importat praesentialitatem divinae immensitatis, vel connotat locum creatum sive rem I 644 b sq. — Deus est ubique, quia simplex et immensus I 653 b — Esse ubique est Deo proprium I 643 a. 645 a *Vide V. Deus 21 et V. Christus 24.* — Quod est ubique totum est aequaliter et uniformiter I 646 arg. 2

ULTIMUM — debet esse unicum II 887 3*

— aliquando non se habet per modum complementi II 405 2* *Vide V. Forma* in indice philos.

ULTIO — *Vide V. Vindicta.*

UMBRA — est privatio lucis, quae resultat ex obiecto corporis opaci, non pura privatio II 308 d. 2 — statim est, quam cito et lux, si sit corpus opacum ei obiectum II 22 b

— rei non habet veritatem I 150 arg. 6

— Creatura dicitur umbra, in quantum repraesentat Deum in quadam elongatione et confusione I 73 a — Creatura ut umbra ducit ad cognitionem communium, ut communia *ib.* b *Vide V. Creatura-umbra.* — Mundus est umbra summae lucis II 22 b

Vide V. Lex-vetus et V. Testamentum.

UNCTIONES — in Lege erant figurativae, non sanativae IV 2 a

— Apostoli oleo ungebant infirmos per mandatum Christi IV 590 arg. 4. 591 a — Apostoli principaliter ungebant infirmos ad sanitatem corporalem, non ad curationem spiritualem IV 592 4*

— triplex figurata in David IV 477 d. 4. 481 2* — de oleo cum balsamo fit baptizatis in vertice, confirmandis in fronte, pontificibus in capite IV 602 d. 2 — pri-

ma est in baptismo IV 601 d. 1 — in pectore et in spatulis significat gratiam unctionis ad Deum amandum et eius onera portanda IV 458 b — in vertice baptizati fit ad instruendum potius quam ad efficiendum IV 468 3*

— principalis est confirmatio IV 601 d. 2

— maioris dignitatis est in Sacramento ordinis IV 601 d. 1 — sacerdotum figuram habuit in Lege IV 629 b — in ordine non imprimit characterem IV 626 f. 4. 628 a — Manus sacerdotis unguntur oleo sancto propter dignitatem corporis dominici, quod non est contrectandum nisi manibus consecratis IV 628 a *Vide V. Ordo-materia et V. Sacerdotes.*

— episcoporum non respicit ordinem sacerdotalem, in quantum est ordo, sed magis dignitatem IV 634 6* — episcopi est solemnior, quia significat sanctitatis eminentiam *ibid.* — pontifici fit in capite, in quo significatur abundantia gratiae IV 628 a — Caput pontificis ungitur chrismate, ut significetur excellentia vitae in conspectu Dei in conscientia et in conspectu hominum quantum ad famam *ibid.*

— olei potest habere efficaciam ex vitae merito viri sancti IV 597 6*

— extrema est Sacramentum proprium novae legis IV 481 2*. 591 b — in veteri lege non habuit figuram expressam IV 481 2*. 591 f. 4, b

— ultimum locum tenet inter Sacramenta, quae respiciunt personam IV 601 d. 1 — extrema nuncupatur, quia inter omnia Sacramenta ultimo datur *ibid.* — dicitur extrema saltem secundum nostram opinionem *ib.* 3*

— non videtur a Christo institutum, sed a Spiritu sancto per Apostolos, a Christo vero insinuat IV 591 a sq. 593 a — Huius Sacramenti institutio non attribuitur Apostolis, sed Spiritui sancto IV 592 2* — non est instituta ab aliquo Apostolo per se, sed a toto collegio *ibid.* — non fuit institutum, sed insinuat in unctione

infirmorum ab Apostolis peracta *ib.* 4* — legitur ab Apostolis institutum IV 590 f. 4 — videtur institutum fuisse in mandato iacobi *ib.* f. 2 — fuit a Iacobo promulgata IV 592 2* — Christus hoc Sacramentum non exhibuit IV 591 f. 3

— sacramentalis significat unctionem gratuitam et spiritualem, quae est in anima IV 599 arg. 2 — significat gratiam in aliqua abundantia IV 591 b — significat gratiam perfectam, secundum quam quis ungitur in regem, ut in regnum caelorum possit introire *ibid.*

— introducit hominem in regnum IV 592 arg. 2 — extrema dat gratiam perfectam ad egrediendum IV 481 2* — significat unctionem Spiritus sancti, sine qua nullus recipitur in Ecclesia triumphante IV 53 b

— est Sacramentum exeuntium, qui in morte egrediuntur, ut coronentur IV 53 b

— Signum tantum est unctio exterior IV 589 b — Ratio Sacramenti competit unctioni IV 592 b. 593 a — Oleum consecratum proprie non est Sacramentum, sed ad Sacramentum ordinatum, quia non habet nec perfectam significationem nec sanctificationem, quousque applicetur infirmo, et superveniat sacerdotalis oratio IV 593 5* — consummatur in ipsa unctione IV 596 arg. 3

— Materia extremae unctionis est oleum consecratum ab Episcopo IV 593 a — Materia elementi est oleum propter congruitatem Sacramenti, potius quam elementum communis *ib.* 1* — requirit oleum simplex, non mixtum, quia ad ingressum in gloriam requiritur et sufficit bona conscientia *ib.* a, 2*

— Gratia sanans significatur per oleum, gratia ordinans ad perfectam curationem per oleum consecratum IV 593 a — Materia non est simplex elementum, non fuit a Christo sanctificatum *ibid.*, 2* — non habet significationem nec sanctificationem, si fiat oleo non consecrato *ib.* 4*

UNC

— Benedictio Episcopi non facit esse Sacramentum, nec unctio est usus tantum IV 593 a, 5* — Oleum consecratur ab Episcopo ut successore Apostolorum *ib.* a

— Requiritur forma exterius prolata, nec sufficit oratio mentalis IV 595 a, 4* — De Sacramenti integritate est forma verbi expressiva orationis fidei *ib.* a, b — Forma ex institutione congruenter consistit in oratione deprecativa *ib.* b, 3* — videtur instituta cum forma orationis, et huic tota efficacia attribui *ib.* a — Huius Sacramenti efficacia principaliter consistit in oratione fidei IV 597 a

— Forma verbi indicativa non est de Sacramenti necessitate, sed congruitate, et habetur in aliquibus Ecclesiis IV 595 a — Forma deprecativa est de necessitate Sacramenti et habetur in omnibus Ecclesiis, quia tangitur in institutione huius Sacramenti *ibid.* sq., 1* — Suscipiens propter infirmitatem destitutus oratione est relevandus *ib.* b — secundum ritum universalis Ecclesiae tribuitur cum benedictione sacerdotali IV 594 f. 4 — Oratio praemittitur ante unctionem, quae est de integritate, cum principaliter efficacia Sacramenti resideat penes eam *ib.* f. 2

— Non oportet, quod sit uniformitas in verbo, sed in sensu IV 595 b, 2* — Diversae formae IV 594 arg. 2 — quaelibet habet specialem sibi formam, attamen generaliter conveniunt in remissione peccati IV 601 b

— interruptum ob defectum sacerdotis potius est supplendum quam de novo inchoandum IV 601 b

— eius dispensatio ex officio spectat ad sacerdotes IV 596 b sq. 597 6* — eius dispensatio non spectat ad solos episcopos, sed debuit communicari sacerdotibus inferioribus IV 596 b. 597 1*, 2* — Quando episcopus oleum benedicit, inducit consecrationem, sed non oportet, quod illo utatur IV 597 3*

— Dispensatio extremae unctionis non est omnibus commissa IV 596 b. 597 4*, 5* — Oleum consecratum non debet contingi nisi a sacerdote IV 596 b — data ab haereticis forte est iteranda IV 645 a

— debet exterius adhiberi circa organa potentiarum, per quas anima unitur corpori et venialia perpetrat IV 599 b, 1*, 2*. 600 4* — nec totum corpus debet inungi, nec una determinata pars IV 599 b. 600 4*, 1*, 2* — plurium partium est unum Sacramentum IV 600 3* — Organa potentiae sensitivae, generativae et progressivae debent inungi IV 599 b — Loco organorum generativae inunguntur lumbi IV 600 b — Mutilati aliquo membro tamen in eo sunt inungendi, quia eo peccaverunt saltem appetitu veniali *ib.* 4*

— est periclitantium et morti appropinquantium IV 592 arg. 4. 596 b. 598 arg. 2 — est Sacramentum eorum qui sunt in extremo mortis articulo IV 596 arg. 5 — Nullus in aliqua infirmitate inungendus est, nisi cum praesumitur ad exitum propinquare IV 601 b — in morbo

diuturno non est danda nisi in infirmitatis aggravatione *ibid.* — solum in extremis debet dari IV 598 f. 3 — nunquam datur nisi existentibus in gravi infirmitate corporali IV 588 arg. 3 — debet dari infirmis mente, praesupposita infirmitate corporis IV 598 1* — non datur infirmo propter infirmitatem, sed propter hoc, quod appropinquat egressui IV 589 3* — non datur infirmo, nisi praesumatur, quod moriatur, vel quod sit in articulo mortis *ibid.* — non datur contra peccatum veniale nisi in statu, in quo potest liberari et a culpa et a peccandi necessitate *ib.* 4*

— danda est in infirmitate notabili et gravi, ita quod deficit virtus naturae et auxilium medicinae IV 598 b — Aliquis, qui est in periculo secundum humanum iudicium, est inungendus, quia praesumitur, quod laboret in extremis IV 600 f. 2 — non debet dari euntibus in iustum bellum nec capite damnatis IV 598 2*

— debet dari solis infirmis, qui peccare potuerunt venialiter IV 598 b — solis ratione utentibus danda est, quibus possunt peccata dimitti *ibid.* — debet dari solis adultis et ratione utentibus *ib.* f. 2 — non datur infantibus nec naturaliter stultis *ib.* 3*

— non est Sacramentum necessitatis IV 593 1*. 602 d. 4 — Devotio potest supplere absentiam sacerdotis IV 597 5* — si praetermittitur ex negligentia, quae generat contemptum, vel habet contemptum annexum, est periculum IV 602 d. 4

— potest et debet iterari, quando est necessaria, absque contumelia Sacramenti IV 600 b sq., 1* — In unctione extrema non datur effectus perpetuus, maxime si homo curetur IV 601 a — post aliquam meliorationem, quia venialia iterum redire possunt, cum infirmitas corporalis aggravatur, potest et debet iterari *ib.* b

— In Sacramento extremae unctionis res tantum est venialis curatio, res et signum est ipsa in anima devotionis excitatio IV 589 b — Sacramentum unctionis est ad curationem ordinatum IV 597 4* — est contra infirmitatem sicut medicina IV 588 arg. 4 — In extrema unctione datur gratia sanans languores spirituales et gratia ordinans ad sanitatem perfectam gloriae IV 593 a — In unctione datur gratia ad resistendum diabolo, ne possit detinere *ib.* 2*

— est principaliter ad remissionem peccatorum IV 589 4* — In unctione significatur deletio peccatorum IV 599 arg. 1 — In hoc Sacramento fit remissio peccati, interveniente ministerio sacerdotis IV 595 b

— non est contra originale nec contra mortale, sed contra veniale IV 588 arg. 4. 589 a — est contra veniale peccatum IV 600 f. 1, 2* — principaliter ordinatur ad venialium deletionem IV 599 b — non est contra veniale, quod quotidie committitur IV 588 arg. 4 — curat peccata venialia in statu egrediendi animae quantum ad remissionem culpaе et etiam partis poe-

UNI (1)

nae IV 589 a — est principaliter ad venialia delenda, secundum quod possunt convenientem recipere effectum IV 598 a

— curat venialia peccata, in quantum animam per devotionem sursum elevat IV 589 a. 595 b — est in alleviationem animae aggravatae a corpore corruptionem habente IV 598 b — Effectus huius Sacramenti in spiritu est supra naturam IV 590 a

— non est principaliter ordinata contra sequelas vel reliquias peccati vel contra poenam spiritualem, sed contra morbum peccati IV 588 b sq. — habet multiplicem utilitatem, sed unus est finis principalis, alii vero per accidens IV 602 d. 3 — principaliter est ad curationem infirmitatis peccati venialis et per accidens et ex consequenti ad curationem et alleviationem infirmitatis corporalis IV 589 a — non ordinatur principaliter contra infirmitatem, sed ad peccatorum remissionem, quae per sensus exteriores perpetrata sunt IV 598 3* — nunc est principaliter ad salutem spiritus IV 592 4*

— roborando animam per consequens curat infirmitatem corporalem IV 589 a, 3* — habet respectum ad corpus relevandum propter alleviationem spiritus *ib.* 3* — non ordinatur ad vitam corporis conservandam IV 588 arg. 2 — Apostoli utebantur Sacramento unctionis ad curationem infirmantium corporaliter *ibid.* — secundum legem communem non curat infirmitates incurabiles per virtutem supra naturam IV 590 a — non valet principaliter contra infirmitatem corporalem IV 589 b, 1* — sanat morbum corporalem per virtutem supra naturam, quae operatur secundum divinam institutionem *ib.* 4* — Redundantia in corpus ab effectu in anima est naturalis IV 590 b

— spiritualis est devotio IV 589 b — devotionis respicit animam secundum potentiam intellectivam IV 599 arg. 3

UNGUES — sunt de perfectione naturae IV 909 f. 3, b — habent connexionem cum vita, quia ortum et conservationem habent ex actu vitae IV 908 3*

UNIO — 1 *Excellentia unionis* 2 *Possibilitas* 3 *In persona* 4 *In persona divina* 5 *Natura divina unita* — non terminus unionis 6 *Relatio ad unam personam* 7 *Relatio ex parte creaturae* — mutatio solum in natura creata 8 *Sine medio* 9 *Similitudines* 10 *Proprietates unionis* 11 *Communicatio idiomatum* 12 *Modi enuntiandi consequentes unionem* 13 *Causa efficiens* 14 *Gratia unionis* 15 *Dispositio ad unionem ex parte animae* 16 *Unibilitas hominis* — carnis 17 *Unibilitas ratione finis* 18 *Inseparabilitas*.

19 *Unio divinarum personarum*.

20 *Unio amoris* — cum Deo.

1 — Verbi ad carnem est modus unionis singularis III 160 f. 3. 171 b — Verbum unitur animae Christi perfectissima unione, qua nulla potest esse perfectior III 313 f. 3 — Nunquam alia unio fuit huic similis III 163 b — est perfectissimus effectus et modus essendi Dei in

creatis I 648 b — est effectus, secundum quem comparatur creatura ad Deum ut perveniens *ibid.* — Per unionem illa natura humana inter ceteras naturas adhaesit aeterno Verbo III 163 b — Filius plenissime erat in homine sibi unito per gratiam unionis I 282 b. III 117 d. 4 — Homo assumptus non tantum unitus est Deo per conformitatem affectionis, sed etiam unionem personali III 388 3*

— cum humana natura est opus perfectissimum consonum perfectioni divinae naturae III 9 f. 5 — in nullo derogat nobilitati divinae III 10 a. 21 5*. 38 5* — fuit excellentissimae dignationis III 163 b — dicitur unitas dignativa III 160 f. 3. 161 b. 163 b *Vide infra 14.*

2 — Quod summa Maiestas uniri possit cum nostra humilitate, non videtur possibile secundum iudicium rationis et scientiae III 524 4* — superexcellit omnem considerationem philosophicam, quia ad ipsam vix pertingit ratio per fidem elevata III 161 b — Humanam naturam uniri divinae in persona Filii, possibile fuit III 9 b sq.

3 — In assumptione humanae naturae a Verbo maxime est unio, quia est ibi unitas naturae ad hypostasim suam III 131 2* — In unione naturarum persona divina fit suppositum humanae naturae III 13 a — Ut homo sit Deus, fit per hoc, quod persona Verbi se ipsam facit humanae naturae hypostasim III 53 a — Per unionem humana natura fundatur et substantificatur in divina hypostasi III 158 a — Rationalis natura dependet ex hypostasi divina et habet substantificari in illa sicut natura in persona III 10 a

— Divinam naturam uniri humanae in unitatem personae est, divinam personam, quae ab aeterno fuit hypostasis respectu divinae naturae, esse hypostasim respectu humanae naturae in tempore III 9 b — Persona Filii Dei est hypostasis rationalis naturae in tempore III 10 a — Persona divina est temporaliter terminus unionis ratione alicuius temporalis, quod connotat in comparatione ad naturam humanam III 158 1*

— Gratia unionis natura humana unitur Verbo in unitatem personae III 161 4* — ad unitatem personae terminatur, non quia personae adveniat nova unitas, sed quia duarum naturarum est una hypostasis III 125 4* — terminatur ad unitatem personae III 123 3*. 126 b. 158 a. 161 a. 2*. 162 f. 4. 163 b. 170 f. 3. 297 a — est in persona III 121 a. 133 a — Anima Christi Verbo aeterno immediate unita est in unitatem personae III 303 f. 2 — Natura creata assumpta est in unitatem personae III 37 f. 2 — Humana natura et divina unitae sunt in unam personam III 15 4*. 122 f. 3. 155 b. 171 a. 172 5*. IV 226 d. 2 *Vide V. Persona in fine.*

— Tota humana natura in atomo et secundum totum unitur divinae personae, ita quod tota substantificatur in una tantum in una propria hypostasi III 15 1* — Christi humanitas substantificatur in divina

persona III 155 b, 1* — Suppositum divinae naturae fecit se suppositum humanae naturae per gratiam III 156 1* — Una et eadem hypostasis est divinae naturae et humanae III 158 a

— Divina persona potest humanam naturam stabilire tanquam proprium suppositum III 125 a — Cum humana natura sit omnino possibilis et in omnimoda obedientia respectu divinae, potest simul cum ea concurrere in unam personam III 156 5* — Humana natura multo magis pendet et indiget divina persona, quam aliquod accidens substantia *ib.* 6* — In Christo divina natura et humana uniuntur in unam hypostasim, quae utriusque naturae est suppositum, et in qua utraque natura suo modo substantificatur III 164 d. 1

4 — Divina natura et humana possunt uniri in unitate personae increatae, sed non personae creatae, quia persona semper habet denominari a digniori proprietate III 159 4* — non potest terminari ad unitatem personae creatae, quia in ea divina natura non potest substantificari *ibid.* — Humana natura potest inniti divinae personae, quamvis divina natura non possit inniti naturae creatae *ibid.* — non fit in unitate assumti, sed assumentis III 15 a

5 — Natura divina unita est humanae III 122 f. 3 — Natura divina per praedominationem humanam naturam trahit ad unitatem III 158 a — Filius Dei praedominans humanae naturae traxit eam ad propriam unitatem III 157 f. 4

— Natura, abstracta omni personalitate, non habet in quo possit uniri cum humana natura III 127 b. 128 a

— non terminatur ad unitatem naturae, sed potius ad unitatem personae III 15 2*, 3*. 123 a, 1*. 157 f. 4. 158 a. 440 4* — non terminatur ad naturam, quia Divinitas et humanitas eiusdem naturae esse non possunt III 124 f. 3 — Natura creata et increata non possunt transire in unam naturam III 14 f. 2. 15 a. 163 a — Unionis terminus non est unitas naturae, quia natura divina non potest fieri humana nec e converso, nec ex his potest fieri tertia III 157 f. 3 — Natura divina non potest trahere humanam ad unitatem naturae sine mutatione et conversione III 158 a — Divina natura non potest uniri humanae naturae in unitatem naturae, quia hoc repugnat simplicitati eius *ib.* 3* — In unione divinae naturae cum humana non potest esse unitas essentiae, sed personae III 55 f. 3 — Divina natura non unitur humanae in unam essentiam, sed in unitate hypostasis III 123 4*

— Divina natura non unitur humanae ad unius essentiae constitutionem III 49 a — Ex coniunctione Divinitatis nulla resultat forma communis *ibid.*, 1* — non est quantum ad unionem in forma III 123 3* — In unionem, quae terminatur ad unitatem naturae, non solum notatur esse respectus, sed etiam convenientia fieri in forma III 159 3*

— Natura divina et humana non concurrunt tanquam partes constitutivae III 172 2* — In Christo divina natura et humana non constituunt aliquid tertium III 164 d. 1 — In unione animae et corporis ad hypostasim, quae ex eis non constituitur, non est unio per constitutionem naturae tertiae III 453 4* — In unionem naturae humanae et divinae non est tertiae naturae constitutio III 158 a — Per unionem persona Verbi non est Christo ita intrinseca, ut sit de constitutione naturae III 109 3* — non est ad unius constitutionem nec ad universalitatis praedicationem, sed ad idiomatum communicationem III 125 4* — Divina natura et humana dicuntur componi, non quia ex eis constet unum IV 226 d. 2

— In unionem non fit naturarum identitas aut confusio III 129 a — notat naturarum distinctionem et excludit confusionem *ibid.* — Verbum aeternum unitum est carni et non transit in carnem, sed manet integrum apud Patrem I 490 a — In Christo naturae et earum proprietates sunt distinctae, quamvis convenient in supposito III 186 b

— Divina natura non potest sibi humanam unire in forma, sed in persona III 127 f. 1, b — Natura divina univit sibi humanam non in se, sed in una persona III 123 a — Si divina natura uniretur alicui secundum formam, necessario tota uniretur et in qualibet persona *ib.* 3* — Quamvis natura divina sit simplicissima, non est tota unita in omnibus personis *ibid.*

— Divina natura unit sibi humanam et eidem unitur III 122 b. 123 2*. 124 6* — ut relatio communiter convenit naturae et personae III 126 b — Unire, quantum est de se, non dicit terminum relationis vel actionis determinate III 122 b

6 — dicit relationem ad personam III 13 2*, 3*, 4* — Quae pertinent ad unionem dicuntur respectu creaturae et indicant personam I 400 d. 2

— Una persona potest uniri pluribus naturis III 15 2* — Plures naturas uniri in unitatem personae, non repugnat simplici personae III 158 3* — naturarum unitati personae non repugnat III 159 3* *Vide V. Unitas-Christi et V. Christus 5.*

— Divina persona fecit, ut plures naturae unirentur in se, ut principium, medium et terminus assumptionis III 125 a — Persona Verbi secundum comparisonem ad utramque naturam tenet rationem medii unionis III 158 2*

— Aliquod creatum potest copulari uni personae secundum unionem personalem III 12 f. 4 — potest convenire uni personae divinae, ita quod non conveniat alteri *ib.* f. 3. 13 a, 2*, 6*

— In unionem non conveniunt tres personae I 52 3* — dicit relationem, quae singularem personam respicit I 399 b. III 53 a — Solus Filius Dei est unitus humanae naturae I 294 a. III 157 f. 2 — Solus Filius suscepit humanam naturam, non exclusa natura, sed exclusis personis Patris

et Spiritus sancti III 123 1* — Personae Patris et Spiritus sancti non sunt unitae illi animae in unitatem personae III 52 f. 1 — Homo dicitur de aliquo supposito Dei, sed non de quolibet III 172 6*

— Plures personae non possunt unam et eandem numero naturam assumere in unitatem naturae nec personae nec in unitatem individui assumti III 45 a — Videtur, tres personas posse assumere unam naturam in unitate individui III 46 a sq.

— Unum et idem non potest uniri pluribus personis in personae unitatem III 45 1* — Pluralitas personarum repugnat unitati unionis *ib.* 2*, 3*, 423 4* — necesse est, quod fiat mediante una persona III 55 f. 3 — Natura unita uni personae non potest assumi ab alia persona III 13 4*, 18 4* — Decens erat, unum uniri uni III 42 b — terminatur ad unitatem unius personae III 426 b — Impossibile est, quod sit unitas ex parte extremorum et pluralitas ex parte medii, in quo attenditur illa unio III 45 4*

7 — ex parte humanae naturae non dicit quid absolutum, sed relatum III 53 b — ex parte creaturae dicit comparisonem ad Deum secundum habitudinem relationis III 13 a, 2*, 6* — dicit relationem III 429 a

— dicit relationem, quae introducitur in esse per mutationem factam in sola natura assumta I 157 arg. 2. III 10 3*, 156 4* — Persona Filii Dei incipit esse hypostasis humanae naturae absque aliqua sui mutatione vel innovatione III 10 a, 175 a, 2* — Verbum unitur humanae naturae non secundum mutationem factam in se, sed in natura assumta, quae facta est in naturae formatione, ita quod careret personali distinctione et inniteretur personae divinae III 53 a, 5* — Persona divina facta est suppositum naturae humanae absque ulla mutatione facta in ipsa, sed solum ex parte humanae naturae III 453 a — Deus factus est homo non secundum aliquam transmutationem factam in Deo, sed factam in altero extremo III 475 1* — Divina natura est unibilis humanae naturae per mutationem factam in creatura III 40 3*

— Cum Deus est in creatura rationali per unionem, non dependet ex ipsa, sed potius e converso III 40 a — non dicit actionem et passionem, sed potius relationem, quae dicit dependentiam solum in natura creata *ib.* 4*

— Cum divina natura humanae unitur, non patitur aliquid, sed unit sibi humanam naturam in propriam personam III 40 4* — Per unionem nihil acquiritur naturae divinae in se *ib.* 3* — Verbo nulla crevit dignitas ex humanae naturae assumptione III 222 d. 3 — nihil aufert Divinitati I 283 arg. 2. III 227 arg. 4 — non dicit imperfectionem in unibilibus, cum de se non importet ordinem ad constitutionem tertii III 40 2*, 452 f. 3. 453 a

8 — Persona Verbi per se unitur humanae naturae III 55 a — Verbum non est unitum animae humanae mediante Spiritu sancto sicut vinculo interveniente, sed sicut principio efficiente per modum subaucto-

ritatis et appropriationis *ibid.* sq. 56 4* — In unione Verbi cum humana natura non est nexus coniungens distincta, quia duae naturae concurrunt in unitate personae III 55 3* — De medio unionis carnis *vide infra* 16.

9 — habet similitudines quoad singulas conditiones, sed quoad collectionem suarum proprietatum dicit modum unitatis singularis III 161 a — similis est unioni, qua copulatur verbum voci, ut ab aliis possit cognosci I 490 a. III 54 arg. 1. 164 d. 4 — Congruum fuit, Verbum uniri carni ad Divinitatis revelationem, sicut verbum copulatur voci III 29 b

— assimilatur unioni, quae est per insertionem III 458 a — naturae humanae et divinae habet similitudinem cum corpore Christi sub Sacramento altaris quantum ad extremorum unitatem, quantum ad distinctionem sive diversitatem et quantum ad finem sive utilitatem III 464 d. 1. IV 226 d. 2 — assimilatur circulo et soliditati I 648 b

— Similitudo cum compositione animae et corporis valet non quantum ad compositionem extremorum sed quantum ad constitutionem unius personae III 453 4* — Calceamentum et corrigia est humanitas et eius unio cum Divinitate III 466 d. 5

10 — personalis non est proprie dicta compositio, sed large III 453 a *Vide V. Christus* 3. — Uniri humanae naturae ex parte Dei non dicit accidens, sed ex parte naturae assumtae III 472 4*

— Per unionem creatura non aequatur Creatori III 299 f. 4 — Deum praedicari per unionem de aliquo creato non tollit creaturae conditiones III 21 3*. 280 5* *Vide infra* 14.

— Verbum non potest uniri animae sicut perfectio perfectibili III 296 f. 4. 297 a, 1*

— Verbum non unitur animae Christi in illa unione sicut cognoscibile cognoscenti III 297 a — non facit divinam naturam cognosci ab humana III 345 b

14 — facit communicationem idiomatum, salvis proprietatibus assumptis et assumti III 21 3* — divinae naturae ad humanam facit sibi mutuo communicare propria idiomata I 577 arg. 4. 643 3*. III 14 f. 3. 16 a. 44 arg. 5. 109 4*. 115 f. 3, b. 128 arg. 3. 462 f. 3. 469 f. 2. 265 4*. 266 b. 324 a, 1*. 436 arg. 2. 445 f. 4 — Non est communicatio idiomatum nisi propter unionem III 93 f. 3 — Communicatio idiomatum per unionem est ratione hypostasis III 231 b — Quae uniuntur in uno supposito necessario de se invicem praedicantur in concrezione III 170 f. 3. 471 a, 1*. 472 2* *Vide V. Communicatio et V. Christus* 7.

12 — Christus est Deus et homo per gratiam unionis III 227 3* — Debet dici, Deum esse hominem et hominem esse Deum secundum praedicationem singularem, quae est per unionem III 471 a sq. 472 3*, 4* — Deus dicitur homo non praedicatione formali et essentiali, sed unione

personali III 172 3* — divinae naturae et humanae facit Deum esse hominem III 474 f. 3. 451 f. 6. 452 a — facit hominem esse Deum III 52 f. 2. 53 a. 324 a, 1* — Homo est Deus ratione unionis personalis III 388 3* — Homo praedicatur de Deo absolute quantum ad privationem relationis extrinsecae, sed relative quantum ad positionem relationis intrinsecae III 172 5* — Haec est falsa: Deus non est homo III 173 a — Propositio: Deus est homo, reducitur ad materiam contingentem, sapit tamen aliquid de materia naturali *ib.* b

— Divina natura per se praedicatur de persona, in qua est unio, humana natura quodam modo praedicatur per accidens de persona, cui habet uniri per gratiam III 472 4* — Divina natura per identitatem potest dici esse homo III 143 d. 4 — Ratione suppositi potest praedicari: Divina natura est homo III 190 a — Haec est falsa: Deitas est humanitas III 172 2* — Deus factus est homo III 16 a. 169 a — Deus est humanatus III 174 f. 5 — Divina natura est incarnata III 128 b sq. — Secundum unionem Filius Dei dicitur homo factus I 490 a

— Locutio: Deus factus est homo, est vera pluribus sensibus, sed semper quodam modo impropria III 174 b sq. — Deus factus est homo, sed non dicitur factus, non propter diminutionem termini, sed propter denominationis mutationem III 175 5*

— Locutio: Homo factus est Deus, est falsa, nisi exponatur: factum est, ut homo esset Deus III 476 a sq. — Esse hominem nullo modo antecessit in illo supposito esse Deum *ib.* b *Vide V. Christus* 7.

— Virtute unionis gratuita temporale fit aeternale III 425 4*

13 — facta est per assumptionem III 440 f. 2 — assumptis ad assumptum naturaliter consequitur assumptionem III 439 a

— Divinitas iuncta est animae Christi in ipsius conceptione et nativitate in utero III 437 arg. 3 — Circa hominem simul est fieri et factum esse III 175 2* — Divina potentia simul potest rem fabricare et sibi unire III 431 4* *Vide V. Christus* 6.

— Ad incarnationem faciendam non plura exiguntur quam extrema unibilia et unitas in persona et immensitas in potentia, quae extrema illa coniungat III 47 f. 3 — Natura humana unitur divinae absque actu suo III 53 3*

14 — est ex divina virtute et mera gratia III 161 a, 3* — superexcedit omnem naturam et gratiam communem *ib.* a — Uniri divinae naturae superexcellit gradum creaturae III 53 6* — Gratia unionis non habebat ortum a principiis naturae, sed potius a divina voluntate III 109 a — non fuit naturalis, sed gratuita in hoc, quod terminos naturae excedit et ex mera Dei voluntate processit III 108 arg. 4. 109 a — Divinitatis ad animam Christi non erat naturalis, sed supernaturalis III 438 3*

— Gratia unionis quodam modo fuit homini Christo naturalis, sed non simpliciter III 108 b sq. 196 1*. 388 f. 2, 3*

— est voluntaria, quia est a voluntate, sed non fit secundum conformitatem voluntatum, sed magis secundum coniunctionem naturarum in una persona III 53 2° — Gratia unionis non habet repugnantiam ad filiationem naturalem, immo facit illam communicari III 234 3°

— Gratia unionis effectiva dicit donum gratiae increatae III 53 b — gratuita sive grata facta ex parte divinae naturae dicit quid increatum, ex parte humanae naturae dicit quid creatum *ibid.* — Gratia unionis dicit aliquid infinitum ratione alterius extremi III 300 b

— Gratia unionis ratione animae unitae semper dicit quid finitum et rem virtutis finitae III 300 b — Sive gratia unionis sit creatum, sive increatum, anima Christi semper est intra terminos creaturae *ibid.* 315 b

— Anima unitur Verbo mediante habitu creato perfectae deformitatis secundum rationem congruentiae III 52 b sq., 6°. 287 a — Christus homo disponebatur ad unionem per gratiam, quam habuit a primordio suae nativitatis et quam perdere non potuit III 109 a — Gratia singularis personae disposuit animam Christi ad unionem cum Verbo III 279 b — Gratia singularis personae sua perfectione reddit illam naturam idoneam, ut Deo uniatur III 287 b — Assumptio proprie respicit naturam, quamvis congrue non habeat fieri absque gratia III 53 5° — Non decuit, Filium Dei uniri animae peccatrici unione personali III 265 4°

— Anima ad unionem non indiget dispositione per habitum adiuvantem et regulantem, quae sit principium illius unionis III 53 3° — Maxima est in unionem gratia, secundum quod fit gratuita Dei bonitate, sed non per influentiam creatam, quae simul coexistit ad congruitatem, non ad causalitatem *ib.* a, 4°, 6°

— Gratia unionis non disponebat ad operationem naturalem, sed supra naturam III 109 a, 4° — Per unionem gratuitam corporis et animae Christus dicitur repletus gratia corporaliter III 117 d, 4

— non tantum gratuita fuit, sed inter omnes gratias potissime tenuit rationem gratiae III 280 5° — est summa gratia III 387 f. 1 — Gratia unionis non importat ullam imperfectionem nec amittitur nec consumitur III 234 3° — Mira Dei condescensio in unionem cum genere humano in unitatem personae III 262 b

— Gratia unionis multo est excellentior quam gratia adoptionis III 234 3° — Per unionem Deus perfectius est in aliquo quam per inhabitationem III 52 arg. 3 — Verbi cum natura assumpta nobilior et perfectior est quam unio Trinitatis per gratiam inhabitantem cum anima iusta III 227 arg. 3 — Plus est uniri alicui in unitatem personae quam in unionem facientem cognitionem III 303 f. 2

— Gratia unionis maior est quam gratia fruitionis III 37 f. 3, 44 arg. 4, 45 4°. 279 arg. 5, 388 3° — Plus est, animam

uniri Verbo, quam frui Deo III 52 arg. 4 — humanae naturae ad divinam in unitate personae excellentior est quam unio per conformitatem gloriae III 108 arg. 4 — Excellentior et amplior deformitas et claritas collata est animae Christi ex hoc, quod Verbo unita est, quam ex hoc, quod simpliciter est beata III 297 b — Maioris dignitatis est esse unitum Divinitati quam esse glorificatum III 50 f. 5

— Gratia unionis non convenit Christo ut homini simpliciter, sed secundum quod homo unitus III 227 3°

15 — in anima praesupponit gratiam fruitionis III 45 4° — non potuit esse sine Dei fruitione III 387 f. 1 — Divinitas non potuit esse animae unita, quin anima ipsa frueretur et delectaretur in ea III 437 arg. 4 *Vide V. Christus 11, 12.*

Deus potest uniri creaturae rationali propter convenientiam, secundum quam ordinatur ad Deum immediate III 11 4°, 5°. 18 4°. 38 2° — Omne, quod est alteri maxime intimum et amabile, est ei unibile unionem maxima III 9 f. 4 — Quod magis assimilatur Deo intensive maiorem habet congruentiam ad unionem III 38 4° — Natura, quae plus convenit cum Deo plus est ei unibilis in unitate personae III 39 arg. 1 — Ratione maioris conformitatis maior est ratio unibilitatis III 40 b, 41 1°

— requirit proportionem, quae est in convenientia ordinis, non in commensuratione quantitatis III 11 4°. 38 2°

— Illud solum est congruum ad unionem cum Deo, quod habet expressam similitudinem cum eo III 37 f. 5, 38 a — Plus congruit unioni substantia rationalis, quae est ad Dei imaginem, quam substantia corporalis III 37 f. 5, 51 2° — Humana natura potest assumi a persona, in quantum est imago II 398 arg. 6, 403 arg. 3, III 14 arg. 1, 29 b — praesupponit rationem imaginis in unibili in se, vel in annexo III 45 3° — Ea sola creatura est idonea, ut assumatur in unitatem personae, quae est ad Dei imaginem, vel quae cum sua imagine habet compositionem III 51 4°

— Congruentiam ad unionem facit unitas, personalis dignitas et expressa conformitas, quae reperiri possunt in creatura rationali III 38 a — Ad unionem disponit ratio imaginis, sed non est dispositio sufficiens de se, nisi hoc competat personali proprietati et culpabili infirmitati II 399 6° — Creatura rationalis magis est idonea ad unionem ratione dignitatis personalis III 37 f. 2 — Unioni personali congruit distinctio personalis secundum originem III 40 f. 1, b

— Homo magis est unibilis in sexu masculino quam in feminino II 403 arg. 3 *Vide V. Christus 6.*

16 — Decebat Verbum assumere totam humanam naturam III 93 b — non est nisi ad naturam perfectam *ib.* f. 3 — Susceptio carnis solum non fecisset Deum hominem nec hominem Deum, nisi Deus assumsisset corpus et animam ut coniuncta III 452 b — Caro et anima uniuntur Verbo

in unam personam III 440 f. 1, 4 — carnis terminatur ad unum in persona *ib.* 4°

— Caro et anima uniuntur una unionem naturali et una personali III 440 f. 4 — Caro et anima non fuerunt unita Verbo in unionis primordio ut divisa, sed ut coniuncta in unam substantiam et naturam III 441 a, 1°, 4° — Verbum fuit unitum carni et animae unica unionem active ex parte Verbi et passive ex parte carnis et animae *ib.* a — ut relatio fuit una in actu, duplex in potentia ante separationem, post mortem duplex in actu *ibid.*, 2° — In Christo est unio animae ad carnem et unio divinae naturae et humanae III 452 a — Anima unitur Divinitati et carni unionem duplici, quia Divinitas et caro non cedunt in unam naturam, immo naturaliter et essentialiter sunt distincta III 441 4° — Potest dici, quod triplex fuit unio *ib.* a

— Verbum animae ut vivificanti corpus unitur per spiritum sive portionem superiorem III 50 b

— Verbum immediate et inseparabiliter unitur tam carni quam animae III 50 b, 51 2° — In unionem animae et carnis non est ordo secundum gradum III 441 3°

— Caro unitur mediante anima III 440 arg. 3 — Corpus non est habile ad unionem nisi mediante anima III 50 f. 5, 6, b, 51 1° — Verbum unitur carni, ut est ordinata ad animam III 277 3°, 283 5° — Caro habet congruentiam ad unionem ex ordinatione sui ad animam, non per dispositionem in ipsa III 277 3° — Anima dat carni congruentiam, ut uniatur cum natura divina III 93 b — In corpore ex communicatione cum anima fuit aliqua congruentia ad unionem cum divina natura III 51 4° — Corpus unitur Verbo mediante anima ut medio faciente congruere *ib.* 2° — Corpus est unibile III 52 f. 3

— Caro Verbo unitur mediante spiritu creato ut medio congruentiae, non ut medio colligantiae III 50 b, 51 1°, 2° — Anima non erat medium necessitatis unionis carnis cum Divinitate, sed medium congruitatis III 439 1° — Anima erat medium unionis non solum ratione coniunctionis secundum actum, sed etiam secundum habitum sive rationem unibilitatis *ibid.*, 3° — Divinitatis ad carnem non dependet essentialiter ab unionem animae cum carne, sed illam praesupponit quadam congruitatis convenientia *ib.* 2° — Caro non fuisset congrua in primordio incarnationis ad unionem cum Divinitate ex hoc, quod erat possibilis ad unionem animae rationalis, sed simul decuit, Divinitatem uniri carni et animae ut coniunctis *ib.* 3°

— Caro non est unita Verbo sicut perfectibile perfectioni III 445 1° — Verbo non convenit vivificare corpus per modum formae perficientis III 47 a, 4°, 444 f. 2, 445 a

— Verbum est hypostasis hominis in recto, sed hypostasis carnis in obliquo, unde est homo, sed non est caro, sed habens carnem III 440 4° — Propter unionem cum Divinitate caro Christi praeponderat omnibus aliis substantiis III 445 3°

— Separata anima a corpore, non cessabat unio corporis cum Verbo nec congruitas ad unionem III 51 3* — Pro tempore mortis sufficebat carni unibilitas ad animam loco congruitatis reddentis eam idoneam ad unionem cum Divinitate III 439 3* — Caro divisa ab anima ratione ordinis ad animam erat idonea, ut esset unita Deitati III 441 2*

— Tota universitas non est idonea ad unionem propter defectum unitatis et personalis dignitatis et expressae similitudinis III 38 a — Divinitas non est unibilis naturae insensibili et irrationali III 438 arg. 3 — Non ita congruit totam speciem assumi sicut unam naturam singularem III 42 b

— Verbum increatum sic est unitum animae Christi, quod posset uniri alteri III 299 f. 5

17 — Homo est unibilis maxime ratione reparabilitatis et aliquo modo ratione dignitatis et aliarum conditionum III 26 2* — Praecipua ratio unibilitatis attenditur ratione maioris idoneitatis ad suscipiendum beneficium reparationis III 41 a, 1* *Vide V. Assumptio.* — respicit peccati originem III 46 arg. 3

— fiebat propter mediatorem III 42 b *Vide V. Mediator.* — facta est ad nostram salutem procurandam III 439 a *Vide V. Incarnatio.*

— Per unionem naturarum in Christo dicimur convivificari in Christo III 2 a. 7 a

18 — Naturae in Christo uniuntur inseparabiliter III 162 f. 2 — Unionis vinculum est perpetuum III 161 a, 1* — Divinitas uniebatur carni inseparabiliter III 50 arg. 2 — est inseparabilis I 284 a. 294 a. III 437 b — carnis non debuit separari III 439 a

— naturarum tanto vinculo fortificata est, ut nunquam fiat nec possit fieri separatio III 163 a sq. — Homo non potest separari a Verbo III 266 f. 4 — divinae naturae et humanae in unitatem personae non potest frangi *ib.* b — Natura humana sic fuit unita divinae a sua prima formatione, quod ab ipsa separari non potuit III 109 a — Dei et hominis in morte non est soluta III 438 f. 1 — in vita et post mortem mansit uniformiter et immutabiliter quantum ad vinculum, facta est tamen quaedam immutatio in altero extremorum III 441 2* — Deus reliquit animam Christi, non solvendo vinculum, sed exponendo ad supplicium III 438 4*

19 — Personae uniuntur in natura divina quantum ad unitatem naturalem sive essentialem III 423 4* — In unione summi boni ad se ipsum non est dependentia nec inhaerentia I 44 d. 12

— Per unionem personalem plures personae divinae non possunt convenire in una persona III 14 f. 2, 4. 15 a, 4* — Pater et Filius uniuntur non dono accepto ab alio, sed proprio Spiritu I 207 d. 5 *Vide V. Spiritus sanctus-nexus et V. Nexus.*

20 — Voluntatis est unire II 895 d. 3 *Vide V. Voluntas.* — Affectivae est unire

II 404 f. 4 — principaliter respicit affectivam II 405 b — Ad coniungendum requiritur actus affectionis III 774 a — Affectiva magis unit affectibili quam cognitiva III 570 2* — affectivae est in gloria IV 1015 b

— voluntaria est mediante amore III 54 arg. 2 — Amor unit III 673 arg. 1. 688 f. 3 — Amor est virtus unitiva III 54 arg. 2. 596 6* *Vide V. Amor et V. Caritas-actus.*

— Sola rationalia possunt Deo uniri II 890 f. 3 *Vide V. Anima-ordo ad Deum et V. Homo 3.* — Nihil est Deo perfecte unibile nisi beatificabile I 283 b

— Creator unitur creaturae unitate voluntiva III 160 f. 3. 161 a *Vide V. Deus 58.* — Unitas gratuita est eiusdem animae ad se, aut multorum ad invicem, aut animae ad Deum per voluntatis conformitatem, aut humanae naturae ad divinam secundum personae unitatem III 161 b sq.

— per gratiam non tollit dignitatem personae III 229 3* — Cum anima unitur Deo per voluntatis conformitatem, non assumitur in unitatem personae III 165 d. 2

— per habitum gratuitum facit hominem conformem Deo et ad Deum III 53 a — Nullus habitus creatus facit hominem esse Deum III 52 f. 2. 53 a

— Modus specialis unionis Dei et animae non est nisi per cognitionem perfectam et amorem IV 1006 f. 2 — beatitudinis est per cognitionem et amorem III 690 4*

— Medium unionis cum Deo est animae potentia et virtus elevans I 45 d. 16

— Anima non est disposita ad hoc, quod uniatur Deo per gloriam, nisi mediante habitu conformante et elevante III 690 4* — animae ad Deum est per gratiam II 405 b — Per gratiam communem anima unitur Deo per caritatem perfectam III 161 4* — Nulla creatura est medium uniendi Deo, secundum quod est ex nihilo I 295 8* *Vide V. Gratia 10 - uniens.*

— Caritatis est unire II 895 d. 3 — Vinculum caritatis ad unionem reddit habilem III 690 4* — Per caritatem est expressa unio III 701 2* — Caritas desiderat Deo uniri III 557 5* *Vide V. Caritas-actus.*

— voluntaria, quae est a voluntate, est mediante amore sicut efficiente, illa vero, quae est secundum voluntatem sive conformitatem voluntatum, habet fieri mediante amore sicut glutino coniungente III 55 2* — Caritas nectit eos qui sunt de unitate corporis Christi III 622 f. 3 — Membra Christi uniuntur per mutuum amorem I 199 f. 4 *Vide V. Unitas, V. Caritas-proprietates et V. Eucharistia 19.*

— Aliquid magis unitur caritate maiori, vel uniente strictius, vel firmiter IV 293 a — Excellentia unionis non tantum attenditur secundum inseparabilitatem, quantum secundum habitus unientis et obiecti sive termini dignitatem III 675 4* — Nihil potest alii magis uniri quam sibi quantum ad naturalem convenientiam, sed quantum ad amoris inhaerentiam III 643 6*

— contingit, aliquid uniri sibi et alii I 44 d. 12

— Deus cognoscitur in via excellentissime per intimam unionem Dei et animae III 531 b — amplius ascendit quam cognitio III 689 a. 779 5* *Vide V. Affectio.* — Deo maxime unit tactus spiritualis III 292 d. 1

— Nemo potest intime Deo coniungi, quin in illo quietetur II 239 b — Unionem cum Deo sequitur delectatio I 37 2*. III 355 f. 4

— Habitus gratuitus non facit uniri personae III 52 f. 1 — amoris et cognitionis, quae est per habitum infusum, communiter respicit tres personas III 53 a

— supernaturalis *vide V. Coniunctio.*

UNITAS — recipitur in divinis I 431 a — Unum multo completius est in Deo quam in creaturis I 421 a

— est proprietas naturalis divinae substantiae I 804 arg. 3 *Vide V. Deus 4, 11.*

— Unum de Deo et creatura non dicitur univoce I 420 arg. 5. 422 3*, 5* — Omne, quod est post primam unitatem, deficit ab illa I 167 f. 4. 168 b — angelica deficit ab unitate divina II 62 f. 3 — Modum unitatis nobilissimum Deus nulli communicat creaturae I 168 4*

— summa est in solo Deo I 349 a — summa est in divinis I 344 f. 3. 605 f. 3. II 28 arg. 4 — in Deo est perfectissima I 422 3* — Trinitatis maxima est quantum ad similitudinem et conformitatem III 171 1* — suprema est unitas Trinitatis, in qua est status omnium unitatum III 160 f. 3. 162 b, f. 1 — Per se unum propriissime recipitur in Deo I 405 f. 1

— Deus solus ubique unus est actualiter II 100 b. 101 7*

— Unum in Deo dicitur positive magis quam in creaturis I 421 a — Unum in Deo est omnino secundum formam et solum positive *ib.* b — Unum in Deo accipitur secundum omnimodam privationem multitudinis, sed secundum rem dicitur positive I 422 3* — Unum secundum omnimodam privationem multitudinis est quod non habet in se actu multitudinem nec est in potentia ad multitudinem neque per divisionem neque per aggregationem, sed est perfectissimum et summum et infinitum *ibid.* *Vide V. Deus 26, 27.*

— naturae in divinis personis non admittit multiplicationem III 142 d. 1 — essentialis non numeratur, sed communicatur a tribus I 430 b — essentialis est trium *ib.* f. 2 *Vide V. Deus 25.* — importat convenientiam in communicabili a pluribus et communi I 358 b

— Unus dictum de Deo dicit unitatem naturae I 105 d. 3 — Inter Patrem et Filium est unitas naturae et voluntatis I 207 d. 5 — Pater et Filius uniuntur unitate naturae, non communis essentiae participatione, sed quia sunt ipsa essentia *ibid.*

— dicitur proprietas, in quantum ab alio distinguit I 427 b — personalis plurificatur I 423 f. 2. 430 b — Unus non dicitur de tribus personis singulariter I 423 f. 1 *Vide V. Deus 26.*

— Patris et Filii non est unitas personalis, qua sunt unum, sed qua ununtur, quae est persona Spiritus sancti I 206 d. 4 *Vide V. Spiritus sanctus - unus.*

— appropriatur Patri, ut dicit primatatem I 349 a, 1* — ut dicit voluntatis conformitatem, appropriatur Spiritui sancto *ib.* 4*

— In divina hierarchia sic est pluralitas, ut tamen non tollatur unitatis simplicitas II 238 a — non praeiudicat trinitati, sed spectat ad perfectionem trinitatis *ibid.* — sic est in Deo, ut tamen sit summa bonitas, per quam est perfecta communicatio et pluralitas personarum *ibid.* — In trinitate et unitate consistit omnimoda et summa perfectio *ibid.* *Vide V. Deus 25, 26 et V. Cognitio - Dei - naturalis.*

— Per omnimodam unitatem in Deo est summa pulcritudo II 40 3* — In Deo in summa unitate est ordo et pulcritudo II 256 4*

— in Deo non connotat effectum I 393 arg. 3

— perfecta et increata non est principium intrinsecum multitudinis I 422 4*

— Ab uno non procedit nisi unum I 167 arg. 1 — Unum simplex potest producere multa II 39 f. 3 *Vide V. Deus 45, 46 et V. Multitudo.* — Quod in se est unum et ab aliis distinctum potest habere rationem generalis et motoris respectu illorum III 591 b

— Deus est unum, quo est unum quidquid est I 150 arg. 2 — omnis est a prima unitate I 547 arg. 3. II 867 f. 3 — omnis ad primam unitatem reducitur I 421 a — Deus unus imprimit unitatem I 45 d. 14 — Deus unitatem dat effectibus suis nec potest facere sine hac I 804 arg. 3

— Omnia creata sunt unum propter Patrem ut causam formalem et exemplarem secundum rem et appropriationem I 549 7*

— Divina sapientia multiformitatem ad unitatem reducit II 352 b — In ascendendo ad superius est status et reductio ad unum IV 508 b *Vide V. Multitudo.*

— est rei essentialis et sine ea res non potest esse nec intelligi esse I 86 4* — essentialis non differt secundum essentiam a creatura, sed secundum rationem et habitudinem II 35 a

— est conditio maxime universalis et intelligibilis I 73 a — est in rebus sensibilibus et intelligibilibus *ibid.*

— est in rebus ex parte principii formalis II 293 f. 4

— est de ratione vestigii I 45 d. 14. 73 a. II 293 f. 4. 558 arg. 4 — est in creaturis in comparatione ad Deum, in quantum referuntur et assimilantur I 79 d. 3 — respondet modo, qui respicit Deum ut causam efficientem *ibid.* *Vide V. Modus.* — Unum respicit Deum sub ratione causae efficientis I 73 b

— a veritate et bonitate differt sola relatione in creaturis II 558 arg. 4 — Verum praesupponit unum III 644 f. 4 — Bonum semper redit ad unitatem II 889 3*

— reflexa supra se reduplicatione perfecta triplicatur secundum rationem, remanens una secundum veritatem I 57 b

— Unus debet esse qui reducit ad unitatem III 42 b

— si esset in mundo, non esset ordo nec perfectio nec pulcritudo II 40 3* — in creaturis non potest simul coexistere cum ordine et pulcritudine II 256 4* *Vide V. Mundus.*

— Unum non potest dici de Deo et creatura I 546 a — Inter Deum et creaturam non potest esse unitas univocationis II 608 d. 3 — Creator non est unum cum creatura unitate naturae I 546 f. 4 — nulla naturalis intercidit inter Creatorem et creaturam propter maximam differentiam in natura, sed maxima potest esse unitas propter influentiam et creaturae sustentationem III 463 4* *Vide V. Creatura - relate ad Deum.* — Ex Deo et anima non potest fieri unum per informationem I 293 f. 3

— In Christo nulla est unitas naturae divinae et humanae III 163 a — In Christo est parva unitas naturae ex parte corporis propter partium multiplicitem, sed magna quantum ad animam propter animae simplicitatem *ibid.* — In Christo est summa unitas naturae quantum ad divinam naturam propter illius naturae simplicitatem superexcellentissimam *ibid.* — quae est in Christo per convenientiam in persona, simpliciter loquendo est super omnes unitates creatas suprema propter personae simplicitatem, propter naturae assumptis et assumptae excellentem dignitatem, propter unitorum inseparabilitatem et propter unionis singularitatem *ibid.* sq.

— personae in Christo antecedit unitatem naturae assumptae III 163 3* — quae est in Christo, non resultat ex partium constitutione *ib.* 2* — Multiplicitas in natura in Christo non repugnat unitati personae *ibid.*, 4* *Vide V. Christus 3.*

— Christus est unum corpus cum membris ratione humanitatis assumptae I 546 4*

— conformitatis non est in uno numero, sed in his quibus contingit aliis conformari I 547 4* — secundum quid dicitur, cum dicitur unus spiritus, et dicit ibi unitatem non per indivisionem sive unitatem naturae, sed per conformitatem voluntatis I 546 1*. 547 b — Duae creaturae distinctae non possunt habere unitatem nisi per conformitatem I 547 arg. 4, a

— Ad hoc, quod aliqua sint unum, non sufficit conformitas voluntatis, sed necesse est, praesupponi convenientiam in natura I 546 a, 3* — Iusti dicuntur unum ratione conformitatis voluntatis, praesupposita convenientia in natura *ib.* 3* — Recte dicuntur unum quae conveniunt in natura et voluntate I 547 f. 2, 2* — Unum simpliciter facit conformitas simpliciter, quae est in natura, in voluntate et in operatione *ib.* a sq.

— Quae sunt unum in natura et actione possunt dici unum cum determinatione,

sed non simpliciter I 547 b — Ad unitatem requiritur conformitas in natura, ut est operationis principium *ib.* 2* — Vir cum uxore potest dici unum *ib.* f. 3, b

— Quae sunt unum in natura et voluntate dicuntur unum corpus et una anima I 547 b — Membra Christi non dicuntur unum simpliciter, sed unum corpus I 546 4* — Spiritus sanctus unit iustos quantum ad voluntatem, sed non quantum ad conformitatem naturae *ib.* 3* — Unio magna est in corpore Christi quantum ad conformitatem affectionum II 4014 3* — Conformitas unius naturae facit connexionem in caritate et ipsam adiuvat II 242 f. 3

— Mali non possunt ita dici unum sicut boni I 547 b, 2*

— dilectionis debet esse in membris Christi per conformitatem ad summam unitatem I 499 f. 1 — et conformitas voluntatum bonarum venit ex unitate amoris II 888 f. 4 — voluntatum facit ad unitatem pacis et societatis et ordinis conservandam II 251 1*

— Membra corporis mystici sunt invicem unita per donum increatum, quod est unum et idem in omnibus I 249 f. 4 — In nobis est conformitas voluntatis per donum Dei, quod unit nos I 207 d. 5

— Vir iustus cum Deo potest dici unus spiritus, quia unius et conformis voluntatis est I 546 b, 4* — Qui adhaeret Deo est unus spiritus per conformitatem voluntatis I 852 f. 4. III 604 a — spiritus non importat nisi conformitatem affectus humani ad divinam voluntatem I 546 2*

— Sacramenti sive signi est modus specialis unitatis III 896 a. IV 581 4* *Vide V. Sacramentum 9.*

— Unum propter alterum *vide V. Propter.*

— Affectus noster fastidit unum III 809 d. 5

— est in vita contemplativa II 243 3*

UNIVERSALE — est in naturis, quae sunt in genere determinato I 358 f. 5 — et particulare est, ubi est compositio et diversitas I 476 a — non est in divinis I 357 f. 1, 2. 442 arg. 4 *Vide V. Deus 28.*

— Universalis, ut universale est, una est idea in Deo I 610 4*

— Quantum ad rationem simplicitatis magis assimilatur Deo magis universale II 442 a

UNIVERSITAS — *Vide V. Numerus - septenarius.*

UNIVERSUM — *Vide V. Mundus.*

UNIVOCUM — Creator et creatura non habent commune univocum I 442 arg. 4 III 470 arg. 3 *Vide V. Commune et V. Creatura - relate ad Deum.* — Temporale et aeternum non dicitur univoce III 240 d. 5

URBANITAS — Actiones, quas quis facit ex quadam urbanitate civili, non videntur esse bonae nec malae II 943 f. 6. 944 b

URINA — est superfluitas secundae digestionis II 479 arg. 2

— dicitur sana ut signum sanitatis I 809 3*. 831 a

USI

USIA — respondet essentiae I 409 a — in philosophia dicitur compositum I 416 d. 1

USIOSIS — respondet substantiae I 409 a. 412 a sq. — in philosophia dicitur forma I 416 d. 1

USURA — est, ubi intervenit illicita pactio III 836 d. 7 — Non licet usuras exigere pro accommodatione pecuniae sicut pro aliis rebus *ibid.* — Quae habentur per usuram possidentur mala fide, et de talibus nullo modo potest nec debet fieri eleemosyna IV 371 a

— Gravius peccat usuras accipiens quam dans IV 657 d. 3

USURPATIO — Qui scienter usurpat alienum peccat mortaliter IV 742 d. 2 *Vide V. Rapina.*

USUS — communissime, secundum quod dividitur contra otium vel otiositatem, accipitur pro naturali operatione debita cuilibet rei, sive ad quam unaquaeque res ordinatur I 30 b sq.

— aliquando dicitur actus naturalis rei et proprius, qui frequentius ab ipsa re elicitur I 35 4* — habituum potest dici non facultas utendi nec solum actus, sed etiam quaedam assuefactio addita IV 414 a — Uti communiter dictum dividitur contra dissuetudinem I 31 a — Uti est actus frequenter elicitus a potentia *ibid.*

— Uti communiter dictum est actus omnis potentiae nec addit super actum nisi frequentiam I 31 a

— est via in habitum acquirendum I 30 arg. 1

— Uti proprie dictum dicit actum voluntatis proprie I 31 a sq. — Uti active est voluntatis, cuius est referre actum in finem, materialiter et passive est aliarum potentiarum, quae habent referri in finem *ib.* 2* — exprimit actum voluntatis I 544 a

— Uti est assumere aliquid in facultatem voluntatis I 30 f. 2. 31 a, 2*. 33 a. 544 a — Uti est commune ad velle et nolle, secundum quod dicit actum communem voluntatis, quo aliquid assumit in facultatem ad eligendum, vel ad respuendum I 82 6*

— generaliter dicit amoris complexum et actum liberum I 544 5* — respicit, quid homo velit I 30 f. 3 — et abusus proprie attenditur secundum actum liberi arbitrii II 945 6*

— Uti proprie acceptum dividitur contra habitus memoriae et intelligentiae I 31 a — Uti est artis, non secundum quod dicit quod est speculationis, sed quod est operationis, regulando voluntatem *ib.* 4* — Assumptio ad utendum est per amorem I 544 a

— Uti magis proprie acceptum dividitur contra frui I 31 a. 544 5* — proprie est assumere aliquid in facultatem voluntatis propter aliud I 31 a — Uti est actus voluntatis ut ad aliud relatae *ibid.* — dicit actum volendi relatum ad finem II 625 d. 2 — Uti est in finem ordinare I 30 arg. 2 — Uti est referre aliquid per ordinationem ad aliud I 31 3*. 34 f. 2.

35 1* — Uti est diligere propter aliud I 32 f. 2. 34 arg. 2. 44 d. 12. III 642 a — Voluntas minus diligit ipsum quo utitur, quam propter quod utitur I 34 arg. 2, b — est amor relatus II 966 6*

— large dicitur omnis amor, quo quid refertur ad aliud II 966 6*

— Uti propriissime acceptum dividitur contra abuti I 31 a. II 966 6* — Uti propriissime est id quod in usum venerit, referre ad id quo fruendum est I 31 a — Uti, ut dividitur contra abuti, dicit actum voluntatis relatum et ordinatum in finem *ibid.*

— alicuius potentiae dicitur actus elicitus ab ea, vel actus elicitus ad eum finem, ad quem est II 486 a

— Uti importat libertatem cum relatione ad aliud I 43 d. 8 — Uti non est nisi rationalis creaturae II 394 b — Uti est hominis ad finem pervenientis I 43 d. 6 — Uti non convenit brutis, quae non habent libertatem nec collationem *ib.* d. 8

— Illa potentia dicitur uti suo actu, quae est domina sui actus et cuius est referre suum actum I 31 2* — Non contingit uti proprie potentiis pure naturalibus ut instrumentis I 32 b. II 945 6*

— Uti aliquo aut dicitur sicut instrumento, quo operamur, aut sicut habitu, quo regulamur, aut sicut actu, quo movemur, aut sicut obiecto, ad quod inclinamur I 32 b sq., 3* — Aliquo contingit uti sicut instrumento et habitu directivo, vel sicut obiecto II 670 d. 2

— noster et cum indigentia, non vero usus Dei I 44 d. 12

— vel est, ad quem res de se ordinatur, vel est aliquando ex post facto I 826 3*

— Deus subiecit omnem bonitatem affectui hominis ad se conversi ad utendum, ut possit omnia in usum et utilitatem suam convertere II 5 a — Omnia, quibus utimur, subiacent nostrae voluntati I 32 arg. 2

— rei tempore vel natura consequitur ipsam rem III 438 f. 4 — Non contingit uti nisi eo quod est actu, exteriori actione, sed contingit interiori et habituali ordinatione III 699 5*

— Bene uti potentia non est aliter quam ad id, ad quod est et secundum quod ad illud est IV 722 f. 4

— Qui utitur aliquo ad illud, ad quod est, potest hoc facere sine peccato II 204 arg. 4. IV 725 arg. 2

— Omnibus contingit uti et abuti sicut obiecto, ad quod inclinamur, approbando vel respuendo I 33 a

— est voluntatis operantis, vel acceptantis, vel tolerantis, vel respuentis I 33 a

— Bona per se et de sui natura sunt utilia et ordinabilia I 33 a — bonus voluntatis operantis et acceptantis est tantum bonorum *ibid.* — Cuius usus bonus est, ipsum bonum, si illud ordinatur directe et proxime ad talem usum I 31 a. 33 a. 35 4*. 826 3*. II 4004 2*

UTI

— Omnibus malis contingit recte uti I 32 f. 3 — Contingit uti malis sicut obiecto, sed non dicuntur utilia I 33 a, 3* — Bonus utens bene utitur malis I 826 3*

— Voluntate tolerante est uti malis poenae, voluntate respuente malis culpae I 33 a — Laboriosius est bene uti malo quam bene uti bono IV 754 arg. 2

— Non contingit recte uti habitu vitii, sed virtutis I 32 b — Non contingit bene uti omni actu *ibid.* 33 3*

— rectus est opus omnis virtutis I 32 f. 3 — Ab actu utendi denominatur unusquisque bonus I 30 f. 4

— Recte uti non contingit nisi per gratiam gratum facientem I 249 b — Non contingit recte uti nisi per caritatem I 32 arg. 4

— Bonis maximis sive maxime utilibus non contingit male uti II 639 5*. 670 d. 2 — Contingit male uti quocumque obiecto, sed non formaliter virtutibus IV 209 1*

— Utendum est re, quae est deducens ad finem I 34 f. 4. 43 d. 6 — Recte utimur, ordinando ad Deum ordinabile I 32 f. 4 — Omni creatura contingit uti, ordinando eam ad finem, ut per eam aliquis perveniat ad summum bonum I 33 1* — Solo bono creato est utendum I 34 b. 543 arg. 5 — Bene uti contingit bono habente ordinationem ad finem, non ipso fine I 35 4*

— Non est utendum Deo I 36 arg. 4. 543 arg. 5 — Deo contingit male uti, cum ipse diligitur propter aliud IV 209 1* — Non contingit recte Deo uti propter nostram salutem I 35 3* — Deo uti est inordinatum II 125 f. 5 *Vide V. Utile.* — Deus non utitur se I 44 d. 12

— Uti bono fruendo semper est peccatum mortale I 34 f. 4, b — Uti fruendis est peccatum II 125 f. 5. 839 b *Vide V. Abusus.*

— recte appropriatur Spiritui sancto, ut dicit assumptionem ad fruendum vel utendum per voluntatem et amorem I 544 a *Vide V. Dilectio-divina.*

— Aliqua vox significat ex accommodatione usus I 402 2* — potest facere variari modum supponendi I 424 2*

UT — intelligitur consecutive, vel causaliter II 428 d. 4

UTILE — Ratio utilis est ducere in finem I 34 f. 4 — dividitur contra honestum *ib.* f. 3 *Vide V. Bonum-utile et V. Appetibile.* — Utilitas est finis rei, qui intenditur consequenter IV 455 a sq.

— Opus divinum debet habere utilitatem in signum bonitatis IV 53 1*

— In agendis et patiendis debet homo attendere utilitatem per prudentiam III 730 d. 5

— Aliquid potest habere plures utilitates adiunctas ad principalem finem IV 720 4* — Multae creaturae habent utilitates, quas nos ignoramus, et tamen eas habere non dubitamus II 313 4*

— Utilitas nostra non est finis ultimus rerum, sed ipsa ad Dei gloriam ordinatur II 43 f. 4 — Diligens Deum propter se ad propriam utilitatem peccat II 179 4*

UTI

— Quod fit ad utilitatem propriam principaliter moventem minus liberaliter fit, sed quod fit ad utilitatem propriam non principaliter moventem, sed quodam modo concomitantem et consequentem, non dimittit de liberalitate III 396 6* — Uti-

litas communis praeferenda est bono privato IV 823 arg. 3

Uxor — subest viro in regimine vitae IV 818 b *Vide V. Mulier.* — si non habeat dotem, non potest elemosynam facere contra mandatum viri IV 370 b

V

VACARE — Aliquando Deo vacandum III 832 a — Dum homo vacat sibi et Deo, melius cognoscit, quid agendum et quid fugiendum *ibid.*

VACUUM — est privatio I 656 arg. 1 — proprie dictum est simpliciter privatio, nec ulla est ibi distantia I 663 2* — Vacuitas loci dicitur proprie, et large per privationem corporis solidi et sensibilis II 306 2* — Si per impossibile ponatur, locum evacuari, remanere intelligitur capacitas loci privata I 655 b

— dicitur de materia per privationem formae et complementi II 306 2*

— Natura non sustinet vacuum II 305 f. 2 — Caelum empyreum non potest esse vacuum II 68 a

— Ubi est vacuum simpliciter, non est motus I 663 2* — Per vacuum lumen non posset deferri II 326 5*

VALENTINIANUS — salvatus sine baptismo fluminis IV 116 d. 2

VANUM — est quod non consequitur illud, ad quod est IV 58 b — est illud quod frustra fit III 831 d. 2 — aliquando est, quantum est de se, aliquando ex accidenti *ibid.*

— Vanitas opponitur veritati I 150 arg. 5

— Vanitas est defectus et habet causam deficientem I 161 7* — non replet nisi per veritatis praesentiam I 640 f. 2 — omne est subiectum variabilitati I 159 f. 5

— nihil in se ipso fulcitur I 639 a — indiget sustentari per veritatem *ibid.* — non potest fulciri nisi per verum et stabile II 865 b

— Vanitas non unit veritati I 295 8*

— Omnis creatura est vanitas, secundum quod est ex nihilo I 159 f. 5. 293 arg. 8. 640 f. 2. II 633 arg. 8 *Vide V. Creatura-conditiones generales.* — Solus Deus omnino caret vanitate I 150 arg. 5. 151 b

— Gloria vana *vide v. Superbia.*

VAPOR — est humor aqueus commixtus aëri, qui fertur sursum II 381 a

— est obiectum olfactus II 381 b. 423 5*

VARIATIO — est mutatio secundum accidens I 160 a — Quod est accidens aut habet accidens est variabile *ibid.* — accidentalis respicit esse *ib.* 1*

— quantum ad actum vel potentiam est in omni creatura I 160 b *Vide V. Vanum.*

— Omne variabile terminabile IV 1053 f. 3 — Quod caret ordine caret variatione I 159 arg. 1

— Varietas mobilis disponit ad motum II 355 f. 3 — in motu est a varietate mobilis II 354 arg. 2

— Affectus noster delectatur in varietate III 809 d. 5 — In varietate est profectus maior, quanto delectabilior *ibid.*

VAS — in contumeliam et in honorem est cor peccatoris et poenitentis IV 384 b. 385 b

— Aegyptiorum ablata postea oblata sunt in usum tabernaculi IV 370 arg. 5 *Vide V. Israelitae.*

— Constitutis in minoribus ordinibus non licet vasa consecrata portare ex officio IV 630 2*

VECTIGAL — non immoderatum exigere, sed quod institutum est ex certa causa et utili, potest esse sine peccato IV 402 d. 15

VEGETABILE — Spiritus animalis habet potentiam vegetandi II 42 2* — Vegetativum est de ratione animalis II 41 arg. 4. 47 f. 3 — est de necessitate rationalis per unionem, sed non spiritus puri II 43 4*

— Forma vegetabilis ordinatur ad sensibilem II 42 2* — Natura vegetandi intervenit ad unionem animae rationalis cum carne II 43 4* — disponit ad rationalem et magis ad ipsam appropinquat quam natura alicuius corporis II 419 f. 3

— Vegetabilis est animae ut unitae corpori IV 376 d. 2 — Vis vegetandi necitur corpori quantum ad organizationem mediante spiritu naturali II 42 2*

— Operatio vegetativae est animae in corpore et per corpus II 622 b — Operatio vegetativae non est ab anima nisi in corpore *ibid.* 623 a

— Vegetatio est operatio vitae, quae procedit a forma completa operante per modum naturae III 445 4* — Vegetativa plus tenet modum agendi naturalem quam voluntarium II 744 1*

— Ad vegetationem influit virtus inferiorum caelorum, sed non est causa sufficiens nisi per adiumentum superiorum II 75 1*

— Vegetabilis indiget restauratione per cibum et potum IV 376 d. 2

— naturaliter potest corrumpi II 348 b — Anima vegetativa non est separabilis II 49 arg. 4

— In vegetabili est generativa, nutritiva et augmentativa II 978 a

— differt in anima rationali et sensibili II 47 f. 3

VEL — intelligitur disiunctive, vel subdisiunctive II 836 d. 4. IV 598 1*. 602 d. 4

VEL

— De voto uxoris *vide V. Votum*, de voto continendi *V. Coniuges.*

— Coniux honestius est tractanda quam meretrix IV 827 d. 9

UXORICIDIUM — *Vide V. Coniuges et V. Matrimonium 14-crimen.*

VELA — in navibus alleviant, non aggravant III 892 6*

VELAMEN — est cordis obscuritas II 123 5* — est propter culpam, vel propter molem carnis II 122 arg. 5

— Substantia spiritualis se potest velare alteri II 234 6*

VELLE — est actus voluntatis II 566 f. 4. 595 arg. 3 — est actus et opus operans voluntatis II 863 2* — est actus voluntatis per modum actus I 801 a, 2*

— plus est agere quam pati II 648 d. 4 — dicit motum ab anima ad res I 813 d. 8. II 915 d. 4

— Actus voluntatis, prout communiter accipitur, est velle et nolle I 82 6* — Actus specialis voluntatis est velle tantum, et sic velle non comprehendit totam voluntatem *ibid.* — est actus positivus III 729 d. 4

— et nolle dicunt actus voluntatis sibi contrarios, inter quos cadit medium, cum respectu alicuius voluntas nec habeat rationem causae nec repugnantiae I 131 d. 3 — Non velle dicitur negative, aut privative pro nolle I 823 1* — Non velle dicitur privative, vel contrarie II 572 d. 2

— Quantum ad actum communem, qui est velle et nolle, voluntas aequatur intelligentiae et memoriae, sed secundum actum specialem, qui est velle tantum, non aequatur I 82 6*

— aliquid vel est idem quod affici circa illud, vel idem quod eligere II 692 d. 4 — in nobis nominat actum potentiae affectivae, ut est quaedam potentia naturalis, vel actum liberi arbitrii *ibid.*

— est actus interior II 616 b. 692 d. 4. III 324 2*. 729 d. 4

— Omnia bona possumus velle II 692 d. 4

— praexigitur in causa ad effectum I 614 d. 4 — est necessarium ad productionem operis II 595 arg. 3

— Est velle gratiae et velle vitii et velle naturae II 942 f. 4 — Velle vitii praesupponit velle naturae II 686 4* *Vide V. Vitium.*

— malum velle est I 800 f. 3. 801 b. 802 2*. II 1004 b

— requiritur ad virtutem II 925 f. 4. IV 480 arg. 4

— bonum est amare III 700 f. 3 *Vide V. Dilectio.*

— aliquid est exiliter et semiplene, vel plene et sufficienter II 677 4* *Vide V. Liberum arbitrium 17.*

VEL

— Non ita plene vult aliquis, quando vult ex conditione, sicut quando vult absolute II 617 6* — Voluntas conditionalis est semiplena I 820 arg. 3. III 835 d. 7

— Omnis, qui vult aliquid, quod non potest, est miser I 823 f. 5

VELLEITAS — Velleitate aliquis vult impossibile II 180 7*. IV 384 4* — propter defectum voliti impossibilis est a virtute IV 384 4* — quae est ex defectu voluntatis, non est gratiae, sed pigritiae *ibid.* Vide *V. Tendentia* et *V. Voluntas-pietatis*. — non ponitur in Deo quantum ad defectum plenitudinis voluntatis I 821 b

VENATIO — potest bene fieri, exclusis quatuor causis, quibus potest male fieri IV 402 d. 43

VENDI — potest res corporalis, quae potest poni sub pretio IV 646 a Vide *V. Sacramentum 22*, *V. Simonia*, *V. Spirituale* et *V. Temporale*.

— Venditio sui ad obsequium humanum non repugnat divino servitio IV 799 d. 3 — Fideles redempti a Deo non possunt se vendere in servitutem peccati *ibid.* Vide *V. Servus*, *V. Coniuges* et *V. Filius-naturalis*.

VENIA — speranda III 561 arg. 3. 582 d. 1 — A Deo non est speranda dimidia venia IV 363 arg. 4. 517 arg. 2 Vide *V. Peccatum 31 (262 a)*; de peccato veniali *V. Peccatum 23*.

VENTER — quantum ad cibandi efficaciam suscipit solum cibum, quantum ad substantiam etiam aliud corpus IV 310 a — Ventris officia *ib.* arg. 4

Vide *V. Partus*.

VENTUS — perflans fornacem magis accendit, sed candelam exstinguit II 536 b Vide *V. Daemones 7*.

VENUSTAS — Vide *V. Gratia 9-reparans*.

VERAX — Sermo per comparisonem ad intentionem dicentis dicitur verax III 840 a. 841 4* — Secundum ius naturale homo debet esse verax in promisso IV 821 arg. 3. 823 b

VERBUM — est quo res manifestatur et exprimitur I 481 arg. 2 — est notitia *ib.* arg. 4 — dicitur, quia expressivum et manifestativum I 489 f. 3 — est quod emanat per modum perfectae expressionis I 481 f. 5 — est proles perfecte repraesentans illum, a quo est I 490 d. 7

— de se dicit conceptum I 481 f. 4. 483 1*, 4* — est quod emanat a mente per modum conceptionis I 481 f. 4. 490 a — non est, nisi procedat a mente et ita generetur I 94 d. 6 — concipitur, cum mens se intelligendo concipit simile sibi I 484 f. 3. 482 b — dicitur vel generatur, quando mente similitudo vel imago alicuius cognoscibilis concipitur I 485 a sq.

— est similitudo expressa et expressiva concepta vi spiritus intelligentis, secundum quod se vel aliud intuetur I 488 a — In generatione verbi est intelligentis cognitio, similitudinis conceptio et alicuius expressio I 487 b sq. — Intellectus verbi

praesupponit intellectum notitiae et generationis et imaginis I 488 a — praesupponit notitiam et conceptionem et similitudinem et his superaddit rationem exprimendi et manifestandi *ibid.*, b

— est coaeternum menti intelligenti se I 484 f. 3

— procedit per modum naturae I 225 b — intellectus a mente procedit per modum naturae per omnia ei simile et aequale I 490 a

— procedit per modum locutionis I 209 arg. 2 Vide *V. Dicere*. — exterius exit a dicente I 489 arg. 3. 490 b — procedit ex ore materiali I 3 a

— formatur et gignitur actu loquendi intrinseco, formatum depromitur sive exprimitur actu loquendi ad alterum sive quodam modo extrinseco II 268 b — conceptum respondet dicere apud se, verbum prolutum respondet dicere ad alterum I 482 b — est sensibile, quod attenditur in prolatione vocis, intelligibile in cogitatione rei, medium in cogitatione vocis I 489 b

— Verbi conceptio est cogitatio II 268 arg. 4 Vide *V. Dicere*. — interius est species, quam in se intuetur intellectus II 269 b. 270 6* — conceptum est similitudo intelligibilis II 269 a — intelligibile ad nullam pertinet linguam I 490 a

— cogitationis internae unitur voci interiori in excogitatione et postmodum voci sensibili in pronuntiatione I 189 d. 4 — Ut conceptus alteri exprimatur, oportet, quod coniungatur voci sensibili mediante vi imaginaria II 269 a — intelligibile copulatur voci sensibili ad intentionis manifestationem III 29 b — intelligentiae, quod est insensibile, induit vocem sensibilem I 396 4*

— unitur voci mediante spiritu ut vehiculo III 55 1*

— mentis unitur voci, ut innotescat, et tamen non transit in vocem, sed manet integrum in mente I 490 a

— vocis est maxime expressivum, quia verbum interius non patet nisi per verbum vocis I 489 f. 3. IV 67 b — vocis annuntiat I 489 f. 4

— exterius non est verbum, sed verbi signum I 488 arg. 2. 490 b — exterius est vanum I 488 arg. 1. 490 b

— interius praecedat spirationem, exterius sequitur I 213 2*

— est cum amore notitia I 487 f. 1 — perfectum est cum amore et virtute notitia I 490 b — non est perfectum sine amore I 497 f. 4

— nostrum est imperfectum, nisi sit verbum certae notitiae et complacentiae in affectiva et potentiae in operativa I 490 b — Verbo nostro frequenter coniuncta est fallacia, displicentia et impotentia I 489 arg. 5, 6, 7. 490 a — in nobis potest nasci per inquisitionem I 128 2*

— In mente nostra tot sunt verba, quot intellecta I 485 b

— ratione eius quod nominat, non dicit hypostasim I 498 1*

— genitum non habet potentiam ge-

VER

nerandi aliud verbum, sed omne est immediate a mente I 139 f. 4

— dicit respectum ad dicentem I 201 3*. 481 f. 6, arg. 3 — dicit respectum ut ad producentem I 486 4*

— dicit respectum ad illud quod per verbum dicitur I 484 f. 4 — illud respicit, quod respicit similitudo concepta I 485 b

— eo ipso quod verbum, dicitur ad alterum I 482 b — ad alterum est III 836 d. 8

— sunt proprie signa indicantia mentis conceptum, quia ab interiori procedunt et voluntarie formantur III 836 d. 3 — instituta sunt ad hoc, quod homo exprimat per illa illud quod mente gerit III 842 f. 6 Vide *V. Locutio*.

— intellectus est principium operationis per comparisonem ad res extra I 489 f. 2. 490 a

— Vox temporalis significat rem aeternam I 738 3*

— facile evolat nec semper subiacet rationis imperio III 866 2* Vide *V. Lingua* et *V. Sermo*. — foliis comparantur II 1016 b

— otiosum est, quod caret ratione iustae necessitatis et piae utilitatis II 942 arg. 2 — otiosum dicitur, quod caret omni utilitate, dum tamen aliquam deberet habere II 945 2*. III 830 d. 2 — quae videntur esse inutilia, frequenter fiunt utilia II 945 2*

— otiosum omne videtur esse malum II 944 a — otiosum est peccatum veniale, quantum est de genere suo II 304 arg. 4. 576 f. 2

— nomen ad divina translatus est propter instructionem nostram ad intelligendam generationem spiritualem I 490 b — ad divina dicitur translatus, quia non est per omnia simile *ibid.*

— natum et aeternum procedit a Deo dicente apud se I 482 b — Dei est sermo interior Dei, qui est ipse Deus II 272 2* — aeternum est Deus I 483 a — est hypostasis in Deo I 498 4*

— Filius propriissime est verbum I 184 f. 3 — Filius exit per modum naturae et ita per modum verbi exprimentis illum, a quo est I 542 b — Pater generat Filium tanquam verbum per omnia aequale et per omnia dicens et exprimens ipsum I 56 arg. 2 — Dei est maxime manifestativum I 489 f. 3 Vide *V. Filius-verbum*. — dicitur ratione annuntiationis I 489 f. 4

— Generatio Filii a Patre similis est expresse generationi verbi a mente I 439 f. 4 — Generatio Filii similis est generationi verbi quantum ad conformitatem I 490 d. 7. 241 d. 8 — Emanatio verbi a mente in imagine est similis Verbo increato I 489 f. 4 — Per egressum verbi a mente in imagine per viam generationis cognoscitur generatio divina III 779 6* — Similitudo verbi intelligibilis ad Verbum divinum consistit quantum ad originem, dispositionem et unionem I 490 a — In solo

verbo intelligibili consistit similitudo expressa cum Verbo Dei *ibid.* — sensibile aliqualem habet similitudinem cum Verbo Dei, sed non expressam *ib. b.* — exterius et interius imperfectum non habet similitudinem expressam cum Verbo Dei *ibid.* — exterius non est simile divino I 213 2*

— divinum non nascitur per inquisitionem I 128 2* — divinum non est simile cognitioni, prout est in acquirendo I 226 2*

— divinum est verissimum, placentissimum et omnipotentissimum I 489 arg. 5, 6, 7. 490 a

— importat similitudinem ut mentalem sive spiritualem I 491 d. 2

— procedit ex interioribus I 491 d. 2

— Dei solum habet cum dicente identitatem substantialem et simultatem naturalem, quia est simul natura et duratione I 490 b — est coaeternum Patri I 184 f. 3 — divinum semper est in dicente I 489 arg. 3

— Filius est verbum eo ipso, quo imago I 542 b — est similitudo Patris imitativa I 485 b — importat similitudinem ut aliis exprimentem I 331 4*. 491 d. 2

— Exitus Verbi praecedat spirationem sicut verbum interius I 213 2* — Verbi productio praecedat appetitum I 128 2* — Prior est processus Verbi quam Amoris I 225 f. 1, 2, b — non potest esse sine Spiritu I 595 d. 3

— non dicitur essentialiter in Deo I 482 b — in quantum verbum non significat unitatem essentiae, sed distinctionem personae I 491 d. 1 — non est ille cuius est verbum I 481 f. 3

— proprie dicitur I 488 a — in Deo dicitur notionaliter I 483 a. 486 5* — est proprium, quia dicit emanationem et respectum I 550 d. 2 — nominat proprietatem personae III 12 f. 1 — dicit personale I 487 f. 2. 491 d. 1 — est persona I 622 arg. 2

— est proprium Filii I 200 f. 4. 201 3* — dicitur solum de Filio, non de Spiritu sancto I 483 1* — non exprimit nisi personam Filii I 481 f. 1, 2 — aeternum est illius solius, cuius est concipi I 483 a — Aliquid attribuitur Filio, secundum quod Verbum, quod non convenit Patri I 491 d. 1

— fuit in principio ante rerum productionem I 195 f. 4. 325 f. 5

— Dei est ubique III 299 f. 5. 439 f. 3

— principaliter dicit respectum ad Patrem I 542 b — non dicit tantum respectum ad creaturam, nec principaliter, sed principaliter dicit respectum ad Patrem I 486 5*

— dicit respectum ad Patrem dicentem ei consimilem ut imitatio et ad creaturam per modum exemplaritatis et virtutis operativae I 485 b — cum sit unum, dicit respectum ad Patrem ut ad principium et ad creaturam ut ad effectum I 486 3* — Filius non dicitur verbum creaturae, quia principalis respectus importatus per nomen solum dicitur respectu personae di-

centis *ib.* 4* — plus se tenet ex parte dicentis, ideo unum exprimit multa I 608 2* — Pater generat unum Verbum, concipiendo similitudinem omnia circumplectentem sub intuitu uno I 485 b

— Deus se Verbo suo exprimit I 390 f. 3 *Vide V. Dicere* et *V. Pater-appropriata.* — Verbo appropriatur ratio declarandi I 79 d. 1

— includit intentionem virtutis et sapientiae I 550 d. 2 — secundum rationem intelligendi addit supra notitiam I 487 f. 1

— in Deo praesupponit sapientiam, quia ex intuitu mentis summe sapientis oritur I 488 3* — dicitur esse summa sapientia, non ita quod det sapientiam concipienti, immo magis accipit *ibid.* — Verbo attribuitur sapientia sicut Patri I 491 d. 1

— dicit respectum ad creaturam I 487 f. 3. 607 arg. 2 — aeternum est exemplar et ratio cognoscendi III 307 f. 4. 308 a — aeternum per idem, quod est lux et veritas in se, est exemplar aliarum rerum III 308 a, 4* — per idem est ratio cognoscendi se et alia *ib.* a — est sapientia, qua cognoscuntur ipsum Verbum et ea quae sunt ab ipso III 297 1*

— Similitudo rei in Verbo aeterno non differt ab ipso III 307 f. 4

— est similitudo omnium III 308 1* — est sufficiens ratio cognoscendi omnia alia a Verbo III 307 f. 2. 308 a *Vide V. Cognitio-rerum* et *V. Deus 60.*

— est ratio cognoscendi voluntarie se offerens III 313 f. 2 *Vide V. Exemplar.*

— est sapientia aeterna, quae est sibi ipsi ratio formalis cognoscendi, aliis vero ratio causalis, sed non formalis nisi exemplaris III 297 1*

— est principium sapientiae creatae I 488 1*

— est similitudo rerum exemplativa et similitudo operativa I 485 b — Verbo ut similitudini exemplativae et operativae attribuitur virtus et sapientia *ibid.* *Vide V. Filius-virtus* et *V. Virtus.*

— dicit operativam potentiam secundum respectum ad facta I 484 f. 2. 622 arg. 2 — non dicit potentiam operativam de ratione sui nominis, nisi in quantum potentia est operativa praevia dispositione I 488 2*

— Verbo aeterno omnia facta sunt I 483 6*. 484 f. 4. 489 f. 2. III 30 1*. IV 67 arg. 1 — tenet quasi medium, per quod Pater operatur I 485 b — est medium non in essendo, sed in intelligendo I 483 6*

— In Verbo Pater omnia fienda disposuit I 195 f. 4. 484 f. 3. 490 a *Vide V. Deus 44.* — dicit actum et dispositionem I 623 b

— aeternum dicit respectum ad creaturam non in actu, sed solum in habitu I 485 b — proprie non connotat effectum actualiter, sed dicit respectum non ad creaturam iam entem vel etiam tantum futuram, verum etiam possibilem fieri I 486 1* — dicit respectum ad creaturam sicut potentia et scientia necessaria et aeterna *ib.* 2*

— Pater per Verbum omnia refecit III 30 1* *Vide V. Redemptio* et *V. Regeneratio.*

— Per verbum voce indutum optime signatur Verbum incarnatum IV 67 b

— Personae Verbi convenit vivificare per modum efficientis III 47 4*

— Verbo aeterno portatur et sustentatur omne, quod est sub Deo III 163 b

— Verbo aeterno respondet intelligentia in potentia cognitiva II 404 f. 2

— **creatum** et temporale procedit a Deo dicente exterius, se per creaturam declarando I 482 b — temporaliter creatum non est Deus nec est in Deo, sed creatura respectu Dei I 483 a — Dicere Dei temporaliter accepto respondet verbum creatum I 484 f. 1. 485 b — creatum est quasi prolatum per Verbum increatum I 485 b — Sermo exterior Dei est Verbi effectus II 272 2* *Vide V. Dicere.*

— Dei communicat se pluribus totum et successive IV 188 d. 2

— distinguitur a nomine, quod significat per modum quietis I 391 5*

— praedicantur per inhaerentiam I 113 2*, 3* — sunt omnino in adiacentia et ponunt rem suam circa ea, de quibus praedicantur *ib.* 3* — semper significat adiective et in adiacentia et trahit numerum a supposito I 400 d. 3 — accipitur ut praedicatum, et res importata per ipsum est attributum sive alterum extremorum II 816 3* — de se important compositionem et per naturam propriam ponuntur in praedicato I 480 d. 4

— importat actum ut egredientem in quadam distantia et sub quadam inclinatione nec claudit intra se suppositum I 479 d. 3 — concernit suppositum I 516 1*

— non admittit compositionem I 400 d. 3

— significat sive copulat sive consignificat aliquod tempus in communi I 741 a — de praeterito significat praeteritum, nisi habeat vim ampliandi ad futura III 182 4* — praeteriti, praesentis et futuri significat, res alio modo se habere I 740 b. 741 1* *Vide V. Deus 49* et *V. Tempus.*

— activum et passivum significant diversa genera, sed secundum vocis formationem unum venit ab alio II 32 4* — quaedam in voce activa significant passionem, quaedam in voce activa et passiva significant actionem I 203 4*. III 10 1*

— absolutum et transitivum I 564 a *Vide V. Per* et *V. Actio* in indice philos.

— Pronomen *se* cum verbo construitur reciproce et retransitive I 558 a

— prohaereticum transit in actum extra I 739 b. II 985 b — prohaeretica requirunt determinari per infinitivum sequentem II 985 b

VERECUNDIA — est timor in turpi actu III 769 d. 3 — est de timendo praesenti III 770 d. 3 *Vide V. Confessio-modus.*

VERITAS — Verum est ponere in divinis I 590 f. 2 — increata est in Deo et Deus I 150 arg. 4 — complexa non est in Deo *ib.* arg. 1

VER

— est proprietas naturalis divinae substantiae I 804 arg. 3 — est proprietas respiciens essentiam I 149 a. 162 d. 1, 2 — est proprietas divini esse distinguens ab esse creato permixto cum possibilitate I 162 d. 2 — est ratio discernendi Creatorem a creatura et alia est in Deo quam in creatura I 151 arg. 3 *Vide V. Deus 12, 13.*

— omnis infert primam veritatem I 153 f. 5 — omnis probat, divinam veritatem esse I 155 a — Vero posito, ponitur veritas, quae est causa omnis veri *ibid.*

— Dei impressa menti humanae est inseparabilis ab ipsa I 153 f. 2 — prima se omnibus offert aequaliter I 155 5*

— Non contingit cogitare, primam veritatem non esse I 153 f. 4, 5 — divini esse tanta est, quod non potest cum assensu cogitari non esse, nisi ignorando quid est I 154 a sqq. *Vide V. Cognitio-Deus cognoscibilis et V. Deus 2.* — maior est in esse divino quam in aliqua dignitate I 153 f. 3

— sola increata est vera per essentiam I 150 arg. 7 — prout dividitur contra permixtionem sive impuritatem, est in solo Deo quantum ad indivisionem et imitationem sive similitudinem et expressionem luminis puram I 151 b — Verum esse, prout dividitur contra permixtionem, vocatur quod nihil habet de possibilitate, nihil de vanitate, nihil de non entitate *ibid.*

— summa intelligitur, ubi est summa sapientia II 714 f. 4 — divina est certissima II 195 a

— Deus est supra veritatem creatam III 843 a

— appropriatur Filio I 836 d. 8. II 994 arg. 4. III 831 d. 2 — ut declarativum esse appropriatur Verbo I 79 d. 4

— non importat relationem I 580 2* — nihil connotat I 152 4*

— divina est una I 606 a — summa tantum una est III 478 f. 3. 594 f. 1. 640 3*, 4* — indivisibilis est una III 526 2* — una incomplexa et realis est in Patre et Filio et Spiritu sancto II 895 d. 3

— in Deo est ratio cognoscendi I 150 arg. 3. 601 b. 606 a, 2*. 610 a. 685 arg. 3 — Dei est similitudo creaturae I 693 3* — in Deo est ipsa expressio I 601 2* — Verum dicitur ratione expressionis I 151 4* — in Deo est ratio exemplandi II 874 f. 1 — Ratio veritatis et exemplaritatis in Verbo est differens sola comparatione III 309 4* *Vide V. Exemplar.*

— in Deo est similitudo perfectissime expressiva omnium I 601 b, 2*. 602 3*. 686 4* — expressiva dat rationem expressionis ipsis rebus I 601 2*. 602 3* — divina una et summa expressione exprimit se et alia I 686 4* — divina est similitudo simpliciter extra genus I 606 2*

— De perfectione summae veritatis est potentia producendi et cognoscendi omnem veritatem I 686 6* *Vide V. Scientia (332 c).*

— respicit unamquamque rem secundum se I 760 d. 1

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— divina est Deo ratio cognoscendi omnem veritatem I 686 6*. 800 arg. 3 — summa est ratio cognoscendi veritatem et obliquitatem I 627 b

— Omnis cognitio est per divinam veritatem I 155 a — Per primam veritatem intellectus omnia intelligit I 153 f. 4 — aeterna effective omnia facit scire, quaecumque sciuntur I 301 arg. 2 — Lux supernae veritatis concurret in spirituali cognitione II 270 6* — aeterna facit omnia intelligere, sed cum veritate creata I 151 3*

— prima intelligitur in omni veritate II 608 d. 2

— Deus dicitur verum omnis veri, a quo omne verum habet veritatem I 800 arg. 3 — omnis est a veritate prima I 828 arg. 2 — Omne verum a prima veritate procedit III 797 f. 4. 839 f. 4 — omnis propositionis est a Deo II 873 arg. 1. 875 4* — Ponere, quod aliqua veritas sit, et non sit a veritate aeterna, est ponere, primam veritatem non esse summam I 686 6* — Omnia sunt vera veritate increata ut causa formali exemplari, quia vera sunt et nata sunt se exprimere per expressionem illius summi luminis, quod si cessaret influere, cetera desinerent esse vera I 151 4*

— prima ante creationem veritatum aliarum aequae nobilis et perfecta erat sicut post I 686 6*

— Dei non fallitur nec mutatur in approbando II 631 b — divina non potest approbare nisi bonum et aequum II 632 6*

— A vero non procedit nisi verum I 167 arg. 1 — A Deo non potest esse nisi verum II 874 f. 3 — A summa veritate nullo modo potest esse falsitas *ib.* f. 2

— non dicit nisi verum I 230 f. 1 — prima non potest dictare nisi verum III 509 f. 3 — prima nullo modo potest esse via nisi in veritatem III 489 5* — non novit fallere III 45 a — nec falli potest nec fallere III 164 d. 2 — mentiri non potest III 472 3* — Impossibile est, summam veritatem fallere et decipere sibi credentem et deserere quemquam in se confidentem III 365 f. 4

— Verum increatum est obiectum fidei, quod habet rationem motivi III 513 a — Solo summo vero et vero increato assentiendum est propter se et super omnia III 512 f. 4 — Qui assentit primae veritati propter aliud praeiudicat veritati I 35 2* *Vide V. Assensus et V. Fides 9.* — Summae veritatis auctoritas locum supplet rationis III 472 3*

— summa est summe cognoscibilis ab intellectu I 68 f. 4 — In via non cognoscimus veritatem divinam in se III 787 d. 1

— De veritate summa nullus potest iudicare III 305 6* — Intellectus non iudicat de veritate, sed secundum ipsam de aliis I 69 4*

— increata intelligitur per veritatem creaturae I 152 b — creata potest cognosci clarius quam increata I 34 arg. 2

VER

— quae nos dirigit, Deus est II 568 b — Intellectus noster efficitur verus, cum conformatur divino I 853 f. 4 *Vide V. Intellectus.* — Certius cognoscitur quod cognoscitur in lumine veritatis increatae, quando irradiat plene, quam quod videtur in lumine veritatis creatae III 482 3* — Intelligentia conversa ad divinam veritatem vindicat sapientiam, per quam omnia diiudicat II 5 a

— Intellectus, qui discordat a prima veritate, est falsus I 857 arg. 4 — Aversus a summa veritate non potest invenire rationem finientem appetitum sive inquisitionem II 5 b

— est aeterna, vel temporalis III 176 arg. 4 — Verum increatum, quantum est de se, abstrahit a ratione praeteriti et futuri III 513 3* — Nihil aeternaliter fuit verum, nisi esset Deus, vel in Deo I 828 arg. 4

— est incorruptibilis II 439 f. 11 — a rebus distat et est independens, ideo a rebus foedis non est contaminabilis III 56 d. 2

— Summae veritati fit iniuria, cum ad confirmandum falsum assumitur III 831 d. 2

— creaturae est similitudo Dei I 693 3* — creata repraesentat divinam II 51 d. 1 — Omnia, quae dicunt aliquam veritatem, aliquam assimilationem habent ad primam veritatem I 629 b — est in creaturis in comparatione ad Deum, in quantum referuntur et assimilantur I 79 d. 3 — in comparatione ad principium, quod repraesentat, dicitur summae et primae unitatis repraesentatio sive imitatio I 151 a

— est de ratione vestigii I 73 a. II 293 f. 4. 558 arg. 4 — Deus veritatem dat effectibus suis nec potest facere sine hac I 804 arg. 3 — est rei essentialis et sine ea res non potest esse nec intelligi esse I 86 1*. II 52 d. 2 — essentialis non differt secundum essentiam a creatura, sed secundum rationem et habitudinem II 35 a

— respondet speciei, quae respicit Deum ut exemplar I 79 d. 3 — Verum de sui impositione dicit comparationem ad causam exemplarem I 151 4* — Verum respicit Deum sub ratione causae formalis I 73 b — creata non est vera a prima veritate effective I 150 arg. 4

— est conditio maxime universalis et intelligibilis I 73 a — est in rebus sensibilibus et intelligibilibus *ibid.*

— est in rebus ex parte principii formalis II 293 f. 4

— est in creatura, prout dividitur contra falsitatem, in quantum in ea aliquo modo invenitur indivisio et imitatio et expressio I 151 a *Vide V. Creatura-veritas.* — convenit creaturae, secundum quod habet oppositionem ad defectum falsitatis I 152 a

— per impermixonem non est in creaturis, quia in eis est indivisio permixta diversitati actus et potentiae, imitatio permixta dissimilitudini et expressio permixta obscuritati I 151 b — Creatorae non

habent veritatem in esse, in quantum sunt umbrae summi esse I 150 arg. 5 — creatura comparata ad veritatem Creatoris est sicut punctus ad lineam I 686 arg. 6

— nulla creata est vera per essentiam, sed per participationem a summa veritate I 151 4* — Cetera desinerent esse vera, si summum lumen cessaret influere per expressionem *ibid.*

— distinguitur contra permixtionem, secundum quod verum dicitur purum et impermixtum I 151 a — Verum, ut dividitur contra permixtum, dicitur quod est purum et impermixtum II 735 a

— opponitur umbrae I 150 arg. 6 — opponitur vanitati *ib.* arg. 5 — Verum, ut dividitur contra vanum, dicitur quod est permanens et fixum II 735 a

— Res vera dicitur, quae habet materiam et formam et actum sibi convenientem II 735 a — refertur ad essentiam, vel ad efficaciam III 694 d. 1 — Verum dicitur, cui debetur operatio conveniens rei II 734 f. 3 — Solum illud dicitur esse verum, quod habet actum sibi per naturam convenientem *ib.* arg. 3. IV 836 2*

— Verum aliquando dicitur quod est durable IV 563 4* — Verum, quando reflectitur supra bonum, potest importare indivisionem ab actu rei absoluto, vel in finem relato IV 332 a *Vide V. Virtus 15.*

— cum non sit summa in qualibet re, plus est de veritate existentiae vel essentiae in duabus rebus quam in una I 366 d. 4

— alia est in una creatura quam in alia I 151 arg. 3 — est ratio discernendi creaturam a creatura *ibid.*

— Illud est solum de veritate alicuius, in quo rei substantia salvatur II 734 arg. 4 — Aliquid triplici ratione dicitur esse de veritate humanae naturae ex parte corporis ratione ordinationis ad incorruptionem II 735 a sq. — Illud praecise et proprie est de veritate humanae naturae, quod est ordinatum ad incorruptionem et resurrectionem de necessitate, vel de congruo *ib.* f. 736 b

— Aliquid est de veritate humanae naturae aut quantum ad esse necessarium, aut quoad esse integrum et completum, aut quoad esse decorum IV 908 1*. 910 1 — De veritate humanae naturae est quod transmittitur a generante in prolem IV 914 f. 3, arg. 1

— Verum praesupponit unum III 611 f. 4 — ab unitate et bonitate differt sola relatione in creaturis II 558 arg. 4 — Verum et bonum sunt unum et idem I 393 arg. 3. III 593 5* — Verum et bonum non differunt essentialiter II 561 3*, 4* — potest intelligi, bonitate abstracta, intellectu apprehendente solum II 51 d. 2 — Verum et bonum convertuntur circa idem I 828 1*

— Omne verum fuit ab aeterno in Dei praescientia, quia ipsum, vel eius causa, vel eius oppositum est in Deo tanquam in causa I 829 4*

— creata, quamvis non possit movere sine veritate increata, nihilominus est mo-

tiva suo modo et alia veritas ab illa I 151 3*

— Deus omnem veritatem creatam subiecit intellectui hominis ad se conversi ad diiudicandum II 5 a

— omnis aliquo modo a Spiritu sancto esse dicitur II 349 d. 3 — Spiritui sancto appropriatur verum ratione doni I 836 d. 8

— omnis sacrae Scripturae potest dici, quae sacrae Scripturae non contradicit I 217 d. 2

— se habet ad figuram sicut corpus ad umbram III 117 d. 4 — evacuat figuram II 1041 4*

— Respectu veritatis dirigit fides II 955 d. 1 — Verum est obiectum scientiae, quia verum visum, obiectum fidei, quia verum non visum, sed salutiferum III 472 2* *Vide V. Fides 2, 17.*

— in quam est fides, est veritas secundum pietatem, quae nota est Catholicis, sed ignota fuit philosophis III 472 2*

— Primus effectus veritatis est illuminare, effectus consequens est arguere, et hunc habet in malis I 24 d. 6 — manifestando mala redarguit mala facientem *ibid.*

— Nemo odit veritatem, secundum quod veritas est II 995 4* — Nemo veritatem odit quantum ad effectum illuminandi, sed mali eam odunt quantum ad effectum arguendi I 24 d. 6 — A veritate aliqui recedunt voluntarie, aut per negligentiam II 524 b *Vide V. Ignorantia.*

— simpliciter dicta est inexpugnabilis et praevalet, veritas in hoc sive in speciali potest per rationes phantasticas obumbrari et per contentionem impugnari I 25 d. 7 — Aliquis impugnat veritatem propter odium dicentis, aut propter odium effectus consequentis ad excusationem sui II 995 4* — Impugnatio veritatis non procedit ex ipsa agnitione, sed potius ex malitiosa voluntate *ibid.*

— non tantummodo praedicat se, sed etiam bonitatem et maiestatem Dei, et impugnans illam per consequens maiestatem et bonitatem impugnat II 993 6* — Qui veritati Dei resistit et blasphemare dicitur et veritatem agnitam impugnare *ibid.* — Impugnatio veritatis agnitae est species peccati in Spiritum sanctum II 985 f. 3. 991 arg. 5 *Vide V. Impugnatio.*

— omnis, quae potest per rationem impugnari, potest et debet per rationem defendi I 10 f. 3

— Nihil credendum est fide, quod sit contra veritatem fidei et sacrae Scripturae III 64 a — confitenda est sine alicuius falsitatis admixtione III 831 d. 2

— non debet nec deficere nec superabundare, quia est rectitudo intellectus indivisibilis IV 563 4* — Plus et minus dictum non est verum, nisi dicatur verius quod est durabilius *ibid.*

— religionis non tantum consistit in credendis, verum etiam in agendis III 853 4* — est intelligentiae sive conscientiae et vitae sive iustitiae II 459 f. 11 — De

his quae spectant ad veritatem vitae, ratio non iudicat sine voluntate II 541 1*

— fidei et prudentiae est regula locutionis et operationis III 864 3* — est necessaria in electione II 891 f. 1 — requiritur in recta intentione II 955 d. 4

— In sermone primo intendendum est verum, ut interpretativa deserviat intellectivae, cuius finis est verum III 845 a sq. — debet esse in iuramento secundum comparisonem ad rem, ut sit adaequatio rei et sermonis III 881 d. 1 *Vide V. Mendacium.*

— Non debet fieri praecudicium veritati IV 569 f. 1 — Contra veritatem non potest aliquis dicere aliquid, quod non sit falsum et praecudicium veritatis IV 563 1*

— propter scandalum dimittenda non est IV 570 a *Vide V. Scandalum.*

— Caritas praesupponit veritatem et ad nihil movet, quod veritati repugnet III 844 6* — fidei omnem devotionem nostram debet praecedere III 64 a

— Verum dicere est a Spiritu sancto illustrante intellectum, vel etiam movente affectum, cum dicitur ex caritate I 836 d. 8

— prout est regula locutionis et operationis, iuncta est bonitati et tenet rationem virtutis III 864 3* — est virtus, quae habilitat ad dicendum verum IV 536 arg. 6 — Virtus veritatis est voluntas dicendi verum, cum oportet et expedit, potius quam continua enuntiatio veri III 846 4* *Vide V. Mendacium-perniciosum.*

— elicit actum confitendi peccata et in confitendo dirigit IV 437 6*

— reducitur ad iustitiam, sed spectat ad partem rationalem III 721 4* — continetur sub iustitia et est in potentia rationali IV 325 b

— est in opere creaturae rationalis IV 962 b — in opere est nobilitatis et maxime est in operibus Dei *ibid.*

— aliquando accipitur pro iustitia IV 963 2*

— Qui veritatem amat vehementer odit mendacium III 849 a

VERMES — moventur rependo II 388 a — se trahunt vi oris II 389 d. 1

— non dicitur filius hominis, ex quo nascitur, quia non habet similitudinem III 117 d. 2

— generantur ex corpore putrefactibili IV 1050 arg. 3 — oritur ex putrefactione IV 1052 a

— mordet illud, in quo oritur IV 1052 a — et in sua corrosione et in sua origine aliquid minuit de substantia corporis IV 1050 f. 3

— in damnatis non est materialis, sed spiritualis IV 1050 f. 1. 1051 a — dicitur de dolore spirituali IV 1052 a — est sera poenitentia *ib.* f. 4 *Vide V. Damnati.*

— generatur ex opere peccati IV 1051 1* — est dolor ex concursu et resistentia voluntatis naturalis et deliberativae obviantium et resistentium IV 1052 a — conscientiae plus est afflictivus voluntatis, prout est deliberativa, quam prout est natura

VER

quaedam, propter mutuam repugnantiam II 915 3*

— non est aut propter defectum putrefactionis in iustis, aut propter defectum concursus in caecis, aut obviationis in poenitentibus, aut resistentiae in peccantibus ex magna libidine IV 1052 b — vigebit in damnatis propter peccati putrefactionem et eiusdem apertissimam visionem et voluntatis deliberativae obstinationem et synderesis remurmurationem et ob delectationis peccati ablationem per poenae acerbitatem, ex quo synderesis actio fortificatur *ibid.*

VERSIO — est mutatio ab ente in simpliciter non esse secundum totam rei substantiam I 460 a

VERTEX — dicitur apex mentis sive superior portio rationis II 571 f. 1

VERTIBILITAS — est in non esse I 459 arg. 7 — dicitur per corruptionem in non esse omnino *ib.* arg. 8 — Omne vertibile est mutabile I 458 f. 2 — est defectus purus et non habet causam efficientem, sed deficientem I 461 7*

— est in omni creatura per naturam I 460 b. 461 7*. II 684 arg. 5 — In omni creatura necesse est esse aliquam vertibilitatem II 554 f. 4 *Vide V. Creatura-mutabilis.*

— in creatura est secundum substantiam, vel secundum electionem II 554 f. 4 — Liberum arbitrium vertibile est ad malum II 684 arg. 5 — Homo conditus fuit in vertibilitate liberi arbitrii II 419 b *Vide V. Homo 9 et V. Liberum arbitrium 15.* — in malum est naturalis libero arbitrio propter naturae defectum II 484 4* *Vide V. Liberum arbitrium 15, V. Voluntas, V. Defectus et V. Peccatum 11.*

— est melior secundum legem communem, non secundum privilegium speciale III 267 2*

— tollitur per confirmationem II 484 1* — liberi arbitrii tollitur in gloria III 684 b

— nulla est in divina voluntate liberaliter bona impendente III 267 2* — non debuit esse in Christo *ibid.*

— necessario concurrit ad peccatum II 462 3* *Vide V. Peccatum 11.*

VESPERA — secundum Augustinum significat considerationem creaturae in se ipsa II 342 b — non sequitur post consummationem gratiae finalis II 297 a *Vide V. Dies.*

VESTIGIUM — posset esse a pede coaeternum illi, si esset pulvis II 22 b

— attenditur in comparatione creaturarum ad Deum proprie I 79 d. 3 — Ratio vestigii sumitur ex comparatione creaturae ad Creatorem secundum relationem effectus ad causam II 561 4* — In vestigio est correspondentia causae ad effectum in repraesentando II 51 d. 1

— Egressus rerum mundanarum a Deo est per modum vestigii II 22 b — Omnis creatura habet rationem vestigii, in quantum exit a Deo II 143 d. 3 — Creatura dicitur vestigium, in quantum repraesentat

Deum in elongatione et distinctione I 73 b — Creatura habet rationem vestigii, quae Deo assimilatur de longinquo II 394 b. III 38 4* — deficit a conformitate expressae similitudinis III 38 a

— est in omni creatura I 72 f. 4. 352 d. 7 — Trinitatem vestigii contingit reperire in qualibet creatura I 58 a — divinae bonitatis relucet in omnibus creaturis I 44 d. 10 — Impossibile est, aliquid esse vel produci, in quo non sit vestigium Creatoris II 293 f. 4 — est in creaturis inferioribus I 83 b — est etiam in spiritualibus I 73 a

— Ad rationem vestigii Trinitatis divinae sufficit distinctio secundum habitudinem et relationem II 561 4*

— consistit in comparatione creaturae ad Creatorem secundum triplex genus causae II 829 b. 830 2* *Vide V. Creatura-vestigium.*

— consistit in unitate, veritate et bonitate I 73 a. 79 d. 3. 86 1*. II 293 f. 4. 538 arg. 4 — proprie accipitur in modo, specie et ordine I 79 d. 3. II 293 f. 4 — Trinitas vestigii consistit in modo, specie et ordine I 649 b *Vide V. Modus.* — Ratio vestigii quantum ad respectum ad finem consistit in bonitate I 45 d. 14

— est ratio cognoscendi Deum distinctive sive in distinctione I 76 arg. 3 — Deus naturaliter cognoscitur per vestigium I 124 6* — repraesentat Deum in comparatione ad extrinseca II 395 a — non repraesentat Deum secundum partem I 73 a

— dicit distinctionem proprietatum essentialium, et huic respondet in Deo trinitas appropriatorum I 76 3* *Vide V. Cognitio - Dei - per creaturas.*

— Creatura irrationalis repraesentat Deum solum in parte, quia secundum se tantum II 396 5*

VETUSTAS — in nobis est poena et culpa III 341 d. 1 — vitii in Christo non fuit, sed poenae III 80 d. 4 — simpla poenae in Christo iuncta novitati gratiae consumit duplicem poenae et culpae in nobis III 341 d. 1

VEXATIO — iuris *vide V. Redemptio* in fine.

— *Vide V. Daemones 13.*

VIA — differt a termino II 33 arg. 4 — cadit media inter extrema *ibid.* — est media ad terminum IV 526 arg. 3 — dicit ordinationem ad terminum III 388 a *Vide V. Terminus.* — praecedat illud, ad quod est II 18 6* *Vide V. Prius.*

— Qui vult expedite procedere debet praecognoscere et praevidere viam III 748 b

— quae est recte in medio, est recta et velox, alias est retardans et aliquo modo obliquans IV 527 3*

— ad res sunt motus et mutationes, viae a rebus sunt potentiae II 562 b

— tendendi ad Deum est virtus sive virtutis opus IV 583 b — vitae sunt fides et spes et caritas et dona gratiarum et mandata III 2 b — Christus suo exemplo docuit nos ambulare per viam vitae *ibid.*

VIN

— *Vide V. Status.*

— Dei dicuntur opera finalia IV 1054 a
VIATICUM — dicitur eucharistia triplici ex causa IV 188 d. 3 *Vide V. Eucharistia 19.*

VIATOR — *Vide V. Christus 17.*

VICISSITUDO — importat numerum cum interruptione et privationem I 464 d. 40 — Quod caret ordine caret vicissitudine I 159 arg. 4 — est circa actum temporalem III 192 2* — nulla cadit in aeterno I 121 d. 8

VICTORIA — Vincere se ipsum est difficillimum II 677 arg. 4

— Per virtutem absque gratia gratum faciente aliquis non potest vincere vitium II 678 3* — Diabolus et peccatum maxime vincitur in humilitate et patientia, non virtute naturali III 331 4* *Vide V. Tentatio, V. Daemones 13, V. Caritas - effectus.*

— diaboli *vide V. Daemones 15.*

— datur auxilio Christi II 678 f. 1

Vide V. Palma. — Vincenti debetur corona II 678 f. 4

VIDUA — Statui viduitatis debetur fructus IV 757 a *Vide V. Continentia.*

— quae se astrinxerunt testificatione in manu publicae personae ad continentiam, nullo modo possunt contrahere matrimonium IV 826 d. 4, 6 — Viduis sacerdos de consilio episcopi potest dare velum IV 543 d. 6

— plus omnibus dedit per comparationem ad facultatem dantis II 930 11 — ex meliori voluntate oblationem dabat *ibid.*

VIGILANTIA — Cum spiritus cessat a vigilantia contemplationis, soporari dicitur II 433 a

VIGILIA — est usus sensuum et dicit discretionem IV 885 1* — In vigilia anima est dispersa ad exteriora sensibilia comprehendenda II 624 5*

VIGOR — Anima in devotione recipit vigorem quendam IV 589 a

VINCULA — septem peccatorum IV 477 a — *Vide V. Caritas - proprietates.*

VINDICTA — Vindictam appetere est potentiae irascibilis IV 323 f. 1. 325 a — Iracundus delectatur in adeptione vindictae II 846 1*

— sumitur infligendo malum, vel subtrahendo bonum III 666 f. 5 — est in poenae sufferentia IV 325 a

— Appetere vindictam solum zelo iustitiae et ex caritate iustum est I 854 4*

— proprie competit Deo II 854 arg. 1. IV 342 d. 6 — Ad Deum spectat quaerere vindictam III 421 5* — Deus vindicat se sine praecudio iustitiae IV 922 5* — est Dei tanquam auctoris principalis IV 342 d. 6 — Deus tanquam iustus iudex vult hominem, qui patitur iniuriam, vindicare zelo iustitiae I 854 4*

— Non licet homini exigere nec appetere vindictam I 854 arg. 4 — Omnes tenentur non quaerere ultionem III 666 f. 5 — Homo non debet appetere vindicare se III 421 5*. IV 923 5* — non est hominis, qua vindicet se, sed homo debet vindicare alium de se vel de alio, vel etiam ut minister Dei IV 342 d. 6 *Vide V. Poenitentia.*

VIN

VINUM — vinus est potus conveniens, efficax, sanus et communis et usitatus IV 255 a. 260 a — non generat fastidium IV 255 a — lactificat *ibid.* — Multa inebriantur odore vini IV 275 b

— non diligitur per se, sed propter dulcedinem II 614 f. 4. 896 a. 960 f. 1 — diligitur propter se, vel propter salutem II 125 b

— facit hominem audacem et disertum, obnubilando rationem IV 167 b — Vini est accendere concupiscentiam IV 254 arg. 8 — non auget luxuriam, quando sumitur ad refectionem et iucunditatem, servata sobrietate IV 255 8* — datur iam convalescentibus et non actu infirmantibus *ib.* 7*

— per se non significat plenam refectionem IV 198 a — non perfecte per se solum facit refectionem nec exprimit eam in Sacramento IV 256 b. 257 1* — potus est per se sine aqua IV 258 2*

— est ex multis acinis puris IV 255 a — perficitur opere humano *ib.* 4* — corruptum et mixtum non est vinum IV 259 f. 2, 3

— habet potentiam convertendi aquam II 735 b — habet virtutem conversivam IV 259 7* — cum praedominatur, convertit aquam in se in parva quantitate IV 260 3*. 266 d. 5. 279 a sq.

— est de integritate Sacramenti quantum ad significantiam IV 256 b sq. 257 1*, 4*. 299 d. 2 — est materia conveniens Sacramenti eucharistiae IV 254 b sq. 260 a

— omne de vite est materia sufficiens, sive ibi sit differentia accidentalis, sive specifica, salvata specie illius IV 260 a — In alio vino quam de vite non potest confici *ibid.* — corruptum simpliciter et perfecte conversum in acetum non potest converti *ib.* 2* — mixtum aqua mixtione proprie dicta non potest converti *ib.* 3*

— significat sanguinem IV 256 f. 4. 257 a, 4*. 258 arg. 5, f. 3 — ratione sanguinis significat animam IV 257 a, 3*, 4*. 265 d. 2

— significat refectionem, quae fit suaviter et lactificat sive delectat IV 257 4* — unionem corporis mystici significat IV 255 a. 258 f. 3 — significat unionem membrorum ad invicem et per consequens ad caput IV 258 b, 4*

— die Veneris sancto non consecratur, sed magis sumitur ad refectionem quam ad significationem IV 299 d. 2

VIOLENTIA — est causa passionis ab extra III 386 a, 3* — Violentum est, cuius principium est extra, nihil conferente vim passo II 619 a — Agens per violentiam est agens imperfectum, et modus producendi minus nobilis I 496 3*

— Violentum importat de sua ratione impossibilitatem sive difficultatem resistendi II 502 arg. 6 — Omnis coactio est per violentiam II 618 f. 2 — Maior virtus potest inferre violentiam minori II 615 arg. 2 — Nihil, quod facit Deus, est violentum II 618 f. 2. 620 4* *Vide V. Daemones* 43.

— excludit voluntatem II 956 d. 3 — non potest inferri libero arbitrio IV 421

arg. 2 *Vide V. Coactio.* — Quod fit per violentiam minus habet de ratione involuntarii quam quod fit per ignorantiam IV 707 f. 3 — In his quae fiunt per violentiam, nulla est culpa II 948 f. 4. 949 4*. IV 404 3* *Vide V. Passio* (239 b).

VIR — dicitur a sexu, vel a virtute non corporis, sed mentis IV 917 d. 2

— Christus dicitur vir in conceptione non ab aetate corporis, sed a vigore animi pleni virtutibus et scientia III 92 1* — Christus fuit vir ab instanti conceptionis quantum ad animi vigorem III 380 f. 4

— Viri est agere III 271 a — Sexus virilis plus habet de virtute activa et robustior est re et nominatione *ibid.* — Sexus masculinus est vigorosus II 486 a

— Penes virum plus consistit ratio efficientis sive activi respectu prolis II 479 b — est nobilius principium generationis quam mulier III 272 arg. 4 *Vide V. Generatio* 20 et *V. Semen.*

— est fortior muliere II 404 1*. 433 a — est nobilior muliere II 433 3* — Sexus virilis est dignior III 273 3* — Sexus virilis excellit muliebrem quantum ad dignitatem in principiando, quantum ad virtutem in agendo et quantum ad auctoritatem in praesidendo II 403 b. III 271 a

— est caput mulieris II 403 b. 433 3* — praesidet mulieri II 404 1* — praeficitur mulieri tanquam caput corpori III 270 f. 2. 271 a — est superior muliere quantum ad illos actus, qui respiciunt sexum virilem specialiter IV 742 d. 4 — quantum ad omnia praestit uxori praeterquam in lege tori IV 743 d. 3

— est imago magis expressa quam mulier, in quantum est principium II 437 3* — magis repraesentat Deum quam mulier quantum ad rationem praesidendi et principiandi ut caput et principium mulieris II 403 b *Vide V. Imago* (157 c).

— significat Deum ratione virilitatis II 404 1* — significat Deum et Christum II 432 b sq. — allegorice significat Christum, anagogice Deum ut principium omnium rerum II 455 b — significat Christum IV 666 b. 742 d. 4

— est principium mulieris in conditione II 403 b. IV 760 3* — aliquo modo tenet rationem principii, sed non est principium per se sufficiens respectu hominum II 437 3* — Ex uno viro omnes fuerunt ut ab uno principio totius generationis II 434 arg. 3. 454 b. III 270 f. 3. 271 a *Vide V. Homo* 6.

— forti et singulari vinculo coniungitur mulieri II 432 b — quietatur in coniunctione ad mulierem *ibid.* — mulieri confert robur II 434 7* *Vide V. Mulier.* — per mulieris consortium emollitur II 434 7*

— subest uxori in debito carnis IV 818 b — tenetur uxori debitum reddere IV 734 f. 4 — non potest mulierem cogere ad continentiam *ib.* f. 3 — potest retractare votum uxoris IV 743 d. 3 *Vide V. Coniuges.*

— non potest vendere nec alienare domum uxoris, quamvis sit dominus domus

VIR

IV 799 d. 3 *Vide V. Coniuges, V. Venditio* et *V. Servus.*

— significat superiorem portionem rationis II 433 a — accipitur metaphorice pro superiori parte rationis II 404 1*

VIRGINITAS — est in carne corruptibili incorruptionis perpetuae meditatio IV 753 f. 2 — Virginitatis est ab omni coitu abstinere *ib.* f. 3. 754 f. 4 — est abstinencia ab omni coitu illicito et sic dicitur habitum, abstinencia ab omni coitu licito et sic dicitur statum, integritas mentis et carnis et sic dicitur decorem IV 753 b. 755 a — dicitur incorruptionem mentis et carnis II 785 f. 2 — Ad perfectam virginitatem concurrunt incorruptio mentis sicut formale et complementum et incorruptio carnis sicut materiale IV 758 a sq. — respicit quandam dispositionem in carne III 677 4* — In virginitate est incorruptio quantum ad carnem contra voluptatem IV 756 b

— secundum id quod nominat habitum, est virtus IV 753 b — Abstinere ab omni coitu est virtutis *ib.* f. 3 — est circa magis arduum *ibid.* 754 f. 4 — Difficultas maxima est in continendo omnino, immo quoddam martyrium IV 756 b sq. — est opus perfectionis IV 754 f. 2 — Omnino continere est actus perfectissimus vis concupiscibilis per comparisonem ad bonum inferius IV 757 a — Omnino continere nunc propter difficultatem et arduum magnae est virtutis et dignitatis II 488 d. 3 — est habitus continentiae perfectus et decorus IV 753 b — In virginitate est decor propter incorruptionem sanctam IV 755 a

— refrenat pronitatem vis concupiscibilis IV 756 b — secundum naturam lapsam consistit in medio circa passiones carnis, ut non consentiat IV 754 1* — fuit in Christo et Maria sine sensu passionis *ibid.* — est similior statui gloriae, quia ibi est incorruptio *ib.* f. 4

— Continentia virginalis excedit vidualem et coniugalem ratione status IV 757 a *Vide V. Continentia.* — ceteris paribus est melior, quia purior IV 755 2* — Virginitatis status tempore gratiae praefertur continentiae coniugali *ib.* b, 5* — Status et meritum virginitatis in tempore gratiae statui et merito continentiae coniugalis in tempore Legis, dum caritas sit aequalis, non praefertur *ib.* b, 4* — quantum ad decorem semper praefertur continentiae coniugali *ib.* a, b — praevalet continentiae coniugali, licet ista valeat ad plura *ib.* 4* — et continentia coniugalis quantum ad habitum virtutis se habent ut excedentia et excessa *ib.* a

— Virginitatis status non fuisset, si homo stetisset IV 755 arg. 6 — Consilium virginitatis competit statui naturae lapsae, non autem naturae institutae II 488 d. 3

— non tantum habitum virtutis nominat, sed etiam statum III 793 2* — Continentia virginalis dicitur statum superadditum, qui non est de necessitate virtutis III 792 b — quantum ad statum tendit ad extremum IV 753 b — Virginitatis status in Lege prohibetur IV 755 arg. 5, a

VIR

— ratione status non est in praecepto IV 753 b — ratione status non est aliis virtutibus connexa *ibid.* — Ratione decoris contingit ea superbe et male uti *ibid.*

— est in consilio secundum tempus gratiae IV 754 f. 2

— Continentiae virginali debetur fructus centesimus IV 754 f. 3 — Habitui virginitatis respondet aurea, statui fructus centesimus, decori integritatis aureola IV 757 a, 4* — meretur aureolam IV 753 f. 4 — Meritum virginitatis de se respicit praemium accidentale III 677 4* — Praemium virginitatis est aureola IV 755 a — Aureola non debetur virginitati ratione perfectionis, sed ratione decoris IV 757 a, 4* — Virginibus erit quidam decor in corpore, quod pro Christo incorruptum servaverunt *ib.* b — Virgo violenter corrupta non videtur perdere meritum aureolae *ibid.* 758 a, b

— Mariae fecunditas commendat virginitatem IV 755 3*

— Perdita incorruptione mentis et carnis, totum perditum est, perdita incorruptione carnis tantum, virginitas perdita est secundum quid, manet tamen simpliciter et quantum ad formale IV 758 b — Dignitas virginalis minuitur in carnis commixtione in natura corrupta propter poenalitatem et foeditatem delectationis II 483 b — est de magnis bonis, et nullo modo potest perimi vel auferri omnino nolenti IV 764 d. 7 — Corruptio, qua amittitur virginitas, non fit, nisi prius corrumpatur animus *ibid.* — ratione decoris contingit, quod perdatur, homine invito IV 753 b — ratione status potest perdi sine culpa per descensum ad inferiorem statum *ibid.*

— quantum ad integritatem carnis non potest resitui II 785 f. 2. III 677 4*. IV 338 b, 2*. 758 b — ratione decoris per poenitentiam non potest recuperari amissa IV 753 b sq. — Si perdatur incorruptio mentis, salva incorruptione carnis, illa recuperata, virginitas redit IV 758 a, b

Virgo — perfecte et notabiliter vincit carnem IV 756 f. 3 — sacrae strenues fuerunt in bello spirituali IV 473 4* — non ita excitantur passionibus carnis sicut corruptae IV 754 4*

— est Christi sponsa IV 756 f. 4

— desponsantur Christo per episcopos IV 543 d. 6

— Videtur, quod beata Virgo perfecte continentibus communicet coronam IV 756 f. 2

— Virginem concipere est miraculum II 482 f. 3 — Virginem, manentem virginem, concipere, est supra terminos naturae et operatio mirabilis III 444 3*. 445 4* — Virginem parere est impossibile secundum naturam propter naturae impotentiam, sed non est impossibile secundum oppositionem I 755 10*

VIRTUS — 1 *generaliter dicta* 2 *divina* 3 *creaturae*.

4 *Ordo angelicus Virtutum*.

5 *Habitus bonus* — *Perfectio potentiae*

6 *Ordinatio ad actum bonum* — *Rectitudo*

(1)

7 *Difficultas actus* 8 *Habitus affectivus* — *Actus voluntarius* 9 *Actus concurrentes* — *Differentia a scientia* 10 *Differentia a gratia* 11 *Differentia a donis* 12 *Usus virtutis* — *Actus elicitus et imperatus* 13 *Praestantia* — *Delectabilitas* — *Perfectio virtutis* 14 *Necessitas* — *Utilitas* 15 *Finis*.

16 *Subiectum* 17 *Causa efficiens* — *Virtus acquisita* — *infusa* 18 *Augmentum* — *Gradus et status* 19 *Modus* — *Medium* 20 *Oppositio ad vitium* — *Expulsio* — *Recuperatio* — *Iustificatio* 21 *Cognitio*.

22 *Distinctio* 23 *Virtus una* — *specialis et generalis* 24 *theologicae* 25 *cardinales* 26 *politicae* 27 *intellectuales*.

28 *Exemplar virtutum in Deo* 29 *in Christo* 30 *in statu innocentiae* — *in patria* — *Evacuatio*.

31 *Connexio* 32 *Ordo in actibus* 33 *Gradus dignitatis* — *Aequalitas*.

34 *informis* 35 *Informatio* 36 *gratuita* 37 *Meritum*.

1 — est ultimum potentiae I 564 4*. 596 d. 7. II 671 b. 925 a. III 741 arg. 3. 806 arg. 5 — in sua generalitate, prout comprehendit virtutem naturalem et moralem, definitur dispositio perfecti ad optimum II 671 b. III 741 arg. 2

— dicit immediatiorem ordinationem ad actum quam potentia I 564 4* — secundum comparisonem ad illud, ad quod est, tenet rationem principii, secundum comparisonem ad id cuius est, tenet rationem complementi, secundum comparisonem ad utrumque tenet rationem medii I 254 d. 3

— ut communiter accipitur, comprehendit virtutem naturalem et moralem II 671 a — est naturalis, vel moralis III 331 4* *Vide V. Potentia - naturalis*.

— proprie dicit aliquam qualitatem vel naturam advenientem rei, extenso nomine dicit efficacem ordinationem ad aliquid IV 23 b. 79 a. 80 b. 232 b. 306 a sq. *Vide V. Sacramentum 19*.

2 — est nomen appropriatum pro persona supponens III 487 6* — ut tenet rationem principii, appropriatur Patri, ut tenet rationem medii, Filio, ut tenet rationem complementi, Spiritui sancto I 254 d. 3 — appropriatur Verbo III 487 6* — Filius Dei est virtus I 491 d. 40 *Vide V. Filius - Dei - virtus*. — appropriatur Filio, quia producitur a Patre secundum omnimodam perfectionem potentiae I 564 4* — Spiritui sancto appropriatur virtus sanativa I 254 d. 3 *Vide V. Potentia - Dei*.

— infinita non potest elongari a substantia II 75 f. 4

3 — Deus movet mobile finitum per virtutem creatam et finitam II 345 f. 2 — In creatura est aliqua virtus operativa et conservativa II 865 b *Vide V. Creatura - potentia, V. Cooperatio et V. Potentia - creata*. — omnis est a Deo II 204 arg. 4

— Perfectio virtutis consistit in praesidendo, in resistendo et in operando II 240 b

— recta est, cuius operatio est a principio primo et ad finem ultimum II 4 b — Cum virtus nostra summae potestati

VIR (5)

continuatur, rectificatur *ibid.* — hominis recti conformatur summae potestati in operando *ib.* a, b — nostra in gloria continuabitur divinae virtuti *ib.* b

— Deus subiecit omnem virtutem homini ad se converso ad gubernandum II 5 a

— hominis discontinuando se a summa potestate facta est infirma et cecidit a potestate in impotentiam II 6 a sq. — Per instabilitatem homo discontinuatus a divina virtute semper quaerit quietem et non invenit, quia nihil potest stabilire nec stabilis permanere *ibid.*

— Creaturae per virtutem naturae possunt pervenire ad finem, qui est infra terminos naturae II 699 4*

— divinitus potest dari supra naturam IV 306 b *Vide V. Potentia - obedientiae*.

— a Deo data est naturalis, aut gratuita IV 358 b. 958 a

— In corpore sunt quaedam virtutes influentes, quaedam fixae II 290 a

— caeli superioris operatur mediante virtute et influentia inferioris II 75 4*

— In debilitatione virtutis naturalis frequenter fortificatur virtus moralis III 452 2*

4 — Nomen Virtutum, ut dicuntur a dono naturali fortitudinis potentiae ad operandum, est commune omnibus spiritibus; sed ut dicuntur a dono gratiae, tanquam specialiter deputati ad miracula facienda, est nomen proprium ordinis II 248 b — Ordo Virtutum est penes perfectionem potentiae in operando II 240 b — Virtutum est ministerium in operando II 241 a — potius sunt de media hierarchia quam de infima *ib.* b

5 — est rectitudo voluntatis II 656 f. 4 — est, ubi est motus liberi arbitrii rectus et virtuosus IV 319 4* — est bona voluntas II 672 a — est bona qualitas mentis, qua recte vivitur *ibid.* III 488 arg. 2. 557 3*. 730 d. 5. 736 arg. 2. IV 319 a. 753 f. 4 — est, quae habentem perficit et opus eius bonum reddit III 553 d. 4. IV 318 f. 2

— est quaedam ars III 568 arg. 2 — est ars recte vivendi I 249 arg. 4

— est habitatio potentiae II 657 b — habilitat potentiam ad actum suum III 597 b. 803 arg. 6. 807 5* — est habitus redens potentiam facilem respectu alicuius actus III 476 b — reddit potentiam facilem ad opus III 504 a. IV 113 arg. 2 — reddit opus facile quantum ad proprium actum III 804 6*. 891 3*

— non est in genere passionis III 556 arg. 4 — nulla est passio II 846 arg. 4. III 556 arg. 4 — aliqua potest circa passionem consistere, prout efficiuntur voluntariae II 847 4* — Passio non est virtus nisi ex actu voluntatis coexistentis *ibid.* *Vide V. Passio - affectivae*.

— omnis est habitus II 846 arg. 4. III 556 arg. 4. IV 413 arg. 2. 438 a. 318 arg. 2 — sunt habitus creati I 293 f. 1, 7. III 297 a — creata necessaria est non tantum, quia Deus cooperatur nobis, sed etiam, quia nostra voluntas cooperatur Deo I 295 a *Vide V. Cooperatio*.

— recte dicuntur habitus rectificantes potentias III 738 a — de ratione sui nominis dicit quod ad agendum erigit et vigorat *ibid.* — est habitus potentiae regulativus et confirmativus III 555 f. 5 — est habitus, quo regulamur I 32 b — facit potentiam rectam et vigorosam III 712 a — est habitus, qui potentiam rectificat et vigorat III 564 a — ut large accipitur, extenditur ad habitum rectificantem et vigorantem potentiam in his actibus, circa quos consistit via iustitiae III 489 a — communiter dicitur habitus rectificans potentiam aliqua rectitudine iustitiae et vigorans eam circa opus difficile III 488 b. 489 f. — Ratio virtutis requirit, ut habitus habeat aliquam perfectionem et vigorem respectu actus et obiecti III 601 1*, 2* — quaelibet est perfectio potentiae III 806 arg. 5

— dantur potentiis ad ipsarum expeditionem III 596 f. 4 — expediunt potentias contra habitum malum IV 114 b — reddunt potentias faciles, ipsas perficiendo, removendo culpam, sed non tollunt impedimenta ex parte corporis *ibid.* — non dat novam potentiam voluntati, sed solum reddit eam facilem II 688 f. 1 — dicit habitum accidentalem II 604 4*

— perficit et dirigit et rectificat affectum III 718 4*. 722 f. 5 — sunt ad rectificandum II 657 a. III 736 arg. 3. 738 2* 740 f. 3. 746 1* — regulantes et dirigentes necessariae sunt ad ordinandum animae affectiones III 712 2* — generaliter necessariae sunt ad rectificandum potentias animae contra obliquitatem et ad vigorandum contra difficultatem *ib.* a — necessariae sunt ad rectificandum et vigorandum hominem, prout ordinatur ad Deum et ad proximum et ad se ipsum III 711 f. 4. 712 a

— est habitus expediens et adiuvat in iis quae spectant ad rectitudinem vitae secundum regulam iustitiae III 471 b — dirigunt animam in actibus, in quibus consistit rectitudo vitae III 557 3*

— omnis est quaedam rectitudo voluntatis, quae dicitur iustitia generalis III 745 4* — est de se rectificativa mentis et via salutis, ita quod nullo modo de se ordinatur ad oppositum III 489 5* — Rectitudo virtutis consistit in ordine potentiae ad obiectum III 749 4*

— est habitus perfectus, quia habentem perficit IV 113 arg. 3

— Actus virtutum est in formando IV 321 1* — sunt ad reformandum potentias animae III 712 arg. 3 *Vide V. Potentia-naturalis.*

— firmat animam et rectificat III 555 f. 5 — animam rectificat et super se elevat III 556 b — omnes gratuita quodam modo elevat mentem III 576 f. 5 — elevat potentiam ad aliquod magnum et arduum II 925 a — necessaria est ad elevandam potentiam I 45 d. 16

— sunt perfectiones, in quibus est similitudo imitationis cum Deo II 149 a — Per virtutes configuratur anima Deo IV 142 arg. 1 — Per virtutem creatam re-

cipiens influentiam divinae virtutis habet habilitatem et conformitatem I 295 6*

— Per virtutum habitus gratia convertit animam ad Deum II 4 a — sublevat animam ad unionem cum summo bono, quod supra nos est I 45 d. 16

6 — est habitus ad bonum habilitans III 214 a. 722 f. 3 — habilitant potentias ad bene operandum III 740 arg. 2 — sunt ad recte operandum III 737 a — dirigunt animam in actibus, in quibus consistit rectitudo vitae III 557 3* — datur ad modificandum actum III 593 arg. 3 — considerat non solum actum, sed etiam debitas circumstantias IV 738 arg. 4

— sunt ad dirigendum in actionibus et passionibus III 712 arg. 4 — consuetudinalis consistit circa actiones et passiones III 472 2* — omnis est in passionibus et operationibus optimorum operativa *ibid.*

— dicit actum nostrum IV 318 f. 4 — plus consistit in actione III 214 4*. 557 3* — Virtutibus conformamur Christo in agendis III 737 a — Omnium virtutum est sacrificium bonae operationis offerre III 215 2*

— Mediante virtute gratia dirigit liberum arbitrium ad aliquem specialem motum II 655 2*. 656 f. 2. IV 319 a — respicit determinatum genus operis III 470 f. 3 — dicit perfectionem potentiae respectu operis II 643 a. 1* — A virtute est actus secundus vitae III 598 3*. IV 342 d. 5

— est bonus usus voluntatis II 671 d. 2 — Omni virtute contingit recte uti I 32 f. 3, b — Nulla virtute quis male utitur *ib.* arg. 4. II 672 a. III 488 arg. 2. 736 arg. 2. IV 753 arg. 3 — Virtutibus non contingit male uti, quia ipsae sunt boni usus et quibus homo utitur formaliter IV 209 1* — Virtute non contingit male uti sicut instrumento et habitu directivo, tamen sicut obiecto II 670 d. 2

— quantum est de se, semper ad bonum dirigit II 670 d. 2 — proprie est in dirigendo ad bonum IV 319 a, 3* — Obiectum virtutis est bonum III 734 b — est respectu boni III 575 arg. 4 — omnis est in bonum III 472 2*. 556 arg. 4. IV 402 d. 14 — non omnis habet obiectum bonum, sed actum bonum IV 319 3* — Alicuius virtutis usus est respectu mali culpae, alicuius respectu mali poenae I 32 f. 3

— Virtutum est declinare a malo et facere bonum III 741 3*. IV 836 2* — Per virtutem declinat homo a malo et tendit in bonum I 569 arg. 5 — omnis consistit circa electionem boni et fugam mali III 716 f. 4 *Vide V. Iustitia-virtus generalis.*

— Per virtutes est facere bonum IV 327 f. 2. 328 b — ordinant ad opera bona II 657 a. IV 27 b. 318 b — Actus virtutis elicentis ipsum est bonus ex se II 179 1*

— tendit solummodo in bonum, non solum cuius motivum est bonum sub ratione boni, sed etiam illa cuius motivum habet semper bonum sibi substratum III 578 4* — tendit in bona spiritualia III 582 d. 4

— proprie dicitur recta ratio perducens in finem II 672 a. III 488 b. 716 f. 1

— est habitus mentis, in modum naturae rationi consentiens III 724 5* — conformatur iudicio conscientiae et inclinationi synderesis *ibid.*

— conformis est naturae IV 596 arg. 3 — Actus virtutum moralium concordant rationi secundum naturale dictamen III 492 3* — Omne opus virtutis spectat ad dictamen naturae IV 436 arg. 6 — Quanto actus aliquis est rationabilior, tanto est virtuti proximior III 471 arg. 4 *Vide V. Rationabile.*

— est principium motus, qui est ab anima et potest fieri recte et non recte secundum imperium liberi arbitrii III 556 1* — est habitus necessarius circa actum, circa quem contingit errare IV 318 f. 5, b

— est aequalitas vitae undique rationi consentiens III 713 arg. 2. 796 arg. 3. IV 584 b — est quaedam quadratura spiritualis aedificii ratione aequalitatis mentis IV 584 b

— consistit circa opera laudabilia III 213 f. 2. IV 318 f. 3 — est principium laudis III 476 b

7 — est circa difficilia II 706 f. 2. III 213 f. 2. 214 a. 544 f. 4. 556 arg. 4. 668 f. 3. IV 216 f. 6. 402 d. 14 — est circa difficile et arduum III 488 f. 2, 3, b. 731 b. IV 318 f. 5. 753 f. 2, 3. 754 f. 1 — Opus virtutis de se est arduum et difficile II 572 d. 1 — est difficillimorum operativa II 715 arg. 5 — in quantum virtus, circa magna et ardua consistit II 716 5* — Naturae corruptae est difficile cooperari virtuti et gratiae III 891 3*

— maior est circa magis arduum IV 754 f. 1 — Quanto actus virtutis est difficilior, tanto virtuosior et ad merendum efficacior II 706 f. 2. III 668 f. 3. 669 b — quantum ad difficultatem operis nunc sunt efficaces ad meritum quam in statu innocentiae II 707 a

— est circa difficile, quod sonat in perfectionem arduitatis III 894 4* — est circa difficile respectu naturae privatae virtute, non autem respectu naturae elevatae *ibid.* — Homini virtuoso in statu perfectionis omnia efficiuntur facilia, sed in statu profectus multa sunt ei difficilia *ib.* 3*

— De essentia virtutis est difficultas, quae venit ex genere operis, sed non, quae venit ex defectu operantis, quae accidit virtuti II 716 5* — Difficultas ex parte operantis minuitur, quanto magis aliquis proficit in virtute II 717 5* — In statu innocentiae fuisset difficultas virtutis, quae venit ex genere operis, sed non ea quae venit ex defectu operantis *ibid.*

8 — omnis est amor II 558 arg. 6. 672 a. III 475 arg. 2 — Omnibus virtutibus communis et generalis est quidam amor III 592 3* — est amor ordinatus III 475 arg. 2. 476 a. 477 b — dicitur amor ordinatus per causam III 591 b. 592 3*

— Rectitudo virtutis non sic attenditur penes ea quae sunt cognitionis, sicut penes ea quae sunt affectionis III 477 b. 557 2* — possunt per appropriationem quandam magis referri ad affectum III 736 b. 737 b

VIR (9)

— Actus virtutis est voluntarius III 471 a. 472 2*, 4*. 680 f. 4 — Egressus actuum virtutum est voluntarius et ab arbitrii libertate III 793 5* — non potest esse nisi habitus voluntarius III 474 arg. 1. 476 a. 477 b. 570 1* — est habitus, qui proprie respicit liberum arbitrium et voluntatem, in quantum est deliberativa II 910 4* — concernit actum liberi arbitrii IV 329 d. 2 — Perfectio virtutis attenditur circa animam quantum ad id quod fit secundum imperium liberi arbitrii III 556 1* — omnis consistit in libera voluntate III 213 arg. 4 — a nulla potentia imperatur IV 324 a — Per bonam voluntatem potest homo facere de necessitate virtutem III 396 d. 4

— est habitus electivus III 716 f. 4. 718 4* — omnis consistit circa delectationes et tristitias per modum electionis et fugae III 729 d. 3

— Virtutis decor procedit ab interiori IV 758 a

9 — Ad virtutem necessario concurrunt scire, velle et impermutabiliter operari II 925 f. 4. III 720 a. IV 480 arg. 4 — In qualibet virtute est scientia per modum praxis et experientiae, quae est illi essentialis, et haec et operatio non faciunt duas virtutes IV 481 4* *Vide infra 49.* — In perfecto exercitio virtutis cognitio praecedit III 731 a

— Cuilibet virtuti est annexum propositum perseverandi in bono III 793 3*

— et scientia sunt diversi habitus I 6 arg. 5 — sunt perfectiones animae multo nobiliores quam scientia III 717 a

10 — differt a gratia per essentiam II 657 b sq. IV 1006 b *Vide V. Gratia 44.*

— specialis addit aliquid ad gratiam III 596 f. 2, 4 — praeter gratiam dicit aliquid ex parte voluntatis III 597 b — quantum ad principium formale non distinguuntur a gratia sicut potentiae ab anima III 500 6*

11 — et donum differunt propter diversitatem modorum habilitandi III 784 b — Plus differt habitus virtutis ab habitibus donorum quam habitus virtutum ad invicem III 569 f. 3 — ordinantur ad actus primos, in quibus potentiae rectificantur III 737 a. 738 5*. 740 f. 5. 741 5*. 742 f. 2, 3, b — ordinant ad opera prima IV 28 b — Virtutum appropriate est recte vivere II 672 b *Vide supra 6.*

— In habitibus virtutum consistit imago recreationis quantum ad primum esse gratiae III 743 6* — non est perfectio simpliciter, sed secundum quid, quae est perfectio sufficientiae III 742 2* — sic perficit, quod ad optimum disponit III 743 2*

— sufficienter ordinant animam secundum ea quae sunt necessaria rectitudinis, sed non ad opera perfectionis et supererogationis III 738 5* — rectificantes non sufficiunt ad expediendum *ib.* 2*, 3*, 4* — habilitant et simul expediunt ad actus proprios, sed non ad opera altioris gradus et maioris excellentiae III 739 5*

— large potest dici omnis habitus, qui expedit ad bonum III 738 1* — potest dici donum, secundum quod comprehendit

omne, quod divinitus gratis datur *ibid.*, 2* — Aliquando nomine virtutis clauditur omnis qualitas animae gratuita II 672 b

— praesupponuntur habitibus donorum III 742 b, 1*. 743 5* — naturaliter prius sunt a gratia quam habitus donorum III 740 f. 1 — quoad actus et usus generaliter praecedunt habitus donorum, et quaelibet praecedit actum doni sibi correspondentis *ib.* b — affectivae praecedunt actus donorum in intellectu III 741 5*

— intelliguntur per filias Iob III 735 f. 1 42 — non est continuo in actu II 656 f. 3 — non semper sunt in usu, qui sit actus vel assuefactio IV 114 a — potest esse sine operatione III 533 d. 4 — Usus vel actus virtutis naturaliter sequitur habitum III 388 f. 3 — definitur per actum non ut in motu, sed ut in quiete, in quantum facit habilem ad actum IV 329 d. 4 — tunc sunt in actu, quando potentiae sunt in actu II 643 a

— omnis habet actum positivum interiorum, sed quaedam habent actum exteriorum privativum III 729 d. 4 — Actiones intrinsecae consistunt in eligendo, extrinsecae in exsequendo III 720 b

— Actus aliquis est virtutis aut sicut imperantis, aut sicut elicientis III 218 3* — Actus dicitur esse ex aliqua virtute sicut a movente et imperante, vel sicut ab eliciente et informante, quem habitus respicit formaliter et directe III 622 a — Aliquis actus potest esse alicuius virtutis vel sicut elicientis, vel sicut imperantis, vel sicut adminiculantis III 563 5* — Alterius virtutis est imperare, alterius actum elicere IV 321 2*. 322 a sq., 2* — Motus virtutis dicitur esse proprie virtutis elicientis IV 325 a *Vide V. Caritas-effectus (47 b) et-obiectum (44 b).* — Actus annexus *vide infra 32.*

43 — est in genere honesti I 40 arg. 4. III 716 f. 5 — est bonum honestum, sed non pure bonum, sed in quo relucet eius similitudo I 41 4* — sunt appetendae propter se, sed non ut finis ultimus I 45 d. 15 — In virtutibus est delectandum, sed non quiescendum, quia tunc amittunt pulcritudinem I 42 4* — sunt pure spirituales IV 646 a — distinguitur a bonis corporalibus II 672 a

— omnis in quantum huiusmodi habet quoddam gaudium sibi adiunctum sicut sibi essentielle ratione complacentiae voluntatis in obiecto, vel in actu suo III 560 4* — consistit in plena voluntate, quae complacet sibi in obiecto, vel in actu suo *ibid.* — delectat suum possessorem IV 342 d. 7 — nulla est, in qua non sit delectatio, et si virtus simpliciter, est delectatio simpliciter *ibid.* — delectat et facit animam gaudere circa ea quae recta sunt III 555 f. 5 — non est vera, nisi complaceat virtutis actus et usus III 560 4* — Gaudium de actu virtutis non habet distinguere ab ipsa virtute, immo est omnibus virtutibus generale III 559 arg. 4. 560 4* — Complacentia ipsius actus virtutis est actus virtuosi complementum III 560 4*

VIR (14)

— vera est, quae habet verum et proprium effectum virtutis III 694 d. 1. IV 836 2* — dicitur vera, quae habet verum virtutis opus, vel nata est habere quantum est de se, et haec veritas est de essentia virtutis IV 332 a — vera dicitur, quia perducit ad finem, propter quem est III 694 d. 1 — vera dicitur, quae veraciter ducit ad vitam II 956 d. 2 — vera est, quae perducit in finem, et haec veritas non est essentialis virtuti, sed dicit virtutis statum sive continuationem IV 332 a *Vide infra 34.*

— est certior omni arte III 509 f. 3. 563 f. 3 — est certior arte, secundum quod comparantur ad idem, quia multo melius invenitur medium et obiectum per habitum virtutis quam per habitum purae cognitionis III 482 2*

— non facit virtuosum, nisi cum habetur perfecte III 799 5* — Opus plene virtuosum est, quod procedit ab habitu virtutis iam completo, virtuosum semiplene, quod disponit ad habitum virtutis III 724 5*

14 — omnes sunt necessariae ad salutem IV 753 arg. 2 — maxime necessaria est circa opera meritoria vitae aeternae III 213 f. 3 — gratuita est ita utilis, quod sine ipsa ad finem non potest perveniri, nec per ipsam contingit a fine deordinari II 670 d. 2 — Habitus virtutum et eorum usus necessitatis sunt ad salutem III 795 b — necessitatis sunt etiam quantum ad suos usus in his qui libero arbitrio utuntur *ibid.*

— praecipue consistit circa opera ad salutem necessaria III 214 a — maxime habet esse circa opera praecepti III 213 f. 4 — Actus omnis virtutis est in praecepto IV 753 arg. 2

— Per virtutes observantur mandata III 740 1* — sufficienter reparant hominem ut arma ad impugnandum IV 12 2* — ordinantur contra morbos peccatorum III 736 b

— sunt pennae II 680 2* — sunt pennae ad volandum in caelum IV 114 f. 2

— est bonum, per quod creatura ordinatur in finem II 813 a — Perfectio virtutis consistit in hoc, quod facit tendere voluntatem ad finem II 889 4* — complent animam, ad terminum ordinando IV 27 arg. 4 — sive virtutis opus est via tendendi ad Deum IV 583 b

— Omnis meritoria facit hominem tendere ad finem suum assequendum III 559 arg. 3 — Tendere in finem promerendo et habilitando est commune omnibus virtutibus III 560 3*

15 — Causa finalis virtutum est praemii dignitas III 792 b — Per virtutes pervenitur ad beatitudinem II 445 f. 6 — nos facit pervenire ad salutem III 555 f. 1. 730 d. 5 — Quod ad salutem ordinat et ad vitam beatam habet rationem virtutis completam III 472 2* — Quod est principium nostrae salutis habet rationem virtutis III 470 f. 1

— Finis virtutum non est quid creatum, sed increatum III 512 f. 1

16 — Subiecta proxima et immediata virtutum sunt potentiae animae III 720 a

— sunt in potentiis ut in propriis subiectis III 713 f. 1 — Subiectum virtutis est potentia IV 324 a — respiciunt potentias II 643 a. IV 1006 b — inest animae per potentiam II 643 a — potentias respiciunt ut distinctas *ibid.* IV 1006 b — dicitur esse in potentiis, quia in eis est, ut referuntur ad operationes diversas II 643 b

— gratuita est in sola anima IV 20 arg. 2 — Largitas non est in manu sicut in subiecto, sed in voluntate III 718 3*

— Subiectum virtutis est ipsa ratio sive potentia rationalis III 716 f. 1 — in solis illis potentiis habent esse, in quibus reperitur libertas arbitrii *ib.* f. 2. 717 a — est in solo libero arbitrio II 598 f. 6. 605 2* — omnes sunt in parte rationali, prout distinguitur contra partem sensitivam III 717 a

— omnis est in libero arbitrio ut primo principio operis laudabilis et meritorii III 476 b — circa illam potentiam habet esse, circa cuius actum consistit laus et meritum III 716 f. 2 — cardinales omnes videntur esse ponendae in parte animae rationali proprie dicta, in qua est arbitrii libertas III 717 a. 718 4* — omnes quantum ad rationem primariam merendi et ordinandi ponendae sunt in libero arbitrio III 717 1*

— consistit in ratione, ut ratio est, vel per modum elicientis, vel per modum imperantis, vel per modum acceptantis III 386 5* — quae est in intellectu, etiam voluntatem quodam modo rectificat III 477 b — sunt in intelligentia practica III 476 a

— in eo subiecto est, in quo anima habet imaginem Dei III 716 f. 3

— Subiectum virtutis est voluntas II 672 a — Habitus voluntarius est in voluntate tanquam in subiecto III 474 arg. 1 — omnis est in potentia affectiva, cuius est amare III 475 arg. 2 — est habitus potentiae motivae IV 413 arg. 4. 438 b

— ponitur in ratione, vel in voluntate secundum quod habitus, et in libero arbitrio secundum quod virtus et meriti principium III 477 a — omnes secundum aliquos sunt in libero arbitrio ut regente potentias inferiores IV 324 a sq. — non omnes sunt in libero arbitrio ut in una vi distincta a rationali, concupiscibili et irascibili *ibid.* 325 a — non omnes sunt in voluntate III 737 b — quaedam sunt in rationali, quaedam in concupiscibili, quaedam in irascibili III 476 b. IV 324 b — possunt respicere simul rationem et voluntatem, unam quantum ad actum materiale, alteram quantum ad formalem III 477 a

— intellectuales ponuntur in ratione proprie dicta III 716 arg. 4 — illae solum, quae dirigunt in discernendo, sunt in parte rationali, prout distinguitur contra potentiam affectivam III 717 a sq.

— quae dicunt affectionem, sunt in potentia affectiva IV 325 a — plures sunt ex parte voluntatis quam rationis III 736 b. 737 b. 740 arg. 5 — plures sunt circa voluntatem quam circa rationem III 746 1*

— Rectitudo virtutis principaliter residet in parte rationali, non in parte sensibili III 718 2* — omnes sunt in parte rationali, prout rationem participat, vel prout rationi obedit III 717 a — possunt esse in concupiscibili et irascibili, secundum quod sunt partes liberi arbitrii *ib.* b. 1* — Quantum ad habitus substratos fortitudo et temperantia sunt in irascibili et concupiscibili, secundum quod sunt rationales *ib.* 1* — possunt habilitare partem sensibilem per frequentem assuefactionem *ibid.* 718 4* — consuetudinalis est in parte sensibili quasi in exsequente et subiacente, sed in rationali principaliter tanquam in imperante actum virtutis III 718 4* — Actus fortitudinis et temperantiae immediate eliciuntur a concupiscibili et irascibili humana, non immediate a brutali et sensibili, sed quasi consequenter *ib.* 3* — Rectificata concupiscibili et irascibili rationali per habitum virtutis, per consequens rectificatur concupiscibilis et irascibilis brutalis *ibid.* — sunt necessariae ad dirigendum intellectum in operibus specialibus potius quam partem sensibilem *ib.* 5*

— specialis in una est potentia IV 324 a, b. 325 a, b — in illa potentia est sicut in subiecto, quae est principium actus et operationis illi virtuti debitae III 475 arg. 5 — in ea parte est tanquam in subiecto proprio, quae immediatius et proximius elicit actum ipsius virtutis III 716 arg. 3 — reperitur in ea potentia sicut in subiecto, quam ad opus habilitat III 474 arg. 5. 476 b — Habitus virtutis non est circa virtutem imperantem, sed elicientem IV 325 a — est in potentia, penes quam residet facultas et imperium eliciendi actum *ib.* 1*

— reformantes sunt in potentiis, quas reformant III 579 arg. 5 — est in ea potentia, quam reformat III 474 arg. 3 — in ea parte maxime habet reponi, quae magis indiget rectificari III 716 arg. 5 — expediens et rectificans in ea parte est, circa quam habet esse pronitas et obliquitas *ib.* arg. 2 — est in eadem potentia, in qua est vitium sibi oppositum IV 326 4*

— Causa materialis virtutum non potest assignari ex qua, sed causa materialis in qua est anima rationalis secundum suas potentias, secundum quas ipsa potest obliquari et dirigi III 792 b

17 — Causa efficiens virtutum est divina liberalitas III 792 b — Introductio habituum gratuitorum in animam est a divina largitate III 793 5* — Virtutem operatur Deus in nobis sine nobis II 672 a. III 571 arg. 1. IV 20 f. 5. 421 arg. 1. 869 1* — Virtutem non contingit habere absque dono divinae gratiae II 685 b — est a gratia praeveniente II 656 f. 1 — Deus virtutem in nobis non operatur per subiectam creaturam IV 20 f. 5

— non oriuntur ex meritis III 572 arg. 3 — sunt in nobis, sed non a nobis *ib.* b — Perfectio in esse gratuito est in nobis, sed non ex nobis, sed ex Deo II 699 3* — Affectus propria virtute non pot-

est habere virtutes, quae elevent ipsum ad superna III 722 f. 5. 723 a. IV 129 3* — secundum quod potentiam elevent ad opera meritoria, non habent ortum ab assuefactione, sed a divino munere et gratia III 723 a, b. 1*, 2* — In libero arbitrio est dispositio susceptiva virtutis gratitiae, sed non potestas effectiva II 672 b

— Deus operatur in nobis virtutem sine nobis efficientibus, non tamen sine nobis disponentibus vel consentientibus IV 327 a. 421 1* — omnes sunt a Deo sive per opus nostrum, sive per gratiam III 723 4*, 2*

— Divina largitas tribuit homini, quem gratificat, diversitatem virtutum, in quibus consistit rectitudo vitae et integra perfectio, per quam in esse gratiae manere potest et singulis vitiis obviare III 793 a

— omnes habent ortum a gratia III 716 f. 3. 717 a. 740 b — Gratia est sufficiens origo virtutum omnium III 801 5* — Habitus virtutum immediate fluunt a gratia III 744 arg. 5. 805 arg. 4 — omnes concurrunt in gratiae informatione, quia gratia reformans imaginem rectificat quamlibet potentiam III 801 4* *Vide V. Gratia 15.*

— Seminaria virtutum quantum ad habitus substratos sunt plantata in natura mentis rationalis III 500 b — quaedam animalibus quibusdam quasi naturaliter insunt III 722 f. 5 — cardinales ut politicae radicaliter sunt a naturali aptitudine simplena ad opera virtutis et honestatis III 723 a sq. — cardinalis, in quantum politica ortum habens a natura, ducitur ad quoddam complementum ex assuefactione subsequente, ad maius complementum ex gratia superveniente, sed ad perfectum complementum ex utraque causa concurrente *ib.* a — politicae complentur per assuefactionem operum, vel per gratiae advenientis adiutorium *ibid.*

— acquiritur per assuefactionem in bono III 722 f. 3 — cardinales et consuetudinales acquiri possunt per humanam industriam sine gratia *ib.* f. 4 — politicae et consuetudinales sunt ex actibus III 797 f. 2 — politicae habentur per acquisitionem *ib.* f. 3 — consuetudinalis nominat habitum acquisitum ex assuefactione III 718 4* — consuetudinalis completum esse habet ab assuefactione III 721 f. 1 — consuetudinales dicuntur, secundum quod acquiruntur ex frequenti bene agere III 730 d. 5 — Affectiva, Deo cooperante, potest se perficere habitibus moralibus IV 429 3*

— secundum politicam vitam paulative acquiruntur in his qui proficiunt ad sapientiam III 798 a — cardinales per bonorum operum multiplicationem habent in nobis generari, conservari et ad melius promoveri III 721 f. 2 — informes habentur per acquisitionem, pro eo quod actus concordant ipsi rationi secundum naturale dictamen III 492 3* — politicae non sunt naturales, sed acquisitae II 901 arg. 5 — consuetudinales nec sunt omnino a natura nec omnino ab acquisitione, sed quodam modo sunt innatae, quodam modo acquisitae II 902 b

VIR (18)

— completur per assuefactionem, in quantum liberum arbitrium movet se ipsum III 723 3* — politica non completur per actum exteriorem, sed interiorem voluntatis III 724 3* — Operatio exterior non est principium virtutis, sed signum *ibid.*

— non ex una operatione generatur, sed ex multis III 724 4* — oritur a pluribus actibus, in quantum ex primis manet effectus, qui actibus sequentibus crescit in dispositionem et habitum *ibid.* — generatur actibus semiplene virtuosus elicitis secundum naturalem rectitudinem *ib.* 5*

— consuetudinales non sunt per infusionem II 672 b — politicae non sunt a Deo per infusionem habitus, sed per cooperationem III 723 2*

— quantum ad suum formale per infusionem est III 530 d. 2 — non infunduntur cum gratia plene et integre quantum ad materiale et formale III 498 a sq. 500 6* — non infunduntur quantum ad habitum substratum ut materiale, nisi quando gratia non invenit habitum in subiecto III 496 4* *Vide V. Fides 4, V. Parvuli, V. Habitus et V. Perfectio.* — Muneri virtutis infusae additur quaedam assuefactio, quae dicitur usus et non est in omnibus adultis bonis IV 114 a

— Perfectio habituum infusorum venit ex parte gratiae IV 114 b — Habitus infusus ortum habet a Deo *ibid.* — per quam anima elevatur supra se, est habitus infusus III 490 f. 4. 491 b. IV 129 3*

48 — potest augeri per assuefactionem et frequentiam III 596 f. 5 — quaelibet potest intendi IV 394 f. 1 — Augmentata virtute, augetur eius motus *ibid.* — In actu virtutis contingit proficere per assuefactionem et continuationem *ib.* f. 4 — Radicatio respectu subiecti venit ex frequentia actuum et assuefactione circa actus III 803 b — habet quantitatem virtutis IV 394 b. 395 4* — Actus virtutis potest intendi vel remitti secundum cooperationem liberi arbitrii, sed non dicitur proprie maior, nisi augmentata essentia virtutis per gratiam IV 394 b. 395 4* *Vide V. Caritas-augmentum et V. Gratia 13.*

— augetur a Deo effective, a libero arbitrio dispositive, a gratia complete IV 395 4* — Quantitas et augmentum virtutum est a gratia ut forma *ibid.* — quantum ad bonitatem essentialem in genere gratuiti crescunt, augmentata gratia III 804 4*

— Debitus usus et exercitatio in actu unius virtutis disponit ad incrementum omnium III 804 4* — Augmentata una virtute, augmentantur omnes IV 335 arg. 4

— Quanto homo magis supra se elevatur in aliquo motu virtutis, tanto motus est perfectior III 668 f. 4 — Motus virtutis tanto perfectior et excellentior est, quanto magis est supra vires naturae, ceteris paribus III 669 b *Vide supra 7.*

— potest haberi in perfectione maiori et minori III 798 a — Virtutis medium non est indivisibile *ibid.* — non ponit potentiam in summo, sed facit appropinquare ad summum III 743 3*

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— non est in solis perfectis III 798 a — Usus virtutum habetur in statu imperfectionis III 742 b — Essentia virtutum in diversis statibus salvari potest III 793 2* — Status consequens virtutes non est de earum essentia *ib.* 3* *Vide V. Status.*

— Principalis actus non variatur ratione profectus III 773 f. 4

19 — omnis moralis et meritoria circa actum suum habet modum ex limitatione virtutis creatae et ex aggregatione debitarum circumstantiarum III 614 b sq. — Excessus per debita conditionis omissionem repugnantiam habet cum omni virtute III 562 1* — Actus omnis virtutis cardinalis et politicae habet modum ex mediatione inter superfluum et diminutum *ibid.* 612 a — omnis, quae habet obiectum creatum, potest habere nimium IV 389 arg. 2

— attenduntur penes medietatem II 723 2* — in medietate consistit II 671 b — quaelibet est quoddam pondus recte inclinans et movens ad medium III 745 5* — omnis, quae non est in finem, in medietate consistit IV 753 arg. 4 — desiderat medium IV 874 4* *Vide V. Medium.*

— consistunt in medio circa superfluum et diminutum III 217 arg. 5. 612 a. III 714 2* — Quantum ad actus virtutum attenditur medium sufficientiae inter superfluum et diminutum III 743 4* — dicitur in medietate consistere, quia ad medium punctale appropinquat *ib.* 3* — quaedam servant medium, licet declinent ad extremum IV 373 8*

— est inspectrix medii II 559 arg. 6 — Ad omnem habitum virtutis necessario concurrit inspectio medii II 558 arg. 6

— aliqua potest dici esse medium duarum malitiarum aut sicut utriusque eliminativa et destructiva, aut sicut ex utrisque constituta III 562 2* — Duarum extremitatum una est medietas punctalis, sed inter duo extrema multum distantia plures possunt esse medietates large acceptae, ita quod una appropinquat uni extremo et altera alii III 570 3* — Una est medietas, quae conficitur ex utroque extremo *ibid.*

— habet sibi vitium oppositum penes superabundantiam et defectum II 977 d. 3 *Vide V. Peccatum 20.* — Contingit, virtutem corrumpi ab extremis IV 874 4*

20 — et vitium sunt contraria II 812 arg. 2. 814 arg. 2 — directam habet contrarietatem ad vitium et peccatum III 470 f. 3 — gratuita est habitus directe repugnans culpa III 555 f. 3 — directe opponitur vitio II 813 2*. III 488 f. 4 — Virtuti simpliciter et directe opponitur malum culpa II 813 a — Omne illud, quod directe repugnat virtuti, est culpa II 845 f. 2 — Peccatum contrarie se habet ad virtutem II 839 b — et vitium opponuntur oppositione formali II 813 b — opponuntur vitiis sicut habitus ad privationes II 815 2*. III 737 b *Vide V. Peccatum 16 et V. Vitium.*

— specialis opponitur vitio speciali III 215 f. 4 — habent diversa opposita ratione specialium actuum et obiectorum III 804 3* — Ratione habituum specialium non quaelibet virtus opponitur cuilibet vi-

VIR (21)

tio, sed sibi opposito III 801 6* — gratuita et vitium in generali immediate opponuntur circa suum susceptibile, non vero in speciali *ibid.* — Virtuti minori potest opponi maius vitium III 804 3*. 853 4*

— specialis opponitur speciali vitio circa idem obiectum III 625 4* — et vitium habent esse circa idem subiectum, non tamen generaliter circa idem obiectum III 623 4* — Circa aliquid potest consistere vitium, circa quod non potest consistere virtus *ibid.* — Plura exiguntur ad virtutem quam ad vitium *ibid.* 801 3*

— omnes gratuita uniri habent in uno formali, ratione cuius omnia vitia sibi opponuntur, et cum nullo stare possunt III 801 6*. 804 3* — Qui privatur una virtute propter connexionem earum privatur et ceteris III 801 1* *Vide V. Peccatum 20-connexio.*

— magis apparet per peccatum oppositum II 838 d. 5 — commendabilior redditur ex peccatis II 1002 4*

— gloriosior et laudabilior ostenditur, cum opposito vitio relucet et magis apparet, et ex triumpho assecutione, ob quam fortificatur et vigoratur II 534 b — probatur et examinatur impugnatione II 707 a

— et malum culpaе mutuo se expellunt et simul esse non possunt II 813 a — et vitium, licet non sint contraria, tamen mutuo se expellunt II 815 2*

— sola culpa perduntur IV 114 a — nulla expellitur vel amittitur nisi per vitium et peccatum III 799 arg. 3. IV 753 arg. 5 — Virtutem nihil potest laedere, nihil eam auferre III 338 arg. 3. IV 505 f. 2

— Peccatum excludit virtutem II 839 a — per peccatum amittitur subito II 708 d. 4 *Vide V. Carentia et V. Peccatum 16.*

— Habitus virtutis tollitur per peccatum oppositum, quod non solum repugnat ei quantum ad gratiam, sed etiam quantum ad habitum substratum III 598 5* — Vitium oppositum virtuti non tantum excludit eam quantum ad eius formale, sed etiam quantum ad habitum substratum III 563 arg. 2 — informis etiam quantum ad habitum substratum tollitur per peccatum sibi specialiter repugnans III 600 b — quia connexae sunt, vitium, quod tollit unam, per consequens tollit et reliquam III 801 3*

— inducitur post expulsum vitium IV 327 f. 3 — omnis perdita recuperatur per poenitentiam IV 753 arg. 6

— expellit vitium IV 318 f. 4 — expellit vitium sibi oppositum per modum informantis IV 326 4* — habilitans delet culpam ut a bono dehabilitantem IV 319 a

— iustificat per informationem IV 12 2* — est principium purificationis cordis III 470 f. 2 — Propter connexionem virtutum in una gratia gratia delet omnem culpam mortalem IV 352 a sq.

21 — intelliguntur per suam essentiam, non per speciem imaginariam II 447 a — cognosci habent per proprias operationes II 635 a — quae latent interius, cognoscuntur per quandam experientiam III 504 a *Vide V. Caritas (42 b).*

22 — Habitus virtutum non differre per essentiam nisi sola relatione ad actus, non consonat rationi nec doctrinae communi III 591 a — sunt multae II 657 f. 6 — inter se essentialiter differunt non per diversitatem, quae sit in gratia gratum faciente III 597 b — In comparatione ad obiectum sunt formae et perfectiones se ipsis distinctae III 806 a — essentialiter et formaliter distinguuntur secundum ordinem ad actus II 714 b — morales magis diversificantur quam naturales, quia magis approximant ad actum IV 322 3* — Habitus affectivi non respiciunt bonum et malum sub unica ratione III 570 4* — Respectu oppositorum non dirigit unicus habitus affectivus *ib.* 1*, 2* — Eiusdem virtutis est gaudere de aliquo et de opposito tristari imperative, non elicitive IV 321 2*, 322 b

— formaliter dividuntur quantum ad habitus substratos III 793 4*, IV 28 b — Gratia virtutum quantum ad habitum substratum est alius et alius habitus IV 28 a — In formalibus propriis distinguuntur III 793 4* — Habitus virtutum sunt diversi formaliter sicut diversae species eiusdem generis III 792 arg. 4 — ex opposito dividuntur *ibid.* 805 arg. 4 — Quantum ad esse quaelibet virtus habet in se propriam formam, per quam distinguitur ab alia III 598 4*

— omnes non sunt una virtus essentialiter II 657 b, III 715 2* — Necesse est ad hoc, quod anima perficiatur in esse gratuito et fiat Deo placita et iusta, quod ipsa secundum diversos virtutis habitus reflectitur in se et in qualibet potentia III 792 b — Potentiae animae non possunt per unum habitum virtutis rectificari, sed per diversos *ibid.* — respicit potentiam, et ideo sunt plures IV 4006 b — non rectificat omnia, quae spectant ad rectificationem totius vitae, sed quae spectant ad rectitudinem actus ipsius virtutis III 798 3* — quaelibet per se ordinat perfecte, in quantum tenet medium inter superfluum et diminutum, sed non ordinat omnes potentias animae per se absolute, sed in quantum habet connexionem cum alia III 714 2* — Penes unam virtutem consistit aequalitas vitae partialiter, penes omnes autem integre et perfecte III 715 2*

— Diversitas virtutum colligitur ex diversitate potentiarum, quas informant et perficiunt, ex diversitate actuum, quos eliciunt, ex diversitate obiectorum, ad quae ordinantur, ex diversitate medietatum, circa quas consistunt, et ex diversitate vitiorum oppositorum, quae excludunt III 714 b — distinguuntur secundum diversitatem subiectorum propriorum et actuum intrinsecorum et per comparationem ad opposita et ad obiecta III 720 a — distinguuntur secundum potencias, quas dirigunt III 713 f. 4

— penes obiecta distinguuntur III 792 arg. 6 — Distinctio virtutum innotescit per actum et obiectum III 806 a — per actus suos habent notificari et distingui III 792 arg. 5 — habent ad invicem diversitatem ratione suorum actuum III 569 a — distin-

guuntur per actus formales sive elicitos et primos IV 322 a — Virtutes, quae attenduntur penes actus plurium virium principales diversos, necesse est, esse diversas III 721 2* — Diversitas modorum in actibus virtutum introducit diversitatem in habitibus III 220 f. 4, b, 221 3*, 4* — non diversificantur per solam intensionem et remissionem III 221 4* — Diversitas status vel exercitii non inducit diversitatem in habitu virtutis III 595 5* *Vide V. Habitus in indice philos.*

— ponitur in specie vel in genere ex parte obiecti, quod habet rationem formalem et motivi III 218 6*, 562 3* — distinguuntur penes obiecta propria, quae non tantum habent rationem materialis, verum etiam rationem motivi III 480 5* — diversae sunt secundum diversam rationem moventem III 220 b, 2* — quae communicant in obiecto, non sunt eadem virtus, si non sub eadem ratione respiciunt illud, sed sub alia et alia III 584 d. 3 — Genus vel species virtutis non determinatur penes obiectum quodcumque III 562 3* — non distinguitur secundum ordinem ad Deum et ad proximum III 478 f. 5

— distincta est, cui determinate opponitur vitium III 590 f. 5, 592 a — Vitia, quae sunt simpliciter diversorum generum, opponuntur virtutes essentialiter distinctae III 713 f. 4 — non distinguuntur per vitia III 720 a, 737 b

— Habitus, qui evacuatur, distinguitur ab eo qui non evacuatur III 569 f. 4

23 — una secundum speciem est, quae non dividitur in species, quamvis diversificetur secundum numerum III 479 a — una est ab unitate obiecti III 512 f. 2, 558 f. 4, 2 — una est, ubi est una ratio movendi III 594 f. 1, 595 4* — Unitas virtutis attenditur penes unitatem rationis moventis et obiecti principalis et finis proprii III 559 b — una habet unum obiectum principale III 220 3* — Unitas virtutis secundum speciem attenditur secundum unitatem actus principalis et obiecti primi III 479 a

— una est, quae in plura fertur sub ratione una III 560 2* — una est, quae circa obiecta materialia sub una ratione versatur III 479 2*, 480 3*, 4* — una est diversorum, sed sub unica ratione III 570 4*, IV 386 3* — Habitus spirituales possunt in plures effectus II 655 4*

— specialis est, quae habet obiectum speciale III 215 f. 4 — specialis consistit circa actum specialem *ib.* f. 2 — specialis ordinatur ad unum actum IV 320 f. 3, 324 a — specialis necessaria est ad eliciendum actum specialem, ubi est specialis difficultas III 215 f. 3, 593 6*, IV 321 a, 322 2*, 325 a — specialis requiritur propter actus specialis difficultatem, specificans et determinans gratiam ad talem usum et habitans potentiam III 597 b, 598 4*, 600 b — specialis est, quae elicit actum specialem et respicit multa sub speciali et propria ratione IV 321 3*, 386 3* — specialis est, cui opponitur vitium speciale III 215 f. 3 — generalis vel specialis ponitur

non ratione obiecti materialis, sed secundum quod habet rationem motivi IV 321 3*

— Quod habet in se actus omnium virtutum est commune et universale ad omnes virtutes III 589 arg. 4 — quae omnes virtutes circuit, non est virtus specialis, sed virtus generalis ad omnes III 479 arg. 5 — omnes comprehenduntur in iustitia generali II 839 b, IV 321 a *Vide V. Iustitia - virtus - generalis.*

24 — dividitur per cardinalem et theologiceam II 656 f. 4, III 488 arg. 3, 735 f. 2, 738 1* — theologiceae distinguuntur a cardinalibus ratione obiecti III 590 f. 2 — Obiectum virtutum theologicearum distinguitur secundum substantiam ab obiectis virtutum cardinalium III 593 5*

— theologiceae Deum habent pro obiecto III 562 a — theologiceae immediate tendunt in Deum III 488 arg. 3, 742 b, IV 324 b — omnis theologica secundum actum suum transit in Deum ut in obiectum IV 321 f. 4 — theologica est in bonum aeternum III 582 d. 1 — Obiectum virtutum theologicearum est summum bonum III 593 5* — theologica est, cuius obiectum, quod habet rationem motivi, est quid increatum III 561 b, 621 f. 2 — theologica respicit bonum increatum sub conditionibus increatis III 218 6*

— theologica est, quae respicit ipsum Deum non tantum ut finem, sed etiam in ratione obiecti IV 321 arg. 1 — theologica est, quae habet finem cardinalium virtutum pro obiecto III 560 f. 2 — theologica idem habet pro obiecto et pro fine III 512 f. 4, 575 arg. 2 — theologica idem habet pro obiecto et pro fine quantum ad substantiam, sed sola caritas quantum ad rationem movendi III 577 2*

— theologiceae ordinant ad Deum III 711 f. 4, 721 1* — theologiceae ordinant in finem III 469 a — theologiceae dicuntur, quia ordinant hominem ad divina et quasi faciunt hominem divinum III 730 d. 5 — Per virtutes theologicas potentiae formantur et reformantur per comparationem ad superius et ad bonum increatum et ad finem III 712 3* — theologiceae non principaliter, sed ex consequenti ordinant in his quae sunt ad finem *ibid.*

— theologiceae ponuntur in rationali, concupiscibili et irascibili II 598 f. 6, 605 2*, III 579 arg. 4, IV 324 b, 480 arg. 4 — tres theologiceae sunt in illis potentiis, in quibus attenditur integritas imaginis II 404 b, III 579 arg. 5 — duae theologiceae sunt in imagine animae ex parte affectivae in irascibili et concupiscibili, una ex parte cognitivae in rationali II 404 b, 405 b

— cardinales et theologiceae sunt in eisdem potentiis secundum aliam et aliam comparationem III 719 arg. 1 — theologiceae possunt esse in concupiscibili et irascibili, secundum quod sunt rationales, in quantum immediate eleantur in Deum, ipsum diligendo et ipsi imitando III 747 b

— theologiceae superiorem partem animae habent pro subiecto III 562 a — theologica perficit potentiam animae secundum

VIR (24)

digniore[m] eius partem III 681 1* — Per virtutes theologicas anima perficitur secundum superiorem faciem III 561 b. 712 3*

— Imago reformatur per virtutes theologicas II 404 b. III 561 f. 5, b — Reformatio imaginis fit per tres virtutes theologicas III 474 arg. 3 — In tribus virtutibus theologicis consistit imago recreationis III 592 a. 712 arg. 3. 742 arg. 6 *Vide V. Imago (158 b).*

— theologica est maior perfectio quam cardinalis III 689 arg. 1 — theologicae sunt excellentiores cardinalibus et sortiuntur nobilius nomen III 730 d. 5. 742 b. 803 b — theologicae perfectiores sunt cardinalibus ex parte obiecti, sed non generaliter quantum ad modum movendi et habilitandi III 727 2*

— theologicae a se invicem distinguuntur, in quantum per rationem imaginis representant suum principium III 522 a — theologicae distinguuntur per obiecta, secundum quod habent propriam rationem III 576 f. 1 — theologicae idem habent pro obiecto secundum rem et substantiam, sed differens secundum rationem et modum III 517 4* — Obiectum virtutum theologicarum non distinguitur secundum substantiam, sed secundum rationem movendi III 593 5*

— theologicae sunt tres III 217 f. 4. 469 a — theologicae sunt tres in tribus potentiis III 561 f. 5. 579 f. 4. 719 arg. 1 — Necessesse est ponere tres virtutes theologicas in via perficientes rationalem, concupiscibilem et irascibilem III 562 a — theologicae sunt tantum tres III 721 1*. 735 f. 4 — Per tres virtutes theologicas spirituale aedificium inchoatur, erigitur et consummatur III 561 f. 4 *Vide V. Aedificium.*

— theologicae tanto perfectiores sunt, quanto magis Deo uniunt et coniungunt III 604 6*

— theologicae non habent modum, quia earum obiectum est immensum et infinitum III 601 a, 4*, 4* — theologica habet obiectum infinitum, ita quod actus non possit esse nimis intensus III 562 4* — In virtutibus theologicis non est reperire superfluum III 217 arg. 5 — In actibus virtutum theologicarum non potest esse excessus III 743 4* — In virtute theologica non est reperire excessum, qui consistit in actus intensione, licet sit in ea excessus, qui consistit in debita conditionis omissione III 562 4*

— theologica non est, quae respicit actum exteriorem, sed consistit in affectu interiori, qui praecipuam movendi rationem sumit ex parte obiecti increati III 562 3* — Nullius virtutis theologicae actus cadit sub coactione III 217 f. 3

— Virtutibus theologicis implentur praecepta primae tabulae quantum ad actum interiorem III 218 4* — Ad virtutes theologicas proprie spectat cultus interior *ib.* a, 4*, 3*. 219 a. 221 d. 4 — Virtutum theologicarum est offerre sacrificium devotae orationis III 215 2* — theologicae ma-

xime elevant mentem III 576 f. 5 — theologica dirigit ad vitam contemplativam III 594 arg. 5 — theologica maxime subservit contemplationi et facit sursum tendere III 560 f. 3 — Fides et caritas sufficienter dirigunt actus potentiarum, qui spectant ad vitam contemplativam, non tamen in actibus, qui spectant ad vitam activam III 712 4*

25 — cardinales habent obiectum creatum III 593 5* — cardinalis est in bona temporalia III 582 d. 1 — cardinalis est circa bonum creatum III 488 arg. 3 — Per virtutes cardinales perficiuntur actus, qui sunt in bonum creatum IV 1008 f. 2 — cardinales reformat animam per comparisonem ad creatum et ad id quod est ad finem III 712 3*. 720 b — cardinales ordinant in his quae sunt ad finem III 469 a. 472 2*. 564 arg. 3. IV 1008 f. 3 — cardinales ordinant in ea quae tendunt in finem, et per quae pervenitur in finem III 726 arg. 3 — cardinales dirigunt et rectificant affectum circa inferiora III 722 f. 5 — cardinales habent aspectum ad inferius IV 324 b

— cardinalis considerat obiectum increatum, sed etiam concernit aliquid creatum, ratione cuius respicit actum exteriorem III 562 3* — aliqua cardinalis respicit ipsum Deum, sed cum hoc aliquid creatum ut obiectum formale III 218 6* — cardinales nunquam tantum elevantur, quod Deum habeant pro obiecto III 727 a

— Obiectum virtutis cardinalis est bonum creatum et finitum et limitatum III 562 1*

— In virtutibus cardinalibus non est perfecta ordinatio ad Deum per amorem, nisi in quantum a caritate reguntur et informantur et imperantur III 744 4*

— cardinales ordinant ad se et ad proximum III 711 f. 4. 727 3* — cardinales etiam in patria ordinabunt ad se et ad proximum III 727 3* — Habitus virtutum cardinalium sunt necessarii, ut regulent et rectificent hominem, prout ordinatur ad se ipsum et ad proximum III 711 f. 4. 712 a

— cardinales sunt maxime utiles et opportuna III 744 f. 1, 2 — cardinalis nominat habitum dirigentem in operibus electivae III 718 4*

— cardinalis et consuetudinalis secundum rem et essentiam est eadem III 721 f. 1 — cardinales dicuntur habilitantes ad opera moralia, vel etiam elevantes ad opera meritoria III 722 b

— quae est medium duarum malitiarum tanquam constituta ex aliquo utriusque, est in genere virtutis cardinalis III 562 2* — quae respicit debitum praecepti, est cardinalis III 217 f. 2

— quae respicit actum exteriorem, est in genere virtutis cardinalis III 217 b — Virtutibus cardinalibus implentur praecepta primae tabulae quantum ad actum exteriorem III 218 4* — cardinales habilitant ad implenda mandata secundae tabulae III 711 f. 3 — cardinales dirigunt actus potentiarum, qui spectant ad vitam

VIR (25)

activam III 712 4* — eadem secundum diversos status et diversum exercitium dirigunt hominem in vita activa et contemplativa III 595 5*

— cardinales possunt esse in concupiscibili et irascibili, secundum quod sunt rationales et idem quod voluntas, in quantum versantur circa bonum creatum III 717 b

— cardinales dicuntur consuetudinales ratione principii originalis, politicae ratione exercitii sibi debiti III 730 d. 5 — cardinales a cardine nuncupantur, quia habent rationem movendi et dirigendi III 721 4* — In quatuor cardinalibus residet ratio primaria movendi et dirigendi virtutes speciales *ibid.* 730 d. 5 — dicuntur cardinales ratione finis ultimi, quia per istas est ingressus in caelum per duas portas III 730 d. 5 — quatuor dicuntur principales et cardinales, quia principaliter ordinant ad observantiam mandatorum et ad tolerantiam tribulationum, quae sunt portae regni caelestis *ibid.* — cardinales principaliter ordinant, quia sumuntur a rationibus praecipuis, secundum quas homo debet versari in agendis et patiendis, quae sunt quasi quatuor cardines *ibid.* — cardinales sunt, quibus proprie et praecipue bene vivitur et ad aeternam vitam pervenitur *ibid.*

— cardinales habent medietates formaliter differentes III 713 f. 5 — cardinales essentialiter et formaliter distinguuntur secundum formam, per quam ad speciales actuum differentias ordinantur *ib.* f. 2. 714 b — cardinales dicuntur affectus amoris solis relationibus differens, secundum quod reduci habent ad unam radicem caritatis, per quam habent quandam unitatem ratione unius motoris III 714 1* — Actus quatuor virtutum quantum ad propria diversi sunt nec negotiantur circa idem III 798 1*

— cardinales sunt quatuor secundum quatuor comparationes III 719 b sqq. — cardinalis sufficienter dividitur in quatuor IV 324 b — Affectus virtutis est quadripartitus III 718 f. 3 — cardinales intelliguntur per quatuor capita fluvii paradisi *ib.* f. 2 — plures reducuntur ad quatuor cardinales sicut ad radicalia principia III 721 4* — consuetudinales et politicae reducuntur ad numerum quaternarium III 719 f. 4 — omnes, quae movent ad recte agendum vel patiendum, reducuntur ad quatuor rationes praecipuas III 730 d. 5 — omnes praeter theologicas reducuntur ad quatuor cardinales IV 324 b

— sunt contra quatuor nobis perpetuum inflicta III 720 a

— cardinales attenduntur secundum arduitatem, aequitatem, honestatem et utilitatem, quae praecipue attendendae sunt in agendis et patiendis III 730 d. 5 — Quatuor conditiones sunt de essentia cuiuslibet virtutis, sed per appropriationem quolibet attribuitur uni quatuor virtutum cardinalium III 715 3*. 730 d. 5. 798 b. 799 6*

— cardinales sunt circa passionem illam et innotam et circa actiones extrinsecas et intrinsecas III 720 a sq. — operantur circa bonum ratione utilis et expedientis, aut ratione honesti et laudabilis *ib.* b — cardinalis ordinat hominem ad se ipsum secundum actum principalem triplicis virtutis, ad proximum vero secundum unam rationem debiti *ibid.* 721 1*, 2* — tres cardinales ordinant ad se ipsum, iustitia ad proximum III 726 f. 4

— quatuor aequaliter dicuntur cardinales, pro eo quod quatuor rationes, penes quas accipiuntur, aequaliter sunt necessariae ad virtutem III 730 d. 5 — Secundum ordinem in comparatione diversa ad subiectum et ad obiectum quaelibet cardinalium primo loco potest ordinari III 731 d. 6

— cardinales quantum ad modum movendi et habilitandi non sunt minus nobiles fide et spe III 727 2*

— cardinales quaedam sunt exemplares, quae scilicet politicae, quaedam purgative, quaedam purgati animi III 726 f. 4

26 — cardinales, secundum quod habilitant ad opera moralia, sunt virtutes politicae III 723 a — politica dirigit in electione secundum regulam iuris naturalis III 781 a — politicae dicuntur, quia bene ordinant hominem ad vivendum inter homines III 730 d. 5

— politica est bona, sed deficit a verae virtutis perfectione II 956 d. 2 — Virtutes politicas habet qui passionibus excitatur, sed tamen non consentit IV 754 1*

27 — in qua est scientia per modum cuiusdam directionis, distinguitur ab his quae circa opus consistunt IV 481 4* — intellectualis potest dici esse in verum III 472 2* — intellectualis ordinat in ipsum finem *ibid.* — quae est in genere cognitionis, addit supra cognitionem aliquid respiciens voluntatem, quod distrahit in genus virtutis I 705 2* — Habitus spectans ad cognitivam praecedat habitus pure affectivos III 748 2*

— Actus virtutis annectitur rememorationi, secundum quod iungitur affectioni III 557 2*

— proprie magis ordinat ad id quod agendum est, quam ad id quod actum est III 557 2* — non rectificat animam principaliter circa praeterita nisi ex consequenti *ibid.* — una potest esse circa praeteritum et futurum II 993 3*

28 — omnes habent exemplar in Deo I 844 arg. 3. IV 962 f. 4 — exemplares sunt in Deo III 726 f. 4 — omnes habent exemplar cognoscitivum in Deo secundum similitudinem longinquam, sed quaedam non habent sibi correspondens in Deo per omnia I 306 d. 5 — Deus dicitur causaliter virtus nostra, quam in nobis efficit I 305 d. 5

29 — Habitus virtutum perfectissimi fuerunt in Christo III 279 b — Christus fuit omnis virtutis speculum et exemplar II 839 b — cardinales plenissime fuerunt in Christo III 726 f. 2 — omnes in Christo

habuerunt usus suos, qui spectant ad perfectionem III 279 b — omnes debuerunt esse in Christo, quae manent in statu gloriae III 585 d. 5. 742 f. 4. IV 318 arg. 4 *Vide V. Christus 15, 51.*

— debent esse in imitatoribus Christi ad eius exemplum III 7 a

30 — in aequali multitudine fuerunt in primo homine sicut in eius posteritate quantum ad habitus et quantum ad actus, qui perfectionis sunt II 705 a sq. — Si homo stetisset, non minus perfectas habuisset virtutes quantum ad habitum, sed aliquis status virtutis est nobilior et fortior post lapsum IV 755 6*

— in statu innocentiae non erant in Adam quantum ad actus, qui habent imperfectionem annexam II 705 b, 4*. IV 319 4*

— Aliquibus virtutibus annexa est imperfectio non secundum omnem statum, sed solum secundum statum praesentis miseriae II 705 1* — cardinalis de se non habet actum imperfectum repugnantem gloriae III 727 2*, 4* — cardinales praeter actus, quos habent in statu viae, habent actus excellentiores in patria et semiplene in via *ib.* a, 4* — Actus principales virtutum cardinalium non solum perficiunt potentias secundum statum viae, sed etiam secundum statum patriae III 682 4* — quae habent imperfectionem annexam in actibus suis, in statu innocentiae et in patria habent actus perfectos II 705 b

— cardinales potissime in Beatis habent reperiri III 726 f. 4 — cardinales excellentiori modo manebunt in patria, quam sunt in via III 727 a — cardinales manebunt in patria in statu perfecto et in actu IV 1008 f. 3 — non dicuntur evacuari quantum ad id quod est in eis complementi et positionis III 681 b, 1*, 2*. IV 319 4* — quae disponit ad gloriam, sed non habet repugnantiam ad illam, quantum ad habitum non evacuatur, sed perficitur et consummatur, dum tollitur imperfectio III 689 a — Omnes virtutum habitus, qui sunt in statu viae et non habent quid essenziale repugnans perfectioni gloriae, in ipsa gloria perficiuntur et consummantur III 750 b — Gloria exigit habitus perfectos *ibid.* — Actus virtutum in gloria perficiuntur, sed quantum ad genus operis erunt plus et minus perfecti *ib.* 2*

— omnes manent in patria quantum ad praemium III 726 b — quaedam manet in patria quantum ad praemium, ita quod ipsa sibi ipsi est praemium secundum perfectiorem statum *ibid.* sq. — cardinalis ipsa sibi non est praemium, sed dispositio ad praemium et manet cum praemio III 727 a — cardinales erunt sicut dispositiones respectu actuum gloriosorum *ibid.*

— non omnes sunt in statu gloriae III 742 f. 4 — quarum actus dicit imperfectionem, evacuantur in patria I 297 3* — evacuantur ratione imperfectionis III 680 f. 3. 681 1*. IV 319 4* — quae ad gloriae complementum disponunt sic, quod habent aliquo modo oppositionem, tolluntur et eva-

quantur per adventum gloriae III 689 a — quaedam nec ipsa sibi ipsi est praemium nec cum praemio suo se ipsam compatitur propter quandam oppositionem III 727 a

— Maior excessus et minor non facit habitum evacuari, sed potius perfici et consummari, sed oppositio aliqua III 767 6*

— nullam habet oppositionem cum virtute quantum ad habitum, sed status aliquando sunt impossibiles IV 804 1*

31 — Connexio est in virtutibus II 704 f. 3. III 469 a. IV 27 arg. 4 — sunt connexae propter necessitatem subiecti perficiendi secundum plures potentias III 792 b — Nemo habet perfectionem in genere moris nec potens est ad implendum omnia mandata, nisi habeat universitatem virtutum III 791 f. 4 — Ad perfectam habilitationem concurrunt omnes virtutum habilitates II 562 b — una non facit perfectum, nisi sit aliis associata III 798 2* — una indiget alia et non potest ab ea separari III 794 f. 2

— quaelibet facit animam perfectam secundum quid tantum, quia respectu specialis actus et obiecti III 806 1* — quaelibet ordinat omnes partes animae ratione connexionis cum alia III 715 2* — Qui habet caritatem habet sufficientiam in merito et praemio ratione aliarum virtutum annexarum III 593 6* — Necesse est, animam habere omnes virtutes dirigentes et rectificantes eius potentias ad hoc, quod consecratur in templum Dei III 791 f. 3

— omnes possunt dici una per quandam connexionem et aggregationem III 715 2*

— Habens virtutes theologicas habet alias per consequens III 593 6*. IV 414 f. 4 — Quia virtutes connexae sunt, qui habet unam habet omnes III 881 d. 4. IV 753 arg. 4

— Simpliciter loquendo non est connexio inter virtutes politicas, sed tantum secundum statum perfectionis III 797 f. 4. 798 a sq., 2* — nunquam perfecte habetur, nisi ceterae habeantur III 798 b — non habetur perfecte, ubi regnat aliquod vitium, et ubi aliae virtutes desunt *ib.* a

— sunt connexae quantum ad conditiones communes, quae singulis appropriantur III 798 b, 1*. 799 4*, 6* — omnes simul faciunt in anima esse dulce melos spirituale III 791 f. 4

— In virtutibus gratuitis ponitur connexio propter munificentiam divinae largitatis dispensantis III 793 a. 794 f. 1 — Deus non dat unam virtutem sine alia III 791 f. 2. 793 5*

— habent connexionem quantum ad originem III 795 a — cardinales sunt connexae, in quantum sunt gratitae et per infusionem magis quam per acquisitionem III 799 4* — omnes simul infunduntur III 505 d. 6. 572 arg. 3. 574 a. 740 b. IV 327 arg. 2 — In virtutibus quantum ad habitum est simultas III 506 a — omnes secundum substantiam sunt simul IV 328 a, 1* — omnes simul infunduntur quantum ad formale III 496 4* — cum donis sunt simul origine III 740 b

VIR (32)

— Connexio est inter virtutes gratuitas ratione caritatis III 791 b — connectuntur ipsa Dei gratia informante, quia conformiter se habet ad omnes virtutes III 793 a — In virtutibus gratuitis ponitur connexio propter unitatem gratiae informantis III 794 f. 1 — in formali communi, ratione cuius habent esse gratuita, uniuntur III 793 4* — habent connexionem in comparatione ad gratiam et ad finem III 807 4*

— in quantum gratuita sunt, communicant in ipsa gratia III 793 4* — Omnes habitus virtutum uniuntur in gratia II 654 f. 4. III 801 6* — non differunt in quantum gratuita II 657 b — Gratia virtutes necit ut principium III 801 5* — omnis est in gratia IV 753 arg. 6 *Vide V. Gratia 14, 15.*

— Perfectio simpliciter est in universitate virtutum, in quantum ab una gratia informantur et ab una caritate imperantur III 806 1* — cardinales omnes uniuntur quodam modo in gratia ut forma, per quam sunt gratuitas, et in caritate, per quam sunt meritoriae III 714 a sq.

— Actus unius virtutis gratuita potest ab altero separari, non vero habitus III 793 5* — Contingit, hominem exercitari in actu unius virtutis, ita quod non exerceatur in actu alterius III 797 f. 2 — Aliquis potest rectificari in actu unius virtutis, ita quod non habet rectificationem in actu alterius virtutis III 798 3*

— Dona gratiae gratum facientis connexionem habent quantum ad habitus et quantum ad actus, qui perfectionis sunt II 705 a — habent connexionem secundum id quod est perfectionis in ipsis, sed ratione imperfectionis annexae non connectuntur IV 319 4* — Habens caritatem non habet necessario omnes virtutes cum imperfectione annexa vel cum statu superaddito III 792 b. 793 1*, 2* — quantum ad habitus substratos, qui habent imperfectionem necessario coniunctam, non sunt necessario connexae aliis virtutibus nisi in statu viae III 792 b — Secundum omnem statum necesse est, habentem gratiam habere omnes virtutes, quae sunt perfectae, vel aliquid eis correspondens *ibid.* 793 1*

— Necessé est, omnes potentias animae perfici per virtutes gratuitas, ut disponantur ad susceptionem gloriae III 793 a — connectuntur simpliciter ratione usus consequentis necessarii ad salutem III 795 b

32 — secundum se consideratae non habent ordinem, sed simultatem III 574 a — Quantum ad actum est naturalis ordo in virtutibus III 506 a — Secundum usum vel fides vel poenitentia sunt primae virtutes IV 328 a, 1*

— Quilibet motus virtutis est cognatus gratiae, tamen ordo est in actibus virtutum IV 423 4* — una in comparatione ad actus habet ordinem ad alteram, quia actus unius praeparat et disponit ad actum alterius ut quoddam principium et origo III 574 a

— Contingit, virtutes se ipsas circumincedere III 480 5* — Obiectum unius virtutis bene potest esse materiale alterius virtutis *ibid.* — una denominat alteram

(33)

III 802 f. 4 — una denominat alteram, vel actus unius attribuitur alteri non propter habitum indifferentiam, sed propter mutuam circumincessionem et concomitantiam III 591 a — una potest denominare aliam propter concomitantiam in subiecto simplici III 715 3* — Actus unius virtutis concurret cum actu alterius, non propter identitatem in essendo, sed propter simultatem et ordinem in movendo III 591 b. 592 1* — Actus unius virtutis potest esse annexus alteri virtuti III 503 d. 3

— una alteri adminiculatur et eam adiuvat in actu suo III 794 f. 2 — invicem se adjuvant III 616 b. IV 322 a — una disponit ad alteram II 996 6* — una generat aliam non secundum univocationem, sed per quandam dispositionem III 570 4* — Contingit de motu unius virtutis ad motum alterius ascendere II 517 b

— comparatur ad subiectum secundum ordinem in acquirendo, vel in perficiendo III 731 a — Aliis virtutibus praemitti debet munditia carnis *ibid.*

— per concomitantiam habet prudentiam directivam III 715 5*

— Virtutibus respondent dona III 744 b — Unicuique virtuti respondet unum donum III 746 4* — septem expediuntur septem donis III 744 f. 4

33 — Quantum ad dignitatem respectu obiecti una virtus est excellentior altera, etiam in eodem subiecto III 803 b — una est nobilior altera in comparatione ad actus egredientes III 742 b — maioris perfectionis et dignitatis est, quantum est de ratione virtutis, cuius actus est perfectior III 575 6* — illa est praecipua, quae virtutes alias regit et eis imperat IV 632 arg. 4

— sunt aequales III 764 b. 802 f. 1 — Ad connexionem virtutum sequitur aequalitas in merito III 790 a — omnes aequales sunt quantum ad meriti dignitatem III 717 a — sunt aequales secundum rationem merendi, quando sunt informatae gratia III 553 d. 4. 575 6* — quantum ad ordinem in finem et efficaciam respectu praemii habent aequalitatem in eodem subiecto secundum quantitatem gratiae et caritatis III 803 b *Vide V. Meritum - caritatis.*

— ratione gratiae et caritatis omnes dicuntur simpliciter esse aequales in eodem III 803 b — gratuita quantum ad habitum respectu gratiae informantis sunt aequales et aequaliter meritoriae III 803 a — Aequalitas virtutum habet ortum ex informatione caritatis III 790 a — Omnes habitus existentes in eadem anima sunt aequales dignitate et merito in comparatione ad gratiam informantem III 742 b. 743 5* — Diversarum virtutum in eodem non sunt diversae radices, sed una III 804 5*

— aequalitatem habent ex parte gratiae, non ex parte specialium actuum et obiectorum III 804 3* — respectu liberi arbitrii consentientis et susipientis secundum diversas inclinationes et dispositiones,

VIR (34)

non sunt omnino aequales III 803 a. 804 6* — quantum ad exercitium vix vel nunquam aequantur nec in se nec in comparatione ad liberi arbitrii cooperationem III 803 a sq. — quantum ad fervorem et facilitatem respectu actus proprii non necessario adaequantur in eodem *ib.* b — quantum ad radicationem et stabilitatem respectu subiecti, quae venit ex frequentia actuum, non sunt aequales *ibid.*

— in diversis sunt inaequales, quia unius in diversis diversae sunt radices III 804 5* — Unus excellit alterum ratione alicuius exterioris usus virtutis *ib.* 2*

— In Evangelio est perfectius virtutis exercitium III 891 4*

34 — quantum ad habitum substratum potest fieri informis III 499 1* — Omnia dona virtutum possunt esse informia praeter caritatem I 306 d. 6 — Dona gratuita praeter caritatem possunt separari a gratia III 598 2* — praeter caritatem possunt esse infructuosae et recipere admixtionem mali III 597 a

— omnis, quae aliquid addit super gratiam gratum facientem, aliquo modo manet cum culpa nec tollitur totaliter per peccatum III 596 arg. 5 — Habitus substratus non expellitur a culpa III 495 f. 4 — aliquo modo remanet post perpetrationem culpae II 657 f. 5 — formata per peccatum fit informis III 497 f. 1

— illa sola potest esse informis, cuius actus potest reperiri in peccatore III 599 f. 4 — informis nunquam est nisi in peccatore III 494 arg. 3 — informis reperitur in solis peccatoribus III 488 f. 1. 601 a — Mali non habent virtutem cum gratia, sed virtutes informes III 564 f. 1 — omnes praeter caritatem possunt esse in iustis et peccatoribus I 306 d. 6 — praeter caritatem sunt bonis et malis communes III 564 f. 1. 599 f. 1, 2 — praeter dilectionem possunt bonis et malis esse communes III 487 f. 1

— informis dicitur, quae est privata gratia III 600 b — absque gratia gratum faciente informis est II 657 b — informis est, quae non habet sociam caritatem III 805 f. 1

— informis dicitur, non quia careat forma, secundum quod est virtus, sed secundum quod est virtus gratuita III 493 b — quantum est de se, informatem aliquam habent et imperfectionem nec sunt omnino ipsius potentiae ultimativae III 807 5* *Vide supra 26.*

— per se ipsas non sufficiunt ad bonitatem gratuitam III 806 a — sine caritate non exsequuntur divina praecepta secundum acceptionem divinam III 592 4* *Vide V. Caritas - effectus (47 c).* — informis est habitus mortuus III 497 f. 4, 6

— etiam informis est in genere virtutis III 499 5*

— Habitus politici informes dicuntur esse virtutes communiter III 488 b — Quod est mortuum non habet in se rationem virtutis proprie dictae, sed potest esse simpliciter virtus III 489 1* — informis habet

rationem virtutis incomplete *ib.* 3*. 807 6* — Sine caritate informante nulla est vera virtus III 592 2*. 596 arg. 4 — sine caritate non reputantur esse virtutes III 805 f. 2 — aliae sine caritate non sunt verae virtutes, in quantum ad veram beatitudinem non perducunt III 591 b — Per virtutem absque gratia gratum faciente aliquis non potest vincere vitium II 678 3*

— informes dantur solum ad tempus et pro determinato statu III 761 2*

— informis non infunditur in ipso actu peccati III 495 f. 5, b. 497 f. 1 *Vide V. Fides 16.*

35 — informes possunt formari a gratia, quia manent in anima ut habitus post gratiae adventum III 499 2* — informis nec acquisita nec infusa expellitur, cum infunditur gratia III 495 f. 3, 4 — Habitus et usus virtutis informis per adventum gratiae non excluditur, sed solus defectus *ib.* b. 496 3* — Actus virtutis informis non habet oppositionem cum actu virtutis formatae III 496 4* — Habitus informis, gratia adveniente, non superfluit nec excluditur, sed perficitur et completur *ib.* 5*. 500 6*

— Habitus acquisiti per adventum gratiae informantur III 497 f. 3 — informes formantur, dum reviviscunt per adventum gratiae *ib.* f. 4, 6. 500 6*

— omnes ligantur et informantur a caritate et ad ipsam reducuntur sicut ad radicem III 790 a

— Causa formalis virtutum gratuitarum est ipsa Dei gratia III 793 a — dicuntur formari a caritate, non quia caritas sit forma constitutiva dans eis complementum in essendo, sed forma directiva, dans eis complementum in regendo et ordinando III 807 3*, 5* — quantum ad esse gratuitum formantur a gratia sicut colores a luce III 498 b sq. — Habitus informis dicitur materia, et quod superinducitur forma, non proprie, sed secundum quandam comparisonem III 499 4* — Habitus et gratia dicuntur virtus formata per modum unius propter hoc, quod ordinantur ad unum opus meritorium *ib.* a — omnes definiri possunt per caritatem causaliter III 592 2* *Vide V. Caritas-habitus et-effectus et V. Gratia 15.*

— Vigor virtutis compleri habet et perfici per gratiae infusionem III 564 a — a caritate habent complementum et informationem III 805 f. 2. 807 6* — perfici habent et ad maius complementum perducuntur per gratiam et caritatem III 807 5* — quandam perfectionem habent ex gratia superinfusa et quandam ex caritate superadiuncta *ib.* 6* — perficiuntur, in quantum a caritate imperantur et perfectius in finem ordinantur *ib.* 5* — Actus aliarum virtutum a caritate imperando informantur III 592 3* — Nullus actus virtutis recte incedit sine recta intentione III 471 b. 479 arg. 5

— ut formae distinctae non sunt formabiles ab aliquo uno III 805 arg. 2. 806 a — in comparatione ad obiectum sunt formae tantum se ipsis distinctae nec for-

mabiles ab aliquo uno III 806 a. 807 4* — in comparatione ad subiectum sunt formae informantes quantum ad bonitatem moralem, sed formabiles a gratia quantum ad bonitatem gratuitam III 806 a — in comparatione ad finem sunt formae ut dispositiones animae ad illum ordinantes, sed formabiles a caritate quantum ad tendentiam in ultimum finem *ib.* b — mediante adminiculo caritatis perducunt ad finem ultimum *ib.* 4*

— in comparatione ad finem una potest informari ab altera, quae immediatius tendit in finem III 807 4* — possunt informari secundum ordinem in movendo ab alia, quae est in alia potentia ut subiecto *ib.* 3*

— licet formaliter distinguantur in genere virtutis, tamen a gratia formantur secundum quod gratuita, et a caritate secundum quod meritoriae III 807 2* — possunt informari a gratia et simul a caritate *ib.* 4*

— per informationem mutatur accidentaliter in genere naturae III 499 5* — formantur per alterationem non in se, sed in subiecto factam *ib.* 3*

36 — proprie considerata sive moralis extenditur ad politicam et gratuitam, magis proprie accipitur pro virtute gratuita II 671 b — theologica et cardinalis proprie dicitur virtus formata III 489 3* — proprie dicitur de habitu gratia informato III 488 b — sunt gratuita per gratiam gratum facientem III 714 a *Vide V. Gratia 8, 14.* — est gratuita ex hoc, quod est caritati coniuncta I 306 d. 6

— gratuita est quod reddit acceptum Deo III 555 f. 2. 556 b — gratuita est habitus, qui est principium divinae acceptionis III 470 f. 3 — gratuita vivificat et acceptum facit ex consequenti, quia a gratia formatur et ordinatur II 658 3*

— cardinales, ut elevant potentiam, sunt gratuita III 723 a — gratuita est potentior quam virtus naturalis III 736 arg. 4

— In omnibus habitibus gratuitis ratio bonitatis est gratia gratum faciens et ipsa caritas III 802 f. 2

— caritati annexae ad ipsius imperium quodam modo motae dirigunt et habilitant ad observanda opera mandatorum III 712 4* — gratuita praecipue est, quae habentem perficit et opus eius bonum reddit III 553 d. 4

— gratuita est bonum maximum IV 20 arg. 2. 79 arg. 4 — gratuita et meritoriae sunt dona optima III 723 4*

— gratuita est in sola anima IV 20 arg. 2

— Habitus dicitur vivus, quia per illum quis vitam aeternam mereri potest III 497 f. 5 — formata non cognoscitur esse in anima nisi per coniecturam III 504 b

— Gratia habitus informativa tollitur per culpam III 682 4* — nulla gratuita remanet, caritate exclusa III 791 f. 4 — Nullus potest habere virtutem gratuitam, nisi habeat gratiam *ib.* f. 3 — omnes gratuita privantur quolibet vitio III 800 b, 4*

37 — Actus virtutis est meritorius III 472 2*, 4*. IV 318 f. 3 — Opus virtutis est meritorium de genere operis II 572 d. 1 — In virtutis actu sive usu proprie attenditur completa ratio merendi III 381 a — est ad merendum IV 324 a — omnes sunt principium merendi III 716 f. 2. 717 a — proprie dicta est principium operis meritorii III 488 b — est habitus habilitans animam circa meritorium II 214 a *Vide V. Meritum-liberum arbitrium.* — In virtutibus radicanter preces, ut efficaciter mereantur III 741 1* — Maiori virtuti debetur maior fructus IV 754 f. 3

— sunt meritoriae et habent rationem merendi perfecte per caritatem III 714 b — ex caritate habent perfectionem et complementum meriti III 806 b. 807 2* *Vide V. Caritas-meritum.* — Motus virtutis formatae est meritorius III 603 b — Meritum virtutis informis *vide V. Meritum-congrui.*

— Nulla virtus gratuita in suo actu repugnat perfectioni meriti III 556 arg. 5 — possunt in suos actus exire, nihil cogitando de remuneratione III 560 4*

— Bonitas principalis et essentialis virtutum attenditur in ordine et dispositione ad summum praemium III 803 b — Motui virtutis debetur praemium substantiale III 802 f. 3 — Omni virtuti et actui debetur aurea ratione caritatis IV 756 arg. 4, b

Vis — est maioris rei impetus, qui repelli non potest IV 699 b — tollit voluntarium III 877 arg. 2

— formativa est ab informativa sive perfectiva II 214 f. 1 *Vide V. Semen.*

VISIBILE — sumitur pro sensibili sensu exteriori, vel sensu communi, vel pro visibili secundum intellectum IV 29 d. 2 — respicit intellectum III 583 d. 3

— Deus visibilis factus *vide V. Cognito-Dei-naturalis.*

— Deus est principium visibilium II 26 b

— visu corporali omne est aliquo modo mutabile II 224 a

— In consideratione visibilium est primus gradus ascensus ad Deum I 73 a — considerata et amata ut res absolutae retardant intellectum et affectum, ne surgat ad bona invisibilia, sed considerata ut signa iuvant I 282 3*

Visio — Videre est cognoscere II 537 arg. 3 — non dicit qualemcumque modum cognoscendi, sed completum II 545 4* — Videre ea quae subiiciuntur sensui exteriori simpliciter et totaliter, est clare et perfecte cognoscere, quod excludit omne aenigma III 518 a

— Nisi fiat per deceptionem, vel per miraculum et divinam virtutem, res talis videtur, qualis est secundum veritatem IV 988 b

— Quidquid videtur videtur sub angulo II 539 arg. 5 — Videre est secundum triangularem directionem radiorum IV 237 f. 4 — In aequali spatio maius videtur sub maiori angulo IV 236 f. 4

— Si aliqua creatura sensibilis videatur in propria natura et videatur per aliquod speculum, in quo resultat, non est

VIS

differentia nisi in hoc, quod una visio est per speciem secundum directionem simplicem, alia est per speciem secundum directionem reflexam III 682 5*

— Ad visionem requiritur praesentia rei II 903 a. IV 1049 arg. 4 — est solummodo rei praesentis II 545 4*. III 689 a

— Videre est a potentia I 470 f. 3 — Oculus potest dici videre propter receptionem speciei, sed iudicium est a potentia II 623 a

— Videre per medium aut est per medium disponens, aut per medium deferens, aut per medium deducens II 546 7* — Videre sine medio est aut sine medio adminiculante, aut sine medio obumbrante IV 31 d. 9

— Modi videndi ex parte virtutis cognoscentis sunt visio corporalis, imaginativa et intellectualis I 284 arg. 4. II 84 d. 1. 223 d. 2. 271 b. III 504 b

— Angelus dicitur videre, cum ex proprio motu intelligit aliquid II 270 5*

— alicuius, secundum quod patet, non excludit credulitatem fidei secundum id, secundum quod latet III 548 b. 519 2*, 3*, 4*. 523 a

— Videre corporalia non est illa habere III 584 d. 3

— Oculus videt sibi et pedi II 561 5*. III 743 5*

— Operatio visus ostendens viam necessaria est ad rectum motum progressivum II 893 b

— Videre est doni intellectus III 745 b — Cernere ipsum divinum esse nemo potest, nisi per iustitiam fidei emundetur III 523 a — Videre mundo corde est actus ultimus sive perfectus cognoscendi III 737 a — Munditiae cordis est Deum videre III 778 a — Munditia cordis disponit ad Deum contemplandum III 743 6* — Per fidem Deus non videtur simpliciter, sed per speculum III 682 2* *Vide V. Contemplatio* et *V. Cognitio-Dei-naturalis, per speculum et immediata, V. Angelus-cognitio* et *V. Gloria-visio*.

— Medium videndi Deum adminiculans est speculari, obumbrans est aenigmaticum IV 31 d. 9 — Qui videt Deum sine medio adminiculante et speculari videt Deum per essentiam IV 30 d. 9

— erit simplex intuitus summae lucis III 515 arg. 3 — aperta et certa Dei in patria est scientia praecellens fidem III 481 arg. 3, b — patriae excedit fidem, ita ut magis illuminet ad videndam rem manifestam, quam fides ad cognoscendam rem occultam III 548 2* — Visioni in patria non potest subesse falsum III 509 f. 4

— In patria cuncta, quae nunc credimus, erunt manifesta III 680 f. 4, 4 — clara est in beatitudine II 432 a — In gloria est visio perfecta ex parte rationalis IV 1009 a sq. — Deus aperte videbitur in gloria III 689 a. IV 1009 b. 1054 b — Per apertam visionem videtur Deus facie ad faciem II 545 b — est dos gloriae IV 114 f. 4 — Anima in gloria per gratuitam immissionem radii in abundantia clare co-

gnoscit II 123 a — Lumen veritatis increatae irradiabit plene in patria III 482 3* — est solum in patria IV 1009 4* — In solo statu gloriae videbitur Deus immediate et in sui substantia II 545 a. 546 b sq.

— Deus non ab omnibus videtur, sed solum a Beatis III 296 f. 2 — Soli Beati habent Dei visionem II 797 a — aeternae lucis est procedens a gratia confirmationis II 290 a

— est dos, quae reformabit et consummabit rationalem III 562 a. IV 1009 b — est in cognitiva I 36 arg. 2, 3. III 474 arg. 4. 477 b

— respondet fidei III 615 b — succedit fidei III 474 arg. 4. 477 b. 506 b. 580 a — erit in patria loco fidei III 792 b — Ad visionem disponit fides IV 144 f. 4

— Spes introducit ad beatissimam visionem III 506 b — Verbi est fructus pietatis II 429 d. 2

— Per perfectam visionem Deus comprehenditur ex parte comprehendentis I 770 5*

— Claritas divinae visionis tollit omne aenigma III 585 d. 5. 680 f. 3

— est de eodem, de quo est fides, sed non eodem modo III 517 3* — Videre Deum repugnat fidei III 727 a — evacuat fidem III 585 d. 5. 680 f. 2 — patriae tollit fidem propter certitudinem et evidentiam in cognoscendo III 522 arg. 2 — simpliciter tollit habitum fidei III 684 b — patriae tollit fidem Divinitatis, quia excludit omne aenigma et aufert omnem latentiam III 519 3*. 522 b. 524 2* — evacuat fidem per obiecti praesentiam et apertam notitiam III 512 f. 3 *Vide V. Fides 14*. — aperta evacuat spem III 585 d. 5. 586 d. 6

— disponit ad fruitionem I 37 2* — in statu patriae disponit ad diligendum perfecte III 689 2*

— Claritas visionis praecedet motum affectionis III 681 b — Non est prius videre Deum quam amare, sed e contrario III 741 5* — desideratur a caritate III 616 b

— Aeterna bona perfecte videre habere est III 584 d. 3 — Qui perfecte videt perfecte amat et habet per connexionem IV 1009 4* — Dei non est sine summa delectatione IV 986 b — Dei partem superiorem perfecte reficit, cum perfecte apparet III 25 4* — In aspectu lucis aeternae est maxima consolatio III 464 d. 4 — Videre Deum et amare et tenere sufficit ad perfectam beatitudinem III 750 b

— Dei est beatitudo et finis hominis et Angeli II 47 arg. 4 — In visione Dei consistit vera beatitudo II 882 4* — Omnis, qui videt Deum per essentiam, est beatus IV 30 d. 9 — Anima quiescere perfecte non potest, donec in se ipso videat Deum II 543 b sq. *Vide V. Beatitudo* et *V. Cognitio-beatitudo*.

— aperta est summa perfectio et promittitur in praemium II 545 b — Videre Deum est praemium III 727 a — In visione consistit perfectio mercedis III 646 b

VIS

— Dei est tota merces II 543 f. 4 — aperta est tota merces omnium meritorum II 545 b — est tota merces propter connexionem et aequalitatem dotum II 831 b — dicitur tota merces per connexionem aliorum actuum IV 1009 1* — non dicitur proprie tota merces, sed per concomitantiam I 37 3* *Vide V. Beatitudo*.

— In visione distinguitur status patriae a statu viae IV 1069 4*

— Videre Deum est vita aeterna III 463 b. 584 d. 3. IV 986 f. 3

— Christi corporalis non spectat ad essentialem completionem beatitudinis, sed ad quoddam accidentale gaudium III 25 4* — humanae naturae Christi facit ad superfluentem hominis glorificationem, dum in eo invenit pascua exterius III 20 b

— Videns Verbum dicitur videre omnia non per proprietatem, sed per aequivalentiam et sufficientiam II 290 b *Vide V. Cognitio-rerum in Verbo* et *V. Deus 60*.

— Beati vident malos in Deo sive in speculo aeterno IV 1049 b, 4*

— In visione aeternae lucis Beati nec deficient nec decrescunt II 290 a — In cognitione Dei Beati non possunt proficere ex parte ipsorum, qui non habent dispositionem nec desiderium amplius cognoscendi, licet Deum non comprehendant III 302 6* *Vide V. Beati*. — Unus alio clarius videt Deum IV 1010 f. 2. 1011 a. 1017 f. 2

— De dispositione ad visionem Dei *vide V. Cognitio-per deformitatem, V. Deiformitas, V. Gloria* et *V. Lumen-spirituale*.

— Dei non potest stare cum culpa II 466 4* — Carentia visionis *vide V. Poena-damni* et *V. Parvuli*. — A carentia visionis divinae nemo erat liberandus ante passionem Christi III 407 b *Vide V. Gloria*.

— Dei significat approbationem post perfectionem II 350 d. 3

Visus — sive potentia visiva perficit oculum II 222 a — Ad visum concurrunt nervus et pupilla et humor crystallinus IV 491 3*

— non abstrahit a quantitate et percipere habet corpus secundum modum existendi corporalem IV 237 a, 4* — non videt quod non est per modum corporis ut sensibile *ib.* 4*

— nobilior est quam auditus III 529 d. 2 — Obiectum visus est nobile et magis accedit ad naturam spiritualem quam obiectum tactus II 481 4* — Actus visus est spiritualissimus IV 1018 arg. 3

— plurimas rerum differentias nobis ostendit III 529 d. 2 — maxime deservit modo addiscendi, qui est per inventionem *ibid.* *Vide V. Oculus*.

— Obiectum visus per se est color I 79 d. 4. III 479 a. IV 386 3*. 1019 a — Obiectum per se primo est lucidum III 479 b *Vide V. Color* et *V. Lux-actio*. — In visu est color et lux et oculus videns II 446 b — Ad visum concurrunt praesentia cognoscibilis et lumen II 903 a

VIT

— videt diversa, quia sunt colorata, et tamen ipse non differt, quia videt per naturam lucis IV 386 3* — Quamvis obiectum materiale in specie diversificetur et etiam obiectum per se, non tamen habitus videndi per speciem diversificatur, quia ratio obiecti primi una est in omni visibili III 479 b

— habet obiectum per se et obiectum per accidens III 479 a

— Vis immutandi visum non est in colore perfecta, nisi superveniente lumine IV 79 a *Vide V. Color.* — Non est videre sine luce IV 1040 arg. 4 *Vide V. Medium.*

— Medium in visu potest esse omne, quod habet rationem pervii IV 1019 a. 1025 f. 4 — Pervium non terminat visum IV 1025 b

— potest impediri ex parte virtutis, vel ex parte speciei sensibilis II 229 b — Aliquis non videt visibile, aut quia non vult respicere, aut si vult, impeditur propter defectum organi, aut propter absentiam lucis I 24 d. 5 — impeditur per interpositionem naturae opacae vel obscurae vel minus clarae II 234 b — Actus videndi potest impediri propter obscuracionem factam in re visibili II 622 a

— in oculo canis ante nonum diem est potentia imperfecte disposita IV 444 a

— Actus visus potest esse in instanti IV 391 f. 2

— delectatur in obiecto II 481 4* — Delectatio in aspectu reducitur ad delectationem secundum tactum II 978 b

— In Beatis delectatio visus potissime intenditur II 482 4* — propter imperfectionem ad summum Bonum non potest perferri III 26 1*

— intelligentiae in gloria oblectabitur in pulchra harmonia IV 940 1*

— spiritualis dicitur actus intellectus, qui exercetur circa cognitionem alicuius proprio intuitu III 292 d. 4 — spiritualis magis se tenet ex parte intellectus quam affectus *ibid.*

— Respectu obiecti increati non est nobilior modus apprehendendi per modum visus quam per modum tactus III 604 6*

VITA — Vivere est actus viventis II 864 f. 2 — est actualitas I 176 b. 491 d. 10 — est actus I 94 d. 2 — Actus primus est vivere IV 327 arg. 3 — Prius est vivere quam moveri II 744 arg. 7

— Vivere est actus primus, qui reducitur ad genus substantiae II 562 b — Vivere est actus substantialis II 641 arg. 2 — Vivere est esse viventis et ei essentiale III 451 f. 4 — est esse generale I 94 d. 2 — est essentiale animali II 49 f. 4 — ut est actus primus, est perfectio absoluta III 617 d. 1

— proprie dicitur actus continuus et internus, qui est a forma spirituali I 164 d. 9 — est actus spiritualis et continuus fluens ab ente quieto et sempiterno I 624 4* — Vivere est actus continuus II 643 1* — Vivere est successivum IV 392 a

— Vivere est actus nobilissimus II 41 f. 3 — Verius est esse vitae quam non

viventis I 625 arg. 4 — Substantia vivens nobilior est non vivente, carente vita simpliciter III 445 3* — Melior est creatura vivens, quia similior est summae vitae III 203 arg. 3 — Natura carens vita deficit ab excellentia proprietatis personalis III 38 a

— Vivens est substantia spiritualis II 42 f. 3 — Quod est vita non est ex differentibus et diversis I 476 b — Vivens, quod est vita, est actus purus et ita vita pura I 191 d. 10 — Ubi est vivens per essentiam, non fit ex non vivo vivens, sicut fit in vivente per participationem *ib.* d. 9

— Deus est vita per essentiam I 176 b — Divina essentia est vita I 623 f. 3 — Solus Deus habet vitam in semetipso et vitam indeficientem II 453 a

— Vivere dicit actum primum, vel actum consequentem I 767 5* — Vivere dicit actum primum et actum secundum III 598 3* — Vivere in naturalibus aliquando dicitur actus primus, aliquando signum vitae IV 342 d. 5 — aliquando attribuitur ei, a quo est, aliquando ei, in quo manifestatur *ibid.* — aliquando dicitur actus completus potentiae, quae est secundum rei naturam, et sic dicitur de re, quae habet operationem sibi convenientem per repugnantiam ad corruptionem I 464 d. 9 — secundum quod dicit esse secundum, est accidens superadditum substantiae et potentiae II 644 2*

— Omne, quod vivit, habet aliquem usum vitae III 444 f. 3 — maxime manifestatur per sensum et motum II 389 d. 4 — Omne, quod est principium vitae perfectae, est principium motus in eo quod vivificat II 645 f. 5 — ut actus secundus habet respectum ad obiectum extra III 617 d. 4

— secundum quod dicit esse primum, primo respicit essentiam animae, sed secundum quod dicit esse secundum, animae inest potentia mediante II 644 2* — ut actus primus prius est in anima, ut actus secundus prius in potentiis IV 1007 1* — Vivere quoddam debetur potentiis, secundum quod continuantur substantiae II 643 1*

— large accepta est vivificatio corporis, proprie vivificatio corporis cum salute IV 885 2* — Melius est bene vivere quam vivere non praecise, sed per praesuppositionem II 917 d. 3. IV 471 b

— Vivere dicitur quadrupliciter I 623 f. 4 — Differentiae ipsius quod est vivere sunt alimento uti et intelligere III 617 d. 4 — est triplex secundum triplicem differentiam animae, differens gradu et dignitate II 74 a — Genera viventium sunt vegetabilium, sensibilibus et intellectualibus II 242 arg. 3 — Vivens generabile dividitur in vegetabile et sensibile I 353 d. 10 — manifesta est in anima vivente animalium, quae moventur et sentiunt, occulta in anima vivente plantarum II 389 d. 4 — Animal perfectum excedit animalia imperfecta in nobilitate vitae III 294 d. 1

— Nullum vivere est, quod non sit a Deo immediate II 864 f. 2 — Potentior

VIT

est vita increata in vivificando quam vita creata, quoniam ipsa est fons vitae III 444 arg. 4 — Dare vitam competentem substantiae rationali per modum efficientis est simpliciter perfectionis et competit soli Deo II 211 5* — Deus non vivificat illud cui non unitur ut perfectio, propter eius improprietatem III 445 a. 1* — omnis est a prima vita, sed non sicut a tota causa II 690 a *Vide V. Deus* 52.

— omnis est ab aliquo informante III 444 f. 2 — Vivificatio est ab aliquo sicut a principio formali II 634 f. 2 — Vivificatio est ab aliquo sicut ab efficiente et ab aliquo sicut ab informante II 635 b. 636 a — Res corporalis non est nata vivificari nisi ab aliqua forma spirituali ipsam complecte et ei proportionali III 444 b — Per participationem vivit quod est unitum vitae sicut perfectibile suae perfectioni III 445 1* — existens per participationem in aliquo est ab aliquo informante, ex quo et vivificabili fiat unum I 293 f. 3

— Aliquid vivere dicitur, quod est in substantia vivente, secundum quod vivens I 624 4*

— est ab anima I 171 arg. 7 — Vivere est per ipsam animam sive formam II 643 a — corporis est ab anima ut perficiente III 47 a. 4*. 50 b *Vide V. Anima-vita* in indice philos.

— Unius vivificabilis una est vita sive principium vivificans II 654 b

— Corpus vivificatur a substantia spirituali per unionem II 42 f. 3 *Vide V. Anima-vita* in indice philos.

— Vivificare est actus animae essentialis in corpus II 49 f. 4. 50 b — In vivificatione ab anima non est egressus alicuius, ut a potentia agente I 767 5* — Vivere, secundum quod est actus primus, est ab essentia animae ut in ratione formae, non in ratione agentis *ibid.* — Vivificare corpus non dicit actum accidentalem nec ignobilem II 50 b — Potentia vivificandi corpus, etsi quodam modo sit perfectionis, tamen coniunctam habet quandam indigentiam et imperfectionem II 211 4* — Communicare vitam per modum informantis non est simpliciter perfectionis, immo perfectionis cum imperfectione iunctae *ib.* 5*

— Vivere est a substantia animae I 170 f. 3 — Forma, quae dat vivere, quod spectat ad esse primum, est in genere substantiae II 639 4* — quantum ad actum primum est ab animae essentia, quantum ad actum secundum ab animae potentia III 598 3* — Vivere, ut dicit actum consequentem, est ab anima mediantibus potentiis I 767 5*

— Quod vivificatur est corpus II 42 f. 3 — Vis vivificandi influit per spiritum vitalem in corpus in comparatione ad complexionis aequalitatem *ib.* 2* — Necesse est, in corpore esse dispositionem ad vitam IV 1016 a — Corpus naturaliter disponitur ad vitam non per solam complexionem, nisi etiam habeat organizationem IV 1006 b

VIT

— Ut corpus sit aptum ad vitam, debet habere proportionem elementorum passivorum et activorum II 380 b — maxime est per calidum et humidum II 379 arg. 1. 424 arg. 1 — Homo potest vivere usque ad consumptionem humidi radicalis II 467 arg. 6

— Natura lucis disponit ad vitam II 74 a — Dispositio corporis ad vitam dicitur esse lucis abundantia et claritas IV 1016 a — Spiritus, qui disponit ad vitam, conformis est luci caelesti quantum ad puritatem II 75 3* *Vide V. Lux-actio et V. Caelum-motus.*

— Corpus habile ad actum vitae vegetabilis est quod est cibabile II 449 f. 3

— quaedam est influens, quaedam fixa II 290 a

— Aliquid vivit, aut quia recipit influentiam vitae, aut quia disponit ad vitam, aut quia ortum et conservationem habet ex actu vitae IV 908 3*. 910 4* — Aliqua dicuntur vivere, quia recipiunt vitam, alia, quia procedunt a vita IV 356 3*

— Non vivum dicitur negative, vel privative IV 357 4* *Vide V. Mors.*

— In Deo dicimur vivere, quia Deus conservat in nobis vitam I 624 1* *Vide V. Deus 51.* — dicit actum et dispositionem I 623 b

— Appetitus vitae *vide V. Duratio.* — Aliqui refugiunt vitam propter aliquid annexum, non appetitu naturali, sed deliberativo III 376 d. 1 *Vide V. Mors.* — Misericordia Domini non vult, hominem diu vivere in calamitate praesentis vitae II 708 d. 2

— Diminuere vitam ex intentione, vel dando operam rei supervacaneae vel malae est peccatum, non vero praeter intentionem, dando operam rei licitae et utili IV 373 7* — Maius est dare corporis vitam quam terrenam substantiam III 660 f. 4

— Nullus potest recte vivere sine cognitione credibilium et operabilium II 524 a

— dividitur in vitam naturae, gratiae et gloriae IV 341 d. 5 — gratuita est vita perfecta III 489 1*

— Spiritus divinus vivificat animam spiritualiter II 468 5* — Deus est fons vitae II 675 f. 6 — Deus solus vivificat spiritus II 345 arg. 4 — spiritualis non est in anima nisi a fonte vitae II 675 f. 6 — Deus animam vivificat se ipso II 633 arg. 4. IV 883 arg. 5 — Deus est vita animae per coniunctionem voluntatis, non ut forma naturalis IV 433 d. 3 *Vide V. Anima-respectu Dei.*

— nostra est Christus III 2 a. IV 1054 b — Anima non per se potest vivere, nisi reficiatur a Christo IV 663 a sq.

— per Christum intravit in mundum IV 112 f. 2 — Deus nos fecit vivere cum Christo III 2 a — Deus vivificavit nos in Christo, quia in persona eius mortalitatem nostram vitae sociavit, qua Filius nos verae et immortalis vitae sociavit *ibid.* — Deus convivificavit nos Christo per Christum assumptum vitam naturae nostrae et dantem

nobis vitam gratiae III 7 b. 469 a *Vide V. Christus 29.* — Deus genus humanum mortuum vivificavit per mortem Christi III 2 a sq. 7 a

— gratiae non est per praesentiam Dei in anima, sed per habitum informantem creatum I 293 f. 4 — animae est gratia II 660 f. 5 — Gratia vivificat animam I 2 b — animae proprie est a gratia ut principio vivificante IV 342 d. 5 — Gratiae proprie est vivificare IV 434 d. 4 — Gratia continue vivificat II 656 f. 3 — Dona gratuita sunt vitalia III 291 d. 1 *Vide V. Anima-gratia et V. Gratia 10.*

— Vivere in esse moris, prout est actus secundus, est a virtute gratuita et potissime attribuitur caritati III 598 3* — Caritas est vita, prout dicitur actus secundus III 617 d. 1 *Vide V. Caritas-proprietates.*

— spiritualis est ab amore I 255 a — Amor est vita et actus vivificus I 204 b. 293 f. 3 *Vide V. Fides 23.* — manifestatur in fieri per poenitentiam, in facto esse vero per fidem captivantem quantum ad intellectum, per caritatem vigorantem quantum ad affectum et per iustitiam regulantem quantum ad effectum IV 342 d. 5

— Perfectio vitae gratiae consistit in multitudine habituum gratuitorum et in impletionem divinorum mandatorum III 469 a — Vitae spiritualis complementum consistit in habitibus gratuitis, exercitium in mandatis III 812 a

— gratiae privatur aequaliter quolibet peccato III 808 d. 2 *Vide V. Gratia 25 et V. Peccatum 16.*

— activa et contemplativa nominat statum sive virtutis exercitium III 595 5* — activa est status inferior et imperfectior contemplativa et eam debet praecedere in exercitio III 610 b — Actio secundum rectum ordinem prior est quam contemplatio *ib.* arg. 4 *Vide V. Activa vita, V. Contemplatio, V. Caritas-Dei (46 a) et V. Virtus 24, 25.*

— Nemo potest vitam novam inchoare, nisi repudiet veterem IV 342 d. 6

— Gloria est vita animae II 660 f. 5 — aeterna *vide V. Visio.* — aeterna, quae est finis praeceptorum, non est aliud quam caritas consummata II 895 d. 2

— Nullus potest mereri vitam aeternam absque dono gratiae Dei II 680 f. 4 — aeterna datur ei qui usque in finem perseverat in gratia III 511 4*

— Qui non credit aliam vitam necessario desperat de futura vita II 138 4*

— Liber vitae *vide V. Liber.*

VITIS — Christus comparavit se ligno vitis IV 260 a

VITIUM — dicit inordinationem alicuius potentiae respectu actus sibi debiti II 584 b. 952 a — dicitur omne, quod importat imperfectionem IV 1032 1*

— dicit culpae sequelam III 73 1* — ex peccato trahit originem III 759 arg. 4

— Privationes virtutum sunt vitia et peccata II 523 f. 3 — secundum quod contrariatur virtuti, non tantum dicit privationem, sed etiam habitum substratum,

VIT

quo quis redditur facilis ad perpetrandum illud peccati genus II 815 2* — Habitus malus habet aliquam essentiam in quantum habitus II 877 d. 4

— Vitiis non contingit recte uti I 32 arg. 4, b — Vitio non contingit recte uti sicut habitu regulante, sed sicut obiecto I 33 3*

— directe elicit actum malum, aut deformans concomitatur II 179 1*

— sunt a libero arbitrio deficiente I 670 3* — non habet causam efficientem, sed deficientem II 27 4* *Vide V. Peccatum 11 et V. Liberum arbitrium 13.* — nascuntur ex concupiscentia tanquam causa disponente, non tanquam sufficiente III 801 5* — Nos et ea quae sunt in nobis et a nobis sunt principia vitiorum nostrorum III 572 b *Vide V. Corruptio et V. Peccatum 8, 9.*

— personae respicit voluntatem II 763 b — non est nisi in eo quod est ad iustitiam aliquo modo ordinabile II 744 1*

— nullum est a Deo II 853 f. 5. 856 6*

— attenduntur penes extrema, quae sunt superfluum et diminutum II 723 2* *Vide V. Extrema.*

— Distinctio vitiorum est ratione bonorum, quibus opponuntur III 590 f. 5. IV 769 1* — per virtutes distinguuntur III 720 a. 737 b *Vide V. Peccatum 20.*

— diversa opposita sunt virtutibus ratione specialium actuum et obiectorum III 804 3* — quodlibet non deordinat singularum potentiarum actus III 801 4*

— ad invicem opponuntur III 800 f. 4 — unum disponit ad alterum II 996 6*

— Quod directe nominat vitium semper oppositum habet cum virtute III 340 3* — prout est privatio boni tantum, non contrariatur virtuti secundum rem, sed opponitur sicut privatio II 815 2*

— quodam modo opponitur habilitati voluntatis, in quantum inclinatur ad virtutem II 813 a, 2*

— non expelluntur nisi per virtutes sibi oppositas III 797 arg. 5 — non habet excludi nisi per habitum virtutis directe sibi oppositum III 801 3* *Vide V. Virtus 20.*

— a perfectione virtutis deficit II 889 4* — imitatur virtutem, sed magis virtuti contrariatur, quam ei conformetur *ibid.* — Diabolus multa vitia palliat sub specie virtutum II 503 a

— In vitiis quaeritur beatitudo simulata II 882 1*

— laedunt et aliquo modo corrumpunt II 822 f. 3 — non fortificat naturam II 688 f. 3

— Velle vitii naturam deordinando efficitur ipso velle naturae potentius II 686 4*

— non delet extrema naturae vestigia II 178 arg. 4. 912 f. 3, b. IV 1052 f. 2

— facit actorem dignum poena II 113 f. 4 — virtutibus cardinalibus opposita perducunt ad mortem III 711 f. 2

VITRUM — est tersum et luminosum, cum fiat de cinere II 321 a

VITULA — Passio Christi significatur in occisione vitulae rufae, cuius cinere aqua lustrationis habebat vim IV 111 b

VITUPERIUM — *Vide V. Malum* 190 c). — cadit in sola potentia rationali II 464 6*. *Vide V. Laus*, *V. Liberum arbitrium* 10, *V. Natura* et *V. Necessitas*. — Deus in nullo opere potest vituperari iuste II 113 b

VIVIFICATIO — Prior actus est vivificare quam vivere IV 328 3* — Omne, quod vivificatur, est aliquo modo IV 338 arg. 2 — Quae recipiunt vitam naturaliter vivificantur, postquam non vixerunt, non postquam vixerunt et mortua sunt IV 355 3* — Quae procedunt a vita non possunt vivificari, nisi prius vixerint *ibid.*

— Omne, quod dicitur mortuum ex solo defectu alicuius, illo superveniente vivificatur III 497 f. 6 — Quod nullo modo vivit nec est a principio vivente non habet potentiam ad vitam IV 355 f. 4

— Vivificare mortuum maior gratia et potentia est quam sanare iam vivificatum IV 171 b *Vide V. Mortuum* et *V. Resurrectio*.

— operum non respicit esse eorum, sed ordinatum esse vel tale esse IV 339 3* — Opus dicitur vivum propter ordinationem ad remunerationem IV 340 4* — Homo dicitur vivus propter susceptionem gratiae *ibid.*

— Habitus dicitur vivus, quia per illum quis vitam aeternam mereri potest III 497 f. 5

— Amor gratuitus animam proprie habet vivificare, quia copulat cum Deo ipsam vivificante III 617 d. 4 — est per generalem iustitiam IV 344 d. 5 — Vivificare est actus poenitentiae *ibid.* — manifestatur per poenitentiam IV 342 d. 5

VOCABULA — notificant proprietates rerum II 892 b — Frequenter ad cognitionem rei perducimur per considerationem vocabulorum *ibid.* *Vide V. Nomen*.

VOCATIO — dicit actum ut exteriorem, qui connotat effectum ut exteriorem I 715 6* — est in plus quam electio *ibid.* 716 1* — est prior electione secundum rationem intelligendi, sed non quantum ad ordinem durandi I 715 6* — non est superius essentiale respectu electionis, sed effectus consequens *ibid.*

— est temporalis I 715 6*

VOLATUS — est motus avium II 381 5* — Volatilia moventur impulsu virtute alarum II 388 b — Ad facile volandum iuvant pennae II 680 2*

— Volare dicitur proprie et translate II 3 b

VOLUNTARIUM — est quod est a principio intrinseco II 527 a. 847 2*. III 385 arg. 3. IV 524 arg. 4. 522 b — dicitur quod est a voluntate, vel quod est secundum modum voluntatis III 55 2* — Quod causatur a voluntate per modum efficientis est voluntarium II 817 d. 2 — est quod fit a voluntate libera, etiam confirmata in bono III 384 4*

— simpliciter est quod est a voluntate praeambula et movente II 949 a — principaliter dicitur, quod est a voluntate, nullo inclinante, nec exterius nec interius II 956 d. 3 — est cuius principium est voluntas,

vel quod concomitatur voluntas II 847 2* — secundum quid sive interpretative dicitur quod oritur voluntate concomitante et non prohibente vel praecavente II 949 a — est a voluntate imperante, vel acceptante, vel tolerante IV 522 a

— dicitur aliquid voluntate propria, vel aliena, vel utraque simul II 948 b — est a voluntate propria, aut a voluntate Adae II 947 f. 4

— et involuntarium sunt opposita II 953 f. 3 — et involuntarium non sunt impossibilia circa eandem actionem II 826 a

— quod dicitur a voluntate deliberante et consiliante, est contingens et dividitur contra necessarium II 613 4* — potest sic et aliter se habere, cum voluntas habet secum annexam vertibilitatem III 352 6* — Quod quis voluntarie facit potest non facere I 842 arg. 2. II 684 arg. 4 *Vide V. Necessitas*.

— est cuius principium est in ipso cognoscente singularia I 225 f. 2. II 525 f. 3. IV 524 arg. 4. 707 f. 2 — includit in se cognitionem II 526 a. 956 d. 3 — Nihil movet voluntarie, nisi habeat cognitionem et voluntatem II 645 arg. 3 — Nihil voluntarie operatur, nisi quod cognoscit et appetit II 856 d. 1 — De ratione voluntarii est cognitio singularium sive circumstantiarum II 527 a

— Novem gradus voluntarii proprie vel large dicti II 956 d. 3 — De ratione cognoscendi privat ignorantia, de ratione perfecte principiandi infirmitas II 527 a *Vide V. Ignorantia* et *V. Infirmitas*. — quae fiunt per metum sunt voluntaria II 617 6* *Vide V. Involuntarium*.

— Omne peccatum est voluntarium II 936 b. 947 f. 4 — Omne malum culpae actualis est voluntarium II 808 arg. 1 — Quod facit ad rationem voluntarii facit ad augmentum peccati, et quod diminuit facit ad alleviationem peccati II 526 4* *Vide V. Culpa* et *V. Peccatum* 12, 25.

VOLUNTAS — 1 *Potentia naturae rationalis*.

2 *in Deo — essentialis — appropriata* 3 *Perfectiones voluntatis divinae* 4 *producens personam* 5 *Obiectum creatum* 6 *Bonum* 7 *Ordo voliti ad voluntatem* 8 *Ratio volendi* 9 *antecedens — consequens* 10 *beneplaciti* 11 *signi* 12 *Impletio — effectus contingens* 13 *respectu salutis* 14 *Causa rerum — in habitu — in actu*.

15 *creaturae rationalis* 16 *Actus* 17 *respectu finis* 18 *Obiectum bonum* 19 *libera* 20 *movens se ipsam — imperans aliis potentiis* 21 *non coacta* 22 *naturalis — deliberativa* 23 *vertibilis* 24 *Modi volendi* 25 *Voluntatum diversitas et oppositio*.

26 *bona* 27 *mota a Deo — perfecta per gratiam — remedium* 28 *Meritum* 29 *mala* 30 *Deordinatio — punitio* 31 *Subiectio — propria abneganda* 32 *Conformitas cum divina voluntate* 33 *Unio cum Deo — Indigentia*.

1 — respondet cuilibet naturae intellectuali III 364 f. 3, b — consequitur naturam *ib.* 4*. III 366 arg. 4 — per se loquendo

respondet naturae, per consequens personae III 365 2* — plures sunt in pluribus naturis, sed possunt esse in una persona *ibid.*, 4*

2 — in Deo est ponenda propter conditiones, quae sunt circa voluntatem I 799 a — vere intelligitur esse in Deo I 804 b. 805 4* — vere est in Deo, et similitudo eius in creatura I 396 a — est nomen translatum secundum impositionem *ibid.* — in Deo est magis proprie et completiori modo quam in nobis I 799 a

— perfecta pertinet ad sublimitatem esse divini I 3 b — in Deo est per omnimodam indifferentiam substantiae, virtutis, actus et finis I 799 a

— Dei est ipsa divina essentia I 760 d. 2. 797 a. 814 d. 10. II 609 a — et natura in Deo absolute considerata sunt idem I 236 2* — Dei est ipse Deus I 614 d. 4. 848 d. 3. II 24 b. 827 6 — Actus voluntatis Dei est ipse I 812 d. 3 — Velle Dei Deus est II 20 arg. 5. 863 2*

— Velle in Deo dicitur secundum substantiam I 814 d. 4 — dicit quid et est trium I 135 arg. 4 — Voluntatis complacentia communis est tribus I 201 4*. 558 a — una est in tribus personis propter unitatem in natura III 364 4* — una est in Patre et Filio et una voluntatis secunditas I 215 b

— per fecunditatem trahitur ad notionem, quia consideratur in personis I 216 4* — Voluntatis fecunditas est in Patre et Filio, non in Spiritu sancto I 498 3*

— est nomen essentiale, sed non in omnimoda abstractione, quod potest supponere pro persona minus proprie I 412 b — appropriatur Spiritui sancto I 564 arg. 5 *Vide V. Spiritus-sanctus-appropriata*.

3 — in Deo non regit inferiores potentias, quia non differt a substantia I 799 a sq. — Dei nec fugam nec appetitum habet nec tristitiam nec malitiam, quia est omnino fini coniuncta, sed omnimodam laetitiam et iustitiam *ib.* b, 4*

— in Deo non habet variari secundum affectiones varias, quia non differt ab actu I 799 a sq. — divina propter identitatem sui cum actu semper est in uno actu et in actu uniformi et omnino variari non potest nec habet in se aliquam contingentiam *ib.* 4* *Vide V. Vertibilitas*.

— In Deo non est voluntas accedens nec respectu Dei nec respectu creaturae I 428 a — in Deo est antecedens respectu creaturae ut principium distinctum contra naturam *ibid.*, 3* — in Deo non est antecedens respectu Dei *ib.* a. 434 d. 3

— divina nec deficit nec mutatur nec potest deficere nec mutari I 839 f. 6 — In Deo est liberum arbitrium immutabile II 609 a. 612 f. 2 — In Deo non est mutatio affectionis II 632 4* — Dei non afficitur nec mutatur in acceptando II 631 b — Consilium Dei et dispositio non potest mutari aliqua ratione II 477 4* *Vide V. Deus* 44.

— habet immutabilitatem et arbitrii libertatem I 724 d. 7 — Deus libere vult

quod vult I 839 f. 4 *Vide V. Deus 44.*
 — Dei est agens per intentionem I 812 d. 4
 — Deus est agens per electionem I 713 f. 3
 — Dei fuit ab aeterno respectu substantiae et dispositionis I 158 4* — divina est semper in actu suo, ita quod non possit illo carere nec alium habere I 699 d. 5 — Actus divinae voluntatis est necessarius et semper nec potest incipere nec desinere *ibid.*

— In Deo est liberum arbitrium cum summa dignitate et potestate II 611 a sq.

— Voluntatem perficit summa liberalitas I 195 f. 3, b — Secundum voluntatem attenditur summa liberalitas I 798 f. 6. 799 a — divina est liberalissima I 721 6* — Dei est liberalissima et optima I 732 f. 6 — Deus quod vult vult liberaliter et caritative I 852 b. 854 b

— uno et eodem vult quaecumque vult I 841 3* — Deus diligendo se vult omne bonum I 800 arg. 3 — Potest dici, Deum volendo se velle omnia secundum complacentiam, non secundum egressum effectus ab ipso I 812 d. 2 — Ratio volendi est intrinseca perfectissimae voluntati I 195 1* — Pater omnia vult in persona, quae procedit per modum liberalitatis *ib.* f. 4

4 — non dicitur solum respectu creati, sed etiam respectu Dei I 811 d. 1 — consideratur respectu voliti ut in ratione approbantis et diligentis, vel ut in ratione producentis I 127 b sq.

— liberalissima non potest non producere personam I 195 f. 3, b — est principium producendi personam, concomitante natura *ib.* 2* — est principium processio- nis Spiritus sancti ut producat principa- liter, concomitante natura I 128 a — prout est principium coniunctum naturae ut concomitans, est principium generationis Filii *ibid.* — se habet ad generationem ut approbans, aut ut concomitans *ib.* 4* *Vide V. Processio.*

5 — dicit respectum ad extra, quia res ab ipsa egrediuntur I 812 d. 2 — consideratur in Deo in comparatione ad creaturas I 49 a sq. — dicit respectum ad creaturam I 614 d. 4

— Deus non vult omne volibile I 801 a. 812 d. 2 — Dei optima non est omnium, sed finitorum I 802 4* — non est omnis rei, in qua ratio voluntatis salvatur I 801 b — Deus non dicitur omnivolens *ib.* a sq. 802 2*, 3*. II 1004 b — Deus non vult omnia, quae alii volunt I 748 f. 3 — Aliquid vult homo, quod non vult Deus I 800 f. 2 — Deus plura potest velle I 800 f. 4. 801 a

— Deus nihil vult nisi quae facit I 800 f. 4 — est solummodo de his quae fiunt et bona sunt I 691 a — est respectu faciendorum bonorum tantum I 614 d. 2 — Volitum a Deo est bonum et futurum tantum I 802 b — amplectitur et vult solum bonum, quod est vel erit I 801 2*, 3*

— Deus vult omnia bona futura II 426 d. 4 — beneplaciti non est nisi respectu eorum quae sunt ab ipso I 824 3*

— proprie loquendo est praesentium et futurorum I 810 b — Dei non est prae- teritorium, aut non alio modo quam prae- sentium *ibid.*

— Deus non vult quod impossibile est fieri I 822 arg. 1

— Dei quantum ad obiectum sive con- notatum est in minus quam scientia et po- tentia I 802 b — Dei quantum ad actum et quantum ad effectum est aequalis sa- pientiae et potentiae *ibid.*

6 — divina in ratione approbantis est respectu omnis boni sive creati, sive in- creati I 127 b

— est respectu bonorum tantum I 801 b — beneplaciti est bonorum, quae sunt bona irrefragabiliter I 819 f. 2 — Deus non vult nisi iustum et honestum I 857 arg. 3 — Deus vult semper quod melius est IV 817 2*

— divina est summe recta et regula I 733 a — divina est iustitia et lux I 853 f. 2 — divina est regula iustitiae *ib.* f. 3 — Deus vult quod iustum est in se, se- cundum id quod est I 824 2* — Deus vult quod iustum est ex ordine, secundum quod ordinatum *ibid.* — Deus voluntate pensante merita non potest facere nisi iu- stum I 777 d. 2

— Omne, quod Deus vult, iusta et bona voluntate vult II 114 a

— Opera, quae procedunt a voluntate Dei, bona sunt bonitate naturae II 863 2* — Non omne, quod est a voluntate in- creata non ut tota causa, est bonum bo- nitate moris *ibid.*

— divina non est per modum appro- bantis respectu mali, sed ex malo elicit I 814 3* — Deus non vult malum I 845 f. 4. 846 b — Deus non vult, mala fieri I 818 a *Vide V. Malum-volitum.*

— non potest obliquari ad aliquid ini- quum I 853 f. 3. II 609 a — per modum detestantis est respectu mali in se I 814 3* — Deus non vult malum culpae nec ratione sui nec ratione boni inde eliciendi I 823 b

— Deus non absolute vult, mala non fieri I 824 4* *Vide V. Malum-volitum.* — respectu mali culpae et respectu poenae est consequens, non antecedens et quasi tracta I 722 d. 3

7 — Deum velle aliquid dicit actum di- vine voluntatis et ordinationem ipsius ef- fectus ad illum actum I 699 d. 5 — Velle Dei importat ordinem ad volitum in ra- tione futuri, vel concomitantiam in ratione praesentis *ibid.* — Ordinatio alicuius ef- fectus futuri ad actum divinae voluntatis nondum est, et ideo potest esse et non esse *ibid.*

— libere potest et vult hoc, ita quod potest velle eius oppositum absque sui mutatione I 844 3* — Deus potest velle quod non vult sine mutatione voluntatis, sed mutata comparatione ad volitum I 777 d. 4. 778 d. 6. 813 d. 9 — Deus potest velle quod nunquam voluit et tamen non ex tempore, quia aliquid potuit esse fu- turum sive habere ordinem ad divinam

voluntatem, quod non habet ordinem I 699 d. 5 — Deus potest ex tempore velle hoc esse sive hoc approbare hodie secun- dum concomitantiam, non quia incipiat actus, sed connotatum *ibid.* — In actibus voluntatis, qui connotant aliquid de prae- senti, ratione connotati ponitur inceptio et desitio I 813 d. 9

— Deus non vult omne, quod ali- quando voluit I 791 a

— connotat aliquid circa volitum, sed non de principali significatione nominis I 848 d. 3

— Dei nihil recipit a volito, et ideo non est melior volendo plura quam unum I 802 4*

8 — non habet rationem tanquam di- versam a se, sed idem re I 812 d. 3 — habet rationem operum, non aliam pro- pter essentiam, sed propter connotatum, in generali et in speciali I 733 a sq. — se- cundum aliquos est ratio sufficiens omnium, quia est causa causarum et ratio rationum *ib.* a — Aliquid eo ipso quod placet vo- luntati Dei, rectum est propter summam illius rectitudinem *ibid.* — potest habere rationem, ex qua dicitur congruenter ope- rari, sed non causam sive rationem causa- lem, cum sit causa causarum I 734 4* — Volitum a Deo aliquando habet aliam cau- sam quam voluntatem, aliquando solam vo- luntatem I 812 d. 3 *Vide V. Deus 44.*

— rationalis determinat potentiam ad unum oppositorum, in quantum connota- congruitatem aliquam in volito I 760 d. 2

— divina est maxime rationalis I 731 f. 3 — non potest esse irrationalis I 812 d. 3 — Deus nihil vult nisi rationabile II 52 d. 3 *Vide V. Deus 44.*

— In actibus, qui sunt totaliter a vo- luntate Dei, sufficit ipsam scire, nec opor- tet ulterius aliam rationem quaerere I 812 d. 3 — est ratio sufficiens ad soliditatem fidei II 52 d. 3

— in Deo unum est cum sapientia et potentia I 804 a — Voluntate simpliciter considerata Deus potest velle omne, quod potest facere I 776 d. 2 — secundum con- venientiam ad praescientiam vult quaecum- que vult I 841 4*

9 — beneplaciti est antecedens et con- sequens I 840 a — in Deo distinguitur antecedens et consequens I 847 d. 4. II 877 d. 5. III 695 d. 3 — divina aliquid vult simpliciter, aliquid conditionaliter sive quantum in se I 810 b — antecedens est, qua Deus vult, quantum in se est I 714 2*. 821 a. 840 a. 848 d. 4 — consequens est, qua Deus vult cum praescientia no- strae salutis I 714 2* — antecedens est solummodo ex ipso Deo III 695 d. 3 — antecedens dicitur conditionalis, consequens autem absoluta I 821 a

— Deus aliquid vult absolute et quan- tum in se est, aliquid vult absolute, sed oppositum vult, quantum in se est I 858 b

— antecedens est voluntas respectu eius, propter quod Deus hominem fecit I 821 a — antecedens sive conditionata respicit hominem secundum ordinem, ad quem ex sui institutione conditus est I 842 b

— absoluta connotat effectum, conditionata connotat naturalem ordinationem rei ad eventum I 811 1*. 821 a — 840 b — antecedens non connotat effectus eventum I 821 4* — absoluta est, qua Deus vult, aliquid evenire I 848 d. 4 — Deus voluntate absoluta vult aliquid, quod novit certitudinaliter evenire I 840 a — absoluta connotat aliquid absolute I 843 2* — consequens connotat, istum effectum evenire I 841 2*

— consequens est concessio ex causa nostra II 174 b — consequens habet rationem ex parte nostra *ibid.* III 695 d. 3 — consequens non dicitur, quia consequatur merita nostra ratione voluntatis, sed solum ratione voliti connotati I 729 3* — consequens est voluntas, non quae sequitur merita, sed quae vult aliqua secundum praescientiam meritorum I 821 a — Propositum aeternum meritum habere non potest I 729 a

— Differentia voluntatis antecedentis et consequentis non est secundum diversitatem affectionis in Deo, sed secundum rationem connotandi et intelligendi I 821 a, b *Vide V. Velleitas.*

— antecedens est bonorum, quae sunt bona irrefragabiliter I 819 f. 2. 821 a

— absoluta per modum complacentiae est eius quod fit, aut alicuius ex illo I 810 b — Deus voluntate consequente aliquid vult sine eo quod est volito annexum I 824 4*

10 — comparatur ad aliquid per modum complacentiae, vel per modum displicentiae I 810 b

— beneplaciti una est I 808 f. 1 — beneplaciti uno modo tantum est et dicitur I 820 arg. 3 — non est multiplex respectu plurium I 813 d. 8 — beneplaciti est una quoad substantiam, sed multiplex quantum ad connotata I 844 4*. 813 d. 8

— Dei non est nisi beneplacitum, vel signum illius I 808 f. 1 — dividitur in voluntatem beneplaciti et signi I 809 a. II 827 b — principaliter accipitur pro voluntate beneplaciti I 797 b — dicitur causans, vel significans I 809 f. 3, a

11 — Signum beneplaciti debet dici voluntas I 809 f. 2, a — signi dicitur voluntas non proprie, sed secundum tropum *ib.* 3* — tropologice accipitur pro signo voluntatis I 797 b

— signi dicit aliquem effectum creatum II 827 b — Signum voluntatis est actus per comparisonem ad obiectum I 809 4* — Voluntatem Dei non possumus cognoscere per se, sed per signa *ib.* f. 2 — Dei indiget certis signis in futuris *ib.* 1* — Divinam voluntatem oportet nos cognoscere, cum debeamus nos illi conformare *ibid.* — Dei innotescit nobis per volitum tanquam per visibile signum *ib.* a, 4* — Signa voluntatis ut entia sunt voluntaria, ut signa sunt naturalia *ib.* 2* — Signum verum significat, Deum velle quod significat I 845 f. 1

— Dei diversis modis significatur I 811 2* — Signa voluntatis non distinguuntur

tur ratione rei significantis, sed ratione modi significandi *ibid.*

— Quaedam signa voluntatis sunt respectu praesentis, quaedam respectu futuri I 842 b — signi respectu praesentis boni est impletio, respectu praesentis mali permissio, respectu futuri mali est prohibitio, respectu futuri boni necessarii est praeceptio, respectu futuri boni supererogationis consilium I 810 b

— Quaedam sunt signa divinae voluntatis absolutae, quaedam conditionatae I 842 b — absoluta significatur per impletionem et permissionem I 810 b — antecedens sive conditionalis significatur per praeceptionem, prohibitionem et consilium *ibid.* — Praeceptum est signum voluntatis antecedentis I 848 d. 4 — absoluta per modum displicentiae non habet signum exterius I 810 b. 811 5*

— Deus non vult omnino, quod nihil fiat, nisi quod signo ostendit, se velle, sed quod unusquisque propria libertate faciat quod vult I 843 3* — Deus non vult absolute evenire quod praecipit I 848 d. 4. 857 arg. 5 *Vide V. Praeceptum.* — Praeceptum Abrahae datum non erat falsum signum I 814 d. 44. 848 d. 5

— Signum respectu mali minime significat beneplacitum Dei I 842 arg. 2

— Permissio magis importat connotatum quam voluntas I 848 d. 3 *Vide V. Permissio.*

12 — Dei nunquam frustratur I 819 arg. 1. 820 b — absoluta sive placitum quietatum semper impletur I 818 a. 821 a — Voluntati Dei non potest resisti I 839 f. 1, 2 — divina superari non potest, cum sit suprema *ib.* f. 5 — nunquam potest superari nec cassari sive privari effectum, ad quem est proprie I 840 a

— consequens non potest impediri I 840 a — Contra voluntatem absolutam non potest fieri I 842 b — Quod Deus vult necesse est fieri I 839 f. 3 — Voluntatem absolutam necesse est impleri, conditionatam vero nec necessitate consequentis nec consequentiae I 840 b — absoluta omnem effectum suum ponit nec unquam remanet inexplata *ibid.* — absoluta non potest impediri, quia necessario infert eventum *ibid.* — Effectus necessario consequitur ad voluntatem consequentem I 844 2* — antecedens non cassatur, quia habet proprium effectum I 840 b — Divinum decretum est inviolabile II 467 b. 468 2*

— Voluntati beneplaciti ceterae voluntates subserviunt, quamvis aliquae contrariae videantur, cum repugnant voluntati signi II 827 b sq. — semper impletur vel de homine, vel ab homine I 840 a. II 827 b — Si homo non faciat quod Deus vult voluntate antecedente, Deus facit de ipso quod vult voluntate consequente I 840 a — Contra voluntatem antecedentem sive conditionatam potest fieri I 842 b *Vide V. Deus 55.*

— Contra signa voluntatis absolutae non potest fieri, sed potest fieri contra vo-

luntatem signi, quae significat voluntatem antecedentem I 842 b — Contra voluntatem Dei respectu signorum de praesenti non potest fieri resistentia, sed respectu signorum de futuro *ibid.* — Aliquid potest fieri contra aliquod signum divinae voluntatis, ita quod illud posse non est contra eius voluntatem, sed ab ipsa I 843 3* — Signa divinae voluntatis, contra quae aliquid fieri potest, non sunt falsa I 842 1*

— Praeter Dei voluntatem fit quod non fit secundum voluntatem nec contra, quia voluntas Dei nec est in hoc nec in eius oppositum I 848 d. 2

— per causam secundam agentem expletur quantum ad ea quae vult fieri per eas et quae non facit sine ipsis I 839 arg. 2 — sicut connotat effectum, ita connotat existentiam et concursum causae particularis I 841 2* — Cum Deus vult aliquem salvari, necessario sequitur, quod iste etiam velit *ibid.*

— est multorum contingentium I 839 arg. 4 — antecedens nullam importat necessitatem I 840 b — Deus vult, quod eveniat consequens contingens *ibid.* — In voluntate absoluta est necessitas consequentiae, sed non consequentis *ibid.* — Quamvis necesse sit, Deum velle et voluntatem eius esse in actu, tamen comparatio eius est contingens ad futurum I 841 a — Quamvis comparatio divinae voluntatis sit ad futurum contingens, tamen comparatio eius ad volitum et eventus voliti se necessario concomitantur sicut unum contingens aliud *ib.* 1* — Ad velle Dei necessario sequitur, ipsum volitum esse vel futurum esse, sed contingens non sequitur necessitate consequentis II 426 d. 1 — non arctat libertatem creatam I 841 4*

13 — Deus vult, omnes homines salvos fieri, voluntate beneplaciti I 819 f. 1. 820 b — Deus vult antecedenter, omnes homines salvos fieri I 714 2*. 819 f. 2. II 174 b — Deus voluntate antecedente sive conditionali vult omnium salutem I 840 a — salutis antecedens est omnium sine discretionem, consequens vero non I 714 2* — Deus vult omnium salutem, quantum in se est, sive voluntate antecedente, quae connotat in omnibus hominibus ordinabilitatem ad salutem ex parte naturae datae et gratiae oblatae I 821 a, b — Velle antecedenter salvare non connotat salutem, sed ordinatum ad salutem facere et volenti pervenire non deesse *ib.* a, 4* — antecedens non proprie est ad effectum salutis, sed connotat ordinationem naturae sive naturam ordinabilem ad salutem I 840 b

— Deus non vult, omnes homines salvos fieri, voluntate absoluta sive consequenti I 714 2*. 821 b — Deus voluntate absoluta non vult, aliquem salvari, nisi quem praescit esse salvandum I 840 b — Deus non vult, omnes homines salvos fieri, voluntate signi I 819 f. 1. 820 arg. 3, b — Velle consequenter sive absolute salvare est velle dare salutem ei quem Deus praescit ad salutem perventurum per suum auxilium et gratiam, et connotat salutis

eventum I 821 a sq. — absoluta clauditur in praedestinatione *ib.* 4* — Deus vult, omnes homines salvos fieri, qui salvantur, vel de generibus singulorum, non singulos generum I 820 b

— Deus, quantum est de se, omnes uniformiter diligit I 819 f. 4 *Vide V. Dilectio - Dei, V. Deus 55 et V. Odium.*

— Deus aliquid vult, quantum in se est, circa quod consistit substantialiter ordo salutis, vel circa quod consistit expeditio salutis I 858 b

14 — Dei est vere causa rerum cum sapientia et potentia I 804 a — Secundum voluntatem est in Deo ratio causalitatis I 599 a — Secundum voluntatem attenditur ratio causae in divina natura I 614 d. 4 — Velle dicit complacentiam, vel causam I 812 d. 2 — Deus, in quantum voluntas est, est causa rerum I 804 b. 805 1* *Vide V. Deus 48.*

— Dei est omnium causa I 797 a — divina est summa causa omnium I 839 f. 7

— Dei est omnium causa summa et prima I 806 f. 1. II 346 a — Dei est causa, qua non est altera prior I 806 f. 3 — divina est causa prima et universalissima I 797 b. 807 a

— simpliciter loquendo propriissime est causa, sed in comparatione ad scientiam et potentiam dicitur causa per appropriationem I 805 2*

— Beneplacitum voluntatis est causa in genere efficientis, dispositio in genere finis I 724 d. 7 *Vide V. Deus 48.*

— dicit virtutem agendi, quia Deo velle est posse I 805 3* — Apud Deum velle est facere I 806 f. 2. 839 f. 4 — Idem est fieri Deo auctore et Deo volente I 818 b. 823 f. 2. II 855 a. 877 d. 5 — Deus facit, quia volens I 789 3*. 803 f. 3. 805 2* — Deus non potest facere nisi volens I 800 f. 4 — Deus nihil potest facere, nisi quod potest velle, nec voluntas potest repugnare potentiae I 841 3* — non arctat potentiam in possendo, sed in agendo *ibid.*

— Proprietas voluntatis est producere ea quae exeunt per modum liberalitatis I 804 b. 805 3* — divina producit ex liberalitate I 805 3*

— est immediata causa operationis I 564 arg. 5 — est dispositio immediatissima in causa I 44 d. 14 — est causa immediata in omni actione et re I 807 a — Deus suae voluntatis imperio absque omni medio potest omnia producere II 24 b — Dei est causa immediata etiam cum causa creata immediata I 807 1* — est causa immediata et proxima, sed non propria et determinata ad tales effectus *ib.* 3* *Vide V. Deus 44, 47.*

— divina importat causam actualem I 801 a — significat Deum ut causam actualem I 805 2* — est causa actualissima I 807 a — Dei est ratio communicationis actualis bonitatis I 41 3* — Deus diligendo se bonum est causa actualis, quae non est omnium I 802 3* — In voluntate primo invenitur ratio actualitatis, non causalitatis I 805 2* — facit scientiam disponentem et potentiam exsequentem *ibid.* — Dei se ha-

bet immediatius ad res quam scientia et potentia I 809 1*

— Praeoptatio per modum approbationis ponit effectum in actu I 715 5* — est causa actualis in tempore, nulla facta in ea mutatione I 813 d. 9 *Vide V. Deus 44.*

— Voluntatis Dei actus primus et proprius est rei productio I 806 f. 2 — Deus vult creaturam producere, quia per bonitatem vult se diffundere II 51 d. 4 *Vide V. Deus 42 et V. Creatio.*

— Deus quorundam est tota causa, quorundam est causa cum alia causa particulari, non propter indigentiam divinae voluntatis, sed propter summam liberalitatem I 807 a — Deus non est tota causa omnium, sed ipse cum causis creatis I 812 d. 4 *Vide V. Cooperatio, V. Deus 47, 55 et V. Gratia 20.* — Totus effectus est a causa creata et totus a voluntate increata I 807 b

— Divinae voluntati subiecta sunt omnia, quia sunt inferiora I 812 d. 2 — divina nihil habet superius se III 365 3*

15 — est de ratione imaginis II 405 b. 561 4* — etsi ultima sit in imagine, non tamen se habet per modum complementi in ratione imaginis, sed potius consideratur in ratione egredientis II 405 2* — Potentia rationalis solum est in substantia, quae est ad imaginem Dei II 593 b

— in imagine correspondet ordini II 831 arg. 3

— respondet Spiritui sancto I 80 f. 3. II 595 arg. 2

16 — Actus voluntatis est uti et frui I 544 a — Actus voluntatis est assumere aliquid in facultatem voluntatis *ibid.* — Voluntatis proprie est uti I 31 a sq. — Voluntatis solius est active uti *ib.* 2* — Voluntatis est uti active, cuius est referre actum in finem *ibid.*

— Voluntatis proprie est assumere aliquid, quiescendo ibi, vel aliud intendendo, et referre per inclinationem et ordinationem ad aliud I 31 3* — Actus volendi ad finem relatus dicitur usus vel uti, actus volendi quietatus dicitur frui II 625 d. 2

— Voluntatis est amare I 80 f. 2. 799 f. 6 — Amor, quo anima amat se, est idem cum ipsa voluntate I 92 4* — amat sibi et aliis viribus I 37 1* — sibi appetit et rationi II 561 5*

— Actus voluntatis est in respuendo, vel approbando, propter se, vel propter aliud I 33 2* — Non omnia subiacent dominio nostrae voluntatis quantum ad esse rei, sed quantum ad actum appetitionis vel respuitionis *ibid.*

— In voluntate consistit summa voluptas sive felicitas I 798 f. 4. 799 a — Voluntatis est delectari I 798 f. 4 — sibi et aliis viribus delectatur et ipsas quiescere facit I 37 1* *Vide V. Delectatio.*

— Voluntatis est tendentia et quietatio II 893 a — Actus voluntatis est per modum appetitus, vel complacentiae I 37 2*

17 — principaliter respicit finem II 892 arg. 3 — principaliter iungit cum fine *ib.* f. 3. — non tantummodo dicit appetitum

eorum quae sunt ad finem, sed etiam ipsius finis *ibid.* *Vide V. Finis 2, 3 et V. Intentio.* — Voluntati appropriatur directio in finem I 705 1*

— habet comparari ad finem mediante intentione II 880 a *Vide V. Intentio.* — Nullus vult aliquid, nisi qui intendit IV 845 f. 4 — Omnis sapiens vult illud, sine quo non potest adipisci desideratum IV 521 arg. 1

— respicit Deum in ratione obiecti I 73 b — Actus irascibilis et concupiscibilis immediate tendunt in Deum IV 324 b

— fertur in Deum et in alias res II 561 4* — media est inter Deum et alias creaturas II 848 b

18 — Obiectum voluntatis est bonum I 36 b. II 952 b — se habet ad bonum I 800 arg. 2. II 898 arg. 2 — Affectiva delectatur in bonitate IV 1042 arg. 4 — non movetur saltem deliberative sine aestimatione aliqua bonitatis II 882 2* *Vide V. Affectio, V. Appetibile, V. Bonum - obiectum et V. Intentio.* — Nihil est ab aliquo volitum vel volibile, quod omnino displicet ei et est odiosum I 823 f. 4 — Bonum non amplectitur omnino actum voluntatis I 802 2* *Vide V. Malum - rationalis creaturae et V. Velle.*

19 — libera est et nata moveri ad opposita I 295 a — eo ipso quod voluntas est, est libera et ad opposita I 798 arg. 4 — libera non est determinata ad alterum contrariorum *ibid.* 841 3*. II 805 3* — Appetens aliquid deliberative potest appetere contrarium IV 1003 f. 3 — deliberativa est ad opposita secundum statum viae III 675 1* — libera dicitur, eo quod libere potest quidquid vult I 843 f. 2 — est libera ad consentiendum III 658 a — in nobis est maxime libera II 595 f. 4 — semper est libera II 835 a *Vide V. Libertas.*

— ipsum, quod dicit, dicit per modum cuiusdam indifferentiae et complacentiae I 801 b — nominatur a libertate et complacentia II 1004 b

— non potest aliquid velle invita II 618 f. 4. 619 b — Actus voluntatis non potest esse nisi voluntarius II 617 3*

— nostra est indeterminata, quia est ad opposita II 194 b — absoluta est et indeterminata II 617 6* — Ad nihil, ad quod mera voluntate inclinamur, per aliquid arctamur III 525 arg. 6 — indifferenter se habet ad quodcumque appetibile II 909 arg. 4

— Unicuique naturae rationali data est voluntas libera I 189 d. 4

— quae est domina sui actus et libera, potest se ipsam convertere ad illud, ad quod vult et sicut vult II 807 b — libera et vertibilis sine omni pronitate potest quo vult inclinari II 162 3* — deliberativa secundum iudicium rationis potest ad contrarium inclinari II 566 b — sic est naturalis, ut tamen non desinat esse rationalis et deliberativa, quia licet determinate inclinetur ad aliquid, ad multa tamen genera appetibile est indeterminata et nata moveri in opposita *ib.* 2* — est libera ex

coniunctione sui cum ratione II 600 b. 603 b. 604 4*

— concurrat ad actum liberi arbitrii II 599 a. 5*. 603 b. 604 3* — Secundum voluntatem stricte dictam attenditur liberum arbitrium III 367 3* — Penes voluntatem principaliter residet libertas arbitrii II 952 a — est causa sui actus per modum efficientis et per modum libertatis II 807 4* *Vide V. Liberum arbitrium 4.*

20 — sola est domina sui actus et se ipsam movens I 34 2* — est instrumentum se ipsum movens I 266 4*. 297 4*. 659 4*. II 564 4*. 594 4*. 823 3*. 825 b — Motus voluntatis non tantum accipitur passive, sed etiam active II 648 d. 4

— Voluntatis est reflectere se super se I 297 4*. 659 4*. II 596 a. b — vult aliquid et vult, se velle illud II 595 f. 5. 596 b. 597 5*. 618 f. 3 — habet dominium non solum respectu actuum exteriorum, sed etiam respectu actus proprii II 593 a — Movere se est virtutis appetitivae, rationem consequentis II 599 a — habet potentiam movendi se ipsam, quia est potentia materiae non alligata II 646 a — Anima potest actum voluntatis refrenare, quia potest se super actum suum reflectere per rationem II 599 a. 606 4* — Refrenatio a suo actu est principaliter ab ipsa voluntate II 606 4* — ut movens et mota distinguitur solum secundum rationem I 266 4*. 659 4*. II 596 b. 597 5* *Vide V. Motus.*

— quando ad aliquid movetur libere, se habet ut movens et ut mota II 825 b. 826 1* — Liberum arbitrium in actu volendi se ipsum movet et sibi dominatur II 612 b — non potest aliquid velle plene, quin illud velle sit a voluntate se ipsam movente II 618 f. 3 *Vide V. Liberum arbitrium 11.* — plene consentit, quando reflectitur supra se et vult, se velle IV 384 4*

— dicitur habere facultatem, quia habet dominium, quo facilius potest in actum suum tanquam illius princeps I 34 2* — Facultas voluntatis surgit ex ipsa voluntate II 598 f. 4 *Vide V. Liberum arbitrium 4.* — de se dicit potestatem I 798 f. 3 — Penes voluntatem residet inter creata summa potestas *ibid.* 799 a

— Nihil tam est in nostra voluntate quam ipsa voluntas et actus volendi II 556 f. 4. 605 f. 4 — Velle est in potestate nostra II 234 b. III 652 3* — eligentiae, qua aliquis vult, se velle quod vult, vel nolle, semper in nostra potestate est II 692 d. 4 — Actus voluntatis est magis in eius potestate quam opus exterius *ibid.* — Nullus homo certitudinaliter scit, quid debeat cras velle II 194 f. 4

— se habet ad liberum arbitrium in ratione moti et exsequentis II 596 b

— non movetur ab alia potentia II 595 f. 4 — Nihil potest voluntati imperare I 798 f. 3. II 952 b. IV 324 a *Vide V. Liberum arbitrium 3.*

— Per voluntatem anima potest movere et imperare II 599 a — In voluntate consummatur ratio movendi II 605 a — est maxime imperativa *ib.* f. 2 — aliis

potentiis imperat II 952 b. III 591 a. IV 324 a

— praesidet et regit inferiores potentias I 799 a sq. IV 324 a — praesidet aliis potentiis propter differentiam a substantia, in qua radicanatur et aliae potentiae I 799 a — praesidet sensui et appetitui I 798 arg. 4. 799 a — omnibus praesidet in regno animae I 798 f. 3 — Penes voluntatem consistit regimen totius hominis II 950 f. 4. 952 a. b — est illud in homine, penes quod residet regimen et dominium omnium, quae aguntur in ipso III 364 arg. 3 — Ad voluntatis nutum et imperium moveri habent cetera, quae sunt in nobis II 598 b — interior movet et dirigit actum exteriorem III 724 3* — Circa voluntatem consistit regiminis dominium et rectitudinis principium et rectitudinis et regiminis complementum II 952 b

— dat rationi auctoritatem imperandi II 605 2* — Voluntatis est regere et imperare, ut est rationi coniuncta *ibid.*

21 — Voluntati generaliter convenit dominium per privationem coactionis III 365 3* — a nemine potest cogi II 604 f. 4. 616 f. 1 — quantum ad actum volendi non recipit impedimentum II 692 d. 4. IV 401 3* — Sola potentia voluntatis cogi non potest II 951 f. 4. III 475 arg. 4 — nunquam cogitur coactione sufficiente II 956 d. 3 — non potest cogi coactione sufficiente, sed inducente III 878 a — coacta vera voluntas est III 877 f. 2. IV 404 3*. 699 b. 700 4* *Vide V. Coactio et V. Liberum arbitrium 12.*

— Quod est in voluntate, secundum quod voluntas est, non inducit necessitatem voluntati II 475 a — Dispositio respectu voluntatis nunquam potest fieri necessitas II 647 6*. 835 a — Nihil, quod causatur ab actu liberi arbitrii et sine illo non potest causari, aufert liberi arbitrii usum II 486 f. 4

— Actus volendi in libero arbitrio ut deliberante semper est contingens II 643 a. 4* — In voluntate humana cadit contingentia in actu I 799 4* — Nihil necessarium pendet a voluntate creaturae veritabili II 349 5* — In quo est necessitas in universali, potest esse voluntas in particulari II 949 2*

— Non potest aliquis praeter solum Deum voluntatem alterius in aliud vertere, sed solum inducere, nisi ipsa se inclinet I 489 d. 4

22 — est naturalis, vel electiva II 463 3*. III 367 4* *Vide V. Bulesis, V. Thelesis et V. Affectio.* — In nobis distinguitur voluntas appetitus et voluntas eligentiae, non ut essentialiter differentes, sed secundum modum volendi II 692 d. 4 — eadem appetit aliquid per naturalem instinctum et per deliberationem II 566 f. 3 — Affectus moventur per modum naturae et per modum deliberationis II 909 b — ut est in finem, est naturalis, ut est in rem ordinatam ad finem, est deliberativa II 566 f. 2, b — aliquid appetit, circa quod non est deliberatio II 604 3*

— naturalis et deliberativa differunt quantum ad modum appetendi, sed non secundum essentiam potentiae II 566 a, b — naturalis et deliberativa una est potentia II 946 d. 2 — naturalis et deliberativa idem habent pro obiecto II 565 f. 1 — deliberativa habet operationem naturalem II 566 f. 4

— deliberativa est appetitus, quo post deliberationem aliquando adhaeremus bono, aliquando malo II 566 a

— Nobilior est potentia voluntatis, ut est deliberativa, quam ut est natura quaedam II 869 arg. 6

— naturalis appellatur synderesis II 566 a — in quantum movetur naturaliter respectu boni honesti, vel eius oppositi, nominatur synderesis II 940 4*. 944 b

— naturalis quasi media est inter sensualitatem et synderesim II 848 b

— secundum aliquos simul potest moveri in diversa motu naturali et deliberativo II 946 d. 2 — diverso motu vult naturaliter bonum et deliberative malum II 947 d. 2

— respectu aliquorum est impermutabilis II 598 arg. 3 — eadem est immutabilis respectu finis et mutabilis respectu eius quod est ad finem II 567 3* — naturalis immutabiliter inclinatur ad beatitudinem II 566 b, 2* *Vide V. Appetitus et V. Beatitudo.*

— electiva agit secundum dominium proprium II 463 3* — rationalis est agens per intentionem et deliberationem II 808 arg. 4 — deliberativa, cum sit libera, non movetur secundum totum suum posse II 483 4*

— specialiter applicatur ad unum bonum III 793 5* — cum excitetur a volito, habet causam et rationem et quantum ad se et quantum ad volitum, maxime, cum vult aliquid, quod est propter finem I 812 d. 3 — Velle sine ratione *vide V. Ratio (304 b).*

— regulatur per artem in utendo, secundum quod ars dicit quod est operationis I 31 4*

— Aliquid potest repugnare voluntati secundum appetitum naturalem et consonare voluntati secundum appetitum deliberativum III 354 4* — Delectatio voluntatis deliberativae aliquando absorbet motum voluntatis naturalis, ut non sentiat IV 1052 b

— naturalis et deliberativa concurrunt per peccati conscientiam IV 1052 a, b — naturalis et deliberativa obviant, quando naturalis detestatur indebitum, et deliberativae placet, resistunt, quando utraque in suo actu viget *ibid.*

23 — est variabilis secundum diversos actus et secundum alternationem affectuum propter differentiam ab actu I 799 a — Quia inter voluntatem humanam et actum est differentia, nec semper est in uno actu nec in actu uniformi *ib.* 4* — In voluntate humana cadit variatio *ibid.*

— Nihil, quod consistit in voluntate veritabili, secundum quod innititur sibi, habet certitudinem III 567 2* — est causa

fallibilis, quia possunt etiam volenti perficere occurrere multa impedimenta II 194 b — vertibilis est I 294 a. II 620 4* — quantum est de se, vertibilis est II 617 6* — naturaliter est vertibilis II 349 5*. IV 433 d. 3 — est potentia in nobis maxime vertibilis I 798 arg. 3 — in via vertibilis est II 675 arg. 5. IV 410 6* — est vertibilis, et corruptio in ea existens facile mobilis III 425 b — facilius vertitur et revertitur quam natura II 468 5*. 701 2* — per gloriam omnino invertibilis efficitur II 349 5* *Vide V. Liberum arbitrium* 43.

— Affectus sequitur inclinationem maiorem III 610 arg. 3 — appetitus aliquando adeo adhaeret alicui rei, ut vix vel nunquam possit ab ea separari II 692 d. 4

24 — plures possunt distingui in homine III 367 4* — Uni potentiae possunt respondere plures modi volendi *ib.* 4* — rationalis secundum modos volendi dividitur in voluntatem rationis et pietatis sive conditionalem et absolutam *ibid.* — Nomine extenso dicitur in nobis esse voluntas rationis, pietatis et carnis I 858 b. III 366 arg. 4 — est absoluta, vel conditionalis III 376 d. 2. 835 d. 7 — pietatis condolet miseriae III 368 b sq. 369 3*

— pietatis non est naturae tantum, sed etiam rationis I 859 4* — large dicitur de omni humano affectu, sive procedat ex ratione, sive ex sensu III 367 2*, 3*

— diversis affectibus et motibus habet moveri circa opposita III 570 4* — Potentia affectiva respectu oppositorum non negotiatur actu consimili, immo si appetit unum oppositorum, reliquum respuit *ib.* 2*

— Motu voluntario anima potest affici circa unum oppositorum, nihil considerans de altero III 570 1* — separat ea quae naturaliter sunt coniuncta *ib.* 2* — Possibile est velle aliquid sine alio inseparabiliter coniuncto, volendo hoc et non volendo aliud, non autem volendo, aliquid sine illo esse I 824 4* — Qui vult aliquid voluntate antecedente vult omne annexum illi necessario, sed quod vult voluntate consequente, potest etiam velle sine annexo *ibid.* — Volens voluntate consiliata vult aliquid, non tamen vult aliquid, quod consequitur *ibid.* *Vide V. Appetitus.*

— Quaedam actiones voluntatis deliberativae respiciunt ipsam, secundum quod rationalis est, quaedam, secundum quod regit potentias naturales II 944 a *Vide V. Pronitas.* — Ex voluntate oriuntur passionnes bonae et malae II 846 b. 847 4*, 2*, 5* — se immiscet actibus aliarum potentialiarum anteceder, vel concomitanter, vel consequenter II 953 2*

25 — diversificantur secundum volita III 593 arg. 4 — diversificantur et numerantur secundum diversitatem volitorum, quia in diversis volitis diversa intuetur appetibilia, propter quae illa appetit III 479 2* — diversitate formali diversae sunt, quando idem homo diversis habitibus virtutum afficitur circa diversa II 888 b — diversitate numerali diversae sunt, quando

plures homines in eodem genere affectionis afficiuntur circa aliquid *ibid.*

— non movetur simul pluribus motibus II 478 arg. 4. 479 a *Vide V. Affectiva potentia.*

— diversae sunt contrariae, quando contrario modo se habent circa aliquod volitum III 369 4* — Nihil impedit, duo opposita velle voluntate conditionali et voluntate absoluta III 376 d. 2 — Contrariarum voluntatum contrariae sunt delectationes II 888 f. 4

— Sancti frequenter volunt opposita I 857 arg. 2 *Vide V. Dissensus.* — Ex dissensu voluntatum oritur dissensus circa veritatem II 995 4*

— Quascumque voluntates contingit velle idem et velle opposita, contingit conformari et difformari sive contrariari I 852 f. 3 — Quascumque voluntates contingit ad invicem ordinari per perfectam praesidentiam et obedientiam, contingit ad invicem conformari *ib.* f. 4

— In solis iustis est conformitas voluntatis in volitis principaliter intentis I 547 b, 2* — Per conformitatem voluntatis solam aliqui dicuntur unus spiritus I 546 b, 4*, 2*. 547 b.

26 — In voluntate est totum principium rectitudinis virium inferiorum III 597 a — Rectificata voluntate, per consequens rectificatur manus III 718 3* — est causa et principium rectitudinis et deordinationis omnium potentialiarum per amorem II 952 b *Vide V. Rectitudo.* — Penes voluntatem residet iustitia et aequitas I 798 f. 5 — Sola potentia deliberativa informabilis est per iustitiam II 1002 3* — recta est, quando vult iustitiam II 675 arg. 4 — Rectitudo voluntatis solo actu voluntatis servatur II 556 f. 4 — hoc ipso, quod voluntas est, potens est servare rectitudinem iustitiae II 807 b — Velle bonum est iustitiae III 720 a — Omne, quod iusta et aequa voluntas approbat, est omnibus acceptabile II 444 a

— Homo vult naturaliter bonum non tantum naturae quantum ad actum substratum, sed etiam bonum moris II 916 d. 2 — Bonitas actus voluntatis pertinet ad mores II 884 f. 4 — in operando principaliter intendit formam perfectivam in esse moris II 884 f. 4

— Naturale est quodam modo velle bonum per rationem II 685 arg. 3 — Homo naturaliter bonum vult ratione naturalis iudicatorii et synderesis II 897 b. 914 f. 2

— naturalis secundum quod natura est recta IV 1052 f. 4 *Vide V. Synderesis.* — naturalis movetur, secundum quod eam instituit Deus auctor II 752 f. 5

— naturalis, quae bonum appetit, non est semper in suo actu, sed semper vult bonum habitualiter II 917 d. 2

— Velle bonum non est simpliciter naturale II 917 d. 3 — deliberativa non semper desiderat quod melius est II 809 b

— non est simpliciter bona et recta, nisi sit recta, in quantum movetur deliberative et naturaliter II 917 d. 3

— cum habet modum, speciem et ordinem, sicut debet, bona est II 830 a — habet modum, speciem et ordinem ut natura quaedam et ut voluntarie operans II 829 b. 830 4* *Vide V. Bonum-voluntas.*

— nunquam potest esse sine naturali habilitate et aptitudine ad bonum II 833 b

— denominatur ab obiecto bono vel malo, sed non a vero et falso II 916 d. 4 — omnis aut denominatur a volito, aut denominatur volitum I 823 f. 3 — denominatur bona et mala ut subiectum II 954 f. 5 — denominatur a vitiis et virtutibus III 597 b

— Nihil est medium, quin omnis voluntas sit bona, aut mala II 938 3*. 942 arg. 4 — Voluntatem necesse est esse gratam, vel odiosam II 945 4*

— cum convertitur ad bonum simpliciter, detestatur et odit quod adversatur illi bono II 846 b

— Depravatio et rectificatio voluntatis attenditur penes finem II 880 a. 884 f. 4 — omnis bona est, si voluntas finis est bona II 884 f. 2 — bona est, si finis actus voluntatis bonus est *ib.* f. 3 — bonae referendae sunt ad caritatem ut finem II 883 f. 1, 2. 884 b

— Voluntatum bonarum sive numeraliter sive formaliter diversarum est unicus finis ultimus et principalis II 888 b *Vide V. Finis* 7. — bona potest statuere diversos fines sub fine et propter finem II 886 b

— Affectus respectu oppositorum bonorum, quae ad eundem finem ordinantur, possunt esse recti I 859 4*

— Bonitas voluntatis non pendet ex operibus II 926 5* — bona non est ita ab opere, ut malitia II 483 3* — bona propter bona opera non intenditur II 482 b

— Utrum voluntas nostra sit recta, vel prava, nescimus nisi per coniecturam II 894 d. 4 — Bonitas voluntatis cognoscitur, cum cognoscitur ad beatitudinem veram tendere *ibid.*

— Actio voluntatis deliberativae, secundum quod deliberativa est, dividitur per bonam et malam II 943 b *Vide V. Actio-bona.* — est principium actionis bonae et malae ut aliter et aliter disposita in genere moris II 938 4*

— qua eligitur bonum, non est efficax, nisi in quantum praevalet voluntati appetitus II 692 d. 4 — non est plena nec meritoria, si non ponit effectum, si adsit facultas II 925 b, 3*. 926 5* — non procedit in opus, quia non omnino plene vult, aut quia non potest II 963 a

— quanto magis gratiae subiacet et conformatur, tanto magis homo in operibus meritoriis exercetur II 707 a — in statu innocentiae quasi continue fuisset in bonis operibus sine retardatione *ibid.*

— Rectitudo voluntatis non est tantae virtutis, quod possit absque gratia Dei eripere hominem a servitute peccati II 687 3* — post lapsum sive ex lassitudine sive ex surreptione frequenter cessat a bonis operibus et intendit nocivis vel inutilibus II 707 a — non est ita prompta propter

gravitatem carnis coniunctae et pronitatem concupiscentiae contractae II 708 2*

27 — Quidquid est a voluntate naturali, secundum quod est voluntas naturalis, et a voluntate deliberativa praecise, a Deo est II 870 6* — bona datur a Deo per immissionem I 241 d. 8 — quando movetur a Deo, movetur etiam a se ipsa, quia vult se moveri a Deo II 646 1*, 3* — Voluntarie volo quod Deus immittit, non invitus II 620 1* *Vide V. Deus 56* et *V. Liberum arbitrium 12*.

— excitatur et regitur a gratia II 645 f. 1 — est pedissequa respectu gratiae *ibid.*, b — Habenti gratiam facillimum est velle bonum II 925 f. 5

— Perfectio voluntatis est per gratiam III 276 f. 4

— deficit in cooperando Deo I 293 a — indiget habitu disponente *ib.* 4* — quia movetur difformiter, indiget habitu regulante et disponente *ib.* 5* — ut moveatur supra se, indiget aliquo elevante ipsam *ibid.* — Potentia non potest per se elevari I 45 d. 16

— Subiectum virtutis *vide V. Virtus 16*. — in se dirigitur dilectione IV 559 d. 3 — quantum ad concupiscibilem reformatur per caritatem I 293 f. 1 — Deus acceptat voluntatem informatam caritate I 855 f. 3

— personae recipit remedium IV 101 2* — sua adulto plus valet quam parvulo voluntas aliena IV 107 3*

28 — Quod est a voluntate bona est meritum III 386 a, 1* — Circa voluntatem principaliter consistit meritum et demeritum II 892 f. 4 *Vide V. Liberum arbitrium 10, 16* et *V. Meritum - liberum arbitrium*. — Liberum arbitrium concurrit ad salutem ut consentiens et potest esse causa deficiens I 721 6* *Vide V. Liberum arbitrium 16*.

— Promptitudo voluntatis facit ad efficaciam meriti II 707 a — Plus valet magnitudo bonae voluntatis cum parvo dato quam parvitas bonae voluntatis cum magno II 930 1*

— interior non sufficit ad meritum II 925 f. 5 — Sola plenitudo voluntatis interior sufficit ad meritum vitae aeternae, si non adest facultas operandi *ib.* a — Tantum placet Deo qui habet voluntatem plenam et non potest habere opus, quantum ille qui habet voluntatem et opus, quantum ad retributionem praemii essentialis II 927 b. 928 5* — pro facto reputatur, quando non se offert bene operandi opportunitas et facultas II 925 2*. 927 arg. 5 — Quod quis non potest facere, si velit facere, reputatur ei pro facto II 962 arg. 1. IV 107 a — perfecta pro facto reputatur III 652 3*

29 — sola adversatur Deo II 174 b — sola directe adversatur divinae iustitiae, dum perpetrat iniustitiam II 954 1* — sola sibi se principium ponit et Deum derelinquendo contemnit, dum peccat *ibid.* — mala ponit finem in creatura II 888 f. 2 — inordinata est, cum minus diligit bonum increatum quam creatum I 34 b — nulla est bona,

quae aliud quam Deum quaerit II 886 f. 2 — cum convertitur ad bonum proprium et ad bonum ut nunc, est culpabilis II 846 b — frequenter male operatur, quia quod aestimatur bonum, est malum II 882 2*

— potest a fine obliquari I 799 b — Voluntati inest defectibilitas hoc ipso, quod ex nihilo II 807 a, b — hoc ipso, quod est ex nihilo, potens est, quantum est de se, deserere iustitiam *ib.* b — Defectus culpabilis non sequitur necessario nec inseparabiliter ad defectum naturalem *ib.* a sq. 808 4*

— non potest se deordinare nisi volendo et se ipsam movendo II 823 2* — exit in actum peccati sine nova dispositione, sed in quantum est libera et domina sui actus II 807 b — recta consistens et in ordine ad ultimum finem, potest illum exire sine nova dispositione praeambula *ibid.* *Vide V. Malum-creaturae rationalis* et *V. Peccatum 8, 9, 12*.

— Circa voluntatem reperitur defectus naturalis, culpabilis et poenalis II 807 a — Defectus naturalis voluntatis est praeambulus ad peccatum, sine quo non posset in volendo bonum deficere *ibid.* — Defectus poenalis voluntatis est culpae annexus et concomitans *ibid.* 808 4*

— libera deformat actum naturalem, cum ei adiungitur II 179 4* — cum peccando concordat cum sensualitate, discordat cum synderesi II 849 a — deliberativa frequenter obviat synderesi per impietatis obstinationem II 914 b

— nostra necessario inclinatur ad aliqua volenda propter corruptionem originalis culpae, nisi adsit aliquod munus gratiae II 686 1* — Inclinatio ad malum et voluntatis pronitas tanta est, quod, nisi esset aliud sustentans, necesse haberet liberum arbitrium motu voluntatis aliquando in malum incidere *ib.* 2* *Vide V. Gratia 26*.

— se subiicit malo II 686 3* — sola sua libertate se obligat diabolo IV 818 2*

— est mala quantum ad deformitatem et pronitatem et actualitatem II 179 a

— magis depravatur in actu suo quam alia potentia II 831 arg. 3. 897 a *Vide V. Peccatum 17*.

— est mala in actu vel in habitu II 804 b. IV 1036 b — Deformitas concomitans voluntatem est in actu, vel in habitu III 758 a

— deordinatur secundum habitum per actum malum II 823 1*. 825 b. 826 5* — si velit malum, necesse est, eam effici malam II 920 f. 4 *Vide V. Malum-actio*. — et eius interior actus deformatur eadem culpa II 807 a. 808 4* — dum inordinate afficitur, inordinate movet et inordinate movetur II 825 b — per culpam se deordinat et deordinatur *ibid.*

— Ex deordinatione voluntatis creatae depravatur actio II 863 2* — A defectu liberae voluntatis est defectus malitiae in actione II 867 b sq. *Vide V. Malum-actio*. — in qua regnat perversitas, omnem actum, quem elicit, deformat et depravat II 179 a

— mala, in quantum mala, non potest bona facere II 956 d. 3

— mala non habet causam efficientem, sed deficientem II 805 f. 1 — Voluntatem sufficere ad malum est simpliciter insufficientia II 807 3* — Obstinatio malae voluntatis vel impossibilitas ad rectitudinem voluntatis non habet causam efficientem, sed deficientem II 174 arg. 2

— est causa peccati per modum efficientis sive deficientis, causa poenae per modum merentis II 817 d. 2 — prima mala quodam modo est causa omnium malorum subsequentium *ib.* d. 1

— malae constituunt sibi diversos fines principales II 886 b sq. 889 a — malae differunt in conversione, sed conveniunt in aversione II 889 2* — malae non conveniunt in libidine ut principio nisi per quandam conformitatem *ib.* 3*

30 — per peccatum discontinuatur a Deo tanquam a principio movente, discordat a Deo tanquam a regula dirigente, elongat se ab eo tanquam a fine quietante II 830 a, 1* — Voluntatis rectitudo corrumpitur per peccatum et diminuitur eiusabilitas ad bonum II 823 a — non statim respuit deformitatem voluntatis, quia libera est, nec respuit, nisi aliquo modo adhaereat iustitiae II 153 1* *Vide V. Peccatum 15, 17, 18*.

— non potest amittere totaliter modum, speciem et ordinem secundum habilitatem voluntatis ad bonum II 833 b — Habilitas voluntatis ad bonum potest continue diminui, sed non eo quod ordinatur ad bonum infinitum et ad infinitos actus, nec propter divisibilitatem habilitatis in infinitum, nec per restaurationem habilitatis ex viribus voluntatis *ibid.* sq. — Habilitas voluntatis semper potest per peccatum minui, quia est elongabilis a bono in infinitum II 834 a sq. 835 a — Habilitas minuitur, quia voluntas fit minus idonea ad suscipiendum gratiam et eidem cooperandum II 834 b — Homo nunquam in vita potest esse in summo indignus ad gratiam et pronus ad malum *ibid.* sq. — Per damnationem non tollitur habilitas ad bonum, sed impeditur II 835 5*

— Homo post mortem non potest recuperare bonam et rectam voluntatem, quam amisit in vita II 173 f. 1. 176 a — damnatorum est invertibilis quantum ad habitum, sed non quantum ad actum IV 1036 2* — Inordinatio voluntatis damnatis vertitur in poenam IV 1037 5*

— peccatrix quaerit oblectationem et refugit passionem II 955 3* — malae praetendunt speciem virtutis II 882 1* — propter perversitatem concupiscentiae in multis servit carni II 503 4*

— De voluntate deliberativa Deus se ulciscitur II 954 a, 1* — maxime affligitur, quia non vult se pati *ib.* b — plus puniatur ut deliberativa quam ut natura II 915 3* *Vide V. Poena-subiectum*.

31 — Non omni voluntati competit imperium per privationem omnis subiectionis, sed humana debet esse subiecta divinae

III 365 3* — humana secundum rectum ordinem debet esse subiecta divinae III 368 f. 4 — Voluntatem humanam contingit divinae per omnia subiacere et obedire I 852 f. 4 — Deus restringit voluntatem praecipiendo solum quod bonum est II 151 1* — naturaliter ligatur ad ius naturale II 901 arg. 6

— Velle sine limite propriam voluntatem implere est superbiae II 151 b *Vide V. Obedientia.*

32 — Possibile est, voluntatem nostram divinae conformari et difformari I 852 f. 3, b — nostra potest conformari divinae per similem habitudinem ad actum, ad obiectum et ad finem *ib.* b. 854 a sq. — Voluntatem divinam et humanam contingit velle idem et velle opposita I 852 f. 3 — Conformitas voluntatis nostrae ad divinam attenditur secundum proportionem large dictam *ib.* b. 854 a — nostra non conformatur cum voluntate divina se ipsa nisi conformatione longinqua imaginis, ideo potest discordare ab illa I 852 3*

— nostra cum divina non se ipsa conformatur, sed per comparisonem ad alterum, quod tamen neque est de essentia divinae voluntatis nec humanae, nec tanquam tertium participatum ab utroque I 853 3* *Vide V. Conformitas.*

— Conformitas voluntatum attenditur secundum assimilationem, vel secundum subiectionem tantum III 369 1*, 4* — nostra conformitate similitudinis conformatur cum divina mediante gratia, quae est similitudo illius I 852 3*

— Conformitas voluntatum consistit in volito et in ratione volendi III 368 b — Conformitas secundum comparisonem ad actum consistit in hoc, quod quis velit ex caritate et liberaliter sive iuste et recto fine I 854 a sq.

— Ad conformitatem voluntatis nostrae et divinae non sufficit conformitas in volito nec conformitas in operatione sive in opere operato I 850 a — Conformitas sufficiens est in volito et ratione volendi I 854 3*, 4* — De necessitate conformitatis est convenientia in modo volendi, conformitas in volito aliquando est de necessitate, aliquando de congruitate, aliquando praeter necessitatem et congruitatem III 368 b — Propter conformitatem voluntatis in ratione volendi obligamur ad conformitatem in volito I 855 f. 4 — Tenemur conformare voluntatem nostram voluntati divinae in ratione volendi, sed non in omni actu *ib.* b sq. *Vide V. Caritas-praeceptum.* — Nunquam licet velle quod Deus vult, ex libidine I 856 a

— Non tenemur velle omne, quod Deus vult, sed omne, quod nobis innotescit Deum velle voluntate absoluta et quantum in se est, tenemur velle simpliciter et absoluta voluntate, quantum in nobis est I 858 b — In omnibus, quae scimus Deum velle absolute, tenemur voluntate absoluta idem velle I 860 d. 1 — Non licet voluntate rationis absoluta velle contrarium eius quod Deus absolute vult I 861 d. 4 — Omne,

quod adversatur voluntati divinae, est illicitum III 368 f. 2

— Non tenemur velle volitum a Deo, quia volitum, nec quia scitum, sed quia scimus, esse volitum a Deo, ita quod nos velimus illud; vel tenemur, quia absolute volitum, sed excusamur per ignorantiam I 859 b — Tenemur velle ea quae Deus vult quantum in se est, circa quae consistit substantialiter ordo salutis, non circa quae consistit expeditio salutis, quae Deus consulit I 858 b — Praecepto tenemur nos conformare, quia Deus vult nos velle quae praecipit, et quia hoc scimus I 859 a

— Homo tenetur velle non solum Dei mandata, sed etiam eius opera I 858 a — nostra conformanda est voluntati divinae non primo et per se respectu omnium operum et quorumcumque obiectorum III 623 1*

— Quae innotescit Deum velle absolute, sed oppositum velle, quantum in se est, tenemur velle voluntate absoluta et deliberativa I 858 b — Quilibet iustus de se et de alio debet velle, quod omnis peccans finaliter aeternaliter puniatur I 860 d. 1 — Peccator debet velle puniri, sed non a Deo separari et perdere gratiam simpliciter *ibid.*

— Voluntate pietatis conditionaliter et quantum in nobis est, possumus non velle quae Deus vult absolute, sed non quantum in se est I 858 b. 859 4*. 860 d. 1 — Contrarium eius quod Deus absolute vult, licet velle voluntate pietatis, non tamen voluntate absoluta I 861 d. 4 — Si homo sciret, aliquos esse praescitos, quamvis quantum in se est, deberet eos velle salvari, non tamen voluntate absoluta I 821 3* — recte potest velle oppositum eius quod Deus vult, sed non oppositum eius quod Deus vult nos velle I 859 4* — pietatis volens oppositum eius quod Deus vult, meretur *ibid.*

— Conformitas in ratione volendi est, quando diversae voluntates idem eodem modo volunt, vel altera earum vult illud eodem modo, quo superior vult eam velle III 368 b. 369 6* — possunt esse conformes, cum non volunt idem, quia voluntas superior non vult, inferiorem velle quod ipsa vult, sed magis velle contrarium III 368 b. 369 3* — Abraham se conformavit voluntati Dei, cum voluit quod Deus praecipit I 848 d. 5

— tolerans Deo se conformat, cum tamen liceat aliquid sibi desiderare, quod et Deus vellet, ipsam habere, quantum in se est IV 522 b

— Cor rectum voluntatem suam voluntati divinae conformat I 853 f. 4. IV 521 arg. 1 *Vide V. Anima-recta* et *V. Homo* 8. — Soli boni habent voluntatem conformem I 650 d. 1 — Non fit iuste nisi quod homo facit secundum conformitatem voluntatis quantum ad rationem volendi I 855 f. 4 — Conformitas secundum proportionem ad actum et obiectum facit voluntatem iustam I 854 b — Conformitas secundum volitum tantum non suf-

ficit ad iustitiam *ib.* arg. 2, b, 4* — Conformitas sufficiens facit animam iustam, superexcellens facit beatam *ib.* 3* — Conformari voluntati divinae est iustificari I 853 f. 3, 4 — iniqua non potest esse conformis divinae voluntati *ib.* f. 2 — Qui non facit quod Deus vult non habet bonam voluntatem II 885 f. 4

— dum bonitati summae et aequitati conformatur, necessario rectificatur II 4 b — conformatur summae bonitati, cum ad eam convertitur diligendo *ibid.* — hominis recti conformatur summae bonitati in diligendo *ib.* a, b

— Caritas facit voluntatem nostram conformem voluntati divinae III 626 arg. 2 — Vir iustus conformatur per caritatem voluntati divinae et ei adhaeret magis quam alicui alii I 546 b — Nullus potest conformare voluntatem suam divinae in ratione volendi, nisi habeat caritatem I 855 f. 2, arg. 4 — nostra non potest conformari voluntati divinae absque caritate II 680 a

— quanto plus a Deo recipit, tanto Deo similior est II 831 f. 4

— Conformitas superexcellens est, quando voluntas humana in omnibus divinae conformatur et ex nulla parte est difformis I 854 3* — in patria erit conformis divinae in omnibus *ibid.* 858 a — nostra in gloria perfecte conformabitur voluntati divinae III 694 2*

33 — est medium unionis cum Deo I 45 d. 16 — immediate unitur Deo II 559 arg. 8. III 597 a — intimius Deo adhaeret II 559 arg. 8 — Caritas continuat voluntatem nostram Deo ut principio moventi et conformat ut regulae dirigenti et iungit ut fini quietanti II 885 6*

— In nobis distat a fine, ideo est indigens I 799 b — In voluntate nostra cadit fuga et appetitus et tristitia, quia est indigens *ibid.* — nostra, si unitur alteri, vel sibi ipsi, est indigens I 44 d. 12

— Nihil sufficit voluntati humanae nisi sola Trinitas II 888 f. 2 — Appetitus animae non arctatur propter unionem cum appetibili, immo dilatatur I 41 1* *Vide V. Anima-ordo ad Deum.* — discordando a summa bonitate egena effecta, nunquam satiatur pecuniis nec voluptatibus II 5 b sq.

— In gloria erimus omnipotentes voluntatis nostrae II 4 b — comparatur ad actum proprium, vel alienum IV 948 1* *Vide V. Beati.*

VOLUPTAS — summa est in voluntate I 798 arg. 4. 799 a *Vide V. Concupiscibilis.* — Concupiscentia nunquam satiatur voluptatibus II 6 a — faciunt voluntates sibi invicem repugnare II 888 f. 1

VOMERE — De vomente species consecratas IV 341 b

VOTUM — est melioris boni conceptio cum deliberatione firmata IV 845 arg. 1. 846 f. 2. 848 arg. 4 — est propositum deliberatum firmatum per promissionem IV 845 1*. 849 4* — est spontanea promissio melioris boni, deliberatione et obligatione firmata IV 456 a — est testificatio quaedam promissionis spontaneae, quae

VOT

Deo, et de his quae Deo pertinent, fieri debet IV 814 f. 1, 816 f. 3

— fit per promissionem IV 816 b — obligat propter promissum IV 814 f. 2, 815 1*, 822 3* — De essentia voti sunt promissio et obligandi intentio IV 815 a

— simplex est promissio per verbum interius cogitationis et deliberationis IV 815 b — per actum interiore factum obligat IV 692 arg. 5 — fit Deo, qui videt corda *ibid.* 693 3*, 816 b — non est Sacramentum IV 693 5* — Promissio per verbum vel signum exterius est de necessitate voti sollemnis IV 815 b

— non fit per promissionem exteriori, nisi intendat se obligare IV 814 f. 3, 4, 815 a — Qui vovet intendit obligari ad aliquid principaliter, vel ex consequenti IV 815 3* — per verba exteriora expressum sine intentione obligandi non est votum secundum veritatem, sed solum secundum interpretationem fori iudicialis *ib.* 4*

— conditionatum votum est, quia est pura obligatio, quae potest esse per futurum IV 692 1*

— obligat voluntatem IV 822 a — verum obligat ad id, de quo est IV 816 f. 5, 821 arg. 2 — omne obligat astrictione necessitatis IV 820 2* — Per legem voti non tenetur homo solvere nisi illud quod vovit spontanea II 4013 f. 4

— coacta non obligant III 877 arg. 4 — coactione inducente emissum videtur obligare III 878 1*

— obligat hominem ad id, ad quod prius non obligabatur IV 814 f. 2 — est obligatio nova et superaddita IV 815 a — est de his solum, ad quae homo non aliunde, sed voluntarie obligatur IV 816 f. 4 — si dicatur quaecumque testificatio, quamvis non sit obligatio de novo, est tamen testificatio obligationis, qua obligatio necessaria fit voluntaria IV 817 1* — extenso nomine est voluntaria obligatio, quae tamen non obligat magis quam prius de necessitate, sed de bono et aequo, ideo nec facit duplex peccatum IV 457 b

— Obligatio voti est secundum ius naturale IV 822 arg. 2 — Obligatio voti pendet ex iure divino et naturali, non ex humano IV 823 b — Obligatio voti constituitur ex duplici iure naturali *ibid.*

— respicit obligationem ad Deum III 878 4* — immediate ad Deum ordinat IV 822 arg. 3 — ordinatum est fieri ad salutem voventis et honorem Dei *ib.* b — est ad augendam honestatem et bonitatem IV 816 b — institutum est ad caritatem fovendam IV 821 f. 1

— generaliter est de his quae ad Deum pertinent et faciunt ad salutem IV 817 a — est de his quae promovent ad salutem IV 818 arg. 3 — debet esse ad promotionem salutis nostrae, non in dispendium IV 816 f. 2

— debet habere comites veritatem, iudicium et iustitiam IV 817 a — Ut in voto sit iustitia, necesse est, ut illud quod vovetur, spectet ad salutem et sit bonum et honestum *ibid.*

— simpliciter et proprie est de his quae promovent ad salutem ultra statum communem IV 817 a — proprie est de eo quod supererogationis est IV 157 b, 816 f. 1, 817 1*, 819 3* — large dictum potest esse de bono praecepti IV 817 4*

— non est de statu imperfectionis et minori bono IV 816 f. 2, 817 2* — de minori bono non obligat IV 731 arg. 3 — Licet vovere minus bonum, prout opponitur malo, non, prout privat maius bonum IV 817 2* — non est de indifferenti IV 816 f. 3 — non est proprie de indifferenti, nisi quod informabile est motu et circumstantia virtutis IV 817 3*

— Quae ad dispendium salutis vergunt non cadunt sub voto IV 817 a — de turpi non est votum verum IV 816 f. 4, 5 — Nihil vovendum est, nisi quod creditur rationabiliter esse acceptum Deo IV 817 3* — Nullo modo potest quis vovere aliquid, quod simpliciter est malum, et si vovet, peccat, sed non obligatur *ib.* 4* — Malum, quod casu contingente potest fieri bonum, sub conditione eventus boni potest voveri *ibid.* — Si vovetur quod ad detrimentum iustitiae facit, ipsi voto fit iniuria, nec est obligatio ad servandum, sed potius ad poenitendum *ib.* a, 2*

— Ut in voto sit iudicium, necesse est, ut vovens deliberate voveat, non praecipitanter IV 817 a, 3* — indiscretum est, quod fit in omnem eventum sine conditione de eo quod aliquo casu contingente, potest esse malum *ib.* 4* — lephite fuit laudabile, sed indiscretum *ibid.* — indiscretum non est tenendum, sed commutandum *ib.* 3*, 4* — erroneum, quod vergit in malum, est dimittendum, quia non obligat ad faciendum IV 818 5* — Qui vovet quod non potest reddere, aliquando non statim peccat IV 742 d. 2

— Ut in voto sit veritas, necesse est, ut vovens quod discrete et iuste vovit, persolvat IV 817 a — verum est immutabile voventi IV 816 f. 4

— est ab opere nostro IV 814 f. 3 — est propriae voluntatis IV 822 f. 4 — procedit a libera voluntate IV 818 b — est obligatio procedens ex propria voluntate *ib.* f. 3 — est promissio spontanea III 877 arg. 1

— est obligatio spontanea sive voluntaria IV 814 f. 4, 815 a — est a libertate IV 818 arg. 1, f. 4

— Vovere simpliciter potest qui libere potest facere, quod vult, nullo impedimento in se existente, nullo homine de facto praepediente, nullo iure prohibente IV 818 b — In voto requiritur voluntas libera ad faciendum id quod vovetur *ib.* 1* — non fit sola voluntatis libertate, sed respicit aliquod opus, respectu cuius frequenter liberum arbitrium non habet posse vel de facto, vel de iure *ib.* 2* — Non potest vovere nisi qui potest se obligare et est proprii iuris respectu illius quod vovere debet IV 819 4*

— Qui in omnibus subest nihil potest per se vovere IV 818 f. 2, b — Qui in

VOT

aliquibus subest secundum id, in quo subest, non potest vovere *ib.* b — Uxor et pueri circa regimen vitae nihil possunt vovere per se *ibid.* — Vir non potest vovere contra debitum carnis *ibid.* — Servus potest vovere quod libere potest facere *ibid.* — Religiosus nihil potest vovere sine sui praelati voluntate *ibid.*

— simplex est occultum et privatum IV 819 f. 3, b, 820 a — In voto simplici homo mera se obligat voluntate IV 820 b — emissum in publico iudicatur simplex, nisi aliud adsit *ib.* a

— simplex obligat quantum ad Deum IV 815 b — simplex non magis obligat quam iuramentum IV 819 f. 2 — simplex non minus obligat quam solemne quantum ad culpam sive transgressionem IV 820 2* — simplex aequaliter obligat quantum ad Deum ut obiectum, tamen quantum ad divinum iudicium homo magis obligatur voto sollemni *ibid.* — simplex minus obligat quam solemne quantum ad alterius vinculi solutionem *ibid.*

— solemne est in proposito firmato publica testificatione IV 826 d. 4 — solemne est publicum IV 820 a — solemne non dicitur, quia notorium vel publicum *ibid.* — Voti solemnizatio fit coram persona, quae locum Dei tenet et votum potest approbare *ibid.* — solemne est, quod emittitur in manu personae publicae IV 825 d. 1, 826 d. 6 — solemnizatur ordinis susceptione, professionis emissionem et habitus professorum assumptionem IV 820 a, 826 d. 6 — potest solemnizari susceptione habitus et more IV 685 d. 3

— solemne obligat quantum ad faciem Ecclesiae IV 815 b — In voto sollemni est obligatio in foro Dei IV 697 d. 2 — In voto sollemni homo obligatur Deo et homini IV 820 b, 2*

— Unusquisque liber potest sine conditione aliqua vovere bona, quae Deus consulit facienda IV 823 b — de statu perfectionis assumendo est licitum ac obligatorium IV 697 d. 2

— Licet votum, quod recipit reparationem, mutari ex causa, non ex levitate IV 822 a — potest mutari ex necessitate sive utilitate cum praelati auctoritate *ibid.* — Licet votum mutare et commutare propter necessitatem supervenientem, vel propter periculum in observatione, vel propter maiorem utilitatem voventis et aliorum *ib.* b — potest commutari, cum caritas exigit IV 821 f. 1 — impletur, dum datur aequivalens IV 822 2*

— unum non minus obligat quam aliud IV 823 arg. 1 — non potest mutari ex propria voluntate nisi in votum status perfectioris IV 822 a, 1* — Licet votum de bono in melius commutare *ib.* f. 2, 5* — Si quis emittit duo vota impossibilia, quorum alterum est perfectius, impleto perfectiori, absolvitur ab alio *ib.* f. 3

— Ex iure naturali est, quod quis per votum non debet impediri, quin facere possit sibi utilius et Deo acceptabilius IV 823 b — ius concedit, votum non teneri,

VOT

cum potest recompensari IV 824 a — non omne potest recompensari meliori *ibid.*, 1* — non potest recompensari bono aliorum solum, sed etiam voventis *ib.* a

— potest commutari in votum religionis vel status perfectioris sine praelati licentia, quia propter sui dignitatem licentiam dant iura IV 822 a

— Papa non potest dispensare a voto, relaxando ius naturale, sed declarando IV 823 b. 824 a — In omni voto Papa potest dispensare, quod recipit recompensationem melioris boni IV 823 b — Papa non videtur posse dispensare a votis religionis IV 824 a — Ecclesia non potest in voto solemniter dispensare IV 820 a

— Contra votum est speciale peccatum IV 156 a sq. — Frangens votum peccat in Deum, vel etiam in proximum ratione scandalum IV 825 d. 2

— Perfectio religionis substantialiter consistit in triplici voto IV 824 a

— paupertatis est perfectius quam continentiae IV 822 arg. 6 — obedientiae est perfectissimum IV 823 arg. 7

— continentiae est annexum personis religiosus IV 685 d. 3. 815 3* — continentiae apud Latinos est annexum ordinibus sacris IV 804 a sq. 815 3*

— solenne continentiae promittitur Deo IV 684 a. 697 d. 2 — In voto solemniter continentiae transfertur potestas corporis voventis in alium, quia alius adest, qui recipit IV 820 b, 2* — Per votum castitatis solenne homo moritur spiritualiter huic mundo IV 683 b. 697 d. 2

— In voto simplici continentiae dominium corporis in alterum non transfertur IV 820 b. 825 d. 3

— continentiae universaliter impedit matrimonium IV 819 a. 820 a. 825 d. 4 — Post votum etiam simplex damnabile est velle nubere IV 819 arg. 4 *Vide V. Matrimonium 14-votum.*

— simplex impedit, sed non dirimit matrimonium IV 814 a — Voto simplici emissio, potest matrimonium contrahi de facto IV 820 b. 825 d. 3 — continentiae

non dirimit matrimonium iam contractum nisi solemnizatum IV 820 a

— solenne impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum IV 814 b. 819 a — Emissio voti solemniter, non potest matrimonium contrahi nec potestas corporis transferri IV 820 b — Voventes voto solemniter nullo modo possunt contrahere nec de iure nec de facto IV 826 d. 6 — solenne solvit matrimonium IV 683 b. 697 d. 2 — solenne solvit ab obligatione debiti reddendi IV 696 a, 4*

— solenne non impedit matrimonium solum ex constitutione Ecclesiae IV 820 a — solenne non impedit matrimonium ratione scandalum *ib.* b — solenne obligat aequaliter districte ut matrimonium *ibid.*

— Obligatio voti solemniter non potest infringi per superveniens vinculum matrimonii IV 820 b

— simplex obligat minus quam matrimonium IV 820 b — Vinculum voti simpliciter minus est quam matrimonii IV 825 d. 3

— simplex non omnino solvitur per matrimonium subsequens, sed solum quantum ad debitum solvendum IV 821 3* — non solvitur simpliciter, sed ad tempus, nec omnino, sed solum, in quantum votum erat in praeiudicium mulieris IV 685 d. 4 — Qui contraxit matrimonium ligatus voto simplici, si uxor moriatur, tenetur omnino continere IV 821 3* — Qui vovit solum debet reddere debitum IV 825 d. 3 — Qui deliberate vovit castitatem tenetur, quantum in se est, continere, ut debitum non petat, sed tenetur solvere petenti IV 742 d. 2 *Vide V. Coniuges.*

— Qui consentit voventi continentiam renuntiat suo iuri IV 743 d. 3 — Ecclesia propter periculum non patitur, quod unus voveat, nisi alter similiter voveat, et de hoc non possit suspicio oriri *ibid.*

— Matrimonium non consummatum non impedit votum IV 819 f. 4. 821 b — Per matrimonium omni voto praeiudicium generatur IV 821 b

Vox — formatur ex percussione et fractione aëris II 84 d. 1 — Vocis forma-

ZOD

tio est per inspirationem et respirationem, vel potest esse per aërem quasi naturaliter complantatum II 83 d. 1

— Mens format vocem exteriorem mediante spiritu III 55 1* — sensibilis formatur per organa II 269 a. 271 f. 4 — non est nisi habentium organa et respirationem I 189 d. 4

— articulata formatur regimine virtutis rationalis per apta instrumenta et vim sensibilem motivam II 509 d. 4 — Animalia incomplete possunt exprimere vocem articulata *ibid.* — Angeli possunt formare voces in corporibus assumtis II 83 d. 1

— sensibilis non est in locutione Angelorum II 269 a, 2*

— articulata dicitur, quae ad significandum aliquid est determinata, cum prius in se indifferens esset ad significandum diversa III 526 6*

— est signum verbi I 390 f. 3 — sensibilis est signum exterioribus auribus oblatum II 271 b — sensibilis est signum exprimens verbum conceptum II 269 a, 2* — est signum expressivum IV 29 d. 2 — sunt signa intellectuum IV 968 d. 6 — Non est status in vocibus, sed ordinantur ad intellectum IV 374 b — Nomen habet vocem sensibilem, ut audiatur I 396 4* — proportionem et similitudinem aliquam habet ad significatum I 390 arg. 3

— est genus nominum I 740 b — literata, articulata ordinabilis ad significandum aliquid in se vel in alio est subiectum grammaticae, ad quod omnia reducuntur sicut ad totum universale I 7 a

— plures possunt esse unum nomen, si unam habent institutionem IV 198 3* *Vide V. Nomen et V. Compositio.*

— sunt diversae apud diversos I 101 arg. 4 — diversae sunt in diversis linguis IV 68 4*. 73 arg. 1

— corruptae, licet non significant ex institutione, significant tamen ex accommodatione usus IV 74 3*

— Christi *vide V. Resurrectio.*

VULPES — est maxime dolosa II 494 arg. 4

Z

ZACHAEUS — honoravit Dominum, cum reverentia cum in domum inducendo IV 297 4*

ZELUS — est amor nolens habere consortium in amato I 23 d. 3 — malus vitat omne consortium in amato, zelus bonus vitat tantum malum consortium *ibid.*

— vindictae est cum motu irae III 339 f. 1 — Ex zelo iustitiae est affectio

punitio III 340 b — Ira per zelum *vide V. Ira.*

— Perfectae iustitiae est zelare iustitiam et divinam gloriam II 287 b — Veri zelatores domus Dei non possunt videre in Ecclesia vitia, quin insurgant contra ipsa I 23 d. 3 — quantum potest, obviat peccato I 844 arg. 3 — obviat peccato, salvo iure iustitiae I 845 3*

— est in Deo ut exemplar virtutis I 844 arg. 3

— non excusat a toto, sed a tanto IV 810 2*

ZEUGMATICE — dicitur quod reddendum est singulis membris enumeratis II 297 1*

ZODIACUS — est circulus obliquus, in quo planetae moventur, et in quo duodecim signa describuntur II 369 b

INDEX TERTIUS

SENTENTIARUM PHILOSOPHICARUM

QUAS IN OPERIBUS THEOLOGICIS

S. BONAVENTURA EXPOSUIT.

A

ABS

ABSTRACTIO — Quod potest intelligi sine altero potest abstrahi ab altero I 475 arg. 2. 504 a — Abstrahibile est accidentale I 475 f. 1

— ortum habet a natura rei, aut ab intellectu nostro I 476 a — est a parte rei, vel a parte intellectus I 475 arg. 3. 573 2*

— supponit concretionem I 475 f. 1 — a parte rei est, ubi est abstractum et concretum *ib.* arg. 4 — a parte rei est eius quod est distinctum secundum rem *ib.* arg. 5 — realis praesupponit compositionem et diversitatem I 476 a — in eo, in quo differt forma et suppositum, est ex parte rei V 76 1* — Quod abstrahitur differt ab eo, a quo abstrahitur I 571 arg. 2 — rationis est, ubi est compositio circa intellectum I 475 a, 1*

— quae ortum habet ab intellectu nostro, est eius quo est a quod est I 476 a

— Intellectus non errat, ponendo modum abstractionis circa se I 476 1*. 590 b. V 71 a

— quae ortum habet a natura rei, aut est universalis a particulari, aut formae a materia I 475 f. 3. 476 a — est formae a subiecto I 476 b — facit de singulari universale, ut perveniat ad intellectum I 689 2* — Forma generis est abstrahibilis a formis specierum sive a differentiis II 95 f. 5 — Abstrahendo sive resolvendo potentia rationalis ascendit ab infimo usque ad supremum generalissimum IV 1046 4* — Intellectus componens procedit ab abstracto ad concretum, intellectus resolvens e converso I 162 d. 3

— est solius potentiae rationalis IV 1046 4*

— Intellectus agens abstrahit species II 119 b. 265 arg. 3. 569 a. 570 a, 3* — Intellectus agens abstrahit formas universales a conditionibus materialibus III 321 arg. 4 — Intellectus cognoscit res abstractas a conditionibus materialibus IV 1044 arg. 4 — Depurando et abstrahendo species sensibilis introducit in potentiam

intellectivam V 301 6 — Species et forma rei non potest imprimi intellectui, nisi abstrahatur a materia II 415 4* — Anima nihil cognoscit, nisi quod abstrahitur a materia, quia res non potest ei uniri secundum veritatem, sed unitur secundum similitudinem abstractam *ibid.*

— est actus ordinatus ad intelligendum II 570 4* — speciei a conditionibus materialibus quaedam ordinatur ad generandum habitum et acquisitionem scientiae nondum adeptae, quaedam consistit in iudicio intellectus de eo quod apprehensum est per sensum III 322 4*

— speciei fit per lumen II 569 a. 570 3* — Ad hoc, quod abstrahatur species ab obiecto, in medio necessario intelligimus lucem et diaphaneitatem II 569 a. 571 b

— Species abstrahuntur per organum et medium et virtutes inferiores tanquam dispositiva II 119 a — Similitudines corporalium sunt abstrahibiles per sensum V 19 f. 3

— maior fit secundum potentiarum spiritualitatem IV 1045 arg. 5 — speciei in imaginatione est in eodem genere ac illa quae est in sensu particulari II 570 2* — In intellectu exigitur novum genus abstractionis et luminis *ibid.* — Sola diversitas abstractionis non diversificat potentias intellectus, imaginationis et sensus IV 1046 4*

— Intellectus abstrahit a loco, tempore et dimensione V 358 24 — Ratio abstrahit a loco, tempore et mutabilitate ac per hoc a dimensione, successione et transmutatione V 301 9

— Cum intellectus abstrahitur a sensibilibus speciebus, purgatur I 59 d. 1

— Similitudo abstracta est spiritualior eo, a quo abstrahitur I 68 arg. 5

— Quae abstrahuntur ab esse materiali abstrahuntur per consequens a contrarietate et mutua actione et passione IV 932 f. 4

ACC

— Res abstracta a materia potest recipi in re alia, quae habet suam materiam et formam II 415 4*

— Abstracti et concreti sive principalis et summi est idem significatum I 535 b. II 472 a — Abstracti et concreti eadem est definitio III 856 d. 3 — Album et albedo sunt in eodem genere II 105 f. 2

— Per abstractionem est praedicatio per modum identitatis I 468 3* — In abstractione est praedicatio per identitatem et ratione formae, non suppositi I 577 b. 579 b

— Abstractum significat per modum formae I 596 d. 5 — Abstractive dicitur quo aliquid est tale III 630 b — Comune in abstractione significatur ut quo est I 409 a — Quod significatur in abstractione non importat suppositum I 480 d. 3 — Nomen abstractum non concernit suppositum I 112 b

— Abstractum est simplicius concreto I 475 f. 2. V 69 arg. 2. 73 arg. 1. 109 6* — Quanto aliquid est maioris abstractionis, tanto simplicius est I 586 arg. 4 — Abstractum a pluribus est simplicius quam contentum in pluribus, si in illis pluribus plurificetur I 166 1* — Ens abstractum simplicius est quam concretum in eo, in quo differt forma et suppositum V 76 1*

— Quod per se inest alicui inest illi etiam abstracto IV 280 f. 1 — Principalis dicitur aliquid de aliquo, quod dicitur secundum abstractionem, quam quod dicitur secundum concretionem II 604 arg. 1

— Quod differt ab aliquo non praedicatur de eo in abstractione I 571 arg. 3. III 172 2* — Quod praedicatur de aliquo in abstractione non facit numerum cum illo I 577 f. 2 — denominat concretum I 162 b

— Quod praedicatur de altero in abstractione non habet praedicari de altero in concrectione nisi in primis intentionibus per praedicationem reflexam II 672 b

ACCIDENS — Omne, quod advenit substantiae iam completae, est accidens II 637

. I — est quod advenit iam completo in esse II 327 f. 1. 328 a. III 134 arg. 3. 435 b — dicit proprietatem consequentem esse II 107 1* — est quod advenit rei prius existenti I 462 d. 3 — omne dicit adveniens respectu subiecti primi I 463 d. 3

— Differentia et ratio accidentis est, quod natum est esse in alio IV 271 4*, 5* — notificatur per esse in alio ut per modum consequentem inseparabiliter *ib.* a — Accidentis esse est inesse IV 20 arg. 2. 270 arg. 3. 419 arg. 4

— ut opponitur substantiae, dicitur proprietas alii inhaerens, quae non est de rei essentia I 523 b — Quod est generis determinati et est in aliquo, ita quod sine eo res potest esse, est in genere accidentis IV 1000 f. 3 — non dat supposito primum esse III 455 b — omnino adiacet extrinsecus et dicit modum essendi III 456 3* — non est intimum rei V 382 14

— est quod ab alio venit I 459 f. 4 — dicitur quod inest subiecto et ab illo trahit ortum I 464 d. 8 — dicit quid natum in alio esse et ab alio exire *ibid.* — a subiecto recipit esse IV 270 arg. 2 — omne fundatur in aliquo II 46 arg. 6 — nec in se nec per se subsistit III 232 b — nullum de se habet stabilitatem I 459 f. 4 — non potest fulciri nisi per subiectum II 865 b — substantificatur in substantia III 455 b — inest alteri ut inhaerens II 816 3* — est inhaerens I 561 a — Proprietas naturae inhaeret ei cuius est proprietas III 239 d. 4 — adest subiecto per inhaerentiam I 524 2*

— non sunt sine subiecto IV 308 arg. 3 — non est sine substantia II 421 arg. 2 — cum sit inhaerens, impossibile est, quod sit et non insit IV 270 arg. 3 — Naturae accidentis nullo modo convenit esse sine subiecto IV 272 arg. 3 — Accidentia esse sine subiecto est supra naturam *ib.* b — Intellectus intelligit accidens praeter subiectum IV 270 f. 4 — Inesse dicit actum accidentis in comparatione ad rem alterius generis, a qua intellectus accidentis potest circumscribi IV 271 3*

— comparatur ad subiectum et ad operationem secundum actum et secundum aptitudinem IV 271 a — Comparatio accidentis ad subiectum secundum aptitudinem est essentialis et nunquam privatur ab accidente *ibid.* — Comparatio actualis accidentis ad subiectum semper inest actu secundum naturam, tamen sequitur essentiam, et ideo ab isto potest separari potentia supra naturam *ibid.* — quamvis non sit in subiecto, tamen aptum est esse in subiecto *ib.* 1* — semper est natum esse in materia et ad illam, quantum est de sui natura, habet inclinationem II 91 3*

— prout est differentia entis, dicit habitudinem ad subiectum II 872 2* — in quantum comparatur ad subiectum, habet dici accidens IV 271 a — habet definiri per subiectum IV 270 arg. 1, 2 — definitur per obliquum per substantiam, et ibi est additio I 440 1* — praesupponit subiectum II 257 2*

— potest adesse et abesse praeter subiecti corruptionem I 164 d. 8 — Omne, quod adest et abest praeter subiecti corruptionem, est accidens I 523 arg. 2. 571 arg. 5. II 327 f. 2. 328 a. 637 f. 2 — Quod accidit potest privari, subiecto manente II 940 b — est possibile etiam abesse I 463 d. 3 — est quod potest recedere a re existente I 464 d. 8. 462 d. 5 — omnia sunt separabilia secundum intellectum II 939 arg. 2

— in quantum dicit formam, est diversum a genere substantiae I 473 b — differunt per essentiam a subiecto IV 270 b — sunt diversa a substantia et cedunt in aliud genus II 560 a — Omne ens est substantia, vel accidens I 416 arg. 2. 397 arg. 4. 572 f. 5. II 637 f. 4 — Secundum quidditatem differentias occultas fit divisio in substantiam et accidens V 350 7 — Quamvis albedo non possit esse sine corpore, differt tamen a corpore II 441 b — Nihil est univocum substantiae et accidentis III 155 f. 4 — Quod plus accedit ad naturam accidentium magis elongatur a ratione substantiae II 96 b — potest plus assimilari alicui substantiae sub ratione proprietatis quam alia substantia II 639 2*

— nunquam participant rationem substantiae IV 271 4*, 5* — separatam a substantia dicitur ens per se quantum ad actum, quod dicit modum consequentem essentiam *ib.* 5* — Quod est accidens nulli substantiae est substantiale I 85 arg. 6 — nullum est stabilius quam substantia II 637 arg. 3

— est quantum ad rem, vel quantum ad modum II 107 2* — Substantia aliqua habet modum accidentis *ibid.* 327 b — Aliquid substantiale potest habere rationem praedicationis accidentalis III 455 a

— Res alii inhaerens dicitur substantia large II 877 d. 4 — Quaedam, quae videntur esse accidentia, reducuntur ad substantiam et sunt essentialia V 350 8

— est complementum non quantum ad esse primum, sed quantum ad esse secundum II 638 b — Accidentalis forma est perfectio compositi quantum ad bene esse IV 1001 4* — In accidentibus attenditur perfectio quantum ad esse secundum I 328 d. 4. II 639 4*. 699 3* — Substantia corporea nunquam intelligitur bene esse sine accidentibus IV 220 a

— non ponit in numerum cum suo subiecto III 149 b. 150 3*. IV 279 3* — cum subiecto est unum III 630 b

— habet respectum ad subiectum secundum habitudinem et dependentiam I 456 a — dependet a subiecto I 164 d. 8. 455 arg. 4. IV 16 f. 3 — est in subiecto per dependentiam ab illo V 101 9* — indiget substantia III 156 6* — sustinetur et dependet ab eo, in quo est, principaliter II 329 b

— est in subiecto sicut in sustinente, vel sicut in deferente et ut habitus II 328 b sq. 329 b. V 197 11* — quaedam habent esse naturae, quaedam esse habitus II 640 b. 641 6*

— non potest esse praeter subiectum, in quo est II 640 b — Quod est in aliquo tanquam in subiecto non excedit substantiam, in qua est I 91 f. — cum substantia non occupat maiorem locum IV 278 arg. 3 — nullum expellit subiectum proprium IV 274 a

— Impossibile est, accidens praecedere substantiam V 350 8 — Substantia non est pars accidentis III 164 d. 2

— Prior est comparatio accidentis ad subiectum quam ad operationem IV 270 arg. 2

— Nihil est de constitutione accidentis nisi accidens II 319 arg. 1 — cum sint simplicia, non habent principia intrinseca II 321 1* — Forma accidentalis est forma tantum II 415 1* — proprie loquendo non habent materiam et formam III 499 4* — non componitur IV 495 arg. 1 — non habet in se diversas naturas secundum genus et speciem, sed natura speciei et generis causantur a diversis naturis repertis in subiecto II 90 f. 4 — non constituuntur ex principiis substantialibus III 232 b — Forma accidentalis non est simplicior forma substantiali I 83 arg. 5

— Accidentalis forma minus habet de nobilitate quam substantialis IV 1000 arg. 4 — non est nobilior substantia II 637 arg. 4. III 296 b — quod causatur ex principiis subiecti, ignobilior est substantiali forma, pro eo quod ab ipsa habet originem IV 1001 4* — Substantia nobilior est accidente III 155 f. 3 — nullum nobilior est substantia, prout accidens comparatur in se quantum ad essentiam generis sive quantum ad esse primum, tamen prout consideratur in subiecto et includit esse subiecti, quandam nobilitatem superaddit quantum ad esse secundum II 638 1* — quantum ad nobilitatem et bonitatem suam non potest proprie comparari substantiae *ibid.* — bonum dicitur non sibi, sed alii, non sicut ordinatum, sed sicut ratio ordinandi *ibid.* — habet potius rationem viae conductivae in alterum quam quietativi et consummativi V 30 4*

— quod habet ortum ab alio superiori, quantum ad esse secundum est nobilior subiecto II 320 b. IV 1001 4* — quod habet ortum a superiori, habet nobilitare subiectum II 638 b, 1*

— Nihil subiicitur accidentibus nisi per materiam II 89 f. 1. 91 1* — sustentur a materia IV 244 b — nullum extenditur nisi in materia IV 273 arg. 2

— naturalia non consequuntur materiam secundum essentiam, sed solum secundum esse ut sub forma completiva II 302 arg. 3. IV 273 f. 2 — Quantitas existentiam completam habet a materia existente sub forma II 59 b — nullum est in materia carente omni forma II 293 f. 5 — Subiectum accidentium est compositum II 413 f. 2

— non est nisi in substantia individua II 405 f. 3 — sunt in substantia hac II 941 2* — primo et per se sunt in individuis III 230 arg. 6

— primo sunt in quantitate IV 282 a — naturaliter sustentantur a quantitate IV

ACC

280 f. 3. 282 a — fundantur in quantitate IV 275 arg. 1. 280 f. 3 — primum est quantitas IV 276 1*

— non est nisi in quo est compositio intrinseca I 175 d. 3 — Varietas accidentium facit multipliciter extraneam *ib.* d. 2 — Ubi sunt accidentia, est aliqua compositio I 457 f. 4 — In quocumque est ponere accidens, est ponere compositionem et varietatem I 523 f. 2 — ponit compositionem et varietatem in eo, de quo dicitur I 524 a — quae habent aliquid de ente absoluto, faciunt compositionem in subiecto I 456 b. V 212 b

— Omne subiectum accidentium habet esse mixtum I 468 a — est in nullo simplici I 462 d. 5. V 351 12 — nullum compositum est in subiecto simplici I 662 arg. 5 — Proprietas substantiae simplicis non potest esse composita ex partibus simul entibus I 664 3*. II 63 4* — quod habet successionem, potest esse in substantia simplici I 664 5*. II 63 4*

— nullum spirituale est in subiecto corporali III 894 a. IV 20 arg. 1

— denominat subiectum II 474 d. 3. IV 274 a — praedicatur denominative per modum inhaerentis III 156 4* — omne, quod est in subiecto, denominat illud vel simpliciter, vel secundum quid IV 273 f. 4 — non denominat nisi illud, ad quod comparatur ut accidens I 652 f. 3 — In accidentibus est denominativa praedicatio I 475 f. 4 — Ubi est accidens, ibi est accidentaliter praedicatio I 577 arg. 4 — In concretis magis est praedicatio per modum accidentis *ibid.*

— Concretio proprie dicta reperitur in terminis accidentalibus I 475 f. 4. III 472 2* — Terminus accidentaliter implicat rem suam circa suum subiectum I 379 arg. 4

— in subiecto habet causam, existentiam et apparentiam II 59 a — habent ortum ex substantia et eius principiis II 90 f. 4 — Principium effectivum accidentium est forma substantialis II 321 4* — habet comparari ad substantiam sicut ad subiectum et causam II 328 a. 329 b — aliquid inest in aliquo subiecto per se in genere subiecti, vel etiam in genere causae II 639 6* — quod inest alicui per se, ortum habet ex propriis principiis subiecti II 638 arg. 6. III 409 a — aliqua oriuntur ex principiis subiecti II 699 3* — proprium ortum habet ex proprietatibus agentis et patientis II 940 b

— Proprietas naturalis comparatur ad aliquid sicut ad subiectum et sicut ad causam III 109 a — Secundum comparationem ad subiectum naturaliter dicitur inesse, quod inest a primordio ipsius rei et inseparabiliter et ab eo non recedit *ibid.*

— aliquid comparatur ad aliquid sicut ad subiectum et ad causam, aliquid comparatur ad aliquid solum sicut ad subiectum et ad aliud sicut ad causam II 638 a. 639 3* — aliquid habet ortum ab alio quam a subiecto proprio IV 419 4* — quod non habet ortum a subiecto, habet ortum ab inferiori, vel a pari, vel a superiori II 638

b — quod non habet ortum a principiis subiecti, non determinat sibi materiam IV 46 arg. 6 — causatur ab accidentibus, vel a substantia II 106 a. 107 1*

— Unitas accidentis venit ab unitate subiecti II 58 f. 2 — unum est in uno subiecto II 643 arg. 3. IV 441 arg. 4. 324 a — numeratur per subiectum, in quo est II 327 arg. 1. 642 arg. 3 — numerantur penes subiecta I 216 3*. III 590 f. 4. 594 b — numeratur per substantiam I 665 d. 4 — nunquam numerantur nisi per substantiam I 411 arg. 5 — Proprietas subiecti numerari habet ratione suppositi III 494 a

— plurificatur propter plurificationem subiecti primi II 603 f. 6 — numeratur, quando ea quae subiiciuntur, diversa sunt et subiiciuntur ut diversa II 644 3* — multiplicatur, cum subiectum per se multiplicatur, et illud, in quo primo est accidens II 961 3* — multiplicatur, quando subiectum plurificatur secundum rem et secundum illam rationem, qua dicitur subiectum *ibid.* — recipit numerationem ab eo, a quo oritur II 329 b. IV 1029 7*

— unum non potest esse in duobus subiectis I 216 3*. II 603 f. 6 — Nihil absolutum est unum in duobus subiectis IV 675 f. 3 — unum simplex et spirituale et impartibile non potest esse simul in diversis subiectis III 894 b

— per subiecta propria distinguuntur IV 480 f. 4 — Propriis subiectis diversificatis formaliter, necesse est, accidentia formaliter diversificari III 713 f. 4

— unum potest esse in pluribus, quae per eandem naturam subiiciuntur II 643 a. 644 3* — unum potest esse in pluribus tanquam in uno subiecto II 961 3*. IV 4007 a — unum est in pluribus, quando non respicit determinate unum, sed secundum quod fundantur in uno, vel quod dicit relationem ad unum IV 442 4* — Una proprietas potest esse in pluribus, in quantum continuantur ad unum III 477 a — plura possunt esse in subiecto solum deferente II 329 b — relatum potest esse unum in pluribus, dum tamen illa sint ad invicem relata et ordinata II 600 6*. 961 3*

— Impossibile est, duo accidentia eiusdem speciei esse in eodem subiecto II 83 b. 119 b. 327 arg. 1. III 494 arg. 4. IV 470 arg. 4. 623 arg. 3

— sunt infinita IV 768 arg. 2 — sunt varia et innumerabilia V 540 5

— Diversae formae accidentales essentialiter differentes existunt in eodem subiecto II 560 a — diversa in uno supposito sunt unum numero II 405 f. 6. III 231 b — duo aliqua, si uniuntur in uno subiecto, impossibile est, unum esse alicubi, ubi non sit reliquum III 454 arg. 2

— in pluribus non habent nisi unitatem universalitatis sive conformitatis II 60 4*

— Accidentibus unum individuum ab altero discernitur V 75 b — Accidentales proprietates necessario concomitantur individuationem rei existentis in genere V 83 41* — Per accidentium collectionem innotescere habet individuationem II 104 4*. 107

ACC

2*. III 231 b — Per accidentia non fit distinctio suppositorum, quamvis innotescat per ea I 358 b. II 103 arg. 1. III 231 b. IV 888 b — non causant distinctionem individuum II 106 a — Accidentibus omnibus circumscriptis, differentia numero sunt diversa I 358 b. II 89 f. 3. III 231 b — consequuntur individuationem I 358 b. II 103 f. 3 — aliquid consequitur ad distinctionem individuum, quod non habet ortum ab accidente, sed a principiis substantialibus II 106 a, b, 1*

— commune potest rebus eiusdem speciei convenire, vel non convenire II 940 b — quod inest pluribus, inest secundum aliquid commune IV 1605 f. 4 — Albedo est essentialis homini albo, secundum quod est albus, quamvis non sit essentialis secundum quod homo II 944 a

— Per se accidens convenit alicui secundum quod ipsum III 225 f. 4

— quaedam sunt inseparabilia secundum rem II 939 arg. 2 — aliquid est inseparabile I 462 d. 5

— naturale coniungitur ei, in quo est, inseparabiliter II 329 b — Propria passio inseparabiliter adhaeret subiecto II 941 a — quod naturaliter inest, est inseparabile et non potest expelli IV 771 4* — inseparabile est per naturam, vel per acquisitionem et quasi in naturam conversum II 182 4* — potest esse inseparabile respectu subiecti proximi et causae I 463 d. 5 — In subiecto, in quo est accidens inseparabile, non potest esse oppositum II 182 4*

— omne, quod est aliunde et non habet causam in subiecto, potest ab illo separari II 640 f. 3 — separabile potest non inesse II 940 b

— adhaeret successivo inseparabiliter II 940 b. 941 1*

— nullum manet immobile, moto eo, in quo est II 327 arg. 4 — quod est in subiecto non a se, sed ab alio, non movetur necessario ad motum eius, in quo est II 640 arg. 2 — non mutatur ad mutationem subiecti, quod habet ortum aliunde, cum non dependet ab eo, in quo est II 641 2* — quod ortum habet ab alio, non mutatur, mutato subiecto II 329 b. 639 3* — mutatur, cum incipit inesse, et movetur ad motum subiecti V 401 9*

— quod in aliqua mutatione salvatur secundum esse, quod habet in subiecto, est commune ei quod mutatur, et in quod mutatur IV 273 f. 3

— non mutant subiectum IV 16 f. 2 — nullum transit a subiecto in subiectum II 327 arg. 3 — Impossibile est, accidens transmutare subiectum IV 274 a — non possunt alterari a subiecto in subiectum, tamen in eodem intenduntur et remittuntur I 462 d. 5

— Omne, quod recipit magis et minus, est accidens II 320 arg. 3. 637 f. 3 — omne aut est per naturam suam amissibile, aut potest circa subiectum intendi vel remitti et sic est mutabile I 462 d. 5 — Forma accidentaliter est augmentabilis et minuibilis, salva forma substantiali II 321

a — Quod est accidens, aut habet accidens est variabile I 160 a, 1* — sunt mutabilia V 27 arg. 5 — sunt transmutabilia circa subiectum II 939 arg. 1 — circa subiectum permanens et fixum potest transmutari II 941 1*

— sunt inalterabilia III 497 arg. 3. IV 993 arg. 3 — idem numero non est susceptible contrariorum II 938 1* — non alteratur, quamvis subiectum secundum illud alteretur III 105 b — non potest alterari secundum propriam mutationem, sed ratione alterationis factae in subiecto III 499 3*

— Mutatio absoluta in accidente ponit rationem in subiecto III 156 4* — Secundum susceptionem et amissionem accidentis absoluti subiectum alteratur IV 340 1* — Depositio accidentis absoluti inducit transmutationem secundum formam IV 219 f. 4 — sensibilia variantur in alteratione IV 243 b

— omne, quod est in subiecto variabili, secundum quod est variabile, est corruptibile II 639 f. 4 — omne, quod habet oppositum potens inesse suo subiecto, est corruptibile II 640 f. 2

— corrumpitur aut propter corruptionem subiecti, aut propter inductionem contrarii IV 42 f. 2 — cum generatur, ex propriis principiis subiecti habet ortum, et cum resolvitur, resolvitur in suum subiectum II 327 arg. 2 — quae habent esse naturae et quae causantur ex principiis subiecti, cum corrumpuntur, non omnino annihilantur II 641 6* — quod non causatur ex principiis subiecti, per corruptionem cedit in nihil II 640 b. 641 6*

— frangi per se non possunt IV 285 a

— Magis et minus accidentale non variat species II 972 6* — non facit gradum in rebus secundum differentias específicas propter sui ipsius participationem maiorem et minorem II 319 f. 6

— definitur per comparisonem ad operationem IV 270 arg. 2 — Forma accidentalis est instrumentum operandi II 321 a — in quantum comparatur ad operationem, habet dici hoc secundum species sive differentias speciales IV 271 a

— Comparatio accidentis ad propriam operationem secundum aptitudinem est essentialis et inseparabilis, comparatio autem secundum actum consequitur essentialitatem et est separabilis IV 271 a, 1* — non potest esse per miraculum sine comparisonem ad actum IV 270 arg. 2

— Albedo se ipsa dealbat I 767 5* — Potentia operandi non differt a forma accidentali I 85 arg. 5 — Forma accidentalis non est sua potentia I 87 5* — Potentia formae accidentalis non tantum addit supra ipsam quantum potentia formae substantialis, quoniam dicit ordinationem ad actum, sed non sufficientem per se, sed per virtutem substantiae *ibid.*

— nullum est per semetipsum activum II 319 f. 5 — sicut non est per se, ita non habet virtutem operandi per se, sed per virtutem substantiae I 87 5*. 92 4*.

IV 282 b. V 275 a — non operantur per se IV 274 1* — habent operationem a forma substantiali IV 244 b — Operatio attribuitur ratione subiecti, in quo est, vel etiam ratione subiecti, a quo est II 646 a — nullum est causa substantiae II 319 f. 4 — nihil faciunt ad nutritionem IV 220 a. 275 arg. 1

— si posset per se stare, susceptivum esset actionis sicut hoc aliquid IV 285 2*

— est per se obiectum sensus II 319 arg. 2. 321 a. 328 b — est quod per se sentitur II 328 a — movent sensum per naturam IV 280 f. 2. 282 a, b

— apparent et per consequens ducunt in cognitionem subiecti IV 285 3* — Accidentibus circumscriptis, res non cadit in sensu, sed solum in intellectu II 105 arg. 5

— propria ducunt ad intelligentiam substantiae IV 272 arg. 2 — multum conferunt ad cognoscendum quod quid est III 341 d. 2

— omne, quod inest alicui ut accidens, aut inest per se, aut per accidens II 638 arg. 6 — Per accidens, ut opponitur per se, dicitur aut quod dicitur per aliud in essentia, aut per quodam modo diversum I 524 a — ut dicitur per oppositionem ad necessarium, dicitur illud quod necessario non inest *ibid.* — Omne, quod inest alicui incidenter, inest ei accidentaliter II 940 f. 4 — Nihil, quod convenit alicui per accidens, convenit per se I 45 d. 15 — inherens per accidens non inest omni nec ex principiis subiecti habet originem II 639 6*

— Per accidens, ut opponitur per se, dicit posterioritatem et imperfectionem I 523 f. 3, 4. 524 a. 567 d. 6 — Per accidens, ut opponitur necessario, in creaturis tantum opponitur ei quod dicitur per se I 524 b, 3* — Per accidens ut differentia causae dicit privationem intentionis II 872 2*

— Per se et per accidens non ponunt in numerum II 960 f. 1 — Omne per accidens reducitur ad per se I 523 f. 3. II 638 arg. 6. IV 861 a. V 47 f. 17 — Omne per accidens in his quae dicunt positionem et naturam, reducitur ad per se II 811 4*

— Aliquid dicitur per accidens, quando sunt varii modi dicendi, quorum unus est extraneus alteri V 66 7* *Vide V. Sophisma.*

— Illud quod est per accidens, non habet virtutem multiplicandi et diffundendi se, nisi per illud quod est ens per se IV 861 a

Actio — Agere est actus potentiae operativae I 760 d. 3 — Operatio potentiae activae consistit in agendo III 325 6* — Actus est in genere actionis IV 1000 arg. 5 — omnis est in motu II 31 f. 2

— non videtur aliquid dicere in agente, sed ab agente I 615 d. 4 — Actus sunt per modum fieri et potius dicuntur esse ab anima quam in anima II 893 2* — Actus ut actus est egrediens a potentia I 686 5*

— Actus est quaedam differentia entis II 876 d. 4 — omnis aliquo modo est ens II 861 f. 1

— et passio videntur esse eadem I 615 d. 4 — Fortassis idem potest esse actio et passio, sola comparisonem differens II 826 5* — et passio est idem motus, quo aliquid se ipsum movet II 825 b. 826 1* — et passio dicunt diversa genera II 32 1*

— et passio est ab eodem principio I 267 d. 3 — Eadem sunt principia actionis et passionis II 857 d. 2

— omnis dicit respectum ad passum I 615 d. 4

— Omni actioni respondet passio I 231 f. 2. 702 arg. 2 — Actioni secundum rem respondet passio differens secundum rem I 703 2* — si completur, infert passionem necessario IV 285 b — Omnis activa infert passivam I 267 d. 3. III 174 f. 3 — Non est actio, ad quam non sequatur aliqua passio V 239 b — est causa passionis quantum ad efficaciam in genere naturae III 386 2* — dicitur esse causa passionis ratione ipsius agentis II 826 5* — geminata geminat passionem III 191 f. 4

— Actioni respondet passio, ita quod sint simul I 521 f. 2 — naturaliter praecedit passionem V 239 b — Prius est agere quam effectum fieri I 457 arg. 3

— Actioni secundum modum non respondet nisi passio secundum modum differens I 703 2*

— Aliqui actus simul dicunt actionem et passionem sive defectum in agente I 749 a, 1*. 750 3* — omnes animae quodam modo passionem sunt II 648 d. 1. 825 f. 3

— secundum rem est principium efficiens aliquid I 703 2* — Omnis operatio est alicuius operatrix II 197 f. 1 — Res ab operatione habet efficere V 340 26

— omnis requirit in quid agat II 46 arg. 5 — Agere exigit in quid, non quid agat II 18 5*

— Activa potentia nihil agit sine passiva IV 1046 b

— est secundum rem, vel secundum modum I 703 2*

— Actus corporales non transeunt in alios actus, sed in materiam extrinsecam II 985 b — Actus spirituales non solum transeunt super materiam debitam, sed etiam super alios actus et eos sibi substernunt quasi pro materia *ibid.*

— Nihil idem et secundum idem agit et patitur II 89 f. 2. 563 arg. 4. 822 arg. 3 — Activum et passivum necessario differunt IV 1046 a

— et passio physicae non possunt esse circa idem, sed idem a se moveri potest passione spiritali II 564 4* — et passio non sunt in eodem I 702 arg. 2 — Idem potest esse agens et patiens in potentiis, quae possunt super se reflecti II 823 3* *Vide V. Motus.*

— quaedam respicit solum passum, quaedam passum et alium terminum I 262 3*

— Actus potentiae per modum habitus est posse, per modum actus est operari I 775 a

— Actus ut habitus significatur ut perfectio potentiae I 686 5* — Actus ut actus

ACT

et ut egrediens non facit perfectionem in potentia, sed consequitur et attestatur *ibid.* *Vide infra V. Potentia* et *V. Perfectio* in Indice gener. — Actus per modum habitus potentiae adaequatur V 5 b

— Actus est causa immediatior quam potentia V 386 40

— Actus est complementum habitus III 310 arg. 3. IV 1008 f. 1 — Habitus perficitur per actum IV 1000 arg. 5

— Actus est perfectio potentiae, in eo quod est in potentia propter imperfectionem agentis, non solum propter defectum suscipientis I 327 3* — Potentia agens in aliud per actum a se differentem plus habet, quando agit, quam quando non agit I 747 3* — Nulla virtus privatur propria operatione substantiali, quae respicit esse rei, sed in operatione consequenti recipit interpolationem II 917 d. 2

— Potentia in relatione ad opus non est in suo actu continuo II 643 a, 4*. 917 d. 2 — Potentia incorruptibilis non alligata organo semper est in suo actu et usu II 486 f. 3

— Summa delectatio potentiae est in suo actu IV 1018 arg. 4

— Usus potentiae dicitur vel actus elicitus a potentia, vel elicitus ad eum finem, ad quem est II 486 a

— Omnis potentia mediante operatione sua ordinatur in finem I 30 arg. 2 — Operatio est medium inter principium et finem, per quam efficiens pervenit in finem II 4 b

— Actus secundus habet respectum ad obiectum extra III 617 d. 4 — Operatio consequens esse rei est respectu alicuius extrinseci II 917 d. 2

— habet causam effectivam II 940 f. 2 — Actus est a substantia agente II 807 a — nulla esse intelligitur alicuius nisi ut entis in actu III 427 f. 2 *Vide V. Actus.*

— competit formae II 300 f. 6. III 283 6* — Principium agendi est forma II 89 f. 2. 317 f. 2 — est a perfectione I 685 arg. 1 — Agens agit ratione formae II 199 2* — Potentia agendi essentialiter consequitur formam II 95 arg. 3. V 82 2*. 299 14 — Non contingit agere physice nisi per formam IV 284 arg. 3 — Formae tantum est agere II 728 b — Materiae non est agere II 497 arg. 6. 199 2*

— Operationis principium est forma particularis II 440 f. 4 — Formae non est agere, sed suppositi I 579 f. 4 — non attribuitur formae nisi in supposito III 127 b — Nulla operatio debetur formae alicui per se nisi cum subiecto II 669 a — Forma non operatur nisi in materia IV 244 b

— Agere est suppositi per formam V 65 b — Per se agere est per se existentis II 319 f. 5 — Operari debetur substantiae, quae est hoc aliquid IV 273 arg. 4

— Actionis non est agere II 822 arg. 1

— Operatio est a substantia et virtute V 340 26 — Actus animae non est potentiae proprie, sed ipsius substantiae per potentiam II 4 b — Actus non est substantiae nisi ratione potentiae II 744 a —

Agere est substantiae per potentiam II 643 a, b — omnis, quae est ab aliquo, est mediante virtute IV 231 arg. 1 — Omnis operatio egreditur a substantia mediante aliqua virtute IV 78 arg. 3

— Actus accidentalis superadditus potentiae habet animae inesse potentia mediante II 644 2* — Actus secundus est a potentia III 598 3* — Immediatum principium actionis est qualitas II 320 arg. 6 — Actus secundus est ab anima mediantibus potentiis differentibus ab eius essentia I 767 5*

— Omnis operatio virtuosa competit supposito ratione naturae sive naturalis potentiae III 126 arg. 2 — Quod non habet proprie virtutem, nec operationem IV 80 b

— Operari est potentiae simpliciter et perfectae I 749 a — Agere difficilius est quam pati IV 796 b

— Idem est principium essendi et operandi remotum, sed non proximum; secus idem esset in re esse et operari, et habens esse semper haberet operari I 86 3* — Omnis virtus operans vel est substantialis, vel saltem ab illa dependet et regulatur IV 282 b — Virtus activa est substantialis et connaturalis II 328 a sq. — Virtus non est substantiae accidentalis V 340 26 — Omnis operatio ortum habet a forma substantiali IV 244 b — Forma substantialis per se posse agere videtur II 322 6* *Vide V. Accidens (408 a, b).*

— Qualitas, quae agit in aliud, primo comparatur ad principium, a quo exit IV 419 4*. 426 a

— Cuius est potentia, eius est actus III 360 d. 3 — Cuius est actus, eius est potentia IV 488 arg. 4 — Ab eodem principio sunt actus et potentia II 1000 f. 2

— Operatio habet potentiam praevidiam III 323 arg. 5 — Omnis actus procedit a potentia et est illa posterior II 804 b — Omnem actum antecedit potentia aliqua IV 251 f. 6 — Actus, qui elicitur ex habitu, praesupponit habitum I 470 2*

— Operatio sequitur esse substantiae III 381 a — sequitur esse eius, a quo est tanquam a principio immediato IV 426 2* — Omnis forma praecedat actum suum II 669 a — Nihil agit, quando non est IV 449 arg. 4 — Operatio non semper sequitur esse secundum ordinem durationis III 384 1* — Creatura simul incipit esse et operari, nec incipit operari, quia exit ab otio in actum, sed quia exit a non esse in esse; sed agens operatione, sine qua substantia operans potest esse, exit ab otio in actum III 382 2* — Quaedam creatura statim, cum est, est in actu II 117 3* — Causa sufficiens operans per naturam statim, cum est, producit II 23 5* *Vide V. Motus.*

— Operatio notior est quam potentia et substantia II 233 arg. 4 — Operatio naturalis naturaliter se repraesentat et manifestat substantiam, dum plus habet de ratione actualitatis ac per hoc manifestior est II 234 4*

— Operationes habent regulari secundum potentias et virtutes, a quibus egre-

ACT

diuntur IV 282 a — semper proportionatur potentiae I 772 4*

— Proprietates accidentales variant operationem rei IV 926 b

— Actus sunt quasi ex habitibus II 939 arg. 3 — Cuius est habitus, eius est actus I 36 arg. 4 — Cuius est actus, eius est et habitus II 765 arg. 5. III 579 arg. 3, f. 2. IV 323 arg. 1

— Qualis est habitus, talis est actus III 603 arg. 1. V 139 f. 26 — respondet habitui et origini in quolibet IV 960 arg. 4 — egrediens ab habitu denominationem recipit ab eo, sed non est pars subiectiva IV 397 d. 4

— Actus et habitus sunt eiusdem potentiae I 30 arg. 4. II 898 f. 5

— Agens aliquod agit se ipso, aliquod per aliquid aliud a se II 27 5*. V 100 5* *Vide V. Per* in Indice gener.

— Mediatio in agendo, ut excludit immediate actionem tantum, dicit ordinem et diversitatem agentium et separationem; vel dicit solum diversitatem et ordinem causarum ad invicem, sed non separationem in agendo; vel dicit ordinem tantum, non tamen separationem virtutum agentium nec diversitatem I 223 4* — Mediatum opponitur immediato, in quantum dicit separationem virtutum in agendo *ibid.* — Quaecumque sic se habent, quod unum est medium operandi respectu alterius, illa differunt per essentiam II 656 f. 2 — Medium agendi aut est deferens virtutem, aut disponens IV 20 arg. 2

— Quod non est pure forma non agit se ipso II 414 f. 4 — Ens in genere coarctatum per differentias non habet agere universaliter V 379 17 — Creatura non agit per se totam III 324 a *Vide V. Creatura-potentia* in Indice gener. — Operatio in omni creatura distinguitur a virtute et substantia I 85 f. 2. 168 a — Actus secundus differt a potentia II 370 1* — Agens creatum non est sua actio, sed actio est ab ipso I 158 3* — Agens, quod non est sua actio, sic agit, quod inter ipsum et effectum cadit medium disponens ipsum *ibid.*

— Unum contrarium agit in aliud remotum secundum distantiam per egressum potentiae a substantia, et ideo est ibi elongatio et distantia I 747 a — Actus ut egrediens significatur in quadam distantia I 479 d. 3 *Vide V. Potentia.*

— Nulla creatura agit se ipsa, sed per aliquid sui, immittendo virtutem, unde agit per aliquid extrinsecum in intrinseco IV 889 1* — Agere est extra mittendo virtutem IV 1020 b

— omnis est per coniunctionem agentis IV 103 arg. 2. 427 f. 2 — est per contactum IV 284 arg. 1. 934 f.

— Ubi res est, ibi operatur IV 467 arg. 2 — Potentia non operatur, nisi ubi est I 746 arg. 1 — Ubi aliquid operatur, ibi est per potentiam I 470 f. 4 — nusquam et nunquam operatur nisi per praesentiam virtutis I 638 f. 2 *Vide V. Influencia* in Indice gener. — Nulla substantia operatur, nisi ubi est eius virtus II 75 f. 4

— Operans alicubi immediate ibi est, operans mediate est, ubi operatur primo II 79 2* — Agens creatum potest operari per virtutem, ubi non est, quia est limitatum et differt a sua virtute I 639 4*

— Potentia, quae est in aliquid, non agit, nisi cum obiectum est praesens I 746 arg. 3

— Corporalia mutuo agunt et patiuntur IV 129 4* — Forma naturalis agit et patitur III 675 2*, 679 4*

— Agens et patiens necesse est in materia communicare II 748 arg. 3 — et passio mutua non est in abstractis ab esse materiali IV 932 f. 4

— Agentis praesentia non sufficit, sed necesse est, quod recipiens influentiam habeat habilitatem et conformitatem I 295 6*

— Actus activorum est in patiente disposito II 361 3*, III 349 1*, IV 483 d. 4

— omnis attenditur secundum aspectum virtutis agentis ad patiens II 361 6*

— Aliquid dicitur agere in alterum per praedominantiam, vel per influentiam, vel per colligantiam II 750 a — Aliquid agit in aliud per naturalem colligantiam II 753 4*, 3* — est per influentiam, vel per violentiam IV 1024 a — Contrarium agens in aliud eius actionem debilitat et infringit IV 927 arg. 3

— naturalis est per veram contrarietatem IV 284 arg. 4. 934 1* — Agens habet repugnantiam ad passum per qualitatem activam et repugnantem IV 932 f. 4 — est in mixto secundum proportionem II 300 a

— nullius creaturae incipit a non esse I 459 arg. 7 — Natura non agit ex nihilo, sed agit in materiam IV 889 a — Natura non producit aliquid ex nihilo II 440 b — Natura non facit aliquid ex nihilo, sed ex ente in potentia II 202 a *Vide V. Creatura-actio et V. Productio.* — Causa efficiens creata operatur secundum materiam praecedentem et alio indiget I 703 5* — Opus, quod transit in materiam subiectam, aliquo modo dependet ex illa I 746 arg. 2

— per naturam terminatur ad substantiam IV 285 2* — omnis creaturae terminatur ad singularia I 117 f. 4 — omnis terminatur ad hoc aliquid II 497 arg. 4. III 188 arg. 3. IV 284 arg. 2 — Omnis operatio naturae terminatur ad hoc aliquid et est circa hoc aliquid II 440 f. 4 — Operationes sunt particulares V 410 9

— recipit speciem ab obiecto III 630 b — denominatur ab obiecto II 915 d. 1

— denominatur a termino I 233 arg. 3. III 433 d. 4. IV 246 f. 2 — Actus dignoscitur per terminum IV 229 arg. 1 — Operatio cognoscitur per obiectum II 460 f. 12

— Unitas actus est ab unitate potentiae vel subiecti I 214 f. 2 — in genere naturae una est ab unitate subiecti II 938 4* — Ab una substantia non egreditur nisi actus unus V 70 arg. 12. 352 19 — Quorum effectus et actus proximus et immediatus est idem, ipsa sunt eadem II 656 arg. 4 — Ubi est eadem operatio, non videtur esse diver-

sitas secundum speciem II 402 f. 4. 103 b — Quod non est idem in substantia non habet eandem operationem immediatam IV 42 f. 4 — Quae differunt substantia et natura differunt operatione et virtute IV 31 14*. 78 arg. 4 — Quorum est diversa operatio, diversa est virtus et diversa natura I 51 arg. 3. II 95 arg. 3

— Unitas actus est ab unitate subiecti per se et primo I 216 3* — Idem secundum speciem habet diversas operationes, sed quae habent diversam operationem consequentem speciem sunt diversa secundum formam et speciem IV 927 4* — Diversarum substantiarum diversi sunt actus primi et immediati respectu virtutum agentium, sed opus operatum unum potest esse plurium II 272 1*

— una et eadem potest esse ab uno sicut a principali motore, ab altero vero sicut ab instrumento II 938 3* — Agentis et instrumenti est eadem actio II 271 f. 4. 272 a — Cum aliqua habent omnino eandem operationem, nihil potest unum operari sine altero I 368 f. 2 *Vide V. Motus.*

— recipit numerationem ex parte subiecti et mensurae et principii III 494 1* — Actus numeratur subiecto et tempore et specie sive termino II 944 1*. III 492 a. 608 f. 4 — Alius est actus, cuius est aliud principium et alius terminus II 944 1* — Diversarum operationum diversi sunt termini secundum substantiam IV 888 arg. 4 — Actus, ut est accidens, de necessitate numeratur ad numerum subiecti I 216 3* — Actus, ut est actus vel origo, comparatur ad subiectum ut ad principium, et sic non numeratur ad numerum subiecti secundum quod subiectum, sed secundum quod principium *ibid.* — Si duo sunt termini copulati, actus numeratus debet eis reddi *ibid.*

— Actus diversificantur per obiecta III 219 f. 2. 470 arg. 2. 478 arg. 4. 670 d. 1. 720 a. V 69 arg. 7. 256 a — Secundum diversitatem obiectorum fit diversificatio operationum III 640 5* — Pluralitas actuum consurgit ex diversitate comparisonum ad obiectum III 609 5*

— Unitas actus principalis attenditur secundum unitatem obiecti primi III 479 a — Actus diversificantur per obiecta formalia V 69 arg. 7 — Actus non diversificantur per quodcumque obiectum, sed per illud quod est obiectum per se et primo, quod non solum habet rationem materialis, sed etiam rationem activi et motivi III 479 1* — Actus diversificantur secundum formam propter formalem differentiam obiectorum II 971 b. 972 4* — Diversitas actuum venit ex parte obiecti, in quantum habet rationem motivi III 569 b — In actibus est distinctio secundum diversitatem rationis movendi III 590 f. 2. 592 a — Ratio movendi facit diversitatem in actu III 593 5* — Respectu obiectorum diversorum secundum rationem sunt plures actus II 561 3*

— quae est in multa considerata singulari, respectu illorum dividitur IV 395

arg. 2 — simplex et absoluta est respectu unius obiecti tantum III 670 d. 1 *Vide V. Motus* in Indice gener.

— Unitas effectus est ab unitate actus I 214 f. 2. V 70 arg. 12 — Diversae operationes diversos effectus inducunt, quando dividuntur ex aequo, non, quando una ad alteram ordinatur IV 890 4*

— secundum quod actus habet numerum ex parte temporis sive durationis III 492 a — Tempus numerat actionem IV 888 b — Alius est actus, cuius est mensura aliud et aliud tempus, intermissione et renovatione facta in ipso actu II 944 1* — aliqui non numerantur sine interruptione, alii numerari possunt sine interruptione III 192 3*, 4*

— Recessus a termino a quo et accessus ad terminum ad quem non facit diversos actus II 973 f. 4

— Actuum multiplicatio non mutat genus II 587 d. 2

— Unus est actus principalis unius instrumenti II 560 b sq.

— Plures actus possunt ad unum habitum pertinere propter actuum ordinem et habitus perfectionem II 655 4*. III 502 d. 3 — Diversi actus non possunt esse eiusdem habitus sicut principales, sed unus primus, alter praecipuus, unus sicut disponens, alter vero complens III 775 b — Diversi actus possunt esse eiusdem habitus, ita ut alter ad principalem habeat ordinem et connexionem et naturalem consequentiam III 560 1* — Actus principalis accipitur ex parte obiecti motivi III 776 b — Plures actus consequuntur ab uno habitu IV 397 d. 1

— Una substantia unica potentia simul et semel non potest se convertere ad diversa per naturam II 260 3* — Operationes eiusdem potentiae nunquam sunt simul III 722 arg. 4 — Impossibile est, animam simul moveri diversis motibus secundum eandem potentiam IV 429 4* — Plures actus possunt esse simul secundum diversas potentias *ibid.*

— Esse actionis consistit in successione II 938 4* — Natura agit successive, non subito IV 894 f. 3 — Natura operatur secundum successionem temporis II 373 arg. 3. III 91 b. 413 3* — Virtus naturalis agit successive IV 276 1* — Virtus finita operatur in tempore III 94 4*

— In actione est successio per resistantiam suscipientis IV 248 f. 4. 391 5* — In operatione est successio propter praeparationem et inductionem proprietatum IV 248 f. 3. 391 4* — Subita operatio tollit ordinem temporis, non tamen ordinem in natura I 374 arg. 4. IV 425 arg. 5 *Vide V. Subitum* in Indice gener.

— ut habitus non cadit sub tempore II 193 3* — qui se habet per modum quietis, est in instanti IV 391 f. 3, a

— successivae necessario numerantur IV 890 b — Actus temporalis geminatus respectu eiusdem principii habet successionem III 492 5* — eadem numero resumere non potest II 940 b. 944 1*. IV 430

ACT

b. 890 b — Actus idem numero non potest iterari IV 575 f. 4 — quae est in una mensura, impossibile est, quod illa eadem fiat in alia IV 528 d. 6

— Terminatio actus dicitur ex completionem, vel ex desitione III 192 4*

— Per continuam actionem eiusdem rei emissio continuatur IV 930 2*

— Operatio transit quantum ad actum, manet tamen quantum ad effectum III 724 4* — transiens ut plurimum relinquit effectum perpetuum sive diuturnum IV 859 3*

— Actus est extrinsecus, vel intrinsecus II 234 4*. V 73 12*. 100 5*. 102 15*. 386 10

— eadem numero non suscipit oppositas proprietates II 938 1*. 941 1* — Idem actus secundum idem sui non est susceptible oppositarum conditionum IV 339 arg. 4 — una et eadem potest habere diversas proprietates relativas per comparisonem ad diversa principia II 938 3*

— Omnem actum animae, in quo contingit proficere per assuefactionem et continuationem, contingit intendi IV 394 f. 4

— potentiae non alligatae materiae habet supra se reflecti II 663 5* — reflexus est perfectior II 662 arg. 6 — Actus imperfectus non reflectitur I 297 3*

— Unus actus potest esse dispositio ad eliciendum alterum II 260 3*. 586 2*. 857 d. 1 — Actus non repugnans non impedit, sed potius inducit ad actum alterius potentiae V 96 9* — Actus exterior causatur ab actu interiori II 804 b — Actus non habet generare alium actum, sed habitum II 823 1*

— Actus intensus remittit alterum actum eiusdem potentiae et alterius II 559 f. 6 *Vide infra V. Potentia et V. Motus* in Indice gener.

— Operatio cuiuslibet substantiae corruptibilis senescit in tempore II 759 f. 10 — Cum impeditur aliqua virtus operativa, primo aufertur ei actus ille qui inerat ei secundum suam plenitudinem II 623 b

— Operatio cuiuslibet substantiae spiritualis secundum esse et durationem pendens ex corpore pendet ex corpore II 759 f. 9 — Operatio formae dependentis a materia, quae non agit per se, communicatur partibus compositi I 171 1*

— Quidam actus dicunt motum a rebus ad animam, quidam motum ab anima ad res I 562 b

Actus — et potentia diversa sunt in creaturis I 131 b. 167 f. 1 — differt a potentia in eo quod mutatur I 156 f. 3 *Vide V. Esse.*

— Ens, quod est in genere, secundum metaphysicum componitur ex actu et potentia II 91 a — Creaturae habent esse mixtum ex actu et potentia I 468 b — Actualitas in genere est permixta potentiae V 71 4* *Vide infra V. Esse et V. Creatura-composita* in Indice gener. — Actualitas extra genus nihil habet admixtum de potentia V 72 4*

— Esse in actu est modus essendi substantialis IV 889 b *Vide V. Esse.* — et po-

tentia non dicunt diversas quidditates, sed dispositiones diversas eiusdem substantiales II 198 b — secundum aliquos nihil addit super potentiam nisi modum essendi V 350 10 — Si aliquid de potentia fit in actu, actus addit, solum modum essendi V 351 10

— Nihil idem est simul in actu et potentia II 347 f. 2 — Impossibile est, idem secundum idem esse in actu et in potentia simul et semel II 567 f. 3

— est ante potentiam II 15 f. 6 — est prior quam potentia V 114 f. 8 — additur potentiae praeiacenti V 72 4*

— Si est esse potentiale, et actuale V 46 f. 18. 379 17

— rei est ab alio II 15 f. 6 — Esse in actu est ab aliquo, quod est ens in actu II 376 4* — Omne, quod educit alterum de potentia in actum, est ens actu II 569 a — Potentia non reducitur ad actum nisi per ens in actu V 20 f. 32. 47 f. 18 — Omne, quod dat alteri speciem et actum, est ens actu respectu eius quod dat II 201 arg. 4. 202 a *Vide infra V. Agens et V. Motus et V. Possibile* in Indice gener.

— perfectior est quam potentia I 326 arg. 3 — Ens in actu quantum ad hoc nobilius est quam ens in potentia II 376 4*

— Quanto plus datur alicui de actualitate, tanto plus recedit a possibilitate III 283 6* — Actualitas maior est in minus universali II 442 a

— Ex duobus entibus in actu nihil fit I 176 b. II 90 f. 4. III 452 f. 3

— materiae est forma, quem materia non habet de et in se II 47 4* — materiae vel est secundum essentiam, vel secundum actum essendi II 90 arg. 3

— essentialis inest ratione quo est sive formalis et completivi II 49 f. 4 — Illud quod facit, rem esse in actu, est species et forma II 415 4* — Actualitas consequitur formam II 108 f. 4

— rei est forma, vel efficiens II 15 f. 6 — est a forma per modum informantis, vel per modum efficientis II 643 4* — substantialis non inest substantiae per potentias, sed potentiis per substantiam II 641 arg. 2 — primus est ab essentia formae III 598 3*

— primus est perfectio absoluta III 617 d. 1

— Substantia et potentia in comparisonem ad substantiam, in qua est, est in suo actu continuo II 643 a, 4* — qui est a forma per modum informantis, est actus ut habitus et est continuus *ib.* 1*

— proprius in propria materia habet fieri II 22 f. 5. 445 f. 4. 449 b. V 287 a

AEQUALITAS — est unum sive unitas in quantitate I 548 arg. 4 — Unitas in quantitate facit aequalitatem I 342 f. 4. 344 f. 3. 346 f. 2. 350 d. 1. 421 b. V 7 arg. 4 — dicit respectum secundum unitatem quantitatis I 349 4*

— dicit convenientiam I 535 arg. 3, b — dicit convenientiam plurium in uno *ib.* a. 536 a — formaliter dicit relationem, quantitatem causaliter I 536 a, 2*

AEQ

— Aequale est quod alteri suppositum non excedit nec exceditur I 533 arg. 2 — importat remotionem excessus et non importat puram negationem *ib.* f. 2. 534 2* — dicit positionem, quae notificatur per privationem excessus I 534 2*

— dicitur positive I 421 b. 533 f. 1 — dicitur positive ut oppositum inaequalitatis I 533 f. 3, 4 — opponitur inaequalitati ut perfectior I 343 a

— secundum quod dicit positionem, dicit commensurationem I 533 arg. 4 — includit in se commensurationem I 342 arg. 3. V 9 3* — importat excessus privationem et in creaturis conterminationem ratione limitationis earum I 343 3* — Aliquid dicitur aequari alteri per conterminationem, vel per mutui excessus privationem V 90 1* — de suo primo intellectu ponit unitatem quantitatis, commensurationem autem ponit, quia quantitas illa est mensurata I 534 4*

— dicitur secundum quantitatem I 535 arg. 2. 536 a. V 37 19*. 196 5* — Ubi est aequalitas, ibi est quantitas secundum genus, vel secundum speciem I 343 2* — aequale et inaequale est propria passio consequens quantitatem I 342 arg. 2. 343 a — ut propria passio consequitur quantitatem molis et virtutis I 343 a — dicitur secundum maiorem et minorem nobilitatem I 377 d. 6

— est quantum ad extensionem, aut quantum ad intensionem I 91 arg. 2 — excludit excessum in comparisonem ad originem sive a parte ante, vel ad extensionem, vel ad valorem, vel ad effectum I 345 a sq.

— quae consequitur quantitatem molis, supponit divisibilitatem, quia non est in simplici I 343 4* — consequens quantitatem virtutis non repugnat simplicitati *ib.* a

— dicit unitatem et diversitatem I 533 arg. 3 — simul claudit in suo intellectu pluralitatem et unitatem V 65 f. 10

— Nihil est sibi aequale I 342 arg. 4 — tunc primo intelligitur, quando intelligitur associatio I 549 3* — Aequale importat distinctionem in suppositis I 533 a

— Ad aequalitatem requiritur diversitas suppositorum, sed formae unitas I 343 4* — de se non dicit diversitatem formae, sed suppositi I 534 3* — non ponit de necessitate in aequalibus diversitatem in natura I 376 d. 5 — Aequari diverso in natura imperfectionis est *ibid.* — Posse habere naturam aequalem a se differentem dignitatis est potentiae limitatae V 62 5* — Aequalitatem in inferioribus consequitur numeratio formae et quantitatis I 343 4*

— est relatio aequiparantiae I 346 f. 1. 537 f. 1, b — de sui ratione dicit reciprocaem I 347 a

— dicit respectum aequiparantiae, aut ultra respectum concernit actum coaequationis, secundum quod unum imitatur aliud I 347 a — dicit convenientiam in quantitate, aut supra convenientiam addit imitationem et sic addit rationem originis ab alio I 337 b

— mutui et reciproci maior est quam non reciproci I 346 f. 3

— Aequale alicui, eodem addito, additae erit aequale I 335 arg. 4. III 641 arg. 2

— summa est, ubi est summa unitas I 344 f. 3 — summa non est in quantitate continua vel discreta, ubi unum non aequatur pluribus I 345 2*

— Ratio aequalitatis est eadem in magnis et parvis nec extenditur dimensionibus nec succedit seu transit cum transeuntibus nec motibus alteratur V 301 6 — abstrahit a loco, tempore et motu ac per hoc est incommutabilis, incircumscripibilis, interminabilis et omnino spiritualis *ibid.*

— Prius est omnino aequale quam inaequale V 443 f. 3

— est perfectionis in creatura I 342 f. 3 — et inaequalitas in rebus sunt a Deo II 873 arg. 2 *Vide V. Inaequalitas* in Indice gener.

Aequivocum — est commune secundum nomen tantum I 43 d. 5. 442 arg. 2 — **Aequivocatio** est convenientia in solo nomine II 95 f. 6 — Ubi est aequivocatio, ibi est diversitas significationis I 510 arg. 4 — Multiplicitas respicit significationes diversas *ib.* arg. 3 — **Aequivocationem** inducit diversitas significationis non in re ipsa, sed in significando I 511 a, 4* — In modo dicendi aequivoco est geminatio circa dict et non circa esse I 247 b — **Respectus** distrahens additus significationi termini facit omnino diversam significationem I 248 4*

— **Aequivocatio** habet plures institutiones et determinate accipitur pro qualibet I 511 a — Quae sunt unum ratione differens non dicuntur aequivoce talia, cum nomen nec isti nec illi imponitur specialiter I 424 a

— Non dicitur omnino aequivoce, in quo est quaedam conformatio III 240 d. 5

— habet quandam distinctionem multiplicitatis II 626 d. 3 — In aequivocatione proprie dicta est multiplicitas simpliciter I 511 b. III 786 b — **Aequivocatio** quaedam frequenter latet iuxta analogiam III 768 d. 4

— sunt quae in diversa acceptione nominis habent diversa opposita, quae non uniuntur in aliquo univoce nec analogice, sed primo et per se opponuntur I 511 b

— non numerantur cum univocis I 247 arg. 3, b — **Communitas** nominis solum ad plurificationem non sufficit I 442 f. 4

— non sunt ab eadem origine IV 1014 arg. 4

— non recipit comparisonem secundum maius et minus II 626 d. 3

— Si unum oppositorum dicitur multipliciter secundum diversas acceptiones et significationes, et reliquum II 655 3*

— **Termino** et signo semel posito non est utendum aequivoce IV 265 d. 2. V 389 40 — Non est inconveniens aequivoco multipliciter posito uti aequivoce V 476 15

— In multiplicibus primo est dividendum et postea definiendum III 768 d. 4 — In quaestione, in qua est multiplicitas

nominis, prius oportet distinguere quam aliquid asserere vel negare I 430 d. 4. V 80 b

— **Peccatum** secundum aequivocationem III 580 4*

AGENS — omne, quod agit in aliquid, general similitudinem suam in passo IV 932 arg. 2 — communicat proprietates suas patienti, ubi communicant in materia IV 1015 a — **Conditio** operantis, quae respicit naturam operantis, communicatur rei productae IV 963 3* — **Conditio** operantis, quae respicit actum, non communicatur rei productae, sed ipsi productioni I 44 d. 14. IV 963 3*

— Omne agens per influentiam praestantius est patiente II 750 2*. IV 932 arg. 4 — nobilius est patiente, quando substantialiter differt ab illo, sed non, quando idem movet se ipsum, nisi secundum quid, secundum diversas comparationes eiusdem III 723 3* — est praestantius patiente non simpliciter, sed secundum aliquam conditionem III 347 4* — Ad agendum sufficit, quod agens sit nobilius secundum quid IV 1020 4*

— Inferius non agit in superius IV 932 arg. 2, 3 — Minus nobile non agit in magis nobile virtute propria, sed aliena IV 1020 4*

— debet esse in actu respectu passi II 360 arg. 3

— Quicumque de non agente fit agens, mutatur ab otio in actum I 457 arg. 3 — Quod incipit agere exit ab otio in actum II 20 arg. 6. III 382 2* — Omne, quod fit de non agente agens, exit ab otio in actum V 98 arg. 5

— quod differt a sua actione, agendo mutatur V 100 5* — quod non est sua actio, nunquam fit agens de non agente, quin mutetur, quia novum sibi advenit I 458 3* — in quo actio et productio addit aliquid supra ipsum, cum de non agente fit agens, variatur aliquo modo II 24 6* — omne, quod modo agit una actione, modo alia, mutatur V 98 arg. 6

— elementare est transmutabile secundum formam V 542 10 — aetheriale est transmutabile quantum ad situm *ibid.*

— quod est sua actio, non mutatur, cum de non agente fit agens II 24 6* — quod agit se ipso, in agendo mutari non potest, quia nihil sibi advenit, nihil abscedit ex actione V 100 5*

— quod agit se ipso, producendo diversa non diversificatur, agens per aliud a se variatur in agendo diversa II 27 5*. V 100 5* — perfectum non multiplicatur secundum multitudinem effectuum, sed unum in se manens est causa diversorum V 62 8*

— creatum movetur et laborat in sua operatione II 387 a

— est virtuosius, quod est sufficientius et nobiliorem effectum producit I 803 arg. 3 — perfectum est, a quo effectus totaliter pendet et non potest esse sine eius praesentia V 62 8*

— nobilius agit immediate agendo quam per medium V 62 8* — Quanto aliquid

virtuosius, tanto paucioribus mediis indiget I 292 arg. 4 — nobilius et perfectius est, quanto paucioribus indiget ad agendum II 14 f. 2

— Gradus dignitatis est in agentibus secundum ordinationem ad finem IV 597 2*

— Artifex intendit opus ad perfectionem deducere et ita facit, si sufficientia virtutis agentis sibi suppetit II 386 b — perfectissimum debet perducere actionem suam ad statum et complementum III 19 f. 2 — Decet perfectissimum principium opus non dimittere citra perfectum V 251 a

— Ab agente perfectae potentiae debet exire effectus, secundum quod est magis manifestativus summae potentiae II 295 arg. 4

— De perfectione agentis est, quod citissime possit operari I 484 f. 4. IV 248 f. 2. V 94 f. 3

— nobilius est, quod non potest impediri I 839 f. 7

— nobilius est, quod dominatur suae actioni I 425 arg. 3 — nobilius est agens, quod dominatur actioni suae, quae se habet per differentiam ab agente; sed nullum dominatur actioni, quae propter summam simplicitatem omnino est indifferens ab agente V 411 2* — secundum rationem necessitatis subiacet actioni I 425 arg. 3

— ex tota potentia quoddam agit per naturam, quoddam per deliberationem et voluntatem I 772 2*. 785 3* — omne agit per modum naturae, aut per modum voluntatis I 56 f. 2. 196 3*. 803 f. 4 — Omnis agens discrete et ordinate est agens per electionem I 714 f. 3 — secundum propositum dicitur agens per electionem I 716 arg. 3 — per naturam et per exemplar ex opposito dividuntur I 429 arg. 4

— omnis a proposito deliberans alteram partem contradictionis praeaccipit, ideo dicitur eligere I 717 3* — Non omnis agens a proposito ordinat effectum in finem, sed ut plurimum se ipsum *ibid.* — voluntarie est agens praeconcipiendo I 804 arg. 4 — a proposito praeconcepit illud quod facturum est V 7 f. 7 *Vide V. Praescientia* in Indice gener.

— cognoscens agit per speciem rei, quam penes se habet I 620 f. 1 — a proposito non producit res, nisi eas habeat apud se V 11 arg. 5 — Artifex prius habet rem producendam in mente et arte, quam postea facit in opere V 44 4* — a proposito res habet penes se non per veritatem, sed per similitudinem V 15 5* — per intellectum producit per formas, quae non sunt aliquid rei, sed ideae in mente II 47 3* *Vide V. Ars* et *V. Idea* in Indice gener.

— Effectus artificialis exit ab artifice mediante similitudine existente in mente V 322 12 — per exemplar fit forma rei actae V 44 arg. 4 — Artifex producit exterius opus assimilatum exemplari interiori eatenus, qua potest melius V 323 a

— Operatio naturalis per naturam prius est in eodem quam operatio artis II 202 a

— Agens naturaliter agit, quantum potest, agens a proposito, quantum vult I 347

AGE

a, 1*. 772 2*. 785 3* — aliquis inferior facit omne, quod potest IV 961 1* — Omne agens ex tota sua substantia facit rem optimo modo, quo potest fieri, si potentiam eius nihil omnino impedit I 784 arg. 3 — ex tota potentia, qui secundum impetum agit, facit quanto melius potest I 785 3* — Cum aliquid potest educere multa de potentia materiae, potius educit nobilius II 340 6*

— aliquod, si indifferenter se habet ad aliqua producenda, qua ratione potest in unum, potest in alterum II 214 arg. 4 — naturale agit eodem modo in qualibet materia simili IV 507 arg. 3 — Idem similiter se habens semper est natum facere idem II 25 arg. 5. 645 arg. 5. III 383 arg. 5. V 70 arg. 12 — Idem manens idem semper est natum facere idem in his quae naturaliter inclinantur, tam ratione sui quam ratione adiuncti, et hoc respectu eiusdem obiecti III 640 5* — cuius virtus est limitata, similiter se habens efficit idem II 40 1* — Quidquid agit in multa simul, ita quod non in singula, non agit in quoddam plus, in quoddam minus IV 395 arg. 2

— quod non est voluntarium, differenter imprimit effectum, quia differenti modo se habet, vel quia materia recipiens se habet alio modo IV 415 arg. 4 — Causa uniformiter agens magis imprimit in magis disposito IV 415 arg. 4. V 288 b — voluntarium differenter imprimit effectum IV 415 arg. 4

— per intentionem praefigit sibi finem, ad quem opus mensurat II 922 arg. 2 — movetur a fine, ut se exercent in debitum finem V 507 4

— Actio spiritualis et rationalis non est secundum necessitatem, sed secundum ordinem IV 509 3* — ex tota potentia, quod agit per deliberationem et voluntatem, non agit nisi secundum ordinem et quantum vult I 772 2*. 785 3*

— Omne operans propter aliquid, obtento eo, quiescit I 658 3*. II 386 b — omnis perfectus sic operatur, ut aliquando quiescat II 387 a *Vide V. Motus.*

— creatum ab exemplari dirigitur et regulatur V 14 4* — creatum, quando simpliciter continuatur regulae dirigenti, non errat II 863 4*

— per violentiam aut per fortunam est agens imperfectum I 496 3* *Vide V. Causa.*

— Nobilior est potentia agentis quam instrumenti IV 305 arg. 2 — Virtus operandi magis est penes agentem quam penes instrumentum *ibid.* — Instrumentum agit magis et minus, secundum quod ordinat virtus agentis IV 521 2*

— Deus, natura et intelligentia sunt agentia ordinata II 202 a

— universale et particulare *vide V. Causa.* — Opus formam recipit a proximo agente IV 945 b

— ordinatissimus ab extremo in extremum pervenit per medium II 293 arg. 6 — virtutis finitae non potest pervenire ab extremo in extremum sine medio I 659 f. 4 — creatum impossibile est, quod faciat

de albo nigrum, quin faciat per colorem medium *ibid.*

— transmutat et abiicit aliquid a passo IV 520 arg. 3 — creatum potest abiicere et corrumpere contrarium II 497 f. 2 — sine aliqua cooperatione suscipientis expellit oppositum IV 421 arg. 3 — Quod non agit ad suae formae multiplicationem non consumit contrarium V 283 b — Quando agens imprimendo replet indigentiam patientis, impressio est proportionalis V 301 5

— Forma agens prius comparatur ad oppositum, quod expellitur, quam ad subiectum, quod perficitur IV 419 4*. 426 a — Quod expellit contrarium effective potest efficere contrarium I 252 4*

— creatum efficit dispositionem in materia II 498 a — naturale aliquid agit in formarum educatione *ibid.* 207 d. 4 — Si esset dator formarum, agens particulare solum operaretur per comparisonem ad terminum a quo, non ad quem IV 232 a — Eiusdem, cuius est materiam praeparare, est formam inducere, quae perficit illam praeparationem IV 597 3*. 614 3*

— Multiplicatio per virtutem creatam est ab aliquo simili activo II 728 b — secundum formam potest producere formam II 44 f. 3 — Creatura inducit formam per operationes ex parte agentis et praeparantis III 389 5* — particulare educit formas de potentia in actum et inducit et eas producit res materiales II 498 b sq. — excitat potentiam materiae activam II 374 b. 376 4*

— potest generare sibi simile in natura, si adsit materia disposita II 497 f. 4 — De agentis nobilitate est, quod possit aliam materiam ad se ipsum trahere et in se convertere II 728 f. 6 — Actio creaturae in id terminatur, ex quo incipit I 459 arg. 7 *Vide V. Resolutio.*

ALTERATIO — *Vide V. Mutatio.*

ANALOGIA — In analogis est communitas secundum similitudinem habitudinis relatae, quae attenditur in consimili comparisonem I 443 a — Analogice dicitur aliquid de aliquibus, ubi consimilis habitudo reperitur I 444 b. II 96 b. 837 d. 3 — est in termino, qui accipitur pro diversis, quae non habent nisi unitatem proportionis I 511 a — In analogis non est communitas rei secundum unitatem naturae, sed communitas rationis secundum similitudinem proportionis I 43 d. 5 — Convenientia per comparisonem communem facit communitatem analogiae sive proportionis I 38 4* — Comune per analogiam est in pluribus per aliquid analogice repertum in eis II 408 f. 2

— In analogicis est communitas secundum rationem nominis I 443 b *Vide V. Commune.* — fit, cum significationi termini additur respectus non distrahens, sed ad illam ordinatus I 248 4* — Analogice dicitur quod convenit rei secundum diversas naturas in ea repertas per ordinationem ad unum IV 349 b — Analogice dicitur aliquid per reductionem ad unam naturam IV 412 d. 1

— Analogiam facit habitudo consimilis, quae non est aequalitatis I 445 2*, 3* —

ANI

secundum aequalitatem est communitas habitudinis per respectum ad res eiusdem generis I 444 b — est, ubi est ratio participationis secundum plus et minus II 96 b

— In analogicis est una ratio communis secundum prius et posterius II 837 d. 3 — Ubi est analogia, ibi est comparatio ad aliquid unum secundum prius et posterius III 768 d. 4 — Analogum per comparisonem ad res diversorum generum dicitur secundum prius et posterius I 444 b sq.

— Ubi est analogia, ibi est prius et posterius I 510 arg. 4. II 96 b — est communitas secundum prius et posterius II 321 3* — Analogica communicant in causa et effectu secundum prius et posterius II 837 d. 3

— Convenientia secundum habitudinem analogiae dicuntur convenire in genere large accepto II 412 3* — Secundum convenientiam analogiae attenditur proportio large dicta III 639 2* *Vide V. Proportio et V. Sanum* in Indice gener.

— Ubi est modus dicendi analogus, ibi est numeratio et in essendo et in dicendo I 248 a, 4* — propter convenientiam cum aequivoco recipit quandam distinctionem multipliciter II 626 d. 3

— Analogum est medium inter pure aequivocum et univocum I 43 d. 5. 248 2*. 511 4*. II 626 d. 3. 837 d. 3 — Modus dicendi analogus partem tenet de natura univoci, partem de natura aequivoci I 248 a — Divisio analogi tenet medium inter divisionem aequivoci et univoci IV 619 2* — iuxta analogiam frequenter latet aequivocatio quaedam III 768 d. 4

— dicit habitudinem duorum ad duo, vel unius ad unum I 72 3* — Communitas analogiae aut est secundum similem comparisonem duorum ad duo, aut secundum dissimilem comparisonem duorum ad unum, aut secundum comparisonem duorum ad invicem I 38 4* — quaedam est per reductionem ad unitatem naturae secundum prius et posterius, alia est per reductionem ad unitatem similitudinis proportionalis, non naturae I 443 b *Vide V. Proportio* in Indice gener.

— recipit comparisonem secundum magis et minus II 321 3*. 626 d. 3

ANIMA 1 *Substantia vivens* — *spiritualis* 2 *simplex* 3 *Materia et forma* — *subsistens* 4 *Forma corporis* 5 *Nobilitas* 6 *Differentia animae humanae* — *Unibilitas* 7 *Substantia incompleta.*

8 *Modus unionis cum corpore* 9 *Appetitus corporis* — *Dependentia* 10 *Dispositio ad unionem in anima* — *in corpore* 11 *Terminus unionis.*

12 *propria corpori* — *individua* 13 *una in corpore* 14 *Modus essendi in corpore* — *in partibus* — *Locus* — *Motus* 15 *influens* — *dans vitam* 16 *movens corpus* 17 *Separatio a corpore* 18 *Communicatio in operando* 19 *Dispositio corporis ad actus rationales.*

20 *sensitiva et vegetativa* 21 *Origo sensitivae* 22 *Corruptibilitas* — *Variabilitas.*

23 *Multiplicitas potentiarum* 24 *Potentiae superiores et inferiores* 25 *Capacitas ad cognoscendum* 26 *Conversio ad se.*

1 — est in genere substantiae I 85 f. 4. II 48 a — est in genere viventium I 94 d. 2 — vivit II 414 f. 6 — omnis, eo ipso quod est anima, vivit II 388 d. 1 — est forma vivens non ex natura extrinseca, sed se ipsa V 226 b — de sui natura est vivens V 227 a — vivere habet per se ipsam et propriam formam II 643 a

— Per animam intelligitur vita III 447 d. 2 — dicitur vita, in quantum dat esse generale viventis I 94 d. 2 — ut actus corporis dicitur vita *ibid.* — nomen est officii II 741 b *Vide V. Vita* et *V. Mens* in Indice gener.

— est substantia spiritualis I 86 a. II 42 f. 3. III 9 f. 3. 444 b. 618 d. 3 — est spiritualis I 171 b. II 412 3*. IV 257 3*. 305 arg. 1 — est substantia spiritualis et incorporea III 393 d. 1. V 228 a — est substantia incorporea, intellectualis II 265 arg. 2 — sensibilis est forma valde spiritualis II 377 f. 3

— est spiritualis per separationem a materia corporali I 643 4* — non est corpus nec virtus in corpore II 90 arg. 2. 446 a — est non-corpus II 452 f. 4 — Quidam male dixerunt, quod intellectus esset ignis, vel aqua V 498 19 — est maxime distans a substantia corporea V 228 a — distat a corpore non solum sicut forma a materia, sed etiam sicut spirituale a corporali et sicut perpetuum a corruptibili II 385 a — non est materia II 446 a — et corpus non communicant in materia IV 1015 a

— est infimum spiritus II 42 2*

2 — est simplex I 170 f. 4, 5. 171 b. 297 4*. II 452 f. 4 — Forma animalium est simplex II 377 arg. 2 — non est composita, immo simplex quantum ad substantiam *ib.* 2*. 419 f. 2. IV 914 3*

— rationalis est simplicior aliis formis quantum ad privationem partium quantitativarum et extensionis II 415 5* — sensibilis est forma substantialis carens extensione per se et per accidens, quantum ad substantiam et quantum ad proprium actum II 376 2*. 415 5* — sensitiva non extenditur I 172 1*

— non est composita ex contrariis IV 930 a — rationalis nullam contrarietatem habet II 459 f. 9. III 353 arg. 3

3 — de se habet materiam et formam II 414 f. 5. 447 1*. 452 f. 5 — rationalis habet partes constitutivas II 415 5* — quia creatur, necesse est, materiam esse in anima II 414 f. 3 — rationalis habet intra se materiam ut fundamentum suae existentiae *ib.* b sq. — est composita compositione intrinseca, quae praesupponitur ad multitudinem proprietatum I 475 d. 3 — rationalis, cum sit per se existens, aliquam compositionem habet, quam aliae formae non sunt natae per se habere II 415 5* — Principia intrinseca priora sunt anima per naturam II 50 4*

— rationalis denudata est a ratione materiae, quae est causa permixtionis et

corruptionis, sed habet materiam generaliter consideratam II 91 1* — non habet materiam transmutabilem II 453 b, 3* — Materia animae non potest appetere aliam formam II 460 b — Animae forma et materia optima colligantia iunguntur ad invicem *ibid.* — licet habeat propriam materiam et formam, potest recipere formam rei abstractam a materia II 415 4* — rationalis non habet principium materiale quantum ad esse extensionis et prout habet esse sub privatione *ib.* a, 2*

— rationalis est composita ex quo est et quod est II 414 b

— rationalis non est forma tantum, sed etiam hoc aliquid II 415 4*, 5*. V 227 a. 496 13 — rationalis est substantia per se existens II 452 f. 5 — de se subsistit II 447 1* — rationalis est hoc aliquid et nata per se et in se subsistere II 414 f. 5, b — separata spiritus est et substantia prima II 48 a

— In anima est potentia passiva II 413 f. 4. 415 2* — rationalis secundum se considerata est subiectum scientiarum et virtutum II 413 f. 2 — Animae secundum se consideratae debetur propria operatio II 414 f. 4. 742 3* — rationalis per formam dat vitam et per materiam recipit II 414 f. 6

— Forma animae simplicior est quam aliae formae II 445 5*

— brutalis non habet materiam intra se II 374 b. 414 b sq. — sensibiles sunt formae tantum II 374 b. 375 2* — Sensibile in brutis nominat formam II 463 3* — brutalis non est nata per se subsistere II 414 b — brutalis fundatur in corpore II 445 a

— a corpore non dependet, sed per se potest subsistere II 417 b. 446 a — Esse animae in se non pendet ex corpore II 623 a — intellectiva non dependet substantialiter a corpore II 444 arg. 1. 742 3* — Existencia animae rationalis non dependet ab aliqua parte corporis, cum sit fixa in se I 470 arg. 2 — non dependet a corpore tanquam indigens eo ad sui conservationem II 418 4*

4 — est spiritus coniunctus et forma V 226 b sq. — rationalis vere forma est II 413 arg. 4 — rationalis est vera corporis perfectio II 449 a — est forma corporis II 375 2*. V 286 b. 496 13 — est perfectio corporis physici organici II 375 a. 742 a — rationalis est actus et entelechia corporis humani II 445 f. 1, 2 — est forma naturalis corporis II 417 f. 2 — ratione unionis ad corpus est forma substantialis II 50 b — est forma substantialis, vel habens formam II 48 a — vegetabilis et sensibilis est forma substantialis II 319 f. 4

— non est perfecta natura, sed pars ordinata ad formam compositi IV 883 f. 5 — est pars hominis II 441 f. 2 — rationalis est pars hominis et suum esse completum habet in toto II 49 f. 3 — et caro significant partes constitutivas hominis in abstractione III 172 2* — et corpus sunt

partes dispaes animati I 176 a — et caro, licet diversitatem habeant inter se, sunt tamen partes constituentes unum in essentia III 441 4*

— est forma distincta ab aliis formis naturalibus II 446 a — est perfectio corporis nati vivificari vita rationali II 82 3*

— est forma partis II 441 a — proprie est forma speciei potius quam species II 48 b

— rationalis corpori dat naturaliter esse et complementum II 468 arg. 5 — est forma dans actum et complementum corpori II 446 a

— rationalis est perfectio corporis non tantum secundum sensualitatem, sed etiam secundum rationem III 353 f. 1 — rationalis non tantum est perfectio corporis humani secundum potentias sensibiles III 354 a — secundum se totam, secundum complementum suae essentiae et suarum potentiarum universitatem est corporis perfectio *ibid.* — corpori communicat esse non solum, in quantum est vegetabilis et sensibilis, sed etiam in quantum rationalis II 622 b — rationalis, ut intellectiva est, est perfectio hominis, secundum quod homo II 445 f. 3. 447 a — perficit corpus humanum mediante illo, quo est anima rationalis et se ipsa II 50 3*

— est quasi quaedam harmonia II 380 b 5 — est nobilior corpore II 214 arg. 5 — omnis excellit omne corpus II 462 arg. 4 — secundum substantiam est superior omni corpore IV 22 3*. 23 4* — sensibilis est forma valde potens et nobilis II 377 arg. 3. 378 f. 4. 380 arg. 4

— rationalis habet esse nobilius quam corpus corruptibile I 647 a — sensibilis habet esse nobilius quam corpus incorruptibile *ibid.*

— rationalis inter omnes formas est nobilissima II 413 arg. 5. 417 f. 3, 4. 419 arg. 1 — est forma nobilissima inter naturales formas II 446 a. 451 arg. 3 — Rationalis natura est forma nobilissima I 781 f. 4 — est nobilissima omnium formarum ratione unionis ad corpus nobilissimum II 50 b — rationalis est forma ultima II 42 2*. 458 f. 4 *Vide V. Rationale.*

— est finis corporis II 380 b — Forma corporis organici non satiat appetitum materiae, sed habet appetitum ad suscipiendam animam II 416 6*

— In anima humana stat appetitus totius naturae II 50 b — hominis appetitum naturae corporalis terminat II 418 3* — rationalis est forma nobilissima, ad quam ceterae ordinantur V 285 b — rationalis est nobilissima forma, ad quam ordinatur et terminatur appetitus omnis naturae sensibilis et corporalis V 221 b — Appetitus in materia ordinatur ad rationes intellectuales, ut nullo modo perfecta sit generatio, nisi anima rationalis uniatur materiae corporali V 324 20 — In anima rationali est finis generationis V 332 18 — humana est finis omnium et consummatio II 418 6* — Productio rationalis spiritus imperfectionem animalium sua dignitate consummat *ib.* 2*

6 — humana differt specie ab anima sensibili tantum et vegetabili II 47 f. 3 — humana differt specie a spiritu, qui non est sensibilis nec vegetabilis *ibid.* — differt secundum speciem ab Angelo III 136 arg. 4 — Animae et Angeli non est eadem perfectio in esse primo II 48 1* — Differentia, qua definitur anima coniuncta carni, est rationale, quod habet potentiam discernendi per inquisitionem et collationem et discursum I 440 2* — cum Angelo habet conformitatem in participatione rationis II 450 1*

— Spiritus unibilis specie differt a spiritu non unibili II 49 f. 4 — complementum animae consistit in unibilitate ad corpus *ib.* f. 3 — Differentia animae rationalis significatur per nomen unibilitatis II 51 4*

— Animam uniri corpori humano sive vivificare corpus humanum non dicit actum accidentalem nec actum ignobilem, sed convenit animae secundum substantiam et naturam et est nobilitatis II 50 b — Esse unibile essentialiter convenit animae rationali II 49 f. 2 — Unibilitas non dicit puram relationem, sed naturalem aptitudinem, quae inest animae secundum principia intrinseca II 50 1* — Unibilitas cum corpore non est animae accidentalis, sed essentialis III 137 a — Naturae animae competit uniri corpori II 43 5* — nata est per naturam uniri corpori II 221 f. 3. 773 3*. V 367 9 — Spiritus humanus habet corpus naturaliter sibi unitum II 211 3*

— potest uniri corpori propter possibilitatem corporis ad illam III 9 f. 3 — magis est unibilis corpori quam alteri animae propter convenientiam secundum rationem inclinationis et ordinis III 11 5* — Esse unibile est aptitudo, quae animae adhaeret inseparabiliter, quamvis non semper insit actus II 51 4* — non est pars hominis, nisi secundum quod est unibilis II 49 f. 3

— est unibilis corpori secundum nobilissimum in anima II 50 b — Ratio coniungitur inferiori ut natura III 354 a. V 250 b — Uniri corpori non est proprium animae rationalis, sed convenit etiam vegetabili et sensibili II 50 2*

— Natura spiritualis coniuncta non est nisi unius speciei II 242 f. 2

7 — non est homo III 452 a — rationalis, cum sit unita carni, non est persona III 136 f. 3, b. 137 3* — non est persona per se, sed totum coniunctum III 137 6* — non est persona per se propter defectum incommunicabilitatis *ib.* 3* *Vide supra* 4.

— accipitur pro homine II 453 1* — extenso nomine potest species appellari II 48 b

8 — unitur corpori sicut perfectio III 353 f. 1 — ut forma et perfectio unita est corpori II 465 f. 3 — in quantum forma est, unitur corpori ut perfectio perficiens per essentiam V 227 a — unitur corpori ut perfectibili II 43 4* — Per naturam habet uniri proprio corpori ut perfectibili II 450 3*

— unitur corpori ut perfectio et ut motor II 221 b. 225 arg. 3 — comparatur ad corpus per modum perfectionis et per modum motoris IV 1015 arg. 4. 1016 a. V 31 11* — in quantum est hoc aliquid, unitur corpori ut motor V 227 a

— unitur corpori ut perfectio naturalis II 417 b — Unio animae ad corpus est naturalis *ib.* f. 6. 774 6*. IV 892 arg. 6 — habet corpus naturaliter sibi unitum II 211 3* — secundum ordinem naturae unitur corpori, ut influat vitam V 282 b

— est unita corpori ad manifestationem divinae potentiae V 228 a — et corpus coniunguntur, quia ab eodem principio producuntur II 26 f. 3

9 — alligatur carni per appetitum naturalem ad corpus II 752 b. 753 a, 1*, 3*, 4* — et caro secundum naturalem inclinationem ad invicem ordinantur III 441 2* — habet naturalem appetitum ad corpus II 417 b. 773 3*. 774 6*. III 457 arg. 4. IV 883 f. 4. 884 6*. 892 arg. 2. 1012 f. 3, 4 — desiderat uniri corpori III 136 f. 3 — naturali et mutuo appetitu corpori copulatur V 289 b — et corpus mutuum habent appetitum et inclinationem mutuam V 286 b — magna inclinatione inclinatur ad corpus II 461 6* — essentialiter inclinationem habet ad corpus V 366 5 — semper appetit uniri corpori II 465 f. 6 — habet continuum appetitum ad corpus per naturam II 468 arg. 4 — Spiritus et caro miro amore nectuntur II 27 4* *Vide V. Anima -ad corpus* in Indice gener.

— habet naturalem inclinationem ad corpus sicut ad propriam materiam, quam perficit II 450 2*. III 164 d. 2 — Ratio ut natura habet naturalem appetitum et inclinationem ad corpus utpote perfectio ad perfectibile III 354 a — appetitum et aptitudinem habet, ut uniatur corpori ad constitutionem tertii III 136 b — In anima est appetitus et indigentia corporis, quia constituunt tertium IV 433 d. 3 — appetit uniri corpori ratione perfectionis esse naturalis IV 1019 2* — sine corpore non habet perfecte compleri propter colligantiam ad illud IV 884 3* — si non haberet corpus, non haberet esse perfectum II 221 f. 3 — rationalis licet composita sit ex materia et forma, appetitum habet ad perficiendam naturam corporalem II 416 6* — Spiritus humanus indiget corpore propter se II 211 3*

— Naturalis appetitus animae ad corpus et ad unionem unionem antecedit natura, quamvis non antecedit tempore II 752 b

— per appetitus sui inclinationem ad corpus sicut formae ad materiam dependet a corpore II 418 4*, 5* — habet a corpore dependentiam et inclinationem III 56 d. 2 — Esse animae in corpore aliquo modo pendet ex corpore II 623 a — ex unione habet dependentiam et ita arctationem II 81 f. 4 — Ad unibilitatem ad corpus per modum compositionis sequitur quaedam indigentia et defectus a completionem dignissima III 137 3* — per appetitum quodam modo carni condescendit II 752 b

10 — est proportionabilis corpori, cum sit perfectio I 170 f. 3 — In coniunctione animae ad corpus salva est proportio et absolute et in relatione ad finem II 42 2*

— maxime unitur carni secundum potentiam vegetativam II 743 arg. 4 — rationalis unitur corpori mediante vi vegetativa et sensitiva II 74 arg. 4 — Substantia intellectualis non unitur corpori nisi mediante vegetabili et sensibili II 348 b — cum sit spiritus simplex et purus, non potest uniri corpori nisi mediante natura vegetabili et sensibili II 43 4* — Potentia rationalis non unitur corpori absque vegetabili et sensibili II 449 f. 3 — rationalis unitur corpori mediante potentia sentiendi, et illa mediante potentia vegetandi et maxime potentia nutriendi IV 237 3*

— Substantia animae primo carni coniungitur, et potentiae non uniuntur carni nisi per unionem substantiae II 744 arg. 7, a — unitur corpori ut organico per tres potentias IV 599 b

— Corpus per alias formas disponitur ad informationem animae IV 893 b — Forma elementaris unitur animae mediante forma mixtionis, et forma mixtionis disponit ad formam complexionis II 423 6* — rationalis est actus materiae secundum actum essendi, non secundum essentiam II 90 arg. 3

— ut perfectio requirit in corpore dispositionem ad vitam IV 1016 a — Ad hoc, quod anima sit in corpore, necesse est, corpus debite complexionatum esse II 623 a — Forma complexionis disponit ad animam II 423 6* — rationalis unitur corpori disposito mediante complexione aequali et spiritu triplici II 74 arg. 4 — quantum ad vim vivificativam proportionatur corpori secundum complexionem aequalem per medium et vinculum spiritus vitalis II 42 2*

— quantum ad vim vegetandi et sentiendi proportionatur corpori secundum organizationem et organizationis perfectionem mediante spiritu naturali et animali II 42 2* — Substantia animae perficiens non potest actualiter existere nisi in corpore debite organizato II 742 a — Materia disposita ad animam est caro organizata et perfecta complexione III 263 2* — non est nata uniri nisi carni formatae et organizatae III 93 b — desiderat uniri corpori optime sibi organizato IV 892 b — rationalis, quia nobilis, habet ordinationem ad corpus nobiliter organizatum IV 894 a

— Uniri corpori humano est animae rationali proprium II 50 2* — brutales non possunt vivificare corpora humana II 462 b

11 — Ex anima et corpore fit unum II 449 b — Spiritus unitur corpori, ita ut ex his fiat unum III 271 3* — rationalis venit ad constitutionem tertii III 136 f. 1 — Ex anima et carne constituitur tertium III 164 d. 2 — et corpus uniuntur ad unius tertii constitutionem, quod est unum per essentiam II 623 a — Ex anima et corpore fit unum per essentiam II 49 f. 2. 413 arg. 6. 622 b. 639 4*

— et caro unam naturam constituunt III 441 4* — cum corpore constituit unam essentiam specificam III 48 b — Ex coniunctione animae cum corpore resultat forma communis per quandam informationem et completionem *ibid.* — et caro concurrunt in unitatem personae atque naturae tanquam partes constitutivae III 172 2* — In homine iuncta est anima rationalis et materia corporalis in unitate naturae et personae V 289 a

— Ex anima et carne non solum constituitur natura, sed ex ipsa natura hypostasis et persona, nisi anima et caro coniungantur digniori III 134 3* — et corpus uniuntur in unam hypostasim, quae ex eis constituitur, cum uniuntur ad invicem per constitutionem naturae tertiae III 453 4* — In unione animae et corporis ad hypostasim, quae ex eis non constituitur, non est unio per constitutionem naturae tertiae *ibid.*

— est forma ultima hominis, ex parte cuius tota ratio personalitatis venit IV 919 d. 4

— rationalis est ordinata ad constituendum hominem III 136 f. 2 — cum carne facit verum hominem III 93 b — rationalis adveniens corpori humano ex unione facit ipsum esse animal et hominem II 622 b — Unio animae cum corpore facit hominem V 250 b — Qui animam rationalem non habet verus homo non est III 47 a

— rationalis est hominis complementum III 47 a — dat speciem homini et actum specificum II 47 f. 4 — est perfectio sive forma dans speciem homini II 48 b — rationalis unita carni constituit hominem eiusdem speciei communis III 48 f. 3 — Ex coniunctione animae ad carnem per modum perficientis et informantis resultat forma humanitatis *ib.* b. 141 3* — Sola actualis coniunctio animae cum carne facit hominem esse actu III 451 b. 452 b

— Unio animae et corporis, ita ut constituent tertiam naturam, facit esse hominem III 453 4* — Unionem animae ad corpus consequitur humanitas, secundum quod uniuntur in constitutionem naturae III 441 1* — et caro non faciunt hominem, nisi in quantum coniunguntur ad invicem et coniunguntur in unitatem personae *ib.* 3* — et corpus constituunt hominem, si uniuntur respectu suppositi et respectu naturae humanae, quam constituunt III 139 3*

12 — est propria forma corporis, quod perficit IV 888 f. 4 — non assumit aliud corpus quam suum I 658 f. 4 — quae fuit perfectio unius, non potest esse perfectio alterius II 22 f. 5 — Non est circulatio in animabus II 21 f. 5 *Vide V. Anima attributa essentialia* in Indice gener.

— non est una in omnibus II 21 f. 5. 358 a. V 497 16. 514 25 — diversae sunt diversorum corporum perfectiones II 445 f. 1, 2 — Ex parte mentis distinctio est in hominibus V 236 a — Quod intellectus sit unus in omnibus, est contra radicem dis-

tionis et individuationis, quia in diversis habet esse distinctum per principia suae essentiae propria et distincta et individuationia V 498 19

— Intellectus individuatur secundum corporis indigentiam, licet non a corpore, sed a sua materia et forma II 447 1* — differt numero ab alia anima, sed non personaliter per se III 137 4*

— Facta divisione corporis anulosi, virtute prioris formae subito nova anima inducitur II 376 5* — non vere multiplicatur *ibid.*

13 — una est in homine II 741 b — Unum corpus non potest perfici a duabus animabus II 84 a — unica est in unico corpore IV 288 d. 4 — Impossibile est, in eodem corpore praeter animam esse aliam naturam perficientem II 225 arg. 3

— In homine est una substantia perficiens, quae dat ei vitam et sensum et intellectum II 742 a — sensitiva et intellectiva in eodem homine sunt idem in substantia II 740 f. 4 — Eadem est substantia intellectiva et sensitiva hominis II 742 2* — rationalis, sensibilis et vegetabilis in homine non dicit diversitatem substantiarum, sed potentiarum I 85 arg. 6 — humana per essentiam est sensibilis et vegetabilis II 47 f. 3 — Rationale, sensibile, vegetabile fortassis non accipiuntur a potentiis, sed a diversis naturis repertis in anima I 87 6*

14 — est in corpore sicut actus I 170 arg. 3 — est in corpore ut continens intra et secundum intimitatis existentiam I 649 a — est in corpore per praesentiam et dependentiam I 639 1*

— quia forma totalis corporis, est in toto I 171 b. 172 1* — ut perfectio est in toto corpore et in singulis partibus I 172 1*. IV 256 arg. 3 — unitur toti et partibus secundum essentiam I 170 f. 2 — dat esse toti corpori et omnibus partibus *ibid.* — est in toto corpore ratione simplicitatis II 81 f. 4 — est perfectio totius corporis I 172 3* — est in qualibet parte corporis, sed semel, quia unum est corpus IV 225 2* — in singulis membris semel est, quia unum est perfectibile IV 288 d. 4

— per sui praesentiam est in qualibet parte corporis immediate, quam continet et conservat, non tamen omnino I 172 7* — perficit omnes partes corporis ut uniformes ratione complexionis *ib.* 4*

— potest super totum corpus et quantum ad substantiam et quantum ad potentiam, et ideo nullo minori, quam sit totum corpus, definitur eius substantia nec potentia I 172 5* — perficit totum corpus et per potentias organa sensuum II 222 a — ratione potentiarum ad diversa organa comparatur IV 914 3*

— una est in pluribus organis IV 1007 a — una est in diversis partibus I 170 f. 4, 5 — una potest esse vivificativa diversorum membrorum unius corporis per diversas influentias secundum eorum dispositiones varias II 444 arg. 2 — quamvis

sit in pluribus partibus corporis, non tamen in omnibus nisi ut unitis I 643 a — est in pluribus partibus, non tamen multiplicatis *ib.* 4*

— est in omnibus partibus corporis tanquam in loco uno II 81 arg. 5 — est in pluribus partibus corporis tanquam in uno loco, unde nunquam una anima est nisi in uno corpore I 643 arg. 3 — est in toto corpore et in pluribus partibus tanquam in uno loco nec est in partibus, si separentur I 172 6*

— una perficit omnia membra, quia ad unum principale continuantur, mediante quo est defluxus motus et sensus ad alia II 447 2* — influit in omnes partes per unam I 172 7*

— non habet situm in corpore, quia est motor sufficiens I 170 f. 5. 171 b — non est in puncto, cum sit proportionabilis corpori nec habeat situm in corpore I 170 f. 5 — quia non habet situm, nec est in puncto nec in parte determinata corporis I 171 b

— Sedes animae est in sanguine IV 256 arg. 3. 257 a, 3* — significatur in sanguine, ubi est vita animae V 371 11 — Secundum aliquos est determinate in corde secundum essentiam I 171 a

— sensibilis nata est esse in corpore anuloso propter consimilem rationem in partibus et toto et remanet tota in parte divisa IV 225 a

— quia simplex, non est in partibus corporis secundum partem et partem sui I 171 b — in qualibet parte corporis est tota I 170 f. 1. 171 b. 642 arg. 3. IV 288 d. 4. 599 arg. 2. 913 arg. 3 — secundum essentiam est in qualibet parte corporis tota IV 600 a

— est in qualibet parte corporis tota, sed non in qualibet definitur I 172 5*. III 301 a. V 101 9* — ita est in una parte, quod est extra illam I 172 5* — sic est in una parte tota, quod tota est in alia II 376 2*. III 301 a

— definitur corpore suo, quod perficit I 172 5* — est, ubi est corpus, propter coniunctionem IV 224 b

— non potest vivificare corpus nisi terminatum I 172 6* — propter limitationem est in loco aliquo, ita ut non possit esse in maiori II 82 3*

— habet simplicitatem limitatam, ad quam sequitur finitas et impartibilitas V 36 9* — cum sit simplex, attingitur tota et secundum totum IV 519 f. 6 — cum per se ipsam patitur, patitur secundum se totam IV 520 a

— corpore moto, movetur per consequens I 172 5* — quia in nulla parte est definitiva, non movetur ad motum alicuius partis *ibid.* V 101 9*

15 — influit in corpus et causat in eo qualitates IV 1014 b — in corpus habet influere V 288 a

— nata est corpus vivificare II 49 f. 4 — est forma spiritualis complens et vivificans corpus III 444 b — Unio animae ad carnem facit esse animatum II 622 b.

III 451 f. 6 — Unio animae ad carnem facit vivere III 452 b. V 250 b — habet potentiam communicandi corpori vivere per unionem II 41 f. 3 — sensibilis vivificat III 47 a — vitam praebet corpori II 380 b. 414 f. 6. V 282 b — Ab anima est usus et complementum vitae III 444 b — vivificando informat corpus IV 433 d. 3 — continet corpus IV 589 3*. 1014 arg. 3 — influens conservat corpus IV 1023 a — vivificat corpus proprium V 287 a — non potest vivificare nisi corpus naturaliter sibi unitum II 210 arg. 3

— se ipsa vivificat corpus sine medio II 633 arg. 4. V 28 arg. 11

— Animae convenit vivificare per modum formae perficientis III 47 4* — corpus unitum vivificat ut perficiens V 228 a — perficit corpus per essentiam V 227 a — ut perfectio influit in corpus vivificando IV 1016 a — ut perfectio dicitur vita corporis per modum informantis, ut motor, per modum influentis V 31 11* — Ab anima procedit conservatio et vegetatio corporis ut a forma completiva, operante per modum naturae III 445 4* *Vide V. Vita* in Indice gener.

— perficit totum quantum ad essentiam, partes quantum ad potentiam I 170 arg. 4

— perfectionem totius non communicat partibus I 172 1*, 3* — non communicat actum totius partibus ut toti, sed ut partibus *ib.* 4*

— dat corpori vivere per potentiam vegetativam III 444 arg. 4. V 227 a — regit corpus perficiendo et movendo secundum vim naturalem, vitalem et animalem IV 1015 arg. 2

— ut est perfectio corporis, ratione suae substantiae respicit complexionis aequalitatem II 643 a — perficiens corpus, in quantum vivificans respicit complexionem, quae est una in toto corpore I 172 4*. IV 1006 b *Vide supra 10.*

— Influentia vitae et motus non est ab anima in corpus, nisi naturaliter praeexistat dispositio organizationis IV 1006 b

— non influit in animam IV 129 4*

16 — sensibilis dat corpori motum II 380 b. 389 d. 1 — habet corpus movere V 288 a — ut motor influit movendo IV 1016 a — A virtute animae est motus animalis II 381 4* — Ab anima ut motore in corpore est motus progressivus et quicumque alius membrorum exteriorum II 222 a *Vide V. Plantae* in Indice gener.

— est motor sufficiens I 171 b. II 375 2*. 414 b. 419 f. 4 — sufficientius movet quam forma naturalis I 638 arg. 2

— non causat motum et proprietates in corpore ut agens communicans in materia, sed per influentiam IV 1015 a sq.

— est motor corporis quantum ad potentias IV 914 3*. V 227 a — movet corpus per multitudinem potentiarum V 228 b — movet corpus mediante potentia et mediante dispositione corporis V 31 11* — ut motor requirit in corpore dispositionem ad motum IV 1016 a — in quan-

tum motor, respicit organa diversa IV 1006 b — regit et movet corpus median-
tibus elementis activis II 380 a

— sensibilis non movet totum corpus nisi motu partis corporis II 375 2* — unita uni parti potest movere aliam II 376 2* *Vide supra 14.* — potest movere corpus in omnem differentiam positionis II 419 f. 4. IV 1032 f. 1, b

— dum movet corpus, immobilis perseverat II 32 1* *Vide V. Motus* in Indice gener.

— condescendit et intendit corpori gubernando V 289 b — praesidet carni III 447 d. 2 — dominatur suo corpori II 363 b — non est propter corpus II 242 f. 2. 448 arg. 4. 777 d. 6

17 — est per naturam separabilis a corpore IV 892 b — Spiritus rationales sunt coniuncti separabiliter V 300 2 — cum unitur mortali corpori, potest ab eo separari V 227 a — non est indissolubili vinculo corpori alligata IV 930 b — rationalis habet esse diuturnius quam corpus corruptibile I 647 a

— naturaliter ex corruptione naturae separatur IV 433 d. 3 — Ad debitae complexionis corruptionem contingit, animam amplius non esse in corpore II 623 a — Cessante parte, per quam anima influit in omnes partes, et eius influentia, anima separatur I 172 7* — Intensus dolor animam expellit de corpore IV 930 b

— In separatione animae a carne non solum moritur caro, sed etiam totus homo III 446 2* — Anima egrediente, expirat et marcescit corpus IV 1014 arg. 3

— Eadem est natura animae in corpore et extra corpus IV 932 f. 4

18 — corpori suas operationes communicat II 461 6* — aliquid perficit per corpus proprium II 213 4* — operatur cum corpore et organo II 24 b — Operari animae in corpore non est sine corpore II 623 a — sine corpore non potest operari II 417 b — operationes, quae consequuntur ipsam in corpore, ut est perfectio, exercet in corpore per corpus et cum corpore ut forma iuncta materiae II 222 a — operationes, quae consequuntur ipsam ut motorem, exercet per corpus et in corpus *ibid.*

— propter optimam coniunctionem ad corpus habet potentias, secundum quas alligatur et communicat corpori operationem suam et in regendo sive vivificando et in cognoscendo IV 1047 a sq.

— actum sentiendi dicitur communicare corpori II 623 a — brutalis propriam operationem non habet II 414 b — brutalis non habet operationem propriam praeter corpus II 462 f. 4

— dat corpori sensum II 380 b. 389 d. 1 — sensibilis sensitificat III 47 a — dat corpori sentire per potentiam sensitivam V 227 a — vegetabilis et sensibilis operationem totius communicat partibus, quia dependet I 172 1*

— Operatio sensitivae pendet ex corpore, quia non convenit animae, nisi secundum quod animat et corpori iuncta est

II 459 f. 9. 742 3* — Sentire per organa corporis competit animae, ut est illorum organorum perfectio II 222 a — quantum ad actum vegetandi et sentiendi pendet ex corpore II 623 a. IV 1046 a — actus vegetandi et sentiendi nullo modo potest exercere nisi in corpore II 622 b. 623 a — Potentia alligata organo sine illo non habet operationem IV 1045 f. 2, 3 — separata, corpore corrupto, per potentias vegetativas et sensitivas nihil potest operari IV 1046 a — non utitur potentia sensitiva, postquam a corpore separatur II 742 3*. IV 1045 b. 1046 b

— actus vegetandi et sentiendi exercet per corpus et per organum corporeum II 623 a — Sensus suscipit species mediante organo corporeo II 222 4*. 623 a

— operatur in toto corpore I 170 f. 4 — in qualibet parte corporis sentit aequaliter I 171 b

— secundum potentiam sensitivam et operativam determinat sibi aliquas partes corporis organizatas IV 600 a — ratione potentiarum respicit organorum diversitatem I 172 4*. II 643 a *Vide supra 14.*

— Passiones animae redundant in corpus IV 589 3*. 590 b

— habet potentiam communicandi corpori intelligere per unionem II 41 f. 3 — dat corpori intelligere per potentiam intellectivam V 227 a — facit eum cui unitur, esse rationalem, cum unitur sicut forma ad materiam III 453 7*

— rationalis non dependet a corpore quantum ad propriam operationem, I 172 1*. II 459 f. 9 — Operatio animae rationalis non dependet ab aliqua parte corporis nec alicui communicatur I 170 arg. 3 — rationalis nulli parti corporis communicat propriam operationem I 172 1*, 3* — actum intelligendi non communicat corpori II 622 b. 623 a — Homo intelligit ratione partis, scilicet animae II 622 b

— Intellectus non determinat sibi organum ad actum proprium III 354 1*. IV 600 a — secundum intelligere nullum organum sibi appropriat II 459 f. 9 — secundum rationem nullius partis corporis est actus I 172 3*. II 422 f. 6. 741 b. III 353 arg. 4. IV 599 arg. 3 — quantum ad propriam operationem intellectivam nullius partis corporis est actus nec illam exercet per aliquod organum II 621 arg. 3

— actum intelligendi non exercet per corpus nec solum in corpore II 622 b. 623 a

19 — propter ipsam unionem animae cum corpore quantum ad actum intelligendi pendet ex illo II 623 a — quamdiu est in corpore, non omnino intelligit praeter corpus *ibid.* — quamdiu est in corpore, intelligere suum non est sine corpore et sine aliqua dispositione ex parte corporis *ibid.* — Actualitas corporis communicat actui intelligendi, quae attenditur secundum illud quod est supremum in corpore, quantum ad nobilissimos spiritus in nobilissimis organis *ibid.* — Quamvis anima non operetur per organum corporeale, tamen ad hoc, quod operetur in corpore, necesse est, corpus secundum nobiles

spiritus et nobilia organa in debita actualitate et dispositione esse II 624 3* — Intellectus propter coniunctionem cum corpore quantum ad operationem dependet a corpore secundum sensum particularem et imaginationem et per has, quamdiu est in corpore, exit ad exteriora I 689 2*

— Animae datum est corpus habens organa multiplicita, ut in illo possit perfici scientia II 42 2* — quamdiu est cum corpore, non est nata suscipere, nisi mediante vi sensitiva II 269 a — si fuissent creatae ante corpus, statim habuissent usum rationis II 448 f. 3 — exutae habent potentias suas expeditas IV 520 b

— Animae affectus et mores causantur a complexionibus corporis dispositive et contingenter II 363 b — ut plurimum complexionibus corporis imitatur *ibid.* 497 1* Bona dispositio corporis multum expedit ad exercitium habilitatum naturalium animae et mala multum impedit II 777 d. 6

— non creantur pares quantum ad ordinem naturalium in praecellentia II 777 d. 6. 788 arg. 6 — Praecellentia naturalium venit ex parte animae II 777 d. 6

— lassatur et perturbatur in actu intelligendi ex coniunctione sui ad corpus II 569 b — Operatio animae in corpore impediri habet propter corporis ineptitudinem II 623 a — impeditur ab usu rationis dispositione mala corporis II 624 3*. 749 b — Potentiae animae impediuntur, ne debite exeant in actus suos, a corporis imperfectione et corruptione IV 114 b. 145 3* — Potentiae animae quodam modo possunt in suis operationibus impediri occasione partis corporis laesae IV 935 6* *Vide V. Intellectus.* — Mens humana impeditur ab actuali consideratione et compellitur oblivisci propter depressionem corporis II 193 6*

20 — sensibilis in bruto et in homine potest nominare substantiam et potentiam II 743 6* — sensibilis principaliter nominat potentiam, quia nomen eius sumtum est ab actu sentiendi *ibid.* — Sensitivum in brutis nominat substantiam, in nobis potentiam substantiae incorruptibilis II 742 1*. 5* — Sensibile in homine nominat potentiam rationalis substantiae II 463 3*. 743 5*

— sensitiva est in nobis et in brutis univoce II 740 arg. 6 — sensibilis non dicitur aequivoce in homine et in brutis II 743 6* — sensitiva in homine est perfectior quam in brutis *ib.* 5*

— sensibilis et rationalis in nobis sunt diversae potentiae eiusdem substantiae II 744 f. 6. 742 a — sensibilis in homine, prout nominat substantiam, non dicitur aliquid diversum a rationali, quamvis alia et alia sit potentia II 743 6* *Vide supra 13.* — Sensitivum est in intellectivo sicut tetragonus in pentagono II 41 arg. 4. 740 f. 3. V 351 10

— Animatum addit super rationem corporis partem essendi, vel essentiae secundum rem, ordinatum tamen ad sensibile V 350 10 — vegetabilis ordinatur ad sensibilem V 332 18 — Sensitivum addit ad

vegetativum V 351 10 *Vide V. Vegetabile.*

— In forma sensibili non est status, sed disponit ad animam rationalem II 42 2* — sensitiva disponit corpus ad susceptionem rationalis II 744 f. 6. V 332 18 — Natura sentiendi cadit in omni homine, ut anima uniatur carni II 43 4* *Vide supra 10.*

— Sensibile et vegetabile non est de necessitate rationalis, nisi quod est rationale per unionem II 43 4*

— In homine non est anima sensibilis ante rationalem II 742 a, 4* — sensitiva non est solum ad disponendum corpus ad susceptionem rationalis, sed ad operationem sensitivam II 744 f. 6

— sensitiva habet vim motivam et sensitivam IV 1034 f. 2 — sensitiva est principium sensus et motus II 379 arg. 3

— sensibilis dependet a corpore et est perfectio alicuius partis corporis II 741 b — sensibilis fundatur et pendet ex corpore II 464 4*

— sensibilis hominis separatur a corpore II 740 f. 1 — Nunquam est rationalis sine sensibili II 462 arg. 3

21 — sensibiles sunt formae generabiles et corruptibiles per naturam II 374 b — sensitiva in brutis est per generationem II 740 arg. 3 — sensibilis in brutis generatur per transmutationem corporalis naturae II 375 2* — sensibilis secundum quosdam est ex nihilo, et propagatur non per creationem, sed per traductionem et multiplicationem II 374 a — sensibiles secundum alios sunt ex spiritali materia annexa naturae corporali, quae eis praexistit seminaliter *ibid.* — sensibiles secundum alios sunt ex materia, non tamen seminaliter, sed omnes sunt a Creatore *ibid.* — sensibiles sunt ex aliquo non materialiter, sed seminaliter ex potentia materiae activa, quae ab agente excitatur *ib.* b — nunc producuntur ex seminario praexistente secundum sufficientem actualitatem *ibid.* — sensibiles non sunt productae ex nihilo, sed simul cum seminario, vel ex seminario completo productae *ibid.*

— bruti potest de potentia materiae educi II 454 5* — Vegetabilis et sensibilis prius est in potentia in semine, quam educatur in esse II 375 a — sensibilis est in potentia materiae, secundum quod nominat substantiam generabilem et corruptibilem, sed non prout nominat potentiam substantiae incorruptibilis II 742 5* — Perfectio ultima plantarum et animalium ortum et radicem habet a materia IV 994 b

— sensibilis non educitur ex materia corporali nec spiritali, sed ex quadam potentia spiritali, indita a Creatore materiae corporali et ei innitente et ab ea dependente II 375 2*

— sensitiva brutorum educitur de potentia materiae subito II 742 a, 2*, 5*

— bruti educitur ex operatione virtutis animae generantis II 375 a. 376 6* — sensibilis, quae erat in potentia, educitur ad actum per virtutem agentis particularis et

per adiutorium corporis caelestis II 376 4* — sensibilis in propagatione non deciditur ab anima *ib.* 6*

— vegetabilis et sensibilis potest educi per putrefactionem II 215 a. 216 3*

— Ad animae sensibilis productionem influit caelum empyreum II 74 arg. 4 — Ad influentiam corporum caelestium fit vel generatur vivum et animatum et anima V 358 26 — Secundum aliquos orbis sideris disponit ad susceptionem animae vegetabilis, orbis crystallinus ad susceptionem sensibilis, orbis empyreus ad susceptionem rationalis V 404 7

— sensitiva in homine non habet esse per generationem, sed per creationem II 742 a sq. — sensibilis et rationalis in homine ab eodem principio habent educi in esse per creationem *ib.* a — sensitiva in homine cum rationali infunditur ab extrinseco *ibid.* — sensitiva hominis ratione perfectionis suae ab eo solo producitur, a quo substantia rationalis II 743 5* — Diversus modus producendi animam sensibilem in homine et in asino non facit, hominem et asinum dici animal aequivoce *ib.* 6* *Vide V. Generatio 24* in Indice gener.

— In homine praeter sensitivam, quae est a creante, non est ponere sensitivam, quae sit a generante II 744 f. 6

— brutorum sua operatione educit in esse animam proles II 375 a *Vide V. Generatio 20* et *24* in Indice gener. — Virtus animae movet et regit et operatur usque ad formae inductionem II 742 a — Virtus animae est in semine sicut in subiecto deferente *ibid.* — Virtus animae cessat in embryone, quando corpori organizato inducitur anima sensitiva *ibid.*

22 — bruti est forma corruptibilis II 454 5* — brutorum corruptibiles sunt per naturam II 463 a. IV 994 b — nulla nisi rationalis immortalis est II 463 a — sensibilis habet corrumpi ratione corporis ex conditione sua primaria II 464 5* — brutorum non sunt factae mortales post peccatum hominis, sed ex prima conditione II 462 b sq. — sensibilis potest corrumpi, quia pendet ex corpore composito ex contrariis II 464 4* — sensibilis in brutis corrumpitur per transmutationem corporalis naturae II 375 2* — sensibilis non habet esse diuturnius quam corpus incorruptibile I 647 a. II 464 4*

— est variabilis et transmutabilis II 446 a — Mens est mutabilis V 19 f. 17. 369 8 — est mutabilis secundum bene esse V 227 a — rationalis secundum sui mutationem est susceptiva contrariorum II 444 f. 5

— sensibilis non senescit per se, sed ratione corporis II 464 5* — Sensitiva virtus non senescit, quantum est de se, sed solum ratione organi II 193 f. 5. 749 b — Animae virtus et operatio non antiquatur nec senescit in tempore II 459 f. 10. 462 arg. 5

— dicitur temporalis, quia habet initium essendi in tempore, sed non variationem I 246 5* — rationalis creata est in

ANI (23)

horizonte aeviternitatis et temporis nec est in tempore nisi ratione unionis ad corpus V 553 b

— Quae secundum animam habentur, cum anima sit incorruptibilis, non possunt auferri IV 505 f. 2

23 — quamvis sit simplex in essentia, tamen est multiplex in effectu II 419 f. 2 — cum sit simplex in substantia, multiplex est in virtute II 378 2* — licet sit simplex, habet tamen multitudinem potentialium IV 914 3* — habet plures potentias ordinatas ad diversos actus II 562 a sq. — sensibilis est principium multiplicis operationis II 377 f. 3 — Anima, proprie ut rationalis est, sunt plures potentiae rationales IV 325 a

— est totum potentiale respectu suarum virium III 498 a — constat ex tribus viribus potestative IV 854 d. 4 — Potentiae animae sunt eius partes IV 397 d. 4. 935 6* Vide V. *Potentia*.

— Quod inest animae secundum substantiam suam et essentiam per consequens redundat in omnes potentias III 353 f. 4 — Nihil unum est commune omnibus potentiis animae nisi eius substantia II 744 arg. 8

— secum portat suas potentias, et cum egreditur, simul trahit III 498 a

— Anima est potentia et operatio V 496 13 — Omne, quod est in anima per modum quietis, est potentia, vel passio, vel habitus II 892 arg. 2. 898 arg. 1. 909 arg. 4. IV 138 a — Sub habitibus comprehenduntur actus II 893 2*

— nata est uniri alii a se diverso per potentiam I 45 d. 16 — secundum suas potentias conformis redditur his, ad quae convertitur I 83 b

— habet tres vires vitales perfectivas, vegetabilem, sensibilem et rationalem V 404 7 — habet potentiam vegetabilem, sensibilem et rationalem III 47 a. IV 1045 b. V 242 a. 413 24 — Spiritus animalis sive rationalis habet potentiam vivificandi, potentiam vegetandi et sentiendi II 42 2*

— Prima potentia est vivificativa I 760 d. 3 — Potentia vegetativa est prima potentia in anima II 743 arg. 1 Vide V. *Vegetabile*, V. *Augmentativa virtus* et V. *Generatio* 19, 20 in Indice gener.

— secundum potentiam generativam, sensitivam et progressivam regit corpus et eruditur et ad exterius comparatur IV 599 b. V 277 a sq. — Quaedam sunt vires ordinatae ad conservationem individui, quaedam ad conservationem speciei IV 601 d. 4

— habet potentiam cognitivam, affectivam et operativam I 760 d. 3. II 669 a. IV 30 d. 7 — In anima est potentia affectiva, interpretativa et operativa II 836 d. 4. 976 b — Potentia interpretativa, operativa et affectiva sunt quodam modo motivae II 836 d. 4 — Potentia est cognitiva, operativa et imperativa ab illis ratione distincta II 238 b — Actus animae sunt vivere, nosse, velle et agere I 760 d. 3

— Non est ponere potentiam aliam in anima humana praeter cognitivam et affecti-

vam II 596 a. 642 f. 7 — Potentiae animae rationalis sufficienter dividuntur per cognitivas et affectivas II 595 f. 1. 596 a, b — Potentiae prima divisione dividuntur per cognitivas et affectivas vel motivas II 560 b — tota dividitur in cognitivam et affectivam V 227 b — Quidquid est in anima aut est per modum conceptus, aut per modum assensus, aut per modum affectus V 352 18

— triplicem habet potentiam, memoriam, intelligentiam et voluntatem II 405 b. III 618 d. 4. V 303 1. 305 5 Vide V. *Imago* in Indice gener. (158 a)

— In anima, in quantum rationalis, sunt tres potentiae, rationalis, concupiscibilis et irascibilis II 517 a. III 823 a. IV 103 a. 325 a, 2*. 757 a. V 227 b. 550 b — Vires animae sufficienter dividuntur per concupiscibilem, irascibilem et rationalem II 909 a sq. — In anima est vis regitiva, irascibilis et concupiscibilis IV 30 d. 7 — In anima rationali est triplex vis motiva, rationalis, irascibilis et concupiscibilis III 822 b

— Quadruplex est virtus in anima, scilicet sensus, imaginatio, ratio et intelligentia V 541 9 — In anima sunt virtutes multae apprehensivae, sensitiva, imaginativa, aestimativa, intellectiva V 341 29 — Virtus cognitiva in nobis est sensus exterior, imaginatio et intellectus I 281 arg. 4. III 504 b — In anima est sensus percipiens exteriora, sensus communis, imaginatio, ratio et memoria V 442 35 — Potentia animalis est sensus et imaginatio V 358 24 — Duplicem habemus vim cognitivam IV 903 d. 4 — Potentiae ex parte cognitionis sunt memoria et intelligentia II 404 b

24 — In anima sunt gradus potentialium II 234 b — Secundum aliquos sunt tres gradus in potentiis animae, sensualitas, pars inferior et pars superior rationis II 577 a — Homo primo est sensibilis, totus deditus sensibus, deinde fit animalis, cum incipit loqui, et phantasmata incipiunt eum occupare, deinde rationalis, cum incipit intelligere et considerare, deinde intellectualis, cum fit sapiens V 395 10 — rationalis creatur in umbra intelligentiae, et sensibilis in umbrâ rationalis II 453 a

— habet tres potentias, animalem, intellectualem, divinam V 358 24 — In anima sicut in speculo sunt virtutes inferiores tanquam tenentes lumen, ne defluat, mediae sicut politio speculi, supremae sicut splendores supervenientes *ib.* 25 — habet operationem animalem ad extra, intellectualem ad intra, divinam ad supra V 442 34 — Mens nostra habet tres aspectus principales, ad corporalia exteriora, intra se et in se et supra se, secundum quos vocatur animalitas seu sensualitas, spiritus et mens V 297 4 — Potentiae dividuntur secundum aspectus ad inferius, ad par et ad superius II 566 b — humana tres habet operationes, quibus se convertit super corpus suum, super se et ad divina V 496 13

— rationalis potest sentire, quia potentia rationalis et sensibilis fundantur in ea-

ANI (25)

dem substantia II 741 f. 6 — dicitur sensus, dum sentit, et ratio, dum discernit *ib.* b — rationalis habet potentias sensitivas IV 1045 b — Recedente anima rationali, nullo modo remanet potentia sentiendi in corpore II 740 f. 5 — cum recedit, trahit secum potentias sensitivas *ib.* f. 4. 741 b. IV 1045 b

— Potentiae sunt intimum animae V 387 16 — Quanto potentia intimior, tanto sublimior II 234 b. V 387 16 Vide V. *Intimum* in Indice gener. — Supremum animae est mens, quae est suprema potentia II 642 f. 5 — Supremum animae est superior portio rationis II 909 b — Pars superior dicitur eminens in anima IV 559 d. 3

— Nobilissimum in anima dicitur vel secundum distinctionem potentiae affectivae et cognitivae, vel secundum conditionem statuum, scilicet superioris portionis et inferioris quantum ad affectivam simul et cognitivam II 406 3* Vide V. *Affectiva potentia* in Indice gener.

25 — rationalis nata est cognoscere et intelligere veritatem II 459 f. 11 — Mens nostra fertur naturali inclinatione ad veritatem V 349 3 — Solummodo rationalis creaturae est scire veritatem II 394 b

— Substantia spiritualis est lumen et speculum V 386 16 — Quilibet spiritus est speculum V 426 8 — Omnis substantia spiritualis habet rationem speculi et lucem super illud radiantem V 498 20 — habet naturam luminis, ut iudicet de rebus II 193 3*. V 386 16 — intelligit alia a se III 618 d. 3

— rationalis quodam modo est omnia I 352 d. 8. II 194 arg. 4. 395 5*. 419 f. 4. 563 f. 2 Vide V. *Intellectus*. — quodam modo est omnia per assimilationem ad omnia I 69 4* — nata est cognoscere omnia I 40 b. 69 4*. II 396 5* — Cognitionis animae naturalis est cognitio non arctata I 40 b — Cognitionis animae non impletur aliquo cognoscibili, nisi quod excedit eius capacitatem *ibid.* V 35 a. 36 15*

— Homo natus est multa cognoscere, non solum cognitione intellectiva, sed etiam sensitiva per diversa organa sensuum II 419 b — nunquam scit tot, quin possit adhuc plura scire I 352 d. 8. III 313 f. 4, 5. 316 a. V 38 arg. 17

— omnia recipit et repraesentat V 386 16 — potest recipere omnia II 446 a — nata est recipere omnia secundum similitudinem I 84 arg. 4 — In anima est intellectus, quo est omnia fieri, et intellectus, quo est omnia facere II 194 arg. 4. 413 f. 1 — In anima est sicut quaedam manus scribens V 442 35

— Capacitas humana magna et multa nata est magnifice et multipliciter capere tanquam speculum quoddam nobilissimum, in quo nata est describi rerum universitas mundanarum V 202 a — In anima potest describi totus orbis V 386 16. 426 8. 441 24 — vult, totum mundum describi in se V 349 6 — Totus iste mundus introire habet in animam humanam per portas sensuum V 300 2. 301 6 — In animam humanam intrat per apprehensionem totus iste

sensibilis mundus quantum ad corpora simplicia, composita et ex his mixta V 300 4 — Per quinque sensus quasi quinque portas intrat cognitio omnium, quae sunt in mundo sensibili, in animam *ib.* 3 — nostra dicitur minor mundus *ib.* 2, 3

— sensibilis non est nata cognoscere omnia, sed aliqua, cum non sit nata omnia alia in se spiritualiter continere II 396 5*

— habet simul praeterita, praesentia et futura, sed non perfecte, quia limitata est et aliquid accipit a re extra V 90 a — Memoria retinet praeterita per recordationem, praesentia per susceptionem, futura per praevisionem V 303 2 — In anima simul est memoria praeteritorum, intelligentia praesentium et praevidentia futurorum, per quas simul colliguntur quae per diversa tempora succedunt V 90 a — ex retentione actuali omnium temporalium, praeteritorum, praesentium et futurorum habet effigiem aeternitatis V 303 2

— nata est converti super intelligibile, quod est extra, et super intelligibile, quod est intra, et super intelligibile, quod est supra V 20 f. 31 — Oculo carnis homo videt ea quae sunt extra se, oculo rationis ea quae sunt intra se V 230 b — Quae sunt infra animam et iuxta animam sunt animae magis accessibilia quam illa quae sunt supra animam V 48 arg. 40

26 — rationalis secundum actum proprium nata est super se reflecti cognoscendo se et amando II 459 f. 7 — intellectiva simpliciter potest se convertere super se per actum intelligendi et diligendi III 715 3* — Subiectum per simplicitatem potest reflectere se super se et super omne illud quod est in se *ibid.* — novit se ipsam II 4 b — Oculus mentis videt se V 357 24 — Substantia rationalis cognoscit se ipsam et actum proprium II 593 b — intelligit se et amat se III 591 b — Omnis substantia intellectualis intelligit se, diligit et iudicat V 498 20 — Mens nostra iudicat de se ipsa V 305 4 — Mens amat ferventissime semetipsam, se novit, sui meminit V 303 1 — Mens non se nosset, nisi sui meminisset *ibid.*

— in quantum substantia spiritualis, hoc ipso quod est sibi praesens et sibi coniuncta, habet potentiam ad memorandum et intelligendum et diligendum se I 86 a. 90 1*. 92 a — Inserta est animae rationali notitia sui, eo quod anima sibi praesens est et se ipsa cognoscibilis V 46 f. 40 — per se ipsam nata est sui meminisse, se intelligere et se diligere, et haec ei habitu semper vere attribuuntur III 618 d. 3 — nunquam est sibi absens *ibid.*

— non semper se cogitat nec semper super se convertitur III 618 d. 3 — Mens humana, sollicitudinibus distracta non intrat ad se per memoriam, phantasmatibus obnubilata non redit ad se per intelligentiam V 306 1

— habet sui cognitionem actualem investigando et posterius tempore I 374 arg. 5

— Notitia et amor animae connaturales sunt, secundum quod supra se con-

vertitur, et sic nihil addunt super potentias I 92 a — Amor, quo anima amat se, est idem cum ipsa voluntate, et notitia, qua anima cognoscit se, non est aliud quam intelligentia, quae sunt virtus substantialis, et sic sunt animae consubstantiales *ib.* 4*

— non dicitur cognosci se ipsa, quia ipsa sit scientia, qua cognoscit se III 298 3*

— cognoscit se ipsam per sui essentiam III 296 arg. 3 — Idem est quod intelligit et quo intelligit, quando intellectus convertitur in se ipsum V 40 10*

— novit se ipsam et quae sunt in se ipsa sine adminiculo sensuum exteriorum II 904 b — per intellectum cognoscit se V 358 24 — Potentiae animae non cognoscuntur oculo carnis, sed oculo rationis V 303 1

— Mens nostra non simul nec uno et eodem videt se et alia I 485 b — In anima alius est actus conversionis supra se, et alius actus conversionis ad alterum II 269 a — Oculus mentis primo videt se et postmodum alia V 357 24 — Intellectualis oculus primo natus est inspicere semetipsum V 578 14 — Conversio animae ad intelligibile, quod est intra, est magis simplex et prior quam conversio ad intelligibile, quod est extra V 20 f. 31 — convertit se ad lucem, convertendo se primo super se V 357 23

— cum se novit, totam et totaliter se novit V 36 9* — Mens tantum se novit, quantum est I 91 f. — Cognitum adaequatur cognito, secundum quod anima convertitur supra se I 84 5*

— Ad hoc, ut mens se videat, oportet, ut convertat se super potentias et super actus V 357 24 — videns potentias et operationes suas, sic rediens super se fit speculum quoddam pulcherrimum et tersum, in quo videt quicquid est fulgoris et pulchritudinis V 358 25

— Certo cognoscuntur ea quae sunt in anima II 894 d. 1. III 482 1*. 503 d. 4 — Habitus, qui sunt in nobis, non latent intellectum V 45 f. 5 — Cognitione notitiae certissime cognoscuntur omnia, quae essentialiter sunt in anima, tamen ab aliis non semper discernuntur III 504 a — potest cognoscere certitudinaliter habitus, qui reddunt potentiamabilem *ibid.* sq.

— Multa sunt in nobis, quae nos latent III 503 d. 4 — Non omnia, quae sunt in anima essentialiter, tenentur visione et cognitione certa *ibid.* — Illa solum certitudinaliter cognoscuntur, de quibus potest anima sumere certum experimentum III 504 b — non potest habere experientiam nisi de eo quod est in potestate sua, et de eo quod respicit actum animae *ib.* a sq.

— Cognitio, qua anima cognoscit illud quod habet in se, est cognitio cuiusdam experientiae, qua experitur ea quae latent intrinsecus III 504 a — Intelligentia per experientiam cognoscit lumen, quod habet in se V 359 30

— Quae sunt essentialiter in potentia cognoscente cognoscuntur per sui praesen-

tiam et essentiam II 122 arg. 3 — Essentialiter existens in anima cognoscitur per sui essentiam III 503 d. 4 — Ea quae essentialiter sunt in anima, cognoscuntur per essentiam, non per similitudinem exterius acceptam II 904 a — cognoscit habitus, qui sunt in ipsa, se ipsis, non per medium III 296 arg. 3 — Habitus sunt praesentialiter in anima ut obiectum movens et immutans intellectum, quia non excedunt eius naturam et potentiam II 123 3* — Non cognoscitur per essentiam quod non est essentialiter in anima I 300 arg. 1. 301 b

— est se ipsam movens I 659 5*. II 538 b. 564 4*. IV 934 b. 935 4*

ARGUMENTATIO — Mentis assensus inducitur per solidam argumentationem V 333 25. 352 20 — Homo radio veritatis informatus habet artem ad argumentationes trahentes omnis mentis assensus V 352 48 — Ad argumentationes inducentes mentis assensum illustrat directio radii veritatis vocum in logica V 352 20. 357 22

— Modi argumentationum trahunt originem a natura rerum V 353 20

— habet formam generalem et specialem in materia necessaria, solida V 352 20 — est ad syllogismum V 333 25 — Argumentationis quatuor species III 485 2*. V 333 25

— Modus arguendi est ostensivus et per impossibile IV 485 a — ducens ad impossibile fit nolentibus acceptare rationem ostensivam *ibid.*

— Semper non potest esse inductio per necessariam argumentationem V 353 20

— Si rationes procedunt ex eisdem mediis ad concludendum falsum, non necessario concludunt V 60 arg. 2

— aliqua est necessaria V 407 f. 6

— Ratio a partibus divisim sumtis ad easdem, ut colliguntur in unum, non procedit V 41 13*

ARISTOTELES — fuit princeps et dux peripateticorum II 17 a — fuit excellentior inter philosophos II 22 b — Auctoritas eius II 57 6*. V 361 5 — stabiliebat viam scientiae, superiore sapientiae neglecta V 572 18 — principaliter aspiciebat ad inferiora *ibid.*

— execrans ideas Platonis negavit, in prima causa esse exemplaria rerum V 360 2 — Rationes Aristotelis, quibus impugnat ideas, nihil valent V 361 2

— videtur sensisse, mundum fuisse aeternum II 22 b. V 361 4. 365 2. 515 28 — de aeternitate mundi excusari posset, quod ut philosophus loquens ut naturalis probaverit, mundum per naturam non potuisse incipere V 359 29. 365 2 *Vide V. Mundus* in Indice gener.

AUGMENTUM — est motus a minori ad maius, re salvata in esse I 307 f. 2 — est praexistentis quantitatis additamentum I 310 f. 2 — dicit maiorem quantitatem quam prius cum praesuppositione prioris et nova additione I 723 d. 4 — ubi est augmentum, ibi est appositio et additio

AUG

alicuius eiusdem generis I 311 f. 2 — Terminus augmenti est aliquid prius existens, quod crescit IV 245 a

— sequitur quantitatem I 308 b — est per naturam quanti IV 275 arg. 4 — attenditur penes id, penes quod consistit ratio quantitatis IV 394 arg. 4 — proprie dicitur secundum quantitatem molis, metaphorice secundum quantitatem virtutis I 308 b

— et diminutio sunt opposita I 314 arg. 5

— Ubi augmentum, ibi maius et minus I 308 arg. 2 — Quod est citra summum intendi potest et augeri II 788 arg. 2 — potest esse, ubi est quantitas et non in summo I 308 b — Quod est in summo non potest augeri I 312 2*. V 79 f. 8

— Contingit, aliquid augeri per impermixtionem cum contrario, vel per successionem maioris, vel propter aggregationem multorum, vel per additionem, vel per magnificationem rei in se ipsa, vel per accessum ad suum summum II 664 a sq. — fit per appositionem maioris I 312 a — attenditur quantum ad ascensum ad quantitatem perfectam I 316 f. 3 — est, quando minori succedit maius, vel ita quod idem fiat maius, vel minori succedat maius consimile in forma I 308 b — fit per depurationem sive per impermixtionem cum contrario I 311 b. II 706 arg. 2 *Vide V. Magis* in Indice gener. — attenditur secundum approximationem ad finem I 316 f. 4

— Ad hoc, quod aliquid sit natum augeri per appositionem consimilis quantitatis, necessaria est quantitas et unibilitas I 312 2* — Augmentabile est in potentia ad aliud per unibilitatem, in quantum est imperfectum I 313 b

— Ad augmentum necesse est fieri unum ex augente et aucto I 311 arg. 4

— in corporalibus est secundum accidens I 308 arg. 3 — Terminus augmenti per se sive formalis est quantitas perfecta, per accidens vero respicit substantiam I 309 3*

— Secundum quantitatem virtutis aliquid augetur secundum substantiam I 308 f. 4, 5, b. 309 3*

— Quod augetur mutatur I 308 arg. 4 — Eadem substantia augetur, mutata respectu esse perfecti I 309 4* — Quod augetur secundum substantiam per accidens, non est aliud et aliud secundum substantiam *ibid.* 782 a — Nihil invariabile secundum essentiam augetur secundum essentiam I 308 arg. 4 — potest esse in forma singulari, prout est in alio I 309 1*. II 321 3*

— Simplex non potest augeri per additionem I 312 2* — per appositionem videtur repugnare simplicibus, sed eis convenit augmentum per accessum ad summum II 664 b — potest esse in simplici quantum ad partes secundum quantitatem virtutis I 309 2*. 312 2*. II 665 1* — per maiorem depurationem simplici non repugnat I 311 b

— Quod augetur per additionem secundum quantitatem molis fit magis compositum, secundum quantitatem virtutis accedit ad simplicitatem I 312 3*. II 378 3* — quod attenditur per accessum ad summum, non ponit compositionem, sed quandam maioris simplicitatis et unitatis perfectionem II 665 1*

— ex sui ratione dicit distinctionem et successionem in partibus I 723 d. 4 — Perfectio quantitatis per operationem naturae est secundum successionem temporis III 91 b

CAU

— per appositionem est aliunde I 310 f. 2. 312 a, 1* — fit per rarefactionem, vel per protensionem, vel per additionem substantiae I 309 3* — quod fit per naturam, vel fit per rarefactionem, vel per additionem II 727 f. 4 — per multiplicationem secundum substantiam et quantitatem sine appositione non est naturae possibile II 728 f. 4, 5, b. 729 b sq. 736 b — Nulla res corporalis potest in se ipsa operatione naturae augeri absque sua rarefactione et alterius appositione II 729 b. 730 a — fit ex materia addita II 728 b — Materia per vim seminalem potest augmentari, apposito sibi alimento III 90 3*

— Idem est principium augendi et generandi I 311 f. 4. 312 a — Ex eisdem est unumquodque et augetur I 311 f. 4 — fit virtute ipsius augmentabilis, aut virtute extrinseca, possibilitate sola et unibilitate existente in augmentabili I 313 4*

— Augmentabile ab intrinseco per virtutem propriam habet se in ratione formalis et activi respectu augmentantis, augmentabile per virtutem extrinsecam se habet in ratione passivi, augmentans in ratione formalis et completivi I 313 4* — Multiplicatio per virtutem creatam est a forma ut a simili activo II 728 b

— In augmento secundum quantitatem molis et virtutis est status I 316 f. 2, b — Quod semper augetur nunquam venit ad perfectum *ib.* f. 3 — et virtus augmentandi habet statum II 735 b sq. — habet terminum ex parte materiae II 729 b — tantum extenditur, quantum virtus augmentativa I 316 arg. 4 — habet statum a virtute agente, a potentia suscipiente et a forma perficiente, cum pervenit ad quantitatem perfectam *ib.* b *Vide V. Calor* in Indice gener.

C

CATEGOREMA — *Vide V. Terminus.*

CAUSA — est cuius esse sequitur aliud I 420 d. 3. 347 1*. 374 b. 509 a. 803 f. 3. IV 361 arg. 4. V 93 arg. 2 — est quo posito, ponitur effectus I 669 arg. 2. 720 arg. 9 — est qua posita, ponitur res, et qua remota removetur I 448 f. 2. III 22 f. 4

— est quod producit diversum I 374 1*. 509 3* — proprie dicitur quod dat alteri esse I 672 b — dicit principium productivum II 436 b — dicitur quantum ad esse I 508 arg. 3 — Illud, sine quo res esset, non est causa IV 894 arg. 4

— extenso nomine sumitur pro principio I 420 d. 3. 375 1* — idem est ac principium differens ratione I 508 arg. 3 — dicitur de principio producti, quod differt a producente I 509 3*

— potest accipi secundum rationem essendi, vel inferendi, vel dicendi I 672 b. V 352 20 — in essendo est quod ponit aliud secundum productionem, causa in

consequendo, quod ponit aliud secundum consecutionem I 670 2*

— dicitur proprie et communiter IV 359 d. 3 — communiter dicitur causa sine qua non *ibid.* — communiter dicitur illud, sine quo res non est I 672 b

— participatur a suis effectibus secundum influentiam V 73 11* — dicitur esse aliquid rei causative I 621 2* — Res sunt in sua causa secundum causativam potentiam *ib.* a, 2* — Quod quis habet causaliter dare potest I 457 1*

— Quod dicitur de aliquo per causam potest inferri per modum habitudinis causalis I 521 b — Quod praedicatur solum per causam non est idem illi, de quo praedicatur *ibid.*

— Quod nihil est nullius est causa II 857 d. 4 — positionis non est privatio II 89 f. 4

— ponit relationem I 525 arg. 6 — Esse causam alicuius connotat effectum sive

respectum I 681 d. 3 — Principio efficienti aliquid respondet effectus I 703 2* — et effectus sunt correlativa I 724 d. 8 — Ponere causam sine effectu, vel effectum sine causa non convenit III 68 4*

— importat diversitatem I 509 a — distinguitur a causato I 362 6*. 446 d. 2. 509 3* — est alia ab effectu V 406 11* — distat ab eo cuius est I 732 arg. 5

— proprie dicta differt ab effectu per essentiam I 347 1*. 537 b. II 656 f. 4 — et effectus essentialiter distinguuntur II 825 arg. 5 — Emanatio effectus a causa ponit diversitatem substantialem I 374 1* — Ordinatio causae ad effectum exigit essentialem diversitatem sive substantialem I 130 4* — Nihil est causa sui I 672 f. 4. II 806 arg. 6 — Nihil est causa efficiens sui ipsius IV 679 arg. 4

— Omnis res est causa, vel effectus I 42 d. 3 — et causatum sunt primae differentiae et summae I 362 6*

— prior est suo effectu I 174 d. 1. 672 f. 3. III 610 arg. 2 — praecedit effectum I 361 5*. 669 arg. 2. 729 f. 2. IV 426 a — natura prior est suo causato I 374 b. IV 13 2*. 426 a. V 106 41* — Ubi est causa et effectus, ibi est prius et posterius et ordo naturae I 373 f. 3. 375 a — Posterius non est causa prioris I 157 arg. 3 — Quod est post non est causa IV 895 arg. 5 — Sicut praecedit rem quod est tota causa, ita et quod est adiuvativum IV 428 f. 2

— omnis nobilior est suo effectu I 672 f. 2. II 90 arg. 4. III 722 arg. 3. V 254 a. 358 26 — semper importat honorabilitatem respectu cuius dicitur causa, et quandam superpositionem I 672 b — Omnis res plenius et perfectius est in suo fonte et origine quam alibi V 245 b — Unumquodque nobilius est quantum ad essentiam quam quantum ad effectum III 752 d. 3

— praeter materiam sonant in perfectionem I 361 2* — efficiens est nobilior suo effectu IV 49 f. 1 — efficiens et finalis est nobilior effectu, formalis et materialis solum secundum quid II 94 4* — Nihil potest facere aliquid melius et superius se V 20 f. 32

— communis est ad principium intrinsecum et extrinsecum II 436 a *Vide V. Ex* in Indice gener.

— Res ordinatur ad id, ex quo generatur, secundum ordinem causae II 24 f. 2

— Quadruplex est genus causae, materialis, formalis, efficiens et finalis I 4 a. III 400 arg. 6. IV 684 d. 1 — efficiens, forma, finis et materia integrant rem V 363 22 — materialis et formalis sunt principia ordinata ad compositionem II 94 4* — efficiens et finalis proprie tenet rationem causae II 94 4*. III 247 b

— efficiens est activum principium IV 677 arg. 2 — Efficiens est principium extrinsecum II 37 d. 3

— est vere efficiens et produciens, vel quodam modo disponens et inducens II 817 d. 4 — efficiens aliquo modo est tum causa effectiva tum dispositiva tum excitativa III 247 b — est sufficiens, aut disponens II 363 a. 857 d. 4 — aliquo modo dicitur quod disponit II 857 d. 4. III 689 2* — Ad causam efficientem reducitur excitans III 400 b — movens est sicut principalis, aut sicut inducens IV 713 d. 6

— Efficiens est sicut primum principium, aut sicut instrumentum IV 895 a — Efficiens non potest tantum per se, quantum potest cum instrumento IV 693 3*

— quaedam tantum facit, quaedam tantum fit, quaedam facit et fit II 583 arg. 1. V 108 5* — est tantum agens, et tantum acta, et agens et acta V 551 43 — naturales dicuntur non facientes, quia sic faciunt, secundum quod est eis inditum V 108 5*

— Aliquid dicitur esse causa alicuius per se per intentionem II 872 2* — per se ducit in illud, circa quod ponitur ut produciens et intendens I 826 a — per se

ducit aliquid ad alterum ex se vel per aliquid sui *ibid.* — Quod ducit in alterum per modum causae habet in se rationem ordinationis in finem *ib.* b — per se potentior est ad agendum quam causa per accidens II 871 arg. 4

— per accidens dicitur aliquid esse illius cuius est causa per aliquid aliud, quod non est ab ipso, sed aliunde I 224 2* — per accidens dicit privationem intentionis II 872 2*. 873 4* — Fortuitum dicit effectum causae per accidens II 871 arg. 2. 872 f. 4

— per accidens reducitur ad causam nobiliorem II 872 f. 4 — Casus et fortuna sunt causae secundum imperfectam rationem I 803 f. 4

— creata est natura, vel intelligentia I 812 d. 4. II 202 a. 436 a. 872 b — Naturale et artificiale dicit effectum causae per se II 871 arg. 2

— est naturalis et necessaria, aut voluntaria I 44 d. 13. II 436 a. 807 1*. 856 d. 1 — Aliquid causat necessario, aut contingenter II 363 a — quae per voluntatem operatur, non est necessaria I 724 d. 7

— necessaria habet immutabilitatem et inevitabilitatem I 724 d. 7 — contingens habet libertatem et vertibilitatem *ibid.* — inferiores sunt possibles et ideo variabiles V 540 5

— si est necessaria, et effectus V 107 arg. 5 — omnis, quae necessaria est in se et necessario ponit effectum, infert simpliciter necessitatem effectui I 706 arg. 3 — quae non est per necessitatem, sed per voluntatem, non necessario ponit effectum I 707 a — necessaria concurrens cum variabili producit effectum contingenter *ibid.*

— Quod dat alicui necessitatem habet rationem causae I 674 f. 3

— In creaturis est causa universalis et particularis I 806 b — universalis dicitur, quae potest in multa II 441 a — universalis se extendit ad multa I 724 d. 7 — universalis potest in plures effectus I 606 3* — universalis non tantum ordinatur ad unum effectum causae particularis, sed ad multos alios IV 498 4* — universalis dicitur, non quia de aliis causis inferioribus praedicatur, sed quia alias adiuvat et movet III 591 b — Aliquid in se unum et ab aliis distinctum potest habere rationem generalis motoris respectu illorum *ibid.* — quanto est universalior, tanto plurium principium II 39 f. 4

— particularis determinata est ad unum effectum I 724 d. 7 — particularis sufficit ad suum effectum *ibid.* — particularis immediate et sufficienter potest in effectum I 606 3*

— universalis et particularis ad unum effectum ordinantur, nec tamen sunt unum, sed plures causae IV 497 arg. 4 — particularis concurrens cum prima ad productionem eorum quae sunt a natura et a voluntate particulari I 807 a

— Agens particulare applicat actum agentis universalis ad hoc vel ad illud IV 153 2* — Denominatio est a causa particulari I 707 a

— universalis non est sufficiens nec necessaria, sed per causas particulares indiget adiuvari I 724 d. 7. II 361 4* — Omnis effectus, qui exit ab aliqua causa universali, exit ab ea vel per aliam causam propriam, vel per se ipsam appropriatam II 28 arg. 3 — universalis, quae non est actus purus, indiget actualitate causae particularis ad producendum effectum particularem II 29 3* — universalis creata non habet omnimodam actualitatem nec perfectam potentiam, ideo non potest pervenire ad formam specialem nisi per accidens, ut per formam agentis particularis, quae non est ab ipsa I 807 a — universalis, quae est omnino alterius generis et virtutis quam particularis, non potest in effectum proprium nisi per propriam causam; sed quae habet in se omnem virtutem, quam habet particularis, potest in effectum sine illa V 498 15*

— Ratio causae universalis est primitas, ratio causae particularis actualitas II 29 3* — universalis quantum ad intimitatem magis influit quam particularis, sed minus quantum ad actualitatem et quantum ad propria rei I 807 a

— quanto prior, tanto universalior I 638 f. 2. II 39 f. 4

— immediata est propria V 61 arg. 9 — immediata est actualissima, quia in actu est V 386 10

— proxima et immediata dicitur aut respectu substantiae, aut dispositionis, aut actus I 158 4*. V 102 15* — est immediata respectu actus, quando actui coniungitur I 158 4*. V 102 15* — Immediata est coniunctio secundum rationem causandi, quando causa immediate producit et causat et tenet effectum V 10 41*

— prima et immediata est, cuius actus primus et proprius est rei productio I 806 f. 2 — prima et immediata est, qua non est altera prior *ib.* f. 3 — prima et immediata est, quae est in totum effectum per actionem suam *ib.* f. 4 — prima est, quae agit, alia non supposita I 220 arg. 2

— Causae primae et immediatae est nobilissima causalitas I 806 f. 6 — immediata nobilior est quam mediata V 386 10 — Causare aliquid per se et mediate per id quod ab ipso est, non dicit indignitatem I 224 2*

— Dispositio causae superadiecta ad aliquem effectum producendum aut dicit aliquid sibi praeambulum, aut aliquid annexum, aut dicit ipsum effectum ut informans et denominans suum principium II 807 a

— In causis est ordo essentialis I 471 a — Ordo causarum per essentialem diversitatem attenditur secundum comparisonem posterioris ad primum V 414 1*

— prima plus influit quam secunda I 221 arg. 2. 370 arg. 2. IV 305 arg. 3 — priores habent maiorem influentiam I 471 a — prima plus influit, ubi est pluralitas causarum I 222 1* — prima plus influit quam secunda, quae ab illa substantialiter differt I 371 2* — prima movet causatum primum II 345 arg. 4

— In causis necessario est status I 167 arg. 4. II 21 f. 2 — In causis supponitur status I 78 d. 4 — Necesse est ponere statum in his quae ordinantur secundum ordinem causalitatis II 21 f. 2 — In quolibet genere causae necesse est ponere statum V 12 f. 5 — In causando non est abire in infinitum I 167 arg. 4. 324 5*. II 15 f. 6. 16 arg. 4, 5. 19 arg. 2. V 61 b. 212 a. 379 16 *Vide V. Causa, V. Motus et V. Primum* in Indice gener.

— In omni genere causae status est in uno simplici I 605 f. 3. V 12 f. 5 — Status est in causa causarum I 732 arg. 5 — prima est, in qua est status I 220 arg. 1

— Omne, quod est in causa, est unum V 4 arg. 8

— Quandocumque plura mobilia concurrunt ad effectum uniformem per suam influentiam, necesse est, quod coniungantur per alicuius mobilis uniformitatem II 355 f. 4 — omnes, quae concurrunt ad unum effectum, reducuntur ad aliquod unum principium II 873 3* — Quandocumque aliqua diversa concurrunt ad unius effectus productionem, necesse est, quod per unum aliquid coniungantur, quod est super ea II 871 arg. 3 — Unus effectus non procedit ab una causa per aliam, nisi illae causae ad se conformentur I 853 arg. 4

— tres coincidunt in unam I 6 arg. 2. II 885 6*. III 617 d. 1. 809 d. 3 — Efficiens et finis possunt incidere in idem numero, sed forma et materia nunquam I 361 2* — Forma constitutiva incidit cum efficiente et fine in idem specie, forma exemplaris in idem numero *ibid.*

— materialis nunquam simul incidit in idem cum aliis causis II 567 f. 4 — Materia non coincidit simul cum fine I 6 arg. 2 — Materia circa quam, quae proprie est obiectum scientiae, potest esse idem cum fine I 8 2*

— Efficiens et finis sunt causae correlativae I 360 arg. 2. II 15 f. 5 — Effectivum non fit efficiens in effectum nisi propter finem I 804 b — Quod dicit coniunctionem principii effectivi cum fine est ratio causandi in effectum *ibid.* II 51 d. 1 — Finis movet efficientem in his inferioribus II 51 d. 1 — in actu est ex concursu efficientis et finis *ibid.* *Vide V. Bonum-causa* in Indice gener.

— Causam perfectam faciunt posse, scire et velle I 614 d. 4. V 432 5 — In efficiendo primo intelligitur potentia ut potens, deinde scientia, postea voluntas, postremo potentia ut exsequens I 614 d. 4

— Posita causa sufficienti et actuali, ponitur effectus II 20 arg. 5 — sufficiens ponit effectum II 51 d. 4 — Posita causa, ponitur effectus, nisi impediatur propter malam dispositionem in suscipiente IV 102 arg. 4 — Posita causa proxima et immediata, ponitur effectus I 157 arg. 4. 806 arg. 2. IV 894 f. 2. 993 arg. 3. V 102 15* — Posita causa efficiente proxima et immediata et sufficiente, ponitur effectus III 698 arg. 4 — Quia principium, ideo vel actu vel habitu est principiatum I 470 b — Po-

sita causa in esse, non ponitur effectus in actu, nisi ponatur causa in operando I 807 2* — immediata et actualis ratione efficientiae exterioris statim ponit effectum I 158 4*. V 102 15*. 386 10

— Causae in habitu non oportet, quod respondeat effectus in actu, sed in habitu I 724 d. 8

— est habitualis, vel actualis I 724 d. 8. 805 2* — ponitur in esse, vel in operari I 807 2* — potest esse in actu aut in se, aut in effectum II 23 5*

— Necesse est, causam esse coniunctam effectui, alioquin, si causa praeterit et non est, nihil facti IV 103 arg. 2 — Quod praeteritum est non efficit id quod futurum est IV 894 arg. 2 — Non existente causa principali, non existit effectus IV 712 d. 3

— Manente causa, manere debet effectus IV 493 f. 3. 916 f. 4 — Si aliquid necessario ponit aliud, non potest aliud auferri, quin ipsum auferatur, quod ponit IV 505 f. 4 — Effectus non removetur, permanente causa efficiente et conservante, vel existente causa in ea dispositione, in qua producit effectum, non vero oportet manere, manente causa efficiente tantum II 180 6*. 764 3*

— quaedam est efficiens et conservans, quaedam inducens, sed non conservans IV 98 4*. 576 3*. 679 2*. 682 3* — Non omnis causa introducendi est causa conservandi IV 553 6* *Vide V. Conservatio* in Indice gener. — Idem est principium essendi et conservandi II 865 arg. 3

— Cessante causa, cessat effectus II 178 arg. 6. III 688 arg. 2. IV 73 a. 493 arg. 3. 551 arg. 6. 786 f. 4 — Remota causa proxima et immediata, removetur effectus IV 574 arg. 3 — Eisdem causis, quibus unumquodque construitur, per easdem destruitur IV 682 arg. 3. 772 arg. 2 — Si duae causae concurrunt ad eundem effectum, altera destructa, non manet effectus IV 682 3*

— Si destruitur causa introducens et conservans, destruitur effectus, non vero, si destruitur causa introducens tantum IV 98 4*. 553 6*. 576 3*. 682 3*. 859 3* — Cessante causa inducente, non efficiente nec conservante, non cessat effectus II 180 6*

— Augmentata causa, augmentatur effectus III 764 arg. 1

— dicitur cassari, cum nullum ponit effectum I 706 arg. 2 — impeditur, quando manente comparatione et ordinatione eius ad effectum, effectus non evenit I 841 1* — Aliquis potest repugnare alicui in suo effectum, aut quia repugnat ex parte virtutis ipsius agentis, aut ex parte idoneitatis ipsius susipientis II 827 b

— omnis, quae per aliam agentem expletur, si expletur, potest per illam deficientem impedi I 839 arg. 2 — universales per particulares possunt impedi I 361 1* — nobilior est, quae non potest impedi I 839 f. 7 — omnis, quae impeditur a prosecutione sui effectus, aut deficit, aut mutatur *ib.* f. 6

— cuius effectus est contingens, non potest impedi, si effectus necessario comitetur et consequatur ad causam I 841 1*

— Quod repugnat causae repugnat causato V 103 arg. 8

— Qualis est causa, talis et effectus I 860 d. 2. III 385 arg. 2 — Ubi talis causa, ibi talis effectus IV 78 arg. 2. 626 f. 4. 771 f. 3. 847 arg. 4 — si est univoca, et effectus univocus III 762 arg. 4 — Cum causa et effectus se habent per univocationem et sunt unius generis, proportionantur I 772 1* — naturales sunt unigeneae suis partibus et conformes V 108 5* — Analogica communicant in causa et effectum secundum prius et posterius II 837 d. 3 — Oppositum non est causa oppositi III 41 5*. 226 f. 3. V 80 arg. 7. 343 3

— una est specialissima unius IV 508 f. 4 — Unius est una causa immediata I 806 arg. 4 *Vide V. Principium* in Indice gener. — Unius est una causa immediata creata in eodem genere causae I 807 1* — In ordine causarum in naturalibus fit reductio usque ad supremum per unum immediatum, ita quod non sunt plura immediata respectu unius IV 508 f. 4 — Quae super idem fundantur ab eodem sunt, si fundantur eodem modo II 875 1* — Quod est unum per essentiam, impossibile est, ab omnino diversis principiis in esse produci II 740 f. 4. 741 b

— Multiplicata causa, multiplicatur effectus IV 679 arg. 3 — Multiplicato effectum, necesse est, multiplicari causam proximam et propriam V 61 arg. 9

— proxima et immediata, agens per modum naturae, cuius etiam virtus est actata, et sic est causa propria, quod non universalis, multiplicatur, multiplicato effectum V 62 9* — Unitas in causa non repugnat multitudini in causatis V 63 10*. 343 3 *Vide V. Agens.* — In creatura non est realis diversitas propter multitudinem eorum quae sunt ab ipsa V 12 f. 4 — Respectus vel effectus causae additus ipsam non numerat I 247 arg. 4

— Sicut se habet effectus ad effectum, ita causa ad causam II 718 f. 6

— Quod est causa causae est causa causati II 870 6* — Quidquid est causa causae est causa causati, per se intelligendo II 805 4*. 861 f. 6 — Si aliquid est causa unius convertibilium, non sequitur, quod sit causa alterius I 730 5*

— In causalibus et causis non recipitur reciprocatio I 346 arg. 4. 525 f. 4. 537 arg. 4 — Inter causam proprie dictam et effectum non est reciprocatio I 374 1*. 537 b

— Idem non est causa oppositorum V 61 arg. 10 — oppositorum sunt oppositae II 25 arg. 4. V 11 arg. 7 — Contrariorum sunt contrariae causae proximae intrinsecae, non vero causae extra II 27 4* — Contrarietas effectuum attestatur contrarietati causarum, maxime quando causa sic est in alterum contrariorum, quod non potest esse in reliquum II 826 arg. 3 — contrariae sunt contrariorum, quorum utrumque est aliqua natura, et in causis agentibus

naturaliter et quae sunt ad unum effectum determinatae II 805 3* — coarctatae, quae non producant multa nisi per multa, proximae et immediatae oppositorum effectuum sunt oppositae V 45 7*

— Si aliquid est causa alicuius, et oppositum est causa oppositi I 719 arg. 6. IV 57 arg. 3. 679 arg. 2 — Si oppositum est causa oppositi, et propositum propositi II 287 arg. 3. 763 arg. 5. 784 arg. 3. 920 arg. 4. IV 97 arg. 4 — Si aliquid est causa alicuius, oppositum est causa oppositi, si est causa proxima et immediata et tota causa I 721 6*. IV 98 4* — Si oppositum est causa oppositi, et propositum propositi, in his oppositis, quorum utrumque est aliqua natura, et in eis quae recte sunt opposita, et secundum illud, in quo opponuntur II 786 3* — Si oppositum est causa oppositi, propositum est causa propositi, nisi alterum insit per naturam vel per modum naturae II 288 3*

— Si aliquid per sui praesentiam causa est alicuius, per sui absentiam est causa oppositi I 719 arg. 7 — eadem per sui praesentiam et absentiam est causa oppositorum, si est causa suae absentiae I 721 7*. II 870 2*

— cuius virtus se extendit ad contrarium voluntatis, potest aliud velle, quam velit I 839 arg. 3 — voluntaria non mutatur propter effectuum mutabilitatem et differentiam V 409 5*

— Defectus non requirit causam efficientem, sed deficientem II 863 2*, 4*. 866 5*. 877 d. 3 — Quod nihil est non habet causam efficientem, sed deficientem IV 361 arg. 4 — deficiens est sufficiens ad defectum effectus I 721 6* — Defectus potest esse causa deficiens II 857 d. 4 *Vide V. Defectus* in Indice gener.

— cognoscitur per effectum I 71 f. 2. IV 15 2* — Per effectum manuducimur in cognitionem causarum I 42 d. 3. V 300 3 — reduct in effectu I 72 a — a sensibus nostris remotior est IV 15 2*

— ducit in cognitionem effectus I 42 d. 3 — Contingit, effectum cognosci per causam I 71 f. 2 — Cognita virtute causae, cognoscitur effectus per collationem I 601 a — Per causam proximam et immediatam res cognoscitur certissime et nobilissime I 806 f. 5 — Omne, quod habet causam proximam et immediatam et necessariam, est demonstrabile, si causa illa sit propria et determinata ad tales effectus I 807 3* — Cognita causa proxima et immediata, non est ultra quaerere I 806 arg. 4 — Quod non habet causam certam non potest certo cognosci ab intellectu possibili respectu illius II 119 b — Tunc unaquaeque res perfecte cognoscitur, quando cognoscitur secundum quadruplex genus causae IV 661 a

— quae vere et proprie habet rationem causae, non est signum effectus, immo magis signatum IV 14 2* — potest esse signum effectus secundum institutionem IV 667 5*

— Philosophia naturalis agit de causis essendi V 305 6. 320 4 — occultae con-

siderantur a naturali V 350 6 — Cognitione causarum altissimarum *vide V. Sapientia* in Indice gener.

COGNITIO 1 *Subiectum* — *Actus* 2 *actualis* — *habitualis* 3 *Cognoscens* — *Cognoscibile* — *Ratio cognoscendi* 4 *Unio secundum rationem cognoscendi* 5 *Assimilatio* 6 *Proportio* 7 *Veritas* — *Lux* 8 *Forma* — *Similitudo rei* 9 *Cognoscens per se* — *per aliud* 10 *per essentiam* — *per speciem* 11 *Informatio* 12 *per speciem innatam* — *acquisitam*.

13 *innata* — *Lumen intellectus* 14 *acquisita* — *Experientia* 15 *Influentia obiecti* 16 *Receptio passiva* — *Actio* — *Iudicium* 17 *Conceptio verbi*.

18 *Ratio cognoscendi propria* 19 *Medium cognoscendi* — *Cognitio mediū* 20 *Medium efficiens* — *disponens* 21 *Cooperatio Dei* 22 *per veritatem divinam* — *in rationibus aeternis* 23 *Modus movendi aeternarum rationum*.

24 *mediata* 25 *Media cognoscendi* 26 *Profectus*.

27 *Obiectum* — *Ens* — *Modi essendi* 28 *Modi cognoscendi respectu obiecti* 29 *Dependentia ab obiecto* 30 *Variatio* 31 *Defectus circa cognitionem*.

32 *naturalis* — *deliberativa* — *Influentia voluntatis* 33 *Ordo cognitionis et affectionis*.

1 — est in anima tanquam in subiecto II 766 f. 3 — Homo nihil cognoscit nisi per animam V 40 1* — scientialis est ex parte mentis et spiritus V 246 b

— Cognoscens debet esse spirituale IV 1015 b *Vide V. Spirituale* in Indice gener. — Quanto substantia simplicior, tanto plurium est cognoscitiva I 688 f. 5. II 144 d. 2. III 314 arg. 7. V 3 f. 3. 39 f. 6 — Sicut se habet essentia ad essentiam, ita scientia ad scientiam V 39 f. 8 — Omne cognoscens cognoscit secundum facultatem cognoscentis V 33 f. 3

— Nobilior est res cognoscens non cognoscente III 296 b — Nobilitatis est in creatura cognoscere multa V 3 f. 5

— est animae per potentias IV 1006 f. 2, 4 — est actus exiens a potentia animae V 31 14*

— praesupponit potentiam et virtutem V 215 b — Sapientia fundatur in aliqua potentia V 432 5

— Nosse est actus potentiae cognitivae I 760 d. 3 — Scire est actus proprius potentiae cognitivae II 898 f. 4 — est actus rationis I 37 1*. III 364 b. 476 a

— Omne, quod est in anima pertinens ad cognitionem, est in potentia cognitiva, si sit habitus cognoscendi IV 142 3*

— dicit motum a rebus ad animam I 562 1*. 813 d. 8. II 915 d. 4. IV 1020 f. 1 — dicit ut ad animam V 30 2*

— Cognoscere et amare sunt actus differentes II 560 b. 561 3* — et dilectio sunt actus formaliter differentes V 69 arg. 7 — Nosse et amare non est unius potentiae II 1 b. 560 b — Cognoscere et affici nunquam sunt actus eiusdem potentiae nec eiusdem habitus III 773 f. 5

— correspondet luci in natura spirituali III 364 b

2 — est actualis, vel habitualis III 316 a. 618 d. 3 — Est cognoscere actu et habitu I 650 d. 3. III 528 2* — Scire nominat cognitionem in habitu, sed intelligere in actu III 310 f. 1. 316 a — Anima nihil novit in actu, super quod non convertat se actualiter III 310 f. 6 — habitualis ad plura se extendit quam consideratio actualis *ib.* f. 4. 311 a

3 — dicitur actus cognoscendi, vel id quo mediante cognoscimus III 296 b — Scitum aliquando nominat ipsam rationem cognoscendi, aliquando ipsum cognitum extra V 6 9*

— Actus cognoscendi respicit cognoscentem et cognitum V 15 9* — Ad considerationem necessario concurrunt intelligens, res intellecta et medium sive ratio intelligendi V 70 b — Nihil plus requiritur ad cognitionem nisi sciens et scibile et ratio cognoscendi praesens V 28 arg. 10 — Ad integram cognitionem non plus requiritur nisi cognoscens et cognoscibile abstractum et conversio huius super hoc V 21 arg. 12

4 — Ad cognitionem requiritur cognoscens et cognoscibile et unio unius ad alterum III 295 arg. 2 — est in unione cum obiecto IV 1018 b. 1020 b — omnis est per unionem cognoscibilis cum cognoscente IV 1020 f. 2 — Intellectus non intelligit nisi quod sibi aliquo modo unitur I 67 arg. 2 — Necesse est, esse unionem cognoscibilis ad cognoscentem, ita quod unum sit in altero I 68 arg. 3

— Omne cognitum est in cognoscente V 39 f. 12 — Omne cognitum est in cognitione I 627 arg. 4 — Cognoscens non est in cognoscibili, sed e converso I 68 arg. 3

— Ad hoc, quod anima rationalis aliquid intelligat, necesse est, quod ex intelligentia et intellecto fiat unum II 445 arg. 5 — Unio cognoscentis et cognoscibilis aut est secundum rationem essendi et conservandi et causandi, aut secundum rationem cognoscendi V 10 11* — Ad cognitionem non sufficit unio cognoscentis ad cognoscibile, nisi uniantur per modum cognoscentis III 298 2*. V 29 f. 10 — Non cognoscitur nisi quod est unitum cognoscenti sicut cognoscibile III 297 a *Vide V. Praesentia* in Indice gener.

— Ad cognitionem necessario concurrunt praesentia cognoscibilis II 903 a — Scibile dicitur aliquid ut praesens apud intellectum cognoscentis V 72 9* — Omne, quod cognoscitur, cognoscitur per aliquid praesens intellectui ad videndum II 545 a

— Omne cognitum est in cognoscente vel per veritatem, vel per similitudinem I 348 f. 4. V 6 f. 4 — Omnis cognoscens habet rem cognitam vel secundum veritatem, vel secundum similitudinem I 600 f. 2 — Res non est secundum veritatem in anima I 665 d. 4 — Res non est in anima per essentiam, sed per similitudinem V 543 15 *Vide V. Esse* in Indice gener.

— Res non potest uniri intellectui secundum veritatem, sed unitur ei secundum similitudinem abstractam a materia II 415 4* — Ex intelligente et intellecto debet fieri unum quantum ad speciem, quae unitur intellectui, non quantum ad ipsum obiectum extrinsecum II 447 5* — Ei cui cognoscens non unitur secundum veritatem, et cuius non habet per naturam speciem, habet uniri mediante specie recepta IV 1020 f. 2

— Quanto cognitio est nobilior, tanto immediatior est coniunctio et unio cognoscentis ad cognoscibile V 8 arg. 13 — Immediata est coniunctio secundum rationem cognoscendi, quando cognoscens cognoscit cognoscibile vel per essentiam cognoscentis, vel per essentiam cogniti V 10 11* — Immediatior est coniunctio cognoscentis et cognoscibilis, quando cognoscens unitur cognoscibili quantum ad eius essentiam, quam quantum ad eius similitudinem V 8 arg. 13

5 — Unio cognoscentis cum cognoscibili est per assimilationem V 29 f. 10 — Ad cognitionem requiritur unio per assimilationem cognoscentis ad cognitum III 297 a — Ad hoc, quod intellectus aliquid intelligat, necesse est, ipsum assimilari rei cognitae III 307 arg. 2 — In omni cognitione est assimilatio I 670 4* — In actu cognoscendi fit assimilatio cognoscentis ad cognoscibile II 413 arg. 4 — Ubi est cognitio, necesse est, quod ibi sit assimilatio cognoscentis ad cognoscibile I 685 arg. 4 — Intelligens hoc ipso, quod intelligit, assimilatur intellecto V 7 f. 4 — hoc ipso quod cognitio, assimilationem dicit et expressionem inter cognoscentem et cognoscibile V 8 b — Anima est ad cognoscendum idonea per qualitatem spiritualem, secundum quam assimilatur cognoscibili V 29 f. 10 — Omne cognoscens in quantum huiusmodi simile est cognoscibili I 601 a — Omnis cognoscens habet similitudinem cognoscibilis, vel ipse est similitudo *ibid.* — Nulla fit apprehensio a sensu nisi per aliquam similitudinem et convenientiam organi et obiecti V 320 3 — Similitudo est ratio cognoscendi I 685 arg. 4. V 7 arg. 5 — Ubi maior similitudo, ibi maior est ratio cognoscendi I 685 arg. 4. V 7 arg. 5. 8 arg. 6

— Cognoscens conformatur cognito I 275 d. 5 — Actus intelligendi aliquo modo conformatur obiecto II 916 d. 4

— Ad cognitionem requiritur assimilatio congrua III 303 arg. 4 — Ad cognitionem requiritur assimilatio non in natura tertia, sed sufficit, quod unum sit similitudo alterius I 601 b. III 305 3*. V 9 a. 13 b — Ad cognitionem requiritur assimilatio non per convenientiam in genere vel specie, sed secundum rationem exprimendi I 601 2*. 686 4*

6 — Cognoscentis ad cognoscibile debet esse proportio I 67 arg. 2. II 543 arg. 7 — Necesse est, proportionem esse cognoscentis ad cognitum II 459 f. 44 — Intellectus non intelligit nisi quod est sibi

proportionabile I 67 arg. 2 — Ad cognitionem requiritur proportio secundum rationem cognoscibilis I 69 2*

— Ad cognitionem per apprehensionem requiritur solum proportio convenientiae I 69 1*. II 543 arg. 7 — Ad simplicem intuitum sufficit convenientia ordinis III 305 3* — Cognoscere non includit nisi assimilationem cognoscentis ad cognitum, vel etiam quandam adaequationem V 37 19* — Ad cognitionem non necessario requiritur proportionalitas V 46 f. 10 — Non oportet, cognitum adaequari cognoscenti adaequatione rei ad rem, sed sub ratione cognoscibilis I 84 5* — debet adaequari rei cognitae, secundum quod cognita est III 313 arg. 2 — Ad hoc, quod aliquid perfecte cognoscatur, necesse est, esse adaequationem intellectus ad intelligibile V 7 f. 5 *Vide V. Comprehensio* in Indice gener.

— debet adaequari potentiae et substantiae secundum proportionem III 313 arg. 2 *Vide supra 4.*

7 — Veritas est ratio cognoscendi I 150 arg. 3. 152 4*. 685 arg. 3. V 8 arg. 9 — Ratio cognoscendi consistit in ipsa veritate I 601 b — Ratio cognoscendi remota est veritas, ut dicitur rei entitas, ratio proxima et immediata est veritas ut lux in intellectu V 10 9* — Discretio veri est cognitio V 227 b

— omnis spiritualis fit ratione lucis I 68 f. 2 — Cognoscens debet habere lumen IV 1015 b — Ad perfectionem cognitionis concurrat lux V 7 f. 11. 324 18 — Ad cognitionem concurrat lumen, quo mediante de cognoscibili iudicamus II 903 a — Intellectus indiget lumine ad iudicandum II 908 f. 4

8 — non est nisi per formam I 665 d. 4. II 415 4*. 441 b — Illud quo res cognoscitur, non est nisi forma V 13 f. 11 — propria rei est a forma II 120 3* *Vide infra 27.*

— secundum speciem est per similitudinem rei V 7 f. 3. 41 arg. 11 — Ad perfectionem cognitionis concurrat similitudo V 7 f. 11 — In nobis ratio cognoscendi est similitudo cogniti I 601 b

— In nobis similitudo, eo ipso quod est similitudo, facit cognoscere I 601 b — Ad rerum notitiam habendam requiritur similitudo exprimens et expressiva V 9 a — Similitudo expressa est ratio cognoscendi I 544 a, b — Omne, quod determinate ducit in alterum cognoscendum, est eius similitudo, vel habet penes se similitudinem I 600 f. 3 — Speculum non ducit in aliud cognoscendum, nisi eius habeat similitudinem V 7 f. 9

— Ad notitiam causatam a rebus requiritur similitudo imitativa, quae est ab extra, et ideo aliquam compositionem et additionem ponit circa intellectum cognoscentem et attestatur imperfectioni V 9 a — Ad notitiam causantem res requiritur similitudo exemplativa *ibid.*

9 — Cognoscere aliud a se aut est per aliud a se, aut per se ipsum I 686 a — Cognoscere aliquid extra se aut est per ali-

quid conceptum ab extra, aut quia aspectus deflectitur extra, aut per omnino intrinsecum, a quo quod est extra habet ortum *ib.* 2* — fit ab intrinseco et est ad intrinsecum, vel ad extrinsecum V 5 a

— Intellectus, qui est omnino in actu, non indiget similitudine accepta vel recepta ab extra, sed ipse utitur se ut similitudine ad cognoscendum alia V 9 7* — Cognoscens per suam essentiam in quantum cognoscens dicit rationem similitudinis V 10 13* — Quando cognoscens cognoscit per essentiam suam, ipsa essentia, in quantum est ratio cognoscendi, tenet rationem similitudinis *ib.* 11*

— Similitudo, quae non dependet a re extra, non ducit in aliud per modum decursus et viae, sed solum per modum lucis perfecte exprimentis et quietantis ipsum cognoscentem V 9 8* — Similitudo, quae non est aliud quam ipsum cognoscens, non ponit distantiam aliquam secundum rem nec secundum rationem et in nullo egreditur extra rationem cognoscentis et cognoscibilis V 10 13*

— Cognoscens per se est actus respectu cognoscibilis nec recipit perfectionem ab eo, sed magis e converso I 686 a — Cognoscere rem omnino per se ipsum est solius Dei II 119 a. V 59 f. 3 — Lux se ipsa tenebram cognoscit I 627 b — A luce cognoscuntur tenebrae secundum causam V 14 b

— per similitudinem, quae est idem quod essentia cognoscentis, est perfectior quam cognitio per essentiam rei V 10 12* — perfectior est, qua cognoscens utitur se ipso ut similitudine ad cognoscendum aliquid, quam cognitio, qua cognoscens recipit aliquid ex parte cogniti *ibid.*

— Cognoscens aliud a se per aliud habet perfectionem aliunde I 686 a — Qui cognoscit per speciem vel per essentiam aliquid recipit ab alio et informatur V 59 f. 3 — nostra se habet per modum possibilis respectu cogniti et quodam modo informabilis ab illo I 606 2* — Intellectus noster respectu cogniti est possibilis et non actus purus, et fit in actu per aliquid cogniti, quod est similitudo eius I 601 b — Intellectus per similitudinem, per quam intelligit, debet fieri in actu intelligendi per speciem et formam rei ei impressam II 415 4* — In nobis est similitudo accepta et impressa ab extrinseco I 601 b

— quae est per aliquid conceptum ab extra, dependet ab extrinseco I 686 2* — Cognoscens rem in proprio genere, ita quod aspectus deflectatur supra rem, ut est in proprio genere, egreditur extra se I 680 d. 4

10 — Omne, quod cognoscitur, aut cognoscitur per essentiam, aut per similitudinem I 300 arg. 1. 301 f. 3. V 7 f. 6 — Cognoscibile per se aut cognoscitur per sui essentiam, aut per speciem II 422 arg. 4. III 504 b — aliquorum est per praesentiam, aliquorum per similitudinem I 68 f. 3 — Aliquid cognoscitur per sui praesentiam, aut per similitudinem acceptam ab extra

V 19 f. 23 — Cognoscere est per speciem, vel per essentiam, vel per se ipsum V 59 f. 3

— Quando cognoscens cognoscit cognoscibile vel per essentiam cognoscentis, vel per essentiam cogniti, non est opus similitudine intermedia, quae differat ab utroque extremorum V 10 11* — Ad cognitionem praesentis intellectui non est necesse, abstrahi similitudinem, per quam cognoscatur I 70 3* *Vide V. Anima 26.*

— Habitus a non habente cognoscuntur per speciem, quae non est pura species, sed veritas quaedam ab ipsa veritate impressa I 302 b — Caritas potest cognosci ab eo qui eam non habet, sine receptione speciei et sensibus IV 1004 b

— per essentiam est nobilior quam per similitudinem a rebus causata, non vero ea quae est per similitudinem, quae est ipsa veritas I 602 3* — nobilior est per essentiam quam per similitudinem, quae est abstracta et causata ab ipsa rei essentia V 10 12* — Illa cognoscuntur verius, quae cognoscuntur per praesentiam, quam quae cognoscuntur per similitudinem I 68 f. 3

— Intellectus possibilis fit in actu per species II 120 a — Per species contingit res cognoscere II 118 f. 1 — Aliquid videtur per sui speciem ut medium III 504 b — Nemo unquam cognosceret res, nisi sensu aliquo exteriori speciem eius acciperet II 903 a — Intellectus nihil intelligit actu, nisi imprimatur ei species et similitudo rei cognitae II 415 4*. III 307 arg. 4 — Intellectus non potest intelligere aliud a se, nisi speciem illius habeat in se II 568 arg. 6 — Intellectus non potest intelligere aliud a se, nisi adiuvetur a specie, quae abstracta a phantasmate intellectui habet uniri II 569 a — Nihil cognoscitur nisi mediante specie unita animae V 324 48

— Nullum sensibile movet potentiam cognitivam nisi mediante similitudine, et hoc generaliter; realiter vel exemplariter est necesse in omni sensu V 322 8 — Res dant cognoscere per suas similitudines I 626 2* — Sensibilia inrant in animam non per substantias, sed per similitudines suas primo generatas in medio et de medio in organo et de organo exteriori in interiori et de hoc in potentiam apprehensivam V 300 4 — Generatio speciei in medio et de medio in organo et conversio potentiae apprehensivae super illam facit apprehensionem omnium eorum quae exterius anima apprehendit *ibid.*

— Quae non sunt essentialiter in cognoscente cognoscuntur per species I 300 arg. 1. II 119 a — Intellectus informatur per similitudinem ab iis quae non sunt in eo secundum essentiam I 301 f. 3, 4

— Indigemus specie et receptione ad cognoscendas res V 572 48 — Ad cognoscendum requiruntur similitudines rerum cognitarum, ex quibus propria ratio cognoscendi habetur respectu cuiuslibet cogniti V 25 15* — Qui cognoscit necesse est, quod habeat similitudines rerum, quas cognoscit V 7 f. 4

— Ad perfectionem actus cognitionis requiritur acquisitio et conservatio II 560 b — Retentio speciei disponit ad intelligendum I 81 a

— Cum cognoscens habet obtenebratos oculos, ut non possit supra se elevari, necesse est, quod similitudo condescendat usque ad illam naturam, quae ab eo potest capi V 323 12

41 — Intellectus non intelligit nisi a quo acies intelligentiae informatur I 67 arg. 2 — Nihil cognoscit intellectus, nisi ab illo informetur I 301 f. 3 — Necesse est, intellectum cognoscentem informari a cognito I 68 arg. 5 — Necesse est, intellectum aliquo modo formari et informari ab intelligibili ad hoc, quod ipsum cognoscat III 298 2* — Ad hoc quod intellectus intelligat quod est in memoria et in voluntate, necesse est, aciem intellectus informari I 301 f. 4

42 — Aliquid cognoscitur per similitudinem a sensibus acquisitam, aut infusam, aut innatam I 301 b — Cognoscens habet speciem per naturam, vel speciem receptam IV 1020 f. 2 — Animae a conditione sua datum est lumen quoddam directivum, quod habet rationem cuiusdam veritatis et simul rationem similitudinis, dum accipitur ab intellectu I 301 b sq. — Quae cognoscuntur per similitudinem infusam vel innatam dicuntur cognosci in Veritate aeterna *ib.* b

— Spirituale non cognoscitur per similitudinem a sensibus acquisitam I 300 arg. 2. 301 b — Non cognoscitur per speciem acceptam ab extra quod non habet similitudinem abstrahibilem per sensum I 300 arg. 4. V 49 f. 23 — Mens non solum habet ab exteriori formari per phantasmas, verum etiam a superiori suscipiendo et in se habendo simplices formas, quae non possunt introire per portas sensuum et sensibilibus phantasias V 303 2 — Quae sunt supra imaginationem non intelliguntur per speciem imaginariam II 447 a

— Animae non repugnat intelligere per species innatas II 50 a

— Anima non cognoscit per speciem innatam I 300 arg. 2 — Anima non habet innatas species et similitudines IV 1004 b — Anima creata est veluti tabula rasa I 300 arg. 2. II 42 2*. 118 f. 5. 569 a. 901 arg. 1. 902 b — Anima est tabula rasa solum quantum ad species et similitudines IV 1004 b — Anima creata est nuda a specie, quae est similitudo tantum sicut pictura I 301 b — In anima nihil scriptum est, non quia nulla sit in ea notitia, sed quia nulla est in ea similitudo abstracta II 904 b *Vide V. Species.*

13 — est acquisita, vel innata, vel infusa IV 479 f. 4. V 21 f. 34. 23 b — est innata, aut acquisita II 206 d. 4 — multarum rerum naturalium, ut puta iuris naturalis, nobis innata est IV 1004 a sq. — beatitudinis in generali est innata II 894 d. 4. IV 1004 a

— primorum principiorum dicitur nobis innata ratione luminis, quod sufficit ad

illa cognoscenda post receptionem specierum II 903 b — Habitus cognitivi sunt nobis innati ratione luminis animae inditi *ib.* a — Respectu cognoscibilium per sui essentiam, non per speciem, est habitus simpliciter innatus II 904 a

— Potentiae cognitivae est lumen inditum, quod est naturale iudicarium II 903 a. 910 a. V 474 2 *Vide V. Iudicarium* in Indice gener. — Lux veritatis relucet in facie nostrae mentis V 303 4 — Aliqua possumus cognoscere per lumen naturaliter inditum IV 428 3* — Intellectus scientialis est a dictamine naturae sicut a lumine interiori V 496 42, 43 — Ratio iudicat secundum lumen proprium sibi datum et innatum et secundum lumen sibi ab inferiori acquisitum per sensum et imaginationem II 575 a — Intellectus intra se habet lumen ex propria conditione sufficiens ad aliqua cognoscenda V 50 1* — Anima nostra habet supra se quoddam lumen naturae signatum, per quod habilis est ad cognoscenda prima principia V 496 13 — Mens habet lucem incommutabilem sibi praesentem, in qua meminit invariabilitatem veritatum V 304 2

— In intellectu est lumen connaturale, inseparabile, non sufficiens ad dirigendam cognitionem, nisi superveniat habitus scientiae IV 438 b — Lumen naturale est habitus imperfectus disponens ad scientiam *ibid.* — Lumen innatum est seminarium aliorum habituum acquirendorum II 903 b

— dicitur a natura, quia naturaliter inserta, vel quae est per naturalem potentiam II 290 a — Eadem potentia cognitiva cognoscimus aliquid naturaliter et per acquisitionem II 566 f. 3

44 — Habitus cognoscendorum non sunt animae simpliciter innati II 902 b — Scientia non est innata, sed acquisita *ib.* arg. 4 — Habitus cognoscitivi sunt quodam modo innati, quodam modo acquisiti *ib.* b — Habitus cognitivi non sunt innati intellectui agenti *ibid.* — Intellectus agens non habet cognitionem universalium innatam II 569 a

— principiorum et cognoscendorum in universali non est innata, sed quodam modo acquisita II 903 a — Lumen naturae solum non sufficit ad cognoscenda principia, nisi cognoscantur termini V 496 43

— Anima a conditione sua est ignorans II 902 b — Nihil novimus nisi ea quae, postquam nati sumus, didicimus, non obliorum recordamur II 449 b. 450 a

— non infunditur a Deo sine cooperatione luminis naturalis IV 428 3* — Lumine cognitionis a Deo dato et conservato multa possunt cognosci, Deo non inspirante nec infundente, sed cooperante et conservante II 191 6*

— In nobis est scientia per acquisitionem ab inferiori III 342 d. 4 — particularium conclusionum scientiarum acquisita est, quia lumen nobis innatum non plene sufficit ad illa cognoscenda, sed indiget aliqua persuasionem et habilitationem nova II 903 b — Habitus cognitivi sunt acquisiti ratione speciei *ib.* a, b sq.

— acquisita de rebus, quae subsunt rationi, per experientiam addiscitur II 206 d. 4 — generatur in nobis per experientiam IV 234 f. 2 — Intellectus scientialis est ex frequentia experientiae sicut a lumine exteriori V 496 12 — generatur in nobis via sensus, memoriae et experientiae *ib.* 14. 572 18 — Homo addiscit mediante via sensus, memoriae et experientiae II 537 arg. 4 — Ratio acquirit scientiam per viam sensus et experientiae II 569 a. 716 a. 903 a — Res cognoscuntur in proprio genere via sensus, memoriae et experientiae V 247 a *Vide V. Auditus* in Indice gener.

— nostra incipit a sensu I 281 f. 1. II 313 3*. III 342 d. 4 — Nos per sensum addiscimus I 189 d. 4 — venit ab inferiori per sensus V 21 arg. 9 — intrat per sensus V 300 3 — Speculatio incipit a sensu et pervenit ad imaginationem et de imaginatione ad rationem V 260 a — Cognitionem incomplexorum non habemus nisi mediantibus sensibus II 902 arg. 3 — Amitentes unum sensum necesse est, unam scientiam amittere, quae est secundum illum sensum *ibid.* 903 a. V 21 arg. 9. 572 18 — Ex multis sensibilibus fit una memoria, et ex multis memoriis fit una experientia III 321 arg. 3. V 21 arg. 9. 496 14

— Creaturae ad mentem nostram intrant per corporales sensus V 300 1 — Sensibilia exteriora sunt quae primo ingrediuntur in animam per portas quinque sensuum *ib.* 4

— non omnis est a sensu II 904 b *Vide V. Intellectus*. — Mens rerum corporarum notitiam per sensum corporis colligit, incorporearum per semetipsam II 448 f. 2. V 21 arg. 3

15 — Scientia acquisita a re ipsa generatur in cognoscente II 194 f. 3 — Ordo naturalis est, ut obiectum influat in organum IV 1020 f. 4 — Obiectum habens speciem agit in organum, quod est illa denudatum *ib.* 4*

— Cognoscibile, quod non superexcedit cognoscentis naturam et potentiam, eam naturaliter immutat II 123 3* — Corpus vere dicitur immutare animam IV 935 4* — Obiectum immutat cognitionem animae et sensum, et anima se ipsam movens passione animali percipit actionem IV 934 a sq. — Immutationem et receptionem animalem antecedit immutatio naturalis IV 1020 arg. 4 *Vide V. Immutatio* in Indice gener.

— Scibile ad cognoscentem creatum se habet per modum actualis et motivi II 194 f. 2 — Intelligibile est perfectio intellectus I 685 arg. 4 — Cognoscibile iuvat intellectum agentem, ut fiat in actu II 496 4* — Obiectum sensui speciem offert et sensum excitat II 622 a

16 — est in aliquid recipiendo IV 1020 f. 4 — Operatio intellectus est in suscipiendo III 325 6*

— Videns suscipit in oculo similitudinem II 221 arg. 7 *Vide V. Sensus*. — Species recipitur in cognoscente ab obiecto

IV 1020 f. 4, b — Homo a rebus recipit speciem, quia denudatus erat a forma II 421 b. 446 a — Organa sensuum sunt idonea ad recipiendum, quia sunt denudata a formis obiectorum IV 1020 f. 3

— Similitudo non facit completionem in actu sentiendi, nisi uniatur cum organo et virtute, et cum unitur, nova fit perceptio, et per illam perceptionem fit reductio ad obiectum V 322 8 — Per similitudinem non semper obiectum sentitur *ibid.*

— Potentia cognitiva de sua ratione dicit quodam modo passionem III 305 6* — Potentia cognitiva respectu superioris plus est in suscipiendo quam in agendo II 543 arg. 7. III 325 4*

— Cognoscere recipiendo est potentiae passivae III 325 4* — Recipere species est intellectus existentis in potentia, secundum quod huiusmodi II 448 f. 4

— In omni potentia cognitiva necesse est reperire agentem et passibilem per differentiationem IV 1045 f. 4. V 21 arg. 8 — In omni cognitione est aliquid, quo est fieri, et aliquid, quo est facere, quae differunt IV 1046 a — In sensu potentia passiva est ex parte organi, activa ex parte animae II 570 2*. IV 1045 f. 4. 1046 b

— Ad cognitionem non concurrat actio, quae fit per influentiam cognoscentis in cognoscibile, sed solum per quandam protensionem III 305 b — Cognoscens eo quod cognoscens, non influit in cognitum *ibid.* 325 6*

— Obiectum exterius non agit in animam nec ipsam perficit, sed ipsa anima se ipsam movet et agit in obiectum II 538 b — Unio sensus ad obiectum est mediante actu IV 1018 arg. 2 — Anima speciem potius in se facit, quam a corpore aliquo fiat in ea IV 935 4* — Ad perfectionem cognitionis aliquo modo concurrat non solum passio, sed etiam actio III 305 b — Sensus non est sine actione et passione IV 1046 b — licet incipiat a passione, completur tamen in actione III 305 b — Scire scientia actuali non tantum est pati, verum etiam agere actu iudicandi III 325 4*

— Ad cognitionem requiritur receptio et iudicium II 221 arg. 7. 569 a. 570 4*. 623 a. III 305 b. 314 arg. 9. IV 895 5*. 1020 arg. 3 — Dum organum formatur specie, et intentio sensus super illam convertitur, iudicat de illa II 228 b — Conversio cognoscentis super cognitum includit iudicium V 25 12* — perficitur in iudicio III 305 b — Ad cognitionem necesse est, esse in cognoscente iudicium de cognito I 67 arg. 2. 68 arg. 4 — Intellectus non intelligit, nisi de quo iudicat I 67 arg. 2 — In cognitione actuali est iudicium de obiecto, non autem in habituali III 316 2*. 317 9*. 325 4* *Vide V. Intellectus* et *V. Sensus*.

17 — Tunc intelligimus, cum similitudo, quae est in memoria, resultat in acie intellectus, quae nihil aliud est quam verbum V 305 5 — In cognitione concipitur similitudo cognoscibilis I 485 b. 487 b — Intellectus assimilatur intellecto per con-

ceptionem similis I 482 b — Ad cognitionem requiritur notitia concepta V 30 a. 34 b. 42 b — Ubi est cognitio, necesse est, ut sit emanatio sive generatio verbi V 380 4 — Mens concipit intelligendo I 482 b *Vide V. Verbum* et *V. Notitia* et *V. Intelligere* in Indice gener.

18 — Unicuique cognoscibili respondet propria ratio cognoscendi ad hoc, ut de ipso habeatur cognitio certitudinalis V 22 arg. 15 — certa est per speciem correspondentem rei II 120 a — Per similitudinem communem non cognoscuntur proprietates rerum V 12 arg. 14

— Res non cognoscitur totaliter per similitudinem secundum partem V 11 arg. 13

— Ad plures res cognoscendas requiruntur plures rationes realiter differentes, si sunt arctatae et limitatae I 606 2*. V 12 f. 7 — Perfectius est uno multa cognoscere quam multis I 605 f. 2. V 12 f. 6. 13 9*

— Res agnitae sunt in sciente per modum scientis I 599 a *Vide V. Species*.

— Modus cognoscendi attenditur penes rationem cognoscendi I 692 f. 2 — Unumquodque cognoscens cognoscit secundum exigentiam rationis cognoscendi I 605 arg. 4

19 — In creaturis ut plurimum differt quod cognoscitur et quo cognoscitur sive ratio cognoscendi I 391 5* — In separatis a materia ex parte intelligentium et ex parte intelligibilium idem est quod intelligit et quo intelligitur, quando intellectus convertitur in se ipsum V 10 10*

— Omne, quod cognoscitur in aliquo, est in illo, in quo cognoscitur I 627 arg. 2, 3

— Omne illud quo vel in quo cognoscimus, est cognoscenti accessibile V 21 arg. 4 — Ratio cognoscendi perfecte conspiciatur in cognitione certitudinali *ib.* arg. 5 — Ratio cognoscendi est magis nota V 22 arg. 16 — Cognoscens super cognoscibile debet habere potentiam quantum ad illud, per quod cognoscit II 542 arg. 7

— Medium, per quod cognoscitur aliquid, debet communicare in aliquo cum eo, ad quod cognoscendum est I 71 arg. 3

— Assimilatio, quae sufficit ad cognitionem non tantum est per speciem acceptam a re, vel per speciem appropriatam ipsi rei, verum etiam per assimilationem ad illud quod est ratio cognoscendi III 308 2*

— Qui cognoscit rationem cognoscendi eadem cognitione cognoscit ipsam rem II 289 d. 2. III 307 f. 2 — Cognoscens rationem cognoscendi habet habitum, quo possit cognoscere rem eadem cognitione, differente sola comparatione III 308 a — Eadem cognitione, qua quis cognoscit similitudinem rei, cognoscit ipsam rem III 307 f. 3 — Si in speculo non differret similitudo rei ab ipsa forma speculi, res cognosceretur eadem similitudine, qua speculum *ib.* f. 4. 308 3*

— Nihil potest cognosci in aliquo, quin ipsum videatur, si habet rationem representandi proprie et distincte et rationem terminandi visum V 25 17*

20 — Aliquid cognoscitur aliquo formaliter, vel causaliter III 297 1* — Ad

arguuntur in concurren-
tia veritas causans et in-
formans V 34 b — Medium ad cognoscen-
dum est efficiens, vel disponens I 73 1*.
II 124 6* — Sapientia facit cognoscere per
modum influentis, vel per modum infor-
mantis V 30 9*

— Omnis actus perfectus cognitionis
est a sapientia non tantum effective, sed
sicut a forma perficiente ipsam substan-
tiam cognoscentem III 297 1* — sive sa-
pientia est perfectio intellectus et illud, quo
intellectus cognoscit formaliter III 296 f. 1.
V 30 a — Sapientia creata est tanquam
lux informativa animae V 29 b. 30 8* —
Ad cognitionem requiritur potentia cum
habitu scientiae creatae V 31 10* — Ad
sapientialem cognitionem non sufficit lu-
cis aeternae praesentia sine sui influentia
intelligentiae proportionali et inhaerente,
eam elevante et habilitante, non propter
defectum ex parte sui, sed ex parte nostri
V 29 b. 34 b. 42 b — Intellectus potest
cognoscere per influentiam luminis connat-
uralis potentiae II 123 4* — est secundum
mensuram influentiae Verbi et notitiae in-
tus informantis V 34 b

— Aliquid cognoscitur per medium aut
deferens, aut deducens II 546 7*. V 31 13*
— Medium cognitionis disponens est in-
trinsecum et facit magis appropinquare V
31 13*

21 — Intellectui nostro in intelligendo
cooperatur intellectus divinus I 738 2* —
omnis est a primo cognoscente I 685 f. 4
— A primo et summo exemplari fluit omne
scire V 215 b — Ratio cognoscendi venit
ab exemplari et intelligentia I 41 3* —
Deus omnia, quae cognoscuntur, cogno-
scere facit I 301 arg. 2. 685 f. 4. V 112
7*. 563 31. 570 10 *Vide V. Deus 60* in
Indice gener. — Deus vere est speculum
aeternum, ductivum in omne aliud cogno-
scibile cognoscendum V 7 f. 9

— a nobis acquiritur, sed non sine Dei
adiutorio II 191 6* — omnis dicitur esse
a Deo, non quia omnis cognitio sit infusa,
sed quia lumen creatum non potest perfi-
cere operationem suam absque coopera-
tione luminis increati II 690 a

— Nihil intelligitur, nisi Deus doceat
intus V 18 f. 10, 11 — Ille solus scire fa-
cit qui veritatem novit et habet in se V
385 3 — Christus docet interius V 331
13. 369 2. 385 5 — Christus est fontale
principium illuminationis cognoscitivae V
567 a — Cognitionis collativae principium
et causa est Christus in quantum veritas
V 568 1, 6 — Solus Deus principaliter
scientiam infundit V 496 2* — Non scitur
aliqua veritas nisi per Christum docentem
interius illustrando V 385 5 — Ad scien-
tiam requiritur illustratio per divinam in-
fluentiam V 496 15 — Non contingit in-
telligere nisi per Verbum V 345 9 — Ad
notitiam creaturae perveniri non potest nisi
per Verbum, per quod facta est V 331 10

— Homo propriis viribus non potest
intelligere, sed indiget superiori agente V
18 f. 13 — Intellectus noster est in poten-
tia intelligens, ut in puero, et ad hoc, quod

fiat in actu intelligens, necesse est, quod
per eum fiat, qui est actu omnia sciens V
20 f. 32

— Deus docet infallibiliter et certificat
sic, quod impossibile est, aliter se habere
V 385 5 — Intelligentiae per Deum cer-
tificantur super transmutabilitatem naturae
V 497 15

— Solus Deus per se ipsum illuminat
mentem V 18 f. 14. 497 15 — Deus so-
lus illuminat animam quoad superiorem
portionem et per infusionem luminis II 265
b. 266 b *Vide V. Anima-ordo ad Deum*
in Indice gener. — Nullus certitudinaliter
illuminatur nisi per Deum V 496 15 —
Quae certissime cognoscuntur non intelli-
guntur, nisi a Deo quasi suo sole illustren-
tur V 570 10 — Intellectus humanus non
potest sufficienter illuminari sine admini-
culo superioris et altioris lucis V 498 20 —
Nihil potest intelligi, quin Deus sua aeterna
veritate immediate illustret intelligentem V
19 f. 24 — Lux creata a luce aeterna
producitur et conservatur, sed sibi non
sufficit, nisi adsit ei summae lucis influen-
tia II 413 6* — Sapientia divina radiat
super animam V 338 10 — Lux sapientiae
divinae illuminat omne lumen et conservat
in suo vigore V 563 31 — Species intel-
lectus nostri obtenebratae, admixtae obscu-
ritati phantasmatum ita illustrantur a Deo,
ut intellectus intelligat V 385 5

— Intellectus noster non potest fieri
actu intelligens illud quod ignorabat, per
intellectum agentem, qui est aliquid ani-
mae V 20 f. 32 — Quidquid anima intel-
ligens apprehendit, per aliquid, quod est
supra animam, apprehendit *ibid.* — In-
tellectus agens fit actu intelligens per ali-
quid, quod est supra se *ibid.*

22 — omnis est per divinam veritatem
I 155 a — Intellectus noster nihil intelligit
nisi per primam lucem et veritatem I 153
f. 4 — Illud quo est cognitio, est divina
veritas et ratio sempiterna V 19 f. 47, 48
— Verum non cognoscitur nisi veritate et
veritate nota et potissimum veritate in-
creata V 20 f. 30 — Impossibile est, quod
anima aliquid cognoscat, nisi summa ve-
ritate praecognita *ib.* f. 31 — Verum crea-
tum non cadit in intellectu nisi per sum-
mum verum *ib.* f. 25 — Nulla veritas vi-
deri potest nisi per primam veritatem V
47 f. 25. 331 13 — Impossibile est, quod
intellectus noster certitudinaliter cognoscat
aliquid verum, quin attingat aliquo modo
summam veritatem V 20 f. 29 — Deus
est plenissima ratio cognoscendi omne ve-
rum V 112 7*. 216 b

— Omnia videntur in luce divina, quae
mentem irradiat V 18 f. 15. 304 b —
omnis spiritualis fit ratione lucis increatae
I 68 f. 2 — omnis certa est a luce sem-
piterna et secundum illam V 30 2* — Lux
intellectus creati sibi non sufficit ad certam
comprehensionem rei cuiuscunque absque
luce Verbi aeterni V 569 10 — Nihil sci-
tur nisi per veritatem immutabilem, inco-
angustatam V 331 13 — Certitudinaliter
cognoscimus lumine incoarctabili et increato

V 19 f. 20 — Verum videtur in incommu-
tabili veritate V 17 f. 3, 7. 48 f. 12 —
Cum mens nostra sit commutabilis, verita-
tem incommutabiliter relucens non pot-
est videre nisi per aliquam lucem omnino
incommutabiliter radiantem, quam impos-
sibile est esse creaturam mutabilem V 304
b — Regulae immutabiles non videntur
in natura mentis mutabilis V 17 f. 8.
569 8

— certitudinalis esse non potest, nisi
sit ex parte scibilis immutabilitas et infal-
libilitas ex parte scientis V 23 b — Ad co-
gnitionem scientialem necessario requiritur
veritas immutabilis ex parte scibilis et cer-
tutudo infallibilis ex parte scientis V 568 6
— Illud quo certitudinaliter scimus, est ve-
rum necessarium V 19 f. 21 — Illud quo
certitudinaliter cognoscitur, est immutabile,
quia verum necessarium *ib.* f. 17

— Certitudinaliter cognoscimus luce et
veritate infallibili V 19 f. 19 — Verum,
per quod omne aliud verum videtur, est
verum maxime indubitabile V 47 f. 25 —
Ad plenam cognitionem fit recursus ad ve-
ritatem omnino immutabilem et stabilem
et ad lucem omnino infallibilem V 23 b
— In cognitione certitudinali necesse est,
quod recurratur ad artem supernam ut ad
lucem dantem infallibilitatem scienti et ut
ad veritatem dantem immutabilitatem sci-
bili *ibid.* — Certitudo non potest esse ex
ea parte, quae potest falli, vel ex ea luce,
quae potest obscurari V 569 9

— Lux, quae non potest falli nec ob-
scurari, non est lux intelligentiae creatae,
sed Sapientiae increatae V 569 9 — Lux
creaturae non est omnino infallibilis ex pro-
pria virtute V 23 b — Nihil creatum pot-
est animam perfecta certitudine stabilire,
quousque pertingat ad veritatem immuta-
bilem et infallibilem lucem V 29 b — In-
tellectus noster non quiescit nisi in summe
infallibili et certo V 111 a — Illud quo
cognoscimus, excedit omne verum creatum
V 19 f. 21, 22.

— Omnis vere ratiocinantis lumen ac-
cenditur a veritate aeterna et ad ipsam
nititur pervenire V 304 b — Intellectus
noster coniunctus est ipsi aeternae veritati,
dum non nisi per illam docentem nihil ve-
rum potest certitudinaliter capere *ibid.* —
In omni certitudinali cognitione rationes
aeternae a cognoscente attinguntur V 24
b — Anima aliquo modo lumen supernum
attingit secundum supremam aciem intel-
lectus agentis et superiorem portionem
rationis V 572 18 — In aeterna veritate
formam exemplarem visu mentis aspicimus
V 17 f. 7. 30 a — Intellectus, transfe-
rendo se ab effectu ad causas, transit ad
rationes aeternas V 358 28

— Quod mens nostra in certitudinali
cognitione aliquo modo attingat regulas
aeternae veritatis et incommutabiles ratio-
nes, requirit necessario nobilitas cognitio-
nis et dignitas cognoscentis V 23 b — cer-
titudinalis nullo modo potest esse, quin
cadat ibi ratio aeternae veritatis V 19 f.
16 — Omnis certitudo cognitionis creatae

manat a rationibus aeternis V 42 b — Anima non potest aliqua certitudinaliter cognoscere, nisi ab aeternis rationibus adiuvetur V 20 f. 27 — Sapientia creata non potest esse sine ratione incommutabili in mente divina V 30 1* — Nihil recte et certitudinaliter cognoscitur, nisi applicetur ad regulam aeternam, quae nullo modo potest obliquari V 20 f. 26

— Mens cognoscit et iudicat id quod aliter esse non potest, per regulas divinarum legum mentibus rationalibus insplendentes V 338 9 — Omnia, quaecumque certius diiudicamus, per rationem immutabilem et aeternam diiudicamus, quae est Deus, vel in Deo V 302 9 — Mens nostra cuncta, quae per sensus intrant in ipsam, diiudicat per regulam, quae est ars aeterna *ibid.* — In iudicando deliberativa nostra pertingit ad divinas leges, si plena resolutione dissolvat V 305 4 — Mens nostra iudicat per legem sibi superiorem, secundum quod sibi impressa est *ibid.* 496 15. 569 8

— Illud quo certitudinaliter cognoscimus, est supra mentes nostras V 19 f. 17, 18, 19 — Quod certitudinaliter videmus videmus per aliquid, quod est supra nos V 18 f. 9 — Rationes, per quas de omnibus iudicamus, necessario sunt supra mentem tanquam infallibiles et indiudicabiles V 302 10 — Lex, per quam mens nostra iudicat, est superior illa V 19 f. 18. 305 4 — Regulis supra mentem nostram incommutabiliter manentibus recte iudicamus V 17 f. 6 — Veritas est lex, quae est supra mentem nostram *ib.* f. 2 — Mens in certitudinali cognitione per incommutabiles et aeternas regulas habet regulari, non tanquam per habitum suae mentis, sed tanquam per eas quae sunt supra se in veritate aeterna V 23 a — Veritas, quae est incommutabilis simpliciter, est supra mentem V 26 23*. 27 a — Veritas, per quam mens de ceteris iudicat, est illa potior V 17 f. 3. 570 10

— Vera incommutabilia videntur in lumine rationis aeterno V 18 f. 8 — Res incorporeae videntur in arte aeterna V 17 f. 5 — Spiritualia cognoscuntur per aliquid, quod est supra intellectum nostrum V 19 f. 23

— Lumen certitudinale universis se ostendit et exhibet cognoscibile sub eadem certitudine V 19 f. 20 — Aliquod unum verum nullo modo multiplicatum a diversis simul et semel potest intelligi et enuntiari, quia intelligitur per aliquod unum nullo modo multiplicatum V 20 f. 28

— Anima res intelligibiles videt in quadam luce sui generis incorporea V 21 arg. 4. 570 10 — Anima videt in luce sui generis, quae est spiritualis, sive creata sive increata II 412 3*. V 24 4* — Per lucem creatam non excluditur lux increata V 24 4* — In ratione cognoscendi creata non excluditur ratio cognoscendi increata, sed potius includitur in eadem *ib.* 3* — Ad nostram intelligentiam concurrat lumen et ratio veritatis creatae, tamen non excluditur lux et ratio veritatis aeternae V 25 7*

— In spirituali cognitione concurrat lux creata et lux supernae veritatis II 270 6* — Intellectus per se non sufficit sine superiori lumine ad aliquid certitudinaliter cognoscendum, sed recurrit ad immutabile V 25 40* — Si intellectus noster sufficeret sibi ad intelligendum per lumen veritatis creatae, non indigeret superno doctore V 18 f. 11

— Animae ad certitudinale scientiam non sufficit veritas rerum, secundum quod esse habent in se vel in proprio genere, nisi aliquo modo attingat eas, in quantum sunt in arte aeterna V 23 b sq. — Res non sunt perfecte scibiles secundum esse in proprio genere nec secundum esse in mente, sed solum secundum esse in aeterna ratione V 569 7 — rerum secundum esse, quod habent in proprio genere, non est omnino perfecta V 40 4* — rerum est in intellectu propter esse, quod habent apud summum artificem V 20 f. 33 — Scibili non convenit veritas aeterna nisi in rationibus aeternis V 18 f. 16 — Illationis necessitas non venit ab existentia rei in materia nec in anima, sed ab exemplaritate in arte aeterna V 304 b — Principia essendi intrinseca non sufficiunt ad plenum cognoscere sine primo principio extra nec excludunt rationem cognoscendi primam a nostra cognitione V 25 14*

— Omnis rationalis anima consulit sapientiam sempiternam V 17 f. 1 — Non solum anima purgata et sancta cognoscit verum per aeternas rationes V 24 2* — Etiam impii multa recte cognoscunt per regulas veritatis aeternae V 17 f. 8. 19 f. 23. 23 b. 496 15. 569 8

— Intima mente veritas incommutabilis perspicue videri potest V 27 b. 304 b — Conversio animae super veritatem sibi intimam, quae est supra se, est simplicior et naturaliter prior quam conversio super se ipsam vel vera extrinseca V 20 f. 31 — Natura intellectualis connectitur immutabilibus rebus V 18 f. 8

— Intellectus noster in cognoscendo ad Deum attingit tanquam ad lumen mentium et rationem cognoscendi omne verum V 21 f. 34

— certitudinalis non est a ratione inferiori sine superiori V 24 a — Possibile est, quod anima secundum inferiorem portionem attingat quae sunt infra, superiori nihilominus portione attingente quae sunt supra V 25 7*

— Lux spiritualis semper est praesens in mente V 25 13* — Lux increata nunquam se subrahatur intellectui quantum ad essentiam vel qualemcumque influentiam I 24 d. 5

— Ad cognitionem certitudinalem ratio aeterna non concurrat solum quantum ad suam influentiam, sed cognoscens in cognoscendo ipsam rationem aeternam attingit V 23 a — Ad certitudinalem cognitionem non sufficit lucis aeternae influentia sine sui praesentia V 29 b — Influentia lucis aeternae non habilitat nec elevat animam, nisi continuetur cum luce aeterna *ibid.*

23 — Ad certitudinalem cognitionem cooperatur Deus per modum rationis movendi V 24 a — In perceptione veritatis immutabilis cooperatur Deus sicut obiectum et ratio motiva V 571 16, 17

— Ad cognitionem naturalem rationis certitudinalem non concurrat lucis aeternae evidentia tanquam ratio cognoscendi tota et sola V 23 a — Deus est ratio intelligendi non sola nec nuda nec tota V 572 18 — Ad certitudinalem cognitionem necessario requiritur ratio aeterna ut regulans et ratio motiva, non quidem ut sola, sed cum ratione creata V 23 b — Non cognoscimus in veritate aeterna sola, sed etiam in lumine veritatis creatae V 24 4* — Ratio aeterna non sola movet ad cognoscendum, sed cum veritate principiorum V 25 16* — Animae non sufficit ad cognoscendum lumen rationis aeternae sine similitudinibus abstractis V 24 b — Rationes aeternae non sunt tota ratio cognoscendi, sed requiritur cum illis lumen creatum principiorum et similitudines rerum V 25 15*. 42 b. 571 18 — Cum rationibus aeternis indigemus similitudinibus propriis et rerum principiiis determinate acceptis V 26 18*

— Ratio aeterna non movet specialiter de se, sed generaliter V 25 16*

— Plato falso totam cognitionem certitudinalem convertit ad mundum intelligibilem sive idealem V 572 18 — Academici primi posuerunt, nihil certitudinaliter cognosci nisi in mundo archetypo et intelligibili V 23 a — Academici novi posuerunt, quod nihil omnino contingit scire, quia mundus intelligibilis est occultus mentibus humanis *ibid.*

— Omnia cognoscuntur in veritate aeterna effective, sed non exemplariter I 301 arg. 2 — Cognosci aliquid in veritate aeterna formaliter, ita quod ipsa veritas vel exemplar conspiciatur, est manifeste falsum *ibid.*

— In rationibus aeternis naturalia cognoscuntur naturali iudicatorio rationis tanquam in speculo et exemplari repraesentante quasi exterius et aperte V 26 21*

— Ad quamcumque cognitionem non concurrat influentia lucis specialis, cuiusmodi est in gratia V 23 b — Deus dicitur esse doctor omnis scientiae, non quia generaliter cooperatur omni intellectui sicut et aliis creaturis, nec quia donum gratiae infundit, sed quia intellectus in cognoscendo ipsum attingit V 20 f. 34

— Ratio aeterna est nobis ratio cognoscendi non in sua omnimoda claritate, sed ut ex parte a nobis contrita V 23 b — In praesenti non videmus in rationibus aeternis plenarie V 26 18* — In statu viae non cognoscitur in rationibus aeternis sine velamine et aenigmate V 24 a. 26 20*, 22*. 572 18

— Non omnino distincte videmus rationes aeternas in se V 25 15* — Lumen verum nondum plene videtur *ib.* 5* — Regulae infallibiles ducunt in lucem aeternam, sed non propter hoc ipsa videtur V 338 10

— Ad lucem veritatis aeternae in suae claritatis plenitudine et fulgore non acceditur per potentiam creaturae V 24 4* — Ad hoc, quod mens cognoscat per aeternas rationes, non oportet, quod in illis figatur, nisi in quantum cognoscit sapientialiter *ib.* 2* — Sciens attingit aeternas rationes ut moventes *ibid.* — Rationes aeternae attinguntur ab intellectibus scientium ut ductivae, nec ipsi sciunt, se illas attingere, et difficile videtur hoc credere V 26 19*

— Ratio aeterna non est nobis nota secundum se, sed prout relucet in suis principiis et in sua generalitate et sic quodam modo est nobis certissima V 25 16*

— Rationes aeternae in via non attinguntur clare et plene et distincte, sed magis vel minus V 24 a — Rationes aeternae aliter attinguntur a sciente, aliter a sapiente *ib.* b. 572 48

— Lux, per quam anima cognoscit, non est lux increata, sed creata conformis increatae II 412 6* — Veritas creata, quamvis non possit movere sine veritate increata, tamen est motiva suo modo et differt ab illa I 451 3* — Quod cognoscitur scientia cognoscitur in lumine veritatis creatae III 480 arg. 3

— Aliquid certitudinaliter et clare cognoscitur a nobis, quia principia creata, quae aliquo modo sunt media cognoscendi, possunt perspicue et sine velamine a nostra mente videri V 26 22*

— certitudinalis in statu viae venit ab inferiori ex sensibus V 21 arg. 9 — Anima ab inferioribus recipit certitudinem secundum quid, a superiori vero recipit certitudinem simpliciter V 26 23*

— certitudinalis potest esse in sensu absque certitudine rationis sempiternae V 21 arg. 44 — Ad cognoscendum sensibilia sufficit lux naturae corporeae creata *ib.* arg. 4 — imaginativa non indiget lumine superiori, immo sola virtus potentiae imaginativae sufficit ad aliquid imaginandum *ib.* arg. 40 — imaginativa non habet certitudinem V 25 10*

24 — Aliquid est evidens in se, vel in probando I 455 a. V 49 a — Anima cognoscit conclusiones per medium, principia vero cognoscit sine medio III 303 f. 3 — In cognitione conclusionum non est quies, sed solum in cognitione principiorum *ibid.* — Scientia principiorum prior est quam conclusionum ratione maioris evidentiae veritatis III 640 3*

— nostra incipit ab his quae sunt nobis magis nota III 47 4* — Scientia debet inchoari a notioribus nobis II 36 d. 1. IV 15 2* — Certum est ratio veniendi in cognitionem dubii II 894 d. 4 — Per ignotum non possumus aliud cognoscere *ibid.* — Non cognoscimus praesentia per absentia, sed magis e converso *ibid.* — Qui novit antecedens quodam modo novit et consequens III 570 2*

— omnis fit ex praeexistenti cognitione V 359 30 — non habetur de complexo, nisi habeatur de incompleto II 902 arg. 3

— Sine principiis simplicibus impossibile est meminisse aut cogitare ea quae principiantur per haec V 303 2

— Ubi est similitudo ducens in aliud, quae dependet a re extra, ibi est decursus et collatio ratiocinativa V 9 8* — Medium cognitionis deducens est extrinsecum et facit distare V 31 13* — per manu-ductionem non est cognitio perfecta I 74 arg. 1

25 — Contingit, simile cognosci per simile I 72 f. 4 — Res habet cognosci per rem aliam ab ipsa simpliciter differentem, aut quia comparatur ad ipsam sub ratione similis, aut in ratione effectus III 505 d. 4 — Non cognoscitur aliquid per disparatum nec per contrarium, nisi in quantum innuunt aliquem modum in ratione similis *ibid.* — Simile simili cognoscitur et dissimile dissimili, si cognoscitur similitudine coarctata, quae est in genere V 15 41* — Omne, quod cognoscitur non per privationem, cognoscitur per similitudinem I 627 arg. 4

— Similitudo incipiens a notiori est via cognoscendi I 594 b — Magis clare cognoscitur similitudine magis propinqua III 779 4*

— Quod habet aliquid prius per illud potest intelligi I 421 b *Vide V. Posterius* et *V. Primum* in Indice gener.

— per accidens est aut a parte cognoscentis, aut cogniti, quod cognoscitur per similitudinem alterius, vel per decursum I 628 3*

— Aliquid cognoscitur per privationem, aut per analogiam II 96 a sq.

— Privatio pura non est via cognoscendi habitum IV 4004 a — Per privationem cognoscitur habitus, ad quem privatio inclinatur et disponitur *ibid.* — Cognoscere per privationem aut est ita, quod privatio sit in virtute cognoscente, aut ita, quod privatio sit in cognito I 628 4*

— Aliquid scitur per causam, aut per speciem, aut per effectum I 669 arg. 5

— Aliquid cognoscitur per speciem, aut per effectum I 300 arg. 2. II 423 4* — Lumen cognitionis per causam non excludit lumen cognitionis per effectum III 680 arg. 6 — Nemo cognoscit per effectum aliquid, nisi prius sciat, quod sit illius effectus I 300 arg. 2 — Quod nullo modo cognoscitur, nescitur, quid ab eo efficiatur V 49 f. 23 — Qui non cognoscit, cuius arboris semen est, non potest cognoscere, quae arbor debet inde esse V 400 41

— est in effectu, vel in signo I 282 4*. II 545 a. *Vide V. Signum.*

— Sensibile est via cognoscendi intelligibile I 72 f. 3. II 343 2* — Intellectus mediantibus sensibus et viribus interioribus acquirit cognitionem spiritualium II 266 4* — Per corporalia deducimur ad intelligendum spiritualia II 343 3* — Ratio cognoscendi spiritualia tanquam a posteriori incipit a substantia corporali I 204 a *Vide V. Signum* et in Indice gener. *V. Significatio.*

26 — Proficimus in cognitione, veniendo in notitiam rei prius incognitae III 322 a — Experientia in nobis facit rem incognitam cognosci V 247 a — In acquisitione

scientiae est motus ab incognito ad cognitum III 322 3* *Vide V. Discursus* in Indice gener.

— In cognitione proficitur recipiendo novas species III 321 f. 1 — nova potest acquiri per collationem et conversionem, quin recipiatur nova species II 120 1*. III 323 5*

— Anima facit novas compositiones, licet non faciat novas res III 830 d. 4

— nostra progreditur ab universalioribus ad minus universalia II 441 a — Progressus nostrae cognitionis assimilatur progressui naturae in sua operatione *ibid.*

— rerum crescit per studium et auditum III 774 1* — Homo ad cognitionem naturalium rerum multum potest proficere proprio studio atque ingenio II 548 d. 3

— Cognitiva, Deo cooperante, potest se perficere aliquo habitu naturali, utpote cognitionis naturalis IV 429 3*

— In cognitione consistit actus primus sive praevis sapientiae III 774 3*. 775 5* — Actus cognitionis requiritur ad apprehendendum III 774 a — In cognitione inchoatur sapientia *ib.* b

— Acquisitio cognitionis dicit imperfectionem I 226 1*. V 3 f. 10. 247 a

— acquiritur discendo, vel inveniando II 206 d. 4. III 540 arg. 6 *Vide V. Addiscere* in Indice gener.

— Cognoscere aliquid est propria consideratione et alterius instructione IV 4048 a — Ex parte intellectus contingit circa cognitionem alicuius exerceri proprio intuitu, aut aliena excitatione sive instructione III 292 d. 4 — Aliquid potest esse cognitum in se, vel in alio III 545 5* — Aliquid cognoscitur per aliquid praesens cognoscenti, aut praesens alii II 545 a — per instructionem aut est per relationem alterius, aut per revelationem Dei IV 4048 a

27 — Veritas est obiectum formale cognitionis V 69 arg. 7 — Veritas est cognoscibilis ab intellectu I 68 f. 4 — Cognitiva se habet ad verum I 800 arg. 2. V 20 f. 29 — Ens secundum quod cognoscibile, est verum V 215 a — Cognitiva non habet obiectum nisi unius rationis, id est verum III 577 1* *Vide V. Fides* 3 in Indice gener.

— In nobis cognitum est veritas I 601 b

— Anima omnia accipit per modum entis I 446 d. 3 — Omne, quod intelligitur, aut intelligitur ut non ens, aut ut ens in potentia, aut ut ens in actu V 308 3 — Omne, quod intellectus capit, vel est ens, vel conceptum per comparisonem ad ens I 829 b

— Ens ex se primo cadit in animam V 544 3 — Esse non cadit in intellectum per aliud V 308 3 — Non ens non potest intelligi nisi per ens, et ens in potentia non nisi per ens in actu V 304 3. 308 3

— Esse, quod est purus actus, primo cadit in intellectu resolvendo V 308 3 — Esse divinum primum est, quod venit in mente V 309 3, 4. 378 6 — Intellectus nihil potest cognoscere perfecte resolvendo, non intellecto primo ente I 504 b. V 304

3. 309 4. 359 30 — Oculus mentis nostrae, intentus in entia particularia et universalia, ipsum esse extra omne genus, licet primo occurrat menti et per ipsum alia, non advertit V 309 4 — Oculus mentis assuefactus ad tenebras entium et phantasmata sensibilibus, cum ipsam lucem summi esse intuetur, videtur sibi nihil videre *ibid.*

— Per eadem res cognoscitur, per quae habet esse I 665 d. 4 — Eadem sunt principia essendi et cognoscendi I 626 2*. V 22 arg. 14. 331 43 — Principia essendi conferunt cognitionem non per se, sed per suas similitudines I 626 2* — In summe simplici idem est ratio essendi et cognoscendi I 457 f. 5

— Unumquodque sicut se habet ad esse, ita ad cognitionem I 625 arg. 2 — vera est, cum res sic se habent ad esse, sicut se habent ad cognitionem II 443 3* — Intellectus verus intelligit, sicut est in re I 680 d. 1. 827 f. 2. II 439 arg. 3 — Cognoscens vere cognoscit, rem praesentem esse, sicut est, et futuram ita evenire, sicut eveniet I 707 4*

— Ad cognitionem sufficit existentia rei in causa I 686 3*. III 698 4* — Omne, quod scitur, aliquo modo est in se, vel in sua causa I 669 arg. 4 — Nihil intelligitur, quod non sit aliquo modo vel in se, vel in suo principio proximo vel remoto V 84 arg. 10 — Ut aliquid cognoscatur, necesse est, quod ipsum vel eius oppositum habeat esse in re, vel in causa I 670 4* — Res non potest cognosci per propriam essentiam, antequam sit II 439 f. 4. V 7 f. 6 — Ad perfectionem scientiae, quae ortum habet a rebus, requiritur, quod cognoscibile sit ens actu V 62 6*

— Scibilia non tantummodo sunt entia actu, sed etiam in potentia V 5 b — Possibilia sunt actu scibilia, licet actu non sint in natura propria V 46 47*

— Contingit cognoscere quod non est I 626 2* — Ad cognosci non sequitur esse *ibid.* — de re non ponit existentiam rei in proprio genere I 615 d. 5 — Homo cognoscit multa, quae possunt fieri, sed non sunt V 3 f. 14

— Res sunt intelligibiles secundum triplex esse, quod habent in Verbo, in intellectu creato et in proprio genere III 319 b sq. V 246 b — Notitia naturaliter insita et acquisita cognoscuntur res, ut sunt in natura, seu in anima V 205 a — Res cognoscitur in arte vel ab ipso artifice, vel ab alio contemplante artem V 246 b

28 — De aliquo ente potest cognosci, si est et quid est I 454 b — Cognoscere, quid est quod per nomen dicitur, large dicitur intelligere I 365 d. 1. III 530 d. 3 *Vide V. Nomen* in Indice gener. (225 a). — Frequenter ad cognitionem rei perducimur per considerationem vocabulorum impositorum iuxta proprietates rerum II 892 b

— est per apprehensionem et per comprehensionem I 69 4* — Intelligere dicitur per perfectam comprehensionem, vel

per semiplenam cognitionem I 391 a — per apprehensionem consistit in manifestatione veritatis rei cognitae, comprehensio- nis consistit in inclusione totalitatis obiecti I 69 4* — rei verissima et secundum rei totalitatem I 609 f. 2 — non est integra, nisi totum esse rei cognoscatur II 441 a sq. *Vide V. Comprehensio* in Indice gener.

— Qui perfecte cognoscit aliquem cognoscit omne, quod est in illo I 563 4*

— Aliquid potest cognosci certitudinaliter in universali, vel in speciali I 299 a. II 894 d. 1 — aliquid potest scire in universali, ita quod non sciat in particulari II 997 d. 3. III 543 f. 2. 544 3*

— Aliquid scitur scientia notitiae, vel discretionis III 503 d. 4 — Ad perfectionem cognitionis facit distincte cognoscere V 41 arg. 9. 217 a

— Distincte cognoscere potest accipi ex parte cognoscentis, vel ex parte cogniti V 45 9* — Distincte cognoscere ex parte rei cognitae facit ad perfectionem cognitionis, non tamen ex parte cognoscentis *ibid.* — Distincte cognoscere distinctione secundum diversitatem essentialem facit ad perfectionem cognitionis ex parte rei cognitae, distincte cognoscere expressione exemplari sive cognoscitiva facit ad perfectionem cognitionis ex parte cognoscentis *ibid.*

— Qui uno cognoscit multa simul multa cognoscit V 38 arg. 6 *Vide V. Intellectus.*

— est de singularibus, prout reducuntur ad aliquod universale, et sic habet certitudinem IV 770 3* — Non est certitudo circa singularia, nisi in quantum referuntur ad universale III 566 b — Homo a nativitate non habet cognitionem nec speciem singularium nec communem nec propriam, sed cognoscit ea sola directione aspectus super res II 121 4*

— non separat ea quae naturaliter sunt coniuncta III 570 2* — Unus potest esse habitus cognitivus oppositorum *ibid.* — Habitus spectans ad cognitionem non diversificatur propter obiectorum contrarietatem *ib.* 4*

— Tanto perfectior est sapientia, quanto perfectius est cognoscibile V 60 arg. 6 — nobilior est quantum ad rem, quae est de re nobiliori I 692 arg. 4 — quae causatur a cognito, nobilior est, in qua cognitum est nobilius, praesentius et intelligibilius I 693 4*

— eiusdem sensibilis et intelligibilis a diversis simul et semel non potest haberi nisi per aliquod commune V 20 f. 28 — Plures eandem rem nosse possunt I 665 d. 4

— per propriam considerationem aut est rei ut praesentis, aut rei ut absentis IV 1048 a

— est certa, vel per quandam coniecturationem III 394 b. IV 1048 a

— est simplicis notitiae, vel experientiae II 894 d. 1. III 320 a. 322 a. 337 2*. IV 935 1* — experientiae est partis sensibilis III 319 b. 322 a. V 246 b *Vide Indicem gener. (61 a sq.)* — Cognitione experientiae aliquid cognoscitur ab habente,

cognitione speculationis etiam a non habente I 301 b

— Cognoscibile aut est supra, aut infra, aut iuxta II 429 d. 3 — ex parte cognoscibilis est triplex *ibid.* — universi spectat ad cognitionem naturalem II 436 4*

— Habens habitum cognoscit omnia, ad quae se extendit ille habitus III 313 f. 7. V 38 arg. 8 — Anima comprehendit omnia, ad quae se extendit habitus, quia comprehendit ipsum habitum tanquam sibi proportionalem et in nullo excedentem ipsius capacitatem V 41 8*

— Notitia simplex et notitia beneplaciti dicunt diversas cognitiones et diversos modos cognoscendi I 681 d. 3

— duae possunt haberi de eodem, quarum una nobilior est quam alia III 521 f. 2. 522 f. 3. 680 arg. 5

— De cognitione sui *vide V. Anima* 26 et in Indice gener. *V. Notitia*, de cognitione reflexiva *V. Intellectus.*

29 — Veritas cognitionis, quae causatur a re, dependet a re I 678 b — Certitudo in nostra cognitione causatur vel pendet ex re I 689 3*. 733 b — Intelligere dependet a re intellecta II 915 d. 1 — creaturae pendet a re scita I 686 2*. 694 b. II 194 f. 2, b — Habitus cognoscendi debet conformari cognoscibili, quando pendet ab ipso cognoscibili secundum existentiam in proprio genere III 509 2*

— Aliquid diversimode cognoscitur a diversis aut ratione cogniti, aut ratione potentiae cognoscentis, aut ratione alicuius disponentis V 29 f. 8 — Tantum est cognitum in intelligentia, quantum repraesentatur a memoria I 84 5*

— Rem ut praesentem cognoscere est per potentiam intellectivam et sensitivam II 222 4* *Vide V. Sensus.* — Ad cognitionem per considerationem intelligentiae non requiritur praesentia obiecti IV 1049 4* — nobilior est, quae est de re praesentiori I 692 arg. 4 — perfecta est rei praesentis II 545 4* — Certius est nobis praesens quam absens II 894 d. 1 *Vide V. Certitudo* et *V. Praesentia* in Indice gener.

30 — quae causatur a cognoscibili, variatur secundum eius exigentiam quantum ad rem et modum I 693 a — Potentia cognitiva variatur, quia per ignorantiam expelluntur habitus cognitivi IV 145 a *Vide V. Scientia-creata* in Indice gener.

— creaturae transit in praeteritum et nova oritur ex rei existentia I 616 d. 6. 738 4* — In actu cognitionis nostrae cadit successio et ideo praeteritum et futurum I 738 4*

31 — Omne cognoscens, quod non potest cognoscere aliquid, quod est cognoscibile, habet cognitionem deficientem et arctatam I 685 f. 5 — Scientia eius qui non potest aliquid scire ultra finita, est limitata V 3 f. 10

— Intellectus noster se habet ad manifestissimam naturae sicut oculus noctuae ad lucem I 299 b. III 483 5*. V 109 8*. 309 4 — Quae sunt certissima et luculentissima in se ipsis obscura nobis videntur

propter defectum ex parte intellectus V 109 8* — Intellectus noster certissima in se cognoscit aliquando dubie III 483 5* — Eadem potest esse in se certissimum et nobis occultum V 112 7* — Quod est de se cognoscibile non cognoscitur a nobis I 300 2* — Res, quanto altior, tanto minus nota V 372 1

— est imperfecta ex parte cognoscentis, vel ex parte cognoscibilis vel medii II 442 4* — Intellectus deficit propter defectum ex parte cognoscibilis, vel ex parte cognoscentis V 49 a. 50 1* — Cogitare aliquid non esse, quod est, venit aut ex defectu intelligentis per caecitatem vel ignorantiam, quia ignoratur res, aut ex defectu a parte intelligibilis propter defectum praesentiae, aut evidentiae I 154 a sq. — Aliquid cogitatur non esse propter defectum a parte praesentiae, quia intelligibile non est semper, non ubique, non totaliter ubique *ib. b* — Occultum aliquid dicitur a parte cognoscentis, vel a parte rei cognitae III 548 2* — Occultari dicitur propter obscuritatem a parte obiecti, vel per impotentiam a parte oculi IV 1027 3* — impeditur vel propter cordis obscuritatem, vel propter cognoscibilis profunditatem II 123 5* — Status est in profectu cognitionis aliquando ex parte rei comprehensae, quae non potest melius cognosci, aliquando ex parte comprehendentis, qui non est natus melius cognoscere III 302 6*

— Intellectus frequenter aliqua non intelligit, quia non vult considerare, vel propter impedimentum ex parte corporis, vel propter absentiam lucis spiritualis perfectae I 24 d. 5 — Aliquid non potest intelligi propter intellectus limitationem in actu intelligendi, aut propter rectitudinem iudicii et impossibilitatem errandi V 87 10* — Aliquid est cognoscibile vel non cognoscibile secundum differentem statum II 661 3*

— Dubitatio incidit per defectum cognoscentis quantum ad actum apprehendendi terminos, quantum ad actum conferendi, vel quantum ad actum resolvendi V 49 b. 50 1* — Quantum ad actum apprehendendi deficit intellectus, quando non recte et plene accipitur significatum nominis V 49 b

— Intellectus caecus deficit in cognitione si est, vel quid est I 154 b — Homo naturam cuiuscumque rei ad plenum cognoscere non valet V 541 7 — Potest dici, nihil in hac vita sciri plenarie V 26 22*

— Incertitudo est conditio dedecorans cognitionem I 694 f. 6 — Dubitatio ex subreptione competit animae ratione conjunctionis suae cum carne IV 522 f. 3

— Mens nostra falli potest V 19 f. 19 — Quantum ad cognitionem naturalem non est error, sed quantum ad assumptionem factam a ratione deliberativa II 915 4*. IV 1003 1*

— In cognitione cavendus est error V 129 b — cui subest falsum, potius est principium deceptionis quam illuminationis III 509 f. 4

— 32 — in nobis est naturalis et deliberativa IV 1003 1* — Intellectus habet moveri per modum naturae et per modum deliberationis II 909 b — Intelligere non tam est actus naturalis, quam etiam conformis voluntati II 193 3*

— Actualis consideratio rerum cognitarum habitu subiacet voluntati III 310 f. 3 — Intelligimus, quando volumus V 21 arg. 13 — Imaginari possumus quod volumus III 342 d. 4

— Ad cognitionem acquirendam praexigitur intentio voluntatis I 226 2* — Voluntas applicat vim cognoscentem ipsi cognoscibili I 225 arg. 2 — Intentio animae similitudinem oculo unit V 383 23 — Notitia oritur mediante voluntate a mente I 427 arg. 2 — Cognitionem praecedit quidam appetitus I 226 1*

— Potentia cognitiva non subiacet voluntati IV 145 a — Claritas cognitionis non est in nostra potestate I 35 2* — Aliquis actus cognitionis est in nostra potestate *ibid.*

— Actus rationis respectu actus voluntatis potest esse materialis III 476 a. 477 a

— Omnes homines voluntate naturali scire desiderant I 24 d. 6. II 528 d. 3. 995 4* — Anima vult cognoscere seibilia et sensibilia et cognita experiri V 420 3

— In cognitione veritatis est quaedam delectatio III 779 3*. IV 1010 f. 2. V 410 7

33 — et affectio se concomitantur in natura spiritali perfecta III 364 b — Actualis consideratio intellectus non impedit actum affectus V 96 9* — cum agetur, non minuitur affectio II 559 f. 6

— Actus rationis et voluntatis ordinantur ad invicem secundum prius et posterius II 598 arg. 6 — secundum naturalem ordinem intelligendi praecedit affectionem I 127 f. 4 — praecognitionem ad voluntatem V 215 b — Potentia cognitiva praecedit motivam IV 113 arg. 4 — naturalis praecedit appetitum naturalem, deliberativa appetitum deliberativum IV 1003 1* — Voluntas praesupponit cognitionem I 225 f. 2. V 45 f. 3. 46 f. 8 — dirigens ad affectionem est illi praecambula III 741 5* — disponit ad affectionem II 586 2*. III 571 4*. V 96 9*

COMMUNE — est quod est in pluribus I 118 b. 420 d. 2 — est omne nomen, quod secundum eandem rationem dicitur de pluribus I 442 f. 3 — est omne nomen, quod recipit signum distributivum *ib. f. 2* — Communicabile est quod praedicatur de pluribus I 359 2* — dicitur aequivoce de eo quod est in pluribus et de pluribus, vel etiam quod est a pluribus I 207 d. 6 — dicitur communicatum, vel communicabile I 118 b. 119 3* — Quanto aliquid indifferentius, tanto communius V 107 arg. 6

— Communitas est per abstractionem, vel per indenominationem V 409 6* — vel est secundum positionem, vel secundum privationem I 442 b sq. — Communitas est rei ut universale ad singularia, et rationis sicut aliqua intentio accepta

ab anima secundum consimilem modum accipiendi I 443 a — In creaturis non solum est communitas rationalis, sed etiam naturalis I 453 2* — Natura ut in se considerata est communicabilis a multis III 127 a — Forma universalis, quantum est de se, est communicabilis I 118 b. 119 3*. 358 b — Communicabilitas summa non est in creatura V 105 7*

— Communitas est generis et rei, vel solum analogiae II 97 b — Communitas est rei, vel proportionis sive modi loquendi I 233 4* — Communitas realis est secundum unitatem naturae absolutae, vel secundum similitudinem habitudinis comparatae I 38 4*. 43 d. 5. 443 a. 444 4* — Communitas est secundum nomen tantum, aut secundum nomen et rationem, aut secundum nomen et rationem et rem I 43 d. 5. 442 arg. 4 — Convenientia aut est in solo nomine, aut in habitudine, aut in essentia II 95 f. 6 — Communitas habitudinis potest esse per respectum ad res eiusdem generis, vel ad res diversorum generum I 444 b *Vide V. Analogia* et in Indice gener. *V. Convenientia.*

— Forma est communis pluribus constitutis per praedicationem, communis constituentibus per informationem et completionem III 48 b — Communicabile dicitur per unius constitutionem, aut per praedicationem, aut per proprietatem et idioma communicationem III 125 1*

— Quae differunt in principiis primis in nullo communicant II 26 f. 5

— Communicari dicitur quod datur alicui et non desinit haberi a dante I 418 f. 3 — Per illud res communicatur, per quod fit, ut sit in pluribus *ib. f. 1*

— Communicabilitas non est proprietas distinguens I 591 7*

— Communicatio dat intelligere distinctionem, quia nemo communicat sibi I 183 1* — Non est communicatio eiusdem ad se III 148 arg. 6

— Terminus communis habet multa supposita I 103 b — Terminus communis habet suppositorum pluralitatem *ibid.* III 172 7* — Terminus communis potest reddere locutionem veram pro uno supposito I 98 a. III 172 7* — Terminus communis non potest simul supponere pro multis I 103 arg. 2, b. 105 d. 4. 106 d. 5 — Terminus communis proprie supponit pro individuo I 103 arg. 2, b — Terminus communis pro natura vel pro forma non supponit proprie, nisi trahatur *ib. b*

— est ante speciale IV 59 d. 1 — est prius quam proprium I 141 f. 3. 610 arg. 4 *Vide V. Prius* in Indice gener.

— simplicius est proprio I 610 arg. 4. V 73 arg. 3. 407 arg. 6 — Simplicius est communicabilis I 118 f. 4 — Illud, in quo aliqua communicant, est simplicius illis I 851 arg. 3. V 7 arg. 2 — quod arctatur et contrahitur per proprium, ratione arctantis et contrahentis admittit compositionem et distinctionem V 77 3* — Quanto aliquid est communius per abstractionem, tanto simplicius V 409 6*

COM

— ut in hoc non significatur in abstractione, sed in concrectione I 117 3*

COMPOSITIO — proprie dicit coniunctionem aliquorum ad constitutionem tertii III 10 2*. 153 a — Aliquid componitur ex aliquibus, vel componitur alii I 168 b. V 70 b — large dicitur cum alio positio III 153 a — Componi dicuntur, ex quibus constat unum, vel large, quae uniuntur in uno IV 226 d. 2

— dicitur componentis actio, vel componibilis passio, vel dispositio rei compositae II 867 b

— est, ubi est differentia essentialis V 71 1*. 77 8* — Neutrum illorum quae componuntur, est alterum V 69 f. 7 — Ubi constitutio est, ibi constituentia minus habent quam totum, quod constituunt, et ita essentialiter differunt ab invicem I 356 3* — In quo sunt aliquo modo differentia, aliquo modo est compositum V 60 f. 7. 69 arg. 6, 9 — Quod est alteri componibile habet multipliciter et differentiam I 169 b

— Compositum non praedicatur de aliquo extremorum III 152 f. 4 — Unum extremorum non praedicatur de altero *ib.* f. 5

— In omni compositione ponitur aliquid additum V 75 f. 5 — Quod se habet ex additione est compositum I 344 arg. 3. V 69 arg. 4, 5, 8. 89 arg. 13 — Additio ex parte rei ponit compositionem I 587 b. V 72 4*. 92 13* *Vide V. Augmentum (421 b)*. — Esse, quod recedit a simplicitate, cadit in compositionem I 168 b. II 62 f. 3. V 359 29 — est in omni, quod habet esse limitatum et per additionem contractum I 167 f. 2. 168 b

— Compositum dicitur quod habet partes I 174 d. 2 — vel est ex partibus substantialibus, vel quantitativis, vel heterogeneis I 168 a. II 91 a. 415 5* — Compositum habet partes actu, vel est in successione I 664 5* *Vide V. Accidens (407 a)*.

— est, ubicumque est extensio quantitatis II 224 a *Vide V. Corpus*.

— Cum aliquid componitur ex diversis naturis, illae se habent per modum actualis et possibilis, et ita materiae et formae II 90 f. 4. 91 a — Omne, quod venit ad constitutionem tertii, aliquo modo est materiale respectu alterius III 10 2* — Componibilia possibilia sunt respectu compositi III 152 f. 3 *Vide V. Unio*. — Ex duobus entibus in potentia nihil fit II 90 f. 4 *Vide V. Actus*.

— Per se unum et distinctum non venit ad constitutionem tertii III 136 f. 4

— Ex aliquibus omnino perfectis non resultat tertium I 176 b. 355 f. 3 — Perfectum non componitur alteri I 167 arg. 4. III 8 arg. 2. V 70 b — dicit quandam imperfectionem in extremis III 10 2*. 152 f. 3. 153 a

— Compositum respectu simplicis defectivum est V 359 30, 32 — Omne compositum vel componibile habet in se aliquid perfectibile V 69 f. 8

— Ad hoc, quod aliqua principia constituent aliquid, oportet, quod principia

sint differentia, dependentia, imperfecta et difformia sive disparia I 176 a sq.

— Ordo unius rei ad alteram, cui coniungitur, in re facit compositionem I 737 f. 3 — Esse componibilium dependet a composito sive compositione I 169 2* *Vide V. Dependentia* in Indice gener.

— Compositum non est unibile II 637 f. 4 — Compositum non est unibile alteri per compositionem III 125 3* *Vide V. Unio*. — Compositum ex materia et forma non potest venire ad constitutionem tertii tum solum, cum materia terminat omnem appetitum formae, et forma omnem appetitum materiae II 415 6*

— supponit proportionem II 41 arg. 2. 465 f. 3

— praeexigit in componentibus appetitum et inclinationem II 415 6*

— Omne compositum dependet a componentibus V 68 f. 4

— Compositum est posterius componente V 68 f. 3 — Compositum necessario habet ante se aliud I 167 arg. 3 — Compositum ex aliis habet prius ante se V 70 b — aliqua est, ubi est prius et posterius I 168 b. II 62 f. 3. V 89 b — Quanto aliquid compositius, tanto posterius II 385 a

— attestatur maiori actualitati et completioni V 69 arg. 4 — in corporalibus augeat virtutem et perfectionem II 378 3* — ex partibus constitutivis spectat ad complementum et perfectionem II 415 5* — maior in creatura facit ad perfectionem nobilitatis diminutae, quae venit ex multorum aggregatione, non nobilitatis simpliciter V 71 3*

— Perfectio naturae consistit in toto composito IV 884 a

— In compositis est unitas totalitatis seu plenitudinis, sed deficiens V 381 8

— Magis compositum est magis limitatum et minus potens I 371 2* — Quanto aliquid est magis compositum, tanto est impotentius, non generaliter, sed quod habet plures partes materiales I 312 3*

— Compositum non habet esse a se V 47 f. 19 — Compositum necesse est, quod a simplici recipiat originem *ibid.* — Ens compositum habet esse ab ente simplici V 57 2*. 359 29. 379 16 — Omne compositum est a componentibus V 379 16

— Ex actu et potentia componitur aliquid consideratum ut ens in genere secundum metaphysicum, ex genere et differentia consideratum ut ens in genere secundum logicum II 91 a — entis et esse est in aliquo considerato ut ens in se quantum ad esse actuale, ex quo est et quod est quantum ad esse essenziale, ex quod est et quis est quantum ad esse individuale *ibid.* *Vide V. Distinctio*. — ex partibus essentialibus est in omnibus per se entibus, ex partibus integrantibus est in omnibus corporibus, ex partibus dissimilibus sive repugnantibus est in omnibus animatis et viventibus I 168 a — ex possibili et actuali saltem est in omni substantia creata *ib.* b — Creatura, quae est ens per se et in se, est composita ex aliis, quae est ens cum

CON

alio et in alio, est alii composita *ibid.* — Composita ex genere et differentia substantiali habent diversas naturas in se II 90 f. 4 *Vide V. Creatura - composita* in Indice gener. — quadruplex I 176 a

— *Vide V. Forma, V. Materia et V. Substantia*.

— intrinseca praesupponitur ad multitudinem proprietatum I 166 4*. 175 d. 3 *Vide V. Distinctio et V. Accidens (406 c. 407 a)*.

— Omne compositum est aliquo modo mutabile II 224 a sq. V 69 f. 9 — est ratio et causa mutationis I 174 d. 1 — ubi est de novo, est mutatio III 152 f. 2

— Omne compositum, cum non sit suum esse, potest non esse II 224 b — Compositum ex contrariis est corruptibile IV 1022 arg. 1 *Vide V. Corruptio*. — Compositum, quantum est de sui natura, est resolubile in componentia V 68 f. 4 *Vide V. Resolutio et V. Primum* in Indice gener.

— Si aliquid componitur ex diversis naturis, et alteram illarum est reperire per se, contingit per se reperire et reliquam II 210 f. 4. 293 arg. 5

CONCRETUM — significatur ut quod est I 409 a — Significans in concrectione concernit suppositum per modum inhaerentiae I 112 b. 479 d. 3 *Vide V. Abstractio* et in Indice gener. *V. Nomen*. — non claudit intra se suppositum, sed oportet, quod addatur extra, vel simul importat formam et suppositum I 479 d. 3

— proprie supponit pro omni eo cui inest forma I 102 arg. 2 — Terminus concretus proprie supponit pro eo, respectu cuius importat formam, magis quam pro forma I 103 arg. 3

— In concrectione est praedicatio per inhaerentiam ratione suppositi I 577 b — Concretio est in eis solum proprie, in quibus est denominativa praedicatio I 475 f. 1 *Vide V. Accidens*.

CONSEQUENTIA — Conclusio necessario sequitur ex praemissis non solum in terminis necessariis, sed etiam in contingentibus V 304 b

— Quod stat cum antecedente necessario stat cum consequente V 403 f. 2 *Vide* Indicem gener. — Si aliquid sequitur ad aliquid, eodem addito utrobique, adhuc sequitur V 403 arg. 4

— Quaecumque invicem se consequuntur, aut ambo causantur a tertio, aut unum est causa alterius I 672 arg. 4 *Vide V. Causa (421 a sq.)*.

CONTRADICTION — est affirmatio et negatio de eodem secundum idem III 447 d. 3 — attenditur in propositione affirmativa respectu negativae, in quantum asserit praedicatum de subiecto V 50 5* — non est, nisi accipiatur negatio respectu totius I 101 3* — fit per negationem appositam ad principale praedicatum III 140 6* — Propositio contradictoria accipitur negando compositionem principalem I 226 d. 1

— Non solummodo impedit contradictionem, quod aliqua dicantur de eodem

non secundum idem, verum etiam, quod non dicuntur ad idem V 78 10* — non est, ubi est quantulaeunque differentia rei vel rationis I 113 1*. 588 3*

— est summa oppositio, ubi negatio nihil ponit, sed ubi ponit extrema, potest esse minima oppositio affirmationis et negationis I 113 1* — Inter contradictorie opposita est distantia infinita I 765 arg. 4

— Cuiuslibet contradictionis necessarium est, alteram partem esse veram, alteram falsam I 226 d. 1. 690 arg. 2 — Contradictorie opposita sunt vera de quolibet sub disiunctione I 97 arg. 4 — De quolibet est affirmatio, vel negatio vera *ibid.* 100 arg. 2. 827 f. 1. V 303 2

— Inter duo contradictoria nihil est medium IV 250 b — Affirmatio et negatio sunt immediata IV 42 f. 3

— Nulla contradictoria infert vel ponit, immo potius privat suam contradictoriam V 48 arg. 5

— Contradictorie opposita non sunt simul vera I 696 arg. 4. 739 f. 4. II 116 f. 6. IV 223 f. 2. 284 a — Contradictoria nunquam sunt simul vera in eodem IV 249 b. 250 a, b. 263 f. 3, b — Affirmatio et negatio non sunt verae de eodem et secundum idem I 586 arg. 5. V 74 arg. 10 — Impossibile est, duo contradictoria simul esse II 649 f. 4 — Quod claudit intra se utramque partem contradictionis est impossibile II 649 b *Vide V. Esse.*

CONTRARIUM — large dicitur pro quolibet oppositione et repugnantia II 815 2* — prima sunt maxime opposita II 937 f. 1. 971 arg. 5

— Si est ponere unam differentiam contrarietatis, et alteram II 42 f. 4 — Si de duobus contrariis est reperire alterum extremorum et medium, necesse est ponere alterum extremum IV 920 f. 3 — Si unum oppositorum ponitur in natura, per consequens ponitur et reliquum II 810 arg. 4

— habent unam naturam communem IV 391 4* — Contrariorum unicum est subiectum commune per indennominationem, maxime in his quorum alterum non habet circa subiectum determinatam causam V 109 6*

— sunt in eodem genere I 497 b. II 814 arg. 2. 846 arg. 4 — Omnia opposita communicant in aliquo genere proximo, vel remoto III 9 arg. 5

— Omnium contrariorum aliqua est proportio II 827 arg. 3

— Contrarietas non est vere sine subiecto, quod est materia prima IV 281 arg. 4 *Vide V. Abstractio et V. Corpus-simplex.*

— unum agit in aliud distinctum secundum essentiam et remotum secundum distantiam I 747 a — aliquo modo resistit et repugnat suo contrario II 827 arg. 4 — agit in suum contrarium per praedominantiam II 750 a *Vide V. Actio (410 a)* et in Indice gener. *V. Passio.*

— unum non est alterius principium I 420 arg. 3 — non reducit ad esse suum contrarium IV 375 f. 3 — Causae contrariorum *vide V. Causa (423 c).*

— Ab uno contrario fit regressus ad alterum II 815 2* — duo concurrunt ad transmutationem physicam IV 281 arg. 2 — Subiectum transit ab uno contrariorum immediatorum in aliud, ita tamen, quod semper est sub altero contrariorum IV 967 d. 4 *Vide V. Corruptio.*

— Aliquid habet contrarium vel secundum se, vel per accidens ratione coniuncti III 354 3*. 682 6*

— *Vide V. Consequens* in Indice gener.

CORPUS — est substantia corporea maxime distans a spirituali in genere substantiae V 228 a — Corporeum et incorporeum sunt primae differentiae substantiae II 41 f. 1. 95 f. 5 — Quaedam sunt tantum corporalia, quaedam partim corporalia, partim spiritualia I 168 a. V 219 b. 298 13 *Vide V. Creatura-gradus* in Indice gener. — Substantia mere corporalis est infimum in natura II 41 f. 2 — nunquam sublimatur ad dignitatem spiritus II 79 arg. 5. 250 arg. 3 — Nullum corporale nobilius est aliquo spirituali IV 19 f. 1 — secundum aliquos habent minus de ratione substantiae quam substantiae spirituales II 96 b

— Corporalia maxime differunt a spiritualibus in compositione II 94 f. 4 — omne est compositum II 317 f. 2 — quia compositum est et habet partes, non potest participare simplicitatem II 77 a

— nullum potest esse pure forma II 317 f. 2, b. 318 a — indiget sustentante materia II 312 b. 318 4* — nullam potest esse sine materia II 318 a — componuntur ex materia appropriate dicta, quae est principium patiendi et transmutandi ab alio II 91 1*. 97 a

— Nihil opponitur corpori privative II 317 f. 4. 324 f. 2

— nullum habet suum esse continue in fieri II 324 f. 7

— aliquo modo est, ubi est dimensio, superficies et terminatio IV 274 3* *Vide V. Dimensio* in Indice gener.

— In omnibus corporibus est quantitas II 96 b — nullum caret extensione II 318 a — habet partium extensionem II 77 a — Substantia corporea potest intelligi esse sine quantitate, nunquam tamen bene esse IV 220 a — vivens et organicum non potest esse sine quantitate IV 219 f. 2. 220 a *Vide V. Materia.*

— omne est partibile II 81 b. 95 arg. 4 — est divisibile in infinitum II 82 3*. 732 5*. 833 b — quaedam sunt indivisibilia et insecabilia IV 1027 arg. 3

— Ex corpore non potest fieri non corpus II 90 arg. 1. 452 f. 4. 729 b — Spiritualia et corporalia non sunt ad invicem transmutabilia II 95 arg. 2. 98 3*

— simplicia sunt corpora caelestia et quatuor elementa II 335 a. V 220 b. 300 2 — simplex aut est unum de quatuor elementis, aut quinta essentia IV 926 f. 3. V 320 3

— caeleste et elementum non sunt eiusdem naturae II 340 a — caeleste et elementare differunt forma et qualitate II 303 arg. 4 — Praeter quatuor elementa po-

nenda est essentia quinta II 340 a, 4*. 422 b — caelestia et terrestria non sunt ad invicem transmutabilia II 302 arg. 2 — quintum proprie dicitur esse de natura caelestis II 422 b

— In genere corporis debet esse simpliciter perfectum, quod est caelum empyreum II 71 f. 3 — caeleste empyreum tenet summum in genere corporum II 535 2* — Inter substantias corporales activas primum est empyreum, inter passivas materia elementorum II 68 a

— caeleste non habet contrarietatem II 339 f. 5 — Ad constitutionem mundi requiritur corpus immune a contrarietate *ibid.* 340 4* — Natura caelestis a contrarietate elevata est II 340 a. 421 arg. 3. 422 b. V 220 b sq. — non habens contrarietatem est nobilius quam corpus, quod habet contrarietatem II 339 f. 5

— Essentia quinta secundum philosophos est corpus incorruptibile II 340 a — caelestia omnino sunt incorruptibilia II 302 arg. 1. 325 a. 353 f. 1. 367 b — Firmamentum naturaliter est incorruptibile II 339 f. 2 — Formae corporum supercaelestium sunt incorruptibiles omnino IV 994 b — Natura caelestis proprie dicta est incorruptibilis et inalterabilis II 423 a — caelestia sunt mutabilia et incorruptibilia V 221 a. 298 13 *Vide V. Caelum-natura* in Indice gener. — caeleste est indivisibile II 217 f. 4, 5. IV 1024 b

— Natura caelestis non venit ad constitutionem corporum II 421 f. 6. 422 b. 423 a — Natura caelestis est immiscibilis II 423 a

— Simplicitas corporis tollit diversitatem, quae ortum habet ex mixtione et formis perficientibus mixtum, sed non diversitatem, quae venit ex diversitate formarum simplicium II 359 1* — Elementum est corpus simplex, non tamen omnia sunt unius speciei *ibid.* — Materia corporum simplicium diversas formas suscipit secundum maiorem raritatem et densitatem II 358 b

— Quatuor sunt elementa II 339 arg. 2. V 220 b. 404 7 — Tantum quatuor sunt elementa secundum quatuor qualitates II 339 arg. 4. V 221 a

— Elementa sunt activa et passiva II 380 b

— Elementa habent qualitates activas et passivas IV 993 a. V 221 a — Quodlibet elementum agit et patitur secundum unam qualitatem activam et passivam V 221 a — Quodlibet elementum habet unam qualitatem principalem et propriam *ibid.* — Quatuor elementorum proprietates V 363 21

— Elementa debent habere proportionem IV 79 a. 992 f. 3 — In elementis est proportio, secundum quam magis distantia uniantur duplici medio I 785 f. 3. II 42 2* — Quatuor elementa optime sunt ordinata secundum qualitates et formas nobiles et proportionem numerales I 785 f. 3

— Inter corpora simplicia nobiliora sunt activa quam passiva II 380 arg. 4

COR

— Corporis simplicis partes sunt unigenae et ad totum et inter se II 358 arg. 1

— caelestia et elementa sunt perpetua II 463 a, b — Formae elementorum sunt incorruptibiles secundum totum et secundum partem, quantum est in se IV 994 b

— Elementa corrumpuntur secundum partem, sed nullo modo secundum totum II 466 3*

— Elementum naturaliter corrumpitur II 339 f. 2 *Vide V. Materia.* — Formae elementorum corrumpuntur per actionem venientem ab extrinseco IV 994 b

— In uno elemento sunt cetera in potentia et ex uno possunt fieri omnia II 378 5* — Elementum generatur ab elemento per educationem speciei consimilis ab alio I 181 a

— elementare simplex non habet colorem nec figuram nec organizationem II 216 arg. 5. 217 b — simplex non est aptum ad multas operationes II 378 f. 3, 2*

— terminatum non est nisi mixtum II 367 a — caeleste non est terminativum visus nec figurabile II 217 f. 3 — Corpori simplicissimo simplicissima debetur figura, perfectissimo perfectissima II 341 f. 3, 5

— simplicia sunt generantia V 300 2 — Ex elementis habent generari et produci quaecumque generantur et producuntur per operationem virtutis naturalis *ibid.* — Elementa sunt materialia respectu generandarum rerum II 350 b

— simplicia multiformiter possunt misceri ad introductionem formarum multiformium V 220 b

— miscibilia prius producta sunt, quam sint mixta II 416 arg. 5 — Elementa praecedunt mixta II 299 f. 4. 300 a — Elementa praecedunt mixtionem, quia unum potest habere esse completum sine altero II 418 5*

— Elementa non veniunt ad constitutionem corporis unius nisi per mixtionem IV 1022 arg. 1, b — Ad corpora constituenda non concurrunt elementa pura, sed mixta II 378 5*, 6*

— Natura elementaris est subiecta contrarietati V 220 b — In inferioribus est contrarietas II 96 b. 339 f. 5. 340 a — In elementis est duplex contrarietas quantum ad qualitates activas et passivas II 340 4*. IV 1022 arg. 1. V 221 a

— Corporalia habent repugnantiam per qualitatem activam et repugnantem IV 932 f. 4 — Ubi est inaequalitas complexionis, ibi necessario est pugna II 424 arg. 3 — Elementa contraria non possunt naturaliter sine reflexione permanere conciliata V 366 6

— Contraria in mixto habent conciliari per naturam lucis et corporis supercaelestis elongatam a contrarietate II 339 f. 6. V 220 b. 221 b — Lux conciliat contrarietatem elementorum in mixtis V 300 2 — Essentia quinta, quia elevata a contrarietate, est principium conciliativum et conservativum II 340 a — Impossibile est, contraria elementa venire ad conformitatem nisi per naturam caelestem elevatam a contrarietate II 421 arg. 3

— Elementa in corpore habent quatuor operationes IV 1022 b — Elementa habent vim multiplicandi per transmutationem mutuum V 285 b

— Generata sunt corpora ex elementis composita V 300 2 — habet diversas naturas, quia est ex diversis compositum II 378 f. 3

— Lux facit ad distinctionem rerum corporearum II 310 a. V 320 3 *Vide V. Lux* in Indice gener.

— Natura corporalis ad perfectionem sui requirit multiformitatem formarum V 220 b — Materia in mixtis secundum diversitatem mixtionum aptatur ad susceptionem diversarum formarum II 243 2*. 358 b

— Omnia corporalia producuntur ex materia una, quae est ens in potentia respectu illorum II 413 4* — Omnia inferiora per generationem et corruptionem sunt ad invicem transmutabilia II 97 a

— Praedominantia elementorum attenditur quantum ad molem, vel quantum ad virtutem II 380 a — Aequalitas complexionis est a pondere vel mole, vel naturalis iustitiae V 228 a — naturale non potest esse mixtum ex elementis secundum aequalitatem ponderis nec quantum ad quantitatem molis nec virtutis II 425 a sq. — In corporibus naturalibus reperitur aequalitas a iustitia, qua miscibilia commensurantur secundum proportionem debitam et secundum exigentiam formae *ib.* b — In constitutione corporum ea praedominantur, in quibus maxime quietatur corporum appetitus II 379 arg. 3

— ut sit durable, elementa activa non possunt aequari passivis in quantitate molis II 425 a — est tanto durabilius, quanto complexio est aequalior II 424 arg. 2

— mixtum constituitur ex contrariis II 421 f. 4

— mixtum est nobilius quam simplex II 378 f. 4 *Vide V. Forma.* — compositum maiorem habet virtutem II 378 3* — compositum est aptum ad diversas operationes per diversas naturas et virtutes *ib.* f. 3

— est mixtum plene, vel non plene II 217 b

— ex elementis composita sunt mineralia, vegetabilia, sensibilia et corpora humana V 220 b. 221 b. 300 2. 352 17 — Corporeum est animatum, sensibile, rationale, vel inanimatum, insensibile, irrationale IV 995 6*

— animalium debent esse mixta ex quatuor elementis II 378 a — humanum habet quatuor elementa et quatuor humores IV 852 a. 854 d. 4. 1016 a. 1022 b — complexionatum est plena mixtione comixtum ex quatuor elementis II 217 b — Animalibus non competit corpus simplex II 378 f. 4, 2*

— In corporibus animalium debent praedominari elementa passiva quoad quantitatem, sed activa quoad virtutem II 380 a sq. — ut sit aptum ad vitam, debet habere proportionem elementorum passivorum et activorum *ib.* b — In diversorum

COR

animalium corporibus, licet ex eadem elementorum quantitate constitutis, diversa praedominantur elementa II 381 a

— In corpore vivificabili necesse est, contraria elementa conciliari maxime II 421 arg. 3 — In sensibilibus est conciliatio contrariorum aequalitati proximans, in corporibus humanis est aequalis V 221 b

— Ad perfectionem corporis vivi requiritur aequalitas complexionis II 378 a. V 182 6* — secundum complexionem vivificatur II 42 2* — Forma complexionis ordinatur ad animam vegetabilem V 332 18 *Vide V. Anima 10, 15 et V. Forma.*

— humanum conformatur animae ut vivificanti per complexionem aequalem ab aequalitate iustitiae, quae disponit ad nobilissimum modum vitae V 228 a — humanum requirit mixtionem specificam et propriam homini II 215 2* — In corpore humano debet esse nobilior proportio et harmonia miscibilium II 425 b — Corporis humani complexio et organizatio et spiritus, quibus disponitur ad suscipiendam animam rationalem, sunt nobiliores quam in corpore brutorum II 75 4* — humanum nobilissima complexione et organizatione, quae sit in natura, est organizatum et complexionatum II 50 b — In corpore humano praedominantur terra et aqua IV 1032 arg. 1 — Aequalitas mixtionis a iustitia in humano corpore habet gradus secundum diversos status II 425 b *Vide V. Spiritus.*

— humanum non debuit produci de natura caelesti, sed ex elementis diversis II 419 b sq. 422 b — Quinta essentia non ingreditur proprie compositionem corporis humani II 729 a — Ad corporis humani constitutionem natura caelestis proprie dicta non venit secundum rem et substantiam, sed secundum virtutem, influendo in formationem elementorum II 422 b sq. 423 2*, 3* — Spiritus, qui sunt de constitutione corporis humani, propter subtilitatem et luminositatem et propter harmoniam et consonantiam elementorum, qua sublevantur aliquo modo a contrarietate, conformantur quodam modo naturae caelesti, magis quam in aliis corporibus mixtis II 423 a — humanum est de natura terrestri principaliter, sed ut sit conforme animae in gloria, variabitur quoad dispositionem per dotes II 420 3* *Vide V. Homo 5* in Indice gener.

— Viventi convenit subtilitas spirituum, vivacitas sensuum, robur virium et coaequatio qualitatum V 363 23

— non sufficienter disponitur ad vitam per complexionem, nisi etiam habeat organizationem IV 1006 b — est animae suo modo proportionabile quantum ad complexionem aequalem et quantum ad organizationem pulcherrimam et multiformem V 228 a — humanum ordinatur ad animam secundum aequalitatem complexionis et organorum multipliciter mediantibus spiritibus subtilibus II 42 2* — In corpore nostro complexio facit unitatem et convenientiam, organizatio distinctionem I 172 4*. IV 615 1* — Ad perfectionem corporis

vivi requiritur multiformitas organizationis, in qua membra distinguuntur et ordinantur V 182 6* — organicum ad sui perfectionem requirit ordinem partium IV 614 f. 1 — animalium debent esse idonea ad diversas operationes II 377 f. 3 — secundum organizationem est sentiens II 42 2*

— Diversa membra debent esse in corpore perfecto V 252 a — Substantia totius corporis consistit in membris principalibus et humiditate radicali et carne secundum speciem V 287 a

— humanum habet organa multiplicia II 42 2* — humanum debet esse multiforme secundum compositionem partium et organizationem ad multa per sensus cognoscenda II 419 f. 2, b. 420 1* — conformatur animae ut moventi per multiformitatem organorum cum summa venustate et artificiositate et ductibilitate V 228 b

— humanum est completissimum et maxime compositum II 378 3*. 385 a

— humanum est nobilissimum et ordinatum ad nobilissimam formam II 50 b. 74 a. 425 b — humana disposita sunt ad nobilissimam formam V 221 b — humanum summe appropinquat infimo generi spiritualis naturae II 42 2*

— humanum differt specie vel genere ab aliis corporibus II 49 f. 1

— Inter corpus et animam humanam maxima est distantia II 385 a. V 228 a

— pertinet ad perfectionem naturae humanae IV 883 f. 5. 884 3*. V 286 b *Vide V. Anima 4, 5, 11.* — competit animae ad suum esse completum II 213 3* — unitur animae sicut perfectibile suae perfectioni III 445 1* — unitur corpori ut perficienti et moventi V 228 a — animae alligatur V 289 b — unitur animae, quia habet possibilitatem respectu illius III 9 f. 3

— humanum habet appetitum ad animam rationalem II 214 f. 4. 772 f. 1, b — Caro naturalem appetitum habet ad spiritum II 773 3* — est compositum ex materia et forma, et tamen habet appetitum ad suscipiendam animam II 416 6* — indiget anima IV 433 d. 3 *Vide V. Anima 9.*

— non est animae carcer II 43 4*. 449 b — se habet ad animam ut instrumentum II 213 4*. IV 883 arg. 3 — est organum unitum animae ad unam formam constituendam et ab ea perficitur et convenit cum ea in unitate formae totius et operationis per consequens IV 884 3* — coniungitur alicui sicut instrumentum motori, aut sicut signum significatori, aut sicut habitaculum inhabitatori II 213 a

— ab anima vivificatur, quamdiu illi coniungitur, et per eius separationem vilesceat IV 433 d. 3 — dependet ab anima II 418 5*

— habet qualitates ut dispositiones, quae perficiuntur per influentiam animae IV 1014 b — vitam et operationem habet ab anima per calorem II 424 arg. 1 *Vide V. Vita* in Indice gener. — humanum, quando non habet spiritum, non habet virtutem V 480 7

— humanum est propagans et propagabile V 228 a, b — Caro habet per vim humani ministerii propagari V 482 4* — humanum producitur per virtutem naturalem II 728 a sqq. — humanum non potest generari nisi a natura simili in specie II 214 f. 2 — animalium perfectorum non possunt educi e rationibus seminalibus nisi virtute agentis eiusdem speciei II 215 a, 3* — animalium perfectorum et humana non possunt produci a natura, nisi per vim formativam in generatione IV 893 4* — In humani corporis formationem influit virtus stellarum et orbium II 423 a

— totum fabricatur ex semine II 732 b — Materia corporis est de substantia generantis, sed non tota de eius humore radicali II 731 a, 4*

— Aliquid est ad fabricae fundamentum, aliud ad complementum II 735 b — De alimento aliquid convertitur in veritatem humanae naturae mediante vi nutritiva, quod est de eius complemento, non de fundamento *ibid.* 736 b *Vide V. Veritas* in Indice gener.

— statim a principio generationis habet determinatam quantitatem virtutis, secundum quam erit quantitas molis, nisi impediatur per occasionem II 734 arg. 1. III 795 b. IV 918 d. 3

— completur per augmentationem, materia addita vi nutritiva II 735 b. 736 b — non potest se ipsum multiplicare sine appositione materiae aliunde II 318 a *Vide V. Augmentum.* — Augmentum corporis habet statum ex parte virtutis agentis, quando virtus caloris et carnis secundum speciem non potest amplius converti, quam deperdatur; ex parte potentiae suscipientis, quando humidum radicale non potest plus extendi; ex parte formae perficientis, quando corpus perfectum est, secundum quod congruit perfectioni animae I 316 b

— Septem defectus corporis IV 376 d. 2 — animale indiget aspiratione et respiratione II 469 f. 6 — quia lassatur in sentiendo, ideo indiget quiete somni II 620 f. 4

— terrestria et caelestia sunt **mutabilia** V 298 13 — omne est mutabile in se, vel ratione accidentium vel contentorum II 555 2* — mixtum est alterabile II 424 arg. 4 — Elementa sunt variabilia V 221 a — corruptibilia variantur secundum situm et formam II 96 b. 97 b — superiora variantur quantum ad situm tantum II 97 a, b

— omne miscibile est rarefactibile et condensabile II 216 arg. 5. 217 b. 421 f. 2

— inferiora et mixta sunt corruptibilia II 217 b. 302 arg. 1. 303 a. 367 b. 421 f. 2. 463 a, b. IV 886 5*. V 298 13 — mixta ex quatuor elementis sunt corruptibilia propter ordinem universi II 715 arg. 2 — Vegetabilia et sensibilia non habent potestatem ad vitam perpetuam IV 994 f. 2, b. V 285 b — nobilioris complexionis de se est minus passibile, quia est fortius IV 1023 2* — animatum, quod dividitur, corrumpitur IV 283 f. 4

— Corporalia mutuo agunt et patiuntur IV 429 4* *Vide V. Creatura - actio* et *V. Influentia* in Indice gener. — Nullum corporale influit in aliquod spirituale IV 49 f. 4. 20 arg. 3. 21 arg. 3

— est in loco circumscriptive I 658 b — Corpori convenit esse in loco secundum commensurationem IV 223 b, 3* *Vide V. Locus.*

— In solo corpore est distinctio secundum hic et ibi II 77 a — distinguuntur forma, aut superficie II 303 arg. 4. 351 f. 2

— non potest esse simul et semel in diversis locis V 564 32 *Vide V. Creatura - locus* in Indice gener. — si esset in pluribus locis, simul posset moveri et non moveri IV 263 arg. 6. 264 a

— non glorificatum non potest esse in eodem loco cum altero I 366 d. 4 — duo non possunt esse simul impermixta et non se augmentantia II 324 f. 6. 331 d. 2 — duo naturalia non possunt esse simul in eodem loco solum propter corpulentiam, qua unum non est pervium alteri IV 1028 b sq., 3*, 4* — Duo corpora esse in eodem loco vel idem in diversis dicitur impossibile propter limitationem nostrae intelligentiae I 752 a sq.

— habent mensuram intrinsecam sibi propriam, sed mensura extrinseca ut mensura potest esse plurium IV 1029 3* — mathematicum non potest esse simul cum altero mathematico neque etiam cum naturali *ib.* a

— quanto est nobilior, tanto nobilior debetur ei locus IV 923 f. 4 — situ superius est nobilior II 73 f. 3 — collocantur in mundo secundum nobilitatem et nobilior superius II 336 arg. 3. V 223 a — ordinantur sub et supra secundum maiorem vel minorem subtilitatem et raritatem II 336 arg. 4

— Inter corpora locantia unum est primum corpus locans V 494 a — Unum est corpus natum omnia ambire II 77 a

— Corporalia per propria pondera in suis locis situantur et stabiliuntur III 604 a — unumquodque habet facultatem tendendi in locum suum IV 1031 f. 4 — Res corporales descendunt ad infimum V 438 4

— humanum est naturaliter grave II 214 f. 5 — est leve et grave secundum praedominantiam alicuius elementi quoad quantitatem molis II 424 arg. 3. 425 a

— natum est moveri et quiescere secundum gravitatem et levitatem II 424 arg. 3

— est omne, quod movetur localiter motu dimensivo et successivo II 317 arg. 6. 323 arg. 1 — simplex non est habile ad omnem motum II 218 4* — Corpori simplici debetur unus motus tantum II 419 f. 4 — habentia diversos motus naturales diversae sunt naturae II 339 f. 3 — motu naturali sequitur naturam praedominantis II 381 4*. IV 527 2*

— non movetur subito II 324 f. 3 — non movetur simul ad partes oppositas *ib.* f. 5. 330 d. 2

CORRUPCIO — est mutatio secundum formam, ab ente simpliciter ad ens secundum quid I 160 a — dicitur progressum ab esse

COR

in non esse II 856 4*. V 103 arg. 3 — semper dicit defectum et processum a completo ad incompletum V 95 4* — Mutatio ab esse non est sine defectione V 104 a — semper dicit mutationem et conversionem in non esse I 485 4* — non potest esse nec intelligi sine mutatione V 105 3*

— dicit actionem cum defectu II 823 2*. 856 4* — dicit amissionem esse, quae non potest intelligi, nisi fiat post esse prius habitum V 105 3* — includit mutationem, quae non potest esse nisi in re mutabili et variabili, propter defectum, quem dicit *ibid.*

— omnis in re corruptibili est V 231 b

— dicit defectionem rei quantum ad esse substantiale, vel tantum privationem bonae dispositionis IV 929 b. 930 1*, 2* — quaedam est ab esse simpliciter, quaedam tantum a statu optimo IV 260 2*

— est, ubicumque est aliqua abiectio a substantia II 458 arg. 4. 464 arg. 3. 480 4*

— Aliquid corrumpitur, quia forma corrumpitur IV 246 2* — non consistit solum in dissolutione principiorum componentium, sed etiam in corruptione formae IV 888 b sq. *Vide V. Forma.*

— Nihil corrumpitur in eo quod est essentia vel natura II 813 a. 822 arg. 6. IV 496 d. 4

— omnis necessario ponit terminum finalem V 93 arg. 4

— Quod corrumpitur cedit in id, unde producit II 373 f. 3. 640 b — est in aliquid prius se I 459 arg. 5 — Quod corrumpitur non cedit omnino in non ens *ib.* arg. 8. II 640 arg. 6. IV 232 f. 8. 889 a *Vide V. Accidens (408 a)* et in Indice gener. *V. Resolutio.*

— maior est, quae est in privationem, quam in contrarium IV 888 arg. 4

— potest esse multiplex essentialiter, vel causaliter II 792 4* — maior est intensive, aut extensive II 988 5*

— tanto peior est, quanto melior est natura II 750 5*. 788 arg. 6

— est corporis mixti II 217 b. 218 5*

— est propter defectum virtutis naturalis et originem a contrariis qualitatibus IV 284 arg. 4 — naturalis venit ex contrarietate I 459 arg. 4. II 218 6*. IV 284 arg. 4, 2, 3 — Compositum ex partibus heterogeneis est corruptibile IV 890 3* *Vide V. Contraria et V. Passio (239 b)* in Indice gener. — Omne, quod corrumpitur, aut corrumpitur, quia habet contrarium, aut quia est ex contrariis, aut quia est in aliquo corruptibili II 192 f. 4 — Corruptis nobis, corrumpuntur ea quae in nobis sunt I 416 arg. 3 *Vide V. Accidens (408 a).*

— Quod dependet a corruptibili potest corrumpi II 192 f. 2. 464 4*. 644 2*. 720 3* — Corruptibilitas inest rei ex defectu propriae naturae, vel ex defectu alterius II 644 3*. 661 4* — Aliquid est corruptibile, quantum est in se, vel corrumpitur per actionem venientem ab extrinseco II 469 b. 644 5*. 865 arg. 5. IV 994 b *Vide V. Deficere* in Indice gener.

— Corruptibile de necessitate corrumpitur II 465 4*. IV 885 f. 4 — creaturae est per defectum idoneitatis ad durandum II 866 4* — est, ubi est actio et passio II 300 f. 6. 466 2*. IV 993 a *Vide V. Passio* in Indice gener. — est ab actione per influentiam, vel per violentiam IV 1024 a — est ab elemento humido IV 1016 a

— Nihil corrumpit se ipsum I 459 arg. 7 — Nihil corrumpit se ipsum secundum operationem naturae suae debitam II 823 3* — Nullum subiectum corrumpit suam

— est, ubi est actio et passio II 300 f. 6. 466 2*. IV 993 a *Vide V. Passio* in Indice gener. — est ab actione per influentiam, vel per violentiam IV 1024 a — est ab elemento humido IV 1016 a

— Nihil corrumpit se ipsum I 459 arg. 7 — Nihil corrumpit se ipsum secundum operationem naturae suae debitam II 823 3* — Nullum subiectum corrumpit suam

DEF

perfectionem II 640 arg. 5 — Nihil corrumpit id, sine quo esse non potest, et per quod egreditur in esse II 822 arg. 5

— Principium corruptionis est tempus II 192 arg. 3 — Quod habet causam corruptionis intra se senescit in tempore II 641 3*

— Omne naturaliter generabile est naturaliter corruptibile II 452 f. 3. V 227 a. 287 a

— Omne divisibile est corruptibile II 217 f. 4 — Quaedam corpora per divisionem corrumpuntur IV 283 f. 4. 1027 arg. 3 — integritatis violenta est dolor et principium destructionis II 482 arg. 2, 4

— non est maior in effectu quam in causa II 748 arg. 5 — est per modum causae, vel occasionis II 520 b

— Quod est in aliquo corruptibili est in illo per aliquod separabile I 293 f. 4

Vide V. Nobilitas in Indice gener.

— opponitur generationi in creatura, quam quodam modo sequitur et quodam modo antecedit V 105 3* — est causa generationis secundum statum deficientis naturae indigentis supplemento *ib.* 8* — Corruptibilia habent propagandi potentiam II 640 arg. 3 — Propter corruptionem necessaria est renovatio V 267 b *Vide V. Generatio 7, 49* in Indice gener.

— est generatio contrarii II 197 f. 2 — et generatio est eadem vi IV 42 f. 4

— Corruptibile et incorruptibile differunt per essentiam II 659 arg. 4. IV 889 3*. 925 arg. 2 — Corruptibile et incorruptibile differunt in forma completiva II 339 f. 2 — Corruptibilium et incorruptibilium non est materia una II 302 arg. 4 — Corruptibilia et perpetua constituuntur ex respectu ad finem II 463 a

— Corruptibile non potest dare incorruptionem propria virtute II 474 d. 4

D

DEFINITIO — est ratio indicans quid est esse III 501 a — Per definitionem comprehenditur, quid est unumquodque V 304 a

— respicit intentionem nominis, vel rem secundum esse suum proprium V 77 5* — improprie est nominis interpretatio II 607 a. III 528 a. IV 28 d. 4

— Notificatio describit rem quantum ad esse, vel etiam quantum ad bene esse II 238 b

— addit supra nomen proprii I 233 4*

— et partes definitionis sunt essentialles definito III 839 f. 4 — et pars definitionis convenit alicui secundum quod ipsum III 225 f. 4 — Pars definitionis intrat essentiam et non dicit totam I 440 4*

— nunquam per miraculum separatur a definito IV 223 f. 4. 270 arg. 4 — Nomina in definitione posita dicunt aptitudinem, non semper actum, qui est separabilis IV 271 4* *Vide V. Differentia.*

— Aliquid cadit in definitione in recto, vel in obliquo I 440 4*. V 66 8*. 77 5* — In definitione formali et in recto definitionia sunt partes essentialles, constituentes ipsum definitum V 77 5*

— Omnis notificatio debet dari per propria III 582 d. 2

— habet fieri per superiora, usquequo veniatur ad suprema et generalissima II 442 a. V 304 a — Inferiora non possunt intelligi definitive, ignoratis supremis et generalissimis V 304 a — Quod est extra omne genus nullam definitionem habere potest V 109 7*

— Species est definibilis, quia addit differentiam et formam supra genus II 108 arg. 2

— Simplex non potest proprie definiri I 440 4*. V 77 5* — Omne definiens simplicius est definito V 74 arg. 5

— Definitionem necesse est dicere aggregationem I 440 4* — est aggregati ex materia et forma II 108 f. 6

— fit per genus et differentias II 90 f. 4. 858 d. 5 — Notificatio formalis datur per genus et differentias, causalis per actum et causam III 583 a

— Prius non debet definiri per posterius, nec ignotum per ignotius III 484 arg. 5 *Vide V. Primum* in Indice gener.

— Unumquodque debet definiri per id quod est optimum in ipso II 49 arg. 3. 572 d. 3

— Peccat qui definit id quod est in quiete per id quod est in motu II 647 d. 1. III 582 d. 2

— aequicola est deficiens II 606 d. 4 — nisi constaret ex pluribus, esset ibi negatio I 439 arg. 1

— totum esse rei debet indicare IV 344 d. 4

— recte assignata est, quae nihil continet superfluum nec diminutum, sed essentiam definiti plene indicat et aperte manifestat et ab omnibus aliis separat III 484 b

— convenienter et secundum artem assignata habet veritatem, convertibilitatem, evidentiam et sufficientiam III 485 a

— debet convenire cuilibet definito I 112 arg. 4. II 90 f. 4. 828 f. 1. 837 d. 3. III 501 a — et definitum sunt aequalis ambitus III 590 arg. 2 — debet esse convertibilis in praedicando I 112 arg. 4. II 671 a. IV 28 d. 1 — Notificatio debet convenire notificato praecise IV 74 d. 1 — propria non convenit diversis II 658 2*

— Unius rei una est definitio II 607 d. 2. 671 a. 838 d. 6. III 501 a. 528 arg. 8. 615 d. 1 — Unius possunt esse plures definitiones secundum diversos respectus III 529 8* — Multiplicato definito, multiplicatur definitio et definientia I 439 arg. 3. V 63 arg. 8

— Quorum definitiones sunt eadem, ipsa sunt eadem III 736 arg. 2 — Quae habent diversas definitiones, unum non potest notificari per alterum II 648 d. 2

— Per definitionem probantur passionnes de subiecto V 206 b *Vide V. Nomen* (225 a) in Indice gener.

DEMONSTRATIO — *Vide V. Scientia.*

DIFFERENTIA — est natura, qua aliquid differt ab aliis II 90 f. 4

— adveniunt formae generis II 95 f. 5 — essentialis additur super genus II 939 arg. 4. V 76 2* — Quod consequitur et addit ad aliud se habet per modum differentiae I 704 f. 2 — essentialis aliquid addit supra illud quod dividit II 940 f. 4 — addit super rationem generis secundum rem V 350 10 — specifica est additio completens I 440 1* *Vide V. Species.*

— sunt accidentales, vel essentielles II 184 2*. 939 arg. 1 — Aliquod accidentale potest esse differentia essentialis alicuius, secundum quod est tale II 941 a. IV 463 6*

— completiva debet esse propria eius cuius est differentia II 49 arg. 2

— non inest per accidens nec contingit abesse II 940 f. 1. III 850 arg. 4 — essentielles non alternantur circa individuum eiusdem speciei II 940 f. 3 — Nihil idem manens idem potest oppositas differentias participare II 483 arg. 2. 473 d. 2 — completiva ita essentialiter adhaeret, quod eius oppositum non potest naturaliter inesse II 49 arg. 4 — Illud, in quo aliqua duo necessario distinguuntur, si necessario convenit uni, impossibile est unquam convenire alii I 138 f. 3

— essentialis dat esse III 148 arg. 4 — essentielles sunt constitutivae eorum quorum sunt differentiae II 940 f. 2 — specifica dicitur natura rei III 130 arg. 4

— distinguit I 173 1*. 580 d. 1 — essentielles res diversificant quantum ad essentiam IV 888 arg. 3. V 76 2* — oppositae essentialiter diversificant supposita II 184 2*

— Quae habent alias et alias differentias dividentes ipsa differunt III 735 f. 2 — Quae habent diversas differentias essentielles sunt essentialiter diversa IV 27 arg. 2 — Quae habent diversas differentias dividentes differunt per essentiam II 656 f. 4

— diversae dant diversa esse, nisi in supposito naturaliter praecedat esse actuale aliquam illarum differentiarum III 450 4*

— adveniens supposito in esse actuali constituto non dat novum esse, sed tale esse *ibid.*

— omnis habet differentiam in eodem genere condidentem IV 889 3*

— cadentes in genere naturam contrahunt et arctant et determinant I 173 1*

— Per superadditionem differentiae distinguuntis et specificantis potentia generis ad actum reducitur II 440 b. V 72 4* — Per adventum differentiarum completur potentia generis II 858 d. 5

— Ens in genere habet differentias coarctantes V 379 17 — non convenit cui non convenit genus I 439 arg. 2 — Quae sunt in genere in recto habent differentias formales per se, quae sunt in genere per reductionem habent eas per accidens II 971 b sq. 972 4*

— per naturam priores ut plurimum cognoscuntur et nominantur a posteriori II 51 b

— sumitur a principiis intrinsecis II 50 1* — essentielles et constitutivae manant ex principiis ipsius compositi II 940 f. 2 — substantiales non sumuntur a formis accidentalibus I 85 arg. 6

— formalis et completiva uniuscuiusque accipitur penes formale et completivum II 49 f. 3, 4 — specifica sumitur secundum id quod est essenziale et nobilissimum in re II 50 b — specifica debet accipi penes id quod in re est optimum II 49 arg. 3. 50 a

— specifica non debet sumi penes excessum II 50 a — Excessus variat speciem, quando exit limitem speciei debitum *ibid.* *Vide V. Excessus* et *V. Magis* et *V. Perfectio* in Indice gener.

— non debet dicere defectum nec imperfectionem IV 889 3*

— dicit positionem, vel privationem I 439 1* — quaedam sunt perfectivae simpliciter, quaedam perfectivae cum diminutione IV 995 6*

— rerum accipiuntur secundum comparisonem ad se, dum in relatione ad Deum potius conveniunt II 50 a

— omnis prior est per naturam quam illud cuius est differentia II 49 arg. 4

— dicunt aptitudinem II 50 1*. 51 4*. 562 b. IV 274 3*

— aliqua ita potest adhaerere generi respectu speciei, quod eadem sublata, auferatur per consequens quod ad essentiam generis spectat III 601 4*

— extrahuntur de potentia generis II 439 arg. 3 — habent ortum a genere I 237 4*

— ad genus reducuntur V 350 8 — completivae reducuntur ad idem genus cum specie ut complementa per modum aptitudinis II 562 b

— conveniunt in genere, quin sint eadem inter se I 588 6* — immediate dividentes ipsum genus se ipsis differunt V 71 1* — non distinguuntur a genere, sed

se ipsis I 237 4* — se ipsis differunt, sed earum differentiae innotescunt nobis per alias differentias, quae ab ipsis oriuntur I 236 a

— dicit formam distinctam a genere I 475 d. 2 *Vide V. Compositio.* — substantiales et genus, cum non habeant ortum ex alio genere sicut formae accidentales, dicunt diversitatem naturarum in ipso subiecto II 90 f. 4

— dicens positionem dicit compositionem, non vero differentia privans I 439 1*

— Genus non praedicatur de differentia per identitatem I 580 d. 4

— non praedicatur de se in abstractione I 571 arg. 1

— Quanto aliquid pluribus differentiis differt, tanto magis differt et tanto magis est compositum V 69 arg. 4

DISPOSITIONES — sunt qualitates superadditae ad naturalem potentiam III 738 4* — est in prima specie qualitatis IV 136 f. 2. 1000 f. 4 — ab habitu distinguitur ut imperfecta, vel sub eo comprehenditur IV 138 a — est eiusdem naturae cum habitu, vel est alterius generis, disponens solum per quandam ordinationem II 586 2*

— est facile mobilis IV 136 f. 2 — disponit ad ulteriorem perfectionem IV 138 a

— quae est eiusdem generis cum habitu et transit in habitum, est in potentia eadem, in qua est habitus, sed dispositio alterius generis potest esse actus alterius potentiae II 586 2*. IV 142 2*

— quaedam est innata, quaedam acquisita I 89 1* — oritur ex effectibus relictis ex pluribus actibus, et per actus sequentes crescit in habitum III 724 4*

DISTINCTIO — dicitur per comparisonem ad tactum I 431 b — Discretio dicitur per comparisonem ad visum *ibid.* — et discretio importat distinctionem per comparisonem ad nostram cognitionem, alietas et pluralitas vero a parte rei *ibid.*

— importat alietatem aliquam I 99 arg. 4 — praesupponit pluralitatem et alietatem I 431 a — vera est, ubi est pluralitas II 559 f. 1. V 64 arg. 20 — non cadit in uno I 605 arg. 4 — non cadit, nisi ubi est ex diversis causis unio I 100 b. 513 2* — Idem non differt a se IV 206 f. 3

— Discretio praesupponit distinctionem I 431 a — Distinguere est in plus quam numerare III 193 6*. V 6 4* *Vide V. Numerus* in Indice gener.

— Idem et diversum sufficienter dividunt ens I 115 arg. 4. 363 arg. 5. 417 d. 4 — Idem et diversum sufficienter dividunt ens, non simpliciter, sed secundum idem I 104 d. 2

— Ubi diversitas, ibi diminutio identitatis V 64 arg. 20 — excludit omnimodam unionem I 100 b

— Illa sunt diversa, quorum unum est intelligere, abstracto alio III 193 arg. 5 — Quaecumque, quorum unum potest intelligi, altero non intellecto, non sunt unum I 441 arg. 4 — Illa quorum unum potest esse sine altero, differunt per essentiam II

DIS

656 f. 5 — Illa, quorum unum est extra alterum, differunt per substantiam I 85 f. 5. 348 f. 5 *Vide V. Separatio* in Indice gener.

— Oppositum identitatis dicitur private quantum ad rationem intelligendi I 424 b *Vide V. Multitudo* in Indice gener.

— omnis includit aliquem respectum V 78 16*

— Aliquid differt realiter, vel secundum modum I 703 2* — Aliqua differunt secundum rem, vel secundum rationem I 359 4*. 452 arg. 2. 607 f. 2. II 34 b. 35 a. 596 b. III 593 5*. V 14 4* — Differentia est secundum rem, vel secundum rationem intelligendi I 444 3*. 444 b. 452 4*. 351 d. 3. 352 d. 6. 394 2*, 3*. 397 arg. 3. 476 a. 565 d. 1. 573 2*. 608 b. V 72 7* — Quod est idem in se et secundum se potest distingui secundum rationem apprehendentem V 54 41*

— Aliquid idem re differt solum modo loquendi I 443 a. 452 b — Aliqua differunt secundum rationes intelligendi et enuntiandi I 443 a sq. 331 4* — Aliquid multiplicatur secundum modum essendi, vel secundum modum dicendi I 247 b sq., 4* — est tantum a parte intelligentis, vel etiam a parte rei I 400 arg. 4. 452 b. 565 d. 1. V 384 40

— Differentia est solum secundum nostrum modum accipiendi, aut est differentia rationis et habitudinis II 35 a

— Differentia secundum rationem, quae est solum a parte nostrae apprehensionis, est minima, quia nihil ei respondet a parte rei I 453 2*. V 76 b — Secundum diversum modum intelligendi nulla attenditur in re distinctio I 398 b — Differentia secundum rationes intelligendi est minima V 213 b

— Per diversas rationes idem alio modo intelligitur I 452 4*. 394 3*. 587 b. 804 b. 805 1* — Ubi aliqua differunt secundum modos intelligendi, per idem non datur intelligi utrumque V 92 13*. 213 b

— Differre ratione est vel a parte nostrae apprehensionis, vel secundum differentiam attributionis, vel secundum pluralitatem distinctionis I 453 2* — est quantum ad modum essendi, vel quantum ad modum se habendi I 398 b. 565 d. 4. 573 a. 575 2*. 588 a, 5*. III 424 4* — Diversitas est secundum essentiam et esse, vel secundum rationem se habendi V 66 2*. 67 10*. 78 10* — Differentia est quantum ad modos essendi et quantum ad modos se habendi et quantum ad rationes intelligendi I 591 5*. V 76 a. 242 b. 213 b — Diversimode dici est vel secundum diversum modum essendi, qui est per se et per accidens, vel secundum diversum modum intelligendi, qui est secundum diversam rationem vel medium cognoscendi, vel secundum diversum modum se habendi I 398 a — Differentia quantum ad modum se habendi attenditur quantum ad absolutum et relatum I 444 b. 398 a. 565 d. 4

— Differentia est secundum essentiam, vel solum secundum relationem et secundum

esse II 560 a. 657 b — Differentia, quae est in creatura pure secundum habitudinem et relationem, non dicit distinctionem nisi solum quantum ad modum II 564 4* — vera non est solummodo secundum relationem, sed secundum esse absolutum II 559 f. 1 — sola relationum non est distinctio rerum *ib.* f. 5 — Differentia habitudinis essentialis non facit diversitatem per essentiam II 35 a

— Modus diversitatis secundum modum se habendi minor est quam secundum diversum modum essendi et maior quam secundum modum intelligendi I 398 a sq. — Differentia secundum modos se habendi facit, quod aliquid dicatur de uno, quod non dicitur de altero I 443 4*. 351 d. 3. 453 2*. III 423 2*. V 76 b. 213 b

— Idem potest habere diversum modum essendi III 424 4* — Secundum diversum modum essendi attenditur diversitas essentialis I 398 a sq.

— Differentiae secundum pluralitatem distinctionis aliquid respondet, et tanta est, quod unum non dicitur de altero I 453 2*

— Diversitas secundum modos essendi facit, quod unum non dicitur de altero I 352 d. 6. V 76 b. 213 b — maxima est secundum rem V 44 arg. 9

— mathematica est secundum distantiam, naturalis est secundum diversitatem substantiae IV 4029 5* *Vide V. Separatio* in Indice gener.

— Aliqua differunt differentia substantiali, aut accidentali I 235 arg. 5 — est hypostatica et accidentalis V 340 24

— Omnis realis diversitas aut facit aliud et aliud, aut alium et alium, aut alterum et alterum V 43 f. 46 — Differentiae substantiales faciunt dici aliud, accidentales alterum I 406 d. 9

— Inter quaecumque cadit distinctio secundum substantiam, cadit vera diversitas I 442 arg. 2 — Diversitas proprie attenditur secundum formam, substantiam et naturam V 68 20* — Diversitas proprie attenditur quantum ad principia essentialia et substantialia I 447 d. 4. 434 b — Diversitas ponit formae vel naturae distinctionem I 431 a — perfectissima est illa quae attenditur penes formam V 64 arg. 13

— est in forma, vel in supposito I 120 d. 2. 364 3*. 429 2* — Differentia aliquando notat alietatem suppositi a supposito, aliquando in natura I 538 d. 2

— Quae differunt in natura differunt genere, specie, aut numero I 364 3*. V 299 14 — Aliquid est diversum ab altero specie, aut numero I 363 arg. 5

— Differentia secundum speciem maior est quam differentia secundum numerum II 241 arg. 4. 242 arg. 2

— Quae differunt in aliquo essentiali differunt specie II 49 f. 2 — Perfectum et imperfectum non variant rem secundum essentiam II 473 2*. 659 f. 3. 660 a *Vide V. Excessus* et *V. Magis* in Indice gener.

— Quae differunt genere differunt essentia I 85 f. 4

DIS

— Quaedam possunt ita differre, ut unum non dicat simpliciter aliam essentiam, sed ad idem genus reducat I 86 a. II 560 a — Quae secundum essentiam reducuntur ad unum genus, possunt essentialiter differre in alio genere II 560 b

— Diversitas secundum numerum venit ex parte ipsius quod est secundum esse, sive secundum quod est in supposito individuo I 363 b — Diversitas secundum numerum proprie sequitur ipsum quod est I 364 a, 4* — In omnibus, quae differunt secundum numerum, numeratur id quod est et id quo est I 363 b — Ad diversitatem secundum numerum concurrunt diversitas ipsius quo est et quod est et qui est *ibid.* sq., 4* — Diversitas secundum numerum facit sive notat diversitatem in re et natura I 364 4*. 415 a — Diversitatem suppositorum consequitur in inferioribus numeratio formae vel quantitatis ratione imperfectionis I 343 4*

— Diversitas secundum numerum est in illis tantum, quae distinguuntur per additionem et compositionem et materiam I 363 b — Ubi est distinctio per materiam, est compositio et variatio et formae multiplicatio I 439 b

— sive esse discretum ab alio consequitur ad esse individuum II 106 b, 1*

— suppositorum maior est quam distinctio accidentalis I 358 b. II 405 f. 5 — Individua differunt secundum substantiam II 405 f. 4. 406 a — Discretio personalis non dicit proprietatem accidentalem solum II 406 a — Discretio individualis principaliter dicit quid substantiale, sed consequenter importat accidens, quod immediate oritur a principiis substantialibus *ibid.* sq. — Personalis discretio immediate sequitur substantiam, sed quodam modo exit genus substantiae *ib.* b, 4* — Proprietas individualis realiter non dicit nisi appropriationem principiorum per individuationem II 107 4* — Proprietas individualis est proprietas et qualitas solum quantum ad modum, quia non consequitur esse sicut accidens *ibid.*, 2*

— Quod distinguitur ab aliis est natura determinata, si distinguitur per aliquid, quod ipsum contrahat et arctet, non vero quod distinguitur se ipso I 473 4*

— perfecta est entis completi I 362 6*

— Aliqua realiter differunt aut sicut res absolutae, aut sicut respectus reales V 13 f. 14, 15

— Quod recte connumeratur et superponitur aliis ab istis distinguitur III 590 f. 1

— importatur ut modus, vel ut res I 99 arg. 1 — importatur ut exercita, vel ut concepta I 104 d. 1. 536 3* — Unitas rationis admittit distinctionem quantum ad rem et quantum ad modum, unitas rei non admittit distinctionem nisi quantum ad modum I 120 d. 2

— Differentia est maior vel minor secundum gradus simplicitatis et spiritualitatis IV 1046 a — Maior diversitas sustinetur in supposito multiplici vel composito quam in subiecto simplici I 182 f. 4

— dicitur perfecta intensive, vel complete V 67 13*

— Quod habet varietatem formarum, generis, speciei et differentiae, habet multipliciter intrinsecam I 168 a. 175 d. 2

— Multiformitas secundum rationem informandi competit ei quod habet diversarum formarum naturas V 73 14* — Diversitas naturarum facit ad compositionem V 74 f. 2

— est in creaturis in suis principiis intrinsecis et accidentibus coaffixis V 86 7*

— Differentiae primae et summae sunt causae a causato, et entis actu ab ente in potentia I 362 6* — Secundum quidditatum differentias occultas fit divisio in substantiam et accidens, in universale et particulare, in potentiam et actum, in unum et multa, in simplex et compositum, in causam et in causatum V 350 7

— Aliquid idem secundum essentiam differt secundum statum et dispositionem superadditam II 472 b. 473 2*, 5*. 660 a, 1*, 2* — Differentia aliquando notat alietatem status a statu, secundum quos idem differt a se I 538 d. 2 — Status mutari potest, unitate secundum numerum remanente IV 890 3*

— Plures res realiter differunt V 14 arg. 2 — Res creatae realiter sunt diversae *ib.* arg. 3. 12 arg. 14 — Plura in pluribus dicunt summam distinctionem V 64 arg. 18 — Omne creatum in diversis multiplicatur V 19 f. 19

— Formae completivae rerum factarum habent differentiam realem V 11 arg. 4 — Formae non solum differunt per accidens, sed etiam essentialiter V 351 11 — Non est omnium una forma radicalis, quae multiplicetur et varietur secundum modum essendi *ibid.* *Vide V. Essentia.*

— Diversitas est de perfectione universi, cui repugnat omnimoda aequalitas I 345 1* — Differre essentialiter est imperfectionis I 235 f. 4

— formarum est in rebus a fine et secundum respectum ad illum II 38 a

— Res habent diversitatem ad invicem a Deo V 11 arg. 6 — rerum est a Deo sine diversitate in ipso II 27 5*. 40 a sq.

— Diversitas est in creaturis cum ordine et connexion et inclinatione ad unitatem V 63 10* — sine ordine confusio est V 371 12 *Vide V. Pluralitas* in Indice gener.

— Ubi est vera distinctio, non est confusio I 55 f. 1. V 85 f. 7

— est per proprietatem I 162 d. 1. 440 b. 442 a. 427 b. 452 a. 605 arg. 3. 772 f. 3. V 213 a. 385 3 — Proprietas distinguit illud, in quo est V 74 arg. 13 — Quod nihil habet proprium non distinguitur *ib.* arg. 41 — non est nisi in proprio et incommunicabili I 358 b *Vide V. Proprietates* in Indice gener. — Omne illud, in quo aliqua duo necessario distinguuntur, si necessario convenit uni, impossibile est, unquam convenire alii I 138 f. 3 — Terminus discretus dicit formam incommunicabilem I 103 b. III 172 7*

— in proprietate absoluta supponit distinctionem in natura I 183 a. 285 d. 2

— Proprietates absolutae non possunt dicere realem differentiam, nisi essentialem habeant I 453 4* — Proprietates absolutae diversae sunt in diversis I 166 2* — secundum oppositas qualitates praesupponit distinctionem secundum substantiam III 85 f. 5

— Quae se ipsis distinguuntur realiter differunt V 12 arg. 18 — Differre se ipsis competit generibus generalissimis I 457 b — Prima genera summe differunt, et tamen se ipsis differunt V 71 1* — Aliqua possunt distinguere se ipsis, licet habeant esse originale ab alio I 237 4*

— Species distinguuntur per differentias formales II 970 f. 1 — Diversae species distinguuntur per diversas differentias additas supra genus V 76 2* — specifica fit per additionem complementem, individualis per appositionem contrahentem I 440 a *Vide V. Differentia.*

— Quae differunt specie habent diversas perfectiones secundum speciem II 47 f. 1 — Diversorum secundum speciem diversae sunt perfectiones III 805 arg. 2 — Plurium perfectibilium plures sunt perfectiones II 886 arg. 4 — Diversarum rerum diversae sunt rationes substantificae V 11 arg. 3

— Quod habet perfectiones diversorum generum per diversitatem est in diversis generibus I 174 3*

— In distinctione secundum differentias materiales non est status II 970 f. 4

— Omne, quod distinguit aliquid, dat ei tale esse, quale ipsum est vel habet I 457 arg. 2

— omnis est a forma I 360 arg. 6. 361 1*. II 94 f. 4. 99 f. 1. 100 b — Proprietas, quae dat esse distinctum, est in ratione formae I 467 f. 1 — Res distinguitur ab alia per formam V 385 3 — Res sunt diversae secundum formam I 606 2* — Unumquodque habet distinctionem a sua perfectione II 445 f. 3 — Forma dat esse distinctum I 420 f. 1. 421 b — omnis perfecta est a forma, quae dat esse completum I 361 6*

— Ab eodem est esse et esse distinctum I 420 f. 1. 457 arg. 1. II 445 f. 3

— Unumquodque distinguitur per illud quod est, vel a quo est I 235 arg. 4

— Quod prius est non distinguitur eo quod est posterius I 457 arg. 1

— vel est per qualitatem, vel per originem I 587 b — Quaecumque distinguuntur realiter aut distinguuntur origine, aut qualitate V 13 f. 9 — est per additionem, vel solum per originem I 427 1*. 440 a. V 66 6*. 71 2*. 76 2*. 77 8* — Aliquid distinguitur origine tantum, vel qualitate tantum, vel origine et qualitate simul V 75 b

— per qualitatem dicitur, quando unus distinguitur ab alio per proprietates absolutas I 587 b — Diversitas ex additione est in proprietatibus absolutis I 166 2* — in creaturis est per alicuius proprietatis vel qualitatis appositionem et per additionem

I 427 1* — per qualitatem non potest esse sine additione I 587 b — per qualitatem ortum habet ex additione materiae ad formam *ibid.*

— Differentia rationis quaedam fundatur super quid absolutum, quaedam super respectum sive modum se habendi I 453 3*. 588 1* — secundum proprietatem absolutam ea prior est, quae est secundum respectivam V 74 arg. 16

— Diversitas rationis est per habere diversas proprietates, quod inducit distinctionem, vel per habere proprietatem et non habere, quod non inducit distinctionem I 113 1*. 359 4*. 591 7*

— secundum proprietates absolutas non stat cum summa simplicitate V 66 2*. 74 arg. 16 — Differentia rationis fundata super quid absolutum omnino repugnat simplicitati I 453 3* — Diversitas ex additione privat simplicitatem, quia ponit compositionem I 166 2*. V 76 2*

— Quae sunt differentia sunt composita, quasi cum aliis posita I 176 b

— Realiter dissimilia sunt realiter differentia V 11 arg. 11, 12 — Quae habent oppositas qualitates differunt specie II 357 f. 3 — Quae habent opposita diversa ipsa sunt diversa II 472 arg. 3. IV 480 f. 3

— Quae habent diversas operationes specificas specie differunt II 243 4*. 358 b *Vide V. Actio (440 b).* — Quae sunt diversorum ipsa sunt diversa I 716 arg. 4

— unitatum fit continui divisione, formarum disparatione, aut gradu sive ordine I 61 d. 7 — Quaedam distinguuntur numero ex sola divisione continui sine novae formae inductione II 109 b — est, ubi est transitio I 104 d. 1. 115 arg. 1 — per relationem *vide V. Relatio (308 b)* et *V. Persona (267 c)* in Indice gener. — Diversitas in respectivis venit non tantum a parte subiecti, verum etiam termini I 588 6*. 606 1*. 607 f. 3. 608 a sq. 610 3* — *Vide V. Ordo.*

— Ea quae communicant in natura distinguuntur vel per materiam, vel per originem I 139 b. V 57 2* — Quod egreditur ab aliquo differt ab eo I 86 a sq. II 55 f. 2 — Quod est ab alio non potest esse idem a quo est I 183 a *Vide V. Generatio 10, V. Origo, V. Productio, V. Principium* et *V. Deus 26* in Indice gener.

— non repugnans simplicitati *vide V. Origo, V. Pluralitas* et *V. Relatio* in Indice gener.

— Quae sunt a diversis principiis realiter differunt I 235 f. 2 *Vide V. Causa (423 c).* — Omnino diversa sunt quae non possunt reduci ad unum principium II 873 3*

— suppositorum est ab originali principio I 358 b — suppositi venit ex principiis originalibus II 110 a *Vide V. Numerus* in Indice gener. — personalis non est principaliter per originem, sed a principiis constituentibus et particulantibus II 104 4* — Individuatio est a principiis intrinsecis, secundum quod unum constituunt suppositum III 231 b

DIS

— est in individuis a parte propriae materiae et propriae formae I 458 5*. II 447 1* — Individualis discretio est ex existentia formae naturalis in materia II 106 b

— Universale contrahitur ad individuum per veram additionem I 440 a. 443 1* — Individuum dicitur fieri hoc per contractionem sive per additionem, vel materiae, vel proprietatis essentialis, vel accidentalis V 83 11*

— Individuatio est ex principiorum in divisione et appropriatione II 106 b. 107 1* — suppositi creati est a forma ut adveniente materiae, accipiendo eius partem I 358 b — Supposita in creatura distinguuntur per materiam et formam ipsi materiae appropriatam V 57 2*

— Non est individuatio nisi ex coniunctione formae cum materia II 120 a. III 231 b — consurgit ex actuali coniunctione materiae cum forma, qua unum sibi appropriat alterum II 109 b. 441 b — Rei principia, dum coniunguntur, invicem se appropriant et faciunt individuum II 106 b — Adventu formae ad materiam constituitur individuum numero unum, et fit distinctio II 101 2* — Quod individuum sit hoc, principaliter habet a materia, quod sit aliquid, habet a forma II 109 b sq.

— Forma in se non est differentia constituens individuum I 358 b — Forma non potest esse tota et praecipua causa numeralis distinctionis, cum de sui natura nata sit habere aliam similem II 109 arg. 3, b — Individuatio non est a forma superaddita speciei II 108 arg. 2. 109 arg. 3. 441 b — Individuum non addit formam, quae sit individualis de se II 110 1* — Secundum aliquos forma specifica non constituit individuum, sed ultra eam forma individualis subsequitur II 109 b — Individuum super formam universalem non addit formam, sed solum materiam *ibid.* 441 b

— Materia in se, ut dicit quid indistinctum, non facit distinctionem suppositorum I 358 b — Materia non videtur esse posse principale principium et causa distinctionis et individuationis II 109 b. 110 4* — Quod est unum in pluribus non est principium discretionis II 108 f. 5 — Materia clauditur in natura communi *ib.* f. 6

— Diversitas secundum numerum est a materia II 357 f. 2. IV 888 b — Diversitas secundum numerum causatur ex divisione materiae II 103 arg. 1 — Quae

sunt eiusdem speciei non distinguuntur nisi secundum materiam III 631 arg. 1 — Secundum materiam in omnibus rebus est numerus II 94 f. 3 *Vide V. Numerus* in Indice gener. — Generans non generat aliud nisi propter materiam II 109 arg. 6. 413 f. 3. V 64 f. 7 — Diversitas secundum numerum aliquando venit ex diversitate materiae et formae specificatae IV 888 b

— substantialis secundum rem et naturam est a substantiali principio, non accidentali II 89 f. 3. 107 6* — Discretio personalis non dicit proprietatem causatam ab accidentibus II 106 a — Abstractis omnibus proprietatibus individuorum, adhuc contingit intelligere, remanere distinctionem I 457 arg. 5 — Circumscriptis omnibus accidentibus, intelligitur, supposita esse discreta et distincta secundum intrinseca principia II 89 f. 3. 107 5* — suppositorum innotescit per proprietates accidentales I 458 5* *Vide V. Accidens (407 b, c).*

— Quae distinguuntur per suas origines etiam cum uniuntur, distinguuntur I 588 6* — Aliquid, quod non potest esse sine altero, differt tamen ab altero II 441 b. 985 b *Vide V. Inseparabilitas* et *V. Separatio* in Indice gener. — Diversa possunt esse simul V 93 arg. 2

— Discontinuatio in esse non inducit diversitatem in numero, cum manent eadem principia intrinseca IV 888 b. 890 b

— Eorum quae differunt essentia, unum de altero non praedicatur essentialiter I 85 f. 4 — Quae differunt essentialiter non praedicantur de se invicem, nisi sint in uno supposito III 149 f. 6, b. 450 3* — Illa quorum unum de altero non praedicatur, differunt realiter V 12 arg. 15 — Quae habent diversas definitiones non possunt praedicari de uno et eodem essentialiter III 154 arg. 6 *Vide V. Disparatum* in Indice gener.

— Ex his quae sunt diversa genere, non potest fieri unum per essentiam III 497 arg. 4 — Ex diversis sine dependentia ad invicem non fit unum per essentiam, sed potest fieri unum per comparisonem IV 623 arg. 3. 626 3* — Quae differunt in principiis primis in nullo communicant nec possunt coniungi II 26 f. 5

Divisio — attenditur quantum ad positionem sive discontinuationem, vel quantum ad terminum I 431 b — supponit multipliciter *ib.* a — dicit ordinem ad multitudinem III 148 f. 4 — Divisibilitas

EFF

est, ubi est totalitas V 89 arg. 9, 10 — includit recessum ab unitate virtutis et perfectionis II 350 d. 3 — ubi est, ibi est aggregatio diversorum I 427 1* — In uno non cadit distinctio I 605 arg. 4 — quae est totius in partes, non est in uno V 66 3* — omnino unius et indivisi est omnino repugnans nostro intellectui V 49 b

— Omne divisibile est finitum V 4 arg. 5 — Omne, quod est separatum ab aliquo secundum esse, est finitum secundum existentiam naturalem V 80 arg. 12 *Vide V. Limitatio* in Indice gener.

— Quod est in genere quantitatis est divisibile II 62 f. 4 — sequitur quantitatem per se IV 284 f. 3. 285 b — Divisibilitas consequitur quantitatem molis I 343 1* — Divisibilitas est solum in toto, quod est vere quantum V 91 9* — Partibilitas inest rebus corporalibus II 95 arg. 4

— Partibilitas principaliter et originaliter est a parte materiae II 95 arg. 4 — Partibilitas consequitur materiam secundum se *ibid.* *Vide V. Partibile* in Indice gener. — Aliquid ratione respectus ad materiam potentia divisibile est I 421 b

— Quae sola divisione distinguuntur sunt eiusdem naturae II 335 arg. 1 *Vide V. Continuum* in Indice gener.

— parit interitum V 195 a — Omne divisibile divisione naturali est passibile ab exteriori IV 1024 3* *Vide V. Corruptio.*

— omnis recta est per opposita II 653 arg. 1. 937 f. 5 — esse debet per opposita, vel saltem disparata III 286 arg. 1. 805 arg. 4

— Quae recte dividuntur unum non intrat in alterius constitutionem II 95 arg. 1

— Dividentia non conveniunt nisi eis quibus convenit divisum II 99 arg. 2

— Divisum simplicius est dividentibus I 43 d. 5 — Dividentibus aliquid est commune *ibid.*

— est unius communis secundum nomen tantum, vel communis secundum nomen et rem, vel medio modo I 43 d. 5 *Vide V. Analogia* et *V. Aequivocum.* — in partes potestativas medium tenet inter divisionem totius universalis et totius integralis IV 619 2*

— mala est, quae habet membrum superfluum I 43 d. 6 — omnis est bimembris, vel ad bimembrem reducitur I 389 a — in distinguendo cavenda est multitudo partium V 353 25 — minutae plus habent curiositatis quam utilitatis II 999 b

E

EFFECTUS — refertur ad causam secundum originem naturalem I 525 b — ponit causam V 359 29. 379 16 — omnis, sive positivus sive privativus, habet causam proximam et immediatam I 720 arg. 9 — non potest educi in esse nisi a causa ut efficiente II 806 f. 3

Indices in tom. I-IV. Opp. S. Bonav.

— a causa manat, ita quod ab ipsa differt secundum essentiam V 95 2* — in creaturis differt a causa per essentiam II 656 f. 1 — est productum differens a producente I 509 3* — cum causa facit numerum saltem secundum dici I 248 4*

— emanat a causa posterius in natura

I 374 b sq. — Quod emanat ab aliquo tanquam a causa est posterius illo V 72 4* — sequitur causam ratione diversitatis et productionis V 95 2*

— est aliquid rei effective I 621 2*

— non influit in causam II 920 arg. 5 — quanto magis percipit a causa, tanto

magis dependet ab ea II 864 f. 4 — quanto magis pendet a causa, tanto minus potest durare vel subsistere sine ipsa *ibid.*

— non ita nobile est sicut causa nec aequatur ei in duratione nec in virtute aequitate omnimoda V 95 2* — non est maioris virtutis quam causa IV 303 arg. 3

— In effectu non est necessitas nisi per causam V 106 f. 5 — qui est a causa contingente, est contingens I 707 a

— respondet habitui in agente inferiori IV 961 1* — proportionatur causae, cum qua habet univocationem I 772 4*

— plures esse possunt ab uno simplici V 73 42* *Vide V. Actio (410 c) et V. Causa (425 a).*

— omnis assimilatur suae causae aliqua assimilatione I 629 f. 4. II 45 arg. 1 — est similis causae V 343 3 — universalis magis assimilatur causae universali quam effectus particularis III 37 arg. 4

— denominatur a causa particulari I 707 a

— omnis est signum causae V 303 12. 353 20 — exterior per naturam est signum causae interioris IV 667 5* — est signum causae, quando habitudo signandi consequitur habitudinem causandi IV 44 2*

— Perfectio effectus attestatur bonitati efficientis II 295 arg. 6

Ess — dicitur quod habet entitatem in se II 816 3* — Quaedam sunt entia, quaedam non sunt entia, sed sunt entium II 815 a, 3* — Esse ens est esse simpliciter, esse entis est esse secundum quid II 816 3*

— Omne, quod est, aut est ens per se et in se, aut cum alio et in alio I 168 b. 372 f. 5 *Vide V. Accidens (406 b).* — Differentiae entium sunt decem praedicamenta I 473 arg. 4

— non dicitur privative, sed positive I 429 f. 4 — Omne, quod est ens, est aliquid et non est privatio pura II 814 arg. 3 — Omne, quod de se dicit rationem entitatis, potest Deo assimilari et produci I 629 b

— Inter esse et nihil est distantia infinita I 459 arg. 7. 370 f. 3. IV 228 b — Inter ens et non ens summa est distantia II 31 f. 4. 100 arg. 5 *Vide V. Nihil in Indice gener.* — Inter ens et non ens non est medium II 945 5* — Facere, ut sit quod nullo modo est in potentia, est maxime potentiae IV 229 4*

— omnino in potentia est medium inter non ens et ens in actu II 293 arg. 6

— actu perfecte distinguitur ab ente in potentia I 362 6* — completissimum hoc ipso est ens actu V 48 f. 29 *Vide V. Actus.*

— Inter ens omnino in actu et omnino in potentia est medium ens, quod est partim in actu, partim in potentia II 439 arg. 4

— Esse particulare, quod est esse arctatum, permixtum est cum potentia V 308 3

— Quod est ens omnino in potentia per sui essentiam nullum habet actum II 400 b

— Omne habent rationem entis I 629 3* — est in pluribus generibus propter

generalitatem I 173 b — generale nihil est habens distinctum a rebus creatis *ibid.*

— non est compositum ex aliis, sed dependet a composito sive compositione I 169 2*

— in genere *vide V. Compositio.* — quod est hoc, est limitatum, finitum et arctatum I 153 f. 6. 168 a — in genere coarctatum per differentias non habet posse, esse et agere universaliter V 379 17 *Vide V. Genus.*

— per essentiam excellit illud quod habet ens per participationem I 401 b

— secundum quid nec esse nec intelligi potest, nisi intelligatur per ens simpliciter, nec ens diminutum nisi per ens perfectum V 46 f. 45 — Intellectus noster non plene resolvit intellectum alicuius entium creatorum, nisi iuvetur ab intellectu entis purissimi, actualissimi, completissimi et absoluti V 304 a — Intellectu resolvante semiplene potest intelligi aliquid esse, non intellecto primo ente, non vero intellectu resolvante perfecte I 504 b

— Nisi cognoscatur, quid est ens per se, non potest plene sciri definitio alicuius specialis substantiae V 304 a *Vide V. Cognitio 27.*

— Si est ens diminutum sive secundum quid, est ens simpliciter V 46 f. 45. 359 29 — Si est esse secundum quid, est esse simpliciter V 379 17 — Si est ens ab alio, est ens non ab alio V 46 f. 41. 359 29 — Si est ens posterius, est et ens prius V 46 f. 41 — Si est ens productum, ergo est ens primum V 359 29 — Si est ens in potentia, est ens in actu V 47 f. 48 — Si est esse potentiale, et actuale V 379 17 — Si est ens propter aliud, est ens propter se ipsum V 47 f. 46. 359 29. 378 14 — Si est esse in genere, est esse extra genus V 379 17 — Si est ens per participationem, est ens per essentiam *ib.* 45 — Si est esse dependens, est esse absolutum *ib.* 47 — Si est dare alligatum, ergo et absolutum V 359 29 — Si est ens compositum, est ens simplex V 47 f. 19. 359 29. 32. 379 15, 16 — Si est ens per multiformitatem, est ens per uniformitatem V 379 15, 16 — Si est ens permixtum, necesse est esse ens purum V 359 29 — Si est ens secundum se variatum, necesse est esse fixum *ibid.* — Si est ens mutabile, est ens immutabile V 47 f. 20. 379 17 *Vide V. 304 a. 358 28*

— Entia principalia, quae sunt vere entia, considerat metaphysicus V 475 9

— obiectum intellectus *vide V. Cognitio 27.*

— per se cognosci non potest, nisi cognoscatur cum suis conditionibus V 304 a — Intellectu plene ad causas comparante non potest intelligi esse, non intellecto vero et bono II 52 d. 2 — Unum, verum et bonum non contrahunt ens secundum supposita, sed secundum rationem V 215 a — Unitas, veritas et bonitas sunt modi essendi et proprietates entis V 72 5* — Unitas, veritas, bonitas essentialis differunt ab ente ratione et habitudine II 35 a

— Conditiones entis nobilissimae et generalissimae sunt unum, verum, bonum I 629 arg. 4. V 215 a. 304 a

Error — Cum quis decipitur, approbat verum pro falso, vel e converso II 539 f. 4. 540 b — proprie dicitur deceptio, qua quis firma credulitate approbat, falsum esse verum, vel e converso II 540 a sq. — generaliter vocatur omnis deceptio *ib.* b — Intellectus, qui potest aliquid cogitare, quod non est, licet videatur in intelligendo potens, secundum rem tamen declinat a veritate et incidit in errorem V 87 40* — omnis est fictio mentis V 514 24

— Qui errat non cognoscit IV 707 f. 2 — privat scientiam et ponit aliquid II 523 f. 5

— respicit intellectum II 898 f. 4 *Vide V. Deceptio in Indice gener.*

— omnis circa complexionem consistit III 515 f. 4

— non contingit circa dignitates III 718 5* — non permiscetur scientiae, in quantum scientia, sed ex defectu a parte cognoscentis III 482 4* — admixtus est coniecturationi IV 4048 b — Homo frequenter decipitur in coniectura rationis II 390 d. 3 *Vide V. Cognitio 34.* — accidit circa rem in speciali IV 1003 b — contingit in intellectu maxime, cum applicatur ad opera specialia III 718 5*

— parvus in principio magnus est in fine IV 262 b. V 23 a. 61 b

— venit ab intrinseco, vel ab extrinseco II 540 b sq. — Errorem facit phantasia obnubilans rationem et faciens videri esse quod non est V 514 24

Esse — est verbum substantivum IV 251 arg. 4, b — est verbum apracticon nec significat operationem IV 490 arg. 4 — aliquando accipitur ut praedicatum II 816 3* *Vide infra in fine.*

— est actus entis II 91 a. 864 f. 2 — nominat purum actum entis V 308 3 — quando per se dicitur, dicit actum absolutum, scilicet actum entis ratione essentiae I 436 a — dicit actum entis absolute IV 271 3*. 332 a

— significat per modum quietis et esse perfectum I 490 d. 5 — non dicit mutationem IV 491 b

— significat essentiam vel substantiam uniuscuiusque II 816 3* — est substantiale cuilibet rei I 163 d. 6 — Res a substantia habet esse V 340 26

— dicitur quod est actu ens I 754 a. IV 491 b

— non potest separari ab ente, ut sit ens et non sit IV 270 arg. 3 — Aliquid simul esse et non esse est impossibile II 100 arg. 5. V 107 f. 5 — et non esse sunt immediata IV 42 f. 3 — Res non habet simul esse et non esse nec esse ante non esse V 498 17 — Nullus intellectus potest cogitare, aliquid unum simul esse et non esse, quod est evidentissimum in sua falsitate V 49 b — Omne, quod est, quando est, necesse est esse I 674 arg. 3 *Vide V. Praesens in Indice gener.* — Deus non potest facere, quod idem sit et non sit III 9 arg. 5. V

ESS

216 a *Vide V. Actus* et in Indice gener. *V. Potentia* (282 c).

— est prima rerum creaturarum I 167 arg. 3. II 33 f. 1. V 379 18

— analogum minime habet de actu, eo quod minime est V 309 3

— commune, utpote esse universale, est finitum V 80 arg. 11

— est in actu, vel in potentia IV 287 d. 4 — in actu et in potentia dicit modum essendi IV 889 b. V 350 10 — in potentia est esse secundum quid, esse in actu est esse simpliciter II 753 2* — Aliquid dicitur esse secundum quid, quando est in sola dispositione, esse simpliciter, quando est in sua perfectione II 250 b

— creatum potest abesse et adesse I 164 d. 8 — omnibus creatis accidit, quia non sunt suum esse, et ideo per naturam suam omnia possibilia sunt ad non esse II 224 b *Vide V. Creatura - Conditiones generales* in Indice gener. — Existencia rei in materia est contingens V 304 b

— Omne productum ex nihilo habet esse post non esse I 162 d. 2. 185 2*. II 22 f. 6, a sq. 34 a. V 96 7*. 106 10*. 351 13 — in eis quae habent esse ab alio, secundum modum intelligendi sequitur originem I 458 a *Vide V. Creatio* in Indice gener.

— Quod non semper est, aliquando vere cogitatur non esse I 154 b. 155 5*. V 88 f. 4 — Omne illud, quo intellecto non esse, potest aliquid intelligi, potest cogitari non esse I 153 arg. 3 — creatum habet praeteritum et futurum II 61 f. 4. 864 f. 3

— Ipsum esse non potest non esse V 88 f. 4 — nihil habet de non esse nec potest cogitari non esse V 308 3. 309 5 — Quod non potest cogitari non esse verius est, quam quod cogitari potest non esse V 47 f. 22 — Ipsum esse est per se et a se V 309 5 — Ipsum esse non potest cogitari ut ab alio acceptum, nec de nihilo nec de aliquo potest esse *ibid.* — Ipsum esse nihil habet possibilitatis, defectibilitatis et diversificationis *ibid.*

— quod est purus actus, non est esse particulare nec esse analogum V 308 3

— Simplicissimum est suum esse II 224 b. V 88 f. 4. 99 a — Quod est quidquid habet est simplicissimum I 165 f. 2 *Vide V. Simplicitas, V. Perfectio* (263 b) et *V. Primum* in Indice gener.

— Quod habet esse aliunde acceptum non est suum esse I 167 f. 3. 168 b. II 224 b *Vide V. Quod est* et *V. Creatura - composita* in Indice gener. — Quod est compositum non est suum esse II 224 b

— Totum esse rei substantificatur in supposito III 149 b — Nihil est actu ens, nisi prout est in supposito III 127 f. 3

— Unius rei unum est esse II 582 d. 2. III 501 a. — rei secundum se numeratur et plurificatur a principiis permanentibus IV 890 b — Quod desinit esse et iterum incipit esse non est idem numero, sed aliud IV 340 3*. 890 b — Nihil, quod omnino cedit in non ens, redit omnino idem IV 575 f. 1 — Secundum modum essendi

substantialem res potest substantialiter numerari IV 889 b — in univocis et analogis numeratur I 247 b sq. — Universale habet idem esse cum singulari I 417 arg. 3

— Quod non participat esse non potest connumerari cum alio in illo esse IV 837 4*

— Esse hic vel ibi dicit actum existendi III 317 6*

— Quaedam sunt quorum esse est permanens nec dependet omnino a principio producente, quorundam esse dependet omnino a principio producente existente in sua actualitate, quorundam esse est permanens et totaliter dependet a principio semper aequaliter producente I 486 b

— Quod potest esse et non esse potest mutari I 145 d. 4 — potentiale secundum quod huiusmodi est mutabile I 620 arg. 3 — rerum in natura potest variari per accidentia I 160 1* — In esse rei mobilis aliqua proprietas habita amittitur, vel non habita acquiritur, sed in esse rei aeviternae quod primo datum est continuatur II 62 b

— semper melius est quam non esse II 774 b. IV 246 f. 4. V 311 2 — Natura semper appetit esse II 470 4*. 866 5*. IV 246 f. 4. 1037 arg. 1. 1038 arg. 3 — Omnes res, quantum est de se, appetunt esse perpetuum et divinum aut in se, aut in aliis IV 993 b — Non esse nullo modo est appetendum appetitu recto IV 1038 b — Non esse adimit totum bonum *ib.* arg. 4, b

— Modus essendi est per se et per accidens I 398 a — per se et esse in alio dicit modos consequentes rationem substantiae et accidentis, vel potius dicit differentias essentielles secundum aptitudinem, sed secundum actum sequitur essentiam IV 271 a, 5* *Vide V. Substantia* et in Indice gener. *V. In.*

— Per se esse in corporalibus et spiritualibus dicit communitatem generis et rei, non analogiae solum II 97 b

— In creatura differt esse et bene esse et sic esse V 340 25 — et bene esse differunt in omni creatura V 31 12* — naturae respicit esse primum, ordinatio ad finem respicit bene esse II 945 5* — prius est quam bene esse III 68 a — naturae est omnium fundamentum V 268 a — potest esse sine bene esse IV 469 arg. 2 — Quod respicit esse est naturale et omnibus commune neque est habitus, quod autem respicit bene esse et quod non est omnium, est habitus specialis superadditus naturae I 161 9* — secundum sive bene esse est accidentale I 528 d. 4 *Vide V. Accidens* (406 b). — completum est bene esse sive esse ordinatum II 815 a — est, quod ordinem retinet servatque naturam I 372 f. 4. 836 d. 6. II 815 a

— Non minus est bene esse quam simpliciter esse V 241 a — Bene esse melius est quam esse, quia dicit esse et adhuc amplius III 742 f. 3, b

— Ad bene esse multa concurrunt II 562 8* — Inter bene esse et male esse est medium II 945 5*

— Habere esse nobile vel est esse permanens, vel esse completum IV 995 5*

ESS

— simpliciter est verius quam esse secundum quid I 625 arg. 1

— Omne, quod est, aut est a natura, aut a ratione, aut a voluntate V 349 5 *Vide V. Cognitio* 27.

— Qui credit, aliquid esse id quod non est, aut non esse id quod est, consequenter negat, illud esse I 154 b — Quod propter repugnantiam non potest rationabiliter cogitari non potest esse extra in re V 50 6*

— est ab efficiente V 219 b — Principia essendi intrinseca non sufficiunt ad esse sine primo principio extra V 25 44* — Nihil educit se ipsum de non-esse in esse V 46 f. 11 — Forma esse in actu habet ab extrinseco agente II 376 4* — Omne illud, quod prius potest esse, quam sit, habet causam efficientem II 806 arg. 2

— Nihil indifferens ad esse et non esse potest esse nisi per aliquid, quod est omnino determinatum ad esse V 46 f. 13 *Vide V. Actus.* — Quod alligatum est, unum non dat alteri esse, sed recipiunt esse ab absoluto esse V 359 29

— Natura dat novum modum essendi substantialem, qui est esse in actu II 198 b. 753 2*. IV 889 b — Nihil reducit aliquid deletum ad esse, nisi quod potest facere esse IV 575 f. 2

— omne est a forma II 108 arg. 4. 293 f. 2. 452 f. 5 — Unumquodque habet esse a sua perfectione II 445 f. 3 *Vide V. Forma* 3. — Principia essendi propria et intrinseca creaturarum non sunt nisi creata V 22 arg. 14

— est nota identitatis I 590 f. 4. IV 251 arg. 1, b — significat compositionem IV 490 a — aliquando accipitur ut compositio media inter duo extrema, et sic dicitur tertium adiacens II 816 3* — ut tertium adiacens dicit habitudinem praedicati ad subiectum I 136 a — Verbum substantivum praesentis temporis dicit simultatem praedicati et subiecti IV 490 arg. 6

ESSENTIA — dicit quid I 152 b — dicitur ab esse generalissimo I 94 d. 2 — est quidditas rei absolute nominata I 408 f. 3 — nominat rei formam in quadam abstractione III 131 4* — est forma rei in se considerata I 551 d. 5 — potius dicit habitudinem formae III 196 b — est forma, quae complectitur totum esse, et est quidditas rei universalis II 441 b

— nullo modo videtur significari in ratione causae I 410 a — dicitur in absolute omnimoda, non ut alterius principium I 374 1*

— significat quodam modo in ratione causae respectu entis I 120 d. 3 — est ratio essendi *ibid.*

— dicitur generaliter de quocumque et in quocumque genere sive substantiae sive accidentis, completa dicitur sola substantia V 340 22

— Res quantum ad esse simpliciter significatur voce incomplexa I 736 f. 2

— in supposito *vide V. Natura.*

— Plus est de veritate existentiae vel essentiae in duabus rebus quam in una I 366 d. 4

— Metaphysica est de rerum essentiis V 303 f. 331 f. — Metaphysica dirigit ad quiddatum differentias considerandas V 350 f. 6

ESSENTIALI — dicitur quod dicit essentialitatem totam, vel aliquid, quod est de constitutione rei, vel aliquid, sine quo non potest res esse nec intelligi esse, vel aliquo modo etiam illud, sine quo res non potest cogitari habere perfectum esse I 86 f. 1* — Quod dat speciem et formam debet esse essentialiter et intrinsecum et unicum IV 462 arg. 6 — est quod reducitur ad substantiam I 86 a. V 350 f. 8

— Per essentialitatem tale est quod absolute est tale, non ex comparatione II 52 d. 2 — Quod praecedat aliquid secundum quod ipsum, est ita essentialiter, quod sine ipso illud nec est nec potest intelligi *ibid.*

— Nihil caret eo quod est V 88 arg. 3 — Nihil removetur vere ab aliquo, quod essentialiter convenit eidem V 80 arg. 3 — Impossibile est, aliquid separari ab eo quod essentialiter sibi inhaeret II 294 f. 6 — non potest privari re manente II 940 b — Quod inest alicui substantialiter non adimitur comparatione aliqua I 163 d. 6 — Proprietas essentialis non potest intendi et remitti in eodem II 242 arg. 2

EXEMPLAR — secundum quod huiusmodi dicit assimilationem I 628 a — Ratio exemplaris attenditur secundum assimilationem I 627 f. 3 — Ratio exemplaris est similitudo rei cognitae V 11 arg. 14 — Formae exemplares sunt ipsarum rerum similitudines repraesentativae V 8 b — dicit expressam repraesentationem in producente I 129 arg. 3 — Ratio exprimendi est ipsius exemplaris I 151 f. 4* — Ratione exemplaris res est in anima I 620 f. 1

— est aliquid, quod tenet rei producendae similitudinem penes agentem V 44 f. 4* — vere et proprie non est, nisi quod habet similitudines rerum exemplatarum, per quas illas cognoscit et facit V 7 f. 8 — non est, nisi in quo sunt rerum exemplatarum ideae I 600 f. 4 *Vide V. Ars* in Indice gener.

— proprie dicitur, ad cuius imitationem fit aliquid, et dicit expressionem per modum activi I 540 a — est exemplans *ib.* b — abusive dicitur quod ad imitationem alterius fit I 540 a sq.

— Principium producens, si habet cognitionem praecedentem saltem secundum rationem causae ad effectum, producit per exemplar exemplatum differens secundum essentialitatem I 130 f. 4*

— Res debet configurari et conformari exemplari III 245 f. 1 — Opus assimilatur exemplari interiori V 323 f. 12

— Ratio exemplaris nominat illud, per quod res cognoscitur V 13 f. 11 — est ratio cognoscendi exemplatum I 429 arg. 2. III 307 f. 2. 309 f. 4*. V 8 b. 216 b — est similitudo exemplati in producente, quae est ratio cognoscendi et exemplandi I 130 f. 4*

— dicit rationem producentis I 540 f. 3*. 608 f. 2* — ponitur in producente respectu producti V 9 f. 1* *Vide V. Agens.*

— Ipsa veritas est ratio exemplandi I 151 f. 4*. II 874 f. 1. V 331 f. 13

— Formae exemplares sunt rationes rerum V 8 b

— dirigit III 401 a — dirigit et regulat agens creatum V 44 f. 4*

— est forma rei IV 29 d. 2 — sub ratione exemplaris est forma I 629 arg. 3 — reducitur ad causam formalem III 400

b — importat causalitatem formalem respectu exemplati I 429 b

— Forma in mente non est aliquid rei II 17 f. 3* — est aliquid rei causative, non essentialiter I 620 f. 4. 621 f. 2*. V 14 f. 3*

— quoddam est interius in mente artificis sicut ratio, secundum quam producit opera, quoddam exterius, ad quod aspiciens ignorans artem aliquo modo regulatur III 246 a

— Causa exemplaris vel est, in qua res cognoscitur et disponitur, vel in qua res inchoatur et exemplificatur IV 895 a

— Per modum exemplaritatis aliquid procedit ut exemplatum, vel ut ratio exemplandi I 129 b. 130 f. 4*

— Aliquid exemplari potest ab aliquo et imitari illud, quod illi non aequatur V 9 f. 3* — Minima assimilatio sufficit ad rationem exemplaris I 629 f. 4 — perfectum exprimit rem secundum totum *ib.* f. 3

— Exemplatum differt a producente sicut causatum a causa et non est in illo secundum veritatem, sed per similitudinem I 130 a. 4* — Aliquid secundum diversum respectum potest esse exemplar et exemplatum III 246 f. 2*

— Omne exemplatum est signum exemplaris V 303 f. 12

— non necessario infert exemplatum I 724 d. 7. IV 894 arg. 2 — Exemplatum procedit secundum voluntatis imperium I 430 a — Causa exemplaris, in qua res inchoatur, potest inferre necessario suum effectum IV 895 f. 2*

— considerantur a metaphysico V 331 f. 13

— a Platonice ponitur aliud a Deo II 37 b — non est extra Deum II 47 f. 3*. 37 a

F

FALSITAS — est inadaequatio signi ad signatum II 874 b. 875 f. 2*. III 810 a — venit ex discordia intellectus ad cognitum I 676 f. 4*. II 873 arg. 2 — est defectus adaequationis II 874 b. 875 f. 4* — Falsum est quod non perfecte adaequatur rationi exprimenti vel repraesentanti V 344 f. 8 — est privatio indivisionis et imitationis et expressionis I 451 a

— dicit privationem et defectum I 628 a. 629 b. 4*. II 40 f. 2*. 875 f. 3*. 4* — fundatur super rem per modum privationis II 875 f. 1*

— Enuntiatio falsa in quantum huiusmodi dicit privationem veri II 874 f. 3 — est privatio veritatis III 839 f. 2 — est defectus veritatis in re, quae nata est verificari II 874 a

— privat veritatem accidentalem tantum propositionis, quae est adaequatio ad rem, secundum quod est II 874 b

— Falsum infert verum V 50 f. 5* — Falsum frequenter est via inveniendi verum II 354 a — Ex falsis potest inferri falsum et etiam verum III 259 d. 4 — Po-

sito quod non oportet, accidit quod non oportet V 105 f. 5*

— Insertum est animae odium falsi V 46 f. 9

FINITUM — est quod habet terminum V 4 arg. 3 — est quod habet principium vel finem V 89 b — est quod ab aliquo exceditur I 765 arg. 2 — est omne illud, in quo est reperire statum *ib.* arg. 4 — In omni finito necesse est alicubi stare I 788 arg. 3 — Ratio finiti est ratio primi et ultimi V 4 arg. 6 — omne est terminatum et mensuratum et modificatum III 611 f. 2 — Omnia, quae mensurantur, sunt finita V 4 arg. 4. 80 arg. 10 — omne habet mensuram I 318 d. 1

— Omne, in quo est quantitas molis, est actu finitum V 81 a — est passio quantitatis V 80 arg. 4

— dicit completionem et defectum V 82 f. 4*. 94 f. 4* — Finitas et mensuratio in creatura dicit complementum III 279 f. 3, b — Completio creaturae nata est esse in finitate V 42 f. 17*

— Magis est finitum omne, quod est hoc et determinatum, quam omne, quod non est hoc, sed commune et indeterminatum V 80 arg. 11 — est omne determinatum ad aliquid per arctationem et additionem unius super alterum V 108 f. 4* *Vide V. Ens et V. Genus.*

— sunt quae sunt in tempore V 5 a — Omne, quod separatur ab aliquo secundum locum, est finitum, quia non est in illo V 83 f. 12*

— Omne finitum et limitatum habet esse arctatum et contractum per additionem I 167 f. 2. 168 b

— Finitas venit ex parte formae I 765 arg. 3. V 79 arg. 2 — In rebus creatis finitas a forma venit I 360 arg. 4

— In omni eo quod actu est, status ponitur II 810 arg. 3 — Res in proprio genere sunt finitae secundum esse, quod habent V 6 f. 8*

— Aliquid finitum actu potest esse divisibile in infinitum II 814 f. 3*. 833 b

— Omni finito potest aliquid maius excogitari I 40 f. 4. 44 a. 611 f. 5. 768 f.

FOR (1)

4. III 299 f. 6. V 3 f. 9. 34 f. 5. 79 f. 6. 81 b — quodcumque potest additione augeri I 52 2*. II 21 f. 1. V 5 a. 79 f. 8 — Omnibus finitis possunt cogitari plura V 38 arg. 21 — Omni finito in se potest aliquid maius appeti III 281 6*

— Omni finito potest intelligi per duplicationem aliquid aequari V 79 f. 7. 81 b — aliquoties sumtum reddit finitum IV 409 arg. 4

— Finitorum unum addit ad aliud V 62 7* — additum finito facit maius I 768 f. 5

— aliquid potest excedere in infinitum aliud finitum, si non sunt eiusdem generis proximi III 280 4* *Vide V. Linea in Indice gener.*

— Finiti ad infinitum nulla est proportio II 44 arg. 3. III 9 arg. 4 — non est comparabile infinito III 787 d. 4 — ad infinitum non habet proportionem, quae est in commensuratione quantitatis III 11 4* — Inter finitum et infinitum nullo modo potest esse commensuratio V 9 3* — Inter finitum et infinitum est infinita distantia I 851 arg. 2. V 33 arg. 19, 20

— additum infinito nihil auget IV 355 f. 4. 4012 arg. 1. V 382 11 — Ad aliquid, quod excedit aliud excessu improporionali, illud non se habet per additionem ex parte rei III 322 d. 3. V 72 4*

— non potest super infinitum III 303 arg. 6 — *Vide V. Potentia-creata in Indice gener.*

— Virtus finita non potest cognoscere infinita I 55 f. 4 — A finito non cognoscitur aliquid nisi sub ratione finiti V 80 arg. 15 *Vide V. Cognitio (61 c) in Indice gener.*

— Quod est finitum infinito non est finitum simpliciter V 5 2*. 82 8*

FORMA — 1 *intrinsicca* — *extrinseca* 2 *Actus absolutus* — *Actus materiae* 3 *Perfectio in esse* — *in bene esse* 4 *de essentia rei* — *distinguens* 5 *Forma totius* 6 *Principium rerum* 7 *Relatio ad materiam* — *Unio* 8 *Distinctio a materia* 9 *indigens subiecto* — *Appetitus* 10 *Proportio ad materiam* 11 *Unitas formae ultimae* 12 *communis* — *imperfecta* 13 *ultimo completiva* 14 *universalis* — *Multiplicatio* 15 *individua*.

16 *simplex* — *Extensio* 17 *invariabilis* — *Variatio* 18 *Modus essendi in subiecto* 19 *cognoscibilis*.

20 *Virtus activa* 21 *producens formam*.

22 *Productio formae* 23 *Eductio e potentia* — *Modus essendi in potentia materiae* 24 *Inductio* — *Expulsio contrariae formae* 25 *Dispositio* 26 *Incorruptibilis* — *corruptibilis* 27 *Corruptio* 28 *Oppositio*.

1 — dicitur perfectio rei, vel paradigma sive exemplar, vel quaedam similitudo exterius repraesentans IV 29 d. 2 — est perfectio rei, vel forma exemplaris I 606 1*. III 308 1* — est constitutiva et exemplaris I 361 2* — dicitur secundum rationem informandi et secundum rationem exprimendi V 73 14*

(2)

— dicitur proprie, vel secundum quandam comparisonem III 499 4* — est principium constitutivum, vel principium regitivum et directivum III 807 3* — complet in essendo, vel in movendo *ibid.*, 5* — sunt dispositiones ordinantes ad perveniendum in finem III 806 b

— est naturalis et artificialis II 397 b

— exterior dicitur quasi foris manens IV 29 d. 2

2 — dicitur aequivoce de ea quae est perfectio materiae, et de essentia completa I 361 2*. II 294 5* — dicitur relative ad informatum, vel absolute quod caret materia I 591 6* — dicitur per comparisonem ad materiam, vel per privationem materiae III 142 d. 2

— materiales et corporales secundum substantiam et esse sunt actus materiae II 90 arg. 3 — habet rationem actualis respectu materiae *ib.* f. 4 — est perfectio substantialis materiae I 41 1* — se habet per modum actualis II 91 a *Vide V. Actus*.

3 — dat actum essendi II 97 b. 110 a — dat esse et complementum II 468 arg. 5. III 308 1* — perficit in esse II 884 f. 4 — Res per formam suam habet esse I 665 d. 4 — substantialis est principium essendi I 84 arg. 3 — dicit proximum et immediatum principium essendi I 87 3*

— facit rem esse in actu II 415 4* — A principio formali est esse *ib.* a — Materia recipit esse a forma I 361 3* — sufficienter dat unicuique rei esse II 865 arg. 3 — constitutiva dat complementum essendi III 807 3* — per sui essentiam dat esse ei cui essentialiter unitur I 170 f. 2

— Informitas nunquam est nisi per aliquam formam II 294 1* — Materia non recipit esse, nisi imprimatur ei forma creata III 307 arg. 1 — Esse in creatura est a forma creata tanquam ab informante II 866 3*

— Actus primus est ab essentia formae I 767 5* — universalis est sufficiens ratio cognoscendi quantum ad esse substantiale II 441 b

— est principium essendi et conservandi II 468 arg. 5. 865 arg. 3

— dat esse, vel bene esse II 51 d. 2. III 806 2* — est perfectiva quantum ad esse, vel quantum ad bene esse V 29 f. 5 *Vide V. Accidens (406 b) et in Indice gener. V. Perfectio*.

— informat et perficit I 293 f. 2. 295 b. IV 12 1*. V 30 9* — Perfectio formalis subiectum perficit et ordinat I 294 b

— dat materiae speciositatem et completionem II 307 b — Ratione formae in re est dignitas II 110 a, 4* *Vide V. Nobilitas in Indice gener.* — Quod caret forma caret ordine I 459 arg. 1

— lumen est II 98 5* — Actus formae lux est, et privatio eius obumbratio I 164 d. 10

— se habet per modum exprimentis et declarationis I 596 d. 5

— substantialis est nobilior quam accidentalis II 319 f. 2 — substantialis est maioris dignitatis et perfectionis quam ac-

FOR (4)

cidentalis II 321 4* — Perfectio substantialis est nobilior forma accidentali quantum ad primum esse, non quantum ad bene esse IV 1001 4* *Vide V. Accidens (406 c)*.

4 — substantialis et completiva dicitur essentia considerata in se, natura in comparisonem ad operationem propriam, species in comparisonem ad nostram cognitionem I 551 d. 5. III 131 4* — dicitur natura III 130 f. 1. 131 a

— dicitur essentiale, quia est de essentia et constitutione rei I 86 1* — est pars essentialis substantiae IV 244 b — unicuique rei est summe intima I 646 arg. 3

— aliquid potest denominare per essentiam, vel per participationem I 401 a sq.

— distinguit rem I 294 b *Vide V. Distinctio (440 b)*. — Perfectio quantum ad esse primum diversorum secundum speciem est diversa, non autem perfectio quantum ad bene esse III 806 2* — Quorum perfectio in esse secundo est eadem, ipsa propter hoc non sunt eadem secundum speciem, sed quorum est eadem perfectio quantum ad primum esse II 48 1*

5 — est partis, vel totius II 441 a — totius dicitur, quae dat esse toti *ibid.* — totius est consequens totum compositum III 141 a. 452 b — totius est completens totum esse II 441 a, b. III 48 b — Necesse est, aliquam formam esse, quae complectatur totum esse rei II 441 b — totius est specifica III 48 b. 232 a — totius resultat ex coniunctione principiorum III 48 b. 232 a — completiva totius est, quae dat supposito complementum et operationem debitam speciei III 453 3*

— compositi perfectior est quam aliqua pars IV 883 f. 5

— nulla praedicatur de toto, quia forma, sed quia est forma consequens totum compositum III 450 f. 3

6 — est principium ordinatum ad compositionem II 91 4* — est principium naturale I 176 a — est principium creaturarum quantum ad se consideratarum I 79 d. 3 — est principium intrinsecum II 94 f. 2 — est principium intrinsecum tanquam elementum II 37 d. 3 — est perfectiva et constitutiva III 47 a

— Omne, quod est ens, habet aliquam formam II 814 f. 6 — Omne ens est forma, vel habet formam II 293 f. 2 — est in qualibet creata substantia ut complementum formale V 340 23

— omnis est ante illud cuius est forma I 560 arg. 5 — ut habet rationem causae, praecedit illud cuius est forma I 561 5* — secundum rationem intelligendi simplicior et prior est quam suppositum V 103 arg. 11

— est in genere substantiae sicut principium essentians II 48 a. 562 b

7 — dicit ut ad alterum I 606 1* — dicit relationem ad informatum secundum rem, vel secundum modum intelligendi III 142 d. 2

— Rationes formales dicuntur in comparisonem ad materiam V 324 4 — quae est perfectio rei, dicitur relative ad materiam I 606 1* — constitutiva dicitur ad

materiam I 361 2* — se ipsa refertur ad materiam, ita quod inter respectum et essentiam non cadit medium, quia ipsa essentia essentialiter dependet I 453 6* — et materia sunt causae correlativae I 360 arg. 2

— de se non est sufficiens ad producendum aliud sine alio principio V 381 8

— Actus formae est inhaerere et unire I 361 3* — unitur alteri V 34 9* — Principium est componibile alii I 167 arg. 4. 168 b — se ipsa unitur materiae II 51 2* — Ex forma et formato fit unum I 41 1*. 293 f. 3. 560 arg. 4. II 637 f. 4. III 453 f. — Ex forma et materia resultat unum compositum III 164 d. 2 — Principium materiale et formale coniunguntur ad unum esse compositi constituendum II 570 4* — quae dat esse primum, et materia fit unum per essentiam II 639 4* — Formale non ponit in numerum cum suo materiali II 973 f. 3

— est nobilius principium quam materia II 196 arg. 2 — Perfectio nobilior est perfectibili II 637 arg. 1. V 28 arg. 7

8 — abstrahitur a materia secundum naturam rei I 476 a — et materia nunquam incidunt in idem numero I 361 2* — est natura diversa a materia II 91 a

9 — non potest naturaliter esse nec cogitari sine materia II 91 3* — Nulla substantia per se existens praeter Deum est pure forma II 317 b — indiget materia, ut sit II 15 f. 4 — quae cum materia facit compositum, nunquam sine materia reperitur II 294 5* — particularis et appropriata materiae nunquam est separata a materia II 441 b — omnes sustentantur a materia II 69 a

— non potest per se subsistere sine materia II 414 b sq. — non est hypostasis I 561 a, 3* *Vide V. Suppositum.*

— Quod est pure forma subiectum accidentium esse non potest I 175 d. 3. II 89 f. 1 — sine materia non potest esse subiectum I 360 f. 1. V 351 12 — non suscipit accidentia nisi per materiam II 89 f. 1. 91 1*

— per se sine materia est otiosa IV 244 f. 3 — In formis sine materia non est contrarietas nec contactus IV 281 arg. 4

— sunt concretae, abstractae et separatae V 475 9 — Non videtur, quod eadem forma sit separata pariter et coniuncta II 16 b

— nulla est separabilis a corpore, nisi quae habet operationem propriam praeter corpus II 462 f. 4

— quae est forma tantum, est forma accidentalis, vel forma universalis II 415 1* — accidentales non habent materiam partem sui II 90 f. 4

— appetit uniri materiae II 865 arg. 5. V 286 b — per appetitum habet inclinationem ad materiam propriam II 418 4* — non unitur materiae nisi mediante appetitu I 646 arg. 3 — Appetitus formae ortum habet ab essentia *ibid.*

10 — debet proportionari materiae II 377 arg. 2 — Necessesse est, materiam et formam proportionari ad invicem II 465

f. 3 — Perfectionem et perfectibile necesse est ad invicem esse proportionabilia II 445 f. 2 — Proportio est perfectionis ad perfectibile I 170 f. 5. II 41 arg. 2 — Perfectio conformatur suo perfectibili II 554 arg. 3 — Quanto complexio nobilior, tanto nobilioris formae est susceptiva II 424 arg. 1 — Decens est, quod Deus imprimat formam in materiam, sicut convenit formae et materiae suscipienti IV 421 3* — Proportio debet esse perfectionis ad perfectibile, quanta potest esse II 451 5* — Materiae melius dispositae ad formam Deus imprimit meliorem formam II 245 arg. 3 — Necessesse est, formam esse eiusdem generis cum materia, nec est omnino supra materiam I 41 1*

— propria non est nata fieri nisi in propria materia IV 888 f. 4 — Perfectio unius corporis non est perfectio alterius II 445 f. 2

11 — est una sola unius I 467 f. 1 — ultimo completiva est una unius II 562 8* — Unius perfectibilis una sola est perfectio II 225 3*. 740 f. 4. 741 b. 790 f. 5. III 319 arg. 2 — Impossibile est, duas formas eiusdem speciei esse in eodem et secundum idem III 321 f. 4 — quae habent multiplicationem non a subiecto, in quo sunt, sed a principio effectivo, plures possunt esse simul IV 1029 7*

12 — Informatio materiae corporalis est generalis per formam communem, specialis per formas elementares vel mixtionis II 310 a — Materia suscipit formas singulares mediante formis universalibus II 440 b — In materia primo creata erat aliqua forma communis et indifferens ad formam caelestem et elementarem II 302 arg. 2 — incompleta poterat praecedere formas elementares II 300 3* — Corporeitas non dicit perfectam formae actualitatem II 301 5* — substantialis corporum specie diversorum neutrius est forma ultimo completiva II 321 5* *Vide V. Lux* in Indice gener.

— elementares sunt primae, quae insunt in materia II 299 arg. 3 — Ultra formas elementares non est resolutio nisi ad materiam primam *ibid.*

— universalis respectu ulterioris formae est ens in potentia II 439 arg. 4 — universalis secundum aliquos est ens in potentia respectu differentiarum II 440 b — universalis quodam modo dicit ens in actu et quodam modo in potentia *ibid.*

— incompleta dispositio est ad formas superiores II 300 a — quae non est ultimo completiva, aut est dispositio imperfecta, quae nata est perfici per ultimam formam, aut tanquam formae corporis conservativa II 321 5*. 359 4* — ultima non inducitur sine formis intermediis IV 919 d. 4 — ultima non additur materiae primae sine aliquo, quod sit dispositio vel in potentia ad illam, vel nulla forma interiecta V 351 10

— elementi ordinatur ad formam mixti II 42 2*. V 332 18 — Materia prius suscipit formam elementarem, et mediante illa venit ad formam mixtionis, et mediante

illa venit ad formam complexionis II 442 a — Materia, quae est sub forma elementari, appetit esse sub forma mixti, et quae est sub forma mixtionis, appetit esse sub forma complexionis II 378 6* — mixtionis disponit ad formam complexionis II 42 2*. 423 6*. V 332 18 — embryonis est in potentia propinqua ad educationem formarum sequentium et per vim naturae ad perfectam completionem est perducibilis II 300 b — In corpore humano est forma carnis humanae et forma mixti et forma elementi IV 889 a

— Formae non est forma I 129 arg. 3. III 806 arg. 5, a — informantes subiectum possunt formari per ulteriorem formam perficientem subiectum III 806 a

— elementares sunt aequae primae II 299 arg. 3 — mixtionis est perfectior quam elementaris *ib.* f. 3. 378 f. 4

— Formarum confusio est in mixto I 176 a

13 — In formis ordinatis forma, quae se habet ex additione, est actualior V 69 arg. 4 — quanto est posterior et ulterior, tanto nobilior II 378 f. 4 — quanto nobilior est, tanto ultimior II 417 f. 3

— nobilissima in unaquaque re est forma ultima II 358 arg. 4 — ultimo completiva vel perficit formam praecedentem, vel est minus perfecta et nobilis et indiget illa ad suam conservationem et agendi efficaciam II 321 5* — ultimo completiva nobilior est forma communi, quae habet compleri et perfici per illam ultimam et specialem *ibid.* 359 4* — ultima est nobilior forma communi, ubi utraque est in suo potissimo esse II 321 5* — principalis non est ordinabilis ad perfectiorem II 106 b — Respectu formae excellentissimae nulla est forma I 640 arg. 2

14 — existens secundum esse incompletum in materia et indifferens et possibilis ad multa producenda large dicitur universalis, sive sit forma totius sive forma partis II 442 b — partis non dicitur proprie universalis II 441 a — partis potest dici universalis radicatione ut indifferens ad multa, quae possunt fieri ex ipsa *ibid.* — quae essentialiter praedicatur de pluribus, non potest esse nisi forma totum complectens *ib.* b *Vide V. Universale* et *V. Commune.*

— In formis generalibus magis est communitas analogiae secundum magis et minus, et prius et posterius, quam univocatio II 321 3* — est una plurium secundum speciem, vel per participationem secundum quandam rationem analogiae II 340 a — Quae diversimode participant formam communem diversos habent gradus completionis et ideo diversas formas completivas II 359 a

— a natura non producuntur mediante formis universalibus II 440 f. 6. 442 a, 3* — secundum aliquos secundum generationem et naturam eodem ordine sibi succedunt sicut in genere II 109 b

— universalis non dicitur esse nisi per educationem alicuius singularis II 442 4* — universalis nunquam est sine particulari II

441 b — universalis non producit per se II 440 f. 6

— speciei non est in materia, ante quam sit res completa II 440 f. 5

— partis non habet esse in genere nisi per reductionem II 48 a. 441 a

— non est una in pluribus, quia est distincta II 401 7* — in qualibet natura creata, supposito multiplicato, multiplicatur V 53 arg. 2 — In creatura non potest esse unitas formae cum pluralitate suppositorum V 57 2* *Vide V. Natura et V. Universale.* — multiplicatur distinctione per materiam I 439 b — non multiplicatur sine materia V 64 f. 7. 65 b — Perfectiones diversae sunt in diversis II 445 f. 1, 2 — numeratur in individuis I 417 b. V 381 8 — Multiplicato subiecto primo, necesse est, multiplicari perfectionem IV 4006 arg. 2 *Vide V. Distinctio (440 b).*

15 — quae est in altero, est particularis V 350 9 — haec est singularis II 440 f. 6 — in particulari est ut hic et nunc I 358 f. 3 — in materia contrahitur V 401 9* — aretatur per materiam II 90 f. 3 — nulla est individua nisi propter coniunctionem sui cum materia II 110 1* — Compositio cum materia facit esse hic et nunc I 363 b — Formae convenit esse hic et nunc ratione materiae IV 281 arg. 3 — ratione materiae habet positionem in loco et tempore II 109 b

— adveniens materiae accipiendo partem ipsam distinguit et ipsam distinguendo trahitur in partem et fit hic et nunc et unum numero et particulare I 358 b sq. — Perfectio appropriat sibi perfectibile II 225 3* — universalis particularizatur, cum coniungitur cum materia et eam sibi appropriat II 441 b *Vide V. Distinctio (441 a).*

— dat esse limitatum I 421 b — attribuit materiae limitationem V 83 10* *Vide V. Finitum.*

— A forma ortum habet unitas numeralis I 421 b. IV 618 f. 3. V 83 10* *Vide V. Distinctio (440 b, 441 a) et in Indice gener. V. Numerus.*

— particularis uno modo nobilior est universali, quia est in uno non numerata V 376 24 — particularis dicit ens in actu completo, quia nulla potest ulterior fieri additio II 439 arg. 4

— In quo differt forma et suppositum est abstractio et concretio ex parte rei V 76 1*

46 — simplex est I 167 arg. 4. II 15 f. 6. IV 273 arg. 2 — omnis est in simplici essentia consistens II 95 arg. 4. 197 arg. 6. 413 arg. 4 — In principiis est unitas simplicitatis V 381 8 — Unitas simplicitatis in principiis est defectiva *ibid.*

— non componitur ex materia et forma II 413 arg. 1, 5 — non habet materiale principium, ex quo constet II 45 f. 6. 197 arg. 5, 6 — quae non sunt natae per se existere, non habent per se compositionem ex materia et forma II 415 5*

— quanto nobilior, tanto simplicior est II 413 arg. 5 — nobilior magis accedit ad summe simplex II 111 d. 2

— non est suus respectus, quia non habet omnimodam simplicitatem I 453 6*

— A forma non habet principaliter ortum quantitas molis, sed quantitas virtutis IV 395 4*

— corporalis non est nata esse in materia nisi cum extensione II 98 4* — nulla extensa distat a materia II 348 f. 3 *Vide V. Accidens (406 c).*

— possunt habere extensionem per accidens vel secundum id quod sunt, vel secundum id quod operantur II 415 5*

17 — omnis consistit in essentia invariabili I 459 arg. 4. 308 arg. 4. IV 281 arg. 4 — separata a materia est invariabilis per naturam IV 281 arg. 4 — Principia rerum sunt invariabilia secundum essentiam abstractam, sed secundum esse naturae possunt variari per accidentia I 160 1* — universalis consistit in essentia invariabili, et forma singularis in se considerata, sed non prout in alio I 309 4* — individualis habet esse completum et minus completum II 306 4* — Formae accedit variatio per materiam IV 281 arg. 4

— substantialis secundum se non recipit magis et minus, habet tamen intendi et remitti secundum esse ipsius in materia II 321 3* — intenduntur per accessum ad terminum et impermixtionem cum contrario I 341 b — secundum formae substantialis maiorem et minorem participationem res habent verius et dignius esse II 320 b

18 — Quando aliqua duo in diversis subiectis sunt, impossibile est, unum esse formam alterius III 805 arg. 3 — constitutiva, quae complet in essendo, et formatum non possunt esse in diversis subiectis III 807 3*

— quaedam perficit et extenditur et dependet I 171 4* — quaedam perficit et dependet, sed non extenditur *ibid.* — quaedam totum perficit, tamen nec extenditur nec dependet quantum ad operationem I 172 1*

— est in toto, quod perficit I 174 b, 1* — quae extenditur, perfectionem totius communicat partibus *ib.* 4* — quae est in partibus, non denominat similiter totum et partes, nisi sit forma dependens et extensa I 172 3* — Perfectio potest super totum perfectibile et quantum ad substantiam et quantum ad potentiam *ib.* 5*

— quae dependet nec agit per se, operationem totius communicat partibus I 171 4*

49 — cuius est imago in sensu, intellectui nostro est pervia I 391 4* — substantialis nunquam movet sensum separata a formis accidentalibus IV 280 f. 2. 281 arg. 3 — naturaliter movere sensum habet a materia IV 281 arg. 3

— intelligibilis substantialis non cognoscitur per speciem abstractam V 49 f. 23 — substantialis plerumque non cognoscitur nisi a posteriori II 51 4*

20 — est principium activum V 340 24 — est plena virtute secundum activam potentiam V 299 44 — sunt principia producendi II 45 arg. 3 — Per formam, quae est vere natura, producit agens secundum

naturam II 47 3* — A forma est agere II 568 b. IV 281 arg. 3 — Movere est ex parte formae I 659 4* — Compositum movet virtute formae II 375 2* — Quod est pure forma agit se ipso II 414 f. 4 — Operationes competunt formis distinctis II 300 f. 6 *Vide V. Actio (409 a).* — naturalis est regula agentis creati II 436 b

— Virtus et efficacia magis competit formae substantiali quam accidentali II 349 f. 3 — substantialis est principium operationis mediantibus proprietatibus accidentalibus tanquam instrumentis II 320 arg. 6. 321 a — substantialis potest esse principium effectivum accidentis II 321 4* — substantialis in materia est causa immediata qualitatum elementarium IV 993 arg. 3

— quanto spiritualior, est plurium operationum principium II 377 f. 3. 378 4*

— nulla situalis est motor sufficiens I 470 f. 5. 471 b — habens positionem in materia non est motor sufficiens eius, in quo est II 81 f. 2 — extensa et corporalis non potest esse motor sufficiens II 348 f. 3

21 — Agens secundum formam potest producere formam II 44 f. 3 — perfecta habet virtutem producendi sibi similem I 251 arg. 3 — Agens per formam producit formam similem II 499 2*. 728 b — potest secundum veritatem consimilem formam in materia producere I 665 d. 4 — omnis per naturam suae speciei habet virtutem multiplicandi se II 498 a sq. 374 a — habet potentiam activam multiplicandi sibi simile II 729 a — naturalis habet potentiam multiplicandi se in diversis materiis II 451 arg. 3

— in productione prius natura vel tempore se habet in ratione virtutis agentis quam qualitatis informantis IV 419 4*. 426 1* — quae inducitur in materiam aliquam, prius est ibi ut potentia sive ut agens, quam sit ut perficiens sive ut actus II 742 a, 4*. IV 426 2*

22 — producit II 15 f. 6 — non existerunt ab aeterno separatae II 46 b. 47 3* — non possunt latere in materia, ita ut omnes sint simul II 16 b

— est finis in actione naturali II 881 f. 4. 883 f. 4

— in particulari sive secundum esse generatur et corrumpitur I 417 b. II 499 3* — non producit in se nec per se, sed ut in materia II 199 4*

— producit in materia II 418 4* — naturalis aut simul producit cum materia, aut sequitur materiam II 417 f. 2 — consequitur essentiam materiae II 95 f. 5 — superinducitur materiae, ex qua est II 411 f. 3 — nulla praevenit subiectum suum II 669 a

— producit ab effectivo II 32 a

— Natura corporea formatur, cum divina bonitas eius informitati tribuit formam II 297 a. 298 b — Deus rerum formas convenienter sub dierum successione distinxit II 297 a. 298 b — quod sit talis speciei, hoc habet a Deo, qui primo huius formae essentiam indidit materiae II 376 4* — Primas essentias formarum solus Deus potest producere II 207 d. 4 —

primo productae sunt simul cum semina-
tio materiae indito, vel ad completam ra-
tionem educto II 374 b

— Natura agens in materiam producit
formam IV 889 a — sunt a Deo ut prin-
cipaliter agente et producente, non ut a
tota causa efficiente, sed etiam ab agente
creato II 198 a. V 196 2* — Deus non
est dator formarum IV 42 arg. 4 — non
unitor materiae nisi per Dei praesentiam
I 640 f. 3

— naturalis non producitur nisi a Con-
ditore naturae, vel a natura condita, ope-
rante per modum naturae virtute sibi indita
II 202 a sq. — Natura non producit for-
mam artificialem, nec ars formam natura-
lem *ibid.* Vide V. Ars et V. Creatura
-agens in Indice gener.

— non potest educi in actum nisi a
simili in forma II 202 b, 4*, 5*. 203 4*.
215 a — agentis particularis necessaria est
ad producendam formam specialem I 807 a

23 — non producitur a natura quantum
ad essentiam IV 889 b — Natura essen-
tiam formae productam a Deo supponit,
ipsam tamen adiuvando ad actum perfec-
tum adducit II 207 d. 3. 376 4* — Agens
generale non dat formam ultimam, sed so-
lum adiuvat et excitat, ut potentia activa
materiae ad speciem completam perveniat
II 376 4* — non datur ab agente ex se,
sed quod est in potentia educitur in actum
II 361 3* — Potentia materiae per ope-
rationem naturae habet in effectum prodire
II 442 a — educitur de materia, aut ab
agente exit IV 391 4*

— cum producitur, nulla quidditas seu
veritas essentiae inducitur de novo, sed
nova dispositio, ut quod erat in potentia
fiat in actu II 498 b. 499 6* — per actio-
nem agentis educuntur de potentia in actum
II 198 a. 499 2*. 207 d. 4. 375 a. 376 4*

— Essentiae formarum a primo opifice
productae sunt ex nihilo II 15 f. 6. 16 b.
207 d. 4

— secundum aliquos non habent ex quo
sint materialiter, sed ex quo originaliter II
198 b. 499 5*. 374 b — non producuntur
ex aliquo materialiter II 374 a, b — non
fit ex essentia materiae ut principio consti-
tutivo II 15 f. 6. 198 b — non fit ex ma-
teria, ita ut materia fiat forma II 15 f. 6
— non fit de materia, quia essentia for-
mae non potest fieri de essentia materiae
V 351 13 — non fit pars materiae IV 889 a

— non fiunt ex aliquo sicut ex parte,
sed ex aliquo consubstantiali, quod potest
esse forma et fit forma II 498 b. 499 5* —
fit ex aliquo, quod est in materia II 15 f.
6 — educitur ex aliquo concreato materiae,
quod fit forma II 498 b

— Natura non facit ex nihilo, sed ex
ente in potentia II 202 a — naturalis non
potest aliam ex nihilo producere II 374 b
— non potest a natura produci ex nihilo
II 373 f. 4. 440 b

— naturales non producuntur ex nihilo,
sed fiunt ex potentia activa materiae tan-
quam ex seminario II 374 b — generabiles
et corruptibiles per naturam sunt ex aliquo

seminatiter *ibid.* — fit ex potentia activa ma-
teriae mediante operatione naturae II 440
b Vide V. Anima 24. — educitur ex po-
tentia materiae indita et ei innitente et ab
ea dependente II 375 2*

— Necesse est, aliquo modo formas
naturales esse in materia, antequam pro-
ducantur IV 889 a — Essentia formae est
in materia secundum esse incompletum et
in potentia II 38 d. 3. 375 a. 440 b — lati-
tant in materia, non quasi actualiter existen-
tes, sed in potentia entes quantum ad semi-
nales rationes II 197 b sq. — saltem cor-
porales sunt in potentia materiae et per
actionem agentis particularis educuntur in
actum II 198 a — secundum aliquos sunt
in potentia materiae receptiva et coopera-
tiva et in agente sicut in principio effectivo
ibid. — sunt in potentia materiae non so-
lum in qua et a qua, sed etiam ex qua,
non ex essentia materiae, sed ex aliquo con-
creato in materia *ib.* b. 199 6* — Res non
est totaliter in potentia materiae, immo
agentis I 620 f. 3 — Essentia speciei est
in materia in potentia, determinata ad for-
mam talis speciei producendam II 376 4*
— Essentia formae reducitur ad speciem
secundum rem nec ab ea differt II 38 d.
3 — in semine est confusa et occulta V 383
18 Vide V. Materia.

24 — Generatio quantum ad inductio-
nem ultimae formae est a potentia, quae
naturaliter egreditur a substantia et imme-
diate I 86 a

— Creatura inducit formam, introdu-
cendo qualitates et dispositiones informan-
tes susceptibile per operationes praeam-
bulas ad dispositiones III 389 5* — Eadem
vis, quae praeparat materiam, inducit for-
mam IV 596 arg. 3. 611 3* — Praepa-
rans formam inducit, quae perficit illam
praeparationem IV 597 arg. 3

— Inducens ultimam formam nobilius
est quam praeparans III 111 b — Non
oportet, quod educens formam in actum
sit nobilius forma educta II 376 4*

— Formae inductio in instanti fit IV
391 a — Receptio substantialis formae fit
in instanti II 32 a — ultima in instanti
potest induci a natura III 111 b — mate-
ria disposita, subito educitur II 376 5*

— quae habet partem et partem, si
educitur de materia, educitur successive,
cum est ibi contrarium; sed quae totaliter
est ab agente ab extrinseco, tota et simul
datur IV 391 4* — quae habet contrariam
dispositionem in materia resistentem infor-
mationi, requirit successionem in inductione
vel in praeparatione, sed quae habet dis-
positionem contrariam nullo modo resisten-
tem, inducitur in instanti *ib.* 5* — Priva-
tio non resistit inductioni formae IV 392 b

— non potest produci de aliquo sine
mutatione sui et eius, de quo est V 403
arg. 11 — Res mutatur, quando suscipit
formam novam, et magis, quando acquirit
formam substantialem, quam quando acqui-
rit dispositionem accidentalem II 31 f. 5

— Aliquid non potest innovari in no-
vam formam, nisi perdat vetustam V 285

b — Per formae praeeistentis corruptio-
nem producitur aliquid de materia I 334
d. 4 — non potest informare subiectum,
nisi prius intelligatur expulsio formae con-
trariae IV 426 a, 3* — praestit expulsio-
nem contrarii *ib.* a

— una naturalis expellit aliam, agendo
in ipsam III 675 2*

— Quando aliquae duae formae sese
compatiuntur, una per se non expellit aliam
IV 549 arg. 3 — artificialis inducitur, prae-
existente forma permanente I 335 d. 4

25 — Perfectio non inducitur, nisi prae-
cedat sufficiens dispositio III 793 a — nova
non potest induci in aliquid, nisi quodam
modo disponatur V 285 b — Materia coniun-
gitur formae mediantibus dispositionibus V
336 2 — introducitur, materia adaptata V
395 9 — Dispositio ad formam completi-
vam debet esse ei conformis V 255 b Vide
V. Dispositio in Indice gener.

— nulla, cum generat se, generat se
omnino eandem, sed plurificatur I 665 d.
4 — cum producitur, oportet, quod ab
alia forma producat V 406 41*

26 — In forma perfectissima appetitus
materiae terminatur II 460 b — perfecta
omnino terminat appetitum suae materiae
IV 1020 f. 4 — quae statuit materiam in
actualitate completa, complet appetitum ma-
teriae III 283 6* — Appetitus materiae per
formam creatam incorruptibilem sufficien-
ter finitur I 40 arg. 1 — incorruptibilis
propter necessariam sui unionem arctat
appetitum materiae et arctatum finit I 41
1* Vide V. Materia. — terminans appeti-
tum materiae facit ipsam incorruptibilem
II 303 a. IV 1022 f. 4

— activae accidentales et substantiales
appetunt continuare esse per multiplicatio-
nem sui in altero IV 993 b — passivae
appetunt continuare esse suum per con-
tinuam adhaerentiam cum materia *ibid.*

— Unio formae non est tam fortis,
quin possit per artificium separari V 381 8

— est idonea conversioni IV 244 f. 4 —
est instabilis et infirma propter privationem
I 476 a — Principia rerum sunt incorrupti-
bilia in universali vel secundum essentiam,
non in particulari vel secundum esse II 199
3* — ultima est incorruptibilis II 458 f. 1

27 — Remota dispositione, per conse-
quens privatur forma IV 993 arg. 4 —
Quod laedit perfectibile laedit per conse-
quens ipsam perfectionem III 354 3*

— substantialis omnino privatur per
dispositionem ad oppositum in termino,
non tamen minuitur per dispositionem ci-
tra terminum I 315 4*

— corrumpitur, quia non convertitur
in formam contrariam IV 246 2* — Intro-
ducta forma contraria, simpliciter aufertur
esse IV 930 2*

— nulla omnino corrumpitur, sed ma-
net in materia, sicut antequam producere-
tur IV 889 a — omnes cum corrumpun-
tur, non omnino corrumpuntur, sed ma-
nent aliquo modo *ibid.* 890 b — Essentia
formae manet in potentia post corruptio-
nem II 199 3*

FOR (27)

— corrupta non generatur iterum eadem, sed nova IV 888 arg. 1, b. 889 a — Formam, quae est aliquo modo in materia post corruptionem, tamen natura non potest producere ad idem esse, quod habuit prius IV 889 b — Deus potest formas corruptas reducere ad eundem modum essendi, quem prius habebant, non vero natura *ib.* a, 1*. 919 d. 4 — corrupta potest a Deo numerari eadem IV 890 b

28 — Oppositum non potest esse forma oppositi III 805 arg. 4 — praedicati excludit aliam formam disparatam, quantum est de se I 382 arg. 4 — disparatae nullo modo possunt se ipsas denominare III 591 a. 714 arg. 3

— secundum quosdam in materia habent distinctionem, compositionem et oppositionem, in anima habent distinctionem et compositionem I 605 b — in quantum

sunt in anima quodam modo spiritualiter, non habent oppositionem; ut sunt a rebus extra, faciunt compositionem, quia differunt ab anima *ibid.*

— cuius oppositum est privatio, non habet contrarium in materia IV 391 4*

— nulla specialis super se ipsam reflectitur I 297 arg. 4 — quae est in potentia nata supra se converti, reflectitur super se ratione eius, in quo est *ib.* 4*

G

Genus — est natura, in qua definitum convenit cum aliis II 90 f. 4 — proprie est, in quo conveniunt quae conveniunt in forma et natura communi II 412 3* — Quae sunt in eodem genere habent aliquod in plus, in quo conveniunt I 772 f. 3 — rei est forma communis I 380 2*. V 350 9 — Consimilia in natura sunt in eodem genere I 772 f. 3

— est commune eis quibus est commune, unitate universalitatis vel univocationis II 100 b — Quae sunt in genere univocantur I 444 f. 2

— Quod habet superius univocum et essentielle, habet esse in genere determinato I 173 arg. 2 — Omnis natura, in qua est universale et particulare, est in genere determinato I 358 f. 5

— dicitur proprie, vel propter quandam conformitatem II 941 4* — large accipitur, in quo dicuntur aliqua convenire, in quibus est aliqua convenientia specialis secundum habitudinem analogiae II 412 3*

— logicum est secundum rerum intentiones, metaphysicum secundum rerum essentias II 94 f. 2 *Vide V. Compositio.* — Aliqua habent aliquid commune secundum genus subiectum, vel secundum genus praedicabile I 767 4*. IV 228 b. 245 4*

— est forma, licet per comparisonem ad differentias in definitione se habeat ut materia II 858 d. 5

— dicit esse in potentia ad esse completum II 858 d. 5 — Forma generis respectu speciei est ens in potentia II 440 b — In natura generis est potentia V 72 4* — In genere est potentia indifferens ad plura II 941 4* — est a natura, quae habet rationem possibilis II 90 f. 4

— dicit aliquo modo actum II 100 b — Potentia generis est aliquo modo activa, quia ipsum est forma II 858 d. 5

— Forma generis est abstrahibilis a formis specierum sive a differentiis II 95 f. 5 — Forma generis est naturaliter prior forma differentiarum *ibid.* — in productione naturali aliquando per accidens est

prius quam species II 442 2* *Vide V. Commune.*

— est in pluribus quam species ut simplicius in esse definito II 80 3* — est simplicius specie et in pluribus reperitur II 442 a — excedit speciem I 643 5*. III 455 1* — Unitas generis non excludit multitudinem specierum III 823 1*

— participatur a speciebus secundum formam V 73 11*

— Quae sunt in eodem genere exceduntur ab aliquo et arctantur per aliquod I 772 f. 3 — Quod est in uno genere determinato habet esse limitatum et arctatum et compositum I 167 f. 2. 173 f. 2, b. 358 f. 5 — Ens in genere habet differentias coarctantes V 379 17 *Vide V. Creatura-composita* in Indice gener.

— Nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie II 299 arg. 5. 943 f. 2. IV 436 f. 2. 244 arg. 1 — Quod est in genere tanquam ens completum est in aliqua eius specie II 301 5*

— Generale dicitur respectu speciei II 858 d. 5 — est essentielle speciei II 939 arg. 4 — Generi respondet species *ibid.* — nullum accidit speciei III 497 arg. 5

— Propter convenientiam generis ad species genus est in speciebus et e converso I 348 f. 6 — Species non est sine genere V 102 arg. 1 — In quocumque est species positive, est genus I 425 f. 5 — praedicatur de specie, non tamen ea ratione, qua diversae species in eo conveniunt I 430 2*

Nomen generis aliquando appropriatur speciei imperfectae I 233 4*. II 473 d. 1

— Generale specificatur per adiunctum I 99 f. 3. 101 4* — Nihil generale fit speciale nisi per aliquam additionem III 596 f. 2 *Vide V. Differentia.* — Omne generale contingit specificari I 414 arg. 5

— Quod distinguitur ab aliis per aliquid, quod ipsum contrahat et arctet, sicut per differentiam, est in genere determinato I 173 1*

— Natura generis essentialiter est connexa differentiae II 41 arg. 1

— et differentia fundantur super diversas naturas repertas in re, vel in subiecto II 90 f. 4

— est remotum, subalternum, propinquum et proximum III 217 b — generalissimum est illud, in quo est prima assimilatio, et in quo plura assimilantur II 442 a — Processus generis ad speciem est a generalissimo usque ad formam ultimam V 350 9 — prima *vide V. Distinctio* (440 b).

— In definitione venit ad suprema et generalissima, quibus ignoratis non possunt intelligi definitive inferiora V 304 a *Vide V. Definitio.* — Omnia ordinantur per reductionem ad unum supremum per medium IV 508 f. 4, b

— unum excedit aliud, si summum eius excedit omnia alterius III 853 a

— Aliquid est in genere per se, vel per appropriationem V 109 7* — Per se sunt in genere quae participant essentiam completam illius, per reductionem, quae non dicunt completam essentiam II 562 b — Recte in genere sunt species et individuum, partes speciei sunt in genere a latere, principia per reductionem II 48 a — Omne, quod habet veras species, habet ordinari in genere directe II 971 arg. 4 *Vide V. Differentia.* — Ad genus reducuntur principium vel complementum, vel viae, vel similitudines, vel privationes II 562 b sq. *Vide V. Privatio.*

— Quae differunt genere differunt essentia, et unum non praedicatur essentialiter de altero I 85 f. 4 — Res alterius generis diversa est et potest separari IV 271 3*

— Quae sunt in eodem genere sunt aliquid et non pura privatio II 814 arg. 2

— Quod habet in se res plurium generum est compositum I 173 f. 3, b — Aliquid est in pluribus generibus aut propter naturarum et proprietatum diversitatem, aut propter generalitatem *ib.* b — Unum et idem simul et semel in diversis generibus esse non potest II 516 arg. 3

H

HAB

HABITUS — est, quo potentia facilis est in actum I 89 1*. II 601 f. 2, b. 603 a. 690 d. 1. III 476 b. 504 a. IV 413 arg. 2 — dicit ordinem substantiae ad actum mediante aliqua proprietate accidentali I 86 a — dicit facultatem potentiae II 601 b — creatus habilitat potentias I 295 4*. II 690 d. 1. III 45 4*. 277 a. V 29 b. 30 1* — habilitat animam ad actum III 53 3*. 803 arg. 6 — facit ad perfectionem actus III 690 4* — est principium motus III 556 1*

— est perfectio animae IV 16 f. 3. 1000 f. 4 — significatur ut perfectio potentiae I 686 5* — acquisitus et innatus est in anima per modum perfectionis IV 136 arg. 2 — creatus informat animam I 294 b. 295 7*. II 634 f. 3. III 277 a. V 29 b. 30 1* — Potentia habilitatur per aliquid, quod sit proportionale et ei inherens V 29 b — est accidens II 637 f. 6. 645 arg. 2 — est in prima specie qualitatis I 86 a. IV 136 f. 2. 138 a. 1000 f. 4

— communiter dictus comprehendit omnem qualitatem animam disponentem, sive perfectam sive imperfectam IV 138 a — proprie dictus distinguitur a dispositione per perfectum et imperfectum *ibid.* — non est facile mobilis IV 136 f. 2. 138 a — quidam non habent plenam rationem habitus, sed disponunt ad ulteriorem perfectionem IV 138 a sq. — potest esse dispositio ad ulteriorem perfectionem III 689 a

— acquisitus non dat novam potentiam II 690 d. 1

— addit super potentiam II 602 arg. 4. 603 f. 3 — aliquis est accidens addens supra potentiam secundum essentiam II 603 b — aliquis non differt secundum rem a potentia, quae respectu actus est facilis per se ipsam, et talis non addit aliquid secundum essentiam, sed solum secundum rationem *ib.* a. 1* — animae consubstantiales non addunt novam essentiam super potentias I 90 2*. II 1 b. 603 a — aliquis dicit facultatem ortam ex sola coniunctione unius potentiae cum altera, et addit aliquid respectivum solum secundum esse diversum II 604 b. 603 b

— omnis, qui addit aliquid supra potentiam, eam determinat ad aliquem actum II 602 f. 1 — est medius inter potentiam et actum II 642 f. 3 — disponit ad actum ut quoddam medium dispositivum V 30 6* — qui habet plene rationem habitus, de se habilitat ad opus aliquod IV 138 b

— prior est quam actus, qui ex illo elicitur I 470 2*. III 388 f. 3

— Quod accipitur ut agens non potest esse habitus I 89 b *Vide V. Accidens (408 a)*. — Nullus habitus est se nosse nec amare I 88 arg. 2 — movet ut dispositio II 645 b. 646 2*

— est frustra sine usu III 495 b. 523 b — sine actu nihil est V 482 13 *Vide V. Actio (409 a)*. — sine actu est incompletus III 687 a. 726 arg. 3 — non habetur, ita quod non possit habere usum, maxime cum potentia non sit ligata III 523 4*

— potest esse sine operibus III 553 d. 4 — non est semper cum actu IV 319 a. 329 d. 4 — qui est in actu, est perfectior quam praeter actum respectu actus nobilissimi, qui ei debetur III 314 3*

— complete habetur, cum facile manifestatur in opere III 796 4*

— necessarius est circa actum, circa quem contingit errare IV 318 b — Potentia, quae movetur ad opposita, indiget habitu regulante et disponente I 295 a, 5*

— Nomina potentiarum aliquando accipiuntur pro habitibus I 318 d. 2. II 601 a. 602 b — et actus frequenter habent unum nomen commune III 244 2*

— omnis est in potentia ut in subiecto IV 141 arg. 4 — omnis secundus inest animae secundum aliquam potentiam, quae differt a substantia IV 1006 f. 3 — Subiecta proxima et immediata habituum sunt potentiae animae III 720 a — sunt dispositiones potentiarum I 89 arg. 2 — est per prius in potentia quam in substantia II 642 f. 3

— est in ea potentia, circa cuius actum explicat difficultatem et ad cuius opus habilitat III 474 arg. 5. 476 b. 477 b *Vide V. Actio (409 c)*. — Omnis potentia nata est acquirere habitum I 30 arg. 4

— Idem est obiectum habitus et potentiae substratae, in qua est habitus III 579 f. 5

— Ordo in habitibus ponitur in comparisonem ad actus I 91 b — Is est ordo habituum, qui est ordo actuum III 740 f. 5. b — In habitibus est ordo per comparisonem ad actum et obiectum III 639 1*, 3* — motivi quantum ad usum sequuntur habitus cognitivos IV 115 4*

— Magnitudo habitus attenditur et dignoscitur penes magnitudinem actus et usus III 764 b — tanto est excellentior et perfectior, quanto actus est nobilior III 741 arg. 4. 742 f. 2, b — est tanto perfectior, quanto potentiam reddit faciliorem ad actum III 597 f. 5

— Circa eundem habitum reperitur comparatio ad obiectum, ad motivum et ad finem ultimum III 502 d. 3 — quilibet consideratur secundum comparisonem ad obiectum, ad subiectum et ad finem ultimum III 806 a — comparantur ad obiectum, ad subiectum, ad actum, ad opposita et ad finem III 592 a. 736 b

— definiuntur per obiectum, vel per finem III 484 b — conformatur obiecto suo, circa quod versatur III 508 arg. 2

HAB

— comparisonem essentialiorem habet respectu obiecti principalis quam secundariorum III 312 4*

— per actum notificatur III 729 d. 4. 792 arg. 5 — recte definitur per actum IV 329 d. 4 — per actus cognoscuntur IV 322 a. 329 d. 4. 480 f. 2. V 417 a — cognoscuntur per actus formales sive elicitos et primos IV 322 a — cognoscuntur per proprias operationes II 635 a. 648 d. 2 — saepe definiuntur per actus non essentialiter, sed causaliter III 214 2*

— cognoscuntur experiendo, quod aliquis est habilis ad aliquod opus III 504 a

— Quales sunt actus, tales sunt habitus II 721 f. 3. 825 b. III 600 arg. 2. 722 arg. 5 — Quales sunt actus, tales sunt habitus generati ex actibus frequentatis II 761 3*

— ad plura se extendit quam actus per naturam III 310 f. 1. 311 a

— est acquisitus, vel innatus, vel infusus III 490 f. 4. IV 137 b sq. — quidam est in potentia ab acquisitione, quidam ab innata dispositione, quidam ab ipsius potentiae origine I 89 1* — aut habet ortum a subiecto, aut est infusus vel acquisitus II 603 f. 5. 690 d. 4 — est in potentia per infusionem, vel per innatam dispositionem, vel ex naturali origine II 603 b

— innatus incipit cum natura et ab eius principiis ortum habet et est imperfectus in natura imperfecta et cum ea crescit et perficitur IV 114 b — qui non habet ortum a libero arbitrio, potest esse ante usum liberi arbitrii *ibid.*

— acquisitus ortum habet a libero arbitrio et sequitur naturam perfectam IV 114 b — quidam per assuefactionem acquiritur a potentia, in qua est II 690 d. 1 — generatur ex actibus II 823 1*. 825 b *Vide V. Operatio et V. Virtus 17* in Indice gener. — Assuefactio est via in habitum I 30 arg. 1. II 917 d. 3 — habet fieri in eadem potentia, in qua est dispositio, quae est eiusdem naturae cum habitu, et de qua transitor in habitum II 586 2*. IV 142 2*

— consequuntur substantiam tempore I 88 arg. 1 — qui sunt in anima per naturalem originem, sunt substantiae coevi I 90 1* — innati sunt simul cum ipsa anima I 91 arg. 1

— habet diminui et augeri II 601 f. 6 — crescunt secundum dispositionem per actus III 802 arg. 4 *Vide V. Virtus 18* et *V. Caritas - augmentum* in Indice gener. — per assuefactionem et frequentiam reddit potentiam faciliorem ad actum III 596 f. 5. 796 5*. 804 6*

— Ex eodem habitu potest esse motus intensior, remoto impedimento IV 1013 a

— mutatur, cum introducitur de non esse in esse V 27 arg. 3 — non mutatur

HAB

nisi per assuefactionem ad contrarium habitum V 460 14

— innatus est omnino indelebilis, acquisitus, quia est ex acquisitione, perdi potest IV 143 a — cum corrumpitur, cedit in non ens II 641 6* — amissus non potest recuperari secundum esse, nisi maneat aliquo modo IV 339 3*. 575 a

— unicus unum debet habere obiectum III 512 f. 2 — unus est ab unitate obiecti III 558 f. 1, 2 — unus unum habet principale obiectum III 638 f. 5

— Unitas habitus secundum speciem est ab unitate obiecti principalis III 594 b. 596 b — Unitas habitus consurgit ex unitate rationis principaliter moventis III 609 5* Vide V. Virtus 25 in Indice gener.

— Unitas habitus venit ab unitate actus principalis III 560 1*. 594 b Vide V. Actio (410 c).

— alicuius totalis scientiae non est unus indivisus et particularis, sed multos continet habitus particulares IV 325 b

— Diversitas est maior in habitibus quam in potentiis III 773 f. 5 — sunt multi in anima secundum propriam rationem et specialem naturam, sed sunt unum per quandam collectionem II 562 b — Diversitatem secundum essentiam esse in habitibus, manifestat diversitas actuum et obiectorum III 591 a Vide V. Virtus 22 in Indice gener.

— Habituum distinctio colligitur ex obiecto, actu, subiecto, opposito, fine et principio III 592 a. 736 b — Prima distinctio habituum ortum habet ab obiectis III 713 f. 2 — Diversitas habituum venit ex diversitate obiectorum III 764 f. 3

— diversificantur per obiecta prima III 479 b — Diversitas principalis obiecti inducit diversitatem in habitu III 595 3*, 5*

— diversificatur secundum formam et speciem a parte rationis motivae et inclinativae III 478 f. 3 — Diversitas obiecti secundum rationem movendi et dirigendi facit diversitatem habituum III 779 2* — In habitibus est distinctio secundum diversitatem rationis movendi III 590 f. 2. 592 a. 788 d. 4 — Ratio movendi facit diversitatem in habitu III 593 5* Vide V. Actio (410 b) et in Indice gener. V. Virtus 22, 25. — cognitionis numerari habet penes rationem cognoscendi III 308 a

— Idem potest esse obiectum materiale plurium habituum, quia hoc non facit convenientiam in specie nec differentiam III 480 5* — unus potest esse respectu diversorum secundum rationes easdem III 788 d. 4 — Aliud et aliud principale motivum non facit habitus specie differentes, cum unum se habet ut materiale respectu alterius III 762 b. 763 2*

— Diversitas comparisonis obiecti non diversificat habitum III 595 3* — Mutato obiecto secundum substantiam, mutatur habitus, non vero, mutato solum secundum accidens III 546 2*

— diversificantur per actus II 653 arg. 4. 791 arg. 4. III 219 f. 2. 470 arg. 2. 478 arg. 4. 561 arg. 4. 720 a. 737 a. 792

arg. 5 — Diversitas actuum requirit distinctionem habituum III 559 arg. 4. V 256 a — differunt propter differentiam in actibus, ad quos ordinant IV 28 b

— diversificantur per actus diversificatione formali et essentiali III 713 f. 2 — Penes diversitatem actuum principalium necesse est esse diversitatem habituum III 590 f. 3 — Diversitas habituum attenditur penes diversitatem actuum principalium III 569 b — diversi sunt propter diversitatem actuum, qui sunt principales respectu habituum III 560 1* — diversificantur per actus primos, quorum unus ad alterum non ordinatur II 654 1*. III 595 6* Vide V. Actio (410 c) et in Indice gener. V. Virtus 22, 25.

— formaliter diversificantur propriis subiectis diversificatis formaliter III 713 f. 1 — diversi sunt in diversis potentiis I 89 arg. 2. II 791 arg. 5

— non est unus in duabus potentiis II 892 arg. 2 — unus est in una potentia III 477 a. IV 141 arg. 4. 324 a — unus simplex potest esse in pluribus potentiis, in quantum continuantur in uno subiecto, respiciens unam quantum ad actum materiale, alteram quantum ad formalem III 477 a — potest esse in pluribus potentiis, quando respicit eas, secundum quod fundantur in uno IV 142 4* — qui non est unius potentiae absolute, sed cum relatione unius ad alteram, in duabus potentiis potest esse unus II 603 b — qui continet plures habitus particulares, potest esse in pluribus viribus IV 325 b

— unus secundum speciem plurificatur in diversis, quia numerantur penes subiecta III 479 a. 594 b

— unus generatur ab altero vel in eodem subiecto, vel in altero, et quidem effective vel dispositive III 788 d. 2 — unius potentiae disponit ad habitum alterius IV 142 2*

— In habitibus interioribus est connexio I 272 b — quidam denominantur ab altero per quandam circumincessionem II 658 5*

— dicit adiacentiam unius substantiae respectu alterius, utriusque servata proprietate III 155 b — dicitur quod est in quadam adiacentia III 154 arg. 2

— quantum ad fieri distinguitur per quatuor membra III 165 d. 3 — vel sunt interiores in anima, vel exterius circa corpus, vel partim in anima, partim in corpore, et ad haec genera reducuntur septem modi habendi *ibid.*

— Quod sonat in complementum sonat in habitum I 420 f. 2 Vide V. Privatio.

— et eius denominatio impermixtus debet esse privationi V 108 3*

— naturaliter praecedit privationem I 421 f. 3. II 308 d. 2 — naturaliter est prius quam privatio III 737 b — Non est reductio habitus ad privationem I 421 a

— semper, si vere habitus est, nobilior est privatione V 79 arg. 1

Hoc — aliquid vide V. Substantia.

Homo — est substantia animata IV 376 d. 2 — est non tantum spiritus nec tantum

HOM

caro, sed spiritus in carne mortali V 265 a — Humana natura dicit simul carnem et animam III 488 arg. 4 — In homine est pluralitas naturarum, scilicet intellectualis et corporalis II 103 arg. 3. V 317 10 — Natura humana est composita ex natura corporea et incorporea I 168 a. 405 arg. 3. III 40 b. V 219 b. 226 b. 228 a

— est compositum ex anima rationali et carne III 450 f. 2 — factus est ex corpore et anima coniunctis in unam personam et naturam V 228 a — Ad hoc, quod aliquis sit homo, necessario praeexigitur et coexigitur unio animae ad carnem III 452 b Vide V. Anima 11. — Completio naturae requirit, ut homo constet simul ex corpore et anima tanquam ex materia et forma V 286 b — Caro est principium hominis materiale, anima vero formale III 431 a Vide V. Anima 11. — constat ex principiis maxime distantibus II 385 a. V 228 a

— est compositissimus I 405 arg. 3. II 378 3*. V 69 arg. 3 — Minor mundus consistit in quatuor elementis, quatuor humoribus, quatuor complexionibus, quatuor qualitatibus et tribus viribus vitalibus perfectivis V 404 7 Vide V. Corpus-animalium.

— definitur animal rationale, mortale I 444 1*

— est animal rationale III 601 1* — est rationalis II 47 arg. 2. III 450 arg. 7. V 179 40* — Species hominis accipitur a ratione, quae est optimum in eo II 47 arg. 3 — Operatio propria hominis est ratiocinari et intelligere II 623 a

— discernitur a pecore per vim intelligendi V 497 15 — Nullum animal est homini simile in conformitate rationis II 251 1* — Esse rationale ita adhaeret homini, ut si desinat esse rationalis, desinat esse animal III 601 4* — Esse rationale vel intellectuale non convenit homini ut proprium simpliciter, sed respectu rerum corporalium II 399 a — Differentia hominis est esse rationale proprie dictum II 48 2*

— Prius dicitur esse animal quam homo, quia in embryone prius reperitur operatio partis sensitivae, quam perficiatur anima rationali II 742 4* Vide V. Anima 24.

— Creatura rationalis est disciplinabilis V 281 a

— sociale animal est V 364 27

— est unum quid per essentiam, unam habens perfectionem II 741 b — est unum per essentiam, cui debetur propria operatio, secundum quod est unum II 623 a

— dicit formam totius sive consequentem totum compositum III 451 f. 3. 452 b — Humana natura dicitur ratione partium constituentium, vel ratione formae communis, consequentis totum compositum III 188 b. 453 3* — Per humanitatem possunt intelligi principia constituentia hominem, vel forma consequens totum compositum, vel proprietas consequens ipsum hominem III 141 a

— Nec corpus nec anima praedicatur de homine III 172 2*. 452 a Vide V. Anima 7. — mortuus non potest dici homo nisi

secundum praedicationem aptitudinalem ratione principiorum III 451 b sq.

— et non-homo opponuntur immediate, quantum est de se, non vero, addita determinatione III 455 4* — pictus et verus non sunt duo homines I 247 b

— significat humanam formam sive naturam in concretionem ad suppositum III 139 a. 141 2*. 172 2* — accipitur concretive pro re naturae, minus communiter abstractive pro natura III 139 1* — ex parte subiecti stat pro hypostasi, ex parte praedicati pro forma III 183 d. 2 — dicit substantiam, aliquis homo hypostasim V 213 a

— Humanitas est hominis natura III 140 l. 2. V 213 a — Humanitas est forma hominis III 140 f. 3

— In homine non est idem natura et res naturae I 106 d. 5 — non dicitur esse humanitas III 434 2*

— Nulli homini est accidentale esse hominem III 155 f. 3 — de proprio supposito praedicatur substantialiter et significat, illud esse substantiam *ib.* b

— In homine quaedam sunt a natura, quae respiciunt eius constitutionem, quaedam eius statum et accidentalem dispositionem III 56 d. 1

— Quedam attribuuntur composito ratione solius corporis, vel solius animae II 622 b — In homine quaedam sunt adiuncta, quae respiciunt magis animam, quaedam corpus, quaedam coniunctum IV 874 3*

— In hominis natura reperitur personalis discretio secundum originem III 40 f. 4, b — Humana natura in pluribus non diversificatur, tamen multiplicatur II 104 3* — Humanitas est una specie II 101 4*

— diversi constituuntur diversis animalibus rationalibus II 447 a *Vide V. Anima* 12.

— non generatur naturaliter nisi ab homine II 215 a — non generatur ex homine nisi mediante semine I 191 d. 9

— totus dicitur nasci, etsi sola caro traducatur I 352 d. 9. III 188 b. 189 4* — Etsi potentia virtutis generativae non se extendat ad animam per modum efficientis, tamen intentio naturae se extendit ad totum compositum II 774 4* *Vide V. Generatio* 24 in Indice gener.

I

IDEM — est pronomen relativum I 515 f. 4 — est relativum substantiae I 411 arg. 6 — Unum in substantia facit identitatem I 342 f. 4. 350 d. 1. 421 b — dicit convenientiam in forma, non in quantitate IV 45 d. 2

— Identitas est unitas non multiplicata I 516 3* — Identitas simul claudit in suo intellectu pluralitatem et unitatem V 65 f. 10 — Ubi est identitas, ibi est convenientia in tertio II 394 arg. 2

— simplicius est diverso V 73 arg. 2

— dicitur positive I 421 b

— de necessitate praecedit diversum V 381 9

— Identitas vel est secundum essentiam numeralem, vel secundum naturam communem II 94 a. 101 4* — significat identitatem in supposito I 515 f. 4. 516 a — Identitas excludit pluralitatem suppositorum I 516 3* — simpliciter dictum stat pro eodem numero I 547 arg. 1 — actuale consequitur unum numero IV 890 b — Identitas secundum numerum venit ex parte ipsius quod est secundum esse, sive prout est in supposito individuo I 363 b — Identitas rei venit ab identitate principiorum substantialium IV 887 f. 3. 888 b. 890 b

— Identitas naturae in pluribus facit univocum I 357 arg. 3 — Quorum perfectio et complementum ultimum est unum specie, ipsa sunt unum II 47 arg. 4 *Vide V. Forma* 4. — Identitas secundum speciem vel genus venit a parte eius quod est quo secundum diversos status sive completionem maiorem et minorem I 363 b — Quorum definitiones sunt eadem, ipsa sunt eadem III 736 arg. 2

— Si aliqua sunt unum alicui identitate generis, propter hoc non sunt eadem numero inter se V 66 5*

— Identitas est essentialis, vel rationis I 578 2*

— Quae de se mutuo praedicantur sunt eadem III 736 arg. 4 — Quando duo sunt eadem numero, unum vere praedica-

tur de altero I 363 arg. 5. III 130 arg. 2. 171 a — Quae sunt eadem, unum potest praedicari de altero in abstractione, aut tantum in concretionem III 131 2* — Impossibile est, idem praedicatum inesse eidem secundum naturas differentes III 228 f. 3

— Quaecumque uni et eidem sunt eadem, inter se sunt eadem I 546 f. 4. 577 arg. 1. III 171 a. V 63 arg. 5. 243 a — Quaecumque uni et eidem sunt eadem identitate in supposito, inter se sunt eadem V 66 5* — Quaecumque sunt eadem numero alicui individuo, inter se sunt una numero II 99 arg. 1 — Quae sunt eadem uni non sunt eadem inter se, nisi conveniant secundum idem I 577 1* — Quae uni et eidem sunt eadem, ubi est convenientia plurium tanquam in communi, et ubi plura differunt per suas origines, non sunt eadem inter se I 588 6*

— Si aliqua duo sunt omnino eadem secundum rem et secundum rationem, si aliquid est in uno, et in alio I 630 d. 1 — Quod est in aliquo est in omnino indifferenti ab illo V 440 f. 6 *Vide V. Suppositum* in Indice gener.

— Quae sunt idem eadem mensura mensurantur V 94 f. 9 — Si aliqua sunt eadem, numerato uno, numeratur et reliquum III 193 arg. 4 *Vide V. Multiplicatio* in Indice gener.

— Quorum opposita sunt eadem, ipsa sunt eadem I 716 f. 3

— Addere idem sibi ipsi non est intelligibile I 586 f. 4 — Non est transitus ab eodem in idem II 472 arg. 2 — non habet ad se referri et ordinari II 663 5* — Quae habent ordinem temporis non sunt idem, nisi unum se habeat per additionem ad alterum IV 171 3*

— manens idem potest habere alium et alium ordinem IV 340 3* — Nihil idem et secundum idem habet similitudinem ad diversa V 70 arg. 44

— ab eodem *vide V. Causa* (425 c) et in Indice gener. *V. Principium* (292 b).

IMAGINATIO — Phantasia nominat potentiam sensitivam III 716 arg. 5 *Vide V. Anima* 23. — est potentia animalis, quae est in phantasmata sensibilia V 358 24 — Phantasia est vis sensitiva, quae est in solis corporalibus II 190 2*

— est potentia media inter exteriora et intellectum I 689 2* — est inter sensum et rationem V 297 6 — Speculatio pervenit a sensu ad imaginationem et de imaginatione ad rationem V 260 a — sequitur sensum communem V 442 35

— Imaginaria est earum rerum, quarum imagines in interiori sensu exprimuntur I 282 4* — Imaginativa retinet sensibilia III 321 arg. 5 — est sensibilia I 650 d. 4. IV 235 b — cognoscit res sub conditionibus materialibus, absente materia IV 1044 arg. 4. 1046 a — Ab imaginatione aliquid apprehenditur per speciem partim concretam, partim abstractam III 504 b — In sensu particulari et in imaginatione species est in eodem genere abstractionis II 570 2*

— Phantasia dicit vim sensitivam collativam sensibilia receptorum II 190 2* — Phantasia, quae dicitur collativa, iudicat de sensibilibus II 229 1* — Phantasia est prima virtus collativa V 227 b — Anima sensitiva componit et dividit per phantasiam *ibid.* *Vide V. Sensus.*

— non indiget potentia activa abstrahente, quia utitur speciebus eiusdem generis ac sensus II 570 2* — habet organum corporale, in quo recipiuntur phantasmata, loco potentiae passivae, et virtutem imaginariam loco potentiae activae *ibid.* IV 1046 b — In imaginatione non sunt duae potentiae II 567 arg. 2

— Phantasia offert phantasmata intellectui possibili et excitat intellectum coniunctum corpori II 622 a *Vide V. Intellectus.*

— Vis phantastica et imaginativa pendet ex corpore II 621 arg. 6 *Vide V. Anima* 18. — Phantasia aliquo modo impeditur in somno II 624 6* — Phantasia non

IND

impeditur in somno, in quantum motus phantasmatum est naturalis *ibid.* *Vide V. Somnus* et *V. Somnium* in Indice gener.

— Cognitio imaginativa non habet certitudinem V 25 10* — est principium erroris II 189 arg. 2 — facit deceptionem, accipiendo rei similitudinem pro veritate II 228 b. 229 1*. 539 arg. 4. V 514 24 *Vide V. Error.* — Phantasmata per fortem conversionem intentionis videntur veritas II 229 a

— est fortis in nobis V 351 14 — Libenter homo negotiatur circa ea quae cadunt in imaginatione *ibid.*

— Species non videntur ab organo interiori regredi ad organa exteriora II 229 a

— Ex diversitate in imaginatione causatur defectus actus intelligendi II 446 b *Vide V. Intellectus 11.* — Usus phantasiae absorbet usum rationis propter infirmitatem naturae II 186 4* — Phantasia obnubilat rationem V 514 24

— Phantasia movet et inclinatur ad exteriora V 366 8

INDIVIDUUM — est quod de uno solo praedicatur I 357 arg. 2. III 133 1*. 230 arg. 3 — quantum est de se, dicitur quod est in uno solo I 183 2*

— dicitur quod est indivisum in se et ab aliis divisum III 124 arg. 2. 133 1*. 231 b — Individuum dicitur incommunicabilitatem per praedicationem, per compositionem et per unionem I 440 b. III 125 2* — importat distinctionem singularitatis et incommunicabilitatis III 133 1* — secundum aliquos non ponit, sed privat I 440 1* *Vide V. Persona (265 c)* in Indice gener.

— dicitur quod est indivisum in se, quia dicitur de uno solo, vel quod est ab aliis divisum et subsistit in se et per se III 231 a — substantiae est idem quod hypostasis I 439 arg. 3. III 230 arg. 1. 231 a — Hoc aliquid est individuum II 109 b. 305 arg. 1

— In individuo proprie dicto est principiorum substantialium unio et primi suppositi constitutio in se ipso, non in altero III 232 b — non sunt componibilia alii I 167 arg. 4. 440 b — proprie non dicitur quod est alicuius pars sive veniens in compositionem tertii III 133 1* — habet esse completum et minus completum II 306 1*

— omne est per se unum et unum numero III 230 arg. 3 — In particularibus est unitas innumerabilitatis V 381 8 — Unum individuum repugnat multitudini II 101 4* — est unum numero unitate accidentali, vel quae consequitur esse actuale *ib.* 1* — In individuis deficit unitas V 381 8

— Esse individuum advenit substantiae communi ratione suppositi, non ratione formae I 440 b *Vide V. Persona (265 b)* in Indice gener.

— Substantia individua per se directe est in genere substantiae II 105 f. 2. 106 a

— constat ex proprietatibus, quarum collectionem impossibile est in altero reperire II 105 arg. 3. III 149 f. 7. 229 arg. 2. 230 arg. 4. V 83 11* — constat ex

collectione proprietatum secundum rationem et cognitionem, non secundum rem II 107 2* *Vide V. Accidens (407 b, c).*

— Ubi est particulare, ibi est forma vel natura ut hic et nunc I 358 f. 3 — omne est hic et nunc I 642 f. 3. 643 arg. 4. II 79 b. 305 arg. 1. IV 220 arg. 1 — Hoc aliquid est hic et nunc, quia contractionem habet loci et temporis V 83 11* — est in uno loco tantum, in quo definitur IV 221 a

— in creaturis realiter addit supra substantiam I 440 1* *Vide V. Substantia* et *V. Distinctio (439 b)*, de principio individuationis 440 c. 441 a, b).

— sunt maxime composita I 167 arg. 4. 406 3*

— non est definibile II 109 arg. 2

— Ratio individui est communis pluribus eiusdem generis et etiam analogice substantiae et eius accidentibus I 444 b — est commune secundum rationem I 443 a, 2* — ut communis intentio non distinguit, sed distinctionem in inferioribus supponit I 373 4*

— plura sunt in una specie V 64 f. 3 — cuiuslibet speciei sunt infinita in potentia V 38 arg. 14

INFINITUM — est cuius quantitatem accipientibus semper est ultra accipere I 38 arg. 1. 764 f. 1. 769 a — caret fine et termino III 279 f. 3 — dicitur privative respectu finiti I 769 arg. 6. V 79 arg. 1 — dicitur per abnegationem finis I 769 b — dicitur quod non habet terminum I 764 f. 1. V 4 arg. 3. 90 1* — Infinitas non est, ubi est terminatio I 55 f. 2

— in creatura dicitur privationem respectu finiti secundum rem et modum dicendi I 770 6*. V 82 1*

— nullo modo est arctatum et limitatum V 12 f. 7 — simpliciter est quod caret omni limitatione et finitate V 79 f. 13

— caret termino privative, vel negative I 770 a. V 81 a — privative dictum privat actum et relinquit aptitudinem V 81 a — privative dicitur quod est natum finiri, non tamen est finitum I 770 a. V 81 a — negative dicitur quod non habet terminum nec est natum habere I 770 a — secundum quod dicitur negative, simpliciter removet finem sive finitatem V 81 a

— negative dicitur per abnegationem complementi, vel termini I 769 b sq. V 81 a — dicitur per privationem perfectionis, vel per privationem limitationis I 39 3*. 361 4*. 612 4*. 766 3*. 770 4*. V 82 1* — Infinitas ponitur per defectum, vel per excessum I 612 4*. V 85 b

— Infinitas est virtualis, vel numeralis I 54 arg. 2. 55 arg. 3. V 84 arg. 2 — Infinitas est virtutis et dignitatis, vel molis seu numerositatis V 86 1* — est secundum quantitatem vel molis, vel virtutis I 770 1*. III 301 a. V 35 a. 81 a. 386 10

— fundatum super quantitatem molis dicitur per oppositionem ad minimum, non vero fundatum super quantitatem virtutis V 82 6*

— vel est in actu, vel in potentia I 766 3*. 772 a. 789 2*, 3*

INF

— Infinito nihil maius est I 771 f. 1. II 20 f. 1. III 279 f. 4. IV 394 arg. 2 — infinito non est maius II 450 3*. III 325 d. 1 — Ultra infinitum per privationem limitationis non est maius cogitare I 39 3* — Infinitis non est ponere aliqua esse plura I 369 f. 4 — nullo modo exceditur I 765 arg. 2. 770 3* — ex ea parte, qua infinitum est, non habet excessum II 21 f. 1 — non est minus infinito ex ea parte, qua infinitum II 833 b

— Omnino immenso nihil potest aequari V 79 f. 7. 81 b — Immensum non potest esse maius nec minus nec habet aliquod aequale V 97 f. 7. *Vide V. Magis* in Indice gener.

— Impossibile est infinito addi II 20 f. 1 — non potest augeri per additionem I 342 2*. V 79 f. 8 *Vide V. Augmentum* et in Indice gener. *V. Additio.* — Ab infinito nihil adimitur IV 355 f. 3

— vincit et superat finitum II 174 arg. 1 — improporcionabiliter excedit finitum I 764 f. 3. III 279 b. 313 arg. 2. V 32 arg. 8. 34 b — eo ipso, quod infinitum est, dicitur excessum improporcionalem respectu cuiuslibet finiti V 36 13* — Infinita ad finitum reduci, est impossibile I 772 b

— accipitur secundum quantitatem III 301 a — ut infinitum nominatur quantum V 37 19* — est passio quantitatis I 768 arg. 1. V 80 arg. 4

— Infinitas venit ex parte materiae I 765 arg. 3. V 79 arg. 2 — Infinitas, quae fundatur super quantitatem molis, venit ex parte materiae, non autem, quando fundatur supra quantitatem virtutis V 82 2* — Infinitas ex defectu perfectionis est passio consequens materiam I 39 3*. 361 4*. 612 4*. 766 3*. II 400 b. 401 7*

— Omne, quod est actu infinitum, est summe simplex I 771 f. 2 — Ratio infinitatis est summa simplicitas I 766 a — secundum quantitatem molis habet oppositionem ad simplex, sed infinitum secundum quantitatem virtutis non opponitur simplici, immo necessario illud sequitur III 301 a. V 81 a — fundatum super quantitatem molis repugnat simplicitati, illud autem, quod fundatur super quantitatem virtutis, summe consonat I 69 3*. V 36 13*. 82 6* — secundum quantitatem molis dicitur recessum a simplicitate V 81 a. 86 2* — Infinitas virtutis est per accessum ad unitatem et originem I 55 b. V 86 2* — Simplicissimum est infinitum virtute I 312 2*. 639 a, 3*, 4*. V 35 a. 36 13*. 386 10 — per negationem limitationis non repugnat simplicitati nec complemento I 770 4*

— cum se immiscet phantasia, non potest cogitari nisi per distensionem V 386 11

— Infinitas numeralis et molis repugnat perfectioni et ordini, quia est per recessum ab unitate et origine I 55 b — Ubi numerositas infinita, ibi confusio *ib.* f. 1. V 85 f. 7 — Infinitas secundum diversitatem realem posita in actu privat distinctionem et ordinem I 612 3*. 772 f. 5 — Omnis infinitas aut omnino privat ordinem,

aut perfectionem ordinis, quia tollit statum et complementum I 613 f. 3 — Impossibile est infinita ordinari II 21 f. 2 — caret modo V 80 arg. 5

— Impossibile est infinita simul esse II 21 f. 5 — Impossibile est infinita pertransire I 669 arg. 3. II 21 f. 3. III 310 f. 4. V 85 f. 10

— Infinitas in creaturis attestatur imperfectionem V 39 f. 10 — Infinitas in creatura tollit bonum et perfectionem III 279 f. 3 — Ponere infinitatem actu in creatura est ponere imperfectionem I 612 arg. 1 — per abnegationem termini circa quantitatem molis semper dicit aliquam incomplectionem vel actu, vel potentia V 81 a

— Infinitas virtutis est perfectionis I 55 b — per abnegationem termini circa quantitatem virtutis non dicit aliquam imperfectionem, sed summam perfectionem, quia non potest esse nisi in summe simplici V 81 a

— prius est quam finitum V 114 f. 8

— est unum in omnibus II 100 b. 101 7* — Infinito convenit comparari ad multa secundum causalitatem I 770 2*

— secundum quod privat rationem complementi, non finit finitate complementi V 82 7* — per privationem perfectionis non potest finire aliud, sed potius finire indiget I 39 3*. 770 4* — per privationem limitationis in ultimo fine est ratio finiendi I 39 3*. 770 4* — secundum quod privat rationem termini, non finit ut terminus intra, finire tamen potest ut complens V 82 7*

— Quod est infinitum finito non necesse est esse infinitum simpliciter V 5 2* — Infinita nobis sunt finita simpliciter V 4 arg. 7

— Nihil est finitum finito, nisi quod est finitum simpliciter III 299 f. 3 — impossibile est esse finitum finito III 313 arg. 1. V 33 f. 2. 39 f. 2 — non comprehenditur proprie a finito V 247 a — Impossibile est infinita virtute finita comprehendere II 21 f. 4. V 39 f. 5 — est incomprehensibile ab intellectu humano I 352 d. 8. V 19 f. 22 — incomprehensibilia sunt a substantia finita V 40 a *Vide V. Comprehensio* in Indice gener. — Creatura non potest comprehendere infinitum I 69 3*. 73 a. V 33 f. 3. 35 a. 36 10*. 37 19*. 41 7* — Infinita comprehendere repugnat limitationi creaturae V 41 5* *Vide V. Intellectus* 6.

— Cognitio creata et limitata non se extendit ad actu infinita V 41 11* — Virtus creata non potest simul et in actu iudicare de infinitis III 316 a — Creatura non potest simul et semel cognoscere infinita V 85 f. 4 — Actus differens a potentia non potest se extendere ad infinita in actu III 310 f. 5 — Quaecumque sunt infinita alicui non sunt ab illo cognoscibilia nec ab illo comprehenduntur V 4 arg. 7 — quod se habet per oppositionem ad simplex, non capitur a finito I 69 3* — non capitur a finito quantum ad virtutem nec quantum ad essentiam a virtute non distinctam *ibid.*

— totaliter absorbet capacitatem finitam et eam undique terminat, sed non capitur ab ea nisi finite I 41 2* *Vide V. Cognitio* (62 c) in Indice gener. — est impertransibile finito et per modum discursivum ab uno in aliud V 5 3*

— Infinitum comprehendere non est nisi per actum infinitum V 34 f. 7. 39 f. 5. 41 12* — Omne, cui infinita sunt finita, est simpliciter infinitum V 79 f. 5

— quod est incomprehensibile, secundum veritatem est ab infinito comprehensibile et ideo commensurabile infinito et est sibi finitum I 343 3* — Cognitione incomprehensibili infinitum est comprehensibile V 32 arg. 2 — est comprehensibile infinito et pertransibile per universalem et plenarium contuitum V 5 3* — Infinitas numeri non est incomprehensibilis intelligentiae infinitae V 3 f. 4. 39 f. 2

— ut comprehensibile et commensurabile infinito non est finitum simpliciter, immo infinitum I 343 3*. 612 1* — Omnis infinitas quodam ineffabili modo Deo finita est V 5 a. 247 a — Infinita simpliciter sunt Deo finita V 5 2* — Infinitum simpliciter potest esse finitum summae veritati, quia non excedit summae veritatis iudicium I 770 3*. V 82 8*

INTELLECTUS 1 *Potentia cognitiva* 2 *differens a voluntate* — a sensu 3 *Potentia* — Actus 4 *proprius animae* 5 *immaterialis* — Nobilitas 6 *Amplitudo obiecti* 7 *Veritas* 8 *Universale* — Abstractum — Singularia.

9 *in potentia* 10 *agens et possibilis* 11 *indigens sensibus* 12 *Impedimentum*.

13 *generans verbum* 14 *Relatio ad memoriam*.

15 *Actus proprii* — *Apprehensio* — *Resolutio* 16 *Compositio* — *Discretio* — *Iudicium* 17 *Collatio* — *imitans rationi* 18 *Ratio* — *Intelligentia* 19 *Habitus principiorum* — *Habitus perficientes*.

20 *Actuum successio* 21 *intelligens unum solum* 22 *Reflexio* 23 *Ordo ad voluntatem* 24 *practicus*.

1 — est potentia cognitiva II 404 f. 2, 3. V 227 b — Anima dat intelligere per potentiam intellectivam V 227 a — per naturam habet vim intelligendi V 197 15 — Deus dedit substantiae spirituali potentiam intelligendi II 41 f. 3 — Intelligentia comitatur substantiam rationalem V 224 b — Deus dedit animae nostrae potentiam ad intelligendum II 568 b — per quamdam potentiam suam videt intelligibilia V 40 a *Vide infra* 10 et *V. Anima* 23, 24.

— est oculus animae II 892 f. 5 — Potentia intellectualis est speculum politum, quod formam vel imaginem recipit V 358 25 — Intelligere est mente intueri I 365 d. 1 — Intelligere est quoddam lucere V 18 f. 13 *Vide V. Lumen-spirituale* et *V. Lux-spiritualis* in Indice gener.

— consideratus in se est proprie speculativus I 13 b. II 899 b. V 349 4 — Rationalis secundum se est speculatrix V 356 13

2 essentialiter differt a voluntate in genere potentiae II 560 b. 561 4*. 566 a sq. —

practicus non est appetitus vel voluntas II 561 2*. 899 b — et voluntas sunt diversae potentiae ratione actuum, qui sunt cognoscere et affici II 1 b. 560 b. III 773 f. 5 — habet actum differentem ab actu voluntatis secundum rem, obiectum differens secundum rationem II 561 3* — Maior est differentia intelligentiae ad voluntatem quam ad memoriam II 560 b

— Ratio est omnino distincta a sensu exteriori II 561 1* — differt re et ratione a sensu alligato corpori II 222 4*

3 — aliquando vocatur potentia intellectiva, aliquando habitus intelligendi, aliquando actus II 601 a. III 214 2* — aliquando nominat potentiam, aliquando habitum, aliquando actum, aliquando obiectum III 528 2* — aliquando sumitur pro actu intelligendi, aliquando pro ipso intellecto sive intelligibili, aliquando pro habitu III 781 a — aliquando accipitur pro potentia intelligendi, aliquando pro habitu, aliquando pro ipso principio intellecto II 899 a

— Intelligere nominat cognitionem in actu III 310 f. 1 — Intelligere est actus complectens totam intelligentiam II 559 f. 4 — Nihil intelligimus nisi per intellectum *ib.* f. 2. 562 5*

— Ratio cognoscit sibi et voluntati I 37 1*. II 561 5*

4 — diversi sunt in diversis hominibus II 447 a — numeratur secundum subiectum V 365 2 *Vide V. Anima* 12. — in diversis diversificatur non solum in intelligibilibus, quae extrahuntur a sensu, sed etiam in his quae sunt supra omnem imaginationem II 447 a — Error, quod intellectus sit unus in omnibus, sequitur ex errore de aeternitate mundi II 446 b. V 361 4 — Unus intellectus potest dici ratione lucis influentis, non ratione sui V 365 2

5 — Ratio est virtus cognitiva sublimata a materia II 599 a — est simplex potentia et in substantia simplici fundata I 297 4* — organo non est alligatus *ibid.* II 621 b — non dependet ab organo, quia est vis immaterialis I 39 2* *Vide V. Anima* 18. — Sola potentia rationalis non est alligata materiae et substantiae corporali II 593 b — Potentia intelligendi non indiget adminiculo exterioris luminis nec est arctata ad aliquid IV 1047 arg. 3

— neque corpus est neque forma in corpore neque mixtum cum materia omnino II 90 arg. 2 — nullo modo est immixtus corpori II 622 b — est impassibilis et impermixtus, non tamen sine omni materia II 415 2* *Vide V. Anima* 2, 3.

— solus intrat ab extrinseco II 372 f. 2. 452 f. 2 — Sola substantia intellectiva intrat ab extrinseco per creationem II 742 2*

— non est corruptibilis I 39 2*. II 461 3*, 6*

— non tristatur in excellenti, quia non potest corrumpi I 39 2* — In spiritualibus est excellentia conservans, non corruptens II 546 7*. III 305 5*. IV 281

INT (6)

arg. 3 — Intelligibile excellens iuvat et confortat intellectum, quia influentia eius procedit ab intimis et intrat ipsam potentiam I 39 2*

— in intelligendo maximum intelligibile vigoratur respectu eorum quae sunt infra illud V 37 17*

— Virtus intellectus in perceptione objecti non dispergitur, sed colligitur, quia illud est intimum intellectui I 39 2*

— Operatio intellectualis est ad intra V 442 34 — Intelligere est actus, qui simplicitati in nullo repugnat, sed magis attestatur et consonat V 75 f. 4 — Conversio animae ad intelligibile, quod est extra, est minime simplex, ad intelligibile vero, quod est intra, est magis simplex, ad intelligibile, quod est supra, est maxime simplex V 20 f. 31

— Intelligere est actus nobilissimus II 41 f. 3. 394 f. 4 — Intelligens nobilior est non intelligente V 28 arg. 7 — Omne intelligens est superius et melius non intelligente V 20 f. 32

— potentior est in cognoscendo quam sensus I 736 f. 1. V 21 arg. 11 — Cognitione intellectiva est dignior et perfectior et nobilior sensitiva, sed superadveniens non tollit eam III 522 f. 3 — est potentior quam imaginatio V 21 arg. 10

6 — non est potentia determinata I 69 2*. V 25 11* — Potentia intellectiva multo largior et liberior est quam potentia sensitiva II 564 f. 4 — est potentia libera ad intelligendum omnia V 25 11*

— natus est cognoscere omnia II 396 5*. 563 f. 2. V 227 a — per naturam suam natus est omnia intelligere II 5 a. 554 f. 2 — quodam modo est omnia V 7 f. 4 *Vide V. Anima 25.* — Omnia sunt nata in intellectu scribi, et imprimi omnium similitudines II 396 5* — possibilis apprehendens potest intelligere omne, quod ipse potest fieri I 352 d. 8 — agens est in actu respectu eorum quae sunt infra posse intellectus creati II 496 4* — Potentia cognitiva est de omnibus, non solum operabilibus, sed etiam speculabilibus II 598 arg. 2. 898 arg. 1 — cum plene restituatur in lucem, potest videre omne intelligibile I 24 d. 5

— Ratio est maximae capacitatis, quia abstrahit universale, quod est semper et ubique V 341 9 — Naturae intellectus creati non est impossibilis perceptio secreti quantumcumque occulti V 41 42*

— Intelligibilia in intellectu non se coangustant III 313 f. 4. 316 a. V 38 arg. 17

— humanus possibilis est ad infinita V 3 f. 8. 38 arg. 17 — possibilis est in potentia ad infinita V 38 arg. 18 — fertur in infinitum verum et ut infinitum V 35 a

— Si intellectus agens esset in plena actualitate respectu omnium, ad quae est possibilis in potentia, quilibet intelligeret infinita V 38 arg. 18 — Si intellectus agens esset actu respectu infinitorum, secundum quod est potentia animae, anima propria sua virtute se extenderet ad infinita V 42 48* *Vide V. Infinitum.* — Poten-

(7)

tia intellectus possibilis non potest omnino reduci ad actum V 42 17* — agens non habet lumen tantae potentiae, quod possit super omnia, quia multa sunt contra eius iudicium I 352 d. 8 — agens non est ens actu plene respectu omnium, quia non est plene agens II 496 4* — ut comprehendens non potest intelligere omnia, sed ut apprehendens I 352 d. 8

7 — se habet ad verum I 24 d. 5. II 490 arg. 4. 898 arg. 2. III 594 f. 2. V 20 f. 29. 349 6 — Intellectiva potentia respondet veritati V 72 7* — Anima per potentiam intellectivam rationalem discernit verum V 227 b — Intellectus speculativi est cognitio veri ut veri *ibid.* — Verum sub ratione veri est obiectum intellectus II 558 arg. 3 — tendit in verum sub ratione veri III 475 b. 576 b — Obiectum intelligentiae est verum sub ratione veri vel bonum sub ratione veri II 916 d. 4 — speculativus respicit verum sub ratione veri II 490 b. III 476 b

— Intellectivae finis est verum III 845 a — Finis intellectus speculativi est veritas I 79 d. 4

— Rationalis tendit in verum III 577 a — Mens nostra fertur naturali inclinatione ad veritatem V 349 3 — noster aequatur veritati, quando actualiter se convertit ad veritatem II 4 a — Homo conformatur veritati secundum intelligentiam rationis V 273 a

— Ad intellectum spectat veritas, prout est regula merae speculationis III 864 3* — Irradiatio veritatis super intelligentiam nostram absolute pertinet ad notitiam rerum speculandarum V 349 4

8 — est universalium I 689 arg. 2. II 222 4* — Facta particularia non sunt intelligibilia per rationem III 530 d. 3. V 53 f. 14. 377 4 — Particularia gesta probari non possunt per viam certitudinis rationum V 207 a

— cognoscit res abstractas a conditionibus materialibus IV 1044 arg. 4. 1046 a — non potest cognoscere cum conditionibus materialibus, quamdiu est coniunctus, propter alligationem et connexionem et ordinem potentiarum inter se et ad corpus IV 1047 a sq. — Species abstracta a phantasmate intellectui habet uniri II 569 a — Species existens in intellectu omnino abstrahit a materia II 420 a — Ab intellectu apprehenditur aliquid per speciem simpliciter abstractam III 504 b

— Potentia intellectiva cognoscit tribus modis distinctis a parte rei cognitae, qui dicuntur intelligere, imaginari et sentire IV 1046 b — Anima separata per intellectum cognoscit res sub conditionibus materialibus, quod est sensus exterioris vel imaginationis, vel abstractis omnibus materialibus, quod est ipsius intellectus *ib.* a, b, 4* — prout habet modum apprehendendi sensuum, dicitur sensus interior *ib.* 2*

— Potentia intellectualis est duplex, aut ut considerat universales rationes abstractas, aut ut elevatur ad substantias spirituales et separatas V 358 24

INT (9)

— Quaedam sunt pure intelligibilia, ubi deficit imaginatio, quaedam quodam modo intelligibilia et quodam modo imaginabilia, ubi frequenter intellectus deficit I 650 d. 4 — carnalis nescit resolvere nisi usque ad ea quae patent sensibus, sicut sunt ista corporalia V 49 b

— Intelligibile et sensibile minus distant inter se in ratione entis quam intelligibile increatum et creatum, sed magis in ratione cognoscibilis I 69 2*

— Quod intellectus non cognoscit singularia, non tantum venit ex immaterialitate, immo ex materialitate coniuncti et immaterialitate sua; quoniam singulare non pervenit ad intellectum nisi per potentias inferiores I 689 2* — coniunctus corpori non potest singularia cognoscere ut intellectus *ibid.* — potest esse non solum universalium, sed etiam singularium II 107 5* — est etiam singularium, quia solus comprehendit principia intrinseca singularium, circumscriptis accidentibus *ibid.* — Sola potentia rationalis comparat species et genera et ordinat totam lineam praedicamentalem IV 1046 4* — cum cognoscit singularia, dicitur sentire II 222 4*

9 — noster est in potentia I 686 a. V 20 f. 32 — Homo non statim intelligit, cum potest intelligere V 498 20 — noster est quasi materialis I 72 a — humanus est possibilis omnino propter nuditatem et propter coniunctionem cum phantasmatis II 449 b — humanus quando creatur, est sicut tabula rasa et ita in omni moda possibilitate II 448 f. 5 — humanus propter coniunctionem cum corpore est possibilis *ib.* f. 4 *Vide V. Cognitione 9.*

40 — In intellectu est natura, qua est facere et qua est fieri II 415 2* — possibilis est quo est omnia fieri, et agens quo est omnia facere II 568 b. 902 b. IV 1046 a. V 21 arg. 8 — Deus creaturae rationali impressit non solum intellectum possibilem, sed etiam intellectum agentem II 568 b. V 474 2 — Intellectiva potentia, quae est spiritualior et abstractior sensu, habet potentiam activam et passivam in ipsa substantia spirituali II 570 2*. IV 1046 a — humanus habet intellectum possibilem et agentem V 498 20

— Per intellectum possibilem anima ordinatur ad suscipiendum, per agentem ad abstrahendum II 569 a, b sq. — indiget potentia activa distincta a possibili ad abstrahendum et illuminandum II 570 2* — agens assimilatur oculo cati, in quantum abstrahit speciem per naturam luminis II 569 b. 570 3* — non dicitur agens, quia actu intelligit, sed quia intelligere facit V 20 f. 32

— agens se habet sicut lux, possibilis vero sicut illuminatum a luce II 567 f. 4 — agens est sicut lux et possibilis sicut oculus II 446 b — agens est lumen naturalis iudicatorii II 569 b. V 474 2

— possibilis suscipit speciem abstractam a phantasmate per auxilium agentis II 569 a — possibilis se habet ad res, quas cognoscit, sicut materia ad formam

III 407 arg. 1 — possibilis se habet ad agentem ut materia ad formam vel efficientem II 567 f. 1

— possibilis non est potentia pure passiva II 568 b — possibilis non est pure passivus, quia se convertit ad speciem existentem in phantasmate eamque suscipit et de ea iudicat II 569 a. 570 3* — possibilis non est adeo activus sicut agens, quia non potest sua conversione ad phantasma speciem abstrahere nec de specie iudicare nisi adiutorio ipsius agentis II 570 5* — possibilis est proportionalis agenti V 42 18*

— agens est potentia activa et aliquid animae II 568 b. V 20 f. 32 — agens non est substantia separata creata nec ipse Deus II 568 a sq. — agens non est Deus II 446 a — Una intelligentia non potest irradiare super omnes V 498 49 *Vide V. Illuminatio* et *V. Intelligentia* in Indice gener.

— possibilis non est omnino eadem potentia ut agens, differens solum respectu ad corpus et phantasmata II 569 b — agens et possibilis sunt duae differentiae intellectus, concurrentes in unam operationem completam *ib.* a. 570 4*. 571 b — possibilis non intelligit sine agente nec agens sine possibili II 569 a. 571 a — Potentia, per quam intellectus recipit, et potentia, per quam abstrahit, non sunt eiusdem naturae nec per eandem naturam insunt animae II 570 3*

— possibilis convenit animae in comparatione ad corpus, in quantum natus est ad complementum venire mediante auxilio corporis et sensuum II 570 a — habet possibilitatem respectu actus et respectu phantasmatum ex coniunctione cum corpore *ibid.* — dicitur possibilis respectu actus secundi *ib.* 1*

— Potentia activa est in substantia spiritali ratione ipsius quo est, passiva ratione ipsius quod est, scilicet formae et materiae IV 1046 a — agens appropriatur formae, quia ordinatur ad abstrahendum, possibilis materiae, quia ordinatur ad suscipiendum II 569 a — possibilis non se tenet ex parte materiae in anima nisi per appropriationem II 568 b sq. 570 a — possibilis non est hyle II 446 a — possibilis non est in anima solum ex coniunctione cum corpore II 569 b — est in anima separata sine dependentia a phantasmatibus *ibid.* sq.

— agens distinguitur a possibili ut potentia habitualis et quoddam lumen in anima II 569 a sq. 570 a — agens est potentia de se quodam modo completa et habilitata II 570 a

— agens non est habitus actu continens intelligibilia II 569 a *Vide V. Cognitio 14.* — agens non est omnino in actu respectu ad alia a se, nisi adiuvetur a specie II 569 a. 570 5* — agens indiget iuvare a cognoscibili, vel a Deo, ut fiat in actu II 496 4* — agens, qui est aliquid animae, non facit, ut intellectus fiat actu intelligens V 20 f. 32 — agens et possibilis sufficiunt ad perfectam cognitionem V 21 arg. 8

— agens, quia lumen est, dum se convertit super phantasmata, abstrahit et depurat et sic illuminat II 265 arg. 3 — agens corpori alligatus et magis intellectus liber et separatus potest species abstrahere et intellectui possibili imprimere II 449 b

— Anima secundum intellectum agentem est continue in suo actu, secundum possibilem autem non II 567 f. 3. 569 b. 570 a — agens est semper in actu, non quia anima semper actu intelligat per eum, sed quia de se semper promptus est ad abstrahendum II 570 a — possibilis non semper est in actu suo propter impedimentum ex parte corporis, quamdiu est corpori coniunctus *ibid.*

11 — Species imaginariae se habent ad intellectum sicut color ad oculum II 446 b — a phantasmatibus excitari habet, quamdiu est coniunctus cum corpore II 570 a. 622 a — possibilis habet perfici mediante potentiis sensitivis II 902 b *Vide V. Anima 19.*

— Species per interiorem sensum pervenit ad intellectum I 189 d. 4 — deficientibus sensibus, non potest cognoscere sensibilia IV 1045 arg. 7 *Vide V. Anima -separata* in Indice gener.

— Omnis cognitio intellectiva secundum naturam intellectus incipit a sensu IV 234 f. 1 — Quod est supra experientiam est supra intelligentiam humanam *ib.* f. 2 *Vide V. Cognitio 14.*

— Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu secundum se, vel in simili II 579 4*. IV 234 f. 1 — Nihil est in anima quantum ad similitudinem, quod prius non fuerit in sensu et susceptum ab extra vel secundum totum, vel secundum partem III 830 d. 4 — Omnis cognitio de illis quae habent esse in anima per similitudinem abstractam, habet ortum a sensu II 904 b

— Nostrum intelligere secundum statum viae non est sine phantasmate II 622 a. V 572 18 — Nihil intelligimus nisi in phantasmate II 446 b

12 — Operatio intellectus, quam habet in corpore, impeditur per accidens propter aliquam laesionem factam interius in organo imaginationis vel alterius virtutis sensibilis II 461 3*, 6* — dum est in carne, fatigatur et impeditur in actu, corpore corrupto I 38 arg. 2 — Operatio intellectus per ineptitudinem corporis impeditur II 620 f. 3 — corrumpitur, quodam interius corrupto II 457 arg. 3. 620 f. 3 — Laesio organorum, in quibus resident spiritus corporales, facilius impedit usum rationis quam imaginationis II 623 b

— Anima impeditur ab actu rationis per ineptitudinem corporis non solum ex nimia conversione ad illud nec solum propter privationem obsequii potentialium sensivarum II 621 b sq. — Operatio intellectus impeditur, non facto impedimento in operatione imaginationis et phantasiae II 622 a *Vide V. Anima 19* et in Indice gener. *V. Somnus.* — Secundum Commentatorem solus intellectus adeptus corrumpitur

et impeditur deficiente phantasmate II 446 b — statim, cum a corpore separatur, habet suum usum completum II 461 6*

— Cum intenditur operatio sensus, minuitur operatio intellectus II 741 f. 6

13 — includit verbum V 104 b — In mente intelligere est verbum ex se sumere V 94 f. 2 — Rationes intellectuales non possunt esse in anima, quin sit generatio verbi in mente V 324 20 *Vide V. Cognitio 17* et in Indice gener. *V. Mens.* — Ex memoria oritur intelligentia ut ipsius proles V 305 5 — Non concipitur nisi quod intelligitur V 341 30

14 — tantum intelligit, quantum repraesentatur a memoria I 84 5* — Nihil capimus per intelligentiam, quod non sit praesens apud nostram memoriam V 303 1 — Ratio includit in se intelligentiam et memoriam II 597 4* — Ratio considerat et reponit in memoria V 442 35

15 — habet actum apprehendendi, conferendi et resolvendi V 49 b — Operatio virtutis intellectivae est in perceptione intellectus terminorum, propositionum et illationum V 304 a — acquirit et diiudicat II 560 b — Etsi intelligere possit dici actus simplex, tamen ad nostrum intelligere concurrunt recipere et iudicare, sive abstrahere et suscipere II 570 4* — humanus habet rationem apprehendentis et iudicantis V 498 20 — Ratio est apprehensiva, iudicativa et motiva V 321 4

— intellectualiter contemplans considerat rerum existentiam actualem V 298 10, 11 — capit terminorum significata, cum comprehendit, quid est unumquodque per definitionem V 304 a

— Intellectu apprehendente non potest intelligi aliquid sine eo quod est ei ratio intelligendi I 504 a

— resolvens considerat ea quae sunt rei essentialia I 504 b — cum aliquid intelligit, considerat intelligibile per aliquam rationem, et est compositio circa intellectum, qui est resolubilis in id quod est et quo est I 476 a *Vide V. Abstractio.*

16 — cognoscit per modum complexionis I 736 f. 1 — Proprie intellectus est negotiari circa complexum III 517 4* *Vide V. Complexio* in Indice gener. — Intelligere multa per modum complexionis non est omnino virtutis nec omnino imperfectionis I 737 b

— Cognitione intellectiva, prout est in suo summo, anima cognoscit per modum simplicis aspectus I 737 b

— Potentiae rationalis est considerare et discernere III 715 5* — Discretio est rationis III 375 a — distinguit I 43 d. 7 — Rationis est discernere II 596 a. 895 d. 3

— iudicat de eo quod est apprehensum per sensum III 322 4* — Ratio iudicat per sermonem verum V 321 4 *Vide V. Veritas* in Indice gener.

— Invenire et iudicare sunt actus potentiae cognitivae ad invicem ordinati II 566 b — Ratio in diiudicando abstrahit a loco, tempore et motu V 301 6, 9

INT (17)

— intellectum propositionum tunc dicitur veraciter comprehendere, cum certitudinaliter scit, illas veras esse V 304 a

17 — Rationis est collatio II 893 a — Rationis est unum ab altero discernere et unum ad alterum conferre II 915 4* — per rationem confert V 358 24 — Solius rationis est conferre I 30 arg. 3. II 892 f. 7. III 375 arg. 3 — Rationis est conferre et referre per collationem et illationem I 31 3* *Vide V. Collatio* in Indice gener.

— ratiocinans considerat rerum praecellentiam potentialem V 298 10

— Rationalis ordinatur ad discutiendum III 339 f. 3

— Rationale habet potentiam discernendi, vel discernendi per discursum I 440 2* — Rationale, ut dicit potentiam discernendi per inquisitionem et collationem et discursum, est animae coniunctae carni *ibid.* — Anima nata est intelligere secundum intellectum inquisitivum et possibilem II 48 2* — Anima per naturam habet intellectum potentialem sive collativum et inquisitivum II 50 a

— Vim aliquam contingit moveri in obiectum aut motu simplici et absoluto, aut motu collativo et quodam modo composito III 670 d. 4 — In ratiocinatione est actus unus, non simplex, sed compositus IV 343 d. 7

— assentit veritati propter rationem III 472 3* — Illud dicitur intelligi quod rationabiliter cogitatur vel cognoscitur III 68 4* — Intelligere aliquando idem est quod ratione comprehendere I 365 d. 4 — Intelligere aliquando est ratione praevia cogitare III 530 d. 3

— est rationalis, vel phantasticus I 52 4* — phantasticus potest cogitare inconvenientia *ibid.*

48 — Potentia cognitiva dividitur in rationem, intellectum et intelligentiam, secundum quod aspiciat ad inferius, ad par et ad superius II 566 b — Speculatio pervenit de ratione ad intellectum et de intellectu ad intelligentiam V 260 a — Homo fit rationalis, cum incipit intelligere et considerare, deinde intellectualis, cum fit sapiens V 395 10

— Intelligentia est cognitio principiorum et regularum certarum V 356 13

19 — dicitur habitus principiorum III 727 4* — dicitur habitus principiorum, qui est regula intellectus I 318 d. 2 — aliquando accipitur pro ipso habitu, qui dirigit intellectum in iudicando de veris et falsis III 781 a *Vide V. Cognitio* 13.

— indiget habitu directivo, quia errare potest I 43 a — triplici habitu perficitur *ibid.* — perficitur per scientiam *ibid.* 686

(20)

5*. II 899 b. IV 138 b — Intelligentia per scientiam habet facilitatem conversionis III 477 a — perficitur et dirigitur et rectificatur per habitum scientiae III 722 f. 5

20 — noster, cum intelligit, concernit tempus I 422 5* — Nostrum intelligere est cum continuo et tempore III 382 3*. V 21 arg. 7. 90 b — Nostrum intelligere est cum successione ratione acquisitionis speciei per sensum et phantasiam IV 391 1* — deformis intelligit in instanti, sed rationalis et collativus in tempore II 177 b *Vide V. Collatio* in Indice gener. — Actus intellectus potest esse in instanti IV 391 f. 2

21 — Unum solum intelligimus II 116 f. 3. III 310 f. 4. 608 f. 2. IV 902 arg. 4 — non potest simul et semel actu se convertere ad plura II 116 f. 3. III 310 f. 6 — non potest per naturam simul plura intelligere II 146 a. III 144 a sq. 618 d. 3. IV 902 arg. 2, 4* — per naturam in uno instanti non aspiciat nisi ad unum intelligibile II 79 arg. 4 — Cognitione viae non possunt uno et simplici aspectu videri et cognosci multa III 517 3* — Simplex virtutis finitae, quod cognoscit multa per multa, impossibile est simul multa cognoscere II 445 arg. 3 — Per naturam non intelligitur nisi unum solum simul et semel III 382 3*. V 38 arg. 6 — Non possunt simul plura cognosci propter simplicitatem intellectus, quia una conversione totus capitur ab uno obiecto et in eodem instanti non potest ad aliud converti II 117 3*

— Actus intellectus potest esse simul de pluribus secundum comparisonem plurium in una ratione IV 391 3* — in ratiocinatione convertit se supra plura, quae diversimode cognoscit IV 343 d. 7

22 — Ratio supra se ipsam redit V 227 b — Potentia intellectiva nata est supra se redire I 297 4* — Ratio nata est reflecti super se ipsam II 564 3*. 596 a, b — Sola potentia rationalis potest se super se ipsam reflectere II 593 b — Reflectere se super se est virtutis cognitivae sublimatae a materia II 599 a *Vide V. Anima* 26.

— Ratio est virtus se ipsam cognoscens II 596 b — Potentia cognitiva se ipsam cognoscit I 297 4* — Oculo rationis homo videt animum et ea quae sunt in animo V 230 b — convertitur super se ipsum intelligentem et super suum intelligere et super alia a se V 87 9* — Anima iudicat de se ipsa et de sua cognitione III 306 a

— Eadem est potentia cognitiva, qua intelligo aliquid, et intelligo, me intelligere I 297 4*. II 595 f. 5 — Per scientiam aliquis scit et scientiam novit I 297 4* — Tunc quis perfecte intelligit, cum intelligit, se intelligere II 662 f. 6 — Perfecite sci,

INT (23)

qui scit, se scire I 297 3* — ad hoc quod sit perfectus, non sufficit, quod intelligat se, sed etiam, quod intelligat, se intelligere V 84 arg. 9 — Non est perfecta cognitio nisi illa, qua quis novit se nosse sive ipsam notitiam I 296 f. 2

— comparatur ad interpretativam et ad affectivam et motivam V 349 4 — Intellectiva regit motivam, se ipsam et interpretativam V 320 4

— In ratione inchoatur ratio movendi se II 605 a

23 — praecedit affectum II 901 arg. 6. II 892 f. 8. III 740 arg. 5 — Intelligentia natura praecedit amorem et voluntatem I 225 b *Vide V. Cognitio* 35. et in Indice gener. *V. Affectio.* — Ratio et voluntas naturaliter in eadem substantia sunt radicatae, nec contingit, unam ab altera separari II 603 b

24 — practicus est, qui est affectui iunctus et permixtus III 476 a — speculativus, cum ordinatur ad affectum, fit practicus V 415 4 — est practicus, prout est quodam modo iunctus affectioni et operationi II 899 b — extenditur ad affectum, vel ad operationem effectus IV 496 d. 3 — speculativus fit practicus, in quantum idem, qui dirigit in considerando, postmodum regulat in operando II 564 2* — est practicus, in quantum dirigit in opere II 899 b. III 475 b — speculativus secundum alium statum fit practicus, videlicet dum coniungitur voluntati et operi in dictando et regendo II 566 b — extenditur ad affectum, vel ad opus per modum dictantis et regulantis I 13 a — speculativus facilius fit practicus V 356 12 — speculativus extensione fit practicus II 558 arg. 2. III 475 b — practicus dicitur intellectus extensus III 475 b. 476 a

— speculativus et practicus sunt eadem potentia II 558 arg. 2 — speculativus et practicus dicunt eandem potentiam sola extensione differentem II 899 b — speculativus et practicus non nominant diversas potentias V 227 b — dividitur in speculativum et practicum secundum diversos status II 566 b. V 227 b — Ratio, ut est cognitiva et motiva, id est dictans moveri vel disponens ad motum, distinguitur secundum rationem II 596 b

— practicus habet quodam modo rationem motivi, non quia efficiat motum, sed quia dictat et inclinatur ad motum II 899 b

— Intellectus practici est cognitio veri ut boni V 227 b — practicus non tantum consistit in vero, sed etiam se extendit ad bonum II 900 2* — practicus est agendorum sub ratione boni II 190 b. V 349 4

IRASCIBILIS — *Vide V. Voluntas.*

L

LOC

Locus — est terminus substantiae IV 247 arg. 2 — est ultimum comparatum ad corpus ambitum II 56 a

— est mensura extra IV 1029 3* — habet naturam continentis et quietantis I 275 d. 5 — comparatur ad locatum in ratione continentis, conservantis et mensurantis II 76 b — continet ut vas, mensurat ut quantitas, salvat ut natura, terminat ut finis I 640 arg. 3. II 76 b

— est quantitas continua divisibilis I 652 f. 4 — omnis corporeus est partibilis II 81 b *Vide V. Punctus* in Indice gener.

— Inter plura loca necessario interiacet medium I 660 b — ad invicem distant V 90 a — est, ubi est distantia spatii I 656 b

— dicitur ad locatum relatione essentiali II 83 f. 3

— comparatur ad locatum magis in ratione formae I 640 arg. 2 — conservans habet influentiam super locatum, et locatum habet inclinationem ad illum II 77 4*, 5* — in quantum salvat, excedit locatum, quod indiget loco, et cuius indigentiam supplet et naturam conservat locus I 641 a — Secundum actum continendi, mensurandi, salvandi et terminandi locus se habet ad locatum per modum impartientis, et locatum ad locum per modum suscipientis I 653 a

— indiget locato, ut per praesentiam repleat vacuitatem distantiae I 640 f. 2. 641 b. II 76 arg. 3 — refugit vacuitatem, et impossibile est, quod sit sine locato, quin aliquid suppleat indigentiam loci II 76 arg. 2 — Possibile est secundum intellectum, locum privari omni locato, et remanere vacuum I 656 arg. 1 — est vacuum per privationem corporis contenti II 306 2* *Vide V. Vacuum* in Indice gener.

— tot sunt, quot sunt locata II 83 f. 3 — non numeratur secundum numerum corporum locantium, sed in comparatione ad locatum II 82 5* — ut mensura extra non oportet, quod multiplicetur secundum multiplicationem mensuratorum, in quantum mensura IV 1029 3* — unus omnium *vide V. Corpus - locus* et in Indice gener. *V. Creatura - locus*. — creata sunt finitae dimensionis I 656 arg. 3

— est principium motus V 352 17 *Vide V. Motus*.

— cuiuslibet rei dicitur immobilis ex relatione ad centrum et circumferentiam mundi immobiles II 344 a

— non dicitur proprie quiescere, sed magis locatum in loco III 752 d. 4

— incipit cum creatione orbis primi I 788 b

— Nihil potest separari ab omni loco per distantiam I 656 a sq.

— Nullum locatum comparatur ad locum ut ad suum subiectum IV 274 a

— Nihil per se est in loco, nisi quod hic et nunc est II 305 arg. 1 — Aliquid potest esse in certo loco aut demonstrative tantum, aut demonstrative et discretive I 653 3*

— Omne creatum et finitum determinat sibi locum III 454 b — Substantia finita et limitata spiritualis definitur et est in loco limitato II 82 2*, 3*

— Esse in loco dicit de se solum praesentialitatem et indistantiam I 653 1* — Quod habet extensionem est in loco II 306 a *Vide V. Dimensio* in Indice gener.

— est mensura rei, quae habet extensionem II 57 3* — Secundum commensurationem locatum aequatur et proportionatur loco I 641 b

— Aliquid dicitur esse localiter, quod est aut secundum corporalem praesentiam, aut secundum commensurationem corpori debitam IV 223 3* — Esse conterminative dicitur privative, quia aliud non excedit nec exceditur, aut positive, et sic est ibi dimensive *ib.* 4*

— Esse locatum ponit ambitum et continentiam, esse locale idoneitatem ad proprietates loci et indigentiam aliquam I 653 1* — Locale dicitur quod sequitur leges loci *ib.* a — non denominat nisi illud, ad quod comparatur ut accidens I 652 f. 3

— Omne, quod implet locum, est in loco secundum quod locus I 640 f. 4 — Locatum per sui praesentiam locum replet I 641 b. IV 274 a — Substantia corporalis replet locum II 306 a

— Locale dicitur quod exceditur a loco I 652 f. 2. 653 2* — Illud proprie est locale, quod circumscribitur, quodam modo locale est quod definitur I 658 b *Vide V. Circumscriptive* in Indice gener. — Corporalia sunt proprie in loco, quia sola sunt commensurabilia, unde circumscribuntur I 641 b — Quod totum sic est in aliquo, quod in qualibet eius parte, non est ibi ut circumscriptum, ut occupans locum, ut habens situm V 275 a

— Sola corporalia sunt in loco ut eo indigentia ad conservationem naturae I 641 a. II 77 3* — Locatum indiget loco I 641 a. II 76 arg. 3 — Locatum est in loco, ita quod ab ipso aliquo modo dependet V 101 9*

— Esse in loco et esse locatum et locale convertuntur, non per se, sed circa corpus I 653 4*

— Substantiae finitae corporales et corruptibiles sunt in loco continente et mensurante et conservante, finitae et corporales, sed incorruptibiles sunt in loco continente et mensurante II 76 b — Substantiae finitae spirituales sunt in loco corporali ut continente tantum *ibid.* — Incorporeum non est in loco ut mensuratum in

LOC

mensura II 77 1* — corporalis non est mensura spiritualium, quamvis contineat II 57 3*

— Spirituality non sunt in loco commensurative respectu partium, sed definitive respectu totius I 641 b — Substantia simplex est tota in toto et tota in partibus loci II 81 b — Substantia spiritualis ratione suae simplicitatis sic tota est in una parte corporis, et tamen in illa non definitur, quod tota est extra illam in alia parte III 304 a — Spiritus est ita in toto, quod in qualibet parte IV 224 f. 4 — Substantia simplex est tota in qualibet parte loci quantumcumque parva II 82 3*

— Substantiae spirituales non sunt situales II 227 2* — Substantia spiritualis non terminat indigentiam loci nec locum occupat II 84 a, 4* — Spiritus non sunt in loco propter suam indigentiam II 77 3*. 84 a — Spirituality non indigent loco, quia non recipiunt influentiam a loco corporeo I 641 a

— determinat et definit illud quod est tantum in uno loco I 653 2* — Illud loco definitur, quod est in uno solo loco IV 220 f. 1 — Quod est in uno loco et potest sine sui mutatione esse in alio non est ibi definitive *ib.* f. 4

— Spiritus sunt in uno loco tantum I 658 f. 3. II 79 b. 84 a — Impossibile est, quod aliquod unum simul et semel sit in pluribus locis I 658 3*. 662 f. 2. II 83 f. 4. IV 217 arg. 2. 4028 arg. 4 *Vide V. Creatura - locus* in Indice gener.

— Spirituale est in pluribus locis, secundum quod participat maius et minus de natura spiritualitatis I 643 4* — Spiritus creatus est in pluribus partibus corporis, non tamen in omnibus nisi ut unitis *ib.* a, 4*. II 82 5* — Sicut individuum, in quod alia possunt converti secundum partem, potest esse in maiori loco, sic illud, in quod alia convertuntur totaliter in diversis locis, potest esse in pluribus locis IV 221 1*

— Secundum aliquos plura non possunt esse simul in eodem loco definitive II 83 b sq. — Impossibile est, spiritus distinctos per terminos naturales esse simul in eodem loco *ib.* f. 2 — Duo spiritus non possunt esse in eodem loco primo II 225 arg. 4 *Vide V. Angelus - locus* in Indice gener. — unus potest continere plura corpora IV 1029 3*, 4* *Vide V. Corpus - locus*.

— Unitas inseparabiliter, ubicumque est unum, et alterum, nisi unum excedat reliquum I 643 5*. III 317 6*. 455 1*

— idem est habentium eandem naturam II 337 arg. 5 — Loci ad locatum est convenientia manifesta vel occulta II 74 b

— Quod est in uno loco est in potentia ad alium I 658 f. 3 — Quod appetit

LOG

unum locum extra illum est indigens et imperfectum IV 1032 f. 3

— Locatum non quiescit in loco nisi mediante pondere II 884 b — Res per pondus inclinatur ad situm V 298 11

— topici sunt ad argumentationem non necessariam V 353 20 — Habitudo localis procedit per probabilia *ibid.* — In locis topicis cadit deceptio *ibid.*

— Modi locorum trahunt originem a naturis rerum V 353 20

— a minori II 784 arg. 4. 922 4*. III 152 arg. 4. 749 f. 4. IV 17 5*. 896 b — Ubi est locus a minori, non dicitur res minor, sed illud quod minus videtur inesse

I 835 d. 4 — a minori non est destructivus, sed positivus *ibid.* — a maiori II 725 arg. 4 — a simili II 784 arg. 2. 922 4*. IV 17 5* — a coniugatis II 898 f. 3

— a commutata proportionem III 684 arg. 4. IV 921 f. 4 — a divisione I 420 arg. 3. II 99 f. 2. IV 19 arg. 3 — a relativis I 644 arg. 3. II 843 f. 4, arg. 3. III 145 f. 3 — ab oppositis V 64 arg. 18 — ab auctoritate est incertissimus III 505 d. 5

Logica — est pars philosophiae rationalis V 305 6. 321 4. 475 8 *Vide V. Philosophia.* — circa sermonem considerat veritatem V 321 4 — Homo rationabiliter in-

MAT (5)

vestigat per scientiam logicam V 475 8 — Speculatio consistens in se logici est V 356 12 — De consideratione logici est medium doctrinae V 331 11

— respicit rationem ut iudicativam V 321 4 — facit perspicaces ad arguendum V 305 6 — est ad docendum V 321 4 — movet ad credendum *ibid.* — illustrat ad argumentationes trahentes mentis assensum V 352 18, 20. 357 22

— agit de argumentatione necessaria et probabili, de praedicamentis et enuntiationibus V 352 20

— Logicus considerat rerum intentiones II 94 f. 2

M

MATERIA — 1 *Subiectum* — large dicta 2 *Principium rerum* — *Fundamentum existentiae* 3 *Primum in compositione* 4 *Relatio ad formam* — *Distinctio a forma* 5 *Potentia receptiva* — *ens in potentia* 6 *incompleta* — *informis* 7 *prope nihil* — *Conceptus privativus* 8 *Ignobilitas* — *Tenebra* 9 *Infinitas* — *indistincta* 10 *Aliquod ens de se* 11 *recipiens esse in actu a forma* — *prior quam forma* 12 *Appetitus* 13 *unibilis* — *Proportio ad formam* 14 *Dispositio* — *Completio per formam* 15 *non existens informis* — *sub forma imperfecta.*

16 *spiritualis et corporalis* 17 *una secundum essentiam* 18 *Unitas homogeneitatis* — *Unitas possibilitatis* 19 *Differentia materiae spiritualis et corporalis* 20 *corporaliū una* — *differens* 21 *secundum essentiam* — *secundum esse.*

22 *simplex* — *Ratio quantitatis in composito* 23 *distincta et distinguens* 24 *Principium passionis* 25 *immutabilis* — *Ratio mutationis* — *Subiectum.*

26 *Productio* 27 *Potentia activa respectu formae* — *Rationes seminales.*

1 — est subiectum formarum substantialium II 443 f. 2 — concurrat ad transmutationem physicam sicut subiectum IV 281 arg. 2 — informis est fundamentum omnium formarum II 69 a — Omne, quod est in natura, habet fundari in materia II 440 b *Vide V. Forma 9.*

— large dicitur de omni potenciali, quod cum alio venit ad constitutionem tanquam fundamentum rei II 94 a — dicitur proprie, vel secundum quandam comparisonem III 499 4*

— dicitur ex qua, vel de qua, vel in qua I 391 4* — dicitur ex qua, vel in qua, vel circa quam I 8 2* — circa quam proprie est obiectum virtutis cognoscentis *ibid.* — ex qua proprie est materia *ibid.*

2 — est principium ordinatum ad compositionem II 94 4* — est principium naturale I 176 a — est principium, ex quo fiunt cetera II 15 f. 6 — Omnia producuntur ex materia II 16 arg. 5 — est originale principium seu fundamentum V 340

23 — est principium creaturarum quantum ad se consideratarum I 79 d. 3 — est principium intrinsecum II 94 f. 2 — est principium intrinsecum tanquam elementum II 37 d. 3 — Omne, quod est ex aliquo, habet aliquid sui constitutivum tanquam principium intrinsecum II 497 arg. 5

— est in genere substantiae sicut principium essentialis II 562 b

— est de rei constitutione I 629 f. 3 — dicitur essentialis, quia est de essentia et constitutione rei I 86 1* — est pars essentialis substantiae IV 244 b — Nihil est materia sui ipsius I 361 f. 4 — unicuique rei est summe intima I 646 arg. 3

— est in essentia omnis creaturae per se entis II 91 a *Vide V. Substantia.*

— in his inferioribus dat existentiam et permanentiam propter sui incorruptionem, unde est fundamentum existentiae creatae I 360 arg. 3 — dat formae existere II 140 a — dat formis existere et subsistere II 96 b. 318 4* — A principio materiali res habet existere II 415 a — Fixa existentia creaturae in se est a principio materiali *ibid.* — ut fundamentum dat esse fixum II 98 6* — dat substantiae per se enti stabilitatem per se existendi II 97 b — dat formae fixationem II 307 b

3 — non habet aliquid prius, in quod corrumpatur I 159 arg. 5 — Principia non sunt resolubilia in aliquid I 461 4* — Resolutio stat in principiis I 167 arg. 4 — ulterius non resolvitur *ibid.*

— prima reperitur in ordine creaturarum II 458 f. 1 — est primum in genere substantiae II 94 f. 2 — prima est de complemento universi II 458 f. 1

— non habet ex quo producatur II 15 f. 6. 22 f. 6 — non est in alio ut in potentia II 199 2* — non sustentatur ab alio nisi a Deo II 69 a

4 — hoc ipsum quod est ad alterum est I 453 6*. 525 b. V 350 8 — refertur se ipsa ad formam secundum dependentiam essentialem I 525 b. II 34 b — hoc ipsum quod est dicitur a forma II 294 f. 6 — essentialem habet dependentiam a forma

ibid. — dependet a forma perfectiva II 443 arg. 4. 294 3* — habet necessariam ordinationem ad formam II 294 3* — quamvis se ipsa referatur ad formam, tamen non est ipse respectus ad formam I 571 arg. 3 — non est suus respectus, quia non habet omnimodam simplicitatem I 453 6* — non est ipsa ordinatio ad formam I 87 4*

— non propter se facta est, sed propter sustentationem formae, quae est eius actus II 17 1* — per se sine forma est otiosa IV 244 f. 3

— Unum principium de se non est sufficiens ad producendum aliud sine alio principio V 381 8

— Ratio originalis principii a formali complemento habet distinctionem V 340 24 — se ipsa differt a forma I 362 6*

— opponitur formae I 629 arg. 3

5 — est ens in potentia ad alia I 361 f. 4 — comparatur ad formam mediante potentia II 96 b — habet rationem possibilis respectu formae II 90 f. 4. 91 a — In principio materiali primo est potentia passiva ad fieri et per illud in aliis I 756 arg. 2 — In materia est potentia receptiva I 766 3*. II 198 a. 729 a — potest omnia recipere corporaliter I 748 arg. 1 — prima nata est recipere omnia secundum veritatem I 84 arg. 4 — Materiam essentialiter consequitur potentia suscipiendi II 95 arg. 3 — est quo est omnia fieri II 568 b — Essentia materiae se habet solum ut receptivum II 199 6*

— Potentia materiae non est accidens materiae, sed essentialis I 87 4*. V 350 8 — est de se potentia II 199 2* — Potentia materiae primae respectu formarum suscipiendarum non differt per essentiam ab ipsa I 84 arg. 4 — non est sua potentia per essentiam I 87 4*. II 95 f. 4 — Potentia materiae minus addit supra materiam quam potentia activa supra substantiam I 87 4* — Potentia materiae antecedit omnem formam et omne accidens I 84 arg. 4

— Potentia materiae est potentia passiva I 87 4*. 749 1* — Potentia materialis

se habet per modum privationis I 421 b — Tanto maior est capacitas in materia, quanto maior est in ea infirmitas II 296 f. 4

— Capacitas materiae attenditur secundum suam possibilitatem et obedientiam respectu Creatoris I 781 arg. 3 — est in potentia ad formas infinitas propter summam possibilitatem II 400 b. 401 a, 4*

— hoc ipsum quod est, est ens omnino in potentia II 99 arg. 2. 100 a sq. 439 arg. 4. 440 b — In materia de se est possibilitas II 98 4* — prima respectu materialium non est ens actu II 401 3* — per sui essentiam nullum habet actum et nullam formam II 400 b — non habet de se et in se actum formae II 17 1* — est principium, per quod sunt entia in potentia II 60 4*

— prima est creata in omnimoda possibilitate I 781 arg. 3 — est possibile purum per essentiam, nihil habens de actu II 15 arg. 1

6 — dicit quid incompletum I 6 arg. 2 — incompleta est de se II 101 2* — habet esse incompletum II 94 f. 4 — sine forma est ens omnino incompletum II 413 arg. 4 — Quod est materiale principium alicuius est minus completum et imperfectum II 411 f. 3 — dicit incompletionem, quia materia est, non tantum, quia differt a forma I 362 3*

— sonat omnino in imperfectionem I 361 2* — inter omnia entia est imperfectissimum I 360 f. 2. II 113 arg. 4 — facta est a Deo imperfecta defectu naturae II 414 3* — de se est imperfecta, nisi perficiatur per formam II 16 b — sine forma remaneret incompleta IV 244 f. 4

— per se ipsam informis est II 297 a. 298 b — secundum sui essentiam est informis per possibilitatem omnimodam II 294 a

— Capacitas formae est ei pro forma II 17 4*. 294 a — Vacuitas materiae dicitur per privationem formae et complementi II 306 2* — subiecta est privationi, quae facit, eam esse instabilem et infirmam I 176 a

— formationem habet aliunde, sed infirmitatem et possibilitatem ex propria natura II 294 1*

7 — de se non est ens I 361 f. 4 — est prope nihil I 360 f. 2. II 47 2*. 95 arg. 1. 96 arg. 6. 100 arg. 7. 293 arg. 2. V 224 a. 289 a — est prope nihil ratione possibilitatis II 98 1*

— ut ens omnino in potentia cognoscitur per privationem II 401 b — informis non potest nisi quodam modo balbutiendo describi, et intellectus in imaginatione deficit II 300 2* — cognoscitur per privationem formae et disponentis ad formam, vel per analogiam per comparationem materiae ad formam II 96 a sq.

8 — est infimum ratione possibilitatis II 97 a — est quid ignobilissimum in genere entium II 96 arg. 6 — Quod magis nobile est maxime elongatur a materia II 108 f. 3 — Nobilitas materiae venit ex ordinatione ad formam II 420 1*

— Materiale principium est turpe et tenebrosus II 15 arg. 2 — per se est quasi tenebra II 307 b — Essentia materiae nuda in se considerata est quasi tenebra intelligibilis II 96 a

— tenebra dicitur ratione privationis formae, non per essentiam nisi comparative respectu Dei et respectu formae, qua perficitur II 98 5* — non dicitur turpis et tenebrosa nisi comparative II 47 2*

9 — de se est infinita II 100 b — Materiae competit infinitas ex defectu perfectionis, non ex privatione limitationis I 361 4*. 612 4* — dicitur infinita per privationem perfectionis et indiget finiri I 39 3* — Materiae convenit infinitas per recessum potius quam per accessum II 401 7* Vide V. Infinitum (453 c).

— dicit quid indistinctum I 358 b. 360 arg. 4 — non distinguitur ab aliis rebus, sed per eas perficitur I 361 f. 4

10 — non est privatio pura II 17 2* — non est omnino aliquid nec omnino nihil, sed medium inter aliquid et nihil II 89 f. 1. 293 arg. 2 — dicit ens I 629 f. 4 — dicit aliquam essentiam *ib.* b — In materia incomplete reperitur veritas et bonitas II 401 2* — ratione suae essentiae habet aliquid de pulcritudine et de luce II 17 2* — est aliquo modo Deo similis, quamvis non omnino nec perfecte *ibid.* — est assimilabilis Deo per formam *ib.* 4*

11 — indiget forma, ut sit II 15 f. 4 — nunquam est nisi per formam et actum II 294 1* — non est nata esse in actu nisi cum forma IV 244 b — est fundamentum esse, quod recipit a forma I 361 3* Vide V. Forma 3.

— ex se non habet distinctionem perfectam, sed a forma I 362 6*

— ut imperfecta prior est quam forma I 629 f. 2 — quamvis sit prior forma productione, posterior est tamen completionem II 294 3*

— in perpetuis non praecedit actum tempore II 570 1* — spiritualis non potest praexistere animae II 373 arg. 2. 374 a, b

12 — imperfecta habet appetitum ad formam II 299 arg. 6. IV 677 arg. 2. 796 b. V 286 b — desiderat formam V 428 19 — Unumquodque perfectibile naturaliter appetit suam perfectionem IV 1003 f. 4 — appetit uniri formae II 865 arg. 5 — Appetitus materiae ordinatur ad formam tanquam ad perfectionem substantialem I 41 4* — Appetitus materiae inclinat ad formam et facit eam habilem, ut coniungatur formae V 336 2 — Appetitus materiae aliquando attenditur secundum eius indigentiam et dispositionem longinquam II 304 6*

— ratione suae potentiae tendit ad formam II 59 b sq. — inclinatur et disponitur ad formam IV 1004 a — habet aptitudinem et inclinationem ad formam II 307 b

— Appetitus formae ad materiam reducitur nec est aliud II 38 d. 3

13 — Ex diversis non fit unum, nisi unum sit materiale respectu alterius I 311 arg. 4. IV 623 arg. 3 — Si unum est in alio essentialiter distincto, oportet, quod

unum sit aliquo modo materiale respectu alterius I 349 3* — Quando unum est materiale respectu alterius et conforme, possibile est, uniri unum alteri III 9 f. 3 Vide V. Forma 7.

— Nobili perfectioni debet respondere nobile perfectibile II 380 arg. 4. III 261 arg. 2 — Nobilissimae formae debet dari nobilissima materia II 419 arg. 1 — Deus semper coniungit formam materiae summe proportionabili II 41 arg. 2

— Non debet habere nobilitatem formae respondentem ex se, sed per dispositionem ultimam III 263 2*

— secundum se totam capax est formae nobilissimae I 781 f. 4 — Appetitus in materia ordinatur ad rationes intellectuales V 324 20

14 — Praeparatio materiae fit per dispositiones accidentales II 32 a — disponitur ad formam naturalem dispositione, quae est necessitas II 246 3*. IV 892 3* Vide V. Forma 25, 42. — Potentia materiae disposita est eadem per essentiam cum se ipsa indisposita II 474 f. 2

— Capacitas materiae non completur totaliter, sed debitis dispositionibus limitata perficitur formis I 782 b. 783 3* — Forma perficit capacitatem materiae non simpliciter, sed prout exigit dispositio superinducta II 247 3*

— Possibilitas materiae completur actualitate formae III 283 6* — non est possibilis ad formam, quam habet in actu III 321 f. 5

— Forma completa dat materiae esse completum II 300 a, 3* — habet esse completum per formas simplices vel compositas *ib.* 3*. 303 a

— a forma perfecta habet esse stabile et quietum II 56 b. 60 b — cuius appetitus terminatur in forma, non potest appetere aliam formam II 460 b. III 283 6* — Appetitus materiae infinitus arctatur per unionem ad formam incorruptibilem et arctatus finitur, non in sua amplitudine I 41 1* Vide V. Forma 26.

15 — non potest separari ab omni forma II 293 f. 3. 294 f. 6, 3* — secundum quod habet esse in natura et in loco et tempore, non potest existere informis per privationem omnis formae II 293 f. 4, 5. 294 a — secundum ordinem naturae prius est omnimode in potentia et informis, quam formata per aliquam formam, sed non prius duratione II 294 1* — in prima productione non fuit in carentia omnis formae II 293 f. 2, 3, 4. 294 a. 304 f. 4 — nunquam fuit vacua ita, ut non haberet aliquam formam II 306 2* — Non est necessario reperire puram materiam per se II 294 5*

— Deus fecit materiam informem, ad minus sine distinctione formarum II 413 arg. 4 — Deus sapienter fecit materiam informem et successive perfecit II 296 f. 3. 298 4* — convenienter facta est sub quadam infirmitate et imperfectione II 297 a. 298 4* — Capacitas et infirmitas materiae maxime declarat Dei potentiam II 296 f. 4

— ad manifestationem divinae potentiae debuit produci in maxima capacitate et in tanta informitate, in quanta posset aliquo modo subsistere *ibid.*

— facta est invisibilis et incompressa II 299 f. 2. 300 b — in prima productione non erat completa in genere corporum, sed habebat extensionem et corporeitatem, sed non perfectam formae actualitatem II 301 5* — primo producta dicitur informis et vacua, quia non habebat formam omnimode perfectam II 300 b. 306 2* — non est producta sub completa distinctione II 304 f. 4 — non fuit creata sub formarum diversitate II 299 f. 4. 300 b — In materia non erant formae permixtae II 299 f. 3, 4 — In materia primo producta non erat confusio formarum elementarium, cum elementa non praecesserint illam materiam *ib.* f. 4. 300 a, 2* — producta est sub quadam forma incompleta, quae sua imperfectione non complebat diversos appetitus materiae II 300 a — informis dicitur permixta et confusa non ratione diversarum naturarum, sed ex appetitu indeterminato ad diversa in diversis partibus materiae *ibid.* sq. — secundum diversas partes habebat quasdam dispositiones incompletas ad diversas formas a forma incompleta, quae tamen non habebat in se naturas diversas *ib.* a, 2*. 301 4*, 6* *Vide V. Forma 12.*

— sub forma imperfecta creata ad formas subsequentes sola divina virtute poterat perducere II 300 b

— primo producta secundum aliquos dicitur chaos II 300 a — informis dicitur in Scriptura terra, quia dat formae fixationem; ut ab illa recipiens speciositatem et completionem, dicitur abyssus; ut habens quandam fluxibilitatem propter inclinationem ad formam, signatur nomine aquae II 307 b

— informis erat in loco, eum replebat et habebat quodam modo positiones secundum sursum et deorsum II 306 a — habebat ordinem et distinctionem et elementares proprietates et situm imperfecte et incomplete ratione cuiusdam inclinationis et longinquae dispositionis in diversis partibus *ib.* 3*

16 — est magis et minus proprie in substantiis spiritualibus et corporalibus superioribus et inferioribus II 96 b sq. — minime proprie est in spiritibus, quia minimum habent de possibilitate II 97 a

— Potentia materiae secundum se considerata non est magis ad hanc formam quam ad aliam, immo indifferenter se habet ad omnem II 98 3* — in se considerata nec est spiritualis nec corporalis *ibid.* — Capacitas consequens essentiam materiae indifferenter se habet ad formam spirituales et corporales *ibid.*

17 — est una V 351 11 — quantum est de se, unica est II 108 f. 5 — secundum essentiam omnium est eadem et differt secundum esse II 97 b. 98 2*, 3* — in omnibus est eadem per essentiam, differens per esse II 56 b. 59 b. 60 4* —

secundum metaphysicum in omnibus per se entibus est una II 97 b — secundum essentiam suam omnino nullam habet distinctionem II 99 f. 4. 100 b — est una in omnibus, quia per suam essentiam non potest esse distincta II 101 7* — abstracta ab omnibus formis intelligitur ut simplex et unica, nullo modo multiplicata nec distincta II 99 f. 5. 100 b

— corporaliū et spiritualium est eadem quantum ad essentiam II 303 b — corporei et incorporei non differt II 95 f. 5 — corporaliū et spiritualium, abstracta forma et capacitate, in nullo differt *ib.* f. 4. 96 b — secundum privationem omnis formae eadem est in spiritualibus et corporalibus per essentiam II 96 b — corporaliū et spiritualium non dicitur aequivoce II 95 f. 6. 99 f. 4 — dicitur de corporalibus et spiritualibus per convenientiam in essentia II 95 f. 6 — in spiritualibus et corporalibus secundum aliquos differt nec habet unitatem nisi analogiae II 96 a

— Ad unitatem materiae per essentiam opposita comparantur sine oppositione, non vero ad unitatem secundum esse II 101 4*

— non ponitur una, quia ipsa sit mensura omnium in genere substantiae, sed unum mensurans omnia praesupponitur II 98 6*

— Ex informi materia factae sunt species omnium rerum II 94 f. 4

18 — est una numero sub omnibus formis per homogeneitatem II 100 b — non habet unitatem universalitatis vel univocationis *ibid.* — non est eadem unitate generis vel speciei II 99 f. 2. 100 b — est una non unitate universalitatis nec singularitatis, sed medio modo II 59 b — in omnibus materiis per essentiam est una et una numero II 100 a sq. — Unitas materiae non potest esse unitas individuationis sive per continuitatem sive per actualem simplicitatem, sed sola homogeneitate *ib.* b. 101 3* — est una numero secundum essentiam, non sicut individuum II 101 4*, b — dicitur una numero, quia est una sine numero *ib.* a — quae ens est actu, habet unitatem continuitatis et individuationis *ib.* 3* — Unitas homogeneitatis in materia amplior est quam unitas naturae universalis et maiorem diversitatem admittit *ib.* a, 4*

— Unitas materiae non est actualis, sed magis unitas possibilitatis II 100 b sq. — in omnibus materiis est una propter infinitatem possibilitatis *ibid.* — secundum se non habet unitatem completam, quae est differentia entis in actu, sed incompletam II 101 2* — Unitas materiae fit actualis et completa quantum ad esse per formam *ibid.* — Materiae unitas non tollitur per adventum formarum II 99 f. 5. 100 b. 101 4*

— Unitas in materia potest esse quantum ad essentiam, aut secundum esse incompletum, aut proximum completioni, aut simpliciter completum II 303 b

19 — consequens esse in spiritualibus et corporalibus est alia et alia II 98 2*, 3*

— considerata secundum potentiam in relatione ad formam non est una in substantiis spiritualibus et corporalibus proprie, sed secundum analogiam II 96 b sq. —

— corporaliū non est nata sustinere formas spirituales nec e converso II 95 arg. 3. 96 b. 97 a — nunquam expoliatur ab omni esse, et quae semel est sub esse corporali, vel spirituali, nunquam exuitur II 98 3* — corporaliū per intellectum abstrahi potest a forma corporum, nunquam tamen per virtutem alicuius creaturae potest expoliari omni forma corporea II 729 b

— spiritualis non est cum materia corporali II 374 b — quaedam secundum aliquos est spiritualis inseparabiliter iuncta corporali naturae *ibid.*

— spiritualis, secundum quod est sub tali esse, est dignior et nobilior corporali II 374 b

20 — in omnibus communis est IV 244 f. 4 — secundum physicum superiorem est eadem in omnibus corporibus mutabilibus ad situm II 97 b — Secundum physicum inferiorem solum est eadem materia generabilium et corruptibilium *ib.* a — corporum caelestium et terrestrium una fuit secundum esse incompletum, quod habuit ante productionem corporum II 303 a

— primo producta una fuit moles, habens unam formam incompletam II 302 arg. 4. 303 a — Ex materia informi omnium corporaliū facta sunt corpora caelestia et elementaria II 307 a

— Per comparisonem ad materiam aliquid est unum privative I 421 b

— caelestium et terrestrium est una quantum ad esse incompletum, ut subiecta solum formae substantiali et quantitati, non vero ut subiecta contrarietati et uniformitati II 303 b — corporum elementarium et transmutabile est una secundum esse incompletum completioni proximum, quae subiecta est formae substantiali et quantitati et contrarietati *ibid.* — corporum specie et natura similium est una secundum esse simpliciter completum, quae subiicitur formae substantiali et quantitati et contrarietati et in omnibus suis partibus uniformitati *ibid.* — Unitas formae necessario praesupponit unitatem materiae II 94 f. 2 — non est una secundum esse nisi in iis quae sunt continua II 303 arg. 4

— elementorum differt solum quantum ad esse actuale, sed dicitur esse una secundum esse, in quantum est possibilis ad aliorum elementorum formas II 303 a — caelestium et terrestrium differt secundum esse completum quantum ad actum et quantum ad potentiam ordinatam ad actum *ibid.* — corruptibile et incorruptibile non est una II 302 arg. 1. 303 a — subiecta privationi et non subiecta privationi differunt secundum esse II 302 f. 3. 303 a — Res incorruptibilis substantificari non potest in materia transmutabili II 453 b

21 — ut principium aliter consideratur a metaphysico et a physico inferiori et physico superiori II 97 a sq. — secundum essentiam consideratur a metaphysico *ib.* b

— Potentia materiae potest comparari ad formam ut praebens illi fulcimentum in ratione entis, ut considerat metaphysicus, aut sub ratione mobilis, ut considerat naturalis philosophus II 96 b — Resolutio physica stat ad materiam secundum esse II 413 a

22 — Principia sunt simplicia per privationem compositionis ex aliis, sed dependent a composito I 168 b, 169 2* — In principis est unitas simplicitatis V 381 8 — Unitas simplicitatis in principis est de se ipsa *ibid.*

— abstracta omni forma, simplex est, carens actuali extensione II 81 b, 95 f. 4, 98 f., 293 f. 5 — In materia secundum essentiam non est considerare tantum et prout II 729 b — secundum essentiam non est cogitanda ut moles extensa, sed super actum imaginationis consendendum II 101 b — spiritualis dicitur, quia sublevata est supra esse extensionis et privationis et corruptionis II 413 a

— secundum se non habet actualem simplicitatem, sed habet possibilitatem ad extensionem, quae reducitur ad actum per formam corporalem II 98 4* — Extensio est a materia non secundum suam essentiam, sed secundum esse, prout suscipit formam corporalem *ibid.* 302 arg. 3, 413 a — quantum est de se, non habet extensionem, sed quod extendatur tantum vel plus, hoc est ratione formae adiunctae II 729 a *Vide V. Extensio* in Indice gener.

— Extensio consequitur esse materiae incompletum II 304 5*, 303 b

— corporatum nunquam per virtutem aliquis creaturae potest expoliari omni extensione II 729 b — sub esse corporali statum habet et determinationem in sua extensione, ultra quam natura non potest procedere *ibid.*

— A materia principaliter est quantitas molis IV 395 4* — Ex parte principii materialis oritur quantitas molis V 82 2* — Quantitas fundatur in materia IV 280 f. 5 — est principium partibilitatis mobilis, per quam corpora sunt mutabilia ad situm II 97 b

— In materia sunt infinitae dimensiones II 59 b, 95 arg. 4 — A materia est quantitas quantum ad esse incompletum, quantum ad esse completum est a materia existente sub forma II 59 b

— Ubi est forma et materia, ibi est compositio et diversitas I 476 a — Quod habet materiam est compositum et mixtum I 364 f. 4 — appropriate, non generaliter data est causa permixtionis II 91 1*

23 — est distincta et possibilis ad distinctionem per formam I 364 1* — distinguitur forma I 368 b — omnino numerabiliter se habet I 363 f. 3, II 109 arg. 4 — vel aliquid materiale est principium omnis limitationis V 79 f. 13 — aetat formam II 90 f. 3 — clauditur in natura communi II 108 f. 6 *Vide V. Distinctio* (441 a).

— Ratione materiae est separatio V 75 f. 10 24 — dicit principium passivum I 364 a, V 340 24 — est principium patiendi I 360

f. 3, II 89 f. 2 — est potentia passiva II 45 f. 6 — appropriate dicitur ratione potentiae passivae II 91 1* — Omne, quod habet materiam, habet potentiam passivam II 413 arg. 2 — Potentia passiva est a materia *ib.* f. 1 — elementorum prima est substantia corporalis passiva II 68 a

— Materiae competit pati et suscipere III 283 6* — Omne, in quo est materia, est natum pati et recipere I 360 f. 3 — A materia est pati I 312 3*, 360 f. 3, IV 281 arg. 3 — ubi deficit, non est passio physica nec transmutatio IV 281 arg. 3 — Aliquid est habile ad moveri ex parte materiae I 659 4*

— Materiae non est agere II 197 arg. 6, 199 2* — nihil operatur IV 913 arg. 2 — Quanto aliquid magis elongatur a materia, tanto est potentius I 312 3*

— Quando materia appetit esse sub alio actu, corpus potest pati ab extrinseco IV 1024 a, 1* — solum in inferioribus est principium generationis et corruptionis II 97 a — appropriate dicta est causa corruptionis II 91 4*

25 — est incorruptibilis et ingenerabilis II 197 arg. 3, 374 b — prima est incorruptibilis II 458 f. 1 — informis est invariabilis I 459 arg. 4, II 95 arg. 4. *Vide V. Forma* 17. — In materia non est vicissitudo aliqua, nisi cum in ea est aliqua forma II 60 a — Formae supervenientes non mutant essentiam materiae, sed solum esse II 99 f. 5, 6 — in spiritibus non habet possibilitatem ad transmutationem formarum substantialium II 97 a

— est mutabilis ut ens in potentia II 59 b — ut est in acquisitione formae, mutatur *ibid.* — est principium mutabilitatis II 89 f. 1 — est fundamentum rei mutabilis II 91 3*

— est mutationis subiectum II 99 f. 6 — non est subiectum transmutationis nisi sub aliquo esse II 729 a sq. — in rebus consideratur sub privatione et sub potentia ad transmutationem secundum esse II 413 2*

— transmutabilis est in eis quorum unum generatur ex alio II 358 b — Quae habent eandem materiam sunt ad invicem transmutabilia II 95 arg. 2, 302 arg. 2, 303 6*

— sustinet variationes quoad proprietates I 160 1*, II 96 b

— prima est subiectum omnis contrarietatis corporalis IV 281 arg. 4 — in corporibus substat formae substantiali et quantitati et contrarietati II 96 b, 303 b

— suscipit accidentia II 89 f. 1 — sustinet accidentia, sed non nisi cum forma IV 244 b — est subiectum accidentium non secundum essentiam, sed solum secundum esse ut sub forma completiva IV 273 f. 2 — in spiritualibus substat formae substantiali tantum II 96 b, 303 b

— in naturalibus maxime consideratur IV 23 4* — in qua duo extrema communicant, manet eadem in tota transmutatione II 99 f. 6, IV 244 arg. 4

26 — non est aeterna II 37 a, V 219 a — non est ingenta V 351 13 — non fuit

ab aeterno imperfecta II 46 b, 37 b — Materiam fuisse aeternaliter imperfectam sine forma et divina influentia, non est rationale II 22 b

— creata est in principio II 299 arg. 1, 364 f. 1, 2 — creata est in principio, quia nihil ante ipsam II 69 a — facta est ante tempus II 67 f. 2, 4 — creata est in principio temporis II 68 2*, 69 a — informis creata est ante omnem diem quantum ad ordinem naturae vel etiam temporis II 304 b sq. — debuit produci simul cum caelo empyreo II 68 a — in primaria conditione incompleta erat et subiecta mutabilitati, et ideo debebat mensurari tempore II 307 b

— est producta ex nihilo II 15 f. 6, 16 b, 22 f. 6, 29 a, 67 f. 4 — facta est ex nihilo per creationem II 18 5*, 97 arg. 2 — Natura non potest in productionem materiae II 97 arg. 2 — non potest multiplicari per virtutem creatam II 729 a *Vide V. Creatura-actio* in Indice gener.

27 — In materia est potentia quodam modo activa sive cooperativa II 198 a — habet aliquam potentiam activam ad hoc, quod ex ea fiant corpora II 374 a, b — Potentia activa materiae est ipsi materiae concreata II 375 1* — Potentia activa materiae est quodam modo in actu, quodam modo in potentia II 443 4* — Seminarium inditum se habet quodam modo per modum activi, quodam modo per modum passivi II 199 6*

— habet formam in potentia radicali V 351 10 — Substantia materiae praegnans est omnibus formis IV 889 a — In materia sunt veritates omnium formarum producendarum naturaliter II 198 b — habet in se seminales omnium formarum rationes sibi a primaria conditione inditas *ib.* a — Rationes seminales omnium formarum sunt in materia IV 889 a — est plena formis secundum rationes seminales V 299 14 *Vide V. Forma* 25 et *V. Ratio*.

— In materia est aliquid, ex quo fit forma II 15 f. 6 — non fit forma *ibid.* — non est principium constitutivum formae *ibid.* — non est pars formae IV 889 a

— In materia est aliquid concreatum, ex quo agens, dum agit in ipsam, educit formam II 198 b — In materia est seminarium, ex quo potentia activa adiuta ex actione caelestis corporis, concurrentibus elementis, proficit et venit ad perfectionem et speciem completam II 376 4*

— Quod fit de aliquo ut materiali prius est in potentia, quam fiat V 344 7 — Res producta ex materiali principio secundum illud fuit prius sub una dispositione, et nunc est sub alia II 32 a

— Post corruptionem manet substantia materiae cum ratione seminali, separabilis a partibus, quibus est commixta IV 893 b

— Potentia materiae est in naturali mutatione et non omnino tollitur, et ideo remanet illud, in quo fundatur IV 244 arg. 2 — Materiale principium, ex quo res est, in productione aut est materiale et transiens formaliter, aut materiale et permanens, aut

MAT

materiale et permanens et agens I 335 d. 4 — non cedit omnino in nihil II 374 b

MATHEMATICA — est de numeris et figuris V 305 6 — considerat figurarum proportionem manifestas V 330 6. 351 14. 357 22

— considerat rationes formales in anima secundum habitudinem proportionis V 324 19 — est circa considerationem formarum abstrahibilium secundum rationes intelligibiles V 324 4 — Mathematicus considerat formas abstractas V 475 9

— Consideratio mathematica circa numeros in sua puritate est arithmetica V 351 15 — Consideratio mathematica circa numeros in quantitate continua et circa proportionem dimensivas generaliter, est geometria, specialiter de linea visuali, est perspectiva *ibid.* — Medium distantiae est de consideratione mathematici V 334 11. 333 21

— Consideratio mathematica circa numeros in sonis est musica V 351 15 — considerat proportionem musicales V 356 13

— Consideratio mathematica circa numeros secundum quantitatem continuam et discretam et secundum discretionem numerales et substantiales, vel continuas et discretas est astrologia V 351 15 — considerat dispositionem orbis terrarum V 475 9 — Mathematici prima consideratio est circa mensuram terrae, ulterius circa motus corporum superiorum V 333 21

— est scientia certissima, quia ad oculum patet V 351 14

— Libenter homo negotiatur circa proportionem quantitatum, quia cadunt in imaginatione V 351 14

MEDIUM — debet esse inter extrema III 409 f. 3. V 378 12. 381 7 — Si contingit reperire extrema, et medium, si illud est possibile esse II 42 f. 4. 103 arg. 3. 118 f. 5 — ponendum est inter extrema, si natum sit confici ex extremis secundum debitum ordinem et congruentiam III 68 4*

— debet habere differentiam cum extremis III 409 f. 4 — Nihil tenet rationem medii secundum id, quod tenet rationem extremi III 410 arg. 4 — Unum et idem diverso respectu potest habere comparisonem medii, extremi et termini III 158 2*

— habet respectum ad duo extrema V 26 b — habet naturalem ordinem ad extrema I 659 f. 4

— dicitur communicantiam cum extremis III 410 b — debet communicare in aliquo cum extremo I 71 arg. 3

— eiusdem naturae debet esse cum extremis III 561 f. 4 — participat naturam extremorum III 470 arg. 4 — Necesse est medium participare quodam modo naturam utriusque extremi II 355 f. 3

— sapit naturam extremorum I 411 arg. 4. II 746 arg. 4. III 514 f. 3 — aliquid sapit naturam unius extremi IV 527 b — conficitur ab extremis III 471 1*. 570 3* — ex extremis permixtum est V 440 16

— dicitur per participationem naturae extremorum, vel per convenientiam proprietatum III 410 b. 411 2*. 3* — inter duas

naturas vel est natura, vel persona, vel proprietates illis naturis conformes III 410 b

— et extrema sunt in eodem genere III 470 arg. 4 — quod non conspicitur ex extremis, non est necesse, quod sit in eodem genere proximo cum extremis III 471 1*

— Ad utrumque extremorum comparatur secundum habitudinem subiiciendi et praedicandi III 470 f. 4 — denominatur ab extremis III 458 a

— non excedit extrema V 4 arg. 44 — non debet discordare a postremo V 284 b

— quod est secundum naturam, in mutatione naturaliter praecedit extremum IV 425 arg. 3

— A summis per media ordinatus fit descensus ad infima V 302 40 — per quod ascenditur ad extremum, distat ab illo gradibus finitis I 71 arg. 4

— aliquid facit distare, aliquid facit approximare et ad unionem magis redditabilem III 51 4*, 2*. 690 4*

— ad extremum disponit, vel etiam repugnat III 689 a

— Duarum extremitatum una est medietas punctalis, sed inter duo extrema multum distantia plures possunt esse medietates, ita quod una appropinquat uni extremo, et altera alii III 570 3* — quod conficitur ex utroque extremo, est unum solum *ibid.*

— est secundum naturam, vel secundum actualem existentiam IV 425 arg. 3

— Extrema multum distantia non ununtur nisi per medium aliquid III 50 f. 4 — iungit extrema per coniunctionem cum utroque III 410 arg. 3

— Magis unitur medium extremo quam extremum extremo I 545 arg. 3. III 50 arg. 2. 55 f. 2 — uniendi plus coniungitur utrique extremorum quam extremum extremo II 633 arg. 7 — magis unitur extremo et est ei familiarius, quam extrema inter se III 703 arg. 4 — plus appropinquat extremis quam extrema sibi invicem III 55 f. 4

— tenet rationem causae, vel congruentiae III 51 4*. 52 b — colligantiae est illud, per quod extrema ligantur ad invicem, medium congruentiae est, quo extrema fiunt congrua ad unionem III 50 b

— Solutio medio necessitatis et quod coniungit secundum actum, solvuntur extrema, non vero solutio medio congruitatis et quod coniungit etiam secundum habitum III 439 1* — Solutio medio congruentiae, non solvuntur extrema III 51 3*

— est secundum dignitatem naturae, vel secundum causalitatem influentiae II 46 1* — agendi *vide v. Actio (409 c)*.

— per suam evidentiam et manifestationem et convenientiam cum extremis compellit rationem ad assentiendum, ut, quia extrema prius non conveniebant inter se manifeste, per virtutem medii cum utroque extremo convenientis inter se manifeste conveniant V 333 25 — In medio consistit tota vis argumentationis III 485 2*

MEMORIA — Anima per memoriam retinet apprehensa per potentiam sensitivam

MEM

exteriores V 227 b — retinet speciem II 560 b. III 477 a — conservat imagines rerum corporalium IV 4046 1* *Vide V. Tentio* in Indice gener. — habet naturam specularem, tenendo speciem II 493 3*

— Actus memoriae ut habitus est retinere speciem, alius actus est meminisse sive recordari II 193 a — Actus habitus memoriae est meminisse I 88 arg. 2 — Meminisse est actus, qui comprehendit totam memoriam I 82 6*

— suscipit V 436 31 — Omne, quod cadit in intellectu apprehendente, potest in memoria conservari I 301 f. 2 — Omnis cogitatus in memoria manet V 384 24

— una fit ex multis sensibilibus III 321 arg. 3. IV 234 f. 2. V 21 arg. 9. 496 14

— Ex multis memoriis fit una experientia III 321 arg. 3. V 21 arg. 9. 496 14

— Rememoratio respicit actum cognitivae III 557 2*

— comitatur substantiam rationalem V 224 b *Vide V. Anima 23*.

— prout est receptiva et retentiva sensibilibus et praeteritorum, sequitur sensum; prout est retentiva praeteritorum sive sensibilibus sive intelligibilibus, sequitur intelligentiam et voluntatem I 81 3*

— ut est sensibilibus, differt a reminiscencia I 80 arg. 3 — Reminiscencia non est in brutis *ibid.* — Virtus memorativa intelligibilis non pendet ex organo II 493 f. 5 — intelligibilis non eget organo corporali IV 4046 1*

— et intellectus sunt potentiae distinctae III 477 a — est alia potentia quam intellectus et voluntas, sed ad illarum actum concurrunt I 52 3* — non differt ab intelligentia ut alia potentia II 560 b

— prout est retentiva specierum abstrahentium ab omni differentia temporis, antecedit intelligentiam et voluntatem I 81 3*

— concernit differentiam temporis, quia est acceptio praesens de praeteritis I 81 arg. 3 — Rememorari contingit praeterita III 556 arg. 2 — stricte sumpta est rei absentis et praeteritae III 618 d. 3 *Vide V. Anima 25*. — respicit praeteritum non tantum in re, sed ut etiam actus illius cognitionis transit in praeteritum I 616 d. 6

— Operatio memoriae est retentio et repraesentatio non solum praesentium, corporalium et temporalium, verum etiam succedentium, simplicium et sempiternalium V 303 2 — retinet simplicia ut principia compositorum *ibid.*

— In memoria possunt esse multa futura et unum magis distans quam aliud, quin, cum eveniunt, sit mutatio in memoria V 344 6

— Per memoriam aliquid praesens habetur ad animam I 80 f. 2 — Homo memoratur rei corruptae per similitudinem in animo remanentem III 681 b

— respectu ipsius animae non est habitus vel actus, sed ipsa animae substantia sibi praesens I 90 2* *Vide V. Anima 26*.

— innatum habet respectum ad memoriale I 93 d. 2

— offert speciem intelligentiae II 560 b — per retentionem speciei disponit ad intelligendum I 81 a — Mens non novit nisi cuius meminit V 303 I *Vide V. Intellectus 14.*

— non est in nostra potestate I 81 arg. 6. IV 408 f. 4. 1009 4* — Actus retinendi species est naturalis et non subiacet voluntati II 193 a, 3*

— In memoria non fligitur aliquid, ubi est vagatio animae V 423 16 — impeditur per superfluitatem III 581 b

— in anima tenet cum oblivione II 400 arg. 4 — Deformatio et corruptio memoriae est per oblivionem II 192 arg. 2, 3 — Oblivio vel significat deletionem speciei de memoria, vel dehabilitationem ad actum recordationis II 193 a — Oblivio quantum ad amissionem speciei est ex impotentia naturali *ib.* 3*, 6*

METAPHYSICA — est de rerum essentiis V 305 6 — Metaphysicus considerat essentias rerum II 94 f. 2. V 354 1 — De consideratione metaphysici est medium essentiae V 331 11 — dirigit ad quidditatum differentias considerandas V 350 6. 357 22

— Metaphysicus considerat universale, quod est forma totius, quae dicitur essentia rei II 441 a — Metaphysicus considerat universale proprie dictum *ibid.* — Metaphysicus considerat universales formas sive essentias, in quibus res singulares habent assimilari II 442 a — Metaphysicus considerat formas separatas V 475 9

— Metaphysicus considerat omne ens II 97 a — Metaphysicus considerat naturam omnis creaturae et maxime substantiae *ib.* b — est circa considerationem omnium entium, in quantum exierunt a primo principio V 321 4

— se extendit ad substantias summas V 476 12 — assurgit ex consideratione principiorum substantiae creatae et particularis ad universalem et increatam V 331 13

— versatur circa rationes formales in divina sapientia V 324 4. 324 19 — Metaphysicus considerat primum esse in ratione omnia exemplantis V 331 13

— Metaphysicus considerat esse divinum, ut habet rationem principii, medii et finis ultimi V 331 13 — Metaphysicus assurgit ad considerandum esse divinum in ratione principii omnia originantis et in ratione ultimi finis *ibid.*

— Metaphysicus iudicat nobiliori modo quam scientiae inferiores II 97 b

Mixtio — est miscibilium alteratorum unio IV 259 f. 3. 260 3* — non est sine alteratione et transmutatione II 424 arg. 4 — perfecta est, cum miscibilia sunt perfecte alterata II 378 a

— Elementa plura non possunt venire ad constitutionem corporis unius nisi per mixtionem IV 1022 arg. 4 — Natura subiecta contrarietati multiformiter potest misceri V 220 b

— In mixtione transmutantur formae mixtorum, et resultat tertium III 458 a. IV 259 f. 3

— communiter dicitur, quando miscetur aliquid alicui alterius naturae, quod tamen non habet proportionem, sed illud tanquam praedominans solvit speciem et convertit in se IV 260 3*. 266 d. 5. 279 1*. 280 b

— Nihil venit ad constitutionem mixti nisi corpus, quod est miscibile II 424 f. 2

— Miscibile non est nisi corpus rarefactibile et condensabile et corruptibile *ibid.* 422 b. 423 a — Duris non potest aliquid commisceri, ut transeat in ipsum IV 259 7*

— In mixtione naturali fit universalis alteratio quantum ad naturam et virtutem IV 280 b — In mixtione est profundatio et confractio usque ad minima II 425 a — est usque ad minima non secundum quantitatem, sed secundum virtutem IV 280 a sq.

— Miscibilia praecedunt mixtum II 299 f. 3

— ad hoc, quod sit conveniens, oportet quod plus sit ibi de natura gravium secundum quantitatem II 367 b — In mixtis non potest esse aequalitas miscibilium a pondere sive secundum quantitatem molis et elementa passiva, sive secundum quantitatem virtutis et elementa activa II 425 a sq. — In mixtis naturalibus reperitur aequalitas a iustitia per commensurationem miscibilium secundum proportionem debitam et secundum exigentiam formae introducendae *ib.* b — perfecta non est, nisi concurrant quatuor elementa II 217 b. 378 a

In mixtione necessario est mutua actio et passio et qualitatum confractio IV 1022 arg. 1, b — fieri non potest nisi per contraria agentia et patientia V 221 a — fit per contactum secundum totum IV 279 a

— Cum ex diversis elementis fit mixtio in unum, appetitus naturae completur, et violentia non infertur II 378 6*

— Quod unitur alicui secundum praesentiam et dependentiam et concomitantiam in materia permiscetur proprie I 639 1*

— inaequalis est via ad dissolutionem IV 1022 arg. 3 *Vide V. Inaequalitas* in Indice gener.

— Permixture respectu puri defectivum est V 359 30 — Permixture dicit privationem *ibid.*, 32

Morus — est perfectio entis in potentia II 31 arg. 4 — est entelechia entis in potentia II 59 b. 60 1*. IV 1031 arg. 3. V 103 f. 2 — est actus imperfectus I 654 f. 2 — Mobilitas dicit actualitatem quandam cum adiuncta possibilitate et dignitatem aliquam cum imperfectione V 100 2* — In motu est actus et variatio sive imperfectio I 654 1*

— respicit motorem, mobile et terminum II 59 b

— Moveri est in medio inter terminum a quo et terminum in quem I 659 f. 2. 662 f. 4 — naturalis, maxime localis, necessario habet terminum a quo et terminum ad quem ut principium et terminum III 569 1* — Quod mutatur secundum lo-

cum recedit ab uno et accedit ad alterum IV 242 f. 3 — In omni motu necesse est intelligere accessum et recessum ac per hoc aliquam distantiam extremorum V 404 9* — In motu proprie dicto, qui concernit duos terminos, unum a quo incipit, et alterum in quem tendit, impossibile est, quod aliquid moveatur ad terminum ad quem, quin aliquo modo separetur a termino a quo II 966 5* *Vide V. Recessus* et *V. Intentio* in Indice gener.

— Ubi est motus localis, necessario est approximatio vel elongatio I 663 2* *Vide V. Distantia* in Indice gener.

— Moveri per locum, ut est per circumscriptionem ferri de loco ad locum, est tantum corporum, ut minus proprie est secundum definitionem transire, est spirituum I 658 b, 2* *Vide V. Corpus-motus.* — Spiritus non movetur per locum secundum circumscriptionem et dimensionem I 660 1* — Spirituale non movetur per circumscriptionem nisi per accidens, alio moto, in quo est I 658 2*

— Loci mutatio sine medio non est motus I 660 a — Quod habet situm in impartibili non potest moveri supra magnitudinem I 661 2* — Quod habet situm in magnitudine, si movetur, movetur ad acquirendum situm *ibid.* — Quod acquiritur per motum acquiritur ita, quod pars post partem *ibid.* — Quod movetur motu continuo indivisibilia, per quae pertransit, respicit ut unita et ita, ut sunt in continuo, nec ea actu numerat *ib.* 3*

— omnis proprie dictus habet prius et posterius, et situm et tempus I 662 f. 4. 663 1* — omnis stat cum priori et posteriori V 103 f. 3 — omnis localis naturalis est successivus I 662 f. 3. 663 a — est transmutatio successiva III 111 b — Nihil creatum potest moveri subito, transeundo per medium I 662 f. 2, 3. 663 a

— Movere successive est virtutis finitae II 345 f. 3. 346 a — Finitae virtutis proprie est movere in tempore, maxime per medium I 663 a — omnis localis est in tempore proprie vel large dicto IV 1031 1* — continuus mensuratur tempore proprie dicto, motus instantaneus tempore large dicto I 665 d. 3 — Quod movetur in tempore imperceptibili dicitur moveri repente potius quam subito I 663 1* — Virtus, quae movet in instanti, est infinita I 662 f. 3

— Res sunt mutabilia ad situm per partibilitatem mobilis II 97 b

— Quod movetur per medium est in pluribus partibus medii successive I 662 f. 2. 663 a. 664 4* — Quod movetur successive partim est in termino a quo, partim in termino ad quem vel secundum diversitatem partium, vel solum per accessum et recessum I 664 3* — non est successivus, nisi sit prius et posterius in magnitudine, supra quam est, sive in eo quod acquiritur per motum I 663 2* *Vide V. Successio* in Indice gener. — successivus est compositus, sed non habet partes acta I 664 5*

MOT

— Ubi cumque est motus, ibi est continuitas et variatio in motu et in mobili II 354 arg. 2 — Varietas mobilis disponit ad motum II 355 f. 3 — Multiformitas disponit ad motus varietatem, non ad uniformem quietem V 221 a — est propter aliquam diversitatem vel in eo quod movetur, vel in eo circa quod movetur II 314 arg. 2

— Mobilis et moti est eadem ratio, quia motum esse addit super mobile actum et dicit totum, quod dicit mobile I 327 2*

— omnis est in actione II 31 f. 2

— accipitur passive, vel active II 648 d. 1

— numeratur subiecto, tempore et termino III 608 f. 4 — sunt varii secundum respectum ad motorem et mobile et terminum II 59 b — non numeratur propter differentiam medii, sed extremi III 607 arg. 1

— definitur per id, ad quod est II 59 b

— omnis est ad situm, vel ad formam I 664 d. 2. II 31 arg. 6 — omnis reducitur ad mutationem secundum formam, secundum situm, vel secundum tempus V 99 a, b — omnis comprehenditur sub mutatione secundum tempus et secundum locum I 654 4*. 664 d. 2 — Variatio attenditur aut secundum locum, aut secundum tempus I 159 arg. 3

— localis est ab uno in alium I 211 b. 231 arg. 4 — Per motum secundum locum id quod est in potentia ad unum locum, fit actu in illo I 658 f. 3 — Mobile secundum situm ex ipso motu praesens efficitur pluribus locis, et quod velocius movetur pluribus locis velocius praesentatur V 100 1*

— localis est entis completi I 231 arg. 4. II 19 arg. 1. 365 d. 4. IV 242 f. 3 — ad situm non est nisi rei completae et habentis formam II 365 d. 4 — ad situm est sine deperditione vel innovatione circa qualitatem sive proprietatem substantiae, nisi motus pariter sit ad formam I 664 d. 2 — Sola locali mutatione producitur aliquid, praeeistente forma permanente I 335 d. 4 — naturalis ad situm est quodam modo ad formam I 663 3*

— localis est perfectior inter motus I 232 4* — perfectissimus est motus secundum locum I 654 arg. 4 — ad situm perfectior est II 19 arg. 4 — omnis reducitur ad motum perfectum, scilicet localem V 352 17

— Per accidens movetur aliquid alio moto, in quo est I 658 2* — Motis nobis moventur ea quae in nobis sunt I 116 arg. 3. 160 3* — Si aliquid est inseparabiliter in aliquo, moto illo, necesse est, illud moveri IV 223 f. 4. V 98 arg. 40

— Motis nobis moventur ea quae in nobis sunt, ita quod dependent et definiuntur I 655 3*, 4*. V 101 9* — Quod movetur ad motum illius, in quo est, est in illo definitive IV 221 arg. 3 — Quando aliquod totum est in aliquo, movetur illo moto I 171 arg. 5 — Quod est in toto, sed in nulla parte definitive, movetur ad

motum totius, sed non ad motum alicuius partis I 172 5*. 655 3*. IV 221 3*. V 101 9* *Vide V. Accidens (407 c)* et in Indice gener. *V. Radius*. — Virtus movetur per accidens ad motum principii influentis II 325 1*

— Motus non est motus IV 510 arg. 4

— Motus non est motus ut termini, sed ut principii I 324 5*

— omnis finitus habet principium, a quo incipit II 343 f. 2 — incipit ex ea parte, ubi motor prius influit *ib.* b sq., 1*

— sequitur esse secundum naturam, tamen duratione potest simul cum mobili incipere II 316 4* — et mobile possunt incipere in eodem instanti II 23 2* *Vide V. Actio (409 b)*.

— non exit in esse per se nec in se, sed cum alio et in alio II 23 2*

— Per omnem motum aliquid acquiritur I 654 f. 3

— omnis est propter aliquem finem IV 991 f. 2 — omnis est propter carentiam alicuius rei IV 1034 arg. 3, 1* — Habilitas ad motum sequitur inclinationem ad perfectionem IV 1032 b — omnis est propter aliquam indigentiam supplendam vel in ipso mobili, vel in aliquo inferiori I 657 arg. 3. II 354 arg. 3 — est propter supplendam indigentiam propriam, vel alienam III 371 4* — Ad motum necessarius est effectus vel utilitas mobilis, vel alterius II 72 3*

— omnis est propter indigentiam, quae vel dicit imperfectionem, vel tantum limitationem, vel est propter indigentiam alienam I 658 3* — naturalis non est nisi propter indigentiam per appetitum alicuius rei, qui ponit imperfectionem in natura *ibid.* — qui est propter carentiam alicuius rei, quae inhaeret ut proprietas absoluta, facit imperfectionem in mobili IV 1034 1* — qui est propter carentiam alicuius rei, quae assistit per naturam, attestatur alicui imperfectioni rei *ibid.* — qui est propter carentiam alicuius rei, quae assistit per voluntatem, non ponit imperfectionem in mobili *ibid.* — ad formam et ad situm attestatur imperfectioni propter indigentiam *ib.* 3* — localis dicit indigentiam et imperfectionem I 231 arg. 2. 232 4* — Esse mobile per varietatem inhaerentem spectat ad incompletionem V 100 1* — Omne, quod movetur propria forma, movetur propter propriam indigentiam II 348 f. 5. 349 a — voluntarius non est propter indigentiam, sed sive propter aliud acquirendum, sive ad virtutem demonstrandam I 658 3*

— omnis ordinatus, nisi sit frustra, aliquando consequitur finem IV 991 f. 2

— Omne, quod movetur propter aliquid, assecuto eo, quiescit I 658 3*. II 890 arg. 2. IV 991 f. 2. 992 a

— Finis motus, qui est intra, dicitur terminus, finis extra est terminus intentionis IV 991 b — rectus naturaliter habet terminum intra et extra, circularis autem finem intentionis habet per naturam, sed terminum solum ratione principii moventis IV 992 a, 4* — Quod naturaliter mo-

MOT

vet semper movet, quantum est de se II 645 arg. 3 *Vide V. Quies* in Indice gener.

— Elementa gravia sunt minime ad motum habilia II 380 arg. 3 *Vide V. Gravititas* in Indice gener. — naturalis debetur corpori ratione sui ponderis II 381 4*

— sequitur naturam praedominantis secundum quantitatem II 380 arg. 4 — gravis et levis sequitur praedominans secundum quantitatem molis II 424 arg. 3. 425 a *Vide V. Corpus-motus*.

— Corpus orbiculare naturaliter est aptum ad motum IV 991 arg. 2 *Vide V. Figura* et *V. Sphaera* in Indice gener. — circularis non competit nisi figurae circulari II 341 f. 2 — Ei quod movetur circa locum vel in loco, magis competit figura orbicularis II 342 3*

— Omnem motum et mutationem praecedit motus localis circularis, quia perfectus est II 19 arg. 4. V 359 29 — orbicularis solus motus est simplex, qui caret contrarietate II 340 a

— Ad motum alicuius corporis regularem et uniformem requiritur praeter virtutem motoris congrua dispositio ex parte mobilis et ex parte spatii II 314 arg. 1

— est ad locum, vel circa locum II 342 3*. 349 a. 354 2* — localis aut est circa medium, ubi non est contrarietas, et sic circularis, aut a medio, et sic est levium, aut ad medium, et sic motus gravium sive motus rectus V 352 17 — Ad locum movetur quod movetur sursum et deorsum secundum motum rectum II 342 3* — Quod est firmum non movetur mutando locum, sed potest moveri in loco et circa medium *ibid.* V 369 1 — circularis est circa locum et non requirit immobilitatem nisi a parte medii II 70 f. 4 — circularis inter omnes motus locales est velocior et perfectior II 19 arg. 4

— per diffusionem non est proprie loci mutatio, sed generatio II 325 1*

— Ad motum requiritur locus continens II 71 f. 4. 72 a, 3* — Omne mobile est in loco II 71 f. 1 — Cuiuscumque convenit moveri secundum locum, convenit esse in loco determinato III 454 f. 3 — circularis non requirit locum in quo, sed circa quem II 72 3* — In vacuo non est motus, non propter defectum resistentiae, sed distantiae I 663 2*

— In uno motu considerantur ultima trium dimensionum II 344 3*

— naturae durantis consimilis est II 59 b

— est in aliqua productione ratione praeparationis materiae per dispositiones accidentales, quae indiget successione et tempore II 32 a

— Impossibile est, quod unum et idem et secundum idem simul moveatur et stet II 56 b — Impossibile est aliquid moveri simul et semel oppositis motibus II 178 arg. 4. 179 a. 916 d. 2. 917 a. III 613 arg. 2. IV 342 d. 7 *Vide V. Actio (410 c)* et *V. Corpus-motus*. — Nihil, quod secundum locum mutatur, simul tendit ad differentias diversas positionum IV 242 f. 3

MOT

— Idem in instanti non potest esse magis et minus intensus IV 395 arg. 1 — Unus secundum eandem partem non potest esse primo velox et postea tardus II 941 47. IV 339 arg. 4

— Diversitas motuum in corpore subtili et ad motum mobili non tollit continuitatem II 352 a. 2* — Motuum distinctio sola facit diversitatem corporum in genere mobilium *ib.* 1*

— In id quod est secundum naturam, est facilius quam ille qui est in id quod est praeter naturam, si ille motus est secundum naturam, ita quod subiaceret potestati naturae, et si motus praeter naturam non corrumpit nec diminuit naturae potestatem II 676 4* — Quod movetur contra inclinationem movetur cum fatigatione et poena IV 1032 f. 2

— sequitur inclinationem II 865 arg. 5

— Motui accidunt velox et tardum II 941 4*

— in unum est intensior quam in multa IV 1018 arg. 1 — perfectissimus est velocissimus II 19 arg. 1. 324 f. 4

— est sensibile commune V 300 3

— Obiectum physicae *vide V. Physica.*

— Motor, qui est hoc aliquid et substantia et motor sufficiens, aut est motor motus, aut motor non motus II 646 4*

— Nihil secundum idem movetur et movet II 645 arg. 4 — Movens debet esse aliud a mobili II 348 b sq. — Principium passivum movetur ab alio I 122 d. 10 — Omne, quod movetur, ab alio movetur I 78 d. 1. II 347 f. 1. V 300 3 — Omne, quod movetur motu naturali, differt a motore I 659 4* *Vide V. Natura (469 a).* — Ad motum non sufficit qualitas propria mobilis II 349 2* — Quaedam a se ipsis moventur V 300 3

— Omnis motor sufficiens distat a mobili II 347 f. 3. 349 4* — Motor distat a mobili in eo motu, in quo moveri est vere pati, et si motor est tota causa sufficiens et tota causa motus II 646 2* — Distantia motoris a mobili secundum substantiam et completio motoris facit ad motus perfectionem II 349 4* — Distantia motoris a mobili per absentiam impedit motum, sed distantia per independentiam a mobili iuvat I 639 2* — Motor sufficiens non oportet, quod distet a mobili ut substantia altera, sed ut sit forma substantialis, quae sic uniatur parti motae, ut etiam distet II 375 2*

— omnis naturalis est a forma intrinseca II 347 arg. 1 — Processio localis est nobilis, quia est a principio intrinseco I 231 arg. 4 — Ad complementum motus non facit esse a principio intrinseco propter unionem motoris ad mobile, sed propter sufficientiam motoris distantis a materia II 349 4*

— Motor sufficiens non habet situm I 170 f. 5. 171 b. II 375 2*

— Motor operatur super totum mobile II 78 arg. 2

— Quod propinquius est motori citius et velocius movetur II 71 arg. 4

— Motor est in mobili per virtutis influentiam I 649 a *Vide V. Proiectio* in Indice gener. — Motor unitur mobili secundum virtutem II 349 4*

— Unius mobilis potest esse multiplex motor, et unus motor multa potest movere II 225 3*

— Movere debetur substantiae, quae est hoc aliquid IV 273 arg. 1 — Motor, qui est causa sufficiens et tota causa motus, est hoc aliquid et substantia completa distans a mobili, non vero ille qui non movet nisi sicut dispositio vel instrumentum II 646 2* — Motor sufficiens est hoc aliquid et habet materiam et formam II 375 2* *Vide V. Forma 20.*

— Omnis motor est in actu respectu mobilis II 347 f. 2 *Vide V. Agens (412 b).*

— Movens praeceminet mobili II 595 arg. 5 — Secundum rectum ordinem superius movet inferius II 716 4*

— Motor perfectior et absolutior minus dependet a mobili et est sufficientior I 639 2*

— Virtus motoris debet proportionari mobili II 345 f. 2. 346 4* — Motoris ad mobile debet esse proportio II 419 arg. 2

— Si tanta virtus movet in tanto tempore, et maior in minori, et maxima in minimo, et infinita in nunc I 662 f. 3. II 345 f. 3 — est velocior, secundum quod potentior est virtus I 662 f. 3 *Vide V. Agens (412 c).* — Ab eadem virtute non exit motus in infinitum maior et minor IV 109 arg. 4

— Lassationem in movente non facit finitas virtutis moventis, sed improprio motoris ad mobile, vel contrarietas, vel ineptitudo ex parte mobilis II 350 6*

— Motor principalis excitat et movet motorem non principalem II 862 arg. 6

— Ad movendum requiruntur intentio, appetitus et virtus II 595 arg. 4 — Ad rectum motum progressivum concurret simul visus ostendens viam et pes incedens II 893 b

— Idem est quod dirigit separando a termino et inclinando ad terminum IV 27 arg. 4 *Vide V. Pondus* in Indice gener.

— Per eandem vim, per quam quis movetur ad aliquid, quiescit ibidem II 675 arg. 5 — In motu corruptionis non oportet, quod quis per eandem vim, qua movetur, persistat in termino II 677 5*

MUTATIO — Mutari est aliter se habere nunc quam prius II 31 arg. 2. V 105 3* — Mutabile est quod se habet uno modo prius et alio modo posterius I 679 6*. II 31 arg. 3. V 98 arg. 11 — Mutabile est quod non eodem modo se habet prius et posterius, aut quia nullo modo se habet prius et posterius, aut nullo modo prius et aliquo modo posterius, aut quia simpliciter aliter prius et posterius II 32 3* — Mutationis naturalis ratio est aliter se habere nunc et prius *ib.* 2*

— Impossibile est de non tali fieri tale sine illius mutatione V 98 arg. 8 — Omne, quod nunc est aliquid, quod non erat prius, est mutatum I 157 arg. 2 — Omne,

MUT

quod incipit esse aliquid, quod non erat prius, est mutabile I 521 arg. 4 — Quod introducit de non esse in esse mutatur V 27 arg. 3 — Omne, quod exit in esse, exit per motum vel mutationem II 19 arg. 1. 2 — Mutatum esse est superius ad factum esse III 174 arg. 1 *Vide V. Fieri* in Indice gener. — Quod de non praesente fit praesens mutatur V 101 7* — Quod incipit esse in aliquo, ita quod ab ipso aliquo modo dependet et per illud contrahitur, mutatur ex illa inceptione *ib.* 9*

— omnis est via II 33 arg. 4 — sunt viae ad res II 562 b

— Omne, quod exit de potentia in actum, aliquo modo mutatur V 98 arg. 5 — est, ubi est exitus ab ente in potentia ad ens in actu, quod se habet aliter nunc quam prius V 104 1*. 106 10*. 11* — Omne, quod mutatur, per prius est in potentia quam in actu I 156 f. 3 — Motus sequitur ad generationem, quae fit de ente in potentia V 105 4* — est de necessitate in corruptione, sed non in omni generatione *ib.* 3*

— Omne mutabile aliquo modo est possibile V 103 f. 2 — Omne possibile ad actum et complementum est mutabile III 8 arg. 3 — Mutabile est omne, cui aliquid advenit ex tempore V 97 arg. 3

— Omne est mutabile, quod est de nihilo factum II 30 f. 1 — Omne, quod sibi relictum in nihilum cedit, quantum est de se, est mutabile I 159 f. 3 — Omne vertibile est mutabile I 158 f. 2

— Mutabilitas non est in rebus simpliciter, quia sunt ex nihilo, sed in quantum dicit positionem, venit a materia II 89 f. 1 — Mutabilitas non est pura privatio, immo dicit aliquam positionem *ibid.*

— non potest esse nisi in re mutabili et variabili propter defectum V 105 3* — Omne mutatum habet in se mutabilitatem I 159 f. 6 — Ubi nulla potest esse mutatio et nihil mutabile, non est mutabilitas V 104 a

— Alterabile est quod suscipit peregrinas impressiones II 350 d. 2

— et motus semper incompletionem dicit V 104 2*

— Omne, quod mutatur, aut acquirit aliquid, aut perdit V 97 f. 5 — In omni, quod mutatur, aut aliquid advenit, aut recedit *ib.* f. 6 — naturalis est per receptionem tantum, vel per receptionem et abiectionem IV 1021 4* — In esse rei mobilis aliqua proprietas habita amittitur, vel non habita acquiritur II 62 b — Amissio alicuius et acquisitio de necessitate mutationem includunt V 106 12* — Nihil novum acquiri potest sine aliqua mutatione acquirantis vel acquisiti III 465 a — Possibile est ad mutationem quod potest acquirere aliquid in se ipso, non in altero III 10 3* — Quod nihil novi acquirit, nihil habitum perdit non potest mutari V 310 7

— Cum aliquid non participans rationem alicuius fit participans, transmutatur in illud IV 270 arg. 4 — Quod mutatur in aliud fit illud vel secundum accidens, vel secundum substantiam IV 251 f. 2

MUT

— naturalis fit per diversificationem proprietatum circa idem suppositum I 145 d. 4

— Nihil mutat aliquid, nisi corrumpat aliquid, quia non est mutatio sine deperditione II 184 f. 3 — In omni mutatione ad formam aliquid deperditur, unde potest dici mors IV 1031 2* — est quaedam mors in natura mutabili I 158 f. 4

— Quod mutatur fit aliquid IV 251 f. 4

— ad esse non est sine inceptioe, ab esse non est sine defectione, in esse non est sine variatione et qualicumque successionem V 104 a

— est in productione ratione exitus in esse sive receptionis novae substantialis formae, quae fit in instanti II 32 a

— Aliquid est mutabile in productione, cum fit abiectio habiti ex parte principii, vel introductio novi ex parte producti, vel decisio ex parte fundamenti, de quo intelligitur produci V 104 b. 106 12* — est in productione de aliquo mutabili, quia non potest esse idem ibi per omnimodam indifferentiam quod datur et quod accipitur et actus intermedius V 106 9* — est in productione de parte, non in productione de tota substantia *ib.* 42* *Vide V. Generatio 7* in Indice gener.

— Aliquid praedicatur denominative per modum transmutationis III 156 4*

— naturalis praeexigit materiam et ens in potentia II 32 4* — Ad transmutationem physicam concurrunt subiectum et duo contraria IV 281 arg. 2 — Ubi deficit materia, non est intelligi mutationem physicam *ibid.* *Vide V. Materia 25.* — omnis fundatur super aliquod mobile II 31 arg. 5 — Nihil nullo modo mutabile est V 103 arg. 10

— Omne mutabile secundum proprietates est aliquid praeter illud, secundum quod mutatur I 145 d. 4

— Quod mutatur aliquo modo manet IV 244 arg. 3 — In omni specie motus aliquid manet *ib.* arg. 4 — In mutatione naturali manet illud, in quo fundatur potentia materiae *ib.* arg. 2 — In aliqua mutatione nihil commune manet IV 245 a, 1*

— ad esse nihil ponit nisi a parte termini, mutatio ab esse nihil nisi a parte principii, mutatio in esse ponit ex parte utriusque II 34 b — in esse utrumque extremum habet et subiectum, quod est prius natura quam terminus, quem mutatio natura potest praecedere *ibid.*

— in esse est aliquid diversum a termino secundum rem, quamvis non sit ens actu completum II 34 b — in esse, quae habet duo extrema, necessario differt a

termino II 35 4* — quae habet tantum ultimum extremum ens, non potest dicere medium, sed se tenet cum altero extremorum *ibid.* — ad esse nihil aliud est quam nunc primo esse, mutatio ab esse nihil aliud est quam nunc ultimo esse et ideo non ponit aliquid aliud secundum rem quam esse, sed solum secundum intentionem II 34 b

— In instanti mutationis non est terminus a quo nec terminus ad quem IV 249 arg. 3

— Mutationis non est mutatio IV 180 arg. 4

— et motus reducuntur ad genus termini sicut viae II 562 b

— Omne, quod habet aliquam variationem, cadit aliquo modo a necessitate secundum id, secundum quod mutatur V 97 f. 4 — Contingens est mutabile et variabile V 347 29 — Mutabilitas includitur in contingente V 109 6*

— potest esse, ubicumque est extensio quantitatis et compositio II 224 a — Nul- lum mutabile est simplex II 89 f. 1 — Mutabilitas non stat cum simplicitate V 97 f. 6

— In omni mutatione est aliquo modo prius et posterius V 97 f. 8. 104 f. 5. 106 11* — In qualibet mutatione prius est terminus a quo quam terminus ad quem secundum naturam, vel secundum tempus IV 425 arg. 4 *Vide V. Actio (410 c).*

— est instantanea III 111 b — In mutatione subita simul est fieri et factum esse II 116 f. 6. 708 d. 4. IV 249 3*. 426 4* *Vide V. Fieri* in Indice gener.

— Natura non sustinet repentinas im- mutationes IV 88 a. 180 f. 2 — Inter mu- tationes contrarias de necessitate est quies media II 116 f. 6

— denominatur a termino I 233 arg. 3

— vel est de esse in aliud esse sive in aliam formam, vel de non esse in esse, vel de esse in non esse II 224 b. V 104 a — omnis vel est ad esse, vel ab esse, vel in esse, quia vel esse accipit, vel esse per- dit, vel ab uno esse sive modo essendi in aliud transit V 97 f. 9

— prima est illa quae est ad esse II 740 arg. 4

— aut est generatio, aut corruptio I 662 f. 4 — quae est ab ente in ens, est secundum accidens et dicitur variatio; quae est ab ente simpliciter in ens potentia sive secundum quid, est secundum formam et dicitur corruptio; quae est ab ente in sim- pliciter non ens, est secundum totam rei substantiam et dicitur versio I 160 a — Motus ad formam dividitur per quinque spe-

MUT

cies et comprehendit omnem mutationem secundum qualitates et proprietates I 664 d. 2 — Sex genera mutationis IV 245 a sq. — omnis aut est secundum substan- tiam, aut secundum accidens I 156 f. 4. II 31 arg. 6. V 97 f. 10

— secundum substantiam vel est re- spectu esse simpliciter, vel respectu esse perfecti, eadem substantia remanente I 309 4* — Aliquid mutatur secundum substan- tiam, quando perdit naturale, quod con- sequitur naturae complementum, non quod consequitur defectum II 184 1* — est quan- tum ad essentiam et statum, vel quantum ad primum esse et bene esse *ib.* a *Vide V. Corruptio.* — Quod mutatur secundum substantiam ut terminum formalem et respec- tu esse simpliciter est aliud et aliud I 309 4*

— secundum accidentia est alteratio IV 279 1* — Motus alterationis est secundum qualitatem absolutam III 166 a — Proprie- tas absoluta nova facit mutationem III 175 3* *Vide V. Accidens (408 a. 407 c)* et *V. Relatio.*

— Magis mutatur res, quando suscipit formam novam, quam quando acquirit no- vum situm II 31 f. 5 — Maior est varia- tio in motu secundum substantiam, quia est entis in potentia, minor in motu secun- dum locum I 180 arg. 2 *Vide V. Forma 24.*

— secundum formam est in elementa- ribus, secundum situm in aetherialibus V 542 10 — secundum formam est in omni- bus compositis per naturam I 160 b *Vide V. Corpus-mutabile.* — secundum acci- dens est in omni creatura I 160 a, 4*

— Alteratio in mixtione *vide V. Mixtio.*

— Aliquid est mutabile ex se ipso, vel in alio, vel ab alio, vel cum alio V 99 a

— Omne, quod mutatur, aut mutatur in statum meliorem, aut deteriorem, aut aequalem I 157 f. 4. V 97 f. 7

— Cum sunt diversae essentiae, unum potest mutari, altero non permutato I 158 2*

— maior est in perveniendo ab uno in alterum, quanto magis sunt distantia II 31 f. 4 — inter extrema in infinitum di- stantia non potest fieri per virtutem fini- tam I 159 arg. 7

— Mutabile et immutabile per naturam dicunt differentias oppositas, et est impos- sibile, esse circa idem manens idem, nec simul nec successive II 184 2* — Muta- bile et immutabile respectu diversorum obiectorum non faciunt potentias essentia- liter diversificari II 567 3*

— Ubi est mutabilitas, ibi nulla est certitudo I 694 f. 6

N

NAT

NATURA — est forma, qua unumquodque est id quod est V 65 b — est earum rerum, quae cum sint, quoquo modo intellectu capi possunt III 130 arg. 4 — est unamquamque rem informans specifica differentia *ibid.* 453 3*. V 65 a sq. — est specifica differentia, non abstracta, sed in particulari veraciter existens III 131 4*

— Veritas naturae attenditur quantum ad propriam formam III 130 f. 1 — accipitur pro vera materia et vera forma III 131 a — dicit principia constituentia, vel formam completivam III 453 3*

— dicitur tripliciter sive proprie, sive large II 876 d. 2

— tertia constituitur in unione duarum, quae habent mutuam repugnantiam et non excellentem praedominantiam, vel quae habent mutuam dependentiam III 158 a — plures non possunt constituere unam sine transmutatione et conversione, qua fit convenientia in forma *ibid.*, 3*

— In natura est unitas inseparabilitatis V 381 8

— Essentia non differt ab eo cuius est essentia III 483 arg. 1

— dicit quid commune III 171 1* — dicit ipsum commune II 789 4* — nominat formam communem V 64 f. 3 — In nobis est unitas naturae per participationem unius communis essentiae I 207 d. 5 — In natura communi aliqua assimilantur similitudine, quae fundatur et stabilitur in aliqua forma stabili V 350 9 — communis in suis particularibus est unum in multis *ibid.* — praeter singularia solum est in nuda consideratione III 127 f. 3

— in supposito habet existere III 188 b

— In omni substantia, cuius est esse et operari, intelligitur natura et habens naturam I 413 b *Vide V. Quod est* in Indice gener. — Res naturae se habet per modum suppositi I 589 arg. 6 — Res naturae quasi medium tenet inter naturam abstractivam consideratam et hypostasim III 149 b. 150 6* — Res naturae praedicatur de hypostasi, sed non de natura abstractivae considerata nec e converso III 150 6* — Res naturae non praedicatur de natura I 589 arg. 6

— et res naturae in homine non est idem I 106 d. 5 — Res naturae in creaturis est aliud quam natura I 588 4*. 595 d. 4 — Essentia creata differt a supposito I 168 a *Vide V. Quod est* in Indice gener.

— creata non praedicatur de hypostasi in abstracto, sed tantum in concretione III 131 2*. 150 5* — et persona sunt indivisa II 720 4*

— Diversis naturis diversae respondent res naturae III 149 b. 150 6* — Res naturae unitatem habet sicut hypostasis III 150 6*

— generatur III 188 f. 4, 2 *Vide V. Generatio 9* in Indice gener.

— Ubi sunt plura realiter plurificata, plures sunt essentiae V 13 f. 8 — Essentiae ipsarum rerum in rebus multiplicantur, quia ipsis rebus intrinsecae sunt V 14 3*

— in supposito habet multiplicari III 188 b. 189 4* — Essentia creata multiplicatur in suppositis I 117 b. 168 a — creata habet multiplicari in diversis personis III 142 d. 1. V 65 b — in inferioribus numeratur in suppositis et distinguitur per generationem I 149 4*, 2* — Essentia necessario plurificatur in generante et generato praeterquam in Deo I 665 d. 4 — Substantia omnino eadem in creatis non participatur a pluribus I 207 d. 5. 260 b — Essentia non potest esse in pluribus una et tota I 181 a sq.

— Quod natura numeretur in pluribus, est ex defectu simplicitatis I 53 f. 3 — in pluribus hominibus non diversificatur, tamen multiplicatur II 104 3*

— dicit rei essentiam, vel operationis principium I 547 2* — dicit formam substantialem in comparatione ad operationem propriam I 551 d. 5 — nominat rei formam entem in motu et materia ut naturalium operationum principium III 131 4* — dicit essentiam ut alterius principium et comparationem ad productionem sive emanationem naturalem I 374 4* — plus dicit in habitudinem principii vel causae quam in habitudinem formae III 196 b — est principium rei genitae III 195 f. 3

— non est ratio agendi et patiendi nisi in supposito III 127 b

— est principium motus et quietis II 347 arg. 1 — est principium motus et quietis per se et non secundum accidens III 130 arg. 4

— dicit originale principium alicuius effectus II 460 2* — dicitur naturalis origo I 161 7* — dicit ut a quo II 436 b

— dicit vim productivam I 374 b. II 436 a. 789 4* — est vis insita rebus similia ex similibus procreans I 134 arg. 2. 374 b. II 201 arg. 5. 373 arg. 4. 764 6*. 789 4*. III 334 arg. 4. IV 891 f. 4. V 181 a

— proprie dicitur vis insita rebus, secundum quam res naturales peragunt cursus suos et motus solitos II 437 5* — est vel quod agere vel quod pati potest III 130 arg. 4

— cooperatur Deo in productione naturalium per modum vere efficientis IV 128 b — in generatione naturali est vere agens II 728 b — aliquid agit IV 889 a — In omni naturali opere data est virtus creaturae, per quam operatur IV 231 arg. 5 — est agens praecipuum et efficiens in naturali opere IV 232 b *Vide V. Coopera-*

NAT

tio et *V. Creatura - agens* in Indice gener. — Omne, quod est aliqua natura, habet operationem naturalem II 566 f. 4

— producit sibi simile per vim sibi datam II 443 5* — producit sibi simile et aequale I 544 a — producit simile in specie II 214 f. 2. 215 a — In productione naturali producitur similis in substantia et natura I 58 4* — Quod nascitur ex aliquo est natura conformis cum eo ex quo nascitur III 186 f. 6 — Agens per naturam producit sibi similem secundum veritatem II 202 a *Vide V. Generatio 2, 4* et *V. Productio* in Indice gener.

— Actio naturalis est ad generandam speciem consimilem in passo secundum naturam IV 934 4* — Agens per modum naturae dat producto proprietates naturales consimiles I 804 arg. 3 — ut agens particulare producit simile in proprietatibus specialibus I 805 3* — Quod emanat per modum naturae emanat per modum perfectae et expressae similitudinis I 196 3*. 544 a, b

— Per naturam simile ex simili producit I 803 f. 4. II 201 arg. 5. 764 6*

— perfecta potest producere sibi similem I 251 arg. 3 *Vide V. Generatio 6* et *V. Perfectio* in Indice gener.

— respicit generativam virtutem II 764 6* — Vis generandi respicit naturam de se I 134 arg. 2. II 783 4*. V 236 a *Vide V. Generatio 20* in Indice gener.

— quod agit non agit ex nihilo IV 889 a *Vide V. Actio (410 a)* et *V. Forma 22, 25*.

— quidquid facit facit secundum rationes seminales II 435 arg. 5. 436 a — Quod est in potentia naturae ut potente ad actum perducere dicitur fieri secundum rationes seminales II 436 b — mediante ratione seminali pervenit ad ultimum complementum II 439 arg. 1, 2 — Agens naturale agit influendo et impertiendo aliquid sui, quo mediante perficit illud quod erat in materia, et illud quod influitur a parte agentis, fit aliquid de completo esse ipsius producti IV 889 b *Vide V. Ratio*.

— dum operatur, immittit virtutem suam usque ad intima passi II 207 d. 3 — Agens in corporalibus influit virtutem suam passo usque ad intimum, aliter non alteraret totum II 226 arg. 3

— non potest in totam rei substantiam V 287 a

— non potest corruptum idem numero reparare IV 889 b. 892 b. V 287 a — non reducit a privatione in habitum IV 891 f. 4

— ut agens universale producit necessario I 805 3* — Naturalia moventur quadam necessitate II 891 a — Actio naturalis est secundum necessitatem II 314 f. 4.

NAT

IV 509 3*. V 94 b sq. — Quod oportet evenire est in potentia naturae II 892 arg. 3

— ad unam partem est determinata IV 410 6* — est agens determinatum II 809 b — Intentio naturae movet determinate ad unum II 194 b — Potentia naturalis est determinata ad unum I 798 arg. 4. II 566 2*. 617 6*. 620 4*. III 383 arg. 1 — Potentia operans per modum naturae est circa aliquid determinata V 25 11* — Causae naturales determinatae sunt ad unum cursum V 108 5*

— facit uniformiter IV 115 1* — operatur uniformiter et modo consueto II 436 b. 871 arg. 4 — Potentia, quae movetur naturaliter ad suum obiectum, movetur uniformiter II 565 arg. 3 — Virtutis naturalis est moveri uniformiter II 916 d. 2 — non movetur nisi uno modo II 453 1*. III 425 b

— Potentia naturalis nullo modo potest in opposita II 567 2* — Principia naturaliter causantia non inclinant ad opposita II 469 f. 4

— Causae naturales sic faciunt, secundum quod est eis inditum V 108 5* — non movet se ipsam I 659 4*. V 239 a

— habet dividi contra voluntatem V 110 arg. 9 *Vide V. Agens* et in Indice gener. *V. Processio*. — Prius est principiari naturale et intrinsecum quam voluntarium et extrinsecum V 113 f. 7

— est operans per intentionem II 595 arg. 4. 871 arg. 4. 890 arg. 1 — non operatur solum per intentionem alienam, sed etiam per propriam et intrinsecam, sed improprie II 890 b sqq.

— agit nobiliori modo quam voluntas, quae non potest omnia, quae vult I 805 3* — sufficientior est in agendo et paucioribus indiget et nobiliorem effectum producit quam ars I 804 arg. 3

— ordinate facit quidquid facit II 449 f. 5 — operatur quam citius potest I 184 f. 1. II 295 arg. 6. III 809 d. 5 — operatur quanto potest brevius et delectabilius et ordinatius II 730 a — non facit cum maiori difficultate quod potest facere cum minori II 353 arg. 2

— prudentissima est II 594 5* — non deficit in necessariis II 353 f. 2. 556 f. 3. 698 arg. 5. 706 f. 4

— nihil facit frustra II 73 arg. 2. 596 a. 698 arg. 5. IV 151 arg. 2. 233 f. 4. 453 arg. 5

— non facit per plura quod potest facere per pauciora I 196 4*. II 353 arg. 2. 741 f. 6. III 42 f. 1. 46 arg. 4. 809 d. 5. IV 151 arg. 2. 623 arg. 4. 975 f. 2. V 28 arg. 46 — facit semper per pauciora, quanto potest bono modo IV 11 arg. 2 *Vide V. Superfluitas* in Indice gener.

— habita sua perfectione, quiescit I 658 3*

— semper desiderat quod melius est II 341 a. 378 6*. 485 arg. 2. 809 b. 865 arg. 5. III 136 f. 3. IV 246 f. 4. 1038 arg. 3. V 526 4 — singularis desiderat rem facere, quanto meliorem et perfectiorem potest, et quod non faciat, hoc est praeter intentionem propter aliquam occa-

sionem incidentem IV 918 d. 2 — non semper desiderat melius simpliciter, sed melius in ordine II 487 2*

— per prius intendit sibi quam alii II 730 a — naturaliter tenet quod est sibi conveniens II 479 arg. 3. 730 a — necessarium sibi reservat II 479 f. 3

— omnis refugit sibi contrarium et nocivum II 681 arg. 6 — conservatur in hoc, quod unitatem in suis principiis componentibus et etiam in partibus quantitativis servat pro viribus suis et expellit omne illud quod dispersionem inducit V 122 1*

— cum dat esse, dat etiam potentiam permanendi II 556 f. 3

— omnis appetit salvari I 161 7* — appetit magis conservari in se quam in suo simili III 643 f. 4 — appetit conservari in suo simili III 646 b — intentione universaliter intendit salvare speciem IV 918 d. 2

NATURALE — est quod Deus indidit unicuique rei a sua conditione II 113 f. 3. 336 arg. 6. 468 arg. 1 — Quod inest rei a sua prima origine inest ei naturaliter II 396 f. 4. 437 5*. III 108 arg. 2. 334 arg. 3 — Naturaliter dicitur inesse subiecto quod inest a primordio ipsius rei III 109 a — Naturae ratione sui competit quod spectat ad originem naturae V 181 a — est quod inest alicui per nativitatem, vel per creationem I 240 d. 3

— dicitur non solum quod naturam habet ut subiectum, sed etiam quod consonat naturae subiecti I 480 d. 5 — Quod convenit alicui secundum naturales eius proprietates convenit ei naturaliter II 397 f. 3 — est quod habetur a natura et secundum consonantiam naturae, vel quod inest per propriam naturam sine quacunque alia causa I 761 d. 5

— est quod egreditur per modum naturae, ita ut conveniat in natura, vel quod est a naturali principio sive proprietate II 397 3* — dicitur habitudinem principii et causae, vel formae II 398 5*. III 196 a

— creaturae dicitur quod inest ei per propria et intrinseca principia I 161 7* — est quod inest per principia naturae creatae III 109 b — est quod est datum rei non solum, ut in ea sit, sed etiam, ut sit ab ea, ita quod sit a principiis subiecti IV 15 5* — Illud est a natura, quod est a naturali origine non solum per concomitantiam, sed etiam ut a causa III 335 3* — proprie non est omne, quod inest a principio nativitatis II 470 1*

— est quod est a principio intrinseco, quod est de constitutione naturae III 109 3* — Naturaliter dicitur inesse proprietas, quae causatur a principiis subiecti et per quam ipsum principium efficit operationem naturalem *ib.* a

— dicitur quod Deus sic operatur, ut virtutem agendi et movendi communicet creaturae II 346 f. 4, a — Non omne, quod est naturale, est a principio intrinseco sicut a tota causa, sed sufficit, quod virtus intrinseca cooperetur virtuti activae II 349 1*

— Quod est in appetitu naturae est naturale IV 892 arg. 6 — est, in quod

NEC

potest natura I 161 7* — Quae non sunt in potestate naturae non sunt naturalia, licet sint in naturae appetitu IV 893 6*

— Ad illud, ad quod res naturaliter ordinatur, habet naturalem appetitum IV 892 arg. 6 — Non debet infringi appetitus naturalis propter aliquod accidens praeternaturale II 774 3*

— nullum est violentum II 618 f. 2

— simpliciter est, quod est omnino a natura, largius vero, quod inchoatur a natura et consummatur ab assuetudine II 917 d. 3

— est quod est idem apud omnes I 160 arg. 8. II 718 arg. 5. 902 arg. 6. III 114 f. 3. 818 f. 1. IV 14 arg. 5. 372 arg. 6. 847 f. 2. 1003 f. 3. V 180 f. 9 — Quod inest omnibus communiter inest naturaliter II 396 f. 2 — Quod omnibus inest est naturale I 459 arg. 8. V 239 a

— Magis sapit naturam rei quod habet esse in toto, quam quod habet in parte I 652 arg. 2

— Nihil, quod naturaliter fit, est novum, quia omne tale praecessit in suo simili III 114 f. 2 — Secundum naturam nihil est novum V 405 11

— Quod est naturale est indelebile II 192 f. 1 — Quod convenit naturaliter salva natura semper convenit IV 281 arg. 1 — sunt inseparabilia et quasi dantur ad semper III 761 2* — concomitantur naturam inseparabiliter II 902 arg. 6 — Quae naturaliter insunt sunt inseparabilia II 912 f. 3 *Vide V. Essentiale*. — Naturaliter dicitur inesse quod inest inseparabiliter et a re non recedit III 109 a — Naturales impressiones non relinquunt I 153 f. 2 — non potest a nobis omnino auferri II 912 b. 913 4*

— Quod naturale est nullo modo asuescit in contrarium I 153 f. 2. II 528 d. 3. 917 d. 3. IV 1003 arg. 2

— Veriori modo inest quod inest naturaliter, quam quod inest accidentaliter, quando illud quod inest accidentaliter, non praesupponit illud quod inest naturaliter II 917 d. 3

NECESSARIUM — omne est determinatum ad sic et non aliter se habendum I 679 6*. III 352 6*. V 19 f. 21. 107 arg. 1 — Nihil, quod est indifferens ad opposita, est necessarium V 107 arg. 2 — Quae moventur necessitate non possunt ad oppositas partes tendere II 891 a

— non habet possibilitatem ad non esse V 46 f. 13 — Repugnans necessario est impossibile I 677 f. 2, 3 — Necesse esse et impossibile non esse convertuntur I 425 f. 3 — non potest vere cogitari non esse V 48 arg. 7. 406 f. 3. 110 arg. 6 — Nihil est summe necessarium, quod potest cogitari non esse propter defectum suae certitudinis et veritatis in se ipso V 112 6*

— Simpliciter necessarium non claudit in se contingens I 485 arg. 2 — Nulli summe necessario potest attribui aliquid contingens V 107 arg. 3 — Nihil connotans contingens est necessarium I 678 b. 679 5* — quod connotat contingens, denominatur contingens V 108 3*

— prius est quam possibile V 114 f. 8 — simpliciter necessarium nobilius est quam possibile sive contingens V 68 f. 4

— In necessariis est certitudo ex rerum principis determinate acceptis V 26 18* — Quanto aliquid magis est necessarium, tanto est magis certum certitudine simpliciter V 109 8* — Quod repugnat certitudini et evidentiae ex parte rei repugnat necessitati V 112 7*

— praesupponit verum V 110 arg. 6

— omne est scibile V 107 arg. 7 — solum natum est certissime cognosci V 111 a

— naturaliter insunt V 110 arg. 9 — Necessitas omnino intrinseca inest rei ex propria natura V 107 b

— omne est absolutum nec habet respectum ad aliquid a se distinctum V 110 arg. 4 — Simpliciter necessarium est omnino independens V 68 f. 4

— est immutabile I 677 arg. 6. V 49 f. 17. 97 f. 4. V 110 f. 1

— est incorruptibile V 68 f. 4 — dicitur esse verius quam contingens, quia durabilius IV 563 4* — omne est interminabile V 19 f. 21

— Contingens non potest esse causa efficiens et conservans eius quod est necessarium per se et simpliciter III 248 4*

— compatitur se cum omni possibili I 677 f. 2 — Si nihil est necessarium, nihil est impossibile V 107 f. 5

NECESSITAS — secundum quadruplex genus causae III 350 b — est materiae, vel efficientis IV 892 3*

— vel est simpliciter, vel conditionata, sicut comedere necessarium est vivere volenti IV 174 a — est absoluta, vel conditionata III 567 4* — absoluta opponitur

contingentiae, et dicitur consequentis; respectiva dicitur consequentiae et non opponitur contingenti I 675 b. 840 a — consequentiae non dicit qualitatem absolutam I 829 b

— Impossibile est, necessitatem esse in composito nisi per necessitatem existentem in simplici V 107 f. 6

— Aliquid necesse est esse vel simpliciter, vel ut nunc I 675 3*. III 248 4* *Vide V. Praesens et V. Praeteritum* in Indice gener.

— Inesse simpliciter aequivalet necessario I 675 2*

— Ex maiori de necessario et minori de inesse simpliciter semper concluditur de necessario I 675 2*

NEGATIO — Propositio negativa removet praedicatum a subiecto V 50 5*

— Oratio negativa nihil ponit I 829 a — cum constantia subiecti aliquid ponit in subiecto I 498 4* — in genere privat unum et ponit contrarium I 497 b. 505 d. 2

— extra genus generaliter privat et non ponit aliquid I 497 b — extra genus nihil ponit I 498 4* — in genere remoto et extra genus proximum privat unum, ponit tamen aliquid generis remoti I 497 b

— non privat modum significandi sive dicendi I 496 f. 4 — Terminus negatus trahit significationem ab affirmato I 505 d. 2 — In termino affirmato et negato est idem significatum I 497 a. 505 d. 2

— Propositio negativa fundatur in ordine ad ens I 829 3* — quae non est pura negatio, fundatur supra positionem I 533 f. 2 *Vide V. Veritas-propositionis.*

— plus tollit, quam ponat affirmatio III 447 d. 3 — plus tollit, quam ponat af-

firmatio opposita cum negatione implicita III 254 3*. 255 b — explicita plus negat quam implicita III 257 4*

— e contrario se habent affirmationibus III 853 4*. 892 d. 1 — se habent e contrario affirmationibus quantum ad ordinem I 174 d. 1 — extra genus semper se habet contrarie affirmationi, sed non semper negatio in genere I 498 3*

— summe opponitur affirmationi, ubi nihil ponit I 113 4* *Vide V. Contradictio.*

— Ad negativam propositionem non sequitur aliqua affirmatio I 155 a. V 50 5*

— Aliquid dicitur negative de aliquo, quod non habet illud nec est natum habere I 770 a. IV 357 4* — privat actum et aptitudinem I 140 2*. II 114 2*

— non dicit deformitatem II 114 2* — pura non dicit nobilitatem I 497 a

— pura non distinguit I 497 a

— confundit I 105 d. 3 — postposita relativo ipsum non confundit *ibid.*

— praeposita omnino a subiecto removet praedicatum I 98 3* — praeposita signo universali facit aequipollere particulari negativo, postposita facit aequipollere suo contrario III 868 a — Terminum habenti formam non multiplicabilem non differt praeposere et postponere negationem I 98 a. 3*. 105 d. 3. III 173 7* — Differt dicere: quidam homo non currit, et non quidam homo currit V 518 20

— cum constantia subiecti aequipollet termino mere privativo I 239 b

— antecedit compositionem, quam negat I 382 arg. 3

— duae aequivalent uni affirmationi I 138 arg. 2

— Prima cognoscuntur per negationem I 497 b

O

OBIECTUM — potest dici materia circa quam I 8 2* — potest simul esse finis habitus *ibid.*

— Illud est subiectum in scientia, de quo et de cuius proprietatibus est scientia tota I 6 f. 1 — Subiectum in scientia debet complecti omne, quod determinatur in illa *ib.* arg. 1 — Subiectum scientiae vel dicitur, ad quod omnia reducuntur sicut ad principium radicale, vel sicut ad totum integrale, vel sicut ad totum universale I 7 a — Illud est subiectum in scientia, secundum cuius divisionem dividitur scientia I 6 f. 2

— quod habet rationem materialis, vocatur obiectum commune secundum communem acceptionem et obiectum per accidens; illud autem dicitur obiectum proprie et per se, quod habet rationem motivi III 513 a — principaliter movens est, quod propter se appetitur III 595 a

— In obiectis consideratis secundum rationes easdem est diversitas materialis,

in consideratis secundum rationes alias et alias est diversitas formalis III 788 d. 4 — per accidens sive materiale et obiectum per se possunt differre specie vel genere, sed unius habitus est una ratio obiecti primi III 479 a sq. IV 386 3* — quod est idem secundum substantiam, sed diversum secundum rationem movendi, facit diversitatem in actu et habitu et potentia III 593 5*

— non oportet, quod sit nobilius organo, in quod agit, simpliciter, sed secundum quid, quia habet speciem, et illud est denudatum IV 1020 4* *Vide V. Cognitio 15.*

— praesens delectat potentiam vel ut conveniens, vel ut perficiens, vel ut conservans IV 1019 2* — excellens *vide V. Intellectus 5 et V. Sensus.*

— in toto medio suam generat similitudinem V 301 7 — generat sibi similitudinem in speculo II 497 f. 4 — semper, quantum est de se, gignit similitudinem, cum est in sua completionem V 322 8

— secundum ordinem naturalem influit in organum IV 1020 f. 4 — exterius non agit in animam nec perficit ipsam II 538 b

OPINIO — est acceptio unius partis cum formidine alterius I 841 6*. III 520 arg. 3, b — aliquando dicitur acceptio animae generata ex rationibus probabilibus III 520 b — In opinione est acceptio unius partis sine pleno assensu credulitatis II 540 b — Opiniorum contrariorum nulla est certa I 477 arg. 4 — Duobus contrarie opinantibus, alter decipitur et errat *ib.* arg. 2 — est una contrariorum I 841 6*

— Opinabilia sunt quae non habent cognosci nisi per quandam coniecturam II 540 a — Omne probabile est opinabile V 107 arg. 7

— adhaeret rationi propter se III 520 arg. 4 — principaliter innititur rationi probanti III 521 b — generatur ex probabili ratione III 520 f. 1, 2, arg. 2. 521 a

— Opinari est rationis conferentis I 478 b

OPP

— et scientia sunt in eodem et secundum idem et respectu eiusdem, habentes diversas et oppositas conditiones V 31 18*

— est circa complexum III 514 f. 3

OPPOSITA — Aliquid opponitur alteri aut contradictorie, aut contrarie, aut privative, aut relative I 420 arg. 3 — Triplex genus oppositionis, contradictionis, contrarietatis et relationis III 178 a

— Oppositio est relatio aequiparantiae IV 803 arg. 2

— Aliqua opponuntur materialiter, vel formaliter II 970 f. 2

— nata sunt fieri circa idem I 30 f. 4. 32 f. 4. 314 arg. 5. II 585 arg. 3. 642 f. 4. 643 b. 827 arg. 2. 913 arg. 5. 951 f. 3. III 61 arg. 3. 515 f. 4. 566 arg. 5. 579 f. 3. 773 arg. 3. IV 49 arg. 5. 323 arg. 3, 4 — Oppositio directa intelligitur semper circa idem I 106 d. 7 — nata sunt fieri circa idem subiectum, quod sit substantia II 938 1* — nata sunt fieri circa substantiam eandem numero, sed non circa idem accidens numero, sed specie *ibid.* — nata sunt fieri circa idem, nisi alterum insit per naturam sive ad modum naturae I 315 5*. II 182 1*. 193 5*. 288 3*

— possunt habere aliquid commune quantum ad genus subiectum et quantum ad genus praedicabile I 767 4* *Vide V. Contrarium.*

— unum non denominat reliquum III 108 arg. 1

— unum non habet ordinari ad suum oppositum sicut ad causam et complementum III 11 5* *Vide V. Causa (425 c) et V. Forma 28.*

— non possunt esse in eodem I 53 arg. 3. 437 a — Impossibile est, duo contraria esse in eodem subiecto I 747 a. II 445 f. 4 — non sunt compossibilia circa idem numero, quod est unum individuum II 101 4* — unum non est in altero nec est cum altero circa idem II 813 arg. 3

— possunt esse simul in uno universalis II 101 4* — possunt esse in materia secundum essentiam *ibid.*

— Ubi contraria sunt secundum esse spirituale, simul possunt esse in eodem et secundum idem IV 281 arg. 2. 932 f. 4

— non sunt simul in eodem individuo I 482 f. 4 — non sunt simul vera de eodem I 750 a — Contraria nulli rei simul insunt II 812 f. 2 — non possunt fieri circa idem simul et semel II 653 arg. 1 — Deus non potest facere, quod opposita sint simul III 9 arg. 5 — Unus non potest esse simul albus et niger I 587 b — duo non possunt esse simul in eodem I 751 arg. 5. III 332 f. 2. 800 f. 4. IV 342 d. 7. 425 arg. 4 — Nihil potest esse nec intelligi simul et semel sub duobus oppositis II 868 2* *Vide V. Actio (441 a) et V. Motus (466 a).* — oppositione formali et directa non possunt simul esse II 813 a, b

— Unum oppositum alteri est impossibile, unum tamen alteri potest succedere I 696 4* — non faciunt discretionem personalem, sed successive possunt esse circa idem individuum II 105 f. 5 —

Oppositio formarum nulla est, nisi considerentur respectu eiusdem temporis I 183 5*

— Oppositae qualitates non possunt esse in eodem et secundum idem III 85 f. 5 — Impossibile est, quod duo opposita insint eidem et secundum idem I 752 b. III 205 f. 1. 353 arg. 4 — possunt esse circa idem secundum diversas vias IV 570 3* — Impossibile est, duo opposita inesse eidem secundum eadem principia, maxime naturaliter causantia II 469 f. 4

— quodcumque sunt circa idem, necesse est, quod alterum vel utrumque cadat a sui proprietate IV 568 arg. 3

— non sunt simul vera de eodem et respectu eiusdem I 223 arg. 4. V 31 48*

— Contraria non sunt quae non sunt respectu eiusdem nec omnino eodem modo insunt eidem, sed unum per se, alterum per accidens III 356 b

— respectiva habent legem oppositionis, secundum quod ad idem comparantur II 938 3* — Relative opposita non possunt esse circa idem secundum idem et ad idem, sed comparata ad diversa II 564 3* — quae non opponuntur ratione eius quod sunt, sed ratione eius ad quod sunt, possunt simul stare II 813 b

— expelli habet per suum oppositum II 677 3*. III 688 b — Contraria mutuo se expellunt II 400 arg. 4. 815 2*. IV 281 arg. 2 — Contraria mutuo se expellunt, nisi alterum insit per naturam IV 771 4* — Simpliciter et directe opposita mutuo se expellunt II 813 a. III 801 3*

— Si unum oppositorum immediatarum circa suum susceptibile abest, necesse est, inesse sibi oppositum III 800 arg. 6 *Vide V. Contradictio.*

— Accedere ad unum oppositorum est recedere a reliquo IV 491 f. 1

— Tantum unum uni opponitur II 812 arg. 2. 829 arg. 4. 960 arg. 4. IV 27 arg. 2 — Unum tantum uni opponitur in uno genere oppositionis et secundum idem et per se loquendo II 813 2* *Vide V. Multiplicatio* in Indice gener.

— Si unum oppositorum dicitur multipliciter, et reliquum, sed si unum non dicitur multipliciter, nec reliquum I 810 arg. 4 — Quoties dicitur unum oppositorum, toties dicitur reliquum III 193 arg. 2 — Multiplicato uno oppositorum, multiplicatur et reliquum, secundum quod ei opponitur II 961 4* — Multiplicato uno oppositorum non secundum divisionem in partes subiectivas, sed secundum diversas significationes, multiplicatur et reliquum II 653 3* — Si unum oppositorum dicitur multipliciter non divisione univoci, sed multiplicis, multipliciter dicitur et reliquum III 763 4*

— minuitur, cum suo opposito permiscetur III 163 4* — Omne, quod diminuit alterum, est illi oppositum I 314 f. 3

— Quod repugnat alicui propter statum imperfectum multo fortius secundum statum perfectum V 403 arg. 7

— iuxta se posita magis elucescunt I 495 a. 831 b. 833 b. II 428 d. 4. 1002 4*

ORD

— sibi invicem comparata et simul visa magis elucescunt et etiam decorant universum IV 4049 f. 3 *Vide V. Cognitio 25.*

— Oppositorum eadem est disciplina III 568 arg. 2

— non infert oppositum I 154 arg. 6

— Quod infert aliud non potest stare cum eius opposito V 103 arg. 5 *Vide V. Illatio* in Indice gener.

— habent oppositos effectus IV 870 arg. 4 — Quae habent oppositos effectus directe opponuntur II 937 f. 3 — Si affirmatio est causa affirmationis, et negatio causa negationis I 474 d. 1 *Vide V. Causa (423 c sq.).*

— Cum unum non stat cum alio, necesse est, eius oppositum stare V 97 f. 6

— Si oppositum in opposito, et propositum in proposito, per se loquendo III 666 arg. 4. IV 921 f. 4. V 11 arg. 11 — Si propositum de proposito, et oppositum de opposito, intelligendo per se III 627 3* — Si oppositum de opposito in oppositis immediate, et propositum de proposito III 847 5* — similiter se habet ad oppositum sicut propositum ad propositum III 505 d. 4 — Ad opposita sequuntur oppositae proprietates III 570 2* — Ad oppositum consequentis sequitur oppositum antecedentis I 677 f. 3

— Quod est simile uni oppositorum in quantum tale est dissimile eius opposito V 11 arg. 12

— Oppositio in adiecto III 138 f. 2. 249 arg. 5. 840 arg. 4. V 50 6*

Ordo — est parium dispariumque sua unicuique tribuens loca dispositio I 372 arg. 2. V 179 f. 4. 181 a — Ubi cumque est gradus, oportet ponere ordinem IV 625 arg. 5 — est, ubi maius praepositur minori III 638 f. 4 — est necessarius, ubi unum respicit plura non aequae primo, sed unum per prius et alterum per posterius *ib.* f. 5

— est relatio ordinatorum II 829 a. IV 646 arg. 1, b — importat habitudinem et in creaturis dependentiam I 373 5*

— Ubi est ordo, ibi est proportio, non stricte, sed large dicta pro quacumque habitudine secundum convenientiam analogiae III 639 2*

— Ordinatio respicit ipsum ordinabile et illud, secundum quod est ordinabile, et illud per quod ordinatur II 813 a — In ordinatione concurrunt quid ordinatur, et per quid, et ad quid I 722 d. 1

— Non dicitur ordinatum illud, per quid, vel ad quid aliquid ordinatur I 722 d. 1 — Cuiuscumque est ordo, ipsum ordinatur I 373 arg. 1 — est alicuius aut ut ordinati, aut ut rationis ordinandi I 374 b. 480 d. 5 — Aliquid est ordinatum ut ordinis susceptivum, vel ut dispositivum, vel ut ostensivum I 831 a

— Aliquid est ordinabile in se, vel per accidens in alio et per aliud II 816 5*

— Esse ordinatum praesupponit esse in his, quae per se ordinantur, in his autem, quae ordinantur per accidens, non praesupponit esse in se, sed ratione illius, in quo vel per quod ordinantur II 816 5*

ORD

— Nihil est ordinabile per se et in se nisi quod est ens et aliqua natura I 831 a, 2* *Vide V. Privatio.*

— respicit dispositionem ordinatorum I 528 d. 3

— Ubi est ordo, ibi est ordinatorum distinctio I 182 f. 3. III 440 arg. 3. IV 614 arg. 1 — praesupponit distinctionem II 293 arg. 5. III 70 arg. 4. 638 arg. 1. IV 150 a — concernit distinctionem in partibus IV 619 a — praesupponit numerum I 372 arg. 6. 772 a — Quaecumque habent ordinem habent numerum et distinctionem I 247 f. 3. 373 arg. 1 — Non ordinantur ad aliud nisi numerata I 772 a

— Eiusdem ad se non est ordo IV 425 arg. 6

— qui attenditur secundum gradum et positionem inter res consimilis generis, ponit simpliciter distinctionem, sed quando unum est propter alterum, non oportet, ibi esse numerationem III 441 3* — localis sive secundum positionem praesupponit distinctionem secundum numerum, sed ordo secundum naturam sive secundum naturalem intelligentiam attenditur inter superius et inferius, inter quae non cadit numerus I 373 6* *Vide V. Prius* in Indice gener.

— omnis habet de necessitate infimum et summum et medium II 41 f. 2

— Ubicumque est ordo, ibi est ratio primi et ultimi V 4 arg. 6 — perfectionis necessario ponit primum, medium et ultimum V 84 f. 2 — Ubi est perfectus ordo, ibi est ratio principii, medii et ultimi V 371 12. 381 7

— Ubi est ordo, ibi est terminatio, non infinitas I 55 f. 2 — actualis habet primum et ultimum V 6 6* — deficit, ubi est infinitas secundum numerum I 772 f. 5 — Ipse ordo, aut eius perfectio et complementum privatur per infinitatem I 613 f. 3

— potest esse in pluribus, quorum unum est ab altero, tanquam in uno subiecto II 961 3*

— est secundum positionem, secundum antecessionem et secundum originem I 372 b — aut est prioritatis, aut dignitatis, aut originis I 613 f. 2 — in creaturis est secundum rationem durationis, situationis et

influentialae, scilicet per prius et posterius, superius et inferius, nobilius et ignobilius V 299 14 — est secundum superius et inferius, vel secundum prius et posterius IV 846 a. V 378 12 — est temporis, vel dignitatis III 94 d. 2. 638 f. 2. 747 arg. 3. 748 1* — est secundum nobilitatem, vel secundum durationem I 703 3* *Vide V. Prius* in Indice gener.

— est in aliquibus quantum ad finem, aut quantum ad naturae dignitatem II 46 a

— secundum positionem dicitur aliquorum, quorum unum est superius, aliud inferius I 372 b — secundum positionem est loci, vel dignitatis *ibid.* *Vide V. Gradus* in Indice gener. — potest accipi ad id quod est supra, vel infra, vel iuxta III 638 f. 2. IV 846 a

— attenditur secundum ascensum et descensum IV 508 b — est in ascendendo et descendendo, ita quod ab infimo pervenitur ad supremum per media et e converso II 421 arg. 6 *Vide V. Inferius* in Indice gener. — non est procedere de perfecto ad imperfectum II 449 f. 5. V 244 b — non est a maiori perfectione ad minorem, sed e converso IV 151 arg. 4 *Vide V. Imperfectum* in Indice gener.

— prout dicit relationem, ita respicit quod est inferius sicut quod est superius IV 617 4*

— secundum nobilitatem ponit extrema simul I 703 3*

— Ubi est ordo, ibi est prius et posterius I 374 arg. 3 — est rei posterioris I 61 d. 10 — non est nisi prioris ad posterius I 488 d. 3 — secundum antecessionem est eorum quorum unum prius est altero I 372 b — Ordine durationis alter est prior altero I 488 d. 3. 375 a, 5*. V 95 1*

— durationis importat, extrema non esse simul, et ipse alia ratione est simul cum antecedente, alia simul cum subsequente I 703 3* — Ubi est ordo secundum antecessionem, non est omnimoda simultas nec aequalitas I 372 arg. 3, b. V 95 4*

— ubi est diversitas in natura, ponit posterioritatem naturae I 375 a. V 95 2* — Essentialiter differentes non possunt habere ordinem nisi secundum rationem prioris et

PAR

posterioris V 114 1* — causarum per essentialem diversitatem attenditur secundum comparisonem posterioris ad primum *ibid.*

— est temporis, vel naturae tantum III 57 d. 3 — Aliquid est prius quantum ad ordinem naturae, vel durationis III 381 1* — aliquid potest praecedere tempore, vel origine III 675 3* — est secundum rationem prioris et posterioris, vel originis V 95 4*. 414 1*. 311 3

— Habentia ordinem secundum naturam simul esse possunt tempore absque aliqua impossibilitate III 94 4* — Non oportet, quod quaecumque habent ordinem naturae habeant ordinem durationis successivae II 294 6* — Quod naturaliter antecedit potest esse tempore simul III 138 arg. 5. 139 a. IV 419 4* — Aliquid prius secundum naturam vel secundum ordinem intelligendi tempore simul est III 335 5*

— secundum originem sive emanationem est producentis ad productum I 372 b — Ordine originis est alter ex altero I 188 d. 3. 375 a, 5*. V 95 1* — secundum naturalem originem in his inferioribus dicit emanationem et antecessionem I 374 b

— fluit a principio in medium II 21 f. 2 — Ad hoc, quod sit ordo perfectus, necesse est, quod omnia reducuntur ad unum principium V 219 a — prioritatis et posterioritatis non est nisi per reductionem ad primum V 494 a sq. 378 12 *Vide V. Primum* in Indice gener. — completus secundum sub et supra non est nisi per reductionem ad summum V 494 b

— In omnibus ad hoc, ut sit concordia et decor, oportet, quod sit ordo IV 508 b — necessarius est in multitudine, ut sit pulcritudo et rectitudo IV 614 f. 4, b

— dicit rationem completi esse et boni I 372 f. 4 — facit ad perfectionem IV 1010 f. 4

— est necessitatis, vel congruitatis IV 625 b

— rerum inferiorum potest esse optimus I 786 4* — Quod minimum habet de bono tamen optime ordinatum est II 17 2* — rei etiam vituperabilis est laudabilis II 844 1*

— necessarius contingentium *vide V. Contingentia* in Indice gener.

P

PARS — communiter dicitur omne, quod venit in compositionem alicuius, sive secundum realem compositionem sive secundum rationem, ut quae cadunt in definitione III 183 d. 1 — minus communiter dicitur illud quod venit in constitutionem alicuius secundum rem et naturam, sive habeat quantitatem sive non; magis proprie vero, quod habet quantitatem continuam vel discretam *ibid.* — et pars ponitur, ubi est vera quantitas V 91 9* — propriissime dicitur quod venit in constitutionem alicuius realem et quantitativam

secundum certam et determinatam mensuram, ita quod aliquoties sumta reddit totum III 183 d. 1 — quaelibet continui est continua V 92 14*

— aliquotae dicuntur, quae sumtae aliquoties reddunt totum II 297 a. III 183 d. 1

— continetur intra totum nec ponit in numerum III 193 6* — sunt de toto substantialiter I 115 b — nec est eadem toti omnino nec simpliciter diversa I 104 d. 2

— ordinantur ad formam compositi IV 883 f. 5. 884 a *Vide V. Compositio.* —

Ex partibus integrantibus fit tertium II 598 arg. 6 — constituunt totum unitate constitutiva III 160 f. 3. 161 b

— integrales constituentes aliquod totum debent esse simul IV 397 d. 1. V 92 14* *Vide V. Accidens (407 a).*

— semper simplicior est toto V 74 arg. 6

— sub ratione partis habet esse imperfectum respectu totius I 355 f. 3 — suum esse completum non habet, nisi secundum quod est in toto II 49 f. 3 — est minus nobilis quam totum II 411 f. 2 *Vide V. Compositio.* — Quod dicitur ex

PAS

parte aut sonat in imperfectionem, aut in imperfectionem et oppositionem ad perfectum III 689 1*

— In omni creatura prius cadit ratio partium quam totius I 629 f. 2

— sunt essentiales, vel integrantes I 168 a — sunt substantiales, vel quantitativae II 415 5* — diversificant aliquid essentialiter, vel secundum statum IV 412 d. 4 — quaedam sunt integrales, quaedam subiectivae II 598 arg. 6. IV 382 a. 397 d. 1. 618 arg. 2

— substantiae sunt in genere substantiae per reductionem ut principia integritatis II 562 b

— integralis non recipit denominationem totius IV 226 d. 3. 397 d. 1. 618 arg. 2 — De partibus unius naturae in toto homogeneo praedicatur totum IV 397 d. 4 — constitutivae non praedicantur de toto nec de se invicem III 172 2* — significatae in abstractione non praedicantur de se *ibid.* *Vide V. Compositio.* — subiectivae denominantur a toto II 600 6*. IV 397 d. 4

— potestativae rem non plurificant et tamen recipiunt praedicationem totius, quia naturam habent quodam modo partium subiectivarum IV 397 d. 1. 619 a — plures potestativae egrediuntur ab uno IV 397 d. 1

— Proprietas partis denominat totum III 138 arg. 4. 258 d. 2 — Proprietates absolutae partis denominant totum, non vero proprietates respectivae III 139 4* *Vide V. Synecdoche* in Indice gener.

— A partibus divisim sumtis non proceditur ad easdem, ut colliguntur in unum V 41 13*

— omnis turpis est, quae non convenit suo universo V 120 arg. 15

— materiales potius dant pati quam agere, formales dant actum et virtutem toti I 312 3*

PARTICULARE — *Vide V. Individuum.*

PASSIO — Passum dicitur relative, quia dicit respectum annexum ad agentem I 615 d. 4 *Vide V. Actio (408 c).* — est effectus et illatio actionis III 385 arg. 2 — non est, nisi naturaliter praecedat actio V 239 b

— dicitur, ut est in patiente III 433 d. 4

— repugnat actui I 629 arg. 3

— Quod potest pati deficit a posse I 360 f. 3. 370 arg. 4. 748 arg. 2 — In patiendo potentia succumbit V 216 a

— Inferius patitur a superiori IV 1023 arg. 1 — Superius non patitur ab inferiori II 752 arg. 3 *Vide V. Agens* et in Indice gener. *V. Influentia* et *V. Nobilitas.* — Quod nullo modo habet contrarium aliquid nec superius non potest pati ab aliquo agente III 353 arg. 3 *Vide V. Contraria* in Indice gener.

— proprie spectat ad corporalia seu mutabilia V 212 b

— Quod potest pati habet materiam II 414 b *Vide V. Materia 24* et *V. Privatio.*

— recipit numerationem ex parte subiecti et mensurae et principii III 194 1*

— in tertia specie qualitatis non perseverat II 229 b. IV 340 d. 1 *Vide V. Qualitas.*

— propria *vide V. Proprium.*

— Passibilis qualitas est, quae infert passionem sensui exteriori, non interiori vel intellectui IV 137 b

PER SE — aliquid praedicatur, quando est essentialis habitudo unius ad alterum III 172 4* — dicitur contra per accidens, sive contra per aliud I 567 d. 6 — Per se, ut dicit secundum quod ipsum, opponitur ei quod est per aliud, alio modo opponitur ei quod est per accidens I 45 d. 15 — opponitur ei quod est per aliud in essentia vel per aliquid quodam modo idem, quodam modo diversum I 524 a *Vide V. Accidens (408 b).*

— Illi soli inest res per se, cui inest proprie I 657 arg. 2 — Quod dicitur de aliquo per se perfectiori modo dicitur de eo quam de alio, de quo dicitur per accidens I 523 f. 4

— Ad dici per se in creaturis sequitur necessarium I 524 b, 3* — Quod praedicatur per se de aliquo semper inest illi I 523 arg. 3

— Quod convenit per se convenit universaliter, ergo pro quolibet suo supposito III 126 arg. 4. 470 arg. 4

— Illud per se inest alicui, quod habet ortum ex propriis principiis illius II 638 arg. 6. 810 arg. 4 — Quae per se insunt naturaliter insunt III 235 f. 3. IV 280 f. 1

— Quod per se inest alicui non solum inest illi coniuncto materiae, sed etiam abstracto et separato IV 280 f. 4

— In his quae per se dicuntur, si simpliciter ad simpliciter, et magis ad magis, et maxime ad maxime II 809 arg. 1. IV 946 arg. 1. V 7 arg. 5. 33 arg. 10. 128 f. 30, 31 — In his quae per se dicuntur, et magis ad magis, si terminus eodem modo accipiat, cum dicitur simpliciter et cum dicitur cum excessu II 811 1*

— Per se verum *vide V. Propositio.*

PHILOSOPHIA — est veritatis ut scrutabilis notitia certa V 474 5, 6 — docet eloquia veritatis V 475 7 — Lumen cognitionis philosophicae illuminat respectu veritatis intellectualis V 319 1. 320 4

— Lumen cognitionis philosophicae illuminat intellectivam V 320 4 — consistit in intellectu pure speculativo III 776 b

— Lumen cognitionis philosophicae dicitur interius, quia interiores causas et latentes inquit per principia disciplinarum et veritatis naturalis V 320 4

— Scientiae philosophiae super prima principia sua fundantur V 476 13 — Scientiae philosophicae habent regulas certas et infallibiles tanquam lumina et radios descendentes a lege aeterna in mentem nostram V 305 7 — Per documenta philosophica cor stabilitur V 490 7

— Scientia humanae philosophiae fundata est super principia rationis III 776 b — Philosophi sunt investigatores secundum potentiam rationis V 366 6 — illa ponit, quae magis videntur rationi consona II 296 b

— Philosophica scientia via est ad alias scientias V 476 12

PII

— Claritas scientiae philosophicae est magna secundum opinionem hominum mundalium V 474 3. 475 12 — Scientia philosophiae significatur per argentum V 490 7

— Scientia philosophica comprehendit multas scientias V 474 4 — Philosophi dederunt novem scientias V 349 1. 357 22 — est tripartita I 75 arg. 1 — Tres partes philosophiae philosophi non invenerunt, ut essent, sed quia iam secundum veritatem essent, adverterunt V 349 2. 360 1

— aut est naturalis, aut rationalis, aut moralis V 305 6 — Lumen cognitionis philosophicae triplicatur in rationalem, naturalem et moralem V 320 4. 321 6 — describitur secundum triplicem rationem, ut naturalis, ut rationalis et ut moralis V 474 6. 475 11 — est triplex secundum veritatem rerum, sermonum et morum V 349 2, 5. 354 1. 360 1. 474 7 — illuminat hominem ad veritatem vitae, ad veritatem scientiae et ad veritatem doctrinae V 321 4

— aut illuminat ad cognoscendas causas essendi, aut rationes intelligendi, aut ordinem vivendi V 320 4. 349 3

— est speculativa, vel practica V 490 7 — dividitur in theoreticam et practicam V 203 a

— non tantum agit de veritate morum, verum etiam de vero nuda speculatione considerato V 203 a

— agit de rebus, ut sunt in natura, seu in anima secundum notitiam naturaliter insitam, vel acquisitam V 205 a

— Cognitio philosophica terminatur in causa summa, ut est principium causatorum V 210 b

— **rationalis** veritatem sermonum considerat V 320 4. 349 2. 357 22. 474 7 — rationalis est notitia de sermonibus V 349 5 — Rationalis philosophiae principalis intentio versatur circa sermonem V 323 15 — sermocinalis illuminat ad veritatem doctrinae V 321 4 — Scientia sermocinalis est de signis I 6 arg. 4

— rationalis agit de ratione intelligendi V 305 6. 320 4. 349 3 — Scientia rationalis respicit Deum, in quantum est ratio intelligendi V 349 3. 474 6

— sermocinalis illuminat intellectivam, in quantum regit interpretativam V 320 4. 349 4

— rationalis dividitur in grammaticam, logicam et rhetoricam V 305 6 — Scientia sermocinalis est triplex, scilicet grammatica, logica et rhetorica V 475 8 — Scientia sermocinandi est grammatica et rhetorica III 526 a — rationalis in rhetorica consummatur V 475 12

— Scientia sermocinalis considerat circa sermonem congruitatem, veritatem et ornatum V 321 4. 323 17 — Radius veritatis sermonum informat ad considerationem locutionum, argumentationum, persuasionum rationalium V 352 18. 354 1. 357 22 — Homo per radium veritatis sermonum habet artem ad locutiones congrue indicantes mentis conceptus, ad argumentationes trahentes omnis mentis assensus, ad persuasiones inclinantes mentis affectus V 352 18.

357 22 — sermocinalis facit, ut sermo sit discussivus, inquisitivus et persuasivus V 475 8

— **naturalis** veritatem rerum considerat V 320 4. 349 6. 474 7 — Scientia naturalis est de rebus I 6 arg. 4 — naturalis illuminat ad veritatem scientiae V 321 4

— naturalis agit de causa essendi V 305 6. 349 3. 354 1 — physica illuminat ad cognoscendas causas essendi V 320 4 — Scientia naturalis respicit Deum, in quantum est causa essendi V 474 6

— naturalis illuminat intellectivam, in quantum regit se ipsam V 320 4. 349 4

— Naturales philosophi sciunt naturam rerum V 386 13

— naturalis dividitur in metaphysicam, mathematicam et physicam V 305 6. 321 4 — Notitia veritatis rerum triformis est, secundum quod sunt formae concretae, formae abstractae et formae separatae V 475 9 — naturalis considerat rationes formales in comparatione ad materiam, ad animam et ad divinam sapientiam V 321 4 — Principalis intentio naturalis philosophiae versatur circa rationes formales in materia, in anima et in sapientia divina secundum habitudinem proportionis, secundum effectum causalitatis et secundum medium unionis V 324 19 — naturalis considerat mundum quantum ad essentiam, figuram et naturam V 349 6. 354 1. 357 22 — Radius veritatis rerum dirigit ad quidditatum differentias occultas considerandas, ad figurarum proportionem manifestas, ad naturarum proprietates ex utroque permixtas V 350 6. 357 22

— **moralis** illuminat ad veritatem vitae V 321 4 — moralis veritatem morum considerat V 320 4. 474 7 — moralis agit de ordine vivendi V 305 6. 320 4. 325 24. 349 3. 354 1 — Scientia moralis respicit Deum, in quantum est ordo vivendi V 474 6

— moralis illuminat intellectivam, in quantum regit motivam V 321 4. 349 4 — Ad moralem pertinet speculatio transiens in affectum et effectum V 356 12 — Ars moralis non in sola speculatione stat V 357 21 — Scientia moralis dicitur practica, quia est de operibus procedentibus a libera voluntate III 325 3*

— Ethicus reducit omnia ad unum summum bonum ut ad finem ultimum V 334 13 — Ethicus considerat felicitatem, sive practicam, sive speculativam *ibid.*

— moralis principaliter versatur circa rectitudinem, quae est iustitia generalis V 325 23

— Veritas morum illustrat ad comprehensionem modestiarum, industriarum, iustitiarum V 354 1. 357 22

— moralis dividitur in monasticam, oeconomiam et politicam V 305 6. 321 4 — Scientia moralis est circa regimen vitae monasticae, vel oeconomicae, vel politicae V 321 4. 475 9

Physica — considerat naturas rerum V 354 1. 357 22 — est de naturis, virtutibus et operationibus diffusivis V 305 6

— Philosophus naturalis considerat naturas corporum caelestium et elementarium V 352 17 — Naturales considerant de corporibus et mineralibus V 357 21 — Physicus considerat formas concretas V 475 9 — Naturalis considerat naturarum proprietates partim occultas et partim manifestas V 350 6. 352 17. 357 22

— considerat rationes formales in materia secundum effectum causalitatis V 321 4. 324 19 — De consideratione physici est medium naturae virtuali diffusionem pervadendum V 331 11. 332 18 — Philosophia naturalis considerat virtutes rerum V 475 9 — Philosophi processerunt ratiocinando secundum naturas et causas inferiores et aspererunt principia componentia et operationes convenientes per virtutem naturae II 716 a

— Naturalis consideratio est de causis occultis, de qualitate, de quantitate et influentia corporum V 350 6

— Naturalibus in his quae dicunt circa suam scientiam, credendum est II 727 f. 1

— Physicus considerat mobile V 332 18 — Physicus considerat omne corpus mobile sive ad situm, sive ad formam II 97 a

— Philosophus naturalis considerat omnia per motum, considerat enim de motu, de principiis motus et causis V 352 17

— Naturalis considerat generationem et corruptionem II 97 a — Physicus considerat res, secundum quod per naturam producuntur II 442 a — Physica consideratio est circa rerum generationem et corruptionem secundum virtutes naturales et rationes seminales V 321 4. 324 21 — Physicus considerat generationem secundum influentiam corporum caelestium in elementa et ordinationem formarum V 332 18

POTENTIA — Ens in potentia simpliciter inter non ens et ens actu est medium, sed non oportet, quod duratione sequatur unum et praecedat alterum II 294 6* — Ens potentiale venit ab esse actuali necessario in diversis V 379 17 — Esse potentiale praecedit esse actuale in eodem *ibid.* *Vide V. Actus.*

— In eo quod est omnino perfectum omne, quod est in potentia, est reductum ad actum V 38 arg. 17

— salvatur in natura generis V 71 4* *Vide V. Genus.*

— omnis aut est activa, aut **passiva** IV 231 arg. 3. V 42 14* — sufficienter dividitur per activam et passivam I 143 d. 6 — primo dividitur per activam et passivam II 567 f. 2. IV 1046 a

— Inter potentiam activam et passivam est maxima differentia II 567 f. 2 — Activum et passivum necesse est differre, sed magis et minus secundum gradus simplicitatis et spiritualitatis IV 1046 a — activa in omni creatura est coniuncta passivae, et fundantur super diversa principia rei V 350 10

— In omni natura est aliquid, quo est fieri, et aliquid, quo est facere IV 1046 a. V 21 arg. 8 — Quod est in aliquo tan-

quam in potentia est in potentia ut in qua, aut a qua, aut ex qua II 197 arg. 6 — Ad rerum conditionem concurrunt potentia activa et passiva, ut potentia agentis et potentia materiae II 293 arg. 4 — activa et passiva naturalis in transmutatione IV 276 a — activa non potest operari sine passiva IV 1046 b, 3*

— passiva est principium transmutandi ab alio I 685 arg. 1. 757 b. II 91 1* — passiva dicit ordinem ad fieri I 758 a

— passiva dicit ordinem ad aliud cum privatione I 87 4* *Vide V. Materia 5, 24.*

— Quod ab alio perficitur habet potentiam passivam I 685 arg. 4 — Quod est in potentia recipit aliunde perfectionem I 686 a — recipiendi in materia et in anima non est potentia perfecta I 749 b *Vide V. Recipere in Indice gener.*

— non esset, nisi esset reducibilis ad actum V 47 f. 18

— passiva est secundum rem, quando dicit ordinem ad fieri in comparatione ad aliquid ex quo; sine comparatione ad principium ex quo est passiva secundum modum, sed secundum rem importatur potentia activa I 758 a

— **activa** est principium transmutandi aliud I 757 b — activa dicit ordinem substantiae ad agere I 758 a — dicit virtutem agendi I 803 arg. 3 — Operatio est per potentiam I 563 arg. 4. V 432 5. 457 2 — est proximum et immediatum principium operandi I 87 3* *Vide V. Actio (409 b).* — Solius potentiae est posse II 690 d. 1 — Potentiae est facere I 614 d. 2 — Virtus secundum comparisonem ad id ad quod est, tenet rationem principii I 254 d. 3

— activa est potentia simpliciter completa respectu sui actus I 757 b — activa dicit ordinationem completam ad actum *ibid.* — activa dicit ordinem ad aliud cum positione I 87 4* — activa id ipsum, quod dicit, dicit per modum habitus et positionis I 801 b — dicit positionem II 1002 5* — Nomen potentiae impositum est a positione et complemento II 1004 b — potentior est in eo qui solum potest agere quam in eo qui potest agere et pati I 370 arg. 1 — activa non dicitur respectu privationis I 749 a. 801 b — omnis, quae intelligitur aliquid facere, respicit ens vel in ratione principii, vel termini, vel utroque modo, sed de non ente facere non ens nullius potentiae est I 752 b

— Potens potentia activa comparatur ad possibile sicut ad effectum III 325 6* — dicit comparisonem ad possibilia I 790 f. 4. 791 b. V 41 9*. 73 11* — Omne adveniens alicui, quod est in sola potestate ad aliquid, et faciens ipsum esse in actu, habet virtutem aliquam IV 231 arg. 3

— et impotentia naturalis est qualitas, quae consequitur naturam IV 137 a — naturalis est qualitas et accidentalis, prout dicit modum consequentem substantiam V 340 26 — et impotentia naturalis dicuntur dispositiones et qualitates superadditae super radicem potentiae naturalis III 738 4* — naturalis, prout dicit modum

POT

existendi naturalis potentiae in subiecto, secundum quem dicitur subiectum facile vel difficile ad aliquid agendum, dicit modum qualitatis et est generaliter in secunda specie qualitatis I 85 b — animae secundum aliquos sunt in secunda specie qualitatis *ib.* f. 4. II 560 a — animae, ut dicunt facilitatem, quae dicit modum potentiae existendi in subiecto, sunt in secunda specie qualitatis I 86 a

— animae, prout dicunt ordinem substantiae ad actum mediante aliqua proprietate accidentali, sunt in genere proprietatis, ut in prima specie qualitatis I 86 a

— secundum aliquos probabiliter sunt proprietates inhaerentes animae de genere qualitatis II 560 a — secundum alios non sunt aliud quam relatio animae ad actum *ibid.*

— Virtus non est substantiae accidentalis V 340 26 — activa est essentialis substantiae I 87 4* — animae sunt substantiales I 86 a. 87 6*. 92 a, 4* — Substantia absque potentia esse non potest, saltem perfecta II 644 5* — sunt substantiales sive essentialis animae, ut sine quo anima non potest cogitari habere perfectum esse I 86 1*

— non potest esse omnino idem cum forma I 87 3* — non sunt omnino idem cum animae essentia I 86 a. II 560 a. 561 1*. 562 b — animae non est ipsa animae essentia II 637 a — Anima non est ipsae potentiae I 86 b — non est idem cum forma accidentali, quia eius est, in quantum influit in alterum I 87 5* *Vide V. Accidens (408 a)*. — recipiendi perfectionem secundam differt a substantia IV 1006 f. 3

— Substantia et virtus differunt in omni subiecto agente I 168 a — In omni creatura est virtus differens a substantia I 79 d. 3. 85 f. 2. V 298 11 *Vide V. Creatura - potentia* in Indice gener. — Substantia per intellectum potest abstrahi a potentiis II 642 f. 8

— quae procedit ad actum, super actum aliquando addit partem essendi vel essentiae, ut ratio seminalis et potentiae animae superiores, aliquando super potentiam addit solum modum essendi V 350 10

— activa plus addit supra substantiam quam passiva et magis elongatur a substantia I 87 4* — Virtus agentis, licet ei consubstantialis, ad deferens quodam modo accidentaliter comparatur II 328 b — omnis activa, quae inest creaturae, inest secundum aliquas conditiones sive proprietates I 135 arg. 5

— non adeo differunt, ut sint alterius generis I 86 a. 87 b. II 560 a — non dicunt simpliciter aliam essentiam quam substantiam animae II 560 a. 563 a — in una essentia radicanter et adeo adhaerent illi intrinsicè, ut non cedant in aliud genus II 561 1* — naturalis, prout dicitur potentia naturaliter egrediens a subiecto, vel egreditur a substantia cum accidente, et haec non est alterius generis, quam sit qualitas, a qua egreditur; vel naturaliter egreditur a substantia et immediate, et haec

non est alterius generis quam substantia, sed reducitur ad genus substantiae tanquam substantialis differentia I 85 b sq. — ut immediate egrediuntur a substantia, sunt in eodem genere per reductionem, in quo est anima I 86 a. 87 b — sunt in genere substantiae per reductionem II 560 a. 562 b — aliqua ad idem genus habet reduci cum substantia II 604 2* — prima agendi, quae egreditur ab ipsa substantia, ad idem genus reducitur II 562 b — reducuntur ad substantiam sicut viae a rebus ad animam *ibid.*

— omnis creaturae sequitur substantiam creaturae III 324 f. 4 — In anima simul est essentia et potentia V 94 f. 10

— ut agens, a qua egreditur aliquid, dicit aliquam inclinationem et dependentiam, qua distinguitur ab essentia I 767 5*

— Virtus egreditur extra substantiam, quia operatur in obiectum, quod est extra I 85 f. 5 — se habet per modum egredientis I 86 a — quae agit in aliud a substantia sua, egreditur a substantia I 746 arg. 1 — creata elongatur a substantia et distat a substantia *ibid.* III 324 a — quae agit in aliud distinctum et distans, egreditur a substantia per elongationem et distantiam I 747 a — egreditur ab agente in passum, ubi agens in aliud non est in illo secundum veritatem *ib.* 4*

— Nulla virtus potest elongari a substantia nisi distantia proportionali II 75 f. 4. 120 2* — Virtus, quae distat a substantia, tantum potest elongari, quod omnino deficiet III 324 b

— Potentiam necesse est adaequari substantiae III 313 arg. 2 — Substantiae aequae nobilis aequae nobilis et excellens est potentia I 370 f. 2 — Excellentiori naturae debetur excellentior potentia II 402 b — consequuntur substantiam II 144 d. 3. III 367 4* — nulla nobilior est substantia I 768 f. 1. IV 932 arg. 3 — non potest excedere essentiam III 300 a — non potest excedere substantiam improporcionabiliter III 313 arg. 2

— Virtus illa est dignior, quae subiectum suum facit dignius et excellentius IV 230 f. 1, b

— Omnis virtus spiritualis debet fundari in substantia spirituali IV 932 arg. 2 — spiritualis non debet esse in corporali subiecto IV 977 f. 3

— notior est quam substantia II 233 arg. 4 — Per cognitionem potentiae pervenitur in cognitionem substantiae *ibid.* 460 f. 12

— oritur a substantia II 642 arg. 5

— Substantia per potentiam dicitur potens II 602 arg. 2 — Omni potentia est potens ille qui habet eam I 138 f. 1. III 268 arg. 2 — Anima suscipit aliquid mediante potentia II 642 f. 7 — Virtus secundum comparisonem ad id cuius est, tenet rationem complementi I 254 d. 3

— Substantia ordinatur mediante potentia II 240 b — Potentiis perfectis, per consequens perficitur ipsa substantia II 644 4* *Vide V. Anima 25*.

POT

— Nomen potentiae dicit potentiam, vel eius substantiam II 743 6*

— Potentiae non est potentia, nec potentia dicitur esse in potentia II 601 f. 5

— Virtus dicitur relative ad obiectum propter respectum annexum et inclinationem I 93 d. 2 — Virtus a proprio obiecto denominari habet II 916 d. 1 — Omnis virtus appetit uniri suo obiecto I 36 arg. 1. IV 1018 arg. 2

— quae agit per actum a se differentem, aliquo modo indiget et non est perfecta, nisi cum obiectum est praesens I 747 3* — Virtus est, ubi operatur I 85 f. 5. 658 f. 3 *Vide V. Actio (409 c)*.

— quae indiget sustentante, pendet a passo I 747 2* — quae elongatur a sua substantia, pendet a substantia, in quam agit *ib.* a

— Virtus finita requirit praesentiam obiecti, quia in approximatione aliqua proportionali est II 420 2*

— est ad efficiendum, vel ad disponendum, vel ad informandum IV 12 1*

— qua aliquis est potens, secundum ordinem intelligendi antecedit posse I 564 f. 3 *Vide V. Actio (409 b)*. — respectu actus interioris antecedit scientiam I 614 d. 2. III 324 2*. V 215 b. 432 5

— Virtus et operatio in creaturis distinguuntur I 435 arg. 3 *Vide V. Actio (409 c)*. — potest esse sine actu II 644 5*

— nobilior est coniuncta suo actui quam non coniuncta IV 1018 arg. 1. 1022 arg. 1 — unaquaeque est completior, cum coniuncta est suo obiecto mediante actu, quam cum non est coniuncta II 614 f. 5 — perficitur per actum I 746 arg. 2 — quae differt a suo actu, non est perfecta, nisi quando agit *ib.* arg. 3 — perfectior est semper actui coniuncta quam quae non semper I 186 arg. 4 *Vide V. Actio (409 a)* et in Indice gener. *V. Perfectio*. — Virtus delectatur in facilitate et complemento suae actionis II 480 arg. 3

— nata est exire in actum IV 1040 arg. 4 — Virtutes in proprios actus sunt natae exire pro loco et tempore II 917 d. 2 — animae non habent suam perfectionem completam, nisi exeant in opera sibi debita, quando adest facultas et opportunitas II 925 a. V 419 f. 23 — frustra est, quae non reducitur in actum, et activa, cui non respondet passiva I 771 arg. 2 — frustra est, quam non consequitur actus debitus pro loco, tempore et opportunitate IV 506 5* — tunc frustra est, cum ad actum non reducitur, quando hoc exigit tempus et locus III 26 2* — quae ad actum non reducuntur, attestantur nobilitati et dignitati naturae *ibid.* — naturales in parvulo, quantum est de se, perfectae sunt, licet non exeant in actum propter impedimentum corporis IV 415 3* — Conversio aptitudinalis nunquam relinquit potentias I 84 4*

— quae non habet ordinationem ad actum, potest impediri ab actu III 269 2* — Aliquid est in potentia ad actum aut propter imperfectionem agentis, aut propter defectum susipientis I 327 3*

— activa non sic dependet et completur per effectum sicut potentia materiae per actum II 294 4* — activa potest praecedere effectum et natura et duratione II 293 arg. 4

— Virtus est plena effectibus secundum efficientiam V 299 14 — est vere ens et causa rerum, quae a nobis sunt I 804 a — omnis potest se ipsam manifestare I 771 arg. 3

— Virtus cognoscitur per operationem et per obiectum II 460 f. 12 — per actus cognoscuntur IV 480 f. 2 — manifestantur per actus II 648 d. 1 — Nobilitas et magnitudo virtutis per actum dignoscitur IV 229 arg. 1

— activa naturae existens in materia ad aliquem effectum producendum aut est propinqua et sufficiens, aut remota II 437 a — Aliquid est in potestate alicuius propinqua, vel dispositiva I 856 4* — ordinatur ad opus per dispositionem I 564 4* — ordinatur ad complementum per habilitatem sive ordinabilitatem II 823 3* — facilitatur plus et minus ad aliquem actum vel ex parte perfectionis habitus, vel ex parte dispositionis subiecti III 804 6* — per facultatem dicitur facilis II 602 arg. 2 — Potentiae signum est facilitas IV 53 1* *Vide V. Facultas* in Indice gener.

— se ipsis sunt habiles secundum habitus consubstantiales animae II 4 b — quaedam respectu alicuius actus est facilis per se ipsam, quaedam per habitum superadditum, quaedam per ipsam, sed non solam, sed ex coniunctione ad alteram potentiam II 603 b — Quaedam facultas resultat ex coniunctione cum altera potentia II 599 a. 600 6*. 603 b

— quae est omnino sufficiens et nullo modo dependens a possibili, omne, quod potest, semper potest, si in se ipsa maneat non mutata I 790 arg. 3

— habent quendam actum continuum in comparatione ad substantiam II 643 4* — Interiores virtutes in homine vigilante semper sunt in actu II 180 5* *Vide V. Actio* (409 a).

— se habet proportionaliter ad opus I 771 arg. 1 — Maioritas effectus venit a magnitudine virtutis I 308 f. 5 — Necesse est, proportionem esse potentiae ad obiectum II 459 f. 14 *Vide V. Motus-motor*. — Tanta virtus in tantum, et maior in maius, et maxima in maximum V 60 arg. 5 — Quanto virtus potentior est in efficacia, tanto eius influentia potior in effectum V 195 a — Potentius est maius altero per comparisonem ad effectum I 345 b — Virtus est potentior et maior, quae potest in plus IV 230 f. 3, b — Quantitas virtutis perfecta in genere est in omnibus, quae pertingunt ad actum completum, ad quem sunt I 317 a — Eo quod est ultimum in potentia nihil est maius nec excellentius III 741 arg. 3

— quanto potentior, tanto in plura potest II 29 a. 39 f. 3 — Potentius est illud cui omnia sunt possibilia, quae posse est potentiae nobilis I 754 5* — maxima multa

potest II 40 b — summa est, cui nihil potest resistere nec eam retardare I 370 f. 4

— tanto virtuosior est, quanto potest super magis distantia II 41 f. 1 — Ubi est maior distantia, ibi maior virtus reducens IV 228 f. 2 — summa est, qua quis potest super infinitam et summam distantiam I 370 f. 3 — Summae potentiae est coniungere maxime distantia V 228 a. 244 a — quanto potest in magis distantia, tanto est latior sive amplior, si est consimilis modus producendi I 369 1*

— Virtus reducens aliquid in actum tanto est excellentior et virtuosior, quanto illud, ex quo incipit actio, minorem habet dispositionem ad terminum actionis IV 229 arg. 2 — Facere, ut sit illud quod nullo modo est in potentia, ut sit, est maximae potentiae *ib.* 4*

— Virtus, quanto magis se diffundit et communicat, tanto potentior et melior est IV 230 arg. 3

— Virtutis maioris est quod pellit quam quod pellitur III 678 arg. 4

— Virtus tanto potentior, quanto subiecto propinquior I 639 3* — nulla limitatur in centro suo, sed amplius potest I 765 f. 5 — ubi est fons et origo et centrum ipsius posse, semper ultra potest V 81 a

— Virtus, quanto magis unita, tanto magis est infinita I 765 f. 5. II 39 f. 3. III 691 arg. 4. V 35 a. 69 f. 6. 75 f. 7. 81 b. 195 a. 310 7. 386 10 — Quanto virtus est magis unita, tanto fortior I 39 2* — Quanto aliqua virtus potentior, tanto magis unita IV 618 f. 4 — Virtus unita plus potest quam multiplicata I 465 f. 4 — Virtus unita plus potest quam multiplicata in comparatione ad idem, non ad diversa II 562 8* — Maior unitio dat firmitatem et robur V 195 a — Virtus magis unita minus est alii obnoxia, ac per hoc magis est libera *ib.* b — Virtus magis unita magis tenet rationem primi et summi *ibid.* — Virtus dispersa minor est in his quae habent ortum ab origine deficiente I 255 d. 6 *Vide V. Simplex*.

— Virtus maior est per unitatem, quae per se attenditur respectu subiecti secundum subiecti simplicitatem, per accidens respectu obiecti per indistantiam subiecti a virtute I 639 3*

— non est simplicior quam substantia I 470 f. 4 — Non est virtus simplicissima, nisi etiam substantia sit talis V 69 f. 6

— Quanto aliquid prius, tanto potentius V 443 f. 2 — Quanto principia sunt priora, tanto potentiora I 471 a — Virtus unita est in primo et simplicissimo in aliquo genere IV 508 b — Simpliciter primum est ita potens, quod omnino immensum II 40 a *Vide V. Causa* (422 c) et in Indice gener. *V. Primum*.

— Quanto aliquid magis elongatur a materia, tanto potentius I 312 3*

— Per additionem et compositionem partium materialium virtus minuitur, per multiplicationem partium formalium sive activarum fit potentior I 312 3* — Virtus in corporalibus magnificatur ex par-

tium magnitudine, plurificatur ex partium multiplicatione II 378 b *Vide V. Multiplicatio* in Indice gener.

— Virtus simplicior et perfectior potest facere sine organo medio et per unum facere, quod inferior potest per organum et per plura II 24 b

— Omnis virtus finita plus potest in unum, quam quando dispergitur ad multa IV 1018 arg. 1

— maior est, quae agit paucioribus mediis et auxiliis IV 228 f. 3 — Virtus immediata magis influit quam mediata II 1015 d. 2 *Vide V. Causa* (422 c). — Virtus, quae producit ex aliquo, aliam rationem praesupponit IV 228 f. 3 *Vide V. Creatura-agens*.

— In quaecumque potentia aliqua libere potest, non indiget adminiculo alieno V 21 arg. 13

— ex frequentia actus magis prompta efficitur ad exeundum in actum consimilem II 776 d. 3

— sunt propria subiecta habituum III 713 f. 1 — est susceptibilis habitus II 600 arg. 4 — cadit media inter substantiam et habitum II 642 f. 3 — potest intelligi, circumscripto omni habitu II 603 f. 3 — habilitata aliquando nomen habitus sortitur II 910 a *Vide V. Habitus* (450 b) et *V. Intellectus* 5.

— facilius aufertur in summo quam citra summum II 623 a. 624 6* — Cum impeditur aliqua virtus operativa, primo aufertur ei actus ille, qui ei inerat secundum suam plenitudinem II 623 b

— Ad nobilitatem virtutis spectat cito producere V 94 f. 3 — Quanto potentia maior est, tanto velocius operatur II 532 arg. 4. IV 248 f. 2 *Vide V. Motus-motor*. — Quaedam virtutes producant in tempore imperceptibili, quaedam subito, quaedam simul tempore, licet posterius natura V 94 f. 3 — Quaedam causae operantur in tempore, quaedam repente, quaedam subito, et talis aliquando non praecedat tempore, sed natura I 374 arg. 4 — Virtus summa nata est operari subito et in instanti III 91 arg. 3 — Virtutis infinitae et operantis infinite operatio est instantanea III 39 f. 4, b. 895 a — Virtus infinita operatur in instanti, quando operatur secundum totalitatem suae potentiae et operatur per se III 92 3* — Virtutis finitae est operari successive *ibid.* *Vide V. Actio* (410 c).

— una uno actu non potest circa diversa et contraria affici III 571 5* *Vide V. Actio* (410 c) et *V. Motus* (465 c).

— una est, quae habet actum unum II 598 arg. 5 — Actus unus per se est a potentia una simplici II 568 arg. 4 — Cuiuslibet potentiae unius est unum primum actum assignare II 559 f. 4 — Virtus naturalis non dicit tantam approximationem ad actum sicut virtus moralis, sed est eadem ad diversos IV 322 3*

— quae habent idem obiectum et sub eadem ratione, non habent diversitatem II 565 f. 1 — Multa relata ad unum possunt attingi ab una virtute III 691 4*

POT

— Unitas virtutis correspondet unitati substantiae et naturae III 894 b — Virtus, quae est in pluribus subiectis, composita est *ibid.*

— Quaecumque habent eandem naturam habent eandem potentiam naturalem I 368 f. 4

— diversae **distinguuntur** in eadem substantia I 87 4* — plures possunt esse in una substantia III 367 4* — plures egrediuntur ab una essentia IV 397 d. 1 — Creatura non habet posse perfectum, nisi ex collectione multarum potentiarum resultat II 562 8* — aliquae, posita alia, ponuntur, tamen non superfluum III 881 d. 1 — Quanto substantia est nobilior, tanto est multiplicior in potentiis, quae simpliciter attestantur perfectioni II 211 4* — animae sunt diversae et ad diversos actus ordinatae II 832 3* *Vide V. Anima 23.*

— secundum aliquos omnes sunt unum per essentiam ut substantia animae, sed differunt solum secundum relationem ad actum alium et alium II 560 a — secundum alios differunt essentialiter sicut diversae formae accidentales *ibid.* — non solummodo distinguuntur relatione, sed etiam secundum id quod sunt absolute II 559 f. 1, 5. 561 4* — secundum sententiam communiorum non differunt essentialiter ut diversae essentiae, sed non sunt omnino idem per essentiam II 560 a sq.

— quaedam differunt inter se essentialiter in genere potentiae, aliae ut diversae vires II 560 b. IV 325 a — dicuntur distinguui aut secundum rem, aut secundum rationem II 596 b. 605 2*. IV 324 b

— Potentiarum diversificatio proprie attenditur in divisione secundum naturam ipsarum II 566 b — differunt in sua generalitate in potentia transmutandi I 442 arg. 2 — Sex modi dividendi potentias II 566 a sq.

— dividuntur per obiecta II 558 arg. 3. 566 a. 567 4* — In potentiis animae esse diversitatem, manifestat diversitas obiectorum III 591 a — differunt specie secundum obiecta IV 619 arg. 3 — Non est maior distinctio in potentiis quam in obiectis II 558 arg. 3

— Ad differentiam essentialem sufficit diversitas obiectorum secundum rationem II 561 3* — non differunt secundum obiectum materiale, sed formale IV 386 3*

— Superius et inferius essentiam potentiae non variant, sed variant eius dispositiones et officia II 564 b. 605 2*

— quae ordinat in finem et in ea quae sunt ad finem, est eadem II 565 f. 2. 566 b

— distinguuntur per actus I 435 arg. 2. 442 arg. 2. 445 d. 6. II 183 arg. 4. III 591 a. IV 623 f. 2 — distinguuntur respectu operum II 643 a — immediatius distinguuntur per actus quam per obiecta II 561 3* — diversae sunt, quarum actus primi et proprii sunt diversi essentialiter II 95 arg. 3. 559 f. 4 — secundum habilitationem ad actum proprium distinguuntur IV 1006 b — distinguuntur per actum, qui complectitur totam potentiam I 137 2*. II

474 d. 2 — Diversitas actuum manifestat diversitatem in potentiis animae III 591 a — Virtutes diversae sunt ad diversas operationes II 358 b — Nihil est aptum ad diversas operationes nisi per diversas virtutes II 378 f. 3 — Distinctio potentiarum apparet ex earum usu II 560 b — distinguuntur per actus, qui habent completionem ab obiectis I 442 2*

— Divisio potentiae secundum modum operandi non variat eam secundum essentiam potentiae II 566 a — cum est ad opposita, non distinguitur per illos actus II 474 d. 2 — spirituales non diversificantur per relationem ad opposita obiecta II 564 3*. 567 3*

— plurificantur per subiecta propria I 442 3* — Una virtus non potest esse simul in duobus subiectis III 894 b

— Diversitas virtutum est, ubi est diversitas naturarum I 285 d. 2 — Ad diversitatem formarum sequitur diversitas virtutum II 359 f. 3 — Virtutes diversae non sunt nisi per diversas naturas II 378 f. 3 — primae et essentiales diversarum formarum sunt diversae II 95 arg. 3

— sunt exteriores, interiores, superiores V 442 34 — Per sex gradus potentiarum animae ascendimus ab imis ad summa, ab exterioribus ad intima, a temporalibus ad aeterna V 297 6 *Vide V. Anima 24.*

— est cognitiva, affectiva, operativa V 365 3. 500 5 — sunt apprehensivae, amativae, operativae V 442 34 *Vide V. Anima 23.*

— Unum non est in pluribus potentiis, ut distinguuntur secundum proprios actus, sed secundum quod uniuntur secundum rationem substantiae IV 1006 b sq., 2* — Aliquid est in potentia secundum rationem potentiae, quod inest secundum dispositionem et habilitationem eius ad actum proprium; vel secundum rationem substantiae, quod inest secundum conformationem et unionem ipsius ad aliquod unum *ib.* b sq. — Quae sunt in diversis animae potentiis sunt diversa IV 480 f. 4 *Vide V. Habitus (451 b).*

— Ex duabus potentiis nunquam fit tertia potentia, maxime cum illae potentiae manent distinctae II 598 arg. 6

— continuantur ad substantiam II 644 3*. 744 b. 745 8* — sunt distinctae, sed continuantur in uno subiecto III 477 a — plures in una substantia simplici radican- tur II 260 arg. 5 — uniuntur in anima III 122 arg. 4

— animae, quamvis sint diversae, dant tamen unum integrum posse, nec una sine altera potest animam facere potentem III 715 2* — animae faciunt unum posse, non per essentiam, sed per collectionem II 562 b — omnes concurrunt ad perfectum posse animae *ibid.* — omnes concurrunt in unum, cui deserviunt et ad cuius nutum moventur IV 600 3* — una alteram non dimi- nuit, sed adiuvat II 562 b

— sunt consubstantiales, coaequales et coevae V 305 5 — quaelibet est alteri coeva V 94 f. 10

POT

— se invicem circumcedunt V 305 5 — se invicem circumcedunt et supra se mutuo reflectuntur ratione unitatis subiecti III 591 a sq. 715 3* — animae habent ordinem et connexionem inter se et ad corpus IV 4047 b — una indiget a virtute alterius adiuvari II 562 8* — Actus unius virtutis concurrat ad actum aliarum non propter identitatem in essendo, sed propter simultatem et ordinem in movendo III 591 b — una potest ab alia regi et moveri II 599 a. III 807 3* — ab aliis distincta potest esse communis et generalis, quia alias adiuvat et movet III 591 b

— Quotiescumque aliqua virtus secundum omnem potentiae suae totalitatem exserit se in aliquem actum, impossibile est, quod simul et semel exserat se in alium V 93 arg. 9 — Cum vigoratur actus unius potentiae, minoratur actus alterius II 433 4*. 481 f. 3. 559 f. 6 — Cum intenditur una potentia, remittitur altera II 260 arg. 5. IV 290 3* *Vide V. Intellectus 12 et V. Actio (441 a).*

— liberae sunt illae quae habent dominium plenum respectu obiecti et respectu actus proprii II 593 a. 599 a — illa dicitur uti suo actu, quae est domina sui actus, et talis potentiae est referre suum actum in finem, non tantum referri I 31 2*

— Dominium potentiae respectu obiecti attenditur in hoc, quod possit in illud et amplius, respectu actus in hoc, quod potest esse in actu et cessare ab actu secundum suum imperium et proprium motum II 599 a — illae habent dominium proprii actus, quae possunt movere se ipsas et super actum suum reflectere *ibid.* *Vide V. Libertas* in Indice gener.

— rationalis est ad opposita I 798 arg. 4. II 183 arg. 3. 565 arg. 2. 612 arg. 3. 613 arg. 3. 675 arg. 5. III 268 arg. 3 — Solae potestates rationales sunt ad opposita II 314 f. 3 — rationales et illae quae rationalibus subiiciuntur, sunt ad opposita II 474 d. 2 — libera nata est inclinari ad unum oppositum sicut et ad reliquum II 619 f. 5 — Virtus, quae non est ad aliquod genus appetibilis arctata, in solis rationalibus reperitur II 593 a

— rationales sunt ad opposita, non omnia, sed aliqua II 184 3*. 566 2* — Bruta non possunt moveri in omnia opposita, sed solum in illa quae sunt infra dignitatem liberi arbitrii II 593 2* — quanto amplior, tanto liberior II 187 arg. 2

— rationales moventur per modum naturae, vel per modum deliberationis II 909 b

— Virtus, quae est in substantia spiri- tuali, potest supra substantiam reflecti I 659 4* — Actus potentiae non alligatae materiae habet supra se reflecti II 663 5* — simplex et in substantia simplici fun- data et organo non alligata nata est supra se redire I 297 4* — Nihil potest super se reflecti naturali motu propter alligatio- nem cum materia I 659 4* — Nulla virtus materialis et corruptibilis nata est super

se reflectit II 459 f. 7 — nulla se ipsam cognoscit vel super se ipsam reflectitur, quae sit alligata materiae II 593 b *Vide V. Anima 26 et V. Intellectus 22.* — cum movet se ipsam, idem est movens et motum, distinctum solum quantum ad modum intelligendi I 266 4*

— non intenduntur nec remittuntur II 822 arg. 5 — non augetur nec minuitur II 601 f. 6

— animae simplex est et una in diversis partibus corporis I 470 f. 4

— in unione animae cum corpore *vide V. Anima 40.*

— animae sunt incorruptibiles sicut substantia II 822 arg. 5 — fundata in substantia perpetua non potest destrui IV 1044 arg. 3 — Virtus dissolvitur non quantum ad corruptionem eius in se, sed quantum ad ineptitudinem organi II 749 b *Vide V. Anima 22.*

— incorruptibilis nunquam lassatur II 179 a

— omnis corruptibilis laeditur ab obiecto excellenti II 459 f. 11

PRAEDICAMENTA — Secundum lineam praedicamentalem ordinantur superius et inferius V 378 13 — In linea praedicamentali est ordo secundum superius et inferius IV 846 a — In ordinatione praedicamentorum in rationalibus reductio fit usque ad supremum per unum immediatum, ut individui per unam speciem specialissimam IV 508 f. 4

— ordinantur per actum rationis IV 1043 4*

— sunt decem V 212 b. 353 21. 510 20

— sunt fundamentum omnium eorum quae determinantur in dialectica V 510 20

— distinguuntur quantum ad essentiam, vel quantum ad modum II 107 2*

— ultima non praedicantur absolute I 615 d. 4 — quinque ultima proprie spectant ad corporalia seu mutabilia V 212 b

— In ordine praedicamenti quaedam sunt in genere per se, quaedam per reductionem IV 412 d. 2 *Vide V. Genus.*

PRAEDICATIO — omnis est signum identitatis I 590 f. 1 — In affirmatione notatur identitas, et est compositio I 590 2* — Ubi est praedicatio, ibi est complexio et compositio in intellectu I 591 3*

— Quae de se important compositionem, sicut verba, ponuntur in praedicato per naturam propriam et significationem, alia nata sunt non solum praedicari, sed etiam subici I 480 d. 4 — Nomen substantivum potest praedicari ratione suppositi III 190 a, 2*

— aut est per essentiam, aut per inhaerentiam, aut per causam I 749 arg. 2. III 171 arg. 9, b — est per identitatem et per denominationem I 113 2*. 590 a. III 143 d. 4. 190 a — in recto et in obliquo III 171 a — est per essentiam, vel per causam, vel per concomitantiam II 658 1*. III 528 b, 4*, 2*. 715 3*

— per identitatem omnimodam in creaturis non reperitur, nisi idem enuntietur de se I 113 2*

— nulla verior illa, in qua idem de se praedicatur I 590 f. 4. V 48 f. 28. 49 b *Vide V. Idem et V. Distinctio (441 b).*

— ubi est vere commune et proprium, ibi est vere praedicatio I 590 f. 3 — Commune praedicatur de proprio per inhaerentiam I 591 6*, 7* — Praedicatum essentiale est genus, vel species, vel differentia III 230 arg. 4

— omnis propria in creaturis est per inhaerentiam I 113 2* — per denominationem magis servat proprietatem praedicationis quam illa quae est per identitatem III 143 d. 4

— per identitatem est in abstractione et ratione formae, per inhaerentiam est in concretionem et ratione suppositi I 577 b

— vel est per modum denominationis et est per concretionem, vel per modum identitatis et est per abstractionem I 468 3* *Vide V. Denominatio* in Indice gener.

— Hypostasis differens a natura non praedicatur de ea in abstractione, sed solum per modum concretionis III 131 2*

— per inhaerentiam fit per adiectiva et verba I 113 2*, 3*

— est accidentis de subiecto, vel eiusdem per essentiam, vel substantialis sive essentialis I 86 4* — Omne, quod praedicatur de aliquo, aut est convertibile cum subiecto, aut de ratione subiecti, aut praedicatur per accidens I 523 arg. 4

— Illa, quorum unum de altero praedicatur, invicem non numerantur, quamvis formaliter distinguantur III 149 b. 150 3*, 5* — Quae praedicantur in concretionem ad idem suppositum non numerantur III 150 5* *Vide V. Abstractio.*

— reflexa *vide V. Intentio* in fine in Indice gener.

— Quando a praedicatione per identitatem itur ad praedicationem per inhaerentiam, potest esse ibi accidens I 113 3*

— Quod praedicatur solum per causam non est idem illi, de quo praedicatur I 521 b — Omne, quod dicitur de aliquo per causam, de alio dicitur per essentiam vel inhaerentiam *ibid.*

— Hoc de hoc potest dici vel secundum esse actuale, vel aptitudinale, vel partim secundum esse actuale, partim secundum aptitudinale III 151 b

— est secundum substantiam, vel secundum rationem I 113 2* — in praedicatione secundum substantiam quidquid dicitur de praedicato, et de subiecto, sed si mutatur in praedicationem secundum rationem, est ibi accidens *ibid.*

— Quidquid praedicatur in plus vel aequae de aliquo, praedicatur de omni eo quod est sub eo I 348 arg. 1. III 170 arg. 6 — A quocumque removetur quod est in plus, removetur quod est in minus I 379 f. 3 *Vide V. Inferius et V. Superius* in Indice gener.

— Completum non praedicatur de diminuto III 450 f. 1 — Quandocumque aliquid praedicatur de aliquo cum determinatione non diminvente, potest praedicari simpliciter III 174 arg. 5. 258 d. 2

— mutua est ratione convenientiae in supposito III 171 1*. 231 b — Quae conveniunt in supposito de se invicem praedicantur in concretionem I 577 b. III 170 f. 3. 171 a. 172 2*

— Quae conveniunt in una natura non praedicantur de se ita mutuo, sicut illa quae concurrunt in unam personam III 150 5*. 171 4*

— Quaecumque dicuntur de uno et de eodem secundum numerum, dicuntur de se invicem I 105 d. 4. III 169 f. 4. 171 a *Vide V. Idem.* — Quae comparantur secundum habitudinem subiiciendi et praedicandi respectu eiusdem dicuntur necessario de se invicem III 170 f. 4

— Quaecumque sic se habent, quod a quocumque removetur unum, et alterum, unum praecise praedicatur de altero I 379 f. 3

— Aliquid non potest dici de altero, ubi est repugnantia intellectum inter subiectum et praedicatum III 178 a, 2* — Quae habent oppositas proprietates, quae separant et distinguunt illa, in quibus sunt, unum non praedicatur de altero I 591 7* — Impossibile est, diversa genera, quae habent oppositionem et distinctionem, praedicari de eodem essentialiter III 156 5* — Inter quae est summa distantia, unum non praedicatur de altero I 521 arg. 1 — Unio summe distantium est omnino repugnans nostro intellectui V 49 b — Illud, de quo praedicantur duo diversa, est duo III 148 arg. 6

PRAEDICATUM — accipitur ratione formae I 479 d. 1. 580 3*. III 153 5* — Cum aliquid praedicatur per modum denominativum, praedicatur sub ratione formae; cum praedicatur per identitatem, potest praedicari ratione suppositi I 105 d. 4. III 190 a, 3* — Quod praedicatur de altero in abstractione non solum convenit ei ratione suppositi, verum etiam ratione formae III 186 b sq.

— aut dicit essentiam subiecti, aut actum subiecti III 451 b

— debet convenire supposito IV 252 d. 2

— In praedicatione per inhaerentiam terminus aliud significat et aliud supponit, sed in praedicatione per identitatem idem significat et supponit I 113 2* — In praedicatione per inhaerentiam illud quod praedicatur de altero, supponit pro illo *ibid.* — supponit pro eo, de quo praedicatur secundum substantiam *ibid.*

— quantum est de vi sermonis, attribuitur subiecto non ratione materiae tantum, sed ratione materiae sub tali forma III 89 a

— In quodam genere praedicationis subiectum et praedicatum se habent ut excedentia et excessa III 172 6* — In materia contingenti praedicatum et subiectum se habent ut excedentia et excessa III 173 b — communius subiecto non convenit ei praecise I 385 f. 2

— Quando unum de altero praedicatur, de quocumque praedicatur subiectum, et

PRI

praedicatum, quod ita convenit uni, quod non est extraneum alteri II 803 4*

— Forma praedicati actu inhaeret subiecto, aut necessaria est ordinatio unius ad alterum, fundata super principia naturae III 451 b

— Terminus apponens verbo restringitur ad tempus, quod consignificat verbum III 254 4* — Terminus positus in praedicato non restringit terminum a parte subiecti ratione significationis I 97 arg. 2 — Formam praedicati oportet ad idem tempus referri cum subiecto III 89 a

— in praedicatione formali multiplicatur, multiplicato subiecto per additionem sive diversitatem formalem V 66 6*

PRINCIPIA — non habent aliquid prius I 159 arg. 5

— essentialia componunt essentiam I 476 a — est componibile alii I 168 b — Quod est in se ipso caret componente principio, aut sustentante V 107 b — Principiatum est compositum ex aliis I 168 b

— intra est naturae principium intrinsecum III 770 d. 5 — essendi intrinseca vide V. *Esse* (443 c).

— Per originale principium scitur ortus rei V 464 7

— quoddam originativum est medium inter principium materiale et principium effectivum V 383 23

— intrinsecum rerum non est nisi forma et materia II 94 f. 2 Vide V. *Forma* 6 et V. *Materia* 2, 3.

— simplicia vide V. *Forma* 16 et V. *Materia* 22. — non est suum esse I 168 b

— se ipsis distinguuntur I 457 b sq.

— sunt in praedicamento per reductionem II 362 b. IV 412 d. 2

— Sine principiis quantitatum impossibile est meminisse aut cogitare ea quae principiantur per haec V 303 2

— Lumen principiorum requiritur ad cognitionem certitudinalem V 25 15*, 16*, 26 18* Vide V. *Cognitio* 15, 24. — Memoria retinet scientiarum principia et dignitates ut sempiternalia et sempiternaliter V 303 2 — Memoria nunquam potest oblivisci principiorum et dignitatum, dum ratione utatur, quin ea audita approbet et eis assentiat; non tanquam de novo percipiat, sed tanquam sibi innata et familiaria recognoscat *ibid.* — disciplinarum et veritatis naturalis homini sunt naturaliter inserta V 320 4 — demonstrationum per se ipsa sunt nota intellectui V 53 arg. 8 — scientiarum sunt in intellectu speculativo II 899 b Vide V. *Intellectus* 49.

— sunt per se nota, quia statim sciuntur per terminorum notitiam V 61 b — se ipsis sunt evidentia, quia causa praedicati clauditur in subiecto I 153 a — Veritates dignitatum seu communium animi conceptionum adeo sunt evidentes propter suam prioritatem, quod non possunt cogitari non esse I 153 f. 3. V 48 f. 27

— Principia cognoscimus, in quantum terminos cognoscimus I 153 a. II 902 arg. 3. V 49 arg. 13. 496 13 — Non cognoscit principium qui non cognoscit terminos II

902 arg. 3 — Notitia quorundam terminorum est occulta, quorundam vero manifesta V 51 13* — De significatione termini potest haberi notitia plena, plenior et plenissima *ibid.*

— In cognitione principiorum est quies III 303 f. 3

— Circa principia notissima in qualibet scientia non contingit errare III 718 5*

— Fides, quae innititur principiis scientiarum, non potest falsificari III 509 f. 6 — Aliqua dignitas ita est vera, quod non est ei contradicere corde I 153 f. 3 — Dignitatibus et principiis non est contradicere ad interius rationem I 155 6*. IV 234 f. 3. V 303 2. 338 10 — Dignitatibus et primis principiis non potest quis in corde suo ullo modo contradicere III 482 a

— determinate accepta non reperiuntur in contingentibus, sed solum in necessariis V 26 18* — Veritas principii demonstrativi non est incommutabilis simpliciter, sed ex suppositione *ib.* 23* — demonstrativum, secundum quod dicit quid complexum, est creatum, significans veritatem, quae non habet certitudinem simpliciter, nisi secundum quod est in arte divina *ibid.*

— cognitionis scientialis debet esse facillimum ad sciendum V 53 arg. 8

— quaedam sunt communia, quae supponuntur in omnibus scientiis, sicut dignitates, quaedam propria cuiuscumque scientiae ut intrinseca principia suarum demonstrationum III 535 a

— Communes animi conceptiones demonstrationem ingrediuntur, in quantum ad determinatum genus appropriantur V 109 7*

PRIVATIO — dicit defectum alicuius nati inesse II 1004 5* — Aliquid dicitur privative de aliquo, quod non habet illud, sed tamen natum est habere I 770 a. IV 357 4* — Privatione negatur aliquid, et relinquatur aptitudo I 140 2* — Quod dicitur privative privat actum et relinquit aptitudinem V 81 a — tollit actum et ponit aptitudinem I 496 arg. 4 — large dicta privat actum et aptitudinem II 114 2* — relinquit constantiam alicuius subiecti cum aptitudine II 307 d. 2

— non est privationis, sed habitus I 426 a

— Privative sumtum dicit incompletionem I 770 a — proprie dicta dicit deformitatem II 414 2* — Quod est defectivum respectu alterius dicit privationem V 359 30 — Carentia complementi sonat in defectum V 88 arg. 4

— Aliquid dicitur privative secundum rem, vel secundum rationem intelligendi I 421 b — Privationi secundum modum significandi respondet positio I 770 6* — Carentia defectus videtur privatio secundum rationem intelligendi, est tamen vera positio ex parte rei V 91 4*

— est nihil formaliter II 815 a, 2* — nihil est II 414 2*. 814 f. 3. 975 a — non dicit ens I 629 b — non est ens, sed entis II 815 3* — non habet essentiam aliquam nisi per habitum II 563 b

PRI

— non habet ordinari nisi per accidens per comparisonem ad suum oppositum II 971 b. IV 769 1* — sunt in praedicamento per reductionem IV 412 d. 2 — non sunt in genere nisi per quandam reductionem II 815 2*. 941 4* — in eodem genere esse habent, in quo et habitus, per reductionem II 563 b. 815 2* — quantum ad rationem dicendi dicitur secundum genus habitus I 505 d. 3 — secundum quod huiusmodi, nulli est assimilabilis I 628 a. 629 b

— nulla est nobilior habitu I 769 arg. 6

— non potest habere speciem II 831 arg. 3. 972 3*

— distinguuntur ratione oppositorum III 590 f. 5 — distinguuntur per habitus II 971 b. III 713 f. 4 — distinguuntur secundum habitus secundum rem et naturam, licet e converso secundum cognitionem nostram III 737 b

— non possunt cognosci nisi per positiones V 304 a — non cadit in intellectum nisi per positionem V 308 3 — non cognoscuntur nisi in positione causae V 359 32 — non intelligitur nisi per habitum V 47 f. 15. 359 30 — cognoscitur per oppositum I 670 1* — cognoscuntur per habitus II 524 a. III 802 arg. 3. 852 arg. 4. IV 776 d. 4 — Intellectus positionis et habitus de necessitate aliquo modo clauditur in intellectu privationis V 108 3*

— Per privationem oppositi notificatur affirmatio I 534 2*

— possunt se habere e contrario habitibus III 853 4*

— Negatio privativa cum constantia subiecti aequipollet termino privativo, si sit mere privativum I 239 b — Nomen privativum potest aliquid ex consequenti importare, quod non importat affirmativum oppositum *ibid.* 498 1*

— Quae necessario se concomitantur in esse, necessario se concomitantur in privatione II 828 f. 2

— nulla antecedit habitum naturaliter I 421 f. 3

— nulla constituit suum habitum nec salvatur in illo I 421 f. 4 — non salvatur in suo opposito I 629 4*

— pura non est ratio habitus, sed privatio cum habitu substrato I 470 3* — in actu potest esse causa privationis secundum habitum II 823 1*

— A privatione in habitum per naturam non fit regressus II 815 2*. IV 891 f. 1

— non removetur ab aliquo nisi per positionem habitus IV 42 f. 2, 3. 43 a. IV 418 f. 2 — Idem est remove privationem et dare habitum, ubi est pure privatio et praecise removetur habitu IV 427 6*

— et positio opponuntur II 838 d. 6 — et habitus directe sunt opposita II 937 f. 2 — et habitus circa suum susceptibile sunt immediata sicut affirmatio et negatio IV 42 f. 3

— Nihil, quod est pura privatio, intenditur et remittitur II 814 arg. 4 Vide V. *Magis* in Indice gener.

— non habent causam efficientem, sed deficientem II 40 2* — Quod est privatio

non fit ab aliquo ut efficiente, sed ut deficiente II 807 2* — Quod non est pura privatio non habet causam puram privationem II 89 f. 1

— non est corporis, sed *formae* II 324 f. 2 *Vide V. Materia* 7, 8.

— nominat appetitum formae cum eius carentia, vel ipsam formae essentiam, prout est in materia in potentia II 38 d. 3 — reducitur ad materiam vel ad formam nec ab eis differt *ibid.*

— est principium patiendi IV 1024 a — facit materiam esse instabilem et infirmam I 176 a *Vide V. Forma* 24.

PROPOSITIO — In enuntiando est compositio I 396 1*. 591 2* *Vide V. Complexio* in Indice gener. — Comprehensio propositionum est operatio virtutis intellectivae V 304 3

— Partes orationis V 352 19

— In praedicatione subiectum se habet ad modum materiae I 589 arg. 4

— Enuntiabile non significat rem, sed modum se habendi I 740 b — Omnis enuntiatio significat illud, ad quod repraesentandum instituta est II 874 b

— Omnis sermo enuntiativus aut affirmativus est, aut negativus I 153 f. 6 — Oratio dicit positionem, negationem, vel privationem I 829 3*

— Sermo affirmativus affirmat hoc de hoc I 153 f. 6 — omnis affirmativa aliquid ponit I 155 a

— omnis infert dictum I 155 a — omnis infert se affirmativam et negativam V 378 11 — Veritas propositionis asserit veritatem in dicto I 827 f. 3 — Omnis sermo enuntiativus asserit, se esse verum I 153 f. 5 — affirmativa duplicem habet affirmationem, qua asserit praedicatum de subiecto, et se esse veram V 50 5*

— *Vide V. Veritas* et *V. Falsitas*. — Enuntiabilia, quae consignant diversa tempora, primo vera postea sunt falsa I 740 b sq. III 516 a, 1*

— Enuntiabile differt, secundum quod significat diversos modos se habendi in re I 740 b. 741 1* — Enuntiabilia diversis temporibus prolata secundum Nominales non sunt eadem I 740 a sq. 794 a

— de tertio adiacente *vide V. Esse*.

— immediata est, qua non est altera prior I 225 arg. 3

— per se vera est, cum causa praedicati clauditur in subiecto I 155 a. III 257 d. 1. V 49 b. 68 f. 3 — In propositionibus per se veris non est reperire accidens V 63 arg. 7 — Forma syllogistica non fallit in propositionibus per se veris *ibid.*

— est in materia naturali, vel remota, vel contingenti III 173 b

— secundum quantitatem quaedam est indefinita, quaedam singularis III 173 b — indefinita affirmativa aequipollet particulari I 579 arg. 3

— exclusiva convertitur cum negativa, quae non habet instantiam nisi in uno I 379 f. 2

— In propositione conversa idem quod subiiciebatur in prima, debet praedicari in secunda I 380 3* — Determinatio praedicati in prima debet determinare subiectum in secunda III 155 3* — universalis negativa et particularis affirmativa convertitur simpliciter I 380 arg. 3. IV 675 arg. 3

— Verum esse praedicatur de dicto ratione compositionis, cum sit dictio modalis I 828 1*

— Dictum falsum alicuius conditionis implicatione fit verum I 723 d. 5

PROPRIETAS — Proprium est quod convenit soli I 150 arg. 1. 152 4*. 205 d. 2. 227 d. 3. 379 a. 383 f. 3. 423 arg. 4. 451 f. 2. 455 f. 4. 460 b. IV 508 f. 3 — Proprium est quod soli convenit et semper I 642 a — Ratio proprii debet esse propria I 135 arg. 4 — Proprium dicitur contra communitatem, vel contra improprietatem, vel per appropriationem I 227 d. 3

— Proprium est quod non potest convenire alii, vel quod nunc non convenit alii III 18 3* — Proprium simpliciter est quod convenit omni et soli, proprium alicui, quod convenit omni contento sub illa specie, et simul quibusdam aliis, quibusdam vero minime II 399 a *Vide V. Distinctio* (440 a).

— Proprie proprium semper convenit, aut aliter res non habet esse perfectum I 194 d. 12 — Proprium convenit soli et semper, licet non aeternaliter I 645 a

— Propria passio dicitur de subiecto convertibiliter et dicit positionem II 944 a — convertitur cum eo cuius est proprietas I 460 arg. 5 — De quocumque praedicatur subiectum, et propria passio, nisi proprietas sit extranea ei, de quo praedicatur subiectum I 113 3*. II 805 4*

— Proprium implicat in se commune et amplius V 73 arg. 3

— Quae sunt in eodem genere differunt per aliqua propria I 772 f. 3 — Per illud quod convenit soli et semper, res differt ab omnibus aliis I 329 f. 3

— Nihil est magis proprium alicui quam quod est idem sibi re et ratione I 383 f. 3

— dicit modum entis I 152 b. V 72 5*

— Proprium est commune definitioni et propriae passioni I 233 b — Propria passio addit supra proprium *ibid.*

— est ratio cognoscendi I 152 4*. 460 b

— salvari habet in proprio subiecto II 765 arg. 4

— non est nisi in eo cuius est proprietas I 572 f. 5 — in creaturis non dicitur esse in aliquo nisi in eo cui inhaeret I 581 d. 2 — non praedicatur de aliquo, nisi sit in illo I 575 arg. 3

— differt ab eo cuius est proprietas I 152 4*. 479 d. 1 — In omni creatura differt subiectum et proprietas I 168 a — non omnino idem est cum eo cuius est proprietas I 581 d. 2 — relativa necessario differt aliquo modo ab eo cuius est proprietas I 454 a

— Proprium non potest relinquere illud cuius est proprium IV 966 f. 2 *Vide V. Accidens* (407 c). — naturales non derelinquunt subiectum propter culpam II 469 f. 4

— Subiectum intellectu resolvente potest intelligi sine propria passione I 504 b. II 944 2*

— substantialis dicitur, quae immediate sequitur substantiam, vel quae non exit genus substantiae II 106 b

— quae non est de rei essentia, est accidens I 523 b — Proprium formaliter est in genere accidentium, licet causetur a principiis subiecti II 107 1*

— vel est quantum ad rem, vel quantum ad modum II 107 1*, 2*

— necessario inhaerens alicui comparatur ad illud sicut ad subiectum et causam III 350 arg. 5 *Vide V. Accidens* (407 a).

— naturalis determinat naturam I 480 d. 5 *Vide V. Naturale*. — Res habent proprietates a specie sua V 350 6 — Terminus innovationis secundum aliquam proprietatem absolutam est complementum eius, circa quod fit III 175 3*

— debet naturae rei convenire IV 272 arg. 3 — debet respondere substantiae II 61 arg. 4 *Vide V. Accidens* (407 a).

— cognoscuntur et probantur de subiecto per definitionem II 812 b. V 206 b

— Penes diversitatem subiectorum est diversitas proprietatum III 590 f. 4 — Numerata proprietate, numeratur subiectum III 194 f. 5 *Vide V. Accidens* (407 b).

— alicuius differunt inter se aut respectu sui, aut respectu subiecti, cum causantur ex diversis naturis in illo repertis, aut respectu obiecti, cum ponunt subiectum comparari pluribus I 166 4* — Quando aliquae proprietates invicem distinguuntur, ita quod una ab altera dividitur, nec altera ab altera causatur, una potest haberi sine reliqua III 792 arg. 4

— accidentales non variant speciem, sed operationem IV 926 b

— nulla traducitur ab uno in alterum, nisi mediante aliqua substantia deferente, quae sit communis utrique II 747 f. 4

— quae habet conservari cum continua influenza suae causae, non perimitur, quamdiu est coniuncta cum sua origine III 72 3* — aliqua describitur propter hoc, quod non potest resistere impellenti, aliqua ex mera voluntate habentis III 694 d. 1

— nulla est intensior in effectu quam in causa, quando est univoce in utroque II 755 d. 2 *Vide V. Intensio* in Indice gener.

— Passio, quae est in aliquibus subiectis, inest eis secundum aliquid commune II 94 f. 3. 176 a. IV 142 b. 626 f. 3. 1005 f. 4

— sunt absolutae, vel relatae IV 223 2*. 848 2*. V 66 2*

— absolutae corporum sunt obiecta aliquorum sensuum IV 1019 a

Q

QUA

QUALITAS — dicit modum consequentem substantiam V 340 26 — Aliquid est in genere qualitalis quantum ad modum, vel quantum ad rem II 107 2* — distinguitur substantialis et accidentalis *ibid.* — dicit proprietatem accidentalem II 105 arg. 2 — est accidens absolutum IV 340 4*

— aut est forma, aut se tenet ex parte formae II 108 f. 1 — dicitur forma denominans, vel dispositio nobilitatis I 376 d. 6

— communiter dicta est quo aliquid cognoscitur I 394 5*

— suum subiectum habet qualificare III 277 a

— dicit formam universalissimam II 440 f. 6

— Prima species qualitalis est habitus et dispositio IV 136 f. 2. 1000 f. 4 — Omnis perfectio animae est in prima specie qualitalis IV 1000 f. 4 — De genere qualitalis est etiam habitus in actu IV 1001 5*

— Secunda species qualitalis est naturalis potentia et impotentia, quae consequitur naturam II 560 a. IV 137 a — Secunda species qualitalis dicit facilitatem, quae consequitur modum existendi naturalis potentiae in subiecto I 85 b

— In tertia specie qualitalis est passio et passibilis qualitas IV 137 b

— In quarta specie qualitalis est forma et figura IV 137 b

— duae sunt activae, duae passivae, secundum quas elementa ordinantur ad transmutationem et corruptionem IV 993 a — activae se multiplicant in altero, passivae adhaerent materiae *ib.* b *Vide V. Forma 26.* — In corpore ex diversis constituto est operatio qualitatuum elementarium propter inaequalitatem virtutum IV 425 b

— primae activae et passivae secundum contrarietatem sunt quatuor II 340 4* — quatuor elementorum IV 927 f. 5. 1025 f. 3. V 363 21. 404 7 — activae sunt calidum et frigidum, passivae sunt humidum et siccum IV 993 a. V 224 a. 223 b *Vide V. Corpus - simplex.* — Tria genera qualitatuum in elementis IV 993 a

— Quatuor primarias qualitates apprehendit tactus V 300 3

— quae agit in aliud, prius comparatur ad principium, a quo procedit, deinde ad oppositum, quod expellit, tertio ad subiectum, quod perficit IV 419 4*. 426 a — non potest informare subiectum, nisi prius intelligatur expulsio contrariae IV 426 a, 3*

— corporis principaliter attribuenda est principio effectivo III 334 f. 3 — elementares causantur immediate a forma substantiali IV 993 arg. 3

— in creaturis est immediatum principium operationis II 320 arg. 6. 324 a *Vide V. Accidens (408 a).* — A qualitate egreditur potentia, quae non est alterius generis quam ipsa I 86 a

— Quale quid V 83 11*

QUANTITAS — formaliter loquendo habet extensionem de natura sui generis IV 274 2* *Vide V. Positio* in Indice gener. — proprie dicitur quantitas molis I 308 b. 343 a

— materialis dicitur quantitas molis IV 137 b. V 81 a — molis est accidens essentialiter differens a quanto I 309 3* — molis est in corporalibus I 308 b. IV 137 b

— est continua, vel discreta I 345 a. II 56 arg. 6. III 183 d. 1

— In quantitate consideratur integritas, aut numerositas, aut diuturnitas IV 572 a — In genere quantitalis continuae sunt lineae, superficies, corpus, locus et tempus II 56 arg. 6 — est temporis et extensionis IV 917 d. 1 — est secundum tempus et secundum locum I 345 a

— Secundum quantitatem continuam intrinsecam est extensio molis I 345 a — Extensio dicit quantitatem, quia dicit partem extra partem V 91 10*

— molis non simul stat cum simplicitate in eodem et secundum idem V 81 a — molis repugnat simplicitati V 82 6*

— discreta est, ubi est aggregatio multitudinis I 345 a — discreta est maioris abstractionis quam continua I 425 f. 4 — Circumscripta quantitate, non est intelligere numerum II 105 arg. 6

— molis est partibilis et super partibile fundata III 301 a *Vide V. Divisio.*

— Quod dicit veram quantitatem necessario ponit partem et partem II 62 f. 4. V 91 9* — Ubi quantitas, ibi totalitas et integritas I 355 arg. 2 — Totum et pars dicunt quantitatem IV 219 f. 4

— omnis habet principium, medium et ultimum I 58 a — Perfectio suprema quantitalis continuae consistit in trina dimensione *ibid.*

— Esse quantitalis et natura ortum habet a substantia IV 274 2* *Vide V. Materia 22.*

— est primum accidentium IV 276 1*

— naturaliter habet substare aliis accidentibus IV 282 a *Vide V. Accidens (406 c).*

QUA

— Quantitatum proportionales manifestae V 350 6. 351 14. 357 22

— Quantitatum proportionales offerunt se sensui V 351 14 — est commune sensatum IV 237 a — Magnitudo et numerus est sensibile commune V 300 3

— est, ubi est mensuratio I 427 1* *Vide V. Mensura* in Indice gener.

— Secundum quantitatem dicitur aequale et inaequale I 342 arg. 2. 343 a — Omne quantum comparatum quanto aut est maius, aut minus, aut aequale I 346 f. 4 *Vide V. Proportio* in Indice gener.

— Quantitalis passio est finitas et infinitas I 768 arg. 4. V 80 arg. 4

— Quantitati per se insunt contraria IV 282 a

— necessaria est, ut corpus habeat perfectionem IV 220 1*. 223 b *Vide V. Corpus (454 b).* — non potest abstrahi a corpore vivente et organico IV 219 f. 2. 1028 b *Vide V. Sensus (487 a).* — molis, quae non habetur actu in origine, habetur in ratione III 795 b *Vide V. Corpus (456 b).*

— est molis et virtutis II 380 a. III 301 a. V 36 13* — est spiritualis et corporalis sive molis IV 137 b — virtutis distinguitur contra quantitatem molis IV 918 d. 3

— virtutis similis est quantitati molis et perfectior I 346 f. 2 — spiritualis dicitur quantitas virtutis V 81 a — metaphoricè dicitur quantitas virtutis I 308 b. 343 a — Nomen quantitalis extenditur ad quantitatem virtutis I 770 1* — virtutis non est in genere quantitalis proprie II 57 6*. 62 b — virtutis non ponitur in genere quantitalis naturae IV 137 b

— virtutis est qualitas IV 399 d. 7 — virtutis ponitur in spiritualibus I 308 b. 343 a — virtutis circa omne illud potest poni, circa quod ponitur gradus excellentiae respectu alterius V 82 4* — virtutis non tantum attenditur in operatione, sed etiam in re absolute considerata quantum ad nobilitatem valoris I 345 a. 770 1*. V 82 4* — virtutis est essentialis potentiae I 309 3* — virtutis respicit potentiam I 345 a. V 80 arg. 4

— virtutis abstrahit a totalitate et integritate I 356 2*

— virtutis reperitur in simplicibus III 301 a *Vide V. Simplicitas.* — virtutis simpliciter perfecta est in summo et simplicissimo I 317 a

— virtutis est a forma II 732 5*. IV 395 4*. V 82 2*

R

RAT

RATIONES — seminales sunt, quae sunt rebus insertae II 438 b — seminales sunt solum creatae II 436 a. 438 b — seminalis dicit virtutem creatam II 435 f. 5. 436 b — seminalis spectat ad principium creatum II 436 a.

— seminalis dicit regulam dirigentem principium creatum in sua operatione II 436 b — Secundum rationes seminales dicitur fieri effectus, ad quem creatura habet potentiam activam *ibid.* — seminalis dicitur, secundum quam natura consuevit operari III 112 3* — Proprie loquendo illud dicitur procedere secundum rationem seminalem, quod exit in esse secundum virtutem et operationem naturae ut agentis et dantis speciem et completionem III 89 a — seminalis est respectu eorum quae producuntur secundum propagationem naturae *ib.* 2*

— seminalis est, a quo generatio incipit II 439 arg. 6. IV 889 a — seminalis est operationis principium II 440 f. 4 — Secundum rationes seminales attenditur rerum propagatio et generatio II 435 f. 6 — seminales non possunt esse in materia, quin sit in ea generatio et productio V 324 20 — Quae secundum causam seminalem fiunt dicuntur naturaliter fieri II 435 f. 1 — Quae producuntur a natura secundum rationes seminales producuntur II 198 b *Vide V. Natura.*

— seminalis dicit vim activam naturae II 434 arg. 4. 435 f. 3. 440 a. 728 b. V 350 10 — seminalis est potentia convertendi ad se aliam naturam II 731 a — seminalis est forma multiplicabilis, quae potest sibi similem inducere in materiam sibi oppositam II 732 5*

— seminales et naturales sunt idem re, ratione vero differunt II 436 b. 438 b — seminales sunt formae naturales II 436 b — seminalis respicit inchoationem et intrinsecam virtutem, quae movet et operatur ad effectus productionem *ibid.* — seminalis attenditur, in quantum dirigit potentiam naturae, ut ex aliquo fiat aliquid *ibid.*

— seminalis non dicit quid absolutum, sed quid respectivum III 89 2* — seminalis dicit respectum eius quod propagatur, ad illud, de quo producit *ibid.*

— seminalis dicitur proprie, quando potentia naturae est propinqua et sufficiens, minus proprie, quando est remota II 437 a — Quod fit secundum potentiam naturae in dispositione remota respectu effectus, mediantibus illis, ad quae habet ordinem immediatum, potest dici fieri secundum rationem seminalem *ibid.* — large accipitur pro quacumque potentia activa existente in materia *ibid.*

— seminales sunt essentia rei, aliter se habens, cum est in potentia, et in actu II 207 d. 4 — Potentia activa indita ma-

teriae est essentia formae II 440 b — seminalis non est aliqua pars formae producendae, sed potest esse forma et fit forma II 198 b. 374 b — Potentia activa intrinseca semini, corpore producto, prodit in actum et fit perfectio corporis II 375 a. 376 4* *Vide V. Forma 25 et V. Materia 27.*

— seminalis alicuius est illud quod ante praexistit in materia, quam sit res completa in actu II 440 f. 5 — seminalis semper prior est II 439 f. 1

— Quod est ex aliquo sicut ex materiali et activo principio est secundum rationem seminalem II 434 arg. 3 — est quaedam potentia spiritualis materiae corporali innitens et ab ea dependens, et fit in actu per illius transmutationem II 375 2*

— In semine est ratio seminalis secundum quamlibet eius partem, saltem formalem, respectu eius quod ex eo producendum est secundum legem naturae III 89 3*

— non est forma universalis proprie et metaphysice, sed physice II 441 a sq. *Vide V. Forma 14.*

— seminalis valde remota est ab actu completo nec potest ad actum reduci nisi per influentiam convenientium in natura II 202 5*. 215 3* *Vide V. Forma 22.*

— seminalis non est ex aliquo producta, sed materiae concreata II 375 4* — seminales non sunt ex aliis, sed ex nihilo, et ex ipsis fiunt omnia, quae naturaliter producuntur II 207 d. 3 — seminales a solo Deo producuntur *ibid.*, 4

— seminales omnium productae sunt in principio et sunt de primaria constitutione universi II 387 5* — Seminaria omnium producta sunt in primis operibus V 220 b. 521 7

— seminales totius salvantur in partibus, si fit resolutio IV 914 b

— naturalis attenditur, in quantum dirigit potentiam naturae, ut ab aliquo fiat aliquid II 436 b — naturalis concernit producentis ad productum assimilationem et modi agendi assuetudinem *ibid.*

— in comparatione ad materiam dicuntur formales V 321 4

— *Vide V. Intellectus 17.* — Rationale animae proprie est rationale, rationale Angeli est intellectuale II 48 2* — hominis et Angeli est alia et alia, non tantum secundum accidens, sed etiam secundum speciem et essentiam *ibid.*

— Rationale in spiritu puro est sine sensibili et vegetabili II 43 4* *Vide V. Anima 10, 15.*

REGULA — Regulis supra mentem nostram incommutabiliter manentibus recte aliquid approbamus vel improbamus V 17 f. 6 — Portio superior per aeternas regulas quidquid definit certitudinaliter iudicat et definit V 24 a — immutabiles mentibus

REL

rationalibus insplendentes sunt omnes illi modi, per quos mens cognoscit et iudicat id quod aliter esse non potest V 338 9

— Nullus certitudinaliter iudicat per legem, nisi certus sit, quod illa lex recta est, et quod ipsam iudicare non debet V 305 4 — Nullus iudicat de regulis immutabilibus, sed per illas V 302 9. 338 10 — Lex, qua iudicamus, est iniudicabilis V 19 f. 18 — Iudicium certum non fit nisi per legem certam et iniudicabilem V 25 12*

— sunt infallibiles, indubitabiles, iniudicabiles V 338 10 — Leges illae, per quas iudicamus certitudinaliter de omnibus sensibilibus, sunt infallibiles et indubitabiles intellectui apprehendentes, indelebiles a memoria recolentis tanquam semper praesentes, irrefragabiles et indiudicabiles intellectui iudicantis V 302 9 — sic certae sunt, ut nullo modo sit eis contradicere nisi ad exterius rationem V 338 10

— sunt certae, quia radicanur in luce aeterna, non in aliqua luce creata V 338 10 — infallibiles ducunt in lucem aeternam *ibid.*

— sunt incommutabiles, incoarctabiles, interminabiles V 338 10 — Necessesse est, leges, per quas iudicamus, esse incommutabiles et incorruptibiles tanquam necessarias, incoarctabiles tanquam incrementiscriptas, interminabiles tanquam aeternas, ac per hoc indivisibiles tanquam intellectuales et incorporeas, non factas, sed increatas, aeternaliter existentes in arte aeterna V 302 9 — sunt incoarctabiles, quia mentibus omnium se offerunt V 338 10

RELATIO — dicit ordinem et habitudinem I 433 5*. 573 5* — importat respectum et ordinem I 182 f. 3 — dicit modum essendi respectivum V 76 a — non praedicat quid absolutum, sed ordinem ad alterum I 528 d. 3 — Quod respicit aliquid in relatione ad aliud non est necesse, quod ponat circa ipsum aliquid absolutum I 175 4*

— proprie dicitur, in quantum dicit habitudinem ad alterum I 460 b — dicit ordinem et habitudinem ad illud, respectu cuius dicitur I 525 f. 4 — Omne relativum dicitur respectu alicuius III 170 arg. 5 — Quae dicuntur ad aliquid dicuntur secundum relationem I 397 f. 1. 398 b — Quod dicitur ad aliud dicitur relative I 496 f. 2 — secundum quod huiusmodi ad alterum est I 499 f. 3 — dicit comparationem ut ad alterum V 78 14* — Relativorum est ad aliud se habere III 193 arg. 2

— Relativa dicuntur quae hoc ipsum quod sunt, aliorum sunt I 333 d. 1 — non videtur esse in substantia nec praedicare aliquid in subiecto, sed dicere respectum ad aliud I 572 b — dicuntur esse in comparatione, non quia non sint in re, sed

REL

quia, cum sint in re, non sunt in ea absolute, sed in comparatione ad alterum I 573 4* — est in subiecto, non absolute, sed ad alterum *ibid.* — non totaliter consistit in eo quod est esse, sed aliquo modo consistit *ibid.* — dicit aliquid de eo, de quo dicitur *ib.* 5*

— Respectivum, quod dicit solum habitudinem, solum dat esse respectivum I 458 2* — in creaturis non dant relativis existere, et sine illis potest res esse et cum illis I 445 d. 4 — Proprietates relativae in creaturis sunt ut advenientes I 469 b — Prius est esse quam referri *ib.* f. 2

— Respectus verus in creatura differt ab absoluto per essentiam, aut est in comparatione ad aliud per essentiam I 573 3* — Respectus in creaturis non praedicatur de absoluto nec e converso *ibid.* — Nullus respectus censetur nomine eius, ad quod refertur V 13 f. 14

— secundum se non est perceptibilis, sed ratione relatorum IV 676 3*

— Omne, quod refertur, est aliquid, excepto eo quod relative dicitur I 453 6*. 457 arg. 4. 579 f. 2. V 74 arg. 4 — Relativum, quod dicit respectum ad aliud diversum secundum essentiam, est aliquid, excepto eo quod relative dicitur, non solum ex parte rationis intelligendi, verum etiam ex parte rei V 77 4*

— Respectivum includit absolutum V 74 arg. 4 — est alicuius ut suppositi, et eius denominatio concernit suppositum I 579 b — Quae relationes significant in concrectione non solum important relationes, sed etiam suppositum I 479 d. 3 — Relativa proprie referuntur, quae dicunt rem substratam cum respectu I 528 d. 4

— non referuntur, sed alia referunt, quia non sunt entia, sed entium I 528 d. 4 — non dicitur ad alterum, sed est ipsum quo alterum refertur I 399 5* — Relationis non est relatio I 453 6*. 579 f. 3 — Relationis non est relatio, secundum quod huiusmodi IV 511 1* — Relationis ut termini non est relatio I 324 5*

— Respectus non potest reflecti supra se I 579 f. 3, 1* — Nihil, quod se ipso refertur, est ipse respectus I 571 arg. 3 — Nulla creatura est sua relatio I 528 d. 4 — Nihil refertur se ipso ita, quod ipsum quod refertur non sit nisi relatio et respectus purus I 453 6*. 528 d. 4 *Vide V. Proprietas.* — Aliquid refertur se ipso, quia inter rei respectum et essentiam non cadit medium, quia ipsa essentia essentialiter dependet, non tamen est ipse respectus, et sic reperitur in creaturis I 453 6* — Aliquid refertur se ipso, quia inter extrema non cadit aliquod medium, quod non sit alterum eorum *ibid.* — Habitus essentialis non facit diversitatem per essentiam II 35 a — quae fundatur super proprietatem accidentalem, addit aliud per essentiam; quae fundatur super dependentiam essentialem, dicit aliquid quodam modo idem, quodam modo aliud; quae super originem naturalem, pure dicit esse II 34 b sq.

— semper fundatur super absolutum I 454 b. 579 4*. IV 79 b

— minus habet de ente quam alia genera in creaturis, ubi differt essentialiter a substantia I 456 5* — minus facit compositionem quam entia absoluta *ibid.* — Differentia relationis a subiecto in quo inducit compositionem I 573 a. V 76 a. 78 14*

— convenit cum aliis generibus in ratione praedicamenti et accidentis, disconvenit, quia non solum habet respectum ad subiectum, sed etiam ad obiectum I 456 a — dicit respectum ad subiectum in quo et ad extremum ad quod V 78 14* — habet comparisonem ut ad subiectum in quo et ut ad terminum ad quem V 76 a. 212 b

— habet comparisonem ad subiectum, in quo est, et ad terminum, ad quem est, et ad principium, a quo est III 194 a

— Relativum debet habere correlativum sibi respondens I 518 d. 6 — omnis ponit duo extrema I 505 d. 3 — ad minus est inter duos IV 701 f. 1

— Idem non habet ad se referri et ordinari II 663 5*, 6* — Nihil ad se refertur nec ordinatur I 183 a — Relatione secundum esse nihil refertur ad se ipsum secundum idem I 528 d. 5 — Quoddam respectivum dicit respectum ad aliud diversum secundum essentiam, quoddam non dicit respectum nisi ad aliquid sibi consubstantiale V 77 4*

— Respectivum nunquam terminatur nisi ad absolutum V 46 f. 14 — Respectivum reducitur ad absolutum vel ut ad principium, vel sicut ad terminum I 458 1* — Respectus reducitur ad absolutum ratione dependentiae *ibid.* — Respectus reflexus supra absolutum ibi quietatur ut in fundamento, cui dat complementum I 579 1* — Quae important relationem, quae communiter respicit substantiam et eius proprietates, supra se reflectuntur I 580 1*

— Relativa dicuntur ad convertentiam I 463 d. 8. 537 b. 644 arg. 2. IV 727 d. 3 — Relativa dicuntur ad convertentiam, si nomen impositum est utrique extremo I 463 d. 8

— Relativa sunt simul natura I 189 d. 3. 374 arg. 3. 420 arg. 3. II 69 d. 2. V 13 f. 15. 94 f. 1. 95 a — Relativa sunt simul natura in intelligendo, non tantum in essendo I 469 b

— Unum relativorum intelligitur in altero et consequitur ad alterum I 385 b — Ubi unum correlativum, et reliquum V 180 arg. 8

— respectu obiecti in creaturis dicit habitudinem et dependentiam I 456 a, 4* — Respectus in creaturis ponit dependentiam et privat summam simplicitatem I 573 3*. V 77 4*. 78 16* — Unum relativum dependet ab alio mutuo I 420 arg. 3 *Vide V. Dependencia* in Indice gener. — Respectus ad extrinsecum aliquo modo importat dependentiam V 46 21* — Respectivum, quod dicit respectum ad aliud diversum secundum essentiam, includit quandam dependentiam V 77 4*. 111 4*

REL

— dependet a correlativo essentialiter, vel accidentaliter III 194 2*

— Nihil ordinatur ad aliquid, nisi ad illud habeat inclinationem I 372 arg. 5

— denominatur ab eo extremo, in quo maior est dependentia IV 677 f. 3

— Omne relativum aequiparantiae denominat extrema secundum modum consimilem I 346 f. 1. 347 a. 537 f. 1 — aequiparantiae respicit utrumque extremum aequaliter IV 492 a. 677 arg. 3. 775 f. 1 — aequiparantiae requirit convenientiam inter extrema IV 701 f. 1 — aequiparantiae potissime ei appropriatur, in quo est consummatio illius IV 677 f. 4

— Relativum distinguitur a correlativo I 560 arg. 4 — inter extrema notat distinctionem I 183 a. V 89 arg. 11. 403 arg. 2 — facit relatorum distinctionem I 182 f. 3. V 213 b — in comparatione ad terminum facit distinctionem I 456 a sq. 573 a. V 76 a. 78 14*. 212 b — Respectus mutuus et intrinsecus distinguit V 16 21* — quae sunt ad extra, non faciunt distinctionem V 78 15*

— Relativa opponuntur, et unum excludit aliud I 385 f. 4 *Vide V. Opposita (474 b).* — Nullum relativum dicitur de alio I 589 arg. 6 — Nullum relativum potest esse forma sui correlativi I 560 arg. 4

— Secundum aliquos relativa se excludunt, ut sunt opposita et referuntur ad idem, sed non ut sunt differentiae entis et comparantur ad diversos I 385 b sq. — In relationibus est identitas, si non tantum sunt in eodem et secundum idem, verum etiam ad idem I 577 4*. 588 6*

— Dici secundum relationem aut est secundum rem, aut secundum modum I 525 b. 527 d. 4 — Aliquid dicitur secundum relationem a parte modi, vel a parte rei I 615 d. 4 — Aliquid dicitur relative secundum esse, vel secundum dici I 183 4*. 525 arg. 3. 591 6* — In relativis secundum dici est modus respectus, in relativis secundum esse est veritas respectus I 525 arg. 3 — Aliquid refertur ad aliud secundum rationem existendi, quando importatur habitudo realis; secundum rationem intelligendi, quando privatur habitudo realis I 505 d. 3 — Intellectus noster, cum intelligit aliquid referri ad aliquid, intelligit, etiam illud comparari ad illud I 526 a — Privatio habitudinis intelligitur per modum relationis realis I 505 d. 3 — Quaedam dicuntur relative, quia privant relationem I 399 5*

— omnis ponit respectum verum vel in utroque extremorum, vel saltem in altero I 702 arg. 1 — Quaedam sunt relativa secundum esse ex parte utriusque extremi, quaedam ex parte alterius I 526 3* — Aliquid secundum esse refertur ad aliud, sed non convertitur I 525 f. 2 — In relativis secundum dici unum non dependet ab altero I 421 2*

— Infinitas respectuum, quae non ponit comparisonem realem, non ponit infinitatem actualem III 316 a

— Quaedam sunt ordinabilia, quorum utrumque est in potentia, vel quorum alterum de se est in actu, sed alterum in potentia I 528 d. 3

— realis vel est fundata super proprietatem accidentalem, vel super dependentiam essentialem, vel super originem naturalem I 525 b. II 34 b

— Aliquid dicitur relative, aut quia significat relationem, aut quia habet respectum annexum I 615 d. 4 — Dici ad aliquid vel est proprie et per se, sicut pater et filius, vel ratione alicuius respectus annexi I 93 d. 2 — Quaedam dicuntur relative, quia claudunt interius relationem in suo significato, vel in suppositis I 399 5* — aliqua est implicita in absoluto III 13 6* — Ad aliud dicitur vel intra, vel extra, vel implicite, vel explicite I 428 2* — Aliquid dicitur relative relatione implicita, vel explicita III 172 5*

— Pluralitas quantum ad proprietatem respectivam non ponit diversitatem in re et natura V 66 2* — Pluralitas rationum, quae addunt aliquid differens ratione eius ad quod est, non diminuit unitatem *ib.* 4* *Vide V. Distinctio (439 b).*

— Multiplicato uno relativorum, multiplicatur et reliquum I 609 f. 4. 610 3*. II 83 f. 3 — multiplicatur, multiplicato formaliter correlativo, a quo dependet correlativum dependentia essentiali, quando autem correlativum multiplicatur multiplicatione materiali, non multiplicatur, sed primae relationi innascitur novus respectus III 194 2*

— Numerus relationis secundum differentiam formalem sive specificam causatur

a principio, a quo est III 194 a — possunt esse duae in uno respectu eiusdem *ibid.*

— Plurificatio relationis secundum numerum non venit principaliter ratione eius a quo est, nec ratione ad quem, sed ratione subiecti eius in quo III 194 a — non multiplicatur ex parte causae, sed subiecti *ib.* 1* — Relativum unum in pluribus *vide V. Accidens (407 b).*

— Respectus additus subiecto non numerat subiectum I 248 4* — Respectus additus significationi termini facit numerum secundum esse, vel tantum secundum dici et analogiam vel acquivocationem *ibid.*

— diversificantur penes terminos I 499 f. 3 *Vide V. Distinctio (440 c).* — numeratur per extrema III 441 a — diversae in eodem supposito, quae non sunt ad idem, non conveniunt inter se I 578 1* — Unum et idem potest simul et semel ad diversa comparari et diversis relationibus ad illa referri III 571 5* — Cum aliquid comparatur ad diversa, in eo possunt simul reperiri relationes mutuae sine repugnantia et oppositione II 564 3* — Nihil impedit, diversas et omnino disparatas relationes inesse eidem secundum diversas naturas III 238 4*

— Simplex potest habere plures respectus I 166 4*. 453 3*. 460 arg. 3. V 66 2*. 70 arg. 14. 74 arg. 15 — Simplicitas principii includit pluralitatem relationum V 75 f. 9

— nulla introducitur in esse nisi per aliquam mutationem factam in aliquo absoluto III 53 5* — In ad aliquid per se non est origo I 116 arg. 2 — In ad aliquid non est motus I 457 arg. 3. V 97

arg. 3. 103 f. 4 — In relatione secundum se non est motus I 483 a — In ad aliquid non est motus per se II 831 arg. 6. III 52 arg. 5. IV 340 4*

— adveniens inducit mutationem in utroque extremo, vel in altero tantum, altero de se existente in actu I 528 d. 3 — cum dicitur de novo, de necessitate ponit mutationem in altero extremorum, nec oportet, quod in utroque I 458 2* — secundum esse adveniens mutat I 189 d. 3

— Respectus aliquis de novo est circa aliquid, illo nullo modo mutato I 453 3* — advenit alicui et recedit sine sui mutatione I 571 arg. 5. III 175 3*. IV 137 a — In eo quod est actu relatio adveniens ex parte eius, ad quod est, non facit mutationem I 573 5* — voluntaria advenit alicui, quamvis nihil absolutum detur IV 24 b. 79 b

— introducitur in esse per mutationem factam in uno extremo, altero omnino immobili remanente III 40 3* — potest introduci in esse ex mutatione facta in altero extremo III 456 4*. 475 1* — potest attribui alicui de novo absque mutatione facta in ipso, sed solum propter mutationem factam in altero extremo II 70 b. V 99 b. 100 3*. 101 7*

— Non fit privatio in aliquo respectivo nisi per privationem prius factam in aliquo absoluto II 831 arg. 6

— corrumpitur et desinit, mutato et corrupto termino, sine mutatione subiecti, in quo est I 573 4* — Relatione destructa respectu unius extremi, destruitur respectu alterius IV 839 arg. 4

S

SCIENTIA — est habitus perfectus habitans de se ad cognoscendum IV 138 b — est habitus directivus intellectus I 13 a — perficit lumen connaturale intellectus ad dirigendam cognitionem IV 138 b *Vide V. Intellectus 49.* — est habitus disponens ad syllogizandum et demonstrative aliquid cognoscendum III 686 f. 4

— Scire est actus ut habitus et perfectio potentiae I 686 5* — Actus scientiae ut scire est per modum habitus I 804 a. III 340 f. 4 *Vide V. Cognitio 2.*

— Sciens potest nominare potentiam cognoscendi, vel potentiam cum habitu V 31 10*

— Lumina scientiarum animam perficiunt et informant V 305 6 — est habitus in prima specie qualitatis I 86 a — est accidens ipsi animae II 320 b — acquisita est accidens animae I 91 arg. 4 — est animae habitativa V 31 10*

— dicitur unus habitus simplex III 477 a *Vide V. Habitus (434 a).*

— perficit intellectum I 13 a — est perfectio intellectus III 319 arg. 2 — omnis est

ex parte intellectus II 898 f. 3 — Cognitione scientialis est ex parte mentis et spiritus V 246 b — ponitur tanquam in subiecto in parte animae rationali et intellectiva III 747 a — est in potentia rationali sive cognitiva I 30 arg. 4 — refertur ad intellectum ut subiectum proprium IV 480 f. 4 — respicit memoriam quoad retentionem speciei, intelligentiam quoad facilitatem conversionis III 477 a

— speculativa est perfectio intellectus nostri, in quantum est speculativus II 899 b — speculativa est habitus perficiens intellectum proprie speculativum I 143 a — Certitudo speculationis respicit intellectum et nudam veritatem III 482 a — acquisita de quacumque creatura fundata super principia rationis consistit in intellectu pure speculativo III 776 b

— proprie habet rationem speculationis V 435 28 — dicit cognitionem pure per modum speculationis I 614 d. 3 — est in verum visum et pure speculative III 472 2* — speculativa est contemplationis gratia I 13 a — Cognitione speculativa,

quantum est de se, non dicit cognitionem ordinatam in finem II 490 f. 4

— Cognitione est speculativa et practica III 864 3* — Speculatio aut est consistens in se, aut transit in affectum et effectum V 356 12 — Quaedam cognoscibilia sunt in genere speculabilia, quaedam ex parte moralium II 910 a

— secundum statum praesentis vitae sunt propter indigentias amovendas, sed principaliter ordinari habent ad intelligentias nostras perficiendas III 687 2*

— Per scientiam assentitur necessario III 522 b *Vide V. Assensus* in Indice gener. — Quod quis cognoscit scientiali cognitione sic novit, quod de eo dubitare non potest III 481 arg. 2. 482 a — Ab eo quod quis scit ratione necessaria, non potest dissentire III 524 3* — Sciens non potest dissentire ab eo quod scit, quantum ad id quod de eo cognoscit, quantum tamen ad id quod latet ex illo, dissentire potest *ibid.* *Vide V. Opinio.*

— Quod cognoscitur per scientiam est certum et apertum III 522 arg. 2 —

SCI

Omne, quod scitur, certum est ipsi scienti V 568 6 — est certa circa obiectum proprium III 482 2*

— Assensus scientiae principaliter innititur rationi III 522 b. 523 1* — principaliter adhaeret ratiocinationi acquisitae III 522 arg. 1 — Cognoscens aliquid rationibus cogentibus habet scientiam III 521 f. 1 — Syllogismus demonstrativus generat scientiam III 520 b

— Scibilia sunt quae certa ratione comprehendendi possunt II 540 a — Quae scientia cognoscuntur subiacent rationi III 522 arg. 4, b — procedit secundum rationes creatas V 572 18 — dicit cognitionem simplicem I 614 d. 3

— opponitur ignorantiae et eam expellit II 677 3* — opponitur errori IV 480 f. 3 — Omne illud quod directe repugnat errori, scientia est, vel de genere scientiae IV 478 arg. 3 *Vide V. Error.*

— Certitudo intellectus opponitur errori et dubitationi III 566 arg. 5. 567 a — Certitudo viae facit intellectum potentem ad vincendum errorem et excludendum dubitationem III 567 a

— quantum est de ratione nominis, in via imponitur a collatione praemissarum ad conclusionem III 727 4* — Modus scientiae attenditur in decursu et inquisitione et quadam successiva ratiocinatione et collatione III 687 a, 5*. 727 4* — habent modum definitivum, divisivum et collectivum ad probandum passiones aliquas de subiecto V 206 b — est conclusionum III 727 4*

— consistit in cognitione causarum altissimarum, vel conclusionum, vel principiorum V 496 12 — Omne scibile vel est principium demonstrationis, vel demonstratum V 407 arg. 7 — In scientiis sunt quaedam sicut principia, quaedam sicut consequentia, ut conclusiones corollariae III 535 a

— consistit in notitia veri V 573 22 — est in verum sub ratione veri III 470 arg. 2. 575 arg. 1. IV 318 arg. 3 — se habet respectu veri I 739 f. 4 — requirit veritatem in scito de ratione suae intentionis generalis I 695 3*

— Verum complectitur totum actum cognitivae I 802 2* — Quidquid scitur est verum I 694 arg. 3. 696 arg. 4. V 4 arg. 1. 98 arg. 14 — Nihil scitur nisi ens et verum I 690 f. 1. 698 d. 4. 802 2* — Falsum scire non est scire I 802 2* — Scientiae non potest subesse falsum III 509 f. 5 — Quod actu scitur actu est verum I 730 f. 4, 3, 4 — In demonstratione est veritas incommutabilis ex suppositione V 27 a

— est cognitio de re, vel scire, rem esse I 616 d. 5 — Scire est habere cognitionem de re, vel est iudicare, illam esse veram I 698 d. 4. 739 b. V 102 13* — Scire, aliquid esse verum, ponit veritatem in cognito I 739 b. 791 b. V 102 13* — Scire, rem esse, ponit rem, quia dependet a re I 616 d. 5

— scibile ponit in habitu III 628 b *Vide V. Cognitio 27.* — acquisita incipit ab existentia rei II 194 f. 3 — Scitum a scientia causata a rebus est verum in se et in ef-

fectu, scitum autem scientia causante res est verum in causa et in potentia V 5 1*

— omnis est de rebus et de signis in sua generalitate acceptis I 8 3*

— est circa complexum III 514 f. 3

— Scire, propositionem veram esse, est scire, quoniam intellectus non potest falli in illa comprehensione V 304 a — Intellectus scit, veritatem alicuius propositionis non posse aliter se habere et esse incommutabilem *ib.* b — Scire est cognoscere, rem aliter impossibile se habere V 385 5. 569 6 — Quod scimus non contingit aliter se habere V 18 f. 16

— nostra non est nisi necessariorum I 689 arg. 3 — Omne, quod scitur, necessarium est V 568 6 — Omne necessarium est scibile V 407 arg. 7

— Omne scibile est aeternum V 18 f. 16 — Scibile in quantum scibile aeternum est V 331 13

— est habitus cognitivus universalium III 686 f. 1 — Aliquid scitur scientia demonstrativa, cum scitur solum in universali, non in particulari III 543 f. 2

— Scimus, cum causam arbitramur cognoscere, propter quam res est V 569 6 — Omnis, qui rem cognoscit certissime et nobilissime, cognoscit per causam proximam et immediatam I 806 f. 5

— Aliquid potest cognosci per demonstrationem quia sive per effectum, et per causam sive per demonstrationem propter quid III 521 f. 2 — Una conclusio potest probari per causam et per effectum, per aliquid extrinsecus et per aliquid intrinsecus III 523 1*

— Cognitio per demonstrationem propter quid est nobilior cognitione per demonstrationem quia III 521 f. 2 — superior dicit propter quid, inferior vero quia IV 488 b

— Scire est si est, vel sicuti est I 240 d. 5

— Scientiam etiam causatam non oportet proportionari scibili in conditionibus specialibus, sed in veritate I 694 2* — non semper dicit conformitatem in immutabilitate I 695 3*

— Inter intelligens et intellectum non est relatio secundum esse, sed secundum dici I 183 4* — et scibile sunt relativa, quorum unum non dependet ab altero I 421 2* — Scibile et scientia sunt relativa secundum esse ex parte alterius extremi I 526 3* — secundum esse refertur ad scibile, sed non convertitur I 525 f. 2

— dicit habitum habentem respectum ad exteriora cognoscibilia secundum speciales et proprias condiciones et naturas II 655 5*

— respectu diversorum cognoscibilium est alia et alia II 654 arg. 5 — diversificatur secundum diversitatem scibilium, quia in diversis diversas intuetur rationes et diversa media, per quae illa cognoscit III 479 2* *Vide V. Habitus.* — dividitur in ea quae sunt cognitionis I 704 arg. 2 — dividuntur secundum diversitatem subiectorum I 6 f. 2. III 787 d. 1

SCI

— in diversis cognoscentibus est alia et alia II 447 4*

— in anima non sunt connexae III 792 arg. 6 — non habentur simul, sed una prius et altera posterius, et una potest haberi sine altera III 797 f. 3

— una alteri adminiculatur III 797 f. 3

— in particulari non est habitus distinctus contra scientiam in universali, sed eidem subalternatur III 566 b — subalternata, ubi deficit, redit ad certitudinem scientiae subalternantis I 14 4* *Vide V. Certitudo* in Indice gener. — in particulari trahit certitudinem a scientia in universali III 566 a

— Doctrina particularis convenit cum totali in fine I 12 f. 3

— Non quaelibet determinatio trahens in partem facit subalternationem scientiae, sed determinatio quodam modo distrahens ad alia principia I 14 4*

— Profectus scientiae vel est a parte scibilium, vel a parte modorum sciendi, vel a parte maioris habilitationis in cognoscendo II 538 a — quantum est de sua ratione, tanto perfectior est, quanto certior et clarior III 687 4* — Quanto aliquid cognoscitur clarius, tanto certius III 481 arg. 4 — nobilior et perfectior potest esse minus certa propter defectum a parte intelligentis III 482 5* — aliae praeter mathematicam sunt quasi occultae V 351 14

— Certius est illud, in quo non cadit error, quam circa quod contingit errare III 481 arg. 4 — Certius cognoscitur id, de quo non potest dubitari, quam id, de quo potest dubitari *ib.* arg. 2 — Maior est certitudo in cognoscente, in quo nulla est dubitatio, quam in eo, in quo cadit dubitatio IV 522 f. 2

— Certius cognoscitur quod potest probari, quam quod non potest probari III 481 arg. 5 — Quod quis cognoscit habitu scientiae potest probare alii quantumcumque adversanti et eum convincere necessario *ibid.* — certior certius habet fundamentum *ib.* arg. 5

— Modus procedendi in parte scientiae debet esse uniformis modo totalis scientiae I 40 arg. 4 — Modus agendi debet esse conveniens materiae *ib.* arg. 5 — Modus agendi debet esse conveniens fini, ad quem ordinatur scientia *ib.* arg. 6

— Unaquaeque doctrina determinatur per signa sibi convenientia V 389 10

— In scientiis significant solae voces V 389 10

— Ad scientiam maxime pertinet distinguere II 655 5*

— quae est forma et habitus animae, est ratio cognoscendi ipsam III 298 1* — In sapientia vel scientia, quae est forma et habitus animae, quo aliquid cognoscitur, est status III 297 1* — se ipsa cognoscitur, quoniam ipsa est unita potentiae cognoscenti, in quantum est cognoscens III 298 3* *Vide V. Intellectus 22.*

— habentur per acquisitionem III 797 f. 3 *Vide V. Cognitio 14, 26.* — acquirenda est per studium veritatis V 496 12

— In scientia inventum et in usu scientiae iam adeptae reperitur experientia III 322 3* *Vide V. Experientia* in Indice gener.

— Idem est habitus scientiae, quo quis novit in se, et quo potens est docere alios III 280 f. 2

— potest amitti IV 479 f. 3 — destruitur propter corruptionem a parte scilicet, aut ex parte medii, aut propter oblivionem a parte scientis III 686 f. 2 — privatur per ignorantiam II 321 f. 1, 323 f. 5

— non potest auferri, cum anima sit incorruptibilis IV 503 f. 2

— non tantum accipitur pro simplici notitia, sed etiam ut frequenter pro practica I 705 2* — practica complectitur scientiam cum voluntate *ibid.* — practica est habitus perficiens intellectum ut natum extendi ad opus I 13 a — practica habet operationem coniunctam III 323 arg. 5 — practica est de his quae sunt ab opere pectro I 12 arg. 3 — practica dicitur, quae est de opere, vel quae est de opere et in opere III 325 5*

— Necessesse est descendere ad artem per scientiam V 356 13

— In scientiis practicis, quae versantur circa opera, sermo in particulari est incertus et dubius, sermo autem in universali certitudinem habet, sed cum applicatur ad singularia, incipit quodam modo habere incertitudinem IV 541 d. 3

Sensus — est vis cognitiva II 587 d. 3 — nominat usum alicuius potentiae existentis in re vivente et a re vivente secundum naturam III 291 d. 1 — Cognitio sensibilis est ex parte sensualitatis et carnis V 246 b

— Cognitio sensitiva tota versatur circa cognitionem sensibilibus V 322 8 — est potentia animalis, quae est in objecta sensuum particularium et sensus communis V 358 24 — est circa exteriora V 229 a, 232 b, 297 f. 442 35 — Anima per potentiam sensitivam exteriorem apprehendit sensibilia V 227 a *Vide V. Anima* 23, 24, 25 et *V. Cognitio* 14.

— differt a ratione II 561 4* — Potentia sensitiva proprie dicta differt ab intellectiva re et ratione II 222 4* — Sensitivae potentiae distinguuntur ab intellectu non sufficienter propter diversitatem abstractionis, sed propter coniunctionem cum corpore IV 1047 a

— qui est perceptivus sensibilis, nunquam elevatur ad cognitionem intelligibilis I 68 arg. 2 *Vide V. Oculus* in Indice gener. — dicitur aliquid cognoscere, quod cognoscit intellectus conversus ad sensum IV 237 1*

— est primus gradus potentiarum animae V 297 6 — Speculatio incipit a sensu V 260 a — Cognitio sensitiva est infima I 737 b — Lumen cognitionis sensitivae dicitur inferius, quia cognitio sensitiva ab inferiori incipit V 320 3

— exterior videt per speciem ut medium, quae est omnino concreta materiae, licet sit ibi aliqua abstractio III 504 b — exterior cognoscit res sub conditionibus materialibus praesente materia IV 1045

arg. 4. 1046 a — particularis non est natus immutari nisi a specie existente in materia IV 280 arg. 1, 2 — Sentire proprie est speciem existentem in materia praeter materiam mediante organo corporeo suscipere II 222 4* — est susceptivus specierum praeter materiam, tamen sub conditionibus materialibus hic et nunc *ibid.* IV 280 f. 3 — non possunt suscipere species immateriales II 229 a — interior nunquam naturaliter apprehendit speciem in materia, sed abstractam IV 281 arg. 2 *Vide V. Imaginatio.*

— Sentire proprie est rem ut hic et nunc cognoscere II 222 4* — Forma movet sensum, in quantum est hic et nunc IV 281 arg. 3 — Sensus est cognoscere rem ut praesentem III 738 a — Sentire communiter idem est quod rem ut praesentem cognoscere II 222 4* — non est perceptivus rerum nisi ad obiecti praesentiam V 247 b — Experientia *vide V. Cognitio* 28. — Non possumus sentire exterius, quando volumus III 342 d. 4

— corporis concernit determinatam distantiam propter virtutis materialitatem, quae est alligata corpori II 223 5*

— Quod sensu percipitur est corporale I 279 f. 3 — Per aliquem sensum corporeum perceptibile est occupans locum et habens situm V 275 a — Corporalia patent sensibus V 49 b — Corporale sensibus nostris est propinquius IV 13 2* — Lumen cognitionis sensitivae illuminat respectu formae naturalis V 319 f. 320 3

— Species incorporeales non potest fieri in sensu II 118 f. 2 *Vide V. Cognitio* 12. — corporalis nihil potest videre sine extensione quantitatis II 224 a *Vide V. Visus* in Indice gener.

— Quod se ipso sentitur est accidens II 328 a, b — Nihil est per se obiectum sensus nisi accidens II 319 arg. 2 — Circumscriptionis omnibus accidentibus, res non cadit in sensu II 105 arg. 5 *Vide V. Forma* 19. — Per se sensibile est forma accidentalis II 321 a — apprehendit corpus luminosum mediante fulgore quodam *ibid.*, 2*

— percipit qualitates corporales IV 676 3* — Obiecta sensuum sunt proprietates absolutae corporum, vel emanationes a corporibus IV 1019 a

— respicit qualitatem sensibilem accidentalem in tertia specie qualitatis II 328 b — Omne obiectum sensus ponitur in tertia specie qualitatis II 319 arg. 2

— Cognitio sensitiva fit beneficio lucis corporalis V 320 3 — Omnia sentiuntur mediante luce II 319 arg. 2 — omnes reducuntur in actum per virtutem lucis II 328 b

— solum obiectum cognoscit, non se nec organum nec quod supra se est IV 1018 arg. 3 — In sensibus alia est potentia, quae videt, et alia, quae videt, se videre I 297 4* — Potentiae sensitivae non est diiudicare et cognoscere interiores motus et affectus II 581 a sq.

— est solummodo singularium II 107 5* — est particularium II 222 4*

— Quaedam subiiciuntur sensui exteri simpliciter et totaliter, quaedam subiacent sensui secundum aliquid sui et secundum aliquid sui latent sensum III 518 a

— est potentia determinata I 69 2* — est natura determinata V 320 3 — est potentia alligata operans per modum naturae circa aliquid determinatae V 25 11* — qui fit mediante organo corporali, est naturae corporeae alligatus II 221 f. 3, 222 4*, 593 b — alligatur carni III 357 arg. 5

— Sentire proprium est animalis II 221 f. 5 — Potentia sentiendi est in spiritu animali et rationali II 42 2*

— est potentia, qua mediante sensificantur organa corporalia II 221 arg. 4

— Sensualitas uno modo dicit dispositionem ex parte carnis ad actus virtutis sensitivae II 742 a — Sensualitas aliquando dicit dispositionem ex parte carnis ad sentiendum cum virtute spiritali movente, nondum anima carnem perficiente *ibid.*, 4* — est in embryone a virtute movente, non a virtute perficiente *ib.* 4* — Sensualitas aliquando non tantum dicit dispositionem cum virtute movente, sed etiam habilitatem, quae inest ex anima perficiente *ib.* a

— Sentire est actio coniuncti II 221 f. 4, 766 b, 954 arg. 2, IV 1045 f. 1, 1046 b *Vide V. Anima* 18. — Potentia visiva quantum ad essentiam fundatur radicaliter in anima et nunquam deserit animam, sed quantum ad usum exigit organum bene dispositum et medium illuminatum IV 506 a — Sentire est mediante organo corporali II 221 f. 3, 6 — Potentiae sensitivae dependent ab organo corporali I 39 2*, IV 1046 a — sive interior sive exterior est potentia egens organo determinato IV 1045 f. 2 — Posse sentire est ex coniunctione potentiae cum organo bene disposito IV 1018 b

— Oculus habet videre a potentia I 170 f. 3 — Organa sine sensu sunt inutilia II 221 arg. 2

— Potentia sensitiva non dividitur in agentem et passibilem in se, sed habet praeter se organum corporale, quod recipit species IV 1045 f. 4 *Vide V. Cognitio* 16. — Etsi potentia receptiva et abstractiva possint concurrere ad unius organi completionem, non concurrunt in eandem unius organi dispositionem II 570 3* *Vide V. Oculus* in Indice gener.

— Ad cognitionem sensitivam secundum diversitatem sensuum debent esse in corpore diversa organa II 419 b — Potentiae sensitivae exteriores uniuntur in origine et in sensu communi et distinguuntur in organis IV 1045 b — Organa deservientia potentiis sensitivis sunt os, oculi, nares, aures et manus IV 599 b, V 277 b

— Quaelibet pars animalis sentit I 172 1* — praecipue viget in nervis et musculis III 349 a

— Corpus idoneum est ad sensum per praedominantiam terrae quantum ad mollem, et ignis quantum ad virtutem sive calorem II 380 b — In quolibet organo cuiuslibet sensus dominatur aliquod corpus simplicium II 421 arg. 5

SEN

— exteriores praesupponunt quantitatem IV 219 f. 3 — praesupponit vitam II 221 f. 1 — praesupponit actum vegetativae *ib.* f. 2

— Principium sensus est cor II 222 1*. 447 2* — Principium sensus potius est cor quam caput III 289 1* — fluit a capite in membra corporalia et ab uno membro in aliud IV 125 arg. 3

— In capite collectio fit sensuum universorum ad totius corporis ornamentum V 193 b — omnes apparent in capite III 289 1*. V 246 a — In capite sunt cellulae aptae ad cognoscendum et nervi apti ad sentiendum III 289 1*

— Sensitiva exterior est quinquepartita secundum correspondentiam ad quinque mundi corpora principalia V 227 a. 300 3 — quinque distinguuntur secundum naturam luminis elementorum V 320 3 — quinque correspondent quinque generibus formarum corporearum *ibid.*

— Sensu percipimus non solum haec sensibilia particularia, verum etiam sensibilia communia V 300 3 — Sensibile dicitur sensu exteriori, vel communi IV 29 d. 2 — communis admiscetur sensui particulari II 229 1* — communis est post particularem V 442 35 — communis necessario sequitur ad completam apprehensionem sensus particularis IV 286 d. 1 — Cognitio sensitiva exterior non habet perfectionem absque interiori III 367 4*

— carnis nuntiat sensui interiori V 298 40 — nuntiant V 441 25

— communis apprehendit sensibilia et retinet III 321 arg. 5 — Industria primo percipit quod quilibet sensus nuntiat V 441 25

— Potentiae sensitivae proprie est actus sentiendi per organa, large etiam opera, quae sunt ab anima ut motore corporis II 222 a

— Sensibile de animali dicitur active, non passive I 157 1* — Sentire est in corpus agere II 221 arg. 6 — Sentire significat passionem I 203 4*

— Sensibilia movent sensus per se et naturaliter IV 280 f. 4 *Vide V. Obiectum* et in Indice gener. *V. Lux-agens.* — Obiectum sensibile extra excitat I 39 2*

— est operatio animae in corpore secundum conformitatem organi ad obiectum II 377 f. 1

— cognoscit per modum incomplexionis I 736 arg. 1. 737 arg. 2, b — exterior apprehendit rem per modum cuiusdam incomplexionis, quia non novit componere nec dividere III 516 3*

— Receptio speciei *vide V. Species* et *V. Anima* 18, 19.

— In sensu corporeo receptio speciei est principaliter ratione organi, sed pariter et in virtute II 223 7*

— Res sentitur, cum organum specie formatur; et intentio sensus super illam convertitur II 228 b — Non est perfecta visio ex concursu organi et obiecti, nisi adsit interior intentio sensus communis III 367 4*. V 322 8

— Receptio speciei non facit sensum in actu, nisi adsit iudicium IV 1020 arg. 3 — iudicat secundum similitudinem receptam II 228 arg. 3 — Per portas quinque sensuum intrat ad animam nostram iste mundus secundum ipsorum sensibillum apprehensionem, oblectationem et diiudicationem V 300 2 — Diiudicatio est actio, quae speciem sensibilem, sensibiliter per sensus acceptam introire facit depurando et abstrahendo in potentiam intellectivam V 301 6 — Post sensibillum apprehensionem et oblectationem fit diiudicatio, quae ratio redditur, quare hoc delectat, quarendo rationem pulcri, suavis et salubris *ibid.*

— Iudicium, utrum hoc sit album, vel nigrum, pertinet ad sensum particularem; utrum sit salubre, vel nocivum, pertinet ad sensum interiore V 301 6 — Una vis iudicat de duobus sonis ad invicem comparatis IV 391 3* — communis componit et dividit III 323 5* *Vide V. Imaginatio.*

— In sentiendo iudicium est a virtute animae II 623 a — Tam receptio speciei quam iudicium in sensu corporeo est totius coniuncti II 223 7* — In sensu corporeo iudicium est principaliter ratione virtutis sensitivae, sed in organo et non praeter organum *ibid.*

— Ad apprehensionem, si sit rei convenientis, sequitur oblectatio V 300 5 — rei appetibilis est cum delectatione V 238 b — delectatur ratione proportionalitatis V 300 5 — Ratio delectationis, quae in sensu percipitur ab obiecto, est proportio aequalitatis V 301 6 — delectatur in obiecto vel ratione speciositatis sicut in visu, vel ratione suavitatis, sicut in odoratu et auditu, vel ratione salubritatis sicut in gustu et tactu, appropriate loquendo V 300 5

— non appetit uniri obiecto ad perfectionem esse naturalis, sed ad bene esse, et sine eo potest terminari appetitus, si ratione status illo obiecto non egeat IV 1019 2* — omnis suum sensibile conveniens quaerit cum desiderio, invenit cum gaudio, repetit sine fastidio V 322 10

— delectatur in mediis II 459 f. 11. V 301 5

— Excellentia sensibillum contristat sensum IV 281 arg. 3 — corrumpitur excellentia in obiectis corporalibus III 305 5* *Vide V. Potentia* in fine. — potest corrumpi ab excellenti sensibili, quia dependet ab organo, cuius harmonia corrumpitur per excellens I 39 2* — in apprehensione sui obiecti tendit ad exterius et dispergitur exterius nec fortificatur interius, ideo debilitatur *ibid.*

— Sensibilis potentia est corruptibilis I 38 arg. 2 — Quod sentit naturaliter potest corrumpi II 348 b

— fit in actu per alienam impressionem, quae non est via ad corruptionem IV 1021 2* — immutatur naturaliter per receptionem sine alicuius abiectioe *ib.* 4*

— Laesis organis sensitivis, impediuntur virtutes sensitivae II 461 3*, 6*. 740

SIG

arg. 3 — Si organum laeditur vel perditur, potentia sensitiva perdit operationem IV 1045 f. 2, 3. 1046 b — Potentia visiva est in anima caeci, et tamen videre non potest IV 506 1*. 1045 f. 3

— occupatus circa aliud non sentit id quod operatur in sensum ratione sui, sed ut sentiat, sensus debet ad ipsum converti et dirigi IV 290 3* — impeditur, ne percipiat quod sibi praesto est, aut quia impeditur virtus sensus, ne perveniat ad sensibile, aut quia impeditur species sensibilis, ne perveniat ad sensum II 229 b *Vide V. Somnus* in Indice gener.

— noster non fallitur II 728 b — In sensu non est deceptio II 541 5*. IV 237 3*. 273 2* — exterior non decipitur, cum videt veram formam IV 286 d. 1 — particularis per se non errat circa proprium obiectum, salva dispositione organi, medii et obiecti II 229 1*

— Nihil est in sensu, quod non fuerit in re extra III 829 d. 1

— Quae se offerunt sensui sunt maxime manifesta V 351 14

— potest immutari et errare forti conversione intentionis, vel variata dispositione organi, vel variatione ex parte obiecti, non mutata forma rei II 229 a sq. 230 4*

— sunt via, ut opinio in nobis fallatur IV 237 3* — In iudicando secundum ea quae percipiuntur a sensibus, potest esse error II 541 5*. 575 a

— Virtutes sensitivae virtuti intellectivae immediate subministrant II 461 6* — Actus sensus ordinatur et subservit actui rationis, et unus vigoratur ex alio IV 1019 1* — carnis deservit intellectui V 298 10 *Vide V. Anima* 19, *V. Cognitio* 10, 14 et *V. Intellectus* 11.

— Cum intenditur operatio sensus, minuitur operatio intellectus II 741 f. 6

— Sentire non est operatio propria hominis II 623 a — ratione eius quod significat, dicitur commune ad sensum hominis et bruti, ratione eius, in quo significatur poni, dicit proprium hominis I 152 b

— interior *vide V. Intellectus* 8.

SIGNIFICATIO — est in nomine, quando accipitur pro re significata I 393 a

— Modus significandi consequitur modum intelligendi I 476 b — Modi significandi non tantum sequuntur diversos modos intelligendi generales, sed etiam modos exprimendi I 102 1* — Quod contingit intelligere contingit significare I 391 f. 4. 394 arg. 2 — Quod contingit significare contingit et cogitare V 48 arg. 4 — Per quae contingit rem intelligere, contingit et significare I 593 f. 4

— In terminis attenditur significatio propria et allegorica IV 265 d. 2

— Omne, quod contingit significare, contingit vere significare, vel falso I 829 b — Verum ens et non ens contingit vere significari esse vel non esse II 875 4* — Ad rationem significandi non oportet, rem esse entem, sed cognoscibilem secundum ordinem ad ens I 829 b — Res falsa et defectiva vere potest significari *ib.* 3*

SIG

— dicit relationem, quae non requirit, significatum esse in actu II 875 4* — non tantum se extendit ad praesentia, sed etiam ad futura III 81 f. 4. 82 a, 2* — relationem dicit III 34 d. 4

— Vox est significativa secundum artem et impositionem, vel ex accommodatione usus I 102 2*, IV 74 3*

— Varii sunt modi significandi secundum diversas linguas V 352 19 *Vide V. Lingua*, *V. Vox* et *V. Synonyma* in Indice gener.

— Nomen significat aliquid ratione eius quod nominat, vel ratione eius, circa quod ponitur I 198 1* *Vide V. Nomen* in Indice gener.

— nominis eadem est, mutata suppositione, et eadem verbi, mutato tempore significato I 741 a

— Multiplicitas significati facit locutionem multiplicem III 252 arg. 4 *Vide V. Aequivocum*. — Locutio propter diversos modos significandi potest esse via in errorem, quamvis de se non sit falsa III 250 4*

— eadem est termini, quando tenetur adiective et quando tenetur substantive I 423 arg. 2 — eadem est in masculino et neutro *ibid.* III 465 d. 3 *Vide V. Plurale* et *V. Nomen* et *V. Verbum* in Indice gener.

— Unumquodque potest significari in abstractione, vel in concretionem I 409 b *Vide V. Abstractio*.

SIGNUM — facit aliud in intellectum venire I 282 3*, 809 a. IV 13 f. 3. 64 f. 1. 112 arg. 1 — facit cognoscere quod non cognoscitur per se I 809 f. 2. V 280 a — perducit in aliud I 808 arg. 1 — est quod ducit in aliud cognoscendum I 42 d. 3 — ducit in cognitionem rei *ib.* d. 4 — ducit in signatum I 842 arg. 4. V 267 a. 302 11 — Per signum sensibile, mediantibus virtutibus sensitivis, intelligibile ascendit ad intellectum II 269 a

— respicit potentiam cognitivam IV 141 arg. 3, b — est species sensibilis IV 64 f. 1 — debet esse sensibile extra IV 143 1* — offert se sensui I 282 4*, 809 a. IV 13 f. 3. 139 arg. 4. 195 arg. 3. 616 arg. 1. 692 f. 3 — Per signum excitatur sensus I 281 f. 1 — est visibile IV 143 a. 226 d. 4

— debet esse notius sensibus quam signatum IV 226 d. 4 — Significatio est per id quod est nobis magis propinquum quam signatum IV 15 2* — Prior est cognitio signi quam rei, respectu cuius est signum I 43 d. 4 — est quod ducit in prius I 42 d. 3

— est ad eruditionem ignorantium I 283 b — sensibiles manuducunt ad intelligibilia I 281 b

— est ratio cognoscendi IV 141 b — est medium in cognitione I 75 2* — nihil valent, nisi res intelligantur V 388 3 — generat cognitionem et affectionem solum dispositive sive occasionaliter, non effective IV 22 4*

— sunt instituta propter expressionem rei significatae IV 254 b — est ad signandum, vel ad distinguendum II 369 a

— debet habere aliquam similitudinem cum significato IV 140 a. 627 b — sunt similia et proportionabilia signatis IV 170 f. 2 — Inter signum, quod naturaliter significat, et significatum est similitudo I 809 3* — Exterior per similitudinem significat interius IV 663 a — et signatum conformari debent I 842 arg. 1 — debet respondere signato IV 623 f. 3 — debet respondere veritati IV 634 f. 2

— institutum est, ut repraesentet signatum, secundum quod est II 875 2* — est verum, quando significat, rem se habere, sicut se habet I 828 b. 829 3*

— Illusio est, ubi est falsitas in significando I 284 5* — Inadaequatio signi ad signatum semper est defectus et est falsitas II 875 2*

— et signatum dicuntur correlative I 810 arg. 4. IV 14 arg. 4 — habet comparisonem essentialem ad id quod significat et semper in actu, sed comparisonem ad eum cui significat, habet in habitu IV 15 3* — et signatum simul sunt natura sub ratione signi, quae non ponit rem esse nisi apud animam, non autem oportet, quod sint simul sub ratione rei substrate *ib.* 4* — Ubi vere est significatum, vere est et signum I 590 f. 4

— respectu futuri et conditionati potest esse verum, etiam si illa non eveniant I 842 b, 4*

— semper significat idem, licet sit falsitas in accipiente IV 141 9*

— non dicit qualitatem absolutam, sed respectivam I 829 b. IV 137 a *Vide V. Veritas*.

— Nobilitas significationis non requirit nobilitatem rei significantis III 204 3* — Signatum est nobilius signo, quando est causa signi III 210 4*

— est naturale et institutum I 42 d. 3. 283 arg. 3 — est naturale, aut voluntarium I 808 arg. 2. IV 14 arg. 5. 139 arg. 2

— naturale habet esse a natura IV 139 arg. 2 — naturale potest dici vel in quantum est ens, vel in quantum signum I 809 2* — naturale in quantum signum est, quod naturaliter significat *ibid.*

— voluntarium est, quod significat ex institutione I 808 arg. 2. IV 140 1* — ex institutione dividitur contra res I 42 d. 3

— habet veritatem ab institutione, quia imposita est ad hoc significandum, ab usu, quando significat illud, ad quod est instituta per usum IV 15 4* — veritatem, quam habet ab institutione, nunquam amittit, sicut eam quam habet ab usu *ibid.* — voluntarium diversificatur apud diversos IV 139 arg. 2

— post institutionem non habet aliquam proprietatem absolutam, sed ad aliquid est ordinatum, ad quod non erat prius IV 23 b. 24 b — potest institui in aliqua re sine eius mutatione IV 79 b. 137 a

— magis proprie dicitur de re exposita ad significandum quam de eius expositione IV 65 b

— Nulla relatio est signum IV 616 arg. 4. 675 arg. 3

SIM

— Ovis carens signo respectu ovium habentium signum dicitur signata II 101 a — *Vide V. Effectus*.

— Signi non est signum IV 180 arg. 4 — Nihil idem est signum sui ipsius IV 226 d. 4 — Idem sub diversis statibus potest esse signum et signatum *ibid.* — Idem non est signum et signatum respectu eiusdem IV 182 arg. 5

— frequenter accipitur pro re IV 156 1*. 252 d. 2 — sortitur nomen signati et e converso, tamen sunt diversa IV 617 b — naturale participat nomen rei significatae per translationem I 809 3* — Signatum intelligitur in signo IV 191 a — Quod est signi aliquando attribuitur signato, et quod est signati, signo IV 226 d. 4 — Quod vere fit in signo significatur fieri in signato IV 284 arg. 4

— Significatum et signum ununtur secundum intentionem I 284 3*. IV 14 f. 4

— est demonstrativum rei praesentis, aut prognosticum, aut rememorativum IV 14 arg. 4

— specificatur secundum comparisonem ad signatum IV 676 a — non numerantur quantum ad significatum, sed quantum ad speciem significantem IV 52 3* — distinguuntur ratione modi significandi, aut ratione rei significantis I 810 arg. 2 — Quando sunt plures proprietates rei, per unam rem plura significantur V 476 15

— unum potest significare duo, significando unum per alterum IV 265 d. 2 — quod ad multa significanda instituitur, est multiplex et dubium IV 52 f. 2

— In signo ratio signandi uniformiter est in partibus et in toto IV 225 b

SIMILITUDO — est convenientia in qualitate II 405 a. IV 29 d. 3 — Similes dicuntur habentes eandem qualitatem I 535 b — est rerum differentium eadem qualitas I 60 d. 6. II 405 a. IV 139 arg. 6. V 9 a. 65 f. 10 — Ratio similitudinis est convenientia vel indifferentia in qualitate vel substantia I 537 f. 2 — ponit unitatem qualitatis de suo primo intellectu I 534 4*

— dicitur secundum qualitatem I 376 d. 6. 535 arg. 2. 536 a — est in qualitate I 551 d. 4. V 196 5* — Omnis assimilatio est secundum aliquam qualitatem V 29 f. 10 — est secundum eandem proprietatem I 719 arg. 8 — Assimilatio fundatur super qualitatem IV 137 a — causatur ab unitate in qualitate V 7 arg. 4 — Unum in qualitate facit similitudinem I 342 f. 4. 421 b

— aliquorum attenditur non secundum respectum, sed secundum formam V 70 arg. 14

— dicit rationem convenientiae I 600 arg. 2 — Ubi est similitudo, ibi est convenientia II 394 arg. 2. V 7 arg. 2 — Quae nullo modo convenient non possunt assimilari III 303 arg. 4 — dicit convenientiam plurium in uno I 535 a. 536 4*

— dicit respectum aliquorum ad invicem I 535 b

— dicit ut ad alterum I 606 1* — Simile dicit respectum secundum unitatem

SIM

qualitatis I 349 4* — formaliter dicit relationem, causaliter qualitatem I 536 a, 2* — non est qualitas, sed relatio, quae attenditur secundum qualitatem *ib.* a — dicit respectum suppositorum distinctorum convenientium in aliquo uno *ibid.* — Similes dicuntur ad invicem relati, participantes unam qualitatem *ib.* 4*

— Similis non est sibi, sed alii I 535 f. 1. 537 f. 3 — Nihil est simile sibi similitudine suppositi ad suppositum, sed potest esse similitudine naturae ad naturam et status ad statum I 538 d. 2

— simul claudit in suo intellectu pluralitatem et unitatem V 65 f. 10 — Unitas et pluralitas faciunt similitudinem I 534 a — summa non potest esse nec cogitari sine unitate et pluralitate V 65 f. 10

— Ad similitudinem requiritur diversitas suppositorum, non autem formae diversitas, sed unitas I 343 4* — dicit diversitatem suppositi, non formae de se I 534 3* — secundum aliquos respicit unitatem formae primo, et distinctionem suppositorum ex consequenti et per modum materiae I 535 b

— est relativum aequiparantiae I 537 f. 1, 2. 593 arg. 2 — quae causatur per convenientiam unius tertii participati, est relatio aequiparantiae V 9 3*

— est in duobus similibus, ita quod non est in uno sine altero, et tamen una denominat utrumque similem II 600 b

— secundum quod huiusmodi, non dicit respectum ad id in quo est, sed cuius est I 608 2*

— dicitur positive I 421 b. 533 f. 1

— est secundum accidens, vel secundum substantiam I 60 d. 6 — fundatur super proprietatem accidentalem I 525 b — secundum accidens, vel secundum partem substantiae admittit diversitatem, sed non similitudo secundum totam substantiam I 61 d. 6

— aequiparantiae est maxima II 448 f. 4 — tanto expressior est, quanto maior est convenientia II 395 a — Quanto aliqua in pluribus conveniunt, tanto magis sunt similia V 71 4* — Figura expressissima est in simili secundum speciem IV 183 arg. 3 — Assimilatio perfecta est in specie specialissima II 442 a

— dicit convenientiam in qualitate, aut etiam imitationem vel expressionem perfectam I 537 b

— dicitur per convenientiam duorum in tertio, quae est secundum univocationem, vel quia unum est similitudo alterius I 601 a sq. V 8 b sq. — Aliqua duo sunt similia, aut quando participant tertium, in quo assimilantur, aut quando unum est similitudo alterius, aut quando aliquid participat similitudinem I 852 a — est univocationis sive participationis, et imitationis, et expressionis I 601 2* — Assimilatio est per unitis qualitatis participationem, vel imitationem, vel omnimodam indivisionem IV 140 b *Vide V. Imitatio* in Indice gener. — quaedam est per convenientiam omnimodam in natura, quaedam per participatio-

nem naturae universalis, quaedam secundum proportionalitatem, quaedam per convenientiam ordinis II 394 b. 395 2* — vera et realis est in aliquo tertio II 443 3* *Vide V. Universale.* — Aliquid est simile alicui, quia habet eius similitudinem, vel ipsum est similitudo I 601 a — Aliquid est simile rei, quia habet rei similitudinem V 7 f. 3 — In convenientia ordinis unum est similitudo alterius II 395 2*

— secundum quod unum dicitur similitudo alterius, non concernit convenientiam in aliquo communi I 601 b — non convenit cum consimili in tertio, sed se ipsa I 39 1*. 601 b — se ipsa convenit cum eo cuius est similitudo I 852 3* — Quod est similitudo essentialiter non convenit essentialiter cum eo cuius est similitudo, in tertio *ibid.* 853 4* — Ad similitudinem imitativam et exemplativam non requiritur convenientia per participationem alicuius communis, sed sufficit convenientia ordinis secundum rationem causantis et causati V 9 2* — per convenientiam in ordine et proportionem non exigit communicationem in tertio II 395 2*

— In qua unum est similitudo alterius, est imitativa, vel exemplativa V 9 a, 4* — imitativa et exemplativa est exprimens et expressiva *ib.* a — dicit expressionem *ib.* 3* — Artifex per similitudinem existentem in mente excogitat effectum, antequam producat, et inde producit, sicut disposuit V 322 12 *Vide V. Exemplar.* — imitativa ponitur in producto respectu producentis V 9 1*, 2* — exterius repraesentans dicitur forma rei IV 29 d. 2

— quae exprimitur et causatur a re generis determinati, est secundum proprietatem generis I 606 2*

— propria perfecte et integre exprimit V 16 14* — aliqua non per omnia est conformis his quorum est similitudo V 15 5* — Non omne, quod potest assimilari, potest aequari I 550 d. 4. V 9 3*. 37 19*. 190 5*

— In convenientia proportionis non est similitudo in uno, sed in duabus comparisonibus II 395 2* — est secundum unius rationis proprietatem sive naturae participationem et dicitur similitudo proportionis, vel secundum unius formae comparisonem et dicitur similitudo proportionalitatis IV 29 d. 3 — proportionalitatis est in quatuor terminis *ibid.* *Vide V. Commune.*

— omnis distinguitur ab eo cuius est I 550 d. 4 — eo quod ad alterum comparatur, habet distingui I 613 4* — non est unum numero cum re nec differt numero sicut duo individua I 86 b — differt a re, quia egreditur, sed non transit in aliud genus *ibid.* — secundum rationem similitudinis a subiecto exit et non recedit *ibid.*

— rei in eodem genere est per reductionem cum eo, cuius est similitudo I 86 b — reducuntur ad genus eorum, quorum sunt similitudines II 563 a — Quod est similitudo alterius conformatur illi I 852 a

— Unius rei una est similitudo II 654 b — quae est secundum proprietatem ge-

SIM

neris, non potest esse una plurium genere differentium I 606 2* — expressissima non potest esse plurium distinctorum I 541 f. 3 — Unum secundum formam potest assimilari pluribus secundum materiam diversis I 606 2*. V 13 b — Quaecumque uni et eidem secundum totum sunt similia nullo modo ad invicem differunt I 605 arg. 2. V 11 arg. 13 — Nihil idem et secundum idem habet similitudinem ad diversa V 70 arg. 14 — Nulla diversa possunt secundum totum eidem assimilari similitudine, quae est per communicationem V 15 13* — Multa possunt assimilari uni I 606 2*

— Simile uni opposito est dissimile eius opposito in similitudine, quae est per participationem naturae communis, vel per limitatam expressionem V 15 12* — Duo similia uni non sunt similia inter se, nisi sint similia secundum idem I 577 1*

— Plurificatio similitudinis est a re, cui assimilatur I 607 f. 3 — multiplicatur, multiplicato eo cuius est, propter correlationem I 610 3*

— non habet nobilitari ab altero, nisi recipiat aliquid ab illo I 613 1*

— Cum in aliquo fit eadem qualitas, quae est in alio, statim incipit ei esse similis, nulla in eo facta mutatione III 11 3* — Similis potest alteri esse dissimilis sine sui mutatione I 145 d. 4

— corporalis sensu percipitur non ratione sui, sed ratione qualitatum sensibilibus IV 676 3* — Nullae rerum similitudines bene cognoscuntur, nisi prius cognitis ipsis rebus V 540 3 — Non potest cognoscere, quod aliquis sit similis alteri, nisi qui prius utrumque cognoscat *ibid.* — Nul- lus scit, aliquid alii magis assimilari, nisi illud cognoscat V 305 4

— perfecta et expressa pulchra est in comparatione ad eum quem exprimit I 544 a — Ex conformitate repraesentantis ad repraesentatum apparet pulchritudo V 393 4

— Simile non consumitur per suum simile, immo augetur III 340 d. 4 — Accessus est secundum maiorem assimilationem V 304 4

— expellitur per dissimilitudinem IV 139 arg. 7

— Quae sunt similia specie vel simul producuntur, vel unum facit ad productionem alterius II 47 f. 2 *Vide V. Natura* et in Indice gener. *V. Redundantia.*

— In habentibus symbolum facilior est transitus, quando utrobique aequaliter salvatur ratio principii agentis II 783 3* — quaedam est via ad faciliorem transitum, quaedam ad transitum non disponit IV 523 1*

— est ratio cognoscendi, per se loquendo V 7 arg. 5 — Simile simili cognoscitur V 11 arg. 14 *Vide V. Cognitio* 9, 25. — est ratio ductiva in aliud, cuius est similitudo V 8 arg. 8

— est ratio translationis I 594 arg. 3. 809 3* — Omnes transferentes secundum aliquam similitudinem transferunt I 593 arg. 1. III 284 a *Vide V. Translatio* in Indice gener.

— Nulla est necessitas inferendi, cum non servatur convenientia similitudinis III 229 3*

— magna est mater falsitatis I 594 b. II 518 arg. 3 — apparentes seducunt a veritate II 190 2*

— in cognoscente *vide V. Species.*

SIMPLEX — est, cuius pars non est I 174 d. 2 — dicit privationem compositionis II 111 d. 2. III 301 4* — Simplicitas excludit compositionem V 33 arg. 20. 64 arg. 12 — dicitur quod non habet partes, vel quod non dividitur in plura IV 75 d. 3 — non habet partem et partem III 299 arg. 4. V 80 arg. 14 — non est, in quo est aliquid et aliquid V 60 f. 7

— Simplicitas dicit proprietatem essentiali II 111 d. 2 — Simplicitas respicit essentiali II 110 d. 1. 111 d. 2 — Simplicitas est in substantia penes quo est II 110 d. 1 — Simplicitas respicit quod est et quo est I 162 d. 2

— Simplicitas privat compositionem cum aliis, vel ex aliis I 168 b — est possibile ad additionem, vel privat compositionem et additionem I 359 5*

— est aut per privationem partium componentium in esse naturae, aut per privationem partium constituentium in esse definito sive in genere II 80 3* — dicitur aut quod caret partibus constitutivis substantialibus, aut quod caret partibus quantitativis II 415 5* — est quod non habet partes quantitativas quantitate molis I 312 2*

— Simplicitas essentialis privat compositionem et differentiam sive multiplici- tatem I 168 a. 169 b — est quod non habet compositionem partium nec multiplici- tatem actionum sive formarum I 168 a — vere et proprie est quod non habet multitudinem partium nec varietatem acciden- tium nec formarum I 175 d. 2 — Simplicitati repugnat differentia proprietatum, quae est respectu subiecti, aut respectu ipsarum I 166 4* — Cum summa simplicitate non stat multiformitas secundum rationem in- formandi V 73 14* *Vide V. Distinctio (440 c)* et in Indice gener. *V. Pluralitas.*

— non admittit magnitudinem molis I 309 2*. II 62 b — non potest esse infinitum secundum quantitatem molis, quia est partibilis III 301 a *Vide V. Infinitum.* — omne est finitum V 80 arg. 14 — Ad simplicitatem limitatam sequitur finitas et im- partibilitas V 36 9*

— Condicio simplicitatis addita super ens non ponit compositionem aliquam circa ipsum V 72 4*

— Simplicitate aliquid est unum per se III 160 f. 2 — Quanto aliquid magis est simplex, magis est unum V 69 f. 10 — Summe unum est simplicissimum V 426 6 — Summe simplex est summe uni- tum V 81 a

— Ubi summa simplicitas intelligitur, oportet summam actualitatem intelligi, si summe nobilis est I 166 1* — est purus actus V 351 12 — Simplicitas non est, ubi est actus cum possibili I 162 d. 2. 167 f. 1

— est quod habet actualem simplicita- tem, vel quod caret actuali extensione II 98 4*

— Simplicissimum est purissimum V 426 6

— Simplicissimum est absolutissimum I 169 b. II 91 a. V 70 b — Omne sim- plicissimum est independens omnino I 573 3*. V 68 f. 4 — Quod est omnino sim- plex non dicit aliquem respectum depen- dentiae I 766 a — Simpliciter simplex non est, in quo est dependentia I 167 f. 3 — Quod dicit aliquam dependentiam privat simplicitatem I 767 5* — Nihil dependens est summe simplex I 169 b

— nullum est definibile I 439 arg. 1 — improprie enuntiatur, quia simplici non est compositio in essendo I 396 1* — Sim- plex intelligimus complexe V 74 a. 77 9*

— cum nullo alio diverso potest com- municare aliquid I 51 f. 1. V 60 f. 7

— Simplici nihil accedit V 99 a, b *Vide V. Accidens 407 a.*

— non habet prius et posterius II 61 arg. 4. V 89 b

— est prius composito V 68 f. 3. 70 b. 114 f. 8 — Quanto aliquid prius, tanto simplicius I 165 f. 1. V 74 arg. 16 — Quanto aliquid simplicius, tanto prius II 439 arg. 2. V 20 f. 31 — Omne primum est simplicissimum I 165 f. 1. V 68 f. 3. 70 b. 72 4* — Simplicitas ponit simulta- tem V 89 b. 92 13*

— Simplicitas non est conditio genera- lis entis I 168 1*

— Simplicitas non dicit pure privatio- nem, sed aliquid ponit II 111 d. 2

— Simplicitas est conditio nobilitatis I 165 f. 3. V 68 f. 5 — Nobilissimum est simplicissimum V 68 f. 5. 71 3*

— in quantum simplex, habet rationem principii I 174 d. 1

— Quanto aliquid simplicius, tanto a pluribus indiget et in pluribus invenitur I 638 f. 1 — Simplicius est quod in plu- ribus reperitur, quam alterum, sine quo alicubi potest esse I 588 3* — In pluribus est quod est simplicius per privationem partium in esse definito, non in esse natu- rae II 80 3* *Vide V. Commune, V. Genus et V. Universale* et in Indice gener. *V. Plura.* — plures habet respectus *vide V. Relatio (484 a, b).*

— Quanto aliquid simplicius, tanto uni- versalius I 357 arg. 5 — quod est possi- bile ad additionem, est universale, sed simplex, quod privat compositionem et ad- ditionem, repugnat universalitati I 359 5* *Vide V. Commune.*

— Simplicitas est maior propter pau- citatem compositionis, vel propter acces- sum maiorem ad summe simplex propter maiorem nobilitatem formae II 111 d. 2 — Magis simplex potest dici per privationem partium materialium, vel formalium I 312 3* — In quanto molis accessus ad simpli- citatem est per diminutionem, in quanto virtutis per additionem *ibid.* — Additio sim- plicitatis et spiritualitatis non facit recessum a simplicitate, sed magis accessum *ibid.*

— additum simplici non facit maius I 311 arg. 2. 660 arg. 5 *Vide V. Augmen- tum.*

— Ubi est simplicitas, ibi non est maius et minus I 308 arg. 2 — Nihil omnino simplex participatur secundum maius et minus V 70 arg. 11

— simplici non aequatur I 342 arg. 1 — eo ipso, quod simplex, non dicit adae- quationem vel limitationem V 36 13*

— Aequale simplici non est nisi sim- plex I 660 arg. 5

— Minimum est simplicissimum in uno- quoque genere V 80 arg. 6 — In quanto molis simplicissimum est minimum I 342 3*

— est ubique totum I 69 3* — ubi- cumque est, totum est I 766 a. V 35 a — quod est finitum, est hic et nunc se- cundum totum II 77 a — non est in toto secundum partem et partem sui I 171 b — non est in loco secundum partem I 653 4* — non distat a se, cum est in locis di- stantibus V 90 a. 101 9* — Aliquid ra- tione simplicitatis est totum in una parte et totum in alia II 376 2*. III 301 a — est totum in toto et totum in qualibet parte II 81 b — simul se transfert totum I 664 4*

— ad quod se convertit, totaliter se convertit I 696 arg. 3. II 181 arg. 4, b. 964 arg. 4. III 356 arg. 5. V 70 arg. 13 *Vide V. Intellectus 21.* — et finitum ad quod se convertit, totaliter se convertit II 68 4*. III 310 f. 6. V 73 13* — totaliter se convertit ad aliquid secundum actum, sed non oportet, quod se convertat secun- dum totum habitum vel potentiam II 966 4*

— cum attingitur, totum attingitur III 299 arg. 4. V 33 arg. 10, 14 — non at- tingitur secundum partem et partem III 301 4*, 5*. V 36 10*, 11*. 83 14* — to- tum cognoscitur V 32 arg. 9. 80 arg. 14 — omne est comprehensibile V 33 arg. 13. 80 arg. 14 — finitum totum attingitur V 36 9*, 10* — non est de necessitate com- prehensibile III 301 4*. V 36 13*

— potest applicari simplici secundum totum iunctura situati, sed non applicatione virtuali II 227 2*

— Simplicia simul existentia confun- duntur in unum, quando habent distingui penes illud, in quo sunt; sed quando se ipsis distinguuntur et in se ipsis substan- tificantur, non confunduntur I 349 2*

— Nihil omnino simplex est multiforme in specie sive assimilatione V 70 arg. 14

— Nihil omnino simplex est habens multiformem operationem V 70 arg. 12

— Simplicitas corporalis repugnat mul- tiplicitati virtutis II 378 2*

— Simplicitas admittit magnitudinem virtutis I 309 2*. 312 2* — Quantitas vir- tutis non repugnat simplicitati, sed conso- nat I 343 a. 356 2*. V 82 6*. 86 2*. 91 9* — In simplici substantia reperitur ma- gnitudo virtutis II 62 b. 227 2*

— Substantia simplex est virtuosa in operando V 224 b — Quanto aliquid sim- plicius, tanto eius virtus est magis unita V 35 a — Simplicissimum est maximae potentiae II 40 b. V 73 14* — Summa

SIN

simplicitas non excludit, sed includit summam potentiam et virtutem V 75 f. 7 — In quanto virtutis simplicissimum est maximum I 312 3* — ut in pluribus habet potentiam infinitam I 471 a *Vide V. Infinitum.*

— Quanto aliquid est simplicius, tanto est potentius in virtute I 165 f. 4. II 29 a. 39 f. 3. III 301 a. V 36 13*. 73 42* — In spiritualibus quanto aliquid est simplicius, tanto est virtute maius II 111 d. 2. 664 b — Omne potentissimum est simplicissimum V 68 f. 6 — Simplicius per privationem partium materialium est potentius, sed non quod pauciores habet partes formales sive activas I 312 3*

— potest agere sine medio II 24 b

— Simplicitas in cognoscente *vide V. Cognitio 1.*

SINGULARE — Singularitas excludit communicabilitatem I 431 a — Distinctio singularitatis dicitur, quod aliquid non sit commune ad plura, sed dicatur de uno solo III 133 1* — est unum numero III 160 f. 2

— dicit ens in actu II 440 b

— magis proprium est quam universale I 610 arg. 4

— ut singulare est compositius universali I 610 arg. 3 — aliquid addit supra universale I 609 f. 2

— nihil natum est esse ubique I 642 f. 3 *Vide V. Individuum et V. Forma 15.*

— possunt augeri in infinitum II 118 arg. 4 — ad numerum finitum universalium reducuntur II 120 3* — sunt infinita et indeterminata, sed cognitio est de eis, prout reducuntur ad aliquod universale IV 770 3*

— Non est certitudo circa singularia, nisi in quantum referuntur ad universale III 566 b. IV 770 3*

— Frequenter quod dicitur singulariter dicitur et universaliter I 393 4*

— cognoscitur a sensu et ab intellectu II 407 5* *Vide V. Intellectus 8.* — non pervenit ad intellectum nisi per sensum et imaginationem et abstractionem I 689 2* — non cognoscuntur nisi per species impressas in organo IV 1048 3*

SOLUS — est nomen discretivum I 405 d. 5 — idem est quod non cum alio I 379 f. 1. 384 arg. 1

— cum termino numerali excludit pluralitatem I 382 b. 383 2*, 4*. 431 a — cum termino numerali importat privationem multitudinis et discretionem I 382 b

— secundum quod est categorema, est nomen adiectivum absolute ponens solitudinem circa subiectum I 380 a. 383 3* — syncategorematicè non ponit absolute solitudinem, sed praecisionem I 380 1* — ut syncategorema privat associationem et importat aliquam negationem *ib.* a. 384 a — syncategorematicè importat negationem implicitam I 382 arg. 3

— exponitur per affirmativam et negativam I 380 3*. 381 f. 2. 383 3*, f. 2. 387 d. 1

— secundum quod syncategorematicè dicitur, importat privationem associationis

respectu formae termini subiecti, vel respectu praedicati in participando, vel solum in comparticipando I 384 a sq. — non excludit simpliciter alium in coexistendo, sed respectu formae subiecti vel praedicati *ib.* 1* — Dictio exclusiva excludit omne illud quod ponit associationem cum termino I 385 f. 3. 386 a, 3* — Dictio exclusiva excludit omne, quod non subiicitur nec praedicatur, sed associatur I 386 3* — Dictio exclusiva excludit omne aliud et maxime oppositum I 385 f. 4 — secundum aliquos non excludit quod consequitur ad terminum et intelligitur in termino *ib.* b. 386 3* — secundum quosdam illud solum excludit, quod non necessario concomitatur I 386 a

— vere dicitur ex parte subiecti, quando praedicatum non inest alii quam subiecto, et a parte praedicati, quando subiectum non subest alii quam praedicato I 381 f. 3 — Exclusio non potest addi ad subiectum, cum praedicatum communius est subiecto I 385 f. 2

— Terminus per comparisonem ad dictionem exclusivam, quae ei additur, habet suppositionem simplicem I 380 2* — Dictio exclusiva facit exclusionem quantum ad genus rei, non quantum ad rem generis *ibid.*

— si facit exclusionem respectu compositionis intellectae circa subiectum, removet formam termini subiecti ab aliis, non formam praedicati I 386 a — stans ex parte subiecti excludit aliud suppositum I 384 2*, 3*

— non solum dicitur ratione suppositi, verum etiam ratione formae I 382 1* — si facit exclusionem respectu principalis compositionis, proprie loquendo removet formam praedicati ab aliis, nisi addatur determinatio, ut arctetur exclusio I 386 a

— improprie additur per se termino substantiali ex parte praedicati I 382 a sq. 387 d. 1 — quando additur praedicato per se, excludit aliam formam I 382 a. 383 4*. 387 d. 1

SOPHISMA — Sophisticatio est persuasio ordinata ad decipiendum II 498 arg. 3 — possunt servire ad alios paralogizandos II 491 2* — Loci sophistici adduntur topicis, quia in his cadit deceptio V 353 20

— De locis sophisticis agitur, ut sciat homo dissolvere V 353 20 — Dissolvens non est sophisticus, sed verus respondens *ibid.*

— Solutio recta est, cuius dantem oppositum non contingit solvere I 104 d. 3. 270 b. 791 a

— Multiplicare inconveniens non est solvere I 131 d. 3. 4 — Solutio est ad hominem et solutio ad orationem *ib.* d. 3. II 48 a — Melius et utilius est solvere ad hominem quam ad orationem, quando respondens est dyscolus et assistentes sunt simplices, ut adversans privetur gloria et assistentes fallacia I 131 d. 3

— dissolvitur per interemptionem, vel per divisionem III 259 d. 4 — Distinctio propositionis multiplicis, quando secundum

SOP

illam multipliciter non cadit deceptio, magis est ad ostentationem quam ad veram responsionem I 131 d. 1

— Locus sophisticus est in dictione, vel extra III 259 d. 4

— Peccatum secundum aequivocationem III 580 1*

— Fallacia compositionis est, cum proceditur ab eo quod est verum divisim, ad idem conianctim I 676 5*. II 950 5*

— Figura dictionis fit ex commutatione modi praedicandi III 139 5*. V 76 b. 96 8* — Figura dictionis est ex mutatione praedicati V 196 5* — Paralogismus propter praedicati commutationem III 56 d. 1 — Figura dictionis est, cum proceditur a pluribus determinatis suppositionibus ad unam II 950 5* — Commutatione suppositionis a determinata ad confusam fit fallacia figurae dictionis III 846 4* — Figura dictionis est, ubi est diversa suppositio I 98 4*. 375 d. 1. 791 a. II 889 4*. 950 5*

— Figura dictionis est procedendo ab identitate in modo significandi ad identitatem rei I 740 b — Figura dictionis est, quando proceditur ab unitate rei ad unitatem modi III 517 3* — Cum proceditur a pluralitate modi ad pluralitatem rei, peccatur secundum figuram dictionis III 151 7*. V 44 2*

— secundum accidens est, cum assignatur aliquid similiter accidenti et rei subiectae inesse II 1003 1* — secundum accidens est, cum variatur modus I 58 4*. III 84 4* — Accidens est, ubi terminus aliam rationem denominandi importat in praemissa et in conclusione I 443 3*. 522 3*. II 1003 1*. III 175 5* — Exemplum I 101 3*

— Accidens est, ubi variatur suppositio I 420 d. 3. 645 b. 791 a

— Accidens est, quando proprietas est extranea ei, de quo praedicatur subiectum I 114 3*. II 773 2*. 844 1*. 856 6*. III 179 6*. 258 d. 2. IV 570 2*. V 66 7* — Paralogismus accidentis est, quando idem, quod convenit rei una ratione, attribuitur ei sub alia ratione I 262 5*. 349 1*. 577 arg. 4. 578 2*. 628 1*. 630 d. 1. 695 3*. 828 1*. II 398 4*. 844 4*. 870 6*. 875 3*, 4*. III 123 2*. 182 1*. 187 2*. 206 3*. 226 1*. 228 1*. 258 d. 2. 578 5*. 616 b

— Accidens potest esse, quando a praedicatione per identitatem itur ad praedicationem per inhaerentiam I 113 3*

— Accidens est, quando proceditur ab unitate rei ad unitatem modi III 517 3* — Cum proceditur a pluralitate modi ad pluralitatem rei, peccatur secundum accidens V 14 2* — Quando proceditur ab identitate secundum substantiam ad identitatem secundum rationem, est peccatum secundum accidens I 113 2*. III 577 2*

— secundum accidens potest esse in inhaerendo et in causando II 870 6* — Fallacia accidentis non solum attenditur quantum ad praedicatum accidentale, sed etiam quantum ad principii variationem, ita quod praedicatum sit extraneum I 578 1*

— secundum quid et simpliciter I 343 3°. 546 1°. 609 5°. 612 1°. 770 3°. II 807 3°. 816 3°. 857 d. 1. 917 d. 3. III 179 6°. 847 2°. 841 b. V 82 8°.

— secundum consequens fit, cum proceditur a pluribus causis veritatis ad unam I 691 4°. 739 b. II 32 3°. 907 1°. III 92 2°. 99 b. 435 4°. 5°. 489 2°. 679 3°. 785 2° — Consequens est, cum arguitur ab eo quod est in minus, ad illud quod est in plus II 805 5° — Consequens est, cum proceditur ab inferiori ad superius destruendo II 185 3°. III 18 2°. 116 2°. 408 4°. IV 124 4° — consequentis a superiori ad inferius affirmando II 736 b. III 471 4°. 216 3°. 592 3°. IV 17 5° — Consequens est, cum arguitur, ea quae conveniunt in aliquo, esse idem I 628 1°. II 658 3°. IV 44 d. 2 — consequens est, cum est medium inter opposita IV 652 4°.

— est, cum accipitur non causa pro causa III 565 3°.

Species — proprie est forma substantialis et specificativa IV 926 a sq. — dicitur forma substantialis et completiva in comparatione ad nostram cognitionem I 551 d. 5.

— Forma speciei est completissima et compositissima II 440 b — facit rem esse in actu II 445 4°.

— est essentialis rei, quia dicit essentialitatem totam rei singularis I 86 4° — proprie est tota essentia II 48 a, b — dicit formam totius, complectentem totum esse II 441 b. III 48 b *Vide V. Forma 3.* — est totum esse individuorum II 108 arg. 1. 120 a, 3°. 441 b. III 48 b. 232 a. 454 f. 3 — dicit totum esse individuorum, quatenus sunt individua contenta sub illa specie III 49 3°.

— Communitas speciei attenditur secundum assimilationem in forma III 48 f. 1 — In specie maior requiritur univocatio quam in genere II 743 6° — In specie specialissima est perfecta assimilatio plurimum II 442 a.

— addit ad genus II 442 a — Forma speciei est actualior, quae se habet ex additione ad formam generis V 69 arg. 4 — addit super genus differentiam essentialem II 939 arg. 4 — addit differentiam et formam supra genus II 408 arg. 2.

— generatur per exitum de genere per differentias I 241 d. 8 — Omne illud, quod habet differentias formales et specificas, formaliter habet speciem II 971 arg. 3, 4 — Quod caret specie caret differentia formali et specifica *ib.* arg. 3 *Vide V. Privatio.* — Specificatio est ratione formae I 99 f. 3 *Vide V. Distinctio (440 b).*

— Quod participat nomen speciei participat nomen generis IV 110 arg. 3 — De speciebus genus dicitur per se III 806 arg. 6 — In quocumque est genus, necesse est ponere aliquam specierum I 425 arg. 5.

— est in genere secundum rectam lineam II 48 a — per se est in genere, quia participat eius essentiam completam II 562 b.

— immediate dividentes unum genus opponuntur, nec una potest esse forma alterius III 805 arg. 4 — e diverso genus dividunt, nec una se habet ex additione ad alteram nec clauditur in altera III 762 b.

— Genus distinctum habet species proprias, a speciebus aliorum generum distinctas II 982 f. 4.

— per tropum dicitur pro genere IV 434 d. 8.

— specialissima praedicatur de individuo solum sub ipsa contentis III 230 arg. 4.

— specialissima non dividitur in species IV 411 d. 1 — Unum secundum speciem non dividitur in species, quamvis diversificetur secundum numerum III 479 a — una est specialissima individui unius IV 508 f. 4.

— Quorum perfectio et complementum ultimum quantum ad primum esse est unum specie, ipsa sunt unum II 48 4° — Quorum differentia ultimo completiva est specie una, ipsa sunt specie unum II 47 arg. 2 — Quorum perfectio in esse secundo est eadem, ipsa propter hoc non sunt eadem II 48 4° — Diversorum secundum speciem diversae sunt perfectiones secundum speciem quantum ad esse primum, non autem quantum ad esse secundum III 806 2° *Vide V. Distinctio (440 b).* — Eadem est oppositio distantium specierum, quae est differentiarum IV 270 arg. 5.

— accipitur ab optimo II 47 arg. 3 — Specie unum sunt quorum optimum naturale est unum *ibid.* 243 4° — accipitur penes illud quod nobilissimum et perfectissimum est in re, loquendo de illis, secundum quae res habet esse in genere III 49 4° *Vide V. Differentia.*

— Quod dat speciem debet esse essentialitatem et intrinsecum et unicum IV 462 arg. 6.

— rerum differunt nobilitate et gradu substantialiter I 782 a — Excessus in essentialibus secundum aliquos potest variare speciem II 50 a — non variatur per intensionem et remissionem secundum proprietates inseparabiles II 243 2° *Vide V. Distinctio (459 b)* et *V. Forma 14.* — Magis et minus non facit diversitatem secundum speciem II 358 arg. 2 *Vide V. Differentia, V. Accidens (409 a)* et *V. Proprietas.*

— Ex diversis speciebus consurgit pulchritudo II 358 b — Deus producit diversa secundum speciem et formam, ut quod dari non poterat uni soli per se daretur diversis in specie *ibid.* *Vide V. Mundus* in Indice gener.

— rerum non possunt transmutari IV 449 d. 7. 925 f. 2 — una non disponit ad aliam IV 619 4°.

— nunquam est, quin sit individuum II 442 2° — semper salvatur in aliquo individuorum IV 105 d. 2 — Speciem communem accipere est in aliqua natura, licet in ea sit unum solum individuum III 49 a — non potest salvari in uno corruptibili II 403 arg. 2 *Vide V. Generatio 19* in Indice gener.

— Tota natura speciei perpetua est et magis nobilis quam una persona singularis II 718 arg. 3 — praefertur individuo V 176 arg. 11.

— Quod convenit secundum formam specificam convenit omnibus in illa specie IV 847 arg. 2.

— est proprietas naturae, sed non dicitur de individuo naturae I 114 3°.

— est occulta V 350 6.

— Pars secundum speciem *vide V. Pars* in Indice gener.

— in medio non est proprie color, sed **similitudo** coloris II 328 b — in oculo vel in anima non est veritas rei V 382 16 — impressae non sunt ipsa veritas, sed similitudo quaedam rei V 500 6 — Similitudo coloris non est color, sed ut color II 563 a — rei in anima differunt per essentialitatem a re extra I 665 d. 4 — Si color esset sua similitudo, non esset necessaria novae similitudinis generatio II 633 arg. 6.

— assimilatur rei sive conformatur, quia est similitudo eius I 852 a.

— est maioris simplicitatis et abstractionis et puritatis, quam illud cuius est species II 122 arg. 4 — Similitudo abstracta est spiritualior eo, a quo abstrahitur I 68 arg. 5 — Idolum in medio habet esse spirituale II 327 arg. 4 — Passione animali generatur similitudo spiritualis in passo IV 934 1° — Formae in anima sunt aliquo modo spiritualiter, non tamen omnino, quia sunt a rebus extra I 605 b *Vide V. Intellectus 8* et *V. Sensus.*

— Similitudo producta non est vere aliquid, sed alicuius I 620 f. 2 — non dicit essentialitatem sed modum essendi V 383 23 — nullo modo venit ad constitutionem alicuius rei naturalis II 422 f. 4 — ab obiecto sensibiliter separari non potest II 229 a.

— Idolum ab obiecto generatur I 663 1° — generatur per expressionem ab obiecto V 382 16. 383 23 — Similitudo egreditur ab obiecto sicut proles a parente V 322 8 — Color ad hoc, quod immutet visum, facit speciem sui in medio IV 889 1° — Omnia cognoscibilia habent sui speciem generare V 300 4. 301 7 — Quaelibet res gignit similitudinem suam ex naturali fecunditate V 383 23 *Vide V. Obiectum.*

— Unaquaeque res nata est speciem suam susceptibili dare II 228 b.

— Unaquaeque res creata habet similitudinem sibi propriam in genere creaturae III 307 f. 5.

— non potest generari nisi ab obiecto II 228 arg. 3 — Similitudo sive intentio in anima ortum habet ab eo cuius est et ad illud dicitur I 665 b.

— unius rei non generat speciem omnino differentis rei II 119 b.

— sensibilis comparatur ad subiectum, ad medium et ad organum IV 281 arg. 4.

— non generatur de materia aëris V 383 23 — non indiget materia, sed sufficit, ut habeat principium originativum, medium inter principium materiale et principium effectivum *ibid.*

SPE

— tenet rationem formae, virtutis et operationis, secundum quod habet respectum ad principium, a quo manat, ad medium, per quod transit, et ad terminum, in quem agit V 300 5

— apprehensa est similitudo in medio genita et deinde ipsi organo impressa V 300 4. 301 7

— Generatio sensibilibus in medio est per diffusionem I 643 1*

— est in medio per modum habitus II 328 b — est in medio sicut in deferente *ibid.* 329 a

— Obiectum multiplicatur, medio illuminato II 228 arg. 3

— Post fractionem speculi in singulis partibus generatur species ab obiecto IV 224 f. 3 — ad divisionem speculi multiplicatur, sed non dividitur II 376 5* — Imago in speculo non potest dividi IV 225 a

— Rationes partibilium in anima sunt impartite V 386 13

— Illuminatio totam speciem rei visae defert ad oculum IV 947 a — Vox est in aure diversorum tota et in toto aëre I 642 arg. 2 — non est tota ubique ante numerationem I 643 4*

— a remotiori generatur minor II 539 arg. 5

— est simul cum re, vel etiam post rem, cuius est similitudo I 669 arg. 5 — Similitudo redit ad principium, a quo fluit, cum in medio desinit esse II 329 a

— defertur et suscipitur per diaphaneitatem II 569 a — suscipitur in oculo per naturam perspicui *ib.* b — transit corpus pervium, sed reflectitur ab opaco II 326 2*

— in speculo et in oculo non est omnino eadem, sed se multiplicat II 270 6*

— in speculo comparatur ad illud solum sicut ad subiectum II 638 a *Vide V. Speculum* in Indice gener.

— movetur per diffusionem procedendo a corpore obiecto, et per accidens in speculo ad motum corporis II 325 4*

— in medio distinguuntur per suas origines II 420 a — Vox non numeratur nisi ad numerationem susceptibilis I 643 4*

— quae est in anima, est quoddam accidens singulare et in diversis animabus diversificatur II 447 4* — in comparatione ad animam, in qua est, habet diversitatem in diversis *ib.* 5* — Similitudines unius rei in comparatione ad plures animas habent pluralitatem et plus sunt duae quam una I 666 b

— plures eiusdem rei non possunt esse in eodem intellectu II 83 b. 119 b — In eodem intellectu non est ponere diversas species sive formas solo numero differentes II 120 a — eadem non se multiplicat in anima secundum numerum II 419 b

— Similitudines unius rei in animabus pluribus per comparationem ad illud cuius sunt, habent unitatem, nec maius sunt duae quam una, quia in unam et eandem veritatem ducunt aequaliter I 666 b — in comparatione ad obiectum, ad quod est et quod repraesentat, habet quodam modo unitatem in diversis cognoscentibus II 447

5* — Forma, quam anima recipit, est universalis per indifferentiam ad multa singularia cognoscenda *ib.* 4* — singularium eiusdem speciei non differunt nisi numero II 419 b

— Per similitudinem communem non cognoscuntur proprietates rerum V 12 arg. 14 — propriae multiplicantur secundum pluralitatem rerum *ibid.*

— plures possunt esse simul in anima II 83 b. 84 a, 1* — in anima non habent situm I 660 b. V 386 13 — Scibilia non se coangustant in cognoscente III 313 f. 4. 316 a — in anima quaelibet aequaliter est praesens aspectui I 666 b

— Formae in anima non habent oppositionem I 605 b. V 386 13

— Proportionalitas sensibilibus aut attenditur in similitudine, secundum quod tenet rationem speciei seu formae, aut rationem potentiae seu virtutis, aut rationem efficaciae seu impressionis V 300 5 — In specie sensibili est proportionalitas, in quantum tenet rationem virtutis, cum virtus agens non improporcionabiliter excedit recipientem V 304 5 — sensibilis est proportionalis, in quantum tenet rationem efficaciae et impressionis, quando agens imprimendo replet indigentiam patientis *ibid.*

— aut est similitudo tantum sicut pictura, aut ita similitudo, quod etiam quaedam veritas in se ipsa et impressio aliqua summae veritatis in anima I 301 b sq.

— omnis acquisita acquiritur mediante sensu et imaginatione I 300 arg. 2 — et similitudines rerum acquiruntur in nobis mediante sensu II 118 f. 2. 903 a — Anima species et similitudines acquirit per sensus IV 1004 b *Vide V. Cognitio* 12.

— rerum generatur in anima per abstractionem I 241 d. 8 — recipitur per abstractionem et proportionem II 419 a *Vide V. Abstractio* et *V. Intellectus* 8, 9, 10.

— est omnino concreta materiae, aut abstracta, aut partim concreta, partim abstracta III 504 b

— Aliqua veritas in anima habet rationem similitudinis, dum accipitur ab intellectu I 301 b sq.

— Quae habent esse in anima per similitudinem abstractam dicuntur esse in anima per modum scripturae II 904 b

— non sunt in intellectu agente II 902 b — Non videtur, quod species ab organo interiori regrediatur ad organa sensus II 229 a

— est intrinsecus animae unita V 324 18 — Similitudo non facit completionem in actu sentiendi, nisi uniatur cum organo et virtute V 322 8

— Intentio animae similitudinem oculo unit V 383 23

— recipiuntur per modum recipientis II 228 b — recipitur per modum recipientis, quia dependet a virtute cognoscente I 647 b — recipitur in organo et in intellectu secundum modum eius in quo recipitur, quia existentia eius pendet ex illo et se habet ad illud per modum informantis II 82 4*

SPI

— per impressionem in organo in obiectum cognoscendum ducit V 301 7 — Mediante similitudine per perceptionem fit reductio ad obiectum V 322 8

— secundum lineam rectam fortiter imprimit super organum V 508 8

— est ratio cognoscendi II 832 4* — includit perfectam similitudinem cognoscendi I 550 d. 4 *Vide V. Cognitio* 8, 9, 10. — Rerum similitudines abstractae a phantasmate sunt propriae et distinctae cognoscendi rationes V 24 b *Vide V. Cognitio* 23.

— Mediante specie sermo exprimit aliquid V 324 18

— Similitudo causata a veritate rei extra nunquam ita perfecte exprimit rem sicut ipsa res praesens I 602 3*

— Similitudines rerum in intellectu creato verius et nobilius habent esse quam res in universo, quia sunt nobiliori et spiritaliori modo I 626 a *Vide V. Veritas*.

— In generatione speciei non est formae fixio, sed vario modo habet generari et diversimode habet repraesentare V 383 23

— Similitudo mentis convertentis se super se verbum est V 343 4 — et similitudo expressa procedit per modum naturae I 542 b *Vide V. Verbum* in Indice gener.

— Conceptio similitudinis praecedat sapientiam acquirendam I 488 3*

SPIRITUS — dividitur contra corpus I 203 arg. 2, 3 — Substantia spiritualis maxime distat a corporea II 421 arg. 6 — Substantia corporea et spiritualis in genere substantiae maxime distant V 228 a — Prima et summa distantia substantiarum est inter corporeum et incorporeum II 41 f. 4 — Inter creaturam corporealem et spiritualement modica est proportio *ib.* arg. 2, 3 — Supremum spiritus et infimum corporis multam habent elongationem II 42 2*

— secundum rationem cognoscendi et dicendi tanquam a posteriori prius dicitur de substantia corporali I 204 a — in substantia corporali dicitur a spiritualitate contra corpulentiam et sic dicitur absolute et significat corpus subtile, aut a spiratione et significat flatum *ibid.* — in substantia rationali dicitur a spiritualitate contra corporeitatem de substantia vel de potentia interiori, aut a spiratione, et sic affectus vel amor dicitur spiritus *ibid.*

— Mens nostra dicitur spiritus secundum aspectum, quem habet intra se et in se V 297 4

— Substantiae spirituales per prius et verius sunt substantiae, quam eae quae substant quantitati et contrarietati II 96 b — Substantia spiritualis dignior est corporali II 45 f. 2. 60 a. 373 arg. 4. III 50 f. 6. IV 931 f. 3. 932 arg. 2, 4 — Spirituale simpliciter loquendo nobilius est corporali II 45 f. 2 — Substantia spiritualis est superior omni corpore IV 22 3*

— per naturam praeponitur corpori V 288 a. 289 a — Deus spiritum praefecit omni corpori II 349 a

— Quaedam sunt spiritualia II 43 4*. V 297 2 — Substantia quaedam est intellectualis et incorporea V 224 a — Reperire est substantiam pure spiritualem II 42 f. 4. 210 f. 3. 211 f. 4 *Vide V. Creatura-gradus* et *V. Mundus* in Indice gener. — non omnis indiget corpore propter se II 211 3*

— est separatus et coniunctus V 226 b — Natura spiritualis est coniuncta, vel separata II 210 f. 4. 242 f. 2 — est carni unibilis, vel purus II 43 4* — In universo est creatura rationalis corpori unita, et absoluta et spiritualis II 176 b — Quaedam sunt partim corporalia, partim spiritualia, aliqua mere spiritualia V 298 13 — Regentia generantia et generata sunt substantiae spirituales, sive omnino coniunctae, ut sunt animae brutales, sive coniunctae separabiliter, ut sunt spiritus rationales, sive omnino separatae, ut sunt spiritus caelestes, quos philosophi Intelligentias, nos Angelos appellamus V 300 2

— Substantia spiritualis potest uniri alteri ut perfectio II 76 f. 6 — Creaturae spirituali purae competit esse separatam a corpore, animae autem competit uniri corpori II 43 3* — nullus est naturaliter modo separatus, modo coniunctus corpori II 431 5*

— Quod pure est spiritus, nihil habens de corpore, nobilior est quam quod est spirituale et coniunctum corpori II 45 f. 2 — Mere spiritualia sunt ceteris meliora et digniora V 298 13 — Substantia spiritualis omnino carens corpore est nobilior inter substantias creatas II 210 f. 3 — Infimum spiritus est spiritus animalis sive rationalis II 42 2*

— Substantia corporalis et spiritualis mirabili proportionem et nexu in homine sociantur II 42 2* — Infimum spiritus et supremum corporis facile uniuntur II 742 a

— In spiritualibus materia substat formae substantiali tantum II 96 b — In spiritualibus est materia sustinens variationes quoad proprietates spirituales *ibid.* — Substantia spiritualis et immaterialis videtur cogitari posse II 90 arg. 3 — Multi negant, Intelligentias habere materiam II 60 a *Vide V. Substantia* et *V. Materia* 16.

— separatus caret partibus et divisione IV 933 arg. 6 — Substantia spiritualis est simplex, omni carens dimensione V 224 b

— purus non indiget sensibili nec vegetabili II 43 4* — caret sensu IV 933 arg. 6

— durant perpetualiter et immutabiliter II 55 f. 6 — Esse spiritualium est immutabile et perpetuum II 56 a, b — Spirituale est incorruptibile II 41 arg. 3. 176 b — est immortalis et ordinat corpus ad incorruptionem III 50 b

— Spiritualia non habent repugnantiam per qualitatem activam IV 932 f. 4

— Spiritualia habent modum durationis differentem a corporalibus et maxime a mutabilibus II 55 f. 6. 57 4*, 5* — Mensura rerum spiritualium differt specie ab aliis quantitibus II 57 6* — Spiritualia habent successionem, sed sine innovatione et variatione circa esse vel proprietatem

absolutam II 62 b sq., 6*, 7* *Vide V. Angelus-mensura* in Indice gener.

— In substantiis spiritualibus non est aliquod primum mensurans cetera II 58 f. 2 — Substantiae spirituales non habent mensurari per aspectum ad substantias corporales II 60 a

— secundum esse mensurantur aeterno, non vero secundum affectiones II 56 b sq.

— Spiritualia quantum ad affectiones mensurantur tempore II 57 6*

— distincti sunt per naturales terminos II 83 f. 2. 226 f. 4

— in loco *vide V. Locus.*

— habet simplicitatem finitam II 77 a

— Qualitas spiritualis non potest substantificari in subiecto corporali III 894 a *Vide V. Potentia* (475 b). — Spirituale non indiget medio corporali deferente II 269 b. 270 6* *Vide V. Lumen-spirituale* in Indice gener.

— Spirituale non recipit corporale corporaliter, sed solum spiritualiter, quia derogaretur ipsi, nec perficeretur in ipsa receptione IV 20 arg. 3. 23 3* — Spirituale fit a virtute spirituali IV 21 arg. 4

— potest penetrare corpus II 225 f. 4, b — non potest a corpore repelli II 326 2*

— in corpus habet influere et ipsum movere V 288 a *Vide V. Forma* 20. — influere potest ad motum localem et regimen, sed non ad productionem naturalem II 202 5*, 6*

— Spirituale nullum habet retardativum II 176 b. 181 b — Creaturam spirituales non decet sic esse arctatam ad opus suum sicut corporalem II 555 2*

— Substantia spiritualis vivificat et perficit corporalem per intellectum in unione II 42 f. 3

— Substantia spiritualis est vivens et intelligens II 42 f. 3 — Substantia spiritualis est nata cognoscere I 94 d. 6 *Vide V. Anima* 25.

— Corpus habet subtiles spiritus, quibus optime proportionatur spiritui rationali II 42 2* — disponit ad vitam IV 908 3* — disponit carnem, ut vitam suscipiat ab anima V 324 22 — est medium uniendo animam corpori IV 907 f. 4. 908 3* — sunt dispositio ad susceptionem animae rationalis II 75 4*

— interiores iuvant ad motum II 381 4* — decisi cum corpore adiuvant potentiam activam, quae est in semine II 376 6*

— disponentes ad animam rationalem sunt puriores et nobiliores quam disponentes ad animam sensibilem, etsi non sint omnino alii secundum formam II 75 4*

— consurgunt ex commixtione elementorum in quadam harmonia et consonantia II 423 a — dicuntur esse naturae caelestis per conformitatem, tamen secundum veritatem sunt de natura elementari *ibid.* — Natura spiritus, qui disponit ad vitam, conformis est luci caelesti quantum ad puritatem II 75 3*

— ex humoribus generantur IV 907 f. 4

— Corpus disponitur ad susceptionem animae mediante spiritu vitali, naturali et

animali II 74 arg. 4 *Vide V. Anima* 10.

— In corpore est spiritus naturalis, vitalis et animalis II 219 f. 3. IV 1015 arg. 2 — vitalis a corde diffunditur per arterias, spiritus animalis per nervos, licet complementum recipiat in cerebro, spiritus vero naturalis per venas, licet compleatur in hepate V 332 19

— est instrumentum virtutis sensitivae II 380 b — Caro per spiritus disponitur ad sentiendum II 742 a

— sensibilis naturam luminis habet, unde in nervis viget, et in quinque sensibus multiplicatur secundum maiorem et minorem depurationem V 320 3

— nobilissimi, qui locum habent in nobilissimis organis corporis, sunt dispositio ex parte corporis ad actum intelligendi II 623 a sq. 624 3* — perturbantur in cerebro fumositatibus ascendentibus in somnis vel in pueris vel in phreneticis II 623 b

STATUS — est in entibus I 685 f. 4 — ponitur in omni eo quod actu est II 810 arg. 3 — Non est abire in infinitum I 297 arg. 4. 308 f. 5. 851 arg. 4. II 33 arg. 5. IV 1003 f. 2. V 61 b. 68 f. 3. 84 f. 4. 212 a. 379 16

— Ubi est status, non est ultra quaerere rationem I 732 arg. 5

— est in completionem II 143 d. 3 — non debet esse nisi in aliqua perfectione II 391 a — In summo est status III 770 d. 5 — non est nisi in summo I 50 b. 344 f. 4 — non est citra summum II 810 arg. 3 — est in perfecto simpliciter, aut in genere II 143 d. 3

— est in primis II 23 2*, 4*. 35 5* — non est nisi in primo I 50 b *Vide V. Primum* in Indice gener. — est in primo simpliciter, vel in aliquo genere II 346 3*. 805 5* — est in primo ente I 685 f. 4. V 68 f. 3 — est in uno principio primo et uno fine ultimo II 886 f. 3. V 61 b — Perfectio productionis necessario requirit statum sicut a parte principii, ita a parte termini V 84 f. 1

— non est nisi in summe simplici I 732 arg. 5

— est in unitate I 53 arg. 4. II 35 5*. IV 635 b — debet esse in uno II 242 f. 4. 243 1*. 887 3* — perfectus non potest esse nisi in uno II 99 f. 3. V 12 f. 5 — In ascendendo ad superius status est ad unum IV 508 b — est per reductionem ad unum II 790 f. 4. V 61 b — non est in multis, sed in uno III 307 f. 5 — est in unitate magis quam in multitudinem III 38 3*

— non est nisi in immobili II 345 arg. 3 *Vide V. Causa* (425 a) et in Indice gener. *V. Motus.*

SUBIECTUM — subiicitur praedicato I 112 arg. 2 — in omni praedicatione se habet ad modum materiae I 589 arg. 4 — Nihil commune subiicitur duobus in unica suppositione I 105 d. 4. 106 d. 5

— accipitur ratione hypostasis I 479 d. 4. 580 3* — Terminus subiicitur ratione suppositi III 153 5*

SUBSTANTIA — Ratio substantiae est, quod est ens per se I 407 f. 3. IV 270 arg. 4

SUB

— est res per se existens I 473 arg. 2. II 48 a — dicitur res per se existens, nata per se existere et nullo modo in alio IV 271 4* — est ens per se secundum aptitudinem naturalem *ib.* 5* — dicitur res permanens et per se stans II 877 d. 4

— Substantiae proprietas est per se stare et alii subesse I 175 d. 5. 407 b — dicitur quasi per se stans, vel sub alio I 412 a — potest dici a per se stando, non per aliud, vel a substando alii vel ut inhaerenti, vel ut distinguenti, vel ut perficienti I 407 b

— habet esse permanens et aliquam rationem subsistendi habet intra se per principia propria I 486 b — Creatura est ens per se, quia non est in alio ut subiecto, eget tamen alio ad sui conservationem I 174 2*

— est essentia completa V 340 22

— communiter accipitur pro essentia III 483 arg. 1 — large potest dici quaelibet essentia actu ens, sive per se stans, sive non II 877 d. 4

— communiter dicitur quod cognoscitur I 391 5*

— aliquando dicitur res permanens, non tamen per se stans, sed alii inhaerens II 877 d. 4 — Aliquid est in genere substantiae, quod tamen habet modum accidentis II 107 2* — Quod praedicatur per modum habitus et accidentis non praedicatur per modum substantiae III 155 f. 6 *Vide V. Accidens (406 b)* et in Indice gener. *V. Denominatio.* — Adiacentia unius substantiae respectu alterius potest esse, utriusque servata proprietate III 455 b

— Ratio substantiae est dici ad se et absolute I 407 f. 4 — dicitur aut ens per se, aut ad se ut absolutum, non comparatum I 398 2*, 4*

— est materia, aut forma, aut compositum II 637 f. 4 — proprie dicitur materia, forma, compositum, vel essentia uniuscuiusque II 877 d. 4. III 485 4* — transsumptive dicitur illud quod habet aliquam proprietatem ad similitudinem substantiae proprie dictae III 485 4*

— Quod pure est in genere substantiae plus participat de ratione per se stantis et independentis, quod autem plus accedit ad naturam accidentium magis elongatur II 96 b — Plus participat de natura generis substantiae quod magis in se ipso fultum est II 98 6*

— Aliqua sunt in genere substantiae per se, vel per reductionem II 562 b — Quaedam reducuntur ad substantiam V 350 8 — In genere substantiae per reductionem sunt materia et forma ut principia essentiantia, partes substantiae ut principia integrantia, actus primus ut complementum per modum actus, differentiae completivae ut complementa per modum aptitudinis, generatio ut via ad res, prima agendi potentia ut via a rebus, et similitudines et privationes II 562 b sq.

— est res per se substans accidentibus II 48 a — Omne, quod substat, habet aliquid inhaerens I 407 arg. 3 — Omne,

quod substat alii, componitur illi *ibid.* — praebet fulcimentum accidenti II 637 arg. 3

— Differentiae substantiae non habent ortum ex alio genere II 90 f. 4

— non componitur ex proprietatibus neque per se neque cum alio I 175 d. 3 — non est pars accidentis III 464 d. 2

— est prior accidente II 319 f. 4 *Vide V. Accidens (406 a).* — est nobilior sua proprietate secundum naturae ordinem III 894 b *Vide V. Accidens (406 c)* et *V. Forma 3.*

— Substantiale intelligitur, circumscripto accidentali II 405 arg. 6 — potest praeter accidentia considerari et intelligi II 941 2* — sub accidentibus oculis carnis vel mentis habet esse conspicua *ibid.* *Vide V. Accidens (406 b).*

— dividitur contra accidens III 483 arg. 1 — nulli est accidens III 154 f. 2 — plus assimilatur substantiae in ratione entis quam accidens II 639 2*

— Res a substantia habet esse V 340 26 — In substantia per se ente est actus essendi, quem dat forma, et stabilitas per se existendi, quam dat materia II 97 b

— est compositum ex materia et forma III 164 d. 2 — Omne per se ens est compositum ex partibus essentialibus I 168 a *Vide V. Compositio.* — Forma per se existens componitur ex partibus substantialibus constitutivis II 415 5* — Omne, quod est hoc aliquid et per se existens in genere, est compositum ex materia et forma II 374 a. 414 f. 5, b sq. — Creatura ad hoc, ut per se existat, indiget sustentante materia II 318 4* *Vide V. Materia 2* et *V. Forma 9.*

— Hoc aliquid dicit formam cum materia II 440 f. 4 — Omne, quod habet materiam et formam ut partes constitutivas, est hoc aliquid et est completum II 413 arg. 6 — omnis creata habet materiam, formam et compositionem, originale principium seu fundamentum, formale complementum et glutinum V 340 23

— dicit formam generis II 95 f. 5 — est genus generalissimum V 350 9 — est unum genus secundum intentionem logicam et secundum essentiam II 94 f. 2

— dicitur univoce II 99 f. 4 — Per se esse in spiritualibus et corporalibus dicit communitatem generis et rei, non aequivocationem nec analogiam solum II 97 b

— est universale, cuius singularia sunt ubique I 642 arg. 4. 643 a *Vide V. Natura.*

— in communi dividitur in primam et secundam I 417 b. 441 a — sufficienter dividitur per primam et secundam III 230 arg. 5 — dicitur natura communis, vel suppositum certum I 437 a. III 364 4* — est communicabilis et incommunicabilis V 213 a *Vide V. Quod est* in Indice gener.

— prima est individuum et hypostasis sive persona I 447 b. III 230 arg. 5 — secunda est commune I 447 b — secunda est genus vel species III 230 arg. 5

— individua realiter addit supra naturam I 440 4*

SUP

— Generans dat generato partem suae substantiae II 104 1* *Vide V. Generatio 5.*

— Nulla creatura potest alteri totam suam essentiam dare I 358 b — Substantialiter esse ab alio dicitur partialiter, vel ordinaliter, vel originaliter I 415 b

— prima est recte in genere substantiae II 48 a *Vide V. Individuum.*

— non recipit magis et minus II 320 arg. 3. IV 992 arg. 3 *Vide V. Forma 47* et in Indice gener. *V. Magis.* — augetur per consequens, aucta quantitate I 309 3* *Vide V. Augmentum.*

— secundum sui mutationem est susceptibilis contrariorum II 48 a. 414 f. 5 — sola proprie susceptibilis est contrariorum II 938 4* — Substantiae nihil est contrarium IV 1022 b

— Substantiae proprium est, quod manet eadem secundum se, facta mutatione IV 282 a

— se naturaliter repraesentat, sicut naturaliter est, et se occultare non potest II 234 4*

— manifestatur per operationem naturalem II 234 4* — Per cognitionem potentiae et operationis pervenitur in cognitionem substantiae II 233 arg. 4 — cognoscitur per virtutem et operationem II 460 f. 12 *Vide V. Actio (409 a)* et *V. Potentia (475 a, b).*

— rei creatae interior est quam potentia IV 1006 arg. 3 — nobilior est quam operatio II 698 f. 4

— nulla caret omni operatione II 462 f. 4 — nunquam privatur propria operatione II 458 arg. 6 — nulla potest se privare sua necessaria et naturali operatione II 314 f. 4

— dicitur ordinata vel deordinata ratione potentiae II 744 b. 745 7*

SUPPOSITIO — simplex et personalis I 380 2*. II 889 1* — Terminus habet suppositionem simplicem, si attribuitur ratione formae III 256 a — Terminus proprie dicitur habere simplicem suppositionem, sub quo non licet descendere, vel quando praedicatum vel aliquid in praedicato respicit ipsum gratia formae *ib.* b

— Terminus, qui habet suppositionem indefinitam, reddit locutionem veram pro aliquo, sed pro quolibet est falsa I 379 arg. 2 — Terminus, qui potest confundi et multiplicari, non stat simul pro pluribus, nisi confundatur I 406 d. 5 — Terminus habens multitudinem suppositorum, sine distributione acceptus, stat pro illo, pro quo reddit locutionem veram I 98 a, 2* — Cum terminus potest supponere pro pluribus, non distinguitur locutio multiplex, sed dicitur habere plures causas veritatis III 252 arg. 4 — determinata dicitur, quando terminus non confunditur, sed debet reddere locutionem veram pro uno II 950 5* — Aliud est terminum restringi ad unum, aliud est reddere locutionem veram pro uno I 98 2*

— Distributio addita termino restricto non confundit illum pro omnibus, sed pro illis, ad quos se extendit restrictio I 98 2*

SUP

— respectu verbi de praeterito potest esse duplex, pro praesentibus et pro praeteritis III 254 3*, 4* — Differentem supponendi modum habet terminus accidentalis et substantialis respectu verbi de praeterito *ib.* 4*. 255 a — Terminus accidentalis potest supponere pro praesentibus vel praeteritis per indifferentiam, non per multiplicatam III 253 a sq. *Vide V. Praesens* in Indice gener.

— Modus supponendi potest variari maxime secundum usum, et si ratio sit conveniens usui I 424 2*

— Variato modo supponendi, propositio potest esse vera et falsa III 254 3* *Vide V. Sophisma - figura dictionis.*

SYLLOGISMUS — est species ratiocinationis III 485 2* — est ad persuadendum V 333 25

— ostensivus ducit directe ad verum, et eo utendum est ad homines persuadibiles III 885 b — per impossibile ducit ad manifeste falsum, ut per illud reducat ad verum *ibid.* IV 485 3*

— Analysis prima et secunda est de syllogismo simpliciter, resolutorio in cau-

TOT

sam inferendi, et de syllogismo necessario, resolutorio in causam inferendi et essendi V 352 20 *Vide V. Necessitas* et in Indice gener. *V. Illatio.* — ex propositionibus per se veris *vide V. Propositio.*

— Omnis probatio necessario a tertio incipit et est prima V 401 20

— Syllogismi expositorii virtus fundatur per maximam: quaecumque uni et eadem sunt eadem, inter se sunt eadem I 376 arg. 1. III 171 a

— tentativus dividitur contra sophisticum II 499 3*

T

TEMPUS — communissime dicit mensuram cuiuslibet durationis creatae II 64 b. V 101 5* — communissime dicitur mensura exitus de non esse in esse II 38 d. 4 — communiter dicitur mensura cuiuslibet mutationis, maxime illius quae fuit ante primum mobile *ibid.* 64 b — proprie dicit mensuram variationis successivae successionem regulari et continua sive non continua II 65 a. 66 b — magis proprie dicitur mensura motus sive variationis successivae et continuae et regulatae secundum regulam motus octavae sphaerae II 65 a. 66 b — proprie dicit mensuram rei mutabilis, in quantum mutabilis, sub ratione continui I 665 d. 3

— ut dicit mensuram egressionis et durationis, est prima inter mensuras II 68 a — communissime vel communiter dictum includit aevum, vel praecedat aevum secundum rationem intelligendi II 65 a

— secundum aliquos est per se in primo mobili, vel in eo primo apparet II 59 a — non solum est in primo mobili, immo et in aliis rebus mobilibus *ibid.* — non cessaret, cessante motu primi mobilis *ibid.* — est in omni motu proprie dicto I 662 f. 4. 663 1* — dicitur proprie esse in primo mobili sicut in subiecto, in quo primo est et apparet I 665 d. 3 — proprie est mensura motus primi mobilis *ibid.* II 38 d. 4. IV 250 b

— est numerus sive mensura motuum, qui secundum essentiam et habitum est in re mobili vel mota, secundum actualem vero numerationem est a parte animae II 59 a — est numerus motus numeratus et dispositio rei extra, non fictio animae *ib.* b

— respicit durationem variam et successivam, quae venit ex potentia rei mobilis II 59 b *Vide V. Successio* in Indice gener.

— non est in instanti II 20 arg. 4 — Tota essentia temporis est ipsum nunc, secundum esse respicit mutationes II 23 4*. IV 250 b — De tempore nunquam est nisi nunc II 63 4*

— est mensura secundum esse imperfectum et in potentia II 64 arg. 4 — radicatur super esse mutabile et fluidum sive

super ipsum motum V 90 b — quantum est de se, respicit variationem et motum II 60 1* — mensurat motum II 65 3* *Vide V. Actio (410 b).* — non est, ubi non est mutatio II 31 f. 6

— est mensura circularis conveniens motui et mobili II 20 arg. 3

— est, ubi est prius et posterius I 261 f. 3. II 59 a — In omni tempore est ponere prius et posterius et praeteritum et futurum II 20 arg. 4 — idem est primo futurum, deinde praesens, tertio praeteritum I 740 a. V 90 a — praesens, praeteritum et futurum significant, rem alio modo se habere I 740 b. 741 1*. V 91 6* — Prius et posterius in tempore causatur a priori et posteriori in motu et in magnitudine, secundum quod est mobilis II 65 3*

— causatur a materia ut mutabili et ente in potentia II 59 b. 60 a, b, 1*, 2* — habet esse ex hoc, quod materia tendit ad formam II 59 b — se tenet plus cum materia *ibid.* — mensurans omnia praesupponit materiam II 98 6* — non est in ipsa materia, omni forma circumscripta II 60 a

— de se dicit mensuram variabilem et rei variabilis I 664 d. 2. II 55 f. 4 — Omne temporale est mutabile et variabile I 521 arg. 2 — est maxime variabile I 527 d. 2 — est in alteratione aliter et aliter se habens II 55 f. 3. 66 arg. 2

— Variabile et corruptibile mensuratur tempore II 66 arg. 3, 4 — Temporale, quod habet initium et variationem et actum in tempore, subiacet tempori et est corruptibile et variabile I 246 5* — Proprietas temporis est variatio et innovatio aliqua I 660 1* — Omne variabile est temporale I 527 d. 2

— Temporalia in tempore sunt corruptibilia I 652 f. 2 — Omne, quod mensuratur a tempore, senescit et tendit ad corruptionem II 192 arg. 3 — est principium corruptionis per se II 66 arg. 4. 192 arg. 3 — facit distare quod est II 63 3*. 66 arg. 4. 192 arg. 3

— unum est II 369 a — unum mensurat omnia temporalia II 58 arg. 1. 98 6* — continuum est communis mensura re-

rum IV 250 b — non dividitur inter duo instantia IV 249 b. 250 a

— Unitas temporis non sumitur ab unitate motus primi mobilis II 59 a — Unitas temporis est proprie ab unitate materiae *ibid.* — est unum numero in omnibus temporalibus per essentiam, differens per esse *ibid.* 60 1*, 2*. IV 250 a

— cadit medium inter quaelibet duo instantia I 662 f. 1 — Inter duo instantia secundum rem signata cadit tempus medium IV 249 arg. 4. 250 b

TERMINUS — *Vide V. Signum* et in Indice gener. *V. Vox.* — Vox incomplexa *vide V. Essentia.*

— *Vide V. Significatio, V. Suppositio, V. Praedicatio.*

— apponens verbo restringitur secundum consignificatum verbi, cuiuslibet temporis verbo apponat III 254 4*

— qui proprie supponit personam, addito sibi termino partitivo, stat solum pro uno I 403 arg. 3

— discretus non habet plurale I 403 b — discretus idem significat et supponit proprie *ibid.* *Vide V. Distinctio (440 a).*

— in condicionali in antecedente tenetur universaliter IV 333 f. 2 — in conditione ampliantur ad omne tempus I 776 d. 1

— potest habere alium modum supponendi in affirmativa quam in negativa I 98 3* — negatus pro alio supponit quam affirmatus I 505 d. 2

TOTUM — dicitur absolute, vel per comparisonem ad partem I 356 a — tenetur ut signum, vel ut adiectivum III 465 d. 2 — ut signum distribuit in aliquas partes *ibid.* — significat collectionem aut divisionem, vel perfectionem *ibid.*

— dicitur quod habet partem et partem I 356 a. III 95 d. 4. 465 d. 2. V 106 12* — positive dictum est idem quod ex suis partibus constitutum III 95 d. 4 — Totalitas, quae dicit veram quantitatem, necessario ponit partem et partem et divisibilitatem V 91 9*

— privative acceptum est quod non habet partes I 653 4*. III 95 d. 4. V 41 9* — privative est quod non habet partem extra partem I 356 1*

TOT

— absolute dictum idem est quod perfectum I 356 a. III 95 d. 4. 465 d. 2. V 41 9*. 91 9* — dicitur perfectum et completum I 502 3*

— Totalitate sive perfectione aliquid est unum per se III 160 f. 2

— Omne integrum est compositum ex partibus I 355 f. 2 — integrum large dicitur, quod multa complectitur non solum per compositionem, sed per unionem et per ordinem I 7 b

— distribuit pro partibus integralibus III 464 d. 2

— Totalitas est, ubi est pluralitas, in qua est constitutio ex partibus essentialiter differentibus I 356 3*

— dicit quantitatem IV 219 f. 1 —

Totalitas est, ubi est quantitas molis I 356 2*

— est integrale, vel universale I 7 a

— est integrale, vel universale, vel potentiale II 600 6*

— integrum dividitur in partes nec est totum in qualibet parte I 354 b — non est in singulis partibus V 66 3* — integrum non potest salvari in altera parte II 600 6*

— integrum est illud quod praedicatur de aliquibus simul et de nullo per se I 355 arg. 5 — non praedicatur de partibus ratione distinctionis I 356 5*

— homogeneous habet partes unius naturae IV 397 d. 1

UNI

— Tota natura totius universalis salvatur in qualibet parte II 598 arg. 6. IV 397 d. 4

— numerator, numeratis partibus subiectivis IV 397 d. 1. 412 d. 1. 619 1* — universale multiplicatur in partibus I 354 b. II 601 b

— potentiale est origo plurium II 657 a — potentiale partim habet naturam totius integri, partim naturam totius universalis II 600 6*

— est in partibus I 348 f. 6

— omne dicit aliquid maius quam sua pars I 153 f. 3. 356 f. 4. II 899 b. V 77 6*. 303 2

— Sicut se habet pars ad partem, ita totum ad totum V 103 arg. 12

U

Unio — dicit ordinem ad unitatem III 149 f. 4 — est via ad aliquam unitatem III 126 arg. 2. 157 f. 3 — terminatur ad unum III 163 b. 438 arg. 4. 440 f. 1 — Ubicumque est unio, ibi est aliqua unitas II 867 f. 3 — et unitas proprie dictae differunt I 207 d. 6

— aliqua est, ubicumque est compositio II 867 f. 3 — dicit coniunctionem duorum in tertio, sive uniantur ad constitutionem tertii, sive non III 10 2*

— Per unionem unum alteri communicat II 42 f. 3 — Ubi est assimilatio et unio, eiusdem naturae fit illud cui unitur et illud quod unitur II 734 f. 4

— dicitur actio, vel passio, vel relatio unitorum III 441 a

— magis importat relationem quam actionem III 122 b — est relatio III 52 arg. 5. IV 675 arg. 3 — Copulatio est qualitas respectiva III 645 b

— In unione est considerare distantiam unibilium, unionis principium, unionis terminum et unitorum vinculum III 161 a

— inter unibilia importat diversitatem et distinctionem III 176 b — Ubi est unio, ibi diversitas nonnulla IV 206 f. 3 — implicat distinctionem formalem III 126 b — ex diversis causis sive ratione diversorum est in distinctis I 100 b — consequens distinctionem est nexus I 203 3*

— In unione est perfectio distinctionis I 197 f. 3 — Cum duo uniuntur in aliquo, illud amittit discretionem unitatis III 53 5*

— Coniunctio non est secundum se perceptibilis, sed ratione eorum quae coniunguntur, et eius, in quod, vel per quod coniunguntur IV 676 3*

— Eadem habitudo *vide V. Coniunctio* in Indice gener.

— Ubi est unio ad alterum, ibi est dependentia, inhaerentia et indigentia I 44 d. 12 — Unibile, quod habet perducere ad actum unionis per aliquid acquisitum in ipso, cum non est unitum, est ad actum et complementum unionis possibile; non

autem illud quod est unibile solum per aliquid acquisitum in altero III 10 3*

— Convenientia in participatione alicuius communis non facit aliqua esse unibilia, nisi sit aliqua convenientia secundum rationem inclinationis et ordinis III 11 5* — implicat ordinem III 126 b — Ex diversis formaliter non potest fieri unum, nisi ad invicem ordinentur IV 625 arg. 3

— Unibilitas venit ex imperfectione I 312 2*. 313 4* — Imperfectum est unibile rei perficienti I 313 4* — Perfectum in suo genere non habet unibilitatem I 312 2* *Vide V. Augmentum.*

— Duo, quorum unum est materiale respectu alterius et illi conforme, possunt uniri III 9 f. 3 — Ex aliquibus duobus non fit unum, nisi unum sit materiale respectu alterius I 311 arg. 4 — Unum non fit ex diversis secundum formam et speciem, manentibus diversis, nisi unum sit materiale respectu alterius IV 623 arg. 3 — Ad constituendam unitatem per comparisonem non requiritur essentialis dependentia in partibus IV 626 3*

— Plura se habent per modum unius propter hoc, quod ordinantur ad unum III 499 4*

— Ex his quae sunt diversorum generum, non fit unum per essentiam, sed potest fieri unum secundum quandam ordinationem III 499 4*. IV 626 3*

— omnis ordinatur ad aliquod unum in se, ita quod non est alteri unibile unione in eodem genere, quae est per compositionem III 425 3*

— Unire, quantum est de se, non dicit terminum relationis vel actionis determinate III 122 b

— Aliqua uniuntur in obiecto et in subiecto et in effectu IV 679 4*

— Aliquid unitur alicui tripliciter I 639 1* *Vide V. In* in Indice gener.

— quaedam est, in qua est unius unibilis in naturam alterius conversio per alterius repugnantiam et praedominantiam III 158 a — quaedam est, in qua est utri-

usque unibilis alteratio et tertiae naturae productio per repugnantiam sine excellenti praedominatione *ibid.* — quaedam est, in qua non est unitorum transmutatio, sed tertiae naturae constitutio per mutuam dependentiam *ibid.* — quaedam est, in qua non est transmutatio nec tertiae naturae constitutio, sed unum unibilium fundatur tantum in altero per excellentem praedominationem *ibid.* *Vide V. Praedominantia* in Indice gener.

— Quando duo ita sunt unita, quod unum trahit ad se alterum et communicat alteri proprietates suas, agit in illud per colligantiam II 750 a

— Unione secundum veritatem uniuntur aliqua in natura vel persona I 284 3*

— Tanto magis aliqua uniuntur, quanto magis communicant sibi suas proprietates III 162 f. 3 — Quod est maxime natum uniri alii maxime natum est ei configurari et conformari II 393 f. 3

— perfecta non est nisi in uno simplici I 249 f. 4 — omnimoda non est in distinctis I 100 b

— Tanto magis aliqua uniuntur, quanto inseparabilius sunt unita III 162 f. 2

— Quae minime sunt unibilia minime faciunt unum III 162 arg. 1

— Magis unitur quod unitur sine medio quam cum medio, quod facit distare III 690 4* *Vide V. Medium.* — Quanto aliquid est magis unitivum, magis habet in se unitatem III 594 f. 3 — Ad conjunctionem aliquorum potest concurrere medium colligantiae, vel congruentiae III 50 b

— Ubi reperitur perfecta ratio unionis, vinculum respicit utrumque extremum sicut subiectum in actu uniendi III 627 4* — Quod facit unum est in utroque extremorum IV 702 5* *Vide V. Coniunctio* in Indice gener.

— Ad unionem eius, in quo alia uniuntur, sequitur unio illorum, quando uniuntur secundum illud et in eo, in quo alia uniuntur in eo III 123 4*

— Si aliquid unitur aliquibus divisis, unitur eis diversis unionibus III 440 arg. 2 — numeratur per extrema umbilia *ib.* arg. 1. 441 a

— Illud, per quod reducuntur aliqua diversa ad concordiam, non habet naturam alicuius illorum, sed potens est super omnia II 339 f. 6 — Unire res est potentiae II 867 f. 2 *Vide V. Coniunctio* in Indice gener.

— Aliquid unitur alicui secundum veritatem, aut secundum intentionem IV 14 f. 4 *Vide V. Signum.*

— Si aliqua duo sunt inseparabiliter unita, ubicumque est unum, est alterum, nisi alterum excedat alterum I 643 3* — Quaecumque sunt unita inseparabiliter extendunt se ad omnem locum aequaliter, quando sic uniuntur, quod unum non excedit reliquum III 455 1* *Vide V. Suppositum* in Indice gener.

— summe distantium est omnino repugnans nostro intellectui V 49 b

UNITAS — est indivisio entis V 551 43 — dicit indivisionem principiorum entis I 549 1*. IV 332 a — est indivisio V 381 8 — Unum est quod non dividitur I 420 arg. 1 — excludit divisionem, quae est totius in partes V 66 3* — Ens est unum per indivisionem sui in se V 215 a

— Ratio unitatis est ratio distinctionis cum indivisione I 424 a — Per se unum proprie dicitur unum, quod est omnino distinctum ab aliis et in se indistinctum I 405 b — Unum ratione respectus ad materiam est in se indivisum et potentia divisibile I 421 b — Idem est esse unum et esse distinctum I 423 f. 3 — Unum ratione respectus ad formam habet esse distinctum et limitatum I 421 b

— Unum in creaturis attenditur et secundum formam et secundum materiam I 421 b

— Unum quantum ad rationem intelligendi dicitur privative I 421 a sq. — Ratio unitatis assignatur per privationem divisionis sive multitudinis *ib.* b — Unum privative dicitur, quia non potest notificari nisi per posterius *ibid.*, 1* — Unum secundum generalem nominis rationem dicit privationem multitudinis, quae tamen realiter est positio I 422 3* — Unum ratione respectus ad materiam se habet per modum privationis, ratione respectus ad formam dicit positionem I 421 b, 2* — in substantia, vel quantitate, vel qualitate dicitur positive, quia habet aliquid prius, per quod possit intelligi *ib.* b — Unum per respectum ad materiam opponitur multitudini sicut privatio, per respectum ad formam contrarie opponitur multitudini formaliter acceptae *ib.* 2*

— est proprietas entis V 72 3* — Unum est conditio entis V 215 a. 304 a

— est conditio generalis entis I 73 a. 168 1*. 629 arg. 4 — Omnis res est unum aliquid II 867 f. 4 — Unum est transcendens IV 1000 f. 2 — Omnis creatura habet unitatem V 54 b. 61 a

— et ens convertuntur I 423 arg. 1. 348 arg. 1 — quatenus dicit essentiae in-

divisionem, convertitur cum ente I 549 1* — Unum solum in neutro accipitur ut convertibile cum ente I 424 1* — Omne, quod est, ideo est, quia unum est III 432 f. 2. 148 f. 3 — Nihil potest esse, nisi sit unum III 228 f. 3. V 61 a

— Unum nominat ens ut connumerabile V 215 a

— est substantia non habens positionem I 447 a

— Unum sonat in complementum I 420 f. 2 — Tanto perfectior est res, quanto minus ab unitate recedit V 67 13* *Vide V. Perfectio* in Indice gener. — convenit creaturis secundum plus et minus, ita quod de se non sonat in imperfectionem V 400 2* — proprie et complete est in creatura completa II 101 2*

— Unum, quod dicit unitatem completam, est differentia entis in actu II 101 2*

— Tanto magis est aliquid unum, quanto magis est indivisum V 63 arg. 3 — Magis est unum quod ex paucioribus constituitur, unitate, quae resultat ex partium constitutione III 463 2* *Vide V. Simplex.*

— est indivisionis et conformitatis I 547 1*. 549 1*

— est integritatis, vel formae aggregationis IV 197 arg. 2 — est simplicitatis, vel integritatis *ib.* b — Unum dicitur aliquid simplex, vel quod multa continet IV 325 b — in principiis est simplicitatis, in compositis sive principiatis est totalitatis seu plenitudinis, in universalibus conformitatis, in particularibus innumerabilitatis, in natura inseparabilitatis V 381 8 — integritatis absolutae est, quando aliqua uniuntur in tertio tanquam in forma, in comparatione est, quando uniuntur tanquam in signo IV 197 b

— nomen collectivorum est unitas aggregationis I 429 b

— aggregationis sequitur pluralitatem, non autem unitas formae I 429 b

— collectiva est minima et secundum quid I 400 d. 2

— naturalis est in quadruplici differentia III 161 b — Octo modi unius simpliciter et secundum quid III 459 f. 4 — Undecim modi unius per se et per accidens III 460 f. 2 — Modi novem unius secundum Bernardum *ib.* f. 3 — Multi modi unitatis assignantur a diversis IV 581 4*

— dicitur, quia aliqui sunt unum, aut qua aliqui sunt uniti I 206 d. 4

— est univocationis, vel analogiae III 192 1*

— est individuationis, vel homogeneitatis II 400 b — homogeneitatis simul manet in diversis *ibid.* — homogeneitatis est ita ampla, ut sustineat receptionem maioris multitudinis quam unitas formae alicuius universalis II 101 a, 4*

— individuationis est per continuitatem, vel per actualem simplicitatem II 100 b

— est secundum speciem, vel secundum numerum II 242 f. 1 — Unum est genere, vel specie, vel numero II 99 f. 2.

100 b — est secundum speciem et formam communem, aut secundum numerum et suppositum II 791 b — Aliqua dicuntur unum per convenientiam in natura, vel per convenientiam in persona III 163 a — Aliquid est unum in natura, aut in persona III 132 f. 2. 438 arg. 4. V 242 b — Unio est secundum formam, aut secundum suppositum III 423 3* *Vide V. Idem.*

— Ita est unum quod est unum in persona, sicut quod est unum in natura III 440 f. 4 — Magis est unum quod est unum in persona et natura, quam in altero tantum III 462 arg. 3. 470 arg. 2. V 63 arg. 4

— Unum simpliciter dicit convenientiam in natura I 546 f. 1, a, 1* — Conformitas in natura solum non facit unum nisi secundum quid, cum determinatione diminutione, ut unum genere vel specie I 547 b

— naturae in nobis est per participationem unius communis essentiae I 207 d. 5 — Natura communis dicitur esse una unitate speciei III 48 arg. 2 — naturae non excludit nisi diversitatem essentialem V 67 12* — generis et speciei est solum a forma II 99 f. 2

— simpliciter est unitas numero I 547 f. 4, 1* — Unum numero est quod non est multiplicabile nec multiplicatum I 363 f. 6 — Unum numero unitate completa et actuali est individuum II 401 2* — Unum numero potest dici de eo quod non numeratur *ib.* a — Unum numero, prout respicit essentiam, se extendit ad unitatem maioris capacitatis, quam sit unitas individualis *ib.* 4* — Unum numero, prout dicit accidens, vel consequitur esse actuale, respicit individuum *ibid.*, 3* — numero respicit identitatem suppositi ut quod est, vel ut qui est I 364 4*

— Unum numero est quod non recipit distinctionem I 605 arg. 4. II 99 f. 4. 100 b — Unum numero non est dicibile de pluribus I 364 a — Quaecumque sunt unum numero non possunt differre numero I 363 f. 6 — continuitatis et individuationis opponitur numerationi et discontinuitati II 101 3* — Unitas individui repugnat multitudini *ib.* 4*

— est unum, in quo non est multitudo nec actu nec potentia III 459 f. 1. 162 arg. 4

— Magis est unum quod non est multiplicabile nec multiplicatum, quam quod est multiplicabile et multiplicatum, cum unitas et multiplicatio habent aliquam oppositionem III 463 4*

— Quae sunt unum alicui uno genere unitatis, propter hoc non sunt eadem alio genere unitatis V 66 3*

— Quae sunt eadem numero alicui individuo unitate latiore, quam est individualis, non sunt unum numero inter se II 101 1*

— Magis est unum quod est unum re et ratione, quam quod est unum tantum re V 63 arg. 4

— Unum unitate universalitatis ita est unum, quod multitudini non repugnat II

UNI

401 4* — De uno unitate universali opposita simul et semel sunt vera *ibid.* — naturae in creatis admittit multiplicationem III 142 d. 1

— est actualis, vel possibilitatis II 100 b sq. *Vide V. Materia 18.*

— Unitatem substantialem consequitur unitas accidentaliter inseparabiliter, quae non est principium indivisionis, sed consequens ad illam II 107 6* — quae est principium numeri, est in genere accidentium, tamen immediate habet ortum a substantia II 106 a — quae est principium numeri, ortum habet a principiis substantiae accidentaliter ad ipsam relatis, non autem a principio aliquo, quod sit in genere accidentis II 107 1*

— numero venit ab unitate principii materialis I 547 f. 4

— Esse unum est a forma, quae dat esse distinctum I 420 f. 1 — ab eodem est, a quo est perfectio et complementum IV 618 f. 3 *Vide V. Forma 15.*

— salvatur in multis et illa constituit I 421 f. 4 — salvatur in multitudine I 629 4*

— est principium et causa pluralitatis V 67 17* — est principium omnis numeri I 57 b — Unum positive dictum est principium quantitatis et numeri I 421 a — Unum est principium multorum I 420 arg. 3, 4 — Unum est principium multitudinis intrinsecum sicut pars I 422 4* — est pars numeri II 30 4*. V 74 arg. 6 — est principium numeri et pars essentialis V 344 5

— dicit principium et distinctionem respectu pluralitatis, non vero rationem partis I 356 5* — Unum continet multa implicite I 504 a — In unitate sunt plures respectus ad numeros V 66 2*. 75 f. 9 *Vide V. Relatio (484 b).*

— Virtus unitatis est ad numeros infinitos II 28 arg. 4 — quae est prima in genere numeri, est principium, a quo possunt infiniti numeri egredi II 40 a — respectu numerorum habet potentiam infinitam ratione primitatis I 471 a — Ab unitate procedunt infinitae species numerorum V 63 10* — Omnes numeri originaliter sunt in unitate V 42 f. 4 — si posset cognoscere totum posse suum, cognosceret omnes numeros V 344 5 — est prima in numero, et ante eam nihil est in numero I 549 a — est potentia omnis numeri, non sufficiens per se ad eam producendam nec omnino actualis, sed etiam aliquo modo passiva II 29 4*

— limitata, quae plus est cum alio quam per se ipsam, facit multitudinem per aggregationem I 363 b — quae constitutionem rei sive numeri intrat ad modum partis, termini vel complementi, est finita in se V 83 10* — aggregabilis iuncta cum alia inducit numerositatem maiorem *ibid.* — est maxime finita in se, cum sit principium totius mensurationis secundum numerum V 80 arg. 10

— non facit numerum nisi per dualitatem II 28 arg. 4 — addita numero illum non perimit, sed salvat et perficit II 254 2*

— est simplex respectu numeri I 165 arg. 3. II 55 f. 4 — est simplicior numero V 74 arg. 6, 7

— magis recedit ab immensitate quam pluralitas quantumcumque parva V 85 f. 5

— Unum naturaliter antecedit multa I 421 f. 3. V 114 f. 8. 381 9 — prior est re et intellectu quam pluralitas V 413 arg. 6

— per respectum ad actum mensurandi consequentem relative opponitur multitudini I 421 2* — Unum non dependet a multis I 420 arg. 3. 421 2*

— est omnis numeri perfectio I 57 b. IV 35 b — In unitate est omnis et summa perfectio pluralitatis I 497 f. 3

— excludit pluralitatem V 64 arg. 12 — deficit in multitudine differentium numero, genere et specie III 38 a — Per recessum ab uno fit multiplicatio IV 308 b

— Quod approximatur origini unitur II 242 f. 1

— Unum est primum I 421 b, 1* *Vide V. Status.*

— se ipsa est una I 78 d. 3. 579 arg. 2 — quae facit subiectum unum, non est una alia unitate II 35 5* — Unum denominat se ipsum I 579 b, 1* — supra se reflectitur in singulari, et non in plurali V 67 14*

— Unum in substantia facit identitatem, in quantitate aequalitatem, in qualitate facit similitudinem I 342 f. 4. 350 d. 1. 421 b

— Unus est nomen partitivum I 105 d. 5 — Unus est terminus numeralis et partitivus I 449 a — Unus est nomen partitivum et habens in se articulum I 424 2*

UNIVERSALE — est commune, quod respondet particulari I 357 arg. 1 — est in pluribus I 53 f. 3 — est quod praedicatur de pluribus I 359 2* — Forma universalis de se nata est esse in multis II 441 b. V 376 24 — est in pluribus propter communitatem ad plura I 643 4*

— dicit communitatem secundum positionem et secundum unitatem naturae et secundum rem, non solum secundum rationem I 442 b sq. 443 1* — In forma universali plura realiter assimilantur II 441 b. 443 3* *Vide V. Natura.* — Forma, in qua plura assimilantur, est universalis II 442 a — est in plus et est univocum I 357 arg. 3

— secundum aliquos probabiliter sunt realiter in natura et habent esse in materia ut formae incompletae II 440 b

— solum dicunt formas II 109 b. 415 1*. 440 f. 4. 441 b — dicunt formas nec concernunt materiam nisi ratione suorum individuorum II 110 1* — Homo in communi claudit in se materiam II 108 f. 6

— proprie est forma totius, quae dat esse toti et dicitur essentia rei II 441 a sq.

— Unum unitate universalitatis vel univocationis dicit aliquo modo actum II 100 b

— Universalius est prius tempore vel origine, non dignitate III 826 2* — non est prius secundum viam generationis nisi solum per accidens II 442 2*

— aut nihil est, aut posterius est II 439 f. 1

UNI

— habet idem esse cum singulari I 117 arg. 3 — in singulari generatur *ib.* b — Non generatur commune nisi in hoc *ib.* 3* — aliter se habent ad productionem quam ad esse et cognosci II 442 a. 443 3* *Vide V. Forma 14.*

— Forma universalis est in re secundum processum generis ad speciem V 350 9 — Secundum formam universalem proprie dictam res est ordinabilis in genere II 442 b

— Forma universalis nobilior est particulari V 376 24

— est unum in pluribus multiplicatum I 166 1*. V 75 f. 1 — est in omnibus singularibus non secundum identitatem, sed numeratum in suppositis I 643 a — Forma quaedam multiplicatur in pluribus suppositis V 66 1* — numeratur in pluribus I 248 a. V 381 8 — Forma universalis in multis est numerata V 376 24 — est commune ad plura, quod numeratur in illis I 442 arg. 4. 643 4* — est quod realiter multiplicatur in pluribus I 359 2* — Homo multiplicatur in diversis individuis secundum rem I 609 f. 4 — est commune in multis, quod plurificatur et quantum ad formam et quantum ad suppositum I 120 d. 2 — plurificatur, ita quod vere numeratur propter veram additionem I 443 1* — Ubicumque est universale, ibi est una forma vel natura multiplicabilis vel multiplicata I 357 f. 2 *Vide V. Natura.*

— In universalibus est unitas conformitatis V 381 8 — Unitas conformitatis in universalibus deficit, quia numeratur cum alia *ibid.*

— est unum simplicitate vel essentia III 160 f. 2 — Commune, quod plurificatur in multis, habet unitatem rationis et distinctionem quantum ad rem et modum I 120 d. 2

— Ratio universalis non est tota in anima, sed in re V 350 9 — Intentio communis fundamentum et radicem habet in re I 443 b

— est unum ad multa, unum in multis, unum praeter multa V 350 9 — Unum ad multa est in potentia materiae, quod non est completum *ibid.* — Unum praeter multa est in anima *ibid.* — est in arte aeterna *ibid.* — per artem aeternam et rationem consistit in re *ibid.*

— est semper et ubique I 159 arg. 3. 642 arg. 1. II 79 arg. 3. 89 f. 3. 439 f. 2. V 83 11*. 541 9 — est ubique respectu suorum singularium, et non simpliciter I 642 arg. 1

— Aliquid est magis universale et minus, secundum quod plura vel pauciora habent assimilari in illo II 442 a

— est simplicius singulari I 53 f. 3. 166 1*. 358 f. 4. 610 arg. 3. V 75 f. 1 *Vide V. Commune.* — Magis universale magis accedit ad simplicitatem II 442 a — Universalius est simplicius minus universali secundum esse definitivum *ib.* 2*

— est in plus, ita quod simplicius, et fit in minus per additionem ad illud I 359 3* — est simplex possibile ad additionem

ib. 5* — trahitur in partem per additionem *ib.* a, 5* — contrahitur ad individuum per additionem I 443 1* — est commune, quod aretatur et contrahitur per proprium V 77 3* — Commune in inferioribus per esse in hoc appropriatur I 419 2* — ab esse particulari dependet et ratione illius aliquam admittit contractionem V 83 11*

— totum in quolibet *vide V. Totum* et in Indice gener. *V. Participatio.*

— est spirituale per abstractionem I 643 4*

— recipit variationem ratione eius in quo est I 460 3* — existens in particulari mutatur V 101 9*

— praedicatur de singulari II 439 f. 3 — potest poni pro singulari I 419 d. 1

— aliquid dicitur propter communitatem in praedicando, vel in causando III 591 b — Quanto aliquid est universalius, tanto influit in plura I 638 f. 2 *Vide V. Causa* (422 b).

— proprie consideratur a metaphysico II 441 a

— large dicit quandam principii indifferentiam, quam etiam considerat physicus II 441 a

— est principium artis et scientiae V 21 arg. 9. 496 14. 572 18

— colligitur in nobis ex sensu, memoria et experientia III 321 arg. 3. V 21 arg. 9. 496 14. 572 18 *Vide V. Abstractio* et *V. Intellectus* 8.

UNIVOCATIO — Univocum est quod secundum idem nomen et secundum eandem rationem dicitur de pluribus I 442 f. 3. 444 arg. 1. III 155 f. 4 — Univocatio est convenientia in nomine et in essentia II 95 f. 6 — Univocum est commune secundum nomen et rem I 43 d. 5 — In univocis una ratio communis assignatur II 837 d. 3 — est, ubi est communitas habitudinis per respectum ad res eiusdem generis I 444 b. 445 2* — Univoce praedicatur quod retinet eandem significationem et eodem modo comparatur praedicatione formali et essentiali III 472 3*

— Cum est modus dicendi univocus, est multiplicatio circa esse et non circa dici I 247 b *Vide V. Numerus* in Indice gener.

— Univocum dicit participationem tertiae naturae III 38 2* *Vide V. Convenientia* in Indice gener. — Quae habent aliquid

commune in illo univocantur I 546 f. 3

— Uniformiter convenit quod est eiusdem naturae et speciei III 243 arg. 2 — non est vera, nisi quando aliqua in una forma communi realiter assimilantur, quae de ipsis essentialiter praedicatur II 441 b

— est solum in formis et in his quae dicunt formam II 99 f. 4

— Quae univocantur in aliquo aequaliter sunt in illo I 444 f. 3 — Quae univocantur in aliquo habent proportionem II 837 d. 3

— Univocum simplicius est, quam quae univocantur in ipso I 546 f. 3

— respectu univoci est comparatio secundum maius et minus II 626 d. 3 *Vide V. Species.*

— in genere non tollitur per differentias II 743 6*

— in genere vel in specie non tollitur per diversum modum producendi II 743 6*

— Quod est per artem non univocatur cum eo quod est per naturam II 407 d. 4

— Quae conveniunt in causa et effectu aequaliter habent univocationem II 837 d. 3

— est, quodcumque aliquid est alicuius origo per redundantiam IV 1014 arg. 1

V

VERITAS — Verum dicit indivisionem entis ab esse sive actu absoluto, prout natum est fieri apud intellectum IV 332 a — Verum nominat ens, secundum quod cognoscibile, et hoc habet per indivisionem sui a propria specie V 215 a — rerum est indivisio entis et esse V 349 2. 354 4. 551 43 — rerum est indivisio entis ab esse V 474 7 — in comparatione ad subiectum, quod informat, dicitur actus et potentiae indivisio I 451 a

— Verum est id quod est I 451 arg. 4. V 40 9* — est idem quod rei entitas I 451 arg. 4. 685 arg. 3. V 40 9* — omnis entitas quaedam est I 828 arg. 4 — Omne verum ens V 4 arg. 1 — Omnis creatura habet veritatem V 54 b — Verum convertitur cum ente et est in omnibus entibus II 491 3* — Verum et ens convertuntur II 874 f. 3 — incomplexa convertitur cum ente I 450 arg. 1 — incomplexi est veritas rei V 67 15*

— dicit conditionem entis I 452 b. 829 a — quantum est de se, dicit modum entis V 72 5* — est proprietas essentiae, quia est ratio cognoscendi eam I 452 4*, b *Vide V. Ens.*

— est, qua aliquid est verum I 450 arg. 7. 453 f. 7

— Res vera est, secundum quod adaequatur intellectui causanti V 344 8 — Tunc res sunt verae, quando sunt in re vel in universo, sicut sunt in arte aeterna *ibid.*

— Verum dicitur absolute I 859 4* — Verum dicit inhaerentiam et existentiam actuale III 511 5*

— Verum dicit habitudinem necessariam et relationem ad causam II 52 d. 2

— ut idem est quod rei entitas, magis salvatur in ipsa rei entitate V 40 9*

— Res adaequata non est sua adaequatio V 344 8

— Ubi est unum esse, est una veritas secundum rem V 67 15*

— Verum quantum ad rationem intelligendi praesupponit unum III 614 f. 4. V 215 a

— Verum aequae commune est ut bonum I 451 arg. 2 — et bonitas habent aliquo modo differentiam V 72 6* — et bonitas in natura creata non est idem V 69 arg. 6. 72 7*

— est vera, cum sit cognoscibilis I 450 arg. 7 — Verum denominat se ipsum I 579 b — supra se reflectitur I 580 1*. V 64 arg. 14 — supra se reflectitur in singulari, et non in plurali V 67 14*

— Verum est diffusivum sui II 490 arg. 5

— convenit creaturis secundum plus et minus, ita quod de se non sonat in imperfectionem V 100 2* — proprie et complete est in creatura completa II 401 2*

— est veritas sermonum, veritas rerum et veritas morum V 320 4. 354 1. 357 22. 474 7 — est rerum, veritas signorum seu vocum et veritas morum V 349 2 — rerum speculandarum irradiat super intelligentiam nostram absolute, veritas vocum in comparatione ad interpretativam, veritas operabilium in comparatione ad affectivam et motivam *ib.* 4 — rerum est se-

cundum naturam, veritas sermonum secundum rationem, veritas morum secundum voluntatem *ib.* 5

— rei potest significari vel secundum quod est in materia, vel secundum quod est in anima, vel secundum quod est in arte divina, vel omnibus his modis simul V 26 23* — in anima habet respectum ad veritatem rei, secundum quod est in materia, et secundum quod est in arte divina, sicut medium ad duo extrema *ibid.*

— est adaequatio rei et intellectus I 707 4*. 827 f. 2. II 4 a. 873 arg. 2. V 273 a. 344 8 — rerum est adaequatio intellectus et rei V 475 7 *Vide V. Cognitio* 27.

— distinguitur contra falsitatem I 451 a. II 735 a — non salvatur in falsitate I 629 4*

— et falsitas fundantur super idem, sed veritas per modum positionis II 875 1* — cum dicat adaequationem, dicit positionem *ib.* 4* — de se dicit positionem, sed ex parte eius cui adaequatur, potest respicere privationem et defectum *ibid.*

— comparatur ad falsitatem formaliter, aut causaliter sive ratione eius quod subest II 875 4*

— est dignior falsitate II 875 4* — Formaliter dignius est aliquid verificare quam falsificare *ibid.*

— Ab intellectu recte apprehendente non potest intelligi, veritatem non esse V 50 5* — non potest cogitari nec enuntiari non esse I 453 f. 5. V 88 f. 5. 349 4. 353 1 — Aliquo posito, ponitur verum I 455 a — ponitur omni sermone enuntiativo I 453

VER

f. 5, 7 — Ipsa negatio veritatis veritatem ponit II 459 f. 11. V 50 3* — Si nulla veritas est, aliquid est verum I 153 f. 7. V 47 f. 26. 88 f. 5. 349 l. 378 11

— est nobis naturaliter impressa II 904 b

— Corruptis omnibus, remanet certitudo veritatis V 497 15

— Omne verum omnibus mentibus impressum est verum indubitabile V 45 a

— Omne verum, quod omnis creatura proclamat, est verum indubitabile *ibid.* 46 b

— Omne verum in se ipso certissimum et evidentissimum est verum indubitabile V 45 a. 47 b — maxime nota est, quae non potest cogitari non esse V 20 f. 30

— quanto est prior et universalior, tanto notior V 48 f. 27 — Inconveniens est, verum nobilissimum latere intellectum humanum V 45 f. 5

— est lux intelligibilis I 24 d. 5. V 351 1 — est lux animae V 349 1 — est lux expressiva in cognitione intellectuali V 40 9*

— in comparatione ad intellectum dicitur ratio discernendi I 151 arg. 3, a *Vide V. Cognitione 7.*

— est rectitudo intellectus I 853 f. 4 — est rectitudo sola mente perceptibilis II 4 a. IV 914 f. 4. V 10 9*. 332 14 — obiectum intellectus speculativi *vide V. Cognitione 27 et V. Intellectus 7.*

— Sine veritate nullus recte iudicat II 4 a — Nullus iudicat de veritate et nullus sine illa iudicat bene V 47 f. 3. 25 12*. 570 10

— in intellectu, quae est ratio cognoscendi proxima et immediata, magis salvatur in similitudine, quae est apud intellectum, quam in rei entitate V 40 9* — Cogitatio et locutio nostra non est summe vera I 417 d. 2

— significata per aliquam complexiorem est aeterna I 738 3* — Quod ponitur esse verum semper fuit verum I 679 6*. 738 arg. 1 — Omne verum fuit ab aeterno verum de futuro I 681 d. 2. 828 arg. 4 — de futuro fuit verum sine initio V 88 f. 12 *Vide V. Futurum* in Indice gener.

— creata non est immutabilis simpliciter, sed ex suppositione V 23 b. 26 23* — rerum, secundum quod esse habent in anima, vel in proprio genere, est mutabilis V 23 b sq. — creata potest cogitari non esse V 20 f. 30. 25 16*. 50 7*

— Enuntiabile, quod est verum, potest esse falsum I 740 a. 741 a. V 101 11* — Aliquod verum desinit esse verum V 89 arg. 17. 98 arg. 14 — Multa possunt verificari, quae falsa sunt I 690 f. 1

— in enuntiabilibus secundum diversa tempora differt, licet reducatur ad unam veritatem incomplexam rei I 744 1*

— Verum vero non opponitur II 389 d. 3 — Intellectus discordantes non possunt esse veri I 859 4*

— Ex veris contingit inferre verum III 259 d. 4 — Ex veris non sequitur nisi verum III 177 arg. 6 *Vide V. Falsitas.*

— quaerenda in inquisitione II 1016 b

— in signo exteriori signum est veritatis, quae est apud animam V 26 23*

— complexi est orationis vel dicti V 67 15* — enuntiationis est quaedam adaequatio II 874 b — locutionis consistit in concordia vocis et intellectus IV 821 arg. 3 — sermonum est adaequatio vocis et intellectus V 273 a. 349 2. 354 1. 475 7 — sermonum est indivisio entis ad esse V 474 7 — Verum dictum de complexo dicit veritatem signi I 828 b. 829 b

— signi non dicit qualitatem absolutam, sed respectivam I 829 b

— Sermo per comparisonem ad rem dicitur verus III 840 a. 841 4*. 881 d. 1

— ab eo, quod res est, vel non est, est oratio vera et falsa I 829 3*. II 874 b — complexa, secundum quod aliquid ponit, reducitur ad veritatem incomplexam II 895 d. 3 — orationis vel fundatur simpliciter super ens, vel in ordine ad ens I 829 b — propositionis non necessario fundatur super veritatem ex parte rei II 875 4* — orationis fundatur super intelligentem, sed non simpliciter I 829 b

— In enuntiatione est veritas essentialis, qua propositio repraesentat illud, ad quod repraesentandum instituta est, et accidentalis, qua repraesentat rem, secundum quod est II 874 b

— Dictum dicitur verum ratione compositionis, vel ratione attributionis I 828 1*

— complexa est cum compositione I 150 arg. 1

— Verum dictum de complexo respicit compositionem I 828 b — est circa compositionem I 590 f. 2. III 566 b — Verum est circa complexionem III 514 f. 2 — est maxime in enuntiabilibus I 695 3*

— Verum supponit congruum I 101 arg. 2

— Sermo idem non potest esse simul verus et mendax III 839 f. 3

VOLUNTAS — est affectus sive appetitus ratiocinatus III 717 b — stricte accipitur pro appetitu ratiocinativo III 367 2* — Potentia affectiva dicitur voluntas, secundum quod est coniuncta rationi III 717 b — dicit potentiam affectivam ut regulatam et ratiocinatam a potentia cognitiva II 599 1*. 605 2*

— omnis eo ipso quod voluntas, est rationalis I 731 f. 3. 798 arg. 4 — est actus rationalis I 802 4*

— electiva proprie voluntas dicitur V 227 b

— est in sola rationali creatura II 823 a. 856 d. 1. III 366 arg. 2

— spectat ad dignitatem, quia dicit potentiam substantiae rationalis nobilem et perfectam III 365 4*

— distinguitur ab intellectu II 559 f. 2 — Affectus secundum rem distinguitur ab intellectu II 596 b — Affectiva et electiva est alia et alia potentia V 72 7* *Vide V. Intellectus 2 et V. Anima 25.* — non est intellectus practicus, sed appetitus ratiocinativus II 561 2*

— dicitur vis volendi, vel volitum I 809 a

VOL

— accipitur pro potentia, vel pro habitu III 214 2* — ut potentia, habitus et actus dicitur instrumentum, affectus et usus II 601 a

— dicitur aequivoce pro instrumento et affectione et usu II 648 d. 1

— est animi motus ad aliquid prosequendum, vel fugiendum I 798 arg. 2 — est animi motus cogente nullo ad aliquid non amittendum vel adipiscendum II 804 a

— de se dicit illud, secundum quod in agentibus a proposito attenditur regula rectitudinis et efficacia operationis V 218 a

— est supremum in anima III 597 a

— est nobilissimum et supremum substantiae rationalis II 404 arg. 3. III 364 arg. 4

— inter omnes potentias principatum tenet II 559 arg. 8 — et ratio sunt potentiae animae principales V 226 b

— comprehendit potentias affectivas II 595 f. 1 — includit in se irascibilem et concupiscibilem II 597 1* — Ex parte affectionis sunt irascibilis et concupiscibilis II 404 b — Omnis affectus sive appetitus vel est vis irascibilis, vel concupiscibilis III 717 b — Affectiva duplicatur in duas vires, videlicet in concupiscibilem et irascibilem III 577 1* — Motiva sensibilis est concupiscibilis et irascibilis II 978 a — continet potentiam amandi et detestandi, scilicet concupiscibilem et irascibilem IV 325 1* — Ad perfectionem actus affectionis necessaria est concupiscibilis et irascibilis II 560 b — Irascibilis est pars potentiae affectivae III 579 b. 580 4*

— non dicit aliam potentiam per essentiam a concupiscibili et irascibili, licet alio modo nomet II 605 2* — Concupiscibilis et irascibilis potentiam affectivam nominant, in quantum habet regi *ibid.* — Concupiscibilis et irascibilis dicuntur inferiores quantum ad officium *ibid.*

— Potentiae rationales sunt plures sive in quantum potentiae, sive plures vires IV 325 a — Concupiscibilis et irascibilis potius dicuntur diversae vires quam diversae potentiae II 560 b

— Motus irascibilis potest esse sine concupiscibili et e converso II 405 b — Actus irascibilis naturaliter sequitur actum concupiscibilis I 198 4*

— Concupiscibilis est vis in se distincta nec essentialiter diffunditur per omnes animae vires III 591 b — Concupiscibilis concurret ad actus aliarum virtutum non propter identitatem in essendo, sed propter simultatem et ordinem in movendo *ibid.*

— Operatio virtutis electivae attenditur in consilio, iudicio et desiderio V 304 4 — Voluntatis est praecoptatio II 595 f. 3. 893 a

— Actus voluntatis deliberativae sequitur esse substantiae III 381 a

— innatum habet respectum ad volubile I 94 d. 2 — dicitur respectu volitorum V 73 10* — quantum ad habitum est in volubile, quantum ad actum in volitum I 801 a

— dicit quod plus se tenet ex parte volentis quam ex parte rei secundum esse et secundum rationem dicendi I 813 d. 8

— est possibile et impossibile II 598 arg. 4 — eligitur non est nisi rei possibile II 180 7*, IV 384 4*

— nunquam vult aliquid volutum, nisi illud praecognoscatur a ratione II 892 f. 8 — sequitur aliquam cognitionem IV 707 b — Motus voluntatis non potest esse sine motu intelligentiae praevio II 405 b *Vide V. Cognitio 55 et V. Intellectus 25.*

— dat praecognoscere cognitionem et potentiam et virtutem V 215 b — nunquam appetit finem, nisi ratio vel affectus rationis eam praecurrat, quae finem illum ostendat II 892 f. 8 — relate ad scientiam se habet per modum consequentis et addens ad scientiam I 704 f. 2 — perficiens motum sequitur cognitionem disponentem II 605 a — non habet movere ad obiectum, amplectendo vel refugiendo illud, nisi praecambulo cogitatu *ibid.* — non habet approbare vel respicere, sive efficere et refrenare actum proprium, nisi rationis actus praecedat, ex quo voluntas in actu suo incipit complacere vel displicere *ibid.* — non eligit deliberative, nisi praecedat iudicium II 190 arg. 4 *Vide V. Consensus, V. Electio et V. Iudicium* in Indice gener.

— derivatur sive procedit a memoria et intelligentia II 405 b

— sequitur cognitionem intellectivam aut sensitivam III 366 b — sensualitatis non sequitur cognitionem sensitivam exteriorem sine interiori III 367 4*

— et ratio non se concomitantur in productione cuiuslibet actus proprii II 604 3*

— sequitur iudicium rationis non ut actum alienum, sed ipsum trahit ad proprium II 606 3* — non sequitur necessario ad iudicium consistens in solo dictamine rationis *ibid.*, 4* — In partem, quam praecipiat voluntas, semper terminatur de-

finitivum iudicium rationis II 605 f. 2. 606 3*

— Homo aliquando bene scit aliquid, et tamen affectio adeo dominatur, ut ad aestimandum oppositum pertrahat II 998 d. 3 *Vide V. Iudicium* in Indice gener.

— praecedat inquisitionem, qua nascitur verbum I 128 2* *Vide V. Cognitio 52.*

— dicitur deliberans per concomitantiam II 658 5*

— In nobis est irascibilis et concupiscibilis rationalis et sensibilis II 605 2*. III 717 4* — Concupiscibilis et irascibilis, secundum quod sunt liberi arbitrii partes, rationales sunt III 717 b — Irascibilis et concupiscibilis sensibilis dicitur rationalis, in quantum obtemperat rationi *ib.* 4* — Irascibilis videtur esse posse in substantia pure spirituali I 198 4*

— ut praesens nobis certissime cognoscitur II 894 d. 1

— melior est, quae ad plura se extendit, ubi aliquid recipit a volito I 802 4* — non dicitur melior, quae se extendit ad plura simpliciter, sed ad plura rationabiliter *ibid.*

— est ratio causare faciens in effectu I 804 b — est causa rerum, quae a nobis sunt *ib.* a — dicit actuale ordinationem ad effectum II 1003 b, 1* — est approximativa potentiae ad agendum *ib.* b — unit principium effectivum cum fine I 804 b sq. — dicitur illud quo efficiens iungitur fini in habentibus intellectum II 51 d. 1 — reducit principium in actum V 432 5

— est actus, secundum quem bonum reflectitur supra bonum sive bonitatem I 804 b

— Bonum est ratio, quare voluntas est in actu II 51 d. 1

— Causa per modum voluntatis non ponit effectum statim, cum est I 44 d. 13 — Causa efficiens operans per voluntatem

non oportet, quod statim, cum est, operetur II 23 5* — dicit causam actu, quando vult facere I 805 a. V 102 5*

— est principium distinctum a principio, quod est natura II 688 f. 5, III 496 arg. 2 — Quod est a voluntate non est a natura II 397 arg. 4 — convenit cum causa naturali in generali modo causandi, sed in speciali est differentia II 807 1*

— est causa immediata et proxima respectu actuum, qui ex deliberatione procedunt II 1004 b

— est agens per intentionem I 842 d. 4 *Vide V. Agens* et in Indice gener. *V. Voluntarium.* — Per modum voluntatis producit aliquid secundum rationem exemplaritatis I 129 arg. 2

— est causa faciens, quae potest efficere et non efficere per eandem vim propter dominium super actionem et effectum V 408 5*

— Impossibile est, quod agens secundum voluntatem, cuius operatio conformatur voluntati, volendo unum contrariorum faciat reliquum, et e converso V 98 arg. 17 — quae determinatur ad aliquod volutum, ita quod non simul et semel fertur super universitatem suorum effectuum, mutatur, cum modo facit unum, modo contrarium V 102 17*

— consideratur in ratione producentis, aut prout est principium distinctum contra naturam, aut prout est coniunctum I 128 a — prout est principium distinctum contra naturam, est accedens, quae aliquis de non volente fit volens, vel antecedens, quae praecedat effectum causalitate et duratione *ibid.* V 110 b

— ut principium distinctum in natura non assimilatur in substantia productum, sed assimilatur, ut est principium concomitante natura I 195 2*

IMPRIMATUR

Datum Florentiae die 8 Septembris 1901.

† ALPHONSUS MARIA MISTRANGELO Archiepiscopus.

CORRIGENDA.

Pag.	col.	
17	1	lin. 7 ab infra post 853 pro <i>a</i> lege arg. 4.
18	2	» 2 ab infra pro <i>Accommodatio</i> lege <i>Accommodatio</i> .
19	2	» quae incipit <i>Deus causa</i> pro <i>causa</i> lege 45-46.
»	»	» q. i. — magis dil. pro <i>ibid.</i> lege III 707 b.
»	3	» 4 ab infra post <i>Homo</i> pone 7.
20	1	» q. i. II 505 post <i>Peccatum</i> adde 23 (254 c).
»	2	» q. i. <i>tum originale</i> pro <i>originale</i> lege 27.
»	3	» q. i. 239 2* pro 2* lege d. 2.
21	2	» 5 pro <i>ib.</i> lege I 345.
»	»	» q. i. tra <i>ib.</i> pro <i>ib.</i> lege I 345.
»	»	» q. i. <i>Impubertas</i> pro <i>Impubertas</i> pone <i>Matrimonium</i> 14 (203 b).
»	3	» q. i. tempore in transpone sic: <i>differt a tempore in genere mensurae, vel etiam in genere entis.</i>
22	2	» q. i. dum quod post <i>ibid.</i> pone II.
»	»	» q. i. eundum quod pro <i>ibid.</i> lege III 717 b.
»	3	» 4 post I dele 100 b.
23	2	» q. i. obiectum, sed post <i>subsistit</i> dele <i>ut in subiecto.</i>
»	»	» q. i. ipso amat pro <i>ib.</i> pone I 198.
»	»	» q. i. ligit se pro <i>ibid.</i> pone I 206 d. 5. 358 a.
24	2	» q. i. — habet post <i>esse</i> dele <i>simul.</i>
»	»	» q. i. servantem pro <i>ibid.</i> pone II 76 b.
»	3	» q. i. 1046 b ante <i>quae</i> pone <i>Cognitio</i> , et lin. sequenti pro <i>ibid.</i> pone II 290 b.
»	»	» q. i. d. l. — per ante <i>per</i> pone <i>cognoscebat Deum.</i>
»	»	» 2 ab infra pro <i>nota</i> lege <i>notum.</i>
25	1	» q. i. si esset ante <i>tam agens</i> pone <i>Intellectus Angeli.</i>
»	3	» q. i. sidentiam ante <i>convenit</i> pone <i>Custodire hominem.</i>
27	1	» q. i. 445 2* post 883 pro <i>f.</i> lege arg.
»	»	» 6 ab infra pro <i>ibid.</i> lege II 564 a.
»	2	» q. i. super omnia pro <i>ib.</i> pone II 719.
»	3	» q. i. voluntatis ante <i>per praesentiam</i> pone <i>Productio gratiae.</i>
»	»	» q. i. — non denominat pro <i>non denominat corpus</i> lege <i>et corpus non constituit hominem.</i>
»	»	» q. i. tialiter pro <i>separabilis</i> lege <i>separabilem.</i>
29	3	commuta inter se <i>Antichristus</i> et <i>Anthropopathon.</i>
31	2	» q. i. Arit pro IV lege I.
32	2	» q. i. <i>Cognitio</i> post <i>Cognitio</i> pone 8, 10.
»	3	» q. i. est res nat. ante <i>non necessario</i> pone <i>Quod assumitur.</i>
»	»	» q. i. humanae nat. ante <i>libere</i> pone <i>Christus.</i>
33	1	» q. i. sequitur IV pro 595 lege 895.
»	3	» q. i. siderantur pro <i>species</i> lege <i>differentiae.</i>
34	2	» q. i. et ianua pro 885 lege 855.
»	»	» q. i. omnium Saer. pro 624 lege 626.
»	3	» q. i. unica ante <i>unca</i> pone <i>Forma.</i>
35	1	» q. i. 761 3* post 762 pro 4 lege 4*.
»	2	» q. i. dit, Eccles. pro <i>ib.</i> pone IV 124.
»	3	» q. i. culpam et pro <i>ib.</i> pone IV 104.
36	1	» q. i. titur nisi pro 630 b pone 689 b.
»	2	» 4 ab infra ante <i>potest</i> pone <i>Gaudium.</i>
37	1	» 3 ab infra pro 887 lege 877.
40	1	» q. i. 340 a, 2* pro <i>Materia</i> lege <i>Corpus-simplex.</i>
»	2	» q. i. firmum post 72 pro <i>b</i> lege 3*.
41	1	» q. i. statur imp. post 1031 pro <i>b</i> pone 1*.
42	2	» q. i. I 300 ante 304 pone III.
43	1	» q. i. minis se post <i>disponentis</i> lege III 677 a.

Pag.	col.	
45	1	lin. q. i. pro loco pro <i>ibid.</i> sq. lege I 856 a.
46	3	» q. i. tione culpa pro 637 lege 667.
47	1	» q. i. ratio ordinis post 544 pro 1* lege a.
48	1	» q. i. et corruptionem pro 5* lege 4*.
»	3	» q. i. tus in causis pro <i>b sq.</i> pone f. 6. 16 arg. 5; post 21 pro <i>a</i> pone f. 2.
49	1	» 2 pro <i>capite causa et actio</i> pone 47-50.
50	1	» q. i. sit homo pro <i>Incarnatio</i> pone <i>Unio</i> 12.
»	2	» q. i. 101 a pro f. 5 lege f. 3 et adde 231 a.
»	»	» q. i. tatis pers. pro <i>ib.</i> lege III 150.
»	»	» q. i. II 106 ante <i>non caret</i> pone <i>Natura rationalis.</i>
51	3	» q. i. secundum dele <i>institutionem naturae, vel secundum.</i>
»	»	» q. i. 443 3* ante <i>probabiliter</i> pone <i>Anima Christi.</i>
56	1	» q. i. Melchisedech dele 83 f. 4.
57	2	» q. i. 401 a pro <i>utrique</i> lege <i>Passioni et resurrectioni Christi.</i>
58	1	» q. i. IV 217 ante <i>ostendit</i> pone <i>Praesentia corporis Christi in altari.</i>
»	»	» q. i. 273 4* ante <i>magis</i> pone <i>Vera praesentia corporis Christi sub speciebus.</i>
60	1	» q. i. clavis essentialiter lege: <i>est clavis, in quantum dicit auctoritatem...</i> , quae est <i>clavis essentialiter.</i>
»	3	» q. i. actu voluntatis pro <i>actu</i> lege <i>actus.</i>
61	3	» q. i. praesens, et pro <i>eum</i> lege <i>veritas divini.</i>
62	1	» q. i. 986 b ante <i>ex parte</i> pone <i>Deus.</i>
»	3	» 2 ab infra dele (5).
63	1	» 2 ab infra post <i>innocentiae</i> pone <i>Deus.</i>
64	3	» q. i. 129 a pro 184 lege 187.
65	1	» q. i. IV 205 pro <i>potest manducari...</i> <i>specierum</i> lege <i>Species potest manducari.</i>
»	»	» q. i. venientiam in pro <i>sacramentalis respicit</i> lege <i>Sacramentaliter manducare est manducare.</i>
»	»	» q. i. — spiritualis ante <i>spiritualis</i> pone <i>Manducatio</i> ; item in sequentibus.
»	2	» q. i. decet Christum ante <i>est</i> pone <i>Quod peccator sumit corpus Christi.</i>
»	3	» q. i. 238 dele 295 4*.
»	»	» 6 ab infra dele <i>communis plurium facit univocationem, comparatio.</i>
66	2	» 5 post <i>coniungitur</i> dele <i>in re.</i>
68	1	» q. i. siae IV dele 459 f. 2.
70	3	» q. i. et ad hoc pro <i>ibid.</i> pone IV 751 b.
71	1	» q. i. — propter pro <i>fornicationem</i> lege <i>fornicationem.</i>
72	2	» q. i. 570 a pro <i>a</i> pone 2*.
»	»	» q. i. antecedens post f. 1 dele - 5.
»	»	» q. i. III 570 pro <i>a</i> pone 2*.
73	3	» q. i. principio dele V. <i>Opposita.</i>
»	»	» q. i. I 159 pro 466 2* pone , arg. 2.
75	1	» q. i. II 581 pro <i>ut dicit...</i> <i>voluntatis</i> lege <i>potentiae ad obiectum cum collatione est rationis.</i>
76	1	» q. i. agens praecip. pro 5* lege b.
»	»	» q. i. 690 a post <i>Cognitio</i> pone 21.
»	2	» q. i. <i>Deus-actio</i> pro <i>actio</i> pone 54.
»	»	» q. i. culpa excus. pro <i>in altero</i> lege <i>in se.</i>
77	1	» q. i. productioni dele <i>sed eam perficit...</i> <i>simul producti.</i>
78	2	» q. i. prietates pro <i>levitatis</i> lege <i>lenitatis vel laevitatis.</i>

Pag.	col.	
79	1	lin. q. i. habitudo post <i>quam</i> adde <i>creatio</i> .
80	2	» q. i. Verbum dele <i>sanctificatio... sancto</i> .
82	3	» q. i. II 28 dele <i>II</i> .
83	1	» q. i. rae naturae pro <i>verae</i> lege <i>vere</i> .
84	2	» q. i. producit post 199 pro <i>b</i> pone 6*.
85	2	» q. i. III 470 pro 470 pone 474.
86	2	» q. i. donum gratiae pro <i>III</i> lege <i>II</i> .
87	1	» q. i. fictum et pro <i>d</i> . 2 lege <i>d</i> . 1.
88	1	» q. i. quod homini pro 5 lege 5*.
89	1	» q. i. apparens dele <i>IV</i> . <i>d</i> . 1.
90	3	» 3 ab infra pro <i>impugnando</i> lege <i>pugnando</i> .
91	3	» q. i. nae aeternitate post <i>Poena</i> adde <i>infinita</i> .
92	1	» q. i. in se, sine dele 50 a.
93	3	» q. i. <i>pler</i> 49 pone — <i>finalis</i> ante 49.
94	1	» q. i. causaliter pro <i>ib</i> . pone 1 437.
95	1	» q. i. sentia nec post 166 pro <i>a</i> lege 1*.
96	3	» q. i. communiter pro <i>Unum</i> lege <i>Unitas essen-</i> <i>tialis</i>
98	1	» ultima pro <i>arg</i> . 1 lege <i>arg</i> . 2.
99	3	» q. i. nem 1 522 dele 524 a. 2*.
100	3	» q. i. III 268 pro 268 lege 269.
102	3	» q. i. 2*. 1000 dele 1000 f. 1.
109	1	» q. i. V. <i>Impotentia</i> pro <i>Impotentia</i> lege <i>Matri-</i> <i>monium</i> 14 (204 a).
110	1	» q. i. communis dele <i>naturae</i> .
114	2	» 5 post 42 pro <i>b</i> lege 2*.
115	3	» q. i. V. <i>Processio</i> pro <i>Processio</i> pone <i>Origo</i> .
116	3	» q. i. — Nihil est pro <i>privative</i> pone <i>ab alio</i> .
117	2	» q. i. anima in pro 236 lege 237.
118	1	» q. i. per se stant pro V lege IV.
119	3	» <i>Excessus</i> transponendum est post <i>Exceptio</i> .
120	3	» 3 ab infra pro <i>resum</i> lege <i>rerum</i> .
120	1	» 6 ab infra pro 731 lege 741.
121	3	» q. i. a IV 273 post <i>Materia</i> adde 22.
121	1	» q. i. arg. 3. III pro <i>arg</i> . 3 pone <i>arg</i> . 6.
123	2	» q. i. etive, sed post 788 pro <i>a</i> pone <i>d</i> . 2.
127	2	» q. i. V. <i>Fallacia</i> pro <i>Fallacia</i> pone <i>Sophisma</i> .
128	1	» q. i. tum dedit pro uno lege uni.
132	3	» q. i. 723 d. pro <i>futura</i> lege <i>futuro</i> .
133	1	» q. i. — substantiale pro <i>substantiale</i> lege <i>de</i> <i>bono increato</i> .
134	2	» q. i. — accidentale pro <i>accidentale</i> lege <i>de bono</i> <i>creato</i> .
134	2	» q. i. 3* <i>Vide</i> pro <i>Processio</i> pone <i>Origo</i> .
135	2	» 3 pro 43 lege 143.
145	1	» q. i. mortale loco <i>minima</i> pone <i>Contritio minima</i> <i>cum gratia</i> .
149	2	» q. i. per peccatum pro <i>III</i> lege <i>II</i> .
149	3	» q. i. est conformis pro <i>conformis</i> lege <i>conforme</i> .
150	1	» q. i. terrae orn. pro I lege II.
151	2	» q. i. gilitatem pro 3 lege 3*.
159	2	» q. i. semper facit pro <i>III</i> lege <i>II</i> .
160	2	» q. i. <i>Matrimonium</i> adde 14 (205 c sq.).
161	2	» q. i. cundum quadr. pro <i>II</i> lege <i>III</i> .
163	3	» 3 ab infra pro 768 lege 798.
166	3	» q. i. res IV pro <i>assentitur</i> lege <i>assentit</i> .
166	3	» q. i. satis aet. post <i>Fides</i> adde 6-9.
172	2	» q. i. mine in pro 328 lege 338.
174	3	» q. i. 439 f. pro 4 lege II.
175	1	» q. i. impunitum ante 966 pone IV.
179	3	» q. i. <i>sitas</i> et post <i>Voluntas</i> adde 19.
181	3	» q. i. — in patria post <i>patria</i> adde <i>non</i> et pro <i>a</i> lege <i>in</i> .
182	1	» q. i. fate et post <i>Peccatum</i> adde II.
183	2	» q. i. vocem ante 269 pone II.
186	3	» q. i. visus post <i>etiam</i> dele <i>in</i> .
189	2	» q. i. verum I post 828 pone <i>b</i> .
189	3	» q. i. fieri negat. pro <i>cult aliquatenus</i> lege <i>non</i> <i>potest dici non velle</i> .

Pag.	col.	
192	1	lin. q. i. rantiae pro <i>in</i> lege <i>de</i> .
192	2	» q. i. — Gratia pro <i>ibid</i> . pone II 680 2*.
194	1	» 2 ab infra loco <i>diaboli</i> lege <i>iurisdictionis</i> .
194	2	» ultima pro <i>Diabolus</i> pone <i>Daemones</i> 13.
205	3	» q. i. nere virt. pro <i>II</i> lege <i>III</i> .
209	3	» q. i. — est congrui pro 884 lege 844.
210	1	» q. i. est aliquid pro <i>d</i> . 5 lege 5*.
212	sub V.	<i>Miser cordia</i> plura exciderunt; omisa sunt 1 313 a. II 163 b. 177 1*. 277 b. 332 b. 333 1*. 771 4*. 774 3*. 786 4*. III 40 b. 420 b sq. 421 1*. 5*. 435 d. 2. 706 4*. 880 1*. IV 130 2*. 555 a. 544 d. 12. 330 3*. 419 a. 423 f. 3. 424 2*. 477 b. 518 a. 576 2*. 921 b. 962 b. 989 f. 2; incom- plete referuntur IV 350 b. 528 d. 5. 922 4*. 925 6*. 960 b. 964 b. 968 d. 3.
213	2	» 6 ab infra post <i>ib</i> . pone <i>f</i> .
214	2	» ultima pro <i>d</i> . 6 lege <i>d</i> . 3.
218	1	» q. i. virtutem pro VI lege IV.
219	2	» q. i. substantiales pro <i>II</i> lege I.
221	1	» q. i. porprie pro <i>porprie</i> lege <i>proprie</i> .
221	3	» q. i. est, potest pro <i>III</i> lege <i>II</i> .
222	3	» q. i. tiam cum pro <i>f</i> . lege <i>arg</i> . 5.
224	2	» q. i. in acquirendo lege sic: <i>Notitiam acquiren-</i> <i>dam praecedat appetitus</i> .
225	1	» q. i. uno, num. pro 110 lege 193.
229	3	» 3 ab infra post <i>Peccatum</i> adde 20- <i>operis</i> .
235	2	» q. i. munis ante <i>est aequaliter</i> pone <i>Potestas</i> <i>conficiendi</i> .
238	2	» q. i. tur in pro 494 lege 794.
238	2	» q. i. poenam ignis pro 495 pone 795 et pro 494 794.
247	1	» q. i. 162 2* pro 2* lege 5*.
248	3	» q. i. gratiam, quia pro VI lege IV.
263	1	» 3 ab infra pro <i>Totum</i> lege <i>Compositio</i> .
266	2	» q. i. stantialibus pro <i>Individuatio</i> pone <i>Distinctio</i> .
269	3	» q. i. plicius intell. lege sic: <i>intelligitur unum in</i> <i>pluribus multiplicatum quam unum in uno</i> .
277	1	» q. i. sitive a pro 597 lege 527.
290	1	» q. i. <i>ib</i> . b pro <i>ib</i> . pone I 678.
293	3	» q. i. additionem pro I lege IV.
295	1	» q. i. — Processus post <i>Status</i> adde <i>in Indice</i> <i>philos</i> .
296	3	» q. i. nisi de pro 127 lege 157.
305	3	» ultima post <i>Virtus</i> adde 6, 11.
306	3	» 5 ab infra pro <i>equivocationem</i> lege <i>univocatio-</i> <i>nem</i> .
339	3	» q. i. — voluntatis post <i>Voluntas</i> adde 11.
356	2	» q. i. (269 b pro 269 lege 259.
371	1	» ultima post <i>Voluntas</i> adde 55.
373	sub V.	<i>Usura</i> desunt quae habentur III 853 d. 7.
375	1	» q. i. <i>Vide</i> V. pro <i>pietatis</i> pone 24.
379	1	» q. i. <i>luntas</i> post <i>Voluntas</i> adde 25.
392	3	» q. i. <i>ma-vita</i> pro <i>vita</i> pone 15.
392	3	» q. i. <i>Anima</i> pro <i>vita</i> pone 15.
405	3	» 7 ab infra post 162 pro <i>b</i> lege <i>d</i> . 5.
406	1	» 1 ante 1 pone <i>f</i> .
409	3	» 6 ab infra ante <i>nusquam</i> pone <i>Agens</i> .
410	2	» 5 pro IV lege V.
420	1	» 2 lege <i>et composita ex his mixta</i> .
427	1	» q. i. <i>Vide</i> V. post <i>Intellectus</i> pone 11.
435	2	» q. i. II 378 post <i>Forma</i> adde 12, 15.
435	3	» q. i. 18 <i>Vide</i> post <i>Forma</i> adde 12.
437	1	» q. i. IV 888 post <i>Forma</i> adde 27.
439	1	» 6 dele <i>quantum ad rationem intelligendi</i> .
446	1	» q. i. sis I pro <i>Suppositum</i> pone <i>Substantia</i> .
448	2	» q. i. 18 <i>Vide</i> post <i>Materia</i> pone 25.
448	3	» q. i. 1* <i>Vide</i> post <i>Materia</i> pone 14.
463	2	» 4 pro <i>conspicitur ex</i> lege <i>conficitur ab</i> .

Bonaventura St./ - Opera omnia
(Quaracchi edition)

BQ
6464
1882
v.10

10

LIBRARY

Pontifical Institute of Mediaeval Studies

113 ST. JOSEPH STREET
TORONTO, ONT., CANADA M5S 1J4

1580

